

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

MUHAMMED B. MUHAMMED ALTIPARMAK'IN
MENSUR YUSUF VE ZELİHA'SI
TRANSKRİPSİYONLU METİN - İNCELEME - SÖZLÜK

DOKTORA TEZİ

ARZU ÇİFTOĞLU

İSTANBUL 2006

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

MUHAMMED B. MUHAMMED ALTIPARMAK'IN
MENSUR YUSUF VE ZELİHA'SI
TRANSKRİPSİYONLU METİN - İNCELEME - SÖZLÜK

DOKTORA TEZİ

ARZU ÇİFTOĞLU

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. GÜLDEN SAĞOL YÜKSEKKAYA

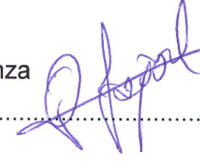
İSTANBUL 2006

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

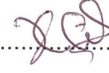
Doktora öğrencisi Arzu Çiftoğlu'nun " Altıparmak Muhammed B. Muhammed'in Mensur Yusuf ve Zeliha'sı. Transkripsiyonlu Metin-İnceleme-Sözlük" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı doktora tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Prof.Dr.Gülden Sağol Yüksekaya
Üniversitesi Marmara

İmza

Üye : Doç.Dr.Hakan Çil
Üniversitesi Marmara

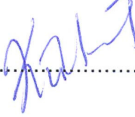
Üye : Prof.Dr.Emine Gürsoy Naskali
Üniversitesi Marmara

Üye : Yrd.Doç.Dr.Nesrin Altun
Üniversitesi Kocaeli

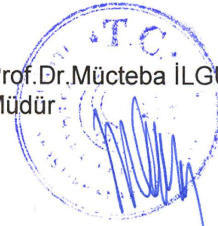
Üye : Doç.Dr.Zuhal Kültüral
Üniversitesi Marmara

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun ...06.11.2006.../2006 tarih ve 17-6 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr.Mücteba İLGÜREL
Müdür

ÖNSÖZ

Bu çalışma, 17. yüzyılda yaşamış olan Muhammed bin Muhammed Altıparmak'ın H.1031-M.1622'de, El-İmâm Tâce'd-dîn Ahmed b. Muhammed b. Yezid et-Tusî'nin *Jami Latâ'if al Besâtîn* isimli eserinden tercüme ettiği *Terceme-i Sittîn li-Câmi'ul-Besâtîn* adlı eser üzerinedir.

Yer yer harekelenmiş olan eser, dil çalışmasının fazla yapılmadığı Orta Osmanlıca denilen döneme aittir; bu yönüyle çalışmanın detaylı bir dilbilgisi incelemesinin verilmesi, dönem hakkında daha çok bilgilenmemiz ve dil tarihi açısından önemlidir. Ayrıca yaşadığı dönemin büyük âlimlerinden sayılan ve eserleri üzerinde fazla çalışma yapılmamış olan Altıparmak Mehmed Efendi'nin bir eseriyle birlikte tanıtılması edebiyat tarihi açısından da önemli taşır.

Bu tez başlıca üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölüm *giriştir*. Burada yazar hakkında bilgi verilmiş, bu çalışmanın konusunu teşkil eden nüshaların tavsifi, eserin tanıtımı, yazıldığı dönem, dil ve imla özellikleri üzerinde durulmuştur. Kıssanın kutsal kitaplarda nasıl ele alındığı ile bu kitaplardaki işleniş farklılıklarına değinildikten sonra Türk edebiyatındaki Yusuf ve Zeliha hikâyelerinin kısa bir tarihçesi verilmiş, bu konu üzerinde yapılan çalışmalar açıklamalı olarak sıralanmıştır.

İkinci bölüm *metindir*. Bu bölümde Damad İbrahim Paşa (Süleymaniye Ktp.) N0. 767, Hacı Mahmud (Süleymaniye Ktp.) 1924, Hasan Hüsnü (Süleymaniye Ktp.) 97, Hasan Hüsnü (Süleymaniye Ktp.) 97 M nüshalarına dayanılarak tenkitli bir metin ortaya konmuştur. Bu metni hazırlarken Damad İbrahim Paşa nüshasının sayfa düzenini esas aldık. Yer yer harekelenmeler bulunduğu için tenkitli metnin dil özelliklerini belirlemede de yine bu nüshayı kullandık. Harekesiz yerlerde ve ikili durumlarda kelime ve eklerin imlasını belirlemek için istatistik yoluna gittik.

Üçüncü bölümde *Genel Dizin* ve *Şahıs İsimleri Dizini* yer alır. Genel dizinde kelimelerin, eser içinde kazanmış oldukları anlamlarıyla verilmesine dikkat edilmiş; alıntı kelimelerin hangi kaynaktan dilimize geçtiği belirtilmiştir. Şahıs İsimleri Dizininin birinci bölümünde Yusuf kıssasında adı geçen kişiler, ikinci bölümünde peygamberler ve son bölümünde eserde adı geçen diğer şahıslar yer alır.

Sözlerimi bitirirken danışmanlığımı üstlenen, çalışmalarında beni teşvik eden, bilgi ve görüşleriyle yönlendiren, büyük yardımlarını gördüğüm hocam Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA'ya şükranlarımı sunuyorum. Tezimde geçen ayet, hadis ve Arapça ibareler konusunda bana çok yardımcı olan hocam Yrd. Dr. Tahsin Ömer TAHAOĞLU'na, dizin aşamasında hazırladığı bilgisayar programından faydalanma fırsatı verdiği için Prof. Dr. Cevval KAYA'ya ve tez tespit aşamasında katkısı bulunan hocam Doç. Dr. Esra KARABACAK'a teşekkür ederim.

Son olarak, yazım aşamasında yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Fatma BÜYÜKKARCI YILMAZ, Dr. Tülay GENÇTÜRK DEMİRCİOĞLU ve Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü sekreteri Akgül ZORBAY'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
KISALTMALAR VE İŞARETLER	III
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	IV
GİRİŞ	1
1. MUHAMMED B.MUHAMMED ALTIPARMAK	2
1.1 Hayatı.....	2
1.2 Eserleri.....	2
2. TERCEME-İ SİTTİN Lİ-CÂMİ‘U’L-BESÂTİN.....	5
2.1 Nüshaların Tavsifi.....	5
2.1.1 Çalışmanın esasını oluşturan nüshaların tavsifi.....	5
2.1.2 İncelenen ama çalışmaya katılmayan nüshaların tavsifi	6
2.2 Dönemi	8
2.3 Söz varlığı.....	11
2.4 Bölümleri	16
2.4.1 Tercüme sebebi.....	16
2.4.2 Konusu ve türü.....	17
2.4.3 Hikâyenin işlenişi.....	21
2.4.3.1 Yusuf’un güzelliği ve fiziksel özellikleri.....	21
2.4.3.2 Yakup peygamberin zahmet çekme sebepleri.....	21
2.4.3.3 Yusuf aleyhisselamın rüyaları	22
2.4.3.4 Yakup aleyhisselamın çocuklarını koruması.....	23
2.4.3.5 Kardeşlerinin Yusuf aleyhisselamı kuyuya atma sebebi.....	23
2.4.3.6 Yusuf aleyhisselamın rüya yorumculuğu.....	23
2.4.3.7 Kardeşlerin Yusuf’un rüyalarını öğrenmesi.....	23
2.4.3.8 Kardeşlerin Yusuf aleyhisselama rüyaları sorması.....	24
2.4.3.9 Kardeşlerin Yakup aleyhisselamdan istekleri.....	24
2.4.3.10 Yakup aleyhisselamın rüyası.....	24
2.4.3.11 Yusuf peygamberi hazırlayış.....	25
2.4.3.12 Dirine’nin rüyası.....	25

2.4.3.13 Yusuf aleyhisselamdan önce kuyu.....	25
2.4.3.14 Yusuf aleyhisselamın kuyuya bırakılışı.....	26
2.4.3.15 Yusuf aleyhisselamın kuyuda terkedilişi.....	26
2.4.3.16 Yusuf aleyhisselamdan sonra kuyu.....	26
2.4.3.17 Kuyudaki yaşam.....	26
2.4.3.18 Yusuf aleyhisselam ve kuyu.....	27
2.4.3.19 Kardeşlerin eve dönmesi.....	27
2.4.3.20 Rubil'in olayı anlatması.....	27
2.4.3.21 Kanlı gömleğin incelenmesi.....	27
2.4.3.22 Kurdun dile gelmesi.....	27
2.4.3.23 Yusuf aleyhisselamın kuyudan çıkarılışı.....	28
2.4.3.24 Kardeşlerinin Yusuf aleyhisselamı satması.....	28
2.4.3.25 Yusuf aleyhisselamın kölelik yaşamı.....	29
2.4.3.26 Yusuf aleyhisselam annesinin mezarında.....	30
2.4.3.27 Yusuf aleyhisselama yapılan eziyet.....	30
2.4.3.28 Yusuf aleyhisselamın azad olması.....	30
2.4.3.29 Emir'in rüyası.....	30
2.4.3.30 Emir'in İslamiyeti seçmesi.....	31
2.4.3.31 Emir'in Yusuf aleyhisselamı almak istemesi.....	31
2.4.3.32 Kervanın Mısır'a yaklaşması.....	31
2.4.3.33 Yusuf aleyhisselamın Mısır'a girişi.....	31
2.4.3.34 Yusuf aleyhisselamın pahası.....	32
2.4.3.35 Zeliha'nın rüyaları.....	32
2.4.3.36 Zeliha'nın Mısır'a gitmesi.....	33
2.4.3.37 Zeliha'nın Yusuf aleyhisselamı görmesi.....	33
2.4.3.38 Yusuf aleyhisselamın Aziz'e satılması.....	33
2.4.3.39 Aziz'in hazinesi.....	33
2.4.3.40 Malik'in Yusuf aleyhisselamı geri istemesi.....	34
2.4.3.41 Zeliha'nın aşkının artması.....	34
2.4.3.42 Yusuf aleyhisselamın nefsiyle savaşı.....	34
2.4.3.43 Yusuf'un şehvet duygusunun sönmesi.....	35
2.4.3.44 Yusuf aleyhisselamın gömleğinin yırtılması.....	36
2.4.3.45 Bebeğin şahitliği.....	36
2.4.3.46 Mısır hatunlarının Zeliha'yı ayıplamaları.....	36
2.4.3.47 Zeliha'nın Yusuf peygamberi süslemesi.....	37
2.4.3.48 Mısır hatunlarının Yusuf aleyhisselama hayranlığı.....	37
2.4.3.49 Yusuf aleyhisselamın zindana girmesi.....	37

2.4.3.50 Şarapdar ve habbazın zindana atılması.....	38
2.4.3.51 Yusuf aleyhisselamın zindan hayatı.....	38
2.4.3.52 Zeliha'nın hasreti.....	38
2.4.3.53 Yusuf aleyhisselamın rüya tabiri ilmini öğrenmesi.....	38
2.4.3.54 Habbaz ve şarapdarın rüyaları.....	38
2.4.3.55 Sakinin zindandan çıkması.....	39
2.4.3.56 Yusuf aleyhisselamın, Yakup aleyhisselamın haberini alması	39
2.4.3.57 Melik'in rüyası.....	39
2.4.3.58 Mısır hatunlarının Yusuf aleyhisselamı doğrulaması.....	39
2.4.3.59 Yusuf aleyhisselamın zindandan çıkması.....	40
2.4.3.60 Yusuf aleyhisselamın Melik'in rüyasına yaptığı yorum.....	40
2.4.3.61 Yusuf aleyhisselamın tahta çıkması.....	40
2.4.3.62 Kıtılığın başlaması.....	40
2.4.3.63 Yusuf aleyhisselamın Zeliha'yla karşılaşması.....	41
2.4.3.64 Zeliha'nın aşkının büyüklüğü.....	41
2.4.3.65 Kavuşma zamanının gelmesi:	41
2.4.3.66 Zeliha'nın Yusuf aleyhisselamı reddetmesi.....	42
2.4.3.67 Kardeşlerinin Yusuf aleyhisselama gelmesi.....	42
2.4.3.68 Kardeşlerleri taht önünde.....	42
2.4.3.69 Kardeşlerin Kenan'a dönmesi.....	43
2.4.3.70 Kardeşler yine Mısır'da.....	43
2.4.3.71 Kardeşler ikinci kez taht önünde.....	43
2.4.3.72 Kardeşlerin güçleri.....	43
2.4.3.73 Altın kaplı kadehin çalınması.....	44
2.4.3.74 İbni Yamin'in Yusuf aleyhisselama teslimi.....	44
2.4.3.75 Kardeşlerin İbni Yamin'i geri alma planları.....	44
2.4.3.76 Yusuf aleyhisselamın oğlunun yitildiği.....	45
2.4.3.77 Kardeşlerin bir kısmının Kenan'a dönmesi.....	45
2.4.3.78 Beytü'l-Ahzan'ın yapımı.....	45
2.4.3.79 Yakup aleyhisselamın gözlerinin kör olması.....	45
2.4.3.80 Beşir'in kimliği.....	46
2.4.3.81 Beşir'in annesine kavuşması.....	46
2.4.3.82 Yusuf aleyhisselamın kardeşlerini affetmesi.....	46
2.4.3.83 Yakup aleyhisselamın Mısır'a gelmesi.....	46
2.4.3.84 Yakup aleyhisselamın Yusuf aleyhisselama kavuşması.....	47
2.4.3.85 Yakup aleyhisselam Mısır sarayında.....	47
2.4.3.86 Yakup aleyhisselamın vefatının yaklaşması.....	47

2.4.3.87 Yakup aleyhisselamın İys'la karşılaşması.....	47
2.4.3.88 Yusuf'un, babasının vefatını öğrenmesi.....	48
2.4.3.89 Yusuf aleyhisselamın son rüyası.....	48
2.4.3.90 Yusuf aleyhisselamın vefatı.....	48
2.4.3.91 Zeliha'nın Yusuf aleyhisselamın vefatını öğrenmesi.....	48
2.4.3.92 Zeliha'nın vefatı.....	48
3. JAMÍ LATA'İF al BESĀTĪN.....	49
3.1 Tavsifi.....	49
3.2 Bölümleri.....	49
4. TEFSĪR-İ SŪRET-İ YŪSUF.....	52
4.1 Tavsifi.....	52
4.2 Bölümleri.....	52
<i>Jamī Latā'if al Besātīn ve Tefsīr-i Suret-i Yusuf ile</i> <i>Terceme-i Sittīn li-Cāmi'ul-Besātīn</i> arasındaki farklar.....	52
5. YUSUF ve ZELĪHA HĪKĀYESİ	
5.1 Kutsal Kitaplarda Yusuf Hikâyesi.....	55
5.1.1 İncil'de Yusuf peygamber.....	55
5.1.2 Kur'an'da Yusuf peygamber.....	56
5.1.3 Tevrat'ta Yusuf peygamber.....	58
5.1.4 Zebur'da Yusuf peygamber.....	61
5.1.5 Hikâyenin işlenişi bakımından farklılıklar.....	62
5.2 Arap, İran ve Türk Edebiyatlarında Yazılmış Yusuf ve Zeliha Hikâyeleri.....	65
5.2.1 Arap Edebiyatındaki versiyonları.....	65
5.2.2 İran Edebiyatındaki versiyonları.....	65
5.2.3 Türk Edebiyatındaki versiyonları.....	66
5.3 Yusuf ve Zeliha Hikâyesi Üzerine Yapılan Çalışmalar.....	69
5.3.1 Kitaplar.....	69
5.3.2 Makaleler.....	72
5.3.3 Tezler.....	75
5.3.3.1 Lisans tezleri.....	75
5.3.3.2 Yüksek lisans tezleri	76
5.3.3.3 Doktora tezleri.....	77
5.3.4 Sunulmuş bildiriler	78
5.3.5 Güncel yayınlar.....	78
6. DİL ve İMLA ÖZELLİKLERİ.....	80
6.1 İMLA ÖZELLİKLERİ.....	80
6.1.1 Ünlüler için kullanılan yazı işaretleri.....	80

6.1.2 Ünsüzler için kullanılan yazı işaretleri.....	81
6.1.3 İkili yazılışlar.....	81
6.1.4 Bitişik yazılışlar.....	82
6.1.5 Eklerin yazımı.....	82
6.2 SES ÖZELLİKLERİ.....	82
6.2.1 Ses Değişmeleri.....	82
6.2.1.1 i/e değişikliği.....	82
6.2.1.2 t/d değişikliği.....	82
6.2.2 Ses Olayları.....	83
6.2.2.1 Ünlülerle ilgili ses olayları.....	83
6.2.2.1.1 Düzlük-yuvarlaklık uyumu.....	83
6.2.2.2 Ünsüzlerle ilgili ses olayları.....	83
6.2.2.2.1 sedalılaşıma.....	83
6.3 YAPIM EKLERİ.....	84
6.3.1 İsimden isim yapım ekleri.....	84
6.3.2 İsimden fiil yapım ekleri.....	86
6.3.3 Fiilden İsim yapım ekleri.....	86
6.3.4 Fiilden Fiil yapma ekleri.....	87
6.4 İSİMLER.....	89
6.4.1 Çekim Ekleri.....	89
6.4.1.2 Çoğul eki.....	89
6.4.1.3 İyelik ekleri.....	89
6.4.1.4 Hâl ekleri ve İsmın hâlleri.....	90
6.4.1.4.1 İlgi hâli eki.....	90
6.4.1.4.2 Yükleme hâli eki.....	91
6.4.1.4.3 Yaklaşma hâli eki.....	91
6.4.1.4.4 Kalma hâli eki.....	91
6.4.1.4.5 Ayrılma hâli eki.....	91
6.4.1.4.6 Vasıta hâli eki.....	92
6.4.1.4.7 Yön ekleri.....	92
6.4.1.5 Soru eki.....	92
6.5 SIFATLAR.....	92
6.6 ZARFLAR.....	93
6.7 ZAMİRLER.....	93
6.8 FİİLLER.....	94
6.8.1 Görülen geçmiş zaman ekleri.....	94

6.8.2 Şart ve Emir ekleri.....	94
6.8.2.1 Şart.....	94
6.8.2.2 Emir.....	94
6.8.3 Geniş zaman ekleri.....	95
6.8.4 Şimdiki zaman eki.....	95
6.8.5 Öğrenilen geçmiş zaman eki.....	95
6.8.6 Gelecek zaman eki.....	95
6.9 BİRLEŞİK FİLLER.....	96
6.10 PARTİSİPLER.....	96
6.11 GERİNDİUMLAR.....	96
6.12 EDATLAR.....	97
6.13 CÜMLE.....	97
6.14 YABANCI UNSURLAR.....	98
6.14.1 Arapça Unsurlar.....	98
6.14.2 Farsça Unsurlar.....	98
7. METİN.....	100
8. DİZİN.....	566
8.1 GENEL DİZİN	567
A	567
B	592
C	616
Ç	625
D	628
E	643
F	661
G	666
H	680
I	704
İ	705
K	743
L	772
M	775
N	806
O	816
Ö	832
P	833

R	837
S	844
Ş	866
T	871
U	887
Ü	890
V	892
Y	906
Z	917

8.2 ŞAHİS İSİMLERİ DİZİNİ..... 926

8.2.1 Yusuf ve Zeliha Hikâyesine ait isimler..... 926

Beşîr.....	926
Bünyâmin.....	926
Dîrîne.....	926
Ebrem.....	926
Eflâh.....	926
Eşîr.....	926
Hârâ.....	926
Iys.....	926
İbn-i Mugarribler.....	927
Kâk.....	927
Kâri‘a bin Tâlun.....	927
Kıtfir.....	927
Lâvî.....	927
Leyâki.....	927
Mâlik bin Za‘ra.....	928
Râhil.....	928
Rahime.....	928
Reyyân bin Velîd.....	928
Rubîl.....	928
Süblî.....	928
Taymus bin Tâlus bin Alkuma.....	928
Yehüdâ.....	929
Zelîhâ.....	929
Zeylüm.....	929

8.2.2 Adı geçen peygamberler.....	930
Ādem, Hz.	930
Dāvūd, Hz.	930
Hārūn, Hz.....	930
İbrāhim, Hz.....	931
İdrīs, Hz	931
Īsā, Hz.....	931
İshāk, Hz.....	932
Lūt, Hz.....	932
Muhammed, Hz.....	932
Nūh, Hz.....	933
Süleymān, Hz.	934
Şuāyib.....	934
Yakūb, Hz.....	934
Yūsuf, Hz.	935
Yūnus, Hz.	935
Zekeriyā, Hz.	935
8.2.3 Adı geçen diğ er şahıslar.....	935
Abdullāh b. Cübeyr.....	935
Abdullāh b. Zübeyr.....	936
Āiše, Hz.	936
Ali, Hz.	936
Altıparmak.....	937
Ammār b. Yāsīr.....	937
Ashab-ı Kehf.....	937
Āsiye.....	937
Asmāī.....	937
Bāyezīd-i Bistāmī.....	938
Belām b. Bāūrā.....	938
Belkīs.....	938
Cābir b. Abdullāh.....	938
Cāfer es-Sādık.....	938
Cüreyc.....	939
Ebū Ali Dekkāk.....	939
Ebū Āsım en-Nebil Basrī.....	939

Ebū Bekir.....	939
Ebū Bekir Ahmed bin Muhammed bin Zeyd et-Tūsī.....	940
Ebū Bekir Verrāk.....	940
Ebū Hüreyre.....	940
Ebū Cehil.....	940
Ebü'd-dürdā.....	941
Ebū Süfyân.....	941
Ebū Tālib.....	941
Fātımā.....	941
Gazzālī.....	941
Habeşi Bilāl.....	942
Hābil-Kābil.....	942
Hafs bin Gıyās.....	943
Hafsa.....	943
Hālid bin Velīd.....	943
Hallāc-ı Mansūr.....	943
Hām.....	944
Hasan Basrī.....	944
Hatīce, Hz.....	944
Havvā.....	944
Hızır.....	945
İbni İshāk.....	945
İbni Abbās.....	945
İbni Cüreyc.....	945
İbni Semmāk.....	946
İbrāhim bin Edhem.....	946
İkrime b. Ebī Cehil.....	946
İmrān.....	946
Ka'b-ül Ahbār.....	946
Kārūn.....	947
Kelbī.....	947
Kenān bin Nūh.....	947
Lokmān.....	947
Mansūr.....	947
Meryem.....	947

Meysere.....	948
Mukātil.....	948
Nemrūd.....	948
Numān, Nu‘mān b. Beşir.....	949
Osman Hz.....	949
Ömer, Hz.....	949
Rābiā-yı Adeviyye.....	949
Rābil.....	950
Sa’d b. Ebī Vakkās.....	950
Sa’id b. Cübeyr.....	950
Sadreddin.....	950
Sebīl b. Asam.....	951
Sehl b. Abdullāh Tüsterī.....	951
Şiblī.....	951
Tālūt.....	951
Übey b. Ka'b.....	951
Veheb bin Münebbih.....	952
Velid b. Mugire.....	952
Velid b. Pelid.....	952
Yahyā.....	952
Zeyne'l-ābidin.....	953
Zülkarneyn Hz.	953
Zünnün-i Mısrī.....	953
Sonuç.....	954
BİBLİYOGRAFYA.....	955

ÖZET

Muhammed bin Muhammed Altıparmak'ın H.1031-M.1622'de, El-imâm Tâce'd-dîn Ahmed bin Muhammed bin Zeyd et-Tusî'nin *Jami Latâ'if al Besâtîn* isimli eserinden tercüme ettiği *Terceme-i Sittîn li-Câmiu'l-Besâtîn* adlı eseri üzerine yapılan bu çalışma başlıca üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm GİRİŞ'tir. Burada yazar hakkında bilgi verilmiş, bu çalışmanın konusunu teşkil eden nüshaların tavsifi, eserin tanıtımı, yazıldığı dönem, dil ve imla özellikleri üzerinde durulmuştur. Kıssanın kutsal kitaplarda nasıl ele alındığı ile bu kitaplardaki işleniş farklılıklarına değinildikten sonra Türk edebiyatındaki Yusuf ve Zeliha hikâyelerinin kısa bir tarihçesi verilmiş, bu konu üzerinde yapılan çalışmalar açıklamalı olarak sıralanmıştır.

İkinci bölüm METİN'dir. Bu bölümde Damad İbrahim Paşa (Süleymaniye Ktp.) N0. 767, Hacı Mahmud (Süleymaniye Ktp.) 1924, Hasan Hüsnü (Süleymaniye Ktp.) 97, Hasan Hüsnü (Süleymaniye Ktp.) 97 M nüshalarına dayanılarak tenkitli bir metin ortaya konmuştur. Nüsha farklılıkları dipnotlarda belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde GENEL DİZİN ve ŞAHIS İSİMLERİ DİZİNİ yer alır. Kelime Dizininde kelimelerin, eser içinde kazanmış oldukları anlamlarıyla verilmesine dikkat edilmiş; alıntı kelimelerin hangi kaynaktan dilimize geçtiği belirtilmiştir. Şahıs İsimleri Dizininin birinci bölümünde Yusuf kıssasında adı geçen kişiler, ikinci bölümünde peygamberler ve üçüncü bölümünde adı geçen diğer şahıslar yer alır.

ABSTRACT

This study has been carried out on the book titled *Terceme-i Sittîn li-Câmi'ul-Besâtîn* written by Muhammed bin Muhammed Altıparmak in 1622. The given book, which is the subject of the present study, is the translation of another book titled as *Jami Latâ'if al Besâtîn* written by El-imâm Tâce'd-dîn Ahmed bin Muhammed bin Zeyd e't-Tûsî. The present study mainly consists of three chapters.

Chapter 1 consists of the introduction part of the study. In this chapter, the stories of Yûsuf ve Zeliha have been examined with a historical approach and a list of other studies inia also provided in a cronological order. In addition, how religious stories have been studied in the Holy Books is also given by presenting the different approaches taken towards it in the process of examination as well as giving the details of the relevant books; such as the publication date, the language used and the writer.

The following chapter, Chapter 2, is the text part of the this study. The different four copies, Damad İbrahim Paşa (Süleymaniye Ktp.) N0. 767, Hacı Mahmud (Süleymaniye Ktp.) 1924, Hasan Hüsni (Süleymaniye Ktp.) 97, Hasan Hüsni (Süleymaniye Ktp.) 97 M, respectively are investigated in details. As a result of this investigation, a new text has been prepared with a transcription. The differences among the given four copies are also mentioned in the footnotes.

The General Index, and the Index of Names are presented in Chapter 3. In this chapter, we have tried to give actual meanings of the words in the General Index as well as indicating the source of the borrowing words which is stated in the original text. The names exist in the religious story of Yusuf are given in the first part of the Index of Names whereas the prophets and the names of other people are also included in the second and third part of the given Index, respectively.

KISALTMALAR VE İŞARETLER

Ar.	Arapça
b.	bin
bk.	bakınız
c.	cilt
Far.	Farsça
H.	Hicri (imla)
Hz.	Hazret
krş.	karşılaştırmız
ktp.	Kütüphanesi
M.	Miladi
nr.	numara
s.	sayfa
TDAY	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten
TDED	Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
vb.	ve benzeri
(?)	Tereddüt gösterir
<	Kelimenin kaynağını gösterir
>	Değişmiş şekli gösterir
~	Değişik iki şekli gösterir
+	İsim tabanına gelen ek
-	Fiil tabanına gelen ek

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

آ (l)	a, ā	ص	s
أ (l)	a, e, ı, i, u, ü	ض	z, d
ء	'	ط	t
ب	b	ظ	z
پ	p	ع	'
ت	t	غ	g
ث	s	ف	f
ج	c	ق	k
چ	ç	ك	k, g, ñ
ح	h	ل	l
خ	h	م	m
د	d	ن	n
ذ	z	و	v, o, ö, u, ü, ū
ر	r	ه	h, a, e
ز	z	ی	y, ı, i, ī
ژ	j		
س	s		
ش	ş		

GİRİŞ

Kuran’da “ahsenü’l-kısas” (Yusuf, 12/3) “hikâyelerin en güzeli” olarak adlandırılan Yusuf kıssası, konusunu kutsal kitaplardan alan hikâyeler arasında gerek mensur, gerekse manzum olarak en çok işlenen aşk hikâyesidir (Dolu 1952: 419).

Konunun dini olması ve bir peygamberi anlatmasından dolayı müellif ve şairler, Kuran’daki anlatıma sadık kalmakla beraber; tefsir kitaplarında ileri sürülen düşüncelerle, kendi görüşlerini de hikâyeye katmışlar ve birbirinden çekici eserler kaleme almışlardır (Dilçin 1946: 8).

Yusuf kıssası, edebiyat alanında yazılmaya başlandığında işlenişte iki kola ayrılmıştır: Dinî unsurlarla karışık olarak beşerî tabiatı da koruyan Firdevsî kolu ve hikâyenin tasavvufî bir özellik kazandığı Câmi kolu. Eser dini bir zihniyetle yazıldığı için tefsiri aynen takip eden Firdevsi’nin hikâyesi Kitab-ı Mukaddes’e daha yakinken, Câmi’nin eseri çok şairanedir ve başından sonuna kadar hicranlı bir sevda hikâyesi anlatır (Bozağaoğlu, 1930: 12).

Yusuf ve Zeliha hikâyesi, yalnız İran, Arap ve Türk edebiyatlarında rağbet görmekle kalmamış, Batı edebiyatında da ilgiyle okunmuş; resim, heykel opera gibi güzel sanatlara esin kaynağı olmuştur (Dolu 1952: 420-421; 1953: 88-93).

Yusuf kıssasının, dinî sebeplerin dışında, bu kadar çok işlenmesinde ve kıssaların en güzeli seçilmesinde önemli olan etkenler nelerdir?

Bu kıssa zıtlıkları içinde toplaması açısından ilginçtir; hem ayrılık hem vuslat, hem mihnet hem sevinç, hem vefa hem cefa ve hem sahiplik hem sahip olunmuşluk içerir. Başta zincir ve kuyu, sonda taht ve yüce makam; önce korku ve helak, sonra izzet ve saltanat vardır (Settari 1997: 193). Ayrıca bu kıssada mahzunlara, gamnaklara ferahlık; cahillere, gafillere öğüt; müminlere gönül ferahlığı ve sevinç vardır. Kıssanın okunması Allah’a tevekkülü arttırır, kaza ve kadere olan imanı kuvvetlendirirken sadakati ve sabrı tavsiye eder. Yusuf nasıl insanların en güzeliyse kıssası da kıssaların en güzelidir (Bozağaoğlu 1930: 8).

Süheyla Dinar, Darir’in *Yusuf ve Zeliha*’sının dil özelliklerini incelediği bitirme tezinde bu kıssanın “en güzel” olmasıyla ilgili çok farklı bir yorum getirir: “(...) *Hikâyenin tazeliğini ve renkliliğini korumasının nedeni, efsanenin dini kaynaklardan çıkması, Yusuf’un sabrı, cefaya tevekkül ile verdiği ibret dersi değil; bazı muharrirlerce arka plana atılıp hakir ve değersiz gösterilmek istenen Zeliha’nın ve onun hissiyatının okuyucu üstünde istenilenin tam tersi bir tesir bırakmasıdır. Tabii bunda Darir’in Zeliha’yı iyi bir kadın, elinde olmadan günah işleyen biri olarak göstermesi önemlidir*” (Dinar 1949/50: 18).

Sonuç olarak, hep “en güzel” olarak nitelendirilen ve ilgi çeken Yusuf Peygamberin hikâyesi, birçok tefsir kitabında değişik şekillerde yorumlanmış, ve bazı şairlerin bir eser içinde ya da aynı adla müstakil eserler yazmalarına neden olan bu hikâye üzerine gerek Batı, gerek Doğu dünyasında, birçok edebî ve bilimsel çalışma yapılmıştır.

1. MUHAMMED b. MUHAMMED ALTIPARMAK

1.1 Hayatı

Türk mutasavvıf ve âlimi olan Altıparmak Mehmed Efendi (ö.1033/1623-24) Üsküp'te doğmuştur (Karaismailoğlu 1989: 542). Babası Mekke ve Medine kadılıklarında bulunmuş olan Mehmed Efendi'dir. "Çıkrıkçızâde" ve "Altıparmak" lakaplarıyla tanınmışsa da daha çok ikincisiyle meşhur olmuştur. Bu lakabın ona verilme sebebi, ilim alanındaki kudreti, becerikliliği ve üstün yeteneğidir (Ulusoy 1984:19). Eserlerinde ismini "Muhammed bin Muhammed Altıparmak" şeklinde yazması, onun da bu şekilde anılmak istediğini gösterir (Bursalı Mehmed Tahir Efendi tarih: 239-241).

Altıparmak, ilk, orta ve yüksek tahsilini Ürgüp'te tamamladıktan sonra, tasavvufa merak sarmış ve Bayramiyye tarikatı şeyhi Cafer Efendi'nin müridi olarak İstanbul'a gelmiştir. On iki yıl Fatih Camiinde hadis, tefsir, fıkıh dersleri okutmuş ve geniş halk topluluklarına vaaz ve nasihat vermiş; oradan gittiği Mısır'da kırk yıldan fazla hocalık yaparak âlimlerin takdirini kazanmıştır. Hac görevini yerini getirmek için bir süre Hicaz'da kalmış ve Kahire'ye dönünce tasavvuf ilmiyle uğraşmaya devam etmiştir.

Devrinin önde gelen âlimlerinden olan Altıparmak, 1033 yılında vefat edince Kahire'de, kendi adına yaptırılan caminin avlusuna gömülmüştür.

Bütün ömrünü tedris, va'z ve nasihat dersleri vererek ve eserlerini yazmakla geçiren Altıparmak, Arapça, Farsça ve Türkçe yazılmış eserler bırakmıştır. Bilgin ve faziletli ediplerendir. Zamanının ilimlerini iyi bildiği, özellikle edebî sanatlar, tarih ve din bilgisinin sağlam olduğu eserlerinden anlaşılmaktadır. *Osmanlı Müellifleri*'nde onun iki beytine yer verilmesi, şairliğinin de olduğunu göstermektedir (Hoca 1996: 32).

1.2 Eserleri:

Altıparmak'ın tefsir, hadis ve fıkıhla ilgili eserler verdiği söylenmekteyse de bunlar günümüze kadar gelmediği için adları ve içerikleri bilinmemektedir.

Farsça ve Arapçadan tercüme ettiği bilinen eserleri şunlardır:

1.2.1 Meâricü'n-Nübüvve Tercümesi: Molla Miskin'in (ö. 907/1501) peygamberler tarihi ve Hz. Muhammed'in hayatı hakkında yazdığı *Meâricü'n-nübüvve fi medârici'i-fütüvve* adlı Farsça eserin tercümesi olup ilk defa 1257'de İstanbul'da yayımlanmış, daha sonra da birçok baskıları yapılmıştır (Bulak 1271; İstanbul 1290, 1306, 1327-1328). Ayrıca eser, A. Faruk Meyan tarafından neşredilmiştir. Aslına uygun olarak sadeleştirilen kitap 863 sayfadır. Bu eser daha sonra, geniş halk kitleleri için *Altıparmak, Peygamberler Tarihi* adıyla sade bir dille ve bazı eksiltmeler de yapılarak İ. Turgut Ulusoy-Veli Ertan tarafından İstanbul'da 1981 yılında yayımlanmıştır. 799 sayfa olan eserde, Âdem peygamberden Hz. Muhammed'in vefatına kadar gelen tüm peygamberlerin hayatı anlatılmıştır. (İstanbul 1976). *Siyer-i Şerif* ve *Siyer-i Muînî* adlarıyla da bilinen eser, *Muîn el-Miskin* olarak bilinen

hadîs alimi ve vaiz Muinu'd-dîn Farâhî'nin eseridir (Hoca 1996: 32-33). Eser müellifine nispetle Altıparmak adıyla tanınmıştır.

Eser, Hazret-i Muhammed'in hayat hikâyesi ve peygamberler tarihi üzerinedir. Birinci bölümde Hz. Muhammed'in doğumuna kadarki peygamberler tarihi verilir. İkinci bölüm Hz. Muhammed'in doğumundan İslamiyeti tebliğine kadar olan dönemi, üçüncü bölüm Mekke'den Medine'ye hicretine kadar olan dönemi ve dördüncü bölüm vefatına kadar olan dönemi kapsar. Son bölümde ise Hz. Muhammed'in mucizelerinden bahsedilmektedir.

Aynı eserin daha önce Koca Nişancı Celal-zade Mustafa Bey (ö. 975/1567-68) tarafından *Delail-i Nübüvvet-i Muhammedî ve Şemâil-i Fütüvvet-i Ahmedî* adıyla yapılan tercümesi de yanlışlıkla Altıparmak'a nisbet edilmektedir. (bk. Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih bölümü, nr. 4289).

1.2.2 Nüzhet-i Cihan ve Nâdire-i Devrân: Ahmed b. Muhammed-i Gaffari-yi Kazvînî'nin (ö. 975/1567-68) İslam tarihi ile ilgili *Nigâristan* adlı Farsça eserinin tercümesi olup çeşitli kütüphanelerde yazmaları bulunmaktadır. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yenicami bölümü, nr. 907, Hüsrev Paşa bölümü, nr. 456). *Nigâristan*, Şeyhülislam Yahya Efendi tarafından da tercüme edilmiştir. Eser, Farsça yazılmış genel bir tarih kitabı olup Şah Tahmâsb'a ithafen yazılmıştır. Çeşitli kaynaklardan alınmış 330 tarihi hikâye ve olay içermektedir. Mukaddime kısmında yazılış sebebi anlatılırken müellifin Kanuni Sultan Süleyman b. Selim Şah b. Bâyezid Han'a dua etmesi ve ona övgüler yağdırması eseri ona ithaf ettiğini düşündürmektedir (Hoca 1996: 34-35) Kitabın önsözünde, eserin yazılışında *Taberi Tarihi*'nden başlayarak 31 kitaptan ve ismi kaydedilmeyen nice muteber kitap ve risaleden faydalanılmış olduğu belirtilmektedir (Hoca 1996: 35).

1.2.3 Terceme-i Sittîn li-Câmiu'l-Besââtîn: Eser Hicri 1031 yılı Ramazan ayının başında (10-20 Temmuz 1622) tercüme edilmeye başlanmıştır. Yusuf suresinin birçok ayetinin yanı sıra, Kuran'daki diğer surelerden ayetler de ele alınmış, bu ayetlerde belirtilen olaylar, Hz. Muhammed'in yakınlarından ve İslam büyüklerinden hikâye, rivâyet ve nakiller de getirilerek geniş bir şekilde açıklanmıştır. Altmış meclis ve bir hatimedden oluşan eser, çalışmamızın esasını teşkil ettiği için, daha sonra üzerinde detaylı bir şekilde durulacaktır.

1.2.4 Kâşifü'l-Ulûm ve Fâtihu'l-Fünûn: Kazvînî tarafından yapılmış şerhlerden birinin tercümesidir ve Süleymaniye Kütüphanesinde *Terceme-i Telhîsü'l-Miftâh* adıyla bir nüshası bulunmaktadır. Eserde edebî sanatların her çeşidinden bahsedilmektedir.

1.2.5 Tefsîr-i mâ Kâna Ala'n-nebiyyi min Harac (El Ahzâb suresi, ayet 39): Süleymaniye Laleli 139 numarada bulunan 9 sayfalık bir risaledir ve adı geçen ayetin Arapça yazılmış geniş bir tefsiridir (Hoca 1996: 37).

Altıparmak Mehmet Efendi'nin tevârihinden “*suâl-i nasârâ*” faslıdır. Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal bölümü, no. 998 (No. 981-1003)'de bir mecmua içinde bulunan iki risaleden ilkidir ve 241a-254b varakları arasındadır. Hıristiyanlar tarafından sorulan din ile ilgili sorulara İslami ve ilmî şekilde cevap vermektedir. Bir çeşit dinî münazara şeklinde olan eserde, İslamiyetin Hıristiyanlıktan üstün olduğu savunulmaktadır.

Aynı mecmua içinde 254b-260a varakları arasında bulunan diğer risale, nasârâyı azdıran Bulas (St. Paul, Pavlos) isminde bir Yahudinin hikâyesidir. Çok zeki ve kurnaz olan Bulas'ın Hıristiyanlara karşı yaptığı savaşları kaybedip, mağlup olunca onları kurnazca kandırarak kendisini affettirmesi ve bir manastır yaptırarak Hıristiyanlıkta olmayan fikir ve fiilleri, vaazlarla bu dine nasıl sokmaya çalıştığı anlatılmaktadır (Hoca 1996: 37).

TERCEME-İ SİTTİN Lİ-CÂMİ'UL-BESÂTİN

MUHAMMED B. MUHAMMED ALTIPARMAK

Eser H. 1031 yılı Ramazan ayının başında (10-20 Temmuz 1622) tercüme edilmeye başlanmıştır. Kuran'daki Yusuf suresinin birçok ayetinin yanı sıra, diğer surelerden ayetlere de yer verilmiş; bu ayetlerde belirtilen olaylar, Hz. Muhammed'in yakınlarından ve İslam büyüklerinden hikâye, rivayet ve nakiller de getirilerek geniş bir şekilde açıklanmıştır. Eser, 60 meclis ve bir hatimeden oluşur.

ÇALIŞMANIN ESASINI OLUŞTURAN NÜSHALARIN TAVSİFLERİ

Damad İbrahim Paşa (Süleymaniye Ktb.) N0. 767

Kitap 192 varak, 19 satırdır ve yazı türü nesihtir. Dış çerçeve 195x130 mm, iç çerçeve 157x85 mm.dir.

İstinsah tarihi hakkında bilgi yoktur.

Meşin deri ve bordo renkte olan kapak bordürlü ve zencireklidir. Kapağın üst yüzünde Gömme salbekli şemse, şemsenin ve salbeklerin etrafında tığlar mevcuttur. Aynı tığların köşebentlerinden kapağın iç tarafında da vardır ve bunlar altın yaldızlıdır.

Miklepte gömme küçük şemse ve köşebentler vardır; bunlar da altın yaldızlı ve tığlıdır. Mikleple kapak arasındaki dip kısım ince kartuşlar içinde yedi adet benek süslemelidir.

İlk sayfanın başı lacivert-bordo renk tezhiplidir. 1b-2a sayfaları altın, diğer sayfalar kırmızı cetvel içindedir.

Meclis başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. 60 meclistir; ancak 48. meclis başlığı silinmiştir. Metin kısmen harekelidir. İlk iki sayfada satır aralıkları altın güllerle, diğer sayfalarda kırmızı noktalarla süslüdür. Meclis başlıkları, latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir.

Hacı Mahmud (Süleymaniye Ktp.) 1924

Kitap 188 varak 21 satırdır ve yazı türü nesihtir. Dış çerçeve 190x120 mm, iç çerçeve 130x165 mm.dir.

İstinsah tarihi hakkında bilgi yoktur.

Kahverengi meşin cilt olan kapağın üst yüzünde, salbekli şemse ve köşebentler vardır. Bu köşebentlerden birinin yarısı silinmiştir. Köşebentlerle şemse arasında nokta şeklinde benekler mevcuttur.

1a'da temellük kaydı mevcuttur. 1b'nin üst kısmında altın yaldızlı tığlı bordo-pembe mihrabiye vardır ve üç tarafı bordürlüdür. 1b-2a sayfaları altın, diğer sayfalar kırmızı cetvel içindedir.

41'e kadar olan meclis başlıkları ile, latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir. 58 meclistir.

Hasan Hüsnü (Süleymaniye Ktp.) 97

Kitap 145 varak, 25 satırdır ve yazı türü taliktir. Dış çerçeve 255x140 mm., iç çerçeve 190x80 mm.dir.

İstinsah tarihi H. 1111'dir.

Meşin deri ve kahverengi olan kapağın üst yüzünde gömme salbekli şemse ile köşebentler mevcuttur.

Kapak mikleplidir ve iç kısmı ebruludur.

1a'da temellük kaydı vardır. 2b sayfa başında tezhibli mihrabiyye bulunur. Bu mihrabiyyenin içinde altın yaldızlı yeşil zemin üzerinde çiçek motifleri vardır. Başlık yeri yaldızla boş bırakılmıştır. 1b-2a sayfaları altın, diğer sayfalar kırmızı cetvel içindedir.

Meclis başlıkları, latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir. 60 meclistir; ancak 58. ve 60. meclis başlığı silinmiştir.

Hasan Hüsnü (Süleymaniye Ktp.) 97 M

Kitap 111 varak, 29 satırdır ve yazı türü nesihthir. Dış çerçeve 285x200 mm, iç çerçeve 130x65 mm.dir.

Cilt orijinal değildir. Kapağın miklebi ve üstünde hiçbir süslemesi yoktur.

1/b'nin üstünde kartuş içinde *haza kitāb-ı Altıbarmaq* yazılıdır. Metnin tamamı kırmızı cetvellidir. Meclis başlıkları, latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir.

İNCELENEN AMA ÇALIŞMAYA KATILMAYAN NÜSHALARIN TAVSİFİ

Hacı Mahmud (Süleymaniye Ktp.) 1627

Kitap 192 varak, 21 satırdır ve yazı türü nesihthir. Dış çerçeve 220x150 mm, iç çerçeve 180x95 mm.dir.

İstinsah tarihi hakkında bilgi yoktur.

Meşin bordo renk olan cilt orijinal değildir, üzerinde rumîlerden oluşan süslü köşebentler mevcuttur. Kapak miklepsizdir. Cildin dip kısmı beş kartuştan oluşmaktadır. Üstten ikinci kartuşta *Altıparmaq risalesi* yazısı altın yaldızla yazılmıştır. Sayfa numaraları hatalıdır; 1/b olması gereken sayfaya numara verilmemiş, numaralama bir sonraki sayfadan başlamıştır. Bu sayfanın başında kırmızı çerçeve içinde kırmızı renkte *Altıparmaq risalesi* yazmaktadır.

Kitap 58 meclistir ve bütün sayfalar kırmızı cetvellidir. Meclis başlıkları, latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir.

Hafid Efendi (Süleymaniye Ktp.) 234

Kitap 162 varak, 19 satırdır ve yazı türü nesihtir. Dış çerçeve 190x130 mm, iç çerçeve 145x87 mm.dir.

Kahverengi meşin cilt olan kapağın üst yüzünde, şemse ve zencirek vardır. Miklebin üstünde bir küçük şemse bulunur.

1a'da temellük ve vakıf mühürleri mevcuttur. 1b-2a sayfaları altın, diğer sayfalar kırmızı cetvel içindedir.

Meclis başlıkları, latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir.

Yazma Bağışlar (Süleymaniye Ktp.) 639

Kitap 85 varaktır ve yazı türü nesihtir. Satır sayısı 24 ile 30 arasında değişmektedir. Dış çerçeve 285x200 mm, iç çerçeve 250x180 mm.dir.

İstinsah tarihi hakkında bilgi yoktur.

Orijinal olmayan cilt meşin bordo renktir ve süslemesi yoktur. İlk sayfada Eyüp Camii baş imamı Hüsrev Paşa Kütüphanesi vakfiyesi mührü mevcuttur. 57 meclistir.

Yazma Bağışlar (Süleymaniye Ktp.) 3355

Kitap 83 varak 25 satırdır ve yazı türü nesihtir. Dış çerçeve 305x210 mm, iç çerçeve 240x150 mm.dir.

Orijinal olmayan mukavva cilt gri renktedir.

1a'da temellük kaydı mevcuttur. 2b'nin üstünde, mihrabiye yerine, beş kırmızı çizgiden oluşan yarım kubbe şekli vardır.

Meclis başlıkları ile latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir. 59 meclistir.

Asım Bey (Köprülü Ktp.) 357

Kitap 157 varak, 25 satırdır ve yazı türü taliktir. Dış çerçeve 150x235 mm., iç çerçeve 90x60 mm.dir. İstinsah tarihi H. 1132/1719-20'dir.

Orijinal olmayan kahverengi meşin bir cildi vardır.

1a'da temellük kaydı vardır. Kitap 59 meclis görünmekle birlikte, 56. ve 59. meclisler eksiktir.

Meclis başlıkları, latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir.

Hafız Ahmed Paşa (Köprülü Ktp.) 286

Kitap 198 varak, 21 satırdır ve yazı türü nesihtir. 156. varaktan sonra yazının el değiştirdiği, çok güzel bir nesihle başlayan kitabın bu varaktan sonra daha iri bir nesihle yazıldığı görülmektedir. Dış çerçeve 200x120 mm., iç çerçeve 140x70 mm.dir.

İstinsah tarihi hakkında bilgi yoktur.

Meşin deri ve kahverengi olan kapağın üst yüzünde gömme olarak bitki desenli açık kahverengi bir şemse vardır. Miklepte gömme olarak bitki desenli açık kahverengi bir salbek mevcuttur.

1a'da sayfa ortasında yuvarlak içinde altın yaldızlı olarak kitabın ve müellifin adı yazılıdır. 1b'de sayfanın baş tarafında lacivert ve altın yaldızlı süslemeli güzel bir mihrabiye vardır. Bu mihrabiye içinde altın yaldızlı yeşil zemin üzerinde çiçek motifleri vardır. Sarfalar altın yaldız cetvellidir. 60 meclis olan eserde meclis başlıkları, latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir.

DÖNEMİ

Terceme-i Sittîn li-Câmi'ul-Besâtîn Muhammed b. Muhammed Altıparmak tarafından H.1031-M.1622'de, 1621 yılında ikinci kez tahta çıkan I. Mustafa'ya ithaf edilmiştir.

Böyle bir eserin tercüme edilip ona sunulmasının bir sebebi olarak Altıparmak, I. Mustafa'nın, aynı Yusuf peygamber gibi, çok cefa ve mihnet çekerek çeşitli eziyetlere katlanmak zorunda kalmış olmasını gösterir. Sultan Mustafa, ağabeyi Sultan I. Ahmed'in padişahlığı süresince, on dört yıl sarayın bir odasında hapis hayatı yaşamıştır. Bunun nedeni, şehzadelerin devlet yönetimine karışarak, padişahı devirmek için harekete geçebileceği ve devlet birliğini tehlikeye düşürebileceği korkusudur. Altıparmak, I. Mustafa'nın kardeşi yüzünden çektiği sıkıntılar ve zindan yaşantısı ile Yusuf peygambere kardeşlerinin yaşadığı eziyetler ve zindan hayatı arasında bir benzerlik görmektedir:

Min târih-i nebeviyye elf ve şelâşe ve şelâşin senesine irişdükte sultânü'l-islâm ve'l-müslimün sultân bin sultân sultân Muştafâ 'izzet ile def'a-ı şâniyede cülus itdiler.Ebbedal'lâhu mülkehu ve ebbedal'lâhu salţanatehu ilâ âhîr izamân ve ilâ ğayeti'd-deverân el-ĥâleti hâzihi'r-ruzigâr elinden ve bî-vefâ insândan çok cefâ ve muķasât ve dürlü dürlü ezâ ve miĥnet çekmiş idi Ĥazret-i Yusuf 'aleyhi'selâmuñ ihvânından 'aleyhi's-şalavât ve's-selâm çekdügi miĥnetler gibi (2a/6-11).

Bu eserin I. Mustafa'ya sunulmasının bir başka nedeni, Yusuf aleyhisselam gibi, onun da “güzel” olarak nitelendirilmesi olabilir. Padişah, kaynaklarda zayıf vücutlu, güzel yüzlü, seyrek sakallı, sarı benizli ve iri siyah gözlü şekilde vasıflandırılmıştır. (Büyük Türk Klasikleri: 29) Eserdeki Yusuf peygamberin fiziki özellikleri şöyle sıralanmıştır:

Ĥazret-i Yusuf 'aleyhi's-selâmuñ râĥiyası misk idi. Yaşsı yüzlü ve ferâĥ gözlü ve mübârek ağzı tar idi. Ğülse ay nuri gibi şu'le virür idi ve ince bellü idi ve istibrâk kâbilinden idi ve bâzuları semiz idi (69a/10-13).

16. yüzyıl, Osmanlı için, her alanda en verimli ve parlak eserlerin verildiği bir dönem olmuştur. Bu yüzyılda üç kıtada yayılmış olan İmparatorlukta, Kanuni devrinin sona ermesiyle birlikte, birtakım idari güçlükler ve ekonomik sıkıntılar baş göstermiştir. Batıda Avrupa devletleriyle, doğuda İran'la bir yüzyıl boyunca savaşılmış, içte isyanlar, idari ve ekonomik bozukluklar olsa da bu olumsuzluklar devletin gücünü sarsacak dereceye varmamıştır ve dış görünüşte ihtişam devam etmektedir. Yüzyılın sonunda imzalanan Karlofça antlaşmasıyla bu ihtişam sarsılmış ve

İmparatorluğun Avrupa'daki toprakları ilk defa paylaşmıştır. Bundan sonraki yüzyıllarda imparatorluk sürekli olarak gerilemiş, Avrupa'daki topraklar teker teker elden çıkmıştır.

İmparatorluğun içinde bulunduğu zor şartlar edebiyata birden yansımamış, özellikle 16. yüzyılın sonu ve 17. yüzyılın ilk yarısında edebî türlerin hepsinde mükemmel eserler yazılmıştır. (Mazıoğlu 1983: 124).

Bu yüzyılda kaleme alınan edebî ve tarihî eserlerin belki de en büyük özelliği, olaylara bir eleştirmen tavrıyla yaklaşmaları ve bu olayların sosyolojik yönlerini de ele almalarıdır (Bilkan 2002: 11).

Bergamalı İbrahim (v. 1014/1605), Taşköprizâde Mehmed Kemâleddin Efendi (v. 1030/1621), Ayşî Mehmed Efendi (v. 1080/1669), Kefeli Ebulbekâ Eyüp (v. 1094/1683) Kâtip Çelebi ve Hazarfen Hüseyin Efendi (v.1102/1691) Altıparmak Mehmed Efendi (v.1033/1627) 17. yüzyılın önde gelen âlimlerindendir. (Uzunçarşılı 1965: 236) .

17. yüzyılda muhtevanın estetik kaygı ve söyleyiş biçiminden daha önemli tutulduğu yeni bir dönem başlamıştır. Hikemiyat, toplum yapısı, devlet anlayışı, sosyal ve kültürel değişim gibi pek birçok olayın yorumu, eser üretenler için ana malzeme olmuştur. Sosyal hadiselerin yorumunda adeta bir toplum bilimci olarak karşımıza çıkan müellif, nasihat ve ahlaki telkinlerde bulunarak çözüm yolları üretmeye girişir (Bilkan 2002: 22). Çözüm arayışları da en çok adam kayırmacılık ve rüşvet üzerinedir.

16. yüzyıldan sonra, Osmanlı Devleti'ndeki idari ve mali sistemin çözülmeye başlamasıyla devlet, yavaş yavaş otoritesini kaybetmiş, yolsuzluk ve rüşvet için uygun bir ortam oluşmuştur. Bu durumu destekleyen ve güçlendiren başka bir etken, yüzyılın sonlarına doğru İmparatorluğun içine düştüğü parasal sıkıntı sonucu dar gelirli kamu yöneticilerinin giderek artan geçim sıkıntısı içine düşmeleridir (Mumcu 1985: 16).

Bu yüzden yöneticilerin büyük bir kısmı kanunsuz gelirler elde ederek servetlere kavuşma yolunu tutmuştur; rüşvet vermenin hediye olarak başlayıp büyük meblağlara ulaştığı ve hediyein giderek açık rüşvete dönüştüğünde Osmanlı tarihçileri hemfikirdir (Büyük Türk Klasikleri 1987: 39).

Altıparmak, rüşvetin devlet için nasıl büyük bir felaket olduğuna ve git gide, onunla başa çıkmanın zorluğuna *Terceme-i Sittîn li-Câmi 'ul-Besâtîn*'de birkaç yerde değinir:

(...) Eger bâb-ı rüşvet mesdûd olursa der-i 'inâyet mekşûf olu velâ reybi ve lâ-şübhe (2a/15-16)

(...) ve lâkin halkın tabâyi'i müteğayyır olup dünyâya mâ'il oldılar ve rüşvet kendülere gıdâ oldı. Ref' itmek katı güç oldı, kelâm kâr itmez oldı nesu'llâhe fe'ensâhüm enfüsehüm hâleti zuhûr itdi. Beşere ma'siyet terki âsândur; lâkin rüşvet terki katı düşvârdur. Allâhu Te'âlâ bu cibilliyeti ululardan def' eyleye, naşihat kâr itmez oldı. Hemân rüşvete ta'arruz olunsu cümle 'âlem düşmen olur (190a/9-15).

(...) *Zîrâ dünyânın ħarâblığına sebeb rüşvetdür. Ħalk ise rüşvetden ferâgat ğayet¹ müşkil olmışdur, tenbîh ğayedür. Ħaĸ Te‘âlâ ref² ve def³ eyleye* (190b/12-14).

(...) *Ħaĸ Sübhâne ve Te‘âlâ rüşvetden ve ħama‘dan maşûn eyleye* (191a/12-13).

Bu yolsuzluluğun birçok kurumda aleni yapılması düşünürlerin konuyu eserlerine taşımasına sebep olmuştur. Bu eserler arasında Koçi Bey’in kendi adıyla anılan *Risalesi*, Hazerfan Hüseyin Efendi’nin *Talhis al-Bayan fi Kavanin-i Al-i Osman* adlı eseri ve Defterdar Sarı Mehmet Paşa’nın 1703 yılında Üçüncü Ahmet’e sunduğu *Nasa-ih ul-Vuzara va al-Umara* adlı eserleri sayılabilir.

17. yüzyılın en değerli tarihleri arasında yerini alan eser Peçevi İbrahim Efendi’nin *Peçevi Tarihi*’dir. Katip Çelebi’nin Arapça olarak, *Keşfü’z-zunûn an Esami’l-Kütbi ve’l-Fünun* adlı eseri 10.000 kadar yazar ve 15.000 kadar eserden bahseder ve 1520-1648 yılına kadar meydana gelen olayları içine alır.

Bu yüzyılın düşünce, idare ve toplum hayatında kendi adını verdiği risalesiyle Koçi Bey önemli bir yer tutar. Hazerfan Hüseyin Efendi’nin *Talhis al-Bayan fi Kavanin-i Al-i Osman* adlı eseri ve Defterdar Sarı Mehmet Paşa’nın 1703 yılında Üçüncü Ahmet’e sunduğu *Nasa-ih ul-Vuzara va al-Umara* adlı eserleri, yüzyıla ışık tutan eserleridir (Mumcu 1985: 17).

Türk edebiyat tarihinde Şairler Tezkirelerinin önemi büyüktür. Bunların ilki Sadık-i Kitabdar tarafından yazılan *Mecma’u’l- Havas* olup, Osmanlı sınırları dışında kaleme alınmıştır. Ali Şir Nevai’nin bir zeyli sayılmaktadır. *Riyazu’ş-Şu’arâ*, Riyazi Mehmed Efendi tarafından yazılmıştır ve şairler hakkında fazla övücü olmadan tarafsız dili vardır. Bir diğeri Güft-i Ali’nin *Teşrifatü’ş-şu’arâ* adlı eseridir. Dili ağır ve laubali olan eserin manzum olması diğerk tezkirelere göre ayırıcı bir özelliktir. (Büyük Türk Klasikleri 1987: 32-65)

Yüzyıla dil açısından baktığımızda, didaktik amaçlı eserlerin dışında dilin oldukça ağır olduğunu görürüz. Cümlelerdeki kelimelerin hemen hepsi Arapça ve Farsça asıllı kelimelerden seçilirken, Türkçeye ancak cümle sonundaki fiillerde, bu fiillerin çekiminde, isimlerin tasrifinde yer ve görev verilmiştir. Hatta birçok Arapça ve Farsça kelimeye, Türkçe yardımcı fiiller getirilerek yeni yeni birleşik fiiller yapılmış ve böylece birçok basit fiil kökü bir kenara itilmiştir. Bu yabancı unsurlar dile öylesine girmiştir ki, Türkçe bir metinde, cümlenin asıl çatısı ile çekim ekleri, isim fiil ve zarf-fiil şekilleri ile mecburiyetten kullanılan birkaç unsur dışında Türkçe kullanılmaz olmuştur. Nesir eserlerde bağ görevi yapan unsurlarla cümleler uzatıldıkça uzatılmış, bazen bir cümle sayfalar sürmüştür (Yüce tarih 445-530).

Orta Osmanlıca dediğimiz bu yüzyılı kapsayan devre, Batı Oğuz Türkçesinin en az araştırılmış devrelerindedir ve Türkiye Türkçesinin fonolojik gelişmesinde önemli bir yer tutar. Fonolojik gelişmeden kasıt, dudak uyumu gelişme sürecidir. Orta Osmanlıca, dudak uyumunun olmadığı Eski Anadolu Türkçesi ile bu sürecin tamamlandığı 18. yüzyıl sonrası arasında bir geçiş devresi niteliğindedir (Develi 1995: 1).

SÖZ VARLIĞI

Metnimizde zaman zaman, aynı paragraf içinde bir sözcüğün farklı dillerdeki karşılıkları verilmiştir. Aynı anlama gelen Arapça, Farsça ve Türkçe sözcüklerin arka arkaya geldiği iki örnek vardır:

h^vāba varmak (Far.+T.)-uyumak (T.)- nevm (Ar.):

Yusuf ‘aleyhi’s-selām, pederi Ya ‘kub ‘aleyhi’s-selāma yaşdanup h^vāba vardı, bu deñlü renc ve i’tāba sebeb oldı. Mev‘ize Ne deñlü kādır olursañ uyumakdan hāzer eyle, zīrā nevm yā ādetdür ve yāhud gafletdir (032b/17)- (033a/1).

kamîş (Ar.) - pirāhen (Far.) - gömlek (T.):

Eyitdiler: “Çok tefahhuş ve tecessüs itdük, bir uzvın bulmaduk; ammā kamîşini kana bulanmış bulduk ve hāzretüñe anı getürdük” didiler. Hāzret-i Ya ‘kub ‘aleyhi’s-selām ol pirāhenüñ etrāfına nazar idüp tebessüm itdi. Oğulları eyitdiler: “Bu maħalda gülmege bā‘iş nedür?” Buyurdi ki: “Ne ‘aceb müşfik kurd imiş ki Yusuf ‘aleyhi’s-selāmı yidi ve pirāheni yırtmadı.” Bu şefkat ki pirāhene oldı kāşki Yusuf ‘aleyhi’s-selāma olaydı. İşāret Ya ‘kub ‘aleyhi’s-selām çünküm gömlekte kan gördi ağladı ve ‘ve’l-inşāf’ didi; çünküm ardına ve önine nazar itdi, dürüst gördi (59a/14-59b/2).

Aynı paragrafta yer alan iki farklı dilden eş anlamları sözcüklere, Farsça ve Türkçeden şu örnekleri verebiliriz:

gömlek -pirāhen:

Gömleğin tutdı; lākin pirāhen yırtıldı (116b/10).

Zeliħā gömleğin tutdı lakin pirāhen yırtıldı (116b/09-116b/10).

güneş - āfitāb:

Dördünci vākı‘a oldur ki, on bir yaşında iken gördi, ay ve güneş ve on bir yıldız aña secde iderler. Bu vākı‘a-yı pür-‘ibretiñ taşlı oldur ki Yusuf ‘aleyhi’s-selām selām bir gün kuşluk vaqtı mübārek başını Hāzret-i Ya ‘kub ‘aleyhi’s-selāmuñ dizine koyup uyumuş idi. Ya ‘kub ‘aleyhi’s-şalavāt ve ‘selām āfitāba nazar idüp Yusuf ‘aleyhi’s-selāmuñ yüzine bağıdı.

(24b/15)-(25a/02)

beñzer - mānend:

Ƙırlangıç Ādem ‘aleyhi’s-selām gibi görmedi ve gördükde şuret-i cemālın ‘aceblemiş idi ki buña beñzer şuret ve hūsn görmemiş idi. ‘Ālemi gezüp aña mānend şekil tefahhuş itdi (176b/14-15).

toğan -bâz:

Pes toğana sipâriş itdi ki hüdhüdi bulalar ve getüreler. “Aña ‘azâb ideyem ki gayırlara (8) ‘ibret ola.” Hevâya purrân olup hüdhüdi buldı. Hüdhüd eyitdi: “Ol Allâh (9) haqqı-çün saña şecâ‘at virdi. Baña refk eyle, lutf eyle. Süleymân ‘aleyhi’s-selâma (10) ilet. Bâz eyitdi: (177b/7-10)

ırağ olmak - dūr olmak

Anlara di ki: ‘Benüm hânemden ve yanumdan ırağ olsunlar, ben dağı anlardan dur olayam (32b/6-7).

gönül bağlamak - dil bağlamak:

Her kim ki bu ‘âlem-i fânide bir nesneye gönül bağlaya, Haqq Te‘âlâ anı tîr-i hasret ile hasta ider. Hazret-i Âdem ‘aleyhi’s-selâm evlâdına dil bağladı (44b/5-7).

bende - kul:

Bende hükmdede cefâ gösterür, ol cefâdan vefâ koqusı gelür. Rabbu’l-‘izzet kulına cezâ vechiyle belâ gösterir ve ol belâdan dostlık görünür (46b/9-11).

mâhî - balık:

Bir mâhiye emr-i ilâhî vârid oldı ki deryâda anlaruñ yoluña gelüp Hazret-i Yunus ‘aleyhi’s-selâmı aldı. Haqq Te‘âlâ anı hıfz eylemege emir itdi ki “ben bunu yine senden aluram.” Ol balığı bir âhir balık yutdı, anı dağı bir âhir balık yutdı (133a/13-16).

rüşen - aydın:

Hazret-i Yusuf ‘aleyhi’s-selâmı gördüm. Didüm ki: “Ey kerîm ibn el kerîm gözün rüşen olsun ki etegün Zelihâ’dan çat‘ itdüñ.” Ol baña eyitdi: “Senün gözün aydın olsun ki çıkarup ol cāriyeye bir dağı nazar itmedün (117b/-9).

duhter - kız:

Yusuf ‘aleyhi’s-selâmuñ cemâlî zâhir olup ol duhterler ki gözleri ta‘alluğ itdügi gibi ol kızlar ki hayz görmemiş idiler, cümlesi ‘özür gördiler (126a/15-17).

reh-nümâ - yol gösterür:

Pes seni kendüye reh-nümâ eyledi. Haqq Te‘âlâ semî‘ ve başırdür. Eger aşlâ yol gösterür yogısa dergâhına nidâ eyle ve ümîzi andan dile (134a/8-9).

Arapça ve Türkçeden şu örnekleri verebiliriz:

gömlek - kamîs:

Gelüp “karındaşımı kurd yidi” diyü gömlegin getürdiler kana bulaşmış. Yusuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Ol gömlek hāzır olsa ben ol kanuñ ne idügin bilürdüm didi. İbn-i Yāmin ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Ol kamıs benümledür (163b/14-15)

bāb - kapu:

Zāhid gelüp şavma‘ayı kapanık gördi. Mürīdlerinden biri içeri girmiş zann idüp daqq-ı bāb eyledi. İblīs eyitdi: “Sen kimsin?” Zāhid eyitdi “ene, ya ‘nī benem”. Üç def‘a böyle vāki‘ oldı. İblīsüñ kalbını fūrkat āteşi iħrāk itdi. Kalkup kapuyı açdı ve taşra çıkdı (25b/12-15).

‘ıyāl - hatun:

Beni İsrā`ilde bir kimesne var idi. Üç gice vāki‘asında gördi ki Hāzret-i vācibü’l-‘atāya anuñ üç duāsın kabul ider. Her ne ki isterse vire. Ol kişi daħı ‘ıyāl ile müşāvere itdi ki ne isteye. Hatunı eyitdi ki, kişinüñ lezzeti hatunı ilendir (34b/2-6).

vālidesinüñ - anasınıñ:

Yol kenārında vālidesinüñ kabrine uğradı ve kendüyi deveden aşağa bırağdı ve yüzün anasınıñ kabrina koyup nevhēye başladı ve eyitdi (75a/18-75b/1).

ıayr - kuş:

Bir tayruñ kanadın kesüp çāha bırağur ve “uç” dir. Bir kuşun ki kanadı kırkılmış ola ve ka‘r-ı çāhda ola, uçmağa nice kādır olur? (49b/4-5).

setr itmek - örtünmek:

Kezālik bendenüñ vücudın Haqq Te‘ālā İmānla setr itdi. Kul üzerinde tā‘at libāsıyla örtinür (117a/14-16).

zan itdügüñ - şandugüñ:

Eger su‘āl iderseñ ki mü‘minler Haqq Te‘ālānıñ dostlarıdır ve küffār-ı a‘dādır, niçün a‘dāya ni‘met virür ve dostlarına daħı ni‘met virür? Cevāb budur ki sen ni‘met zann itdügüñ ‘ayn-ı ni‘metdür ve ni‘met şandugüñ maħz-ı ni‘metdür (129b/6-8)

ilka itmek - iletmek:

Yusuf ‘aleyhi’s-selāmi bürāderleri kuyuya ilka itdiler, kezālik mü‘min daħı kendi akrabāları kabre iletürler (135b/10-11)

Arapça ve Farsça kelimelerle ilgili olarak metnimizde iki örnek tespit ettik:

dūzah - cehennem:

Haqq Te'ālā buyurur ki: "Ey dūzah! Ne turursın? 'Āşīleri muṭī'lerden cūdā eyle. Cehennem müteḥayyır olur "'āşī kimdür ve muṭī' kimdür?" (119a/16-18)

Nāme - varaqa:

Nāme Kıṭfır'e vāşıl oldu. Cevābında yazdı ki: Men arednāhu. "Her kim bizi taleb ide, biz daḥı anı taleb iderüz ve bizden kaçandan biz daḥı kaçaruz." Bu varaqa Zelīhā'nuñ atasına irişdi (89b/1-3).

Bazı örneklerde de aynı dilden eş anlamlı sözcüklerin verildiğini tespit ettik:

gökçek - güzel:

Ya 'nī, gökçek cemāla nazār 'ibādetdür ve ḥaber-i āherde buyurdi ki: "Bir kimesne güzel yüze baksa şöyledür ki kırk günāh işlemiş olur. Nazār bir vechdür ki hem 'ibādāt ola ve hemzille ola, ne vechi ola? (78b/2-5)

cehennem - saکار:

peygamber şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurdi ki: "Mi'rāc gicesi gördüm Ebu Cehl'in başını urup cehennemde bir çukura kodılar ve yüzi üzre sürüyerek ceḥā iderler. Ol feryād ider." Nükte Ol kimesne ki peygamber (174b/06) şalla'l-lāhu 'aleyhi ve sellemle düşmen idi, yiri sakar oldu (174b/3-6).

dır' - cübbe:

dır'ıyla kılıcından mā'adā. Ol cübbeyi bāzāra gönderdi, dört yüz dirhem ta'yīn eylediler. Ḥazret-i 'Osmān rażıya'llāhu 'anh iştirā eyledi. Dellāla su'al eyledi ki "bu kimüñdür?" Dellāl eyitdi: "Ḥazret-i İmām 'Ali'nüñdür. Fāṭımā'yı tezevvüc itdi anuñ-çün şatar didi. Ḥazret-i 'Osmān rażıyallāhu 'anh eyitdi ki: "Aña zir' lāzımdur ve 'arus için ḥarc daḥı lāzımdur (95a/17-95b/3).

ḥayz görmek - 'özür görmek:

Ol duḥterler ki gözleri ta'alluḥ itdügi gibi ol kızlar ki ḥayz görmemiş idiler, cümlesi 'özür gördiler. (126a/16-17)

Metnimizde bazı sözcüklerin de yani ve ki bağlaçlarıyla açıklamaları veya başka bir dildeki karşılığı verilmiştir:

Hattāf'ki kırlangıçdur. Ādem peygambere 'aleyhi's-selām Ḥavvādan ḥaber virdi (176b/14-15).

Ol kimesne ki meziyyet selebini ya'nī libāsını giye, bizüm müşāhede-i cemālumuz şühudına nice vāşıl olur?" (26a/19-26b/1).

Ḥazret buyurdi ki: "Yusuf 'aleyhi's-selām (027b/08) gökçekdir ve ben andan emlaham, ya'nī şirīnem (27b/7-8)

Zāhirā veḫā gösterür; ammā ayagıñ bir taşa tokınsa, ya 'nī sürçseñ eliñ dutmaz (027b/5-6).

Evvel kebş-i İbrāhīm 'aleyhi's-selām; ya 'nī ol koç ki (63a/01) İbrāhīm 'aleyhi's-selāma indi, kurbān içün indi (62b/19-63a/1).

memleket virdüm; ya 'nī mülk virdüm (98a/07).

Kaşd ma'siyet degıldür; tā işlemeyince; ya 'nī fi'le gelmeyince ki andan dağı enbiyā ma'sumlardur (113a/2-3).

Vaqtā kim bunlaruñ mekrin ya 'nī melāmetlerin işitdi dört kapulu bir hāne binā itdürdi (125b/4-5)

toğuzuncı mu'allimi üzerine haykıra, ya 'nī hürmet itmeyüp üzerine āvāzın kaldıra (139a/18-19).

peygamberüñ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem hānesine bilā-destur girmeñ ve ta'āma muntazır olmañ ve ba'deḫ-ta'ām musāhabete oturmañ, ya 'nī eglenmeñ. (160a/1-2).

Sonuç olarak diyebiliriz ki, eserde arka arkaya gelen kelimenin tekrarlanması yerine, onun aynı veya farklı dilden eş anlamlısının yazılmış olması Altıparmak'ın anlatımında tek düze, kuru bir ifadeden değil, zengin bir söz varlığından yana olduğunu göstermektedir.

BÖLÜMLERİ

Tercüme sebebi:

Tercüme eserlerle ilgili olarak Fazlıoğlu makalesinde, tercüme eserin hitap edileceği kesimden “muhatap” diye bahseder:

(...) *Bu muhataplar; ya ilme yeni başlayan ve yalnızca Türkçe bilen bir öğrenci, eserin içerisindeki bilgileri kullanacak Türkçe bilen siyasî ya da medenî bir meslekî sınıfa mensub kişi, Türkçe konuşan halk, yalnızca Türkçe konuşan Sultan ya da etkili-yetkili bir devlet adamı, Türkçe dil bilincine dayanan telif ve tercüme faaliyetinde olan kişinin dil bilincinin varlığıdır. Tercüme sebebi bu sıklardan birisine veya bir kaçına aynı anda dayanabilir. Ayrıca bir yazarın veya mütercimim, faydalı bir iş yaparak, yadigar bırakarak öldükten sonra unutulmama ya da hayır duayla anılmak istemesi yaygın bir neden olarak gözüktür. Ancak bu durum yukarıda sıralanan sıklardan herhangi birisinde eser yazan veya tercüme eden her müellifin 'metafizik' niyetidir. Dolayısıyla bu niyetin eser telifi ya da tercümesinde somut bir neden olarak alınması fazla açıklayıcı olmayacaktır. Yazarın veya çevirmenin böyle bir beklentide olması eserinin kendisinden sonraki nesiller tarafından da, yazıldığı sahaya bağlı olarak kullanılacağı ve eserinden faydalanılmaya devam edileceği inancına dayanır. Bu da yazarın eserine olan güvenini ve geleceğe ilişkin temennisini yansıtır. Kısacası, bu tavır dinî anlamda insanlara fayda vermeyi sürdüren bir eylemin kişinin amel defterini açık tutacağı inancıyla da son derece ilgilidir (...)* (Fazlıoğlu, 2003:151-184).

Altıparmak'ın bu tercümesinde de yukarıda belirtilen hususlar söz konusudur. Bu eser, hikmet sahibi kişilerin okumaları, peygamberlerin çektiklerini görerek onları kötü sanmamaları ve eseri vücuda getirenleri hayır duaetmesi için dönemin padişahına ithafen tercüme edilmiştir:

bi-şarḥ-ı-ân ki bu kitâbı taḥşîl iden ihvân-ı şafâ ve ḥullân-ı vefâ lafz-be-lafz ḥıfz idüp ḥayır du'âdan ferâmuş itmeyeler (3a/2-3).

Ḥazret-i Yusuf 'aleyhi's-selâmuñ 'ibretnümâsını, İmâm Gazâli Ḥazretlerinüñdür, Fârisî'den Türki'ye tercüme itdüm, tâ kim ehl-i ḥikmet 'ibret ile nazar idüp du'â-yı ḥayra sebep ola ve gâlatın ve müşkilin añlamadan ḥalâş olunup enbiyâ 'aleyhi's-selâma su-yı zann eylemeyeler. Zîrâ enbiyâ 'aleyhi's-selâm aḥvâlı zâhiri üzre degildür (190b/3-7).

Kimden tercüme edildiği:

Altıparmak, eserinin başında Hoca Taciddîn Cemaleddîn bin Ebubekir Ahmed bin Muhammed et Tusî isimli bir müellifin *Sittîn el-Cevâmî el-Besâtîn* isimli eserini tercüme ettiğini belirtir.

Merḥum u mağfur Ḥazret-i şeyḥ kâmil ü 'âlim ve mezkur u fâzıl ḥ'âce Tâcu'ddîn Cemâlü'd-dîn bin Ebubekr Ahmed bin Muhammed bin Zeyd Tusî cem' itdügi risâle ki ismini Sittîn el-cevâmî el-besâtîn itmışdür, cümlesini şâmil ve âyât ve beyyinâtı cem'inden ziyâde ve kâmil olmağın anı tercüme itmek ihtiyâr olındı (2b/10-13).

Eserin sonunda bu kişinin İmam Gazâli olduğuna değinir:

Feyyūm iqlîmine varup Hâzret-i Yusuf ‘aleyhi’s-selâmuñ ‘ibretnü-mâsını, İmâm Gazâli Hâzretetlerinüñdür, Fârisîden Türki’ye tercüme itdüm. (190b/2-4)

Konusu ve türü:

Eser dinî bir eserdir ve hikemî bir usupla yazılmıştır. Müellif okuyucuya doğru yolu göstermek için zaman zaman nasihat eder ve düşüncelerini ayet, hadis, ara söz ve hikâyelerle destekler. Bu yüzden eser, basit bir Yusuf ve Zeliha hikâyesi değildir. Hikâyede sadece olaylar anlatılmamış, bu olaylar neden-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir. Yani amaç, hak dinine inanan, bir müslümanda olması gereken özelliklere sahip erdemli insan tipi çizmektir. Bu amaca ulaşmak için Yusuf ve Zeliha hikâyesi araç olarak kullanılmıştır. Yusuf aleyhisselamın peygamber olmasına rağmen çektiği sıkıntılar, hasret acısı ve bunlara karşı gösterdiği sabır, ibret vesilesi olarak sunulmaktadır.

Bu bölümde okuyucuya verilen nasihatlar, dinî bilgiler ile Yusuf ve Zeliha hikâyesi ayrı alt başlıklarda incelenecektir.

Nasihatlar:

Yapılan kötülüğün karşılıksız kalmaması: Hiçbir kötülüğün karşılıksız kalmayacağı eserde sık sık dile getirilir. Yakup peygamber, Yusuf’a sütanne olan kadının oğlunu satarak ona en büyük kötülüğü yapmış; bunun karşılığını ise aynı o kadın gibi evlat acısını tadararak görmüştür. Peygamber bile olsa kişi, yaptığıının karşılığını mutlaka görür.

Kötülüğe karşı iyilik yapmak: Bir müslümana yakışan kötülüğe iyilikle karşılık vermektir. Yusuf aleyhisselam kardeşleri onu kuyuya bıraktıklarında “Siz bana rahmet etmediniz; ama Allah size rahmet etsin. Siz beni kaybettinizse, Allah sizi kaybetmesin” der. Başka bir sefer, kendisine yaptıklarını babasına söylememelerini tenbihler; çünkü onun inlemeleriyle Hak Teala onlara azap eder ve Yusuf aleyhisselam bunu istemez.

Malik Yusuf aleyhisselamdan, Hak Teala’nın ona bir oğul vermesi için yalvarmasını ister. Yusuf’un duasıyla Malik’in yirmi dört oğlu olur. Malik Yusuf’u satar; ama Yusuf aleyhisselam duayı ondan esirgemez.

Dört kişinin Yusuf aleyhisselam ile muamelesi olmuştur: Kardeşleri ona hile yapmış, Malik kul olarak satın almış, Zeliha onunla zina etmek istemiş ve Aziz onu zindana koymuştur. Yusuf saltanata kavuşunca kardeşlerinin suçlarından geçer, Malik’e dua, Aziz’e nasihat eder ve Zeliha’yı helallığa kabul eder.

Fakirleri gözetmek: Fakirlere iyi davranmak, onları koruyup gözetmek gerekir. Bir gün Yakup peygamber, kentin ileri gelenlerine verdiği ziyafet sırasında oradan geçen ve yemek talebinde

bulunan dervişin sesini duymaz. Bunun üzerine Hak Teala, “Böyle bir fakirin giysisine bakma, resul giysisiyle geldiğini düşün; çünkü bu fakiri ret değil, beni rettir” diye kızgınlığını belirtir.

Sır saklamak: Sır saklamak önemli bir erdemdir. Bu yüzden eserde ağırlıklı olarak bu konuya değinilir. Yakup peygamber, Yusuf peygambere gördüğü rüyaları kardeşlerine anlatmamasını tenbihlemiş ve ona: “Her kim ki sırrını dile getirir, onun işi zor olur” demiştir. Oğluna bu konuda devamlı nasihatta bulunan Yakup aleyhisselam ne yazık ki gafil avlanmış ve Yusuf’la ilgili gördüğü rüyaların tevilini karısına kendisini söyleyemiştir.

Yakup peygamber eğer sırrını saklamış olsaydı, bu kadar ayrılık acısı ve gurbet çekmeyecekti. Bu konuyla ilgili olarak eserde şöyle denilmektedir: *Sırrını hatununa söylemek, hatta işittirmek bile caiz değildir. Er akılda kamil iken, sırrını saklamayıp söyledikten sonra, avret akılda noksan iken onu nasıl saklar? Eğer sırrın varsa gönül hazinende sakla* (34a/13-14).

Yusuf aleyhisselam, Malik onun sattıktan sonra Yakup aleyhisselamın oğlu olduğunu açıklar; ancak “seni satan o on civan kimdir?” sorusunu cevaplamaz; çünkü kardeşlerinin sırrını açığa çıkarmak istemez.

Yusuf, Aziz’e Zeliha’nın ona kast ettiğini, yani gerçeği söylememiştir; çünkü eğer sırrı açıklarsa Aziz’in Zeliha’yı öldürmesinden korkmuş ve susmuştur.

Yusuf aleyhisselam İbni Yamin’den ayrılmak istemez ve bir hile düşünür. Yükleri hazırlarken Beşir, İbni Yamin’in yükünün içine altın kaplama kadehi saklar. Yusuf aleyhisselam kardeşine “bu sırrı kimseye söyleme” diye tenbih eder.

Sabırlı olmak: Sıkıntılar karşısında sabretmenin mükafatı büyüktür. Kardeşleri Yusuf peygamberi kuyuya atmış, Hak Teala tahta çıkarmıştır. Onlar aç bırakmışlar, Hak Teala onu cennet yiyecekleriyle beslemiştir. Onlar çıplak bırakmışlarsa hak Teala yetmiş giysi vermiştir ve onlar kul diye satmışlarsa tüm Mısır’ı Yusuf aleyhisselamın emrine kul etmiştir.

Emir ve atlıları yakın geldiğinde Malik korkunca Yusuf aleyhisselam “korkma beni alamazlar; çünkü beni almak için elli yıl eziyet çektin. Hak Teala kimsenin çektiği sıkıntıyı unutmaz ve sen çektiğin sıkıntının yemişini yiyinceye kadar kimse beni senden almaya kadir olamaz.” der.

Sabır, Yusuf aleyhisselamı aziz, hırs ve şehvet Zeliha’yı hakir etmiştir. Sabırla Yusuf aleyhisselam mülk ve saltanat, Zeliha vuslat bulmuştur.

Dünya malına gönül bağlamamak: Hak Teala fani dünyada bir nesneye gönül bağlamayı menetmiştir. Kişi böyle bir hataya düşerse, Allah onu gönül bağladığı nesneden ayırarak hasret acısıyla hasta eder. Yakup peygamber Allah’a gönül bağlamak yerine oğluna gönül bağlayınca bunun karşılığı ayrılık ateşinde yanmak olmuştur.

Gammazlık etmemek: Birine iftira ederek zarar vermenin büyük bir suç olduğu, kurt vesilesiyle anlatılmaktadır. Kardeşleri “Yusuf ‘u işte bu kurt yedi” diye bir kurdun ağzına kan sürerek

babalarının karşısına çıkarlar. Kurt Yakup aleyhisselamın “Yusuf’tan haberin var mı?” sorusunu haberi olduğu halde yanıtlamaz; çünkü gammazlık ederek kurtlar içinde ayıplanmaktan ve peygamberin ona şefaathçi olmamasından korkar.

Benlik duygusundan arınmak: Kişinin sahip olduklarıyla böbürlenmesi, o kişi peygamber bile olsa cezasız kalmaz. Yusuf aleyhisselam, bir gün aynaya bakar ve kendi güzelliğinden o kadar emin olur ki bir gün kul olsa, ona paha yetiştiremeyeceklerini düşünür. oysa bu kendini beğmişlik onun sadece yirmi dirheme satılmasına sebep olur; çünkü Allah güzelliğini saklar. Yüzünün pahasını merak ettiğinde on kızıl ve kıymetsiz akçeye satmıştır; o kendine bakmayı bırakınca, benlikten vazgeçince, yüzüne bir kere bakmak yüzbin altına değmiştir.

Görünüşe aldanmamak: Halk, Yusuf aleyhisselamın kuyuda olmasının hata olduğunu düşünmüştür. O, zahiren kuyudadır belki ama gerçekte hak Teala’nın yanındadır. Babasının yanından ayrıldıysa, âlemleri yaratana yakın olmuştur. Ayrıca Allah Padişah izzete ve saltanata kavuşacak kişinin başta sıkıntı çekmesini uygun bulur.

Bilgiye hürmet etmek: Eserde ilim öğrenmenin faziletlerine değinilir ve “İlim öğrenin. Eğer malın yoksa, ilim sana mal olur. Eğer malın varsa ilim sana cemaal olur” denilir.

Yusuf Melik’e Arap lisanıyla selam verir, başka bir dille dua ve sena eder. Aziz yetmiş iki dil bilir; ama Yusuf aleyhisselamın dil bilgisi karşısında aciz olur. Yusuf saraya gelince Reyyan onu tahta çıkarır, çektiği eziyetler yüzünden ondan özür diler. “Bundan sonra ben padişahım, sen vezirimsin” diyerek Yusuf aleyhisselamın ilmine duyduğu saygıyı gösterir.

Nefsle savaşmak: Nefsin zahirliğine aldanıp mağrur olmamak gerekir; çünkü kibir uykusundan uyanınca ne dilden, ne dinden eser bulunur. Zeliha Yusuf’u alıkoymak için eteğinden tuttuğunda ona öyle bir hal olur ki Zeliha’ya karşı koyacak sabrı ve gücü kalmaz, “Allah’ım eğer ismet ve inayetin yetişmezse mahvolurum!” der. Bu halde Allah’a yalvararak eğer inayet ve hidayeti olmazsa, nefsinin kurbanı olacağını söyler ve Allah’ın yardımıyla nefisle savaşını kazanır.

Dinî Bilgiler:

Yusuf ve Zeliha hikâyesi, Dinî bir eser olduğu için İslamiyet ve Kuran her fırsatta övülmektedir.

Kuran’ın faziletleri:

Eserde Kuran’ın cadılar ve kahinler sözü olmadığına değinilir. O, helal ve haramı gösteren, bütün hükümleri beyan eden bir kitaptır. Bu yüzden müşriklere cevap olarak indirilmiştir. (5a/2-9)

Eserde Kurani Kerim okumanın faydalarına da değinilir. Kuran okuyan aziz ve saygıdeğer olur ve onu usulüne uygun ve gerekli itibarı göstererek okuyan cehennemden kurtulur. Kuran okurken ölen kimse şehit, sağ kalan ganimet sahibi olur.

Kuran altı bin altı yüz altmış altı ayetten, yetmiş yedi bin dört yüz otuz dokuz kelimededen ve üç yüz altmış beş bin harften oluşmuştur (6b/8-10a/17).

Kuran'ın azizliği, suyun azizliğine benzetilerek anlatılır: Suda nasıl nefeslere hayat varsa, Kuran'da gönüllere hayat vardır. Kuran da su gibi gökten nazil olmuştur. Suyun katre katre yeryüzüne inmesi gibi, Kuran da ayet ayet inmiştir. Nasıl ki bir defada yağsa yer tahammül etmez su ziyan olursa, Kuran da bir defada inseydi gönüller tahammül etmez ve takat getirmezd. Su nasıl cisimlere bulaşan pisliği temizlerse, Kuran okumak günah işleyip murdar olanların günahını giderir. Suya bakmanın göz nurunu arttırdığı gibi, Kuran'a nazar hem göz nurunu artırır hem de kalbe aydınlık verir. Su hayat sebebidir. Bu yüzden, her nesnenin bir pahası olduğu halde suyun yoktur. Kuran azaptan kurtulup cennete girmeğe delildir; Bunun da kıymeti ölçülemez (12b/3-19).

Yusuf suresinin tanıtımı:

Rivayet edilir ki, Muhammed peygambere bir gün meclis ileri gelenleri “Ne olurdu işimize, gücümüze ziyade öğüt getirecek, geçmiş olayları hatırlatacak bir kısra geleydi” diye sorarlar (3b/18-4a/3). Bunun üzerine Yusuf suresi, Mekke’de nazil olur. Sure, yüz on bir ayet, bin yedi yüz yetmiş altı kelime ve yedi bin yüz altmış harften oluşmaktadır. Kıssanın faziletleri o kadar büyüktür ki, her ayeti bir isteğe, her kelimesi bir nasihat ve rahmete delalet eder; her işaretinde bir müjde, her harfinde bir erdem ve iyilik vardır. (4b/5-10)

Yusuf Kıssası'nın kıssaların en güzeli olması:

Su nasıl cümle nimetlerin üstünü ise, Yusuf kıssası da Kuran kıssalarının tümünden güzeldir (13b/7-9). Bu kısra içinde zıtlıkları barındırır: Firkat ve vuslat, mihnet ve rahat, muhabbet ve afet, vefa ve cefa, malik ve memluk, başta kulluk sonda padişahlık, önce korku ile helaklık sonra devlet ve izzet. Belki dünyanın hali bu tarz üzerine olduğu için bu üslup gerçektir.

Bu kıssanın en güzel kısra olması yalnız Yusuf aleyhisselamın güzel surati için değildir, belki güzel ahlakı içindir; çünkü güzel yüz toprak altında eskir ve mahvolur. Oysa güzel ahlak nice bin yıl ebedî kalır. Yusuf'un başına ne geldiyse fiziksel güzelliği yüzünden gelmiştir. Güzeli yüzü yüzünden hapse düşmüş, iyi ahlakıyla Mısır'a aziz olmuştur; güzel yüzü yüzünden kuyuya atılmış, güzel ahlakı sebebiyle tahta çıkmıştır ve yüz güzelliği yüzünden nefis oyunlarına uğramış, güzel yaradılışıyla bunlardan emin olmuştur. (20b/4-13).

Allah'ın koruyuculuğu: Allah'ın yarattıklarına gösterdiği sevgi ve şefkat bir çok yerde dile getirilir:

Yusuf peygambere kuyuda, evde olduğundan daha iyi bakılır. Babasının yanında her gün bir kase süt içiyorduysa, Cebrail her gün kuyuya bir kase süt ile bal ve Allah'ın selamını getirir.

Allah kullarını her zaman korur ve kollar. Yusuf peygamberin annesinin mezarı başında ağlaması ve annesinin oğlunun bu durumuna dayanamayarak feryat etmesi karşısında Hak teala ağlamamasın söyleyerek “Siz hasıl olmaya sebep olduysanız ben yarattım, siz besledinizse rızkı ben

verdim. Sizin akrabanız ve komşunuzsa benim kulumdur siz ayrılığın takat getirmeyince ben kerim ve rahim padişah olarak eziyete nasıl kast ederim?” der (56a/19-56b/17).

İslamiyete çağrı:

Emir'in müslüman olması: Yusuf aleyhisselam emire “sanemi terk et ve samede tap!” der. Emir bunun doğruluğuna delil isteyince, onun kırk yıldır taptığı büyük putun, yanındaki diğer putların secde etmesiyle o da islamiyeti seçer (79b/9-19)

Melik'in müslüman olması: Yusuf Melik'e Arap lisanıyla selam verir, başka bir dille dua ve sena eder. Aziz Yusuf'un çok genç yaşta olmasına rağmen, ilmine, kerametine ve olgunluğuna hayran olur. Yusuf peygamber bu bilginin rabbinin hediyesi olduğunu söyleyince Melik “Sen Allah'ın resulüsün.” diye şahadet getirir (149a/14-149/b2).

Zeliha'nın müslüman olması: Zeliha Yusuf aleyhisselam kendisine yaklaşınca: “Yusuf özrümü kabul et, o zaman Allah'ı bilmezdim; eğer bilseydim asla sana bakmazdım.” diyerek kaçmak ister. Cebrail aleyhisselam Yusuf peygambere: “Zeliha yaradanı bilmezdi, bizi bilince sırrımıza erdi. Bunca senedir onun çektiği sıkıntıyı kırk gün sana çektirdik.” der (154b/7-19).

Günah işlemek ve af dilemek: Günah işlemeğe niyetlenip o günahı işlemeyen kimseye ceza yoktur. Günah işlendiği anlaşıldığında da tövbe etmek gerekir. Böylece farkında olmadan işlenen suçlar affedilir. Yusuf peygamberin, suçsuz bile olsa Allah'tan af dilemesi önemlidir. O, kardeşleri kendisini kuyuya attığında, köleliği sırasında, her eziyet gördüğünde affedilmek için sürekli yalvarır.

Hikâyenin İşlenişi:

Yusuf'un güzelliği ve fiziksel özellikleri:

Allah Yusuf aleyhisselama “ahsen” demiştir; çünkü gerek fizikî güzelliğe, gerekse huy güzelliğine sahiptir. Suret ve siret yönünden halkın en güzelidir. (16b/10-13)

Hak Teala cümle güzelliklerin yarısını Yusuf aleyhisselama, yarısını da bütün insanlara vermiştir. Kabe'l Ahbar rivayetinde, Yusuf aleyhisselamın kokusunun misk olduğunu söyler. Yassı yüzlü, geniş gözlü ve küçük ağızlıdır. Gülse ay ışığı gibi şule verir. İnce bellidir ve pazuları gelişmiştir. (67b/9-69a/13).

Yakup peygamberin zahmet çekme sebepleri:

Yakup aleyhisselamın ayrılık acısı çekmesiyle ilgili olarak eserde dört sebep sayılır:

1. sebep: Yakup peygamber, annesi iki yaşındayken ölen Yusuf peygambere bakmak üzere bir cariye alır ve onun dört yaşındaki oğlunu satarak anasından ayırır. Ayrılık acısı yaşayan kadın, Yakup peygamberin de böyle bir acı yaşaması için beddua eder. (17a/5-9)

O cariye evladından ayrıldığı için ağlaya ağlaya kör olur. Yakup peygamber de ayrılık acısıyla görme zayıflığına uğrar. Yakup aleyhisselamın evi cariye için hapisane olmuştur ve onun günahsız hapse girmesi gibi Yusuf da, peygamber olmasına rağmen, günahsız zindana girer. Hak Teala: “Sen ki

bana uymayan fiili ettin, ben de sana uygun olmayanı yaptım.” der. Yusuf aleyhisselam birçok kez, babasına sağlığından haber vermek ister; ama Cebrail her seferinde elinden kağıdı kalemi alarak der ki: “Ne zaman ki o cariye oğlundan haber alır, Yakup da senin haberini alır. Ne zaman ki o cariyenin oğlu Kenan’a gelecektir, Yakup da sana kavuşacaktır. Kazanın vaktini bekle ki ayrılık bitsin” (21b/6-19).

2. sebep: Bir gün Yakup aleyhisselam İsrailoğullarının ileri gelenlerine ziyafet verir. O sırada oradan geçmekte olan bir derviş, pişirilen yemeğin kokusunu alır. Yemek için seslenir; ama Yakup peygamber, misafirlerle ilgilendiği için onun bu isteğini duymaz ve o derviş hayal kırıklığına uğrayarak gider. Bunun üzerine Hak Teala meleklerine der ki: “Ekabirle meşgul olmaktan, fakiri duymadı bile. Yusuf’a öyle bir azap edeyim ki, dünyada ona benzer bir azap olmasın.” Yakup aleyhisselam en büyük azabı, evlat acısını, bu yüzden yaşar. (17b/4-17).

3. sebep: Yakup aleyhisselam Yusuf’la ilgili gördüğü rüyaların tevilini karısına anlatır. Bu hatadır; çünkü erkek akılda kâmil iken bir sırrı saklamazsa, akılda eksik olan kadının o sırrı saklaması beklenemez. Yakup eğer sırrını gönül hazinesinde saklasaydı, bu kadar firkat ve gurbet çekmeyecekti. (34a/12-16).

4. sebep: Hak Teala fani dünyada bir nesneye gönül bağlamayı meneder. Yakup aleyhisselam Allah’a gönül bağlamak yerine Yusuf aleyhisselama gönül bağlar ve oğullarının sebep olduğu ayrılık ateşine ve sabır derdine giriftar olur. (44b/6-14).

Yakup aleyhisselam evladının dış görünüşüne nazar edip mağrur olur ve Yusuf aleyhisselamı onlara teslim ederek seksen yıl sürecek ayrılık belasına uğrar. (59a/9-10).

Yusuf aleyhisselamın Rüyaları:

Yusuf aleyhisselam ilk rüyasını yedi yaşındayken görür. On bir âsâ bir yerden çıkar; en son, en küçük olarak çıkan hepsinden yüce olur. Yusuf aleyhisselam bunu babasına anlatır, Yakup aleyhisselam Yusuf’a bu rüyayı kimseye söylememesini tenbihler.

Yusuf aleyhisselam ikinci rüyasını gördüğünde dokuz yaşındadır. Sahrada kardeşleri ile odun toplar ve her biri bir dağ üstündedir. Yusuf’un dağı yüce ve beyazken, onlarınki alçak ve siyahtır. Babası bu rüyayı da kardeşlerine anlatmaması gerektiğini söyler.

Yusuf aleyhisselam on yaşındayken gördüğü rüyada yer ağılıyordur. Yusuf bunun sebebini sorunca “seni benim üzerimde döverler ve yüzüne tabanca vururlar, seni öldürmek isterler” cevabını alır. Rüyanın sonunda yer yarılar ve Yusuf’u içine alır. Baba, “Bu rüyayı da kardeşlerine anlatma!” der.

Yusuf aleyhisselamın bir başka rüyası on bir yaşındayken gördüğüdür. Burada ay, güneş ve on bir yıldız ona secde ederler.

Yusuf aleyhisselamın kardeşleriyle ilgili gördüğü son rüyada şekli ve giysisi çok güzel, yeşiller giymiş bir süvari vardır. Yusuf’tan kendisinin ve kardeşlerinin âsâlarını getirmesini ister ve bu âsâları bir yere diker. Onun âsâsı hepsinden çok uzayarak yemişler ve yapraklar verir, budaklar oluşur.

Kardeşlerinininkiler ise olduğu gibi kalır. Yakup aleyhisselam bu rüyanın tevilini “Hak Teala sana izzet ve devlet verir, saltanat ve cihandarlık müyesser eder.” diye yapar. (24b/2-29a/1).

Ayrıca Yakup aleyhisselam oğluna “sakın sırrını açığa vurma ve kardeşlerinin oyunlarından emin olma. Her kim ki sırrını dile getirir, onun işi zor olur” der. (30b/6-9).

Yakup aleyhisselamın çocuklarını koruması:

Babalık duygusu: Yakup aleyhisselamın peygamberliğinin yanında çocuklarına düşkünlüğüne de değinilmiştir. Eserde onun Yusuf ve İbn-i Yamin’e olan ilgisi bir çok yerde belirtilmekle birlikte diğer çocuklarını da sevdiğine değinilmektedir. Yakup aleyhisselam oğullarının kendi iradeleri ile kardeşlerine zarar vermeyeceğini söyleyerek günahı onlar üzerinden uzaklaştırmaya çalışır; Oğullarının Yusuf aleyhisselama yaptıkları eziyeti ya şeytana nispet eder, ya da kendi üstlenir. Bilir ki eğer böyle yapmasa Allah hiçbir zaman çocuklarını affetmeyecektir. Üstelik kardeşler kin güdecek, düşmanlık ve cefa edecek kadar kötü olsalar babalarına asi olurlardı ve babasına asi olanlar asla affedilmezler (31b/3-6), (45a/12-17).

Kardeşlerinin Yusuf aleyhisselamı kuyuya atma sebebi:

Altıparmak’a göre, Yusuf aleyhisselama bu kadar sıkıntı çektirmelerinin sebebi aslında onun bu kadar çok izzete erişmesi içindir. Yoksa kin gütmek, düşmanlık ve cefa etmek isteselerdi babalarına asi olurlardı ve babasına asi olanlar enbiya olamazlar.

Yusuf aleyhisselamın kardeşleri zannettiler ki onu kuyuya attıklarında zahmet gider ve babalarının ona olan muhabbeti kaybolur; oysa Yusuf’un izzet ve saltanatı artmıştır. (54a/9-16)

Yusuf aleyhisselamın rüya yorumculuğu:

Yusuf peygamber gibi Yakup peygamber de rüya tevilini yapabilmektedir. Yakup peygamber Yusuf’a Allah’ın onu muhtar tayin ettiğini ve işlerinde ona yardımcı olacağını müjdelir. Hak Teala, ilim ve hikmet yanında, rüya tabirini de öğretecektir. İshak peygambere salah, İbrahim peygambere cennet elbisesi ve ağırbaşlılık, Yusuf aleyhisselama ilim, izzet ve vilayet vermiştir. Rüya ilmi ilimlerin yücesidir (33a/17-33b/10).

Kardeşlerin Yusuf’un rüyalarını öğrenmesi:

Yusuf’un karısı ve Şemun’un annesi, kocasının ona anlattığı rüyaları çocuklar yorgun bir şekilde işten geldiğinde açıklar: “Siz bu kadar sıkıntı çekersiniz, başkası rahat eder. Siz bu kadar eziyetleyken Yusuf babasının yanında safa ve huzurda, dünya ve ahiret saadetindedir.” Çocuklar böyle konuşmasının nedenini sorunca, o da Yakup aleyhisselamın söylediği gibi rüyaların tevilini anlatır (34a/7-11).

Kardeşlerin Yusuf aleyhisselama rüyaları sorması:

Yusuf aleyhisselamın kardeşleri ona, Şemun'un annesinin anlattığı rüyaların doğruluğunu sorar. Babası kardeşlerine rüyalarından bahsetmemesini tenbihlediği için Yusuf aleyhisselam tereddüt yaşar: Eğer “evet, gördüm” derse babasına asilik etmiş olur ve cennet yüzü görmez. Eğer “görmedim” derse yalan söylediği için Allah'a asi olur. Hak Teala ona bu konuda yalan söylememesini, kendisinin emrini tutmamak yerine babasına muhalefetin yeğ olacağını söyler. Babasına karşı gelmenin cezası kardeşlerinin oyununa gelmektir. Oysa Allah, kendisine isyan etmediği için, onu koruyacaktır. (37a/14-37b/14)

Kardeşlerin Yakup Aleyhisselamdan istekleri:

Yakup aleyhisselam haftada bir gün inzivaya çekilip savmaasında ibadet eder ve halktan kimseyle görüşmez. Yusuf aleyhisselamın on oğlu halvet günü olduğuna aldırmandan bir perşembe günü şiddet ile içeri girerler. Yakup peygamber onlara kızarak halvet günü olduğunu hatırlatır. Onlar da gece koyun sürüsüne kurtların saldırdığını ve yüz koyunu helak ettiklerini, üzüntülerinden bu günü unuttuklarını ve ona teselliye geldiklerini söylerler. Yakup aleyhisselam “kurtlar böyle yapmışsa, Allah'ın izniyle yapmıştır.” der.

Tekrar ibadete döneceği sırada oğulları Yakup aleyhisselama, Yusuf'u niçin onlarla göndermediğini sorarlar. Yakup peygamber “o benim munisim ve arkadaşımıdır.” der. Oğulları, halkın Yakup aleyhisselamın onlara itimat etmediği için Yusuf 'u beraber göndermediği yolunda dedikodu yaptığını söylerler. Aklanmak için Yusuf'la sahraya gitmek istediklerini ve ona çok şefkatli davranacaklarını söylerler. Kardeşlerin içinde düşmanlık vardır ama dışta nasihat gösterirler. (41a/10-41b/19)

Yakup aleyhisselam, “Yusuf henüz küçüktür, iş adamı değildir “deyince kardeşleri onun gönlünü eğleyecekleri, onunla oyun oynayacaklarını söyleyerek Yakup aleyhisselamı iknaya çalışırlar. (42a/11-18)

Yakup aleyhisselam Yusuf'u onlarla göndermeye razı değildir; çünkü kendi işlerine dalıp, Yusuf'u unutmalarından korkmaktadır. Bunu üzerine oğulları “biz on kardeşiz. Bizim aramızda yetmiş arslana karşılık verecek kişiler vardır. Bir kurt gelip de bizim yanımızda ona bir zarar etse bize ayıp olur ve kıyamete dek adımız kötüye çıkar” der. Bunu üzerine Yakup peygamber kalbinin rahatladığını söyleyerek, ertesi gün için Yusuf'u onlarla gönderme iznini verir. (42b/16-43a/6)

Yakup aleyhisselamın rüyası:

Yakup aleyhisselam rüyasında on kurdun Yusuf aleyhisselamı ortalarına aldığını ve onu ağlattıklarını görür. Yusuf'u kurdun yemesinden korkarak Hak Teala'dan yardım ister. O rüya Yusuf 'a cefaya bahane olur. Yakup aleyhisselam görülen on kurdun oğulları olduğunu anlayınca ağlamaya ve titremeye başlar. Çocukları onun bu kadar üzülmesinin sebebini sorunca Yusuf aleyhisselama bir kurdun zarar vereceğinden ve hasret ateşiniyle yanacağından bahseder. (43a/14-44a/5)

Yakup aleyhisselamın oğulları böyle bir yalan söylemeyi ondan öğrenmişlerdir; çünkü bir rüya teviline dayanarak onlara “Yusuf’u kurdun yemesinden korkarım.” der (57a/2-57a/9).

Yusuf peygamberi hazırlayış:

Yakup aleyhisselam Yusuf’u kardeşleriyle göndermeden önce baştan ayağa yıkar. Onu yıkadığı leğen, İbrahim peygamber’e İsmail aleyhisselamı kurban ettiğinde onun kanının içine akması için gönderilen leğendir. Bu leğeni, İbrahim aleyhisselam İshak aleyhisselama, İshak aleyhisselam da Yakup aleyhisselama vermiştir. Yakup aleyhisselamın Yusuf’un saçlarını taradıktan sonra giydirdiği gömlek, Cebrail aleyhisselamın İbrahim aleyhisselama, Nemrut onu ateşe atmadan önce giydirdiği gömlektir. Böylece ateş ona tesir etmemiştir. Daha sonra kardeşleri o gömleği kemer gibi yaparak Yusuf’un boynuna geçirmişler ve ona başka bir gömlek giydirmişlerdir (45b/14-46a/7).

Yakup aleyhisselam Yusuf aleyhisselama her ne olursa olsun, şeytana uymamasını ve Hak Teala’yı unutmamasını öğütler. Elini tutarak kırk adım atar ve oğullarının her birine ismarlar. Yusuf aleyhisselamı incitmeleri için kardeşlerine yemin ettirir. Akşama kadar tepe başından ayrılmayacak ve yollarını gözleyecektir (46a/15-46b/1).

Dirine’nin rüyası:

Yakup’un kızı Dirine, Yusuf ve kardeşleri sahraya gittiği sırada uykudadır. Rüyasında on kurdun Yusuf’u Yakup peygamberin yanından kaptığını görür. Uyanınca kardeşini sorar ve gerçeği öğrenir. Ayrılık hasretinin başlayacağını anlayarak yalın ayak başı kaba feryad ederek evden fırlar. Şehrin büyük kapısında Yakup peygamberi görür. “Yusuf aleyhisselamı niçin düşmanlarına teslim ettin?” diyerek eteğine sarılır. Babası Yusuf’un gelip gelmeyeceğini sorar. Dirine geleceğini; ama kavuşmanın uzun bir ayrılık döneminden sonra olacağını söyler (46b/13) – (47a/11).

Yusuf aleyhisselamdan önce kuyu:

Yusuf aleyhisselamı attıkları kuyu dört yüz kulaçtır ve taştan yonmadır. Karanlık ve dar olan kuyunun suyu da acıdır. Kuyunun içinde her türlü haşarat, yılan, karınca ve çiyen vatan tutmuşlardır. Bir günde içinde boyu sudan yukarıda bir taş peyda olmuştur. (52b/14-18)

Bu durum, Yusuf peygamber kuyuya bırakılınca niçin boğulmadığını açıklar.

Yusuf aleyhisselamın kuyuya bırakılışı:

Yusuf aleyhisselamın kardeşleri onu kuyunun yanına getirirler. Yusuf, her birinin eteğine yapışıp yalvarır; kardeşleri mübarek başına değnekle vurarak eteklerini elinden alırlar. Sonunda Yehuda’nın eteğine yapışır ve “sen benim büyük ağabeyimsin, şefaata eyle” der. Yehuda “şefaata fayda etmez” der. Yusuf “tövbe ettim. Eğer bilmezlik ve küçüklük ile bir suç işlediysem affetsinler.” der. Yehuda “bu mahal tövbe yeri değildir, özrün kabul olmaz.” diye cevap verir. Yusuf hırkasını almamalarını ister. Bu hırka eğer hayatta kalırsa örtü, ölürse kefen olacaktır; ancak bu isteğini kabul etmezler. (52b/18-53a/10)

Yusuf aleyhisselamın ellerini bağlarlar ve beline bir ip bağlayarak onu kuyuya sarkıtırlar. Bıçakla ipi kestiklerinde Yusuf aleyhisselam, “senin lütfuna kaldım. Ey mazlumların dostu ve caresizlerin çaresi, bana yardım et!” diyerek Allah’a yalvarır. Bunu duyan melaike ağlaşır ve Hak Teala Cebrail aleyhisselamı Yusuf aleyhisselama yardım için görevlendirir. Cebrail aleyhisselam Yusuf aleyhisselamı kuyunun ortasında tutar ve taşın üstüne koyar. (53a/17-53b/10)

Yusuf aleyhisselamın kuyuda terkedilişi:

Yusuf aleyhisselam kuyuda iken kardeşleri ölüp ölmediğini anlamak için kuyuya seslenirler. O, kardeşleri merhamete gelerek pişman oldular zannederek inler. Kardeşleri Yusuf aleyhisselamın sağ olduğunu anlayınca onu öldürmek için taş toplarlar. Amaçları kuyuya taş atarak Yusuf’u helak etmektir. Yehuda kardeşlerin ellerinden tutarak babalarına ettikleri yemini hatırlatır ve “bu kuyu içinde sağ kalmaz” der. Kardeşlerinin evlerine dönmek üzere olduklarını anlayınca Yusuf onlara “akşam yemeğini yerken benim açlığımı hatırlayın. Gam ve mutluluk anlarınızda bir yere toplanıp sohbet ederken benim yalnızlığımı ve hakirliğimi anın” diye seslenir. Ayrıca kardeşlerine, ona yaptıklarını babasına söylememelerini tenbihler; çünkü “onu mihnete eriştirirsiniz ve korkarım ki sizden razı olmaz; onun inlemeleriyle Hak Teala size azap eder. Ben size eziyet edildiğini görmek istemem” der. (48b/13-49a/13)

Yusuf aleyhisselamdan sonra kuyu:

Karanlık olan kuyu Yusuf aleyhisselamın gölgesi düşünce nurlanır, acı olan suyu şeker gibi tatlı olur. Kuyudaki bütün canavarlar sakinleşir. Bir ejderya Yusuf aleyhisselama zarar vermeye niyetlenir, Cebrail aleyhisselamın ona haykırmasıyla sağır olur. Cebrail aleyhisselam cennetten yiyecek ve elbise getirir ve der ki: “Hak Teala sana selam eder. Birkaç gün gövdeni belada, kalbini hükmü kazada tut. Sana töhmet ederler ve cefa zindanına hapsederler. Kalbine asla kötülük getirme. Cümle mihnetler bir gün gider ve bu sıkıntılar hiç yaşanmamış gibi olur”. Yusuf aleyhisselam bunu işitince çok mutlu olur. Onun nuruyla Cebrail aleyhisselamın nuru birleşince o dar, karanlık kuyu genişleyerek aydınlanır ve kuyunun ağzından çıkan büyük nur, gökyüzüne ulaşır (53a/17-54a/8).

Kuyudaki yaşam:

Cebrail aleyhisselam sayesinde Yusuf aleyhisselamın yiyeceği zencefil, şarabı tatlı su ve gömleği kamisi Halil olmuştur. Kendisine Hak Teala’dan şöyle bir nida gelir: “Ey Yusuf! Başına bu denli bela ve kaza geldi diye gönlünü bulandırma. Seni bunlardan arındırıp Mısır’a eriştireceğim. Seni esaretten ve zindandan kurtarıp izzet ve saltanata eriştireceğim; çünkü seni tutsaklık için yaratmadım; izzet ve saltanat için yarattım” (54a/17-54b/3).

Yusuf aleyhisselamın gamı Cebrail aleyhisselam gelinceye kadardır. Cebrail aleyhisselam cennet elbisesini giydirir, yiyeceğini yedirir ve şarabını içirirdi. Gözleri Cebrail aleyhisselamın yüzünü gördüğünde tüm sıkıntı ve kederi giderdi (55a/5-8).

Yusuf aleyhisselam ve kuyu:

Halk, Yusuf aleyhisselamın kuyuda olmasının hata olduğunu düşünür. Zahirin kuyudadır belki ama gerçekte hak Teala'nın yanındadır. Babasının yanından ayrıldıysa, alemleri yaratana yakın olmuştur. Babasının yanında her gün bir kase süt içiyorduydu, Cebrail her gün kuyuya bir kase süt ile bal ve Allah'ın selamını getirir (50a/8-17).

Kardeşlerin eve dönmesi:

Yusuf aleyhisselamın biraderleri bir buzağı boğazlarlar ve kanını Yusuf aleyhisselamın gömleğine bulaştırırlar. Gözleri yaşlı, feryat figan ederek babalarının huzuruna gelirler. Her zaman akşam namazından sonra eve gelirken o gün yatsı namazına yakın gelmişlerdir. Yakup aleyhisselam yol başına geldiğinde Yusuf aleyhisselamı oğullarının arasında göremeyince “ah” eder ve aklı başından gider. Yehuda aleyhisselam pederini toprağa düşmüş görünce başını dizine alır ve yüzünü yüzüne sürerek der ki: “Kardeşimizi kaybettik. Onun başına ne geldiğini bilmiyoruz. Seni hasret ile mahfettik. Bunun kefareti nedir? Ne yapalım ve bunun özrünü nasıl dileyelim?” On kardeş Yakup aleyhisselamın etrafını sarıp sabaha kadar ağlaşırlar. (56a/8-56b/5).

Rubil'in olayı anlatması:

Rubil, Yusuf aleyhisselamın hem kardeşi, hem de halasının oğludur. Babasına olayı şöyle anlatır: “Biz ok atmaya gittik ve Yusuf'u eşyalarımızın yanında bıraktık. Geri döndüğümüzde onu bir kurdun yemiş olduğunu gördük.” Diğerleri de onun söylediklerini onaylarlar. Yakup aleyhisselamın kalbi emin olur; çünkü bilir ki Hak Teala peygamber etini kurda ve bütün haşarata haram etmiştir. Yalnızca, Habil'in Kabil'i öldürmesi gibi onların da kardeşlerini öldürmesinden endişe eder. Bunu düşündüğü için Allah'tan korkar, o evladından emindir. (56b/6-15)

Kanlı gömleğin incelenmesi:

Yakup aleyhisselam oğullarına Yusuf aleyhisselamın kefenleyip gömecek bir organının olup olmadığını sorar. Onu gömerek türbesini mekân tutacak ve bu şekilde teselli bulacaktır. Kardeşleri çok aradıklarını ve Yusuf'un bir uzvuna bile rastlamadıklarını; ancak onun kanlı gömleğini bulduklarını söylerler. Yusuf aleyhisselam gömleği inceleyip gülmeye başlar: “Ne acayip şefkatli bir kurtmuş ki Yusuf'umu yemiş ve gömleği yırtmamış. Keşke bu şefkat Yusuf'a olaydı” (59a/12-59b/1).

Kurdun dile gelmesi:

Yakup aleyhisselam oğullarına, eğer kurt Yusuf aleyhisselamı yediyse getirin sebebini sorayım, der. Oğulları bir kurt tutup ağzına kan bulaştırarak getirirler. Yakup aleyhisselam, Rubil'e Yusuf aleyhisselamı niçin yediğini sordurur; kurt cevap vermez. Yakup aleyhisselam niçin cevap vermediğini sorunca kurt “Ya nebiyullah o asidir. Asilere söz söylemem.” der (59b/13-60a/1).

Yakup aleyhisselam bu kez kurda niçin Yusuf'u yediğini kendisi sorar. Allah'ın izniyle o kurt lisana gelir ve “Ya nebiyullah sen ismet elbisesi giymiş ve hidayet tacını takmışsın. Bilirsin ki Hak

Teala peygamberlerin etini bize haram etmiştir” der. Ayrıca kurt ağzındaki kanı oğullarının sürdüğünü, amaçlarının kendisine töhmet etmek olduğunu söyler. Yakup “nereden geldin?” diye sorar. Kurt Mısır’da geldiğini, kardeşini aradığını ve on yedi gündür yemekten ve içmekten kesildiğini anlatır. Kardeşini Şam’da da bulamayınca Yakup aleyhisselamın diyarına gelmiştir. Bunu duyan Yakup feryat eder, dert ve firak ateşiyle sızlanmaya başlar (60a/19-60b/10).

Yakup aleyhisselam Yusuf’tan haberi olup olmadığını sorar. Kurt haberi olduğunu; ama gammazlık etmemek için konuşmayacağını söyler. Gammazlık yaparsa kurtlar içinde ayıplanacağından ve Resulullah’ın ona şefaet etmeyeceğinden korkar (60b/19-61a/2).

Yakup benzi sararmış bir şekilde oğullarını yüzüne bakar. Bunlar birbirlerine bakıp kurdun yalanlarını ortaya çıkardığını anlarlar ve aralarında sözleşirler: “Babamıza diyelim ki biz bu kurdu sana teselli olsun diye getirdik. Doğrusunu araştırmak bahanesi ile gidip Yusuf’u kuyudan çıkaralım ve öldürelim. Elini ayağını kesip getirelim ve diyelim ki: İşte eli ve ayağını bulup getirdik. Bir başka kurt yemiştir.” Yehuda, eğer siz bunu yaparsanız ben de gidip babama Yusuf’a yaptığımızı anlatırım, der. Yakup aleyhisselamın oğulları kurdun konuşacağını düşünememişlerdir. Eğer bilselerdi babalarının huzuruna getirmezlerdi (61b/9-18).

Yusuf aleyhisselamın kuyudan çıkarılışı:

Elli yıl sonra Malik Dımaşk’a gelir. O zaman Yusuf üç gündür kuyudadır. Malik’in, birinin adı Beşir olan üç kölesi vardır. Beşir’e “Eğer, o köleyi bulursan, kızlarımdan istediğini ve malımdan da istediğin kadarını veririm.” der. Kenan’a geldiklerinde bir bölük kuşun, bir kuyuyu, Mekke’yi tavaf eder gibi, tavaf ettiklerini görür; onlar melaikedir. Putperest olan Malik hakikat halinden haberdar değildir. O kuşlardan avlamak üzere kervanı o yöne çevirir. Kuyudan su çekecekken develer Yusuf aleyhisselamın kokusunu alınca yüklerini bırakırlar (67a/16-67b/7).

Malik kuyunun yanına gelince kuşlar kaybolur ve kuyunun içine bakınca ondan parlak bir ışığın çıktığını görür. Malik önce suyun şavkı sanır. Kovayı aşağı saldırınca Cebrail aleyhisselam “ya Yusuf! Hak Teala buyurur ki o kovaya girip oturasın. Aynaya bakıp cemalini görünce eğer bir kul olsam bana kim paha yetiştirebilirdi? diye merak etmiştin ya, o gün bu gündür. Pahanı görüp, kıymetini bil!” der. Yusuf aleyhisselam kovaya oturur ve Beşir onu çeker; ancak kovayı çıkarmaya tek başına gücü yetmez. Bir kişi daha yardıma gelir ve ikisi çekip kovayı çıkarınca Yusuf aleyhisselamı görürler. Malik “elli yıldır talebindeydim, çok şükür buldum” der (67b/9-69a/6).

Kardeşlerinin Yusuf aleyhisselamı satması:

Yusuf aleyhisselamın kardeşleri kuyuda Yusuf’u göremeyince, büyük kapıya gelirler ve kervana varıp “bizim bir kulumuz firar etti. Bize hıyanet etmiş ve korkusundan kendisini kuyuya atmıştı. Siz çıkarmışsınız. Ya bize teslim edin, ya bir nara uralım ki kervan halkının cümlesi can versin.” derler. Onların yiğitliklerini görüp korkarak Yusuf aleyhisselamı ortaya çıkarırlar. O da bunlardan korkup ağlamaya başlar (70b/10-15).

Kardeşleri Yusuf'a "Eğer kulluğu kabul edersen seni bunlara satalım, yoksa seni öldürüp kuyuya atarız" deyince Yusuf aleyhisselam "Beni bağışlayın ve rahmet edin. Küçüklüğüme bakıp, iyiliklerimi hatırlayın. Ben de sizin iyiliklerinizi anarım ve bana yaptığınızı babama demem" der. Kardeşleri "Sen babanı istersin; ama biz ona seni bir kurdun yediğini söyledik. Şimdi kendimizi yalancı mı çıkaralım?" diye kızarlar. Yehuda "Ey Yusuf! Bilirsin ki senin kardeşlerin ne kadar yiğittir. Her biri bin adamla savaşa galip gelir. Bütün kervan üç yüz doksan adamdır. Birimize güçleri yetmez. Sen kulluğu kabul edersen yaşarsın, bir an gelir ki kurtulursun veya azad olursun" deyince Yusuf aleyhisselam kulluğu kabul etmek zorunda kalır. Ağabeyleri elinden tutup "Bu bizim kulumuzdur, satarız" derler. Malik, ne zaman bunun yüzüne baksam ululuk nişanını görürüm, bendelik alametini görmem, deyince kardeşleri "pederimiz Rahil isimli bir hamile cariye aldı. Yanımızda doğdu, bizim ile büyüyünce bizim huyumuzu tuttu. Şimdi bir suç işledi, yani bir sırrı açıkladı. Korkusundan kendisini kuyuya attı" diye yalan söylerler. Malik Yusuf aleyhisselama bakıp "geçek mi?" diye sorar. Yusuf "gerçektir" deyince malik, bütün parasını giyeceğe yatırdığını, ancak yirmi dirhem kaldığını söyler. Kardeşleri bir şartla bu paraya satacaklarını söylerler. Şart Yusuf aleyhisselamı zincire vurmak ve ona sadece arpa ekmeği vermektir. Malik sebebini sorunca hırsız olduğunu söylerler. Malik yirmi dirhemi verir ve kardeşleri satış belgesini yazarlar. Yusuf artık bir köledir. Kardeşler o yirmi dirhemi ikişer ikişer pay ederler (71a/6-72a/2).

Alım satım sırasında Hak Teala Yusuf aleyhisselamın güzelliğini saklar, onun için malik onu az para ile satın alır; eğer güzelliğini görmüş olsaydı, tüm malını verirdi. Malik onu adı bir rivayette Hafis, bir rivayette Eflah olan kölesine ısmarlar. Köle Yusuf'un suratına bakıp Malik'in niçin onu bu kadar istediğini anlayamaz; çünkü görünüşte bir farklılığı yoktur. Malik de yıllarca arzusunda olduğu kölenin o olmadığını düşünür; çünkü Hak teala onun güzelliğini saklamıştır (75a/8-16).

Yusuf Aleyhisselamın kölelik yaşamı:

Kervan yüklenip kalkınca Yusuf'a palas giydirirler. Boğazına zincir, eline ve ayağına bukağı zincir takarlar. Yusuf aleyhisselam bunları görünce aklına cehennem hayali gelir ve feryat eder. Bunun üzerine Malik kardeşleri uzaklaşınca zincirleri çıkaracağını söyler. Yusuf aleyhisselam kardeşleriyle vedalaşmak için Malik'ten bir saat ister. Malik, dünyada böyle vefadar bende görmemiştir. Gecenin üçte ikisi geçince Yusuf aleyhisselamı veda etmesi için kardeşlerinin yanına gönderir. Uyuyan kardeşler, zincir sesini duyunca uyanırlar. Yusuf'u görünce Yehuda ağlamaya ve feryada başlar. Niye geldiğini sorarlar. Yusuf aleyhisselam, sizi görmeye, belki son görüşümüzdür, der. Hepsisi onunla kucaklaşır. O der ki: "Siz bana rahmet etmediniz; ama Allah size rahmet etsin. Siz beni kaybettinizse, Allah sizi kaybetmesin". Yusuf aleyhisselam kabile yönüne baktığında, kafilenin çoktan göçmüş olduğunu görür. Eflah ismindeki köle deveye biner, Yusuf'u arkasına alır ve kafileye yetişirler. Yusuf aleyhisselam, kuyudan çıplak çıkardıkları, kardeşlerinin eline düşüp satıldığı, günahsız olduğu halde ellerinin ve ayaklarının bağlandığı o gün kadar küçük düşürücü bir gün yaşamamıştır. (72a/15-73a/5)

Yusuf aleyhisselam annesinin mezarında:

Yusuf aleyhisselam ipler ve palaslar içinde giderken annesinin kabrinin yanına gelince kendisini deveden atar; yüzünü kabre koyup ağlamaya başlar. Kardeşlerinin onu esir gibi zincirlere vurarak çok düşük bir fiyata satmalarına ve babasının kalbini ayrılık ateşiyle yandırmalarına çok üzülür ve annesinden yardım ister. O anda kabirden bir ses gelir: “Gözümün nuru, gönlümün rahatı, canımın süsü oğlum! Üzüntümü arttırdın. Ne işledin ki sana bunu yaptılar?” Hak Teala’dan nida gelir ki “Çok ağlamayın. Siz hasıl olmaya sebep olduysanız ben yarattım, siz besledinizse rızkı ben verdim” (75a/17-75b/19).

Yusuf aleyhisselama yapılan eziyet:

Yusuf annesini kabri başına gelip kendisini deveden atınca onu göremeyen Kalac, Malik’e seslenir ve kervanı durudurur. Köle, Yusuf aleyhisselamı kabir üstünde yalvararak ağlarken bulur. Yüzüne birkaç tabanca vurduktan sonra onu ayağından çekerek yüz üstü sürükler. Yusuf aleyhisselam “Ey Allah’ım bilmeden çocuklukla bir hata yaptımsa beni affet” diye dua eder (76b/10-17).

Yusuf aleyhisselamın azad olması:

Kervan ilerlerken dolu yağmaya başlar. Kiminin başı yarılır, kimi yere yıkılır. “Şimdi hepimiz helak olacağız; ya içimizde bir suçlu var onun suçu yüzünden ya da bir mazlum veya bir oğlancık var ah etti” derler. Hepsi el kaldırıp yalvarır, dolu durmaz. Bunun üzerine Kalac “ben bir köleye vurduğum ve bir parça yüzü üstünde sürüdüm. O da gökyüzüne bakıp mırıldandı. O anda bu bela başımıza geldi” der. Eğer bu belanın defini istiyorsanız köleyle konuşun. Malik Hak Teala’ya yalvarması için Yusuf aleyhisselamın yanına gider. Yusuf aleyhisselam yüzünü gökyüzüne tutarak dua eder ve o bulut parçalanır, dolu yağmadan kalır. Bunun üzerine Malik, “Malum oldu ki seninle gök tanrısı arasında bir bağ vardır. Bu yüzden seni palaslar içinde tutmak reva değildir” der. Zincirlerini çıkarıp ona ipek giysiler giydirir ve Yusuf’u bir Arap atına bindirir (77b/6-78a/4).

Emir’in rüyası:

Kervan Nâ-bulus ve Bensiyân şehirlerinden sonra Beytü’l-Mukaddes’e varır. Şehrin emiri o gece rüyasında halkın ulusu olacak birinin şehre geldiğini görür. Karşılama gerekir, diyerek yedi bin atlı ile nahiyeleri dolaşır. Kafile yaklaşınca o kervanın büyüğünü sorar. Malik’i işaret ettiklerinde şaşırır; çünkü bu kişi senede iki kere o yöreye gelir ve o, şimdiye kadar böyle bir rüya görmemiştir. Sonra Yusuf aleyhisselamın arkasından yetişir. Hak Teala Yusuf aleyhisselamı melaikeden oluşan bir bölük atıyla korur. Yusuf aleyhisselam onların arasında ayın on dördü gibidir. Emir Yusuf aleyhisselama “sen kimsin?” diye sorduğunda “dün gece rüyanda gördüğün ve bugün istikbal ettiğindir” yanıtını alır. Emir’in gördüğü rüya Yusuf aleyhisselama bildirilmiştir (78b/19-79a/15).

Emir'in İslamiyeti seçmesi:

Emir herkesi, Yusuf aleyhisselamın hediyesi kabul ederek evine davet eder. Yusuf aleyhisselam aslında melaike olan askerleriyle gelmiştir. Emir'in bu kadar kişi için hazır yemeği yoktur. Yusuf aleyhisselam önündeki bir kâse pirinç yemeğinden bir lokma alır ve yanındakine verir. O da bir lokma alıp yanındakine verir. Böylece herkes bir lokma alıp doyar; ama o kâsedeki yemekten hiç eksilmez. Malik, onun kulluğa değil, hocalığa layık olduğunu anlamıştır. Emir Yusuf'a döner ve: "Bana ne emredersin?" diye sorar. Yusuf aleyhisselam "sanemi terk et ve samede tap!" diye cevap verir. Emir bunun doğruluğuna delil ister. Kırk yıldır taptığı bir putu vardır. Eğer o put Yusuf aleyhisselama secde ederse Emir inanacaktır. Yusuf aleyhisselam put önüne geldiğinde büyük put, yanındaki diğer putlarla beraber ona secde eder (79a/16-79b/19).

Emir'in Yusuf aleyhisselamı almak istemesi:

Kervan Beytü'l-Mukaddes'ten çıkıp yola koyulur. Gözden kaybolduklarında Emir Yusuf aleyhisselamın aşkı canına yettiğinden on iki bin süvar ile peşinden gider. Amacı onu memleketin başına getirip hizmetinde çalışmaktır. Emir ve atlıları yakın geldiğinde Malik korkar. Yusuf aleyhisselam "korkma beni alamazlar; çünkü beni almak için elli yıl eziyet çektin. Hak Teala kimsenin çektiği sıkıntıyı unutmaz ve sen çektiğin sıkıntının yemişini yiyinceye kadar kimse beni senden almaya kadir olamaz." der. Yusuf aleyhisselam asker çok yaklaşıncaya arkasına dönüp tebessüm eder ve o anda iç güzelliği ile dış güzelliği aynı mertebede olur. Bu güzellik karşısında askerlerin akılları başlarından gider ve atlarından düşerler; üç günlük yol gitmeyince de akılları başlarına gelmez (80a/10-80b/10).

Kervanın Mısır'a yaklaşması:

Malik Mısır'a bir mil kalınca Yusuf aleyhisselama "Nil'e gir gusl eyle. Yolun toz ve toprağından temizlen. Sana güzel elbise giydirelim ve şehre güzellikle varalım" der. Yusuf aleyhisselam giysileri çıkarınca Hak Teala endamını kimse görmesin, diye uzun bir giysi ile onu örter. O Suya girince bir balık giysiyi üzerinden açar. Bunun üzerine sudaki tüm hayvanlara "gözlerinizi kapayın. Sıddıkullah gusl ediyor, sizden vahşet gelmesin" diye feryat eder (84a/5-12).

Yusuf aleyhisselam sudan çıkınca güzelliği öncekinden yüz kat artar. O zamana kadar Malik ona her gün bir elbise verirken o gün önüne yetmiş giysi koyar ve "hangisini istersen onu giy" der. Kardeşleri Yusuf aleyhisselama her ne ettilerse Hak Teala onun tersini yapmıştır. Kardeşleri onu kuyuya atmışlarsa, Hak Teala tahta çıkarmıştır. Onlar aç bırakmışlarsa, Hak Teala onu cennet yiyecekleriyle beslemiştir. Onlar çıplak bırakmışlarsa Hak Teala yetmiş giysi vermiştir ve onlar kul diye satmışlarsa Allah tüm Mısır'ı emrine kul etmiştir (84a/17-84b/7).

Yusuf aleyhisselamın Mısır'a girişi:

Yusuf aleyhisselam Mısır'a girmeye bir menzil kalınca havadan bir nida gelir ki "size halkın güzidesi, güzellikle süslenmiş bir kişi gelir. Her kim yüzünü görse şad olur, gamlı olanın gamı

kalmaz.” Er, kadın, yaşlı, genç bu nidayı işitirler ve onu beklemeye başlarlar. O arada Allah tarafından Yusuf aleyhisselamı korumak için görevlendirilen bir grup atlı belirir. Bunlar her türlü süsle bezenmiş melaikelerdir ve ortalarına aldıkları Yusuf aleyhisselam ayın on dördü gibi parlamaktadır. Başında ziynetlerle süslü bir taç, kulağında kızıl yakut vardır. Halk onu görünce ayaklarına kapanır. Başlarını kaldırıp o güzel yüze hayran olurlar ve kimi “bu melektir, gökten indi.” ve kimi “meliktir melek talebine geldi.” der. Şehrin kapısına geldiklerinde yüzünün nuru parlar ve kokusunun yayılmasıyla rüzgar raksa, kuşlar feryada, sular akmaya başlar. Kalplerden gam, keder dağılır ve mutluluk gelir. Güneşin ışığı yetmiş kat artar. Bunların hepsi Yusuf aleyhisselamın Mısır’a girdiği gün olur. (84b/14-85a/16)

Yusuf aleyhisselamın pahası:

Malik, Yusuf aleyhisselamı görmek isteyenlerin bir altın getirmesini ister. Ertesi günü onu görmeye gelenlerden üç yüz bin altın toplanmıştır. Malik talep çok olunca görüş ücretini iki altına çıkarır. Bin kere bin ve dört yüz bin altın toplanır. Yusuf aleyhisselam kendini aynada görüp yüzünün pahasını merak ettiğinde on kızıl ve kıymetsiz akçeye satmıştır; o kendine bakmayı bırakınca, benlikten vazgeçince, yüzüne bir kere bakmak yüzbin altına değer (86b/19-87a/11).

Başka bir gün Yusuf aleyhisselamı süslerler ve altından bir kürsüye çıkarırlar ve mal sahiplerinin semayelerini alıp gelmesini isterler. Yaşlı bir kadın bir çile iplik ile gelir. “Bu denli malı mülkü çok onu almak isterken bu azıcık malla mı talip olursun?” diye sorulunca kadın “Alamasam da onun talebinde bulunurum ve onu anarım ya” cevabını verir. Peçe altından bile Yusuf aleyhisselamın güzelliği peyda olmuştur. Halk onun bir melek olduğuna ve Allah’ın gönderdiğine inanır. Hak Teala Yusuf aleyhisselam için halkın en azizidir, der (87b/13-88a/13).

Bu haber Kıtır isimli Mısır Aziz’ine ulaşır. Bazıları onun sarayını süsleyip, pahalı halılarla döşettiğini söylerler. Sarayındaki büyük meydana altın ve gümüşlü kürsüler koyarlar. Malik’e haber gönderir ve Malik Yusuf’u getirerek altın kürsü üzerine koyar. Yusuf tellala “Yusuf önce hürdü, sonra kul oldu; önce aziz idi sonra zelil oldu, diye bağır” deyince Malik sen zelil değilsin, sessiz ol ki seni latif eda ile isteklendirirler, der (88a/17-88b/7).

Zeliha’nın rüyaları:

Zeliha Taymus bin Talus bin ‘Alkuma adındaki Mağrib padişahının kızıdır. Rüyasında Yusuf aleyhisselamı görüp şaşkına döner ve feryad eder. Pederi ve hizmetliler gelince onu akli gitmiş bir durumda bulurlar. “Ey baba uykuda bana bir cemel gösterdiler, insan mıdır, cin midir?” deyince babası “Keşke nerede olduğunu bilseydim. Bütün malımı, hazinemi ona harcardım sana munis ederdim” der. O kız bu zaruret ve hayret ile çok gün geçirir.

Zeliha bir kere daha Yusuf aleyhisselamı rüyasında görür ve kim olduğunu sorar. Yusuf aleyhisselam da “sen benimsin, ben de seninim. Benden başka kimseyi ihtiyar etme. Beni Mısır’da ara” der. Zeliha feryad ederek uyanır ve babasına haber verip rüyasını anlatır (89a/1)-(89a/12).

Zeliha'nın Mısır'a gitmesi:

Babası Mısır Azizi olan Katfır'e adamlarıyla bir mektup gönderir. Mektupta "Benim bir kızım var. Uykuda bir insanın hayalini görmüş. Eğer onu helallığa kabul ederseniz sahip olduğum her şeyi huzurunuzla göndereyim" diye yazar. Katfır "her kim bizi isterse biz de onu isteriz. Bizden kaçandan biz de kaçarız." der. Bu cevap Zeliha'nın babasına ulaşınca, tüm yükleri ibrişim, altın ve gümüş gibi değerli ziynetler olan bin deve donatılır. Bin Arap atının üzerine Habeşî ve Rumî kullar koyup birçok süvar ile kavminin ileri gelenlerinden insanları gönderir. Oradan Mısır'a varmak altı aylık yoldur. Mısır'a bir iki menzil kaldığında Mısır Azizini cümle halayık ile onları bekler görürler. Zeliha tahtı revandan çıkıp Katfır'e bakınca "ah" edip aklı gider. Feryad ederek "altı aylık uzun yolculuğun zahmetine katlandım ve babamın bütün malını harap ettim; ancak muradıma eremedim. Zira benim gördüğüm bu değildir." der. Cariyeleri ve dayaları onu teselli ederler (89a/2-89b/18).

Zeliha yedi yıl eriyle aynı yerde yatar, kız oğlan kız kalır. Hak Teala erlik şehvetini Aziz'den almıştır. Bazı rivayetlere göre, Hak Teala bir cin gönderir, Katfır döşeğine girince o cinni karşısında bulur, Zeliha'ya yakın olmaz. Yedi yıl bu şekilde geçer (89b/14-19).

Zeliha'nın Yusuf aleyhisselamı görmesi:

Yusuf aleyhisselamın pahasını verebilmek için önüne o kadar çok altın, gümüş, cevahir, misk, anber ve kafur yığarlar ki Yusuf aleyhisselam onların ardında görünmez olur. Zeliha köşkünde bir kenardan bakarken satılmak için getirilen Yusuf aleyhisselamı görür ve şaşır kalır; anlar ki o, yedi yıl rüyasında gördüğü cemaldir. Adam gönderip der ki: "Yusuf her neye malik isem pahanı veririm. Zira yedi yıldır ben seni rüyada görüp meftunun olmuşam". Yusuf aleyhisselam "Ben de seni rüyada gördüm; ama Allah'ın takdiri böyledir. Çok eziyet ve mihnetten sonra kavuşma müyesser olur. Acele etme ki şimdi maksudun gerçekleşmez" der. (90a/2-7)

Yusuf aleyhisselamın Aziz'e satılması:

Mısır Aziz'i Yusuf'u almak isteyince, bir melek insan suretinde ona yaklaşır bir ağır gümüş, ibrişim, misk, anber ve cevahir vermesini söyler. Aziz "bu cemale her ne verilse pahası değildir" der. Onun emriyle sığır derisinden büstler dikip terazi gözü yaparlar ve demirden bir direk geçirip bir tarafını yere, bir tarafını köşkün köşesine asarlar. Bir göze Yusuf aleyhisselamı, bir göze sözü geçen ganimeti koyarlar. Mısır Aziz'i "benim kuvvetim ve malım bu kadardır. Bunu al. Bu senin cemalının pahası değil, hediyedir. Bu kulu bize başısla" der. Malik Yusuf aleyhisselamı satar ve malı hazinesine koyar. Aziz Yusuf'u saraya götürerek Zeliha'ya "ben aldım ve sana ısmarladım, onu hoş tut." diye tenbih eder.(93b/3-18).

Aziz'in hazinesi:

Mısır Azizi onca malı Yusuf aleyhisselamı almak için harcar, bir nesne eksilmez. Bütüm malını bir kula verdi, diye cümle askeri onu ayıplarlar; ama hazineye gidince görürler ki her şey yerli

yerinde. Aziz hazinedarı çağırıp sebebini sorar. Hazinedar, “bunu o köle bilir. Onu terazinin kefesine koyunca havadan bir kuş gelip insan diliyle kulağına bir şey söyledi” der. Hak Teala’dan haber gelir ki: “O gün kendine biçtiğin değer birkaç kızıl akçe idi. Şimdi Mısır azizinin haracı bahan olmadı.” Aziz bu olayın sırrını Yusuf aleyhisselama sorar: “Eğer hizmette bir kusur olursa benim başıma kakma. Senin pahana bu kadar mal verdim. Hak Teala bana minnet yükletmekten sakındı.” Yusuf şöyle cevap verir: “Minnet Hak Teala’ya olsun ki hem malın sendedir ve hem ben sana nasip oldum.” (94b/12-95a/11).

Malik’in Yusuf aleyhisselamı geri istemesi:

Malik Yusuf aleyhisselamın cemalini onu satana kadar görmemiştir. O an alışverişte “aldanmış olan o kişidir ki böyle cemali alçak dünyaya bedel etti!” diye feryat eder (95b/19-96a/4).

Malik bu güzelliği görünce kölesini geri ister. Aziz “ben de onun mübtelası oldum” deyip vermeye razı olmayınca, Malik onunla biraz konuşmak istediğini söyler. Yusuf aleyhisselam, Yakup aleyhisselamın oğlu olduğunu açıklar; ancak “seni satan o on civan kimdir?” sorusunu cevaplamaz. Kardeşlerinin sırrını açıklamış olmaktan kaçınır (96b/5-17).

Malik Yusuf aleyhisselamdan, Hak Teala’nın ona bir oğul vermesi için yalvarmasını ister. Yusuf’un duasıyla Malik’in yirmi dört oğul olur. Bunda bir nükte vardır. Malik Yusuf’u satar; ama Yusuf aleyhisselam duayı ondan esirgemez (96b/18-97a/2).

Zeliha’nın aşkının artması:

Aziz Yusuf aleyhisselamı satın alıp oğul yerine koyunca Zeliha’ya teslim eder. Zeliha onu alıp saçını tarar ve gözlerine sürme çeker. Onun aşkı kalbinde o kadar artar ki artık sabra tahammülü kalmaz. Benzi sararıp yemekten içmekten kesilince sütannesinin ısrarıyla aşkını anlatır ve ondan yardım ister. Dayeye göre bu derdin tek dermanı vardır; ama çok para harcamak gerekir. Zeliha hazinesinin anahtarını ona vererek her ne gerekiyorsa yapmasını ister. Daye emreder ve bir saray yapılır. Çeşit çeşit mermerle içini, billur ve sırçalar ile çatısını bina ederler. Dört duvar da ayna kaplanarak perde ile örtülmüştür (104a/10-104b/9).

Yusuf aleyhisselamın nefsiyle savaşı:

Zeliha kendini süsler, kıymetli taşlarla bezenmiş gömlek giyerek tahta oturur. Sonra Yusuf aleyhisselamı davet eder. Yusuf oraya ayağını atar atmaz töhmet eseri görür ve kaçmak ister. Zeliha onu alıkoymak için tahtından sıçrayarak eteğinden tutar. Yusuf’a öyle bir hal olur ki Zeliha’ya karşı koyacak sabrı ve gücü kalmaz, “Allah’ım eğer ismet ve inayetin yetişmezse mahvolurum!” der. Bu halde Allah’a yalvararak eğer inayet ve hidayeti olmazsa, nefsinin kurbanı olacağını söyler (105b/1-6).

Zeliha Yusuf aleyhisselama kavuşmak isteğiyle kimse görmesin, diye perdeleri örter ve Yusuf aleyhisselamı evine çekerek kapıları kapatır (105a/13-16).

Zeliha ona gönülden bağlı olduğunu söyleyince Yusuf onu reddeder. “Aziz beni satın aldı, giysi ve yiyecek verdi, bana dost oldu. Ona düşmanlık yapamam.” der (108b/15-16).

Yusuf ondan yüzünü çevirince Zeliha yalvarmaya başlar ve “Ne güzel yüzün var.” der. Yusuf toprak altında çürür, yanıtını verir. Zeliha “Ne uzun boyun var” deyince Yusuf “toprak bunu parça parça eder” yanıtını verir. Zeliha “Saçımın misk kokusu var” deyince Yusuf aleyhisselam “toprak bunu yok eder” der. Zeliha ne sıfatını saydıysa Yusuf aleyhisselam ölüm ve kabir halleri ile ona işaret eder. Zeliha “Benim kulumsun, satın aldım!” deyince Yusuf “hür kişinin alım satımı olmaz” cevabını verir. Zeliha kendisi ne isterse Aziz’in onu yapacağını, eğer yapmazsa onu katledeceğini söyler. Yusuf birisini öldürmenin büyük günahlardan olduğunu bilir. Zeliha “Eğer razı olmazsan seni öldürürüm” der. Yusuf “Şehadet ile ölmek, şehvet ile diri olmaktan daha iyidir” diyerek devam eder: “Bütün hazinesini bana harcayan bir kişiye ihanet etmem, onun evinde zina etmek caiz olmaz. Aziz beni oğulluk niyetiyle aldı, ona düşmanlık etmek layık değildir (109a/1-110a/3).

Zeliha’nın çabası zina etmek, Yusuf aleyhisselamın çabası kuşak çözmektir. (112b/16)

Yusuf’un şehvet duygusunun sönmesi:

Zeliha “Evde kimse yok, cemalim kemalde, benden niçin kaçarsın?” diye sorar. Bir rivayete göre, şeytan ikisini bir yere getirir ve Yusuf aleyhisselam onun şalvar bentine yapışarak vurulan yedi düğümü çözmeğe başlar; fakat bunun akıldan uzak bir yehudi iftirası olduğu rivayet edilir.

Doğrusu şudur: Yusuf aleyhisselam Zeliha’ya yaklaşınca, Hak Teala Cebrail aleyhisselama, elini Yusuf aleyhisselamın sinesine koymasını emreder. O anda şehvet yerinden yok olur ve ayak baş parmağından çıkıp gider.

Burada çeşitli rivayetler vardır. Cafer Sadık’a göre peygamberlik bu saatte ona verilmiştir. İbnül Hamulk şöyle rivayet eder: Yusuf aleyhisselama “Sakin zina yapma kanatsız kuş gibi olur, düşersin. Bir daha yükselemezsin” diye nida gelir. Zeynel Abidin Zeliha’nın yakınlaşma anında utandığı için putunu örttüğünü, Yusuf aleyhisselamın “sen putundan utanırsın, ben yaradanımdan nasıl utanmam” dediğini anlatır. Bir başka rivayet, duvarın ayna gibi olduğu ve Yusuf aleyhisselamın onun ardında Melik’i gördüğü ve Melik’in “Yusuf ben sana hayır ettim, sen niçin benim eşime kast ettin” dediği şeklindedir. Vehab bin Münebbih, Yusuf’un sinесinden iki elin çıktığını ve onun ellerini sıkıca tuttuğunu anlatır. Yakup aleyhisselamın suretini görmüştür: “Bana muhalefet ettin, rüyanı kardeşlerine söyledin ve dünyada ayrılık acısını tattın; eğer zina edersen cehennem ehli olursun”. Başka bir rivayet Hak Teala’nın vasıtasız vahyettiği doğrultusundadır: “Ya Yusuf! Ben seni enbiyadan saydım. Elçime yaklaşmak sana layık değildir. Zeliha çaresizdir ve eşi himayesindedir. Baban yolunu gözler, Mısır’da düşmanın çoktur. Sabret, zamanı gelince Zeliha’yı sana helal ederim. O zaman ne istersen yaparsın. Zeliha senindir ve sen Zeliha’nınsın” (113b/2-114a/19).

Yusuf aleyhisselam günaha azm edip işlemeden bu denli belaya giriftar olmuştur, ömrü günah içinde geçen acaba hali nice olur? (115a/3-5).

Yusuf aleyhisselam duvar dibinde bir ejderhanın nida ettiğini duyar: “Zina edenin yeri benim karnımdır. Günah işlemeden niyetle bu kadar dert ve hasrete, rahattan mihnete uğradın, gece ve gündüz suç işleyen hali nice olur?” (115a/11-16).

Yusuf aleyhisselamın gömleğinin yırtılması:

Yusuf aleyhisselam kaçmaya çalışınca bütün kapılar açılır. Zeliha ardından yetişir ve gömleğini tutunca gömlek yırtılır. O halde evden dışarı çıkarlar. Aziz’i kapıda görürler. (116b/12-14)

Aziz Yusuf aleyhisselamı eteği yırtılmış ve yüzü çatılmış görür, sebebini sorar. Zeliha Yusuf’un ona kast ettiğini ve bunun cezasının ne olacağını sorar. (116b/8-14)

Aziz yaptığı iyiliklere karşılık, karısına kasd etmesinin cezasını Yusuf’a sormuş, “şimdi sana ne edeyim?” demiştir. Yusuf eğer sırrı açıklarsa Aziz’in Zeliha’yı öldürmesinden korktuğu için susar. Zeliha “Ya azap et ya da zindana at ki başkalarına ibret olsun” der. Zeliha Yusuf’u sever; ama ceza korkusundan suçu Yusuf aleyhisselamın üzerine atar.

(117b/11-118a/1)

Bebeğin şahitliği:

Bu soru üzerine Yusuf aleyhisselam “ben size nasıl hıyanet ederim, beni o davet etti” der. Aziz şahidi olup olmadığını sorar. Yusuf aleyhisselam etrafına bakınca dört aylık bir bebek görür ve şahidim odur, der. Aziz “Dört aylık bebek nasıl konuşur?” deyince, Hak Teala “benim suçsuzluğumu bilir ve onu konuşturmaya kadirdir” yanıtını verir. Zeliha şahidin hazır olduğunu bilmediği için yalan söylemiştir. (118a/9-18)

Oğlancık Aziz’e “Gömleğe bak; önünden yırtılmış ise Yusuf, arkasından yırtılmış ise Zeliha suçludur” der. (119a/11-15) Bebek böyle şehadet edince, gömleğe bakarlar ve Zeliha’nın suçlu olduğunu anlarlar. Aziz Zeliha’ya tövbe ettirir ve Yusuf aleyhisselama olanları kimseye anlatmamasını tenbihler (121b/12-18).

Bu oğlancık onun dayesinin oğludur ve daha sonra Cebrail aleyhisselamın vahyiyle Yusuf onu kendisine vezir eyler (119a/5-7).

Mısır hatunlarının Zeliha’yı ayıplamaları:

Bir grup kadın, Zeliha’nın bir köleye aşık olmasını ayıplarlar. Bunlar vezirin, kapıcıbaşının, sakinin ve şehrin ileri gelenlerinin hatunlarıdır. (125a/7-11)

Zeliha, aşkı yolunda bunların söylediklerini iştir, dört kapılı güzel bir ev inşa ettirir. Yusuf aleyhisselamı da süsleyerek perde arkasında gizler. Adam göndererek o kadınları davet eder. Zeliha bazılarının dediğine göre eşraftan yüz kadın çağrılır, bunlardan kırkı bekardır. Her biri için süslü bir masa hazırlanır ve bunun üstüne bir bıçakla turuncu konulur. Yusuf aleyhisselam içeri girince turuncu kesip ona bir parça vereceklerdir. Zeliha Yusuf aleyhisselamın saçlarını tarayıp, güzel kokular sürmüş, süslü kaftanlar giydirerek, başına mücevher kaplı bir taç takmıştır ve eline meclisin ortasına koyması için ibrik ile leğen verir. Yusuf peygamber içeri girince cemalinin nuru kapı ve duvarlara yansır. O

hatunlar Yusuf aleyhisselamı görünce turuncu kesmek isterlerken parmaklarını keserler, haberleri olmaz. Sonunda Yusuf aleyhisselam başka bir kapıdan çıkıp gider. Hatunların aklı başına gelince kesik acısını hissederler ve giysilerinin kan içinde olduğunu farkedeler. Hayz görmemiş kızlar hayz görürler (125b/2-126a/17).

Zeliha'nın Yusuf peygamberi süslemesi:

Zeliha'nın Yusuf peygamberi bir kız çocuğu gibi süslemesi ilginçtir. Aziz onu satın alıp kendisine teslim ettiğinde de, Mısır hatunlarının karşısına çıkardığında da onu alıp saçını tarar ve gözlerine sürme çekerek, süslü kaftanlar giydirerek güzel kokular sürer; gelinlik bir kız hazırlar gibi onu hazırlar (104a/12-13), (125b/5-126a/6), (152b/14-16).

Mısır hatunlarının Yusuf aleyhisselama hayranlığı:

Zeliha Yusuf'un güzelliğine alışmıştır, oysa onların ilk görmesidir. Hepsi birden: "Bu insan değildir, melektir" derler (126b/7-13).

Zeliha Mısır hatunlarına beni muhabbetle ayıpladınız, görün sevmemeğe kadir misiniz, diye sorar (128a/17-18).

Kadınlar Yusuf aleyhisselamı görünce Zeliha'yı mağdur tutarlar ve "biz yanlış etmişiz" derler. Zeliha, "Ben murat ettim, onun günahı yoktur; ama bana itaat etmezse onu zindana koyarım, hor ve zelil olur" der (129a/15-129b/1).

Zeliha'nın özrünü bilen kadınlar, Yusuf aleyhisselama gelip nasihat ederler ki onun buyruğuna uysun. Yusuf Hak Teala'ya karşı gelemeyeceğini söyler. Bunun üzerine kadınlar, "onu istemezsen biz ondan daha güzeli. Birimizi seç" derler. "Onun bana hukuku ve rürbesi varken kabul etmedim, sizi niye kabul edeyim?" deyince hepsi hayalkırıklığına uğramış bir şekilde düşmanlığa başlarlar ki onu zindana koysunlar. Yusuf aleyhisselam için onların emrine itaat etmektense zindan sevgilidir (130a/2-13).

Yusuf aleyhisselam cehenneme girmek korkusuyla zinadan kaçıp zindanı tercih eder; çünkü zindandan çıkılır oysa cehenneme girince orada ne kadar kalınır, oradan çıkılır mı kimse bilemez (130b/18-131a/3).

Yusuf aleyhisselamın zindana girmesi:

Zeliha dedikodular çıkınca, kendi beraatı için Yusuf aleyhisselamı hapse attırmak ister. Cariyeleri toplayarak Melik'in önüne varır. Melik Reyyan bin Velid'dir. Sırçadan hanesine kim dışarıdan gelse şekli içerde belirir ve Zeliha'nın geldiğini görünce Melik kızı olduğu için ona hürmet eder. Zeliha "cümle malımı onu satın almak için harcadım, emrimi tutmuyor. Zindana koymak istiyorum" deyince Melik isteğini kabul eder (135b/5-136a/3).

Aziz Yusuf'un suçsuzluğuna inanmıştır; ama halkın dedikodusu bitsin, diye onun zindana konulmasına karşı çıkmaz (135a/3-9). O, Zeliha'nın suçlu olduğunu bilir ve ona azap etmek ister; bir seveni sevdiğinden ayırmaktan büyük azap ve cefa yoktur (136a/6-8).

Şarapdar ve habbazın zindana atılması:

Melik'in Yemen'de bir düşmanı vardır. Onu öldürmek için Melik'e hediyelerin arasında zehir, bir şarapdar ve habbaz gönderir. Bu kişiler o zehiri şarap ve yiyeceğe koyacak, onu helak edecektir. İkisi de Melik önüne gelince şarapdar “yemeği yeme zehirlidir, der. Melik İkisine de getirdiklerini yemeği teklif eder. Şarapdar şarabı içer; ama habbaz yemeği yemez, o yemeği köpeğe verince köpek helak olur. Habbaz “bu suça ortağız” deyince ikisi de zindana atılır (136a/14-136b/4).

Yusuf aleyhisselamın zindan hayatı:

Yusuf zindana girince yüzünün nurundan geceler gündüz gibi olmuş ve muma gerek kalmamıştır. Yusuf orada hastalara yardımcı olur, acizlerle muhabbet eder. Rivayete göre, bir kişi “seni severim” der. Yusuf “Böyle deme. Babam severim dediği için kardeşlerim beni kuyuya attı. Zeliha severim dedi, aziz beni zindana koydu. Sen de beni dost tutarsan bu durum belaya sebep olur” der (136b/6-14).

Zeliha'nın hasreti:

Zeliha'nın hasreti ve ayrılık acısı günden güne artar. “Yusuf aç mıdır tok mudur, örtüsü var mıdır?” diye devamlı ağlar. Aziz'in zindana yakın bir bağı vardır ve Zeliha gezi bahanesiyle sık sık oraya gider. Bir kere zindancıyı, Yusuf'u öldürtmek için davet eder. Cariyeler “günahsızken o kadar eziyet ettin, öldürmekten kastın nedir?” deyince Zeliha “böylece çığlığını duyar ve teselli bulurum” cevabını verir (136b/17-137a/2).

Yusuf aleyhisselamın rüya tabiri ilmini öğrenmesi:

Cebrail aleyhisselam Yusuf aleyhisselam zindandayken ona sarı bir cevher yutturur ve böylece rüya tabiri ilmi ona zindanda nasip olur (137b/11-13).

Habbaz ve şarapdarın rüyaları:

Bazıları rüya görmese de Yusuf aleyhisselamı imtihan için görmüş gibi söylerler ve yorum isterler. Saki gördüğü rüyayı, “üç üzüm salkımını sıktım, kadehe koyup padişaha verdim. O da alıp içti” diye anlatır. Habbaz görmediği halde rüya görmüş gibi davranır: “Başımda bir sepet ekme getirdim, kuşlar başımın üstünden o ekmeği yediler”. Yusuf bu rüyaların birinde rahat, birinde mihnet olduğunu anlar, lafı değiştirir (137b/15-138a/9).

Onlar tabir için ısrar edince, sakiye “üç günden sonra seni çıkarıp, hilat giydirip merteye tayin edecekler” der. Habbaza “üç günden sonra seni asacaklar ve kuşlar başına toplanıp senin etini yiyecekler” diye yorum yapar. Habbaz rüyasını yalanlasa da Yusuf aleyhisselam tabirin değişmeyeceğini söyler (138b/19-139a/7).

Sakinin zindandan çıkması:

Saki zindandan çıkarken, Yusuf aleyhisselam “rabbin önünde beni unutma, an ve ahvalımı zikret.” der; ama o unuttur (140b/7-9).

Yusuf Aleyhisselamın, Yakup Aleyhisselamın haberini alması:

Yusuf aleyhisselam on iki yıl zindanda kalır, zindan ehline gece gündüz hizmet eder. Zaman zaman Kenan yönüne açılan bir pencereden bakar ve hasretle babasını ve kardeşlerini zikrederek ağlar. Bir gece bir arabın devesiyle çölden geldiğini görür. Ona nereden geldiğini sorar. Arap Kenana’dan geldiğini ve yine oraya gideceğini söyler. “Mihnet çeken Yakup Aleyhisselama söyleyeceğin var mıdır?” diye sorar. Babasının adını duyan Yusuf aleyhisselam hüngür hüngür ağlar ve der ki: Orada on iki budağı olan bir ağaç vardır, bir budağı kesilmiştir. Ağacın kökü nice senedir o budak için ağlar ve inler”. Arap “Bu dediğin Yakup aleyhisselamın vasfıdır. O budak yerine gelmedikçe beytü’l-ahzan’dan çıkmaz. O yapmış olduğu evin adını böyle koymuştur ve orada sakin olur. Daima matem eder ve ayrılık derdini anlatır” der. Bunu duyunca Yusuf Aleyhisselamın derdi ve gamı artar.

İşinden on para kazanan Arap’a yirmi bin para kıymetinde bir kıvılcık yakut verir; “haberimi ona ilet, der. “Ben mehcurların, gariplerin ve zindanda olanların resulüyüm. Onun ayrılık acısı nihayet bulsun, bizi duadan unutmasın”. Arap ismini sorunca “daha ismimi ve işaretimi söylemeğe izin yoktur” der. Arap deveye binip yola koyulur. Beytü’l-Ahzan yakınına gelince “ben mehcurların, gariplerin ve zindanda olanların resulüyüm. Mısır tarafından gelirim.” deyince Yakup aleyhisselam “ben de mehcurum, dünya zindanında hapisim.” der. Arap’ın istediği gibi, Yakup aleyhisselam o kişi için dua eder. O anda Cebrail aleyhisselam Yusuf aleyhisselama gelip mihnet günlerinin bittiğini haber verir: “Mihnetin babana muhalefet yüzündendi, rahatın yine onun duasıyla oldu. Şimdi Melik bir rüya görür ve tabir edemez. Hak Teala sana tabirini ilham eder ve bu kurtuluş sebebi olur” (141b/18-142b/18).

Melik’in rüyası:

Birkaç gün sonra Reyyan’ın gördüğü rüyada Nil kurumuştur ve Nil’den memeleri süt dolu yedi semiz öküz çıkar. Ardından çıkan yedi zayıf öküz önce çıkanları yer. Ardından yedi yeşil başak çıkar. Sonra çıkan yedi kuru başak bunlara sarılıp mahveder. Melik bütün ulemayı ve münecimlerini toplar, rüyanın tabirini yapamazlar. Saki Yusuf aleyhisselamı hatırlar; ona Melik’in selamını getirir ve rüyanın tabirini ister. Melik Yusuf aleyhisselamın tabirini duyunca “Böyle ilim sahibinin zindanda olması caiz değildir, ona saygı gerekir.” der ve sarayına çağırır (143a/2-19).

Mısır hatunlarının Yusuf aleyhisselamı doğrulaması:

Yusuf aleyhisselam Melik’e, Mısır hatunlarının kendisinin suçsuzluğuna şahadet ettiğinde zindandan çıkacağını söyler. Cümlesi Yusuf aleyhisselamın günahının olmadığını, ona iftira ettiklerini doğrular.

Zeliha da onun suçsuzluğuna şahitlik eder.Yusuf aleyhisselam yalnız kendisinin kurtulmasına gönlü razı olmadığı için bütün zindan ehlinin de serbest bırakılmasını ister (143b/5-11).

Yusuf aleyhisselamın zindandan çıkması:

Yusuf aleyhisselamın zindandan çıkacağı gün Mısır süslenir. Saray yolu kuumaşlarla döşenir, davullar çalınır ve saçılar saçılır; üç bin süvar saf tutar (143b/13-17).

Yusuf zindandan çıkınca onu hamama götürürler ve üstüne güzel elbiseler giydirerek Melik'in önüne getirirler. Yusuf Arap lisaniyla selam verir, başka bir dille dua ve sena eder. Aziz yetmiş iki dil bilir; ama Yusuf aleyhisselamın dil bilgisi karşısında aciz olur. "Senin ilmin, kerametin, olgunluğun ve diyanetin günden güne artar. Yaşın kaçtır?" der. Yusuf otuz yaşında olduğunu söyleyince şaşırır. Yusuf bu bilginin rabbinin hediyesi olduğunu söyler. Melik "Sen Allah'ın resulüsün." diye şahadet getirir. (149a/6-149b/3). Yusuf saraya gelince Reyyan onu tahta çıkarır, çektiği eziyetler yüzünden ondan özür diler: "Bundan sonra ben padişahım, sen vezirimsin" der (144a/10-16).

Yusuf aleyhisselamın Melik'in rüyasına yaptığı yorum:

Yusuf aleyhisselam Melik'e gördüğü rüyanın yorumunu şöyle yapar: "Yedi sene ziraatiniz gayet iyi olacak. Bundan sonra yedi yıl sıkı bir kıtlık gelecek. Yeterli miktarı alıp fazlasını başakta koyun ki bozulmasın" (145a/14-18).

Yusuf aleyhisselamın tahta çıkması:

Bir yıl sonra Yusuf aleyhisselamı tahta çıkarırlar ve o etrafındaki yüz fersah yere kadar ışık saçar. Melik onun yanında aciz kaldığı için Yusuf'u böyle görevlendirmiştir (149b/19-150a/6).

Kıtlığın başlaması:

Yusuf aleyhisselam tahta çıkınca anbarlar bina eder. Mısır halkı ziraatla uğraşır. Yedi yıl yetecek kadar ekip, birer sene yetecek kadar satarlar; kalanını mahzende saklarlar. Yedi yıl dolunca artık ekin ekmezler. Bundan sonra ekin bitmeyecektir. Kıtlık senesinden bir önceki gece Cebrail aleyhisselama rızıklarını yiyip Allah'ın emirlerini tutmayanlara kıtlık musallat etmesi emrolunur. Bir nidayla kıtlık başlar. Halk "kıtlık" diye feryad eder. Reyyan da kendini kıtlık içinde bulur. Yusuf aleyhisselam hazırladığı taamı ona yedirir, elini azizin karnına sürünce onun açlığı sakin olur (150b/2-14).

Kıtlığın ilk senesinde ekinlerin saplarını yerler. İkinci sene altın ve akçelerle Yusuf aleyhisselamdan yiyecek satın alırlar. Üçüncü sene giysilerini satıp dördüncü sene davarlarını yerler. Beşinci sene evlerini, dükkanlarını ve tüm gelirlerini; altıncı sene evlatlarını ve eşlerini verirler. Yedinci senede nefislerini satınca satacakları kalmaz. Üç ay geçtikten sonra halk Yusuf aleyhisselamdan ürün ister. Yusuf aleyhisselam paha isteyince bunlar "Hepimiz senin kulun olmayı kabul ediyoruz, nafakalarımız üzerinedir." deyince Yusuf aleyhisselam pahasız ikişer aylık yiyecek

verir ve anbarda hiçbir şey kalmaz. Cebrail aleyhisselamın bildirmesiyle cemalı üç ay boyunca onlara gıda olur. Her ay bir kere gelir ve cemalına bir kez bakınca otuz gün tok kalırlar (151a/1-151b/4).

Yusuf aleyhisselamın Zeliha'yla karşılaşması:

Yusuf aleyhisselam tahta çıkınca halkın ihtiyaçlarını görmek için bazen sarayında halkı dinler, bazen atla gezer. Bir gün seksen bin süvarla dolaşırken dört yol ağzında Zeliha'yı görür. Yaşlanmış, zayıflamış, gözleri görmez olmuştur. Bir palas giymiş ve bir iki lif kuşanmıştır, iki cariye onunla durur. Yusuf aleyhisselamın askerlerinin gürültüsünü duyunca “kimdir?” diye sorar. “Bir zamanlar senin hizmetkarın olan Yusuf'tur.” derler. Zeliha öyle bir “ah” eder ki duyanın ciğeri kanar. Yusuf aleyhisselam bu zayıf kadının kim olduğunu sorar. Zeliha “Yusuf sen beni bilmez misin ki seni altın, akçe ve hazine verip aldım; naz ve nimetle besledim. Saçını tarayıp çeşitli mücevher ile süsleyip aşkını eğlence etmedim mi? Sabr seni aziz, hırs ve şehvet beni hakir etti.” der. Yusuf aleyhisselam aklı giden Zeliha'yı yüzüne su serpererek kendine getirir ve “Zeliha'm” der. Bunu duyan Zeliha “malım ve hüsnüm yerindeyken bir kere benimsin demedin; şimdi yaşlı, zayıf, hakir ve çaresiz olmuşum, benim Zeliha'm dersin.” diye karşılık verir. Yusuf “ben mihnete sabrettim, devlete eriştim; sen de ayrılığa sabr et vuslata erişesin.” deyince Zeliha “gençken vuslat kolay olmadı, şimdi yaşlandım, nasıl mümkün olur?” diye sorar (152a/19-153a/8).

Zeliha'nın aşkının büyüklüğü:

Yusuf peygamberle karşılaştıktan sonra Zeliha, her gecenin ortasında, Yusuf aleyhisselamın kendisine “benim Zeliha'm” dediği o dört yol ağzına gider. Onun atının ayağına dokunmuştur, diye toprağı gözlerine sürer. Yine bir gün Yusuf aleyhisselam oraya uğrar. Onun cemaatının sesini duyunca Zeliha oraya yönelir: “Mal ve güzellik gittiyse aşkın yine yerindedir. Kavuşma kolay olmasa da yolunda can vereyim.” der. Yusuf sorar: “Malın ve güzelliğine ne oldu?” “Senin uğruna sarf ettim.” “Yusuf aşkı nicedir?” “Yerindedir, bir parça eksilmemiştir.” Yusuf aleyhisselam delil ister ve elinde olan kamçıyı ona uzatır. Zeliha ona yapışıp bir “ah” edince içinden çıkan ateş kamçıyı yakar. Yusuf aleyhisselam sıcaklığından kamçıyı elinden bırakır. Zeliha “Bu ateşi sinemde bunca yıl sakladım, sen bir an dayanamadın.” diye sitem eder (152a/18-153b/13).

Kavuşma zamanının gelmesi:

Yusuf aleyhisselam oradan ayrılır; ancak piyade olarak geri döner ve elini Zeliha'nın başına koyar, “her ne dilersen dile” deyince Zeliha'dan “zayıflığıma kuvvet, görmeyen gözlerim yerine göz, yaşlılık yerine gençlik ve senin gibi helal bir eş isterim.” cevabını alır. Yusuf “bunlara kuvvetim yoktur.” der. Hak Teala'nın inayetiyle dilekleri yerine gelir. Yusuf aleyhisselamın duası kabul olur ve Zeliha ayın on dördü gibi olmuştur; başında mücevher kaplı bir taç, sırtında gözleri kamaştıran bir elbise vardır. Yusuf “artık üzülme, ayrılık süresi doldu, kavuşma zamanı geldi.” der (154a/7-154b/8).

Zeliha'nın Yusuf aleyhisselamı reddetmesi:

Yusuf aleyhisselamın kavuşma isteğini Zeliha reddeder: “Yusuf özrümü kabul et, o zaman Allah'ı bilmezdim; eğer bilseydim asla sana bakmazdım.” diyerek gitmek ister. Yusuf aleyhisselam onun eteğinden tutarak yırtar. Zeliha “Ben senin gömleğini yırtmıştım, bu onun kıssasıdır. Şimdi Hak Teala'nın oldum. Artık seni istemem, sen başka bir hatun bak.” der. O zaman Yusuf aleyhisselamın aşkı ve isteği artar. Kırk kere Reyyan'ı araya koyar, isteğine ulaşamaz. Cebrail aleyhisselam “Zeliha yaradanı bilmezdi, bizi bilince sırrımıza erdi. Bunca senedir onun çektiği sıkıntıyı kırk gün sana çektirdik.” der.

Reyyan aracılık eder ve Zeliha Yusuf aleyhisselamla evlenmeği kabul eder. Şehir süslenir ve Yusuf aleyhisselam Zeliha'ya yaklaşınca onu kız oğlan kız bulur. İki oğulları ve bir kızları olur. Oğulların isimlerini Ebrem ile Misak, kızının ismini Rahime koyarlar. Sabrın sonu hayırdır. Sabırla Yusuf aleyhisselam mülk ve saltanat, Zeliha vuslat bulmuştur (154b/9-155a/9).

Kardeşlerinin Yusuf aleyhisselama gelmesi:

Kıtlık tüm âlemi sarınca, Yusuf aleyhisselamın yiyecek dağıttığı duyulur. Yakup aleyhisselama, evladını Mısır'a göndermesi vahyolunur. Onlar Kenan'dan çıktıklarında Cebrail aleyhisselam Yusuf aleyhisselama haber verir; O da beklemeye daha fazla dayanamayıp yola çıkar. Kardeşlerini, başına bir külah geçirmiş, deve yularını omuzlarına almış gelirler görür. Halk onların cemallerine hayran olur ve “bunlar bizim Melik'imize benzer.” diyerek ikram ve ihsanda bulunurlar (155b/9-156a/3).

Kardeşlerleri taht önünde:

Yusuf aleyhisselam bir çarşamba günü kardeşlerini davet eder. Onlar Yusuf aleyhisselamı tanımaz. Kardeşleri taht önüne gelince Yusuf kim olduklarını sorar. Onlar da Yakup aleyhisselamın oğulları olduklarını, bir miktar yiyecek almak istediklerini söylerler. Yusuf aleyhisselam bunun için üç kişi gelmenin yeteceğini, böyle çok geldiklerine göre ya harami ya casus olduklarını söylerler. “Biz Yakup oğluyuz, soyumuzdan böyle insan çıkmaz” derler. Kaç kardeş olduklarını sorunca, on iki kardeş olduklarını, bir kardeşlerini kurdun yediğini, diğerinin de babalarıyla kaldığını anlatırlar. Kurdun yediği kardeşle aynı anneden olduğu için Yakup aleyhisselamın küçük kardeşe düşkünlüğünü söylerler. Yusuf aleyhisselam bunu duyunca perde arkasında ağlar. “Sizde töhmet eseri görürüm, eğer anlattıklarınız doğrusuyla biriniz yanımda kalsın ve dokuzunuz babanıza vereceğim mektubu götürsün” der. Kura Şemun'a çıkar. Yusuf aleyhisselamın gömleğini çıkarıp boynuna bıçak dayayan odur. Yusuf aleyhisselamın emriyle develer yüklenir ve kardeşlerine “o kardeşinizi yanıma getirmezseniz gelmeyin.” der (156a/12-157a/8).

Kardeşlerin Kenan'a dönmesi:

Yusuf aleyhisselamın kardeşleri Şemun'ı bırakıp Kenan'a yola çıkarlar. Babaları Şemun'u sorar ve “Her seferinde bir eksik gelirsiniz.” der. Yusuf'la konuşmalarını anlatırlar. Yüklerini

boşalttıklarında sermayelerini içinde bulurlar. Yakup aleyhisselam istemeye istemeye İbni Yamin'i onlarla gönderir ve Yusuf aleyhisselama yazdığı mektupta oğlunu geri göndermesini rica eder (157b/13-158b/3).

Kardeşler yine Mısır'da:

Yusuf aleyhisselamın kardeşleri Mısır'a yaklaşınca, babalarının vasiyeti gereğince, kapıdan ikişer girmek isterler. Pencereden onları seyreden Yusuf aleyhisselam Yamin'in yalnız kalmasına çok üzülür ve onu sarayına davet eder. Nereden geldiğini ve ağlamasının sebebini sorar. Yamin Kenan'dan geldiğini söyler ve "kardeşim yanımda olsaydı yalnız kalmazdım" der. Yusuf bunu işitince ağlar ve parmağından kırk bin altınlık bir kızıl lal parçasını ona vererek kardeşlerinin yanına gönderir. Yehuda bunu görüp, "Bu ayna parçasını nereden buldun?" diye sorar. Kardeşleri "bize ver, sen kaybedersin." diye isterler. İbni Yamin tüm kardeşlerine birer birer verir, lal parçası yine İbni Yamin'de çıkar; çünkü Yusuf aleyhisselam o lali ona hediye etmiştir (162a/16-162b/15).

Kardeşler ikinci kez taht önünde:

Tahtın önünde bir culacıl vardır, dışardan biri içeri girse ses olur. Saray misk ve anber kokuludur. Karşısında ellerinde altın ve gümüşten âsâlar olan bin kul ve bin cariya durur. Yusuf aleyhisselam kardeşlerine sarayı gezdirir. Yusuf aleyhisselamın önünde, tenbihlendikleri gibi bir el bir elin üstünde edepli bir şekilde dururlar. İbni Yamin babasının mektubunu ona verir. Yusuf dışarıda okur ve ağlar. Kardeşlerinin sırtına altın giysiler giydirecek önlerine taam koyar; her ikisine bir tas verir. Her biri ana baba bir kardeşiyle oturur. Yamin tek kalınca Yusuf emreder kaseyi taht kenarına koyarlar. Onu yanına davet ederek "ben senin kardeşinim" der. Biraderinin ölümünü sorar. İbni Yamin "onu kurt yedi, kana bulaşmış gömleğini getirdiler" diyerek o günden beri sakladığı gömleği Yusuf aleyhisselamın önüne koyar. Yusuf aleyhisselam koklar ve "bu Yusuf'a ait değildir, o sıhhattedir" müjdesini verir. İbni Yamin "bu haber kırk yıldır söylenir ve babamın malumudur" der (163a/16-164a/1).

Kardeşlerin güçleri:

Yusuf aleyhisselam kardeşlerine, o kadar güçlü olmalarına rağmen, yanlarındaki Yusuf'u kurdun nasıl yediğini sorar. "Biriniz arslana bir fersah yol verip ardında erişip helak edermiş, kimdir?" deyince Yehuda susar. "Sizden biriniz nara urşa cümle Mısır halkı helak olurmuş." deyince Şemun cevap veremez. "Biriniz de dağı yerinden kaldırıp atabilirmiş" deyince Rubil sessizleşir. "Biriniz bir fersah yere ok atıp ahuyu helak edermiş, niçin kurda bir ok atmadı?" deyince Hara susar. "Biriniz yüzyıllık bile olsa köklü ağacı yerinden koparırmış, kimdir?" sorusuna Zeylüm başını eğer. "Biriniz ejderhayı dahı tutup helak eder ve kırk kat zinciri dolayıp bir yerden koparırmış, kim?" diye sorunca Kak "benim" der. "Hanginiz demir pulada müşt vursa un sürme gibi toz eder?" sorusuna Takyani "benim" der. "Biriniz fili helak edermiş." der, Eşir utanır. Bütün Yakup oğullarını sayar. "Siz şöyle pehlivanlar olun ve kardeşinizi kurt yesin" deyince hepsi susar. İbni Yamin'e o anda nerede olduğunu

sorar. “Babamın yanıdaydım, kardeşimin yanında olsaydım canımı verirdim.” cevabını alır. İbni Yamin’i “Diğerlerine değil, ama sana inanıyorum” diyerek taht yanına çağırır; “Ben senin kardeşin ve baban yerindeyim” der (164a/2-164b/15).

İbni Yamin “Sen benim soy kardeşim değilsin, bunun için Yakup oğlu olman lazım” deyince ana bir ve baba bir ben senin kardeşim, onların yaptıklarından elem çekme” diyerek peçesini açar.Cemalini gören İbni Yamin kendinden geçer ve Yusuf başını dizlerine alarak yüzüne su serper (166b/17-167a/3).

Yusuf aleyhisselam ona “senden ayrılmak istemem ne yapalım?” deyince İbni Yamin de ayrılık istemediğini söyler ve Yusuf aleyhisselam bir hile düşünür. Yükleri hazırlarken Beşir, İbni Yamin’inkinin içine altın kaplama kadehi saklar. Yusuf aleyhisselam kardeşine “bu sırrı kimseye söyleme” der (167a/10-15).

Altın kaplama kadehin çalınması:

Altın kaplama kadehi Reyyan vermiştir. Beşir Berterbur isimli yerde arkalarından yetişir ve “size bu kadar ikramda bulunduk, siz Melik’in kadehini çaldınız” der. Cümlesinin yükleri aranır, kadeh bulunamaz. “Yamin malum kişidir” deyip Beşir onun yükünü aramayınca kardeşleri karşı çıkar: “Yalnız bizim şüpheli sayılmamız olmaz. Kimin yükünde çıkarsa Melik’in kulu olur.” Yamin’in yükünde bulunca kardeşleri onu ayıplarlar. “Bizi rüsva ettin!” diyerek giysilerini yırtarlar. İbni Yamin “ben yapmadım” dediyse de inanmazlar (168b/17-169a/15).

İbni Yamin’in Yusuf aleyhisselama teslimi:

İbni Yamin’i Melik’e teslim eder. Bu kıssa Mısır’da yayılır. Eğer o hırsızlık yapmışsa kardeşleri de yapmıştır.

Yusuf küçükken kızkardeşi onu çok sevdiği için yanında alıkor. Yakup oğlunu almak isteyince bir hile yapar; İshak aleyhisselamdan miras olan bir kemeri onun beline bağlar. Böylece Yusuf yanında kalır. Adetlerine göre hırsızlık yapan malını çaldığı kişinin kulu olur.

Yusuf peygamber onarın kendisine yaptıklarını anlatır. “Bizim yaptıklarımızı kim haber vermiştir?” diye şaşırırlar. “Sen padişahlığına layık olanı yap, babası yaşlıdır ve ayrılık elemi onu mahfeder. Bir de bunu duyarsa helak olur.” derler. Yusuf aleyhisselam onlara “kardeşimiz hırsızlık yaptı, Melik onun elini ayağını kesmek istedi; ama biz seni anlatınca af etti ve yanında koydu dersiniz” der (169a/18-169b/8).

Kardeşlerin İbni Yamin’i geri alma planları:

Şemun “İbni Yamin’i Melik’ten güzellikle isteyelim. Eğer vermezse zorla alalım” deyince Yehuda uzaktan “Ya köleyi bana ver, ya bir nara atarım ki tüm hamile kadınlar çocuklarını düşürür.” diye bağırr. Yusuf aleyhisselam Yehuda’yı huzura getirir, çok sinirli olduğunu görür. Bilir ki böyle bir anda kim Yakup evladının döşüne yapışsa azabı sakın olur. Yusuf oğlu Misak’a emreder ki onun

eline yapışsın ve huzuruna getirsin. Böylece Yehuda'nın gazabı sakin olur. Kardeşlerine “siz mi bana yapıştınız?” der. Kardeşleri “yapışmadık” deyince şaşırır (170a/7-19).

Yusuf aleyhisselamın oğlunun yiğitliği:

Yusuf kardeşlerinin hepsini huzuruna getirtip yiğitliklerini söyler ve “bunların hepsi benim küçük oğlumda da vardır.” der. Şemun ve Yehuda'nın kemerlerini tutup yirmi adım öteye bırakır. Diğerleri bunu görüp hezimete uğrarlar. Orada bulunan dört yüzlü beyaz taşı kaldırın, der. Onlar kaldıramayınca kendi ayağının baş parmağıyla yere vurur ve on zira uzaklıktaki yere atar. Bu sefer kardeşler ağlar ve “Yaşlı babamızın hatırı için onu bırakıp birimizi al” derler. Yusuf “suçlu yerine günahsız almam” diyerek İbni Yamin'i yanında alıkoyma (169a/17-170b/10).

Kardeşlerin bir kısmının Kenan'a dönmesi:

Kardeşleri “babamızı Yusuf'tan ayırarak incittik. Şimdi İbni Yamin'i götürmeyince yeminimizi tutmamış oluruz. Elemi büyür. Burada duralım, ecelimizi bekleyelim; ya burada ölürüz ya babamızdan haber gelir. O ne isterse onu yaparız.” der. Yehuda “eğer hepimiz burada kalırsak, bu kadar ayrılığa dayanamaz. Şemun'la ben burada durayım. Siz gidin İbni Yamin'in haberini verin.” der (171b/10-172a/3).

Yehuda ve Şemun Mısır'da kalır, sekizi Kenan'a giderek Yakup aleyhisselama her şeyi anlatırlar. Yakup aleyhisselam “Yusuf'a yaptığınızı ona da yaptınız” diyerek inanmaz. “İnanmazsan Mısır'a haber gönder” derler. Yakup aleyhisselam, İbni Yamin'in ayrılığına Yusuf'tan daha çok dertlenir; “sözünüz doğru değildir, İbrahim ve İshak neslinden hırsız çıkmaz.” der (172b/5-173a/19).

Beytü'l-Ahzan'ın yapımı:

Yakup aleyhisselam Yusuf aleyhisselamın ayrılık acısına o kadar yanmıştır ki, Hak Teala Cebrail aleyhisselamı gönderir; eğer böyle ağlamaya devam ederse onu enbiya defterinden sileceğini söyler. Bunun üzerine Yakup aleyhisselam sakinleşir. Yol başında bir ev yaparak adını Beytü'l-ahzan koyar (142a/1-6).

Yakup aleyhisselamın gözlerinin kör olması:

Yakup aleyhisselam halktan “Yusuf” adını duydukça teselli bulur. Bir gün biri oğluna “Ya Yusuf!” deyince ayrılık ateşi o kadar artar ki kan beynine çıkar ve gözleri görmez olur. Allah'a yakın olanlar “Ey Allah'ım! Yakup aleyhisselam Yusuf'un ayrılığı üzerine İbni Yamin'in yokluğuna nasıl dayanır? İzin ver de feryad etsin, biraz rahatlasın.” deyince Hak Teala onun ağlamasına izin verir (175b/10-13).

Beşir'in kimliği:

Veheb bin mezbiye'den rivayet olunur ki Hak Teala Yusuf'un gömleğini Beşir isimli köle ile Yakup aleyhisselama gönderir. Beşir, Yusuf aleyhisselama süt emzirmek için getirilen kadının satılmış

oğludur. Kadın o gün “Ey Allah’ım, beni sevgilimden nasıl ayırdıysa, sen de onu sevgilisinden ayır!” diye beddua eder, duası kabul olur. Sonra, Beşir validesiyle buluşur ve Yakup aleyhisselamın gözleri açılır. Beşir Mısır’dan çıkarken gömlek yükünün içindedir. Kenan’a girmeye sekiz menzil kala gömleği çıkarıp silker. Sabah rüzgarı, kokuyu Yakup aleyhisselama götürür. O, yetmiş fersah yoldan kokuyu alır, yanındakiler almaz. (176a/13-176b/7) Halk “seksen yıldır Yusuf’un sağ olması mümkün değildir” der. Kervan yaklaşınca, Yakup’un sevinci artar; çünkü Yusuf’un kokusunu almıştır (178a/11-178b/1).

Beşir’in annesine kavuşması:

Beşir Kenan’a gelince sokak başında bir yaşlı ve zayıf kadını Allah’a yalvarır görür ve sebebini sorar. Kadın kederinin çok büyük olduğunu söyleyerek nereden geldiğini sorar. Beşir Mısır’dan geldiğini ve Yakup aleyhisselama gittiğini söyleyince kadın “o merhametsizdir. Benim iki yaşındaki oğlumu benden ayırıp sattı. Seksen yıldır ki ayrılık acısını çekerim, haberini almadım; şimdi kokusunu alırım.” deyince Beşir deveden iner ve birbirlerine sarılırlar. Akılları başından gider. Yehuda yüzlerine su serper. O anda kadının gözleri açılır, beli doğrulur ve kuvveti yerine gelerek genç bir kadın olur. Beşir Yakup aleyhisselamı Darü’l-Hüzün’de oturmuş görür ve vuslat zamanının geldiğini müjdelir. Yakup aleyhisselam gömleği yüzüne sürünce gözleri açılır, yiğitliği ve kuvveti yerine gelir, sevinç naraları atmaya başlar (178b/3-179a/6).

Yusuf aleyhisselamın kardeşlerini affetmesi:

Kardeşleri hatalarını itiraf ederler, Yusuf aleyhisselam onların özürlerini kabul eder.

Bazıları “Yusuf aleyhisselam onlardan çok çekti, eğer bir defada affederse kıymeti bilinmezdi.” derler. Akşam olunca Yakup aleyhisselam yüzünü kibleye döner ve oğullarını affetmesi için Allah’a dua eder. Şefaati kabul olur, Hak Teala onların suçlarından geçer (180a/2-6).

Yakup aleyhisselamın Mısır’a gelmesi:

Yakup aleyhisselama haber gelir ki Mısır’a gidip, orada rahatta olsun. Dört yüz kişilik kavmiyle birlikte -bir rivayette üç yüz, bir diğerinde yetmiş iki- yola çıkar. Mısır’a iki menzil kala Yusuf aleyhisselama haber için Yehuda’yı gönderir. Mısır süslenir ve Reyyan seksen bin hizmetlisiyle onları beklemeye başlar. Ulema ve Mısır uluları da oradadır. O anda Yusuf’un cemaline öyle bir nur vurur ki ayın ondördü gibi parlalar. Kervan Mısır’a gelince her türlü ziynetle süslenmiş bir çadır kurulmuş görür (180a/12-180b/13).

Yakup aleyhisselamın Yusuf aleyhisselama kavuşması:

Bir rivayete göre hepsi at üstündeydi, öyle kavuştular. Esas rivayet budur ki İki de piyadedir ve bir yere gelerek sarılırlar ve akılları başlarından gider. Halk bunu görünce feryada ve dövünmeye başladılar. Yakup aleyhisselam “seksen yıldır gözümün yaşı eksilmedi, niçin bir kağıt ile sağlığını haber vermedin?” diye sorar. Yusuf aleyhisselam “ne zaman yazmaya niyetlensem, Cebrail

aleyhisselam kalemi elimden aldı, sabret dedi” diye cevap verir. Yusuf aleyhisselam babasının yüzü suyu hürmetine onunla gelen tüm köleleri ve cariyeleri azad eder (181a/2-17).

Yakup aleyhisselam Mısır sarayında:

Yusuf aleyhisselam saraya gelince bir eliyle babasının elinden, diğeriyle babasının hatunu ve kendi halası olan Leyaki isimli kadının elinden tutar ve tahta oturtur. Kardeşleri erkek iken ayakta dururlar ve aynı zamanda yıldız misali tahta secde ederler. Yusuf aleyhisselam bu gördüğüm düşün tevildir, der (183a/10-18).

Yakup aleyhisselamın vefatının yaklaşması:

Yakup aleyhisselam cümle oğulları ve soyuyla yirmi dört yıl, bir rivayette kırk yıl mutlu bir hayat sürer. Bir gün Cebrail aleyhisselam atalarının kabirlerini ziyaret etmesi için haber getirir. Yakup aleyhisselam ayrılık zamanının geldiğini anlar. Evlatlarını toplayarak onlara vasiyet ve nasihat eder. Ayrılık vakti yaklaşmıştır. Beytü'l Ahzan'da sakin bir şekilde ölmek ister. Yusuf aleyhisselam ile birbirlerine sarılarak ağlaşırlar (184a/18-184b/12).

Yakup aleyhisselamın Iys'la karşılaşması:

Yakup aleyhisselam Kenan'a giderken Iys isiminde bir kardeşi vardır, onunla karşılaşır. Iys, Yakup'a asilik etmiştir. İshak aleyhisselam yaşlanıp gözleri görmez olduğunda Iys'a “git bana av getir, etinden yiyip sana dua edeyim” der. Annesi Yakup'u sever. Aceleyle Yakup aleyhisselama haber verir ki Iys gelmeden bir koyun boğazlayıp getirsin. İshak aleyhisselam onu Iys sanıp dua eder. “Sen kimsin, kokun Yakup kokusudur?” der. Sonra Iys gelir, at eti getirmiştir, onu da yer. Ona “evladın çok olsun” diye dua eder. “Cümle Rum onun evladı olsun” diye Yakup aleyhisselama dua eder. Iys, kendisinden önce Yakup'un geldiğini anlamıştır. “Ben onu öldürürüm” deyince İshak haksız yere öldürme, der. Iys Yakup aleyhisselamın yüzünü görmemek için Rum'a gider ve orada yüz yıl kalır. Ömrünün sonunda Yakup aleyhisselamı görmek için Kenan'a gitmek üzere yola çıkar. O da Iys'ı görmeği ister. Önce Iys Kenan'a varır. Yakup'un Mısır'da olduğunu öğrenince geri döner. Yolun yarısında bulunan mağaraya girip yatar. Yakup aleyhisselam da onun haberini alır, oraya gider ve birbirlerine sarılırlar. Yüz yirmi yıl birbirlerini görmemişlerdir. Hak Teala'nın emriyle Azrail ruhlarını alır (186b/5-187a/17).

Yusuf'un, babasının vefatını öğrenmesi:

Kervan halkı Yakup aleyhisselam ve kardeşinin yüzyüze can verdiklerini görünce matem tutup Yusuf aleyhisselama haber gönderirler. Yusuf aleyhisselam başından tacını çıkarır, üzerindeki kaftanı parçalar; yalın ayak başı kaba bütün askerleriyle mağaraya koşar İkisini bir yerde defnedirler (187b/6-11).

Yusuf aleyhisselamın son rüyası:

Yusuf kederinden Nil kenarına gider ve sabaha kadar namaz kılarak ecdadına ve atalarına kavuşmak için dua eder. Cebrail aleyhisselam “hazır ol, ömrünün sonuna geldin” diye haber getirir. O günden sonra bir daha tahta çıkmaz. Palas giyip Nil kenarında ibadet eder. Bir gece rüyasında Yakup ve İshak aleyhisselamın sırtlarında cennet hüllesi, başlarında keramet tacı vardır. “Ey Yusuf! Yirmi yıldır bizi istersin. Müjdeler olsun ki üç gün sonra bize kavuşuyorsun” derler. Üç gün boyunca o kadar ağlar ki Yakup aleyhisselam seksen yıl ayrılık acısıyla bu kadar ağlamamıştır (188a/4-13).

Yusuf aleyhisselamın vefatı:

Yusuf ölüm vakti gelince titremeğe başlar ve kardeşlerini çağırıp sinesine bastırır. Yehuda’yı *veli-ahd* ilan eder. “Zeliha’yı çağıralım” derler. “O bir saat ayrılığa dayanamaz, ebedi ayrılığa nasıl tahammül eder?” diyerek Zeliha’nın gelmesini istemez. Hak Teala’nın emriyle Azrail Yusuf aleyhisselamın canını alır (188a/16-189b/3).

Zeliha’nın Yusuf aleyhisselamın vefatını öğrenmesi:

Zeliha’ya Yusuf aleyhisselamın öldüğünü haber verirler. Zeliha Yusuf ‘un ölü bedeniyle karşılaşınca yetmiş bölük saçını keserek tabutun ayağına bağlar. Parmağıyla iki gözünü çıkarır; “Senden sonra kime bakayım, sensiz dünya nasıl aydınlık olur?” der. Ancak bir gün bir gece sonra akli başına gelir (189b/5-14).

Zeliha’nın vefatı:

Zeliha Yusuf aleyhisselamın son nefesinde dediklerini duyunca, Allah’a “Benim de canımı al” diye yalvarır, duası kabul olur. Dünyada nasıl çift iseler ahirette de öyle çift olurlar. Onu Mısır’ın derelerine defnederler, Nil kurur. Hak Teala’dan nida gelir ki, “Onu Nil ortasına gömsünler ve gevher madeni her tarafa ulaşınsın” (187a/19-189a/3).

JAMĪ LATA'ĪF al BESĀTĪN

EL-ĪMĀM TĀCE'D-DĪN AHMED b. MUHAMMED b. YEZĪD et-TŪSĪ

Nüshaları:

1. Jami Latā'if al Besātīn

TAVSĪFĪ:

Veliyüddin Efendi (Bayazid Ktp.) 287

Farsça olan kitap 317 varak, 17 satırdır ve kırk Farisi talik ile yazılmıştır.

Kasım bin İsmahili el Ankaravi tarafından 841 yılında istinsah edildiği belirtilmektedir.

Cildi orijinal değildir. Mıkavva olan cildin üzerinde siyah çerçeveli madalyonlar vardır.

1a'da ve birçok sayfada Veliyüddin Efendi'nin vakıf mührü vardır. Aharlı kağıdın kullanıldığı eserde birçok kurt yenikleri mevcuttur.

Metin cetvelli değildir ve bazı sayfalarda derkenarlar mevcuttur. Satır araları çok açıktır. Bölüm başlıkları ile, latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir. 60 meclistir.

BÖLÜMLERİ:

1., 2. ve 3. Bölüm: Herhangi bir ayetle başlamayan bu bölümlerde Kur'an'ın faziletlerine değinilir

4., 5. ve 6. Bölüm: Bu bölümler Yusuf Suresi'nin üçüncü ayeti ile başlar. Suresinin indiriliş sebebi, bu surenin neden kıssaların en güzeli olduğu üzerinde durulur ve kıssanın faziletleri anlatılır.

7. ve 8. Bölüm: Bu bölümler Yusuf Suresi'nin dördüncü ayetiyle başlar. Yusuf peygamber babasına, on bir yıldız, Güneş ve Ay'ın kendisine boyun eğdiğini gördüğü rüyayı anlatır.

9. ve 10. Bölüm: Yusuf Suresi'nin beşinci ayeti bölüm başı olmuştur. Babası Yusuf'a rüyayı kardeşlerine söylememesini tenbihler. Burada Hz. Yakup oğluna Rabbin ona olayların yorumunu öğreteceğinden bahseder. Allah'ın hüküm ve hikmet sahibi olduğuna değinilir.

11. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yedinci ayetiyle başlar. Burada kıssadan alınması gereken ibretler üzerinde durulur.

12. Bölüm: Bölümün başlangıç ayeti, Yusuf Suresi'nin sekizinci ayetidir. Kardeşler, Hz. Yakup'un Yusuf ve Bünyamin'i kendilerinden daha çok sevmesini kıskanırlar ve Yusuf'a bir tuzak hazırlarlar.

13. Bölüm: Yusuf Suresi'nin on ikinci ayeti ile başlar. Kardeşleri, Yusuf kendileriyle gezip oynasın diye babalarından izin almaya çalışırlar. Hz. Yakup, Yusuf'u kurdun yemesinden endişe duysa da oğullarının sözlerine inanarak izin verir.

14. , 15. ve 16. Bölüm: Bu bölümler Yusuf Suresi'nin on beşinci ayeti ayetiyle başlar. Kardeşleri Yusuf'u kuyuya bırakmaya karar verirler. Yusuf'un kuyunun başında kardeşleri tarafından döğülmesi ve onun çektiği sıkıntılar anlatılır. Yusuf'un tüm yalvarmalarına rağmen kardeşleri onu kuyuda terkederek yola çıkarlar.

17. ve 18. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin on altıncı ayetiyle başlar. Yusuf'un kardeşleri, masum görünmek için ağlayarak babalarına gelirler. Yakup peygamber, Yusuf'un geri dönmemesi karşısında baygınlık geçirir.

19. ve 20. Bölüm: Sure'nin on yedinci ayetinden alıntı vardır. Oğulları Yakup'a, kendileri yarışırken Yusuf'u kurdun yediğini söylerler. Yakup peygamber Yusuf'u kurdun yediğine inanmaz; çünkü peygamber eti tüm hayvanata yasaklanmıştır.

21. Bölüm: Bu bölümde Yusuf Suresi'nin on sekizinci ayeti vardır. Yakup'un oğulları ona, üzerine, sahte bir kan bulaştırılmış Yusuf'un gömleğini getirirler.

22. Bölüm: Ayet yoktur. Bu bölümde Hz. Yakup'un şaşkınlığına değinilir. Kurt Yusuf'u yemiş; ancak gömleğe bir zarar vermemiştir.

23. ve 24. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin on dokuzuncu ayetiyle başlar. Bir kervandaki köleler su doldurmak için kovayı kuyuya daldırınca, kuyunun içinde Yusuf'u bulurlar. Kervanın öncüsü Yusuf'u bir ticaret malı olarak saklar.

25. Bölüm: Ayet yoktur. Kardeşleri Kervan sahibine, Yusuf'un kendi köleleriiken kaçtığını söylerler ve ondan Yusuf'a köle gibi davranmasını isterler.

26. ve 27. Bölüm: Yusuf Suresi'nin yirmi birinci ayetiyle başlar. Yusuf'u satın alan Mısırlı kişi karısına, Yusuf'a iyi bakmasını tenbihler ve belki onu evlat edinebileceklerini söyler. Zeliha, rüyasında görüp aşık olduğu Yusuf'la beraber olabilmeyi yollarını arar.

28. 29, 30. Bölüm: Bu bölümler Yusuf Suresi'nin yirmi üçüncü ayetiyle başlar. Aziz'in karısı Yusuf'la beraber olabilmek için kapıları kilitlet. Zeliha'nın yaptığı oyun karşısında Yusuf, günah işlemekten Allah'a sığınır. Allah'ın yardımıyla o, nefesine hakim olmuş ve Zeliha'ya karşılık vermemiştir.

31. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yirmi dördüncü ayetiyle başlar. Yusuf Zeliha'ya karşılık vermemiştir; çünkü Rabbinin delilini görmüş ve ona istek duymamıştır.

32. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yirmi beşinci ayetiyle başlar. İkisi de kapıya doğru koşarlar ve Zeliha Yusuf'un gömleğini arkadan yırtar. Kapının yanında Aziz'e rastlayınca kadın Yusuf'un cezalandırılmasını ister.

33. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yirmi sekizinci ayetiyle başlar. Kadının ailesinden biri eğer gömlek önden yırtıldı ise Yusuf, arkadan yırtıldı ise Zeliha yalancılardandır, der. Kadının kocası gömleğin arkadan yırtıldığını görür ve Yusuf'un suçsuzluğuna inanır.

34. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin otuzuncu ayetiyle başlar. Şehirdeki birtakım kadınlar, Zeliha'yı, hizmetçisi bir delikanlıya gönül verdiği için ayıplarlar.

35. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin otuz ikinci ayetiyle başlar. Zeliha, Yusuf'u sevdiğini; ancak Yusuf'un sevgisine karşılık vermediğini kadınlara anlatır ve Yusuf'u zindana attırır.

36. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin otuz dördüncü ayetiyle başlar. Zindana girmekle Yusuf, kadınların tuzaklarından uzaklaşmıştır.

37. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin otuz altıncı ayetiyle başlar. Yusuf'la beraber zindana iki genç de girer. Biri rüyasında şaraplık üzüm sıkıldığını, diğeri ise başının üstünde, kuşların yediği bir ekmek taşıdığını söyleyerek rüyalarının yorumlarını isterler.

38. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin kırk ikinci ayetiyle başlar. Yusuf şarapçı başından kendisini efendisinin yanında anmasını ister.

39. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin kırk üçüncü ayetiyle başlar. Melik rüyasında yedi zayıf ineğin yedi semiz ineği yediğini, yedi kuru başağın yedi yeşil başağı sardığını görür. Şehrin ileri gelenleri bu rüyayı yorumlayamazlar.

40. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin kırk altıncı ayetiyle başlar. Şarapçı başı Yusuf'u hatırlayarak ondan Melik'in rüyasını yorumlamasını ister.

41. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin ellinci ayetiyle başlar. Yusuf Melik'ten, ona iftira atan kadınlarının derdinin ne olduğunu sormasını ister.

42. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin elli altıncı ayetiyle başlar. Melik'in rüyasını doğru yorumlayan Yusuf sayesinde, ülke kıtlık afetinden çok fazla etkilenmez ve Melik ülkenin yönetimini Yusuf'a bırakır.

43. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin elli sekizinci ayetiyle başlar. Yusuf'un kardeşleri gıda almak için Yusuf'a gelirler. Yusuf onları tanır, onlar Yusuf'u tanımazlar.

44. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin elli dokuzuncu ayetiyle başlar. Yusuf onkardeşlerinden bir dahaki sefere Bünyamin'i getirmelerini isteyerek yüklerinin içine sermayelerini de koyar.

45. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin altmış yedinci ayetiyle başlar. Hz. Yakup oğullarına nazar değmesinden korktuğu için şehir kapılarından yalnız değil, ikişer girmelerini öğütler.

46. ve 47. Bölüm: Bu bölümler Yusuf Suresi'nin altmış sekizinci ayetiyle başlar. Oğulları Yakup peygamberin istediği gibi yaparak Yusuf'un huzuruna gelirler. Tek kalan Bünyamin'i Yusuf teselli eder ve ona gizlice, onun ağabeyi olduğunu söyler.

48. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yetmişinci ayetiyle başlar. Yusuf Bünyamin'i alıkoymak için onun yüküne gizlice altın su kabını koyar. Sonra da bir kölesi kardeşlerini hırsızlıkla suçlar.

49. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin sekseninci ayetiyle başlar. Su kabı Bünyamin'in yükünde çıkınca Yusuf onu yanında tutar. Kardeşler de Bünyamin'i kurtarma yollarını ararlar.

50. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin seksen dördüncü ayetiyle başlar. Yakup peygamber Bünyamin'in de Yusuf gibi geri gelmediğini görünce üzüntüden iki gözüne ak düşer.

51. ve 52. Bölüm: Bu bölümler Yusuf Suresi'nin doksan dokuzuncu ayetiyle başlar. Hz. Yakup ve Yusuf'un teyzesi olan eşi Mısır'a gelince Yusuf peygamber onları bağrına basar.

53. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin doksan beşinci ayetiyle başlar. Hz. Yakup Mısır'a yaklaşınca Yusuf'un kokusunun aldığını söyler.

54. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin doksan dokuzuncu ayetiyle başlar. Yusuf bir yanına babasını, bir yanına teyzesini oturtur ve kardeşleri erler iken ayakta beklerler.

55. Bölüm Bu bölüm Yusuf Suresi'nin doksan yedinci ayetiyle başlar. Oğulları Hz. Yakup'tan, kendilerini affetmesi için Allah'a yalvarmasını isterler. Suçlu oldukarı için pişmanlık duyarlar.

56. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yüzüncü ayetiyle başlar. Kardeşleri önünde eğilince Hz. Yusuf, babasına rüyasının gerçekleştiğini söyler ve Rabbin hüküm ve hikmet sahibi olduğuna değinir.

57. ve 58. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yüzbirinci ayetiyle başlar. Burada Yusuf'un sahip olduklarından dolayı Allah'a şükrü yer alır.

59. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yüz ikinci ayetiyle başlar. Bu kıssanın gaybdan haber verdiği ve iyi bir şekilde değerlendirilmesi gereği üzerinde durulur.

60. Bölüm: Bu bölümde ayet yoktur ve insanların bazı acayipliklerinden bahsedilir.

2. Tefsir-i Suret-i Yusuf

TAVSİFİ:

Esad Efendi (Süleymaniye Ktp.) 94

Farsça olan kitap 44 varak, 25 satırdır ve yazı ince, çok güzel bir taliktir.

Müstensih ve istinsah tarihi hakkında bilgi yoktur.

Kahverengi, meşin ve süslemesiz bir cildi vardır. Cildin sırtı yırtılmıştır.

1a'da temellük kaydı mevcuttur. 2b/de sayfa üstündeki kartuş zemin lacivert renkte olup üzerinde sarı, pembe, bordo renk gül ve çiçekler vardır. Bu kartuşun ortasında enlemesine salbekli bir semse şekli yapılmıştır.

Tüm metin altın yaldızlı cetvellidir. Cetvelin dışında bazı sayfalarda çok küçük yazılmış derkenarlar mevcuttur. Bölüm başlıkları ile, latife, nükte, hikâye gibi alt başlıklar kırmızı mürekkeptir.

Bayazıt 287'deki çalışmanın bir özeti mahiyetindedir. 60 meclistir.

BÖLÜMLERİ:

1. Bölüm: Bu bölümde Zümer Suresinin yirmi üçüncü ayeti ile Yusuf Suresi'nin üçüncü ayeti yer alır. Burada Yusuf suresinin indiriliş sebebi ve bu surenin neden kıssaların en güzeli olduğu üzerinde durulmaktadır.

2. Bölüm: Bu bölümde ayet yoktur ve Kuran'ın faziletleri üzerinde durulur.

3. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin üçüncü ayeti ile başlar. Burada Yusuf suresinin faziletlerinden bahsedilir.

4. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin dördüncü ayeti ile başlar. Yusuf peygamber babasına on bir yıldız, Güneş ve Ay'ın kendisine boyun eğdiğini gördüğü rüyayı anlatır.

5. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin üçüncü ayeti ile başlar. Bu bölümde Yusuf'la kardeşleri arasında olup biten olaylar anlatılır. Kardeşleri ona gördüğü rüyayı sorar; Yusuf babasının tenbihlemesine rağmen doğruyu söyler.

6. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin onuncu ayeti ile başlar. Yusuf'un gördüğü rüya kardeşlerinin hoşuna gitmemiştir ve önce onu öldürmeğe karar verirler; sonra bir kuyuya bırakmayı planlarlar.

7. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin on beşinci ayeti ile başlar. Kardeşleri Yusuf'u kör bir kuyuya bırakmaya karar verirler. Babalarına onu bir kurdun yediğini söyleyeceklerdir.

8. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin on altıncı ayeti ile başlar. Bu bölümde kardeşleri Yusuf'u kuyuya bırakmıştır. Babalarını Yusuf'u bir kurdun yediğine inandırmak için ağlayarak eve dönerler.

9. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin on dokuzuncu ayeti ile başlar. Bir kervan su ihtiyaçlarını gidermek için Yusuf'un içinde bulunduğu kuyuya kova sallandırırlar. Kuyudan su yerine Yusuf çıkınca onu ticari mal olarak saklarlar.

10. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yirminci ayeti ile başlar. Kardeşleri Yusuf'u, bir köle gibi zincire vurmak şartıyla, çok ucuz bir pahaya kervan sahibine satarlar.

11. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yirmi birinci ayeti ile başlar. Yusuf'u satın alan kişi onu hizmet etmesi için eve getirir ve hanımına "Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz" der.

12. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yirmi üçüncü ayeti ile başlar. Zeliha Yusuf'a gönlünü kaptırmıştır ve onunla birlikte olmak için kapıları kilitler. Yusuf ise bu isteğe karşılık vermez.

13. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yirmi dördüncü ayeti ile başlar. Burada Yusuf'un bir an kendini tutamayıp Zeliha'ya karşılık vereceğinden; ama Allah tarafından içindeki şehvetin söndürülmesinden bahsedilir.

14. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin otuzuncu ayeti ile başlar. Bu bölümde Mısır'daki bazı kadınların hizmetçisi olan delikanlıya aşkından dolayı Zeliha'yı ayıpladıkları anlatılmaktadır.

15. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin otuz dördüncü ayeti ile başlar. Kadınlar Yusuf'u Zeliha'ya karşılık vermesi için iknaya çalışırlar ve Yusuf'un Zeliha'ya kastettiği dedikodusunu yayarlar. Yusuf bu yüzden zindana atılır. Böylece o kadınların tuzaklarından kurtulmuştur.

16. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin otuz dördüncü ayeti ile başlar. Onunla beraber zindana iki delikanlı, şarapçı ve ekmekçi, girer. Gördükleri rüyaları Yusuf'a anlatarak yorumunu isterler.

17. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin kırk üçüncü ayeti ile başlar. Melik bir rüya görür ve kimse bu rüyayı yorumlayamaz. Yusuf bu rüyaya dayanarak ülkede kıtlık olacağını haber verir. Bu yorum üzerine Melik, onu ödüllendirir ve hazinelerine bakmakla görevlendirir.

18. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin elli sekizinci ayeti ile başlar. Kıtlık tüm ülkeyi sarsınca bu durumdan Yusuf'un kardeşleri de etkilenir ve Yusuf'tan yiyecek almaya gelirler.

19. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin sekseninci ayeti ile başlar. Yusuf altın kaplı su kabını gizlice Bünyamin'in yüküne koydurur ve onu yanında alıkoyar.

20. Bölüm: Bu bölüm Yusuf Suresi'nin yetmiş sekizinci ayeti ile başlar. Burada kardeşlerinin Bünyamin'i bırakması için Yusuf'a yalvarmaları konu edilir.

Jami Latā'if al Besātīn ve Tefsīr-i Suret-i Yusuf ile Terceme-i Sittīn li-Cāmi'ul-Besātīn
Arasındaki Farklar

Tusî'nin amacı eserinde, Yusuf suresinden bazı ayetlere dayanarak surenin bir tefsirini yapmaktır. Bu kıssayı Kur'an'daki şekline bağlı kalarak dinî bir eser yazmıştır.

Altıparmak'ın ise Tusî'nin eserinden büyük ölçüde yararlandığını; ancak sadece bir Yusuf Suresi tefsiri yapmadığını görüyoruz. Altıparmak'ın yapmak istediği, bu kıssadaki ibret verici olayları anlatarak okuyucuya ders vermektir aslında. “Eğer şöyle yaparsan sonucunda şuna katlanmalısın, peygamber bile olsan” şeklindeki tatlı sert üslubuyla insanlara doğru yolu göstermeye çalışır. Tefsir eserin bir bölümüdür; eserde Allah'ın sevdiği, iyi bir insan olmak için yapılan nasihatlar, Yusuf dışında diğer peygamberlerin başında geçen ibret verici olaylar, dönemin padişahına övgü ve yaşanan yolsuzluklardan yakınma gibi konular yer alır.

Jami Latā'if al Besātīn'de Yusuf Suresi'nden başka bir sureden ayet yoktur. Tefsīr-i Suret-i Yusuf'ta Zümer Suresi'nin bir ayeti dışında, hep Yusuf suresinden ayetler alınmıştır. *Terceme-i Sittīn li-Cāmi'ul-Besātīn*'de ise Yusuf suresiyle birlikte yetmiş bir sureden ayet aktarılmıştır.

Jami Latā'if al Besātīn ve Tefsīr-i Suret-i Yusuf'ta Yusuf ve Yakup peygamberlerin dışında peygamberlerin hayatlarından kesitler yoktur. *Terceme-i Sittīn li-Cāmi'ul-Besātīn*'de ise ibret vesilesi olması için bazı peygamberlerin başlarından geçen zorlu olaylara yer verir.

Yukarıdaki saptamalar ışığında diyebiliriz ki, *Terceme-i Sittīn li-Cāmi'ul-Besātīn* kelime kelime bir tercüme değildir. Altıparmak bazı yerlerinde, konuya girip kendi düşüncelerini de açıklar:

(...) *Bu tercümelerinde neden fakīr ve haķīr ve keşīrū't-taķşīr eydür? Hāzret-i Yusuf 'aleyhi's-selāmdan irşād ve mūkāfātur, zīrā ķalba gelen umuruñ fazāhatı yine ķalba infī'āl ilķasıyladur (...)* (156a/9-11)

(...) *Hākezā ķālu fakīr ve haķīr ve keşīrū't-taķşīr Muħammed bin Muħammed el müftaķır ilā meliki'l-haķ eş-şehri bi-Altıparmak i'tizār ider ki: Ādem 'aleyhi's-selāmuñ daķı hāceti böyledür ma'ahazā ef'aşā ādemü rabbehü fēgavā. Zann iderem ki bunlar bu mu'āmelede zāhiri gibi degildür, belki murādları terbiye ve ta'līm ve irşād ve tefhīmdür ve āğladuķları taķķīkdür ve ruy-ı riyā degildür. Meşelā bir kişi veled-i 'azīzi haķķında 'ilāc murād itse envā' taziyķ ider. Kaşd ve hicāmet gibi ve ta'rīķ gibi. Babanuñ murādı 'azāb degildür, belki şıhhatdur ve oğlı haķķında hüzün ve elem ol hālda muķarrardur Allāhu a'lem (...)* (63a/12-19).

(...) *Bu fakīr daķı sure-i Yusufda olan 'acāyibi ki taķķīķ ve beyān ve şerħ itdüm ki mü'minler haķā vu zalaldan maşun ve maħfuz olalar. (...)* (190b/10-12)

(...) *Bu fakīr keşīrū't-taķşīrū'l-muhtāc ile 'l-meliki'l-haķ Muħammed bin Muħammed hādim el fakīre'ş-şehir bi Altıparmak eydür ki: “Bürāderān-ı Yusuf, Yusuf 'aleyhi's-selāma virdükleri meżāyıkā bu deñlü 'izzetüñ vuşulına sebeb olsun içündür; hāşā ki buđız u 'adāvet ve cefā murād eyleyeler ve babalarına 'aķ olalar, ne keyfiyyet ile bunlara enbiyā dirler? (...)* (54a/8-13)

KUTSAL KİTAPLARDA YUSUF HİKÂYESİ

Yusuf Peygamber'in hikâyesi, Kur'an-ı Kerim'de 111. sure olan *Yusuf Suresi*'nde (Kuran, 2003: 234-247), Tevrat'ta (Eski Antlaşma) *Yaradılış Kitabı 37. Bab*'da (Kutsal Kitap 2001: 46-66), İncil'de (Yeni Antlaşma) *Elçilerin İşleri* bölümünde (Kutsal Kitap 2001: 1370-1420) ve Zebur'da 105. bölümde (Kutsal Kitap 2001: 702-703) anlatılmaktadır. Kutsal Kitap, Eski ve Yeni Antlaşma olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır (Kutsal Kitap, önsöz). Eski Antlaşma Yahudilerin kutsal kitabıdır; İbranice ve Aramice olarak yazılmıştır. Üç bölüme ayrılır: 1) Yasa Kitapları (Musa'nın Beş Kitabı olarak da bilinir), 2) Peygamberlikler ve tarihsel kitaplar, 3) Mezmurlar, şiirsel ve düz metinler. Eski ve Yeni Antlaşma Hıristiyanların kabul ettiği kutsal yazılardır. Yirmi yedi kitaptan oluşan Yeni Antlaşma (İncil) Grekçe yazılmıştır. İlk dört kitap İsa'nın yaşamını, öğretilerini, ölüm ve diriliş ile ilgili bilgileri içermektedir. Elçilerin işleri kitabı, İsa'nın ölümünden sonra elçilerin bu öğretiyi yaymak için yaptığı işleri anlatır (Kutsal Kitap 2001: önsöz). Bu bölümde dört kutsal kitapta Yusuf ve Zeliha hikâyesinin nasıl işlendiğine değinilecek ve işlenişteki farklar üzerinde durulacaktır.

İNCİL'DE YUSUF PEYGAMBER

İbrahim, İshak'ın ve İshak Yakup'un, Yakup da on iki büyük atanın babasıdır. Yusuf 'u kıskanan atalar, onu köle olarak Mısır'a satarlar. Onunla beraber olan Tanrı, Yusuf 'u bütün sıkıntılarından kurtarır; ona bilgelik vererek Mısır kralı Firavun'un gözüne girmesini sağlar. Firavun da onu Mısır ve tüm saray halkı üzerinde yönetici tayin eder.

Sonra tüm Mısır ve Kenan ülkesini kıtlık vurunca, büyük sıkıntılar başlar. Atalar yiyecek bulamazlar. Mısır'da tahıl bulunduğunu duyan Yakup, oğullarını oraya ilk yolculuklarına gönderir. Mısır'a ikinci gelişlerinde ise Yusuf , kardeşlerine kimliğini açıklar. Firavun böylece Yusuf 'un ailesini tanımış olur.

Yusuf haber yollayıp babası Yakup'u ve tüm akrabalarını, toplam yetmiş beş kişiyi çağırır. Böylece Yakup Mısır'a gider, kendisi de ataları da orada ölür. Kemikleri Şekem'e getirilir ve İbrahim'in orada Hamor oğullarından bir miktar gümüş karşılığında satın almış olduğu mezara konular. Tanrı'nın İbrahim'e vermiş olduğu sözün gerçekleşeceği zaman yaklaştığında, Mısır'daki halkın nüfusu bir hayli çoğalmıştır. Sonunda Yusuf 'u hiç tanımamış başka bir kral Mısır'da tahta çıkar. Bu adam, halka karşı haince davranır ve atalara kötülük eder. Onları, yeni doğan çocuklarını açığa bırakıp ölüme terk etmeye zorlar. O sırada, son derece güzel bir çocuk olan Musa doğar.

KUR'AN'DA YUSUF PEYGAMBER

Yusuf kıssası, Hazret-i Yusuf 'un gördüğü bir rüyayı babası Hazret-i Yakup'a anlatmasıyla başlar. Bu rüyada on bir yıldızla güneş ve ay kendisine secde etmektedir. Hazret-i Yakup Yusuf 'a, ona bir tuzak kurmalarından çekindiği için, rüyayı kardeşlerine anlatmamasını tenbihler. Kardeşleri, Yusuf ve onun ana baba bir kardeşinin (Bünyamin) babaları tarafından daha çok sevildiğini düşünürler ve Yusuf 'u öldürerek uzak bir yere atmayı sonra da tövbe etmeyi kararlaştırırlar. İçlerinden biri (Yehuda) Yusuf 'u öldürmeyerek, bir kuyunun dibine atmayı önerir. Böylece oradan geçen kervanlardan biri onu alıp götürecektir. Bu planı uygulamak üzere babalarının yanına giderler ve Yusuf 'un kendileriyle birlikte kıra gitmesi için babalarına yalvarırlar. Yusuf 'u koruyacaklarına babalarını inandırır ve Yusuf 'u alarak giderler. Akşam olduğunda ağlayarak babalarına yanına gelirler ve yarışmak üzere uzaklaştıklarında Yusuf 'u eşyalarının yanında bıraktıklarını; ama döndüklerinde onu bir kurdun yemiş olduğunu söylerler. Gömleğinin üstünde sahte bir kan vardır. Yakup kendisine düşenin sabretmek olduğunu söyler ve Allah'tan yardım diler.

Yusuf 'un atıldığı kuyunun başına bir kervan gelir. Sucuları kuyuya kova saldıığında Yusuf 'u görürler ve bir ticaret malı olarak onu saklarlar; (kafile Mısır'a vardığında) değersiz bir pahaya, sayılı birkaç dirheme satarlar.

Mısır'da onu satın alan adam, karısından Yusuf 'a değer vermesini ve güzel bakmasını ister; eğer ondan fayda görürlerse onu evlat edinebileceklerini söyler. Allah Yusuf 'a Mısır'da adaletle hükmetmesi için rüya tabirini öğretir. Efendisinin hanımı ondan gayr-ı meşru ilişki ister; ancak Yusuf , kocasının velinimetini olduğunu söyler ve “zalimler iflah olmaz!” diyerek Allah'a sığınır. İki de kapıya doğru koşarlar, kadın onun gömleğini arkadan yırtar. Kapının yanında kadının kocasına rastlarlar. Kadın Yusuf 'a iftira eder ve onu zindana attırmak ister. Yusuf doğruyu söyler. Kadının akrabasından biri “eğer gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylemiştir bu ise yalancılardandır; eğer gömleği arkadan yırtılmışsa, kadın yalan söylemiştir bu ise doğru söyleyenlerdendir.” der. (Kocası, Yusuf 'un gömleğinin) arkadan yırtılmış olduğunu görünce, Yusuf 'un suçsuzluğuna inanır.

Şehirdeki bazı kadınlar “azizin karısı, delikanlının nefsinden murat almak istiyormuş; Yusuf 'un sevdası onun kalbine işlemiş! Biz onu gerçekten açık bir sapıklık içinde görüyoruz.” derler. Kadın, onların dedikodusunu duyunca, onları ziyafete davet eder ve her birine bir bıçak verir. (Kadınlar meyveleri soyarken Yusuf 'a): «Çık karşılarna!» der. Kadınlar onu görünce, “Haşa Rabbimiz! Bu bir beşer değil. Bu ancak üstün bir melektir” diyerek (şaşkınlıklarından) ellerini keserler. (Yusuf:) “Rabbim! Bana zindan, bunların benden istediklerinden daha iyidir! Eğer onların hilelerini benden

çevirmezsən, onlara meyleder ve cahillerden olurum!” der ve Rabbi onun duasını kabul ederek hilelerini ondan uzaklaştırır. Sonunda (Aziz ve arkadaşları) kesin delilleri görmelerine rağmen (halkın dedikodusunu kesmek için yine de) onu bir zamana kadar zindana atarlar.

Onunla birlikte zindana iki delikanlı daha girer. Onlardan biri “ben (rüyada) şarap sıktığımı gördüm”; diğeri de “ben de başımın üstünde kuşların yemekte olduğu bir ekmek taşıdığımı gördüm” der. Bunun yorumunu sorunca Hz. Yusuf , gençlerin bu durumundan istifade ederek onlara tevhit dinini tebliğ etmek ister. Dolayısıyla onların rüyalarını yorumlamadan önce, kendisinin hak din üzerinde olduğunu, bilgilerinin Allah tarafından öğretildiğini söyler ve Mısırlıların yanlış yolda olduklarını bildirerek hak dini onlara tebliğ eder ve rüyalarını şöyle tabir eder: Biri (daha önce olduğu gibi) efendisine şarap içirecek; diğeri ise asılacak ve kuşlar onun başından (beynini) yiyeceklerdir. Yusuf, kurtulacağını bildiği kimseye efendinin yanında kendisini anmasını ister, öyle umar ki onu zindandan çıkarır; fakat şeytan ona, Yusuf ’u efendisine söylemeyi unutturur ve Yusuf , birkaç sene daha zindanda kalır. Kral (yorumculara) “ben (rüyada) yedi arık ineğin yediği yedi semiz inek gördüm. Ayrıca, yedi yeşil başak ve diğerlerini de kuru gördüm. Eğer rüya yorumluyorsanız, benim rüyamı da bana yorumlayınız.” der. Onlar bunların karmakarışık düşler olduğunu ve bunları yorumlayamayacaklarını söylerler. (Zindandaki) iki kişiden kurtulmuş olan, uzun bir zaman sonra (Yusuf 'u) hatırlar ve zindana Yusuf 'un yanına gelerek rüyanın yorumunu ister. Yusuf yorumu şöyle yapar: “Yedi sene âdetiniz üzere ekin ekersiniz. Sonra da yiyeceklerinizden az bir miktar hariç, biçtiklerinizi başağında bırakınız. Sonra bunun ardından, saklayacaklarınızdan az bir miktar (tohumluk) hariç, o yıllar için biriktirdiklerinizi yiyip bitirecek yedi kıtlık yılı gelecektir. Sonra bunun ardından da bir yıl gelecek ki, o yılda insanlara (Allah tarafından) yardım olunacak ve o yılda (meyve suyu ve yağ) sıkacaklar.”

(Adam bu yorumu getirince) kral: «Onu bana getirin!» der. Elçi, Yusuf 'a geldiği zaman, (Yusuf) “Efendine dön de ona: Ellerini kesen o kadınların zoru neydi?” diye sor” der. Kadınlar ve azizin karısı Yusuf ’un suçsuzluğuna şahadet ederler. Kral onu hazinelerini korumak üzere tayin eder. (Hz. Yusuf , tarıma önem verir. Üretimi artırarak ihtiyaç fazlası olan ürünleri stok eder. Kıtlık yılları geldiğinde stok edilmiş olan ürünleri yemeye ve ihraç etmeye başlarlar. Her taraftan insanlar gelerek Mısır’dan erzak satın alırlar. Yakup da Yusuf ’un öz kardeşi Bünyamin hariç, diğer oğullarını erzak almak için Mısır’a gönderir).

Yusuf 'un kardeşleri onun huzuruna geldiklerinde, (Yusuf) onları tanır, onlar Yusuf’u tanımazlar. (Yusuf) onların yüklerini hazırlayınca baba bir kardeşlerini de getirmelerini ister ve tekrar dönmeleri için sermayelerini yüklerinin içine koydurur.

Kardeşler “Ey babamız! Erzak bize yasaklandı. Kardeşimizi (Bünyamin'i) bizimle beraber gönder de (onun sayesinde) ölçüp alalım. Biz onu mutlaka koruyacağız.” diye babalarına yalvarır.

Yakup oğullarından kuşatılma hariç, onu geri getireceklerine dair Allah adına sağlam bir söz vermelerini ister. Onlara (istediği şekilde) teminatlarını verdiklerinde (şehre) bir kapıdan değil, ayrı ayrı kapılardan girmelerini tenbih eder.

Babalarının dediklerini yaparlar ve Yusuf 'un önüne çıkarılırlar. Yusuf öz kardeşini yanına alır ve gerçeği açıklar ve “bilesin ki ben senin kardeşim, onların yaptıklarına üzülme” der.

(Yusuf) onların yükünü hazırladığı zaman maşrapayı kardeşinin yükü içine koyar ve (Bünyamin'i) hırsız diye yakalatır ve kendisine köle yapar. Kardeşleri babasının çok üzüleceğini söyleyerek Yusuf'tan içlerinden birisini alıkoymasını ve Bünyamin'i bırakmasını isterler. Yusuf bunu kabul etmeyince kardeşleri Yakup'un yanına dönerler ve olayı anlatırlar. Yusuf'un kardeşleri daha önce babalarına karşı yalan söylediklerinden, bu seferki doğrularına babaları inanmak istemez ve kederini içine gömmesi yüzünden gözlerine ak iner. Oğullarından tekrar Mısır'a gidip Yusuf 'u ve kardeşini iyice araştırmalarını ister.

Yusuf 'un yanına girdiklerinde kardeşleri ondan fazla mal ve sadaka ister. Yusuf kendisini onlara tanıtır. (Kardeşleri) yaptıkları hatayı anlarlar ve Yusuf 'un üstünlüğünü kabul ederler. Yusuf onları kınamaz ve Allah'ın takdirine bırakır. Kardeşlerinden babasına, gözlerinin görmesini sağlamak için, gömleğini götürmelerini ister ve bütün aileyi davet eder.

Kafile (Mısır'dan) ayrılınca, Yakup Yusuf 'un kokusunu alır. Müjdeci gelip, gömleği onun yüzüne koyar koymaz (Yakup) görmeye başlar. (Oğulları) babalarından (Allah'tan) günahlarını affetmesini ister ve bu isteği Yakup kabul eder. (Hep beraber Mısır'a gidip) Yusuf 'un yanına girdikleri zaman, Yusuf anne ve babasını kucaklar. Onları tahtının üstüne çıkartıp oturtur ve hepsi onun için secdeye kapanırlar. (Yusuf) babasına daha önce (gördüğü) rüyanın yorumunun bu olduğunu söyler.

(Yusuf) Allah 'a sahip oldukları için şükreder ve onun müslüman olarak ruhunu almasını ister.

TEVRAT'TA YUSUF PEYGAMBER

Yusuf babasının eşleri Bilha ve Zilpa'dan olan üvey kardeşleriyle birlikte sürü güden on yedi yaşında bir gençtir. Kardeşlerinin yaptığı kötülükleri babasına ulaştırır. Yakup Yusuf 'u, yaşlılığında doğduğu için diğer oğullarından çok sever. Yusuf 'a uzun, renkli bir giysi yaptırır. Yusuf 'un kardeşleri babalarının onu kendilerinden çok sevdiğini görünce, ondan nefret ederler ve Yusuf 'a tatlı söz söylemez olurlar.

Yusuf bir gece gördüğü düşü kardeşlerine anlatınca, ondan daha çok nefret ederler: "Tarlada demet bağlıyorduk. Ansızın benim demetim kalkıp dikildi. Sizinkilerse, çevresine toplanıp önünde eğildiler." deyince kardeşleri, "Başımıza kral mı olacaksın? Bizi sen mi yöneteceksin?" derler. Düşlerinden, söylediklerinden ötürü ondan daha çok nefret ederler.

Başka bir düşte Yusuf güneş, ay ve on bir yıldızın önünde eğildiğini görür. Yusuf babasıyla kardeşlerine bu düşü anlatınca, babası onu azarlar ve: "Ne biçim düş bu? Ben, annen, kardeşlerin gelip önünde yere mi eğileceğiz yani?" der.

Bir gün Yusuf 'un kardeşleri babalarının sürüsünü gütmek için Şekem'e giderler. Babası, Yusuf 'tan kardeşlerine ve sürüye bakmasını, herşeyin yolunda gidip gitmediğinden kendisini haberdar etmesini ister ve onu Hevron Vadisi'nden gönderir.

Yusuf Şekem'e varır. Kırdan dolaşırken bir adamdan kardeşlerini sorar. Bu arada Yusuf 'u uzaktan gören kardeşleri onu öldürmek için düzen kurarlar. Ruben Yusuf 'u açlıktan ve susuzluktan ölmesi için bir kuyuya atmayı teklif eder; amacı Yusuf 'u kurtarıp babasına geri götürmektir. Yusuf yanlarına varınca, kardeşleri sırtındaki renkli uzun giysiyi çekip çıkarırlar ve onu susuz, boş bir kuyuya atarlar. O sırada oradan geçmekte olan ve Mısır'a giden İsmaililer'e yirmi gümüşe satarlar.

Bir teke keserek Yusuf 'un renkli uzun giysisini onun kanına bularlar. Giysiyi babalarına götürerek gösterirler. Yakup giysiyi tanır ve oğlunu yabancı bir hayvanın yemiş olduğuna inanır. Üzüntüden giysilerini yırtan Yakup beline çul sarar ve oğlu için uzun süre yas tutar.

Bu arada Midyanlılar da Yusuf 'u Mısır'da firavunun bir görevlisine, muhafız birliği komutanı Potifar'a satarlar. Efendisi, Rabbin Yusuf 'la birlikte olduğunu, yaptığı her işte onu başarılı kıldığını görür ve onu özel hizmetine alır. Evinin ve sahip olduğu her şeyin sorumluluğunu ona verir.

Yusuf güzel yapılı, yakışıklı bir gençtir. Bir süre sonra efendisinin karısı ona göz koyarak gayr-ı meşru ilişki teklif eder; ama Yusuf onu reddeder. Evde kimsenin olmadığı bir gün Potifar'ın karısı onunla olması için Yusuf 'un giysisini çeker. Yusuf giysiyi onun elinde bırakıp evden dışarı çıkar. Kadın hiddetinden Yusuf 'a iftira atar. Bunun üzerine efendisi Yusuf 'u yakalayıp zindana atar. Zindancı başı Yusuf 'tan hoşnut olduğu için bütün tutsakların yönetimini ona verir. Firavun iki görevlisine, baş sakiyle fırıncı başına öfkelenir ve onları zindana atar.

Firavunun sakisiyle fırıncısı tutsak oldukları zindanda aynı gece birer düş görürler ve düşleri farklı anlamlar taşır. Baş saki düşünüyü Yusuf 'a anlatır: "Düşümde önümde bir asma gördüm. Üç çubuğu vardı. Tomurcuklar açar açmaz çiçeklendi, salkım salkım üzüm verdi. Firavunun kasesi elimdeydi. Üzümleri alıp firavunun kâsesine sıktım. Sonra kâseyi ona verdim." Yusuf rüyayı şöyle yorumlar: "Üç çubuk üç gün demektir. Üç gün içinde firavun seni zindandan çıkaracak, yine eski

görevine döneceksin. Geçmişte olduğu gibi yine ona sakilik yapacaksın; ama her şey yolunda giderse, lütfen beni anımsa. Bir iyilik yap, firavuna benden söz et. Çıkar beni bu zindandan!”

Fırıncı başı gördüğü rüyayı şöyle anlatır: "Başımın üstünde üç sepet beyaz ekmek vardı. En üstteki sepette firavun için pişirilmiş çeşitli pastalar vardı. Kuşlar başımın üstündeki sepetteki pastaları yiyorlardı." Yusuf , "üç sepet üç gün demektir. Üç gün içinde firavun seni zindandan çıkarıp ağaca asacak. Kuşlar etini yiyecekler." diye yorumlar rüyayı. Rüyaların yorumu doğru çıkar; ancak baş saki Yusuf 'u anımsamaz.

Tam iki yıl sonra firavun bir düş görür: Nil Irmağı'nın kıyısında dururken ırmaktan güzel ve semiz yedi inek çıkar; sazlar arasında otlamaya başlarlar. Sonra yedi çirkin ve cılız inek çıkar ve ırmağın kıyısında öbür ineklerin yanında dururlar. Çirkin ve cılız inekler güzel ve semiz yedi ineği yiyince, firavun uyanır.

Başka bir düşte bir sapta yedi güzel ve dolgun başak biter. Sonra, cılız ve doğu rüzgârıyla kavrulmuş yedi başak daha biter. Başaklar, yedi güzel ve dolgun başağı yutarlar. Firavun uyandığında bütün Mısırlı büyücüleri, bilgeleri çağırır ama hiçbiri rüyaları yorumlayamaz.

Bu arada baş saki Yusuf 'u hatırlar ve firavuna onu salık verir. Firavun Yusuf 'u zindandan çağırır. Yusuf iki rüyanın anlamının da aynı olduğunu söyler ve şöyle yorumlar: “Yedi güzel inek yedi yıl demektir. Yedi güzel başak da yedi yıldır. Daha sonra çıkan yedi cılız, çirkin inek ve doğu rüzgârının kavurduğu yedi solgun başaksa yedi yıl kıtlık olacağı anlamına gelir. Mısır'da yedi yıl bolluk olacak. Sonra yedi yıl öyle bir kıtlık olacak ki, bolluk yılları hiç anımsanmayacak; çünkü kıtlık ülkeyi kasıp kavuracak. Ardından gelen kıtlık bolluğu unutturacak; çünkü çok şiddetli olacak. Ülke çapında adamlar görevlendirmeli, bunlar yedi bolluk yılı boyunca ürünlerin beşte birini toplamalı. Gelecek verimli yılların bütün yiyeceğini toplasınlar ve bunları firavunun yönetimi altındaki kentlerde depolayıp korusunlar.” Bu öneri firavunla görevlilerine iyi görünür ve firavun onu Mısır'a yönetici atar; mührünü parmağından çıkarıp Yusuf 'un parmağına takar ve ona ince ketenden giysi giydirir, boynuna altın zincir takar. Firavun Yusuf 'un adını Safenat-Paneah koyar ve On Kenti'nin kâhini Potifera'nın kızı Asenat'ı da ona eş olarak verir.

Yusuf firavunun hizmetine girdiğinde otuz yaşındadır ve bütün Mısır'ı dolaşır. O, idaresi ve aldığı tedbirlerle bolluk döneminde çok depolama yapar. Kıtlık yılları başlamadan, Yusuf 'un iki erkek çocuğu olur. İsimlerini Manaşşe ve Efrayim koyar. Mısır'da yedi bolluk yılından sonra yedi kıtlık yılı baş gösterir.

Bütün ülkelerde kıtlık vardır; ama Mısır'ın her yanında yiyecek bulunur. Mısırlılar aç kalınca, yiyecek için firavuna yakarılırlar. Kıtlık bütün ülkeyi sarınca, Yusuf depoları açıp Mısırlılar'a buğday

satmaya başlar. Bütün ülkelerden insanlar da buğday satın almak için Mısır'a, Yusuf 'a gelir. Yakup Mısır'da buğday olduğunu öğrenince, Bünyamin hariç oğullarını Mısır'a gönderir. Kardeşleri gelip onun önünde yere kapanırlar. Yusuf kardeşlerini görünce tanır; ama onlara yabancı gibi davranır. Onların casus olduğunu, böyle olmadığını kanıtlamak için kendilerini sımayacağını; küçük kardeşlerini getirmedikleri sürece, onları göndermeyeceğini söyler. Aralarından biri gider, diğerleri gözaltında kalır; sonra dürüst olduğunu kanıtlamak için Yusuf, içlerinden birinin göz altında tutulmasını ve ötekilerin gitmesini söyler. Aralarından Şimon'u alarak ötekilerini serbest bırakır; çuvallarına paralarını da geri koyar.

Babaları Yakup'un yanına varınca, başlarına gelenleri ona anlatırlar. Sonra Şimon'u almak ve parayı vermek için babalarını ikna ederler ve Bünyamin'i yanlarına alarak Mısır'a gidip Yusuf 'un huzuruna çıkarlar. Yusuf bu sefer onları çok iyi karşılar ve aynı anneden olan kardeşine sevgi gösterir.

Yusuf kâhyasına, kardeşlerine taşıyabilecekleri kadar yiyecek vermesini, en küçüğünün torbasına gümüş kâsesini ve buğdayın parasını koymasını buyurur. Sonra da bir arama yaptırır ve Bünyamin'i hırsızlıkla suçlayarak kendisine köle yapar. Yehuda babasının çok üzüleceğini bildiği için Yusuf 'a yalvarır. Yusuf kardeşlerine, kimliğini açıklayınca kardeşleri çok şaşırır. Yusuf 'un kardeşlerinin geldiği haberi saraya ulaşınca, firavun memnun olur. Onun buyruğu üzerine Yusuf , kardeşlerine araba ve yol için azık verir. Yakup Yusuf 'un yaşadığını öğrenince çok sevinir ve bütün ailesini, hayvanlarını ve Kenan ülkesinde kazandığı malları yanına alarak Mısır'a gider. Yusuf Goşen'de babasını görünce boynuna sarılıp uzun uzun ağlar. Babasıyla kardeşlerini Mısır'a yerleştirir; firavunun buyruğu uyarınca onlara ülkenin en iyi yerinde, Ramses bölgesinde mülk verir.

Yakup Mısır'da on yedi yıl yaşar ömrü toplam yüz kırk yedi yıl sürer. Babasının cesedini Yusuf 'un özel hekimleri mumyalarlar. Yakup'un oğulları, babalarının vermiş olduğu buyruğu yerine getirirler; onu Kenan ülkesine götürüp gömerler. Yusuf kardeşlerini affeder. Yusuf 'la babasının ev halkı Mısır'a yerleşirler ve Yusuf yüz on yıl yaşar. Onu mumyalayıp Mısır'da bir tabuta koyarlar.

ZEBUR'DA YUSUF PEYGAMBER

Tanrı Rab, Yakup'a "Kenan ülkesini size vereceğim" diyerek, İsrail'le sonsuza dek geçerli bir antlaşma yapar. O zaman bir avuç insandırlar ve ülkeye yabancdırlar. Bir ulustan öbürüne, bir ülkeden ötekine dolaşıp dururlar. Rab onları ezdirmez, onlar için kralları bile paylayarak peygamberlerine kötülük yapılmamasını ister.

Ülkeye kıtlık gönderir, bütün yiyeceklerini yok eder. Köle olarak satılan Yusuf 'u Önlere gönderir. Zincir vurup incitirler ayaklarını, demir halka geçirirler boynuna. Söyledikleri

gerçekleşinceye dek, Rabbin sözü onu sınar ve kral adam gönderip Yusuf 'u salıverir, halklara egemen olan onu özgür kılar. Yusuf 'u kendi sarayının efendisi, bütün varlığının sorumlusu yapar; önderlerini istediği gibi eğitsin ve ileri gelenlerine akıl versin, diye. O zaman İsrail Mısır'a gider, Yakup Ham ülkesine yerleşir. Rab halkını alabildiğine çoğaltır, onları düşmanlarından sayıca arttırır.

HİKÂYENİN İŞLENİŞİ BAKIMINDAN FARKLILIKLAR:

Bu bölümde, Yusuf hikâyesine daha ayrıntılı bir şekilde değinen Kur'an ve Tevrat'taki işleniş farklılıkları üzerinde durulacaktır. Bunun nedeni, İncil'deki anlatımda Yusuf 'un kişilik özelliklerine değinilmeden, sadece onun Allah'ın sevgili kullarından biri olduğu üzerinde durulması; Zebur'da ise Rabbi anımsamak için peygamberlerin çektiği sıkıntılara değinilirken kısaca Yusuf 'tan da bahsedilmesidir.

Hikâyenin Kur'an'daki anlatımında çok fazla ayrıntıya gidilmemiştir; çünkü kıssalarda temel amaç tarihi olayları ayrıntılarıyla ortaya koymak değil, ibret ve derslerle dini mesaj vermektir (Şengül 2002: 498-501). Bu olayın kendisine önem verilmiş, ibret gayesi taşımayan olayın şahısları, kahramanı, zaman ve mekânı, olayların kronolojik sıralaması gibi özellikler önemsenmemiştir.

Tevrat kıssalarında ana tema, Yahudilerin Tanrı'nın seçilmiş kavmi olduğu düşüncesidir. Onda tarihi olaylar daha sade bir dille ve ayrıntılarıyla verilmiştir. Kuran'da kıssanın mesaj ve ibret yönü önemsendiği için canlı bir anlatım üslubu hakimdir (Şengül 2002: 498-501).

Kur'an'da Yusuf rüyasını sadece babasına anlatır ve babası Yusuf 'a rüyayı kardeşlerine söylememesini öğütler; çünkü o, oğullarının kıskançlıkları yüzünden Yusuf 'a bir kötülük yapabileceklerinden korkmaktadır (Taberî: 6-63). Tevrat'ta ise Yusuf 'un, rüyasını babası ve kardeşlerine anlattığında, Yakup'un oğluna secde etmekten hoşlanmadığı için onu azarladığı anlatılır. Mevdudî, Yakup'un rüyaya böyle bir tepki göstermesinin akli başında bir babaya, hele bir peygambere yakışmayacağına; bu yüzden Tevrat'taki yorumun gerçeği yansıtmadığına değinir (Mevdudî.1993: 427).

Yusuf'un kuyuya atılmak üzere kıra gitmesinde de farklılık vardır. Kur'an'daki anlatımda kardeşleri Yakup'a Yusuf 'u kendileriyle göndermeleri için yalvarırken, Tevrat'ta ise Yakup'un oğullarından Yusuf 'u kıra götürmelerini istemesi söz konusudur çünkü Yakup, oğullarının yaptıklarıyla ilgili bilgi alabilmek istemektedir.

Kur'an'da Yusuf'u satın alan kişinin adı belirtilmez, ondan "el-Aziz" diye bahsedilirken, Tevrat'ta kişinin adı Potifar olarak açıklanır.

Yusuf'un suçlanarak zindana atılmasında her iki kitap da hemfikirken olayın tasvirinde farklılıklar vardır. Gayri meşru duygularla Yusuf'a yaklaşan kadın, hislerine karşılık alamayınca gömleği arkasından yırtar. Gömleğin önden değil, arkadan yırtılması aslında suçsuzluğuna da delilidir. Oysa, Tevrat'ta gömlek yırtılmamış, Yusuf gömleği çıkarıp kadına vermiştir.

Kur'an'da Yusuf'un Aziz'in karısına meylettğine; ancak günah işlemekten Allah'ın yardımıyla korunduğuna değinilir. Dimaşki burada onun insani duygularına değinildiğine ve ayrıca "Kulum bir günahı işlemeye niyetlenir de işlemezse ona bir sevap yazılır" hadisinin hatırlatıldığına değinir (Dimaşki 2004: 519). Tevrat'ta bu kısım yer almaz.

Kur'an'da Yusuf'la yakalanan kadını kocası azarlayıp tövbeye davet ederken, Tevrat'ta Yusuf'a sert davranır.

Kur'an'da söylentiler karşısında kadının haklılığını savunmak üzere Yusuf'un ülkenin önde gelenlerinin eşlerine gösterildiği ve onların hayranlıktan parmaklarını kestikleri bir sahne yer alır. Bu bölüm Tevrat'ta bulunmaz.

Ülke hazinelerinin başına geçmeyi Yusuf Kur'an'da kendi isterken, Tevrat'ta bu mevkî firavun tarafından kendisine önerilir.

Yusuf'un babasına gönderdiği gömlek, Yakup'un gözlerinin iyileşmesi, duası ve çocuklarını affetmesi Tevrat'ta yer almayan sahnelerdir.

Yakup'un Yusuf'u diğerlerinden daha çok sevme sebebinden Kur'an'da bahsedilmezken; Tevrat'ta bu sevginin kaynağı olarak onun Yakup'un yaşlılık zamanında doğması gösterilir.

Kur'an'da Yusuf'un peygamberlik alâmeti olarak gördüğü bir rüya anlatılır. Buna karşılık Tevrat'ta sadece kardeşlerine ve hem kardeşlerine hem babasına anlattığı iki rüyadan bahsedilir.

Kur'an'da oğlunun kurt tarafından yenildiğine değil de kardeşleri tarafından öldürüldüğüne inanan Yakup, Tevrat'ta Yusuf'un bir teke tarafından parçalandığına inanmış görünür.

Kur'an'da Firavunun gördüğü bir rüya, sanki iki ayrı rüyaymış gibi anlatılır.

Tevrat'ta Firavun'un Yusuf'un adını Safenat-Paneah koyduğundan, On Kenti'nin kâhini Potifera'nın kızı Asenat'ı ona eş olarak verdiğinden ve Yusuf'un Manaşşe ve Efrayim isimli iki oğlu olduğundan bahsedilir. Kuran'da Yusuf'un evlilik hayatı hakkında bilgi yoktur.

Firavun, Yusuf'u Mısır'a yönetici atadığında mührünü parmağından çıkarıp Yusuf'un parmağına takar ve ona ince ketenden giysi giydirir, boynuna altın zincir takar. Tevrat'ta yer alan bu sahne Kuran'da yoktur.

Kur'an'da hikâye anne babanın tahta çıkarıldığı mutlu bir sonla biterken Tevrat'ta Yakup peygamberin ve Yusuf'un ölümü ve kaç yıl yaşadıkları da yazılmıştır.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki, Kur'an'da hikâyenin anlatılış amacı, Allah'ın yüceliğini anlatmak ve nasihatlarla doğru yolu göstermek iken; Tevrat'ta olaydan, Yahudi soyunun üstünlüğüne bir kanıtmiş gibi bahsedilmektedir.

ARAP, İRAN VE TÜRK EDEBİYATLARINDA YAZILMIŞ YUSUF VE ZELİHA HİKÂYELERİ

A. Arap edebiyatındaki versiyonları:

Arap edebiyatında daha çok mensur olarak işlenen hikâyenin ilk örneği Gazâli'nin (ö. 505/1111) *Bahrü'l-Mahabba* adlı eseridir. Bir yazması British Museum'da bulunan eser, Tahran, Bombay ve Delhi'de basılmıştır (Dolu 1953: 97). İbnü'l-Cevzî Abdu'r-rahman b. Ali b. Muhammed Ebu'l-Ferec Cemâlû'd-dîn'in (H.510/M.1116-H.tarih/M.1200) *Zehrü'l-Anik fî Kıssa-ı Yusuf-ı siddîk* başlıklı Yusuf suresi tefsiri bu konudaki ikinci eserdir (Dolu 1953: 98).

Diğer bir eser, Ebu Hafs Sirâcu'd-dîn b. Ömer b. İbrahim el-Ensârî el-Avsî el-Mâlikî el-Müzekkir'e ait olan ve içinde birçok manzum parça bulunan 6843(1284) tarihinde yazılmış *Zehrü'l-Kimâm fî Kıssa-ı Yusuf Aleyh'is-selâm* adlı eserdir. Tacüddin Ebu Bekr Ahmed b. Muhammed Zeyd Et-Tusî'nin *Câmî-i Letâifu'l-Besâtîn* adlı 60 meclislik Yusuf suresi tefsiri vardır. Bu eser Muhammed b. Muhammed Altıparmak tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Bu eserlerin dışında Arap edebiyatında Yusuf suresi tefsiri yazan şairler şöyle sıralanabilir: Molla Muînî-i Cüveynî, Alâeddin Alî b. Muhammed b. İbrahim b. Hazinüşşihî el-Bağdadi, Muslihü'd-dîn Mustafâ b. Şa(ayın)ban as-Sururî, Mevlânâ Ahmed b. Ravhullah el-Ensârî, Şeyh Bahâ'u'd-dîn b. Yusuf el-Va'iz, Muhammed b. İbrâhîm Sadru'd-dîn Şîrâzî, İsmâ'îl b. Muhammed b. Aydın b. Muhammed el-Ankaravî, Şeyh Yakub b. Mustafâ el-Calvatî el-Afavî, Saydî Muhammed el-Suhaylî, Ali Muhammed b. Sultân el-Ulamâ Muhammed el-Nakavî el-Nasîrâbâdî, İbn Taymiyya Takîu'd-dîn Ahmed, Muhammed b. Abî'l-abbâs Ahmed el-Mukrî, Ahmed b. Asâd b. İshâk, Alî el-Bayzâvî

B. İran Edebiyatındaki versiyonları:

İran edebiyatında, Yusuf ve Zelihâ hikâyesinin manzum ve mensur olarak yazılmış pek çok örneği bulunmaktadır. Şu anda kıssayla ilgili elde bulunan en eski eser, Kuran tefsirlerinden faydalanılarak dini bir anlayışla yazılan manzum bir eserdir (Dolu 1953: 109-110).

Yakın zamana kadar Firdevsî-i Tusî'ye ait isnat edilen bu eserin teni bulunan bir nüshasının önsözünde Alparslan'ın oğlu Şemseddin Ebü'l-Fevaris Togan Şah'ın övülmesi, dilinin terim ve tertipler bakımından Sâmânî dönemi Farsçasından farklı oluşu ve üslubunun Şahnamed'den oldukça geri olması, eserin Firdevsî'ye ait olmadığı hususunda şüphe bırakmamaktadır (Kanar 1996: 127).

Bu eserden önce konuyu ele alan iki şairin, Samanoğulları zamanında yaşamış olan Ebu'l-Müeyyed-i Belhî ve Irak emirinin emri ile Ahvaz'da yazan Bahtiyarî Ahvazî'nin, varlığından bahsedilmekle beraber bu şairlerin eserlerine ulaşlamamıştır (Dolu 1953: 111-113).

Firdevsî'den sonra konuyu ele alan şairler; Sultan Sencer zamanında yaşamış olan Şihabu'd-dîn Am'ak Buharî (Ölm. 542/1147), yaklaşık (600-650/M1203-1227) yılları arasında yaşadığı düşünülen ve ardında tamamlanmamış bir *Kıssa-ı Yusuf* bırakan Ruknu'd-dîn Mes'ud b. Muhammed İmamzade, eserinden örnek olmayan Azeri Tusî (ö. 866/M 1461) ve manzum ve mensur bir Yusuf hikayesi yazan Cemâlî (Pir Cemâlî) (866/M 1461)'dir (Dolu: 125-128).

Câmî (817/1414-898/1492) Timurlular zamanında yaşamış, Sultan Hüseyin Baykara'ya ithaf ettiği eseri edebiyat aleminde geniş yankı bulmuş ve birçok dile çevirisi yapılmış şairdir. Yusuf ve Züleyha, Câmî'nin *Heft Evreng* adı altında toplanan ve içinde yedi mesnevinin bulunduğu eserinin beşinci tahtında yer alır. (888/M1483) yılında yazılmış olan mesnevi 75 bölüm ve 4010 beyitten olmuştur (Kut 2003: 3). Batılılarca çok beğenilen bu eserin Fransızca ve İngilizce tercümeleri de bulunmaktadır. (Augustoe Bricteux, Djami: *Youssouf et Zouleikha*, Paris 1927 ve David Pendlebury *Yusuf and Zulaikha by Hakim Nuruddin Abdurrahman Jami*, London: The Octagon Press, first published 1980, second impression 1990).

C. Türk edebiyatındaki versiyonları:

Türk edebiyatında *Yusuf ve Züleyhâ* hikâyesini konu edinen ilk eser, Ali'nin *Kıssa-ı Yusuf*udur. İslami Türk edebiyatının ilk dönemine ait olan bu eser (30 recep 630/M12 Mayıs 1233) dörtlükler halinde ve 12'li hece ölçüsüyle yazılmış ve konusunu Kuran'dan alan orijinal bir eserdir (Ertaylan 1960: 11-12). Müellifi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanılmayan eser, döneminin eskiliği, içerdiği farklı dilbilgisi ve imlâ özellikleri ve konunun ele alınışı açısından önemlidir (Dolu 1953: 179)

Kırımlı Mahmud adlı şairin Kırım diliyle yazdığı *Yusuf ve Züleyhâ* tercümesi alanında ilgiyle karşılanınca Haliloğlu Ali eseri Anadolu Türkçesine aktarmıştır. 7'li hece ölçüsü ve dörtlükler halinde yazılan eserin telif tarihi ve sahası tam olarak saptanamamakla beraber, istinsah tarihi 1235 olarak gösterilen bir nüshadan eserin 13. asra ait olduğu düşünülmektedir² (Ertaylan 1960: 216-221), (Karahan 1994: 11).

Şeyyâd Hamza, 11. yüzyılda, Selçukluların hüküm sürdüğü bir dönemde yaşamış, *Dâsitân-ı Yusuf Aleyhi's-selâm ve Hâzâ Ahsenü'l-Kasasü'l-Mübârek* isimli eserini aruz vezniyle ve mesnevi tarzında yazmıştır. Toplantılarda halka okunmak için yazılan bu eserde hikâyenin Kuran'daki şekli esas alınmakla birlikte, tefsirlerden de yararlanarak olaylar sade dille ve canlı bir şekilde anlatılmıştır

² A.Sırrı Levend, Haliloğlu Ali'yi 14.asır şairi olarak göstermiştir A.Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, s.98.

(Dolu 1953:199-201). Eserin Raif Yelkinci’de bulunan tek nüshası M.1545’te Abdu’r-rahim b. Kasım b. Hasan tarafından istinsah edilmiştir (Karahana 1994: 12).

Sulî Fakih’in yazmış olduğu *Yusuf ve Züleyhâ* mesnevisi, Osmanlı ve Azeri Türkçesi özellikleri göstermesi ve içerdiği arkaik sözcük zenginliğiyle döneminde ön plana çıkmıştır (Dolu 1953: 206). Hayatı hakkında çok bilgi bulunmayan ve yaşadığı dönem tartışmalı olan şairin Arap, Fars ve Türk Dillerine hakim olduğu; Kuran, tefsir ve hadis gibi islami ilimleri iyi bildiği anlaşılmaktadır³. Mesnevi tarzında yazılmış eserde gazel şeklinde şiirlerin bulunduğu, hikâyenin kendinden önce yazılmışlara göre daha detaylı verildiği görülmektedir.(Dolu 1953: 205-216), (Karahana 1994: 12)

14. asrın dil özelliklerini gösteren ve tek nüshası Konya Âsar-ı Atfka Müzesi’nde bulunan başka bir eser, hayatı hakkında kaynaklarda hiçbir bilgi bulunmayan Ahmed’e aittir. Sanatkârâne bir üslupla birkaç cilt halinde yazılan eserin yalnızca ikinci cildine ulaşılmıştır (Dolu 1953: 221).

Rabguzî’nin m. 1311’de yazdığı mensur *Kıssasul-Enbiyâ* içindeki hikâyelerden biri de *Kıssa-i Yusuf* tur. En eski nüshası British Museum’da bulunan eser Harezmi Türkçesi özellikleri göstermektedir ve içine dörtlükler halinde aruz vezniyle yazılmış manzum parçalar serpiştirilmiştir. (Dolu 1952: 423), (Karahana 1994:13)

Hamzavî’nin mensur olarak yazdığı İskendername adlı eserinde bir *Kıssa-i Yusuf* bölümü de bulunmaktadır. Kıssa Raif Yelkinci’de bulunan nüshanın 226-316. sayfaları arasındadır.

Erzurumlu Mustafa Darir’in *Kıssa-i Yusuf* adlı eseri daha önce yazılmış Arap ve Fars edebiyatlarındaki eserlerden bir çeviri olmayıp hikayenin Kuran’dan sonraki islami rivayetlerdeki tefsirlerinden ilham alınarak yazılmıştır (Dolu 1953:216). XIV. asra ait olan bu eser, anlatım açısından akıcı olmakla birlikte sade bir dille ve Azeri şivesiyle yazılmıştır; ayrıca, mesnevi tarzında olmasına rağmen bir çok halk edebiyatı motifini de taşır⁴.

Bir başka eser, 874 (1469) yılında Farsça mensur bir eserden Çağatayca’ya çevrilen ve Hâmidî tarafından Hüseyin Mirza Baykara’ya ithaf edilen *Dâstân-ı Hazret-i Yusuf Aleyhi’s-selâm ve Zelihâ* isimli mesnevidir. Halide Dolu, üç ayrı nüshası bulunan ve ayrı ayrı şahıslara izafe edilen bu eserin müellifi, yazılış yeri, tarihi, yazılış sebebi, tercüme mi telif mi olduğu üzerindeki değişik fikirleri açıklamaya çalışmaktadır (Dolu 1953: 227-233)

14. asrın sonlarında veya 15. asrın başlarında Kırımlı Abdü’l-mecîd tarafından yazılan *Munisü’l-Uşşâk* adlı eserden, *Keşfü’z-zünûn*’da “bu konuda yazılmış eserlerin en güzeli “olarak bahsedilmektedir (Köprülü : 283).

³ N. Sami Banarlı müellifin 13.yüzyılda, V. Mahir Kocatürk ve A. Sırrı Levend ise 14. yy.da yaşadığını düşünmektedir. Bkz. N. Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, s.322, A.Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, s.129, V.Mahir Kocatürk, *Türk Edebiyatı Tarihi*, s.149

⁴ Daha fazla bilgi için bkz. Süheyla Dinar, *Zarir’in Yusuf ve Zeliha’sının Gramer Hususiyetleri*, 125+80 s.

Özbek şairi Fıtrat'ın Dür Big'e izafe ettiği, *Yusuf ve Züleyhâ* (812/1409-10) nüshası, Hâmidî nüshasına benzemektedir; ancak bu eserin tamamı elde olmadığı için bu konuda kesin bir fikre varmak doğru olmaz (Dolu 1952: 434).

Hamdullah Hamdi'nin Yusuf ve Zelihâ yazarları arasında önemli bir yeri vardır. Konuyu işlerken üsluba ve anlatım güzelliğine verdiği önem, onu doğulu ve batılı kaynaklarca en güzel yazılmış Yusuf ve Zeliha hikayesi yazarı olarak gösterir (Öztürk 1993: VII). Gibb *Osmanlı Şiiri* adlı eserinde Hamdi'nin bu eserine değinir ve onu sanat kabiliyeti gelişmiş bir şair olarak tanıtır (Dolu 1953: 290). Mesnevi Camî'den tercüme edilmekle birlikte, tefsirlerde bulunan bazı epizotlara da yer vermiştir (a.g.e.: 290). Hamdi'nin maddi sıkıntılar çekmesi ve eserini kendi hattı ile yazıp satması nüshaların çokluğuna neden olmuştur (Dolu 1953: 291).

Yukarıda sayılanlar dışında Yusuf ve Zeliha hikâyesi yazmış birçok şair bulunmaktadır. Bu eserler hakkında, ya başarılı sayılmadığı ya da onlara ulaşılamadığı için, fazla bilgi yoktur⁵.

⁵ Türk edebiyatında Yûsuf ve Züleyhâ hikayeleri hakkında daha geniş bilgi için şu kaynaklara bakılabilir: Halide Dolu, *Menşeyinden Beri Yûsuf Hikâyesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları*, “Yûsuf Hikâyesi Hakkında Birkaç Söz ve Bazı Türkçe Nüshalar”, *TDED*, s. 419-455
A. Tahbazzade Hayyampur, *Türk ve İran Edebiyatlarında Yûsuf ve Züleyhâ Mesnevileri*, Doktora Tezi. T.209, İst. 1945
A. Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, s.128-130, “Divan Edebiyatında Hikâye”, s.98-99

YUSUF VE ZELİHA HİKÂYESİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Kitaplar:

Ahmed Nevfel (1999/14202), *Suretu Yusuf: Dirase Tahliliye*, Amman: Darü'l-Furkan.

Andelyp, Nurmuhammed (1987), *Jusup-Züleyha*, Asgabat.

Azak, Ali Fuad (t.y.), *Sure-i Yusuf*, (y.y.).

Bakari, Ahmed Mahir (1971), *Yusuf fi'l-Kur'an*, İskenderiye: Müesssetü's-Sekafeti'l-Camii. (Arapça olarak kaleme alınan eser, bir mukaddime, dört bölüm ve bir hatimeden oluşmaktadır. Bölümler kendi aralarında da fasıllara ayrılmıştır. İlk bölümde surenin tefsiri, ikinci bölümde Hz. Yusuf'un karakter özellikleri ve soyu, üçü bölümde surenin edebiyata etkileri ve son bölümde surenin Kur'an ve Tevrat'ta nasıl ele alındığı üzerinde durulmaktadır).

Bertel's, E. E. (1944), *Uzbekskiy Poët Durbek i Ego Poëma o Yosife Prekrasnom*, Taşkent: Al'manah.

Bricteux Auguste (Par.) (1985), *Youssouf et Zouleikha/Djami*, Paris: Librairie Orientaliste.

Câmî'nin Sultan Hüseyin Baykara'ya ithaf ettiği eser edebiyat âleminde geniş yankı uyandırmıştır Yusuf ve Züleyha, onun *Heft Evreng* adı altında toplanan ve içinde yedi mesnevinin bulunduğu eserinin beşinci tahtında yer alır. (888/M1483) yılında yazılmış olan mesnevi 75 bölüm ve 4010 beyitten olmuştur. *Youssouf et Zouleikha/Djami*, çok beğenilen bu eserin Fransızca tercümesidir.

Celveti, Yakub b. Mustafa (1318), *Tefsir-i Sure-i Yusuf*, İstanbul: (y.y.). (120 sayfalık bu eserin dili Arapça'dır. Kitapta Yusuf suresinin indiriliş sebebi, surenin Ahsenü'l Kısas olma nedenleri, suredeki ayetlerin tefsiri ve bu ayetlerle ilgili rivayet ve hikâyelere yer verilmiştir).

Deccani, Zahiye Ragıb (1994), *Yusuf fi'l-Kur'ani'l-Kerim ve't-Tevrat*, Beyrut: Darü't-Takrib. (Kitap bir mukaddime, on bir bölüm ve bir hatimeden oluşur. Bölümlerde Hz. Yusuf'un çocukluğu, gördüğü rüya sonrası kuyudaki yaşamı, Aziz'le olan ilişkisi, Mekkeli kadımların onu suçlaması, hapis yaşamı, hapis sonrası hazinekar olması, kıssanın Kur'an ve Tevrat'taki şekli ve işleniş farkları üzerinde durulmuştur).

Dilçin, Dehri (1945), *Şeyyad Hamza: Yusuf ve Zeliha*, İstanbul: Türk Dil Kurumu yayınları.

Ebü'l-Berekat Nureddin (1876), *Abdurrahman b. Ahmed b. Muhammed Cami (898/1492), Yusuf u Züleyha*, (y.y.): Matbaa-i Gülşen-i Muhammedi.

Ebu Hamde, Muhammed Ali (1991), *Fi't-Tezevuki'l-Cemal-i Li Suret-i Yusuf*, Amman: Darü'l-Beşir.

Ede, Neumann (1981), *A Muhammedan Jözsefmonda Erdeete eës Fejlödëse*. Budapest.

El-Bursevi (1279), *İsmail Hakkı b. Mustafa el-Celveti: Tefsir-i Sure-i Yusuf*, İstanbul: Matbaa-i Amire. (120 sayfalık bir kitaptır. Yusuf suresinden önce ayetler verilmiş, sonra o ayetle ilgili hadis ve rivayetlere yer verilmiştir. On sekiz bölüm olan kitaptan bazı bölüm başlıkları: Yusuf

suresinin tanıtımı, Surenin Ahsenü'l-kısa oluşunun nedenleri, Hz. Yusuf'un rüyaları, Hz. Yusuf kuyuda, Hz. Yusuf Mısır'da, Hz. Yusuf ve Zeliha, Hz. Yusuf'un rüya yorumculuğu, Hz. Yusuf'un Mısır'a Aziz olması, Hz. Yakup'un oğluna kavuşması, Sabrın güzelliği).

- Es-Süyuti, Celalüddin Abdurrahman b. Ebu Bekr (t.y.), *Def'ut-Taassüf an İhvet-i Yusuf*, Lahor: (y.y.)
- Et-Telebenti, Şeyh İsmail Ebu Harda (t.y.), *El-Bedrü't-Temmam fî Kıssat-i Seyyidina Yusuf Aleyhisselam*, Mısır: Matbaatü'l-Fütuhu'l-Edebiye.
- Gazali, Mecdüddin Ahmed b. Muhammed. (1894), *Bahrü'l-Mahabba fî Esrari'l- Mevedde fî Tefsir-i Sure-i Yusuf*, Bombay: (y.y.).
- Gehramanov, Cahangir, Helilov Şameddin (1991). *Yusuf ve Züleyhâ*, Bakı: Azerbaycan Elmler Akademiyası Elyazmalar İnstitutü.
- Giridi Sırrı Paşa (1891), *Ahsenü'l-Kasas: Tefsir-i Sure-i Yusuf*, İstanbul: Şirket-i Mürettebiye Matbaası. (Kitapta önce Yusuf suresindeki ayetler sırasıyla verilmiş, tercümesi yazılmış, sonra ayetin tefsir ve izahına değinilmiştir. Eser Tahir Galip Seratlı tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Bk. Güncel yayınlar, Giritli Sırrı Paşa).
- Ğali, Qol. (1997). *Qiyssai Yosif*, Qazan: Axmatvali Mangar Waqifi.
- Harun Yahya (2001), *Hazreti Yusuf*, İstanbul: Vural Yayıncılık. (Kitap, surenin tanıtıldığı bir giriş bölümüyle başlar, sonra Peygamberler tarihi, Yusuf peygamberin çocukluğu, kuyudaki yaşamı, zindan günleri, Mısır'da yöneticilik dönemi, gördüğü rüyanın doğrulanması, sonuç ve evrim yanılıgısı bölümleri yer alır).
- İbn Kemal Ahmed b. Şemseddin Kemalpaşazade (1983), Mustafa Demirel (Hazırlayan), *Yusuf u Züleyha: Seçmeler*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı. (Eserin giriş bölümünde Kemalpaşazade'nin hayatı, eserleri ve edebi şahsiyeti üzerinde bilgi verilmiş, eserin nüshaları ve vezni üzerinde durulmuştur. Mesneviden seçme olarak münacat, iki tevhid, iki nat, bir kaside ve 18 gazelle beraber 2148 beyit alınmıştır.Yusuf ve Züleyha'nın imlasına dokunulmazken, okuyucuya kolaylık sağlması için bir sözlük hazırlanmıştır).
- İnan, Yusuf Ziya (1986), *Sure-i Yusuf'tan Esintiler*. İstanbul: Tin Yayınları.
- James L. Kugel (1990), *In Potiphar's House*. San Francisco: Harper's.
- Karahan, Leyla (1994). *Erzurumlu Darir: Kıssa-i Yusuf u Züleyha*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kemal Paşa-zâde Şemse'd-din Ahmed bin Süleymân, *Yûsuf u Zelihâ* (2004), Mustafa Demirel (Hazırlayan), Harvard University: The Department of Near Eastern and Civilations.
- Levy, Reuben (1929), *A prose Version of the Yusuf and Zulaikha Legend, Ascribed to Pîr-i Ansâr of Harat*, London: Journal of the Royal Asiatic Society.
- Mehmed b. İbrahim, (1293/1876), *Kıssa-i Ziba Tercüme-i Yusuf ve Züleyha (Nenam-ı Ahsenü'l-Kasas)*, İstanbul: Şevki Efendi Matbaası.
- Muhammed Muhammed Hilal (1993), *er-Rahik fî Kıssati Yusuf es-Siddik*, Kahire: Mektebetü'l-İman.

- Muhammed Ali Ebu Hamde (1991), *Fi't-Tezevuki'l-Cemali li-Sureti Yusuf*, 2. basım, Amman: Darü'l-Beşir.
- Muhammed Reşit Rıza (1355), *Tefsir-i Sure-i Yusuf*. Mısır: (y.y.),Muharrem Zeki (1931), *Yusuf ile Züleyha*, İstanbul.
- Nurbaki, Haluk (1987), *Sure-i Yusuf'un Yorumu*, Gözden geçirilmiş 2. basım. İstanbul: Damla Yayınevi. (Yazarın *Kur'an-ı Kerim'den ayetler ve ilmi gerçekler* serisinin ilk kitabı olan bu eserde Sure-i Yusuf hakkında genel bir bilgi verildikten sonra, surede adı geçen on dokuz şahsın kısaca özelliklerine değinilir. Ayetler mümkün olduğu kadar küçük gruplar hâlinde yorumlanmaya çalışılmıştır).
- Nureddin Abdurrahman İbni Ahmed-i Cami (2003), *Yusuf ve Züleyha: Beşinci Taht*, Türkçe'ye çeviren Ali Nihat Tarlan; yayımlayanlar Şinasi Tekin, Gönül Alpay Tekin; tıpkıbasımları ile birlikte yayına hazırlayan Günay Kut, Cambridge: Harvard Üniversitesi (Eser, Ali Nihat Tarlan'ın son çalışmalarından olan Câmî'nin Yusuf ve Züleyhâ adlı eserinin mensur Türkçe çevirisi olup Günay Kut tarafından aslıyla karşılaştırılarak Farsça baskısının (1972) ve Yazmasının (Süleymaniye Ayasofya 3898) Tıpkı basımlarıyla yayına hazırlanmıştır. 888/1483 yılında yazılan 75 bölüm ve 4010 beyitten oluşan Câmî'nin Yusuf ve Züleyhâ adlı mesnevisi Heft Reng adlı eserde beşinci tahta yer almaktadır).
- Onur, M. Naci (1991), *Yusuf u Züleyhâ: Hamdullah Hamdi*, Ankara: Akçağ yayınları. (Eser, Ak-Şemsettin-zâde Hamdullah Hamdi'ye ait olan Yusuf ve Züleyhâ adlı 6241 beyitlik mesnevinin tesbit edilen on nüshasının karşılaştırılarak doğru ve eksiksiz nüshanın ortaya çıkarılmasıdır.İslami Doğu Edebiyatı ve Türk Edebiyatında mesneviyle ilgili çalışmalara kısaca değinildikten sonra şairin diline dokunulmamış ve eserin daha iyi anlaşılması için bir sözlük çalışması yapılmıştır).
- Pendlebury, David (1990), *Yusuf and Zulaikha by Hakim Nuruddin Abdurrahman Jami*, second impression, London: The Octagon Press (Câmî'nin *Heft Evreng* adı altında toplanan ve içinde yedi mesnevinin bulunduğu eserinin, beşinci tahtında yer alan *Yusuf ve Züleyha*'nın İngilizce tercümesidir).
- Pur, Nadir Vezeyn (Hazırlayan) (1975), *Yusuf vu Züleyha*, Tahran: İntişarat-ı Emir Kebir. (54 sayfalık Farsça yazılmış bir eserdir. 25 bölümden oluşan eserde Fars edebiyatının baş eserlerine değinilir. Cami'nin Yusuf ve Zeliha'sına da bir bölüm ayrılmıştır).
- Pribatsch, H. (1937), *Die Josephs Geschichte inder Weltliteratur, Eine Legendengeschichtliche Studie*. Breslav.
- Ramazanoğlu, Mahmut Sami (1984/1404), *Hazreti Yusuf Aleyhisselam*, İstanbul: Erkam yayınları. (Eser kendi aralarında da fasıllara ayrılmış sekiz bölümden oluşmuştur. Bu bölümlerde Yusuf suresinin tanıtımı yapılmış, surenin indiriliş sebebi, en güzel kıssa oluşu, Hz. Yusuf'un rüyası, kuyuya atılması, Züleyha'yla karşılaşması, Züleyha'nın Mısır kadınlarını imtihanı, Hz. Yusuf'un zindan hayatı ve Mısır'a hazinedar oluşu ile Yakup peygamberle buluşması konularına değinilmiştir).
- Sa'lebi (1301), Ahmed b. Muhammed b. İbrahim, *Kıssa-i Seyyidina Yusuf es-Sıddık b. Seyyidina Yakub Aleyhisselam*. Mısır: Şeref Matbaası.

Taşlıcalı Yahya (1941), Vasfi Mahir Kocatürk (Hazırlayan), *Yusuf ile Zeliha*, İstanbul: Işık Kitabevi.

Taşlıcalı Yahya (t.y.), *Menakıb-ı Hazret-i Yusuf Aleyhi's-selam ve Züheyla (990/1582)*. İstanbul: Matbaa-i Tatyos Divitciyan.

Yahya Bey (1979), Mehmed Çavuşoğlu (Hazırlayan), *Yusuf ve Zeliha: Tenkidli Basım*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (Bu çalışmada Yahyâ Bey'e ait olan Yusuf ve Zeliha mesnevisinin nüshaları tanıtılmış ve tenkitli metnin hazırlanmasında bunlardan beş tanesi kullanılmıştır. Eserde ayrıca açıklamalar ve düzeltmeler bölümü vardır).

Yohannan, John D. (1968), *Joseph and Potifar's Wife in World Literature, An Anthology of the Chaste Youth and Lustful Stepmother*. Newyork.

Ziya Şakir (1944), *Yusuf ile Züleyha*, İstanbul: Arif Bolat Kitabevi.

Makaleler:

Asılıyazıcı, Hayati (1990), "Yusuf ile Züleyha". *Orkestra* (1990), 29. cilt, s.: 40-46 s.

Ayan, Hüseyin (1972), "Hamdullah Hamdi'nin Yusuf u Züleyha Mesnavisindeki Gazeller", *Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Araştırma Dergisi*, 5. sayı, s. 31-49. (Makalede Hamdullah Hamdi'nin yaşamı hakkında kısaca bilgi verildikten sonra, şair tarafında Mesnevi'nin en dokunaklı yerlerinde söylenmiş on beş gazelin açıklaması yapılmıştır).

Azamat, Nihat (İstanbul 1988), "Yeni Bir Ahmedi ve İki eseri: Yusuf ve Zeliha, Esrarname Tercümesi", *Osmanlı Araştırmaları* 7-8. cilt, s. 347-364. (Marmara Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Ktp., Yazma nr. 51'de Ahmedi adına kayıtlı bir Yusuf ve Zeliha nüshasının tavsifi verilmiştir. Bu Ahmedi, Akkoyunlu hükümdarı Sultan Yakup devri şairlerindendir).

Batıslam, H. Dilek (Haziran 1997), "Tiyatro Eseri Hz. Yusuf ve Misyonerlik", *Toplumsal Tarih*, Sayı 42, s. 60-64.

Brockelmann, Carl. (1917). "Ali's Qissa-i Jusuf" *Der Älteste Vorläufer der Osmanischen Literature*. Berlin: ABAW.

Buluç, Saadettin (1968), "Şeyyad Hamza'nın Bilinmeyen Bir Mesnevisi", *Türkiyat Mecmuası*, 15. cilt, s. 247-257). XIII. yüzyıl Anadolu şairlerinden Şeyyad Hamza'nın 79 beyitlik mesnevisinin tanıtımı yapılmıştır. Mesnevi kısa bir münacatla başlar. İstinsah tarihi belli olmayan metnin asgari 16. yüzyılın ikinci yarısına ait olduğu düşünülmektedir. Mesnevi'de Sultan Gaznevi ile bir fakir derviş karşılaştırılır ve derviş üstün gelir).

Burkhard, Karl Friedrich (1899), "Mahmud Câmî's Jusuf Zulaikhâ Romantsches Gedicht in Kashmîrî-Sprache". *ZDMG Leipzig* 1895, XLIX 422-469 ve Leipzig LIII 551-592.

Çamlıbel, Faruk Nafiz (Mart 1953), "Yusuf ve Zelîhâ", *Aydabir*, İstanbul: s. 9.

Çetin, Nurullah (2000), "Yeni Türk şairinin Yusuf ve Züleyha Hikayesi Duyarlığı." *Türkoloji Dergisi*, 13-1 109-143 s. (Eserde Yusuf ve Züleyha kıssası üzerinde durulmuş, hikâyenin türk edebiyatındaki tarihî gelişimine kısaca değinilmiştir. Daha sonra Tanzimat'tan günümüze adar olan Türk şiirinde ve metinlerde, bu sureden nasıl, ne oranda ve hangi amaçla ararlanıldığı üzerinde durulmuştur).

- Dolu, Halide. (1952). "Yusuf Hikayesi Hakkında birkaç söz ve Bazı Türkçe Nüshalar. *TDED*, IV. cilt, sayı 4, s. 419-437. (Eserde Yusuf Hikayesinin Müslüman şark ve garp edebiyatlarında işlenişine kısaca değinildikten sonra, hikâyenin bazı nüshaları ve yazma varyantları hakkında bilgi verilmiştir. Bı nüshalar şunlardır: Haliloğlu Ali Nushası, Sula Fakih Nushası, Hâmidî Nushası, Garîb (Karîb?) Nushası).
- Dolu, Halide (1954), "Yusuf Hikayesinde Aşk Temi", *Türk Düşüncesi*, 1.cilt, 2. sayı, s. 105-109. (Makale, Halide Dolu'nun hazırlamış olduğu *Menşeinden beri Yusuf hikâyesi ve Türk edebiyatındaki versiyonları* isimli tezin, aşk temasına ait bir özetidir. Tevrat ve Kuran'da çok sade bir şekilde anlatılan aşk temi hayal ürünü olarak zenginleştirilmiştir).
- Dolu, Halide (1954), "Sultan Hüseyin Baykara Adına Yazılmış Çağatayca Manzum Bir Yusuf Hikâyesi, V. cilt, 4.sayı, *TDED*, 51-58.
- Ertaylan İsmail Hikmet. "Türk Dilinde Yazılan İlk Yusuf ve Züleyha." *İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* III.cilt, 1-2. sayı, s. 211-230 (Eserde ilk Yusuf ve Züleyha adlı eserin Kırımca olarak Ali ve Mahmud isimli bir değil iki kişi tarafından yazıldığı nedenleriyle açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu yazarlardan biri Ali'dir ve eseri 630 yılına aittir. Mahmud adlı ikinci kişinin eserinin aslı hakkında bilgi, yoktur).
- Furat, Ahmet Subhi (1988), "Yusuf", *İslam Ansiklopedisi*, 13cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı. s. 441-443. (Bu çalışmada, Kuran, Tevrat ve çeşitli tefsirlerde anlatılanlara göre Yusuf peygamberin hayatı hakkında bilgi verilmekte ve Arap Edebiyatında Yusuf'un ismiyle ilgili yerleşen bazı tabirlere, yusuf yüzlü gibi, değinilmektedir).
- Grünbaum, M. (1889) "Zu Yussuf und Suleicha". *ZDMG*, 43 Leipzig 1-29.
- Haydar, Hıdır Çoban (1999), "Bilinmeyen Bir Yusuf u Züleyha El Yazması", *TDAY Belleten* (1996), Ankara: Türk Dil Kurumu. (Bu çalışmada, Asıl adı Mehmet olan ve babasının adı olan Navruzî'yi mahlas olarak kullanan Türkmenli bir şaire ait olan Yusuf u Züleyha adlı manzum bir eserden bahsedilmektedir. Çalışmada şairin hayatı, eserin nüshaları, bölümleri ve şekil özellikleri hakkında da bilgi verilmiştir).
- Kabaklı, Ahmet (1981), "Kur'an-ı Kerim'de Züleyha", *Türk Edebiyatı*, 217. sayı, s.5-7. (Eserde Kur'an'da Zeliha'nın adının geçmediğinden, ondan Yusuf'u satın alan Mısırlının karısı, Yusuf'un evinde bulunduğu kadın, Azizi'in karısı olarak geçtiğinden bahsedilir. Surede Züleyha'nın geçtiği ayetler verilmiş ve açıklamalar yapılmıştır. Züleyha Kur'an'da şahsiyetinden pek bahsedilmeyensadece kadınlık hırsı ve dişilik silahı taşıyan bir imtihan aracıdır).
- Karahan, Leyla (1988), "Darir'in Kıssa-i Yusuf Mesnevisinin Bilinmeyen Bir Yazması", *Türk Kültürü Araştırmaları, Yaşar Önen'e Armağan*, 151-155 .
- Kartal, Ahmet (2003), "Cami'nin Yusuf u Züleyha'sı ile Hamdullah Hamdi'nin Yusuf u Züleyhası'nın Mukayesesi," *Diriözler Armağanı, Prof. Dr. Meserret Diriöz, Haydar Ali Diriöz Hatıra Kitabı*, M. Fatih Köksal, Ahmet Naci Baykoca (Hazırlayanlar), 93-139.
- Kavcar, Cahit (1968) "Hamdullah Hamdi'nin Yusuf ve Zeliha'sı" *TDAY Belleten* (1968) s. 157-172.
- Kavcar, Cahit (1969), "Kemal Paşazade'nin şairliği ve Yusuf u Züleyha'sı." *TDAY Belleten* (1969), s. 227-281
- Kavcar, Cahit (1987), "İbn-i Kemal'in şairliği ve Yusuf u Züleyha'sı." *Türk Tarihinde ve Türk Kültüründe Tokat Sempozyumu (2-6 Temmuz 1986)*, Ankara, 587-593.

- Korkmaz, Zeynep (1953), “Hüseyin Baykara Adına Yazılmış Çağatayca Yusuf ve Züleyhâ Mesnevisinin Tanınmayan Bir Yazması ve Eserin Yazarı”. *Türkoloji Dergisi*, c. III
- Köktekin, Kazım (1967), “Bir Yusuf u Zeliha Şairi Olarak Süle Fakih ve Eseri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*.
- Levend, Agah Sırrı (1968), “Hamdi'nin Yusuf u Züleyha'sı”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten (1968)*. s. 173-211.
- Mazıoğlu,Hasibe (2003), “Yusuf u Züleyha yazarı Sülü Fakih'in Adı Sorunu”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 159-176 Ankara: Türk Dil Kurumu. (Makalede yazar, Sula, Sülü, Süle şeklinde birbirinden farklı okunuşları olan kelimenin neden Sülü şeklinde okunması gerektiğini örneklerle açıklamaktadır).
- Mehmed Akif (1912), “Tefsir-i Şerif: S. Yusuf, Ayet: 105”. *Sebilürreşad* (1912), 2-9. cilt, s. 21-22.
- Merguerian, Gayane Karen and Majmabadi Afsaneh.(1997), “Zulaykha and Yusuf; Whose “Best Story”?”, *International Journal of Middle East Studies* vol. 29, Cambridge 485-508.
- Nureddin Abdürrahman b. Ahmed Câmî (1979), İnal Güner (Çeviren), “Yusuf ile Züleyha”, *Hacettepe Üniversitesi, Beşeri Bilimler Dergisi*, 10. cilt, 2. sayı, s. 1-41.
- Onur, M. Naci (1984), “Ak-şemseddin-zâde Hamdullah Hamdi'nin Yusuf ve Züleyha Mesnevisindeki Önemli Motifler”, *Türk Kültürü Dergisi*, 258.sayı, s. 651-658.
- Öztürk, Zehra (1999), “Akşemseddinzade Hamdullah Hamdi ve Yusuf ve Zeliha Mesnevisi”, *İslami Edebiyat*, 28. sayı, s. 39-42.
- Sertkaya, Ayşe Gül (1998), “Yusuf Peygamber ‘Aleyhi’s-selamning Ta’bir Kitabı”. *İlmi Araştırmalar* 6.sayı, s.197-222.
- Sinanoğlu, Aydın. (1950), “Tarihin Meşhur Yusuf ve Züleyha Hikayesi”. *Resimli Tarih Mecmuası* (1950), 10. sayı, s. 372-374.
- Zeynalof, Ferhad (1985), “Ali'nin Kıssa-yı Yusuf'u”. Aktaran S. Çağın. *Kardaş Edebiyatlar*. İzmir: 9. sayı, s. 42-45.

Tezler:

Lisans tezleri:

- Baykan, Erdal (1989), *Hz. Yusuf (a.s.)un Zindan Serencamı ve Mesajı*, Bitirme Tezi, Selçuk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı, 59 s.
- Bozağaoğlu, Ahmed Ziya (1930), *Yusuf ve Zeliha*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 205 s. (Kutsal kitaplarda kıssanın ele alınışına değinildikten sonra bu konuda yazılmış eserlere genel bakış vardır. Eserde ayrıca Türk, İran, Hint, İspanyol ve Fransız edebiyatlarında Yusuf ve Zeliha yazarlar hakkında bilgi verilir).
- Çiftçi, Hikmet (1976), *Yusuf ve Zeliha (Taşlıcalı Yahya) Metin ve İndeks (2077-3091. beyit)* Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. 341 s. (Millet Kütphanesi Ali Emiri manzum kısmı 986 numarada (eski kayıt) kayıtlı olan yazmanın 2077-3091. beyitleri 217-249. sayfalar arasındaki kısmın metin ve indeksini meydana getirmiştir).

- Dinar, Süheyla (1950), *Zarir'in Yusuf ve Zeliha'sının Gramer Hususiyetleri*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 125 s. (Üniversite Kütüphanesi TY 311'de kayıtlı 768'de yazılmış istinsah tarihi belli olmayan bir nüsha. Zarir'in dil hususiyetleri tespit edilmeye çalışılmış. Didaktik amaçlı yazılmış).
- Durdu, Murat (1976), *Yusuf ve Zeliha, Taşlıcalı Yahya Beğ (Metin ve İndeks 1-1045. beyitler)*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
- Kılı, Yusuf (1976), *Yusuf ve Zeliha (Taşlıcalı Yahya), Metin ve İndeks (1046-2076. beyitler)*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 272 s (16. yüzyılın dil zenginliğini ortaya koymaya yönelik bir çalışmadır. Kılı, Mehmet Çavuşoğlu'nun doçentlik tezi olarak hazırladığı nüshayı ele almıştır).
- Kocaengin, Gülçin (1954), *Zarir ve Yusuf ile Zeliha, Mesnevisi*. Bitirme Tezi. İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 159 s (Çalışmada, Yusuf ve Zeliha kıssası hakkında bilgi verildikten sonra, konunun orijinalliği, şahısları, hikâyenin hareket noktası, edebî değeri üzerinde durulmuştur. 14. yüzyılın ikinci yarısına ait olan mesnevi, sekiz mecliste işlenmiş ve her mecliste hisseden bir kıssa verilmiştir).
- Komşuoğlu, Ünal (1954), *Yusuf u Zeliha ve Süheyl ü Nevbahar Mesnevileri ile Kadı Burhaneddin Divanı'nda isim-fiil ve zarf-fiiller*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 55 s (XII. yüzyıla ait, Anadolu'da ilk yazılmış Şeyyad Hamza'nın Yusuf u Züleyha mesnevisi ile, XIV. yüzyıla ait Mesud b. Ahmed tarafından Farsça'dan Türkçeye çevrilen Süheyl ü Nevbahar mesnevisini kapsayan bir çalışmadır. Komşuoğlu, Kadı Burhaneddin'in dilinin Türkiye Türkçesi ile Azeri Türkçesinin ayrılmaya başladığı döneme ait olduğunu belirtmektedir).
- Ozan, Sabahaddin (1946), *H. Hamdi ve Taşlıcalı Yahya'nın Yusuf ile Züleyha'larının Tetkiki*, Bitirme Tezi. İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 52 s. (Hamdullah Hamdi ve Taşlıcalı Yahya'nın biyografileri verilmiş. Her rivayet bir mecliste anlatılmış. Toplam 7 meclistir. Ozan kutsal kitaplarda ve Taberi tefsirinde konunun ele alınışına değinmiş; Türk islam edebiyatlarında konunun işleniş hakkında bilgi vermiştir).
- Özkaya, Selahaddin (1990), *İbn Kesir Tefsiri'nin Yusuf Suresinde Geçen Hadislerin Tahriri*. Bitirme Tezi, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı, 28 s.
- Özkul, Saime (1946), *Anadolu Metinleri (XIV. asır) Kısas al-anbiya (Yusuf Kıssası)*, Bitirme Tezi. İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. 158 s.
- Özyiğit, Nuran (1963), *Erzurumlu Darir'in Kıssa-i Yusuf Mesnevisi Üzerinde Bir İnceleme*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 282 s.(Eserin müellifi hakkında bilgi verildikten sonra şahıs tasvirleri, gazeller ve daha önce incelenmiş olan Darir'in Yusuf ve Zeliha mesnevisinin özelliklerini verdikten sonra bu metinle kendisini hazırladığını karşılaştırmıştır).
- Sevindik, Ayşe (1970), *Sula Fakih'in Yusuf ile Zeliha'sı (Metin ve İndeks)*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 399 s.
- Sezer, İbrahim (1980), *Kur'anda ve Edebiyatımızda Yusuf (a.s.)*, Bitirme Tezi, Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Bölümü, 36 s.

- Sudan, Hasan (1988), *Kur'an-ı Kerim'de Hz. Yusuf (a.s.) Kıssası*, Bitirme Tezi, Selçuk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı, 65 s.
- Sungur, Yüksel (1963), *Müellifi Meçhul Dasitan-i Yusuf aleyhisselam Mesnevisi Üzerine Bir İnceleme*, Bitirme Tezi. İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 291 s. (Manisa kütüphanesi 8378 numarada kayıtlı müellifi meçhul 2730 beyitlik bir eser üzerinde yapılmış çalışmadır. Halk arasında okunmak için yazılan ve XV. asra ait olan bu eser Hüseyin bin Mehmed tarafından istinsah edilmiştir).
- Şahin, Nafiz (1988), *Tevrat'ın Tekvin bölümü ile Kur'an-ı Kerim'deki Yusuf ve Yakub'un karşılaştırılması*, Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 44 s.
- Taşan, Zekeriya (1981), *Kur'an-ı Kerim'e Göre Hz. Yusuf (a.s.)*, Bitirme Tezi, Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, 72 s.
- Tekin, Talat (1951), *13. Asır Anadolu Şairlerinden Şeyyad Hamza'nın Destan-Yusuf Mesnevisi Üzerinde Dil Tetkikleri*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, XI+313 s.
- Terzi, Ali. (1976). *Yusuf ve Zeliha (Taşlıcalı Yahya). Metin ve İndeks (v. 81-101, beyit 4148-5178)*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Taşlıcalı Yahya hamsesinin içinde yer alan Yusuf ve Zeliha üzerine bir çalışmadır. Çalışmada Millet Ktp. Ali Emiri bölümünde 986 numarayla kayıtlı yazma nüsha kullanılmıştır).
- Uçarcı, Fahrettin (1966), *Kur'an ve Tevrat'a Göre Hz. Yusuf*, Bitirme Tezi, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı, 37 s.
- Uzman, Yasemin (1982), *Kemal Paşazade Ahmed Çelebi ve Yusuf u Zeliha Mesnevisinin Edisyon Kritiği*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 115 s. (Eserde İstanbul Üniversitesindeki iki, Millet Kütüphanesindeki bir nüshasının karşılaştırılması yapılarak nüsha farklılıkları ortaya konulmuştur).
- Yağcı, Recep (1985), *Hz. Yusuf ve Hayatı*. Bitirme Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı, 69 s.
- Yünüak, A. Beyhan (1970), *Sule Fakih'in Yusuf ve Züleyha'sı*. Bitirme Tezi. İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Sule Fakih'in bu eserinin, dil ve edebiyat özelliklerinden XIV. yüzyıla ait olduğu anlaşılmaktadır. Tez metin ve indeks bölümlerinden oluşur).
- Ziya, Ahmed (1930), *Yusuf ve Zeliha*, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
- Yüksek lisans tezleri:**
- Akdeniz, Abdurrahman (1994), *Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim'de Hz. Yusuf*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Akış, İbrahim (1993), *Kul Gali'nin Tatar Türkçesi'yle Yusuf Züleyha Kıssası*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 294 s.
- Aksoy, Eyüp (1995) *Hz. Yusuf Kıssasının Sosyo-Psikolojik Tahlili*, Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Psikolojisi.

- Arpacık, Emine (1998), *Yeni Uygur Türkçesi İle Yazılan Yusuf Zilayxa Adlı Eserin Transkripsiyonu, Türkiye Türkçesi'ne Aktarımı ve Dil İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 187 s.
- Beldan, Muslu (1997), *Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim'e Göre Hz. Yusuf*, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Felsefe Din Bilimleri Anabilim Dalı, Dinler Tarihi Bilim Dalı.
- Çekin, Ahmet (1995), *Hz. Yusuf Kıssasının Taşındığı Hükümler*, Yüksek Lisans Tezi. Harran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Bölümü.
- Çelik, Bayram (1998), *Fuzuli'nin Leyla vü Mecnun Mesnevisi ile Hamdullah Hamdi'nin Yusuf u Züleyha Mesnevisinde İnsan Psikolojisi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 133 s.
- Çoruh, Nesrin (2003), *XV. Yüzyıl Mesnevilerinden Hamdi'nin Yusuf ü Züleyha, Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid'inin Modern Roman Unsurları Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi.
- Dvora Matza (1995), *The Story of Joseph and Potifar's Wife - Thematological Study*. M.A. Thesis, Bar-Ilan University, Ramat-Gan.
- Irmak, Osman (1994), *Yusuf Suresi Işığında İnsan Eğitimi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Bilimleri Bölümü.
- Muş, Züleyha (2000), *Arap ve Türk edebiyatlarında Yusuf u Züleyha Hikâyelerinin Mukayesesi*, Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Arap Dili ve Belagatı Bilim Dalı, 239 s. (Eserde Yusuf kıssasını Kutsal Kitaplarda nasıl işlendiğine değinildikten sonra Arap ve Türk Edebiyatlarında yazılmış Yusuf u Züleyha hikayeleri hakkında bilgi verimli ve seçilmiş mesnevilerin benzerlik ve farklılık analizleri yapılmıştır).
- Özçam, Çimen (1993), *Şeyyad Hamza'nın "Yusuf u Züleyha Adlı Eserinin Dil Özellikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 98 s.
- Ramazan, Salman (1989), *Sule Fakih, Yusuf u Zeliha (XIV. yy.) Dil Özellikleri*, Transkripsiyonlu Metin-Seçmeli Sözlük, İnönü Üniversitesi, 377 s.
- Uygur, Sinan (2003), *Ali'nin Kıssa-i Yusuf'u*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 373 s.
- Yarıkkaya, Ali (2000), *Meçhul Bir Şaire Ait "Kitab-ı Yusuf Hikayesinin Transkripsiyonlu Metni*, Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. 252 s.

Doktora tezleri:

- Dolu, Halide (1953), *Menşe'inden Beri Yusuf Hikayesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi. 313+ 51 s.
- Deniz, Rasim (1998), *Haliloğlu Ali'nin Yusuf ve Zeliha Kıssası*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.274.

Hayyampur (1945), , Abdürresul Tahbaszâde, (1920/1339), *Türk ve İran Edebiyatlarında Yusuf ve Zeliha Mesnevisi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, XXVI+153 s.(Kıssanın Kur'an'daki şekli verildikten sonra, Türk ve İran Edebiyatlarında konunun nasıl ele alındığına değinilmiştir. Ayrıca çalışmada, Firdevsi'nin bir Yusuf ve Zeliha eserinin olup olmadığına dair görüşlere de yer verilmiştir).

Karahan, Leyla (1985), *Erzurumlu Mustafa Darir Kıssa-i Yusuf (Yusuf u Züleyha)*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 911 s.

Köktekin, Kazım (1994), *Süle Fakih'in Yusuf ve Zeliha'sı: İnceleme-Metin-Dizin*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 934 s., (2 cilt)

Öztürk, Zehra (1993), *Hamdullah Hamdi'nin Yusuf ve Zeliha Mesnevisi'nde Tipler, Motifler*, Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, XVI+225 s. (Tezde Yusuf ve Zeliha hikâyesine genel bir bakıştan sonra, Kutsal kitaplarda Yusuf kıssasına değinilmiş, Dünya ve Türk edebiyatlarında hikâyeye ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Tezin diğer bölümlerinde Hamdullah Hamdi'nin hayatı ve eserleri, Mesnevi'de geçen ayet ve hadis mealleri ile kişiler ve tipler üzerinde durulmuştur).

Sunulmuş bildiriler:

Ethê, H. (1945), *Firdausîs Yusuf und Zalikhâ*, Verhandlungen des VII. Internationalen Orientalisten-Congresses, Gehalten in Wien in Jahre 1886, Wien: 1888.

Hisamov, Nurmuhammet (2000), "16. yy. Türk Şairi Ahmedi'nin Yusuf ile Züleyha Mesnevisi ve Onun Kul Gali'nin Kıssa-i Yusuf Destanına Alekesi", *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 22-29 Eylül 2000*, Çeşme, İzmir.

Mazioğlu, Hasibe(2000), "Yusuf-ı Züleyha Yazarı Sülü Fakih'in Adı Hakkında", *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 22-29 Eylül 2000*, Çeşme, İzmir.

Güncel yayınlar:

Bekiroğlu, Nazan (Hazırlayan) (2000), *Yusuf ile Züleyha: Kalbin Üzerinde Titreyen Hüzün*, İstanbul: Timaş Yayınları.

Celal Settari (1998), Mehmet Kanar (Çeviren), *Züleyhanın Aşk Derdi*, İstanbul: İnsan yayınları. (Arap, Türk ve Fars edebiyatlarında Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı gibi "muhabbetname" denilen edebi türde yazılan eserlerden biri de, Tevrat ve Kur'an'da kimi farklılıklarla karşımıza çıkan Yusuf ile Züleyha hikayesidir. Birçok tefsir kitabında değişik şekillerde yorumlanan ve bazı şairlerin bir eser içinde ya da aynı adla müstakil eserler yazmalarına neden olan bu hikaye üzerine gerek Batı, gerek Doğu dünyasında, öteden beri bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Son zamanlarda gerçekleştirilen çalışmalardan biri de, Yusuf kıssasının farklı bakış açılarıyla ele alındığı bu yapıttır).

Çetin, Nurullah (2004), *Yeni Türk şairinin Yusuf ve Züleyha Hikayesi Duyarlığı*, Ankara: Hece yayınları.

Giritli Sırrı Paşa (2005), *Güzel İnsan Yusuf: Yusuf Suresi tefsiri*, hazırlayan Tahir Galip Seratlı, İstanbul: Elest yayınları. (Giritli Sırrı Paşa'nın titizlikle hazırladığı Ahsenü'l-Kısas, Yusuf Suresi üzerine yapılmış kapsamlı çalışmalardan biridir. Surede geçen kelime ve tabirler detaylı bir şekilde incelenmiş, Arap edebiyatından örnekler sunularak içerikteki ibret dersleri

yansıtılmaya çalışılmıştır. Büyük müfessirlerin özellikle Beyzavi, Fahreddin Razi, Şehab ve Ebussuud Efendinin görüşleri aktarılmış, batını yönden yorumlarda, İsmail Hakkı Bursevi'nin Ruh'ül-Beyan tefsirinden yararlanılmıştır. Kelime ve tabirlerin detaylı bir şekilde incelenerek gramer tahlillerinin de yapıldığı eserin üslubu ağırdır).

Karanfil Mehmet (1987), *Yusuf Yüzlüler*, Ankara: Saray Ticaret (Bir hükümlünün yazdığı dörtlükler ve kısa şiirlerle, yazdıklarını destekleyen karikatürlerden oluşan 51 sayfalık bir kitaptır).

Hirsch, Albert (2003), *Düşlerin Efendisi Yusuf*. Ankara: Yurt Kitap Yayın.

Özel, İsmet (2002), *Bir Yusuf Masalı*, 7. basım, İstanbul: Şule yayınları (Bir divan düzeninde tertip edilmiş, aşk şiirlerinden oluşan bir şiir kitabıdır. Eserde, münacat, naat, sebab-i telif, dibace ve yedi bölüm vardır).

Yaşar, Ahmet (2004), *Kuyudaki Yusuf (a.s.)*, İstanbul: Kalem Yayınevi (Ahmet Yaşar'ın sohbetlerinden derlenmiş bir eserdir. İslami telkinler içeren bu sohbetlerin ilki Hz. Yusuf'un kıssası olduğu için kitap bu ismi almıştır. Ayrıca müellif, kuyudaki Yusuf'un yaşadıklarıyla, İslam dininin bugünkü durumu hakkında benzerlikler görmekte, feraha çıkma yollarına değinmektedir).

DİL ve İMLA ÖZELLİKLERİ

Bütünü harekesiz olan metinde yer yer harekeleme yapıldığı görülmektedir. Zaman zaman klasik imlanın dışına çıkılarak, bazı kelimelerde bütün ünlülerin gösterildiği ve hatta bütün ünlüleri gösterilen kelimelere hareke de konulduğu görülebilmektedir: أوفى *oƙı* (6a/2), بُولت *böyle* (8 b/4), بُولت *bulut* (66b/11)

İmla Özellikleri:

Ünlüler için kullanılan yazı işaretleri:

Med (~)

Sesler sisteminde uzun a bulduran Arapça ve Farsça kelimelerin ön sesindeki elifin üzerinde yer alan med işareti, ön sesinde a bulduran birkaç Türkçe kelimenin yazımında da kullanılmıştır: أيردم *ayırdum* (127a/7), أچقدر *açıkdr* (133b/17), أيلق *aylık* (162a/13), أتدی *atdı* (170b/6)

Bu işaretin ön ses dışında kullanıldığı örnekler de vardır: اصمآرلدیلر *ismarladılar* (147b/13), اوزأتدی *uzatdı* (153b/11), وأردر *vardur* (160a/3)

Üstün (˘)

Metnimizden üstün ile işaretlenmiş şu örnekleri verebiliriz: أنلرہ *anlara* (48b/15), اېلېه *eyleye* (102b/18), نسنه *nesne* (137a/14)

Elif-i Maksure (ʾ)

Bir çeşit a olarak telaffuz edilen elif-i maksure işaretini taşıyan kelimeler metnimizde mevcuttur: موسى *Musā* (17a/12), مصطفى *Muṣṭafā* (18a/1), دعوى *da‘vā* (99a/11)

Bu işareti taşıyan kelimelerin, genellikle ek aldıkları zaman, elif-i memdude ile yazılmış örneklerine rastlanmaktadır: مصطفىدان *Muṣṭafādan* (27b/13), دعواك *da‘vañiñ* (36b/5)

Esre (.)

Metnimizdeki Türkçe sözcüklerde (ى)nin, esre ile de işaretlenmesi eğilimi vardır. Bu işaretlenmenin, özellikle görülen geçmiş zaman üçüncü tekil şahsında olması dikkat çekicidir: ددى *didi* (8a/7), اولدي *oldı* (44b/15), بولدي *buldı* (70b/7), باقدي *bakdı* (25a/2), يدي *yedi* (6b/19)

Üçüncü tekil şahıs eki almış bazı kelimelerde (ى) harfinin yerine (.) kullanıldığı saptanmıştır: قران *Qır’ānı*, kendüyi *kendüyi* (104b/10), راه *rāhı*, (170b/12)

Metnimizde Arapça asıllı bazı sözcüklerde esre kullanımıyla ses türemesi örnekleri vardır: دردد *derdimend* (27b/19), مصدردن *Mışırdan* (179b/3), روزگار *ruzigār* مندی

Ötre (ُ)

Metnimizde (و) ile yazılan bazı Türkçe kelimeler, ötre ile de harekelenmiştir:

گۆكچك *gökcek* (27b/8), أفودم *okudum* (7b/17), اولدی *oldı* (44b/15), بولدی *buldı* (70b/7)

Ayrıca üç sözcükte ötre ile ses türemesi görülmektedir: کاربان *kārubān* (76b/12), خائمان *ḥānumān* (41b/6), کفر *kūfūr* (11b/15)

Ünsüzler için kullanılan yazı işaretleri:

Şedde (َ)

İç sesi ikizleşen veya muzaaf olan yabancı kelimelerde kullanılan şedde işaretli örneklere metnimizde de rastlanmaktadır: شدت *şiddet* (41a/16), ذلت *zillet* (74a/19), حمام *ḥammām* (86b/5)

Bir kelimenin bünyesinde iki (ل) varsa, bu çift sesin gösterimi için kelime şedde ile de harekelenmiştir: قوللوه *kulluğa* (71a/17), اللرين *ellerin* (120b/3), بللو *bellü* (69a/12)

Sükun (ْ)

Kendisinden sonra ünlü bulunmayan, sakin olan ünsüzü belirtmek için kullanılan sükun işaretine metnimizde sıkça rastlanmaktadır: ايلك *eylük* (34b/2), ايوب *idüp* (118b/8), اوچ *üç* (161a/7)

Hemze (ّ)

Metnimizde yükleme hâli eki, sonu (◌) ile biten bazı sözcüklerde hemze (ّ) ile gösterilmiştir: قصبه *cübbeyi* (95a/17), قىصصه *kısssayı* (95b/9), پرده *perdeyi* (106b/16), نسنه *nesneyi* (91a/6)

İkili Yazılışlar:

Farsçaya özgü bazı kelimelerin iki farklı şeklinin yazılmasına çok olmamakla birlikte metnimizde de rastlanmaktadır: دامانلرنا *dāmānlarına* (52b/19), دامن *damenin* (81a/5);

گناه *günāh* (17a/5), گناه *güneh* (28b/6)

Fars imlasındaki (د) → (ذ) yazılışı metnimizde de görülmektedir: برادر *bürāderleriyle* (24b/7), برادر *bürāzerlik* (187a/10), يهودانك *Yehudānuñ* (170b/3), يهوذا *Yehuzā* (162b/9);

شاد *şād* (66b/19), شاذلق *şāzlık* (85a/14)

Yazma eserlerin birçoğunda görülebilen bir imla durumu, noktalı harflerdeki noktaların zaman zaman konulmaması veya bu noktaların sayısının değişmesidir. (پ)~(ب) ve (ج)~(چ) harfleri arasında

yaşanan bu karışıklığa metnimizde de rastlanmaktadır: بوتلره *butlara* (168a/10), پوت *put* (168a/9); چامدن *çāhdan* (61b/13), جاما *cāha* (71b/6); كيچهنك *giçeniñ* (72b/9), كيجسي *gicesi* (174b/3)

İki kelimenin yazımında yanlıklık yapılmıştır: نكاح *nikāh* (113a/2) yerine نكاه *nikāh* (152b/10)
جاسوس *cāsus* (148a/11) yerine, جاسوزسز *cāsuzsuz* (156b/8)

Bitişik yazılışlar:

Metnimizde bazı edatların kendisinden önce gelen kelimeye bitişik yazıldıkları görülmektedir.

dañı edatı ben ve sen zamirlerinden sonra geldiğinde bazen sözcüğe bitişik yazılmaktadır:

بندي *ben-dañı* (32b/5), سندي *sen-dañı* (71a/2)

ile edatıyla *çün* bağlacının da öncesinde gelen sözcüğe bitiştiği örnekler vardır: كرميله *kerem-ile* (81b/13), وجهيله *vech-ile* (60a/3); انكچون *anuñ-çun* (11b/8), اولدغيچون *oldığı-çun* (78b/2)

Eklerin yazımı:

Metnimizde ekler genellikle, eklendiği kelime tabanı veya gövdesine bitişik yazılmaktadır. Bu çeşit imla taşımayan az sayıda örnek vardır: كلى دين *kilidini* (80b/12), اله لوم *alalum* (170a/8), يكوژی *evlādıñuzı* (40a/18) ايدە لوم *idelüm* (156b/7), ييته جكين *yitecegini* (150b/4), ايله يه ين *eyleyeyin*, كورمدى كى *görmedigi* (139a/1), ائه لر *atalar* (48b/17)

Arapça ve Farsça sözcüklerden sonra gelen eklerin yazımında ekler bazen ince, bazen kalın sıradan yazılmıştır: *cüvānmardlıq* (123b/17) 1 yerde ~ *cüvānmardlık* (123b/13) 15 yerde *hāsteligini* (122b/17) 2 yerde ~ *hāstalıqlar* (16a/18) 3 yerde

SES ÖZELLİKLERİ:

Ses Değişmeleri:

i/e değişikliği:

Metnimiz, kelime başı ve ilk hece (i)'lerini koruma eğilimindedir. Bununla birlikte birkaç örnekte i/e değişimi söz konusudur: ديدى *didı* (13a/17), دك *deñ* (120b/3); كيرو *gürü* (47b/12), كرويه *gerüye* (76b/13); يل *yil* (85a/19), يل *yel* (141b/11)

t/d değişikliği:

Kalın ünlülü bazı Türkçe kelimelerin (د) ve (ط) 'lı yazımı söz konusudur. İlgi çekici bir durum, (د) ile yazımlarda sözcüğün bünyesinde ya da ekinde bir a harfi bulunmakta ve genellikle med işaretiyle gösterilmektedir: دوتاردك *dutardıñ* (46b/2) ~ طوت *tut*- (6b/10);

دارد *dardır* (7b/4) ~ طار *tar* (54a/7); داك *dağ ki* (71b/14), طقدیلر *tağdırlar* (72a/17); داغ *dağ* (154a/9) ~ طاغ *tağ* (25b/8).

Metnimizde sadece (د) 'li şekli kullanılan bir örnek vardır: دال *dal* (107b/8)

Ses Olayları

Ünlülerle ilgili ses olayları

Düzlük - yuvarlaklık uyumu

Yuvarlaklaşma, birinci hecedeki geniş/yuvarlak (o/ö) veya dar/yuvarlak (u, ü) ünlünün kendisinden sonra gelen dar/düz (ı, i) ünlüyü yuvarlaklaştırma olayıdır. (Develi 1995: 55). Metnimizde bazı sözcüklerin hem yuvarlak hem düz ünlülü şekilleri bulunmakla beraber yuvarlak şekillerin daha çok tercih edildiği görülmektedir:

koğu sözcüğü, 5 yerde yuvarlak ünlülü yazılmışken, 1 yerde dar ünlüldür: *koğu* (17b/7), *koğu* (46b/9), (109a/5), (110a/5), (37a/17) ~ *koıı* (46b/7)

Kuru sözcüğü 2 yerde yuvarlak ünlü, bir yerde dar ünlü ile yazılmıştır: *kurı* (143a/7) ~ *kuruda* (134a/10), (176a/6)

Aynı durum *ucuzluk* ve *yürümek* sözcüklerinde de söz konusudur: *ucuzlık* (150b/14), (87a/6) ~ *ucuzlık* (150b/5); *yürüdiler* (85a/10), (152b/7) ~ *yürü-* (14b/1)

Okumak ve *bulunmak* kelimelerinde yuvarlaklaşmanın başladığı, ancak kelimelerin düz şekillerinin tercih edildiği görülmektedir. Metnimizde *oıı-* şekli 30 yerde, *oıı-* şekli 14 yerde geçerken; *bulın-* şekline 6, *bulun-* şekline 3 yerde rastlanmıştır: *okudı* (13a/3) ~ *okıyup* (7a/4); *bulundı* (111b/19) ~ *bulındı* (150a/13)

Birinci hecedeki düz/geniş ünlüden (a/e) sonra gelen yuvarlak ünlü, kendinden önce gelen ünlünün tesiriyle düz/dar ünlüye (ı/i) dönüşmektedir (Develi 1995: 49). Bu dönüşüm sırasında birçok kelime bir dönem ikili şekillerde kullanılmıştır. Metnimizde düzleşme olayının başladığına dair en çok örneği *kendi* sözcüğünden verebiliriz. 121 yerde yazım *kendü* iken 29 yerde *kendi* şeklindedir: *kendi* (13b/10) ~ *kendü* (26b/13)

Yukarı kelimesini de düzleşme olayına örnek olarak verebiliriz. Kelimenin 9 yerde (ı) ile, 2 yerde (e) ile yazıldığını tespit ettik: *yukarı* (100a/8) ~ *yukaru* (32b/11)

Metnimizdeki bazı kelimelerde ise henüz düzleşme görülmemektedir: *çarşu* (32a/17), *demür* (164b/3), *gizlü* (62b/6), *altun* (58a/2).

Ünsüzlerle ilgili ses olayları

Sedalılaşıma

Kelime sonunda bulunan ç, k, q, p, t ünsüzleri iki ünlü arasında sedalaşır (Ergin 1992: 63). Sedalılaşıma en çok t > d ünsüzleri arasında görülür. Metnimizden şu örnekleri verebiliriz: *kırt* (56a/3) > *kırd itdiyse* (41b/6); *dört* (7a/1) > *dördi* (79a/11), *dördüncü* (15a/1); *yaşdıklarından* (166b/3) > *yaşduğın* (20a/4); (88b/1) *eyit* > *eydür* (116a/15); *öğretdüñ* (188a/1) > *öğredüñ* (004b/13);

ğ ünsüzü iki ünlü arasında ğ'ya dönüşür: *toprak* (64b/11) > *toprağa* (154b/1);
ayaıklar (42a/6) > *ayağına* (188b/10), *ayağ üzre* (32a/6); *uçmak* (37a/17) > *uçmağa* (049b/5);
yoğ (121b/1) *yoğ-ıdı* (072a/12); 'ıraqdan *nidā itdi* (170a/9) 'ıraq *olalar* (167b/13);
fırāk (17a/1) > *fırāğ ile* (27a/1)

ç ünsüzü de iki ünlü arasında kaldığında sedalılaştırır: *ağaç* (7a/13) > *ağaca* (115b/13); *uç*
(49b/4) > *ucında* (107b/13); *niçesi* (128a/16) > *nicesinden* (189a/8)

Cins isim: Aynı cinsten bir çok varlığa ortak ad olan sözcüklerdir (Ergin 1992: 219).
kapular (105b/05), *zindāndan* (187b/18), 'asker (183a/01)

YAPIM EKLERİ

İsimden isim yapım ekleri

-lık, -lik

Metnimizde ekin yalnız düz şekilli örnekleri vardır: *kullıka* (7b/12), *açlık* (30b/13), *kuşluk* (35a/3),
günlük (35b/10), *fağırılık* (38b/11), *rahatlık* (78a/6), *bollık* (78a/6), *eylik* (147a/2), *ucuzluk* (150b/5),
koñşuluk (181b/8), *horlık* (53a/11), *hırsuzluk* (110b/19)

-cı, -ci

Metnimizde ek, sadece -cı, -ci şeklinde görülmektedir *helvācı*. (74a/14), *kapucı başınıñ*
(125a/8), *zindāncıyı* (136b/19)

-lı, -lu, lü

Ek Eski Türkçede *-lıg*, *-lig*, *-lug*, *-lüg* şeklindedir. Eski Türkçede iki ve daha fazla heceli sözcük sonundaki g ve ğ'lar Batı Türkçesinde düşünce ekin ünlüsü bundan etkilenmiş, Eski Anadolu Türkçesinde yalnız yuvarlak ünlülü şekiller var olmuştur. Ekin düz ünlülü şekilleri Osmanlıca içinde ortaya çıkmıştır (Ergin 1992: 160).

Metnimizde, bir örnek dışında ekin yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmaktadır:
'ibretlü (52a/12), *hayırluyam* (25b/6), *bağlu* (35b/7), *fatlu* (53b/14), *āzādlu* (61a/11), *bahālu* (88a/19),
kapulu (125b/3), *yüklü* (106a/5)

Ek şu örnekte uyuma bağlanmıştır: *nāzlısını* (76a/3)

-sız, -süz, -suz, -süz

Eski Türkçede bugünkü gibi dört şekli var iken Eski Anadolu Türkçesinde yalnızca yuvarlak ünlülü şekilleri mevcuttur. Osmanlıcada ekin düz şekilleri tekrar ortaya çıkmış ve dönemin sonunda ek ünlü uyumu çerçevesinde çok şekilliliğe ulaşmıştır (Ergin, 160-161). Bizim metnimizde bu ek ile ilgili bir tane harekeli örnek bulunmaktadır. Biz bu örneğe dayanarak, eki düzlük yuvarlaklık uyumuna göre okuduk: *nafağasızlığından* (7b/11)

-kı, -ki

Bu ek zamir ve sıfat olarak kullanılan isimler yapar. Eski Türkçede uyum gereği *-ki* ve *-kı* olarak kullanılan ek Eski Anadolu Türkçesinde daha çok *-ki* şeklinde görülmektedir. Farsça *-ki* ekinin etkisi altında kalan ek günümüze kadar tek şekilli olarak gelmiştir. Bugün ek bazı örneklerde düzlük-yuvarlaklık uyumuna doğru gitme eğilimindedir (Ergin 1992: 162-163). Bu eğilime bizim metnimizde rastlanmamaktadır: *evvelki* (8a/2), *ķabirdeki* (23b/10), *cehennemdeki* (137a/12)

-cık, -cuķ

Metnimizde sadece iki yerde geçmiştir. Bu yüzden ekin düzlük yuvarlaklık uyumuna tabi olup olmadığını bu örneklerden tahmin etmek mümkün değildir: *ķarıcıġıñ* (178b/17), *oġlancuġı* (17a/7)

-caķ, -cek, -çek

Metnimizdeki örnekler Şu kelimelerdir: *tizcek* (55a/15), *bilekçek* (135b/4), *gökçek* (13a/3), *ķarıcaķ* (178b/10)

-ca, -ce

İyelik ekli Őekillerinde daha canlı bir kullanımı olan ekin metnimizdeki örnekleri Şunlardır: *ardinca* (102b/8), *öñince* (180b/6) *ķoŐca* (76a/19)

-daŐ

Bu ekle ilgili metnimizde iki örnek vardır: *ķarındaŐları* (4b/15), *yoldaşum* (75b/16)

-(ı, u,)ncı, -(i, ü)nci

Bu eke metnimizden Şu örnekleri verebiliriz: *birinci* (68b/3), *üçünci* (42b/8), *dördünci* (42b/9), *toķuzuncı* (122b/6), *onuncı* (122b/9), *üçünci* (25b/4), *otuz beşinci* (131a/13)

-er, -Şer

Metnimizde geçen örneklerden bazıları Şunlardır: *birer ķapudan* (162b/3), *ikişer dirhem* (72a/1), *ikişer altun* (87a/6)

-rek

Bu ekle ilgili metnimizde aŐaġıdaki örnekler mevcuttur: *azizrek* (88a/6), *yigrekdür* (20b/8), *kiçirek* (169b/3) (Ergin 1992:172).

-an, -en

Metinde iki yerde karşımıza çıkmıştır: *oġlanuñ* (19b/4), *erenlerden* (101b/15)

-kek

Metnimizde bir örnekte tespit edilmiştir: *erkek* (106a/5)

-aķ

Ekin tek örneġi Şu kelimedir: *baŐaķ* (143a/6)

-ez

Metnimizde bir yerde karşımıza çıkar: *geñez* (33b/13)

-l

Metnimizde iki örneği vardır: *kızıl yâkut* (85a/6), *yeşil zümrülden* (7a/14)

İsimden Fiil Yapım Ekleri:

-la-

Metnimizde isimden fiil yapmak için en çok bu ekten yararlanılmıştır: *bağışladı* (127b/15), *bağlayup* (53a/18), *boğazladılar* (56a/9), *otlamış* (121b/3)

-al-

Metnimizde bir yerde geçer: *daraldı* (25a/8)

-a-, -e-

Ekin metnimizdeki örnekleri şunlardır: *oynaruz* (42a/15), *yarlıgaya* (45a/14), *beñzer* (57a/5)

-ar-

Metnimizde bir örneği vardır: *ağardı* (102a/13)

-kır-

Metnimizde bir örnek saptanmıştır: *haykırdı* (18b/12)

Fiilden İsim Yapım Ekleri:

-mağ, -mek

Bu işlek eke metnimizden şu örnekleri verebiliriz: *olmağ* (10b/11), *ayrılmağ* (17a/17), *yazmağ* (21b/10), *uyarmağ* (22b/10), *añmağ* (23a/13) *gelmek* (26b/2), *görülmege* (92a/10)

-me

Metnimizde bir yerde karşımıza çıkmıştır: *iñleme* (49a/18)

-üş

Metnimizdeki tek örnek mevcuttur: *görüşümüz* (72b/16)

-m

Metnimizde iki yerde geçer: *ölüm* (165b/15), *adım* (170b/3)

-uğ, ük

Bu eke metnimizden verebileceğimiz örnek çoktur: *gedükine* (8a/6), *āzacuğ* (35a/5), *bölük* (12a/10), *eksük* (50b/7), *açuğ kapanuğ* (78b/8), *buyruğıyla* (86a/1), *konuğ* (92a/18), *artuğ* (114a/1)

-ağ

Ekin metnimizdeki tek örneği şudur: *bıçağ* (125b/15)

-n

Metnimizde birkaç örnekte karşımıza çıkar: *ekin* (150b/4), *uzun* (188a/4), *bütün* (163a/2)

-kın

Metnimizde ekin tek örneği şudur: *yanğın* (69b/6)

-ici

Metnimizde de iki örneği vardır: *besleyici* (50a/16), *yol gösterici* (49b/6)

-i, -i, -u, -ü

Metnimizden tespit ettiğimiz örnekleri öncesindeki ünlünün durumuna göre şu şekilde gruplayabiliriz:

Yuvarlaktan sonra yuvarlak: *tolu* (77a/3), *korğu* (18a/7), *sürü* (41b/1)

Yuvarlaktan sonra düz: *koñşı* (123a/5), *öli midür* (48b/14), *sürisine* (41b/1),

Düzden sonra düz: *yazı* (192a/17)

Örneklerden görülebildiği gibi ekin düzden sonra yuvarlak şekli yoktur.

-e

Ekin metnimizdeki tek örneği şudur: *öteye* (170b/3)

-su

İşlek olmayan bu ek metnimizde bir kere geçmiştir: *yatsu* (56a/13)

-mur

Sadece yağmur sözcüğünde yaşayan bu ekin metnimizde bir örneği vardır: *yağmur* (13a/9)

-ce

İşlek olmayan ek metnimizde sadece eğlence sözcüğünde bulunmaktadır: *eğlence* (152b/16)

Fülden Fiil Yapma Ekleri:

-ma-, -me-

Olumsuz hareketleri karşılamak, olmama veya yapmama ifade etmek için kullanılan ekin metnimizde birçok örneği vardır: *olmadı* (154b/15), *inanmadılar* (155a/17), *bilmediler* (156a/17), *itmedi* (157b/5)

-(i, i, u) n-:

Bu ek, ünlüyle biten fiillere doğrudan, ünsüzle bitenler ise bir ünlüyle bağlanır. Bu yardımcı sesler, Eski Türkçede uyuma bağlı iken Eski Anadolu Türkçesinde yardımcı seslerin sadece düz şekilleri kullanılmıştır. Bu dönemden sonra ekler tekrar uyuma bağlanmıştır (Ergin 1992: 202-204). Metnimizde ekin yuvarlak ünlülü şekline sadece yuvarlak ünlüden sonra 8 yerde rastlanmıştır. Düz ünlülü şekil ise hem düz, hem yuvarlak ünlülü kökten sonra 39 yerde saptanmıştır:

Yuvarlak ünlüden sonra yuvarlak: *bulındı* (150a/13), *emr olundu* (79a/7)

Yuvarlak ünlüden sonra düz: *bulındı* (111b/19), *örtinür* (117a/16), *görünmez* (88b/18), *nağl olunur* (24a/11)

Düz ünlüden sonra düz: *alınmış* (132b/1), *bilinür* (36a/18), *çalınup* (143b/18)

Düz ünlüden sonra yuvarlak: -

-(i)l-, -(i)l-:

-/ ekinin önündeki yardımcı ünlüler Eski Türkçede ünlü uyumuna bağlanmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde ise bunlar bir süre ünlü uyumu dışında kalmış ve yuvarlak fiillerde de düz şekilleri kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesinden sonra -l-'nin önündeki yardımcı sesler uyuma bağlanmış ve bu şekilde kullanılmıştır (Ergin 1992: 204-207). Metnimizde bir örnek dışında ekin ünlüsü uyum dışıdır: *açıldı* (102b/9), (116b/9), (178b/17), (179a/5), (186a/1), *açılmış* (9b/15), (9b/16) *açılır* (10a/9), *añılup* (149b/9), *bozılır* (117a/10), *çıkılır* (131a/2), *ķurılmış* (183b/4), *añılup* (69b/13), *bozulmaz* (117a/10), *indirildi* (176b/19)

Ekin uyuma bağlandığı örnek şudur: *bozulmaz* (117a/10)

-ş-:

Türkçede eskiden beri çok işlek olan kullanılan, bir ortaklaşma veya bir oluş ifade eden fiilden fiil yapma ekidir. Eski Türkçede -ş- den önce gelen yardımcı ünlüler uyuma bağlı iken, Eski Anadolu Türkçesinde ekin yalnız düz şekillileri kullanılmıştır. (Ergin 1992: 204-207).

Bizim metnimizde de durum böyledir: *bulışurduk*, (173b/16), *bulaşa* (12b/9), *irişesin* (23a/5), *irişdi* (79a/4), *ağlaşdılar* (184b/14), *irişdür* (179b/7)

-ur-, -ür-, -r-:

Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesinde hep yuvarlak olarak uyum dışında kalan ek metnimizde iki örnekte vardır: *içüreler* (55a/13), *geyürür* (80a/3), *geçürdi* (27a/1), *toyururam* (105b/15), *emzire* (176a/16)

-t-

Fiillerden oldurma ve yaptırma ifade eden fiiller yapan ekin metnimizde iki örneği mevcuttur: *eritdi* (67a/9), *ķımıldatdı* (77b/19)

-dır-, -dir-, -dur-, -dür-

Bugün işlek olarak ve en çok kullanılan fiilden fiil yapım ekidir. Eski Türkçede *-tur*, *-tür*, *-dur*, *-dür* olarak yalnız yuvarlak şekilleri bulunan ekin Eski Anadolu Türkçesinde sadece *-dur*, *-dür* şekillerinin kullanıldığını, ekin ünlü ve ünsüz uyumlarına bağlanmasının ise son zamanlarda olduğu görülmektedir (Ergin 1992: 212-213). Metnimizde ekin uyma bağlanmaya başladığını gösterir örnekler olmakla birlikte yuvarlak şekillerin tercih edildiği görülmektedir. Ekin *-dur*-, *-dür*- şekli 41 yerde; *-dir*-, *-dir*- şekli 19 yerde geçmiştir. Ayrıca ekin *-ır*-, *-ür*- şekline rastlanmamıştır. Bu eki alan kelimeleri şöyle gruplayabiliriz:

-dir-, -dir-: *ķaldırıp* (19a/12), *ķaldıralar* (55a/11), *itdirdüñüz* (146a/2), *giydirdi* (46a/7), *itdirdi* (150a/3)

-dur-, -dür-: *işitdürmek* (34a/12), *yedüreler* (55a/13), *bildürdi* (58b/17), *yağdurdı* (66b/12), *geydürdiler* (72a/16), *yetişdürdi* (176b/4), *irişdür* (182b/1), *ķaldurdı* (154b/4), *añdurur* (191a/5) *başdurmazlar*, (53a/11) *bildürdi* (55b/5), *bindürdi* (78a/4), *ķaldursalar* (48a/12),

-der-

İşlek olmayan bu fiilden fiil yapma ekinin metnimizdeki tek örneği şudur: *dönderdi* (67b/18)

-ar-

İşlek olmayan bu ekin metnimizde iki örneği mevcuttur: *koparır imiş* (164a/17), *çıkarı* (183b/19)

-gur-, -gür-

Bugün artık işlekliliği kalmamış bu ek metnimizde iki yerde geçer: *durgurdı* (82a/5), *irgür-* (68b/10)

-i-

Bu fiilden fiil yapma ekinin metnimizde tek örneği saptanmıştır: *süridüm* (77b/12)

-p-

Ekin metnimizde bir örneği vardır: *serpdi* (178b/16)

-y-

İşlek olmayan bu eke metnimizde iki yerde rastlanmıştır: *koyavuz* (45b/12), *toymaz* (3a/19)

İSİM

Canlı cansız bütün varlıkları ve mefhumları tek tek veya cins cins karşılayan, onlara ad olan sözcüklerdir (Ergin 1992: 218).

Özel isim: Tek olan, diğer varlıklar içinde tam bir benzeri olmayan varlıkların isimleridir (Ergin 1992: 218).

Yūsuf(002a/10), *Dımaşk* (067a/01), *İslambul'da* (191b/02)

ÇEKİM EKLERİ

Çoğul eki: -lar, -ler

Türkçede eskiden beri kullanılan çokluk ekinin metnimizde örneği çoktur: *bardaklarında* (82a/6), *atlarından* (82b/19), *başların* (85a/7), *balıklar* (133a/19)

Metnimizde çokluk bildiren bazı yabancı asıllı kelimelere de Türkçenin çokluk ekinin eklendiği görülür: *melâ'ikelerüñ* (133b/4), *mevâşilerüñ* (151a/4)

Bir örnekte önünde sayı sıfatı olan bir kelime çokluk eki almıştır: *on kimesnelerüz* (43a/2)

İyelik ekleri:

-(ı, i, u, ü) m

Metnimizde ekin düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlanmaya başladığı; ancak yuvarlak ünlülü kullanım daha çok olduğu görülmektedir:

Yuvarlak ünlüden sonra yuvarlak: (7 yerde) *ķulum* (15a/12), *dostum* (93a/15)

Yuvarlak ünlüden sonra düz: (1 yerde) *gögisime* (6a/19)

Düz ünlüden sonra düz: (24 yerde) *miyānıma* (53a/8), *barķım* (83b/10), *elim* (7b/4)

Düz ünlüden sonra yuvarlak: (51 yerde) *evüm* (83b/10), *rabbum* (27a/19), benüm (6b/9)

-iñ, -iñ, -uñ, -üñ, -niñ, -niñ, -nuñ, -nüñ

Metnimizde ekin 72 yuvarlak ünlülü şekline karşın 26 düz ünlülü şekli saptanmıştır. Bu fark, ekin yuvarlak ünlülü şeklini kullanma eğilimini göstermektedir:

Yuvarlak ünlüden sonra yuvarlak: (3 yerde) *düşüñ* (183a/18)

Yuvarlak ünlüden sonra düz: (7 yerde) *hulkuñ* (10b/11), *dostuñ*, *ömriñde* (50b/8)

Düz ünlüden sonra düz: (29 yerde) *seniñ* (102a/13), *pederuñ* (21b/16), *kızıñ* (86a/2),

Düz ünlüden sonra yuvarlak: (58 yerde) *cānuñ* (9a/1), *katuñda* (56b/6), *abduñ* (97b/2), *senüñdür* (114a/19)

-i, -i, -si, si

Teklik üçüncü şahıs ekinin metnimizde sadece düz ünlülü şekilleri mevcuttur: *büyüküğü* (7a/14), *burakı* (12a/1), *ömri* (17a/19), *boyı* (52b/15), *oğlı* (63a/18), *bölüğü* (72b/9), *yavrusı* (7a/15), *koşusu* (17b/7), *hem-sāyesi* (27b/9), *terāzusu* (44a/9)

-ımız, -imiz, -umuz, -ümüz

Bu ekle ilgili olarak, 12 yuvarlak şekilli harekelemeye karşın 4 düz şekilli harekeleme tespit ettik:

Yuvarlak ünlüden sonra yuvarlak: (2 yerde) *kulumuz* (70b/11), *ömürümüz* (27b/6)

Yuvarlak ünlüden sonra düz: -

Düz ünlüden sonra düz: (4 yerde) *şoḥbetimiz* (26b/3), *meligimiz* (156a/02)

Düz ünlüden sonra yuvarlak: (10 yerde) *cemālumuzu* (93a/7), *bürāderümüzi* (45b/11), *pederümüz* (38a/13), *dergāhumuzu* (58a/11)

-iñuz

Bu ekle ilgili metnimizde harekeli bir şekle rastladık: *evlādıñuzu* (40a/18)

Aitlik eki: -kı, -ki

Bir bakıma yapım eki karakteri taşıdığı için yapım ekleri bahsinde değinilen *ki* aitlik eki, çekim eklerinden sonra gelmek, iyelik eki yardımcı ses almak, aitlik gibi bir çeşit iyelik fonksiyonu taşımak bakımlarından da çekim eki, işletme eki karakterindedir. Onun için ek bu özelliğiyle ikinci bir iyelik eki olarak isim işletme ekleri arasına girer (Ergin 1992: 226). Ekin metnimizde sadece düz ünlülü şekilleri mevcuttur: *ḳabirdeki* (23b/10), *cehennemdeki* (137a/12).

Hâl ekleri ve İsmın hâlleri:

İlgi hâli eki -iñ, -iñ, -uñ, -üñ, -niñ, -niñ, -nuñ, -nüñ

Metnimizde bu eki almış sözcükleri şöyle gruplayabiliriz:

Düz ünlüden sonra düz: (207 yerde) *kaşlarıñ* (3a/7), *ayağıñ* (4b/2), *dağıñ* (8a/6), *seniñ* (9a/16), *bendeniñ* (15a/11), *pederiñ* (21b/16)

Yuvarlak ünlüden sonra düz: (183 yerde) *dostuñ* (4a/9), *bunuñ* (4b/18), *ķuluñ* (7b/12), *ulunuñ* (8a/8), *yoluñ* (50a/6), *ķuyunuñ* (53b/9), *terāzūñ* (95a/2), *ķātuniñ* (154a/6)

Düzden sonra yuvarlak: (20 yerde) *ikisinūñ* (7a/8), *a'rābīnūñ* (7b/14), *ođlunuñ* (17b/16), *senūñ* (20a/4), *ķandalyenūñ* (188b/9), *ķarındaşlarimuñ*, (23b/11), *iblisūñ* (25b/14)

Yuvarlaktan sonra yuvarlak: (9 yerde) *bunuñ* (57a/8), *şuyuñ* (67b/10), *ķūsñ* (67b/17), *ruhumuñ* (75b/8), *şun'ūñ* (83a/7), *ķamunuñ* (110b/2), *düşūñ* (183a/18)

Aşğıdaki örneklerde ek olmadan aitlik anlamı vardır: *gözüm yaşı* (181a/08), *başum ucında* (123a/1), *sen itdüğün* (83b/6)

Yükleme hâli eki -ı, -i, -ni

Metnimizde ekin sadece düz ünlülü şekilleri mevcuttur: (86a/14) *şuyı*, (72b/9) *bölügi*, (45b/11) *bürāderümüzi*, (93b/11) *bunu*

Metnimizde bazı sözcüklerde eksiz akuzatif şekilleri de vardır: *evlāduñ yetim itme* (7b/1), *ulunuñ ķa'āmin yiyesin* (8a/8-9) *ķelāmin işitdirüp* (9a/6)

Yaklaşma hâli eki –a, -e

Daha çok isimleri fiillere bağlayan bir ektir. Eski Türkçede –*ğa*, –*ge* şeklinde olan ekin başındaki ğ ve g'ler Batı Türkçesine geçerken düşmüş ek –*a*, –*e* şekline girmiştir: *göge* (48a/6), *İbn-i Yāmine* (160a/14), *ķātuna* (106b/8), *şahşa* (64a/16)

Bununla birlikte, eski –*ğa*, –*ge* şeklinin izi zamirlerin datif şeklinde son zamanlara kadar kalmıştır. Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlıca dönemlerinde zamirlerle kullanılan yönelme ekinde bu iz görülmektedir. Baña, saña örnekleri metnimizde de mevcuttur: *baña* (94b/2), *saña* (16b/1), *aña* (84b/8)

Ek, –*maķ*, –*mek* fiilden isim yapma ekiyle kullanıldığında “–mak için, –mek için” ifadesini verir. Metnimizde böyle örneklere rastlanmaktadır:

'uhdesinden gelmege āciz idüğün bildi (150a/6), *oķ atışmağa gittik* (116b/01)

Ek bazen yükleme hâli ifade eder. Bunun örnekleri metnimizde mevcuttur: *melek çıkmağa teklif itdi* (182b/5), *'Aysı görmege ārzu idüp Mışırdan çıkdı* (187a/5)

Kalma hâli eki -da, -de

Kalma, bulunma ifade eden ekin metnimizde sadece tonlu şekilleri vardır: *cennetde* (103a/15), *yabānda* (105b/14), *vāķı'ada* (11a/4)

Ayrılma hâli eki -dan, -den

Uzaklaşma, ayrılma ifade eden ekin metnimizde yalnız sedalı şekilleri mevcuttur:
‘avratdan (103a/17), *andan* (103b/8), *hāneden* (86b/19)

Bu ekin bir nesnenin neden yapıldığını gösterme fonksiyonuna şu örneği verebiliriz:
yāḳutdan bir hāne (104a/1)

Vasıta hâli ekleri –n, -ıla, -ile; -la, -le, -ilen

Vasıta hali eki, fiilin ne ile nasıl ve ne zaman yapıldığını ifade etmek için isme getirilen ektir. Türkçedeki vasıta hali eki –n’dir. Eski Türkçede işlek olarak kullanılan bu ek, Batı Türkçesine geçince işlekliliğini kaybetmiş, sayılı örnekte klişeleşmiş olarak kalmıştır: *birbirin* (187a/14) *içün* (187b/6), *degin* (43a/5)

Ek işlekliliğini kaybederken onun görevini *ile* edatı üzerine almış, bu edat da zamanla -la, -le şeklinde ekleşmiştir (Ergin 1992: 237-239):

Bu ekin metnimizdeki örnekleri şöyledir:

nafağa ile (7b/6), *kāfir ile* (124b/2), *meyveler ile* (128b/6)
derdile (45b/10), *āvāzıla* (18b/11), *şartla* (71b/10), *āletle* (13b/18)

Metnimizdeki bir örnekte iki vasıta ekinin birlikte kullanımı vardır: *hātunı eyitdi ki kişinüñ lezzeti hātunı ilendir* (34b/5-6)

Metnimizde bu ekin gayet sözcüğüyle birlikte kullanımı cümleye “oldukça” anlamı katmaktadır: *a’rābī gayetle aç idi* (7b/16-17), *işitdi, gayet ile mesrur oldı* (54a/5); *gāyet ile gökçek oḳudı* (13a/3), *hātunıñ hūsni gāyetle meşhur oldı* (34b/7-8).

Yön ekleri -erü, -ra, -re, -rü

Yön ekleri fiilin oluştuğu yönü gösterir. Yön ekleri Türkçede sonradan çekim ekliğinden çıkmış ve sayılı kelimelerde tam bir yapım eki gibi klişeleşip kalmıştır. Çekim eki olarak her türlü özelliklerini ve canlılıklarını kaybetmişlerdir (Ergin 1992: 241-242). Bugün artık çoktan yapım eki durumuna girmiş bulunan bu yön eklerine metnimizden şu örnekleri verebiliriz:

berü (156b/16), *girü* (47b/12), *içerü* (25b/11), *ilerü* (92a/10), *taşra* (107a/9), *içredür* (28a/15)

Soru eki –mı, -mi

Türkçede bugün vokal uyumuna bağlı olan ekin, metnimizdeki örnekleri hep düz şekillidir: *şeker midir* (74a/15), *var mı* (60b/19), *aç mısın* (136b/16), *‘aşıḳ mıdur* (92a/13)

SIFATLAR

Sıfatlar nesnelere vasıflandırma ve belirtme suretiyle karşılayan kelimelerdir. Nesnelere kendilerinin adları asıl isimlerdir (Ergin 1992: 244).

Niteleme sıfatları: Metnimizden şu örnekleri verebiliriz: *bir (güzel) oğul* (19b/2), *bir (altun) zinciri* (68b/11), *(kızıl) yâkut* (85a/6), *(azacuk) beza 'atla* (87b/18), *(semiz) kâv* (143a/4)

Belirtme sıfatları: Metnimizde belirtme sıfatları çokça kullanılmıştır: *üç derece* (10b/16) *yüz hâton* (125b/9), *yedi yüz biñ yıl* (81a/15) *yedi kat yirden* (82a/3), *on bir düğüm* (107b/7) *otuz beşinci meclis* (131a/13) *ikişer altun* (87a/6) *bu nidâyı* (133b/3), *şol kimesne* (153a/15), *kanķı 'ıyşdur* (184b/16), *ne vechledür* (187a/19), *nice ümerā* (12a/18) *cümle şuretlerden* (15b/2), *her nesne* (16b/14), *bir iki menzil* (89b/7). Metnimizde tesbit ettiğimiz şu örneklerde sıfat olan sözcük asıl isimden sonra gelmektedir: *baña işiñden ve esrārîñdan bir nesne gizlü yoķdur* (5a/1), *beyāz kāse peydā oldu ta 'ām ile pür* (7b/15), *ğayrı kapu yoķ açık* (133b/9)

ZARFLAR

Zarflar zaman, yer, hal ve miktar isimleridir (Ergin 1992: 258-259).

Yer Zarfları: Metnimizde kullanılan yer zarfları şu kelimelerdir: *ilerü* (92a/10), *gerüye* (76b/13), *içerüye* (95b/4), *taşra* (107a/9)

Zaman zarfları: Metnimizde en çok kullanılan zaman zarfları şunlardır: *yārın* (138a/15), *yārındaşı* (87a/4), *şimdi* (139b/6), *şimdicek* (18a/17), *gice ve gündüz* (21b/3), *şimdi* (71a/12), *şoñra* (90a/6), *artuķ* (114a/1)

Tarz zarfları: Metnimizden şu iki örneği verebiliriz: “*Biz ĥod bilürüz ki sen bize inanmazsın, toğrı daħı söylersek.*” (57a/5), “*Bir kimesneniñ benüm gibi efendisi ola tenhā nice kalur?*” (166a/6-7)

Yön zarfları: Metnimizdeki bazı yön zarfları şunlardır: (6a/1) *yuķaruya*, (28a/15) *içredür*, (143b/19) *karşu*, (154a/7) *girü*, (163a/2) *taşra*

Miktar zarfları: Metnimizde sıkça geçen hal zarfı örnekleri şunlardır: *çoķ* (11a/19), *şol kadar* (81b/19), *niçin didiler* (51a/5), *nice idelüm* (53a/12)

ZAMİRLER

Nesnelere temsil veya işaret suretiyle karşılayan kelimelerdir (Ergin 1992: 262-264).

Şahıs zamirleri: Metnimizde geçen şahıs zamirleri şunlardır:

ben (91a/6), *sen* (94b/16), *ol* (39b/5), *biz* (41a/19), *siz* (41b/6), *anlar* (41b/12)

Dönüşlülük zamirleri: Metnimizde dönüşlülük zamiri olarak çok kullanılan sözcük *kendi*'dir: *kendi* (137a/9), *kendü* (146a/13).

İşaret zamirleri: Şu işaret zamirleri sıkça kullanılır: *şol kimesne* (153a/15), *bunlar* (156b/10), *anlar* (99a/16)

Soru zamirleri: Soru zamirlerinden bazıları şunlardır: *kanķısı* (66a/7), *ķanda* (115b/13), *nereden* (68b/17)

Belirsizlik zamirleri: Metinde en çok geçen örnekleri şu sözcüklerdir: *herkes* (13b/3), *kimesne* (14a/9), *kimseye* (14b/14)

FİLLER

Görülen geçmiş zaman ekleri

Birinci çoğul şahıs eki -dum, -düm, -dım, -dim

Metnimizde ekin yuvarlak ünlülü şekilleri daha çoktur:

Düz ünlüden sonra yuvarlak: (22 yerde) *itdüm* (190b/4), *didüm* (167a/7), *hazırladum* (39b/7)

Yuvarlak ünlüden sonra yuvarlak: (10 yerde) *gördüm* (28b/14), *geçürdüm* (39a/19),

Yuvarlak ünlüden sonra düz: -

Düz ünlüden sonra düz: (6 yerde) *uğradım* (32a/16), *gönderdim* (165b/11)

İkinci çoğul şahıs eki -dın, -dın, -dın, -dın

İkinci tekil şahıs ekinde de eğilimin yuvarlak ünlüden yana olduğu görülmektedir

Düz ünlüden sonra yuvarlak: (34 yerde) *virdüñ* (8b/13) , *itdüñ* (20a/14), *didüñ* (25a/12), *geldüñ* (32a/18) *eylemedüñ* (164a/13)

Yuvarlak ünlüden sonra yuvarlak: (13 yerde) *oturduñ* (33a/15), *getürdüñ* (160a/7), *bulduñ* (60b/12)

Yuvarlak ünlüden sonra düz: (4 yerde) *gördiñ* (8a/3), *incindürdiñ* (52b/20)

Düz ünlüden sonra düz: (12 yerde) *şatmadıñ* (13a/13), *aldıñ* (33a/14), *giderdiñ* (53b/2), *uğurladıñ* (169b/14)

Üçüncü tekil şahıs eki -dı, -di

Ekin metnimizde sadece düz ünlülü ve sedalı şekilleri mevcuttur: *itdi* (24b/14), *oldı* (25b/2), *sürdi* (25b/12), *gördi* (25b/12), *şodı* (26b/12), *oldı* (28b/16), *uyudı* (33a/8), *dur oldı* (33a/9), *virđi* (33b/5), *buyurđi* (35a/5), *gördi* (55a/7)

Birinci çoğul şahıs eki -dük, -dik

Bu ekin metnimizde beş örneğine rastladık. Bu örneklerden dördü yuvarlak, biri düz ünlülüdür: *eyledük* (151a/9), *işidür idük* (179a/8), *itdük* (59a/15), *virđük* (99a/4), *geldik* (41b/3)

İkinci çoğul şahıs eki -dınüz, -duñuz, -dınüz

Ekin metnimizdeki örnekleri şunlardır: *getürdüñüz* (127b/4), *gördüñüz mi* (17b/10), *olurduñüz* (111a/16), *itdiñüz* (184a/15), *eylediñüz* (169b/18)

Şart ve emir ekleri

Şart

Birinci Tekil şahıs -sam, -sem

Ekin metnimizde şu örnekleri vardır: *olursam* (35a/7), *bulsam* (35a/9), *alsam* (75a/15)

Emir

Birinci tekil şahıs -ayın, -eyin, -ayım, -eyim

Metnimizde ekin –ayın, eyin şekli 6 yerde, -ayım, -eyim şekli 9 yerde karşımıza çıkar: *yutdurayım* (120b/1), *yazayım* (82b/4), *göreyim* (182b/3), *getüreyim* (53b/17), *olayın* (80a/15), *eyleyeyin* (32a/12)

İkinci tekil şahıs -sın, -sun, -sün

Metnimizden ekin 48 yuvarlak ünlülü şeklinin yanında 7 düz ünlülü şekline rastlanmıştır: *itsün* (5b/4), *olsun* (7b/2), *virşün* (34b/6), *görmesün* (85a/10), *getürsün* (90a/3), *gelsün* (90a/3), *gitsün* (41b/14), *görsün* (27a/4), *olasın* (6b/10), *bulasın* (8b/5), *yatasın* (33a/12)

Birinci çoğul şahıs emir -alum, -elüm

Metnimizden şu iki örneği verebiliriz:

idelüm (4b/6), *getürelüm* (61b/13)

Geniş zaman ekleri -r , –ur, –ür, –ar, -er.

Metnimizde geçen geniş zaman ekleri şunlardır:

gizlenür (35b/13), *gelür* (6a/13), *bilürem* (22a/14), *yanar* (64a/11), *umaram* (51b/2)
dir (23a/18), *eyler* (78a/19), *okuram* (8b/17)

Tekil şahıs bildirme eki –dır, -dir, -dur, -dür

Metnimizde sadece tonlu ünsüzle yazılan ekin yuvarlak ünlülü şekillerinin baskın olduğunu saptadık. Ek, 337 yerde düz ünlüden sonra yuvarlak, 38 yerde yuvarlak ünlüden sonra yuvarlak, 115 yerde düz ünlüden sonra düz, 1 yerde yuvarlak ünlüden sonra düz ünlülüdür:

Düz ünlüden sonra yuvarlak: *altıdur* (4b/7), *vardur* (4b/9), *cevābdur* (5a/9), ‘*azīzdür* (5b/5), *gibidür*, *böyledür* (7a/14), *berāberdür* (11a/13), *degildür* (11b/16), *aḥsendür* (13b/9), *birdür* (15b/12), *ni‘metdür* (129b/8), *delıldür* (59b/2)

Yuvarlak ünlüden sonra yuvarlak: *budur* (31a/10), *içündür* (34a/19), *niçündür* (34a/18), *birāderiñüzdür* (40a/5), *sizüñdür* (93a/16), *mevcuddur* (147a/7), *meşhürdur* (190a/2), *oldur* (190b/14)

Yuvarlak ünlüden sonra düz: Metnimizde sadece bir örnek mevcuttur: *şudur* (13b/7)

Düz ünlüden sonra düz: *işāretdir* (5a/5), *ḫardır* (7b/4), *böyledir* (27b/1), *dünyādır* (68a/3), *gökçekdir* (27b/8), *dīvānedir* (167b/14), *hevādır* (58a/10), *ḫaḫādır* (44b/3), *tendedir* (13b/6)

Şimdiki zaman eki –i, e+yorı-r

Şimdiki zamanı belirtmek için geniş zaman ekleri kullanılmakla birlikte, metnimizde iki yerde bu ekin örneğini görüyoruz: *nikāh idiyorı* (152b/10), *yüz yüze süre yorırken* (187a/15)

Öğrenilen geçmiş zaman eki -miş, -miş

Bu ekin metnimizde sadece düz ünlülü şekilleri vardır: *sığınmışam* (107a/8), *girmiş* (99b/15), *itmişüz* (129a/16), *olmuşlardur* (2b/16), *çekmişdür* (105a/18), *itmişdür* (110a/8)

Gelecek zaman eki: -acak, -ecek, -isar

Metnimizde gelecek zaman için, bir örnek dışında, -acak, -ecek eki kullanılmıştır: *gelecek* (24a/7), *virecek* (27a/19), *olmayacak* (84b/11), *olacaktır* (90a/19), *yarlıganacak* (121a/7)
Tek -isar/iser eki almış örnek şudur: *olsardur* (63a/11)

BİRLEŞİK FİLLER

Metnimizdeki birleşik fiillere şu örnekleri verebiliriz: *Bunlara ğazab itmek murād eyledi* (143a/11), *Ümmete zulm itmezem* (149b/19), *ğayrı ekmeyeler zîrâ nesne hâsıl olmaz* (150b/6), *eger mü'minüñ günâhın şeytâna havâle itmeseydi hergiz tevbe ile mağfiret bulunmazdı* (45a/19-45b/1) *ol sâ'at gemi harekete geldi* (103a/9)

Fiille birleşik fiil yapan yardımcı fiillere şu örnekleri verebiliriz:
Ey hâ'ce bir sâ'at beni koyu vir (72b/5)
Ben bunda iftikâr için bir dirhem isteyü geldüm (13a/7)
Bir hîle ile seni alı koyam (167a/12)
Ârzu-yı vaşlı ile çoşa gelse anuñ cemâlından bir nur-ı berķ urur (93a/3-4)

PARTİSİPLER

Metnimizde karşılaştığımız partisip örnekleri şunlardır:
-an, -en: *olan* (26b/6), *namâz kılan* (58a/17), *gelen* (101b/19), *giren* (102b/6)
-duķ, dük, -dik: *zâyi' itdügi* (3a/15), *olduğı* (11b/15), *işledüğine* (12a/19), *itdügi* (15a/10), *virdügi* (15a/11), *eyledügi* (16a/2), *didügi* (29b/4), *okunduğı* (36b/7), *girdüğine* (41b/11), *geldügi* (55a/5), *olduğı* (69b/4), *çıkdügi* (76a/18), *girdügi* (85a/15)
-dik şeklini harekelenmiş olarak bir örnekte tespit ettik: *görmedügi* (139a/18)
-acak, -ecek: *çıkacak kapu* (133b/15), *balıķ pişürecek zamāndur* (69b/9), (84a/4) *'ucub idecek hâlî*
-maz, -mez: *bir bilinmez yire* (39a/6), *dökülmezden evvel* (132b/7)

GERİNDİUMLAR

Gerindiumlara metnimizden şu örnekleri verebiliriz:
-up, -üp: *oķıyup* (9a/3), *virüp* (9a/4), *işitdirüp* (9a/6), *baķup* (10b/19), *itmeyüp* (17b/16)
-e: *süre yorurken* (187a/15)
-ı, -i: *isteyi vir* (13a/1), *alı virem* (22a/17), *alı koyam* (167a/12)
-u, -ü: *diyü* (10a/1), *isteyü geldüm* (13a/7), *koyu vir* (72b/5)
-erek: *sürüyerek* (174b/2)
-alı: *olalı* (181b/8)

-ıcağ, -icek: *olıcağ* (183b/12), *göstericek* (9a/4), *gelicek* (19b/2)

EDATLAR

Metnimizdeki edatlardan şu örnekleri verebiliriz:

Ünlemler: *āh u vāh* (16a/5)

Seslenme edatları: *ey* (46b/1), *yā* (28a/17),

Bağlama edatları: *çünkü* evvelki mertebeni bulasın (140b/8)

yüz hātun bile da'vet olundu (125b/9)

sen dahil kendülüğün birle (150a/8)

Soru edatları: *'aceb* (51b/12), *kanı diyü su'āl itdi* (156b/15)

Gösterme edatları: *işte* (124a/8)

Cevap edatları: *beli* (134b/14), *didi ni'am öyledür* (74a/16)

Sıralama edatları: *ni'met ve māl* (74b/13), *mü'min dahil* (91b/18)

Denkleştirme edatları: *şefâtdan veya kitâbdan* (157b/10), *yağud* (170a/9)

Karşılaştırma edatları: *hem firkat ve hem vusslat hem mihnet hem rahat* (15b/16)

cümle başı edatları: *ancağ* (51a/13), *eger* (45a/16), *ger*, *egerçi* (50a/10), *çünkü* (136b/14), *meger* (156a/7), *nitekim* (141a/16)

Sona gelen edatlar: *bir yerde dahil nur didi* (5a/15-16), *yusuf 'aleyhi'sselām buyurdu ki* (79a/12), *mü'min ki ben aña zzzā'af libāsın geyürdüm* (80b/16) *tā kim firdevs-i a'lāya vāşıl ola* (80b/15)

Fonksiyonlarına göre son çekim edatları:

Vasıta ve beraberlik: *Anuñ ile tenhā oldı* (108b/10)

Sebep edatları: *Yedi yıl bu uslub üzere geçdi* (89b/17-18)

Benzerlik edatları: *Bizüm ulumuz senün gibi ola* (37b/18)

Başkalık edatları: *'alemi gayrı şekle girmiş göreler* (183b/4)

Mikdar edatı: *Sol kadar ki ceñ çekdüñ ve sen şābirlerden olduñ* (180a/18)

Zaman edatları: *Ol günden berü ben size müştākam* (92a/12), *bir kaç günden soñra Reyyan vākı'a gördi* (143a/3)

CÜMLE

Fiil cümlesi: *Ben da'vet itdüm anlar icābet itdiler* (101a/8)

İsim cümlesi: *Mālikün iki gulāmı var idi* (67a/18)

Fiil fail uygunluğu: Metnimizdeki cümlelerde iki örnek dışında uygunluk söz konusudur:

Mālik eyitdi: "Biz şimdi cümlemüz helāk oluruz." (77b/8)

Selām virmemek yādlar işidür, destursız hāneye girmek zālimler işidür (159a/6-7)

Aşağıdaki örneklerde *herkes* ve *cemaat* kelimelerinden dolayı fiilin çokluk eki aldığı görülür:

Herkes sermāyesin alup geldiler (87b/15)

Bir cemā'at didiler ki: “Zeliḥānūnī ḳasdı ma‘şiyet ile idi.” (113a/1-112b/19)

Şartlı birleşik cümle: *Ḳur‘ān okıyan ğāzī gibidür eger ölürse şehīd olur sağ olursa ğanīmet şāḥibi olur* (7a/6-7)

ki’li birleşik cümle: *Ol on bir yıldız ḳarındaşlarındur ki her biri bir maḳām-ı zilletde saña ta‘zīm iderler.* (27b/14-15)

Bağlı cümle: *Sarāy ḳapusına gelüp eyitdi* (86b/1-2)

YABANCI UNSURLAR

1. Arapça Unsurlar:

a) Başa gelenler:

bī: *bī-cemāl-ı Ḳur‘ān* “Kur’an’ın cemali ile” (9b/13)

bi-ğayr-ı Ḥaḳ “Haktan başkasıyla” (109a/14)

lā: *lā-cerem* (74b/8), *lā-bedd* (25a/13)

lem: *lem yezeliden* (1b/5)

zu, zī: *zū’l-celal* (9a/9)

b) Sona gelenler:

-eyn: (17a/17) *vālideyninden*, (18b/1) *kevneyn*

-īn: (34b/18) *rabbu’l-‘alemīn*, (86b/9) *emīrū’l-mū‘minīn*

2. Farsça Unsurlar:

a) Başa gelenler:

bā-, be: *cemal-ı ba-kemal* (75a/14), *ba-ḥusus* (37a/9)

ber-: *ber-akıs* (56b/15) *ber-ḫaraf* (96b/6)

bī-: *bī-edep* (100a/13), *bī-gūnah* (21a/13)

der-: *der-ağuş* (23a/18), *der-mahzen* (150b/4)

-e-: *māl-a-māl* (7b/6)

ez-, zi-: *ez-ziyāret* (153b/1)

nā: *nā-maḫrem* (74a/3), *nā-tamamdur* (9b/13)

pür: *vaḳıa-yı pür-ibret* (24b/17), *ḳıssa-ı pür-ḫişşe* (2b/9)

b) Sona gelenler: *raḫman* (120b/12)

-ber: *peygāmbere* (17b/10),

-dār: *hazīnedārılığı* (150a/11), *māldār* (161a/15)

-gāh: *dergāh* (97b/13)

-ger, -gār, -kār: *perverdigārdan* (36a/6), *zālīm-i sitemkar* (77a/16)

-gīr: *destgīr* (76b/5)

-ī: *dost-varī* (55a/10)

-vār/-ver: *sezāvār* (148a/5), *ümīz-vārsin* (9a/16)

METİN

[HH/1b], [HM/1b], [HHM/1b]

[1b/1] Ḥamd-ı bî-ḥadd¹ ve şenâ-yı lâ-yu‘add ol ḥālîḳ-ı kevn ü mekân ve rāzîḳ², ins ve cāna (2) lâyıḳ ve sezâvârdur ki ‘âlem ve³ ‘âlemiyânı ketm-i ‘ademden şahrâ-yı vücûda getürüp⁴ (3) ibdâ‘ u ihtirâ‘⁵ itdi. Celle şānehu ve ‘azze sulṭānehu ve ‘amme iḥsānehu ve lâ ilāhe ḡayruhu⁶. ‘Ālemi⁷ (4) ḥulḳ idüp nuṭḳ-ı ḡaybdan⁸ ve perde-i lâ-reybiden bi-ḥaseb-i irāde-i ezeli (5) ve muvāfiḳ ḳazâ ve ḳader lem yezeliden ānen fe ānen şu‘unât-i⁹ ilāhiyye zuhūr ve (6) hüveydâ olur¹⁰. Ne ‘uḳul-ı ‘aşere-i kāmile ve ne ezhān-ı beşeriyye-yi şāmile (7) ḥikmetinden ḥaber virür ve ne mefātîḥ-i¹¹ ḡaybiyyesinden nüfûs bi’t-tamām eşer (8) bulur. Te‘ālâ şānehu¹² ‘aceb tertîb ve ḡarîb terkîbdür ki¹³ güneh-i zātından (9) mîm-i âdem-i şāmit ve ‘acâyib şun‘ından ‘ayn-ı ‘âlem-i ḥayrân ve cümle eflāk-ı (10) ḳudsiyyân sergerdândur¹⁴ ve bu ecnās-ı maşnū‘âta nev‘-i insânı cümleden (11) mükerrerem ve fazîletde cem‘isinden muḳaddem idüp envâ‘-ı fażâyil ile (12) ārāste¹⁵ ve dürlü¹⁶ fevâzıl ile pîrāste idüp anlardan enbiyâ (13) ‘aleyhimü’s-şalavât ve’s-selâmı **[hm2a]** mümtâz ve müselleme kıldı. Te‘ālâ şānehu (14) ve teḳaddese burhānehu ve zümre-i enbiyâdan ‘aleyhimü’s-selâm¹⁷ Ḥazret-i faḫr-ı ‘âlem ve (15) zübde benî âdem a‘nâ Ḥazret-i Muḥammed Muştafâ’yı¹⁸ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem cümle (16) enbiyâyâ¹⁹ ‘aleyhimü’s-şalavât ve’s-selâm²⁰ server, ḥayl-ı²¹ rüsüle ‘aleyhimü’s-şalavât (17) ve’s-selâm²² serdâr itüp²³ ḥâtem-i nübüvveti anuñ ism-i şerîfine naḳş (18) idüp²⁴ ve lâkin resûlü’llāh ve ḥâtemü’n-nebiyyîn ‘ünvânıyla maşûn itdi²⁵. **[2a/1]** beyit²⁶ derin reh enbiya çün sarvanend/ delil-i rehnümâ-i kâr-vānend/ (2) ez işāni seyyid-i mâ keşteh

¹ ḥamd-ı bî-ḥadd: HM ḥamd-ı bî-‘add

² rāzîḳ: HH rezzâḳ

³ ve: DM -

⁴ getürüp: HH, HM, HHM -

⁵ ihtirâ‘: Dİ ihtirâm

⁶ ve lâ ilāhe ḡayruhu: Dİ, HH -

⁷ ‘âlemi: HH cümle

⁸ ḡaybdan: HHM ‘ayndan

⁹ şu‘unât: HM, HHM şu‘unât

¹⁰ olur: HHM olup

¹¹ mefātîḥ: HM fātîḥ

¹² şānehu: HM, HHM, HH Allāh

¹³ ki: HH, HM, HHM -

¹⁴ sergerdândur: HM sergerden

¹⁵ ārāste: Dİ, HM irşād

¹⁶ dürlü: HH güneḡün, HHM derün

¹⁷ ‘aleyhimü’s-selâm: HHM ‘aleyhimü’s-şalavât ve’s-selâm

¹⁸ Ḥazret-i Muḥammed Muştafâyı: HM Ḥazret-i Muḥammed Muştafâ

¹⁹ enbiyâyâ: HH, HM -

²⁰ ‘aleyhimü’s-şalavât ve’s-selâm: Dİ ‘aleyhimü’s-şalavât ve’s-selâm, HHM ‘aleyhimü’s-selâma

²¹ ḥayl: HHM Ḥalîli

²² ‘aleyhimü’s-şalavât ve’s-selâm: HHM ‘aleyhimü’s-selâm

²³ idüp: HM, HHM -

²⁴ idüp: HH eyleyüp

²⁵ ma‘şûn itdi: Dİ, HM, HHM ma‘nün eyledi

²⁶ beyit: HM kıt‘a

salār/ hem o evvel hem o ahir derin-i kār. (3) Şallallāhu ‘aleyhi ve ‘alā ileh ve’l-şahābe ve selāma [hh2a] ile’l-yevmi’d-dīn. Ammā ba’d bu faķīr ve haķīr²⁷ [hbm2a] (4) keşīrū’t-taķşīrū’l-müfteķir ile’l-meliki’l-Ĥaķ Muĥammed bin Muĥammed hādīmū’l-faķīrū’ş-şehr bi-Altı(5)barmak²⁸ cümle ‘ömrini ders ve tezkīr ve naķl-ı ĥadīş ve tefsīre şarf idüp (6) min²⁹ ŧāriĥ-i nebeviyye elf ve selāşe ve selāşin³⁰ senesine irişdükte sulţānu’l-İslām ve’l-müslimūn³¹ sulţān (7) bin sulţān sulţān Muşţafā ‘izzet ile def’a-ı şāniyede cülūs itdiler. (8) Ebbedal’lāhu mülkehu ve ebbedal’lāhu³² salţanatehu ilā āĥir’iz-zamān ve ilā ġayeti’d-deverān (9) el-ĥāleti ĥazīhi. Rūzigār elinden ve bī-vefā insāndan çok cefā³³ ve muķasāt (10) ve dürlü dürlü ezā ve miĥnet³⁴ çekmiş idi, Ĥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ³⁵ (11) ihvānından ‘aleyhi’ş-şalavāt ve’s-selām³⁶ çekdüġi miĥnetler³⁷ gibi. Bu ecluden (12) Ĥaķ Sübhāne ve Te‘ālā ĥalkuñ kulübına muĥabbet ve merĥametler³⁸ ilķa itmişdür. (13) Mercüdur ki Ĥazret-i vāhibū’l-‘aġāya ve ġāfiru’l³⁹-[hm2b]ĥaġāya zamān-ı şerīfnde ümmet-i (14) Muĥammede teneffüs iĥsān ide ve mü’mīnlerden müziķ⁴⁰ zulma⁴¹ tevsī‘ erzāni ide. (15) Eger bāb-ı rüşvet mesdüd olursa der-i ‘ināyet⁴² meķşüf olur. Velā (16) reybi ve lā-şübhe⁴³ Ĥaķ Sübhāne ve Te‘ālādan mercüdur ki ümmet-i za‘īfeye⁴⁴ (17) nazarı rahmet ki *sebeķat rahmeti ‘alā⁴⁵ ġazabi* ise⁴⁶ mev‘üddur⁴⁷ luġf ve ‘ināyeti (18) dā‘imā münġazbar ve me‘hüddur⁴⁸. Ĥaķ Te‘ālā ‘ināyetinden āyıs⁴⁹ ve nā-ümiz degilüz⁵⁰.

(19) Bu faķīrūñ niķe sinin⁵¹-i ‘adīde ķalbına ĥalecān ider ki ravza-ı cināndan⁵² [2b/1] bāġ⁵³-ı cināna⁵⁴ nümāyān ve ebķār-ı ma‘ānī ve ezhār-ı nikyāt ve letā’if ki aĥsenū’l-(2)-ķışaş olan ķışşa-ı Yūsuf

²⁷ faķīr ve haķīr: HH ‘abd-ı haķīr faķīr

²⁸ barmak: HHM parmak

²⁹ min: HH zemin

³⁰ elf ve selāşe ve selāşin: HM, HHM ihdā ve selāşin ve elf

³¹ sulţānu’l-İslām ve’l-müslimūn: HHM sulţānu’l-İslām ve müslimīn ve’l-müslimūn, Dİ -

³² ebbeda’llāhu: Dİ ebbeda

³³ cefā: HH -

³⁴ dürlü dürlü ezā ve miĥnet: Dİ dürlü ezā ve miĥnetler, HH enva‘ enva‘ miĥnetler

³⁵ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HH ‘aleyhi’s-selām

³⁶ ‘aleyhi’ş-şalavāt ve’s-selām: HM -

³⁷ miĥnetler: HH elem ve miĥen

³⁸ merĥametler: Dİ merĥametleri

³⁹ ġāfiru’l-ĥaġāya: HH gaffāru’l-ĥaġāya

⁴⁰ müziķ: HM müzi‘

⁴¹ zulma: HH zulmı

⁴² der-i ‘ināyet: HHM ‘ināyet

⁴³ lā-şübhe: HH iştibāh, Dİ şübeh

⁴⁴ ümmet-i za‘īfeye: HH za‘īfe

⁴⁵ ‘alā: Dİ -

⁴⁶ ġazabi ise: HM, HHM ġazabısına

⁴⁷ mev‘üddur: HH mevcüd

⁴⁸ münġazbar ve me‘hüddur: HH muntazır ve mefhümdur

⁴⁹ āyıs: HHM me’yūs

⁵⁰ degilüz: HHM eylemeye

⁵¹ sinin: HH sinin ve şuhūr

⁵² cināndan: HM ravza-ı bāġ-ı cināndan

⁵³ bāġ: HM -

⁵⁴ cināna: HH cihāna

şallu a'lā⁵⁵ nebiyyīna ve 'aleyhde vāqī' olan (3) ṭahrīr ve tefsīre⁵⁶ ve lisān ve ta'bīre⁵⁷ getürem⁵⁸; lākin 'avā'yıq-ı havādiş ve taqşīrāt-ı (4) aḥvāl-ı pür⁵⁹-melāldan ve ıztırāb-ı aḥvāldan⁶⁰ ḳudret olmaz idi. Āḥīrū'l-emir (5) diyār⁶¹-ı Mışırda, Ḥāzret⁶²-i Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ⁶³ kendü zāt-ı (6) şerīflerine muhtaşş olan belde-i Feyyūm'da, ṭārīḥ-i mezkūruñ ramazān-ı (7) şerīfiniñ evāyilinde⁶⁴ ibtidā itmek⁶⁵ müyesser olup binā'en 'alā zālike kışşa-ı mezbüre⁶⁶ (8) bi-'ināyetu'llāhū'l-melikū'l-'allām⁶⁷ tercüme itmege⁶⁸ ibtidā **[hh2b]** olındı *rabbi yessir ve temme bi'l-ḥayr*.

Eger⁶⁹ bu (9) kışşa-ı pür-ḥisse kütüb-i bisyār⁷⁰ ve her lisānda resā'yil-i bī-şumārdur lākin (10) merḥūm u mağfūr Ḥāzret-i şeyḫ kāmīl ü 'ālim⁷¹ ve mezkūr u fāzıl **[hm3a]** ḥoca Tācu'd(11)dīn Cemālū'd-dīn bin⁷² Ebū Bekir Aḥmed bin Muḥammed bin⁷³ Zeyd Ṭūsī cem' itdügi⁷⁴ risāle ki (12) ismini *Siṭṭin el-cevāmi*⁷⁵ *el-besāṭin* itmişdür, cümlesini şāmil ve āyāt ve beyyinātı⁷⁶ cem'inden (13) ziyāde ve kāmīl olmağın anı tercüme itmek⁷⁷ ihtiyār olındı. Fāzıl-ı mezbūr (14) buyurmışlar ki: "Bundan aḳdem diyār-ı Ḥorāsāndan 'azm idüp Kūhistāna (15) ve 'Irāḳa rıḥlet itdüm. 'İlm-i ḥikmet ve ādāb-ı fıkıḥda⁷⁸ atamuñ⁷⁹ rağbetleri zā'il (16) olup ekşer ḥalkuñ himmeti 'ilm-i va'z ve naşīhata **[hhm2b]** müteveccih olmuşlardur⁸⁰. Faḳīr daḥı (17) rāh-ı irşāda⁸¹ delālete taḳayyüd idüp semt-i irşāda sa'y u icthād itdüm. (18) Her şehirde ṭālib olan 'ārifler ve rāğıb olan şādıḳlar ṭaleb⁸² itdiler ki (19) 'ilm-

⁵⁵ şallu 'alā: HH şalavata'llāhu 'alā

⁵⁶ tefsīre: HM tefsīrde

⁵⁷ lisān ve ta'bīre: HH lisāna ve ta'bīr, HM lisānı ta'bīre

⁵⁸ getürem: HH getürdüm

⁵⁹ pür: Dİ -

⁶⁰ aḥvāldan: HHM, HM -

⁶¹ diyār: HHM -

⁶² ḥāzret: HHM -

⁶³ 'aleyhi's-selāmuñ: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's-selāmuñ

⁶⁴ ramazān-ı şerīfiniñ evāyilinde: Dİ ramazān-ı şerīfi evāyilinde, HH ramazān-ı şerīfinde, HHM ramazān-ı şerīfin evāyilinde,

⁶⁵ itmek: HHM olındı

⁶⁶ mezbüre: HH, HM, HHM mezbüreye

⁶⁷ 'allām: HM mennān

⁶⁸ tercüme itmege: Dİ, HH tercümeye

⁶⁹ eger: HH, HHM egerçi, HM -

⁷⁰ bisyār: HM, HHM bisyārda

⁷¹ 'ālim: HM, HHM 'āmil

⁷² cemālū'd-dīn: HH -

⁷³ Muḥammed bin: HM -

⁷⁴ itdügi: HH eyledigi

⁷⁵ el-cevāmi: HH fi-cevāmi

⁷⁶ beyyinātı: HHM beyyināt

⁷⁷ itmek: HHM itmegi

⁷⁸ ādāb-ı fıkıḥda: HH ādāb ve fıkıḥdan

⁷⁹ atamuñ: Dİ anamuñ

⁸⁰ olmuşlardur: HH, Dİ olmuşlar

⁸¹ irşāda: Dİ reşāda

⁸² taleb: HH, HM, HHM -

i va'zda bir risāle-i mu'tebere te'lif idem, tā ki⁸³ sebep-i zikir hayır ola ve bā'ış-i [3a/1] du'ā vu şenā ola ve zuhr-ı āhîret idem⁸⁴. Anların iltimâsları ile⁸⁵ kabûl (2) idüp bi-şarḥ-ı-ân ki bu kitâbı⁸⁶ tahşil iden ihvân-ı şafâ ve ḥullân-ı (3) vefâ lafz-be-lafz ḥıfz idüp hayır du'adan ferâmûş itmeyeler (4) *vallâhü'l-müste'ân ve 'aleyhi't-tekellân ve minhü yaṭlebü'l-ğufrân*.”Ve bu dâ'î-yi (5) ḥakîr⁸⁷ daḥı bu minvâl üzre ve bu şart ile⁸⁸ tercümeğe 'azîmet itdim (6) *vallâhü hüve müyessirü'l-merâm ve's-selâm. Beyit. Ey cemâlîñ maṭla'*⁸⁹ / 'ünvân-ı dîvân⁹⁰ -ı qadîm/ (7) qaşlarıñ tuğrası/ bi'smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm. *Neşir*⁹¹ Rüyü'ş-şeyḥü'l-imâmu'l-(8)eccl-i es-seyyid Tâcud-dîn Seyfu'n-naẓar⁹² Cemâlu'l-e'imme Ebû Bekir Ahmed bin (9) Muḥammed bin Zeyd eṭ-Ṭūsî raḥmetu'llâhi 'aleyh⁹³ be-isnâd-ı şaḥîḥ 'ani'n'nebiyyi şalla'llâhu (10) 'aleyhi ve sellem. [hm3b] *Ḳale kelimetü'l-ḥikmeti zâleḥü'l-mü'min. Fe izâ vecdehâ fehüve* (11) *eḥaḳ*. Ya'nî, Ḥazret-i faḥr-ı kâ'inât⁹⁴ ve meḥar-ı mevcûdât sultân-ı kevneyn⁹⁵ (12) ve resûlu's-saḳaleyn Muḥammed Muştafâ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem buyururlar ki⁹⁶: (13) 'İlim ve⁹⁷ ḥikmet her mü'minüñ yavu kılduğı şey'dür. Her bār ki⁹⁸ [hh3a] balsa aña eḥaḳdur. (14) Ğayrıdan işâretdür ki mü'min dâ'imâ 'ilim ve⁹⁹ ḥikmete tâlib ve râğıbdur ki (15) kişi zâyi' itdüğü¹⁰⁰ nesneye tâlib olduğı gibi, câhil māl cem'ine (16) ve zeḥârif-i dünyâ aḥzına sâ'î olduğı gibi¹⁰¹. Zîrâ onların sa'y ve himmetleri (17) ancaḳ ekel ve şurubdur^{102 103}

[إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا] يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ [وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ]

⁸³ idem tā ki: Dİ idem, HM, HHM itdüm

⁸⁴ bā'ış-i du'ā ve şenā ola ve zuhr-ı āhîret idem: HM ve zuhr-ı āhîret ve bā'ış-i du'ā ve şenā ola, HHM ve zuhr-ı āhîret ola ve bā'ış-i du'ā ve şenā ola

⁸⁵ iltimâsları ile: HH, HM iltimâsların, HHM iltimâslarını

⁸⁶ kitâbı: Dİ kitâb

⁸⁷ ḥakîr: HM, HHM fakîr

⁸⁸ şart ile: HM be şart-ı anki, HHM şartla

⁸⁹ maṭla': HH muṭlaḳı, HM maṭla'

⁹⁰ dîvân: HH sîrân

⁹¹ neşir: Dİ, HH, HM -

⁹² naẓar: HHM nazîr

⁹³ raḥmetu'llâhi 'aleyh: HH -

⁹⁴ faḥr-ı: HHM -

⁹⁵ sultânı: HH sultânı'l

⁹⁶ ki: HH -

⁹⁷ ve: Dİ -

⁹⁸ ki: HH -

⁹⁹ ve: Dİ -

¹⁰⁰ itdüğü: Dİ eyledüğü

¹⁰¹ gibi: HM -

¹⁰² şurubdur: HH şurubdadur

¹⁰³ Şüphesiz Allah, inanıp salih ameller işleyenleri, içinden ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. İnkâr edenler ise (dünya zevklerinden) yararlanırlar ve hayvanların yediğı gibi yerler. Onların kalacakları yer ateştir (47/12, Altuntaş 2003: 507).

‘Āqıl (18) olan ‘ilim ve ma‘rifet cem‘ itmek himmetinde olur¹⁰⁴ ve *ulūvun ‘ilmi kâ’imen* (19) anların şānını beyān ider. Dinilmiş ki iki kimesne¹⁰⁵ iki nesneden toymaz: Tālib-i [3b/1] māl māl cem‘ itmeden¹⁰⁶ ve tālib-i ‘ilim ‘ilim taḥşilinden¹⁰⁷ şeb‘ān olmaz. Māl (2) sebep-i ma‘āşdır¹⁰⁸ ve ‘ilim mevşil-ı ma‘rifet-i Hüdādur, beyne’l-me‘ālib tefāvüti nicedür? (3) Fehm eyle ki¹⁰⁹ māl ziyāde¹¹⁰ oldukça taleb (4) ziyāde olur ve¹¹¹ cem‘ine hırş ziyāde olur. Kezālik, ‘ilim ziyāde oldukça¹¹² taleb ziyāde¹¹³ olur ve ‘ulūmuñ aḥseni ‘ilm-i (5) naşīḥat ve ḥikmetdür. Zīrā ḥikmet ‘ibrete¹¹⁴ ve ‘inābete delālet ider¹¹⁵ ve ‘inābet muḥabbete (6) delālet ider¹¹⁶. *Innellāhe yuḥibbu’t-tevābeyne ve yuḥibbu’l-müteṭāhirin*. ‘İbretüñ ekşeri (7) ḥikāyāt-ı ümem-i sālifedür ve rivāyāt-ı enbiyā-yı māziyyedir¹¹⁷ (8) ve Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ¹¹⁸ kışşası¹¹⁹ kışşanıñ aḥsenidür ki¹²⁰ (9)

نَحْنُ نَفْسٌ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ] بِمَا أُوحِيَآ إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
[لِمِنَ الْعَافِيْنَ]

rivāyet olındı.

Ol ḥāşşu’l-ḥāşş (10) olan Sa’d bin [hm4a] Ebî Vaḳḳās rażıya’llāhu ‘anh: “Çünküm faḥr-ı kâ’ināt ve mefḥar-ı (11) mevcūdāt Ḥazret-i Muḥammed Muştafā¹²¹ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selāma¹²² āyāt-ı Kur’an¹²³ müneccimen [hbm3a] nāzil (12) olurdu¹²⁴.” Aşḥāb-ı Güzīn oḳurlardı¹²⁵ rażıya’llāhu

¹⁰⁴ cem‘ itmek himmetinde olur: Dİ cem‘ itmek himmetinde, HH cem‘ itmekde kuşūr itmez zīrā

¹⁰⁵ iki kimesne: Dİ , HM, HHM iki nesne

¹⁰⁶ māl cem‘ itmeden: HH māl cem‘ eylemeden, HM, HHM cem‘-i mālдан

¹⁰⁷ ‘ilim taḥşilinden: HHM taḥşil-i ‘ilimden

¹⁰⁸ ma‘āşdır: HH meāzındır

¹⁰⁹ fehm eyle ki: HH, HM, HHM fehm eyle ki nice ki

¹¹⁰ ziyāde: HH artuḳ

¹¹¹ taleb ziyāde olur ve: HH, HM, HHM -

¹¹² ziyāde oldukça: HHM artduḳça, Dİ -

¹¹³ ziyāde: HM artuḳ

¹¹⁴ ‘ibrete: Dİ ḡayrete

¹¹⁵ delālet ider: HH -

¹¹⁶ delālet ider: HHM -

¹¹⁷ māziyyededir: HH, HM, HHM māziyyedir

¹¹⁸ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selāmuñ, HM ‘aleyhi’s-selām ḥazretlerinüñ, HHM ‘aleyhi ve sellem

¹¹⁹ kışşası: Dİ -

¹²⁰ Sana bu Kur’an’ı vaḫyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/3, Altuntaş 2003: 234).

¹²¹ Muştafā: Dİ, HM -

¹²² ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selāma: Dİ ‘aleyhi ve sellem, HH ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selāma, HM ve’s selām ḥazretlerine

¹²³ Kur’an: Dİ Kur’āna

¹²⁴ olurdu: HH, Dİ olur idi

¹²⁵ oḳurlardı: Dİ oḳurlar idi, HHM, HM -

‘anhum ecma‘in¹²⁶. (13) Qur‘ān emir ü nehy ve va‘d u va‘id ve terğib ü terhib ve tã‘at ve ibādāta (14) taħriř ve ādāb-ı meclis ve řoħbeti¹²⁷ beyān ider.¹²⁸ Eyitdiler: “Yā Resūlu‘llāh! Ne (15) olaydı Ĥaħ Te‘ālā¹²⁹ bize bir ĥadīř irsāl ideydi, anuñla ħulūbumuza (16) bir tesellī olaydı¹³⁰.” Ĥazret-i Ĥaħ Te‘ālā celle ve ‘alā¹³¹ Cebrāil¹³² ‘aleyhi’s-selāmi irsāl (17) itdi¹³³

اللّٰهُ نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ [كِتَابٍ مُّتَشَابِهًا مَّتَانِي تَفْشَعِرُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ
رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقَلْبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللّٰهِ ذَلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضِلِّ
اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ]

āyetin inzāl itdi. Andan eyitdiler: “Kāřki (18) bize bir mev‘ize¹³⁴ olaydı ki¹³⁵ eyyāmımuza¹³⁶ ve kār u bārımuza ziyāde¹³⁷ menfa‘at olaydı¹³⁸.” [hh3b] *elem ye’ni* (19) *li’l-leziyne āmenu en taħse‘a ħulubühüm lizikri’llāhi* āyeti¹³⁹ nāzil oldı. Yine řaħābe-i Güzin¹⁴⁰ didiler ki: [4a/1] “Temennī olunur ki aħvāl-ı māziyyeniñ kıřaşını¹⁴¹ inzāl ideydi ki¹⁴² anuñ mütāla‘ıandan (2) ‘ibret aħz¹⁴³ ideydük.” Ĥazret-i Cebrā’il¹⁴⁴ ‘aleyhi’s-selām geldi¹⁴⁵, (3)

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ [بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنَ الْغَافِلِينَ]

¹²⁶ rażıya’llāhu ‘anhum ecma‘in: HM rażıya’llāhu ‘anhum, HHM rızvānu’llāhu ‘aleyhim ecma‘in

¹²⁷ řoħbeti: Dİ řoħbet

¹²⁸ beyān ider: HH beyān, HHM beyān iderdi

¹²⁹ Ĥaħ Te‘ālā: HHM -

¹³⁰ ħulūbumuza bir tesellī olaydı: HH ħulūbumuza bir tesellī eyleye idi, HHM ħulūbumuz tesellī olaydı

¹³¹ Ĥazret-i Ĥaħ Te‘ālā celle ve ‘alā: HH Ĥazret-i Ĥaħ Te‘ālā, HM, HHM Ĥaħ Te‘ālā

¹³² Cebrāil: HH Cibril

¹³³ Allah sözün en güzelini, birbiriyle uyumlu ve bıkılmadan tekrar tekrar okunan bir kitap olarak indirdi.

Rablerinden korkanların, bu kitabın etkisinden tüyleri ürperir, derken hem bedenleri ve hem de gönülleri Allah'ın zikrine ısınıp yumuşar. İşte bu Kitap, Allah'ın, dilediğini kendisiyle doğru yola ilettiği hidayet rehberidir. Allah kimi de saptırırsa artık ona yol gösteren olmaz (39/23, Altuntaş 2003: 460).

¹³⁴ mev‘ize: HH mev‘ize-i mevlā

¹³⁵ olaydı ki: HHM olaydı

¹³⁶ eyyāmımuza: HH -

¹³⁷ ziyāde: HH māde, Dİ, HHM -

¹³⁸ olaydı: HM olurdu

¹³⁹ āyeti: HM ĥadīři

¹⁴⁰ yine řaħābe-i Güzin: Dİ, HM, HHM -

¹⁴¹ kışaşını: HH, HM, HHM kışaşını

¹⁴² ideydi ki: HHM ide idi

¹⁴³ aħz: Dİ aħd

¹⁴⁴ Ĥazret-i Cebrā’il: HH Cibril

¹⁴⁵ Sana bu Kur’an’ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/3, Altuntaş 2003: 234).

āyetini getürdi¹⁴⁶.

*Nükte*¹⁴⁷ Hoca (4) eydür: “‘Aqıl sergerdān ve idrāk hayrāndur ki bendenūn talebine mi nażar (5) ideyem¹⁴⁸ yā ḥālīkūn ‘ale’l-fevr fevāyid¹⁴⁹ irsālına mı te’emmül ideyem¹⁵⁰? Şuña (6) beñzer ki, Ḥaḳ Te‘ālā buyurur ki: ‘Ḥācetūn her ne ise benden iste¹⁵¹, benden ğayrı¹⁵² (7) kimesneye ḳaşd itme. Her kārda baña şığınuñ ki cümle¹⁵³ mekānlarda benem (8) ve cümle ğāyiblerde ḥāzır benem. Eger ki¹⁵⁴ mu‘īn isterseñ saña yardım iden (9) benem¹⁵⁵

[وَإِنْ تَوَلَّوْا فَاَعْلَمُوْا اَنَّ اللّٰهَ مَوْلَاكُمْ] نِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيْرُ

ve eger dost dilerseñ dostıñ benem (10)¹⁵⁶

اللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا [اُخْرِجُوْهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا اَوْلِيَآؤُهُمُ
الطَّاغُوْتُ يُخْرِجُوْنَهُمْ مِّنَ النُّوْرِ اِلَى الظُّلُمٰتِ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ]

ve eger penāh isterseñ seni ḥıfz iden¹⁵⁷ benem (11)¹⁵⁸

قُلْ مَنْ يَّكْلُوْكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمٰنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُّعْرِضُوْنَ

ve eger ni‘met dilerseñ mün‘im benem¹⁵⁹

¹⁴⁶ getürdi: HH irsāl itdi, HM inzāl itdi

¹⁴⁷ nükte: HHH mısrā‘, HM -

¹⁴⁸ ideyem: HH ideyin

¹⁴⁹ fevāyid: Dİ mevāyid, HH cevāb

¹⁵⁰ ideyem: HH ideyin, HM idelüm

¹⁵¹ benden iste: HHH iste

¹⁵² benden ğayrı: Dİ, HH, HM -

¹⁵³ cümle: HH her

¹⁵⁴ eger ki: HH, HHH eger

¹⁵⁵ Eğer yüz çevirirlerse bilin ki Allah sizin dostunuzdur. O ne güzel dosttur, O ne güzel yardımcıdır! (8/40,

Altuntaş 2003: 180).

¹⁵⁶ Allah iman edenlerin dostudur. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kafirlerin velileri ise tāguttur. (O da)

onları aydınlıktan karanlıklara (sürükleyip) çıkarır. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebedi kalırlar. (2/257,

Altuntaş 2003: 41)

¹⁵⁷ penāh isterseñ seni ḥıfz iden: HH penāh dilerseñ penāhıñ

¹⁵⁸ (Ey Muhammed!) De ki: “(Size azab edecek olsa) gece ve gündüz Rahmān’ın azabından sizi kim koruyacak?” Öyle iken onlar Rablerinin zikrinden yüz çevirmekteler (21/42, Altuntaş 2003: 324)

¹⁵⁹ Onu beklemediği yerden rızıklandırır. Kim Allah’a tevekkül ederse, O kendisine yeter. Şüphesiz Allah emrini yerine getirendir. Allah her şeye bir ölçü koymuştur (65/3, Altuntaş 2003: 557)

وَيَرْزُقُهُ (12) مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ [وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ
قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا]

ve eger muḥaddiṣ isterseñ saña muḥaddiṣ benem¹⁶⁰.

اللَّهُ (13) نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا [مُتَشَابِهًا مَتَانِي تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ
رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضِلِلْ
اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ]

ve eger nāṣiḥ-i¹⁶¹ vā'iz isterseñ saña nāṣiḥ¹⁶² (14) benem. [hm4b]¹⁶³

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ [وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا
يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ
فَاسِقُونَ]

Eger¹⁶⁴ kıṣṣa isterseñ (15) rūzigāriñ ḥiṣṣesiyle¹⁶⁵ saña iṣāret iden benem¹⁶⁶.

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ [بِمَا أُوحِيَآ إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنَ الْعَافِينَ]

(16) ve bi'l-cümle her ne dilerseñ benden iste ki ben laṭifem ve seni yoqdan (17) var iden
benem¹⁶⁷

¹⁶⁰ Allah sözün en güzelini, birbiriyle uyumlu ve bıkılmadan tekrar tekrar okunan bir kitap olarak indirdi. Rablerinden korkanların, bu kitabın etkisinden tüyleri ürperir, derken hem bedenleri ve hem de gönülleri Allah'ın zikrine ısınıp yumuşar. İşte bu Kitap, Allah'ın, dilediğini kendisiyle doğru yola ilettiği hidayet rehberidir. Allah kimi de saptırırsa artık ona yol gösteren olmaz (39/23, Altuntaş 2003: 460)

¹⁶¹ nāṣiḥi: HH, HM, HHM nāṣiḥ ve

¹⁶² saña nāṣiḥ: HH, HM nāṣiḥ, HHM nāṣiḥ saña

¹⁶³ İman edenlerin Allah'ı zikretmekten ve inen haktan dolayı kalplerinin saygı ile ürpermesinin zamanı gelmedi mi? Daha önce kendilerine kitap verilip de, üzerinden uzun zaman geçen, böylece kalpleri katılaştıranlar gibi olmasınlar. Onlardan birçoğu fasık kimselerdir (57/16, Altuntaş 2003: 538).

¹⁶⁴ eger: HM ve eger

¹⁶⁵ ḥiṣṣesiyle: HHM kıṣṣası ile

¹⁶⁶ Sana bu Kur'an'ı vahy etmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/3, Altuntaş 2003: 234).

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ

Buyurur ki¹⁶⁸: “Ġayrı kapularda ne gezersin? (18) Her ne gerekse¹⁶⁹, her nesne-yi¹⁷⁰ perākende halkdan taleb¹⁷¹ iderseñ mecmū‘ı bendedür¹⁷².” Rivāyet (19) olunur ki Ġaḡ Sübhāne ve Te‘ālā¹⁷³ Mūsā aleyhi’ş-şalavāt ve’s-selāma vahy itdi: [4b/1] “Benden¹⁷⁴ cüdā olma ve baña şıgın¹⁷⁵ ve kimesneden¹⁷⁶ yardım¹⁷⁷ taleb itme, tā (2) ayağın cennete važ‘ itmeyince ve sākın olma tā ki iblīs tıg-i eccl kaç‘ itmeyince ve¹⁷⁸ (3) keydinden¹⁷⁹ emīn olma tā hužūruma gelmeyince.

*Süre-i Yūsuf alā (4) nebiyyenā ve ‘aleyhi’ş-şalavāt ve’s-selām El-meclisü’l-evvel min kışşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām*¹⁸⁰. Bi’smi’llāhi’r-raḡmāni’r-raḡīm. (5) Evvel bu¹⁸¹ süre-i kerīmeniñ kelimātını¹⁸² ve ħurūf-ı a‘dādını zikir [hh4a] idelim, andan¹⁸³ (6) fażīletini¹⁸⁴ [hmm3b] beyān idelüm, tā kim gönüller şād olalar. Bil ki¹⁸⁵ bu süre-i Mekkiyyedir. (7) Āyātı¹⁸⁶ yüz on bir āyetdür ve kelimātı biñ yedi yüz yetmiş¹⁸⁷ altıdır ve¹⁸⁸ ħurūfı yidi biñ (8) yüz altmışdur. Her āyeti¹⁸⁹ bir maqşūda ve hidāyete¹⁹⁰ delālet ider¹⁹¹ ve her işāretinde bir (9) dürlü¹⁹² beşāret vardır ve her kelimesinde bir naşīhat ve raḡmete delālet ider¹⁹³ ve (10) her ħarfında bir fażl u luḡf mevcüddür ve bu süre-i kerīmenüñ fażāyilinden(11)dür ki, Ġazret-i Ubey bin Ka‘b rażıya’llāhu ‘anh rivāyet ider ki¹⁹⁴: “Ġazret-i seyyidü’l-mürselīn (12) şalla’llāhu

¹⁶⁷ Allah kullarına çok lütüfkârdır, dilediğini rızıklandırır. O, kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir (3/18, Altuntaş 2003: 484).

¹⁶⁸ buyurur ki: HH buyurur

¹⁶⁹ her ne gerekse: Dİ, HH, HHM -

¹⁷⁰ nesneyi: Dİ nesne, HH her nesneni

¹⁷¹ taleb: Dİ, HH murād

¹⁷² bendedür: HM, HHM bendendür

¹⁷³ Ġaḡ Sübhāne ve Te‘ālā: Dİ Ġaḡ Te‘ālā

¹⁷⁴ benden: Dİ, HHM bizden

¹⁷⁵ şıgın: Dİ yakın ol

¹⁷⁶ kimesneden: HH kimse, HM kimseden

¹⁷⁷ yardım: HH -

¹⁷⁸ ve: HH -

¹⁷⁹ keydinden: HM kendüden, HHM kendünden

¹⁸⁰ min kışşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: HHM -

¹⁸¹ bu: Dİ, HM -

¹⁸² kelimātını: Dİ kelimātı, HH kelimāt

¹⁸³ andan: HH ba‘dehu

¹⁸⁴ fażīletini: Dİ, HM, HHM fażīletin

¹⁸⁵ bil ki: HH mā‘lum ola ki

¹⁸⁶ āyātı: Dİ āyāt

¹⁸⁷ yetmiş: HHM altmış

¹⁸⁸ ve: Dİ -

¹⁸⁹ āyeti: HH āyetde, HM, HHM āyete

¹⁹⁰ hidāyete: HH -

¹⁹¹ delālet ider: HH delālet vardır

¹⁹² bir dürlü: HH gūne

¹⁹³ delālet ider: Dİ delālete rāh vardır, HM delālet vardır

¹⁹⁴ rivāyet ider ki: HH, HM rivāyet ider, HHM eydür

‘aleyhi ve sellem ve ‘aleyhim ecma‘in¹⁹⁵ buyurmuşlar ki¹⁹⁶: ‘Bu sūreyi öğreniñ (13) ve memālik ‘abīdīñüze öğredüñ. Zīrā¹⁹⁷ bu sūreyi öğrenen [hm5a] illā Hazret-i Haḫ celle ve ‘alā (14) ol kimesneye dūnyādān rıḫlet etmek¹⁹⁸ vaḫtında aña faḫl iḫsān ide (15) ve daḫı¹⁹⁹ sekerātu‘l-mevt aña²⁰⁰ āsān eyleye ve dūnyāda²⁰¹ ḫarındaşları aña eyü (16) niyyet eyleye ve anı ğıllu ğışş āfetinden ve buğız u ḫasedden²⁰² ḫıfz ide.

(17) *Elif lām rā*. Sultānu‘l-müfessirīn ve daḫı²⁰³ tercümān-ı Ḳur‘ān-ı ‘azīm İbn-i (18) ‘Abbās raḫıya‘llāhu ‘anhumā²⁰⁴ buyurur ki²⁰⁵: Buniñ ma‘nāsı *inna‘llāhe a‘lemu ve arīā* (19) Ya‘nī “Ben ol Allāh’am ki²⁰⁶ ne işlerseñ²⁰⁷ bilürem²⁰⁸ ve görürem” [5a/1] dimekdür. Ya‘nī²⁰⁹, baña işiñden ve esrārīñdan bir nesne gizlü²¹⁰ yoḫdur²¹¹. Pes²¹² (2) bu irsāl olman kitāb Ḳur‘ān’dır ve saña nāzil olan (3) Ḳur‘ān’dur, cāzūlar ve kāhinler kelimāti degildür.

Ba‘zı müfessirīn²¹³ rahīma‘llāh (4) dimişlerdür ki²¹⁴: “Sūre evvelinde olan²¹⁵ ḫurūf-ı ‘muḫaḫḫa‘lar ki²¹⁶ *elif, lām, rā ve kef, he, ‘ayn, ye, şad* (5) gibi, Haḫ Te‘ālānuñ şıfatından bir şıfat-ı ḫaseneye işāretidir. Şöyle ki (6) ke‘ennehu buyurur: “Benüm kibriyāmuñ ve luḫfumuñ²¹⁷ ve rubūbiyyetüm ve ālā u ni‘am²¹⁸ (7) raḫmetüm ve vaḫdāniyyetüm²¹⁹ ḫaḫḫı-çun bu kitābumdur²²⁰ ḫelāl ve ḫarāmı izḫār (8) ider ve cümle²²¹ aḫkāmı beyān ider²²²

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ [فَرَأْنَا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ]

¹⁹⁵ ‘aleyhim ecma‘in: HH -

¹⁹⁶ buyurmuşlar ki: HH buyurmuşlardur ki

¹⁹⁷ zīrā: Dİ, HM, HHM -

¹⁹⁸ rıḫlet etmek: HH, HM, HHM rıḫlet

¹⁹⁹ daḫı: HM -

²⁰⁰ aña: HM -

²⁰¹ dūnyāda: HM, HHM dūnyādān

²⁰² ḫasedden: HH ‘adavetden ve ḫasedden

²⁰³ daḫı: Dİ, HH, HHM -

²⁰⁴ ‘anhumā: HHM ‘anhu

²⁰⁵ buyurur ki: HH buyurmuşlar ki

²⁰⁶ Allāham ki: Dİ, HM, HHM Allāham ki bilürem ve

²⁰⁷ işlerseñ: Dİ işler iseñ, HM işlersiz

²⁰⁸ bilürem: HH -

²⁰⁹ ya‘nī: HHM -

²¹⁰ bir nesne gizlü: HM, HHM bir gizlü nesne

²¹¹ yoḫdur: HH degildür

²¹² pes: Dİ -

²¹³ müfessirīn: HHM müfessirler

²¹⁴ dimişlerdür ki: Dİ, HH dimişler ki

²¹⁵ olan: HHM -

²¹⁶ ḫurūf-ı muḫaḫḫa‘lar ki: Dİ ḫurūf-ı muḫaḫḫa‘dur, HH ḫurūf-ı muḫaḫḫa‘

²¹⁷ luḫfumuñ: HM luḫfum

²¹⁸ ni‘am: Dİ, HM ni‘am luḫfum

²¹⁹ vaḫdāniyyetüm: HH ve ḫüdāvendliğim

²²⁰ kitābumdur: Di, HH, HHM kitābumda

²²¹ cümle: HH cümleye

²²² Biz onu, akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kur‘an olarak indirdik (12/2, Altuntaş 2003: 234).

Biz inzāl itdük bu kelām-ı (9) şerīfi²²³ müşriklere cevābdur.”

Didiler ki: “Ḳur’ān, Ḥazret-i faḥr-ı kâi’nāt Muḥammedü’l-Muḫtafā şalla’llāhu (10) ‘aleyhi ve sellemün²²⁴ sözidür; yā²²⁵ kendüden²²⁶ eydür ve yā bir kimseden öğrenür.” (11) Ḥaḳ Sübhāne ve Te’ālā āyet gönderdi ki: [hh4b] *lisanü’l-lezīne yulḥadiüne* (12) *ileyhi a’cemiyyun* ve pes buyurur ki: “Ben Ḳur’ān-ı ‘azīmi²²⁷ (13) ‘Arab lisānında²²⁸ irsāl itdüm, tā ki²²⁹ ma’nāsına²³⁰ vāḳıf olasız kelimāt ve mebā(14)nisiyle.”

Ol sultān-ı ‘ālem ve ḫālīḳ-ı cin ve²³¹ benī ādem Ḳur’ān-ı [hm5b] ‘azīmün ismini²³² bir nice isim ile (15) müsem mā itmişdür. Furḳān didi²³³:

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا

Bir yirde daḫı nūr (16) didi^{234 235}

[يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ] وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا

didi²³⁶ ve daḫı^{237 238}

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا

didi²³⁹ ve bir yirde daḫı zikir buyurdi *ve enzelnā* (18) *ileykümü’z-zikre* ve mevzi’-i āḫerde ‘aziz didi²⁴⁰ “*ve inne’l-kitābun ‘azizun*” ve bir yirde kerīm (19) didi^{241 242}

²²³ şerīfi: HH şerīf

²²⁴ ‘aleyhi ve sellemün: Dİ şalla’llāhü ‘aleyhi ve sellemün, HHM ‘aleyhi ve sellem

²²⁵ yā: HHM yāḫūd

²²⁶ kendüden: HHM kendiden

²²⁷ Ḳur’ān-ı ‘azīmi: Dİ ben Ḳur’ānı ‘azīm, HH bu Ḳur’ān-ı ‘azīmi

²²⁸ lisānında: HHM lisānı üzre

²²⁹ ki: Dİ, HH -

²³⁰ ma’nāsına: Dİ, me’ānisine, HH me’ānisinden

²³¹ ve: Dİ -

²³² Ḳur’ān-ı ‘azīmün ismini: Di Ḳur’ān-ı ‘azīm, HH Ḳur’ān-ı ‘azīmi

²³³ Ālemlere bir uyarıcı olsun diye kuluna Furkan’ı indiren Allah’ın şanı yücedir.

²³⁴ didi: HH buyurdi

²³⁵ Ey insanlar! Size Rabbinizden kesin bir delil (Hz. Muhammed) geldi ve size apaçık bir nur (Kur’an) indirdik (4/174, Altuntaş 2003: 104).

²³⁶ didi: HH buyurdi

²³⁷ ve daḫı: Dİ -

²³⁸ Hamd, kuluna Kitabı (Kur’an’ı) indiren ve onda hiçbir eğrilik yapmayan Allah’a mahsustur (18/1, Altuntaş 2003: 292).

²³⁹ didi: HH buyurdi

²⁴⁰ didi: HH buyurdi

²⁴¹ didi: HH buyurdi

إِنَّهُ لَفَرَّانٌ كَرِيمٌ

ve bir yirde ‘azîm buyurdu ²⁴³

[وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ] سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَال [hbm4a] فُرْآنَ الْعَظِيمِ

[5b/1] Muhkem kitâbda altmış isim zikir itdi, zîrâ her bâr ki müsemmâ ‘azîz olsa anıñ (2) esmâsın çok olur. Rabbu’l-‘izzet ki ‘azîz ve bî-mișâldur²⁴⁴ biñ bir ismi şerîfi (3) vardur^{245 246}

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

Uşşâka biñ bir isim²⁴⁷ zikir (4) itdi ki her kañğı²⁴⁸ isim ile nidâ iderse itsün bu ‘aceb degildir ki Hâzret-i (5) vâcibü’l-vücüd ‘azîzdür, aña esmâ-ı keşîre lâyıkdur. ‘Aceb budur ki (6) ‘abd-ı fakîr dañı anıñ kañtıñda ‘azîzdür²⁴⁹

[يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ] وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ
وَالْمُؤْمِنِينَ [وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ]

(7) Çünküm ol senüñ kañtıñda ‘azîzdür, niçe ism-i şerîf ile²⁵⁰ zikir iderseñ eyle^{251 252}.

²⁴² O, elbette değerli bir Kuran’dır (56/77, Altuntaş 2003: 536).

²⁴³ Andolsun, biz sana tekrarlanan yedi ayeti ve büyük Kur’an’ı verdik (15/87, Altuntaş 2003: 265)

²⁴⁴ bî-mișâldur: HHM bî-mișâldür

²⁴⁵ vardur: HHM -

²⁴⁶ En güzel isimler Allah’ındır. O’na o güzel isimleriyle dua edin ve O’nun isimleri hakkında gerçeği çarpıtanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasına çarptırılacaklardır (7/180, Altuntaş 2003: 173).

²⁴⁷ isim: HM, HHM ismini

²⁴⁸ her kañğı: Dİ her kañk

²⁴⁹ Onlar, “Andolsun, eğer Medine’ye dönersek, üstün olan, zayıf olanı oradan mutlaka çıkaracaktır” diyorlardı. Halbuki asıl üstünlük, ancak Allah’ın, Peygamberinin ve mü’minlerindir. Fakat münafıklar (bunu) bilmezler (63/8, Altuntaş 2003: 554).

²⁵⁰ ism-i şerîf ile: Dİ ism ile, HM, HHM ismle

²⁵¹ eyle: Dİ, HH -

²⁵² O, kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan Allah’tır. O, mülkün gerçek sahibi, kutsal (her türlü eksiklikten uzak), barış ve esenliğin kaynağı, güvenlik veren, gözetip koruyan, mutlak güç sahibi, düzeltip ıslah eden ve dilediğini yaptıran ve büyüklükte eşsiz olan Allah’tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır (59/23, Altuntaş 2003: 547).

هُوَ اللَّهُ (8) الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ [السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ
الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ]

Ol dağı seni ‘azîz idüp bir niçe isim (9) ile vaşf eyledi ki buyurur^{253,254}

التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ [السَّائِحُونَ الرَّكَعُونَ السَّاجِدُونَ الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ]

Laṭîfe Gâh (10) buyurur ki sen beni²⁵⁵ gökçek esmâyla²⁵⁶ halk içinde²⁵⁷ zikir idersin, (11) ben dağı seni melâ’ike yanında²⁵⁸ eyü ‘amellerüñ ile yâd²⁵⁹ iderem ve²⁶⁰ günâhlaruñ (12) setr iderem, tâ kim tevbe idesin ve senüñ cefâñı setr iderem, tâ kim bileler (13) ben²⁶¹ senüñ [hm6a] yanuñda ‘azîzem ve sen dağı²⁶² benüm katumda ‘azîzsın ve seni (14) yarlıgaram²⁶³

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

Ehl-i tefsîr rahîma’llâhu dimişler ki²⁶⁴: “Ḳur’âna anıñ (15) içün Ḳur’ân dinildi ki²⁶⁵ rivâyâta maḳrûn olduğı-çun. Ba’zılar (16) eyitdi: “Ḳur’ân dinildi, âyâtı²⁶⁶ biri birine muḳarin olduğı-çun.” Ḥadıṣ-i şerîf(17)de²⁶⁷ geldi ki [hh5a] seyyidü’l-mürselîn Muḥammed Muṣṭafâ²⁶⁸ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemden²⁶⁹: (18) “Ḳıyâmet günü²⁷⁰ Ḥaḳ Te’âlâ ‘abdına ki Ḳur’ân-ı ‘azîm²⁷¹ okurdi, buyurur ki: (19) “Cennete gir²⁷²!” Ol dağı²⁷³ Cennete dâhil olup²⁷⁴ görür enhâr ve eşcâr²⁷⁵ bî-ḥadd u²⁷⁶ bî-ḳıyâs. [6a/1]

²⁵³ vaşf eyledi ki buyurur: Dİ vaşf eyledi, HM ‘azîz eyledi

²⁵⁴ Bunlar, tövbe edenler, ibâdet edenler, hamdedenler, oruç tutanlar, rüku’ ve secde edenler, iyiliğı emredip kötülükten alıkoayanlar ve Allah’ın koyduğı sınırları hakkıyla koruyanlardır. Mü’minleri müjdele (9/112, Altuntaş 2003:

²⁵⁵ beni: HH -

²⁵⁶ esmâyla: HH esmâ ile

²⁵⁷ içinde: HH mâbeyninde

²⁵⁸ yanında: HM, HHM mâbeyninde

²⁵⁹ yâd: HH, HM zıkr

²⁶⁰ ve: Dİ -

²⁶¹ ben: HH, HM, HHM -

²⁶² dağı: Di -

²⁶³ Biz onu, akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kur’an olarak indirdik (12/2, Altuntaş 2003: 234).

²⁶⁴ dimişler ki: HHM dimişler

²⁶⁵ ki: Dİ -

²⁶⁶ âyâtı: Dİ, HH âyât

²⁶⁷ ḥadıṣ-i şerîfde: HH haberde, HM, HHM ḥadıṣde

²⁶⁸ Muṣṭafâ: HHM Muṣṭafâdan

²⁶⁹ sellemden: HH, HHM sellem

²⁷⁰ kıyâmet günü: HH kıyâmetde

²⁷¹ Ḳur’ân-ı ‘azîm: HM Ḳur’ân

²⁷² gir: HH dahil ol ol dağı

²⁷³ ol dağı: Dİ; HM -

Yuġaruya nazār idüp²⁷⁷ derecāt-ı bisyār müşāhede ider ki “Yārabb²⁷⁸ bu derecāt (2) nedür?” Hāġ Te’ālā²⁷⁹ buyurur ki: “Senüñdür oġı²⁸⁰ ve ‘urüc eyle²⁸¹.” Bende eydür ki: (3) “Ne deñlü ‘urüc ideyem?” Hāġ celle ve ‘alā²⁸² buyurur ki²⁸³: “Her sürede bir derece²⁸⁴ (4) ‘urüc eyle.” Melā’ike ta’accüb idüp dirler ki²⁸⁵: “Her sürede²⁸⁶ bir derece (5) mi ihsān olunur^{287?}” Hāzret-i Hāġ celle ve ‘alā²⁸⁸ buyurur ki: “Her ‘aşere²⁸⁹ bir derecedür virdüm²⁹⁰. Melā’ike yine²⁹¹ (6) ta’accüb iderler²⁹². Hāzret-i celle ve ‘alā²⁹³ buyurur ki: “Her āyete bir derece ihsān itdüm²⁹⁴.” Yine (7) melā’ikenüñ ta’accübi ziyāde olıcaġ²⁹⁵ Hāġ Te’ālā buyurur ki: “Her kelimeye bir derece (8) belki her ġarfa²⁹⁶ bir derece²⁹⁷ ġaġ’ itsün ve bir derece serādan tā ‘ulāya (9) deñlüdür.” ‘Abd ġırā’at²⁹⁸ ider, melā’ike-i ġırām şāġından ve şolından (10) gelüp²⁹⁹ her ġarf oġuduġca bir derece ref’ iderler³⁰⁰, tā meşhed-i (11) şühüda ki³⁰¹ dāru’l celāldur³⁰² vāşıl olur. Ol mesned-i ebediyyeye (12) nā’il olıcaġ eydür ki³⁰³: “Yā melā’ike! Oġudum ve ġatm itdüm³⁰⁴.” Hāzret-i Bārī celle celālehudan³⁰⁵ (13) nidā gelür ki: “Ey bī-ġāre sen oġuduñ ve ben işitdüm³⁰⁶ [hm6b] ve saña nazār itdüm. (14) Seniñ nevbetiñ tamām oldı. Mın ba’d nevbet benümdür,

²⁷⁴ daġıl olup: HH ol daġı girip

²⁷⁵ eşġār: HM eşġarı

²⁷⁶ u: Dİ ı

²⁷⁷ idüp: Dİ, HH ider

²⁷⁸ yārabb: Dİ, HM, HHM -

²⁷⁹ Hāġ Te’ālā: HM Allāh u Te’ālā

²⁸⁰ oġı: HM, HHM oġu

²⁸¹ ‘urüc eyle: Dİ rücü’ eyle

²⁸² Hāġ celle ve ‘alā: HM Allāhu Te’ālā

²⁸³ buyurur ki: Dİ eydür ki

²⁸⁴ derece: HM, HHM dereceye

²⁸⁵ ta’accüb idüp dirler ki: HM ta’accüb iderler ki

²⁸⁶ sürede: HHM süreye

²⁸⁷ ihsān olunur: HM olur

²⁸⁸ Hāġ celle ve ‘alā: HM Hāzret-i Allāh, HHM Hāġ Te’ālā

²⁸⁹ ‘aşere: HM ‘aşırde

²⁹⁰ bir derecedür virdüm: Dİ bir derece, HH derece ihsān itdüm

²⁹¹ melā’ike yine: Dİ -

²⁹² iderler: Dİ HM idüp

²⁹³ Hāġ Te’ālā: Dİ Hāġ celle ve ‘alā, HHM Hāġ Te’ālā

²⁹⁴ ihsān itdüm: Dİ, HM virdüm

²⁹⁵ yine melā’ikenüñ ta’accübi ziyāde olıcaġ: HM melā’ike ta’accüb iderler

²⁹⁶ ġarfa: HH ġarfda

²⁹⁷ bir derece: Dİ bir, HM -

²⁹⁸ ġırā’at: HH ġerrat

²⁹⁹ şāġından ve şolından: Dİ şāġında ve şolında gelüp, HH şāġda ve şolda, HHM şāġ ve şol

³⁰⁰ iderler: Dİ ideler

³⁰¹ meşhed-i şühüda ki: Dİ meşhedi şühüd ki, HM yā şehid-i şehid ki, HHM meşhed-i meşhüda

³⁰² dāru’l-celāldur: HHM dāru’l-celāla

³⁰³ ki: HM, HHM -

³⁰⁴ itdüm: Dİ eyledüm

³⁰⁵ Hāzret-i Bārī celle celālehudan: Dİ, HH Hāzret-i Bāriden

³⁰⁶ sen oġuduñ ve ben işitdüm: HM ben oġuyayım sen dinle

sen diñle³⁰⁷ ben okuyayam ve (15) kulağıñla istimā‘ eyle ve³⁰⁸ gözünle [hbm4b] cemāluma nazar eyle. Pes ol er-ḥamu’r-rahim(16)in başlar³⁰⁹ *Bi’smi’llāhi’r-rahīmāni’r-rahīm.*³¹⁰

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ

Bende vālih ve ḥayrān olup³¹¹ istimā‘ ider. Semā‘larından mest³¹² (18) ve ḥayrān olur³¹³ ve kararını kalkmaz. Eydür ki: “Kelāmuñı istimā‘ böyle olıcağ³¹⁴ (19) pes müşāhede-i cemālun nice olur yā rabbum³¹⁵?” Hağ Sübhāne ve Te’ālā³¹⁶ ḥicāb-ı [6b/1] kibriyāyı ref³¹⁷ ider ve buyurur ki: “Yā ‘abdī! Kelāmum işitdün ve bilmez iken (2) bildün, cemālumu dağ³¹⁸ müşāhede eyle!”

*El-meclisü’s-şāni*³¹⁹ *fī fezā’ilü’l-Ḳurān.* Şeyḥ imām u’l-(3)eccel rahmetu’llāhi ‘aleyh³²⁰ buyurmuşlar ki: “Mü‘minün beş feraḥı vardır ki³²¹ (4) dā‘imdür: feraḥu’l-İmān ve feraḥu’l-Ḳur’ān ve feraḥu’l-müşāhede ve feraḥ-ı rü’yete’l- (5) ihvān ve feraḥ-ı kabül-ı şehr-i ramazān. Ke’ennehu buyurur ki: “Çün [hh5b] kıyāmet (6) günü kabirden kalkasın, İmān senünle olıcağ aşlā saña ğam gelmez. (7) Çün cennet kapusından giresin, dā‘imā hürrem olursın³²². Çün Ḳur’ān-ı (8) ‘azīm okıyasın, ‘aziz ve mükerrerem olursın. Çün cennetde ihvānuñ (9) göresin, Hağ Te’ālānuñ dīzārına³²³ sebep olur mü‘min ol benümle³²⁴ āşinā (10) olasın.”³²⁵

أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا [لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَعْوَرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ]

Cennet yolını tut ki³²⁶ (11) ğamdan ḥalāş olasın³²⁷

³⁰⁷ diñle: Dİ añla

³⁰⁸ eyle ve: HH idüp

³⁰⁹ ol erḥamu’r-rahīm’in başlar: HH cenāb-ı ‘izz ü Te’ālā

³¹⁰ (Ey Muhammed!) Biz Kur’an’ı sana sıkıntı çekesin diye değil, ancak (Allah’ın azabından) korkacaklara bir öğüt (bir uyarı) olsun diye indirdik. (20/2, Altuntaş 2003: 311).

³¹¹ hayrān olup: Dİ HM HHM olur ve

³¹² mest: Dİ mesd

³¹³ semā‘larından mest ve ḥayrān olur: HH sema‘ yönünden mest olur

³¹⁴ olıcağ: HH olıcek

³¹⁵ yārabbum: HHM rabbum

³¹⁶ Hağ subhāne ve Te’ālā: HH Hağ Te ‘ālā ḥazretleri

³¹⁷ ider ve: HH idüp

³¹⁸ dağ: Dİ -

³¹⁹ şāni: Dİ, HHM -

³²⁰ rahmetu’llāhi ‘aleyh: HH raḥīya’llāhu ‘anh

³²¹ ki: HM , HHM ki ol

³²² olursın: Dİ olasın

³²³ dīzārına: HH, HM, HHM dīdārına

³²⁴ benümle: HH, HHM benüm ile

³²⁵ İşte onlar gerçekten mü‘minlerdir. Onlara, Rableri katında yüksek mertebeler, bağışlanma ve cömertçe verilmiş rızık vardır (24/26, Altuntaş 2003: 351).

³²⁶ tut: HH dut

³²⁷ İman edip salih ameller işleyenlere gelince, işte onlar cennet bahçelerinde sevindirilirler (30/15, Altuntaş 2003: 404).

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ

ve ihvānuña daħı (12) ŧefkat eyle, ŧoħbet eyle³²⁸ ğam ve ğuŧŧadan cüdā olasin³²⁹

هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأُرَائِكِ مُتَكَبِّرُونَ

ve ramazānda [hm7a] ŧā'im ol ki ħayır liķāya³³⁰ mazħar olasin³³¹ (14) *ve en taŧūmū ħayrun lekūm* ve Ķur'an-ı 'azīmi³³² ta'zīm ve tertīl ve taķvīm ile (15) oķı³³³,

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فَرَّانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

tā³³⁴ cehennemden ba'īd olasin."

Ĥaberde gelmiŧdūr³³⁵, (16) Ĥazret-i Muħammedü'l-Muŧtafā ŧalla'llāhu 'aleyhi ve sellem³³⁶ buyurur ki³³⁷: "*Men ħara'il-Ķur'āne ce'ale Allāhu* (17) *beynehü ve beyne'n-nāri seb'a ħanādiķın 'arż külle ħandāķın meŧīretü erbā'* (18) *mi'etin 'āmim*." Ya'nī bir kimesne Ķur'an-ı 'azīmi³³⁸ oķısa ħalbı ğafil olmasa, (19) belki ħāzır olsa Allāhu Te'alā anuñla cehennem āteŧi mābeyninde yedi [7a/1] ħandaķ ider. Her ħandaķuñ inlūliĝi³³⁹ dōrt yüz yıllıķ yoldur (2) ve bir ħadīŧ-i āħerde³⁴⁰ Ĥazret-i Muħammedü'l-Muŧtafā ŧalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuş ki: "*Men* (3) *karā'il-Ķur'āne ve zanne en len ya'firu'llāhe ķāne ķālu müsteħzi' bil-ķur'āni*". (4) Ya'nī, her kim Ķur'an-ı 'azīm oķıyup Allāhu Te'alā anı yarlıĝamaz³⁴¹ zann itse³⁴² (5) ke'ennehu Ķur'āni³⁴³ istihzā itmiş gibi³⁴⁴ olur, Allāhu Te'alāya bed-ĝümān olur. (6)

*Laťife*³⁴⁵: Ķur'an oķıyan ğazi gibidūr eĝer ölürse ŧehīd (7) olur, ŧaĝ olursa ğanımet ŧāħibi olur ve Ķur'an-ı 'azīm oķıyanıñ (8) ħālī³⁴⁶ ikiden ħālī degildūr; yā ħırā'at ider, yāħūd isti'mā' ider.

³²⁸ ŧoħbet eyle: Dİ, HM, HHM -

³²⁹ Onlar ve eŧleri ĝölgelerde koltuklara yaslanmaktadırlar (36/56, Altuntaŧ 2003: 443).

³³⁰ ħayır liķāya: HH ħayra ve likāya

³³¹ mazħar olasin: Dİ vāŧıl olasin

³³² 'azīmi: Dİ 'azīm

³³³ oķı: HHM oķu

³³⁴ Biz onu, akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kur'an olarak indirdik (12/2, Altuntaŧ 2003: 234).

³³⁵ ħaberde gelmiŧdūr: Dİ ħadīŧ, HH ħaber

³³⁶ ŧalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: HH 'aleyhi'ŧ-ŧalavāt ve's-selām

³³⁷ buyurur ki: HHM -

³³⁸ Ķur'an-ı 'azīmi: Dİ Ķur'an-ı 'azīm

³³⁹ inlūliĝi: HM ini

³⁴⁰ ve bir ħadīŧ-i āħerde: Dİ ħadīŧ, HH ħaber, HHM ħaberde

³⁴¹ yarlıĝamaz: Dİ, HM, HHM yarlıĝamadı

³⁴² itse: HM eylese

³⁴³ Ķur'āni: Dİ Ķur'ān

³⁴⁴ gibi: Dİ -

³⁴⁵ laťife: HM, HHM ħaberde gelmiŧdūr ki

³⁴⁶ Ķur'an-ı 'azīm oķıyanıñ ħālī: HHM Ķur'an oķıyan kimesne

İki[**hbm5a**]sinüñ dağı³⁴⁷ (9) şevâbda³⁴⁸ iştirâkları vardır³⁴⁹. Haberde vârid oldu ki, Hoca-ı ‘Âlem şalla’llâhu (10) ‘aleyhi ve sellem³⁵⁰ buyurdu ki³⁵¹: “*El kâri ve’l-müstemi’i fi’l-ücreti* (11) *sevâ*” “Eger kari olmazsañ³⁵² bârî müstemi’ ol ki şevâbdan mahrûm olmayasın.”

Haberde vârid oldu ki³⁵³, (12) Hâzret-i fâhr-ı kâ’inât ‘aleyhi efzalu’s-şalavât³⁵⁴ ve’s-selâm buyurmışlar ki³⁵⁵: (13) “Bir kimesne³⁵⁶ Qur’ân [**hm7b**] okısa Hâk Te‘âlâ aña cennette bir ağaç diker kızıl yâkıutdan³⁵⁷. (14) Budakları yeşil zümrüden, yaprakları yeşil hüllelerden³⁵⁸ ve büyüklüğü böyledür ki³⁵⁹ (15) bir kelağ yavrısı³⁶⁰ kuvvet ile³⁶¹ bir budagından bir budagina tayērân itse³⁶² (16) tül-ı ‘ömrinde irişmeye ve okıyana³⁶³ böyle meşubat³⁶⁴ [**hh6a**] hazırlanmışdur, kezâlik (17) dükeline dağı³⁶⁵ böyle³⁶⁶ şevâb hâşıl olur.”

Hikâye Aşma’î rahmetu’llâhi (18) ‘aleyh eydür: “Bir bâdiyede gider idüm³⁶⁷. Muğaylân dibinde bir A‘râbî³⁶⁸ beni görüp³⁶⁹ yirinden³⁷⁰ (19) sıçradı. Elinde yalın kılıc³⁷¹ ve kamçı³⁷² var. Hemân³⁷³ nîzesin³⁷⁴ gögsime [**7b/1**] tayadı³⁷⁵ eyitdi: “Tiz soyun! Cānuña zulüm eyleme ve evlāduñ³⁷⁶ yetim itme³⁷⁷” didi. Ben eyitdüm: (2) “Yā aḥā’l-‘Arab! Baña nazar eyle, tā ki³⁷⁸ beynümüzde³⁷⁹ ma‘rifet hâşıl

³⁴⁷ dağı: Dİ -

³⁴⁸ şevâbda: HM şevâbdan

³⁴⁹ vardır: HH, HM olur

³⁵⁰ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ şalla’llâhu ‘aleyhi’s-şalavât

³⁵¹ buyurdu ki: Dİ, HH buyurur ki

³⁵² olmazsañ: HH olmaz iseñ

³⁵³ Haberde vârid oldu ki: Dİ, HH -

³⁵⁴ Hâzret-i fâhr-ı kâ’inât ‘aleyhi efzalu’s-şalavât: HH Hâzret-i fâhr-ı kâ’inât ‘aleyhi’s-şalavât

³⁵⁵ ki: HM -

³⁵⁶ kimesne: HM kimse

³⁵⁷ kızıl yâkıutdan: HM şafî kızıl yâkıutdan

³⁵⁸ yeşil hüllelerden: HH hüllelerden budakları yeşil zümrüden yaprakları yeşil hüllelerden, HM -

³⁵⁹ böyledür ki: HH, HM, HHM -

³⁶⁰ yavrısı: HHM yavrısı

³⁶¹ kuvvet ile: HH, HM, HHM -

³⁶² bir budagina tayērân itse: HH, HM, HHM tayērân itse bir budagina

³⁶³ okıyana: HH okuyana

³⁶⁴ meşubat: HH, HM bu şevâb

³⁶⁵ dağı: HH, HM, HHM -

³⁶⁶ böyle: Dİ böyle böyle

³⁶⁷ gider: Dİ, HM, HHM -

³⁶⁸ a‘râbî: HHM a‘râbîyi

³⁶⁹ beni görüp: Dİ gördüm, HM, HHM görüp

³⁷⁰ yirinden: HH, HM, HHM -

³⁷¹ kılıc: HH kılıc var

³⁷² kamçı: Dİ, HHM

³⁷³ hemân: Dİ hemândem, HH -

³⁷⁴ nîzesin: HHM -

³⁷⁵ tayadı: HM, HHM dayadı

³⁷⁶ evlāduñ: HHM evlāduñı

³⁷⁷ itme: HH eyleme

³⁷⁸ tā ki: HH, HM, HHM -

³⁷⁹ beynümüzde: HH, HM, HHM mabeynimizde

olsun (3) ve baña rahm eyle³⁸⁰. Ol ‘arab eyitdi³⁸¹ “Hırsızlarda³⁸² ma‘rifet ve merḥamet³⁸³ olmaz, hemān şoyun.” (4) didi ve “kande giderseñ var git”³⁸⁴. “Ben sārīkam ve elim dārdır (5) ki³⁸⁵ bir ḥabbeye³⁸⁶ muhtācam³⁸⁷.” Ben eyitdüm: “Nafağa isterseñ bir ma‘mūr ḥazīne (6) vardur ki nafağa ile māl-a-māl māludur. ‘Arab eyitdi: “Ol ḥazīne kandedür?” (7) Ben eyitdüm³⁸⁸:

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ

A‘rābī bunı işitdi (8) ve endāmını lerze dutdı³⁸⁹. Kılıcın ve nīzesin bırağdı ve beyābān yolın³⁹⁰ (9) tıttı ve yüzün āsumāna tıttı ve didi³⁹¹ ki: “Yā Allāh sen (10) benüm³⁹² rızqumı³⁹³ semāda tıttı ve beni yiryüzünde sergerdān itdüñ ve kullaruñ (11) mābeyninde sārīk itdüñ³⁹⁴. Nāḳamuñ nafağasızlığından³⁹⁵ ötri hırsızlık (12) iderem. Ben senüñ [hm8a] kuluñam ve kuluñ oğluyam eger beni kullığa kabül (13) iderseñ benüm için ḥazır itdüğüñ ni‘metden³⁹⁶ iḥsān eyle.” (14) didi³⁹⁷.”

Aşma‘ī rahmetu’llāhi ‘aleyh eydür³⁹⁸: “Çünkim bu a‘rābīnün³⁹⁹ ‘inābeti ḥulūş (15) üzre idi, ol ḥinde bir beyāz⁴⁰⁰ kase peydā oldu. Ta‘ām ile pür öñine (16) hevādan nāzil oldu⁴⁰¹. A‘rābī ḡayetle⁴⁰² (17) aç idi. Elin uzadup yidi ve tamām tıydı ve beyābānı olup (18) gitdi⁴⁰³ ve “aḥsente yārabbī” didi. Ba‘dehū iki yıl⁴⁰⁴ anı görmedüm. (19) Andan ḥacc-ı şerīfe teveccüh itdüm⁴⁰⁵ ve Mekke-i Mükerrmeye vardum anı gördüm, [8a/1] beline bir⁴⁰⁶ kilim bağlamış⁴⁰⁷ tıvāf ider. Yanına⁴⁰⁸ varup selām virdüm (2)

³⁸⁰ eyle: HH, HM it

³⁸¹ ol ‘arab eyitdi: HH a‘rābī eyitdi, Dİ -

³⁸² hırsızlarda: Dİ, HH hırsızlar yanında, HHM hırsızlar mābeyninde

³⁸³ merḥamet: HM, HHM rahmet

³⁸⁴ git: Dİ git didi

³⁸⁵ dārdır: HH tırdur ki, HM tırdur

³⁸⁶ bir ḥabbeye: HH, HM, HHM nafağaya

³⁸⁷ muhtācam: HHM muhtācam didi

³⁸⁸ Gökte rızkınız ve size vaad olunan şeyler vardır (51/22, Altuntaş 2003: 520).

³⁸⁹ dutdı: HH, HHM tıttı

³⁹⁰ beyābān yolın: Dİ, HM, HHM beyabānı

³⁹¹ tıttı ve didi: HM tıttı eyitdi

³⁹² sen benüm: HH, HM benüm, HHM -

³⁹³ rızqumı: HH azıgumı

³⁹⁴ itdüñ: Dİ eyledüñ

³⁹⁵ nāḳamuñ nafağasızlığından: HH nafağasızlıktan

³⁹⁶ ni‘metden: HH iḥsāndan, HM rızqı, HHM rızqdan

³⁹⁷ iḥsān eyle didi: HH i‘şa eyle

³⁹⁸ eydür: Dİ -

³⁹⁹ bu a‘rābīnün: HM, HHM a‘rābīnün, HH -

⁴⁰⁰ beyāz: Dİ, HH, HHM -

⁴⁰¹ oldu: Dİ oldu a‘rābīnün öñine geldi, HH oldu a‘rābīnün öñine kındı

⁴⁰² ḡayetle: HH, HM, HHM -

⁴⁰³ beyabānı olup gitdi: HM beyabānı tıttı gitdi, HH yabana gitdi

⁴⁰⁴ iki yıl: Dİ iki yıl miqdārı, HHM iki yıl geçdi

⁴⁰⁵ itdüm: HM idüm

⁴⁰⁶ bir: HHM -

⁴⁰⁷ bağlamış: HHM bağlanmış

ve didüm ki: “Sen ol a‘râbî misin?” Eyitdi “Benem.” “Lâkin evvelki gördüğim (3) degilsin⁴⁰⁹, nicesin?” didim. Eyitdi: “Ol vaqtdan berü ki beni gör(4)diñ, her gece aḥşâm namâzı zamânında⁴¹⁰ Haḫ Te‘âlâ baña⁴¹¹ ol kâse ta‘âmı (5) iki etmek⁴¹² ile irsâl ider iftâr iderem ve ol kâseler⁴¹³ aḫ (6) gümüşdendür⁴¹⁴, dağın⁴¹⁵ gedüğine⁴¹⁶ ḫoram⁴¹⁷; ḫattâ⁴¹⁸ yüz⁴¹⁹ kâseye (7) ḫarîb oldı” didi⁴²⁰. Ben [hh6b] eyitdüm: “Niçün ol kâseleri mühimiñe (8) şarf itmezsin⁴²¹?” Ol eyitdi⁴²²: “İnsâniyyet degildür ki⁴²³ [hbm5b] bir ulunıñ (9) ta‘âmın⁴²⁴ yiyesin ve kâsesin şıyasın⁴²⁵. Eyitdüm: “Niçün fuḫarâya (10) şarf⁴²⁶ itmezsin?” Ol eyitdi: “Anuñ emrinsiz⁴²⁷ bir iş itmezem”. Aşma‘î (11) eydür: “Bunuñ zâtı ve kelimâtı baña hoş geldi. Diledüm ki yüzümi (12) anuñ yüzine⁴²⁸ ve eline ayağına⁴²⁹ sürem.” Ol eyitdi: “Eger baña⁴³⁰ (13) taḫarrüb dilerseñ ol gün okuduğımı⁴³¹ [hm8b] oḫu⁴³², “*ve fi’s-semâi* (14) *rizḫuküm ve mâ tü‘adun feverabbi’s-semâi ve’l-‘ardı innehu leḫaḫḫun* (15) *misle mâ enneküm tenḫiküne*.” A‘râbî eyitdi: “Ne sefiledür ol kimesne⁴³³ (16) ki Ḥazret-i rabbu’l-‘âlemîn⁴³⁴ kelâmına sū’-yı ḫann ide⁴³⁵, ḫattâ ḫasem (17) itmege ilcâ⁴³⁶ ide. Pes andan eyitdi: “Ben bu⁴³⁷ kelâmdan ḫoymadum⁴³⁸, bir daḫı (18) diñlemek isterem” didi. Bir daḫı okudum. Bir kerre⁴³⁹ âh idüp⁴⁴⁰ teslîm-i rûḫ (19) itdi. Raḫmetu’llâhi ‘aleyh⁴⁴¹ âsumândan

⁴⁰⁸ yanına: HH, HM, HHM -

⁴⁰⁹ gördüğim degilsin: HM, HHM gibi degilüm

⁴¹⁰ aḥşâm namâzı zâmânında: Dİ, HH aḥşâm namâzında, HHM aḥşâm namâzında iken

⁴¹¹ baña: HH -

⁴¹² etmek: HH, HHM ekmek

⁴¹³ kâseler: Dİ, HM, HHM ol kâse

⁴¹⁴ gümüşdendür: Dİ, HH gümüşden idi

⁴¹⁵ dağın: HH tağın

⁴¹⁶ gedüğine: HH göbegine

⁴¹⁷ ḫoram: Dİ koram didi, HHM ḫordum

⁴¹⁸ ḫattâ: HH, HM, HHM -

⁴¹⁹ yüz: HH yedi yüz

⁴²⁰ didi: HH, HM, HHM -

⁴²¹ itmezsin: Dİ itmezsin didüm

⁴²² ol eyitdi: HH a‘râbî eyitdi

⁴²³ ki: HH -

⁴²⁴ ta‘âmın: HH ni‘metin, HM ta‘amını

⁴²⁵ şıyasın: HM, HHM şatasın

⁴²⁶ şarf: HM şadaḫa

⁴²⁷ emrinsiz: HH icazetsiz

⁴²⁸ yüzine: Dİ yüzine sürem

⁴²⁹ ve eline ayağına: HH ve eline ve ayağına, HM ve yüzüne ve ayağına

⁴³⁰ eger baña: HHM -

⁴³¹ okuduğımı: HH okuduğın âyeti oḫu, HM, HHM okuduğundan

⁴³² oḫu: HH, HM, HHM oḫı

⁴³³ ol kimesne: HM ol kimse

⁴³⁴ Ḥazret-i rabbu’l-‘âlemîn: HHM Ḥazret-i rabbu’l-‘âlemîn

⁴³⁵ ide: HHM ilticâ ide

⁴³⁶ ilcâ ide: Dİ, HM, HHM ilticâ ide

⁴³⁷ bu: HM, HHM -

⁴³⁸ ḫoymadum: Dİ, HM, HHM ḫoymam

⁴³⁹ bir kerre: Dİ, HH -

⁴⁴⁰ idüp: HH diyüp

⁴⁴¹ raḫmetu’llâhi ‘aleyh: HH -

bir şavıt işitdüm; ammā nesne [8b/1] görmedüm. “Her kim sa‘ādet-i āḫiret isterse⁴⁴² bu kimesnenüñ⁴⁴³ namāzına (2) ḫāzır olsun” didiler⁴⁴⁴. Ehl-i mevsimüñ cümlesi namāzına ḫāzır oldılar⁴⁴⁵. Bir haftadan soñra vāḳı’amda anı bir güzel (3) maḳāmda gördüm⁴⁴⁶. “Buña ne ile vāşıl olduñ?” didüm. Eyitdi: “Rabbümüñ (4) kelāmını şıdḳla⁴⁴⁷ ve ‘aḳıl ḳulağıyla istimā‘ itdüm⁴⁴⁸”. Ey merd-i ḳarı’! Böyle oḳı (5) ki bu sa‘ādeti bulasın ve ey şaḥş! Ḳur’ānı⁴⁴⁹ böyle istimā‘ eyle ki tā bu devlete (6) vāşıl olasın.

Laṭīfe Ḥaḳ Te‘ālā buyurur⁴⁵⁰ ki: “Her ne ki senden (7) vücūda gele ben anı zāyi‘ itmezem ve ne ki işlerseñ⁴⁵¹ ben anıñ (8) mükāfātın iderem⁴⁵² *men cā’e bi’lḫasaneti felehü ‘aşri emşālīhā*. (9) Gör ki sen baña ne virdüñ ise⁴⁵³ ben saña andan aḫsen virdüm⁴⁵⁴. Sen baña cān (10) virdüñ ise ben [hm9a] saña cinān virdüm⁴⁵⁵

[إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ] بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ [يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ
اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِيَعْيِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ]

Baña dil (11) virdüñ ise ben saña İmān virdüm *ve zeyyinu fī ḳulūbiküm* ve eger sen (12) ḫacc itdünse⁴⁵⁶ ben saña emn⁴⁵⁷ virdüm⁴⁵⁸

[فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ] وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا [وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ
مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ]

⁴⁴² isterse: Dİ ister ise

⁴⁴³ bu kimesnenüñ: HH, HM, HHM bu kimesnenüñ

⁴⁴⁴ didiler: HH, HM, HHM -

⁴⁴⁵ ehl-i mevsimüñ cümlesi namāzına ḫāzır oldılar: Dİ -

⁴⁴⁶ gördüm: HHM -

⁴⁴⁷ şıdḳla: HH şıdḳ ile

⁴⁴⁸ istimā‘ itdüm: HM itdügüm çün

⁴⁴⁹ Ḳur’ānı: Dİ, HH anı

⁴⁵⁰ buyurur: Dİ buyurdu

⁴⁵¹ işlerseñ: Dİ işler iseñ

⁴⁵² iderem: Dİ idem

⁴⁵³ virdüñ ise: Dİ, HH virdüñ

⁴⁵⁴ virdüm: HH virmedüm

⁴⁵⁵ Şüphesiz Allah, mü’minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır.

Artık, onlar Allah yolunda savaşır, öldürürler ve ölürler. Allah bunu Tevrat’ta, İncil’de ve Kur’an’da kesin olarak vaad etmiştir. Kimdir sözünü Allah’tan daha iyi yerine getiren? O halde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır (9/111, Altuntaş 2003: 203).

⁴⁵⁶ itdünse: Dİ itdün ise

⁴⁵⁷ emn: HM emn ve amān, HHM emn-i amān

⁴⁵⁸ Onda apaçık deliller, Makam-ı İbrahim vardır. Oraya kim girerse, güven içinde olur. Yolculuğuna gücü yetenlerin haccetmesi, Allah’ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkār ederse (bu hakkı tanımazsa), şüphesiz Allah bütün âlemlerden müstagnidir. (Kimseye muhtaç değildir, her şey ona muhtaçtır) (3/97, Altuntaş 2003: 61).

Eger sen (13) namāz ve ta‘āt virdūñ ise⁴⁵⁹ ben saña nūr ve ma‘rifet⁴⁶⁰ virdüm yes‘a (14)⁴⁶¹

[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً تَصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ
وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ] [يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ]

ve eger sen şadaқа ve zekāt⁴⁶² vir(15)düñ ise ben saña tahāret virdüm [hh7a]⁴⁶³

[خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً] نُطَهِّرُهُمْ وَنُزَكِّيهِمْ بِهَا [وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ
سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ]

(16) ve eger sen Qur‘ān okursıñ ben işidürem⁴⁶⁴ ve seni görirem⁴⁶⁵. Yārın ben Qur‘ān-ı (17) ‘azımi vaşf-ı ‘uzmet ve kibriyām⁴⁶⁶ ile okuram ki sen işidürsin ve beni görürsin (18) ve sen leb ve dendān⁴⁶⁷ ile okuduñsa⁴⁶⁸ ben fażl ve ihsānumla⁴⁶⁹ okuram⁴⁷⁰ (19) ve eger sen bugün⁴⁷¹ okuduğda tekellüf⁴⁷² çekerseñ ben yārın⁴⁷³ telaṭṭuf [9a/1] ile⁴⁷⁴ okuram ki cānuñ şafā ider⁴⁷⁵ ve tāb-ı ‘aşqda⁴⁷⁶ ‘ilac idersin⁴⁷⁷.

⁴⁵⁹ namāz ve ta‘āt virdūñ ise: HHM namāz ve ta‘āt itdügün ise

⁴⁶⁰ nūr ve ma‘rifet: HHM nūr-ı ma‘rifet

⁴⁶¹ Ey iman edenler! Allah’a içtenlikle tövbe edin. Belki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter ve peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar. Onların nurları önlerinden ve sağlarından aydınlatır, gider. “Ey Rabbimiz! nurumuzu bizim için tamamla, bizi bağışla; çünkü senin her şeye hakkıyla gücün yeter” derler (5/54, Altuntaş 2003: 56).

⁴⁶² zekāt: HHM zekāt

⁴⁶³ Onların mallarından, onları kendisiyle arındıracağı ve temizleyeceği bir sadaka (zekat) al ve onlara dua et. Çünkü senin duan onlar için sükunettir (Onların kalplerini yatıştırır.) Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir (9/103, Altuntaş 2003: 202).

⁴⁶⁴ işidürem: Dİ işidem

⁴⁶⁵ görirem: Dİ görem

⁴⁶⁶ vaşf-ı ‘uzmet ve kibriyām: Dİ ‘uzmet ve kibriyām

⁴⁶⁷ leb ve dendān: HHM leb-i dendān

⁴⁶⁸ okuduñsa: HH, HM, HHM okuduñ ise

⁴⁶⁹ ihsānumla: Dİ, HH ihsānum ile

⁴⁷⁰ okuram: HHM okudum

⁴⁷¹ bugün: HH -

⁴⁷² tekellüf: Dİ teklif

⁴⁷³ ben yārın: HH yārın ben

⁴⁷⁴ ile: HHM birle

⁴⁷⁵ şafā ider: HH şafā kesb idüp

⁴⁷⁶ tāb-ı ‘aşqda: HH, HM, HHM tāb-ı ‘aşqa

⁴⁷⁷ idersin: Dİ, HH ider

İmâm bin (2) Muzaffâr⁴⁷⁸ Sem‘ânî eydür: “Eger cennetde⁴⁷⁹ mevt olsa iki yirde bende cân virür idi. (3) Biri Hâzret-i Cebbâr Qur‘ân-ı ‘azîmi⁴⁸⁰ okıyup⁴⁸¹ ‘abd-ı ‘âciz istimâ‘ idicek (4) ve bir dağı Hâk Te‘âlâ⁴⁸² selâm virüp kılına dîzârını göstericek⁴⁸³. (5) Cennet dâr-ı bekâ olup anda⁴⁸⁴ mevt câ‘iz olmayıcağ. Hâk Sübhâne ve⁴⁸⁵ Te‘âlâ [hmm6a] ‘abdına (6) kelâmın işitdirüp dîzârın göstermek murâd idicek, cânları (7) luğf mîsmârlarıyla⁴⁸⁶ bend ider. Andan kelâmınıñ⁴⁸⁷ lezzeti ervâhına⁴⁸⁸ (8) vâşıl olduğı [hm9b] qarâr itmek ile kendüi⁴⁸⁹ peyvend itmiş olur⁴⁹⁰ ve qarâr (9) ider. Hâzret-i zü‘l-celâl buyurur ki⁴⁹¹: “Yâ⁴⁹² ‘abâd! Kelâmum işitdünüz, size⁴⁹³ (10) cemâlum dağı gösterem ki⁴⁹⁴ müşâhede idesiz⁴⁹⁵. Hülâşātu‘l-keâm çün (11) âteş-i ‘aşk insānuñ⁴⁹⁶ ervâhına teveccüh ider, Hâk Te‘âlâ⁴⁹⁷ celâl ve cemâl (12) şıfatların⁴⁹⁸ ‘abdına gözcî qor. Her bâr ki şıfat-ı celâl⁴⁹⁹ (13) ‘âşıkuñ cânını yağma itmek dilese⁵⁰⁰ şıfat-ı cemâl ‘abda taqviyet virüp (14) hıfz ider⁵⁰¹. Nesîm-i ikbâldan gâh cemâl eser⁵⁰² fêrahun⁵⁰³ ve reyhanun eşer-i (15) nümâyân olur ve gâh zevâl havfindan⁵⁰⁴ süzân olur. Hâk Te‘âlâ buyurur ki: (16) “Qorqma! Sen mesned-i kurb-ı vişâlda⁵⁰⁵ ümîz-vârsın⁵⁰⁶ ve ben seniñ pâdi(17)şâh-ı sermedî vü⁵⁰⁷ bî-mişâluñum. Celle şānehu ve ebbede sultānehu.

El meclisü’s-(18)şâliş⁵⁰⁸ min kışşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁵⁰⁹. Qale’l-imāmu’l-eccel (19) rahmetu’llāhi: “Meşelü’l-Qur‘āni kemeşeli’l-cenneti fî hā küllü ve cedîdün ve’l-Qur‘ānu [9b/1] fîhi

⁴⁷⁸ muzaffâr: HHM muzaffâr

⁴⁷⁹ cennetde: HHM cennete

⁴⁸⁰ ‘azîmi: Dİ ‘azîm

⁴⁸¹ okıyup: HHM okuyup

⁴⁸² Hâk Te‘âlâ: HM Allāhu Te‘âlâ

⁴⁸³ göstericek: HM murâd idicek

⁴⁸⁴ anda: HHM -

⁴⁸⁵ Sübhâne ve: HH -

⁴⁸⁶ luğf mîsmârlarıyla: Dİ, HHM luğf-ı mîsmâr ile, HM luğf mîsmârları ile

⁴⁸⁷ kelâmınıñ: HH kelâmınıñ

⁴⁸⁸ ervâhına: HH, HM, HHM ervâha

⁴⁸⁹ kendüi: HHM kendi

⁴⁹⁰ olur: HH olup

⁴⁹¹ ki: HH -

⁴⁹² yâ: Dİ, HH -

⁴⁹³ size: HH pes

⁴⁹⁴ gösterem ki: HH, HHM göstermege

⁴⁹⁵ idesiz: HH idin, HHM idesin

⁴⁹⁶ insānuñ: HHM anuñ

⁴⁹⁷ Te‘âlâ: HH -

⁴⁹⁸ şıfatların: Dİ, HM, HHM şıfatlarıyla

⁴⁹⁹ celâl: Dİ ve cemâl şıfatlarıyla

⁵⁰⁰ yağma itmek dilese: HH yağmalama ister

⁵⁰¹ ider: Dİ, HH, HHM eyler

⁵⁰² eser: HH esüp, HM, HHM -

⁵⁰³ fervah: HH rûh

⁵⁰⁴ havfindan: Dİ havfinda

⁵⁰⁵ mesned-i kurb-ı vişâlda: HHM kurb-ı vişâluñ

⁵⁰⁶ ümîz-vârsın: HHM ümîd-i vâdisin

⁵⁰⁷ sermedî vü: HH sermedî, HHM -

⁵⁰⁸ şâliş: Dİ, HHM hâmis

⁵⁰⁹ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selām

küllü raḥbîn veyâ bisîn ve fî'l-Ḳur'âni süvarun ve âyâtin..” Bilgil ki⁵¹⁰ Ḳur'an-ı ‘azîm⁵¹¹ (2) cennet gibidir. Cennetde⁵¹² nice biñ dürlü ni‘met varısa, Ḳur'an-ı ‘azîmde daḥı (3) nice biñ dürlü ḥikmet⁵¹³ ve naşîhat vardır. [hh7b] Cennetde kuşur ve derecât (4) varısa, Ḳur'an-ı ‘azîmde daḥı⁵¹⁴ sūr ve âyât⁵¹⁵ vardır. Cennetde eşcâr ve enhâr⁵¹⁶ (5) varısa, Ḳur'ânda daḥı aḥbâr ve i‘tibârât vardır. Cennetde ‘ayş u⁵¹⁷ ḥamîde (6) varısa, Ḳur'ânda va‘d u⁵¹⁸ va‘id vardır. Cennetde ḥūr, ğilmân ve (7) vildân varısa, Ḳur'ânda beyân vardır⁵¹⁹. Cennetde nūr ve sürür [hm10a] varısa (8) Ḳur'ânda daḥı ḥakâyık ve daḳâyık vardır⁵²⁰. Bilmem ki Ḳur'an-ı ‘azîm⁵²¹ cennetden mi⁵²² istinsâḥ (9) olunmuşdur; yâḥūd⁵²³ Ḳur'an-ı ‘azîm⁵²⁴ cemâlî cennetten mi tayy⁵²⁵ olunmuşdur? Şöyle ki: Mü'min (10) lezzet-i cinândan toymaz, kezâlik⁵²⁶ Ḳur'an-ı ‘azîmden⁵²⁷ şeb‘ân olmaz. Ḳur'an (11) ‘Arabîdür, kezâlik lisân-ı ehl-i cennet ‘Arabîdür. Pes ehl⁵²⁸-i Ḳur'ânı⁵²⁹ ḥaşâ ki (12) Ḥaḳ⁵³⁰ Sübhâne ve Te‘âlâ cennete ḳomaya⁵³¹.

İşâret Zînet-i Ḳur'ân, bî-cemâl-ı behişt (13) tamâmdur; ammâ behişt bî-cemâl-ı Ḳur'ân nâ-tamâmdur. Zîrâ ki behişt bostândur (14) bostânüñ zîneti⁵³² âb-ı revân ve elḥân-ı mürġân ile⁵³³ ve sūr-ı⁵³⁴ menḳuşe (15) iledür ve açılmış güller ile⁵³⁵ ve olmuş meyveler iledür. Ḥâlâ bâġ-ı cennetde (16) ne güller⁵³⁶ açılmış ve ne elḥân-ı mürġân ve ne ârâste serverân⁵³⁷ vardır⁵³⁸. (17) Cümle ağaçları başın aşaġa itmişdür. Ḥūr ve⁵³⁹ rızvân ve ğilmân⁵⁴⁰ cümle⁵⁴¹ (18) ḥâbdadır. Zîrâ mervîdür ki Ḥaḳ Sübhâne ve

⁵¹⁰ bilgil ki: HH ma'lûm ola ki, HM bilgil

⁵¹¹ ‘azîm: HM -

⁵¹² cennetde: HHM -

⁵¹³ ḥikmet: HH -

⁵¹⁴ daḥı: nice

⁵¹⁵ sūr ve âyât: HM, HHM aḥbâr ve i‘tibârât

⁵¹⁶ eşcâr ve enhâr: HM, HHM ‘ayş ve ‘işret

⁵¹⁷ u: Dİ -

⁵¹⁸ u: Dİ -

⁵¹⁹ vardır: Dİ -

⁵²⁰ Ḳur'ânda daḥı ḥakâyık ve daḳâyık vardır: HM, HHM -

⁵²¹ ‘azîm: HM ‘azîmi

⁵²² cennetten mi: HM cenneti mi, HHM cenneti

⁵²³ yâḥūd: HHM ve yâḥūd

⁵²⁴ Ḳur'an-ı ‘azîm: HM Ḳur'an-ı ‘azîmi

⁵²⁵ cennetten mi tayy: HM cennet mi tayy, HHM cennet mi ḥalli

⁵²⁶ kezâlike: HHM -

⁵²⁷ ‘azîmden: Dİ ‘azîmde

⁵²⁸ ehl: Dİ ehl-i cennet

⁵²⁹ Ḳur'ânı: Dİ, HHM Ḳur'ân

⁵³⁰ Ḥaḳ: HHM Ḥaḳkı

⁵³¹ ḳomaya: HH, HM, HHM ḳoymaya

⁵³² zîneti: Dİ zînet

⁵³³ ve elḥân-ı mürġân ile: HHM hoşleḥân

⁵³⁴ sūr: HHM sūr

⁵³⁵ ile: HHM iledür

⁵³⁶ güller: HH gül

⁵³⁷ serverân: Dİ serrevân

⁵³⁸ vardır: HHM

⁵³⁹ ve: Dİ -

⁵⁴⁰ ğilmân: Dİ, HM, HHM ğilmânı

Te'ālā⁵⁴² cenneti hulk itdi benī (19) ādem için. Haq Te'ālā buyurur ki⁵⁴³: “*letekūne mesekkene'l-ehl-i'l-īmān ve'l-[10a/1]kūr'ān*. Ya'nī, “ehl-i īmāna ve ehl-i Kūr'an'a⁵⁴⁴ mesken olasin, diyü hulk (2) itdüm⁵⁴⁵.”

Qıyāmetde Hāzret-i Bilāl rażıya'llāhu 'anh sulţān (3) enbiyānuñ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem öñince cennet kapusına gelüp (4) daqq-ı bāb⁵⁴⁶ ider. Rızvān cennet kapusın açar ve sulţān-ı [hhm6b] kevneyn şalla'llāhu (5) 'aleyhi ve sellem⁵⁴⁷ mübārek qademin cennete vaz' idüp *bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-(6)rāḥim el-ḥamduli'l-lezi siddk-ı va'dehu* buyurur. [hm10b] Resūlu'llāhuñ (7) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁴⁸ elinde celāl ve cemāl⁵⁴⁹ nūrī şöyle dıraşşān (8) olur ki cennetüñ derecāt ve kuşūrī münevver olur ve tıyūrī⁵⁵⁰ (9) feryāda başlar ve şular revān olur ve güller açılır⁵⁵¹ ve hūrīler⁵⁵² sevilmege başlar⁵⁵³ ve köşkler münakkaş ve müzeyyen olur. Pes cennetüñ⁵⁵⁴ cemāl (10) ve kemālī⁵⁵⁵ Kūr'an'sız⁵⁵⁶ tamām olmaz⁵⁵⁷. *İşāret*⁵⁵⁸ Ey bende-i mağbūn ve ey şāhib-⁵⁵⁹i (11) emir ve⁵⁶⁰ nehīden hıttām [hh8a] dünyā-yı deniyye⁵⁶¹ ile mağrūr u merdūd u meftūn⁵⁶²! Gör ki⁵⁶³ Hāzret-i (12) Haq ve feyyāz-ı muṭlaq ne buyurur⁵⁶⁴:

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فَرَأْنَا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

“*İnnā enzelnāhu Kūr'ānen 'arabiyyen*”. ‘Aceb degildir ki (13) cennet nūr-ı⁵⁶⁵ Kūr'an ile müzeyyen ola. ‘Aceb budur⁵⁶⁶ ki mürğān ve rızvān⁵⁶⁷ (14) nağamātı kelimāt-ı Kūr'an ile ola⁵⁶⁸.

⁵⁴¹ cümle: HH, HM, HHM -

⁵⁴² Haq Sübhāne ve Te'ālā: HH Haq Tebāreke ve Te'ālā Hāzretleri

⁵⁴³ buyurur ki: Dİ buyurdı ki

⁵⁴⁴ Kūr'āna: Dİ Kūr'an

⁵⁴⁵ ya'nī ehl-i īmāna ve ehl-i Kūr'āna mesken olasin diyü hulk itdüm: HH -

⁵⁴⁶ daqq-ı bāb: Dİ daqq

⁵⁴⁷ sellem: HH sellem hāzretleri

⁵⁴⁸ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: HH, HHM -

⁵⁴⁹ cemāl: Dİ cemāl

⁵⁵⁰ tıyūrī: HH, HHM tıyūr

⁵⁵¹ açılır: HH açılıp

⁵⁵² hūrīler: HH havrā

⁵⁵³ ve şular revān olur ve güller açılır ve hūriler sevilmege başlar: Dİ -

⁵⁵⁴ cennetüñ: Dİ, HM, HHM cennet

⁵⁵⁵ kemālī: HH, HM, HHM kemāl

⁵⁵⁶ Kūr'ānsız: Dİ, HM, HHM Kūr'ānsız cemāl

⁵⁵⁷ olmaz: Dİ, HH bulmaz

⁵⁵⁸ işāret: Dİ, HH mev'ize

⁵⁵⁹ şāhib: Dİ şāhat, HH feşāhat

⁵⁶⁰ ve: Dİ -

⁵⁶¹ deniyye: HHM diniyye

⁵⁶² mağrūr u merdūd u meftūn: Dİ merdūd u meftūn, HH mağrūr meftūn, HHM mağrūr u merdūd u meftūn

⁵⁶³ gör ki: HM görüñ

⁵⁶⁴ Biz onu, akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kur'an olarak indirdik (12/2, Altuntaş 2003: 234).

⁵⁶⁵ nūr: HHM -

⁵⁶⁶ budur: HHM oldur

⁵⁶⁷ rızvān: HHM rızvān buñlaruñ

⁵⁶⁸ Kūr'an ile ola: HHM Kūr'an 'azım ola

Hikāye Hāzret-i İmām ‘Ali razı(15)yallāhu ‘anhdan⁵⁶⁹ mervīdür ki, Qur’ān-ı ‘azīm⁵⁷⁰ āyātı⁵⁷¹ altı biñ altı yüz altmış altı⁵⁷² (16) āyetdür ve kelimātu yitmiş yidi biñ dört yüz otuz toköz kelimedür (17) ve ħurūfi⁵⁷³ üçyüz altmış beş⁵⁷⁴ biñ ħarfdur. Hāzret-i Bārī celle celālehu (18) kıyāmet günü her kelimeyi⁵⁷⁵ ‘alā ħaddihi ve her ħarfi bir cins-i⁵⁷⁶ tayr lisānında, (19) ‘abda ihsān olınan ni‘meti⁵⁷⁷ ve kendüye virilen ħāleti beyān⁵⁷⁸ ve zikir ider⁵⁷⁹. [10b/1] Mü‘mine bundan ‘azīm lezzāt-ı semā‘ ziyāde olur, eger bir kimesne eydürse ki (2) mürgānuñ ve ħayrınıñ mu‘ayyen tesbīhleri vardır ve *in min şey’in illā* (3) *yesebbuħ*. Pes nice mümkin olur ki böyle iken hem Hāĸ Te’ālāniñ (4) zikir ve tesbīhinde⁵⁸⁰ olalar ve hem mü‘minlerüñ lezzātı için Qur’ān-ı (5) ‘azīmi⁵⁸¹ tertil eyleyeler⁵⁸². [hm11a] Kudret-i Hāĸdan ba‘id olmaz bu ma’nāya şahid (6) oldur ki Resül⁵⁸³-ı Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurur ki⁵⁸⁴: “*Ekremü’l-(7)ħaġġāfe fe innehā ta‘miru büyüteküm ve taġrā’e āħir suretü’l-ħaşr. Fī ħavlehu (8) Te’ālā fī zarar hā.*” Ya’nī, buyuruldu⁵⁸⁵: Ķırlangıca ikrām eyleñ evleriñüzi⁵⁸⁶ (9) ma‘mür iderler⁵⁸⁷ ve Süre-i Hāşruñ āħirini oĸurlar⁵⁸⁸ ve bir diġer⁵⁸⁹ rivāyetde (10) *elħamdüli’llāh* oĸurlar. Pes dünyāda çünkim böyle ola, āħiretde izhār-ı (11) kudret için olmaĸ⁵⁹⁰ cā’izdür.

*Laġife*⁵⁹¹ Qur’ān-ı Kerīm nice cümle⁵⁹² ħulĸiñ kelimātından (12) efzāl olıcaĸ, kıyāmetde⁵⁹³ ehl-i Qur’ān daġı cümle eşnāf-ı ħalĸdan⁵⁹⁴ (13) efzāl ve ikrām olmak me’müldür. Hāberde⁵⁹⁵ faġr-ı ‘ālem ve⁵⁹⁶ seyyid-i benī ādem Hāzret-i (14) Muġammed Muştafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurmışlar

⁵⁶⁹ ‘anhdan: HH ‘anh ħāzretlerinden

⁵⁷⁰ ħikāye: Hāzret-i İmām ‘Ali razıya’llāhu ‘anhudan mervīdür ki Qur’ān-ı ‘azīm: HM, HHM -

⁵⁷¹ āyātı: Dİ kelimātu

⁵⁷² altı biñ altı yüz altmış altı: Dİ altı yüz otuz biñ

⁵⁷³ ħurūfi: HHM ħarfi

⁵⁷⁴ beş: HM, HHM -

⁵⁷⁵ kelimeyi: Dİ kelime-i ‘alā, HH -

⁵⁷⁶ bir cins: HHM -

⁵⁷⁷ ni‘meti: Dİ ni‘amı

⁵⁷⁸ beyān: Dİ, HH -

⁵⁷⁹ ider: HM ide

⁵⁸⁰ tesbīhinde: HH tesbīhini edāda olalar

⁵⁸¹ ‘azīmi: Dİ ‘azīm

⁵⁸² tertil eyleyeler: HHM tertil ile

⁵⁸³ resül: HHM sül

⁵⁸⁴ buyurur ki: Dİ, HH buyurdı kim, HM buyurur ki

⁵⁸⁵ buyuruldu: HM buyurdı ki, HHM buyurur kim

⁵⁸⁶ evleriñüzi: Dİ evleriñüz

⁵⁸⁷ iderler: HH iderler

⁵⁸⁸ oĸurlar: HH oĸur

⁵⁸⁹ diġer: Dİ, HHM ġayrı

⁵⁹⁰ olmaĸ: Dİ -

⁵⁹¹ laġife: HM, HHM mev‘ize

⁵⁹² cümle: HH cemī‘

⁵⁹³ kıyāmetde: Dİ kıyāmetde ve

⁵⁹⁴ eşnāf-ı ħalĸdan: HHM eşnāf ħalĸından

⁵⁹⁵ ħaberde: Dİ, HH ħikāye

⁵⁹⁶ ve: Dİ -

ki⁵⁹⁷: “*Men a’tā’l-Ḳur’āne feḳad* (15) *a’fa sūlūsi’n-nūbuvveti.*” Ya’nī, bir⁵⁹⁸ kimseye⁵⁹⁹ ki Ḳur’ān virildiye⁶⁰⁰ derecāt-ı (16) nūbūvvetden aña üç derece virilmişdür⁶⁰¹ ve bi’l-cümle⁶⁰² ehl-i Ḳur’āna hem şevāb-ı (17) enbiyāya ve hem şevāb-ı evliyāya virilür. Ḥazret-i faḫr-ı ‘ālem (18) ve muftaḫir benī ādem Muḫammedül-Muṣṭafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyururlar⁶⁰³ ki: “Bir (19) kimesne⁶⁰⁴ Ḳur’ān’i⁶⁰⁵ yüzine baḳup oḳısa⁶⁰⁶ aña Ḥaḳ Te’ālā evliyā şevābın virür, **(11a/1)** ezber oḳısa⁶⁰⁷ enbiyā şevābın **[hh8b]** virür.

Ḥikāye Ḥafş bin Ğıyāş⁶⁰⁸ (2) raḫmetu’llāh⁶⁰⁹ eydür: Benüm civārumda bir kimse var idi, ğayet fāsıḳ u nā-bekār **[hhm7a]** (3) idi ve ḫalk andan ve şoḫbetinden⁶¹⁰ bīzār idi⁶¹¹. Çün āḫirete rıḫlet (4) itdi⁶¹², anı vāḳı’ada⁶¹³ gördüm. Enbiyā ve evliyā ortasında ‘aleyhimü’s-(5)selām⁶¹⁴ ḫulle giymiş, başında bir münevver ‘imāme ḳonmuş. (6) Aña eytdüm: “Ey fāsıḳ! **[hm11b]** Bu mertebeyi ne ile bulduñ⁶¹⁵?” Eyitdi: “Ḥāmūş⁶¹⁶ ol. (7) Ḳari-i Ḳur’ān fāsıḳ olmaz” Ben⁶¹⁷ eytdüm: “Sen Ḳur’ān⁶¹⁸ bilür misin?” eyitdi: (8) “İki sūre bilürem ancaḳ. Yāsīn-i Şerīf⁶¹⁹ ve Sūre-i Duḫān. Sūre-i (9) Duḫān⁶²⁰ ile cehennemden ḫalāş oldum⁶²¹ ve Sūre-i Yāsīn ile raḫmāna (10) vāşıl oldum.” Çünkim bu iki sūre-i kerīme ile⁶²² bu deñlü sa’ā(11)det müyesser olur⁶²³, naḫar eyle ki sā’ir sūrelerüñ⁶²⁴ mecmū’ıyla ne deñlü devlet (12) ve ‘izzet muḳarrar olur.

⁵⁹⁷ buyurmuşlar ki: Dİ buyurmuş ki, HH buyurmuş kim, HM buyurmuşdur

⁵⁹⁸ bir: Dİ, HM, HHM her

⁵⁹⁹ kimseye: HH, HHM kimesneye

⁶⁰⁰ virildiye: HH virilse

⁶⁰¹ virilmişdür: HM virilür

⁶⁰² ve bi’l-cümle: HM -

⁶⁰³ benī ādem Muḫammedü’l Mustafa şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyururlar ki: HM Hazret-i faḫr-ı kâ’inat yine buyururlar

⁶⁰⁴ bir kimesne: HH -

⁶⁰⁵ Ḳur’ānı: HM, HHM Ḳur’ānuñ

⁶⁰⁶ oḳısa: HH, HHM oḳusa

⁶⁰⁷ oḳısa: HH, HHM oḳursa

⁶⁰⁸ Ğıyāş: HHM ‘Abbās

⁶⁰⁹ raḫmetu’llāh: HH -

⁶¹⁰ ḫalk andan ve şoḫbetinden: HH şoḫbetinden cümle ḫalk

⁶¹¹ idi: HM idiler

⁶¹² rıḫlet itdi: HH rıḫlet eyledi, HHM intiḳāl itdi

⁶¹³ vāḳı’ada: HM vāḳı’amda

⁶¹⁴ ‘aleyhimü’s-selām: Dİ ‘aleyhimü’s-şalavāt ve’s-selām, HH, HM -

⁶¹⁵ bu mertebeyi ne ile bulduñ: HM bu mertebeye ne ile irişdüñ

⁶¹⁶ ol: Dİ, HHM ola

⁶¹⁷ ben: Dİ, HH -

⁶¹⁸ Ḳur’ān: Dİ Ḳur’ānı

⁶¹⁹ Yāsīn-i Şerīf: HM Şerīf

⁶²⁰ Sūre-i Duḫān: HH, HHM -

⁶²¹ ḫalāş oldum: HHM āzād oldum

⁶²² ile: HM, HHM -

⁶²³ sa’ādet müyesser olur: HM, HHM sa’ādete sebeb ola

⁶²⁴ sūrelerüñ: Dİ sūvārıñ, HH, HHM sūrenüñ

Hikāye İbn-i Semmāk rahmetu’llāh eydür⁶²⁵: “Ḳari’-i (13) Ḳur’ān enbiyā ‘aleyhi’s-selām⁶²⁶ ile⁶²⁷ derece-i refi‘de⁶²⁸ berāberdür.” (14) Eyitdiler: “Ne delil ile saña ma‘lüm oldı?” Eyitdi: “Üstādumı (15) rü’yāmda bir ḳubbede gördüm; oturmuş ve yeşil zümrüden⁶²⁹ bir ḳulle (11a/16) giymiş ve kızıl yāḳutdan başına bir tāc ḳonmuş. Şebebin su’āl itdüm⁶³⁰. Eyitdi: “Bu yeşil ḳubbe⁶³¹ fātiḫatu’l-(17)kitābıñ cemālındandır ve bu tāc Sūre-i İhlāşıñdır ki benüm⁶³² başuma (18) ḳonmuşdur ve bu ḳulle Sūre-i Vāḳı‘anuñdur ki baña geydürdiler.” (19) Eyitdüm: “Ben Ḳur’ān-ı ‘azīmi çok oḳuram⁶³³. Ne dirsın baña daḫı bu manşibet⁶³⁴ [11b/1] müyesser olur mı?” Eyitdi: “Eger⁶³⁵ nazār-ı Ḥaḳda⁶³⁶ oḳursañ ki⁶³⁷ ḫalḳıñ riyāsı (2) olmaya, her sūrede böyle bir⁶³⁸ sa’ādete vāşıl olursın ve eger ḫalḳuñ (3) riyāsıyla oḳursañ cümle-i maḫrūmāndan⁶³⁹ olursun. Bu üç (4) sūreyi ben nazār-ı Ḥaḳda şehirlerde⁶⁴⁰ oḳurdum⁶⁴¹. Ḥaḳ Te‘ālā bu sa’ādeti (5) baña erzāni ḳıldı⁶⁴².” Eyitdi: “Ḥaḳ Te‘ālā çünkim āyāt-ı Ḳur’ān zımnında saña bu (6) sa’ādeti [hm12a] müyesser ide⁶⁴³, buyurdı ki⁶⁴⁴

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

(7) Ya‘nī⁶⁴⁵, buyurur ki: “Ḳur’ān-ı ‘azīmi (8) anuñ-çun irsāl itdüm ki oḳuyasız⁶⁴⁶ ve āyāt-ı kirāmanuñ maẓmūnını⁶⁴⁷ (9) bilesiz⁶⁴⁸ ve ol nesneyi⁶⁴⁹ ki dünyāda virdüm ve āḫiretde sizüñ içün⁶⁵⁰ setr (10) idüp⁶⁵¹ ḫāzır itdüm ma‘lüm idinesiz⁶⁵².”

⁶²⁵ eydür: HM -

⁶²⁶ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’müş-şalavāt ve’s-selām, HH -

⁶²⁷ ile: Dİ -

⁶²⁸ derece-i refi‘de: HH, HM, HHM derecede

⁶²⁹ yeşil zümrüden: HH zümrüt

⁶³⁰ sebebini su’āl itdüm: Dİ, HH eyitdüm bu rütbeyi ne ile vāşıl olduñuz

⁶³¹ bu yeşil ḳubbe: HH -

⁶³² benüm: Dİ -

⁶³³ Ḳur’ān-ı ‘azīmi çok oḳuram: Dİ Ḳur’ān-ı ‘azīmi çok oḳurdum, HHM Ḳur’ān-ı ‘azīm oḳurdum

⁶³⁴ manşibet: HM -

⁶³⁵ eger: HHM -

⁶³⁶ ḫaḳda: HH ḫaḳ-çun

⁶³⁷ ki: HH, HHM -

⁶³⁸ bir: Dİ -

⁶³⁹ maḫrūmāndan: HHM maḫrūmatdan

⁶⁴⁰ şehirlerde: HH, HM, HHM şehirde

⁶⁴¹ oḳurdum: Dİ oḳuram, HH, HHM oḳurum

⁶⁴² ḳıldı: Dİ itdi

⁶⁴³ ide: Dİ ider

⁶⁴⁴ Biz onu, akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kur’an olarak indirdik (12/2, Altuntaş 2003: 234).

⁶⁴⁵ ya‘nī: HH -

⁶⁴⁶ oḳuyasız: HH oḳuyasın

⁶⁴⁷ maẓmūnını: HH mefḫūmunı

⁶⁴⁸ bilesiz: HH bilesin

⁶⁴⁹ nesneyi: Dİ, HM nesne

⁶⁵⁰ āḫiretde sizüñ içün: Dİ, HM, HHM āḫiret içün

⁶⁵¹ setr idüp: HH -

⁶⁵² idinesiz: HH idesiz

‘Uq̄d⁶⁵³ lūgatda bağlamakdur⁶⁵⁴. Her nesne ki (11) lāyık olmaya ‘aql anı işlemeğe māni‘ olur, bağlamış gibi olur.’ (12) Haberde⁶⁵⁵ gelmişdür ki⁶⁵⁶, [hh9a] Hāzret-i Muḥammedü’l-Muştafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁵⁷ buyurmuşlar ki: (13) “*Lā-dīnū limen lā ‘aql le hü.*” “‘Aqlı olmayanın dīni yoḡdur.” Didiler ki: “Yā (14) Resūlu’llāh! Dīvāneler cennete girmez mi?” Hāzret-i şalla’llāhu⁶⁵⁸ ‘aleyhi ve sellem (15) buyurdu ki: “Benüm⁶⁵⁹ didigüm ‘aql dīvānelik⁶⁶⁰ zıddı (16) olan⁶⁶¹ degildür, küfrün⁶⁶² zıddı olandır⁶⁶³. Her kim ki münkirātdan⁶⁶⁴ emir-i nehy ‘uq̄kāl ile ve Qur’an-ı ‘azīm (17) naşīhatıyla bağlanmış ola, ol kimesne cemāl-ı Hāḡdan dūr olmaz.”

(18) *Mev’ize* Bu gün nefsüni Hāḡ Te’ālāya⁶⁶⁵ rabṡ eyle ve hırş u hevādan (19) bend eyle ve Qur’an vesīlesi ile⁶⁶⁶ Hāḡ Te’ālānuñ dīnine⁶⁶⁷ peyvend eyle ki⁶⁶⁸ [12a/1] yārın kıyāmet günü sa’ādet⁶⁶⁹ burākı üzre⁶⁷⁰ süvār olup ḡabül-ı⁶⁷¹ (2) iḡbāl ile Hāzret-i Hāḡḡuñ dergāhına⁶⁷² ḡaşd eyle, sür‘at kıl. Ey bende! (3) Her nefis⁶⁷³ ki Hāḡ Teālādan [h̄hm7b] sa’ādet ve ‘ināyet zuhūr idüp (4) tā‘at u ‘ibādet ḡil‘atını giye, ne deñlü şevābı ziyāde⁶⁷⁴ [h̄m12b] olsa terkinde (5) ‘iḡābı ziyāde olur. Hāzret-i seyyidü’l-mürselīn şallallāhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁷⁵ (6) buyurur⁶⁷⁶ ki: “*Leyse fi’n-nāri eşeddü ‘azaben men ḡafaza’l ḡur’āne ve nesihü.*” Ya’nī, (7) hiḡ⁶⁷⁷ cehennemde⁶⁷⁸ ‘azāb yönünden⁶⁷⁹ eşedd olmaz. Şol kimesneden ki (8) Qur’an-ı ‘azīmi⁶⁸⁰ hıfz ide, andan⁶⁸¹ ḡaflet ile unıda ve aḡsar tā ki Qur’an-ı (9) ‘azīm saña yārın ḡuşūmet ide.

⁶⁵³ ‘uq̄d: HH, HM, HHM ‘aql

⁶⁵⁴ bağlamakdur: HM, HHM bilmekdür

⁶⁵⁵ haberde: Dİ ḡadıṡ-i şerifde

⁶⁵⁶ ki: HHM -

⁶⁵⁷ Hāzret-i Muḥammedü’l-Muştafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: HH ḡazret-i ḡāce-i ‘ālim

⁶⁵⁸ ḡazret-i şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: HH ḡazret, HM ḡazret-i resūl

⁶⁵⁹ benüm: HH ben, HHM -

⁶⁶⁰ dīvānelik: HM dīvāne ümmetüñ, HHM dīvāneliḡuñ

⁶⁶¹ olan: HH -

⁶⁶² küfrün: Dİ; HH, HHM küfür

⁶⁶³ zıddı olan degildür küfür zıddı olandır: HHM olandır

⁶⁶⁴ münkirātdan: Dİ, HM, HH münkirāt

⁶⁶⁵ Hāḡ Te’ālāya: Dİ Allāh

⁶⁶⁶ vesīlesi ile: HH vesilesiyle

⁶⁶⁷ dīnine: HH -

⁶⁶⁸ ki: HM, HHM -

⁶⁶⁹ sa’ādet: HM sa’ādet birle

⁶⁷⁰ üzre: HHM üzerine

⁶⁷¹ ḡabül-ı: HM ḡabül u

⁶⁷² dergāhına: Dİ dergāhın

⁶⁷³ nefis: Dİ nefside, HHM nefse

⁶⁷⁴ ziyāde: HM -

⁶⁷⁵ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: HH -

⁶⁷⁶ buyurur: Dİ buyurdu

⁶⁷⁷ hiḡ: HH hic

⁶⁷⁸ cehennemde: HHM cehennemden

⁶⁷⁹ yönünden: HM bundan

⁶⁸⁰ Qur’an-ı ‘azīmi: HHM Qur’an-ı ‘azīm

⁶⁸¹ andan: HHM -

Haberde⁶⁸² gelmişdür ki kıyâmet (10) günü bir bölük⁶⁸³ cemâ‘at⁶⁸⁴ getüreler, anlaruñ aḥvâli kendülerine⁶⁸⁵ ḥuşūmet (11) ide. Zâhîde zühdi ḥuşūmet ide ve eyde⁶⁸⁶: “Yâ Allâh! Halka zühd gösterür (12) idi⁶⁸⁷; ammâ benden bir zerre ḥaberi yoğıdı⁶⁸⁸.” Şūfiye şafâsı ḥaşm (13) olur ki: “Beni⁶⁸⁹ halka gösterür idi⁶⁹⁰; ammâ⁶⁹¹ bâtınında⁶⁹² benden i‘râz (14) ider idi⁶⁹³.” ‘Âlime ‘ilmi ḥaşm olur ki: “Benüm ile ‘amel itmezdi”. Ehl-i sūka (15) emâneti⁶⁹⁴ ḥaşm olur. Mâlike mülki ḥaşm⁶⁹⁵ olur ki “Adâlet itmezdi⁶⁹⁶.” (16) Hâk Te‘âlâdan fermân⁶⁹⁷ vârid olur ki: “Her kişi ḥaşmınıñ elin⁶⁹⁸ (17) alup cehenneme dâhil olsun. Çün ‘adl-ı perverdigâr (18) âşikâre⁶⁹⁹ olur, nice ümerâ ve ümenâ⁷⁰⁰ esîr olur ve mazlûmlar ḥaḥkın⁷⁰¹ alır⁷⁰². Nice biñ⁷⁰³ kimesneler (19) işledüğine peşimân olur.

*El-meclisü’r-râbi*⁷⁰⁴ *min kışşa-ı Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm*⁷⁰⁵. Fî kavlehu ‘azze ve celle⁷⁰⁶ [12b/1]

نَحْنُ نَقْصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ [بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنَ الْغَافِلِينَ]

Ḳâle’l-imâm rahmetu’llâhi: “*Meşelü’l-ḳur’âni kemeseli’l(2) mâ’il-câri fi’l-mâ’i ḥayâtün-nüfûsi ve [hh9b] fi’l-ḳur’âni ḥayâtü’l-ḳulûbi*”. Ya‘nî, (3) Ḳur’ân’uñ mişli şu mişlidür. Şuda nefeslere ḥayât vardır⁷⁰⁷, Ḳur’ân’da [hm13a] gönüller ḥayâtı (4) vardır. Şu âsumândan nâzil olur⁷⁰⁸

⁶⁸² haberde: Dİ ḥadîs-i şerîfde

⁶⁸³ bölük: HH -

⁶⁸⁴ cemâ‘at: Dİ, HHM cemâ‘atı

⁶⁸⁵ kendülerine: HM kendülere

⁶⁸⁶ ve eyde: Dİ -

⁶⁸⁷ gösterür idi: HM gösterdi

⁶⁸⁸ yoğıdı: Dİ, HM yoğdı, HHM yoğ idi

⁶⁸⁹ beni: HM -

⁶⁹⁰ şūfiye şafâsı ḥaşm olur ki beni halka gösterir idi: HH -

⁶⁹¹ ammâ: HH zîrâ

⁶⁹² bâtınında: Dİ bâtında

⁶⁹³ ider idi: Dİ iderdi

⁶⁹⁴ emâneti: HHM emâmeti

⁶⁹⁵ ḥaşm: Dİ -

⁶⁹⁶ itmezdi: Dİ, HH itmez idi

⁶⁹⁷ fermân: HM -

⁶⁹⁸ ḥaşmınıñ elin: HH ḥaşmıñ elin, HM ḥaşmını

⁶⁹⁹ âşikâre: HH -

⁷⁰⁰ ümerâ vü ümenâ: HH, HM ümerâ, HHM emr

⁷⁰¹ ḥaḥkın: HM mazlûmlaruñ ḥaḥkını

⁷⁰² alır: HH alup

⁷⁰³ nice biñ: Dİ, HM, HHM nice

⁷⁰⁴ râbi‘: Dİ, HHM sâdis

⁷⁰⁵ min kışşa-ı Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm: Dİ, HM, HHM -

⁷⁰⁶ Sana bu Kur’an’ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/3 Altuntaş 2003: 234).

⁷⁰⁷ şuda nefeslere ḥayât vardır: Dİ, HM şuda nefesler ḥayâtı vardır, HHM nefesleri ḥayâtı vardır

⁷⁰⁸ Uyarıcılardan olası diye onu güvenilir Ruh (Cebraîl) senin kalbine apaçık Arapça bir dil ile indirmiştir (26/193, Altuntaş 2003: 374).

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ

Qur'an dağı semādan nāzil olur⁷⁰⁹ ve dağı şu (5) katre katre indi⁷¹⁰ *mā enzele illā biķadirin ma'lūm*. Eger bir def'ada⁷¹¹ (6) nāzil olsa, yir taħammül itmezdi⁷¹², zāyi' olurdu⁷¹³. Kezālik Qur'an-ı (7) 'azīm āyet āyet nāzil oldu, eger bir def'ada⁷¹⁴ nāzil olsa⁷¹⁵ gönüller taħammül itmez⁷¹⁶ ve (8) tākāt getüremezdi^{717 718}.

فَلَا أُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ [وَأِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ]

Şunıñ⁷¹⁹ şıfatı taħāretdür; (9) çünkim cisme necāset bulaşa şu pāk ider. Kezālik Qur'an-ı 'azīmüñ (10) dağı şıfatı⁷²⁰ taħāretdür; çünkim⁷²¹ bir bende⁷²² günāh eyleye⁷²³ ve gıybet ve müsāviyle⁷²⁴ (11) murdār ola⁷²⁵, Qur'an-ı 'azīm cemālına nażar anı⁷²⁶ pāk ider⁷²⁷

[إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا] فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ (12) اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ

[وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا]

ammā şuya nażar itmek⁷²⁸ göz nūrın ziyāde ider⁷²⁹. (13) Kezālik Qur'an-ı 'azīme nażar itmek hem göz⁷³⁰ nūrın ziyāde ider ve hem kılba (14) ziyā virür⁷³¹ ve rüşinālık virür ve her nesneniñ⁷³²

⁷⁰⁹ Qur'an dağı semādan nāzil olur: Dİ -

⁷¹⁰ indi: Dİ nāzil oldu

⁷¹¹ def'ada: Dİ def'a

⁷¹² itmezdi: HH, HHM itmez idi

⁷¹³ olurdu: Dİ, HM olur idi

⁷¹⁴ def'ada: Dİ def'a

⁷¹⁵ olsa: HHM olsa idi

⁷¹⁶ itmez: HM itmezdi: HH, HHM itmez idi

⁷¹⁷ getüremezdi: Dİ getürmezdi, HHM getüremez, HM getürdi

⁷¹⁸ Yıldızların yerlerine yemin ederim ki, -eğer bilerseniz, gerçekten bu, büyük bir yemindir- (56/75-76, Altuntaş 2003: 527).

⁷¹⁹ şunıñ: HH şuyun

⁷²⁰ dağı şıfatı: HH şıfatı dağı

⁷²¹ çünkim: HHM -

⁷²² bende: HH kıl

⁷²³ eyleye: HH eylese

⁷²⁴ müsāviyle: HHM müsāvi eyleye, HM muşavi eylese

⁷²⁵ ola: HH olur

⁷²⁶ cemālına nażar anı: HH okusa, HM, HHM -

⁷²⁷ Ancak tövbe edip de inanan ve salih amel işleyenler başka. Allah işte onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir (25/7, Altuntaş 2003: 359).

⁷²⁸ itmek: Dİ -

kıymeti vardır illā (15) şunıñ⁷³³ yoǵdur⁷³⁴; hassāsiyyeti içün degildür, belki⁷³⁵ nefāseti içündür. Zırā şu sebeb-i (16) hayātdır, cümle dünyānuñ mālını virseñ bir sâ'at hayāta ve şıḥhata (17) kıymet olmaz. Kezālik kitābu'llahuñ daḥı⁷³⁶ kıymeti olmaz. Zırā Qur'an-ı 'azīm (18) 'azābdan ḥalāş olup cennete girmege sebebdür, hiç bir şey buña kıymet (19) olmaz⁷³⁷.

*Hikāye*⁷³⁸ İbn-i Semmāk rażıya'llāhu 'anh [hm13b] meclisünde⁷³⁹ bir sâ'il ıķalkup [hhm8a] [13a/1] eyitdi: "Ey şeyḥ! Baña ḥalkdan⁷⁴⁰ bir miǵdār aǵçe iste⁷⁴¹." Şeyḥ ıķuddise şırrahu⁷⁴² eyitdi: (2) "Qur'an-ı 'azīm bilür misin?" Sâ'il eyitdi: "Süre-i Fātiḥayı bilürem⁷⁴³." "Oǵu⁷⁴⁴" didi. Sâ'il⁷⁴⁵ (3) ğayet ile⁷⁴⁶ gökçek oǵdı. Şeyḥ ıķuddise şırrahu eyitdi: "Bunuñ şevābın baña (4) vir⁷⁴⁷, saña bir dirhem vireyem⁷⁴⁸. Belki her ne şey'e⁷⁴⁹ mālİK isem naǵd ve (5) 'aǵār ve menǵuldan cümlesin saña teslīm ideyem⁷⁵⁰." Sâ'il eyitdi: "*cennetüke* (6) *li en es'eleke dirhemen 'alā sebili'l-iftikār lā li en ebī'a kelāme meliki'l-(7)Cebbāri.*" [hh10a] Ya'nı, "Ben bunda iftikār içün bir dirhem isteyü geldüm, yoḥsa (8) mülk-i Cebbārıñ kelāmını bey' itmege gelmedüm."

Çün ol faǵır mescidden (9) ıķıķup⁷⁵¹ menziline teveccüh itdi, ḥānesi ba'İd idi, yolda giderken⁷⁵² yaǵmur ve ıķar yaǵdı. (10) Ol derviş⁷⁵³ bir körḥāneye şıǵındı. Ol sâ'at bir süvār⁷⁵⁴ geldi; (11) yeşil tonlar⁷⁵⁵ giymiş, önünde eger ıķaşına⁷⁵⁶ bir kİse ıķomış. Gelüp selām (12) virdi ve didi ki⁷⁵⁷: "Sen ol

⁷²⁹ ziyāde ider: HM artturur

⁷³⁰ göz: HH gözün

⁷³¹ ziyā virür: HH, HM, HHM binā

⁷³² nesneniñ: HM nesne

⁷³³ şunıñ: HH şuyunıñ suyun

⁷³⁴ yoǵdur: Dİ, HH -

⁷³⁵ belki: HM -

⁷³⁶ daḥı: Dİ -

⁷³⁷ kezālike kitābu'llahuñ daḥı kıymeti olmaz zırā Qur'an-ı 'azīm azābdan ḥalāş olup cennete girmege sebebdür hiç bir şey buña kıymet olmaz: HHM -

⁷³⁸ hikāye: HM, HHM ıķışsa

⁷³⁹ meclisünde: Dİ, HH, HM meclisde

⁷⁴⁰ ḥalkdan: HH, HM, HHM -

⁷⁴¹ iste: HH iste didi, HHM isteyivir

⁷⁴² şeyḥ ıķuddise şırrahu: HH ıķuddise şırrahu el 'azİZ, HM şeyḥ

⁷⁴³ bilürem: HH, HM, HHM bilürem didi

⁷⁴⁴ oǵu: HH, HM oǵı

⁷⁴⁵ sâ'il: HM -

⁷⁴⁶ ğayet ile: HH ğayetde, HM, HHM ğayet

⁷⁴⁷ vir: HH baǵışla

⁷⁴⁸ vireyem: HM vireyin

⁷⁴⁹ her ne şey'e: HM, HHM her neye

⁷⁵⁰ teslīm ideyem: HH teslīm ideyin, HM vireyin

⁷⁵¹ ıķıķup: Dİ ıķıķdı, HM -

⁷⁵² giderken: Dİ, HH, HHM -

⁷⁵³ derviş: HH faǵır

⁷⁵⁴ süvār: HH atlu

⁷⁵⁵ tonlar: HHM donlar

⁷⁵⁶ ıķaşına: HH, HM, HHM ıķaşında

⁷⁵⁷ ve didi ki: Dİ didi ki, HM eytdi

kimesne misin⁷⁵⁸ ki kelām-ı rabbu'l-'izzeti (13) dünyā metā'ına⁷⁵⁹ şatmadıñ?" Eyitdi: "Benüm" "Ol kīseyi aña virdi ve didi ki (14) bunu mühimiñe şarf eyle; çünki tamām ola, yine benden taleb (15) eyle." "Sen kimsin?" didi⁷⁶⁰. Eyitdi: "ene yaqinūke billāhi." Ya'nī, (16) "Ben senūñ Hāzret-i vācibū'l-vücūda olan⁷⁶¹ yaqıñıñam." (17) didi. Ol derviş ol bedreyi dökdi⁷⁶², on (18) biñ dirhem buldı⁷⁶³. Bir cānibinde Sūre-i İhlāş [hm14a] yazılmış ve bir (19) yüzinde Sūre-i Fātiḥatu'l-kitāb yazılmış.

İşāret⁷⁶⁴ [13b/1] Niçe bir dünyāya rağbet idesin ve ḥalq ile ticāret idesin⁷⁶⁵. Kārını (2) oñar ve Ḥaḳ Te'ālā ile mu'āmele eyle *ḥılkatüküm lituruḥū a'la lā ribihā 'aleyküm*. (3) Herkes ki yüzini ḥalquñ mu'āmelesinden tayy ide⁷⁶⁶, dünyā ve āḫiretde (4) Ḥaḳ Te'ālā ile⁷⁶⁷ mu'āmele ide, iki 'ālem aña müsahḥar olur⁷⁶⁸

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

(5) Qur'ānıñ üç şıfatı vardır: Faşālet ve cezālet ve ṭarāvet. Mādām ki (6) cān tendedir, bunlardan ḥālī degildir. Anuñ-çun⁷⁶⁹ dinildi ki Qur'an'ın mişli (7) şudur ve Ḥaḳ Te'ālānuñ çok ni'metleri vardır; lākin şu cümle ni'metlerūñ (8) eyüregidir⁷⁷⁰ ve Qur'an-ı 'azimde çok kıssaş vardır, cümlesinden kıssa-ı (9) Yūsuf 'aleyhi's-selām aḥsendür. Ḥaḳ Te'ālā bir nice nesneye aḥsen didi⁷⁷¹ (10)⁷⁷²

﴿ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ

لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ﴾ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

ve Qur'an-ı 'azıme aḥsen didi⁷⁷³:

⁷⁵⁸ kimesne: HH kimse

⁷⁵⁹ dünyā metā'ına: Dİ ḥiṭām-ı dünyāya

⁷⁶⁰ didi: HH -, HM, HHM didüm

⁷⁶¹ olan: HH, HM, HHM -

⁷⁶² bedreyi dökdi: HH kīseyi döküp

⁷⁶³ buldı: Dİ, HH çıkdı

⁷⁶⁴ işāret: HHM mev'ize

⁷⁶⁵ idesin: Dİ eyleyesin

⁷⁶⁶ ide: HH, HM, HHM itdi

⁷⁶⁷ Ḥaḳ Te'ālā ile: HHM Ḥaḳ ile, HM Ḥaḳkla

⁷⁶⁸ Biz onu, akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kur'an olarak indirdik (12/2, Altuntaş 2003: 234).

⁷⁶⁹ anuñ-çun: HHM anuñ çün

⁷⁷⁰ cümle ni'metlerūñ eyüregidir: HH lākin şu cümleñ eyüsidür, HHM cümle ni'metlerūñe yüregidir

⁷⁷¹ didi: HH buyurdı

⁷⁷² Sonra bu az suyu "alaka" haline getirdik. Alakayı da "mudga" yaptık. Bu "mudga"yı da kemiklere dönüştürdük ve bu kemiklere de et giydirdik. Nihayet onu bambaşka bir yaratık olarak ortaya çıkardık. Yaratılanın en güzeli olan Allah'ın şāni ne yücedir! (23/14, Altuntaş 2003: 341).

⁷⁷³ Allah sözün en güzelini, birbiriyle uyumlu ve bıkmadan tekrar tekrar okunan bir kitap olarak indirdi. Rablerinden korkanların, bu kitabın etkisinden tüyleri ürperir, derken hem bedenleri ve hem de gönülleri Allah'ın

اللَّهُ نَزَلَ (11) أَحْسَنَ الْحَدِيثِ [كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَتَانِي تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضِلِلْ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ]

ve ezāna⁷⁷⁴ daḥı⁷⁷⁵ aḥsen didi^{776,777}:

[و] مَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى (12) اللَّهِ [وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ]

ve İslāma aḥsen didi^{778,779}:

(وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ (13) وَجْهَهُ لِلَّهِ [وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا]

İllā şūret-i ādeme aḥsen didi⁷⁸⁰:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

ve ādem [hh10b] oğlunū⁷⁸¹ şekline gökçek⁷⁸² didi⁷⁸³: *ve şuvvereküm fe aḥsene* (15) *şuvvereküm*
ve kendinūñ cezāsına aḥsen didi^{784,785}:

zikrine ısınıp yumuşar. İşte bu Kitap, Allah'ın, dilediğini kendisiyle doğru yola ilettiği hidayet rehberidir. Allah kimi de saptırırsa artık ona yol gösteren olmaz (39/23, Altuntaş 2003: 460).

⁷⁷⁴ ezāna: HH ezān-ı şerīfe

⁷⁷⁵ daḥı: Dİ, HH, HM -

⁷⁷⁶ didi: Dİ buyurdu

⁷⁷⁷ Allah'a çağırın, salih amel işleyen ve "Kuşkusuz ben müslümanlardanım" diyenden daha güzel sözlü kimdir? (41/33, Altuntaş 2003: 479).

⁷⁷⁸ didi: HH buyurdu

⁷⁷⁹ Kimin dini, iyilik yaparak kendini Allah'a teslim eden ve hakka yönelen İbrahim'in dinine tabi olan kimsenin dininden daha güzeldir? Allah İbrahim'i dost edindi (4/125, Altuntaş 2003: 97).

⁷⁸⁰ Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık (95/5, Altuntaş 2003: 596).

⁷⁸¹ oğlunūñ: HH oğlanları

⁷⁸² gökçek: HH ahsen

⁷⁸³ didi: HM -

⁷⁸⁴ didi: HH buyurdu

⁷⁸⁵ (Bütün bunları) Allah, kendilerini yaptıklarının en güzeli ile mükafatlandırın ve lütfundan onlara daha da fazlasını versin diye (yaparlar). Allah dilediğini hesapsız olarak rızıklandırır (24/38, Altuntaş 2003: 354).

لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ (16) مَا عَمِلُوا [ا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ

[حِسَابٍ]

Ḳıssa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma⁷⁸⁶ [hm14b] aḥsen didi⁷⁸⁷:(17)

نَحْنُ نَفْصٌ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ [بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِن كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ

[لَمِنَ الْعَافِلِينَ]

⁷⁸⁸ Evvel didük ki⁷⁸⁹ kendi şān‘ına aḥsen⁷⁹⁰ [hmm8b] (18) didi. Zīrā her kişi ki⁷⁹¹ ‘amel ider, āletle ‘amel ider⁷⁹²; Bārī Te‘ālā celle zikrehu ālete (19) muḥtāc degildür ve her kişi kim ‘amel itse⁷⁹³ bir nesneden ider; Ḥaḳ Te‘ālā⁷⁹⁴ [14a/1] yüz biñ ‘ālemi⁷⁹⁵ murād itse ‘ademden vücūda getirür ve herkes⁷⁹⁶ ki (2) bir nesne⁷⁹⁷ icād ider, yā çalab-ı menfa‘at⁷⁹⁸ için ider ve⁷⁹⁹ ya def‘-i⁸⁰⁰ mazarrat (3) için ider. Ben her gün ve her gice şāni‘üm. Ne itmekde⁸⁰¹ menfa‘at ve (4) ne itmemekde⁸⁰² mazarrat ḥāşıl olur ve şūret-i naḳş iden karanlıkda (5) nūra muḥtāc olur; ammā Rabbu’l-‘Ālemīn⁸⁰³ gicede niçe biñ şūret naḳş (6) ider, zūlmet-i bāḥında⁸⁰⁴ ve gice qarānūsında aşlā⁸⁰⁵ nūra muḥtāc olmaz ve naḳkaş (7) envā‘ı elvāna⁸⁰⁶ muḥtācdur; Allāhu Te‘ālā⁸⁰⁷ bu deñlü⁸⁰⁸ nuḳūş-ı ḥasene ve revāyih⁸⁰⁹ (8) ve elvān-ı laḫīfe ḥulḳ ider ve nebāt ve ezhārda olan elvān-ı (9) laḫīfe ve revāyih-i şerīfe ne yirden geldügin kimesne bilmez ve her ḥayvān (10) kimi ıssı ve kimi şovuk ve ıssı bedene şovuk nefes ile rāḫat virür. Ne el (11) ve ne

⁷⁸⁶ ‘aleyhi’s-selāma: Dİ ‘aleyhimü’s-şalavāt ve’s-selām

⁷⁸⁷ didi: HH buyurdu

⁷⁸⁸ Sana bu Kur’an’ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/3, Altuntaş 2003: 234).

⁷⁸⁹ evvel didük ki: HH ol

⁷⁹⁰ aḥsen: HHM -

⁷⁹¹ ki: Dİ , HH kim

⁷⁹² ‘aletle ‘amel ider: HHM -

⁷⁹³ itse: HM, HHM ider

⁷⁹⁴ Te‘ālā: HH ḥazretleri

⁷⁹⁵ ‘ālemi: Dİ ‘ālem

⁷⁹⁶ herkes: HH her kişi

⁷⁹⁷ nesne: HH nesneyi

⁷⁹⁸ menfa‘at: HH, HM menāfi‘

⁷⁹⁹ ve: Dİ -

⁸⁰⁰ için ider ve yā def‘i: HHM -

⁸⁰¹ itmekde: Dİ, HH itmede, HHM itmemekde

⁸⁰² itmemekde: HH itmemede

⁸⁰³ Rabbu’l-‘Ālemīn: HH Ḥazret-i Rabbu’l-‘Ālemīn

⁸⁰⁴ zūlmet-i bāḥında: HH, HM zūlmet bāḥınında, HHM bāḥın-ı zūlmetde

⁸⁰⁵ aşlā: Dİ hiç

⁸⁰⁶ elvāna: HH elvānla nuḳūşa

⁸⁰⁷ Allāhu Te‘ālā: HH Ḥaḳ Te‘ālā ḥazretleri, HHM Allāh

⁸⁰⁸ deñlü: HH deñli

⁸⁰⁹ revāyih: HH -

‘uzuv zāhirdür; çünkim benüm şun‘um bî-âlet ve bî-müddetdür ve bilā-māye(12)dür, öyle benüm⁸¹⁰ şun‘um cümleden zībādur^{811 812}

[ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْقَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ] فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

(13) *Hikāye* Bir ulu kimesneye⁸¹³ su‘āl itdiler ki⁸¹⁴ “Ḥāluñ⁸¹⁵ nicedir?” Eytidi: [hm15a] “Ḥālet-i (14) ‘aşqda⁸¹⁶ şāni‘ün şun‘ına ‘aşıqam, zīrā şun‘ın ḥüsni şāni‘ün⁸¹⁷ ḥüsüne (15) delālet ider.

Nu‘mān bin Beşir rahmetu’llāh⁸¹⁸ eydür: “Aqşā-yı Rūmda bir (16) cāriye-i ḥüsna gördüm ve aña muḥkem nazar itdüm. “Baña eyitdi⁸¹⁹: “Senün (17) ḥüdāvendin ḥarāma nazarı⁸²⁰ nehy itmedi mi?” “Ben eyitdüm: “Ben⁸²¹ agyāra nazar itmedüm, belki (18) şāni‘ün şun‘ına baqtdum. Her kim şāni‘ ile āşinālık itmişdür, şun‘ına (19) nazar itmek gözün ve gönlin⁸²² münevver ider⁸²³.” Ol cāriye [hh11a] eyitdi: “Ḥasbi eyyuhā’l-racul” [14b/1] [hmm14b] “Yüri ey ricl! Ben imān getürdüm ol şāni‘e ki sen anın (2) şun‘ına nazar itdün.”

İkinci⁸²⁴, kendi kelāmına aḥsen didi⁸²⁵.

اللَّهُ (3) نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا [مُنْتَسَابَهَا مَتَانِي تَفْسَعِرُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضَلِّلْ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ]

⁸¹⁰ benüm: Dİ, HM, HHM -

⁸¹¹ zībādur: HH benüm şunum a‘lādur, HHM zībā olur

⁸¹² Sonra bu az suyu “alaka” haline getirdik. Alakayı da “mudga” yaptık. Bu “mudga”yı da kemiklere dönüştürdük ve bu kemiklere de et giydirdik. Nihayet onu bambaşka bir yaratık olarak ortaya çıkardık. Yaratılanın en güzeli olan Allah’ın şāni ne yücedir! (23/14, Altuntaş 2003: 341).

⁸¹³ kimesneye: HH kübarādan birine, HM kimseye, HHM kimse

⁸¹⁴ ki: Dİ, HHM kim

⁸¹⁵ ḥaluñ: Dİ, HH ḥāl

⁸¹⁶ ‘aşqda: HM ‘aşqdan, HHM ‘aşkuñ

⁸¹⁷ şāni‘ün: HM ḥālikuñ

⁸¹⁸ rahmetu’llāh: HH ḥazretleri

⁸¹⁹ eyitdi: Dİ nazar itdi

⁸²⁰ nazarı: HH nazar etmegi

⁸²¹ ben: HHM -

⁸²² gözün ve gönlin: HH gözünü ve gönlini, HM gözün ve gönlin nürünü

⁸²³ ider: Dİ -

⁸²⁴ ikinci: HM, HHM bir dağı

⁸²⁵ Allah sözün en güzelini, birbiriyle uyumlu ve bıkmadan tekrar tekrar okunan bir kitap olarak indirdi. Rablerinden korkanların, bu kitabın etkisinden tüyleri ürperir, derken hem bedenleri ve hem de gönülleri Allah’ın zikrine ısınıp yumuşar. İşte bu Kitap, Allah’ın, dilediğini kendisiyle doğru yola ilettiği hidayet rehberidir. Allah kimi de saptırırsa artık ona yol gösteren olmaz (39/23, Altuntaş 2003: 460).

Ya'nî, “benüm⁸²⁶ kelāmum kelimātuñ aḥsenidür. (4) Zîrâ emir ü⁸²⁷ nehy ve va'id u va'id ve sevâb u 'iḳâb vaşl u faşl (5) ve 'ibret ve ḥikmet anda mevcüddür. Cemî'en ḥikmet-i ḥükemâ ve 'ulûm-ı 'ulemâ (6) ki 'âlemde mazḥardır, âyât-ı Ḳur'ân'ın bir âyetinde⁸²⁸ muzmerdir.” Eyitdi⁸²⁹: (7) “*El Ḳur'ānu baḥrun 'amiḳun lā yüdrikuğavruhu yaşni.*” Ya'nî, buyurdu ki: “Ḳur'ân bir deriñ (8) baḥir⁸³⁰ gibidür ki⁸³¹ nihâyeti yokdur ve anda biñ 'ilim vardır⁸³², her 'ilme⁸³³ biñ (9) 'aḳıl lâzımdur ki ḥaḳıḳatı fehm olına.”

Üçüncü⁸³⁴ dîn-i İslâma aḥsen didi⁸³⁵: (10)⁸³⁶

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجَهَهُ لِلَّهِ [وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ
اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا]

Zîrâ İslâmuñ binâsı neẓâ(11)fet⁸³⁷ üzredir⁸³⁸. [hm15b] “*Men ḳâne fî evveli dîvānihi ḥayrun ve fî aḥiri dîvānihi ḥayrun (12) gaḑere mā beyne'l-ḥayrînin.*” Ya'nî, bir kimesneniñ dîvân-ı evvelinde⁸³⁹ ve aḥirinde ḥayır olsa, (13) iki ḥayır mâbeyninde olan yarlığanur. Buña delîl budur ki; ḳıyâmetde (14) sâwir ümmetüñ 'ulemâsı ne deñlü kimseye⁸⁴⁰ şefâ'at iderse⁸⁴¹, bu⁸⁴² ümmetüñ enbiyâsı⁸⁴³ [hbm9a] (15) ol ḳadar ḳişiye⁸⁴⁴ şefâ'at ider⁸⁴⁵ ve sâwir ümmetüñ⁸⁴⁶ enbiyâ 'aleyhimü's-selâmi⁸⁴⁷ (16) ne ḳadar kimesneye şefâ'at iderse, bu ümmetiñ 'ulemâsı ol ḳadar ḳişiye (17) ve cemî' 'ulemâ ve⁸⁴⁸ enbiyâ

⁸²⁶ benüm: HM, HHM -

⁸²⁷ ü: Dİ -

⁸²⁸ âyetinde: Dİ âyetindedür

⁸²⁹ eyitdi: HHM -

⁸³⁰ baḥir: HH deryâ

⁸³¹ ki: Dİ -

⁸³² vardır: HHM ve her 'ilm vardır

⁸³³ 'ilme: HH 'ilmüñ, HHM 'ilim

⁸³⁴ üçüncü: HM, HHM bir daḳı

⁸³⁵ didi: HHM -

⁸³⁶ Kimin dini, iyilik yaparak kendini Allah'a teslim eden ve hakka yönelen İbrahim'in dinine tabi olan kimsenin dininden daha güzeldir? Allah İbrahim'i dost edindi (4/125, Altuntaş 2003: 97).

⁸³⁷ neẓâfet: HH netâfet

⁸³⁸ üzredir: HM, HHM üzerinedür

⁸³⁹ Dîvân-ı evvelinde: HM divâni önünde, HHM dîvân evvelinde

⁸⁴⁰ kimseye: HHM kimesneye

⁸⁴¹ iderse: HM, HHM ider

⁸⁴² bu: HH sâwir

⁸⁴³ enbiyâsı: HH, HHM avâmı

⁸⁴⁴ ol ḳadar ḳişiye: HM ol miḳdâra, Dİ ol miḳdâr, HH -

⁸⁴⁵ ider: HH iderse

⁸⁴⁶ sâwir ümmetiñ: HH, HM, HHM cemî' 'ulemâ ve

⁸⁴⁷ 'aleyhimü's-selâmi: HH -

⁸⁴⁸ cemî' 'ulemâ ve: Dİ sâwir ümmetiñ

‘aleyhimü’s-selām⁸⁴⁹ ne kadar kimesneye (18) şefâ‘at iderse bizim peygamberimiz ‘aleyhi’s-selām⁸⁵⁰ ol kadar efrâda şefâ‘at⁸⁵¹ ider⁸⁵². (19) Şefâ‘atda⁸⁵³ Hağ Sübhâne ve Te‘âlâ bu ümmete bu kadar ihsân idicek [15a/1] ma‘lûm oldu ki dîn-i İslâm ahsen-i edyândır.

Dördüncü, namâz ezânına⁸⁵⁴ (2) ahsen didi. Kavlehu ‘aleyhi’s-selâm: “*El müezzinüne umenâ’u’llâhi fi (3)l-arzi.l.*” Kıyâmetde ehl-i vilâyet ve ehl-i nübüvvet ve ehl-i şehâdet (4) ile haşr olur ve dağı Muhammedü’l-Muştafâ⁸⁵⁵ şallallâhu ‘aleyhi (5) ve’s-selem buyurur ki⁸⁵⁶: “Bir kimesne⁸⁵⁷ bir yıl müezzinlik itse evliyâ ile haşr (6) olur. İki yıl müezzinlik itse⁸⁵⁸ şühedâ⁸⁵⁹ ile haşr olur. Üç yıl (7) müezzinlik itse enbiyâlar⁸⁶⁰ ile haşr olur ve dünyâdan (8) âhirete gitmez, tâ cennetde [hh11b] mağâmın görmeyince. Pes çünkim ezânda bu deñlü (9) fazîletler⁸⁶¹ olıcağ, ezân cümle kelimâtın ahseni olur⁸⁶².

(10) Beşinci, kendi ‘itâ itdüğü cezâyâ⁸⁶³ ahsen didi. (11) Zîrâ bendeniñ ‘ilmi fânîdür⁸⁶⁴ ve Hüdânüñ⁸⁶⁵ virdüğü cezâ bâkîdür. (12) Bâkî fânîden ahsendür. Bir dağı ‘amel yine⁸⁶⁶ Allâhu Te‘âlâdandır⁸⁶⁷, cezâ (13) Hağ Te‘âlânüñ hulkı sebebiyledür⁸⁶⁸. Bir dağı ‘amel mağdûr ve ma‘yübdür, (14) cezâ dâ‘imdür ve gayrı⁸⁶⁹ ma‘yübdür. Bir dağı ‘amel rû‘yü riyâ ile olur, (15) cezâ vaşl-ı likâdur⁸⁷⁰ ve bî-müntehâdur.

Altıncı⁸⁷¹, şüret-i ‘âdeme ahsen didi: (16)⁸⁷²

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَن تَقْوِيمٍ

⁸⁴⁹ ‘aleyhimü’s-selâm: Dİ ‘aleyhimü’s-şalavât ve’s-selâm, HH, HHM -

⁸⁵⁰ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ şalla’l-lâhu ‘aleyhi, HH, HHM -

⁸⁵¹ efrâda şefâ‘at: Dİ ifrâd

⁸⁵² ider: HH eyleye

⁸⁵³ şefâ‘atda: HH, HM, HHM -

⁸⁵⁴ namâz ezanına: HM, HHM namâzuñ ezanına, HH ezâna

⁸⁵⁵ Muhammedü’l-Muştafâ: Dİ Hâzret-i Muhammedü’l-Muştafâ, HH Hâzret-i fağr-ı kâ’inât ‘aleyhi efzalu’s-şalavâtü’s-selâm

⁸⁵⁶ buyurur ki: Dİ buyurdı ki

⁸⁵⁷ kimesne: HH kimse

⁸⁵⁸ itse: HH eylese

⁸⁵⁹ şühedâ: HM şehid, HHM şehidler

⁸⁶⁰ enbiyâlar: Dİ enbiyâ ‘aleyhimü’s-selâm

⁸⁶¹ bu deñlü fazîletler: HH bu kadar fazîlet

⁸⁶² olur: Dİ oldu

⁸⁶³ kendi ‘itâ itdüğü cezâyâ: HH kendü itdüğü cezâyâ: HHM kendi itdüğü i‘taya cezâyâ

⁸⁶⁴ fânîdür: Dİ, HH, HM fânî

⁸⁶⁵ hüdânüñ: Dİ, HM, HHM hüdâ

⁸⁶⁶ yine: Dİ -

⁸⁶⁷ Te‘âlâdandır: HHM Te‘âlâdan olur

⁸⁶⁸ sebebiyledür: HHM sebebiyle

⁸⁶⁹ gayrı: Dİ gayr

⁸⁷⁰ vaşl-ı likâdur: HM vaşl ve likâ

⁸⁷¹ altıncı: HHM -

⁸⁷² Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık (95/4, Altuntaş 2003: 596).

ZİRÂ âdemiñ şüreti (17) gayrı şüretlere beñzemez ve anuñ muşavviri Allāhu Te'âlādur⁸⁷³. Herkes⁸⁷⁴ (18) şüret naqş ider; ammā göz ve kulaq ve hayāt ve kuvvet viremez. Hālîk-ı bî-çün⁸⁷⁵ hâkdan âdemi yaratdı⁸⁷⁶ ve kulaq ve göz ve hayāt ve kuvvet [15b/1] virdi ve dört 'unsuru zabt itdi, tâ kim bileler ki şüret-i âdem (2) cümle şüretlerden a'ceb ve ahsendür. Şüret böyle olıcaq (3) muşavviri⁸⁷⁷ nice olur, mülâhaza eyleñ⁸⁷⁸.

Yedinci, âdem oğlunuñ şü(4)retlerine ahsen didi ve⁸⁷⁹

[خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ]

(5) Cümle⁸⁸⁰ 'âlemde olan bedâyi' ki 'ayândur⁸⁸¹, âdemüñ terkîbinden tayy olmış⁸⁸² (6) ve nihândur⁸⁸³:

وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

Eger cihânda güneş varısa⁸⁸⁴ (7) insânda 'aqlı vardır. Eger mâhtâb varısa⁸⁸⁵ tende 'ilim ârâste (8) olmışdur. 'Âlemde çeşmeler varısa⁸⁸⁶ tende [hm16b] dağı çeşmeler vardır⁸⁸⁷. (9) Eger âlemde tağlar varısa tende dağı kemikler⁸⁸⁸ vardır. Eger âlemde (10) ağaçlar varısa tende dağı kıllar vardır ve bi'l-cümle âlemde her ne vardır⁸⁸⁹, (11) tende dağı vardır⁸⁹⁰

وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

⁸⁷³ Allāhu Te'âlādur: Dİ Haq Te'âlādandur

⁸⁷⁴ herkes: HHM herkesi

⁸⁷⁵ bîçün: HH, HM, HHM niçün

⁸⁷⁶ âdemi yaratdı: HH âdem hulk itdi, HM âdemi itdi

⁸⁷⁷ muşavviri: Dİ muşavver

⁸⁷⁸ muşavveri nice olur mülâhaza eyleñ: HH mülâhaza eyle ki muşavviri nice olur

⁸⁷⁹ Gökleri ve yeri hak ve hikmete uygun olarak yarattı. Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı. Dönüş yalnız O'nadır (64/3, Altuntaş 2003:555).

⁸⁸⁰ cümle: HH cemî'

⁸⁸¹ 'ayândur: HM, HHM 'ibâdetdür

⁸⁸² olmış: HHM olmışdur

⁸⁸³ Kesin olarak inananlar için yeryüzünde ve kendi nefislerinizde birçok alametler vardır. Hâlâ görmüyor musunuz? (51/21, Altuntaş 2003: 520).

⁸⁸⁴ varısa: HH, HHM var ise

⁸⁸⁵ varısa: HH, HHM var ise

⁸⁸⁶ varısa: HH, HHM vardır

⁸⁸⁷ tende dağı çeşmeler vardır: HHM -

⁸⁸⁸ kemikler: HHM kıllar

⁸⁸⁹ her ne vardır: Dİ ne ki vardır, HM her ne varısa

⁸⁹⁰ Kesin olarak inananlar için yeryüzünde ve kendi nefislerinizde birçok alametler vardır. Hâlâ görmüyor musunuz? (51/21, Altuntaş 2003: 520).

ve cümle cān ile diridür⁸⁹¹ ve (12) cān birdür. Kezālik, cümle⁸⁹² ‘ālemi hulk⁸⁹³ iden Hāk Sübhāne ve⁸⁹⁴ Te’ālādür ki birdür, (13) şeriki ve naziri yokdur.

[hbm9b] Sekizinci Hāzret-i Yūsuf ‘aleyhis-selāmuñ⁸⁹⁵ (14) kışşasına ahsen didi⁸⁹⁶:

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ] بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنَ الْعَافِينَ

⁸⁹⁷. Bir cemā‘at (15) müfessirīn⁸⁹⁸ didiler ki: “Bu kışşa kışşaların ‘acibidür ki zīrā zıddını⁸⁹⁹ (16) cem‘ itmişdür; hem⁹⁰⁰ fırkat ve hem vuşlat hem miñnet hem rāḥat ve hem muḥabbet (17) ve hem āfet hem⁹⁰¹ [hh12a] vefā ve hem cefā hem mālik ve hem memlūk ibtidāda bendelik (18) ve āhirinde pādişāhlık⁹⁰², evvel ḥavf ve helākiyyet āhirde devlet ve ‘izzet.

Ol⁹⁰³ ḥaķir (19) ve faķir Altıbarmaķ⁹⁰⁴ eydür: “Bu üslüb çok vāķi‘ olmuşdur⁹⁰⁵, belki ekşeriyyā [16a/1] dünyānuñ ḥālī bu minvāl üzredir. Ahsenül-kışşā olduğu ve Hāk (2) Te’ālā ḥabībine şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem beyān eyledügi ki⁹⁰⁶

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ] بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنَ الْعَافِينَ

(3)⁹⁰⁷ buyurdu. Bir⁹⁰⁸ emirde böyle zikir olındı⁹⁰⁹ ve bu ḥāl dār-ı āḥiretde (4) ‘abd ile mevlā beyninde⁹¹⁰ olan ‘acebdür ki bir faķir ve⁹¹¹ ‘āciz ve ‘āşī ve derdi(5)mend bunda ḥavf idüp⁹¹² āh u vāh ile

⁸⁹¹ diridür: Dİ dir

⁸⁹² cümle: HM, HHM -

⁸⁹³ hulk: Dİ, HM hıfz

⁸⁹⁴ Hāk Sübhāne ve: Dİ Allāhu

⁸⁹⁵ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhimü’ş-şalavāt ve’s-selāmuñ

⁸⁹⁶ ahsen didi: HHM ahsenü’l-kışşā

⁸⁹⁷ Sana bu Kur’an’ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/3, Altuntaş 2003: 234).

⁸⁹⁸ müfessirīn: HH tefsirinde

⁸⁹⁹ zıddını: HH -

⁹⁰⁰ hem: Dİ ve hem

⁹⁰¹ hem muḥabbet ve hem āfet: HH, HM, HHM -

⁹⁰² ve āhirinde pādişāhlık: Dİ miñnet çāh, HM çāh, HHM -

⁹⁰³ ol: HHM -

⁹⁰⁴ barmaķ: HHM parmaķ

⁹⁰⁵ vāķi‘ olmuşdur: HH vāķi‘a‘dur

⁹⁰⁶ eyledügi ki: HH eyledügi, HHM itdi ki

⁹⁰⁷ Sana bu Kur’an’ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/3, Altuntaş 2003: 234).

⁹⁰⁸ bir: Dİ bu

⁹⁰⁹ olındı: HM, Dİ olunmadı, HHM itdi

⁹¹⁰ beyninde: Dİ mābeyninde

hālından kemāl-ı taḥsīl iderse⁹¹³ (6) de ḡayetde ḡavf ve ḡaṣyetdedür⁹¹⁴. Āḡiretde kemāl-ı ‘izzet ve nāz ve sūrūrı⁹¹⁵ (7) dā’im ve sa’ādet bī-nihāye, ni‘met dā’ime üzredir⁹¹⁶. *Allāhümme yesirlenā ve* (8) *livālideynā ve li-cemī’il-mū’minin ve ’l-mū’mināti*.

Her kim ki bunda ḡalk mābeyninde (9) cefāya ṣabr eyleye, yārin maḡberden⁹¹⁷ ḡalkup bāṣından türābı silküp (10) beñzi ṣarı ve ḡözleri giryan ve ḡavfdan ḡöñli⁹¹⁸ ṣaḡ olıcaḡ melā’ike (11) eṣṣāfın alup müteḡayyır iken Ḥaḡ Te’ālā melā’ikeye buyurur ki: “Siz sākin (12) oluñ⁹¹⁹ ki benüm ḡulum nice müddetdür ki ehlinden cüdādur ve maḡberde⁹²⁰ (13) maḡbūsdur.” “*Abdi keyfe ḡālūke?*” “*Ey ḡulum*⁹²¹ ḡālūñ nicedür?” ‘Abd eydür:(14) “*Yā rabbum ḡördüḡüñ ḡibidür*⁹²².” Dūnyā miḡnetlerin nice ḡeḡürdüñ ve mevt (15) ṣarābın nice itdüñ?” Yine evvelki gibi cevāb vire⁹²³. Ḥaḡ Te’ālā (16) buyura ki: “Cümlesin ben bilürem, lākin sen⁹²⁴ söyle senden istimā’ ideyem⁹²⁵.”(17) ‘Abd eydür ki: “*Yā rabbum ben bu*⁹²⁶ deñlü yükler⁹²⁷ ḡekdüüm⁹²⁸ ve ḡoḡ zehirler içdüüm⁹²⁹ (18) ve ḡastalıklar ḡekdüüm⁹³⁰.” Ḥaḡ Te’ālā⁹³¹ buyura ki: “*Bunlaruñ*⁹³² cümlesin ḡördüm.” (19) ‘Abd eydür: “*Yārabbum*⁹³³ bu cümle ile⁹³⁴ ḡizmetüñden⁹³⁵ kesilmedüm ve kimseye ṣikāyet [16b/1] itmedüm.” Ḥaḡ Te’ālā buyurur ki⁹³⁶: “*Ben saña bir ṣıḡḡat*⁹³⁷ virdüm ki min ba’d ḡaṣtelik (2) ḡörmezsin⁹³⁸ ve bir ‘izzet virdüm ki ḡayrı⁹³⁹ zillet vāḡi’ olmaz. Eger dūnyāda⁹⁴⁰ (3) ḡamnāk iseñ feraḡ-ı dā’ime⁹⁴¹ vāṣıl olduñ ve vuṣlat-ı ebediyyeye vāṣıl (4) olduñ.”

⁹¹¹ ve: Dİ -

⁹¹² idüp: HH, HM, HHM -

⁹¹³ kemāl-ı taḡsīl iderse: HH ḡümān idersin, HHM ḡümān ne idesin

⁹¹⁴ ḡaṣyetdedür: HH ḡaṣyetde, HHM ḡaṣyetdendür

⁹¹⁵ sūrūrı: HHM mesrūr

⁹¹⁶ üzredir: HHM üzerinedür

⁹¹⁷ maḡberden: HH maḡberede, HM maḡberde

⁹¹⁸ ḡöñli: HHM ḡöñlüñi

⁹¹⁹ oluñ: HH oluñuz

⁹²⁰ maḡberde: HH maḡberede, HM maḡberde

⁹²¹ ḡulum: HHM ḡullarum

⁹²² ḡibidür: HH gibi

⁹²³ yine evvelki gibi cevāb vire: HM, HHM evvelki cevābı vire

⁹²⁴ sen: Dİ -

⁹²⁵ ideyem: HM ideyin

⁹²⁶ bu: Dİ -

⁹²⁷ yükler: HH yükleri

⁹²⁸ ḡekdüüm: HH ḡeḡürdüüm

⁹²⁹ içdüüm: HH nūṣ itdüm

⁹³⁰ ḡekdüüm: Dİ ḡeḡürdüüm

⁹³¹ Ḥaḡ Te’ālā: HH Ḥaḡret-i Allāh

⁹³² bunlaruñ: HH ṣunlaruñ, HHM ṣunlar ki

⁹³³ yārabbum: HH -

⁹³⁴ ile: Dİ ilen

⁹³⁵ ḡizmetüñden: HM ḡizmetden

⁹³⁶ buyurur: Dİ buyura

⁹³⁷ ṣıḡḡat: HHM naṣıḡat

⁹³⁸ min ba’d ḡaṣtelik ḡörmezsin: HH sen ba’dehu ḡastalıklar ḡörmesin, HHM -

⁹³⁹ ḡayrı: Dİ, HH, HHM ayruḡ

⁹⁴⁰ dūnyāda: Dİ, HH dūn

⁹⁴¹ feraḡ-ı dā’ime: HH buḡün feraḡ-ı dā’ime

*El meclisü'l-hāmis*⁹⁴² sābi‘ min kıṣṣa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām.⁹⁴³ [hh12b] (5) Fī kavlehu Te‘ālā⁹⁴⁴:

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ [بِمَا أُوحِيَإِنَّا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِن كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنَ الْعَافِلِينَ]

Qale’l-imām razıya’llāhu (6) ‘anh: “Beligni bi isnādin ṣaḥīḥin ‘an ‘Ali bin ebī ṭālib raḍıyallāhu anhu sittete eṣyā’ (7) ḥasenün min sitteti’l-‘adli ḥasenün ve lākin mine’l-ümerā’i aḥsenü’s-seḥā’i ḥasenün ve lākin (8) mine’l-fuḳarā’i aḥsenün e’t-tevbeti ḥasenün velāki’n-ne’ş-şebābi aḥsenün el-ḥayā’u (9) fī’l-Ḳur’āni ḥasenün ve kıṣṣa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁹⁴⁵ minhā (10) aḥsene yedullu” ‘aleyhi kavlehu Te‘ālā⁹⁴⁶:

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ [بِمَا أُوحِيَإِنَّا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِن كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنَ الْعَافِلِينَ]

[hm17b] Haḳ Te‘ālā (11) kıṣṣa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma⁹⁴⁷ aḥsen didi. Zırā Yūsuf (12) ‘aleyhi’s-selām⁹⁴⁸ şüret ve sîret yöninden⁹⁴⁹ cümle [hmm10a] ḥalkuñ aḥsenidür. (13) Melāḥat ve şabāḥatda ve ḥulḳ ve ḥilḳatda⁹⁵⁰ cümle ḥalkdan mümtāzdur ve zarāfetde (14) külle şey’in mine’z-zarīfin Melih ve⁹⁵¹ zarīfden her nesne ki gelür⁹⁵² zarīfdür, melihdür. (15) Eyle olsa kıṣṣası daḥı cemī‘ kıṣṣadan aḥsendür. Bāḥuşuş ki (16) ḥikāye iden Allāhu Te‘ālādur.

Ba‘zılar aḥsen-i ḳaşaşı evca‘u-l ḳaşaş (17) ile tefsîr itmişdür. Ya‘nî, cümle kıṣṣalardan⁹⁵³ derd-nākdır. Zırā anda te’dīb-i (18) enbiyā ‘aleyhimü’s-selām⁹⁵⁴ vardır⁹⁵⁵ ve ta’zīb-i evliyā ve tehzīb-i (19) bî-gāne ve āşinā vardır, tā kim naẓar iden ider. Ey ‘aceb bir zille ile Ya‘ḳub [17a/1] ‘aleyhi’s-selām⁹⁵⁶

⁹⁴² ḥāmis: Dİ, HH sābi‘

⁹⁴³ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt

⁹⁴⁴ Sana bu Kur’an’ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/2, Altuntaş 2003: 234).

⁹⁴⁵ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt

⁹⁴⁶ Sana bu Kur’an’ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/3, Altuntaş 2003: 234).

⁹⁴⁷ ‘aleyhi’s-selāma: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāta, HM kıṣṣa-ı Yūsufa

⁹⁴⁸ zırā Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: HH, HHM -

⁹⁴⁹ sîret yöninden: HH sîretde

⁹⁵⁰ ḥulḳ ve ḥilḳatda: Dİ ḥilḳatda, HHM ḥalk ve ḥulḳda

⁹⁵¹ ve: Dİ, HHM -

⁹⁵² ki gelür: Dİ -

⁹⁵³ kıṣṣalardan: Dİ kıṣṣalardan

⁹⁵⁴ ‘aleyhimü’s-selām: Dİ ‘aleyhimü’s-şalavāt ve’s-selām, HH -

⁹⁵⁵ vardır: HH -

⁹⁵⁶ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

gibi kimesneye bu kadar derd ve⁹⁵⁷ firāk ve bükā ve iştīyāk (2) vāki‘ oldı ve Yūsuf ‘aleyhi’s-selām gibi kimesneye⁹⁵⁸ bu deñlü melāhat ile qarındaş(3)ları bu deñlü⁹⁵⁹ te’zīb itdiler; Zelīhāya⁹⁶⁰ Mısrı hātūnları mābeyninde bu deñlü şöhet⁹⁶¹ (4) vāki‘ oldı, tā kıyāmet güninde⁹⁶² şol⁹⁶³ kimesnenüñ ki defteri zellāt ile māl-a-māl (5) ve günāh ile siyāh ola hāl nice olur fikir eyle.

Ya’küb ‘aleyhi’s-(6)selāmuñ⁹⁶⁴ [hm18a] zellesi ve haṭāsı bu idi, dirler ki bir cāriye aldı. Cāriye(7)niñ dört yaşında bir oğlancuğı var idi. Oğlanı şatup anasından⁹⁶⁵ (8) ayırdı. Haḫ Te‘ālā anı firākla⁹⁶⁶ mübtelā itdi⁹⁶⁷, tā oğlunuñ⁹⁶⁸ firāk⁹⁶⁹ acısın zevk (9) eyleye.

Mev‘ize⁹⁷⁰ “Ey hullān-ı şafā ve ey⁹⁷¹ ihvān-ı vefā! Derd ü elem firāk elemi (10) kadar elem⁹⁷² yoḫdur, yüz biñ⁹⁷³ kılıc zaḫmından⁹⁷⁴ ziyādedür⁹⁷⁵. Dostuñ⁹⁷⁶ bir sāt dīzārından⁹⁷⁷ (11) cüdā olmak hezārbār kılıc⁹⁷⁸ acısın ve elemi derdinden⁹⁷⁹ ziyādedir.

Hikāye⁹⁸⁰ [hh13a] (12) Mūsā kelīmu’llāh ‘aleyhi’s-selā⁹⁸¹m⁹⁸² eydür: “Ey bār-ı ḫüdā! Biñ (13) kerre zehir cür‘asın bī-iḫtiyār Haḫ talebinde nüş itdüm. Hażret-i⁹⁸³ peygamber ‘aleyhi’sşalavāt ve (14) sellemün⁹⁸⁴

[قَالَ] هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ [سَأَلْتُكَ بِأَوَّلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا]

didükde vā(15)ki‘ olan acılık mezākın bulmadım”.

⁹⁵⁷ ve: HH -

⁹⁵⁸ kimesneye: Dİ kimesne, HH kimseye

⁹⁵⁹ deñlü: HH kadar

⁹⁶⁰ Zelīhāya: Dİ, HH, HHM Zelīhā

⁹⁶¹ şöhet: HM şöhet ile

⁹⁶² güninde: HH günü

⁹⁶³ şol: Dİ, HM, HHM her

⁹⁶⁴ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’sşalavāt ve’s-selāmuñ

⁹⁶⁵ oğlanı şatup anasından: HH cariyeyi şatup oğlundan

⁹⁶⁶ firākla: Dİ, HH firāk ile

⁹⁶⁷ itdi: Dİ eyledi

⁹⁶⁸ oğlunuñ: Dİ oğul

⁹⁶⁹ firāk: HHM firākı

⁹⁷⁰ mev‘ize: HH işāret

⁹⁷¹ ey: Dİ -

⁹⁷² kadar elem: HHM -

⁹⁷³ yüz biñ: Dİ -

⁹⁷⁴ zaḫmından: HHM zaḫmetinden

⁹⁷⁵ ziyādedür: Dİ, HH -

⁹⁷⁶ dostuñ: HH, HM, HHM dost

⁹⁷⁷ dīzārından: HH dostdan, HHM derd ü eleminden

⁹⁷⁸ kılıc: HH, HM, HHM -

⁹⁷⁹ derdinden: HH, HM, HHM -

⁹⁸⁰ hikāye: Dİ, HM, HHM kışşa

⁹⁸¹ Adam, “İşte bu birbirimizden ayrılmamız demektir” dedi. “Şimdi sana sabredemediğin şeylerin içyüzünü anlatacağım.” (18/78, Altuntaş 2003: 301).

⁹⁸² ‘aleyhi’s-selām: Dİ şalavata’llāhi ‘ala nebiyyinā

⁹⁸³ Hażreti: HM -

⁹⁸⁴ ‘aleyhi’sşalavāt ve’s-sellemün: Dİ şalla’llāhu ‘aleyhi ve’s selāmuñ

*Nükte*⁹⁸⁵ Mūsā ve Hızır ‘aleyhimü’s-selāmuñ⁹⁸⁶ (16) firākı da şa’bdur. Egerçi Ya’küb ve Yūsuf⁹⁸⁷ ‘aleyhi’s-selāmuñ (17) firākı çok müddet idi ve daħı oğlancık vālideyninden⁹⁸⁸ ayrılmak şa’bdur (18) ve nevbeti tavıldür⁹⁸⁹; ammā nihāyeti ve āhiri vardur ve nevbeti vardur⁹⁹⁰ geče ve elemi⁹⁹¹ tamām (19) olur; ammā bir kuluñ müddet-i ‘ömri bükāda ve talebde⁹⁹² dergāh-ı Hākdan⁹⁹³ kabül [17b/1] talebinde⁹⁹⁴, giceler⁹⁹⁵ şiddet ile geče ve gündüzler⁹⁹⁶ zaħmet ile geče⁹⁹⁷ çünkim ecel yaşduğına (2) baş koya, a’dad-ı nefes tamām ola, Hābibu’llāh şallallāhu ‘aleyhi ve sellemiñ⁹⁹⁸ cānibinden (3) ħiṭāb-ı heybet⁹⁹⁹ gele ki ‘*abdī ḥāzā firāķ beyni ve beyneke* dinse *el’ıyāzu bi’llāh* ne kadar (4) firāķdur ki aşlā nihāyeti olmaz¹⁰⁰⁰. *Kışsa* Hāzret-i Ya’küb ‘aleyhi’s-(5)selāmuñ¹⁰⁰¹ ibtilāsına bir sebep buni dimişler ki Hāzret-i Ya’küb ‘aleyhi’s-(6)selām¹⁰⁰² [hm18b] Benī İsrā’il kibārından çok kimesne da’vet idüp¹⁰⁰³ (7) cem’ itdi. Bir derviş ol aradan gečüp giderdi¹⁰⁰⁴, ta’am koħusu¹⁰⁰⁵ burnına girdi. (8) Su’āl itdi, Ya’küb ‘aleyhi’s-selām¹⁰⁰⁶ ol kibār¹⁰⁰⁷ ile taħayyüdinden¹⁰⁰⁸ (9) istimā’ itmedi. Ol derviş nevmiz olup [hhm10b] gitdi. Hāķ Te’ālā melā’ikeye (10) eyitdi ki: “Yā melāiketihî! Gördüñüz mi bu peygamber sādāt-ı¹⁰⁰⁹ ekābir ile meşğul (11) oldu, ol faķir maħrüm ve maħzün gitdi. ‘İzzetüm ve celālüm ħürmeti-çün¹⁰¹⁰ (12) dünyāda aña bir ‘azāb¹⁰¹¹ ideyem ki¹⁰¹² aña beñzer azāb olmasun. (13) Zīrā dünyāda firāķdan eşedd ‘azāb olmaz. Pes ođlunuñ¹⁰¹³ firāķına (14) mübtelā oldu¹⁰¹⁴. Zīrā mevt bir saatda zā’il olur, firāķ niče biñ (15) kerre olur ħalāş olmaz.

⁹⁸⁵ nükte: HHM -

⁹⁸⁶ ‘aleyhimü’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhimü’s-selām

⁹⁸⁷ Ya’küb ve Yūsuf: HH Hāzret-i Ya’küb ve Hāzret-i Yūsuf

⁹⁸⁸ vālideyninden: Dİ, HM vālidinden

⁹⁸⁹ tavıldür: HH taviledür

⁹⁹⁰ vardur: Dİ, HH, HM -

⁹⁹¹ elemi: HH -

⁹⁹² talebde: HH talebinde, HHM -

⁹⁹³ Hāķda: HH Hāķdan

⁹⁹⁴ talebinde: Dİ taleb

⁹⁹⁵ giceler: Dİ kabül-ı taleb giceler, HH talebde dergāh-ı Hāķda kabül-ı taleb giceler

⁹⁹⁶ gündüzler: Dİ giceleri, HH -

⁹⁹⁷ zaħmet ile geče: HH -

⁹⁹⁸ Hābibu’llāh ‘aleyhi ve sellemiñ: HH, HM, HHM -

⁹⁹⁹ ħiṭāb-ı heybet: Dİ ħiṭāb

¹⁰⁰⁰ olmaz: Dİ yoķdur

¹⁰⁰¹ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selāmuñ

¹⁰⁰² ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

¹⁰⁰³ Benī İsrā’il kibārından çok kimesne da’vet idüp: Dİ da’vet idüp Benī İsrā’il kibārından çok kimesne

¹⁰⁰⁴ giderdi: Dİ, HH -

¹⁰⁰⁵ koħusu: HH koħusu

¹⁰⁰⁶ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

¹⁰⁰⁷ kibār: Dİ kār

¹⁰⁰⁸ taħayyüdinden: HH, HM, HHM taħayyüdden

¹⁰⁰⁹ ı : HH ve

¹⁰¹⁰ ħürmeti-çün: HH, HHM ħaķķı-çün

¹⁰¹¹ ‘azab: HH, HHM aña beñzer ‘azab

¹⁰¹² ki: HM ki dünyāda

¹⁰¹³ ođlunuñ: HH ođlunuñ

¹⁰¹⁴ oldu: HHM itdi

*Nükte*¹⁰¹⁵ Hâzret-i Ya‘kûb ‘aleyhi’s-selâm hükmi (16) sehv ile¹⁰¹⁶ sâ’ilüñ âvâzın istimâ‘ itmeyüp¹⁰¹⁷ niçe yıl oğlunuñ¹⁰¹⁸ firâkına (17) mübtelâ oldu. Bir kimesne¹⁰¹⁹ niçe yıllar Hâk Te‘âlânuñ emrinden ve kelâmın¹⁰²⁰ (18) ‘istimâ‘ından imtinâ eyleye¹⁰²¹ ve Hâk Te‘âlânuñ¹⁰²² va‘d u va‘idinden¹⁰²³ ğafil ola, anıñ (19) [hh13b] cezâsı Hâk Te‘âlâdan¹⁰²⁴ firâk-ı câvidâniye mübtelâ olmak havfı vardır¹⁰²⁵ *el‘iyâzu [hm18a] [18a/1] billâh.*

Hâberde¹⁰²⁶ Muḥammed’ül-Muştafâ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem buyurur¹⁰²⁷ ki: “*Lâ yüreddu’s-sâ’ile* (2) *ve in câ’e ‘alâ ferasin.*” Ya’nî sâ’ili redd itmeñ¹⁰²⁸. Eger sizün ḥuzürünüza at ile (3) daḡı gelürse¹⁰²⁹ zâhir esbâbına¹⁰³⁰ nazâr itmeñ¹⁰³¹, resül¹⁰³² giysisiyle geldüğünü¹⁰³³ (4) te’emmül eyleñ. Hâkiqatda ol faķiri redd degildür¹⁰³⁴, belki Ḥüdâyi¹⁰³⁵ reddir. Zîrâ Hâzret-i (5) faḡr-ı ‘âlem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem buyurur¹⁰³⁶ ki: “*Essâyi’lü ‘ale’l-bâbi hediiyetu’llâhi te‘âlâ* (6) [hm19a] *fî arđihi.*” Ya’nî, “Sâ’il senün¹⁰³⁷ sarâyunuñ kapısında ise¹⁰³⁸ Allâhu Te‘âlânuñ hediiyesidür.” (7) Bir kimesne ki¹⁰³⁹ Allâhu¹⁰⁴⁰ Te‘âlânuñ hediiyesine¹⁰⁴¹ lâyiķ olmaya ve iltifâtına şâyeste olmaya redd-i sâ’il ider¹⁰⁴², ķorķu olur¹⁰⁴³. (8) Eger anıñ hediiyesi senün¹⁰⁴⁴ ķatunuñda¹⁰⁴⁵ maķbül ola¹⁰⁴⁶, sen-daḡı anuñ ķatında maķbulsın (9) ve eger hediiyesi senün¹⁰⁴⁷ ķatında merdûd ola, sen daḡı anuñ merdûdısın.

¹⁰¹⁵ nükte: HHM -

¹⁰¹⁶ sehv ile: HH şehvetle

¹⁰¹⁷ itmeyüp: HH itmedi

¹⁰¹⁸ oğlunuñ: HH oğlunuñ

¹⁰¹⁹ kimesne: HM kişi

¹⁰²⁰ kelâmın: HM kelâmını

¹⁰²¹ imtinâ eyleye: Dİ, HM, HHM -

¹⁰²² Hâk Te‘âlânuñ: HH, HM, HHM -

¹⁰²³ va‘d u: HH va‘dı

¹⁰²⁴ Te‘âlâdan: HH Te‘âlânuñ

¹⁰²⁵ vardır: Dİ, HM cezâdur

¹⁰²⁶ hâberde: Dİ, HH ḥadîs-i şerîfde

¹⁰²⁷ buyurur: HH gelmişdür

¹⁰²⁸ itmeñ: HH eylemeñ

¹⁰²⁹ gelürse: HH gelür ise

¹⁰³⁰ esbâbına: HH, HM, HHM esbâba

¹⁰³¹ itmeñ: HH eylemeñ

¹⁰³² resül: Dİ ve suvâl

¹⁰³³ geldüğünü: HH geldüğüne

¹⁰³⁴ degildür: HH degil

¹⁰³⁵ ḥüdâyi: HHM nidâyi

¹⁰³⁶ buyurur: Dİ buyurdu, HH buyururlar

¹⁰³⁷ senün: HM, HHM -

¹⁰³⁸ ise: Dİ, HH, HHM -

¹⁰³⁹ ki: HH -

¹⁰⁴⁰ Allâhu: Dİ Hâk

¹⁰⁴¹ hediiyesine: Dİ hediiye

¹⁰⁴² redd-i sa’il ider: Dİ, HM, HHM-

¹⁰⁴³ ķorķu olur: Dİ, HH -

¹⁰⁴⁴ senün: HM, HHM -

¹⁰⁴⁵ ķatunuñda: HH yanunuñda

¹⁰⁴⁶ ola: HH olursın, HHM olmayasın

¹⁰⁴⁷ senün: HH -

Hadîs-i şerîfde gelmişdür ki¹⁰⁴⁸, (10) Muḥammedül-Muştafâ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁰⁴⁹ Faṭmāniñ (11) rażıya'llāhu anḥānuñ¹⁰⁵⁰ ḥānesine vardı. Gördi ki bir gūşede oturup¹⁰⁵¹ ağlar (12) ve bir gūşede İmām 'Ali rażıya'llāhu 'anh ağlar. Su'al itdi ki¹⁰⁵² "Bu giryeye sebep (13) nedür?" Eyitdiler: "Yā Resūlu'llāh! üç gündür ki ḫapumuza sā'il gelmedi. Ḳorḳumuz (14) oldur ki Ḥaḳ Te'ālā¹⁰⁵³ hediyyesini üzerimizden¹⁰⁵⁴ men' itdi. Ḥavfımız (15) oldur ki nażarını daḫı¹⁰⁵⁵ bizden¹⁰⁵⁶ men' itmiş ola."

Ḥaberde¹⁰⁵⁷ Ḥāzret¹⁰⁵⁸-i Muḥammed (16) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurdu ki: "*Levküntüma 'indellāhi lekāne lā atüküma's-sa'atu*" (17) "Eger Ḥaḳ Te'ālānuñ¹⁰⁵⁹ ḫatında bir menzileñüz var ise şimdicek¹⁰⁶⁰ murād (18) itdügiñiz gelür" didi. Ol anda bir sā'il geldi su'al itdi. Ḥānede (19) üç ḫurş vardı¹⁰⁶¹. Ḥāzret-i imām 'Ali rażıya'llāhu 'anh murād itdi ki birin sā'ile¹⁰⁶² vire [18b/1] ve ikisin Ḥabību'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁰⁶³ öñine¹⁰⁶⁴ vaż' ide¹⁰⁶⁵. Ḥāzret-i sulṫān-ı (2) kevneyn¹⁰⁶⁶ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Üçün¹⁰⁶⁷ daḫı aña¹⁰⁶⁸ vir." 'Ali rażıya'llāhu 'anh¹⁰⁶⁹ üçin (3) daḫı virdi¹⁰⁷⁰. Ḥāzret-i şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁰⁷¹ buyurdu ki: "Bize bir ḡayrısın getir." (4) Ḥāzret-i 'Ali rażıya'llāhu 'anh¹⁰⁷² buyurdu¹⁰⁷³ ki¹⁰⁷⁴: "Ḥānemüzde¹⁰⁷⁵ [hm19b] bundan ḡayrı nesne yoḫdur." (5) Ḥāzret-i Resūl-ı Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁰⁷⁶ buyurdu¹⁰⁷⁷: "Anlar anuñ idi.

¹⁰⁴⁸ hadîs-i şerîfde gelmişdür ki: Dİ hadîs-i şerîfde, HM, HHM ḫaberde

¹⁰⁴⁹ Muḥammedü'l-Muştafâ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Dİ Muştafâ 'aleyhi'ş-şalavāt ve's selām

¹⁰⁵⁰ Faṭmanıñ rażıya'llāhu anḥānuñ: Dİ Faṭmanıñ anḥā, HH Faṭmanıñ rażıyallāhu anḥā

¹⁰⁵¹ oturup: HH, HM, HHM -

¹⁰⁵² itdi ki: HH buyurdu ki

¹⁰⁵³ Ḥaḳ Te'ālā: Dİ Ḥaḳ Tebāreke ve Te'ālā, HM Te'ālānuñ, HH Ḥaḳ Sübhāne ve Te'ālā

¹⁰⁵⁴ üzerimizden: Dİ evimizden

¹⁰⁵⁵ daḫı: HHM -

¹⁰⁵⁶ bizden: Dİ, HH ḳorḳaruz ki, HM -

¹⁰⁵⁷ ḫaberde: Dİ hadîs-i şerîfde

¹⁰⁵⁸ Ḥāzret: HH Muştafā Ḥāzretleri, HM -

¹⁰⁵⁹ Te'ālānuñ: HM, HHM Te'ālā

¹⁰⁶⁰ şimdicek: Dİ şimdije dek, HH şimdi

¹⁰⁶¹ vardı: HH, HHM var idi

¹⁰⁶² sā'ile: Dİ, HM, HHM -

¹⁰⁶³ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: HH -

¹⁰⁶⁴ öñine: HH öñinde

¹⁰⁶⁵ vaż' ide: HM ḳoya

¹⁰⁶⁶ kevneyn: HH risālet

¹⁰⁶⁷ üçün: HM üçüni

¹⁰⁶⁸ aña: HH sā'ile

¹⁰⁶⁹ 'Ali rażıya'llāhu 'anh: Dİ, HH, HHM -

¹⁰⁷⁰ üçin daḫı virdi: HM üçüni de virdi, HHM virdiler

¹⁰⁷¹ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Dİ 'aleyhi'ş-şalavāt ve's sellem, HH Ḥāzret

¹⁰⁷² rażıya'llāhu anḥ: HM -

¹⁰⁷³ buyurdu: HH didi

¹⁰⁷⁴ ki: Dİ -

¹⁰⁷⁵ ḫānemüzde: Dİ, HH, HHM ḫānede

¹⁰⁷⁶ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: HM -

¹⁰⁷⁷ buyurdu: HH -

(6) Bizüm olanlar **[hh14a]** yine¹⁰⁷⁸ yirindedür¹⁰⁷⁹. Hâzret-i imâm ‘Ali razıya’llâhu ‘anh içeri girdi gördi ki (7) üç kuruş kemâkân yirindedür¹⁰⁷⁹ **[hmm11a]** ve üzerlerinde¹⁰⁸⁰ üç şalkım hürmâ konulmuş. Anları alup¹⁰⁸¹ Hâbîb-i (8) Ekrem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemün¹⁰⁸² önüne kodu¹⁰⁸³ Hâzret buyurdu ki: “Bundan gayrı eyü mu‘amele¹⁰⁸⁴ nice olur ki (9) Hâk Te‘âlâ bu¹⁰⁸⁵ mertebe rızık virdi ve berekâtı¹⁰⁸⁶ ve şevâbı üzerimizde¹⁰⁸⁷ (10) bâkî kaldı. Andan Hâzret-i imâm ‘Ali razıya’llâhu ‘anh anları Hâbîb-i Ekremün¹⁰⁸⁸ şalla’llâhu (11) ‘aleyhi ve önüne kodu¹⁰⁸⁹.

Ol hinde bir sâ’il gelüp¹⁰⁹⁰ çirkîn âvâzıla¹⁰⁹¹ (12) su’âl itdi¹⁰⁹². Sultân enbiyâ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem¹⁰⁹³ anuñ üzerine haykırdı. (13) Hâzret¹⁰⁹⁴-i imâm ‘Ali razıya’llâhu ‘anh¹⁰⁹⁵ eyitdi: “Yâ Resûlu’llâh! Evvelki sâ’ile (14) lutf itdiñüz¹⁰⁹⁶ ve buña ‘unf ile cevâb itdünüz¹⁰⁹⁷ sebep nedir?” Hâzret-i (15) Resûlu’llâh¹⁰⁹⁸ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem buyurdu ki: “Şimdi gelen¹⁰⁹⁹ sâ’il degildir, (16) şeytândur. Rızvân bizüm için ol ta‘âmı cennetden getürdi. (17) Şeytân sâ’il şüretinde¹¹⁰⁰ geldi, tâ¹¹⁰¹ cennet ta‘âmını bizden ala¹¹⁰².” (18) Hâzret şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem ol ta‘âmdan yidi ve koñşılara¹¹⁰³ (19) ve yârâna¹¹⁰⁴ teberrüken irsâl itdi.

*Nükte*¹¹⁰⁵ Dört yüz kimesneye ol **[19a/1]** ta‘âmdan naşib oldı. Bu ‘aceb degildir ki sâ’iliñ kademi berekâtıyla (2) hândân-ı nübüvveti berekât vire¹¹⁰⁶. ‘Aceb oldur ki nice hâcât-ı dünyeviyye (3)

¹⁰⁷⁸ yine: Dİ -

¹⁰⁷⁹ yirindedür: HHM yüzinde

¹⁰⁸⁰ ve üzerlerinde: Dİ, HM, HHM üzerinde

¹⁰⁸¹ alup: Dİ, HM, HHM -

¹⁰⁸² sellemün: HH Hâbîbü’l-mülküñ, HM, HHM sellem

¹⁰⁸³ anları Hâbîb-i Ekrem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem önüne kodu: Dİ -

¹⁰⁸⁴ mu‘amele: HM, HHM ta‘âmla

¹⁰⁸⁵ bu: HM, HHM bir

¹⁰⁸⁶ berekâtı: HM, HHM bereketi

¹⁰⁸⁷ üzerimizde: Dİ evimizde

¹⁰⁸⁸ Hâbîb-i Ekremün: HM Hâzret, HHM Hâzret-i Resûl,

¹⁰⁸⁹ Hâzret buyurdu ki bundan gayrı eyü mu‘amele nice olur ki Hâk Te‘âlâ bir mertebe rızık virdi ki berekâtı ve şevâbı üzerimizde bâkî kaldı andan Hâzret-i İmam ‘Ali razıya’llâhu ‘anh anları Hâbîb-i Ekremün şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem önüne kodu: HH -

¹⁰⁹⁰ gelüp: HM dağı geldi

¹⁰⁹¹ âvâzıla: HH, HM, HHM âvâz ile

¹⁰⁹² itdi: HM -

¹⁰⁹³ sellem: HH sellem hâzretleri

¹⁰⁹⁴ Hâzret: HH, HHM -

¹⁰⁹⁵ razıya’llâhu ‘anh: HH -

¹⁰⁹⁶ itdiñüz: HM, HHM itdün

¹⁰⁹⁷ ile cevâb itdünüz: HM, HHM -

¹⁰⁹⁸ Hâzret-i Resûlu’llâh: HH Resûl-ı Ekrem

¹⁰⁹⁹ şimdi gelen: HHM şimdiki

¹¹⁰⁰ sâ’il şüretinde: HH şüret-i sâ’ilde

¹¹⁰¹ tâ: Dİ, HM, HHM -

¹¹⁰² ala: Dİ almak ister

¹¹⁰³ koñşılara: HM koñşulara

¹¹⁰⁴ yârâna: HH koñşi ve yârâna

¹¹⁰⁵ nükte: Dİ nükte-i diğeri, HH mervîdür ki

¹¹⁰⁶ nübüvveti berekât vire: HH, HM, HHM nübüvvet berekâtıyla

ve ‘uḥreviyye sā’ilüñ du’asıyla¹¹⁰⁷ ve bendenüñ namāzıyla ve ḥacc ve ‘umresiyle (4) ḥaşıl olmaya *ne’uzu billāh zālīke*. Yā i’tikaduñ (5) yokdur, yā şadaqañ ḥelälından¹¹⁰⁸ degildür veya [hm20a] ‘amelüñ riyā iledir; elbette bir ‘illet vardır¹¹⁰⁹. (6) ‘Aşamana’llāhi Te‘ālā mine’l-‘aleli bi-ḥürmeti seyyidü’l-mürselin ve bi-ḥürmeti enbiyā’i’ş-şālihīn, (7) āmīn yā rabbu’l-ālemīn.

Hikāye Benī İsrā’ilde¹¹¹⁰ bir zāhid var idi. İsmi (8) ‘ābid idi. Otuz yıl Allāhu Te‘ālādan¹¹¹¹ bir oğul taleb itdi¹¹¹², kabūl¹¹¹³ olmadı. (9) Āḥir¹¹¹⁴ Ḥazret-i Yehūdā peygamberüñ¹¹¹⁵ ‘aleyhi’s-selāmuñ¹¹¹⁶ şavma’asına (10) vardı ve¹¹¹⁷ didi¹¹¹⁸ ki: “Yā nebīyu’llāh du‘ā eyle ki¹¹¹⁹ Ḥaḳ¹¹²⁰ Te‘ālā baña bir oğul (11) iḥsān ide¹¹²¹. Otuz yıldır ben du‘ā itdüm kabūl olmadı¹¹²². Ḥazret-i Yehūdā (12) ‘aleyhi’s-selām¹¹²³ el ḳaldırıp du‘ā itdi ve¹¹²⁴ buyurdi ki¹¹²⁵: “Rabbum du‘āmı kabūl eyle.” Ḥazret-i Ḥaḳ Te‘ālā kabūl idüp¹¹²⁶ buyurdi ki: “Ben aña (13) bir oğul virdüm ki her vechle¹¹²⁷ ārāste ve envā’-ı hüner¹¹²⁸ ile pīrāste; (14) lākin ol gice ki gerdege gire¹¹²⁹, ‘Azrā’il ‘aleyhi’s-selām anuñ rūḥımı (15) kabz eyleye¹¹³⁰.” ‘Ābid evine gelüp bu ḥikāyeyi ‘iyālına zikir itdi¹¹³¹ [hh14b] (16) ‘iyālı eyitdi¹¹³²: “Bir¹¹³³ peygamberüñ du‘asıyla Ḥaḳ Te‘ālā bize bir oğul vire ve ḥadd-ı(17) bulūga irüşdüre ve tamām rāḥat vaḳtında firḳat ve zaḥmet vāḳi’ ola.” (18) Ābid eyitdi: “Biz pīr ve za’if kimesneyüz¹¹³⁴, tā bizüm evlādumuz şimdi¹¹³⁵ (19) peydā¹¹³⁶ olup ḥadd-ı bulūga irişince ‘ömrümüz āḥir olur. Anuñ firḳatı bizüm [19b/1] sīnemizde cāndān te’şir itmez.”

¹¹⁰⁷ du‘asıyla: HH du‘asıyla olup

¹¹⁰⁸ ḥelälından: Dİ, HM heläldan, HHM ḥeläl

¹¹⁰⁹ vardır: HHM muḳarrardur

¹¹¹⁰ İsrā’ilde: HM, HHM İsrā’ilden

¹¹¹¹ Allāhu Te‘ālādan: Dİ, HM Ḥaḳ Te‘ālādan

¹¹¹² itdi: HH eyledi

¹¹¹³ kabūl: Dİ, HM, HHM müyesser

¹¹¹⁴ āḥir: HHM -

¹¹¹⁵ peygamberüñ: Dİ, HH peygamber

¹¹¹⁶ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selāmuñ, HH ‘aleyhimü’s-selām

¹¹¹⁷ ve: Dİ -

¹¹¹⁸ didi: HM eytdi ki

¹¹¹⁹ ki: Dİ, HH -

¹¹²⁰ Ḥaḳ: HH Allāhu

¹¹²¹ ide: HH itsün, HM eylesün

¹¹²² olmadı: HH itmedi

¹¹²³ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selām

¹¹²⁴ el ḳaldırıp du‘ā itdi ve: HH du‘āya el ḳaldırıp

¹¹²⁵ buyurdi ki: Dİ, HH didi ki

¹¹²⁶ rabbum du‘āmı kabūl eyle Ḥazret-i Ḥaḳ Te‘ālā kabūl idüp: Dİ, HH, HM -

¹¹²⁷ vechle: HM kemāl ile

¹¹²⁸ hüner: HH, HM, HHM hezār

¹¹²⁹ gire: HH girer

¹¹³⁰ eyleye: Dİ, HHM ider

¹¹³¹ itdi: HH idüp

¹¹³² ‘iyālı eyitdi: HHM -

¹¹³³ bir: HH, HM, HHM -

¹¹³⁴ za’if kimesneyüz: HH za’ifüz

¹¹³⁵ şimdi: Dİ şimdiden

¹¹³⁶ peydā: HH, HM, HHM -

Haḫ Te‘ālā anlara¹¹³⁷ bir oğul müyesser itdi¹¹³⁸. Dünyāya (2) gelicek¹¹³⁹ vālideyni pīr oldılar¹¹⁴⁰ ve bir güzel oğul gördiler¹¹⁴¹. ‘Azīm şefkat idüp¹¹⁴² anı¹¹⁴³ nāz u (3) na‘īm¹¹⁴⁴ ile beslediler. [hbm11b] Çünkim [hm 20b] hadd-ı bulūga iriŝdi, vālideyni anı tezvīc itmek¹¹⁴⁵ murād (4) itdiler ki gerdek gicesin¹¹⁴⁶ te’ḥīr itdiler¹¹⁴⁷, tā kim oğlanuñ¹¹⁴⁸ yüzine toyınca¹¹⁴⁹ nazar ideler¹¹⁵⁰ ve¹¹⁵¹ zifāf gicesi (5) iki ev ḥāzırladılar¹¹⁵². Biri¹¹⁵³ mesrūr¹¹⁵⁴ evi ve¹¹⁵⁵ biri¹¹⁵⁶ mātem evi. (6) Bir sâ‘atdan ŝoñra¹¹⁵⁷ misk ve ‘anber¹¹⁵⁸ ḥalt idüp¹¹⁵⁹ ḥāzırladılar¹¹⁶⁰, (7) ‘arızına ve sīnesine¹¹⁶¹ sürdiler¹¹⁶² ve bir miḫdār¹¹⁶³ penbe ve kāfūr ḥalt (8) idüp¹¹⁶⁴ muḥāsinine važ‘ itdiler¹¹⁶⁵. Muntazırlar ki sipāh ecl-i kažādan (9) ne zamān gelüp¹¹⁶⁶ oğulların ‘izzet kenārından ḳabir kenārına ne vaḳit¹¹⁶⁷ (10) alur¹¹⁶⁸. Ol yigidi ‘arūs ile tenhā ḫacle içine¹¹⁶⁹ (11) ḳodılar¹¹⁷⁰.

Şabāḫ ikisin daḫı ŝiḫḫat ve selāmet ile¹¹⁷¹ buldılar. (12) Vālideyni¹¹⁷² bu ḫālī göricek¹¹⁷³ Yehūdā ‘aleyhi’s-selāmuñ¹¹⁷⁴ ḫuzūrına¹¹⁷⁵ gelüp¹¹⁷⁶ aḫvālī ‘arż (13) itdiler¹¹⁷⁷. Yehūdā ‘aleyhi’s-selām¹¹⁷⁸ eyitdi:

¹¹³⁷ anlara: HH ol zāhide

¹¹³⁸ itdi: Dİ eyledi, HH virdi

¹¹³⁹ gelicek: HH gelince

¹¹⁴⁰ vālideyni: Dİ, HM, HHM -

¹¹⁴¹ bir güzel oğul gördiler: HH gördiler ki bir güzel oğuldur anı taze ni‘ām ile beslediler

¹¹⁴² idüp: Dİ ile, HHM -

¹¹⁴³ anı: Dİ, HM, HHM -

¹¹⁴⁴ nāz u na‘īm: Dİ nāzı na‘īm na‘īm, HM nāz u na‘īm, HHM ve nāz ile ve na‘īm ile

¹¹⁴⁵ itmek: Dİ, HM, HHM -

¹¹⁴⁶ gerdek gicesin: HM gerdek gicesini

¹¹⁴⁷ ki gerdek gicesin te’ḥīr itdiler: Dİ -

¹¹⁴⁸ oğlanuñ: HM oğlanlarınuñ

¹¹⁴⁹ toyınca: HM, HHM doynca

¹¹⁵⁰ ideler: HHM iderler

¹¹⁵¹ ve: Dİ -

¹¹⁵² ḥāzırladılar: HM ḥāzır itdiler

¹¹⁵³ biri: HH, HM, HHM birisi

¹¹⁵⁴ mesrūr: Dİ, HH sürür

¹¹⁵⁵ ve: Dİ -

¹¹⁵⁶ biri: Dİ birisi

¹¹⁵⁷ bir sa‘atdan ŝoñra: HH bir sa‘at, HM, HHM -

¹¹⁵⁸ ‘anber: HHM ‘anber ile

¹¹⁵⁹ idüp: HH eyleyüp ḥāzırladılar

¹¹⁶⁰ ḥāzırladılar: Dİ ḥāzır eylediler, HH, HHM -

¹¹⁶¹ ve sīnesine: HH -

¹¹⁶² sürdiler: Dİ süverler

¹¹⁶³ miḫdār: HH, HM, HHM sa‘at

¹¹⁶⁴ idüp: HH eyleyüp

¹¹⁶⁵ itdiler: Dİ ideler

¹¹⁶⁶ gelüp: Dİ ve, HH gelür, HM gele ki

¹¹⁶⁷ vaḳit: HHM -

¹¹⁶⁸ alur: Dİ alur. Giderler, aḫşām oldı. HM alup

¹¹⁶⁹ tenhā ḫacle içine: HH ḫacle içine tenhā, HM hücreye, HHM hücre içine ḳoyup ḳodılar

¹¹⁷⁰ ḳodılar: HM, HHM ḳodılar gitdiler

¹¹⁷¹ selāmet ile: HH selāmetle

¹¹⁷² vālideyni: Dİ bunlar, HH, HM bunların vālideleri

¹¹⁷³ bu ḫālī göricek: Dİ, HM, HHM -

¹¹⁷⁴ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selām, HH ‘aleyhi’s-selām, HHM ‘aleyhi’s-selām

“Ben bu kelāmı kendümden dimedüm, (14) vahy ile didüm¹¹⁷⁹. Görün¹¹⁸⁰ ki ol cüvān ne itdi ki ol қазақ¹¹⁸¹ andan ref^c oldu¹¹⁸²” (15) Hāzret-i Cebā’il ‘aleyhi’s-selām gelüp eyitdi ki: “Қазақ-ы ilāhī ol didügiñüz¹¹⁸³ (16) gibi idi¹¹⁸⁴; lākin ol cüvān bir nesne işledi ki anuñ sebebiyle levhden (17) anı maḥv itdüm¹¹⁸⁵ ve ğayrı nesne şebt itdüm. Ol fi‘il budur ki ol gice ol¹¹⁸⁶ (18) cüvān ta‘ām yirken¹¹⁸⁷ bir pīr¹¹⁸⁸ sā’il қапuya gelüp¹¹⁸⁹ ta‘ām su‘āl (19) itdi¹¹⁹⁰. Ol cüvān öñinde olan kāseyi ta‘āmıyla¹¹⁹¹ қалдыруп ol [20a/1] pīrūñ¹¹⁹² öñine қодı. Ol pīr sā’il¹¹⁹³ yiyüp ḥaz itdi ve “Yārabbı bu yigidūñ¹¹⁹⁴ ‘ömrini uzun¹¹⁹⁵ [hm21a] eyle” (2) diyü du‘ā itdi¹¹⁹⁶. Ben ḥālıq-ı ‘ālemim. Seksen [hh15a] yıl daḥı ol cüvānuñ ‘ömrin¹¹⁹⁷ ziyāde itdüm, (3) tā kim bileler benüm ile mu‘āmele iden herkes ḥā’ib ü¹¹⁹⁸ ḥāsir olmaz.

İşāret (4) Ol sā’il senūñ қапуñда¹¹⁹⁹ zillet ile тұрur¹²⁰⁰, sen dört yaşdıq¹²⁰¹ (5) ortasında ‘izzet ile tayanup oturursın. Şöyle zann itme ki (6) anuñ zilleti ve seniñ devletiñ¹²⁰² kendi şun‘ıñ ile¹²⁰³ ola. Belki ol pādişāh-ı (7) bī-zevāl ve sulṭān-ı lā-izāl anı senūñ қапуñда zelīl itdi, tā¹²⁰⁴ anuñ (8) du‘ā ve şenāsımı¹²⁰⁵ saña hediyye қıldı ve senūñ ni‘metüñi aña tuḥfe itdi¹²⁰⁶. (9) Eger anuñ kıymetini¹²⁰⁷ bilesin sā’ile egri¹²⁰⁸ nazār itmeyesin ve maḥrūm (10) göndermeyesin¹²⁰⁹. Ben anı қабул iderem ve maḥrūm

¹¹⁷⁵ ḥuzūrına: HH şavma‘asına
¹¹⁷⁶ gelüp: HH varup, HHM -
¹¹⁷⁷ itdiler: HH eylediler
¹¹⁷⁸ ‘aleyhi’s-selām: HH -
¹¹⁷⁹ vahy ile didüm: HH -
¹¹⁸⁰ görün: HH gör ki
¹¹⁸¹ ol қазақ: Dİ қазақ, HH bu belā
¹¹⁸² oldu: HH olındı
¹¹⁸³ ol didügiñüz: HM, HHM didügüm, HH evveli idi
¹¹⁸⁴ gibi idi: HH -
¹¹⁸⁵ itdüm: HM idüp
¹¹⁸⁶ ol: Dİ -
¹¹⁸⁷ yirken: Dİ, HH yir iken
¹¹⁸⁸ pīr: HHM -
¹¹⁸⁹ қапuya gelüp: Dİ, HH gelüp қапuya
¹¹⁹⁰ su‘āl itdi: HH istedi
¹¹⁹¹ kaseyi ta‘āmıyla: HM, HHM ta‘āmi kase ile
¹¹⁹² pīrūñ: HHM sā’ilūñ
¹¹⁹³ pīr sā’il: Dİ, HH pīr daḥı, HHM sā’il
¹¹⁹⁴ bu yigidūñ: Dİ, HM, HHM -
¹¹⁹⁵ uzun: Dİ ziyāde
¹¹⁹⁶ diyü du‘ā itdi: Dİ didi, HM du‘ā eyledi
¹¹⁹⁷ cüvānuñ ‘ömrin: Dİ cüvāna ‘ömrini
¹¹⁹⁸ ü: Dİ -
¹¹⁹⁹ қапуñда: HM қапуña
¹²⁰⁰ тұрur: HH durur
¹²⁰¹ yaşdıq: HM, HHM yaşduğıñ
¹²⁰² devletiñ: HH ‘izzetüñ
¹²⁰³ ile: HH -
¹²⁰⁴ tā: HH yā
¹²⁰⁵ du‘ā ve şenāsımı: HH, HM, HHM du‘āsımı
¹²⁰⁶ itdi: Dİ қıldı, HH ide
¹²⁰⁷ anuñ kıymetini: HH kıymetin
¹²⁰⁸ egri: HH, HHM eger
¹²⁰⁹ göndermeyesin: HH, HM, HHM gönderesin

komazam¹²¹⁰ ‘*abdu’l-faķır aķbāle* (11) ‘*aleyve ve ene esteri’l mefālis*. Ey benüm faķır ulum! Cümleden¹²¹¹ yüzüñ baña¹²¹² dönder, baña¹²¹³ (12) teveccüh eyle. Bİ-keslerüñ kimesnesi benüm ve müflislerüñ müşterisi benüm.

Melā’ike-i (13) kirām ‘aleyhi’ müs-selām¹²¹⁴ eydürler ki: “Yā rabbenā! Halkuñ apısına gönderdiñ (14) ve anlara redd itdüdüñ¹²¹⁵, cümleden nevmiz¹²¹⁶ itdüñ. Anı¹²¹⁷ atuñda böyle ‘aziz (15) tutarsın¹²¹⁸” Hāķ Te‘ālā buyurur ki: “Böyle murād itdüm ki ol halkuñ (16) atında nāle ide¹²¹⁹, tā kim halk anı redd idüp baña havāle ideler. Anlaruñ (17) redd itdüğü benüm maķbūlumdur, tā kim bileler her kim ki¹²²⁰ maħzūn ve (18) ‘uryān¹²²¹ [h m12a] ola¹²²² benüm dergāhumda maķbūldur. *Te‘ālā şānehu ve ‘azze iħsānehu*. (19) ve ‘*amme ğafarāni*

[hm21b] *El meclisü’s-sādis*¹²²³ *min kıřşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām*. [20b/1] Fī avlehu Te‘ālā¹²²⁴:

نَحْنُ نَفْصٌ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقِصَصِ] بِمَا أُوحِيَإِنَّا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِن كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ

[لَمِنَ الْعَافِلِينَ

ale’l-imām rażıya’l’lāhu (2) ‘anh: “*Yusemmā kıřşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām aħsene lā liħusni* (3) *şūrete bel liħusni sīretihi lienne ħüsñü’s-şūra yubli taħte’t-turābi* (4) ve *ħüsñü’s-sireti yebķā a’lā marā’il aħķabi*.” Ya’nī, Hāzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-(5)selāmuñ¹²²⁵ dāsītāni¹²²⁶ aħsen olmaķ ħüsñ şūreti için degildür, belki laťif¹²²⁷ sīreti (6) içündür. ZİRā aħsen¹²²⁸ şūret türāb altında eskir¹²²⁹ ve maħv olur. (7) ħüsñ sīret niçe biñ yıl ki¹²³⁰ ebedi bāķi¹²³¹ alır. Pes eyü ħüy (8) niçe kerre

¹²¹⁰ komazam: HH, HM, HHM omam

¹²¹¹ cümleden: HHM -

¹²¹² yüzüñ baña: Dİ, HM, HHM yüz

¹²¹³ baña: Dİ, HM, HHM -

¹²¹⁴ ‘aleyhimü’s-selām: HH, HM, HHM -

¹²¹⁵ ve anlara redd itdüdüñ: HH anlar redd itdiler

¹²¹⁶ nev-miz: HM nev-mid, HHM nev’ ümid

¹²¹⁷ anı: HM anı sen, HHM senüñ

¹²¹⁸ tutarsın: Dİ dutarsın

¹²¹⁹ nāle ide: Dİ nāle idesin, HH nāle ve feryād ide

¹²²⁰ ki: Dİ -

¹²²¹ maħzūn ve ‘uryān: Dİ maħzūn ise ve ‘uryān ise

¹²²² ola: Dİ ise

¹²²³ sādīs: HH, HM şāmin

¹²²⁴ Sana bu Kur’an’ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/3, Altuntaş 2003: 234).

¹²²⁵ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selām, HHM ‘aleyhi’s-selām

¹²²⁶ dāsītāni: Dİ -

¹²²⁷ laťif: Dİ, HH luťf

¹²²⁸ aħsen: HH -

¹²²⁹ eskir: HHM -

¹²³⁰ ki: HH bil ki, HHM -

¹²³¹ bāķi: HHM -

eyü şüretiden yigrekdür¹²³². Görmez misin ki Hâzret-i (9) Yûsuf¹²³³ ‘aleyhi’s-selâm¹²³⁴ hüsni şüreti sebebiyle bend ü zindâna (10) giriftâr oldu, eyü sîreti [hh15b] sebebiyle ‘azîz-i Mısr oldu. Eyü şüreti (11) için çâh ve zindâna giriftâr oldu¹²³⁵, eyü sîreti ile menzili tâc u (12) taht¹²³⁶ oldu. Şüret-i hûbî ecli-çün¹²³⁷ mekr-i nefse¹²³⁸ ve hevâyâ (13) mu’riş oldu, sîretiyle¹²³⁹ bunlardan¹²⁴⁰ emîn oldu¹²⁴¹

[وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا] [لَوْلَا أَنْ رَأَىٰ (14) بُرْهَانَ رَبِّهِ] [كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ
وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ]

Pes hâllâk-ı ‘âlem haber virdi ki¹²⁴² bu kışşada¹²⁴³ aña her¹²⁴⁴ hüsni virildi. (15) Eger bi-ğasebi’z-zarüret ancılayın olmaz iseñ bārî sîretlerin¹²⁴⁵ taşşıl (16) itmek mümkündür. Nübüvvetden gayrı bunuñla¹²⁴⁶ ma’lûm oldu ki Yûsuf ‘aleyhi’s-(17)selâm¹²⁴⁷ şüret yöninden ahsendür¹²⁴⁸. Zîrâ Hâzret-i Bārî Te’âlâ şüret-i (18) âdemi taşvîr itdi; ‘âlemde ne deñlü [hm 22a] hüsni cemâl varısa¹²⁴⁹ yarısın cemâl-ı (19) âdeme ve yarısın Hâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma¹²⁵⁰ [21a/1] virdi ve “sîret yönünden hüsni virildi” didük. Zîrâ cefâ¹²⁵¹ mukabele(2)sinde şafâ vü vefâ¹²⁵², kemlik muqâbelesinde eylik itdi ve le’imlik¹²⁵³ muqâbelesinde (3) şerm¹²⁵⁴ itdi.

Hâberde¹²⁵⁵ Hâzret-i Muḥammed Muştafâ¹²⁵⁶ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem (4) buyurdu ki: “*El-kerîm bin el-kerîm Yûsuf bin Ya’kûb bin İshâk (5) bin İbrâhîm ‘aleyhi ve ‘aleyhimü’s-şalavât ve’s-*

¹²³² yigrekdür: HH eyüdür, HM yegdür

¹²³³ Hâzret-i Yûsuf: HM Yûsuf

¹²³⁴ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s selâm

¹²³⁵ giriftâr: HH, HHM mübtelâ

¹²³⁶ tâc u taht: HH, HM, HHM taht u tâc

¹²³⁷ ecli-çün: HH için

¹²³⁸ nefse: Dİ naşş, HHM nefis

¹²³⁹ sîretiyle: HM sîret-i hûbî ile, HHM sîreti ile

¹²⁴⁰ bunlardan: HHM -

¹²⁴¹ Andolsun kadın ona (göz koyup) istek duymuştu. Eger Rabbinin delilini görmemiş olsaydı Yusuf da ona istek duyacaktı. Biz ondan kötülüğü ve fuşu uzaklaştırmak için işte böyle yaptık. Çünkü o, ihlâsa erdirilmiş kullarımızdandı (12/24, Altuntaş 2003: 237).

¹²⁴² virdi: Dİ virür

¹²⁴³ bu kışşada: HH -

¹²⁴⁴ her: Dİ -

¹²⁴⁵ sîretlerin: HH sîret-i münkir, HM sîretiñi, HHM sîretüñüzi

¹²⁴⁶ bunuñla: HH imdi

¹²⁴⁷ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s selâm

¹²⁴⁸ ahsendür: HH hüsndür

¹²⁴⁹ varısa: HH, HM, HHM var ise

¹²⁵⁰ ‘aleyhi’s-selâma: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s selâm

¹²⁵¹ cefâ: HHM cezâ

¹²⁵² vefâ: Dİ -

¹²⁵³ le’imlik: HHM temelluğ

¹²⁵⁴ şerm: HH, HHM kerem

¹²⁵⁵ hâberde: Dİ, HH hâdis-i şerîfde şöyle vârid oldu ki

selām”; ammā didük ki: “Bu kışşada nice¹²⁵⁷ ‘ibretler (6) vardır”. Zîrâ Hâzret-i Muḥammed Muştafâ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem¹²⁵⁸ buyurdi ki: “*İnnallâhe (7) yugâru ve inne’l-mü’minîne yugâruhu ve ğayreti rabbi enyetiye el ‘abde mâ ḥarruma ‘aleyhi*” (8) ya’nî Hâḫ Te’âlâ¹²⁵⁹ ğayürdur, mü’mîn daḫı ğayürdur. Hâḫ Te’âlânun ğayreti ‘abda ḥarâm¹²⁶⁰ (9) olan şey’i¹²⁶¹ itmemekdür.

Pes bu kışşada¹²⁶² Hâḫ Te’âlânun¹²⁶³ ğayreti oldur ki ol cāriye(10)nün oĝlını¹²⁶⁴ anasından dūr itdi; ḥattâ ol ḥātün ağlayu ağlayu¹²⁶⁵ nâ-bünyād (11) oldı. Kezâlik Hâḫ Te’âlâ¹²⁶⁶ Hâzret-i Ya’küb¹²⁶⁷ ‘aleyhi’s-selâmi¹²⁶⁸ daḫı¹²⁶⁹ (12) aḥab evlâdınun fîrâkıyla za’f başra mübtelâ itmek ile mücâzât itdi¹²⁷⁰ (13) ve çünkim ol cāriyenin oĝlı bî-günâh zindâna girdi, kezâlik Hâzret-i Yūsuf (14) ‘aleyhi’s-selâm¹²⁷¹ daḫı [h^{hm}12b] bî-cürüm ve cinâyet bend ü zindâna mübtelâ (15) oldı. Hâḫ Te’âlâ bunu gösterdi ki¹²⁷² “Sen ki muḫtezâ-yı şehvetünle¹²⁷³ baña (16) lâyıḫ olmayan ef’âlî irtikab itdün, benüm¹²⁷⁴ daḫı ulūhiyyetüm [h^m22b] ğayreti (17) iḫtizâ [h^h16a] itdi ki saña münāsib olmayan eşyâ ile ta’zîb idem”; ammā (18) didük ki “Ḥalkâ anda¹²⁷⁵ ‘ibretler¹²⁷⁶ vardır.” Evveli¹²⁷⁷ oldur ki Hâzret-i Ya’küb ‘aleyhi’s-selâm¹²⁷⁸ peygamber iken ve risâlet-i iştîfâ¹²⁷⁹ tâcı bâşına [21/1] ḳonulmuş¹²⁸⁰ iken ol sehv ile bunca¹²⁸¹ belâya ve miḫnete¹²⁸² ve bükâyâ mübtelâ oldı¹²⁸³, (2) yâ¹²⁸⁴ ol kimesne ki dâ’imâ Hâzret-i

¹²⁵⁶ Hâzret-i Muḥammedü’ l-Muştafa: HM Hâzret-i Resûlu’llâh

¹²⁵⁷ nice: Dİ -

¹²⁵⁸ şalla’llâhu ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s selâm

¹²⁵⁹ Te’âlâ: HH Sübhâne

¹²⁶⁰ ḥarâm: Dİ -

¹²⁶¹ şey’i: HH nesneyi

¹²⁶² kışşada: HH, HHM kışşadan

¹²⁶³ Te’âlânun: Dİ Te’âlâ

¹²⁶⁴ oĝlını: HHM oĝlı

¹²⁶⁵ ağlayu ağlayu: Dİ ağlayu

¹²⁶⁶ Hâḫ Te’âlâ: HH -

¹²⁶⁷ Ya’küb: HHM Yūsuf

¹²⁶⁸ Hâzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm: Dİ Hâzret-i ‘aleyhi’s-şalavât ve’s selâm

¹²⁶⁹ daḫı: HM -

¹²⁷⁰ itmek ile mücâzât itdi: Dİ, HHM oldı

¹²⁷¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm: Dİ Hâzret-i ‘aleyhi’s-şalavât ve’s selâm

¹²⁷² gösterdi ki: HH , HM senün

¹²⁷³ şehvetünle: HH şehvetle saña

¹²⁷⁴ benüm: HHM bizüm

¹²⁷⁵ anda: HH, HHM andan

¹²⁷⁶ ‘ibretler: HHM ğayretler

¹²⁷⁷ evveli: HH, HM , HHM ğayretler

¹²⁷⁸ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ Hâzret-i ‘aleyhi’s-şalavât ve’s selâm

¹²⁷⁹ risâlet-i iştîfâ: HH, HHM risâlet ve iştîfâ

¹²⁸⁰ ḳonulmuş: HH ḳonmuş

¹²⁸¹ bunca: Dİ bu nev’a

¹²⁸² belâya ve miḫnete: Dİ belâ ve miḫnet

¹²⁸³ oldı: HH ola

¹²⁸⁴ yâ: HM , HHM yâ

Hâlık ve Râzıkîñ Te‘âlâ şānehu ve ‘azze sultānehu (3) ‘amme ihsānehu¹²⁸⁵ gice ve gündüz emrine muhālefet ide ve insāniyyet yolundan (4) hāric ola kıyāmet günü hālî nice olur?

Bir dağı¹²⁸⁶ didük¹²⁸⁷ ki: “Halka ‘acāyib (5) ve garā’ib umūr vardır.” Oldur ki Hāzret-i Ya‘kūb (6) ve Yūsuf ‘aleyhimü’s-selām¹²⁸⁸ mābeyninde seksen fersah yir olur¹²⁸⁹ ve (7) seksen yıl andan haber (8) almamış iken her bār ki Hāzret-i şiddīk Yūsuf¹²⁹⁰ (9) ‘aleyhi’s-selām¹²⁹¹ pederi hasret ve firqatından¹²⁹² eline kalem alup şıhhatından (10) haber yazmak murād itse, Hāzret-i Cebrā’il¹²⁹³ ‘aleyhi’s-selām gelüp elinden (11) kalem ve kâğıdı alup eydür idi ki¹²⁹⁴: “Hāzret-i Cebbār-ı ‘ālem saña selām ider (12) ve eydür ki: “Ben bu pīri¹²⁹⁵ memleketimiñ etrāfından bir tarafda¹²⁹⁶ kazā ve kader¹²⁹⁷ hükmiyle¹²⁹⁸ (13) ‘āteşi sūzān iderem sen benüm kazā ve kadrim¹²⁹⁹ emrinden nice taşarruf (14) idersin?” ve didi ki, Hāq Te‘âlâ şöyle buyurur ki: “Yā Yūsuf! Ol dört (15) yaşında oğlan için sen rehinsin. ‘İzzüm ve¹³⁰⁰ celālüm hürmeti-çün¹³⁰¹, (16) tā ol cāriye oğlunuñ haberin [hm23a] almayınca senüñ pederiñ dağı senüñ (17) haberüñ¹³⁰² alamaz¹³⁰³. Anuñ anası¹³⁰⁴ oğlın¹³⁰⁵ görmeyince senüñ pederüñ¹³⁰⁶ seni göremez.

(18) Tā ol Ken‘ān’a gelmeyince, Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām¹³⁰⁷ Mışıra varamaz.¹³⁰⁸ (19) Kalem elinden ko ve kazāniñ vaqtına muntazır ol ki bu firqat¹³⁰⁹ intihā¹³¹⁰ bula.”

Kavlehu [22a/1] Te‘âlâ: “*Naħnu naķaşşu ‘aleyke aħsene ve resülen kad kışaşnāhüm ‘aleyke (2) Naħnu naķuşşu ‘aleyke aħsene’l-ķaşaşi. Naħnu naķuşşu ‘aleyke enbiyā’ehüm bi’l-ħaķ (3) ve ‘ale’z-zene hādu ħatremnāmā ķaşaşnā ‘aleyhi.* Ya‘nī buyurur ki: “Hābībüm saña (4) haber vireyem geçen

¹²⁸⁵ Te‘âlâ şānehu ve ‘izze sultānehu ‘amme ihsānehu: HH Te‘ālānuñ celle şānehu ve amme ihsānehu, HM Te‘âlâ şānehu

¹²⁸⁶ bir dağı: Dİ -

¹²⁸⁷ didük: HHM didi

¹²⁸⁸ ‘aleyhimü’s-selām: Dİ Hāzret-i ‘aleyhimü’s-şalavāt ve’s selām

¹²⁸⁹ olur: Dİ, HH olup

¹²⁹⁰ Yūsuf: HHM Ya‘kūb

¹²⁹¹ ‘aleyhi’s-selām: Dİ Hāzret-i ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selām

¹²⁹² hasret ve firqatından: HM Hāzretinüñ firāqından, HHM Hāzretinüñ firqatında

¹²⁹³ Hāzret-i Cebrā’il: HH Cibril

¹²⁹⁴ eydür idi ki: Dİ eydür, HH eydürdi kim

¹²⁹⁵ bu pīri: Dİ bir, HHM -

¹²⁹⁶ tarafda: Dİ tarafın, HM tarafı

¹²⁹⁷ kader: Dİ, HM kaderim, HHM kudretüm

¹²⁹⁸ hükmiyle: HHM hikmetiyle

¹²⁹⁹ kadrim: HHM kudretüm

¹³⁰⁰ ve: HM HHM -

¹³⁰¹ hürmeti-çün: HH, HHM ħaķķı-çun

¹³⁰² haberüñ: HH -

¹³⁰³ alamaz: Dİ, HH, HHM almaz

¹³⁰⁴ anuñ anası: HH ol cāriye

¹³⁰⁵ oğlın: HHM oğlanuñ

¹³⁰⁶ pederüñ: Dİ vālideñ

¹³⁰⁷ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selām

¹³⁰⁸ varamaz: Dİ, HH, HHM varmaz

¹³⁰⁹ firqat: HH firqata muntazır ol ki bu firqat

¹³¹⁰ intihā: HH, HM nihāyet

peygamberlerüñ¹³¹¹ hālından, tā kim mübārek kalbuña tesellī hāşıl (5) ola ve eşhāb-ı kehfiñ ‘adedinden haber vireyem, tā kim hucet ola ve dağı (6) ol nesneyi haber vireyem¹³¹² ki yehūdīlere haram itdüm ki anlaruñ dīninüñ (7) aḥkāmındandır¹³¹³ ve Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ¹³¹⁴ kışşasından ki (8) andan mev‘ize alasin ve mü‘minler dağı ‘ibret [hh16b] ve naşihat alalar¹³¹⁵

نَحْنُ نَفْصٌ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ] بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
[لَمِنَ الْعَافِلِينَ]

(9) *Laṭīfe* bir kimesne ki zindānda ola ister ki pür¹³¹⁶-vaḥşet ola ve¹³¹⁷ aḥvāl-ı māziyyeyi bir kimesne zikir eyleye¹³¹⁸, bir sa‘at anuñ (10) muvāsātıyla bir miqdār¹³¹⁹ ḥātırı¹³²⁰ hoş ola ki *ed-dünyā sicnū’l-mū’minu ve cennetü’l-kāfirī*. (11) Ya‘nī, dünyā mü‘minüñ zindānidur. [hbm13a] Eger bend ile ve şemātet-i a‘dā¹³²¹ ile çokdur¹³²² (12) ve anlaruñ keydi¹³²³ firāvāndur¹³²⁴. Pes Ḥazret-i Vācibü’l-Vücūd ‘azze ve celle ve ‘alā¹³²⁵ anuñ¹³²⁶ (13) selveti¹³²⁷ için [hm23b] Cebra‘il¹³²⁸ ‘aleyhi’s-selām vāsıtasıyla bu kışşayı beyāna (14) başladı ki: “Ey¹³²⁹ ḥabībüm! Bilürem ki bu ‘ālemde benüm¹³³⁰ emrimden¹³³¹ ötüri dārlıq¹³³² (15) çekersin ve benüm düşmenlerümle cengdesin. Bugün murād itdüm ki aḥbār ve āşar-ı (16) māziyyeyi saña ḥikāye ideyem¹³³³ tā kim ḡalb-ı şerīfüñ bir miqdār teskīn (17) hāşıl eyleye¹³³⁴, tā

¹³¹¹ peygamberlerüñ: HHM peygamberüñ

¹³¹² vireyem: HH vireyin

¹³¹³ aḥkāmındandır: HHM aḥkāmından

¹³¹⁴ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selāmuñ

¹³¹⁵ Sana bu Kur’an’ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin (12/3, Altuntaş 2003: 234).

¹³¹⁶ pür: HHM bir

¹³¹⁷ ola ve: HH olan

¹³¹⁸ ister ki pür vaḥşet ola ve aḥvāl-ı māziyyeyi bir kimesne zikir eyleye: Dİ, HM aḥvāl-ı māziyyeyi zikir eyler bir kimesne

¹³¹⁹ bir miqdār: Dİ, HH -

¹³²⁰ ḥātırı: HHM ḥātırları

¹³²¹ a‘dā: Dİ düşmān

¹³²² çokdur: Dİ, HHM ḡavfıdur, HM iledür

¹³²³ keydi: Dİ, HM, HHM gibi

¹³²⁴ firāvāndur: Dİ, HH firāvānidur

¹³²⁵ ve ‘alā: HH -

¹³²⁶ anuñ: HH anlaruñ

¹³²⁷ selveti: HM, HHM selvānı

¹³²⁸ Cebra‘il: HH Cibril

¹³²⁹ ey: HH -

¹³³⁰ benüm: Dİ bizüm

¹³³¹ emrimden: Dİ, HH dīnimüzden

¹³³² dārlıq: HM tārlıq

¹³³³ ideyem: HH idem

¹³³⁴ eyleye: Dİ ola, HHM idesin

kim¹³³⁵ yârin kıyâmet günü anlardan¹³³⁶ haqqını alıvirem¹³³⁷ (18) ma'lûm-ı şerîfün¹³³⁸ ola *bimâ evḥaynâ ileyke haze'l-kur'âni ve ḥayy*.

Qur'an-ı (19) 'azîmde bir niçe vechiledür. Biri vaḥy¹³³⁹-ı tefhîmdür: “*Ve evḥa rabbüke*” [22b/1] ve biri vesvese-i şeytâniyye ma'nâsınadır^{1340,1341}.

[وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذَكَّرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ] وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى
أَوْلِيَائِهِمْ [لِيَجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ]

(2) gibi. Biri¹³⁴² tenbîh¹³⁴³ ma'nâsınadır: “*Evḥā ilā ümmike*” Biri ilhâm ma'nâsına(3)dır: “*Evḥā ilā rūhi*” gibi ve bir daḥı irsâl ma'nâsınadır: “*Evḥa* (4) *ileyke*” gibi. Ya'nî, “Saña ḥaber irsâl itdüm¹³⁴⁴”. Kışsa-ı Yûsuf 'aleyhi's-(5)selâm¹³⁴⁵ aḥsenidür¹³⁴⁶. Egerçi ol ḥaber olmamışdı¹³⁴⁷, ḳavlehu Te'âlâ (6) *mā el kitâbü ve lā el-îmân* lafz-ı ḡaflet-i etlâkı ḥabîbü'l-Ekrem¹³⁴⁸ şalla'l-(7)lâhu 'aleyhi sellem ḥaqqında münâsib degildür kim şadr-ı risâletdür (8) ve ḡaflet ḳalbuñ ḥicâbidür ve her kimüñ ki ḳalbi maḥcûb ola sâḥat-ı(9) ḳabûldan dür olur.

Hadîş-i şerîfde gelmişdür ki¹³⁴⁹: “*Men ḡafele ḥucibe ve men ḥucibe turide.*” Ol sulṭânîñ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem¹³⁵⁰ (10) ḳalb-ı şerîfi kimyâ-yı yaqınuñ ḥoḳḳasıdır ve ḥalkı ḡafletden uyarmaḳ için (11) gelmişdür. Ḳale Resûlü'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: “*Temâmu 'aynaye ve lā* (12) *yenâmu [hm24a] ḳalbi.*” Ya'nî, gözlerim¹³⁵¹ libâs-ı nevmi geyer; ammâ ḳalbum dergâh-ı Ḥazretde

¹³³⁵ tā kim: HM -

¹³³⁶ anlardan: HHM anlaruñ

¹³³⁷ alıvirem: Dİ alıvireyem

¹³³⁸ şerîfün: HHM şerîfünüz

¹³³⁹ vaḥy: HH -

¹³⁴⁰ vesvese-i şeytâniyye ma'nâsınadır: Dİ şeytândür

¹³⁴¹ Üzerine Allah adı anılmayan (hayvan)lardan yemeyin. Çünkü bu şekilde davranış fasıklıktır. Bir de şeytanlar kendi dostlarına sizinle mücadele etmeleri için mutlaka fısıldarlar. Onlara boyun eğerseniz şüphesiz siz de Allah'a ortak koşmuş olursunuz (6/21, Altuntaş 2003: 131).

¹³⁴² biri: Dİ -

¹³⁴³ tenbîh: Dİ tenbiye

¹³⁴⁴ itdüm: HH itdük

¹³⁴⁵ 'aleyhi's-selâm: Dİ 'aleyhi's-şalavât ve's selâm

¹³⁴⁶ aḥsenidür: Dİ aḥseniyetde, HH ḥazretimüzün ḥusniyyetinde

¹³⁴⁷ olmamışdı: Dİ, HH olmamış idi

¹³⁴⁸ ḥabîbü'l-Ekrem: HH Ḥazret-i Ḥabîbü'l-Ekrem

¹³⁴⁹ hadîş-i şerîfde gelmişdür ki: Dİ, HM, HHM -

¹³⁵⁰ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Dİ, HM -

¹³⁵¹ ya'nî gözlerim: HH ya'ni buyururlar ki gözlerüm

(13) bî-dârlık neşvesin¹³⁵² nüş ider¹³⁵³. Pes nevm gâfillerüñ ve maħrûmlarıñdur¹³⁵⁴, mâ'sûmlarıñ (14) degildür.¹³⁵⁵:

[لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا] فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ

“*Leḳad kunte fı gâfletin min hazâ*” ve dinildi ki: “Zîrâ gâflet enbiyâ (15) ve evliyânîñ ‘aleyhimü’ş-şalavât ve’s-selâm [hh17a] degildür, fe illâ mü’minleriñdür¹³⁵⁶. Zîrâ (16) gâflet olmayaydı bu ‘âlemde ‘ayş ve râhat ve ‘imâret olmaz idi (17) ve aña zikir ıaşd olmaz idi. Zîrâ bendeniñ ıalbu uyanııda (18) zikre müştâk olur ki haııkatı cemâl-ı ‘irfân-ı ma’sûıdan gâfil ola. (19) Mâdam ki¹³⁵⁷

[فَاعْلَمْ أَنَّهُ] لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ [وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ]

nûrı ıalib-ı ‘ârifinde¹³⁵⁸ dıraışân¹³⁵⁹ ola, [23a/1] göñül zikirden müstağnî olur.”

Hikâye¹³⁶⁰ Hâllâc ıuddise şırrahu eydür kim¹³⁶¹: “*Mâ (2) zekernâke illâ ‘an gâfletin li enne’l-‘abde izâ kâne hâzıran lâ yenııku lisânehü (3) bi-zıkrıke lisâni’l-müşâhedeti âyâtu’l-celâli yaııcibu ‘an zıkrı evssâfi’l-cemâli*” (4) eydür¹³⁶² ki: “Dünyâ bir âlem-i ma’düm iken seni zikir ider¹³⁶³. Çünkim maıam-ı (5) ıurba erişesin¹³⁶⁴ göñül¹³⁶⁵ vişâla irüşür ve ol kimesne ki âyât-ı celâlî (6) müşâhede ide, evşâf-ı cemâl zıkrı ne vechile mümkün olur?” Resül(7)u’llâh¹³⁶⁶ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem buyurur ki: “*Men ‘arafâ’llâhu külle lisânihi*” Ya’nî, her kimesne ki (8) Haı Te’âlâya¹³⁶⁷ [hhm13b] kemâl¹³⁶⁸⁻¹ ma’rifet ile bile lisânı söylemekden ıalur.

¹³⁵² neşvesin: Dİ, HM, HHM -

¹³⁵³ ider: Dİ idersin

¹³⁵⁴ gâfillerüñ ve maħrûmlarıñdur: HHM maħrûmlarıñ ve gâfillerüñdür

¹³⁵⁵ (Ona) “Andolsun ki sen bundan gâflette idin. Şimdi gâflet perdeni açtık; artık bugün gözün keskindir” (denir.) (50/22, Altuntaş 2003: 518).

¹³⁵⁶ Zîrâ gâflet enbiyâ ve evliyânîñ ‘aleyhimü’ş-şalavât ve’s-selâm degildür fe illâ mü’minleriñdür: HH -

¹³⁵⁷ Bil ki Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur. Hem kendinin, hem de inanmış erkek ve kadınların günahlarının bağışlanmasını dile! Allah gezip dolaştığımız yeri de, içinde kalacağımız yeri de bilir (47/19, Altuntaş 2003: 507).

¹³⁵⁸ ‘ârifinde: HH, HHM ‘ârifinden

¹³⁵⁹ dıraışân: HHM raışân

¹³⁶⁰ hikâye: HM, HHM -

¹³⁶¹ kim: HH ki, HHM -

¹³⁶² eydür: HH ya’nî eydür ki

¹³⁶³ ider: Dİ ideriz

¹³⁶⁴ erişesin: HH, HHM erişür

¹³⁶⁵ göñül: HHM göñli

¹³⁶⁶ Resül’ullâh: HH Resül-ı Ekrem

¹³⁶⁷ Te’âlâya: HM Te’âlâyı

¹³⁶⁸ kemâl: HHM bî-kemâl

Hikāye Şiblî (9) rahmetu'llāh ibtidāsında¹³⁶⁹ her bār ki yanında¹³⁷⁰ Haq Te'ālāyı yād¹³⁷¹ itseler, (10) zākiriñ ağzını şeker¹³⁷² ile tıdudur idi. Çünkim nihāyete irişdi zikir ideni (11) taş ile ururdu¹³⁷³. Eyitdiler: “Ey şeyh! Niçün böyle [hm24b] idersin¹³⁷⁴?” Eyitdi: (12) “Evvel gāfletde idüm anı zikir itseler rūhuma rāhat gelürdi¹³⁷⁵; şimdi (13) ālem-i vuşlata irişdüm, baña meşhed-i şühūda anı añmak ve yād eylemek¹³⁷⁶ (14) zahmet virür” didi¹³⁷⁷.

İşāret Bir kimesnenün maḥbūbı gā'ib olsa¹³⁷⁸ muğanni¹³⁷⁹ getürür. (15) Anuñ evşāf-ı cemālīñ¹³⁸⁰ ve cemāl zībāsın¹³⁸¹ nazm idüp¹³⁸² ve dürlü elḥān ve (16) söz sāz ile yād¹³⁸³ ider. Gāh ḳaddımı serve¹³⁸⁴ beñzedür ve gāh cemālīñ güle teşbīh¹³⁸⁵ (17) ider¹³⁸⁶. Ma'sūḳ ol ḥinde ḳapudan içerüye girse muṭribe “ḥāmūs ol” (18) dir. Belki “ḳalk git ve meclisi tenhā eyle” dir ve ma'sūḳı¹³⁸⁷ der-āğuş ider. (19)

Dimişler ki: “Kişi gā'ib olduğı¹³⁸⁸ zamānda elbette ḥicābda ve gāfletdedir. Biri [23b/1] dünyādan¹³⁸⁹ gāfildür ve bir tā'ife daḥı¹³⁹⁰ āhiretten gāfildür ve bir cemā'at daḥı mevlādan (2) gāfildür. *El'iyāzu billāh*. Eger Ḥazret-i sultān-ı kevneyn şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (3) bu ḳavl üzere¹³⁹¹, eger Mevlādan ḡayrı¹³⁹² cümleden gāfil dinilse [hh17b] cā'izdür (4)¹³⁹³

مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَعَى

Ehl-i taḥḳīḳ ve erbāb-ı tedḳīḳ dimişler¹³⁹⁴ ki: “Yir(5)yüzi 'ibret ile memlūdur ve bāṭın-ı 'arz ḥasret ile māl-a-māldur ve ḳulüb-ı (6) 'ibād gāflet ile tıdudur. Didiler: “Yiryüzinde 'ibretler ve bāṭın-ı

¹³⁶⁹ ibtidāsında: HH ibtidayı halinde, HM ibtidā hālinde

¹³⁷⁰ yanında: HHM -

¹³⁷¹ yād: HM zikr

¹³⁷² şeker: Dİ, HM, HHM sekker

¹³⁷³ ururdu: HH urur idi

¹³⁷⁴ idersin: Dİ idersiz

¹³⁷⁵ gelürdi: Dİ gelür idi

¹³⁷⁶ yād eylemek: HH, HM, HHM -

¹³⁷⁷ didi: Dİ -

¹³⁷⁸ maḥbūbı gā'ib olsa: HHM -

¹³⁷⁹ muğanni: Dİ muğanniler

¹³⁸⁰ evşāf-ı cemālīñ: Dİ cemilesin, HH evşāfıñ ve cemālın

¹³⁸¹ cemāl zībāsın: HH, HM, HHM -

¹³⁸² nazm idüp: HH şıfat idüp nazm iderdi

¹³⁸³ ile yād: HM -

¹³⁸⁴ serve: HHM serviye

¹³⁸⁵ teşbīh: Dİ teşbiye

¹³⁸⁶ ider: HM iledir

¹³⁸⁷ ma'sūḳı: HHM ma'sūḳ

¹³⁸⁸ gā'ib olduğı: HH gā'ibde olduğı

¹³⁸⁹ dünyādan: HM dünyāda

¹³⁹⁰ daḥı: Dİ, HH -

¹³⁹¹ üzere: HM üzerine, HHM -

¹³⁹² ḡayrı: HM ḡayr

¹³⁹³ Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı. (53/17, Altuntaş 2003: 525).

¹³⁹⁴ dimişler: HM dimişlerdür

‘arzda hasret (7) ile haberler vardır ve ‘ibāduñ¹³⁹⁵ gövdesinde gafletler vardır. Bilmez misin¹³⁹⁶ kim (8) gidenlerin¹³⁹⁷ hasreti mi¹³⁹⁸ ziyādedir, yāhūd gafletde yatanların¹³⁹⁹ nedāmeti mi (9) artuğdur? Yāhūd mütehayyırılarını hayreti mi ‘acebdür¹⁴⁰⁰, yāhūd gafillerün dā’imā gafleti mi ziyāde¹⁴⁰¹? (10) [hm25a] Yā anıñ maķberede peşimānlığı ziyāde¹⁴⁰² yā¹⁴⁰³ kabirdeki dārlık¹⁴⁰⁴ ve karanlık mi¹⁴⁰⁵ artuğdur? (11) Yāhūd yiryüzinde anuñ eceli mi¹⁴⁰⁶ qarībdir, yā mü’minün yer karnında¹⁴⁰⁷ hasreti mi (12) artuğdur? Ol yiryüzinde¹⁴⁰⁸ hāb-ı (13) gafletde işledüklerine peşimān olmuşdur¹⁴⁰⁹. Anlar yir altında çürüyüp (14) pāre pāre olmada ve bunların¹⁴¹⁰ yiryüzinde tül emelleri ve dünyā¹⁴¹¹ hırşları (15) ziyāde olmada. Anlar genc-i hasretde tenhā ve bī-yār, bunlar derd ü zilletde¹⁴¹² (16) bīmār; ne tabīb¹⁴¹³ var¹⁴¹⁴ ne dermān. Anlar hāl diliyle dirler ki: “Geliñ (17) haşra¹⁴¹⁵ gidelüm”. Bunlar dirler ki: “Biz bu kelāmı istimā itmezüz¹⁴¹⁶,” Āh eger¹⁴¹⁷ (18) āh-ı gaflet¹⁴¹⁸ ol hasrete muttaşıl ola, āh eger bu nisbet ol Hāzretten (19) münkaṭı‘ya¹⁴¹⁹ sebeb ola. *Neūzu billāh min zaleke*

El meclisü’s-sābi¹⁴²⁰ min kışşa-ı Yūsuf [24a/1] ‘aleyhi’s-selām¹⁴²¹ *Fī kavlehu Te’ālā*¹⁴²²:

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي (2) رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ

لِي سَاجِدِينَ

¹³⁹⁵ ‘ibāduñ: HM ‘ibād, HHM ‘ibāda

¹³⁹⁶ bilmez misin: Dİ bilmez mi, HH bilmezem ki

¹³⁹⁷ gidenlerin: Dİ gidenlerin gidenlerin

¹³⁹⁸ mi: Dİ, HM, HHM -

¹³⁹⁹ yatanların: HH yatan kimesnelerün

¹⁴⁰⁰ ‘acebdür: HM ziyāde mi ‘acebdür

¹⁴⁰¹ gāfillerün dā’imā gafleti mi ziyāde: HM gāfillerün gafleti mi, Dİ gāfillerün dā’imā gafleti mi

¹⁴⁰² ziyāde: Dİ, HH ziyādedür

¹⁴⁰³ yā: Dİ yāhūd

¹⁴⁰⁴ dārlık: HH, HM tarlık, HHM dādlık

¹⁴⁰⁵ karanlık mi: Dİ karanlığı mı, HHM karanlığı

¹⁴⁰⁶ anuñ eceli mi: HHM ecel mi

¹⁴⁰⁷ karnında: HH, HM, HHM kurbunda

¹⁴⁰⁸ ol yiryüzinde: Dİ, HH ol yiryüzinde nāmı nişānı hālın ve bunlar yiryüzünde

¹⁴⁰⁹ işledüklerine peşimān olmuşdur: HH itdüklerine nişān olmağdur

¹⁴¹⁰ ve bunların: HH, HM, HHM ve bunlar

¹⁴¹¹ dünyā: Dİ, HM, HHM -

¹⁴¹² zilletde: HH, HHM zilletde ne, HH zilletle

¹⁴¹³ tabīb: HHM tīb

¹⁴¹⁴ var: HH ve

¹⁴¹⁵ haşra: HM, HHM -

¹⁴¹⁶ itmezüz: HHM istemezüz

¹⁴¹⁷ eger: HH, HM, HHM -

¹⁴¹⁸ āhı gaflet: HH bu gaflet

¹⁴¹⁹ münkaṭı‘ya: HH, HM inķitā‘ya

¹⁴²⁰ sābi‘: Dİ, HHM tāsi‘

¹⁴²¹ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selām

¹⁴²² Hani Yūsuf babasına, “Babacığım! Gerçekten ben (rüyada) on bir yıldız, güneşi ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana boyun eğiyorlardı” demişti (12/4, Altuntaş 2003: 234).

(3) *Revāl imāmu rażıya ’llahu ‘anhu bi isnādihi ‘an Resūlu ’llāhi şalla ’llāhu ‘aleyhi* (4) *ve sellem ennehu Ḳāle māmin eḫādın Yuşıbuḫu ni‘meten ev ni‘meten illā veḫad urye ff menāmihi* (5) *nesiye men nesiye ve zekera men zekera.*” Ya‘nı, hiç olmaz ki [h_{hm}14a] bir kimesneye¹⁴²³ bir (6) ni‘met ve yāḫūd nekebātından bir nekbet irişe, Ḥaḫ Te‘ālā andan evvel gösterür. (7) Nice kimesneler¹⁴²⁴ “Yārın başuma ne gelecek?” dir, ālim rü’yāda görür¹⁴²⁵. Bu kimesnenün yādından gider ve nicesinün ḫātırında alır¹⁴²⁶. Bu Ḥaḫ Te‘ālānuñ¹⁴²⁷ (8) kemāl-ı keremine delıldür ki eger ni‘met ise bilesin ve rāḡıb olasıñ¹⁴²⁸ ve eger (9) miḫnet ise¹⁴²⁹ şabr eyle, tā kim rāḫat olasıñ¹⁴³⁰.

Çünküñ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (10) evvel [h_m25b] [h_h18a] miḫnet¹⁴³¹ çekdi, şoñra çāḫ ve ‘izzet buldı Ḥaḫ Te‘ālā aña gösterdi¹⁴³²: (11)

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ [إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا] وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ
لِي سَاجِدِينَ

Naql olunur ki¹⁴³³ Ḥaḫ Sübhāne ve Te‘ālānuñ avlında (12) ki buyurmuşdur¹⁴³⁴:

لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ [لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ]

El büşrā fi ’d-dünyā (13) *errüyā’ş-şālīḫātı ve fi ’l-’uḫbā ed-derecātı’l ‘āliyeti*” Ma‘nāsı budur ki: Dünyāda¹⁴³⁵ (14) beşeri gökçek vāı‘adur ve āḫiretde beşeri derecāt-ı ‘āliyyedir. (15) *İz āle Yūsufe iz māzīde, iza müstaḫbelde isti‘māl olunur*¹⁴³⁶.

¹⁴²³ hiç olmaz ki kimesneye: Dİ hiç kimesne olmaz ki, HH hiç olmaz ki kişinün

¹⁴²⁴ kimesneler: HH kişinün yādından gider ve nicesiniñ ḫātırında alır

¹⁴²⁵ nice kimesneler yārın başuma ne gelecek dir ‘ālem rü’yāda görür: HH, HM, HHM -

¹⁴²⁶ gider ve nicesinün ḫātırında alır: Dİ, HH -

¹⁴²⁷ Te‘ālānuñ: Dİ -

¹⁴²⁸ olasıñ: HH olasıñ eger ni‘met içre iseñ şükür eyle tā kim ziyāde ola eger şabr eyle tā kim rahat olasıñ

¹⁴²⁹ miḫnet ise: HH miḫnetde iseñ

¹⁴³⁰ şabr eyle tā kim rahat olasıñ: HHM Ḥaḫ Te‘ālāya şıḡımasıñ

¹⁴³¹ miḫnet: Dİ, HHM miḫneti

¹⁴³² Hani Yusuf babasına, “Babacıḡım! Gerçekten ben (rüyada) on bir yıldız, güneşi ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana boyun eğiyorlardı” demişti (12/4: Altuntaş 2003: 234).

¹⁴³³ ki: Dİ -

¹⁴³⁴ Dünyā hayatında da, ahirette de onlar için müjde vardır. Allah’ın sözlerinde hiçbir deḡişme yoktur. İşte bu büyük başarıdır (10/64, Altuntaş 2003: 215).

¹⁴³⁵ dünyāda: HM, HHM -

¹⁴³⁶ Hani, Rabbin meleklerle, “Ben yeryüzünde bir halife yaratacaḡım” demişti. Onlar, “Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz.” demişler, Allah da, “Ben sizin bilmediḡinizi bilirim” demişti (2/30, Altuntaş 2003: 5).

[وَأِذْ قَالَ رَبُّكَ (16) لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ]

gibi,¹⁴³⁷

فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ

gibi.

Çün Yūsuf¹⁴³⁸ ‘aleyhi’s-(17)selām¹⁴³⁹ göçmiş idi ve seyyidü’l-kevneyn şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem anı Hāzret-i¹⁴⁴⁰ (18) Hāqdan beyān diledi. Hāq Te‘ālā buyurdu ki: “Ey ḥabībüm zikir eyle.” Ol vāqit kim (19) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām¹⁴⁴¹ babasına didi ki¹⁴⁴²:

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا [24b/1] وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
رَأَيْتُهُمْ لِي سَاحِدِينَ

Ehl-i tefsīr ve erbāb-ı taḥkīkūñ (2) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ¹⁴⁴³ vāqı‘asında bir niçe kelimāt¹⁴⁴⁴ vardır. (3) Evvelkisi¹⁴⁴⁵ oldur ki yedi yaşında iken bir kerre¹⁴⁴⁶ vāqı‘asında gördi ki on bir ‘aşā (4) bir yirden çıqıp eñ şoñra cümlesinden küçürek¹⁴⁴⁷ olan büyük olup (5) cümlesinden¹⁴⁴⁸ yüce oldu. Bu vāqı‘ayı pederine didi¹⁴⁴⁹ Ol eyitdi: (6) “Şaқın bu vāqı‘ayı қarındaşlarıña dime”

İkinci def‘a¹⁴⁵⁰ toқuz¹⁴⁵¹ yaşında iken vāqı‘a¹⁴⁵² (7) gördi ki şaқrāda bürāderleri ilen¹⁴⁵³ odun cem‘ ider¹⁴⁵⁴. Her biri bir¹⁴⁵⁵ püşte (8) üstünde lākin Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ¹⁴⁵⁶ püştesi [hm26a] yüce,

¹⁴³⁷ Kişinin kardeşinden, annesinden, babasından, eşinden ve çocuklarından kaçacağı gün kulakları sağır edercesine şiddetli ses geldiği vakit, işte o gün onlardan herkesin kendini meşgul edecek bir işi vardır (80/33, Altuntaş 2003: 585).

¹⁴³⁸ Yūsuf: Dİ kışsa-ı Yūsuf

¹⁴³⁹ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selām

¹⁴⁴⁰ Hāzreti: HH, HM, HHM -

¹⁴⁴¹ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selām

¹⁴⁴² Hani Yusuf babasına, “Babacığım! Gerçekten ben (rüyada) on bir yıldız, güneşi ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana boyun eğiyorlardı” demişti (12/4, Altuntaş 2003: 234).

¹⁴⁴³ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selāmuñ

¹⁴⁴⁴ kelimāt: HH kelimātı

¹⁴⁴⁵ evvelkisi: Dİ evvelki

¹⁴⁴⁶ bir kerre: Dİ -

¹⁴⁴⁷ küçürek: HH, HM kiçirek

¹⁴⁴⁸ cümlesinden: HM -

¹⁴⁴⁹ didi: HH eyitdi

¹⁴⁵⁰ ikinci def‘a: Dİ bir vāqı‘ada, HM bir def‘a

anlaruñ (9) püşteleri alçaq¹⁴⁵⁷. Yūsuf ‘aleyhi’şelāmuñ¹⁴⁵⁸ püştesi beyāz, anlaruñ püşteleri¹⁴⁵⁹ siyāh. (10) Bu vākı‘ayı¹⁴⁶⁰ pederine diyicek¹⁴⁶¹ “Bürāderleriñe dime” didi¹⁴⁶².

Üçüncü¹⁴⁶³ (11) on yaşında iken gördi¹⁴⁶⁴. Yir ağlardı¹⁴⁶⁵,¹⁴⁶⁶

[وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسْفَىٰ عَلَىٰ يُوسُفَ وَأَبْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ]

dir idi. (12) Yūsuf ‘aleyhi’ş-selām¹⁴⁶⁷ eyitdi ki: “Ey zemīn¹⁴⁶⁸! Saña ne n’oldı¹⁴⁶⁹ ağlarsın?” Yir eyitdi¹⁴⁷⁰: “Benüm üzerimde seni (13) dögerler ve yüziñe řabanca¹⁴⁷¹ ururlar ve seni¹⁴⁷² öldürmek isterler. Pes (14) yir řakř olup Yūsuf ‘aleyhi’ş-selāmı¹⁴⁷³ řıfř ider. “Bunu (15) dařı ihvānuña dime” didi.

Dördüncü vākı‘a¹⁴⁷⁴ oldur ki, on bir yaşında (16) iken gördi, ay ve güneş ve on bir yıldız¹⁴⁷⁵ aña secde iderler. (17) Bu vākı‘a-yı pür-‘ibretiñ¹⁴⁷⁶ [hh18b] tafşili oldur ki Yūsuf ‘aleyhi’ş-(18)selām¹⁴⁷⁷ bir gün¹⁴⁷⁸ şuşluş vaştı mübārek bařını¹⁴⁷⁹ řāzret-i Ya‘řüb ‘aleyhi’ş-(19)selāmuñ¹⁴⁸⁰ dizine¹⁴⁸¹ şoyup

¹⁴⁵¹ toşuz: Dİ doşuz

¹⁴⁵² vākı‘a: Dİ, HH vākı‘ada, HM -

¹⁴⁵³ bürāderleri ilen: HM bürāderleriyle, HH, HHM bürāderleri ile

¹⁴⁵⁴ ider: HH iderler

¹⁴⁵⁵ bir: Dİ -

¹⁴⁵⁶ ‘aleyhi’ş-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’ş-řalavāt ve’s selām

¹⁴⁵⁷ püştesi yüce anlaruñ püşteleri alçaq: HH püştesi anlaruñ püştelerinden yüce

¹⁴⁵⁸ ‘aleyhi’ş-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’ş-selām

¹⁴⁵⁹ püşteleri: Dİ, HM, HHM -

¹⁴⁶⁰ bu vākı‘ayı: HH, HM, HHM -

¹⁴⁶¹ diyicek: HM diyince

¹⁴⁶² didi: HM, HHM -

¹⁴⁶³ üçüncü: Dİ bir vākı‘a daşı

¹⁴⁶⁴ gördi: HH vākı‘asında görür

¹⁴⁶⁵ yir ağlardı: HH, HM, HHM ağlar idi

¹⁴⁶⁶ Onlardan yüz çevirdi ve, “Vah! Yusuf’a vah!” dedi ve üzüntüden iki gözüne ak düştü. O artık acısını içinde saklıyordu (12/84, Altuntaş 2003: 244).

¹⁴⁶⁷ ‘aleyhi’ş-selām: Dİ ‘aleyhi’ş-řalavāt ve’s selām

¹⁴⁶⁸ zemīn: Dİ, HM, HHM -

¹⁴⁶⁹ n’oldı: HH, HM, HHM ne oldı

¹⁴⁷⁰ ağlarsın yir eyitdi: Dİ, HM, HHM -

¹⁴⁷¹ şabanca: Dİ şabancalar

¹⁴⁷² seni: HH -

¹⁴⁷³ Yūsuf ‘aleyhi’ş-selāmı: Dİ ‘aleyhi’ş-řalavāt ve’s-selāmı, HH Yūsufı

¹⁴⁷⁴ vākı‘a: Dİ, HM, HHM -

¹⁴⁷⁵ on bir yıldız: HH, HHM on yıldız

¹⁴⁷⁶ vākı‘a-yı pür ‘ibretiñ: HH, HM, HHM vākı‘anuñ

¹⁴⁷⁷ ‘aleyhi’ş-selām: Dİ ‘aleyhi’ş-řalavāt ve’s selām

¹⁴⁷⁸ bir gün: Dİ, HH, HHM -

¹⁴⁷⁹ başını: HHM başın

¹⁴⁸⁰ ‘aleyhi’ş-selāmuñ: ‘aleyhi’ş-řalavāt ve’s selāmuñ

¹⁴⁸¹ dizine: HM mübārek dizine

uyumış idi¹⁴⁸². Ya'kūb [25a/1] 'aleyhi's-şalavāt¹⁴⁸³ ve's-selām āfitāba nazār idüp Yūsuf 'aleyhi's-(2)selāmuñ¹⁴⁸⁴ yüzine baqdı ve didi ki: "Bilmezem ki bunıñ cemālı mı¹⁴⁸⁵ aḥsendür (3) ve yāḥūd āfitāb mı? Yūsuf [hbm14b] 'aleyhi's-selām¹⁴⁸⁶ uyandı ve didi¹⁴⁸⁷: (4)

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي
سَاجِدِينَ

(5) "Ey peder! egerçi bu çehrenüñ¹⁴⁸⁸ cemālda ve kemālda nūrī āfitābdan¹⁴⁸⁹ ziyāde olmasa, (6) 'ināyet-i ḥaḳ Ḥaḳ ile¹⁴⁹⁰ Ḥaḳ Te'ālā āfitāba ve māhtāba ve yıldızlara aña secde itmek (7) ile emir itmezdi. Ya'kūb 'aleyhi's-selām¹⁴⁹¹ bunı istimā' idicek¹⁴⁹² (8) daraldı ve lerzeye geldi ve ḳalb-ı şerīfī pūr-āteş olup mübārek beñzi za'ferān (9) gibi oldu. Yūsuf 'aleyhi's-selām¹⁴⁹³ eyitdi: "Ey peder! saña ne (10) oldu?" [hm26b] Ḥaḳret-i Ya'kūb 'aleyhi's-selām¹⁴⁹⁴ eyitdi: "Ey oğul egerçi¹⁴⁹⁵ (11) bu rü'yāniñ¹⁴⁹⁶ te'vīlinde 'izz ü devlet¹⁴⁹⁷ vardır; ammā andan miḥnet ve firḳat (12) rāyiḥası gelür." "Neden didüñ ey peder?" didi. Zīrā "inni" didüñ. Her kim (13) ki anāniyyet sözün¹⁴⁹⁸ söylese¹⁴⁹⁹ lā-büdd belāya uğrar. Muntazır ol ki bu anāniyyet (14) ağacından ne gül¹⁵⁰⁰ biter ve ol gülden¹⁵⁰¹ saña ne miḥnetler āşikāre olur.

İşāret¹⁵⁰² (15) Beş nesneyi¹⁵⁰³ 'abda dimek ḥaḳādur. Evvel *naḥnu*. Melā'ike 'aleyhimü's-selām (16)¹⁵⁰⁴

¹⁴⁸² idi: HHM -

¹⁴⁸³ Ya'kūb 'aleyhi's-şalavāt ve's selām: HH 'aleyhi's-selām, HHM -

¹⁴⁸⁴ 'aleyhi's-selāmuñ: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's selāmuñ

¹⁴⁸⁵ mı: HM, HHM -

¹⁴⁸⁶ 'aleyhi's-selām: HM -

¹⁴⁸⁷ Hani Yusuf babasına, "Babacığım! Gerçekten ben (rüyada) on bir yıldız, güneşi ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana boyun eğiyorlardı" demişti (12/4, Altuntaş 2003: 234).

¹⁴⁸⁸ çehrenüñ: HH, HHM çehre

¹⁴⁸⁹ āfitābdan: HM -

¹⁴⁹⁰ 'ināyet-i Ḥaḳ ile: HM, HHM 'ināyet Ḥaḳ iledür

¹⁴⁹¹ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's selām, HM -

¹⁴⁹² bunı istimā' idicek: HM çün bunı istimā' itdi

¹⁴⁹³ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's selām

¹⁴⁹⁴ 'aleyhi's-selām: HM -

¹⁴⁹⁵ egerçi: HM eger

¹⁴⁹⁶ bu rü'yāniñ: HH, HM, HHM bunuñ

¹⁴⁹⁷ 'izz ü devlet: HM, HHM 'izzet ü devlet

¹⁴⁹⁸ sözün: Dİ, HH lafzın

¹⁴⁹⁹ söylese: Dİ söyleye

¹⁵⁰⁰ gül: Dİ, HH -

¹⁵⁰¹ gülden: Dİ gülde

¹⁵⁰² işāret: Dİ ḥikāye

¹⁵⁰³ beş nesneyi: HM, HHM pes her nesneyi

¹⁵⁰⁴ Hani, Rabbin meleklerle, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz." demişler, Allah da, "Ben sizin bilmediğinizi bilirim" demişti (2/30, Altuntaş 2003: 5).

[وَ إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّيْ جَاعِلٌ فِى الْاَرْضِ خَلِيْفَةً قَالُوْۤا اَتَجْعَلُ فِيْهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيْهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ] وَ نَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ [وَ نَقَدُّسُ لَكَ قَالَ اِنِّيْ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ]

didiler. Āteş-i gayret bunları yakup¹⁵⁰⁵ kül itdi (17) ve bāşların zānu-yı hayrete idüp^{1506 1507}

[قَالُوْۤا] سُبْحٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا (18) اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ

didiler: “Bilmedük yā Rabbenā, bizi ‘afv eyle” didiler ve¹⁵⁰⁸ “Bu ḥaṭādan āzād (19) eyle” diyü münācāt eylediler¹⁵⁰⁹. *İşāret*¹⁵¹⁰ Nazar eyle bizüm mülkimüzde, ya‘nī arz-ı semāmuzda¹⁵¹¹ ikilik şıgmaz. [25b/1] Bir daḥı *naḥnu* dimeñ.

İkinci¹⁵¹² ‘*andi* dimek cā’iz degildür, zīrā Ḳārūn (2) ‘*alā* ‘*ilmin* ‘*andi* didi¹⁵¹³

فَخَسَفْنَا بِهٖ وَبَدَارَهٗ الْاَرْضَ [فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُوْنَهٗ مِنْ دُوْنَ اللّٰهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرِيْنَ]

vāki‘ oldı. Ya‘nī Ḥaḳ Te‘ālā¹⁵¹⁴ buyurdı ki: (3) “Anı memālikiyle ve ḥazā’iniyle¹⁵¹⁵ yire¹⁵¹⁶ yuturdum¹⁵¹⁷. Bu da‘vā¹⁵¹⁸ aña lāyık degildür, tā kim bile(4)ler¹⁵¹⁹ ki benden gayrı kimesne nesneye mālīk¹⁵²⁰ degildür¹⁵²¹.

Üçüncü¹⁵²² *ene* kelime(5)sidür. Zīrā iblīs¹⁵²³

¹⁵⁰⁵ bunları yakup: HH bedenleri, HM, HHM bunları yakdı

¹⁵⁰⁶ idüp: HH şalup

¹⁵⁰⁷ Melekler, “Seni bütün eksikliklerden uzak tutarız. Senin bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin” dediler (2/32, Altuntaş 2003:5).

¹⁵⁰⁸ ve: Dİ -

¹⁵⁰⁹ diyü münācāt eylediler: Dİ, HH -

¹⁵¹⁰ işāret: HH, HM, HHM ḥikāye

¹⁵¹¹ semāmuzda: Dİ semāda

¹⁵¹² ikinci: Dİ, HM, HHM işāret

¹⁵¹³ Sonunda onu da, sarayını da yerin dibine batırdık. Allah’a karşı ona yardım edebilecek adamları da yoktu.

Kendisini savunup kurtarabileceklerden de değildi! (28/81, Altuntaş 2003: 394).

¹⁵¹⁴ Te‘ālā: HH -

¹⁵¹⁵ ḥazā’iniyle: Dİ ḥazā’ini ile

¹⁵¹⁶ yire: HHM -

¹⁵¹⁷ yuturdum: HH yutdur, HM, HHM yutdurdı

¹⁵¹⁸ da‘vā: HM, HHM du‘ā

¹⁵¹⁹ bileler: Dİ bile

¹⁵²⁰ mālīk: HH, HM, HHM lāyık

¹⁵²¹ degildür: Dİ olmaz

¹⁵²² üçüncü: HM ḥikāye ve bir daḥı

قَالَ مَا مَنَعَكَ إِلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ

مِن طِينٍ

dimek ile rahmetden münkaṭı¹⁵²⁴ oldu. Ya'nî “Ben (6) Ādem¹⁵²⁵ ‘aleyhi’s-selāmdan¹⁵²⁶ hayırluyam” dimiş iken¹⁵²⁷ ğayretu’llāh āteşi anı (7) yaqdı ve¹⁵²⁸ bu deñlü ‘ibādetini¹⁵²⁹ maḥv [hh19a] itdi¹⁵³⁰. “Benüm muḳābelemde “ben” dırsin benden ba’id olursın¹⁵³¹” (8) didi.

Hikāye Merve¹⁵³² şehrinde bir zāhid var idi. Tağ başında bir şavma‘a (9) yapup¹⁵³³ [hm27a] halkdan ‘uzlet itdi¹⁵³⁴. Altmış yıl ol şavma‘ada ‘ibādet itdi ve (10) ve şavma‘adan çıkmadı¹⁵³⁵. Bir gün āb-dest almağa¹⁵³⁶ çıqdı ki şeytān geldi¹⁵³⁷. (11) Evvelki ḥālī ḥātırına gelüp içerü girdi, zāhidiñ tesbīhin yüzine gözine (12) sürdi. Zāhid gelüp şavma‘ayı kapanıq gördi. Mürīdlerinden biri¹⁵³⁸ (13) içeri¹⁵³⁹ girmiş zan idüp¹⁵⁴⁰ daqq-ı bāb eyledi¹⁵⁴¹. İblīs (14) eyitdi: “Sen¹⁵⁴² kimsin?” Zāhid eyitdi “ene, ya’nî¹⁵⁴³ benem”. Üç def‘a böyle vāqi‘ oldı¹⁵⁴⁴. İblīsün ḳalbını firḳat āteşi (15) iḥrāḳ itdi. Ḳalkup ḳapuyı açdı ve taşra çıqdı. Zāhid gördi ki¹⁵⁴⁵ ḳabīḥ şekil ve dūr (16) ve mehcūrlik āşarı yüzinde [hmm 15a] zāhir idi¹⁵⁴⁶.

¹⁵²³ Allah, “Sana emrettiğim zaman seni saygı ile eğilmekten ne alıkoymdu?” dedi. (O da) “Ben ondan hayırlıyım. Çünkü beni ateşten yarattın. Onu ise çamurdan yarattın” dedi (7/12, Altuntaş 2003:151).

¹⁵²⁴ münkaṭı‘: HM dūr

¹⁵²⁵ Ādem ‘aleyhi’s-selāmdan: HH, HM Ādemden

¹⁵²⁶ ‘aleyhi’s-selāmdan: Dİ ‘aleyhi’ş-şalavāt ve’s selāmdan

¹⁵²⁷ dimiş iken: HH, HM, HHM didi

¹⁵²⁸ ve: Dİ -

¹⁵²⁹ ‘ibadetini: HH -

¹⁵³⁰ itdi: Dİ itdüm, HH oldı

¹⁵³¹ benüm muḳābelemde ben dırsin benden ba’id olursın: HH -

¹⁵³² Merve: Dİ, HH, HHM Merv

¹⁵³³ yapup: HH idüp

¹⁵³⁴ itdi: HH itmiş idi, HM idüp

¹⁵³⁵ çıkmadı: HH dūr olmadı

¹⁵³⁶ āb-dest almağa: HH tahāret için

¹⁵³⁷ geldi: HM, HHH gelüp

¹⁵³⁸ biri: HHM birin

¹⁵³⁹ içeri: HH, HM içerü

¹⁵⁴⁰ idüp: HH eyleyüp, HM, HHM eyledi

¹⁵⁴¹ eyledi: HHM idüp

¹⁵⁴² sen: HH -

¹⁵⁴³ ene ya’nî: Dİ, HM, HHM -

¹⁵⁴⁴ oldı: HH buldı

¹⁵⁴⁵ zāhid gördi ki: Dİ, HM, HHM -

¹⁵⁴⁶ idi: HH, HM, HHM oldı

Didi ki: “Ey merd! Şaşkın (17) *ben* dime ki ben beş biñ yıl bu seniñ¹⁵⁴⁷ dutduğun¹⁵⁴⁸ tarīki¹⁵⁴⁹ tutmuş idüm. (18) Bir kerre *ben* dimek ile kendümi bu şekle girmiş gördüm¹⁵⁵⁰.

Dördüncü *lī*(19) kelimesidir. Fir‘avn¹⁵⁵¹

[وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِن تَحْتِي [26a/1] أَفَلَا تُبْصِرُونَ]

didi. Ya‘nī, “Mülk-i Mısır benüm değil midür? Altımdan bu enhār cereyān (2) ider.” Haq Te‘ālā buyurdu ki¹⁵⁵²: “Eger seniñ ise gir ve ben saña göstereyem.” Bu kelime¹⁵⁵³ Haq Te‘ālā (3) katında maḥfūzdur¹⁵⁵⁴, tā kim¹⁵⁵⁵ fir‘avn¹⁵⁵⁶ deryāya düşüp (4) şu ağızına gelicek murād itdi ki *āmentü* diye. Haq Te‘ālā buyurdu ki (5) “Ol gün ‘izzet zamānında ne didüñ, bugün izhār-ı kudretde ne (6) dirciñ?” “Ol gün ne didüm Yārabbī?” didi¹⁵⁵⁷.

[وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِن تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ]

(7) didüñ” didi.

Beşinci¹⁵⁵⁸ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām *ben* didi, ḥānumānından¹⁵⁵⁹ dūr (8) olup¹⁵⁶⁰ pederi ve akrabāsından¹⁵⁶¹ mehçür oldı¹⁵⁶² ve bu deñlü firkat ve ğurbet (9) çekdi. Zelil olup¹⁵⁶³ [hm27b] ḥabse¹⁵⁶⁴

¹⁵⁴⁷ seniñ: HH sen

¹⁵⁴⁸ dutduğun: HM, HHM tutduğun

¹⁵⁴⁹ tarīki: HH yolu

¹⁵⁵⁰ kendümi bu şekle girmiş gördüm: HH bu şekle girdim

¹⁵⁵¹ Firavun kavmine seslenerek dedi ki: “Ey kavmim! Mısır hükümdarlığı benim değil mi? Şu nehirler de benim altımdan akıyor (değil mi?) Hālā görmüyor musunuz?” (43/51, Altuntaş 2003: 492).

¹⁵⁵² Haq Te‘ālā buyurdu ki: Dİ -

¹⁵⁵³ kelime: Dİ, HHM kelimeyi

¹⁵⁵⁴ maḥfūzdur: Dİ maḥfuzadur, HH maḥfūz kaldı

¹⁵⁵⁵ kim: HM, HHM -

¹⁵⁵⁶ fir‘avn: Dİ, HM, HHM -

¹⁵⁵⁷ Firavun kavmine seslenerek dedi ki: “Ey kavmim! Mısır hükümdarlığı benim değil mi? Şu nehirler de benim altımdan akıyor (değil mi?) Hālā görmüyor musunuz?” (43/51, Altuntaş 2003: 492).

¹⁵⁵⁸ beşinci: Dİ kışşa

¹⁵⁵⁹ ḥānumānından: HH ḥān u mānından

¹⁵⁶⁰ olup: Dİ oldı ve, HM, HHM -

¹⁵⁶¹ pederi ve akrabāsından: HHM akrabā ve pederinden

¹⁵⁶² oldı: Dİ, HH -

¹⁵⁶³ zelil olup: HM, HHM ve

¹⁵⁶⁴ ḥabse: HM, HHM celse

giriftār oldı¹⁵⁶⁵ ve dār-ı dünyāda bey‘ men yezid ile¹⁵⁶⁶ (10) fūruht oldı¹⁵⁶⁷ ve dil ve cānı¹⁵⁶⁸ āteş-i firkat ile küllı¹⁵⁶⁹ yandı.O kimesne (11) ki ‘ömrinde haṭā ile bir kerre¹⁵⁷⁰ *ben* didi bu deñlü¹⁵⁷¹ belāya uğradı¹⁵⁷² ve eleme¹⁵⁷³ giriftār oldı; bilmem ki (12) şol kişi¹⁵⁷⁴ cemı‘ ‘ömrinde anāniyyetden [hh19b] dūr olmaz dār¹⁵⁷⁵-ı āhiretde anuñ (13) ḥālı nice olur?

Hikāye Mūsā ‘aleyhi’s-selām¹⁵⁷⁶ çün ‘ālem-i (14) şühūda¹⁵⁷⁷ irişdi ve kāse-i ‘aşqdan şarāb-ı muhabbeti nūş itdi, pes¹⁵⁷⁸ meclis-i (15) ünsde¹⁵⁷⁹ ḥumār¹⁵⁸⁰ ‘aşkıyla¹⁵⁸¹ tekażā-yı rü’yet-i dīdār vākı‘ oldı¹⁵⁸².

[وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ] رَبِّ أَرِنِي (16) أَنْظِرْ لِي الْبَيْتَ [قَالَ لَنْ
تَرَانِي وَلَكِنْ أَنْظِرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ
دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ]

didi. Ḥaḫ Te’ālādan nidā geldi ki “*Len terāni* beni görmez misin?” (17) Didi ki: “Ey Bār-ı Ḥūdā! Baña¹⁵⁸³ şerbet-i luṭfuñ¹⁵⁸⁴ virdüñ, dīdār ve cemāl (18) yanında¹⁵⁸⁵ tevaḫḫuf buyurduñ. Kendi peymānıñı istemedüñ, üç kerre *ben* didüñ (19) bir kerre sen didüñ. Ol kimesne¹⁵⁸⁶ ki meziyyet¹⁵⁸⁷

¹⁵⁶⁵ oldı: Dİ -

¹⁵⁶⁶ ile: HH olup, HHM idüp olup

¹⁵⁶⁷ oldı: Dİ olup

¹⁵⁶⁸ cānı: HHM cān

¹⁵⁶⁹ küllı: HH, HM, HHM -

¹⁵⁷⁰ bir kerre: Dİ, HM, HHM -

¹⁵⁷¹ deñlü: HH kadar

¹⁵⁷² uğradı: Dİ, HM, HHM -

¹⁵⁷³ ve eleme: Dİ -

¹⁵⁷⁴ kişi: HH kişi ki, Dİ kimse

¹⁵⁷⁵ dār: HH -

¹⁵⁷⁶ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selām

¹⁵⁷⁷ şühūda: Dİ meşhūda

¹⁵⁷⁸ itdi pes: Dİ idüp

¹⁵⁷⁹ ünsde: Dİ āteş

¹⁵⁸⁰ ḥumār: Dİ ḥumāv

¹⁵⁸¹ ‘aşkıyla: HHM ‘aşkla

¹⁵⁸² Musa, belirlediğimiz yere (Tur’a) gelip Rabbi de ona konuşunca, “Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım” dedi. Allah da, “Beni (dünyada) katiyen göremezsin. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin.” dedi. Rabbi dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Musa da baygın düştü. Ayılınca, “Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah’ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim” dedi (7/143, Altuntaş 2003: 166).

¹⁵⁸³ baña: HH, HM, HHM -

¹⁵⁸⁴ şerbet-i luṭfuñ: HM şerbet luṭfuñı

¹⁵⁸⁵ yanında: HH āyinde, HM bāyinde

¹⁵⁸⁶ kimesne: HH kişi

¹⁵⁸⁷ meziyyet: Dİ ananiyyet

selebini ya'nî libâsını giye¹⁵⁸⁸, bizüm [26b/1] müşâhede-i cemâlumuz şühûdına nice vâsıl olur?" Şol kimesne ki ma'şûkuñ (2) cemâln¹⁵⁸⁹ görmek isterse¹⁵⁹⁰ benlik rahatın terk itmek gerek. Her kimesne¹⁵⁹¹ ki bizim (3) şöbetimizi ister, bi'l-küllîye benlikden geçmek gerekdür¹⁵⁹². Haber¹⁵⁹³ ve ehl-i taḥkîk ve erbâb-ı ma'ânî ve (4) ve aşḥâb-ı tedkîk¹⁵⁹⁴ demişler ki: "Mü'mine dünyâ 'âleminde belâda olmak 'aṭâdan¹⁵⁹⁵ (5) yegrekdür. Zîrâ her¹⁵⁹⁶ renc ve 'anâ abd-ı Ḥaḡa meşğul eyler¹⁵⁹⁷, dâ'imâ¹⁵⁹⁸ du'â ve¹⁵⁹⁹ tażarru'¹⁶⁰⁰ ve (6) zârîde olur. 'Aṭâda olan kendüye¹⁶⁰¹ meşğul olur.

Meşelâ¹⁶⁰² görmez (7) misin ki renc ve belâda¹⁶⁰³ olan¹⁶⁰⁴ biñ kerre Ḥaḡ Te'âlâya [hm28a] zârîlik kıılır¹⁶⁰⁵, (8) Ḥüdâ ve nidâ melege *ḡadiren* diyü münâcât ider¹⁶⁰⁶, ammâ anuñ zıddı ni'met gelse rabbını añmaz olur; (9) belki "Benüm altunum ve aḡçem ve esbâbum ve sarâyum ve düḡḡânım¹⁶⁰⁷ ve ḡulum ve cāriyem" (10) dir¹⁶⁰⁸. Ol zamân Ḥazret-i¹⁶⁰⁹ Ḥaḡ celle ve 'alâ¹⁶¹⁰ melâ'ikeye eydür ki¹⁶¹¹: "Ey meleklerüm! ḡulumı (11) görüñ. Renc ve 'anâda¹⁶¹² beni¹⁶¹³ ḡoḡ yâd ider idi; çünki ḡālını¹⁶¹⁴ künc ve 'aṭâya¹⁶¹⁵ (12) tebdîl itdüm, [hbm15b] beni bir ḡüşede ḡodı. Yâ'ni, cāndan añmaz oldı¹⁶¹⁶." Ey merd-i (13) ḡanı! Fir'avn olduñ niceye dek kendü meydānuñda seyr idersin? Cāh ve (14) devletüñde ḡānumān sevdāsında¹⁶¹⁷ olasın¹⁶¹⁸ ve bi'l-cümle¹⁶¹⁹ ḡüdāñı¹⁶²⁰ ferāmüñ (15) idesin.

¹⁵⁸⁸ giye: HHM ki

¹⁵⁸⁹ cemâln: HH cemâlnı

¹⁵⁹⁰ isterse: HH, HM, HHM ister

¹⁵⁹¹ kimesne: Dİ herkes, HH kim

¹⁵⁹² gerekdür: HH, HM, HHM gerek

¹⁵⁹³ haber: HH, HM, HHM -

¹⁵⁹⁴ tedkîk: HM, HHM refik

¹⁵⁹⁵ 'aṭâdan: HHM ḡaṭâdan

¹⁵⁹⁶ her: HH ki, HM, HHM hiç

¹⁵⁹⁷ eyler: HHM olur

¹⁵⁹⁸ dâ'imâ: Dİ, HH, HHM -

¹⁵⁹⁹ ve: HM -

¹⁶⁰⁰ tażarru': HH -

¹⁶⁰¹ kendüye: HM kişi kendüye

¹⁶⁰² meşelâ: HH, HM, HHM -

¹⁶⁰³ belâda: HHM belâ

¹⁶⁰⁴ olan: HM, HHM -

¹⁶⁰⁵ kıılır: HH ider

¹⁶⁰⁶ Ḥüdâ ve nidâ melege ḡadiren diyü münâcât ider münâcât ider: Dİ, HH diyü münâcât ider münâcât ider

¹⁶⁰⁷ düḡḡânım: HH -

¹⁶⁰⁸ dir: HM var

¹⁶⁰⁹ ḡazret: HH, HM, HHM -

¹⁶¹⁰ celle ve 'alâ: HH Te'âlâ

¹⁶¹¹ ki: Dİ -

¹⁶¹² 'anâda: HM 'anādım, HHM 'anādın

¹⁶¹³ beni: Dİ -

¹⁶¹⁴ çünki ḡālını: HH, HM, HHM -

¹⁶¹⁵ ve 'aṭâya tebdîl itdüm: HH 'aṭâ geldi, ḡālını tebdîl itdi

¹⁶¹⁶ bir köşede ḡodı yâ'ni cāndan añmaz oldı: HH unudtı ya'ni olḡadar añmaz oldı

¹⁶¹⁷ ḡānumān sevdāsında: HH meftün ḡān-mān, HM -

¹⁶¹⁸ olasın: HH olup, HM olursın

¹⁶¹⁹ bilcümle: HH bi'l-küllîye

¹⁶²⁰ ḡüdāñı: HH ḡüdāyı, HM -

Ḥaberde geldi ki¹⁶²¹, Ḥazret-i Muḥammedü'l-Muştafâ (16) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurur ki¹⁶²²: “Ol gün ki kıyâmetde¹⁶²³ terâzû-yı 'adlı¹⁶²⁴ (17) inşâf¹⁶²⁵ meydânına aşalar. Bir pîr¹⁶²⁶-i nahîf ve za'îfi¹⁶²⁷ getürüp mizânîñ (18) kırbında turguralar. Melâ'ike eydürler¹⁶²⁸ ki: “Yâ Rabbenâ! Bu pîrûñ¹⁶²⁹ ne vezn (19) idecek hâlı vardır?” Ḥaḳ Te'alâdan¹⁶³⁰ ḥiṭâb-ı 'izzet¹⁶³¹ gele ki buña [27a/1] yüz yıl 'ömür [hh20a] virdüm ve ni'met ve şıḥhat ve firâğ ile 'ömür¹⁶³² geçürdi. (2) Bir eyü 'amel itmedi, 'ale'd-devâm¹⁶³³ “benüm atum ve benüm silâḥum¹⁶³⁴ ve benüm¹⁶³⁵ 'abdum” dir (3) idi. Bugün terâzû-yı 'adlda¹⁶³⁶ vezn iderem, tâ kim kaç men gelür (4) görsün¹⁶³⁷” didi¹⁶³⁸.

*El meclisü's-şâmin*¹⁶³⁹ *min Yûsuf 'aleyhi's-selâm*.¹⁶⁴⁰ (5) Fî kavlehu Te'alâ¹⁶⁴¹:

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ [إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي
سَاجِدِينَ]

Ḳâle'l-imâm (6) rażıya'llāhu anh: “*Beleşani 'an Cābir rażıyallāhu anhu enne raculen* (7) *mine'l-yehûdi etie'n-nebiyyi şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ve ḳâle yâ Muḥammed mâ esmâ'u*(8) *l-kevākibu'l-letî raha Yûsuf 'aleyhi's-şalavât ve's-selâm fi'l-menâmi* (9) *fe atraḳa nebiy şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ra'sahu sa'aten şümme ḳâle etü'minu* (10) *billâhi ve Resûlihi lev aḥbertüke bi-esmâyiḥâ. Ḳâle belâ yâ Muḥammed ḳâle* (11) *aḥbirüke bimâ aḥberni rabbî 'azze ve [hm28b] celle ve hiye ḥurbâ ve tärîk ve ribâl* (12) *ve kebeş ve ḳâbir ve sâb ve âmuden ve mefâtiḥ ve fiilen ve ḥurüc ve fara'.*” (13) Ya'nî, Cābir bin 'Abdu'llāh rażıya'llāhu 'anh rivâyet ider ki Ḥazret-i Muḥammedü'l-

¹⁶²¹ ḥaberde geldi ki: Dİ rivâyet olunur ki, ḥadîs-i şerîfde geldi ki

¹⁶²² Ḥazret-i Muḥammedü'l-Muştafâ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurur ki: HH -

¹⁶²³ kıyâmetde: Dİ kıyâmetdür

¹⁶²⁴ 'adlı: Dİ, HM, HHM 'adl

¹⁶²⁵ inşâf: Dİ, HM, HHM ve inşâf

¹⁶²⁶ pîr: HH -

¹⁶²⁷ za'îfi: HH za'îf

¹⁶²⁸ eydürler: Dİ, HH ideler

¹⁶²⁹ bu pîrûñ: HH bu za'îfüñ, HHM bunuñ

¹⁶³⁰ Ḥaḳ Te'alâdan: HH -

¹⁶³¹ 'izzet: HH, HM, HHM -

¹⁶³² 'ömür: HM, HHM -

¹⁶³³ 'ale'd-devâm: HH dâyima

¹⁶³⁴ silâḥum: HHM şâhum

¹⁶³⁵ benüm: HM, HHM -

¹⁶³⁶ 'adlda: Dİ 'adla

¹⁶³⁷ görsün: HH göresiz, HHM görsin

¹⁶³⁸ didi: HH, HHM diye bunda

¹⁶³⁹ şâmin: Dİ, HHM sâbi'

¹⁶⁴⁰ 'aleyhi's-selâm: Dİ 'aleyhi's-şalavât ve's-selâm

¹⁶⁴¹ Hani Yusuf babasına, “Babacığım! Gerçekten ben (rüyada) on bir yıldız, güneşi ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana boyun eğiyorlardı” demişti (12/4, Altuntaş 2003: 234).

Muṣṭafā(14)dan¹⁶⁴² şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ḥuzūrına yehūdiden¹⁶⁴³ bir kimesne gelüp eyitdi: “Yā Muḥammed¹⁶⁴⁴! (15) Ol yıldızlar ki Yūsuf 'aleyhi's-selām¹⁶⁴⁵ gördüğü vākı'ada¹⁶⁴⁶ (16) aña secde itdiler isimleri nedür?” Ḥazret-i Muḥammed şalla'llāhu 'aleyhi ve (17) sellem¹⁶⁴⁷ mübârek başını¹⁶⁴⁸ öñine itdi ve buyurdi ki: “Eger anlardan ḥaber (18) virürsem imāna gelür misin?” Yehūdî¹⁶⁴⁹ “belî” didi. Buyurdi ki: “Ben saña ḥaber vireyem (19) ol nesneyi¹⁶⁵⁰ rabbum baña ḥaber virdi. Bunlaruñ¹⁶⁵¹ esmāsından ḥaber virecek [27b/1] yehūdî eyitdi¹⁶⁵²: “Rāst dirsiniñ. Bizüm kitābımızda daḥı¹⁶⁵³ böyledir. Ol Allāh (2) ḥaḳkı-çun ki ālem ve ādemiyānıñ rūḥları anuñ ḳabza-ı¹⁶⁵⁴ ḳudretinde(3)dir. Ol kimesne ki böyle ḥaber virür¹⁶⁵⁵ 'ilm-i ḡaybdan, ol kimesne bilā-şübhe¹⁶⁵⁶ (4) peygamberdür. “*Eşhedü enlā ilāhe illallāh ve eşhedü enne Muḥammeden 'abduhu*¹⁶⁵⁷ *ve resūlu'llāh*”¹⁶⁵⁸ didi. (5) Yūsuf 'aleyhi's-selām¹⁶⁵⁹ bu vākı'ayı¹⁶⁶⁰ gördi, aña āfet ve miḥnet (6) oldı.

Bizim seyyidümüze¹⁶⁶¹ şalla'llāhu 'aleyhi ve selleme¹⁶⁶² su'āl itdiler¹⁶⁶³ ki¹⁶⁶⁴: “Yā Resūlu'llāh¹⁶⁶⁵ sen mi gökçeksin¹⁶⁶⁶ yāḥūd Ḥazret-i Yūsuf mi¹⁶⁶⁷ gökçekdir¹⁶⁶⁸?” (7) Ḥazret¹⁶⁶⁹ buyurdi ki: “*Hüve aḥsenu ve ene emleḥu.*” “Yūsuf 'aleyhi's-selām (8) [hh20b] gökçekdir ve [hm29a] ben andan emleḥam, ya'nî¹⁶⁷⁰ şirînem. Zîrā Mışır¹⁶⁷¹ ḥātūnları (9) Yūsuf 'aleyhi's-selāmı görüp bî-iḥtiyār¹⁶⁷² ellerin kesdiler, müşrikler [hmm16a] beni¹⁶⁷³ görüp zünnār(10)ların kesdiler¹⁶⁷⁴.”

¹⁶⁴² Muḥammedü'l-Muṣṭafadan: HH, HM, HHM Muḥammedü'l-Muṣṭafa

¹⁶⁴³ ḥuzūrına yehūdiden: Dİ yehūdudan

¹⁶⁴⁴ yā Muḥammed: HM, HHM -

¹⁶⁴⁵ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's-selām

¹⁶⁴⁶ gördüğü vākı'ada: HH, HHM vākı'ada gördi, HHM gördi vākı'ada

¹⁶⁴⁷ Ḥazret-i Muḥammed şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Dİ Ḥazret-i Muḥammed Muṣṭafā 'aleyhi's-şalavāt ve's-selām, HH Ḥazret-i sultān-ı kevneyn

¹⁶⁴⁸ başını: HH başlarını

¹⁶⁴⁹ yehūdî: Dİ, HH, HHM -

¹⁶⁵⁰ nesneyi: HH nesne

¹⁶⁵¹ bunlaruñ: HHM bunlar

¹⁶⁵² yehūdî eyitdi: HH yehudiler eyitdiler, HM ol yehūdî eyitdi

¹⁶⁵³ daḥı: Dİ, HM, HHM -

¹⁶⁵⁴ ḳabza: HHM -

¹⁶⁵⁵ virür: Dİ vire

¹⁶⁵⁶ bilā-şübhe: HHM bilā-şübeh

¹⁶⁵⁷ Muḥammeden 'abduhu: Dİ Muḥammed

¹⁶⁵⁸ didi: HH didiler

¹⁶⁵⁹ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's-selām

¹⁶⁶⁰ bu vākı'ayı: Dİ bu vākı'ada, HHM vākı'a

¹⁶⁶¹ seyyidümüze: HHM seyyidümüz

¹⁶⁶² şalla'llāhu 'aleyhi ve selleme: Dİ, HH, HHM şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem

¹⁶⁶³ su'āl itdiler: HH şordılar

¹⁶⁶⁴ ki: Dİ -

¹⁶⁶⁵ Resūlu'llāh: Dİ, HHM -

¹⁶⁶⁶ gökçeksin: HH güzelsin

¹⁶⁶⁷ Yūsuf mı: Dİ ol mı, HH Yūsuf 'aleyhi's-selām mı

¹⁶⁶⁸ gökçekdir: HH -

¹⁶⁶⁹ ḥazret: HH -

¹⁶⁷⁰ emleḥam ya'nî: HM, HHM -

¹⁶⁷¹ Mışır: Dİ Mışır

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ [إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا] [وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي
سَاحِدِينَ]

Yūsuf ‘aleyhi’s-selām¹⁶⁷⁵ (11) eyitdi¹⁶⁷⁶: “Ey peder¹⁶⁷⁷! Bu vākı‘anıñ ta‘biri nedür?” Ya‘küb ‘aleyhi’s-(12)selām¹⁶⁷⁸ eyitdi: “Bunuñ te’vili oldur ki Hâk Te‘âlâ saña devlet hil‘atın (13) geydürür¹⁶⁷⁹ ve tâc-ı vilâyeti mübârek başına¹⁶⁸⁰ qor. Ol on bir yıldız¹⁶⁸¹ (14) qarındaşlarıñdur ki her biri bir¹⁶⁸² maqâm-ı zilletde saña ta‘zîm¹⁶⁸³ iderler. Āfitâb (15) ve mâh pederün¹⁶⁸⁴ hâleñdür ki saña taqarrüb¹⁶⁸⁵ iderler ve lâkin şakın bu vākı‘ayı (16) anlara dime. Zîrâ haqud¹⁶⁸⁶ ve hasûdlardur¹⁶⁸⁷ ve ibn-i âdem kenüddur¹⁶⁸⁸. Bürâderlerün¹⁶⁸⁹ (17) bir yire cem‘ olurlar, senün mübârek başuña¹⁶⁹⁰ ururlar *fe keydü ve leke* (18) *keyden*.

Mev‘ize Enbiyâ ‘aleyhi’s-selām¹⁶⁹¹ ma‘şümlardur. (19) Şeytân keydinden emîn olmayıcaq, yâ derdimend benî âdem ki¹⁶⁹² nice biñ [28a/1] zillet ve ma‘şiyet ve cürim haqı‘etî var iken nice emîn ola? Yūsuf (2) ‘aleyhi’s-selām¹⁶⁹³ bürâderleri keydinden havf idicek, (3) yâ sen keyd-i şeytândan ne vechle emîn olursın?

Haberde¹⁶⁹⁴ Hâzret-i (4) Muḥammedü’l-Muştafâ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem¹⁶⁹⁵ buyurur¹⁶⁹⁶ ki: “*İnne’l-mü’mine fi’d-dünyâ* (5) *lefi miḥeni şetta kâfirin yektulehu ve cârin yaḥsuduhu ve münâfikkin bigâzudu ve mü’minin* (6) *yaḥsuduhu ve şeytânun yağarrehü ve heva yağlibuhu ve ḥırsun yeşkilhu ve*

¹⁶⁷² bî-iḥtiyâr: Dİ, HH -

¹⁶⁷³ beni: HM Hâzret-i peygamber ‘aleyhi’s-selâmı

¹⁶⁷⁴ Hani Yusuf babasına, “Babacığım! Gerçekten ben (rüyada) on bir yıldız, güneşi ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana boyun eğiyorlardı” demişti (12/4, Altuntaş 2003: 234).

¹⁶⁷⁵ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm

¹⁶⁷⁶ eyitdi: HHM, HM eydür

¹⁶⁷⁷ ey peder: HM, HHM -

¹⁶⁷⁸ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm

¹⁶⁷⁹ geydürür: Dİ geydirüp, HHM geyürdi

¹⁶⁸⁰ mübârek başına: HH ser-i mübârikün üzerine

¹⁶⁸¹ yıldız: HM yıldızlar

¹⁶⁸² bir: HH, HM, HHM -

¹⁶⁸³ ta‘zîm: HHM ta‘azzum

¹⁶⁸⁴ pederün: Dİ bedriñ

¹⁶⁸⁵ taqarrüb: HHM ta‘azzum, HH, HM ta‘zîm

¹⁶⁸⁶ haqud: HM, HHM anlar

¹⁶⁸⁷ hasûdlardur: HH, HHM hasüddur

¹⁶⁸⁸ kenüddur: Dİ, HM, HHM keyüd

¹⁶⁸⁹ bürâderlerün: HH bürâderleri

¹⁶⁹⁰ başuña: HM başuñı

¹⁶⁹¹ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhimü’s-şalavât ve’s-selâm

¹⁶⁹² ki: HM -

¹⁶⁹³ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm

¹⁶⁹⁴ haberde: Dİ haber

¹⁶⁹⁵ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ, HM şalla’llâhu ‘aleyhi ve selleme

¹⁶⁹⁶ buyurur: Dİ buyurdu

veled-i Ya'quba (7) ve imretü ya'talibe ve mevtun yukhirehü." Ya'nî Hazret'i Resûlu'llâh¹⁶⁹⁷ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem buyur(8)dı ki: "Her kim ki¹⁶⁹⁸ bu dünyâdadur, Allâhu Te'âlâ¹⁶⁹⁹ [hm29b] anı bir nice miñnet¹⁷⁰⁰ ortasına kômıřdur. (9) Kâfir kâtl itmek ister, hem-sâyesi ĥasüdlük¹⁷⁰¹ ider, münâfık¹⁷⁰² düşmenlük¹⁷⁰³ ider¹⁷⁰⁴, (10) mü'min kâşd ider¹⁷⁰⁵, şeytân mağrûrlük¹⁷⁰⁶ ider, hevâ ġalebe ider¹⁷⁰⁷, ĥırş (11) meşğul eyler¹⁷⁰⁸, oğul¹⁷⁰⁹ muĥâlefet eyler, 'avrat muĥâlebe eyler¹⁷¹⁰, merg¹⁷¹¹ (12) mükâbere ider. Bu on âfet mâbeyninde derdimend insân ne itsün? (13) Bunlaruñ¹⁷¹² biri¹⁷¹³ ĥuzûr kômaz¹⁷¹⁴ iken bu ondan¹⁷¹⁵ nice selâmet bulur? (14) 'Aşamanallâh ve eyyâküm bi-ĥürmeti seyyidü'l-mürselîn şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem¹⁷¹⁶.

Kezâlik mü'min dünyâda (15) on ĥavf üzredür¹⁷¹⁷: Faķır ĥavfi ve marâz ĥavfi ve mevt ĥavfi ve kabir (16) ĥavfi ve kıyâmet ĥavfi ve ĥisâb ĥavfi ve ĥuşamâ [hh21a] ĥavfi ve sırât ĥavfi ve (17) firâk ĥavfi. Bunlaruñ biri¹⁷¹⁸ âdemde râĥat kômaz, yâ bu on ĥavf mâbeyninde (18) mü'minüñ ĥâlî nice olur? *Diger* Mü'minüñ on talebi¹⁷¹⁹ daĥı¹⁷²⁰ vardur: Nefs¹⁷²¹ (19) şehvet¹⁷²² diler ve sulţân ĥarâc diler¹⁷²³ faķır¹⁷²⁴ şadaķa diler, ĥüdâ farîza [28b/1] edâsın diler, Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem sünnet

¹⁶⁹⁷ Resûlu'llâh: HH, HM, HHM -

¹⁶⁹⁸ Her kim ki: Dİ her ki, HHM herkez

¹⁶⁹⁹ Allâh u Te'âlâ: HH Ĥaķ Sübhâne

¹⁷⁰⁰ bir nice miñnet: HM renc ve miñnet, HHM berĥ ve miñnet

¹⁷⁰¹ hemsâyesi ĥasüdlük: HH kônşısı ĥased

¹⁷⁰² münâfık: HHM münâfıkdur

¹⁷⁰³ düşmenlik: HM, HHM düşmanlık

¹⁷⁰⁴ ider: Dİ eyler

¹⁷⁰⁵ ider: Dİ eyler

¹⁷⁰⁶ mağrûrlük: Dİ, HM mağrûr

¹⁷⁰⁷ ider: HM eyler, HHM -

¹⁷⁰⁸ eyler: HH ider

¹⁷⁰⁹ oğul: HH, HHM oğlı

¹⁷¹⁰ eyler: Dİ ider

¹⁷¹¹ merg: HHM mürġ

¹⁷¹² bunlaruñ: HH, HM, HHM -

¹⁷¹³ biri: HM, HHM bir

¹⁷¹⁴ ĥuzûr kômaz: HH ĥuzûrda kômaz, HM ĥuzûr virmez

¹⁷¹⁵ bu ondan: Dİ, HM, HHM onda

¹⁷¹⁶ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Dİ -

¹⁷¹⁷ üzredir: HH, HM, HHM içredür

¹⁷¹⁸ bunlaruñ biri: Dİ, HH bir ĥavf, HHM biri ĥod

¹⁷¹⁹ talebi: HHM ĥâlî

¹⁷²⁰ daĥı: Dİ -

¹⁷²¹ nefis: HM nefsi

¹⁷²² şehvet: HH, HM, HHM şöhret

¹⁷²³ diler: HH ister

¹⁷²⁴ faķır: HH, HM, HHM fuķarâ

edāsın ister, melekü'l-(2)mevt cānın ister¹⁷²⁵, vārış mīrāşın¹⁷²⁶ diler¹⁷²⁷. Bir yirde [h^hm16b] bir t̄alib olsa rāḥat (3) olmaz¹⁷²⁸, yā on t̄alib¹⁷²⁹ mābeyninde mü'min nice rāḥat olur¹⁷³⁰?

*Diger*¹⁷³¹ Mü'minüñ (4) dünyāda on zilleti vardur: Züll-i niyāz ve züll-i hırş ve züll-i kār züll-i (5) ḥalk ve züll-i kavim ve züll-i ma'şiyet, züll-i 'ukūbet ve züll-i kıyāmet, züll-i ḥaclet (6) ve züll-i muḥāsebe. Ol yirde ki bir zelle ve ḥorlık ola mü'mine ne güneḥ (7) vardur ve ne ölür¹⁷³². Pes [h^hm30a] mü'minüñ dünyāda on miḥneti¹⁷³³ var ve on ḥavfı var¹⁷³⁴ ve on (8) muṭālebesi var¹⁷³⁵ ve on zilleti¹⁷³⁶ ola. Bu kırk şey'üñ biri¹⁷³⁷ bir kişide ola¹⁷³⁸ yüz ḳomaz, fekeyfe (9) ki mecmū'ı¹⁷³⁹ ola.

Ya'ḳüb 'aleyhi's-selām¹⁷⁴⁰ çün Yūsuf 'aleyhi's-(10)selāma¹⁷⁴¹ "vāḳı'añı¹⁷⁴² şaḳla, tā ki¹⁷⁴³ bürāderlerüñ keydinden ḡafil olma¹⁷⁴⁴" (11) diyü¹⁷⁴⁵ buyurdi. Yūsuf 'aleyhi's-selām¹⁷⁴⁶ ol vāḳı'ayı¹⁷⁴⁷ setr itdi¹⁷⁴⁸, tā ki bir gün (12) bürāderleri ḥuzūrında ḥāba varmış idi. Zūḥa vaḳtında ḥavf (13) ile uyandı¹⁷⁴⁹, zārī ile didi ki¹⁷⁵⁰: "Ey peder! Bir¹⁷⁵¹ 'aceb vāḳı'a gördüm yine¹⁷⁵²" didi. Pederi eyitdi¹⁷⁵³: (14) "Ne gördüñ?" Eyitdi¹⁷⁵⁴: Yeşiller giymiş¹⁷⁵⁵ bir süvār gördüm¹⁷⁵⁶. Şekli ve esbābı ḡayet (15) ḥüb idi. Baña¹⁷⁵⁷ didi ki: 'Var seniñ 'aşāñı¹⁷⁵⁸ ve bürāderlerin 'aşāların¹⁷⁵⁹ cümle¹⁷⁶⁰ (16) getür' didi. Ben

¹⁷²⁵ ister: HHM -

¹⁷²⁶ mīrāşın: Dİ, HM, HHM fa'ide

¹⁷²⁷ diler: Dİ ister

¹⁷²⁸ bir yirde bir t̄alib olsa rāḥat olmaz: HM bunuñ birisi insānda rāḥat ḳomaz

¹⁷²⁹ t̄alib: Dİ taleb

¹⁷³⁰ olur: HH bulur

¹⁷³¹ diger: HH nūkte, HM -

¹⁷³² vardur ve ne ölür: Dİ, HM, HHM derd ve zārī olur

¹⁷³³ miḥneti: Dİ muḥabbeti

¹⁷³⁴ var: Dİ -

¹⁷³⁵ muṭālebesi var: Dİ, HH -

¹⁷³⁶ zilleti: Dİ züllü

¹⁷³⁷ şeyüñ biri: HM, HHM şey ki

¹⁷³⁸ ola: Dİ, HH, HM var

¹⁷³⁹ mecmū'ı: HHM mecmūḡı

¹⁷⁴⁰ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's-selām

¹⁷⁴¹ 'aleyhi's-selāma: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's-selāma

¹⁷⁴² vāḳı'añı: HHM vāḳı'ayı

¹⁷⁴³ şaḳla tā ki: HH, HM şaḳla ki, HHM şaḳladıḳda

¹⁷⁴⁴ ḡafil olma: Dİ emīn olasın, HHM emīn ola

¹⁷⁴⁵ diyü: HH -

¹⁷⁴⁶ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's-selām

¹⁷⁴⁷ ol vāḳı'ayı: HH, HM, HHM -

¹⁷⁴⁸ itdi: Dİ eyledi

¹⁷⁴⁹ ḥavf ile uyandı: HM ḥavfla uyandı

¹⁷⁵⁰ zārī ile didi ki: Dİ zārılık didi ki, HM eyitdi

¹⁷⁵¹ bir: Dİ -

¹⁷⁵² gördüm yine: Dİ, HH, HHM yine gördüm

¹⁷⁵³ pederi eyitdi: Dİ -

¹⁷⁵⁴ ne gördüñ eyitdi: HH -

¹⁷⁵⁵ yeşiller giymiş: HM, HHM -

¹⁷⁵⁶ yeşiller giymiş bir süvār gördüm: HHM gördüm yeşiller giymiş

¹⁷⁵⁷ baña: Dİ, HH, HHM -

¹⁷⁵⁸ 'aşāñı: HH -

¹⁷⁵⁹ 'aşāların: HM, HHM 'aşāsın

dağı¹⁷⁶¹ getürdüm. Bir yirde¹⁷⁶² dikdi. Benüm ‘aşām cümlesinden¹⁷⁶³ büleñ oldu (17) ve yemişler ve yapraklar¹⁷⁶⁴ virdi ve budakları¹⁷⁶⁵ zühür itdi. Bürāderlerümiñ (18) ‘aşaları hālî üzre¹⁷⁶⁶ kaldı.” Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām¹⁷⁶⁷ eyitdi: (19) “Ey¹⁷⁶⁸ cānum oğul! Haḫ Te‘ālā saña ‘izz¹⁷⁶⁹ ü devlet virdi ve tāt-ı¹⁷⁷⁰ mülk ve cihāndārlik [29a/1] müyesser itdi¹⁷⁷¹.”

Bürāderleri bunı işitdiler, buğız ve¹⁷⁷² ‘adāvetleri ziyāde oldu. (2) Biri biriyle¹⁷⁷³ tekellüm itdiler. Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmuñ¹⁷⁷⁴ ‘iyālına¹⁷⁷⁵ (3) ol bir vāqı‘aların dağı¹⁷⁷⁶ haber virdiler¹⁷⁷⁷. Bunlara mekr ü keyd emri ziyāde oldu¹⁷⁷⁸ (4) Didiler ki: “Eger ol¹⁷⁷⁹ bu hālete [hb21b] irişe, cümlemiz anuñ taht¹⁷⁸⁰-ı yedinde (5) müsahhar oluruz. Gelüñ bir hile düzelüm, tā ki¹⁷⁸¹ yiryüzin andan pāk idelüm (6) *hakezā kıyle* Lākin benüm bildigüm¹⁷⁸² böyle degildür¹⁷⁸³. [hm30b] zīrā Qur‘ān-ı ‘azimde¹⁷⁸⁴ buña (7) aşlā delālet ve işāret¹⁷⁸⁵ yoḫdur, fekeyfe ki bunlar¹⁷⁸⁶ enbiyā ola. ‘Alā (8) nebiyyinā ve ‘aleyhimü’selām ve dağı peygamberlerüñ¹⁷⁸⁷ kavlı şahihdür. Eger mücerred (9) zann ile itdiler¹⁷⁸⁸ ise dağı eb‘addır. Zīrā mücerred zann ile katlı¹⁷⁸⁹ irtikab (10) idüp¹⁷⁹⁰ pederlerine ‘uḫuḫ olalar, mü‘minüñ ednā şalāhı olandan (11) zann olunmaz. Fekeyfe ki enbiyā-yı kibārdan ‘aleyhi’s-selām belki (12) bizüm katımızda böyledür ki bunlar vāqı‘a ilmīne¹⁷⁹¹ vākıflar idi¹⁷⁹² (13) ve Ya‘küb¹⁷⁹³ ‘aleyhi’s-selāmuñ¹⁷⁹⁴ ta‘biri¹⁷⁹⁵ bunı te‘kid

¹⁷⁶⁰ cümle: Dİ, HH, HM -

¹⁷⁶¹ ben dağı: Dİ -

¹⁷⁶² bir yirde: Dİ, HH yire

¹⁷⁶³ cümlesinden: HM, HHM cümleden

¹⁷⁶⁴ yapraklar: Dİ budaklar

¹⁷⁶⁵ budakları: Dİ yaprakları

¹⁷⁶⁶ üzre: HM üzerine

¹⁷⁶⁷ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

¹⁷⁶⁸ ey: HH, HHM -

¹⁷⁶⁹ ‘izz: HH, HM -

¹⁷⁷⁰ tāt-ı: HH, HM, HHM tāt u

¹⁷⁷¹ müyesser itdi: HH virdi

¹⁷⁷² ve: Dİ -

¹⁷⁷³ biri biriyle: HHM biri biri ile

¹⁷⁷⁴ Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ Ya‘küb ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām, HM Ya‘kübüñ

¹⁷⁷⁵ ‘iyālına: Dİ, HH ‘iyāl

¹⁷⁷⁶ vāqı‘aların dağı: HM, HHM vāqı‘aları

¹⁷⁷⁷ virdiler: Dİ virdi

¹⁷⁷⁸ bunlara mekr ü keyd emri ziyāde oldu: HH, HHM -

¹⁷⁷⁹ ol: HM, HHM -

¹⁷⁸⁰ taht: HHM -

¹⁷⁸¹ ki: Dİ -

¹⁷⁸² benüm bildigüm: HH bu faḫirüñ bildigi

¹⁷⁸³ böyle degildür: HH, HM, HHM böyledür

¹⁷⁸⁴ Qur‘ān-ı ‘azimde: HM Qur‘ān

¹⁷⁸⁵ ve işāret: HH -

¹⁷⁸⁶ bunlar: HH, HHM -

¹⁷⁸⁷ peygamberlerüñ: HM, HHM peygamberüñ

¹⁷⁸⁸ itdiler: Dİ dağı itdiler

¹⁷⁸⁹ katlı: HH, HHM katla

¹⁷⁹⁰ idüp: HHM ve

¹⁷⁹¹ ‘ilmīne: HH ‘amelin, HM ‘ilmīnde

¹⁷⁹² vākıflar idi: HH bilürler idi

itdi. Pes (14) şübhelere¹⁷⁹⁶ kalmadı. Bir yirde¹⁷⁹⁷ cem‘ olup eyitdiler ki: “Bürāderimüzün salṭanatı (15) muḳarrardur, lākin pederimüzün muḳabbeti ve buña ziyāde şefḳatı vardır bunu te’zīb¹⁷⁹⁸ [hmm17a] (16) ve ta’zībe diḳḳat¹⁷⁹⁹ itmez. Ḥavfumuz budur ki Ḥaḳ¹⁸⁰⁰ ḥükümetünde¹⁸⁰¹ ehl-i miḥnetün¹⁸⁰² ve aşḫāb¹⁸⁰³-ı (17) faḳīr ve ğayrınıñ¹⁸⁰⁴ aḫvālına ‘ārif olmaya. Ḥadd-ı ‘adāletden dūr ola¹⁸⁰⁵ ve daḫı dār-ı āḫiretde devlet (18) dünyāsı sebeb-i ‘azāb ola. Gelün tedbīr idelüm ki fuḳarā ve zu‘afānıñ (19) aḫvālına muḳṭali‘ olup cadde-i¹⁸⁰⁶ şavābdan¹⁸⁰⁷ çıḳmaya.” Bu niyyet ile tedbīr itdiler¹⁸⁰⁸ [29b/1] ne ānki anlar buğız-ı ‘adāvetden¹⁸⁰⁹ ötüri ola. *Allahu a’lemu taḫfīfü’l-ḫāl* (2) *ilā aḳvālu’l-ḳavm*. Anlar Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ¹⁸¹⁰ helākına (3) tedbīr itdiler. Ḥüdānıñ¹⁸¹¹ taḳdīri ḫilāfına teveccüh itdi. Devlet ve ‘izzeti (4) ziyāde oldu; tā ḫulḳ-ı ‘ālem bileler ki Ḥaḳ¹⁸¹² didügi olur, ḫalḳuñ¹⁸¹³ murādı¹⁸¹⁴ olmaz.

(5) *Nazīre*¹⁸¹⁵

وَادِّ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا [أَلِيْبُنُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ
وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ]

Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘ālā seyyid(6)ü’l-[hmm31a]mürselīn şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemīñ¹⁸¹⁶ nübüvveti ‘ilmini ref’ itdi ve tevḳī’-ı derecāt¹⁸¹⁷-ı rahmet (7) üzre menşūr¹⁸¹⁸ siyadeti ketb ve şebt

¹⁷⁹³ Ya‘ḳüb: Dİ Ya‘ḳüb Ya‘ḳüb

¹⁷⁹⁴ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selāmuñ

¹⁷⁹⁵ ta‘bīri: HH tefsīri

¹⁷⁹⁶ şübhe: Dİ, HM şübhelere

¹⁷⁹⁷ yirde: Dİ yire

¹⁷⁹⁸ ta’zīb: HH, HM, HHM te’dīb

¹⁷⁹⁹ ta’zībe diḳḳat: HH ta’zīb itmege taḳayyüd

¹⁸⁰⁰ Ḥaḳ: HH ḫal

¹⁸⁰¹ ḥükümetünde: Dİ ḥükümetde

¹⁸⁰² miḥnetün: HH muḳabbetün

¹⁸⁰³ aşḫāb: HH şāḫab

¹⁸⁰⁴ faḳīr ve ğayrınıñ: Dİ faḳr-ı ğayrınıñ

¹⁸⁰⁵ ḫadd-ı ‘adāletden dūr ola: Dİ ḫadd-ı ‘adāletde, HHM ve daḫı ‘adālete

¹⁸⁰⁶ cadde: HH, HHM carre

¹⁸⁰⁷ şavābdan: HM sevābdan

¹⁸⁰⁸ tedbīr itdiler: HH eyitdiler

¹⁸⁰⁹ buğz-ı ‘adāvetden: Dİ buğz ve ḫased, HH buğz-ı ḫased ve ‘adāvetden

¹⁸¹⁰ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ Yūsufuñ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

¹⁸¹¹ Ḥüdānıñ: HH Ḥazret-i Allāhuñ, HM Allāhu Te‘ālānuñ

¹⁸¹² Ḥaḳ: Dİ Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘ālā

¹⁸¹³ ḫalḳuñ: Dİ, HHM ḫalḳ

¹⁸¹⁴ murādı: HH murād itdügi

¹⁸¹⁵ Hani kafirler seni tutuklamak veya öldürmek, ya da (Mekke’den) çıkarmak için tuzak kuruyorlardı. Onlar tuzak kuruyorlar. Allah da tuzak kuruyordu. Allah tuzak kuranların en hayırlısıdır.

¹⁸¹⁶ sellemīñ: HH sellem ḫazretlerine, HHM sellem

¹⁸¹⁷ derecāt: Dİ, HM -

¹⁸¹⁸ menşūr: HH, HM, HHM -

eyledi. Küffâr istediler ki mekr ve hîle (8) ile¹⁸¹⁹ dünyâyı âşâr-ı cemâlından hâlî ideler¹⁸²⁰. Melekü'l-mevt ve'l-melekût¹⁸²¹ (9) anuñ âşârın¹⁸²² her gün şems-i hâverden evzağ itdi, tâ kim bileler ki nuşret (10) zevâl celâlundur¹⁸²³, mekkârın mekriyle¹⁸²⁴ zâ'il olmaz.

*Nazîre*¹⁸²⁵ Kezâlik iblîs görür ki mü'min 'izzet¹⁸²⁶ ve kerâmet (11) libâsın [hh22a] geyüp şehâdet ile müzeyyen olur. (surebul15hecr39) *ecma'in*. Mekr ü hîle¹⁸²⁷ (12) düzer, tâ anuñ tevâhîdi velâyetin selb¹⁸²⁸ ide¹⁸²⁹ ve zâ'il kıla. Hâk Te'âlâ¹⁸³⁰ buyurur¹⁸³¹ ki: (13)¹⁸³²

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ [إِلَّا مَنْ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ]

Hâk Te'âlâ¹⁸³³ âşâr rahmetinden¹⁸³⁴ aña perdeler idüp (14) hëbâl-ı iblîs muzağğal olur, tâ kim gâfiller¹⁸³⁵ bileler ki hâsed ve şeq kaç' olıcağ (15) iblîsün vesâvisi ve mekri¹⁸³⁶ kâr itmez¹⁸³⁷.

*In-nezâ'ir*¹⁸³⁸. Yûsuf 'aleyhi's-selâm (16) vâkı'ada yıldızlar gördi¹⁸³⁹, Hâlîl 'aleyhi's-selâm¹⁸⁴⁰ yaqazada¹⁸⁴¹ yıldızlar¹⁸⁴² gördi¹⁸⁴³.

[وَهُوَ الَّذِي] جَعَلَ (17) لَكُمْ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا [فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا
الآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ]

¹⁸¹⁹ mekr ve hîle ile: HHM mekrüh ile

¹⁸²⁰ ideler: HM kıllalar

¹⁸²¹ melekü'l-mevt ve'l-melekût: Dİ melekü'l-mülk ve'l-melekût

¹⁸²² âşârın: HM âşârını

¹⁸²³ zevâl celâlundur: Dİ Hâk

¹⁸²⁴ mekriyle: Dİ, HHM mekri ile

¹⁸²⁵ nazîre: Dİ, HH -

¹⁸²⁶ 'izzet: Dİ 'izz

¹⁸²⁷ mekr ü hîle: HHM mekrüh ile

¹⁸²⁸ selb: HHM sekb

¹⁸²⁹ ide: Dİ eyleye, HH -

¹⁸³⁰ Hâk Te'âlâ: HH Sübhâne Te'âlâ

¹⁸³¹ buyurur: HHM buyura

¹⁸³² Allah, "İşte bu bana ulaştıran dosdoğru yoldur. Azgınlardan sana uyanlar dışında, kullarım üzerinde senin hiçbir hakimiyetin yoktur" dedi (15/42, Altuntaş 2003: 263).

¹⁸³³ Hâk Te'âlâ: HH, HHM Hâk celle ve 'alâ

¹⁸³⁴ rahmetinden: HM rahmetümden, HHM rahmetden

¹⁸³⁵ gâfiller: Dİ, HH 'arıfler

¹⁸³⁶ mekri: HM fitnesi aña

¹⁸³⁷ itmez: Dİ kılmaz

¹⁸³⁸ in-nezâ'ir: Di kışşa

¹⁸³⁹ gördi: Dİ görüp

¹⁸⁴⁰ Hâlîl 'aleyhi's-selâm: HM İbrâhim Hâlîl'ullâh

¹⁸⁴¹ yaqazada: HM, HHM yaqaza

¹⁸⁴² yıldızlar: HH yıldız, HHM yıldızları

¹⁸⁴³ O, sayelerinde, kara ve denizin karanlıklarında yolunuzu bulasınız diye sizin için yıldızları yaratandır. Bilen bir toplum için ayetleri ayrı ayrı açıkladık (6/97, Altuntaş 2003: 139).

‘Arif qalbında¹⁸⁴⁴ yıldız¹⁸⁴⁵ gördi.¹⁸⁴⁶

[اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ
الزُّجَاجَةُ] كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ (18) دُرِّيٌّ [يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ
يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ
اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ]

. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām anuñ sebebiyle ‘izz-i¹⁸⁴⁷ velāyete (19) irişdi¹⁸⁴⁸.

[وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ] [يَنْبَوُّوا مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ
وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ]

Halîl ‘aleyhi’s-selām¹⁸⁴⁹ [30a/1] anuñ sebebiyle qurb-ı vuşlata irişdi¹⁸⁵⁰

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ (2) وَالْأَرْضِ حَنِيفًا [وَمَا أَنَا مِنَ
الْمُشْرِكِينَ]

Bendeye¹⁸⁵¹ yıldız görmeye derd ü ‘uzlet gelür (3)¹⁸⁵²

وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ

¹⁸⁴⁴ qalbında: HH, HHM qalbda

¹⁸⁴⁵ yıldız: HHM yıldızlarlar

¹⁸⁴⁶ Allah göklerin ve yerin nurudur. Onun nurunun temsili şudur: Duvarda bir hücre; içinde bir kandil, kandil de bir cam fanus içinde. Fānus sanki inci gibi parlayan bir yıldız. Mübarek bir ağaçtan, ne doğuya, ne de batıya ait olan zeytin ağacından tutuşturulur. Bu ağacın yağı, ateş dokunmasa bile, neredeyse aydınlatacak (kadar berrak) tır. Nur üstüne nur. Allah dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah insanlar için misaller verir. Allah her şeyi hakkıyla bilendir (24/35, Altuntaş 2003: 353) .

¹⁸⁴⁷ ‘izz-i: Dİ ‘izzü

¹⁸⁴⁸ Böylece Yūsuf’a, dilediği yerde oturmak üzere ülkede imkan ve iktidar verdik. Biz rahmetimizi istediğimize veririz ve iyi davrananların mükâfatını zayıf etmeyiz (12/56, Altuntaş 2003: 241).

¹⁸⁴⁹ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

¹⁸⁵⁰ “Ben hakka yönelen birisi olarak yüzümü, gökleri ve yeri yaratana döndürdüm. Ben Allah’a ortak koşanlardan değilim.” (6/79, Altuntaş 2003: 136).

¹⁸⁵¹ bendeye: HH, HM, HHM bende

¹⁸⁵² Yıldızlar saçıldığı zaman.

Misâfire dağı¹⁸⁵³ yıldız görmek ile¹⁸⁵⁴ ile rāhat ve hidāyet hāşıl (4) olur^{1855, 1856}.

وَعَلَامَاتٍ وَيَا لَنَجْمٍ هُمْ يَهْتَدُونَ

‘Arif yıldız görmede¹⁸⁵⁷ nūr hāşıl olur. (5) *Nūr ‘alā nūr*. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām¹⁸⁵⁸ [hm31b] vākı‘ada¹⁸⁵⁹ yıldız¹⁸⁶⁰ gördi, ‘izz-i (6) velāyet¹⁸⁶¹ hāşıl oldu¹⁸⁶². Hālil ‘aleyhi’s-selām¹⁸⁶³ uyanıklıkda yıldız gördi, rütbet¹⁸⁶⁴ hāşıl itdi¹⁸⁶⁵. Mü’mīn-i bī-çāre¹⁸⁶⁶ kalbında¹⁸⁶⁷ yıldız görmek ile nūr-ı İmāmı elli yıl (7) dağı ziyāde¹⁸⁶⁸ müşāhede ider, ‘izz ü kurbet¹⁸⁶⁹ hāşıl itmez mi^{1870?}

Bir yıldız kubb-i felekde(8)dir, bir yıldız dağı mü’mīnün kalb-ı melekesindedir¹⁸⁷¹. Felekde olan yıldızlar [hmm17b] semānīn (9) zīnetidür ve hālkuñ manzarıdır ve evşāf-ı celāl ve cemāluñ ‘irfānidür. Mü’mīnde¹⁸⁷² olan yıldız¹⁸⁷³ kalb-ı Hākkuñ manzarıdır¹⁸⁷⁴. (10) Felekde olan yıldız ve māhtāb *mābeyne’s-semā’i ve’l-‘arż* (11) mūnevver ider. Kalb-ı ‘arīfde olan yıldız ki burc-ı muhābbetde¹⁸⁷⁵ tūlū‘ (12) ider ve kevn-i mekāmı mūnevver ider. Ğafil olma, nazar eyle.

(13) *El meclisü’t-tāsi*¹⁸⁷⁶ *min kışşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-(14)selām*¹⁸⁷⁷. Fī kavlehu Te‘ālā¹⁸⁷⁸:

¹⁸⁵³ misâfire dağı: Dİ, HH, HM misâfir

¹⁸⁵⁴ görmek ile: HHM görmekte

¹⁸⁵⁵ rahat olur ve hidāyet hāşıl olur: HH rahat olur ve kendüye bir āyet hāşıl olur, HHM nūr hāşıl olur

¹⁸⁵⁶ Sizi sarsmaması için yeryüzünde sağlam dağlar; yolunuzu bulmanız için de nehirler, yollar ve nice işaretler meydana getirirdi. İnsanlar yıldızlarla da yollarını bulurlar (16/16, Altuntaş 2003: 268).

¹⁸⁵⁷ görmede: HH görmekte

¹⁸⁵⁸ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

¹⁸⁵⁹ vākı‘ada: HH hvābda

¹⁸⁶⁰ yıldız: HHM yıldızlar

¹⁸⁶¹ ‘izz-i velāyet: Dİ, HH ‘izz ü vilāyet

¹⁸⁶² oldu: Dİ, HH itdi

¹⁸⁶³ Hālil ‘aleyhi’s-selām: HM Hālilu’llāh

¹⁸⁶⁴ rütbet: HH kurbet

¹⁸⁶⁵ Hālil ‘aleyhi’s-selām uyanıklıkda yıldız gördi rütbet hāşıl itdi: Dİ -

¹⁸⁶⁶ mü’mīn-i bī-çāre: Dİ mü’mīn

¹⁸⁶⁷ kalbında: HHM kalbda

¹⁸⁶⁸ ziyāde: HHM ziyāde olup

¹⁸⁶⁹ kurbet: HHM rif‘at

¹⁸⁷⁰ itmez mi: Dİ olmaz mı

¹⁸⁷¹ kalb-ı melekesindedir: HH kalbındadır

¹⁸⁷² mü’mīnde: HH kalb-ı mü’mīnde

¹⁸⁷³ yıldız: HHM yıldızı

¹⁸⁷⁴ mü’mīnde olan yıldız kalb-ı Hākkuñ manzarıdır: Dİ -

¹⁸⁷⁵ muhābbetde: Dİ muhābbetden

¹⁸⁷⁶ tāse‘: Dİ ‘aşer, HM -

¹⁸⁷⁷ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām, HHM ‘aleyhi ve sellem

¹⁸⁷⁸ Babası, şöyle dedi: “Yavrucuğum! Rüyayı kardeşlerine anlatma. Yoksa, sana tuzak kurarlar; çünkü şeytan, insanın apaçık düşmanıdır” (12/5, Altuntaş 2003: 235).

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ [فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ]

(15) *Kale'l-imām rażıya'llāhu 'anhu: "Belāğni bi-isnādin şaḥīhin enne'l-nebiyye* (16) *şalla'llāhu 'aleyhi ve selem. Kāle ista'ınu 'ala ḥavā içiküm* (17) *bi'l-kütmāni fe inne külle ziyyi ni'metin* [hh21b] *maḥsūdın..* Ya'nı, Hâzret-i Muḥammed şalla'llāhu (18) 'aleyhi ve sellem buyurur¹⁸⁷⁹ ki: "Çünküm bir ḥacetüñ ola ḥalkdan¹⁸⁸⁰ (19) ne-deñlü kâdir olursañ¹⁸⁸¹ ḥıfz eyleñ¹⁸⁸². Zırā ki her işüñ elbette¹⁸⁸³ [30b/1] iki etegi¹⁸⁸⁴ vardır. Ādem oğlanınıñ daḥı¹⁸⁸⁵ dostı ve düşmeni vardır¹⁸⁸⁶. Eger ḥāşıl (2) olmaz ise düşmen ḥandān olur, eger ḥāşıl olursa¹⁸⁸⁷ dost¹⁸⁸⁸ (3) ḥased ider¹⁸⁸⁹. Sebeb-i şemāte¹⁸⁹⁰ a'dā bā'ış-i 'adāvet eḥıbbā olur (4)

Hâzret-i Yūsuf¹⁸⁹¹ 'aleyhi's-selāmuñ¹⁸⁹² karındaşları vākı'a(5)sını [hm32a] istimā' itmekle¹⁸⁹³ def-i mā-vaḥa' itdiler. Ya'kūb 'aleyhi's-(6)selām¹⁸⁹⁴ bildi ki sırrını fāş itmekle¹⁸⁹⁵ (7) bu deñlü¹⁸⁹⁶ miḥnet ve āfet vākı' olur¹⁸⁹⁷,

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ [فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ]

didi. "Ey oğul! Şaḥın sırruñı açma ve karındaşlaruñ keydlerinden¹⁸⁹⁸ (9) emīn olma¹⁸⁹⁹. Her kim ki sırrını āşikāre¹⁹⁰⁰ ider, işi anuñ güç olur" (10) didi. Ehl-i taḥkik dimişler ki: "Her kim şadrında kendi¹⁹⁰¹ sırrını¹⁹⁰² şaḥlamaya¹⁹⁰³, (11) yā ğayrı kimesne¹⁹⁰⁴ nice şaḥlar?

¹⁸⁷⁹ buyurur: Dİ, HH buyurdı

¹⁸⁸⁰ ḥalkdan: HH -

¹⁸⁸¹ olursañ: Dİ olursañuz, HH iseñ

¹⁸⁸² eyleñ: HH idüp, HM eyle

¹⁸⁸³ elbette: Dİ, HM, HHM -

¹⁸⁸⁴ etegi: HH etkisi, HHM iki nesne sebebi

¹⁸⁸⁵ daḥı: Dİ -

¹⁸⁸⁶ vardır: HH var

¹⁸⁸⁷ olursa: HH, Dİ olur ise

¹⁸⁸⁸ dost: Dİ dostı

¹⁸⁸⁹ ider: Dİ idüp

¹⁸⁹⁰ şe'māte: HH, HHM -

¹⁸⁹¹ Yūsuf: HH şiddik

¹⁸⁹² 'aleyhi's-selāmuñ: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's-selāmuñ

¹⁸⁹³ itmekle: Dİ itmek ile

¹⁸⁹⁴ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's-selām

¹⁸⁹⁵ itmekle: Dİ itmek ile

¹⁸⁹⁶ itmek ile bu deñlü: HM itmekle Ya'kūb'aleyhi's-selām bildi ki sırrı fāş itmek ile

¹⁸⁹⁷ Babası, şöyle dedi: "Yavrucuğum! Rüyayı kardeşlerine anlatma. Yoksa, sana tuzak kururlar; çünkü şeytan, insanın apaçık düşmanıdır." (12/5, Altuntaş 2003: 235).

¹⁸⁹⁸ keydlerinden: HH mekrinden

*Ḥikāye*¹⁹⁰⁵ Rābi‘a-yı Basrīye bir dervīş gelüp (12) eyitdi: “Ḳarnım açdur, baña bir pāre ekmek¹⁹⁰⁶ vir” didi¹⁹⁰⁷. Rābi‘a eyitdi: (13) “Kīzb idersin, açlık sırr-ı ilāhīdür. İfşā-yı sırr idene Ḥaḳ Te‘ālā anı¹⁹⁰⁸ (14) virmez¹⁹⁰⁹, muḥliş ḳalblara¹⁹¹⁰ virür¹⁹¹¹” didi. Ḥikāye Ḥallāc-ı Manşūrı (15) berdār itdiler ve eṭrāfından ṭaşa dutdılar¹⁹¹². Ehl-i Bağdād bir yire cem‘ (16) oldılar ki¹⁹¹³ anuñ aḥvālından baḥş ideler. Bir kimesne¹⁹¹⁴ ol meclisden¹⁹¹⁵ (17) ḳalḳup bunlara eyitdi: “Manşūr muvaḥḥid miydi¹⁹¹⁶, yāḥūd¹⁹¹⁷ mülhīd miydi^{1918?}” (18) Cümlesi¹⁹¹⁹ başların aşağa itdiler. Cüneyd Ḥazretleri kuddüşe sırrahu anda (19) ḥāzır idi, eyitdi¹⁹²⁰: “Muvaḥḥid idi”. Ol¹⁹²¹ kişi eyitdi: “Çünki muvaḥḥid idi [31a/1] niçün ḳatlı olundu?” Cüneyd raḥmetu’llāhi ‘aleyh¹⁹²² eyitdi: “Kendüye¹⁹²³ muḥabbet ḡalebe (2) idüp sırr-ı ḥüdāyı ifşā itdüğü¹⁹²⁴ için ḳatlı olundu¹⁹²⁵ ve ḳatla müstaḥaḳ oldu (3) ve ḡayret-i ḥüdā ile ḳatlı itdiler¹⁹²⁶. Pes¹⁹²⁷ siz¹⁹²⁸ aña ne te’essüf idersiz (4) ve efendi ile ḳul mābeyninde ne taşarruf idersiz?” didi.

*Ḥikāye*¹⁹²⁹ (5) Ḥulefādan bir kimesnenüñ¹⁹³⁰ bir muḳarrib muşāḥibi¹⁹³¹ var idi ve ḡam¹⁹³² ve feraḥda anuñ(6)la¹⁹³³ rüzigār geçürürdi¹⁹³⁴. Bir gün aña bir sırrı¹⁹³⁵ söyledi. [hm32b] [hh23a] Bir

¹⁸⁹⁹ olma: HH olmam
¹⁹⁰⁰ āşikāre: HM āşikār
¹⁹⁰¹ kendi: Dİ -
¹⁹⁰² sırrını: Dİ sırrın
¹⁹⁰³ şaklamaya: HHM anuñ şıdudı ḳalmaya
¹⁹⁰⁴ kimesne: HHM nesne
¹⁹⁰⁵ ḥikāye: HH nükte
¹⁹⁰⁶ ekmek: HH etmek
¹⁹⁰⁷ didi: HH -
¹⁹⁰⁸ anı: HH aña
¹⁹⁰⁹ virmez: Dİ, HM, HHM virmez didi
¹⁹¹⁰ ḳalblara: Dİ ḳalbına, HH ḳulına
¹⁹¹¹ virür: HH virülür
¹⁹¹² dutdılar: HM, HHM ṭutdılar
¹⁹¹³ oldılar ki: Dİ olup
¹⁹¹⁴ kimesne: HH bir kimse
¹⁹¹⁵ meclisden: Dİ, HH mecmu‘ dan
¹⁹¹⁶ muvaḥḥid miydi: Dİ muvaḥḥid mi idi
¹⁹¹⁷ yāḥūd: Dİ yā
¹⁹¹⁸ mülhīd miydi: Dİ mülhīd mi idi
¹⁹¹⁹ cümlesi: HH cümle
¹⁹²⁰ eyitdi: HH, HM, HHM eyitdiler
¹⁹²¹ eyitdiler muvaḥḥid idi ol: HM, HHM -
¹⁹²² ‘aleyh: Dİ -
¹⁹²³ kendüye: Dİ -
¹⁹²⁴ itdüğü: HHM eyledüğü
¹⁹²⁵ ḳatlı olundu: Dİ, HH -
¹⁹²⁶ itdiler: HM olundu
¹⁹²⁷ pes: Dİ -
¹⁹²⁸ siz: Dİ -
¹⁹²⁹ ḥikāye: Dİ, HM kıssa
¹⁹³⁰ bir kimesnenüñ: HH, Dİ birinüñ
¹⁹³¹ muḳarrib muşāḥibi: HH nedīm-i muḳarribi
¹⁹³² ḡam: HHM -
¹⁹³³ anuñla: Dİ anuñ ile
¹⁹³⁴ geçürürdi: HH, HHM geçürür idi

müddetdeñ (7) soñra ol sırrı halkdan¹⁹³⁶ bir kimesneden istimâ [h^hm18a] itdi. “Bunı kimden (8) işitdün?” didi. Biri birinden¹⁹³⁷, tâ ol kimesneye vâşıl oldu. (9) Buyurdi ki: “Ol kimesneyi dört pâre¹⁹³⁸ idüp berdâr ideler (10) ve alında yazalar: “Her kim ki sulţânıñ sırrını keşf ide cezâsı budur¹⁹³⁹.”

Kıssa (11) Çünküm Hâzret¹⁹⁴⁰-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâm¹⁹⁴¹ gördi, sırr açmağda bu (12) deñlü tefâvüt vardır ve anuñ zımnında bu deñlü miñnetler vardır. Zîrâ bu (13) vâkı‘alar esrâr-ı mülkîdür¹⁹⁴² ve mahzûn-ı hezâ’in felegidür. Buyurdi ki “Nazâr eyle (14) ve hâzer eyle. Bürâderleriñe bu esrârı açma. Câiz ki hâsed idüp tâkât (15) getürmeyeler¹⁹⁴³ ve sen dağı anlaruñ keydine mübtelâ olmayasın.” Yüsuf ‘aleyhi’s-(16)selâm¹⁹⁴⁴ eyitdi: “Ey peder şeytân enbiyâya dağı¹⁹⁴⁵ keyd ider mi?” Ya‘küb (17) ‘aleyhi’s-selâm¹⁹⁴⁶

[قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا] إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ

¹⁹⁴⁷ didi. (18) Ya‘nî şeytân enbiyâya ‘aleyhimü’s-selâm¹⁹⁴⁸ keyd idemez ve lâkin (19) câizdür ki ğadr ve hîlesini¹⁹⁴⁹ şüret-i Hâğda¹⁹⁵⁰ gösterüp bir hâlet ide. Zîrâ [31b/1] tâ Âdem ‘aleyhi’s-selâmdan¹⁹⁵¹ berü¹⁹⁵² düşmendür ve her peygamberiñ ‘aleyhimü’s¹⁹⁵³(2)şalavât ve’s-selâm ‘adûsıdır.

*Kıssa*¹⁹⁵⁴ Hâzret-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-(3)selâm¹⁹⁵⁵ keyd ve hâsedı evlâdından nefy idüp şeytâna (4) havâle itdi. “Anlaruñ fi‘li degildür, fi‘l-i şeytândur” didi. İmdi (5) benüm azîzüm Hâzret-i Ya‘küb

¹⁹³⁵ bir sırr: HH bir söz, HHM sırrıñı

¹⁹³⁶ halkdan: HH halîfe

¹⁹³⁷ biri birinden: HM biri bundan diye dek

¹⁹³⁸ pâre: Dİ, HH, HHM kıt‘a

¹⁹³⁹ budur: HM budur diyeler

¹⁹⁴⁰ Hâzret: HHM -

¹⁹⁴¹ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm

¹⁹⁴² mülkîdür: HM mülkiyyetdür, HHM mülkiyyetdendür

¹⁹⁴³ idüp tâkât getürmeyeler: HHM, HM ideler

¹⁹⁴⁴ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm

¹⁹⁴⁵ dağı: Dİ, HM, HHM -

¹⁹⁴⁶ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm, HM -

¹⁹⁴⁷ Babası, şöyle dedi: “Yavrucuğum! Rüyanı kardeşlerine anlatma. Yoksa, sana tuzak kururlar. Çünkü şeytan, insanın apaçık düşmanıdır.” (12/5, Altuntaş 2003: 235).

¹⁹⁴⁸ ‘aleyhimü’s-selâma: Dİ ‘aleyhimü’s-şalavât ve’s-selâm, HH, HM -

¹⁹⁴⁹ hîlesini: HH hîlesin

¹⁹⁵⁰ Hâğda: HM, HHM Hâğdan

¹⁹⁵¹ ‘aleyhi’s-selâmdan: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm

¹⁹⁵² berü: HM berü bende

¹⁹⁵³ ‘aleyhimü’s şalavât ve’s-selâm: HH -

¹⁹⁵⁴ kıssa: Dİ nükte

¹⁹⁵⁵ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm

‘aleyhi’s-selām¹⁹⁵⁶ peygamber iken (6) anlara keyd ve hasedi ve buğız ve ‘adāveti isnād itmedi, yā bu hati’adan (7) münḥaṭ olup bu dā’ireden ḥāric olan isnād itmek¹⁹⁵⁷ inşāf (8) degildir¹⁹⁵⁸.

[وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غَلٍّ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا] الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا [hm33a] لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا (9) أَنْ هَدَانَا اللَّهُ [لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَتُودُوا أَنْ تَتَكُمُ الْجِنَّةُ أَوْرَثُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ]

“*Elhamdü li’llāhi’l-lezī hedānā lihazā ve mā künnā linehtediye levlā (9) en hedāna’llāhü.*” Bu emir ‘aceb degildir; ‘aceb budur ki Ḥazret¹⁹⁵⁹-i Ḥaḫ (10) Te’ālā¹⁹⁶⁰ ki ḡani-yi muṭlaḫdur ve ḫulları¹⁹⁶¹ ni‘metlerine¹⁹⁶² müstaḡrıḫlardur ve ni‘metin (11) yirler ve ḡayrıya ṭaparlar. Ma‘ahazā melā’ike buni müşāhede idüp (12) eydirler¹⁹⁶³: “Yā Rabbenā! Bunlar bu ṭarīḫ ile zāhiren ve bāṭinen saña ve emriñe (13) muḫālefet iderler. Bunlar āşinālardan mıdır¹⁹⁶⁴ ve yāḫūd bī-gānelerden midür? Ḥaḫ (14) Sübhāne ve Te’ālā buyurur¹⁹⁶⁵ ki: “Yā melā’iketihî! Bunlaruñ cümlesi dāire-i ‘irfāndan (15) ve İmāndan ḥāric [hh23b] degillerdür¹⁹⁶⁶, anlaruñ¹⁹⁶⁷ ‘if’ālına naḫar itmeñ. Anlar¹⁹⁶⁸ mekr-i belā-yı şeyṭāna (16) eşi olmuşlardur¹⁹⁶⁹.

[وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ] إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ [إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا]

¹⁹⁵⁶ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

¹⁹⁵⁷ itmek: Dİ, HH, HM -

¹⁹⁵⁸ Biz onların kalplerinde kin namına ne varsa söküüp attık. Altlarından da ırmaklar akar. “Hamd, bizi buna eriştiren Allah’a mahsustur. Eğer Allah’ın bizi eriştirmesi olmasaydı, biz hidayete ermiş olamazdık. Andolsun Rabbimizin peygamberleri bize hakkı getirmişler” derler. Onlara, “İşte yaptığımız (iyi işler) sayesinde kendisine varis kılındığımız cennet!” diye seslenilir (7/43, Altuntaş 2003: 154).

¹⁹⁵⁹ ḫazret: HH, HM, HHM -

¹⁹⁶⁰ Te’ālā: Dİ celle ve ‘alā

¹⁹⁶¹ ḫulları: HHM ḫullarına

¹⁹⁶² ni‘metlerine: Dİ, HHM ni‘metine

¹⁹⁶³ eydirler: HH dirler ki

¹⁹⁶⁴ bunlar āşinālardan mıdır: Dİ bunlardan mıdır, HHM āşinādan mıdır

¹⁹⁶⁵ buyurur: Dİ, HM buyurdu

¹⁹⁶⁶ degillerdür: Dİ degiller

¹⁹⁶⁷ anlaruñ: Dİ anuñ

¹⁹⁶⁸ anlar: Dİ -

¹⁹⁶⁹ Kullarıma söyle: (İnsanlara karşı) en güzel sözü söylesinler. Çünkü şeytan aralarını bozar. Çünkü şeytan insanın apaçık bir düşmanıdır (17/53, Altuntaş 2003: 286).

Nükte Hâzret-i Ya'kûb (17) 'aleyhi's-selâm¹⁹⁷⁰ oğullarınıñ¹⁹⁷¹ günâhın şeytâna havâle itdi. (18)
Ol vaqıt ki oğulları didiler¹⁹⁷²:

[قَالُوا] يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا دُنُوبَنَا [إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ]

Hâzret-i¹⁹⁷³ Ya'kûb (19) 'aleyhi's-selâm¹⁹⁷⁴ didi ki: “Seksen yıldur ki peşimānam. Āteş-i fırqat [32a/1] beni yaqdı. Siz dağı tızlık idüp¹⁹⁷⁵ mağfıret taleb idersiz¹⁹⁷⁶. İmdi siz dağı¹⁹⁷⁷ bir (2) vaqıt bir miqdâr¹⁹⁷⁸ ihtizâr¹⁹⁷⁹ âteşiyile yanıñ.” Anlar dağı¹⁹⁸⁰ Yûsuf 'aleyhi's-selâm¹⁹⁸¹ (3) tahtı öñine¹⁹⁸² gelüp giryân ve püryân tırdılar ve didiler: “Ey bürâder! (4) Saña lâyıq olanı eyle¹⁹⁸³, tâ sen hoş dil olmayınca¹⁹⁸⁴ pederüñ bizim günâhumuzu (5) 'afv idüp cürimümüzden geçmez¹⁹⁸⁵. Yûsuf 'aleyhi's-selâm¹⁹⁸⁶ bunlarıñ (6) elin alup Ya'kûb [hbm18b] 'aleyhi's-selâmuñ¹⁹⁸⁷ huzûr-ı şerîfine gelüp¹⁹⁸⁸ bir ayağ üzre¹⁹⁸⁹ (7) tırdı¹⁹⁹⁰ ve didi ki: “Ey peder! Ol gün ki *“inne's-şeytâne lilinsâni* (8) *‘aduvvün mübîn’* buyurduñ¹⁹⁹¹, oğullarınıñ günâhını¹⁹⁹² şeytâna havâle (9) itdüñ¹⁹⁹³. Bugün şeytânıñ günâhını¹⁹⁹⁴ evlâdıña mı havâle idersin ve buyurdı ki¹⁹⁹⁵ (10) anlarıñ fi'linden kalb-ı şerîfüñüze¹⁹⁹⁶ [hm33b] gelen âzârı benüm şefâ'atım ile baña (11) bağışlayasın¹⁹⁹⁷.” Buyurdı ki^{1998,1999}:

¹⁹⁷⁰ Ya'kûb 'aleyhi's-selâm: Dİ Ya'kûb 'aleyhi's-şalavât ve's-selâm, HM Ya'kûbun

¹⁹⁷¹ oğullarınıñ: Dİ, HH, HHM oğulları

¹⁹⁷² Oğulları, “Ey babamız! Allah'tan suçlarımızın bağışlanmasını dile. Biz gerçekten suçlu idik” (12/97, Altuntaş 2003: 246).

¹⁹⁷³ Hâzret-i: Dİ, HH -

¹⁹⁷⁴ 'aleyhi's-selâm: Dİ 'aleyhi's-şalavât ve's-selâm

¹⁹⁷⁵ idüp: HH, HM, HHM ile

¹⁹⁷⁶ idersiz: Dİ, HH itmeñ

¹⁹⁷⁷ imdi siz dağı: HH -

¹⁹⁷⁸ bir miqdâr: Dİ -

¹⁹⁷⁹ ihtizâr: Dİ intizâr

¹⁹⁸⁰ dağı: Dİ -

¹⁹⁸¹ 'aleyhi's-selâm: Dİ 'aleyhi's-şalavât ve's-selâm

¹⁹⁸² öñine: Dİ öñinde

¹⁹⁸³ eyle: HHM işle

¹⁹⁸⁴ olmayınca: Dİ, HM, HHM olmayasın

¹⁹⁸⁵ 'afv idüp cürmimizden geçmez: HH günâhumuzdan

¹⁹⁸⁶ 'aleyhi's-selâm: Dİ 'aleyhi's-şalavât ve's-selâm

¹⁹⁸⁷ 'aleyhi's-selâmuñ: Dİ 'aleyhi's-şalavât ve's-selâm

¹⁹⁸⁸ huzûr-ı şerîfine gelüp: Dİ öñine, HHM huzurına

¹⁹⁸⁹ üzre: HHM üzerine

¹⁹⁹⁰ tırdı: HHM durdı

¹⁹⁹¹ buyurduñ: HH, HM, HHM buyurduñuz

¹⁹⁹² günâhını: HM günâhın

¹⁹⁹³ itdüñ: HM itdiñüz

¹⁹⁹⁴ günâhını: HM günâhın

¹⁹⁹⁵ ve buyurdı ki: Dİ, HM, HHM -

¹⁹⁹⁶ şerîfüñüze: HH şerîfüñden, HM, HHM şerîfüñde

¹⁹⁹⁷ bağışlayasın: Dİ bağışla

¹⁹⁹⁸ buyurdı ki: HH -

[وَجَاؤُوا عَلَى فَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ] قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ [جَمِيلٌ وَاللَّهُ
الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ]

tā kim ben daḥı Hāzretüñe (12) muvāfaqat eyleyeyin^{2000 2001}

[وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ] إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ [إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ
لِلْإِنْسَانَ عَدُوًّا مُبِينًا]

‘Adāvet ol zamāndan (13) berüdüdür ki salṭanat ‘āleminde iken andan aldılar ve mīrās ḥükmiyle
(14) saña vāşıl oldı^{2002 2003}.

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا (15)

Dünyā anıñ ṭā‘atı sezāsıdır²⁰⁰⁴ ve āḥiret senüñ ma‘rifetüñ cezāsıdır²⁰⁰⁵. (16)

Hikāye İmām Aḥmed Ḥarb raḥmetu’llāh buyurur²⁰⁰⁶ ki: “Bir seḥer çarşuya uğradım²⁰⁰⁷. (17)
Çarşu başında iblîsi²⁰⁰⁸ gördüm²⁰⁰⁹ ki ‘alemini dikmiş ve cümle²⁰¹⁰ şeyātin eṭrā(18)finda şaf
dutmuşlar²⁰¹¹. Şeyḥ eyitdi: ‘Ey miskîn ne ṭama‘ ile²⁰¹² geldüñ?’ (19) İblîs eyitdi: ‘Dünyā bāzārı benüm
ḥānemdür ben kendi²⁰¹³ evüme geldüm anlara²⁰¹⁴ su‘āl [32b/1] eyle ki benüm evüme niye geldiler ve

¹⁹⁹⁹ Bir de üzerine, sahte bir kan bulaştırılmış gömleğini getirdiler. Yakub dedi ki: “Hayır! Nefisleriniz sizi aldatıp böyle bir işe sürükledi. Artık bana düşen, güzel bir sabırdır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de ancak Allah’tır” (2/18, Altuntaş 2003: 236).

²⁰⁰⁰ eyleyeyin: HH, HM, HHM eyleyin

²⁰⁰¹ Kullarıma söyle: (İnsanlara karşı) en güzel sözü söyleyin. Çünkü şeytan aralarını bozar. Çünkü şeytan insanın apaçık bir düşmanıdır (17/53, Altuntaş 2003: 286).

²⁰⁰² oldı: HHM oldılar

²⁰⁰³ İşte bu, kullarımızdan Allah’a karşı gelmekten sakınanlara miras kılacağımız cennettir (19/63, Altuntaş 2003: 308).

²⁰⁰⁴ sezāsıdır: HHM sarayıdır

²⁰⁰⁵ cezāsıdır: HM, HHM cerāsıdır

²⁰⁰⁶ buyurur: HM buyurdu

²⁰⁰⁷ çarşuya uğradım: HH, HM, HHM -

²⁰⁰⁸ iblîsi: HHM iblîs

²⁰⁰⁹ gördüm: HH, HM, HHM gördi

²⁰¹⁰ ve cümle: HH, HH, HHM -

²⁰¹¹ eṭrāfinda şaf dutmuşlar: HH eṭrāfını bağlamışlar, HM eṭrāfinda şaf tutmuşlar

²⁰¹² ṭama‘ ile: HH ṭama‘la

²⁰¹³ kendi: HHM kendü

²⁰¹⁴ anlara: Dİ anlar

murādları nedür?’ “Şeyh eyitdi: ‘Kesb idüp²⁰¹⁵ kuvvet hāşıl (2) itme ki²⁰¹⁶ yine²⁰¹⁷ herkes²⁰¹⁸ hānelerine giderler.’ İblis eyitdi: ‘Ben daħı²⁰¹⁹ sa’y iderem ki (3) anları cehenneme iledem²⁰²⁰.’ Şeyh eyitdi: ‘Ey merd-i müdbir²⁰²¹! Anlardan²⁰²² ne istersin?’(4) İblis eyitdi²⁰²³: ‘Ey merd-i muķbil! Anlar benim evümde [hh24a] oturup māluma dest-dirāz(5)lık iterler²⁰²⁴. Ben-daħı anlarıñ sīnelerinde²⁰²⁵ oturup elüm anlara dirāz itdüm²⁰²⁶. (6) Anlara di ki: ‘Benüm hānemden ve yanumdan ırağ²⁰²⁷ olsunlar, ben daħı anlardan (7) dūr olayam. Dünyā iblisüñ qarārgāhıdır.’” *El-āyete*²⁰²⁸

[قَالَ] فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ (8) إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ

Dünyā senüñ güzergāhuñdur. *Ed-dünyā kañaratun* (9) *el-āhireti*. Seni gönderdiler ki āhiret yarağın göresin. Sen²⁰²⁹ geldüñ benim (10) işimi²⁰³⁰ gördüñ²⁰³¹ ve daħı²⁰³² seni gönderdiler ki [hm34a] bir zīrā‘ yer kazasın. Sen geldiñ (11) kırk arşun yir yukarı kaldurduñ.”

*El meclisü’l-‘āşir*²⁰³³ *min kışşa-ı* (12) *Yūsuf ‘aleyhi’s-selām*²⁰³⁴. Fī kavlehu Te‘ālā²⁰³⁵:

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ

Kale’l-imam rażıya’llāhu anhu: “*Nāme şelāšetün mine’l-enbiyā’i febtelū* (14) *bi’l-mihneti ve’l-belā’i*” buyurdi ki: “Üç kimesne²⁰³⁶ enbiyā ‘aleyhi’s-selāmdan²⁰³⁷ h^vāba vardılar, zaħmete²⁰³⁸ (15) ve

²⁰¹⁵ idüp: HM, HHM -

²⁰¹⁶ itme ki: Dİ, HM, HHM idüp

²⁰¹⁷ yine: HHM gine

²⁰¹⁸ herkes: Dİ, HM, HHM -

²⁰¹⁹ ben daħı: HH ben de

²⁰²⁰ iledem: HH, HHM iletem

²⁰²¹ müdbir: HH, HM, HHM -

²⁰²² anlardan: HHM dānālardan

²⁰²³ eyitdi: HH eydür

²⁰²⁴ māluma dest-dirāzlık iderler: HH elim anlara dirāz iderem

²⁰²⁵ sīnelerinde: Dİ sīnelerine

²⁰²⁶ dirāz itdüm: HM dirāzlık ider

²⁰²⁷ ırağ: HH, HM, HHM ırağ

²⁰²⁸ Allah şöyle dedi: “Sen o bilinen vakte (kıyamet gününe) kadar mühlet verilenlerdensin.” (38/80-81, Altuntaş 2003: 456)

²⁰²⁹ sen: HM HHM -

²⁰³⁰ işimi: Dİ, HH işime

²⁰³¹ gördüñ: Dİ geldiñ, HH girdüñ

²⁰³² daħı: Dİ, HH, HM -

²⁰³³ ‘aşere: Dİ, HHM ‘aşere şāni, HM -

²⁰³⁴ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

²⁰³⁵ Babası, şöyle dedi: “Yavrucuğum! Rüyanı kardeşlerine anlatma. Yoksa, sana tuzak kurarlar; çünkü şeytan, insanın apaçık düşmanıdır.” (12/5, Altuntaş 2003: 235).

belāya mübtelā²⁰³⁹ oldılar. Evvel ādem ‘aleyhi’s-selām cennetde²⁰⁴⁰ h^vāba vardı, (16) Hāvva rāziya’llāhu ‘anh halk olunup sebeb-i belā ve renc²⁰⁴¹ oldu. İkinci Yūsuf (17) ‘aleyhi’s-selām, pederi²⁰⁴² Ya’kūb ‘aleyhi’s-selāma²⁰⁴³ yaşdanup h^vāba vardı, (18) bu deñlü renc ve i’tāba²⁰⁴⁴ sebeb oldu.

*Mev’ize*²⁰⁴⁵ Ne deñlü kâdir olursañ²⁰⁴⁶ (19) uyumağdan hāzer eyle²⁰⁴⁷, zīrā nevm yā ādetdür²⁰⁴⁸ ve yāhūd gāflet[33a/1]dir. Beher hāl kaç‘iyyet vāki‘ olur. “*Men na‘me gāfele ve men [hmm19a] gāfele hacubun ve men (2) hacubun turide.*” Ya’nī, her kim ki uyur gāfil olur, gāfil olan hacüb olur. (3) Pes ‘ādet ile uyuma, tā şafādan kalmayasın ve gāflet ile dağı²⁰⁴⁹ uyuma (4) ki Hūdādān cüdā²⁰⁵⁰ kalursın.

Lañife Sen ikiden hālī degilsin (5) yā hāzırlardansın²⁰⁵¹ ve yāhūd gāfillerdensin. Eger hāzırlardan (6) olursañ rabbuñ²⁰⁵² huzūrında nice müddet²⁰⁵³ uyursın ve [hmm34b] eger gāfillerden (7) olursañ²⁰⁵⁴ rabbuñ huzūrında²⁰⁵⁵ muşibetde olursın. Ehl-i muşibet ne keyfiyyet ile uyur²⁰⁵⁶? (8) Ādem ‘aleyhi’s-selām²⁰⁵⁷ çünkim uyudu evvelki şafādan²⁰⁵⁸ (9) dūr oldu. Ādem²⁰⁵⁹ eyitdi: “Ey benüm ma‘būdum! Evvelki hāl²⁰⁶⁰ kande gitdi? (10) Hāzret-i Bārī celle celālehu²⁰⁶¹ buyurdi: “Evvel bī-dārlik āleminde (11) muşāhabetüñ benümle idi, çünkim saña²⁰⁶² lāyık olmayan şıfatı ihtiyār (12) itdüñ, biz dağı senüñ çiftüñi halk itdük²⁰⁶³. Anuñla yatasın²⁰⁶⁴ ve anuñla (13) kalğasın²⁰⁶⁵

²⁰³⁶ kimesne: HHM kimesneler

²⁰³⁷ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

²⁰³⁸ zaħmete: HH, HM zaħmet

²⁰³⁹ mübtelā: Dİ giriftār

²⁰⁴⁰ cennetde: HH, HM, HHM -

²⁰⁴¹ belā ve renc: Dİ belālar, HM belā ve mihnet

²⁰⁴² pederi: Dİ, HM, HHM -

²⁰⁴³ ‘aleyhi’s-selāma: Dİ ‘aleyhi’s-selām dizine

²⁰⁴⁴ i’tāba: HM ‘ināya

²⁰⁴⁵ mev’ize: HH ikinci

²⁰⁴⁶ olursañ: HHM olsañ

²⁰⁴⁷ eyle: HM eylesin

²⁰⁴⁸ ādetdür: Dİ ibādetdür

²⁰⁴⁹ dağı: HM, HHM -

²⁰⁵⁰ cüdā: HH, HM, HHM -

²⁰⁵¹ hāzırlardansın: Dİ hāzerandansın

²⁰⁵² rabbuñ: HH anuñ

²⁰⁵³ müddet: Dİ, HH, HM -

²⁰⁵⁴ gāfillerden olursañ: Dİ gāfil iseñ iseñ, HH gāfil iseñ

²⁰⁵⁵ rabbuñ huzūrında: Dİ, HM, HH huzūrında nice müddet

²⁰⁵⁶ uyur: Dİ olur

²⁰⁵⁷ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

²⁰⁵⁸ şafādan: HHM şıfat

²⁰⁵⁹ Ādem: Dİ, HH, HHM -

²⁰⁶⁰ hāl: Dİ hālet

²⁰⁶¹ celle celālehu: HH Te’ālā

²⁰⁶² saña: Dİ baña

²⁰⁶³ biz dağı senüñ çiftüñi halk itdük: HH, HHM -

²⁰⁶⁴ HM yatasın ve

²⁰⁶⁵ Allah sizi bir tek nefisten yaratan ve kendisi ile huzur bulsun diye eşini de ondan var edendir. (İnsan) eşiyile birleşince eşi hafif bir yük yüklenir (gebe kalır) ve (bir müddet) onu taşır. Gebeliği ağırlaşınca her ikisi de Rableri Allah’a, “Eğer bize iyi ve sağlıklı bir çocuk verirsen, elbette şükredenlerden olacağız” diye dua ederler (7/189, Altuntaş 2003:174)

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ
 حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنُكَوِّنَنَّ مِنْ
 الشَّاكِرِينَ

Ey Âdem! Yüzüñ Havvâ [hh24b] cānibine (14) eyle. Ey İbrāhīm! İsmā‘ili²⁰⁶⁶ yanıña aldıñ ve uyuduñ. Anı bize qurbān eyle. (15) Ey Yūsuf! Pederüñ kenārında ‘izzet ve sa‘âdet ile²⁰⁶⁷ oturduñ²⁰⁶⁸ (16) ve çün²⁰⁶⁹ uyuduñ dürlü²⁰⁷⁰ miñnetlere ve belālara giriftār olduñ²⁰⁷¹. *Kıssa* (17) Çün Hāzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām bu vāqı‘aların²⁰⁷² te’vīlin (18) pederinden su’āl itdi, Hāzret-i Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām dañı (19) bir bir haber virdi ve aña beşāretler virdi²⁰⁷³

وَكَذَلِكَ [33b/1] يَجْنِبُكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ (2) [وَعَلَى
 آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ]

Hāq Te‘ālā seni muhtār ider ve işlerüñde saña mu‘in (3) olur²⁰⁷⁴ ve ‘ilim ve hikmet virür ve ta‘bīr-i rü’yāy²⁰⁷⁵ saña ta‘līm eyler²⁰⁷⁶ (4) ve ni‘metini²⁰⁷⁷ saña tamām eyler. Nitekim²⁰⁷⁸ İshāk ‘aleyhi’s-selāma²⁰⁷⁹ şalāh (5) virdi ve İbrāhīm ‘aleyhi’s-selāma hūllet virdi ve vaqār virdi. (6) Saña ‘ilim ve ‘izzet ve vilāyet virdi²⁰⁸⁰.

İşāret Hāzret-i Hāq Sübhāne ve Te‘ālā (7) [hm35a] Hāzret-i²⁰⁸¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma²⁰⁸² virdüğü ni‘metler ile (8) minnet itdi. Cümlesinden muqaddem²⁰⁸³ ta‘bīr-i rü’yā ni‘metin evvel²⁰⁸⁴ zikir

²⁰⁶⁶ İsmā‘ili: Dİ, HM, HHM İsmā‘il

²⁰⁶⁷ sa‘âdet ile: HH sa‘âdetle

²⁰⁶⁸ oturduñ: HH oturur idüñ, HHM uyuduñ

²⁰⁶⁹ çün: HM, HHM -

²⁰⁷⁰ dürlü: HH, HM güne gün

²⁰⁷¹ giriftār olduñ: HM, HHM -

²⁰⁷² vāqı‘aların: HH vāqı‘aları, HHM vāqı‘alara

²⁰⁷³ “İşte Rabbin seni böylece seçecek, sana (rüyada görülen) olayların yorumunu öğretecek ve daha önce ataların İbrahim ve İshak’a nimetlerini tamamladığı gibi sana ve Yakub soyuna da tamamlayacaktır. Şüphesiz Rabbin hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (12/6, Altuntaş 2003: 235).

²⁰⁷⁴ olur: Dİ ider

²⁰⁷⁵ rü’yāy: Dİ rü’yānı

²⁰⁷⁶ eyler: Dİ ider

²⁰⁷⁷ ni‘metini: Dİ ni‘meti

²⁰⁷⁸ nitekim: HM nükte

²⁰⁷⁹ ‘aleyhi’s-selāma: HM, HHM ‘aleyhi’s-selām, Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

²⁰⁸⁰ ve İbrāhīm ‘aleyhi’s-selāma hūllet virdi ve vaqār virdi saña ‘ilim ve ‘izzet ve vilāyet virdi: HH -

²⁰⁸¹ Hāzret-i: HM -

²⁰⁸² ‘aleyhi’s-selāma: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selāma

itdi. (9) Ma'lûm oldu ki 'ilm-i rü'yâ²⁰⁸⁵ cemî' 'ilimlerün²⁰⁸⁶ yigregidür. Anuñ (10) içün²⁰⁸⁷ dinildi ki: "Te'allemu'l-'ilm fe in lem yekun.mālun kâne leke mālun kâne (11) leke cemāl." Ya'nî, "İlim öğreniñ. Eger mālñ yoğısa²⁰⁸⁸ 'ilim²⁰⁸⁹ saña māl olur ve eger mālñ (12) varısa 'ilim saña cemāl olur." El'ilmu kenzün lā. Ya'nî, Haq Te'ālā 'ilmi²⁰⁹⁰ senüñ (13) nihādında bir geñez qodı ki ne deñlü şarf itseñ artar, eksilmez. Haṭā u 'ālim (14) fī mes'eleṭi efzale men 'ibādeti seb'ayne elf ābid. Bir 'ālimün ibtidāda itdügi (15) mes'eledede ḥaṭāsı yetmiş²⁰⁹¹ biñ 'ābidün 'ibādetinden efzaldur.

İşāret²⁰⁹² (16) 'İbādet qullaruñ işidür²⁰⁹³

يَا عِبَادِي الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ

'İlim Haq Te'ālā sıfatındandır [hhm19b] (17)²⁰⁹⁴

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Haq Te'ālānuñ qulları üzre²⁰⁹⁵ fazileti nice ise (18) 'ilmün daḥı ibādet üzerine²⁰⁹⁶ fazileti öyledir. Bir mişkal 'ilme bir yük 'ilim (19) gerekdür²⁰⁹⁷ ve bir mişkal 'ilme bir yük ihlāş gerekdür ve bir mişkal ihlāşa [34a/1] bir yük yaqın lāzımdur²⁰⁹⁸ ve bir mişkal yaqine bir yük tevāzu' gerekdür²⁰⁹⁹ ve bir²¹⁰⁰ (2) mişkal tevāzu'ya bir yük teslim lāzımdur. Andan taqvā ḥāşıl olup (3) yaqine sebep ola, eger böyle olmaz ise zāyi' olur.

Kıssa Çün (4) [hh25a] Ya'qüb 'aleyhi's-selām²¹⁰¹ bu sa'adetlerden²¹⁰² ḥaber virdi ve ḥiṭābıyla²¹⁰³ (5) āḥir itdi, aḥşām vaqtı²¹⁰⁴ Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ²¹⁰⁵ qarındaşları²¹⁰⁶ odun (6)

²⁰⁸³ muqaddem: HM, HHM -

²⁰⁸⁴ evvel: HM, HHM muqaddem

²⁰⁸⁵ 'ilm-i rü'yā: Dİ 'ilm

²⁰⁸⁶ 'ilimlerün: Dİ, HM, HHM ni'metlerün

²⁰⁸⁷ anuñ içün: HH HM, HHM anuñ-çun

²⁰⁸⁸ yoğısa: HM, HHM yoq ise

²⁰⁸⁹ 'ilim: Dİ, HM, HHM -

²⁰⁹⁰ 'ilmi: HM, HHM -

²⁰⁹¹ yetmiş: HH, HM, HHM -

²⁰⁹² işaret: HH laṭife, HM -

²⁰⁹³ Ey iman eden kullarım! Şüphesiz ki benim arzım (yeryüzü) geniştir. O halde ancak bana kulluk edin (29/56, Altuntaş 2003: 402).

²⁰⁹⁴ O, gaybı da, görünen âlemi de bilendir, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

²⁰⁹⁵ üzre: HH, HM, HHM üzere

²⁰⁹⁶ üzerine: Dİ üzre

²⁰⁹⁷ gerekdür: HM, HHM lāzımdur

²⁰⁹⁸ lāzımdur: HM, HHM gerekdür

²⁰⁹⁹ gerekdür: HH lāzımdur

²¹⁰⁰ bir mişkal: Dİ -

²¹⁰¹ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's-selām

²¹⁰² sa'adetlerden: HH, HHM sa'adeti

²¹⁰³ ḥiṭābıyla: HH ḥiṭabe ile, HHM ḥiṭāb-ile

cem‘inden²¹⁰⁷ **[hm35b]** gelüp²¹⁰⁸ arķalarından yüklerin koyup her biri ķarıřdılar, (7) yatdılar. řem‘unuñ²¹⁰⁹ vâlidese eyitdi: “Ta‘ab sizüñ içündür²¹¹⁰, (8) ecr ğayrıñdır ve renc sizüñdür²¹¹¹, rāĥat ğayrıñdur.” Eyitdiler: “Ne dirsın²¹¹²?” Eyitdi: (9) “Siz bu deñlü renc ü ta‘ab çekersiz, Yūsuf ‘aleyhi’s-selām pederi yanında (10) řafā ve ĥuzūrda ve dūnyā ve āĥiretde²¹¹³ sa‘ādetde²¹¹⁴ olur²¹¹⁵.” “Neden didüñüz²¹¹⁶?” (11) didiler. Ol daĥı cümle vāķı‘aları te‘vīli ile zikir itdi.

Hiç kimesne (12) sırrını ĥātūnına²¹¹⁷ dimek cā‘iz²¹¹⁸ degildür, belki işitdürmek bile²¹¹⁹ cā‘iz degildür²¹²⁰. (13) Zīrā er ‘aķılda kāmil iken sırrını²¹²¹ ĥıfz itmeyüp ‘avrata söyleyicek²¹²² (14) ‘avrat ‘aķılda nāķıř iken nice ĥıfz ider? Loķmān Hekīm oĥlma eyitdi: (15) “*Lā tuĥaddis ‘ayāleke bimā usirra muĥıbbuka.*” Ya‘nī, “Sırruñı ‘ıyālīña dime. Zīrā anuñ (16) daĥı koñřıları²¹²³ vardur²¹²⁴ anlara²¹²⁵ söyler, anlar daĥı²¹²⁶ erlerine söylerler bir anda řehirde²¹²⁷ (17) meřĥūr ve fāř²¹²⁸ olur.”

Su‘āl Eger eydürlerse²¹²⁹ ki çün anlara sırr (18) ifşası cā‘iz degildür²¹³⁰, yā meşveret itmek anlar ile niçündür²¹³¹? (19) “Cevāblarına²¹³² muĥālefet itmek²¹³³ içündür.” Ĥazret-i peyĥamber şalla’llāhu ‘aleyhi ve **[34b/1]** sellem buyurdi ki: *řāuruhunne ĥālifuhunne.* “Ya‘nī siz²¹³⁴ bunlar ile müřāvere idüñ (2) ve didiklerine muĥālefet idüñ²¹³⁵.”

²¹⁰⁴ aĥřam vaktı: Dİ aĥřamıñ, HHM aĥřam

²¹⁰⁵ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-řalavāt ve’s-selāmuñ

²¹⁰⁶ ķarındařları: Dİ, HH iĥvān-ı Yūsuf

²¹⁰⁷ odun cem‘inden: Dİ evden cem‘ olup, HH, HM cümle evden

²¹⁰⁸ gelüp: Dİ cem‘ olup

²¹⁰⁹ şem‘unuñ: Dİ şem‘ün ‘aleyhi’s-selāmuñ

²¹¹⁰ sizüñ içündür: HM sizüñ-çündür

²¹¹¹ sizüñdür: Dİ sizüñ

²¹¹² dirsın: Dİ, HH eydirsın

²¹¹³ āĥiretde: HH, HHM āĥiret

²¹¹⁴ sa‘ādetde: Dİ sa‘ādetinde, HH sa‘ādetin

²¹¹⁵ olur: HH bulur

²¹¹⁶ didüñüz: Dİ didüñ

²¹¹⁷ ĥātūnına: Dİ ĥātūna

²¹¹⁸ cā‘iz: HHM lāzım ve cā‘iz

²¹¹⁹ bile: Dİ -

²¹²⁰ belki işitdürmek bile cā‘iz degildür: HH -

²¹²¹ sırrını: Dİ, HH -

²¹²² söyleyicek: HH söylemek

²¹²³ koñřıları: HH koñřuları

²¹²⁴ Zīrā anuñ daĥı koñřıları vardur: Dİ zīrā anlar daĥı koñřılara söyler

²¹²⁵ anlara: HH -

²¹²⁶ daĥı: HH, HM, HHM -

²¹²⁷ şehirde: HH şehr-i bāzārda

²¹²⁸ fāř: HM, HHM -

²¹²⁹ eydürlerse: HH dirlerse

²¹³⁰ sırr ifşası cā‘iz degildür: HH sırruñ ifşası yoķdur ve cā‘iz degildür

²¹³¹ yā meşveret itmek anlar ile niçündür: HH yā anlar ile meşveret niçündür

²¹³² cevāblarına: Dİ, HH cevāb didiklerine

²¹³³ itmek: Dİ -

²¹³⁴ siz: Dİ, HM, HHM -

²¹³⁵ idüñ: Dİ, HHM eyleñ

Hikāye Benī İsrā'ilde²¹³⁶ bir kimesne²¹³⁷ var (3) idi. Üç gice vāқи'asında gördi ki Hāzret-i vācibū'l-'aṭāya (4) anuñ²¹³⁸ üç duāsın²¹³⁹ kabūl ider. Her ne ki isterse²¹⁴⁰ vire. Ol kişi daḥı²¹⁴¹ (5) 'ıyālī ile müşāvere itdi ki²¹⁴² ne isteğe²¹⁴³. Hātūnı²¹⁴⁴ eyitdi ki, kişinüñ (6) lezzeti hātūnı ilendir²¹⁴⁵. Hāq Te'ālādan²¹⁴⁶ iste ki baña bir güzel şüret virsün²¹⁴⁷. (7) Baña nazar itdükçe şafā süresin.”

Āḥir²¹⁴⁸ [hm36a] murādını istedi. Ol hātūnıñ²¹⁴⁹ (8) ḥüsni ḡayetle²¹⁵⁰ meşhūr²¹⁵¹ oldu, tā ki²¹⁵² 'Amāliḡadan bir melik aña ḡaşd idüp māl ile²¹⁵³ (9) aldı²¹⁵⁴. [hh25b] Ol²¹⁵⁵ 'avrat daḥı²¹⁵⁶ erini terk idüp ol emīrūñ yanına vardı. Erini ol emīr tehdīd idüp (10) ve anı ḡaşd-ı²¹⁵⁷ ḡalebe ile ta'zīb²¹⁵⁸ idüp 'avratını²¹⁵⁹ boşatdı. Ol murdāruñ²¹⁶⁰ [hhm20a] (11) firāḡına ṭāḡat²¹⁶¹ ḡetüremeyüp²¹⁶² Hāq Te'ālāya du'a itdi ki anı ṭaş eyleye²¹⁶³. Hāq Te'ālā anı ṭaş (12) itdi. İcābet vāқи' olup ol hātun ḡelüp²¹⁶⁴ ḡapusu öñinde ṭurdı. Ṭaşra ve iḡerüye ḡirüp (13) ḡıḡar ve öñinde bulunur²¹⁶⁵. Bir niḡe ḡünler şöyle ḡeḡdi²¹⁶⁶. Āḡirü'l-emir²¹⁶⁷ ol²¹⁶⁸ (14) kişiyē merḡamet ḡelüp eyitdi: “Bir du'ām ḡaldı²¹⁶⁹ anı daḥı bu²¹⁷⁰ 'avrat

²¹³⁶ İsrā'ilde: HM, HHM İsrā'ilden

²¹³⁷ kimesne: HH kimse

²¹³⁸ anuñ: HM, HHM -

²¹³⁹ du'āsın: HH du'āsını

²¹⁴⁰ isterse: Dİ ister ise

²¹⁴¹ daḥı: Dİ -

²¹⁴² ki: Dİ -

²¹⁴³ isteğe: Dİ isteyeyin

²¹⁴⁴ hātūn: HH, HM, HHM hātūnı

²¹⁴⁵ hātūnı ilendir: HH, HHM iledir, HM hātūnıyladır

²¹⁴⁶ Te'ālādan: Dİ Te'ālā

²¹⁴⁷ virsün: HH vire

²¹⁴⁸ āḡir: HH ol, HHM -

²¹⁴⁹ hātūnıñ: HHM hātun

²¹⁵⁰ ḡāyetle: HH, HHM -

²¹⁵¹ meşhūr: HHM meşhüre

²¹⁵² ki: Dİ, HM, HHM -

²¹⁵³ māl ile: HH māl-ı firāvānla

²¹⁵⁴ aldı: HH aldadup

²¹⁵⁵ ol: Dİ, HH, HHM -

²¹⁵⁶ daḥı: HH, HM, HHM -

²¹⁵⁷ ḡaşdı: Dİ ḡaşd u

²¹⁵⁸ ta'zīb: HH tehdīd

²¹⁵⁹ 'avratını: HH ol hātunı, HHM 'avratı

²¹⁶⁰ ol murdāruñ: Dİ anuñ

²¹⁶¹ ṭāḡat: HM, HHM -

²¹⁶² ḡetüremeyüp: HH, HM, HHM ḡetüremeyüp

²¹⁶³ anı ṭaş eyleye: Dİ, HM, HHM -

²¹⁶⁴ icābet vāқи' olup ol hātun: Dİ, HH, HHM -

²¹⁶⁵ ṭaşra ve iḡerüye ḡirüp ḡıḡar ve öñinde bulunur: HH, HM, HHM ṭaşra ḡıḡar öñinde yuvarlanur

²¹⁶⁶ ḡeḡdi: HH daḥı kaldı, HM, HHM ḡaldı,

²¹⁶⁷ āḡirü'l-emir: HH, HM, HHM āḡir

²¹⁶⁸ ol: HH o

²¹⁶⁹ ḡaldı: HH daḥı kaldı

²¹⁷⁰ bu: Dİ -

hakkında (15) ideyem, yine insān olsun” didi²¹⁷¹. Bu evc-i sa‘ādet ‘avrat ile²¹⁷² (16) müşāvere itmek ile²¹⁷³ zāyi‘ oldu.

*Hikāye aña nazīre*²¹⁷⁴ Hāzret-i (17) Ebü‘d-derdā razıya‘llāhu ‘anh üç gice vākı‘asında²¹⁷⁵ böyle²¹⁷⁶ gördi ki (18) Hāzret-i rabbu‘l-‘ālemīn anuñ²¹⁷⁷ üç duāsın kabūl ider. Sultān (19) enbiyānıñ şalla‘llāhu ‘aleyhi ve sellem huzūr-ı şerīfine gelüp bu kışşayı [35a/1] ‘arz eyledi ve didi ki: “Yā Resūlu‘llāh! Sen yigrek bilürsin baña yigrek (2) olanı²¹⁷⁸. Sen du‘ā eyle, ben āmīn diyeyem²¹⁷⁹.” Resūlu‘llāh²¹⁸⁰ mübārek elin²¹⁸¹ ref idüp (3) didi ki: “Ey Bār-ı Hūdā! Bu Ebü‘dderdānıñ kuşluk ta‘āmıyla aḥşām (4) ta‘āmın²¹⁸² cem‘ itme²¹⁸³” didi. Ebü‘d-derdā²¹⁸⁴ razıya‘llāhu²¹⁸⁵ anh “āmīn” didi. (5) Bir daḥı buyurdı ki: “Anuñ gövdesin azacıḡ meşakḡatdan ḡālī itme²¹⁸⁶.” Ol (6) “āmīn” didi. Üçüncü buyurdı ki²¹⁸⁷: “Ḳıyāmet günü ben her ne (7) maḡāmda olursam, benden cüdā eyleme²¹⁸⁸.” Ol daḥı “āmīn” didi. Ebü‘d-derdā (8) razıya‘llāhu anh eydür: “Hāzret ki bu üç du‘āyı itdi, ḡanḡı gün ki²¹⁸⁹ kuşluk (9) ta‘āmını²¹⁹⁰ bulsam aḥşām [hm36b] ta‘āmın²¹⁹¹ bulmadım²¹⁹². Aḥşām bulsam kuşluk vaktında (10) yiyecek bulmazdım ve bedenüm daḥı²¹⁹³ azacıḡ meşakḡatdan ḡālī olmadı²¹⁹⁴. (11) Çün dünyāya müte‘allıḡ olan du‘ālar ḡāşıl olur²¹⁹⁵, ümīz-vārum²¹⁹⁶ ki üçüncü (12) du‘ā²¹⁹⁷ ḡāşıl ola.” Ol²¹⁹⁸ ‘azīz ‘avratıyla²¹⁹⁹ meşveret itdi du‘āları²²⁰⁰ zāyi‘²²⁰¹ oldu. Bu Ebü‘d-derdā ise Hāzret-i faḡr-ı kā‘ināt

²¹⁷¹ didi: HH, HM, HHM -

²¹⁷² ‘avrat ile: HM ‘avrata

²¹⁷³ müşāvere itmek ile: HH müştak itmek sebebiyle

²¹⁷⁴ aña nazīre: HH -

²¹⁷⁵ vākı‘asında: HM, HHM vākı‘ası

²¹⁷⁶ böyle: HH, HM, HHM -

²¹⁷⁷ anuñ: HH bunuñ

²¹⁷⁸ sen yigrek bilürsin baña yigrek olanı: HH sen baña yigrek olanı yeg bilürsin

²¹⁷⁹ diyeyem: HH, HM diyeyin

²¹⁸⁰ Resūlu‘llāh: HH Resūl-ı Ekrem Hāzretleri, HHM -

²¹⁸¹ elin: HH ellerin

²¹⁸² ta‘āmın: HH yemegin

²¹⁸³ itme: Dİ eyleme

²¹⁸⁴ Ebü‘d-derdā: Dİ didi Ebü‘d-derdā

²¹⁸⁵ razıya‘llāhu: HM -

²¹⁸⁶ itme: Dİ eyleme

²¹⁸⁷ üçüncü buyurdı ki: Dİ bir daḥı buyurdı ki üçüncüdür

²¹⁸⁸ eyleme: HHM olmayasın

²¹⁸⁹ ḡanḡı gün ki: Dİ her gün, HHM hergiz

²¹⁹⁰ ta‘āmını: HM, HHM ta‘āmın

²¹⁹¹ aḥşām ta‘āmın: Dİ aḥşām

²¹⁹² bulmadım: Dİ bulmaz idüm

²¹⁹³ ta‘āmın bulmadım aḥşām bulsam kuşluk vaktinde yiyecek bulmazdım ve bedenüm daḥı: HM -

²¹⁹⁴ olmadı: HM, HHM olmaz

²¹⁹⁵ olur: HH, HM, HHM oldu

²¹⁹⁶ ümīz-vārum: Dİ ümīzdür, HHM ümīz var mı

²¹⁹⁷ üçüncü du‘ā: Dİ üçüncü daḥı ḡāşıl ola, HH ahirete müte‘allaḡ olan du‘ām

²¹⁹⁸ ol: HH yine

²¹⁹⁹ ‘avratıyla: HH ‘avratı ile

²²⁰⁰ du‘āları: Dİ -

²²⁰¹ zāyi‘: Dİ nāfi‘

şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ile meşveret²²⁰² itdi, nāfi' oldı²²⁰³. (13) Pes eger²²⁰⁴ bir kimesne ile²²⁰⁵ meşveret²²⁰⁶ iderseñ²²⁰⁷ ehl-i dīn²²⁰⁸ ile meşveret²²⁰⁹ eyle (14) ve eger sırrıñ varısa²²¹⁰ gönül hazinesinde hıfz eyle. Eger Ya'küb (15) 'aleyhi's-selām bu vākı'ānuñ²²¹¹ te'vīlini 'ıyālına [hh26a] dimeyeydi, bu deñlü firķat (16) ve ğurbet çekmezdi²²¹².

Laţîfe dört hātūn dört peygamberüñ²²¹³ sırrını (17) āşikāre itdi: Nūh 'aleyhi's-selāmuñ hātūni erinüñ²²¹⁴ sırrını āşikāre itdi²²¹⁵ ve Lūt 'aleyhi's-(18)selāmuñ hātūni sırrını āşikāre itdi ve Hıfşa rażıya'llāhu 'anhā²²¹⁶ Hızret-i Resūl-ı (19) Ekremiñ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemüñ sırrını āşikāre²²¹⁷ itdi ve Şem'ūniñ²²¹⁸ [35b/1] vālidesi Ya'küb 'aleyhi's-selāmuñ²²¹⁹ sırrını āşikāre itdi. Hızret-i²²²⁰ (2) Hıķ Sübhāne Te'ālā evvel üç hātūnuñ aḥvālından ḥabībine ḥaber virdi²²²¹. (3) Buyurdi ki²²²²:

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأةً تُوْحٍ وَّامْرَأةً لُّوْطٍ [كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ
مِّنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ
الدَّاخِلِينَ]

(4) ve Hıfşadan şikāyet idüp²²²³ buyurdi ki²²²⁴:

²²⁰² ile meşveret: HH müşāvere

²²⁰³ bu ise Hızret-i fıhr-ı kâ'ināt şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ile meşveret itdi nāfi' oldı: Dİ -

²²⁰⁴ eger: HH, HM, HHM -

²²⁰⁵ ile Dİ -

²²⁰⁶ meşveret: HH, HHM müşāvere

²²⁰⁷ iderseñ: HH eylerseñ

²²⁰⁸ ehl-i dīn: HH ehl-i dīn ü eşhāb-ı yakın

²²⁰⁹ meşveret: HH müşāvere

²²¹⁰ varısa: HH, HM, HHM var ise

²²¹¹ vākı'ānuñ: HHM vākı'ā

²²¹² çekmezdi: Dİ, HH çekmez idi

²²¹³ peygamberüñ: HH peygamber 'aleyhi's-selām

²²¹⁴ hātūni erinüñ: Dİ, HH -

²²¹⁵ itdi: Dİ, HH itdiler

²²¹⁶ rażıya'llāhu 'anhā: Dİ, HM, HHM -

²²¹⁷ āşikāre: HH ifşā

²²¹⁸ Şem'ūniñ: HH Şem'ūnuñ 'aleyhi's-selām

²²¹⁹ Ya'küb 'aleyhi's-selāmuñ: HM Ya'kūbuñ, Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve's-selāmuñ

²²²⁰ Hızret: Dİ, HM, HHM -

²²²¹ HH virüp

²²²² Allah, inkar edenlere, Nuh'un karısı ile Lut'un karısını örnek gösterdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kişinin nikahları altında bulunuyorlardı. Derken onlara hainlik ettiler de kocaları, Allah'ın azabından hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara, "Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin!" denildi (66/10, Altuntaş 2003: 560).

²²²³ idüp: Dİ itdi

²²²⁴ Hani peygamber eşlerinden birine, gizli bir söz söylemişti. Fakat eşi o sözü (başkasına) haber verip Allah da bunu peygambere bildirince, peygamber bunun bir kısmını bildirmiş, bir kısmından da vazgeçmişti. Peygamber bunu ona (sırrı açıklayan eşine) haber verince o, "Bunu sana kim bildirdi?" dedi. Peygamber, "Bunu bana, hakkıyla bilen ve hakkıyla haberdar olan Allah haber verdi" dedi (66/3, Altuntaş 2003: 559).

وَإِذْ أَسْرَ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَاجِهِ (5) حَدِيثًا [فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ
بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ]

Şem'üniñ vâlichesini zikir itmeyüp²²²⁵ şıyânet itdi, tâ kim²²²⁶ bileler ki Hâk (6) Te'âlâ hem 'azîz ve kâhhârdur ve hem hâlîm²²²⁷ ve settârdır. Seniñ cürim ve cefâñ (7) perdesine şerm ve 'inâ perdeñ [hmm20b] bağludur. Eger bugün cürim ve cefâ perde(8)sini²²²⁸ hevâ yolında bend itdünse²²²⁹, yârın kıyâmet günü²²³⁰ cürim [hm 37a] ve cefâ perdesiyle (9) Settâru'l-'Uyûb seni setr ider.

Hâberde²²³¹ gelmişdür ki: "Kıyâmet günü 'abâdı (10) muvaqqıf 'arza getüricek bir kûl yetmiş günlük yol ardına kaçar, (11) tûtup²²³² getüreler. Bu kerre²²³³ cehennemden²²³⁴ kaçmak²²³⁵ diler²²³⁶, yol virmezler. Âhîr şahrâ-yı (12) 'arâşâtda seyyidü'l-kevneyn şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem sellemün²²³⁷ burâkı²²³⁸ heybetinden²²³⁹ bir yir (13) yarılmış idi²²⁴⁰, ol yarığa gizlenür. Hûlq-ı âlem andan gâfil olurlar²²⁴¹. Hâk Sübhâne²²⁴² ve (14) Te'âlâ buyurur: "Ben kibriyâm şıfatıyla²²⁴³ anuñ zâhir ve bâtınına²²⁴⁴ 'âlimem. Fûlan (15) yirde, seyyidü'l-mürselinün şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem²²⁴⁵ burâkı važ' olınan yirdedür. (16) Getürün²²⁴⁶ didekde²²⁴⁷ ihzâr ideler²²⁴⁸. Hâk Te'âlâ buyurur ki: "Dünyâda seni (17) da'vet itdüm, kaçduñ. Şimdi yine da'vet itdüm kaçarsın. Kaçmağı 'âdet (18) idündün²²⁴⁹." Bende eydür: "Korqumdan Yârabbî!" Hâk Te'âlâ²²⁵⁰ buyurur ki: "Cehennemden mi²²⁵¹ (19) korqarsın?" Bende

²²²⁵ itmeyüp: Dİ itmedi

²²²⁶ kim: HHM -

²²²⁷ hâlîm: HHM 'alîm

²²²⁸ perdesini: HM perdesin

²²²⁹ itdünse: HH, HM, HHM itdün ise

²²³⁰ günü: HM güninde

²²³¹ hâberde: Dİ hadîş-i şerîfde

²²³² tûtup: HH, HM, HHM -

²²³³ bu kerre: HH, HM, HHM -

²²³⁴ cehennemden: Dİ cehenneme

²²³⁵ kaçmak: HM kaçmañ

²²³⁶ diler: HM, HHM olmaz

²²³⁷ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemün: HH hâzretlerinün, HM, HHM şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem

²²³⁸ burâkı: HHM burâkınuñ

²²³⁹ heybetinden: Dİ katında

²²⁴⁰ idi: HH, HM, HHM -

²²⁴¹ olurlar: HM olur

²²⁴² sübhâne: Dİ -

²²⁴³ şıfatıyla: Dİ zımmıyla

²²⁴⁴ zâhir ve bâtınına: Dİ bâtın zâhirine

²²⁴⁵ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Dİ şalla'llâhu 'aleyhi, HM -

²²⁴⁶ getürün: HM getüreler

²²⁴⁷ didekde: HH, HM, HHM -

²²⁴⁸ ihzâr ideler: HH getürürler

²²⁴⁹ idündün: HH itdün

²²⁵⁰ Te'âlâ: Dİ celle ve 'alâ

²²⁵¹ mi: Dİ -

eydür: “Yok Yārabbum.” “Azābdan mı²²⁵² korqarsın?” “Yok Yārabbum²²⁵³”. “Şırātdan mı ve yā²²⁵⁴ hesābdan mı?” [36a/1] Cemī‘ mehāliki Hāq Te‘ālā²²⁵⁵ zikir ider. Bende eydür²²⁵⁶: “Bunlaruñ birinden korqmam²²⁵⁷. İllā iki nesneden ḥavf (2) iderem, [hh26b] biri rüsvālıqdan²²⁵⁸ ve biri kaṭ‘iyyetden. Korqaram ki²²⁵⁹ perdeyi kaldırasın (3) ve beni ḥalk mābeyninde rüsvā²²⁶⁰ idesin. Andan başumı nā-ümizlige²²⁶¹ vaz‘²²⁶² idesin²²⁶³ ve (4) firākıña muntaqıl idesin.” Ol kerīm ve raḥīm Sübhāne eydür: “Ben ḥalīm ve raḥīmüm²²⁶⁴. (5) Eger perdeyi sen benden kesdiñse²²⁶⁵, ben kaṭ‘ itmezem.” ‘Abd eydür: “Ey benüm²²⁶⁶ Rabbum! (6) Ben niçe²²⁶⁷ perdeyi²²⁶⁸ kaṭ‘ iderem²²⁶⁹ ve senüñ gibi perverdigārdan²²⁷⁰ ne vechle (7) münkaṭı‘ oluram?” Hāq Te‘ālā buyurur ki: [hm37b] “Eger sen²²⁷¹ dünyāda şerm ve cefā perdesini (8) tutmuş olayduñ²²⁷² fikir eyle²²⁷³, ol bāzār-ı melāmetde ne rüsvālıq²²⁷⁴ itdüñ? (9) Lākin ben kerīm ve settāram, senüñ gibi itmezem” diyüp ‘afv eyleye²²⁷⁵.

El meclisü'l-hādi ‘aşer²²⁷⁶ min Kışşa-ı (10) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām. Fī kavlehu Te‘ālā²²⁷⁷.

لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِّلسَّائِلِينَ

(11) *āyātün li’s-sā’ilīn.* Kale’l-imām rażıyallāhu anhu: “*Fi’d-dünyā nekebatun (12) ve fi’l-kabri āfatun ve fi’l-kiyāmeti ‘āhātün ve fi’l-cenneti derecātun*” Didi ki: (13) “Dünyāda²²⁷⁸ miñnetler vardır ve maḳberde²²⁷⁹ āfetler vardır ve kıyāmetde ḥasretler (14) vardır ve cennetde derecāt ve maḳamāt

²²⁵² ‘azābdan mı: HM yā ‘azābdan mı

²²⁵³ korqarsın yok yārabbum: Dİ veyā

²²⁵⁴ şırātdan mı ve yā: Dİ şıraṭ ve

²²⁵⁵ Hāq Te‘ālā: Dİ, HM, HHM -

²²⁵⁶ bende eydür: Dİ, HM, HHM -

²²⁵⁷ korqmam: Dİ, HH ḥavf itmeme

²²⁵⁸ rüsvālıqdan: Dİ, HM, rüsvāyılıqdan

²²⁵⁹ korqaram ki: HH ḥavfum oldur ki, HHM korqum oldur ki

²²⁶⁰ rüsvā: Dİ, HH rüsvāy

²²⁶¹ nā-ümizlige: HHM nā-ümizliğe

²²⁶² vaz‘: HM, HHM -

²²⁶³ nā-ümizlige vaz‘ idesin: HH nā-ümizlik birle sergerdān ve firāqla muntaqı idesin

²²⁶⁴ raḥīmüm: HHM raḥīm pādişāhum

²²⁶⁵ kesdiñse: Dİ kesdiñ ise, HM kaṭ‘ itdüñ ise

²²⁶⁶ ey benüm: HH, HM, HHM -

²²⁶⁷ niçe: Dİ nice

²²⁶⁸ perdeyi: HH perde, HHM perde-i ümīdi

²²⁶⁹ iderem: HH itdüm

²²⁷⁰ perverdigārdan: Dİ perverdigāreden

²²⁷¹ eger sen: HM egerçi

²²⁷² olayduñ: HH olsañ, HHM idüñ

²²⁷³ eyle: Dİ eyleye

²²⁷⁴ rüsvālıq: Dİ, HM rüsvāyılıklar

²²⁷⁵ ‘afv eyleye: HM, HHM -

²²⁷⁶ hādi ‘aşer: Dİ şālis

²²⁷⁷ Andolsun, Yusuf ve kardeşlerinde (hakikati arayıp) soranlar için ibretler vardır (12/2, Altuntaş 2003: 235).

²²⁷⁸ dünyāda: HM dünyā, HHM -

²²⁷⁹ maḳberde: HM ḳabirde

vardur²²⁸⁰ ve Kıışsa-ı Yūsufda²²⁸¹ āyetler vardur ve her bir āyet²²⁸² (15) zımmında ‘ibretler vardur. Dünyā²²⁸³ miñnetleri rūzigār ile peydā olur²²⁸⁴ (16) ve āfet dağı²²⁸⁵ kabre varmak ile zāhir olur²²⁸⁶. Kıyāmet ḥasretleri (17) düş olmağıla ma‘lūm²²⁸⁷ olur ve cennet²²⁸⁸ rāhatı görmek (18) ile²²⁸⁹ bilinür. Bu Kıışsanuñ ‘ibretleri beyān itmek ile **[hmm21a]** añlanur.” (19) Pes rabbu’l-’izzet Ḥabībine şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²²⁹⁰ bu kıışsayı²²⁹¹ zikir itdi²²⁹², tā kim bu kıışsanuñ **[36b/1]** ‘acāyibi²²⁹³ ma‘lūm ola “*leḳad ḳāne fī Yūsufe ve iḥvetihi āyātün li’s-sā’ilīn*” (2) āyet kırā’at olıcağ, ya’nī²²⁹⁴ bu kıışsada bir āyet-i ‘acibe vardır ki²²⁹⁵ Tevrāt’da (3) zikir olunduğı nisbet üzere. Zīrā ki yehūdiler²²⁹⁶ peygamber şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem (4) ḥazretini imtiḥān içün eyitdiler ki: “Kıışsa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı (5) bize beyān eyle ki senüñ da’vānıñ şıdkına istidlāl²²⁹⁷ idelüm. Ḥazret-i (6) Rabbu’l ‘ālemīn Tevrātta olduğı vech²²⁹⁸ üzere zikir itdi²²⁹⁹ Ḥazret-i peygamber şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemüñ²³⁰⁰ (7) nübüvveti ve şıdkı zāhir oldı²³⁰¹; ammā āyāt oḳunduğı²³⁰² üzere **[hm38a]** ya’nī (8) şıga-yı cem’ üzere oḳunıcağ²³⁰³ ma’nāsı böyle olur ki²³⁰⁴ āyāt-ı **[hh27a]** ‘alāmāt (9) ma’nāsınadur. Bu kıışsada²³⁰⁵ ‘acāyib-i kebire vardır, dimekdür.

Dimişler ki: “Bu (10) kıışsada ‘acāyib ḳudretinden²³⁰⁶ on ‘acibe vardır: Evvelki²³⁰⁷ enbiyā²³⁰⁸ (11) ‘aleyhi’s-selāmıñ isimleri, ikinci bürāderlerinüñ²³⁰⁹ mekri²³¹⁰, üçüncü anlarıñ²³¹¹ ağılama(12)ları,

²²⁸⁰ ve cennetde derecāt ve maḳamāt vardur: Dİ , HHM rāhatlar

²²⁸¹ Yūsufda: HHM Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmdan

²²⁸² āyet: HHM ve her āyete

²²⁸³ dünya: HHM dünyāda

²²⁸⁴ olur: Dİ -

²²⁸⁵ dağı: Dİ -

²²⁸⁶ zāhir olur: HM -

²²⁸⁷ ma‘lūm: HM zāhir

²²⁸⁸ kıyāmet ḥasretleri düş olmağ ile ma‘lūm olur ve cennet: HHM zāhir olur

²²⁸⁹ görmek ile: HH girmekle

²²⁹⁰ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ, HM -

²²⁹¹ kıışsayı: Dİ kıışsa

²²⁹² itdi: Dİ; HM itdi ki

²²⁹³ ‘acāyibi: HM, HHM ‘acāyibleri

²²⁹⁴ ya’nī: HH ya’nī dimekdür

²²⁹⁵ ki: Dİ, HH, HHM -

²²⁹⁶ yehūdiler: Dİ yehūd, HH ḳavmı yehūdī

²²⁹⁷ istidlāl: HHM istidāl

²²⁹⁸ olduğı vech: HH buyurduğı, HHM olduğı derece

²²⁹⁹ itdi: HH idelüm

²³⁰⁰ Ḥazret-i peygamber şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemüñ: Dİ, HH peygamberüñ

²³⁰¹ oldı: HM ola

²³⁰² oḳunduğı: Dİ oḳunduğı kıışsa

²³⁰³ oḳunıcağ: HH, HM, HHM oḳuyacak

²³⁰⁴ böyle: HH dimek olur ki

²³⁰⁵ kıışsada: HHM kıışsa

²³⁰⁶ ḳudretinden: Dİ ḳudretten

²³⁰⁷ evvelki: Dİ , HH biri

²³⁰⁸ enbiyā: Dİ, HH enbiyānıñ

²³⁰⁹ bürāderlerinüñ: Dİ bürāderlerinüñ

²³¹⁰ mekri: Dİ ḥıḳd u mekri, HH ḥaḳr u mekri

dördüncü pederlerine muhalefetleri, beşinci kırduñ kelâmı²³¹², (13) altıncı bürâderleriniñ²³¹³ şatdukları²³¹⁴, yedinci Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ anası²³¹⁵ (14) kabirde tekellüm itdüğü²³¹⁶, sekizinci Mışır hâtûnlarıñ ma‘yûb olması²³¹⁷, toközuncü (15) ‘Azîz-i Mışır anı şatun alması²³¹⁸, onuncü yâdlarıñ²³¹⁹ dost (16) olup akrabânuñ ‘adâvetleri²³²⁰. Bunlara nazâr iden²³²¹ ‘ibretler müşâhede ider²³²² (17) ve her bir ‘ibret nice kelimeye²³²³ mukarindür. Şol kimesne ki bugün ‘izzet²³²⁴ (18) görür, yârin kıyâmet gününde²³²⁵ ahvâl-ı fez²³²⁶ görmez.

Nükte Bundan (19) ‘azîm hikmet olur mı çün Hâk²³²⁷ Sübhâne ve Te‘âlâ murâd itdi ki²³²⁸ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma²³²⁹ [37a/1] ‘izz ü devlet²³³⁰ vire, evvel anı seyâhat²³³¹ miñnet²³³² miñnetde qodı, tâ kim halk (2) bileler kim ‘iz ü devlet bî-miñnet ve bî-belâ²³³³ olmaz. ‘İbret budur ki Ya‘kûb (3) ‘aleyhi’s-selâm Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma bir vaşiyet itdi. Aña (4) muhalefet itmek ile²³³⁴ anı bend ü belâ vü ‘adâvet ile terbiye itdi. (5) Ol kimesne ki bir emre muhalefet itmek²³³⁵ ile böyle olıcaq, yâ dâ‘imâ²³³⁶ muhalefet (6) ve ‘isyân üzre olanıñ kıyâmet günü²³³⁷ hâlî nice olur?

Kıssa [hm38b] Çün (7) bürâderleri mâder-i Şem‘ûndan istimâ‘ itdiler, cümlesi²³³⁸ cem‘ olup (8) Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ huzûrına gelüp²³³⁹ didiler ki: “Sen bizüm (9) bürâderimizsin ve bürâder oldur ki her işde bürâderleriyle²³⁴⁰ ola. Bâ-ğuşuş ki bizüm (10) ‘azîmimizsin. Her kâr bizüm ma‘lûmumuz

²³¹¹ anlarıñ: HM, HHM -

²³¹² kelâmı: HHM kelâmıdır

²³¹³ bürâderleriniñ: Dİ bürâderlerin, HH bürâderün

²³¹⁴ şatdukları: HHM şatdıklarıdır

²³¹⁵ anası: HH vâlîde

²³¹⁶ itdüğü: HH, HHM itdügüdür

²³¹⁷ olması: HH, HM olmaları, HHM olmasıdır

²³¹⁸ alması: HHM almasıdır

²³¹⁹ yâdlarıñ: HHM yâdlar

²³²⁰ adâvetleri: HH, HHM ‘adâvetleridir

²³²¹ iden: HM idüp

²³²² müşâhede ider: Dİ müşâhiddür

²³²³ kelimeye: Dİ kelime-i

²³²⁴ ‘izzet: HHM zillet ‘ibret

²³²⁵ kıyâmet gününde: HH HM, HHM kıyâmetde

²³²⁶ ahvâl-ı fez‘: Dİ ahvâl-ı fezâ‘, HH su‘âl ve ‘inâb

²³²⁷ Hâk: Dİ -

²³²⁸ itdi ki: HM eyledi ki, HHM eyledüğü

²³²⁹ ‘aleyhi’s-selâma: HHM ‘aleyhi’s-selâm

²³³⁰ ‘izz ü devlet: HHM ‘izzet ve devlet

²³³¹ seyâhat: HM saht

²³³² miñnetde: Dİ miñnete

²³³³ ve bî belâ: Dİ -

²³³⁴ ile: Dİ, HH -

²³³⁵ itmek: HH -

²³³⁶ dâ‘imâ: Dİ da‘im ü

²³³⁷ kıyâmet günü: Dİ -

²³³⁸ cümlesi: Dİ, HH cümle

²³³⁹ gelüp: Dİ geldiler, HH cem‘ olup

²³⁴⁰ bürâderleriyle: Dİ bürâderler ile, HHM bürâderleri ile

olmak gerekdir. Eger eyü ise (11) mesrūr olalum ve mu‘āvenet idelüm; eger düşvār ise def‘ine²³⁴¹ müceddid²³⁴² (12) olalum. Sen bir²³⁴³ vākı‘a²³⁴⁴ görmişsin. Bize eyit ki²³⁴⁵ eger hayır ise şükür (13) idelüm ve illā Hāq Te‘ālāya [hbm21b] tazarru‘ ve zārī²³⁴⁶ idelüm²³⁴⁷, tā ki Hāzret-i Vācibü’l-Vücūd²³⁴⁸ anı def‘ ide²³⁴⁹.”

Hāzret-i Yūsuf (14) ‘aleyhi’s-selām mütehayyır oldı. Eger görmedüm dirse²³⁵⁰ kizb itmiş²³⁵¹ olur²³⁵². (15) Hāberde²³⁵³ gelmişdür²³⁵⁴ ki, Muḥammed²³⁵⁵ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²³⁵⁶ buyurdı ki: (16) “*El-mü’minu lā [hh27b] yetbe‘u ‘ale’l-kizibi.*” Ya‘nī, mü‘min kizb üzre ṭabi‘atı²³⁵⁷ olmaz. (17) Eger gördüm dirse²³⁵⁸ ‘ağ olur²³⁵⁹. ‘Ağ ise²³⁶⁰ uçmağ²³⁶¹ yüzün görmez²³⁶² ve қоқusun almaz²³⁶³. Zīrā²³⁶⁴ Hāzret-i (18) Muḥammed Muştafā²³⁶⁵ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²³⁶⁶ buyurdı ki: “*Kaşırü cehenneme lişelāşetin el müdmü’* (19) *l-ḥamri ve ‘aḡu’ livālideyni ve limen zenā binaḡlīleti cāri.* Ya‘nī cehennemün kaşrı²³⁶⁷ üç [37b/1] kimesne içündür: Biri gice ve²³⁶⁸ gündüz başını şarābdan²³⁶⁹ kaldırmaya, ikinci (2) anasına ve babasına ‘ağ ola²³⁷⁰, üçüncü қоңşısınıñ²³⁷¹ ḡātūnına zinā (3) ide.

²³⁴¹ def‘ine: Dİ ref‘ine

²³⁴² müceddid: HHM cedd

²³⁴³ bir: HH, HM, HHM -

²³⁴⁴ vākı‘a: HHM vākı‘ada

²³⁴⁵ ki: HH, HM, HHM -

²³⁴⁶ zārī: HM, HHM -

²³⁴⁷ ve illā Hāq Te‘ālāya tazarru‘ idelüm: Dİ -

²³⁴⁸ vücūd: HHM vücūda

²³⁴⁹ def‘ ide: HH def ve ref‘ eyleye

²³⁵⁰ dirse: Dİ dir ise

²³⁵¹ itmiş: HHM eylemiş

²³⁵² olur: Dİ oluram

²³⁵³ ḡaberde: Dİ ḡadış-i şerifde

²³⁵⁴ gelmişdür: HH vāriddür, HM vardur

²³⁵⁵ Muḥammed: HH peygamberimiz, HHM Muḥammedü’l-Muştafā

²³⁵⁶ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: HH ‘aleyhi’s-selām, HHM Resūlu’llāh

²³⁵⁷ ṭabi‘atı: HM, HHM ṭabi‘at

²³⁵⁸ dirse: Dİ, HH, HHM dir ise

²³⁵⁹ olur : Dİ, HM, HHM oluram

²³⁶⁰ ise: Dİ, HM, HH -

²³⁶¹ uçmağ: Dİ, HM, HHM cennet

²³⁶² yüzün görmez: Dİ, HH, HHM -

²³⁶³ almaz: Dİ duymaz, HM tuymaz, HHM görmez ve duymaz

²³⁶⁴ zīrā: Dİ -

²³⁶⁵ Muḥammed Muştafā: HHM Muḥammedü’l-Muştafā

²³⁶⁶ Muḥammed Muştafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: HM Hāzret-i Resūlu’llāh

²³⁶⁷ cehennemün kaşrı: HHM cehennem kaşrı

²³⁶⁸ ve: Dİ -

²³⁶⁹ başını şarābdan: HM şarābdan başını

²³⁷⁰ ola: HHM olmak

²³⁷¹ қоңşısınıñ: Dİ қоңşısınıñ

Yūsuf ‘aleyhi’s-selām²³⁷² mübârek başını Hâbîb-i tefekküre çeküp itdi²³⁷³: “Hâk Sübhâne (4) ve Te‘âlâ buyurdi ki: ‘Yalân söyleme²³⁷⁴, ve babam didi ki ‘Kârındaşlarıña (5) vâkı‘ayı²³⁷⁵ dime.’ Nice ideyem? Hâk Te‘âlâ emrini²³⁷⁶ şıyup kızb itmekden ise pederime (6) muhâlefet eyiserdür.” [hm39a]

Laîfê Bu taḥayyür yalıñuz Ḥâzret-²³⁷⁷ Yūsuf (7) ‘aleyhi’s-selâma²³⁷⁸ maḥşüş degildür, belki cümle mü’mînler²³⁷⁹ bu taḥayyüre²³⁸⁰ mübtelâlardur. (8) Emir ü każâ ve ḥük-m-i rızâ²³⁸¹ mâbeyninde Hâk Te‘âlâ “gel” dir, każâ “git” dir²³⁸² (9) ve Hâk Te‘âlâ “mü’mîn ol” dir²³⁸³ każâ “kâfir ol” dir. Mü’mîn müteḥayyırdir; emir ü rızâ (10) ḥasebiyle mi ide, yâḥûd ḥük-m ve każâ²³⁸⁴ ile mi ide?

Laîfê Pes²³⁸⁵(11) Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm²³⁸⁶ eyitdi: “Rabbuma muhâlefet itmek yigrekdür. (12) Zîrâ babama muhâlefet idersem, cezâsı²³⁸⁷ kârındaşlarımuñ keydine mübtelâ (13) olam. Nihâyet²³⁸⁸ mümkindür. ‘İsyân itmedügüm için Hâk Te‘âlâ²³⁸⁹ anlarıñ keydinden (14) beni hıfz ide²³⁹⁰.

Eyitdi: “Siz benüm düş gördügümi²³⁹¹ istimâ‘ itdünüz mi?” eyitdiler: (15) “Belî, işitdük”. “Niçe işitdünüz?” didi. Anlar daḥı²³⁹² aḥvâlî taḥrîr²³⁹³ itdiler. (16) Eyitdi, “Böyle vâkı‘ oldı” didi²³⁹⁴. Vâkı‘ayı²³⁹⁵ dimedi; lâkin anlarıñ kelâmların (17) taşdıḳ itdi. Anlar eyitdiler ki: “Elḥamdüli’lîlâh. Bundan ulu²³⁹⁶ sa‘âdet nice (18) olur²³⁹⁷ ki bizüm ulumuz senüñ gibi ola²³⁹⁸. Her işde bize mu‘în olursın.”(19) Pes Rubîl sarâyına varup birbiriyle meşverete şâru‘ itdiler.

İşâret Râ‘bil [38a/1] Nüh ‘aleyhi’s-selâmı katlı itmek murâd itdi. Hâk Te‘âlâ buyurdi ki: “Sen²³⁹⁹ aña qadir (2) degilsin. Ol benüm za‘îfümdür.” Nemrüd²⁴⁰⁰ İbrâhîm ‘aleyhi’s-selâmı kat itmek

²³⁷² ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-salavât ve’s-selâm

²³⁷³ çeküp itdi: Dİ itdi, HHM koyup

²³⁷⁴ söyleme: HM söylemeye

²³⁷⁵ vâkı‘ayı: HM vâkı‘anı

²³⁷⁶ Hâk Te‘âlâ emrini: HH Hâkkuñ emrini

²³⁷⁷ ḥâzret: HM, HHM -

²³⁷⁸ ‘aleyhi’s-selâma: Dİ ‘aleyhi’s-salavât ve’s-selâma, HH -

²³⁷⁹ mü’mînler: HH mü’mînin

²³⁸⁰ taḥayyüre: HHM ḥayra

²³⁸¹ ḥük-m-i rızâ: HH qader ve ḥük-m

²³⁸² Hâk Te‘âlâ gel dir każâ git dir: HM, HHM -

²³⁸³ dir: HHM -

²³⁸⁴ każâ: Dİ każâ każâ

²³⁸⁵ pes: HM, HHM -

²³⁸⁶ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-salavât ve’s-selâm

²³⁸⁷ cezâsı: HHM cezâsın

²³⁸⁸ nihâyet: HHM nihâyeti

²³⁸⁹ Hâk Te‘âlâ: HM Allâh u Te‘âlâ

²³⁹⁰ ide: HHM ider

²³⁹¹ gördügümi: Dİ, HH, HHM gördügüm

²³⁹² daḥı: HH, HM, HH -

²³⁹³ taḥrîr: HM tefrîr

²³⁹⁴ didi: Dİ, HH, HHM -

²³⁹⁵ vâkı‘ayı: HH vâkı‘aları

²³⁹⁶ ulu: Dİ, HH a‘lâ

²³⁹⁷ olur: HM ola

²³⁹⁸ ola: HH kimse ola

²³⁹⁹ sen: Dİ -

murād (3) itdi²⁴⁰¹. Hāḳ Te‘ālā buyurđı ki: “Ḳadir degilsin, ol benüm ḫalilümdür.” Fir‘avn Mūsā (4) ‘aleyhi’s-selāmi²⁴⁰² ḳatlı itmek²⁴⁰³ ḳaşđ²⁴⁰⁴ itdi. Hāḳ Te‘ālā buyurđı ki: “Ḳādir degilsin²⁴⁰⁵, ol benüm kelimeumdür.” (5) [h22a] Batıyānūs²⁴⁰⁶ ‘isā ‘aleyhi’s-selāmi²⁴⁰⁷ [h28a] ḳatlı itmek²⁴⁰⁸ [hm39b] ḳaşđ²⁴⁰⁹ itdi. Hāḳ Te‘ālā buyurđı ki: “Ol (6) benüm rüḫumdur.” Ebū Cehl Ḥazret-i faḫr-ı kā’ināt şallallāhu ‘aleyhi ve sellemi²⁴¹⁰ ḳatlı (7) itmek diledi²⁴¹¹. Hāḳ Te‘ālā buyurđı ki: “Ḳadir degilsin, ol benüm ḫabībümdür.” (8) Yūsuf aleyhi’s-selāmi²⁴¹² ḳarındaşları ḳaşđ itdiler²⁴¹³ ki ḳatlı ideler. (9) Hāḳ Te‘ālā buyurđı ki: “Ol benüm şıddīḳumdur.”²⁴¹⁴

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ [أَقْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانَ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ
سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ]

(10) Şeytān mü‘minleri zelil itmek murād itdi. Hāḳ Te‘ālā (11) buyurđı ki: “Anlar benüm ‘azizümdür.”²⁴¹⁵

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ (12) سُلْطَانٌ [إِلَّا مَنْ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ]

Ḳıssa Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ²⁴¹⁶ ḳarındaşları (13) didiler²⁴¹⁷ ki: “Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ²⁴¹⁸ pederimiz ḳatında²⁴¹⁹ şevḳati²⁴²⁰ ve ‘izzeti (14) ‘azimdür²⁴²¹, bizüm ḫod cemā‘atumuz ve ḫizmetümüz²⁴²² daḫı ziyādedür²⁴²³

²⁴⁰⁰ Nemrūd: HH Nemrūd-ı La‘in

²⁴⁰¹ itdi: Dİ eyledi

²⁴⁰² ‘aleyhi’s-selāmi: Dİ ‘aleyhi’s-selām

²⁴⁰³ ḳatlı itmek: HH öldürmege

²⁴⁰⁴ ḳaşđ: HM murād

²⁴⁰⁵ ḳādir degilsin: Dİ -

²⁴⁰⁶ Batıyānūs: Dİ Biḫānūs, HM, HHM Muḫyanūs

²⁴⁰⁷ ‘aleyhi’s-selāmi: Dİ ‘aleyhi’s-selām

²⁴⁰⁸ ḳatlı itmek: HH öldürmege

²⁴⁰⁹ ḳaşđ: HM murād

²⁴¹⁰ ‘aleyhi ve sellemi: Dİ ‘aleyhi ve sellem

²⁴¹¹ diledi: HM murād itdi

²⁴¹² ‘aleyhi’s-selāmi: HH ‘aleyhi’s-selāmuñ

²⁴¹³ ḳaşđ itdiler ki ḫazreti Yūsuf ı ḳatlı ideler: HM ḳatlı itmek ḳaşđ itdiler

²⁴¹⁴ (Zindana varınca), “Yusuf! Ey doğru sözlü! Rüyada yedi semiz ineği yedi zayıf ineğin yemesi, bir de yedi yeşil başakla diğer yedi kuru başak hakkında bize yorum yap. Ümid ederim ki (vereceğin bilgi ile) insanlara dönerim de onlar da (senin değerini) bilirler” dedi (12/46, Altuntaş 2003: 240).

²⁴¹⁵ Allah, “İşte bu bana ulaştıran dosdoğru yoldur. Azgınlardan sana uyanlar dışında, kullarım üzerinde senin hiçbir hakimiyetin yoktur” dedi (15/42, Altuntaş 2003: 263).

²⁴¹⁶ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

²⁴¹⁷ didiler: Dİ dirler ki

²⁴¹⁸ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HH, HM, HHM -

²⁴¹⁹ ḳatında: HHM ḳalbında

[إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا نَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ (15)]

مُيِّن

Ey lefî ḥabb! Zāhir anlar şöyle zann itdiler ki kesb-i muḥabbet²⁴²⁴ keşret-i (16) ‘aded ile ola ve yāḥūd keşret-²⁴²⁵’i ḥizmet ile ola. Bilmediler ki muḥabbet netice-i efzāl-ı (17) Ḥaḫdur²⁴²⁶, kesb ile ve vaż’-ı ḥalk ile degildür.

Ḥaberde²⁴²⁷ gelmişdür ki her kaçan kim (18) Ḥazret-i Ḥaḫ celle ve ‘alā muḥabbet raḥmeti²⁴²⁸ bir kulıñ nāşiyesine çekmek murād (19) itse, bir munādiye emir ider. Ceberūt²⁴²⁹ serā perdesinden²⁴³⁰ āvāz ider ki: “inna’llāhe [38b/1] eyyihubbi fulānen feeḥabbuhu.” “Fulanı severem²⁴³¹, siz daḫı sevüñ.” (2) Melā’ike bunı istimā’ iderler ve cümlesi *ettebā’en el-Ḥaḫ* ile anı severler (3) ve ol muḥabbet kâsesinden²⁴³² nüş idicek bir katre ol kâseniñ (4) cur‘âsından kalur. Anı dünyā baḫrına dökerler. Her kim ol [hm40a] şudan (5) içer, ‘andan²⁴³³ muḥabbet ḥaşşāsına²⁴³⁴ vâşıl ider. Pes ma’lüm oldı ki Ḥazret²⁴³⁵-i (6) Ya’küb ‘aleyhi’s-selāmıñ²⁴³⁶ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma muḥabbeti Ḥazret-i (7) Ḥaḫka muvāfaḫat içündür, ‘İzz ü melāḫat ḥüsni²⁴³⁷ için degildür.

Latîfe (8) Sādāt-ı ‘Arab dimişler ki: “Biz ki ‘ağniyā olavuz ve etbā’ımız keşir ola, (9) Muḥammed Muştafā²⁴³⁸ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem derviş ve faḫir ola; niçün Ḳur’ân-ı (10) ‘azim aña

²⁴²⁰ şevḫatı: HHM sevgüsü

²⁴²¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmıñ pederimiz katında şevḫatı ve ‘izzeti ‘azımdür: HM Yūsufun sevgisi ve ‘izzeti pederimizün kalbında ‘azımdür

²⁴²² ve ḥizmetümüz: Dİ -

²⁴²³ Kardeşleri dediler ki: “Biz güçlü bir topluluk olduğumuz halde Yusuf ve kardeşi (Bünyamin) babamıza bizden daha sevgilidir. Doğrusu babamız açık bir yanlıgı içindedir” (12/8, Altuntaş 2003: 235).

²⁴²⁴ kesb-i muḥabbet: HHM kemiyet

²⁴²⁵ keşret: Dİ -

²⁴²⁶ Ḥaḫdur: HM ḥasendür

²⁴²⁷ ḥaberde: HH ḥadiş-i şerifde

²⁴²⁸ raḥmeti: HH muḥabbet ve keşret raḥmeti

²⁴²⁹ Ceberūt: HM, HHM Ceberūta

²⁴³⁰ perdesinden: Dİ perde, HM perdesinde

²⁴³¹ severem: Dİ sever

²⁴³² muḥabbet kâsesinden: HM, HHM kâse-i muḥabbetden

²⁴³³ andan: HHM āb-dānı

²⁴³⁴ muḥabbet ḥaşşāsına: Dİ muḥabbeti Ḥaḫ sinesine

²⁴³⁵ ḥazret: Dİ -

²⁴³⁶ ‘aleyhi’s-selāmıñ: HHM ‘aleyhi’s-selām

²⁴³⁷ ‘izz ü melāḫat ḥüsni: HH melāḫat

²⁴³⁸ Muştafā: HHM -

nāzil ola, bize olmaya?” Hāḫ Te’ālānuñ [hh 28b] ‘ināyeti keşret ile²⁴³⁹ ve faḫīr(11)lik²⁴⁴⁰ ile²⁴⁴¹ degildür.²⁴⁴²

[قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَ] [تُعْزُ مَنْ
تَشَاءُ وَتُنْزِلُ مَنْ تَشَاءُ [بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ]

ve daḫı didiler ki: “Ekşer (12) zu’afā ve ġarībān²⁴⁴³ aña gelüp²⁴⁴⁴ yanına cem‘ olurlar. Bizim ḫod anıñ ile (13) münāsebetümüz ekşerdir.” Hāḫ Te’ālā²⁴⁴⁵ buyurdı ki: “Dostlık keşret ile ve ḫıvvet (14) ile degildür.”²⁴⁴⁶

[وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ] [يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ] [وَالظَّالِمُونَ مَا
لَهُمْ مِنْ وَّلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ]

Hikāye Bāyezid-i Bisṭāmī ḫuddise (15) sırrahunuñ²⁴⁴⁷ yitmiş iki himmet mi’rācı oldı. Bir gice anı ḫapdılar ve sāhat-ı²⁴⁴⁸ (16) melekūta irgürdiler ve didiler ki: “Ey Bāyezid! İsterseñ dünyāyı (17) saña cümle²⁴⁴⁹ müsahḫar idelüm.” Didi ki: “Yok.” “Eger isterseñ²⁴⁵⁰ āḫireti senün (18) ḫarābetün sebebiyle²⁴⁵¹ cümle yir ve gök ferişteḫleri senün²⁴⁵² ġāşiyedārīñ²⁴⁵³ olsun.” (19) Eyitdi: “Yok.” “*Feeṭala’ el-ḫaḫḫu ‘alā sırrıḫi ve ḫale etüridünı yā Bāyezid’*” Bu kere ḫāmūş [39a/1] oldı. “Ne dirsiñ?” [hmm22b] didi. Eyitdi: “Ey²⁴⁵⁴ melekā! Eger ‘istemem’ diyem kizb²⁴⁵⁵ itmiş (2) oluram, eger ‘isterem’ dirsem ḫavf

²⁴³⁹ ile: HM, HHM -

²⁴⁴⁰ faḫīrlik: HH faḫr

²⁴⁴¹ ile: HH, HHM -

²⁴⁴² De ki: “Ey mülkün sahibi olan Allah’ım! Sen mülkü dilediğine verirsın. Dilediğinden de mülkü çeker alırsın. Dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin. Hayır senin elindedir. Şüphesiz sen her şeye ḫakkıyla gücü yetensin (3/26, Altuntaş 2003: 52).

²⁴⁴³ ekşer za’ifā ve ġarībān: HHM ‘arībān aña

²⁴⁴⁴ gelüp: HM gelür

²⁴⁴⁵ Te’ālā : HH sübhāne

²⁴⁴⁶ Allah dileseydi onları (aynı dine mensup) bir tek ümmet yapardı. Fakat O, dilediğini rahmetine sokar.

Zalimlerin ise bir dost ve yardımcı yoktur (42/8, Altuntaş 2003: 482).

²⁴⁴⁷ sırrahunuñ: HH sırrahu ḫazretlerinün

²⁴⁴⁸ sāhatı: HM sāhayı

²⁴⁴⁹ cümle: Dİ, HH -

²⁴⁵⁰ isterseñ: Dİ ister iseñ

²⁴⁵¹ sebebiyle: HM, HHM çün

²⁴⁵² senün: HM, HHM -

²⁴⁵³ ġāşiyedārīñ: HH ġāşiyeyñ

²⁴⁵⁴ ey: HH, HM, HHM -

²⁴⁵⁵ kizb: HH, HHM yalan

iderem ki sen ‘istemem’ diyessin. Bu maḳām-ı (3) ḫayretdür, lafz u ‘ibâret yiri degildür. Zebân²⁴⁵⁶ luṭfi²⁴⁵⁷ ‘aciz dimâğına itdüm. (4) “Yārabbum! Sen [hm40b] ne²⁴⁵⁸ dilersen ben daḫı anı isterem. Çākeriñ²⁴⁵⁹ ḫükümeti²⁴⁶⁰ olmaz, illā efend(5)isine muvāfaḳat lâzımdur²⁴⁶¹”

اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا [يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا
صَالِحِينَ]

²⁴⁶² Pes Rubîle²⁴⁶³ eyitdiler: (6) “Anı öldürün yāḫūd bir bilinmez yire ilḳa idün, tā kim pederiñ meclisi size (7) maḫşüş²⁴⁶⁴ olsun²⁴⁶⁵ ve muḫabbeti sizün için olsun. Andan şoñra (8) tevbe idün ve şalāḫ üzre oliñ. Bu mağrūrlar şıfatıdır. Zīrā tevbeye²⁴⁶⁶ ve (9) fitneye²⁴⁶⁷ irişmek²⁴⁶⁸ mevḫümdür²⁴⁶⁹, muḫaḳḳaḳ degildür. Eger ḳable’t-tevbe mevt (10) gelürse²⁴⁷⁰ ḫāl düşvār olur.

*Hikāye*²⁴⁷¹ Beni İsrā’ilde²⁴⁷² bir zāhid var idi. (11) İki yüz yıl bir mevzi‘de²⁴⁷³, bir şavmaa‘da ‘ibâdet itdi²⁴⁷⁴, ṭarafete‘l-‘ayn (12) ḳadir ḫālī olmadı. Gündüz şā‘im, gice ḳā‘im idi. Bir gün ḫāṭırına geldi (13) ki “ne olaydı²⁴⁷⁵ iblīs-i la‘ini²⁴⁷⁶ göreydüm ve aña diyeydüm ‘Aşlā seniñ baña (14) dest-i re’sün²⁴⁷⁷ yoḳdur.” Ol sā‘atda²⁴⁷⁸ iblīs niḫrābı ardından çıḳdı, (15) “Sen kimsin?” diyü²⁴⁷⁹ su‘āl itdi²⁴⁸⁰. İblīs eyitdi²⁴⁸¹: “Ol kimesneyem ki sen beni görmek²⁴⁸² (16) arzū itdün. [hh29a] Feryād seniñ eliñden

²⁴⁵⁶ zebān: HHM ziyān

²⁴⁵⁷ luṭfi: HHM nuṭṭı

²⁴⁵⁸ ne: Dİ -

²⁴⁵⁹ çākeriñ: HH bendenün

²⁴⁶⁰ ḫükümeti: HHM ḫükümet

²⁴⁶¹ lâzımdur: Dİ -

²⁴⁶² Onlardan bir sözcü, “Yusuf’u öldürmeyin, onu bir kuyunun dibine bırakın ki geçen kervanlardan biri onu bulup alsın. Eğer yapacaksınız böyle yapın” dedi (12/10, Altuntaş 2003: 235).

²⁴⁶³ Rubîle: Dİ rāviler, HH Rubil

²⁴⁶⁴ maḫşüş: HHM muḫattaşş

²⁴⁶⁵ olsun: HHM -

²⁴⁶⁶ tevbeye: Dİ tevbe, HHM tevbe itmek

²⁴⁶⁷ fitneye: Dİ fitne

²⁴⁶⁸ irişmek: HHM irişmege

²⁴⁶⁹ mevḫümdur: Dİ merḫündur, HH, HHM mevḫübdur

²⁴⁷⁰ gelürse: Dİ, HH gelür ise

²⁴⁷¹ ḫikāye: HM -

²⁴⁷² İsrā’ilde: HHM İsrā’il zamānında

²⁴⁷³ bir mevzi ‘de: HM, HHM -

²⁴⁷⁴ itdi: HHM iderdi

²⁴⁷⁵ ne olaydı: HH n’olaydı

²⁴⁷⁶ la’ini: HM, HHM la’in

²⁴⁷⁷ re’sün: Dİ restiñ

²⁴⁷⁸ sā‘atda: HH, HM, HHM sā‘at

²⁴⁷⁹ diyü: HM didi

²⁴⁸⁰ su‘āl itdi: HM -

²⁴⁸¹ iblīs eyitdi: Dİ didi ki, HHM -

²⁴⁸² görmek: Dİ, HH görmege

iki yüz yıldır ben saña bir nefes eyü²⁴⁸³ (17) ve yavuz al koyamadım²⁴⁸⁴. İki yüz yıl dağı ‘ömrün²⁴⁸⁵ vardır. Hâl nice olur?’ (18) diyü²⁴⁸⁶ gitdi²⁴⁸⁷.

Zâhid kendüye²⁴⁸⁸ eyitdi: “İki yüz yıl dağı ‘ömrüm vardır. İki yüz yılını mücâhede (19) ile geçürdüm, bu havfla²⁴⁸⁹ ki ‘yârın²⁴⁹⁰ ölürem ve yâhüd ol bir gün mi ölürem?’ diyü²⁴⁹¹. Hâlâ çün iki yüz yıl ‘ömrüm [39b/1] dağı vardır, şafâda geçüreyem. Nefsüm murâdına²⁴⁹² meşğul [hm41a] olayam. ‘Ömrüm âhire²⁴⁹³ irince²⁴⁹⁴ bir yıl kalıcağ²⁴⁹⁵ tevbe idüp (2) şalâh üzre olayam” diyü²⁴⁹⁶ kalkup hevâ yolına başladı²⁴⁹⁷. İkinci gün (3) şarâb meclisinde²⁴⁹⁸ fışk u fücür idüp²⁴⁹⁹ zinâ itdi. Hağ celle ‘alâ²⁵⁰⁰ (4) ‘Azrâ’il ‘aleyhi’s-selâma emir eyledi ki²⁵⁰¹: “Var ol mest ve zânînüñ (5) ve ol mağrûr²⁵⁰² ve ‘aşînüñ rûhın²⁵⁰³ kabz eyle. Ben ol fâsıki²⁵⁰⁴ ehl-i sa’âdet (6) defterinden iğrâc idüp²⁵⁰⁵ eşkiyâ zümresine ilhâk eyledüm²⁵⁰⁶ ve cehennem (7) kaşırarınun²⁵⁰⁷ birinde yir hazırladum²⁵⁰⁸.

Mev’ize²⁵⁰⁹ El-ğazerü’l-ğazerü (8) *kane’l-emrû* ‘ale’l-ğazer. Ğazer idün ve Ğatarından²⁵¹⁰ emîn olmañ. (9) Hiçbir kimesneniñ ne evvelinden Ğaberi vardır ve ne ‘âkıbetinden. (10) Ğazâ ne vechile idüğün bilmez. Ne sâbıkadan²⁵¹¹ Ğaber ve ne âtiyeden²⁵¹² (11) eşer vardır, Allâhu Te’âlâniñ ‘inâyetine kalmışdur. Ol zâhid iki (12) yüz yıl ibâdetden soñra bir nefes murâd-ı nefse²⁵¹³ meyl itmek ile iki yüz (13) yıllık ‘ibâdeti hebâ oldı ve cennetden dūr olup cehenneme düş (14) oldı. Bel’âm-ı Bâ’ur dağı dört

²⁴⁸³ eyü: HH -

²⁴⁸⁴ koyamadım: Dİ idemedüm

²⁴⁸⁵ dağı ‘ömrün: Dİ, HH ‘ömrün dağı

²⁴⁸⁶ diyü: HM didi ve

²⁴⁸⁷ gitdi: HH ağlayarak gitdi

²⁴⁸⁸ kendüye: Dİ, HH, HHM -

²⁴⁸⁹ havfla: HH, HHM havf ile

²⁴⁹⁰ yârın: HM bugün

²⁴⁹¹ ve yâhüd ol bir gün mi ölürem diyü: Dİ -

²⁴⁹² nefsum muradına: Dİ murad nefsume

²⁴⁹³ meşğul olayım ‘ömrüm âhire: Dİ -

²⁴⁹⁴ irince: HM irişince

²⁴⁹⁵ bir yıl kalıcağ: HH, HM, HHM -

²⁴⁹⁶ diyü: HM, HHM -

²⁴⁹⁷ hevâ yolına başladı: HH hevâ-yı nefse uymağa başladı

²⁴⁹⁸ şarâb meclisinde: Dİ, HH meclis-i şarâbda

²⁴⁹⁹ fücür idüp: Dİ fücürda olup fücûra başlayup

²⁵⁰⁰ Hağ celle ‘alâ: HM Hağ Te’âlâ

²⁵⁰¹ emir eyledi ki: Dİ buyurdu ki, HH emr itdi

²⁵⁰² mağrûr ve: HH mağrûr, HM, HHM mağrûrünü

²⁵⁰³ rûhın: HM rûhını

²⁵⁰⁴ ol fâsıki: Dİ, HH anı

²⁵⁰⁵ iğrâc idüp: HM çıkardum

²⁵⁰⁶ eyledüm: Dİ itdüm

²⁵⁰⁷ kaşırarınun: HH çukurlarınun

²⁵⁰⁸ hazırladum: HH hâşıl eyledüm

²⁵⁰⁹ mev’ize: HM lañife

²⁵¹⁰ Ğatarından: HHM Ğazerden Ğazer eyledüm

²⁵¹¹ sâbıkadan: HHM şabıkdan

²⁵¹² âtiyeden: HHM âyineden

²⁵¹³ murâd-ı nefse: HHM merdârı nefes, HM merdâr nefesine

yüz yıl Hüdāya ‘ibādet idüp (15) bir kerre hevāya etbā‘ya kaşd idüp [hbm23a] Haḡ Te‘ālā hizmetinden²⁵¹⁴ tevellī (16) itmegin evvel müstecābu’d-da‘va idi, aşlā du‘āsı redd olmaz idi. (17) Böyle iken Haḡ Te‘ālā anı merdūd eyledi²⁵¹⁵ “‘Aşşamena ‘llāhu Te‘ālā ve iyyāke (18) min emşāli zālīke.

*El-meclīsü’s-şāni aşer*²⁵¹⁶ min kışşa-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām. (19) Fī kavlehu Te‘ālā: “Lā taḡtulū Yūsufe ve elkūhu fī ḡayabeti’l cübbi yetteḡithū ba‘zū’s-seyyāreti [40a/1] in küntüm fa‘ilīn.” Kale’l imam rażıyallāhu anhu: “Nuhiye selāsetin (2) ‘anḡatli selāsetin nehaya’llāhu Te‘ālā ‘anḡatli’l-mü’mini nefsehu ve nehiye fir‘avnu ‘an (3) ḡatli Mūsā ‘aleyh’is-selām ve nuhiye Rübülün ‘anḡatli Yūsuf ‘aleyh’is-selām.” (4) Eydür ki: “Üç kimesneyi Haḡ Te‘ālā²⁵¹⁷ üç kimesneniñ ḡatlından [hh 29b] nehy itdi²⁵¹⁸. (5) Didi ki: “Egerçi andan gönlünüz incinmişdür, anı ḡatlı itmeñ bürāderiñüzdür.” (6) Ve fir‘avni²⁵¹⁹ Mūsā ‘aleyhi’s-selāmiñ ḡatlından men‘ itdi. “Bizim oğlumuz (7) olmaḡ vardır” didiler. “Zirā güzel yüzlüdür ve ḡüb-ı manzārdur, (8)²⁵²⁰

[وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتْ عَيْنِي لِي وَلَكَ] لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا
[وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ]

Haḡ Te‘ālā (9) üç kimesneniñ ḡatlından men‘ itdi. Mü’min nefsinı ḡatlı eylemeden men‘ (10) buyurdi. “Eger benüm tā‘atımda degil ise tā‘atıma ḡarīḡdür” ve Yūsuf ‘aleyhi’s(11)selāmi ḡatlı itmekden bürāderlerin men‘ itdi²⁵²¹; āḡir Mışır pādişāhi²⁵²² (12) oldı ve Haḡ Te‘ālā ḡatında ḡan dökmeḡden²⁵²³ ziyāde²⁵²⁴ ‘aḡim ḡünāh yoḡdur²⁵²⁵.

(13) Ḥāzret-i Muḡammed²⁵²⁶ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurdi ki: “Men se‘ā fi ḡatli (14) mü’minün müslümin cā’e yevmi’l-ḡiyāmeti meḡtübun beyne ‘ayneyhi isun min raḡmetu’llāhi (15) Te‘ālā.” Ya‘ni²⁵²⁷, bir mü’min-i müslimiñ²⁵²⁸ bir kimesne ḡatlına sa’y itse ḡiyāmet ḡünü (16) ḡelür.

²⁵¹⁴ Haḡ Te‘ālā hizmetinden: HH Haḡ Te‘ālāya hizmetden

²⁵¹⁵ merdūd eyledi: HH merdūd ve mehcūr itdi

²⁵¹⁶ şāni ‘aşer: Dİ, HHM rābi‘ ‘aşer

²⁵¹⁷ Haḡ Te‘ālā: HH Allāh

²⁵¹⁸ itdi: HH ider, HM, HHM eyledi

²⁵¹⁹ fir‘avni: Dİ, HH, HHM fir‘avn

²⁵²⁰ Firavun’un karısı şöyle dedi: “Bana da, sana da göz aydınlığı (bir çocuk)! Sakın onu öldürmeyin. Belki bize faydası dokunur, ya da onu evlat ediniriz.” Oysaki onlar (olacak şeylerin) farkında değillerdi (28/9, Altuntaş 2003: 385).

²⁵²¹ itdi: Dİ eyledi

²⁵²² Mışır pādişāhi: Dİ Mışırda pādişāh

²⁵²³ dökmeḡden: HH dökülmeḡden

²⁵²⁴ ziyāde: Dİ -

²⁵²⁵ yoḡdur: HH yoḡdur Ḥaber

²⁵²⁶ Ḥāzret-i Muḡammed: HH ḡaber Ḥāzret-i Muḡammed

²⁵²⁷ ya‘ni: Dİ çünküm

²⁵²⁸ mü’min müslimiñ: HM mü’min ve müslimün

Alnında *İsun men raḥmetu'llāh* yazılmış ola²⁵²⁹. Haḡ Te'ālā²⁵³⁰ mü'mini ḡālet İmānında (17) ḡatldan men' itdi²⁵³¹:

[قُلْ تَعَالَوْا أَنلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيكُمْ أَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا
أَوْلَادَكُمْ مِّنْ إِمْلَاقٍ تَحْنُ نَرزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا
بَطْنٍ] وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ [ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ]

Pes (18) kāfir olsa, ḡatlı-küffārenüñ cezāsı olur ve buyurdu: “Evlādıñuzı (19) ḡatlı itmeñ²⁵³² faḡr ḡavfindan. [hm42a] Eger kāfir mü'mini²⁵³³ ve yāḡūd bir mü'min āḡeri ḡatlı [40b/1] itdiyse anı daḡı kıyas vechiyle ḡatlı iderler²⁵³⁴

وَلَكُمْ (2) فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ [يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ]

Buyurdu: “Mescid-i ḡarām yanında ḡatlı itmeñ *ve lā* (3) *taḡtulū ḡüm 'inde'-mescide'l-ḡarām*. “Eger anlar sizüñle muḡārebe iderlerse siz daḡı (4) idüñ” *ve in ḡatlı ḡüm fe ḡatluḡüm*. Daḡı buyurdu: “ḡacca yāḡūd (5) ‘umreye iḡrām baḡladıḡıñuz vaḡit ḡaydı ḡatlı itmeñ.”²⁵³⁵

[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا] لَا تَقْتُلُوا الصَّيِّدَ (6) وَأَنْتُمْ حُرْمٌ [وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمَّدًا فَجَزَاءٌ
مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعْمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ هَدِيًّا بِأَلْبَانِ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ
مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلٌ ذَلِكَ صِيَامًا لِّيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ
اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ]

²⁵²⁹ ola: Dİ -

²⁵³⁰ Haḡ Te'ālā: HH Haḡ Sübhāne ve Te'ālā

²⁵³¹ (Ey Muhammed!) De ki: “Gelin, Rabbinizin size haram kıldıḡı şeyleri okuyayım: Ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anaya babaya iyi davranın. Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de onları da biz rızıklandırırız. (Zina ve benzeri) çirkinliklere, bunların aḡıḡına da gizlisine de yaklaşmayın. Meşru bir hak karşıḡılı olmadıkça Allah'ın haram (dokunulmaz) kıldıḡı canı öldürmeyin. İşte size Allah bunu emretti ki aḡlınızı kullanasınız.” (6/151, Altuntaş 2003: 147).

²⁵³² itmeñ: HM iderler

²⁵³³ mü'mini: HHM mü'min

²⁵³⁴ Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Umulur ki (bu hükme uyarak) korunursunuz.

²⁵³⁵ Ey iman edenler! İhrāmlı iken (karada) av hayvanı öldürmeyin. Kim (ihramlı iken) onu kasten öldürürse (kendisine) bir ceza vardır. (Bu ceza), Kā'be'ye hediye olarak varmak üzere, öldürdüḡünün dengi olup, içinizden iki ādil kimsenin takdir edeceḡi bir kurbanlık hayvan; veya yoksulları yedirmek suretiyle keffaret; yahut onun dengi oruç tutmaktır. (Bu) yaptıḡı işin kötü sonucunu tatması içindir. Allah geḡmişteki affetmiştir. Fakat kim bir daha böyle yaparsa, Allah ondan intikam alır. Allah mutlak güc sahibidir, intikam sahibidir (5/95, Altuntaş 2003: 124).

“Kâfirlerün katlı mübâh iken cizye virmek ile kanı haram (7) olur.

Latîfe Bir âhûnîñ saydı mahrem olmak ile haram olur; yâ bir (8) ‘âşî ma‘âşîden peşimân olup dergâh-ı kerem kaşdın ide, yarlığa(9)mamak anı revâ mıdır?

İşâret [hbm23b] Evvel bir kimesne günâh itse²⁵³⁶ her ne ‘uzuv ile günâh itse²⁵³⁷ anuñ keffâreti ol (10) ‘uzvını²⁵³⁸ katlı itmek idi. Eger günâhı eliyle itmiş [hh30a] olursa²⁵³⁹, elin (11) kesmek²⁵⁴⁰ keffâret idi²⁵⁴¹. Göziyle günâh idenüñ keffâreti²⁵⁴² gözün çıkarmak (12) idi. Eger cümle a‘zâsıyla işledi ise²⁵⁴³ kendüyi²⁵⁴⁴ katlı itmek²⁵⁴⁵ lâzım (13) olurdu²⁵⁴⁶ *fahtulû anfüseküm*. Çün nevbet ümmet-i Muhammed şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem zamânına²⁵⁴⁷ (14) geldi²⁵⁴⁸ *velâ tahtulû anfüseküm*. “Nazar idüñ. Eger günâh elinüzden (15) geldi ise elün²⁵⁴⁹ kesmeñ. Göziñizden geldi ise göziñüz²⁵⁵⁰ çıkarmañ. ‘Özür eyleñ ve peşimân oluñ. Ben dağı ‘afv (16) iderem, diyeyem. Senüñ özrüñ benim ‘afvıma beraber ve muqabil ola, hilmüm (17) Haqqı-çun²⁵⁵¹ ol işledüğüñ günâhı itmemiş gibi olasın²⁵⁵².

Bürâderân-ı (18) Yûsuf²⁵⁵³

قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ] لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَةِ الْجُبِّ يَلْتَقِطُهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِن كُنْتُمْ فَاعِلِينَ

didiler. [hm42b] “Katlı günâh-ı²⁵⁵⁴ ‘azîmdür ve kânlu²⁵⁵⁵ ebedî (19) cehennemde²⁵⁵⁶ kalur²⁵⁵⁷” dimişdür. Rubîyâ eyitdi: “Ol kimesne ki sineñüzde[41a/1]dür, anı katlı itmeñ” didi ve beyân itdi ki

²⁵³⁶ itse: HM itdiyse

²⁵³⁷ her ne ‘uzv ile günâh itse: Dİ -

²⁵³⁸ ‘uzvını: Dİ, HM ‘uzvı

²⁵³⁹ olursa: HH olur ise, HM itmiş ise, HHM olsa

²⁵⁴⁰ kesmek: Dİ kesmek kesmek

²⁵⁴¹ elin kesmek keffâret idi: HM keffâreti elini kesmek idi

²⁵⁴² günâh idenüñ keffâreti: HH günâh itmenüñ günâhı, HM itmiş ise, HHM itmiş olursa

²⁵⁴³ işledi ise: HH işler ise

²⁵⁴⁴ kendüyi: Dİ kendiyi

²⁵⁴⁵ itmek: HH -

²⁵⁴⁶ lâzım olurdu: HH olur idi

²⁵⁴⁷ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem zamânına: HM ‘aleyhi’s-selâma

²⁵⁴⁸ geldi: HH gelür

²⁵⁴⁹ elün: HHM -

²⁵⁵⁰ elün kesmeñ göziñizden geldi ise göziñüz: Dİ -

²⁵⁵¹ hilmüm haqqı-çun: HH -

²⁵⁵² olasın: HH ola

²⁵⁵³ Onlardan bir sözcü, “Yusuf’u öldürmeyin, onu bir kuyunun dibine bırakın ki geçen kervanlardan biri onu bulup alsın. Eger yapacaksınız böyle yapın” dedi (12/10, Altuntaş 2003: 235).

²⁵⁵⁴ günâhı: HH günâhı

²⁵⁵⁵ kânlu: HHM kâtılı

²⁵⁵⁶ cehennemde: Dİ cehennemden

²⁵⁵⁷ kalur: Dİ çıkmaz

“Yūsuf ‘aleyhi’s-selām bürāderiñüzdür ve babañuz birdür anı qatlı itmeñ²⁵⁵⁸ ve anuñ²⁵⁵⁹ āhirin mülāḥaza eyleñ²⁵⁶⁰ ki şoñra (2) tevbe itmek mümkin ola” ve *tekūnu min ba’dihi ḳavmen şāliḥin*. Ya’nī, (3) *tā’ibine rāc’ine ‘ammā fe’altum*. Eyitdiler ki: “Şāliḥ oldur ki zāhiri²⁵⁶¹ ve bā(4)ḥını berāber ola, ḳavlı fi’line muvāfiḳ ola ve dinildi ki: “Şāliḥ oldur ki (5) ḥaḳḳında Ḥaḳ celle ve ‘alā²⁵⁶² şulḥ itmek ola. Her emirde²⁵⁶³ Ḥaḳ Te’ālānuñ emrine (6) fermān-ber ola ve mu’āşiden ḥazer ide.” Eyitdiler: “Çün qatlı itmezüz, yā neyleye(7)lüm ki²⁵⁶⁴ andan ḥalāş olalım²⁵⁶⁵?” Eyitdi: “Şaḥrāya iletüñ ve bir ḳuyuya bıraḡuñ; (8) yā öle veya bir kimesne andan çıkarup bir āḥir yire ilet. Hem qatlı itmiş (9) olmazsız²⁵⁶⁶ ve hem anuñ rencinden²⁵⁶⁷ ḥalāş olmuş olursız.”

Pes ittifaḳ (10) idüp pederlerinüñ evine vardılar anı babalarından dilediler (11) ki Yūsufi²⁵⁶⁸ şaḥrāya ileteler²⁵⁶⁹.

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

Rivā(12)yet olunur ki Ḥazret-i Ya’ḳūb ‘aleyhi’s-selām²⁵⁷⁰ haftada bir (13) gün ‘uzlet idüp şavma’asında ḥalvet²⁵⁷¹ idüp Ḥaḳla mu’āmele (14) iderdi²⁵⁷² ve ḥaḳdan kimesne ile mu’āmele itmezdi; ol gün ve ol gice²⁵⁷³ (15) ‘ibādāta iştiḡal iderdi. Bürāderleri²⁵⁷⁴ şabr itmeyüp²⁵⁷⁵ ol gün ki, (16) pencşenbe der-ḥalvet günidür, on evlādı gelüp şiddet ile ḳapudan (17) girdiler. [hm43a] Ya’ḳūb [hh30b] ‘aleyhi’s-selām anlara nazar idüp buyurdi ki: “Bilmez misiz²⁵⁷⁶ (18) ki bugün benüm ḥalvetüm²⁵⁷⁷ günidür ve münācāt ve ta’āt vaḳtıdur. Ben bugün (19) kimesne²⁵⁷⁸ ile mu’āmele ve mükāleme itmezem.” Eyitdiler: “Ey peder biz ḥaḳḳuñ şikā[41b/1]yetinden ötri gelmedük²⁵⁷⁹. Dün gice ḳurdlar

²⁵⁵⁸ beyān itdi ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selām bürāderiñüzdür ve babañuz birdür anı qatlı itmeñ: Dİ -

²⁵⁵⁹ anuñ: HM, HHM -

²⁵⁶⁰ eyleñ: HH idüñ

²⁵⁶¹ zāhiri: HHM zāhir

²⁵⁶² Ḥaḳ celle ve ‘alā: HM Allāhu Te’ālā

²⁵⁶³ emirde: HH, HHM murāda

²⁵⁶⁴ neyleyelüm: HM neylemek ile

²⁵⁶⁵ olalım: HM oluruz

²⁵⁶⁶ olmazsız: HH, HM olmazuz

²⁵⁶⁷ ve hem anuñ rencinden: HH, HHM rencden

²⁵⁶⁸ Yūsufi: Dİ, HH, HHM -

²⁵⁶⁹ Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasın. Şüphesiz biz onu koruruz.” (12/12, Altuntaş 2003: 235).

²⁵⁷⁰ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

²⁵⁷¹ ḥalvet: HM, HHM ‘ibadet

²⁵⁷² iderdi: Dİ, HH ider idi

²⁵⁷³ ol gün ve ol gice: Dİ o gün ve o gice

²⁵⁷⁴ bürāderleri: HH bürāderler

²⁵⁷⁵ itmeyüp: Dİ, HH idüp

²⁵⁷⁶ bilmez misiz: HH, HHM bilmez misiniz

²⁵⁷⁷ ḥalvetüm: HH ‘ibādetüm

²⁵⁷⁸ kimesne: HM kimseyle, HHM bir kimesne

²⁵⁷⁹ gelmedük: Dİ geldük

koşun sürüsüne girmişler (2) ve senüñ koyunuñdan yüz koyun²⁵⁸⁰ helāk itmişler. Kāsāvetimüzden saña (3) haber virmege geldik, tā kim bize bir²⁵⁸¹ tesellī viresin ve senüñ halvetiñ günü (4) idüğinden²⁵⁸² ğaflet itdük. [h^{hm} 24a] Kāsāvetimüz sebebi ile ‘ibādāt ve münācāt (5) günü idüğün unutduğ²⁵⁸³. Ya ‘kūb ‘aleyhi’s-selām buyurdu ki: “Eger bu (6) hıyāneti kurd itdiyse²⁵⁸⁴ izn-i Hākla itmişdür siz muqayyed olmañ hānumān²⁵⁸⁵ (7) bizde vedī‘adur, ister ise kurd alup²⁵⁸⁶ yir.” Andan ‘ibādeti teveccüh itdi²⁵⁸⁷. (8)

لِحَافِظُونَ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ

“Ey peder! Niçün²⁵⁸⁸ hergiz²⁵⁸⁹ bizim ile²⁵⁹⁰ (9) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı şahrāya göndermezsin, tā ‘ālem rāyihāsın ala ve (10) halkı bile²⁵⁹¹. Ya ‘kūb ‘aleyhi’s-selām buyurdu ki: “Ol benüm münisümdür ve ğamgūsār(11)rımdur ki bir sâ‘at andan müfārekatā qadır degilem ve qatımdan gitdüğine (12) rāzī degilem. Anlar didiler ki: “Halk bize sū-yı zann iderler ki pederleri bunlara (13) i‘timād itmez, bir sâ‘at Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı anlar ile gitmege rızā virmez. (14) Bugün destūr vir, bizüm ile şahrāya gitsün. Halk sū-yı zann itmekden (15) anlar²⁵⁹² ve biz halāş olalım. Zīrā ki her umūrına hayır qaş iderüz ve (16) şefkat iderüz ve²⁵⁹³

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لِحَافِظُونَ

Kıışsa Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmıñ bürāderleri (17) bātınlarında hāsed [h^{hm}43b] ve ‘adāvet dutarlar idi ve zāhire naşihat gösterirler²⁵⁹⁴ (18) idi. Hāşā ki enbiyāniñ²⁵⁹⁵ ‘aleyhimü’s-selām²⁵⁹⁶ zāhirleri bātınlarına muhālif (19) ola. Belki kemāl-ı şefkat ve muhābetlerinden bürāderlerine niyyetleri terbiye itmek [42a/1] idi ki salṭanat miḥnetiyle mübtelā olcağ. Hāṭā itmeye ve aḥvāl-ı zālīmān (2) ve mazlūmān²⁵⁹⁷ tecrube itmiş ola. ‘Aqlen dimişler ki: “Baḥl āşinā olmaz. (3) Zīrā zāhiren²⁵⁹⁸ dost görünür.

²⁵⁸⁰ koyun: HM, HHM koyun miqdārı

²⁵⁸¹ bir: HM -

²⁵⁸² idüğinden: HM idüğün bilmedik

²⁵⁸³ unutduğ: HH ferāmuş itdük

²⁵⁸⁴ itdiyse: HH, HM, HHM itdi ise

²⁵⁸⁵ hānumān: HH hān u māl

²⁵⁸⁶ alup: Dİ alur

²⁵⁸⁷ Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasın. Şüphesiz biz onu koruruz.” (12/12, Altuntaş 2003: 235).

²⁵⁸⁸ niçün: Dİ, HH niçündür ki

²⁵⁸⁹ hergiz: HM, HHM -

²⁵⁹⁰ bizim ile: Dİ, HM, HHM -

²⁵⁹¹ halkı bile: HM halk bileler

²⁵⁹² anlar: HH -

²⁵⁹³ Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasın. Şüphesiz biz onu koruruz.” (12/12, Altuntaş 2003: 235).

²⁵⁹⁴ gösterirler: Dİ gösterir

²⁵⁹⁵ enbiyāniñ: HM enbiyā

²⁵⁹⁶ ‘aleyhimü’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-selām

²⁵⁹⁷ mazlūmān: HHM mazlūm

²⁵⁹⁸ zāhirā: HHM zāhir

Māl emrine gelicek ve andan [hh31a] māl isti‘āne (4) itseñ bī-gāne mu‘āmelesin ider ve hergiz ‘üvnān-ı vefādār²⁵⁹⁹ olmaz. (5) Zāhiren²⁶⁰⁰ vefā²⁶⁰¹ gösterür²⁶⁰²; ammā ayagiñ bir taşā tokinsa, ya‘nī (6) sürçseñ eliñ dutmaz. Belki ayaklar ve hasūd nāşih olmaz. Zāhiren (7) naşihat gösterür, anıñ zımmında bir mażarrat kaçd ider²⁶⁰³. Enbiyā ‘aleyhimü’s-(8)selām bu ħisal-ı muzammiteden²⁶⁰⁴ maşūnlardur. Pes eger ğafil iseñ (9)²⁶⁰⁵

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجَبِّ [وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَهُمْ بِأَمْرِهِمْ
هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ]

naşihat toħmını zemīn-i dilde ek ve hiç ħayinden naşihat umma (10) ve baħil ve sefeleden dostlık mülāhaza itme ve ‘avāndan (11) mu‘āvenet ricā itme²⁶⁰⁶.” Eyitdiler ki²⁶⁰⁷:

أَرْسَلَهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ [وَأِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ]

Ya‘kūb (12) ‘aleyhi’s-selām²⁶⁰⁸ buyurdi ki: “Yūsuf ‘aleyhi’s-selām henüz (13) küçükdür. Andan bir iş me’mül degildür ve taşra gitmegi ‘ādet itmemişdür (14) ve göñli evde hoş olur.” Anlar didiler ki: “Biz anuñ göñliñ²⁶⁰⁹ eglerüz (15) ve anuñla oynaruz ve gülerüz ve şahrāyı seyr iderüz” *yerta’ ve yel’ab* (16)²⁶¹⁰

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجَبِّ [وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَهُمْ بِأَمْرِهِمْ
هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ]

²⁵⁹⁹ vefādār: HM vefā

²⁶⁰⁰ zāhirā: HHM zāhir

²⁶⁰¹ vefā: Dİ, HM, HHM vefādar

²⁶⁰² gösterür: HHM gösterürler

²⁶⁰³ kaçd ider: HHM gösterür kaçd ider

²⁶⁰⁴ ħisal-ı muzammiteden: HM -

²⁶⁰⁵ Yusuf’u götürüp kuyunun dibine bırakmaya karar verdikleri zaman biz de O’na, “Andolsun, (senin Yusuf olduğunun) farkında değillerken onların bu işlerini sen kendilerine haber vereceksin” diye vahyettik (12/15, Altuntaş 2003: 236).

²⁶⁰⁶ ricā itme: HM isteme

²⁶⁰⁷ Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasın. Şüphesiz biz onu koruruz (12/12, Altuntaş 2003:235).

²⁶⁰⁸ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

²⁶⁰⁹ anuñ göñliñ: HM, HHM anı

²⁶¹⁰ Yusuf’u götürüp kuyunun dibine bırakmaya karar verdikleri zaman biz de O’na, “Andolsun, (senin Yusuf olduğunun) farkında değillerken onların bu işlerini sen kendilerine haber vereceksin” diye vahyettik (12/15, Altuntaş 2003:236).

Ya'küb 'aleyhi's-selâm eyitdi²⁶¹¹: “*Lā hayre fil'ub*” “Oyundan²⁶¹² hiç (17) hayır yokdur ve eger andan bir kâr murād iderseniz dağı iş ādemi (18) degildir.” [hm44a] *Laṭīfe* Oynamak nādānlar sözidür *nehūzu ve nre'l-'abu* ve yimek (19) içmek hayvānlarındur. “*Te'kulüne kemā te'külü- en'amü.*” Her kim ki²⁶¹³ nādānlar ile [42b/1] üns ide²⁶¹⁴ ve hayvānāt şıfatın ihtiyār²⁶¹⁵ kıla [hbm24b] yārin huzūr-ı Haḫda itdügine (2) peşimān olur²⁶¹⁶.

Hikāye İbrāhīm Şibār²⁶¹⁷ üstādı ‘Abdu’llāh Muğribī ile (3) bir mürğ-zārda bir sâ‘at oturdılar. Āşār-ı vaz‘-i ilāhīyye nazar kıldılar. (4) İbrāhīm elin uzadup bir ot koparup²⁶¹⁸ elinde tutdı ve bir miḫdār (5) elinde dönderüp²⁶¹⁹ yabāna atdı. Üstādı eyitdi: “Sen böyle itmeñ (6) lāyık degildir²⁶²⁰. “Zirā bunda beş ḫatā vücūda geldi.” İbrāhīm²⁶²¹ eyitdi: “Ol (7) ḫatālar nedür²⁶²²?” Üstād²⁶²³ eyitdi: “Biri budur ki bu fi'l-i²⁶²⁴ bilā-fā‘ide lu‘bdur. (8) İkinci anı²⁶²⁵ tesbīhinden men‘ itdün. Üçünci bugün mu‘āmele-i ğayra²⁶²⁶ kapu açduñ. (9) Dördünci ḫacetüñ olmayan nesneyi itdün. Beşinci bilā-sebeb yire bırakduñ. (10) İmdi yanumdan git. Bir kimesne ki bir fi‘ilde beş ḫatā ide, bizüm şoḫbetimüze (11) lāyık degildir²⁶²⁷ diyüp²⁶²⁷ bir yıl şoḫbetinden²⁶²⁸ dūr ve bisāṭ meclisinden²⁶²⁹ [hh31b] mehcūr itdi²⁶³⁰.

(12) *Nükte* Ey ihvān! Ol kimesne bir mübāḫ günāhı sehviyle yirinden (13) koparmagla maḫlūk şoḫbetine lāyık olmayıcaḫ, yā bir ğafil tül ‘ömrini (14) envā‘ lu‘b u la‘hūda geçüre ve lāyık olmayan menāhi ve melā‘ibi²⁶³¹ irtikab (15) ide Ḥazret-i Celāl Eḫaddiṣ ḫurbına nice vāşıl olur²⁶³²?”

Kıssa Çün (16) Yūsuf ‘aleyhi's-selāmın bürāderleri pederlerine Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi's-selām²⁶³³ ḫaḫkında ilḫāḫ itdiler [hm44b] Ya'küb 'aleyhi's-selām buyurdı ki: “Her (18) kaçan ki ḫalbuma nazar itsem, gönüm²⁶³⁴ anı sizüñle gönderüp yanumdan dūr itmek (19)²⁶³⁵ dilemez²⁶³⁶.”

²⁶¹¹ eyitdi: Dİ buyurdı ki

²⁶¹² oyundan: Dİ, HH oyunda

²⁶¹³ her kim ki: HHM herkes kim

²⁶¹⁴ ide: HM tuta

²⁶¹⁵ ihtiyār: HH -

²⁶¹⁶ olur: HHM ola

²⁶¹⁷ şibār: HM şibāni

²⁶¹⁸ koparup: Dİ, HH kopardı

²⁶¹⁹ dönderüp: Dİ oynadup

²⁶²⁰ degildir: Dİ, HM degil idi

²⁶²¹ İbrāhim: Dİ, HH -

²⁶²² ol ḫatālar nedür: HH nedir anlar

²⁶²³ üstād: Dİ anlar, HHM -

²⁶²⁴ fi'l-i: Dİ, HHM vaz‘la

²⁶²⁵ anı: Dİ, HM ol otı

²⁶²⁶ mu‘āmele-i ğayra: HH mu‘āmelede ğayrıya, HM mu‘āmele ile ğayrı

²⁶²⁷ diyüp: Dİ, HH, HHM -

²⁶²⁸ şoḫbetinden: HH, HHM -

²⁶²⁹ meclisinden: Dİ meclisden

²⁶³⁰ itdi: HH eyledi

²⁶³¹ melā‘ibi: HM melā‘ı

²⁶³² olur: HH ola

²⁶³³ ‘aleyhi's-selām: HHM -

²⁶³⁴ gönüm: Dİ ḫalbum

[قَالَ إِنِّي لِيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا] بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الدِّبُّ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ

Bir dağı havf iderem ki siz kendü²⁶³⁷ hālîñuza [43a/1] müştâgıl olasız ve bu yetîmden²⁶³⁸ gâfil olasız. *Qālū le'in ekelehü'zzi'bu* (2) ve *naħnu 'uşbetün* Eyitdiler: “Ey peder biz on kimesnelerüz ki bizüm yanımızda (3) kimesneler²⁶³⁹ vardır ki yitmiş arslana²⁶⁴⁰ cevâb virür²⁶⁴¹. Eger kurd gelüp (4) mâbeynimüzde Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma²⁶⁴² bir zarar ırgürürse bize ‘ayb (5) olur²⁶⁴³ ve kıyâmete degin²⁶⁴⁴ bed-nâm ve bed-kâr²⁶⁴⁵ hâşıl olur. Ya‘kûb (6) ‘aleyhi’s-selâm buyurdu ki: “Hâlâ²⁶⁴⁶ kâlbüm sâkin oldı. Yârın size teslîm ideyem” (7) didi. Ol hâlde Cebrâ’il²⁶⁴⁷ ‘aleyhi’s-selâm gelüp eyitdi: “Ey Ya‘kûb! (8) Hâzret-i Cebbâr²⁶⁴⁸ saña selâm ider ve buyurur ki: “Ey Ya‘kûb ‘aleyhi’s-selâm²⁶⁴⁹ (9) görk-i²⁶⁵⁰ ħun-ħârdan qorqduñ ve Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı²⁶⁵¹ bürâderân-ı (10) mekkâra²⁶⁵² i’timâd idüp sipâriş itdüñ. Ben ki ħallâk-ı kâ’inâtum, beni ferâ(11)müş itdüñ.

Mev’ize Ey bende-i ħaķır! İmân ve²⁶⁵³ yakîñüñe nazâr eyle Zâlim(12)limlerden ħavf iderseñ²⁶⁵⁴ ‘adl-ı sultâna i’timâd idersin²⁶⁵⁵. Ħavf (13) ve ricâyı ħalkdan²⁶⁵⁶ iderseñ²⁶⁵⁷. Ħaķ Te‘âlâ ħâzretini²⁶⁵⁸ ferâmüş idersin²⁶⁵⁹ *Kışsa* (14) Hâzret-i Ya‘kûb ‘aleyhi’s-selâm vâkı‘asında gördi²⁶⁶⁰ ki on kurd (15) Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı ortaya almışlar, ol ağlar ve Hâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm²⁶⁶¹ Ħaķ Te‘âlâdan

²⁶³⁵ Babaları “Doğrusu onu götürmeniz beni üzer, siz ondan habersiz iken onu kurt yer diye korkuyorum.” (12/13, Altuntaş 2003: 235).

²⁶³⁶ dilemez: HM istemem, HHM dilemem

²⁶³⁷ kendü: HM kendi

²⁶³⁸ yetîmden: HH Yûsufdan, HHM yetîminden

²⁶³⁹ kimesneler: HM kimse

²⁶⁴⁰ arslana: HHM arslan gelse aña

²⁶⁴¹ virür: HH virürüz

²⁶⁴² Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma: HM Yûsufa

²⁶⁴³ olur: HM iderüz

²⁶⁴⁴ degin: Dİ dek

²⁶⁴⁵ bedkâr: HM, HHM bedkârlık

²⁶⁴⁶ hâlâ: Dİ, HM, HHM -

²⁶⁴⁷ Cebrâ’il: HH Cibril

²⁶⁴⁸ Cebbâr: Dİ celle ‘azze, HHM Ħaķ cella’llâhu

²⁶⁴⁹ ‘aleyhi’selâm: HH, HM, HHM -

²⁶⁵⁰ görk: Dİ görk ü, HHM gör ki

²⁶⁵¹ ‘aleyhi’s-selâmı: Dİ ‘aleyhi’s-selâm

²⁶⁵² mekkâra: HM, HHM mekkârına

²⁶⁵³ ve: HM -

²⁶⁵⁴ iderseñ: HHM idersin

²⁶⁵⁵ idersin: Dİ, HHM iderseñ

²⁶⁵⁶ ħalkdan: HH ħalka

²⁶⁵⁷ iderseñ: HM idersin, HHM -

²⁶⁵⁸ Te‘âlâ Ħâzretini: Dİ, HH Te‘âlâyı

²⁶⁵⁹ idersin: Dİ, HHM iderseñ

²⁶⁶⁰ gördi: HH görmüş idi

²⁶⁶¹ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm: Dİ -

meded isteyüp (16) tazarru‘ ider²⁶⁶². Bundan ötri Hâzret-i Ya‘küb²⁶⁶³ [hmm25a] (17) ‘aleyhi’s-selâm²⁶⁶⁴ didi ki: “Havf iderem ki kurd Hâzret-i Yûsufi (18) yiye. Ol vâkı‘a Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma²⁶⁶⁵ [hmm45a] cefâya [hh32a] bahâne oldı. (19) Didiler ki²⁶⁶⁶: “Vâkı‘ada gördigün²⁶⁶⁷ ve havf itdügün vâkı‘ oldı. [43b/1] Kızb itmiş olmazlar²⁶⁶⁸, bu kaçd ile te’vîl mulâhazasıyla dimiş olurlar²⁶⁶⁹.”

(2) *Laîfe* Ol on kurd ki Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâm²⁶⁷⁰ gördi, (3) kendünün²⁶⁷¹ oğulları idi. Çünküm cefâya ‘azîmet itdiler, gök şuret(4)tinde görindiler ve on bir yıldız ki Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm gördi, (5) kendünün²⁶⁷² ihvânı idi ki anıñ tahtı önünde hużû‘ ve tevâzu‘ itdiler. (6) Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâm²⁶⁷³ görk şeklinde²⁶⁷⁴ gördi ki²⁶⁷⁵ zîrâ (7) ma‘şiyet ızmârı eşnâsında olmağın²⁶⁷⁶ görk libâsında görindiler. Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm (8) hakkında anlar istigfâr kaçdında olmağın ve zamîrlerinde (9) Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm terbiye olmağın yıldız şeklinde görindiler ki (10) hem nûrânî ve hem yıldız gibi Hâkka delâlet ideler²⁶⁷⁷. Nitekim yıldızlar yol (11) gösterdiler²⁶⁷⁸. Mişâl, ‘âşî yurtıcı görk gibidür ve mişâl, tâ’ib (12) münevver yıldız²⁶⁷⁹ gibidür “*terâ ehli’t-tevbeti ve’t-tâ’ati fi’l-arzi li ehli’s-semâ’i kemâ* (13) *tarâ nücume’s-semâ’i li ehli’l-arzi*”. Ferişteler ehl-i tâ’atı ve aşhâb-ı tevbeysi, (14) yiryüzinde ehl-i arzı semâdaki yıldızlar gibi görürler. Yıldızları nice nûrânî görürlerse anları dağı öyle görürler²⁶⁸⁰.

*Nükte*²⁶⁸¹ Çün Ya‘küb (15) ‘aleyhi’s-selâmuñ evlâdı “*ersilhü me’anâ gaden yerta’ ve* (16) *yel’ab*” didiler, Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâmın mübârek beñzi (17) za‘ferân gibi oldı²⁶⁸² ve mübârek gözlerinden eşk²⁶⁸³-i hasret (18) cereyân eyledi²⁶⁸⁴ ve endâmına lerze düşdi ve ehl-i maşiyet gibi (19) ellerin başına iletđi. [hmm45b] Eytidiler²⁶⁸⁵ ki: “Ey peder! Bu deñlü kaçâvet [44a/1] irtikâb²⁶⁸⁶ itdügün²⁶⁸⁷

²⁶⁶² meded isteyüp tazarru‘ ider: Dİ tazarru‘ idüp meded ister

²⁶⁶³ Hâzreti: HHM -

²⁶⁶⁴ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-salavât ve’s-selâm

²⁶⁶⁵ ‘aleyhi’s selâma: HH -

²⁶⁶⁶ didiler ki: HH bürâderân ta’lil idüp didiler ki

²⁶⁶⁷ gördigün: HH, HM görüp

²⁶⁶⁸ olmazlar: HH, HHM olmaz

²⁶⁶⁹ olurlar: HH, HHM olur

²⁶⁷⁰ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-salavât ve’s-selâm

²⁶⁷¹ kendünün: HH, HM kendinün

²⁶⁷² kendünün: HM kendinün

²⁶⁷³ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-selâmın, HHM ‘aleyhi’s-salavât ve’s-selâmın

²⁶⁷⁴ şeklinde: Dİ, HHM şekli

²⁶⁷⁵ gördi ki: Dİ gördiği, HM gördi anuñçünküm, HHM görüldi

²⁶⁷⁶ ızmârı eşnâsında olmağın: Dİ, HM, HHM izhâr itmegin

²⁶⁷⁷ ideler: Dİ iderler

²⁶⁷⁸ gösterdiler: Dİ, HH gösterürler

²⁶⁷⁹ tâ’ib münevver yıldız gibidür: Dİ yıldız-ı tâ’ib münevver gibidür

²⁶⁸⁰ yıldızları nice nûrânî görürlerse anlar dağı öyle görürler: Dİ, HH, HM, HHM -

²⁶⁸¹ nükte: HH laîfe

²⁶⁸² oldı: Dİ, HM, HHM olup

²⁶⁸³ eşk: HM, HHM yâş

²⁶⁸⁴ eyledi: HM idüp

²⁶⁸⁵ eytidiler: Dİ, HH ve didiler

²⁶⁸⁶ irtikâb: HH kaçâvat

²⁶⁸⁷ itdügün: HH itdügünüz

ne içündür? Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām eyitdi²⁶⁸⁸: (2) “Anuñ-çun²⁶⁸⁹ qorqaram ki aña²⁶⁹⁰ qurddan bir zarar gele²⁶⁹¹ veya bir belā²⁶⁹² irişe (3) ve benüm gönlüm derd-i firāqda²⁶⁹³ qala ve nār-ı hasrete giriftār ola.” Oğulları (4) didiler ki: “Ey peder! Bu ne bed-gümāndur ki eydürsin qurddan ne havf (5) ve ne haqr olur ki biz on qarındaşlarız²⁶⁹⁴.”

Yārın kıyāmet günü (6) halk kubūrından başların qaldırup tozların silküp şola (7) ve sağa²⁶⁹⁵ nazar idicek ‘ālemi bir gayrı şekilde²⁶⁹⁶ [hh32b] görürler. Tağlar cümle (8) gitmiş, düz ovalar olmuş. Hışımlar yanlarına cem‘ olmuş²⁶⁹⁷. Cehennem (9) qarşularında āteş-i kāhr ile yalınlanmış ve ‘adl terāzūsı mu‘allā²⁶⁹⁸ (10) meydāna aşılmış. Er ve ‘avrat muhtaliğ olmuşlar. Şühedānuñ qanı (11) ‘arż-ı kıyāmete dökülmüş. Zebāniler intizāra²⁶⁹⁹ durmuşlar²⁷⁰⁰ ve kitāblar (12) memhūr-ı hevādan bürrān²⁷⁰¹ olup gelür. Gövdeler biryān²⁷⁰² ve gözlerden²⁷⁰³ (13) eşk-i hasret²⁷⁰⁴ bārān gibi aqar. Hāzret-i Ceberūt-ı ‘İzzet’den (14) hitāb gelür ki: “Ey bi-çāreler²⁷⁰⁵! Size²⁷⁰⁶ ne oldı ki böyle oldıñuz?” (15) İ‘bād-ı miskīn eydürler ki: “Qorqaruz” Hūdā-yı ‘izz ü celle buyurur ki: (16) “Neden qorqarsız?” [hhm25b] Dirler ki: “Qat‘iyyetden²⁷⁰⁷ ve cehennemden.” Haq Sübhāne (17) ve Te‘ālā buyurur ki: “Qat‘ ve cehennemden ne pāk ider? Ol kimesne²⁷⁰⁸ ki (18) ben anuñ mu‘ini ve yār-ı muhabbeti olam.” *Allahümme yesirlenā hazā bikeremike*.

(19) *El meclisü’s-sādis ‘aşer*²⁷⁰⁹ *min Kışşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām* [44b/1] Allāhu Te‘ālānuñ “*Ersilhü me‘anā gaden yerta’ ve yel’ab*” qavlında Qale’l-imām rażı(2)ya’llāhu anh: “*ve men anese biğayri’l-lillāhi zelle bihi’l-kademe ve men anese billāhi dāme’l-vişālin*” (3) Her ne ki Haq Te‘ālānuñ gayrıdur, aña göñül bağlamak haqādır. Her ne ki Haq [hm46a] Te‘ālānuñ (4) gayrıdur, anuñla şöhet itme²⁷¹⁰. Zamāne²⁷¹¹ anı elbette hecre²⁷¹² ve firqata esir ider. (5) Her kim ki Haq Te‘ālāyı murād ider,

²⁶⁸⁸ eyitdi: HH buyurdı ki

²⁶⁸⁹ anuñ-çun: Dİ, HHM anuñ-çundur ki

²⁶⁹⁰ aña: HHM -

²⁶⁹¹ gele: HH, HM irişe

²⁶⁹² belā: HHM belāyı

²⁶⁹³ derd-i firāqda: Dİ derd ü firāqda

²⁶⁹⁴ qarındaşlarız: HM, HHM qarındaşlar

²⁶⁹⁵ şola ve sağa: HM, HHM sağa ve şola

²⁶⁹⁶ şekilde: Dİ şekle

²⁶⁹⁷ olmuş: HH olmuşlar

²⁶⁹⁸ mu‘allā: Dİ, HM mu‘allāq

²⁶⁹⁹ intizāra: HH, HM, HHM intizārda

²⁷⁰⁰ durmuşlar: HM turmuşlar

²⁷⁰¹ bürrān: Dİ pürān

²⁷⁰² biryān: HH püryān, Dİ -

²⁷⁰³ gözlerden: HH göklerden

²⁷⁰⁴ eşk-i hasret: HH āteş-i hasret, HHM yaşun

²⁷⁰⁵ biçāreler: HH biçāre

²⁷⁰⁶ size: HH saña

²⁷⁰⁷ qat‘iyyetden: HH -, HM qat‘

²⁷⁰⁸ kimesne: HM, HHM kimesnenüñ

²⁷⁰⁹ sādis: Dİ, HHM hāmıs

²⁷¹⁰ itme: Dİ, HM, HHM itmek

kendüye vişâl-ı dâ'im müyesser olur²⁷¹³. Her kim ki (6) bu 'âlem-i fânide bir nesneye gönül bağlaya, Hağ Te'âlâ anı tîr-i hasret ile (7) hasta²⁷¹⁴ ider. Hağret-i Âdem 'aleyhi's-selâm evlâdına dil²⁷¹⁵ bağladı, Kâbil (8) Hâbili katl itdi²⁷¹⁶ *feşbeha mine'n-nâdimîne*. Hağlîlu'llâh İsmâil 'aleyhi's-selâma (9) meyl itdi, kurbân itmesi²⁷¹⁷ fermân olundı^{2718 2719}

[فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ] [إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذُ (10) بَحُكُ] [فَانظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ]

'İsâ 'aleyhi's-selâm vâlidesine dil bağladı, öñünden giderdiler. (11) Hağret-i seyyidü'l-mürselîn şallallâhu 'aleyhi ve sellem Mekke-i Mükerrreme'ye ta'alluğ itdi; (12) a'dâ rencinden Mekke-i Mükerrmeden²⁷²⁰, belki cümle²⁷²¹ hânümândan geçüp terk (13) itdi *feteħâcaru fihâ*. Ya'küb 'aleyhi's-selâm Yûsuf 'aleyhi's-selâma (14) gönül bağladı, bürâderleri vâsıtasıyla âteş-i firâkına²⁷²² ve şabr derdine²⁷²³ giriftâr (15) oldı. İbn-i Yâmin anuñ halkı oldı²⁷²⁴

[ارْجِعُوا إِلَىٰ أَبِيكُمْ فَفُؤُوا يَا أَبَانَا] [إِنَّ ابْنَكَ] [hh33a] سَرَقَ [وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلِمْنَا
وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ]

diyü rencide (16) oldı, tâ kim ma'lûm ola.

Egerçi Allâhu Te'âlâ celle ve²⁷²⁵ 'azze sever, lâkin²⁷²⁶ halk (17) hakkında gayürdur. Her kim kalbını Allâhu Te'âlâdan gayrıya bend ide²⁷²⁷ ve aña (18) meşgul ola, mağşûdundan ma'zûl olur.

²⁷¹¹ zamâne: HH -

²⁷¹² hecre: Dİ hecr

²⁷¹³ olur: Dİ, HH ider

²⁷¹⁴ tîr-i hasret ile hasta: HM hasret ile tiz hasta

²⁷¹⁵ dil: HM gönül

²⁷¹⁶ itdi: HH, HHM eyledi

²⁷¹⁷ itmesi: Dİ itmek

²⁷¹⁸ olundı: HM oldı

²⁷¹⁹ Çocuk kendisiyle birlikte koşup yürüyecek yaşa gelince İbrahim ona, "Yavrum, ben rüyamda seni boğazladığımı gördüm. Düşün bakalım, ne dersin?" dedi. O da, "Babacığım, emr olunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın" dedi (37/102, Altuntaş 2003: 448) .

²⁷²⁰ Mekke-i Mükerrmeden: HM Mekmeden

²⁷²¹ cümle: HH -

²⁷²² âteş-i firâkına: HM firâk âteşine

²⁷²³ şabr derdine: HH gam ve hasrete

²⁷²⁴ "Siz babanıza dönün ve deyin ki: "Ey babamız! Şüphesiz oğlun hırsızlık etti, biz ancak bildiğimize şahitlik ettik. (Sana söz verdiğimiz zaman) gaybı (oğlunun hırsızlık edeceğini) bilemezdik." (12/81, Altuntaş 2003: 244).

²⁷²⁵ ve: Dİ -

²⁷²⁶ Te'âlâ celle ve 'izze sever ve lâkin: HH Te'âlâ sabürdur ve likin

²⁷²⁷ ide: HM eyleye

Çünkü Allāhu Te‘ālā Ya‘kūb (19) ‘aleyhi’s-selāmuñ kalbını Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma müte‘allık²⁷²⁸ gördi, [45a/1] gayret hükmiyle aña²⁷²⁹ lāyık görmedi. Evlādına ezelde²⁷³⁰ taqdīr itdi ki anuñ (2) terbiyesi kaşdıyla “*ersilhū me‘anā gaden*” didiler: “Ey peder! Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ (3) huşuşında kalb-ı şerifūñ nice ise biz andayuz. Sen anuñ şöhetinden (4) nice müfārekat itmek dilemezsin, biz dañı andan müfārekat itmek²⁷³¹ dilemezüz” (5)²⁷³²

قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الدَّبُّ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ

didiler. “*Kāle inni leyehzününī [hm46b] en tezhebū bihi*”. Ezelde murād-ı Hāq Sübhāne ve Te‘ālā²⁷³³ ne ise (6) Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selāmuñ²⁷³⁴ lisānında²⁷³⁵ icrā itdi²⁷³⁶ “*inni eḥāfū (7)*”²⁷³⁷

قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الدَّبُّ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ

en ye’külehū’z-zi’bü ve entün ‘anhū gāfilūn” “Ḥavf iderem ki zīb²⁷³⁸ anı (8) yiye²⁷³⁹ ve siz andan gāfil olasız” didi. Bu gāfletde ma‘nā-yı keşire vardır²⁷⁴⁰. (9) Ya‘nī, siz gāfil olasız²⁷⁴¹ benim aña muḥabbetüm ve nazarum olduğı için ve yāḥūd (10) Ḥazret-i bārī²⁷⁴² Te‘ālā aña ‘ināyet ve sa‘ādet virdüğü için. (11) Esbāb-ı gāflet çokdur, her birine taḥammül²⁷⁴³ mümkündür.

İşāret Ya‘kūb (12) ‘aleyhi’s-selām evlādımuñ günāhını²⁷⁴⁴ kendüye ḥavāle itdi, tā kim (13) Hāq Sübhāne ve Te‘ālā anları aḥz itmeye ve rabbu’l-’izzet Ādem ‘aleyhi’s-selāmuñ [hbm26a] (14) günāhını nisyāna ḥavāle itdi, tā kim ‘özür itdüğü vaḳit²⁷⁴⁵ günāhını yarlıgaya (15) ve tevbe itdüğü vaḳit günāhı şeyḫānıñ boynına ta‘līk ide²⁷⁴⁶, anı meydān-ı (16) mağfirete ilette.

²⁷²⁸ müte‘allık: HM ta‘allık

²⁷²⁹ aña: HH ki

²⁷³⁰ ezelde: HH ezelden

²⁷³¹ andan müfārekat itmek: HM -

²⁷³² Babaları “Doğrusu onu götürmeniz beni üzer, siz ondan habersiz iken onu kurt yer diye korkuyorum.” (12/13, Altuntaş 2003: 235).

²⁷³³ murādı Hāq Sübhāne ve Te‘ālā: HM Hāq Te‘ālānuñ murādı

²⁷³⁴ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HH, HM ‘aleyhi’s-selām

²⁷³⁵ lisānında: Dİ lisān-ı şerifinde

²⁷³⁶ icrā itdi: HH -

²⁷³⁷ Babaları “Doğrusu onu götürmeniz beni üzer, siz ondan habersiz iken onu kurt yer diye korkuyorum.” (12/13, Altuntaş 2003: 235).

²⁷³⁸ zīb: HM, HHM kurd

²⁷³⁹ yiye: HHM ekil ide

²⁷⁴⁰ keşire vardır: HH keşiredür

²⁷⁴¹ olasız: HM olasız didi

²⁷⁴² Ḥazret-i Bārī: HM Hāq

²⁷⁴³ taḥammül: Dİ, HM ḥaml

²⁷⁴⁴ günāhını: HM, HHM günāhı

²⁷⁴⁵ vaḳit: HM -

²⁷⁴⁶ ide: HH, HHM -

Nükte Eger Hâzret-i²⁷⁴⁷ Ya'küb 'aleyhi's-selâm evlâdınıñ (17) günâhın²⁷⁴⁸ gâflete²⁷⁴⁹ havâle itmeseydi²⁷⁵⁰ hergiz anlar istigfâr itmez idi ve eger (18) 'Âdem 'aleyhi's-selâmın²⁷⁵¹ günâhın nisyâna havâle itmeyeydi²⁷⁵², hergiz cennete (19) vâsıl olmazdı²⁷⁵³ ve eger mü'minün günâhın şeytâna havâle itmeseydi, [45b/1] hergiz tevbe ile mağfîret bulunmazdı²⁷⁵⁴ ve²⁷⁵⁵ [hh33b] gâflet kalb hicâbidur. Her kimün (2) ki²⁷⁵⁶ gönli gâfil ola, dostlık zâ'il olur.

Hikâye Hâzret-i Zünnün-i Mısrî (3) rahmetu'llâh 'aleyhi²⁷⁵⁷ vâkı'ada gördiler. Eyitdiler²⁷⁵⁸: "Hâk Te'âlâ²⁷⁵⁹ saña ne eyledi?"(4) Didi ki: "Beni maqâm-ı su'âla götürüp buyurdi ki 'Ey baţţâl! Muhabbet du'âsın (5) idersin ve gâflet libâsın giyersin ve 'aşıklık yolında²⁷⁶⁰ mestlik (6) idersin ve Hâk Te'âlânun [hm47a] işinden gâfil olursın. Her kim ki Hâk Te'âlâ (7) nın işinden gâfil ola²⁷⁶¹, âhiretde murâdı emrinde bî-hâşıl olur.""

Hikâye (8) 'Abdu'llâh Mağribî²⁷⁶² üstâdın vâkı'ada gördi ve "nedür hâlîñ?" (9) didi. Ol eyitdi²⁷⁶³: "O kişünün hâlî nice olur ki, dünyâda²⁷⁶⁴ gâflet (10) ile, derdile, hasret ile ola" didi.

Kıssa Evlâd-ı Ya'küb 'aleyhi's-selâm (11) dirler idi ki: "Lâyık olmaz ki²⁷⁶⁵ biz gâfletde idevüz ve bürâderümüzi (12) garz-ı²⁷⁶⁶ belâda koyavuz²⁷⁶⁷ ve bu 'arî handânumuza idhâl idevüz." Ya'küb (13) 'aleyhi's-selâm eyitdi: "Bir miqdâr şabr idün, cemâlına nazâr ideyem ve anı (14) terbiye eliyle ârâste ideyim." Kalkup bir legen getürdi. Ol legeni (15) Hâk celle ve 'alâ cennetden İbrâhîm 'aleyhi's-selâma irsâl itmişdi ki (16) Hâzret-i İsmâ'il 'aleyhi's-selâmı kırbân idicek mübârek başın²⁷⁶⁸ ol (17) legen içine kıoya, kanı yire düşmeye²⁷⁶⁹. İbrâhîm 'aleyhi's-selâm ol legeni (18) İshâk 'aleyhi's-selâma virmiş idi ve İshâk 'aleyhi's-selâm Ya'küb (19) 'aleyhi's-selâma virdi. Ol legeni getürüp Yûsuf 'aleyhi's-selâmı²⁷⁷⁰

²⁷⁴⁷ Hâzret: HHM -

²⁷⁴⁸ günâhın: HH günâhını

²⁷⁴⁹ gâflete: HHM gâfletle

²⁷⁵⁰ itmeseydi: HH itmese

²⁷⁵¹ 'aleyhi's-selâmın: HH, HM 'aleyhi's-selâm

²⁷⁵² itmeyeydi: Dİ itmese idi

²⁷⁵³ olmazdı: Dİ, HH olmaz idi

²⁷⁵⁴ bulunmazdı: HH bulunmaz idi

²⁷⁵⁵ ve: Dİ ve hergiz

²⁷⁵⁶ kimün: HHM kim

²⁷⁵⁷ 'aleyhi: HH 'aleyhi Hâzretlerini

²⁷⁵⁸ eyitdiler: HM didiler ki

²⁷⁵⁹ Hâk Te'âlâ: HH sübhâne ve Te'âlâ

²⁷⁶⁰ 'aşıklık yolında: HH tarîk-i 'aşkda, HHM 'aşk yolunda

²⁷⁶¹ ola: HHM olur

²⁷⁶² Mağribî: Dİ Müslemedyâmi

²⁷⁶³ eyitdi: HH didi ki

²⁷⁶⁴ nice olur ki dünyâda: HH nicedür ki

²⁷⁶⁵ olmaz ki: HM degildür

²⁷⁶⁶ garzı: Dİ, HH ma'raz

²⁷⁶⁷ koyavuz: HH kıoya, HHM kıoyup

²⁷⁶⁸ başın: HM başını

²⁷⁶⁹ düşmeye: HH tamlamaya

²⁷⁷⁰ Yûsuf 'aleyhi's-selâmı: HH Hâzret-i Yûsufi

[46a/1] anuñ²⁷⁷¹ içine koyup başından ayağına dek²⁷⁷² yudi ve mübârek saçın (2) tarayup²⁷⁷³ gömlek²⁷⁷⁴ giydürdi ve ol pirâheni²⁷⁷⁵ dağı Cebra'îl²⁷⁷⁶ 'aleyhi's-selâm (3) Hâzret-i İbrâhîm 'aleyhi's-selâma²⁷⁷⁷ getürmişdi²⁷⁷⁸. Ol vaqt Nemrûd-ı (4) la'in²⁷⁷⁹ diledi ki anı âteşe ilka ide, aña²⁷⁸⁰ giydürdi; âteş-i Nemrûd (5) aña te'sîr itmedi ve eydürler ki: "Ol pirâheni hamâ'il gibi itmişlerdi (6) ve Yûsuf 'aleyhi's-selâmuñ mübârek²⁷⁸¹ boynına aşmışlar idi. Mübârek (7) gövdesine²⁷⁸² [hh 34a] gayrı pirâhen giydirdiler²⁷⁸³." [hm 47b] Rivâyet olunur ki Yûsuf (8) 'aleyhi's-selâmuñ hüsni ol gün yitmiş mertebe ziyâde oldu. Hâzret-i Ya'kûb 'aleyhi's-selâm yanına²⁷⁸⁴ aldı²⁷⁸⁵ ve didi ki: "Ey cân peder! Şuñfda şöyle (9) gördüm ki İshâk 'aleyhi's-selâmîñ cemâlî Âdemden Nûh'a, Nûh'dan (10) Hâzret-i [hbm26b] Muhammed şalla'llâhu 'aleyhi ve selleme²⁷⁸⁶. Hâzretlerinüñ²⁷⁸⁷ 'ilminden²⁷⁸⁸ ve 'İbrâhîm 'aleyhi's-selâmuñ (11) hilminden²⁷⁸⁹ naşibi vardır²⁷⁹⁰. Nesilden bir kimesne tâzeligi hâlinda, (12) hânumanından garîb düşüp pederi²⁷⁹¹ anuñ dizârından (13) müfârekat ider. Havfum oldur ki ol garîb sen olasın ve firâka (14) düşesin ve ben derdimend olam, andan aña teveccüh it." Buyur(15)dı ki²⁷⁹²: "Ey oğul! *Lâ tensellâha fî külli hâlin*. Hâzer eyle şeytânüñ kelâmın (16) diñleme ve her²⁷⁹³ hâlde Allâhu Te'alâyı unutma" ve elin tutup²⁷⁹⁴ kırk adım anı²⁷⁹⁵ (17) iletdi ve andan oturup oğullarınüñ her birine birer birer²⁷⁹⁶ ısmarla(18)dı ve 'ahd ve yemîn ile şöyle²⁷⁹⁷ müstaḥkem itdi ki kalîl ve keşîr anı (19) rencide itmeyeler ve didi ki: "Ben aḥşâma dek bunda²⁷⁹⁸ muntaẓıram, tâ siz²⁷⁹⁹ gelüp [46b/1] oğlumı baña teslîm idesiz²⁸⁰⁰."

²⁷⁷¹ anuñ: HM ol legen

²⁷⁷² başından ayağına dek: Dİ, HH, HM başdan ayağa

²⁷⁷³ tarayup: HH darayup

²⁷⁷⁴ gömlek: HM gömlegi

²⁷⁷⁵ pirâheni: Dİ pirâhen

²⁷⁷⁶ Cebra'îl: HH Cibril

²⁷⁷⁷ Hâzret-i İbrâhîm 'aleyhi's-selâma: HM İbrâhîm için

²⁷⁷⁸ getürmişdi: Dİ getürmiş idi

²⁷⁷⁹ ol vaqt ki Nemrûd-ı la'in: HH ol vaqt Nemrûd-ı la'in

²⁷⁸⁰ aña: HH mübârek bedeni şerîfine

²⁷⁸¹ mübârek: HM, HHM -

²⁷⁸² gövdesine: HH gövdelerine

²⁷⁸³ giydirdiler: Dİ, HH giydürdi

²⁷⁸⁴ hüsni ol gün yitmiş mertebe ziyâde oldu Hâzret-i Ya'kûb 'aleyhi's-selâm yanına: Dİ -

²⁷⁸⁵ aldı: HH alup didi ki

²⁷⁸⁶ selleme: Dİ, HM sellemüñ: HH sellem hâzretlerinüñ

²⁷⁸⁷ Hâzretlerinüñ: Dİ, HM, HHM -

²⁷⁸⁸ 'ilminden: HM, HHM 'ilminde

²⁷⁸⁹ hilminden: HM, HHM hilminde

²⁷⁹⁰ vardır: HH vardır ve dağı

²⁷⁹¹ pederi: HH ve pederi

²⁷⁹² buyurdu ki: HM didi ki

²⁷⁹³ her: Dİ bir

²⁷⁹⁴ tutup: HH alup

²⁷⁹⁵ anı: HM yir

²⁷⁹⁶ birer birer: HHM bir bir

²⁷⁹⁷ şöyle: HH, HHM -

²⁷⁹⁸ bunda: Dİ, HM, HHM -

²⁷⁹⁹ siz: HH, HM, HHM sen

²⁸⁰⁰ idesiz: HH, HM idesin

Mev'ize “Ey Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām²⁸⁰¹! Eger (2) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi dost dutardıñ, ğayrıya niçün teslīm (3) idersin? Ve ey Yūsuf ‘aleyhi’s-selām²⁸⁰²! Eger babañı dost dutarsıñ, (4) firākdan niçün ağlarsın? Ve ey bende! Allāhu Te‘ālāyı²⁸⁰³ seversin, niçün (5) günāh işlersin ve muhālefet idersin?”

İşāret Baba oğlu (6) dost sunar; ammā muhābetden zārb itdüğü için zārbından şefkāt rāyihası (7) gelür ve²⁸⁰⁴ oğul baba zārbından [hm48a] ağlar ve çağırur. Ol nāleden hürmet қоқısı²⁸⁰⁵ (8) gelür. Ne hoşdur ol rahm²⁸⁰⁶ ki andan şefkāt rāyihası zuhūr ide. (9) Bende hükmdede²⁸⁰⁷ cefā gösterür, ol cefādan vefā қоқısı²⁸⁰⁸ gelür. Rabbu’l-(10)‘izzetden құlıна cezā vechiyle²⁸⁰⁹ belā gösterir ve ol belādan dostlık (11) görünür. Ne hoş olur ol cefā ki andan büy-yı vefā gele ve ne (12) hoşdur ol belā ki andan dostlık nümāyān ola.

Mev'ize (13) Pes²⁸¹⁰ Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām tepe²⁸¹¹ başında oturdu. Bir kıızı var idi, (14) adına DİRİNE dirler idi. Ol [hh34b] sā‘atda²⁸¹² hābda idi. Vākı‘asında (15) gördi ki on қurd gelüp Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi Hāzret-i Ya‘küb (16) ‘aleyhi’s-selāmuñ yanından қapdılar ve uyanıcaқ “Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (17) қandedür?” diyü²⁸¹³ su‘āl itdi. “Babasıyla²⁸¹⁴ ve қarındaşları ile şahrāya (18) gitdi.” Babası buña rızā virdi mi?” didi. “Belī” didiler. “Āh” itdi, қazā (19) te’sīr itdi ve bizi firāk-yı tīg-ile hāsetde қodı. Başı қabā ve yalın ayak [47a/1] feryād ve zārī iderek yüzün şehruñ dervāzesine idüp gitdi. (2) Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmi²⁸¹⁵ muntaşır oturur gördi²⁸¹⁶. Eyitdi: “Ey peder! Yūsuf (3) ‘aleyhi’s-selāmi netdün²⁸¹⁷?” Eyitdi: “Қarındaşları ile²⁸¹⁸ қoyun yanına gitdiler²⁸¹⁹.” (4) “Ey peder! Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi²⁸²⁰ sever misin?” didi²⁸²¹. Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām (5) “belī²⁸²²” didi. Duğter eyitdi: “Yā niçün düşmenlerine sipāriş itdün?” (6) Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmuñ dāmenine [hbm27a] şarılup²⁸²³ zārılık eyledi. (7) Pederi eyitdi: “Yūsuf gelmez mi?” Duğter eyitdi: [hm48b] “Belī gelür; lākin firқāt dirāz (8)

²⁸⁰¹ ‘aleyhi’s-selām: HH, HM, HHM -

²⁸⁰² ‘aleyhi’s-selām: HH, HM, HHM -

²⁸⁰³ Allāhu Te‘ālāyı: HH eger Allāh-ı azimü’s-ş-şāni

²⁸⁰⁴ ve: Dİ -

²⁸⁰⁵ қоқısı: Dİ қоқısı, HH, HM қоқısı

²⁸⁰⁶ rahm: HM zaħm

²⁸⁰⁷ hükmdede: HHM hükminde

²⁸⁰⁸ қоқısı: HH, HM қоқısı

²⁸⁰⁹ cezā vechiyle: HH, HHM ҳayr vechle

²⁸¹⁰ mev’ize pes: HH қışша

²⁸¹¹ tepe: HM yol

²⁸¹² sā‘atda: HM sa‘at

²⁸¹³ diyü: Dİ, HM, HHM didi ve

²⁸¹⁴ babasıyla: HM -

²⁸¹⁵ ‘aleyhi’s-selāmi: HH ‘aleyhi’s-selām hāzretlerini

²⁸¹⁶ muntaşır oturur gördi: Dİ, HHM intizārda gördi oturur

²⁸¹⁷ netdün: HH ne itdün

²⁸¹⁸ ile: Dİ, HM -

²⁸¹⁹ gitdiler: Dİ, HM iletdiler

²⁸²⁰ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HM Yūsufi

²⁸²¹ didi: HH -

²⁸²² belī: HH belī severem

²⁸²³ şarılup: HH şarıldı

olur, müddet çokdur²⁸²⁴, az degildür²⁸²⁵. Aḥşām namāzına dekdür. ” Kız²⁸²⁶ eyitdi: “Ey (9) peder! Aḥşām namāzına dek²⁸²⁷ benüm ve senün ħālñ nice olur?” pederi eyitdi: (10) “Ḥāmūş ol ki bu deñlü girye bir sâ‘at içündür.” Duḡter eyitdi: (11) “*Hazā bukālun tavilün*” “Nevḡe ve bükā²⁸²⁸ benüm ile katı²⁸²⁹ çok zamān olsa²⁸³⁰ gerekdür.”

(12) *Mev‘ize* Ey müslümānlar! Şol geñez²⁸³¹ nesneyi muḡkem ḡıfz eyleñ. Bir kimesne elinde (13) olanı ḡıfz itmeyüp zāyi‘ eylese āsānıḡla²⁸³² ele girmez ve²⁸³³ her kim bir nesneye gönül (14) virüp²⁸³⁴ ḡaflet ile elinden ḡitse taḡşili düşvār olur.

Ḥazret-i (15) Ādem ‘aleyhi’s-selām²⁸³⁵ cennete gönül baḡladı. Çün ḡaflet ve zille sebebiyle (16) elinden çıkdı, müddet-i intizār uzadı. İki yüz yıl bir taş üzerinde²⁸³⁶ (17) oturup ağladı ve gözlerin gök cānibine²⁸³⁷ dikdi; yā cennetden (18) ne ḡaber zuḡūr ide ve āsumāndan ne zuḡūr ider²⁸³⁸ ve şeytān aleyhi mā(19)yestehāk keyd-i ādeme gönül baḡladı. Çün lā‘net tavkı boḡazına geçdi, müddet-i [47b/1] intizārı uzun oldu²⁸³⁹. Üç yüz yıl cennet ḡapusunda oturup (2) ağladı ve içerüye²⁸⁴⁰ girmege sa’y [hh35a] idüp²⁸⁴¹ Ḥazret-i Ādemden ḡaber ümiz itdi²⁸⁴² (3) ve seyyidü’l-kevneyn şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²⁸⁴³ Mekkeye gönül virdi, müddet-i (4) intizārı dirāz oldu. On bir yıl her gün şabāḡ namāzından soñra Medīne-i (5) Münevvereniñ ḡapusına gelüp öyleye dek cānib-i Mekke’den ḡarafa şerrefha’l(6)lāha muntazır olurdu²⁸⁴⁴ ve ‘Āyişe-i şiddīka rażıya’llāhu ‘anhā (7) sultān-ı kevneyn şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme²⁸⁴⁵ rabḡ itdi, bühtān (8) vaḡtında intizār üzere²⁸⁴⁶ yigirmi bir gün [hm 49a] ḡanesinde oturdu ve (9) mübārek elin²⁸⁴⁷ başı altına koyup yatdı. Gözedürdi ki Ḥazret-i Ḥabību’l(10)lāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem cānibinden kim gelür ve ne ḡaber zuḡūr (11) ider²⁸⁴⁸?

²⁸²⁴ çokdur: HM -

²⁸²⁵ degildür: HH deñlüdür

²⁸²⁶ kız: Dİ, HH, HHM -

²⁸²⁷ aḡşām namāzına dek: HH aḡşama dek, HM aḡşam namazına dek

²⁸²⁸ bükā: HH -

²⁸²⁹ katı: HM -

²⁸³⁰ olsa: HH bükā ve girye olsa

²⁸³¹ geñez: HH, HHM bulduḡuñuz

²⁸³² āsānıḡla: HH, HM āsānıḡ ile

²⁸³³ ve: Dİ yā

²⁸³⁴ virüp: Dİ, HH virse

²⁸³⁵ ‘aleyhi’s-selām: HM -

²⁸³⁶ üzerinde: HM üzere

²⁸³⁷ gök cānibine: HH göge

²⁸³⁸ ne zuḡūr ider: HH ne hikmet zuhr olur

²⁸³⁹ intizārı oldu oldu: Dİ intizār tavil oldu, HHM intizār uzadı

²⁸⁴⁰ içerüye: Dİ, HH içerü

²⁸⁴¹ idüp: HM itdi

²⁸⁴² itdi: HM kıldı

²⁸⁴³ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selām

²⁸⁴⁴ olurdu: HH olur idi

²⁸⁴⁵ ‘aleyhi ve selleme: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s selāma, HH sellem ḡazretlerine

²⁸⁴⁶ intizār üzere: HH intizārı uzun oldu

²⁸⁴⁷ elin: HM elini

²⁸⁴⁸ zuḡūr ider: HM götürür

Hazret-i Ya'küb 'aleyhi's-selâm gönlin²⁸⁴⁹ Yûsuf 'aleyhi's-selâma (12) rabt itdi. Çün vedâ'dan girü döndi, vedâ' maḥallında bir beyt (13) yaptı. Anda sâkin olup ismini *dâru'l-aḥzân*²⁸⁵⁰ kodı ve 'ale'd-devâm (14) yol gözedürdi ki yoldan²⁸⁵¹ kim gelür ve Yûsufdan kim haber getirür ve haber (15) gelür ve²⁸⁵² aşık kalbını ma'sûka²⁸⁵³ bağlamışdur. Ol vakit mevķıf-ı mîşâķda²⁸⁵⁴ (16) dūr olıcaķ müddet-i inṭizârı ğayet uzun oldı²⁸⁵⁵. Müddet-i 'ömrinde (17) cānını eline alup²⁸⁵⁶ gözün dergāha dikmiş idi²⁸⁵⁷ ki vuşlat ne vakit²⁸⁵⁸ (18) olur ve derd-i firķat ne vakit āḫir olur ve şems-i vuşlat ne gün (19) tülû' ider.

El meclisü'r-râbi' 'aşer²⁸⁵⁹ *min Kışsa-ı Yûsuf 'aleyhi's-selâm. Fî kavlehu Te'âlâ: "Felemmâ [48a/1] zehabü bihi [hmm 27b] Kāle'l-imâm rażıyallāhu anhu: "Bellāğni bi'isnādın sāhi ani'n-nebiyyi (2) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem innēhü kâle māmın 'abdīn illā fihī silsilatāni fe izā tevazuhi memduda(3)tāni aḥad humāile's-semāi's-sabteati ve ilā ḫara ile'-arzu'-sabi' (4) fe izā tevāza' rafā'u ile's-semā'il-ulyā ve izā tekebbereķasafehu ile'-arzu's-(5)sufle."* Buyurdı ki: "Hiç bir kimesne yoķdur²⁸⁶⁰ evlād-ı ādemden ki 'ālemde (6) anuñ iki bağlu zinciri vardur. Biri yedinci ķat göge rabt olunmuş (7) ve biri yedinci ķat yire merbūtdur. Bende eger²⁸⁶¹ tevāzu' eyleye²⁸⁶², anı ol (8) zincir a'lā ya çeker²⁸⁶³. Eger tekebbür ide, ol zincir anı (9) car ider. Eger 'izz ü cāh [hh35b] isterseñ²⁸⁶⁴ ol tevāzu'ı²⁸⁶⁵ pişe eyle. Eger (10) züll ve çāh isteyesin²⁸⁶⁶, tekebbüri endişe kıl²⁸⁶⁷.

Mev'ize Mevcüdātda (11) hiç²⁸⁶⁸ bir nesne yoķdur ki²⁸⁶⁹ [hm49b] arz ve semāda yirden ziyāde²⁸⁷⁰ tevāzu'da ola²⁸⁷¹. (12) Dā'imā yir öyledür²⁸⁷². Yuķaru ķaldursalar yine aşığa ķaşd ider, tā kendü²⁸⁷³ (13) merkezine varınca²⁸⁷⁴ ve hiç bir nesne yoķdur āteşden ziyāde²⁸⁷⁵ mütekebbir ola. Ḥākuñ

²⁸⁴⁹ gönlin: HM gönlini

²⁸⁵⁰ aḥzân: Dİ ḫazan

²⁸⁵¹ yoldan: Dİ, HM, HHM -

²⁸⁵² gelür ve: HHM gelüp

²⁸⁵³ ma'sûka: HM -

²⁸⁵⁴ mîşâķda: HM mîķatda

²⁸⁵⁵ oldı: HH olur

²⁸⁵⁶ alup: HH aldı

²⁸⁵⁷ dergāha dönmiş idi: HH dergāh-ı Ḥaķķa dönmişdür

²⁸⁵⁸ vakit: HH zamān

²⁸⁵⁹ meclisü'r-râbi': HH sâlis: Dİ, HM sâdis

²⁸⁶⁰ yoķdur: HH 'ālemde yoķdur

²⁸⁶¹ bende eger: HH bende

²⁸⁶² eyleye: HM ide

²⁸⁶³ zincir a'lāya çeker: HM, HHM zincir ile a'lāya çekerler

²⁸⁶⁴ isterseñ: Dİ dilerseñüz, HH dilerseñ

²⁸⁶⁵ ol tevāzu'ı: HH tevāzu'

²⁸⁶⁶ isteyesin: HH istersen

²⁸⁶⁷ eger zill ve çāh isteyesin tekebbüri endişe kıl: HM -

²⁸⁶⁸ hiç: HM, HHM -

²⁸⁶⁹ ki: Dİ -

²⁸⁷⁰ yirden ziyāde: HH -

²⁸⁷¹ ola: HH yokdur

²⁸⁷² dā'imā yir öyledür: HH dāyima ayağ altındadır

²⁸⁷³ kendü: HH, HM kendi

²⁸⁷⁴ varınca: HH gidince

(14) şıfatı tevāzu‘ ve āteşüñ şıfatı tekebbürdür; ammā eger ceng itseler āteş (15) maḥv olur²⁸⁷⁶ ve ḥāk kalur. Zīrā tevāzu‘ Ḥaḳ Te‘ālādandır ve nuşret gelür²⁸⁷⁷ (16) ve tekebbür itse, Ḥaḳ Te‘ālānuñ ḳahrıdır²⁸⁷⁸ ve anuñ sebab-i ḳahrıdır. Ḥaḳ Te‘ālā (17) mütekebbiri ḳahra maḫzar ḳılmışdır²⁸⁷⁹. Çünküm Yūsuf ‘aleyhi’s-selām ḥüsnine (18) ve cemālına²⁸⁸⁰ naḫar idüp ta‘accüb itdi²⁸⁸¹, rü‘yet-i ‘aceb nuḫset şamanın yaḳdı. (19) Ḥaḳ Te‘ālā ḳarındaşları sebebiyle ḳulağın burdı ve mezellet ḳapusına ilka itdi.

[48b/1] *Laṭīfe* Her nesne ki bende anuñla nāz ide, sebab-i ḫasf ve belā olur²⁸⁸² (2) *feḫasefnā biḥī ve bedārīhi’l-‘arzi*. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām ile Ya‘ḳūb ‘aleyhi’s-selām (3) nāz itdi, aña renc ve ‘ināya sebab oldı “*Yā esefā ‘alā yūsufe*” ve Ḥazret-i (4) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām kendü²⁸⁸³ cemālına nāz itdi, renc ve ‘itāya sebab (5) oldı *ve ecme‘ū en yec‘alühū fī ḡayabeti’l-cübbi*. “Bu cümle anuñ içündür ki (6) ḫalk bileler ki her ne ki Ḥaḳḳuñ ḡayrıdır, cümleten²⁸⁸⁴ hebādur. Ḳul Ḥaḳ (7) Te‘ālādan ḡayrıyla nāz itmek ḫaṭādur. Ey müstemend bī-çāre! Bugün ki (8) Ḥaḳdan ḡayrıyla mesrūr olasın; yārin ‘uşşāk mābeyninde, anuñ (9) meşhud²⁸⁸⁵ vişālıdır, bī-pāyān-ı şāḫib-i ḥüsrān olursın.

Ḳışsa (10) *ḫabbu’l-ḡāye*. Bir ḳulda sebab oldur ki Ḥaḳ Te‘ālā anuñ ‘āḳıbet pādīşāḫ (11) olacağın bilürdi. Diledi ki bu āyetde [hm50a] zelil ve za‘īflerüñ ve çāh-ı (12) miḫnetde²⁸⁸⁶ maḫbūs olanlaruñ²⁸⁸⁷ aḫvālın²⁸⁸⁸ bildüre. Pādīşāḫ olıcaḳ ol rencleri (13) görmüş ola.

Yūsuf ‘aleyhi’s-selām çāhda ḳarār itdi. Bürāderleri yuḳarudan (14) nidā itdiler ki²⁸⁸⁹: “Öli midür yāḫūd diri midür, ma‘lūm²⁸⁹⁰ ola.” Cevāb virdi ki (15) anlara riḳḳat geldi ḫann itdi ve itdiklerine peşimān oldılar²⁸⁹¹ ve iñledi. (16) Bürāderleri taşlar getürdiler²⁸⁹² ki Yūsuf²⁸⁹³ ‘aleyhi’s-selāmuñ (17) üzerine²⁸⁹⁴ atalar, çāh içinde helāk ola. Yehūdā²⁸⁹⁵ anlaruñ ellerin²⁸⁹⁶ tutdı²⁸⁹⁷ (18) ve eyitdi ki:

²⁸⁷⁵ ziyāde: Dİ -

²⁸⁷⁶ maḫv olur: HH maḫv olur ve zāil olur

²⁸⁷⁷ gelür: HH anuñçündür

²⁸⁷⁸ ḳahrıdır: HM ḳahrıdır

²⁸⁷⁹ ḳahra maḫzar ḳılmışdır: HH ḳahrına maḫzar olmuşdur

²⁸⁸⁰ ḥüsnine ve cemālına: HH kendü cemālına

²⁸⁸¹ itdi: HH ḳıldı

²⁸⁸² olur: HHM -

²⁸⁸³ kendü: Dİ, HH kendi

²⁸⁸⁴ cümleten: HH, HM cümle

²⁸⁸⁵ meşhud: Dİ şehūd

²⁸⁸⁶ çāh-ı miḫnetde: HH ḳaranlık cahda

²⁸⁸⁷ olanlaruñ: Dİ olanıñ

²⁸⁸⁸ aḫvālın: HH, HM aḫvālını

²⁸⁸⁹ itdiler ki: Dİ itdi ki

²⁸⁹⁰ ma‘lūm: HM ma‘lūmları

²⁸⁹¹ oldılar: Dİ, HHM oldı

²⁸⁹² getürdiler: HM getürdiler ki

²⁸⁹³ Yūsuf: Dİ, HH Ḥazret-i Yūsuf

²⁸⁹⁴ üzerine: Dİ üstüne

²⁸⁹⁵ Yehūdā: HH Yehūdā ‘aleyhi’s-selām

²⁸⁹⁶ ellerin: Dİ, HH, HHM elin

²⁸⁹⁷ tutdı: Dİ tutdı

[h^{hm}28a] “Nağz-ı ‘ahd itmeñ²⁸⁹⁸. Bu kıyu içinde min ba’d şağ²⁸⁹⁹ [h^h36a] olacağ degildir.” (19) Pes dönüp²⁹⁰⁰ hanelerine gitmek kaçd idicek²⁹⁰¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām [49a/1] anlara āvāz idüp didi ki²⁹⁰²: “Bu işi itdiñüz bir sâ‘at tevağkuf eyleñ, (2) tā size naşihat ideyem ve kendü kaçrumdan vaşiyet ideyem²⁹⁰³. Yehūdā eyitdi: (3) “Ne dirsın söyle.” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām²⁹⁰⁴ eyitdi: “Ağşam namāzından şoñra²⁹⁰⁵ (4) yemek yirsiz benüm açlıgımı fikr idüp añasız²⁹⁰⁶ ve ğam ve şāzlık²⁹⁰⁷ (5) vağtında bir yire cem‘ olup²⁹⁰⁸ muşāhabet idersiz²⁹⁰⁹, benüm tenhālīgımı ve zilletümi²⁹¹⁰ zikir idesiz” (6) didi. Andan Hāzret-i Rubīle nidā²⁹¹¹ idüp didi ki²⁹¹²: “Ey bürāder! Senüñ benüm ile²⁹¹³ (7) münāsebetüñ iki cihet iledür²⁹¹⁴. Biri budur²⁹¹⁵ ki bürāderümsın ve ikinci hālem oğlısın. (8) Zinhār atama dime ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma²⁹¹⁶ ne oldı ve zamāne (9) anuñ hakkında ne itdi²⁹¹⁷.” Bi’l-cümle bürāderlerine²⁹¹⁸ birer birer çağırıp (10) işmarladı ki zinhār pederime baña itdüğünüzü dimeñüz²⁹¹⁹. Zirā anı miñnete ilka idersiz, (11) havf olur²⁹²⁰ ki sizün hağkıñuzda rāzi olmaya²⁹²¹. [h^m50b] Ol nāle sebebiyle²⁹²² (12) Hağ Te‘ālā size ‘uğūbet ide. Eger²⁹²³ siz baña bu miñnete sebeb oldıñuz (13) ise ben size ‘uğūbet oldığın istemezın.”

Çün bürāderleri haneleri²⁹²⁴ (14) cānibine gıtdiler, Yūsuf ‘aleyhi’s-selām ka‘r-ı çahda mübārek ellerin (15) kaçdurup dergāh-ı Hağka²⁹²⁵ tazarru‘ itdi ve rāzi²⁹²⁶ dilini lisāna getürüp (16) “Melikā eger

²⁸⁹⁸ ‘ahd itmeñ: HH ‘ahdı nağz itmeñ

²⁸⁹⁹ şağ: HH, HM, HHM žāyi‘

²⁹⁰⁰ dönüp: HH döndiler

²⁹⁰¹ idicek: HH itdiler

²⁹⁰² didi ki: HM eyitdi ki

²⁹⁰³ ve kendü kaçrumdan vasiyet ideyem: HHM -

²⁹⁰⁴ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: Dİ, HH Yūsuf, HHM -

²⁹⁰⁵ ağşam namāzından şoñra: Dİ, HH ağşamki namazdan şoñra

²⁹⁰⁶ idüp añasız: HM idüñ ve anuñ

²⁹⁰⁷ şāzlık: Dİ, HM şādılık

²⁹⁰⁸ şāzlık vağtında bir yire cem‘ olup: HH şāzlıkda bir yire gelüp

²⁹⁰⁹ idersiz: Dİ idesiz, HH kılasız

²⁹¹⁰ ve zilletümi: HM -

²⁹¹¹ nidā: HM ħiṭāb

²⁹¹² didi ki: HM eyitdi

²⁹¹³ ile: Dİ -

²⁹¹⁴ cihet iledür: Dİ cihetdür, HH cihetdendür

²⁹¹⁵ budur: Dİ bu

²⁹¹⁶ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma: HH, HM Yūsufa

²⁹¹⁷ itdi: HHM itdüğünüzü

²⁹¹⁸ bi’l-cümle bürāderlerine: HH birer birer bürāderlerini

²⁹¹⁹ itdüğünüzü dimeñüz: Dİ, HH itdüğünüzü dimeñ, HM itdüğünüzü dimeyesiz

²⁹²⁰ olur: HH, HM, HHM oldur

²⁹²¹ rāzi olmaya: HH olmaya žāri ide

²⁹²² sebebiyle: HM sebebi ile

²⁹²³ eger: HH egerçi

²⁹²⁴ haneleri: HH hāne

²⁹²⁵ dergāh-ı Hağka: HM Hağ Te‘ālāya

²⁹²⁶ rāzi: Dİ rāz

bunu baña bir ğayr²⁹²⁷ kimesne itse saña feryād ve fiġān iderdüm (17) hālā ḥazretüñ idüpdürmen²⁹²⁸.”
 “Ey²⁹²⁹ peder! Kime feryād ideyem²⁹³⁰?” “Ey nāle! Sākin ol (18) ve iñleme²⁹³¹, feryād yiri degildir.”

*Laṭīfe*²⁹³² ‘Aceb kārdır aḥvāl-ı każā birin (19) āteşe ilka ider ve āteşe “yağma dir”. Āteşde olan yanmayınca nice olur²⁹³³? [49b/1] ve birin deryāya bırağur “ğark olma” dir, deryāda olan ġarkdan ğayrı²⁹³⁴ (2) nice olur?” Birin ‘uġkāb-ı belāya uğradur “iñleme ve feryād itme” dir, (3) tır-i belāya hedef olan iñlemeden ğayrı nice olur²⁹³⁵?” Bir tayruñ kanadın²⁹³⁶ (4) kesüp çāha bırağur ve²⁹³⁷ “uç” dir. Bir kuşun ki²⁹³⁸ kanadı kırılmış ola²⁹³⁹ (5) ve ka‘r-ı çāhda ola, uçmağa nice kadir olur? Bende bādiyede ola, (6) [hh36b] ne yol zāhir ve ne yolġösterici var. Bende hükmi-każāda ḥayrān (7) ve beyābān, każā-yı kaderde sergerdāndır. Tiġ-i belā ile rāh-ı każāda (8) kurbāndır. Eger iñler ise “şikāyet idersin” dirler. Eger ḥāmūş olursa (9) “şecā‘at gösterürsin” dirler. Eger keşf iderse “ta‘cıl idersin” dirler. (10) Eger ihtifā iderseñ “tecellüd idersin” dirler. Eger söylemek murād iderseñ (11) “tekāvin idersin” dirler ve eger ḥāmūş olursañ “baña istiġnā idüp²⁹⁴⁰ bī-niyāzlık idersin” (12) dirler. Her cānibden belā ve ‘inā [hm51a] irişür²⁹⁴¹, ne (13) söylemege cevāz ve ne [hhm28b] tır-i belāya şabr taḥammül ve tākat var.

Laṭīfe (14) Dört nesne dört nesne ile meşhūr olmuşdur: Yūnus ‘aleyhi’s-selām balık ile, Yūsuf (15) ‘aleyhi’s-selām çāh ile, āhū misk ile, mü‘min imān ile. Eger Yūnus (16) ‘aleyhi’s-selām olmasa, balığı kim zikir iderdi²⁹⁴²? Nice sāl ve māh geçerdi, (17) balığı kimse añmazdı. Eger Yūsuf ‘aleyhi’s-selām olmayaydı, qarāñu çāhı (18) kimse yād itmezdi²⁹⁴³. Eger misk olmayaydı²⁹⁴⁴, uzak yollardan āhū şaydına ve (19) nāfe sevdāsına kimesne sa‘y itmezdi. Eger mü‘min olmayaydı, Ḥaġ Te‘ālā [50a/1] Ḥazretine²⁹⁴⁵ kimesne yol bulmazdı²⁹⁴⁶.

Māhī Yūnus ‘aleyhi’s-selām²⁹⁴⁷ ile meşhūr oldu. (2) Cebrā’il²⁹⁴⁸ ‘aleyhi’s-selām gelüp Yūnus ‘aleyhi’s-selāmıñ yüzine nazār (3) itdi, balıġuñ büyüklüğine ve cismine baġmadı.

²⁹²⁷ bir ğayr: Dİ ğayrı

²⁹²⁸ men: Dİ, HM, HHM -

²⁹²⁹ ey: Dİ -

²⁹³⁰ ideyem: HH ideyin

²⁹³¹ ol ve iñleme: HH ol ki

²⁹³² laṭīfe: HH mev‘ize

²⁹³³ yanmayınca nice olur: HM yanmamağ olur mı

²⁹³⁴ ğayr: HHM ğayr

²⁹³⁵ ğayrı nice olur: HM ğayrı kārı nedür, HHM ğayrı nice ider

²⁹³⁶ kanadın: HH birin kanadın, HM bir tayruñ kanadın

²⁹³⁷ bırağur ve: HHM bırağur

²⁹³⁸ bir kuşun ki: Dİ, HHM bir kimesnenüñ

²⁹³⁹ kırılmış ola: HM kırılmış olan

²⁹⁴⁰ idüp: Dİ idersin derler

²⁹⁴¹ irişür: HM irişüp

²⁹⁴² iderdi: HH ider idi

²⁹⁴³ itmezdi: HH itmez idi

²⁹⁴⁴ olmayaydı: Dİ olmasaydı, HH olmasa idi

²⁹⁴⁵ ḥazretine: Dİ ḥazretlerine

²⁹⁴⁶ bulmazdı: HH bulmaz idi

²⁹⁴⁷ ‘aleyhi’s-selām: Dİ, HH -

Cāh Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (4) ile meşhūr oldu. Cebrā’il²⁹⁴⁹ ‘aleyhi’s-selām gelüp²⁹⁵⁰ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ (5) yüzine²⁹⁵¹ nazār itdi, zūlmet-i cāha iltifāt²⁹⁵² itmedi.

Bāzergān misk (6) rāyīhasına nazār itdi, yolñ uzunluğına nazār itmedi. ‘Ārif ma‘rifet ile meşhūr(7)dur. Kıyāmet günü Hāq Te‘ālā²⁹⁵³ anñ ma‘rifetine nazār ider, günāhınuñ (8) keşretine degil.

Hāq²⁹⁵⁴ şöyle zann iderler ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selām cāhda (9) ola, bu hañadur. Zīrā zāhiren²⁹⁵⁵ cāhdadur, ammā²⁹⁵⁶ hañıkatda luñfu’llāh (10) belki Hāq²⁹⁵⁷ celle ve ‘alā kurbındadır. Egerçi pederi kurbından cüdā oldu, (11) ‘ālemleri hūlķ iden perverdigāruñ luñf-ı kurbında idüđi²⁹⁵⁸ zāhir (12) oldu. **[hh37a]** Mādām ki pederi kurbında idi, her gün öñine²⁹⁵⁹ bir kāse sūd (13) getürür idi. Çünküm cāha²⁹⁶⁰ dāhil oldu, **[hm51b]** Cebrā’il²⁹⁶¹ ‘aleyhi’s-selām

(14) cennetden bir kāse sūd ve bir kāse ‘asel getürüp öñine (15) ķordı²⁹⁶² ve eydür idi²⁹⁶³ ki: “Hāq Te‘ālā saña selām ider ve buyurur ki: (16) “Ben ‘ālemleri hūlķ idüp besleyici²⁹⁶⁴ pādişāhum ve seni esirgemekde (17) ve ta‘zīmde vālidüñden ve pederüñden²⁹⁶⁵ ziyādeyem.”

Rivāyet olunur ki²⁹⁶⁶ Hāzret-i (18) Yūnus ‘aleyhi’s-selāma su‘āl itdiler ki: “Vaķitlerden²⁹⁶⁷ saña ne vaķit (19) hoş idi?” Buyurdi ki: “Ol kırķ gün ki balıķ ķarnında idüm.” **[50b/1]** “Niçün?” didiler. Eyitdi: “Her gün²⁹⁶⁸ baña hāllāķ-ı ‘ālem bī-vāsītā nice kerre²⁹⁶⁹ hıñāb (2) iderdi ki²⁹⁷⁰ “Seni hıñz iden benüm balıķ degildür ve seni ben terk itmedüm.”

Yūsuf ‘aleyhi’s-(3)selāma didiler ki: “Eyyāmda saña ğayet hoş ne zamān idi²⁹⁷¹?” Eyitdi ki: (4) “Ol üç gün ve üç gece zūlmet-i cāhda idüm, dar yirde. Eyitdiler²⁹⁷²: (5) “Niçün?” Buyurdi ki: “Her gün

²⁹⁴⁸ Cebrā’il: HH Cibril

²⁹⁴⁹ Cebrā’il: HH Cibril

²⁹⁵⁰ Yūnus ‘aleyhi’s-selāmuñ yüzine nazār itdi balıģñ büyüklüđine ve cismine baķdı cāh Yūsuf ‘aleyhi’s-selām ile meşhūr oldu Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām gelüp: HHM -

²⁹⁵¹ yüzine: HH cemāl-ı manzarına

²⁹⁵² iltifāt: HM, HHM nazār

²⁹⁵³ Hāq Te‘ālā: HM, HHM -

²⁹⁵⁴ hāq: HH, HHM -

²⁹⁵⁵ zāhiren: HM zāhir

²⁹⁵⁶ ammā: Dİ, HM, HHM -

²⁹⁵⁷ Hāq: Dİ -

²⁹⁵⁸ kurbında idüği: HM kurbı

²⁹⁵⁹ öñine: HHM ol güne

²⁹⁶⁰ cāha: HHM cāh

²⁹⁶¹ Cebrā’il: HH Hāzret-i Cibril

²⁹⁶² ķordı: HH, HM ķor idi

²⁹⁶³ idi: Dİ -

²⁹⁶⁴ ‘ālemleri hūlķ idüp besleyici: HH ‘ālemlerñ hāliķi ve besleyicisi

²⁹⁶⁵ vālidüñden ve pederüñden: HH vālideynüñden ve pederüñden, HM vālide vālidüñden

²⁹⁶⁶ olunur ki: Dİ ider ki, HH rivayetdür ki

²⁹⁶⁷ vaķitlerden: Dİ, HM vaķitlerde, HH -

²⁹⁶⁸ her gün: HHM -

²⁹⁶⁹ kere: Dİ -

²⁹⁷⁰ iderdi ki: HH idüp, HHM ider idi ki

²⁹⁷¹ degildür ve seni ben terk itmedüm Yūsuf ‘aleyhi’s-selām didiler ki eyyāmda saña ğayet hoş ne zaman idi:

HHM -

Hâzret-i Cebra'îl 'aleyhi's-selâm cennetden bir (6) kadeh süd getirüp²⁹⁷³ eydür idi: 'Hâk Te'âlâ²⁹⁷⁴ saña selâm ider ki ekel eyleyesin. (7) Ben 'âlemi hulk eyleyen²⁹⁷⁵ pâdişâhum. Saña terahhum itmede babañdan²⁹⁷⁶ eksik degilüm.'”

(8) Hâlîl²⁹⁷⁷ 'aleyhi's-selâma didiler ki²⁹⁷⁸: ““Ömründe gayet²⁹⁷⁹ hoş ne vaqit idi?” Buyurdi ki: (9) “Ol vaqit ki²⁹⁸⁰ Nemrüd 'aleyhi mâyesteħak beni mancınık keffesine kodi.” (10) Su'âl itdiler ki “Niçün?” Buyurdi ki: “Ol vaqit Hâk Te'âlâ hicâbı ref (11) itdi²⁹⁸¹ [hbm29a] ve buyurdi ki²⁹⁸²: “Her ne dilerseñ dile²⁹⁸³.”

Hikâye İsmâ'il 'aleyhi's-selâma (12) su'âl itdiler ki: ““Ömründe saña ne vaqit hoş geldi?” Buyurdi ki: “Ol (13) vaqit ki²⁹⁸⁴ pederüm elüm ve ayağum bağladı ve bıçağı boğazuma sürdi, andan (14) hoş vaqit²⁹⁸⁵ [hm52a] olmadı²⁹⁸⁶.” Didiler ki: “Niçün²⁹⁸⁷?” Eytidi: Ol vaqit Hâk Te'âlâ hicâbı (15) ref idüp buyurdi ki²⁹⁸⁸: “Her ne dilerseñ dile²⁹⁸⁹ ki bizüm (16) gayretümüz ve emrimüz²⁹⁹⁰ ile tığ-i taqdire boyun virdün.”

Âdem 'aleyhi's-selâma²⁹⁹¹ (17) su'âl itdiler ki: ““Ömründe saña ne vaqit hoş oldı²⁹⁹²?” “Ol iki yüz yigirmi²⁹⁹³ (18) yıl ki bir taş²⁹⁹⁴ üzere²⁹⁹⁵ [hh37b] çıplak oturur idüm²⁹⁹⁶ ve ağlar idüm²⁹⁹⁷, cennet (19) firâkıyla²⁹⁹⁸ teveccüh iderdüm.” “Niçün?” didiler. Eytidi: “Zirâ Cebra'îl²⁹⁹⁹ 'aleyhi's-selâm [51a/1]

²⁹⁷² tar yirde eyitdiler: HHM tar yir idün, HM tar yirde niçün buyurdi ki

²⁹⁷³ getirüp: HHM getirürdi ve

²⁹⁷⁴ Hâk Te'âlâ: HH Te'âlâ Hâzretleri

²⁹⁷⁵ eyleyen: HH iden

²⁹⁷⁶ babañdan: HH pederden

²⁹⁷⁷ Hâlîl: HM, HHM İbrâhim

²⁹⁷⁸ didiler ki: HH buyurdi ki

²⁹⁷⁹ gayet: Dİ -

²⁹⁸⁰ ol vaqt ki: HHM -

²⁹⁸¹ itdi: HH eyledi

²⁹⁸² ki: Dİ -

²⁹⁸³ dile: HH eyle

²⁹⁸⁴ vaqt ki: HH ol vaqt hoş geldi ki

²⁹⁸⁵ hoş vaqit: HM, HHM vaqt-ı hoş

²⁹⁸⁶ olmadı: HM olmazdı

²⁹⁸⁷ niçün: HH -

²⁹⁸⁸ buyurdi ki: HH buyurdılar ki

²⁹⁸⁹ dile: HH eyle

²⁹⁹⁰ emrimüz: HHM -

²⁹⁹¹ 'aleyhi's-selâma: Dİ, HHM 'aleyhi's-selâmdan

²⁹⁹² oldı: Dİ, HM geldi

²⁹⁹³ yigirmi: HHM -

²⁹⁹⁴ bir taş: HM taşuñ

²⁹⁹⁵ üzere: HHM üzerinde

²⁹⁹⁶ oturur idüm: HH -

²⁹⁹⁷ ağlar idüm: Dİ ağlardım

²⁹⁹⁸ firâkıyla: HM, HHM firâkıyla

²⁹⁹⁹ Cebra'îl: HH Cibril

gelüp eydüirdi ki³⁰⁰⁰: ‘Hak Te‘ālā saña selām ider ve buyurur ki yā Ādem ağlama. (2) Her vechle³⁰⁰¹ ki ben senüñ şuçuñı ve tevbeñi ve giryeni³⁰⁰² dost tutaram.’”

Hazret-i (3) Eyyüb ‘aleyhi’s-selāma su’āl itdiler ki “Saña ‘ömründe kanķı³⁰⁰³ vaķit hoş (4) geldi?” Eytirdi ki: “Ol vaķit Hak Te‘ālā beni on iki yıl³⁰⁰⁴ ol belāya mübtelā³⁰⁰⁵ itdi.” (5) “Niçün?” didiler³⁰⁰⁶. Eytirdi ki: “Zirā her gün baña Cebra’ıl³⁰⁰⁷ ‘aleyhi’s-selām (6) gelüp dirdi³⁰⁰⁸: ‘Hak Te‘ālā saña selām ider ve eydür ki dün gece (7) nice idüñ ve hāluñ nicedür³⁰⁰⁹?’”

Hikāye Diyār-ı Ħorāsān’da Kabaķıl (8) nām karyede bir dīvāne var idi. Yedi dāne³⁰¹⁰ küçirek³⁰¹¹ kızları var idi, (9) daķı tıfıl idiler. Bir gün hānesine vardı. Gördi ki āteş (10) öñ saķfını yakmış ve kızlarının³⁰¹² üzerine³⁰¹³ düşüp kiminüñ başı (11) yaralanmış³⁰¹⁴ ve daķı kiminüñ beli şikest olmuş ve bi’l-cümle yedi kıızı³⁰¹⁵ (12) birer muşibet³⁰¹⁶ ile helāk olmuşlar. Ol dīvāne yüzün āsumāna (13) tutup³⁰¹⁷ eyitirdi: “Ey rabbum! Senüñ bu cevruñ ancak za’ifāya mıdır? (14) celāl u³⁰¹⁸ ‘izzetüñ Ħaķķı-çun Rüm’a gidüp belüme³⁰¹⁹ zünnār kuşanayam. (15) Çünkim “baña böyle itdüñ” didi³⁰²⁰, [hm52b] kaķkup Rüm yolın tutup³⁰²¹ gitdi. (16) Bir müddet meyhānede mücāvır oldı³⁰²². İttifāk ol ešnāda leşkerü’l- (17)İslām gāzāya Rūma geldiler. Ol dīvāne küffār-ı ‘asker ile³⁰²³ (18) cenge çıķdı, müslümānlar ile kıttāl eyleye. Leşker-i İslāmdan bir (19) oķ gelüp ol dīvāneniñ boynına doķındı³⁰²⁴ ve kanı döküldi. [51b/1] Dīvāne³⁰²⁵ elinde³⁰²⁶ kanını tutup³⁰²⁷ bir avuç kanı³⁰²⁸ yüzine ve gözine sürdi ve yüzün (2)

³⁰⁰⁰ eydüirdi ki: HH, HHM eydür idi ki

³⁰⁰¹ vechle: Dİ, HH vechile

³⁰⁰² her vechle ki ben senüñ şuçuñı ve tövbeñi ve giryeni: HH her vechden senüñ nevheñi ve giryeni

³⁰⁰³ kanķı: HM ne

³⁰⁰⁴ on iki yıl: Dİ -

³⁰⁰⁵ mübtelā: HM giriftār, HHM -

³⁰⁰⁶ niçin didiler: Dİ ne için diyü su’āl itdiler

³⁰⁰⁷ Cebra’ıl: HH Cibril

³⁰⁰⁸ dirdi: Dİ, HM, HHM -

³⁰⁰⁹ nicedür: Dİ nice idi

³⁰¹⁰ dāne Dİ -

³⁰¹¹ küçirek: HH kiçirek, HHM küçük

³⁰¹² kızlarının: Dİ, HH kızları

³⁰¹³ üzerine: HM üstüne

³⁰¹⁴ yaralanmış: Dİ pārelenmiş

³⁰¹⁵ yedi kıızı: HM ol yedi kızların her biri

³⁰¹⁶ muşibet: HM nesne ile

³⁰¹⁷ tutup: Dİ idüp, HH dutup

³⁰¹⁸ celāl u: Dİ celālı

³⁰¹⁹ belüme: HH -

³⁰²⁰ didi: Dİ, HH, HHM -

³⁰²¹ tutup: HH, HM, HHM tutdı

³⁰²² oldı: Dİ olup kaldı

³⁰²³ ile: Dİ ilen

³⁰²⁴ doķındı: HH, HM toķındı

³⁰²⁵ dīvāne: Dİ, HM, HHM -

³⁰²⁶ elinde: HM elin, HHM elinden

³⁰²⁷ tutup: HH dutup, HM, HHM -

³⁰²⁸ bir avuç kanı: HM, HHM -

āsumāna idüp eyitdi: “Yārabb bir daḥı umaram ki bir uğurdan (3) āḥirete gidem. *Eşhedü enlā ilāhe illallāh ve eşhedü enne Muḥammeden resūlu’llāh* (4) diyüp atından düşüp cān virdi. Leşkerü’l-İslām anı ma’rikeden³⁰²⁹ (5) qaldırıp³⁰³⁰ defn eylediler. İslāmuñ serdārı anı vāqı’ada görüp³⁰³¹ (6) su’āl itdi ki³⁰³² “Ḥaḳ Te’ālā saña ne itdi?” ol dīvāne didi ki³⁰³³: “Ol sa’āt (7) beni yüzüm³⁰³⁴ kana ve toza³⁰³⁵ bulaşmış görüp³⁰³⁶ ḥāka qodılar. Ḥaḳ Te’ālā [hh38a] ḥicābı (8) ref’ idüp buyurdi ki: “Ey benüm dīvāne kulum! Ḥāluñ nedür ve ruzigā(9)rı³⁰³⁷ nice geçürdün?” Bu iṭlāf ve³⁰³⁸ muḥabbet evliyā ve enbiyāya ‘aceb degildür. (10) [hbm29b] Ḥaḳ Te’ālānuñ ‘izz ve sa’ādetine mazḥar olmışlardur.

Kezālik bir mü’mīn (11) ‘abdına sa’ādet müsā’ade idüp tūl-ı ‘ömrin İmānda³⁰³⁹ geçüre, elṭāf-ı (12) bī-nihāyete vāşıl³⁰⁴⁰ olsa ‘aceb olmaz; ammā bir³⁰⁴¹ bende ki ‘āşī ola āḥir (13) nefesinde³⁰⁴² cān boğazına³⁰⁴³ gelmiş iken ve bir nefes qalmış iken ve qarınlarından³⁰⁴⁴ (14) her biri firāqına muntazır iken ve nevḥe ve feryād iderken ve melekü’l-mevt (15) cānına muntazır³⁰⁴⁵ iken ve iblīs İmānına ḥalel³⁰⁴⁶ düşürürken³⁰⁴⁷ ve bende Ḥaḳ (16) Te’ālānuñ fermānına muntazır iken³⁰⁴⁸ ve vāriş olanlar mirāş fikrinde iken ve ‘azāb (17) ve raḥmet melekleri şağın [hm53a] ve şolın alup miskīn ‘ādem oğlı³⁰⁴⁹ sekerāt-ı(18)mevtde derd-i ḥasretde mübtelā iken, Ḥaḳ Sübhāne ve Te’ālā ḥicābı ref’ idüp (19) anuñ sırrına tecellī³⁰⁵⁰ ide ve buyura ki³⁰⁵¹: “‘Abdī ne ḥāldasın? Ey bī-çāre! Baña di ki [52a/1] nicesin?” Melā’ike ḥük-m-i³⁰⁵² ‘ibret ile eydürler ki: “Ḳul günāhkārlik itdi (2) ve yüzi şuyın yire dökdi ve a’mālına eyü ve kem taḥliṭ itdi. Dostına (3) yarāmazlık idüp düşmenine tābī’ oldı. Bu sālātta ḥālet ğarğaradır. (4) Luṭf idüp ḥālın su’āl idersin³⁰⁵³.” Ḥāzret-i zül-celāl (5) ve’l-ikrāmdan ḥiṭāb gelür ki: “Ey³⁰⁵⁴ benüm

³⁰²⁹ ma’rikeden: HM, HHM ma’rikden

³⁰³⁰ qaldırıp: HM alup

³⁰³¹ görüp: Dİ gördi ve

³⁰³² ki: Dİ -

³⁰³³ didi ki: Dİ eyitdi

³⁰³⁴ yüzüm: Dİ, HH yüzümi

³⁰³⁵ toza: HH toprağa, HM, HHM -

³⁰³⁶ görüp: HH, HM, HHM -

³⁰³⁷ ruzgārı: HH ruzgāruñ

³⁰³⁸ iṭlāf ve: HM iṭlāfı, HHM iṭlāfı ilāhiyye

³⁰³⁹ imānda: HH imān ve islāmnda, HM imānla, HHM imāniyla

³⁰⁴⁰ vāşıl: Dİ mazḥar

³⁰⁴¹ bir: HHM bu

³⁰⁴² nefesinde: Dİ nefesde

³⁰⁴³ boğazına: Dİ boğaza

³⁰⁴⁴ qarınlarından: Dİ aqrabādan, HM qarınelerinden

³⁰⁴⁵ cānına muntazır: HH cānına, HM, HHM cānında

³⁰⁴⁶ ḥalel: Dİ ḥalele

³⁰⁴⁷ düşürürken: Dİ, HM dürüşirken

³⁰⁴⁸ iken: Dİ -

³⁰⁴⁹ oğlı: HH oğlamı

³⁰⁵⁰ tecellī: HHM ḥük-m-i tecellī

³⁰⁵¹ buyura ki: Dİ, HM eyde, HHM -

³⁰⁵² ḥük-m: HHM -

³⁰⁵³ idersin: HM, HHM idesin

³⁰⁵⁴ ey: Dİ yā

melâ'ikem! İ'râz ve mîşâkdan³⁰⁵⁵ dönün³⁰⁵⁶. (6) Bu bende egerçi 'aşîdür, deryâ-yı ma'siyyete talmışdur³⁰⁵⁷; lâkin³⁰⁵⁸ cemî 'ömrinde (7) baña niçün³⁰⁵⁹ ilâhsın³⁰⁶⁰ diyü ikrâr ider³⁰⁶¹ size 'aceb gelmeye. Eger bu deñlü ta'accüb³⁰⁶² ve (8) ıztırâbda ve miñnet ve³⁰⁶³ inkılabda kulımıñ³⁰⁶⁴ hâlımı³⁰⁶⁵ su'âl itsem 'aceb midür?"

(9) *El-meclisü'l-hâmis*³⁰⁶⁶ 'aşer min *Kışsa-ı Yūsuf* 'aleyhi's-selâm. Fî kavlehu Te'âlâ: "Felemmâ zehebü bihi (10) ve ecme'ü." *Çale*'l-imâm rażıyallâhu anhu: "ille'l-abâru'l mezkûratu fi'l-kur'ânî (11) selâsetün bi'ru'l-muğtâbîn ve bi'ruz-zâlimin ve bi'ru'l-mürselîn." İmâm rażıyallâhu (12) 'anh eydür: "Hağ Te'âlâ *Çur*'ân-ı 'azîmde üç 'ibretlü kıyu³⁰⁶⁷ zikir itdi: Biri (13) ğıybet idenlerüñ kıyusıdır ki ol Bâbiledür ve mâ ünzile 'ale'l-melekeyni (14) bibâbile hârûte ve mârûte ve biri zâlimler kıyusıdır ki [hh38b] ol (15) hıızır-ı mevtededür ve bi'rin mu'attalatin ve kaşrin meşeyyed. Üçüncisi mürseler kıyusıdır ki³⁰⁶⁸ ol (16) Medîne-i Münevverdedür³⁰⁶⁹ fi ğayâbeti'l-cübbi; ammâ Bâbilde olan kıyu³⁰⁷⁰ (17) yidi yüz zirâ'dır³⁰⁷¹. Hârût ve Mârût Âdemi ğıybet itdiler, [hm53b] anlara (18) zindân oldı. ve Hıızır-ı mevte olan kıyu yidi yüz zirâ'dur. Hağ (19) Te'âlâ anlaruñ³⁰⁷² bağlarını ve bostânlarını şuvardı³⁰⁷³ ve zâlimlere anı zindân [52b/1] itdi ve eçrafında olan kıyularuñ şuyını ve kıumını yire³⁰⁷⁴ yutdurdı. (2) Ol kıyu hârâb ve mu'ağtal kaldı³⁰⁷⁵; ammâ Medîne³⁰⁷⁶ kıyusu bir kıyudur ki (3) Veheb bin Münebbih rażıya'llâhu 'anh rivâyetinde dört yüz zirâ'dır. (4) Bir rivâyetde yidi yüz zirâ'dır. Yūsuf 'aleyhi's-selâm pederinüñ sözün (5) tutmadı³⁰⁷⁷, ol çahuñ ka'rına maħbûs oldı. Didiler: "Ol zamânda her³⁰⁷⁸ kim (6) ğünâh itse hâlî anuñ tağayyür olurdu." Hâzret-i Âdem 'aleyhi's-selâm büstânî (7) [hhm30a] iken bir zille sebebiyle zindânî oldı. Ken'an bin Nüh 'aleyhi's-selâm aşinâ (8) iken bir zille

³⁰⁵⁵ mîşâkdan: HH, HM, HHM müşâbağdan

³⁰⁵⁶ dönün: HH, HM, HHM rücü' idün

³⁰⁵⁷ talmışdur: HHM talmışlardur

³⁰⁵⁸ lâkin: HH, HM, HHM -

³⁰⁵⁹ niçün: Dİ biçün

³⁰⁶⁰ ilâhsın: HH ilâhdur

³⁰⁶¹ ider: HH idersiz

³⁰⁶² ta'accüb: Dİ ta'ab

³⁰⁶³ miñnet ve: Dİ, HH, HM miñneti

³⁰⁶⁴ kulımıñ: HM, HHM kuluñ

³⁰⁶⁵ hâlîmı: Dİ hâlîm

³⁰⁶⁶ hâmis: Dİ, HHM sâbi, HH râbi

³⁰⁶⁷ kıyu: HH kıyu

³⁰⁶⁸ ki: HH, HM, HHM -

³⁰⁶⁹ Medîne-i Münevverdedür: Dİ, HH, HHM Medînededür

³⁰⁷⁰ kıyu: HH -

³⁰⁷¹ yedi yüz zirâ'dır: HH bin yedi yüz zirâ'

³⁰⁷² anlaruñ: Dİ -

³⁰⁷³ şuvardı: HHM şuvarurdu

³⁰⁷⁴ yire: HHM bir'e

³⁰⁷⁵ kaldı: Dİ, HH oldı

³⁰⁷⁶ Medîne: Dİ Medîn

³⁰⁷⁷ tutmadı: Dİ, HHM dutmadı

³⁰⁷⁸ her: HH, HM, HHM -

sebebiyle bî-gâne³⁰⁷⁹ oldu. Hārūt ve Mārūt āsumānī iken (9) bir zille sebebiyle zemīnī oldu. Yūnus ‘aleyhi’s-selām şahrāyī iken bir zille sebebiyle (10) zilletī ve deryāyī³⁰⁸⁰ oldu. Yūsus ‘aleyhi’s-selām oyunda iken³⁰⁸¹ bir zille sebebiyle (11) çāha düşüp³⁰⁸² çāhī³⁰⁸³ ve zindānī oldu.

Mev’ize Ey şol kimesne nice büyük (12) günāh ider³⁰⁸⁴, ma’āşīyle nice enbār³⁰⁸⁵ māl-ā-māldır³⁰⁸⁶, ğaflet ile korıkmaz mısın (13) ki āhīr nefesde³⁰⁸⁷ bir cānibden cān gide ve bir cānibden imān gide^{3088?}

(14) *Kıssa* Pes³⁰⁸⁹ Yūsus ‘aleyhi’s-selāmı çāh kenārına getürdiler ki³⁰⁹⁰ dört (15) yüz kulaç idi ve taşdan yonma idi ve bir gündür boyı şudan (16) yuġaru bir taş var³⁰⁹¹ idi ve ol kıyuda ħaşerāt u mār u mūr³⁰⁹² ve ‘aġreb ve (17) çiyān³⁰⁹³ anda cem‘ olmuşlar idi ve vaţan dutmuşlar idi³⁰⁹⁴.

Çün (18) bürāderān-ı Yūsus ‘aleyhi’s-selāmı kıyunuñ³⁰⁹⁵ kenārına [hm54a] götürdiler, (19) Yūsus ‘aleyhi’s-selām her birinüñ birer birer dāmānlarına yapışup³⁰⁹⁶ [53a/1] yalvardı. Mübārek başına degnek ile urdılar ve eteklerini³⁰⁹⁷ elinden (2) aldılar. Āhīr Yehūdānuñ³⁰⁹⁸ etegine yapışdı ve didi ki: (3) “Sen benüm büyük bürāderimsin, şefā‘at [hh39a] eyle. Yehūdā³⁰⁹⁹ eyitdi: “Şefā‘at fā‘ide (4) itmez.” Eyitdi: “Tevbe itdüm.” Eyitdi³¹⁰⁰: “Bu maġall tevbe maġallı degildür.” “İmdi ‘özür (5) eyleyeyim³¹⁰¹. “Eger bilmezlik ve küçüklük ile bir cürim itdüm ise ‘afv itsünler.” (6) Eyitdi: “‘özür qabül itmezler.” “İmdi diki bunlara bu ħırqayı bende qo(7)sunlar. Eger ħayātta olam³¹⁰² setr-i ‘avret idem³¹⁰³, eger ölürsem kefen itsünler.” (8) Eyitdi: “Bu ħırqayı³¹⁰⁴ virmezler.” Eyitdi: “Ey bürāder elüñ benüm

³⁰⁷⁹ bîgâne: HHM zindānī

³⁰⁸⁰ deryāyī: HM -

³⁰⁸¹ oyunda iken: HM eyvāni iken

³⁰⁸² düşüp: HH girüp

³⁰⁸³ çāhī: Dİ, HM, HHM -

³⁰⁸⁴ ider: Dİ eydür

³⁰⁸⁵ nice enbār: HM enbārı, HHM -

³⁰⁸⁶ māl-ā-māldır: HH, HM, HHM māl-ā-māl itdün

³⁰⁸⁷ āhīr nefesde: HHM -

³⁰⁸⁸ gide: HHM gider

³⁰⁸⁹ pes: HM çün

³⁰⁹⁰ ki: HHM -

³⁰⁹¹ bir taş var idi: Dİ, HH -

³⁰⁹² ħaşerāt u mār u mūr: Dİ ħaşerāt u mār-ı mürdān

³⁰⁹³ çiyān: Dİ, HH, HHM çiyāndan

³⁰⁹⁴ ve vaţan dutmuşlar idi: HH, HM, HHM -

³⁰⁹⁵ bürāderān Yūsus ‘aleyhi’s-selāmı kıyunuñ: HHM -

³⁰⁹⁶ yapışup: HM düşüp

³⁰⁹⁷ eteklerini: HHM eteklerin

³⁰⁹⁸ Yehūdānuñ: HH Yehūdā ‘aleyhi’s-selāmuñ

³⁰⁹⁹ Yehūdā: Dİ ol, HH -

³¹⁰⁰ eyitdi: HH, HHM -

³¹⁰¹ eyleyeyim: Dİ, HHM eyle, HH dile

³¹⁰² olam: HH olursam

³¹⁰³ idem: HM ideyim

³¹⁰⁴ bu ħırqayı: HH rıza

miyānıma vaz‘ (9) eyle.” Eydidi: “İş elden gitdi. Tenüñ³¹⁰⁵ çāha ve elüñ³¹⁰⁶ bende teslīm eyle, (10) elden ne gelür?”

İşāret Kıyāmet günü ‘āşī kul zebāniler ‘aleyhimü’s-selām³¹⁰⁷ (11) ellerinde³¹⁰⁸ böyle maḫhūr olur, elin ve ayağın yire başdurmazlar³¹⁰⁹, ḥorlık (12) ile sürürlerken³¹¹⁰ bende “baña raḥm eyleñ” dir. Anlar eydürler ki: “Nice idelüm, (13) erḥamurrāhimin saña raḥm itmedi.” Eydür ki³¹¹¹: “Ben tevbe itdüm.” Anlar eydür: (14) “Tevbe yiri degildür.” Ol eydür: “Ḳoñ imdi³¹¹²,” “özür ideyem. Anlar eydür³¹¹³: “Özür (15) vaḳtı degildür. Eydür ki: “Eḥibbāya vedā‘ ideyem.” Melā‘ike eydür: “Vedā‘ zamāni (16) degildür.” Bende belāya mübtelā³¹¹⁴ olmuş, cehennem tamām kızdırılmış, Ḥaḳ Te‘ālā (17) cehenneme iletmege bize fermān itmişdür³¹¹⁵.”

Kıssa Pes anuñ mübārek elin (18) bağladılar ve beline bir ip bağlayup³¹¹⁶ kuyuya şarkıtdılar ve bıçaḳla³¹¹⁷ ipi (19) kesdiler. Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām mübārek başını ḳaldurup **[53b/1]** eyitdi: “Ey pādīşāhlar pādīşāhi! **[hm 54b]** Bürāderlerimi benden incindürdiñ ve ḳalb(2)larından³¹¹⁸ şefḳatların giderdiñ. Cümleden ümīzüm kesildi³¹¹⁹, senüñ luḫfuña (3) ḳaldum³¹²⁰. Ey mazlūmlaruñ dost-giri ve bī-çārelerüñ³¹²¹ feryādına yetişici³¹²² perver(4)digārum³¹²³! Baña³¹²⁴ meded eyle.” Böyle³¹²⁵ diyecek melā‘ike-i melā-yı a‘lā-yı melekūt ağlaşdılar (5) ve mābeynlerine velvele düşdi. Didiler ki³¹²⁶: “Yā³¹²⁷ rābbenā! Sen binā³¹²⁸ vü dānāsın. **[hbm30b]** Görürsiñ ki (6) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ³¹²⁹ bürāzerleri³¹³⁰ senüñ dostuña ne itdiler. Sen (7) feryādına tiz yetiş³¹³¹!” Ol sā‘atda³¹³² Cebrā’il³¹³³ ‘aleyhi’s-selāma

³¹⁰⁵ tenüñ: HH tenüñi

³¹⁰⁶ elüñ: HH elüñi

³¹⁰⁷ ‘aleyhimü’s-selām: HM, HHM -

³¹⁰⁸ ellerinde: HM elinde

³¹⁰⁹ başdurmazlar: HM başdurmayup

³¹¹⁰ sürürlerken: Dİ, HHM sürüklerler, HM süreler

³¹¹¹ eydür ki: HH dir ki

³¹¹² imdi: HH, HM, HHM -

³¹¹³ eydür: HH dir ki

³¹¹⁴ mübtelā: Dİ giriftār

³¹¹⁵ itmişdür: HM olmuşdur

³¹¹⁶ bağlayup: Dİ bağladılar ve

³¹¹⁷ bıçaḳla: Dİ, HHM bıçaḳ ile, HM bıçaḳla

³¹¹⁸ ḳalblarından: Dİ ḳalblarında

³¹¹⁹ ümīzüm kesildi: HH ümīzümü kesdüñ

³¹²⁰ ḳaldum: Dİ, HH, HHM ḳaldı

³¹²¹ bīçārelerüñ: HH, HM, HHM bīçārenüñ

³¹²² yetişici: Dİ yetiş

³¹²³ perverdigārum: HH perverdigār

³¹²⁴ baña: Dİ, HM, HHM -

³¹²⁵ böyle: HH, HM, HHM -

³¹²⁶ didiler ki: HH, HM, Dİ -

³¹²⁷ yā: Dİ -

³¹²⁸ binā: HM -

³¹²⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ: HM Yūsufuñ

³¹³⁰ bürāzerleri: HH, HM, HHM bürāderleri

³¹³¹ feryādına tiz yetiş: Dİ feryād-res, HM feryādına meded eyle

³¹³² ol sa‘atda: Dİ ol sa‘at

hiṭāb-ı ‘izzet geldi ki: (8) “Ey Cebrā’il! İn ve tîz³¹³⁴ yetiş. Benüm³¹³⁵ kıluma meded eyle.” Hâzret-i Cebrā’il-i emîn³¹³⁶ (9) ‘aleyhi’s-selām [hh39b] Hâzret-i rabbu’l-’izzetden irişdi. Anı³¹³⁷ ol hâlde³¹³⁸ kuyunuñ ortasında³¹³⁹ (10) tıtdı ve ol taş ki kuyuda³¹⁴⁰ idi, getürüp Hâzret-i³¹⁴¹ Yūsuf (11) ‘aleyhi’s-selāmi³¹⁴² anıñ üzerine vaż‘ itdi³¹⁴³.

Mervîdür ki ol (12) kuyu karanıu idi ve şuyı acı idi. Çünküm Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmiñ (13) gölgesi aña düşdi, hem münevver oldı³¹⁴⁴ ve hem şöyle şuyı³¹⁴⁵ sükker³¹⁴⁶ gibi (14) taṭlu³¹⁴⁷ oldı ve ol cāhda ne deñlü cānāvarlar var-ısa³¹⁴⁸ sâkin oldılar, (15) illâ bir ejderhâ var idi. Hâzret³¹⁴⁹-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma kâsd itdi ki bir zarar ide. Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām aña haykırdı, ol ejderhâ sağır oldı ve anuñ nesli cümle sağır oldılar. Hâzret-i Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām Hâzrete kâsd itdi³¹⁵⁰. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām gidüp “beni bunda kime (16) ısmarlarsın?” didi. Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Hâmüş ol, tã Hâzrete varup gelince³¹⁵¹ (17) bu aḥvâli³¹⁵² ‘arż ideyem. Ne buyurur ise³¹⁵³ gelüp³¹⁵⁴ saña haber getüreyim³¹⁵⁵.” (18) Ol sã‘atda³¹⁵⁶ varup geldi. Cennetden ta‘âm ve libās getürdi ve (19) didi³¹⁵⁷ ki: “Haḫ Te‘âlâ³¹⁵⁸ saña selām ider ve buyurur ki ‘Bir kaç gün gövdeñi [54a/1] belâda idüp kalb-ı şerîfüñi³¹⁵⁹ hük-m-i każâda eyleñ. Bu kuyu³¹⁶⁰ kulluğına³¹⁶¹ bey‘ (2) olunmuşdur ve saña töhmet iderler ve zulum ve cefâ zindânına³¹⁶² hâbs iderler. (3) Kılbuña aslâ teşvîş getürme. [hm55a] ‘Âkıbet-i eyyâm-ı

³¹³³ Cebrā’il: HH Cibril

³¹³⁴ in ve tîz: HHM -

³¹³⁵ benüm: Dİ, HM, HHM -

³¹³⁶ Hâzret-i Cebrā’il emîn: HH Cibril, HH, HHM Cebrā’il

³¹³⁷ anı: HHM anuñ

³¹³⁸ ol hâlde: Dİ -

³¹³⁹ ortasında: HHM ortasında yetişüp

³¹⁴⁰ kuyuda: HH kuyunun içinde

³¹⁴¹ Hâzret: HM, HHM -

³¹⁴² Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HM Yūsufi

³¹⁴³ vaż‘ itdi: HH kodı

³¹⁴⁴ oldı: HHM -

³¹⁴⁵ şuyı: Dİ -

³¹⁴⁶ sükker: HH, HM, HHM şeker

³¹⁴⁷ taṭlu: Dİ lezîz

³¹⁴⁸ var-ısa: HH, HM, HHM var ise

³¹⁴⁹ hâzret: HHM -

³¹⁵⁰ Hâzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma kâsd itdi ki bir zarar ide Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām aña haykırdı ol ejderhâ sağır oldı ve anuñ nesli cümle sağır oldular Hâzret-i Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām hâzrete kâsd itdi: Dİ, HM, HHM -

³¹⁵¹ gelince: Dİ ve

³¹⁵² aḥvâli: Dİ aḥvâl

³¹⁵³ ise: HM, HHM -

³¹⁵⁴ gelüp: HH, HM, HHM -

³¹⁵⁵ getüreyim: HH getüreyim didi

³¹⁵⁶ sã‘atda: HH, HHM sã‘at

³¹⁵⁷ didi: HM eyitdi ki

³¹⁵⁸ Te‘âlâ: HH sübhâne

³¹⁵⁹ şerîfüñi: HH şerîfüñizi

³¹⁶⁰ kuyu: HH kavlı

³¹⁶¹ kulluğına: Dİ kulluğa

³¹⁶² zindânına: Dİ, HM zindāna

devlet³¹⁶³ ve cümle miñnetler (4) gider, hiç olmamış³¹⁶⁴ gibi olur³¹⁶⁵.[»] Çün bunu Hâzret³¹⁶⁶-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (5) işitdi, gayetile³¹⁶⁷ mesrūr oldu ve³¹⁶⁸ güldi. mübārek ağzından bir (6) nūr-ı dıraḥşān oldu. Anuñ nūri Cebrā’il³¹⁶⁹ ‘aleyhi’s-selāmuñ³¹⁷⁰ nūriyla (7) muḥtaliḥ oldu, ol ʔar karañu³¹⁷¹ ʔuyu vāsi‘ olup³¹⁷² münevver oldu. (8) ʔuyu ağzından bir ‘aẓīm³¹⁷³ nūr ʔıkdı, tā āsumāna iriḫdi.

Bu faẓīr keḫīrū’t-taẓḫīrū’l-(9)muḥtāc ile’l-meliki’l-haẓ Muḥammed bin Muḥammed ḫādīm el faẓīre’s-ḫehir bi Altı(10)barmaq³¹⁷⁴ eydür ki: “Bürāderān-ı Yūsuf³¹⁷⁵ ‘aleyhi’s-selāma virdükleri meẓāyīka (11) bu deñlü ‘izzetūñ³¹⁷⁶ vuḫūluna sebeb olsun içündür; ḫāḫā ki buğız (12) u ‘adāvet³¹⁷⁷ ve cefā murād eyleyeler³¹⁷⁸ ve babalarına ‘āk olalar³¹⁷⁹, ne keyfiyyet (13) ile bunlara enbiyā dirler³¹⁸⁰? [hh40a] ‘aleyhi’s-ḫalāvāt ve’s-selām³¹⁸¹»

Latīfe (14) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ bürāzerleri³¹⁸² ḫöyle ẓann itdiler ki, çün anı (15) çāha atalar³¹⁸³ zaḫmet gide ve pederlerinin muḫabbeti ziyāde³¹⁸⁴ oldu, (16) ve Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ ‘izz³¹⁸⁵ ü sāadeti ziyāde olup³¹⁸⁶ kemāla yetiḫdi³¹⁸⁷. Mūnisi Cebrā’il³¹⁸⁸ (17) ve ḫāfızı celīl³¹⁸⁹ ve ʔa ‘āmı³¹⁹⁰ zencebīl ve ḫarābı selsebīl ve libāsı ʔamīḫ-i ḫalīl (18) oldu ve yine³¹⁹¹ sem‘-i ḫerīfine nidā geldi ki: “Ey Yūsuf! Her ne deñlü saña belā (19) ve ʔazā geldi³¹⁹², göñline teḫvīḫ virme³¹⁹³. Seni [hhm31a] bu

³¹⁶³ eyyām-ı devlet: HHM -

³¹⁶⁴ olmamış: HH görmemiş

³¹⁶⁵ olur: HHM olursın

³¹⁶⁶ Hâzret: HM, HHM -

³¹⁶⁷ gayet ile: HH, HM gayetle, HHM gayet

³¹⁶⁸ oldu ve: HH olup

³¹⁶⁹ Cebrā’il: HH Cibril

³¹⁷⁰ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-selām

³¹⁷¹ karañu: HM, HHM ʔaranḫu

³¹⁷² olup: HH oldu

³¹⁷³ ‘aẓīm: HM -

³¹⁷⁴ barmaq: HHM parmaq

³¹⁷⁵ Yūsuf: Dİ, HM, HHM -

³¹⁷⁶ izzetūñ: HHM ‘izzetinūñ

³¹⁷⁷ ‘adāvet: HH ḫased

³¹⁷⁸ eyleyeler: HH ideler, HHM eyleyeler

³¹⁷⁹ olalar: HH olurlar, HHM ola

³¹⁸⁰ bunlara enbiyā dirler: HH bunlar enbiyādur

³¹⁸¹ aleyhi’s-ḫalāvāt ve’s-selām: Dİ aleyhimü’s-ḫalāvāt ve’s-selām, HH ḫalāvatu’llāh

³¹⁸² Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ bürāzerleri: HH bürāzerān-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām

³¹⁸³ atalar: Dİ, HHM birağalar, HH birağalar

³¹⁸⁴ ziyāde: HH zā’il

³¹⁸⁵ ‘izz: HH ‘izzeti

³¹⁸⁶ ziyāde olup: Dİ -

³¹⁸⁷ yetiḫdi: Dİ itdi

³¹⁸⁸ Cebrā’il: HH Cibril

³¹⁸⁹ ḫāfız-ı Celīl: HH ḫalīl

³¹⁹⁰ ʔa‘āmı: Dİ ʔa ‘ām

³¹⁹¹ yine: Dİ, HM, HHM -

³¹⁹² saña belā vü ʔazā geldi: Dİ belā saña ʔazā oldu

³¹⁹³ virme: HH getürme

belâlardan³¹⁹⁴ hâlâş iderem **[54b/1]** ve seni Mışır memleketine³¹⁹⁵ irüŝdürürem³¹⁹⁶. Seni bend ü zindândan kırtarup (2) ‘izz ve salţanata irgürem ve seni bend ü³¹⁹⁷ zindân için hılk (3) itmedüm, seni³¹⁹⁸ ‘izz ve salţanat için hılk itdüm.”

*Latîfe*³¹⁹⁹ Çün ‘abd dirlik (4) libâsından çıkup ‘uryân olup kuvvet kıhrı çengâlında esîr³²⁰⁰ (5) ola, **[hm55b]** devlet tahtından kıldurup³²⁰¹ mihnete³²⁰² kıoyalar. Allâhu Te‘âlâ (6) emriyle hâb-ı ğafletden gözin açup eydür³²⁰³ ki: “Āh kıande (7) geldüm ve kıande düŝdüm?” Hâzret-i rabbu’l-‘izzetden hıţâb gele³²⁰⁴: (8) “Ey benüm kulum! Bir nice müddet mihnetde ‘ömür geçürdüñ. Hâşr u neŝirden (9) ğöñlüñi³²⁰⁵ ıztırâba düŝürme. ‘An kıarîb bundan seni kıaldurup³²⁰⁶ (10) rızvâna teslîm iderem. Ben seni kıabir zilleti için yaratmadum³²⁰⁷, belki ebedî (11) ‘izzet için hıfz iderem³²⁰⁸.

Latîfe Çün Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm³²⁰⁹ (12) çâhda üç belâya rehîn olmuş idi: Biri çıplaklık ve biri açlık (13) ve biri şusuzluk. Ol sa‘ât ki Hâzret-i Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm geldi (14) ve cennetden ta‘âm ve şarâb ve hulle³²¹⁰ getürdi ve didi ki: “Ey dost! (15) Kıalbına bu deñlü ğuşşa nedendür? Eger çıplaklıktan ise işte hulle-i (16) fâhire! Eger açlıktan ise işte ta‘âm-ı laţîfe! Eger ŝusuzluğdan (17) ise işte şarâb-ı rahîk!

Kezâlik mü’min dar ve kıarañulık³²¹¹ kıabirde (18) bu üç mihnete mübtelâ olur: Biri vahdet ve biri vahşet ve biri libâsdan³²¹² (19) ‘uryân kıalmak³²¹³ ve biri evlâd ve³²¹⁴ ehıbbâdan dür olmak. Bu üç mihnetden inleye³²¹⁵. **[55a/1]** Hâzret-i rabbu’l-‘âlemîn buyurur ki: “Benüm kıulum bu dört mihnet³²¹⁶

³¹⁹⁴ bu belâlardan: HM, HHM böylelerden

³¹⁹⁵ Mışır memleketine: HH ‘izz-i memlekete

³¹⁹⁶ irüŝdürürem: Dİ irüŝdürem

³¹⁹⁷ zindândan kırtarup ‘izz ve salţanata irgürem ve seni bend ü: HH, HM, HHM -

³¹⁹⁸ seni: Dİ, HM, HHM -

³¹⁹⁹ laţîfe: Dİ nükte

³²⁰⁰ esîr: Dİ -

³²⁰¹ kıaldurup: HM -

³²⁰² mihnete: Dİ mihnetde

³²⁰³ eydür: Dİ, HH eyde

³²⁰⁴ gele: HM gelür ki, geldi ki

³²⁰⁵ ğöñlüñi: Dİ, HM, ğöñlüñ

³²⁰⁶ kıaldurup: Dİ kıaldurup ve

³²⁰⁷ yaratmadum: Dİ hılk itmedüm

³²⁰⁸ ben seni kıabir zilleti için yaratmadum belki ebedi ‘izzet için hıfz iderem: HM, HHM -

³²⁰⁹ ‘aleyhi’s-selâm: HHM ‘aleyhi’s-selâmı

³²¹⁰ ta‘âm ve şarâb ve hulle: Dİ, HH hulle ve ta‘âm ve şarâb

³²¹¹ kıarañulık: HH, HM, HHM kıarañu

³²¹² libâsdan: HM, HHM -

³²¹³ ‘uryân: HH ‘arî

³²¹⁴ ve: Dİ -

³²¹⁵ bu üç mihnetden inleye: HM, HHM -

³²¹⁶ dört mihnet: Dİ, HH derd ve mihnet

nedür? Eger (2) libāsdan ‘ārī ƙalduñ-ısa libās-ı³²¹⁷ dünyā yirine işte libās³²¹⁸-ı sa‘ādet-i (3) ‘uƙbā. Eger halkdan cüdā olduñsa³²¹⁹ işte envāru’l-ülfet³²²⁰ hālīƙ. Eger havf (4) iterseñ, işte iƙbāl-ı kerāmet³²²¹.³²²²

[إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ] أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا
وَأَبشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ]

Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ (5) ğamı Hāzret-i³²²³ Cebra’ıl³²²⁴ ‘aleyhi’s-selām gelince idi, geldügi hālda³²²⁵ gider idi³²²⁶. (6) Çün³²²⁷ hulle geydürdi ve ta‘ām [hm56a] yedürdi ve şarāb-ı selsebīl içürdi³²²⁸ (7) ve mübārek gözleri Cebra’ıl³²²⁹ ‘aleyhi’s-selāmuñ cemālın gördi, cemī‘en³²³⁰ (8) ğuşşa ve miñnet zā’il oldı.

Kezālik mü‘minüñ miñneti ƙabirde elťāf-ı (9) [hh40b] Hāƙ zuhūr idincedür. Çünküm Hāƙ Te‘ālānuñ³²³¹ luťfı zuhūr ide ve (10) dost-vāri su‘āl eyleye³²³² ve ‘arūs gibi oturdalar ve mülük gibi (11) ƙaldıralar ve sa‘ādet raşşına süvār eyleyeler³²³³ ve muntazır āhirete getüreler (12) ve cennet mā’idesine ƙoyalar ve rızā hüllesin giyürelere³²³⁴ ve ta‘ām-ı muħabbet (13) yedürelere ve şarāb-ı selsebīl içürelere³²³⁵ ve gözleri celīl cemālın göre, cümle (14) ğam ve ğuşşa ve endüh-ı miñnet maħv olur. Bir kimesne ki³²³⁶ cefāyı hülƙ-ı luťf-ı (15) Hāƙ bilüp³²³⁷ şabretmiş ola, şarāb-ı liƙayı Hāƙ tizcek ele getirür³²³⁸. “Ey (16) aşıƙ! Hālā sergerdānsın³²³⁹. Bir ğün ola ki meydān-ı vişālda ceve(17)lān idesin ve ol kimesne ki

³²¹⁷ libās: Dİ, HM zīnet

³²¹⁸ ‘ārī ƙalduñ ise libāsı dünyā yirine işte libāsı HHM -

³²¹⁹ olduñsa: HH, HHM olduñ ise

³²²⁰ ülfet: HH luťf

³²²¹ kerāmet: Dİ, HM, HHM -

³²²² Şüphesiz “Rabbimiz Allah’tır” deyip de, sonra dosdoğru olanlar var ya, onların üzerine akın akın melekler iner ve derler ki: “Korkmayın, üzölmeyin, size (dünyada iken) vadedilmekte olan cennetle sevinin!” (41/30, Altuntaş 2003: 479).

³²²³ hāzret-i: HM, HHM -

³²²⁴ Cebra’ıl: HH Cibril

³²²⁵ hālda: Dİ hāl

³²²⁶ geldügi halde gider idi: HH -

³²²⁷ çün: Dİ, HHM ve

³²²⁸ içürdi: HH nüş itdi

³²²⁹ Cebra’ıl: HH Cibril

³²³⁰ cemī‘en: HM -

³²³¹ çünküm Hāƙ Te‘ālānuñ: HH Hāƙ Te‘ālā

³²³² eyleye: Dİ ide

³²³³ eyleyeler: HH, HM ideler

³²³⁴ giyürelere: HM giydürelere

³²³⁵ içürelere: HHM içürelere

³²³⁶ ki: Dİ -

³²³⁷ luťf-ı Hāƙ bilüp: HH hülƙı çeküp

³²³⁸ getirür: HM, getüre

³²³⁹ sergerdānsın: HHM sergerdānuñ

‘ālemde³²⁴⁰ ğam ve³²⁴¹ endūh yir. Bir ğün ola (18) ki manzar-ı āhıretde şarāb-ı zevk³²⁴² ve sürür nūş idüp³²⁴³ Hāḡ³²⁴⁴ Te‘ālānuñ (19) cemāl-ı bā-kemālına naẓar idesin. *Allāhümme yesirlenā ve li cemi‘i’l-mü‘minīne* [55b/1] *bi-ḡürmet-i [h31b] ḡabīb-i rabbi’l-‘ālemin*.

*El meclisü’s-sādis*³²⁴⁵ *aşer min kışsa’ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām*. Fī ḡavlehu (2) Te‘ālā³²⁴⁶.

وَجَاؤُوا آبَاهُمْ عِشَاءَ يَبْكُونَ

Ḳale’l-imām raẓıya’llāhu ‘anh: (3) “*Bekā arba’un fī a‘da’ihim ḡulubahumul li’llāhi Te‘ālā fī bukā’ihim*. Dört kimesne (4) ağladılar³²⁴⁷ Hāḡ Te‘ālā anlarıñ ağladuğların ḡalka beyān idüp³²⁴⁸ ḡilāf (5) itdüğünü³²⁴⁹ bildürdi.

Evvvel Ḳābil bürāderin ḡatlı idüp Hāzret-i Ādem ‘aleyhi’s-selām (6) ḡaccda idi, [hm56b] ğelüp su‘āl itdi: “Hābil ḡanedir?” didi. Ḳābil³²⁵⁰ ağlayup “öldi” (7) didi. Hāḡ Te‘ālā anı beyān eyledi, ol inanmış idi. Ādem ‘aleyhi’s-selām (8) cennetde şermsār oldu³²⁵¹

فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ [فَقَتَّلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ]

İkinci (9) İblīs ‘aleyhi māyesteḡaḡ Hāzret-i Ādem ‘aleyhi’s-selāma³²⁵² vesvese itdi³²⁵³. (10) Eyitdi ki: “Hāḡ Te‘ālā seni buğday yimekten anuñ içün nehy itdi ki (11) eger sen buğday yiyesin, cennetde ebedī ḡalursın; eger yimezseñ tizcek³²⁵⁴ (12) ölüp cümleden maḡrūm ḡalursın” diyü³²⁵⁵ ağladı, tā kim Hāzret-i Ādem (13) ‘aleyhi’s-selām isteye. [hh41a] Hāḡ Sübhāne ve³²⁵⁶ Te‘ālā anuñ yalānını³²⁵⁷ āşıkāre idüp (14) rüsvā³²⁵⁸ itdi³²⁵⁹.

³²⁴⁰ ‘ālemde: HHM ‘ālem

³²⁴¹ ve: Dİ -

³²⁴² zevk: HH -

³²⁴³ idüp: HM idesin

³²⁴⁴ Hāḡ Te‘ālānuñ: HM Hāḡḡuñ

³²⁴⁵ sādis: HH hāmis: HM, HHM sāmin

³²⁴⁶ (Yūsuf’u kuyuya bırakıp) akşamleyin ağlayarak babalarına geldiler (12/16, Altuntaş 2003:236).

³²⁴⁷ ağladılar: HM bukā eylediler

³²⁴⁸ idüp: HM eyledi

³²⁴⁹ itdüğünü: Dİ idergin, HM idüğün

³²⁵⁰ Ḳābil: Dİ, HH, HHM -

³²⁵¹ Derken nefsi onu kardeşini öldürmeye itti de (nefsine uyararak) onu öldürdü ve böylece ziyan edenlerden oldu (5/30, Altuntaş 2003: 111).

³²⁵² Ādem ‘aleyhi’s-selāma: HM Ādeme

³²⁵³ itdi: HM, HHM virdi

³²⁵⁴ tizcek: HH -

³²⁵⁵ diyü: HH bunu diyüp

³²⁵⁶ sübhāne ve: Dİ, HH, HHM -

³²⁵⁷ yalānını: Dİ, HH, HHM kızbin

³²⁵⁸ rüsvā: Dİ, HM rüsvāy

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا [إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ]

Üçüncü, çün (15) ‘azāb³²⁶⁰ āyetleri gelse³²⁶¹ münāfıklar ağlar idi³²⁶², tā kim Resül-ı Ekrem³²⁶³ şalla’l-(16)lāhu ‘aleyhi ve sellem anlaruñ İmān getürdiklerine inana. Hāḡ Te‘ālā (17) anlaruñ yalanların³²⁶⁴ aşikāre itdi, tā kim Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi (18) ve sellem³²⁶⁵ huzūrında rüsvāy³²⁶⁶ olalar³²⁶⁷

[بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ] إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ

Bundan (19) ötüri³²⁶⁸ seyyidü’l-mürselin buyurdi ki: “*İnne’l-münāfıkune yemluku ‘aynehu ve’l-müminu yemluku [56a/1] ḡalbehu*. Münāfıkuñ gözleri³²⁶⁹ taşarrufındadır. Mü’minüñ ḡalbu taşarrufındadır³²⁷⁰ ve mü’minlik Hāḡ taşarrufındadır³²⁷¹. (2) Ne vaḡit dilerse³²⁷² ağlar.

Dördüncü, Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmıñ bürāderleri (3) didiler ki: “Yūsufi ḡurt yidi ve ağladılar, tā kim Ya‘ḡub ‘aleyhi’s-selām (4) inana. Hāḡ Te‘ālā ḡaḡıḡat ḡālı izhār itdi.

Hikāye Bir kimesne Yahya bin (5) raḡmetu’llāhıñ yanına vardı ve ḡaşmı üzerine³²⁷³ da‘vā itdi, “Mü’min zulum (6) ider mi?” didi. Ehl-i meclis inandılar ve raḡm idüp eyitdiler: “Mazlūmdur, (7) ārām ile söyler” didiler. ḡazı eyitdi: [hm57a] “Aḡlamaḡ mazlūmlıḡa delil³²⁷⁴ degildür.”

³²⁵⁹ Babası, şöyle dedi: “Yavrucuḡum! Rüyanı kardeşlerine anlatma. Yoksa, sana tuzak kurarlar; çünkü şeytan, insanın apaḡık düşmanıdır.” (12/5, Altuntaş 2003: 235).

³²⁶⁰ ‘azāb: Dİ ‘azāb ‘azāb

³²⁶¹ gelse: HH nāzil olsa

³²⁶² ağlar idi: Dİ ağlardı

³²⁶³ Resül-ı Ekrem: Dİ Resūlu’llāh

³²⁶⁴ yalanların: HH kizbin bildürüp yalanların

³²⁶⁵ Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: HM Resül

³²⁶⁶ rüsvāy: HH, HHM rüsvā

³²⁶⁷ (Ey Muhammed!) Münafıklar sana geldiklerinde, “Senin, elbette Allah’ın peygamberi olduğuna şahitlik ederiz” derler. Allah senin, elbette kendisinin peygamberi olduğunu biliyor. (Fakat) Allah o münafıkların hiç şüphesiz yalancılar olduklarına elbette şahitlik eder (6/151, Altuntaş 2003: 147).

³²⁶⁸ ötüri: HM, HHM şöñra

³²⁶⁹ gözleri: HH gözi

³²⁷⁰ taşarrufındadır: Dİ taşarrufındadır ve ne vaḡit dilerse ağlar

³²⁷¹ mü’minlik Hāḡ taşarrufındadır: HH -

³²⁷² dilerse: Dİ, HH diler ise

³²⁷³ üzerine: HH üzre

³²⁷⁴ mazlūmlıḡa delil: HH mazlūmluḡ delili

(8) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ bürāderleri ağladılar, ma‘ahazā mazlūm degiller idi. (9) Zīrā kuyuya atup bir buzağı boğazladılar³²⁷⁵, kanın³²⁷⁶ Yūsuf ‘aleyhi’s-(10)selāmuñ kamışine³²⁷⁷ bulaşdurdılar³²⁷⁸. Giryān³²⁷⁹ ve zārī iderek (11) pederlerinüñ hużūrına geldiler, başları açuq ve yüzleri³²⁸⁰ çāk (12) olmiş ve ‘ādetleri ol idi ki aḥşām namāzından soñra her gün eve³²⁸¹ (13) gelürler³²⁸² idi, ol gün yatsu namāzına qarīb³²⁸³ geldiler. Ḥazret-i³²⁸⁴ (14) Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām yol başına gelmiş idi. Bunlar bir uğurdan (15) feryād ve zārīye³²⁸⁵ başladılar. [hbm32a] Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām bunu işitdi (16) ve Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı görmedi. “Āh idüp bī-hoş oldı. (17) Yehūdā ‘aleyhi’s-selām gelüp pederini³²⁸⁶ gördi ki ol hāka (18) düşmiş. Mübārek başını dizine aldı ve yüzün yüzüne sürdi, (19) eyitdi: “Hiç ḥayātdan bir iş gelmedi³²⁸⁷” Bürāderlerine teveccüh idüp [56b/1] eyitdi: “*Ve iştikāk ve tāh* ki atamuzı zāyi’ itdük. Bürāderimüzün ḥālı (2) nice olduğı ma‘lūmumuz degildür. Pederimüzi ḥasretile helāk itdük. (3) Bu günāhuñ keffāreti nedür ve nice idelüm ve bunuñ ‘özrin ne vech-ile (4) iderüz?” Pes on bürāder pederlerinüñ eṭrāfın alup şabāḥa degin³²⁸⁸ (5) ağlaşdılar.

Şabāḥ Ḥazret-i³²⁸⁹ Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selāmuñ ‘aqlı başına (6) geldi. Rubīl eyitdi: “Ey peder³²⁹⁰! [hh41b] Biz firāk nārında senden ziyāde ıztırābda(7)yuz³²⁹¹. Bir miqdār ceza’yı terk eyle, tā kim ḥazretüñe kışşayı³²⁹² ve anuñ ḥālını³²⁹³ diyelüm³²⁹⁴.” (8)³²⁹⁵

[قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّبَابُ وَمَا أَنْتَ

بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ]

³²⁷⁵ boğazladılar: Dİ boğazladılar idi

³²⁷⁶ kanın: HH kanı da

³²⁷⁷ kamışine: HM gömlegine

³²⁷⁸ bulaşdurdılar: HM bulaşdurup

³²⁷⁹ giryān: HH, HHM girye

³²⁸⁰ yüzleri: Dİ, HH likaları

³²⁸¹ eve: Dİ, HH -

³²⁸² gelürler: Dİ görler

³²⁸³ qarīb: HHM vaqt

³²⁸⁴ Ḥazret: HM, HHM -

³²⁸⁵ zārīye: HH figāna

³²⁸⁶ pederini: HH, HHM pederin

³²⁸⁷ gelmedi: HH görmedi, HM bulmadı

³²⁸⁸ degin: Dİ HH dek

³²⁸⁹ Ḥazreti: HM, HHM -

³²⁹⁰ ey peder: HM -

³²⁹¹ ıztırābdıyuz: HM ıztırābda ziyādeyüz

³²⁹² kışşayı: Dİ kaşşıye

³²⁹³ ḥālını: HHM aḥvālını

³²⁹⁴ diyelüm: HM diyevüz

³²⁹⁵ “Ey babamız! Biz yarışa girmiştik. Yusuf’u da eşyamızın yanında bırakmıştık. (Bir de ne görelim) O’nu kurt yemiş. Her ne kadar doğru söylesek de sen bize inanmazsın” dediler (12/17, Altuntaş 2003: 236).

[hm57b] “Biz³²⁹⁶ (9) oğ atmağa³²⁹⁷ gitdük ve Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi³²⁹⁸ metā‘muz yanına³²⁹⁹ terk itdük³³⁰⁰. (10) Çün³³⁰¹ geldük, anı kırt³³⁰² ekel itmiş bulduk. Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāma evlā(11)dı³³⁰³ böyle³³⁰⁴ cevāb virdiler³³⁰⁵. Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmuñ³³⁰⁶ kalbı emīn oldı. (12) Zīrā bilürdi ki³³⁰⁷ Hāḡ Te‘ālā enbiyā ‘aleyhimü’s-selāmuñ³³⁰⁸ laḡmını kırdı³³⁰⁹ ve (13) sā’ir ḡaḡerāta ḡarām itmişdür; ammā evlādı cānından³³¹⁰ endiḡe itdi ki (14) Ḳābil Hābili³³¹¹ kıtl itmişdür. Hāzret³³¹²-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām görkden ḡavf³³¹³ (15) idüp³³¹⁴ evlādından emīn idi³³¹⁵. Kıḡḡa-yı ber-‘akis oldı, enīn ve firāḡ (16) olduğı yirden zūḡūr itdi.

Pes³³¹⁶ sen daḡı³³¹⁷ ḡalkđan emīn olursın (17)³³¹⁸

[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانَ عَلَيْهِ ثُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا
لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا] أ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ]

ḡavf Hāḡ Te‘ālādan³³¹⁹ gerekdür *innema’llāhe* (18) *yef’alu men yeḡā’u*. ḡavf Hāḡ Te‘ālā Hāzretlerinden gerekdür. ḡalkđan emīn (19) olmaḡ³³²⁰ lāzımdır³³²¹. Ḳorḡaram ki kıyāmet ġüni ber-‘akis ola. Ol kimesne[57a/1]den ki ḡorḡmazsın, anuñ nār-ı ḡaḡretine yanup biryān olasın.

³²⁹⁶ biz: Dİ bir

³²⁹⁷ atmağa: Dİ atımı

³²⁹⁸ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HH, HM Yūsufi

³²⁹⁹ yanına: Dİ yanında

³³⁰⁰ terk itdük: HH kıduḡ

³³⁰¹ çün: Dİ çünküm

³³⁰² anı kırt: Dİ, HH kırt anı

³³⁰³ evlādı: HHM evlādları

³³⁰⁴ böyle: Dİ böyle böyle

³³⁰⁵ cevāb virdiler: Dİ didiler

³³⁰⁶ Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmuñ: HH Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām ḡazretlerinüñ, HM Ya‘kübüñ

³³⁰⁷ bilürdi ki: HH -

³³⁰⁸ enbiyā ‘aleyhimü’s-selāmuñ: HH enbiyānuñ

³³⁰⁹ kırdı: Dİ görke

³³¹⁰ evlādı cānından: HH, HM, HHM evlādından

³³¹¹ Ḳābil Hābili: Dİ Hābil Ḳābili

³³¹² Hāzret: HM, HHM -

³³¹³ ḡavf: Dİ -

³³¹⁴ idüp: HH itdi

³³¹⁵ idi: HM, HHM -

³³¹⁶ pes: HH -

³³¹⁷ sen daḡı: Dİ daḡı, HM daḡı sen

³³¹⁸ Ey iman edenler! Allah’a ve ahiret ġününe inanmadıḡı halde insanlara ġösteriḡ olsun diye malını harcayan kimse gibi, sadakalarınızı baḡa kakmak ve ġönül kırmak suretiyle boḡa çıkarmayın. Böylesinin durumu, üzerinde biraz toprak bulunan ve maruz kaldıḡı šiddetli yaḡmurun kendisini çıplak bıraktıḡı bir kayanın durumu gibidir. Onlar kazandıklarından hiçbir šey elde edemezler. Allah kāfirler topluluḡunu hidayete erdirmez (2/264, Altuntaḡ 2003:43).

(2) *Mev'ize* Ol 'aceb degildür ki, Ya'küb 'aleyhi's-selâmuñ evlâdı (3) Hâzret-i³³²² Yûsuf 'aleyhi's-selâmuñ³³²³ hâlında bahâne³³²⁴ düzmeği Hâzret-i Ya'küb (4) 'aleyhi's-selâmdan³³²⁵ örgendiler³³²⁶

[قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّبَابُ] وَمَا أَنْتَ
بِمُؤْمِنٍ لَّنَا [وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ]

“Biz hõd bilürüz (5) ki sen bize inanmazsın, eğer tođrı³³²⁷ dağı söylesek.

İşâret Aña beñzer ki (6) evlâd-ı Ya'küb 'aleyhi's-selâm eyitdiler ki “Yûsuf 'aleyhi's-selâmuñ kurd (7) yidi.” Eyitdi³³²⁸:

قَالَ إِنِّي لِيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّبَابُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ

Didiler ki “Senden işitdük *ve eĥâfû en* (8) *ye'külehü'z-zi'bü* buyurduñ.” Ya'küb 'aleyhi's-selâm eyitdi: “Bunuñ aşlı (9) yoğdur. *Zirâ*³³²⁹

[قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّبَابُ] وَمَا أَنْتَ
بِمُؤْمِنٍ لَّنَا [وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ]

didüñüz.

Hâdis-i şerîfde³³³⁰ Hâzret-i sultân-ı (10) enbiyâ³³³¹ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem buyurdı ki: “*İkrâr-ı bi'l-lisân ve taşdıĥ-i bi'l-ķalb* (11) ve *'amel-i bi'l-erkân*. Ya'nî, mü'minüñ ĥaĥıķatı³³³² oldur ki

³³¹⁹ ĥavf Hâķ Te'âlâdan: HH Hâķ Te'âlâdan ĥavf

³³²⁰ olmaķ: HHM -

³³²¹ lâzımdur: Dİ, HM, HHM lâzım değil

³³²² Hâzret: HHM -

³³²³ 'aleyhi's-selâmuñ: Dİ 'aleyhi's-selâm

³³²⁴ bahâne: HHM yana

³³²⁵ Ya'küb 'aleyhi's-selâmdan: HM Ya'kübden

³³²⁶ “Ey babamız! Biz yarışa girmiştik. Yûsuf'u da eşyamızın yanında bırakmıştık. (Bir de ne görelim) O'nu kurt yemiş. Her ne kadar doğru söylesek de sen bize inanmazsın” dediler (12/17, Altuntaş 2003: 236).

³³²⁷ toğrı: HH doğrı

³³²⁸ Babaları “Doğrusu onu götürmeniz beni üzer, siz ondan habersiz iken onu kurt yer diye korkuyorum (12/13, Altuntaş 2003: 235).

³³²⁹ “Ey babamız! Biz yarışa girmiştik. Yûsuf'u da eşyamızın yanında bırakmıştık. (Bir de ne görelim) O'nu kurt yemiş. Her ne kadar doğru söylesek de sen bize inanmazsın” dediler (12/17, Altuntaş 2003: 236).

³³³⁰ ĥadîs-i şerîfde: HH ĥaberde

³³³¹ enbiyâ: HH enbiyânuñ

³³³² mü'minüñ ĥaĥıķatı: Dİ mü'min-i ĥaĥıķî

diliyle ikrār ide ve³³³³ kalbıyla (12) inana ve [hm58a] cezā³³³⁴ ile ‘amel ide. Īmān dirāht gibidür, kalb [hh42a] taşdıki gerekdür (13) ve cezā³³³⁵ [hhm32b] ‘ameli ‘ilmi yemiş gibidür. Her şecerüñ ki yemişi olmaya, ağaca ve budaklara³³³⁶ i‘tibār (14) olmaz ve her mü‘minüñ tã‘atı nūrı olmaya, anuñ Īmānınuñ menfa‘atı olmaz (15) ve dilerseñ ki bilesin Īmānıñ³³³⁷ saña menfa‘atı vardır. Eger bugün (16) zellāt-ı ma‘āşiden seni hıfz iderse, kıyāmet günü³³³⁸ seni cehennem āteşinden (17) hıfz ider. Eger bugün seni cefādan ve bī-edeblikden şaklamazsa³³³⁹, kıyāmet (18) günü seni belādan emīn itmez.

Ĥadīş-i şerīfde seyyidü’l-kevneyn şalla’llāhu (19) ‘aleyhi ve sellem buyurdu ki: “*El mü’minu amenen-nāsu eminin-nāsi ‘alā enfüsihüm ve emvā lihim*” Eger bugün [57b/1] halk senden mälları ve nefsleri cihetinde emīn iseler³³⁴⁰, yārin kıyāmetde (2) sen-dağı ve senüñ mālın³³⁴¹ dağı³³⁴² emīn olur³³⁴³ ve cemī³³⁴⁴ ehl-i beytüñ dağı³³⁴⁵ emīn (3) olur. Cehennemden ve cennet bāğından sākin olursın ve eger bugün (4) halk senden mälları huşūşında nefslerinde ĥavf iderlerse, (5) sen-dağı kıyāmet günü dā’ire-i Īmāndan çıkarısın³³⁴⁶. *El ‘iyāzu billāhi*. (6) ve āteş ĥahırıyla yanarsın. *‘Asemena’llāhu Te‘ālā ve iyyākum min ‘azābi’n-nār* (7) ve *min cela’lil-Cebbāri*

Nazīre Dimişler ki: “Īmānuñ mişli ‘arşuñ³³⁴⁷ pādīşāhi gibidür. (8) ‘Arş menāzilünüñ bülendidedür, kezālik mü’min dağı³³⁴⁸ derecātın bülendindedür³³⁴⁹

وَلَا تَهْنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

Dimişler ki: “Eyü Īmān ĥāk gibidür; (10) eyü toprakda her ne kim zirā‘at itseñ nebātātdan ve eşcārdan³³⁵⁰ biter ve (11) yemiş virür” ve dağı dimişler ki: “Īmānuñ mişli āfitāb gibidür. Çün āfitāb (12) maṭla’dan³³⁵¹ ṭulū‘ ider³³⁵², zulmāt kalmaz. Kezālik Īmān nūrı³³⁵³ dağı kaçan ki (13) kalb maṭla‘ından³³⁵⁴

³³³³ ve: Dİ -

³³³⁴ cezā: Dİ cesed

³³³⁵ cezā: Dİ cesed

³³³⁶ budaklara: HM, HHM budaklarına

³³³⁷ Īmānıñ: HM Īmānuñ

³³³⁸ günü: HHM gününde

³³³⁹ şaklamazsa: Dİ şaklamaz ise

³³⁴⁰ iseler: HM olsalar

³³⁴¹ mālın: HH, HHM mālını

³³⁴² dağı: HM -

³³⁴³ emīn olur: Dİ emīndür

³³⁴⁴ cemī‘: HM senüñ cemī‘

³³⁴⁵ dağı: Dİ bile

³³⁴⁶ çıkarısın: HH çıkasın

³³⁴⁷ ‘arşuñ: Dİ ‘arş

³³⁴⁸ mü’min dağı: Dİ -

³³⁴⁹ Gevşemeyin, hüzünlenmeyin. Eger (gerçekten) iman etmiş kimseler iseniz üstün olan sizlersiniz (3/139,

Altuntaş 2003: 20).

³³⁵⁰ nebātātdan ve eşcārdan: HH -

³³⁵¹ maṭla’dan: Dİ, HH maṭla‘ından

³³⁵² ider: Dİ ide

ziyâsı günde izhâr itse, yirüñ zulmâtı³³⁵⁵ mahv olur³³⁵⁶ ve fenâ bulurdu. Kezâlik İmân birdür, anuñ zımında yüz kerre yüz biñ günâh olur³³⁵⁷. (14) Dimişler ki: “İmân ‘aşâ-yı Mūsâ ‘aleyhi’s-selâm gibidür ve bir anda³³⁵⁸ yüz³³⁵⁹ (15) biñ sihrleri anuñ tahtında mahv olurdu [hm58b] ve fenâ bulurdu³³⁶⁰. Kezâlik İmân (16) birdür; ammâ³³⁶¹ anuñ zımında yüz kerre³³⁶² yüz biñ günâh mahv olur³³⁶³ ve dağı dimişler ki: (17) “İmânüñ mişli hâtem-i Süleymân ‘aleyhi’s-selâm³³⁶⁴ gibidür. Her kaçan ki elindedür, serir ve ‘izzet üzre (18) muqarrardur; ün elinden cüdâ ola, ihânete mübtelâ olur. Kezâlik (19) mādâm ki İmân mü’minüñ qalbında ola, aḥvâl ve âfât [hh42b] kıyâmetden [58a/1] emîndür. *El’ıyâzu bi’llâh*. Eger andan cüdâ olursa³³⁶⁵, belâ vü zillet oqlarına (2) hedef olur.

Ve dağı dimişler ki: “İmân altun ve gümüş gibidür. Ol (3) kimesneniñ ki kîsesinde dirhem ve dinâr ola, şehveti³³⁶⁶ ziyâde³³⁶⁷ olur³³⁶⁸ ve ol kişinüñ³³⁶⁹ ki qalbında muḥabbetu’llâh ola, derecât ve rif’at anuñ nihâdına (4) cāndan duḥûl ve ḥulûl itmez. Pes ma’lûm oldı ki cemî’ ni’metlerüñ ‘alâsı (5) İmândur ve ma’rifet ü Allâhdur. Dünyâ [hhm33a] ni’metlerinden a’lâdur zîrâ ma’rifet (6) ve İmân bâkîdür ve ni’met-i dünyâ fânîdür ve cümle ni’am³³⁷⁰ ve âḫiret Allâhu³³⁷¹ (7) Te’âlânuñ şan’ına delîldür ve cennetde her ḥayır ki³³⁷² virürler, ‘amel cezâsıdır; (8) İmân ve ma’rifet³³⁷³ cezâsı degildür. Eger bir kimesne eydürse³³⁷⁴ ki “Allâhu Te’âlâ (9) mü’mine cenneti ve cümle ni’metleri İmânından³³⁷⁵ ötüri virür” dirse³³⁷⁶ bu söz (10) ḥaḫâdur ve bid’at³³⁷⁷ ve hevâdır.

Ḥaḫ Te’âlâ buyurur ki³³⁷⁸:

³³⁵³ İmân nûri: HH nûr-ı İmân

³³⁵⁴ qalb maḫla’ından: Dİ qalb-ı maḫla’dan

³³⁵⁵ yirüñ zulmâtı: HH zulmât-ı qalb

³³⁵⁶ ziyâsı günde izhâr itse yirüñ zulmâtı mahv olur: Dİ -

³³⁵⁷ ve fenâ bulurdu kezâlik İmân birdür anuñ zımında yüz kerre yüz biñ günâh olur: Dİ, HH, HHM -

³³⁵⁸ bir anda: Dİ bir idi

³³⁵⁹ yüz: HH yüzer

³³⁶⁰ bulurdu: Dİ, HM, HHM buldı

³³⁶¹ ammâ: Dİ, HM, HHM -

³³⁶² yüz kere: HH yüz bin kerre

³³⁶³ olur: HHM olurdu

³³⁶⁴ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ, HH, HM -

³³⁶⁵ olursa: HM, HHM olsa

³³⁶⁶ şehveti: HH, HM şehvet ve ârzü

³³⁶⁷ ziyâde: HH, HM

³³⁶⁸ ol kimesneniñ ki kîsesinde dirhem ve dinâr ola şehveti ziyâde olur: Dİ-

³³⁶⁹ ol kişinüñ: Dİ kimesneniñ

³³⁷⁰ ni’am: HH, HM, HHM ni’met

³³⁷¹ Allâh: Dİ, HH Ḥaḫ

³³⁷² ki: HH aña

³³⁷³ ma’rifet: Dİ HM, HHM -

³³⁷⁴ eydürse: HH dir ise

³³⁷⁵ İmânından: Dİ İmândan

³³⁷⁶ dirse: Dİ, HH, HHM -

³³⁷⁷ bid’at: HH ‘abeş

³³⁷⁸ Her kim iyi amel getirirse, ona ondan daha hayırlısı vardır. Onlar o gün korkudan emindirler.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّنْهَا وَهُمْ مِّنْ قَرْعِ يَوْمِئِذٍ آمِنُونَ

Her kim ki bizüm dergâhumuza bazâ‘ata îmân getürür, ben³³⁷⁹ (12) aña andan yigrek cezâ³³⁸⁰ virürem³³⁸¹. Pes her kimesne³³⁸² “Cennet Hâk Te‘âlâ katında (13) îmandan³³⁸³ yigrekdür” dirse³³⁸⁴ bu i‘tikâd bid‘atdur ve hevâ ve zâlâletdür³³⁸⁵. (14) Pes zâhir oldur ki³³⁸⁶ mü‘minün³³⁸⁷ cezâsı degildür, illâ Allâhu³³⁸⁸ Te‘âlânun (15) dîzârın³³⁸⁹ ebedî müşâhede itmekdür. *Allahümme yesirlenâ li cemi‘in il-mü‘minîne* (16) ve *‘l-mü‘minât*.

İşâret Yârın kıyâmet günü nidâ olunur ki: “Ey³³⁹⁰ mu‘î‘ân! (17) Tâ‘atuñuz [hm59a] cezâsın alıñ³³⁹¹. Tenleriyle namâz kılan ve ayaklarıyla hacca gidenler³³⁹²! (18) Ol nesne ki dünyâda va‘d³³⁹³ olunmuşdur³³⁹⁴, gelün alıñ ve ey miñnete şabr (19) idenler! Melekü’l-mevt intikâmlar³³⁹⁵ aldı ve dâ‘imâ bize³³⁹⁶ hâmd ile ‘amel idüp [58b/1] ve şıdķ-ı³³⁹⁷ kalbla³³⁹⁸ bî-dâr olanlar³³⁹⁹! Hâk Te‘âlâ celle şânehu³⁴⁰⁰ size³⁴⁰¹ cemâln gösterür³⁴⁰², Hâk Te‘âlânun³⁴⁰³ cemâln (2) müşâhede eyleñ” diyeler.

*El-meclisü’s-sâbi‘ ‘aşer*³⁴⁰⁴ *min Kışşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm* (3) Fi kavlehu Te‘âlâ³⁴⁰⁵:

³³⁷⁹ ben: Dİ, HH biz

³³⁸⁰ yigrek cezâ: HH yeg

³³⁸¹ virürem: HH virürüz

³³⁸² kimesne: HHM kimesnenün

³³⁸³ îmandan: Dİ îmân

³³⁸⁴ dirse: Dİ dise

³³⁸⁵ hevâ ve zâlâletdür: HH -

³³⁸⁶ oldur ki: HH oldı ki

³³⁸⁷ mü‘minün: HH mü‘minlerün, HHM mü‘min

³³⁸⁸ illâ‘llâhu: HH Allâhu

³³⁸⁹ dîzârın: HH, HM, HHM dîdârın

³³⁹⁰ ey: HH HM, HHM -

³³⁹¹ alıñ: HH aluñ

³³⁹² gidenler: Dİ, HM giden

³³⁹³ va‘d: Dİ, HM va‘de

³³⁹⁴ olunmuşdur: HH olunmuş idi

³³⁹⁵ intikâmlar: HH intikâmiñuz

³³⁹⁶ bize: HH , HM biz

³³⁹⁷ şıdķı: HH şıdķ kılup, HHM şıdķa

³³⁹⁸ kalbla: Dİ, HH kalb ile

³³⁹⁹ olanlar: Dİ olsalar, HHM olanlarun

³⁴⁰⁰ celle şânehu: Dİ -

³⁴⁰¹ size: HH -

³⁴⁰² gösterür: Dİ göstere

³⁴⁰³ Te‘âlânun: Dİ, HH, HHM Te‘âlâ

³⁴⁰⁴ sâbi‘: HH şadis: HM, HHM şâmin

³⁴⁰⁵ Bir de üzerine, sahte bir kan bulaştırılmış gömleğini getirdiler. Yakub dedi ki: “Hayır! Nefisleriniz sizi aldatıp böyle bir işe sürükledi. Artık bana düşen, güzel bir sabırdır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de ancak Allah’tır” (12/18, Altuntaş 2003: 236).

وَجَاؤُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ [قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ
الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ]

İmâm rażıya'llāhu 'anh eydür: Kāle'l-imām rażıya'llāhu anh: (4) “*Selāseten ezharu el naşîhate ve illā bānehi ve azmaru el a'dāvete ve'l-ḥıyānete.*” (5) Üç kimesne zāhiren³⁴⁰⁶ naşîhat gösterdiler, [hh43a] bātınlarda³⁴⁰⁷ ‘adā(6)vet³⁴⁰⁸ ziyāde oldu. Evvel İblīs pür telbīs zāhiren³⁴⁰⁹ Ādem ‘aleyhi’s-selāmın (7) ḥaḳḳında naşîhat gösterdi³⁴¹⁰,

وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ

bātınlarda adāveti³⁴¹¹ (8) ziyāde idi

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا [إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ]

İkinci, şeytān ‘aleyhi (9) māyestehāḳḳ ḥaḳḳında naşîhat gösterdi bātınlarda (10) ‘adāveti³⁴¹² var idi³⁴¹³³⁴¹⁴

[كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ] فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكَ [إِنِّي أَخَافُ
اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ]

Üçüncü, evlād-ı Ya‘kūb (11) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām³⁴¹⁵ ḥaḳḳında naşîhat gösterdiler³⁴¹⁶ (12)

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ [وَأِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ]

³⁴⁰⁶ zāhiren: zāhirā

³⁴⁰⁷ bātınlarda: Dİ, HH bātınlarda

³⁴⁰⁸ ‘adāvet: Dİ ‘adāvetleri

³⁴⁰⁹ zāhiren: Dİ zāhirā

³⁴¹⁰ “Şüphesiz ben size öğüt verenlerdenim.” diye de yemin etti (7/21, Altuntaş: 2003, 151).

³⁴¹¹ ‘adāveti: Dİ, HH ‘adāvetleri

³⁴¹² ‘adāveti: Dİ ‘adāvet ‘adāvet

³⁴¹³ var idi: Dİ idi, HH ziyāde oldu

³⁴¹⁴ Münafıkların durumu ise tıpkı şeytanın durumu gibidir. Çünkü şeytan insana, “İnkâr et” der; insan inkâr edince de, “Şüphesiz ben senden uzağım. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah’tan korkarım” der (59/16, Altuntaş 2003: 546).

³⁴¹⁵ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: HM, HHM, HH Yūsuf

³⁴¹⁶ gösterdiler: HM, HHM gösterdi

³⁴¹⁷bâtinında ‘adâvet eylediler³⁴¹⁸³⁴¹⁹

وَجَاؤُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ (13) كَذِبٍ [قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ
وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ]

Ey oğul! Fehm eyle, bir kimesnenüñ zâhirine aldanma tecrîbe itmeyince (14) ve bâtinına muṭṭalî‘ olmayınca³⁴²⁰. Zâhiri ihtimâldur ki³⁴²¹ ma‘mûr olup³⁴²² bâtını (15) ḥarâb ola ve ḥavf vardur ki bâtını ma‘mûrdur ve zâhiri ḥarâbdur³⁴²³. (16) Ya‘kûb ‘aleyhi’s-selâm evlâdınıñ zâhirine nazar itdi. Allâhu Te‘âlâ (17) niyyetlerin ve kaşdların bildürdi, lâkin ḥikmeti ile [hmm33b] anı setr itdi³⁴²⁴. (18) [hm59b] Zirâ murâdu’llâh³⁴²⁵ seksen yıl Ya‘kûb ‘aleyhi’s-selâma³⁴²⁶ riyâzet ve rıḳ ile³⁴²⁷, (19) menâzil³⁴²⁸ ile³⁴²⁹ kesb idüp mekânda olan kemâlât zuhûra ve fi‘ile [59a/1] gele. Ehl-i ḳatında ma‘lûmdur. Zirâ cemî‘ kemâlât-ı imkân fi‘le³⁴³⁰ gelmez; (2) illâ tadrîcle³⁴³¹ bi’l-cümle kemâlât-ı fi‘ilde olmaḳ Vâcibü’l-Vücûda maḥşûşdur³⁴³², (3) maḥallında mübeyyin³⁴³³ ve muhayyendür³⁴³⁴.

*Nükte*³⁴³⁵ Senüñ nefsiñ daḥı senüñ ile dâ‘imâ (4) muḳâbelesi³⁴³⁶ böyledir. Zâhiren³⁴³⁷ saña muḥabbet ve müddet gösterür, ammâ bâtinında³⁴³⁸: (5)³⁴³⁹

³⁴¹⁷ Babalarına şöyle dediler: “Ey babamız! Yusuf hakkında bize neden güvenmiyorsun? Halbuki biz onun iyiliğini isteyen kişileriz.” (12/11, Altuntaş 2003: 235)

³⁴¹⁸ eylediler: HH, HM ilediler

³⁴¹⁹ Bir de üzerine, sahte bir kan bulaştırılmış gömleğini getirdiler. Yakub dedi ki: “Hayır! Nefisleriniz sizi aldatıp böyle bir işe sürükledi. Artık bana düşen, güzel bir sabırdır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de ancak Allah’tır”. (12/18, Altuntaş 2003: 236).

³⁴²⁰ bir kimesnenüñ zâhirine aldanma tecrîbe itmeyince ve bâtinına muṭṭalî‘ olmayınca: HH, HM, HHM -

³⁴²¹ ihtimâldur ki: HH, HM, HHM -

³⁴²² ma‘mûr olup: HH, HM, HHM ma‘mûrdur ve

³⁴²³ ve ḥavf vardur ki bâtını ma‘mûrdur ve zâhiri ḥarâbdur: HH, HM, HHM -

³⁴²⁴ itdi: Dİ idüp

³⁴²⁵ murâdu’llâh: HM emru’llâh

³⁴²⁶ ‘aleyhi’s-selâma: Dİ Ya‘kûb ‘aleyhi’s-selâm

³⁴²⁷ rıḳ ile: HHM rıḳḳatla

³⁴²⁸ menâzil: HM, HHM -

³⁴²⁹ ile: Dİ -

³⁴³⁰ fi‘le: HH -

³⁴³¹ tadrîcle: Dİ tadrîc ile

³⁴³² maḥşûşdur: HHM maḥşûşdur

³⁴³³ mübeyyin: HH, HHM mübeyyindür

³⁴³⁴ muhayyendür: HH, HHM -

³⁴³⁵ nükte: HH laṭîfe

³⁴³⁶ muḳâbelesi: HH mu‘âmelesi

³⁴³⁷ zâhiren: Dİ zâhirâ

³⁴³⁸ bâtinında: Dİ, HH, HHM bâtında

³⁴³⁹ “Ben nefsimi temize çıkarmam, çünkü Rabbimin merhamet ettiği hariç, nefis aşırı derecede kötülüğü emreder. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir” dedi (12/53, Altuntaş 2003: 241).

[وَمَا أَبْرَأُ نَفْسِي] إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ [إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي
غَفُورٌ رَحِيمٌ]

Nazar eyle, haqikatda gafil (6) olma. Zirā³⁴⁴⁰ kemindedür³⁴⁴¹, hemān ki seni gafil bula³⁴⁴² bir sa‘atda³⁴⁴³ senden eski (7) çıkar³⁴⁴⁴. Hazret-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām evlādınıñ zāhirine nazar idüp (8) mağrūr oldu. Hazret-i³⁴⁴⁵ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı anlara teslim itdi³⁴⁴⁶, seksen (9) yıl firqata³⁴⁴⁷ mübtelā oldu. Sen-daħı nefsün zāhirine aldanup³⁴⁴⁸ mağrūr (10) olma. Havf olunur ki yārın ha‘b-ı gurūrdan³⁴⁴⁹ uyanıcağ ne dilden haber (11) ve ne dīnden eşer bulasın³⁴⁵⁰.

Kıssa Çün evlād-ı Ya‘küb³⁴⁵¹ ‘aleyhi’s-selām pederlerine³⁴⁵² (12) bu hālātı³⁴⁵³ ‘arz itdiler, Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Hiç a‘zāsından (13) bir uzvı qalmadı mı³⁴⁵⁴ ki anı kefenleyüp defn idem ve anıñ türbesini (14) mekān³⁴⁵⁵ idüp anıñ ile müteselli olam³⁴⁵⁶.” Eyitdiler: “Çoğ tafahhuş ve teccessüs (15) itdük³⁴⁵⁷, bir uzvın bulmaduğ³⁴⁵⁸, [hh43b] ammā şamışını şana bulanmış bulduğ (16) ve hazretüñe anı getürdük” didiler. Hazret-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām (17) ol pirāhenüñ etrāfına nazar idüp tebossüm itdi³⁴⁵⁹. Oğulları³⁴⁶⁰ eyitdiler³⁴⁶¹: “Bu maħallda (18) gülmege bā‘iş nedür?” Buyurdi ki³⁴⁶²: “Ne ‘aceb

³⁴⁴⁰ zirā: HM -

³⁴⁴¹ kemindedür: HH, HM , HHM kindedür

³⁴⁴² bula: HHM bulsa

³⁴⁴³ bir sa‘atda: HHM bir sa‘at

³⁴⁴⁴ eski çıkar: HH dīnini şapar

³⁴⁴⁵ Hazret-i: HM, HHM -

³⁴⁴⁶ itdi: HH eyledi

³⁴⁴⁷ firqata: HHM firqatda

³⁴⁴⁸ aldanup: HM, HHM aldanma

³⁴⁴⁹ ha‘b-ı gurūrdan: HH ha‘b-ı gaflet-i gurūrdan

³⁴⁵⁰ bulasın: HH ola, HH, HHM bulursın

³⁴⁵¹ çün evlādı Ya‘küb: HHM Ya‘küb

³⁴⁵² pederlerine: Dİ -

³⁴⁵³ hālātı: Dİ hālāt

³⁴⁵⁴ mı: Dİ -

³⁴⁵⁵ mekān: HH bende mekān

³⁴⁵⁶ müteselli olam: HM tesellī bulam

³⁴⁵⁷ ve teccessüs itdük: HM -

³⁴⁵⁸ bulmaduğ: HM, HHM bulamaduğ

³⁴⁵⁹ itdi: HM eyledi

³⁴⁶⁰ oğulları: Dİ, HH, HHM -

³⁴⁶¹ eyitdiler: HM eyitdi

³⁴⁶² buyurdi ki: HM Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām eyitdi

müşfik³⁴⁶³ kurd [hm60a] imiş ki³⁴⁶⁴ Yūsuf (19) ‘aleyhi’s-selāmi³⁴⁶⁵ yidi ve pirāheni³⁴⁶⁶ yırtmadı³⁴⁶⁷.”
[59b/1] Bu şefkat ki³⁴⁶⁸ pirāhene oldu³⁴⁶⁹ kâşki³⁴⁷⁰ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma³⁴⁷¹ olaydı.

İşāret Ya‘küb (2) ‘aleyhi’s-selām çünküm gömlekle³⁴⁷² kan gördi ağladı ve “ve’l-insāf” didi; çünküm ardına ve önüne nazar itdi, dürüst gördi. “Pirāhen dürüst çıkmak delildür³⁴⁷³” (3) didi. Kezālik mü‘min³⁴⁷⁴ kalbına nazar idicek zillet ve ‘işyān ile ālūde (4) gördi ve imān gitmek havfı oldu. “Bu ma‘āşī zevāl-ı imāna delildür” (5) didi³⁴⁷⁵. Çünküm dilinde³⁴⁷⁶ kelime-i tevḥīd ve kalbında³⁴⁷⁷ taşdik-i mülāḥaza eyledi, (6) “imān yirindedir” diyü mesrūr oldu. Pirāhende olan kan ālūdedir (7) ve müzevvirdir. Aşl-ı taşdik bākīdür ve aşlīdür³⁴⁷⁸, müzevvir degildür.

Latīfe (8) Ḥazret-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām bir müddet derd ve firāk-ıla³⁴⁷⁹ ağladı (9) ve inledi. Āḥir ol firāk³⁴⁸⁰ āḥir oldu ve māh vişāl³⁴⁸¹-ı evc-i ikbāldan (10) ve burc-ı efzāldan³⁴⁸² zuhūr idüp tülū‘ itdi. Kezālik mü‘minü’l-ıyş (11) ma‘şiyet ile kaṭ‘iyyet ḥavfından inler; ammā ebedī kalmaz. ‘Āḳıbet (12) āfītāb-ı gufrān³⁴⁸³ ve sa‘ādet burc-ı ināyet ve burc-ı efzāldan (13) zuhūr ider.

Kıssa Pes Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām buyurdu ki: “Eger kurd anı (14) bilā-sebeb yidiyse³⁴⁸⁴ kanı kurt³⁴⁸⁵? Getürün, tā ḥaḳīkat ḥālī andan su‘āl (15) ideyem³⁴⁸⁶ ve te’vīlin ve ḥucetin göreyem³⁴⁸⁷.” Evlād-ı Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām³⁴⁸⁸ varup (16) bir kurd tıttup ağzına³⁴⁸⁹ kan³⁴⁹⁰ bulaşdırup getürdiler. Ya‘küb (17) ‘aleyhi’s-selām buyurdu ki: “Su‘āl idün, benüm Yūsufımı niçün yidi?” (18) Rubīl andan

³⁴⁶³ müşfik: HM şefkatlu

³⁴⁶⁴ ki: HM, HHM -

³⁴⁶⁵ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HM Yūsufi

³⁴⁶⁶ pirāheni: Dİ pirāhen

³⁴⁶⁷ yırtmadı: HH biraḳdı, HHM yemedi

³⁴⁶⁸ ki: Dİ -

³⁴⁶⁹ bu şefkat ki pirāhene oldu: HM, HHM -

³⁴⁷⁰ kâşki: Dİ kâşki bu şefkat

³⁴⁷¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma: HH, HM Yūsufa

³⁴⁷² çünküm gömlekle: Dİ gömlekle çünküm, HM, HHM gömlekle

³⁴⁷³ ve ve’l-insāf didi çünküm ardına ve önüne nazar itdi dürüst gördi pirāhen dürüst çıkmak delildür: Dİ HM,

HHM bunda gömlek delildir

³⁴⁷⁴ mü‘min: HHM mü‘mine

³⁴⁷⁵ didi: HM -

³⁴⁷⁶ dilinde: HM dilinden, HHM dilden

³⁴⁷⁷ kalbında: HHM kalbından

³⁴⁷⁸ aşlīdür: HM -

³⁴⁷⁹ ve firākıla: HH firāk

³⁴⁸⁰ firāk: HHM firākı

³⁴⁸¹ vişāl: Dİ vişāl

³⁴⁸² ināyet ve efzāldan: Dİ, HHM inzāldan

³⁴⁸³ gufrān: Dİ gufrāna ve sa‘ādet berinayet idüp ve burcı efzāldan

³⁴⁸⁴ bilā-sebeb yidiyse: Dİ, HM yidi ise bilā-sebeb

³⁴⁸⁵ kurt: Dİ, HH, HHM kurdı

³⁴⁸⁶ ideyem: HH, HM, HHM idelüm

³⁴⁸⁷ ve te’vīlin ve ḥucetin göreyem: HH, HM, HHM -

³⁴⁸⁸ ‘aleyhi’s-selām: HM, HHM -

³⁴⁸⁹ ağzına: Dİ ağzın, HH ağzını

³⁴⁹⁰ kan: Dİ, HH kana

su'âl itdi: “Görk³⁴⁹¹ cevâb virmedi. Ya'kûb (19) ‘aleyhi’s-selâm buyurdi ki: “Niçün cevâb virmezsin?” görk³⁴⁹² eyitdi: “Yâ nebîyu’llâh! [60a/1] Ol ‘âk³⁴⁹³ ve ‘âşîdür. Ben ehl-i ‘uqûk ve ‘âşîlere³⁴⁹⁴ söz söyle(2)mezem.”

*Nükte*³⁴⁹⁵ Veled-i ‘âk ile [hm60b] ve ehl-i ‘ișyân ile hîṭâb vaktında kelâm (3) söylenmicek³⁴⁹⁶ yâ sevâb-ı³⁴⁹⁷ ni‘met³⁴⁹⁸ vaktında ne vech-ile kelâm ider? [hh44a] Ey (4) vâlideynine³⁴⁹⁹ ‘âk olup ‘iblis ile irfân iden! Eger bugün tevbe (5) kapısına vâşıl olmayasın, yârin Ḥazret-i Ḥaḡ katında qabûl olmazsın. (6) Ḥaberde faḡr-ı ‘âlem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem buyurur ki³⁵⁰⁰: “Uḡûk(7)u’l-vâlideyni mene’l-kebâ’iri. Ya’nî, vâlideynüñ³⁵⁰¹ emrin tutmamaḡ ve rencide itmek (8) büyük günâhdandır³⁵⁰². Her kim büyük günâhdan perhîz itmese ve ḡavf eylemese (9) kıyâmet günü³⁵⁰³ bî-gâneler şîfatında qâ’im olur³⁵⁰⁴. Buña delîl oldur ki (10) Ḥazret-i Ḥaḡ³⁵⁰⁵ celle ve ‘alâ buyurur ki³⁵⁰⁶:

[وَأَعْبُدُوا اللَّهَ] وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَيَالِ الَّذِينَ إِحْسَانًا [وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا]

(11) Eger tâ‘at kılmazsañ müşrik ve kâfir olursın ve eger vâlideyne ‘âşî (12) olursañ ‘azâbda küffâr ile şerik olursın. Eger tâ‘at ile âsumâna³⁵⁰⁷ irişseñ, (13) vâlideynüñe ‘âk olsañ³⁵⁰⁸ tâ‘atuñ menâfi’n bulmayasın³⁵⁰⁹.

Ḥadîşde (14) Ḥazret-i Muḡammed Muştafâ şallallâhu ‘aleyhi ve sellem buyurmışlar ki: “*Ḳul lil’âki e‘mel ma‘şite mine’t-ta‘ta feente gayru me‘cûr izâ qale’l-âḡû* (16) *yârabbe feyeḡula’llâhu te‘âlâ*

³⁴⁹¹ görk: HM, HHM kurd

³⁴⁹² görk: HM, HHM kurd

³⁴⁹³ ‘âk: Dİ ‘âḡdur

³⁴⁹⁴ ‘uqûk ve ‘âşîlere: Dİ ‘uqûk ile ve ‘âşîler ile

³⁴⁹⁵ nükte: HH mev‘ize

³⁴⁹⁶ söylenmicek: Dİ söylenmeyince

³⁴⁹⁷ sevâbı: HH sevâb u

³⁴⁹⁸ ni‘met: HM, HHM -

³⁴⁹⁹ vâlideynine: HHM vâlideyne

³⁵⁰⁰ buyurur ki: HHM buyurmış ki

³⁵⁰¹ vâlideynüñ: Dİ -

³⁵⁰² günâhdandır: HH günâhlardandır, HHM günâhdur

³⁵⁰³ günü: Dİ güninde

³⁵⁰⁴ olur: Dİ olur ki

³⁵⁰⁵ Ḥazret-i Ḥaḡ: HH Ḥaḡ Te‘âlâ

³⁵⁰⁶ Allah’a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz, Allah kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez (4/36, Altuntaş 2003: 83).

³⁵⁰⁷ âsmâna: Dİ, HH semâya

³⁵⁰⁸ vâlideynüñe ‘âḡk olsañ: HM vâlideyne ‘âşî olursın, HHM vâlideynüñ râzı olmasa

³⁵⁰⁹ bulmayasın: HH olmaya, HHM bulamazsın

lā lebeyke velā sa‘deyke” Hâk Sübhâne ve Te‘âlâ³⁵¹⁰ (17) seyyidü’l-mürselîn³⁵¹¹ vâsıtasıyla buyurur ki: “Ey ‘âk-ı ferzend! Her ne tã‘at (18) dilersen³⁵¹² işle me‘cür olmazsın ve her nice baña nidâ idersen eyle (19) saña cevâb virmezem.”

Kıssa Pes Hâzret-i³⁵¹³ Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâm ol görke³⁵¹⁴ nazâr [60b/1] idüp eyitdi³⁵¹⁵ ki: “Benüm Yūsufumı³⁵¹⁶ niçün yidüñ? Ol nâzik bedene³⁵¹⁷ (2) rahm itmedüñ mi³⁵¹⁸? ve bu ben bî-çärenüñ kalbını esirgemedüñ mi?” Allâhu Te‘âlânüñ³⁵¹⁹ emriyle ol (3) kurd lisâna gelüp eyitdi: “Yâ nebîyu’llâh! Sen ‘işmet libâsın giymişsin (4) ve³⁵²⁰ [hm61a] hidâyet tâcın mübârek başña Allâhu³⁵²¹ Te‘âlâ giydürmişdür. Bilürsin ki Hâk (5) Te‘âlâ enbiyânñ etin bize harâm itmişdür. Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: (6) “Yâ bu ağzuñdaki kan nedür? Eyitdi: “Anlar sürdiler, tâ kim baña töhmet ideler³⁵²²” (7) “Sen³⁵²³ kanğı³⁵²⁴ nâhiyeden [hmm34b] geldüñ?”. Eyitdi: “Mısrda³⁵²⁵ bürâderim yavu kıldum. (8) On yedi gündür ki³⁵²⁶ yimekten ve içmekden kıldum. Şâm vilâyetinde taleb (9) itdüm, bulmadum. Şimdi³⁵²⁷ bu diyâra geldüm.” Hâzret-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâm³⁵²⁸ bunı (10) işidicek³⁵²⁹ feryâd itdi³⁵³⁰. Derd ve firâk ve kâsâvetden³⁵³¹ ceza‘ u fezâ³⁵³² ve zârî (11) idicek miskîn âdem oğlanı³⁵³³ ve³⁵³⁴ dostlar hecrinden ne itmek [hh44b] gerek³⁵³⁵ ve³⁵³⁶ nice³⁵³⁷ şabr (12) eylesün³⁵³⁸? Buyurdi ki³⁵³⁹: “Âhîr haberin alup bulduñ mı?” “İşitdüm İbn-i (13) Muğarribler³⁵⁴⁰ bu nâhiyenüñ melikidür, anı tutmuş öldürmek

³⁵¹⁰ Te‘âlâ: HM Hâk Te‘âlâ

³⁵¹¹ seyyidü’l-mürselîn: HH seyyidü’l-kevneyn

³⁵¹² dilersen: Dİ, HH diler isen

³⁵¹³ Hâzret-i: Dİ, HH, HHM -

³⁵¹⁴ görke: HM karda

³⁵¹⁵ eyitdi: HHM didi

³⁵¹⁶ Yūsuf’umı: Dİ Yūsuf’umı ‘aleyhi’s-selâm

³⁵¹⁷ bedene: HH tene

³⁵¹⁸ mi: HH -

³⁵¹⁹ Te‘âlânüñ: Dİ Te‘âlâ, HH Hâk Sübhâne ve Te‘âlâ

³⁵²⁰ ve: HM -

³⁵²¹ Allâhu: Hâk

³⁵²² ideler: HHM iderler

³⁵²³ sen: HH didiler ki sen HM, HHM -

³⁵²⁴ kanğı: Dİ kanğı

³⁵²⁵ Mısrda: Dİ, HHM Mısrardan

³⁵²⁶ ki: Dİ -

³⁵²⁷ şimdi: Dİ -

³⁵²⁸ ‘aleyhi’s-selâm: HM -

³⁵²⁹ işidicek: HH işidüp

³⁵³⁰ itdi: Dİ eyledi

³⁵³¹ kâsâvetden: HH HM, HHM kâsâvet

³⁵³² fezâ: Dİ -

³⁵³³ oğlanı: HHM -

³⁵³⁴ ve: Dİ, HHM -

³⁵³⁵ gerek: HHM gerekdür

³⁵³⁶ ve: Dİ, HHM -

³⁵³⁷ nice: HH, HM, HHM niçe

³⁵³⁸ eylesün: HH itsün

³⁵³⁹ buyurdi ki: HM, HHM -

³⁵⁴⁰ muğarribler: Dİ mağramlar, HH buñlar ki

murād eylemiş.” (14) Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām buyurdi³⁵⁴¹ ki: “Aña du‘ā idem. Haq Te‘ālā saña büräderiñ³⁵⁴² (15) İşāl ide. Baña Yūsuf’umdan³⁵⁴³ haber virür misin?” (16) Görk³⁵⁴⁴ eyitdi: “Yā nebīyu’llāh! Hażretüñ³⁵⁴⁵ baña du‘ā idesin ben bir mazlüm (17) ğaribem³⁵⁴⁶ ve miñnetzedeyem. Mazlūmlaruñ du‘āsı redd olmaz. Du‘ā idelüm ki (18) Hażret-i cāmi‘u’l-müştäkiñ saña oğluñı irişdüre. Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām (19) buyurdi³⁵⁴⁷ ki: “Oğlumdan haberiñ var mı?” Kurd eyitdi: “Hażretüm var lākin³⁵⁴⁸ dimezem, [61a/1] zīrā ğammāzlıq itmiş olurım³⁵⁴⁹ ve kurdlar içinde ma’yüb oluram. Ğammāzlar (2) a‘dā’u’llāhdur. Hażret-i Resül-ı Ekrem³⁵⁵⁰ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem ğammāza şefā‘at itmez.” (3) *El‘ıyāzu bi’llāh*

Haßerde vāriddür server-i ālem ve kâ’ināt³⁵⁵¹ ‘aleyhi (4) efzalu’s-şalavāt ve’s-selām³⁵⁵² buyurdi³⁵⁵³ ki: “*Abġazu’l-halku Allallāhu (5) elġamāzūne’l-hemme zūne bi’l-nemīmetibeyne’l-eħilleti.*” Allāhu³⁵⁵⁴ Te‘ālānuñ katında ekşer (6) birüñ³⁵⁵⁵ ‘udvānlardur ki ğammāzlıq³⁵⁵⁶ ve kovculuk³⁵⁵⁷ [hm61b] ideler³⁵⁵⁸, tā³⁵⁵⁹ dostları (7) biri birinden³⁵⁶⁰ ayırılar³⁵⁶¹. Eger Haq Tebārek ve Te‘ālānuñ³⁵⁶² ‘adāvetinden hażer iderseñ (8) diliñi³⁵⁶³ müslümānlaruñ ğammāzından³⁵⁶⁴ hıfz eyle.

Haßerde³⁵⁶⁵ Hażret-i Muħammed³⁵⁶⁶ Muştafā şalla’l-(9)lāhu ‘aleyhi ve sellem³⁵⁶⁷ buyurur ki³⁵⁶⁸: “*Ĥürriyet şefā‘ati ‘ala şelaşetin el ğammāzu ve bā’i ulħamri (10) ve’l-‘āki livālideyni.*” Benüm şefā‘atum ħarām oldu üç kimesneye: Biri (11) müslümānları ğamza sa’y eyleye, biri³⁵⁶⁹ āzādlu

³⁵⁴¹ buyurdi: HHM buyurur

³⁵⁴² saña büräderiñ: Dİ büräderiñ saña

³⁵⁴³ Yūsufumdan: Dİ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmdan, HM Yūsufdan

³⁵⁴⁴ görk: HM kurd

³⁵⁴⁵ Hażretüñ: HH eger Hażretüñ

³⁵⁴⁶ ğaribem: HHM ğaribinem

³⁵⁴⁷ buyurdi: HM, HHM eyitdi

³⁵⁴⁸ lākin: Dİ amma

³⁵⁴⁹ olurım: HH, HM, HHM oluram

³⁵⁵⁰ Resül-ı Ekrem: Dİ Resül’ullāh

³⁵⁵¹ ‘ālem: HH, HM, HHM -

³⁵⁵² server-i ‘ālem ve kâ’ināt ‘aleyhi efzalu’s-şalavāt ve’s-selām: HM Hażret-i Resülü’llah

³⁵⁵³ buyurdi: HHM buyurur

³⁵⁵⁴ Allāhu: HH Hażret-i Haq

³⁵⁵⁵ birüñ: HH, HM, HHM birüñ

³⁵⁵⁶ ğammāzlıq: Dİ ğammāzlıq ideler

³⁵⁵⁷ kovculuk: HH kovculuk

³⁵⁵⁸ ideler: Dİ eyleyeler, HM idenler

³⁵⁵⁹ tā: Dİ yā, HM ve

³⁵⁶⁰ birinden: Dİ bundan

³⁵⁶¹ ayırılar: HH cüdā ideler, HM ayıranlar

³⁵⁶² Haq Tebārek ve Te‘ālānuñ: HH Hażret-i Cebbāruñ

³⁵⁶³ diliñi: HH lisāniñı

³⁵⁶⁴ ğammāzından: HHM ğammāzlıqdan

³⁵⁶⁵ haßerde: HH haßer

³⁵⁶⁶ Muħammed: Dİ -

³⁵⁶⁷ ‘aleyhi ve sellem: HH serveri ka‘inat ‘aleyhi efzalu’s-şalavāt

³⁵⁶⁸ buyurur ki: Dİ, HH buyurdi ki

³⁵⁶⁹ biri: Dİ biri dağı

kimesneyi³⁵⁷⁰ bey' eyleye, biri dağı³⁵⁷¹ (12) oğul babasına ve anasına³⁵⁷² 'āk³⁵⁷³ ola ve ey ol kimesne ki dilini ğammāzlığa mu'tād (13) ide ve ey ol nefse ki hür iken şeytāna uya ve āfitāb-ı (14) hürmete āteş ura. Hāvfum oldur kim kıyāmetde ol āteşe düşüp (15) derd ve nedāmete giriftār olası³⁵⁷⁴.

Ḥaberde Ḥazret-i server enbiyā (16) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurdu ki: "*Men ğameze 'inde's-sultāni cā'iri fekkaddehale demu* (17) *şelaşete neferin.*" Ya'nī, bir kimesne bir zālīm pādīşāh yanında bir şey'i³⁵⁷⁵ ğammāz itse üç kimesne(18)niñ kanına girmiş olur: Kendü³⁵⁷⁶ kanına ve ğammāz itdügi kimesneniñ kanına, (19) üçüncü ol ğamzı istimā' ideniñ³⁵⁷⁷. Eger bunların³⁵⁷⁸ kazaşı dünyāda³⁵⁷⁹ ola, [61b/1] hoş olmaz ise³⁵⁸⁰ 'uqbāda olur ve 'uqbā³⁵⁸¹ kışāşı gibi degildir.

Hikāye Ḥaccāc İbn-i (2) Yūsuf³⁵⁸² öldükden sonra kırk yıl geçüp vākı'ada gördiler ki "Sen (3) katı çok nā-ḥağ yire kan dökdiñ, Ḥağ Te'ālā saña ne eyledi³⁵⁸³" diyü su'al [h^hm35a] itdiler³⁵⁸⁴." Didi ki³⁵⁸⁵: "Henüz (4) bir kanuñ kışāşındayam. 'Abdu'llāh bin Zubeyri katl itdüm, beni anuñ kışāşı için³⁵⁸⁶ (5) katl iterler. Bir seneye dek [h^h 45a] acısı gitmez, yine kışāşa muntazıram. İşte kırk yıl (6) oldu. Beni her senede anıñ için kışāş iderler dağı anuñ 'uhdesinden (7) ḥalāş olmadum. Bir nā-ḥağ yire katluñ ḥālī³⁵⁸⁷ böyle olıcağ, nā-ḥağ yire ğammāz (8) ideniñ ḥālī nice olur?"

Kışsa Çünküm [h^m 62a] kurd³⁵⁸⁸ bu kışşayı didi, Ḥazret-i (9) Ya'küb 'aleyhi's-selām anlara nazar idüp beñzi³⁵⁸⁹ müteğayyır oldu. Bunlar (10) biri birine³⁵⁹⁰ nazar idüp eyitdiler³⁵⁹¹: "Kurd söze gelüp³⁵⁹² bizüm yalanumuzu³⁵⁹³ āşikāre (11) itdi. Diyelüm ki³⁵⁹⁴ biz bu kurdı³⁵⁹⁵ tesellī için

³⁵⁷⁰ kimesneyi: Dİ kişiyi

³⁵⁷¹ biri dağı: Dİ ve bir

³⁵⁷² babasına ve anasına: Dİ vālideyne

³⁵⁷³ 'āk: HM 'aşı

³⁵⁷⁴ ve ey ol kimesne ki dilini ğammāzlığa mu'tād ide ve ey ol nefse ki hür iken şeytāna uya ve āfitāb-ı hürmete āteş ura ḥāvfum oldur kim kıyāmetde ol āteşe düşüp dert ve nedāmete giriftār olası: HH, HM, HHM -

³⁵⁷⁵ bir şey'i: Dİ -

³⁵⁷⁶ kendü: Dİ kendi

³⁵⁷⁷ ideniñ: HM iden kimsenüñ

³⁵⁷⁸ bunlarıñ: Dİ bunıñ

³⁵⁷⁹ dünyāda: HH, HM, HHM dünyā

³⁵⁸⁰ olmaz ise: Dİ olmazsa, HM olur ise

³⁵⁸¹ 'uqbā: HH, HM, HHM 'ağabi

³⁵⁸² Yūsuf: Dİ Yūsufi

³⁵⁸³ eyledi: Dİ itdi

³⁵⁸⁴ diyü su'al itdiler: Dİ -

³⁵⁸⁵ didi ki: HH eyitdi ki

³⁵⁸⁶ kışşası için: Dİ kışāşı-çun

³⁵⁸⁷ ḥālī: HH ahvālī

³⁵⁸⁸ kurd: HH görk

³⁵⁸⁹ beñzi: HH, HHM beñizleri

³⁵⁹⁰ biri birine: HH, HM, HHM birbirlerine

³⁵⁹¹ eyitdiler: Dİ didiler ki

³⁵⁹² gelüp: HHM -

³⁵⁹³ yalanumuzu: Dİ kizbümüzü

³⁵⁹⁴ diyelüm ki: HH gör ki HM, HHM -

³⁵⁹⁵ kurdı: HH görki

getürdük³⁵⁹⁶.” Varup (12) tefahhuş³⁵⁹⁷ idelüm, bu bahâne ile varup³⁵⁹⁸ Yüsufi³⁵⁹⁹ (13) çāhdan³⁶⁰⁰ çıkarup katl idelüm. Elin ve³⁶⁰¹ ayağın kesüp getürelüm ve diyelüm (14) ki³⁶⁰² “işte elin ve³⁶⁰³ ayağın bulup³⁶⁰⁴ getürdük bir gayrı kurd yemiş.”³⁶⁰⁵ Yehūdā (15) ‘aleyhi’s-selām³⁶⁰⁶ eyitdi: “Eger siz bunu iderseñüz ben-dağı³⁶⁰⁷ pedere sizün Yüsuf (16) ‘aleyhi’s-selāma³⁶⁰⁸ itdügünüzü³⁶⁰⁹ beyān iderem” didi. Pes³⁶¹⁰ hacālet ile (17) kurdūñ³⁶¹¹ pederleri yanında kelāmı³⁶¹² sebebiyle öyle³⁶¹³ kaldılar.

Latīfe evlād-ı Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām (18) kurdūñ³⁶¹⁴ söyleyecegin bilmediler ve illā pederleri³⁶¹⁵ huzūrına³⁶¹⁶ getürmezlerdi³⁶¹⁷. (19) Kezālik ‘abd bugün zillet³⁶¹⁸ idüp³⁶¹⁹ kademini³⁶²⁰ tarīk-i muhālefete³⁶²¹ vaz‘ idüp nice günāh işler³⁶²²? [62a/1] Bilmez ki yārın kıyāmet günü a‘zāsı cümle anuñ üzerine şehādet iderler. (2) Eger³⁶²³ bileydi³⁶²⁴ Hāq Te‘ālā ilen³⁶²⁵ olan ‘ahdı şımazdı³⁶²⁶.

Latīfe “Yüsuf (3) ‘aleyhi’s-selāmūñ qarındaşları Yüsufi çün³⁶²⁷ kuyuya atdılar, mu‘āmelelerini³⁶²⁸ inkār (4) itdiler ve ol bī-zebān kurdā³⁶²⁹ havāle itdiler. Hāq Te‘ālā aña dil³⁶³⁰ virdi. (5) Fesāhat ile ol mu‘āmeleyi³⁶³¹ beyān itdi ve³⁶³² kendüñi³⁶³³ töhmetden berī eyledi.

³⁵⁹⁶ getürdük: HH getürdük anı yutan bu degildür bu degildür

³⁵⁹⁷ tefahhuş: HH sa’y

³⁵⁹⁸ varup: HM varalum

³⁵⁹⁹ Yüsufi: HH Hāzret-i Yüsufi

³⁶⁰⁰ çāhdan: HH, HM, HHM cāhdan

³⁶⁰¹ elin ve: Dİ ve elin

³⁶⁰² diyelüm ki: HM, HHM -

³⁶⁰³ ve: Dİ -

³⁶⁰⁴ bulup: Dİ, HH -

³⁶⁰⁵ yemişdür: Dİ, HM, HHM imiş diyelüm didiler

³⁶⁰⁶ ‘aleyhi’s-selām: HH, HM, HHM -

³⁶⁰⁷ ben-dağı: Dİ bende

³⁶⁰⁸ Yüsuf ‘aleyhi’s-selāma: HH Yüsufi, HHM -

³⁶⁰⁹ itdügünüzü: HHM itdügünüz ahvāl

³⁶¹⁰ pes: HM pes buñlar

³⁶¹¹ kurdūñ: HHM kurd

³⁶¹² kelāmı: HHM -

³⁶¹³ öyle: Dİ -

³⁶¹⁴ kurdūñ: HH görkūñ

³⁶¹⁵ pederleri: HHM pederin

³⁶¹⁶ huzūrına: Dİ huzūrlarına, HM yanına

³⁶¹⁷ getürmezlerdi: HH götürmezler idi

³⁶¹⁸ zillet: HH günāh

³⁶¹⁹ idüp: HM ile

³⁶²⁰ kademini: HH kademini

³⁶²¹ tarīk-i muhālefete: Dİ tarīk muhālefetine

³⁶²² nice günāh işler: Dİ, HH nice günāh ider

³⁶²³ eger: HH, HM, HHM -

³⁶²⁴ bileydi: HH bile idi

³⁶²⁵ ilen: HH, HM, HHM ile

³⁶²⁶ şımazdı: Dİ şımazlardı, HH şımaz idi

³⁶²⁷ çün: HH, HM çünküm

³⁶²⁸ mu‘āmelelerini: HM, HHM mu‘āmelelerin

³⁶²⁹ kurdā: HH görke

³⁶³⁰ dil: HH zebān

³⁶³¹ ol mu‘āmeleyi: Dİ, HM, HHM -

Kezâlik (6) yevm-i kıyâmetde mavkıf-ı hesâbda ve ‘arşa-yı su’âl ve cevâbda kişiniñ (7) defterin eline virdiler³⁶³⁴, cümle zillât mu‘âşî ve şehvet ve ğaflet³⁶³⁵ ile tolmış. Ef‘âl(8)ından inkâr ider³⁶³⁶ ve bu³⁶³⁷ [hm 62b] nâme benüm degildir, dir. Hağ Sübhâne ve³⁶³⁸ Te‘âlâ buyurur ki: (9) “Şâhidlerüm³⁶³⁹ vardır.” Melâike şehâdet iderler ki: “Bu ‘abd zâlüm³⁶⁴⁰ ve cehûldur.” (10) ‘Abd eydür ki: “Bunlar [hh45b] hased iderler. Babam³⁶⁴¹ Ādemi³⁶⁴² ‘aleyhi’s-selâm görmeden fesâdıma³⁶⁴³ şehâdet (11) eylediler³⁶⁴⁴. Eger benüm dağı fesâduma şehâdet iderlerse ‘aceb degildir.”

Hağ (12) Sübhâne ve Te‘âlâ³⁶⁴⁵ buyurur³⁶⁴⁶ ki: “Benüm ğayrı şâhidlerüm vardır.” ‘Abd eydür ki³⁶⁴⁷: (13) “Kimdür?” Hağ Te‘âlâ buyurur ki: “Zemîn ü âsumândur.” ‘Abd eydür: “Anlar dağı benüm (14) düşmenlerümdür. Āsumân benüm üzerine kıtarât yağdurdu³⁶⁴⁸, tâ kim hâk (15) ile âlüde olup râyiha hâşıl idem³⁶⁴⁹. Benüm ile böyle³⁶⁵⁰ mu‘âmele iden (16) ‘aceb olmaz ki baña ma‘şiyet ve günâhı³⁶⁵¹ nisbet eyleye.”

Hağ Te‘âlâ (17) buyurur ki: “Arş ve kürsî [hhm35b] saña³⁶⁵² şehâdet iderler³⁶⁵³.” ‘Abd eydür ki: “Anlar beni (18) görmedi, ne keyfiyyet ile şehâdet iderler?” Hağ Te‘âlâ buyurur ki: “Sen kendi³⁶⁵⁴ (19) günâhına şehâdet idersin. “‘Abd eydür ki: “Ben günâhı inkârdayım, nice şehâdet [62b/1] iderem?”

Hağ Te‘âlâ buyurur³⁶⁵⁵ ki: “A‘zâsı³⁶⁵⁶ şehâdet iderler.” A‘zâları eydürler³⁶⁵⁷: (2) “Bu bende³⁶⁵⁸ beni dâ‘imâ³⁶⁵⁹ lâyiğ olmayan yirlerde³⁶⁶⁰ kullandırdı.” El eydür ki: “Beni harâma şarf (3) iderdi³⁶⁶¹.”

3632 ve: HHM ve kendü
3633 kendüni: Dİ kendüyi
3634 virdiler: Dİ, HH virürler
3635 ve ğaflet: Dİ HM, HHM -
3636 ider: HH idüp
3637 bu: Dİ, HM, HHM -
3638 sübhâne ve: HH, HM, HHM -
3639 şâhidlerüm: Dİ şâhidüm
3640 zulüm: HM, HHM maşlümüm
3641 babam: HH pederim
3642 Ādemi: Dİ, HM, HHM Ādem
3643 fesâdıma: Dİ, HM, HHM -
3644 eylediler: HH itdiler
3645 Sübhâne ve Te‘âlâ: HM Hağ Sübhâne
3646 buyurur: Dİ eydür
3647 ki: HH, HM, HHM -
3648 yağdurdu: HH yağdurur idi, HHM yağdurur
3649 idem: HM, HHM ide
3650 böyle: HH şöyle
3651 günâhı: HH günâh
3652 saña: HH, HM, HHM -
3653 iderler: HH ider
3654 kendi: HHM kendü
3655 buyurur: HH hitâb ider
3656 a‘zâsı: Dİ, HM, HHM a‘zâsına
3657 eydürler: Dİ, HH eydür
3658 bende: HH -
3659 dâ‘imâ: HH, HHM -
3660 yirlerde: Dİ yire, HM yirlere
3661 iderdi: HH ider idi

Ayağ eydür ki: “Benüm ile Һarāma gezerdi³⁶⁶².” Göz eydür ki: “Benüm ile Һarāma (4) baqardı³⁶⁶³.” Dil³⁶⁶⁴ eydür ki: “Benüm ilen³⁶⁶⁵ yalān³⁶⁶⁶ söylerdi ve³⁶⁶⁷ bühtān ve ğıybet iderdi” (5) ve bi’l-cümle ol vaqıtde cemī’ a’zā faşih zebān-ıla³⁶⁶⁸ itdügi³⁶⁶⁹ cerā’imi³⁶⁷⁰ taqrir ve beyān (6) ve gizlü işlerin ‘ayān iderler. Bende eyledügi³⁶⁷¹ işlere ve inkāra³⁶⁷² peşimān (7) olup rüsvāy olur³⁶⁷³. Āhir ‘āciz ve bi-mecāl Һalup başın³⁶⁷⁴ aşığa idüp eydür ki³⁶⁷⁵: “Āh kim (8) bunca³⁶⁷⁶ Һahrdan beni kim Һalāş ider?” **[hm63a]**

Ĥiṭāb-ı Һazret-i Bāri-yi Te’ālā³⁶⁷⁷ vārid olur ki: (9) “Ey bi-çāre!” Dağı ğayr miḥnetüñ var mı^{3678?}” ‘Abd eydür: “Ey kerīm ü raḥim³⁶⁷⁹! Miḥnetüm su’āl (10) buyurursıñ, ḥācetüm dağı su’āl buyur.” Һaḫ Te’ālā buyurur ki: “Bu mu’āmele ilen³⁶⁸⁰ (11) ḥācetüñ dağı var mıdur?” ‘Abd eydür: “Yārabb kimler ile mu’āmele idem^{3681?}; ammā (12) zannum oldur ki³⁶⁸² Һazretüñ³⁶⁸³ Һerimler ile mu’āmele³⁶⁸⁴ idesin³⁶⁸⁵.” Һaḫ Te’ālā buyurur ki: (13) “Benüm ile olan ‘ahdı şıduñ. Eyü itmedüñ; ammā ḥüsn-i zann itdüñ³⁶⁸⁶, gökçek (14) eyledüñ³⁶⁸⁷. Һalā derd ğam ve firḫat gitdi. Amān defterin al yine, sen benüm Һulumsın.” (15) *Allahümme yesirlenā haze’l-maḫam* **[hh46a]** *bi ḥürmeti cemī’ul-müslimīne ve bi-ḥürmeti ḥabibi* (16) *rabbu’l-‘ālemine şalla’llāhu ‘alā seyyidina Muḫammed ve alihi ve şahbihi ve sellem ecma’in.*

(17) *El meclisü’s-sāmin ‘aşer min kışşa-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām.* (18) Һale’l-imām rażıyallāhu anh: “*Sitte yedḫulüne’l-(19)cennete min ğayru cinsü’l-insi ve’l-cinni.*”. Ya’nī, altı kimesne cennete dāhil olur cin **[63a/1]** ve ins cinsinden ğayrı. Evvel kebs-i İbrāhīm ‘aleyhi’s-selām; ya’nī ol Һoç ki (2)

³⁶⁶² gezerdi: HH gezer idi

³⁶⁶³ baqardı: HH baqar idi

³⁶⁶⁴ dil: HHM lisān

³⁶⁶⁵ ilen: HH, HM, HHM ile

³⁶⁶⁶ yalān: HH kızb

³⁶⁶⁷ söylerdi ve: HHM -

³⁶⁶⁸ faşih zebān-ıla: Dİ faşih lisān-ile, HH zebānı faşih ile

³⁶⁶⁹ itdügi: HH itdükleri

³⁶⁷⁰ cerā’imi: HH cürmi

³⁶⁷¹ eyledügi: HHM işledüğü

³⁶⁷² inkāra: HH eyledügi inkārdan

³⁶⁷³ olup rüsvāy olur: Dİ olur

³⁶⁷⁴ başın: HM, HHM baş

³⁶⁷⁵ idüp eydür ki: Dİ, HHM ider

³⁶⁷⁶ bunca: Dİ, HH beni bunca

³⁶⁷⁷ ḥiṭāb-ı Һazret-i Bāri Te’ālā: Dİ ḥiṭāb-ı Һazret-i Bāri, HM ḥiṭāb-ı ‘izzet

³⁶⁷⁸ var mı: HH, HM var mıdur

³⁶⁷⁹ raḥim: HM raḥimsin

³⁶⁸⁰ ilen: HH, HM, HHM ile

³⁶⁸¹ idem: HH itdüm

³⁶⁸² zannum oldur ki: HH zamm-ı ḫuzūrum ki ol idi ki

³⁶⁸³ Һazretüñ: HH -

³⁶⁸⁴ Һerimler ile mu’āmele: HH, HM, HHM Һerimler mu’āmelesin

³⁶⁸⁵ idesin: Dİ idem

³⁶⁸⁶ itdüñ: HHM itdügüñ

³⁶⁸⁷ eyledüñ: HH, HM itdüñ

İbrâhîm ‘aleyhi’s-selâma indi³⁶⁸⁸, kurbân için indi³⁶⁸⁹. İkinci, ‘İsâ ‘aleyhi’s-selâmuñ (3) himârı. Üçüncü³⁶⁹⁰ düldül-i Hâzret-i Muḥammed şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem dördüncü nâka-ı Şâlih (4) ‘aleyhi’s-selâm. Beşinci³⁶⁹¹ Aşhâb-ı Kehfün kıtmîri. Altıncı³⁶⁹² Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ³⁶⁹³ (5) kurdı.

Nükte Ol ki hıyânete³⁶⁹⁴ nisbet olma, iftirâ itmek ile cennete lâyıḳ (6) ola ve ol kişi ki ehl-i vilâyet ola ve Ḥaḳ Te‘âlâ³⁶⁹⁵

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا [أُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولِيَاؤُهُمُ
الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

(7) ḳavlıyla şehâdet ide, niçe³⁶⁹⁶ âteş-i³⁶⁹⁷ firḳata lâyıḳ olur? ve ḳavlehu Te‘âlâ³⁶⁹⁸

وَجَاؤُوا(8) عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ [قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ
الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ]

Zâhir tefsîrde bî-nihâye laṭife vardır. Kizb (9) ü durüg âdemiyanuñ [hm63b] vaşfi iken deme şıfat³⁶⁹⁹ itdi.

İşâret Hikmet (10) budur ki [h36a] Ḥaḳ Te‘âlâ³⁷⁰⁰ bilür ki tevbe idüp nâdim olsalar gerekdür ‘âkıbeti (11) raḥmet olırsardur. Nihâyeti böyle olıcaḳ, ibtidâda³⁷⁰¹ kizbi³⁷⁰² deme nisbet itdi.

(12) Hâkezâ ḳâlu faḳîr ve ḥaḳîr ve keşîrî’t-taḳşîr Muḥammed bin Muḥammed el müftaḳır ilâ meliki’l-(13)ḥaḳ eş-şehri bi Altıbarmaq i’tizâr ider ki: Âdem ‘aleyhi’s-selâmuñ³⁷⁰³ (14) daḳı ḥâceti böyledür³⁷⁰⁴

³⁶⁸⁸ ya’ni ol ḳoç ki İbrâhîm ‘aleyhi’s-selâma indi: HM, HHM -

³⁶⁸⁹ indi: Dİ, HH itdi

³⁶⁹⁰ üçüncü: Dİ ve

³⁶⁹¹ beşinci: Dİ ve

³⁶⁹² altıncı: Dİ ve

³⁶⁹³ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ: HH Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm ḥazretlerinüñ

³⁶⁹⁴ hıyânete: Dİ hıyânet

³⁶⁹⁵ Allah iman edenlerin dostudur. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kafirlerin velileri ise tâguttur. (O da) onları aydınlıktan karanlıklara (sürükleyip) çıkarır. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebedî kalırlar (2/257, Altuntaş 2003: 42).

³⁶⁹⁶ niçe: HH, HM, HHM nice

³⁶⁹⁷ âteş: HM, HHM -

³⁶⁹⁸ Bir de üzerine, sahte bir kan bulaştırılmış gömleğini getirdiler. Yakub dedi ki: “Hayır! Nefisleriniz sizi aldatıp böyle bir işe sürükledi. Artık bana düşen, güzel bir sabırdır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de ancak Allah’tır” (12/18, Altuntaş 2003:236).

³⁶⁹⁹ şıfat: HM nisbet

³⁷⁰⁰ Te‘âlâ: HHM -

³⁷⁰¹ ibtidâda: HM, HHM -

³⁷⁰² kizbi: HHM mükezzibi

[فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتَ لُهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ] وَ عَصَى
آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى

Zann iderem³⁷⁰⁵ ki bunlar (15) bu mu‘āmelede zāhiri gibi degildir, belki murādları terbiye ve ta‘līm ve irşād (16) ve tefhīmdür ve ağladuıkları taḥkīkdür ve rüy-ı riya degildir. Meşelâ bir kişi veled-i³⁷⁰⁶ (17) ‘azîzi ḥaḳḳında ‘ilâc murâd itse envâ‘ taziyik ider. Kaşd ve ḥicâmet (18) gibi ve ta‘riḳ gibi. Babanî murâdı ‘azâb degildir, belki şihhatdur ve oğlı (19) ḥaḳḳında ḥüzün ve elem ol ḥâlde muḳarrardur Allāhu a‘lem.

*Nazîre*³⁷⁰⁷

[وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ] إِنَّ الشَّيْطَانَ [63b/1] يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ [إِنَّ الشَّيْطَانَ
كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا]

Mü‘min günâh ider, Ḥaḳ Sübhâne ve Te‘âlâ şeytâna ḥavâle ider. A‘nâ (2) isnâd ider, zîrâ bilür ki mü‘min peşimân olisardur ve nihâyetde [hh46b] tevbe ve (3) inâbet ider. Keennehu buyurur ki: “Ey evlâd-ı Ya‘küb! Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı³⁷⁰⁸ kuyuya (4) ilka itdünüz ve ḳul diyü şatdünüz ve nâ-ma‘ḳul evzâ‘ itdünüz bi³⁷⁰⁹-ḥasebi’z-zâhir (5) ve pederinüzi³⁷¹⁰ rencide itdünüz ve lâkin eger tevbe ve istiğfâr³⁷¹¹ iderseñüz, ol (6) nâ-şâyeste vaz‘ ki gerdeniñden³⁷¹² ref‘ idüp³⁷¹³ şeytânun boynına³⁷¹⁴ ilka iderem.

Kezâlik (7) Ḥaḳ Sübhâne ve Te‘âlâ buyurur ki: “Ey³⁷¹⁵ ‘abd-ı mü‘min! Egerçi kim³⁷¹⁶ [hm64a] benden i‘râz idüp (8) ‘adünüz olan³⁷¹⁷ şeytâna tâbi‘ oldünüz ve emrüm terk idüp ma‘şiyet (9) irtikab

³⁷⁰³ ‘aleyhi’s-selâmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâmuñ, HH ‘aleyhi’s-selâm ḥazretlerinün

³⁷⁰⁴ Bunun üzerine onlar (Adem ve eşi Havva) o ağacın meyvesinden yediler. Bu sebeple ayıp yerleri kendilerine göründü ve cennet yaprağından üzerlerine örtmeye başladılar. Adem Rabbine isyan etti ve yolunu şaşırdı (20/121, Altuntaş 2003: 319).

³⁷⁰⁵ iderem: HM itme ki

³⁷⁰⁶ veled: Dİ, HM, HHM vâlide

³⁷⁰⁷ Kullarıma söyle: (İnsanlara karşı) en güzel sözü söyleyinler. Çünkü şeytan aralarını bozar. Çünkü şeytan insanın apaçık bir düşmanıdır (17/53, Altuntaş 2003: 286).

³⁷⁰⁸ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı: HM Yûsufi

³⁷⁰⁹ bi: Dİ -

³⁷¹⁰ pederinüzi: HM, HHM pederinüz

³⁷¹¹ ve istiğfâr: HH -

³⁷¹² nâ-şâyeste vaz‘ ki gerdeniñden: HM, HHM -

³⁷¹³ idüp: HH iderseñ

³⁷¹⁴ şeytânun boynına: Dİ, HH şeytâna

³⁷¹⁵ ey: HHM eger

³⁷¹⁶ kim: HM, HHM -

³⁷¹⁷ olan: HM, HHM -

itdünüz, eger tevbe idersenüz ben³⁷¹⁸ anı sizden³⁷¹⁹ ref idüp şeytānuñ (10) boynına ilka iderem ve
 Hāzret-i imāmu'l-mü'minīn³⁷²⁰ 'Āyişe-i şiddīka rażıya'llāhu (11) 'anhā ve 'an ebihā kırā'atında³⁷²¹

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ [وَجَاؤُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ
 وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ

vāki' olmışdur ve *dal-ı* (12) mühmeledir cezā ma'nāsınadır³⁷²². Ya'nī, "kāmīşi tāze kana
 bulaşmış getürdiler" demek (13) olur. Hāzret-i Ya'kūb 'aleyhi's-selām ol kāmīşi³⁷²³ göricek ağladı ve
 oğlunuñ (14) firākın³⁷²⁴ müşāhede itdi; ammā Hāzret-i Yūsuf 'aleyhi's-selām çāh içinde (15) ḥandān
 oldı. luṭfu'llāhuñ reşhe-i ḥüsnin³⁷²⁵ müşāhede itdi. Rivāyet (16) olunur ki üç gün ve üç gice ki çāhda
 idi, Haḳ Sübhāne ve Te'ālā (17) günde³⁷²⁶ yetmiş melek cennetden ve yetmiş gilmān ve vildān envā'
 elvāniyla³⁷²⁷ gelüp (18) Hāzret-i³⁷²⁸ Yūsuf 'aleyhi's-selāmi³⁷²⁹ ḥıfz iderlerdi³⁷³⁰ ve envā' hedāyā ile
 gelüp (19) muşāḥabet idüp gönlini eglerlerdi.

Latīfe Kezālik 'ibādu'llāh³⁷³¹ bu mes'eleniñ [64a/1] aḥvālı gibidür. Kabir de böyledür; mü'min
 kabirde 'uryān olup maḳbereye³⁷³² ḳonıcaḳ (2) eger³⁷³³ sa'adet zuhūr idüp³⁷³⁴ Haḳ Te'ālā luṭf iderse³⁷³⁵
 melā'ike [h36b] envā' hedāyā (3) ile gelüp ol mekāndan devlet³⁷³⁶-i ebediyyeye bir niçe pencere³⁷³⁷
 açarlar. Andan (4) envā' leṭā'if-i ilāhiyye müşāhede idüp ḥandān olur. Aḳrabā ve ta'alluḳatı³⁷³⁸ (5) ve
 aṣḥābı ve eḥibbāsi³⁷³⁹ yiryüzinde³⁷⁴⁰ maḥzūn ve giryān olurlar. Bende³⁷⁴¹ eydür ki: (6) "Ne olaydı

³⁷¹⁸ ben: HH, HM, HHM -

³⁷¹⁹ sizden: HHM sizde

³⁷²⁰ Hāzret-i imāmu'l-mü'minīn: HHM -

³⁷²¹ Bir de üzerine, sahte bir kan bulaştırılmış gömleğini getirdiler. Yakub dedi ki: "Hayır! Nefisleriniz sizi aldatıp böyle bir işe sürükledi. Artık bana düşen, güzel bir sabırdır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de ancak Allah'tır" (12/18, Altuntaş 2003: 236).

³⁷²² ma'nāsınadır: Dİ, HM ma'nāsına

³⁷²³ kāmīşi: Dİ kanı

³⁷²⁴ firākın: HHM firākını

³⁷²⁵ luṭfu'llāhuñ reşhe-i ḥüsnin: HH luṭf-ı ilāhı

³⁷²⁶ günde: HH her gün

³⁷²⁷ elvāniyla: HH elvān-ı ni'am ile

³⁷²⁸ Hāzret: HHM -

³⁷²⁹ Yūsuf 'aleyhi's-selāmi: HM Yūsufi

³⁷³⁰ iderlerdi: HH iderler idi, HM, HHM idüp

³⁷³¹ 'ibād'ullāh: HH, HHM -

³⁷³² maḳbereye: Dİ, HM, HHM -

³⁷³³ eger: HH aña

³⁷³⁴ idüp: HH eyleye

³⁷³⁵ iderse: HH, HM, HHM idüp

³⁷³⁶ devlet: HH devletgāh

³⁷³⁷ pencere: HHM pencereler

³⁷³⁸ ta'alluḳatı: Dİ ta'alluḳı

³⁷³⁹ eḥibbāsi: Dİ eḥibbāyı

³⁷⁴⁰ yiryüzinde: HHM yiryüzinden

³⁷⁴¹ bende: HM, HHM 'abd

kavmum baña vâki‘ olan eltfâfi³⁷⁴² bileler idi ve baña³⁷⁴³ civâr-ı rahmet-i rahmân (7) müyesser olduğın müşâhede idelerdi³⁷⁴⁴, mañzûn [hh47a] olmazlardı³⁷⁴⁵.’’ [hm64b]

Qale (8) Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem *“El kabru ravzatun min rayâzi’l-cenneti avhufuratun (9) min hufari’l-nîrâni”*. Hâk Te‘âlâ diledüğüne³⁷⁴⁶ kabri yâ cennet bâğçelerinden³⁷⁴⁷ bir bâğçe³⁷⁴⁸ ider veya (10) cehennem çukurlarından bir çukur ider³⁷⁴⁹. Ey niçe kimesne yiryüzinde derd ve miñnet (11) ve enîn âteşiyle³⁷⁵⁰ yanar³⁷⁵¹ mağberede³⁷⁵² kemâl-ı ‘izz³⁷⁵³ ü sa‘âdet ve devlet ve ‘izzet ile (12) ãandân ve men‘âmdur ve niçe kişi ki yiryüzinde kemâl-ı menşıb ve mâl ile ãandân (13) ve qabirde âteş-i ãasret ve firqat ile sũzândur.

Hâzret-i server-i (14) kâ’inât ‘aleyh efzalu’s-şalavât ve’s-selâm aşhâb-ı kirâm razıya’llâhu ‘anhum ile (15) gezerlerdi³⁷⁵⁴. İki tâze³⁷⁵⁵ qabir yanına³⁷⁵⁶ ugradılar. Seyyidü’l-kevneyn şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem³⁷⁵⁷ buyurdılar ki³⁷⁵⁸: (16) Bu iki şağşa ‘azâb olunur günâhları³⁷⁵⁹ içün³⁷⁶⁰. “Ol günâh nedür?” diyü (17) su‘âl itdiler. Eytidi ki³⁷⁶¹: “Biri ğammâzlık iderdi³⁷⁶² ve biri dağı³⁷⁶³ bavlın şağınmazdı³⁷⁶⁴.

(18) *Mev’ize* Ol kimesne ki bavlından şağınmaya ‘azâb-ı qabre mübtelâ ola³⁷⁶⁵, (19) yâ ol kimesne ki kendüyi ãarâmdan alıqomaya, cehennem âteşine mübtelâ olmaz mı? [64b/1]

Pes seyyidü’l-kevneyn şalla’llâhu ‘aleyhi ve selleme³⁷⁶⁶ ol nâleden şefkat geldi. (2) Bir ceride pâresin³⁷⁶⁷ yirden alup iki şağk itdi³⁷⁶⁸ ve her birin bir qabir üzerine (3) qoyup el qaldırıp du‘â itdi. Fi’l-

³⁷⁴² itlâfi: HHM iltfâf

³⁷⁴³ ve baña: Dİ, HM, HHM -

³⁷⁴⁴ müşâhede idelerdi: Dİ müşâhede ideler idi, HH añlayalar idi

³⁷⁴⁵ olmazlardı: Dİ olmazlar idi

³⁷⁴⁶ diledüğüne: Dİ, HH, HHM -

³⁷⁴⁷ bâğçelerinden: Dİ bâğçelerinden

³⁷⁴⁸ bâğçe: Dİ bâğçe

³⁷⁴⁹ kabri ya cennet bâğçelerinden bir bâğçe ider veya cehennem çukurlarından bir çukur ider: HH ya’ni qabir ya cennet bâğçeleründen bâğçedür ya cehennem çukurlarından bir çukurdur

³⁷⁵⁰ enîn ateşiyle: Dİ enîn ile

³⁷⁵¹ yanar: Dİ yanar idi

³⁷⁵² mağberede: Dİ mağberde

³⁷⁵³ ‘izz: HHM ‘izzet

³⁷⁵⁴ gezerlerdi: Dİ gezerdi, HH gezer idi

³⁷⁵⁵ tâze: Dİ, HM, HHM -

³⁷⁵⁶ qabir yanına: Dİ qabre

³⁷⁵⁷ şa’llallâhu ‘aleyhi ve’s-sellem: HM -

³⁷⁵⁸ ki: Dİ -

³⁷⁵⁹ günâhları: HH büyük günahlar

³⁷⁶⁰ içün: Dİ içündür

³⁷⁶¹ eyitdi: Dİ buyurdi

³⁷⁶² iderdi: HH ider idi

³⁷⁶³ dağı: Dİ -

³⁷⁶⁴ şağınmazdı: Dİ şağınmaz idi

³⁷⁶⁵ ola: HHM olur

³⁷⁶⁶ şalla’llâhu ‘aleyhi ve selleme: HH hâzretlerine

³⁷⁶⁷ pâresin: HHM -

³⁷⁶⁸ itdi: HHM eyledi

hāl ol³⁷⁶⁹ cerīdeler hayāt bulup (4) yemiş virdiler³⁷⁷⁰. Aşhāb rażıya’llāhu ‘anhum³⁷⁷¹ ta‘accüb itdiler³⁷⁷². Hāzret-i Cebra’il-i³⁷⁷³ emīn³⁷⁷⁴ geldi (5) ve didi ki³⁷⁷⁵: “Yā Muhammed³⁷⁷⁶! Hāḡ Te‘ālā saña selām ider ve buyurur ki anlar bu zamāna³⁷⁷⁷ dek ḡorḡup³⁷⁷⁸ cehennem (6) āteşiyle memlū idi. Anlaruñ günāhları sebebiyle³⁷⁷⁹ ŗimdi cennet bāḡçesi³⁷⁸⁰ oldu (7) du‘āñ³⁷⁸¹ berekātıyla. [hm65a] Pes bu ḡaberden³⁷⁸² ma‘lūm oldu ki ‘azāb-ı ḡabir ve tena‘um-ı ḡabir muḡarrar (8) imiş³⁷⁸³. Allāhu Hāḡ Sübhāne ve³⁷⁸⁴ Te‘ālā buyurur ki^{3785,3786}

[وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً (9) ضَنْكًا] وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى

ḡıyle hiye ‘azābi’l-ḡabri”

Mervā(10)*dūr ki* Bu ‘āyet ḡırā’at olundu³⁷⁸⁷, bir dervīş ḡalḡup yaḡasın ḡāk itdi (11) ve başına toprak ŗaḡdı ve eyitdi³⁷⁸⁸ ki: “İlāhī dūnyāda ‘azāb ve ḡabirde ‘azāb (12) ve āḡiretde ḡisāb... Yā rāḡat ve ŗevāb ne vaḡit olur ki?” *İŗāret*³⁷⁸⁹ (13) [hh47b] Dūnyāda murādāt ve iḡtiyāc ve ḡabirde su’āl ve tefaḡḡuş ve cehennemde yanmaḡ ve aḡlamaḡ... (14) Yā³⁷⁹⁰ ḡülmek ne vaḡit olur?

*Ḳıŗŗa*³⁷⁹¹ Ya ‘ḡüb ‘aleyhi’s-selām bu nār-ı (15) ḡasreti ḡalb-ı ŗerīfine ilḡa itdi ve Hāḡ Te‘ālānuñ iḡlāfına (16) muntaḡır oldu ve eyitdi^{3792,3793}

³⁷⁶⁹ ol: HHM -

³⁷⁷⁰ virdiler: Dİ virdi

³⁷⁷¹ ‘anhüm: HH, HHM ‘anh

³⁷⁷² Aşhāb rażıya’llāhu ‘anhüm ta‘accüb itdiler: HH -

³⁷⁷³ Cebra’il: HH Cibril

³⁷⁷⁴ emīn: HM -

³⁷⁷⁵ didi ki: HM, HHM eyitdi

³⁷⁷⁶ yā Muhammed: Dİ, HM, HHM -

³⁷⁷⁷ bu zamāna: HHM yüzine

³⁷⁷⁸ ḡorḡup: HH, HM, HHM -

³⁷⁷⁹ sebebiyle: HH, HHM sebebi ile

³⁷⁸⁰ bāḡçesi: Dİ bāḡçesi, HM bāḡçe

³⁷⁸¹ du‘āñ: HH, HM, HHM du‘ā

³⁷⁸² bu ḡaberden: HHM ḡaberde

³⁷⁸³ imiş: HHM eylemiş, HM itmiş

³⁷⁸⁴ Hāḡ sübhāne ve: HHM -

³⁷⁸⁵ buyurur ki: HH buyurdu ki

³⁷⁸⁶ “Her kim de benim zikrimden (Kur’an’dan) yüz çevirirse mutlaka ona dar bir geçim vardır. Bir de onu kıyamet gününde kör olarak haşrederiz.” (20/124, Altuntaş 2003: 319).

³⁷⁸⁷ olundu: HH olunduḡda

³⁷⁸⁸ eyitdi: Dİ didi

³⁷⁸⁹ iŗāret: Dİ beŗāret

³⁷⁹⁰ yā: HM, HHM -

³⁷⁹¹ ḡıŗŗa: Dİ, HH çün pes

³⁷⁹² ve eyitdi: HH -, HM, HHM -

³⁷⁹³ Bir de üzerine, sahte bir kan bulaŗtırılmıŗ gömleḡini getirdiler. Yakub dedi ki: “Hayır! Nefisleriniz sizi aldatıp böyle bir iŗe sürükledi. Artık bana dūŗen, ḡüzel bir sabırdır. Anlattıklarınıza ḡarŗı yardımı istenilecek de ancak Allah’tır”. (12/18, Altuntaş 2003: 236).

[وَجَاؤُوا عَلَىٰ قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ] [بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ] [h37a] (17) أَمْرًا
فَصَبْرٌ جَمِيلٌ [وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ]

Anlaruñ günāhlarını³⁷⁹⁴ nefslerine havāle (18) itdi ve didi ki: “Belki nefsiñüz bir endiše³⁷⁹⁵ itdi³⁷⁹⁶ eyitdünüz (19) ben daħı şabrı pışe ideyem³⁷⁹⁷. ‘An qarīb kaideleruñ³⁷⁹⁸ keydi [65a/1] tamām olur ve baña sürür hāşıl olur. Haq Te‘ālā şaburları³⁷⁹⁹ sever ve anlaruñ (2) feryādresi³⁸⁰⁰ olur.

Hükemā dimişler ki: “Dünyāda aħvāl dördten³⁸⁰¹ hālī (3) degildür: Yā senüñ işüñ kendüñledir³⁸⁰² yā halk iledür yā Haq iledür yā dünyā (4) iledür.

Evvel didik ki senüñle dünyā mabeyninde ola anuñ sermāyesi zehirdür³⁸⁰³ (5) ve her iş ki³⁸⁰⁴ senüñle halk mabeyninde ola anuñ sermāyesi şükürdür ve her fi‘il (6) ki senüñle halk mabeyninde ola³⁸⁰⁵, anuñ sermāyesi halkdur ve her iş ki senüñle (7) nefsiñ mabeynindedür, anuñ sermāyesi³⁸⁰⁶ [hm65b] şabrdur. Evvel ol³⁸⁰⁷ didi ki senüñle nefsiñ (8) mabeyninde re’s-ül-māl³⁸⁰⁸ zühddür. Zīrā ta‘ām-ı dünyā yā helāldur yāhūd³⁸⁰⁹ harāmdur. (9) Helāl ise hisābına degmez, harām ise ‘azābına degmez. Pes anuñ kesbinde³⁸¹⁰ cāndan (10) zaħmet gerekmez. Pes³⁸¹¹ andan zāhid³⁸¹² mertebesin taħşıl saña³⁸¹³ evlādur, tā kim hisāb ve ‘azābdan (11) hālāş olasin.

İkinci “senüñle mevlā mabeynindedür³⁸¹⁴, anuñ sermāyesi şükürdür” (12) didük. Zīrā senüñle³⁸¹⁵ mevlā mabeyninde olan³⁸¹⁶ yā belādur yāhūd ‘aṭādur. (13) Eger aṭā ise şükür³⁸¹⁷ vācibdür, eger belā ise³⁸¹⁸ şükür ziyāde vācib (14) olur³⁸¹⁹. Zīrā ki bu cihānuñ ‘aṭası ol cihānuñ belāsıdır, (15) bu

³⁷⁹⁴ günāhlarını: Dİ günāhını

³⁷⁹⁵ endiše: HH, HM, HHM endişede

³⁷⁹⁶ itdi: HH -, HM, HHM idi

³⁷⁹⁷ ideyem: HHM iderdüm

³⁷⁹⁸ kaideleruñ: Dİ kaidleruñ

³⁷⁹⁹ şaburları: HHM sā’irleri

³⁸⁰⁰ feryādresi: HH feryādresi

³⁸⁰¹ dördten: HH derdinden

³⁸⁰² kendüñledir: HH, HM, HHM kendüñ iledür

³⁸⁰³ zehirdür: HM, HHM zühddür

³⁸⁰⁴ iş ki: HHM işi

³⁸⁰⁵ mabeyninde ola: Dİ mabeynindedir

³⁸⁰⁶ sermāyesi: Dİ sermāye

³⁸⁰⁷ ol: HH -

³⁸⁰⁸ māl: HHM maldur

³⁸⁰⁹ helāldur yāhūd: HHM -

³⁸¹⁰ anuñ kesbinde: Dİ, HH ikisinden

³⁸¹¹ pes: Dİ imdi

³⁸¹² zāhid: Dİ zühd

³⁸¹³ saña: Dİ, HM, HHM -

³⁸¹⁴ mabeynindedür: HHM mabeyninde

³⁸¹⁵ senüñle: HH, HM, HHM anunla

³⁸¹⁶ mabeynindedür anuñ sermāyesi şükürdür didüñ zirā anunla mevlā mabeyninde olan: HHM -

³⁸¹⁷ şükür: HH şükür

³⁸¹⁸ eger belā ise: HHM zīrā ki böyle ise

cihānuñ ni‘metine³⁸²⁰ şükür vācib olıcağ ol cihānuñ ni‘metine³⁸²¹ (16) şükür³⁸²² ziyāde vācibdür. Eger a‘ta ola ālūdelige sebep olur. (17)³⁸²³

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّا

Eger belā irişürse³⁸²⁴ sebep-i mağfıret (18) olur ve günāhlardan³⁸²⁵ pāk ider. *Mev’ize* Eger i‘tā iderse (19) kişiyi³⁸²⁶ kendiden³⁸²⁷ ğayra³⁸²⁸ meşğul eyler³⁸²⁹, eger belā gele kendü ile [65b/1] [hh48a] meşğul olur³⁸³⁰. Pes şükür ziyāde vācib olur.

Ehl-i taḥkīk dimişler ki: (2) Ni‘mete üç şükür vācibdür³⁸³¹, miñnete altı şükür lāzımdur³⁸³². Ni‘mete üç şükür (3) vācibdür³⁸³³; zīrā eydürsen³⁸³⁴ “*elḥamdüli’llāh*” ki ni‘mete³⁸³⁵ āşinālık nişāmıdır, bī-gānelik (4) degildür. Bī-gāneye ni‘met virilmez; ammā belā irişecek eydürseñ ki *elḥamdüli’llāh* bu (5) miñnet baña³⁸³⁶ dünyāda irişdi ‘uqbāda degil³⁸³⁷ ve Ḥağdan geldi ve ḥalkdan olmadı³⁸³⁸ (6) ve ṭākatum kadar oldı ṭākatdan³⁸³⁹ ziyāde olmadı ve daḥı bu miñnet ‘ivaż iledür³⁸⁴⁰, rāygān (7) degildür³⁸⁴¹. Şöyle kim bu altı [hm 66a] şükri edā idesin, ni‘metüñ ziyāde olur. Eger (8) miñnetde şükür idesin, Ḥağ Sübhāne ve Te‘ālā feraḥ virür ve tesellī ider. Amma³⁸⁴² (9) “senüñle ḥalk mābeyninde olanuñ sermāyesi ḥalka şefkatdur, didük. (10) Zīrā ḥalkdan³⁸⁴³ yā cefā³⁸⁴⁴ ve yā vefā irür³⁸⁴⁵. Eger vefā iderse³⁸⁴⁶ şefkat

³⁸¹⁹ vācib olur: HM, HHM vācibdür

³⁸²⁰ ni‘metine: HHM ni‘met

³⁸²¹ ol cihānın ni‘metine: HHM ol ni‘mete

³⁸²² şükür: HHM şükri

³⁸²³ Hayır, insan kendini yeterli gördüğü için mutlaka azgınlık eder.

³⁸²⁴ irişürse: HH irişür ise

³⁸²⁵ ve günāhlardan: HM, HHM günāhlarından

³⁸²⁶ kişiyi: HM kişi

³⁸²⁷ kendiden: HH, HHM kendüden

³⁸²⁸ ğayra: Dİ, HH, HHM -

³⁸²⁹ eyler: Dİ ider

³⁸³⁰ olur: Dİ, HH, HHM olursın

³⁸³¹ şükür vācibdür: HHM şükürdür

³⁸³² lāzımdur: HM lāzım olur

³⁸³³ vācibdür: HH lāzımdur

³⁸³⁴ eydürsen: HH dırsen ki

³⁸³⁵ ni‘mete: Dİ ni‘met

³⁸³⁶ baña: Dİ, HM, HHM -

³⁸³⁷ degil: HHM degildür

³⁸³⁸ olmadı: HH geldi

³⁸³⁹ ṭākatdan: Dİ, HM, HHM -

³⁸⁴⁰ iledür: HM ile

³⁸⁴¹ degildür: HH, HHM -

³⁸⁴² amma: Dİ zīrā, HM -

³⁸⁴³ ḥalkdan: HHM -

³⁸⁴⁴ cefā: HH cefā irür

³⁸⁴⁵ vefā irür: Dİ, HHM vefādur

³⁸⁴⁶ iderse: HH ide, HM, HHM iderseñ

vācib olur, (11) eger cefā ide³⁸⁴⁷ şefkat ziyāde vācib olur. Zīrā eger vefā ide luṭf ile³⁸⁴⁸ (12) seni ḳul ider³⁸⁴⁹, ḳula şefkat olıcaḳ āzād idene ziyāde vācib (13) olur. **[hhm37b]** Vech-i āḫir vefā ider ise³⁸⁵⁰ vefāsi³⁸⁵¹ mükāfātıyla seni meşḡul ider. Eger (14) cefā ide, seni mükāfātdan fāriḡ ider. Beher ḫāl-ı ferāḡat meşḡullıḳdan evlādur. (15) Vech-i āḫir eger kemlük ile olsa ol cihānda³⁸⁵² fā`ide itmiş olur, eyelük eylese (16) bu cihānda `āidesi³⁸⁵³ olur. Ol cihānda bāḳi³⁸⁵⁴ ve ebedidür, bu cihānda³⁸⁵⁵ fānīdür. (17) Ol cihānuñ fā`idesi ulı idüġinden iştibāh yoḳdur.

Hikāye Ahmed Sabāh³⁸⁵⁶ (18) dinüri ḳuddise şırrahu³⁸⁵⁷ Bağdādda bir zāhide³⁸⁵⁸ giderdi³⁸⁵⁹. Bir mest³⁸⁶⁰ muşt ile urup (19) vāfir düşnām itdi. Ḥāzret-i şeyḫ ardınca bir derviş gönderip mekānın³⁸⁶¹ bildi. **[66a/1]** İrtesi bir ṭabaḳ ḫelvā ol kimesneye irsāl itdi. Ol şaḫş su`āl itdi kim³⁸⁶² (2) “Bunı kim gönderdi³⁸⁶³” didi. Derviş eyitdi: “Şeyḫ Ahmed Sabāh³⁸⁶⁴, ol zarb idüp (3) sündüġün mükāfātın diledi. Ol şaḫş giryān ve nedmān³⁸⁶⁵ olup³⁸⁶⁶ “yir (4) öpdı” didi³⁸⁶⁷ ki: “Ey şeyḫ! Luṭf eyle³⁸⁶⁸, ḫelāl eyle³⁸⁶⁹. Şeyḫ eyitdi: (5) “Sen ḫelāl **[hm65b]** eyle³⁸⁷⁰. **[hh48b]** Beni urduñ ve sevüñdüñ, `amelüñi ṭabaḳa³⁸⁷¹ koyup baña (6) gönderdüñ³⁸⁷². Ben daḫı ṭabaḳa ḫelvā koyup saña irsāl itdüm. Helvā dünyāda (7) ekel olunur gider; ammā bu³⁸⁷³ ṭā`at āḫirete³⁸⁷⁴ iriştürür³⁸⁷⁵. Ḳanḳısı a`lādur³⁸⁷⁶”

³⁸⁴⁷ ide: HM, HHM iderseñ

³⁸⁴⁸ ile: HM, HHM -

³⁸⁴⁹ ider: HH ider eger cefā ider ise seni ḳulluḳdan āzād ider

³⁸⁵⁰ ider ise: Dİ, HH, HHM idenüñ

³⁸⁵¹ vefāsi: HH kevneynüñ

³⁸⁵² cihanda: HH cihāndan

³⁸⁵³ ā`idesi: HH, HHM ābidesi

³⁸⁵⁴ bāḳi: HH, HHM bāḳidür

³⁸⁵⁵ cihānda: HHM cihān

³⁸⁵⁶ Sabāh: Dİ, HH Seyyāh

³⁸⁵⁷ Ḳuddise şırrahu: HM Ḳuddise şırrahu eydür

³⁸⁵⁸ zāhide: HHM zāhid

³⁸⁵⁹ giderdi: HH gider idi, HM var idi ana giderdi

³⁸⁶⁰ mest: HHM -

³⁸⁶¹ mekānın: HH mekānını

³⁸⁶² su`āl itdi kim: HH eyitdi ki

³⁸⁶³ gönderdi: Dİ, HH irsāl itdi

³⁸⁶⁴ Sabāh: Dİ, HH Seyyāh

³⁸⁶⁵ nedmān: Dİ biryān, HM, HHM püryān

³⁸⁶⁶ olup: HH gelüp

³⁸⁶⁷ didi: HM eyitdi

³⁸⁶⁸ luṭf eyle: Dİ, HH luṭf idüp

³⁸⁶⁹ ḫelāl eyle: Dİ eyle didi luṭf idüp

³⁸⁷⁰ eyle: Dİ, HH eyle sen

³⁸⁷¹ ṭabaḳa: HH bir ṭabaḳa

³⁸⁷² gönderdüñ: HH, HM virdüñ

³⁸⁷³ bu: Dİ, HH bize

³⁸⁷⁴ āḫirete: Dİ āḫiretde

³⁸⁷⁵ iriştürür: Dİ iriştür

³⁸⁷⁶ a`lādur: HH a`lā idüġi zāhirdür

(8) Pes bundan³⁸⁷⁷ ma'lûm oldu ki halk ile mu'âmelenuñ sermâyesi şefkatdur; ammâ (9) "dördüncü nefsuñ ile senüñ mâbeyninde"³⁸⁷⁸ olanıñ sermâyesi şabrdur³⁸⁷⁹ didük. (10) Zîrâ senüñ hâlîñ yâ tâ'atdur yâ ma'siyetdür³⁸⁸⁰. Tâ'ata şabr eyle, tâ kim şevâb (11) bulasın ve ma'siyet terkenden şabr eyle, tâ kim hâlâş olasın. Ehl-i (12) taḥkîk dimişler ki: "*Tacera 'iş-şabrâni 'aşte aşte sa'iden aven mutte mutte* (13) *şehiden*". Ya'nî, "Şabr zehrini nüş eyle; eger diri olursañ sa'id olursın (14) ve eger ölürsañ³⁸⁸¹ şehid olursın."

Latîfe Haq Te'âlâ kûluna (15) her tâ'at ki emir itdi cümle 'abd için emir itdi³⁸⁸²; ammâ³⁸⁸³ şabrı anı³⁸⁸⁴ kendü³⁸⁸⁵ (16) için emir eyledi³⁸⁸⁶,

وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ [وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ]

buyurdu. (17) Meşelâ namâz emir itdi³⁸⁸⁷, tâ saña 'izzet ve iktidâr ḥâşıl ola. Zekât nefsuñi emir itdüm³⁸⁸⁸ (18) ve mâlıñı pāk idüp ziyâdelik ḥâşıl ola³⁸⁸⁹.

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً (19) نُطَهِّرُ لَهُمْ وَنُزَكِّيهِمْ بِهَا [وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ]

ve şavm emir itdüm tâ kim saña ḥayır gele *ve en taşūmu [66b/1] ḥayrun lekūm* ve ḥacc emir itdüm³⁸⁹⁰ saña âfâtdan emînlik³⁸⁹¹ ḥâşıl ola *ve men* (2) *deḥalehu kâne âminen ve şabren* ve şabra fermân itdüm, tâ kim liḳama vâşıl olup cemâlüm³⁸⁹² (3) göresin. *Allâhümme yesirlenâ* (4) *ve li sâ'iri'l-müslimîne ve'l-müslimâti ve'l-müminîne ve'l-mü'minâti ecma'in*

³⁸⁷⁷ bundan: Dİ, HM, HHM -

³⁸⁷⁸ ammâ dördüncü nefsuñ ile senüñ mâbeyninde: HH senüñle nefsuñ mâbeyninde

³⁸⁷⁹ şabrdur: Dİ dur

³⁸⁸⁰ ma'siyetdür: Dİ ma'siyet

³⁸⁸¹ ölürsañ: Dİ, HH, HHM ölesin

³⁸⁸² itdi: Dİ eyledi

³⁸⁸³ ammâ: Dİ illâ

³⁸⁸⁴ şabrı: Dİ şabr anı

³⁸⁸⁵ kendü: HM kendi

³⁸⁸⁶ Sabret! Senin sabrın ancak Allah'ın yardımı iledir. Onlardan yana üzülme. Tuzak kurmalarından dolayı da sıkıntıya düşme (16/127, Altuntaş 2003: 280).

³⁸⁸⁷ itdi: HH eyledi

³⁸⁸⁸ emr itdüm: Dİ, HH farz eyledi

³⁸⁸⁹ Onların mallarından, onları kendisiyle arındıracağın ve temizleyeceğin bir sadaka (zekat) al ve onlara dua et. Çünkü senin duan onlar için sükunettir (Onların kalplerini yatıştırır.) Allah hakkıyla iştendir, hakkıyla bilendir (9/103, Altuntaş 2003: 202).

³⁸⁹⁰ itdüm: Dİ itdi, HH, HHM -

³⁸⁹¹ emînlik: HH aman

³⁸⁹² cemâlüm: HHM cemâlümü

[hm66a] *El meclisü't-tāsi 'aşer*³⁸⁹³ [hbm38a] (5) *min Kıssa-ı Yūsuf 'aleyhi's-selām. Fī*³⁸⁹⁴ kavlehu Te'ālā³⁸⁹⁵:

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا (6) وَآرَدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ [قَالَ يَا بُشْرَى هَذَا عَلَامٌ وَأَسْرُوهُ
بِضَاعَةٌ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ]

Ḳalel-imām rażıya'llāhu 'anh: “*Men razka şey'en fī mustakbeli (7) eyyamu aḥbire bizālike fī menamihi.*” Ya'nī her kime³⁸⁹⁶ ki sa'ādet ḥil'atı virile, vā'kıa(8)sında anıñ ḥālına işāret irsāl ider ki tā kim bilüp (9) şükür eyleye ve muṭṭaḳılar ṭā'atı yolını ṭuta³⁸⁹⁷.

Pes Ḥaḳ Te'ālā ḳazā itmiş idi ki (10) Mālik ibn-i Za'r³⁸⁹⁸ Mışırda idi. oḡlancıklığı³⁸⁹⁹ ḥālında Ken'an iḳlīmine varmış idi³⁹⁰⁰ (11) [hh49a] Nāgāh gökden āfitāb inüp etegi altına girdi ve bir aḳ bulut hevāda (12) başı üzerine gelüp incü yağdırdı. Ol incüyi cem' idüp şandukaya³⁹⁰¹ (13) ḳodı. İrtesi mu'abbir gelüp bu vāḳı'ayı ta'bır³⁹⁰² itdi: “Bir ḳul bulursın. (14) Egerçi ol ḳul³⁹⁰³ degildür, feemmā ol³⁹⁰⁴ sebebden³⁹⁰⁵ başıña çok devlet³⁹⁰⁶ ḳonar anı şatarsın (15) ve çok mālā mālīk olursın ve anı şatduḳdañ-şoñra on oḡluñ olur. (16) Her³⁹⁰⁷ biri ol māl ile ḡanī olur ve senüñ nāmuñ tā ḳıyāmete dek³⁹⁰⁸ mezkūr (17) olur³⁹⁰⁹. Daḡı bir niçe³⁹¹⁰ ziyādelik ḥāşıl olur.” “Ol ziyādelik nedür?” didi. (18) Eyitdi: “Anıñ du'āsıyla Ḥaḳ Te'ālā saña hidāyet ider. Cehennemden ḥalāş olup (19) cennet müyesser olur.” Mālik bunı işidüp şād oldı ve mu'abbire müjde için [67a/1] iki altun virdi. Hemān sefer yarāḡını görüp³⁹¹¹ Mışırdañ çıḳup Dımaşḳ cānibine (2) teveccüh itdi³⁹¹². Çün arz-ı Ken'āna irdi, şaḡına ve şolına

³⁸⁹³ tāsi 'aşer: Dİ 'aşrun, HHM sāmin

³⁸⁹⁴ fī: Dİ min

³⁸⁹⁵ Bir kervan gelmiş sucularını suya göndermişlerdi. Sucu kovasını kuyuya salınca “Müjde! Müjde, İşte bir oḡlan!” dedi. O'nu alıp bir ticaret malı olarak sakladılar. Oysa Allah, onların yaptıklarını biliyordu (12/19), Altuntaş 2003: 236).

³⁸⁹⁶ kime: HH, HM, HHM kim

³⁸⁹⁷ ṭuta: HH duta, HM, HHM añlaya

³⁸⁹⁸ Za'r : HH Za'r Yūsuf 'aleyhi's-selāmı bula vāḳı'asında gördi ki

³⁸⁹⁹ oḡlancıklığı: HH oḡlancıklık

³⁹⁰⁰ idi: Dİ, HH -

³⁹⁰¹ şandukaya: Dİ, HM şanduka

³⁹⁰² ta'bır: Dİ, HH, HHM taḳrır

³⁹⁰³ ḳul: Dİ -

³⁹⁰⁴ ol: HM anuñ, HHM -

³⁹⁰⁵ sebebden: HHM sebebinden

³⁹⁰⁶ başıña çok devlet: Dİ, HH, HHM çok devlet başıña

³⁹⁰⁷ her: HHM -

³⁹⁰⁸ dek: HM, HHM deḡin

³⁹⁰⁹ mezkūr olur: HH zıkr olunur

³⁹¹⁰ bir niçe: HH -

³⁹¹¹ görüp: HH gördi

³⁹¹² teveccüh itdi: HM müteveccih oldı

[hm66b] nigerân iderdi³⁹¹³ ki (3) ol devlet ne cānibden bedr ola³⁹¹⁴? ve dā'imā³⁹¹⁵ Mışırdan Şām'a giderdi ve muntazır (4) idi ki ol³⁹¹⁶ devlet güneşi kaᅅğı³⁹¹⁷ burcdan tūlū' ider?

Bir maᅅlūk³⁹¹⁸ bir maᅅlūkūñ (5) talebinde elli yıl sefer ide³⁹¹⁹, tā kim ola ki³⁹²⁰ gözi aña düş ola; yā şol kişi³⁹²¹ ki (6) ᅅalkūñ talebi ola, cānu baş anuñ muᅅabbetine bezel³⁹²² itmek lāzım olmaz mı?" (7) ᅅaᅅ Sübhāne ve Te'ālā Dāvud 'aleyhi's-selāma buyurdi ki: "*Men arafeni talebeni* (8) *ve men talebeni kaşadeni ve men kaşadeni vecedeni ve men vecedeni ᅅafāzani* Ya'nī, her kim (9) beni bildi, rāh talebini³⁹²³ kıblegāᅅ³⁹²⁴ itdi ve ᅅalbını āteş-i 'aşᅅda³⁹²⁵ eritdi ve ᅅalkdan (10) ümīzi unutdi³⁹²⁶.

*Laᅅīfe*³⁹²⁷ Ey nādān! Bil ve āgāᅅ ol³⁹²⁸ ve bileni taleb (11) eyle ve ey tālibler! Cehd eyleñ ve³⁹²⁹ cehd idenleri³⁹³⁰ tutsunlar³⁹³¹ ve ᅅıfz itsünler. (12) Dāvud 'aleyhi's-selām eyitdi: "Ey benüm rabbum! Senüñ dergāᅅuña³⁹³² kaşd idenlere³⁹³³, (13) anlara bugün neylersin?" ᅅaᅅ Sübhāne ve³⁹³⁴ buyurdi ki: "*Ce'alte beyni kayden* (14) *leh'*" Aña bend iderem belāyı ki³⁹³⁵ kaᅅmasun ve tīr-i 'aşᅅ ile ᅅasta kılıram, (15) tā kim ᅅalkmasun³⁹³⁶. Eger nāle iderse āğzına mühr-i 'izzet ile mühr ururam³⁹³⁷, tā kim nāle kılımasuñ³⁹³⁸.

(16) *Kışşā* Pes elli yıldan şoñra mālik Dımaşᅅa [hbm38b] geldi. Ol üç günde (17) ki ᅅazret-i³⁹³⁹ Yūsuf 'aleyhi's-selām ᅅāᅅda [hh 49b] idi, kārban³⁹⁴⁰ ol araya³⁹⁴¹ geldiler. (18) Mālikūñ iki ᅅulāmı var idi, birine Beşīr dirler idi. Aña eyitdi: "Ey Beşīr! (19) Eger bu ᅅulāmı bulursam kıızlarımıñ³⁹⁴²

³⁹¹³ iderdi: HH ider idi

³⁹¹⁴ bedr ola: HH yüz gösterir bundañ şoñra, HM peydā ola

³⁹¹⁵ dā'imā: Dİ, HM, HHM -

³⁹¹⁶ ol: HH bu

³⁹¹⁷ kaᅅğı: Dİ kaᅅkı

³⁹¹⁸ bir maᅅlūk: HH nükte

³⁹¹⁹ ide: HH, HHM ider

³⁹²⁰ ola ki: HM, HHM -

³⁹²¹ yā şol kişi: HH bir kişi

³⁹²² bezel: HH terk

³⁹²³ rāh talebini: Dİ rāh-ı talebi

³⁹²⁴ kıblegāᅅ: HM aña, HHM āgāᅅ

³⁹²⁵ 'aşᅅla: Dİ, HH 'aşᅅ ile

³⁹²⁶ unutdi: Dİ 'ilmimi uyardı

³⁹²⁷ laᅅīfe: HH mev'ize

³⁹²⁸ āgāᅅ ol: HH -

³⁹²⁹ eyleñ ve: HHM -

³⁹³⁰ idenleri: Dİ idenler

³⁹³¹ tutsunlar: HH dutsunlar

³⁹³² dergāᅅuña: Dİ, HH dergāᅅuñ

³⁹³³ idenlere: HM idenler, HHM -

³⁹³⁴ sübhāne ve: HH, HM, HHM -

³⁹³⁵ belāyı ki: HH ki mecnündür, HHM belādan ki

³⁹³⁶ ᅅalkmasun: HHM ᅅalmasun

³⁹³⁷ mühr ururam: HH anı sürerem

³⁹³⁸ tā kim nāle kılımasuñ: Dİ, HH tā kim ᅅanın dökerem

³⁹³⁹ ᅅazret-i: HM, HHM -

³⁹⁴⁰ kārban: HHM kārubān

³⁹⁴¹ ol araya: HH oraya

³⁹⁴² kıızlarımıñ: HH kıızumuñ

kanķısını³⁹⁴³ dilerseñ saña vireyem ve [67b/1] diledüğüñ kadar³⁹⁴⁴ maldan vireyem.” [hm67a] Çün zemīn-i Ken‘āna geldiler bir bölük kuşlar (2) gördiler. Ol kuyu³⁹⁴⁵ üzre Mekke-i Mükerrmeyi³⁹⁴⁶ tavāf ider tavāf³⁹⁴⁷ iderler. Anlar (3) melā’ike idi. Haķ Te‘ālā Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma muvāneset³⁹⁴⁸ için anları³⁹⁴⁹ göndermiş (4) idi. Mālik haķiķat-ı haldan³⁹⁵⁰ haberdār degil idi, zirā put-perest³⁹⁵¹ idi. (5) Kārbānı³⁹⁵² ol cānibe götürdi, tā kim ol mürgāndān şayd ide³⁹⁵³ ve kuyudan şu (6) çeke. Ol³⁹⁵⁴ araya gelicek³⁹⁵⁵ bahāyim Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ rāyihasını alıcaķ³⁹⁵⁶ (7) yüklerin bıraķdılar³⁹⁵⁷. Yā bir mü’min bende Haķ Te‘ālānuñ vişālī rāyihasını (8) alıcaķ halāyikuñ ‘alāiķini cümle bıraġup mücerred olmaz mı? Tā kim ‘izz ü vişāl ile (9) muķarriblerden ola.

Kıssa Çün mālik³⁹⁵⁸ cāhuñ yanına³⁹⁵⁹ geldi, ol mürgān (10) gā’ib oldı³⁹⁶⁰. Cāha naķar idüp andan bir nūr leme‘ān itdi. Mālik³⁹⁶¹ şuyuñ şe‘ā’ı³⁹⁶² (11) zann itdi. “Delvi şalıñuz” didi. Ol hinde Hażret-i³⁹⁶³ Cebrā’ıl³⁹⁶⁴ ‘aleyhi’s-selām (12) gelüp eyitdi: “Yā Yūsuf³⁹⁶⁵! Haķ Te‘ālā buyurur³⁹⁶⁶ ki, bu delve girüp oturasın³⁹⁶⁷.” “Tā niķeye dek?” (13) didi. Ol günü bilür misin ki āyineye naķar itdüñ, cemāluñı³⁹⁶⁸ görüp³⁹⁶⁹ (14) ta‘accüb idüp³⁹⁷⁰ eyitdüñ kim “eger ben³⁹⁷¹ bir ķul olsam baña kim bahā³⁹⁷² yetişdürürdi³⁹⁷³?” (15) Eyitdi kim “Aķlımdadır.” Cebrā’ıl³⁹⁷⁴ ‘aleyhi’s-selām eyitdi³⁹⁷⁵: “Bu gün ol

³⁹⁴³ kanķısını: Dİ kanķısın

³⁹⁴⁴ kadar: Dİ deñlü

³⁹⁴⁵ kuyu: HH kuyı

³⁹⁴⁶ Mekke-i Mükerrmeyi: HM Ka‘beyi

³⁹⁴⁷ tavāf: HH -

³⁹⁴⁸ ‘aleyhi’s-selāma muvāneset: HH ‘aleyhi’s-selāmu muvānisi

³⁹⁴⁹ anları: Dİ -

³⁹⁵⁰ haķiķat-ı haldan: Dİ haķiķat-ı haldan, HH, HM haķiķat hālından

³⁹⁵¹ put-perest: Dİ but-perest

³⁹⁵² kārbānı: HHM kārvānı

³⁹⁵³ ide: HM, HHM ideler

³⁹⁵⁴ ol: HM çün ol

³⁹⁵⁵ gelicek: HM geldiler

³⁹⁵⁶ rāyihasını: Dİ, HH, HHM rāyihasın

³⁹⁵⁷ bıraķdılar: HH bıraġup yire yuvarlandılar

³⁹⁵⁸ mālik: HHM melik

³⁹⁵⁹ yanına: HH kenārına

³⁹⁶⁰ oldı: HHM oldılar

³⁹⁶¹ mālik: Dİ, HHM -

³⁹⁶² şe‘ā’ı: HH şemā’ıdur

³⁹⁶³ Hażret: HH, HHM -

³⁹⁶⁴ Cebrā’ıl: HH Cibril

³⁹⁶⁵ yā Yūsuf: Dİ, HH, HHM -

³⁹⁶⁶ buyurur: Dİ buyurdu

³⁹⁶⁷ girüp oturasın: HHM giresin

³⁹⁶⁸ cemāluñı: HH cemāluña, HHM cemāluñ

³⁹⁶⁹ görüp: HH, HHM -

³⁹⁷⁰ idüp: HM, HHM kılup

³⁹⁷¹ ben: HM, HHM -

³⁹⁷² bahā: HHM pahā

³⁹⁷³ yetişdürürdi: Dİ, HH yetişdürür idi

³⁹⁷⁴ Cebrā’ıl: HH Cibril

³⁹⁷⁵ eyitdi: Dİ didi

gündür kim bahānı³⁹⁷⁶ (16) görüp³⁹⁷⁷ kıymetiñ bilesin. Ya'nı, *biḥasbi'z-zāhiri ve'l-şūreti ve hazihi min cümleti'l-(17)irşādi ve't-terbiyyeti min Allāhu Te'ālā*.

*Mev'ize*³⁹⁷⁸ Nazar eyle, ḥüsnün ve şūretiñ bahāsi³⁹⁷⁹ (18) ne deger³⁹⁸⁰? Yigirmi siyāh akçe fūrūḥt itdiler. Çünküm nazarı şūretten dönder(19)di, niçe ağrı altun ve misk ve 'anber [hm67b] ve envā' cevāhire fūrūḥt olundu kim bahā-yı³⁹⁸¹ [68a/1] sîret böyledir.

İşāret Her kişünün kıymeti himmetidür eger himmeti hemān ekel ve şurub (2) ise kıymeti hemān³⁹⁸² oldur. 'Ārifler dimişler ki: *"Īn kāne himmetuhu mā [hh50a] yezḥulu fī baṭnihi (3) kıymitu mā ye'recu min baṭnihi"* Eger himmeti dünyā ise kıymeti dünyādır, eger himmeti mevlā³⁹⁸³ ise (4) anuñ aşlā kıymeti yoqdur. Zīrā nihādında³⁹⁸⁴ dürr-i yetīme kıymet olmaz. Ḥazret-i faḥr-ı (5) ālem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem yetīm didükleri vālideyni olmaduğı (6) için³⁹⁸⁵ degildür; belki anuñ himmeti her nesneden yüce olduğı içündür³⁹⁸⁶. (7)

Leyle-i mi'rācda cem'i eşyāyı³⁹⁸⁷ Ḥazret-i Ḥabīb-i³⁹⁸⁸ Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve (8) ve sellemün ayağı altına³⁹⁸⁹ getürdi. Perde-i Ceberütan³⁹⁹⁰ ḥiṭāb irişdi ki: (9) *"Ene ve ente ve mā dunenā ḥalaḳtuli eclike"* Ya'nı, mā'adāyı cümle senün-(10)çün³⁹⁹¹ ḥulḳ itdüm. Seyyidü'l-kevneyn şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem cevāb virdi ki: (11) *"Ene ve ente ve mā dunenā terektu."* Ya'nı, cümle masivāyı senün için³⁹⁹² terk itdüm³⁹⁹³. (12) Ḥiṭāb-ı 'izzet irişdi ki: [hbm39a] *"Yā Muḥammed! Ben murād itdüm ki cümle³⁹⁹⁴ ehl-i melā-yı a'lā seniñ (13) himmetün bileler. Çünküm³⁹⁹⁵ ālem-i 'ulviye irişdüñ, kimesne senün kıymetün (14) bilmediler yetīm olduñ elem yecidke yetīmen feāvā.*

Hikāye Ebū 'Ali Dekḳāḳ rahmetu'llāh (15) eydür³⁹⁹⁶: *"Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ zāhir cemālını şatdılar. (16) Eger cemāl-ı bāṭını şatalardı³⁹⁹⁷, cümle 'ālem anıñ bahāsi³⁹⁹⁸ olmazdı ve anuñ (17) için*

³⁹⁷⁶ bahānı: HHM pahānı

³⁹⁷⁷ görüp: Dİ bilüp

³⁹⁷⁸ mev'ize: Dİ kışsa

³⁹⁷⁹ bahāsi: HHM pahāsi

³⁹⁸⁰ deger: HH, HM degeridür

³⁹⁸¹ bahāyı: HHM pahāyı

³⁹⁸² hemān: HM, HHM -

³⁹⁸³ mevlā: Dİ mevlāya

³⁹⁸⁴ nihādında: HM, HHM nihānda

³⁹⁸⁵ olmaduğı için: HH, HM olmaduğı-çün

³⁹⁸⁶ olduğı içündür: HH, HM, HHM olduğı-çün

³⁹⁸⁷ cem'i eşyāyı: HH cem'i eşyā, HHM eşyā

³⁹⁸⁸ ḥabībi: HH, HM, HHM

³⁹⁸⁹ altına: HHM altında

³⁹⁹⁰ Ceberütan: HM, HHM Ceberütan

³⁹⁹¹ senün-çün: Dİ senün için

³⁹⁹² senün için: HH senden ötri, HM senün-çün

³⁹⁹³ senün için terk itdüm: Dİ terk itdüm senün için

³⁹⁹⁴ cümle: Dİ, HM -

³⁹⁹⁵ çünküm: Dİ, HH çün

³⁹⁹⁶ rahmetu'llāh eydür: Dİ eydür rahmetu'llāh

³⁹⁹⁷ şatalardı: Dİ şatalar idi

³⁹⁹⁸ bahāsi: HHM pahāsi

şatdılar ki kişi³⁹⁹⁹ kendü⁴⁰⁰⁰ şüretine (18) mağrūr ola⁴⁰⁰¹, dünyāda bī-ķadir ve bī-[hm68a]-ķıymet olur ve didi ki: “Her kişinūn (19) ķadrı⁴⁰⁰² himmetidür.” Ol zamānda Yūsuf ‘aleyhi’s-selām şüretine meşğul [68b/1] idi⁴⁰⁰³, sīretine degildi⁴⁰⁰⁴ hakezā ķıyle.

Hikāye Hōrāsān mülūkından (2) birinūn bir⁴⁰⁰⁵ kızı var-ıdı. Fāris mülūkundan birine ‘aķd-ı nikāh (3) eyledi. Birinci yıl⁴⁰⁰⁶ çehāzın tekml itdi ve⁴⁰⁰⁷ muntazır oldı (4) andan ol kızı vāfir çehāz⁴⁰⁰⁸ ile niçe ķatar ve deve⁴⁰⁰⁹ (5) ve yüz ğulām ve yüz kenizek bile⁴⁰¹⁰. (6) Sence⁴⁰¹¹ ve develerūn⁴⁰¹² ve ķatırlarıñ yükleri ķumaşlar idi⁴⁰¹³, (7) ve bī-ķıymet⁴⁰¹⁴ bī-ķıyās idi. Çün ‘arūs gelüp⁴⁰¹⁵ Hōrāsān’a (8) ķarīb oldı⁴⁰¹⁶, istikbālına bir⁴⁰¹⁷ hācib gönderdi ki⁴⁰¹⁸ (9) “var gör ne işler ve ne ile eglenür?” ve dağı bunda⁴⁰¹⁹ gelmeden⁴⁰²⁰ (10) baña haber irgūr⁴⁰²¹.” Ol cānibe hācib geldi⁴⁰²² gördi ki (11) maħaffede oturup yüzün örtmiş ve bir altun zinciri (12) bir kedinūn [hh50b] boynına⁴⁰²³ bağlamış, anuñla oynar. Hācib erinūn (13) selāmıñ⁴⁰²⁴ irgürdi. Ol ğod⁴⁰²⁵ kedi ile⁴⁰²⁶ muķayyed ü meşğul (14) idi. Bu haber kendüye⁴⁰²⁷ vāşıl olıcaķ elli biñ altun ki (15) niş-fı mihrīdür ve beş bedre altun dağı zamm idüp (16) talāķ nāmesin ma‘an irsāl itdi ve didi⁴⁰²⁸ ki: “Her (17) nereden geldi ise oraya⁴⁰²⁹ gitsün. Ol kediye meşğul imiş⁴⁰³⁰, (18) himmeti hemān ol kediye lāyıkdur⁴⁰³¹; bizüm şöħbetümize lāyık degil imiş” didi.

3999 kişi: HH bir kişi
4000 kendü: HM kendi
4001 ola: HHM olsa
4002 ķadrı: HH ķıymeti
4003 idi: HHM oldı
4004 degildi: Dİ degil idi
4005 bir: Dİ, HHM -
4006 birinci yıl: Dİ bir nice yıl, HH birinci yılda
4007 itdi ve: HH idüp
4008 çehāz: Dİ çehāz
4009 deve: Dİ deve ve bir niçe ķatar ķatar
4010 bile: HM birle
4011 sence: HM, HHM -
4012 develerūn: HM deve
4013 ķumaşlar idi: HM, HHM ķumaş
4014 bī-ķıymet: HM bī-ķıymet eşyā
4015 ‘arūs gelüp: HH -
4016 oldı: Dİ oldılar
4017 bir: HH -
4018 gönderdi ki: HH geldi, HHM nām kimesneye
4019 bunda: Dİ -
4020 gelmeden: HH, HM, HHM gelmedin
4021 irgūr: HM eyle
4022 geldi: Dİ gelüp
4023 boynına: HH boğazına
4024 selāmıñ: HM selāmını
4025 ol ğod: Dİ, HM, HHM -
4026 kedi ile: HM kediye
4027 kendüye: Dİ kendine
4028 didi: HH eyitdi
4029 oraya: Dİ, HM, HHM -
4030 imiş: Dİ, HHM olup
4031 lāyıkdur: HH lāyık imiş

Nükte (19) Bir ‘arūsuñ ki bir lahze kendi⁴⁰³² gönli bir⁴⁰³³ kediye merbūṭ olup eri anı ‘ālem-i dilden iḥrāc [69a/1] idicek, yā ol kişi ki cemī‘ ‘ömri⁴⁰³⁴ hırş ve⁴⁰³⁵ hevāda ola⁴⁰³⁶ Ḥaḳ Te‘ālā (2) anı⁴⁰³⁷ niçe qābūl ider ve aña ne vechle⁴⁰³⁸ nazār-ı raḥmet ider?

Kıssa Pes Ḥazret-i Yūsuf (3) ‘aleyhi’s-selām ol delvde oturdu⁴⁰³⁹; Beşir çekdi, [hm68b] çıkarmağa qādir olmadı. (4) Bir kimesne daḡı getürdi ikisi çeküp delv çıkıdı^{4040 4041}.

[وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ] يَا بَشْرَى هَذَا غُلَامٌ [وَأَسْرُوهُ
بِضَاعَةَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ]

(5) Çün cemāl-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām zāhir oldı, Mālik kendüye işāret (6) itdi ki “ma’hūd budur ki elli yıl talebinde idüm elhamdü’llāh⁴⁰⁴² ki buldum”.

Ka‘bü’l-(7)Aḡbār eydür ki: “Çünküm gördiler, cümlesi bî-hoş oldılar ḡsün ü cemālından (8) ötüri. Zīrā Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘ālā cümle ḡsniñ yarısın⁴⁰⁴³ cemī‘⁴⁰⁴⁴ ḡlḡa (9) kısmet itmiş⁴⁰⁴⁵ ve yarısın⁴⁰⁴⁶ Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-[hbm39b]selāma virmiş idi⁴⁰⁴⁷.” Ka‘bü’l-(10) Aḡbār⁴⁰⁴⁸ razıya’llāhu ‘anh eydür: “Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ rāyīḡası (11) misk idi. Yaşşı⁴⁰⁴⁹ yüzlü⁴⁰⁵⁰ ve ferāḡ gözlü ve mübārek aḡzı ṡar idi. (12) ḡülse ay nūrı ḡibi şu‘le virür idi ve ince bellü idi ve istibrāk qābilinden⁴⁰⁵¹ (13) idi ve bāzūları semiz idi. Çünküm⁴⁰⁵² Mālik bu evşāfı gördi, qavmına eyitdi⁴⁰⁵³: (14) ‘Beşāret baña kim murādımı buldum.”

⁴⁰³² kendi: HH, HM, HHM -

⁴⁰³³ bir: HH, HM, HHM -

⁴⁰³⁴ ‘ömri: HH, HM, HHM ‘ömrini

⁴⁰³⁵ hırş ve: HHM hırşı

⁴⁰³⁶ ola: HHM iftā ide

⁴⁰³⁷ anı: HHM -

⁴⁰³⁸ vechle: Dİ vechile

⁴⁰³⁹ oturdu: HH, HM, HHM oturup

⁴⁰⁴⁰ çeküp delv çıkıdı: Dİ çeküp delv çıkıcaḡ, HH çekdiler çıkıcaḡ, HHM delvi çıkardılar

⁴⁰⁴¹ Bir kervan gelmiş suçularını suya göndermişlerdi. Sucu kovasını kuyuya salınca “Müjde! Müjde, İşte bir oḡlan!” dedi. O’nu alıp bir ticaret malı olarak sakladılar. Oysa Allah, onların yaptıklarını biliyordu (12/19, Altuntaş 2003: 236).

⁴⁰⁴² elhamdüli’llāh: HH ḡamdu’llāh

⁴⁰⁴³ yarısın: HHM yarısın

⁴⁰⁴⁴ cemī: Dİ cümle

⁴⁰⁴⁵ itmiş: HM idüp, HHM itmiş idi

⁴⁰⁴⁶ yarısın: HH nısfın

⁴⁰⁴⁷ virmiş idi: Dİ virmiş

⁴⁰⁴⁸ Ka‘bü’l aḡbār: HH Ka‘b razıya’llāhu ‘anh

⁴⁰⁴⁹ yaşşı: HHM yaşşı

⁴⁰⁵⁰ yüzlü: HM, HHM yüzli

⁴⁰⁵¹ qābilinden: HHM qalbından

⁴⁰⁵² çünküm: Dİ, HH çün

⁴⁰⁵³ eyitdi: HH didi

Nükte Bir kâfir ki elli yıl bir maḥlûk talebinde (15) ola⁴⁰⁵⁴, zaḥmet çekdiği⁴⁰⁵⁵ zâ‘yi‘ olmaya⁴⁰⁵⁶. Yâ bir bî-çâre bende tûl-ı ‘ömrini⁴⁰⁵⁷ (16) şarf idüp Ḥaḥ talebinde ola, ḥâşâ ki ol kerîm pâdişâh⁴⁰⁵⁸ anı mahrûm ide (17) ve ümîzin virmegi⁴⁰⁵⁹ revâ göre ve âteş-i hicrân ile⁴⁰⁶⁰ sūzân ve giryân eyleye.

*Nazîre*⁴⁰⁶¹ (18) Ḥaḥ Te‘âlânîñ ḳudretinden ve ḥikmetinden⁴⁰⁶² mülâhaza eyle ki bir⁴⁰⁶³ kâfir maḥlûk talebinde (19) ger ḥizmeti der-miyân eyleye⁴⁰⁶⁴, elli yıl [hh50b] miḥnet seferi ve envâ‘ meşakkâtı çeke⁴⁰⁶⁵ va‘desi [69b/1] gelicek Rabbu‘l-‘İzzet bir peyğamber-zâdeyi⁴⁰⁶⁶ pederinden cüdâ idüp ḳarındaşlarını⁴⁰⁶⁷ (2) sebep itdi⁴⁰⁶⁸ ve [hm69a] bunca ta‘aba bunları mübtelâ idüp Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı (3) bir ḳuyunuñ içinde, ol zayıyık yirde ḥabs eyledi⁴⁰⁶⁹, tâ ol kimesneniñ ḥâceti (4) revâ ola. Yâ bir mü‘min cemî‘ ‘ömrinde⁴⁰⁷⁰ ḳâdir olduğı deñlü Ḥaḥ Te‘âlâya tâlib (5) ve râğîb olup “Ḥaḥ Te‘âlânîñ kuluyam” diye, revâ olmaz ki ol kerîm ve ekremü‘l-(6) kerîmin⁴⁰⁷¹ âḥir⁴⁰⁷² kendüden cüdâ eyleye.

Hikâye Bir sene Başraya âteş düşüp yangın olduḳda⁴⁰⁷³ (7) Ḥasan Başrı ḳuddise sırrahu taşra çıkup gördi⁴⁰⁷⁴ ki der ü dîvâr cümle yanar⁴⁰⁷⁵ (8) ve bir dervîş âteş kenârında oturup⁴⁰⁷⁶ balık pişürür idi⁴⁰⁷⁷. Ḥasan eyitdi⁴⁰⁷⁸: “Ey dervîş! Ne (9) balık pişürecek zamândur? Ḥalkı görmez misin ki zaḥmetdedür⁴⁰⁷⁹.” Dervîş eyitdi: (10) “Bu âteş benüm ḥâturam için vâkı‘ oldı.” Şeyḥ eyitdi: “Ne söylersin?” Dervîş (11) eyitdi: “Yigirmi yıldır ki benüm ḥâturam balık ârzûlardı⁴⁰⁸⁰. Her ḳaçan balık bulsam âteş (12) bulmazdum⁴⁰⁸¹ ve eger âteş bulsam balık bulmazdum⁴⁰⁸². Bugün şu⁴⁰⁸³ kenârında âb-

⁴⁰⁵⁴ ola: HH, HM, HHM -

⁴⁰⁵⁵ çekdiği: Dİ çekdi, HH çekdi ki, HM çekme

⁴⁰⁵⁶ olmaya: Dİ, HH olmadı

⁴⁰⁵⁷ ‘ömrini: HH ‘ömrinde

⁴⁰⁵⁸ ol kerîm pâdişâh: HH Ḥaḥ Te‘âlâ

⁴⁰⁵⁹ virmegi: HM, HHM vire

⁴⁰⁶⁰ hicrân ile: Dİ hicrile

⁴⁰⁶¹ nazîre: HH laṭîfe

⁴⁰⁶² ḳudretinden ve ḥikmetinden: Dİ ḳudretinde ve ḥikmetinde

⁴⁰⁶³ bir: HM, HHM -

⁴⁰⁶⁴ eyleye: HM, HHM idüp

⁴⁰⁶⁵ çeke: HH belki

⁴⁰⁶⁶ zâdeyi: HHM zâde

⁴⁰⁶⁷ ḳarındaşlarını: HM, HHM bürâderleri

⁴⁰⁶⁸ sebep itdi: HM, HHM sebebiyle

⁴⁰⁶⁹ bir ḳuyunuñ içinde ol zayıyık yirde ḥabs eyledi: HM,HHM bir zayıyık yirde ol ḳuyunuñ içinde ḥabs eyledi

⁴⁰⁷⁰ ‘ömrinde: HH, HM, HHM ‘ömrini

⁴⁰⁷¹ kerîm ve ekremü‘l-kerîmin: HH kerimü‘l-ekrem, HHM kerîm ve ekrem

⁴⁰⁷² âḥir: HHM illâ

⁴⁰⁷³ düşüp yangın olduḳda: Dİ, HM düşdi

⁴⁰⁷⁴ gördi: HH, HM, HHM gördiler

⁴⁰⁷⁵ der ü dîvâr cümle yanar: HH -

⁴⁰⁷⁶ oturup: HH -

⁴⁰⁷⁷ idi: Dİ -

⁴⁰⁷⁸ Ḥasan eyitdi: Dİ, HH, HHM -

⁴⁰⁷⁹ zaḥmetdedür: HH ne

⁴⁰⁸⁰ ârzûlardı: HH ârzû ider

⁴⁰⁸¹ bulmazdum: HH bulmaz idim, HM bulmazam

⁴⁰⁸² bulmazdum: HH bulmaz idüm, HM bulmazam

⁴⁰⁸³ su: HM, HHM sunuñ

dest (13) alurken⁴⁰⁸⁴ bir balık şudan atılıp önüme düştü. Kaşd itdüm ki yine şuya (14) atam. Balık zebāna gelüp⁴⁰⁸⁵ eyitdi: ‘Yigirmi yıldır ki benüm arzūmdasın. Beni biryān⁴⁰⁸⁶ (15) eyle⁴⁰⁸⁷.’ Eyitdüm: ‘Ben ihtiyārumla⁴⁰⁸⁸ od yakmazam.’ Eyitdi: ‘Var şehre gir ki Hāḡ Te‘ālā senden (16) ötri Başra’yı āteşe urdı.⁴⁰⁸⁹ Sen dervāzeye⁴⁰⁹⁰ varınca⁴⁰⁹¹ āteş ol araya⁴⁰⁹² (17) gelür.’” Hāsan Başri⁴⁰⁹³ kuddūşirre eydür: “Taaccüb idüp⁴⁰⁹⁴ ol sā‘at nazar itdüm, (18) dervīş balığı⁴⁰⁹⁵ biryān⁴⁰⁹⁶ itdi. Baña didi ki: “Eger müsā‘adeye ḡudretūn⁴⁰⁹⁷ var ise (19) gel.” “Ol āteşiñ heybetinden [hm69b] yanına varmadum” didi. Dervīş balığı⁴⁰⁹⁸ bişürdiği⁴⁰⁹⁹ [70a/1] gibi āteş daḡı söyindi⁴¹⁰⁰. Bir şüret işitdüm ki eydürdi ki⁴¹⁰¹: “Aḡtereknā beldetin (2) ḡatta a‘teynāke şehveten femā turidu ayzan.” Ya‘nī, [hbm 40a] Hāḡ Te‘ālā eydür⁴¹⁰²: “Biz⁴¹⁰³ bir şehri (3) yakduḡ, tā kim⁴¹⁰⁴ senūñ arzūñı virdük. Daḡı ne dilersiñ?” Dervīş (4) başını⁴¹⁰⁵ [hh51b] ḡaldırıp eyitdi: “Urīdu vecheke” ve ziyāde murādum oldur⁴¹⁰⁶ ki (5) senden ḡayrı nesne istemezsin. Yuḡarudan bir nidā geldi ki: “Tūridu vechi (6) fehā ene.” Beni isterseñ gel ben ḡāzıram⁴¹⁰⁷. Dervīş bir na‘ra urup⁴¹⁰⁸ cān (7) teslīm itdi. Ben kemter başımı⁴¹⁰⁹ aḡaḡadan⁴¹¹⁰ ḡaldurdum ki⁴¹¹¹ ol dervīşi ḡörem, (8) bulmadım. Şaḡıma ve şoluma⁴¹¹² nazar idüp⁴¹¹³ ḡaleb itdüm, bulmadum⁴¹¹⁴. Bir āvāz geldi ki⁴¹¹⁵: “Minni ḡalubu (9)l-maḡsūde ve leke ḡāşilu ve şalehu ile’l-maḡsūdi” Ya‘nī, anı

4084 alurken: HH alurdum
4085 zebāna gelüp: HM, HHM
4086 biryān: HM, HHM pūryān
4087 eyle: HH eylen
4088 ihtiyārumla: HH, HM, HHM ihtiyārum ile
4089 urdı: HH verdi
4090 dervāzeye: HHM dervāzına
4091 varınca: HH, HHM var
4092 ol araya: HH oraya, HM daḡı onda
4093 Başri: HH -
4094 idüp: HM itdüm
4095 balığı: HHM balığı
4096 biryān: HM, HHM pūryān
4097 ḡudretūñ: HH -
4098 balığı: HHM balığı
4099 bişürdiği: HH yedigi, HM, HHM pişürdiği
4100 söyindi: HH, HM söndi
4101 eydürdi ki: HH didi
4102 Hāḡ Te‘ālā eydür: HH -
4103 biz: Dİ, HM, HHM -
4104 tā kim: HH ḡattā, HHM ve
4105 başını: HM başım, Dİ, HHM baş
4106 oldur: Dİ, HM, HHM ol idi
4107 gel ki ben ḡāzıram: HH gel ki ḡāzıram, HHM gel ki
4108 bir na‘ra urup: HHM bir kere āh idüp
4109 başımı: HM -
4110 aḡaḡadan: Dİ aḡaḡa
4111 ḡaldurdum ki: HH itdüm, HM başım ḡaldurdum
4112 şoluma: Dİ şola
4113 nazar idüp: Dİ gezüp
4114 bulmadum: Dİ -
4115 bir āvāz geldi ki: HH -

niçe ve⁴¹¹⁶ niçeye (10) dek arayasın. Ol kaçış idi, maşşūdına vāşıl oldu. “*Allahümme* (11) *beliğnā el-maşşūd*”

Laṭīfe Ol ‘aceb⁴¹¹⁷ degildür ki bir dervişden ötüri (12) bir şehri ihṛāk ide ve ol daḥı ‘aceb degildür ki bir bī-gāne için⁴¹¹⁸ (13) bir peygamberi pederinden⁴¹¹⁹ cüdā ide ve⁴¹²⁰ kuyuya birağa⁴¹²¹; bu kadar⁴¹²² belālar ve meşakḳatlar (14) getüre. ‘Aceb oldur ki kıyāmetde niçe yüz biñ muṭī‘⁴¹²³ bir ‘āşīnūñ (15) tıflı idüp ol ‘āşīnūñ sırrı için cehenneme koyar, tā kim muṭī‘ (16) tā‘atıyla peydā ola ve ne āşī ‘isyānyıla rüsvā⁴¹²⁴ ola.

*El-meclisü'l-‘aşrun*⁴¹²⁵ (17) *min Kışşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām. Fī kavlehu Te‘ālā*⁴¹²⁶:

وَسَرَّوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

(18) [hm70a] Ḳale’l-imām rażıya’llāhu anh: ‘Üç (19) eşyāyı üç nesne⁴¹²⁷ ile iştirā itdiler: Mü’mimler cenneti [70b/1] mālıyla⁴¹²⁸ nefsiyle⁴¹²⁹ şatun aldılar⁴¹³⁰.

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ (2) بَأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ [يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدَا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بَبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ]

ve kāfirler⁴¹³¹ küfri imānı ile⁴¹³² şatun aldılar⁴¹³³

⁴¹¹⁶ niçe ve: HH, HM, HHM -

⁴¹¹⁷ ‘acep: HH, HM, HHM ‘acāyib

⁴¹¹⁸ bīgāne için: HH bīgāneden ötri

⁴¹¹⁹ pederinden: HH babasından

⁴¹²⁰ ide ve: HM, HHM idüp

⁴¹²¹ birağa: HH kıoya

⁴¹²² kadar: HH deñlü

⁴¹²³ muṭī‘: HH ne muṭī‘

⁴¹²⁴ rüsvā: Dİ rüsvāy

⁴¹²⁵ ‘aşrun: Dİ, HHM şāni ‘aşrun

⁴¹²⁶ O’nu ucuz bir fıyata, birkaç dirheme sattılar. Zaten ona değer vermiyorlardı (12/20, Altuntaş 2003: 236).

⁴¹²⁷ üç nesne: Dİ üç nesne üç nesne

⁴¹²⁸ mālıyla: HH, HM, HHM mālı ile

⁴¹²⁹ nefsiyle: HHM nefsleriyle

⁴¹³⁰ Şüphesiz Allah, mü’mimlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır.

Artık, onlar Allah yolunda savaşır, öldürürler ve ölürlür. Allah bunu Tevrat’ta, İncil’de ve Kur’an’da kesin

olarak vaad etmiştir. Kimdir sözünü Allah’tan daha iyi yerine getiren? O halde, yapmış olduğunuz bu

alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır (9/111, Altuntaş 2003: 203).

⁴¹³¹ kāfirler: Dİ kāfir

⁴¹³² imānı ile: Dİ imānıyla

⁴¹³³ aldılar: Dİ aldı

[أُولَئِكَ الَّذِينَ] اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ (3) بِالْهَدَىٰ فَمَا رِبِحَتْ تَجَارَتُهُمْ [وَمَا كَانُوا
مُهْتَدِينَ]

Mâlik bin Za're Yûsuf 'aleyhi's-selâmi⁴¹³⁵ (4) bir kaç akçe ile⁴¹³⁶ bürâderlerinden şatun⁴¹³⁷ aldı⁴¹³⁸. (5)⁴¹³⁹

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

Mü'minler ticâretlerinden fâ'ide⁴¹⁴⁰ gördiler ki rü'yetdir. (6) Kâfirlerün⁴¹⁴¹ seyyi'âtından fâ'ide gördiler ki kaç'ıyyetdür⁴¹⁴². Mâlik ticâretten mâl (7) ve hidâyet buldı. Ey şol kimesne ki dünyâda bâzâr ider ve halkı rencide (8) ider ve⁴¹⁴³ mâlın ziyâde idüp gayrılarıñ⁴¹⁴⁴ mâlın eksik itmege sa'y ider. Kõr(9)karam ki şoñra bir uğurdan başdan çıkarsın. [hh52a]

Kıssa Rivâyetdür⁴¹⁴⁵ ki (10) Çün Hâzret-i Yûsuf 'aleyhi's-selâmuñ karındaşları⁴¹⁴⁶ Yûsuf 'aleyhi's-selâmi görmediler. Ulu kapuya gelüp çağurdılar⁴¹⁴⁷, bulmadılar. Kârbâna⁴¹⁴⁸ varup (11) didiler ki: "Bizüm bir⁴¹⁴⁹ kulumuz firâr itdi ve bize hıyânet itmiş idi. Hâvfından (12) kendüyi kuyuya atmış idi siz çıkarmışsız⁴¹⁵⁰. Yâ bize teslîm idüñ yâ bir na'ra (13) uram⁴¹⁵¹ ki kârbân⁴¹⁵² halkı cümlesi⁴¹⁵³ cân virürler." Bunlarıñ (14) şecâ'atların⁴¹⁵⁴ görüp⁴¹⁵⁵ hâvf idüp⁴¹⁵⁶ Yûsuf 'aleyhi's-[hbm40b]-selâmi ihrac (15) itdiler. Ol dañı bunlardan hâvf idüp ağıladı.

⁴¹³⁴ İşte onlar, hidayete karşılık sapıklığı satın almış kimselerdir. Bu yüzden alışverişleri onlara kâr getirmemiş ve (sonuçta) doğru yolu bulamamışlardır (2/16, Altuntaş 2003: 2).

⁴¹³⁵ 'aleyhi's-selâmi: Dİ, HHM 'aleyhi's-selâm

⁴¹³⁶ akçe ile: HH akçeye

⁴¹³⁷ şatun: HH -

⁴¹³⁸ aldı: HM, HHM aldılar

⁴¹³⁹ O'nu ucuz bir fiyata, birkaç dirheme sattılar. Zaten ona değer vermiyorlardı (2/20, Altuntaş 2003: 236).

⁴¹⁴⁰ fâ'ide: HM, HHM fayda

⁴¹⁴¹ kâfirlerün: Dİ kâfirler

⁴¹⁴² kaç'ıyyetdür: HHM hâkikatda

⁴¹⁴³ ider ve: Dİ idüp

⁴¹⁴⁴ gayrılarıñ: HH gayruñ, HM, gayrılar

⁴¹⁴⁵ rivâyetdür: Dİ, HM, HHM getürmüşlerdür

⁴¹⁴⁶ Hâzret-i Yûsuf 'aleyhi's-selâmuñ karındaşları: Dİ -

⁴¹⁴⁷ ulu kapuya gelüp çağurdılar: Dİ, HH -

⁴¹⁴⁸ kârbâna: HH, HM, HHM kârvâna

⁴¹⁴⁹ bir: Dİ -

⁴¹⁵⁰ çıkarmışsız: Dİ çıkarmış

⁴¹⁵¹ uram: Dİ ururam

⁴¹⁵² kârbân: HH, HM, HHM kârvân

⁴¹⁵³ cümlesi: Dİ cümle

⁴¹⁵⁴ şecâ'atların: HH şecâ'at ve şecâ'atlarından, HM, şe'met ve şecâ'atlarından, HHM şecâ'atlarından

⁴¹⁵⁵ görüp: HHM -

Nükte Bî-günâh âdem kendi gibi maḥlûḳdan⁴¹⁵⁷ (16) ḥavf idicek ol günâhkâr ki Ḥaḳ Te’âlânuñ ḳahrı⁴¹⁵⁸ dâmenine giriftâr (17) ola, **[hm70b]** ḳıyâmetde anuñ ḥavf ve ḥaṣyeti⁴¹⁵⁹ nice olırsadur, var ḳıyâs eyle.

İṣâret (18) Dilerseñ ki Ḥaḳda sâkin olup ve ‘itâb-ı Ḥaḳdan emîn olasıñ, (19) yüzüñi tevbe ve inâbet cānibine eyle ki Ḥaḳ Te’âlâ dört nesne ider **[71a/1]** ve dört nesne itmez: ‘Adl ider zulum itmez, faẓl ider fi’il itmez ve ḳavlına ğıybet ve cüdâlık⁴¹⁶⁰ (2) virmez ve ‘âşîye mağfired ider⁴¹⁶¹ ve⁴¹⁶² muṭî’iñ ‘ibâdetin zâyi’ itmez⁴¹⁶³ ve sen-daḥı dört (3) nesne taleb⁴¹⁶⁴ eyle, dört nesneyi⁴¹⁶⁵ eyleme. Âşinâlık eyle, bî-gânelik eyleme⁴¹⁶⁶. Pârsâlık (4) eyle, rüsvâlık⁴¹⁶⁷ eyleme. Ḥaḳ Te’âlâ⁴¹⁶⁸ ile laṭîf⁴¹⁶⁹ mu’âmele eyle, ḥarâmîlik eyleme. Ḥaḳ ile (5) mu’âmele-i laṭîf eyle⁴¹⁷⁰, bed-kârlık eyleme; tâ ḥaḳ⁴¹⁷¹ mâbeyninde maḳbûl ol ki⁴¹⁷² civâr-ı⁴¹⁷³ (6) Ḥaḳda âsüde ḥâl olasıñ⁴¹⁷⁴.

Kıṣṣa Pes Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm⁴¹⁷⁵ bürâderlerin⁴¹⁷⁶ (7) gördi, ağladı ve zârîlık ile anlardan meded diledi. Anlar didiler ki: “Eger (8) kulluğa ikrâr iderseñ seni bunlara şatalum ve illâ seni⁴¹⁷⁷ öldürüp bu ḳuyuya (9) ilḳa iderüz.” Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “Beni baña bağışlañ ve baña teraḥḥum idüñ (10) ve benüm küçüklüğüme naẓar idüp eyülüklerümi⁴¹⁷⁸ yâd idüñ⁴¹⁷⁹. Ben-daḥı sizüñ eyülükleriñi(11)zi yâd ideyem ve baña itdügüñüzi pederüme dimeyeyin⁴¹⁸⁰.” Bunlar eyitdiler⁴¹⁸¹: “Sen henüz (12) pederüñ istersin. Biz pederüñe didük ki⁴¹⁸² “anı ḳurd yidi”, bize inanmadı. Şimdi (13) didigümüzi⁴¹⁸³ yalân yire⁴¹⁸⁴ idüp kendümüzi **[hh52b]** kezzâb mı iderüz⁴¹⁸⁵? Yehüdâ ‘aleyhi’s-

⁴¹⁵⁶ idüp: HHM -

⁴¹⁵⁷ kendi gibi maḥlûḳdan: Dİ, HM, HHM -

⁴¹⁵⁸ ḳahrı: HM, HHM ḥavfı

⁴¹⁵⁹ ḥavf ve: HH ḥavfı

⁴¹⁶⁰ cüdâlık: HH ḥüdâvendlik

⁴¹⁶¹ ider: HM, HHM -

⁴¹⁶² ve: Dİ -

⁴¹⁶³ itmez: Dİ, HH eylemez

⁴¹⁶⁴ taleb: Dİ, HH, HHM -

⁴¹⁶⁵ nesneyi: HH, HHM nesne

⁴¹⁶⁶ eyleme: HH itme

⁴¹⁶⁷ rüsvâlık: Dİ rüsvâylık

⁴¹⁶⁸ Te’âlâ: Dİ, HH -

⁴¹⁶⁹ laṭîf: HH, HM luṭf

⁴¹⁷⁰ laṭîf: HH, HM, luṭf, HHM -

⁴¹⁷¹ ḥaḳ: HH -

⁴¹⁷² ol ki: Dİ, HM, HHM -

⁴¹⁷³ civârı: Dİ, HM, HHM ve civârı

⁴¹⁷⁴ olasıñ: ola HH, HHM -

⁴¹⁷⁵ ‘aleyhi’s-selâm: HM -

⁴¹⁷⁶ bürâderlerin: HH bürâderlerini

⁴¹⁷⁷ seni: Dİ -

⁴¹⁷⁸ eyülüklerümi: Dİ eyülükler, HM eyülüklerüm, HH eyülükleriñüz

⁴¹⁷⁹ idüñ: HH ideyem

⁴¹⁸⁰ dimeyeyin: HH, HM, HHM dimeyeyim

⁴¹⁸¹ eyitdiler: HH eyitdi

⁴¹⁸² ki: Dİ -

⁴¹⁸³ didigümüzi: Dİ itdügümüzi

(14)selām⁴¹⁸⁶ eyitdi: “Ey Yūsuf⁴¹⁸⁷! Sen bilürsin ki qarındaşlaruñ nice (15) dilgîrlerdir ve her biri biñ âdem ile ceng itse⁴¹⁸⁸ yine galebe iderler. **[hm71a]** Cümlesi⁴¹⁸⁹ (16) ehl-i kârbân⁴¹⁹⁰ üç yüz toqsan âdemdür. Birimüzüñ biri cümlesine⁴¹⁹¹ tãkat (17) getürmezler⁴¹⁹². Senüñ tedbîrüñ oldur ki kulluğa ikrâr idesin, tâ kim seni (18) şatar ki diri olasin. Bir vaqit olur ki hâlâş olursın ve yâhüd (19) âzâd olursın. Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm rızâ virdi. Pes elin alup **[71b/1]** didiler ki: “Bu bizüm kulumuzdur, şataruz.” Mâlik eyitdi: “Her kaçan bunuñ (2) yüzine⁴¹⁹³ nazar iderem, ululuk nişânın görürem; bendelik ‘alâmetin (3) görmezem⁴¹⁹⁴.” Didiler ki: “Pederümüz bir câriye aldı. Hâmil idi. Nâımı Râhil (4) idi⁴¹⁹⁵. Yanımızda toğdı, bizim ile büyüdi, bizim hüyümüzi dutdı⁴¹⁹⁶. (5) Hâlâ bir şuc itdi, ya’nî ifşâ-yı sırr itdi. Hâvfından (6) kendüyi çâha atdı.” Mâlik Yūsuf ‘aleyhi’s-selâma⁴¹⁹⁷ nazar idüp (7) “gerçek mi?” didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “Gerçekdür.” Mâlik (8) eyitdi: “Yanumda olan naqdı cümle esbâba virdüm, yigirmi dirhem ancak (9) kaldı⁴¹⁹⁸.” Anlar eyitdiler⁴¹⁹⁹: “Ne kim kaldıysa⁴²⁰⁰ câ’izdür. Saña şa(10)taruz; ammâ şol⁴²⁰¹ şartla.” Mâlik eyitdi: “Nedür **[hbm41a]** ol şart?” Eyitdiler⁴²⁰²: (11) “Biri budur ki hırsızdur kulüb uğurlar ve bir kaçakdur⁴²⁰³ ya’nî günâhdan.” (12) Mâlik kabûl itdi. Eyitdiler: “Aña palâslar⁴²⁰⁴ giydür⁴²⁰⁵ ve arpa etmegi⁴²⁰⁶ (13) vir ve az vir ve eline bend ve ayağına bukağı ur ve boynına (14) zincîr dağ⁴²⁰⁷ ki kaçmasun ve mışra varmayınca ayağından bendi (15) gidermeñ⁴²⁰⁸.” Pes ol yigirmi dirhemi⁴²⁰⁹ bunlara virdi⁴²¹⁰ ve bir nâme(16) yazdılar şüreti⁴²¹¹ budur ki: *Bismi ilâhi İbrâhime haza* (17) *mâ işterahu mâlik bin Za’ra ‘abden min evlâd-ı Ya’kûbe* (18) *ismuhu Yūsuf min zürriyetihmâ bâ’vhu*

⁴¹⁸⁴ yire: HH, HM, HHM -

⁴¹⁸⁵ kezzâb mı iderüz: HH yalan çıkaruruz

⁴¹⁸⁶ ‘aleyhi’s-selâm: HH, HM, HHM -

⁴¹⁸⁷ Yūsuf: Dİ, HH Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm

⁴¹⁸⁸ itse: HM, HHM itseler

⁴¹⁸⁹ cümlesi: HM cümle

⁴¹⁹⁰ kârbân: HH, HHM kârbân

⁴¹⁹¹ biri cümlesine: Dİ bir hâmlesine

⁴¹⁹² getürmezler: HM getürmez

⁴¹⁹³ yüzine: Dİ cemâl-ı laţîfine, HH cemâl-ı luţfına

⁴¹⁹⁴ görmezem: Dİ, HM, HHM görmem

⁴¹⁹⁵ nâımı Râhil idi: HH, HM, HHM -

⁴¹⁹⁶ dutdı: HH, HM, HHM tutdı

⁴¹⁹⁷ Yūsuf ‘aleyhi’s-selâma: Dİ Yūsufuñ yüzine, HM Yūsuf a

⁴¹⁹⁸ ancak kaldı: Dİ kaldı ancak, HH, HM, kaldı

⁴¹⁹⁹ eyitdiler: Dİ eyitdi

⁴²⁰⁰ kaldıysa: Dİ kaldı ise

⁴²⁰¹ şol: Dİ, HH, HM -

⁴²⁰² eyitdiler: HH evvel şart

⁴²⁰³ bir kaçakdur: HM kaçandur, HHM kaçagundur

⁴²⁰⁴ palâslar: HH palâs

⁴²⁰⁵ giydür: Dİ giydürdi

⁴²⁰⁶ etmegi: Dİ ekmegin

⁴²⁰⁷ dağ: HH, HM, HHM tağ

⁴²⁰⁸ gidermeñ: HH, HM giderme

⁴²⁰⁹ dirhemi: HH, HM, HHM dirhem

⁴²¹⁰ virdi: HH, HM, HHM virdiler

⁴²¹¹ ve bir nâme yazdılar şüreti: HM mefhûm nâme

bienlā lā yarudhube'ide bi'aybi's-serikkati (19) ve'l-ābakki ve enlā yulbisuhu illā li'l-meşūhi ve en lā yeṭulubuhu 'an [72a/1] ve şakin. Pes ol yigirmi dirhemi⁴²¹² ikişer dirhem⁴²¹³ kısmet itdiler. Yehūdā 'aleyhi's-selām⁴²¹⁴ (2) ol iki dirhemi cebine koydı. "Vallāhu lā ekele şemen aḥīhi" [hh53a] didi.

'İkrame (3) rażıya'llāhu 'anhā eyitdiler: "Dirhem yigirmi"⁴²¹⁵ idi. Ebū Bekrūş-şiddik ve 'Ali (4) rażıya'llāhu 'anhā eyitdiler⁴²¹⁶: Dirhem⁴²¹⁷ üçden ziyāde ve ondan eksik idi." (5) Daḥı niçe rivāyāt vardır⁴²¹⁸. (6) Bir rivāyetde⁴²¹⁹ dört dirhem daḥı⁴²²⁰ vāki' olmuşdur⁴²²¹ ki şoñra dört biñ kerre⁴²²² (7) dört yüz biñ⁴²²³ dinār oldu. 'Acebdür ki böyle baża'at-ı nefseyi bu (8) deñlü bahā-yı ḥafffeye⁴²²⁴ almak. Pes sen-daḥı böyle mu'āmele⁴²²⁵ iderseñ, dīni (9) dünyāya şatarsın ve bākīyi fāniye tebdil 'ākıl işi degildir. Emr-i dīn (10) bākīdür, anı elden⁴²²⁶ çıkarup fāniyi alursın. Qorqaram ki yārın (11) kıyāmet güninde nedāmet libāsın giyesin⁴²²⁷.

*Laṭīfe*⁴²²⁸ Bahā az olduğı müşterā (12) egerçi kemāl-ı mürettebe⁴²²⁹ rāğib idi; ammā şatanıñ iḥtiyācı⁴²³⁰ yoğıdı⁴²³¹. (13) Pes bāyi'dir ki eger bu cemālı bahāsi ile⁴²³² virsem bahā yetiştürmek⁴²³³ (14) olmaz idi. Yine mālīk iseñ getir ki⁴²³⁴ bugün saña ḥürmet iderem. (15) *Kışsa* Çünküm kārṽān⁴²³⁵ yükledüp kałkđı, Ḥazret-i Yūsuf (16) 'aleyhi's-selāma⁴²³⁶ palās⁴²³⁷ geydürdiler ve boğazına zincir ve eline ve⁴²³⁸ ayağına (17) bukağı zincir taqđılar⁴²³⁹. Yūsuf 'aleyhi's-selām çünküm (18) zinciri ve bukağıyı gördi, feryād itdi. Mālīk eyitdi: "Ey gūlām! Saña [hm 72a] ne (19) oldu?" Yūsuf 'aleyhi's-

⁴²¹² dirhemi: HH, HM, HHM dirhem

⁴²¹³ ikişer dirhem: HM, HHM dirhem ikişer

⁴²¹⁴ 'aleyhi's-selām: HH, HM, HHM -

⁴²¹⁵ yigirmi: HHM -

⁴²¹⁶ eyitdiler: HHM -

⁴²¹⁷ dirhem: Dİ, HM, HHM -

⁴²¹⁸ daḥı niçe rivāyāt vardır: HH, HM, HHM -

⁴²¹⁹ rivāyetde: Dİ rivāyet daḥı

⁴²²⁰ daḥı: Dİ -

⁴²²¹ olmuşdur: Dİ olmuş

⁴²²² kerre: HH -

⁴²²³ biñ: Dİ -

⁴²²⁴ bahāyı ḥafffeye: HH, HM, HHM pahā

⁴²²⁵ mu'āmele: HHM -

⁴²²⁶ elden: Dİ elünden

⁴²²⁷ giyesin: Dİ, HM giyersin

⁴²²⁸ laṭīfe: HH -

⁴²²⁹ kemāl-ı mürettebe: HH kemāle

⁴²³⁰ iḥtiyācı: HHM iḥtiyāc

⁴²³¹ yoğıdı: HH, HM, HHM yoğ idi

⁴²³² bahāsi ile: Dİ bahāsiyla

⁴²³³ yetiştürmek: HH yetiştürmezler Ḥaḳ Te'ālā ḥazretleri buyurur ki eger cenneti bahāsına şatsam bahā yetiştürmek olmaz

⁴²³⁴ ki: Dİ, HM, HHM -

⁴²³⁵ kārṽān: Dİ kārṽānı

⁴²³⁶ 'aleyhi's-selāma: Dİ 'aleyhi's-selāmuñ

⁴²³⁷ palās: Dİ palāsın

⁴²³⁸ ve: Dİ -

⁴²³⁹ bukağı zincir taqđılar: Dİ bukağı bağıladılar ve anı zincire taqđılar, HH elin ve ayağın bağıladılar eline zincir taqđılar

selām eyitdi: “Baña bu⁴²⁴⁰ bend ve zinciri urdîñuz⁴²⁴¹. [72b/1] Bunları göricek⁴²⁴² cehennemüñ aḥvālî ḥayālîma⁴²⁴³ gelür, anı añup⁴²⁴⁴ heybetinden (2) feryād iderem.” Mâlik eyitdi: “Ey gulâm! Bir sâ‘at şabr eyle, bürâderleriniñ (3) ‘ahdları⁴²⁴⁵ yirin bulsun. Bir miqdâr gidüp anlarıñ gözlerinden dūr (4) olıcaḡ, senden bendleri giderürüm⁴²⁴⁶.” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: (5) “Ey ḥoca! Bir sâ‘at beni koyuvir. Bürâzerlere⁴²⁴⁷ varup vedâ‘ ideyim⁴²⁴⁸. (6) Cā‘iz ki bir daḡı anları⁴²⁴⁹ görmeyem⁴²⁵⁰ ve bir daḡı [hhm41b] mülâkât naşîb olmaya⁴²⁵¹. (7) Mâlik eyitdi⁴²⁵²: [hh53b] “Dünyâda böyle vefâdâr⁴²⁵³ bende görmedüm ve⁴²⁵⁴ bunlar gibi (8) cefâdâr ḥoca⁴²⁵⁵ görmedüm.” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi⁴²⁵⁶: “Benüm ana ve baba (9) bir⁴²⁵⁷ qarındaşum var. Aña selām göndereyim.”

Giçeniñ⁴²⁵⁸ iki bölügi geçmiş idi ki (10) Mâlik Ḥazret-i⁴²⁵⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selâmi⁴²⁶⁰ irsâl itdi, varup qarındaşlarına (11) vedâ‘ ide⁴²⁶¹. Yaḡın gelicek Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm⁴²⁶² gulâma didi ki⁴²⁶³: (12) “Sen bunda dur⁴²⁶⁴, anlar ḥâ‘ba varmışlardır.” Fi’l-vâḡi‘ cümle uyumışlardı⁴²⁶⁵, (13) zincir âvâzın işidicek uyandılar⁴²⁶⁶. “Kimdür” didiler. Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm (14) didi ki: “Bir ḡarîb ve zelîl kulum. Yehüdâ ‘aleyhi’s-selâm ağlamaḡa ve feryâda⁴²⁶⁷ başladı (15) ve eyitdiler: “Niye geldüñ?” Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “Sizi görmege geldüm, (16) belki soñ görüşmemüz ola⁴²⁶⁸.” Her biri birer birer ḡoçdılar⁴²⁶⁹. Yūsuf (17) ‘aleyhi’s-selâm didi ki⁴²⁷⁰: “Eger siz baña teraḡḡum⁴²⁷¹ itmedüñüzse, Allâhu

⁴²⁴⁰ bu: HH, HM, HHM -

⁴²⁴¹ urdîñuz: HH urduñ

⁴²⁴² göricek: HH göricek baña ehli

⁴²⁴³ aḥvālî ḥayālîma: HH ḥayālî ḡaḡmal

⁴²⁴⁴ añup: HH añaram

⁴²⁴⁵ ‘ahdları: HM ‘ahdı

⁴²⁴⁶ giderürüm: Dİ giderem

⁴²⁴⁷ bürâzerlere: HH añlara, HM bürâderlerüme

⁴²⁴⁸ ‘ideyim: HH ideyin

⁴²⁴⁹ anları: Dİ -

⁴²⁵⁰ görmeyem: HH görüşmek naşîb olmaya

⁴²⁵¹ bir daḡı mülâkât naşîb olmaya: HH mâlik eytdi

⁴²⁵² mâlik eytdi: HM, HHM -

⁴²⁵³ böyle vefâdâr: HH vefâdâr böyle

⁴²⁵⁴ ve: Dİ -

⁴²⁵⁵ ḥoca: HHM -

⁴²⁵⁶ eyitdi: HM, HHM -

⁴²⁵⁷ ana ve baba bir: HH anam ve babam

⁴²⁵⁸ giçeniñ: HH, HM, HHM giçeniñ

⁴²⁵⁹ ḡazret: HM, HHM -

⁴²⁶⁰ ‘aleyhi’s-selâmi: HHM ‘aleyhi’s-selâm

⁴²⁶¹ ide: HHM ideyim

⁴²⁶² ‘aleyhi’s-selâm: HH, HM, HHM -

⁴²⁶³ didi ki: HH, HM eytdi ki

⁴²⁶⁴ dur: HM, HHM ḡur

⁴²⁶⁵ uyumışlardı: HH, HM, HHM uyumışlar idi

⁴²⁶⁶ işidicek uyandılar: HH işitdi kimdir didi

⁴²⁶⁷ ve feryâda: Dİ -

⁴²⁶⁸ soñ görüşmemüz ola: HH soñ ictima‘muz ola, HM artuḡ görüşmeyüz

⁴²⁶⁹ ḡoçdılar: HH ḡocdı

⁴²⁷⁰ didi ki: HH ve didiler ki, HM eytdi

Te‘ālā size rahmet (18) itsün. Eger siz beni zāyi‘ itdünüz ise⁴²⁷², Allāhu Te‘ālā sizi zāyi‘ itmesün.” (19) Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selām kāfileye vardı, kāfile⁴²⁷³ göçmüş idi. Ol [hm72b] gulām deveye binüp⁴²⁷⁴ [73a/1] Hāzret-i⁴²⁷⁵ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi ardına aldı ve segirderek⁴²⁷⁶ kāfileye (2) yetişdiler.

*Kışsa*⁴²⁷⁷ Hāzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma ol günden haķır-rek⁴²⁷⁸ (3) bir gün olmadı ki kıyudan çıkardılar ve ‘uryān bürāderleri eline düşdi (4) ve kıl olup kulluğa ikrār itdi ve bī-günāh elin ve ayağın bağlayup (5) firķat⁴²⁷⁹ ve hicrān yüz⁴²⁸⁰ gösterdi.

Kezālik ‘āşī kabirde⁴²⁸¹ ‘uryān^{4282 4283}

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ

Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi Mālike (7) arz itdiler⁴²⁸⁴

وَعَرَضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا [لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّن نَجْعَلَ لَكُم مَّوْعِدًا]

ve bi’l-cümle her ne hālet ki Yūsuf (8) ‘aleyhi’s-selāma vāķi‘ oldısa⁴²⁸⁵ cemī‘en⁴²⁸⁶ kıyāmetüñ nişānesidür⁴²⁸⁷.

*Laṭīfe*⁴²⁸⁸ (9) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ bürāderleri anı çāha bıraķdılar. Haķ Te‘ālā ‘izzetiyle (10) iħrāc itdi⁴²⁸⁹, belki⁴²⁹⁰ kerāmet virdi ve *ķezālike mekkennā li-yūsufe fi’l-arđi*. (11) Zeliħā anı şehvetile⁴²⁹¹ hānesine ķodı. Haķ Te‘ālā anı ‘ināyetle⁴²⁹² iħrāc⁴²⁹³ (12) [hh54a] itdi^{4294 4295}

⁴²⁷¹ teraħḥum: HH rahm

⁴²⁷² ise: HM, HHM -

⁴²⁷³ kāfile: Dİ -

⁴²⁷⁴ binüp: Dİ bindi

⁴²⁷⁵ hāzret: HM, HHM -

⁴²⁷⁶ segirderek: HM sür‘atle yürüyerek

⁴²⁷⁷ kışsa: HH nükte

⁴²⁷⁸ haķır-rek: Dİ haķır rek HH sa‘birüñ, HHM haķırüñ

⁴²⁷⁹ bağlayup firķat: HH bağlayup boynına zincir urdılar firķat

⁴²⁸⁰ yüz: HH nūr, HHM yol

⁴²⁸¹ kabirde: HH kabirden

⁴²⁸² ‘uryān: HH ‘uryān çıkup

⁴²⁸³ Sura üfürülür. Bir de bakarsın kabirlerden çıkmış Rablerine doğru akın akın gitmektedirler (36/51, Altuntaş 2003: 442).

⁴²⁸⁴ Hepsı saf saf Rabbinin huzuruna çıkarılırlar. Onlara, “Andolsun, sizi ilk önce yarattığımız gibi bize geldiniz.

Oysa siz, sizin için hesaba çekileceğiniz bir zaman belirlemediğimizi sanmıştınız” denir (18/48, Altuntaş 2003: .

⁴²⁸⁵ oldısa: HH, HM, HHM oldı ise

⁴²⁸⁶ cemī‘en: HH, HM, HHM -

⁴²⁸⁷ kıyāmetüñ nişānesidür: HHM kıyāmetüñ ‘alāmet-i nişānidur

⁴²⁸⁸ laṭīfe: Dİ -

⁴²⁸⁹ itdi: HH, HM, HHM itdiler

⁴²⁹⁰ belki: HH ve

[وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا] لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ [كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ
وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ]

‘Azîz-i Mısr anı töhmet ile zindāna (13) qodi^{4296 4297}.

[قَالَ مَا خَطْبُكَ إِذْ رَأَوْتَنِّي يُوْسُفَ عَنِ نَفْسِهِ فُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ
قَالَتْ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ] الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَأَوْتُهُ [عَنِ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ
الصَّادِقِينَ]

Mü'min hasret ile kabre konur. ‘İzzet ile (14) çıkup öninde cennet görür ki⁴²⁹⁸

[سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ] وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ (15) وَالْأَرْضِ
[أَعَدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ]

Andan-şoñra hüccet yā bürhān-ı firqat⁴²⁹⁹ yā bürhān-ı vuşlat (16) olur. Āh eger fūrkat hücceti olup nevmizlik ve muşibet olursa (17) vāveylā!

*El meclisü'l-evvel*⁴³⁰⁰ ve'l-‘aşrun min Kışşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām. (18) Fi qavlehu Te‘ālā⁴³⁰¹

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

⁴²⁹¹ şehvetile: Dİ şehvetiyle

⁴²⁹² ‘ināyetle: Dİ ‘ināyetiyle

⁴²⁹³ iḥrāc: Dİ, HHM hücceti vaż‘

⁴²⁹⁴ itdi: HH eyledi

⁴²⁹⁵ Andolsun kadın ona (göz koyup) istek duymuştu. Eger Rabbinin delilini görmemiş olsaydı Yusuf da ona istek duyacaktı. Biz ondan kötülüğü ve fuşu uzaklaştırmak için işte böyle yaptık. Çünkü o, ihlāsa erdirilmiş kullarımızdandı (12/24, Altuntaş 2003: 237).

⁴²⁹⁶ zindāna qodi: HM töhmet ile zindāna qodi

⁴²⁹⁷ Kral kadınlara, “Yusuf’tan murad almak istediğiniz zaman derdiniz ne idi?” dedi. Kadınlar, “Haşa! Allah için, biz onun bir kötülüğünü bilmiyoruz” dediler. Aziz’in karısı ise, “Şimdi gerçek ortaya çıktı. Ondan ben murad almak istedim. Şüphesiz Yusuf doğru söyleyenlerdendir” dedi (12/51, Altuntaş 2003: 240).

⁴²⁹⁸ Rabbinizden bir bağışlanmaya ve eni, gökle yerin genişliği kadar olan, Allah’a ve Resulüne inananlar için hazırlanan cennete yarırcasına koşun. İşte bu, Allah’ın lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf sahibidir (57/21, Altuntaş 2003: 539).

⁴²⁹⁹ firqat: Dİ fūrkat

⁴³⁰⁰ evvel: Dİ şadis, HH, HHM şāni

⁴³⁰¹ O’nu ucuz bir fiyata, birkaç dirheme sattılar. Zaten ona değer vermiyorlardı (12/20, Altuntaş 2003:236).

[**hm73a**] (19) el-āye. *Ḳale*'l-imām rażıya'llāhu anhu: “*Aḥfā sittun fı sittin lā ya'rifuhā illā sittun*” [**hhm42a**] [**73b/1**] *Ḥaḳ Sübhāne* ve *Te'ālā*⁴³⁰² altı nesneyi altı nesnede gizledi, tā kim her kişi⁴³⁰³ bilmeye. (2) *Mekr-i*⁴³⁰⁴ tenebbuh ve *ilhām* ile *leyle-i Ḳadri* giceler içinde gizledi, tā kim ‘ābidler, (3) gıceyi *iḥyā* idenler bileler ve *İsm-i A'zamı esmāsi*⁴³⁰⁵ *mābeyninde*⁴³⁰⁶ gizledi ancak (4) ‘ārifler bileler ve *du'ā-yı müstecābı* *du'ālar mābeyninde* gizledi; ancak ‘ālimler bileler⁴³⁰⁷ (5) ve *namāz-ı vustāyı* *namāzlar içinde* gizledi⁴³⁰⁸, tā kim *ḥavāş* bileler ve *cemāl-ı* (6) *Yūsuf 'aleyhi's-selāmi*⁴³⁰⁹ *pinhān* itdi ki ancak ‘āşıkılar bileler, eger *ğayrılar* bilse *aşlā* kimesne satmazdı (7) ve *Mālik* daḫı anı şatun aldı bilmedi ve eger bileydi az *bahā*⁴³¹⁰ ile almazdı ve *aşlā* (8) satmazdı. *Ḥazret-i Yūsuf 'aleyhi's-selāmi*⁴³¹¹ *ḥaḳıḳat* ile *Ya'ḳūb 'aleyhi's-selām*⁴³¹² bildi ki anuñ *fırḳatıyla* *Beytü'l-Ḥüzün binā* idüp *kendüye* menzil (10) itdi ve *Zelīḫā* bildi ki anuñ *ārżüsüyle* ve *fırḳatıyla* *ālemde*⁴³¹³ *dil* ve *dīdesin* ve *māl-ı*⁴³¹⁴ (11) *menālın* cümle şarf itdi. Her kim ki *derd-i Ya'ḳūb'a* *mübtelā*⁴³¹⁵ olmaya, *Yūsuf* (12) ‘aleyhi’s-selāmuñ⁴³¹⁶ *fırḳatı* *mātemin* dutmaz ve her kim ki ‘aşḳ-ı *Zelīḫāyı*⁴³¹⁷ bilmeye, *Yūsuf* (13) ‘aleyhi’s-selāma *tālib* ve *rāğıb* olmaz. ‘Abd-ı ’āşī ki *Ḥaḳ Te'ālānuñ* emrine *muḥālefet* (14) ider, anı bilmez. [**hh54b**] Eger bileydi, *melā'ike-i kirām*⁴³¹⁸ gibi *aşlā* ‘isyān itmezdi⁴³¹⁹

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا فُؤَا أُنْفُسِكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَفُؤُدَهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ
غُلَاطٌ شِدَادٌ [لَا يَعْصُونَ (15) اللَّهُ مَا أَمَرَهُمْ] وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

şoñı şermsārılıḳdur⁴³²⁰.

⁴³⁰² *Te'ālā*: HH *tebāreke* ve *Te'ālā*

⁴³⁰³ *kişi*: HHM *şey'i*

⁴³⁰⁴ *mekr*: HH, HM, HHM -

⁴³⁰⁵ *esmāsi*: HHM *esmāsını*

⁴³⁰⁶ *mābeyninde*: HM *arasında*

⁴³⁰⁷ *bileler*: Dİ *bildiler*

⁴³⁰⁸ *gizledi*: Dİ *pinhān* eyledi

⁴³⁰⁹ *cemāl-ı Yūsuf 'aleyhi's-selāmi*: Dİ, HH *Yūsufi*, HHM *cemāl-ı Yūsufi*

⁴³¹⁰ *bahā*: HM, HHM *pahā*

⁴³¹¹ ‘aleyhi’s-selāmi: HM, HHM -

⁴³¹² ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

⁴³¹³ ‘ālemde: Dİ, HM, HM, HHM -

⁴³¹⁴ *māl*: HM, HHM *māl u*

⁴³¹⁵ *mübtelā*: Dİ *giriftār*

⁴³¹⁶ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HH ‘aleyhi’s-selām *Ḥazretlerinin*

⁴³¹⁷ ‘aşḳ-ı *Zelīḫāyı*: HM, HHM *Zelīḫāyı*

⁴³¹⁸ *kirām*: HH, HHM *ikrām*

⁴³¹⁹ Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. O ateşin başında gayet katı, çetin, Allah’ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır (66/6, Altuntaş 2003: 559).

⁴³²⁰ şermsārılıḳdur: HM, HHM *sermsārılıḳdur*

Laṭīfe Eger Haḫ Sübhāne ve Te‘ālā (16) perdeyi cemāl-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmdan ref‘ ideydi, [hm73b] ne ‘āṣī günāha ve ne muṭī‘ tā‘ata (17) ḳādir olurdu.

Hikāyede bir ḫātūn Yahyā ibn ‘Ikrame ḫuzūrına gelüp (18) erinden şikāyet itdi⁴³²¹. Ḳaḫı⁴³²² erin iḫzār idüp “ḫātūnıñ senden (19) şikāyet ider ki⁴³²³ sen nafaḳasın vü kisvesin⁴³²⁴ itmez misin⁴³²⁵ yāḫūd ol nesneyi ki şoḫbet [74a/1] şartdur yirine getürmez misin?⁴³²⁶” Ḫātūn eyitdi: “Bunlarda⁴³²⁷ hiç taḫşīrleri⁴³²⁸ yoḫdur; (2) lākin benüm üzerime bir ḫātūn daḫı almaḫ diler⁴³²⁹.” Ḳaḫı eyitdi⁴³³⁰: “Senüñ üzeriñe (3) üç ḫātūn daḫı almaḫ şer‘idür.” Ḫātūn eyitdi⁴³³¹: “Ma‘ahazā’l-cemāl. Eger nā-maḫreme (4) naḫar ḫarām olmasa niḳābımı ref‘ iderdüm⁴³³². Böyle cemāl var iken ḡayrı ḫātūn (5) talebi revā mıdır? ve bi’l-cümle döḡsün ve söḡsün aç ve çıplaḫ tutsun (6) hemān baña bedel taleb itmesün.”

Ey derdimend ve bī-çāre ve ey rāh-ı reşāddan⁴³³³ (7) āvāre⁴³³⁴! Haḫ Te‘ālā⁴³³⁵ celle ve ‘alā saña buyurur ki⁴³³⁶: “Her ne mu’şibet⁴³³⁷ işlerseñ ‘afv (8) iderem; ammā eger⁴³³⁸ bedel tatarsañ yarlıḡamazam. Eger cā’iz olsa idi (9) senüñ ‘amelüñ olmasa cemāldan ḫicāb-ı kibriyāyı ref‘ idüp saña dīdārımı⁴³³⁹ (10) gösterürdüm⁴³⁴⁰, tā kim bilesin cemī‘ mevcūdātta mişlüm yoḫdur⁴³⁴¹

[فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ

فِيهِ] لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ (11) وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

⁴³²¹ erinden şikāyet itdi: Dİ -

⁴³²² ḳaḫı: HH, HM, HHM -

⁴³²³ ider ki: HH ider sen

⁴³²⁴ nafaḳasın ve kisvesin: Dİ nafaḳa vü kisve

⁴³²⁵ itmez misin: Dİ; HM, HHM itmezsın diyü

⁴³²⁶ getürmez misin: Dİ, HHM getürmez mi

⁴³²⁷ bunlarda: HH bu tarīklerde, HHM bunlara

⁴³²⁸ taḫşīrleri: HH taḫşīr, HM taḫşīrāt

⁴³²⁹ diler: HHM murād ider

⁴³³⁰ eyitdi: Dİ eydür

⁴³³¹ ḫātūn eyitdi: HH, HM, HHM -

⁴³³² iderdüm: HH ider idüm, HHM idüp

⁴³³³ rāhı reşāddan: HH, HM, HHM rāhı şād

⁴³³⁴ āvāre: HH, HM, HHM -

⁴³³⁵ Te‘ālā: HH, HM, HHM -

⁴³³⁶ buyurur ki: HH eydür ki

⁴³³⁷ mu’şibet: Dİ ma’siyet

⁴³³⁸ eger: HHM -

⁴³³⁹ dīdārımı: Dİ dīdārım

⁴³⁴⁰ gösterürdüm: HM gösterdüm, HHM göstereyim

⁴³⁴¹ O, gökleri ve yeri yaratandır. Size kendinizden eşler, hayvanlardan da (kendilerine) eşler yaratmıştır. Bu suretle sizi üretiliyor. Onun benzeri hiçbir şey yoktur. O, hakkıyla iştir, hakkıyla görendir (42/11, Altuntaş 2003:483).

Dimişler: (12) “Kaçan bey‘ murād eylesen⁴³⁴² [hbm 42b] evvel bazā‘atuña nażar eyle, andan semenin gör. Eger (13) bazā‘atundan yeg ise ve yā mişl ile bey‘ eyle ve illā şatma⁴³⁴³.”

Hikāye (14) Nişābur⁴³⁴⁴ şehrinde bir dīvāne var idi. Helvācı dükkānına geldi, [hm74a] “Bādāmī helvā (15) var mı?” didi. “Belī vardur” didi. Helvācı⁴³⁴⁵ “Yā ne şatarsın⁴³⁴⁶? Bādem ile şeker⁴³⁴⁷ midir?” didi. “Belī” didi. (16) “Kāfūr ve⁴³⁴⁸ güllāb ile qarışmış mıdur?” [hh55a] didi. “Na‘am öyledür.” Yā ne şatarsın başka?” didi. (17) Bundan a‘lā⁴³⁴⁹ ne bulursın?”

Ey ol kimesne! Dīnini dünyāya deġiše. Sen (18) Evvel nażar eyle⁴³⁵⁰ ki bazā‘atūñ nicedür? Bahāsı aña deġer mi?⁴³⁵¹ Bir gün ola (19) nār-ı ġasrete yanasın⁴³⁵² ve zillet ve nedāmet ile giryān olasın⁴³⁵³. Rivāyet [74b/1] olunur ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ bürāderleri taġt önüne gelüp⁴³⁵⁴ (2) eydürler ki⁴³⁵⁵:

يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسْنَا وَأَهْلْنَا الضُّرُّ [وَجِئْنَا بِيضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ فَأَوْفٍ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ
عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ]

Yūsuf ‘aleyhi’s-selām buyu(3)rur ki: “Ĥāmūs oluñ! Eger ben ‘azīz olaydım, beni⁴³⁵⁶ az bahā⁴³⁵⁷ ile şatmaz idiñüz⁴³⁵⁸ (4) ve zillet ile redd itmezdiñüz⁴³⁵⁹.”

Kezālik kıyāmet günü⁴³⁶⁰ ehl-i ‘işyān yā “‘azīz” (5) ve yā “kerīm”⁴³⁶¹ didüklerinde Ĥazret-i⁴³⁶² Ĥaġ Sübhāne ve Te‘ālā buyurur ki: “Eger⁴³⁶³ ben sizūñ (6) yanıñuzda ‘azīz olaydım beni dünyāya şatmaz idiñüz⁴³⁶⁴.”

⁴³⁴² eylesen: HH itsen

⁴³⁴³ şatma: HH tüt

⁴³⁴⁴ Nişābur: HHM şābur

⁴³⁴⁵ helvācı: Dİ, HHM -

⁴³⁴⁶ yā ne şatarsın: HH, HHM -

⁴³⁴⁷ şeker: HHM sekker

⁴³⁴⁸ ve: HH ile

⁴³⁴⁹ a‘lā: HH eyü

⁴³⁵⁰ nażar eyle: Dİ, HM, HHM -

⁴³⁵¹ deġer mi?: Dİ deġer mi? didi

⁴³⁵² yanasın: Dİ yanasın didi

⁴³⁵³ olasın: HH olursın

⁴³⁵⁴ taġt önüne gelüp: HH taġtı önünde

⁴³⁵⁵ Bunun üzerine (Mısır’a dönüp) Yusuf’un yanına girdiklerinde, “Ey güçlü vezir! Bize ve ailemize darlık ve sıkıntı dokundu. Deġersiz bir sermaye ile geldik. Zahirimizi tam ölç, ayrıca bize sadaka ver. Şüphesiz Allah sadaka verenleri mükafatlandırır” dediler (12/88, Altuntaş 2003: 245).

⁴³⁵⁶ beni: Dİ, HH, HHM -

⁴³⁵⁷ bahā: HH bahā ve zillet

⁴³⁵⁸ şatmaz idiñüz: HHM redd itmezdiñüz

⁴³⁵⁹ ve zillet ile redd itmezdiñüz: HH, HHM redd itmezdiñüz

⁴³⁶⁰ kıyāmet günü: HH kıyāmetde

⁴³⁶¹ yā ‘azīz ve yā kerīm: HH yā ‘azīz’ül kerīm, HHM yā kerīm yā ‘azīz

⁴³⁶² Ĥazret: HH, HM, HHM -

*Laṭīfe*⁴³⁶⁵ her kim ki bir (7) nefis⁴³⁶⁶ şey'i müft ile getüre, kıymetin bilmez tizcek elinden aldırur⁴³⁶⁷. İblīs taḳarrübi (8) müft ile getürdi, lā-cerem elinden tizcek aldırdı artuḳ eline girmede. Hāzret-i Ādem (9) 'aleyhi's-selām cenneti⁴³⁶⁸ müft ile getürdi, āḫir elinden çıkardı⁴³⁶⁹. Bende⁴³⁷⁰ (10) daḫı ma'rifeti rāyḡān buldı⁴³⁷¹, zeḫārif-i dünyāya deḡiřüp⁴³⁷² kıymetin bilmedi⁴³⁷³. Kıyāmet (11) günü ḳadrını bilüp cemī' cānu bāř ile deḡiřmege cān virmemegin⁴³⁷⁴ olmaz.

(12) *Hikāye Zannūn-ı Mıřrī* bir mürīdi var idi⁴³⁷⁵. Da'vāyı irādet idüp çoḳ (13) ni'met ve māl sarf itdi. Şeyḫ aña cāndan iltifāt itmedi. Ol kiři (14) ba'zı mürīdlerine⁴³⁷⁶ řikāyet itdi ki "İki yüz altun sarf itdüm, baña ařlā (15) [hm74b] iltifāt itmez." Ğayrılar gibi ol kimesne daḫı Hāzret-i Zannūn ḳuddise şırrahu(16)ya ḫaber virdi. Şeyḫ ol derviři⁴³⁷⁷ da'vet idüp aña bir yüzük virdi⁴³⁷⁸. (17) Bir tař başına⁴³⁷⁹ ḳoııřlar idi. Eyitdi⁴³⁸⁰: "Var bunu⁴³⁸¹ mezāda vir; ammā tā ki⁴³⁸² baña danışma(18)yınca şatma" didi. Derviř gelüp eyitdi⁴³⁸³: "On dirhem virdiler⁴³⁸⁴" (19) Şeyḫ eyitdi: "Cevherīler bāzārına var⁴³⁸⁵, anda mezāda vir" didi⁴³⁸⁶. Ol daḫı anda mezāda virdi, [75a/1] iki yüz altun virdiler. Şeyḫe gelüp⁴³⁸⁷ ḫaber virdi. Şeyḫ eyitdi⁴³⁸⁸: "Sen faḳırsin. (2) Ol dürgerler yüzüḡüñ kıymetin bildügi gibi bilürsin ve sen bizden [hh55b] ḫayıyyet bulmaduñ. (3) Ol kimesne ki bizi cevherīler⁴³⁸⁹ cevher bilür⁴³⁹⁰ gibi bilürler⁴³⁹¹, bize şarıb olurlar. (4) Ol iki yüz dinārı ki bizüm yolumuza⁴³⁹² ḫarc itdüñ. Yüzük bahāsın⁴³⁹³

⁴³⁶³ eger: HH ḫamuř oluñ eger

⁴³⁶⁴ şatmaz idüñüz: HM řatmazdıñuz

⁴³⁶⁵ laṭīfe: HH nükte

⁴³⁶⁶ nefis: HM, HHM laṭif

⁴³⁶⁷ elinden aldırur: HH elden aldursa bilür

⁴³⁶⁸ cenneti: HH, HHM -

⁴³⁶⁹ çıkardı: HH aldırdı

⁴³⁷⁰ bende: HHM ben

⁴³⁷¹ rāyḡān buldı: Dİ ile kār buldı

⁴³⁷² deḡiřüp: Dİ deřiñür, HH deşişür

⁴³⁷³ bilmedi: Dİ, HH bilmez

⁴³⁷⁴ virmemegin: HM virür

⁴³⁷⁵ var idi: Dİ, HH -

⁴³⁷⁶ mürīdlerine: Dİ mürīdlere

⁴³⁷⁷ dervişi: HHM eyitdi ol derviş

⁴³⁷⁸ virdi: HHM virüp

⁴³⁷⁹ başına: Dİ, HM şaşına

⁴³⁸⁰ eyitdi: Dİ, HM, HHM -

⁴³⁸¹ bunu: Dİ bu ḫātemi

⁴³⁸² ammā tā ki: Dİ ammā tā, HM ammā, HHM tā ki

⁴³⁸³ eyitdi: Dİ, HH -

⁴³⁸⁴ virdiler: Dİ virdiler didi

⁴³⁸⁵ var: HM varup

⁴³⁸⁶ didi: Dİ -

⁴³⁸⁷ gelüp: HH -

⁴³⁸⁸ eyitdi: HH buyurdı ki

⁴³⁸⁹ cevherīler: HH her bār ki cevher

⁴³⁹⁰ cevher bilür: HH, HM, HHM -

⁴³⁹¹ bilürler: HH, HHM bilür

⁴³⁹² yolumuza: Dİ, HH yolumuzda

⁴³⁹³ yüzük bahāsın: HH, HHM pahāsından, HM yüzüğü bahāsı

al ve⁴³⁹⁴ (5) şıhhat ile kendü⁴³⁹⁵ ‘ālemüñe git. Ol kimesne ki dünyāya rāgıb ola, bizüm şöhetümüze (6) lāyık degildir.”

Kıssa Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ bürāderleri cevhere vā(7)[**hbm43a**]sıl olmışlar idi, kıymetin bilmeyüp rāygān şatdılar⁴³⁹⁶

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

(8) ‘Aceb oldur ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ cemālını⁴³⁹⁷ Hāq Te‘ālā (9) şakladı, bey‘ ve şirā’ zamānında kimesne muṭṭali‘ olmadı. Anuñ için Mālik (10) anı az bahā ile aldı. Eger cemālını *kemāhüve ve haḫḫahu* göreydi cümle⁴³⁹⁸ mālını virürdi⁴³⁹⁹. (11) Pes Mālik anı gūlāmına işmarladı ki, adı Hāfīs idi bir rivāyetde (12) Eflāḫ idi, gūlām Hāzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma nazar itdi ve ḫocaya (13) didi ki: “Elli yıldur ki bu gūlāmuñ ṭama‘ı ile Şāmdan sefer idersin?” (14) “Mālik eyitdi: “Baña mu‘abbir didi ki, anuñ [**hm75a**] cemāl-ı bā-kemālı ziyādedir. Ol (15) gūlām bu degildir; lākin ben bunu iki çekirdek altuna alsam rāzıyam ki⁴⁴⁰⁰ iki (16) altuna benden⁴⁴⁰¹ alsalar. Ol ziyāde⁴⁴⁰² ile baña bereket ḫāşıl olur.

Pes Hāzret-i (17) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁴⁴⁰³ ol⁴⁴⁰⁴ palāsa ḫodılar ve bend ve buḫağı ve zincİR urup ol⁴⁴⁰⁵ (18) deveye süvār itdiler ve yola revāne oldılar. Yol kenārında vālidesinüñ (19) ḫabrine uğradı ve kendüyi deveden aşığa bıraḫdı⁴⁴⁰⁶ ve yüzün⁴⁴⁰⁷ anasınun [**75b/1**] ḫabrine ḫoyup nevhēye başladı ve eyitdi⁴⁴⁰⁸: “*Yā yā ummāh ene ibnū’l-maḡlulī kkad atike feḫamuni (2) kurbeti ve ene ibnike’l-mechūr ferhamni ġurbeti*” Ya‘nī, “Ey ana! Ben senün oğlınam. Ba(3)şuñı ḫaldur, oğluñı gör, raḫm eyle. Beni esİR gibi buḫağı ve zincİre urdılar (4) ve palās geydürdiler ve ḫasīs bahā⁴⁴⁰⁹ ile şatdılar ve pederimün ḫalb-ı şerīfın (5) nār-ı firḫata yandurdılar. Baña himmetün ḫarİN eyle ve mu‘āvenet eyle. Eger günāha (6) müstaḡrıḫ isem şefā‘at eyle.” Ol ḫinde ḫabirden bir āvāz geldi ki “*Yā (7) veledahu ve*

⁴³⁹⁴ ve: Dİ, HM, HHM -

⁴³⁹⁵ kendü: Dİ kendi

⁴³⁹⁶ O’nu ucuz bir fİYata, birkaç dirheme sattılar. Zaten ona değer vermiyorlardı (12/20, Altuntaş 2003: 236).

⁴³⁹⁷ cemālını: Dİ, HM, HHM cemālın

⁴³⁹⁸ cümle: Dİ cümleten

⁴³⁹⁹ virürdi: HH, HM, HHM virür idi

⁴⁴⁰⁰ alsam rāzıyam ki: HHM aldum

⁴⁴⁰¹ benden: HH, HM, HHM -

⁴⁴⁰² alsalar ol ziyāde: HH aldum rāzıyam ki iki altuna benden alsalar ol ziyāde

⁴⁴⁰³ ‘aleyhi’s-selāmi: HH, HM, HHM -

⁴⁴⁰⁴ ol: Dİ -

⁴⁴⁰⁵ ol: Dİ -

⁴⁴⁰⁶ bıraḫdı: HM atdı

⁴⁴⁰⁷ yüzün: HH mübārek yüzün

⁴⁴⁰⁸ eyitdi: Dİ, HM, HHM -

⁴⁴⁰⁹ bahā: HHM pahā

aķırrahu ‘ayni’ “Ey benüm oğlum! Gözüm nürü (8) ve rûhumuñ⁴⁴¹⁰ rāhatı⁴⁴¹¹ ve dil ü cānımuñ arāmı! Ğamum çok itdüñ⁴⁴¹² ve ne işledüñ (9) ki böyle **[hh56a]** itdiler? қаза’u’llāh böyle olıcaķ rızā vir.”

Haķ Te‘ālā sırrına nidā (10) itdi ki “İşüñ baña ışmarla”. Nazar eyle ki Haķ Te‘ālā vādiye hıtab itdi⁴⁴¹³ (11) ve meyyite cevāb buyurdı ki: “Haķ Sübhāne ve Te‘ālānuñ luşfına nazār eyle ki (12) Hażret-i kerīm ü ğaffār ve raħīm ü settār. Bir ķul āhirete intıķal idiceķ pederi (13) ağlar ve meyyitüñ cānı işidür. Ol kerīm pādişāh **[hm75b]** aña luřf ider ki⁴⁴¹⁴ eger mü’min (14) olsa ķabrine ķorlar. Eger civān ise pederi dā’yimā⁴⁴¹⁵ ķabri kenārında “ey ođul” diyü⁴⁴¹⁶ nevħe (15) ider. Eger pır ise⁴⁴¹⁷ “pederüm” diyü ağlar. Eger ‘avrat ise “helālum” diyü ağlar idi. (16) Eri ise “yoldaşum” diyü ađlar⁴⁴¹⁸ ve meyyitlerinüñ evşāfin zikir iderler. Hażret-i Haķ⁴⁴¹⁹ (17) celle ve ‘alā ķablından nidā gelür ki: “Çok ađlamañ. Eger siz hāşıl olmağa (18) sebep oldıñuz ise⁴⁴²⁰ ben hılk itdüm. Eger siz beslediñüzse⁴⁴²¹ rızķıñuz ben⁴⁴²² (19) virdüm. Eger sizüñ hışmıñuz ve ķoñşıñuz⁴⁴²³ ise benüm ķulumdur. Siz firāķına tākāt **[76a/1]** getürmeyince⁴⁴²⁴ yā ben kerīm ve raħīm pādişāhum **[hmm43b]** ‘uķübetine ķaşd baña (2) nice revā olur?”

Hadīs-i şerıfde⁴⁴²⁵ gelmişdür ki: “Kişi kendü⁴⁴²⁶ (3) oğlını ve nāzlısını⁴⁴²⁷ ķabre vaz‘ ider ve ķabri⁴⁴²⁸ kenārında oturup (4) eydür ki: “Kāşki bileydüm saña neylediler ve ne menzile iletdiler?” Haķ (5) Te‘ālādan nidā gelür ki: “Ey benüm ķulum baña sū’yı zann itme. Ben aña⁴⁴²⁹ (6) senden ve ğayrıdan raħmum ziyādedür ve şefķatum artuķdur. Ben (7) anı saña virdüm saña ne itdiler? Çün ana ķarından çıķduñ (8) mülevveş idüñ ve ‘uryān idüñ seni yudılar ve geydürdiler. (9) Aç ve şusuz idüñ, yedürdiler ve içürdiler. Yalıñuz (10) idüñ mūnis virdiler, za‘ıf idüñ omuzlarında (11) ve ķucaķlarında götürdiler. Anuñ şefķatları mecāzı iken⁴⁴³⁰ (12) bu deñlü luşflar itdiler, benüm keremüm ğod haķıķatdur seni yakmağa ve ‘azāb itmege⁴⁴³¹ (13) ve elem virmege nice revā olur?”

⁴⁴¹⁰ rûhumuñ: HH rûhum, HHM raħmuñ

⁴⁴¹¹ rāhatı: HM, HHM rāzı

⁴⁴¹² çok itdüñ: HH çođaltdüñ

⁴⁴¹³ itdi: Dİ -

⁴⁴¹⁴ ki: Dİ -

⁴⁴¹⁵ dā’yimā: HH -

⁴⁴¹⁶ ey oğul diyü: Dİ, HM, HHM -

⁴⁴¹⁷ ise: HM olsa

⁴⁴¹⁸ ağlar: HH feryād ider

⁴⁴¹⁹ Haķ: Dİ -

⁴⁴²⁰ hāşıl olmağa sebep oldıñuz ise: HM hāşıl oldıñuz ise

⁴⁴²¹ beslediñüzse: HH, HM, HHM beslediñüz ise

⁴⁴²² rızķıñuz ben: HH, HM, HHM ben rızķların

⁴⁴²³ ķoñşıñuz: Dİ ķavmıñuz

⁴⁴²⁴ getürmeyince: Dİ getürmeyecek

⁴⁴²⁵ hadīs-i şerıfde: HH haberde

⁴⁴²⁶ kendü: Dİ kendi

⁴⁴²⁷ oğlını ve nāzlısını: HH oğlı olan nāzenini, HM oğlını ve nālesini

⁴⁴²⁸ ķabri: HHM ķabr

⁴⁴²⁹ aña: Dİ -

⁴⁴³⁰ iken: HH, HHM -

⁴⁴³¹ ve ‘azāp itmege: Dİ -

El meclisü's-sāni ve'l-'aşrun min Kışşa-ı (14) *Yūsuf 'aleyhi's-selām*. Fi kavlehu Te'ālā⁴⁴³²:

(15) *وَتَشْرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ*

[hm76a] (16) [hh56b] (17) Server-i enbiyā 'aleyhi efzalu's-şalavāt ve's-selāmuñ (18) āhir kelāmi dünyādan⁴⁴³³ çıktuğı vaķit bu oldu ki "Namāzı terk itmeñ ve dađı⁴⁴³⁴ kullarıñızı⁴⁴³⁵ (19) ve cāriyelerüñizi bir hoşça⁴⁴³⁶ tutuñ." diyü emir itdi. Size menfa'at olsun. [76b/1] ve *'an haberin kale resulu'llāh hüsnü'l-melā'iketi hayrun ve (2) su'ul-mel'iketi şevmun*. Seyyidü'l-kevneyn 'aleyhi's-şalavāt ve sellem buyurdi ki: "Her kimüñ⁴⁴³⁷ (3) ki mālı çok olur⁴⁴³⁸, cāriye⁴⁴³⁹ alsun ki kulları çok olur⁴⁴⁴⁰. Dünyāda bağtı ve devleti (4) ziyāde olur, 'uķbāda derecāt ve menzili⁴⁴⁴¹ artar. Çünküm ķul⁴⁴⁴² alasm eyü tut, (5) tā kim dünyāda saña bihter ola. Āhiretde şefi' vü destgır ola. Mālik Hāzret-i (6) Yūsuf 'aleyhi's-selāmi aldı. Dünyāda çok mālūñ oldu, āhiretde⁴⁴⁴³ dağı ziyāde (7) olur⁴⁴⁴⁴ ve 'izzete sebep olur⁴⁴⁴⁵. Rivāyet olunur ki, anı kavlına teslim idüp (8) didi ki: "Egerçi bu ğulāmi şatdılar ve vaşiyet itdiler⁴⁴⁴⁶, buña cefā idesiz." didiler⁴⁴⁴⁷ (9) "Lākin sen hazer eyle cefāya lāyık degildir."

Çün Yūsuf 'aleyhi's-selām vālide(10)sinüñ kabrine gelicek kendüyi deveden aşığa bıraķdı. Efleh⁴⁴⁴⁸ ğulām (11) ardına nazār itdi, Yūsuf 'aleyhi's-selāmi görmedi. Hocasına (12) feryād itdi ki "Kārvāmi tut, ğulāmuñ biri kaçdı". Mālik kārubāni⁴⁴⁴⁹ (13) durğurdi⁴⁴⁵⁰. Māliküñ ğulāmi⁴⁴⁵¹ bir himāra binüp geriye döndü⁴⁴⁵². Yūsuf 'aleyhi's-selāmi (14) gördi bir kabir⁴⁴⁵³ üzerine [hm76b] düşüp yalvarur ve ağlar. Mübārek cemālına bir kaç (15) ŗabanca urdı⁴⁴⁵⁴ ve ayağından çeküp yüzi üstine⁴⁴⁵⁵ sürüdi.

⁴⁴³² O'nu ucuz bir fiyata, birkaç dirheme sattılar. Zaten ona değer vermiyorlardı (12/20, Altuntaş 2003: 236).

⁴⁴³³ dünyādan: HM, HHM dünyāda

⁴⁴³⁴ dağı: Dİ, HH -

⁴⁴³⁵ kullarıñızı: Dİ kulları, HH kullarıñuz

⁴⁴³⁶ bir hoşça: HH hoş

⁴⁴³⁷ kimüñ: HHM -

⁴⁴³⁸ olur: Dİ -

⁴⁴³⁹ cāriye: Dİ cāriyesi

⁴⁴⁴⁰ cāriye alsun ki kulları çok olur: HHM -

⁴⁴⁴¹ menzili: HM menzilātu

⁴⁴⁴² ķul: HH bir ķul

⁴⁴⁴³ āhiretde: HHM āhirete

⁴⁴⁴⁴ ziyāde olur: Dİ, HH ziyāde oldu

⁴⁴⁴⁵ olur: Dİ, HH oldu

⁴⁴⁴⁶ itdiler: HHM -

⁴⁴⁴⁷ didiler: Dİ -

⁴⁴⁴⁸ Efleh: Dİ, HHM Kalac

⁴⁴⁴⁹ kārubāni: HH, HM, HHM kārvāni

⁴⁴⁵⁰ durğurdi: HH, HM ŗıtdı, HHM durğatti

⁴⁴⁵¹ māliküñ ğulāmi: Dİ, HH, HM ğulam

⁴⁴⁵² binüp geriye döndü: HM süvār oldu

⁴⁴⁵³ bir kabir: HM, HHM kabruñ

⁴⁴⁵⁴ urdı: HH çeküp urdı

⁴⁴⁵⁵ üstine: HH, HM, HHM üzre

Yūsuf (16) ‘aleyhi’s-selām ol sâ‘at yüzün dergâh-ı Hâkka tutup⁴⁴⁵⁶ [h^hm44a] eyitdi: “Ey Bâr-ı (17) Hüdâ! Eger ben sehvale ve tıfliyyet ile⁴⁴⁵⁷ bir haât itdüm ise baña ‘azâb eyleme. (18) Pederüm Ya‘kûb ‘aleyhi’s-selām ve ceddüm İshâk ve cedd-i ceddüm⁴⁴⁵⁸ İbrâhîm ‘aleyhi’s-selām (19) anlar pâklardur⁴⁴⁵⁹ ve Hâzretüñe günâh itmemişlerdür. Anlaruñ pâklığı hürmetine günâhum ‘afv [77a/1] eyle ve bunlaruñ cevrenden hıfz eyle⁴⁴⁶⁰” didi. [h^h57a] Ol sâ‘at Hâzret-i Hâk (2) katından⁴⁴⁶¹ du‘âsı⁴⁴⁶² kabûl⁴⁴⁶³ oldu ve anlaruñ başları üzre bir siyâh bulut (3) peydâ oldu ve⁴⁴⁶⁴ bir ‘azîm tolu yağdı ki kıyâmetden bir nişân oldı⁴⁴⁶⁵.

Hâberde(4) gelmişdür ki: “*Leyse beyne da‘vetu’l-mazlûmi ve beyne’s-semâi hecâbun iyyâke davetu’l-mazlûmi* (5) *ve dumû‘il yetîmi fe innehâ yaş‘adâni’l-‘arşa fî esra‘i tarfatın..*” Hâzret-i Muḥammed şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem (6) ‘aleyhi sellem buyurur⁴⁴⁶⁶ ki: Hâzer idüñ⁴⁴⁶⁷ mazlûmuñ du‘âsından. Mazlûmuñ (7) du‘âsıyla semâ mâbeyninde hicâb ve mâni‘ yokdur ve ḥavf idüñ mazlûmuñ⁴⁴⁶⁸ (8) du‘âsıyla yetîmüñ gözi yaşından ki bunlaruñ du‘âsı arşa irişür (9) göz açup kapayınca.

Hâberde gelmişdür ki⁴⁴⁶⁹: “Bir zâlim kimesne⁴⁴⁷⁰ zulüm itse ve ol mazlûm nâle itse (10) Hâzret-i Rabbu’l-‘izzetden ḥitâb gelür ki: “*İnlem a‘inke fe ene azlamu mimmen* (11) *zalemeke*” “Ey müstemend⁴⁴⁷¹ bî-çâre! Ol zâlîme mükâfât itmez isem ve senüñ iltifâtuñ (12) almaz isem⁴⁴⁷² ol zâlîmden ben-daḥı ziyâde [h^hm77a] zâlîm⁴⁴⁷³ oluram.” Hâzret-i Muḥammed Muştafa⁴⁴⁷⁴ şalla’llâhu ‘aleyhi (13) ve sellem buyurmuşlar⁴⁴⁷⁵ ki: “*Veylün li-zâlîmi min yedi’l-mazlûmi izâ kâne’l-ḥâkimu Cebbârin*” (14) *vel ‘uḳubetu nâran* “Ey nice zâlîmlerüñ kıyâmetde ‘uḳubetleri ola, Hâk Te‘âlâ (15) celle ve ‘alâ⁴⁴⁷⁶ ḳazı ola ve ‘uḳûbeti⁴⁴⁷⁷ nâr ola ve menzili sicn⁴⁴⁷⁸ ve⁴⁴⁷⁹ cehennem ola. *El ‘iyazu* (16) *bi’llâhi* ve murâduñ zamâni⁴⁴⁸⁰ mazlûm elinde ola.

⁴⁴⁵⁶ tutup: Dİ dutup

⁴⁴⁵⁷ tıfliyyet ile: HH tıfliyyet sıfatıyla

⁴⁴⁵⁸ cedd-i ceddüm: HH cedd ü qadîmüm

⁴⁴⁵⁹ pâklardur: HM, HHM pâkizelerdür

⁴⁴⁶⁰ ve buñlaruñ cevrenden hıfz eyle: Dİ -

⁴⁴⁶¹ Hâzret-i Hâk katından: Dİ Hâzreti katında katında, HH dergâh-ı Hâkda

⁴⁴⁶² du‘âsı: HHM -

⁴⁴⁶³ kabûl: HH maḳbûl

⁴⁴⁶⁴ peydâ oldu ve: HHM olup

⁴⁴⁶⁵ nişân oldı: HH nişân vâki‘ oldı

⁴⁴⁶⁶ buyurur: Dİ buyurdılar

⁴⁴⁶⁷ hâzer idüñ: HH ḥavf idüñ

⁴⁴⁶⁸ semâ mâbeyninde hicâb ve mâni‘ yokdur ve ḥavf idüñ mazlûmuñ: HH, HM, HHM -

⁴⁴⁶⁹ hâberde gelmişdür ki: Dİ, HH hâber

⁴⁴⁷⁰ zâlîm kimesne: bir zâlîm

⁴⁴⁷¹ müstemend: HHM -

⁴⁴⁷² itmez isem ve senüñ iltifâtuñ almaz isem: HM itmez isem, HHM itmez

⁴⁴⁷³ ziyâde ziyâde zâlîm: HM, HHM ziyâde zâlîm, HH azlem

⁴⁴⁷⁴ Muştafa: Dİ -

⁴⁴⁷⁵ buyurmuşlar: Dİ buyurmuş

⁴⁴⁷⁶ celle ve ‘alâ: HH, HM, HHM -

⁴⁴⁷⁷ ‘uḳûbeti: Dİ ‘uḳûbet

⁴⁴⁷⁸ sicn: HM siccîn

Mev'ize Ey zālīm-i sitemkār! (17) ‘Aqluñ kulağımı kendüñden ayırma ve rahmet haqqı mülâhaza eyle, Haq Te’ālānıñ (18) ‘adlın⁴⁴⁸¹ unutma.

Mev'ize Hāzret-i ’Osmān rażıya’llāhu ‘anh bir deve üstünde (19) idi. Ğulāmına kāmçı ile urdu ğulām eyitdi: “*Uzkuru’l-kıṣāsete fi’l-kıyāmeti*” [77b/1] Hāzret-i ’Osmān rażıya’llāhu ‘anh ol sâ’at⁴⁴⁸² deveden inüp⁴⁴⁸³ kāmçıyı ğulāmınıñ⁴⁴⁸⁴ eline virdi ve eyitdi⁴⁴⁸⁵: (2) “Eger kıṣāş iderseñ bunda eyle. ‘Osmān rażıya’llāhu ‘anhānuñ⁴⁴⁸⁶ teni (3) za’ıfdür, āhiretde kıṣāşa taḥammül itmez.” Ey zālīm⁴⁴⁸⁷! İki gözüñ ğaflet ile (4) kör⁴⁴⁸⁸ olmışdur. Gözüñ aç ve ol mazlūma nazār eyle. Ey zālīm! Sen gülersin⁴⁴⁸⁹, (5) ol mazlūm şikāyet ider. Elin āsumāna kaldırmuşdur, on barmağı⁴⁴⁹⁰ her biri (6) bir oğdur ki⁴⁴⁹¹ du’ā tırine mu’āvenet ider⁴⁴⁹² zālīmüñ cānına aşar⁴⁴⁹³.

Kıṣsa Pes tolu yağup⁴⁴⁹⁴ anlaruñ kiminüñ başın yardı ve kiminüñ⁴⁴⁹⁵ endāmın şikest (8) [hh57b] itdi. Mālik eyitdi: “Biz şimdi cümlemüz helāk oluruz⁴⁴⁹⁶. Bizüm içümüzde bir (9) mücrim var gibi ki⁴⁴⁹⁷ biz anuñ cürmi sebebiyle helāk oluruz; yā bir mazlūm var (10) yā bir oğlancık var nāle itmışdür. Fikr idelüm.” Cümlesi el kaldırup tazarru’ (11) [hm77b] itdiler, fā’ide itmedi. Efleḥ⁴⁴⁹⁸ gelüp eyitdi: “Ey ḥoca! Ben ğulām ‘ibrıyi (12) urdum⁴⁴⁹⁹ ve bir päre yüzi üstine⁴⁵⁰⁰ sürüdüm. Ol yüzün āsumāna idüp (13) dudakların depretdi. Ol hıñde bu⁴⁵⁰¹ belā zāhir oldı. Eger bu belānıñ keşfin (14) dilerseñüz⁴⁵⁰² anuñ dermānı neyse ol ğulāmuñ kelāmına mufavvażdur. Geliñ (15) baña yardım idüñ varalum⁴⁵⁰³ tazarru’ idelüm⁴⁵⁰⁴. Ol ki Haq Te’ālā bu miḥnetden ḥalāş (16) eyleye.” Mālik varup Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ

⁴⁴⁷⁹ ve: Dİ -

⁴⁴⁸⁰ zamānı: Dİ zamāmı

⁴⁴⁸¹ ‘adlın: Dİ ‘adlını

⁴⁴⁸² ol sâ’at: Dİ -

⁴⁴⁸³ inüp: HH indi

⁴⁴⁸⁴ ğulāmınıñ: Dİ ğulāmuñ, HH anuñ

⁴⁴⁸⁵ ve eyitdi: Dİ -

⁴⁴⁸⁶ ‘anhānuñ: Dİ ‘anh Hāzretinüñ

⁴⁴⁸⁷ zālīm: HH, HM, HHM tālib

⁴⁴⁸⁸ kör: HH bir

⁴⁴⁸⁹ gülersin: HH göresin

⁴⁴⁹⁰ barmağı: HH, HM parmağı

⁴⁴⁹¹ on barmağı her biri bir oğdur ki: HHM on bir parmağıyla

⁴⁴⁹² ider: HHM eyle

⁴⁴⁹³ aşar: Dİ atar

⁴⁴⁹⁴ yağup: HH -

⁴⁴⁹⁵ başın yardı ve kiminüñ: HH, HM, HHM -

⁴⁴⁹⁶ oluruz: HH itdi

⁴⁴⁹⁷ ki: Dİ -

⁴⁴⁹⁸ Efleḥ: Dİ Qalac

⁴⁴⁹⁹ urdum: HM, HHM vurdum

⁴⁵⁰⁰ üstine: HH; HM, HHM üzre

⁴⁵⁰¹ bu: Dİ -

⁴⁵⁰² dilerseñüz: Dİ, HH dilerseñ

⁴⁵⁰³ varalum: Dİ varayım

⁴⁵⁰⁴ idelüm: Dİ ideyem

öñine gelüp yüzün yire qodı eyitdi⁴⁵⁰⁵ “Ey Yūsuf! (17) Ol kimesnenüñ⁴⁵⁰⁶ hürmetine olsun⁴⁵⁰⁷ ki senüñ yanuñda ‘azîzdür. Bizüm qalburnızı şād (18) eyle ve bizi bu miñnetden āzād eyle.” Hāzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ mübārek (19) yüzün āsumāna idüp dudakların qımıldatdı. Ol bulut pāre pāre [78a/1] olup tolu yağmadan qaldı⁴⁵⁰⁸. Hoca eyitdi: “Ma‘lūm oldı ki senüñle (2) gök tañrısı yanında bir münāsebet⁴⁵⁰⁹ vardır. Revā degildür ki seni palāslar ile (3) tıtavuz.” Palāsın çıkarup fāhır libāslar geyürdi ve bir a‘rabī ata (4) bindürdi.

Haberde vāriddir Hāzret-i Muḥammed şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurdu ki: (5) “*Yağrefu’llahu Te‘ālā fi’r-raḥā’i ve ya’rifuke fiş’-şiddeti ve’l-belā’i*. “Hāq Te‘ālāyı zikir (6) idüñ. Rāhatlık ve bollık zamānında saña meded irüşdüre. Belā ve şiddet (7) vaqtında aña feryādires olmaz.” Şiddet ve miñnet zamānında Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (8) pederi yanında iken qalbü Hāq Te‘ālānuñ rehini idi, qatı’an ayrılmazdı. Lā-cerem (9) şiddet zamānında ve belā ve miñnet eyyāmında miñneti ‘ināyet-i ilāhiyye ile hoş (10) oldı. [hm78a] Andan gidüp⁴⁵¹⁰ Nā-bulūs nām şehre vardılar anuñ ḥalkı cümle (11) put-perestler idi. Āşār-ı nūr-ı ilāhı Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ nāşiyesinde (12) görüp cümle müslümān [hh58a] oldılar ve putların şikest idüp Hāq-perest oldılar. (13) Andan bir gayrı şehre daḥı vardılar ki aña Bensiyān dirlerdi, anuñ ḥalkı⁴⁵¹¹ (14) müslümānlar idi. Çünküm Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ gördiler, anuñ şeklinde (15) “butdur” didiler, cümlesi put-perest oldılar.

Ol (16) Hākīm Ḥallāq ve ol Pādişāh-ı ‘Ale’l-ı’tılaq *yef ‘alu mā yeşā’*. Gāh bir nazarı (17) bir şūrete sebeb-i gāvāyet zalālet eyler ve gāh beyne ol şūret-i ‘ināyet [hhm44b] (18) ve hidāyet ider. Bir laḥzede gāh muḥabbet⁴⁵¹² ve taḥt u tāc⁴⁵¹³ virür ve gāh bir demde muḥtāc (19) ve aç eyler *ve yaḥkemu mā yerīd*.

Haberde Hāzret-i Muḥammedü’l-Muḥtafā ‘aleyhi efzalu’s-şalavāt şalla’llāhu ‘aleyhi⁴⁵¹⁴ [78b/1] ve’s-selām buyurdu ki: “*Ennazratu fi ḥasāni’l vechi ‘ibādetun* ve gayrıda didi ki: (2) *Men nazare fi vechi ḥasene kitāben ra’būn zeyyen*. Ya’nī, gökçek cemāla⁴⁵¹⁵ nazār⁴⁵¹⁶ ‘ibādetdür (3) ve ḥaber-i āherde buyurdu ki: “Bir kimesne güzel yüze baqsa⁴⁵¹⁷ şöyledür ki (4) kırk günāh⁴⁵¹⁸ işlemiş olur. Nazār bir vechdür ki hem ‘ibādāt ola ve hem (5) zille ola, ne vechi ola⁴⁵¹⁹? Vechi budur ki eger Hāq ile nazār

⁴⁵⁰⁵ yüzün yire qodı eyitdi: Dİ -

⁴⁵⁰⁶ kimesnenüñ: Dİ kimesne

⁴⁵⁰⁷ olsun: HH, HM -

⁴⁵⁰⁸ yağmadan qaldı: Dİ sākin oldı

⁴⁵⁰⁹ münāsebet: HH, HM, HHM yirün

⁴⁵¹⁰ gidüp: HM gezüp

⁴⁵¹¹ ḥalkı: Dİ, HM, HHM -

⁴⁵¹² muḥabbet: HHM -

⁴⁵¹³ tāc: Dİ -

⁴⁵¹⁴ şalla’llāhu ‘aleyhi: Dİ -

⁴⁵¹⁵ cemāla: HH, HM, HHM cemālına

⁴⁵¹⁶ nazār: HHM nazār-ı ‘ayn

⁴⁵¹⁷ baqsa: HH nazār itse

⁴⁵¹⁸ günāh: HHM günāhı

⁴⁵¹⁹ ola: Dİ vardur

iderse⁴⁵²⁰ (6) şāni‘ mülāhazasıyla ol ‘ibādet olur ve eger ancak maşnū‘a nazar (7) iderse günāh ve zille ve mucib-i kaç‘iyyetdür.

Hikāye Bir dervīşi gördiler (8) ki Ka‘beyi tavāf ider, bir gözi açık ve⁴⁵²¹ bir gözi kapanık. Eyitdiler ki: Niçün (9) [hm78b] gözün⁴⁵²² açmazsın?” Eyitdi: “Korkaram bir güzel yüz⁴⁵²³ görem. Ben hoş (10) nezr itdüm ki aşlā güzel yüze bakmayam.” “Niçün?” didiler. Eyitdi: “Bir güzel (11) yüze bakdum⁴⁵²⁴, hevādan bir tır gelüp gözüme batdı. Çıkarup (12) gördüm ki yazılmış: *Nazaratun nazaru’l-gafleti ferameyneke bisahimu’l-ıyreti fe in* (13) *nazarte nazar şehveti rameynāke bisahmi’l-kkatī’ati*. Hâk Te‘ālā celle şānehudan⁴⁵²⁵ (14) yazılmış ki: “Nazar itdün ki gaflet nazarıyla biz dağı ‘ibret sehmiyle zarb itdük⁴⁵²⁶ (15) ve eger nazar-ı şehvet ile nazar idesin, biz de⁴⁵²⁷ seni kaç‘iyyet⁴⁵²⁸ kaçmıca ile zarb iderüz.”

(16) *Mev‘ize* Ey ol kimesne ki sefer ider! Şüret görmek için (17) şāni‘a⁴⁵²⁹ nazar eyle ki saña delil olur imāna ve ma‘rifete ve eger maşnū‘a (18) nazar idersen, nefse delil olursın; seni [hh58b] zindāna ve hevāya iletür⁴⁵³⁰. (19)

Kıssa Pes andan geçdiler beytül-Muqaddese vardılar. Tefsir-i halkda (1) mezkurdur ki şehriñ emiri ol gice⁴⁵³¹ vākı‘asında⁴⁵³² gördi ki halkıñ (2) ulusu⁴⁵³³ bu şehre gelür. Lāzımdur ki aña istikbāl⁴⁵³⁴ eylesin⁴⁵³⁵. Pes yedi (3) biñ süvār ile ol nevāhi tolaşdı, tā kim ol kimesne kimdür göre ki (4) vākı‘asında haber almış idi⁴⁵³⁶. Pes kâfile irüşdi, su‘āl itdi: “Bu (5) kârubāniñ⁴⁵³⁷ ulusu kimdür?” Māliki⁴⁵³⁸ işaret itdiler. Emir eyitdi: “Acebdür (6) bu kimesne her sene⁴⁵³⁹ iki kerre buraya⁴⁵⁴⁰ gelür ve baña⁴⁵⁴¹ istikbāl emir olunmaz idi⁴⁵⁴². (7) Bu sene ne hâşıl oldu ki istikbāl emir⁴⁵⁴³ olındı?” Pes Hâzret-i (8) Yūsuf

⁴⁵²⁰ iderse: HH, HM, HHM iderseñ

⁴⁵²¹ bir gözi açık ve: HH -

⁴⁵²² gözün: Dİ, HH gözlerün

⁴⁵²³ yüz: HH çehre

⁴⁵²⁴ bakdum: Dİ, HH nazar itdüm

⁴⁵²⁵ Te‘ālā celle şānehudan: Dİ Te‘ālādan

⁴⁵²⁶ itdük: Dİ -

⁴⁵²⁷ biz de: Dİ -

⁴⁵²⁸ kaç‘iyyet: Dİ -

⁴⁵²⁹ şāni‘a: HHM -

⁴⁵³⁰ zindāna ve havāya iletür: HH zindān delil olup iletür

⁴⁵³¹ ol gice: HH ol gicede, HM, HHM -

⁴⁵³² vākı‘asında: HH vākı‘ada, HHM vākı‘a

⁴⁵³³ ulusu: HH re’isi

⁴⁵³⁴ istikbāl: baña istikbāl, HM istikbāl

⁴⁵³⁵ eylesin: Dİ, HHM eylesin

⁴⁵³⁶ almış idi: Dİ almışdı

⁴⁵³⁷ kârubāniñ: HH, HM, HHM kârvāniñ

⁴⁵³⁸ māliki: Dİ, HH mālīke

⁴⁵³⁹ sene: HH yıl

⁴⁵⁴⁰ buraya: Dİ bu araya

⁴⁵⁴¹ ve baña: HHM -

⁴⁵⁴² idi: HHM -

⁴⁵⁴³ emir: Dİ fermān

‘aleyhi’s-selām kařasından irüşdi. Bir bölük cemā‘at süvârlardan⁴⁵⁴⁴, (9) anlar ĥod melā’ike idi⁴⁵⁴⁵, Ĥař Te‘ālā Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı ĥıfz **[hm79a]** içün (10) göndermiş idi. Ĥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām mābeynlerinde ayuñ (11) on dördi gibi yüzi dirañşān idi⁴⁵⁴⁶. Su‘āl itdi ki “Sen (12) kimsin?” Ĥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁴⁵⁴⁷ buyurdi ki “Dün gice vāķı‘ada⁴⁵⁴⁸ (13) görüp bugün istiķbāl itdügüñdür⁴⁵⁴⁹.” Emīr eyitdi: “Sen anı **[hbm45a]** neden bildüñ?”⁴⁵⁵⁰ (14) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁴⁵⁵¹ buyurdi ki: “Ol kimesne ki saña bildürdi, (15) baña da vāķı‘ada⁴⁵⁵² beyān eyledi ve beni daĥı āgāĥ itdi bī-dārлықdan⁴⁵⁵³.

(16) Ol emīr cümlesi Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ tufeyli olmaķ ile şehre (17) götürdi. Ĥānesine varup da‘vet yarağın gördi⁴⁵⁵⁴. İrtesi Ādem (18) gönderüp ehl-i kārübāni⁴⁵⁵⁵ da‘vet eyledi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām cümle(19)niñ öñünce geldi. Emīr-i mezkūr⁴⁵⁵⁶ köşkünden⁴⁵⁵⁷ oturup nazar iderdi. **[79b/1]** Ol gün gördüğü süvârlar⁴⁵⁵⁸ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma tab‘iyye ile geldiler. (2) Emīr ařağā indi ve didi ki: “Ey Yūsuf! Bu leřker ķandedür ve niçün getür(3)düñ? Bunlara kifāyet ider ta‘ām ĥāzır degildür.” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁴⁵⁵⁹ (4) buyurdi ki: “*Hüm cündün lā ye’kulūna’ı-ta‘ame ve lā yeřrebune* ya‘nī bunlar (5) melā’ike ‘askeridür, ta‘ām yimezler⁴⁵⁶⁰. Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁴⁵⁶¹ ta‘āma (6) oturdi. Öñünde olan ol kāse ta‘ām⁴⁵⁶² pirinç⁴⁵⁶³ idi. Bir loķma andan alup (7) āĥir kimesnenüñ öñine važ‘ itdi. **[hh59a]** Ol daĥı āĥire virdi ve bi’l-cümle (8) her kiři bir loķma yiyüp toydılar. Ol kāselerden bir zerre eksilmedi. (9) Emīr eyitdi: “Ĥul böyle olıcaķ ĥoca nice olsardur? Mālik eyitdi: (10) “Egerçi ol bendedir; ammā ĥocalığā lāyıķdur⁴⁵⁶⁴. Yüzin Ĥazret-i (11) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma **[hm79b]** teveccüh idüp didi ki: “Baña ne emir idersin, söyle?” didi⁴⁵⁶⁵. Şiddiķ⁴⁵⁶⁶ eyitdi: “*Amirūke en tetrūka’s-šaneme* (12) *ve ta‘bude’s-šamede*.” Ya‘nī, “saña emir iderem ki šanemi terk idesin⁴⁵⁶⁷ ve šamede (13) ŧapasın.”

⁴⁵⁴⁴ süvârlardan: HH süvârlardan bir cema‘at kaşasında idiler anlar, HM bir bölük cema‘at süvârlardan

⁴⁵⁴⁵ idi: Dİ idiler

⁴⁵⁴⁶ idi: Dİ iderdi

⁴⁵⁴⁷ Ĥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: HM, HHM -

⁴⁵⁴⁸ vā‘ķıada: Dİ, HH vā‘ķıa

⁴⁵⁴⁹ itdügüñdür: Dİ, HH itdügüñ, HHM itdügüñdür

⁴⁵⁵⁰ bildüñ: Dİ bildüñ didi

⁴⁵⁵¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: HH siddiķ

⁴⁵⁵² vā‘ķıada: HH -

⁴⁵⁵³ bī-dārлықdan: HH, HM bī-dārлықda

⁴⁵⁵⁴ gördi: HH görüp

⁴⁵⁵⁵ kārübāni: HH, HM, HHM kārübāni

⁴⁵⁵⁶ emīr-i mezkūr: HM emīr

⁴⁵⁵⁷ köşkünden: HH, HHM köşeden

⁴⁵⁵⁸ süvârlar: HH süvârları yine

⁴⁵⁵⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: HH siddiķ

⁴⁵⁶⁰ ta‘ām yimezler: HH ta‘ām ve ġarābdan müstāgnilerdür

⁴⁵⁶¹ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-selāma

⁴⁵⁶² ta‘ām: Dİ -

⁴⁵⁶³ pirinç: HM, HHM bir niçe

⁴⁵⁶⁴ lāyıķdur: HH lāyıķ oldur

⁴⁵⁶⁵ ‘aleyhi’s-selāma teveccüh idüp didi ki baña ne emr idersin söyle didi: Dİ ‘aleyhi’s-selām emīre eytdi

⁴⁵⁶⁶ Şiddiķ: Dİ emīre idüp, HM, HHM -

⁴⁵⁶⁷ idesin: Dİ idüp

“Bunuñ şıdķına delilüñ var mı?” didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (14) “Belī” didi. “Delilüñ⁴⁵⁶⁸ nedür?” didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁴⁵⁶⁹ eyitdi: “Sen her ne dilerseñ eyle⁴⁵⁷⁰.” Emīr eyitdi: “Benüm (15) bir ma‘būdum vardır. Kıırķ yıldur⁴⁵⁷¹ ki aña nuşret kaçdıyla ‘ibādet (16) iderem. Anuñ öñine varasın, saña secde ide. Şıdķına delil ve (17) şahiddür” didi⁴⁵⁷²”. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Benüm rabbum aña қадirdür. Çün (18) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām vardı ol şanem aña secde itdi, eṭrafında (19) olan aşnām ile emir itdi⁴⁵⁷³

[أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا
نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ [80a/1] وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ] إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ

‘aleyhi’s-selām⁴⁵⁷⁴.

Latife Haķ Te’ālānuñ dergāhına nazār (2) eyle ve pādişāhlar pādişāhunuñ ‘acāyib şan‘ına te’emmül eyle. Bir құлına (3) cemālın⁴⁵⁷⁵ hil‘atını geyürür ve bāzārda қoyup ‘arż-ı dünyā ile bey‘ ider⁴⁵⁷⁶. Bir sā‘at (4) sebeb-i zalālet ider⁴⁵⁷⁷ ve bir sā‘at āḫirde bā‘iş-i hidāyet ider⁴⁵⁷⁸. Bir vaķit (5) zindāna қoyar ve bir vaķt-ı āḫerde başına tāc-ı ‘izzet⁴⁵⁷⁹ ve egnine mülk-i (6) sa‘ādet⁴⁵⁸⁰ geydürür⁴⁵⁸¹ ve bir zamān yarāmazlık ile sehm-i belāya mübtelā ve⁴⁵⁸² bir (7) zamān emīn ve muķtedā ider. Bu deñlü ḫālāt-ı ‘acibe ve şāni‘-i ğaribe (8) kimüñ içün? Cümlesi ḫātemü’l-enbiyā Muḫammed Muştafā [hmm45b] şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem (9) ḫazretine ki aña ḫikāye idüp şerifin ḫāṭır-ı tesliye ider.

Kıřsa (10) Mālik Beyt-i Muқaddesden çıkup yola sālīk oldılar. Çünküm gözden (11) nihān oldılar, emīr-i ma‘hūda⁴⁵⁸³ nazār iderdi⁴⁵⁸⁴. Gözden⁴⁵⁸⁵ ğā‘ib olıcaķ (12) ‘aşķ-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁴⁵⁸⁶

⁴⁵⁶⁸ delilüñ: Dİ -

⁴⁵⁶⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: Dİ -

⁴⁵⁷⁰ eyle: Dİ -

⁴⁵⁷¹ yıldur: Dİ, HH senedür

⁴⁵⁷² didi: Dİ -

⁴⁵⁷³ Yoksa siz Yakub’un, ölüm döşeginde iken çocuklarına, “Benden sonra kime ibadet edeceksiniz?” dediği, onların da, “Senin ilahına ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak’ın ilahı olan tek bir ilāha ibadet edeceğiz; bizler ona boyun eğmiş müslümanlarız.” dedikleri zaman orada hazır mı bulunuyordunuz? (2/133, Altuntaş 2003: 19).

⁴⁵⁷⁴ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhimü’s-selām

⁴⁵⁷⁵ cemālın: Dİ cemāl

⁴⁵⁷⁶ ider: Dİ eyler

⁴⁵⁷⁷ zalālet ider: HH, HM zalāl ider, HHM zalāletdür

⁴⁵⁷⁸ hidāyet ider: HH hidāyet ile, HHM hidāyetdür

⁴⁵⁷⁹ tācı ‘izzet: HM, HHM tāc

⁴⁵⁸⁰ mülk-i sa‘ādet: HH mülk-i şefā‘at, HHM mülk ü sa‘ādet

⁴⁵⁸¹ geydürür: Dİ geyürür

⁴⁵⁸² ve: Dİ -

⁴⁵⁸³ ma‘hūda: Dİ, HH ma‘hūd

⁴⁵⁸⁴ iderdi: Dİ, HH ider idi

⁴⁵⁸⁵ gözden: HH, HM, HHM gözinden

⁴⁵⁸⁶ ‘aleyhi’s-selām: HH, HM, HHM -

[**hm80a**] cānına kār itdi ve kendü nefsinüñ⁴⁵⁸⁷ fikrin (13) itdi. “Bu gulām bu cemāl ile kande gider ve ‘ākıbeti [**hh59b**] nice olur? Varup (14) bunlardan⁴⁵⁸⁸ ḥah u nāḥāh alayam didi⁴⁵⁸⁹. Getürüp memleketi aña teslīm (15) ideyem ve öninde kıl olayın⁴⁵⁹⁰. Turup ḥizmetine⁴⁵⁹¹ kayım olayam ve (16) ḥizmetin cānuma minnet⁴⁵⁹² bileyin⁴⁵⁹³ diyüp on iki biñ süvār (17) ile káfāsından vardılar. Çünküm yakın geldiler, Mālīk’e ıztırāb (18) düşdi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām aña eyitdi: “Sākin ol. Anlar beni (19) alamazlar, zīrā sen beni taḥşīl idince elli yıl rencü miḥnet⁴⁵⁹⁴ çekdüñ. Ḥaḳ Te‘ālā [**80b/1**] kimsenüñ⁴⁵⁹⁵ rencin⁴⁵⁹⁶ zāyi‘ eylemez. Senden kimesne beni almağa kādīr olmaz sen, (2) tā kim çekdigüñ rencüñ yemişin⁴⁵⁹⁷ yimeyince. Mālīk eyitdi: “Anlar on iki biñ (3) süvār kimesnedür⁴⁵⁹⁸. Biz üç yüz toḳsan kimesneyüz. Anlaruñ cümlesine⁴⁵⁹⁹ bir (4) tākāt getüremezüz.” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Gönlüñ hoş (5) tut. Benüm bir kerre ḥamleme tākāt getüremezler.” Çünküm leşker yakın geldi (6) Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām ardına nazār idüp tebessüm itdi⁴⁶⁰⁰: (7) Bāṭnī cemālī zāhirī cemālına munzamm oldı, bāṭnī yüzi zāhirī yüzine (8) meded idüp. Herkes ki gördiler ‘aḳılları gidüp bī-ḥoş oldılar⁴⁶⁰¹, (9) atlarından yire düşdiler⁴⁶⁰², tā anlar üç günlük yol gitmeyince ‘aḳılları başlarına (10) gelmedi.

Kıssa Mālīk elli yıl Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı taleb idüp (11) ele getürdi. On iki biñ süvār almağa kaşd itdiler, mümkün olmadı. (12) Mü’min daḥı gevher-i İmānı ḥazīne-i ḳalbında⁴⁶⁰³ ḥıfz idüp kilidini (13) üzerine urdı, şeyṭān-ı [**hm80b**] la‘īn anı almağa nice⁴⁶⁰⁴ kādīr olur? (14) ve savaş leşkeriyle Ey Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı almağa kaşd idenler! (15) Anı⁴⁶⁰⁵ Mālīkden almağa kādīr degillerdür⁴⁶⁰⁶. Mü’min⁴⁶⁰⁷ ki ben aña za‘f libāsın geyürdüm, (16) tā kim firdevs-i a‘lāya vāşıl ola.

İşāret hezārān sürür ol güne (17) ve ol sā‘ata ki mü’min maḥşere vara ve fażl-ı ilāha mażhar ola ve günāhları (18) hebā ve heder ola ve libās-ı sa‘ādet ile enbiyā vü evliyā ile hem-rāh olup (19) didār-ı

⁴⁵⁸⁷ nefsinüñ: HH nefsünde

⁴⁵⁸⁸ bunlardan: HH bunlar, HHM -

⁴⁵⁸⁹ didi: HH, HM, HHM -

⁴⁵⁹⁰ olayın: HH; HM; HHM gibi

⁴⁵⁹¹ ḥizmetine: Dİ ḥizmetinde

⁴⁵⁹² minnet: Dİ sa‘adet

⁴⁵⁹³ bileyin: HH, HM, HHM bileyim

⁴⁵⁹⁴ miḥnet: Dİ, HM, HHM -

⁴⁵⁹⁵ kimsenüñ: Dİ kimesnenüñ

⁴⁵⁹⁶ rencin: HH, HM, HHM rencini

⁴⁵⁹⁷ yemişin: Dİ yemiş

⁴⁵⁹⁸ süvār kimesnedür: HH kimesne, HM süvārdür

⁴⁵⁹⁹ cümlesine: Dİ bir ḥamlesine

⁴⁶⁰⁰ itdi: Dİ, HH eyledi

⁴⁶⁰¹ oldılar: Dİ, HH olup

⁴⁶⁰² yire düşdiler: Dİ yıkıldı

⁴⁶⁰³ ḳalbında: HH, HM, HHM ḳalbdā

⁴⁶⁰⁴ nice: HH, HHM -

⁴⁶⁰⁵ anı: HM, HHM -

⁴⁶⁰⁶ degillerdür: HH degiller

⁴⁶⁰⁷ mü’min: HH sen

lā yezāl ile vāşıl ola. *Allahümme yesirlinā ma‘ cemi‘ul-mü‘mināne ve‘l mü‘mināt* [81a/1] ve‘l-müslimān ve‘l-müslimāt.

*El meclüsü’s-şāliş ve‘l-‘aşrun*⁴⁶⁰⁸ min Kışşa-ı (2) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām. Fī qavlehu Te‘ālā: [hbm46a] (3)⁴⁶⁰⁹

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

e‘l-āye (4) Kāle‘l-imām: [hh60a] Hāzret-i Muḥammedü‘l-Muştafā şalla‘l-lāhu ‘aleyhi ve sellem ‘buyurdu ki⁴⁶¹⁰: (5) ‘Ucūbdan şakınuñ ve faqr u ‘özür dāmenin elden komañ. *İyyāke ve‘l-‘acebu* (6) *fe innehu ehleke men kāne kablekum*. İblīs pür telbīs ‘ucub itdi tã‘atıyla⁴⁶¹¹ (7) ol sã‘atda kāfir oldu ve *kāne mine‘l-kāfirün..* Cebra‘il ‘aleyhi’s-(8)selām kuvvetiyle⁴⁶¹² ‘ucub itdi, ol sã‘at ‘āciz oldu⁴⁶¹³. Ādem (9) ‘aleyhi’s-selām cennete mālîk olmağla⁴⁶¹⁴ ‘ucub itdi, fi‘l-ḥāl ma‘zül oldu. (10) Ka‘be⁴⁶¹⁵ tãhāret ile ‘ucub eyledi⁴⁶¹⁶, münādayla mevsüm⁴⁶¹⁷ oldu. Kālem kısmetiyle⁴⁶¹⁸ (11) ‘ucub itdi, kitābetden ma‘zül oldu. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām melāḥatıyla⁴⁶¹⁹ (12) ve zārāfetiyle⁴⁶²⁰ ‘ucub itdi, leṭāfet ve zārāfetden maḥcūr oldu (13) ve bi‘l-cümle anlar ki ‘ucub itdiler ve⁴⁶²¹ ‘ucub ile ālūde oldılar ve vaḥşet deryāsınuñ ka‘rında (14) helāk oldılar.

Evvel [hm81a] didik⁴⁶²² ki: İblīs tã‘atıyla⁴⁶²³ ‘ucub itdi, ol (15) sa‘at kāfir oldu⁴⁶²⁴. Yedi yüz biñ⁴⁶²⁵ yıl tã‘at itdi ve *ene* diyecek enā(16)niyyet elinden bir āteş çıkup tã‘atı ḥirmenin yaqdı. Yirüñ ve gögüñ (17) muḳtedāsı iken şıfatı ve kāne mine‘l kāfiriñ oldu.

İkinci didik ki Ādem (18) ‘aleyhi’s-selām cennet vilāyetiyle ‘ucub itdi ve daḥı⁴⁶²⁶ taḥtına mālîk olup (19) ni‘met ve ‘izzet ile⁴⁶²⁷ cülūs eyledi ve ol taḥt ile murād idicek otuz [81b/1] biñ yıllık yol

⁴⁶⁰⁸ şaliş: Dİ, HM rābi‘, HHM ḥāmis

⁴⁶⁰⁹ O’nu ucuz bir fiyata, birkaç dirheme sattılar. Zaten ona değer vermiyorlardı (12/20, Altuntaş 2003: 236).

⁴⁶¹⁰ Hāzret-i Muḥammedü‘l-Muştafā: HH ‘Ani‘n-nebiyyi

⁴⁶¹¹ tã‘atıyla: HH, HM ta‘atla

⁴⁶¹² kuvvetiyle: HH, HM, HHM kuvvet ile

⁴⁶¹³ oldu: Dİ olup kaldı

⁴⁶¹⁴ olmağla: Dİ olmağ ile

⁴⁶¹⁵ Ka‘be: HH Ka‘be-i şerīf

⁴⁶¹⁶ eyledi: Dİ, HH itdi

⁴⁶¹⁷ mevsüm: HH mersüm

⁴⁶¹⁸ kısmetiyle: HH, HM, HHM kısmet ile

⁴⁶¹⁹ melāḥatıyla: Dİ melāḥat ile, HH, HM melāḥat

⁴⁶²⁰ zārāfetiyle: Dİ zārāfet ile

⁴⁶²¹ ‘ucub itdiler ve: Dİ -

⁴⁶²² didik: Dİ, HH, HHM didi

⁴⁶²³ tã‘atıyla: HH, HM, HHM tã‘atla

⁴⁶²⁴ ol sa‘at kāfir oldu: HM, HHM -

⁴⁶²⁵ biñ: Dİ -

⁴⁶²⁶ ve daḥı: HH Hāzret-i Ādem ‘aleyhi’s-selām

⁴⁶²⁷ ile: Dİ -

cenneti  olaşurdu⁴⁶²⁸ ve bir lah ede beş yüz yıllık yol  ola(2)şurdu⁴⁶²⁹. Bu  arık ile cennetde oldu ve anlaruñ gördiği ni‘meti kimesne görmedi. (3)  h r eyitdi: “Y rabb! Bu vil yetde her s ‘at andan yigrek s ‘ata tebd l (4) idersin ve her vakit bir dürlü lib s gey r rsin⁴⁶³⁰. H k Te‘ l  buyurdu ki: “Bu (5) g rd g n  mülk cennet n  trafından bir yird r ğayrı tarafları dağı vardır. (6)  dem ‘aleyhi’s-sel m eyitdi: “Ey B r-ı H d ! Bu beş yüz yılda cümle melek t⁴⁶³¹ cenneti (7) g remedi⁴⁶³² mi?” H k Te‘ l  buyurdu ki: “Beş yüz biñ yıl dağı seyr itseñ (8) tam m cenneti g remezsın.  dem ‘aleyhi’s-sel m istim ‘ idicek (9) ta‘ cc b⁴⁶³³ oldu. Ol s ‘atda H zret-i Rabbu‘l-‘ zzet buğday ağacından buğday (10) yimeđi⁴⁶³⁴ [hh60b] nehy⁴⁶³⁵ itdi, ma‘z l eyledi. İki yüz yıl bu  aned n-ı d ny da⁴⁶³⁶ (11) ağladı: “Y rabbum ne ideyem ki  ab l idesin?” didi. H k Te‘ l  buyurdu ki: (12) “‘‘‘Ucub itdün, ‘azil olduñ. ‘ z r eyle, t  kim keremüm ile ‘afv idevüz. (13)  dem ‘aleyhi’s-sel m  aşđ idicek H k Te‘ l  kerem ile keff ret (14) ‘in yet eyledi.

 çinci didük ki “Cebr ‘il ‘aleyhi’s-sel m  uvvetiyle (15) n z itdi, ‘ ciz oldu.” H k S bh ne ve Te‘ l   l-ı L tuñ⁴⁶³⁷ [hm81b] dört Őhrin (16) z r   zeber itmek mur d itdi. H t b-ı ‘izzet [h m46b] v rid olıcağ (17) Cebr ‘il ‘aleyhi’s-sel m  anadın n bir g şesini ol bil duñ altına vaz‘ (18) itdi. Yüz fersağ yir eni ve yüz fersağ yir⁴⁶³⁸  ul ⁴⁶³⁹ idi. Yedi  at (19) yir altına dek id l eyledi. Şol  adar  aldurdu⁴⁶⁴⁰ ki ehl-i sem  d ny  horo[82a/1]sların n  v zın⁴⁶⁴¹ istim ‘ eylediler⁴⁶⁴².   n bu  uvveti gördi eyitdi: (2) “ uvvet m böyle olıcağ mağl kda benden  av  kim ola? Yüz fersağ yiri (3) yedi  at yirden, t  sem‘ -y  d ny ya iletd m.” H k Te‘ l  anuñ  uvvetin (4) alup buyurdu ki: “ anaduñ  ek yir altından.” Cebr ‘il ‘aleyhi’s-sel m yir altından⁴⁶⁴³  anadın  ekdi. H k Te‘ l  (5) ol vil yetleri bil v Őta dört s ‘at mu‘allağ durđurdu. All hu (6) Te‘ l n n  udretiyle⁴⁶⁴⁴ z hiren hi  v Őta yoğdı hatt  bardağlarında olan (7) Şu bile  ımıldanmadı⁴⁶⁴⁵. H t b-ı ‘izzet v rid oldu ki “y  Cebr ‘il! Kend ⁴⁶⁴⁶ (8)

⁴⁶²⁸  olaşurdu: D , HH  olaşur idi

⁴⁶²⁹  olaşurdu: D , HH  olaşur idi

⁴⁶³⁰ gey r rsin: HH, HM, H M geyd r rsin

⁴⁶³¹ melek t: H M melek

⁴⁶³² g remedi: D  görmedi

⁴⁶³³ ta‘ cc b: D  mu‘acceb

⁴⁶³⁴ buğday ağacından buğday yimeği: D , HH buğdaydan yimeği

⁴⁶³⁵ nehy: HH bah ne

⁴⁶³⁶  aned n-ı d ny da: HH   kdan d ny da

⁴⁶³⁷  l-ı L tuñ: HH  avm-ı L tuñ

⁴⁶³⁸ yir: D , HH -

⁴⁶³⁹  ul : D , HM uzunı

⁴⁶⁴⁰  aldurdu: D   aldı

⁴⁶⁴¹  v zın: D   v zların

⁴⁶⁴² eylediler: D  eyledi

⁴⁶⁴³ Cebr ‘il ‘aleyhi’s-sel m yir altından: D  -

⁴⁶⁴⁴  udretiyle: D   uvvetiyle, HH  uvveti

⁴⁶⁴⁵  ımıldanmadı: HH, HM, H M  ımıldatamadı

⁴⁶⁴⁶ kendü: HH, HM kendi

kuvvetiñ görürsin, benüm kudretüm niçün görmezsin?” Hâzret-i Cebra’îl (9) ‘aleyhi’s-selâm⁴⁶⁴⁷ ‘özür dilemek ve yalvarmaq⁴⁶⁴⁸ lisânın açup i’tizâr itdi, tâ kim (10) kuvveti avdet eyledi.

Dördüncü didük⁴⁶⁴⁹ ki: Ka’be-i Mükerrreme tahâretiyle⁴⁶⁵⁰ (11) nâz itdi⁴⁶⁵¹

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا [وَطَهَّرْ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ [وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ]

Ka’be eyitdi: “Benüm ki Hâk Te’âlâ (12) beni begendi ve tahâret libâsıyla tekerrüm ve⁴⁶⁵² teberrük virdi. Manzûr (13) haqqum ve mü’min hil’atum tezyîn itdi.” Hâk Sübhâne ve Te’âlâ andan libâs-ı (14) tahâreti geydürüp⁴⁶⁵³ biñ ay anı⁴⁶⁵⁴ put-hâne⁴⁶⁵⁵ itdi. Emânet hil’atın (15) dağı yevmi feth-i Mekke de andan çıkarup Ebû Süfyân hânesine getür(16)di ve *men dağale dâre* [hm82a] *Ebi sufyanê fehuve aminun*. Hâk Te’âlâ buyurdi ki: “Ey Ka’be (17) tahâretüñle⁴⁶⁵⁶ nâz idersin ve emânetüñle serfirâzlık idersin. Seni ol (18) putlar ki esbâb-ı vaşsetdir, [hh60b] senüñ cevfüñe⁴⁶⁵⁷ idhâl⁴⁶⁵⁸ eyledüm. Sen de (19) olan emnü amâni⁴⁶⁵⁹ bir bi-gânenüñ evinde kıldum⁴⁶⁶⁰.” Ka’be’nüñ cemî‘ zerrâtı [82b/1] tazarru’a geldi ve iñledi ve ağladı. Hâk Te’âlâ buyurdi ki: “Sen kendü tahâretüñe (2) bağduñ, putlara mekân olduñ. Benüm inâyetüme nazar idüp ‘özür itdüñ seni (3) muţaf-ı ehl-i ‘âlim ideyim.”

Beşinci didük ki⁴⁶⁶¹ kalem kısmetiyle⁴⁶⁶² ile nâz itdi. Hâk Te’âlâ (4) kalemî hulk itdi *uktub yâ kalemu*. “Ey kalem yaz!” Kalem buyurdi: “Yârabbum⁴⁶⁶³ ne yazayım?” (5) didi. Buyurdi ki: “*Uktubu’l-halk ve’l-halk ve’r-rızka ve’l-ecele ve mâ* (6) *huvakâ’inun ilâ yevmi’l-kiyâmeti*” Kalem eyitdi: “Ben kaşşâm-ı bendegân-ı Hüdâyam. Erzâk (7) ve edvâr benüm cihetümden maşşüm oldı. Hâk Te’âlânuñ kâtibiyem ve memleketinüñ (8) münşisiyem.” Hiţâb-ı ‘izzet geldi ki: “Ey kalem! Levhüñ eţrafında devr

⁴⁶⁴⁷ ‘aleyhi’s-selâm: HHM -

⁴⁶⁴⁸ ‘özür dilemek ve yalvarmaq: HH ‘özür ve tafsir, HHM ‘özür dilemek

⁴⁶⁴⁹ didük: HHM didi

⁴⁶⁵⁰ tahâretiyle: HH, HM tahâret ile

⁴⁶⁵¹ Hani biz İbrahim’e, Kâbe’nin yerini, “Bana hiçbir şeyi ortak koşma; evimi, tavaf edenler, namaz kılanlar, rüku ve secde edenler için temizle” diye belirlemiştik (22/26, Altuntaş 2003: 334).

⁴⁶⁵² tekerrüm ve: HH -

⁴⁶⁵³ geydürüp: Dİ geydürdi

⁴⁶⁵⁴ anı: HH -

⁴⁶⁵⁵ put-hâne: Dİ, HH, HHM but-hâne

⁴⁶⁵⁶ tahâretüñle: HM, HHM süfyân tahâretüñle

⁴⁶⁵⁷ cevfüñe: HM, HHM cevfüñi

⁴⁶⁵⁸ idhâl: HH -

⁴⁶⁵⁹ amâni: HH, HM, HHM amân

⁴⁶⁶⁰ kıldum: HM, HHM kılduk

⁴⁶⁶¹ didük ki: Dİ, HM; HHM -

⁴⁶⁶² kalem kısmetiyle: Dİ kısmet-i kalem, HH, HM kalem kısmetle

⁴⁶⁶³ ey kalem yaz: Dİ, HM, HHM -

(9) itme. Mālīkū'l-mülkūn celle ve 'alā bilā-vāşıta levh maḳāmında⁴⁶⁶⁴ midā u (10) midirsiz Cümle-i mukevvenāti 'aynıyla izhār eyledi⁴⁶⁶⁵. [hbm47a] ḥiṭāb-ı 'izzet⁴⁶⁶⁶ geldi ki: (11) "Ḳısmetūñ ve kitābetūñ ile nāz idersin, ḥod bizzāt bu ḳısmeti iderem (12) ve her ne ki mükhevvenāt-ı ğaybīdür senūñ vāşıtañsız izhār iderem. Ḳalem (13) vāşıtasız⁴⁶⁶⁷

يَمْحَقُ اللَّهُ الرَّبَّ وَيُرِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ

Ḳalem 'acz tarafından ayağ üzre (14) ḳalḳup elin tazarru' ve zārīye ḳaldurdu. Ḥaḳ Sübhāne ve Te'alā anuñ (15) yazduğın⁴⁶⁶⁸ maḥv eyledi. Tekrār⁴⁶⁶⁹ [hm 82b] anuñ vāşıtasıyla āşıkāre eyledi. (16) *Ḥarri e'l-ḳalemu bimāh ve kā'inun ilā yevmi'l-ḳiyāmeti*.

Altıncı didük⁴⁶⁷⁰ ki: "Yūsuf (17) 'aleyhi's-selām ḥüsnīyle nāz itdi. Ol vaḳit ki bir naẓar ile on biñ (18) süvārī medhūş eyledi ve didi ki: Ben ol kimesneyem ki bir naẓar ile (19) on biñ⁴⁶⁷¹ dilāveri atlarından yıḳdum. Ol ḥinde Cebrā'il⁴⁶⁷² 'aleyhi's-selām [83a/1] geldi ve eyitdi: "Ey Yūsuf! Sen⁴⁶⁷³ henüz cemālını unutmaduñ mı? Şabr⁴⁶⁷⁴ eyle, tā kim bir şehre daḥı (2) gelesin ve şun'-ı ilāḥiden kemāl ve cemāl eşḥābın göresin. Çün bir miḳdār (3) gitdiler, 'Arş nām bir şehre geldiler⁴⁶⁷⁵. İns ü cin ile tolu idi, çoğıyla āşinā (4) oldılar. Bey' ve şerā' mu'āmele itdiler ve her birinūñ⁴⁶⁷⁶ yetmiş mertebe cemāl ve ḥüsnī (5) [hh61b] Ḥazret-i Yūsufdan⁴⁶⁷⁷ ziyāde idi. Bir kimesne Ḥazret-i⁴⁶⁷⁸ Yūsuf (6) 'aleyhi's-selāma naẓar itmedi. Ḥazret-i Yūsuf 'aleyhi's-selām tazarru' ve zārīyle⁴⁶⁷⁹ (7) didi ki: "Ḥüdāya! Ğalaṭ itdüm, senūñ şun'uñ gördüm. Zımmım bu idi (8) ki ben bu⁴⁶⁸⁰ 'ālemde ğayetile şāḥib-i ḥüsn olam. Senūñ şun'uñ⁴⁶⁸¹ gördüm bunlaruñ (9) cemālınaruñ müjdesine degmezem⁴⁶⁸². Ḥiṭāb-ı 'izzet geldi ki: "Ey Yūsuf! kendi⁴⁶⁸³ (10) cemālūña naẓar idüp⁴⁶⁸⁴ 'aceb eyledüñ, anlaruñ naẓarından mehcür olduñ.

⁴⁶⁶⁴ maḳāmında: HH ḳazasında

⁴⁶⁶⁵ izhār eyledi: HH izhār ve ibrāz eyledi

⁴⁶⁶⁶ ḥiṭāb-ı 'izzet: HH, HM ḥiṭāb

⁴⁶⁶⁷ Allah, faiz malını mahveder, sadakaları ise artırır (berekletlendirir). Allah ḥiçbir günahkār nankörü sevmez (2/276, Altuntaş 2003: 46).

⁴⁶⁶⁸ yazduğın: HH yazduğın

⁴⁶⁶⁹ tekrār: HH ve tekrār

⁴⁶⁷⁰ didük: Dİ, HM, HHM didi

⁴⁶⁷¹ on biñ: HH, HM on iki biñ

⁴⁶⁷² Cebrā'il: HH Cibril

⁴⁶⁷³ sen: Dİ -

⁴⁶⁷⁴ şabr: HM, HHM 'özü

⁴⁶⁷⁵ geldiler: HH vardılar, HM yitdiler

⁴⁶⁷⁶ birinūñ: HH, HM, HHM biri

⁴⁶⁷⁷ Yūsufdan: HH, Dİ Yūsuf 'aleyhi's-selāmdan

⁴⁶⁷⁸ Ḥazret: Dİ, HM -

⁴⁶⁷⁹ zārīyle: Dİ zārī idüp

⁴⁶⁸⁰ bu: Dİ -

⁴⁶⁸¹ şun'uñ: HHM şun'uñ

⁴⁶⁸² degmezem: HM degmez

⁴⁶⁸³ kendi: HH, HM, HHM kendü

Şun'ıma (11) nazar eyle ve 'özür eyle, anlarıñ kulübına yir idesin." Hâzret-i Yûsuf 'aleyhi's-(12)selâm 'özür yolın tıtdı, anlarıñ kulübunda yer maqbûl oldu. (13) Cemâl-ı bâtinından cemâl-ı zâhirine meded irüşdi, cümle aña nazar idüp (14) ayağına düşdiler.

Latîfe Hâzret-i Mûsâ 'aleyhi's-selâm kemâ kale: "*lemmâ kâle* (15) *arini ve aqalehu len terâni ve lakın unzur ile'l-cebeli ferâi fihî alâfen mu'alefeten mine*(16) *'l-müştaşkîne külle vâhidinminhum yekûlu arini nazîrehu İbrâhim bin Edhem* (17) *ıza ħaraca ile'l-maţâfi fi leyletin muzlimetin muhtîratın recâ'e en yec'alu'l-maķâme* (18) *ħalîyen ferâi alâfen mu'alefeten fesme'u münâdiyen münâdi kullahum cema'u fimâ cümi'at* (19) *fecteme'aţţâ'ifüne"* [hm83a] Ya'nî, Mûsâ 'aleyhi's-selâm Tûra vardı, eyitdi: [83b/1] "Ey Bâr-ı Hüdâ! Benüm gibi cemâluñ ârzü ider kimesne bir 'âşık⁴⁶⁸⁵ var mıdur?" Hâķ (2) Te'alâdan⁴⁶⁸⁶ ħiţâb geldi ki: "Taġa⁴⁶⁸⁷ nazar eyle!" Görđi ki niçe biñ kimesne⁴⁶⁸⁸ Mûsâ (3) 'aleyhi's-selâm⁴⁶⁸⁹ şeklinde didâr taleb ider.

Kezâlık İbrâhîm bin Edhem Mekke-i (4) Mükerrerede maķâm ħâlî olsun" diyü⁴⁶⁹⁰ taleb eyledi⁴⁶⁹¹. Kezâlık bir ħarañu ve yağmurlu (5) gicede tavâfa çıķdı. Görđi ki niçe biñ 'âşık Ka'be eţrafında tavâf (6) iderler. Bir âvâz işitdi ki: "Ey İbrâhîm! Bunlarıñ cümlesi⁴⁶⁹² sen itdügün ħaşdıyla⁴⁶⁹³ (7) tavâfa geldiler ve senüñ gördügün [hhm47b] gördiler.

Mev'ize: Ey ol kimesne (8) ki mâl⁴⁶⁹⁴ ve câhına⁴⁶⁹⁵ nazar idüp⁴⁶⁹⁶ 'ucub ider, ħalkuñ nazârına manzûr olur. (9) Mevte ve rıġlete ve ħabre girmege nazar eyle, tâ kim manzûr-ı Hâķ olasın⁴⁶⁹⁷ ve maqbûl-ı (10) dergâh olasın. Niçeye dek "evüm barķım ve [hh62a] atum⁴⁶⁹⁸, ħulum, ħalâyıġum" dîrsiñ? (11) Bir gün "rabbum ve ħâlîķum ve râzıķum" demek evlâdur.

*Hikâye*⁴⁶⁹⁹ Hâberde geldi ki: Bir dervîş (12) esbâb-ı dünyâdan müflis ve dil-rîş her sâ'at Hâķ Te'alânuñ esmâsından (13) nûr ismini oķurđı ve eydürđi⁴⁷⁰⁰ ki "İlâhî ve seyyidî ve mevlâyî ey mâlikü'l-(14)mülk! Baña bir miķdâr dünyâ vir. Hâķ Te'alâ aña bir miķdâr dünyâ virdi⁴⁷⁰¹. (15) Ķalbında

⁴⁶⁸⁴ idüp: Dİ eyledüñ

⁴⁶⁸⁵ kimesne bir 'âşık: HH bir 'âşık, HM bir 'âşık kimesne

⁴⁶⁸⁶ Te'alâdan: Dİ celle ve 'alâdan

⁴⁶⁸⁷ taġa: HM daġa

⁴⁶⁸⁸ kimesne: HHM -

⁴⁶⁸⁹ 'aleyhi's-selâm: HM, HHM -

⁴⁶⁹⁰ diyü: Dİ -

⁴⁶⁹¹ eyledi: Dİ ider, HHM iderdi

⁴⁶⁹² cümlesi: Dİ cümlesin

⁴⁶⁹³ ħaşdıyla: Dİ ħaşd ile

⁴⁶⁹⁴ mâl: HM, HHM -

⁴⁶⁹⁵ câhına: HH cânına, HM ol câhına

⁴⁶⁹⁶ idüp: Dİ, HH ider ve

⁴⁶⁹⁷ olasın: HM, HHM olup

⁴⁶⁹⁸ atum: HM, HHM -

⁴⁶⁹⁹ ħikâye: Dİ, HH -

⁴⁷⁰⁰ eydürđi: Dİ eydür idi

⁴⁷⁰¹ virdi: HH virüp

anuñla⁴⁷⁰² müştāğil [hm83b] olup başladı “benüm atum ve tonum ve benüm kulum ve ħalāyīgum (16) ve sarāyım ve bāğum ve⁴⁷⁰³ bāğcem” dimege. Ħağ Te‘ālā buyurdu ki: “Yā melā’iketihī! Bu kul (17) müflis iken benüm lāfum⁴⁷⁰⁴ ururdu⁴⁷⁰⁵. Şimdi bir miğdār mekş şāhibi (18) oldu ve beni unutdı ve kendüne⁴⁷⁰⁶ nazar idüp esbābıyla muqayyed oldu. (19) Ey bī-çāre! Kendüñe nazar itmek benlik ‘alāmetidür ve bu ulūhiyyet da‘vāsıdır. [84a/1] Eger kendüñe⁴⁷⁰⁷ nazar iderseñ ibtidāña ve intihāña nazar eyle, tā kim kendüñe (2) kemāyenbağī bilesin. Evvelde⁴⁷⁰⁸ bir koğmuş şu idüñ ve soñuña nazar eyle ki çün (3) öldüñ ve ħāk olsañ gerekdür. Bir kimesneniñ ibtidāsı ve intihāsı böyle (4) ola, ‘ucub idecek ħālı ve kibir idecek⁴⁷⁰⁹ ne liyākatı vardır?

Kışsa Pes (5) Mālik ol şehirden çıqıp gitdi, Mışıra bir mil qalıcak qāfile nāzil (6) oldu. Mālik Ħazret-i⁴⁷¹⁰ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma didi ki: “Var Nil’e gir, (7) ğusl eyle. Yoluñ tozından ve toprağından pāk olasın⁴⁷¹¹. Saña eyü esbāb (8) giydürelüm⁴⁷¹², şehre leṭāfet ile varalum.” Çünküm esbābın çıqardı, Ħağ (9) Sübhāne ve Te‘ālā uzun⁴⁷¹³ bir fūta⁴⁷¹⁴ ile setr itdi, tā kim endāmın kimesne (10) görmesün⁴⁷¹⁵. Pes⁴⁷¹⁶ bir balıq başın qaldırıp fūtayı üzerinden açdı (11) ve feryād idüp ħayvānāt-ı bahriye⁴⁷¹⁷ çığırdı ki⁴⁷¹⁸ “Ğammāzu’l-başar kim göz(12)lerinüzi⁴⁷¹⁹ kapañ, tā kim Şiddiķu’llāh ğusl ideyorur⁴⁷²⁰ ve sizden vahşet (13) gelmesün.”

Pes Ħağ Te‘ālā iki ħüti⁴⁷²¹ virdi. Birinüñ qarnında Yūnus (14) ‘aleyhi’s-selām⁴⁷²² ħabs oldu⁴⁷²³. Anda⁴⁷²⁴ tesbīh ve tehlīl idüp ismi a‘zāmı (15) zikir eyledi ve birinüñ bātınında Süleymān ‘aleyhi’s-selāmuñ ħātemin qodı, (16) tā kim bileler ki⁴⁷²⁵ [hm84a] kimesneniñ renci zāyi’ olmaz ve enbiyāya ta‘zīm idenüñ (17) ħālı tebāh⁴⁷²⁶ [hh61b] olmaz.

⁴⁷⁰² anuñla: HH, HM, HHM aña

⁴⁷⁰³ bağum ve: HHM bag

⁴⁷⁰⁴ lāfum: HHM lāyīgım

⁴⁷⁰⁵ ururdu: HHM üzerdi

⁴⁷⁰⁶ kendüñe: Dİ, HH kendine, HHM kendüye

⁴⁷⁰⁷ kendüñe: HH kendine, HHM kendüye

⁴⁷⁰⁸ evvelde: HHM evvelinde

⁴⁷⁰⁹ idicek: Dİ itmege, HHM itmek

⁴⁷¹⁰ Ħazret: HM, HHM -

⁴⁷¹¹ pāk olasın: HM -

⁴⁷¹² giydürelüm: Dİ giyürelüm, HH giydürüp

⁴⁷¹³ uzun: Dİ uzuni, HH, HHM -

⁴⁷¹⁴ bir fūta: HH nūrdan bir qaba ile anı, HHM -

⁴⁷¹⁵ görmesün: HH görmeye

⁴⁷¹⁶ pes: HH -

⁴⁷¹⁷ bahriye: HH, HM bahre

⁴⁷¹⁸ çığırdı: Dİ çıqırdı

⁴⁷¹⁹ gözlerinüzi: Dİ gözlerinüz

⁴⁷²⁰ ideyorur: Dİ ideyor

⁴⁷²¹ ħüti: Dİ, HM yavrı, HH nūrı

⁴⁷²² ‘aleyhi’s-selām: Dİ, HH ‘aleyhi’s-selāmı

⁴⁷²³ oldu: Dİ, HH eyledi

⁴⁷²⁴ anda: Dİ andan

⁴⁷²⁵ bileler ki: HH ħalk bileler ki

⁴⁷²⁶ tebāh: HH -

*Kıışsa*⁴⁷²⁷ Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selām şudan çıkup (18) mübârek yüzi⁴⁷²⁸ ve kıaddı laţif oldu ve cemâlî evvelinden yüz şabağa⁴⁷²⁹ [hmm48a] ziyâde (19) oldu. Haberde böyle⁴⁷³⁰ getürmişlerdür ki, Mâlîk aña⁴⁷³¹ her gün bir dürlü câme [84b/1] iderdi⁴⁷³². Ol sâ‘at ki gısl itdi, yetmiş câme⁴⁷³³ öñine⁴⁷³⁴ kıodı. “Her kıankısın (2) dilerseñ anı giy” didi.

*Laţife*⁴⁷³⁵ Pes her nesneyi ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selâma bürâ(3)derleri itdi, Hâzret-i Hâkîm Hâllâk ve Kıadir ‘Alel-ıtlak anuñ zıddını⁴⁷³⁶ (4) eyledi. Anlar kıuyuya ilka itdi, Hâk Te‘âlâ tahta cülüs eyledi⁴⁷³⁷. Anlar aç (5) kıodılarsa⁴⁷³⁸ Hâk Te‘âlâ cennet ta‘âmıyla toyladı. Eger anlar çıplağ kıodılar ise⁴⁷³⁹ (6) Hâk Te‘âlâ yetmiş kıabâ virdi. Anlar⁴⁷⁴⁰ kıul diyü şatdırlarsa⁴⁷⁴¹, cümle ehl-i Mısır’ı (7) aña kıul itdi⁴⁷⁴², tâ kim ehl-i ‘âlim bileler ki her kim ki Hâk (8) Te‘âlâ⁴⁷⁴³ cefâ ider, murâdı⁴⁷⁴⁴ vefâdur, halkun cefâsı aña hayır virmez.

*Laţife*⁴⁷⁴⁵ Bilmezem ki (9) evvelde olan zillete mi nazâr ideyem, yâhüd nihâyetindeki ‘izzete mi bakayam? (10) Mihnet egerçi çokdur, çün anuñla mevî olmaya i‘tibâr eyleme⁴⁷⁴⁶. Eger haşm (11) ne deñlü kıavî olsa sen⁴⁷⁴⁷ Allâh ile olmayıcağ⁴⁷⁴⁸ düşmen bil. Eger ne deñlü çok ise (12) şikeste⁴⁷⁴⁹ bil⁴⁷⁵⁰. Allâhu Te‘âlâ⁴⁷⁵¹ nuşret itmeyecek⁴⁷⁵² münhezim bi‘t-tâ‘at (13) ne deñlü çok olursa niyyet hâliş⁴⁷⁵³ olmayıcağ⁴⁷⁵⁴ yarlığanmış bilme⁴⁷⁵⁵ Günâh ne kıadar (14) çok olursa şirk olmayıcağ yarlığanmış bil.

⁴⁷²⁷ kıışsa: HM, HHM laţife

⁴⁷²⁸ mübârek yüzi: Dİ, HH, HM çehresi

⁴⁷²⁹ evvelinden yüz şabağa: Dİ yüz şabağa evvelinden

⁴⁷³⁰ böyle: HH, HM, HHM -

⁴⁷³¹ aña: HH Hâzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selâma

⁴⁷³² iderdi: Dİ ider idi

⁴⁷³³ câme: HH dürlü câme

⁴⁷³⁴ öñine: Dİ öñinde

⁴⁷³⁵ laţife: HH nükte

⁴⁷³⁶ zıddını: HH, HM zıddın

⁴⁷³⁷ eyledi: Dİ itdürdi

⁴⁷³⁸ kıodılarsa: Dİ kıodılar ise

⁴⁷³⁹ Hâk ta‘âlâ cennet ta‘âmıyla toyladı eger anlar çıplağ kıodılar ise: HH, HHM -

⁴⁷⁴⁰ anlar: Dİ -

⁴⁷⁴¹ şatdırlarsa: Dİ şatdılar

⁴⁷⁴² itdi: Dİ eyledi

⁴⁷⁴³ Hâk Te‘âlâ: Dİ Hüdâ-yı Tebâreke ve Te‘âlâ

⁴⁷⁴⁴ murâdı: Dİ murâd

⁴⁷⁴⁵ laţife: HH nükte

⁴⁷⁴⁶ eyleme: Dİ, HH eyle

⁴⁷⁴⁷ sen: Dİ -

⁴⁷⁴⁸ olmayıcağ: HHM olıcağ

⁴⁷⁴⁹ şikeste: HHM seksete

⁴⁷⁵⁰ bil: HHM -

⁴⁷⁵¹ Te‘âlâ: Dİ Te‘âlâ hâzreti

⁴⁷⁵² itmeyecek: Dİ virmeyecek

⁴⁷⁵³ hâliş: HM hâlişe

⁴⁷⁵⁴ olmayıcağ: HH, HM, HHM olıcağ

⁴⁷⁵⁵ yarlığanmış bilme: Dİ, HH yir âhîr bil

*Kıışsa*⁴⁷⁵⁶ Yūsuf (15) ‘aleyhi’s-selām Mıŝıra girmege bir menzil kaldı, hevādan bir münādī (16) istimā‘ olındı⁴⁷⁵⁷ ki “Size **[hm84b]** bir ŝaĝş geldi ħalkuñ güzīdesidür ve ħulk (17) ile pīrāstedir. Ħaĝ Te’ālānıñ luĝfına mazĝhardur ve ferīŝte ŝiretinde (18) ŝuretā cins beŝeriñ cemālında cümleden yigrekdür⁴⁷⁵⁸. Her kim ki yüzün (19) görse ŝād olur. Ğamnāk görse ĝamdan āzād olur. ” Er ve ‘avrat, **[85a/1]** pīr ve civān bu nidāyı⁴⁷⁵⁹ iŝitdiler ve yola girdiler ve her cānibe nazār itdiler⁴⁷⁶⁰. (2) Ol ħinde bir cemā‘at süvār zāhir oldı, envā‘-ı elvānla ārāste. Anlar (3) melā’ike idiler. Emr-i ilāhī ile Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ⁴⁷⁶¹ ri‘āyeti için gelmiŝler idi⁴⁷⁶². (4) Mābeynlerinde **[hh63a]** Ħāzret-i⁴⁷⁶³ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām ayın on dördü gibi (5) dıraĝŝān⁴⁷⁶⁴ oldı. Baŝında bir müzehheb tāc ve bir⁴⁷⁶⁵ bir muraŝŝa‘ la‘l ve yāĝut ile ve bir (6) kızıl yāĝut daĝı kulaĝına menĝuŝ itmiŝler. Ħalk bunı göricek (7) cümle ayaĝına düŝdiler ve baŝların ĝaldurup⁴⁷⁶⁶ ol ħüs-n-i cemāla cümlesi vālih ü⁴⁷⁶⁷ (8) ħayrān oldılar ve didiler ki: “Bu melekdür ki gökden indi” ve kimi eydür ki (9) “Bu melikdür melek talebine geldi.” Cümle⁴⁷⁶⁸ yanına düŝdiler⁴⁷⁶⁹ ĝul gibi riĝabında (10) yürüdiler, tā kim dervāzeye geldiler. Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ cemālī nūrı (11) dıraĝŝān oldı ve⁴⁷⁷⁰ cemālī nūrı nesīm-i ŝabā⁴⁷⁷¹ ile müreddef oldı ve zemīn⁴⁷⁷² Yūsuf (12) ‘aleyhi’s-selāmuñ rāyīĝasıyla mu‘aĝtar oldı ve ŝabā raĝŝa⁴⁷⁷³ baŝladı **[hhm48b]** (13) ve mürĝān feryāda āĝaz eyledi⁴⁷⁷⁴ ve ŝular cereyāna baŝladı ve ĝulūbdan ĝam ve ĝuŝŝa (14) perākende oldı ve yerine ŝāzlık geldi yetmiŝ mertebe güneŝüñ nūrı ziyāde (15) oldı. Bunlar Ħāzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ⁴⁷⁷⁵ Mıŝıra girdüĝi günde⁴⁷⁷⁶ zāhir (16) oldı⁴⁷⁷⁷.

Latīfe Bu ‘acāyib Yūsuf ‘aleyhi’s-selām Mıŝıra girdüĝi gün oldı⁴⁷⁷⁸. (17) Kezālik mü’mın kıyāmet ĝünü cennete⁴⁷⁷⁹ girdükde cümle⁴⁷⁸⁰ ‘acāyib **[hm85a]** zühūr ider. Cennetüñ (18) ŝuları⁴⁷⁸¹

⁴⁷⁵⁶ kıışsa: HH kıışsa çün rivāyet olunır ki

⁴⁷⁵⁷ olındı: HHM oldı

⁴⁷⁵⁸ yigrekdür: Dİ yigrekidür

⁴⁷⁵⁹ bu nidāyı: HH çün bu nidāyı

⁴⁷⁶⁰ eylediler: Dİ itdiler

⁴⁷⁶¹ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HH ‘aleyhi’s-selām ħāzretlerinin

⁴⁷⁶² gelmişler idi: Dİ gelmiŝlerdi

⁴⁷⁶³ Ħāzret: HM, HHM -

⁴⁷⁶⁴ dıraĝŝān: Dİ, HH, HM zāhir ve hüveydā

⁴⁷⁶⁵ ve bir: Dİ -

⁴⁷⁶⁶ başların ĝaldurup: HH bī-iĝtiyār olup

⁴⁷⁶⁷ vālih ü: HM -

⁴⁷⁶⁸ cümle: HM cümlesi

⁴⁷⁶⁹ düşdiler: Dİ düşüp

⁴⁷⁷⁰ oldı ve: HH, HM olup

⁴⁷⁷¹ ŝabā: HHM ziyā

⁴⁷⁷² ve zemīn: Dİ yir

⁴⁷⁷³ ŝabā raĝŝa: HM ŝayyad-ı kıışsa, HHM ŝayyad-ı ĝasiyye

⁴⁷⁷⁴ eyledi: Dİ itdi

⁴⁷⁷⁵ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HH, HM, HHM ‘aleyhi’s-selām

⁴⁷⁷⁶ günde: HM, HHM gün

⁴⁷⁷⁷ zāhir oldı: HH, Dİ idi

⁴⁷⁷⁸ oldı: HHM zāhir olıcaĝ

⁴⁷⁷⁹ cennete: HHM -

⁴⁷⁸⁰ cümle: HH bu deñlü, Dİ, HM külli

mü'min cennete⁴⁷⁸² girdikde cereyân ider⁴⁷⁸³ ve ağaçları⁴⁷⁸⁴ bülemler olur (19) ve yıl esüp kuşlar āgāza⁴⁷⁸⁵ başlar ve hūriler gülmege başlarlar ve dağı⁴⁷⁸⁶ mü'minler [85b/1] vālih ü hayrân olurlar⁴⁷⁸⁷ ve bî-hoş olurlar. Hâk Sübhâne ve Te'ālâ rızvâna (2) buyura ki "Mü'minler ne dilerler⁴⁷⁸⁸?" rızvân⁴⁷⁸⁹ aḥvālî⁴⁷⁹⁰ hikâye ider. Hâk Te'ālâ buyurur ki⁴⁷⁹¹: "Kullarum (3) dirâht âvâzın işidicek⁴⁷⁹² böyle oldılar, yâ raḥmānuñ selāmıñ istimā' (4) idicek anlara ne hâletler gelür?" Pes mü'minlerüñ 'aқıllarını⁴⁷⁹³ başlarına götürüp (5) ḥicāb-ı celālî ref' ider ve buyurur ki: "Ey kullarum! Bu ağaçlar şadāsı⁴⁷⁹⁴ ve tıyūr (6) âvâzı⁴⁷⁹⁵ degildür⁴⁷⁹⁶. Ben ḥallâq-ı kâ'inâtum ve cümle 'âlemlerüñ⁴⁷⁹⁷ sulṭānıyam."

'İbâret⁴⁷⁹⁸ Bu, dünyâ (7) degildür⁴⁷⁹⁹ ki ḥaber virem bu cennetdür⁴⁸⁰⁰. İn'âm iderem ve benüm ki selâm virürem bu 'acebdür. (8) Ḥaber eyle bu deñlü zevk⁴⁸⁰¹ ve şevk ve yüz biñ [hh63b] velvele ve zelzele 'aşıklarüñ (9) kulübuna gelür, vâşıta ile peyâm böyle olıcaқ bilâ-vâşıta selâm nice (10) olur? Kıyās eyle, gör ne sa'âdetdür⁴⁸⁰².

*El meclisü'r-râbi' ve'l-aşrun*⁴⁸⁰³ min Kışşa-ı Yūsuf 'aleyhi's-selâm. Fî kavlehu Te'ālâ (11)⁴⁸⁰⁴

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ [لَا مَرْأَتِي أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَادًّا
وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

4781 şuları: HH cümle şuları

4782 cennete: HHM -

4783 cereyân ider: Dİ cereyâna şürü' ider

4784 ağaçları: Dİ ağaçlar

4785 āgāza: HH elhāna, HM ötmeye

4786 dağı: Dİ -

4787 olurlar: HH olup, HM, HHM -

4788 dilerler: HH didiler

4789 rızvâna buyura ki mü'minler ne dilerler rızvân: HHM -

4790 aḥvālî: Dİ, HM, HHM -

4791 buyurur ki: Dİ -

4792 işidicek: HH istimā' idicek

4793 'aқıllarını: Dİ 'aқılları, HM 'aқılların

4794 şadāsı: HM âvâzı

4795 âvâzı: HM şadāsı

4796 degildür: HH degildür

4797 'âlemlerüñ: Dİ 'âlemleri

4798 'ibâret: HH işâret, HM, HHM -

4799 ben ḥallâq-ı kâ'inâtum ve cümle 'âlemleri sulṭānıyam 'ibâret bu dünyâ degildür: HM, HHM -

4800 cennetdür: HHM cennet

4801 zevk: HH, HHM rızq

4802 ne sa'âdetdür: Dİ, HH -

4803 râbi': HH, HM sâdis, Dİ, HHM -

4804 O'nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: "Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz." İşte böylece biz Yusuf'u o yere (Mısır'a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretilim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler (12/21, Altuntaş 2003: 236).

Qale'l-imām rażıya'llāhu anh (12) “*Men talebe şey'en men talebe şey'en vecedde vecedde*. Ya'nı her kim ki bir nesneyi⁴⁸⁰⁵ taleb ider ve sa'y ve cedd ider (13) sâ'yı zâyı olmaz. Lâ-büdd murâdına vâşıl olur ve maflûbı hâşıl olur. Ey tâlib-i (14) dünyâ!⁴⁸⁰⁶ Cedd ü cehd lâzımdur, tâ murâduña vâşıl olasın. Ey 'uqbâ tâlibi! âhıreti⁴⁸⁰⁷ (15) râygân ele getürmek olmaz ve ey tâlib-i Mevlâ! Mevlâ sa'ysız ne (16) tarîk ile hâşıl olur?⁴⁸⁰⁸

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ [hm85b] سُبُلَنَا [وَأِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ]

Hikāye (17) Bir dervîş Bağdâdda hâlifenuñ sarāyı kapısına uğradı. Gördi ki kapu (18) üzerinde⁴⁸⁰⁹ yazılmış *men talebe şey'en vecedde vecedde*. Dervîş eyitdi⁴⁸¹⁰: “Elbette ben bunu (19) miheç-i imtiḥāna⁴⁸¹¹ ururam” diyüp sarāyuñ içine girdi ve hâlifeye haber gönderdi ki [86a/1] emîrû'l-mü'min⁴⁸¹² beni muşâhereye⁴⁸¹³ qabûl itsün ve kızını baña Allāh emriyle⁴⁸¹⁴ ve buyruğıyla (2) virsün. Gelüp hâlifeye bu haberi virdiler “Bir faķır seniñ kızuñ diler.” (3) Hâlife eyitdi: “Buña tedbir nedür⁴⁸¹⁵?” Kimi [hmm49a] “urmağ (4) gerekdür⁴⁸¹⁶” didi ve kimi “öldürmek gerekdür⁴⁸¹⁷”, kimi “dîvānedür urmağ” gerekdür⁴⁸¹⁸ didi. Hâlife bunlaruñ⁴⁸¹⁹ birine (5) rāzî olmadı. “Benüm tedbirüm oldur ki aña bir sa'b nesne teklîf idelüm, (6) 'uhdesinden gelmek mümkün olmaya⁴⁸²⁰, aña müştâgıl ola ve biz hâlâş olavuz” didi⁴⁸²¹. “Ne (7) emir idersin?” didiler. Hâlife eyitdi: “Barmağumdaki⁴⁸²² yüzüğü iḥrâc ideyem ve anı (8) Dicleye atıñ ve dervîşe eydün⁴⁸²³ “Ol duḥteruñ mihri oldur ki bu yüzüğü (9) Dicleden çıkarup bize gönderesin⁴⁸²⁴. Kızı saña virsünler.” (10) Dervîşe bu haberi viricek “Eyle⁴⁸²⁵ olsun” didi. Yüzüğü Dicleye atdılar. (11) Ol dervîş varup bir

⁴⁸⁰⁵ nesneyi: Dİ nesne

⁴⁸⁰⁶ dünyâ: HM, HHM dünyâya

⁴⁸⁰⁷ âhıreti: HH, HHM -

⁴⁸⁰⁸ Bizim uğrumuzda cihad edenler var ya, biz onları mutlaka yollarımıza iletceğiz. Şüphesiz Allah mutlaka iyilik yapanlarla beraberdir (29/69, Altuntaş 2003: 403).

⁴⁸⁰⁹ üzerinde: Dİ üzerine

⁴⁸¹⁰ eyitdi: HM, HHM -

⁴⁸¹¹ imtiḥân: HH, HM, HHM imtiḥāna diyüp

⁴⁸¹² emîrû'l-mü'min: HM, HHM -

⁴⁸¹³ muşâhereye: HH musâherete

⁴⁸¹⁴ Allāh emriyle: HH Allāhu Te'ālā

⁴⁸¹⁵ nedür: HH, HHM nedür didi

⁴⁸¹⁶ urmağ gerekdür: HM, HHM öldürüñ

⁴⁸¹⁷ öldürmek gerekdür: HHM urmağ gerekdür

⁴⁸¹⁸ urmağ gerekdür: HHM -

⁴⁸¹⁹ bunlaruñ: HM, HHM -

⁴⁸²⁰ gelmek mümkün olmaya: HM gelmeye qâdir olmaya

⁴⁸²¹ didi: Dİ, HM, HHM -

⁴⁸²² barmağumdaki: HH barmağumdan, HHM parmağumdan

⁴⁸²³ eydün: Dİ deñ ki

⁴⁸²⁴ gönderesin: HH getüresin

⁴⁸²⁵ eyle: HH, HHM -

çubuğuñ başına bir kabağ bağladı ve şuvı⁴⁸²⁶ çeküp (12) bir cānibe doker idi. Aña “Neylersin?” didiler. Derviş⁴⁸²⁷ eyitdi: “Dicleden şuyı (13) dokerem, tā ki⁴⁸²⁸ [hh64a] kuruya⁴⁸²⁹. Ol yüzügi bulup çıkaram ve maqşūduma vāşıl olam.” (14) Aña didiler⁴⁸³⁰ ki: “Ey selimü’l-kalb! Bu ne mümkindür ki Diclenüñ şuyı dükene⁴⁸³¹?” (15) Derviş eyitdi: “İkiden⁴⁸³² hālī degildür; [hm86a] yā bu şu tamām olur⁴⁸³³ yā⁴⁸³⁴ benüm (16) ‘ömrüm tamām⁴⁸³⁵ olur, murādum⁴⁸³⁶ hāsıl olur, qasāvetden kırtuluram. Bir sene (17) böyle sa’y itdi, āhır bir mellāh⁴⁸³⁷ aña raħm idüp didi ki⁴⁸³⁸: “Senüñ devletüñe (18) tılayam. Eger⁴⁸³⁹ halka⁴⁸⁴⁰ elime girür ise saña virüp bu miħnetden seni⁴⁸⁴¹ (19) hālāş ideyem” diyüp mellāh taldı. ‘Umqana vāşıl oldı. Elini yire vaz’ itdügi [86b/1] gibi yüzük eline geldi⁴⁸⁴², çıkarup dervişe virdi. Derviş⁴⁸⁴³ sarāy kapisına (2) gelüp eyitdi: “Ben şartı yirine getürdüm. Siz daħı sözüñüzde⁴⁸⁴⁴ tırur mısız?” (3) didi. Her biri bir söz söyledi. Hālīfe eyitdi: “Sözi muħtaşar idüñ. (4) Ol faqr-ıla⁴⁸⁴⁵ ve ‘acz-ıla ve meskenetiyle sözine vefā itdi, benüm ħilmüm ve mürüvvetüm⁴⁸⁴⁶ (5) ile niçün va‘deye muħālefet idem? Anı ħammāma iletüñ ve fāħir libāslar (6) geyürüñ ve mālumuñ şelesin aña teslīm idüñ ve ‘ağd-ı nikāh idüñ, (7) tā kim ‘ahdıma ħilāf itmiş olmayam.” Bunları zikir idüp derviş getürüp (8) altun kürsī üzerine⁴⁸⁴⁷ vaz’ idüp ħuṭbe okudılar⁴⁸⁴⁸. Derviş kılqıp (9) eyitdi: “Ey hālīfe! Sen emirü’l-mü’mininsin⁴⁸⁴⁹. Ben bir faķırüm ve gedāyam⁴⁸⁵⁰ muşāhere (10) nice mümkin olur? Hemān murādum bu⁴⁸⁵¹ idi ki senüñ eyvanuñda yazılan (11) “nesneye⁴⁸⁵² ki tālīb elbette murādın bulur” dimişsiz⁴⁸⁵³. Anı tecribe idüp

⁴⁸²⁶ şuvı: HH, HM, HHM şuyı

⁴⁸²⁷ derviş: Dİ ol

⁴⁸²⁸ ki: Dİ -

⁴⁸²⁹ kuruya: HH yir açıla

⁴⁸³⁰ didiler: Dİ dirler

⁴⁸³¹ dükene: HH, HM, HHM tükene

⁴⁸³² ikiden: HHM ikisinden

⁴⁸³³ bu şu tamam olur: HM yā bu su tamam olur murādum hāsıl olur

⁴⁸³⁴ yā: Dİ yāhūd

⁴⁸³⁵ tamam: Dİ, HH āhır

⁴⁸³⁶ murādum: Dİ murād

⁴⁸³⁷ mellāh: Dİ mellāc

⁴⁸³⁸ āhır mellāh aña raħm idüp didi ki: HH bir mellāh ana raħm itdi ve didi ki

⁴⁸³⁹ eger: HHM -

⁴⁸⁴⁰ halka: Dİ, HM, HHM -

⁴⁸⁴¹ seni: Dİ sen derdmendi

⁴⁸⁴² geldi: HM, HHM girdi

⁴⁸⁴³ derviş: Dİ ol daħı

⁴⁸⁴⁴ sözüñüzde: Dİ sözüñüze

⁴⁸⁴⁵ ol faqr-ıla: HHM faķır

⁴⁸⁴⁶ mürüvvetüm: HH serverligüm

⁴⁸⁴⁷ üzerine: HHM üzerine

⁴⁸⁴⁸ okudılar: Dİ okuyalar

⁴⁸⁴⁹ emirü’l-mü’mininsin: HM, HHM emirsin

⁴⁸⁵⁰ ve gedāyam: HH, HM, HHM -

⁴⁸⁵¹ bu: Dİ ol

⁴⁸⁵² nesneye: Dİ, HM, HHM nesne

⁴⁸⁵³ dimişsiz: Dİ, HM -

hazretüñ aña⁴⁸⁵⁴ miheç (12) itmek kaçdın itdüm.” Dürüst idügi ma‘lüm oldı. Senüñ haqqında şahih (13) olıcağ, yâ mâlikü’l-mülk mülk pâdişâhlar pâdişâhınuñ⁴⁸⁵⁵ haqqında [hm86b] dağı şahih olur? (14) Sen kendüñe lâyıq gör ve⁴⁸⁵⁶ taleb eyle. Ben dağı iflâsum ile dostum (15) taleb⁴⁸⁵⁷ iderem” didi⁴⁸⁵⁸.

[h49b] Kıssa Çün Yüsuf ‘aleyhi’s-selâm bir menzil (16) Mışıra karib oldı, Mâlik bin Za‘ra⁴⁸⁵⁹ vâ‘kıasında⁴⁸⁶⁰ gördi ki⁴⁸⁶¹ bir gulâm bulur, anuñ (17) sebebiyle ‘azim ğınâya vâşıl olur ve azim devlet ve ‘izzet bulur. (18) Elli yıl anuñ talebinde sa‘y itdi⁴⁸⁶², ‘âkıbet anuñ sebebiyle (19) ğani⁴⁸⁶³ oldı. Rivâyet olunur ki, Mâlik anı bir hâneye iletdi. Ol hâneden⁴⁸⁶⁴ [87a/1] bir nür zâhir oldı, tâ semâya ‘urüc eyledi. Her gice her kim anı gördi, ol (2) cemâl nürından âşüfte oldı. Mâlik eyitdi: “Her kim anı görmek murâd iderse (3) yârın gelsün, birer altun getürsün ve mübarek yüzün⁴⁸⁶⁵ görsün. (4) Cümle “lâyıkdur” didiler. Ol günüñ⁴⁸⁶⁶ yârındaşı gelüp birer altun getürüp Yüsuf ‘aleyhi’s-(5)selâmuñ yüzün gördiler. Ol gün üç yüz biñ altun cem‘⁴⁸⁶⁷ oldı. (6) Eyitdiler ki: “Ey mâlik! Ucuz bahâ⁴⁸⁶⁸ ta‘yîn eyledüñ. İkişer altun si‘r ta‘yîn (7) eyledi. Qabül idüp irtesi her kişi⁴⁸⁶⁹ ikişer altun virüp nazâr eylediler⁴⁸⁷⁰. (8) Ol gün biñ kerre biñ ve dört yüz biñ altun cem‘ oldı. Ol gün (9) Yüsuf ‘aleyhi’s-selâm kendüni⁴⁸⁷¹ gördi, on kızıl ve bi-kıymet⁴⁸⁷² aqçeye şatdılar⁴⁸⁷³ ve (10) ol gün ki kendüden nazarı kaç‘ eyledi, yüzine bir kerre nazâr itmek⁴⁸⁷⁴ yüz biñ (11) altuna degdi. Yüsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ cemâlına nazâr muhtelif oldı. Bir gürüh (12) sîret-i cemâln⁴⁸⁷⁵ gördi, cânların nişâr itdiler⁴⁸⁷⁶. Bir gürüh⁴⁸⁷⁷

4854 aña: HH, HM, HHM -

4855 pâdişâhınuñ: Dİ pâdişâhı

4856 lâyıq gör: Dİ kûyku

4857 taleb: Dİ taleb taleb

4858 didi: HH, HM, HHM -

4859 bin Za‘ra: Dİ, HM, HHM -

4860 vâkı‘asında: Dİ, HH bir vâkı‘a, HHM bu vâkı‘ayı

4861 gördi ki: HH gördi ki, HHM görmüş idi

4862 sa‘y itdi: Dİ sa‘y eylediği mahzar oldı

4863 ğani: Dİ, HM tüvânger

4864 hâneden: Dİ evden

4865 yüzün: HH cemâlnı

4866 ol günüñ: Dİ, HH -

4867 cem‘: HM, HHM -

4868 baha: HHM paha

4869 kişi: HH, HM, HHM -

4870 eylediler: Dİ eyledi

4871 kendüni: Dİ kendini

4872 ve bi-kıymet: HH, HM, HHM -

4873 şatdılar: Dİ şatıldı

4874 itmek: Dİ itmek ile

4875 bir kere sîret-i cemâln: HH -

4876 nişâr itdiler: HH virüp teslim oldılar

4877 bir gürüh: HH -

risâlet-i cemâln (13) gördiler, anlar dînlerin nişâr itdiler⁴⁸⁷⁸. Anlar ki şüretin gördiler, altun (14) virüp cemâln müşâhede eylediler. Anlar ki sîretin gördiler cânların (15) virüp teslîm oldular⁴⁸⁷⁹.

Rivâyet olunur ki, Hâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm⁴⁸⁸⁰ (16) Mışıra girdüğü [hm87a] gün yigirmi beş⁴⁸⁸¹ biñ nefer erden⁴⁸⁸² ve ‘avratdan izdihâm-ı (17) halkdan helâk oldular ve on beş bin kimesne⁴⁸⁸³ nazarı⁴⁸⁸⁴ şiddetinden⁴⁸⁸⁵ (18) cânların fedâ itmişlerdür; ammâ ol kimesne ki dîn ve dünyâsın (19) fedâ itdi, ol bir hâtündür ki⁴⁸⁸⁶ nâmına Qâri‘a bint-i Tâln dirler⁴⁸⁸⁷ [87b/1] bir melike idi. Şeddâd bin ‘Âd neslinden⁴⁸⁸⁸ idi. Aña haber vâşıl oldu ki (2) Mışıra bir gûlâm getürdiler⁴⁸⁸⁹, yüziniñ nûri ay nûrından ziyâdedir. Qalkup (3) biñ deve yüki kumaş ve ibrişim ve dîbâ ve misk ve kâfûr ve ‘anber ve altun (4) ta‘biye eyledi ve her bir câriyeniñ başına tâc-ı zerrin vaz‘ eyledi. Eyitdi ki (5) “Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı almağa geldüm.” Hâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmıñ (6) yüzün göricek eyitdi: “Ben geldüm ki seni şatun alam. Eger zâhir ve (7) bâtın cemâluñ bu ise [hh65a] ki gördüm bunlar senüñ bahân [hhm50a] degildür. Belki (8) senüñ bir kerre⁴⁸⁹⁰ cemâluñ⁴⁸⁹¹ nazârına kıymet degildür; ancağ bunlaruñ⁴⁸⁹² cümlesi senüñ (9) cemâluña bir kerre⁴⁸⁹³ nazâr itmenüñ⁴⁸⁹⁴ fedâsıdur” diyüp ol mâlı cümle⁴⁸⁹⁵ fuqarâya şadağa (10) eyledi ve ol câriyeleri âzâd eyledi ve kelime-i şehâdet getürdi. Deryâ-yı (11) Qulzümde bir cezîrede⁴⁸⁹⁶ maqâm tutup anda olunca ‘ibâdete iştiğal eyledi.

(12) Pes bir gün dağı⁴⁸⁹⁷ şehirde bir⁴⁸⁹⁸ haber şâyi‘ oldu ki ol gûlâm⁴⁸⁹⁹-ı ‘ibri⁴⁹⁰⁰ bâzârda (13) bey‘ men yeziid iderler. Ol gün bir zerrin kürsî kodılar⁴⁹⁰¹ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı⁴⁹⁰² (14) tezyin idüp.

⁴⁸⁷⁸ itdiler: Dİ eylediler

⁴⁸⁷⁹ anlar ki şüretin gördiler cânların altun virüp ve cemâln müşâhede eylediler anlar ki sîretin gördiler cânların virüp teslîm oldular eylediler: HH -

⁴⁸⁸⁰ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi

⁴⁸⁸¹ beş: HM, HHM beşer

⁴⁸⁸² nefer erden: HH er

⁴⁸⁸³ kimesne: HHM neferi

⁴⁸⁸⁴ nazarı: HM, HHM -

⁴⁸⁸⁵ şiddetinden: Dİ şiddetinden anlar

⁴⁸⁸⁶ ol bir hâtündür ki: HHM ol hâtunlar ki

⁴⁸⁸⁷ Tâln dirler: Dİ Tâlnür

⁴⁸⁸⁸ neslinden: HH kızlarından

⁴⁸⁸⁹ getürdiler: Dİ geldi ki

⁴⁸⁹⁰ senüñ bir kerre: HH bir kerre senüñ

⁴⁸⁹¹ cemâluñ: HM -

⁴⁸⁹² buñlaruñ: HHM buñlar

⁴⁸⁹³ kerre: Dİ, HH -

⁴⁸⁹⁴ itmenüñ: Dİ itmek

⁴⁸⁹⁵ cümle: HM, HHM -

⁴⁸⁹⁶ cezîrde: HH kıyede, HM ceziye

⁴⁸⁹⁷ dağı: HH, HM, HHM -

⁴⁸⁹⁸ bir: Dİ -

⁴⁸⁹⁹ ol gûlâm: HHM -

⁴⁹⁰⁰ ‘ibri: HHM ‘ibîre

⁴⁹⁰¹ kodılar: HHM üzre

⁴⁹⁰² ‘aleyhi’s-selâmı: Dİ ‘aleyhi’s-selâm

Her kim ki şāhib-māl ve ehl-i derdendür⁴⁹⁰³ sermāyesin (15) alup gelsün⁴⁹⁰⁴. Herkes sermāyesin alup geldiler. Aralarında⁴⁹⁰⁵ bir hātūn-ı (16) ‘acūz⁴⁹⁰⁶ bir keleb iplik ile geldi. Aña didiler ki: “**[hm87b]** gidersin?” eyitdi⁴⁹⁰⁷: (17) “**H**āzret-i⁴⁹⁰⁸ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi almağa giderim” didi. Eyitdiler “Ey miskīn! Bu deñlü (18) māl ve misk-i ‘anber ile gelüp t̄alibler var iken, sen bu azacuğ⁴⁹⁰⁹ bazā‘atla⁴⁹¹⁰ (19) nice t̄alib olursın? Ol eyitdi: “Eger almaz isem hele t̄alebinde bulunuram **[88a/1]** ve anuñ ile yād olurum kıyāmete dek”.

Kıssa Çün Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi meydā(2)nda zerrīn kürsī⁴⁹¹¹ üzerine qodılar ve anuñ cemālī niķābı⁴⁹¹² altundan peydā oldı, (3) bir pīr-i nūrānī geldi eyitdiler⁴⁹¹³ ki ol melek idi⁴⁹¹⁴, **H**ağ Te‘ālā göndermiş idi. (4) Eyitdi: “*Akşiru aṭmā‘akum fe inne haṣa fe inni ‘azīzun lā teṣterihi illā ‘azīz*” Ya‘nī⁴⁹¹⁵; **H**ağ Te‘ālā (5) didi kim: “**T**ama‘ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmdan qalduruñ ve öyle gümān iduñ ki ol (6) ḥalkuñ ‘azīzregidür. Anı almaz illā ḥalkuñ ‘azīzregi ezel-i āzālda, bāzār-ı takdīrde.”

(7) **H**ağ Sūbhāne ve Te‘ālā pāk mü‘mini bahāsıyla⁴⁹¹⁶ ‘arz eyledi, āferīde bir kimse kalkmadı. (8) İllā t̄alib oldı, iblīs eyitdi: “Ben ma‘rifetüm ile aluram.” Melā‘ike eyitdi: “Biz⁴⁹¹⁷ ‘ibādet (9) ve t̄a‘atumuzla⁴⁹¹⁸ aluruz”. Dīv eyitdi: “Ben hevā ve şehvet ile aluram”. Arş eyitdi: “Ben (10) ‘azametüm ile aluram”. Kürsī eyitdi. “Ben vüs‘atum ile aluram”. Āsumān eyitdi: “Ben rif‘atum (11) ile aluram. Zemīn eyitdi: “Ben besaṭum ile aluram.” **H**ağ Te‘ālā buyurdu ki: “Bu zerrāt-ı (12) nūrāniyyeden ṭama‘ı qalduruñ ve ümīzi qat‘ eyleñ⁴⁹¹⁹. Bunlar ‘azīzlerdür kimse almaz, (13) illā zātında ‘azīz olan alur⁴⁹²⁰

يُفُولُونَ لَيْنَ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ
وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ

⁴⁹⁰³ her kim ki şāhib-māl ve ehl-i derdendür: HH her kim ki şāhib-māl ve ehl-i servetdür, HM -

⁴⁹⁰⁴ gelsün: HHM geldiler

⁴⁹⁰⁵ aralarında: Dİ mābeynlerinde

⁴⁹⁰⁶ ‘acūz: HM, HHM ‘acūze

⁴⁹⁰⁷ eyitdi: Dİ -

⁴⁹⁰⁸ **H**āzret-i: HH, HM, HHM -

⁴⁹⁰⁹ azacuğ: HH az

⁴⁹¹⁰ bazā ‘atla: Dİ bazā ‘at ile

⁴⁹¹¹ zerrīn kürsī: HM, HHM kürsī-yi zerrīn

⁴⁹¹² niķābı: Dİ niķāb

⁴⁹¹³ eyitdiler: Dİ eydürler

⁴⁹¹⁴ ol melek idi: HH ol melā‘ikeden idi, HHM melā‘ike idi

⁴⁹¹⁵ ya‘nī: Dİ -

⁴⁹¹⁶ bahāsıyla: HHM pahāsıyla

⁴⁹¹⁷ biz: Dİ eyitdi biz

⁴⁹¹⁸ t̄a‘atumuzla: Dİ t̄a‘atumuz ile

⁴⁹¹⁹ ṭama‘ı qalduruñ ve ümīzi qat‘ eyleñ: HH ṭama‘ı qat‘ eyleñ

⁴⁹²⁰ Onlar, “Andolsun, eğer Medine’ye dönersek, üstün olan, zayıf olanı oradan mutlaka çıkaracaktır” diyorlardı. Halbuki asıl üstünlük, ancak Allah’ın, Peygamberinin ve mü’minlerindir. Fakat münafıklar (bunu) bilmezler (63/8, Altuntaş 2003: 554).

Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma (14) cümle ehl-i nazar t̄alib [hh65b] oldılar; çünküm ‘azīz idi, ‘Azīze⁴⁹²¹ naşib oldı⁴⁹²²

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ [لَا مَرَاتِهِ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَادًا
وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

[hm88a] Mü'min dağı bāzār men yezidde⁴⁹²³ cümle negi var t̄alib oldılar. (16) Çünküm mü'min ‘azīzdür, anı almaz illā ‘azīz⁴⁹²⁴

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ (17) أَنْفُسَهُمْ [وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ
مِنَ اللَّهِ فَاسْتَنْبِشِرُوا بَيْنَكُمْ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ]

Kıssa Pes bu haber ‘Azīz-i Mısrā vāşil oldı ki, nāmı Kıtıfir idi, (18) ba‘zılar eydür: “İrtesi emir [hhm50b] itdi sarāyını⁴⁹²⁵ tezyīn⁴⁹²⁶ itdiler⁴⁹²⁷, (19) ağır bahālu⁴⁹²⁸ bisātılar döşediler. Sarāyında bir aẓīm meydān vardı ki kürsiler [88b/1] vaẓ‘ eylediler altun ve gümüşlü⁴⁹²⁹ ve Mālike ādem gönderdiler, ol gulām ‘ibriyi getir(2)diler. Mālik Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi getirüp bir altun kürsī üzerine⁴⁹³⁰ (3) vaẓ‘ eyledi ve bir münādī nidā itdi⁴⁹³¹ ki: “Men yeşteri gulāmen faşīhan şabihen melihen” (4) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām buyurdu ki: “Böyle dime, eyit ki⁴⁹³² ‘Men yeşteri gulāmen Ken‘āniyen (5) İsrā’iliyyen

⁴⁹²¹ ‘azīze: HH aña

⁴⁹²² O'nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: “Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniz.” İşte böylece biz Yusuf'u o yere (Mısır'a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretilim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler (12/21, Altuntaş 2003: 236).

⁴⁹²³ yezidde: Dİ yezid

⁴⁹²⁴ Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşır, öldürürler ve ölürler. Allah bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da kesin olarak vaad etmiştir. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren? O halde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır (9/111, Altuntaş 2003: 203).

⁴⁹²⁵ sarāyını: Dİ, HH sarāyın

⁴⁹²⁶ tezyīn: HM, HHM müzeyyen

⁴⁹²⁷ itdiler: HH ideler

⁴⁹²⁸ bahālu: HHM pahālu

⁴⁹²⁹ altun ve gümüşlü: HH altunlu ve gümüşlü, HHM altunlar ve gümüşler

⁴⁹³⁰ kürsī üzerine: Dİ kürsī üzre, HH kürsīde

⁴⁹³¹ itdi: Dİ eyledi

⁴⁹³² eyit ki: HH, HM, HHM -

kāne ħurren faşara ‘abden kāne ħaġiren faşāra ħaġiren’”. Ya‘nī, evvel (6) ħırr idi ba‘dehū ‘abd oldu. ‘Azīz idi, zelīl oldu. Mālik eyitdi: “Bu sen (7) didüġiñ evşāf sende zāhir degil. Ħāmūş ol ki bir laġif edā ile seni (8) terġib ideler. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Eger bundan yigrek ‘ibāret⁴⁹³³ diler(9)señ di ki “*Men beşri Yūsuf nebiyu’llāh bin Ya‘kūb İsrā’ilu’llāh bin İshāġ zebīhu’llāh* (10) *bin İbrāhīm Ħalīlu’llāh*. Mālik eyitdi: “Ol Allāhu Te‘ālā saña bu kemāl (11) ve cemālī virdi, anıñ ħaġġı-çun toġrısın⁴⁹³⁴ söyle, sen kimsin?” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (12) murād itdi ki sırrın āşikāre ide⁴⁹³⁵. Ol sā‘at Ħāzret-i⁴⁹³⁶ Cebra‘il⁴⁹³⁷ ‘aleyhi’s-selām (13) gelüp⁴⁹³⁸ Ħaġ Te‘ālā ħāzretlerinden⁴⁹³⁹ ħaber getürdi ki: “Ey Yūsuf! Ħāmūş ol. Kendüñi saġla, (14) tā ol nesne ki **[hm88b]** senüñ ħaġġında Ħaġ Te‘ālā ħazā itmişdür. maġzi ve ħāşıl⁴⁹⁴⁰ ola. (15) Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selām sākit oldu ve Mālike didi ki: “Sırrı ifşāya destür (16) yoġdur. Pes⁴⁹⁴¹ hemān ħuluñ şatmaġ⁴⁹⁴² işini⁴⁹⁴³ gör⁴⁹⁴⁴” didi. Pes anuñ bahāsın⁴⁹⁴⁵ şol (17) deñlü ziyāde eylediler ki cevāhir ve altun ve gümüş ve misk ve ‘anber⁴⁹⁴⁶ ve kāfūr. Öñine (18) şol ħadar yıġdılar⁴⁹⁴⁷ ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selām ardından⁴⁹⁴⁸ görünmez oldu.

Zelīhā (19) köşkinde bir kenārdan⁴⁹⁴⁹ nazār iderdi. Yedi yıl muġaddem⁴⁹⁵⁰ vāġı‘ada **[hh66a]** gördüġi cemāldur. **[89a/1]** Bu Zelīhā Maġrib pādīşāhınuñ kızı idi. Atası Taymus bin Tālus bin (2) ‘Alġuma⁴⁹⁵¹ idi ve vāġı‘asında Ħāzret-i⁴⁹⁵² Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı görüp vālih⁴⁹⁵³ oldu (3) ve feryād eyledi. “Ne oldu?” diyü su‘āl eylediler. Pederi gelüp gördi ki ‘aġlı (4) zā‘il olmuş. Feryād iderdi ki “Ey peder! Ħābda baña bir cemāl gösterdiler ārāma⁴⁹⁵⁴ (5) şabr⁴⁹⁵⁵ elden gitdi. Bilmezem ki cinnī midür ve yāġūd insī midür⁴⁹⁵⁶” Pederi eyitdi: “Ey kızım! (6) Kāşki bileydüm ħandedür? Cümle mālumi⁴⁹⁵⁷ ve

⁴⁹³³ ‘ibāret: HH ‘ibādet

⁴⁹³⁴ toġrısın: HH toġrı

⁴⁹³⁵ ide: Dİ eyleye, HH eyle

⁴⁹³⁶ ħāzret: HH, HM, HHM -

⁴⁹³⁷ Cebra‘il: HH Cibril

⁴⁹³⁸ gelüp: Dİ geldi

⁴⁹³⁹ Te‘ālā Ħāzretlerinden: Dİ, HM Te‘ālādan

⁴⁹⁴⁰ ħāşıl: HH, HHM ħācet

⁴⁹⁴¹ pes: HH, HM, HHM -

⁴⁹⁴² şatmaġ: HH şatmaġa

⁴⁹⁴³ işini: HH, HHM işin

⁴⁹⁴⁴ gör: HH meşġül ol

⁴⁹⁴⁵ bahāsın: HM pahāsın

⁴⁹⁴⁶ ve ‘anber: Dİ -

⁴⁹⁴⁷ yıġdılar: Dİ yıġıldı

⁴⁹⁴⁸ ardından: Dİ ardında

⁴⁹⁴⁹ köşkinde bir kenārdan: HH bir kenarında köşkinüñ, HM, HHM Zelīhā köşküñ bir kenārından

⁴⁹⁵⁰ muġaddem: Dİ, HH muġaddemā

⁴⁹⁵¹ ‘Alġuma: Dİ ‘Alġum

⁴⁹⁵² ħāzret: HH, HM, HHM -

⁴⁹⁵³ vālih: HH bī-hoš oldu çünküm ‘aġlı başına geldi bildi ki yedi yıl muġaddem vāġı‘ada gördüġi cemāldur

⁴⁹⁵⁴ ārāma: Dİ, HH ārām

⁴⁹⁵⁵ şabr: Dİ şabrum

⁴⁹⁵⁶ ve yāġūd insī midür: HM, HHM -

⁴⁹⁵⁷ mālumi: HM, HHM -

hazînemî aña⁴⁹⁵⁸ şarf iderdüm, tâ anı saña mûnis ideydüm. (7) Bir nice gün bu zarûret ile ve hayret ile ol duhter eyyâmı geçürdi. (8) Bir kerre dağı Hâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmi vâkı‘asında gördi eyitdi ki: (9) “Ol Allâhu Te’âlâ⁴⁹⁵⁹ haqqı-çun ki saña bu cemâlî virdi. Sen kimsin perî misin (10) yâhûd insî misin?” Eyitdi: “Sen benümsin⁴⁹⁶⁰ ve ben senüñüm⁴⁹⁶¹. Benden ğayrı [hbm51a] kimesneyi⁴⁹⁶² ihtiyâr (11) eyleme ve beni Mışırdâ taleb eyle⁴⁹⁶³.” Zeliḫâ feryâd iderek uyandı pederine haber (12) virdiler. Gelüp “yine ne⁴⁹⁶⁴ vâkı‘ oldı?” diyü su’âl eyledi⁴⁹⁶⁵. Zeliḫâ vâkı‘asın (13) zikir itdi. Pederi eyitdi: “Ben⁴⁹⁶⁶ vilâyetlere huṭbe içün âdemler irsâl eyledüm. (14) Duhter eyitdi: “Ol vilâyetleriñ adı⁴⁹⁶⁷ nedür?” [hm89a] Pederi eyitdi: “Sa’lâb ve Ḥabeş⁴⁹⁶⁸ (15) ve Dimyâṭ⁴⁹⁶⁹ ve Zebîd, Ta’if.” Cümle vilâyetleri şaydı. Zeliḫâ eyitdi: Benüm maqşûdum (16) Mışırdâ sâkindür. Ol sâ’atda ‘Azîz Mışırdâ âdemler şaldı⁴⁹⁷⁰ ve bir (17) nâme yazdı ki “Benüm bir duhterüm vardır. Ḥâbdâ bir insânıñ hayâlîñ görmiş⁴⁹⁷¹. (18) Eger ḫelâllığa kabûl iderseñüz⁴⁹⁷² kâdir olduğumuz kadar ‘alâik ve ziveriden⁴⁹⁷³ (19) zînet-ile⁴⁹⁷⁴ huṫûrîña irsâl ideyem.”

Nâme Kıttır’e⁴⁹⁷⁵ vâsıl oldı⁴⁹⁷⁶. [89b/1] Cevâbında⁴⁹⁷⁷ yazdı ki: *Men arednâhu*. “Her kim bizi taleb ide, biz dağı anı taleb (2) iderüz ve bizden kaçandan biz dağı kaçaruz.” Bu varağa⁴⁹⁷⁸ Zeliḫânuñ atasına (3) irişdi. Ol sâ’at biñ deve donatdı. Cümle yükleri⁴⁹⁷⁹ [hh 66b] ibrişim ve ḫulle (4) ve altun ve gümüş âlâtı idi ve biñ a’rabî at üzerlerinde Ḥabeşî ve Rûmî (5) gulâmlar ṫonadup⁴⁹⁸⁰ süvâr olmuş⁴⁹⁸¹ idi ve kavminuñ eşrâfından bir nice (6) kimesne irsâl eyledi. Ol mekândan Mışırdâ altı aylık yol idi. Çünküm (7) Mışırdâ yaqîn⁴⁹⁸² geldiler arada bir iki menzil kaldı⁴⁹⁸³, ‘Azîz-i Mışırdâ⁴⁹⁸⁴ cümle ḫalâyık ile

⁴⁹⁵⁸ aña: Dİ, HH, HHM -

⁴⁹⁵⁹ Te’âlâ: HH Te’âlânuñ, HM -

⁴⁹⁶⁰ benümsin: HHM benüm

⁴⁹⁶¹ senüñüm: Dİ senüñ

⁴⁹⁶² kimesneyi: Dİ, HH, HM kimse

⁴⁹⁶³ eyle: HH, HHM eyleme

⁴⁹⁶⁴ ne: HHM -

⁴⁹⁶⁵ eyledi: Dİ, HH itdi

⁴⁹⁶⁶ ben: HM, HHM biz

⁴⁹⁶⁷ adı: HH esmâsı

⁴⁹⁶⁸ Ḥabeş: Dİ Ḥabşe

⁴⁹⁶⁹ Dimyâṭ: Dİ Zimyâṭ

⁴⁹⁷⁰ şaldı: Dİ, HH irsâl itdi

⁴⁹⁷¹ görmüş: HHM görmek ile aşık ‘olup

⁴⁹⁷² kabûl iderseñüz: Dİ alursañ, HH, HM iderseñ

⁴⁹⁷³ ziveriden: HH -

⁴⁹⁷⁴ zînet-ile: HH zînetler ile

⁴⁹⁷⁵ Kıttır’e: HHM Kıteyere

⁴⁹⁷⁶ oldı: HH olduqda

⁴⁹⁷⁷ cevâbında: HH cevâb

⁴⁹⁷⁸ varağa: HH nâme

⁴⁹⁷⁹ donatdı cümle yükleri: HH -

⁴⁹⁸⁰ ṫonadup: HH, HHM donadup

⁴⁹⁸¹ olmuş: Dİ olmuşlar

⁴⁹⁸² yaqîn: HM, HHM -

⁴⁹⁸³ arada bir iki menzil kaldı: Dİ -

istikbāl eylediler⁴⁹⁸⁵. Çün Zelîhâ⁴⁹⁸⁶ (8) taht-ı revāndan çıkup gözi⁴⁹⁸⁷ Kıtfır'e⁴⁹⁸⁸ düş olıcağ⁴⁹⁸⁹ āh idüp⁴⁹⁹⁰ bî-hoş oldu. (9) Feryād idüp bu kadar tül-ı sefer⁴⁹⁹¹ ve pederimüñ cümle hānumānın⁴⁹⁹² harāb (10) itdüm ve nesi var ise bu araya getürdüm ve altı ay sefer zaḥmetin çeküp⁴⁹⁹³ murādıma (11) vāşıl olmadum. Zîrā benüm gördüğüm bu degildür.” diyü feryād⁴⁹⁹⁴ ve āh itdi⁴⁹⁹⁵ cāriyeleri ve dāyeleri (12) aña tesellî virdiler: “Gönlüni⁴⁹⁹⁶ hoş dut⁴⁹⁹⁷” didiler. Cā'iz ki murāduña⁴⁹⁹⁸ vuşlata (13) sebep bu⁴⁹⁹⁹ ola” didiler. “Şabr eyle⁵⁰⁰⁰, [hm89b] ‘aqluñı başuña cem‘ eyle. Şabruñ āhiri ḥayırdur” (14) diyü cevāb eylediler⁵⁰⁰¹.

Çün Zelîhâ yedi yıl eriyle⁵⁰⁰² bir yirde yatdı⁵⁰⁰³, eri (15) aña zafer bulmadı, mühriyle kaldı. Kimi eydürdi⁵⁰⁰⁴ ki: Hağ Te‘ālā andan erlik şehvetin (16) ref' eüş ālātı idi ve biñ a‘rabī at üzerlerinde Ḥabeşī ve Rümī (5) gülāmlar ṭonadup¹ süvār olmış¹ idi ve kavminuñ eşrāfından bir nice (6) kimesne irsāl eyledi. Ol mekāndan Mışıra altı aylık yol idi. Çünküm (7) Mışıra yaqın¹ geldiler arada bir iki menzil kaldı¹, ‘Azîz-i Mışır¹ cümle ḥalāyık ile istikbāl eylediler¹. Çün Zelîhâ⁵⁰¹⁰ (8) taht-ı revāndan çıkup gözi¹ Kıtfır'e¹ düş olıcağ¹ āh idüp¹ bî-hoş oldu. (9) Feryād idüp bu kadar tül-ı sefer¹ ve pederimüñ cümle hānumānın¹ harāb (10) itdüm ve nesi var ise bu araya getürdüm ve altı ay sefer zaḥmetin çeküp¹

⁴⁹⁸⁴ ‘Azîz-i Mışır: Dİ, HH ‘Azîz

⁴⁹⁸⁵ eylediler: Dİ itdi

⁴⁹⁸⁶ Zelîhâ: HHM Zelîhānuñ

⁴⁹⁸⁷ gözi: Dİ yüz

⁴⁹⁸⁸ Kıtfire: HHM Kateyfere

⁴⁹⁸⁹ olıcağ: Dİ ,HH, HM oldu

⁴⁹⁹⁰ āh idüp: Dİ hemān, HH, HHM -

⁴⁹⁹¹ sefer: Dİ seferden

⁴⁹⁹² hānumānın: HM, HHM hānumānını

⁴⁹⁹³ çeküp: HM, HHM çekdüm

⁴⁹⁹⁴ feryād: Dİ -

⁴⁹⁹⁵ itdi: HH eyledi

⁴⁹⁹⁶ gönlüni: Dİ gönlüñ

⁴⁹⁹⁷ dut: HH, HM, HHM tüt

⁴⁹⁹⁸ murāduña: HM, HHM murāda

⁴⁹⁹⁹ sebep bu: Dİ bu sebep

⁵⁰⁰⁰ eyle: HM, HHM idüp

⁵⁰⁰¹ diyü cevāb eylediler: HH, HM didiler

⁵⁰⁰² eriyle: HHM -

⁵⁰⁰³ yatdı: HM oldu

⁵⁰⁰⁴ eydürdi: Dİ eydür

⁵⁰⁰⁵ andan erlik şehvetin ref' eyledi: HHM -

⁵⁰⁰⁶ ba‘zılar dir ki Hağ Te‘ālā: HHM -

⁵⁰⁰⁷ gönderir idi: HM günderdi, HHM günderüp

⁵⁰⁰⁸ Kıtfır: HHM Kateyfir

⁵⁰⁰⁹ döşegine: Dİ döşege

⁵⁰¹⁰ cāriyeleri: Dİ cāriyeler, HM, HHM dāyeleri

⁵⁰¹¹ Zelîhâ: Dİ -

⁵⁰¹² murādımı: HH, HM, HHM murādum

⁵⁰¹³ Zelîhâ didi ki: HH eyitdi

⁵⁰¹⁴ bahāñı: Dİ bahāña

murādıma (11) vāşıl olmadum. Zīrā benüm gördüğüm bu degildir.” diyü feryād¹ ve āh itdi¹ cāriyeleri ve dāyeleri (12) aña tesellī virdiler: “Gönlünü¹ hoş dut¹³” didiler. Cā’iz ki murāduña¹ vuşlata (13) sebebu¹ ola” didiler. “Şabr eyle¹, [hm89b] ‘akluñı başuña cem’ eyle. Şabruñ āhri hayırdur” (14) diyü cevāb eylediler¹.

Çün Zeliḥā yedi yıl eriyel¹ bir yirde yatdı¹, eri (15) aña zafer bulmadı, mühriyle kaldı. Kimi eydürdi¹ ki: Haḫ Te‘ālā andan erlik şehvetin (16) ref‘ e7a] baḫlu imsāk(cimrilik) (10) ile varmaḫ⁵⁰²⁰ ne tariḫ ile kābil olur? Haḫka ‘inā vü belā çekmeyince irişülmez, (11) yā Haḫka bī-derd ve bī-miḫnet irişmek nice mümkün olur?

*Laṭīfe*⁵⁰²¹ Ey kerīm⁵⁰²² (12) pādīşāh! Çün Zeliḥāya Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı taḫdīr eyledüñ, otuz (13) yıl bir döşekde ḫıfz itdüñ, bikāreti zā’il olmadı. Nitekim Āsiye rażıya’llāhu (14) ‘anhāyı ki faḫr-ı kevineyn Muḫammedü’l-Muştafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme taḫdīr itdüñ, (15) yetmiş yıl fir‘avnuñ döşeginde ḫıfz itdiñ, aşıl⁵⁰²³ [hm90a] ḫilḫatı üzre ṭurdu. Kezālik (16) Ḥazret-i Meryem rażıya’llāhu ‘anhāyı ki sulṭān enbiyāniñ⁵⁰²⁴ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem cennetde ḫelālı o(17)lacaḫdur, cümle merdāndan ḫıfz itdük⁵⁰²⁵. Kıyāmetde bikāretiyle Ḥazret-i peygamber şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme⁵⁰²⁶ (18) vāşıl olur. Nice yüz⁵⁰²⁷ biñ lā‘net rāfiżiye ve mübted‘iye olsun ki Ḥazret-i (19) ‘Āyişe-i şiddīk rażıya’llāhu ‘anhāya⁵⁰²⁸ ta‘n iderler, ol ḫātün ki āḫiretde ḫelālı olacaḫdur⁵⁰²⁹. [90b/1] Haḫ Te‘ālā dünyāda⁵⁰³⁰ ḫelālı şoḫbetinden şaḫlayıcaḫ, ol ḫātün⁵⁰³¹ ki Ḥazret-i (2) faḫr-ı kā’inātüñ⁵⁰³² şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁰³³ dünyāda bi’l-fi‘il ḫelālı iken ḫarāmdan şaḫlamaz mı, şaḫlar (3) vallāhu’l-‘azīm ve tallāhu’l-kerīm şaḫlar.

Mervīdür ki Ḥazret-i Muḫammedü’l-Muştafā şalla’llāhu (4) ‘aleyhi ve sellem ḫalb-ı şerīfin Ḥazret-i şiddīkaya bend itdi. Haḫ Sübhāne ve (5) Te‘ālā⁵⁰³⁴ münāfiḫlaruñ kelāmın ḡayret⁵⁰³⁵ için

⁵⁰¹⁵ görüp: Dİ görem

⁵⁰¹⁶ meftūniñ olmışam: HH -

⁵⁰¹⁷ miḫnetden: HH naşıbden

⁵⁰¹⁸ irüşmek: HM, HHM düşmek

⁵⁰¹⁹ nice: HHM bu deñlü

⁵⁰²⁰ varmaḫ: Dİ varılmaḫ

⁵⁰²¹ laṭīfe: HH işāret

⁵⁰²² kerīm: Dİ, HHM -

⁵⁰²³ aşıl: Dİ, HM, HHM -

⁵⁰²⁴ enbiyāniñ: HH, HHM enbiyā

⁵⁰²⁵ itdük: Dİ eyledük

⁵⁰²⁶ peygamber şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme: Dİ peygambere

⁵⁰²⁷ yüz: HM, HHM -

⁵⁰²⁸ ‘Āyişe şiddīk rażıyallāhu ‘anhāya: Dİ ‘Āyişe şiddīkaya

⁵⁰²⁹ olacaḫdur: HH ola gerekdür, Dİ, HM olsa gerekdür

⁵⁰³⁰ dünyāda: Dİ anları

⁵⁰³¹ ḫātün: HHM ḫane

⁵⁰³² Ḥazret-i faḫr-ı kā’inātüñ: HH Ḥazret-i server-i ka‘inat

⁵⁰³³ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ -

⁵⁰³⁴ sübhāne ve Te‘ālā: HM, HHM -

⁵⁰³⁵ ḡayret: HH ḡayreti

bahâne eyledi⁵⁰³⁶, tā kim alb-ı şerifi (6) döndü. Āyişe rażıya’llāhu ‘anh on sekiz gün babasınıñ evinde oldu. (7) Cebrā’ıl⁵⁰³⁷ ‘aleyhi’s-selām dağı geldi. Ĥazret-i Āyişe rażıya’llāhu ‘anhā⁵⁰³⁸ āteş-i (8) ‘aşkla⁵⁰³⁹ sūzān ve mübārek gözleri apuya nigerende idi ki (9) Ĥazret-i risālet penāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem(10)den⁵⁰⁴⁰ aber gelür mi? Ol sā‘at rabbu’l-’izzetden itāb (11) geldi ki: “Yā Cebrā’ıl⁵⁰⁴¹! Dost dostundan cüdā oldu. Biri āteş-i inizārda (12) sūzān ve biri nār-ı ğayret ile giryān⁵⁰⁴². aber irüştür ve biri birin bu bend-i⁵⁰⁴³ inizārdan (13) alāş eyle. Cebrā’ıl⁵⁰⁴⁴ ‘aleyhi’s-selām gelüp *ülā’ike müberreüne mimmā yeulüne* (14) āyet-i kerimesin nāzil eyledi⁵⁰⁴⁵. Ĥazret-i Resül-ı Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁰⁴⁶ ādem (15) gönderdi⁵⁰⁴⁷ [hh67b] buyurdi ki: “Varıñ [hhm52a] ‘Āyişe rażıya’llāhu ‘anhāyı⁵⁰⁴⁸ [hm90b] getirüñ. Ĥa Te‘ālā⁵⁰⁴⁹ (16) Buyurdi ki “Eger pāk olmasa ben anı saña naşib itmezdim.” Cebrā’ıl⁵⁰⁵⁰ ‘aleyhi’s-selām (17) eyitdi ki: “Yā Resülü’llāh! aber ve risālet zamāni degildür. Ĥa Te‘ālā buyurdi ki (18) “Kendü mübārek ademiñüz ile varasız⁵⁰⁵¹. Ol zebān ile ki cerāhat urduñ, (19) merhemur ur⁵⁰⁵².” Ĥazret-i Resülü’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁰⁵³ alkup Ĥazret-i ‘Āyişe rażıya’llāhu [91a/1] ‘anhāya vardı. Çünkim ‘Āyişeniñ yüzün gördi, her nev‘ kelām itdi⁵⁰⁵⁴ (2) ve ‘Āyişe rażıya’llāhu ‘anhā dağı ayağ üzre alkup envā‘-ı nāz⁵⁰⁵⁵ ibraz itdi⁵⁰⁵⁶. (3) Ol hinde Cebrā’ıl ‘aleyhi’s-selām gelüp eyitdi ki: “Yā seyyidü’l-mürselin! (4) ‘Āyişe rażıya’llāhu ‘anhāya⁵⁰⁵⁷ di ki: Ĥa Te‘ālā buyurdi ki⁵⁰⁵⁸: “Müşrikler benüm aumda nā-(5)ma‘ul söz⁵⁰⁵⁹ didiler. Sen benüm vadāniyyetüme şehādet eyledüñ. Kezālik (6) münāfıklar saña lāyık olmayan nesneyi⁵⁰⁶⁰ didiler. Ben⁵⁰⁶¹ senüñ pāklığuñā

⁵⁰³⁶ eyledi: HHM itdi

⁵⁰³⁷ Cebrā’ıl: HH Cibril

⁵⁰³⁸ Ĥazret-i Āyişe rażıya’llāhu ‘anhā: HH şıddıa

⁵⁰³⁹ ‘aşkla: Dİ ‘aşıla

⁵⁰⁴⁰ Ĥazret-i risālet penāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemden: Dİ, HH azretten ne aber gele

⁵⁰⁴¹ Cebrā’ıl: HH Cibril

⁵⁰⁴² giryān: Dİ giryāndur

⁵⁰⁴³ bendeyi: Dİ bende

⁵⁰⁴⁴ Cebrā’ıl: HH Cibril

⁵⁰⁴⁵ kerimesin nāzil eyledi: HH, HM getürdi

⁵⁰⁴⁶ Ĥazreti Resül-ı Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: HH Ĥazret-i Risālet Penāh

⁵⁰⁴⁷ gönderdi: HH ātunların cem‘ idüp buyurdi ki

⁵⁰⁴⁸ anhāyı: HH anhā

⁵⁰⁴⁹ Ĥa Te‘ālā: HH Ĥa Te‘ālā Ĥazretleri

⁵⁰⁵⁰ Cebrā’ıl: HH Cibril

⁵⁰⁵¹ kendü mübārek ademüñüz ile varasız: HH ademüñ var ki, HM ademüñ ile varasın

⁵⁰⁵² merhem ur: HH yine ol zamanla ile merhem urasın

⁵⁰⁵³ resülü’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām

⁵⁰⁵⁴ ‘anhāya vardı çünkim ‘Āyişeniñ yüzün gördi her nev‘ kelām itdi: HHM -

⁵⁰⁵⁵ nāz: HH nāz ve iştignā, HM nāz ve niyāz

⁵⁰⁵⁶ itdi: HH eyledi

⁵⁰⁵⁷ ‘anhāya: Dİ ‘anhā

⁵⁰⁵⁸ ki: Dİ -

⁵⁰⁵⁹ söz: Dİ, HM, HHM -

⁵⁰⁶⁰ olmayan nesneyi: HH olmayanı

⁵⁰⁶¹ ben: HH, HM, HHM -

(7) şehâdet itdüm. Benüm şehâdetüm şerefine min ba'd Resûla⁵⁰⁶² 'itâb eyleme." Hâzret-i (8) 'Âyişe razıya'llâhu 'anhâ kalçup Resûl-ı Ekremüñ⁵⁰⁶³ mübârek (9) elin⁵⁰⁶⁴ öpdü ve buyurdu ki: "Yâ Resûlu'llâh⁵⁰⁶⁵! Giderem lâkin bu dağun muğâbelesinde (10) Hâk Te'âlâ baña ne ihsân ide⁵⁰⁶⁶?" Hâzret-i⁵⁰⁶⁷ Cebrâ'il⁵⁰⁶⁸ 'aleyhis-selâm gelüp eyitdi⁵⁰⁶⁹: (11) "Hâk Te'âlâ buyurdu ki 'Dünyâda mü'minleriñ anası idüñ, âhiretde mü'minlere (12) şefî' iderem. Her kimüñ kalbında zerre kadar saña⁵⁰⁷⁰ muhabbeti ola, anuñ⁵⁰⁷¹ cümlesi senüñ⁵⁰⁷² (13) kenef-i şefâ'atuñda⁵⁰⁷³ olup âhiretde 'azâb-ı⁵⁰⁷⁴ cehennemden⁵⁰⁷⁵ halâş olalar." *Muhammedu'llâh* (14) *Te'âlâ ve'l-minne*.

Laîfe Hâk Te'âlâ 'Âyişe razıya'llâhu 'anhâyi⁵⁰⁷⁶ mü'minleriñ anası (15) eyledi⁵⁰⁷⁷ ve ezvâc-ı Resûlu'llâh⁵⁰⁷⁸ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemi mü'minleriñ ümmehâtı (16) eyledi. Her kim vâlidesine [hm91a] ta'n eyleye harâm-zâdedür. Râfızileriñ ahvâlî beyân olup⁵⁰⁷⁹ (17) ma'lûm oldı. Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemüñ⁵⁰⁸⁰ hâtünleriñe⁵⁰⁸¹ "vâlide(18)ñüzdür" didi, tâ kim şefâ'at iteler⁵⁰⁸²; ammâ "Hâzret-i⁵⁰⁸³ Resûlu'llâh şalla'llâhu (19) 'aleyhi ve sellem pederiñüzdür" dimedi. Zîrâ Hâzret-i Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi [91b/1] ve sellem bize şefâ'at itse gerekdür⁵⁰⁸⁴

[وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ] وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ
شَهِيدًا [وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى

⁵⁰⁶² Resûla: HM sen Resûluma

⁵⁰⁶³ Resûl-ı Ekremüñ: Dİ Resûl-ı Ekrem Hâzretleriñüñ

⁵⁰⁶⁴ Ekremüñ mübârek elin: HH Ekremi

⁵⁰⁶⁵ yâ Resûlu'llâh: Dİ, HM, HHM -

⁵⁰⁶⁶ ide: HH ider

⁵⁰⁶⁷ Hâzret-i: HH, HM, HHM -

⁵⁰⁶⁸ Cebrâ'il: HH Cibril

⁵⁰⁶⁹ eyitdi: Dİ, HHM -

⁵⁰⁷⁰ saña: HH oña

⁵⁰⁷¹ ola anuñ: HHM olanuñ

⁵⁰⁷² senüñ: Dİ, HH -

⁵⁰⁷³ senüñ şefâ'atuñda: HM kendi şefâ'atında

⁵⁰⁷⁴ 'azâb: HM, HHM -

⁵⁰⁷⁵ cehennemden: HH duzâlıdan

⁵⁰⁷⁶ razıya'llâhu 'anhâyi: HH şiddıkayı

⁵⁰⁷⁷ eyledi: HH itdi

⁵⁰⁷⁸ resû'lullâh: HH peygamberi

⁵⁰⁷⁹ beyân olup: Dİ -

⁵⁰⁸⁰ sellemüñ: HH, HM, HHM sellem

⁵⁰⁸¹ hâtünleriñe: HH hâtününe

⁵⁰⁸² ideler: HM, HHM iderler

⁵⁰⁸³ hâzret: Dİ -

⁵⁰⁸⁴ Böylece, sizler insanlara birer şahit (ve örnek) olasınız ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek) olsun diye sizi orta bir ümmet yaptık. Her ne kadar Allah'ın doğru yolu gösterdiği kimselerden başkasına ağır gelse de biz, yönelmekte olduğun ciheti ancak; Resul'e tabi olanlarla, gerisin geriye dönecekleri ayırtedelim diye kıble yaptık. Allah imanınızı boşa çıkaracak değildir. Şüphesiz, Allah insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir (2/143, Altuntaş 2003: 21).

عَقِبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ
بِالنَّاسِ لَرَوُوفٌ رَحِيمٌ]

(2) Pederün⁵⁰⁸⁵ şehâdeti oğlı üzerine⁵⁰⁸⁶ dürüst olmaz.

*Laṭîfe*⁵⁰⁸⁷ Ādem ‘aleyhi’s-selāmuñ (3) peder⁵⁰⁸⁸ nisbeti vardır ve İbrāhîm ‘aleyhi’s-selāmuñ⁵⁰⁸⁹ millet nisbeti vardır ve ‘Āyişe (4) rażıya’llāhu [hh68a] ‘anhānuñ vālidelik hürmeti vardır. Bir kimesne dünyāda bir zālimuñ (5) çengālına düşse⁵⁰⁹⁰ pederine ta’alluğ ider ki ħalāş ola⁵⁰⁹¹. Kıyāmet günü dağı (6) belāya giriftār olsa her kimden⁵⁰⁹² meded umar ve mu‘āvenet diler? Ādem ‘aleyhi’s-(7)selām eydür ki: “Yārabbum⁵⁰⁹³! Bunı baña bağışla zürriyyetümdür.” İbrāhîm ‘aleyhi’s-selām [hbm52b] eydür ki: (8) “Baña vir, zīrā benüm⁵⁰⁹⁴ ehl-i⁵⁰⁹⁵ milletümdür.” Ḥabību’llāh⁵⁰⁹⁶ eydür ki: “Baña (9) ihsān eyle ki benüm⁵⁰⁹⁷ dīnümüñ nāşırıdır ve sünnetimi ihyā eylemişlerdendir. Bu ni‘metler (10) cümle benüm size⁵⁰⁹⁸ baḥşum⁵⁰⁹⁹ ve ihsānumdur. Ben bunı yarlıgadam. Benüm şāhidüm (11) ve vaḥdāniyyetümüñ güvāhidür.”

*El-meclisü’l-hāmis*⁵¹⁰⁰ ve’l-‘aşrun min Kışşā-ı Yūsuf (12) ‘aleyhi’s-selām. Fī kavlehu Te‘ālā⁵¹⁰¹:

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ [لَا مَرَاتِهِ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَادًّا
وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

⁵⁰⁸⁵ pederün: HM babanuñ

⁵⁰⁸⁶ pederün şehâdeti oğlı üzerine: Dİ pederün oğul üzerine şehâdeti

⁵⁰⁸⁷ laṭîfe: HH nükte

⁵⁰⁸⁸ peder: HH pedere

⁵⁰⁸⁹ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HH Ḥalilüñ

⁵⁰⁹⁰ düşse: HH düşüp

⁵⁰⁹¹ ola: HHM bula

⁵⁰⁹² her kimden: Dİ herkesden

⁵⁰⁹³ Yārabbum: HH Yārāb

⁵⁰⁹⁴ benüm: HH, HM, HHM -

⁵⁰⁹⁵ ehl: HM, HHM -

⁵⁰⁹⁶ ḥabību’llāh: Di ‘aleyhi ve sellem, HH ḥabību’llāh şallallāhu ‘aleyhi ve sellem

⁵⁰⁹⁷ benüm: Dİ -

⁵⁰⁹⁸ size: HH, HM, HHM -

⁵⁰⁹⁹ baḥşum: Dİ baḥşışümdür

⁵¹⁰⁰ hāmis: Dİ şabi’: HH, HHM sādīs

⁵¹⁰¹ O’nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: “Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz.” İşte böylece biz Yusuf’u o yere (Mısır’a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretilim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler.

Ḳale'l-imām (13) rażıya'llāhu 'anh: “*Men tale'l-maḥbūbi şevkihi lā yaḥcebu mine'l-maḥbūbi ḳalbehu*. Ya'nı her (14) kimüñ⁵¹⁰² ki şavḳı uzun ola, āḥir maḥlūbına irişür.” İki yüz yıl Ādem (15) ‘aleyhi’s-selām Ḥavvā rażıya'llāhu ‘anhādan cüdā oldı, āḥir yine⁵¹⁰³ buluşdılar. (16) Ya'ḳūb ‘aleyhi’s-selām⁵¹⁰⁴ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmdan⁵¹⁰⁵ cüdā oldı, āḥir vuşlat [hm91b] müyesser (17) oldı. Zeliḫā Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi vā'ḳıasında gördi, ‘āşık oldı⁵¹⁰⁶. Yedi (18) yıldan şoñra vuşlata irişdi. Mü'min daḫı kaç yıl ḳalbinda muḥabbetu'llāh⁵¹⁰⁷ (19) vāḳi' ise āḥirü'l-emir bir gün murādı ḫāşıl olur.

Müştaşklar üç [92a/1] kısımdu: Biri dünyā⁵¹⁰⁸ müştaşklarıdur, anlar bī-gānelerdür⁵¹⁰⁹ (2) ve bir kısmı daḫı⁵¹¹⁰ ‘uḳbā müştaşklarıdur ki anlar ‘āriflerdür ve bir kısmı mevlāya müştaş⁵¹¹¹(3)lardur, anlar ‘āşıklarudur. Dünyā ‘āşıklarına⁵¹¹² cehennem müştaşkdur⁵¹¹³

وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا

‘Uḳbā müştaşklarına cennet müştaşkdur.

Ḥaberde vāriddir ki: (5) Ḥazret-i Muḥammedü'l-Muştaşfā şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurur⁵¹¹⁴ ki: “*İnne'l-cennete müştaşkatun 'alā* (6) *arba'a 'Ali ve 'Ammār ve Miḳdād ve Salmān rażıya'llāhu 'anhum*.” Nitekim ana oḫlına (7) müştaşk ise, cennet daḫı bu dört kimesneye müştaşkdır. Ana ḫalk (8) içinde oḫlını göricek⁵¹¹⁵ nice alup baḫırına başar ise ḳıyāmet günü evvelin (9) āḥirin ḳubūrdan başların ḳaldırıcak cennetüñ şiddet-i iştıyāḳından (10) ḫalkuñ ḫesābı görölmege şabr eylemez⁵¹¹⁶. İlerü gelüp [hh68b] Ḥazret-i 'Ali ve 'Ommarı (11) ve Miḳdādı ve Salmānı ḫalkuñ⁵¹¹⁷ mābeyninden alur ve⁵¹¹⁸ eydür ki: “Siz (12) dünyādan fāriḡ olduḫunuz ol⁵¹¹⁹ günden berü⁵¹²⁰ ben size

⁵¹⁰² kimüñ: HH kim ki

⁵¹⁰³ yine: HH, HM, HHM -

⁵¹⁰⁴ Ya'ḳūp 'aleyhi's-selām: Dİ Ya'ḳūp 'aleyhi's-selāmdan

⁵¹⁰⁵ Yūsuf 'aleyhi's-selāmdan: Dİ Yūsuf 'aleyhi's-selām

⁵¹⁰⁶ gördi āşık oldı: Dİ gördi, HH görüp

⁵¹⁰⁷ muḥabbet'ul-lāh: HH muḥabbeti

⁵¹⁰⁸ dünyā: HHM -

⁵¹⁰⁹ bī-gānelerdür: Dİ bī-gānelerdür dimişler

⁵¹¹⁰ daḫı: Dİ -

⁵¹¹¹ mevlāya müştaşklardur: HH mevlā müştaşklarıdur

⁵¹¹² 'āşıklarına: Dİ müştaşklarına

⁵¹¹³ Malı da pek çok seviyorsunuz (89/2, Altuntaş 2003: 592).

⁵¹¹⁴ buyurur: Dİ buyurdı

⁵¹¹⁵ göricek: Dİ, HH görse, HM görüp

⁵¹¹⁶ eylemez: HH itmez

⁵¹¹⁷ ḫalkuñ: Dİ, HH, HHM ḫalk

⁵¹¹⁸ alur ve: Dİ -

⁵¹¹⁹ ol: HM, HHM -

⁵¹²⁰ berü: Dİ, HH, HHM -

müştākam ve cān-ı dil ile⁵¹²¹ (13) ‘āşıqam. Eger dirseñüz ki cennet ol gün ‘āşıqdur, yā bu gün dağı āşıq mıdur⁵¹²².’ (14) Eydür ki: “Belı⁵¹²³!”

*Haberde vāriddür ki*⁵¹²⁴ Hāzret-i server⁵¹²⁵ kā’ināt-ı ‘aleyh efzalu’ş-şalavāt⁵¹²⁶ (15) buyurdu⁵¹²⁷ ki: “*İnne’l-cennete müştākun ilā erba’ati şāimum şehri ramazān* [hm92a] (16) ve *mu’imuz-zaifāni ve mükerrimü’l-eytami ve’l-mušallı bi’l-leyli ve’n-nāsu niyāmu*. Cennet (17) dört kimesneye⁵¹²⁸ müştākdur: Ramazān⁵¹²⁹ şā’imlerine ve yetimleri hoş (18) tutana⁵¹³⁰ ve gice ile namāz kıłana⁵¹³¹, halk [hbm53a] yatup uyurken ve konuğ ta’amlandırana. (19) Her kimde ki⁵¹³² bu dört haşlet⁵¹³³ ola, cennet aña müştāk olur⁵¹³⁴. *Allahümme yesirlenā* [92b/1] *āmin*..

Mev’ize Ey civān! niceye dek bu ‘ālem-i şun’uñ teferrüçindesin? Nice⁵¹³⁵ şevğ (2) libāsın⁵¹³⁶ giyüp mücāhede itmezsin⁵¹³⁷? Şun’ına müştāk olıcağ ma’lüm degildür⁵¹³⁸ ki (3) ol saña müştāk ola, yā olmaya; ammā zātına müştāk olıcağ cemı’ maşnū’āt (4) saña müştāk olur bilā-şek velā-rayb.

Hikāye Hāzret-i Şu’ayib peygamber⁵¹³⁹ (5) ‘aleyhi’s-selām⁵¹⁴⁰ şol kadar inledi ki (6) iki kat oldu ve şol deñlü ağladı ki mübārek gözleri ağrıyup⁵¹⁴¹ (7) başarı za’if oldu ve şol kadar namāz kıldı ki yirden kalkmağa mecālı (8) qalmadı. Hağ Te’ālā aña hitāb itdi ki: “Bu hālāt cennet talebi için midür?” (9) “Hayır” didi. Yā cehennem havfı için midür⁵¹⁴²?” “Hayır” didi. Kendüsi a’lem iken su’āl (10) buyurdu: “Yā niçündür⁵¹⁴³?” Hāzret-i Şu’ayib ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “*Lev kāne* (11) *beyni ve beyneke baħrān min nāren laħazatuhu şevğkan mini ileyke*” Ya’nı, ey Bār-ı Hüdā! Eger (12) mābeynimüzde şad hezārān baħir olsa āteşden ‘aşğ gemisi ile senüñ (13) iltifātunuñ sāhiline geçüp vuşlatuñ talebinde yanardum⁵¹⁴⁴.

⁵¹²¹ ile: HM birle

⁵¹²² āşıq mıdur: HHM ‘āşıqumdur

⁵¹²³ belı: HH, HHM -

⁵¹²⁴ ki: Dİ -

⁵¹²⁵ server: HHM merver

⁵¹²⁶ kā’ināt-ı ‘aleyh-i efzalu’ş-şalavāt: HH ya’ni

⁵¹²⁷ buyurdu: Dİ buyurdılar

⁵¹²⁸ dört kimesneye: HH dört bölük fayıfeye

⁵¹²⁹ ramazān: HHM ramazānda

⁵¹³⁰ tutana: Dİ tuta

⁵¹³¹ kıłana: Dİ kıılanlar

⁵¹³² ki: Dİ, HM -

⁵¹³³ haşlet: HH haşletler

⁵¹³⁴ olur: Dİ olup

⁵¹³⁵ nice: Dİ niçün

⁵¹³⁶ libāsın: HHM libās

⁵¹³⁷ mücāhede itmezsin: HH -

⁵¹³⁸ degildür: HH degil

⁵¹³⁹ peygamber: HH, HM, HHM -

⁵¹⁴⁰ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-selām ve ‘alā nebiyyinā, HH ‘aleyhiş-şalavat ve sellem

⁵¹⁴¹ ağrıyup: HH -

⁵¹⁴² havfı için midür: Dİ havfindan mıdur

⁵¹⁴³ niçündür: HH, HHM ne niçündür

⁵¹⁴⁴ yanardum: Dİ yanar idüm

Haberde (14) vāridür⁵¹⁴⁵ Hāzret-i Hāḡ ve feyyāz-ı [hh69a] muṭlaḡ Dāvud ‘aleyhi’s-selāma vaḡy itdi ki⁵¹⁴⁶. (15) “*Yā Dāvud! Ṭāle ševḡḡul el-ebrāri ile liḡā’i ve inni ileyḡim le eṡedde ševḡḡan.*” (16) Ya’nī, “Ey Dāvud! Benüm müştāḡlaruma⁵¹⁴⁷ ḡaberüm iriřdür⁵¹⁴⁸. Baña⁵¹⁴⁹ řavḡları [hm92b] uzar. (17) ‘İzzetüm⁵¹⁵⁰ ve ‘azametüm ḡaḡḡı-ḡun benüm anlara iřtiyāḡum hezārbār⁵¹⁵¹ ziyādedir. Allāhu (18) Te’ālānuñ⁵¹⁵² iřtiyāḡı bendeniñ ḡöñlünden ‘ārīdür⁵¹⁵³. İřtiyāḡ-ı ḡüdü⁵¹⁵⁴ (19) luṭf-ı ilāhīdür ve teraḡḡumundandır. İřtiyāḡ-ı ‘abd sebebinüñ taḡrīkindendür⁵¹⁵⁵. İřtiyāḡ [93a/1] Hāḡ ve faẓl raḡmetidür. İřtiyāḡ-ı ‘abd viřāl içündür, iřtiyāḡ-ı Hāḡ luṭf (2) ve ‘arz-ı cemāl sebebindendür. Mervīdür ki ḡaḡan bir ‘ařıḡ ḡarāret-i ‘ařḡla⁵¹⁵⁶ (3) sūzān olsa, ārzü-yı vařlı ile cořa ḡelse anuñ cemālından bir (4) nūr-ı berḡ urur, tā kim yedi ḡat āsumāna irer. Melā’ike-i melekūt eydürler ki: (5) “Ey Bār-ı ḡüdü! Bu ne nūrdur ki yiryüzinden ḡelür?” didi. “Āsumān andan (6) münevver oldı⁵¹⁵⁷.” Hāḡ Te’ālā celle ve ‘alā buyurur ki: “Deryā-yı ‘ařḡ bir ‘ařıḡuñ sırrında (7) ḡarekete ḡeldi. Anıñ ‘irfān⁵¹⁵⁸ nūri ki bizüm cemālumuza ta’ālluḡ itmiřdür ki (8) ‘ālem-i ‘ulviyye⁵¹⁵⁹ iriřdi.” Melā’ike eydür ki: “Yā Rabbenā! Ne ‘aceb müştāḡdur?” Hāḡ Te’ālā (9) buyurur ki: “İzzüm ve celālum ḡaḡḡı-ḡun ki ben ḡallāḡ⁵¹⁶⁰-ı kā’inātum. Benüm iřtiyāḡum andan (10) ziyādedir.” *Feteberaka’llāhu aḡsenü’l-ḡālīḡin.*

*Laṭīfe*⁵¹⁶¹ Hāḡ Sübhāne ve Te’ālā (11) Dāvud ‘aleyhi’s-selāma vaḡy itdi ve buyurdı ki: “Keremüm mükerremeler içündür, (12) raḡmetüm [hmm53b] muḡsinler⁵¹⁶² içündür. Derünüm ve zāt-ı (13) şıfatum ‘ařıḡlar içündür ve ins ḡurbetüm ‘arīfler içündür. ḡıyāmet ḡünü (14) olıcaḡ her birinüñ maḡřüdü⁵¹⁶³ ařıḡāre olur, her kişi naşıbin alır. (15) Hāḡ Te’ālā buyurur ki: “Ey muḡsinler⁵¹⁶⁴! Raḡmetüm sizüñdür, anuñ riyāzetinden idüñ, (16) bugün zevḡ idüñ ve ey bī-gāneler! Cehennem sizüñdür, āteřde yanıñ (17) ve ey mücāhidin⁵¹⁶⁵-i ‘eliyyin! Raḡmetüm⁵¹⁶⁶ sizüñdür ve ey ‘ařıḡlar⁵¹⁶⁷!

⁵¹⁴⁵ haberde vāridür: HH hikāye

⁵¹⁴⁶ itdi ki: HH idüp buyurdı ki, HM vaḡy eyledi ki

⁵¹⁴⁷ müştāḡlaruma: Dİ müştāḡlarum, HHM müştāḡlaruñ vardur ki

⁵¹⁴⁸ irişdür: Dİ işitür

⁵¹⁴⁹ baña: Dİ baña bu

⁵¹⁵⁰ ‘izzetüm: Dİ ‘izzüm

⁵¹⁵¹ hezārbār: HM, HHM hezāran

⁵¹⁵² Te’ālānuñ: Dİ Te’ālā anuñ

⁵¹⁵³ Allāhu Te’ālānuñ iřtiyāḡı bendenüñ ḡöñlünden ‘ārīdür: HH Hāḡ sübhāne ve Te’ālāya bendenüñ iřtiyāḡı ḡöñül ‘ālemindendür

⁵¹⁵⁴ ḡüdü: Dİ ḡüzā

⁵¹⁵⁵ taḡrīkindendür: Dİ taḡrīkinden

⁵¹⁵⁶ ‘ařḡla: Dİ, HH ‘ařḡ ile

⁵¹⁵⁷ oldı: HH, HM, HHM olur

⁵¹⁵⁸ ‘irfān: Dİ, HH ‘irfānı

⁵¹⁵⁹ ‘ulviyye: HHM ḡulviyye

⁵¹⁶⁰ ḡallāḡ: Dİ ḡālḡ

⁵¹⁶¹ laṭīfe: HH hikāye

⁵¹⁶² muḡsinler: HHM maḡsünlar

⁵¹⁶³ maḡřüdü: HH mansubānı

⁵¹⁶⁴ muḡsinler: HHM maḡsünlar

⁵¹⁶⁵ mücāhidin: HHM mücāhidler

⁵¹⁶⁶ raḡmetüm: Dİ, HM, HHM -

İnnā lekūm inni şey'etūm (18) *ārāsteyem beher hāl Allahümme yesirlenā* [hm93a] *bi hürmet-i seyyide'l-mürselīn*

Hikāye (19) 'Āşıkından birine dendi ki "Te'ālāyı bilelden [93b/1] berü aşlā müştāk olmadum. Zirā iştiyākum⁵¹⁶⁸ [hh69b] gā'ib olmadan olur benüm sırrumda." (2) Ol⁵¹⁶⁹ hod ale'd-devām hāzır ve maqşūd hāşıl olup cümle mā-mālını⁵¹⁷⁰ (3) bahāsına⁵¹⁷¹ virdi.

Hikāye Rivāyet olunur ki çün 'azīz-i Mışır Yūsuf (4) 'aleyhi's-selāmi⁵¹⁷² almaq murād eyledi⁵¹⁷³, bir melek beşer şüretinde gelüp kulağına (5) didi ki: "Bir ağrı altun⁵¹⁷⁴ ve bir ağrı gümüş ve bir ağrı ibrişim ve bir ağrı misk ve bir ağrı 'anber (6) ve bir ağrı cevāhir⁵¹⁷⁵ vir ve 'Azīz eyitdi ki: "Bu cemāla her ne virilse⁵¹⁷⁶ bahāsi⁵¹⁷⁷ degildir." didi (7) ve emir eyledi, şıgır derisinden büstler diküp terāzū gözleri⁵¹⁷⁸ eylediler ve demürden (8) bir 'amūd geçürüp bir tarafın yire ve bir tarafın köşküñ gūşesine ta'lik (9) idüp bir gözine Hāzret⁵¹⁷⁹-i Yūsuf⁵¹⁸⁰ 'aleyhi's-selāmi važ' idüp ol bir tarafa⁵¹⁸¹ (10) ol⁵¹⁸² mezkūr olan envā'⁵¹⁸³ bazā'atı kodılar. 'Azīz-i Mışır⁵¹⁸⁴ eyitdi: "Benüm kuvvetüm⁵¹⁸⁵ (11) ve bazā'atum bu deñlüdür, bunu al hediyyedür⁵¹⁸⁶; bu cemāluñ⁵¹⁸⁷ bahāsi⁵¹⁸⁸ degildir. (12) Bu gulāmi kuvvet vechiyle bize başşış eyle." Mālik eyitdi: "Bağışladum." (13)

*Laṭīfe*⁵¹⁸⁹ Egerçi hazine çok idi, lākin Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ (14) cemālı yanında zāhir olmadı. Kezālik mü'min kulıñ günāhları⁵¹⁹⁰ defteri (15) ne deñlü çok olursa İmānuñ cemālı yanında zāhir olmaz. Pes (16) Mālik ol māl⁵¹⁹¹ hazine-i hānesine nakl eyledi⁵¹⁹² ve 'Azīz (17) Yūsuf⁵¹⁹³ 'aleyhi's-selāmuñ eline yapışup sarāyına ilettdi. Zeliḫāya (18) eyitdi⁵¹⁹⁴.

⁵¹⁶⁷ 'āşıklar: HH āşıkān

⁵¹⁶⁸ iştiyākum: Dİ, HH iştiyāk

⁵¹⁶⁹ ol: HH olan

⁵¹⁷⁰ mā-mālını: HH hāşılını

⁵¹⁷¹ bahāsına: HM, HHM pahāsına

⁵¹⁷² 'aleyhi's-selāmi: HHM 'aleyhi's-selām

⁵¹⁷³ eyledi: HHM itdi

⁵¹⁷⁴ bir ağrı altun: Dİ -

⁵¹⁷⁵ cevāhir: Dİ cevāhire

⁵¹⁷⁶ virilse: HHM var ise

⁵¹⁷⁷ bahāsi: HM, HHM pahāsi

⁵¹⁷⁸ gözleri: Dİ, HM, HHM -

⁵¹⁷⁹ hāzret: Dİ, HM -

⁵¹⁸⁰ Hāzret-i Yūsuf: HH şıddık

⁵¹⁸¹ idüp ol bir tarafa: HHM -

⁵¹⁸² ol: HM, HHM bir

⁵¹⁸³ envā': HM, HHM -

⁵¹⁸⁴ 'Azīz-i Mışır: Dİ 'Azīz

⁵¹⁸⁵ kuvvetüm: Dİ kudretüm

⁵¹⁸⁶ hediyyedür: HH 'atiyyedür

⁵¹⁸⁷ cemāluñ: HH cemāluñ ve kemāluñ

⁵¹⁸⁸ bahāsi: HM, HHM pahāsi

⁵¹⁸⁹ laṭīfe: HH nükte

⁵¹⁹⁰ günāhları: HH, HM, HHM günāhı

⁵¹⁹¹ māl: Dİ, HH māl

⁵¹⁹² eyledi: Dİ itdi

[وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَامْرَأَتِهِ] أَكْرَمِي مَثْوَاهُ [عَسَى
 أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَوَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ
 الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

Ya'nî, "ben aldum ve [hm 96b] saña ışmarladum. İyi ve⁵¹⁹⁵ hoş (19) tut Zeliĥā⁵¹⁹⁶," didi⁵¹⁹⁷.
 Mâlik olduğı mâlı Yūsuf 'aleyhi's-selâmdan dirîğ itmedi. [94a/1] Ĥazret-i sulţân-ı kevneyn şalla'llâhu
 'aleyhi ve selem luţf ve keremin mü'minlerden (2) dirîğ itmez.

*Laţîfe*⁵¹⁹⁸

[وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَامْرَأَتِهِ] أَكْرَمِي مَثْوَاهُ [عَسَى
 أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَوَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ
 الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

eyitdi⁵¹⁹⁹. Yūsuf 'aleyhi's-selâmi hoş (3) tut ki anuñ⁵²⁰⁰ üç şıfatı vardır: Dünyâda
 gurbetdedür⁵²⁰¹

[مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا (4) نُعِيدُكُمْ] وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى]

ve gökçek [hh70a] yüzlüdür ve şavvereküm feaĥsene şavvereküm ve benüm kulumdur (5) yâ
 'ibâdî ve efendileri dağı laţîfdür⁵²⁰²

⁵¹⁹³ Yūsuf: HH Ĥazret-i Yūsuf

⁵¹⁹⁴ O'nu satın alan Mısırlı kiři hanımına dedi ki: "Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniz." İşte böylece biz Yūsuf'u o yere (Mısır'a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretelim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çođu bunu bilmezler (12/21, Altuntaş 2003: 236).

⁵¹⁹⁵ iyi ve: Dİ, HHM bir

⁵¹⁹⁶ Zeliĥā: HH, HM, HHM Zeliĥāya

⁵¹⁹⁷ didi: Dİ -

⁵¹⁹⁸ laţîfe: Dİ, HM, HHM kışşıa

⁵¹⁹⁹ O'nu satın alan Mısırlı kiři hanımına dedi ki: "Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniz." İşte böylece biz Yūsuf'u o yere (Mısır'a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretelim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çođu bunu bilmezler (12/21, Altuntaş 2003: 236).

⁵²⁰⁰ anuñ: Dİ, HM, HHM -

⁵²⁰¹ (Ey insanlar!) Sizi topraktan yarattık, (ölümünüzle) sizi oraya döndüreceğiz ve sizi bir kere daha oradan çıkaracağız (20/55, Altuntaş 2003: 314).

⁵²⁰² Allah kullarına çok lütuĥkârdır, dilediğini rızıklandırır. O, kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir (35/2, Altuntaş 2003: 484).

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ

ve kerîmdür (6) ⁵²⁰³

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ

Kulûñ (7) üç şıfatı mûcib-i iķbâldur. [hbm54a] Kereminden nice lâyıķdur, kendi ķulını (8) redd idüp ⁵²⁰⁴ ‘abdını ⁵²⁰⁵ zindāna koyup ķaťıyyete mübtelâ eyleye ⁵²⁰⁶?

Ķıŝŝa ⁵²⁰⁷ ĥalk cemâl-ı (9) Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı da‘vâ itdiler. Ya‘ķüb ‘aleyhi’s-selâm buyur(10)dı ki ⁵²⁰⁸: “Ben aña evlāyam ki benüm oğlumdur *yā būneyye lā taķŝuŝ rü’yake ‘alā* (11) *iķvetike*.” Yehūdā ve Őem‘ün ‘aleyhi’s-selâm didiler ki ⁵²⁰⁹: “Biz evlāyuz zîrā (12) ķarındaŝımızdır ⁵²¹⁰

لِحَافِظُونَ وَإِنَّا لَهُ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ

Mâlik eydür ki: “Ben evlāyam, (13) zîrā benüm müŝterâmdur” ⁵²¹¹

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

‘Azîz (14) eydür: “Ben evlāyum ki şatun aldum” ⁵²¹²

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ [مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَوَلَدًا
وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

⁵²⁰³ Ey insan! Seni yaratan, ŝekillendirip ölçülü yapan, dilediği bir biçimde seni oluşturan cömert Rabbine karşı seni ne aldattı? (82/6, Altuntaş 2003: 586).

⁵²⁰⁴ kendi ķulını redd idüp: HH kendi sıfatına muĥâlefet idüñ

⁵²⁰⁵ ‘abdını: Dİ, HM, HHM -

⁵²⁰⁶ eyleye: Dİ -

⁵²⁰⁷ ķıŝŝa: HH laťife

⁵²⁰⁸ buyurdu ki: HM didi ki, HHM eytdi

⁵²⁰⁹ ki: Dİ -

⁵²¹⁰ Babalarına şöyle dediler: “Ey babamız! Yusuf hakkında bize neden güvenmiyorsun? Halbuki biz onun iyiliğini isteyen kişileriz.” (12/13, Altuntaş 2003: 235).

⁵²¹¹ O’nu ucuz bir fıyata, birkaç dirheme sattılar. Zaten ona değer vermiyorlardı (12/20, Altuntaş 2003: 236).

⁵²¹² O’nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: “Ona iyi bak. Belki bize yarar dokunur veya onu evlat ediniriz.” İşte böylece biz Yusuf’u o yere (Mısır’a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretilim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler (12/21, Altuntaş 2003 236).

Zelîhâ eydür (15) ki: “Ben evlâyum zîrâ benüm⁵²¹³ dostumdur⁵²¹⁴

[وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَن نَّفْسِهِ] قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا [إِنَّا لَنَرَاهَا

فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ]

Ḥaḡ Te‘ālā buyurur⁵²¹⁵ ki: “Cümleden (16) ben⁵²¹⁶ evlâyam, zîrâ benüm güzîdemdür⁵²¹⁷

[قَالُوا تَاللَّهِ] لَقَدْ أَتَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا [وَأِن كُنَّا لَخَاطِبِينَ]

Āḥîr (17) Ḥuccetu’llâh galebe ider⁵²¹⁸.

[وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى

أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَوَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَانًا لِيُوسِفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ

الْأَحَادِيثِ] وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ [وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

Ḳuluñ ḥâlî ‘acebdür ki ḥayâtda (18) iken her kişi ‘ulviyyet du‘âsın eydür⁵²¹⁹. Kimi “oğlum” ve kimi “ḡarındaşum⁵²²⁰” [hm97a] ve (19) kimi “ḥelâlum” ve kimi “‘ammum” kimi “kızımdır” dirler. Öldüğü vaḡit⁵²²¹ cümlesi⁵²²² yüz çevirür. [94b/1] Kimi “ḡoḡdı” ve kimi “şışdı” dirler. Bi’l-cümle cümlesi⁵²²³ bîzâr olurlar⁵²²⁴. Ḥaḡ Te‘ālā (2) buyurur⁵²²⁵ ki: “*Ruddu ileyye fe ene kāfiluhu.*” Her nice ise

⁵²¹³ benüm: HHM -

⁵²¹⁴ Şehirde bir takım kadınlar, “Aziz’in karısı, (hizmetçisi olan) delikanlısından murad almak istemiş. Ona olan aşkı yüreğine işlemiş. Şüphesiz biz onu açık bir sapıklık içinde görüyoruz” dediler (12/30, Altuntaş 2003: 237).

⁵²¹⁵ buyurur: Dİ buyurdu, HH buyururlar

⁵²¹⁶ cümleden ben: Di, HH ben cümleden

⁵²¹⁷ Dediler ki: “Allah’a andolsun, gerçekten Allah seni bize üstün kıldı. Gerçekten biz suç işlemiştik.” (12/91, Altuntaş 2003: 245).

⁵²¹⁸ O’nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: “Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz.” İşte böylece biz Yusuf’u o yere (Mısır’a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretelim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler (12/21, Altuntaş 2003: 236).

⁵²¹⁹ eydür: Dİ eyler

⁵²²⁰ ḡarındaşum: HM karındaşumdur

⁵²²¹ vaḡit: Dİ gibi

⁵²²² cümlesi: HM, HHM cümle

⁵²²³ cümlesi: Di, HH, HM, HHM -

⁵²²⁴ olurlar: HH olur

⁵²²⁵ buyurur: Dİ buyurdu

baña getürüñ, ben⁵²²⁶ kabül (3) iderem⁵²²⁷. Hülķ iden benüm⁵²²⁸ ki anlaruñ cümlesi mecāzī dostlardur ki münķaṭı‘ olurlar. (4) Ben⁵²²⁹ ḥaķıķī dostam bāķī ķaluram⁵²³⁰, inķıṭā‘ vāķı‘ olmaz⁵²³¹ buyurur.”

*El-meclisü’s-sādis*⁵²³² ve’l-‘aşrun (5) *min Kışşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām*. Fī ķavlehu Te‘ālā⁵²³³

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ (6) مِنْ مِّصْرَ [لَا مِرَاتِهِ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ
وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى
أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

ve ane’n-nebī şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: “*Mā naķaşa māl min şadaķan*” (7) Dört nesne⁵²³⁴ dört nesneden eksilmez: Māl⁵²³⁵ şadaķadan eksilmez (8) ve cennet ni‘meti şarf olmaķdan eksilmez ve ĩmān günāhdan eksilmez ve raḥmet (9) Ḥaķ yarlıgamaķdan⁵²³⁶ eksilmez. Ḥaķ Te‘ālā⁵²³⁷ buyurur ki: “Ey ğanī! Şadaķa vir, ḥüsrān (10) benüm üzerime. Ey cennet! Ni‘metüñ yisünler, noķşān benüm üzerime. Ey mü‘min! (11) Tevbe eyle, [hh70b] kabül itmek benüm üzerime⁵²³⁸ ve ey ‘āşī! Günāh işlemek senden, (12) yarlıgamaķ benden.” Bunlar ‘aceb degildür; ‘aceb oldur ki ‘Azīz-i Mışır bu deñlü (13) māl ve ḥazā’in⁵²³⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı almaķ için virdi, bir nesne eksik (14) olmadı.

*Κışşa*⁵²⁴⁰ *mervīdür ki* Çün ‘Azīz-i Mışır cümle mālın⁵²⁴¹ anuñ bahāsı⁵²⁴² için (15) virdi, cümle leşkeri anı ayıpladılar⁵²⁴³, ķalbına nedāmet ilķāsın murād itdiler⁵²⁴⁴ ve didiler⁵²⁴⁵ ki: “*Ve ķale’l-lezī işterāhü* (16) *min mışrā*” “Sen ḥazīneni⁵²⁴⁶ bir⁵²⁴⁷ ğulāmuñ bahāsına⁵²⁴⁸ virdüñ. Ba‘dehū salṭanat nice

⁵²²⁶ ben: Dİ biz

⁵²²⁷ iderem: Di ideriz

⁵²²⁸ hülķ iden benüm: Dİ, HM, HHM -

⁵²²⁹ ben: HM, HM -

⁵²³⁰ ķaluram: HHM ķalur

⁵²³¹ inķıṭā‘ vāķı‘ olmaz: Dİ inķıṭā‘ olmazam vāķı‘

⁵²³² sadis: HH, HM sābi‘

⁵²³³ O’nu satın alan Mısırlı ķişi hanımına dedi ki: “Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz.” İşte böylece biz Yusuf’u o yere (Mışır’a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretelim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler.

⁵²³⁴ dört nesne: HHM -

⁵²³⁵ māl: HHM biri māl

⁵²³⁶ yarlıgana maķdan: HH yarlıgından, HHM yarlıgından

⁵²³⁷ Te‘ālā: HH Sübhāne

⁵²³⁸ tevbe eyle kabul itmek benüm üzerime: HH tevbe senüñ üzerine ve kabül benüm üzerine

⁵²³⁹ ḥazā’in: HHM ḥazīne

⁵²⁴⁰ ķışşa: Dİ, HM, HHM ḥikāye

⁵²⁴¹ cümle mālın: HH cümle ḥazīnede olan mālını

⁵²⁴² bahāsı: HHM pahāsı

⁵²⁴³ ayıpladılar: Dİ ayıpladı

⁵²⁴⁴ ķalbına nedāmet ilķāsın murād itdiler: Dİ, HM, HHM -

⁵²⁴⁵ didiler: HM eyitdiler

⁵²⁴⁶ ḥazīneni: HHM ḥezīyini

⁵²⁴⁷ bir: Dİ bu

⁵²⁴⁸ bahāsına: HHM pahāsına

(17) müyesser olur?” Qalbına nedāmet ilqasın murād itdiler varup ḥazīneye (18) nazar itdi⁵²⁴⁹. gördi⁵²⁵⁰ ki ḥazīnesinden bir nesne eksik olmamış. (19) Ḥazīnedārı çağırup⁵²⁵¹ eyitdi⁵²⁵²: “Sen ‘ḥazīnede bir⁵²⁵³ [hm97b] nesne qalmadı’ didüñ [95a/1] idi. Ḥazīne ḥod kemākān yirindedür⁵²⁵⁴.” Ḥazīnedār eyitdi: “Bu sırrı⁵²⁵⁵ [hbm54b] yine ol (2) gulām bilür.” Neden⁵²⁵⁶ dirsın?” didi. Ḥazīnedār⁵²⁵⁷ eyitdi⁵²⁵⁸: “Ol vaqt ki anı⁵²⁵⁹ terāzūnıñ (3) keffesine vaż’ itdiñüz, gördüm ki hevādan bir kuş gelüp⁵²⁶⁰ kulağına (4) ādem lūgātıyla söyledi. Ḥaḳ Te’ālādan ḥaber getürdi ki “Ol günki sen (5) kendüñe kıymet ta’yın itdün bir kaç kızıl aqçe⁵²⁶¹ idi. Şimdi bahā⁵²⁶² taqdır⁵²⁶³ itdün (6) ḥazīne-yi Mışır ḥaracı bahāsı⁵²⁶⁴ olmadı.” Çün ‘Azīz-i Mışır Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı (7) da’vet idüp su’āl itdi: “Bu aḥvālın sırrından bize di ki eger ḥizmetde (8) kuşūr vāki’ oldısa⁵²⁶⁵ baña serzeniş itmeyesin ki senün bahāña⁵²⁶⁶ (9) bu kadar māl virdüm. Ḥaḳ Te’ālā baña minnet yükletmekden⁵²⁶⁷ şaķındı.” (10) “Minnet Ḥaḳ Te’ālā ḥazretine⁵²⁶⁸ olsun ki hem mālın sendedür⁵²⁶⁹ ve hem ben saña naşīb (11) oldum.”

*Laṭīfe*⁵²⁷⁰ Her kim ki Ḥaḳ Te’ālā ile mu’āmele ide, kendü mālını rızā-ı (12) Ḥaḳ için⁵²⁷¹ şarf eyleye, maqşūdın⁵²⁷² bulur ziyāde ile şarf itdüğinden⁵²⁷³ ma’ādā⁵²⁷⁴. (12)⁵²⁷⁵

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ (14) سَنَابِلَ فِي كُلِّ
سُنْبُلَةٍ مِئَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ (15) وَاسِعٌ عَلِيمٌ

⁵²⁴⁹ itdi: HM, HHM itdiler

⁵²⁵⁰ gördi: HM, HHM gördiler

⁵²⁵¹ çağırup: Dİ çağırdı

⁵²⁵² eyitdi: Dİ didi ki

⁵²⁵³ bir: Dİ -

⁵²⁵⁴ yirindedür: Dİ yirinde

⁵²⁵⁵ bu sırrı: HH bunuñ sırrını

⁵²⁵⁶ neden: HHM ne

⁵²⁵⁷ ḥazīnedār: Dİ -

⁵²⁵⁸ eyitdi: HH eyitdi ki

⁵²⁵⁹ ol vaqt ki anı: HM, HHM ol gulāmı

⁵²⁶⁰ hevādan bir kuş gelüp: Dİ, HH bir kuş gelüp hevādan

⁵²⁶¹ kızıl aqçe: HH pul kıymet

⁵²⁶² bahā: HHM pahā

⁵²⁶³ bahā taqdır: HH bir bahā ta’liḳ

⁵²⁶⁴ bahāsı: HHM pahāsı

⁵²⁶⁵ oldısa: Dİ olursa, HH olur ise

⁵²⁶⁶ bahāña: HHM pahāña

⁵²⁶⁷ yükletmekden: Dİ yükletmeden

⁵²⁶⁸ Ḥaḳ Te’ālā Ḥazretine: Di, HH Ḥaḳ Te’ālāya

⁵²⁶⁹ sendedür: Dİ sende, HM sende, HHM senden

⁵²⁷⁰ laṭīfe: HH işāret

⁵²⁷¹ Ḥaḳ için: HH Ḥaḳka

⁵²⁷² maqşūdın: HH maqşūdı

⁵²⁷³ itdüğinden: Dİ itdüğünde

⁵²⁷⁴ ma’ādā: HH mişl

⁵²⁷⁵ Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren ve her başakta yüz tane bulunan bir tohum gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir (2/247, Altuntaş 2003: 39).

Ḥaberde variddür ki⁵²⁷⁶: Ḥazret-i imām ‘Ali rażıya’llāhu ‘anh keremu’llāh veche (16) Ḥazret-i Fāṭımā rażıya’llāhu ‘anhāyı ḥānesine getürmek murād itdi. Evinde (17) bir nesne yoğdı⁵²⁷⁷ dır‘ıyla kılcından mā‘adā. Ol cübbeyi (18) bāzāra gönderdi, dört yüz dirhem ta‘yın eylediler⁵²⁷⁸. Ḥazret-i (19) ‘Osmān rażıya’llāhu ‘anh iştirā eyledi. Dellāla [hm98a] [hh71a] su‘āl eyledi ki⁵²⁷⁹ “bu kimüñdür?” [95b/1] Dellāl eyitdi: “Ḥazret-i İmām⁵²⁸⁰ ‘Alinüñdür. Fāṭımāyı tezevvüc itdi anuñ-çun (2) şatar didi. Ḥazret-i ‘Osmān rażıya’llāhu ‘anh eyitdi ki: “Aña zır‘ lāzımdur (3) ve ‘arūs için ḥarc daḥı⁵²⁸¹ lāzımdur. Var, zırḥı⁵²⁸² aççesiyle ḳapısından (4) içerüye⁵²⁸³ bıraḳ” didi. “Kendünüñ ḥaberi olmaya⁵²⁸⁴.” Dellāl gelüp ḳapuyı (5) bağlu gördi. Zır‘ı⁵²⁸⁵ dīvārdan içerü bıraḳdı. Ḥazret-i ‘Ali rażıya’llāhu ‘anh (6) eve gelüp zırḥı buldı ve bahāsın⁵²⁸⁶ daḥı⁵²⁸⁷ içinde buldı. Ferāset ile bildi (7) ki Ḥazret-i⁵²⁸⁸ ‘Osmān’uñ fi‘lidür. Ḥazret-i seyyidü’l-mürselin ‘aleyhi’ş-şalāvāt ve’s-(8)selām ḥuzūrına gelüp eyitdi ki: “Ḥazret-i ‘Osmān rażıya’llāhu ‘anh (9) beni iḥsānına müstağrıḳ⁵²⁸⁹ itdi” ve kışşayı zikir eyledi. Ḥazret-i peyğamber şalla’llāhu (10) ‘aleyhi ve sellem mübārek elin ḳaldırıp didi ki: “*Allāhümme aḥlefe ‘aleyhi iz‘af* (11) *ve bāreke*” ‘Osmān rażıya’llāhu ‘anh ḥānesine geldi. Ol kiseden ki andan⁵²⁹⁰ (12) dört yüz dirhem almış idi, anı yine⁵²⁹¹ memlū buldı ve yanında⁵²⁹² bezden⁵²⁹³ iki kīse (13) daḥı⁵²⁹⁴ buldı. İçinde dört⁵²⁹⁵ yüz dirhem ve her biri bir vaḳıyye idi⁵²⁹⁶. Her birinde (14) naḳş olunmuş ki *hāzā dirhem men zarbu’r-raḥıman li’Osmān bin affān rażıya’llāhu ‘anh* (15) Dört yüz dirhem Ḥaḳ yolına ḥarc itdi. Dört biñ dirhem [hhm55a] ‘ivaż (16) virildi ve Ḥaḳ Te‘ālānuñ⁵²⁹⁷ şenāsına mażhar oldu, tā kim ma‘lūm ola ki bir⁵²⁹⁸ mü‘min (17) Allāhu Te‘ālā yolına bir nesne⁵²⁹⁹ bezel eyleye, Allāhu Te‘ālā aña lā-yu‘add⁵³⁰⁰ ve ‘ivaż virür. İz‘āf (18) ve müzā‘af ve ziyāde⁵³⁰¹ cemālını⁵³⁰² müyesser ider⁵³⁰³⁵³⁰⁴

⁵²⁷⁶ ḥaberde variddür ki: HH ḥikāyet, HHM ḥaberde vardur ki

⁵²⁷⁷ yoğdı: HM, HHM yoḳ idi

⁵²⁷⁸ eylediler: HH itdiler

⁵²⁷⁹ eyledi: HH itdi

⁵²⁸⁰ imām: HHM -

⁵²⁸¹ daḥı: HM, HHM -

⁵²⁸² Var zırḥı: HM; HHM bu dır‘ı

⁵²⁸³ içerüye: Dİ içerü

⁵²⁸⁴ olmaya: HM olmaya didi

⁵²⁸⁵ zır‘ı: Dİ, HH -

⁵²⁸⁶ bahāsın: HM bahāsın, HH, HHM pahāsını

⁵²⁸⁷ daḥı: Dİ -

⁵²⁸⁸ ḥazret: HM, HHM -

⁵²⁸⁹ müstağrıḳ: Di, HH gark

⁵²⁹⁰ andan: HM, HHM -

⁵²⁹¹ anı yine: HM, HHM -

⁵²⁹² yanında: HH iki yirde

⁵²⁹³ bezden: HH, HM, HHM -

⁵²⁹⁴ iki kīse daḥı: HH iki yirde iki hīse daḥı, HM ve yanında bizden iki kīse

⁵²⁹⁵ dört: Dİ dörd

⁵²⁹⁶ idi: Dİ, HH buldı

⁵²⁹⁷ Te‘ālānuñ: Dİ Te‘ālā

⁵²⁹⁸ bir: HH, HM, HHM -

⁵²⁹⁹ bir nesne: Dİ -

لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ [وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ]

*cemāl(19)u'llāh*⁵³⁰⁵ müşāhedesidir” didiler.

Kıışsa mervīdür ki Mālik [hm98b] Hāzret-i Yūsuf [96a/1] ‘aleyhi’s-selāmuñ⁵³⁰⁶ cemālını hergiz görmemiş idi. Çün⁵³⁰⁷ mālī hānesine iletirdi, (2) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ mübārek yüzine⁵³⁰⁸ nazar itdi. Ol cemālī göricek (3) feryād itdi ki “Mağbūn ol kimesnedür ki böyle cemālī bu⁵³⁰⁹ dünyā-yı deniye (4) bezel itdi.” *Nükte* Kezālik mü’mīn dağı⁵³¹⁰ dīnini dünyāya⁵³¹¹ şatar dünyā alır ve dīn (5) virür⁵³¹². Hāq Te‘ālā cemālın görmez, çünküm āhīr nefesi⁵³¹³ kalur. Dīninūñ (6) cemālī yüzün⁵³¹⁴ müşāhede idicek feryād ider ki: “Yā hayf ol kimesneye (7) ‘arz-ı dünyāya bu cemāl-ı bā-kemālī degişür.” [hh71b]

*Kıışsa*⁵³¹⁵ Pes Mālik bu cemāl-ı bā-kemālī gö(8)ricek ‘Azīz öñine geldi ve eyitdi⁵³¹⁶: “Bu gulāmı girü⁵³¹⁷ baña vir. Cümle virdügiñ (9) mālī saña vireyem ve neye mālīk isem mālumdan saña teslīm ideyem.” ‘Azīz (10) eyitdi: “Tam‘ayı kat‘ eyle. Senūñ gibi ben dağı⁵³¹⁸ mübtelā oldum.” Mālik eyitdi: (11) “Bārī destūr vir, anuñla bir kaç kelām ideyem ve ‘özür eyleyeyin⁵³¹⁹.” ‘Azīz aña⁵³²⁰ (12) ‘icāzet virdi. Mālik Hāzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ yanına⁵³²¹ (13) gelüp eyitdi⁵³²²: “Ey Yūsuf⁵³²³! Şatdugum vaqit baña kim olduğıñ⁵³²⁴ (14) dimeyesin. Şol hüdā Hāqkı-çun ki saña bu cemālī virdi, haber vir ki “Sen (15) kimsin?” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Ben Yūsuf nebīyu’llāhum. İbn-i Ya‘kūb bin (16)

⁵³⁰⁰ lā-yu‘add: HM, HHM bi‘ad

⁵³⁰¹ ziyāde: HHM -

⁵³⁰² cemālını: HH, HM cemālın

⁵³⁰³ cemālını müyesser ider: Dİ -

⁵³⁰⁴ Güzel iş yapanlara (karşılık olarak) daha güzeli ve bir de fazlası vardır. Onların yüzlerine ne bir kara bulaşır, ne de bir zillet. İşte onlar cennetliklerdir ve orada ebedi kalacaklardır (10/26, Altuntaş 2003: 211).

⁵³⁰⁵ cemālu’llāh: HH ve ziyāde cemālu’llāh

⁵³⁰⁶ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ: HM Yūsufuñ

⁵³⁰⁷ çün: HHM -

⁵³⁰⁸ yüzine: Dİ, HH cemālına

⁵³⁰⁹ bu: HM, HHM -

⁵³¹⁰ dağı: Dİ -

⁵³¹¹ dünyāya: HM, HHM -

⁵³¹² virür: Dİ, HM, HHM gidicek

⁵³¹³ nefesi: HH, HM, HHM nefes

⁵³¹⁴ yüzün: HHM gözün

⁵³¹⁵ kıışsa: Dİ, HM nükte

⁵³¹⁶ eyitdi: Dİ, HH -

⁵³¹⁷ girü: HH, HM, HHM -

⁵³¹⁸ ben dağı: HM, HHM bende dağı

⁵³¹⁹ eyleyeyin: HH, HM, HHM eyleyeyem

⁵³²⁰ aña: Dİ -

⁵³²¹ yanına: Dİ, HH huzūrına

⁵³²² eyitdi: Dİ oturdu

⁵³²³ ey Yūsuf: HH ey Yūsuf sen va‘de itdün ki

⁵³²⁴ olduğıñ: HH idigün

İsrā'ilu'llāham. İbn-i İshāq Zebihā'llāham. İbn-i İbrāhīm Ḥalīlu'llāham 'aleyhimü's-şalavāt (17) ve's-selām. Mālik (18) eyitdi: "Allāh Ḥaqqı-çun ol oğlancık kim dā'yimā ol pīr kucağında⁵³²⁵ getürüp (19) ve mübārek yüzün dā'imā⁵³²⁶ būs⁵³²⁷ iderdi, sen misin?" Yūsuf 'aleyhi's-selām "Belī" didi. [96b/1] Mālik eyitdi: [hm99a] "Yā ol on civān ki seni şatdılar, anlar kimdür⁵³²⁸?" Ḥazret-i Yūsuf (2) 'aleyhi's-selām eyitdi⁵³²⁹: Bundan ğayrı nesne su'āl itme. Eger iderseñ (3) mālīñ tebdīl olur ve anlaruñ sırrı perdesi keşf olur." Mālik bunu istimā' (4) idicek başına toprak saçup gitdi ve "Ey ol şoma⁵³³⁰ ki Nebīyu'llāh bey' eyleye⁵³³¹(5) ve ḥānumānından⁵³³² cüdā eyleye⁵³³³."

Nükte Mü'min daḥı āhireti dünyāya şatar, kıyāmet (6) kopup başın topraktan kaldurup ve 'alāik-i dünyā⁵³³⁴ ber-ṭarāf olıcağ (7) kendüyi 'uryān göricek feryād ider ki⁵³³⁵:

[أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ] يَا حَسْرَتِي عَلَى مَا فَرَطْتُ فِي (8) جَنبِ اللَّهِ [وَأِنْ كُنْتُ لَمِنَ
السَّاخِرِينَ]

"Bu mu'āmele ki ben itdüm, dünyā-yı fāniyi āhret-i bākīye değışdüm⁵³³⁶."

(9) *Nükte* Ḥasret ol degildür ki dünyāda⁵³³⁷ fā'ide idesin⁵³³⁸ ve ziyāde ḥavfin (10) çekesin⁵³³⁹ ve ḥasret ol degildür ki oğluñ öle ve mevt anı toprağa şala (11) ve ḥasret ol daḥı degildür ki sarāyuñ ve bāğüñ ve bāğçeñ [hbm55b] ola rüzigār (12) ile hevā sıcaklığı anı vīrān eyleye. Belki ḥasret oldur ki gice ve gündüz (13) mücāhid⁵³⁴⁰ tohumını ekisin, ol ümīz ile kıyāmet günü anuñ [hh72a] semeresin (14) ve maḥşulın cem' idüp müntefi⁵³⁴¹ olasin. Çünküm ḳabirden başın ḳaldırasın, (15) vuşlat sarāyına teveccüh

⁵³²⁵ kucağında: HH, HM kucağıma, HHM kulağıma

⁵³²⁶ dā'imā: HH, HM, HHM -

⁵³²⁷ būs: Dİ pūs

⁵³²⁸ kimdür: Dİ kimlerdür

⁵³²⁹ eyitdi: Dİ -

⁵³³⁰ şoma: HH başuma

⁵³³¹ eyleye: Dİ, HH itdüm

⁵³³² ḥānumānından: Dİ ḥānumāndan

⁵³³³ eyleye: HH eyledüm

⁵³³⁴ 'alā'ik: HM, HHM -

⁵³³⁵ Farkında olmadan azap size ansızın gelmeden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline uyun ki, kişi, "Allah'ın yanında, işlediğim kusurlardan dolayı vay halime! Gerçekten ben alay edenlerden idim" demesin (39/56, Altuntaş 2003: 463).

⁵³³⁶ değışdüm: Dİ, HM değışem

⁵³³⁷ dünyāda: HM -

⁵³³⁸ idesin: HH ide

⁵³³⁹ çekesin: HM idesin, HHM çeke

⁵³⁴⁰ mücāhid: Dİ mücāhede

⁵³⁴¹ müntefi': HM, HHM münḳatı'

idesin kapuyı kapanık bulasın güzlār-ı (16) ümîz yerine kuşûf u hār⁵³⁴² göresin. İçerüden āvāz gele ki “ey bî-(17)ümîz⁵³⁴³! Var git saña bunda yir yoqdur.” dirler⁵³⁴⁴.

Kıışsa Mâlik eyitdi: (18) “Yâ Yūsuf! Du‘ā eyle, Hāḡ Te‘ālā baña bir oğul virsün.” didi. [hm99b] Yūsuf (19) ‘aleyhi’s-selām du‘ā itdi, anuñ berekâtıyla⁵³⁴⁵ Hāḡ Te‘ālā aña yigirmi dört⁵³⁴⁶ oğul [97a/1] müyesser itdi⁵³⁴⁷. Bunda bir nükte vardır ki Mâlik Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁵³⁴⁸ şatdı, (2) ma‘ahazā Yūsuf ‘aleyhi’s-selām andan du‘ā dirîğ itmedi⁵³⁴⁹. Bir kul ki Hāḡ (3) Te‘ālānuñ muḡabbetinde⁵³⁵⁰ cān ve bāşla⁵³⁵¹ şatun aldı, Hāḡ Te‘ālā andan raḡmetin (4) dirîğ ider mi? ‘Azîz Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁵³⁵² iştirā itdi⁵³⁵³

وَقَالَ الَّذِي (5) اشْتَرَاهُ مِنْ مِّصْرَ [لَامْرَأَتِهِ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَى
أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَوَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ
الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

Hāḡ Te‘ālā mü’mini⁵³⁵⁴ iştirā itdi⁵³⁵⁵ *inna ‘llāheşterā mine (6)l-mü’minîne*. ‘Azîz iştirā eyledi ve zindāna ḡodi⁵³⁵⁶

[ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوْا الْآيَاتِ لَيْسَجُنَّةً حَتَّى حِينِ]

Hāḡ (7) Te‘ālā mü’mini⁵³⁵⁷ iştirā eyledi ve dūnyā zindānına ilḡa itdi. *ed-dūnyā sicnū’l-* (8)*mü’min*. ‘Azîz Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi zindāndan iḡrāc idüp⁵³⁵⁸ memleketi öñine (9) ḡodi⁵³⁵⁹

⁵³⁴² kuşûf u hār: HH mihnet-i cān

⁵³⁴³ bî-ümîz: HH bî-ḡürmet

⁵³⁴⁴ dirler: Dİ diyeler

⁵³⁴⁵ anuñ berekâtıyla: HM, HHM -

⁵³⁴⁶ yigirmi dört: HHM yigirmi

⁵³⁴⁷ müyesser itdi: Dİ müyesser eyledi, HHM virdi

⁵³⁴⁸ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HM şiddiḡ

⁵³⁴⁹ itmedi: HH eylemedi

⁵³⁵⁰ muḡabbetinde: HH muḡabbeti ve muḡabbetu’l-lāhi

⁵³⁵¹ bāşla: HH baş ile, HHM baş

⁵³⁵² ‘aleyhi’s-selāmi: Dİ ‘aleyhi’s-selām

⁵³⁵³ O’nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: “Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz.” İşte böylece biz Yusuf’u o yere (Mısır’a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretilim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler (12/21, Altuntaş 2003: 236).

⁵³⁵⁴ mü’mini: HH, HM, HHM -

⁵³⁵⁵ itdi: Dİ eyledi

⁵³⁵⁶ Sonra onlar, Yusuf’un suçsuzluğunu ortaya koyan delilleri gördükten sonra yine de mutlaka onu bir süre zindana atmayı uygun buldular (12/35, Altuntaş 2003: 238).

⁵³⁵⁷ mü’mini: Dİ, HH -

⁵³⁵⁸ iḡrāc idüp: Dİ, HH çıkarıp

[وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى
أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا] وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ [فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ
الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

Hağ Te‘ālā mü’mini dünyādan iħrāc ider (10) ve cenneti öñine getürüp buyurur ki⁵³⁶⁰:

ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ

İşāret (11) ‘Aziz Yūsuf’uñ⁵³⁶¹ zāhir cemālını⁵³⁶² iştirā itdi ki ħüsn şū(12)retdür⁵³⁶³. Eger cemāl-ı bāṭın iştirā itse⁵³⁶⁴ idi ki luṭf-ı nübüvvedür, dünyā ve māfihā (13) bahāsı⁵³⁶⁵ olmazdı⁵³⁶⁶. Kezālik Hağ Te‘ālā bāzār-ı ezelde mü’minüñ nefsin (14) iştirā itdi ki⁵³⁶⁷ anda ħırş ve şehvet ‘aybları ile ma‘yübdür. Eger ħalbın (15) iştirā eylese idi dürr⁵³⁶⁸-i ma‘rifetüñ maħallı idi. Anuñ bahāsı⁵³⁶⁹ dünyā ve ‘uḳbā (16) ikisi daħı bezel olmaz idi. Ba‘zılar eydür: “Tenin iştirā itdiği ħuldur⁵³⁷⁰. (17) Bey‘i dirîğ⁵³⁷¹ cā’izdür; ammā ħalbi āzādedir. *El ħalbi emîru’l-beden*. Ya‘nî, cā’iz (18) degildür ve ba‘zılar eydür ki: **[hm100a]** “Ten aşıl fıtratda rehîn ve muzā‘afdür (19) *enfüseküñ nāren*. Ķalb **[hh72b]** kendüye⁵³⁷² muzāfdır. *Ķalbe’l-mü’min işāret [97b/1] nazaru’r-raħmān*” ve dinildi ki: “Cinn ve şeytān muşallağ olur bāzār-ı dünyāda ħırş-ıla
(2) merhündür⁵³⁷³. Ķıyāmet günü şeytān ‘abduñ dāmenin alur ki bu benüm ħatumda merhündür.” (3) Hağ Te‘ālā buyurur⁵³⁷⁴ ki: “Bundan evvel ben bunı iştirā itdüm, müşterinüñ rehîni (4) cā’iz olmaz.”⁵³⁷⁵

⁵³⁵⁹ O’nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: “Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz.” İşte böylece biz Yusuf’u o yere (Mısır’a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretelim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler (12/21, Altuntaş 2003: 236).

⁵³⁶⁰ Onlara, “Girin oraya esenlikle, güven içinde” denilir.

⁵³⁶¹ Yūsufuñ: Dİ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ

⁵³⁶² cemālını: Dİ, HH cemālın

⁵³⁶³ şüretdür: Dİ şüretidür

⁵³⁶⁴ itse: HH eylese

⁵³⁶⁵ bahāsı: HM, HHM pahāsı

⁵³⁶⁶ olmazdı: Dİ olmaz idi, HH olmaya idi

⁵³⁶⁷ itdi ki: Dİ itme ki

⁵³⁶⁸ dürr: HH zerre

⁵³⁶⁹ bahāsı: HM, HHM pahāsı

⁵³⁷⁰ ħuldur: HM, HHM ħula

⁵³⁷¹ bey‘i dirîğ: HM sa‘ı, HM bey‘i, HHM dirîğ

⁵³⁷² kendüye: HH, HM, HHM kendü

⁵³⁷³ merhündür: Dİ merhündür

⁵³⁷⁴ buyurur: Dİ buyurdu

⁵³⁷⁵ Şüphesiz Allah, mü’minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşır, öldürürler ve ölürler. Allah bunu Tevrat’ta, İncil’de ve Kur’an’da kesin

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى [hbm56a] مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ [وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ]

*İşāret*⁵³⁷⁶ Bir kimesne (5) bir nesneyi⁵³⁷⁷ şatsa yā hācet için⁵³⁷⁸ ve⁵³⁷⁹ yāhūd bir murād için satar; ammā⁵³⁸⁰ Hāḳ (6) Te‘ālā ikisinden bile berīdūr, ne hāceti var ve ne hōd şatması cā’izdür. (7) Pes Hāḳ Te‘ālā buyurur ki⁵³⁸¹: “Ben bey‘ ve iştirā⁵³⁸² itdügüm yine senüñ içündür. Ben (8) senüñle cenneti iştirā itdügümüñ mu‘āmelesi yine kendüñ içündür.

*El-meclisü’s-(9)sāmin ve’l-‘aşrun*⁵³⁸³ min Kışşa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām. Fi kavlehu Te‘ālā⁵³⁸⁴:

[وَقَالَتْ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتْ عَيْنِي لِي وَالْكَ لَا تَقُولُوهُ] عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أ (10) وَ نَتَّخِذُهُ
وَلَدًا [وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ]

Ḳale’l-imām rażıya’llāhu ‘anh: “*Efrasu selāsetun fī selāsetin fe aşabetu* (11) *firāsetehum.*” İmām eydür: “Üç kimesne üç kimesneye⁵³⁸⁵ firāset itdiler, firā(12)setleri işābet eyledi. Evvel Şu‘ayib ‘aleyhi’s-selām Mūsā ‘aleyhi’s-selām (13) yanında firāset eyledi ol zann-ı Hāḳ oldu, tā emīn dergāh oldu (14)⁵³⁸⁶

وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى وَأَخِيهِ [أَنْ تَبَوَّءَا لِقَوْمِكَمَا بِمِصْرَ بَيْوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً
وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ]

olarak vaad etmiştir. Kimdir sözünü Allah’tan daha iyi yerine getiren? O halde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır (9/111, Altuntaş 2003: 203).

⁵³⁷⁶ işāret: HH, HM, HHM kışşa

⁵³⁷⁷ nesneyi: Dİ nesne

⁵³⁷⁸ için: HH için satar

⁵³⁷⁹ ve: Dİ -

⁵³⁸⁰ ammā: Dİ -

⁵³⁸¹ ki: HM, HHM -

⁵³⁸² iştirā: HHM şirā

⁵³⁸³ tāsi’: Dİ, HHM sābi‘

⁵³⁸⁴ Firavun’un karısı şöyle dedi: “Bana da, sana da göz aydınlığı (bir çocuk)! Sakın onu öldürmeyin. Belki bize faydası dokunur, ya da onu evlat ediniriz.” Oysaki onlar (olacak şeylerin) farkında değillerdi (28/9, Altuntaş 2003: 385).

⁵³⁸⁵ kimesneye: HH kimseden, HM kimseye

⁵³⁸⁶ Musa’ya ve kardeşine, “Kavminiz için Mısır’da (sığınak olarak) evler hazırlayın ve evlerinizi namaz kılınacak yerler yapın. Namazı dosdoğru kılın. Mü’minleri müjdele” diye vahyettik (10/87, Altuntaş 2003: 217).

İkinci Hâzret-i Ebübekru's⁵³⁸⁷-şiddik rażıya'llâhu (15) 'anh Hâzret-i 'Ömer rażıya'llâhu 'anh yanında 'adlıyla firâset eyledi ve adlıyla⁵³⁸⁸ (16) mevşûf ve ma'rûf oldu. Üçüncü Kıtfir⁵³⁸⁹ Yûsuf 'aleyhi's-selâm (17) hakkında [hm100b] firâset eyledi⁵³⁹⁰⁵³⁹¹

[وَقَالَتْ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ فَرَّتْ عَيْنَ لِي وَلَكَ لَا تَقُولُوهُ] عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا
[وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ]

didi, zannı (18) şahih oldu⁵³⁹²

[وَقَالَ الْمَلِكُ انْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ] إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ

kıtfir 'asā en didi. (19) yenfe'anā" didi. Hâzret-i rabbu'l-'izzet" 'āsā rabbüküm en yerhamaküm" buyurdu. [98a/1] " 'Asā bir kelimedür ki halk dise, sebep-i zann olur; hâlik dise anuñ muqtezâsı (2) şıdk ve yakın olur. 'Asā en yenfe'anā didi. Kıtfir⁵³⁹³ 'aķabında menfa'at (3) hâşıl oldu. Hâķ Te'ālā ki " 'asā" buyurdu, 'aķabında⁵³⁹⁴ mü'mine rahmet (4) muħaķķaķdur. Kıtfir⁵³⁹⁵ hakkında zann-ı ifâde iderken muħaķķaķ olıcaķ Hâķ Te'ālā (5) şânında taħķķi müceb iken mü'minde rahmet ħaķā olmaķ nice revā olur?" (6)⁵³⁹⁶

[وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَامْرَأَتِهِ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَىٰ
أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا] وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ [فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ
الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

⁵³⁸⁷ Hâzret: HM, HHM -

⁵³⁸⁸ adlıyla: HHM va'adıyla

⁵³⁸⁹ Kıtfir: HM, HHM Käteyfir

⁵³⁹⁰ eyledi: Dİ itdi

⁵³⁹¹ Firavun'un karısı şöyle dedi: "Bana da, sana da göz aydınlığı (bir çocuk)! Sakın onu öldürmeyin. Belki bize faydası dokunur, ya da onu evlat ediniriz." Oysaki onlar (olacak şeylerin) farkında değillerdi (28/9, Altuntaş 2003: 385).

⁵³⁹² Kral, "Onu bana getirin, onu özel olarak yanıma alayım", dedi. Onunla konuşunca dedi ki: "Şüphesiz bugün sen yanımızda yüksek makam sahibi ve güvenilir bir kişisin." (12/50, Altuntaş 2003: 240).

⁵³⁹³ Kıtfir: HHM Käteyfer

⁵³⁹⁴ 'aķabında: HH, HM, HHM -

⁵³⁹⁵ kıtfir: HHM Käteyfer

⁵³⁹⁶ O'nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: "Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz." İşte böylece biz Yusuf'u o yere (Mısır'a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretelim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler.

Ya'nî, [hh73a] “Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma⁵³⁹⁷ yirde (7) memleket virdüm; ya'nî mülk virdüm ve yāḥūd mülk ile ‘ilim ve ḥikmet (8) virdüm. Bürāderleri çāhda⁵³⁹⁸ bıraḳdılar, anı⁵³⁹⁹ ‘ilimle ḥıfz itdüm.⁵⁴⁰⁰

[وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَامْرَأَتِهِ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَى
أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِن تَأْوِيلِ
الْأَحَادِيثِ] وَاللَّهُ (9) غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ [وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

Benüm meşiyetüm çatında kimesneniñ meşiyeti nāfiz olmaz.” On kimesne (10) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ⁵⁴⁰¹ ḥaḳḳında diledükleri⁵⁴⁰² olmayup murādu’llāh zāhir (11) ve ğālib oldı. Evvel Ya’kūb ‘aleyhi’s-selām didi⁵⁴⁰³ ki, vāḳı‘asın kimesneye⁵⁴⁰⁴ (12) dimeye. Ḥaḳ Te‘ālā dimesin murād itdi, murādu’llāh oldı. Sāniyyen Ya’kūb (13) ‘aleyhi’s-selām murād itdi ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma bürāderleri ehl-i keyd⁵⁴⁰⁵ (14) mu‘āmelesin itmeye. Mesiyetu’llāh⁵⁴⁰⁶ zuhūr eyledi. Sālişen⁵⁴⁰⁷ bürāderleri (15) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi ğā’ib itmek murād eylediler, mesiyetu’llāh zuhūr⁵⁴⁰⁸ (16) eyledi⁵⁴⁰⁹. Rābi’an⁵⁴¹⁰, Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁵⁴¹¹ [hbm56b] zelil itmek [hm101a] murād itdiler, Ḥaḳ Te‘ālā (17) ‘aziz itdi. Ḥāmisen⁵⁴¹², anı şatdılar ki memlūk ola, Allāhu Te‘ālā anı⁵⁴¹³ mālİK (18) eyledi. Sādisen⁵⁴¹⁴ Zeliḥā aña nā-şāyeste ḳaşd itdi, Ḥaḳ Te‘ālā anı ḥelāl(19)lık ile aña müyesser eyledi⁵⁴¹⁵.

⁵³⁹⁷ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma: HH Yūsuf ‘aleyhi’s-selām ḥazretine

⁵³⁹⁸ çāhda: Dİ, HH çāha

⁵³⁹⁹ anı: Dİ ben anı

⁵⁴⁰⁰ O’nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: “Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniz.” İşte böylece biz Yusuf’u o yere (Mısır’a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretilim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler.

⁵⁴⁰¹ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-selām

⁵⁴⁰² diledükleri: HH; HM, HHM didükleri

⁵⁴⁰³ didi: Dİ diledi

⁵⁴⁰⁴ kimesneye: Dİ kimseye

⁵⁴⁰⁵ ehl-i keyd: Dİ ehl-i keyd ve mekr

⁵⁴⁰⁶ mesiyetu’llāh: HH mesiyet

⁵⁴⁰⁷ sālişen: HH üçüncü

⁵⁴⁰⁸ zuhūr: HHM vāḳı‘

⁵⁴⁰⁹ mesiyetu’llāh zuhūr: HH Ḥaḳ Te‘ālā izhār

⁵⁴¹⁰ rābi’an: HH dördüncü

⁵⁴¹¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HH -

⁵⁴¹² ḥāmisen: HH beşinci

⁵⁴¹³ anı: Dİ -

⁵⁴¹⁴ sādisen: HH altıncı

⁵⁴¹⁵ müyesser eyledi: Dİ vāsıl itdi

Sābi'an⁵⁴¹⁶, aña bed-nāmlıq qaşd itdi, Haq Te'ālā [98b/1] anı berī ve müsellemler eyledi. Şāminen⁵⁴¹⁷, Yūsuf 'aleyhi's-selām diledi ki⁵⁴¹⁸ zindāndan (2) tizcek çıqa^{5419 5420}

[وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ] مِّنْهُمَا ادْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنسَاهُ الشَّيْطَانُ [ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ]

didi. Haq Te'ālā qalbindan (3) zā'il eyledi, yidi yıl⁵⁴²¹ zindānda qaldı. Tāsi'en⁵⁴²² bürāderleri didi ki: (4) “Bu günāhı idelüm andan tevbe idelüm.” Haq Te'ālā tevbe itmegi anlara unutturdu, (5) tā ol zamāna degin⁵⁴²³ ki Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ tahtı öñine geldiler ve (6) günāhlarına ikrār eylediler. Āşeren⁵⁴²⁴, pederlerine yine ol pirāhen ile ki qan (7) ile⁵⁴²⁵ ālūde idi aldamaq murād itdiler, Haq Te'ālā Ya'qub 'aleyhi's-selāmuñ (8) qalbine ilqa itdi⁵⁴²⁶ ki anlaruñ sözine⁵⁴²⁷ maqrūr olma. Bunlar cemī'en (9) dilediler ki: “*Vallāhü gālibün 'alā emrihi.*” Pes hiç bir nesne murādu'llāha ve taqdīr-i Haqqa⁵⁴²⁸ (10) muhālefet olmaz⁵⁴²⁹.

Haber Her seher Haq Te'ālā 'ibādınıñ qulübına ilqa ider ki (11) :”*Abdī yūrīdu ve ene urīdūne rażīte bimā urīdu kefeytūke mā turīdu.*” Ya'nī, “Ey benüm (12) qulum! Sen dilersen⁵⁴³⁰ ben dağu dilerem. Eger benüm diledüğüme rāzī olursañ (13) [hh73b] senüñ murādına ben kifāyet iderem.” Şol iki tarīk ki biri tarīk-i müstaqīm (14) ki seniyyeler aña sālīk⁵⁴³¹ olmuşdur ve biri tarīk-i zalāletdür ki ehl-i bid'at (15) aña sālīk oldılar⁵⁴³². Sünnī eydür ki: “Her ne ki [hm101b] murādu'llāhdır, ben anı işlerem. (16) Ehl-i zalāl eydür ki: “Ben her ne dilersem anı iderem⁵⁴³³.”

Hikāye Ebū Bekir (17) raḥmetu'llāhi 'aleyh eydür: “Çünküm sünnī ve qadrī ölür⁵⁴³⁴ ve maqbereye qorlar, Haq Te'ālā (18) vāşıtıyı ref' idüp qadrīye dir⁵⁴³⁵ ki: “Sen dirdüñ ki ben her ne

⁵⁴¹⁶ sābi'an: HH yedinci

⁵⁴¹⁷ şāminen: HH sekizinci

⁵⁴¹⁸ diledi ki: HH -

⁵⁴¹⁹ tizcek çıqa: HH zindāndan tizcek çıkmak murād eyleyüp

⁵⁴²⁰ Yūsuf, onlardan kurtulacağını düşündüğü kişiye, “Efendinin yanında beni an”, dedi. Fakat şeytan O'nu efendisine hatırlatmayı unutturdu da bu yüzden o, birkaç yıl daha zindanda kaldı (12/42, Altuntaş 2003:239).

⁵⁴²¹ yidi yıl: Dİ on yıla qarīb

⁵⁴²² tāsi'en: HH tokuzuncı

⁵⁴²³ degin: HH dek

⁵⁴²⁴ āşeren: HH onıncı

⁵⁴²⁵ qan ile: HH qana

⁵⁴²⁶ itdi: Dİ eyledi

⁵⁴²⁷ sözine: HH kelāmına

⁵⁴²⁸ Haqqa: Dİ -

⁵⁴²⁹ olmaz: Dİ olur

⁵⁴³⁰ dilersen: Dİ dilersen ve

⁵⁴³¹ seniyyeler aña sālīk: HM, HHM aña seniyye sālīk

⁵⁴³² oldılar: HH, HM, HHM olurlar

⁵⁴³³ iderem: HH eyleyem, HM dilerem

⁵⁴³⁴ ölür: Dİ ölürler

dilersem (19) anı iderem. Bu sâ'atda ben her ne murād idersem⁵⁴³⁶ anı iderem” ve sünniye eydür ki: [99a/1] “Sen dirdüñ ki Haḫ Sübhāne⁵⁴³⁷ ve Te'ālā her ne murād iderse ben anı fi'le getirirem. (2) ‘İzzüm ve⁵⁴³⁸ celālüm haḫkı-çun bugün sen⁵⁴³⁹ her ne dilersen⁵⁴⁴⁰ ve ne isterseñ saña ben anı işlerem” (3)⁵⁴⁴¹

[وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى
أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَادًّا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ
الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ] وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Ya'nī, vāktā kim (4) kemāl kuvvetine irişdi ise aña biz nübüvvet ve 'ilim ve hikmet virdük.” (5) Ya'nī, on beş⁵⁴⁴² seneye⁵⁴⁴³ irişdükte⁵⁴⁴⁴, Muḫātel rivāyetinde on dört sene (6)dir, Kelbī ve 'İbn-i 'Abbās raḫıya'llāhu 'anhā rivāyetlerinde⁵⁴⁴⁵ on sekiz senedir, (7) Žaḫḫāk raḫmetu'llāhi 'aleyh⁵⁴⁴⁶ rivāyetinde yigirmi yıldır ve “‘ilimden⁵⁴⁴⁷ murād ta'bīr-i rü'yā(8)dir” didiler ve “ma'rifetdür” didiler ve ba'zılar “tevhīddür” didiler (9) ve “iḫsāndan murād daḫı tevhīddir” didiler. [hhm57a]⁵⁴⁴⁸

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ (10) إِلَّا الْإِحْسَانُ

Tevhīdüñ cezāsı degildür, illā cennetdür dimekdür. Ba'zılar (11) eydür: “İḫsāndan murād riyyāsız 'amel-i şāliḫdür⁵⁴⁴⁹.” Ba'zılar eydür: “İḫsāndan murād beş (12) vaḫit namāzdur, evḫatında⁵⁴⁵⁰ edādur⁵⁴⁵¹.” Ḥasan Başrı raḫmetu'llāh bu (13) ḫavla mā'ildür ve buna delīl⁵⁴⁵²

⁵⁴³⁵ dir: HH, HM, HHM didi

⁵⁴³⁶ idersem: Dİ eylersem

⁵⁴³⁷ Sübhāne: Dİ -

⁵⁴³⁸ ve: Dİ -

⁵⁴³⁹ sen: HM, HHM -

⁵⁴⁴⁰ dilersen: HH murād idersen, ister iseñ

⁵⁴⁴¹ O'nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: “Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniz.” İşte böylece biz Yusuf'u o yere (Mısır'a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretilim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler (12/21, Altuntaş 2003: 236).

⁵⁴⁴² on beş: Dİ on

⁵⁴⁴³ seneye: HH yıldır, HM seniye, HHM sene

⁵⁴⁴⁴ irişdükte: HHM irişdi

⁵⁴⁴⁵ rivāyetlerinde: Dİ rivāyetinde

⁵⁴⁴⁶ 'ileyh: Dİ -

⁵⁴⁴⁷ 'ilimden: HH, HM 'ilminden

⁵⁴⁴⁸ İyiliğin karşılığı, yalnız iyiliktir (55/60, Altuntaş 2003: 532) .

⁵⁴⁴⁹ 'amel-i şāliḫdür: HH 'ameldür

⁵⁴⁵⁰ evḫatında: HM, HHM evḫatda

⁵⁴⁵¹ edādur: Dİ, HH eda itmekte

[وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ اللَّيْلِ] إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ [ذَلِكَ
ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ]

ķavlı de(14)lildür.

*Haberde*⁵⁴⁵³ *mervîdür ki* Hâzret-i sulţân-ı ‘aleyhi’ş-şalavât ve’s-(15)selâma⁵⁴⁵⁴ biri⁵⁴⁵⁵ gelüp eyitdi ki: “Yâ Resûlu’llâh! Ben çok günâh itdüm ve halkı (16) rencide kıldum ve vâlideynüme ‘âķ oldum ve anlar benden rencide olup ‘âķirete (17) gitdiler. Keffâret [hm102a] nedür?” Hâzret-i faħr-ı ‘âlem şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem buyurdılar: (18) “Beş vakit namâza müdâvemet kııl.” İkinci ve üçünci kimesne gelüp her biri günâhın (19) arz itdi. Peyğamber şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem namâza terğib eyledi. Câbir rażıya’llâhu [99b/1] ‘anh eyitdi: “Yâ Resûlu’llâh! Sen bîmârlaruñ tabîbisin. [hh74a] Dört kimesne saña dört (2) ‘illet ile⁵⁴⁵⁶ ‘arz itdi. Hâzretiñ⁵⁴⁵⁷ anlaruñ⁵⁴⁵⁸ dört dürlü ‘illetlerine⁵⁴⁵⁹ bir şerbet şalı vir(3)diñ” didi⁵⁴⁶⁰. Seyyidü’l-kevneyn şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁴⁶¹ buyurur⁵⁴⁶² ki: “Bu⁵⁴⁶³ devâyı kendümden dimedüm. Şifâhâne-i (4) Hâķdan aldum ki Hâķ Te’âlâ buyurdi^{5464,5465}”.

[وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ اللَّيْلِ] إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ [ذَلِكَ
ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ]

Bir kimesne ‘ömrini⁵⁴⁶⁶ (5) günâhda geçürse⁵⁴⁶⁷ ve muħâlif⁵⁴⁶⁸ işler ile serpâsiyâh⁵⁴⁶⁹ olsa, eger peşimân (6) olup buña ‘ilâc dilerse⁵⁴⁷⁰ bizüm maķbülümüz ola. Zellâtını (7) hasenâta tebdil idem, beş vakit namâza müdâvemet eyleye ve kııla.

⁵⁴⁵² (Ey Muhammed!) Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın vakitlerinde namaz kııl. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar için bir öğüttür (11/114, Altuntaş 2003: 233).

⁵⁴⁵³ haberde: Dİ haber

⁵⁴⁵⁴ ‘aleyhi’ş-şalavât ve’s-selâma: HHM şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem

⁵⁴⁵⁵ biri: Dİ -

⁵⁴⁵⁶ ‘illet ile: Dİ, HH ‘illet

⁵⁴⁵⁷ Hâzretiñ: HH, HM, HHM Hâzret-i şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem

⁵⁴⁵⁸ anlaruñ: Dİ anuñ, HH hastanuñ

⁵⁴⁵⁹ ‘illetlerine: HH namâzlarına

⁵⁴⁶⁰ didi: Dİ -

⁵⁴⁶¹ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ -

⁵⁴⁶² buyurur: Dİ buyurdi

⁵⁴⁶³ bu: Dİ ben

⁵⁴⁶⁴ buyurdi: Dİ -

⁵⁴⁶⁵ (Ey Muhammed!) Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın vakitlerinde namaz kııl. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar için bir öğüttür (11/114, Altuntaş 2003: 233).

⁵⁴⁶⁶ ‘ömrini: HH cümle ‘ömrin, HHM ‘ömrin

⁵⁴⁶⁷ geçürse: HH geçürür, HM, HHM geçüre

⁵⁴⁶⁸ muħâlif: Dİ muħâlefet

Mev'ize (8) namāzuñ şartı vardır. Evvel tahāret. Şalāte şartdur *lā yaqbelu'llāhu* (9) *Te'ālā e's-şalāte bilā-tahūr ve hużūr-ı kalb* olmasa ve ey saña şol kimesne (10) ki cemī' 'ömrin 'ālemde isim ve resim şalavātıda geçüre. İhlāş-ı (11) da'vā ide nazar ile. Ol namāzlara⁵⁴⁷¹ hāzır mıyduñ⁵⁴⁷², yāhūd gāyib. Eger (12) hāzır idünse⁵⁴⁷³ sa'ādet senün, eger gā'ib idünse⁵⁴⁷⁴ vay saña (13) sa'ādetlerden⁵⁴⁷⁵ maḥrūm kalduñ. *Hikāye* Rābi'a-yı 'Adviyye rażıya'llāhu 'anhā (14) ḥamīr yoğrup namāza tırdı. Namāzda⁵⁴⁷⁶ ḥātırına geldi ki “‘acabā ḥamīr irişdi mi?” (15) Vāqı'asında gördi ki cennete girmiş. Anda bir kızıl yākutdan yekpāre bir⁵⁴⁷⁷ köşk (16) var. Hevādan bir taş gelüp ol köşki **[hm102b]** vīrān eyledi. “Kimindür?” diyü su'al (17) itdüm.” Cevāb virdiler ki “Namāzda ḥātırına nesne getürenünüdür.”

Mev'ize (18) Ol kimesneniñ ki namāzda ḥātırını bir laḥze ḳalbı⁵⁴⁷⁸ gā'ib olmağın köşki ḥarāb (19) ola, yā ol kimesne cemī' 'ömrinde namāzda dünyā inkārında ola anuñ mekāni⁵⁴⁷⁹ **[100a/1]** nice ma'mūr olur⁵⁴⁸⁰? İki kimesne namāz kıılır⁵⁴⁸¹: Biri ḳalb-ı hāzırdur (2) ol ḥüdā-perest⁵⁴⁸² olur, ḥātırını Allāhu Te'ālādan gāyır yirde olmaya⁵⁴⁸³. Biri gā'ib. (3) Anuñ namāzın⁵⁴⁸⁴ ferīşteler rükū' ve sücūdın yüzine ururlar⁵⁴⁸⁵. Eger (4) ḥuşū' ve ḥużū' ile⁵⁴⁸⁶ ve ḥużūr-ı şaḥīḥ ile melā'ike anuñ şalātın (5) elden ele alup⁵⁴⁸⁷ ḥużūr-ı ḳabūla⁵⁴⁸⁸ iletürler **[hhm57b]** ve her āsumāndan⁵⁴⁸⁹ (6) bir dürlü libās giyürürler ve⁵⁴⁹⁰ dergāh-ı Ḥazrete⁵⁴⁹¹ Ceberütan⁵⁴⁹² **[hh74b]** nidā (7) irdi ki⁵⁴⁹³: “Görüñ ol ḥākdan ḥulḳ olmuş kimesne yüzi yirde ve (8) ḳalbı 'arşdan yukarı, benüm cenāb-ı 'izzetüme vāşıldur⁵⁴⁹⁴. Nev'-i diger namāz (9) vaşında⁵⁴⁹⁵ namāz kııla, kıyām ide ve teşehhüd eyleye⁵⁴⁹⁶, bilā-vaḳār ve bilā-rükū' (10) ve

⁵⁴⁶⁹ serpāsiyāh: HM serāpāsiyāh

⁵⁴⁷⁰ dilerse: HHM eyleye

⁵⁴⁷¹ namāzlara: HH namāzlarda

⁵⁴⁷² hāzır mıyduñ: HH hāzır mı idün

⁵⁴⁷³ idünse: Dİ idün ise

⁵⁴⁷⁴ idünse: Dİ idün ise

⁵⁴⁷⁵ sa'ādetlerden: HM, HHM sa'ādetlerinden

⁵⁴⁷⁶ namāzda: HH -

⁵⁴⁷⁷ bir: Dİ -

⁵⁴⁷⁸ ḳalbı: Dİ -

⁵⁴⁷⁹ mekāni: HHM -

⁵⁴⁸⁰ ma'mūr olur: HH ma'mūr mıdır yā ḥarāb mıdır

⁵⁴⁸¹ kıılır: HH, HM, HHM kıılar

⁵⁴⁸² ḥüdā-perest: Dİ put-perest

⁵⁴⁸³ gāyır yirde olmaya: Dİ gāyır ise

⁵⁴⁸⁴ namāzın: HH, HM namāzı

⁵⁴⁸⁵ ururlar: HH urur

⁵⁴⁸⁶ ḥużū' ile: Dİ ḥużū'yla

⁵⁴⁸⁷ alup: HH alur, HHM -

⁵⁴⁸⁸ ḳabūla: HHM 'izzete

⁵⁴⁸⁹ āsumāndan: Dİ āsumānda

⁵⁴⁹⁰ ve: Dİ -

⁵⁴⁹¹ Ḥazrete: Dİ Ḥazret

⁵⁴⁹² dergāh-ı Ḥazrete Ceberütan: HH dergāh-ı Ceberütan, HM dergāh-ı 'izzetden

⁵⁴⁹³ irdi ki: HH, HM irer ki

⁵⁴⁹⁴ vāşıldur: Dİ vāşıl olur

⁵⁴⁹⁵ vaşında: Dİ vaz'ında

⁵⁴⁹⁶ ve teşehhüd eyleye: HH bî-ḳarār ve şühür eyleye

hüşü' ola ve sücüdî bilâ-hüşü' ola ve murdâr-ı efkâr-ı bâzâr (11) ile ve kalbî nâ-pâk ola havâtır-ı⁵⁴⁹⁷ fâside⁵⁴⁹⁸ ile, ol namâzı melâ'ike-i kirâm⁵⁴⁹⁹ (12) dürerler ve şahibiniñ yüzine ururlar. Hâk Sübhâne ve Te'âlâ (13) buyurur ki: "Ey bî-edep! Utanmaz mısın ki cismüñ zilletle⁵⁵⁰⁰ fersüde (14) ve kalbuñ ğaflet ile âsüde⁵⁵⁰¹ zât-ı bî-çüna hizmet⁵⁵⁰² idersin. Eger (15) bu vechle⁵⁵⁰³ olasın şevâba⁵⁵⁰⁴ ne vechle ümîz⁵⁵⁰⁵ idersin⁵⁵⁰⁶? (16) Bir büyük kimesneye⁵⁵⁰⁷ selâm virmek isteseñ [hm103a] zâhiren⁵⁵⁰⁸ tertîb (17) idersin. Hâzret-i dâru'l-Celâlda⁵⁵⁰⁹ bâtıniñ bir yaña ğaflet ile memlû (18) ola ve zâhiriñ 'isyân televvüşiyle mülevves ola. Bu ğaflet niceye (19) dek ve bu 'adem nedâmet⁵⁵¹⁰ ne zamâna dek? Bir zerre⁵⁵¹¹ kalbında îmânı [100b/1] olan buña ka'il olmaz. Meded ü 'inâyet ve luğ u mağfîret Allâhu Te'âlâya⁵⁵¹² (2) kalmışdur.

*El meclisü's-şelâsun*⁵⁵¹³ min *Kışşa-ı Yûsuf* 'aleyhi's-selâm. Fî kavlehu Te'âlâ: (3)⁵⁵¹⁴

وَرَأَوْدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِ وَغَلَقَتِ الْأَبْوَابَ] وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ
إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

Çale'l-imam (4) rażıya'llâhu 'anh: "*El-büyütu hamsetun beytu'z-ziyâreti ve beytü'l-'ibadeti ve beytü'r-(5) ri'âyeti ve beytü'l-kerâmeti ve beytü'l-halâleti*. Ya'nî, meşhür olan evler beşdür: (6) Biri hâne-yi ziyâret ve biri hâne-i 'ibâdet⁵⁵¹⁵ ve biri hâne-i ri'âyet ve biri hâne-i kerâmet ve biri⁵⁵¹⁶ hâne-i (7) celâlet⁵⁵¹⁷; ammâ ziyâret evi hüccâcuñ evidür ki Hâk Te'âlâ (8) buyurdu ki⁵⁵¹⁸:

⁵⁴⁹⁷ havâtır: HM, HHM hâtır

⁵⁴⁹⁸ fâside: Dİ fâsid

⁵⁴⁹⁹ kirâm: HM, HHM ikrâm

⁵⁵⁰⁰ zilletle: Dİ, HH zillet ile, HHM zillete

⁵⁵⁰¹ âsüde: Dİ âlüde

⁵⁵⁰² hizmet: Dİ hidmet

⁵⁵⁰³ vechle: Dİ şıfatları ile

⁵⁵⁰⁴ şevâba: Dİ şevâb ne

⁵⁵⁰⁵ ümîz: HM, HHM ümid

⁵⁵⁰⁶ şevâba ne vechle ümîz idersin: HH şevâb ne vechle olur, HM ve ne vechle ümid idersin

⁵⁵⁰⁷ kimesneye: HM kimseye

⁵⁵⁰⁸ zâhiren: Dİ, HM zâhid

⁵⁵⁰⁹ daru'l-celâlda: HH celâl-ı Hâkda

⁵⁵¹⁰ bu 'adem nedâmet: Dİ, HM, HHM bunda

⁵⁵¹¹ zerre: HHM zerrede

⁵⁵¹² Allâhu: HH cenâb-ı Allâhu

⁵⁵¹³ tâsi' ve'l-'aşrun: Dİ, HHM şelaşun

⁵⁵¹⁴ Evinde bulunduğu kadın (gönlünü ona kaptırıp) ondan arzuladığı şeyi elde etmek istedi ve kapıları kilitleyerek "Haydi gelsene!" dedi. O ise, "Allah'a sığıyorum, çünkü o (kocan) benim efendimdir, bana iyi baktı. Şüphesiz zalimler kurtuluşa eremezler" dedi (12/23, Altuntaş 2003: 237).

⁵⁵¹⁵ ve biri hâne-i 'ibâdet: Dİ -

⁵⁵¹⁶ ve biri: Dİ -

⁵⁵¹⁷ celâlet: HH hilâfet

⁵⁵¹⁸ Şüphesiz, insanlar için kurulan ilk ibadet evi elbette Mekke'de, âlemlere rahmet ve hidayet kaynağı olarak kurulan Kâ'be'dir (3/96, Altuntaş 2003:61).

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ [لِلَّذِي بَنَّا مَبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ]

Ḥazret-i ḥakīm ḥallāḳ murād (9) itdi ki, kullarına bir ev⁵⁵¹⁹ binā eyleye ki anı ziyāret⁵⁵²⁰ eyleyeler ve tavāf (10) eyleyeler⁵⁵²¹ ve anuñ sebebiyle taḳarrüb ḥāşıl kılalalar⁵⁵²². Ḳale Allāhu Te‘ālā:

[وَادُّ بَوَانَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا] وَطَهَّرَ (11) بَيْتِي

لِلطَّائِفِينَ [hh75a] وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعَ السُّجُودَ

Ḥalīlu’llāh dünyāda⁵⁵²³ Mekke (12) nām mevzi‘yi iḥtiyār itdi. Mekke Ka‘betu’llāh olan yirüñ ismidür. Nitekim (13) Mekke nefsi-i bilādñ adıdır. Pes ol sāḥada Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām (14) mühendislik eyledi. Ḥalīlu’llāh ‘aleyhi’s-selām⁵⁵²⁴ (15) binā eyledi. İsmā’il ‘aleyhi’s-selām şäkirdlik eyledi, tā kim⁵⁵²⁵ ḥāne tamām (16) olıcaḳ [hm103b] Ḥazret-i⁵⁵²⁶ rabbu’l-‘ālemīn buyurdi kim: “Ey⁵⁵²⁷ Ḥalīlüm! Ebū Ḳabīs cebeline çıḳ, (17) benüm ziyāretçi kullarum vardır. Çaḡırup da‘vet eyle^{5528 5529}

وَأَدِّنْ فِي (18) النَّاسِ [بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ

عَمِيقٍ]

Ḥalīl ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Yārabbum! Benüm āvāzum nereye dek (19) irişür?” Ḥazret-i Ḥaḳ⁵⁵³⁰ celle ve ‘alā buyurur⁵⁵³¹ ki: “Çaḡırmaḳ senden, istimā’ [101a/1] itdürmek benden.” Ḥalīlu’llāh ‘aleyhi’s-selām cebele çıḳup eyitdi: “Yā mu‘aşirül-(2) ḥalāyık! Faḥiccu beyte rabbiküm Ḥaḳ Sübhane ve Te‘ālā āvāzını⁵⁵³² cümle ehl-i ‘āleme irişdürdi. (3) [hmm58a] Ḥattā ana raḥminde ve baba belinde

⁵⁵¹⁹ ev: HH ḥāne

⁵⁵²⁰ ziyāret: HM magrifet, tavāf ve ziyāret

⁵⁵²¹ ve tavāf eyleyeler: HH ki anda muḥāf ola

⁵⁵²² kılalalar: Dİ iderler

⁵⁵²³ dünyāda: HH dünyā meydanında

⁵⁵²⁴ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi efzalu’ş-şalavāt ve’s-selām

⁵⁵²⁵ şäkirdlik eyledi tā kim: Dİ, HM şäkirdlik eyledi, HHM şäkird

⁵⁵²⁶ ḥazret: Dİ -

⁵⁵²⁷ ey: HH, HHM -

⁵⁵²⁸ da‘vet eyle: HH nidā eyle

⁵⁵²⁹ Hani biz İbrahim’e, Kābe’nin yerini, “Bana hiçbir şeyi ortak koşma; evimi, tavaf edenler, namaz kılanlar, rüku ve secde edenler için temizle” diye belirlemiştik (22/26, Altuntaş 2003: 334).

⁵⁵³⁰ Ḥaḳ: Dİ -

⁵⁵³¹ buyurur: Dİ buyurdi

⁵⁵³² āvāzını: HH anuñ āvāzını

olan ziyārete irüşdüirdi. Cümle mevcūdāt (4) ve⁵⁵³³ hayvānātdan⁵⁵³⁴ ve cemādātdan cümlesi⁵⁵³⁵ istimā‘ eylediler ve *lebbeyk* diyü (5) cevāb virdiler⁵⁵³⁶. “*Allāhümme lebbeyk*” didiler. Bir kerre, (6) iki kerre, üç kerre cevāb viren üç tā yetmiş⁵⁵³⁷ kerreye dek⁵⁵³⁸ Ḥalīlu’llāh ‘aleyhi’s-selām (7) anlara menāsik ḥacc ta‘līm eyledi. Ḥalīlu’llāh ‘aleyhi’s-selām eyitdi: (8) “Ben da‘vet itdüm, anlar icābet itdiler. Bunlara ḥazretüñ ne şevāb virürsin? (9) Ḥiṭāb-ı ‘izzet geldi ki: ‘İzzetüm ve ‘aẓametüm ḥaqqı-çun her kim bu ḥāneyi yedi kerre (10) ṭavāf eyleye⁵⁵³⁹, anuñ İmānın kāmil iderem ve anı cehennemden āzād iderem⁵⁵⁴⁰ ve yedi cehennem (11) ḳapusını⁵⁵⁴¹ anuñ üzerine bend iderem ve sekiz cenneti aña erzāni iderem ve civārumda (12) aña mesken iderem ve bu ziyāret ağniyāya vācibdür⁵⁵⁴².

[فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا] وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ (13)
مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا [وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ]

Ḥalīlu’llāh ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Yārabbum! Bu mu‘āmele (14) hemān ağniyā ḳullaruña mı⁵⁵⁴³ māḥşūşdur? Fuḳarāya bundan naşib yok mıdır?” (15) Ḥaḳ Te‘ālā⁵⁵⁴⁴ buyurdi ki: “Fuḳarā ḳullarum bu⁵⁵⁴⁵ ziyāreti murād idicek Ḥabību’llāh⁵⁵⁴⁶ şalla’llāhu (16) ‘aleyhi ve sellem lisānından ḥaber virdi ki ol⁵⁵⁴⁷ faḳīr yirinde ṭursun. Bu (17) devlet [hh75b] ‘ilmini anuñ ḥānesinde ḳaldurup [hm104a] ve şehrinüñ mescidini kendü beytüm gibi (18) iderem.” *El-cum‘atu ḥaccu’l-mesākin* Eger Ka‘beye varmağa ḳudreti olmasa⁵⁵⁴⁸ cāmi‘ye (19) varsun ve iki rek‘at namāz ḳılsun ve baña ‘arz-ı ḥācet itsün. Anuñla ḥaccāc [101b/1] mu‘āmelesin iderem ve Ka‘beyi ṭavāf idenler gibi olur ve Mekkeyi ziyāret (2) itmiş gibi olur. Ehl-i taḥḳīḳ ittifāḳ itdiler ki ğanīnūñ ḥaccı mı efzaldur yāḥūd (3) faḳīrūñ? Ekşer

⁵⁵³³ ve: Dİ -

⁵⁵³⁴ hayvānātdan: HHM hayvānāt

⁵⁵³⁵ cümlesi: HH cümle

⁵⁵³⁶ virdiler: Dİ itdiler

⁵⁵³⁷ üç tā yetmiş: HHM -

⁵⁵³⁸ kerreye dek: Dİ, HH kerre

⁵⁵³⁹ eyleye: Dİ ide

⁵⁵⁴⁰ āzād iderem: HH iderem didi endāmin cehennemden āzād iderem

⁵⁵⁴¹ yedi cehennem ḳapusını: HH cehennemüñ yedi ḳapusın

⁵⁵⁴² Onda apaçık deliller, Makamı İbrahim vardır. Oraya kim girerse, güven içinde olur. Yolculuğuna gücü yetenlerin haccetmesi, Allah’ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkār ederse (bu hakkı tanımazsa), şüphesiz Allah bütün ālemlerden müstagnidir. (Kimseye muhtaç değildir, her şey ona muhtaçtır) (3/97, Altuntaş 2003:

61).

⁵⁵⁴³ ḳullaruña mı: HHM ḳullarıyla

⁵⁵⁴⁴ Ḥaḳ Te‘ālā: HH Ḥazret-i Ḥaḳ celle ve ‘alā

⁵⁵⁴⁵ bu: HHM bunu

⁵⁵⁴⁶ ḥabību’llāh: HH, HM ḥabībü’l-Ekrem

⁵⁵⁴⁷ ol: HHM -

⁵⁵⁴⁸ olmasa HH yoğisa

müşābih iderler⁵⁵⁴⁹ ki faķirūñ ḥaccı efzaldur zīrā ki aġniyāyı (4) Ḥaķ Sübhāne ve Te‘ālā Ḥalīle⁵⁵⁵⁰ da‘vet itdürdi ve⁵⁵⁵¹ fuķarāyı kendi⁵⁵⁵² bilā-vāşıta⁵⁵⁵³ (5) da‘vet itdi⁵⁵⁵⁴

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ (6) فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا
الْبَيْعَ [ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ]

Mev‘ize Ey derdimend-i bī-çāre! Nazar-ı⁵⁵⁵⁵ (7) ‘ibret ile nażar eyle⁵⁵⁵⁶, bu ni‘metüñ⁵⁵⁵⁷ şükriñ unutma. Aġniyā Ḥalīlu’llāh ‘aleyhi’s-selāmuñ⁵⁵⁵⁸ (8) da‘vetine mażhar olmışlar. Fuķarāu’llāhi Te‘ālāniñ da‘vetiyle mu‘azzez ve müşerref (9) olmışlardur. Fuķarā ḥāmūşlardur ve dünyāyı terk itmişlerdür. Tamām Ḥaķ Te‘ālānuñ (10) dostlarıdır.

Hikāye Ebū’s-sa‘id Cezzār⁵⁵⁵⁹ eydür: “‘Ömrümde⁵⁵⁶⁰ tālīb ve rāġīb (11) oldum ki evliyāu’llāhdan⁵⁵⁶¹ bir kimesne görmedüm⁵⁵⁶². Bir gice avradum tilāvet (12) itdüm. İştigalda iken iblīs ‘aleyhi māyestehaķ çıķa geldi⁵⁵⁶³. ‘Aşāmi (13) kaldırıp üzerine urdum⁵⁵⁶⁴. Baña eyitdi: “Ey müdde‘i! ‘Aşāyı terk eyle. (14) Ben⁵⁵⁶⁵ senden ḥavf itmezem. “Yā kimden korkarsın?” didüm. Eyitdi: (15) “Erenlerden korkarum⁵⁵⁶⁶.” “Yā erenler kandedür?” didüm⁵⁵⁶⁷. Eyitdi: “Şimdi Şöniziyye medresesinde⁵⁵⁶⁸.” (16) Kalkıp zāviyeden taşra çıķdum, Şöniziyye’ye vardum⁵⁵⁶⁹. Şöniziyye medresesinde mescidüñ yarıġından [hm104b] nażar itdüm. [hhm58b] Gördüm (17) kırķ kimesne ‘ibādetiye müştaġıllardur⁵⁵⁷⁰ ve her biri başların riķaba çekmişler (18) ve her birinüñ başı üzerinde⁵⁵⁷¹ bir

⁵⁵⁴⁹ iderler: Dİ ider

⁵⁵⁵⁰ Ḥalīle: HH Ḥalīl ile

⁵⁵⁵¹ ve: Dİ -

⁵⁵⁵² kendi: HH, HHM kendü

⁵⁵⁵³ vāşıta: HH, HM, HHM vāşıtasıyla

⁵⁵⁵⁴ Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah’ın zikrine koşun ve alışverişinizi bırakın. Eğer bilerseniz bu, sizin için daha hayırlıdır (62/9, Altuntaş 2003: 553).

⁵⁵⁵⁵ nażret: Dİ nażr

⁵⁵⁵⁶ ‘ibret ile nażar eyle: HM nażar-ı ‘ibretle

⁵⁵⁵⁷ ni‘metüñ: HHM ümmetüñ

⁵⁵⁵⁸ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HH ḥazretlerinüñ, HHM -

⁵⁵⁵⁹ Cezzār: HH Cezzār ḳuddise şırrahu

⁵⁵⁶⁰ ‘ömrümde: HH nice zaman

⁵⁵⁶¹ evliyāu’llāhdan: HH ricāu’llāhdan

⁵⁵⁶² görmedüm: Dİ, HH gördüm

⁵⁵⁶³ çıķa geldi: HH gördüm

⁵⁵⁶⁴ urdum: Dİ yürüdüm

⁵⁵⁶⁵ ben: HM, HHM -

⁵⁵⁶⁶ korkarum: Dİ -

⁵⁵⁶⁷ didüm: HH, HM, HHM -

⁵⁵⁶⁸ medresesinde: HH medresesinden, HHM medresesinde

⁵⁵⁶⁹ HH kalkıp zāviyeden taşra çıķdum Şöniziyye vardum: Dİ kaldum, HHM kalkdum

⁵⁵⁷⁰ müştaġıllardur: HH müştegal olmuşlardur

⁵⁵⁷¹ üzerinde: Dİ üstinde

ķandil mu'allak ırur. Biri⁵⁵⁷² başın ķaldurup (19) eyitdi: "Yā Ebā's-sa'id var git! Őeytānuñ⁵⁵⁷³ delāletiyile gelen bizümle hem-şoşbet [102a/1] olamaz ve bizüm şoşbetümüze lāyık degildür."

Latife^{5574 5575}

[وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ] وَإِنَّ اللَّهَ
لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ (2) مُسْتَقِيمٍ

Tāliblerüñ hādisi⁵⁵⁷⁶ Allāhdur ve bende ırđrı yola getürmeyicek (3) kimesne baña yol [hh76a] bulmaz. Őeytān delāletiyile⁵⁵⁷⁷ ricāu'llāha⁵⁵⁷⁸ vāřıl olmaz, (4) belki dūnyāya rāğıb olur; ammā delāletden⁵⁵⁷⁹ rahmān olıcaķ ol (5) kimesne nice mařrüm olur? Ammā hāne-i 'ibādet Nūh 'aleyhi's-selāmuñ gemisidür. (6)⁵⁵⁸⁰

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ [وَلَمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ
الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا]

Mervīdür ki havārīden⁵⁵⁸¹ 'Īsā 'aleyhi's-selāma didiler ki: "Eger (7) řařıř peyğamber iseñ Nūh 'aleyhi's-selāmuñ ķavmından bir kimesneyi (8) ihyā eyle. Bize gelüp haber virsün ki⁵⁵⁸² biz dađı ĩmān getürelüm bize geminüñ (9) acāyibinden haber vire⁵⁵⁸³." 'Īsā 'aleyhi's-selām bir avuķ ırpraķ⁵⁵⁸⁴ aldı ve didi ki: "Bu (10) Hām bin Nūh'dur⁵⁵⁸⁵" ve dađı "bi-iznillāhi" didi. Bir řařř ķalkdı řaķalı (11) aķ ve beñzi řararmıř⁵⁵⁸⁶. "Kimsin?" diyü su'al itdiler⁵⁵⁸⁷. "Hām bin Nūh" diyü cevāb (12) virdi. Sen öldügüñ

⁵⁵⁷² ırur biri: DĪ ırırdı biri, HHM ırur

⁵⁵⁷³ řeytānuñ: DĪ řeytān

⁵⁵⁷⁴ bizümle hem-şoşbet olamaz ve bizüm şoşbetümüze lāyık degildür: HH bizüm ile şoşbete lāyık degildür var git. Őeytānuñ delāletiyile gelen bizüm ile şoşbete lāyık degildür

⁵⁵⁷⁵ Bir de kendilerine ilim verilmiş olanlar onun, Rabbinden gelen hak olduğunu bilsinler, böylece ona iman etsinler ve sonuĉta da kalpleri ona saygı duysun diye Allah böyle yapar. Hiĉ şüphe yok ki Allah iman edenleri doğru yola iletir (22/54, Altuntaş 2003: 337).

⁵⁵⁷⁶ hādisi: HH hidāyet edicisi

⁵⁵⁷⁷ delāletiyile: HH delālet iden

⁵⁵⁷⁸ ricāu'llāha: HHM ricāu'llāh

⁵⁵⁷⁹ iden: HM, HHM -

⁵⁵⁸⁰ "Rabbim! Beni, ana babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla. Zalimlerin de ancak helāķini arttır." (71/28, Altuntaş 2003: 570)

⁵⁵⁸¹ havārīden: DĪ, HH havāriyyun

⁵⁵⁸² ki: HM, HHM -

⁵⁵⁸³ haber vire: HH ĩķāyet eyleye

⁵⁵⁸⁴ ırpraķ: HH ĩķ

⁵⁵⁸⁵ bu Hām bin Nūhdur: HH, HM, HHM -

⁵⁵⁸⁶ şararmış: DĪ, HM şarı

⁵⁵⁸⁷ itdiler: HM, HHM itdi

vaķit pîr miydûñ yâhûd cûvân u tâze miydûñ⁵⁵⁸⁸? eyitdi⁵⁵⁸⁹: (13) “Civân idüm.” “Şaķalıñ neden ağardı?” didiler⁵⁵⁹⁰. Eyitdi⁵⁵⁹¹: “Yâ Rûhu’llâh! Seniñ (14) âvâzuñ işidicek⁵⁵⁹² “Yâ ĥâm ĥumbiiznillâhî” didûñ, kıyâmet oldı⁵⁵⁹³ zann (15) itdüm⁵⁵⁹⁴. Ĥavfumdan⁵⁵⁹⁵ şaçum ağardı⁵⁵⁹⁶ ve levnim⁵⁵⁹⁷ şarı oldı⁵⁵⁹⁸.

Mev’ize Bir peygamber(16)zâde ma’sûm iken ve tâ’at ve ‘ibâdet neşâtında [hm105a] rıĥlet itmiş⁵⁵⁹⁹ iken kıyâmet (17) ĥavfından levni ve liĥyesi taĥbîr olıcaķ ol kimesne ki ‘ömri⁵⁶⁰⁰ zellât mu’âşîyle⁵⁶⁰¹ (18) geĥmiş⁵⁶⁰² ola, ĥavf ve ĥaşyeti nice olur kıyâs eyle.” Āh ol velîniñ⁵⁶⁰³ ‘uķûbeti (19) bahânesi⁵⁶⁰⁴ kaĥ’iyyet olursa⁵⁶⁰⁵ ĥâl ĥayet⁵⁶⁰⁶ düşvâr⁵⁶⁰⁷ olur. *Ne’uzûbillâh Te’âlâ min zâlik* “Ol gemiyi bize vaşf eyle” didiler. [102b/1] Eyitdi: “Biñ zirâ’ tûlı var idi. Dört yüz zirâ’ ini⁵⁶⁰⁸ var idi. Ĥazret-i (2) Ĥaķ Te’âlâ⁵⁶⁰⁹ Ĥazret-i Nuĥ ‘aleyhi’s-selâma vaĥy itdi ki: “Bu ĥavmı helâk (3) iderem. Gemiyi yap ve mü’mînleri⁵⁶¹⁰ içine ĥo ve bî-gâneleri alı ĥo⁵⁶¹¹ ve ĥayvânâtıdan (4) bile al. Her cinsden⁵⁶¹² birer⁵⁶¹³ ĥift maşlahat için.” “Yârabbum ben ĥayvânâtı nice (5) cem’ iderem?” didi⁵⁶¹⁴. Ĥaķ Te’âlâ buyurdı ki: “Deryâda olan ĥayvânâtı⁵⁶¹⁵ rûzigâra emir (6) eyle, getürüp saña teslîm itsünler.” Öyle⁵⁶¹⁶ itdi. Mervîdür ki evvel gemiyi giren (7) ĥardı⁵⁶¹⁷. Ĥarûnlıķ⁵⁶¹⁸ eyledi. Nûĥ⁵⁶¹⁹ ‘aleyhi’s-selâm buyurdı ki: “Gir yâ mel’ûn⁵⁶²⁰! didi (8) Şeytân⁵⁶²¹ vaĥt-ı ĥâzab idüğünü bildi ardınca bile girdi. Nûĥ⁵⁶²² ‘aleyhi’s-selâmuñ (9)

⁵⁵⁸⁸ civân u tâze: HH tâze, HHM civân

⁵⁵⁸⁹ eyitdi: Dİ -

⁵⁵⁹⁰ didiler: HH, HM, HHM -

⁵⁵⁹¹ eyitdi: HM, HHM didi ki

⁵⁵⁹² işidicek: HM işitdüm

⁵⁵⁹³ oldı: HM ĥopdı

⁵⁵⁹⁴ itdüm: Dİ, HHM eyledüm

⁵⁵⁹⁵ ĥavfumdan: Dİ, HH ĥavfdan

⁵⁵⁹⁶ ağardı: Dİ aķ oldı

⁵⁵⁹⁷ levnim: HM beñzim

⁵⁵⁹⁸ şarı oldı: HM şarardı

⁵⁵⁹⁹ rıĥlet etmiş: HH ĥurûc eylemiş

⁵⁶⁰⁰ ‘ömri: HHM ‘ömrini

⁵⁶⁰¹ mu’âşîyle: Dİ mu’âşî ile

⁵⁶⁰² geĥmiş: HH geĥürmiş

⁵⁶⁰³ velîniñ: HM kişinüñ

⁵⁶⁰⁴ bahânesi: HH nihâyeti

⁵⁶⁰⁵ olursa: Dİ olur, HH olur ise

⁵⁶⁰⁶ ĥayet: HHM ĥâyetle

⁵⁶⁰⁷ olursa ĥâl ĥayet düşvâr: Dİ -

⁵⁶⁰⁸ ini: HH, HM, HHM ‘arzı

⁵⁶⁰⁹ Te’âlâ: Dİ celle zikrehu

⁵⁶¹⁰ mü’mînleri: HH bunları

⁵⁶¹¹ alıķo: HHM alıķo didi

⁵⁶¹² cinsden: HM, HHM ĥifden

⁵⁶¹³ birer: Dİ bir

⁵⁶¹⁴ didi: HM, HHM didüm

⁵⁶¹⁵ ĥayvânâtı: Dİ-

⁵⁶¹⁶ öyle: HH, HM, HHM -

⁵⁶¹⁷ ĥardı: Dİ, HH ĥar idi

⁵⁶¹⁸ ĥarûnlıķ: HHM ĥoyratlıķ

⁵⁶¹⁹ Nûĥ: HH Ādem

⁵⁶²⁰ gir yâ mel’ûn: Dİ yâ mel’ûn gir

[hh76b] tenevvürinden⁵⁶²³ şu kaynadı ve yirin cümle tamarları⁵⁶²⁴ açıldı ve⁵⁶²⁵ kırk gün gemi ağırlığından (10) kalkmadı⁵⁶²⁶. Ba‘dehū mu‘allağ olup [hmm59a] elli gün şu üzere⁵⁶²⁷ tırdı⁵⁶²⁸, dūr eyledi. (11) Nūh ‘aleyhi’s-selām iblīs⁵⁶²⁹ gördi, bir gūşede başın aşığa itmiş tırdı⁵⁶³⁰. (12) Nūh ‘aleyhi’s-selām eyitdi⁵⁶³¹: “Ey mel‘ūn! Bilā-destūr benüm hāneme niye geldūn?” İblīs⁵⁶³² eyitdi: “Senūñ (13) iznūñle⁵⁶³³ geldüm.” “Ne vaķit izin virdüm?” didi⁵⁶³⁴ eyitdi: “Ĥara ey mel‘ūn! gel didūñ. Ĥar (14) mel‘ūn degil idi, ol ben idüm. Ĥann itdüm ki beni da‘vet idersin” didi⁵⁶³⁵. (15) Nūh ‘aleyhi’s-selām anı çıkarmaķ murād itdi⁵⁶³⁶. [hm105b] Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām gelüp (16) eyitdi: “Rabbu’l-‘ālemīn buyurur ki “egerçi ol dūşmendūr; ammā zann-ı hūb ile geldi⁵⁶³⁷ ve seni (17) da‘vet ider zann eyledi⁵⁶³⁸.”

*Mev‘ize*⁵⁶³⁹ Nūh ‘aleyhi’s-selāmuñ⁵⁶⁴⁰ da‘veti zannıyla (18) iblīs redd olmayacak, yā bir mü‘min Ĥaķ Te‘ālānuñ raķmeti zannıyla teveccūh eyleye⁵⁶⁴¹ (19) redd olur mı? *Ĥāşā şümme Ĥāşā ene ‘inde zann-ı ‘abdi* buyurdu. *İnna’llāhe lā yaķlūfe [103a/1] va ‘dehu.*

Havāriyyun eyitdi: “Yā rūh’u’llāh! Bir du‘ā eyle ki Ĥām bizümle⁵⁶⁴² Ĥayātda ķalup (2) geze⁵⁶⁴³. Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām eyitdi⁵⁶⁴⁴: “Bu ol ‘āleme irüşdi⁵⁶⁴⁵. Hemān izhār-ı (3) mu‘cize-i⁵⁶⁴⁶ enbiyā ‘aleyhi’s-selām⁵⁶⁴⁷ için Ĥaķ Te‘ālā gönderdi. Ol Ĥinde cān (4) teslīm eyledi.” Ba‘zılar “İmān getürdi⁵⁶⁴⁸” didiler ve⁵⁶⁴⁹ ba‘zılar “İmān götürmedi” didiler. (5) ‘Aceb budur ki evvelde gelenler⁵⁶⁵⁰ bu

⁵⁶²¹ şeytān: HH şeytān-ı la‘in

⁵⁶²² Nūh: Dİ Ādem

⁵⁶²³ tenevvürinden: Dİ tenevvürinde

⁵⁶²⁴ yirin cümle tamarları: Dİ yirin tamarları cümle, HH şu tamarları cümle

⁵⁶²⁵ ve: Dİ -

⁵⁶²⁶ gemi ağırlığından kalkmadı: HHM yirden şu kaynadı

⁵⁶²⁷ üzere: HH, HM üzerine

⁵⁶²⁸ şu üzerine tırdı: HH -

⁵⁶²⁹ iblīs: Dİ, HH, HHM iblīs

⁵⁶³⁰ aşığa itmiş tırdı: HH aşığa şarkıtılmış nazarda oturur

⁵⁶³¹ eyitdi: Dİ, HHM -

⁵⁶³² iblīs: Dİ, HH -

⁵⁶³³ iznūñle: HH iznūñ ile

⁵⁶³⁴ didi: HH idi, Dİ, HM -

⁵⁶³⁵ didi: HM, HHM -

⁵⁶³⁶ murād itdi: HH istedi

⁵⁶³⁷ geldi: HH, HHM diñledi

⁵⁶³⁸ seni da‘vet ider zann eyledi: Dİ zannı da‘vet ider zann eyledi, HH hūb ile diñledi ve seni da‘vet ider zann eyledi

HM hūb ile geldi sen anı da‘vet idersin zann eyledi

⁵⁶³⁹ mev‘ize: HH nükte

⁵⁶⁴⁰ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HH ‘aleyhi’s-selām Ĥazretlerinūñ, HHM ‘aleyhi’s-selām

⁵⁶⁴¹ eyleye: HH eylese, HHM -

⁵⁶⁴² bizümle: HH, HM, HHM bizümle bile

⁵⁶⁴³ ķalup geze: HH olup ķala

⁵⁶⁴⁴ eyitdi: HH, HM, HHM -

⁵⁶⁴⁵ irüşdi: HH irüşdi ve eyitdi

⁵⁶⁴⁶ mu‘cize: HH mu‘cize ve isbātı Ĥucet için, HHM mu‘cizedür

⁵⁶⁴⁷ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhimü’s-selām

⁵⁶⁴⁸ getürdi: HHM getürdiler

⁵⁶⁴⁹ ve: Dİ -

⁵⁶⁵⁰ evvelde gelenler: HM evvel gelenler, HHM -

deñlü⁵⁶⁵¹ mu‘cizâtı görüp İmân getürmezlerdi⁵⁶⁵², (6) mü‘minler nice yüz yıldañ soñra gelüp⁵⁶⁵³ istimâ idüp İmân getürürler⁵⁶⁵⁴. (7) Ma‘lûm ola ki kâr-ı tevfiķ ilâhî iledür, hücçet ile degildür. ‘İnâyet Allâhıñdur⁵⁶⁵⁵

(8) *Laif*e Mervîdür ki kırk gün gemi yirinden kalkmadı ağırlığından⁵⁶⁵⁶. Nuh ‘aleyhi’s-selâm (9)⁵⁶⁵⁷

وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

didî, ol sâ‘at gemi harekete geldi ve revân (10) eyledi. mü‘minler aña bindiler⁵⁶⁵⁸ ve hâlâş oldılar. Kezâlik mü‘minler egerçi (11) bisât-ı ma‘rifet üzeredür; ammâ sıķlet-i ma‘şiyetden sışrâtı geçmege kâdir olmaz(12)lar. Çünküm “bismillâh” diyeler bisât-ı devlet pürân⁵⁶⁵⁹ olup (13) bir sa‘âtda sışrâtı geçerler⁵⁶⁶⁰, ‘azâb ve helâkdan hâlâş oldılar⁵⁶⁶¹. (14) Nuh ‘aleyhi’s-selâm [hh77a] şuvı⁵⁶⁶² geçüp Cüdî Cebelinde ârâm itdi. (15) Mü‘minler dañı sışrâtı geçüp cennetde karar iderler. Nuh ‘aleyhi’s-selâm (16) Cüdîde karar idicek emr-i Hâķ ile⁵⁶⁶³ bir şehir binâ idüp kırk kimesne⁵⁶⁶⁴ erden⁵⁶⁶⁵ ve kırk kimesne (17) ‘avratdan⁵⁶⁶⁶ var idi, aña binâ’ en ol karyeniñ ismini⁵⁶⁶⁷ karye-i Şemânîñ virdiler (18) ve ehl-i cennete emir ider ki⁵⁶⁶⁸:

ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ

ve buña hâne-i (19) ri‘âyet dirler⁵⁶⁶⁹.

⁵⁶⁵¹ bu deñlü: Dİ bu kadar, HM, HHM -

⁵⁶⁵² ‘acep budur ki bu deñlü mu‘cizâtı görüp İmân getürmezlerdi: HH ‘acep budur ki evvelde gelenler mu‘cizâtı görüp İmân getürmezler

⁵⁶⁵³ gelüp: HM, HHM -

⁵⁶⁵⁴ İmân getürürler: HH İmân getürdüler, HM -

⁵⁶⁵⁵ Allâhıñdur: HH Allâhu Te‘âlâñdur, HM ilâhidür

⁵⁶⁵⁶ ağırlığından: HH ağırlığından tâ

⁵⁶⁵⁷ (Nuh), “Binin ona. Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah’ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” dedi (11/41, Altuntaş 2003: 225).

⁵⁶⁵⁸ aña bindiler: HH necât buldılar

⁵⁶⁵⁹ pürân: HH rân

⁵⁶⁶⁰ geçerler: HM, HHM geçdiler

⁵⁶⁶¹ oldılar: Dİ olurlar

⁵⁶⁶² şuvı: HH, HHM, HHM şuyı

⁵⁶⁶³ Hâķ ile: Dİ Hâķkıyla

⁵⁶⁶⁴ kimesne: Dİ -

⁵⁶⁶⁵ erden: Dİ er

⁵⁶⁶⁶ kimesne ‘avratdan: Dİ hâtun

⁵⁶⁶⁷ ismini: HH resmini, HM adını

⁵⁶⁶⁸ Onlara, “Girin oraya esenlikle, güven içinde” denilir.

⁵⁶⁶⁹ “Gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemiyi yap. Zulmedenler hakkında bana bir şey söyleme. Çünkü onlar suda boğulacaklardır.” (11/37, Altuntaş 2003: 224).

وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا [وَوَحِينَا وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّعْرِفُونَ]

[hm106a] ammā ḥāne-i kerāmet imr'eat-i fir'avnıñ [103b/1] ḥānesidür ki⁵⁶⁷⁰

وَوَضَرَ بَ اللّٰهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا اِمْرَاةً فِرْعَوْنَ اِذْ قَالَتْ [رَبِّ ابْنِ لِيْ عِنْدَكَ بَيْتًا فِى

الْجَنَّةِ] وَتَجْنِيْ مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهٖ وَتَجْنِيْ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِيْنَ [

didi. Evvel beyt-i kerāmetdür. (2) Āsiye Ḥātūn⁵⁶⁷¹ rahīma'llāh Ḥazret-i Mūsā 'aleyhi's-selāmuñ yüzine Ḥaḫkuñ (3) 'ināyetiyle⁵⁶⁷² nazār idüp imān getirüp otuz yıl imānını şaḫladı.

Hikāye (4) Firavn geldi ve didi ki: “Ey Āsiye! Zann iderem ki benüm ulūhiyyetimi⁵⁶⁷³ [hhm59b] inkār idersin.” (5) Āsiye eyitdi: “Bu zann degildür taḫḫıkdür, ‘arz-ı semāya mesākdür.” (6) Fir'avn eyitdi: “Bu ḥāletden rücū' eyle, yoḫsa saña ‘uḫūbet eylerem.” (7) didi. Eyitdi: “İmdi her⁵⁶⁷⁴ ne iderseñ⁵⁶⁷⁵ ḳalbuma ve cānuma duḫūlūñ (8) yoḫdur” didi. Fir'avn andan ümīzi⁵⁶⁷⁶ kesdi ve bir çārmıḫ peydā itdi⁵⁶⁷⁷. (9) Evvel çārmıḫ peydā iden⁵⁶⁷⁸ fir'avndur. Ḳıyāmete dek⁵⁶⁷⁹ ‘azāba şerīk (10) olur⁵⁶⁸⁰ ve bir büyük⁵⁶⁸¹ taş üzerine mu'allāḫ eyledi. Biñ batman idi. Fir'avn (11) etbā'ından yüz biñ kimesne seyrine geldi⁵⁶⁸². Mūsā 'aleyhi's-selām ol araya (12) uğradı. Āsiye eyitdi: “Ey⁵⁶⁸³ nebīyu'llāh! Ḥaḫ Te'ālā beni gördi⁵⁶⁸⁴” Mūsā 'aleyhi's-selām eyitdi⁵⁶⁸⁵: “Yedi (13) ḳat gögün⁵⁶⁸⁶ melekleri senün

⁵⁶⁷⁰ Allah, iman edenlere ise, Firavun'un karısını örnek gösterdi. Hani o, “Rabbim! Bana katında, cennette bir ev yap. Beni Firavun'dan ve onun yaptığı işlerden kuru ve beni zalimler topluluğundan kurtar!” demişti (66/11, Altuntaş 2003: 560)

⁵⁶⁷¹ ḥātūn: Dİ -

⁵⁶⁷² 'ināyetiyle: HHM ḡayetiyle

⁵⁶⁷³ ulūhiyyetimi: Dİ ulūhiyyetime

⁵⁶⁷⁴ her: HH imdi

⁵⁶⁷⁵ iderseñ: Dİ eylerseñ, HH idersen nice idersin

⁵⁶⁷⁶ ümīzi: HH ümīd, HM ümīdi, HHM ümīdüñi

⁵⁶⁷⁷ itdi: Dİ idüp

⁵⁶⁷⁸ iden: Dİ idüp düzen, HH düzen

⁵⁶⁷⁹ ḳıyāmete dek: Dİ ḳıyāmetde

⁵⁶⁸⁰ olur: Dİ olur

⁵⁶⁸¹ ve bir büyük: HH ol kimse ki bu fi'ili ider ve bir büyük taş üzerine mu'allāḫ eyledi

⁵⁶⁸² geldi: HHM geldiler

⁵⁶⁸³ ey: Dİ, HM yā

⁵⁶⁸⁴ gördi: Dİ, HM görür mi

⁵⁶⁸⁵ Mūsā 'aleyhi's-selām eyitdi: Dİ, HH kelīm

⁵⁶⁸⁶ gögün: Dİ, HH, HM gök

hizmetünde ve saña muntazırlardur⁵⁶⁸⁷ ve saña istikbāla (14) tūrurlar. Ne murāduñ varısa⁵⁶⁸⁸ iste” didi. Āsiye başın kaldırıp (15)⁵⁶⁸⁹

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَةٌ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ [رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي
الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ]

“*Rabbibni lī ‘indeke beyten*” didi. “Cānum saña⁵⁶⁹⁰ fedā⁵⁶⁹¹ olsun. Kendi⁵⁶⁹² civāruñda baña (16) bir hāne binā⁵⁶⁹³ eyle” didi *arrifikku sūmme ʿt-tariḳ*.

İṣāret Bir nesne (17) almak murād idicek olsañ⁵⁶⁹⁴ evvel sermāyeñ⁵⁶⁹⁵ nazar eyle. [hh77b] Hāne almak murād iderseñ⁵⁶⁹⁶ (18) evvel koñşısın⁵⁶⁹⁷ gör. Āsiye rahmetu’llāh ‘ākıle idi. Evvel hāneyi diledi ki (19) aşıl maqşūd oldur, hāne degildir. Pes Haḳ Te‘ālā murād itdi ki kızıl [104a/1] yaḳutdan bir hāne⁵⁶⁹⁸ binā eyledi ve yetmiş biñ incüden ṭabaḳlar melā’ike eline virdi. Haḳ Te‘ālā (2) hicābı gözinden kaldırdı⁵⁶⁹⁹, anları görüp güldi. [hm106b] Fir‘avn ol taşı (3) üzerine ilka idicek daḳı taş gelmeden Haḳ Te‘ālā anuñ rūḥını⁵⁷⁰⁰ kabz eyledi (4) ve ol hāneye iletdiler. Hāne-i kerāmet budur⁵⁷⁰¹.

Ammā beşinci hāne-i mülābedir. (5) Ol hāne-i Zeliḥādur ki hāne-i Ḥüdā dimekdir. Taşlı budur ki El-āye (6)⁵⁷⁰²

وَرَأَوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ
(7) وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

⁵⁶⁸⁷ hizmetinde ve saña muntazırlardur: HM, HHM hizmetindedür

⁵⁶⁸⁸ var-ısa: HH, HM var ise

⁵⁶⁸⁹ Allah, iman edenlere ise, Firavun’un karısını örnek gösterdi. Hani o, “Rabbim! Bana katında, cennette bir ev yap. Beni Firavun’dan ve onun yaptığı işlerden kuru ve beni zalimler topluluğundan kurtar!” demişti (66/11, Altuntaş 2003: 560).

⁵⁶⁹⁰ saña: Dİ -

⁵⁶⁹¹ fedā: HM ḳurbān

⁵⁶⁹² kendi: HH, HM, HHM kendü

⁵⁶⁹³ binā: HM bünyād

⁵⁶⁹⁴ olsañ: HH, HM, HHM -

⁵⁶⁹⁵ sermāyeñ: HH, HM, HHM sermāyeye

⁵⁶⁹⁶ murād iderseñ: Dİ dileseñ, HH, HM dilerseñ

⁵⁶⁹⁷ koñşısın: HHM koñşuñı

⁵⁶⁹⁸ kızıl yaḳutdan bir hāne: Dİ bir hāne kızıl yaḳutdan

⁵⁶⁹⁹ gözinden kaldırdı: Dİ kaldırdurup gözinden, HH gözinden ref’ itdi

⁵⁷⁰⁰ rūḥını: Dİ rūḥın, HH rūḥı

⁵⁷⁰¹ budur: HHM -

⁵⁷⁰² Evinde bulunduğu kadın (gönlünü ona kaptırıp) ondan arzuladığı şeyi elde etmek istedi ve kapıları kilitleyerek “Haydi gelsene!” dedi. O ise, “Allah’a sığınırım, çünkü o (kocan) benim efendimdir, bana iyi baktı. Şüphesiz zalimler kurtuluşa eremezler” dedi (12/23, Altuntaş 2003: 237).

Ba‘zılar “Bu kelime-i Süryānīdūr”⁵⁷⁰³ (8) ve ba‘zılar “Arabīdūr” didiler. Ba‘zılar Hārātedür Hīcāzda vārid olmuştur, didiler. (9) ‘*Alā kulli hāl* Tevrātda vārid olmuştur; “senūñ içündür dimekdür” ve ba‘zılar eyitdi⁵⁷⁰⁴: (10) “Gel berü dimekdür” didiler.

Kışşa böyle olmuştur ki Çün ‘azīz Yūsuf ‘aleyhi’s- selāmi (11) iştirā itdi⁵⁷⁰⁵ ve oğulluğa ihtiyār itdi⁵⁷⁰⁶ götürüp Zeliḥāya teslīm eyledi⁵⁷⁰⁷ “*Ekrimi* (12) *meşvahu*” didi. Zeliḥā daḥı alup mübārek saçını⁵⁷⁰⁸ taradı ve gözlerine sürme (13) çekdi, meşşāta bikri ider gibi tezyīn eyledi ve günden güne⁵⁷⁰⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ (14) muḥabbeti ḳalbında ziyāde gördi. Bir mertebeye vardı ki şabra⁵⁷¹⁰ ṭāḳatı ḳalmadı, beñzi⁵⁷¹¹ şarardı, (15) yimekten ve⁵⁷¹² içmekden ḳaldı. Dāyesi⁵⁷¹³ eyitdi: “Şöyle zann [hhm 60a] iderem ki sen⁵⁷¹⁴ ‘aşıḳsın” didi. (16) Zeliḥā eyitdi⁵⁷¹⁵ ki: “Taḥḳīḳdür zann degildür.” Dāye eyitdi: “Kime mübtelāsın ki yimek (17) ve içmek ber-ṭarāf olmuştur? Her derdiñ dermāni vardır. Belki senūñ derdiñe (18) dermān bulam” didi. Zeliḥānuñ şabra mecālī⁵⁷¹⁶ ḳalmamış idi. Bī-ihtiyār olup⁵⁷¹⁷ (19) dāyeniñ eline yapışup eyitdi: “Saña ne diyeyem? Bu ḡulāma⁵⁷¹⁸ ḡöñlüm düşdi [104b/1] ve muḥabbeti cānuma te’sīr itdi⁵⁷¹⁹. Yā baña bir dermān eyle, [hm107a] yoḥsa helāk oluram” (2) didi. Dāye eyitdi: “Buña dermān [hh78b] vardır; ammā māl ḥarc itmek gerek⁵⁷²⁰.” (3) Zeliḥā ḥazīnesi miftāḥın aña teslīm idüp “Her ne gerek ise eyle” (4) didi. Pes dāye emir itdi bir sarāy binā ideler ve bundan ötri (5) üstādlar getirüp envā‘ leṭā’if ile müzeyyen ve dürlü dürlü mermerler⁵⁷²¹ ile mülevven (6) ve billūrlar ve şırçalar ile saḳfını binā eylediler. Her ne vechle nażar olunsa (7) āyine gibi ḡörinürdi⁵⁷²² ve dört dīvāri āyine ile naḳş olunmuş idi. (8) Emir eyledi ki perdeler ile örttiler. Yūsuf ‘aleyhi’s- selāmuñ şüreti⁵⁷²³ (9) Zeliḥā ile her cānibden⁵⁷²⁴ ḡörinür idi. Hāne-i mülābe budur ki⁵⁷²⁵ Ḥaḳ Te‘ālā (10) *veravedethülletī hüve fī*

⁵⁷⁰³ süryānīdūr: Dī süryāniyyedir

⁵⁷⁰⁴ eyitdi: Dī eyitdiler

⁵⁷⁰⁵ itdi: HH , HM eyledi

⁵⁷⁰⁶ itdi: Dī eyledi

⁵⁷⁰⁷ eyledi: HH idüp

⁵⁷⁰⁸ saçını: Dī, HH başını

⁵⁷⁰⁹ günden güne: Dī, HH her gün

⁵⁷¹⁰ şabra: Dī, HH şabr

⁵⁷¹¹ beñzi: Dī -

⁵⁷¹² ve: Dī -

⁵⁷¹³ dāyesi: Dī dāye

⁵⁷¹⁴ sen: Dī -

⁵⁷¹⁵ Zeliḥā eyitdi: HHM -

⁵⁷¹⁶ mecālī: HM tāḳatı

⁵⁷¹⁷ olup: HH idi, HM -

⁵⁷¹⁸ ḡulāma: Dī ḡulām-ı ‘abdīye

⁵⁷¹⁹ itdi: Dī, HH, HM eyledi

⁵⁷²⁰ gerek: HHM ister

⁵⁷²¹ mermerler: HH mermer

⁵⁷²² ḡörinürdi: HH ‘aḳsı naḳş olunur

⁵⁷²³ şüreti: HHM -

⁵⁷²⁴ cānibden: Dī cānibde

⁵⁷²⁵ budur ki: HM dir

beytiḥā buyurdu. Zeliḥā kendüyi tezyīn eyledi ve muraşsa (11) pirāhen⁵⁷²⁶ giydi. Kendü zīnet ile⁵⁷²⁷ ol taht üzre oturdu ve Yūsuf (12) ‘aleyhi’s-selāmi da‘vet itdi. Çün mübārek ayağın⁵⁷²⁸ ol ḥāneye⁵⁷²⁹ važ‘ (13) itdi, eşer-i töhmet gördi. İstedi ki firār ide. Zeliḥā tahtından şıçrayup (14) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ dāmenin tıtdı, içerü çeküp alıkoḡaḡ (15) murād eyledi. Bir mertebeye⁵⁷³⁰ vardı ki şabr u tākātı kalmadı beñzi şarardı⁵⁷³¹ (16) ve yedi kerre zūr eyledi. Āḫirü’l-emir yüzini dergāh-ı ‘izzete dutup (17) eyitdi: “Ey Bār-ı Ḥüdā! Eger ‘işmet ve ‘ināyetüñ yetişmez⁵⁷³² ise ḥālum tebāh (18) olur” didi.

Laṭīfe Dört kimesne Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma mu‘āmele (19) itdi. Ḥazret-i⁵⁷³³ Ḥaḡ Sübhāne ve Te‘ālā luṭf u kerem ile⁵⁷³⁴ mükāfāt eyledi [105a/1] bürāderleri keyd itdi mālik⁵⁷³⁵ bendelik ile şatun aldı Zeliḥā [hm107b] murādın (2) diledi ve ‘Azīz zindāna şaldı. Çünküm devlet eyyāmı oldu anlarıñ (3) iḫ‘ālınıñ mükāfātın⁵⁷³⁶ virdi bürāderlerinüñ şuçlarından geçdi (4) Mālike⁵⁷³⁷ du‘ā⁵⁷³⁸ eyledi ve ‘Azīze naşīḡat eyledi⁵⁷³⁹. Zeliḥāyı ḫelālīga ḡabül (5) eyledi, tā kim ma‘lüm ola ki kerīmün işleri⁵⁷⁴⁰ dā‘imā keremdür. Kezālīk Ḥaḡ (6) Sübhāne ve Te‘ālā ḡulına⁵⁷⁴¹ bu dört mu‘āmele ile mükāfāt⁵⁷⁴² ider⁵⁷⁴³. (7) Bendeye lāyıḡ olanı⁵⁷⁴⁴ itmez⁵⁷⁴⁵ belki kendü⁵⁷⁴⁶ keremine münāsib ider⁵⁷⁴⁷

[وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا
وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ
وَاحْشَوْنِي] وَلَأْتِمَّ نِعْمَتِي (8) عَلَيْكُمْ [وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ]

⁵⁷²⁶ pirāhen: HH cāme

⁵⁷²⁷ kendü zīnet ile: HH kemāl-ı zīnet ile, HHM kendüsi

⁵⁷²⁸ ayağın: HH ḡademin

⁵⁷²⁹ ḥāneye: HH bināya

⁵⁷³⁰ mertebeye: Dİ meretebe

⁵⁷³¹ şarardı: HM şararmış idi

⁵⁷³² yetişmez: HM irüşmez

⁵⁷³³ Ḥazret: HM, HHM -

⁵⁷³⁴ u kerem: HHM -

⁵⁷³⁵ mālik: HH Ḥaḡ Te‘ālā muḡābelesinde cezā virse girek mālik

⁵⁷³⁶ mükāfātın: HH, HM mükāfātını

⁵⁷³⁷ mālike: HM, HHM mālik

⁵⁷³⁸ du‘ā: HH ri‘āyet

⁵⁷³⁹ eyledi: HH itdi

⁵⁷⁴⁰ kerīmün işleri: HH kerīmlerüñ kārı

⁵⁷⁴¹ ḡulına: HHM -

⁵⁷⁴² mükāfāt: Dİ mu‘āmele, HH mükāfātını

⁵⁷⁴³ ider: Dİ ide

⁵⁷⁴⁴ lāyıḡ olanı: Dİ lāyıḡın, HH lāyıḡını

⁵⁷⁴⁵ bendeye lāyıḡ olanı itmez: HHM bende

⁵⁷⁴⁶ kendü: Dİ kendi zātı keremine

⁵⁷⁴⁷ (Ey Muhammed!) Nereden yola çıkarsan çık, yüzünü Mescid-i Haram’a doğru çevir. (Ey mü’minler!) Siz de nerede olursanız olun, yüzünüzü Mescid-i Haram’a doğru çevirin ki, zalimlerin dışındaki insanların elinde (size karşı) bir koz olmasın. Zalimlerden korkmayın, benden korkun. Böylece size nimetlerimi tamamlayayım ve doğru yolu bulasınız (2/150, Altuntaş 2003: 22).

[60b] “Sen belāya şabr iderseñ seniñ du‘āñı redd itmezem”⁵⁷⁴⁸

(أم (9) نَ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ [hh78b] إِذَا دَعَاهُ [وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ
أَلَهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ]

“Sen baña ta‘āt eylemezseñ ben ‘afv iderem”⁵⁷⁴⁹

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِّمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ [و (10)
يَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ [قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ]

Eger sen menāhi şer‘iyyâtdan perhîz itmezseñ⁵⁷⁵⁰, ben merḥamet⁵⁷⁵¹ (11) iderem⁵⁷⁵²

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا [أ هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ]

Tā kim bilesin ki senden ḥarābılıq(12)dan ğayrı nesne gelmez, benden ḥimāyet ve ‘ināyetden ğayrı nesne zuhūr itmez.

(13) *Laṭīfe Zeliḥā* Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ vişālın murād idicek perdeler (14) çekdi. Andan Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi ḥānesi içine çekdi ve ḳapuları⁵⁷⁵³ (15) ḳapadı. Çünküm ḥuşūl⁵⁷⁵⁴ murād itdi perdeleri ref‘ eyledi, tā kim ğayrılar (16) dan bir ferd āġāh olmaya.

Kezālik Ḥaḳ Sübhāne⁵⁷⁵⁵ ve Te‘ālā çün⁵⁷⁵⁶ ‘abdını⁵⁷⁵⁷ (17) kemend ‘ināyetiyle⁵⁷⁵⁸ şayd eylemek murād eyleye, meydān-ı muḥabbetden⁵⁷⁵⁹ dūnyā (18) evinde perdeler çekmişdür ve şehvet ḳapuların

⁵⁷⁴⁸ Yahut kendisine dua ettiġi zaman zorda kalmışa cevap veren ve başa gelen kötülüġü kaldıran, sizi yeryüzünün halifeleri kılan mı? Allah ile birlikte başka ilah mı var!? Ne kadar az düşünöyorsunuz! (27/62, Altuntaş 2003:

⁵⁷⁴⁹ Ey kitap ehli! Artık size elçimiz (Muhammed) gelmiştir. O, kitabınızdan gizleyip durduğunuz gerçeklerden birçoġunu sizlere açıklıyor, birçoġunu da affediyor. İşte size Allah’tan bir nur ve apaçık bir kitap (Kur’an) gelmiştir (5/15, Altuntaş 2003: 109).

⁵⁷⁵⁰ itmezseñ: Dİ, HH itmez iseñ

⁵⁷⁵¹ merḥamet: Dİ ‘avf

⁵⁷⁵² De ki: “Ancak Allah’ın lütuf ve rahmetiyle, yalnız bunlarla sevinirler. Bu, onların toplayıp durduklarından daha hayırlıdır.” (10/58, Altuntaş 2003: 214).

⁵⁷⁵³ ḳapuları: HH, HM, HHM ḳapuların

⁵⁷⁵⁴ ḥuşūl: Dİ ḥuzūr-ı vişāl

⁵⁷⁵⁵ sübhāne: HH, HM, HHM -

⁵⁷⁵⁶ çün: HH, HM, HHM -

⁵⁷⁵⁷ ‘abdını: HM, HHM ‘idini

⁵⁷⁵⁸ ‘ināyetiyle: Dİ ‘ināyet ile

⁵⁷⁵⁹ muḥabbetden: Dİ muḥabbetde de

bağlamışdır, tā kim āferīdeden (19) bir ferd bu şöhbete ve buña⁵⁷⁶⁰ muṭṭali‘ olmaya⁵⁷⁶¹ ve māni‘ olmaya cemāl-ı ma‘būddan ğayrıya [105b/1] nazar eylemeye.

Kıssa Yūsuf ‘aleyhi’s-selām çün nazar itdi, қапарları bağlu gördi. (2) Zeliḫāya bağdı müzeyyen [hm107a] gördi, luṭf-ı⁵⁷⁶² cemālın ārāste ve pīrāste gördi. (3) Firāşlar döşenmiş ve ḫāne ḫalvet-i ḫalkdan ḫālī yüzün Ḥaḫ dergāhına idüp (4) eyitdi: “Yārabbum! Beyt ḫālī ve cemāl⁵⁷⁶³ müzeyyen ve muhayyā ve ben şaḫş-ı nefse ve şebāba (5) mübtelā, қапарlar bağlu. Eger seniñ ‘ināyet ve hidāyetüñ yetişmez ise⁵⁷⁶⁴ āl-ı Ya‘kūba⁵⁷⁶⁵ zellātdan (6) keder gelmek muḫarrardır. Ḥaḫ Te‘ālā buyurdi⁵⁷⁶⁶ ki: “Ben fettāḫum⁵⁷⁶⁷

مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ (7) رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا [وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ]

Ol nesne ki ‘ibād қапусın қапaya anı açaram; ammā (8) ben bend⁵⁷⁶⁸ itdügümi⁵⁷⁶⁹ kimesne açmağa қādir olmaz. Ben ki saña ‘işmet virdüm, ben taḫdīr (9) itdügüm nesneye kimesneden zarar gelmez.

Kezālik bir mazlūm zālīmüñ eline giriftār (10) olıcaḫ diler ki kendüyi āfet-i zulumdan ḫalāş ister. Her cānibe nazar ider: (11) Қазıya⁵⁷⁷⁰ ve sulṭāna ve ğayrıya⁵⁷⁷¹. Varsa қапарların қапанıḫ bulur. Hemān Ḥazret-i (12) Settāra ‘arż-ı ḫācet eylerse yine⁵⁷⁷² ḫiṭāb-ı ‘izzet irür ki: “Ey bende-i bī-çāre! (13) Cümle қапарlar қапанmış ise ben saña dermān iderem ve ḫālıḫuñ⁵⁷⁷³ [hh79a] oluram. Niçeye (14) dek yabānda gezersin? Baña gel! Her ne dilersen ḫāşıl iderem. Aç olsañ⁵⁷⁷⁴ (15) toyruram ve ‘ināyetüm қапусın keşāde iderem. Niçeye dek ğayrıları (16) penāḫ iderseñ seniñ penāhuñ benem. Bī-çārelere çāre eyleyen ve meded (17) eyleyen⁵⁷⁷⁵ benem.

⁵⁷⁶⁰ ve buña: HH, HM, HHM -

⁵⁷⁶¹ olmaya: Dİ -

⁵⁷⁶² luṭf-ı: Dİ luṭf u

⁵⁷⁶³ cemāl: Dİ kemāl-ı cemāl

⁵⁷⁶⁴ yetişmez ise: Dİ yetişmeye

⁵⁷⁶⁵ Ya‘kūba: HH, HM, HHM Ya‘kūb

⁵⁷⁶⁶ buyurdi: HH, HM, HHM buyurur

⁵⁷⁶⁷ Allah insanlar için ne rahmet açarsa, artık onu tutacak (engelleyecek) yoktur. Neyi de tutarsa, bundan sonra onu gönderecek yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir (35/2, Altuntaş 2003: 433).

⁵⁷⁶⁸ bend: HHM bende

⁵⁷⁶⁹ itdügümi: Dİ itdügüm

⁵⁷⁷⁰ қаızıya: Dİ қаızıya

⁵⁷⁷¹ ğayrıya: Dİ ğayra

⁵⁷⁷² yine: HH, HM, HHM -

⁵⁷⁷³ ḫālıḫuñ: Dİ ḫulḫuñ

⁵⁷⁷⁴ olsañ: Dİ olursañ

⁵⁷⁷⁵ eyleyen: Dİ kılan

*El-meclisü'l-ḥādi ve's-şelâsun*⁵⁷⁷⁶ *ve min Kıışsa-ı Yūsuf 'aleyhi's-selām* (18) fi kavlehu Te'ālā⁵⁷⁷⁷

[وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ] قَالَ مَعَاذَ
اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ [إِنَّهُ لَا يَفْلِحُ الظَّالِمُونَ]

Ḳāle(19)'l-imām rażiyallāhu anh: “*Ḥamsetun esta'āde bi rabbi's-semā'i fēesra kavlehu* [106a/1] [hhm61a] *mine'l-ḳarbi* [hm107b] *ve'l-belā'i*. Ya'nī, beş kimesne beş kimesneye ḫālet-i 'aczda şığındılar (2) ve maḳşūdlarına irişdiler. Evvel şığınan cinne-i 'İmrān ḫātūni idi⁵⁷⁷⁸. Ḥālet-i (3) 'aczda ve Meryem rażıya'llāhu 'anhā anda Ḥaḳ Te'ālāya⁵⁷⁷⁹

[فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَئِن لَّمْ يَكُنِ الذَّكَرُ
كَالْأُنثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَ] إِنِّي أُعِيدُهَا بِكَ [وَدُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ]

didi, (4) maḳşūdı ḫāşıl oldı⁵⁷⁸⁰.

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا
الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ
مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ]

buyuruldu. Tafşīli budur ki: (5) Çün Meryem rażıya'llāhu 'anhāya yüklü oldı, didi ki; “Yārabbum! eger oğlum erkek olursa (6) saña virürem. Ḥizmetüñde olup ḫalkdan cüdā olsun. Çün va'de tamām oldı, (7) kız toğdı *rabbī innī vaḫa'tūhā inşā* didi. Alup Beyt-i Muḳaddes'e iletı ve didi (8)

⁵⁷⁷⁶ ḫādi ve's-şelâsun: HM, HHM şālis ve's-şelâsun

⁵⁷⁷⁷ Evinde bulunduğu kadın (gönlünü ona kaptırıp) ondan arzuladığı şeyi elde etmek istedi ve kapıları kilitleyerek “Haydi gelsene!” dedi. O ise, “Allah'a sığımurım, çünkü o (kocan) benim efendimdir, bana iyi baktı. Şüphesiz zalimler kurtuluşa eremezler” dedi (12/23, Altuntaş 2003: 237).

⁵⁷⁷⁸ ḫātūni idi: HHM -

⁵⁷⁷⁹ Onu doğurunca, “Rabbim!” dedi, “Onu kız doğurdum.” -Oysa Allah onun ne doğurduğunu daha iyi bilir- “Erkek, kız gibi değildir. Ona Meryem adını verdim. Onu ve soyunu kovulmuş şeytandan senin korumana bırakıyorum.” (3/36, Altuntaş 2003: 53).

⁵⁷⁸⁰ Bunun üzerine Rabbi onu güzel bir şekilde kabul buyurdu ve onu güzel bir şekilde yetiştirdi. Zekeriya'yı da onun bakımıyla görevlendirdi. Zekeriya, onun bulunduğu bölmeye her girişinde yanında bir yiyecek bulurdu. “Meryem, bu sana nereden geldi?” derdi. O da “Bu, Allah katından” diye cevap verirdi. Zira Allah, dilediğine hesapsız rızık verir (3/37, Altuntaş 2003: 53).

ki: “Yārabbum! erkek⁵⁷⁸¹ isterdüm, sen kız⁵⁷⁸² virdüñ. Benüm murādum ol idi ki⁵⁷⁸³ senüñ mescid(9)üñde⁵⁷⁸⁴ ölünceye⁵⁷⁸⁵ dek hizmet eyleye. Bunuñ sebebiyle saña⁵⁷⁸⁶ taqarrüb hāşıl idem⁵⁷⁸⁷. (10) Mescidün⁵⁷⁸⁸ gūşesinden āvāz geldi ki: “Egerçi şimdiye dek senüñ işlāfından (11) dişi⁵⁷⁸⁹ cāmi‘de hizmet itmemişdür⁵⁷⁹⁰, biz senüñ kızuñı ‘aybıyla kabūl itdük⁵⁷⁹¹. Dergāhımda⁵⁷⁹² (12) hizmet itsün. Hāq Te‘ālā Meryem rażıya’llāhu ‘anhāyı kabūl idüp hikmet ta‘līm (13) itdi, mu‘allim vāşıta eylemedi⁵⁷⁹³ ve bikārlığı aña haşmet virdi ve siyāhsız nuşret (14) itdi ve ersiz veled virdi ve cuhūdlar aña töhmet idicek yitmiş biñ (15) kimesne⁵⁷⁹⁴ ol hırāmānıñ altına geldiler ki anda ‘İsā⁵⁷⁹⁵ ‘aleyhi’s- selāmi⁵⁷⁹⁶ (16) toğurmuş idi. Aña ‘ukūbet murād (17) itdiler. Her biri eline⁵⁷⁹⁷ bir taş aldılar ki Hāzret-i Meryem rażıya’llāhu ‘anhāyı⁵⁷⁹⁸ (18) taşa tutalar. Hāq Te‘ālā⁵⁷⁹⁹ ‘adedlerince melā’ike irsāl itdi⁵⁸⁰⁰, (19) taşları⁵⁸⁰¹ ellerinden [hm108a] alup anlara zārb itdiler. Bu cümle Allāhu Te‘ālāya [hh79b] şığındığı [106b/1] için oldu.

Hikāye Ebū ‘Āşım Başri rahmetu’llāh Haccāca emr-i ma‘rūf (2) idüp Haccāc dağı gāzab idüp anı⁵⁸⁰² katl itmek murād itdi⁵⁸⁰³. Başra’yı tolaşdur(3)dılar. Şeyh eyitdi: *Īlāhi e‘uzu bike min şerri haşa ez-zālīmın*. Hāq Sübhāne ve Te‘ālā (4) ol⁵⁸⁰⁴ hinde anı ellerinden alup⁵⁸⁰⁵ Ebī Kubeys Cebeline iletdi. Şeyh anda oturup ol gün (5) şavma‘a niyyet eyledi⁵⁸⁰⁶. Aşşām bir pīr⁵⁸⁰⁷ zen⁵⁸⁰⁸ hātūn geldi. Düzülmüş bir tabağ getürdi⁵⁸⁰⁹ (6) envā‘ eṭ’ime ile tolu⁵⁸¹⁰. Öñine kōdı ve bir bardağ⁵⁸¹¹ şu kōdı. Her gice (7) bu

⁵⁷⁸¹ erkek: HH pīr, HM -

⁵⁷⁸² kız: HH dulter

⁵⁷⁸³ ol idi ki: HHM oldu ki

⁵⁷⁸⁴ mescidünde: HH -

⁵⁷⁸⁵ ölünceye: HH ölünce

⁵⁷⁸⁶ saña: HH, HM, HHM -

⁵⁷⁸⁷ taqarrüb hāşıl idem: HHM taqarrüb hāşıl eyleye, HH taqarrüb ide

⁵⁷⁸⁸ mescidün: Dİ mescid

⁵⁷⁸⁹ dişi: HH, HHM -

⁵⁷⁹⁰ itmemişdür: HH, HM, HHM itmemişdür

⁵⁷⁹¹ itdük: HM, Dİ idüp, HHM itdüm

⁵⁷⁹² dergāhımda: HM dergāhda

⁵⁷⁹³ eylemedi: HM eyledi

⁵⁷⁹⁴ kimesne: HH kimse

⁵⁷⁹⁵ ‘İsā: HH Hāzret-i ‘İsā

⁵⁷⁹⁶ ‘aleyhi’s-selāmi: Dİ şalavata’llāhu ‘aleyhim ecma‘in

⁵⁷⁹⁷ eline: HM ellerine

⁵⁷⁹⁸ Hāzret-i Meryem rażıya’llāhu ‘anhāyı: HM Meryemi

⁵⁷⁹⁹ Hāq Te‘ālā: HH Hāq Sübhāne ve Te‘ālā

⁵⁸⁰⁰ itdi: HH itdiler

⁵⁸⁰¹ taşları: HH, HHM taşların

⁵⁸⁰² anı: HH, HHM -

⁵⁸⁰³ itdi: HH, HM eyledi

⁵⁸⁰⁴ ol: Dİ ol ol

⁵⁸⁰⁵ anı ellerinden alup: Dİ ellerinden anı alup

⁵⁸⁰⁶ ol gün şavma‘a niyyet eyledi: HH, HHM evvel niyyet eyledi

⁵⁸⁰⁷ pīr: Dİ pīre

⁵⁸⁰⁸ zen: HH -

⁵⁸⁰⁹ getürdi: Dİ, HHM -

⁵⁸¹⁰ tolu: HM memlū, HHM -

mu‘ameleyi eyledi. Altı aya dek bu minvāl üzre geçdi. Hâtırına geldi ki (8) bu hâtûna su‘âl ideyin⁵⁸¹² “kimdür” ve bu deñlü şefkâta bâ‘iş nedür? Dergâh-ı (9) Hâğdan hîţâb geldi ki: *Hazûhi dünyâ aheze mennâk* Ya‘ni⁵⁸¹³, “Bu dünyâdır. Saña hîzmet (10) için irsâl itdük, tâ bileler ki bir⁵⁸¹⁴ kişi kim bize şığına biz anı⁵⁸¹⁵ hoş⁵⁸¹⁶ tuta(11)rız.

İkinci⁵⁸¹⁷, Mūsā ‘aleyhi’s-selām⁵⁸¹⁸ fîravndan isti‘âze itdi ve

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِّنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَّا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ

didi. [hbm 61b] Bu hîţâb yalıñuz fîr‘avnadur lâkin ‘arabda (13) şayfa-yı cem‘ ile bir kimesneye hîţâbı⁵⁸¹⁹ câ‘iz görmişlerdür. Kâle Allâhu Te‘âlâ: (14)⁵⁸²⁰

أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيْدٍ

gibi. Tafşili budur ki: Hâğ Te‘âlâ çünkim⁵⁸²¹ (15) Hâğret-i Mūsâ ‘aleyhi’s-selâmı fîr‘avna irsâl itdi ve mu‘cize izhâr (16) itdi, yed-i beyzâ gibi ve ğayrı ba‘zılardan Hâğ Te‘âlâ⁵⁸²² perdeyi kaldırdı îmâna (17) geldiler ve ba‘zılar perde-yi küfürde kaldılar. Fîr‘avn eyitdi: “Yâ Mūsâ! (18) Seni besledüm envâ‘ i‘zâz ve ikrâm ile. Dâye⁵⁸²³ ta‘yîn itdüm ve oğlum yirine⁵⁸²⁴ (19) tıtdum. Anuñ [hm108b] mükâfâtı bu mıdır? Bir kimesneyi katl idüp⁵⁸²⁵ kışâş itmedüñ? [107a/1] Varup dürlü dürlü⁵⁸²⁶ şan‘at ve câzûlıklar öğrendüñ. Şimdi geldüñ kavmum öñinde (2) beni şermsâr eyledüñ ve mülkimi harâb eylemek⁵⁸²⁷ istersin. Mūsâ ‘aleyhi’s-selâm⁵⁸²⁸ (3) eyitdi: “Eger sen benüm⁵⁸²⁹ nübüvvetime⁵⁸³⁰ ikrâr⁵⁸³¹

⁵⁸¹¹ bardağ: HHM yaruğ

⁵⁸¹² ideyin: HH, HM, HHM ideyim

⁵⁸¹³ ya‘ni: Dİ, HH, HHM -

⁵⁸¹⁴ bir: HH her

⁵⁸¹⁵ biz anı: Dİ anı biz

⁵⁸¹⁶ hoş: HH eyü

⁵⁸¹⁷ ikinci: HH, HM, HHM üçüncü

⁵⁸¹⁸ Mūsâ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ Mūsâdur ‘aleyhi’s-selâm, HH Mūsâ ‘aleyhi’s-selâmdur

⁵⁸¹⁹ hîţâbı: HM, HHM hîţâb

⁵⁸²⁰ (Allah şöyle der:) “Atın cehenneme, (Hakka karşı) inatçı, hayrı hep engelleyen, haddi aşan şüpheci her kâfiri!”

⁵⁸²¹ çünkim: HH, HM, HHM -

⁵⁸²² Hâğ Te‘âlâ: Dİ -

⁵⁸²³ dâye: Dİ taye

⁵⁸²⁴ yirine: HH -

⁵⁸²⁵ idüp: HH itdüñ

⁵⁸²⁶ dürlü dürlü: Dİ her dürlü

⁵⁸²⁷ eylemek: Dİ itmek

⁵⁸²⁸ ‘aleyhi’s-selâm: HM -

⁵⁸²⁹ benüm: HHM -

⁵⁸³⁰ nübüvvetime: HH kulluğuma

⁵⁸³¹ ikrâr: HH müsâ‘ade

iderseñ, ben dağı seni benüm⁵⁸³² rabbumdan (4) şefā‘at iderem. Saña dağı ziyāde mülk vire⁵⁸³³ ve saña rahmet eyleye.” Fir‘avn (5)⁵⁸³⁴

[وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَأْتِ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي] فَأَوْقِدْ لِي يَا هَامَانُ عَلَى
الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لأظنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ

eyitdi⁵⁸³⁵ “Benden ğayrı senüñ için ilāh olduĝın (6) bilmedüm.” Mūsā ‘aleyhi’s-selām ğayūr⁵⁸³⁶ idi. Fir‘avna bir tabanca urdı, fir‘avn (7) Kelıme yapışdı

[وَقَالَ فِرْعَوْنُ] ذُرُونِي أَقْتُلْ [hh80a] مُوسَى [وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ
أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ]

didı. Ol eyitdi: “Kadir degilsün, (8) zırā ben aña şıĝınmışam.” Fir‘avnuñ eli hevāda kaldı taħrıke kādır olmadı, (9) tā yanından Mūsā⁵⁸³⁷ ‘aleyhi’s-selām gitmeyince ve taşra çıkdı ve kavmından⁵⁸³⁸ anı Hağ Te‘ālā⁵⁸³⁹ nihān (10) eyledi⁵⁸⁴⁰, kimse⁵⁸⁴¹ görmedi⁵⁸⁴². Mūsā⁵⁸⁴³ şahrāya vardı⁵⁸⁴⁴ “Ey benüm Rabbum! Yā baña anuñ tuĝyānına (11) şabr u tākāt vir, yā anı helāk eyle” diyü Mūsā ‘aleyhi’s-selām (12) münacāt eyledi⁵⁸⁴⁵. Hağ Te‘ālā buyurdı ki: “Yā Mūsā! Du‘ā eyle. Anuñ helākı vaķtı (13) geldi. Mūsā ‘aleyhi’s-selām du‘ā⁵⁸⁴⁶ eyledi. Hağret-i Cebra‘il⁵⁸⁴⁷ (14) ‘aleyhi’s-selām⁵⁸⁴⁸ gelüp didi ki: “Çün⁵⁸⁴⁹ gice olcağ bu şehirden kavmuñı al⁵⁸⁵⁰ git.” (15) Mūsā ‘aleyhi’s-selām

⁵⁸³² benüm: HHM -

⁵⁸³³ vire: HM virüp

⁵⁸³⁴ Firavun, “Ey ileri gelenler! Sizin benden başka bir ilahınız olduğunu bilmiyorum. Ey Hāmān! Benim için bir ateş yakıp tuğla pişir de bana bir kule yap! Belki Musa’nın ilahına çıkar bakarım (!) Şüphesiz ben onun mutlaka yalancılardan olduğunu sanıyorum” dedi (28/38, Altuntaş 2003: 389).

⁵⁸³⁵ fir‘avn eyitdi: Dİ, HH ya‘ni ma‘lümüm oldu Hağret-i Mūsā

⁵⁸³⁶ ğayūr: HM guzūb

⁵⁸³⁷ yanından Mūsā: HM Mūsā yanından

⁵⁸³⁸ kavmından: HH kavm-ı fir‘avndan

⁵⁸³⁹ Hağ Te‘ālā: Dİ -

⁵⁸⁴⁰ eyledi: HM itdi

⁵⁸⁴¹ kimse: Dİ kimesne

⁵⁸⁴² görmedi: HH göremedi

⁵⁸⁴³ Mūsā: Dİ, HH, HHM -

⁵⁸⁴⁴ vardı: HH vardı eyitdi

⁵⁸⁴⁵ diyü Mūsā ‘aleyhi’s-selām münacāt eyledi: HH, HM -

⁵⁸⁴⁶ du‘ā: Dİ münacāt, HM, HHM -

⁵⁸⁴⁷ Cebra‘il: HH Cibril

⁵⁸⁴⁸ ‘aleyhi’s-selām: Dİ emīn şalavāta’llāhi ‘aleyh

⁵⁸⁴⁹ çün: Dİ, HH çünkü

⁵⁸⁵⁰ al: HM alup

ķavmından⁵⁸⁵¹ üç yüz bin kimesneyi⁵⁸⁵² alup gitdi. (16) Nil kenārına vardı⁵⁸⁵³. Ol vaķit Nilüñ inlülügi⁵⁸⁵⁴ iki fersaķ yir idi. (17) ve derinliği sekiz yüz zira‘ idi. ‘Aķāyı zarb idicek iki řaķķ oldu (18) ve fir‘avn anuñ ‘aķabında⁵⁸⁵⁵ yedi kerre yüz biñ ‘asker ile geldi. Mūsā (19) ‘aleyhi’s-selām Nilüñ kenārına ķıķdı, fir‘avn ortasında ğarķ [107b/1] oldu. Fir‘avn kendüye⁵⁸⁵⁶ [hm109a] ve ‘askerine i‘timād itdi, ğarķ oldu. Mūsā (2) ‘aleyhi’s-selām Allāhu Te‘ālāya şığınup ğalāş oldu. Eger necāt ister(3)señ Allāhu Te‘ālāya şığın. Eger helāklik⁵⁸⁵⁷ dilersen⁵⁸⁵⁸ ğalkdan meded (4) um *tevekkelnā ve a‘temednā* ‘ala’llāhi Te‘ālā Üçüncü⁵⁸⁵⁹ Muhammedü’l-Muřafā şalla’llāhu (5) ‘aleyhi ve sellem Ğaķ Te‘ālāya şığındı. SiĦirden ğalāş olup ‘ilāc ğāşıl eyledi^{5860 5861}.

[بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ] قُلْ اَعُوذُ (6) بِرَبِّ النَّاسِ

Ol ķaziyye böyle olmuşdur ki: Sübıl [hmm62a] ibn-i A‘şam nām yehūdī (7) Ğazret-i Resulu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme⁵⁸⁶² siĦr eyledi. Bir rişteye on bir düğüm döğdi (8) ve ğurmā dalına⁵⁸⁶³ ķodi ve bir⁵⁸⁶⁴ ķuyunuñ ki adına⁵⁸⁶⁵ Bi‘r -i Devrān⁵⁸⁶⁶ dirlerdi⁵⁸⁶⁷, (9) iķine biraķdı⁵⁸⁶⁸. SiĦr Ğazret-i Resūlu’llāh⁵⁸⁶⁹ ‘aleyhi ve’s-selāmuñ⁵⁸⁷⁰ mübārek (10) gövdelerine⁵⁸⁷¹ te’siř idüp⁵⁸⁷² bir meretebe⁵⁸⁷³ zarb⁵⁸⁷⁴ ğāşıl oldu ki yimekten (11) ve iķmekten ve ümmehāt-ı mü‘minine taķarrübden ķaldı. Üç gice böyle (12) geķdi. Dördüncü gice Ğazret-i Resūl-ı Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme yaturken⁵⁸⁷⁵ (13)

⁵⁸⁵¹ ķavmından: HH ķavmında

⁵⁸⁵² kimesneyi: HH ādem var idi, HHM kimesne

⁵⁸⁵³ vardı: Dİ, HHM varup

⁵⁸⁵⁴ inlülügi: HH, HHM inliği

⁵⁸⁵⁵ ‘aķabında: HM ‘uķbandan

⁵⁸⁵⁶ kendüye: Dİ kendüne

⁵⁸⁵⁷ helāklik: HM, HHM helākliķ

⁵⁸⁵⁸ dilersen: HH isterseñ, HHM dilesen

⁵⁸⁵⁹ üçüncü: HH, HM, HHM dördüncü

⁵⁸⁶⁰ olup ‘ilāc ğāşıl eyledi: Dİ, HHM ğalāş oldu

⁵⁸⁶¹ De ki: “Cinlerden ve insanlardan; insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden,

insanların Rabbine, insanların Melik’ine, insanların İlah’ına sığınırım.” (113/1, Altuntaş 2003: 604).

⁵⁸⁶² Ğazret-i Resulu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme: Dİ Ğazret-i server-i kā’ināta, HH Ğazret-i server-i kā’ināt

‘aleyhi efzalu’s-şalavāt cānibe

⁵⁸⁶³ dalına: HH şa‘lına

⁵⁸⁶⁴ bir: HM, HHM -

⁵⁸⁶⁵ adına: Dİ aña

⁵⁸⁶⁶ devrān: Dİ derdān

⁵⁸⁶⁷ dirlerdi: HH dirler idi

⁵⁸⁶⁸ iķine biraķdı: HH iķinde gömdi

⁵⁸⁶⁹ Resūlu’llāh: Dİ -

⁵⁸⁷⁰ ve’s-selāmuñ: Dİ ve sellemiñ

⁵⁸⁷¹ gövdelerine: HM gövdesine

⁵⁸⁷² idüp: Dİ itdi

⁵⁸⁷³ meretebe: HM, HHM meretebe

⁵⁸⁷⁴ zarb: HH za‘f

⁵⁸⁷⁵ yaturken: HH, HHM yatur iken

iki melek gelüp biri başı ucında⁵⁸⁷⁶ ve biri ayağı ucında⁵⁸⁷⁷ muavveze(14)teyn sürelerin **[hh80b]** okudular ve biri biriyle müşâhabet itdiler⁵⁸⁷⁸. Habîb-i (15) Ekremîñ kışşasını söyleşdiler⁵⁸⁷⁹. Biri⁵⁸⁸⁰ eyitdi: “Resûlu’llâh (16) şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁸⁸¹ hastadur.” Biri⁵⁸⁸² eyitdi⁵⁸⁸³: “Hastalığı⁵⁸⁸⁴ nedendür?” “Sihr olmışdur.” (17) didi⁵⁸⁸⁵. “Kim eyledi?” didi. Sebîl ibn-i A‘şam nâm⁵⁸⁸⁶ yehüdî itdi” didi. Ne vechle (18) olduğın beyân eyledi ve dağı ‘ilâcın zikir itdi⁵⁸⁸⁷. Hâzret-i İmâm ‘Ali (19) razıya’llâhu ‘anh irtesi ol araya⁵⁸⁸⁸ âdem⁵⁸⁸⁹ irsâl eyledi. Ol reseni⁵⁸⁹⁰ tal‘ı getürüp düğümlerin⁵⁸⁹¹ **[108a/1]** çözdü. Ol hinde⁵⁸⁹² Hâzret-i Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm⁵⁸⁹³ gelüp⁵⁸⁹⁴

[بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ] قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

(2) ve *kul e’üzü birabbi’n-nâs* sürelerini⁵⁸⁹⁵ getürdi⁵⁸⁹⁶ ve didi ki⁵⁸⁹⁷: “Bu kilidüñ (3) isimleridür. On bir âyet-i kerîmedür⁵⁸⁹⁸. Okudukça⁵⁸⁹⁹ bir ‘uğd hall olur” didi. (4) Tamâm **[hm109b]** olıcağ⁵⁹⁰⁰ tal‘ı ve rişteyi iħrâk eylediler. Hâzret-i şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁹⁰¹ şagaldı, bir zerre (5) ‘illet kalmadı. Allâhu Te’âlâya şıgınmak ile⁵⁹⁰² belâlardan ve marâzlardan⁵⁹⁰³ cümle⁵⁹⁰⁴ ħalâş (6) oldı⁵⁹⁰⁵.

⁵⁸⁷⁶ ucında: Dİ ucına

⁵⁸⁷⁷ ucında: Dİ ucına

⁵⁸⁷⁸ itdiler: Dİ eylediler, HH idüp

⁵⁸⁷⁹ söyleşdiler: HH söylemişlerdir

⁵⁸⁸⁰ biri: HH -

⁵⁸⁸¹ ‘aleyhi ve sellem: HH -

⁵⁸⁸² biri: HH âhir

⁵⁸⁸³ Ekremîñ kışşasını söyleşdiler biri eyitdi Resûlu’l-lâh ‘aleyhi ve sellem hastadur biri eyitdi: HM, HHM

Ekrem

⁵⁸⁸⁴ hastalığı: Dİ, HM, HHM -

⁵⁸⁸⁵ nedendür sihr olmışdur didi: HH, HM, HHM -

⁵⁸⁸⁶ nâm: Dİ -

⁵⁸⁸⁷ itdi: Dİ eyledi

⁵⁸⁸⁸ araya: Dİ yire

⁵⁸⁸⁹ âdem: Dİ -

⁵⁸⁹⁰ reseni: HH rişte

⁵⁸⁹¹ düğümlerin: HM düğümleri

⁵⁸⁹² hinde: HHM hîn

⁵⁸⁹³ Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm: HH Hâzret-i Cibrîl ‘aleyhi’s-selâm

⁵⁸⁹⁴ De ki: “Cinlerden ve insanlardan; insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabbine, insanların Melik’ine, insanların İlah’ına sığınırım.” (113/1, Altuntaş 2003: 604).

⁵⁸⁹⁵ sürelerini: HH, HM, HHM sürelerin

⁵⁸⁹⁶ getürdi: HH inzâl eyledi

⁵⁸⁹⁷ didi ki: HM eyitdi ki

⁵⁸⁹⁸ âyet-i kerîmedür: HM âyetdür

⁵⁸⁹⁹ okudukça: HH her bir âyeti okudukça

⁵⁹⁰⁰ olıcağ: HH olup Te’âlâyı

⁵⁹⁰¹ Hâzret-i şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ Hâzret

⁵⁹⁰² şıgınmak ile: HM şıgınmağla

⁵⁹⁰³ marâzlardan: Dİ marâzdan

⁵⁹⁰⁴ cümle: Dİ -

⁵⁹⁰⁵ oldı: Dİ buldı

Dördüncü⁵⁹⁰⁶, mü'min Allāhu⁵⁹⁰⁷ Te'ālāya⁵⁹⁰⁸ şeytāndan⁵⁹⁰⁹ isti'āze itmekle⁵⁹¹⁰ maqşūdına (7) vāşıl oldu. Hāq Sübhāne ve Te'ālā kendü⁵⁹¹¹ delālet itdi⁵⁹¹² ve buyurdu ki: (8)⁵⁹¹³

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

5914

وَأِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Hāq Sübhāne⁵⁹¹⁵ (10) ve Te'ālā buyurur⁵⁹¹⁶ ki: “Dünyā düşmendür ve şeytān dağı 'adū-yı mübīndür ve (11) mekkāredür⁵⁹¹⁷. Sen⁵⁹¹⁸ tenhā anuñla⁵⁹¹⁹ muqābele idemezsin, zīrā ol seni görür sen (12) anı görmezsin. Ol zalālet yolını⁵⁹²⁰ bilür, sen bilmezsin. Çünküm⁵⁹²¹ ol saña āfet⁵⁹²² qaşd (13) ide, sen benüm hazretüme şıgın, tā kim benüm ismüm aña kamçı olup yanından sürüp (14) kaçurasın⁵⁹²³.

Hikāye Rebī' bin Hāşim hazretine su'āl eylediler ki “Biz mekr-i şeytāndan (15) nice⁵⁹²⁴ hālāş oluruz?” Cevāb virdi ki “Hāq Te'ālāya şıgınmak (16) ile.” Nitekim bir gārib rā'iyeye kelblerinden⁵⁹²⁵ şıgımur. Meşelā bir gārib yoldan (17) geçerken bir kelb-i 'aķūr aña hücüm idicek, gārib gāfil olıcaķ⁵⁹²⁶, kelb (18) aña qaşd idicek, gārib çobāna teveccüh ider. Saña şeytān qaşd (19) idicek sen anuñla mücādeleye qadir degilsün. Qalbuña ve lisānuña benüm ismi [108b/1] şerifüm getürüp⁵⁹²⁷ zikir idesin,

⁵⁹⁰⁶ dördüncü: Dİ, HM, HHM beşinci

⁵⁹⁰⁷ Allāhu: Dİ Hāq

⁵⁹⁰⁸ Te'ālāya: HHM Te'ālāyı

⁵⁹⁰⁹ şeytāndan: HH, HM, HHM -

⁵⁹¹⁰ itmekle: Dİ, HH itmek ile

⁵⁹¹¹ kendü: Dİ, HH kendi

⁵⁹¹² itdi: HHM -

⁵⁹¹³ Kur'an okuduğun zaman, kovulmuş şeytandan Allah'a sığın (16/98, Altuntaş 2003: 277).

⁵⁹¹⁴ Eğer şeytandan bir kışkırtma seni dürtirse, hemen Allah'a sığın. Şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir (7/200, Altuntaş 2003: 175).

⁵⁹¹⁵ sübhāne: Dİ -

⁵⁹¹⁶ buyurur: Dİ buyurdu

⁵⁹¹⁷ mekkāredür: Dİ mekkārdur

⁵⁹¹⁸ sen: HM, HHM -

⁵⁹¹⁹ anuñla: HH, HM anuñ ile

⁵⁹²⁰ yolını: HH yolın

⁵⁹²¹ çünküm: Dİ çünkü

⁵⁹²² āfet: HM āfete

⁵⁹²³ sürüp kaçurasın: HM süresin

⁵⁹²⁴ nice: Dİ, HHM ne vechle

⁵⁹²⁵ kelblerinden: HH gelüp

⁵⁹²⁶ olıcaķ: HM olunur

⁵⁹²⁷ qalbuña ve lisānına benüm ism-i şerifüm getürüp: HH qalbuñla ve lisānuñla benüm ism-i şerifüm zikr eyle

ben dağı⁵⁹²⁸ [h^{hm}62b] seni şeytân şerrinden⁵⁹²⁹ ve leşkerinden (2) hıfz iderem⁵⁹³⁰. [h^h81a] Cinnu'llâh hağk Te'âlâya şığındı. Andan Meryem raızıya'llâhu 'anh zühûra (3) geldi. Ol dağı Hağka şığındı. Yehüdi⁵⁹³¹ ta'ifesinden emîn oldı⁵⁹³². (4) Mûsâ 'aleyhi's-selâm Hağka şığındı [h^m110a] deryâyı geçüp fir'avnuñ şerrinden (5) emîn oldı. Seyyidü'l kevneyn şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem Hağka şığındı, (6) cāzū⁵⁹³³ mekrinden⁵⁹³⁴ emîn oldı. Mü'min tül-ı 'ömrinde Allâhu Te'âlâya şığına mümkün (7) olur mı ki şeytân şerrinden hıfz olunmaya.

Beşinci⁵⁹³⁵ Hağret-i Yūsuf (8) 'aleyhi's-selâm Hağret-i Bārī'ye⁵⁹³⁶ şığındı. Lā-cerem şıyānet ve 'işmet⁵⁹³⁷ (9) hāşıl kıldı⁵⁹³⁸.⁵⁹³⁹

[وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ] قَالَ مَعَادُ

اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ [إِنَّهُ لَا يَفْلِحُ الظَّالِمُونَ]

Çünkü Zeliḫā (10) ḫalvet⁵⁹⁴⁰ itdi ve anuñ ile tenhā oldı, eyitdi ki: “Ben saña cān ve dil (11) ile giriftārum⁵⁹⁴¹. Bildi ki 'avn sulṭānuñdur⁵⁹⁴². Hağka şığınup “ma'āzallāh” (12) didi. Eyitdi ki⁵⁹⁴³: “Olmaz ben bunı iḫtiyār idem.” Zeliḫā eyitdi: “Niçün?” (13) Yūsuf⁵⁹⁴⁴ 'aleyhi's-selâm eyitdi: “Aziz beni şatun aldı ve baña gıyesi⁵⁹⁴⁵ (14) virdi ve ta'am virdi ve benüm ile dostlar mu'āmelesin eyledi.” (15) Ben anuñla düşmenler⁵⁹⁴⁶ mu'āmelesin eylemek lâyıq degildir.

Mev'ize Hağ Te'ālā (16) buyurur ki: “Ben seni şatun aldum”⁵⁹⁴⁷

⁵⁹²⁸ ben dağı: Dİ bende

⁵⁹²⁹ şeytân şerrinden: HH şeytândan

⁵⁹³⁰ iderem: Dİ idem, HM ide

⁵⁹³¹ yehüdi: HH, HHM yehüd

⁵⁹³² emîn oldı: HH hıfz olındı

⁵⁹³³ cāzū: Dİ cādū

⁵⁹³⁴ mekrinden: HH şerrinden

⁵⁹³⁵ beşinci: Dİ, HM, HHM kışşa

⁵⁹³⁶ Hağret-i Bārīye: HH Bārī Te'ālāya, HM Allâhu Te'ālāya

⁵⁹³⁷ ve 'işmet: Dİ 'işmet, HHM -

⁵⁹³⁸ kıldı: HH itdi, HM oldı

⁵⁹³⁹ Evinde bulunduğu kadın (gönlünü ona kaptırıp) ondan arzuladığı şeyi elde etmek istedi ve kapıları kilitleyerek “Haydi gelsene!” dedi. O ise, “Allah’a sığınırım, çünkü o (kocan) benim efendimdir, bana iyi baktı. Şüphesiz zalimler kurtuluşa eremezler” dedi (12/23, Altuntaş 2003: 237).

⁵⁹⁴⁰ ḫalvet: Dİ ḫillet

⁵⁹⁴¹ giriftārum: HH giriftār oldum

⁵⁹⁴² sulṭānuñdur: HH şeytanuñ

⁵⁹⁴³ eyitdi ki: HM, HHM -

⁵⁹⁴⁴ Yūsuf: HH Hağret-i Yūsuf

⁵⁹⁴⁵ gıyesi: HH giysi

⁵⁹⁴⁶ düşmenler: HH düşmen

⁵⁹⁴⁷ Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşır, öldürürler ve ölürler. Allah bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da kesin olarak vaad etmiştir. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren? O halde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır (9/111, Altuntaş 2003: 203).

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ [وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدَا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ
اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ]

(17) ve cāme kesdüm⁵⁹⁴⁸ ve libās-ı taḫvā geyürdüm^{5949 5950}

وَاذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَآوَاكُمْ
وَأَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهِ [وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ]

(18) ve ḥalḫ üzerene güzîde eyledüm^{5951 5952}

[ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ] اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا [فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ
وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذْنُ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ]

Bu mu‘āmele (19) hep cümle⁵⁹⁵³ dost mu‘āmelesidür, sen baña düşmenler mu‘āmelesi⁵⁹⁵⁴
eyleme.

[109a/1] *Kıssa* Pes⁵⁹⁵⁵ Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām yüzün⁵⁹⁵⁶ çevürdi, (2) Zeliḫā yalvarmağa
başladı ve didi ki⁵⁹⁵⁷: “Ey Yūsuf! Ne gökçek⁵⁹⁵⁸ cemāluñ (3) var.” Ol eyitdi⁵⁹⁵⁹: “Ḳabirde ḳalur⁵⁹⁶⁰,
topraḫ altında siyāh olur ve çürür.” Zeliḫā eyitdi⁵⁹⁶¹: “Ve ne (4) güzel bülend⁵⁹⁶² ḳametiñ var⁵⁹⁶³.” Ol⁵⁹⁶⁴

⁵⁹⁴⁸ kesdüm: Dİ kesdi

⁵⁹⁴⁹ geyürdüm: Dİ geyürdi

⁵⁹⁵⁰ O vakti hatırlayın ki siz yeryüzünde güçsüz ve zayıf idiniz. İnsanların sizi kapıp götürmesinden korkuyordunuz. Derken Allah sizi barındırdı, yardımıyla destekledi ve sizi temiz şeylerden rızıklandırdı ki şükredesiniz (8/26, Altuntaş 2003: 179).

⁵⁹⁵¹ eyledüm: Dİ eyledi

⁵⁹⁵² Sonra biz o kitabı kullarımızdan seçtiğimiz kimselere (Muhammed’in ümmetine) miras olarak verdik. Onlardan kendine zulmedenler vardır. Onlardan ortada olanlar vardır. Yine onlardan Allah’ın izniyle hayırlı işlerde öne geçenler vardır. İşte bu büyük lütuftur (35/32, Altuntaş 2003: 437).

⁵⁹⁵³ hep cümle: Dİ cümle hep

⁵⁹⁵⁴ mu‘āmelesi: Dİ mu‘āmelesin

⁵⁹⁵⁵ pes: HH pes çün

⁵⁹⁵⁶ yüzün: HH yüz

⁵⁹⁵⁷ didi ki: HM eytdi ki

⁵⁹⁵⁸ ne gökçek: HH zibā, HH güzel

⁵⁹⁵⁹ ol eyitdi: HH Yūsuf eyitdi, HHM -

⁵⁹⁶⁰ ḳalur: HH, HM, HHM -

⁵⁹⁶¹ Zeliḫā eytdi: Dİ, HH, HHM -

eyitdi: “Toprak⁵⁹⁶⁵ bunu päre päre ider⁵⁹⁶⁶.” Zeliḥā eyitdi⁵⁹⁶⁷: “Zülfüñ (5) misk gibi қоқусы var.” Ol eyitdi⁵⁹⁶⁸: “Toprak bunu (6) tāru mār eyler ve Zeliḥā ve bi’l-cümle⁵⁹⁶⁹ her nice vaşf itdiyse⁵⁹⁷⁰ Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-(7)selām mevt ve қабir aḥvālī ile⁵⁹⁷¹ aña⁵⁹⁷² işāret [hm110b] eyledi. Zeliḥā eyitdi: “Benüm (8) ile⁵⁹⁷³ muvāfaқat eyle.” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Eger senüñ ile⁵⁹⁷⁴ muvafāқat idem⁵⁹⁷⁵, (9) Ḥaқ Te‘ālā Ḥazretine⁵⁹⁷⁶ muḥālefet itmiş [hh81b] oluram” didi. Zeliḥā⁵⁹⁷⁷ eyitdi: “Benüm қulum degil misin?” Yūsuf (10) ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Ben ḥudā bendesiyem.” Zeliḥā eyitdi: “Benüm қulumсын. Şatun (11) almadum mı?” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Āzādlunıñ⁵⁹⁷⁸ bey‘ü şirāsı⁵⁹⁷⁹ cā’iz olmaz⁵⁹⁸⁰.” (12) Zeliḥā eyitdi⁵⁹⁸¹: “Ben ne dirsem ‘Aziz anı eyler.” Ol eyitdi: “‘Aziz sen didügiñe (13) senden⁵⁹⁸² rāzī degildür.” Zeliḥā eyitdi: “Ben ‘Azizi⁵⁹⁸³ қatl iderem, tā işimüze (14) māni‘⁵⁹⁸⁴ olmaya. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Қatl-ı nefс bağır⁵⁹⁸⁵-ı Ḥaққ-ı günāh-ı (15) kebā’irdendür⁵⁹⁸⁶. Eger [hhm63a] rāzī olmazsañ seni қatl iderem” didi. Ol eyitdi: (16) “Şehādet ile ölmek baña şehvet ile diri olmadan aḥabb ve evlādür⁵⁹⁸⁷,” (17) didi. Zeliḥā eyitdi: “Cümle ḥazīnesin ‘Aziz benden ötüri⁵⁹⁸⁸ saña virmedi mi?” (18) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Cümle ḥazīnesini bir kimesne⁵⁹⁸⁹ benüm içün (19) fedā eyleye, ben aña ḥıyānet itmek revā degildür ve anuñ ḥānesinde zinā itmek [109b/1] cā’iz olmaz.”

*Ḥaberde vāriddür*⁵⁹⁹⁰ ki, Ḥazret-i Muḥammedü’l-Muḥtafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurur⁵⁹⁹¹ ki: (2) ‘*Umrū’z-zāni ḥassīrun ve hüve ‘indellāhi ḥaқīrun*. Ya’nī, zānīnün ‘ömri қаşırdür ve

⁵⁹⁶² bülend: HH, HM, HHM -

⁵⁹⁶³ var: HM, HHM vardır

⁵⁹⁶⁴ ol: HH, HM, HHM -

⁵⁹⁶⁵ toprak: HH ḥaқ

⁵⁹⁶⁶ ider: Dİ eyler

⁵⁹⁶⁷ Zeliḥā eyitdi: Dİ, HHM -

⁵⁹⁶⁸ ol eyitdi: Dİ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām

⁵⁹⁶⁹ bi’l-cümle: HM, HHM -

⁵⁹⁷⁰ itdiyse: Dİ, HH itdi ise, HHM eylese

⁵⁹⁷¹ aḥvālī ile: Dİ aḥvālından

⁵⁹⁷² aña: HM, HHM -

⁵⁹⁷³ benüm ile: HH, HM, HHM -

⁵⁹⁷⁴ senüñ ile: HH, HM saña

⁵⁹⁷⁵ idem: HM idersem

⁵⁹⁷⁶ Ḥaқ Te‘ālā Ḥazretine: HM Ḥaқ Te‘ālāya

⁵⁹⁷⁷ Zeliḥā: Dİ, HHM -

⁵⁹⁷⁸ āzādlunıñ: HH āzād olanuñ

⁵⁹⁷⁹ bey‘ şirāsı: HH bey‘ ve şirāsı

⁵⁹⁸⁰ olmaz: HM degildür

⁵⁹⁸¹ eyitdi: Dİ eydür

⁵⁹⁸² senden: HM, HHM -

⁵⁹⁸³ ‘Azizi: Dİ ‘Aziz

⁵⁹⁸⁴ māni‘: HH vāqıf

⁵⁹⁸⁵ bağır: HH çoқ

⁵⁹⁸⁶ kebā’irdendür: Dİ kebā’irdür

⁵⁹⁸⁷ şehādet ile ölmek baña şehvet ile diri olmadan ehibb ve evlādür: HM şehvetle diri olmaқdan şehādetle ölmek

⁵⁹⁸⁸ yegdür

⁵⁹⁸⁸ benden ötüri: HM benüm içün

⁵⁹⁸⁹ ḥazīnesini bir kimesne: HH bir kimesne ḥazīnesini

⁵⁹⁹⁰ vāriddür: Dİ vārid

(3) huzūr-ı Hâkda hâkîrdür. Zānî ‘arşa-yı ‘arâşâta âteşden tâbütlar dile (4) gelür ve râyihası cîfe gibi ‘arâşâtı dutar, tâ halk cümle⁵⁹⁹² hesabların (5) görürler. Andan⁵⁹⁹³ ol âteşden tâbütlar ile cehenneme ilka iderler⁵⁹⁹⁴. Tevbe-i (6) naşüh ile ey merd gâfil olma ve ey reşid yolında ‘âtl bi-çâre olma.⁵⁹⁹⁵ Hâk Te‘âlâ nazarında hor olma ve illâ yârin⁵⁹⁹⁶ (7) âteşden tâbütlar ile gelüp⁵⁹⁹⁷ yüzün siyâh idersin⁵⁹⁹⁸.

[hm111a] *Laîfe* Hâzret-i (8) Yūsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ üç habsı vardır. Birisi ol kuyudur⁵⁹⁹⁹ ki Hâk Te‘âlâ (9) anda hediye irsâl itmişdür ve Cebrâ’il⁶⁰⁰⁰ ‘aleyhi’s-selâm aña⁶⁰⁰¹ münis olmuşdur⁶⁰⁰² (10) ve ikinci Zelihânî hânesidür⁶⁰⁰³ ki anda ‘işmet virildi ve üçüncü zindân (11) ki anda⁶⁰⁰⁴ mülk ü saltânat müyesser oldı. Mü’minüñ dağı üç habsı var⁶⁰⁰⁵: (12) Biri ana rahmi, anda hediye virildi⁶⁰⁰⁶

وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ

Biri dünyâ evi, (13) anda ‘ilim ü ma‘rifet⁶⁰⁰⁷ müyesser oldı⁶⁰⁰⁸ ve ‘*allelnâhu malem ya ‘lemu*. Pes Hâzret-i Yūsuf (14) ‘aleyhi’s-selâm eṭrâfına⁶⁰⁰⁹ nazar eyledi, dîvârlarda kendüyi Zelihâ ile⁶⁰¹⁰ şarılmış (15) gördi. *Nükte* Hâk Te‘âlâ saña [hh82a] iki hâne virdi: Biri dünyâ⁶⁰¹¹ (16) ve biri âhiretde cennet. Dünyâ evinde nereye nazar eyleseñ⁶⁰¹² şun‘-ı ilâhî müşâhede (17) idersin *fefi külli şey’in lehu aye yedullu ‘alâ ennehu vâhidun*. Çün cennet sarâyına (18) vâşıl olasın, nūr-ı rahmân ile cennet-i ma‘rifetde kânde baksañ (19) cemâl-ı şâni‘i⁶⁰¹³ müşâhede idersin.

⁵⁹⁹¹ buyurur: Dİ buyurdu

⁵⁹⁹² cümle: HHM -

⁵⁹⁹³ andan: HM anı

⁵⁹⁹⁴ iderler: HH ider

⁵⁹⁹⁵ olma ve ey reşid yolunda ‘âtl biçâre gâfil olma: Dİ, HM, HHM -

⁵⁹⁹⁶ olma ve illâ yârin: HM olasın ve

⁵⁹⁹⁷ gelüp: HH, HM, HHM -

⁵⁹⁹⁸ üzre gidersin: HH, HM, HHM yüzün siyâh idersin

⁵⁹⁹⁹ kuyudur: HHM kuyu

⁶⁰⁰⁰ Cebrâ’il: HH Cibril-i Emîn

⁶⁰⁰¹ aña: HH kendüye

⁶⁰⁰² olmuşdur: Dİ, HH oldı

⁶⁰⁰³ hânesidür: HH, HM, HHM hânesi

⁶⁰⁰⁴ anda: HH, HM, HHM -

⁶⁰⁰⁵ var: HM vardur

⁶⁰⁰⁶ Biz ona iki göz, bir dil, iki dudak vermedik mi; iki apaçık yolu (hayır ve şer yollarını) göstermedik mi?

(90/10, Altuntaş 2003: 594)

⁶⁰⁰⁷ ma‘rifet: HM, HHM -

⁶⁰⁰⁸ müyesser oldı: HH virildi

⁶⁰⁰⁹ eṭrâfına: Dİ eṭrâfa

⁶⁰¹⁰ Zelihâ ile: HM -

⁶⁰¹¹ dünyâ: HM, HHM dünyâda

⁶⁰¹² eyleseñ: HM iderseñ

⁶⁰¹³ cemâl: HH -

Kıışsa Zeliḥā eyitdi: “Ey Yūsuf! Benüm [110a/1] saña zannum bu degil idi ki⁶⁰¹⁴ baña muḥālefet eyleyesin⁶⁰¹⁵. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (2) eyitdi⁶⁰¹⁶: Bu söz şahīḥdür; lākin ‘azīz beni oğulluk kaşdıyla aldı ve ḥüsn-i (3) zann itdi. Ben şimdi düşmenlük itmek lāyık degildir.

*Ḥaberde*⁶⁰¹⁷ *vārid oldı ki* (4) Kıyāmet günü bir qulı getürüp⁶⁰¹⁸ melā’ike dirler ki⁶⁰¹⁹: “Yārabb! bunı cehenneme gönder⁶⁰²⁰. (5) Zīrā ḥarām yemek koqusı gelür ve ağzından ğıybet ve mesāvi rāyihası (6) gelür ve bi’l-cümle cemi‘en a‘zāsından⁶⁰²¹ ma‘āşī ve şehvāt⁶⁰²² zāhirdür. (7) Ḥaḳ Te‘ālā buyurur ki: “Quluñ zāhir çeşmine bakmañ *ene ‘inde zanni ‘abdi [hhm63b]* (8) egerçi⁶⁰²³ zāhiri ‘adūlar [hm111b] mu‘āmelesin itmişdür⁶⁰²⁴; ammā göñli ile baña (9) gökçek⁶⁰²⁵ zann itmişdür⁶⁰²⁶. Bu ḥod dostlar mu‘āmelesidür. Ben daḫı anuñla⁶⁰²⁷ (10) dostlar⁶⁰²⁸ mu‘āmelesin⁶⁰²⁹ iderem. Cennetüme iletñ.”

*El-meclisüs-şani ve şelāşun*⁶⁰³⁰ (11) *min Kıışsa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām*. Qale’l-imām rażıya’llāhu ‘anh: “*Arbe‘atun fi’l-arbati* (12) *eşyā’in*.” Dört kimesne⁶⁰³¹ dört nesneyi⁶⁰³² kaşd itdiler ve maqşūdlarına (13) vāşıl olmadılar. Hırsızlar⁶⁰³³ telbislik⁶⁰³⁴ ile kaşd itdiler ve maqşūdlarına vuşul (14) bulmadılar^{6035 6036}

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ (15) أَنْ يُضِلُّوكَ [وَمَا يُضِلُّونَ
إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ
تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا]

⁶⁰¹⁴ ki: HH, HHM -

⁶⁰¹⁵ eyleyesin: HM idesin

⁶⁰¹⁶ kıışsa Zeliḥā eyitdi: “Ey Yūsuf! Benüm saña zannum bu degil idi ki baña muḥālefet eyleyesin. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: HH Ey Yūsuf! Böyle itme ki ben seni vāqı‘ada göreliden bu cemālī saña ḥıfz idüp senüñ-çün bildüm Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi

⁶⁰¹⁷ ḥaberde: Dİ -

⁶⁰¹⁸ getürüp: HH getüre

⁶⁰¹⁹ dirler ki: Dİ diyeler ki, HH eydeler

⁶⁰²⁰ gönder: Dİ -

⁶⁰²¹ a‘zāsından: HM a‘zāsına

⁶⁰²² şehvāt: HHM şebhāt

⁶⁰²³ egerçi: Dİ bigerçi

⁶⁰²⁴ itmişdür: HM ider

⁶⁰²⁵ gökçek: Dİ ḥüsn

⁶⁰²⁶ itmişdür: HH eylemişdür

⁶⁰²⁷ anuñla: HM, HHM anuñ

⁶⁰²⁸ dostlar: HM, HHM dostı

⁶⁰²⁹ mu‘āmelesin: HM mu‘āmele

⁶⁰³⁰ şāni ve şelāşun: vāḥid ve şelāşun

⁶⁰³¹ kimesne: HHM kimesneye

⁶⁰³² dört nesneyi: HHM -

⁶⁰³³ hırsızlar: HM, HHM hırsız

⁶⁰³⁴ telbislik: Dİ, HH telbīs

⁶⁰³⁵ maqşūdlarına vuşul bulmadılar: HH maqşūdların bulmadılar

⁶⁰³⁶ İşte bu (hükümler) Allah’ın koyduğu sınırlarıdır. Kim Allah’a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu, içinden ırmaklar akan, içinde ebedi kalacakları cennetlere sokar. İşte bu büyük başarıdır.

ve cehūdlar Hāzret-i server-i kā'ināt şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemūn⁶⁰³⁷ katlına kaçd (16) itdiler, mümkün olmadı ve münāfıklar Hāzret-i fahr⁶⁰³⁸-ı 'ālemi şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶⁰³⁹ incitmek dilediler (17)⁶⁰⁴⁰

[يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ] وَهُمْ أُولُو
يُنَالُوا وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ وَإِنْ
يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ]

ve Zeliḥā Yūsuf 'aleyhi's-selāmı kendüye da'vet (18) itdi, maḳşūdına iremedi.

Evvvel didik ki: "Hırsızlar telbīslik⁶⁰⁴¹ itdiler." (19) Ol şöyle oldu ki a'rābdan bir kimesne, Adı Tāma' bin Bıraḳ idi⁶⁰⁴², [110b/1] bir kimesneniñ cübbesin uğurladı⁶⁰⁴³. Hāvf itdi ki⁶⁰⁴⁴ evini⁶⁰⁴⁵ arayup bulalar. (2) Tāmunuñ üzerine çıḳup⁶⁰⁴⁶ ol dır'ı bir yehūdīnuñ evine atdı, (3) nāmına eyü melek [hh82b] dirlerdi⁶⁰⁴⁷. Hānesinüñ⁶⁰⁴⁸ üzerine çıḳup yehūdīnuñ (4) evinde⁶⁰⁴⁹ buldılar. Anı melāmet itdiler ol harīf şirret idüp (5) eyitdi⁶⁰⁵⁰: "Baña⁶⁰⁵¹ hırsızlık nisbet itdiler ve anı ğayrı yirde buldılar. Ol (6) kişiye getüriñ ve haḳkıdan gelüñ" didi. Hāzret-i şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (7) buyurdı ki: "Şabāḥ namāzından soñra [hm112a] bu işe müştāḡıl olavuz." Hālbuki (8) Hāzret-i şalla'llāhu 'aleyhi ve selleme ma'lūm olmamış idi. Cebrā'(9)il 'aleyhi's-selām gelüp ol hinde bu āyet-i kerīmeleri⁶⁰⁵² getürdi⁶⁰⁵³:

وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَتُونَ أَنْفُسَهُمْ [إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا]

⁶⁰³⁷ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemūn: Dİ -

⁶⁰³⁸ fahr: Dİ server

⁶⁰³⁹ şalla'l-lāhu 'aleyhi ve sellem: Dİ -

⁶⁰⁴⁰ Bir şey söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Halbuki o küfür sözünü söylediler ve (sözde) müslüman olduktan sonra inkar ettiler. Ayrıca başaramadıkları şeye (peygamberi öldürmeye) de yeltendiler. Sırf, Allah ve Resülü kendi lütfü ile onları zengin kıldıḡı için intikam almaya kalktılar. Eğer tövbe ederlerse kendileri için hayırlı olur. Şayet yüz çevirirlerse Allah onları dünyada ve ahirette elem dolu bir azaba çarptıracaktır. Artık onlar için yeryüzünde ne bir dost ne de bir yardımcı vardır (9/74, Altuntaş 2003: 198).

⁶⁰⁴¹ telbīslik: Dİ, HH telbīs

⁶⁰⁴² idi: HM dirler idi

⁶⁰⁴³ uğurladı: Dİ, HHM uğurldı

⁶⁰⁴⁴ itdi ki: HH eyledi ki

⁶⁰⁴⁵ evini: Dİ, HHM evin

⁶⁰⁴⁶ çıḳup: HM çıḳdı

⁶⁰⁴⁷ dirlerdi: Dİ dirler idi

⁶⁰⁴⁸ hānesinüñ: Dİ, HH hānenüñ

⁶⁰⁴⁹ evinde: HM, HHM menziline

⁶⁰⁵⁰ eyitdi: HM -

⁶⁰⁵¹ baña: HM buña

⁶⁰⁵² kerīmeleri: Dİ kerīme

⁶⁰⁵³ Kendilerine hainlik edenleri savunma. Zira Allah, hiçbir haini, hiçbir günāhkarı sevmez.

ve *men yeksib ḥaṭī'eten ev işmen* (11) *şümme yermi bihî berîy'en kekadihtemel bühtānen*. Buñdan şoñra (12) ol⁶⁰⁵⁴ yehūdî müslimān oldı ki⁶⁰⁵⁵ evine zır'ı bıraķmıřlar idi ve ol (13) ḥāyin müslimānı Ḥaķ Te'ālā şıfat-ı zemıme ile mevşüf itdi⁶⁰⁵⁶, “ḥāṭī” (14) didi. *Men yeksib ḥaṭī'eten* ve günāhkār didi *ev işmen* buyurdı ve *kāfıren* (15) *bühtānen* ve ḥā'in didi⁶⁰⁵⁷

[إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ] وَلَا تَكُنْ
لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا

ve ol cuhūd (16) didigi kimesne bî-günāhdur” didi⁶⁰⁵⁸.

[وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا] فَقَدْ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا
مُيَبِّنًا

buyurdı. Ol (17) yehūdîye Ḥaķ Te'ālā hidāyet idüp İslām müyesser itdi⁶⁰⁵⁹ iftirā (18) itdükler-
çün.

Yaḥya bin Ma'āz raḥmetu'llāh 'aleyh eydür: “*El ma'sşietu yuzidu'l* (19) *küfra va't-tā'atu yuzidu'l-îmān*” Pes çün anlar telbislük⁶⁰⁶⁰ itdiler, ol ḥırsızlık [111a/1] iden müslimān idi ve cübbeyi evine atdıkları⁶⁰⁶¹ cuhūd idi. (2) Ḥazret-i rabbu'l-ālemîn ol müslimāna “ḥā'in” didi ve ol cuhūda [hhm64a] (3) “şādık” buyurdı. Ḥaķ Te'ālā aña İslām naşib eyledi⁶⁰⁶² ve ol müslimāna (4) “ḥāyin” ve “ḥāṭī” buyurdı ve “kezzāb” didi⁶⁰⁶³ ve cuhūda “berî” didi, (5) tā kim ma'lūm ola. Ḥıyānet iden müslimāndan bî-cürüm yehūdî evlādur. (6) Emāneti sebab-i hidāyet oldı⁶⁰⁶⁴. Ṭamu'a ki şāyeste⁶⁰⁶⁵ ehl-i şekavet idi⁶⁰⁶⁶ (7) îmānına bā'ış oldı ve ma'şiyetiñ muķaddimesi şekavetdür. Lā-cürüm (8) [hm112b] ḥuzlāna iletür. Pes çün anlar telbîs kaşd itdiler, ḥālları Resül-ı (9) Ekreme şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem

⁶⁰⁵⁴ ol: Dİ, HH, HHM -

⁶⁰⁵⁵ müslimān oldı ki: HM -

⁶⁰⁵⁶ itdi: HM idüp

⁶⁰⁵⁷ (Ey Muhammed!) Biz sana Kitab'ı (Kur'an'ı) hak olarak indirdik ki, insanlar arasında Allah'ın sana öğrettikleri ile hüküm veresin. Sakın hainlerin savunucusu olma (4/105, Altuntaş 2003: 94).

⁶⁰⁵⁸ Kim bir hata işler veya bir günah kazanır da sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa, şüphesiz iftira etmiş, apaçık bir günah yüklenmiş olur (4/112, Altuntaş 2003: 95).

⁶⁰⁵⁹ itdi: HH oldı

⁶⁰⁶⁰ telbislük: Dİ telbîs

⁶⁰⁶¹ atdıkları: HM atduğı

⁶⁰⁶² eyledi: HH itdi

⁶⁰⁶³ ol müslimāna ḥāyin ve ḥāṭī ve kezzāb didi: HM ḥāyin ve ḥāṭī, HHM ve ol ḥayine ḥāyız

⁶⁰⁶⁴ ḥıyānet iden müslimāndan bi-cerem yehudi evlādur emāneti sebab-i hidāyet oldı: HHM -

⁶⁰⁶⁵ şāyeste: HM nā-şāyeste

⁶⁰⁶⁶ idi: HM itdi

āşikāre oldu. Ol yehūdīnūn⁶⁰⁶⁷ (10) bī-cürüm idügi zāhir oldu⁶⁰⁶⁸. Hāḡ Te'ālānīn⁶⁰⁶⁹ fazlı Resūl-ı Ekreme şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶⁰⁷⁰ (11) delīl oldu⁶⁰⁷¹

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ (12) مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ [وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا]

Ya'nī, eger Hāḡ Sübhāne ve Te'ālānīn fazlı⁶⁰⁷² olmasaydı⁶⁰⁷³, (13) [hh83a] ve delīlūn olmasa anlarun telbīslükleri⁶⁰⁷⁴ seni mağrūr iderdi. Bī-günāhī⁶⁰⁷⁵ melāmet (14) idüp mücrimi terk iderdün⁶⁰⁷⁶

[ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ] فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ (15) لَكُنْتُمْ مِّنَ الْخَاسِرِينَ

Eger Hāḡ Te'ālānūn fazlı ve raḡmeti olmasaydı⁶⁰⁷⁷ (16) ḡāsir olurduñuz⁶⁰⁷⁸. Pes ma'lūm oldu ki gerek i'lā ve gerek (17) ednā, gerek ḡanī ve gerek faḡīr⁶⁰⁷⁹ cümlesi⁶⁰⁸⁰ Hāḡ Te'ālānūn fazlına ve raḡmetine (18) muḡtācdur ve cümle eylikler āṡār-ı raḡmetdür⁶⁰⁸¹.

Ehl-i taḡkīḡ iḡtilāf (19) itdiler ki “Āṡār fazlı mı ziyādedir ve yāḡūd 'adlı⁶⁰⁸² mı ziyādedür? Bir tā'ife eytdiler ki: [111b/1] “Āṡār-ı 'adl⁶⁰⁸³ ziyādedür, zīrā küfür çoḡdur⁶⁰⁸⁴. Hattā bir ṡevr-i esvedde aḡçe ḡadar yir⁶⁰⁸⁵ beyāz dur⁶⁰⁸⁶, (2) müslimānlarıñ miṡlidür. Bir cemā'at eytdiler ki: “Cennet āṡār-ı

⁶⁰⁶⁷ yehūdīnūn: HH, HM, HHM yehūdiyi

⁶⁰⁶⁸ oldu: HH, HM, HHM olup

⁶⁰⁶⁹ Te'ālānīn: HH, HM Te'ālā

⁶⁰⁷⁰ Ekrem şalla'l-lāhu 'aleyhi ve selleme: Dİ, HM Ekreme

⁶⁰⁷¹ İşte bu (hükümler) Allah'ın koyduğu sınırlarıdır. Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu, içinden ırmaklar akan, içinde ebedi kalacakları cennetlere sokar. İşte bu büyük başarıdır (4/113, Altuntaş 2003: 95).

⁶⁰⁷² fazlı: HH, HHM fazl

⁶⁰⁷³ olmasaydı: HM olmayaydı

⁶⁰⁷⁴ telbīslükleri: Dİ telbīsi

⁶⁰⁷⁵ bī-günāhī: HHM bī-günāh

⁶⁰⁷⁶ Bundan sonra yine yüz çevirdiniz. Allah'ın bol nimeti ve merhameti olmasaydı herhalde ziyana uğrayanlardan olurdunuz (2/64, Altuntaş 2003: 9).

⁶⁰⁷⁷ olmasaydı: Dİ olmasa idi

⁶⁰⁷⁸ olurduñuz: Dİ olurduñuz

⁶⁰⁷⁹ faḡīr: Dİ faḡīrdür

⁶⁰⁸⁰ cümlesi: Dİ, HM -

⁶⁰⁸¹ āṡārı raḡmetdür: HH, HHM āṡārdur himmetdür

⁶⁰⁸² 'adl: HHM 'adlı

⁶⁰⁸³ 'adl: HM 'adlı

⁶⁰⁸⁴ çoḡdur: HH āṡārı 'adlıdur küffār çoḡdur

⁶⁰⁸⁵ ḡadar yir: HM, HHM aḡçe ḡadardur

⁶⁰⁸⁶ beyāz dur: Dİ, HH -

faızdır ve cehennem (3) āsar-ı ‘adldur. Hattā eger cümle⁶⁰⁸⁷ cehennemi derekâtıyla ve hayyât u ‘ağaribiyle ile⁶⁰⁸⁸ bir mü’minüñ (4) sarâyına⁶⁰⁸⁹ vaz’ itseler, bir şahrâda bir halka⁶⁰⁹⁰ deñlüdür. Gör ki mü’minüñ (5) sarâyı böyle olıcağ, cümle mü’minleriñ sarâyıları⁶⁰⁹¹ ne deñlü olur? Buña⁶⁰⁹² delil⁶⁰⁹³ (6) Hâzret-i Hâk Sübhâne ve⁶⁰⁹⁴ Te’âlânuñ *sebeğat rağmeti* ‘alâ ğazabi kavlıdur (7) ve bir cemâ’at didiler ki: “İkisi keffeyn-i mizân gibidür ve havf ve recâ cenâheyn (8) mişâlıdur tã’ir için.” Buña delil oldur ki **[hm113a]** Hâzret-i Ebü Bekir şiddik (9) raziya’llâhu ‘anh su’âl itdiler ki: “Allâhu Te’âlânıñ faızına ümizün⁶⁰⁹⁵ (10) ne deñlüdür?” Eydildiler ki: “Eger kıyâmet günü Hâk Te’âlâ buyursa ‘ibâdumdan bir kimesne (11) cennete girür; ancak dilese ümizüm⁶⁰⁹⁶ olur ki ol kimesne ben olam ve havfum (12) şol kadardur ki Hâk Te’âlâ buyursa ki “kullarumdan bir kimesne cehenneme (13) girer ancak⁶⁰⁹⁷ havf iderem ki ol kişi ben olam.” Ol kimesne ki habîbü’l-(14)rabbu’l ‘âlemîn refiği yarı ğarı ola. Ol böyle havf idicek ol (15) kimesne ki gice ve gündüz ‘isyânda⁶⁰⁹⁸ ola ve tã’at emrinde hâ’in ola (16) ve ğuşe-i **[hm64b]** mezelletde sâkin ola nice olmağ gerekdür⁶⁰⁹⁹?

İkinci didük ki⁶¹⁰⁰: (17) “Cuhüdler Hâzret-i şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁶¹⁰¹ katl itmek dilediler, kâdir olmadılar⁶¹⁰². (18) Anuñ tafşili budur ki: Müslimânlardan iki kimesne cehüdler mâbeyninde (19) mağtül bulındı. Katil ma’lüm olmamağın⁶¹⁰³ ol cuhüdlara diyet lâzım oldı. **[112a/1]** Diyet **[hh83b]** taleb idicek⁶¹⁰⁴ Ka’b bin Aşraf ki anlarıñ muğtedası idi, eyitdi: “Yâ Resûlu’llâh! (2) Sen hâneye gel ve otur. Andan kavmına varup⁶¹⁰⁵ eyitdi ki: “Siz Muğammedi (3) katl itmek dilersiz. Bundan ‘azim⁶¹⁰⁶ fırsat olmaz” didi⁶¹⁰⁷. Yüz yetmiş kimesne silâh (4) giyüp geldiler. Cebra’il ‘aleyhi’s-selâm gelüp haber virdi. Seyyidü’l-keveyn (5) şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem kağkup tırdı⁶¹⁰⁸. İrağdan nazâr iderdi⁶¹⁰⁹. (6) Anlar gelüp hâneye girdiler, kimesne görmediler. Ebü Bekir şiddik razi(7)yallâhu ‘anh eyitdi: “Yâ

⁶⁰⁸⁷ eger cümle: HM, HHM -

⁶⁰⁸⁸ ile: Dİ bile

⁶⁰⁸⁹ sarâyına: HH cennetde sarâyına

⁶⁰⁹⁰ halka: HH, HM, HHM -

⁶⁰⁹¹ sarâyıları: HH -

⁶⁰⁹² buña: Dİ bu ma’nâya

⁶⁰⁹³ delil: HH, HM, HHM -

⁶⁰⁹⁴ Sübhâne ve: Dİ -

⁶⁰⁹⁵ ümizün: HH, HM, HHM ümizün

⁶⁰⁹⁶ ümizüm: HH, HM, HHM ümizüm

⁶⁰⁹⁷ girer ancak: Dİ ancak girer

⁶⁰⁹⁸ gice ve gündüz ‘isyânda: Dİ ‘isyânda gice ve gündüz

⁶⁰⁹⁹ gerekdür: Dİ gerek

⁶¹⁰⁰ didük ki: HM didi ki

⁶¹⁰¹ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: HH, HM, HHM -

⁶¹⁰² olmadılar: HM olmadılar

⁶¹⁰³ olmamağın: HH olmamağla

⁶¹⁰⁴ idicek: Dİ, HM, HHM itmeğe

⁶¹⁰⁵ varup: HM, HHM -

⁶¹⁰⁶ ‘azim: HM eyü

⁶¹⁰⁷ didi: Dİ -

⁶¹⁰⁸ tırdı: HHM gitdi

⁶¹⁰⁹ iderdi: HH ider idi

Resūlu'llāh! Bunlar kande giderler? Hāzret buyur(8)dı ki: “Bizi öldürmege” Eyitdi: “Ne ‘aceb biz anları görürüz, anlar (9) bizi [hm113b] görmezler.” Ol anda Hāzret-i⁶¹¹⁰ Cebṛā'il ‘aleyhi’s-selām gelüp⁶¹¹¹ (10) eyitdi ki: “Hāḡ Te‘ālā saña selām⁶¹¹² ider ve buyurur ki: “Mi‘rāc gicesi cümle (11) eşyāyı saña gösterdüm. Sen baña müteveccih olup birine nazār itmedüñ. (12) Anuñ cezāsı budur ki ben daḡı düşmenlerüñden seni ihfā itdüm.

Latīfe (13) Keennehu işāret buyurur ki⁶¹¹³: “Senüñ düşmenlerüñ bī-ḡadd⁶¹¹⁴ ve keydleri⁶¹¹⁵ (14) lā-yu‘addur⁶¹¹⁶; lākin benüm şıfat-ı⁶¹¹⁷ fażlum senüñledir. Anlardan ġam yimeyesin, (15) düşmen saña kande zafer bulur? Kezālīk bendeye Hāḡ Te‘ālā buyurur ki: (16) “Egerçi şeyṡān saña⁶¹¹⁸ düşmendür; lākin ġam yime ve baña şıgın⁶¹¹⁹.

[فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ] فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ (17) مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

Bir kimesneniñ ki penāhı ben olam, aña keyd-i (18) şeyṡāndan ne pāk olur?”

Üçüncü didük ki⁶¹²⁰: “Münāfıḡklar Hāzret-i (19) Resūl-ı Ekrem şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellemüñ İzāsın kaşd itdiler, maḡşūdlarına [112b/1] vāşıl olmadılar. Tafşīli budur ki⁶¹²¹: Bir ġün Hāzret-i ḡabīb-i Ekrem şalla'llāhu (2) ‘aleyhi ve sellem eşḡāb-ı kirām ile mescidde oturur idi⁶¹²². Buyurdı ki şimdi bir kimesne gelür⁶¹²³ münāfıḡklardan ve şerre şeyṡān göziyle nazār ider. Ol sa‘at (3) bir kimesne geldi⁶¹²⁴, sarı beñizlü ve gök gözlü⁶¹²⁵. Peyġamber şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem⁶¹²⁶ buyurdı ki: (4) “Tenhāda niçün bize söġersin⁶¹²⁷?” Ol kimesne inkār itdi ve yemīn itdi ki: (5) “Ben ḡāşā ne⁶¹²⁸ size söġerim, ne düşnām iderim .Baḡınım ve zāhirüm (6) ale’s-şeviyyedir.” Hāzret buyurdı ki “Yalān söylersin⁶¹²⁹ ve⁶¹³⁰

⁶¹¹⁰ ḡazret: HM, HHM -

⁶¹¹¹ gelüp: HM, HHM -

⁶¹¹² selām: HH selāmlar

⁶¹¹³ işāret buyurur ki: HM, HHM -

⁶¹¹⁴ bī-ḡadd: HH bī-ḡaddur

⁶¹¹⁵ keydleri: HH keyd ve mekrlerin

⁶¹¹⁶ lā-yu‘addur: HM vardur

⁶¹¹⁷ şıfat: HM, HHM -

⁶¹¹⁸ saña: Dİ, HM, HHM -

⁶¹¹⁹ Kur’an okuduġun zaman, kovulmuş şeyṡāndan Allah’a sığın.

⁶¹²⁰ didük : Dİ, HHM didi

⁶¹²¹ ‘aleyhi ve sellemüñ İzāsın kaşd itdiler maḡşūdlarına vāşıl olmadılar tafşīli budur ki: HHM -

⁶¹²² oturur idi: HH otururlar

⁶¹²³ gelür: Dİ geldi

⁶¹²⁴ otururlar ve buyurdı ki şimdi bir kimesne gelür münāfıḡklardan ve şerre şeyṡān göziyle nazār ider ol sa‘at bir

kimesne gelür: Dİ geldi, HM, HHM -

⁶¹²⁵ gök gözlü: HHM -

⁶¹²⁶ şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ ‘aleyhi’s selām

⁶¹²⁷ söġersin: HH düşnām idersin

⁶¹²⁸ ne: HH, HM, HHM -

⁶¹²⁹ yalān söylersin: HM kizb idersin

⁶¹³⁰ ve: Dİ -

(7) yemîn idersin⁶¹³¹.” Ol sâ‘at Hâzret⁶¹³²-i Cebra‘il⁶¹³³ ‘aleyhi’s-selâm gelüp bu âyet-i (8) kerîmeyi getürdi⁶¹³⁴:

يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ (9) الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بِمَا
لَمْ يَنَالُوا وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ
وَإِنْ يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ

Ey habîbüm! Anlar⁶¹³⁵ and [hh84a] içerler ki dimedik.” Hâlâ kelime-i (10) küfri söylediler⁶¹³⁶

[يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا] وَأَبَعَدَ إِسْلَامِهِمْ] وَهَمُّوا بِمَا لَمْ
يَنَالُوا [أ وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ
وَإِنْ يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ

ve kaçd itdiler ki irüşmedükleri⁶¹³⁷ (11) [hhm65a] nesneye. Zîrâ sen benüm emrüne muî‘sin ben seni [hm114a] hıfz iderem ve ol albuñ⁶¹³⁸ (12) ki baña merbûdudur ben anı⁶¹³⁹ şeytândan hıfz iderem⁶¹⁴⁰.

Dördüncü didük ki⁶¹⁴¹ Zeliğâ (13) Hâzret⁶¹⁴²-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma kaçd itdi ki müyesser olmadı⁶¹⁴³

⁶¹³¹ yalân söylersin ve yemin idersin: HH kızb idersin ve yalân yire yemin idersin

⁶¹³² Hâzret: HH, HM, HHM -

⁶¹³³ Cebra‘il: HH Cibril

⁶¹³⁴ Bir şey söylemediklerine dair Allah’a yemin ediyorlar. Halbuki o küfür sözünü söylediler ve (sözde) müslüman olduktan sonra inkar ettiler. Ayrıca başaramadıkları şeye (peygamberi öldürmeye) de yeltendiler. Sırf, Allah ve Resulü kendi lütfü ile onları zengin kıldığı için intikam almaya kalktılar. Eğer tövbe ederlerse kendileri için hayırlı olur. Şayet yüz çevirirlerse Allah onları dünyada ve ahirette elem dolu bir azaba çarptıracaktır. Artık onlar için yeryüzünde ne bir dost ne de bir yardımcı vardır (9/74, Altuntaş 2003: 198).

⁶¹³⁵ anlar: Dİ -

⁶¹³⁶ Bir şey söylemediklerine dair Allah’a yemin ediyorlar. Halbuki o küfür sözünü söylediler ve (sözde) müslüman olduktan sonra inkar ettiler. Ayrıca başaramadıkları şeye (peygamberi öldürmeye) de yeltendiler. Sırf, Allah ve Resulü kendi lütfü ile onları zengin kıldığı için intikam almaya kalktılar. Eğer tövbe ederlerse kendileri için hayırlı olur. Şayet yüz çevirirlerse Allah onları dünyada ve ahirette elem dolu bir azaba çarptıracaktır. Artık onlar için yeryüzünde ne bir dost ne de bir yardımcı vardır (9/74, Altuntaş 2003: 198).

⁶¹³⁷ irüşmedükleri: HH istedikleri

⁶¹³⁸ albuñ: HM alb

⁶¹³⁹ anı: HM, HHM -

⁶¹⁴⁰ hıfz iderem: HM şaklarım

⁶¹⁴¹ didük : Dİ didi ki, HM, HHM -

⁶¹⁴² hâzret: Dİ, HM, HHM -

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ
وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ

(14) Ehl-i tefsîrûn ihtilâfî⁶¹⁴⁴ vardur ki Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ himmeti ne vechle(15)dür ve murâd bundan nedür? İbn-i ‘Abbâs rażıya’llâhu ‘anh buyurur ki⁶¹⁴⁵: “Zelîhânuñ (16) himmeti zinâ idi. Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ himmeti⁶¹⁴⁶ kuşâk çözmek⁶¹⁴⁷ idi. Kezâlik (17) İsmâ’il ve Kelebi ve Sa’d bin Cüber ve Qays bin Mürre’den şöyle menkıldur ki bir cemâ’at⁶¹⁴⁸ (18) didiler ki: “Âyet-i kerîmede taqdîm ve te’hîr vardır⁶¹⁴⁹

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ] وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ (19) رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ [كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ
وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ

Bir cemâ’at didiler ki⁶¹⁵⁰: “Zelîhâniñ kaşdı ma’siyet [113a/1] ile idi. Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ⁶¹⁵¹ kaşdı ma’siyet ile⁶¹⁵² degil idi, (02) belki nikâh ile idi. Kaşd ma’siyet⁶¹⁵³ degildür, tâ işlemeyince; ya’nî fi’le (03) gelmeyince ki andan dağı⁶¹⁵⁴ enbiyâ⁶¹⁵⁵ ma’sûmlardur. zîrâ⁶¹⁵⁶ niyyet ma’siyet-i şağâyirdendür andan enbiyâ⁶¹⁵⁷ ma’sûmlardur⁶¹⁵⁸: Öyle⁶¹⁵⁹ degildür ki havf ve recâda (04) ola⁶¹⁶⁰:” Anuñ⁶¹⁶¹ delîli⁶¹⁶² oldur ki Resûl-ı Ekrem⁶¹⁶³ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem (05) buyurdı ki: “Mâ

⁶¹⁴³ Andolsun kadın ona (göz koyup) istek duymuştu. Eğer Rabbinin delilini görmemiş olsaydı Yusuf da ona istek duyacaktı. Biz ondan kötülüğü ve fuhşu uzaklaştırmak için işte böyle yaptık. Çünkü o, ihlâsa erdirilmiş kullarımızdandı (12/24, Altuntaş 2003:237) .

⁶¹⁴⁴ ihtilâfî: HH ilâfî

⁶¹⁴⁵ buyurur ki: HM buyurdı ki

⁶¹⁴⁶ himmeti: Dİ, HM, HHM -

⁶¹⁴⁷ çözmek: Dİ çözmek, HH çıkarmak, HM çözmek

⁶¹⁴⁸ cemâ’at: Dİ -

⁶¹⁴⁹ Andolsun kadın ona (göz koyup) istek duymuştu. Eğer Rabbinin delilini görmemiş olsaydı Yusuf da ona istek duyacaktı. Biz ondan kötülüğü ve fuhşu uzaklaştırmak için işte böyle yaptık. Çünkü o, ihlâsa erdirilmiş kullarımızdandı (12/24, Altuntaş 2003:237) .

⁶¹⁵⁰ didiler ki: HM dilediler ki

⁶¹⁵¹ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ: HM Yûsufuñ

⁶¹⁵² ile: HM, HHM -

⁶¹⁵³ ma’siyet: HM ma’siyet ile

⁶¹⁵⁴ dağı: Dİ, HM, HHM -

⁶¹⁵⁵ andan dağı enbiyâ: Dİ enbiyâ andan

⁶¹⁵⁶ zîrâ: Dİ, HM, HHM -

⁶¹⁵⁷ enbiyâ: Dİ enbiyâ ‘aleyhimü’s-selâm

⁶¹⁵⁸ andan enbiyâ ma’sûmlardur: HM enbiyâ andan dağı ma’sûmdur

⁶¹⁵⁹ öyle: HH -

⁶¹⁶⁰ ola: HH olalar

⁶¹⁶¹ anuñ: HH buña

minnā illā men ‘aşā evhemme illā “Yaḥyā bin Zekerıyyā eydür⁶¹⁶⁴: “Bu rivāyetlerüñ (06) cümlesi şābit degıldür. Qavl-ı eşaḥḥ oldur ki enbiyā ‘aleyhi’s-selām⁶¹⁶⁵ (07) şağāyirden ve kebā’irden ma‘şūmlardur. Ba‘zılar eydür: “Böyle te’vıl (08) itdiler ki bu ḥālet⁶¹⁶⁶ nübüvvetden evvel⁶¹⁶⁷ idi. Bu kıl daḥı dürüst degıldür, zırā (09) ‘işmet-i enbiyā ‘aleyhi’s-selām⁶¹⁶⁸ nübüvvetden evvel ve şoñradur.

Bu ‘abd-ı (10) ḥaḳır ve faḳır böyle zann iderem ki bu hem⁶¹⁶⁹ ḥılkat-ı beşerıyyetdür⁶¹⁷⁰ ki (11) Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘ālā [hm114b] cümle ehl-i ḥayāta bezel itmişdür ve *menaḥı’t-taḳvā* (12) ve *t-tıḳā maḥmūd* olmaḳ anuñladur ve murādına⁶¹⁷¹ merdānelük ve medḥ-i kerāmet (13) insānı sā’yir ḥayvāndan mümtāz olmaḳ anuñladur ve anuñ ḥıfz ve (14) zābıyladur. Ḥattā enbiyāda sā’yir nāsdan bu ḥaşlet ziyādedür (15) ve birinüñ yetmiş evliyā⁶¹⁷² kadar⁶¹⁷³ kuvveti vardır ve [hh84b] bir velīnūñ⁶¹⁷⁴ yetmiş ricāl (16) deñlü kuvveti vardır⁶¹⁷⁵ ve muḳarrardur ki ve bu ma’nā beyne’l-ulamā meşhürdür (17) ve ḥikmeti kitābda maşūrdur. Eger böyle olmaz ise anlara medḥ ve taḥsın (18) vāḳı‘ olmazdı⁶¹⁷⁶. Kemāl-ı kudret var iken şabra aḳvā⁶¹⁷⁷ delıldür. Kezalike (19) *levlā en reā bürhāne*. Rütbe-i maḳām ‘işmet-i taḥḳıḳ ve teşbītdür, te’emmül [113b/1] eyle ve ehl-i taḥḳıḳüñ kavlı⁶¹⁷⁸ böyle vāḳı‘ oldı ve bu rivāyeti eydür⁶¹⁷⁹: (2) *el ‘uhdetu ‘ale’r-ruvāt*.

Kışşa Zeliḥā Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma kaşd (3) itdi; amā aña⁶¹⁸⁰ el virmedi⁶¹⁸¹. Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (4) i’rāz eyledi. [hhm65b] Zeliḥā eyitdi: “Benden niçün kaçarsın? Esbāb-ı (5) ‘işret müheyyā ve ḥāne tenhā, benüm cemālum kemālda ve senüñ (6) lezzet-i şebābıñ ḥāşıl ve bunuñ emşālı kelimāt eyledi. Şeytān ikisin (7) bir yire cem‘ eyledi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām anuñ şalvarı⁶¹⁸² bendine (8) yapışdı, aña yidi düğüm urmuş idi. Anları ḥalla başladı. Bu (9) rivāyet ‘aḳıldan⁶¹⁸³ biründür, inşāfdan⁶¹⁸⁴

⁶¹⁶² delili: HH delil

⁶¹⁶³ Resül-ı Ekrem: Dİ Resülü’llāh

⁶¹⁶⁴ eydür: Dİ, HH -

⁶¹⁶⁵ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhimü’ş-şalavāt ve’s-selām

⁶¹⁶⁶ ki bu ḥālet: Dİ -

⁶¹⁶⁷ nübüvvetden evvel: HH nübüvvet zamanından muḳaddem idi

⁶¹⁶⁸ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’müs-selām

⁶¹⁶⁹ hem: Dİ hemm hem

⁶¹⁷⁰ ḥılkat-ı beşerıyyetdür: HH ḥılkat ve beşerıyyet

⁶¹⁷¹ ve murādına: HH -

⁶¹⁷² evliyā: Dİ velī, HH ricāl

⁶¹⁷³ kadar: Dİ deñlü

⁶¹⁷⁴ bir velīnūñ: HM birinüñ

⁶¹⁷⁵ vardır: HH -

⁶¹⁷⁶ olmazdı: Dİ, HH olmaz idi

⁶¹⁷⁷ aḳvā: HH kuvvet

⁶¹⁷⁸ ehli taḥḳıḳüñ kavlı: HH kışşa

⁶¹⁷⁹ eydür: HH eydürler

⁶¹⁸⁰ amā aña: Dİ ayağın el

⁶¹⁸¹ ayağın ile el virmedi: HH -

⁶¹⁸² şalvarı: HH, HHM şalvar

⁶¹⁸³ ‘aḳıldan: Dİ ‘aḳılda

⁶¹⁸⁴ inşāfdan: Dİ inşāfda

ğayet efzündür; Zeliḫā (10) aña ƙaşd ḫālında şalvarın⁶¹⁸⁵ bend ide, yehūd iftirāsıdır. (11) Billāh ve ma‘āzallah⁶¹⁸⁶ düğüm ḫallında⁶¹⁸⁷ bir nesne zikir ide⁶¹⁸⁸. Ben bu rivāyete⁶¹⁸⁹ (12) rāzī olmamağın **[hm115a]** anlardan i‘rāz olındı.

Mervīdür ki Yūsuf (13) ‘aleyhi’s-selām Zeliḫāya ƙarīb olıcaƙ Ḥaƙ Te‘ālādan⁶¹⁹⁰ Cebra‘īl⁶¹⁹¹ ‘aleyhi’s-(14)selāma emir olundı ki⁶¹⁹²: “Yetiş!” Pes gelüp Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ (15) sīnesine elin vaż‘ itdi. Ol sâ‘at şehvet yirinden zâ‘il olup⁶¹⁹³ (16) ayağınuñ baş barmağından⁶¹⁹⁴ ƙıƙup gitdi⁶¹⁹⁵ *levlā en reā bürhāne* (17) *rabbihī*. “Murād budur” didiler.

Cāfer Şādık rażıya’llāhu ‘anh eydür: (18) “Peyğamberlik ol vaƙitde virildi, ol nübüvvet ƙutıyla hevāsına (19) muḫālefet itdi.” İbnü’l⁶¹⁹⁶-Ḥāmulk eydür: “Bir nidā işitdi ki yā Yūsuf! Eger **[114a/1]** zinā iderseñ⁶¹⁹⁷ ƙanatsız mürğ gibi olup⁶¹⁹⁸ düşersin artuƙ bālāya⁶¹⁹⁹ (2) ƙalkamazsın.

Zeyne’l-‘Abidīn eydür: “Ol maḫallda Zeliḫā şanemin örtüdi (3) ki “Ḥacālet üzre oluram⁶²⁰⁰” didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām buyurdı ki” (4) “Sen putuñdan⁶²⁰¹ utanırsın ben ma‘būdumdan nice⁶²⁰² şermende olmayam⁶²⁰³?”

Bir (5) rivāyette dīvār āyine gibi olup ardından melegi gördi. Didi ki: “Yā (6) Yūsuf! Ben saña ḫayır itdüm. Pes niçün ḫandānuma ƙaşd idersin?⁶²⁰⁴”

(7) Veheb bin Münebbih rażıya’llāhu ‘anh eydür: **[hh85a]** “Sīnesinden⁶²⁰⁵ iki el zāhir olup⁶²⁰⁶ (8) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ ellerin⁶²⁰⁷ muḫkem tutdı.

Bir cemā‘at⁶²⁰⁸ eyitdiler: “Ḥazret-i (9) Ya‘ƙūb ‘aleyhi’s-selāmuñ⁶²⁰⁹ şüretin⁶²¹⁰ gördi ki mübārek elin aƙ⁶²¹¹ şaƙalına (10) vaż‘ itmişdür ve⁶²¹² on iki oğlı muƙābelesinde⁶²¹³ ƙururlar. Eyitdi: “Ey

⁶¹⁸⁵ şalvarın: HH, HM, HHM şalvarında

⁶¹⁸⁶ ma‘āza’llah: Dİ ma‘ā

⁶¹⁸⁷ ḫallında: HH başında, HM yirine

⁶¹⁸⁸ ide: Dİ, HH ider

⁶¹⁸⁹ rivāyete: HH rivāyetden i‘raz eyledük

⁶¹⁹⁰ Te‘ālādan: Dİ Te‘ālā

⁶¹⁹¹ Cebra‘īl: HH Cibril

⁶¹⁹² olundı ki: HH itdi ki

⁶¹⁹³ olup: Dİ, HH oldı

⁶¹⁹⁴ barmağından: HHM parmağından

⁶¹⁹⁵ gitdi: HM, HHM -

⁶¹⁹⁶ İbnü’l: Dİ İbn-i Ebī

⁶¹⁹⁷ iderseñ: HH idersen ƙıyāmetde mürğ gibi olursın ƙanatsız ve pervāsız belāya ƙalkasın

⁶¹⁹⁸ olup: HH olursın ve

⁶¹⁹⁹ bālāya: HH, HM, HHM -

⁶²⁰⁰ üzre oluram: HH iderem

⁶²⁰¹ putuñdan: Dİ, HH butuñdan

⁶²⁰² nice: Dİ niçün

⁶²⁰³ şermende olmayam: HH utanmam

⁶²⁰⁴ idersin: Dİ idersin didi

⁶²⁰⁵ sīnesinden: Dİ sīnesinde

⁶²⁰⁶ olup: Dİ, HHM oldı

⁶²⁰⁷ ellerin: HH; HM, HHM ellerinden

⁶²⁰⁸ cemā‘at: HHM ḫimāyet

⁶²⁰⁹ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HHM ‘aleyhi’s-selāmi

Yūsuf! (11) Baña muhālefet idüp⁶²¹⁴ vākı‘añı⁶²¹⁵ bürāderleriñe didüñ, dünyāda firāka⁶²¹⁶ mübtelā (12) olduñ. Eger zinā iderseñ ehl-i cehennem olursın, āhiretde dağı müfārekat (13) [h¹¹m15b] vākı‘ olur.”

Bir kıl dağı oldur ki Hāğ Te‘ālā Yūsuf ‘aleyhi’şelāma bilā-(14)vāsıta vahy itdi ki: “Yā⁶²¹⁷ Yūsuf! Ben seni enbiyādan ‘add itdüm. Saña lāyıq degildür ki (15) süferāma kārın idesin. Zeliḫā bī-gānedür ve eri zımnındadır ve kerīmedür ve (16) pederüñ inṭizārdadır ve Mışırda a‘dāñ çoğdur. Şabr eyle, tā ki⁶²¹⁸ Zeliḫāyı saña (17) āşınā idem ve anı kábız idem⁶²¹⁹ ve seni ḫasretüñle⁶²²⁰ cem‘ iderem ve Zeliḫāyı (18) saña ḫelāl iderem⁶²²¹. Andan her ne dilerseñ idesin. Sen Zeliḫānuñ ve Zeliḫā (19) senüñdür⁶²²².”

Nükte Kezālık ‘abd-ı mü’min mu‘şibet itmek dilerse [h¹¹m66a] Hāğ Sübhāne⁶²²³ ve [114b/1] ve Te‘ālā anuñ sırrına ḫiṭāb ider ki: “Ey⁶²²⁴ ‘abd-ı mü’min! ma‘şiyetsiz⁶²²⁵ (2) dünyādasın ki dünyā dār-ı miḫnetdür ve cezā-yı⁶²²⁶ ma‘şiyet ‘uḫbetdür ve senüñ (3) muḫtedān resül-ı raḫmetdür ve senüñ ḫaḫkında⁶²²⁷ benüm ‘ināyetüm şabk itmişdür. Şabr (4) eyle emr-i dünyāyı tezelzül⁶²²⁸ ideyem⁶²²⁹ ve anuñ ni‘metini ‘uḫbāya tebdıl ideyem⁶²³⁰ ve seni (5) merg ‘uḫbāsından⁶²³¹ ve kábir u şırāt ‘uḫbāsından ḫalāş ideyem ve seni cennetde (6) taḫt-ı ‘izzet-i ebediyeye cülüs iderem⁶²³². Andan her ne murāduñ var ise eyleyesin (7) sen benüm ve ben senüñ oluram. *Allahümme yesirlinā ma‘ cemī‘ul-mü‘minīne vel mü‘minā(8) ve kıyle ra‘a Yūsuf ‘aleyhi’s-selām şu‘bānen mine’n-nāri ve semia‘ ssavten men zena (9) felyekune meskenehu baṭne cehennem. Ya‘nī⁶²³³*, her kim zinā ide, anuñ yiri cehennemdür.

Latīfe Çünküm (10) iblīs pür telbīs Ḥāzret-i⁶²³⁴ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi eyle gördi, Zeliḫā aña (11) mürāvede ider oldı. La‘in⁶²³⁵ serverāndan [h¹¹m16a] bir na‘ra öyle⁶²³⁶ urdı ki cümle şeyṭānlar

⁶²¹⁰ şüretin: Dİ -

⁶²¹¹ aḫ: HM, HHM -

⁶²¹² itmişdür ve: Dİ itmiş

⁶²¹³ muḫābelesinde: HH muza‘af

⁶²¹⁴ idüp: Dİ itdüñ

⁶²¹⁵ vākı‘añı: Dİ vākı‘ā

⁶²¹⁶ dünyāda firāka: Dİ dünyā firākata

⁶²¹⁷ yā: Dİ ey

⁶²¹⁸ ki: Dİ -

⁶²¹⁹ idem: HM, HHM -

⁶²²⁰ ḫasretüñle: Dİ ḫasretüñ ile

⁶²²¹ iderem: HH idem

⁶²²² senüñdür: HHM senüñ

⁶²²³ sübhāne: HM, HHM -

⁶²²⁴ ey: HHM -

⁶²²⁵ ma‘şiyetsiz: Dİ ma‘şiyet itmesin

⁶²²⁶ cezā-yı: HH cezāsı

⁶²²⁷ ḫaḫkında: HH, HM, HHM ḫaḫda

⁶²²⁸ tezelzül: Dİ tezelzüle

⁶²²⁹ iteyem: HH -

⁶²³⁰ ideyem: Dİ idem

⁶²³¹ ‘uḫbāsından: HHM ‘uḫbādan

⁶²³² taḫt-ı‘izzet-i ebediyeye cülüs iderem: HH ve seni cennetde taḫt-ı‘izzet üzre iclās itdürürem

⁶²³³ ya‘nī: Dİ, HM, HHM -

⁶²³⁴ Ḥāzret: HHM -

yanına (12) gelüp sebebinden su'âl itdiler. İblîs eyitdi⁶²³⁷: “Bundan ziyāde⁶²³⁸ (13) server ü şādî [hh85b] nice olur ki bir peygamberi mekrüm⁶²³⁹ ve ‘özüüm⁶²⁴⁰ duzağına (14) ilka itdüm.” Hâk Te’âlâdan hîṭâb geldi ki: “Ey mehcür-ı Hâzret ve müsîm-i (15) ṭağ-ı la’net! Yûsuf⁶²⁴¹ ‘aleyhi’s-selâm tâze⁶²⁴² ve civândur; ammâ pederinüñ⁶²⁴³(16) benüm ḳatumda ḳadri⁶²⁴⁴ yok mıdur ki ben anuñ oğlın ‘işmetüm güşesinde hıfz (17) itmeyem ve ma’siyetden şaḳlamayam.”

Kezâlik şeyṭân-ı la’în ümmet-i Muḫammedî (18) ‘isyâna çağırup⁶²⁴⁵ mesrür olıcaḳ Hâk Te’âlâ buyurur ki: “Ey la’în! (19) İñende mağrûr ve mesrür olma ki eger ümmet-i Muḫammed günâh iderlerse⁶²⁴⁶ lâkin [115a/1] Hâzret-i Muḫammedüñ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem benüm ḳatumda ḳadri ve hürmeti ḡayet çokdur. (2) Ümmetini derd ü hicrân⁶²⁴⁷ ile⁶²⁴⁸ merdûd itmezem ve senüñle bir yirde ḡabs itmezem^{6249,6250}

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا اَنْ رَّآى بُرْهَانَ رَبِّهٖ كَذٰلِكَ [لِنَصْرِفَ (3) عَنْهٗ السُّوْءَ
وَالْفَحْشَآءَ [اِنَّهٗ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِيْنَ]

Mev’îze⁶²⁵¹ Hâzret-i⁶²⁵² Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm ma’siyete (4) ‘azm idüp işlemeden⁶²⁵³ bu deñlü belâya ve ḡasret ve zindâna ve firâḳa mübtelâ (5) oldı^{6254, 6255},

[ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ ذٰلِكَ] فَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَیْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِّنَ الْخٰسِرِيْنَ

⁶²³⁵ la’în: Dİ, HH, HHM -

⁶²³⁶ öyle: Dİ, HH, HHM -

⁶²³⁷ eyitdi: Dİ eyitdi eyitdi

⁶²³⁸ ziyāde: HH artuḳ

⁶²³⁹ mekrüm: HM -

⁶²⁴⁰ ‘özüüm: HHM yadrum

⁶²⁴¹ Yûsuf: HM, HHM eger Yûsuf

⁶²⁴² tâze: Dİ tâzedir

⁶²⁴³ pederinüñ: Dİ pederi

⁶²⁴⁴ ḳadri: HM ḳıymeti

⁶²⁴⁵ çağırup: HH cezb idüp

⁶²⁴⁶ iderlerse: HH itdiler lâkin, HM oldısa, HHM şadır olursa

⁶²⁴⁷ derd ü hicrân: HH derd-i hicrân

⁶²⁴⁸ ile: HM, HHM -

⁶²⁴⁹ itmezem: HHM itmez

⁶²⁵⁰ Andolsun kadın ona (göz koyup) istek duymuştu. Eger Rabbinin delilini görmemiş olsaydı Yusuf da ona istek duyacaktı. Biz ondan kötülüğü ve fuşu uzaklaştırmak için işte böyle yaptık. Çünkü o, ihlâsa erdirilmiş kullarımızdandı (12/24, Altuntaş 2003: 237).

⁶²⁵¹ mev’îze: HH laṭîfe

⁶²⁵² Hâzret: HM, HHM -

⁶²⁵³ işlemeden: Dİ işlemedi

⁶²⁵⁴ belâya ve ḡasret ve zindâna ve firâḳa mübtelâ oldı: HH belâya uğradı

⁶²⁵⁵ Bundan sonra yine yüz çevirdiniz. Allah’ın bol nimeti ve merhameti olmasaydı herhalde ziyana uğrayanlardan olurdunuz (2/64, Altuntaş 2003: 9).

yā ‘ömri ma‘şiyetle geçe hālî nice ola⁶²⁵⁶?

Nükte (6) Kezâlik ‘abd-ı mü‘min kaçan günâha kaçd itse, Hâk Te‘âlâ buyurur ki: “Ey benüm (7) mü‘min kulum! Günâh itme. Sen ‘âlem-i dünyâdasın ki dâr-ı mihnetdür ve ‘uqûbetüñ (8) cezâsı vardır ve senüñ haqqûnda ‘inâyetüm vardır, şabr eyle. Dünyânuñ hālî (9) müteğayyırdur. Ni‘meti ‘uqbâ ni‘metine mütebeddil ola. Mevt ve şırât ‘uqbâlarından (10) hâlâş olup cennetde ümerânuñ üzerine oturıcak her ne dilerseñ (11) işle. Ben senüñ ve sen benümsin⁶²⁵⁷.”

*Rivâyetdür ki*⁶²⁵⁸: “Çün Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm dīvâr dibinde⁶²⁵⁹ bir ejderhâ gördi ve bir nidâ (12) işitdi ki: Her kim⁶²⁶⁰ zinâ ide, cehennemde yiri benüm karnımdır⁶²⁶¹.” [hh86a] [HM117b] Yūsuf ‘aleyhi’s-(13)selâm günâh işlemeden mücerred kaçd itmekle⁶²⁶² bu deñlü derd ü⁶²⁶³ hasrete⁶²⁶⁴ ve (14) ‘izzetden zillate ve râhatdan mihnete giriftâr oldı; yâ gice ve gündüz (15) deryâ-yı ma‘şiyete⁶²⁶⁵, baħr-ı⁶²⁶⁶ şehvete mutaşarrıf⁶²⁶⁷ ola, âħir kıyâmetde aħvâlî nice (16) olur? Kıyâs eyle ve ‘ibret⁶²⁶⁸ ve naşîhat aħz eyle.

Âdem ‘aleyhi’s-selâm cennetde⁶²⁶⁹ (17) bir⁶²⁷⁰ ma‘şiyet itmekle bu deñlü ‘ezâ çekdi ve Kâbil bir muhâlefet ile kaç‘iyyete (18) tîr-i la‘nete⁶²⁷¹ hedef oldı⁶²⁷². Ken‘ân ki Nüh ‘aleyhi’s-selâmuñ oğlıdur, (19) bir muhâlefet sebebiyle merdûd oldı. Be‘l‘am-ı ba‘ür bir muhâlefet ile muqtedâ-yı [115b/1] eşkıyâ oldı. İblîs pür telbîs bir muhâlefet [hm116b] sebebiyle bu deñlü⁶²⁷³ belâdadır, ol (2) kimesne ki gice ve gündüz⁶²⁷⁴ nice biñ günâh eyleye⁶²⁷⁵ ħavf itmez mi ki⁶²⁷⁶ şoñ nefesde⁶²⁷⁷ imânsız (3) gide? *El‘iyâzu bi‘llâh*.

⁶²⁵⁶ yâ ‘ömr-i ma‘şiyetle geçe hālî nice ola: Dİ, HM, HHM -

⁶²⁵⁷ nükte kezâlike ‘abd-ı mü‘min kaçan günâha kaçd itse Hâk Te‘âlâ buyurur ki: Ey benüm mü‘min kulum! Günâh itme sen ‘âlemi dünyâdasın ki dâr-ı mihnetdür ve ‘uqûbetüñ cezâsı vardır ve senüñ haqqûnda ‘inâyetüm vardır şabr eyle dünyânuñ hālî

müteğayyırdur ni‘meti ‘uqbâ ni‘metine mütebeddel ola mevt ve şırât ‘uqbâlarından hâlâş olup cennetde ümerânuñ üzerine oturıcak her ne dilerseñ işle ben senüñ ve sen benümsin: HH, HM, HHM -

⁶²⁵⁸ rivâyetdür ki: Dİ, HHM ve didiler ki

⁶²⁵⁹ çün Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm dīvâr dibinde: Dİ, HM, HHM -

⁶²⁶⁰ kim: HH -

⁶²⁶¹ ve didiler ki çün Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm dīvâr dibinde bir ejderhâ gördi ve bir nidâ işitdi ki her kim zinâ ide cehennemde yiri benüm karnımdır: HM, HHM -

⁶²⁶² itmekle: Dİ itmek ile

⁶²⁶³ derd ü: HH, HM, HHM -

⁶²⁶⁴ hasrete: HH fırkâta

⁶²⁶⁵ ma‘şiyete: HH, HHM ma‘şiyet

⁶²⁶⁶ baħr: HH cihâd

⁶²⁶⁷ mutaşarrıf: HH müstağrak

⁶²⁶⁸ ‘ibret: Dİ ğıybet

⁶²⁶⁹ cennetde: HHM cennetden

⁶²⁷⁰ bir: HHM -

⁶²⁷¹ tîr-i la‘nete: HM tîr-i isnete, HHM -

⁶²⁷² hedef oldı: HH merdûd oldı

⁶²⁷³ bu deñlü: HH ne deñlü

⁶²⁷⁴ gice ve gündüz: Dİ, HH -

⁶²⁷⁵ günâh eyleye: HH günâhı ola

*El-meclisü's-sâdis ve's-selâsun*⁶²⁷⁸ min Kıışa-ı Yūsuf 'aleyhi's-selâm. (4) Fî kavlehu Te'âlâ⁶²⁷⁹:

وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَالْفَيَا (5) سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ [قَالَتْ مَا جَزَاء مَنْ
أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ]

[hbm66b] Ya'nî, segirdiler ve kapuda 'Azîzi⁶²⁸⁰ buldılar. Hâzret-i (6) Yūsuf 'aleyhi's-selâmuñ kâmişiniñ ard etegi yırtıldı. Kâle'l-'imâm (7) rażıyallâhu anhu: "*El-istibâku fî kitâbi'llâhi Te'âlâ selâsetu eşyâ' istibâkkun* (08) *fî'l-ğayri ve istibâkun fî'r-remî ve istibâk fî'l-bâbi ammâ istibâk el-ğayri* [hh86a] (9) *fî kavlehu Te'âlâ*⁶²⁸¹

وَلِكُلِّ وَجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيَهَا فَاسْتَبَفُوا الْخَيْرَاتِ [أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ
اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ]

Ya'nî, dîne'l-islâm (10) buyurdi ki: "Her kavim ki⁶²⁸² sâbıka geçmişlerün⁶²⁸³ bir kıblesi vardur⁶²⁸⁴ 'ibâdet (11) vaqtında ol cânibe teveccüh iderler. Kimi şarka ve kimi garba ve kimi yire ve⁶²⁸⁵ kimi (12) göge ve kimi deryâya ve kimi âfîtaba ve kimi yıldıza ve kimi de şaneme ve⁶²⁸⁶ kimi tağa ve kimi taşâ⁶²⁸⁷ ve (13) kimi⁶²⁸⁸ ağaca. Çünküm nevbet bize geldi, yüziñüz baña eyleñ. Her qanda olursañuz⁶²⁸⁹. (14)⁶²⁹⁰

⁶²⁷⁶ itmez mi ki: HH, HHM itmez mi

⁶²⁷⁷ nefesde: Dİ nefes

⁶²⁷⁸ sâdis: Dİ, HM şâni ve's-selâsun

⁶²⁷⁹ İki de kapıya koştular. Kadın Yūsuf'un gömleğini arkadan yırttı. Kapının yanında hanımın efendisine rastladılar. Kadın dedi ki: "Senin ailene kötülük yapmak isteyen cezası, ancak zindana atılmak veya can yakıcı bir azaptır." (12/25, Altuntaş 2003: 237).

⁶²⁸⁰ 'Azîzi: HM, HHM -

⁶²⁸¹ Herkesin yöneldiği bir yön vardır. Haydi, hep hayırlara koşun, yarışın! Nerede olsanız Allah hepinizi bir araya getirir. Şüphesiz, Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter (2/148, Altuntaş 2003: 22).

⁶²⁸² kavim ki: HH kavmün

⁶²⁸³ geçmişlerün: Dİ geçmişler

⁶²⁸⁴ sâbıka geçmişlerün bir kıblesi vardur: HM her kavim ki geçmişler sâbıka bir kıblesi vardur

⁶²⁸⁵ kimi yire ve: HH, HM, HHM -

⁶²⁸⁶ ve: Dİ -

⁶²⁸⁷ kimi de şanem ve kimi tağa ve kimi taşâ: HH -

⁶²⁸⁸ kimi: Dİ -

⁶²⁸⁹ olursañuz: Dİ olursañ

⁶²⁹⁰ Herkesin yöneldiği bir yön vardır. Haydi, hep hayırlara koşun, yarışın! Nerede olsanız Allah hepinizi bir araya getirir. Şüphesiz, Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter (2/148, Altuntaş 2003: 22).

[وَلِكُلِّ وَجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيَهَا فَاسْتَبِيحُوا الْخَيْرَاتِ] [أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا] [إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ]

Ya'nî, anlardan birisi su'âl itdi⁶²⁹¹ ki: (15) “Rabbumuz kaçadedür? Buyurdi ki “Yoluñuz üzredür. Her kim ki dünyâdan göçe⁶²⁹², (16) Hâlık⁶²⁹³-ı Ekber huzûrına varır. *Eynemâ tekûnû yüdriğümü'l-mevtû*. Bu âyet-i (17) kerîmenüñ sebep-i nüzûlı oldur ki seyyidü'l-enbiyâ-yı ve'r-Resûl⁶²⁹⁴ enbiyâ Hâzret-i (18) Muḥammedü'l Muşafâ şalla'llâhu 'aleyhi ve Mekke-i Mükerrmeden Medîne-i Münevvereye (19) hicret idicek⁶²⁹⁵ kıble beytû'l-Muḥaddes tarafına idi. Ğurbetde olmağın [116a/1] kalb-ı şerîfleri her gün namâzı Baķî' şahrâsında [hm117a] edâ iderlerdi⁶²⁹⁶. Bir gün (2) mübarek gözlerin âsumâna idüp Mekke-i Mükerrmeden nesîm-i cânib-i (3) Hâzrete irüşüp hâtır-ı şerîfine⁶²⁹⁷ geldi ki: “Ne olaydı kıble Mekke (4) cânibine⁶²⁹⁸ olaydı.” Ol sâ'at Hâzret-i Cebra'il 'aleyhi's-selâm gelüp (5) bu âyet-i kerîmeyi getürdi⁶²⁹⁹:

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ [فَلَنُؤَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ]

“Ey seyyid! (6) senüñ yüzüñi semâya tutduğun⁶³⁰⁰ gördük. Kıbleñi murâd itdüğün (7) cânibe kılduk⁶³⁰¹. Öğle namâzın kılırlardı⁶³⁰². İki rek'atın⁶³⁰³ edâ itmişlerdi, (8) dönüp Mekke cânibine iki rek'at namâz kıldılar. Cebra'il 'aleyhi's-selâm (9) gelmeğın kavm-ı Cehhâl didiler ki: “Muḥammed şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁶³⁰⁴ enbiyânuñ kıblesin (10) terk itdi. Hâķ Te'âlâ anlara cevâb virdi ki: “Ve

⁶²⁹¹ itdi: Dİ itdiler

⁶²⁹² göçe: Dİ geçe

⁶²⁹³ hâlık: HH hulk, HHM -

⁶²⁹⁴ seyyidü'l-enbiyâ-yı ve'r-resûl: HH mürselin

⁶²⁹⁵ hicret idicek: Dİ varınca hicret edicek, HM varınca

⁶²⁹⁶ iderlerdi: Dİ itdiler

⁶²⁹⁷ şerîfine: Dİ, HH şerîflerine

⁶²⁹⁸ cânibine: HH -

⁶²⁹⁹ (Ey Muhammed!) Biz senin çok defa yüzünü göğe doğru çevirip durduğunu (vahiy beklediğini) görüyoruz.

(Merak etme) elbette seni, hoşnut olacağın kıbleye çevireceğiz. (Bundan böyle), yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir. (Ey Müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun, (namazda) hep o yöne dönün. Şüphesiz kendilerine kitap verilenler, bunun Rablerinden (gelen) bir gerçek olduğunu elbette bilirler. Allah onların yaptıklarından habersiz değildir (2/144, Altuntaş 2003:21).

⁶³⁰⁰ tutduğun: Dİ dutduğun

⁶³⁰¹ kılduk: HM itdük ya'ni kılduk

⁶³⁰² kılırlardı: Dİ kılırlar idi, HM kılırdı

⁶³⁰³ rek'atın: Dİ rek'atı

⁶³⁰⁴ 'aleyhi ve's-sellem: Dİ 'aleyhi's-selâm

liküllin vichetün hüve müvellihā (11) Ya'nī, sābıka⁶³⁰⁵ kıbleleri vardır. Murād namāzdur, kıble degildür.^{6306 6307}

[وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ] فَأَيْنَمَا تُولَّوْا (12) فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ [إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ]

Her kanda kılsañ anda vechu'llāh muqarrardur. Meşelā seferde (13) olsañ kıbleyi bilmeseñ, kıbleñ her ne tarafda⁶³⁰⁸ olsa ve ne cānibe (14) kılursañ, senüñ⁶³⁰⁹ kıbleñ anı iderem⁶³¹⁰.

İşāret Lisān-ı şer' [hh86b] keennehu (15) eydür ki: "Taḥayyür ne içündür, ictihād eyle." Her cānib kıble-yi namāzdur. (16) Kezālik 'abd-ı mü'min kıyāmet günü müteḥayyır olıcaq Ḥaḳ Sübhāne ve Te'ālā⁶³¹¹ (17) buyurur ki: "Ḳulum bu⁶³¹² taḥayyür ne içündür? Ḳadem-i ictihād eyle, müteveccih⁶³¹³ (18) ol ve yüzüñi benüm dergāhuma kııl. Raḫmetüm⁶³¹⁴ kapısı açıqdur; ammā istibāḳ (19) remy Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ qarındaşları zikir itdügüdür⁶³¹⁵.

[قَالُوا يَا أَبَانَا] إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ [وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الدَّبَابُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ]

[116b/1] Ya'nī, biz [hbm67a] oḳ atışmağa gıtdük ve Yūsuf 'aleyhi's-selāmi⁶³¹⁶ esbābımız (2) yanında vaż' itdük⁶³¹⁷. Biz ol iştiğalda iken görk⁶³¹⁸ gelüp Yūsuf (3) 'aleyhi's-selāmi⁶³¹⁹ aḫz itmiş⁶³²⁰. Böyle bahāne itdiler ki "Mücerred ḫarām-ı lu'ba (4) muḳayyed olmaduḳ, belki ğazāya nef'ī olan lu'b-ı mübāḫa iştiğal itdük." (5) [hm117b] Meşelā nerd-i şaḫranc oynamaḳ ḫarāmdur. *Men la'abe bi'n-nerdi şubreten fekā ennemā ğamese yedehu* (6) *fi'l-ḫumi ḫunzīrin ve demehu*, ammā tūr atmaḳ mübāḫdur. İstibāḳ⁶³²¹ remy bu zikir olunan(7)dur; ammā istibāḳ bāb-ı Yūsuf 'aleyhi's-selāma vāḳi' oldı. Çünküm

⁶³⁰⁵ sābıka: Dİ sābıkañ

⁶³⁰⁶ namāzdur kıble degildür: HM namāz degildür

⁶³⁰⁷ Doğu da, Batı da (tüm yeryüzü) Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir (2/115, Altuntaş 2003: 17).

⁶³⁰⁸ ne tarafda: kıande

⁶³⁰⁹ senüñ: HM, HHM -

⁶³¹⁰ iderem: HH kıılırım

⁶³¹¹ Te'ālā: HH Te'ālā Ḥazretleri

⁶³¹² bu: HHM -

⁶³¹³ müteveccih: HH teveccüh eyle

⁶³¹⁴ raḫmetüm: Dİ raḫmetüñ, HH keremüm

⁶³¹⁵ "Ey babamız! Biz yarışa girmiştik. Yūsuf'u da eşyamızın yanında bırakmıştık. (Bir de ne görelim) O'nu kurt yemiş. Her ne kadar doğru söylesek de sen bize inanmazsın" dediler (12/17, Altuntaş 2003: 236).

⁶³¹⁶ Yūsuf 'aleyhi's-selāmi: HM Yūsufi

⁶³¹⁷ vaż' itdük: HM kıoduḳ

⁶³¹⁸ görk: HH, HHM kıurd

⁶³¹⁹ Yūsuf 'aleyhi's-selāmi: HM Yūsufi

⁶³²⁰ itmiş: HM eylemiş diyüp

⁶³²¹ istibāḳ: HM işte istibāḳ

(8) Zeliḥā Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma aşd itdi, cümle apular apanmış idi. ünküm (9) Yūsuf⁶³²² ‘aleyhi’s-selām firār itdi, apular açıldı⁶³²³ öñünce apuya geldi. Zeliḥā (10) ardınca irüşdi. Gömleğin tutdı; lākin⁶³²⁴ pirāhen⁶³²⁵ yırtıldı. İki ol ḥāneden (11) aşra ıkdılar ve ‘Azīzi⁶³²⁶ apuda buldılar. ‘Azīz bunları görüp⁶³²⁷ eyitdi: “Size ne ḥālet⁶³²⁸ vāi‘ oldı⁶³²⁹ (12) ki beñziñüz müteḡayyır oldı?” Zeliḥā Őikāyete⁶³³⁰ sab idüp eyitdi^{6331,6332}.

[وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ قَالَتْ] مَا جَزَاءُ (13)
مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا [إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ]

Ya‘nī, senüñ ehline yarāmazlı⁶³³³ aşd idenüñ cezāsı (14) nedür?”

ıřa⁶³³⁴ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām anda idi ve tenḥā idi. Zeliḥānuñ keydine esİR olmuř idi ve apular baḡlanmıř idi⁶³³⁵. ünküm (15) ‘āciz aldı, Ḥāzret-i Rabbu’l-‘ālemīn cānibine münācāt eyledi ki⁶³³⁶: (16) “Yārabbum! Zeliḥā kendüyi tezyīn itmiř⁶³³⁷ ve nefis ve hevā⁶³³⁸ ‘adūlardur ve eḡrāfum (17) almıřlardur ve apular apanmıřdur. Ne vechle baña ḡalāř müyesser olur? (18) Bu belālardan nice ḡalāř ve firār iderem?” Sırrına⁶³³⁹ nidā geldi ki: (19) “Bu cez‘aya sebep nedür? Senden bir adem-i Őıd vaź itmek ve cümle⁶³⁴⁰ [117a/1] bendleri açmaq benden. Kezālik ‘abd-ı mü‘min zillāt-ı mu‘āřıye giriftār (2) olıca⁶³⁴¹ müteḡayyır olur ki bu deñlü ma‘Őıyet deryāsına [hh87a] ḡar olmuř iken (3) ne vechle ḡalāř mümkün olur ve dāmen⁶³⁴²-i urba nice vuřul müyesser olur? (4) Ve maḡall-ı abūla⁶³⁴³ irüřmek ande

⁶³²² Yūsuf: HH Ḥāzret-i Yūsuf

⁶³²³ açıldı: HM açıldı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām

⁶³²⁴ lākin: HM -

⁶³²⁵ pirāhen: HM gömlek

⁶³²⁶ ‘Azīzi: Dİ, HHM ‘Azīz

⁶³²⁷ ‘Azīz bunları görüp: Dİ, HH, HHM -

⁶³²⁸ ḡālet: Dİ, HM, HHM -

⁶³²⁹ oldı: HM olmuş diyince

⁶³³⁰ Őikāyete: HM Őikāyete başladı cevāba

⁶³³¹ eyitdi: HHM -

⁶³³² İki de kapıya koştular. Kadın Yūsuf’un gömleğini arkadan yırttı. Kapının yanında hanımın efendisine rastladılar. Kadın dedi ki: “Senin ailene kötülük yapmak isteyenin cezası, ancak zindana atılmak veya can yakıcı bir azaptır” (12/25, Altuntař 2003: 237).

⁶³³³ yaramazlı: Dİ yaramaz

⁶³³⁴ ışa: HH nükte, HM laḡıfe

⁶³³⁵ Zeliḥānuñ keydine esİR olmuş idi ve apular baḡlanmıř idi: Dİ, HM, HHM -

⁶³³⁶ eyledi ki: HM idüp eyitdi

⁶³³⁷ itmiş: Dİ itmişdür

⁶³³⁸ ve hevā: HHM hevā

⁶³³⁹ bu belālardan nice ḡalāř ve firār iderem sırrına: HHM sırrına

⁶³⁴⁰ ve cümle: HHM vechle

⁶³⁴¹ olıca: HH olup

⁶³⁴² dāmen: HH sāḡat

⁶³⁴³ maḡall-ı abūla: HH abūl, HHM maḡall-ı abūl

mümkün olur? Hâk⁶³⁴⁴ Sübhâne ve Te‘âlâ sırrına (5) [hm118a] nidâ ider ki “Bu deñlü cez‘â nedür senden nedâmet yolın⁶³⁴⁵ tıtmak benden (6) günâhlarıñ ‘afv eylemek⁶³⁴⁶

*Lañife*⁶³⁴⁷ Zeliñâ hñle yolın piñe eyledi (7) ve kapuları bağladı. Hâk Te‘âlâ ‘isyân yolın bağladı. ‘Abd bağladuğı (8) bendler cümle ĥall oldu. Hâk Sübhâne ve Te‘âlânuñ⁶³⁴⁸ bağladuğı nesne⁶³⁴⁹ çözülmek (9) mümkün olmaz⁶³⁵⁰, tã kim ĥalk arasında ma‘lüm ola ki ĥalkuñ⁶³⁵¹ itdüği eñyã (10) bozulur; Allãhu Te‘âlãnuñ⁶³⁵² itdüği aşlã bozulmaz ve tebdil olmaz. Kezãlik (11) Hâk Te‘âlã ‘abduñ günãhların yarlıđamađ⁶³⁵³ murãd idicek⁶³⁵⁴ melã’ikeye (12) emir ider ki murãd itdüği vađit⁶³⁵⁵

يَمْحُو اللّٰهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ اُمُّ الْكِتَابِ

tebdil ider.

(13) *Mervidür ki* Ķamiñiñ yuğarusı şakĶ olmiş idi⁶³⁵⁶, aşãđası⁶³⁵⁷ bütün (14) kaldı. Zirã yuğarusıyla kendin örtmiş idi⁶³⁵⁸. Kezãlik bendenüñ (15) vücudın Hâk Te‘âlã imãnla⁶³⁵⁹ setr itdi. Ķul üzerinde tã‘at (16) libãsiyla örtinür; şeytãn ancak ‘ibãduñ üzerinde kın ĥarĶ (17) ider. Hâk Te‘âlãnuñ ördüđin⁶³⁶⁰ ref idemez.

*Hikãye*⁶³⁶¹ Ebü Bekir(18)ü’zzak [hbm67b] raĥmetu’llãh ‘aleyh eydür: “Yigirmi yıl Mekke’de mücãvir oldum. Bir gece ĥãtıruma (19) süd arzusu geldi, talebine taşra çığdum. Bir cãriye gördüm ĥaflet ile [117b/1] aña⁶³⁶² nazar itdüm. Göñlüm anuñ muĥabbetine düşdi⁶³⁶³. Didüm ki: “Ey cãriye! (2) Senüñ ‘aşkuñ beni aldı.” Cãriye eyitdi: “Böyle dime! Eger göñlüñ baña (3) düşse Ķalbuñda süd arzusu olmazdı⁶³⁶⁴.” Bir göñülde⁶³⁶⁵ iki arzũ (4) şıđmaz⁶³⁶⁶. Bu firãseti göricek barmađlarum⁶³⁶⁷ ile iki

⁶³⁴⁴ Hâk: HH dirken Hâk

⁶³⁴⁵ yolın: HM -

⁶³⁴⁶ eylemek: HH itmek

⁶³⁴⁷ lañife: Dİ kışsa, HH nükte

⁶³⁴⁸ Te‘âlãnuñ: Dİ Te‘âlã

⁶³⁴⁹ nesne: HM, HHM -

⁶³⁵⁰ olmaz: HM degildür

⁶³⁵¹ ĥalkuñ: Dİ ĥalk

⁶³⁵² Te‘âlãnuñ: Dİ Te‘âlã

⁶³⁵³ yarlığamağ: HH yarlığamayı

⁶³⁵⁴ idicek: HH itdükde

⁶³⁵⁵ Allah dilediğini siler, dilediğini de sabit kılıp bırakır. Ana kitap (Levh-i Mahfuz) O’nun yanındadır (13/39, Altuntaş 2003: 253).

⁶³⁵⁶ olmiş idi: HH oldu

⁶³⁵⁷ aşãđası: Dİ aşãđa

⁶³⁵⁸ aşãđası bütün kaldı zirã yuğarusıyla kendin örtmiş idi: HM -

⁶³⁵⁹ imãnla: Dİ imãn ile

⁶³⁶⁰ ördüğin: HM -

⁶³⁶¹ ĥikãye: Dİ, HH kışsa

⁶³⁶² aña: HH, HM, HHM -

⁶³⁶³ düşdi: Dİ, HM aşufte oldu

⁶³⁶⁴ olmazdı: HH, HHM olmaz idi

⁶³⁶⁵ göñülde: Dİ vilãyetde

gözüm⁶³⁶⁸ çıkardım ve didüm ki: (5) “Bir göz ki şehvete delil ola, ol baña yarāmaz⁶³⁶⁹” Bir müddetden soñra vāqı‘ada (6) Hāzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi gördüm. Didüm ki: “Ey kerīm ibn el kerīm (7) gözün rüşen [hm118b] olsun ki etegün Zeliḥādan kaç‘ itdün.” Ol⁶³⁷⁰ baña eyitdi: (8) “Senün gözün aydın⁶³⁷¹ olsun ki çıkarup ol cāriyeye bir daḥı nazar (9) itmedün.” Çünküm uyandım, gözlerüm yirine gelmiş. Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ (10) du‘āsı berekātıyla. Her nesne ki insān [hh87b] andan mahrūm olur, Hāḳ Te‘ālā andan (11) yigrek ‘ivaḅ virür.

Kıṣṣa Çünküm ‘azīz Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi gördi ki (12) etegi yırtılmış ve Zeliḥānuñ yüzi dürülmüş aşlın su‘āl itdi. Zeliḥā mübādere (13) idüp evvel şikāyet eyledi. “Ehline böyle yaramazlık⁶³⁷² kaçd idenün⁶³⁷³ cezāsı (14) nedür?” didi. ‘Azīz⁶³⁷⁴ eyitdi: “Ey gūlām-ı ‘abrī! Ben seni şatun aldım ve ri‘āyet (15) idüp cümle ḥademimden seni⁶³⁷⁵ iḥtiyār ve iştifā⁶³⁷⁶ eyledüm. Lāyıḳdur ki ḥıyānet (16) idesin ve ehlüme kaçd idesin⁶³⁷⁷. Hālā saña ne ideyem?” Hāzret-i Yūsuf (17) kerīm ‘aleyhi’s-selām ḥavf itdi ki eger iṣṣā idersem⁶³⁷⁸ Zeliḥāyı⁶³⁷⁹ ḳatlı eyleye. (18) Sükūt eyledi. Zeliḥā eyitdi⁶³⁸⁰: Yā ‘azāb eyle⁶³⁸¹, yā zindāna ḳoy⁶³⁸² ḡayrılara ‘ibret (19) ola⁶³⁸³” didi.

*Mev‘ize*⁶³⁸⁴ Zeliḥā mālide⁶³⁸⁵ idi ve Yūsuf⁶³⁸⁶ ‘aleyhi’s-selāmi sever idi. [118a/1] Çünküm ‘uḳūbet ḥavfı geldi, tōhmeti Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ üzerine⁶³⁸⁷ ḥavāle itdi⁶³⁸⁸. (2) Kezālik dünyāda kişi emvāl ve evlādını sever, ḳıyāmet günü cehennem (3) ḥavfindan⁶³⁸⁹ cümlesin kendüye fedā itmegi⁶³⁹⁰ cānına minnet ider⁶³⁹¹.

⁶³⁶⁶ şıḡmaz: HM olmaz

⁶³⁶⁷ barmaḳlarum: HH, HHM parmaḳlarum

⁶³⁶⁸ gözüm: HH, HHM gözümü

⁶³⁶⁹ yarāmaz: HM gerekmez

⁶³⁷⁰ ol: HM ol daḥı

⁶³⁷¹ aydın: HH, HHM rüşen

⁶³⁷² yaramazlık: HM, HHM -

⁶³⁷³ idenün: Dİ idicek

⁶³⁷⁴ ‘Azīz: Dİ, HHM -

⁶³⁷⁵ seni: Dİ -

⁶³⁷⁶ iştifā: HH, HHM -

⁶³⁷⁷ idesin: HHM eylesin

⁶³⁷⁸ idersem: Dİ ider ise

⁶³⁷⁹ Zeliḥāyı: Dİ Zeliḥā

⁶³⁸⁰ eyitdi: HH eyitdi ki

⁶³⁸¹ ‘azāb eyle: Dİ ḳatlı eyle

⁶³⁸² yā zindāna ḳoy: HH, HHM -

⁶³⁸³ ola: HHM ol

⁶³⁸⁴ mev‘ize: Dİ kıṣṣa

⁶³⁸⁵ mālide: HH ḥānede

⁶³⁸⁶ Yūsuf: HH Hāzret-i Yūsuf

⁶³⁸⁷ ‘aleyhi’s-selāmuñ üzerine: Dİ, HH ‘aleyhi’s-selāma

⁶³⁸⁸ itdi: HM eyledi

⁶³⁸⁹ ḥavfindan: Dİ, HH ḥavfı gelicek

⁶³⁹⁰ itmegi: Dİ itmegin

⁶³⁹¹ ider: Dİ, HH bilür

يُبَصِّرُونَهُمْ يَوْمَ الْمَجْرَمِ لَوْ يَقْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِنَبِيِّهِ

. “Yā azāb ile zindāna ço” dedi. Qat l eyle dimege cür’et [hm119a] idemeyüp⁶³⁹³ (5) şefkat eyledi. Bu sebebden⁶³⁹⁴ Haq Sübhāne⁶³⁹⁵ ve Te’ālā Hazret-i Yūsuf (6) ‘aleyhi’s-selāmi⁶³⁹⁶ aña naşib eyledi⁶³⁹⁷, zīrā zindānuñ miñneti ve ‘azābı⁶³⁹⁸ āhir (7) olur.

Kezālik Haq Sübhāne ve Te’ālā mü’mınleri dünyāda miñnete⁶³⁹⁹ mübtelā ider ki (8) dünyānuñ müddeti āhir olur ve eyyām-ı server āhirü’l-emir her vaşl⁶⁴⁰⁰ hāşıl olur

Qışşa⁶⁴⁰¹ (9) Pes ‘azīz Yūsuf⁶⁴⁰² ‘aleyhi’s-selāma ‘itāb idicek Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (10) eyitdi: *Hiye rāvedetni ‘an nefsi*. Ben nice hıyānet iderem ve nefsümi helāka⁶⁴⁰³ maşraf⁶⁴⁰⁴ (11) iderem? Beni ol da’vet eyledi⁶⁴⁰⁵. [hmm68a] ve baña keyd⁶⁴⁰⁶ qaşd itdi⁶⁴⁰⁷. ‘Azīz eyitdi: “Bu kelāma⁶⁴⁰⁸ şahid (12) var mıdur?” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eṭrāfına⁶⁴⁰⁹ nazār itdi. Gördi ki orada⁶⁴¹⁰ dört aylık (13) bir oğlancık var idi. “Benüm şahidüm budur” dedi. ‘Azīz eyitdi: “Dört (14) aylık oğlancık nice söyler?” Hazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (15) eyitdi: “Haq Sübhāne ve Te’ālā benüm berā’etüm bilür. Emir⁶⁴¹¹ idicek bunu söyletmege⁶⁴¹² (16) qadirdür” ve ‘Azīz aña teveccüh idüp eyitdi: “Sen⁶⁴¹³ ne dirsın? Bu Qışşa nice (17) oldı?”⁶⁴¹⁴

⁶³⁹² Birbirlerine gösterilirler. Günahkār kimse ister ki, o günün azabından kurtulmak için oğullarını, karısını, kardeşini, kendisini koruyup barındıran tüm ailesini ve yeryüzünde bulunanların hepsini fidye olarak versin de, kendisini kurtarsın (70/11, Altuntaş 2003: 39).

⁶³⁹³ cür’et idemeyüp: HH -

⁶³⁹⁴ bu sebebden: HH, HM, HHM -

⁶³⁹⁵ sübhāne: Dİ -

⁶³⁹⁶ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HH Yūsufi

⁶³⁹⁷ eyledi: HH itdi

⁶³⁹⁸ ‘azābı: HH -

⁶³⁹⁹ miñnete: Dİ, HH -

⁶⁴⁰⁰ her vaşl: Dİ -

⁶⁴⁰¹ qışşa: HM nükte

⁶⁴⁰² Yūsuf: HH Hazret-i Yūsuf

⁶⁴⁰³ helāka: HM helāla, HHM mālīke

⁶⁴⁰⁴ maşraf: Dİ meşref

⁶⁴⁰⁵ eyledi: Dİ, HM itdi

⁶⁴⁰⁶ keyd: Dİ -

⁶⁴⁰⁷ itdi: HM eyledi

⁶⁴⁰⁸ kelāma: Dİ kelāmuña

⁶⁴⁰⁹ eṭrāfına: Dİ eṭrāfa

⁶⁴¹⁰ gördi ki orada: Dİ, HM evde

⁶⁴¹¹ emir: Dİ, HH HM murād

⁶⁴¹² söyletmege: HHM söyletmeği

⁶⁴¹³ sen: Dİ -

⁶⁴¹⁴ Yusuf, “O benden arzusunu elde etmek istedi” dedi. Kadının ailesinden bir şahit de şöyle şahitlik etti: “Eğer onun gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylemiştir, O (Yusuf) yalancılardandır” (12/26, Altuntaş 2003: 237).

[قَالَ هِيَ رَأَوْدَثِي عَنْ نَفْسِي] وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا [إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ فُدًّا مِنْ قَبْلِ
فَصَدَقْتُ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ]

Ya'nî, ehlinden bir [hh88a] şahid şehadet eyledi.

(18) *Mev'ize*⁶⁴¹⁵ Zelîhâ eger bileydi ki şahid hâzırdur ol mürâvedeyi⁶⁴¹⁶ itmezdi. (19) Kezâlik
'abd şahid⁶⁴¹⁷ idügin bilse Hâk Te'âlâya muhâlefet itmezlerdi⁶⁴¹⁸. [118b/1]⁶⁴¹⁹

مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

“Ey Zelîhâ! Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı (2) da‘vet itmede bu dört aylık oğlancık şehadet ider, ‘Azîz
öñünde (3) rûsvây olursın.” Dağı⁶⁴²⁰ Ey bende! Hâk Te'âlâya muhâlefet itmege elüñ ve⁶⁴²¹ ayağıñ (4)
ve barmağlarıñ⁶⁴²² şehadet iderler ve [hm119b] ‘itâb-ı âhirete mübtelâ olursın.

*Nükte*⁶⁴²³ (5) Beş kimesne beş kimesneye şehadet itdiler⁶⁴²⁴: Cuhûdlar Hâzret-i Meryem
razı(6)yallâhu ‘anhâya şehadet idüp ‘İsâ ‘aleyhi’s-selâm hakkında mâlâ⁶⁴²⁵ ya'nî, (7) söylediler⁶⁴²⁶

[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى] (فَبَرَأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا] ا وَكَانَ عِنْدَ
اللَّهِ وَجِيهًا]

‘İsâ ‘aleyhi’s-selâmuñ⁶⁴²⁷ pâklığına⁶⁴²⁸ şehadet (8) idüp⁶⁴²⁹

[قَالَ] إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ [وَجَعَلَنِي نَبِيًّا]

⁶⁴¹⁵ eyledi mev'ize: HH itdi laîfe

⁶⁴¹⁶ mürâvedeyi: HM mürâvereyi

⁶⁴¹⁷ şahid: HH şahid hâzır

⁶⁴¹⁸ itmezlerdi: HH itmez idi, HM itmez mi

⁶⁴¹⁹ İnsan hiçbir söz söylemez ki onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın (50/18, Altuntaş 2003: 518).

⁶⁴²⁰ dağı: HH -

⁶⁴²¹ ve: Dİ -

⁶⁴²² barmağlarıñ: HH ve parmağlarıñ ve zebân ve mekân

⁶⁴²³ nükte: HH, HM, HHM -

⁶⁴²⁴ itdiler: HH eylediler

⁶⁴²⁵ mâlâ: HH, HHM hâlâ

⁶⁴²⁶ Ey iman edenler! Siz Musa'ya eziyet eden kimseler gibi olmayın. Nihayet Allah onu onların dediklerinden temize çıkarmıştı. Musa Allah katında itibarlı bir kimse idi (33/69, Altuntaş 2003: 422).

⁶⁴²⁷ ‘aleyhi’s-selâmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-selâm

⁶⁴²⁸ pâklığına: Dİ pâklığa

⁶⁴²⁹ Bebek şöyle konuştu: “Şüphesiz ben Allah'ın kuluyum. Bana kitabı (İncil'i) verdi ve beni bir peygamber yaptı.” (19/3, Altuntaş 2003: 304).

didi. Benî İsrâ'ilde Hâzret-i Mûsâ (9) 'aleyhi's-selâmı 'ayba nisbet itdiler. Ol taş pâklığına şehâdet (10) eyledi. Zelihâ Yûsuf 'aleyhi's-selâmı hıyânete nisbet eyledi⁶⁴³⁰

[قَالَ هِيَ رَاوَدَنِي عَنْ نَفْسِي] وَشَهِدَ شَاهِدٌ (11) مِّنْ أَهْلِهَا [إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ فُدًّا مِنْ قَبْلِ
فَصَدَقْتَ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ]

ve Te'âlâya zen ve ferzend (12) nisbet idüp⁶⁴³¹ iftirâ itdiler. Muvahhidler berâ'etine şehâdet eylediler⁶⁴³². *Şehîd*(13)*a'llâhu ennehü lâ ilâhe illâ hüve*. Münâfıklar Hâzret-i Âyişe şiddîkaya⁶⁴³³ (14) rażıya'llâhu 'anhâya iftirâ eylediler. Hağ Te'âlâ⁶⁴³⁴ anlaruñ⁶⁴³⁵ pâklığına şehâdet (15) idüp⁶⁴³⁶ 6437

الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ
مُبْرَأُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

buyurdi⁶⁴³⁸. Bir tâ'ife ki Hağ Te'âlâ (16) anlaruñ pâklığına⁶⁴³⁹ şehâdet eyleye⁶⁴⁴⁰, anlaruñ hağkında şübhe qalmaz⁶⁴⁴¹.

(17) *Rivâyet olunur ki* Hâzret-i Mûsâ 'aleyhi's-selâm Nil kenârında esbâbın bir (18) taş üzerine kodı ve Nilden çıqup esbâbın almağ murâd eyledi⁶⁴⁴². Taş firâr (19) itdi. Hâzret⁶⁴⁴³-i Mûsâ 'aleyhi's-selâm ardınca sür'at idüp ol iftirâ iden [119a/1] kavmuñ⁶⁴⁴⁴ önine uğradılar. Gördiler ki⁶⁴⁴⁵ Hâzret-i Mûsâ 'aleyhi's-selâm dubbelik (2) 'aybından berîdür. Mûsâ 'aleyhi's-selâm taşa irişüp taşı⁶⁴⁴⁶ 'aşâ ile

⁶⁴³⁰ Yusuf, "O benden arzusunu elde etmek istedi" dedi. Kadının ailesinden bir şahit de şöyle şahitlik etti: "Eğer onun gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylemiştir, O (Yusuf) yalancılardandır" (12/26, Altuntaş 2003: 237).

⁶⁴³¹ idüp: HH, HM, HHM -

⁶⁴³² muvahhidler berâ'etine şehâdet eylediler: HM, HHM -

⁶⁴³³ şiddîkaya: HH, HM, HHM -

⁶⁴³⁴ Te'âlâ: HH Te'âlâ Hâzretleri

⁶⁴³⁵ anlaruñ: HH anuñ

⁶⁴³⁶ idüp: HH buyurup

⁶⁴³⁷ Kötü kadınlar, kötü erkeklere; kötü erkekler de kötü kadınlara; temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara layıktır. O temiz olanlar iftiracıların söyledikleri şeylerden uzaktırlar. Onlar için bir başışlanma ve bolca verilmiş iyi bir rızık vardır (24/26, Altuntaş 2003: 351).

⁶⁴³⁸ buyurdi: Dİ, HH -

⁶⁴³⁹ pâklığına: Dİ, HH tahâretine

⁶⁴⁴⁰ eyleye: Dİ eyledi

⁶⁴⁴¹ şübhe qalmaz: HH ne dimek qabildür

⁶⁴⁴² eyledi: Dİ itdi

⁶⁴⁴³ Hâzret: HM, HHM -

⁶⁴⁴⁴ kavmuñ: Dİ, HM, HHM kavim

⁶⁴⁴⁵ gördiler ki: HM ol kısm gördiler ki

⁶⁴⁴⁶ taşı: Dİ, HH, HHM -

(3) urmağ murād eyledi⁶⁴⁴⁷. Cebrā'il ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Urma! Belki al türbeye (4) koy, [hbm68b] saña lâzım⁶⁴⁴⁸ olur.” didi ve “saña şehâdet⁶⁴⁴⁹ [hh88b] itdi” didi. Kezâlik (5) Hâzret-i Mūsâ gayrı [hm120a] Hâzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selâma⁶⁴⁵⁰ mülk ve memleket (6) müyesser olıcak, Hâzret-i Cebrā'il ‘aleyhi’s-selâm⁶⁴⁵¹ gelüp eyitdi: “Tayenün⁶⁴⁵² (7) oğlını vezîr eyle ki saña şehâdet itmişdür” didi.

Nükte Taş şehâdet (8) itmekle Mūsâ ‘aleyhi’s-selâma refîk oldı⁶⁴⁵³ ve oğlancık şehâdet itmekle (9) Yūsuf ‘aleyhi’s-selâma vezîr oldı. Pes bir mü'min cemî' ‘ömrinde Hâk (10) Te'âlânüñ vağdâniyyetine şehâdet eyleye, hâşâ ki mağrûm kıla?

Çünkü (11) ‘azîz bunları⁶⁴⁵⁴ görüp her biri mağlûmlık⁶⁴⁵⁵ du'âsın idicek mütehayyır oldı, (12) oğlancık beşikden feryâd eyledi⁶⁴⁵⁶ ki “Bu tağayyür nedür? Nağar eyle, gör. Eger⁶⁴⁵⁷ kâmiş öñinden (13) yırtılmış ise Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm mücrimdir ve Zeliğâ beridür ve⁶⁴⁵⁸ (14) eger ardından yırtılmış ise Zeliğâ günâhkârdur, Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm (15) beridür.”

Kezâlik kıyâmet günü ehl-i mağşer cemî'en ve aşân kâlkup (16) dilleri ve dudakları⁶⁴⁵⁹ kûrumış mütehayyır tûrurlar⁶⁴⁶⁰. Hâk Te'âlâ (17) buyurur ki: “Ey düzağ! Ne tûrursın⁶⁴⁶¹? ‘Âşîleri muğî'lerden cüdâ eyle. (18) Cehennem⁶⁴⁶² mütehayyır olur “‘âşî kimdür⁶⁴⁶³ ve muğî' kimdür?” Hâk Te'âlâ buyurur ki bugün ‘adl (19) ile nağar idün⁶⁴⁶⁴. ‘Âşîlerün yüzün siyâh ve muğî'lerün yüzün⁶⁴⁶⁵ beyâz [119b/1] iderem.”

*El-meclisü'r-râbi' ve's-selâsün*⁶⁴⁶⁶ min Kışsa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm (2)⁶⁴⁶⁷

فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ فُذِّ مِنْ دُبُرٍ [قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ]

⁶⁴⁴⁷ murād eyledi: HM diledi

⁶⁴⁴⁸ lâzım: Dİ gerek

⁶⁴⁴⁹ saña: Dİ, HHM -

⁶⁴⁵⁰ Yūsuf ‘aleyhi’s-selâma: HM Yūsufa

⁶⁴⁵¹ Hâzret-i Cebrā'il ‘aleyhi’s-selâm: HH Cibril-i Emin, HM Cibril

⁶⁴⁵² tayenün: HM dâyenün

⁶⁴⁵³ oldı: HHM eyledi

⁶⁴⁵⁴ bunları: HHM -

⁶⁴⁵⁵ mağlûmlık: HM ma'sumluk

⁶⁴⁵⁶ eyledi: HM itdi

⁶⁴⁵⁷ eger: Dİ -

⁶⁴⁵⁸ ve: Dİ -

⁶⁴⁵⁹ dilleri ve dudakları: HH diller ve dudaklar

⁶⁴⁶⁰ tûrurlar: HHM dururlar

⁶⁴⁶¹ ne tûrursın: HH -

⁶⁴⁶² cehennem: HH ne düzağ

⁶⁴⁶³ kimdür: Dİ -

⁶⁴⁶⁴ idün: HH iderem

⁶⁴⁶⁵ yüzün: HM yüzünü

⁶⁴⁶⁶ rabi' ve's-selâsün: HM, HHM şâlis ve şelâşun

⁶⁴⁶⁷ Kadının kocası Yūsuf'un gömleğinin arkadan yırtıldığını görünce dedi ki: “Şüphesiz bu, siz kadınların tuzağıdır. Şüphesiz sizin tuzağınız çok büyüktür” (12/24, Altuntaş 2003: 237).

felemmā reā kamīṣahu kudde min dübürin. [hm120b] Kāle'l-imām razıya'llāhu 'anh: "Bismi'llāhi Te'ālā fı kitābehu (3) 'aşrete eşyā'e 'azīm." Ya'nı, Haq Te'ālā⁶⁴⁶⁸ Kitāb-ı Keriminde on nesneye⁶⁴⁶⁹ 'azīm (4) didi. Evvel kendü zāt-ı kerimine⁶⁴⁷⁰ ve hüve'l-'aliyyen 'azīm ve halk Muhammed salla'llāhu 'aleyhi (5) ve sellem^{6471 6472}

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

ve şirke "'azīm" didi. (6) buyurdı *alike'l-'azīmün* ve bühtāna "'azīm" didi. *Sübḥāneke* (7) *ḥāzā bühtānun* 'azīm ve 'arş⁶⁴⁷³ -ı Belkīsa azīm didi ve *lehā 'arşun* 'azīm ve zelzele-i (8) sā'ate 'azīm didi⁶⁴⁷⁴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ

ve kıyāmet günine⁶⁴⁷⁵ 'azīm didi (9) *liyevmin* 'azīmün ve keyd-i nesneye "'azīm" didi *inne keydekünne* 'azīm Evvel zāt-ı bārī (10) 'azīmdür bilā-reybi [hh89a] velā şübe. Zāhir ve bātin ne deñlü 'azīm⁶⁴⁷⁶ var ise ol ḥulq (11) itdi ve cümle esrāra⁶⁴⁷⁷ 'ālimdür ve cemī' eşyāya ve zerrāt-ı cihānda⁶⁴⁷⁸ ve 'aded-i evrāk⁶⁴⁷⁹ (12) ve eşcārdan ve қаатарāt-ı emtārdan cümlesine 'ālim ve⁶⁴⁸⁰ dānādur. [hhm69a] ve her ne ki var cin (13) ve ins ve melā'ike andan ḥavf iderler, pes⁶⁴⁸¹ nice 'azīm olmaz.

İkinci⁶⁴⁸² 'arş-ı raḥmāna "'azīm⁶⁴⁸³" (14) didi⁶⁴⁸⁴, zīrā Haq Sübḥāne ve Te'ālā her şeyi⁶⁴⁸⁵ ḥulq idüp dört rükn eyledi. (15) Her rüknüñ mābeyni üç yüz altmış biñ pāre⁶⁴⁸⁶ idi⁶⁴⁸⁷ kızıl⁶⁴⁸⁸ yāqutdan (16) ve her pārenüñ⁶⁴⁸⁹ devresi seksen biñ yıllık yoldur ve her pārenüñ⁶⁴⁹⁰ mābeyni (17) altmış biñ yıllık

⁶⁴⁶⁸ Haq Te'ālā: HH Allahu Te'ālā

⁶⁴⁶⁹ on nesneye: HHM on nesne on nesneye

⁶⁴⁷⁰ kerimine: HM, HHM kerime

⁶⁴⁷¹ 'aleyhi ve sellem: HH 'aleyhi ve sellem 'azīm didi

⁶⁴⁷² Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin.

⁶⁴⁷³ 'arş: HH, HM, HHM -

⁶⁴⁷⁴ Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Çünkü kıyamet sarsıntısı çok büyük bir şeydir (22/1, Altuntaş 2003: 331).

⁶⁴⁷⁵ kıyāmet günine: Dİ yevm-i kıyāmete

⁶⁴⁷⁶ 'azīm: HH, HM, HHM -

⁶⁴⁷⁷ esrāra: HHM esrārda

⁶⁴⁷⁸ cihānda: Dİ, HM cihandan

⁶⁴⁷⁹ evrāk: HHM ervāk

⁶⁴⁸⁰ 'ālim ve: Dİ 'ālimi

⁶⁴⁸¹ pes: HHM -

⁶⁴⁸² ikinci: Dİ ve

⁶⁴⁸³ 'arş-ı raḥmāna 'azīm: HH 'arş raḥmāna 'azīmdür

⁶⁴⁸⁴ didi: Dİ didik

⁶⁴⁸⁵ her şeyi: Dİ, HH 'arşı

⁶⁴⁸⁶ pāre: Dİ pāye

⁶⁴⁸⁷ idi: HH eyledi

⁶⁴⁸⁸ kızıl: Dİ, HHM kız

⁶⁴⁸⁹ pārenüñ: Dİ sāyenüñ

yoldur ve melâ'ike ile topludur⁶⁴⁹¹. Cin ve ins ve ber ve baırde (18) olan maḥlūḳat ‘adedince cümlesi Haḳ Sübhāne⁶⁴⁹² Te‘ālānuñ ‘ibādetindedür. Ḥamd (19) u şenā iderler ve ehl-i arz için istiḡfār iderler. Aña binā’en “‘azīm” dinildi.

Üçüncü⁶⁴⁹³ [120a/1] ve ḥulḳ-ı peygamber şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme⁶⁴⁹⁴ ‘azīm [hm121a] dinildi. Zīrā Haḳ Te‘ālā ḥüsn⁶⁴⁹⁵ (2) ve sīretiñ nişfin⁶⁴⁹⁶ Ḥabīb-i Ekreme şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme ve nişfin (3) cümle⁶⁴⁹⁷ ‘ālem ḥalḳına virdi. Ḥasen ve şüret sebebi ḥaṭā oldı. (4)⁶⁴⁹⁸

[يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ] [إِنَّكَ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ

buyuruldı ve ḥabību’llāhuñ ḥüsni⁶⁴⁹⁹ ve sīreti (5) bā’is⁶⁵⁰⁰ oldı⁶⁵⁰¹

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

Anıñ için (6) buyurıldı⁶⁵⁰²: “*Hüve aḥsenu minnī ve anā emlaḥu minhü*” “Mısır ḥātūnları anuñ şüretin (7) görüp⁶⁵⁰³ barmaḳların⁶⁵⁰⁴ kesdiler, müşrikler benüm ḥüy ve ḥulḳum gördiler⁶⁵⁰⁵ zünnār(8)ların kesdiler.”

Ḥazret-i ‘Ali bin Ṭalib⁶⁵⁰⁶ rażıya’llāhu ‘anhādan⁶⁵⁰⁷ rivāyet olunur⁶⁵⁰⁸ ki: (9) Ġazā-yı ‘Uḥūdda Ḥazretiñ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁵⁰⁹ mübārek dışın şikest (10) itdüklerinde ridāsını mübārek⁶⁵¹⁰ aḡzına tıtdı. Eytidüm: “Yā Resūlu’llāh! (11) Mübārek ridāñ ḳana bulaşdı⁶⁵¹¹.” Buyurıldı ki: “Ḳanum yire düşmekden (12) ridāma bulaşmak evlādur. Zīrā eger yire düşer ise yirden nesne (13) bitmez artuḳ. Ridā

⁶⁴⁹⁰ pärenüñ: Dİ päyenüñ

⁶⁴⁹¹ topludur: HHM dururlar

⁶⁴⁹² sübhāne: HH -

⁶⁴⁹³ üçüncü: Dİ ve

⁶⁴⁹⁴ peygamber şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme: HH peygambere

⁶⁴⁹⁵ ḥüsn: HHM -

⁶⁴⁹⁶ nişfin: HM nişfini

⁶⁴⁹⁷ cümle: Dİ, HH, HHM -

⁶⁴⁹⁸ “Ey Yusuf! Sen bundan sakın kimseye bahsetme. (Ey Kadın,) sen de günahının bağışlanmasını dile. Çünkü sen günah işleyenlerdensin.” (12/29, Altuntaş 2003: 237).

⁶⁴⁹⁹ ḥüsni: Dİ ḥüsni

⁶⁵⁰⁰ bā’is: Dİ, HH bā’is-i ‘aṭā

⁶⁵⁰¹ (Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik (21/107, Altuntaş 2003: 330).

⁶⁵⁰² buyurıldı: HM buyurıldı

⁶⁵⁰³ görüp: HH gördiler, HHM -

⁶⁵⁰⁴ barmaḳların: HM, HHM parmaḳların

⁶⁵⁰⁵ gördiler: HH görüp

⁶⁵⁰⁶ ṭalib: Dİ ṭalibden

⁶⁵⁰⁷ ‘anhādan: Dİ ‘anhā

⁶⁵⁰⁸ olunur: HH ider

⁶⁵⁰⁹ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: HH, HM, HHM -

⁶⁵¹⁰ mübārek: HH ḥazretün mübārek

⁶⁵¹¹ bulaşdı: HH bulaşur

h d yunur p k olur. H lk-ı neb t zeminden (14) ma r m olmazlar⁶⁵¹²; amm  yire d ŖŖe h lk-ı ‘ lem neb t-ı zeminden⁶⁵¹³ (15) ma r m olurlar⁶⁵¹⁴.” H k S bh ne ve Te‘ l  mur d itdi ki bu h lk-ı ‘az mi mel ’ikeye (16) bild re. Evvel H zret-i Ŗalla’ll hu ‘aleyhi ve sellem [hh89b] dört melek g nderdi⁶⁵¹⁵ ve buyur(17)d  ki: “Her ne emir iderse eyleyeler bir melek gelüp eyitdi: “Ey seyyid⁶⁵¹⁶! Ben (18) melek-i  bam. Eger dilersen  t f n getürüp bunlaru  cümlesin ġar  ideyem (19) ve biri da ı⁶⁵¹⁷ gelüp eyitdi: “Ben  teŖe m vekkilem. Emir idersen ⁶⁵¹⁸ anlaru  cümlesin hel k [120b/1] ideyem⁶⁵¹⁹. Biri eyitdi: “Ben ar a m vekkilem⁶⁵²⁰. Eger dilersen ⁶⁵²¹ cümlesin yire yutdurayım⁶⁵²² ‘ d kavmı (2) gibi⁶⁵²³,” didi. H zret-i Ŗalla’ll hu ‘aleyhi ve sellem buyurd  ki: “Ben bunlaru ⁶⁵²⁴ birin (3) [hm121b] dilemezen⁶⁵²⁵, ill  ben du‘  ideyem⁶⁵²⁶ siz  min de ⁶⁵²⁷. Ellerin⁶⁵²⁸  aldırup (4) eyitdi: “*Allahümme ahdi kavmi ve innehum l  ya‘lem n*” “Y  All h! Kavmuma hid yet vir⁶⁵²⁹ (5) ki anlar beni⁶⁵³⁰ bilmezler, anu - un c r’et iderler” didi. Cen b-ı rabbu’l-‘ leminden⁶⁵³¹ (6) h t b iriŖdi ki: “Anlar sa a cef  iderler ve sen anlara du‘  idersin.” (7) H zret-i server enbiy  Ŗalla’ll hu ‘aleyhi ve sellem⁶⁵³² buyurd  ki⁶⁵³³: “Y rabbum senden  ğrend m. [h m69b] (8) Ba a ra met did n, nih dında ra met olan kimesneye⁶⁵³⁴ l yikdur ki halku  (9) cef ⁶⁵³⁵ ve⁶⁵³⁶ vef sından f rig ola dostlarından ve d Ŗmenlerinden (10) hoŖn d ola. Ol h inde Cebra‘il⁶⁵³⁷ ‘aleyhi’s-sel m n zil oldu⁶⁵³⁸. (11)⁶⁵³⁹

وَأَنَّكَ لَعَلَىٰ خَلْقٍ عَظِيمٍ

-
- ⁶⁵¹² olmazlar: D  olmaz
⁶⁵¹³ zeminden: HH ‘arz
⁶⁵¹⁴ olurlar: HHM olmazlar
⁶⁵¹⁵ gönderdi: HH irs l eyitdi
⁶⁵¹⁶ ey seyyid: HM, HHM y  Res lu’ll h
⁶⁵¹⁷ dağı: D  -
⁶⁵¹⁸ emir idersen : HH dilersen 
⁶⁵¹⁹ ideyem: HH eyleyem
⁶⁵²⁰ ben ar a m vekkilem: HH ben yire hükm iderem
⁶⁵²¹ eger dilersen : D  , HM  arun kavmi gibi
⁶⁵²² yutdurayım: HH yu dururam
⁶⁵²³  avm-ı  dd gibi: HM ‘ d  avmı gibi, HH, HHM -
⁶⁵²⁴ bunlaru : HH -
⁶⁵²⁵ dilemezen: HM dilemezem
⁶⁵²⁶ iteyem: HH idem
⁶⁵²⁷ de : HH, HM, HHM diy n
⁶⁵²⁸ ellerin: HH m b rek ellerin
⁶⁵²⁹ vir: D , HH eyle ki
⁶⁵³⁰ beni: D , HH -
⁶⁵³¹ ‘ leminden: D  ‘izzetden
⁶⁵³² server enbiy  Ŗalla’ll hu ‘aleyhi ve sellem: HM res lu’ll h
⁶⁵³³ buyurd  ki: D , HH didi ki
⁶⁵³⁴ kimesneye: HH, HM kimse
⁶⁵³⁵ cef : HM cef sından
⁶⁵³⁶ ve: D  -
⁶⁵³⁷ Cebra‘il: HH H zret-i Cibril
⁶⁵³⁸ n zil oldu: D  olup, HM gelüp
⁶⁵³⁹ Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin.

didî ve buyurdî ki: “Saña rahmet didüm, kimesnenün⁶⁵⁴⁰ (12) yarâmazlığını⁶⁵⁴¹ lâyıķ⁶⁵⁴² görmedüm⁶⁵⁴³.” Ben daħı kendü zâtuma “rahmân” didüm. Saña ħalkuñ (13) cefâsı⁶⁵⁴⁴ eşer itmez⁶⁵⁴⁵, i’dâm ile ħuşümet lâyıķ olmaz. Luţfuma münâsib degildür (14) ki dostlaruma ‘uķûbet idem. Dördünci şirke ‘azîm didî. Zîrâ ki kaçan (15) müşrikler⁶⁵⁴⁶ nâ-ma’kul söz dimege kaçd eyleseler⁶⁵⁴⁷ yir şâķķ olur⁶⁵⁴⁸ ve anı yutmaķ (16) ister ve âsumân pârelenür⁶⁵⁴⁹ üzerine taş yaġdurmaķ diler ve ‘arş (17) ve kürsî zelzeleye gelür. Ĥaķ Sübhâne⁶⁵⁵⁰ ve Te’âlâ buyurur ki: “Sâkin oluñ.” (18) Bunlar eydür ki: “Nice sâkin olalum? Bu zâlim böyle nâ-maķul söz⁶⁵⁵¹ söyler, (19) Ĥaķ Te’âlâ muvaĥhide tevfiķ virüp “Eşhedü enlâ ilâhe illâ’llâh vaĥdehu lâ şerîke[121a/1]lehu ve eşhedü enlâ Muĥammeden ‘abdehu ve resûluhu” dir⁶⁵⁵². Bunlara Ĥaķ Sübhâne ve Te’âlâ (2) buyurur ki: “Müşriklere⁶⁵⁵³ nazâr itmeñ ki anlar baña iftirâ iderler. Muvaĥhide baķuñ (3) ki anlar benüm [hm122a] vaĥdâniyyetüme şehâdet [hh90a] iderler ve şerîk ve nazîrem yok idügin (4) bilürler⁶⁵⁵⁴ ve ‘arş ve kürsî şefâ‘at iderler ki muvaĥhidi Ĥaķ Sübhâne⁶⁵⁵⁵ ve Te’âlâ (5) yarlıġaya.” Buyurur ki: “Benüm rahmetüm ile yarlıġadum, andan bu şehâdeti naşib (6) itdüm⁶⁵⁵⁶.”

Beşinci Ĥaķ Te’âlâ ‘abduñı yârlıġamasına “‘azîm” didî⁶⁵⁵⁷ (7)⁶⁵⁵⁸

[قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ] ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

⁶⁵⁴⁰ kimesnenün: Dİ, HH kimseye

⁶⁵⁴¹ yarâmazlığını: Dİ yarâmazlığı

⁶⁵⁴² lâyıķ: HHM -

⁶⁵⁴³ görmedüm: Dİ görmedün

⁶⁵⁴⁴ cefâsı: HH, HHM cefâsını

⁶⁵⁴⁵ itmez: HHM itmezem

⁶⁵⁴⁶ müşrikler: HM müşrik

⁶⁵⁴⁷ eyleseler: Dİ eylese, HH eyleseler Ĥazret-i Bâri ĥaķķında

⁶⁵⁴⁸ olur: HH olup

⁶⁵⁴⁹ pârelenür: HH ebr gönderüp, HM -

⁶⁵⁵⁰ Sübhâne: HHM -

⁶⁵⁵¹ söz: Dİ, HM, HHM -

⁶⁵⁵² dir: Dİ dirler

⁶⁵⁵³ müşriklere: HHM müşrikler

⁶⁵⁵⁴ bilürler: Dİ, HH eydürler

⁶⁵⁵⁵ Sübhâne: HHM -

⁶⁵⁵⁶ itdüm: HM iderem

⁶⁵⁵⁷ didî: HH buyurdî

⁶⁵⁵⁸ Allah şöyle diyecek: “Bugün, doğrulara, doğruluklarının yarar sağlayacağı gündür.” Onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler vardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah’dan razı olmuşlardır. İşte bu büyük başarıdır (5/119, Altuntaş 2003: 126).

Zirā yarlıganacaq cehennemden ھاﻻﺵ olur⁶⁵⁵⁹ ve cennete (8) dāhil olur ve ھاřargāhı cennetde enhār kenārında⁶⁵⁶⁰ olur ve dīdār-ı (9) ھاﻗﻘﺎ lāyık⁶⁵⁶¹ olur ve mülk üstine⁶⁵⁶² mālİK olur. Pes fevz-i ‘azīm idügi (10) muھاﻗﻘﺎﻙ olur⁶⁵⁶³.

Altıncı bühtāna “‘azīm” didi. Zirā ھاﻗﺎn ki bir kimesne yalān⁶⁵⁶⁴ (11) ve bühtān eylese idi⁶⁵⁶⁵ yer ve gök aralıkları⁶⁵⁶⁶ anuñ vebālıyla māl-a-māl (12) olur. Bunuñ delili budur ki⁶⁵⁶⁷ ھاřs ھاřret-i Mu‘āviye rażıya’llāhu ‘anhāya (13) yidi su’āl irsāl eyledi. Biri bu idi ki yirden ve gökden ve cibaldan (14) ağır nedür? Cümle ‘ulemā ve ھاﻜemā ittifaﻙ itdiler ki “Bühtāndur⁶⁵⁶⁸, el’ıyāzı (15) billāh. ھاberde gelmişdür ki: “Ol⁶⁵⁶⁹ kimesne ki bühtān itmişdür⁶⁵⁷⁰, sırāt üzerinde (16) tutarlar. El’ıyāzu billāh etrāfın⁶⁵⁷¹ cehennem āteşi alur⁶⁵⁷² ve üzerine (17) tıĝ ھاřrı ‘uryān ھاvāle olur⁶⁵⁷³ ve etrāfın zebāniler alur (18) ve tıĝ-ı ھاřr⁶⁵⁷⁴ ile iki pāre idüp cehenneme atarlar” inneke bühtanun ‘azīm (19) didi.

Yedinci, ‘arş-ı⁶⁵⁷⁵ Belķise “‘azīm” didi. Bunuñ daĝı ھاřşası meşhürdür⁶⁵⁷⁶, [121b/1] tavşile ihtiyāc yoﻗdur⁶⁵⁷⁷. Kezālik İbrāhīm ‘aleyhi’s-selāmuñ zebāyiĝine (2) “‘azīm” didi⁶⁵⁷⁸. Zirā Hābiluñ ھاřbānı idi ve cennetde (3) biñ⁶⁵⁷⁹ beş yüz yıl otlamış idi⁶⁵⁸⁰.

Sekizinci, nisānuñ keyd ve mekrine ‘azīm [hm70a] (4) didi⁶⁵⁸¹ inne keydekunne ‘azīm. Zirā nisā mişāl-ı [hm122b] şeyātindür⁶⁵⁸². Anlaruñ⁶⁵⁸³ sebīli (5) tōhmet ve işyāndur ve ‘aķılları nāķışdur. Ricāluñ ‘uķulı kāmil iken (6) nisānuñ keyd ü mekrine⁶⁵⁸⁴ anlar⁶⁵⁸⁵ esir olurlar⁶⁵⁸⁶. Keyd-i şeytāna “‘za’if”

⁶⁵⁵⁹ olur: HM olup

⁶⁵⁶⁰ kenārında: HH kenārı

⁶⁵⁶¹ lāyık: HH lāyık

⁶⁵⁶² mülk üstüne: HH mülk-i ‘abda

⁶⁵⁶³ muھاﻗﻘﺎﻙ olur: HM muھاﻗﻘﺎﻙdur

⁶⁵⁶⁴ yalān: Dİ, HH, HHM kizb

⁶⁵⁶⁵ idi: HM -

⁶⁵⁶⁶ aralıkları: Dİ varķaları

⁶⁵⁶⁷ ki: HH -

⁶⁵⁶⁸ bühtāndur: HH ol bühtāndur

⁶⁵⁶⁹ ol: HM, HHM on

⁶⁵⁷⁰ itmişdür: HM eylese

⁶⁵⁷¹ etrāfın: HM etrāfını

⁶⁵⁷² alur: HH alurlar

⁶⁵⁷³ ‘uryān ھاvāle olur: HM idüp

⁶⁵⁷⁴ tıĝ-ı ھاřr: HHM tıĝ

⁶⁵⁷⁵ ‘arş: HM ‘arż

⁶⁵⁷⁶ meşhürdür: HH ma‘rūfdur

⁶⁵⁷⁷ tavşile ihtiyāc yoﻗdur: HH , HHM tavşile ihtiyāc degildür

⁶⁵⁷⁸ didi: Dİ buyurdu, HH buyuruldu

⁶⁵⁷⁹ biñ: HH, HM, HHM -

⁶⁵⁸⁰ otlamış idi: HM otlamışdur

⁶⁵⁸¹ didi: Dİ, HH dinildi

⁶⁵⁸² şeyātindür: HH şeytāndur HM şeytān mişālıdur

⁶⁵⁸³ anlaruñ: HM, HHM anuñ

⁶⁵⁸⁴ mekrine: HHM merkleri

⁶⁵⁸⁵ anlar: Dİ , HHM anlara

⁶⁵⁸⁶ olurlar: HM olmışlardur

dinildi (7) ve keyd-i nisāya “‘azīm” denildi. Zīrā keyd-i nisā merdān keydine nisbet (8) ile ‘azīmdür⁶⁵⁸⁷; yāhūd⁶⁵⁸⁸ nisvān keyd idemez şeytān olmayınca⁶⁵⁸⁹. Ammā şeytān (9) zen⁶⁵⁹⁰ vāsıtasız keyd ider bir vech daḥı oldur ki Allāhu Te’ālānuñ (10) ismiyle [hh90b] şeytān ba’id olur. Ammā⁶⁵⁹¹ nisā olmaz ve şeytān⁶⁵⁹² düşmen⁶⁵⁹³-i (11) zāhirdür. Hāzer⁶⁵⁹⁴ mümkündür, ammā ‘avrat dost şüretindedir⁶⁵⁹⁵, (12) hāzer şab‘dur.

*Kıssa*⁶⁵⁹⁶

فَلَمَّا رَأَى [قَمِيصَهُ فُذًّا مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ]

Çünkü oğlancık böyle (13) şehadet itdi, kamışı getirüp gördiler, mücrimi⁶⁵⁹⁷ gayrı mücrimden⁶⁵⁹⁸ fark (14) itdiler. ‘Aziz Zeliḥāya didi ki: “*İnne keydekunne ‘azīm.*” “Yūsuf (15) ‘aleyhi’s-selāma naşihat eyledi⁶⁵⁹⁹ ve Zeliḥāya didi ki: “Tevbe eyle⁶⁶⁰⁰!” Tevbe itmege⁶⁶⁰¹ (16) delālet itdi⁶⁶⁰². Hāzet-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma⁶⁶⁰³ didi ki: “Bu sözi⁶⁶⁰⁴ (17) kimseye dime, zinhār ketm eyle.” Zeliḥāya daḥı⁶⁶⁰⁵ didi ki⁶⁶⁰⁶: “Tevbe eyle ve min ba’d (18) böyle itme⁶⁶⁰⁷.

Latîfe ‘Aziz bî-gāne oldı⁶⁶⁰⁸ ve Zeliḥā daḥı bî-gāne oldı⁶⁶⁰⁹. (19) ‘Aziz bî-gānelikle⁶⁶¹⁰ ve devletinüñ liküllühi setr-i murād itdi. Yā ol [122a/1] āşinā⁶⁶¹¹ ve erḥamurrāhimîn ve ekremü’l-ekremîn iken⁶⁶¹², mü’mîn ki⁶⁶¹³ āşinā vü (2) dost ittiḥāz ider ve dostını rüsvāy ider mi? Hāşā ki lāyık göre⁶⁶¹⁴. (3)

⁶⁵⁸⁷ azīmdür: HM, HHM ‘azīm

⁶⁵⁸⁸ keyd ve merdān keydüne nisbet ile ‘azīm yāhūd: HM keydi nişār ḥāl keydine nisbet ‘azīmdür

⁶⁵⁸⁹ olmayınca: HH olmayıncaḥ

⁶⁵⁹⁰ zen: Dİ zenān

⁶⁵⁹¹ ammā: Dİ -

⁶⁵⁹² şeytān: HM şeytānuñ

⁶⁵⁹³ düşmen: HM düşmenligi

⁶⁵⁹⁴ hāzer: HM hāzeri

⁶⁵⁹⁵ şüretindedir: HM şüretinde görünür

⁶⁵⁹⁶ Kadının kocası Yusuf’un gömleğinin arkadan yırtıldığını görünce dedi ki: “Şüphesiz bu, siz kadınların tuzağıdır. Şüphesiz sizin tuzağınız çok büyüktür” (12/28, Altuntaş 2003: 237).

⁶⁵⁹⁷ mücrimi: Dİ mücrim

⁶⁵⁹⁸ mücrimden: HH, HM, HHM mücrimdür

⁶⁵⁹⁹ eyledi: Dİ itdi

⁶⁶⁰⁰ eyle: HM -

⁶⁶⁰¹ itmege: HH itmekle, HHM itmemege

⁶⁶⁰² itdi: Dİ, HH eyledi

⁶⁶⁰³ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma: HM Yūsufa, HHM Yūsuf ‘aleyhi’s-selām

⁶⁶⁰⁴ sözi: Dİ, HM sırrı

⁶⁶⁰⁵ daḥı: Dİ -

⁶⁶⁰⁶ didi ki: HM eytdi

⁶⁶⁰⁷ itme: Dİ eyleme

⁶⁶⁰⁸ oldı: HH idi

⁶⁶⁰⁹ oldı: HH idi

⁶⁶¹⁰ bîgānelikle: Dİ bîgānelik ile, HHM bîgāne ile

⁶⁶¹¹ āşinā: HH -

⁶⁶¹² iken: HHM iki

⁶⁶¹³ mü’mîn ki: HH mü’mînüñ ki

Laṭīfe A'ırız ‘an *hāzā eyā İbrāhīm* Hāḡ Te‘ālā⁶⁶¹⁵ İbrāhīm ‘aleyhi’s-selāma buyurdu ki: “Aşhāb-ı Lūṭ’a şefā‘at (4) eyleme⁶⁶¹⁶. Zīrā Lūṭ ‘aleyhi’s-selāma mütāba‘at itmedi⁶⁶¹⁷ ve benüm haḡḡımda şehādet (5) itmeyen⁶⁶¹⁸ şefā‘ata lāyık [hm123a] olmaz. Sultān-ı kevneyn şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁶¹⁹ daḡı bī-gāneye şefā‘at (6) ḡaşd idicek Hāḡ Te‘ālā buyurdu ki: “*İ‘rāz*⁶⁶²⁰

فَأَعْرَضَ عَنْ مَنْ تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا [وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا]

anlara (7) şefā‘at itme ki ne mütāba‘atları var⁶⁶²¹ ve ne benüm haḡḡımda şehādetleri vardır⁶⁶²². Mü‘min (8) ile ḡuşūmet⁶⁶²³ murād idicek Hāḡ Te‘ālā buyurur ki: “ḡuşūmet itme anlaruñ⁶⁶²⁴ saña (9) mütāba‘atları ve benüm haḡḡımda şehādetleri vardır ki ḡuşūmete liyāḡatları (10) yoḡdur. Zeliḡhānuñ keydi zāhir oldu. İstedı ki Hāzret-i (11) Yūsufa⁶⁶²⁵ ḡuşūmet ide. Hāḡ Sübhāne ve Te‘ālā ‘azīz lisānından yāḡūd ol (12) oḡlancık dilinden ḡiṭāb ider⁶⁶²⁶ ki “aña ḡuşūmet itme ki⁶⁶²⁷ (13) senüñle⁶⁶²⁸ Hāḡ şoḡbeti vardır⁶⁶²⁹ ve benümle ma‘rifeti vardır. Senüñ ḡuşūmetiñe lāyık (14) degildir.”

İbārāt Ey Yūsuf! Zeliḡhā ile ḡuşūmet eyleme⁶⁶³⁰. Aña eger giriftār olduḡı (15) ḡālet-i tır derd-i ‘aşḡla⁶⁶³¹ bī-ḡarār ve bī-dermāndur. ‘Aşḡ zāhiren⁶⁶³² ve bātınen⁶⁶³³ (16) sūzān itmişdür ve derdini izhāra daḡı ḡadir degildir, ḡalḡuñ melāmetine (17) giriftār olur. Bu deñlü miḡnet ve ma‘rifetde olan müstaḡaḡ-ı ‘afv olur⁶⁶³⁴, (18) ceng [hh91a] ve ḡuşūmete şāyeste olmaz.

Kezālik ḡaçan ki mü‘mini ḡabre vaż‘ (19) idüp zayıḡıḡda⁶⁶³⁵ ve kemālı endüh ve ḡavfda iken Hāzret-i Münker⁶⁶³⁶ ve Nekır [122b/1] āteşden ḡomaḡ⁶⁶³⁷ ile gelüp ‘unf ile ḡücüm idicek miskın meyyit

⁶⁶¹⁴ dost ittīḡāz ider ve dostumı rüsvāy ider mi ḡāşā ki lāyık göre: HH dostdur ve dostumı rüsvā itmeḡe ḡāşā ki lāyık görür

⁶⁶¹⁵ eyā İbrāhīm Hāḡ Te‘ālā: Dİ -

⁶⁶¹⁶ eyleme: Dİ itme

⁶⁶¹⁷ itmedi: HM, HHM itmediler

⁶⁶¹⁸ itmeyen: HH itmeyince

⁶⁶¹⁹ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ, HM -

⁶⁶²⁰ Öyle ise bizim zikrimizden (Kur’an’dan) yüz çeviren ve dünya hayatından başka bir şey istemeyen kimselerden yüz çevir (53/29, Altuntaş 2003: 526).

⁶⁶²¹ ne mütāba‘atları var: HM ne saña mütāba‘atları vardır

⁶⁶²² şehādetleri vardır: HH şehādet iderler

⁶⁶²³ ḡuşūmet: HHM ḡuşūmet itme

⁶⁶²⁴ anlaruñ: Dİ, HH, HHM -

⁶⁶²⁵ Yūsufa: HHM Yūsuf ‘aleyhi’s-selām

⁶⁶²⁶ ider: Dİ, HH eydür

⁶⁶²⁷ itme ki: HHM itmekle

⁶⁶²⁸ senüñle: HH Zeliḡhānuñ senüñle

⁶⁶²⁹ vardır: HH dinümle ma‘rifet vardır

⁶⁶³⁰ eyleme: Dİ itme

⁶⁶³¹ ‘aşḡla: Dİ ‘aşḡ ile

⁶⁶³² zāhiren: Dİ, HH zāhir

⁶⁶³³ bātınen: Dİ, HH bātın

⁶⁶³⁴ müstaḡaḡ-ı ‘afv olur: HH kimse ‘afv olunur

⁶⁶³⁵ zayıḡıḡda: HH zulmet-i zayıḡıḡda

havf (2) ve haşyet eyleyeler⁶⁶³⁸. Zār u giryān⁶⁶³⁹ olıcağ Hazret-i Ceberütdan hitāb (3) gelir ki: “Yā melāiketihî! Refîk-i ‘abdi⁶⁶⁴⁰, benüm kulumı ‘unf ile dutmañ. Muzîk-i (4) kabrı⁶⁶⁴¹ zulmetde⁶⁶⁴² ve firāk-ı haşretde⁶⁶⁴³ kalmışdur ve evlād ve ensābdan⁶⁶⁴⁴ ve ehibbādan (5) dūr olmışdur. Bu maħallda [hm123b] ‘itāba müstaħağ olmaz⁶⁶⁴⁵, belki merħamet ve luḫfa (6) ve ‘afva lāyık olur⁶⁶⁴⁶.”

Toğuzuncı zelzele-i kıyāmete “‘azīm” didi. Zīrā halk (7) ‘arşa-yı ‘arāşāta cem’ olıcağ yer deprenmege başlar, şöyle ki⁶⁶⁴⁷ halk havflarından (8) bî-hoş olurlar ve tağlar⁶⁶⁴⁸ ve semāvāt pārelenür. Aña binā’ en⁶⁶⁴⁹

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ

buyuruldı. Onuncı, kıyāmet günine⁶⁶⁵⁰ *liyevmin* ‘azīmün (10) buyuruldı ki ol günde⁶⁶⁵¹ Hağ Te’ālānuñ heybeti zāhır olur kim muḫi⁶⁶⁵² (11) vuslatda⁶⁶⁵³ ve kimi havf-ı kaḫıyyetde ve kimi hesābda⁶⁶⁵⁴ ve kimi⁶⁶⁵⁵ haşretde⁶⁶⁵⁶ ve nedāmetde (12) belā vu miħnet gūnidür ve havf u nedāmet gūnidür. Ne meşāyiħe ħürmet (13) ve ne şebāba merħamet ve ne mālđāra ri‘āyet ve ne fuḫarāya şefkat⁶⁶⁵⁷ gūnidür⁶⁶⁵⁸. (14) Nice merdūd zann itdügüñ mağbül ve nice mağbül zann itdügüñ merdūd (15) olur⁶⁶⁵⁹.

⁶⁶³⁶ münker: HM -

⁶⁶³⁷ çomağ: Dİ, HH çomağlar

⁶⁶³⁸ eyleyeler: HH eyle ki, HHM eyleye

⁶⁶³⁹ giryān: HM, HHM -

⁶⁶⁴⁰ ‘abdi: HHM ba’idi

⁶⁶⁴¹ muzîk-ı kabrı: HM zayğ-ı kabirde

⁶⁶⁴² zulmetde: Dİ zulmetden

⁶⁶⁴³ haşretde: HHM haşretten

⁶⁶⁴⁴ ensābdan: HHM ‘inābından

⁶⁶⁴⁵ olmaz: HM degildür

⁶⁶⁴⁶ layık olur: HM lāyıkdur

⁶⁶⁴⁷ şöyle ki: HH, HM -

⁶⁶⁴⁸ tağlar: HM dağlar

⁶⁶⁴⁹ Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Çünkü kıyamet sarsıntısı çok büyük bir şeydir (22/1, Altuntaş 2003: 331).

⁶⁶⁵⁰ gününe: HM günine ‘azīm didi

⁶⁶⁵¹ ol günde: HH ol gün

⁶⁶⁵² muḫi: HH tamı’

⁶⁶⁵³ vuslatda: Dİ, HM, HHM vuslata

⁶⁶⁵⁴ hesābda: HH, HM, HHM -

⁶⁶⁵⁵ ve kimi: Dİ -

⁶⁶⁵⁶ haşret: Dİ haşretde

⁶⁶⁵⁷ şefkat: Dİ merħamet

⁶⁶⁵⁸ gūnidür: HM -

⁶⁶⁵⁹ Göklerdeki her şey ve yerdeki her şey Allah’ındır. O dilediğini bağışlar, dilediğine azab eder. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir (3/129, Altuntaş 2003: 65).

[وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ] [يَعْفُوْا لِمَنْ يَّشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَاءُ] [وَاللّٰهُ
عَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ]

Hikāye Hasan Başrı rażıya'llāhu (16) 'anhānuñ bir kāfir⁶⁶⁰ cāriyesi⁶⁶¹ var idi. Hısta oldu. Şeyh raħmetu'llāh āħır nefesinde⁶⁶² (17) didi ki⁶⁶³: "Egerçi⁶⁶⁴ benüm atumda kāfirdür; lākin Hā-ı civār iun⁶⁶⁵ asteligini⁶⁶⁶ grmek⁶⁶⁷ (18) lāzımdur" diyup gelup mezbureyi yatur⁶⁶⁸ grdi. Yaşdığı urbunda⁶⁶⁹ oturdu (19) ve eyitdi ki: "PİR olduñ. ademün muvāfaat yolına eyle. Ol⁶⁷⁰ eyitdi: "Ey şeyh! Eger ol [123a/1] mu'āvenet eylemeye, ben nice muvāfaat iderem⁶⁷¹?" Yanına nazar itdi, yanında⁶⁷² bir ađar grdi. (2) "Nedür?" diyü suāl itdi. Didi ki: "Sen āb-dest alurken⁶⁷³ başum ucında anı cem' (3) idüp ařra dkerdüm. Otuz yıl bu vechle⁶⁷⁴ itdüm. Şeyh eyitdi: "Niun (4) baña aber virmedün ki anı ben ideydüm⁶⁷⁵ ki sen bu renci ekmeyedün⁶⁷⁶?" (5) "Ol [hh 91b] eyitdi: "Eger⁶⁷⁷ disem⁶⁷⁸ albuña elem gelürdi. oñşı elemiñ⁶⁷⁹ def'i⁶⁸⁰ iündür, elem [hm124a] virmek (6) iun degildür. Şeyh eyitdi: "Senün sözün⁶⁸¹ āřınālar kelāmidur⁶⁸²; lākin (7) ademün muhālifler yoludur⁶⁸³." Ol dağı eyitdi: "Sen dağı 'ulemā⁶⁸⁴ denginde⁶⁸⁵ olup (8) sīret-i evliyāyı itmezsin. Hısan Başrı rażıya'llāhu 'anhā anuñ İmānından (9) ümizi kesüp gitmek⁶⁸⁶ aşd itdi⁶⁸⁷. Bir midār gitmiş iken

⁶⁶⁰ kāfir: HHM kāfire

⁶⁶¹ cāriyesi: Dİ cāri

⁶⁶² aħır nefesinde: Dİ nefesinde, HM, HHM -

⁶⁶³ didi ki: HM eyitdi

⁶⁶⁴ egerçi: Di eger

⁶⁶⁵ civār iun: HM cār vardır

⁶⁶⁶ asteligini: HH astalığı

⁶⁶⁷ grmek: HH göre varmak

⁶⁶⁸ yatur: HM, HHM -

⁶⁶⁹ urbunda: HM yanında

⁶⁷⁰ ol: Dİ, HHM -

⁶⁷¹ iderem: HM ideyem

⁶⁷² yanında: HM yine

⁶⁷³ alurken: Di alurduñ

⁶⁷⁴ vechle: HM, HHM vech ile

⁶⁷⁵ anı ben ideydüm: HM anı bir dağı itmiyeydüm

⁶⁷⁶ ekmeyedün: Dİ ekmeye idün

⁶⁷⁷ eger: HH, HHM

⁶⁷⁸ disem: HM diyeydüm

⁶⁷⁹ elemiñ: Di elem

⁶⁸⁰ def'i: HHM def', HM def' itmek

⁶⁸¹ sözün: HH, HM, HHM kelāmuñ

⁶⁸² āřınālar kelāmidur: HH āřınālar sözi, HM āřınālar sözidür

⁶⁸³ yoludur: Di yolundadır, HH -

⁶⁸⁴ 'ulemā: HM -

⁶⁸⁵ denginde: Di renginde

⁶⁸⁶ gitmek: HM gitmege

⁶⁸⁷ itdi: HH eyledi

ol marîz⁶⁶⁸⁸ (10) feryâd itdi [h^{hm}71a] ki: “Yâ şeyh! Gel çapunuñ miftâhı⁶⁶⁸⁹ geldi ve⁶⁶⁹⁰ kalbum feth oldu (11) ve îmân-ı ‘aşkla⁶⁶⁹¹ taldı. Geldüm⁶⁶⁹² ki buña şehâdet kelimesin⁶⁶⁹³ telkîn eyleyem⁶⁶⁹⁴. Ol eyitdi: (12) “Lâzım degildür. Hemân⁶⁶⁹⁵ arkasın şeyhe dönüp “*Eshedü enlâ ilâhe illa’llâh* (13) ve *eshedü enne Muhammeden resüllu’llâh*” diyüp teslim-i rûh⁶⁶⁹⁶ eyledi⁶⁶⁹⁷. Hasan Başrı razıya’llâhu (14) ‘anh⁶⁶⁹⁸ bunı görüp başına toprak saçdı⁶⁶⁹⁹. Eyitdiler ki “Ne oldı? Qademüñle (15) buña îmân müyesser oldı⁶⁷⁰⁰.” Şükür it ki mağall-ı şükürdür⁶⁷⁰¹. Eyitdi: “*İnnâ fi vaadin ve entüm fi vâdin*” (16) “Siz bir yirde ve ben bir gayrı yirdeyem. Seksen yıllık bir pîre⁶⁷⁰² ‘inâyet-i bâri⁶⁷⁰³ irüşüp (17) âhîr nefesde sa’âdet bâğına bilâ-vesîle qodılar⁶⁷⁰⁴. Hasan Başrı razı(18)ya’llâhu ‘anh seksen yıldır âşinâlıkdadır, havfum oldur ki âhîr nefesde çapuyı⁶⁷⁰⁵ (19) bend ideler ve kalbuma mühr-i hızlân uralar. Mâbeyninde ‘illet olmaya ey niçe [123b/1] kimesne günâh yükleriyle gelüp⁶⁷⁰⁶ fazl u ihsân ile⁶⁷⁰⁷ nazar olunup ‘afv-ı gufrâna (2) mazhar olur ve nice kimesne ‘ibâdât ve tâ’at ile enbâr⁶⁷⁰⁸ taldurur⁶⁷⁰⁹, (3) aña dağı emn câ’iz olmaz. Nazar ‘adlıyla⁶⁷¹⁰ manzûr olur ise anuñ cümle tâ(4)‘atı⁶⁷¹¹ ve ‘ibâdâtı mağz-ı ma’siyet olur. ‘Aşamana’llâhu ve Te’âlâ ve iyyâküm min hâzihi’l-mu’âmele.

(34) *El melisü’l-hâmis ve’s-şelâsün*⁶⁷¹² min *Kıssa-ı Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm* [hm124b] fi kavlihi Te’âlâ⁶⁷¹³:

⁶⁶⁸⁸ marîz: HHM merîza

⁶⁶⁸⁹ miftâhı: HM kilid-i miftâhı

⁶⁶⁹⁰ geldi ve: HH gelüp

⁶⁶⁹¹ îmân-ı ‘aşkla: HH îmân aşkıyla

⁶⁶⁹² geldüm: HM şeyh geldi

⁶⁶⁹³ şehâdet kelimesin: Dİ îmân

⁶⁶⁹⁴ eyleyem: HM eyleye

⁶⁶⁹⁵ hemân: HH -

⁶⁶⁹⁶ teslim-i rûh: HH cân teslim

⁶⁶⁹⁷ eyledi: HH itdi

⁶⁶⁹⁸ Hasan Başrı razıya’llâhu ‘anh: HH Hasan Basri Hâzretleri

⁶⁶⁹⁹ saçub: Dİ saçub

⁶⁷⁰⁰ oldı: HH, HHM olduğuna

⁶⁷⁰¹ it ki mağallı şükürdür: Dİ itseñ, HM, HHM eyle

⁶⁷⁰² pîre: HM, HHM -

⁶⁷⁰³ bâri: HHM yarı

⁶⁷⁰⁴ qodılar: Di qoydılar

⁶⁷⁰⁵ çapuyı: HH çapuyı

⁶⁷⁰⁶ gelüp: HH gelür

⁶⁷⁰⁷ ihsân ile: HM ihsân

⁶⁷⁰⁸ enbâr: HM, HHM enbârlar

⁶⁷⁰⁹ taldurur: HH taldurmuşdur

⁶⁷¹⁰ ‘adlıyla: HHM ‘adla, HM ‘adl ile

⁶⁷¹¹ tâ‘atı: HH, HHM tâ‘at

⁶⁷¹² râbi‘ ve şelâsün: Dİ şâlişun ve şelâşun

⁶⁷¹³ Şehirde bir takım kadınlar, “Aziz’in karısı, (hizmetçisi olan) delikanlısından murad almak istemiş. Ona olan aşkı yüreğine işlemiş. Şüphesiz biz onu açık bir sapıklık içinde görüyoruz” dediler (12/30, Altuntaş 2003: 237).

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَةٌ الْعَزِيزُ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَن نَّفْسِهِ [قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا
فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ]

Ḳale’l-imām (7) rażıya’llāhu ‘anh: “*Bismi’llāhi Te’ālā selāsetü nefer fetā muḥkem kitābe ve muḥkem ḥiṭābe*. Şeyḥ (8) raḥmetu’llāh İmām eydür: “Allāh⁶⁷¹⁴ muḥkem⁶⁷¹⁵ kitābında üç kimesneye fetā didi. Fetā fetāvetdendür (9) ve mürüvvet ma’nāsına. Evvel Aşḥāb-ı Kehf ḥaḳḳında⁶⁷¹⁶

نَحْنُ نَفْسُ عَلَيْنِكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاَهُمْ هُدًى

(10) didi. İkinci Ḥaẓret-i İbrāhım ‘aleyhi’s-selām⁶⁷¹⁷ ḥaḳḳında⁶⁷¹⁸

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ

[hh92a] buyurdu. Üçüncü, Ḥaẓret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma⁶⁷¹⁹

[وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَةٌ الْعَزِيزُ] تُرَاوِدُ (12) فَتَاهَا عَن نَّفْسِهِ [قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا
لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ]

buyurdu. Lüğatda civan-merd ma’nāsınadır, cömerd dimekdür. (13) Bunlara cüvānmerdlik ismi ḥaḳıḳatdur. Aşḥāb-ı Kehf cüvānmerdlik⁶⁷²⁰ ismini anlara muşāḥib (14) olmaḳ ile⁶⁷²¹ taḥşıl itdi ve Aşḥāb-ı Kehf bu ismi İmāna istiḳbāl itmekle (15) kıldı ve Ḥaẓret-i İbrāhım ‘aleyhi’s-selāmı⁶⁷²² eşnāmı şikest itmekle (16) ḥāşıl kıldı. Ḥaẓret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma terk-i hevā itmekle cüvānmerdlik⁶⁷²³ ḥāşıl (17) kıldı, civān-merd oldu⁶⁷²⁴. Pes ma’lüm oldu ki ḥaḳıḳat⁶⁷²⁵ cüvānmerdlik⁶⁷²⁶ (17) bu üç ḥaşlet

⁶⁷¹⁴ Allāh: HH Allāhu Te’ālā

⁶⁷¹⁵ muḥkem: HH -

⁶⁷¹⁶ Biz sana onların haberlerini gerçek olarak anlatıyoruz: Şüphesiz onlar Rablerine inanmış birkaç genç yığitti. Biz de onların hidayetlerini artırmıştık (18/13, Altuntaş 2003: 293).

⁶⁷¹⁷ Ḥaẓret-i İbrāhım ‘aleyhi’s-selām: HH Ḥaẓret-i İbrāhıme

⁶⁷¹⁸ (İçlerinden bazıları), “İbrahim denilen bir gencin onları diline doladığını duyduk” dediler (21/60, Altuntaş 2003: 326).

⁶⁷¹⁹ Şehirde bir takım kadınlar, “Aziz’in karısı, (hizmetçisi olan) delikanlısından murad almak istemiş. Ona olan aşkı yüreğine işlemiş. Şüphesiz biz onu açık bir sapıklık içinde görüyoruz” dediler (12/30, Altuntaş 2003: 237).

⁶⁷²⁰ civānmerdlik: HH cüvānmerdlik

⁶⁷²¹ olmaḳ ile: HM olmaḳla

⁶⁷²² ‘aleyhi’s-selām: Di ‘aleyhi’s-selāmı

⁶⁷²³ cüvānmerdlik: HH ḥāsıl kıldı civānmerd oldu

⁶⁷²⁴ ḥāsıl kıldı civānmerd oldu: Dİ, HM, HHM -

⁶⁷²⁵ ma’lüm oldu ki ḥaḳıḳat: Di, HM ḥaḳıḳat ma’lüm oldu ki

ile⁶⁷²⁷ olur⁶⁷²⁸. Eger su'âl olunur ise “şer‘de⁶⁷²⁹ cüvānmardlık nedür?” (18) cevāb budur ki: “Hāḡ Te‘ālā⁶⁷³⁰ ile şıdḡdur ve ḡalḡ ile ḡüsn ḡulḡdur. Ya‘nī, cān (19) ile ḡaḡda [hmm71b] olasin, belā gelse feryād itmeyesin ve ḡalḡuñ cefāsına taḡammül [124a/1] idesin. Dāmenüñ bunlar ile⁶⁷³¹ ārāste olıcaḡ, cüvānmerdlik saña lāyık olur. (2) Bir vechle daḡı ta‘rīf idelüm, cüvānmerdlik dōrt nev‘dür: Māl ile ve ten ile⁶⁷³² (3) ve cān ile ve himmet ile, ammā māl ile cüvānmerdlik Cā‘fer Şādıḡ⁶⁷³³ (4) raḡıya‘llāhu ‘anh itdüḡi gibidir. [hm125a]

Hikāye olunur ki Bir def‘a Mīkātta bir kimesn(5)nüñ hemyān ile biñ altını zāyi‘ olur⁶⁷³⁴. Hāzret-i Cā‘fer Şādıḡuñ (6) eline yapışup “Sen alduñ” diyü töhmet ider⁶⁷³⁵. Cā‘fer ol kimesneyi evine iletüp⁶⁷³⁶ (7) biñ altun⁶⁷³⁷ virür⁶⁷³⁸. Ba‘deḡ ol kişi altını bulur⁶⁷³⁹. Gelüp⁶⁷⁴⁰ ‘özür diler⁶⁷⁴¹: (8) “Ben seni bilmedüm kim idüḡüñ⁶⁷⁴² ve şey‘ümi⁶⁷⁴³ buldum. İşte senüñ altunuñ al” dir⁶⁷⁴⁴. (9) Cā‘fer Şādıḡ eydür⁶⁷⁴⁵: “Saña ḡelāl olsun. Ben⁶⁷⁴⁶ virdüḡimi⁶⁷⁴⁷ almazam⁶⁷⁴⁸. Zīrā ol (10) maḡallda baña töhmet itdüñ, Hāḡ Te‘ālā baña merḡamet⁶⁷⁴⁹ itdi⁶⁷⁵⁰. İşte māl ile cüvānmerdlik budur⁶⁷⁵¹; ammā ten ile olan⁶⁷⁵² cüvānmerdlik (11) Yūsuf-ı Mışrīnüdür.

Hikāye olunur⁶⁷⁵³ ki ḡalīfeniñ bir kulu siyāset (12) ḡālında ḡılıc altından ḡaçdı⁶⁷⁵⁴ ve Yūsuf-ı Mışrī⁶⁷⁵⁵ nāmında bir kimesneye (13) ilticā eyledi ve “beni üç gün ḡıfz eyle” didi. Ba‘zı kimesneler

⁶⁷²⁶ cüvānmerdlik: HH cüvānmerdi

⁶⁷²⁷ ile: Di -

⁶⁷²⁸ olur: HH; HHM olunur

⁶⁷²⁹ şer‘de: HM şeri‘atda

⁶⁷³⁰ Te‘ālā: Di -

⁶⁷³¹ ile: Di -

⁶⁷³² ve ten ile: Di -

⁶⁷³³ Şādıḡ: HM Şādıḡuñ

⁶⁷³⁴ olur: HM, HHM oldu

⁶⁷³⁵ ider: HM eyledi, HHM itdi

⁶⁷³⁶ iletüp: HM götüürüp

⁶⁷³⁷ altun: HH, HHM altını

⁶⁷³⁸ virür: HM, HHM virdi

⁶⁷³⁹ bulur: HM, HHM bulup

⁶⁷⁴⁰ gelüp: HM, HHM geldi

⁶⁷⁴¹ diler: Dİ, HM, HHM diledi

⁶⁷⁴² seni bilmedim kim idüḡüñ: HH ben seni bileydüm, HM ben senüñ kim idüḡüñ bilmedüm

⁶⁷⁴³ şey‘ümi: HM giden şey‘ümi

⁶⁷⁴⁴ dir: Dİ, HM, HHM didi

⁶⁷⁴⁵ eydür: HM, HHM eyitdi

⁶⁷⁴⁶ ben: HH biz

⁶⁷⁴⁷ virdüḡimi: HH virdüḡimizi

⁶⁷⁴⁸ almazam: HH almazuz

⁶⁷⁴⁹ merḡamet: Di raḡmet

⁶⁷⁵⁰ itdi: HM eyledi didi işte māl ile cüvānmerdlik budur

⁶⁷⁵¹ işte māl ile cüvānmerdlik budur: Di, HH, HHM -

⁶⁷⁵² olan: Dİ, HH, HHM -

⁶⁷⁵³ ḡikāye olunur: HM ḡikāyet olunur ki

⁶⁷⁵⁴ ḡaçdı: HM, HHM ḡıḡdı

⁶⁷⁵⁵ Yūsuf-ı Mışrī: HH Yūsuf

ıuydılar⁶⁷⁵⁶, (14) gelüp su'âl itdükte⁶⁷⁵⁷ inkâr eyledi. Biñ degnek urdılar ikrâr (15) itmedi, şalıvirdiler. Mecrûh ten ile ğusl itmek murâd itdi ki (16) lâzım [hh92b] olmuşdı⁶⁷⁵⁸. Refîkleri⁶⁷⁵⁹ eyitdiler: “Cerâhatuñ⁶⁷⁶⁰ şu alur, helâk olursıñ” (17) didiler. Eyitdi: “Kendü⁶⁷⁶¹ nefsum için biñ ‘aşaya taħammül itdüm; yâ Allâhu Te‘âlâ (18) için şovuk şuya taħammül evlâ degil mi⁶⁷⁶²” diyüp farz olan⁶⁷⁶³ ğuslı⁶⁷⁶⁴ (19) eyledi⁶⁷⁶⁵. Ten ile cüvânmerdlik budur; ammâ cân ile cüvânmerdlik Hâzret⁶⁷⁶⁶-i [124b/1] imâm ‘Alinüñ rażıya’llâhu ‘anhâniñ⁶⁷⁶⁷ oldı⁶⁷⁶⁸.

Hikâye olunur ki Hâzret-i imâm ‘Ali rażı(2)ya’llâhu ‘anh bir kâfir ile ceng eyledi⁶⁷⁶⁹. Muħârebe⁶⁷⁷⁰ iderken kâfirüñ elinden (3) kılıcı düşdi, Hâzret-i [hm125b]‘Aliden⁶⁷⁷¹ kılıcın istedi. Hâzret-i İmâm kılıcın (4) ol kâfire virdi. Kâfir eyitdi: “Sen dîvâne misin ki kılıcuñ baña virdün?” (5) İmâm eyitdi: “Dîvâne degilem. Sen kılıcum istediñ. Virmesem⁶⁷⁷² buhl itmiş (6) oluram. Eger beni zarb idüp şehid iderseñ baħil olmuş⁶⁷⁷³ olursuñ. Baħil (7) olup hayâtda olmağdan seħâ ile ölmek baña aħabdur⁶⁷⁷⁴” didi. Kâfir bunu (8) istimâ‘ idicek didi ki⁶⁷⁷⁵: “Bu dîn ehli böyle olıcağ ol dîn ehli-i Hâğ⁶⁷⁷⁶ (9) idüğüne⁶⁷⁷⁷ şübhe yoğdur⁶⁷⁷⁸” diyü imâna geldi⁶⁷⁷⁹. İşte⁶⁷⁸⁰ cân ile cüvânmerdlik (10) budur; ammâ himmet ile cüvânmerdlik şeyğ⁶⁷⁸¹ Bâyezid quddise şırrahunuñ oldı⁶⁷⁸².

Rivâyet olunur ki (11) Bir gün eyitdi ki⁶⁷⁸³ “kâşki cümle⁶⁷⁸⁴ dünyânuñ lezzâtı elümde olsa dağı kâfirüñ⁶⁷⁸⁵ ağızına (12) qosam ki dünyâ⁶⁷⁸⁶ düşmendür ve kâfir dağı düşmendür. İki birbiriyle⁶⁷⁸⁷ (13)

⁶⁷⁵⁶ ıuydılar: HM söylediler

⁶⁷⁵⁷ itdükte: HH itdi ki

⁶⁷⁵⁸ olmuşdı: Di, HH olmuş idi

⁶⁷⁵⁹ refîkleri: HH refîkler

⁶⁷⁶⁰ cerâhatuñ: HM, HHM cerâhatuñı

⁶⁷⁶¹ kendü: Di, HH kendi

⁶⁷⁶² evlâ degil mi: Dİ, HHM evlâdur

⁶⁷⁶³ farz olan: HM farzı edâ idüp

⁶⁷⁶⁴ ğuslı: HM ğusul

⁶⁷⁶⁵ eyledi: Di yirine getürdi

⁶⁷⁶⁶ hâzret: Di -

⁶⁷⁶⁷ rażıya’llâhu ‘anhâniñ: Dİ, HM -

⁶⁷⁶⁸ ‘anhânuñ ‘ oldı: HH ‘anhânuñdur

⁶⁷⁶⁹ eyledi: HH ider idi

⁶⁷⁷⁰ muħârebe: HH ceng

⁶⁷⁷¹ Hâzret-i ‘Aliden: Di Hâzret-i imâmdan

⁶⁷⁷² virmesem: Di virmez isem

⁶⁷⁷³ olmuş: Di -

⁶⁷⁷⁴ aħabdur: HH yegdür

⁶⁷⁷⁵ didi: HM eyitdi

⁶⁷⁷⁶ dîn ehli-i Hâğ: HM dini dağı Hâğdur

⁶⁷⁷⁷ idüğüne: Dİ ve dîni Hâğ idüğüne, HM, HHM itdüğüne

⁶⁷⁷⁸ yoğdur: HM, HHM qalmadı

⁶⁷⁷⁹ imâna geldi: Di, HH müslümân oldı

⁶⁷⁸⁰ işte: Dİ, HH, HHM -

⁶⁷⁸¹ şeyğ: Di Hâzret

⁶⁷⁸² şırrahunuñ oldı: HH sırra rivâyet olunur

⁶⁷⁸³ ki: Di -

⁶⁷⁸⁴ cümle: Di, HM, HHM -

⁶⁷⁸⁵ kâfirüñ: HM, HHM -

meşğul olup dost baña tenhâ kalsa” didi⁶⁷⁸⁸. İşte himmet ile cüvânmerdlik (14) budur ve⁶⁷⁸⁹ bu dördi⁶⁷⁹⁰ Hâzret-i [h^{hm}72a] Yūsuf⁶⁷⁹¹ ‘aleyhi’s-selâmda cem‘ oldı; ammâ himmet ile (15) cüvânmerdlik⁶⁷⁹² bürâderleri şatduğı zamân⁶⁷⁹³ huşümet itmedi ve Zeliḥānuñ⁶⁷⁹⁴ mürâvedesi (16) zamânında cānını fedâ idüp zindānı ihtiyār eyledi⁶⁷⁹⁵ ve Meligi zamânında (17) cümle mālını ehl-i Mıṣıra bezel eyledi ve mazāyık göstermedi⁶⁷⁹⁶ ve kıdreti (18) zamânında bürâderlerinüñ⁶⁷⁹⁷ günâhların ‘afv eyledi⁶⁷⁹⁸ ‘uḳûbet eylemedi.

Hâḳ Sübhâne ve Te‘ālâ (19) buyurur⁶⁷⁹⁹ ki: kavlıyla ‘âlemlere⁶⁸⁰⁰ meşhūr eyledi. [125a/1] Ehl-i tefsîr ma‘nâ-yı mürâvedede ihtilâf itmîşler⁶⁸⁰¹. Ba‘zılar eyitdi: [h^h93a] “Muḥabbet (2) maḥallıdur ve muḥabbet⁶⁸⁰² ḡāyete⁶⁸⁰³ irüşdi” dimekdir. Anuñ maḥallı dimâğdur. [h^m126a] Ba‘zılar (3) eyitdi: “Ḳalbdur⁶⁸⁰⁴” ve ba‘zılar “maḥallı rūḥdur ki tendedür” didiler ve ba‘zılar (4) eyitdi: “Cemî‘ eczāsı tendür⁶⁸⁰⁵ ve laḥmdan ve ‘azmdan ve ‘aşabdan⁶⁸⁰⁶ ve ilikden.” (5) Hâḳ Te‘ālâ İṣâret buyurur⁶⁸⁰⁷ ki, Yūsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ muḥabbeti Zeliḥānuñ (6) cümle⁶⁸⁰⁸ eczāsı cümle ihâta itmîş idi ki⁶⁸⁰⁹ ‘aşḳ-ı ḥaḳîḳî böyledir.

Ḳıṣṣa (7) Rivâyet olunur ki, Yūsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ aşḳıyla Zeliḥâyı melâmet (8) itdiler ki biri vezîrūñ ḥātūnı idi ve biri daḡı ḳapucı başınuñ ḥātūnı (9) idi ve sâḳinūñ⁶⁸¹⁰ ḥātūnı⁶⁸¹¹ idi ve şâḥib-i setrūñ⁶⁸¹² ḥātūnı ve firâşuñ (10) ḥātūnı idi⁶⁸¹³ ki bunlar ta‘n ve melâmet vechiyle didiler⁶⁸¹⁴: “Zeliḥâ cān ve dil (11) ile⁶⁸¹⁵ ḡulām-ı ‘ibrinūñ ‘aşḳı olmuşdur⁶⁸¹⁶.”

⁶⁷⁸⁶ dünyâ: Di dünyâda

⁶⁷⁸⁷ birbiriyle: Di birbiri ile

⁶⁷⁸⁸ didi: HH -

⁶⁷⁸⁹ ve: Di -

⁶⁷⁹⁰ bu dördi: HM bu dört ḥaşlet

⁶⁷⁹¹ Yūsuf: HH Yūsuf-ı Şiddik

⁶⁷⁹² civânmerdlik: HM civânmerdligi

⁶⁷⁹³ zamân: Dİ vaḳt

⁶⁷⁹⁴ Zeliḥānuñ: Dİ Zeliḥâ

⁶⁷⁹⁵ eyledi: HH idüp

⁶⁷⁹⁶ göstermedi: HHM gösterdi

⁶⁷⁹⁷ bürâderlerinüñ: HH bürâderlerine

⁶⁷⁹⁸ eyledi: HH itdi

⁶⁷⁹⁹ buyurur: HHM buyurdı

⁶⁸⁰⁰ ‘âlemlere: HM ‘âlemde

⁶⁸⁰¹ itmîşler: Di itdiler

⁶⁸⁰² muḥabbet: HHM miḥnet

⁶⁸⁰³ ḡāyete: Di ḡāyetine

⁶⁸⁰⁴ ḳalbdur: Dİ ḳalbdur didiler

⁶⁸⁰⁵ tendür: HM tendedür

⁶⁸⁰⁶ ‘aşabdan: HM ḡadabdan

⁶⁸⁰⁷ buyurur: Di buyurdı

⁶⁸⁰⁸ cümle: HM, HHM cemî‘

⁶⁸⁰⁹ itmîş idi ki: HM itmîşdür

⁶⁸¹⁰ ve sâḳinūñ: HM ve biri sâḳinūñ

⁶⁸¹¹ ḥātūnı: HH -

⁶⁸¹² setrūñ: Di sırruñ

⁶⁸¹³ idi: Dİ idi didiler ki

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

Biz anı zālā-ı (12) mübīnde görürüz.” Her kim ‘aşka qadem vaz’ ide, anı zālāla nisbet (13) iderler. Ya‘qūb ‘aleyhi’s-selām haqqında didikleri gibi⁶⁸¹⁷.

[إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا نَحْنُ عُصْبَةٌ] إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ (14)

مُبِينٍ

Kezālik mü’min Haq Sübhāne ve⁶⁸¹⁸ Te‘ālā ‘aşkı āteşine sūzān olıcaq (15) iş‘ār iderler⁶⁸¹⁹.

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُونَ

Cümlesinüñ muhabbeti fāsīd (16) oldı. Ya‘qūb ‘aleyhi’s-selām’uñ⁶⁸²⁰ muhabbeti⁶⁸²¹ zālāl degildür, belki ‘ayn-ı (17) işābetdür ve Zelīhānuñ muhabbeti maḥz-ı haqıqat haqıqatdur ve mü’minlerüñ muhabbeti⁶⁸²² (18) mücerred delıldür, zālālet degildür.

Mev‘ize Her kim ki böyle gider, āḥir⁶⁸²³ (19) menzile⁶⁸²⁴ irer⁶⁸²⁵. ‘Āşıkuñ menzili maḥbūbunu⁶⁸²⁶ görmekdür. ‘Āşıkuñ egerçi [125b/1] yolu pür⁶⁸²⁷-derd ve ḥasretdür ve āfetdir, āḥiri⁶⁸²⁸ [hm126b] ve ‘ākıbeti vuşlatdur.

Kıssa (2) Pes çün Zelīhā ‘aşk⁶⁸²⁹ yolında bunlaruñ melāmetlerin işitdi⁶⁸³⁰, (3) murād⁶⁸³¹ itdi ki ‘illet ve ‘özür-i ‘aşkı bunlara⁶⁸³² āşıkāre eyleye⁶⁸³³ 6834.

⁶⁸¹⁴ didiler: Dİ -

⁶⁸¹⁵ ile: HM birle

⁶⁸¹⁶ Kavminin ileri gelenleri, “Biz seni açıkça bir sapıklık içinde görüyoruz” dediler (7/60, Altuntaş 2003: 157).

⁶⁸¹⁷ Kardeşleri dediler ki: “Biz güçlü bir topluluk olduğumuz halde Yusuf ve kardeşi (Bünyamin) babamıza bizden daha sevgilidir. Doğrusu babamız açık bir yanılığ içindedir.” (12/8, Altuntaş 2003: 235).

⁶⁸¹⁸ Sübhāne ve: Dİ -

⁶⁸¹⁹ Mü’minleri gördükleri vakit, “Hiç şüphe yok, şunlar sapık kimselerdir” diyorlardı (83/32, Altuntaş 2003: 588).

⁶⁸²⁰ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HHM ‘aleyhi’s-selām

⁶⁸²¹ muhabbeti: HM şöbeti

⁶⁸²² muhabbeti: HH muhabbetleri

⁶⁸²³ āḥir: HHM ‘ākıbet

⁶⁸²⁴ menzile: HH murāda

⁶⁸²⁵ irer: HHM ider

⁶⁸²⁶ maḥbūbunu: HH muhabbeti

⁶⁸²⁷ pür: HM birdür, HHM bir

⁶⁸²⁸ āḥiri: HM, HHM āḥir

⁶⁸²⁹ ‘aşk: HM ‘aşkı

⁶⁸³⁰ işitdi: HH istimā‘ eyledi

⁶⁸³¹ murād: Dİ dört kapulu murād

⁶⁸³² bunlara: Di, HH, HHM bunları

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ [أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَكًا وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ
مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ
حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ]

(4) vakten kim bunların mekrin, ya'nî melâmetlerin, işitdi dört kapulu bir hâne (5) binâ itdürdi⁶⁸³⁵ ve laîf firâşlar ile zeyn eyledi⁶⁸³⁶ ve Yûsuf 'aleyhi's-selâmi⁶⁸³⁷ (6) tezyîn idüp⁶⁸³⁸ fâhîr libâslar giydürüp pes perdede hâzîr eyledi (7) ve âdem irsâl eyledi⁶⁸³⁹. Ol hâtûnları da'vet eyledi⁶⁸⁴⁰ ol on (8) hâtûn bile da'vet olundu. Ba'zılar eydürler⁶⁸⁴¹: “Eşrâfdan⁶⁸⁴² dört (9) yüz hâtûn bile da'vet olundu⁶⁸⁴³. “Kırık [hh93b] hâtûn bunlardan dağı (10) bikr idi ve dağı ‘özür görmemiş idi.” dirler Pes [hhm72b] her biri için bir muraşşa' (11) kürsî vaz' olundu⁶⁸⁴⁴

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ [أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ] وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَكًا [وَأَتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ
مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ
حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ]

Kelbî razıya'llâhu 'anh eydür: (12) “Müttekâ' kürsî dimekdür. Ba'zılar eydür: “Müttekâ' Kıbtî lisânında turunc dimekdür⁶⁸⁴⁵ ve (13) dağı rivâyât vardır. Beyâna⁶⁸⁴⁶ getürmege cândan hâcet⁶⁸⁴⁷ yokdur.” Ba'zılar (14) “hâcledür” didiler ki Türkîde cibinlikdür⁶⁸⁴⁸.

⁶⁸³³ eyleye: HM ola

⁶⁸³⁴ Kadın, bunların dedikodularını işitince haber gönderip onları çağırdı. (ziyafet düzenleyip) onlar için oturup yaslanacakları yer hazırladı. Her birine birer de bıçak verdi ve Yusuf'a, “Çık karşlarına” dedi. Kadınlar Yusuf'u görünce onu pek büyüttüler ve şaşkınlıkla ellerini kestiler. “Haşa! Allah için, bu bir insan değil, ancak şerefli bir melektir” dediler (12/31, Altuntaş 2003: 238).

⁶⁸³⁵ itdürdi: HH eyledi

⁶⁸³⁶ eyledi: Di itdürdi

⁶⁸³⁷ Yûsuf 'aleyhi's-selâmi: Dİ Hâzret-i 'aleyhi's-selâm

⁶⁸³⁸ idüp: HH eyledi

⁶⁸³⁹ eyledi: HM idüp

⁶⁸⁴⁰ eyledi: HH, HHM idüp

⁶⁸⁴¹ eydürler: HH -

⁶⁸⁴² eşrâfdan: HM, HHM eşrâfından

⁶⁸⁴³ olundu: Dİ olundu dirler

⁶⁸⁴⁴ Kadın, bunların dedikodularını işitince haber gönderip onları çağırdı. (ziyafet düzenleyip) onlar için oturup yaslanacakları yer hazırladı. Her birine birer de bıçak verdi ve Yusuf'a, “Çık karşlarına” dedi. Kadınlar Yusuf'u görünce onu pek büyüttüler ve şaşkınlıkla ellerini kestiler. “Haşa! Allah için, bu bir insan değil, ancak şerefli bir melektir” dediler (2/31, Altuntaş 2003: 238).

⁶⁸⁴⁵ turunc dimekdür: Dİ turuncdur

⁶⁸⁴⁶ beyâna: Dİ, HH, HHM -

Her biri oturup ve her (15) birinüñ yanına bir bıçağ ve bir turunc kodi ve “sizden murādum oldur ki (16) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁶⁸⁴⁹ gelicek turuncları kesüp⁶⁸⁵⁰ kendüye⁶⁸⁵¹ birer kıt’a virün” didi. (17) Zeliḥā Ḥāzret⁶⁸⁵²-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma eyitdi: “Beni⁶⁸⁵³ senün ‘aşkuñ yolında (18) rüsvāy itdiler. “‘Āşıklık ‘özrin izhār idince⁶⁸⁵⁴ sa’y idelüm⁶⁸⁵⁵” didi. (19) Eyitdi: “Yanuma gel, seni tezyin ideyin⁶⁸⁵⁶ ve cemālını tertīb eyleyeyin⁶⁸⁵⁷. [hm127a] Egerçi ‘āşıklar [126/1] mābeyninde ma‘şūki ağıyara göstermek⁶⁸⁵⁸ cā’iz olmaz ve lāyık degildir; lākin (2) bir⁶⁸⁵⁹ özür iktizā eyledi ve hem melāmetlerinüñ fazāḥatın beyān⁶⁸⁶⁰ ideyem⁶⁸⁶¹ (3) ve hem ‘özrümi āşikāre eyleyeyim.” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām rāzī oldi. (4) Andan zülfini ṭaradı ve misk ü⁶⁸⁶² ‘anber ile tatyib eyledi⁶⁸⁶³ ve la’l ve cevāhir (5) ile tezyin eyledi ve laṭif kaftanlar⁶⁸⁶⁴ giydürüp⁶⁸⁶⁵ mübārek başına bir (6) muraşşā‘ tāk geyürdi ve eline bir ibrik ve legen virdi ki “Bunu meclis (7) ortasına važ‘ eyle” didi⁶⁸⁶⁶ ve bir⁶⁸⁶⁷ āḥir kapudan “çık git” didi. Ḥāzret-i (8) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām iḥerü giricek mübārek⁶⁸⁶⁸ cemālınıñ berki der ü (9) dīvāra mün‘akis olup⁶⁸⁶⁹ berk urdı idi⁶⁸⁷⁰. Keennehu şems-i āsumāndan nāzil (10) oldi⁶⁸⁷¹. Ol ḥātūnlaruñ gözi anuñ cemālına düş olıcağ, herkes elinde (11) olan turuncı kaṭ‘ itmek⁶⁸⁷² kaşd idicek⁶⁸⁷³ dehşetlerinden ellerin kaṭ‘ (12) eylediler⁶⁸⁷⁴ ve barmağların⁶⁸⁷⁵ kesdiler, ḥaberleri olmadı. Ol⁶⁸⁷⁶ bir kapudan Ḥāzret-i Yūsuf (13)

⁶⁸⁴⁷ cāndan hācet: HM kudret

⁶⁸⁴⁸ cibinlikdür: HH kumuk dirler

⁶⁸⁴⁹ ‘aleyhi’selām: HM -

⁶⁸⁵⁰ kesüp: Dİ -

⁶⁸⁵¹ kendüye: Dİ, HM, HHM -

⁶⁸⁵² ḥāzret: HM, HHM -

⁶⁸⁵³ beni: HHM ben

⁶⁸⁵⁴ idince: HH eyleyince

⁶⁸⁵⁵ idelüm: Dİ idem

⁶⁸⁵⁶ ideyin: Dİ, HM ideyem

⁶⁸⁵⁷ eyleyeyin: HM yem, HHM eyleyeyem

⁶⁸⁵⁸ göstermek: HHM göstermege

⁶⁸⁵⁹ bir: HH bu, HM -

⁶⁸⁶⁰ beyān: HH ‘āşikāre

⁶⁸⁶¹ ideyem: HM, HHM idelüm, HH idem

⁶⁸⁶² ü: Di -

⁶⁸⁶³ eyledi: HH idüp

⁶⁸⁶⁴ kaftanlar: HH kaftan

⁶⁸⁶⁵ giydürüp: HH giyünüp

⁶⁸⁶⁶ eyle didi: HM, HHM eyleye

⁶⁸⁶⁷ ve bir: HH ve

⁶⁸⁶⁸ mübārek: HH -

⁶⁸⁶⁹ olup: HH açılup

⁶⁸⁷⁰ urdı idi: HH, HM ururdu

⁶⁸⁷¹ oldı: HM olup

⁶⁸⁷² itmek: HM itmege

⁶⁸⁷³ idicek: HM eyledi

⁶⁸⁷⁴ eylediler: HM, HHM idüp

⁶⁸⁷⁵ barmağların: HM, HHM parmağların

⁶⁸⁷⁶ ol: Dİ -

'aleyhi's-selām çıkup gitdi⁶⁸⁷⁷. Hātūnlarıñ 'ağılları⁶⁸⁷⁸ başına gelüp⁶⁸⁷⁹ cerāhat (14) acısın hiss idüp barmaqları⁶⁸⁸⁰ kesilmiş ve libāsları kana ğark olmuş (15) gördiler.

*Laṭīfe*⁶⁸⁸¹ *mervīdür ki*⁶⁸⁸² Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ cemālī⁶⁸⁸³ zāhir olup⁶⁸⁸⁴ (16) ol duḡterler ki gözleri ta'alluḡ itdüġi gibi [hh94a] ol kızlar ki ḡayz görmemiş (17) idiler⁶⁸⁸⁵, cümlesi 'özür gördiler. Haḡ Sübhāne ve Te'ālā Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ (18) cemālīyla cümlesin⁶⁸⁸⁶ medhūs [hm127b] itdi⁶⁸⁸⁷ ve turunc kesmek⁶⁸⁸⁸ ḡaşdıyla⁶⁸⁸⁹ barmaqların⁶⁸⁹⁰ (19) kesdiler ve esbābları ḡan oldı⁶⁸⁹¹, tā kim ol duḡterler šermsār olmasunlar.[126b/1]

*Kıṡṡā*⁶⁸⁹² Ol duḡterler bī-gāne idiler. Kezālik cümle ḡātūnlar daḡı müslümān⁶⁸⁹³ (2) degiller idi. Haḡ Sübhāne⁶⁸⁹⁴ ve Te'ālā mālīkū'l-mülkdür. Bir niḡe "bī-gāneler ḡatında ḡicāba (3) düšmesünler" diyü setr idicek, yā mü'minleri kıyāmet ġüninde küffār mā(4)beyninde šermsār itmegi lāyık görür mi? Hāṡā ki ḡabībünün ümmetini küffār mābeyninde (5) šermsār ide⁶⁸⁹⁵.

Pes Zeliḡā iḡerü girüp bunları bu ḡālda göricek⁶⁸⁹⁶ eyitdi⁶⁸⁹⁷:

قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي (6) [hmm73a] لَمُنْتَنِي فِيهِ [وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا آمَرُهُ لَيُسْجَنَنَّ (وَلَيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ]

Anlar daḡı Zeliḡāya ma'zūr tütüp⁶⁸⁹⁸ "ve *ḡulne ḡāṡe li'llāhi mā ḡāzā bešeren in (7) ḡāzā illā melekün kerīm*" didiler. Zeliḡā evvel Yūsuf 'aleyhi's-selāmi⁶⁸⁹⁹ görmiş (8) idi⁶⁹⁰⁰ ve anuñla alıšmış idi.

⁶⁸⁷⁷ çıkup gitdi: Di, HH, HHM gidüp

⁶⁸⁷⁸ 'ağılları: HHM ağıllı

⁶⁸⁷⁹ gelüp: HH, HM, HHM geldi

⁶⁸⁸⁰ barmaqları: HM, HHM parmaqları

⁶⁸⁸¹ laṭīfe: Dİ, HM, HHM kıṡṡa

⁶⁸⁸² mervīdür ki: HH, HM, HHM -

⁶⁸⁸³ cemālī: Di cemālını

⁶⁸⁸⁴ cemālī zāhir olup: HH cemālī olup

⁶⁸⁸⁵ idiler: Di idi

⁶⁸⁸⁶ cümlesin: HH, HM, HHM cümlesi

⁶⁸⁸⁷ itdi: HM eyledi, HHM oldı

⁶⁸⁸⁸ kesmek: Di kesmege

⁶⁸⁸⁹ ḡaşdıyla: HM ḡaşd eylediler, HHM ḡaşdın eylediler

⁶⁸⁹⁰ barmaqların: HM, HHM parmaqların

⁶⁸⁹¹ esbābları ḡan oldı: HM esbābları kana ğark oldı

⁶⁸⁹² kıṡṡa: HH laṭīfe

⁶⁸⁹³ müslümān: HHM müslümānlar

⁶⁸⁹⁴ Sübhāne: Dİ -

⁶⁸⁹⁵ itmegi lāyık görür mi ḡāṡā ki cennetün küffār mābeyninde šermsār ide: HM, HHM ide mi itmez

⁶⁸⁹⁶ bu ḡālda göricek: Dİ gördi

⁶⁸⁹⁷ Bunun üzerine kadın onlara dedi ki: "İšte bu, beni hakkında kınadıġımız kimsedir. Andolsun, ben ondan murad almak istedim. Fakat o iffetinden dolayı bundan kaçındı. Andolsun, eġer emrettiġimi yapmazsa mutlaka zindana atılacak ve zillate uğrayanlardan olacak." (12/32, Altuntaš 2003: 238).

⁶⁸⁹⁸ tütüp: Dİ tüt, HH dutup

⁶⁸⁹⁹ Yūsuf 'aleyhi's-selāmi: HH Yūsufi

Anlarnın ise evvel görmesi⁶⁹⁰¹ idi. Anuñ (9) için Zeliḥā⁶⁹⁰² ṭālib-i rāḡib⁶⁹⁰³ vaşl olmağın bıçağa⁶⁹⁰⁴ yapışdı. “Sen daḡı eger⁶⁹⁰⁵ (10) vuşlat murād iderseñ ma‘şiyet yanına uğrama⁶⁹⁰⁶ Zeliḥā çün ol (11) duḡterleri medhūş gördi, eyitdi: “Yedi yıldur ki⁶⁹⁰⁷ ben bunuñ guşşasına⁶⁹⁰⁸ (12) giriftārum, yine ‘aqlum başumdadur⁶⁹⁰⁹. Size ne ḥālet vāki⁶⁹¹⁰ oldu ki, bir nazarda böyle (13) oldıñuz? Anlar⁶⁹¹¹ cümle āvāz virdiler ki⁶⁹¹²:

[فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكًا وَأَنْتِ كُلِّ وَاحِدَةٍ
مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ
حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ (14)

İşāret Herkes Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁶⁹¹³ hakkında bir zann itdiler, zanları (15) ḥaқиқata irüşmedi. Seyyāre “ḡulām” didi⁶⁹¹⁴:

[وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ [قَالَ يَا بُشْرَى هَذَا غُلَامٌ وَأَسْرُوهُ
بِضَاعَةٍ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ]

‘Azīz-i (16) Mışır “oğul” didi⁶⁹¹⁵:

⁶⁹⁰⁰ idi: HH ve

⁶⁹⁰¹ görmesi: HH görişü

⁶⁹⁰² Zeliḥā: HH Zeliḥā elin kesmedi yaḡud Zeliḥā eline kat’a bıçak almadı elin kat’dur ben vaşl isterem dir idi

Mev‘ize: Ey bende ma‘şiyet eyleme ki

⁶⁹⁰³ rāḡib: Dİ, HH, HM -

⁶⁹⁰⁴ bıçağa: HH bıçak

⁶⁹⁰⁵ eger: HM, HHM -

⁶⁹⁰⁶ uğrama: HH uğrama ammā Zeliḥā çün ol duḡterler

⁶⁹⁰⁷ ki: Di -

⁶⁹⁰⁸ guşşasına: HH, HM ‘aşkına

⁶⁹⁰⁹ başumdadur: HH yirindedir

⁶⁹¹⁰ ḥālet vāki’: HH ḥāl oldu ki, HM -

⁶⁹¹¹ anlar: Dİ bunlar

⁶⁹¹² Kadın, bunların dedikodularını işitince haber gönderip onları çağırıldı. (ziyafet düzenleyip) onlar için oturup yaslanacakları yer hazırladı. Her birine birer de bıçak verdi ve Yusuf’a, “Çık karşılarına” dedi. Kadınlar Yusuf’u görünce onu pek büyüttüler ve şaşkınlıkla ellerini kestiler. “Haşa! Allah için, bu bir insan değil, ancak şerefli bir melektir” dediler (12/31, Altuntaş 2003: 238).

⁶⁹¹³ ‘aleyhi’s-selām: HM ‘aleyhi’s-selāmuñ

⁶⁹¹⁴ Bir kervan gelmiş suçularını suya göndermişlerdi. Sucu kovasını kuyuya salınca “Müjde! Müjde, İşte bir oğlan!” dedi. O’nu alıp bir ticaret malı olarak sakladılar. Oysa Allah, onların yaptıklarını biliyordu (12/19, Altuntaş 2003: 236).

⁶⁹¹⁵ O’nu satın alan Mısırlı kişi hanımına dedi ki: “Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz.” İşte böylece biz Yusuf’u o yere (Mısır’a) yerleştirdik ve ona (rüyadaki) olayların yorumunu öğretelim diye böyle yaptık. Allah işinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler (12/21, Altuntaş 2003: 236).

[وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَامْرَأَتِهِ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا] أَوْ نَتَّخِذْهُ وَادًّا
 وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى
 أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

Zelîhâ “maḥbûb” didi⁶⁹¹⁶:

[وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ] قَدْ شَغَفَهَا (17) حُبًّا [إِنَّا
 لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ]

Nisvân “melek” didiler⁶⁹¹⁷:

[فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَكًا وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ
 مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ
 حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ]

Seyyâre “gûlâm” didiler.

(18) [hm128a] Ey seyyâre! Ol sultân-ı Mışırdu, hâşşa ve ‘ammeye hüküm ider. Ey ‘azîz (19) oğul dirsın, nice oğuldur [hh94b] ki töhmet ile saña gâlib olur⁶⁹¹⁸ Ey Zelîhâ! [127a/1] Nice maḥbûb olur ki bend ve zindâna ve zarba⁶⁹¹⁹ muḳârin idersin ve ey (2) nisvân! Nice melek olur ki ta‘âm yir ve şu içer. Belki Yûsuf (3) ‘aleyhi’s-selâm şayd⁶⁹²⁰ duzağıdur⁶⁹²¹, hûsnî ile dâne döker⁶⁹²². Nübüvveti (4) tûzağı⁶⁹²³ yanında hûsni görünür. Nübüvveti maḥfûzdu. Kırk yıldur Zelîhâ (5) dâne döke⁶⁹²⁴ iken⁶⁹²⁵ ve

⁶⁹¹⁶ Şehirde bir takım kadınlar, “Aziz’in karısı, (hizmetçisi olan) delikanlısından murad almak istemiş. Ona olan aşkı yüreğine işlemiş. Şüphesiz biz onu açık bir sapıklık içinde görüyoruz” dediler (12/30, Altuntaş 2003: 237).

⁶⁹¹⁷ Kadın, bunların dedikodularını işitince haber gönderip onları çağırdı. (ziyafet düzenleyip) onlar için oturup yaslanacakları yer hazırladı. Her birine birer de bıçak verdi ve Yusuf’a, “Çık karşlarına” dedi. Kadınlar Yusuf’u görünce onu pek büyüttüler ve şaşkınlıkla ellerini kestiler. “Haşa! Allah için, bu bir insan değil, ancak şerefli bir melektir” dediler (12/31, Altuntaş 2003: 239).

⁶⁹¹⁸ olur: HM ola

⁶⁹¹⁹ zarba: HH, HHM zarba

⁶⁹²⁰ şayd: Dİ, HM şandhuvâz

⁶⁹²¹ duzağıdur: HH; HM, HHM tûzağıdur

⁶⁹²² Hûsnî ile dâne döker: HH Hûsni dâne gibidür ve nübüvveti tûzağ yanında Hûsni görünür nübüvveti maḥfûzdu Kırk yıl Zelîhâ dâneye görür idi tûzağ

⁶⁹²³ tûzağı: HHM duzağı

⁶⁹²⁴ döker: Di dökerler

dâne görür idi, tuzağ pinhân idüğün görmez (6) idi. Hağ Te‘âlâ buyurdi⁶⁹²⁶ ki: “Seni bu râm⁶⁹²⁷ ile şayd itmek için Yūsuf (7) ‘aleyhi’s-selâmı Hağret-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâmdan⁶⁹²⁸ ayırdım ve İbn-i Yâmini bu deñlü töhmete (8) mübtelâ itdüm. Cümlesi seni âşinâ itmek içündür” diyü buyurdi.

*El-meclisü’s-sâdis ve’s-selâsün*⁶⁹²⁹ (9) *min Kışşâ-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm*. Fi kavlehu Te‘âlâ⁶⁹³⁰:

قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَنِي فِيهِ [وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا أَمْرُهُ
لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِّنَ الصَّاغِرِينَ]

(10) Kâle’l-imâm rażıya’llâhu anh: “*Lâm selasete fı hub selâsete*” İmâm eydür: (11) Üç kimesne üç kimesneniñ muğabbetinde lev m itdi. Kabâ’ıl ‘arab hâtünları (12) Hağret-i Hağice rażıya’llâhu ‘anhâyı Hağib-i Ekremüñ (13) şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁹³¹ muğabbetinden⁶⁹³² lev m itdiler ve Naşr bin el-Hâriş Hağret-i İmâm ‘Ali (14) rażıya’llâhu ‘anh Fâtimâ rażıya’llâhu ‘anhâyı dilemesinden⁶⁹³³ lev m itdi. (15) ve Mışruñ hâtünları⁶⁹³⁴ Zelîhâyı Yūsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ (16) muğabbetinden⁶⁹³⁵ lev m itdiler⁶⁹³⁶.

Evvvel didük ki⁶⁹³⁷: Kabâ’ıl ‘arab hâtünları (17) Hağicenüñ yanına gelüp didiler ki: “Sen ‘Abd-ı Menâf kabîlesinüñ (18) seyyidesisin. Egerçi mâluñ⁶⁹³⁸ çokdur ve ehlüñ yokdur [h^hm73b] bizde ana(19)dan ve atadan bir ve yetim vardır. Aşıl ve neseb⁶⁹³⁹ ve haseb şâhibidür. Senden ğayra [127b/1] hizmet itmege lâyıq görmezüz. Huşürüña getürdük, eger⁶⁹⁴⁰ kabül iderseñ [hm128b] cânımıza (2) minnetdür.” Hağice rażıya’llâhu ‘anh çünküm Hağretiñ mübarek cemâlımı gördi, (3) mâh-ı münir gibi nür-ı nübüvvet sırrı⁶⁹⁴¹ hağibinde⁶⁹⁴² şems-i hâver gibi münevver idi. “Ey sâ(4)dât! Baña ‘azim hediyye

⁶⁹²⁵ iken: HH, HM, HHM itdüğün

⁶⁹²⁶ buyurdi: HH buyurur

⁶⁹²⁷ bu râm: bu damla HM, HHM bir âdem

⁶⁹²⁸ Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâmdan: Dİ Ya‘kübden

⁶⁹²⁹ sâdis ve’s-selâsün: Dİ esâmin ve selâsün

⁶⁹³⁰ Bunun üzerine kadın onlara dedi ki: “İşte bu, beni hakkında kınadığınız kimsedir. Andolsun, ben ondan murad almak istedim. Fakat o iffetinden dolayı bundan kaçındı. Andolsun, eğer emrettiğimi yapmazsa mutlaka zindana atılacak ve zillete uğrayanlardan olacak.” (12/32, Altuntaş 2003: 238).

⁶⁹³¹ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: HH şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemüñ

⁶⁹³² muğabbetinden: Dİ muğabbetinde

⁶⁹³³ dilemesinden: HH, HM, HHM dilemesinde

⁶⁹³⁴ Mışruñ hâtünları: Dİ Mışırda olan hâtünlar

⁶⁹³⁵ muğabbetinden: Dİ muğabbetinde

⁶⁹³⁶ itdiler: HH itdi

⁶⁹³⁷ didük ki: Dİ, HH didi ki

⁶⁹³⁸ mâluñ: HH kavmuñ

⁶⁹³⁹ neseb: HH nesim

⁶⁹⁴⁰ eger: Dİ, HH -

⁶⁹⁴¹ sırrı: Dİ, HH -

⁶⁹⁴² hağibinde: HM cânibin

getürdünüz maḳbūlumuzdur ve bizde ri‘āyetde⁶⁹⁴³ (5) taḳşīrāt⁶⁹⁴⁴ itmezüz⁶⁹⁴⁵ ve ğayrılardan müzdini ziyāde iderem⁶⁹⁴⁶ ve cümle māl (6) mülküm⁶⁹⁴⁷ emīn ḳıluram” didi.

Pes ol seyyid, ol seyyidenūñ ḥizmetine iştiğal (7) eyledi⁶⁹⁴⁸ Ḥadīce rażıya’llāhu ‘anhānuñ⁶⁹⁴⁹ Meysere [hh95a] nām ḳılıyla cānib-i Şāma irsāl (8) eyledi⁶⁹⁵⁰. Çünküm geldiler, Meysere yolda ol ḥazretten gördiği ḥāletleri⁶⁹⁵¹ ve kerāmetleri (9) ‘arz itdi⁶⁹⁵². Ḥadīce rażıya’llāhu ‘anh⁶⁹⁵³ ‘āşık oldu. Murād itdi ki ‘aḳd u (10) muşāheret eyleye. Ḳabile ḥātūnları melāmet eylediler ve didiler ki: “Sen (11) şerīf binti şerīfesin ve ‘Abd-ı Menāf ḥātūnlarınıñ melikesi⁶⁹⁵⁴ ve ulusısın. (12) Māluñ⁶⁹⁵⁵ ve emvālñ⁶⁹⁵⁶ çoḳdur ve zīb ve zīnetūñ ‘aẓīmdür. Lāyık mıdır ki bir yetīmūñ (13) ḥātūmı olasıñ ki evinde bir ḥaşiri yoḳdur. Ḥadīce rażıya’llāhu ‘anh bu (14) ḥilāfı istimā’ idicek gelüp cümle māl u menālın⁶⁹⁵⁷ Ḥazret-i server-i kā’ināt şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme⁶⁹⁵⁸ (15) bağışladı ve bir ḥüccet yazup aña teslīm eyledi. Ḥaḳ⁶⁹⁵⁹ Te‘ālā (16) buyurdi ki: “*ve vecedeke ‘ā’ilen feağnā.*”

İkinci didük⁶⁹⁶⁰ ki: “Nazr bin Elhāriş (17) ki cümle⁶⁹⁶¹ münāfiḳlardan idi, Ḥazret-i İmām ‘Ali rażıya’llāhu ‘anh (18) Ḥazret-i Fāţımāyı rażıya’llāhu ‘anhāyı diledüği için lev m itdi. Bir gün bāzarda düş (19) oldu. Didi ki: “Sen faẓl-ı kānī olasıñ ve ‘arabuñ eşca’ı olasıñ. Niçün⁶⁹⁶² bir⁶⁹⁶³ [128a/1] yetīmūñ kızın dilersin?” didi. Şabāḥ yemek bulsalar⁶⁹⁶⁴ aḥşām bulmazlar (2) ve aḥşām bulsalar şabāḥ bulmazlar. Niçün bizüm kızımız [hm129a] almazsın⁶⁹⁶⁵ ki (3) envārda⁶⁹⁶⁶ güzīde-i Medīnedür ve develer⁶⁹⁶⁷ ile çehāzın tā mekānına işāl (4) ideyem⁶⁹⁶⁸.” Ḥazret-i İmām ‘Ali rażıya’llāhu ‘anh bunu istimā’ idüp

⁶⁹⁴³ ri‘āyetde: Di ri‘āyetinde

⁶⁹⁴⁴ taḳşīrāt: HH taḳşīr, HM ḳuşūr

⁶⁹⁴⁵ itmezüz: HH olmazuz

⁶⁹⁴⁶ ziyāde iderem: HHM ziyādedür

⁶⁹⁴⁷ māl mülküm: HH mālum ki, HM -

⁶⁹⁴⁸ eyledi: HM gösterdi

⁶⁹⁴⁹ ‘anhānuñ: Di ‘anhā

⁶⁹⁵⁰ eyledi: HH itdi, HM olındı

⁶⁹⁵¹ ḥāletleri: HH emānetleri

⁶⁹⁵² itdi: HM eyledi

⁶⁹⁵³ ‘anh: Di ‘anhā

⁶⁹⁵⁴ melikesi: HH melikesinin māluñ ve mülküñ çoḳdur

⁶⁹⁵⁵ māluñ: HHM -

⁶⁹⁵⁶ emvālñ: HH mülküñ

⁶⁹⁵⁷ menālın: HM , HHM menālını

⁶⁹⁵⁸ Ḥazret-i server-i kā’ināt şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme: HM Ḥazrete

⁶⁹⁵⁹ Ḥaḳ: HH Ḥaḳ Sübhāne

⁶⁹⁶⁰ didük: Dİ, HH, HHM didi

⁶⁹⁶¹ cümle: HH, HM, HHM -

⁶⁹⁶² niçün: HH, HHM -

⁶⁹⁶³ bir: Dİ -

⁶⁹⁶⁴ bulsalar: Dİ, HM bulamaz

⁶⁹⁶⁵ almazsın: Dİ almazsınız

⁶⁹⁶⁶ envārda: HM envār

⁶⁹⁶⁷ develer: HH deve

⁶⁹⁶⁸ ideyem: HM ideyem didi

mübârek (5) başın habîb-i tefekkürde⁶⁹⁶⁹ eyledi⁶⁹⁷⁰. Eyitdi: “Taқdîr hüdâ iledür, bizüm tedbîrümüz ile⁶⁹⁷¹ degildür” (6) ve қalb-ı şerîfnde⁶⁹⁷² te’essüf vâқи’ oldı⁶⁹⁷³. Ol hînde қalb-ı şerîfine⁶⁹⁷⁴ hıṭâb (7) geldi ki “Başın қaldur, tâ kim Fâṭimâ’nıñ⁶⁹⁷⁵ çehâzın⁶⁹⁷⁶ göresin.” Mübârek başını (8) ref’ idüp gördi ki tâ ‘arşa dek develer yâқut ve cevâhir ile (9) ve misk ü ‘anber ile yüklenmiş. Onlar nice bir münâdı nidâ ider ki ḥazâ cehâz-ı⁶⁹⁷⁷ (10) Fâṭimâtüz-Zehra raṣıya’llâhu ‘anh Ḥazret-i İmâm mesrûr oldı. Ol münâfıқdan (11) i’râz eyledi. Çün evine geldi, kaşd itdi ki Fâṭimâ raṣıya’llâhu ‘anhâya⁶⁹⁷⁸ söyleye⁶⁹⁷⁹. “Yâ ‘Ali (12) sen mi dirsın, yâḥud ben mi diyeyin⁶⁹⁸⁰?” Eyitdi: “Ol münâfıқdan nâ-ma’қul söz⁶⁹⁸¹ işitdün; lâkin [hhm74a] bizüm çehâzumuzı⁶⁹⁸² (13) kendi⁶⁹⁸³ mübârek gözüñle gördün.” Ol münâfıқ rüsvây [hh95b] oldı⁶⁹⁸⁴.

Üçüncü (14) Zeliḥâyı⁶⁹⁸⁵ Mışır⁶⁹⁸⁶ ḥâtünları Yüsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ muḥabbetiyle levm itdiler. (15) Âḥır turunc yirine ellerin kesdiler ve cümlesi anıñ muḥabbetiyle⁶⁹⁸⁷ bî-ḥoş oldılar (16) ve niçesi cân virdi güllâb saçdılar, ifâқât bulmadılar ve⁶⁹⁸⁸

قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي (17) لَمُنْتَنِي فِيهِ [وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا
أَمْرُهُ لِيُسْجَنَنَّ وَيَلْكَوْنَا مِنَ الصَّاغِرِينَ]

beni muḥabbetle⁶⁹⁸⁹ levm itdigünüz⁶⁹⁹⁰ budur⁶⁹⁹¹. Görün⁶⁹⁹² sevmemege⁶⁹⁹³ (18) kâdir misiz?”

⁶⁹⁶⁹ tefekkürde: Dİ, HH tefekküre

⁶⁹⁷⁰ başın habîb-i tefekkürde eyledi: HM başın aşaga idüp münâқabe tefekkür eyledi

⁶⁹⁷¹ ile: HM -

⁶⁹⁷² şerîfnde: Dİ, HM şerîfine

⁶⁹⁷³ vâқи’ oldı: HM geldi

⁶⁹⁷⁴ қalb-ı şerîfine: HM қalbına

⁶⁹⁷⁵ Fâṭimâñıñ: HH Ḥazret-i Fâṭıma

⁶⁹⁷⁶ çehâzın: Di cehâzın

⁶⁹⁷⁷ cehâz: HH, HM, HHM çehâz

⁶⁹⁷⁸ Fâṭimâ raṣıya’llâhu ‘anhâya: Di Fâṭımâya

⁶⁹⁷⁹ söyleye: HH i’lâm ide

⁶⁹⁸⁰ yaḥud ben mi diyeyin: Dİ, HHM -

⁶⁹⁸¹ söz: Dİ, HH, HHM -

⁶⁹⁸² çehâzumuzı: Di cehâzumuz

⁶⁹⁸³ kendi: HM, HHH kendü

⁶⁹⁸⁴ oldı: HM oldı didi

⁶⁹⁸⁵ Zeliḥâyı: Dİ Zeliḥâya

⁶⁹⁸⁶ Mışır: HM, HHM Mışırñ

⁶⁹⁸⁷ anıñ muḥabbetiyle: HH, HM, HHM -

⁶⁹⁸⁸ Bunun üzerine kadın onlara dedi ki: “İşte bu, beni hakkında kınadığınız kimsedir. Andolsun, ben ondan murad almak istedim. Fakat o iffetinden dolayı bundan kaçındı. Andolsun, eğer emrettiğimi yapmazsa mutlaka zindana atılacak ve zillete uğrayanlardan olacak.” (12/32, Altuntaş 2003: 238).

⁶⁹⁸⁹ muḥabbetle: Di muḥabbet ile

⁶⁹⁹⁰ itdigünüz: HHM itdünüz

⁶⁹⁹¹ budur: HM bu mıdır

⁶⁹⁹² görün: HHM gör ki

Laṭīfe Kezālik Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘ālā ümmet-i Muḥammedī iḥtiyār itdi⁶⁹⁹⁴:

كُنْتُمْ (19) خَيْرَ أُمَّةٍ [أَخْرَجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِّنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمْ
الْفَاسِقُونَ]

”ve anlara dostlık rakamın yazdı⁶⁹⁹⁵:

[قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ] فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ [وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ]

buyurdu. [128b/1] Melāike eyitdi: “Yā Rabbenā! Bunlar ehl-i ma‘şiyet kişilerdür⁶⁹⁹⁶. Ḥaḳ Te‘ālā [hm129b] buyurdu ki⁶⁹⁹⁷: (2) Qadir gicesi⁶⁹⁹⁸ anda bunları cem‘ iderem, zārī ve bükā iderler. Melā’ike dirler ki: (3) “Bunlar kimlerdür?” Ḥaḳ Te‘ālā buyurdu⁶⁹⁹⁹ ki “Anların ḥaḳkında didigünüz ehl-i ma‘şiyetdür⁷⁰⁰⁰, (4) dostlığa lāyık degillerdür⁷⁰⁰¹.” Görün lāyıklar mudur, yāḥūd degiller (5) midür?

Laṭīfe Zelīhā çün ‘aşḳ yolında ‘özrin izḥār itmek murād (6) itdi⁷⁰⁰², bir ḥāne düzüp envā‘ ferş ile⁷⁰⁰³ ve meyveler ile tertīb eyledi (7) ve ādem gönderüp ol ḥātūnları da‘vet eyledi gelüp oturdılar⁷⁰⁰⁴ ve yiyüp (8) içdükden sonra⁷⁰⁰⁵ Ḥaḳret⁷⁰⁰⁶-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı ṭonadup⁷⁰⁰⁷ bunlara (9) göstermek diledi⁷⁰⁰⁸. Kezālik Ḥaḳ Sübhāne ve⁷⁰⁰⁹ Te‘ālā ‘ibādına ‘acāyib⁷⁰¹⁰ şun‘ın (10) göstermek murād idicek cenneti tezyīn ider ve kudretin āşikāre ider⁷⁰¹¹⁷⁰¹²

⁶⁹⁹³ sevmemege: HH söylemege

⁶⁹⁹⁴ Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah’a iman edersiniz. Kitap ehli de inansalardı elbette kendileri için hayırlı olurdu. Onlardan iman edenler de var; ama pek çoğu fasık kimselerdir (3/110, Altuntaş 2003:63).

⁶⁹⁹⁵ De ki: “Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” (3/31, Altuntaş 2003: 53).

⁶⁹⁹⁶ ma‘şiyet ider kişilerdür: HH ehl-i ma‘şiyetdür

⁶⁹⁹⁷ buyurdu ki: HH -

⁶⁹⁹⁸ gicesi: Di gicelerinde, HH gicelerinde ve berāt gicelerine

⁶⁹⁹⁹ buyurdu: HH buyurur

⁷⁰⁰⁰ didiñüz ehl-i ma‘şiyetdür: HM ehl-i ma‘şiyet didiğünüz kimselerdir

⁷⁰⁰¹ degillerdür: HM degildür

⁷⁰⁰² itdi: HM eyledi

⁷⁰⁰³ ferş ile: HH naḳuş eyledi tezyīn eyledi ve ādem gönderüp ol ḥātūnları da‘vet eyledi, HM ferāşlarla döşedi ve

⁷⁰⁰⁴ oturdılar: Dİ, HH, HHM oturur

⁷⁰⁰⁵ yiyüp içdükden sonra: HM ṭa‘ām yenildikden sonra

⁷⁰⁰⁶ ḥaḳret: HM, HHM -

⁷⁰⁰⁷ ṭonadup: HH donatup

⁷⁰⁰⁸ göstermek diledi: Dİ göstermek eyledi, HH gösterdi

[وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ] وَجَنَّةٍ (11) عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ [أَعَدَّتْ
لِلْمُتَّقِينَ]

Envā‘ meyveler⁷⁰¹³ ve fākihe-i keşire ve dürlü dürlü⁷⁰¹⁴ dö(12)şekler vaz‘ ider ve⁷⁰¹⁵

وَفُرُشٍ مَّرْفُوعَةٍ

ve *resūl* irsāl ider⁷⁰¹⁶.

لَقَدْ جَاءَكُمْ (13) رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ [حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ
رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ]

ve ‘ibādını da‘veti⁷⁰¹⁷

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَىٰ دَارِ السَّلَامِ [وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ]

(14) Mü‘minler cennete girürler ve meyvelerinden ekel iderler ve şarāblarından nūş (15) iderler⁷⁰¹⁸. Hicābları⁷⁰¹⁹ ref‘ iderler, cemāl-ı bā-kemāldan⁷⁰²⁰ gösterür⁷⁰²¹, bî-hoş (16) olurlar⁷⁰²², telezüz⁷⁰²³-i zāt-ı ni‘meti unudurlar; ancak cemāl-ı bî-nażiri lezzetiyle olurlar. Haḡ (17) Te‘ālā buyurur

⁷⁰⁰⁹ sübhāne ve: HM, HHM -

⁷⁰¹⁰ ‘acāyib: HM ‘acāyibi

⁷⁰¹¹ ider: HM idüp

⁷⁰¹² Rabbinizin başışına, ve genişliği göklerle yer arası kadar olan, Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için hazırlanmış bulunan cennete koşun (3/133, Altuntaş 2003:66).

⁷⁰¹³ meyveler: HM, HHM meyvelere

⁷⁰¹⁴ dürlü dürlü: Dİ dürlü

⁷⁰¹⁵ (Onlar), dikensiz sibir ağaçları ve meyveleri küme küme dizili muz ağaçları altında, yayılmış sürekli bir gölgede, çağlayan bir su başında, tükenmeyen ve yasaklanmayan çok çeşitli meyveler içinde ve yüksek döşekler üzerindedirler (56/34, Altuntaş 2003: 534).

⁷⁰¹⁶ Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir.

O size çok düşkün, mü‘minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir (9/128, Altuntaş 2003: 206).

⁷⁰¹⁷ Allah esenlik yurduna çağırır ve dilediğini doğru yola iletir (10/25, Altuntaş 2003: 210).

⁷⁰¹⁸ iderler: HH idicek

⁷⁰¹⁹ hicābları: HM, HHM hicāb

⁷⁰²⁰ bā-kemālından: Di bā-kemālında

⁷⁰²¹ gösterür: Dİ ve dīdārın gösterür ve dīdarın

⁷⁰²² olurlar: Di olur

⁷⁰²³ telezüz: Dİ, HH telez

ki: “Ben cenneti sizden ötüri hülk [hm130a] itdüm. Siz anı terk itdiñüz ve (18) hūriler⁷⁰²⁴ ki sizüñ için misk ve kâfurdan terkib⁷⁰²⁵ olunmuşdur, anları (19) [hh96a] kendüñüzden⁷⁰²⁶ dūr⁷⁰²⁷ itdiñüz⁷⁰²⁸ ve ğulemān ki⁷⁰²⁹

[وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ] كَانَتْهُمْ لَوْلَوْ مَكْنُونٌ

imtiñān itdiñüz, [129a/1] anlarıñ arzūsunda olmadıñuz⁷⁰³⁰.” Anlar eydürler ki: “*Īlahunā lā taħinnā ilā* (2) *ġayrike da‘nā nanzuru ileyke sā‘ate*” “Yā Rabbenā! Bizi ġayrıya havāle eyleme. (3) Bir⁷⁰³¹ sa‘at cemālīña nazār idelüm gelüp oturup⁷⁰³² bī-zaħmet müşāhede (4) idelüm⁷⁰³³.

Laṭīfe Ol da‘vetde⁷⁰³⁴ Zeliħā hem miħnet ve hem muħabbet gördi. Miħnet-i (5) қа‘iyyet⁷⁰³⁵ itdükleridür. Muħabbet cemāl-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁷⁰³⁶ [hmm74b] müşāhede itdükleridür⁷⁰³⁷. (6) Çünküm raħmete iriřdiler, miħnetleri ferāmüş itdiler.

İřāret Kezālik (7) mü‘min⁷⁰³⁸ dünyāda miħnetler çeker, ‘uķbāda cennet ile me‘cūr olur. Çünküm (8) cennete iriřür⁷⁰³⁹ dünyā miħnetlerin⁷⁰⁴⁰ unudur. Çünküm liķa müyesser olur⁷⁰⁴¹ cennetüñ⁷⁰⁴² (9) ni‘metlerin⁷⁰⁴³ cümle unudur⁷⁰⁴⁴. Ol ħātūnlar Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ (10) dīdārına meřgul olup bī-ħoř oldılar ve kendülerinden⁷⁰⁴⁵ ġāyib oldılar. (11) kendülere⁷⁰⁴⁶ gelicek Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁷⁰⁴⁷ gitmiş ve ellerin kesilmiş ve cāme(12)leri ķan olup⁷⁰⁴⁸ düşmenleri řād olmuş. Kezālik ol kimesne ki dünyāda

⁷⁰²⁴ hūriler: Dİ hūrileri

⁷⁰²⁵ terkib: HM sizüñ için terkib

⁷⁰²⁶ kendüñüzden: Di kendülerden, HH kendüden

⁷⁰²⁷ dūr: HH devr

⁷⁰²⁸ itdiñüz: Di, HH itdiler

⁷⁰²⁹ Hizmetlerine verilmiş, kabuğunda saklı inci gibi gençler etraflarında dönüp dolaşırlar (52/24, Altuntaş 2003: 523).

⁷⁰³⁰ olmadıñuz: HM oldıñuz

⁷⁰³¹ bir: Di biz bu

⁷⁰³² oturup: HM oturalar

⁷⁰³³ idelüm: HM ideler

⁷⁰³⁴ da‘vetde: Di da‘vetden

⁷⁰³⁵ қа‘iyyet: HM қа‘

⁷⁰³⁶ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HM Yūsufi

⁷⁰³⁷ müşāhede itdükleridür: HM gördükleridür

⁷⁰³⁸ mü‘min: HH ‘abdı mü‘min

⁷⁰³⁹ irişür: Di irer

⁷⁰⁴⁰ miħnetlerin: HM muħabbetinden

⁷⁰⁴¹ olur: Di olduķda

⁷⁰⁴² cennetüñ: HH cennetlerüñ

⁷⁰⁴³ ni‘metlerin: HH cümle ni‘metleri, HM ni‘metleri cümle

⁷⁰⁴⁴ unudur: HH nükte unudur

⁷⁰⁴⁵ kendülerinden: Di kendülerden

⁷⁰⁴⁶ kendülere: HH kendilere

⁷⁰⁴⁷ ‘aleyhi’s-selāmi: Di ‘aleyhi’s-selām

⁷⁰⁴⁸ ķan olup: Dİ, HH yırtılmış ve, HHM ķan olmuş ve

mağrūr (13) ola, anuñ miḥnetinden⁷⁰⁴⁹ cān vire⁷⁰⁵⁰ ve dīnini terk ide ve bu ḥāb-ı gāfletden (14) uyanup ‘ömri āḥir olmuş iken⁷⁰⁵¹ iki eli ḳana bulaşmış ola.

Kıssa (15) Pes ḥātūnlar⁷⁰⁵² cemāl-ı Yūsuf⁷⁰⁵³ ‘aleyhi’s-selāmı⁷⁰⁵⁴ göricek Zeliḥāyı mağdūr (16) ṭutdılar⁷⁰⁵⁵. Didiler ki: “biz ğalaṭ itmişüz. Bu beşer degildür, melekī [hm130b] cinsidür⁷⁰⁵⁶ ve yāḥūd (17) nūr-ı felekden bir mişāldür⁷⁰⁵⁷. Zeliḥā bu kelāmı⁷⁰⁵⁸ istimā ‘idicek eyitdi⁷⁰⁵⁹:

[قَالَ مَا خَطْبُكَ إِذْ رَأَوْتَنِّي يُوسُفَ عَنِ نَفْسِهِ فُلْنٌ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ
قَالَتْ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ] أَنَا (18) رَأَوْتُهُ عَنِ نَفْسِهِ [وَإِنَّهُ لَمِنَ
الصَّادِقِينَ]

Ben murād itdüm, anuñ günāhı yoḳdur. Eger ba‘dehū baña itā‘at (19) itmezse⁷⁰⁶⁰ anı zindāna ḳoyaram,⁷⁰⁶¹

[قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَأَوْتُهُ عَنِ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرُهُ
لَيُسْجَنَنَّ] وَلَيَكُونًا مِنَ الصَّاغِرِينَ

ḥor ve zelīl [129b/1] olur.

*İşāret*⁷⁰⁶²

[ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ] لَيَسْجُنَّهُ حَتَّىٰ حِينٍ

⁷⁰⁴⁹ miḥnetinden: Di miḥnetinde

⁷⁰⁵⁰ cān vire: HH ḥāba vara

⁷⁰⁵¹ āḥir olmuş iken: Di geçmiş, HH gitmiş, HM olmuş ola

⁷⁰⁵² ḥātūnlar: HH bu ḥātunlar

⁷⁰⁵³ Yūsuf: HH, HM, HHM -

⁷⁰⁵⁴ ‘aleyhi’s-selāmı: HM Yūsufi

⁷⁰⁵⁵ ṭutdılar: Di, HH dutdılar ve

⁷⁰⁵⁶ cinsidür: HHM cinniyyedür

⁷⁰⁵⁷ mişāldür: HM, HHM nişāndur

⁷⁰⁵⁸ bu kelāmı: HH bunı

⁷⁰⁵⁹ Kral kadınlara, “Yusuf’tan murad almak istediğiniz zaman derdiniz ne idi?” dedi. Kadınlar, “Haşa! Allah için, biz onun bir kötülüğünü bilmiyoruz” dediler. Aziz’in karısı ise, “Şimdi gerçek ortaya çıktı. Ondan ben murad almak istedim. Şüphesiz Yusuf doğru söyleyenlerdendir” dedi (12/51, Altuntaş 2003: 240).

⁷⁰⁶⁰ itmezse: Dİ, HH itmez ise

⁷⁰⁶¹ Bunun üzerine kadın onlara dedi ki: “İşte bu, beni hakkında kınadığımız kimsedir. Andolsun, ben ondan murad almak istedim. Fakat o iffetinden dolayı bundan kaçındı. Andolsun, eğer emrettiğimi yapmazsa mutlaka zindana atılacak ve zillate uğrayanlardan olacak.” (12/32, Altuntaş 2003: 238).

⁷⁰⁶² Sonra onlar, Yusuf’un suçsuzluğunu ortaya koyan delilleri gördükten sonra yine de mutlaka onu bir süre zindana atmayı uygun buldular (12/35, Altuntaş 2003: 238).

Zelîhâ bu mürâvedeyi kendüye nisbet itdi. Zîrâ (2) bâ'îş-i muhâbbetdür, Zelîhâ anı muhâbbetde mu'ârız itmege lâyıķ görmez⁷⁰⁶³. Kezâlik Hâķ Sübhâne (3) ve Te'âlâ ol nesne ki sebeb-i muhâbbetdür, kendü zâtına nisbet ider⁷⁰⁶⁴.

[قُلْ لِمَنْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ] كَتَبَ (4) عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ [لِيَجْمَعَنَّكُمْ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ]

Ol⁷⁰⁶⁵ nesne ki⁷⁰⁶⁶ sebeb-i şeķavetdür veya meşakķatdur, ğayra⁷⁰⁶⁷ nisbet (5) ider. [hh96b]⁷⁰⁶⁸

[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا] كَتَبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ [فِي الْقَتْلِ الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ
وَالْأَنْثَى بِالْأَنْثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبَاعْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءِ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ
ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ اعْتَدَى بِعَدْوِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ]

gibi. Eger (6) su'al iderseñ⁷⁰⁶⁹ ki mü'minler Hâķ Te'âlânîñ⁷⁰⁷⁰ dostlarıdır ve küffâr-ı a'dâdır, (7) niçün a'dâya ni'met virür ve dostlarına daħı⁷⁰⁷¹ ni'met virür? Cevâb budur ki sen ni'met (8) zann itdügün 'ayn-ı ni'metdür ve ni'met şandüğün⁷⁰⁷² maħz-ı ni'metdür⁷⁰⁷³⁷⁰⁷⁴

[كَتَبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَ] وَعَسَى أَنْ (9) تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ
[وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ]

⁷⁰⁶³ görmez: Di görmedi

⁷⁰⁶⁴ De ki: "Şu göklerdekilere ve yerdekiler kimindir?" "Allah'ındır" de. O merhamet etmeyi kendine gerekli kıldı. Andolsun sizi mutlaka kıyamet gününe toplayacak. Bunda hiç şüphe yok. Kendilerini ziyana uğratanlar var ya, işte onlar inanmazlar (6/12, Altuntaş 2003: 128).

⁷⁰⁶⁵ ol: HM ve ol

⁷⁰⁶⁶ ki: HM, HHM -

⁷⁰⁶⁷ ğayra: HM ğayr

⁷⁰⁶⁸ Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı. Hüre karşı hür, köleye karşı köle, kadına karşı kadın kısas edilir. Ancak öldüren kimse, kardeşi (öldürülenin vârisi, velisi) tarafından affedilirse, aklın ve dinin gereklerine uygun yol izlemek ve güzellikle diyet ödemek gerekir. Bu, Rabbinizden bir hafifletme ve rahmettir. Bundan sonra tecavüzde bulunana elem dolu bir azap vardır (2/178, Altuntaş 2003: 26).

⁷⁰⁶⁹ iderseñ: HM iderseñüz

⁷⁰⁷⁰ Te'âlânîñ: HH Te'âlâ

⁷⁰⁷¹ daħı: HHM, HHM -

⁷⁰⁷² şandüğün: HH, HM, HHM zan itdügün

⁷⁰⁷³ maħz-ı ni'metdür: HM 'ayn-ı işâretdür

⁷⁰⁷⁴ Savaş, hoşunuza gitmediği halde, size farz kılındı. Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz (2/216, Altuntaş 2003: 33).

ve sen ni‘met mülâhâza itdügün âteşdür (10) ve ni‘met añladuğın⁷⁰⁷⁵ ‘ayn-ı ‘ateşdür⁷⁰⁷⁶, sebab-i kurbdur ve bâ‘iş-i zikirdür. Meşelâ dâ‘imâ⁷⁰⁷⁷ oğlancık anasından (11) tatlı⁷⁰⁷⁸ ister. Anası anuñ haqîkatın⁷⁰⁷⁹ bilür ki tatlı aña⁷⁰⁸⁰ zararlıdır⁷⁰⁸¹. Acı ve ekşi virür. (12) Kezâlik mü‘min Haq Te‘âlâdan dünyâ ister ki sebab-i zalâletdür⁷⁰⁸² kendüye. Haq Sübhâne (13) ve Te‘âlâ aña muhabbet itdüğü için⁷⁰⁸³ **[hmm131a]** miñnet virür⁷⁰⁸⁴ ve buyurur ki⁷⁰⁸⁵ “Kulum şabr eyle! (14) Senüñ kadruñı⁷⁰⁸⁶ yüz meretebe ziyâde iderem. Buña râzî ol.”

Hikâye Hazret-i Zannün-i Mısrî (15) rahmetu’llâh ‘aleyh⁷⁰⁸⁷ eydür: Bir sene hacc-ı şerîfe⁷⁰⁸⁸ vardum ve **[hmm75a]** elümi bâbıñ halkasına(16) koyup⁷⁰⁸⁹ eyitdüm ki: “*İlahi ud’ünî estecib leküm da‘vetike kemâ ümritü* (17) *fecibli lî kemâ va‘dete*. Yâ rabbum! Du‘â idüñ, ben kabül iderem” diyü⁷⁰⁹⁰ buyurduñ. (18) Emrüñ üzre du‘â itdüm. Ümizüm budur ki nice va‘d⁷⁰⁹¹ itdüñ ise kabül idesin.” (19) Hevâdan bir nidâ⁷⁰⁹² geldi ki “*Ene edri devâmü’l-aḥbâb ‘ale’l-bâb*.” Ya‘nî, **[130a/1]** dostlarımıñ⁷⁰⁹³ kapuda dâ‘im turduklarını⁷⁰⁹⁴ severem, tâ hayrum anlaruñ ziyâdesi⁷⁰⁹⁵ (2) içündür⁷⁰⁹⁶; cefâ için degildir.

*Kıssa*⁷⁰⁹⁷ Zeliḥânıñ ‘özrin ol hâtunlar⁷⁰⁹⁸ (3) bildiler, Yüsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ⁷⁰⁹⁹ dergâhına gelüp naşîhat eylediler⁷¹⁰⁰. Cümlesi (4) didiler ki: “Anuñ⁷¹⁰¹ fermânında ola⁷¹⁰².” Hazret-i Yüsuf

⁷⁰⁷⁵ añladuğın: HH, HMM mülâhâza itdügün

⁷⁰⁷⁶ ‘ayn-ı ‘ateşdür: Dİ, HH istidrâcdur

⁷⁰⁷⁷ dâ‘imâ: Dİ -

⁷⁰⁷⁸ tatlı: HH datlu

⁷⁰⁷⁹ haqîkatın: HMM haqîkîn

⁷⁰⁸⁰ aña: HH kendüye

⁷⁰⁸¹ zararlıdır: HH zarar ider

⁷⁰⁸² zalâletdür: HH zalâldur

⁷⁰⁸³ için: Di ecluden

⁷⁰⁸⁴ virür: HM vire

⁷⁰⁸⁵ buyurur: HM, HMM buyurdu

⁷⁰⁸⁶ kadruñı: HM meretebeñi

⁷⁰⁸⁷ ‘aleyh: Dİ -

⁷⁰⁸⁸ eydür bir sene Hacc-ı Şerîfe: HH bir hâtun elini bebek halkasına koyup eydür ki

⁷⁰⁸⁹ koyup: HM urdum

⁷⁰⁹⁰ diyü: HH -

⁷⁰⁹¹ va‘d: HM va‘de

⁷⁰⁹² nidâ: HM cevâb

⁷⁰⁹³ dostlarımıñ: HH dostlarım

⁷⁰⁹⁴ turduklarını: HM, HMM turdukların, HH durmaqların

⁷⁰⁹⁵ ziyâdesi: HH ziyâde

⁷⁰⁹⁶ içündür: HH muhabbetdendir

⁷⁰⁹⁷ Kıssa: Dİ, HM, HMM çün

⁷⁰⁹⁸ ol hâtunlar: HH -

⁷⁰⁹⁹ ‘aleyhi’s-selâmuñ: HH ‘aleyhi’s-selâm hazretlerinüñ, HM Yüsufüñ

⁷¹⁰⁰ eylediler: HH itdiler

⁷¹⁰¹ anuñ: HH -

⁷¹⁰² ola: HH olasın

‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Ḥāṣā (5) ki ben⁷¹⁰³ Allāhu Te’ālānuñ emrine⁷¹⁰⁴ muḥālefet idem⁷¹⁰⁵.” Anlar eyitdiler: “Çün anı ihtiyār itmezsen, (6) biz andan aḥseniz. Bizüm⁷¹⁰⁶ birümüzü ihtiyār eyle.” Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (7) buyurdu ki⁷¹⁰⁷: “Bunuñ baña ḥuquḳı ve rütbesi var iken qabül itmedüm ve rütbemün (8) emrine muḥālefet⁷¹⁰⁸ olduḡu çün. Yā size muvāfaqat⁷¹⁰⁹ qaçan mümkin olur⁷¹¹⁰?” Bunlara (9) nā-ümiz⁷¹¹¹ olıcaḡ⁷¹¹² bunlar⁷¹¹³ ‘adāvete başladılar ki “bende urup zindāna qoyuñ” (10) didiler. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām [hh97a] mübārek ellerin qaldurup didi⁷¹¹⁴:

[قَالَ] رَبِّ السَّجْنُ (11) أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي [إِلَيْهِ] وَإِلَّا تَصْرَفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ
أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ]

“Zindān baña sevgülüdür. Da‘vet itdüḡiñüz⁷¹¹⁵ nesne(12)den boynumu bende ve tenümi zindāna fedā itmek senün [hm131b] emrüne⁷¹¹⁶ muḥālefet itmekden (13) eḥabb u⁷¹¹⁷ aḥrādur.” Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām zindāni ihtiyār itdi, tā kim (14) miḥnet sebab-i ‘izzet⁷¹¹⁸ ola.

Laṭîfe Her kimesne yola sülük eyleye, çok imtiḥānlar (15) görür. Ādem ‘aleyhi’s-selām Qābili ihtiyār itdi. Qābil muḥālefet itmekle bu deñlü⁷¹¹⁹ miḥnetlere (16) uğradı⁷¹²⁰. Ya‘qūb ‘aleyhi’s-selām Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı ihtiyār itmekle (17) bu deñlü belālara giriftār oldu. Nūḥ ‘aleyhi’s-selām oḡlı⁷¹²¹ Ken‘āmı (18) ihtiyār itmekle⁷¹²² Ḥaḡ Te‘ālā anı ḡarḡ itdi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām zindāni (19) ihtiyār itmekle⁷¹²³ tā kim mübārek⁷¹²⁴ vücüdını⁷¹²⁵ ziyāde belāya giriftār ide ki sebab-i necāt [130b/1] ola.

⁷¹⁰³ ben: Dİ, HM, HHM -

⁷¹⁰⁴ emrine: HH fermānına

⁷¹⁰⁵ idem: HM eyleyem

⁷¹⁰⁶ bizüm: HH -

⁷¹⁰⁷ buyurdu ki: HH, HM eyitdi

⁷¹⁰⁸ muḥālefet: HH, HM muḥālif

⁷¹⁰⁹ yā size muvāfaqat: HM, HHM -

⁷¹¹⁰ olur: HM ola didi

⁷¹¹¹ nā-ümiz: HM anlar nā-ümiz

⁷¹¹² ümüd olıcaḡ: HH ümiz olıcaḡ eytdiler muḥālefet eyleme seni bend ve zindāna qorlar didiler

⁷¹¹³ bunlar: HH, HM, HHM -

⁷¹¹⁴ Yusuf, “Ey Rabbim! Zindan bana, bunların beni dāvet ettiḡi şeyden daha sevimlidir. Onların tuzaklarını benden uzaklaştırmazsan onlara meyleder ve cahillerden olurum” dedi (12/33, Altuntaş 2003: 238).

⁷¹¹⁵ itdüḡiñüz: HH itdükleri

⁷¹¹⁶ emrüne: HM emrine

⁷¹¹⁷ eḥab u: HM -

⁷¹¹⁸ sebab-i ‘izzet: HM, HHM sebab

⁷¹¹⁹ bu deñlü: Dİ, HM, HHM -

⁷¹²⁰ uğradı: HH mübtelā oldu

⁷¹²¹ oḡlı: HH, HM, HHM -

⁷¹²² itmekle: HH itdi

⁷¹²³ itmekle: HH itdi

⁷¹²⁴ mübārek: Dİ -

⁷¹²⁵ vücüdını: HHM vücüdü

Mervîdür ki Bir⁷¹²⁶ ulu ‘arabuñ katına geldiler. Yanında bir (2) oğlu var⁷¹²⁷. Giryân olup ağlar. Sebebin su’âl itdiler⁷¹²⁸, (3) eyitdi: “Bu oğlumı sâ’ir evlâdumdan güzîde tutdum⁷¹²⁹ ve (4) vâkı’amda gördüm ki bu sebebden oğlumun⁷¹³⁰ ‘ömrin sâ’ir (5) oğullarınun⁷¹³¹ ‘ömrinden kırk yıl eksik eyledüm⁷¹³²”.

Qışsa-ı Yūsuf (6) ‘aleyhi’s-selām⁷¹³³

[قَالَ] رَبِّ السَّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ [وَالْأَبْرَأُ تَصْرَفَ عَنِّي كَيْدَهُنَّ
أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ]

didi. (7) Hârîş eyitdi: “Dünyâyı ‘uqbâ üzerine ihtiyâr itdüm⁷¹³⁴. *Elistaḥabbū’l-* (8) *ḥayātu’d-dünyâ ‘ale’l-âḥireh.*” Kâfir küfri İmân üzerine ihtiyâr (9) itdi⁷¹³⁵.⁷¹³⁶

وَأَمَّا تَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى فَأَخَذَتْهُمُ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا
كَانُوا يَكْسِبُونَ

Lâ’netin ihtiyâr (10) itdi⁷¹³⁷. *Yuhibbühüm keḥubbi’llâhi mü’minîn.* [h75b] Allâhu Te’âlâ ḥazretini (11) ihtiyâr itdiler⁷¹³⁸.⁷¹³⁹

⁷¹²⁶ bir: HM, HHM -

⁷¹²⁷ var: HH var kendi

⁷¹²⁸ itdiler: HH , HM, HHM eylediler

⁷¹²⁹ tutdum: HH dutdum

⁷¹³⁰ oğlumun: HH oğluñun, HHM oğluñ

⁷¹³¹ sâ’ir oğullarınun: HH -

⁷¹³² eksik eyledüm: HH eksildi

⁷¹³³ Yusuf, “Ey Rabbim! Zindan bana, bunların beni dâvet ettiği şeyden daha sevimidir. Onların tuzaklarını benden uzaklaştırmazsan onlara meyleder ve cahillerden olurum” dedi (12/33, Altuntaş 2003: 238).

⁷¹³⁴ itdüm: Di iderem

⁷¹³⁵ itdi: Dİ ider

⁷¹³⁶ Semud kavmine gelince biz onlara doğru yolu göstermiştik; ama onlar körlüğü hidayete tercih etmişler ve yaptıklarına karşılık, alçaltıcı azap yıldırımını onları çarpmıştı (41/17, Altuntaş 2003: 477).

⁷¹³⁷ itdi: HH iderler

⁷¹³⁸ itdiler: HM, HHM ider

⁷¹³⁹ İnsanlar arasında Allah’ı bırakıp da ona ortak koşanlar vardır. Onları, Allah’ı severcesine severler.

Mü’minlerin Allah’a olan sevgisi daha güçlü bir sevgidir. Zulmedenler azaba uğrayacakları zaman bütün kuvvetin Allah’ın olduğunu ve Allah’ın azabının pek şiddetli olduğunu bir bilselerdi (2/165, Altuntaş 2003: 24).

[وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا] أَشَدُّ حُبًّا
 [لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
 الْعَذَابِ]

Eşeddü humben. Hağ sübhâne ve Te‘âlâ mü’minleri (12) ihtiyâr itdi^{7140 7141}

[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ] يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ
 [أَذَلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ
 لَأِيمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ]

*Kıssa*⁷¹⁴² Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm (13) mübârek ellerin kaldurup eyitdi⁷¹⁴³: “İlâhî bu ‘avratları
 (14) baña havâle itdün ve kendümi⁷¹⁴⁴ bunların bendine müstahkem (15) eyledün. Eger ‘azametün⁷¹⁴⁵
 [hm132a] tahtında beni hıfz itmeyesin⁷¹⁴⁶, (16) havf⁷¹⁴⁷ olunur⁷¹⁴⁸ ki ben bunların cemâline nazar idüp
 (17) dînüm tebâh olur⁷¹⁴⁹ ve ekün mine’l-câhilin. ya’nî, mine’z-zinâ (18)

Kıssa Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm zindânı⁷¹⁵⁰ ihtiyâr [hh97b] idüp (19) zinâdan hazer itdi ve
 harâmdan şağındı⁷¹⁵¹. Allâhu Te‘âlâ [131a/1] hazretine şğındı didi ki: “Bugün zinâ idersem cehenneme
 dâhil oluram⁷¹⁵² ve illâ (2) bugün zindâna koyarlar. Zindândan⁷¹⁵³ çıkılır; ammâ cehenneme giricek⁷¹⁵⁴
 kimesne (3) bilmez ki çıkılır mı ve ne-deñlü kalınur⁷¹⁵⁵”

⁷¹⁴⁰ itdi: Dİ, HHM -

⁷¹⁴¹ Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse, (bilin ki) Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah’ı severler. Onlar mü’minlere karşı alçak gönüllü, kafirlere karşı güçlü ve onurludurlar. Allah yolunda cihat ederler. (Bu yolda) hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar. İşte bu, Allah’ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir (2/247, Altuntaş 2003: 39).

⁷¹⁴² kıssa: HH mev‘ize

⁷¹⁴³ eyitdi: HM, HHM -

⁷¹⁴⁴ kendümi: HHM kendüsi

⁷¹⁴⁵ ‘azametün: Dİ, HH ‘ismetün

⁷¹⁴⁶ tahtında beni hıfz itmeyesin: HH hağik beni hıfz itmeye

⁷¹⁴⁷ havf: HM havfum

⁷¹⁴⁸ olunur: Dİ olur, HM oldur

⁷¹⁴⁹ olur: HH olup

⁷¹⁵⁰ zindânı: Dİ, HH zindân

⁷¹⁵¹ itdi ve harâmdan şağındı: HH -

⁷¹⁵² oluram: HH olur

⁷¹⁵³ zindândan: HM lâ-bedd

⁷¹⁵⁴ giricek: HM girsem

⁷¹⁵⁵ kimesne bilmez çıkılır mı ve nedeñlü kalınur: HM bilmezem ki çıkarmıyam

*Ḥaberde vārid oldı ki Ḥazret-i server-i kā'ināt (4) 'aleyh efzalu's-şalavātu ve ekmelü't-tehıyyātu buyurur ki⁷¹⁵⁶: "İyyāküm vez-zinā fe inni (5) fihi 'aşara-ḥışālin." Ya'nı, zinādan şaķınıñ ki zināda on ḥaşlet (6) vardır, dünyāda ve āḥiretde vebāldır ve ol on⁷¹⁵⁷ āfet noķşāndır; noķşān-ı (7) dın ve 'aķıl ve rızķ ve ömr-i āfet⁷¹⁵⁸ ve hicrān ve ğāzab-ı raḥmān⁷¹⁵⁹ ve naķş-ı (8) imān ve nedāmet ve soñı kederdir ve 'ibādeti ve du'āsı ķabūl⁷¹⁶⁰ olmaz, (9) redd olunur⁷¹⁶¹. Eger tevbe itmeden ölürse *el'iyāzu bi'llāh* nārdan necāt (10) müşkil olur⁷¹⁶² *el'iyāzu bi'llāh hazıhi ile'l-fi'āl*.*

*El-meclisü's-sābi' ve's-şelāsūn*⁷¹⁶³ (11) *min Kışşa-ı Yūsuf 'aleyhi's-selām*⁷¹⁶⁴. Fi ķavlehu Te'ālā⁷¹⁶⁵:

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ [فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ]

(13) Ḥaķ Te'ālā (14)⁷¹⁶⁶

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ [أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتِي بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ فَأَلْزَمْنَا هَاجِرُوا وَأَخْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَوْدُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقَاتَلُوا لِأَكْفُرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ]

ķavlındadır. İmām rażıya'llāhu 'anh buyurdı ki: "Enbiyādan (15) 'aleyhi's-selām⁷¹⁶⁷ birkaç kimesne du'ā itdiler. Yiri ve gögi ḥulķ iden mālİKü'l-(16)mülķ du'āların ķabūl idüp anları āfet ve zararadan ve keyd ü belādan (17) ḥıfz eyledi⁷¹⁶⁸, murādların ḥāşıl itdi.

⁷¹⁵⁶ buyurur ki: HH buyurdı ki

⁷¹⁵⁷ on: HHM -

⁷¹⁵⁸ noķşān ve 'aķıl ve rızķ ve 'ömr-i āfet: HH noķşān 'aķıl ve noķşān rızķ ve noķşān 'ömr

⁷¹⁵⁹ raḥmān: HH raḥmāndır

⁷¹⁶⁰ ķabūl: Dı maķbūl

⁷¹⁶¹ ve 'ibādātu ve du'āsı ķabūl olmaz red olunur: HH ve ibādātu maķbūl olmaz ve tevbe itmeden

⁷¹⁶² necāt müşkil olur: HM necātu ma'lüm degildür

⁷¹⁶³ sābi' ve'l-ḥamsun: HM sādis ve şelāşun, Dİ, HHM ḥāmis ve şelāşun

⁷¹⁶⁴ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi's-selām otuz beşinci meclis Kışşa-ı Yūsuf 'aleyhi's-selāmdan.

⁷¹⁶⁵ Rabbi onun duasını kabul etti ve kadınların tuzaklarını ondan uzaklaştırdı. Şüphesiz ki o, hakıyla iştendir, hakıyla bilendir (12/34, Altuntaş 2003: 238).

⁷¹⁶⁶ Rableri onlara şu karşılığı verdi: "Ben, erkek olsun, kadın olsun, sizden hiçbir çalışanın amelini zayı etmeyeceğim. Sizler birbirinizdensiniz. Hicret edenler, yurtlarından çıkarılanlar, yolumda eziyet görenler, savaşanlar ve öldürülenlerin de and olsun, günahlarını elbette örteceğim. Allah katından bir mükafat olmak üzere, onları içinden ırmaklar akan cennetlere koyacağım. Mükafatın en güzeli Allah katındadır." (3/195, Altuntaş 2003: 200).

⁷¹⁶⁷ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi'müs-selām

⁷¹⁶⁸ eyledi: Dİ idüp

Zekeriyyā ‘aleyhi’s-selām oğul istedi. (18)⁷¹⁶⁹

[وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ] رَبِّ لِمَا تَدْرِي فَرَدَا وَأَنْتَ [hm132b] خَيْرُ الْوَارِثِينَ

Ya‘nī, “Beni yalnız kıma.” didi. (19)⁷¹⁷⁰

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ [وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي
الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ]

Buyurdu ki⁷¹⁷¹: “Du‘āsın [131b/1] kabül itdük ve Yaḥyā ‘aleyhi’s-selāmı aña bağışladuk⁷¹⁷² ve Eyyüb ‘aleyhi’s-selām belā (2) keşfi için du‘ā eyledi⁷¹⁷³: “*Rabbhū ennī meşeniye’d-dürri ve ente erhamur-rāhimin*” didi. Ḥaḳ Te‘ālā: (3)⁷¹⁷⁴

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ [وَأَتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا
وَذَكَرَى لِلْعَابِدِينَ]

buyurdu. Yūnus ‘aleyhi’s-selām (4) balık kırnında ḫalāş olmaḳ için du‘ā itdi⁷¹⁷⁵:

وَدَا النُّونَ إِذْ ذَهَبَ (5) مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ [hhm76a]
لَا إِلَهَ (6) إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

⁷¹⁶⁹ Zekeriya’yı da hatırla. Hani o, Rabbine, “Rabbim! Beni tek başıma bırakma. Sen varislerin en hayırlısısın” diye dua etmişti (21/89, Altuntaş 2003: 328).

⁷¹⁷⁰ Biz de onun duasını kabul ettik ve kendisine Yahya’yı bağışladık. Eşini de kendisi için, (doğurmaya) elverişli kıldık. Onlar gerçekten hayır işlerinde yarışır, (rahmetimizi) umarak ve (azabımızdan) korkarak bize dua ederlerdi. Onlar bize derin saygı duyan kimselerdi (21/90, Altuntaş 2003: 328).

⁷¹⁷¹ buyurdu ki: HH Ḥaḳ Te‘ālā buyurdu ki

⁷¹⁷² bağışladuk: HM bağışladı

⁷¹⁷³ eyledi: HH, HM itdi

⁷¹⁷⁴ Biz de onun duasını kabul edip kendisinde dert namına ne varsa gidermiştik. Tarafımızdan bir rahmet ve kullukta bulunanlar için de bir ibret olmak üzere ona ailesini ve onlarla beraber bir mislini daha vermiştik (21/84, Altuntaş 2003: 328).

⁷¹⁷⁵ Zūnnun’u da hatırla. Hani öfkelenerek (halkından ayrılıp) gitmişti de kendisini asla sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. Derken karanlıklar içinde, “Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum” diye dua etti (21/87, Altuntaş 2003: 387).

didi. Hâk Sübhâne ve Te'âlâ (7) hâcetin revâ idüp⁷¹⁷⁶ “Festecebnâlehü ve necceynahu mine'l-gam” buyurdi. Kezâlik, (8) Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm du‘â [hh98a] itdi ki Zelîhânîñ keydinden hâlâş (9) ola. Hâk Te'âlâ kabûl idüp⁷¹⁷⁷

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ [مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ]

buyurdi.

Evvel didük ki⁷¹⁷⁸: (10) Hâzret-i Zekeriyâ rabbul-'izzetden oğul⁷¹⁷⁹ isteyüp du‘â itdi. Didi ki⁷¹⁸⁰: “Yâ rabbum! (11) Pîr kişiyem ve hêlâlüm ‘aķîmdür. Hâvf iderem ki ba‘de'l-mevt beni hâka⁷¹⁸¹ koyup (12) mîrâşum alalar⁷¹⁸² ve şükr-i ni‘met itmeyeler ve rızâñı gözetmeyeler. Beni tenhâ qoma. (13) Rızâñ üzre olup ve ni‘metüñe şâkir ola. Hâk Te'âlâ buyurdi ki: “Du‘âñı (14) kabûl itdüm ve saña Yaħyâ nâm⁷¹⁸³ bir oğul virdüm.” Anuñ-çun Yaħyâ nâm⁷¹⁸⁴ itdi⁷¹⁸⁵ ki iki (15) mürdeden hülķ itdi. Biri pîr hâtün⁷¹⁸⁶ ve biri⁷¹⁸⁷ ‘aķîm. Çün⁷¹⁸⁸ du‘â kabûl ola, meknün (16) kudreti âşikâre olur. İki mürdeden Hâk Sübhâne ve Te'âlâ ihyâ ider. Kezâlik (17) ‘abduñ iki nesnesi var: Biri nâme-i⁷¹⁸⁹ siyâh ve ‘ömr-i tebâh. Çünküm ‘abd nedâmet (18) eyleye, Hâk Sübhâne⁷¹⁹⁰ ve Te'âlâ [hm133a] anı yarlıgar ve kudretin izhâr ider.

Laţîfe⁷¹⁹¹ Zekeriyâ (19) ‘aleyhi’s-selâm tenhâlıkdan zârîlık eyledi⁷¹⁹². Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm gelüp [132a/1] eyitdi: “Yâ Nebîyu’llâh! Tenhâlıkdan ağlama. Saña⁷¹⁹³ Yaħyâ nâm bir oğul gönderdüm⁷¹⁹⁴.” (2) Kezâlik ‘abd-ı mü‘min kabirde⁷¹⁹⁵ tenhâ olup hânümânından dür ola⁷¹⁹⁶,

⁷¹⁷⁶ idüp: HH kıldı

⁷¹⁷⁷ Biz de duasını kabul ettik ve kendisini kederden kurtardık. İşte biz mü‘minleri böyle kurtarız.

⁷¹⁷⁸ didük: HH, HM didi

⁷¹⁷⁹ oğul: Dİ, HH evlâd

⁷¹⁸⁰ didi ki: Di eyitdi

⁷¹⁸¹ hâka: HH vebâla

⁷¹⁸² alalar: Di ala

⁷¹⁸³ Yaħyâ nâm: HHM -

⁷¹⁸⁴ Yaħyâ nâm: HM, HHM Yaħyâ

⁷¹⁸⁵ itdi: HH itdüm, HM, HHM didi

⁷¹⁸⁶ hâtün: HH, HHM -

⁷¹⁸⁷ ve biri: Di -

⁷¹⁸⁸ çün: HH laţîfe çün

⁷¹⁸⁹ nâme-i: Dİ, HH, HHM nâmesi

⁷¹⁹⁰ Sübhâne: HH, HM, HHM -

⁷¹⁹¹ laţîfe: HH nükte

⁷¹⁹² eyledi: HH itdi

⁷¹⁹³ saña: HHM Hâk Te'âlâ

⁷¹⁹⁴ gönderdüm: HH getürdüm, HHM getirdi

⁷¹⁹⁵ kabirde: HM, HHM -

⁷¹⁹⁶ ola: HH -

ehibbā(3)sından ayrıla⁷¹⁹⁷ havfu haşiyetden⁷¹⁹⁸ ve tenhālıktan zārılık idicek Hax (4) Te'ālānuñ sırrına hitāb ider ki: "Kulum ben seni tenhā⁷¹⁹⁹ komazam."

İkinci didük ki⁷²⁰⁰: "Hāzret-i (5) Eyyüb 'aleyhi's-selām belā keşfi için du'ā itdi⁷²⁰¹." Hax Te'ālā kabül buyurdu. (6) Tafşili budur ki, didi ki⁷²⁰²: "Yā rabbum! Geçenler senüñ dergāhuña neyle⁷²⁰³ taqarrüb (7) itdiler?" Hax Te'ālā buyurdu⁷²⁰⁴ ki: "Belālarımā şabr itmekle⁷²⁰⁵. Eyyüb eyitdi⁷²⁰⁶: "İmdi (8) çünküm bilā-sebeb taqarrübdür saña, baña müyesser⁷²⁰⁷ eyle" didi.

Hax Sübhāne ve Te'ālā (9) evvel⁷²⁰⁸ anuñ mālın aldı, ol şabr itdi. Andan yedi evlādın aldı⁷²⁰⁹, şabr itdi⁷²¹⁰. (10) Şihhat ve ten dürüstlüğü var idi, anı dağı ağız itdi. Mübārek (11) gövdesine kırdlar⁷²¹¹ üşdi, delik delik oldu⁷²¹² ve ehl-i (12) maħalle andan ikrāh idüp⁷²¹³ anı maħalleden⁷²¹⁴ bir fersah 'ırağ⁷²¹⁵ yire⁷²¹⁶ sürdiler. (13) 'İyālı hizmet ider⁷²¹⁷ idi aña eydürlerdi ki⁷²¹⁸: "Niçün du'ā itmezsin ki (14) Hax Te'ālā bu belāları⁷²¹⁹ def' idüp şihhat vire?" dirlerdi⁷²²⁰. Eyitdi: "Ben (15) bu belāya vāşıl olmağa du'ā itdüm" dir [hh99b] idi. Kavī endāmını (16) kırtlar⁷²²¹ yiyüp bir kırt⁷²²² lisānına ve bir kırt⁷²²³ qalbına yitecek (17) bunlar lisānımuñ ve yüregimüñ⁷²²⁴ etleridür, diyü fiz'a⁷²²⁵ itdi. *Ennī meşeniye'd*-(18)durrü. "Yā rabb! Eger keşf idesin, kerimsin ve eger 'afv idersen (19) raħimsin" didi⁷²²⁶. [hm133b] Hax Te'ālā andan⁷²²⁷ buyurdu⁷²²⁸: "Her ne ki emvāl⁷²²⁹ ve evlādundan⁷²³⁰ ve şihhat ve [132b/1] ve kuvvetden

⁷¹⁹⁷ ayrıla: HH maħcür olıcağ

⁷¹⁹⁸ haşyetden: Dİ haşyetde

⁷¹⁹⁹ ben tenhā: HM -

⁷²⁰⁰ didük: Dİ, HM didi ki

⁷²⁰¹ itdi: Dİ, HH, HHM idüp

⁷²⁰² didi ki: HH ve didi ki, HM ve eyitdi

⁷²⁰³ neyle: HM -

⁷²⁰⁴ buyurdu: HH, HHM buyurur

⁷²⁰⁵ itmekle: HH eylemekle

⁷²⁰⁶ Eyyüb eyitdi: Dİ, HH, HHM pes didi ki

⁷²⁰⁷ müyesser: HH şabr

⁷²⁰⁸ evvel: HH -

⁷²⁰⁹ evlādın aldı: HH evlādın var idi anları dağı aldı

⁷²¹⁰ itdi: Dİ, HM eyledi

⁷²¹¹ kırdlar: HH kırd

⁷²¹² oldu: HH eyledi

⁷²¹³ idüp: HM itdiler

⁷²¹⁴ maħalleden: Dİ maħallelerden

⁷²¹⁵ 'ırağ: Dİ, HM, HH -

⁷²¹⁶ yire: Dİ yir

⁷²¹⁷ iderdi: HH iderler idi

⁷²¹⁸ aña eydürlerdi ki: HH, Dİ, HM eyitdiler

⁷²¹⁹ belāları: HH belāyı

⁷²²⁰ dirlerdi: HH, HHM didiler: Dİ dirler idi

⁷²²¹ kırtlar: HH, HM, HHM kırdlar

⁷²²² kırt: HH, HM, HHM kırd

⁷²²³ kırt: HH, HM, HHM kırd

⁷²²⁴ lisānımuñ ve yüregimüñ: Dİ ekremü yekrüm

⁷²²⁵ itdi: Dİ itdiler

⁷²²⁶ didi: HM, HHM -

⁷²²⁷ andan: HM, HHM -

alınmış idi, cümlesin [hbm76b] virdi⁷²³¹. İz'āf u muzā'af⁷²³² ve *mişlehüm* (2) *me'ahüm rahmeten min 'indinā*.

Hazret-i Cebra'il 'aleyhi's-selām gelüp eyitdi ki: (3) “Yā Eyyüb! Qalbuñi hoş tut⁷²³³. Haq Te'alā du'āñi kabül itdi⁷²³⁴. Mübārek ayağımı (4) yire zarb eyle. Kudret haqqı göresin ve Haqdan āb-ı hayātı⁷²³⁵ nüş eyle⁷²³⁶, (5) şihhat bulasın⁷²³⁷.” Mervīdür ki ayağın yire depdi⁷²³⁸. Mübārek cesedinde on (6) iki biñ kurd var idi cümlesi döküldi. Ba'zılar eydür: “Qurdlar (7) dökülmezden evvel gövdesinde et kalmamış idi. Qurdlar⁷²³⁹ biri birin yidiler⁷²⁴⁰ hemān (8) üç kurd kalmış idi. Anuñ birisi⁷²⁴¹ hevāya uçdı arı oldu ki (9) 'āleme sebep-i şifā oldu⁷²⁴². Biri yire düşdi, ipek kurdı hāşıl⁷²⁴³ oldu ki libās-ı (10) fāhır oldu. Biri şuya düşdi, sülük oldu. Anuñla⁷²⁴⁴ bedene rāhat hāşıl⁷²⁴⁵ (11) olmağa ilac⁷²⁴⁶ iderler⁷²⁴⁷. Cebra'il 'aleyhi's-selām gelüp cennetden bir hulle (12) getürüp anı örtüdi ve başına bir muraşsa' tāt ve ayağına⁷²⁴⁸ altundan (13) bir na'ln⁷²⁴⁹ getürüp⁷²⁵⁰ üzerine altun kırad⁷²⁵¹ yağıdı. Didi ki: Haq Te'alā (14) saña⁷²⁵² selām ide⁷²⁵³ ve buyurur⁷²⁵⁴ ki: “Çok belā⁷²⁵⁵ çekdiñ ve şabr itdün (15) ve celālum Haqqı-çun her kim belālaruma⁷²⁵⁶ şabr ide⁷²⁵⁷ aña āhıretde böyle 'izzet (16) virürüm⁷²⁵⁸.”

⁷²²⁸ buyurdi: Dİ, HH, HM -

⁷²²⁹ Haq Te'alā buyurdi her ne ki emvāl: HH Haq Sübhāne andan her ne ki emvāl

⁷²³⁰ evlādundan: Dİ evlāddan

⁷²³¹ virdi: HH virüp

⁷²³² virdi iz'āf u muzā'af: HM iz'āf u muzā'af virdi

⁷²³³ tut: HH dut

⁷²³⁴ itdi: HM kıldı

⁷²³⁵ hayātı: Dİ hayvānı

⁷²³⁶ eyle: HM idüp

⁷²³⁷ ve Haqdan āb-ı hayātı nüş eyle şihhat bulasın: HH -

⁷²³⁸ depdi: HH urıcaq

⁷²³⁹ Qurdlar: Dİ -

⁷²⁴⁰ yidiler: HM yirlerdi

⁷²⁴¹ birisi: HH, HM, HHM biri

⁷²⁴² 'āleme sebep-i şifā oldu: HH -

⁷²⁴³ hāşıl: Dİ -

⁷²⁴⁴ anuñla: HM anuñla dağı

⁷²⁴⁵ hāşıl: HH, HM, HHM -

⁷²⁴⁶ 'ilac: Dİ, HH sebep

⁷²⁴⁷ rāhat olmağa sebep iderler: HH rahat hāşıl olur andan

⁷²⁴⁸ ayağına: HH mübārek ayağına

⁷²⁴⁹ na'ln: Dİ, HH na'l

⁷²⁵⁰ getürüp: Dİ getürdi, HM geyürdi

⁷²⁵¹ kırad: HM kırat

⁷²⁵² saña: HM, HHM -

⁷²⁵³ ider: HHM idüp

⁷²⁵⁴ buyurur: HHM buyurdi

⁷²⁵⁵ belā: HM, HHM -

⁷²⁵⁶ belālaruma: Dİ belāma

⁷²⁵⁷ ide: Dİ eylese

⁷²⁵⁸ virürüm: HM virem

*Mervîdür ki*⁷²⁵⁹, haberde geldi ki⁷²⁶⁰. “Çünkü bir⁷²⁶¹ bende hasta ola, Hağ (17) Sübhâne Te‘âlâ aña bir melek gönderür⁷²⁶². Beñzinüñ rengin alur ve bir melek (18) ta‘amuñ⁷²⁶³ lezzetin [hm134a] alur⁷²⁶⁴ ve bir melek kuvvetin alur ve bir melek günâhların alur⁷²⁶⁵. Şihhat zamâni gele⁷²⁶⁶, ol (19) melek ki, yüzün⁷²⁶⁷ rengin almış idi, emir olunur ki yine redd ide. Kezâlik lezzetin [133a/1] ve kuvvetin redde fermân olunur⁷²⁶⁸. Günâhın alan melek istizân ider ki, (2) [hh99a] günâhların redd ide. Hağ Sübhâne ve Te‘âlâ buyurur ki: “Ben anñ günâhların (3) divânumdan⁷²⁶⁹ mahv itdüm. Keremüme lâyiğ degildür ki yine redd idem çekdügi belâ kendüye (4) yeter.”

Üçüncü⁷²⁷⁰ didük ki⁷²⁷¹: “Yünus ‘aleyhi’s-selâm du‘â eyledi, müstecâb oldu. (5) Balık kırnında du‘â itdi⁷²⁷².”

[وَدَا النَّوْنُ إِذْ دَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ] فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَأِ إِلَهَ إِلَّا
أَنْتَ [سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ]

Hağ (6) Sübhâne ve Te‘âlâ du‘âsın kabül itdi. Ol şöyle vâkı‘ oldu ki kavmını (7) Hağğa da‘vet itdi, anlar tekzîb itdiler. Hağ Te‘âlâdan anlara belâ taleb (8) itdi⁷²⁷³. Hağ Te‘âlâ buyurdu ki: “Kırğ günden soñra belâ irişür⁷²⁷⁴.” Çün (9) otuz yedi gün geçdi, firâr idüp deryâ kenârına geldi bir gemi görüp (10) içine girüp gitdiler. El-kışsa⁷²⁷⁵ gemi bir yire oturdu. Kır‘a atdılar (11) Yünus ‘aleyhi’s-selâmuñ ismine düşdi. Ol eyitdi: “İçinüzde günâhkâr (12) benem. Âb-dest alup geminüñ başında iki rek‘at namâz kıldı ve teslîm mancınığına (13) kendüyi vaz‘ itdi⁷²⁷⁶ ve deryâya ilka itdiler. Bir mâhiye emr-i ilâhî vârid oldu ki (14) deryâda anlaruñ yoluña gelüp Hağret-i Yünus ‘aleyhi’s-selâmı aldı. Hağ

⁷²⁵⁹ Mervîdür: Dİ, HM didük ki, HHM didi ki

⁷²⁶⁰ geldi ki: Dİ geldi, HH denildi ki

⁷²⁶¹ bir: HM, HHM -

⁷²⁶² gönderür: Dİ gönderdi, HH irsâl ider

⁷²⁶³ ta‘amuñ: Dİ, HH ta‘am

⁷²⁶⁴ alur: HM aldurur

⁷²⁶⁵ ve bir melek günâhların alur: Dİ -

⁷²⁶⁶ gele: HH irişür

⁷²⁶⁷ yüzün: HM, HHM yüzün

⁷²⁶⁸ olunur: HHM olur

⁷²⁶⁹ divânumdan: Dİ divândan

⁷²⁷⁰ üçüncü: Dİ, HM, HHM dördüncü

⁷²⁷¹ didük ki: HM, HHM didi ki

⁷²⁷² Zünnün’u da hatırla. Hani öfkelenerek (halkından ayrılıp) gitmişti de kendisini asla sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. Derken karanlıklar içinde, “Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum” diye dua etti (21/87, Altuntaş 2003: 328).

⁷²⁷³ itdi: HM eyledi

⁷²⁷⁴ irişür: Dİ irişüp

⁷²⁷⁵ el-kışsa: Dİ erkarine

⁷²⁷⁶ itdi: HH idüp

(15) Te‘ālā anı hıfz [hbm77a] eylemege emir itdi ki “Ben bunu yine senden aluram.” Ol balığı (16) bir āhır⁷²⁷⁷ balık yutdı, anı dağı bir āhır balık yutdı⁷²⁷⁸.

[وَدَا النُّونَ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ] فَنَادَى [hm134b] فِي الظُّلُمَاتِ
[أَنْ لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ]

(17) buyurulduğı ba‘zı ehl-i tefsir katında budur ki: “Üç zulmât olur, anda (18) ‘ibâdete meşgul olurdu⁷²⁷⁹. Muqâtel kavlı üzre dört gün, ba‘zılar “Üç (19) gün” didiler⁷²⁸⁰. Muhammed bin İshâk eydür: “Yedi yıl⁷²⁸¹ ol balıklar cümle yedi deryâyı⁷²⁸² seyr [133b/1] itdiler. Hâzret-i Yûnus ‘aleyhi’s-selâmuñ şabr u şâkatı gitdikde Cibril⁷²⁸³ (2) andan⁷²⁸⁴

[وَدَا النُّونَ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ] لَّا إِلَهَ إِلَّا
أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

diyü feryâd itdi⁷²⁸⁵. (3) Melâ’ike bu nidâyı işidüp “Āvâz⁷²⁸⁶ ma‘rûf, lâkin mekân mechûldur” didiler. (4) Hâk Sübhâne ve⁷²⁸⁷ Te‘ālâ du‘âsın kabûl eyledi ve melâ’ikelerüñ şefâ‘atların⁷²⁸⁸ (5) kabûl idüp⁷²⁸⁹

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ [وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ]

buyurdu.

⁷²⁷⁷ āhır: HH -

⁷²⁷⁸ Zünnun`u da hatırla. Hani öfkelenerek (halkından ayrılıp) gitmişti de kendisini asla sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. Derken karanlıklar içinde, “Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum” diye dua etti (21/87, Altuntaş 2003: 328).

⁷²⁷⁹ olurdu: Dİ olur, HH oldu

⁷²⁸⁰ didiler: HM, HHM -

⁷²⁸¹ Muhammed bin İshâk eydür: HH Muhammed bin İshâk yedi yıl didi, HHM ba‘zılar

⁷²⁸² yedi deryâyı: Dİ deryâları

⁷²⁸³ gitdikde Cibril: Dİ, HHM qalmayınca şabr

⁷²⁸⁴ Zünnun`u da hatırla. Hani öfkelenerek (halkından ayrılıp) gitmişti de kendisini asla sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. Derken karanlıklar içinde, “Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum” diye dua etti (21/87, Altuntaş 2003: 328).

⁷²⁸⁵ itdi: HM eyledi

⁷²⁸⁶ āvâz: HH şavt

⁷²⁸⁷ sübhâne ve: HH, HM, HHM -

⁷²⁸⁸ şefâ‘atların: HH şefâ‘atını

⁷²⁸⁹ Biz de duasını kabul ettik ve kendisini kederden kurtardık. İşte biz mü’minleri böyle kurtarız (21/88, Altuntaş 2003: 328).

*Mev'ize*⁷²⁹⁰ Yünus (6) 'aleyhi's-selām balık kırnında şağa ve şola nazār [hh99b] itdi⁷²⁹¹, kimesne⁷²⁹² görmedi (7) ve bir feryādires bulmadı. Her cānib⁷²⁹³ bağlanmış, gūşede bir yer yok. Dergāh-ı Hāḫka (8) teveccūh idüp eyitdi: "Ey bār-ı Hūdā! Cümle kıpular bağlanmış. Senūñ bilmeñden (9) ğayrı kıpu⁷²⁹⁴ yok açık. Saña ilticā itdüm." Ol hinde hīṭāb vārid oldı⁷²⁹⁵ ki: (10) "Çünküm bizüm kıpumuz açık olup kendü zulmuña⁷²⁹⁶ mu'terif olduñ, seni bu (11) varṭadan hālāş idüp bir fezā-ı şahrāya⁷²⁹⁷ getürüp üzeriñe (12) laṭīf⁷²⁹⁸ ve nāzik dirāht senūñ için⁷²⁹⁹ yaradup seni anuñ gölge(13)sinde rāhat itdürüp⁷³⁰⁰ meyvesinden ekel itdürevüz⁷³⁰¹.

Kezālik⁷³⁰² bir 'abd-ı āşiyi çünküm (14) kıbre kırlar, balık kırnına girmiş gibi şağa ve şola ve öñine ardına⁷³⁰³ nazār (15) idüp ne bir meded ider kimesne görünür ve ne bir çıkacak kıpu [hm135a] var⁷³⁰⁴. Her nesne(16)den berī ve menfezdin hālī olıcaḫ eydür ki: "İlāhī senūñ dergāhıñdan (17) ğayrı bir yer yokdur. Cümle kıpular bağlanmış ancak seniñ kıpuñ açıkdır." (18) Hāḫ Sübhāne ve⁷³⁰⁵ Te'ālādan hīṭāb gelür⁷³⁰⁶ ki: "Kulum! Çünküm benüm kıpumu (19) açık gördiñ, ben daḫı⁷³⁰⁷ senūñ cāniña cennet kıpuların açdum ve cennetūñ ezhārı [134a/1] ve revāyiḫ-i şafāsıyla muġtenim eyledüm."

Beşinci didük⁷³⁰⁸ ki: "Hāzret-i Yūsuf 'aleyhi's-(2)selāmuñ⁷³⁰⁹ du'āsımı Hāḫ Te'ālā kıbūl eyledi ve 'avratlaruñ⁷³¹⁰ keydlerinden⁷³¹¹ berī (3) eyledi ve mekrlerinden hālāş eyledi⁷³¹². Ol şöyle vāḫi' oldı ki eyitdi: (4) "Ey Bār-ı Hūdā! İsmimi enbiyā defterinden itdūñ ve eṭrāfumu şeyṭānuñ kıyadıyla (5) ve mekkārlarıyla⁷³¹³ ihāṭa itdūñ. Fazlıñ baña yār olmaz ise benüm ismümi⁷³¹⁴ enbiyā (6) defterinden çıkar." Ol sā'at hīṭāb gelüp⁷³¹⁵ Hāḫ Te'ālā 'işmetin bend (7) itdi⁷³¹⁶

⁷²⁹⁰ mev'ize: HH laṭīfe, HM, HHM -

⁷²⁹¹ itdi: Dİ idüp

⁷²⁹² kimesne: HH kimse

⁷²⁹³ cānib: HM, HHM cānibi

⁷²⁹⁴ ğayrı kıpu: HM ğayrı açık kıpu

⁷²⁹⁵ vārid oldı: HH geldi

⁷²⁹⁶ zulmuña: HM cürmüñe

⁷²⁹⁷ fezā-ı şahrāya: HH şahrā

⁷²⁹⁸ laṭīf: HH bir laṭīf

⁷²⁹⁹ senūñ için: HH senden ötri

⁷³⁰⁰ itdürüp: HM idüp

⁷³⁰¹ itdürevüz: Dİ, HH itdüririz

⁷³⁰² kezālik: Dİ -

⁷³⁰³ öñine HH öñ

⁷³⁰⁴ var: HM var görünmez

⁷³⁰⁵ Sübhāne ve: Dİ -

⁷³⁰⁶ gelür: HHM geldi

⁷³⁰⁷ ben daḫı: Dİ bende

⁷³⁰⁸ didük: Dİ didi

⁷³⁰⁹ Hāzret-i Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ: HM Yūsufuñ, HHM Yūsuf 'aleyhi's-selām

⁷³¹⁰ 'avratlaruñ: Dİ, HH 'avratlar

⁷³¹¹ keydlerinden: Dİ keydinden

⁷³¹² eyledi: HH itdi

⁷³¹³ mekkārlarıyla: Dİ mekā'idiyle

⁷³¹⁴ ismümi: Dİ ismüm

⁷³¹⁵ hīṭāb gelüp: HH -

[فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ] فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ [إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ]

Anlaruñ keydin şarf itdi⁷³¹⁷

[فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ] إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(8) Pes seni kendüye⁷³¹⁸ reh-nümā eyledi⁷³¹⁹. Haq Te‘ālā semī‘ ve başırdür. Eger⁷³²⁰ aslā (9) yol gösterür⁷³²¹ yoğısa⁷³²² dergāhına⁷³²³ nidā eyle⁷³²⁴ ve ümīzi⁷³²⁵ andan dile⁷³²⁶

*Hikāye*⁷³²⁷ (10) Hāzret-i İmām ‘Ali [hmm77b] rażıya’llāhu ‘anhuya Haq Te‘ālānuñ ‘ilminden ve isminden⁷³²⁸ su‘āl eylediler. Buyurdı ki⁷³²⁹: Haq Sübhāne ve Te‘ālā quruda vü (11) deryāda⁷³³⁰ ve cin ve insden ve ‘ulvī ve süfliden⁷³³¹ rühānī ve cismānī la-yu‘add (12) ve lā-yuḥşā [hh100a] ḥalq yaratdı. Cümlesi⁷³³² muhtelif āvāzlar ile muḥālefet nağmeler itseler, (13) cümlesinüñ āvāzın⁷³³³ işidür ve zamırlerin bilür.” Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ (14) daḥı du‘āsın qabül idüp anı keyd-i zinādan⁷³³⁴ ḥalāş niçün⁷³³⁵ itmez? [hm134b] Eger (15) su‘āl iderseñ ki bunda nice du‘ā idersiz⁷³³⁶, icābet zāhir olmaz. (16) Cevāb budur ki her du‘āya icābet muqarrardur; lākin maşlaḥata muvāfiq (17) olmaz. Eger dünyāda olmaz ise āḥiretde ‘ivaż virilür. Bir daḥı du‘ānuñ (18) iki qanadı vardur: Biri ekel-i ḥelāl ve biri şıdk-ı makāldır⁷³³⁷ ve bir daḥı du‘ā (19) ğıybet itmemek⁷³³⁸ şartıyla müstecāb olur⁷³³⁹. Belki cemī‘ ğıybetleri

⁷³¹⁶ Rabbi onun duasını kabul etti ve kadınların tuzaklarını ondan uzaklaştırdı. Şüphesiz ki o, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir (12/34, Altuntaş 2003: 238).

⁷³¹⁷ Rabbi onun duasını kabul etti ve kadınların tuzaklarını ondan uzaklaştırdı. Şüphesiz ki o, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir (12/34, Altuntaş 2003: 238).

⁷³¹⁸ kendüye: Dİ kendüñe, HH -

⁷³¹⁹ reh-nümā eyledi: HH da‘vet eyledi

⁷³²⁰ eger: HM -

⁷³²¹ yol gösterür: HH reh-nümā

⁷³²² yoğısa: HH bilmezseñ

⁷³²³ dergāhına: HH, HHM dergāha

⁷³²⁴ eyle: Dİ eyleye

⁷³²⁵ ümīzi: Dİ ümīz

⁷³²⁶ dile: Dİ eyle

⁷³²⁷ hikāye: HM, HHM -

⁷³²⁸ isminden: HH sem‘inden

⁷³²⁹ Haq Te‘ālānuñ ‘ilminden ve isminden su‘āl eylediler buyurdı ki: Dİ -

⁷³³⁰ quruda vü deryāda: HM deryāda vü quruda

⁷³³¹ süfliden: HH süflī

⁷³³² cümlesi: HH cümle

⁷³³³ āvāzın: HM āvāzların

⁷³³⁴ zinādan: HHM zindāndan

⁷³³⁵ ḥalāş niçün: HH nice ḥalāş

⁷³³⁶ idersiz: HH ider ki, HM du‘alar ideler

⁷³³⁷ makāldır: HH, HM, HHM mekāl

⁷³³⁸ itmemek: Dİ, HM, HHM itmek

⁷³³⁹ olur: Dİ, HHM olmaz

terk itmek⁷³⁴⁰ şartıyla [134b/1] müstecâb olur⁷³⁴¹. Biri dağı du‘ânın hicâbı senün hevâ-yı nefsünün⁷³⁴² hicâbı (2) ref‘ olmayacak⁷³⁴³ du‘â kabûl olmaz.

Hikâye Zannün-ı Mısrî rahmetü’llâh ‘aleyh eydür: “Kâfilede (3) giderdüm⁷³⁴⁴. Öñümce gâhî bir gölge zâhir olur, zâhir ammâ şahşın⁷³⁴⁵ görmem. Bir gün (4) eyitdüm: “Ey gölge şahhibi! Saña bu kerâmeti viren hüdâ haqqı-çun baña kendüyi⁷³⁴⁶ (5) ‘ayân eyle.” Bir hâtün zâhir oldu. Baña didi ki: “Ey fużül! Beni görüp (6) neylersin?” Ben⁷³⁴⁷ eyitdüm: “Ben zâhidem, zâhidi severem.” Eyitdi⁷³⁴⁸: Allâhu⁷³⁴⁹ Te‘âlâyı (7) severseñ, gayrısını niye seversin⁷³⁵⁰? Eyitdüm: “Anları dağı severem Allâh için.” Ol (8) eyitdi: “Pes senün müşrikler ile farquñ nedür⁷³⁵¹?” “Anlar putların severler ve eydürler ki: (9) “Bizüm anları sevdüğümüz Allâh⁷³⁵² içündür⁷³⁵³”. Var, tecdîd-i İmân eyle ki müşriklerden (10) ve şıfatlarından halâş olasın.” Bu ‘azîm kelâmdan⁷³⁵⁴ ta‘accüb itdüm. Dağı ba‘zı (11) nesne su‘âl itmek⁷³⁵⁵ diledüm, kâfilede bir⁷³⁵⁶ feryâd kıpıdı. “Nedür?” diyü su‘âl eyledüm⁷³⁵⁷. (12) “Kâfileyi harâmî başdı” didiler. Ol hâtûna bunu zikir itdüm, güldi. “Niçün (13) gülersin?” didüm. Eyitdi⁷³⁵⁸: “Mağlûk mağlûkatdan niye [hm135a] havf ider? Ben bu gâ’ileye (14) du‘â ideyin⁷³⁵⁹.” didi. Eyitdüm: “Def‘ine kabiliyyet var mıdır?” didüm⁷³⁶⁰. “Belî” didi ve âsumâna (15) nazâr idüp didi ki⁷³⁶¹: “Benüm senün üzeriñde⁷³⁶² olan haqqum için bunlarıñ şerlerinden (16) bizi⁷³⁶³ halâş⁷³⁶⁴ eyle ve mazarratlarından bizi⁷³⁶⁵ hıfz eyle⁷³⁶⁶.” Ol sa‘ât gördüm, anları (17) yire yutdurdı ve elleri kırdı⁷³⁶⁷. Feryâd [hh100b]

⁷³⁴⁰ itmek: Dİ -

⁷³⁴¹ belki cemi‘ ğıybetleri terk itmek şartıyla müstecâb olur: HH -

⁷³⁴² nefsünün: Dİ nefsündür, HM nefsüne

⁷³⁴³ olmayacak: Dİ ider

⁷³⁴⁴ giderdüm: Dİ giderken, HH gider idüm

⁷³⁴⁵ şahşın: HH şahş

⁷³⁴⁶ kendüyi: HH kendini, HM kendüni

⁷³⁴⁷ ben: HM, HHM -

⁷³⁴⁸ eyitdi: HM, HHM -

⁷³⁴⁹ Allâhu Te‘âlâyı: HH eyitdi eger Allâhu Te‘âlâ

⁷³⁵⁰ seversin: HH -

⁷³⁵¹ nedür: HH bu kadar

⁷³⁵² Allâh: HM, HHM -

⁷³⁵³ içündür: HH için severüz

⁷³⁵⁴ kelâmdan: HH, HM, HHM kelâmdur

⁷³⁵⁵ itmek: HM, HHM -

⁷³⁵⁶ bir: Dİ, HM, HHM -

⁷³⁵⁷ eyledüm: HH, HM itdüm

⁷³⁵⁸ eyitdi: HM, HHM -

⁷³⁵⁹ ideyin: HM ideyim

⁷³⁶⁰ didüm: HM, HHM -

⁷³⁶¹ didi ki: Dİ eyitdi

⁷³⁶² üzeriñde: HM üzeriñe

⁷³⁶³ bizi: HH bizden

⁷³⁶⁴ halâş: HH def‘, HM, HHM emîn

⁷³⁶⁵ mazarratlarından bizi: Dİ mazarratların bizden, HH -

⁷³⁶⁶ hıfz eyle: HH -

⁷³⁶⁷ anları yire yutdurdı ve elleri kırdı: HH bir yıl olup elleri kırdı

itdiler ki “İçinüzde (18) kim du‘ā itdi ki ne ellerimizde⁷³⁶⁸ kuvvet ve ne atlarımızda hareket⁷³⁶⁹ kaldı? (19) Du‘ā eylesün ki bu gā’ileden halāş olalum ve tevbe idelüm ki min ba‘d [135a/1] hulkū’llāhdan⁷³⁷⁰ kimesneye yarāmaz kaşd itmeyelüm.” Andan eyitdi: “Ey Zannūni! (2) “Kendi⁷³⁷¹ hevāmı ayagum altına aldum⁷³⁷². [hbm78a] Haq Te‘ālā benüm du‘āmdan hicābı ref (3) idüp qabül eyledi⁷³⁷³.”

Kıssa⁷³⁷⁴

ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ (4) لَيْسْجُنَّةٌ حَتَّى حِينِ

Pes ‘Azîz bu mu‘cizâtı gördükten sonra⁷³⁷⁵ ve Yūsuf (5) ‘aleyhi’s-selāmuñ berā’eti zāhir olduqdan sonra⁷³⁷⁶ dostları ile müşāvere (6) itdi. Didi ki: “Yūsuf ‘aleyhi’s-selām bî-günāhdur; lākin sevāb oldur ki (7) günāhı aña nisbet idüp habs idelüm. Zelîhā halkuñ dilinden emîn (8) ola. Ehl-i beyt günāha nisbet olunmaqdan bî-gāneye⁷³⁷⁷ nisbet olunmaq (9) evlādur.”

Mev’ize Kıyāmet günü Haq sübhāne ve Te‘ālā cürimi mü’minlere nisbet (10) olunmaqdan ki anlar *yühıbbühüm ve tühıbbünellāhe* ile ma‘rūflardur⁷³⁷⁸. Şeytāna (11) nisbet olunmak ki⁷³⁷⁹ ‘aduvvu’llāhdur, evlādur⁷³⁸⁰.

Laîfe Dimişler ki: Çün bunlaruñ (12) haberi şehirde fāş [hm135b] oldı, Zelîhā kaşd itdi ki Hażret⁷³⁸¹-i Yūsuf ‘aleyhi’s-(13)selāmi⁷³⁸² habs eyleye ki kendüniñ⁷³⁸³ berā’eti zāhir ola. Cāriyelerin cem‘ itdi⁷³⁸⁴ (14) ve melikūñ öñine vardı. Ol zamānda⁷³⁸⁵ Melik Reyyan bin Velîd idi. (15) Şırçadan bir hāne düzmişdi⁷³⁸⁶. Her kim gelse taşradan⁷³⁸⁷ şekli içerüde (16) zāhir olurdu⁷³⁸⁸. Melik tahtında otururken⁷³⁸⁹ Zelîhāniñ şüreti tahtında⁷³⁹⁰ (17) zāhir oldı⁷³⁹¹. Melik-zāde olmağla Reyyan aña hürmet ve

⁷³⁶⁸ ellerimizde: Dİ, HH elümüzde

⁷³⁶⁹ hareket: HH, HHM -

⁷³⁷⁰ hulkū’llāhdan: HH hulk-ı ilāhiden, HHM -

⁷³⁷¹ kendi: HH, HHM kendü

⁷³⁷² aldum: HH vaz‘ itdüm

⁷³⁷³ eyledi: HH idüp

⁷³⁷⁴ Sonra onlar, Yusuf’un suçsuzluğunu ortaya koyan delilleri gördükten sonra yine de mutlaka onu bir süre zindana atmayı uygun buldular (12/35, Altuntaş 2003: 238).

⁷³⁷⁵ gördükten sonra: HH gördi

⁷³⁷⁶ olduqdan sonra: Dİ olmuş iken

⁷³⁷⁷ bîgāneye: Dİ, HH bîgāne

⁷³⁷⁸ ma‘rūflardur: HH ‘unvānyla ma‘rūflardur

⁷³⁷⁹ olunmak ki: HH ider ki

⁷³⁸⁰ şeytāna nisbet ki ‘aduvvu’llāhdur evlādur: HH şeytāna nisbet olunmak evlādur zira adlandırır

⁷³⁸¹ Hażret: HM, HHM -

⁷³⁸² Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HH Yūsufi

⁷³⁸³ kendüniñ: HH, HM kendinüñ

⁷³⁸⁴ itdi: HH idüp, HM eyledi

⁷³⁸⁵ zamānda: HH zamān

⁷³⁸⁶ düzmişdi: HH, HM, HHM düzmiş idi

⁷³⁸⁷ gelse taşradan: HM taşradan gelse

⁷³⁸⁸ olurdu: Dİ oldı

⁷³⁸⁹ otururken: Dİ, HH oturur iken

ta'zīm iderdi. (18) İçerüye da'vet idüp “Ne maşlahata geldün^{7392?}” didi. Zeliḥā eyitdi: (19) Bir gūlām şatun aldum ve cümle mālumi aña şarf eyledüm⁷³⁹³. Şimdi baña ‘işyān ider, **[135b/1]** emrüm⁷³⁹⁴ tutmaz ve destūr isterem ki anı zindāna koyam, tā kim uşlana ve sözüüm⁷³⁹⁵ tuta.” (2) Reyyān eyitdi⁷³⁹⁶: “*Fevezṭühü emrühü ileyke ḥabsen ve ıtlākken.*” Ya'nī, “Saña destūr (3) virdüm, ḥabsını ve ıtlakını⁷³⁹⁷ saña ışmarladum diledüğüñ vech eyle” didi.

(4) Zeliḥā Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi getürüp eline bilekcek⁷³⁹⁸ ve ayağına bukağı ve (5) boynına zincir **[hh101a]** važ'i idüp⁷³⁹⁹ emir itdi ki şoqaqlarda teşhīr ideler⁷⁴⁰⁰. Ol feryād iderdi (6) ki: “*Ḳayeddūni feinni min beyti ehli'l-belā'i.*” Ya'nī, “Beni bağlañ ki ben ehl-i belā ḥānesin(7)denem.”

Laṭīfe Şol ḥālāt ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma vāḳi'oldı, (8) mü'minüñ dağı önündedür, lā-büdd aña düşer. Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ⁷⁴⁰¹ (9) ki ḥānumānundan ayrıldı, kezālik mü'min dağı⁷⁴⁰² cümle akrabā⁷⁴⁰³ ve ta'alluḳa(10)tından cüdā olur **[hm136a]** ve Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁷⁴⁰⁴ bürāderleri kuyuya ilḳa (11) itdiler⁷⁴⁰⁵, kezālik mü'min dağı kendi⁷⁴⁰⁶ akrabāları ḳabre iletürler ve Ḥazret⁷⁴⁰⁷-i (12) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi kuyudan çıkarup⁷⁴⁰⁸ māluña ‘arż itdiler⁷⁴⁰⁹. Kezālik (13) mü'mini dağı ḳabirden çıkarup mālikü'l-mülk ‘arż iderler ve Yūsuf (14) ‘aleyhi’s-selāmi⁷⁴¹⁰ Zeliḥānıñ kelāmını tutmadığı-çun⁷⁴¹¹ zindāna ḳodılar. (15) ‘Abd dağı **[hhm78b]** mevlānıñ emrini tutmaz ise nīrāna ḳoyarlar⁷⁴¹². Niceye dek⁷⁴¹³ (16) ḳalur⁷⁴¹⁴, ma'lūm degildür *Aşemnallāhu ve iyyāküm.*

*El-meclisü's-sāmin ve's-selāsün*⁷⁴¹⁵ min (17) *Ḳışşa-ı Yūsuf 'aleyhi's-selām.* Fī ḳavlehu Te'ālā⁷⁴¹⁶.

⁷³⁹⁰ tahtında: HM -

⁷³⁹¹ oldı: HH görindi

⁷³⁹² geldün: HH geldinüz

⁷³⁹³ eyledüm: HH itdüm

⁷³⁹⁴ emrüm: HM emrümi

⁷³⁹⁵ sözüüm: HM, HHM sözümi

⁷³⁹⁶ Reyyān eyitdi: HM, HHM -

⁷³⁹⁷ saña destūr virdüm ḥabsını ve ıtlakını: HH saña ḥabsı ve ıtlakını eline virdüm

⁷³⁹⁸ bilekcek: HH, HM, HHM bilekçek

⁷³⁹⁹ idüp: HHM itdi ki

⁷⁴⁰⁰ teşhīr ideler: HH, HM, HHM -

⁷⁴⁰¹ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-selām

⁷⁴⁰² dağı: HH -

⁷⁴⁰³ akrabā: Dİ akrabādan

⁷⁴⁰⁴ ‘aleyhi’s-selāmi: Dİ ‘aleyhi’s-selām ki

⁷⁴⁰⁵ ilḳa itdiler: HH bıraḳdılar

⁷⁴⁰⁶ kendi: HM, HHM kendü

⁷⁴⁰⁷ Ḥazret: HM, HHM -

⁷⁴⁰⁸ çıkarup: HH ilḳa idüp

⁷⁴⁰⁹ itdiler: HM, HHM iderler

⁷⁴¹⁰ ‘aleyhi’s-selāmi: Dİ, HH ‘aleyhi’s-selām

⁷⁴¹¹ tutmadığı-çun: Dİ dutmadığı için

⁷⁴¹² ḳoyarlar: HH baḳarlar

⁷⁴¹³ niceye dek: HHM nice dek

⁷⁴¹⁴ ḳalur: HH ḳaldığı

⁷⁴¹⁵ sāmin ve'l-ḥamsun: HH sābi' ve's-selāsun, HHM rābi' ve's-selāsun

وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانَ [قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي
أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبْنَأُ بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ]

(18) Kāle'l-imām rażıyallāhu anh: “*Şahabe şelāşetün fî şelāşetin fevakka' aleyhi ism-i fütüvvva*” (19) İmām rażıya'llāhu⁷⁴¹⁷ eyitdi⁷⁴¹⁸: “Üç kimesne üç kimesne ile şöhet itdiler⁷⁴¹⁹, fütüvvet [136a/1] ismiyle müzeyyen oldılar⁷⁴²⁰. Yūşa ‘bin Nūn ‘aleyhi’s-selām Mūsā ‘aleyhi’s-selām ile şöhet (2) itdi⁷⁴²¹

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةَ إِلَى الْكَهْفِ [فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا
رَشَدًا]

hakkında vārid oldı⁷⁴²².

[وَإِذْ قَالَ] مُوسَى (3) لِقَتَاهُ [لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقْبًا]

didi. Reyyānuñ sākisi Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma muḳārin oldı. (4) Zindānda^{7423 7424}

وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانَ [قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي
أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبْنَأُ بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ]

vārid oldı. Mü‘min⁷⁴²⁵

⁷⁴¹⁶ Onunla beraber zindana iki delikanlı daha girdi. Biri, “Ben rüyamda şaraplık üzüm sıkığımı gördüm” dedi. Diğeri, “Ben de rüyamda başımın üzerinde, kuşların yediği bir ekmeğe taşıdığımı gördüm. Bize bunun yorumunu haber ver. Şüphesiz biz seni iyilik yapanlardan görüyoruz” dedi (12/36, Altuntaş 2003: 238).

⁷⁴¹⁷ rażıya'llāhu : HH, HM, HHM -

⁷⁴¹⁸ eyitdi: Dİ eydür

⁷⁴¹⁹ itdiler: HH itdi

⁷⁴²⁰ oldılar: Dİ oldı

⁷⁴²¹ Hani o gençler mağaraya sığınmışlardı da, “Ey Rabbimiz! Bize katından bir rahmet ver ve içinde bulunduğumuz şu durumda bize kurtuluş ve doğruluğa ulaşmayı kolaylaştır” demişlerdi (18/10, Altuntaş 2003: 293).

⁷⁴²² Hani Musa beraberindeki gence şöyle demişti: “İki denizin birleştiği yere varıncaya kadar durmayacağım, ya da uzun zaman gideceğim (18/6, Altuntaş 2003: 293).

⁷⁴²³ muḳārin oldı zindānda: HM zindanda muḳārin oldı

⁷⁴²⁴ Onunla beraber zindana iki delikanlı daha girdi. Biri, “Ben rüyamda şaraplık üzüm sıkığımı gördüm” dedi. Diğeri, “Ben de rüyamda başımın üzerinde, kuşların yediği bir ekmeğe taşıdığımı gördüm. Bize bunun yorumunu haber ver. Şüphesiz biz seni iyilik yapanlardan görüyoruz” dedi (12/36, Altuntaş 2003: 238).

[الَّذِينَ] يُؤْمِنُونَ (5) بِالْغَيْبِ [وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ]

ile muğarin olmak ile cüvânmerdlik ismine lâyıq olmaz mı⁷⁴²⁶?

Latîfe (6) ‘Azîz bildi ki cürim ü hıyânet⁷⁴²⁷ Zeliḥânuñdur aña ‘azâb itmek murâd eyledi. (7) Maḥbûbundan ayırmağdan ziyâde cefâ vü ‘azâb görmedi⁷⁴²⁸, zîrâ firâk (8) ibtilâsından a‘zam belâ olmaz⁷⁴²⁹.

Hikâye Bâyezid-i Bistâmî quddise şırrahu (9) eydür: “Ey⁷⁴³⁰ Ḥüdâ! Eger beni cennete koyasın, envâ‘ ni‘metler⁷⁴³¹ ile muğtenem (10) kılasın.” [hm136b] [hh101b] Ol hinde senüñ firâkuñdan⁷⁴³² şol deñlü feza‘ ve ceza‘ ide(11)rem ki⁷⁴³³ ehl-i cehennem derekât-ı nârda olan hâlâtı⁷⁴³⁴ ve ‘azâbı terk (12) idüp beni esirgeyeler. ‘Aşıkuñ firâkda⁷⁴³⁵ âlâmı ve şedâ‘idi böyle o(13)lıcağ⁷⁴³⁶, Zeliḥâ⁷⁴³⁷ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ firâkıyla ne çeker imiş⁷⁴³⁸ kıyâs (14) eyle.

Kışsa Mervîdür ki Reyân bin Velîdüñ Yemende bir ‘adûsı⁷⁴³⁹ var idi. (15) Şarâbdârı ve ḥabbâzı ol⁷⁴⁴⁰ irsâl itdi ve hedâyâ düzdi ve zehir gönderdi⁷⁴⁴¹ (16) ki ta‘âmına⁷⁴⁴² koyup ve şarâb ile virüp helâk ideler⁷⁴⁴³ ve ol (17) vilâyete kaşd ideler⁷⁴⁴⁴ ve anlara⁷⁴⁴⁵ iḥsânlar⁷⁴⁴⁶ eyleye. İkisini⁷⁴⁴⁷ gönderdikde (18) yemîn itdiler ki⁷⁴⁴⁸ bu emegi⁷⁴⁴⁹ eyleyeler. Ḥabbâz ta‘âma⁷⁴⁵⁰ zehir katdı⁷⁴⁵¹, şarâbdâr

⁷⁴²⁵ Onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar (2/3, Altuntaş 2003: 1).

⁷⁴²⁶ lâyıq olmaz mı: HM lâyıq oldı yâ olmaz mı

⁷⁴²⁷ hıyânet: HH -

⁷⁴²⁸ cefâ vü ‘azâb görmedi: HH belâ olmaz

⁷⁴²⁹ zîrâ firâk ibtilâsından a‘zîm belâ olmaz: HH -

⁷⁴³⁰ ey: Dİ -

⁷⁴³¹ envâ‘ ni‘metler: Dİ anuñ envârı ve şemârıyla

⁷⁴³² firâkuñdan: HH firâkuñda, HHM firâkdan

⁷⁴³³ iderem ki: HH idem ki

⁷⁴³⁴ hâlâtı: HM hâlât

⁷⁴³⁵ firâkda: HHM firâkı

⁷⁴³⁶ olıcağ: HM -

⁷⁴³⁷ Zeliḥâ: Dİ Zeliḥânıñ

⁷⁴³⁸ çeker imiş: HH çekdigin

⁷⁴³⁹ ‘adûsı: HH edüs

⁷⁴⁴⁰ ol: HH, HHM -

⁷⁴⁴¹ zehir gönderdi: HM, HHM -

⁷⁴⁴² ta‘âmına: HH, HM, HHM ta‘âma

⁷⁴⁴³ düzdi ki ta‘âma koyub ve şarâb ile virüp helâk ideler: HH düzdi ve zehir gönderdi ki ta‘âmına ve şarabına

katup helâk ideler

⁷⁴⁴⁴ ideler: Dİ eyleye

⁷⁴⁴⁵ anlara: HM -

⁷⁴⁴⁶ iḥsânlar: HHM ‘azîm iḥsân

⁷⁴⁴⁷ ikisini: HM ol ikisini

⁷⁴⁴⁸ itdiler: HH, HHM itdi

⁷⁴⁴⁹ emek: HH iş

⁷⁴⁵⁰ ta‘âma: HM, HHM itmege

⁷⁴⁵¹ katdı: HH atdı

(19) müselmân oldu. Çünkü ikisi melik öñine geldiler, şarâbdâr “Ta‘âm yime, [136b/1] zehirlüdür⁷⁴⁵²” didi. Habbâz dağı “eyledür” didi. Melik eyitdi, ikisine dağı getürdügin⁷⁴⁵³ (2) yimegi⁷⁴⁵⁴ teklîf itdi. Şarâbdâr içdi⁷⁴⁵⁵, habbâz ibâ itdi. Kelbe⁷⁴⁵⁶ virdiler (3) helâk oldu. Habbâzı katl itmek murâd itdi, habbâz eyitdi⁷⁴⁵⁷: “Biz bunı ittifâk ile eyledük” (4) didi. İkinin dağı zindâna emir eyledi⁷⁴⁵⁸. Bir⁷⁴⁵⁹ cânibden Hâzret-i Yûsuf (5) ‘aleyhi’s-selâm geldi, bir taraftan bu iki kimesne geldiler. Hağ Te‘âlâ⁷⁴⁶⁰

وَدَخَلَ (6) مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانَ [قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي
أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبْنَأًا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ]

buyurduğı⁷⁴⁶¹ sebep⁷⁴⁶² bu idi.

Hâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm ile (7) zindân, ehline bâğ ve bostân oldu. [hbm79a] Cemâlî nûrından⁷⁴⁶³ giceler gündüz (8) gibi⁷⁴⁶⁴ idi⁷⁴⁶⁵, aslâ sirâca ihtiyâcları kalmadı⁷⁴⁶⁶. Tamâm üns tüttdılar⁷⁴⁶⁷. [hm137a] ‘Âcizlere (9) yardım iderdi⁷⁴⁶⁸. Hastaların hâırların⁷⁴⁶⁹ ele alurdi⁷⁴⁷⁰. Cümlesi aña (10) muhabbet eylediler⁷⁴⁷¹.

Mervîdür ki bir kimesne aña eyitdi: “Ben seni severem⁷⁴⁷².” Yûsuf (11) ‘aleyhi’s-selâm aña eyitdi: “*Lillâhi*⁷⁴⁷³ böyle dime. Pederüm “severem” didügi-çün (12) bürâderlerüm⁷⁴⁷⁴ beni⁷⁴⁷⁵ çâha ilka

⁷⁴⁵² yime zehirlüdür: HH zehirlüdür yime

⁷⁴⁵³ getürdügin: HM getürdiklerin, HHM getürürken

⁷⁴⁵⁴ yimegi: Dİ yemege, HH yemek, HHM yemege

⁷⁴⁵⁵ içdi: HM içmedi

⁷⁴⁵⁶ kelbe: HM -

⁷⁴⁵⁷ habbâz eyitdi: Dİ -

⁷⁴⁵⁸ eyledi: Dİ, HM itdi

⁷⁴⁵⁹ bir: HM bu

⁷⁴⁶⁰ Onunla beraber zindana iki delikanlı daha girdi. Biri, “Ben rüyamda şaraplık üzüm sıkığımı gördüm” dedi.

Diğeri, “Ben de rüyamda başımın üzerinde, kuşların yediği bir ekmeğ taşığımı gördüm. Bize bunun yorumunu haber ver. Şüphesiz biz seni iyilik yapanlardan görüyoruz” dedi(12/36, Altuntaş 2003: 238).

⁷⁴⁶¹ buyurduğı: HM, HHM buyurdi

⁷⁴⁶² sebep: Dİ, HM sebebi

⁷⁴⁶³ cemâl-ı nûrından: HH nûr cemâlıyla

⁷⁴⁶⁴ giceler gündüz gibi: HH, HM gice gibi

⁷⁴⁶⁵ idi: Dİ -

⁷⁴⁶⁶ sirâca ihtiyâcları kalmadı: HM şem‘a hâcet yoğdı

⁷⁴⁶⁷ tüttdılar: Dİ tüttdılar

⁷⁴⁶⁸ iderdi: Dİ, HH ider idi

⁷⁴⁶⁹ hâırların: HH hâırların

⁷⁴⁷⁰ ele alurdi: HH alur idi

⁷⁴⁷¹ eylediler: HH oldılar, HM itdiler

⁷⁴⁷² severem: HHM sevdüm

⁷⁴⁷³ lillâhi: HM billahi

⁷⁴⁷⁴ didügi-çün bürâderlerüm: HH didi

⁷⁴⁷⁵ beni: HH, HM, HHM -

eylediler⁷⁴⁷⁶. Zeliḥā “severem” didi ‘Azîz beni zindāna (13) qodi⁷⁴⁷⁷. Ḥavf iderem ki⁷⁴⁷⁸ senüñ daḥı beni dost tutduḡuñ⁷⁴⁷⁹ bir belāya (14) sebeb ola.”

Kıṣṣa Çünkü gününden güne Zeliḥānuñ ḥasreti ve (15) elem ve firḳatı ziyāde oldu. Dā’imā ağlardı⁷⁴⁸⁰ ve eydür idi ki: “Ey gözüm nūri⁷⁴⁸¹ (16) Yūsuf! Aç mısın yāḥūd tok mısın ve örtüñ [hh102a] var mı⁷⁴⁸² ve yāḥūd ‘uryān mısın⁷⁴⁸³?”

(17) *Mervîdür ki*⁷⁴⁸⁴ ‘Azîz’üñ zindān qurbında bir bāḡı var idi. Zeliḥā⁷⁴⁸⁵ her kaçan firāḳından⁷⁴⁸⁶ (18) bî-tāḳat ola bāḡa teferrüc bahānesiyle varur⁷⁴⁸⁷, oturur idi⁷⁴⁸⁸. Bir def’a (19) zindāncıyı da’vet idüp Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁷⁴⁸⁹ urmaḳ emir eyledi⁷⁴⁹⁰. [137a/1] Cāriyeler eyitdiler ki⁷⁴⁹¹: “Aña bî-günāh iken⁷⁴⁹² bu deñlü cefā itdüñ, yā anı⁷⁴⁹³ urmaḳdan (2) murāduñ nedür?” Zeliḥā⁷⁴⁹⁴ eyitdi ki: “Murādum āvāzın istimā’ idüp tesellî bulam.”

Kezālik (3) Ḥaḳ Te’ālānuñ⁷⁴⁹⁵ mü’mîn qulıyla⁷⁴⁹⁶ mu’āmelesi böyle olur⁷⁴⁹⁷. *E’-d-dünyā sicnü’l-mü’mînü* (4) ve *cennetü’l-kafîrû*. Ḥaḳ Sübhāne ve Te’ālā qulına teklîfāt eder⁷⁴⁹⁸

وَأَقِيمُوا آل (5) صَلَاةً وَآتُوا الزَّكَاةَ [وَأَرْكَعُوا مَعَ الرَّائِعِينَ]

ve bundan-şoñra her sâ’at nice belā tâziyāne(6)siyle tenbîh⁷⁴⁹⁹ ider ve *liyübliyü’l-mü’mînîne minhu belā’en ḥasenen.* Melā’ike ‘aleyhimü’s-(7)selām⁷⁵⁰⁰ eydürler ki: “Ey rabbu’l-‘ālemîn! Derdimend mü’mine⁷⁵⁰¹! Zindān⁷⁵⁰² (8) belāsi ve ḥavf ve ḥaşıyyet [hm137b] yetmez mi⁷⁵⁰³? Yā bu

⁷⁴⁷⁶ eylediler: HH itdiler

⁷⁴⁷⁷ qodi: Dİ koydı

⁷⁴⁷⁸ iderem ki bu: HM, HHM iderem ki bu

⁷⁴⁷⁹ tutduḡuñ: Dİ dutduḡuñ, HH itdüḡuñ

⁷⁴⁸⁰ ağlardı: Dİ, HH ağlar idi

⁷⁴⁸¹ gözüm nūri: HH -

⁷⁴⁸² var mı: HM var mıdır

⁷⁴⁸³ ‘uryān mısın: Dİ ‘uryān

⁷⁴⁸⁴ mervîdür ki: HH Kıṣṣa

⁷⁴⁸⁵ Zeliḥā: Dİ -

⁷⁴⁸⁶ firāḳından: HH, HM, HHM firāḳdan

⁷⁴⁸⁷ varur: HH vardı, HM varup

⁷⁴⁸⁸ varur oturur idi: HH vardı oturdı

⁷⁴⁸⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HH anı

⁷⁴⁹⁰ eyledi: Dİ, HH itdi

⁷⁴⁹¹ eyitdiler ki: Dİ didi ki, HH didiler

⁷⁴⁹² bî-günāh iken: HH günāhsız, HM bî-günāh aña

⁷⁴⁹³ anı: Dİ, HM, HHM -

⁷⁴⁹⁴ Zeliḥā: Dİ, HH, HHM -

⁷⁴⁹⁵ Te’ālānuñ: HH, Dİ Te’ālā

⁷⁴⁹⁶ qulıyla: HH qulı ile, HHM qulı

⁷⁴⁹⁷ olur: HH ider

⁷⁴⁹⁸ Namazı kılın, zekatı verin. Ruku edenlerle birlikte siz de ruku edin (2/43, Altuntaş 2003: 6).

⁷⁴⁹⁹ tenbîh: Dİ, HM tenbiye

⁷⁵⁰⁰ ‘aleyhimü’s-selām: HM -

⁷⁵⁰¹ mü’mine: Dİ mü’mîn qulıñ

tenbîhât u belâ ne içündür?” Hâk (9) Te‘âlâ buyurur ki⁷⁵⁰⁴: “Kendü⁷⁵⁰⁵ kârına nâzırdu ve benden gafildür. İsterem ki fer(10)yâdın istimâ‘ idem ki⁷⁵⁰⁶ baña kulumuñ tazarru‘ı⁷⁵⁰⁷ hoş gelür.

*Kıssa*⁷⁵⁰⁸ *Mervîdür ki* (11) Çün Hâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ boğazına gıll⁷⁵⁰⁹ ve eline ve ayağına (12) bend ü silsile vaz‘ itdiler, cehennemdeki mücrimlerün⁷⁵¹⁰ aĥvâlî ĥâtırına gelüp (13) ağladı. Zeliĥâyâ ‘arz itdiler. Fi’l-hâl ĥaber gönderdi ki: “Ey nür-ı dîdem! (14) Eger zindâna bend ü belâyâ peyvend iseñ ašlâ ĥâtırına nesne gelmesün. (15) Kemākân muĥabbetiñ ĥalbumda râsiĥdür⁷⁵¹¹. Nazarumdan⁷⁵¹² dür iseñ ĥalbumdañ (16) mehcür degilsin⁷⁵¹³.”

Kezâlik ‘abd-ı ‘âšî cehenneme girüp envâ‘-ı ‘uĥûbâtı (17) göricek ve dostân-ı âşinâdan⁷⁵¹⁴ bî-gâne⁷⁵¹⁵ mübtelâ olıcaĥ (18) Hâk Sübhâne ve Te‘âlâ sırrına nidâ ider ki: “Sen bunlara baĥma⁷⁵¹⁶. A‘dâdan⁷⁵¹⁷ degilsün, (19) cümle dostlardansın.” Pes Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm teslîm idüp [137b/1] ĥazâyâ rızâ virdi ve [hh102b] zindânda her ĥaçan pederin añardı⁷⁵¹⁸, zâr u zâr⁷⁵¹⁹ (2) ağlardı⁷⁵²⁰. Ehl-i zindân daĥı⁷⁵²¹ aña muvâfaĥat idüp feryâd iderlerdi⁷⁵²². Bir ĥuş (3) âvâzı işitse bî-ĥoş [hhm79b] olurdu. Bu ĥâlet üzre dört yıl mürûr (4) eyledi⁷⁵²³.

Bir gün Cebrâ‘il⁷⁵²⁴ ‘aleyhi’s-selâm geldi⁷⁵²⁵ bir cüvân şüretinde. (5) Hâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ başını dizine aldı (6) ve cennet reyĥânlarından bir deste reyĥân⁷⁵²⁶ mübârek⁷⁵²⁷ yüzine tütüdü. (7) ‘Aĥlı başına geldi⁷⁵²⁸. Anı göricek “sen kimsin?” didi. Eyitdi⁷⁵²⁹: “Ben ĥarındaşın (8) Cebrâ‘ilem” didi.

⁷⁵⁰² zindân: HHM zindânî

⁷⁵⁰³ yetmez mi: HM, HHM yetmez

⁷⁵⁰⁴ buyurur ki: Dİ, HHM buyurdu ki

⁷⁵⁰⁵ kendü: HM, HHM kendi

⁷⁵⁰⁶ ki: Dİ, HM, HHM -

⁷⁵⁰⁷ tazarru‘ı: HH âvâzı

⁷⁵⁰⁸ Kıssa: HH naşihât

⁷⁵⁰⁹ gıll: HM, HHM -

⁷⁵¹⁰ mücrimlerün: Dİ mücrimler

⁷⁵¹¹ ĥalbumda râsiĥdür: HM ĥalbumdadur

⁷⁵¹² nazarumdan: Dİ nazardan

⁷⁵¹³ mehcür degilsin: HHM mehcürsün

⁷⁵¹⁴ dostânî âşinâdan: Dİ dostân ve âşinâdan, HH âşinâ

⁷⁵¹⁵ bîgâne: HM -

⁷⁵¹⁶ sen bunlara baĥma: HH kulum elem çekmeyesin

⁷⁵¹⁷ a‘dâdan: Dİ düşmanlardan

⁷⁵¹⁸ añardı: HH, HM, HHM añar idi

⁷⁵¹⁹ zâr u zâr: Dİ, HM zârı zârı

⁷⁵²⁰ ağlardı: HH, HM, HHM ağlar idi

⁷⁵²¹ daĥı: Dİ -

⁷⁵²² iderlerdi: HH iderler idi

⁷⁵²³ eyledi: Dİ, HH itdi

⁷⁵²⁴ Cebrâ‘il: HH Hâzret-i Cibril

⁷⁵²⁵ geldi: HH, HHM -

⁷⁵²⁶ Reyĥân: HH, HHM -

⁷⁵²⁷ mübârek: HM, HHM -

⁷⁵²⁸ ‘aĥlı başına geldi: HH ‘aĥlı gelüp

⁷⁵²⁹ eyitdi: Dİ, HH, HHM -

Buyurdu ki: “Ey cevher-i ‘işmet! Mücrimler yanında⁷⁵³⁰ neylersin?” Hâzret⁷⁵³¹-i (9) Cebrâ’îl⁷⁵³² ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “Ey kerîm ibnü’l-kerîm! Hâk Te‘âlâ buyurur ki⁷⁵³³: (10) “Cândan ıztırâb gösterme⁷⁵³⁴. Bu aḥvâl saña kendüñden oldı ki (11) *rabbi’s-sicnu eḥabbuileyye* [hm138a] *mimmā yed’ünenî ileyhi* didüñ⁷⁵³⁵, *el ‘āfiyet-i ehıbb* niçün dimedüñ?” ve bir şarı⁷⁵³⁶ (12) cevher⁷⁵³⁷ getirüp Yūsuf ‘aleyhi’s-selâma virdi⁷⁵³⁸, yutdurdu. Ta‘bîr-i (13) rü’yâ ‘ilmi⁷⁵³⁹ aña keşf oldı ve eyitdi⁷⁵⁴⁰: “Elem çekme⁷⁵⁴¹. Bu ‘ilm-i ta‘bîr⁷⁵⁴² necātuña (14) sebebdür” didi.

Çün beş sene geçdi, ol oğlanlaruñ⁷⁵⁴³ her biri bir (15) rü’yâ gördi⁷⁵⁴⁴. Ba’zılar eydürler: “Anlar⁷⁵⁴⁵ rü’yâ⁷⁵⁴⁶ görmemişlerdi⁷⁵⁴⁷; ancak (16) imtiḥân için⁷⁵⁴⁸ murâd itdiler.” Ba’zılar eydür: “Sâkî görmüş (17) ve⁷⁵⁴⁹ ḥabbâz görmemiş idi⁷⁵⁵⁰, imtiḥân kaçd itdi.” Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ (18) önüne⁷⁵⁵¹ gelüp vâkı‘alarıñ söylediler ve ta‘bîrin taleb (19) itdiler⁷⁵⁵². Zîrâ gördiler ki Hâzret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm zindânda⁷⁵⁵³ ḥalkuñ⁷⁵⁵⁴ [138a/1] vâkı‘aların ta‘bîr ider ve ḥikâyât söyleyüp ḥatırların tesellî ider. Bunlara (2) “Ne gördiñüz?” didi. Sâkî eyitdi: “Üç pâre üzüm şalkımın şıqup ve kadeḫe⁷⁵⁵⁵ (3) koyup pâdişâha virdüm ve pâdişâh⁷⁵⁵⁶ alup içdi⁷⁵⁵⁷.” Ḥabbâz eyitdi: “Ben (4) daḫı gördüm. Başumda bir sebet ekmek⁷⁵⁵⁸ getirüp ve kuşlar başumdan ol (5) etmegi⁷⁵⁵⁹ yirler” diyüp eyitdiler^{7560,7561}:

⁷⁵³⁰ yanında: HH mâbeyninde, HM arasında

⁷⁵³¹ Hâzret: HM, HHM -

⁷⁵³² Cebrâ’îl: HH Cibril

⁷⁵³³ buyurur ki: Dİ, HH, HHM buyurdu ki

⁷⁵³⁴ gösterme: HH görme

⁷⁵³⁵ didüñ: HH, didi HHM -

⁷⁵³⁶ şarı: Dİ, HM, HHM -

⁷⁵³⁷ cevher: HH gevher

⁷⁵³⁸ virdi: HM -

⁷⁵³⁹ ‘ilmi: HH ve ‘ilm

⁷⁵⁴⁰ ve eyitdi: HH rivâyet olunur ki eytdi

⁷⁵⁴¹ elem çekme: HH -

⁷⁵⁴² ‘ilm-i ta‘bîr: HM, HHM ‘ilm

⁷⁵⁴³ oğlanlaruñ: HM, HHM oğlanlar ki

⁷⁵⁴⁴ çün beş sene geçdi ol oğlanlar ki her biri bir rü’yâ gördi: HH -

⁷⁵⁴⁵ anlar: HH bunlar

⁷⁵⁴⁶ rü’yâ: Dİ vâkı‘a, HM bir rü’yâ

⁷⁵⁴⁷ görmemişlerdi: HH, HHM görmişler idi

⁷⁵⁴⁸ için: HH, HM, HHM -

⁷⁵⁴⁹ görmüş ve: HM görmüş idi

⁷⁵⁵⁰ görmemiş idi: HH -

⁷⁵⁵¹ önüne: Dİ ḥuzûrına

⁷⁵⁵² vâkı‘alarıñ söylediler ve ta‘bîrin taleb itdiler: Dİ vâkı‘alarıñ söylediler ve ta‘bîrin taleb eylediler, HH vâkı‘a

gördük ta‘bîr eyle

⁷⁵⁵³ zindânda: Dİ, HH zindân

⁷⁵⁵⁴ ḥalkuñ: Dİ, HH ḥalkınuñ

⁷⁵⁵⁵ kadeḫe: HH pâdişâha kadeḫe

⁷⁵⁵⁶ pâdişâh: HH, HM, HHM -

⁷⁵⁵⁷ alup içdi: HH -

⁷⁵⁵⁸ ekmek: HM etmek

⁷⁵⁵⁹ etmegi: Dİ, HH ekmegi

⁷⁵⁶⁰ diyüp eyitdiler: Dİ itdiler, HHM idi

[وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانَ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي
أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِينًا] بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

Yūsuf ‘aleyhi’s(6)selāmuñ ihsānı ol idi ki ehl-i zindānıñ⁷⁵⁶² zindān hizmetin⁷⁵⁶³ idüp (7) şugraların vaz‘ ider ve ref‘ ider⁷⁵⁶⁴. Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (8) gördi ki bu vākı‘anıñ birisinde rāhat ve birisinde⁷⁵⁶⁵ miñnet zühür ider⁷⁵⁶⁶, (9) teşviş virmesün, diyü⁷⁵⁶⁷ [hh103a] ğayrı kelāma iştiğal eyledi.⁷⁵⁶⁸

[قَالَ] لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ (10) تُرْزَقَانِيهِ إِلَّا نَبَأَكُمَا بِتَأْوِيلِهِ [قَبْلَ أَنْ يَأْتِيكُمَا ذَلِكَ مِمَّا
عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ]

buyurdu.

Latîfe Anlar Yūsuf ‘aleyhi’s-(11)selāma maḥsün didiler⁷⁵⁶⁹. Pes Ḥaḳ Te‘ālā⁷⁵⁷⁰ lāyıḳ görmedi ki anlarıñ [hm138b] yüzine elem⁷⁵⁷¹ virür⁷⁵⁷² kelām (12) söyleye. Kezālik mü‘min Ḥaḳ Sübhāne⁷⁵⁷³ ve Te‘ālā esmā-ı rızāsına İmān getürmiş (13) ola, anlarıñ şānına⁷⁵⁷⁴ lāyıḳ görmez ki ğam ve hemm⁷⁵⁷⁵ virür şey’i anlarıñ yüzine (14) ura. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Vākı‘anuzun⁷⁵⁷⁶ te’vīlin⁷⁵⁷⁷ bilürem; (15) ammā eyitmezem⁷⁵⁷⁸ ammā rāst direm⁷⁵⁷⁹ ki delilüm oldur ki yārın ne yiseñüz (16) gerekdür andan

⁷⁵⁶¹ Onunla beraber zindana iki delikanlı daha girdi. Biri, “Ben rüyamda şaraplık üzüm sıktığımı gördüm” dedi. Diğeri, “Ben de rüyamda başımın üzerinde, kuşların yediği bir ekmeğe taşıdığımı gördüm. Bize bunun yorumunu haber ver. Şüphesiz biz seni iyilik yapanlardan görüyoruz” dedi (12/36, Altuntaş 2003: 238).

⁷⁵⁶² zindānıñ: HH zindāna

⁷⁵⁶³ hizmetin: HH hizmet idüp

⁷⁵⁶⁴ ider: HH idüp, HM iderdi

⁷⁵⁶⁵ birisinde: HM birinde

⁷⁵⁶⁶ zühür ider: HM zühürü görünür

⁷⁵⁶⁷ teşviş virmesün diyü: HH teğāfül buyurup

⁷⁵⁶⁸ Yusuf dedi ki: “Sizin yiyeceğiniz yemek size gelmeden önce onun ne olduğunu bildiririm. Bu, bana Rabbimin öğrettiklerindedir. Ben, Allah’a inanmayan ve ahreti inkar eden bir milletin dinini bıraktım.” (12/37, Altuntaş 2003: 238)

⁷⁵⁶⁹ didiler: HH didi pes Ḥaḳ Te‘ālā lāyıḳ görmedi ki

⁷⁵⁷⁰ pes Ḥaḳ Te‘ālā: Dİ, HM, HHM -

⁷⁵⁷¹ elem: Dİ ħumür, HM hem ve ğam

⁷⁵⁷² virür: Dİ virmez

⁷⁵⁷³ Sübhāne: Dİ -

⁷⁵⁷⁴ anlarıñ şānına: HH anları

⁷⁵⁷⁵ ğam ve hem: HM hem ve ğam

⁷⁵⁷⁶ vākı‘anuzun: HM vākı‘ānuñ

⁷⁵⁷⁷ te’vīlin: HM ta’birin ve te’vīlin

⁷⁵⁷⁸ eyitmezem: Dİ itmezem

⁷⁵⁷⁹ ammā rāst direm: HHM rāst virmege

haber vireyem. Zîrâ her ne dirsem [hbm80a] evvel⁷⁵⁸⁰ te'vîli oldur⁷⁵⁸¹ Eyitdiler: (17) “Neden bilürsin?” Buyurdu ki⁷⁵⁸²:

[قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيكُمَا] ذَلِكَ مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي [إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ]

Biñ dört (18) yüz kimesne idi zindānda⁷⁵⁸³. Cümlesinden⁷⁵⁸⁴ haber virdi ki yārın zindāna (19) ne⁷⁵⁸⁵ haber gelür ve ne yirler ta'āmdan⁷⁵⁸⁶ ve şarābdan. Cümlesine⁷⁵⁸⁷ [138b/1] haber virdi ve buyurdu ki rabbumuñ baña ihsānidur⁷⁵⁸⁸.

[وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ] ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا (2) وَعَلَى النَّاسِ [وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ]

Yūsuf ‘aleyhi’s-selām gördi ki kendüye meyl ve muhabbet itdiler, (3) bunları îmāna da‘vet itdi ve eyitdi ki⁷⁵⁸⁹:

يَا صَاحِبِي السِّجْنِ أَرَبَابٌ مُتَّفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

Cümle kabül idüp “Şehādet (5) iderüz ki⁷⁵⁹⁰ Allāhu Te‘ālā birdür. Sen Allāhu Te‘ālānuñ resülün” didiler. (6) Hāzret-i Yūsuf⁷⁵⁹¹ ‘aleyhi’s-selām bunlara⁷⁵⁹² eyitdi: “Miftāh-ı zindān⁷⁵⁹³

⁷⁵⁸⁰ evvel: Dİ -

⁷⁵⁸¹ oldur: HH buyurur laṭife anlar Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma mahşer didi pes Haḡ Te‘ālā esmā ve şifatına ‘ıyaz getürmiş anları lāyık görmez ġam vehm viren

⁷⁵⁸² Yusuf dedi ki: “Sizin yiyeceğiniz yemek size gelmeden önce onun ne olduğunu bildiririm. Bu, bana Rabbimin öğrettiklerindedir. Ben, Allah’a inanan ve ahireti inkar eden bir milletin dinini bıraktım.” (12/37, Altuntaş 2003: 238).

⁷⁵⁸³ biñ dört yüz kimesne idi zindānda: HM zindanda bin dört yüz kimse idi

⁷⁵⁸⁴ cümlesinden: Dİ cümlesine

⁷⁵⁸⁵ ne: Dİ her ne ise

⁷⁵⁸⁶ ne yirler ta'āmdan: HH, HM, HHM ta'āmdan ne yirler

⁷⁵⁸⁷ cümlesine: HH, HM, HHM ne ise

⁷⁵⁸⁸ “Atalarım İbrahim, İshak ve Yakub’un dinine uydum. Bizim Allah’a herhangi bir şeyi ortak koşmamız (söz konusu) olamaz. Bu, bize ve insanlara Allah’ın bir lütfudur, fakat insanların çoğu şükretmezler.” (12/38, Altuntaş 2003: 238).

⁷⁵⁸⁹ Ey zindan arkadaşlarım! Ayrı ayrı ilahlar mı daha iyidir, yoksa mutlak hakimiyet sahibi olan tek Allah mı?”

⁷⁵⁹⁰ iderüz ki: HM getürdiler

⁷⁵⁹¹ Hāzret: Dİ, HM, HHM -

⁷⁵⁹² bunlara: HM, HHM -

⁷⁵⁹³ Miftāhı zindān: HM zindānuñ miftāhı

elümeddür. Murād iden (7) gitsün” didi⁷⁵⁹⁴ ve “Ḥaḫ Te‘ālā ḳadirdür ki anlaruñ şekillerin tağyîr ide (8) anları⁷⁵⁹⁵ ašlâ bilmeyeler ve isteyen şabr itsün ben ḫalâş olunca andan⁷⁵⁹⁶ bile (9) çıçalum gidelüm⁷⁵⁹⁷ didi. Dört yüz⁷⁵⁹⁸ kimesne eyitdiler ki⁷⁵⁹⁹: “Biz senden cüdâ⁷⁶⁰⁰ (10) olmazuz. Egerçi çok zamândur zindândayuz; lâkin şabr iderüz.” didiler. (11) Biñ dört⁷⁶⁰¹ yüz neferden⁷⁶⁰² dört yüzi⁷⁶⁰³ böyle didiler. Bunlardan mâa‘dâsı (12) kimi on yıl ve kimi on beş yıl maḫbûs olup şabra ṫâḳatları olmayup gitmesin murād itdiler⁷⁶⁰⁴. (13) Ḥaḫ Sübhâne ve Te‘ālā [hm139a] bunlarıñ şekillerin tağyîr idüp kimi şarı⁷⁶⁰⁵ iken (14) siyâh oldu⁷⁶⁰⁶ ve kimi ḳara iken ‘aḳ oldu⁷⁶⁰⁷. Ḥaḫ Te‘ālā yol virüp Ḥazret-i (15) Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm anlara du‘â eyledi. Pîrleri cüvân ve cüvânları (16) tâze yigit oldu⁷⁶⁰⁸. Biñ⁷⁶⁰⁹ kimesne⁷⁶¹⁰ ḫalâş oldılar ve dört yüz kimesne⁷⁶¹¹ şabr idüp ḳaldılar⁷⁶¹², (17) Ḥazret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmi⁷⁶¹³ iḫtiyâr eylediler.

Mev‘ize Anlaruñ (18) şekillerin⁷⁶¹⁴ tağyîr ider ve bir tevbe ile ‘ișyânı ḫasenâta tebdil ider⁷⁶¹⁵.

[إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا] فَأُولَٰئِكَ (19) يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ
[وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا]

Kıssa Pes çün ol iki gûlâm [139a/1] eyitdiler: “Cümle⁷⁶¹⁶ kelâmıñ sıdḳdur. Bizüm vâkı‘amızı ta‘bîr eyle ve bize beyân eyle” (2) didiler. Ḥazret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm sâḳiye eyitdi: “Üç gündenden (3)soñra seni çıkarup ve ḫil‘at geyürüp⁷⁶¹⁷ mertebeni [hh103b] ta‘yîn iderler.” Ḥabbâza (4) eyitdi: “Üç

⁷⁵⁹⁴ didi: HH, HM, HHM -

⁷⁵⁹⁵ anları: HH, HM, HHM -

⁷⁵⁹⁶ andan: HM -

⁷⁵⁹⁷ gidelüm: HM, HHM -

⁷⁵⁹⁸ dört yüz: HH biñ

⁷⁵⁹⁹ eyitdiler ki: HM didiler ki

⁷⁶⁰⁰ cüdâ: HH dūr

⁷⁶⁰¹ bin dört: HH -

⁷⁶⁰² neferden: HM nefer kimseden

⁷⁶⁰³ dört yüzi: Dİ dört yüz nefer

⁷⁶⁰⁴ gitmesin murād itdiler: HH, HM, HHM -

⁷⁶⁰⁵ şarı: HM, HHM şaru

⁷⁶⁰⁶ oldu: Dİ -

⁷⁶⁰⁷ oldu: Dİ olup

⁷⁶⁰⁸ oldu: Dİ olup

⁷⁶⁰⁹ biñ: HH, HHM bir

⁷⁶¹⁰ biñ kimesne: HM -

⁷⁶¹¹ dört yüz kimesne: Dİ dört yüzi

⁷⁶¹² idüp ḳaldılar: HH, HHM eylediler

⁷⁶¹³ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmi: HM Yûsufi

⁷⁶¹⁴ şekillerin: Dİ şeklin, HHM şekilleri

⁷⁶¹⁵ Ancak tövbe edip de inanan ve salih amel işleyenler başka. Allah işte onların kötülüklerini iyiliklere çevirir.

Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir (25/7, Altuntaş 2003: 359).

⁷⁶¹⁶ cümle: HH -

⁷⁶¹⁷ geyürüp: HH geyürler

günden-şoñra seni berdār iderler ve tuyūr cümle⁷⁶¹⁸ başña cem‘ (5) olup seniñ⁷⁶¹⁹ etüñi⁷⁶²⁰ yirler.”
 Habbāz bu söze⁷⁶²¹ gāzab idüp “Ben kizb itdüm” vāqı‘a (6) görmedüm.” didi Yūsuf ‘aleyhi’s-selām
 buyurdi ki⁷⁶²²:

[يَا صَاحِبِي السَّجْنِ أَمَا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخِرُ فَيُصَلِّبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ
 مِنْ رَأْسِهِ] [فُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ (7) تَسْتَفْتِيَانِ

Ya‘nī, ta‘biri vāqı‘ oldı tağyir olmaz.”

*Ḥaberde vāriddür*⁷⁶²³ ki: (8) Ḥazret-i peygamber şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurdi ki: “*Men kezibe ‘aleyye* (9) *‘aynsihi ‘azebehu Allāhu Te‘ālā.*” Ya‘nī, her kim yalān vāqı‘a diye⁷⁶²⁴ Ḥaḡ Sübhāne (10) ve⁷⁶²⁵ Te‘ālā aña azāb ider. Toḡuz kimesneye Allāhu Te‘ālā azāb ider buyuruldi: (11) “*Men kezibe ‘aleyye müte‘ammiden ‘azebehu Allāhu Te‘ālā.*” [hm80b] Ya‘nī “Her kim ki benüm üzerime (12) kaşd ile yalān söylese⁷⁶²⁶, Ḥaḡ Te‘ālā aña dünyāda ve āhiredte azāb (13) ider.” İkinci koñşına iftirā idene⁷⁶²⁷, üçüncü ‘ālimi taḡkır idene⁷⁶²⁸, dördüncü kaḡt olmaḡ (14) içün ta‘ām⁷⁶²⁹ şaklayana kırk gün⁷⁶³⁰ miḡdārı, beşinci imām-ı ‘ādile iḡā‘at (15) [hm139b] itmeyüp üzerine ḡurūc idüp⁷⁶³¹ ‘āşī olana, altıncı serḡoş olana⁷⁶³², (16) yedinci şalavāt vaḡtında⁷⁶³³ terk idene⁷⁶³⁴ ya‘nī⁷⁶³⁵ edā itmeye. Allāhu Te‘ālā (17) bunlara hem dünyāda ve hem āhiredte ‘azāb ider⁷⁶³⁶. Sekizinci gözlerine kizb (18) eyleye⁷⁶³⁷, ya‘nī görmedigi nesneyi “vāqı‘ada⁷⁶³⁸ gördüm” diyene⁷⁶³⁹, toḡuzuncı mu‘allimi (19) üzerine ḡaykırā⁷⁶⁴⁰, ya‘nī ḡürmet itmeyüp üzerine āvāzın⁷⁶⁴¹ ḡaldıra.

⁷⁶¹⁸ cümle: Dİ -

⁷⁶¹⁹ seniñ: HH -

⁷⁶²⁰ etüñi: Dİ etiñ

⁷⁶²¹ bu söze: Dİ, HH, HHM -

⁷⁶²² “Ey zindan arkadaşlarım! (Rüyanızın yorumuna gelince,) biriniz efendisine şarap sunacak, diğeri ise asılacak ve kuşlar başından yiyecektir. Yorumunu sorduğunuz iş böylece kesinleşmiştir.” (12/41, Altuntaş 2003: 239).

⁷⁶²³ vāriddür: HM, HHM vardır

⁷⁶²⁴ diye: Dİ, HM, HHM didi

⁷⁶²⁵ Sübhāne ve: HM, HHM -

⁷⁶²⁶ söylese: HH, HM söyleye

⁷⁶²⁷ idene: Dİ, HH ide

⁷⁶²⁸ idene: Dİ, HH ide

⁷⁶²⁹ ta‘ām: HM, HHM -

⁷⁶³⁰ gün: HHM -

⁷⁶³¹ ‘Ādile iḡā‘at itmeyüp üzerine ḡurūc idüp: HH, HM -

⁷⁶³² olana: Dİ, HH ola

⁷⁶³³ vaḡtında: HM vaḡtından

⁷⁶³⁴ idene: HH eyleye

⁷⁶³⁵ idene ya‘nī: HM idüp

⁷⁶³⁶ ya‘nī edā itmeye Allāhu Te‘ālā hem bunlara hem dünyāda ve hem āhiredte ‘azāb ider: HH -

⁷⁶³⁷ eyleye: HM eylese

⁷⁶³⁸ vāqı‘ada: HH, HM uyḡuda ve uyanıḡlıkda

Hikāye [139b/1] Muḥammed bin Meymūn ‘Irākī raḥmetu’llāh ‘aleyh eydür: Bir kerre mu‘allim⁷⁶⁴² üzerine ḥaykırdum (2) “beni niçeye dek her gün⁷⁶⁴³ dögersin?” didüm⁷⁶⁴⁴. Ḥaḳ Sübhāne ve⁷⁶⁴⁵ Te‘ālā baña bir bed-zebān (3) ‘avrat virdi ki⁷⁶⁴⁶ bir günde niçe kerre benüm⁷⁶⁴⁷ üzerime ḥaykırdı idi. (4) ‘Āciz ḳaldum, bir gün didüm ki “Yā rabb! Bunı baña neden ötri⁷⁶⁴⁸ muşallaḫ ḳıldıñ?” Ol (5) gice vāḳı‘amda bir kimesne gördüm⁷⁶⁴⁹. Baña didi ki: “Ey Muḥammed! Bilmiş ol ki (6) *kemā tudīnu tudānu*. Bir gün mu‘allimūñ üzerine ḥaykırmış idüñ. Şimdi çekdüğüñ anuñ cezāsıdır. Var anuñ ḥatırın al, bu miḥnetden ḥalāş ol.” Vardum bir pīr za‘īf (7) gördüm. Beni⁷⁶⁵⁰ göricek saña gönderdiler didi⁷⁶⁵¹ “Neden bildüñ?” didüm. (8) Eyitdi: “Ol kimesne ki saña bildürdi⁷⁶⁵² baña daḫı āşikāre ve āgāh⁷⁶⁵³ itdi⁷⁶⁵⁴” didi. (9) “Baña ḥelāl eyle” didüm. “Sen-daḫı tevbe eyle” didi. “Tevbe itdüm. [hh104a] Ol daḫı (10) ḥelāl itdi. Min ba‘d⁷⁶⁵⁵ ol ḥātūn üzerime ḥaykırduğın görmedüm⁷⁶⁵⁶” didi⁷⁶⁵⁷.

(11) *Kıssa* Çün ḥabbāz bunı işitdi, “Ben vāḳı‘a görmedüm, kizb itdim⁷⁶⁵⁸” (12) didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁷⁶⁵⁹

[يَا صَاحِبِي السَّجْنِ أَمَا أَحَدَكُمَا فَيَسْتَقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخِرُ فَيُصَلِّبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ
مِنْ رَأْسِهِ] فَضِي الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ

didi.

(13) *Mev‘ize*⁷⁶⁶⁰ Dünyā zindāndır. ‘Abd-ı nāşih ehl-i zindāna nāşihat ider ki “Mü‘minūñ (14) yedi zindānı vardır. Biri dünyāda ve biri ana ḳarnında⁷⁶⁶¹ [hm140a] ve biri⁷⁶⁶² ḳazı (15) ḥabsı ki aşḫāb-ı

⁷⁶³⁹ diyene: Dİ, HH, HHM diye

⁷⁶⁴⁰ ḥaykıra: HH çağıra

⁷⁶⁴¹ āvāzın: HH āvāz

⁷⁶⁴² mu‘allim: HH mektebde

⁷⁶⁴³ niçeye dek her gün: HM her gün niçeye dek

⁷⁶⁴⁴ didüm: HH -

⁷⁶⁴⁵ Sübhāne ve: HH, HM, HHM -

⁷⁶⁴⁶ virdi ki: Dİ, HM musallaḫ eyledi ki

⁷⁶⁴⁷ benüm: HM, HHM -

⁷⁶⁴⁸ ötri: Dİ -

⁷⁶⁴⁹ bir kimesne gördüm: Dİ, HH, HHM gördüm ki bir kimesne

⁷⁶⁵⁰ beni: HH, HM, HHM -

⁷⁶⁵¹ çekdüğüñ anuñ cezāsıdır var anuñ ḥatırın al bu miḥnetten ḥalāş ol vardum bir pīr za‘if gördüm: Dİ, HM,

HHM şimdi çekdüğüñ cefāyı gördüm göricek saña gönderdiler didi

⁷⁶⁵² bildürdi: Dİ, HH gösterdi

⁷⁶⁵³ ve āgāh: Dİ, HM, HHM -

⁷⁶⁵⁴ bildürdi baña daḫı gösterdi: HH gösterdi baña āşikāre ve āgāh itdi

⁷⁶⁵⁵ min ba‘d: HHM min ba‘d soñra

⁷⁶⁵⁶ ḥaykırduğın görmedüm: HH istimā‘ itmedüm

⁷⁶⁵⁷ didi: Dİ, HH, HHM -

⁷⁶⁵⁸ kizb itdüm: Dİ kizb itdi, HHM yalan söyledüm

⁷⁶⁵⁹ “Ey zindan arkadaşlarım! (Rüyamızın yorumuna gelince,) biriniz efendisine şarap sunacak, diğeri ise asılacak ve kuşlar başından yiyecektir. Yorumunu sorduğunuz iş böylece kesinleşmiştir.” (12/41, Altuntaş 2003: 239).

diyetüñ maħallıdır ve biri cehennem ‘aşîlerüñ zindānıdır, cennet (16) ve ni‘metleri ‘uşşāk⁷⁶⁶³ zindānıdır.”

Hikāye Bir gün şeyh Şıblı kıddise şırrahu (17) Yāsın-i Şerif okurdu⁷⁶⁶⁴. *İnne aşhābe ‘l-cenneti ‘l-yevme fī şuğulin fākihūn* (18) āyet-i kerimesin okuyup feryād itdi ve bî-hoş oldu. Çünküm ‘aklı başına (19) geldi, başın kıldurup eyitdi⁷⁶⁶⁵: “Yārabbum! Dünyāda şuğl, āhıretde şuğl⁷⁶⁶⁶ çekilüp⁷⁶⁶⁷ [140a/1] ne vaķit olur ki ‘uşşāk⁷⁶⁶⁸ ma‘şūkıyla⁷⁶⁶⁹ bir yire gelüp vuşlat müyesser (2) olur⁷⁶⁷⁰?”

Hikāye Bāyezid-i Bisāmī Kıddise şırrahu münācātde eyitdi: “Ey (3) Bār-ı Hūdā! Eger ki⁷⁶⁷¹ beni cennete kıoyasın, nār-ı fırākuñla cümle ehl-i cenneti⁷⁶⁷² sūzān (4) iderem. Eger cehenneme idhāl iderseñ, nūr-ı ma‘rifetüñle bāğ ve (5) bostān kıluram⁷⁶⁷³. Eyitdiler: “Ey Bāyezid! Cehennem istemezsin ve cennet murād itmezsin, (6) yā maķşūduñ nedür? Eyitdi: “Dünyā murādum ‘aşkıdır⁷⁶⁷⁴, āhıretde likāsıdır⁷⁶⁷⁵.” (7) *Allahümme yesirlinā ve ‘cemi‘ul-mü‘ştaķin*.

[hhm81a] *El meclisü ‘t-tāsi ve ‘s-selāsetun min Kışsa-ı* (8) *Yūsuf ‘aleyhi ‘s-selām*. Fī kavlehu Te‘ālā⁷⁶⁷⁶:

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ (9) أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ (10)
قَلْبَتْ فِي السِّجْنِ [بِضْعَ سِنِينَ]

Qale‘l-imām rażıyallāhu anh: “*Men iste ‘ān* (11) *bi‘l-ħulķi feķad nesebe rabbehu bi‘l-‘aczi ve men estimā‘ mine‘l-ħalkı feķad nesebe* (12) *rabbehu ile‘l-faķri ve men isteħla bizebi feķad nesebe rabbehu ile‘l-cehli* Ya‘nı her kim (13) ki ħalkdan mu‘āvenet ve yardım taleb itse⁷⁶⁷⁷ Ĥaķ Te‘ālāya⁷⁶⁷⁸

⁷⁶⁶⁰ mev‘ize: HH laṭife

⁷⁶⁶¹ kıarmında: Dİ, HH kıarmı

⁷⁶⁶² biri: HM birisi

⁷⁶⁶³ ‘uşşāk: HHM ‘uşşākı

⁷⁶⁶⁴ okurdu: Dİ okudı, HH okur idi

⁷⁶⁶⁵ ve bî-ħoş oldu çünküm ‘aklı başına geldi başın kıldurup eyitdi: HHM -

⁷⁶⁶⁶ āhıretde şuğl: HHM -

⁷⁶⁶⁷ çekilüp: HM çekilür

⁷⁶⁶⁸ ‘uşşāk: HM ‘aşıkılar

⁷⁶⁶⁹ ma‘şūkıyla: Dİ ma‘şūk ile

⁷⁶⁷⁰ bir yire gelüp vuşlat müyesser olur: HH -

⁷⁶⁷¹ ki: Dİ -

⁷⁶⁷² cümle ehl-i cenneti: HH cümlesini

⁷⁶⁷³ kıluram: HM iderem

⁷⁶⁷⁴ ‘aşkıdır: HH rızası, HM ‘aşk, HHM ‘aşkı

⁷⁶⁷⁵ murādum aşkı ve āhıretde likāsıdır: HH murādum ve āhıretde likāsıdır, HM murādum dünyā ve āhıretde likāsı

⁷⁶⁷⁶ Yusuf, onlardan kırtulacağımı düşündüğü kışıye, “Efendinin yanında beni an”, dedi. Fakat şeytan O’nu efendisine hatırlatmayı unutturdu da bu yüzden o, birkaç yıl daha zindanda kaldı (12/42, Altuntaş 2003: 239).

⁷⁶⁷⁷ taleb itse: HH isteye

⁷⁶⁷⁸ Te‘ālāya: Dİ Te‘ālā-yı ‘acza

nisbet (14) itmiş olur ve halkdan bir nesne talep itse Haḫ Te'ālāyı kabre nisbet ider⁷⁶⁷⁹ [hm140b] ve her kim ki günāhını halkdan şaklasa, rütbesini [hh104b] nādānlığa nisbet itmiş olur⁷⁶⁸⁰.

Ey 'abd-ı 'āşī! 'Āciz halkdan yardım dileme⁷⁶⁸¹. Allāhu Te'ālā (15) saña kāfīdür. Ey derviş! Halkdan nesne isteme kim viren Allāh'dır (16) ve ey 'āşī! Günāhın pinhān eyleme, Haḫ Te'ālā 'alīmdür⁷⁶⁸² ve dānādır.”

Hikāye (17) Mūsā 'aleyhi's-selām eyitdi: “Yā Rabbenā! Ba'zı nesneye muhtāc oluram ki (18) gayet ḳalīl ve ḫaḳīrdür, senden istemege ḫicāb iderem. Senüñ gibi⁷⁶⁸³ kerīm olan (19) pādīşāhdan eşyā-yı cizyeyi⁷⁶⁸⁴ istemekden ibā iderem.” Haḫ Te'ālā buyurdi ki⁷⁶⁸⁵: [140b/1] “Yā Mūsā! Küstahlık degildür. Her nesneyi benden talep eyle⁷⁶⁸⁶. Ḥattā ḫamīriñ tuzını (2) ve çömlegüñ ḫaḫbını ve her yiseniñ sirkesini⁷⁶⁸⁷ ve ḳuyunuñ 'alefini (3) benden iste. Kimesneye⁷⁶⁸⁸ 'arz-ı ihtiyāc⁷⁶⁸⁹ itme⁷⁶⁹⁰

[إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حَسَنًا بَعْدَ سُوءٍ] [فَأِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ]

ve benden ḡayrıdan (4) meded⁷⁶⁹¹ isteme ve ḫācetiñ benden ḡayrıya 'arz eyleme. Her kim ḡayrıya 'arz-ı ḫācet (5) eyleye, miḫnete mübtelā olur.”Nitekim⁷⁶⁹² Yūsuf 'aleyhi's-selām isti'āneti (6) halkdan talep eyledi ve⁷⁶⁹³

[وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ] [مَنْهُمَا ادْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ] [فَأَنسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ
فِي السِّجْنِ بضع سنين]

didı, rüzigāruñ⁷⁶⁹⁴ (7) miḫneti dirāz oldı.

⁷⁶⁷⁹ halkdan bir nesne talep itse Haḫ Te'ālāyı kabre nisbet ider: Dİ, HH -

⁷⁶⁸⁰ ve her kim ki günāhını halkdan şaklasa rütbesini nādānlığa nisbet itmiş olur: Dİ -

⁷⁶⁸¹ dileme: Dİ, HM umma, HM isteme

⁷⁶⁸² 'alīmdür: HH 'alīm, HHM -

⁷⁶⁸³ senüñ gibi: Dİ, HM, HHM -

⁷⁶⁸⁴ eşyā: HH, HHM -

⁷⁶⁸⁵ buyurdi ki: HM buyurur ki

⁷⁶⁸⁶ talep eyle: HH iste, HM diledi

⁷⁶⁸⁷ sirkesini: Dİ sirkesin

⁷⁶⁸⁸ kimesneye: Dİ kimseye

⁷⁶⁸⁹ ihtiyāc: HH ḫācet

⁷⁶⁹⁰ “Ancak kim zulmeder de sonra (yaptığı) kötülüğün yerine iyilik yaparsa bilsin ki şüphesiz ben çok bağışlayıcıyım, çok merhamet edim.” (27/11, Altuntaş 2003: 376).

⁷⁶⁹¹ meded: Dİ meded meded

⁷⁶⁹² nitekim: Dİ nice kim

⁷⁶⁹³ Yusuf, onlardan kurtulacağını düşündüğü kişiye, “Efendinin yanında beni an”, dedi. Fakat şeytan O'nu efendisine hatırlatmayı unutturdu da bu yüzden o, birkaç yıl daha zindanda kaldı (12/42, Altuntaş 2003: 239).

⁷⁶⁹⁴ rüzigāruñ: Dİ, HH; HHM rüzigār ve

*Mervîdür ki*⁷⁶⁹⁵ Çün sâķi zindāndan iħrāc o(8)lundı, Yūsuf ‘aleyhi’s-selām didi ki: Çünkim⁷⁶⁹⁶ evvelki mertebēni bulasın (9) beni⁷⁶⁹⁷ rabbuñ⁷⁶⁹⁸ öñinde⁷⁶⁹⁹ unutma⁷⁷⁰⁰, yād eyle ve aħvālumu zikir eyle⁷⁷⁰¹.” Ĥazret-i Cebra’il ‘aleyhi’s-(10)selām⁷⁷⁰² gelüp ol eyitdi: “Yā ĵarındaşum Cebra’il⁷⁷⁰³! Şādiye mi geldüñ yā muşibet (11) ĵaberine mi geldüñ?” Eyitdi: “İkisi daĵı vardır.” Ĥaĵ Te’ālā buyurdi ki “Seni kim ĵulķ (12) itdi?” “Allāhu Sübhāne ve Te’ālā⁷⁷⁰⁴” didi. “Yā kim besler?” [hm141a] Eyitdi: “Rabbum.” Cebra’il ‘aleyhi’s-selām (13) eyitdi: “Yā mededi⁷⁷⁰⁵ niçün ĵayrıdan ĵaleb idersin? Bu sebebden şeytāni⁷⁷⁰⁶ (14) muşallaĵ itdi. Yedi yıl zindānda ĵalursın, seni unutturur.”

Mev’ize⁷⁷⁰⁷ (15) Enbiyā ve evliyādan bir kimesne şeytāndan ĵalāş bulmadı, tā āĵirete (16) gidince. Ādem ‘aleyhi’s-selām cennetde vesvese-i şeytāna mübtelā oldı” (17)⁷⁷⁰⁸

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْءَاتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا
رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ

Berkısa şavma‘asında^{7709 7710}

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ (18) إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ [فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكَ إِنِّي أَخَافُ
اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ]

⁷⁶⁹⁵ mervîdür ki: HH kışşa mervîdür ki

⁷⁶⁹⁶ çünkim: HHM çün

⁷⁶⁹⁷ beni: HH, HHM -

⁷⁶⁹⁸ rabbuñ: HHM şultān

⁷⁶⁹⁹ öñinde: HH ĵatında

⁷⁷⁰⁰ unutma: HH, HHM utanma

⁷⁷⁰¹ yād eyle aħvālumu zikir eyle: HM aħvālum yād eyle

⁷⁷⁰² Cebra’il ‘aleyhi’s-selām: HH Cibril-i Emīn

⁷⁷⁰³ yā ĵarındaşum Cebra’il: HH -

⁷⁷⁰⁴ Allāhu Sübhāne ve Te’ālā: HM Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Allahu Te’ālā ĵulķ itdi”

⁷⁷⁰⁵ mededi: HH isti’ānet

⁷⁷⁰⁶ şeytāni: HHM şeytān

⁷⁷⁰⁷ mev’ize: HH laĵife

⁷⁷⁰⁸ Derken şeytan, kendilerinden gizlenmiş olan avret yerlerini onlara açmak için kendilerine vesvese verdi ve dedi ki: “Rabbiniz size bu ağacı ancak, melek olmayasınız, ya da (cennette) ebedi kalacaklardan olmayasınız diye yasakladı.” (7/20, Altuntaş 2003: 151)

⁷⁷⁰⁹ şavma‘asında: HH şavma‘asında mübtelā oldı

⁷⁷¹⁰ Münafıkların durumu ise tıpkı şeytanın durumu gibidir. Çünkü şeytan insana, “İnkâr et” der; insan inkâr edince de, “Şüphesiz ben senden uzağım. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah’tan korkarım” der (59/16, Altuntaş 2003: 546).

seyyidü'l-mürselin namâzda maḳâm ḳurbında iken (19) *izâ temennâ elḳa e'sşeytânu fî umniyetihi* [hhm81b] Aşḫâb-ı Kirâma⁷⁷¹¹ buyuruldu: [141a/1] “Anlara bu deñlü ‘işmet ile böyle olıcaḳ, yâ deryâ-yı [hh105a] ma‘şiyete müstaḡrıḳ (2) olanuñ ḫalı nice olur, ḳıyâs eyle.”

Çün Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm (3) Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâmı gördi, ba’zılar “melekü'l-âḫır” didiler⁷⁷¹². Ba’zılar (4) “rızvân⁷⁷¹³” didiler⁷⁷¹⁴, su‘âl idüp “beşârete mi geldüñ⁷⁷¹⁵ yâḫûd muşibete mi geldüñ⁷⁷¹⁶?” (5) didi. “İkisi bile vardır” didi.

Ḳıṣṣa Üç kimesne üç kimesneye (6) gelüp bir eteginde beşâret ve bir eteginde muşibet getürdi. (7) Evvel Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm bir nice melek ile İbrâḫîm ‘aleyhi’s-selâma (8) gelüp⁷⁷¹⁷ hem beşâret ve hem muşibet ‘arz itdi. Bu⁷⁷¹⁸ ḳıṣṣa-ı (9) meşhûrdur⁷⁷¹⁹ ve mezkûrdur⁷⁷²⁰, bu kitâbda tavşîl-i ihtiyâc degildür⁷⁷²¹. İkinci Benî İsrâ’il’de⁷⁷²² (10) ol ‘âbid ki Ḥâzret⁷⁷²³-i Yehüdâ peygâmbere⁷⁷²⁴ varup⁷⁷²⁵ oḡlı⁷⁷²⁶ içün du‘â eyledi, maḫallında (11) [hm141b] beyân olunmuşdur. Üçüncü Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm Ḥâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma⁷⁷²⁷ gelüp ḫalâşî ile (12) ḡayrıdan meded taleb itdügi-çün⁷⁷²⁸ yedi yıl tamâm olıcaḳ⁷⁷²⁹ Reyvân vâḳı‘a (13) gördi. Tafşîli zikir olunur inşâ‘allâhu Te‘âlâ.

Zelîḫâ sâkîden (14) Ḥâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ aḫvâlım⁷⁷³⁰ su‘âl eyledi ve zindâncıyı (15) getürüp envâ‘ cefâlar sipâriş⁷⁷³¹ eyledi. Âḫır cefâ-yı⁷⁷³² zârb-ı maḫallî vâḳı‘ olıcaḳ “yeter” didi. (16) Nitekim ‘isyân mü‘min⁷⁷³³ içün ḳıyâmetde vâḳı‘ olur. Tavşîli (17) maḫallında zikir olunur. inşâ‘allâhu Te‘âlâ

*El-meclisü'l-erba‘ un*⁷⁷³⁴ min *Ḳıṣṣa-ı* (18) *Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm*. Fî ḳavlehu Te‘âlâ⁷⁷³⁵:

⁷⁷¹¹ kirâma: Dİ, HM, HHM kirâm

⁷⁷¹² didiler: HH dimişler

⁷⁷¹³ rızvân: HH melek-i ‘âḫır-i rızvân

⁷⁷¹⁴ didiler: Dİ didi

⁷⁷¹⁵ geldüñ: HH geldiñüz

⁷⁷¹⁶ geldüñ: Dİ -

⁷⁷¹⁷ İbrâḫîm ‘aleyhi’s-selâma gelüp: Dİ gelüp İbrâḫîm ‘aleyhi’s-selâma

⁷⁷¹⁸ bu: Dİ -

⁷⁷¹⁹ meşhûrdür: Dİ meşhûr, HH meşhûredür

⁷⁷²⁰ mezkûrdur: HH, HM, HHM -

⁷⁷²¹ kitâbda tavşîli ihtiyâc degildür: Dİ, HH kitâba tafşîle ḫâcet yokdur

⁷⁷²² İsrâ’ilde: HM, HHM İsrâ’ilden

⁷⁷²³ Ḥâzret: Dİ, HM -

⁷⁷²⁴ Yehüdâ peygâmbere: HH Yehüdaya

⁷⁷²⁵ varup: HH gelüp

⁷⁷²⁶ oḡlı: Dİ oḡul

⁷⁷²⁷ Ḥâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma: Dİ, HM, HHM -

⁷⁷²⁸ ḫalâşî içün ḡayrıdan meded taleb itdügi-çün: HH ḡayrıdan

⁷⁷²⁹ yedi yıl tamâm olıcaḳ: HH yedi yıl ḫabs olmasından ḫaber virdi mervîdür ki sâki zindândan

⁷⁷³⁰ aḫvâlım: Dİ aḫvâlım

⁷⁷³¹ sipâriş: Dİ -

⁷⁷³² cefâ-yı: HH, HM, HHM -

⁷⁷³³ mü‘min: Dİ, HM mü‘minin

⁷⁷³⁴ erba‘un: HH tâsi‘ ve şelâşun: Dİ, HHM şâmin ve şelâşun

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ (19) سِمَانٍ [يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعٌ سُنْبُلَاتٍ
خُضْرٌ وَأُخْرَىٰ يَأْسَاطٍ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِن كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ]

Ḳale’l-imām rażıya’llāhu ‘anh: “*Men ḥālefe emri illahi heleke ve men lezīme [141b/1] e’ş-şabre meleke.*” Her kim Allāhu Te’ālānuñ emrine muḥālefet ider, helāk olur ve her kim (2) şabra mülāzemet itse⁷⁷³⁶ mālİK olur. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām vāḳı’ayı dimege⁷⁷³⁷ (3) emir olundu. Muḥālefeti sebebiyle esİR-i miḥnet ve belā oldu ve zindānda⁷⁷³⁸ şabr (4) itdi. İḥsāna⁷⁷³⁹ ve kereme ve taḥt u tāca mālİK olup ‘azīz oldu. (5) Pes iñleme şabr eyle. Hecr ve miḥnetüñ pāyānı vardır ve vişāl ve rāḥata (6) maḡrūr olma, zīrā zevālİ ve āfeti vardır.

Veheb bin Münebbih rażıya’llāhu ‘anh (7) eydür ki: “On iki yıl Yūsuf ‘aleyhi’s-selām zindānda olup gice⁷⁷⁴⁰ gündüz (8) ehl-i zindāna ḥizmet iderdi⁷⁷⁴¹. Gice olıcaḳ bir ḡurfe var idi, penceresi Ken‘ān (9) cānibine açılmış idi, ol ḡurfeye çıkup cānib-i [hm142a] Ken‘āna nazar iderdi⁷⁷⁴² (10) firāḳla⁷⁷⁴³ vālidİ⁷⁷⁴⁴ ve bürāderānı zıkir idüp aḡlar ve nevhe iderdi⁷⁷⁴⁵. Ol cānibden (11) yel esse ḥaber şorardı⁷⁷⁴⁶ ve şimāl yeli gitse ḥaber irsāl iderdi⁷⁷⁴⁷ (12) ve kendünün elem-i firḳatın beyān iderdi⁷⁷⁴⁸. Bir gice ol maḥallda oturdu⁷⁷⁴⁹ bir (13) a’rābİ, bir deve ile beyābandan gelürdi⁷⁷⁵⁰. [hmm82a] Deve zindān dīvārına ḳarīb⁷⁷⁵¹ olıcaḳ (14) faşih lisān ile didi ki⁷⁷⁵²: “Ey kerīm ibnü’l-kerīm! Yūsuf bin Ya’ḳūb bin İşḫāḳ (15) bin İbrāḥīm. Ben Ken‘ān ilinden gelürem ve yine aña⁷⁷⁵³ giderem.” “Ol miḥnet-keşide (16) olan Ya’ḳūba ḥaberün var mıdur?” didi. Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (17) pederinün ismin istimā‘ idicek⁷⁷⁵⁴ zārİ zārİ aḡladı ve eyitdi: “Nereden gelürsin (18) ey ‘arab⁷⁷⁵⁵?” Eyitdi: “Ken‘ān iḳliminden.”

⁷⁷³⁵ Kral, “Ben rüyamda yedi semiz ineḡi, yedi zayıf ineḡin yediḡini; ayrıca yedi yeşil başaḳ ve yedi de kuru başaḳ görüyorum. Ey ileri gelenler! Eḡer rüya yorumluyorsanız, rüyamı bana yorumlayın” dedi (12/43, Altuntaş 2003: 239).

⁷⁷³⁶ itse: Dİ, HM eylese

⁷⁷³⁷ dimege: HM demek

⁷⁷³⁸ zindānda: HM zindāna

⁷⁷³⁹ iḥsāna: Dİ iḥsān

⁷⁷⁴⁰ gice: Dİ -

⁷⁷⁴¹ iderdi: Dİ ider idi

⁷⁷⁴² iderdi: Dİ, HH, HHM idüp

⁷⁷⁴³ firāḳla: Dİ firāḳ ile

⁷⁷⁴⁴ vālidİ: HM vālidini

⁷⁷⁴⁵ iderdi: Dİ ider idi

⁷⁷⁴⁶ şorardı: Dİ şorar idi

⁷⁷⁴⁷ iderdi: Dİ ider idi

⁷⁷⁴⁸ iderdi: Dİ ider idi

⁷⁷⁴⁹ oturdu: HM otururdu

⁷⁷⁵⁰ gelürdi: Dİ gelür idi

⁷⁷⁵¹ deve zindān dīvārına ḳarīb: HM çünki zindān ḳapusına ḳarīb

⁷⁷⁵² didi ki: HM eyitdi ki

⁷⁷⁵³ aña: HM -

⁷⁷⁵⁴ istimā‘ idicek: HM işidicek

Buyurdu ki “Bir dirāht bilür misin ki (19) on iki budağı vardır⁷⁷⁵⁶, biri kat‘ olunmuşdur⁷⁷⁵⁷. Ol ağacuñ köki nice sene[142a/1]dür ki anuñ firākıyla belā ve cez‘a çeker.” A‘rābī eyitdi: “Bu didigüñ Ya‘kūb (2) ‘aleyhi’s-selāmuñ vaşfidur” diyüp⁷⁷⁵⁸ anuñ hālından haber virdi ve eyitdi: “Tā ol (3) budak yirine gelince beytü’l-aḥzāndan çıkmaz. Sebebi oldur ki kendi⁷⁷⁵⁹ (4) bir beyt yaptı, adını Beytü’l-Aḥzān kodı ve anda sākin oldı dā’imā (5) mātem ider ve derd firākını⁷⁷⁶⁰ zikir ider⁷⁷⁶¹ didi Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (6) çünküm bunı⁷⁷⁶² istimā‘ itdi derd ü elemi ziyāde oldı. Eyitdi: “Yā aḥa’l-‘arab! (7) Bundan ol araya gitdükde ne kadar fā’ide idersin kendi⁷⁷⁶³ ta‘āmiñla?” A‘rābī (8) eyitdi: “On beş pāre”. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām [hm142b] aña bir kırmızı (9) yāḳut pāresi virdi ki yigirmi⁷⁷⁶⁴ biñ pāre kıymeti var idi. Andan (10) dönüp⁷⁷⁶⁵ ol iklīme dāḥil olup⁷⁷⁶⁶ ol menzile vāşıl olasin⁷⁷⁶⁷, benüm haberüm vire(11)sin⁷⁷⁶⁸.

أَرْسِلُهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ [وَأَنَا لَهُ لِحَافِظُونَ]

Ben mehcūrlaruñ ve ġarībleriñ ve zindānda olup⁷⁷⁶⁹ esīr olanlaruñ resūliyem. (12) Ol firakat ve derd nihāyete iriše ve firāk nihāyet bula⁷⁷⁷⁰. Bizi du‘ādan (13) unutmayasın⁷⁷⁷¹.” A‘rābī eyitdi: “Hālā⁷⁷⁷² haber vir⁷⁷⁷³ nāmuñ nedür ve nişānuñ nicedir?” (14) Buyurdu ki “Daḥı nām-ı nişānum⁷⁷⁷⁴ dimege icāzet yokdur.” A‘rābī eyitdi⁷⁷⁷⁵: (15)”

أَرْسِلُهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ [وَأَنَا لَهُ لِحَافِظُونَ]

⁷⁷⁵⁵ ey ‘arāb: HHM -

⁷⁷⁵⁶ vardır: HH, HHM -

⁷⁷⁵⁷ olunmuşdur: HM olmuş, HHM olunmuş

⁷⁷⁵⁸ diyüp: Dİ, HHM -

⁷⁷⁵⁹ kendi: HM, HHM kendü

⁷⁷⁶⁰ firākını: Dİ firākı

⁷⁷⁶¹ ider didi: HH, HHM iderdi

⁷⁷⁶² bunı: HH, HM, HHM -

⁷⁷⁶³ kendi: HM, HHM kendü

⁷⁷⁶⁴ yigirmi: HH, HM, HHM -

⁷⁷⁶⁵ andan dönüp: HM andan eyitdi çünki bundan dutup, HHM andan dutup

⁷⁷⁶⁶ olup: HM olasin

⁷⁷⁶⁷ olasin: HH, HHM ola

⁷⁷⁶⁸ Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasin. Şüphesiz biz onu koruruz (12/12, Altuntaş 2003: 235).

⁷⁷⁶⁹ olup: HM -

⁷⁷⁷⁰ nihāyet bula: HM āḥir ola

⁷⁷⁷¹ unutmayasın: HH, HHM unutmaya

⁷⁷⁷² hālā: HM -

⁷⁷⁷³ haber vir: HH, HM, HHM -

⁷⁷⁷⁴ nāmı nişānum: Dİ, HM nām u nişānum

⁷⁷⁷⁵ Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasin. Şüphesiz biz onu koruruz (12/12, Altuntaş 2003: 235).

Yūsuf [hh108b] 'aleyhi's-selām buyurdu ki: (16) "Ol Allāhu Te'ālānuñ emriyle kaçdı⁷⁷⁷⁶ ve sen⁷⁷⁷⁷ urmağ istedüñ⁷⁷⁷⁸. Bu niyyetden (17) geç⁷⁷⁷⁹!" A'rābī eyitdi: "Cürimini 'afv itdüm." Ol sâ'at a'rābī ħalāş olup deve (18) öñine gelüp çökdi. Deveye binüp⁷⁷⁸⁰ yola⁷⁷⁸¹ revāne oldu.

*Nükte*⁷⁷⁸² Bir deve (19) edeb-i ri'āyet idüp zindān dīvārına sürinmekle⁷⁷⁸³ zarb⁷⁷⁸⁴ zaĥmetinden [142b/1] ħalāş oldu, yā bir bende ki⁷⁷⁸⁵ fā'atıyla yüzün Ĥağ dergāhına vaż' ide⁷⁷⁸⁶ Allāhu (2) Te'ālānıñ keremiyle cehennem āteşinden ħalāş olmak ba'īd degildür. A'rābī andan (3) rücū' idüp beytü'l-aĥzān kurbına gelicek nidā itdi ki: "Yā isrā'il(4)u'llāh! Ben ġarībleriñ ve mehcūrleriñ ve zindānileriñ resüliyam. Mışır cānibinden (5) gelürem." Ya'kūb 'aleyhi's-selām bunu işidüp⁷⁷⁸⁷ feryād itdi ki: "Ben daĥı ġarīblerdenem (6) ve āteş-i herce yanan⁷⁷⁸⁸ mehcūrlardanam ve dünyā sarāyında⁷⁷⁸⁹ maĥbūsam." [hm143a] Eyitdi⁷⁷⁹⁰: "Ben⁷⁷⁹¹ ĥācetüm (7) ve müjdem⁷⁷⁹² aldım. Hemān baña⁷⁷⁹³ bir du'ā eyle" didi. Ya'kūb 'aleyhi's-selām du'ā idüp (8) "*Allahümme ehvini [hmm82b] sekerati'l-mevt*" didi. İştirā itdi, "Benüm için daĥı (9) du'ā eyle." didi "*Allahümme ec'al leha māriden fi'l-cennet*" A'rābī eyitdi: "Ol (10) kimesneye daĥı du'ā eyle." "*Allahümme üĥlūf'anhu vasslehu bi icābetin.*" Çün bu (11) du'aları kıldı, Cebrā'il⁷⁷⁹⁴ 'aleyhi's-selām gelüp Yūsuf 'aleyhi's-selāma⁷⁷⁹⁵ ĥaber (12) virdi ki Ĥağ Te'ālā saña selām ider ve buyurdu ki: "Eyyām-ı miĥnet nihāyete irişdi (13) ve hengām-ı revāc⁷⁷⁹⁶ ve rāĥata yetişdi." Yūsuf "Ne sebep ile oldu?" didi⁷⁷⁹⁷. "Miĥnet (14) ne sebep ile oldu ise yine anı⁷⁷⁹⁸ sebep-i rāĥat itdi ve senüñ miĥnetüñ (15) pederiñe muĥālefet ile⁷⁷⁹⁹ idi. Rāĥatüñ daĥı pederinüñ du'āsı sebebiyle oldu." (16) a'rābīnüñ kışşasın zikir itdi ve ĥālā melik bir vāqı'a görür⁷⁸⁰⁰ kimesne (17) ta'bir⁷⁸⁰¹ idemez. Allāhu Te'ālā saña⁷⁸⁰² ta'bīrin ilhām ider ve⁷⁸⁰³ sebep-i 'izzet (18) ve rāĥatüñ⁷⁸⁰⁴ olur" didi.

⁷⁷⁷⁶ kaçdı: HM kaçmışdur

⁷⁷⁷⁷ sen: Dİ siz

⁷⁷⁷⁸ urmağ istedüñ: HM urmağa niyyet itdüñ

⁷⁷⁷⁹ geç: HM, HHM rücū' eyle

⁷⁷⁸⁰ deveye binüp: Dİ, HH süvār olup, HM üzerine süvār olup

⁷⁷⁸¹ yola: HH, HM, HHM -

⁷⁷⁸² nükte: HH işāret

⁷⁷⁸³ sürinmekle: Dİ sürinmek ile, HH yüz dutmağ ile

⁷⁷⁸⁴ zarb: HH ĥayret

⁷⁷⁸⁵ bende ki: HM, HHM kuluñ

⁷⁷⁸⁶ vaż' ide: HH ide, HM kıya

⁷⁷⁸⁷ işidüp: HM işidicek

⁷⁷⁸⁸ yanan: Dİ yananlar

⁷⁷⁸⁹ sarāyında: HH zindanında

⁷⁷⁹⁰ eyitdi: HM 'arab eyitdi

⁷⁷⁹¹ ben: HHM benüm

⁷⁷⁹² müjdem: HH murādum

⁷⁷⁹³ baña: Dİ, HM, HHM -

⁷⁷⁹⁴ Cebrā'il: HH Cibril

⁷⁷⁹⁵ gelüp Yūsuf 'aleyhi's-selāma: Dİ -

⁷⁷⁹⁶ revāc: HH rüh

⁷⁷⁹⁷ didi: HM, HHM -

⁷⁷⁹⁸ anı: HM -

⁷⁷⁹⁹ ile: HH -

⁷⁸⁰⁰ görür: HH, HM gördi ki

*Laîfe*⁷⁸⁰⁵ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma⁷⁸⁰⁶ ibtidâda (19) sebep menâm oldu [hh109a] ve intihâda⁷⁸⁰⁷ sebep yine⁷⁸⁰⁸ menâm oldu ve ni‘met ve miñnete [143a/1] sebep menâm oldu. “Hikmet nedür?” Cevâb ğaflete ve ğayrete⁷⁸⁰⁹ sebep olur, (2) tâ kim ma‘lûm ola⁷⁸¹⁰ ki ‘âlim dükeli esbâba⁷⁸¹¹ müsebbeb birdür⁷⁸¹²; Hüdâ-yı Bârî-yi⁷⁸¹³ Te’âlâdur. (3) Pes bir kaç günden⁷⁸¹⁴ sonra Reyyân vâkı‘a gördi. Nil kurmuş ve yedi (4) semiz gāv⁷⁸¹⁵ Nilden çıktılar. Memeleri sūd ile memlū idi⁷⁸¹⁶. ‘Aķablarından yedi (5) lâġar gāvlar daġı çıķup⁷⁸¹⁷ evvel çıkan ol yedi semiz öküzleri⁷⁸¹⁸ yidiler. (6) Andan [hm143b] sonra yedi başaķ daġı⁷⁸¹⁹ yeşil laţif mümteli idüp ‘aķablarından (7) yedi kuru⁷⁸²⁰ başaķ⁷⁸²¹ daġı zuhūr itdi⁷⁸²². Za‘îf ve haķîr evvelkilere şarılup maġv (8) itdiler⁷⁸²³. Melik Reyyân⁷⁸²⁴ ‘ulemâ-yı mu‘teberini taleb idüp ve cemî‘ müneccimleri cem‘ idüp (9) vâkı‘asınun⁷⁸²⁵ ta‘bîrini su‘âl eyledi. Bunlar “azġaşu aġlâmdur, ta‘bîr (10) olunmaz” didiler. Bir kaç gün geķüp⁷⁸²⁶ sâķî daġı unutdı⁷⁸²⁷, kimesne cevâb (11) virmeyecek⁷⁸²⁸ bunlara ġazab itmek⁷⁸²⁹ murâd eyledi⁷⁸³⁰. Sâķî bunu işidüp⁷⁸³¹ (12) Hâzret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm ġatırına geldi⁷⁸³². Melike “Ben⁷⁸³³ bu (13) vâkı‘anıñ hem ta‘bîrin ve hem tefsîrin beyân ideyem” didi. Melik sebebin⁷⁸³⁴ (14) su‘âl itdi. Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı ġaber virdi; “lâkin ġicâb

7801 ta‘bîr: HH anı ta‘bîr
7802 saña: HM anuñ
7803 ider ve: Dİ idüp
7804 râġatuñ: HHM raġât
7805 laţife: HH nükte
7806 ‘aleyhi’s-selâma: HHM ‘aleyhi’s-selâm
7807 intihâda: Dİ, HH nihâyetde, HM intihâda daġı
7808 yine: HH, HM, HHM -
7809 ġayrete: HM ‘ibrete
7810 ola: HH, HM ol
7811 esbâba: HH musîbet
7812 nuşiyet birdür: HM musiyebdür ki
7813 bâri-yi: Dİ -
7814 günden: Dİ gün
7815 yedi semiz gav: Dİ, HH yedi gavı semiz
7816 memlū idi: HM tolu idi
7817 çıķup: HM çıktılar
7818 öküzleri: HH, HM, HHM kavları
7819 başaķ daġı: HH başaķ başları
7820 kuru: Dİ, HM, HHM -
7821 başaķ: HH başaķlar
7822 zuhūr itdi: HH, HM, HHM çıķup
7823 itdiler: Dİ itdi
7824 Reyyân: Dİ -
7825 vâkı‘asınun: HH, HM, HHM vâkı‘anuñ
7826 geķüp: HM daġı geķdi
7827 unutdı: HM unutmuş idi
7828 virmeyecek: Dİ virmedi
7829 ġazap etmek: HM ġazab idüp siyâset
7830 eyledi: HH itdi
7831 işidüp: HH istimâ‘ idüp, HM görüp
7832 geldi: HM, HHM gelüp
7833 melike ben: HM melike eyitdi pâdişâhum ben
7834 sebebin: HH, HHM müsebbin

iderem⁷⁸³⁵ (15) huzûrına varmağa⁷⁸³⁶, zîrâ bu kadar müddet geçdi ki haber sipâriş itmiş (16) idi.” Melik eyitdi: “Ėam yime. Ol ehl-i ’ilimdür, saña ġazab itmez. Her şeyi Allāhu Te’ālādan (17) bilür.

Nükte ve Reyynân kâfir iken ġayır ve şerri⁷⁸³⁷ Allāh’dan⁷⁸³⁸ idüġine i’tirâf ider, (18) ġaderî sefileleri şerri Allāhu Te’ālādan⁷⁸³⁹ bilmezler⁷⁸⁴⁰, ‘azîm ġaflet ve cehildür⁷⁸⁴¹.

Kışsa Sâķi (19) gelüp Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma⁷⁸⁴² Melikûn selâmûn ve ġaberin ve su’alın zikir itdi ve Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma⁷⁸⁴³ [143b/1] sâķisi⁷⁸⁴⁴, Melik⁷⁸⁴⁵ gördüġi üzre vâķi’ayı beyân eyledi. Gelüp ġaber viricek Melik⁷⁸⁴⁶ (2) Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmûn ‘ilm-i firâset⁷⁸⁴⁷ ve kiyâsetin⁷⁸⁴⁸ istimâ’ idüp (3)⁷⁸⁴⁹

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ [فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ
النُّسُوءِ اللَّاتِي قَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ]

ol kimesne ki böyle ehl-i fażl [hm144a] ola zindānda olmaġ (4) lâyıķ degildür, aña ri’āyet vâcibdür” didi. Sâķi gelüp Ĥazret⁷⁸⁵⁰-i [hhm83a] Yûsuf ‘aleyhi’s-(5)selâma ġaber⁷⁸⁵¹ virdi. Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “Melike eyit ki⁷⁸⁵² Mıřır⁷⁸⁵³ (6) ġâtûnların⁷⁸⁵⁴ iġzâr [hh109b] idüp aġvâlımdan su’âl itsün. Andan çıķayam.” (7) Melik cümlesin iġzâr idüp su’âl idicek cümlesi şehâdet (8) itdiler ki: “Biz aña iftirâ itdük, anuñ ařlâ ġünâhı yoķdur.” Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm (9) buyurdi ki: “řimdi⁷⁸⁵⁵ çıķaram, řol řartla⁷⁸⁵⁶ ki cümle ehl-i zindānı āzād ide⁷⁸⁵⁷.” (10) Cümlesin itlaķ eyledi, zîrâ Yûsuf

⁷⁸³⁵ iderem: HH iderem ki

⁷⁸³⁶ varmaġa: HH varayam

⁷⁸³⁷ şerri: HH şerr

⁷⁸³⁸ Allāhdan: HH Allāhu Te’ālādan

⁷⁸³⁹ Allāhu Te’ālādan: Dİ Allāhdan

⁷⁸⁴⁰ bilmezler: HH bilmez

⁷⁸⁴¹ cehldür: HH deñlidür

⁷⁸⁴² Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma: Dİ, HH, HHM -

⁷⁸⁴³ ‘aleyhi’s-selâma: HM ‘aleyhi’s-selâm

⁷⁸⁴⁴ sâķisi: HH, HM, HHM -

⁷⁸⁴⁵ melik: HH beyân-ı melik

⁷⁸⁴⁶ melik: Dİ, HM, HHM -

⁷⁸⁴⁷ ‘ilm-i firâset: Dİ, HM ‘ilm ü firâset

⁷⁸⁴⁸ kiyâsetin: HM kiyâsetini

⁷⁸⁴⁹ Kral, “Onu bana getirin” dedi. Elçi Yusuf’a gelince (Yusuf) dedi ki: “Efendine dön de ellerini kesen o kadınların derdi ne idi, diye sor. şüphesiz Rabbim onların hilesini hakkıyla bilendir.” (12/54, Altuntaş 2003: 241).

⁷⁸⁵⁰ Ĥazret: Dİ -

⁷⁸⁵¹ ġaber: HH gelüp ġaber

⁷⁸⁵² Melike eyit ki: HH var Mâlike söyle ki, HM -

⁷⁸⁵³ Mışır: Dİ, HM Mışırûn

⁷⁸⁵⁴ ġâtûnların: Dİ, HH ġevâtunın

⁷⁸⁵⁵ şimdi: HHM şimden řoñra

⁷⁸⁵⁶ şartla: Dİ şart ile

⁷⁸⁵⁷ ide: HH ideler

‘aleyhi’s-selām kerīmdür yalıñuz (11) ħalāş olmağa rızā virmedi. Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem ki (12) kerīmdür⁷⁸⁵⁸ ħāşā ki yalıñuz cenneti ħabūl ide. Cümle ‘āşī ümmeti aña tufeyl itmeyince (13) ħabūl itmez⁷⁸⁵⁹.

Kıssa Çünküm Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı zindāndan iħrāc idicek⁷⁸⁶⁰ (14) Mışırı zeyn itdiler. Sarāya dek dōrt fersaḫ yir idi, ħumaşlar ile dō(15)⁷⁸⁶¹şediler ve taḫl ve naġāralar żarb idüp⁷⁸⁶² envā’ ta’zīm ile iħrāc itdiler⁷⁸⁶³

أَرْسِلُهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ [وَأِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ]

(16) ve şaçılar şaçdılar, altun aĸçe şaçdılar⁷⁸⁶⁴ ve üç biñ (17) süvār öñine düşüp⁷⁸⁶⁵ şaflar düzdiler ve muġannīler ġmā ve feryād iderler idi. (18)

Kezālik kıyāmet ġüni ‘āsīleri⁷⁸⁶⁶ cehennemden iħrāc idicek kūs-i ‘ināyet (19) dōġülür⁷⁸⁶⁷ ve kırk yıllık yol ħūr⁷⁸⁶⁸ ve⁷⁸⁶⁹ ġılmān ħarşu gelür. Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁷⁸⁷⁰[144a/1] “Zindāndan taşra gel” diyecek gelmedi⁷⁸⁷¹, tā bürġhānı zāhir olmayınca.

Kezālik (2) ‘uşāt daḫı cehennemden çıġmazlar, tā rızā’u’llāh maġfiret ve ‘afv (3) ħaberi gelmeyince. Ĥaġ Sübhāne ve Te‘ālā ħaber gönderüp [hm144b] “Ben ħulumdan rāzīyam (4) ve ġünāhlarından geçdüm.” İbād eydür: “Bizüm ħavfımız ‘adem -i rızā ve keşret-i (5) zünüb idi. Ĥaġ Te‘ālā buyurur ki⁷⁸⁷² ġünāhlarından geçdüm.⁷⁸⁷³” Bende eydür: “Biz bunda (6) şafāmuza rāzīyuz.” Ĥaġ Sübhāne ve⁷⁸⁷⁴ Te‘ālā sırrına nidā ider ki: “Ey bende-i bī-çāre! (7) Enbiyā ve evliyā ve aşfiyā ve etġiyā cümle ayaġ üzre tırup dīdāra müşāhedesine (8) muntazırlardur⁷⁸⁷⁵ ve müteraġġıblardur. Sizüñ çıġup gelmeñize mevġuflardur. (9) Ĥicāb-ı celāl ve cemāldan ref’ olmaz, tā size gelüp ħāzır olmayınca tā kim (10) bileler ki ben ‘ibādımı, mü’min olmış⁷⁸⁷⁶ ola, redd itmezem⁷⁸⁷⁷.”

⁷⁸⁵⁸ kerīmdür: Dİ ekremdür

⁷⁸⁵⁹ itmez: HH ider

⁷⁸⁶⁰ idicek: HM itdiler Melik buyurdu Mışırı zinet sarāya dek

⁷⁸⁶¹ “Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasın. Şüphesiz biz onu koruruz.” (12/12, Altuntaş 2003: 235).

⁷⁸⁶² idüp: HM itdiler

⁷⁸⁶³ iħrāc itdiler: HH, HM, HHM çıkarup

⁷⁸⁶⁴ şaçdılar: Dİ şaçılar, HM nişār itdiler

⁷⁸⁶⁵ düşüp: Dİ -

⁷⁸⁶⁶ kıyāmet ġüni ‘āsīleri: Dİ ‘āsīleri kıyāmet ġüni

⁷⁸⁶⁷ dōġülür: HH, HHM -

⁷⁸⁶⁸ ħūr: HH rızvān, HM ħūri

⁷⁸⁶⁹ ve: Dİ -

⁷⁸⁷⁰ ‘aleyhi’s-selām: Dİ, HH, HM ‘aleyhi’s-selāmı

⁷⁸⁷¹ gel diyecek gelmedi: HM gelmedi

⁷⁸⁷² ki: Dİ -

⁷⁸⁷³ geçdüm: HH geçdi

⁷⁸⁷⁴ Sübhāne ve: Dİ -

⁷⁸⁷⁵ müşāhedesine muntazırlardur: HM ħicāb müşāhedesisiz çıġup gelmeġüne muvakkafdur

⁷⁸⁷⁶ olmış: HM -

⁷⁸⁷⁷ redd itmezem: HM redd olmaz

Kıssa Çün Yūsuf (11) ‘aleyhi’s-selām zindāndan çıkdı, Reyyān elin alup tahta geçürdi. Çün⁷⁸⁷⁸ (12) [hh110a] taht önüne geldi, Reyyān ‘özür diledi. Didi ki⁷⁸⁷⁹: “Ey Yūsuf! Çok müddet (13) miḥnetler çekdüñ ve çāhda niçe zamān maḥbūs olduñ. Vā‘de-i melāmetinüñ⁷⁸⁸⁰ (14) niçe dürlü zehirlerin⁷⁸⁸¹ nüş itdüñ. Cümlesi⁷⁸⁸² āḥir oldı. Şimden gerü⁷⁸⁸³ ben pādişāhum, (15) sen muşāhibimsin ve vezirümsin” didi. Bu luḥfi ‘azizden⁷⁸⁸⁴ göricek cümle⁷⁸⁸⁵ (16) miḥnetleri ferāmüş itdi⁷⁸⁸⁶.

Kezālik ‘abd- mü’min-i āşī cehennemden çıkıcaḳ (17) Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘ālā luḥfiyla ve keremiyle bendesinüñ ‘özrin diler ve (18) eydür ki: “Ey benüm ḳulum! Çok müddet belā çekdüñ ve ḳabirde ḡurbet ve ḳurbet (19) gördüñ ve ‘arşa-yı ‘arāşātda endüh ve belālar geçürdüñ⁷⁸⁸⁷ ve cehennemde niçe [144b/1] dürlü ‘azāb ve ‘uḳḳāb gördüñ, cümlesi āḥir oldı⁷⁸⁸⁸.

أَرْسَلَهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ [وَأَنَا لَهُ لِحَافِظُونَ]

Şimden gerü⁷⁸⁸⁹ ben ki (2) mālikü’l-melekütum ve sen benüm ‘azizüm ve dostumsun.” Buyurur ki: “Mü’min bu luḥfumı göricek (3) cümle miḥnetleri unudur ve cemāl-ı bī-çünü göricek [hm145a] cümle ālām u şedā’id (4) maḥv olur, aşlā elem ve zaḫmet görmemiş gibi olur. *Allahümme yesirlinā ma‘ cemī‘* (5) *ul-mü’minine vel mü’mināt. Bi-ḥürmeti seyyidü’l-kā’ināt.*

El meclisü’l-vāhid ve’l-erbā’un (6) *min kıssa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām.* Fi ḳavlehu te‘ālā⁷⁸⁹⁰:

[يُوسُفُ] أَيُّهَا الصِّدِّيقُ [أَقْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانَ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأَخْرَ يَايِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ]

(7) Ḳale’l-imāmu rażıyallāhu anh: “*Semmallāhu te‘ālā erba’ti neferin sıddikkın semmā İdrisen* (8) *şiddiḳan ḳavlihi Te‘ālā ve ezḳur fi’l-kitābi İdrīs innehu kāne şiddiḳan nebiyyen* (9) *ve semmā İbrāhime şiddiḳan ḳavlehu Te‘ālā*⁷⁸⁹¹

⁷⁸⁷⁸ zindāndan çıkdı Reyyān elin alup tahta geçürdi çün: HH -

⁷⁸⁷⁹ didi ki: HM istedi ki

⁷⁸⁸⁰ vā‘de melāmetinüñ: HM melāmet a‘danuñ

⁷⁸⁸¹ zehirlerin: HH zehrin

⁷⁸⁸² cümlesi: HH, HHM cümle

⁷⁸⁸³ gerü: Dİ, HM, HHM şoñra

⁷⁸⁸⁴ bu luḥfi-ı ‘azizden: HM Ḥaḳret-i Yūsuf ‘Azizden bu luḥfi

⁷⁸⁸⁵ cümle: Dİ, HH cemī‘

⁷⁸⁸⁶ ferāmüş itdi: HH unudur

⁷⁸⁸⁷ ve ‘arşa-ı ‘arşātda enduh ve belālar geçürdüñ: HH, HM, HHM -

⁷⁸⁸⁸ “Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasın. Şüphesiz biz onu koruruz.” (12/12, Altuntaş 2003: 235).

⁷⁸⁸⁹ gerü: Dİ, HHM şoñra

⁷⁸⁹⁰ (Zindana varınca), “Yusuf! Ey doğru sözlü! Rüyada yedi semiz ineği yedi zayıf ineğin yemesi, bir de yedi yeşil başakla diğer yedi kuru başak hakkında bize yorum yap. Ümid ederim ki (vereceğin bilgi ile) insanlara dönerim de onlar da (senin değerini) bilirler” dedi (12/46, Altuntaş 2003: 240).

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ (10) كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا

(11) *ve's-semma Yusūfu şiddiқан қалеһu te'ālā eyyüha's-şiddiқан ve'l-merādu mine's-şiddiқ* *hüne'l-mevtün* (12) Dört kimesneye Haқ Te'ālā kitabında “şiddiқ” buyurdi: Anların eşer-i şiddiқ kıyāmete (13) dek bāki қalur. Anların kışşaların zikir itdikçe eşer zāhir olur.

Mev'ize (14) anlara “şiddiқ” diyü tesmiye itdi ise saña “mü'min” didi⁷⁸⁹²

أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ (15) حَقًّا [لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ]

Aña eger “şiddiқ” didi miñnet andan zelil olmadı. Ol ki mü'min oldı, (16) şıfat-ı ma'rifeti niçe zelil olur.

Lañife [hh110b] Bunlara ki şiddiқ buyurdi, (17) her birine hil'at virdi. İdrise rif'at, İbrāhime hillet, Meryeme tahāret, (18) Yūsufa memleket. Tā kim ma'lüm ola ki cemi'en lañif ve ihsān şiddiқ ve imān (19) ehline merbūtdur.

Lañife Mü'minün hātırına gelürse bu zikir olunañ [145a/1] kerāmetler bizden evvel gelenlere aldılar, bize ne қaldı? Haқ Te'ālā buyurur ki “Yā kulum⁷⁸⁹³! Sen mü'min(2)sin⁷⁸⁹⁴.”

أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ [وَأِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ]

Ma'rifetüm ve hidāyetüm seni anların zümresine iletür, anlardan (3) ider.” *қavlehu Te'ālā*⁷⁸⁹⁵

[وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ] فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ [hm145b] عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ (4)

وَالصَّادِقِينَ [وَالشُّهَدَاءَ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا]

Қıssa Çün sāki (5) Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ du'āsın bildi ve tevāzu' idüp “şiddiқ” (6) didi ve iki elin yüzine dutdı⁷⁸⁹⁶ eyitdi⁷⁸⁹⁷: “Şermsāram. Senün ismarla(7)dıgıñ baña yedi yıldur ki ferāmüş itdüm⁷⁸⁹⁸, bugün hātıruma (8) düşdi⁷⁸⁹⁹.”

⁷⁸⁹¹ Kitap'ta İdris'i de an. Şüphesiz o doğru sözlü bir kimse, bir nebi idi.

⁷⁸⁹² İşte onlar gerçekten mü'minlerdir. Onlara, Rableri katında yüksek mertebeler, bağışlanma ve cömertçe verilmiş rızık vardır (8/4, Altuntaş 2003: 176).

⁷⁸⁹³ yā kulum: Dİ -

⁷⁸⁹⁴ “Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasın. Şüphesiz biz onu koruruz.” (12/12, Altuntaş 2003: 235).

⁷⁸⁹⁵ Kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, şiddiklerle, şehidlerle ve iyi kimselerle birliktedirler. Bunlar ne güzel arkadaşdır (4/69, Altuntaş 2003: 88).

*Laîfe*⁷⁹⁰⁰ Kişi maḥlûkı unutmak ile şermsâr olıcağ ol kimesne ki (9) yetmiş yıl ḥalka zulüm ide ve ḥalkı unuda kıyâmet günü ne-deñlü maḥcûb (10) olur⁷⁹⁰¹? Lâ-cerem Ḥağ Sübhâne ve⁷⁹⁰² Te‘âlâ seyyi‘âti şeytâna nisbet itdi. (11) “Yüziñden eliñ gider. Bu każâ [h̄hm83b] saña ben bilürem ki nereden geldi. Necâti (12) viren Allâhu Te‘âlâdur” didi ve “Saña unutturan şeytândur” didi. Yûsuf (13) ‘aleyhi’s-selâm necâti sâkıden ümîz itdi. Egerçi çok belâ çekdi; lâkin⁷⁹⁰³ (14) sebep-i necâti yine sâkı oldu.

Kışsa Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “Sen (15) nisyân ile⁷⁹⁰⁴ ma‘rûfsın⁷⁹⁰⁵. Hemân şimdi haber vir ki niye geldüñ?” Sâkı (16) kışsa-yı vâkı‘ayı⁷⁹⁰⁶ zikir eyledi⁷⁹⁰⁷. Ḥazret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm buyurdi ki: “Yedi sene⁷⁹⁰⁸ (17) zirâ‘atıñuz ğayet ziyâde virür. Ba‘dehü yidi yıl muḥkem kaḥt⁷⁹⁰⁹ ve kıtlık⁷⁹¹⁰ olur. (18) Kifâyet miqdârı⁷⁹¹¹ şarf idüp ziyâdesin başağda alıkoyn⁷⁹¹² ki tağyir⁷⁹¹³ olmasun.”

(19) *Mev‘ize* Ḥağ Te‘âlâ saña buyurur ki^{7914,7915}:

فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةٌ]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ
وَأَطْهَرُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

Ya‘nî, bu [145b/1] gün refâhiyyetde ve ni‘metdesin. Yârin saña bağıyye⁷⁹¹⁶ lâzım olur ve⁷⁹¹⁷ müheyyâ (2) itmek ‘âqla vâcibdür. *Qavlehu* Te‘âlâ⁷⁹¹⁸:

⁷⁸⁹⁶ dutdı: HH, HM, HHM tutdı

⁷⁸⁹⁷ eyitdi: Dİ didi ki

⁷⁸⁹⁸ itdüm: Dİ idüp

⁷⁸⁹⁹ düşdi: düş oldu

⁷⁹⁰⁰ laîfe: Dİ -

⁷⁹⁰¹ olur: HH çekdüñ ve kabirde ğurbet ve gördüñ ve cehennemde nice dürlü eşlâ ve ‘uqqâb gördüñ cümlesi âḥir oldu şimden gerü ben ki mâlik ve sen benüm ‘azîzüm ve dostumsın

⁷⁹⁰² Sübhâne ve: HH, HM, HHM -

⁷⁹⁰³ lâkin: HH ammâ

⁷⁹⁰⁴ nisyân ile: HH nisyânda

⁷⁹⁰⁵ ma‘rûfsın: HH ma‘zürsın

⁷⁹⁰⁶ kışsa-yı vâkı‘ayı: HM vâkı‘a kışsasın

⁷⁹⁰⁷ eyledi: HHM itdi

⁷⁹⁰⁸ sene: Dİ -

⁷⁹⁰⁹ kaḥt: HM kaḥtlık

⁷⁹¹⁰ kaḥt ve kıtlık: HH kaḥt vâkı‘

⁷⁹¹¹ miqdârı: Dİ qadarı

⁷⁹¹² alıkoyn: Dİ alıkoñ

⁷⁹¹³ tağyir: Dİ, HH müteğayyır

⁷⁹¹⁴ buyurur ki: HHM -

⁷⁹¹⁵ Ey iman edenler! Peygamber ile başbaşa konuşacağınız zaman, başbaşa konuşmanızdan önce bir sadaka verin. Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Şayet (sadaka verecek bir şey) bulamazsanız, bilin ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir (58/12, Altuntaş 2003: 543).

[قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَابًّا فَمَا حَصَدْتُمْ] فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ [إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تَأْكُلُونَ]

kifâyetden⁷⁹¹⁹ Ziyâde(3)sin sünbülünde alıkoñ⁷⁹²⁰ dimege [hm146a] işâretdür. Ferâ'izi⁷⁹²¹ cemâ'atıyla⁷⁹²² edâ idüñ. (4) Nevâfili hıfz eyleñ, kimesne muţalı' olmasun. İhlâş ile edâ⁷⁹²³ eylen⁷⁹²⁴ (5) ki hebâ⁷⁹²⁵ vü müteğayyır olmasun."

Қысса⁷⁹²⁶ Çün sâkî gelüp⁷⁹²⁷ vâkı'anıñ (6) ta'bîrin Melike zikir itdi, Melik "Bu⁷⁹²⁸ kişi zindânda olmağ câ'iz olmaz" (7) diyü huzûrına da'vet [hh111a] itdi⁷⁹²⁹. Yûsuf 'aleyhi's-selâm tevaqqûf itdi, tâ Mışır⁷⁹³⁰ (8) hâtûnları gelüp⁷⁹³¹ ahvâlinı tefahhuş itmeyince. Anlardan su'âl idicek cümlesi (9) berâ'etine şehâdet eylediler⁷⁹³². Hattâ Zelihâ dağı⁷⁹³³

[قَالَ مَا خَطْبُكَ إِذْ رَأَوْدَتُنَّ يَوْسُفَ عَنِ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ

قَالَتْ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ] أَنَا رَأَوْدَتُهُ عَنِ نَفْسِهِ [وَأِنَّهُ لَمِنَ

الصَّادِقِينَ]

didi. (10)

Laţife⁷⁹³⁴ Kıyâmet günü Hağ Te'âlâ ehl-i⁷⁹³⁵ maşşeri hisâb idüp ehl-i (11) sa'âdet⁷⁹³⁶ başka anlardan⁷⁹³⁷ mümtâz⁷⁹³⁸ olıcak Hağ Te'âlâ buyurur ki: "Ehl-i (12) cennet cennete giderler⁷⁹³⁹ diye anlar

⁷⁹¹⁶ bakıyye: HH -

⁷⁹¹⁷ ve: Dİ -

⁷⁹¹⁸ Yusuf dedi ki: "Yedi yıl âdetiniz üzere ekin ekeceksiniz. Yiyeceğiniz az bir miktar hariç, biçtiklerinizi başağında bırakın." (12/47, Altuntaş 2003: 241).

⁷⁹¹⁹ kifâyetden: HM, HHM kifâyetdür

⁷⁹²⁰ alıkoñ: HH, HM, HHM alıkoñuñ

⁷⁹²¹ ferâ'izi: HH ferâ'iz

⁷⁹²² cemâ'atıyla: Dİ cemâ'at ile

⁷⁹²³ ihlâş ile edâ: HHM, HHM ihlâş ile edâ

⁷⁹²⁴ eylen: HH idüñ

⁷⁹²⁵ hebâ: HH tebâh

⁷⁹²⁶ Қысса: Dİ mev'ize

⁷⁹²⁷ gelüp: HH -

⁷⁹²⁸ bu: Dİ, HH böyle

⁷⁹²⁹ itdi: HM eyledi

⁷⁹³⁰ Mışır: HM Mışırüñ

⁷⁹³¹ hâtûnları gelüp: HH hâtunlarından

⁷⁹³² eylediler: HH diler

⁷⁹³³ Kral kadınlara, "Yusuf'tan murad almak istediğiniz zaman derdiniz ne idi?" dedi. Kadınlar, "Haşa! Allah için, biz onun bir kötülüğünü bilmiyoruz" dediler. Aziz'in karısı ise, "Şimdi gerçek ortaya çıktı. Ondan ben murad almak istedim. Şüphesiz Yusuf doğru söyleyenlerdendir" dedi (12/51, Altuntaş 2003: 240).

⁷⁹³⁴ laţife: HH nükte

⁷⁹³⁵ ehl: HM, HHM -

⁷⁹³⁶ sa'âdet: HH şeqâvet

⁷⁹³⁷ anlardan: HH ve eşhâbı sa'âdet anlardan

eydürler⁷⁹⁴⁰ ki⁷⁹⁴¹ “Rabbenā biz⁷⁹⁴² cennete teveccüh itmezüz, tā (13) ol zālimlerden su’āl itmeyince ki biz ne itdük mālımız aldıñuz” diyeler⁷⁹⁴³. (14) Zālimler ol gün rüsvāy olalar⁷⁹⁴⁴.” Mışır hātūnları anlara levn itdiler ki (15) evvel⁷⁹⁴⁵ iftirā idüp şoñra yalānlarına⁷⁹⁴⁶ ikrār eylediler⁷⁹⁴⁷. Anlar eyitdiler: (16) “Nice idelüm? Evvel bir mekr idi”⁷⁹⁴⁸

[قَالَ مَا خَطْبُكَ إِذْ رَأَوْتَنِّي يُوْسُفَ عَنِ نَفْسِهِ فُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ] مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ
[قَالَتْ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَأَوْتُهُ عَنِ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ
الصَّادِقِينَ]

didiler.

(17) *İşāret*⁷⁹⁴⁹ Kezālik kıyāmet günü ‘aşiler günāhların inkār idicek Haq Te’ālā (18) emir ider⁷⁹⁵⁰ ki a’zāsı cümle itdügi günāha i’tirāf ider. Bende a’zāsına (19) melāmet ider ki “Niçün kendüñüzi⁷⁹⁵¹ ‘azāba lāyık itdüñüz⁷⁹⁵²?” Anlar eydür ki: “Bizüm ne [146a/1] günāhımız vardır?”⁷⁹⁵³

[وَقَالُوا لَجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا] أَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ [وَهُوَ
خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ]

Çünkü Melik bunı ‘avr(2)atlardan işitdi, anlara gāzab itmek murād eyledi. “Siz baña nā-ħaq yire⁷⁹⁵⁴ zulum itdirdüñüz” (3) didi. [hm146b] Sākī bunı işidüp Ĥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma ‘arz

⁷⁹³⁸ mümtāz: HM başka mümtāz

⁷⁹³⁹ giderler: Dİ, HH gideler

⁷⁹⁴⁰ eydürler: HH eydür

⁷⁹⁴¹ eydürler ki: HM ideler ki

⁷⁹⁴² biz: HH ki biz

⁷⁹⁴³ diyeler: HH

⁷⁹⁴⁴ rüsvāy olalar: HH rüsvā olurlar

⁷⁹⁴⁵ evvel: HM, HHM

⁷⁹⁴⁶ yalānlarına: Dİ kızblerine, HH kızbünize

⁷⁹⁴⁷ eylediler: Dİ, HH eylediñüz, HHM idüp

⁷⁹⁴⁸ Kral kadınlara, “Yusuf’tan murad almak istediğınız zaman derdiniz ne idi?” dedi. Kadınlar, “Haşa! Allah için, biz onun bir kötülüğünü bilmiyoruz” dediler. Aziz’in karısı ise, “Şimdi gerçek ortaya çıktı. Ondan ben murad almak istedim. Şüphesiz Yusuf doğru söyleyenlerdendir” dedi (12/51, Altuntaş 2003: 240).

⁷⁹⁴⁹ işāret: HH -

⁷⁹⁵⁰ ider: HM ide

⁷⁹⁵¹ kendüñüzi: HM kendüni

⁷⁹⁵² itdüñüz: HM itdüñ

⁷⁹⁵³ Onlar derilerine, “Niçin aleyhimize şahitlik ettiniz?” derler. Derileri, “Bizi her şeyi konuşturan Allah konuşturdu. İlk defa sizi O yaratmıştı ve yine yalnızca ona döndürülüyorsunuz?” (41/21, Altuntaş 2003: 478).

⁷⁹⁵⁴ nā-ħaq yire: Dİ -

idicek (4) rāzī olmadı. “Ben zindāndan hālāş oldum bu⁷⁹⁵⁵ birkaç kimesnenüñ cefāsına (5) sebeb olmazam. Bundan maqşūdum kendümün⁷⁹⁵⁶ ber’āetin bildürmek idi” didi (6)⁷⁹⁵⁷

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ [بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ]

Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām gelüp eyitdi ki⁷⁹⁵⁸: (7) “Haq Te‘ālā buyurdi ki⁷⁹⁵⁹ ‘Nefsünü [hbm84a] niçün tezkiye⁷⁹⁶⁰ idersin?⁷⁹⁶¹

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ (8) بِهَا [لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرَفَ عَنْهُ السُّوءَ
وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ]

vāki’ oldı. Benüm ‘işmetüm olmasa sen pāklığı ve ber’āeti⁷⁹⁶² kande bulurduñ⁷⁹⁶³” (9) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām bunı işidicek ağladı⁷⁹⁶⁴

[و] مَا أْبْرَأُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ (10) لِأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ [إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ
رَحِيمٌ]

buyuruldı⁷⁹⁶⁵ Cümle maḥlūkat⁷⁹⁶⁶ cin ve insden, tā ölmeyince (11) nefsiñ mekrinden hālāş olmaz.

Qavlehu Te‘ālā⁷⁹⁶⁷

⁷⁹⁵⁵ bu: HH ve

⁷⁹⁵⁶ kendümün: HM kendimün

⁷⁹⁵⁷ (Yusuf), “Benim böyle yapmam, Aziz’in; yokluğunda, benim kendisine hainlik etmediğimi ve Allah’ın, hainlerin tuzaklarını başarıya ulaştırmayacağını bilmesi içindi” dedi (12/52, Altuntaş 2003: 240).

⁷⁹⁵⁸ ki: HM, HHM -

⁷⁹⁵⁹ buyurdi: Di buyurur

⁷⁹⁶⁰ niçün tezkiye: Dİ tezkiye niçün, HH nice

⁷⁹⁶¹ Andolsun kadın ona (göz koyup) istek duymuştu. Eğer Rabbinin delilini görmemiş olsaydı Yusuf da ona istek duyacaktı. Biz ondan kötülüğü ve fuhşu uzaklaştırmak için işte böyle yaptık. Çünkü o, ihlāsa erdirilmiş kullarımızdandı (12/24, Altuntaş 2003: 237).

⁷⁹⁶² ber’āeti: HM -

⁷⁹⁶³ bulurduñ: HH bulursın

⁷⁹⁶⁴ “Ben nefsimi temize çıkarmam, çünkü Rabbinin merhamet ettiği hariç, nefis aşırı derecede kötülüğü emreder. Şüphesiz Rabbin çok bağışlayandır, çok merhamet edendir” dedi (33/69, Altuntaş 2003: 422).

⁷⁹⁶⁵ buyuruldı: Dİ, HH buyurdu

⁷⁹⁶⁶ maḥlūkat: Dİ, HH maḥlūk

⁷⁹⁶⁷ (Kusurlarından dolayı kendini) kınayan nefse de yemin ederim (ki diriltilip hesaba çekileceksiniz) (75/2, Altuntaş 2003: 576).

وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ

(12) İbn-i âdem nefsün⁷⁹⁶⁸ ‘aşıkıdır ve anı tîğ-ı şehvetle⁷⁹⁶⁹ [hh111b] helâk itmişdir (13) ve kendi⁷⁹⁷⁰ helâkliğinden bî-ğaberdür. “Nefs nedür?” diyü su’âl itdi. Didiler ki⁷⁹⁷¹: (14) “Bir cism-i laîfdür. Kesîf huşlatlardan⁷⁹⁷² mürekkebdür, başı tekebbürdür⁷⁹⁷³, ayağı (15) hırşdur. Göñli ğafletden⁷⁹⁷⁴ eli telbîsden gözi zinâdan ħarnı şehvetden. (16) Bu eczâ-yı nefsânîdür⁷⁹⁷⁵ ve biri dağı⁷⁹⁷⁶ eczâ-yı cismâniyle mürekkebdür⁷⁹⁷⁷ zinâ gözden (17) gelür⁷⁹⁷⁸ ve ol hıyânet ile nazardan⁷⁹⁷⁹ olur. Andan ziyân⁷⁹⁸⁰ vâkı’ olur. Bir cüz’i (18) başdan gelür, andan kibir ve nağvet gelür. Bir cüz’i nisyândan gelür, andan (19) miğen ve ğıybet peydâ olur. Buña göre kıyâs eyle, her biri⁷⁹⁸¹ bunlar cümle⁷⁹⁸² şeytân [146b/1] ‘askerleridür.”

Ğaberde vârid olmışdur ki: “*Mā min mü’minin illā fīhi nefsün (2) kāfiretün illā ene fe innehā eslemet ‘alā yedeyye velā ye’muruni bi’ssū’i*” Ya’nî, her mü’minün [hm147a] nefs-i⁷⁹⁸³ (3) kāfresi vardır, illā benüm nefsümi almada Ħağ Te’âlâ İslâm virdi. Yarâmazlık (4) emir itmez. Böyle iken Resûlü’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁷⁹⁸⁴ nefsinden ğaflet (5) itmez idi reca ‘*nā min cihādın uşfere ilā cihādın ekber*. Sen bu deñlü mehlekede (6) iken mağrūr ve ğafilisin.

Ğaberde vâriddür peygamber şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁷⁹⁸⁵ (7) Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm ğaber getürdi ki: “Ğağ buyurur ki⁷⁹⁸⁶

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا [قَاتِلُوا الَّذِينَ (8) يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ] وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ]

⁷⁹⁶⁸ nefsün: HH nefsün

⁷⁹⁶⁹ şehvetle: Dİ şehvet ile

⁷⁹⁷⁰ kendi: HH, HHM kendü

⁷⁹⁷¹ didiler ki: HM didigünüz, HHM didiler

⁷⁹⁷² huşlatlardan: HH huşlatdan

⁷⁹⁷³ tekebbürdür: Dİ tekebbür

⁷⁹⁷⁴ ğafletden: Dİ ğafletdür, HM, HHM ğafletdedür

⁷⁹⁷⁵ nefsânîdür: Dİ nefsânî

⁷⁹⁷⁶ dağı: Dİ -

⁷⁹⁷⁷ cismâniyle mürekkebdür: HM, HHM cismânîdür

⁷⁹⁷⁸ zinâ gözden gelür: HHM zinâdan gelür

⁷⁹⁷⁹ ile nazardan: HH nazarı olunur

⁷⁹⁸⁰ ziyân: HH nisyân, HHM zinâ

⁷⁹⁸¹ biri: HH yirde

⁷⁹⁸² cümle: HHM cümlesi

⁷⁹⁸³ nefs: Dİ -

⁷⁹⁸⁴ ‘aleyhi ve sellem: Dİ Ħazret-i ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm

⁷⁹⁸⁵ ‘aleyhi ve sellem: Dİ ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâma, HM ‘aleyhi ve sellem

⁷⁹⁸⁶ Ey iman edenler! Kafirlerden (öncelikle) yakınınızda olanlarla savaşın ve sizde bir sertlik bulsunlar. Bilin ki Allah kendisine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir (9/123, Altuntaş 2003: 206).

“Kendi⁷⁹⁸⁷ nefsiñ hakkında ‘afvı mücâhede ve riyâzet (9) tîğiyle nefsiñi katl eyle ve illâ ol gelüp⁷⁹⁸⁸ tîğiyle başını keser.”

Hikâye (10) Bâyezid-i Bisâmî kudde şırrahu eydür ki: “Evvel sülükimde on bir yıl mücâhede eyledüm⁷⁹⁸⁹ (11) ki bu nihâdumda olan nefsi⁷⁹⁹⁰ görem⁷⁹⁹¹. Gördüm⁷⁹⁹² ki biñ başı var ve her başında (12) biñ âfet⁷⁹⁹³ peyveste olmış⁷⁹⁹⁴. Kıırk yıl dağı mücâhede itdüm⁷⁹⁹⁵, anıñ bir başın (13) kaç‘ itdüm. Ol bir başına teveccüh itdüm ki kaç‘ idem⁷⁹⁹⁶. Gördüm ki ol baş⁷⁹⁹⁷ (14) yine bitmiş ve âfetlerine müte‘allık. ‘Aczumı bildüm ve yüzüm dergâha itdüm ve⁷⁹⁹⁸ eyitdüm⁷⁹⁹⁹: (15) “Yâ gıyâşu’l-müstağışin! “Meded⁸⁰⁰⁰ eyle” didüm. Hağ Te‘âlâ buyurdı ki: “Çünküñ ‘aczuñ⁸⁰⁰¹ (16) bildüñ ve beni penâh eyledüñ, tîğ-i⁸⁰⁰² kâhrumla anı helâk idüp seni mekrinden⁸⁰⁰³ (17) hâlâş iderem.”

*Nükte*⁸⁰⁰⁴ Sen-dağı ‘ilim ve tã‘at ve mücâhedeñe⁸⁰⁰⁵ mağrūr olma. (18) Hâzret-i Hağkı penâh eyle, tã kim Hağ Te‘âlâ seni iki cihânda civârında [hh112a] hıfz (19) eyleye.

*Lañfe*⁸⁰⁰⁶ Ehl-i tağkık dimişler ki: “Nefsiñ saña ‘aşı olsa anıñ [147a/1] şehvetine uyma ve emrine muñi‘ olma. Çün nefsiñ tã‘ata uymaz, (2) sen dağı şehvetine uyma⁸⁰⁰⁷. [hbm84b] Eger andan eylik bulmazsañ, hele andan (3) kemlik dağı bulmazsın. Eger seni hevâya⁸⁰⁰⁸ da‘vet iderse⁸⁰⁰⁹, sen anı ‘azâba⁸⁰¹⁰ da‘vet eyle⁸⁰¹¹. Eger seni emele [hm147b] (4) da‘vet iderse⁸⁰¹², sen anı ecele da‘vet eyle. Bi’l-cümle aña mağlûb ve bende olma.”

⁷⁹⁸⁷ kendi: HM, HHH kendü

⁷⁹⁸⁸ ol gelüp: HH seni gelüp, HM gelür

⁷⁹⁸⁹ eyledüm: HH itdüm

⁷⁹⁹⁰ nefsi: Dİ nefsimi

⁷⁹⁹¹ görem: Dİ bilem

⁷⁹⁹² gördüm: HM görürem

⁷⁹⁹³ âfet: HHM âfete

⁷⁹⁹⁴ peyveste olmış: HH var

⁷⁹⁹⁵ itdüm: HH itdüm ki kaç‘ idem

⁷⁹⁹⁶ kaç‘ idem: HH, HM, HHM kaç‘ itdüm ki

⁷⁹⁹⁷ ol baş: HHM ol bir başı

⁷⁹⁹⁸ ve: Dİ -

⁷⁹⁹⁹ itdüm ve eyitdüm: HH idüp

⁸⁰⁰⁰ meded: HH ‘afv

⁸⁰⁰¹ ‘aczuñ: HM aczuñı

⁸⁰⁰² tîğ : HH, HHM tîğ ve

⁸⁰⁰³ mekrinden: HM -

⁸⁰⁰⁴ nükte: HH mev‘ize, HHM tenbiye

⁸⁰⁰⁵ mücâhedeñe: HM mücâhede ki

⁸⁰⁰⁶ lañfe: HH nükte

⁸⁰⁰⁷ çün nefsiñ tã‘ata uymaz sen dağı şehvetine uyma: HM, HHM -

⁸⁰⁰⁸ hevâya: Dİ ‘azâba

⁸⁰⁰⁹ iderse: Dİ kıl, HH ider ise

⁸⁰¹⁰ azâba: Dİ ecele, HH hüdâya

⁸⁰¹¹ eyle: HH idesin, HM kıl

⁸⁰¹² iderse: Dİ ide, HH ider ise

(5) *Hikāye* Sehil bin ‘Abdu’llāh Şemsteri rahmetu’llāh ‘aleyh eydür: “Biñ kerre nefsi (6) emmāreden su’āl itdüm nedür diyü, her biri didiler ki⁸⁰¹³: “Ma’lümümüzür ki (7) mevcüddür; lākin bilmezüz nedür⁸⁰¹⁴” didiler. Zīrā ki anuñ ‘ilmini kendi⁸⁰¹⁵ ‘ilmine qarın (8) itdi, “*Men ‘arefe nefsehu fekad ‘arefe rabbehu*” buyurdi. Yūsuf ‘aleyhi’s-(9)selām ‘itāb firqatında⁸⁰¹⁶ Cebrā’il ‘aleyhi’s-selāma i’tizār⁸⁰¹⁷ emir⁸⁰¹⁸ idüp (10) “*inne’n-nefse leemmāretün bissū’i*” didi. Ya’nī, “ki Allāhu⁸⁰¹⁹ Te’ālānuñ⁸⁰²⁰ ‘ināyeti olmasa (11) nefsi gālebe ider, ammā Allāhu Te’ālā gāfūr u rahīmdür.”

*Nükte*⁸⁰²¹ Hāḡ Te’ālā Ḳur’ānda (12) gāfūr āyetin üç şıfat ile zikir eyledi: Gāfūr ve gāffār ve⁸⁰²² gāfir. ‘Abduñ⁸⁰²³ (13) üç şıfatı vardır⁸⁰²⁴: Zālüm ve cehül ve ‘acül. Şıfat-ı mübālağa ile gufrān (14) ‘abduñ⁸⁰²⁵ bu üç şıfat-ı zemīmesin ‘afv içündür.

El-meclisü’s-şāni ve’l-erbā’un (15) *min Kışsa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām*. Fī ḡavlehu Te’ālā⁸⁰²⁶:

وَقَالَ الْمَلِكُ اثْنُونِي بِهِ [فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ
النُّسُورَةِ اللَّاتِي قَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ]

dididi (16) ḡale’s-şeyḡ *raziyallāhu*: “*Hamsen meliken semmā nefsehu meliken* (17)⁸⁰²⁷

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ [السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ
الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ]

ve semmā Tālūt meliken (18) ḡavlehu Te’ālā⁸⁰²⁸

⁸⁰¹³ nedür diyü her biri didiler ki: HH nefsi emmāre nedür didiler

⁸⁰¹⁴ nedür: HM, HHM -

⁸⁰¹⁵ kendi: HH, HHM kendü

⁸⁰¹⁶ firqatında: Dİ firqatında, HH ḡavfindan

⁸⁰¹⁷ i’tizār: Dİ i’tirāz

⁸⁰¹⁸ emir: Dİ murād

⁸⁰¹⁹ Allāhu: HH Hāḡ

⁸⁰²⁰ Te’ālānuñ: Dİ Te’ālā

⁸⁰²¹ nükte: HH işāret

⁸⁰²² ve: Dİ -

⁸⁰²³ ‘abduñ: Dİ, HHM ‘abd ile, HHM ‘abd daḡı

⁸⁰²⁴ şıfatı vardır: HHM şıfatladur, HHM şıfat olur

⁸⁰²⁵ ‘abduñ: HM, HHM ‘abd

⁸⁰²⁶ Kral, “Onu bana getirin” dedi. Elçi Yūsuf’a gelince (Yūsuf) dedi ki: “Efendine dön de ellerini kesen o kadınların derdi ne idi, diye sor. Şüphesiz Rabbim onların hilesini hakkıyla bilendir.” (12/54, Altuntaş 2003: 241).

⁸⁰²⁷ O, kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan Allah’tır. O, mülkün gerçek sahibi, kutsal (her türlü eksiklikten uzak), barış ve esenliğin kaynağı, güvenlik veren, gözetip koruyan, mutlak güç sahibi, düzeltip ıslah eden ve dilediğini yaptıran ve büyüklükte eşsiz olan Allah’tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır (59/23, Altuntaş 2003: 547).

[وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ] إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا [قَالُوا أُنَىٰ يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا
وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِّنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ
بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مَلَكُهُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ]

ve Celender bin Mütekebbire (19) melik didi vekâne verā'ehüm melik Reyḡān bin Velīde
“melik” didi. [147b/1]⁸⁰²⁹

وَقَالَ الْمَلِكُ اثْنُونِي بِهِ [فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ
النَّسْوَةِ اللَّاتِي قَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ]

ve benī ādeme “mülük” didi⁸⁰³⁰

[وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَ [جَعَلَكُمْ
مُّلُوكًا [وَأَتَاكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ]

buyurdu.

(2) Evvel didük⁸⁰³¹ ki: “Kendi⁸⁰³² nefsine melik didi⁸⁰³³, zīrā cümle arz-ı (3) semāyı⁸⁰³⁴ hulk
eyledi; lākin dünyāda nice ġafil münāza'a idüp “benüm mülküm (4) ve benüm⁸⁰³⁵ mālım” dir. Hāḡ
Te'ālā zātını āhirete muzāf idüp *māliki'l-[hm148a]yevmi'ddin* (5) buyurdu. Kimesneniñ⁸⁰³⁶ kelāmi ve
nizā'ı yoḡdur.

⁸⁰²⁸ Peygamberleri onlara, “Allah size Talut’u hükümdar olarak gönderdi” dedi. Onlar, “O bizim üzerimize nasıl hükümdar olabilir? Biz hükümdarlığa ondan daha lâyıḡız. Ona zenginlik de verilmemiştir” dediler.

Peygamberleri şöyle dedi: “Şüphesiz Allah onu sizin üzerinize (hükümdar) seçti, onun bilgisini ve gücünü artırdı.” Allah mülkünü dilediğine verir. Allah lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir (2/247, Altuntaş 2003: 39).

⁸⁰²⁹ Kral, “Onu bana getirin” dedi. Elçi Yusuf’a gelince (Yusuf) dedi ki: “Efendine dön de ellerini kesen o kadınların derdi ne idi, diye sor. Şüphesiz Rabbim onların hilesini hakkıyla bilendir.” (12/50, Altuntaş 2003: 240).

⁸⁰³⁰ Hani Musa kavmine demişti ki: “Ey kavmim! Allah’ın, üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani içinizden peygamberler çıkarmıştı. Sizi hükümdarlar kılmıştır ve (diğer) toplumlardan hiçbirine vermediğini size vermişti.” (5/20, Altuntaş 2003: 110).

⁸⁰³¹ didük: Dİ, HM, HHM didi

⁸⁰³² kendi: Dİ -

⁸⁰³³ didi: HH buyurdu, HM didük ki

⁸⁰³⁴ arz-ı semāyı: HM ‘arz ve semā

⁸⁰³⁵ benüm: Dİ -

⁸⁰³⁶ kimesneniñ: HH, HHM kimesne

İkinci Tālūta melik didi. (6) [hh112b] Şem‘ün nebî ‘aleyhi’s-selām kavmına eyitdi: “Hâk Sübhâne ve Te‘alâ mâbeyniñüzden (7) birine⁸⁰³⁷ mülk⁸⁰³⁸ ve salţanat virür⁸⁰³⁹, ol kimesne Tāluttur.” Egerçi (8) cümleñüzden faķirdür; ammâ cümleñüzden kavî ve ğanîdür.” Anlar eyitdiler ki: (9) “Ehl-i faķir ü miskin⁸⁰⁴⁰ salţanata nice lâyıķ olur?” Cevâb virdi ki: “Aña (10) mülk viren pâdişâh ğinâ ve servet⁸⁰⁴¹ virür.” *Yü’tiyhi men yeşâ’ü*. Bunlaruñ (11) uluları⁸⁰⁴² eyitdiler: “Anıñ hilmini tecribe idelüm⁸⁰⁴³ ki meliklige⁸⁰⁴⁴ lâyıķ olan ħalîm (12) olmaķ gerekdür.”

İbn-i ‘Abbâs rażıya’llâhu ‘anh eydür: “Anıñ bir câmesi var idi, (13) cüllâha virdiler. Cüllâha daķı⁸⁰⁴⁵ ısmarladılar ki kendüye⁸⁰⁴⁶ virmesün.” (14) Tālut her ne deñlü⁸⁰⁴⁷ taķâzî eyledi, cüllâha mübâtaale eyledi⁸⁰⁴⁸, iki yıldan şoñra (15) getürüp ‘özür eyledi. *Tālut tilke ecelu’l-kitâb* diyü aşlâ yüzün (16) ekşitmedi⁸⁰⁴⁹. andan kâzira ya‘nî çerçiye yumğa virdi. Aña daķı öyle [hbm85a] (17) ısmarladılar⁸⁰⁵⁰ ki her kaçan gelse⁸⁰⁵¹ görse⁸⁰⁵² ħâzır degildür⁸⁰⁵³; yâ câmeyi yu ve yâ(18)ħud getür” dir idi. Anda daķı iki yıl eglendi, aşlâ cefâ itmedi. (19)⁸⁰⁵⁴

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَأَجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجَبِّ [وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَهُمْ بِأَمْرِهِمْ
هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ]

Çün kavmı⁸⁰⁵⁵ ol hilmi gördiler, salţanata lâyıķ idüğine⁸⁰⁵⁶ mu‘terif oldılar⁸⁰⁵⁷, [148a/1]⁸⁰⁵⁸

⁸⁰³⁷ birine: Dİ birisine

⁸⁰³⁸ mülk: Dİ milk

⁸⁰³⁹ virür: HH virdi

⁸⁰⁴⁰ miskin: HH meskeneti, HM ve miskin

⁸⁰⁴¹ servet: HH şarâb

⁸⁰⁴² bunlaruñ uluları: HH buñlar

⁸⁰⁴³ idelüm: HHM eyledük

⁸⁰⁴⁴ meliklige: HH melige

⁸⁰⁴⁵ daķı: Dİ, HH -

⁸⁰⁴⁶ kendüye: HH -

⁸⁰⁴⁷ her ne deñlü: HH ni-deñlü

⁸⁰⁴⁸ eyledi: HH itdi

⁸⁰⁴⁹ ekşitmedi: HH egmedi

⁸⁰⁵⁰ aña daķı öyle ısmarladılar: HM, HHM -

⁸⁰⁵¹ gelse: HM gelüp

⁸⁰⁵² görse: HM, HHM -

⁸⁰⁵³ degildür: Dİ degil

⁸⁰⁵⁴ Yusuf’u götürüp kuyunun dibine bırakmaya karar verdikleri zaman biz de O’na, “Andolsun, (senin Yusuf olduğunun) farkında değillerken onların bu işlerini sen kendilerine haber vereceksin” diye vahyettik (12/15, Altuntaş 2003: 236).

⁸⁰⁵⁵ kavmı: Dİ, HH, HHM kavim

⁸⁰⁵⁶ idüğine: Dİ, HH idüğini

⁸⁰⁵⁷ mu‘terif oldılar: Dİ, HM i‘tirâf itdiler

⁸⁰⁵⁸ Yusuf’u götürüp kuyunun dibine bırakmaya karar verdikleri zaman biz de O’na, “Andolsun, (senin Yusuf olduğunun) farkında değillerken onların bu işlerini sen kendilerine haber vereceksin” diye vahyettik (12/15, Altuntaş 2003: 236).

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَن يُجْعَلُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجَبِّ [وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَهُمْ بِأَمْرِهِمْ
هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ]

tā kim⁸⁰⁵⁹ ma‘lūm oldı ki⁸⁰⁶⁰ salṭanat ve meserret⁸⁰⁶¹ netice-yi⁸⁰⁶² hīlimdür.

Üçüncü Celender (2) bin Mütekebbire melik dinildi. Kavlehu Te‘ālā⁸⁰⁶³

[أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا] وَكَانَ وَرَاءَهُمْ
مَلِكٌ يَأْخُذُ (3) كُلَّ سَفِينَةٍ [غَضَبًا]

ol Ğassan⁸⁰⁶⁴ meliki⁸⁰⁶⁵ idi. Baḥruñ ḥazinesi anuñ (4) taşarrufında idi. Dört biñ⁸⁰⁶⁶ gemisi var
idi. [hm148b] Her gemiyi işitse⁸⁰⁶⁷, ğažab (5)⁸⁰⁶⁸

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَن يُجْعَلُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجَبِّ [وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَهُمْ بِأَمْرِهِمْ
هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ]

iderdi⁸⁰⁶⁹. Pes bu deñlü servet şāhibi melike sezāvār ve melik dimege lāyık(6)dur. *Mecāzen* Hāḳ
Sübḥāne ve⁸⁰⁷⁰ Te‘ālā *mecāzen melik* buyurdu

Dördüncü ibn-i ādeme mülük (7) dinildi. kavlehu Te‘ālā⁸⁰⁷¹

⁸⁰⁵⁹ tā kim: HH, HM, HHM -

⁸⁰⁶⁰ oldı ki: HM ola ki

⁸⁰⁶¹ meserret: Dİ serevet

⁸⁰⁶² netice: HM neticesi

⁸⁰⁶³ “O gemi, denizde çalışan bir takım yoksul kimselere ait idi. Onu yaralamak istedim, çünkü onların ilerisinde, her gemiyi zorla ele geçiren bir kral vardı.” (18/79, Altuntaş 2003: 301).

⁸⁰⁶⁴ Ğassan: HM Ğasıyān

⁸⁰⁶⁵ meliki: HH, HHM melek

⁸⁰⁶⁶ biñ: Dİ, HM, HHM -

⁸⁰⁶⁷ işitse: HM istimā‘ itse

⁸⁰⁶⁸ Yusuf’u götürüp kuyunun dibine bırakmaya karar verdikleri zaman biz de O’na, “Andolsun, (senin Yusuf olduğunun) farkında değillerken onların bu işlerini sen kendilerine haber vereceksin” diye vahyettik (12/15, Altuntaş 2003: 236).

⁸⁰⁶⁹ iderdi: Dİ ider idi, HH iderler idi

⁸⁰⁷⁰ Sübhāne ve: Dİ -

⁸⁰⁷¹ Hani Musa kavmine demişti ki: “Ey kavmim! Allah’ın, üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani içinizden peygamberler çıkarmıştı. Sizi hükümdarlar kılmıştır ve (diğer) toplumlardan hiçbirine vermediğini size vermişti.” (5/20, Altuntaş 2003: 110).

[وَأَذَى قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَ [جَعَلَكُمْ
مُلُوكًا] وَأَتَاكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ]

Zirā her ne kim ālem-i kübrāda mevcūd(8)dur, ādem oğlunda vardır. Teni bir şehristāndur on iki kapaşı vardır⁸⁰⁷², (9) dilerse açar ve dilerse kapar. İki gözi ve iki kulağı ve iki burun (10) delikleri ve dendānları ve iki dudak ve maḳ’ad iç ḳal’ası ve taşra (11) ḳal’ası⁸⁰⁷³ ve ol şehriñ pādişāhi rūḥdur⁸⁰⁷⁴. ‘Aḳıl vezīridür, ḥātiri cāsūsudur. (12) Gözleri dīdebāndır, zebāni tercümāndır. Ayağı pekdür, sīnesi ḥazīne(13)sidür, dendāni leşkeridür, ‘iyālī ri’āyetidür, [hh113a] ḥayātı mülkiyetdür, memātı ‘azıldür (14) ve bi’l-cümle ālem-i kübrāda her ne ki vardır⁸⁰⁷⁵ insāndaki ‘ālem-i şugrada bulunur⁸⁰⁷⁶, (15) a’zāsında ve cesesinde. Elbette su’āl muḳarrardur. Ḥaberde vārid oldu ki: (16) “*Küllüküm ra’in ve küllüküm mes’ūlun ‘an ra’iyetihi*”

Beşinci Reyḡān bin Velīde “melik” didi. (17) Zirā vāli-yi Mışır idi. Ol zamān Mışır on iki biñ maḥalle idi. Her (18) maḥallede on iki biñ şābi’ var idi ve dört biñ dervāzesi var idi. (19) Her dervāzede dört⁸⁰⁷⁷ biñ çavuş var idi. Cümlesi Reyḡāna muḳti⁸⁰⁷⁸ idiler. [148b/1] Pes melik dimege lāyık idi⁸⁰⁷⁹

وَقَالَ الْمَلِكُ اثْنُونِي [hm149a] بِهِ [فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا
بَالِ النَّسْوَةِ اللَّاتِي قَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ]

⁸⁰⁸⁰Pes Yūsuf (2) ‘aleyhi’s-selāmuñ kelāmından ḥaber viricek Melik eyitdi: Böyle kimesne (3) ri’āyete lāyıkdur.” Getürüp⁸⁰⁸¹ aña ta’zīm eyledi⁸⁰⁸², kendüye⁸⁰⁸³ maḥşüş ve⁸⁰⁸⁴ (4) ḥālīş dost eyledi.⁸⁰⁸⁵

Pes Ḥorāsāndan⁸⁰⁸⁶ bir cemā’at ile gelüp (5) Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmu da’vet itdiler ve didiler ki: “Ber’āctüñ (6) zāhir oldu ve ol ḥātünlar cümlesi⁸⁰⁸⁷ şehādet itdiler ki senüñ cürmüñ yoḳdur.

⁸⁰⁷² vardır: HHM var

⁸⁰⁷³ ḳal’ası: HM ḳallesı

⁸⁰⁷⁴ ve ol şehriñ pādişāhi rūḥdur: Dİ, HHM ve ol şehri-i dār’ul ve mülkdür

⁸⁰⁷⁵ vardır: HH var, HHM -

⁸⁰⁷⁶ bulunur: HH, HM, HHM -

⁸⁰⁷⁷ dört: Dİ -

⁸⁰⁷⁸ mu’ti: HHM muḳti’ler

⁸⁰⁷⁹ idi: HH olmaz mı, HHM olur

⁸⁰⁸⁰ Kral, “Onu bana getirin” dedi. Elçi Yūsuf’a gelince (Yūsuf) dedi ki: “Efendine dön de ellerini kesen o kadınların derdi ne idi, diye sor. Şüphesiz Rabbim onların hilesini hakkıyla bilendir.” (12/54, Altuntaş 2003: 241).

⁸⁰⁸¹ getürüp: HH getir

⁸⁰⁸² eyledi: HM idüp, HHM -

⁸⁰⁸³ kendüye: HH idüp kendüme

⁸⁰⁸⁴ ve: HHM -

⁸⁰⁸⁵ eyledi: HH idem

⁸⁰⁸⁶ Ḥorāsāndan: Dİ ḥevāşından

Eger⁸⁰⁸⁸ gelmezsen (7) anlara ‘uķūbet hāşıl olur. Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selām zindāndan (8) çıkıcaķ ehl-i zindān ağlaşdılar ve çıkup zindān ķapusunda yaz(9)dı ki⁸⁰⁸⁹: *Hażā beytu’l-aķzāni li’l-mużnibīne ve dāru ibtilā’i’l-muķebbīne*. Ehl-i zindān (10) didiler ki: “Biz zindānıñ miķnetini senūñ müşāhedeñle⁸⁰⁹⁰ def iderdük⁸⁰⁹¹. (11) Bī-ķārelere mūnis idük. Hālımız senden cūdā nice olur^{8092?} didiler.”

(12) *Nūkte*⁸⁰⁹³ Bu ne ‘acebdür ki [**hbm85b**] zindāndan çıkıcaķ anuñ firķatıyla ağlayalar. Bundan (13) ‘acebdür ki mü’min sici-i dūnyādan çıkıcaķ cemī‘ maşnū‘āt-ı cihān (14) anuñ firķatıyla zārılık kılurlar⁸⁰⁹⁴. Pederi “oğlum” dir ve oğlı “pederim” dir⁸⁰⁹⁵, (15) hātūñi “yoldaşum” dir ve bi’l-cümle aķrabā ve ehıbbā feryād idüp zārılık (16) eylerler⁸⁰⁹⁶.

Nūkte Bundan a‘ceb ve ağrebdür ki ‘abd-ı mü’min rıķlet idicek (17) gök⁸⁰⁹⁷ iñler ve ağlar. Senūñ ‘ibādetūñ ve řā‘atūñ ile teberrük aķz (18) iderdük⁸⁰⁹⁸.”

Hadīs-i řerifde vārid oldu ki: “‘Abd-ı mü’minūñ⁸⁰⁹⁹ (19) nevķe ider, hātā *ħatte’l-arża ve’s-semā’i*. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām bunların [**149a/1**] aķvālların⁸¹⁰⁰ ve giryelerin [**hh113b**] işidicek⁸¹⁰¹ rikķat gelüp [**hm149b**] du‘ā eyledi, “*Allahümme (2)‘uţfu ķulube ‘ibādike’l-aķyār*” didi. Ol sā‘at Hāķ Sübhāne ve⁸¹⁰² (3) Te‘ālā du‘āsın ķabül idüp Reyyan’ın ķalbına⁸¹⁰³ řefķat gelüp (4) cümle ehl-i zindān āzād kıldı⁸¹⁰⁴ ve bu du‘ānuñ eşeri kıyāmete dek ehl-i⁸¹⁰⁵ (5) zindānda ķaldı. Her yirde ki bir ehl-i zindāna du‘ā oluna⁸¹⁰⁶, lā-büdd ehl-i (6) zindāna teraķķum ve iķsān olunur⁸¹⁰⁷.

Hāżret-i⁸¹⁰⁸ Yūsuf (7) ‘aleyhi’s-selāmı⁸¹⁰⁹ ģammāmā ileüp a‘lā libāslar geyürdiler ve Melik oñine getür(8)diler. Nitekim⁸¹¹⁰ muķaddemā zikir olundu.

⁸⁰⁸⁷ cümlesi: HH cümle eyü itdügine

⁸⁰⁸⁸ senūñ cürmūñ yokdur eger: Dİ, HH, HHM -

⁸⁰⁸⁹ yazdı ki: HH ağlaşdılar

⁸⁰⁹⁰ müşāhedeñle: HH müşāheden ile

⁸⁰⁹¹ iderdük: Dİ ider idük

⁸⁰⁹² olur: HM olıcaķ

⁸⁰⁹³ nūkte: HH laţife, HM bu ne ‘acepdür ki zindandan çıkıcaķ anuñ firķatıyla ağlayalar bundan acepdür ki

⁸⁰⁹⁴ mü’min sici-i dūnyāda cemī‘ maşnū‘ātu cihān anuñ firķatıyla zārılık kılurlar: HH zindāndan ģaķķı-ķun anuñ firķatıyla ağlarlar bundan ‘aceb budur ki mü’min

⁸⁰⁹⁵ oğlı “pederim” dir: HH oğul “aķ pederūñ” dir

⁸⁰⁹⁶ eylerler: HH iderler

⁸⁰⁹⁷ gök: HH yir ve gök

⁸⁰⁹⁸ iderdük: Dİ ider idük, HM iderler

⁸⁰⁹⁹ mü’minūñ: Dİ, HM mü’min olanuñ

⁸¹⁰⁰ aķvālların: Dİ, HH aķvālın

⁸¹⁰¹ işidicek: HM göricek

⁸¹⁰² Sübhāne ve: HM, HHM -

⁸¹⁰³ ķalbına: Dİ, HH göñline

⁸¹⁰⁴ kıldı: Dİ itdi

⁸¹⁰⁵ ehli: HM, HHM -

⁸¹⁰⁶ her yirde ki bir ehli zindāna du‘ā oluna: HH her yirde ki zāhid ve ‘ābid var

⁸¹⁰⁷ olunur: HH ider

⁸¹⁰⁸ Hāżret-i: HH andan Hāżret

⁸¹⁰⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı: HM Yūsufi

⁸¹¹⁰ nitekim: HH, HM, HHM -

*Kıışsa*⁸¹¹¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām lisān-ı (9) ‘Arabīyle selām virdi. “Bu ‘acem İsmā’il ‘aleyhi’s-selām lisānidur” didi ve ğayrı⁸¹¹² ṣenā ve du‘ā itdi. “Bu ceddümün ve pederümün lisānidur” didi. Muḥaṣṣa’l-kelām⁸¹¹³ (10) Veheb bin Münebbih eydür⁸¹¹⁴: “‘Azīz yitmiş iki dil⁸¹¹⁵ bilürdi⁸¹¹⁶. Cümlesin didi (11) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁸¹¹⁷ aña lūğat ile⁸¹¹⁸ cevāb virdi ve yitmiş iki⁸¹¹⁹ lūğatı daḥı (12) zikir itdi. ‘Azīz andan āciz oldı “Vākı‘anıñ ta‘bīrin istimā‘ (13) ideyem senden” didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām vākı‘a-yı ‘Azīzi⁸¹²⁰ (14) unutmuş idi. Bir bir beyān idüp ta‘bīri ve te’vīlin zikir eyledi⁸¹²¹. Melik (15) eyitdi: “Senün⁸¹²² ‘ilmün ve kemālün ve diyānetün günden izhārdur. Yaşın ne deñlüdür?” (16) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Otuz yaşındayam”. ‘Azīz⁸¹²³ bu deñlü (17) ‘ilim ü ma‘rifet bu müddet-i ḳalīlede nice ḥāşıl oldı⁸¹²⁴?” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (18) buyurdi ki: “Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām rabbumdan hediyye getürdi. “Reyyān eyitdi: (19) “Şaḥīḥ o⁸¹²⁵ ḥālet ve meded⁸¹²⁶ rabbu’l-‘ālemīnden [hm150a] ğayrı mümkün degıldür.” Pes imdi [149b/1] sen⁸¹²⁷ Allāhu⁸¹²⁸ Te’ālānuñ resūlīsın” diyü⁸¹²⁹ “Eşhedü enlā ilāhe illa’llāh ve inneke (2) resūlu’llāh” didi. Her ne dilerseñ iste.⁸¹³⁰

[وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ اَسْتَخْلِصُهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ] اِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ اَمِينٌ

(3) Her ḥuşuşda seni tecribe itdüm, kāmīl buldüm. Murāduñ dile” didi⁸¹³¹.

Nükte (4) Ḥaḳ Te’ālā ‘abd ile böyle⁸¹³² mu‘āmele ider ve *letüblevünne fī emvāliküm ve enfüsiküm* (5) “Bī-çāre bende seni namāz ile tecribe itdüm, kehilsin. Zekāt-ile⁸¹³³ tecribe itdüm (6) zāhir

⁸¹¹¹ kıışsa: HH nükte

⁸¹¹² ve ğayrı: HM ve ‘abri lisānı üzre

⁸¹¹³ ve ğayrı ṣenā ve du‘ā itdi bu ceddümün ve pederümün lisānidur didi muḥaṣṣal kelām: Dİ -

⁸¹¹⁴ muḥaṣṣal kelām Veheb bin Münebbih eydür: HH -

⁸¹¹⁵ yitmiş iki dil: HH yetmiş lisān

⁸¹¹⁶ bilürdi: Dİ bilür idi

⁸¹¹⁷ cümlesin didi Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: HM cümlesin Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma didi

⁸¹¹⁸ lūğat ile: HHM ol lūğatlar ile

⁸¹¹⁹ yetmiş iki: Dİ, HH yetmiş

⁸¹²⁰ ‘Azīzi: HH, HM, HHM ‘Azīz

⁸¹²¹ eyledi: HH itdi

⁸¹²² senün: Dİ, HM, HHM -

⁸¹²³ ‘azīz: HH ‘azīz eyitdi, HM ‘azīz

⁸¹²⁴ oldı: HHM olur

⁸¹²⁵ o: HH bu

⁸¹²⁶ ḥālet ve meded: HM ḥāletdür zirā

⁸¹²⁷ pes imdi sen: HH -

⁸¹²⁸ Allāhu: Dİ Allāhu

⁸¹²⁹ diyü: HM dir

⁸¹³⁰ Kral, “Onu bana getirin, onu özel olarak yanıma alayım”, dedi. Onunla konuşunca dedi ki: “Şüphesiz bugün sen yanımızda yüksek makam sahibi ve güvenilir bir kişisin.” (12/54, Altuntaş 2003: 241).

⁸¹³¹ murāduñ dile didi: HM, HHM -

⁸¹³² böyle: HM, HHM bu

⁸¹³³ zekāt-ile: HHM zekevāt ile

oldı. Şavm ile tecrube itdüm, melûlsın⁸¹³⁴. [hh114a] Şerde cezû'sın [hbm86a] (7) ve hayırda menu'sın. Nefsîñ hevâyîdür. 'Aybiñ ve za'ifligüñ zâhir (8) oldı. Hevâyıla tecrube olduñ, esîrsin." Pes rahmete muhtâcsın⁸¹³⁵ derdimend⁸¹³⁶ (9) ve bî-çâresin.

Kıssa Pes Melik eyitdi: "Yâ Yûsuf! Yedi yıl ziyâde eküp⁸¹³⁷ (10) rey'uñ⁸¹³⁸ ziyâdesin yedi yıl⁸¹³⁹ hıfz eylemek⁸¹⁴⁰ (11) büyük hizmetdür. Bunuñ 'uhdesinden kim gelür?" Yûsuf 'aleyhi's-selâm eyitdi⁸¹⁴¹: (12)⁸¹⁴²

[قَالَ] اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلَيْم

Haber, kale seyyidü'l-mürselîn şalla'l-(13)lâhu 'aleyhi ve sellem rahmetu'llâh⁸¹⁴³ *Ahi Yûsuf levlem yekbbe'l-zalike lâ yestec'al fi sâ'atihi* (14) Bunuñ sebebiyle⁸¹⁴⁴ bir yıl te'hîr olındı.

*Hikâye*⁸¹⁴⁵ 'Ömer rażıya'llâhu 'anh Medîned⁸¹⁴⁶ (15) emânetin Ebû Hüreyre rażıya'llâhu 'anhâya viricek ibâ eyledi, "emânet istemem" (16) didi. 'Ömer rażıya'llâhu 'anh buyurdı ki: "Senden bihter⁸¹⁴⁷ olan vilâyet taleb (17) eyledi⁸¹⁴⁸" Ya'ni, Yûsuf 'aleyhi's-selâm "*İnnî hafîzün ve emîn*" didi. "Sen niçün (18) kabûl itmezsin? Ya'ni aġniyâyı⁸¹⁴⁹ ve fuġarâyı bilürem ve herkese ne deñlü virmek⁸¹⁵⁰ (19) lâyıkdur, ma'lûmumdur⁸¹⁵¹. Ümmete zulum itmem." Çün bir yıl geçdi Hâzret-i Yûsuf [150a/1] 'aleyhi's-selâmuñ⁸¹⁵² başına şâhlık tâcın ve boynına hükümet kılâdesin⁸¹⁵³ (2) geçürüp dört⁸¹⁵⁴ hıl'at [hm150b] geürüp ve muraşsa' zerrîn taht üzre cülüs (3) itdirdi⁸¹⁵⁵. Çün tahta cülüs itdi⁸¹⁵⁶, yüz fersah

⁸¹³⁴ melûlsın: HH esirsün

⁸¹³⁵ muhtâcsın: Dİ muhtâc

⁸¹³⁶ derdimend: HH derdimend ve

⁸¹³⁷ ekip: Dİ ekilüp, HHM gelüp

⁸¹³⁸ rey'uñ: Dİ, HM ri'âyetüñ kefâfi için zeri'atin

⁸¹³⁹ yedi yıl: HHM yıl bil

⁸¹⁴⁰ eylemek: HH itmek

⁸¹⁴¹ Yûsuf 'aleyhi's-selâm eyitdi: HM, HHM -

⁸¹⁴² Yusuf, "Beni ülkenin hazinelerine bakmakla görevlendir. Çünkü ben iyi koruyucu ve bilgili bir kişiyim" dedi (12/55, Altuntaş 2003: 241).

⁸¹⁴³ rahmetu'llâh: HH rahimu'llâh

⁸¹⁴⁴ bunuñ sebebiyle: HM bu sebeble

⁸¹⁴⁵ hikâye: HH nükte

⁸¹⁴⁶ Medîned: Dİ Medîne

⁸¹⁴⁷ bihter: HH evlâ

⁸¹⁴⁸ eyledi: HH eyledi ya'ni Yûsuf 'aleyhi's-selâm anı hıfz-ı 'alîm didi

⁸¹⁴⁹ aġniyâyı: Dİ aġniyâ

⁸¹⁵⁰ virmek: HH virilmek

⁸¹⁵¹ ma'lûmumdur: Dİ, HH, HHM ma'lûmudur

⁸¹⁵² 'aleyhi's-selâmuñ: Dİ 'aleyhi's-selâm

⁸¹⁵³ boynına hükümet kılâdesin: HH barmaġına hükümet hatemin

⁸¹⁵⁴ dört: HH, HM, HHM -

⁸¹⁵⁵ itdirdi: HH itdi

⁸¹⁵⁶ itdi: HH, HM, HHM idüp

yir eṭrāfına nūr⁸¹⁵⁷ şu'le (4) virür idi ve mübārek yüzi āyine gibi oldu. Her şeyi anda müteṣa'şı' (5) olup nümāyān olurdu⁸¹⁵⁸.

Nükte Çünkü 'aziz bu mühimiñ 'uhdesinden (6) gelmege āciz idügin bildi, Hāzret-i Yūsuf 'aleyhi's-selāma tafvīz (7) eyledi. *Mev'ize* Hāḡ Te'ālā keennehu buyurur ki: "Reyyān 'acızını bilüp⁸¹⁵⁹ mühimmeti Hāzret-i (8) Yūsuf 'aleyhi's-selāma⁸¹⁶⁰ tafvīz idicek⁸¹⁶¹ sen-daḡı kendülügiñ birle⁸¹⁶² mühimiñe görmek (9) müyesser olmaz. Hāḡ Te'ālāya tafvīz itmek gerek. Semādan mā⁸¹⁶³ inzāl idüp (10) ḡubūb⁸¹⁶⁴ bitüren⁸¹⁶⁵ ve yirlere şu ve hevā virüp kifāyet deñlü şuvaran⁸¹⁶⁶ (11) Allāhu Te'ālādur ki ḡafīz ve emīn⁸¹⁶⁷ ve 'ālimdür.

*Mev'ize*⁸¹⁶⁸ Reyyān ḡazinedār(12)lıḡı Yūsuf 'aleyhi's-selāma virdi. Emānetin gördi⁸¹⁶⁹ ve ḡayrı talebler⁸¹⁷⁰ çoḡ (13) idi⁸¹⁷¹; lākin inşāf-ı [hh114b] emānet anda bulundu. Kezālik Hāḡ Te'ālā buyurur ki: (14) "Eger melā'ikeye kısmeti ta'yīn itsem muṭi'lere virüp 'aṣīlere virmezler (15) idi. Kezālik enbiyā⁸¹⁷² 'aleyhi's-selām⁸¹⁷³ daḡı küffāra⁸¹⁷⁴ naḡar itmezler idi. Sulṭānlar (16) ḡavilere virüp žu'afāyı maḡrūm iderler ve bil-cümle herkes āḡirden⁸¹⁷⁵ (17) taḡṣiṣ iderken⁸¹⁷⁶ nefsümi kendi⁸¹⁷⁷ zātumuza⁸¹⁷⁸ muḡarrar itdüm. Herkesiñ liyāḡatını (18) bilürem, aña göre erzāni kıluram^{8179,8180}

وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ

عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

⁸¹⁵⁷ nūr: HM, HHM -

⁸¹⁵⁸ oldu her şeyi anda müteṣa'şı olup nümāyān olurdu: HH olup nümāyān olur idi

⁸¹⁵⁹ bilüp: Dİ bildi

⁸¹⁶⁰ Yūsuf 'aleyhi's-selāma: Dİ Yūsuf a

⁸¹⁶¹ idicek: HH eyledi

⁸¹⁶² birle: Dİ ile

⁸¹⁶³ mā: HHM māyı

⁸¹⁶⁴ ḡubūb: HH nebāt, HM ḡubūbat

⁸¹⁶⁵ bitüren: HH bitüreyin

⁸¹⁶⁶ şuvaran: HH viren, HM şu viren

⁸¹⁶⁷ emīn: HM, HHM -

⁸¹⁶⁸ mev'ize: Dİ kıṣṣa

⁸¹⁶⁹ gördi: Dİ, HM; HHM görüp

⁸¹⁷⁰ ḡayrı talebler: HM ḡayrı talebleri, HHM ḡayrılar

⁸¹⁷¹ çoḡ idi: HH çoḡdı

⁸¹⁷² enbiyā: Dİ -

⁸¹⁷³ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhimü's-selām

⁸¹⁷⁴ küffāra: HH böyle küffāra

⁸¹⁷⁵ āḡirden: HH āḡiri

⁸¹⁷⁶ iderken: HH ider

⁸¹⁷⁷ kendi: HH, HM, HHM kendü

⁸¹⁷⁸ zātumuza: Dİ zātumin, HH zātumda

⁸¹⁷⁹ kıluram: HH iderem

⁸¹⁸⁰ Allah kullarına (tümüne birden) rızkı bol bol verseydi, yeryüzünde mutlaka azgınlık ederlerdi; fakat o rızkı dilediği ölçüde indirir. Şüphesiz o, kullarından hallıyla haberdardır ve onları hakkıyla görendir (2/27 Altuntaş 2003: 485).

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ

Hikāye Bilāl rażıya'llāhu 'anh eydür⁸¹⁸¹. “Elhamdülillāh ki Hāḳ [150b/1] Sübhāne ve⁸¹⁸² Te'ālā muḳayyed oldı, kısmet-i rızḳı⁸¹⁸³ meārifi ḫabībıne⁸¹⁸⁴ tafvīz itmedi *ve'l-ḳıṣṣa* (2) *yaḫū lehā*. Pes [hm151a] Yūsuf 'aleyhi's-selām tahta cülüs [hmm86b] idüp mühemmāt-ı pādışāhiyye (3) muḳayyed oldı, emir itdi ki enbārlar binā ideler ve zirā'at eyleyeler, yedi (4) yıl ekin eküp birer sene⁸¹⁸⁵ yetecek kadar⁸¹⁸⁶ şatalar, baḳıyyesin der-mahzen (5) ideler⁸¹⁸⁷. Çün yedi yıl ucızlık tamām oldı, Yūsuf 'aleyhi's-selām⁸¹⁸⁸ (6) nidā itdirdi ki “Gayrı ekmeyeler, zīrā nesne ḫāşıl olmaz.” *Ḳaḫṭ* (7) senesinüñ evvel gicesi⁸¹⁸⁹ Cebra'ıl⁸¹⁹⁰ 'aleyhi's-selāma⁸¹⁹¹ emir olundı ki “Ehl-i Mışır (8) [hh107a] rızḳum yirler ve emrim tutmazlar. Nidā eyle bunlara cū' muşallaṭ ola” (9) Nişfu'l-leylde bir nidā geldi ki “Hāḳ Sübhāne ve Te'ālā size *ḳaḫṭ*⁸¹⁹² muşallaṭ (10) eyledi.” Şağır ü kebīr cümlesi⁸¹⁹³ işidüp uyandılar ve cümlesi “el-cū'” (11) diyü feryād iderlerdi⁸¹⁹⁴. Reyyan daḫı uyanup kendüyi⁸¹⁹⁵ kemāl-ı cū'da (12) buldı⁸¹⁹⁶. Yūsuf 'aleyhi's-selām ta'am ihzār itmiş idi. Getürüp (13) yidürdi⁸¹⁹⁷ ve mübārek elin 'azizün ḳarnına sürdi⁸¹⁹⁸, cū'ı sākın (14) oldı.

Nükte Ucuzlık oḫşamaḳ eyyāmīdür. *Ḳaḫṭ* ḳulaḳ burmāḳı⁸¹⁹⁹ eyyāmīdür⁸²⁰⁰ (15) ve şiddet mevsimidür. 'Āḳıl muvāsāt günü tazarru' ve zārī ve du'ā itmek (16) üzre olur ki şiddet günü du'ası ḳabül ve müstecāb ola. *Ḳale* (17) resülü'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem “*Yağrifu'llahe Te'ālā fi'r-raḫāi yağrifüke* (18) *fi'ş-şiddeti*.

Mev'ize *Ḳaḫṭ* kıyāmet günü gibidür. Faḳır *ḳaḫṭ* eyyāmında aḫlar ve zārılık (19) eyler⁸²⁰¹, ḡanī iltifāt itmez. [hm151b] 'Āşī [hh115a] kıyāmet günü⁸²⁰² zārılık eyler⁸²⁰³. *Yā leyte beyni [151a/1] beyneke bu'de e'l-meşriḳayni*.

⁸¹⁸¹ eydür: HH itdi

⁸¹⁸² Sübhāne ve: HM, HHM -

⁸¹⁸³ rızḳ: Dİ me'ārifi

⁸¹⁸⁴ ḫabībıne: HH ḫabıbe

⁸¹⁸⁵ sene: Dİ seneye

⁸¹⁸⁶ yetecek kadar: Dİ, HH yetecegin

⁸¹⁸⁷ der-mahzen ideler: HH başaḳda terk itdiler, HHM maḫzen ideler

⁸¹⁸⁸ Yūsuf 'aleyhi's-selām: HH Hāzret-i Şıddıḳ

⁸¹⁸⁹ gicesi: HH gicesi geldi

⁸¹⁹⁰ Cebra'ıl: HH Cibril

⁸¹⁹¹ 'aleyhi's-selāma: Dİ 'aleyhi's-selām

⁸¹⁹² *ḳaḫṭ*: HH cū' ve *ḳaḫṭ* HM *ḳaḫṭ* ve *ḳıtlık*

⁸¹⁹³ cümlesi: HH -

⁸¹⁹⁴ iderlerdi: Dİ, HH ider idi

⁸¹⁹⁵ kendüyi: HH kendini

⁸¹⁹⁶ buldı: HHM bulup

⁸¹⁹⁷ getürüp yidürdi: HH getürdi

⁸¹⁹⁸ sürdi: HH ḳodı

⁸¹⁹⁹ burmāḳı: Dİ, HM burmaḳ

⁸²⁰⁰ eyyāmīdür: Dİ -

⁸²⁰¹ eyler: HM eyleye

Kıışsa Pes evvelki senede cemî'en kut-ı hubûbların (2) çöblerin⁸²⁰⁴ yidiler. İkinci senede altun ve aqçeleriyle⁸²⁰⁵ Yûsuf 'aleyhi's-(3)selâmdan aldılar, hiç nesnelere kalmadı. Üçüncü senede pirâhenlerin⁸²⁰⁶ (4) ve hülîlerin⁸²⁰⁷ şatup yidiler⁸²⁰⁸. Dördüncü senede mevâşilerin yidiler⁸²⁰⁹. (5) Beşinci senede evlerin⁸²¹⁰ ve dükkân⁸²¹¹ ve 'aqârların virdiler⁸²¹². Altıncı senede (6) evlâdların ve 'ıyâlların⁸²¹³ virdiler. Yedinci senede nefslerin bey' idüp (7) ğallege değişdiler, aşlâ bir nesnelere kalmadı. Çünkim seneden⁸²¹⁴ üç (8) ay geçdi, halk gelüp ğalle istediler⁸²¹⁵. Hâzret-i Yûsuf 'aleyhi's-selâm (9) bahâ istedi. Bunlar eyitdiler ki: "Biz ikrâr eyledük şimdi hep senüñ (10) 'abduñ olduĝ. Nafaqalarımız üzeriñedir." Yûsuf 'aleyhi's-selâm buyurdi ki: (11) "Râst dirsiz. Ğalle virsünler, bahâ istemesünler" didi. Çün Yûsuf (12) 'aleyhi's-selâm ehl-i Mışıra⁸²¹⁶ ni'met virdi, "kullarumdur⁸²¹⁷" diyü kıymetin istemedi⁸²¹⁸; (13) yâ erhamurrâhimîn ve ekremü'l-ekremîn kıyâmet günü rahmet idüp (14) tã'at taleb itnese 'aceb olmaz. Pes⁸²¹⁹ ikişer aylık ğalle daĝı virdi tamâm (15) olup enbârda nesne kalmadı. [hbm87a] Cebrâ'il⁸²²⁰ 'aleyhi's-selâm gelüp eyitdi: (16) "Ğam yime senüñ cemâluñı üç ay bunlara Hâk Te'âlâ ğidâ eyledi⁸²²¹. Her ay (17) bir kerre maqâmuñı⁸²²² vaz' eyle⁸²²³ ve cemâluñı⁸²²⁴ bunlara 'arz ve⁸²²⁵ izhâr eyle. Otuz güne dek (18) ğidâ⁸²²⁶ her kişiyeye⁸²²⁷ [hbm152a] kifâyet ider. Yûsuf 'aleyhi's-selâm bu vechile⁸²²⁸ nidâ idüp (19) "min ba'd cemâlümñ mihmânı olduñ" didi ve bir zerrîn taht vaz' idüp [151b/1] oturdi⁸²²⁹ ve bunlara cemâlın 'arz itdi⁸²³⁰. Bir ay⁸²³¹ şeb'an olurlar (2) idi. Bir def'a ehl-i Mışır gelüp cemâlın

⁸²⁰² kıyâmet günü: Dİ kıyâmetde

⁸²⁰³ zârîlik eyle: HH aĝniyâ zârîlik ider

⁸²⁰⁴ çöblerin: HH koyunların

⁸²⁰⁵ aqçeleriyle: HH, HM, HHM aqçeleri ile

⁸²⁰⁶ pirâhenlerin: HH yüzüklerin

⁸²⁰⁷ hülîlerin: HM, HHM hâlîlerin

⁸²⁰⁸ şatup yidiler: HH virdiler

⁸²⁰⁹ yidiler: Dİ, HH virdiler

⁸²¹⁰ evlerin: HM develerin

⁸²¹¹ dükkân: Dİ dükkânların

⁸²¹² virdiler: HH virdiler nesnelere kalmadı

⁸²¹³ evlâdların ve 'ıyâlların: HH evlâdın ve 'ıyâln

⁸²¹⁴ seneden: HM, HHM -

⁸²¹⁵ istediler: HH itdiler

⁸²¹⁶ Mışıra: HH Mışır

⁸²¹⁷ kullarumdur: HM kulumdur

⁸²¹⁸ kıymet istemedi: HH kıymetin almadı

⁸²¹⁹ pes: HH kıışsa

⁸²²⁰ Cebrâ'il: HH Cibril

⁸²²¹ eyledi: HH itdi

⁸²²² maqâmuñı: Dİ maqâmuñ

⁸²²³ maqâmuñı vaz' eyle: HH nikâbuñ ref' eyle

⁸²²⁴ cemâluñı: HH cemâluñ

⁸²²⁵ 'arz ve: Dİ, HH -

⁸²²⁶ ğidâ: HH, HM, HHM -

⁸²²⁷ kişiyeye: HHM kişiyeye ğıda

⁸²²⁸ bu vechile: HM, HHM -

⁸²²⁹ oturdi: HM üzerine cü'lüs eyledi

⁸²³⁰ itdi: HH idüp

⁸²³¹ ay: HH aya dek

görmege muntazırlar iken Yūsuf (3) ‘aleyhi’s-selām buyurdu ki: “Şabr idüñ⁸²³², bir ‘acūze⁸²³³ za‘ife girü kaldı⁸²³⁴ (4) gelsün” diyü⁸²³⁵ bunları⁸²³⁶ te’hîr itdürdi⁸²³⁷.

*Nükte*⁸²³⁸ ‘Aceb bu degildür, bu ‘acebdür ki⁸²³⁹ (5) kıyāmet günü Hâk Te‘ālā⁸²⁴⁰ bir ‘acūze za‘ife için cemī‘ enbiyāyı⁸²⁴¹ ve (6) evliyāyı⁸²⁴² [hh115b] tevaqquf⁸²⁴³ itdirüp anlar didār görmege muntazır olup⁸²⁴⁴ tururlar (7) iken Hâk Te‘ālā buyurur ki: “*Hanū ‘ala enfusiküm kāne li ‘acūzen fi’l-‘araşāti* (8) *kā’imeten*.” Anlar: “Yā Rabbenā! intizārımız başdan aşdı. Bu deñlü müsāfāt⁸²⁴⁵ (9) çekdik⁸²⁴⁶. Hicābı ref’ eyle, murādımuza vāşıl olalum” dirler. Hâk Sübhāne ve Te‘ālā (10) buyurur ki: “Bir miqdār ārām idüñ⁸²⁴⁷. Bir za‘ife ‘acūze cāriyem⁸²⁴⁸ vardır. (11) ‘Araşātda qalmışdur za‘ifdür⁸²⁴⁹, tā kim gelüp sizüñle ma’an⁸²⁵⁰ didārumı⁸²⁵¹ müşāhede (12) eyleye.

El meclisü’s-sādis ve’l-erba’un min Kışsa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām. Qale’l-imām razıya’llāhu (13) ‘anh: “*Elfurūri fi’n-ni‘meti yücebu’l-helāke ve’z-zevāl eş-şabru fi’l-mihne yühehü’l-(14)mülke*. İmām razıya’llāhu ‘anh eydür ki: “Küfrānū’n-ni‘melik sebeb-i helākdur (15) ve miñnete şabr mevhibe’l- mülkdür. İki kavma Hâk Te‘ālā ni‘met virdi, terk-i (16) şükür⁸²⁵² itmekle⁸²⁵³ helāk oldılar. İki tā’ifeye miñnet virdi, şabr (17) idüp ‘izzete ve sa‘ādete [hm152b] vāşıl oldılar; ammā ni‘mete şükür itmeyenler kavm-ı (18) ‘Ād ve Şemüddur⁸²⁵⁴.

İbtidāda Hâk Sübhāne ve Te‘ālā ‘Ād kavmına kuvvet ve ni‘met virdi ni‘metlerinüñ keşretine ve kullarına mağrūr oldılar, Hüdā-yı Te‘ālānuñ hidmetin⁸²⁵⁵ terk eylediler. Rabbu’l-‘izzet⁸²⁵⁶ (19) anlara

⁸²³² şabr idüñ: HM, HHM -

⁸²³³ ‘acūze: Dİ ‘acūz

⁸²³⁴ girü: HH şaña, HHM kör

⁸²³⁵ diyü: Dİ -

⁸²³⁶ bunları: HH bunlar, HHM bunlara

⁸²³⁷ itdürdi: Dİ ider, HH itdi

⁸²³⁸ nükte: HH işāret

⁸²³⁹ bu ‘acebdür ki: HH bundan ‘aceb budur ki

⁸²⁴⁰ Hâk Te‘ālā: Dİ, HH sübhāne ve Te‘ālā

⁸²⁴¹ enbiyāyı: Dİ enbiyā

⁸²⁴² evliyāyı: HH evliyā

⁸²⁴³ tevaqquf: HM te’hîr ve tevaqquf

⁸²⁴⁴ muntazır olup: HH -

⁸²⁴⁵ müsāfāt: Dİ mükāsāt

⁸²⁴⁶ çekdik: HHM çekdi

⁸²⁴⁷ idüñ: HH, HM eyleñ

⁸²⁴⁸ cāriyem: HH cāriyemüñ

⁸²⁴⁹ za‘ifdür: HH kemāl-ı za‘ifinden

⁸²⁵⁰ ma’an: HM, HHM -

⁸²⁵¹ didārumı: HH didārum

⁸²⁵² şükür: HM şükürüñ

⁸²⁵³ itmekle: Dİ itmek ile

⁸²⁵⁴ Şemüddur: HHM, HM Şemüd idi

⁸²⁵⁵ Hâk Sübhāne ve Te‘ālā ‘Ād kavmına kuvvet ve ni‘met virdi ni‘metlerinüñ keşretine ve kullarına mağrūr oldılar, Hüdā-yı Te‘ālānuñ hidmetin: Dİ, HM, HHM Hâk Te‘ālāyı

⁸²⁵⁶ ‘izzet: Dİ ‘izzetden

belā⁸²⁵⁷ muşallaḡ eyledi. Cümlesin zīrū zeber idüp kendilerin yire geçürüp⁸²⁵⁸ [152a/1] ḡurd eyledi. ‘Ucub ni‘metleri⁸²⁵⁹ ve kuvvetleri⁸²⁶⁰ helâklarına sebep oldı.

İkinci (2) kavm-ı Semūda⁸²⁶¹ ibtidādan⁸²⁶² ni‘met virdi ve kuvvet erzāni eyledi⁸²⁶³. Ekinleri (3) ve bāğları ve bāğçeleri⁸²⁶⁴ firāvān oldı⁸²⁶⁵. Şālih peygamber⁸²⁶⁶ ‘aleyhi’s-selāmı (4) anları dīne da‘vet itmege⁸²⁶⁷ irsāl itdi⁸²⁶⁸, ḡabūl itmediler⁸²⁶⁹

وَأَمَّا تَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى فَأَخَذَتْهُمُ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا
كَانُوا يَكْسِبُونَ

Çün ni‘metu’llāh küfrān üzre oldılar⁸²⁷⁰.

[كَذَابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَآلِ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ] فَأَهْلَكْنَاهُمْ (6) بِذُنُوبِهِمْ
[وَأَعْرَفْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَكُلَّ كَانُوا ظَالِمِينَ]

Anlaruñ bağı tuğyānından yiryüzin pāk idüp cümle ḡarye(7)leriyle⁸²⁷¹ helâk oldılar; ammā ol iki kimesne ki evvelā Ḥaḡ Te‘ālā miḡnet (8) virdi şabr eylediler, mülke vāşıl oldılar⁸²⁷², biri İskender Zülḡarneyn(9)dür [hhm87b] Ḥaḡ Te‘ālā anı iki⁸²⁷³ ḡarna da‘vet⁸²⁷⁴ irsāl itdi, ḡabūl itmeyüp anı şehid

⁸²⁵⁷ belā: HHM yıl

⁸²⁵⁸ kendilerin yire geçürüp: HM kemüklerin

⁸²⁵⁹ ‘ucüb ni‘metleri: HH ‘ucübet

⁸²⁶⁰ kuvvetleri: HH kuvvetlerin

⁸²⁶¹ Semūda: Dİ, HHM Şemūd

⁸²⁶² ibtidādan: Dİ, HH ibtidāda

⁸²⁶³ eyledi: HHM kıldı

⁸²⁶⁴ bāğçeleri: Dİ bāğçeleri

⁸²⁶⁵ oldı: Dİ, HH eyledi

⁸²⁶⁶ peygamber: Dİ, HH peygamberi

⁸²⁶⁷ da‘vet itmege: HH da‘vete

⁸²⁶⁸ itdi: HM eyledi

⁸²⁶⁹ Semud kavmine gelince biz onlara doğru yolu göstermiştik; ama onlar körlüğü hidayete tercih etmişler ve yaptıklarına karşılık, alçaltıcı azap yıldırımını onları çarpmıştı (41/17, Altuntaş 2003: 477).

⁸²⁷⁰ Bunların durumu, tıpkı Firavun ailesi ve onlardan öncekilerin durumu gibidir. Onlar Rablerinin ayetlerini yalanlamışlar, biz de onları günahları sebebiyle helak etmiştik ve Firavun ailesini de suda boğmuştuk. Hepsi de zalim kimselerdi (8/54, Altuntaş 2003: 183).

⁸²⁷¹ cümle ḡaryeleri ile: HH cümlesi ḡarın

⁸²⁷² ammā ol iki kimesne ki evvel Ḥaḡ Te‘ālā miḡnet virdi şabr eylediler mülke vāşıl oldılar: HH -

⁸²⁷³ iki: HM -

⁸²⁷⁴ da‘vet: HH da‘vete

(10) itdiler. Kavm-ı âhire vardı, anlar dağı şehîd itdiler. Hağ Sübhâne ve⁸²⁷⁵ ve Te‘âlâ (11) ikisinden dağı hayât [hh116a] virdi ve ‘âlemi müsahhar idüp pâdişâh eyledi⁸²⁷⁶. (12)

Dördüncü Yûsuf⁸²⁷⁷ ‘aleyhi’s-selâmdur ki evvel aña⁸²⁷⁸ çok miñnet virdi şabr (13) eyledi. Pes aña⁸²⁷⁹ mülk-i Mışır⁸²⁸⁰ virdi⁸²⁸¹ ve cümle ‘âlemi müsahhar eyledi ve bu deñlü (14) çekdüğü belâlar terbiyye içündür ki muqaddemâ⁸²⁸² zikir olundu ve mazlûmlaruñ (15) aĥvâlına muṭṭali⁸²⁸³ oldu. Kezâlik erkân-ı İslâm cümle ‘abd-ı irşâd (16) ve ta‘lîm içündür.

Kıssa Fefî resûli’llâhi Yûsufe usvetü limişlike maĥbûsan (17) *‘ale’s-şaymi ve’l-feṭli e’te bicemîli e’l-şabr [hm153a] fi’l-ĥaseni berheten fettâbe bihi eş-şabr’ul-(18)cemîli ile’l-mülki*. Çün Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm tahta cülûs itdi, gâh oturup (19) ĥalkuñ mühimmâtın görüp⁸²⁸⁴ ve gâh ata⁸²⁸⁵ süvâr olup her cânibi seyr iderdi⁸²⁸⁶ [152b/1] ve bindükde yigirmi biñ süvâr şağında ve yigirmi biñ süvâr⁸²⁸⁷ şolında (2) ve yigirmi biñ önünde ve yigirmi biñ ardında. Bir gün bu vechle giderken (3) dört yol ağzında Zelîĥâyı gördi pîr ve za‘îf ve fakîr ve gözleri (4) görmez olmuş idi ve bir palâs giymiş⁸²⁸⁸ ve bir iki lif kuşanmış iki (5) cârîye anuñla ṭururlar⁸²⁸⁹. Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ cemâ‘atı âvâzın (6) işidicek “kimdir?” diyü su‘âl itdi⁸²⁹⁰ “Yûsufdur⁸²⁹¹. “Ol senüñ ĥizmetkârüñ⁸²⁹² (7) idi. Ĥâlâ yigirmi biñ⁸²⁹³ süvâr ile yürür.” Eyitdi: “Baña berâber olıcağ (8) ĥaber virüñ” didi. Ĥaber virdiler. Zelîĥâ âh itdi, istimâ‘ idenüñ⁸²⁹⁴ (9) cigeri ĥün oldu. Ol maĥfede oturmuş idi, ĥaber virdiler ki (10) “Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm saña nikâh idiyor⁸²⁹⁵” didiler. Eyitdi: “*Alâ inna’s-şabra* (11) *ve’t-tuk’a yaşîrû’l-‘abde ve’l-memlûke ve’l-ĥırşî ve’s-şehveti yaşîrû’l-mülûke ‘abden*. (12) Ya‘nî şabr u⁸²⁹⁶ taĥvâ, memlûkı pâdişâh eyler ve ĥırş ve şehvet pâdişâhları (13) memlûk eyler. Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm eydür: ““Aceb bu za‘îfe⁸²⁹⁷ kimdür? laṭîf (14) kelâmı vardur.” Eyitdi: “Yâ Yûsuf! Sen beni bilmez misin altun ve akçe ve ĥazîne

⁸²⁷⁵ Sübhâne ve: HH -

⁸²⁷⁶ idüp pâdişâh eyledi: HH itdi

⁸²⁷⁷ Yûsuf: HH Ĥazret-i Yûsuf

⁸²⁷⁸ aña: Dİ -

⁸²⁷⁹ aña: HH evvel

⁸²⁸⁰ Mışır: Dİ Mışırı

⁸²⁸¹ virdi: HH müsteĥâr itdi

⁸²⁸² muqaddemâ: HH nitekim

⁸²⁸³ muṭṭali: HH cümle muṭṭali‘

⁸²⁸⁴ görüp: HH , HM ĥalkı görür

⁸²⁸⁵ ata: Dİ, HH -

⁸²⁸⁶ iderdi: HH ider idi

⁸²⁸⁷ süvâr: HH, HM, HHM -

⁸²⁸⁸ bir: HM -

⁸²⁸⁹ ṭururlar: HHM dururlar

⁸²⁹⁰ itdi: Dİ, HHM itdiler

⁸²⁹¹ Yûsufdur: HM eyitdiler ki Yûsuf

⁸²⁹² ĥizmetkârüñ: HHM ĥizmetüñde

⁸²⁹³ yigirmi biñ: HH sekiz biñ

⁸²⁹⁴ idenüñ: HH idicek

⁸²⁹⁵ ide yonır: HH ide, HHM idiyor

⁸²⁹⁶ şabr u: HM, HHM -

⁸²⁹⁷ za‘îfe: HHM za‘îf

(15) virüp seni aldum ve nâz u ni‘met ile seni⁸²⁹⁸ besledüm ve şaçũñ tarayup envâ‘ (16) cevâhir ile tezyîn idüp⁸²⁹⁹ ve ‘aşkuñı⁸³⁰⁰ eglence itmedüm mi⁸³⁰¹? Şabr seni ‘azîz itdi, (17) hırş u şehvet beni zelîl eyledi⁸³⁰². [hm153b] Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “*Hâzâ Zelîhâ nâ*” (18) Zelîhâ bunı işidüp⁸³⁰³ na‘ra urdı. Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm emir itdi: (19) “Yüzine şu sepiñ⁸³⁰⁴ didi. “‘Aklı⁸³⁰⁵ başına geldi. Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm [hh116b] su‘âl⁸³⁰⁶ itdi ki: [153a/1] “Ne oldı⁸³⁰⁷?” Ol eyitdi: “Mâlum ve hüsni⁸³⁰⁸ cemâlum yirinde iken bir kerre sen benimsin (2) dimedüñ, şimdi pîr ve za‘îf ve hâkîr⁸³⁰⁹ ve bî-çâre oldum “Benüm Zelîhâm” dirsın. (3) Hâzret-i Yûsuf⁸³¹⁰ ‘aleyhi’s-selâm bu söze tâkat getürmeyüp [hhm88a] “*ma‘âzallâh eyyühe’l-mefûnetu*” (4) didi ve havâşına buyurdi ki: “Bir miqdâr⁸³¹¹ nesne işâl ideler” ve dağı didi⁸³¹²: (5) “Yâ Zelîhâ! Ben miñnete şabr itdüm bu devlete irüşdüm. Sen dağı⁸³¹³ fırkâta şabr eyle, (6) vuşlata irüşesin. Zelîhâ eyitdi: “Ben⁸³¹⁴ genc iken müyesser olmadı, şimdi (7) qarıcuk oldum⁸³¹⁵ nice müyesser olur ve ne mümkindür?” didi⁸³¹⁶. Yûsuf (8) ‘aleyhi’s-selâm bu sebeb ile aña kuvvet-i nübüvvetiyle kuvvet-i izâfe⁸³¹⁷ itdi (9) ve bu iltifât ile bir niçe rûzigâr-ı eyyâm⁸³¹⁸ geçürdi ve her giceniñ (10) nişfinda ol dört yol ağzına⁸³¹⁹ gelüp eliyle toprak alup (11) gözlerine sürer idi ki “Ol gün Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm burada⁸³²⁰ (12) baña söyledi ve bu hâk atınuñ ayağına doğınmışdur” diyü ağlar (13) idi ve bu tarîkle⁸³²¹ gönlin eyler idi.

*Nükte*⁸³²² Zelîhâ muhâbbet (14) da‘vâsın idüp şöhetinden⁸³²³ nevmiz⁸³²⁴ olıcağ⁸³²⁵ atınuñ ayağı toprağın⁸³²⁶ (15) gözlerine⁸³²⁷ kuşl iderdi⁸³²⁸. Ey şol kimesne ki Hâk Te‘âlâya da‘vâ-yı (16) muhâbbet

⁸²⁹⁸ seni: HH -

⁸²⁹⁹ tezyîn idüp: HH zeyn

⁸³⁰⁰ ‘aşkuñı: Dİ ‘aşkuñ

⁸³⁰¹ itmedüm mi: HH itdüm

⁸³⁰² eyledi: Dİ itdi

⁸³⁰³ işidüp: HH işidicek

⁸³⁰⁴ sepiñ, HH sebüñ, HHM sebdiler

⁸³⁰⁵ ‘aklı: HHM ‘akıl

⁸³⁰⁶ su‘âl: Dİ -

⁸³⁰⁷ oldı: Dİ, HM, HHM söyler

⁸³⁰⁸ hüsni: Dİ hüsni ü

⁸³⁰⁹ hâkîr: HH fakîr

⁸³¹⁰ Yûsuf: HM, HHM -

⁸³¹¹ bir miqdâr: HH kifâyet kadar

⁸³¹² didi: HH eyitdi, HHM -

⁸³¹³ sen dağı: HHM sen de

⁸³¹⁴ ben: HHM -

⁸³¹⁵ oldum: HH olmuş iken

⁸³¹⁶ didi: HM, HHM -

⁸³¹⁷ izâfe: HM izâf

⁸³¹⁸ rûzgâr-ı eyyâm: Dİ rûzgâr u eyyâm, HM eyyâm ve rûzgâr

⁸³¹⁹ ağzına: HHM ağzında

⁸³²⁰ burada: Dİ bu arada

⁸³²¹ tarîkle: Dİ tarîk ile

⁸³²² diyü ağlar idi ve bu tarîkle gönlin eyler idi nükte: HH laîfe

⁸³²³ şöhetinden: HH şöhetden

⁸³²⁴ nevmiz: HH, HM nevmid

⁸³²⁵ olıcağ: HM olmadı

idesin, Pes niçün anuñ emriyle ‘ibâdet⁸³²⁹ ve hizmetin (17) kıblegâh itmeyesin? ‘Âşık olan tâlib-i şâbir⁸³³⁰ gerekdür.

Kıssa Zikir (18) olunan⁸³³¹ tarîk üzere yine bir gün [hm154a] Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm ol (19) araya uğradı⁸³³². Cemâ’atnuñ âvâzın işidüp Zeliḥâ “Beni⁸³³³ ol [153b/1] araya qarîb iletüñ⁸³³⁴” didi. “Maḫşüduñ nedür?” didiler. Eyitdi: “Ez-ziyâret. (2) Mâl u cemâl gitdiyse⁸³³⁵ ‘aşk-ı Yūsuf yirindedür. Kemākân⁸³³⁶ yâ vişâl⁸³³⁷ müyesser (3) olmaz ise⁸³³⁸ yolında cânım⁸³³⁹ vireyem” didi⁸³⁴⁰. Çünküm qarîb oldı, feryâd itdi⁸³⁴¹ ki (4) “Yâ Yūsuf ol kimesneniñ Haḫḫı-çun kim seni ‘azîz ve beni zeliḥ itdi? Ğâ’ib (5) olma.” Yūsuf⁸³⁴² ‘aleyhi’s-selâm aña nazar idüp “Sen kimsin?” didi. Eyitdi: “Şarḫ-ı (6) mürüvvet⁸³⁴³ degildür ki kişi ‘izzete vâşıl olıcaḫ zilletleri⁸³⁴⁴ ferâmüş eyleye.” Yūsuf (7) ‘aleyhi’s-selâm [hh117a] anı teciribe itmek murâd idüp eyitdi: “Mâl ve cemâluñ ve ḥüsni-kâmrânlığın⁸³⁴⁵ (8) nice oldı?” Zeliḥâ⁸³⁴⁶ eyitdi: “Cümlesi⁸³⁴⁷ senüñ uğruña şarf olındı.” “‘Aşk-ı Yūsuf (9) nicedür?” didi. “Yirindedür, bir zerre noḫşân vâki’ olmadı⁸³⁴⁸” didi. Yūsuf (10) ‘aleyhi’s-selâm bürhân taleb eyledi Zeliḥâ Yūsufuñ⁸³⁴⁹ elinde olan ḫamçıyı⁸³⁵⁰ taleb eyledi, ol (11) daḫı uzatdı⁸³⁵¹. Zeliḥâ⁸³⁵² yapışup bir âh itdi⁸³⁵³. Cevfinden⁸³⁵⁴ bir âteş çıḫup ḫamçıyı iḫrâḫ (12) itdi⁸³⁵⁵, ḫattâ Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm ḫamçıyı elinden bıraḫdı. Zeliḥâ eyitdi: “Benüm (13) sînemde bu âteş⁸³⁵⁶ bunca yıldur ḫıfz eyledüm⁸³⁵⁷, sen bir ân şabr idemedüñ.”

⁸³²⁶ toprağın: HM toprağını

⁸³²⁷ gözlerine: HH gözine

⁸³²⁸ iderdi: Dİ ider idi

⁸³²⁹ emriyle ‘ibâdet: HH emriyle olmasun

⁸³³⁰ tâlib-i şâbir: HH tâlib ve şâbir

⁸³³¹ olunan: Dİ olan

⁸³³² uğradı: HH uğradı Zeliḥâ

⁸³³³ beni: Dİ, HM, HHM menziline

⁸³³⁴ iletüñ: HH idüñ

⁸³³⁵ gitdiyse: Dİ gitdi ise

⁸³³⁶ yirindedür kemākân: HH kemākân yirindedür

⁸³³⁷ ya vişâl: HH vişâl

⁸³³⁸ müyesser olmaz ise: Dİ olmaz ise müyesser

⁸³³⁹ cânım: Dİ, HH cân

⁸³⁴⁰ didi: Dİ, HH, HHM -

⁸³⁴¹ itdi: Dİ ider

⁸³⁴² Yūsuf: HH bir sa‘at Yūsuf

⁸³⁴³ şarḫ-ı mürüvvet: HH şarḫ-ı dost

⁸³⁴⁴ zilletleri: HH zelilleri

⁸³⁴⁵ ḫüsni kâmrânlığın: HH ve kuvvet ve kâmrânlığın

⁸³⁴⁶ Zeliḥâ: Dİ ol

⁸³⁴⁷ cümlesi: HH cümle

⁸³⁴⁸ olmadı: HM bulmadı

⁸³⁴⁹ Zeliḥâ Yūsufuñ: Dİ, HH -

⁸³⁵⁰ ḫamçıyı: HM ḫamçısın

⁸³⁵¹ uzatdı: HM uzadı virdi

⁸³⁵² Zeliḥâ: Dİ, HH, HHM -

⁸³⁵³ itdi: HH eyledi

⁸³⁵⁴ cevfinden: HM derünundan

⁸³⁵⁵ itdi: Dİ idüp, HM eyledi

⁸³⁵⁶ bu âteş: HH, HM, HHM -

(14) *Laṭīfe* Yārın qarañu, tar qabire važ‘ idicek⁸³⁵⁸ heybetlü melekler⁸³⁵⁹ (15) gelüp “Mālñ nice oldı?” diyü su’âl iderler. “Vereşe aldı” diyü cevâb (16) virür. “Cānñ nice oldı⁸³⁶⁰?” “Melâ’ike aldı” diyü cevâb virür⁸³⁶¹. “Aşkuñ (17) ve ĩmānñ nice oldı⁸³⁶²?” dirler. Barmağıyla⁸³⁶³ [h^hm88b] qalbına işâret ider ki “Yirindedür, (18) bir zerre eksilmedi” dir⁸³⁶⁴. “Nişānı nedür?” [h^m154b] diyü su’âl iderler. “*Allāhu*⁸³⁶⁵ *rabbī*” diyü tekellüm (19) idicek⁸³⁶⁶ bir nūr leme‘ān olur⁸³⁶⁷, beş yüz yıllık yola vāşıl olur. Melâ’ike [154a/1] havf idüp harâretinden ibâ iderler⁸³⁶⁸. Bende⁸³⁶⁹ eydür: “Yetmiş⁸³⁷⁰ yıldur ki ben bu âteşi⁸³⁷¹ qalbımda⁸³⁷² (2) hıfz idüp harâretümden⁸³⁷³ ibâ itmedüm, siz bir sâ‘at tã‘at⁸³⁷⁴ getürmeyüp ibâ idersiz⁸³⁷⁵, (3) tevaqquf idemezsiniz.

Kıssa Yūsuf ‘aleyhi’s-selām atın ol aradan sürdi. (4) Ol anda hiṭâb-ı ‘izzet⁸³⁷⁶ geldi ki: “Ḥasta olanlaruñ derdin⁸³⁷⁷ su’âl idersin, (5) devāsına muqayyed olmazsın ve yâresine merhem urmazsın. Rücū‘ eyle (6) ve ‘ilâcına muqayyed ol. Āḫirü’l-emir senüñ ḥâtüññ olacaqdur⁸³⁷⁸. Senüñ⁸³⁷⁹ üz(7)erinde⁸³⁸⁰ ḥuqukı vardır.” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām andan girü döndi. Zeliḥāya⁸³⁸¹ ḥaber (8) virdiler ki⁸³⁸² “Yūsuf ‘aleyhi’s-selām girü⁸³⁸³ döndi” didiler. Zeliḥā eyitdi: “Meger bir (9) dağ dağı urmaq ister⁸³⁸⁴.” Çün qarīb oldı, Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām işâret (10) itdi ki⁸³⁸⁵ piyâde ola⁸³⁸⁶. Gelüp⁸³⁸⁷

⁸³⁵⁷ eyledüm: HH iderem

⁸³⁵⁸ idicek: Dİ olunduqda, HH olıcaq, HM iderem

⁸³⁵⁹ melekler: Dİ, HM, HHM melegin

⁸³⁶⁰ oldı: HM oldı dirler

⁸³⁶¹ virür: HM ider

⁸³⁶² nice oldı: Dİ nicedür

⁸³⁶³ barmağıyla: HM, HHM parmağıyla

⁸³⁶⁴ dir: HH eydürler, HM, HHM -

⁸³⁶⁵ Allāhu: HH, HM, HHM -

⁸³⁶⁶ idicek: HM ider

⁸³⁶⁷ olur: HH idüp

⁸³⁶⁸ ibâ iderler: HM -

⁸³⁶⁹ bende: HH ‘abd

⁸³⁷⁰ yitmiş: HH nice

⁸³⁷¹ âteşi: HH, HHM âteş

⁸³⁷² qalbımda: HH sinemde

⁸³⁷³ harâretümden: Dİ, HM, HHM -

⁸³⁷⁴ ta‘at: Dİ tãkat

⁸³⁷⁵ idüp ibâ itmedüm siz bir sâ‘at ta‘at getürmeyüp ibâ idersiz: HH ba‘id olurlar

⁸³⁷⁶ hiṭâb-ı ‘izzet: HH hiṭâb-ı ‘aziz, HM, HHM hiṭâb

⁸³⁷⁷ derdin: Dİ devāsın, HH aḥvālin

⁸³⁷⁸ olacaqdur: HH olur

⁸³⁷⁹ senüñ: HM, HHM -

⁸³⁸⁰ üzerinde: HM ve senüñ üzerinde

⁸³⁸¹ Zeliḥāya: Dİ, HH, HHM -

⁸³⁸² ki: HM, HHM -

⁸³⁸³ girü: HH geri

⁸³⁸⁴ ister: HM diler

⁸³⁸⁵ işâret itdi ki: HH gelüp, HHM eyitdi ki

⁸³⁸⁶ ola: HH, HHM -

⁸³⁸⁷ gelüp: HM geldi

mübârek elin Zelîhâniñ başına vaz⁸³⁸⁸ (11) itdi⁸³⁸⁸ ki haber virdiler ki “başına elin koyan [hh117b] Yūsuf ‘aleyhi’s- selâmdur⁸³⁸⁹.” (12) Zelîhâ eyitdi: “Bu mülâtafayı sen mi idersin?” Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: (13) “Ḥayru’llâh-ı Te’âlâ⁸³⁹⁰ ider.” Eyitdi⁸³⁹¹: “Dile her ne dilersen^{8392!}” [hm155a] Zelîhâ eyitdi: “Virür misin?” (14) Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “Ḳudretüm⁸³⁹³ yiterse virürem.” Zelîhâ⁸³⁹⁴ eyitdi: Ḳa’fuma (15) kuvvet dilerem ve a’māyam göz isterem, pîrüm cüvānlık isterem ve senüñ gibi (16) bir⁸³⁹⁵ helâl zevc isterem.” Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “Benüm bunlara Ḳudretüm yoktur⁸³⁹⁶” (17) ‘Ale’l-fevr Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm gelüp eyitdi: “Ḥaḳ Sübhâne ve Te’âlâ saña (18) selâm ider ve buyurur ki⁸³⁹⁷: “Senüñ aña Ḳudretiñ yoğısa benüm var⁸³⁹⁸. Senden istemek, benden (19) virmek⁸³⁹⁹.” Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm tenhâ olup⁸⁴⁰⁰ ve tazarru‘ ve zārî kıluḫ⁸⁴⁰¹ [154b/1] mübârek yüzün toprağa⁸⁴⁰² sürdi. Ḥaḳ Te’âlâ celle şānehu⁸⁴⁰³ ismi a’zāmı aña vaḫy itdi⁸⁴⁰⁴. (2) El ḳaldırup daḫı du’ā-yı tamām⁸⁴⁰⁵ itmeden tamām-ı maḳşūdı ḫāşıl oldı. Zelîhâ (3) nidâ eyledi ki: “Yâ Yūsuf! Mübârek başıñ ḳaldur ki cümle rencler gitdi. (4) Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm başın ḳaldurdi. Zelîhâ⁸⁴⁰⁶ ayın on dördi (5) gibi olmış idi. Başında bir muraşşa‘ tâc, egninde fâḫir libâs ki gözler (6) ḳamaşur baḳmağa Ḳudret olmaz. Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm⁸⁴⁰⁷ eyitdi ki: “Şimden-gerü⁸⁴⁰⁸ (7) ğam yime ki müfâreḳat zamānı geçdi⁸⁴⁰⁹, muşāhere⁸⁴¹⁰ vaḳtı irüşdi.” Zelîhâ andan (8) yüzün⁸⁴¹¹ çevirdi ve didi ki: “Yâ Yūsuf! Ma’zūr tüt ol zamān (9) Allāhu Te’âlâyı bilmez idüm. Eger bileydüm aşlâ saña baḳmaz⁸⁴¹² idüm. Andan gitmek istedi, (10) Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selâm eteginden⁸⁴¹³ [hmm89a] tütüp yırtıdı. Eyitdi⁸⁴¹⁴: “Yâ Yūsuf!

⁸³⁸⁸ vaz‘ itdi: HM ḳodı

⁸³⁸⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selâmdur: HH Yūsufdur

⁸³⁹⁰ ḫayr’ullâh-ı Te’âlâ: HH ḫayr-ı Ḥaḳ Sübhâne ve Te’âlâ

⁸³⁹¹ eyitdi: HM diyüp

⁸³⁹² dilersen: HM dilersen maḳbûldur

⁸³⁹³ Ḳudretüm: HM kuvvet

⁸³⁹⁴ Zelîhâ: Dİ, HH, HHM -

⁸³⁹⁵ bir: HM, HHM -

⁸³⁹⁶ yoktur: Dİ yok

⁸³⁹⁷ buyurur ki: Dİ, HH dir ki

⁸³⁹⁸ var: Dİ, HM vardır

⁸³⁹⁹ senden istemek benden virmek: HM istemek senden ve virmek benden

⁸⁴⁰⁰ tenhâ olup: HM tenhâya gelüp

⁸⁴⁰¹ tazarru‘ zārî kıluḫ: Dİ idüp, HH -

⁸⁴⁰² toprağa: HH ḫâḳa

⁸⁴⁰³ celle şānehu: Dİ -

⁸⁴⁰⁴ itdi: HH, HM eyledi

⁸⁴⁰⁵ itmeden: HHM itmedi

⁸⁴⁰⁶ Zelîhâ: HM Zelîhâyı gördi ki

⁸⁴⁰⁷ ‘aleyhi’s-selâm: Dİ ‘aleyhi’s-selâma

⁸⁴⁰⁸ gerü: Dİ, HHM şoñra

⁸⁴⁰⁹ geçdi: HH, HM, HHM gitdi

⁸⁴¹⁰ muşāhere: HH muvāşelet

⁸⁴¹¹ yüzün: HM, HHM yüz

⁸⁴¹² baḳmaz: HH minnet itmez

⁸⁴¹³ eteginden: Dİ, HH etegin

⁸⁴¹⁴ eyitdi: HM Zelîhâ eyitdi

(11) ben seniñ pirāheniñ yırtıdım idi⁸⁴¹⁵, bu anuñ kışşasıdır. Egerçi⁸⁴¹⁶ ben⁸⁴¹⁷ çok (12) miñnet çekdüm, ol vaķıt kendimüñ⁸⁴¹⁸ idüm. Şimdi Allāhu Te’ālāniñ oldum, (13) ğayrı dilemezem⁸⁴¹⁹. Sen var ğayrı⁸⁴²⁰ ħātün gör” didi. Bu kerre [hm155b] Yūsuf ‘aleyhi’s-(14)selāmuñ⁸⁴²¹ ‘aşkı ve talebi ziyāde⁸⁴²² müştedd⁸⁴²³ oldı. Reyyāni kırķ def’a vesile (15) itdi ve şefā‘at eyledi⁸⁴²⁴, kırķ güne deġin⁸⁴²⁵ müyesser olmadı. Āħir Cebrā’il ‘aleyhi’s-(16)selām geldi eyitdi: “Yā Yūsuf! Ĥaķ Te’ālā buyurur ki: “Evvel Zeliĥā bizi⁸⁴²⁶ bilmez idi (17) ki saña⁸⁴²⁷ [hh118a] muķayyed oldı⁸⁴²⁸. Şimdi bizi bilüp kimesneye taķayyüd itmez⁸⁴²⁹. Bu levhe-i tekmiñ idüp (18) āħir ile taķayyüd itmez.” Āħir eyitdi: “Bunca sene⁸⁴³⁰ bizden çekdüġi miñnet ve⁸⁴³¹ (19) muķāmāti⁸⁴³² bu kırķ günde saña virdik ve daĥı Reyyāni⁸⁴³³ [155a/1] şefi‘ itdüġ, ġayrıyı⁸⁴³⁴ itmedük” didi⁸⁴³⁵. Bu def’a Zeliĥāya⁸⁴³⁶ eyitdi ki: “*Allāhu ‘aleyke lā tu’dīni* (2) *bifirāķike*” Zeliĥā ħāneden çıķup ‘azīm şefi‘ getürdüñ” didi. “Ne dilersin?” (3) didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Ol nesne ki⁸⁴³⁷ evvel dilerdüñ” didi. (4) Pes şehri tezyiñ⁸⁴³⁸ idüp ‘aķd ve muşāheret⁸⁴³⁹ vāķi‘ oldı. Ĥalvet olıcaķ Zeliĥāyı (5) bıkır buldı ve andan iki oġlı ve bir kıızı oldı. Oġlınuñ ismini Ebrem (6) itdiler⁸⁴⁴⁰ ve⁸⁴⁴¹ kıızınıñ ismini Raĥime⁸⁴⁴² itdiler. Pes şabruñ cezāsın dünyāda gördiler. (7) Şabriñ āħiri ĥayırdur ki miftāĥı⁸⁴⁴³ ferecdür. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām mülk ve (8) salţanat buldı. Zeliĥā cezāya şabr ile⁸⁴⁴⁴ vuşlat buldı. Mü’minlere cezā-yı (9) şabr cennet olur.

⁸⁴¹⁵ idi: HH -

⁸⁴¹⁶ egerçi: HH eger

⁸⁴¹⁷ ben: HM, HHM -

⁸⁴¹⁸ kendimüñ: HH, HM, HHM kendümüñ

⁸⁴¹⁹ dilemezem: Dİ dilemezen

⁸⁴²⁰ ġayrı: HH bir ġayrı

⁸⁴²¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ: HM Yūsufuñ

⁸⁴²² ve taleb-i ziyāde: HM -

⁸⁴²³ müştedd: HH müştedā

⁸⁴²⁴ eyledi: HH itdi, HM itdürdi

⁸⁴²⁵ deġin: Dİ, HH dek

⁸⁴²⁶ bizi: Dİ, HM, HHM yaradāni

⁸⁴²⁷ saña: Dİ -

⁸⁴²⁸ oldı: HH idi

⁸⁴²⁹ kimesneye taķayyüd itmez: Dİ, HM, HHM sırrında buldı

⁸⁴³⁰ bunca sene: HH seneler, HM bunca seneden berü

⁸⁴³¹ ve: Dİ -

⁸⁴³² miñnet ve muķāmāti: Dİ, HH ta‘b ve muķāsati ki, HM zahmeti ve muķāsati

⁸⁴³³ Reyyāni: HHM Reyyān

⁸⁴³⁴ ġayrıyı: HH ġayrı

⁸⁴³⁵ didi: Dİ -

⁸⁴³⁶ Zeliĥāya: Dİ Zeliĥā

⁸⁴³⁷ nesne ki: HHM sen ki

⁸⁴³⁸ tezyiñ: Dİ -

⁸⁴³⁹ ‘aķd ve muşāheret: HH ‘aķd ve muşāheret

⁸⁴⁴⁰ Ebrem itdiler: HH İķrāyim itdük

⁸⁴⁴¹ ve: Dİ -

⁸⁴⁴² Raĥime: HH Raĥime nām

⁸⁴⁴³ miftāĥı: Dİ, HH, HHM miftāĥ

⁸⁴⁴⁴ şabr ile: HH şabrı

*El meclīsü'r-rābi*⁸⁴⁴⁵ ve'l-erba'un min *Qıssa-ı Yūsuf 'aleyhi's-selām*. (10) Fi kavlehu Te'ālā "Ve cā'e iḥvetü Yūsufe fedeḥalū 'aleyhi. Qale's-şeyḥü'l-İmām rażıy(11)allāhu 'anh: "Cā'e selāşetun neferin lişelāşeti eşyā'in cā'e Mūsā ile't-Ṭūri'l-münācāti (12) ve cā'e Muḥammed 'aleyhi's-şalavātü's-selām ile'd-dünyā raḥmeten li'l-'uşāti ve cā'e (13) iḥvetü Yūsuf ilā Mışra li talebi'l-ḥācātin" Ammā Mūsā 'aleyhi's-selāmın⁸⁴⁴⁶ gelmesi (14) ol idi⁸⁴⁴⁷ ki [hm156a] Allāhu Te'ālā⁸⁴⁴⁸ anı⁸⁴⁴⁹ ehl-i Mışırdan iḥtiyār idüp güzide eyledi (15) ve ıştıfā libāsın geyürdi ve bir günde⁸⁴⁵⁰ biñ kerre "Yā İbn-i 'İmrān, yā şāhibü'l-(16)cebelü'l-lübñāl" diyü nidā eyledi⁸⁴⁵¹ "Leyse beyni ve beyneke" tercümān buyurdi ve (17) çünkü bu luḫfi ve 'izzeti ümmetine teblīğ itdi inanmadılar, ḥiṭāb (18) geldi: "Ulemā ve şuleḥā ve 'uḫalādan ādemler getirüp bī-vāsiṭā senüñle (19) mükāleme itdügüm görsünler". Eyitdi: "Ümmetümden yitmiş kimesne iḥtiyār idüp getüreyim." [155b/1] Mūsā 'aleyhi's-selām mükāleme ve münācāt lezzetin⁸⁴⁵² iştmiş idi⁸⁴⁵³. Geldi ve kavmını (2) bir yirde qodı, anlaruñ birisi gelmedi⁸⁴⁵⁴. İkinci Ḥāzret-i seyyidü'l-mürselin (3) 'aleyhi ümmetine hidāyet ve raḥmet için geldi [hh118b]⁸⁴⁵⁵

لَقَدْ (4) جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ [حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ
رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ]

[hbm89b] Evvel seyyid-i 'ālim şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemüñ (5) dört gelmesi⁸⁴⁵⁶ vardır. Biri 'ālem ḡaybından pedere ve biri andan raḥim-i (6) mādere ve⁸⁴⁵⁷ biri⁸⁴⁵⁸ bu⁸⁴⁵⁹ 'ālemedür⁸⁴⁶⁰. Dördünci risālet ile gelmişdür⁸⁴⁶¹. Rabbu'l-'izzet anı dünyāya (7) mu'cizat ile gönderdi. Aḥiretde⁸⁴⁶² envā' şefā' at ile mümtāz eyler. Biri (8) mu'cizeniñ⁸⁴⁶³ şeyātinüñ āsumāndan recm olunmasıdır. Üçüncü bürāderān-ı (9) Yūsuf 'aleyhi's-selām Mışıra ḥācetleri için gelmeleridir ki zikir o(10)linur. Anıñ aşlı budur ki çün

⁸⁴⁴⁵ rābi': HH, HHM şaliş

⁸⁴⁴⁶ Mūsā 'aleyhi's-selāmın: HH Mūsā 'aleyhi's-selām ḥāzretlerinüñ turā

⁸⁴⁴⁷ idi: Dİ oldı

⁸⁴⁴⁸ Allāhu Te'ālā: HH Ḥaḫ Te'ālā

⁸⁴⁴⁹ anı: HM -

⁸⁴⁵⁰ ve bir günde: HH, HHM dügünde

⁸⁴⁵¹ eyledi: HH itdi

⁸⁴⁵² lezzetin: Dİ -

⁸⁴⁵³ lezzetin iştmiş idi: HH itmiş idi

⁸⁴⁵⁴ gelmedi: Dİ, HHM geldi

⁸⁴⁵⁵ Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir.

O size çok düşkün, mü'minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir (9/128, Altuntaş 2003: 206).

⁸⁴⁵⁶ gelmesi: Dİ kelimesi

⁸⁴⁵⁷ ve: Dİ -

⁸⁴⁵⁸ mādere ve biri: HM māderden

⁸⁴⁵⁹ mādere ve biri bu: HH mādere ki bu 'ālemdür

⁸⁴⁶⁰ 'ālemedür: Dİ, HH, HHM 'ālemdür

⁸⁴⁶¹ gelmişdür: HH gelmesi

⁸⁴⁶² Aḥiretde: HH, HM, HHM aḥirinde

⁸⁴⁶³ biri mu'cizeniñ: HH bir mu'cizesi, HM mu'cizenüñ biri

kaḥṭ ‘ālemi tūṭup⁸⁴⁶⁴ ve Yūsuf ‘aleyhi’s-(11)selāmuñ⁸⁴⁶⁵ daḥı cemi‘ āleme ğille virmesi⁸⁴⁶⁶ meşhūr oldı⁸⁴⁶⁷. Ya‘kūb ‘aleyhi’s-(12)selām evlādını Mışıra göndermege re’y idüp vaḥy olundu. Ba‘dehū (13) irsāl eyledi⁸⁴⁶⁸, hemān vardı⁸⁴⁶⁹. Anlar⁸⁴⁷⁰ Ken‘āndan çıkdıkdā Cebrā’il ‘aleyhi’s-(14)selām gelüp ḥaber virdi. Ol daḥı Ken‘ān [hm156b] cānibinde olan (15) ğurefde muntazır olur idi. Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Henüz anlar (16) ırāqdadur⁸⁴⁷¹, on üçüncü ğünde⁸⁴⁷² gelürler. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām on (17) iki ğün şabr idüp şikār bahānesiyle süvār oldı. Bir sehl gitdik(18)den soñra Ken‘ānileriñ⁸⁴⁷³ kārübānı⁸⁴⁷⁴ zāhir olıcaḥ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (19) bürāderlerin ğördi ki her biri bāşına külāh geyüp⁸⁴⁷⁵ deve yuların omuz[156a/1]larına almış⁸⁴⁷⁶ gelürler. Ḥalk bunlaruñ ḥüsn-i⁸⁴⁷⁷ cemāllarına ḥayrān⁸⁴⁷⁸ oldılar. Meger bizüm (2) melikimiz⁸⁴⁷⁹ bunlara⁸⁴⁸⁰ beñzer” didiler. Andan bunları ta‘zīm ve tekrīm ile ḳondurup (3) i‘zāz⁸⁴⁸¹ ve ikrām ve iḥsān ve en‘ām eylediler. Mābeynlerinde “bu deñlü ikrāma (4) sebep ne ola⁸⁴⁸²” diyü söyleşdiler⁸⁴⁸³. Kimi didi⁸⁴⁸⁴ “‘izzetümüz⁸⁴⁸⁵ içündür” ve kimi eyitdi (5) “Kimiñ evlādı olduğumuzu bildi.” Üç ğün geçdi bunlara aşlā⁸⁴⁸⁶ taḳayyüd olunmadı⁸⁴⁸⁷. (6) Bu eclden ḳalblarına ḥavf ṭoldı ki bu deñlü ta‘zīm ve tekrīmden soñra⁸⁴⁸⁸ (7) bu deñlü intizār nedendür? “Meger bizüm fi‘ilümüzü ve Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma⁸⁴⁸⁹ itdüğünüzi bildiler⁸⁴⁹⁰” (8) Her ne deñlü ni‘met ğörseler yine⁸⁴⁹¹ ḳalbları ḥavf üzre olup ğövde(9)lerine lerze düşer idi⁸⁴⁹².

⁸⁴⁶⁴ kaḥṭ ‘ālemi tūṭup: HH ḳaḥṭ ve ğill olup

⁸⁴⁶⁵ ‘aleyhi’s-selāmuñ: HM, HHM ‘aleyhi’s-selām

⁸⁴⁶⁶ virmesi: HH virilmesi zikri

⁸⁴⁶⁷ oldı: HH olıcak

⁸⁴⁶⁸ eyledi: HH itdi

⁸⁴⁶⁹ vardı: HH, HM, HHM -

⁸⁴⁷⁰ anlar: HH, HM, HHM -

⁸⁴⁷¹ ırāqdadur: Dİ yırāqdadur, HH ırāqdur

⁸⁴⁷² ğünde: HH ğündensoñra

⁸⁴⁷³ Ken‘ānileriñ: HH Ken‘āniler

⁸⁴⁷⁴ kārübānı : HH, HM, HHM kārübānı

⁸⁴⁷⁵ geyüp: HHM gelmiş

⁸⁴⁷⁶ almış: Dİ, HH almışlar

⁸⁴⁷⁷ ḥüsn-i: HM, HHM ḥüsnü

⁸⁴⁷⁸ ḥayrān: Dİ -

⁸⁴⁷⁹ melikimiz: HH, HM, HHM melikimize

⁸⁴⁸⁰ bunlara: HH, HM, HHM -

⁸⁴⁸¹ i‘zāz: HH envā‘ i‘zāz

⁸⁴⁸² ne ola: HM nedür

⁸⁴⁸³ söyleşdiler: HM söyleşürlerdi

⁸⁴⁸⁴ didi: HH eyitdi

⁸⁴⁸⁵ ‘izzetümüz: HH ğarībler olduğın

⁸⁴⁸⁶ aşlā: Dİ -

⁸⁴⁸⁷ taḳayyüd olunmadı: HM muḳayyed olmadılar

⁸⁴⁸⁸ tekrīmden soñra: HH -

⁸⁴⁸⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s selāma: Dİ Yūsufa

⁸⁴⁹⁰ bildiler: HM dilerdi

⁸⁴⁹¹ yine: Dİ -

⁸⁴⁹² düşer idi: Dİ düşerdi

Bu tercümelerinde⁸⁴⁹³ neden fakîr ve haķîr ve keşîrî't-taķşîr (10) eydür? Hâzret-i Yûsuf 'aleyhi's-selâmdan irşâd ve mükâfâtudur, zîrâ (11) ħalba gelen umûruñ fazâħatı yine ħalba infi'âl ilķasıyladur. Allâhu a'lem.

(12) *Ķıŝsa* Ćehârşenbih günü⁸⁴⁹⁴ taħta cülûs idüp biñ mâh yüzlü⁸⁴⁹⁵ câriye ŝağında ve biñ (13) câriye ŝolında ħizmete⁸⁴⁹⁶ tûrur idi⁸⁴⁹⁷ (14) ve biñ ħul gümüş degnekler ile ve altun kemerler ile öñinde [hm157a] [hh119a] tûrurlar (15) idi⁸⁴⁹⁸. Anları da'vet eyledi, gelüp bu ŝevķatı⁸⁴⁹⁹ görüp ħayrân oldılar. (16) Anlar beglerüñ öñine gelen 'âdetleri üzre taħiyyet ve teslîm⁸⁵⁰⁰ ve tekrîm eylediler⁸⁵⁰¹. (17) Yûsuf 'aleyhi's-selâm anları bildi ve anlar Yûsuf 'aleyhi's-selâmı bilmediler. (18) Hâķ Te'âlâ buyurur ki⁸⁵⁰²

[وَجَاءَ إِخْوَهُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ] وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ

[hhm90a] Yâħûd çok zamân devr (19) itdügi-Ćün⁸⁵⁰³ ve yâħûd⁸⁵⁰⁴ ol üslûbda görmemişler idi⁸⁵⁰⁵.

Ķıŝsa Ćün bürâderler [156b/1] taħt öñine geldiler, ayağ üzre tûrdılar⁸⁵⁰⁶. Yûsuf 'aleyhi's-selâm yaķası (2) altundan nazâr idüp "Siz kimlersiz?" didi. Eyitdiler: "Biz Ken'ândan ve Ya'ķûb (3) 'aleyhi's-selâm evlâdiyuz. Açlık ve zillet⁸⁵⁰⁷ üzerimize hüĆüm itdi⁸⁵⁰⁸. Melikiñ (4) merħameti ve ŝefķatı ümîzi ile⁸⁵⁰⁹ gelüp az⁸⁵¹⁰ bażâ'at getürdük. Bize nazâr idüp (5) teraħħum idesiz⁸⁵¹¹ ve getürdigümüz bażâ'atı ba'zî⁸⁵¹² ħuddâmuñuza virüp ma'îŝetümüz (6) içün bir miķdâr⁸⁵¹³ nesne iħşân idesiz, tâ kim bir müddet anuñla ħanâ'at (7) idelüm⁸⁵¹⁴." Yûsuf 'aleyhi's-selâm eyitdi: "Siz cümleñüz bir⁸⁵¹⁵ hey'etde ve bir

⁸⁴⁹³ tercümelerinde: HH, HM, HHM tercümelerinden

⁸⁴⁹⁴ günü: Dİ gün

⁸⁴⁹⁵ yüzlü: HH yüzli

⁸⁴⁹⁶ ħizmete: HM, HHM -

⁸⁴⁹⁷ tûrur idi: HH tûrurlar idi

⁸⁴⁹⁸ tûrurlar idi: HH tûrurlar, HM tûrurlardı, HHM dururlar idi

⁸⁴⁹⁹ ŝevķatı: HH, HM, HHM ŝevķleri

⁸⁵⁰⁰ ve teslîm: Dİ -

⁸⁵⁰¹ ve teslîm ve tekrîm eylediler: HH ve selâm itdiler

⁸⁵⁰² (Derken) Yûsuf'un kardeŝleri Ćıka geldiler ve yanına girdiler. Yûsuf onları tanıdı, onlar ise Yûsuf'u tanımıyorlardı (12/58, Altuntaŝ 2003: 241).

⁸⁵⁰³ itdügi-Ćün: HM itdügi-Ćün bilmediler

⁸⁵⁰⁴ ve yâħûd: HH yâ

⁸⁵⁰⁵ görmemişler idi: Dİ görmemişlerdi

⁸⁵⁰⁶ tûrdılar: HH; HHM durdılar

⁸⁵⁰⁷ zillet: HH ħaħt

⁸⁵⁰⁸ itdi: Dİ idüp, HM eyledi

⁸⁵⁰⁹ ümîzi ile: Dİ ümîziyle

⁸⁵¹⁰ az: HH, HM, HHM -

⁸⁵¹¹ idesiz: HM idesin

⁸⁵¹² ba'zî: HH -

⁸⁵¹³ miķdâr: HH -

⁸⁵¹⁴ idelüm: HM idersiz didiler

şüretdesiz⁸⁵¹⁶. (8) Cümleñüz gelmeden murād nedür, iki üç kimesne yetmez mi⁸⁵¹⁷? Meger siz cāsüz(9)sız⁸⁵¹⁸, yāhūd harāmilersiz hıyānet için geldiñüz” dedi⁸⁵¹⁹. Bu dañı anlara kışāşdır ve (10) yāhūd didükleri kelāmdan terbiye-i muqaddimedür. Allāhu a’lem. Bunlar⁸⁵²⁰ “Ma’āzallāh” (11) didiler. Bizüm aşlumuzda cāsüslük⁸⁵²¹ ve hırsızlık tabi’atı⁸⁵²² olmaz⁸⁵²³. “Siz ne (12) maqūle aşıldansız?” dedi. Eyitdiler: “Ya’kūb ‘aleyhi’s-selām evlādıyuz ki İshāk (13) nebīyu’llāh⁸⁵²⁴ ki İbrāhīm Hālilu’llāh ‘aleyhi’s-salavāt ve’s-selām evlādı(14)yuz⁸⁵²⁵. Pederiñüzüñ [hm157b] kaç oğlı⁸⁵²⁶ vardır⁸⁵²⁷? dedi. Eyitdiler: “On iki oğlı var idi. (15) Birini⁸⁵²⁸ kurd yidi, on bir qaldı” didiler⁸⁵²⁹. “Yā ol biri⁸⁵³⁰ qamı?” diyü su’āl itdi⁸⁵³¹. (16) “Babası yanında⁸⁵³² qaldı. Zīrā pederimüz ol bir oğlını kurd yiyelden berü (17) kırk yıldur ağlar. Gözleri za’if oldı ve bī-mecāl qaldı. Ol oğlı (18) ana baba bir olmağın⁸⁵³³ anuñla tesellī hāşıl ider” didiler. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (19) bunı işidüp⁸⁵³⁴ perde çekdi ve zārī zārī ağladı⁸⁵³⁵. Andan eyitdi: “Her ne deñlü [157a/1] size nazār itsem⁸⁵³⁶ eşer-i tōhmet görirem. Egerçi⁸⁵³⁷ kelāmıñuz şahīhdür⁸⁵³⁸ [hh119b] biriñüz⁸⁵³⁹ yanımda (2) tursun ve tōkuzuñuz varup pederiñüzden bir nāme getürüñ ve ol (3) bürāderiñüzi bile getürüñ.” Anlar kur’a atdılar. Şem’un nāmına düşdi (4) ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ⁸⁵⁴⁰ qamışın çıkarup boynına bıcaq dayayan⁸⁵⁴¹ ol idi⁸⁵⁴². (5) Emir itdi, develerin yüklediler⁸⁵⁴³ ve cümle getürdükleri bazā’ayı yükleri (6) arasına qodılar ve didi ki: “Eger ol qarındaşuñuzı

⁸⁵¹⁵ bir: HM ve bir

⁸⁵¹⁶ bir hey’etde bir şüretdesiz: HH bir zamanda bir şüretde

⁸⁵¹⁷ yetmez mi: Dİ, HH yetmez miydi

⁸⁵¹⁸ cāsuzsuz: HH cāsuzlarsuz

⁸⁵¹⁹ dedi: HH, HM -

⁸⁵²⁰ bunlar: HH, HM, HHM -

⁸⁵²¹ cāsüslük: Dİ, HHM cāsüs

⁸⁵²² tabi’atı: Dİ ‘alāmeti

⁸⁵²³ olmaz : Dİ, HHM olmaz didiler

⁸⁵²⁴ nebīyu’l-lāh: Dİ zebīyu’l-lāh

⁸⁵²⁵ evlādıyuz: HM oğullarıyuz

⁸⁵²⁶ oğlı: HH, HHM evlādı

⁸⁵²⁷ vardır: Dİ var idi

⁸⁵²⁸ birini: Dİ birin

⁸⁵²⁹ didiler: HH, HM, HHM -

⁸⁵³⁰ ol biri: Dİ, HM, HHM ol

⁸⁵³¹ itdi: HM itdi eyitdiler

⁸⁵³² yanında: Dİ öñinde

⁸⁵³³ olmağın: HM olmağla

⁸⁵³⁴ işidüp: HH işidicek

⁸⁵³⁵ ağladı: HM alup ağladı

⁸⁵³⁶ itsem: Dİ, HM, HHM iderem

⁸⁵³⁷ egerçi: HH eger

⁸⁵³⁸ şahīhdür: HH şahīh

⁸⁵³⁹ biriñüz: HM lākin biriñüz

⁸⁵⁴⁰ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi peygamberüñ

⁸⁵⁴¹ dayayan: HH, HM, HHM tayayan

⁸⁵⁴² Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ qamışın çıkarup boynına bıcaq tayayan ol idi: HH -

⁸⁵⁴³ yüklediler: Dİ, HM, HHM yükledüp

getürmezseñüz yanıma (7) gelmeñ. Eger getürürseñüz bahā⁸⁵⁴⁴ getürmek lâzım olmaz⁸⁵⁴⁵ ve bir yük ziyāde (8) virirem aña ikrāmdan ötüri⁸⁵⁴⁶.

Mev'ize Haḫ Sübhāne ve Te'ālā buyurur ki: “Eger (9) imāniñüz ola tã'at lâzım degil⁸⁵⁴⁷; ammā imān olmaya ta'atıñüz ašlā (10) maḫbül olmaz⁸⁵⁴⁸.

*Nükte*⁸⁵⁴⁹ Her ne deñlü⁸⁵⁵⁰ dilerseñ Allāhu Te'ālādan dile. Eger (11) hıfz isterseñ⁸⁵⁵¹

[قَالَ هَلْ أَمْنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمْنُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِن قَبْلُ] [قَالَتْ خَيْرٌ حَافِظًا] [وَ هُوَ
أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ]

eger rahmet isterseñ⁸⁵⁵²⁸⁵⁵³

[قَالَ هَلْ أَمْنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمْنُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِن قَبْلُ] [قَالَتْ خَيْرٌ حَافِظًا] [وَ هُوَ
أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ]

(12) [hbm90b] ‘Ādil oldur ki pes ğayrıdan nesne taleb eylemek⁸⁵⁵⁴ (13) isterseñ aḫkāmu'l-ḫākimin cā'iz⁸⁵⁵⁵ degildür⁸⁵⁵⁶. Pes ğayrıdan nesne taleb eylemek (14) cā'iz⁸⁵⁵⁷ olmaz.

*El meclisü'l-ḫāmis*⁸⁵⁵⁸ ve'l-erba'un min Kıssa-ı Yūsuf 'aleyhi's-selām (15) [hm158a] Fi ḫavlehu Te'ālā⁸⁵⁵⁹:

⁸⁵⁴⁴ bahā: Dİ, HH bahāsın

⁸⁵⁴⁵ olmaz: HM degil

⁸⁵⁴⁶ ikrāmdan ötüri: HM ikrām için didi

⁸⁵⁴⁷ degil: HH olmaz

⁸⁵⁴⁸ olmaz: HM degil

⁸⁵⁴⁹ nükte: HH laṭife

⁸⁵⁵⁰ ne deñlü: Dİ -

⁸⁵⁵¹ Yakub onlara, “Onun hakkında size ancak, daha önce kardeşi hakkında güvendiğim kadar güvenebilirim! Allah en iyi koruyandır ve O, merhametlilerin en merhametlisidir” dedi (12/64, Altuntaş 2003: 242).

⁸⁵⁵² isterseñ: Dİ ister iseñ

⁸⁵⁵³ Yakub onlara, “Onun hakkında size ancak, daha önce kardeşi hakkında güvendiğim kadar güvenebilirim! Allah en iyi koruyandır ve O, merhametlilerin en merhametlisidir” dedi (12/64, Altuntaş 2003: 242).

⁸⁵⁵⁴ oldur ki pes ğayrıdan nesne taleb eylemek: Dİ -

⁸⁵⁵⁵ cā'iz: HM lâyıḫ

⁸⁵⁵⁶ cā'iz degildür: Dİ oldur

⁸⁵⁵⁷ cā'iz: HM lâyıḫ

⁸⁵⁵⁸ ḫāmis: HH, HM şāmin

⁸⁵⁵⁹ Yusuf onların yüklerini hazırlatınca dedi ki: “Sizin baba bir kardeşinizi de bana getirin. Görmüyor musunuz, ölçeği tam dolduruyorum ve ben misafir ağırlayanların en iyisiyim.” (12/59, Altuntaş 2003: 241).

وَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَّازِهِمْ قَالَ ائْتُونِي بِأَخْ لَكُمْ [مَنْ أَبِيكُمْ أَلَا تَرَوْنَ أَنِّي أَوْفِي الْكَيْلِ
وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ]

Ḳale’ş-şeyḥe’l-(16) ecl rażıya’llāhu ‘anh: “şelasetun mine’l-enbiya’i bişelasetin bil’afzil ityāni
‘inde’l-(17)temāsıl bürhāni.” Şeyḥ raḥmetu’llāhi ‘aleyh eyitdi: “Enbiyādan ‘aleyhimü’s-selām (18) üç
kimesne bürhān iltimās itmegın ityān lafzıyla zikir olındı. Evvel Süleymān (19) ‘aleyhi’s-selām⁸⁵⁶⁰
Belķisden imān diledi⁸⁵⁶¹

أَلَا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ

buyurdi⁸⁵⁶² İkinci [157b/1] Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem müşriklerden şirklerine
bürhān taleb (2) eyledi⁸⁵⁶³⁸⁵⁶⁴

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي
السَّمَاوَاتِ ائْتُونِي بِكِتَابٍ مِّنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَتَارَةً مِّنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Üçüncü Yūsuf (3) ‘aleyhi’s-selām bürāderlerinden aḥabb olanı taleb idüp⁸⁵⁶⁵

[وَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَّازِهِمْ] قَالَ ائْتُونِي بِأَخْ لَكُمْ [مَنْ أَبِيكُمْ أَلَا تَرَوْنَ أَنِّي أَوْفِي الْكَيْلِ
وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ]

(4) didi.

Süleymān ‘aleyhi’s-selām Belķisi māl ve cāhdan ötüri taleb (5) itmedi, imān getürsün diyü taleb
itdi. Kezālık Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘ālā (6) mü‘minleri⁸⁵⁶⁶ ma‘rifet için diler⁸⁵⁶⁷.

⁸⁵⁶⁰ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhimü’s-selām

⁸⁵⁶¹ “Mektup Süleyman’dan gelmiştir. O, “Bismillahirrahmanirrahim” diye başlamakta ve içinde ‘Bana karşı
büyüklük taslamayın ve teslimiyet göstererek bana gelin’ denilmektedir.” (27/31, Altuntaş 2003: 378)

⁸⁵⁶² buyurdi: HH, HM, HHM -

⁸⁵⁶³ eyledi: Dİ, HH idüp

⁸⁵⁶⁴ De ki: “Allah’ı bırakıp da taptıklarınızı gördünüz mü? Bana gösterin, yeryüzünden neyi yaratmışlardır?

Yoksa göklerin yaratılışında onların bir ortaklığı mı var? Eğer doğru söyleyenler iseniz bundan önceki bir kitap,
yahut bir bilgi kalıntısı olsun getirin bana!” (46/4, Altuntaş 2003: 501).

⁸⁵⁶⁵ Yusuf onların yüklerini hazırlatınca dedi ki: “Sizin baba bir kardeşinizi de bana getirin. Görmüyor musunuz,
ölçeği tam dolduruyorum ve ben misafir ağırlayanların en iyisiyim.” (12/59, Altuntaş 2003: 241).

⁸⁵⁶⁶ mü‘minleri: Dİ mü‘mini

⁸⁵⁶⁷ “Allah’a arınmış bir kalp ile gelen başka.”

إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَابِ سَلِيمٍ

İkinci Hâzret-i Muḥammedü'l-(7) Muştafâ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem. Müşrikler ki⁸⁵⁶⁸ Lât ve 'Uzzaya ve menâtu's-şalişeye (8) şürekâdur didiler, Hâk Te'âlâ buyurdu ki: "Gökleri ref' iden ve yiri başt (9) iden ve bu kadar ni'metleri viren [hh120a] benüm ḥulḳ iden ve besleyen⁸⁵⁶⁹ benden (10) gayrı var mıdır? Kimesne bunu şıkkâtdan veya kitâbdan nâzil olmuş mudur, (11) getürün⁸⁵⁷⁰ ve illâ size 'azâb-ı elîm vârid olur. Mü'minler "bilâ-kem ve keyf" (12) diyü ikrâr iderler. Kıyâmetde Hâk Sübhâne ve Te'âlânın cemâlin bilâ-keyf⁸⁵⁷¹ müşâhede (13) iderler.

Kıssa Pes Yûsuf 'aleyhi's-selâmuñ⁸⁵⁷² bürâderleri (14) Şem'ünü⁸⁵⁷³ alıkoyp kendüleri⁸⁵⁷⁴ Ken'ân [hm158b] cānibine teveccüh itdiler. (15) Ken'âna gelicek pederleri Hâzret-i Ya'küb⁸⁵⁷⁵ bunlardan⁸⁵⁷⁶ Şem'ünü⁸⁵⁷⁷ su'âl itdi. "Mışırdadur" (16) didiler. "Her bir seferde birinüz eksik gelürsüz" diyü Ya'küb 'aleyhi's-selâm (17) ḥiṭâb buyurdu⁸⁵⁷⁸. Anlar didiler ki "Ġam yime. 'Azîm ri'âyet üzre⁸⁵⁷⁹ aḥsen-i (18) 'izzetdedür⁸⁵⁸⁰ ve 'Azîz⁸⁵⁸¹ bir mertebe şefkat ider; ancak⁸⁵⁸² ḥâzretünüz eydürsüz⁸⁵⁸³." Ya'küb 'aleyhi's-selâm⁸⁵⁸⁴ (19) eyitdi: "'Azîz ne maḳule kişidür?" didi. Eyitdiler: "Senün cevher zâtuña 'azîm⁸⁵⁸⁵ [158a/1] müşâbeheti vardur⁸⁵⁸⁶ 8587

[أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ وَ] [إِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

Varduğumuz gibi bize 'azîm ri'âyet idüp eyü menzile inzâl (2) eyledi⁸⁵⁸⁸. Andan bizi ḥuzûrına getürüp aḥvâlimuzdan⁸⁵⁸⁹ tefahhuş idüp ve "ḥâzretünüzün (3) on evlâdı ola⁸⁵⁹⁰ ne 'aceb sizün⁸⁵⁹¹

⁸⁵⁶⁸ müşrikler ki: HHM müşriklerün

⁸⁵⁶⁹ ve besleyen: HH -

⁸⁵⁷⁰ kimesne bunu şefâtdan veya kitabdan nâzil olmuş mudur getürün: HH ya kitâb nâzil olmuş mudur

⁸⁵⁷¹ bilâ-keyf: HM -

⁸⁵⁷² 'aleyhi's-selâmuñ: Dİ 'aleyhi's-selâm

⁸⁵⁷³ Şem'ünü: Dİ Şem'un 'aleyhi's-selâmı, HH Hâzret-i Şem'un

⁸⁵⁷⁴ alıkoyp kendüleri: HH ũtu vaz' idüp

⁸⁵⁷⁵ Ken'âna gelicek pederleri Hâzret-i Yâ'küb: Dİ gelicek, HHM gelincek

⁸⁵⁷⁶ bunlardan: HM, HHM -

⁸⁵⁷⁷ Şem'ünü: Şem'un

⁸⁵⁷⁸ buyurdu: Dİ itdi

⁸⁵⁷⁹ üzre: HM -

⁸⁵⁸⁰ 'azîm ri'âyet üzre aḥseni 'izzetdedür: HH -

⁸⁵⁸¹ 'azîz: Dİ, HHM -

⁸⁵⁸² ancak: HM, HHM -

⁸⁵⁸³ eydürsüz: HH ide

⁸⁵⁸⁴ Yâ'küb 'aleyhi's-selâm: Dİ -

⁸⁵⁸⁵ azîm: HM ziyâde

⁸⁵⁸⁶ müşâbehti vardur: HH müşâbihdür

⁸⁵⁸⁷ Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasın. Şüphesiz biz onu koruruz (12/12, Altuntaş 2003: 235).

⁸⁵⁸⁸ inzâl eyledi: HM nüzül itdürdi

⁸⁵⁸⁹ aḥvâlimuzdan: Dİ aḥvâlimuz

⁸⁵⁹⁰ evlâdı ola: HHM evlâd

babañuz cümleñüzi gönderdi⁸⁵⁹².” Muhaşşal’ul-kelām (4) vāķi‘ olan kışşayı zikir eyledi⁸⁵⁹³, tā kim taşdıķ itmeyüp nāme ile ve bürāder (5) İbn-i Yāmini getürmek istediğün añdılar⁸⁵⁹⁴. Ya‘ķüb ‘aleyhi’s-selām [h^{hm}91a] eyitdi: (6) “Bir def‘a alup⁸⁵⁹⁵ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁸⁵⁹⁶ götürüp⁸⁵⁹⁷ getürmediñüz.” Bu def‘a⁸⁵⁹⁸ Şem‘ünü (7) götürüp⁸⁵⁹⁹ getürmediñüz^{8600 8601}

[قَالَ] هَلْ أَمْنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمْنُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ فَالْتَهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَ هُوَ
أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ yādigārıdır (8) anuñ rāyihāsını andan aluram ħavfum oldur ki alup⁸⁶⁰² getürmeyesiz.” (9) Ya‘ķüb ‘aleyhi’s-selām İbn-i Yāmini Allāhu Sübhāne ve⁸⁶⁰³ Te‘ālāya ısmarladı. (10) ve⁸⁶⁰⁴ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi bürāderlerine teslīm itdükde “*innā lehü leħāfızun*” (11) didüñüz idi. “Kırķ senedür bu belāyi⁸⁶⁰⁵ çekerem ammā İbn-i Yāmini gönderdügün⁸⁶⁰⁶ (12) vaķta^{8607 8608}

[قَالَ] هَلْ أَمْنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمْنُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ] فَالْتَهُ خَيْرٌ حَافِظًا [و هُوَ
أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

didi. *Kışsa* [hm159b] Anlar yüklerin boşaltdılar (13) ve bazāa‘ların içinde⁸⁶⁰⁹ buldılar. Pederlerine ‘arz idicek ağladı (14) ki⁸⁶¹⁰ “Bu ‘alāmet-i reddür” dedi. “Maķbül olanıñ bazāa‘sı redd

⁸⁵⁹¹ sizüñ: Dİ -

⁸⁵⁹² idüp ve ħazretüñüzüñ on evlād ne ‘aceb sizüñ babañuz cümleñüzi gönderdi: HH idüp ħazretlerinüñ evlādı olduğumuz didük

⁸⁵⁹³ eyledi: HH itdiler

⁸⁵⁹⁴ Yāmini getürmek istediğün añdılar: HH Yāmini talep itdi didiler

⁸⁵⁹⁵ alup: HH, HHM -

⁸⁵⁹⁶ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HM Yūsufi

⁸⁵⁹⁷ götürüp: HM alup

⁸⁵⁹⁸ bu def‘a: HH şimdi

⁸⁵⁹⁹ götürüp: HM alup

⁸⁶⁰⁰ bu def‘a Şem‘ünü götürüp getürmediñüz: Dİ -

⁸⁶⁰¹ Yakup onlara, “Onun hakkında size ancak, daha önce kardeşi hakkında güvendiğim kadar güvenebilirim! Allah en iyi koruyandır ve O, merhametlilerin en merhametlisidir” dedi. (12/64, Altuntaş 2003: 242).

⁸⁶⁰² alup: HM, HHM -

⁸⁶⁰³ Sübhāne ve: HH, HM, HHM -

⁸⁶⁰⁴ ve: Dİ -

⁸⁶⁰⁵ belāyi: HM firķatı

⁸⁶⁰⁶ gönderdügün: Dİ gönderdükde, HM gönderdügi

⁸⁶⁰⁷ vaķta: Dİ ħaķķında

⁸⁶⁰⁸ Yakup onlara, “Onun hakkında size ancak, daha önce kardeşi hakkında güvendiğim kadar güvenebilirim! Allah en iyi koruyandır ve O, merhametlilerin en merhametlisidir” dedi. (12/64, Altuntaş 2003: 242).

⁸⁶⁰⁹ içinde: Dİ içlerinde

⁸⁶¹⁰ ağladı ki: HM Ya‘ķüb ‘aleyhi’s-selām ağladı ki

olmaz” (15) didi. Bu sebebden anlar ile ahd-ı peymān itdiler⁸⁶¹¹. Eger ecelden āmān olursa (16) ibn-i Yāmini getüreler. Andan bürāderlerine teslīm itdi ve nāme yazup eyitdi: (17) **[hh120b]** “Egerçi benüm ‘aczum⁸⁶¹² ve bu sitemüñ firāķı⁸⁶¹³ Yūsuf içündür” didi, “lākin⁸⁶¹⁴ aşlında (18) cehennem ħavfi⁸⁶¹⁵ içündür⁸⁶¹⁶,” didi ve bunlara her ne ikrām iderseñ⁸⁶¹⁷ Allāhu⁸⁶¹⁸ Te‘ālā saña (19) ‘ivaż⁸⁶¹⁹ vire⁸⁶²⁰; ammā baña ikrāmıñ bu oğlumı yine⁸⁶²¹ baña irsāl itmekdür⁸⁶²²” ve bunları **[158b/1]** bir mil miķdārı gönderüp⁸⁶²³ ve şefā‘at idüp ol mertebe vaşiyet (2) itdi ki “Her işde⁸⁶²⁴ Allāhu Te‘ālāya tevekkül idüñ ve benüm ile olan ahdıñ⁸⁶²⁵ (3) ħilāfın itmeyesiz⁸⁶²⁶” didi.

*Hikāye*⁸⁶²⁷ Hālid bin Velīd rażıya’llāhu ‘anh ħuzūrına (4) bir za‘if a‘rābī gelüp enbānın ‘arz itdi ki⁸⁶²⁸ un ÷oldura⁸⁶²⁹ *feķāle durītehü* (5) *mā su’ilet ve lem kader mā su’ilet*. Ya‘nī, “istedüğüñ⁸⁶³⁰ bildük ne isteyecegin⁸⁶³¹ (6) bilmedük⁸⁶³². Ol za‘if kendüye lāyık olanı istedi, biz bize lāyık olanı virelüm” (7) Emir eyitdi ki enbānın⁸⁶³³ dirhem ile ÷olduralar. A‘rābī anı götüremedi eyitdi: (8) “Ey emīr ‘aṭāñı götüremez⁸⁶³⁴ illā senüñ merkūbuñ.” Aña⁸⁶³⁵ bir deve virdi enbānı (9) öñinde koyup gitdi. Kezālik Hāķ Te‘ālā buyurur ki ‘ibādına⁸⁶³⁶: “Sen saña (10) lāyık olanı idicek benüm fażluma düşeni su‘āl eyledüñ⁸⁶³⁷

⁸⁶¹¹ itdiler: Dİ, HH eylediler

⁸⁶¹² ‘aczum: Dİ cez‘am

⁸⁶¹³ bu sitemüñ firāķı: HM firāķum

⁸⁶¹⁴ lākin: HM, HHM -

⁸⁶¹⁵ ħavfi: Dİ ħavf

⁸⁶¹⁶ içündür: HHM -

⁸⁶¹⁷ iderseñ: HH idesin, HM ider

⁸⁶¹⁸ Allāhu: Dİ Hāķ

⁸⁶¹⁹ ‘ivaż: Dİ ‘ivażın

⁸⁶²⁰ vire: HM, HHM eyleye

⁸⁶²¹ yine: HM, HHM -

⁸⁶²² itmekdür: Dİ, HH itdürmekdür

⁸⁶²³ gönderüp: HM gönderdi

⁸⁶²⁴ bir mil miķdārı gönderüp ve şefā‘at idüp ve ol mertebe vaşiyet itdi ki: HH bir mil teşbih idüp evlādına vaşiyet itdi ki

⁸⁶²⁵ ahdıñ: Dİ ahdı

⁸⁶²⁶ ħilāfın itmeyesiz: HH ahdı şıyanup

⁸⁶²⁷ ħikāye: Dİ kışşa

⁸⁶²⁸ ‘arz itdi ki: HM ‘arz itdükde

⁸⁶²⁹ ÷oldura: HH, HM, HHM ÷oludur

⁸⁶³⁰ istedüğüñ: HH diledüğüñ, HM istedüğüni

⁸⁶³¹ isteyecegin: HH; HHM isteyeceksin

⁸⁶³² bilmedük: Dİ, HH, HHM bilmedüm

⁸⁶³³ enbānın: HM enbānını

⁸⁶³⁴ götüremez: HH getüre

⁸⁶³⁵ aña: HHM -

⁸⁶³⁶ ‘ibādına: HH, HHM ‘ibādet

⁸⁶³⁷ eyledüñ: HH itdüñ, HM idüñ

⁸⁶³⁸ Allah’ın, kiminizi kiminize üstün kılmaya vesile yaptığı şeyleri (haset ederek) arzu edip durmayın. Erkeklere kazandıklarından bir pay vardır. Kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah’tan, onun lütfunu isteyin. Şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir. (4/32, Altuntaş 2003: 82).

[وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِّلرَّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا
وَاللِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ] وَأَسْأَلُوا اللَّهَ [hm159b] مِنْ (11) فَضْلِهِ [إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمًا]

Sen maħrūm iseñ ben mun‘amım. Eger sen le‘ım iseñ ben kerımüm zırā le‘ımlık (12) seniñ sıfatuñdur, kerımlık benüm zātumdur. Le‘ımlık ile mevşūf (13) iseñ ben⁸⁶³⁹ kerımlık ile ma‘rūfum.

El meclisü’s-sādis ve’l-erba‘un min Kıřşı-ı [hhm91b] Yūsuf ‘aleyhi’s-selām. (14) Fi kavlehu Te‘ālā⁸⁶⁴⁰:

[وَقَالَ] يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِن بَابٍ وَاحِدٍ [وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي
عَنكُمْ مِّنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ]

Kale’l-imām rażıyallāhu anh: “Nuhiye *şelāşetun ‘an ed-duħūli* (16) *fı şelāşetin mevāzi‘a nuhiye’l-mü’minüne ‘an duħūli dāru’l- mü’minüne bigayrı’l-izni* (17) *ve’s-selām ve nuhiye asşābu resūlu’llāhi şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem ‘an duħūli* (18) *dārihi leintizārihi ve nuhiye Ya‘kūb aleyhi’s-selām evlādehu ‘an duħūli Mısra muħāfeten ‘inde’l-enām.”*

Evvel didük ki⁸⁶⁴¹: “Allāhu Te‘ālā mü’minleri nehy itdi ki [159a/1] biri birinüñ hānesine bilā-destūr ve bilā-izın⁸⁶⁴² girmeyeler. Ol böyle(2)dür ki evvel ‘arabiñ ‘ādetleri şabāh ve aḫşām bilā-destūr biri birinüñ⁸⁶⁴³ (3) evine girüp otururlar idi. [hm121a] İslām geldükde Hāḫ Te‘ālā anları⁸⁶⁴⁴ (4) men‘idüp selām virmek ve izın taleb itmek emir itdi^{8645,8646}.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى
أَهْلِهَا [ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ]

⁸⁶³⁹ kerımlık benüm zātumdur le‘ımlık ile mevşūf iseñ ben: HH, HHM -

⁸⁶⁴⁰ Sonra da, “Ey oğullarım! Bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. Ama Allah’tan gelecek hiçbir şeyi sizden uzaklaştıramam. Hüküm ancak Allah’ındır. Ben ona tevekkül ettim. Tevekkül edenler de yalnız ona tevekkül etsinler” dedi (12/67, Altuntaş 2003: 242).

⁸⁶⁴¹ didük ki: HHM didüğüñ

⁸⁶⁴² bilā-izın: HH -

⁸⁶⁴³ birinüñ: HH birilerinin

⁸⁶⁴⁴ anları: HH anı

⁸⁶⁴⁵ emr itdi: Dİ, HHM eyledi, HM eylemek emr eyledi

⁸⁶⁴⁶ Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere, geldiğinizi hissettirip (izin alıp) ev sahiplerine selam vermeden girmeyin. Bu davranış sizin için daha hayırlıdır. Düşünüp anlayasınız diye size böyle öğüt veriliyor (24/27, Altuntaş 2003: 351).

(6) buyurdu. “Selām virmemek yādlar işidir. Destürsüz hāneye girmek (7) zālimler⁸⁶⁴⁷ işidir. Selām viricek āşinā⁸⁶⁴⁸ idügi ma‘lüm olur, destür (8) diyicek dost idügi zāhir olur.”⁸⁶⁴⁹

[وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ أِفْ لَكُمْ ظِلْمُهُمْ أَنفُسَكُمْ إِنَّا نَحْنُ الْمُغْلَبُونَ قُلُوا لِي
بَارئِكُمْ فَأَقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ] ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ [عِنْدَ بَارئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ
التَّوَّابُ الرَّحِيمُ]

Kıssa (9) Selām virmek müslümānları emîn eylemekdür. Zīrā ‘özre gelen⁸⁶⁵⁰ selām virmez (10) ve redd-i selām itmez⁸⁶⁵¹.

Mervīdür ki, İki müslümān kaçan selām virüp [hm160a] alalar Hāḡ (11) Te‘ālā melā’ikeye emir ider ki günāhların maḡv ideler. “Yā rabbenā! Bunlar ne ‘amel (12) itdiler?” diyü su‘āl iderler⁸⁶⁵². Hāḡ Te‘ālā buyurur ki: “Anlar ḡil‘ata⁸⁶⁵³ müstaḡaḡ (13) oldılar. Zīrā etteḡallıḡ bi ḡallāḡı’llāh Te‘ālā ile ‘amel itdiler ki ‘abduñ şıfatı (14) cengdür ve mevlā şıfatı ḡilimdür ve selām alıcaḡ ceng şıfatı zā’il olup ḡilim (15) şıfatı iktisāb itdiler. Ben ki celil ve şābirem⁸⁶⁵⁴ ḡilim şıfatı baña evlādur.

Hikāye (16) Şiblī raḡmetu’llāh ibtidāda⁸⁶⁵⁵ her kime⁸⁶⁵⁶ düş olsa selām virür idi. Şoñra bunı (17) terk idüp ibtidā kim selām virse alur idi, selāma sabḡ ve mübādere itmez⁸⁶⁵⁷ (18) idi. Sebebin su‘āl eylediler⁸⁶⁵⁸. buyurdu ki: “Şeyḡüm Şadre’d’ dinden raḡmetu’llāh ‘aleyh (19) istimā’ itdiler. Selām virüp alana biñ şevāb virilür: Toḡuz yüzi [159b/1] virene ve yüzi alana⁸⁶⁵⁹. İbtidāda bin şevāb ziyāde olmasın taleb idüp (2) ibtidā iderdüm⁸⁶⁶⁰. Şmdi maḡām-ı fütuvvetdeyim⁸⁶⁶¹ murād oldur ki ol ḡarındaşıma (3) şevāb⁸⁶⁶² ziyāde ola. Anuñ-çun mübādere itmezem raḡıya’llāhu ‘anh.” Hāḡ Te‘ālā (4) saña⁸⁶⁶³ selāmı

⁸⁶⁴⁷ zālimler: HH zālimlerüñ

⁸⁶⁴⁸ āşinā: HH müslim

⁸⁶⁴⁹ Musa kavmine dedi ki: “Ey kavmim! Sizler, buzaḡıyı ilah edinmekle kendinize yazık ettiniz. Gelin yaratıcınıza tövbe edin de nefislerinizi öldürün (kendinizi düzeltin). Bu, Yaratıcınız katında sizin için daha iyidir. Böylece Allah da onların tövbesini kabul etti. Çünkü o, tövbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir.” (2/54, Altuntaş 2003: 7).

⁸⁶⁵⁰ ‘özre gelen: Dİ dileyen, HM ‘özür dile, HHM ‘özür dilemedin

⁸⁶⁵¹ itmez: HH itmezler

⁸⁶⁵² iderler: HHM ideler

⁸⁶⁵³ ḡil‘ata: HH, HHM -

⁸⁶⁵⁴ şābirem: HH Cebbārum

⁸⁶⁵⁵ ibtidāda: HH ibtidā

⁸⁶⁵⁶ kime: HH, HHM kim

⁸⁶⁵⁷ itmez: Dİ -

⁸⁶⁵⁸ eylediler: HH, HM itdiler

⁸⁶⁵⁹ alana: Dİ, HH redd idene

⁸⁶⁶⁰ iderdüm: Dİ ider idüm

⁸⁶⁶¹ fetevettedeyim: HH ḡana‘atdayım

⁸⁶⁶² ḡarındaşıma şevāb: HM ḡarındaşıñ şevābı

emir itdi ki⁸⁶⁶⁴ bir mü'min karındaşıña düş olasın, selām vir ki (5) āfetüñden emīn olasın. Benüm dergāhuma gelicek şabr eyle selām vireyim ki 'azābdan emīn olasın^{8665.8666}

وَ إِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ (6) عَلَيْكُمْ [كُتِبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ]

[hh121b]selāmu emānun mine 's-sūrraqı fe keyfe lā yekūne emānen mine 'l-ħallākin.

(7) İkinci Hax Te'ālā aşhāba⁸⁶⁶⁷ emir itdi ki Resūlu'llāh⁸⁶⁶⁸ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemiñ⁸⁶⁶⁹ (8) hāne-i mübāreklerine⁸⁶⁷⁰ bilā-destūr⁸⁶⁷¹ girmeyeler ve yemek hūşūluna muntazır olmayalar (9) ve ba'de'ta'ām [hbm92a] oturup [hm160b] muşāhabet itmeyeler⁸⁶⁷². Bilā-destūr girmeden⁸⁶⁷³ nehy itdi (10)⁸⁶⁷⁴

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ [إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاطِرِينَ إِنَاءَهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا زُوجَاتَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا]

⁸⁶⁶³ saña: HM, HHM -

⁸⁶⁶⁴ selāmi emir itdi ki: HM selām itdigi

⁸⁶⁶⁵ emīn olasın benüm dergāhuma gelicek şabr eyle selām vireyim ki 'azābdan emīn olasın: Dİ, emīn olsun, HM olsun

⁸⁶⁶⁶ Ayetlerimize iman edenler sana geldikleri zaman de ki: "Selam olsun size! Rabbiniz kendi üzerine rahmeti (merhameti) yazdı. Şöyle ki: Sizden kim cahillikle bir kabahat işler de sonra peşinden tövbe eder, kendini düzeltirse (bilmiş olun ki) O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (6/54, Altuntaş 2003: 133).

⁸⁶⁶⁷ aşhāba: HH aşhāb-ı güzine

⁸⁶⁶⁸ Resūlu'llāh: Dİ Resūl-ı Ekrem

⁸⁶⁶⁹ Resulu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemiñ: HM Resūl-ı Ekreme

⁸⁶⁷⁰ mübāreklerine: Dİ mübārekelerine, HH mübārekesine

⁸⁶⁷¹ bilā-destūr: HM bilā-izin

⁸⁶⁷² itmeyeler: HHM itmeye

⁸⁶⁷³ girmeden: HH girmekten

⁸⁶⁷⁴ Ey iman edenler! Yemek için çağrılmaksızın ve yemeğin pişmesini beklemeksizin (vakitli vakitsiz)

Peygamber'in evlerine girmeyin, çağrıldığınız zaman girin. Yemeği yiyince de hemen dağılın. Sohbet için beklemeyin. Çünkü bu davranışınız Peygamber'i rahatsız etmekte, fakat o sizden de çekinmektedir. Allah ise gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamberin hanımlarından bir şey istediğiniz zaman perde arkasından isteyin. Böyle davranmanız hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için daha temizdir. Allah'ın Resulüne rahatsızlık vermeniz ve kendisinden sonra hanımlarını nikahlamanız ebediyyen söz konusu olamaz. Çünkü bu Allah katında büyük bir günahdır (33/53, Altuntaş 2003: 424).

Ol kışşa⁸⁶⁷⁵ (11) böyle⁸⁶⁷⁶ oldu ki sulţān-ı enbiyā şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁸⁶⁷⁷ hānesinde (12) ta'amı ma'lūm idi⁸⁶⁷⁸, vaktını aşhāb bilürler idi; lākin anlar Hāzretūn⁸⁶⁷⁹ (13) 'ādetini bilmeyüp vakitli ve vakitsiz gelürler idi⁸⁶⁸⁰. Ta'am olıcağ yirler idi⁸⁶⁸¹ ve otururlar idi. Ta'am⁸⁶⁸² olmasa muntazır olurlar (15) idi. Bir gün sulţān-ı kevneyn şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemūn hānesinde Seleme (16) bint-i İbn Ebi Umeyye otururlar idi⁸⁶⁸³. Aşhābdan bir cemā'at dağı muntazır⁸⁶⁸⁴ (17) idi ve henüz ta'am hāzır değil idi. Hāzret-i şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁸⁶⁸⁵ hicāb (18) idüp⁸⁶⁸⁶ bunlara destūr vire. Cebra'il⁸⁶⁸⁷ 'aleyhi's-selām nāzil oldu^{8688 8689}

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ (19) آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ [إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرٍ
نَاطِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ
ذَلِكَ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ
مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ
تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا زُجُوجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكَ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا]

āyetin getürdi. Ya'nī, "Ey mü'minler! Hāzret-i [160a/1] peygamberūn şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁸⁶⁹⁰ hānesine bilā-destūr girmen ve ta'ama muntazır (2) olmañ ve ba'de'ta'am muşāhabeten oturmañ, ya'nī eğlenmeñ. Zīrā anuñla (3) benüm mābeynümde bir vakit vardur ki ne nebī mürsel ve ne

⁸⁶⁷⁵ kışşa: HH -

⁸⁶⁷⁶ böyle: HH öyle

⁸⁶⁷⁷ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Dİ 'aleyhi's-şalavāt ve' s-selām

⁸⁶⁷⁸ idi: HH, HM, HHM oldu

⁸⁶⁷⁹ oldu vaktını aşhāb bilürler idi; lākin anlar hāzretūn: HH itdikde aşhāb Resulu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem hāzretūn

⁸⁶⁸⁰ gelürler idi: HM muntazır olurlardı

⁸⁶⁸¹ ta'am olıcağ yirler idi: HM -

⁸⁶⁸² ta'am: Dİ -

⁸⁶⁸³ otururlar idi: Dİ oturur idi

⁸⁶⁸⁴ muntazır: Dİ muntazırlar

⁸⁶⁸⁵ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Dİ 'aleyhi's-selām

⁸⁶⁸⁶ idüp: HM itdi ki

⁸⁶⁸⁷ Cebra'il: HH Hāzret-i Cibril

⁸⁶⁸⁸ oldu: Dİ olup

⁸⁶⁸⁹ Ey iman edenler! Yemek için çağrılmaksızın ve yemeğin pişmesini beklemeksizin (vakitli vakitsiz)

Peygamber'in evlerine girmeyin, çağrıldığınız zaman girin. Yemeği yiyince de hemen dağılın. Sohbet için beklemeyin. Çünkü bu davranışımız Peygamber'i rahatsız etmekte, fakat o sizden de çekinmektedir. Allah ise gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamberin hanımlarından bir şey istediğiniz zaman perde arkasından isteyin. Böyle davranmanız hem sizin kalpleriniz ,hem de onların kalpleri için daha temizdir. Allah'ın Resulüne rahatsızlık vermeniz ve kendisinden sonra hanımlarını nikahlamanız ebediyyen söz konusu olamaz. Çünkü bu Allah katında büyük bir günahdır (33/53, Altuntaş 2003: 424).

⁸⁶⁹⁰ peygamberūn şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemūn: Dİ peygamber şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, HM peygamberūn

yemek hâzır⁸⁶⁹¹ olmak cā'iz (4) olmaz “mā'allāhi vaqtun lā ya'ni fihi melekün velā benī mürselun” haberin istimā' itmedüñüz mi? (5) Ol⁸⁶⁹² size söylemege hicāb ider “vallahü lā yestahyī mine'l-ḥaḳḳı” diyü i'lām eyledi⁸⁶⁹³.

(6) *Hikāye* Kāzı Bersah rażıya'llāhu 'anh vākı'ada görüp⁸⁶⁹⁴ su'al eylediler: (7) “Ḥuzūr-ı Ḥaḳḳa varıcaḳ “Ne getürdüñ?” diyü baña su'al itdi⁸⁶⁹⁵. “Senüñ dergāhuña (8) lāyık nesnem yoḳdur” ve lākin Ḥabību'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (9) buyurur ki⁸⁶⁹⁶: “Men şābe fi'l-İslami şeybeten isteḥaytehü en a'zabullāhü. Te'ālā Allāhu Teālā celle ve 'alā buyurdu ki: (10) [hh122a] “şadaḳa 'abdi ya'ni⁸⁶⁹⁷ “Şol kimesneler ki şaḳalların⁸⁶⁹⁸ (11) Kelime-i Tevhīdde ağarda, ben anlara 'azāb itmeñe⁸⁶⁹⁹ hicāb iderem.”

[hm161a] Üçünci, (12) Ya'ḳüb 'aleyhi's-selām evlādını⁸⁷⁰⁰ Mısıra bir ḳapudan girmekden nehy itdi⁸⁷⁰¹: (13)⁸⁷⁰²

وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ [وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي
عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ]

didi. Ol böyle vākı' oldı ki Ya'ḳüb (14) 'aleyhi's-selām nāme yazup ibn-i Yāmine virdi. Evlādıyla ahd u mişāḳ (15) idüp anları gönderdi ve dirdi ki⁸⁷⁰³: “On oḳul⁸⁷⁰⁴ yüzleri mäh-ı münir gibi (16) ve ḳametleri serv⁸⁷⁰⁵ gibi.” Ḥavf itdi ki bunlara yarāmaz gözden āfet iriše (17) *el'ayn-ı Ḥaḳ ve's-sihr*. Ḥaḳ sulṫān-ı kevneyn şalla'llāhu 'aleyhi ve selleme 'ayn-ı sihr (18) te'sşir itdügi ma'rūf ve meşhūrdur. Cehūdlar içinde Şāmda bir meşhūr cehūd (19) var idi ki her kime baḳsa helāk olurdu⁸⁷⁰⁶. Anı getürdiler ki Ḥazret-i şalla'llāhu [160b/1] 'aleyhi ve selleme bir zarar ide. Şabāḥ namāzından şoñra mescid ḳapusunda (2) ṫururdu ki⁸⁷⁰⁷ Ḥabību'llāha⁸⁷⁰⁸ naḳar eyleye. İki gözi⁸⁷⁰⁹ bile ḳıḳdı. [hhm92b]

⁸⁶⁹¹ hâzır: Dİ, HM, HHM hâtıra

⁸⁶⁹² ol: HM, HHM -

⁸⁶⁹³ eyledi: HH itdiler

⁸⁶⁹⁴ görüp: HM gördi

⁸⁶⁹⁵ itdi: HM eyledi

⁸⁶⁹⁶ buyurur ki: HM buyurdu ki

⁸⁶⁹⁷ ya'ni: Dİ, HM, HHM -

⁸⁶⁹⁸ kimesneler ki şaḳalların: HH kimesne şaḳalın

⁸⁶⁹⁹ itmeñe: HM eylemeñe

⁸⁷⁰⁰ evlādını: HH, HM, HHM evlādını

⁸⁷⁰¹ itdi: Dİ, HM, HHM olundu

⁸⁷⁰² Sonra da, “Ey oḳullarım! Bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin; ama Allah'tan gelecek hiçbir şeyi sizden uzaklaştıramam. Hüküm ancak Allah'ındır. Ben ona tevekkül ettim. Tevekkül edenler de yalnız ona tevekkül etsinler” dedi (12/67, Altuntaş 2003: 242).

⁸⁷⁰³ dirdi ki: HM eydürdü ki

⁸⁷⁰⁴ oḳul: HH oḳul idi

⁸⁷⁰⁵ serv: HHM, HH servü

⁸⁷⁰⁶ olurdu: Dİ olur idi

⁸⁷⁰⁷ ṫururdu ki: Dİ ṫurur idi, HM ṫururdu

⁸⁷⁰⁸ Ḥabību'llāha: HH, HM, HHM Ḥabību'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem

Ḥabību'llāh şalla'llāhu (3) 'aleyhi ve sellem ta'āccüb itdi⁸⁷¹⁰. Cebrā'il 'aleyhi's-selām gelüp⁸⁷¹¹ aḥvālī ḥazrete⁸⁷¹² ḥaber (4) virdi⁸⁷¹³.

Mev'ize Ya'kūb 'aleyhi's-selām babalık şefkatı sebebiyle^{8714 8715}

[وَقَالَ يَا بَنِيَّ] لَا تَدْخُلُوا (5) مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ [وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ]

didı. Ba'dehū bende 'acızın mülāḥaza idüp “*ve mā aġna* (6) ‘*ankūm mine'llahi min şey'in*” buyurdu. Ya'nī, Ḥaḳ Te'ālā bir şey'i⁸⁷¹⁶ taḳdīr (7) idicek ḥazer fā'ide virmez⁸⁷¹⁷. 'Abd evvel tedbīr ve ichād⁸⁷¹⁸ idüp “āḥiretde (8) 'acz-ı izhār idüp teslīm lāzımdur” diyü beyān⁸⁷¹⁹ eyledi.

Kıssa Ya'kūb 'aleyhi's-selām⁸⁷²⁰ (9) gelüp İbn-i Yāmini anlara teslīm idüp⁸⁷²¹

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

didı. Yūsuf 'aleyhi's-(10)selāmı oğullarına teslīm eyledi⁸⁷²², İbn-i Yāmini Allāhu Te'ālāya ismarladı.

Hikāye (11) [hm161b] Hārūnu'r-Reşid bir sene ḥacca gitmiş idi. 'Abdu'llāh bin Cübeyr ol (12) ḥacca bile idi⁸⁷²³, gördi ki ḥalkı ṭurmayup sürdiler⁸⁷²⁴, ḥaykırup⁸⁷²⁵ eyitdi: Sen ḥalkı Ḥaḳkuñ (13) evinden men' itmege mi geldüñ? Hārūn ġazaba gelüp anı ḳatı itmek murād (14) [hh122b] itdi. 'Ulemā-

⁸⁷⁰⁹ gözi: Dİ gözleri

⁸⁷¹⁰ itdi: HM eyledi

⁸⁷¹¹ gelüp: Dİ geldi ve

⁸⁷¹² ḥazrete: HM -

⁸⁷¹³ ḥazrete ḥaber virdi: HH i'lām ve hikāyet itdi

⁸⁷¹⁴ sebebiyle: Dİ, HH hasebiyle, HM şekatıyla

⁸⁷¹⁵ Sonra da, “Ey oğullarım! Bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. Ama Allah'tan gelecek hiçbir şeyi sizden uzaklaştıramam. Hüküm ancak Allah'ındır. Ben ona tevekkül ettim. Tevekkül edenler de yalnız ona tevekkül etsinler” dedi (12/67, Altuntaş 2003:242).

⁸⁷¹⁶ bir şey'i: HH her nesneyi

⁸⁷¹⁷ virmez: HH, HM itmez

⁸⁷¹⁸ ichād: HM ictihād

⁸⁷¹⁹ lāzımdur diyü beyān: HH lāzım idügin beyān

⁸⁷²⁰ 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhi

⁸⁷²¹ “İşte ben, hem benim, hem sizin Rabbiniz olan Allah'a dayandım. Yeryüzünde bulunan hiçbir canlı yoktur ki, Allah, onun perçeminden tutmuş olmasın. Şüphesiz Rabbiniz dosdoğru bir yol üzerindedir.” (11/56, Altuntaş 2003:

⁸⁷²² eyledi: HH idüp

⁸⁷²³ ol ḥacca bile idi: HH ol sene anda idi

⁸⁷²⁴ ṭurmayup sürdiler: Dİ cümle sürerler, HH ṭurma sürerler ṭurmayup sürerler

⁸⁷²⁵ ḥaykırup: HM çağırup

yı Mekke māni‘ oldular. “Kıyāmete degin⁸⁷²⁶ saña lā‘net iderler ki haremde (15) bir şeyhi bî-günāh katl itdün” diyü.” Āhîr anı bir āhurda habs itdi ve bir mecnūn deve (16) var idi, anı üzerine şaldılar. İrtesi Ebū‘l-Kābîs Tağında bir kimesne (17) ile muşāhabet ider gördiler⁸⁷²⁷. Hārūn emir itdi ki, anı huzūrına götür(18)diler. “Seni kim salı virdi⁸⁷²⁸?” didi. “Habs iden hālāş eyledi⁸⁷²⁹,” didi⁸⁷³⁰. “Kim habs eyledi?” didi⁸⁷³¹. (19) “Salı viren” didi. “Yanuñda olan kimdür?” didi. “Karındaşım Hızır ‘aleyhi’s-selāmdur⁸⁷³²” [161a/1] didi. Hārūn emir itdi anı bir hāş atuñ⁸⁷³³ üzerine bindürüp (2) ve mevsimde gezdirüp nidā itdiler ki⁸⁷³⁴: “Hārūn bunu katl ve⁸⁷³⁵ zelīl itmek diledi, Hağ (3) Te‘ālā ‘aziz itdi⁸⁷³⁶. Her kim ki Allāhu Te‘ālāya tevekkül eyleye, āfāt ve belādan emīn (4) olur.”

Mervīdür ki Kıyāmet günü dağı bir kimesne cehenneme emir⁸⁷³⁷ olunur giderken (5) üç kerre⁸⁷³⁸ kafāsına nazar ider, girü getürürler.

*El meclisü’s-sābir*⁸⁷³⁹ *ve’l-erba’un* (6) min Kışsa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām kale’l-imāmu rażıya’llāhu ‘anhu: “*Değale şelāsetun* (7) *fi şelāseti mevāzi’a*”. Ya‘nī, üç kimesne üç yirde hevāyici için girdi Ebū (8) Kaṭrūs cennete girdi muftahîr olan şemār ile ve enhār ile ve Mūsā ‘aleyhi’s-selām (9) ‘Ayn-i -Şems nām mevzi‘ye kâ’ilen liehlihā dāhîl oldu (10) ve evlād-ı Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām Mışıra dāhîl oldılar⁸⁷⁴⁰ liehli’l-iḥtiyār. (11) Ya‘nī üç kimesne üç yirde dāhîl oldılar, yine evlerine vāşıl oldılar⁸⁷⁴¹.

(12) Evvel didik ki Ebū Kaṭrusu’l-mülk bostāna dāhîl oldu ve mu‘āvenet göster(13)di ve mefḥaret eyledi⁸⁷⁴²

وَدَخَلَ جَنَّةَهُ [hmm 93a] وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا

Mūsā ‘aleyhi’s-selām (14) ‘Ayn-i Şems [hm162a] nām karyeye dāhîl oldu. Şecā‘at vechiyle tafşîli oldur ki (15) evvelkisi dünyā pādişāhlarından bir mālđār pādişāh var idi. Nāmına Kaṭrūs (16)

⁸⁷²⁶ degin: Dİ, HH dek

⁸⁷²⁷ gördiler: HM -

⁸⁷²⁸ salıvirdi: HH, HHM salıvirdi

⁸⁷²⁹ eyledi: HH itdi

⁸⁷³⁰ didi: HM, HHM -

⁸⁷³¹ kim habs eyledi didi: Dİ -

⁸⁷³² ‘aleyhi’s-selāmdur: Dİ, HH aleyhi’s-selām idi

⁸⁷³³ atuñ: Dİ, HHM atınuñ

⁸⁷³⁴ itdiler: HH eyledi

⁸⁷³⁵ katl ve: Dİ -

⁸⁷³⁶ itdi: HH eyledi

⁸⁷³⁷ emir: Dİ -

⁸⁷³⁸ kerre: HH def‘a

⁸⁷³⁹ sābi: HM, HHM sāmin

⁸⁷⁴⁰ oldılar: Dİ oldı

⁸⁷⁴¹ yine evlerine vāşıl oldılar: HM -

⁸⁷⁴² Derken kendine zulmederek bağına girdi. Şöyle dedi: “Bunun sonsuza değın yok olacağını sanmıyorum.” (18/35, Altuntaş 2003:297).

dirler idi ve anuñ bir oğlu var idi, Yemliḥā dirler idi ve birine Yehūdā (17) dirler idi. Vefāt idüp iki oğlu kaldı. Mirāsını kışmet itdiler. Yemliḥā kendüye degen mālī cümle Allahu Te‘ālānuñ yolına fuḡarāya bezl ve şadaḡa itdi. Yehūdā bir bostān alup ḡalkı men‘ eyledi⁸⁷⁴³

[وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ (18) هَذِهِ أَبَدًا]

didi. ḡarındaşı⁸⁷⁴⁴ şol deñlü⁸⁷⁴⁵ naşīhat eyledi⁸⁷⁴⁶, [hh123a] İslām⁸⁷⁴⁷ ‘arz (19) eyledi ḡabül itmedi. Ḥaḡ Te‘ālā āteş irsāl eyledi⁸⁷⁴⁸, ol bostānı iḡrāḡ eyledi⁸⁷⁴⁹. [161b/1]⁸⁷⁵⁰

وَأَحِيطَ بِثَمَرِهِ فَأَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ [عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا
وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا]

*Laṭīfe*⁸⁷⁵¹ Ḥaḡ Te‘ālā buyurur ki: “Ol kimesne ki benüm (2) ni‘metümle müftanem⁸⁷⁵² ve müstaḡnī iken⁸⁷⁵³ küfrānu’n-ni‘me ola, anı⁸⁷⁵⁴ ve mülkini zīrū zeber iderem.” (3) Fir‘avn şu ile⁸⁷⁵⁵ maḡrūr oldı. Ḥaḡ Te‘ālā anı şuya ḡarḡ eyledi⁸⁷⁵⁶. Kārūn (4) ḡānumānıyla⁸⁷⁵⁷ ve māl u menālıyla⁸⁷⁵⁸ maḡrūr oldı⁸⁷⁵⁹, cümlesin yire yutdurdı ve Yehūdā (5) bāḡıyla mesrūr oldı, cümle bāḡ ve bostānı zīr ü zeber oldı.

İkinci di(6)dük ki⁸⁷⁶⁰: “Mūsā ‘aleyhi’s-selām⁸⁷⁶¹ ‘Ayn-i -Şems nām⁸⁷⁶² ḡaryeye dāḡil oldı.” Ḥavlehu Te‘ālā⁸⁷⁶³

⁸⁷⁴³ Derken kendine zulmederek baḡına girdi. Şöyle dedi: “Bunun sonsuza deḡin yok olacaḡını sanmıyorum.” (18/35, Altuntaş 2003: s297).

⁸⁷⁴⁴ Vefāt idüp iki oğlu kaldı. Mirāsını kışmet itdiler. Yemliḥā kendüye degen mālī cümle Allahu Te‘ālānuñ yolına fuḡarāya bezl ve şadaḡa itdi. Yehūdā bir bostān alup ḡalkı men‘ eyledi *mā eḡunnü en tebiyde ḡāzihi ebeden*”didi: Dİ, HM, HHM -

⁸⁷⁴⁵ şol deñlü: HHM Şemül bu deñlü

⁸⁷⁴⁶ eyledi: HH idüp, HM itdiler

⁸⁷⁴⁷ İslām: Dİ, HM, HHM ve ‘s-selām

⁸⁷⁴⁸ eyledi: HH idüp, HM itdi

⁸⁷⁴⁹ iḡrāḡ eyledi: HH iḡrāḡ ve meyvelerin tebāh eyledi

⁸⁷⁵⁰ Derken bütün serveti helak edildi. (Yıkılmış) çardakları üzerine çökmüş haldeki baḡına yaptığı harcamalar ḡarşısında ellerini oḡuşturuyor ve şöyle diyordu: “Keşke Rabbime hiçbir kimseyi ortak ḡoşmasaydım.” (18/42, Altuntaş 2003: 297).

⁸⁷⁵¹ laṭīfe: Dİ, HM, HHM -

⁸⁷⁵² müftanem: HH müftanem ola

⁸⁷⁵³ iken: HH olup

⁸⁷⁵⁴ ola anı ve: HHM olanı

⁸⁷⁵⁵ şu ile: Dİ şuyla

⁸⁷⁵⁶ eyledi: HH itdi

⁸⁷⁵⁷ ḡānumānıyla: HH ḡānumān ile, HHM ḡān-mān ile

⁸⁷⁵⁸ māl u menālıyla: māl ve menāl ile, HM -

⁸⁷⁵⁹ oldı: HH idi

⁸⁷⁶⁰ didük ki: HH , HHM didi ki

وَدَّ (7) خَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينِ عَقْلَةٍ [مَنْ أَهْلَهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَعَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ]

Bundan murād ne idüğinde⁸⁷⁶⁴ ehl-i tefsir ihtilāf (8) itdiler ki çünküm⁸⁷⁶⁵ fir‘avn Hāzret-i Mūsā ‘aleyhi’s-selāmı Mışırdan ihtilāf (9) itdi, gezüp halkı İmāna da‘vet iter idi. ‘Ayn-i Şemse dāhıl oldı. (10) [hm162b] “Kāylüle zamānında yāhūd yevm-i ‘idde⁸⁷⁶⁶, yāhūd aḥşām⁸⁷⁶⁷ zamānında⁸⁷⁶⁸ (11) hīn-i ḡafletden murād budur” didiler. Çünküm Mūsā ‘aleyhi’s-selām şehre girdi, (12) gördi ki iki kimesne ceng iderler. Birisi fir‘avn⁸⁷⁶⁹ kavmindan ve biri⁸⁷⁷⁰ (13) Benī İsrā’ilden. Fir‘avn ḡālib olıcağ Mūsā ‘aleyhi’s-selām ḡayūr idi. (14) Ol fir‘avnı müşt ile zārb idüp helāk itdi. Ol maḡtūlı getirüp (15) fir‘avnı haber virdiler. Fir‘avn “Getürün kışāş ideyem” didi.

Nükte⁸⁷⁷¹ (16) Fir‘avn egerçi kāfir idi ve lākin ‘ādil idi ve saḥī idi mü‘min-i zālīm (17) ve ḡayliden ‘ömri ziyāde olur. İrtesi gördi ki ol Benī⁸⁷⁷² İsrā’il⁸⁷⁷³ bir (18) kıbtı ile ceng ider⁸⁷⁷⁴ “İnneke liḡaviyyun mübīn” didi. Mūsā ‘aleyhi’s-selām (19) ḡāzab itdi⁸⁷⁷⁵, ol İsrā’ilı zānn itdi ki Mūsā⁸⁷⁷⁶ kendüye ḡamle ider. Eyitdi: [162a/1]⁸⁷⁷⁷

⁸⁷⁶¹ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi ‘aleyhi

⁸⁷⁶² nām: HM, HHM -

⁸⁷⁶³ Musa halkın habersiz olduğı bir sırada şehre girdi. Orada biri kendi tarafından, diğeri düşmanı tarafından; kavga eden iki adam gördü. Kendi tarafından olan, düşmanına karşı ondan yardım istedi. Musa da ona bir yumruk indirip onu öldürdü. Musa, “Bu şeytanın işidir. O gerçekten apaçık bir saptırıcı düşmandır” dedi (28/15, Altuntaş 2003: 386).

⁸⁷⁶⁴ idüğinde: HH, HHM idüğün

⁸⁷⁶⁵ çünküm: HM, HHM çünki

⁸⁷⁶⁶ yevm-i ‘idde: HM yevm-i ‘ıtra, HHM bu ‘idde

⁸⁷⁶⁷ aḥşām: HHM aḥşām

⁸⁷⁶⁸ aḥşām zamānında: HH aḥşām ile yatsu namazı mābeyninde

⁸⁷⁶⁹ fir‘avn: HM fir‘avnı

⁸⁷⁷⁰ biri: Dİ birisi

⁸⁷⁷¹ nükte: HH işāret

⁸⁷⁷² benī: Dİ -

⁸⁷⁷³ İsrā’il: HH, HM isrā’ili

⁸⁷⁷⁴ ider: HM iderdi

⁸⁷⁷⁵ itdi: HH idicek

⁸⁷⁷⁶ Mūsā: Dİ, HM, HHM -

⁸⁷⁷⁷ Musa, ikisinin de düşmanı olan adamı yakalamak isteyince adam, “Ey Musa! Dün birini öldürdüğün gibi, beni de öldürmek mi istiyorsun. Sen ancak yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun, arabuluculardan olmak istemiyorsun” dedi (28/19, Altuntaş 2003: 386).

[فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَا مُوسَى] أُنْرِيْدُ أَنْ تَقْتُلْنِي كَمَا
قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ [إِنْ تُرِيْدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيْدُ أَنْ تَكُونَ مِنْ
الْمُصْلِحِينَ]

didi. Bir kıbtî bunı işidüp⁸⁷⁷⁸ (2) fir'avna haber virdi. Fir'avn taleb itdi ki⁸⁷⁷⁹ kışās için. Fir'avnuñ (3) [hh123b] kızkarındaşı⁸⁷⁸⁰ var idi, adına⁸⁷⁸¹ Cebra'il⁸⁷⁸² dirler idi. Anı irsâl itdiler⁸⁷⁸³. Yigirmi iki sene idi, Mūsā (4) 'aleyhi's-selāma İmān getürüp İmānın şaqlar idi. Gelüp Mūsā aleyhis-(5)selāma⁸⁷⁸⁴ haber virdi ki⁸⁷⁸⁵:

وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ
فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ

didi. (6) Ba'dehū bende⁸⁷⁸⁶ 'acızını mülāhaza iderler “*Va mā ağna 'ankum [hhm93b] mine'llāhi min* (7) şey'in buyurdi. Ya'nī, Haq Sübhāne ve Te'ālā bir şey'i taqdīr⁸⁷⁸⁷ idicek tedbīr (8) fā'ide itmez. 'Abd evvel tedbīr ve ictihād idüp āhīrinde⁸⁷⁸⁸ izhār-ı 'acz (9) idüp teslīm-i lāzım idügin beyān eyledi. [hm163a] Laṭīfe Ya'kūb (10) 'aleyhi's-selām gelüp İbn-i Yāmini anlara teslīm idüp^{8789 8790}

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

⁸⁷⁷⁸ İşidüp: Dİ, HHM -

⁸⁷⁷⁹ taleb itdi ki: HHM eytdi ki

⁸⁷⁸⁰ kızkarındaşı: Dİ, HH qarındaşı oğlu

⁸⁷⁸¹ adına: Dİ -

⁸⁷⁸² Cebra'il: HH Cibril

⁸⁷⁸³ anı irsâl itdiler: Dİ, HM, HHM -

⁸⁷⁸⁴ Mūsā 'aleyhi's-selāma: HH Mūsāya

⁸⁷⁸⁵ Şehrin öbür ucundan koşarak bir adam geldi. “Ey Musa! İleri gelenler seni öldürmek için aralarında senin durumunu görüşüyorlar. Şehirden hemen çık. Şüphesiz ben sana öğüt verenlerdenim” dedi (28/20, Altuntaş 2003: 386).

⁸⁷⁸⁶ bende: HM -

⁸⁷⁸⁷ taqdīr: HH, HHM -

⁸⁷⁸⁸ āhīrinde: HM āhīretde

⁸⁷⁸⁹ idüp: Dİ eyledi

⁸⁷⁹⁰ “İşte ben, hem benim, hem sizin Rabbiniz olan Allah'a dayandım. Yeryüzünde bulunan hiçbir canlı yoktur ki, Allah, onun perçeminden tutmuş olmasın. Şüphesiz Rabbinim dosdoğru bir yol üzerindedir.” (11/56, Altuntaş 2003: 227).

(11) didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁸⁷⁹¹ oğullarına ısmarladı, İbn-i Yāmini Allāhu Te’ālāya (12) ısmarladı. Çün⁸⁷⁹² Mūsā ‘aleyhi’s-selām bunu istimā‘ idicek⁸⁷⁹³ Medīne cānibine (13) teveccüh itdi ki, Mışırdan bir aylık yoldur⁸⁷⁹⁴, havfiyla⁸⁷⁹⁵ yalın ayak çıkup gitdi.

(14) Üçüncü evlād-ı Ya‘küb⁸⁷⁹⁶ Mışıra dāhil oldılar⁸⁷⁹⁷

وَلَمَّا دَخَلُوا (15) مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ [مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةٌ فِي نَفْسٍ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لُدُو عِلْمٍ لَمَّا عَلِمْنَاهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]

Ya’nī bildi ki hāzer qadını (16) def’ itmez. Çünküm Mışıra qarīb oldılar, her ikisi bir qapudan girmek istediler⁸⁷⁹⁸. (17) Pederlerinin vaşiyeti ne vechle oldı ise, İbn-i Yāmin başka kaldı. (18) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām hātırına gelüp ağladı. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām gürfe(19)de⁸⁷⁹⁹ oturup seyr iderdi⁸⁸⁰⁰. Bunu görüp da‘vet eyledi⁸⁸⁰¹ ve sebebin ve⁸⁸⁰² bükāsın [162b/1] su’āl itdi. Evvelā “Sen⁸⁸⁰³ qandansın?” didi. Ken’ān vilāyetinden idügin zikir (2) eyledi ve ağladuğınınuñ sebebin beyān eyledi⁸⁸⁰⁴ ki “Benüm Yūsuf nām bürāderim (3) var idi. Anlar ikişer ikişer birer qapudan girdiler⁸⁸⁰⁵ ve ben tenhā kaldum.” Eger şimdi (4) ol bunda olsa⁸⁸⁰⁶ baña refiḫ olur idi. Ol vaḥdet ve ḥaşyet ve riḳḳat (5) ile bükā itdüm⁸⁸⁰⁷.” Hāzret-i⁸⁸⁰⁸ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām bunu işidecek ağladı. (6) Barmağından⁸⁸⁰⁹ bir kızıl la’l pāresin⁸⁸¹⁰

⁸⁷⁹¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi: HM Yūsufi

⁸⁷⁹² “*Va mā aḡna ‘ankum mine’llāhi min şey’in*” buyurdi. Ya’nī, Hāq Sübhāne ve Te’ālā bir şeyi taqdīr idicek tedbīr fā’ide itmez. ‘Abd evvel tedbīr ve icthād idüp āḫirinde izhār-ı ‘aciz idüp teslīm-i lāzım idügin beyān eyledi. *Laṭīfe* Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām gelüp İbn-i Yāmini anlara teslīm idüp “*Tevekkeltü ‘ale’l-lāhi*” didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmi⁸⁷⁹² oğullarına ısmarladı, İbn-i Yāmini Allāhu Te’ālāya ısmarladı. Çün: HH -

⁸⁷⁹³ idicek: Dİ idüp

⁸⁷⁹⁴ yoldur: Dİ, HH yol

⁸⁷⁹⁵ havfiyla: HH, HM, HHM -

⁸⁷⁹⁶ Ya‘küb: Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmi

⁸⁷⁹⁷ Babalarının emrettiği şekilde (ayrı kapılardan) girdiklerinde (bile) bu, Allah’tan gelecek hiçbir şeyi onlardan uzaklaştıracak değildi. Sadece Yakub içindeki bir dileği ortaya koymuş oldu. Şüphesiz o, biz kendisine öğrettiğimiz için bilgi sahibidir. Fakat insanların çoğu bilmezler (12/68, Altuntaş 2003: 242).

⁸⁷⁹⁸ istediler: HH istedi ki

⁸⁷⁹⁹ gurfede: HHM gurefde

⁸⁸⁰⁰ oturup seyr iderdi: HH oturur idi, HM oturup nazar iderdi

⁸⁸⁰¹ eyledi: HM itdi

⁸⁸⁰² sebebin ve: HM sebab

⁸⁸⁰³ sen: Dİ, HH, HHM -

⁸⁸⁰⁴ eyledi: HM itdi

⁸⁸⁰⁵ girdiler: HH girüp, HHM gitdiler

⁸⁸⁰⁶ olsa: HM olaydı

⁸⁸⁰⁷ bükā itdüm: HHM itdüm didi

⁸⁸⁰⁸ Hāzret: HM, HHM -

⁸⁸⁰⁹ barmağından: HH bāzusından, HHM parmağından

⁸⁸¹⁰ pāresin: HM pāresi

çıkarup aña virdi ki⁸⁸¹¹ kırk biñ altun (7) deger idi ve didi ki: “Şabr ile miñnet⁸⁸¹² ğayete irişdi⁸⁸¹³ [hml63b] ve cerāhata merhem (8) hāşıl oldı. Andan bir kimesne қоşup bürāderlerine gönderdi gelüp (9) Yehūzā⁸⁸¹⁴ elinde bu cevheri görüp “Bu āyine pāresin қande bulduñ? (10) didi. İbn-i Yāmin hikāye eyledi ve bir bürāderi dañı⁸⁸¹⁵ “bunu baña vir, sen (11) zāyi’ idersin” didi. Aña virüp⁸⁸¹⁶ elinde тұrurken⁸⁸¹⁷ bir sā’atdan şöñra⁸⁸¹⁸ ğā’ib (12) olup yine İbn-i Yāmin bāzūsında⁸⁸¹⁹ muntaқıl⁸⁸²⁰ oldı Şem’ün istedi aña dañı (13) virdi yine İbn-i Yāmine⁸⁸²¹ muntaқıl oldı ve bi’l-cümle tamām on қarındaşı (14) [hh124a] dūr idüp⁸⁸²² yine İbn-i Yāmine muntaқıl oldı⁸⁸²³. Zīrā Hāzret-i⁸⁸²⁴ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (15) aña ‘atā itmiş idi.

*Nükte*⁸⁸²⁵ Mañlūq ‘atāsın⁸⁸²⁶ kimesne almaq mümkün olmayıcaқ (16) İmān һod һālīq ‘atāsıdır, şeytān almağa nice⁸⁸²⁷ қadır olur? *Hāşā* (17) *inşāa’llāhu Te’ālā*. Şeytān İmāna dest u re’s eylemege⁸⁸²⁸ қadır olmaya⁸⁸²⁹.

Қıışsa (18) Pes üç gün⁸⁸³⁰ meydānı zīnet idüp⁸⁸³¹ қulların bir dūrlü libāslar ve hey’et (19) ile⁸⁸³² donadup bürāderlerine gösterür idi⁸⁸³³ ve tahtı öñinde bir muraşsa‘ [hmm94a] [163a/1] perde var idi, yuқarusına celācil⁸⁸³⁴ aşılmış idi⁸⁸³⁵. Her қақан іçerü⁸⁸³⁶ (2) girseler yāһūd таşра çıқsalar⁸⁸³⁷ ol celāciliñ⁸⁸³⁸ āvāzı⁸⁸³⁹ bütүн (3) sarāyı tutardı⁸⁸⁴⁰ ve misk ve ‘anber rāyiһası māl-a-māl idi⁸⁸⁴¹. (4)

⁸⁸¹¹ ki: HH, HHM -

⁸⁸¹² miñnet: Dİ derd

⁸⁸¹³ şabr ile miñnet ğayete irişdi: HH ğam yime derd ğayete irişdi

⁸⁸¹⁴ Yehūzā: HH; HM, HHM Yehūdā

⁸⁸¹⁵ ve bir bürāderi dañı: HH Yehudā eytdi

⁸⁸¹⁶ aña virüp: HH ana virdi, HM ol dañı virdi

⁸⁸¹⁷ тұrurken: Dİ тұrurken

⁸⁸¹⁸ sā’atdan şöñra: Dİ sa’at, HM sa’atda

⁸⁸¹⁹ bāzūsında: HM, HHM pāzūsında

⁸⁸²⁰ muntaқıl: Dİ -

⁸⁸²¹ Yāmine: HH Yāminiñ bāzūsında

⁸⁸²² idüp: HM eyledi

⁸⁸²³ muntaқıl oldı: HM naқl itdi

⁸⁸²⁴ Hāzret: Dİ -

⁸⁸²⁵ nükte HM, HHM -

⁸⁸²⁶ ‘atāsın: HM ‘atāsını

⁸⁸²⁷ almağa nice: Dİ nice almağa

⁸⁸²⁸ eylemege: HM itmege

⁸⁸²⁹ olmaya: HHM ola

⁸⁸³⁰ gün: HM -

⁸⁸³¹ idüp: Dİ, HM, HHM eylediler

⁸⁸³² libāslar ve hey’et ile: HH libās-ı şāhane ile

⁸⁸³³ gösterür idi: HH gösterüp ‘arз ide, HM ferşu gösterdi

⁸⁸³⁴ celācil: Dİ celle һal

⁸⁸³⁵ aşılmış idi: HH vaz’ olunmuş idi

⁸⁸³⁶ іçerü: HH іçeri

⁸⁸³⁷ çıқsalar: Dİ çıқılsa

⁸⁸³⁸ celāciliñ: HM, HHM celācil

⁸⁸³⁹ āvāzı: HHM āvāzın

⁸⁸⁴⁰ tutardı: HH, HHM tutar idi

⁸⁸⁴¹ idi: Dİ ider, HH eyler idi, HM olundu

Belki⁸⁸⁴² tezyîn-i beyt-i İslâm için⁸⁸⁴³ ve rif'at ve saltanat kaçdıyla cā'izdür; (5) ammā iftiḥār ğayreti⁸⁸⁴⁴ ḥarāmdur ki ol enbiyāda müteşavvir ve cā'iz degildür (6) ve daḥı karşıusunda biñ kûl ve biñ cāriye niḳābları ile⁸⁸⁴⁵ tûrurlar (7) idi. [hm164a] Altun ve gümüş 'aşâlar ellerinde dutarlar⁸⁸⁴⁶ idi⁸⁸⁴⁷. Emir olundu ki bürâ(8)derlere bu⁸⁸⁴⁸ meydānı devr itdirüp sarâyında⁸⁸⁴⁹ sağ ve şolına⁸⁸⁵⁰ nazar itdiler⁸⁸⁵¹. (9) "Ne oldu Melike?" diyü ta'āccüb eylediler. Bunda çok leṭā'if vardır ki (10) zikrine ne mecālüm⁸⁸⁵² ve ne ṭāḳatum⁸⁸⁵³ ve ne ḳudretüm vardır.

Ḳıṣṣa Andan⁸⁸⁵⁴ ıṣmarladılar⁸⁸⁵⁵: (11) "Çün Melikiñ⁸⁸⁵⁶ öñine⁸⁸⁵⁷ varasız⁸⁸⁵⁸, edeb ile tûruñ ve eliñüz eliñüz⁸⁸⁵⁹ (12) üzerine ḳoyup⁸⁸⁶⁰ ve her⁸⁸⁶¹ ne gerek ise söylemeñ. Su'āl olmayınca cevāb (13) virmeñ, zîrā meşhûrdur ki: "*El-baḥru lā cārelehü ve's-sultānu lā ṣadīkk* (14) *lehü ve'l-āfiyetu lā kıymeti lehü.*" Ya'nî zikrñ cāri⁸⁸⁶² olmaz ve sultānñ dostı (15) olmaz ve sağlığıñ kıymeti olmaz⁸⁸⁶³. Her kim ki 'ākıbeti bir şey ile⁸⁸⁶⁴ berāber dutar⁸⁸⁶⁵, 'aḳlı (16) yokdur.

Ḳıṣṣa Pes Yūsuf 'aleyhi's-selāmıñ⁸⁸⁶⁶ ḥuzūrına geldiler ve (17) sipāriş olunduğı üzre⁸⁸⁶⁷ maḳām-ı ḥizmetde⁸⁸⁶⁸ edeb-i ri'āyet idüp (18) tûrdılar. Üç sâ'at anlara tekellüm itmeyüp andan anlara eyitdi⁸⁸⁶⁹: (19) "Ḳandansız⁸⁸⁷⁰?" Anlar eyitdiler: "Ken'an ikliminden. Evvel⁸⁸⁷¹ buyurduğıñüz⁸⁸⁷²

⁸⁸⁴² belki: HH bilgil ki

⁸⁸⁴³ tezyîn beyt-i İslâm için: HH tezyîn sebeb-i İslâm için

⁸⁸⁴⁴ ğayreti: Dİ ğayret, HH tekebbür

⁸⁸⁴⁵ niḳābları ile: HH niḳābıyla

⁸⁸⁴⁶ dutarlar : HM tûtarlar

⁸⁸⁴⁷ dutarlar idi: HH tûtarlardı

⁸⁸⁴⁸ bu: HHM bir

⁸⁸⁴⁹ sarâyında: HH seyr itdiler, HHM sarâyına

⁸⁸⁵⁰ şolına: Dİ şol

⁸⁸⁵¹ itdiler: HM iderlerdi

⁸⁸⁵² mecālüm: HH, HHM mecāl

⁸⁸⁵³ ṭāḳatum: HM liyāḳatum

⁸⁸⁵⁴ bundan çok leṭā'if var dur ki zikrine ne mecāl ve ne ṭāḳatum ve ne ḳudretüm vardır. *Ḳıṣṣa* Andan: HH andan

⁸⁸⁵⁵ ıṣmarladılar: HM ıṣmarladı ki

⁸⁸⁵⁶ Melikiñ: HM, HHM Melik

⁸⁸⁵⁷ öñine: HH ḥuzûrlarına

⁸⁸⁵⁸ varasız: Dİ varasın

⁸⁸⁵⁹ eliñüz eliñüz: HH, HHM eliñüz

⁸⁸⁶⁰ eliñüz üzerine ḳoyup: HH elleriñüzi ḳavuşup

⁸⁸⁶¹ her: Dİ -

⁸⁸⁶² cāri: HH cāri ve imānı

⁸⁸⁶³ olmaz: HH bu ḳadar

⁸⁸⁶⁴ şey' ile: Dİ şey'e

⁸⁸⁶⁵ dutar: HH; HM, HHM tûtar

⁸⁸⁶⁶ 'aleyhi's-selāmıñ: HHM 'aleyhi's-selām

⁸⁸⁶⁷ üzre: Dİ ṭarīkiyle, HH ṭarīkle

⁸⁸⁶⁸ ḥizmetde: Dİ ḥidmetde

⁸⁸⁶⁹ itmeyüp andan anlara eyitdi: HM olunmadı ba'dehu eyitdi

⁸⁸⁷⁰ ḳandansız: HHM kandan gelürsüz

⁸⁸⁷¹ evvel: HH zîrā evvel

⁸⁸⁷² buyurduğıñüz: HM istedüginüz

bürāderimüzi⁸⁸⁷³ [163b/1] [hh124b] getürdük” didiler. Eyitdi: “Siz da‘vā eylediñüz ki ulu ḥandāniñuz bize⁸⁸⁷⁴ “belī” (2) didiler.” Andan⁸⁸⁷⁵ İbn-i Yāmin pederiñüñ mektübün çıkarup virdi. (3) Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁸⁸⁷⁶ eline⁸⁸⁷⁷ alup ağladı. Andan (4) içerü girüp⁸⁸⁷⁸ evlādın⁸⁸⁷⁹ cem‘ idüp⁸⁸⁸⁰ “pederiñüzün⁸⁸⁸¹ kâğıdıdur” didi⁸⁸⁸². (5) Andan bu kimesnelei⁸⁸⁸³ a‘māmiñuzdur⁸⁸⁸⁴ ve lākin bu emri kimesneye dimeñ, tā⁸⁸⁸⁵ ifşā (6) zamāni gelmeyince⁸⁸⁸⁶” diyü emir itdi. Evler tertīb idüp bunları kondurdılar (7) ve eginlerine altun libāslar giyürüp ve öñlerine [hm164b] ta‘ām koydılar ve her (8) iki kimesneye⁸⁸⁸⁷ bir taş virdiler ve Melik şöyle⁸⁸⁸⁸ fermān itdi ki her bir anadan (9) ve babadan bir olan qarındaşı⁸⁸⁸⁹ ikişer⁸⁸⁹⁰ otursunlar⁸⁸⁹¹. İbn-i Yāmin tenhā qaldı (10) ve ağladı. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁸⁸⁹² emir itdi ki⁸⁸⁹³ kāseyi taht kenārına qodılar ve İbn-i (11) Yāmini yanına da‘vet idüp “Ben senüñ bürāderiñüñ yirene olam⁸⁸⁹⁴” didi⁸⁸⁹⁵. “Lākin senüñ (12) mübārek elüñi⁸⁸⁹⁶ gördüm, bürāderimüñ eline beñzetdüm” didi. Pes su‘āl itdi ki (13) “Bürāderüñ nice öldi?” didi. Eyitdi: “Babam öñinden alup şahrāya [hbm94b] götürdiler⁸⁸⁹⁷.” (14) Gelüp “qarındaşımı kurd yidi” diyü gömlegin götürdiler qana bulaşmış. Yūsuf (15) ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Ol gömlek ḥāzır olsa ben ol qanuñ⁸⁸⁹⁸ ne idügin (16) bilürdüm⁸⁸⁹⁹” didi. İbn-i Yāmin ‘aleyhi’s-selām⁸⁹⁰⁰ eyitdi: “Ol qamış benümledür ol (17) zamāndan berü, ḥıfz iderem ve andan tesellī-i ḥātır ḥāşıl⁸⁹⁰¹ iderem⁸⁹⁰²” didi⁸⁹⁰³. (18) Ol gömlegi öñüne qodı.

⁸⁸⁷³ bürāderimüzi: Dİ bürāderimüz

⁸⁸⁷⁴ ḥandāniñuz: Dİ ḥandān da

⁸⁸⁷⁵ andan: HM ba‘dehu

⁸⁸⁷⁶ ‘aleyhi’s-selām: Dİ, HM, HHM ‘aleyhi’s-selāma virdi

⁸⁸⁷⁷ eline: HH, HM, HHM yanına

⁸⁸⁷⁸ girüp: HM girdi

⁸⁸⁷⁹ evlādın: HM evlādını

⁸⁸⁸⁰ idüp: HM itdi

⁸⁸⁸¹ pederiñüzün: HH cediñüz

⁸⁸⁸² didi: Dİ diyü

⁸⁸⁸³ bu kimesneler: Dİ bu kimesne, HH bu on bürāderim

⁸⁸⁸⁴ a‘māmiñuzdur: HM sizün ‘ümmetleriñüzdür

⁸⁸⁸⁵ tā: HM, HHM -

⁸⁸⁸⁶ gelmeyince: Dİ degildür

⁸⁸⁸⁷ iki kimesneye: HM, HHM ikisine bir

⁸⁸⁸⁸ şöyle: HM, HHM -

⁸⁸⁸⁹ qarındaşı: Dİ qarındaş

⁸⁸⁹⁰ ikişer: HH ikişer ikişer

⁸⁸⁹¹ ikişer otursunlar: HM bile otursun

⁸⁸⁹² ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi

⁸⁸⁹³ ki: Dİ -

⁸⁸⁹⁴ bürāderiñüñ yirene olam: Dİ, HM, HHM bürāderinem

⁸⁸⁹⁵ didi: Dİ, HH didüñ

⁸⁸⁹⁶ elüñi: HH, HHM elüñ

⁸⁸⁹⁷ götürdiler: Dİ, HM, HHM gitdiler

⁸⁸⁹⁸ qanuñ: Dİ, HH, HHM qanı

⁸⁸⁹⁹ bilürdüm: HH, HHM bilür idüm

⁸⁹⁰⁰ ‘aleyhi’s-selām: HH, HM, HHM -

⁸⁹⁰¹ ḥāşıl: HH, HM, HHM -

⁸⁹⁰² iderem: HH oluram

⁸⁹⁰³ didi: HM diyüp

Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eline alup⁸⁹⁰⁴ koçdı⁸⁹⁰⁵ ve didi ki: “Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ kāmı (19) degildür ve Yūsuf ‘aleyhi’s-selām şihhatdadur hālā” didi. İbn-i Yāmin eyitdi: **[164a/1]** “Bu haber kırk yıldur ki şāyi’dür ve pederimüñ dağı ma’lūmidur andan Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁸⁹⁰⁶ buyurdı ki: (2) “Siz kaç karındaş idüñüz ki kurd Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı yidi?” “On kimesne (3) idük” didiler⁸⁹⁰⁷. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi ki⁸⁹⁰⁸: “Ben şöyle istimā’ itdüm ki sizüñ her⁸⁹⁰⁹ biriñüz arslana (4) bir fersağ yer meydān virüp andan⁸⁹¹⁰ ardından irişüp helāk (5) idermiş⁸⁹¹¹, kimdür?” didi. Ol Yehūdā idi. Kendüyi izhār itdi⁸⁹¹². Yūsuf: “Niçün (6) ol görki⁸⁹¹³ helāk itmedüñ?” didi. Yehūdā sākit⁸⁹¹⁴ **[hm165a]** oldı ve⁸⁹¹⁵ eyitdi⁸⁹¹⁶: “Yine (7) sizden biriñüz dağı⁸⁹¹⁷ var imiş ki na’ra ursa⁸⁹¹⁸ cümle Mısır ehli helāk (8) olur imiş. **[hh125a]** “Niçün Yūsufi hālāş itmediñüz⁸⁹¹⁹? didi. Bu hitāb Şem’ūna (9) idi ol dağı ilzām⁸⁹²⁰ oldı “ve biriñüz dağı cebeli yirinden qoparup (10) atmağa kādır imiş, kimdür?” didi. Rubīl eyitdi: “Benem.” “Niçün hālāş itmedüñ?” (11) didükde anı dağı ilzām itdi “ve biriñüz dağı bir fersağ yire oğ atup (12) āhūyı helāk ider imiş.” Hārā eyitdi: “Benem.” “Yā niçün karda oğ (13) atup helāk eyledüñ?” didi. Kezālik⁸⁹²¹ ol dağı melzūm oldı “ve biriñüz (14) dağı āhūyı ardından yetişüp turgurur imiş” didi⁸⁹²² “ve biriñüz dağı (15) arslanı⁸⁹²³ yumruğ ile urup⁸⁹²⁴ helāk idermiş⁸⁹²⁵, ol⁸⁹²⁶ kimdür⁸⁹²⁷?” didi. (16) Lāvī eyitdi: “Ol benem” didi⁸⁹²⁸ “ve biriñüz lenger virüp köklü⁸⁹²⁹ ağacı yirinden (17) qoparır imiş yüzyıllık dağı olursa.” Zeylüm eyitdi: “Benem.” Anı dağı ilzām (18) itdi ve⁸⁹³⁰ başın aşığa şarçıtdı ve “Biriñüz dağı ejderhāyı⁸⁹³¹ (19) tıttup helāk ider imiş ve kırk kat zinciri tolaşdurup bir yirden

⁸⁹⁰⁴ ol gömleği önüne qodı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eline alup: Dİ ve getürüp eline aldı ve, HH getürüp

⁸⁹⁰⁵ koçdı: HH kuçdı

⁸⁹⁰⁶ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: Dİ, HH, HHM -

⁸⁹⁰⁷ didiler: Dİ didi

⁸⁹⁰⁸ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi ki: Dİ -

⁸⁹⁰⁹ her: Dİ -

⁸⁹¹⁰ andan: HM -

⁸⁹¹¹ idermiş: Dİ ider imiş

⁸⁹¹² itdi: HM eyledi

⁸⁹¹³ görki: HH, HHM kurdı

⁸⁹¹⁴ sākit: HH, HM, HHM sākin

⁸⁹¹⁵ ve: Dİ, HM andan

⁸⁹¹⁶ eyitdi: HH ve yine eytdi

⁸⁹¹⁷ dağı: HH, HM, HHM -

⁸⁹¹⁸ ursa: HH itse

⁸⁹¹⁹ itmediñüz: HH itmedüñ

⁸⁹²⁰ ilzām: Dİ helāk, HM sakın

⁸⁹²¹ kezālike: HH, HM, HHM -

⁸⁹²² didi: HH, HM, HHM -

⁸⁹²³ arslanı: Dİ arslan

⁸⁹²⁴ urup: HH, HHM -

⁸⁹²⁵ idermiş: Dİ ider imiş

⁸⁹²⁶ ol: HH, HHM anlar

⁸⁹²⁷ kimdür: HM ol kañkıñuzdur, HHM kimlerdür

⁸⁹²⁸ didi: HH, HM, HHM -

⁸⁹²⁹ köklü: HH, HHM kökli

⁸⁹³⁰ itdi ve: HM idüp

⁸⁹³¹ ejderhāyı: HM ejderi

[164b/1] kıparup⁸⁹³² kırar imiş. Kağıñuzdur^{8933?} didi. Kāk eyitdi: “Ol benem.” Anı dağı bir (2) ol birleri⁸⁹³⁴ gibi ilzām itdi⁸⁹³⁵. “Biriñüz dağı fi’li helāk ider imiş” didi⁸⁹³⁶. (3) Eşir eyitdi: “Benem.” Anı dağı⁸⁹³⁷ ilzām itdi⁸⁹³⁸ “ve biriñüz dağı demür pülāda müşt (4) ursa ıřfahānī sürme gibi toz idermiş⁸⁹³⁹. Kağıñuzdur^{8940?} Taqnāli eyitdi: (5) “Benem.” Kezālik⁸⁹⁴¹ anı dağı ilzām itdi⁸⁹⁴². Esāmīha-yı evlād-ı Yaķūb ‘aleyhi’s-selām (6) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām, Şem’un, Yehūdā, Rubīl, İbn-i Yāmin (7) Lāvī, Hārā, Zeylüm, Kāk, Eşir, Taqnāli ve buyurdi ki: “Siz (8) şöyle pehlevānlar olasız, Yūsufi niçün kıurda [hbm95a] yedürdiñüz?” diyicek⁸⁹⁴³ (9) cümlesi hacil oldılar [hm165b] ve cevāba kādır olmadılar⁸⁹⁴⁴. “Ve pederimüz resūldur, dirsiz.

(10) Niçün vāhy nāzil olmadı ve size nice⁸⁹⁴⁵ inandı?” ve İbn-i Yāmine baķup eyitdi: (11) “Ol vaķit siz kande idiñüz?” “Pederüm yanında idüm” didi. “Eger bürāderüm yanında⁸⁹⁴⁶ (12) olaydum cānumı fedā iderdüm” didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Bunlarıñ (13) kelāmından⁸⁹⁴⁷ haķıķat⁸⁹⁴⁸ şemme⁸⁹⁴⁹ olunmaz; ammā senüñ sözüñden⁸⁹⁵⁰ haķıķat rāyihası (14) gelür” didi. Andan anı taķt üzerine alup yanında ikrām itdi⁸⁹⁵¹ ve didi ki: (15) “Ben seniñ bürāderiñ ve pederüñ yirindeyem” didi.

*Nükte*⁸⁹⁵² Yārin kişiyi tenhā kabirde⁸⁹⁵³ (16) kıoyup ve örtüp ‘āciz ve tenhā⁸⁹⁵⁴ ve kıarāñu⁸⁹⁵⁵ yirde kıalup⁸⁹⁵⁶ yanında kimesne yok⁸⁹⁵⁷ bī-çāre⁸⁹⁵⁸ (17) kıalıcaķ Haķ Te‘ālā bilā⁸⁹⁵⁹-vāşıta buyurur ki:

⁸⁹³² kıparup: HM -

⁸⁹³³ kağıñuzdur: Dİ kağıñuzdur

⁸⁹³⁴ bir ol birleri: HH, HM, HHM -

⁸⁹³⁵ itdi: Dİ eyledi

⁸⁹³⁶ didi: HH, HM, HHM -

⁸⁹³⁷ anı dağı: Dİ anı da

⁸⁹³⁸ itdi: Dİ eyledi

⁸⁹³⁹ toz idermiş: Dİ tozudur imiş

⁸⁹⁴⁰ kağıñuzdur: Dİ kağıñuzdur

⁸⁹⁴¹ kezālike: HH, HM, HHM -

⁸⁹⁴² anı dağı ilzām itdi: HM ol dağı ilzām oldu

⁸⁹⁴³ diyicek: HH didi

⁸⁹⁴⁴ ve cevāba kādır olmadılar: HH -

⁸⁹⁴⁵ nice: Dİ -

⁸⁹⁴⁶ bürāderim yanında: Dİ bürāderimle

⁸⁹⁴⁷ kelāmından: Dİ, HH, HHM kelāmında

⁸⁹⁴⁸ haķıķat: HM haķıķata

⁸⁹⁴⁹ şemme: HH, HHM şübeh, HM şübe

⁸⁹⁵⁰ sözüñden: Dİ, HH, HHM sözüñde

⁸⁹⁵¹ itdi: HM eyledi

⁸⁹⁵² nükte HH lañife

⁸⁹⁵³ tenhā kabirde: Dİ kabirden

⁸⁹⁵⁴ ‘āciz ve tenhā: Dİ tenhāda

⁸⁹⁵⁵ kıarāñu: HH kıaranlık

⁸⁹⁵⁶ kıalup: Dİ kıalur

⁸⁹⁵⁷ kıalup yanında kimesne yok: HH örtüp ve tenhā kabirde kıoyup giderler

⁸⁹⁵⁸ bī-çāre: HM bī-dermān, HHM dermansız

⁸⁹⁵⁹ bilā: Dİ bī

“Ey gārīb ve bī-çāre kulum⁸⁹⁶⁰! Ben senüñ (18) müniseñem, tā kıyāmete dek elem çekmeyesin⁸⁹⁶¹.”

Allahümme yesirlinā hazā’l-‘ālem biñürmeti (19) *seyyide’l-enām*

El meclisü’s-sāmin ve’l-erba’un min Kıışsa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām. [165a/1] Fī kavlehu Te‘ālā⁸⁹⁶²:

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَىٰ إِلَيْهِ أَبُوَيْهِ [وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِن شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ]

Ḳale’l-imām (2) rażıya’llāhu ‘anh: “*Āva şelāşetun mine’b-berıyye fiñzelehüm fi’l-menāzili’l-el-marziyyeti āva* (3) *Meryem ve āva muḥammedün şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem ilā*⁸⁹⁶³

[وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا] إِلَىٰ رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ (4)

Ey benüm ‘azizim! Ḥaḳ Sübhāne ve (5) ve Te‘ālā üç kimesneyi⁸⁹⁶⁴ üç kimesneden cüdā eyledi⁸⁹⁶⁵ ve cenneti anlara muḳarrar (6) ve mā’vaa eyledi.

[**hh125b**] Evvel didük ki⁸⁹⁶⁶: ‘İsā ‘aleyhi’s-selāmuñ⁸⁹⁶⁷ vālıdesi Meryem rażıy(7)allāhu ‘anhā anı cehūdlardan cüdā idüp⁸⁹⁶⁸ Rabbuha nām maḳāma iletđi. Fi kavlehu (8) Te‘ālā⁸⁹⁶⁹:

[وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا] إِلَىٰ رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ

Ol böyle vāḳi’ oldı ki: (9) Meryem rażıya’llāhu ‘anhādan ‘İsā ‘aleyhi’s-selām⁸⁹⁷⁰ [**hm 166a**] ḥāşıl⁸⁹⁷¹ olıcaḳ ersiz olmağın (10) cuhūdlara şübhe⁸⁹⁷² düşüp nā-maḳul kelimāt itdiler. Ḥaḳ Te‘ālā cevāb (11) virdi ki⁸⁹⁷³: “Ḥavvā’yı rażıya’llāhu ‘anh ve Ādem ‘aleyhi’s-selāmı ḥulḳ itdüm (12) bilā-peder ve

⁸⁹⁶⁰ kulum: HH -

⁸⁹⁶¹ çekmeyesin: Dİ çekme

⁸⁹⁶² (Mısır’a gidip) Yūsuf’un huzuruna girdiklerinde; Yūsuf ana babasını bağrına bastı ve “Allah’ın iradesi ile güven içinde Mısır’a girin” dedi (12/99, Altuntaş 2003: 246).

⁸⁹⁶³ Meryem oğlu İsa’yı ve annesini büyük bir mucize kıldık ve her ikisini de oturmaya elverişli, akarsulu yüksek bir yere yerleştirdik (23/50, Altuntaş 2003: 344).

⁸⁹⁶⁴ üç kimesneyi: HH, HHM -

⁸⁹⁶⁵ eyledi: HM kıldı

⁸⁹⁶⁶ didük ki: HM, HHM didi ki

⁸⁹⁶⁷ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-selām

⁸⁹⁶⁸ idüp: HM eyledi

⁸⁹⁶⁹ Meryem oğlu İsa’yı ve annesini büyük bir mucize kıldık ve her ikisini de oturmaya elverişli, akarsulu yüksek bir yere yerleştirdik (23/50, Altuntaş 2003: 344).

⁸⁹⁷⁰ ‘aleyhi’s-selām: HM, HHM ‘aleyhi’s-selāma

⁸⁹⁷¹ ḥāşıl: HM, HHM ḥāmıl

⁸⁹⁷² şübhe: HH, HM, HHM şübeh

⁸⁹⁷³ cevāb virdi: HH buyurđı

māder⁸⁹⁷⁴. Yā ‘İsā ‘aleyhi’s-selāmı pedersiz⁸⁹⁷⁵ hūlk itsem (13) ‘aceb midür? ‘Aceb olmaz⁸⁹⁷⁶, tā kim ‘ākıl olan bile ki hūlk vālideynden degildür. Ol (14) hallāk-ı ‘ālem kudret-i ilāhiyyesidür. Yehūdiler çünküm bunı inkār itdiler, (15) murād itdiler ki⁸⁹⁷⁷ Meryem rażıya’llāhu ‘anhāyı ʔaşa ʔutalar⁸⁹⁷⁸ ve ‘İsā ‘aleyhi’s-(16)selāmı berdār ideler. Hāḫ Sübhāne ve Te‘ālā celle şānehu⁸⁹⁷⁹ anlarıñ mābeyninden (17) çıkarup⁸⁹⁸⁰

[وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا] إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ

buyurdi. (18) Ya‘nī, “Bülend ve ābı ve hevāsı laṭif ve ʔuyūr āvāzı ile müzeyyen bir (19) mekāna iletdük⁸⁹⁸¹.”

Mervīdür ki ‘İsā ‘aleyhi’s-selām emr-i Hāḫ ile vālidesin [165b/1] ol mekāna iletüp bir çeşme başında bir ‘arış düzetdirdi⁸⁹⁸² ve otlar cem‘ (2) idüp her gün getürüp Meryem rażıya’llāhu ‘anhānuñ [hbm95b] öñine ʔor idi. (3) Bişirüp⁸⁹⁸³ aḫşām anuñla şavmların ifṭār iderler idi. Bir gün Meryem rażı(4)yallāhu ‘anhā otları bişirüp⁸⁹⁸⁴ ‘İsā ‘aleyhi’s-selāma muntazır idi. Nāgāh Hāzret-i (5) ‘Azrā’il ‘aleyhi’s-selām⁸⁹⁸⁵ gelüp selām virdi. “Ziyārete mi geldüñ yoḫsa⁸⁹⁸⁶ (6) ʔabza mı?” diyicek ikisine daḫı geldüm” didi. Üç gün mühlet diledi ki (7) mühimmetini göre. Üç gün mühlet diledi ki bir gün⁸⁹⁸⁷ tā ki vaşıyyet idem⁸⁹⁸⁸ ve bir (8) gün kendümi düzem ve bir gün oḫlum ile vedā‘ idem” didi. [hm166b] Hāzret-i ‘Azrā’il ‘aleyhi’s-(9)selām “ḫadır degilem” didi⁸⁹⁸⁹. Hāzret-i Meryem buyurdi ki: “Beni Hāḫ Te‘ālā iṭiyār (10) eyledi ki göç vaḫtını ḫaber virmedi. Hāḫ Sübhāne⁸⁹⁹⁰ ve Te‘ālādan ḫiṭāb (11) geldi ki: “Söyle Meryeme ben saña resül gönderdim ve dünyādan göcecegiñ (12) söylediler, iltifāt eylemediñ. “Meryem rażıya’llāhu ‘anhā buyurdi ki: Ben aṣlā resül (13) görmedüm ve gelmedi. Hāḫ Te‘ālā buyurdi ki: “Meryeme di ki: Şaçuñ aḫardı, (14) saña resül degil midür⁸⁹⁹¹? Ve ey şol kimesne ki

⁸⁹⁷⁴ bilā-peder ve māder: HH -

⁸⁹⁷⁵ pedersiz: HH -

⁸⁹⁷⁶ itsem ‘aceb midür olmaz: HH itmek ‘aceb mi, HM -

⁸⁹⁷⁷ murād itdiler ki: HH, HM, HHM -

⁸⁹⁷⁸ ʔutalar: Dİ dutalar

⁸⁹⁷⁹ celle şānehu: Dİ -

⁸⁹⁸⁰ Meryem oḫlu İsa’yı ve annesini büyük bir mucize kıldık ve her ikisini de oturmaya elverişli, akarsulu yüksek bir yere yerleştirdik (23/50, Altuntaş 2003: 344).

⁸⁹⁸¹ iletdük: HH zamm itdük

⁸⁹⁸² düzetdirdi: HH düzdi

⁸⁹⁸³ bişirüp: HM, HHM pişirüp

⁸⁹⁸⁴ bişirüp: HM, HHM pişirüp

⁸⁹⁸⁵ ‘aleyhi’s-selām: HM, HHM -

⁸⁹⁸⁶ yoḫsa: HH yāhut

⁸⁹⁸⁷ üç gün mühlet diledi ki bir gün: HH, HM, HHM -

⁸⁹⁸⁸ idem: HM ide, HHM eylemege

⁸⁹⁸⁹ didi: Dİ buyurdi

⁸⁹⁹⁰ Sübhāne: Dİ -

⁸⁹⁹¹ degil midür: HH, HHM degilümdür

şaçuñ ve şaçaluñ⁸⁹⁹² ağara, saña (15) ölüm haberin virür ki göç vaktı geldi ve melekü'l-mevt karîb oldı (16) “hâzır ol” diyü⁸⁹⁹³. Eger bilürseñ bundan ziyâde anañ ve babañ ölür (17) ve yalıñuz qalursın. Bu dañı haberdür buña dañı melekü'l-mevt rāzî (18) olmadı. İki gün istedi, olmadı. secde diledi⁸⁹⁹⁴, aña rāzî oldı. Secdeye (19) varıcağ başın yire kuduğda⁸⁹⁹⁵ rûh-ı şerîfî vâşıl-ı Hâk oldı. [166a/1] ‘İsâ ‘aleyhi’s-selâm gelüp anı münâcât ider⁸⁹⁹⁶ zann itdi ve müşt ile (2) urıcağ uyur zann itdi. Uyarmağ kaşd itdi⁸⁹⁹⁷, fevt olmış gördi. (3) Zārî zārî ağladı ve feryād eyledi⁸⁹⁹⁸ ve Hâk Te‘ālâdan anuñla mükâleme itmek murād (4) eyledi⁸⁹⁹⁹. Cenâb-ı rabbu’l-‘izzetden izin oldı, aña selâm virdi (5) ve redd-i selâm eyledi *ve firkatah ve hasretah* didi⁹⁰⁰⁰ “Yalıñuz [hh126a] hâlüm nice (6) olur?” didi. Hâk Te‘ālâ sırrına nidâ itdi ki “Bir kimesneniñ benüm gibi efendisi (7) ola, tenhâ nice [hm167a] qalur⁹⁰⁰¹ didi⁹⁰⁰² ve kuluñ⁹⁰⁰³ kemiyyet ve keyfiyyetin ben görirem⁹⁰⁰⁴. (8) Şabâh olıcağ cümle levâzımın müheyyâ gördi⁹⁰⁰⁵. Meryem rażıya’llâhu ‘anhâ (9) cevâb virüp eyitdi: “Hâk Te‘ālâniñ kenef-i rahmetine vâşıl oldum” didi. (10) ‘Azrâ’il ‘aleyhi’s-selâm eyitdi⁹⁰⁰⁶: “Niçün baña haber virmedüñ ki hâzır (11) olam? ‘Azrâ’il ‘aleyhi’s-selâma⁹⁰⁰⁷ eyitdi: Hâk Te‘ālâ baña buyurdi⁹⁰⁰⁸ ki: “Senüñ (12) şaçuñ ağarması⁹⁰⁰⁹ saña haber idi; lâkin iltifât itmedüñ. Yâ dünyâyâ ar(13)zuñ var mıdur? didi. “Vardur” didüm⁹⁰¹⁰. Hâzret-i seyyidü’l-mürselîniñ cemâlinı (14) görem ve ümmetine ramażân ayın ve leyle-i nişf, şa‘bân ve berât giceleri⁹⁰¹¹ (15) virilmiş. Ol mevsimde⁹⁰¹² bulunam⁹⁰¹³.

Ve andan şofra ikinci ol server-i kâ’inât şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁹⁰¹⁴ (16) hakkında⁹⁰¹⁵

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى

⁸⁹⁹² şaçuñ ve şaçaluñ: Dİ, HM şacı ve şakalı

⁸⁹⁹³ diyü: HH, HHM dir

⁸⁹⁹⁴ diledi: Dİ eyledi, HH, HM ideyim didi

⁸⁹⁹⁵ kuduğda: HH komadan

⁸⁹⁹⁶ ider: Dİ itdi

⁸⁹⁹⁷ itdi: Dİ eyledi

⁸⁹⁹⁸ zārî zārî ağladı ve feryād eyledi: Dİ, HH zārî eyledi ve feryād kıldı, HM zār ve feryād eyledi

⁸⁹⁹⁹ eyledi: Dİ, HH itdi

⁹⁰⁰⁰ *ve firkatah ve hasretah*: HM ve efraknâ ve ahserta

⁹⁰⁰¹ tenhâ nice qalur: HM nice tenhâ kalur

⁹⁰⁰² didi: HM -

⁹⁰⁰³ kuluñ: HH bunuñ

⁹⁰⁰⁴ görirem: HH, HM, HHM görem

⁹⁰⁰⁵ müheyya gördi: HM ben görürem

⁹⁰⁰⁶ ‘Azrâ’il ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: HM -

⁹⁰⁰⁷ ‘aleyhi’s-selâma: Dİ ‘aleyhi’s-selâm

⁹⁰⁰⁸ buyurdi: HH, HM, HHM buyurur

⁹⁰⁰⁹ ağarması: Dİ, HM, HHM ağardı

⁹⁰¹⁰ didüm: Dİ didi, HH didüm ki

⁹⁰¹¹ şa‘bân ve berat giceleri: HH şa‘ban gicesi

⁹⁰¹² mevsimde: HH günlerdi

⁹⁰¹³ bulunam: HH bulunam ve ümmetinden olam

⁹⁰¹⁴ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ -

⁹⁰¹⁵ Seni yetim bulup da barındırmadı mı?

buyurdu ki: **[hhm96a]** “Vālideyninden cūdā idüp (17) yetim eyledi ve Ebū Tālib zamm itdi, yā Ḥalimeye zamm itdi⁹⁰¹⁶ ve yāhūd me’vā(18)sı i’lā ‘aleyhin oldu. ‘Arş ve kürsi⁹⁰¹⁷ ve levḥ-i kalemden geçüp yetmiş biñ⁹⁰¹⁸ (19) hicābdan yukarı gitdi. Her hicābuñ mābeyni yetmiş biñ yıllık⁹⁰¹⁹ yol idi. **[166b/1]** Pes her hicābı kaṭ’ idicek “*izn menni yā Muḥammed*” diyü ḥiṭāb gelür idi, tā nūr(2)dan bir bisulṭa vāşıl⁹⁰²⁰ oldu ki cülūs eyle ve benümle mükāleme eyle” buyuruldu⁹⁰²¹ (3) ve nübüvvet yaşdıklarından dört yaşdıķ konmuş idi⁹⁰²². Muḥammed şalla’llāhu (4) ‘aleyhi ve sellem didi ki: “Yārabbum ben ne lisānla⁹⁰²³ tekellüm idem⁹⁰²⁴ ve ne göz ile (5) cemāluña nazār idem. Ḥaķ Sübhāne ve Te’ālā buyurdu ki: “Nūr-ı nübüvvet ve risāletüñ (6) her zerresi nihādiñda bir gūn⁹⁰²⁵ ve bir lisān olur. Her kankısıyla dilerseñ (7) gör ve söyle.” **[hm167b]**

Üçüncü didük ki⁹⁰²⁶ İbn-i Yāmini Ḥazret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (8) pederi ve bürāderleri yanından alup taḥta zamm itdi⁹⁰²⁷ ki perde ardından (9) gördi ki her bürāder ikişer oturup⁹⁰²⁸ ol yalnız kalmış. Getürüp (10) ma’an cülūs eyledi ve ben saña münisem didi ve su’āl itdi ki ḥātünüñ (11) var mıdur⁹⁰²⁹ ve evlāduñ var mıdur? “On iki oğlum vardır” didi. Birinüñ (12) adı Bahir’dür. “Zīrā ben Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmdan **[hh126b]** cūdā olıcaķ deryā kenārında (13) idüm.” Birinün adı Zīb ve birinüñ adı⁹⁰³⁰ Bi’r’dür ve birinüñ adı (14) Demdür. Beşincinüñ adı Vādidür. Altıncınüñ adı Qabirdür. Yedincinüñ adı⁹⁰³¹ Nesildür. (15) Sekizincinüñ adı⁹⁰³² Kehfdür. Toķuzuncınüñ adı⁹⁰³³ Süblidür. Onuncı ‘Arışdür. On birinci Qarındür. (16) On ikinci ‘Abddür⁹⁰³⁴. Muḥaşşal her ismüñ zikir eyledüm⁹⁰³⁵. Bürāderüm Ḥazret-i Yūsuf (17) ‘aleyhi’s-selāmuñ⁹⁰³⁶ necātını⁹⁰³⁷ tezekkür ve tefekkür⁹⁰³⁸ itdüm⁹⁰³⁹.

⁹⁰¹⁶ yā Ḥalimeye zamm itdi: HH, HM, HHM -

⁹⁰¹⁷ kürsi: Dİ kürs

⁹⁰¹⁸ biñ: HM, HHM -

⁹⁰¹⁹ yol: HM yıllık yol, HH yıllık yol

⁹⁰²⁰ vāşıl: HM zāhir

⁹⁰²¹ buyuruldu: Dİ, HM, HHM didi

⁹⁰²² idi: HH, HHM -

⁹⁰²³ lisānla: Dİ lisān ile

⁹⁰²⁴ idem: HH eyleyem

⁹⁰²⁵ gūn: HH, HM, HHM göz

⁹⁰²⁶ didük ki: Dİ didi ki, HHM -

⁹⁰²⁷ zamm itdi: HM oturdu

⁹⁰²⁸ ikişer oturup: HH ikişer ikişer, HM ikişer oturdılar

⁹⁰²⁹ var mıdur: HM var mıdur İbn-i Yāmin eyitdi

⁹⁰³⁰ adı: HH, HM, HHM -

⁹⁰³¹ yedincinüñ adı: Dİ yedinci

⁹⁰³² sekizincinüñ adı: Dİ sekizinci

⁹⁰³³ toķuzuncınüñ adı: Dİ toķuzuncı

⁹⁰³⁴ ‘abd’dür: HH ‘abd-ı Yūsufdür

⁹⁰³⁵ ismüñ zikir: Dİ, HH ism tesmiye

⁹⁰³⁶ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selāmuñ

⁹⁰³⁷ necātını: Dİ ser encāmını

⁹⁰³⁸ tefekkür: HM zikir

⁹⁰³⁹ itdüm: Dİ iderem, HH itdürdi, HM itdüm

Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (18) eyitdi: “Ben seniñ bürāderiñem” didi. İbn-i Yāmin eyitdi: “Sen gerçekden (19) böyle dirsın ve lākin sen şulb qarındaşıñ olmağa Ya‘qūb ‘aleyhi’s-selāmuñ [167a/1] şulbından olmağ gereksin^{9040 9041}”.

[وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَخَاهُ] قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا (2) أ
يَعْمَلُونَ

Ana bir ve baba⁹⁰⁴² bir ben seniñ bürāderiñem⁹⁰⁴³. Anlaruñ fi‘ilinden elem çekme⁹⁰⁴⁴ (3) diyü⁹⁰⁴⁵ mübārek yüzünden niqābın⁹⁰⁴⁶ ref itdi. Görüp bī-hoş oldu ve başın (4) dizine alup yüzine şu sepdi⁹⁰⁴⁷. Kezālik Haq Te‘ālā kabirde⁹⁰⁴⁸ kavlına su‘āl (5) idüp aḥvālın zikir itdürür⁹⁰⁴⁹. Mü’mīn eydür ki: “Yā rabb! Müşrikler ḥazretüñe (6) ikidür” didi⁹⁰⁵⁰ ve ben “birdür” didüm. *Ḳul hüvāllahü eḥadün* ve ba‘zılar(7)dan ve ferzenden⁹⁰⁵¹ da‘vā itdiler. Müşebbeh [hm168a] teşbih itdiler ben “Niçün eydürsin⁹⁰⁵²” didüm. (8)⁹⁰⁵³

[فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ
فِيهِ] لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

Haq Sübhāne ve Te‘ālā hicābı ref itdi (9) cemālın gösterür.

*Laṭīfe*⁹⁰⁵⁴ Pes Yūsuf ‘aleyhi’s-selām aḥvālından su‘āl (10) idicek⁹⁰⁵⁵ “Tafşil idersem bürāderlerim maḥcūb olurlar [hhm96b] ve ben senden (11) cüdā olmağ istemem nice itmek gerekdür?”

⁹⁰⁴⁰ gereksin: HM gerekdür

⁹⁰⁴¹ Yusuf’un huzuruna girdiklerinde; o, kardeşi Bünyamin’i yanına bağrına bastı ve (gizlice) “Haberin olsun ben seniñ kardeşinim, artık onların yaptıklarına üzülme” dedi (12/69, Altuntaş 2003: 242).

⁹⁰⁴² ve baba: Dİ ata

⁹⁰⁴³ ana bir ve ata bir ben seniñ bürāderiñem: HM Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi seniñ ana baba bir qarındaşıñum

⁹⁰⁴⁴ çekme: Dİ çekmeyesin

⁹⁰⁴⁵ diyü: HM diyüp

⁹⁰⁴⁶ niqābın: Dİ niqābı

⁹⁰⁴⁷ sepdi: HH, HM, HHM sebdi

⁹⁰⁴⁸ kabirde: HM, HHM -

⁹⁰⁴⁹ itdürür: Dİ, HM, HHM itdürüp

⁹⁰⁵⁰ didi: HHM idi

⁹⁰⁵¹ ferzenden: Dİ ferzend

⁹⁰⁵² niçün eydürsin: Dİ biçünsin

⁹⁰⁵³ O, gökleri ve yeri yaratandır. Size kendinizden eşler, hayvanlardan da (kendilerine) eşler yaratmıştır. Bu suretle sizi üretiyor. Onun benzeri hiçbir şey yoktur. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir (42/11, Altuntaş 2003: 483).

⁹⁰⁵⁴ laṭīfe: HH pes

⁹⁰⁵⁵ idicek: HH idicek eyitdi

didi. İbn-i Yâmin dağı “Müfârekat (12) istemem” didi. Pes eyitdi⁹⁰⁵⁶: “Bir nice hîle idüp⁹⁰⁵⁷ seni alıkoymam” didi. İbn-i Yâmin (13) aña rızâ virdi. Çünküm yükleri hâzır itdiler, İbn-i Yâmin çün yükünde (14) ol muraşşa‘ şâ‘ı hıfz itdiler, kimesnenüñ haberi olmadı ve bu sırrı kimesneye (15) ifşâ⁹⁰⁵⁸ eyleme” didi.

Mev‘ize Yūsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ murâdı aña⁹⁰⁵⁹ hırsızlık (16) töhmeti degil idi⁹⁰⁶⁰, mücerred İbn-i Yâmini alıkoymak⁹⁰⁶¹ idi. Nitekim Hâzret-i Hızır (17) ‘aleyhi’s-selâmuñ [hh127a] murâdı kişiyi ma‘yüb dilemek⁹⁰⁶² degil idi. (18) Belki kendüye tevbe için da‘vettür ve şeytânın ğazabından⁹⁰⁶³ hıfz eylemek idi. Hâk Sübhâne ve Te‘âlâ mü‘mini mu‘aşıyet ile ma‘yüb itmek degildür⁹⁰⁶⁴. Hâlâşa (19) sebebdür ki bir âh ile⁹⁰⁶⁵ yârlıgar. Keennehu buyurur ki: “Yâ Hızır sen ba‘id ol! [167b/1] Gemi benümdür ve baña lâzımdur ve ey bürâderân⁹⁰⁶⁶! Ba‘id oluñ ki İbn-i Yâmin baña (2) lâzımdur ve ey şeytân! Ba‘id ol ki mü‘min baña lâzımdur.”

Lañife Şâ‘ı (3) mücrim olmayanın yüküne vaz‘ itdi, tâ kim bahâne idüp mücrim ola⁹⁰⁶⁷ ve (4) hıfz eyleyeler ki⁹⁰⁶⁸ “*Haffetü’l-cennetu bi’l-makâreti ve haffeti’n-nâru bi’s-şehavâti*” Hâzret-i (5) [hm168b] server-i kâ’inât ‘aleyhi efzalu’s-şalavât ve’s-selâm buyurur⁹⁰⁶⁹ ki: Hâk Te‘âlâ (6) cenneti envâ‘ mekkâre ile bezedi, tâ kim dünyâ-perest olanlar anuñ içine düşmişler (7) ve cehennemi envâ‘ şehvât ile gizledi, tâ kim ehl-i nâr anuñ yanına uğramayalar⁹⁰⁷⁰.

(8) *Nükte* Kezâlik⁹⁰⁷¹ Hâk Sübhâne ve Te‘âlâ mü‘mini dünyâda belâlara mübtelâ ider, (9) tâ kim halk aña muqayyed olmayalar ve kimesneniñ ‘aybına nazar itmeyeler ve kimesneye (10) hor bakmayalar⁹⁰⁷². Herkesiñ sırrını Allâhu Te‘âlâ bilür ve Hâk Te‘âlâ mü‘mini kendüye (11) dost dutar⁹⁰⁷³ ve dünyâda zindânlara koyar ve miñnetler virür ve ta‘n (12) ve melâmet ve fakr u fâkıya uğradır ve buğzu hâsed itdilir, tâ kim anuñ şöhetinden (13) irâğ olalar.

⁹⁰⁵⁶ pes eyitdi: Dİ, HHM eydürler

⁹⁰⁵⁷ idüp: HM itdiler

⁹⁰⁵⁸ ifşâ: Dİ fâş

⁹⁰⁵⁹ aña: HH, HM, HHM -

⁹⁰⁶⁰ degil idi: HHM degildür

⁹⁰⁶¹ alıkoymak: HM, HHM alıkoymak

⁹⁰⁶² dilemek: HH; HM, HM idüp

⁹⁰⁶³ ğazabından: HM ‘azabdan, HHM ğazabdan

⁹⁰⁶⁴ hıfz eylemek idi Hâk sübhâne ve Te‘âlâ mü‘mini mu‘aşıyet ile ma‘yüb itmek degildür: Dİ -

⁹⁰⁶⁵ âh ile: Dİ ahıyla, HM ‘aşıye

⁹⁰⁶⁶ ey bürâderân: HH -

⁹⁰⁶⁷ ola: HH olmanı

⁹⁰⁶⁸ eyleyeler ki: HH için ki

⁹⁰⁶⁹ buyurur: Dİ buyurdu

⁹⁰⁷⁰ uğramayalar: Dİ uğramaya

⁹⁰⁷¹ kezâlik: HH, HM, HHM -

⁹⁰⁷² bakmayalar: HH bakma

⁹⁰⁷³ dutar: HM tutar

Ey ‘azîz! Eger bir dervîşi⁹⁰⁷⁴ göresin yâ mescide müstemend (14) ve yâ bir derdimendi göresin ki⁹⁰⁷⁵ dîvânedir⁹⁰⁷⁶, aña şaşın ta‘n ve teşnî‘ (15) eyleme ve aña zebân-dirâzlık⁹⁰⁷⁷ eyleme ve anuñ kışşasın ve hâlin ‘ayıplama. Zîrâ (16) ol âfet-i zamânedir şanmâ ki ol şıfat gayr-ı Hâkdur. Belki ol Hâk Te‘âlâ(17)nñ hâliş kavlıdur beyit⁹⁰⁷⁸

El-meclisü’t-tâsî ve’l-erba‘un min (18) *Qışşa-ı Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm*. Fî kavlehu Te‘âlâ:
(19)⁹⁰⁷⁹

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ [جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَدْنَى مُؤَدَّنُ أَيُّهَا الْعَيْرُ إِنَّكُمْ
لَسَارِقُونَ]

Qale’s-şeyhü’l-imâm rażıya’llâhu [168a/1] ‘anh: “*Selaşetun mine’l-enbiya’i ihtâlüne iftalu bimâ nâlû*. Kırk toközuncı meclis⁹⁰⁸⁰ min (2) Qışşa-ı Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmdan. Hâk Te‘âlânunñ [hm169a] kavlında şeyh⁹⁰⁸¹ rażıya’llâhu (3) ‘anh eydür ki: “Enbiyâdan üç kimesne hîle idüp istediklerine⁹⁰⁸² irişdiler. (4) Hâzret-i⁹⁰⁸³ İbrâhîm ‘aleyhi’s-selâm hîle idüp⁹⁰⁸⁴ [hmm97a] şalâbet⁹⁰⁸⁵ buldı. Biri dağı⁹⁰⁸⁶ Mûsâ ‘aleyhi’s-selâmdur. (5) Hîle idüp⁹⁰⁸⁷ ma‘zeret buldı. Biri dağı⁹⁰⁸⁸ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm hîle idüp meveddet (6) buldı.

Evvvel didük ki: “İbrâhîm ‘aleyhi’s-selâm hîle itdi (7) ve ol böyle vâki‘ oldı ki ‘arızat⁹⁰⁸⁹ izhâr⁹⁰⁹⁰ eyledi⁹⁰⁹¹

⁹⁰⁷⁴ dervîşi: HM, HHM dervîş

⁹⁰⁷⁵ göresin yâ mescide müstemend ve yâ bir derdimendi göresin ki: HH, HM, HHM -

⁹⁰⁷⁶ dîvânedir: HH, HHM dîvâne

⁹⁰⁷⁷ zebândirâzlık: HHM zebândinârılık

⁹⁰⁷⁸ ve Hâk Te‘âlâ mü‘mini kendüye dost dutar ve dünyâda zindânlara koyar ve mihnetler virür ve ta‘n ve melâmet ve faqr ve fâkıya uğradur ve ba‘zısına hased itdürür tâ kim anuñ şohbetinden irâğ olalar ey ‘azîz eger bir dervîş göresin dîvâne aña şaşın ta‘n ve teşnî‘ eyleme ve aña zebân-dirâzlık eyleme ve anuñ kışşasın ve hâlin ayıplama. Zîrâ ol âfet-i zamânedir şanmâ ki ol şıfat gayr-ı Hâkdur belki ol Hâk Te‘âlânunñ hâliş kavlıdur beyit: HH -

⁹⁰⁷⁹ Yusuf onların yüklerini hazırlatırken su kabını kardeşinin yüküne koydurdu. Sonra da bir çağırıcı şöyle seslendi: “Ey kervancılar! Siz hırsızsınız.” (12/70, Altuntaş 2003: 243).

⁹⁰⁸⁰ Kırk toközuncı meclis: El meclisü’s-sani ve’l-hamsün

⁹⁰⁸¹ şeyh: HM imâm

⁹⁰⁸² istediklerine: HH murâdlarına

⁹⁰⁸³ hâzret: Dİ, HM, HHM -

⁹⁰⁸⁴ idüp: HH itdi

⁹⁰⁸⁵ şalâbet: Dİ şalâteb, HH hillet

⁹⁰⁸⁶ biri dağı: Dİ, HM, HHM -

⁹⁰⁸⁷ idüp: HH, HM itdi

⁹⁰⁸⁸ biri dağı: Dİ, HM, HHM -

⁹⁰⁸⁹ ‘arızat: HH temâruż

⁹⁰⁹⁰ izhâr: HH, HHM -

⁹⁰⁹¹ İbrahim yıldızlara baktı ve “Ben hastayım” dedi.

فَنَظَرَ (8) نَظْرَةً فِي النُّجُومِ فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ

Zirā kavımı puta⁹⁰⁹² taparlar idi. Bir evde yetmiş iki⁹⁰⁹³ (9) put var idi ve anda⁹⁰⁹⁴ taparlar idi. İbrāhīm ‘aleyhi’s-selām gayret çeker idi. (10) Fırşat gözetdi⁹⁰⁹⁵. Bayrām günü olup cümlesi gelüp ol putlara⁹⁰⁹⁶ secde idüp (11) envā‘ ta‘ām getirüp önlerine kodılar, şahrāya teveccüh itdiler. ‘Ādetleri (12) üzre İbrāhīm ‘aleyhi’s-selām hastalığa urup kaldı ve put-hāneye⁹⁰⁹⁷ (13) gelüp⁹⁰⁹⁸

فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ

Ya‘nī anları muhkem zarb idüp hürd itdi⁹⁰⁹⁹. (14) Şahrādan gelüp bu hāl [hh127b] gördiler. Bunı kanķı zālīm itdi, bizüm ma‘būdlarımızı (15) pāreleyen⁹¹⁰⁰ kimdür^{9101?} didiler⁹¹⁰².

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ

İbrāhīmi hāzır idüp (16) su‘āl itdiler. Ol eyitdi: “Bu bütler büyük bütuñ⁹¹⁰³ emrindedür. Belki ol itdi. (17) Aña su‘āl idüñ” didi. Eyitdiler: “Ol nice söyler⁹¹⁰⁴, cimardır? İbrāhīm (18) ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Çünküm söyleyemez nice tañrı olur?” didi.

Lañife⁹¹⁰⁵ (19) Sen dañı diķķat ve ictihād⁹¹⁰⁶ eyle. Nefsüñ ile hīle eyle ki⁹¹⁰⁷ ictihād⁹¹⁰⁸-ı ekberdür ve [hm169b] Mūsā [168b/1] ‘aleyhi’s-selām hīle idüp cehil ve hasedi kendüye teşbīh itdi. Anuñ (2) tafşili budur ki Haķ Sübhāne ve Te‘ālā Mūsā ‘aleyhi’s-selāmı da‘vete irsāl (3) itdi ki fir‘avnı da‘vet ide⁹¹⁰⁹. Geldi⁹¹¹⁰, mülāķat olıcaķ⁹¹¹¹ fir‘avn “Sen kimsin?” (4) didi. “Ben Allāhu Te‘ālānuñ kulu

⁹⁰⁹² puta: Dİ, HH buta

⁹⁰⁹³ iki: Dİ -

⁹⁰⁹⁴ anda: Dİ ve buta, HM, HHM puta

⁹⁰⁹⁵ gözetdi: HH gözedir idi

⁹⁰⁹⁶ putlara: Dİ, HHM butlara

⁹⁰⁹⁷ put-hāneye: Dİ, HH but-hāneye

⁹⁰⁹⁸ Derken üzerlerine yürüyüp onlara güçlü bir darbe indirdi.

⁹⁰⁹⁹ itdi: HH, HM eyledi

⁹¹⁰⁰ pāreleyen: HH parladı

⁹¹⁰¹ kimdür: Dİ, HM, HHM -

⁹¹⁰² (İçlerinden bazıları), “İbrahim denilen bir gencin onları diline doladığını duyduk” dediler (21/60, Altuntaş 2003: 326).

⁹¹⁰³ bütuñ: HM, HHM pütuñ

⁹¹⁰⁴ nice söyler: HH hiç söyler mi

⁹¹⁰⁵ lañife: Dİ, HM, HHM kışşa

⁹¹⁰⁶ ictihād: HH cihād

⁹¹⁰⁷ nefsuñ ile hīle eyle ki: HH nefsuñe meyl eyle ki

⁹¹⁰⁸ ictihād: Dİ cihād

⁹¹⁰⁹ ide: HHM itmege

ve resüliyam” didi. Fir‘avn bilmedi zîrâ ki on (5) yıl geçmiş idi ki müfârekat itmiş idi. Mûsâ ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “Sen böyle (6) da‘vâ idersin ve beni bilmez misin⁹¹¹²?” Eyitdi: “Ben ol Mûsâ’yam ki senüñ yanında perverde oldum. On yıldur ki gâ’ib oldum⁹¹¹³. Beni bilmez misin?” Fir‘avn⁹¹¹⁴ eyitdi: “Anuñ mükâfâtı bu mıdır? Seni haremde besledüm (7) ve ni‘metüm yidüñ ve seni mahrem itdüm. Küfrânu’n-ni‘me olduñ ve şimdi baña⁹¹¹⁵ geldüñ, da‘vâyı (8) risâlet idersin. Peyğamber olan nefsi bilâ-sebeb katl⁹¹¹⁶ itmez. Pes Hâzret-i (9) Mûsâ ‘aleyhi’s-selâm cehil ve zalâleti⁹¹¹⁷ kendüye nisbet idüp⁹¹¹⁸

قَالَ فَعَلْنَاهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ

Ya’nî, “ben ol haţâyı itdüm, nâdân ve (11) zâll idüm.” Hağ Te‘âlâ günâhumdan geçdi ve ‘afv eyledi⁹¹¹⁹ ve beni peyğamber itdi⁹¹²⁰ (12)⁹¹²¹

فَقَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خَفَّكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ

İkinci Hâlılu’llâh için (13) hîle itdi. Ol sebebden şalâbet ve nübüvvet vuşlata vâşıl oldı (14) ve Mûsâ ‘aleyhi’s-selâm fir‘avna⁹¹²² hîle⁹¹²³ itdi, risâlet ve nuşret (15) buldı. [hbm97b] Sen dağı nefsiñe ve hevâña hîle ile sa‘âdet ve cennet bulasın. (16)⁹¹²⁴

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ

feinne’l-cennete hiye’l-me’vâ.

⁹¹¹⁰ geldi: HH, HM gelüp

⁹¹¹¹ olcağ: HH idicek

⁹¹¹² bilmez misin: HH, HM, HHM bilmezsin

⁹¹¹³ gâ’ib oldum: HM gâ’ib idüm

⁹¹¹⁴ eyitdi: “Ben ol Mûsâyam ki senüñ yanında perverde oldum on yıldur ki gâib oldum beni bilmez misin?”

Fir‘avn: Dİ -

⁹¹¹⁵ baña: Dİ -

⁹¹¹⁶ nefsi bilâ-sebeb katl: HH bilâ-sebeb katl-ı nefis

⁹¹¹⁷ zalâleti: HH ‘adem-i fehmi

⁹¹¹⁸ Musa şöyle dedi: “Ben onu, o vakit kendimi kaybetmiş bir halde iken (istemeyerek) yaptım.” (26/20,

Altuntaş 2003:367).

⁹¹¹⁹ ve ‘afv eyledi: Dİ itdi, HM, HHM -

⁹¹²⁰ itdi: Dİ eyledi

⁹¹²¹ “Sizden korktuğum için de hemen aranızdan kaçtım. Derken, Rabbim bana hüküm ve hikmet bahşetti de beni peyğamberlerden kıldı.” (26/21, Altuntaş 2003: 367).

⁹¹²² fir‘avna: HM, HHM fir‘avn

⁹¹²³ hîle: Dİ hilet

⁹¹²⁴ Kim de, Rabbinin huzurunda duracağından korkar ve nefisini arzularından alıkoyarsa, şüphesiz, cennet onun sığınağıdır (79/40, Altuntaş 2003: 583).

(17) Üçüncü didik ki⁹¹²⁵: “Yūsuf ‘aleyhi’s-selām hîle [hh123a] idüp bürāderin (18) anlardan⁹¹²⁶ [hm170a] almak için hırsızlığa nisbet eyledi⁹¹²⁷.” Ol öyle⁹¹²⁸ oldu ki (19) çünküm bürāderleri yüklerin alup⁹¹²⁹ yola düşdiler, Yūsuf ‘aleyhi’s-selām[169a/1]uñ Beşîr nām bir gūlāmı var idi, aña emir itdi ki şā‘ı İbn-i Yāmin’uñ yükine (2) vaz‘ ide⁹¹³⁰. Ol şā‘ bir qadeh idi. Altundan muraşsa‘ idi⁹¹³¹, envā‘ cevāhir⁹¹³² (3) ile. Reyyān⁹¹³³ İbn-i Velīde⁹¹³⁴ virmiş idi. Anuñla gille keyl iderler idi ve Beşîr (4) nām ‘abd Berterbūr⁹¹³⁵ nām kıaryede⁹¹³⁶ ardlarından irişüp biñ atlu ile gelüp⁹¹³⁷ (5) eytdiler⁹¹³⁸:

[فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَدَّنَ مُؤَدَّنٌ] أَيَّتْهَا الْعَيْرُ إِنَّكُمْ
لَسَارِقُونَ

Size bu deñlü⁹¹³⁹ en‘ām ve ikrām itdüklerinüñ (6) cezāsı bu mıdur ki Melikiñ şā‘ın uğurlayasız⁹¹⁴⁰” Anlar inkār idicek⁹¹⁴¹ “yoqlañ (7) yükleri⁹¹⁴²” didi. Cümlesin aradılar, bulamadılar. “İbn-i Yāmin ma‘lūm kişidür, (8) ol almaz” diyü anuñ yükini aramadılar. Bürāderleri eytdiler ki: “Yalıñuz biz müttehem (9) olmağ münāsib degildür. Elbette anuñ yükün dağı aramağ gerekdür ki berāber olalım⁹¹⁴³.” (10) Muqaddemā şart olunmuş idi ki her kimde bulunur ise cezāsı oldur ki ol kişi māl şahibiniñ ‘abdı ola⁹¹⁴⁴ ve hem (11) dīnleri öyle idi. Evvel Şem‘ünüñ yükün yoqladılar⁹¹⁴⁵. (12) Bu vechle tā āhir olup eñ soñra İbn-i Yāminiñ yükün yoqlayup anda (13) bulıcağ aña levm itdiler ve çok sözler⁹¹⁴⁶ söylediler ve “bizi rüsvāy itdüñ!” (14) diyü cümlesi cāmelerin yırttdılar⁹¹⁴⁷. “Niçün böyle

⁹¹²⁵ didik ki: HH, HHM didi ki

⁹¹²⁶ anlardan: HH -

⁹¹²⁷ eyledi: Dİ, HH, HHM idüp

⁹¹²⁸ öyle: HH şöyle

⁹¹²⁹ ol öyle oldu ki çünküm bürāderleri yüklerin alup: HM tafşili budur ki bürāderleri yüklerin alup

⁹¹³⁰ ide: Dİ eyle

⁹¹³¹ idi: HM, HHM -

⁹¹³² cevāhir: HM, HHM cevher

⁹¹³³ Reyyān: HM müzeyyen Reyyān

⁹¹³⁴ velīde: Dİ velid

⁹¹³⁵ terbūr: Dİ terbün

⁹¹³⁶ kıaryede: Dİ, HH yirde

⁹¹³⁷ irişüp biñ atlu ile gelüp: HM bin atlu ile irişüp

⁹¹³⁸ Yusuf onların yüklerini hazırlatırken su kabını kardeşinin yüküne koydurdu. Sonra da bir çağırıcı şöyle seslendi: “Ey kervancılar! Siz hırsızsiniz.” (12/70, Altuntaş 2003: 243).

⁹¹³⁹ deñlü: Dİ kadar

⁹¹⁴⁰ uğurlayasız: HH uğurlarsız

⁹¹⁴¹ idicek: HH itdiler

⁹¹⁴² yükleri: Dİ yüklerde

⁹¹⁴³ olalım: HM olavuz

⁹¹⁴⁴ cezāsı oldur ki ol kişi māl şahibiniñ ‘abdı ola: Dİ, HHM -

⁹¹⁴⁵ yoqladılar: HH, HM yoqlayup

⁹¹⁴⁶ sözler: HM söz

⁹¹⁴⁷ yırttdılar: HM yırtup

itdün?” didiler. “Ben itmedüm” didi. (15) “Yā kim itdi?” didiler⁹¹⁴⁸. “Yüklerimize buğday koyan itdi” didi. Bizümle mücādele idersin” (16) didiler.

Nükte [hm170b] Her kim emindür iftirā aña cāndān te’sīr itmez; ammā hāyin olan dā’yimā⁹¹⁴⁹ (17) hāvfa olur⁹¹⁵⁰.

Qışsa Pes Beşir eyitdi: “Kendü⁹¹⁵¹ hükümüñüz ile ‘amel idün⁹¹⁵². (18) Bürāderiñüz melikün⁹¹⁵³ ‘abdı oldı⁹¹⁵⁴.” Elin alup on bürāderi ardınca (19) gelüp Melike teslīm itdiler. Şehr-i Mışırda bu qışsa şāyi‘ oldı. Hāzret-i [169b/1] Yūsuf ‘aleyhi’s-selām “Niçün böyle itdiñüz?” didi. (2) Eger ol hırsızlık itdi ise bürāderi dağı itmişdür, ‘aceb degildür⁹¹⁵⁵.” (3) “Bunuñ aşlı budur” didiler. “Yūsuf ‘aleyhi’s-selām⁹¹⁵⁶ kiçirek iken anıñ⁹¹⁵⁷ qarındaşı var idi put-(4)perestler idi⁹¹⁵⁸ ve bir zerrin putları⁹¹⁵⁹ var idi ve bunlar aña secde iderler (5) idi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām iki yaşında [hh128b] iken ol putı gayret-i Hāq ile alup (6) toprağa gömdi idi.” İbn-i Ceric ve Qattade rivāyeti üzre böyle didiler⁹¹⁶⁰.

(7) Mücāhid⁹¹⁶¹ eydür: “Ya’küb ‘aleyhi’s-selāmuñ⁹¹⁶² kızqarındaşı Yūsufı severdi⁹¹⁶³. (8) Anuñ yanında komış idi. Ya’küb ‘aleyhi’s-selām anı almak [hbm98a] istedi. (9) Dört yaşında iken ol hātün hīle idüp kemerin anıñ beline (10) bağladı ki İshāk ‘aleyhi’s-selām hāzretlerinden mirās degmiş idi, tā kim (11) Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmı alıkoyp⁹¹⁶⁴ bir hīle ve bahāne ile. Bu tarīk (12) ile olan töhmeti⁹¹⁶⁵ bürāderlerine⁹¹⁶⁶ zikir itdiler; lākin benüm zannum oldur ki (13) evvelki hālī kaşd itdiler şatdıqları vaqtın hırsızdur, didiler. (14) Evvel qalup uğurladıñ idi bugün dağı babamuzuñ göñlin almışdur, (15) dimege⁹¹⁶⁷ kaşd itdiler. Allāh⁹¹⁶⁸ u ‘lem.

Yūsuf ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Eger hāl-ı (16) tufūliyyetde bu hāl⁹¹⁶⁹ vāki‘ oldı ise siz neler itdiñüz⁹¹⁷⁰? Bulūğda (17) [hm171a] bürāderiñüzi bey‘ itdiñüz⁹¹⁷¹, aqçesin aldıñuz ve babañuzı⁹¹⁷²

⁹¹⁴⁸ “yā kim itdi?” didiler: HM, HHM -

⁹¹⁴⁹ dā’yimā: Dİ -

⁹¹⁵⁰ hāvfa olur: HM hāvfadur

⁹¹⁵¹ kendü: Dİ kendi

⁹¹⁵² idün: Dİ idüp

⁹¹⁵³ melikün: HHM melik

⁹¹⁵⁴ ‘abdı oldı: Dİ ‘abdı olup, HH kulu oldı

⁹¹⁵⁵ degildür: Dİ degil

⁹¹⁵⁶ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām: Dİ, HM, HHM -

⁹¹⁵⁷ anıñ: HH, HM, HHM -

⁹¹⁵⁸ put perestler idi: HH puta tapar idi

⁹¹⁵⁹ putları: Dİ, HHM butları

⁹¹⁶⁰ böyle didiler: HH böyledür

⁹¹⁶¹ mücāhid: HM ammā mücāhede

⁹¹⁶² ‘aleyhi’s-selāmuñ: HM, HHM ‘aleyhi’s-selām

⁹¹⁶³ severdi: HH katı sever idi, HHM sever idi

⁹¹⁶⁴ alıkoyp: HM alıkoypa

⁹¹⁶⁵ bir hīle ve bahāne ile bu tarīk ile olan töhmeti: HM ol töhmeti

⁹¹⁶⁶ bürāderlerine: HM bürāderleri

⁹¹⁶⁷ dimege: Dİ dimegi

⁹¹⁶⁸ Allāh: HH Allāhu Te’ālā

⁹¹⁶⁹ bu hāl: Dİ bu hālet, HM böyle

⁹¹⁷⁰ siz neler itdiñüz: HH siz bundan kavī itdinüz

rencide (18) eylediñüz” diyicek⁹¹⁷³ bunlar mütehayyır oldılar ve “Melike bizüm aḥvālumuza⁹¹⁷⁴ bir bir (19) kim ḥaber virmişdür^{9175?}” didiler ve⁹¹⁷⁶ eytidiler: “Ol tufüliyyetde⁹¹⁷⁷ düşini eyitdi. **[170a/1]** Sen pādīşāhlığa lāyık olanı eyle” didiler. Pederi bir pirdür ve elem-i firqatda(2)dır. Ḥavf olunur ki bundan müfārekat⁹¹⁷⁸ iderse⁹¹⁷⁹ helāk olur⁹¹⁸⁰.” Yūsuf ‘aleyhi’s-(3)selām eyitdi: “Pederiñüz bu vaşf⁹¹⁸¹ üzere olıcaḥ aña eydüñ⁹¹⁸² ki (4) oḡluñ seriḳa itdi⁹¹⁸³. Melik anıñ elin ve ayaḡın ḳaṭ‘ itmek diledi (5) ve lākin seniñ evşāfiñ istimā‘ idüp ‘afv itdi ve yanında alı ḳodı (6) ve seniñ şer‘üñle ‘amel itdi⁹¹⁸⁴, anı ḳulluḳ ile⁹¹⁸⁵ alıḳodı.” Evlād-ı Ya‘ḳūb (7) ‘aleyhi’s-selām eytidiler: “Melik bunı bize ḥoşluḳ ile virür ise⁹¹⁸⁶ (8) ḥoş ve illā ittifāḳ idüp cebren ve ḳahren alalum⁹¹⁸⁷” didiler. Yehūdā (9) eyitdi: “İraqdan nidā itdi ki: “Ey melik! Yā ḡulāmı baña vir ve yāḥūd bir (10) na‘ra urup⁹¹⁸⁸ ne deñlü ḥāmile⁹¹⁸⁹ ‘avratlar varısa oḡulların⁹¹⁹⁰ düşürürler” (11) didi ve bürāderlerine eyitdi: “Ben bu maḥalleye⁹¹⁹¹ kifāyet iderem ve sizüñ (12) her biriñüz bir maḥalleye kifāyet ider⁹¹⁹²” didi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām Yehūdā’yı (13) ḥuzūrına getürüp gördi ki ḳılları cāmesinden taşra çıḳmış. Ḳa‘ide (14) bu idi ki her kim evlād-ı **[hh129a]** İşḥāḳdan birine bir anda ‘azāb⁹¹⁹³ idüp Ya‘ḳūb (15) ‘aleyhi’s-selām evlādınıñ biri döşine yapışıcak ‘azābı⁹¹⁹⁴ sākin olur idi⁹¹⁹⁵ (16) ve Yūsuf ‘aleyhi’s-selām bu şıfatı⁹¹⁹⁶ göricek oḡlı Mīşāḳa emir itdi, (17) eline yapışup Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ ḥuzūrına getüre⁹¹⁹⁷. Fi’l-ḥāl (18) ḡazābı sākin olup⁹¹⁹⁸ bürāderlerine su‘āl itdi ki: “Sizden biriñüz baña (19) yapışdı mı?” “Yapışmaduḳ” **[hm171b]**

⁹¹⁷¹ bey‘ itdiñüz: Dİ, HM bey‘ idüp, HH satdıñüz

⁹¹⁷² babañuzu: HHM babasını

⁹¹⁷³ diyicek: HM diyince

⁹¹⁷⁴ aḥvālumuza: Dİ aḥvālumuz

⁹¹⁷⁵ bir bir kim ḥaber virmişdür: HH kim dimişdür, HM virdi

⁹¹⁷⁶ ve: Dİ, HH bā‘dehu

⁹¹⁷⁷ tufüliyyetde: HH kendüye

⁹¹⁷⁸ müfārekat: Dİ -

⁹¹⁷⁹ iderse: Dİ ider ise

⁹¹⁸⁰ olur: HH ola

⁹¹⁸¹ pederiñüz bu vaşf: HH pederiñüze vāşıl

⁹¹⁸² aña eydüñ: HH diyüñ, HM siz eydiñüz ki

⁹¹⁸³ seriḳa itdi: HM sariḳ oldı

⁹¹⁸⁴ itdi: HH eyledi

⁹¹⁸⁵ ḳulluḳ ile: HM ḳulluḡunda

⁹¹⁸⁶ virür ise: HM virürse, HHM virdise

⁹¹⁸⁷ ḥoş ve illā ittifāḳ idüp cebren ve ḳahren alalum: HH cezā faḥren alalum

⁹¹⁸⁸ urup: HM urdum

⁹¹⁸⁹ ḥāmile: HH, HM ḥālime

⁹¹⁹⁰ oḡulların: HM ḥamlın

⁹¹⁹¹ bu maḥalleye: HH bir cümle idüñ

⁹¹⁹² kifāyet ider: Dİ tayyib idüñ, HM nidā idüñ

⁹¹⁹³ ‘azāb: Dİ ḡazāb

⁹¹⁹⁴ ‘azābı: Dİ ḡazābı

⁹¹⁹⁵ İşḥāḳdan olsa olsa biri bir anda ‘azāb idüp Ya‘ḳūb ‘aleyhi’s-selām evlādınıñ biri döşine yapışıcak ‘azābı sākin olur idi: HM İşḥāḳdan biri ḡazāba gelse evlād-ı Yaḳūbdan biri döşine yapışsa ḡazābı sākin olurdu

⁹¹⁹⁶ bu şıfatı: HM bunı

⁹¹⁹⁷ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ ḥuzūrına getüre: HM ḥuzūruma getür ol daḡı öyle eyitdi

⁹¹⁹⁸ olup: HM oldı

didiler. Ta‘accüb eyledi. Andan cümlesini huzūrına⁹¹⁹⁹ getirüp [170b/1] her birinün şecā‘atın söyledüp eyitdi: “Bunda benüm bir küçirek oğlum vardır (2) Bu mecmū‘ evşāflar anda⁹²⁰⁰ ziyādedür ve bunlara kädirdür” didi⁹²⁰¹. Şem‘ün⁹²⁰² (3) ile Yehūdānuñ kemerin dutup⁹²⁰³ ikisin bile maķāmından kaldurup yigirmi adım öteye (4) bıraķdı⁹²⁰⁴. [hmm98b] Ğayrılar⁹²⁰⁵ bunu görüp münhezim oldılar ve anda⁹²⁰⁶ bir taş (5) var idi, dört yüzlü⁹²⁰⁷ beyāz idi. “Bunu kalduruñ” didi. “Yirinden (6) taħriķe mecālı kalmadı ve kendi⁹²⁰⁸ ayağınun baş barmağıyla⁹²⁰⁹ anı yire urup (7) on zirā‘ yir atdı. Bunu gördiler, tazarru‘a başladılar ki “Bizüm ‘izzetimüze baķ (8) ve ol pīr ‘azizün hātırı⁹²¹⁰ için olsun yirine bir ğayrımuzı⁹²¹¹ al⁹²¹², (9) pederimüzi incitme⁹²¹³.” Yūsuf ‘aleyhi’s-selām “ma‘āza’llāh” didi. Ben mücrim (10) yirine⁹²¹⁴ bī-günāhı almam⁹²¹⁵ zulumdur ve şā‘ kimde bulındı ise anı alıķoram⁹²¹⁶” didi.

(11) *Nükte*⁹²¹⁷ Sen daħı cehennemden hālāş olmaķ⁹²¹⁸ isterseñ⁹²¹⁹ günāhdan şaķınup (12) tođrı⁹²²⁰ rāhı tut⁹²²¹ ve āteş-i ‘aşķla⁹²²² cümle hār(annoying) u hāşā(hāşekıskanlık)ñı iħrāķ eyle (13) ki cehennemde iħrāķ olmayasın.

Hikāye Bir def‘a Başraya āteş düşdi. (14) Rābi‘a rażıya’llāhu ‘anhā bir gūşede esbābın kurdup⁹²²³ aşlā aña⁹²²⁴ (15) mültefit olmadı⁹²²⁵. “Niçün böyle bī-ķayd oturusın, görmez misin?” didiler. (16) “Benüm evümi āteş yaķmaz” didi. Zirā āteş bir kerre yaķar, iki kerre yaķmaz. Benüm (17) sīnemde otuz yıldur iħrāķ⁹²²⁶ vardır⁹²²⁷” didi ve tekrār yaķmaz didi. (18)

⁹¹⁹⁹ huzūrına: HH Yūsuf ‘aleyhi’s-selām huzūrına

⁹²⁰⁰ evşāflar anda: HH evşāflardan

⁹²⁰¹ anda ziyādedür ve bunlara kädirdür didi: HM mevcüd didi buyurdı

⁹²⁰² Şem‘ün: HH gelüp Şem‘ün

⁹²⁰³ dutup: HH, HM tutup

⁹²⁰⁴ yigirmi adım öteye bıraķdı: Dİ kırık yıraķda yire bıraķdı

⁹²⁰⁵ ğayrılar: HM ğayrıları

⁹²⁰⁶ anda: Dİ, HM, HHM andan

⁹²⁰⁷ yüzlü: HH köşeli

⁹²⁰⁸ kendi: Dİ, HM, HHM kendüler

⁹²⁰⁹ barmağıyla: HM, HHM parmağıyla

⁹²¹⁰ hātırı: HM, HHM hātırın

⁹²¹¹ yirine bir ğayrımuzı: Dİ yirine bir ğayrı, HHM birine birimüzi

⁹²¹² al: HM, HHM alıķo

⁹²¹³ incitme: Dİ rencide itme, HH rencide eyleme

⁹²¹⁴ yirine: HHM birine

⁹²¹⁵ almam: HM alıķomam

⁹²¹⁶ alıķoram: Dİ aluram

⁹²¹⁷ nükte: HH işāret

⁹²¹⁸ olmaķ: Dİ -

⁹²¹⁹ isterseñ: HM dilerseñ

⁹²²⁰ toğrı: HHM toğrı yola

⁹²²¹ rāhı tut: HM git

⁹²²² āteş-i ‘aşķla: Dİ āteş ‘aşķıyla

⁹²²³ kurdup: HH kurdup, HM kurdur

⁹²²⁴ aña: HH, HHM baña

⁹²²⁵ olmadı: HM degil

⁹²²⁶ iħrāķ: HH firāķ ateşi

⁹²²⁷ vardır: Dİ ider

*El meclisü'l-ḥamsun*⁹²²⁸ Kıışsa-ı Yūsuf ‘aleyhi’ s-selām⁹²²⁹.

فَلَمَّا اسْتَيْأَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا (19) نَجِيًّا [قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ آبَاءَكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْتَقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكَمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ]

[hm172a] Kāle’ş-şeyhü’l-imām ‘anh: “*Elnecvā fi kitābu’llāhi Te‘ālā* [171a/1] erba ‘*atun necva’l-mū’minine ve necva’l-münāfikine ve necva’l-mākirine ve necvā’l-* (2) [hh129b] *yahudine*. Dört kavim birbirine rāz söyleşmiş. Kitābu’llāhdan dört (3) yirde⁹²³⁰ vāki’ oldı: Biri mü’minlerdür ki bir biriyle rāz söyleşdiler⁹²³¹. Fī kavlehu (4) Te‘ālā⁹²³².

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

Yehūdiler birbiriyle⁹²³³ (5) rāz söyleşdiler. Kāvlehu Te‘ālā⁹²³⁴:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى [ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ بِاللَّيْلِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاؤُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبْنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُكُمْ جَهَنَّمُ يَصَلُونَهَا فإِنْسَ الْمَصِيرُ]

⁹²²⁸ ḥamsun: Dİ, HM vāhid ve’l-ḥamsun

⁹²²⁹ Ondan ümitlerini kesince, kendi aralarında konuşmak üzere bir kenara çekildiler. Büyükleri dedi ki: “Babanızın Allah adına sizden söz aldığını, daha önce de Yusuf hakkında işlediğiniz kusuru bilmiyor musunuz? Artık babam bana izin verinceye veya Allah, hakkımda hükmedinceye kadar buradan asla ayrılmayacağım. O, hükmedenlerin en hayırlısıdır.” (12/80, Altuntaş 2003: 244).

⁹²³⁰ yirde: HH -

⁹²³¹ rāz söyleşdiler: HM münāfikların birbiriyle söyleşmesidür

⁹²³² Ey iman edenler! Peygamber ile başbaşa konuşacağınız zaman, başbaşa konuşmanızdan önce bir sadaka verin. Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Şāyet (sadaka verecek bir şey) bulamazsanız, bilin ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir (58/12, Altuntaş 2003: 543).

⁹²³³ birbiriyle: Dİ birbirine

⁹²³⁴ Gizlice konuşmaktan menedilip de, menedildikleri şeyi işleyen ve günah, düşmanlık ve peygambere isyanı konuşanları görmedin mi? Sana geldiklerinde Allah’ın seni selamlamadığı selamla selamlıyorlar. İçlerinden de, “Söylediklerimizden dolayı Allah bize azap etse ya!” diyorlar. Cehennem onlara yeter! Oraya girecekler. Ne kötü varış yeridir orası! (58/8, Altuntaş 2003: 542).

(6) Biri daħı münāfıķlar rāz sۆyleşdiler. avlehu Te‘ālā⁹²³⁵:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ
وَأَطْهَرُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

Mekkārlar birbiriyle rāz sۆyleşdiler. Fī avlehu (8) Te‘ālā *ħaleşū neciyyen*

Mekkārlar birbiriyle sۆyleşürdi, mü‘minlerüñ necvāsına (9)⁹²³⁶

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ
وَأَطْهَرُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

buyurdı ve ol şöyle vāķi‘ oldı ki: (10) Ağniyā-yı şaħābe her gün gelüp Resül-ı Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme⁹²³⁷ aşdların sۆyler idi⁹²³⁸. (11) Fuarāya⁹²³⁹ Ĥazretüñ⁹²⁴⁰ enfāsından müşrikine māni‘ olurlardı⁹²⁴¹ Ĥa Sübhāne ve (12) ve Te‘ālā anlara necvāda muaddem şadaa⁹²⁴² buyurdı. Taşir için buyurdı ki: (13) “Her kim Resülü’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem ile necvā murād iderse⁹²⁴³ muaddemā şadaa(14)dır. Bu tarıķ ile ĥuşülü⁹²⁴⁴ anları taayyüdden berı eyledi.

İkinci cuhūdlar (15) birbiriyle necvā iderler idi. Mü‘minleri gördükçe anlara elem virmek için (16) eydürlerdi⁹²⁴⁵. Şüretā birbiriyle baş başa virüp sۆyleşürler idi (17) mü‘minlere endişe virmek için. Allāhu Te‘ālā andan anları⁹²⁴⁶ nehy itdi, tā kim (18) [h m99a] mü‘minleri andan izā eylemek

⁹²³⁵ Ey iman edenler! Peygamber ile başbaşa konuşacağınız zaman, başbaşa konuşmanızdan önce bir sadaka verin. Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Şāyet (sadaka verecek bir şey) bulamazsanız, bilin ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir (58/12, Altuntaş 2003: 543).

⁹²³⁶ Ey iman edenler! Peygamber ile başbaşa konuşacağınız zaman, başbaşa konuşmanızdan önce bir sadaka verin. Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Şāyet (sadaka verecek bir şey) bulamazsanız, bilin ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir (58/12, Altuntaş 2003: 543).

⁹²³⁷ Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme: Dİ Ekreme

⁹²³⁸ sۆyler idi: HH tül ile sۆylerler idi

⁹²³⁹ fuarāya: Dİ, HM fuarā

⁹²⁴⁰ Ĥazretiñ: HH, HM, HHM Ĥazretiñe

⁹²⁴¹ olurlardı: HM olurdu

⁹²⁴² şadaa: HM şadaa vire

⁹²⁴³ iderse: Dİ ider

⁹²⁴⁴ tarıķ ĥuşülü: HH tarıķ ĥazret anlarıñ taiyyeden beri

⁹²⁴⁵ eydürlerdi: Dİ eydürler idi

⁹²⁴⁶ anları: Dİ, HM -

olmaya⁹²⁴⁷. Mü'minleri endişeden hâlâş buyura⁹²⁴⁸. Dünyâ ki dâr-ı belâdır mü'minlere⁹²⁴⁹ (19) anda⁹²⁵⁰ ebedî⁹²⁵¹ elem çekmek olmaya⁹²⁵². Dâr-ı uqbâ ki maḥall-ı 'iṭâdur; cefâya ve 'azâba düşe⁹²⁵³.

[171b/1] Üçüncü münâfıklar birbiriyle söyleşürler⁹²⁵⁴ ve hikâyeye başlarlar idi. Ğazâ-yı (2) Mu'tede [hm172b] aşhâbdan razıya'llâhu 'anhum⁹²⁵⁵ ba'zı kimesneler şehid oldılar⁹²⁵⁶. Münâfıklar (3) anlaruñ keffâretin⁹²⁵⁷ göricek baş başa virüp söyleşürler idi⁹²⁵⁸. Haḫ Te'âlâ anları⁹²⁵⁹ (4) andan nehy itdi. Fi kavlehu Te'âlâ "Yâ eyyühe'l-lezîne âmenü izâ nâceytümü" (5) günâh ve⁹²⁶⁰ ma'siyet necvâsı şeytândur (6) *innemâ e'n-necvâ mine 'ş-şeytâne*

Mev'ize Şeytân mü'minleri maḥzûn itmek (7) için⁹²⁶¹ ister⁹²⁶² ve her kim mü'minleri maḥzûn itmek ister⁹²⁶³ cezb-i⁹²⁶⁴ şeytândan olur⁹²⁶⁵. (8) Şeytânun 'uqbâsı dünyâda Qur'an oğumağdur⁹²⁶⁶ ve tevbe-yi 'işıyândan⁹²⁶⁷ (9) ve şiyâm-ı ramazândandır⁹²⁶⁸. Dördüncü necvâ mekkârlar necvâsıdır. Yûsuf (10) 'aleyhi's-selâmuñ bürâderleri eyitdi: "Kendi⁹²⁶⁹ sözlerin söyleşdiler ki (11)⁹²⁷⁰

[فَلَمَّا اسْتِئْأَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا] [قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ آبَاءَكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْتِقًا مِّنَ اللَّهِ وَمِن قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْتِيَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكَمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ]

⁹²⁴⁷ mü'minleri andan izâ eylemek olmaya: Dİ -

⁹²⁴⁸ buyura: Dİ itmek için

⁹²⁴⁹ mü'minlere: HH, HHM mü'minler

⁹²⁵⁰ anda: Dİ andan

⁹²⁵¹ ebedî: Dİ izâ gelmek

⁹²⁵² mü'minleri endişeden hâlâş buyura dünyâ ki dâr-ı belâdır mü'minlere anda ebedî elem çekmek olmaya: HM, HHM -

⁹²⁵³ düşe: HH maḥzar ide

⁹²⁵⁴ söyleşürler: HH, HM, HHM söyleşdiler

⁹²⁵⁵ razıya'llâhu 'anhum: HM -

⁹²⁵⁶ oldılar: Dİ oldı

⁹²⁵⁷ keffâretin: HH iḫrâtn

⁹²⁵⁸ söyleşürler idi: Dİ söyleşürlerdi

⁹²⁵⁹ anları: Dİ -

⁹²⁶⁰ ve: Dİ, HM, HHM -

⁹²⁶¹ için: HH -

⁹²⁶² ister: HM diler

⁹²⁶³ ister: Dİ dileye

⁹²⁶⁴ cezb: HH hizb

⁹²⁶⁵ şeytândan olur: Dİ şeytândandır

⁹²⁶⁶ oğumağdur: HH oğumadan

⁹²⁶⁷ ve tevbe-yi 'işıyândan: HM 'işıyândan tevbedür

⁹²⁶⁸ ramazândandır: HHM ramazândadır

⁹²⁶⁹ kend: HM, HHM kendü

⁹²⁷⁰ Ondan ümitlerini kesince, kendi aralarında konuşmak üzere bir kenara çekildiler. Büyükleri dedi ki: "Babanızın Allah adına sizden söz aldığını, daha önce de Yusuf hakkında işlediğiniz kusuru bilmiyor musunuz? Artık babam bana izin verinceye veya Allah, hakkımda hükmedinceye kadar buradan asla ayrılmayacağım. O, hükmedenlerin en hayırlısıdır." (12/80, Altuntaş 2003: 244).

Çünkü kârlarından⁹²⁷¹ ‘aciz oldılar ve İbn-i Yâminden me’yûs (12) oldılar ve bir yire gelüp [hh130a] didiler ki: Biri birimiz ile ‘ahdu mişāk idelüm ki (13) beyle götürevüz.” “Niçe hâl⁹²⁷² itmek gerek⁹²⁷³” Hâl böyle vâki‘ oldu ki pederimüzi (14) Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ firâkıyla⁹²⁷⁴ incitdük. Eger bu def‘a dağı İbn-i Yâmini (15) bile getürmezsek⁹²⁷⁵ ahdu şikest itmiş oluruz. Elemi bizden ziyâde olur. (16) Bārī bunda oturalum⁹²⁷⁶ tã ecel irişe. Yã bunda ölevüz yã⁹²⁷⁷ pederimüzden (17) haber gele ve nice emir iderse⁹²⁷⁸ öyle kılavuz.” Şem‘ün eyitdi: “Ben (18) bunda kaluram” ve gayrılar dağı böyle didiler. Yehūdã eyitdi: “Maşlahat (19) bu degildür ki⁹²⁷⁹ böyle kalup cümlemüz⁹²⁸⁰ pederimüzi⁹²⁸¹ bu kadar firâka mübtelã [172a/1] iderüz⁹²⁸². [hm173a] Buña tã‘kat getürmez⁹²⁸³. Ben ve Şem‘ün bunda turalum⁹²⁸⁴ ve (2) siz varuñ İbn-i Yâmin’iñ haberin getürün⁹²⁸⁵. Her ne kim emir iderse⁹²⁸⁶ (3) aña göre ‘amel idevüz⁹²⁸⁷ .⁹²⁸⁸

ارْجِعُوا إِلَىٰ أَبِيكُمْ فَفُؤُوا يَا أَبَانَا (4) إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ [وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ]

ve şerī‘atumuz ile ‘amel itdi ve anı kul eyledi kalet⁹²⁸⁹ çehâzın (5) kendülerine teşbîh idüp *ersele ma‘āna eḥānã* didiler⁹²⁹⁰.

⁹²⁷¹ kârlarından: Dİ kârlarında

⁹²⁷² hâl: HH, HM, HHM -

⁹²⁷³ gerek: HM gerekdür

⁹²⁷⁴ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ firâkıyla: HH Yûsufın firâkıyla, HHM Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm için

⁹²⁷⁵ getürmezsek: Dİ iletmezsek

⁹²⁷⁶ oturalum: HH ve gayrılar

⁹²⁷⁷ yã: Dİ tã

⁹²⁷⁸ iderse: Dİ ider ise

⁹²⁷⁹ bu degildür ki: Dİ -

⁹²⁸⁰ böyle kalup cümlemüz: HH bu deñlödür ki cümle kalup

⁹²⁸¹ pederimüzi: HM bunda kalup

⁹²⁸² iderüz: Dİ idevüz

⁹²⁸³ getürmez: HH götüremez

⁹²⁸⁴ turalum: Dİ turalum, HH duralum

⁹²⁸⁵ getürün: Dİ irsâl idelüm, HH işâl idün

⁹²⁸⁶ iderse: HH, HM var ise, HHM emr ider ise

⁹²⁸⁷ idevüz: Dİ kılalum, HH, HM idelüm

⁹²⁸⁸ “Siz babanıza dönün ve deyin ki: “Ey babamız! Şüphesiz oğlun hırsızlık etti, biz ancak bildiğimize şahitlik ettik. (Sana söz verdiğimiz zaman) gaybı (oğlunun hırsızlık edeceğini) bilemezdik.” (12/81, Altuntaş 2003: 244).

⁹²⁸⁹ kalan: Dİ kalet

⁹²⁹⁰ “Rabbim! Çünkü o putlar insanlardan birçoğunu saptırdılar. Artık kim bana uyarsa o bendendir. Kim de bana karşı gelirse şüphesiz sen çok bağışlayan, çok merhamet edensin.” (14/36, Altuntaş 2003: 259).

[رَبِّ إِنْهَنَّا أَضَلَّلْنَا كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ] فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ (6) مِنِّي [وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ]

didi; ammā hāḳ Te‘ālā ‘iṣyān hālında zātına nisbet idüp buyurdu.

Hikāye Mūsā ‘aleyhi’s-selām (8) münācāta giderken⁹²⁹¹ Benī İsrā’ilden nice aḥbārılar sipāriş iderler idi. (9) Bir gün bir cüvān öñine⁹²⁹² geldi⁹²⁹³ eyitdi: “Yā Mūsā! Hāḳ Te‘ālāya eyit ki⁹²⁹⁴ fūlan (10) kimesne eydür ki ‘Sen benüm rabbum iseñ⁹²⁹⁵ ben ḳuluñ⁹²⁹⁶ degilem. Rāzıḳum iseñ baña (11) senüñ rızıḳıñ gerekmez. Eger ḥālıḳum iseñ ben senüñ maḥlūḳıñ degilem. (12) Beni isterseñ ben seni istemezsin⁹²⁹⁷ [hmm99b] ve senüñ dostuñ degilem.” Hāzret-i Mūsā ‘aleyhi’s-(13)selām andan⁹²⁹⁸ i‘rāz idüp münācāta vardı. Dönüp gider o(14)lıcaḳ Hāḳ Sübhāne ve Te‘ālā: “Yā Mūsā⁹²⁹⁹ ol ḳulumıñ⁹³⁰⁰ ḥaberin niçün virmezsin?” “Yārabb⁹³⁰¹ ḥicāb (15) iderem” didi⁹³⁰². “Sen ḥod ālim ü dānāsın⁹³⁰³ didi. Hāḳ Te‘ālā buyurdu ki⁹³⁰⁴:

[فَلْأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَّا حُمِّلْتُمْ
وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا] وَمَا (16) عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

“Sen istimā‘ itdügüñ bi’t-tamām zikir eyle” buyu(17)rulduḳda zikir eyledi⁹³⁰⁵. Hāḳ Sübhāne ve⁹³⁰⁶ Te‘ālā buyurdu ki: “Sen aña eyit ki “Eger sen (18) benüm ḳulum degil iseñ, ben seniñ rabbum⁹³⁰⁷. Eger sen beni istemezseñ⁹³⁰⁸ ben seni (19) dilerem. Eger dilemesem ḥulḳ itmezdüm⁹³⁰⁹.”

⁹²⁹¹ giderken: HH gitdikden

⁹²⁹² öñine: HH, HM, HHM -

⁹²⁹³ geldi: HM gelüp

⁹²⁹⁴ eyit ki: HH di ki

⁹²⁹⁵ rabbum iseñ: HHM rabbumuñ

⁹²⁹⁶ ḳuluñ: HHM ḳulu

⁹²⁹⁷ istemezsin: HM, HHM istemem

⁹²⁹⁸ andan: HHM ol kelāmdan

⁹²⁹⁹ yā Mūsā: Dİ, HH, HHM -

⁹³⁰⁰ ḳulumıñ: HM ḳulum, HHM ḳuluñ

⁹³⁰¹ yārabb: Dİ, HH, HHM -

⁹³⁰² didi: HM, HHM -

⁹³⁰³ ālim ü dānāsın: HH ālimsin

⁹³⁰⁴ “Allah’a itaat edin, peygambere itaat edin” de. Eger yüz çevirirseniz bilin ki ona yüklenen sorumluluḳu ancak ona ait; size yüklenen görevin sorumluluḳu da yalnızca size aittir. Eger ona itaat ederseniz doğru yola erersiniz. Peygambere düşen ancak apaçık bir tebliḳdir (24/54, Altuntaş 2003: 86).

⁹³⁰⁵ “Sen istimā‘ itdügüñ bi’t-tamām zikir eyle” buyurulduḳda zikir eyledi: HH -

⁹³⁰⁶ Sübhāne ve: HH, HM, HHM -

⁹³⁰⁷ “Eger sen benüm ḳulum degil iseñ ben seniñ rabbum”: HM, HHM -

⁹³⁰⁸ istemezseñ: Dİ istemez iseñ

⁹³⁰⁹ ḥulḳ itmezdüm: Di yaratmazdüm

Mūsā ‘aleyhi’s-selām aña haber viricek [172b/1] ol müslimān [hm173b] teslīm-i rūḥ⁹³¹⁰ eyledi⁹³¹¹. Mūsā ‘aleyhi’s-selām⁹³¹² bu ḥālda müteḥayyır olıcaḳ⁹³¹³ Ḥaḳ (2) Te’ālādan ḥiṭāb geldi ki: “Sen kendi⁹³¹⁴ kārūña meşḡul⁹³¹⁵ ol. Ol benüm zayıfımdur. (3) Ben bilürem” didi. Bu sırrı ḡayr kimesne bilmez, yine ben bilürem. Ol benüm ‘āşıḳum (4) ve imān cemālınıñ [hh130b] ‘āşıḳı idi ve bu kadar müddet sergerdān idi⁹³¹⁶. Şimdi (5) maḳşūdına vāşıl oldu.

Ḳıssa Pes Yehūdā ve Şem‘ün Mışırda ḳalup (6) sekizi Ken‘āna vardılar. Ḥazret-i Ya‘ḳūb ‘aleyhi’s-selām su‘āl (7) itdi ki nice oldı⁹³¹⁷?” Anlar daḡı mācerāyı zıḳir itdiler. Ya‘ḳūb ‘aleyhi’s-selām taşdıḳ (8) itmedi ve “Yūsufa itdügünüzü aña daḡı⁹³¹⁸ itmişsiz⁹³¹⁹” didi. Eytidiler⁹³²⁰: “Ḥāşā ki (9) bu ḡuşūşda bize zulum yoḳdur ve lākin şā‘ İbn-i Yāmin’ün yükünde bulundu. (10) İnanmazsañ su‘āl eyle ve Mışıra haber irsāl eyle. Ḥazret-i Ya‘ḳūb (11) ‘aleyhi’s-selām Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmdan ziyāde ḡamnāk oldı⁹³²¹ ve Şem‘ünüñ (12) ve Yehūdānıñ ve İbn-i Yāminün daḡı ḡamı⁹³²² munzamm oldı ve feryād ve enīne⁹³²³ başladı. (13) Her kim ki Ḥaḳdan ḡayrı nesneye⁹³²⁴ muḡabbet idüp ḡönül⁹³²⁵ bağlaya, elbette andan cüdā (14) olur ve firḳatına⁹³²⁶ mübtelā olur.

Mev‘ize Ādem ‘aleyhi’s-selām cennete dil⁹³²⁷ bağladı, (15) ḡama⁹³²⁸ mübtelā oldı⁹³²⁹.

[فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَ] [فَلَمَّا اهْبَطُوا بِبَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ

[عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ]

ve Süleymān ‘aleyhi’s-selām (16) mülke ḡönül bağladı^{9330 9331},

⁹³¹⁰ teslīm-i rūḥ: Dİ cān teslīm

⁹³¹¹ eyledi: HM itdi

⁹³¹² ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi

⁹³¹³ olıcaḳ: HH, HHM oldu

⁹³¹⁴ kendi: HM, HHM kendü

⁹³¹⁵ meşḡul: Dİ müşteḡil

⁹³¹⁶ ve bu kadar müddet sergerdān idi: HH -

⁹³¹⁷ ki nice oldı: Dİ -

⁹³¹⁸ aña daḡı: Dİ -

⁹³¹⁹ itmişsiz: HH, HHM itmişsiñüzdür

⁹³²⁰ eytidiler: HH, HM, HHM

⁹³²¹ ziyāde ḡamnāk oldı: Dİ, HH, HHM ḡammı ziyāde oldı

⁹³²² daḡı ḡamı: HM ḡamı daḡı aña olup

⁹³²³ enīne: HH zāriye, HHM ānin

⁹³²⁴ ḡayrı nesneye: Dİ, HH ḡayrıya

⁹³²⁵ ḡönül: HH dil

⁹³²⁶ olur ve firḳatına: Dİ firḳata, HH ola zille mübtelā olur

⁹³²⁷ dil: HM ḡönül

⁹³²⁸ ḡama: HH hecre

⁹³²⁹ Derken, şeytan ayaklarını oradan kaydırđı. Onları içinde buldukları konumdan çıkardı. Bunun üzerine biz de, “Birbirinize düşman olarak inin. Sizin için yeryüzünde belli bir süre barınak ve yararlanma vardır” dedik (2/36, Altuntaş 2003: 5).

⁹³³⁰ bağladı: HH virdi

[وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَ [الْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ جَسَدًا [ثُمَّ أَنَابَ]

hiṭābına maẓhar oldı. İbrāhīm (17) ‘aleyhi’s-selām İsmā‘il ‘aleyhi’s-selāma gönül virdi^{9332 9333}.

[فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ [إِنِّي أُرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْ (18) بِحُكِّ [فَأَنْظِرْ مَاذَا
تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ]

İbtılāsı vāki‘ oldı. Dāvud ‘aleyhi’s-selām [hm174a] mümtehan oldı. (19)⁹³³⁴

[قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعَجْتِكَ إِلَى نِعَاجِهِ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لِيَبْغِيَ بَعْضُهُمْ عَلَى
بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ [وَوَظَنَّ دَاوُودُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ
[فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ]

Hāzret-i faḥr-ı kā’ināt ‘aleyhi’s-şalavāt ve’s-selām [173a/1] ‘Āyişe rażıya’llāhu ‘anhāya⁹³³⁵
naẓar itdi, bühtān ve ğıybet gördü⁹³³⁶

إِنَّ الَّذِينَ جَاؤُوا بِالْإِفْكِ [عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ
أَمْرٍ مِّنْهُمْ مَّا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ]

(2) Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām evlādına dil bağladı, (3) āfet⁹³³⁷ ve⁹³³⁸ hicrān ve töhmete giriftār
oldı ve bi’l-cümle dünyā-yı denide Allāhu (4) Te’ālādan ğayrıya⁹³³⁹ dil bağlamak cā’iz olmaz⁹³⁴⁰.

⁹³³¹ Andolsun, biz Süleyman’ı imtihan ettik. Tahtının üstüne bir ceset bıraktık. Sonra tövbe edip bize yöneldi (38/34, Altuntaş 2003: 434).

⁹³³² gönül virdi: HH dil virdi, HM gönül bağladı

⁹³³³ Çocuk kendisiyle birlikte koşup yürüyecek yaşa gelince İbrahim ona, “Yavrum, ben rüyamda seni boğazladığımı gördüm. Düşün bakalım, ne dersin?” dedi. O da, “Babacığım, emrolunduğun şeyi yap. İnşaallah beni sabredenlerden bulacaksın” dedi (37/102, Altuntaş 2003: 448).

⁹³³⁴ Davud dedi ki: “Andolsun, senin koyununu kendi koyunlarına katmak istemek suretiyle sana zulmetmiştir. Esasen ortakların pek çoğu birbirine haksızlık eder. Ancak iman edip salih ameller işleyenler başka. Onlar da pek azdır.” Dāvud bizim kendisini imtihan ettiğimizi anladı. Derken Rabbinden bağışlama diledi, eğilerek secdeye kapandı ve Allah’a yöneldi (38/24, Altuntaş 2003: 453).

⁹³³⁵ ‘anhāya: Dİ ‘anhā

⁹³³⁶ O ağır iftirayı uyduranlar, sizin içinizden bir güruhtur. Bu iftirayı kendiniz için kötü bir şey sanmayın. Aksine o sizin için bir hayırdır. Onlardan her biri için, işledikleri günahın cezası vardır. İçlerinden (elebaşılık ederek) o günahın büyüğünü üstlenen için ise ağır bir azap vardır (24/11, Altuntaş 2003: 350).

⁹³³⁷ āfet: HH firakat

Laṭīfe Her kim dünyāda bir nesneye (5) mübtelā ola⁹³⁴¹, inlemesi ve zārılığı aña rāḥat virür. Ādem ‘aleyhi’s-selām (6) tevbe ve zārī itdi, selā[**h100a**]met ve qabūl⁹³⁴² ḥāşıl itdi. Nūḥ ‘aleyhi’s-selām (7) tevbe⁹³⁴³ itdi⁹³⁴⁴ ve nevhē eyledi⁹³⁴⁵, *ihbiṭū biselāmin* kelāmına maẓhar oldı. (8) Yūnus ‘aleyhi’s-selām balıq qarnında nevhē itdi⁹³⁴⁶

[فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَانجَيْنَاهُ مِنَ الْعَمِّ] وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ

buyuruldı. (9) Eyyüb ‘aleyhi’s-selām zārī kıldı, ‘āfiyet buldı. Cemī‘en belālar aqlamaq (10) ile andan⁹³⁴⁷ ḥalāş olunur⁹³⁴⁸.

Mev‘ize ‘Āşiler miḥnetin Ya‘qūb ‘aleyhi’s-(11)selāma kıyās ideler. Çünküm hicrāna düşdi, aḥvālī tağyīr oldı. Rāḥatda (12) [**hh131a**] iken miḥnete düşdi⁹³⁴⁹ ve beñzi laṭif iken şufrete ve qavī iken kuvveti za‘fa dü(13)şdi⁹³⁵⁰ ve sürür selveti ḥüzne mübtedā⁹³⁵¹ oldı. Maqḥbūl iken meftūn (14) oldı. *Kışşā* Çün ‘āciz oldı, inşā‘allāhu Te‘ālāya⁹³⁵² ḥavāle (15) itdi⁹³⁵³.

[وَجَاؤُوا عَلَى فَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ] قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ

الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ

didi ve “Kelāmıñuz (16) şaḥiḥ degildür” didi. “Zirā İbrāhīm ve İşḥāk neslinden (17) ḥırsızlık ba‘iddür” didi. “Şabra nefsimi rabṭ itdüm göreyem⁹³⁵⁴ qazā-yı ilāhī⁹³⁵⁵ (18) nereye⁹³⁵⁶ iletür” diyüp⁹³⁵⁷

⁹³³⁸ ve: HHM ile

⁹³³⁹ ğayrıya: Dİ ğayra

⁹³⁴⁰ olmaz: Dİ degildir

⁹³⁴¹ ola: HM olsa

⁹³⁴² qabūl: HH qabūlluk

⁹³⁴³ tevbe: HM tevbe ve nevhē

⁹³⁴⁴ itdi: HM oldı

⁹³⁴⁵ eyledi: HH, HM, HHM -

⁹³⁴⁶ Biz de duasını kabul ettik ve kendisini kederden kurtardık. İşte biz mü‘minleri böyle kurtarız.

⁹³⁴⁷ andan: HM -

⁹³⁴⁸ ile andan ḥalāş olunur: HH ve inlemek ile def` olur

⁹³⁴⁹ düşdi: Dİ, HM, HHM -

⁹³⁵⁰ düşdi: Dİ, HM düşürdi

⁹³⁵¹ mübtedā: Dİ mübtelā

⁹³⁵² Te‘ālāya: Dİ Te‘ālā Ḥāzretine

⁹³⁵³ Bir de üzerine, sahte bir kan bulaştırılmış gömleğini getirdiler. Yakub dedi ki: “Hayır! Nefisleriniz sizi aldatıp böyle bir işe sürükledi. Artık bana düşen, güzel bir sabırdır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de ancak Allah’tır” (12/18, Altuntaş 2003: 236).

⁹³⁵⁴ göreyem: HH görelüm

⁹³⁵⁵ qazā-yı ilāhī: HH, HM, HHM qazāu’llāhı

⁹³⁵⁶ nereye: HH neye, HHM ne diye

⁹³⁵⁷ diyüp: HM diyü

Ya'küb 'aleyhi's-selâm⁹³⁵⁸ evvel ceza⁹³⁵⁹ itdi⁹³⁶⁰, âhîr şabr eyledi⁹³⁶¹ ve Hâzret-i (19) bî-niyâza tazarrua ve nevheye⁹³⁶² teveccüh eyledi.

El meclisü'l-vâhid ve'l-ğamsun min Kışşa-ı Yûsuf 'aleyhi's-selâm. [hm174b] [173b/1] Fi kavlehu Te'âlâ⁹³⁶³:

وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسْفَىٰ عَلَىٰ يُوسُفَ ۖ وَأَبْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ
كَظِيمٌ

Şale's-şeyhü'l-imâm rażıya'llâhu (2) 'anh: "Elkelâm fi hażihi'l elâye yeted'i tağdîmü'l-muğaddîmeti ve hüve mâruva 'ane'n-nebiyyi (3) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem te'esef 'ale'd-dünyâ fe innehu akrabu mine'n-nâri ħamismi'ete (4) mesire ve min te'esefê 'alâ deniyye fe innehu akrabu mine'l-cenneti 'âm mesirete ħamismi'ete kâle (5) Allâhu tebâreke ve te'âlâ⁹³⁶⁴

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ
أَمَلًا

Şeyh rażıyallâhu 'anhu (6) eydür: "Bu âyet-i kerîmede kelâm bir muğaddime⁹³⁶⁵ iktizâ ider ki Hâzret-i peygamber şalla'llâhu (7) 'aleyhi ve sellem⁹³⁶⁶ buyurdu ki: "Her kim dünyâ için te'essüf itse beş yüz yıllık (8) yol cehenneme qarîb⁹³⁶⁷ olur. Dîni için⁹³⁶⁸ te'essüf eylese beş yüz yıllık yol cennete (9) qarîb olur⁹³⁶⁹." Hâk Sübhâne ve Te'âlâ buyurur⁹³⁷⁰ ki: "Mâl ve evlâd ve ħayât dünyâ zîneti(10)dür." Hâzret-i Ya'küb 'aleyhi's-selâm peygamberdür, oğlı için te'essüf ne vechile (11) câ'iz olur? Cevâb budur ki, te'essüfi oğlı için degildür ki ħayât-ı dünyâ (12) zîneti ola. Belki veled-i şâliħ ki ħayru'l-mâldandur ve öldiğünden⁹³⁷¹ soñra 'ameli munğatı' (13) olmaz. Veled-i şâliħ terk iden esefi⁹³⁷² bu

⁹³⁵⁸ Ya'küb 'aleyhi's-selâm: HH, HM, HHM -

⁹³⁵⁹ cez'aya: Dİ cez'a

⁹³⁶⁰ itdi: Dİ, HM, HHM -

⁹³⁶¹ eyledi: HH itdi

⁹³⁶² nevheye: HH, HM, HHM -

⁹³⁶³ Onlardan yüz çevirdi ve, "Vah! Yusuf'a vah!" dedi ve üzüntüden iki gözüne ak düştü. O artık acısını içinde saklıyordu (12/84, Altuntaş 2003: 244).

⁹³⁶⁴ Mallar ve evlatlar, dünya hayatının süsüdür. Baki kalacak salih ameller ise, Rabbinin katında, sevap olarak da ümit olarak da daha hayırlıdır (18/46, Altuntaş 2003: 298).

⁹³⁶⁵ muğaddime: Dİ tağaddime

⁹³⁶⁶ 'aleyhi ve sellem: Dİ 'aleyhi's-selâm

⁹³⁶⁷ qarîb: HH yakın

⁹³⁶⁸ için: HH, HHM -

⁹³⁶⁹ dîni için te'essüf eylese beş yüz yıllık yol cennete qarîb olur: HH -

⁹³⁷⁰ buyurur: Dİ buyurdu

⁹³⁷¹ öldiğünden: HM fevtinden

cihetdendir. Zinet-i dünyâ olduğu (14) için degildir. Buña şahid ol rivāyetdür ki ba‘de’l-vāşıla Yūsuf (15) ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Ey peder⁹³⁷³! Bu deñlü ceza‘ya⁹³⁷⁴ bā‘iş nedir? “Āhıretde (16) hoş⁹³⁷⁵ buluşurduk.” Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām buyurdi ki: [hh131b] “Benüm havfum senün (17) dīnün içündür⁹³⁷⁶.” Zīrā el‘ıyāzu bi’llāh, eger imānuña halel [hm175a] vāki‘ ola āhıretde (18) dağı müfārekat vāki‘ ola. Pes enbiyānıñ dā‘imā taqayyüdları dīn ve āhıret (19) içündür.

Ƙışsa⁹³⁷⁷ Ĥazret-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ firākı-[174a/1] çun⁹³⁷⁸ kırk yıl ağladı. Senün dağı bī-bedel ‘ömrün bunca zamān cehālet (2) ve ğafletde⁹³⁷⁹ zāyi‘ oldı. Ne için te‘essüf [hbm 100b] itmezsin?”

El meclisü’s-sāni ve’l-(3)ħamsün⁹³⁸⁰ min Ƙışsa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām. Fī kavlehu Te‘ālā^{9381,9382}.

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ

النَّاصِحِينَ

Ƙale’s-şeyhü’l-imām (4) rażıya’llāhu ‘anh *en-nezā’ir*: Üç kimesneden üç kimesne i‘rāz (5) idüp⁹³⁸³ üç nesneye⁹³⁸⁴ iķbāl itdi. Ebū Cehl İslāmdan i‘rāz idüp (6) Ĥabıbu’llāhuñ āzārı⁹³⁸⁵ için şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemün⁹³⁸⁶ iķbāl itdi.⁹³⁸⁷ (7) İkinci Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām evlādı olandan⁹³⁸⁸ i‘rāz idüp Yūsuf (8) ‘aleyhi’s-selāma⁹³⁸⁹ iķbāl eyledi⁹³⁹⁰.

⁹³⁷² esefi: HM andan te‘essüfi

⁹³⁷³ ey peder: HH, HHM -

⁹³⁷⁴ ceza‘ya: Dİ ceza‘

⁹³⁷⁵ hoş: HH, HHM hoş

⁹³⁷⁶ içündür: HH, HM, HHM için idi

⁹³⁷⁷ kışsa: HH lañfe

⁹³⁷⁸ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ firākı-çun: Dİ firākı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām için, HH firākı-ı Yūsuf

⁹³⁷⁹ ğafletde: HH ğaflet ile, HM ğafletden

⁹³⁸⁰ ĥamsün: Dİ ĥamsın

⁹³⁸¹ evvel didi ki Ebu Cehl islāmdan i‘rāz eyledi ve ezā-yı Resulu’l-lāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem iķbāl eyledi fī kavlehu Te‘ālā: Dİ -

⁹³⁸² Artık Salih onlardan yüz çevirdi ve “Andolsun, ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ettim ve size nasihatla bulundum. Fakat siz nasihat edenleri sevmiyorsunuz” dedi (7/79, Altuntaş 2003: .

⁹³⁸³ idüp: HHM itdük

⁹³⁸⁴ nesneye: HH, HM, HHM kimesneye

⁹³⁸⁵ habıbu’l-lāhuñ āzārı: HH izā-yı Resulu’l-lāh, HM Ĥabıbu’l-laha izā

⁹³⁸⁶ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemün: HH, HHM -

⁹³⁸⁷ itdi: HH, HHM eyledi

⁹³⁸⁸ evlādı olandan: HH evlādından

⁹³⁸⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma: HM Yūsufa

⁹³⁹⁰ ikinci Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām evlādı öleden i‘rāz idüp Yūsuf ‘aleyhi’s-selāma iķbal eyledi: HH Velid bin mağire Ĥağdan i‘rāz idüp küfr ve tuğyāna iķbāl eyledi

Evvel didük⁹³⁹¹ ki: “Ebū Cehl İslāmdan (9) i‘rāz itdi⁹³⁹² ve⁹³⁹³ ezāyı Resūlu’llāh⁹³⁹⁴ şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme iḳbāl eyledi⁹³⁹⁵. Ol (10) şöyle vāḳi‘ oldu ki: Ebū Cehl Ḥāzret-i server-i kā’ināt ‘aleyhi-efzalu’ş-şalavāt⁹³⁹⁶ (11) namāz kılrken göricek ḥamiyyet ve cāhilliyeti hareket idüp (12) eyitdi: “Lātu ve ‘Azza ki Ḥazā’a ve Ğaffara ḳabilelerinūñ ma‘būdlarıdır⁹³⁹⁷, anları (13) terk idüp ḡāyib⁹³⁹⁸ ma‘būda ‘ibādet ider. Eger bir daḥı ‘ibādet ider⁹³⁹⁹, bir daḥı secde ider görür(14)sem başına bir taş urup pāre pāre ideyem⁹⁴⁰⁰. “*Eraeytellezi yenuha ‘abden* (15) *izā şallā.*” Bu ma’nāya ḳasem itdi. Bir gün Ḥāzret-i şalla’llāhu ‘aleyhi (16) ve sellem⁹⁴⁰¹ mescide [hm175b] gelüp secde idicek bir taş alup urmaḳ ḳaşdıyla⁹⁴⁰² (17) gelüp mescide giricek⁹⁴⁰³ eli ḳurıdı. Çıkdıḳda yine sağ olurdu⁹⁴⁰⁴. (18) Üç kerre geldükde eli ḳurıdı gitdikde sağ olurdu⁹⁴⁰⁵. Ḥāzret-i (19) şalla’llāhu ‘aleyhi sellem namāzdan fāriḡ olıcaḳ “baña siḥr itdün” didi. [174b/1] Ḥāzret-i şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁹⁴⁰⁶ buyurdı ki: “Bu benüm şan’atum degıldür, ‘işmetu’llāhdur”. Sürüyerek cehenneme atar⁹⁴⁰⁷” diyü va’d itdi. Ḥāzret-i (3) peyḡamber şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurdı ki⁹⁴⁰⁸: “Mi‘rāc gicesi gördüm Ebū Cehlñ (4) başını urup cehennemde [hh132a] bir çuḳura ḳodılar ve yüzi üzre sürüyerek (5) cefā iderler⁹⁴⁰⁹, ol feryād ider.”

*Nükte*⁹⁴¹⁰ Ol kimesne ki peyḡamber (6) şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme⁹⁴¹¹ düşmen idi, yiri saḳar oldu. Yā ol kimesne muḥabbeti (7) dürüst⁹⁴¹² ola, yiri firdevs olmaḳ recā ve ümīz⁹⁴¹³ olunur ki dost ve düşmen (8) zāhir ola.

İkinci didük⁹⁴¹⁴ ki: “Velīd ibn-i Maḡıra ḥaḳḳında⁹⁴¹⁵ i‘rāz idüp bāḫıla (9) iḳbāl eyledi⁹⁴¹⁶ 9417

⁹³⁹¹ didük: HM, HHM didi

⁹³⁹² itdi: Dİ, HM eyledi

⁹³⁹³ itdi ve: HH idüp

⁹³⁹⁴ Resūlu’llāh: Dİ resūl

⁹³⁹⁵ eyledi: HH itdi

⁹³⁹⁶ ‘aleyhiefzalu’ş-şalavāt: Dİ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem

⁹³⁹⁷ ma‘būdlarıdır: HH ma‘būdıdır

⁹³⁹⁸ ḡāyib: HM, HHM ḡāyet

⁹³⁹⁹ ider: HM, HHM iderken

⁹⁴⁰⁰ ideyem: HH iderüm, HM ideyem didi

⁹⁴⁰¹ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ seyyidi ‘ālem ‘aleyhi’ş-şalavāt ve’s-selām

⁹⁴⁰² ḳaşdıyla: Dİ ḳaşdına

⁹⁴⁰³ giricek: HM girdi

⁹⁴⁰⁴ gelüp secde idicek bir taş alup urmaḳ ḳaşdıyla gelüp mescide giricek eli ḳurıdı çıkdıḳda yine sağ olurdu: HH

gelüp secdede urdı yine sağ oldu

⁹⁴⁰⁵ olurdu: HM, HHM oldu

⁹⁴⁰⁶ şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Dİ -

⁹⁴⁰⁷ atar: Dİ, HH, HHM atarlar

⁹⁴⁰⁸ buyurdı ki: HH, HHM -

⁹⁴⁰⁹ sürüyerek cefā iderler: HH sürürler idi

⁹⁴¹⁰ nükte HH işāret

⁹⁴¹¹ şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme: Dİ ‘aleyhi efzalu’ş-şalavāt ve’s-selāma, HM peyḡambere

⁹⁴¹² dürüst: Dİ dost

⁹⁴¹³ ümīz: HH -

⁹⁴¹⁴ didük: HHM didi

⁹⁴¹⁵ ḥaḳḳında: Dİ, HH, HM ḥaḳdan

أَفْرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى

İmândan i'râz idüp⁹⁴¹⁸ küfre ve bâtıla (10) meyl iderler ve lisânıyla şehâvet da'vâ ider, 'ameli aña muhâlifdür.

*Hikāye*⁹⁴¹⁹ (11) İbn-i Pelid sultân enbiyâ şalla'llāhu 'aleyhi ve selleme⁹⁴²⁰ 'aduvv idi. (12) Bilāl Habeşî ahabbū'l-aḥbāb idi. Velid seyyid iken⁹⁴²¹ Bilāl 'abd iken (13) maḳbūl-ı Haḳ ve memdūh-ı ḫalk-ı cihān oldu, tā kim bileler ki sa'adet (14) ve şeḳāvet aşıl u ḫasb⁹⁴²² ile degildür, belki fi'lu'llāhdur. Kezālik⁹⁴²³

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَتُسْأَلُنَّ عَمَّا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

Nūḫ 'aleyhi's-selām peygamber⁹⁴²⁴ iken oğlu Ken'an zā'is-i (16) ehl-i tuḡyān ve [hm176a](HM?) mezmūm-ı ḫālḳ-ı [hhm101a] cihān oldu.

Mervīdür ki Hażret-i peygamber (17) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁹⁴²⁵ zamān-ı sa'adetlerinde Hażret-i Bilāl Habeşî rażıya'llāhu (18) 'anh maḫallelerinde gezüp "aḫad aḫad" dir idi. Velid Pelid anı⁹⁴²⁶ çarmıḫa gerüp⁹⁴²⁷ (19) kızmış yağı⁹⁴²⁸ arḳasına ve ḳarnına döküp "Bu sözden tevbe⁹⁴²⁹ eyle" dir [175a/1] idi. Bilāl⁹⁴³⁰ "Cān virürem İmān virmezem" dir idi. bir gün (2) Hażret-i Ebābekir şiddik rażıya'llāhu 'anh ol aradan geçüp⁹⁴³¹ giderken bu ḫālī müşāhede (3) idüp "Ben bunu şatun aluram" didi. Ol eyitdi: "Ben daḫı virürem" (4) didi⁹⁴³². "Niceye virürsin?" didi. "Bir vaḳıyye altuna virürem" didi.

⁹⁴¹⁶ eyledi: HH iderdi

⁹⁴¹⁷ Şimdi yüz çevireni; pek az verip de kaskatı cimrileşeni gördün mü?

⁹⁴¹⁸ idüp: HH ider ve

⁹⁴¹⁹ ḫikāye: HH laṭife

⁹⁴²⁰ enbiyâ şalla'llāhu 'aleyhi ve selleme: Dİ enbiyāya şalla'l-lāhu 'aleyhi ve sellem, HM enbiyāya

⁹⁴²¹ iken: HM iken merdūd-ı Haḳ ve

⁹⁴²² ḫasb: HM ḫasb ve nisabla

⁹⁴²³ (O kafirler) kendilerine ancak meleklerin veya senin Rabbinin helāk emrinin gelmesini bekliyorlar. Onlardan öncekiler de böyle yapmıştı. Allah onlara zulmetmedi, fakat onlar kendilerine zulmediyorlardı (16/93, Altuntaş 2003: 276).

⁹⁴²⁴ peygamber: HH peygamber ve güzide-i Hażret-i Haḳ idi

⁹⁴²⁵ Hażret-i peygamber şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Dİ Hażreti peygamber şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, HM Hażretüñ

⁹⁴²⁶ anı: Dİ, HH, HHM -

⁹⁴²⁷ gerüp: HHM gerüp üzerine

⁹⁴²⁸ kızmış yağ: HH -

⁹⁴²⁹ tevbe: HM fāriḡa-ı tevbe

⁹⁴³⁰ bilāl: Dİ, HHM bilāl dir idi

⁹⁴³¹ ol aradan: Dİ, HM, HHM -

⁹⁴³² didi: HM -

Ale'l-fevr (5) ol kadar kıymet getürüp Velîde virdi. Bilâl rażıya'llāhu 'anhāyı⁹⁴³³ aldı. (6) Velîd didi ki “Aẓîm hayır itdüm. Ben bu ıulı⁹⁴³⁴ bir altuna virür idüm.” Ebū Bekir (7) rażıya'llāhu 'anh⁹⁴³⁵ eyitdi: “Hayırı ben itdüm ki eger sen kırık vııayye altun iste(8)señ⁹⁴³⁶ ben virürdüm⁹⁴³⁷.” Velîd eyitdi: “Bu saña hizmet⁹⁴³⁸ itmez. Ebū Bekir rażıya'llāhu (9) 'anh eyitdi⁹⁴³⁹: “Ben bunı āzād itdüm ve aña ben hizmet iderem. Bu maıule 'abd haııında (10) Haıı Sübhāne ve Te'ālā buyurur ki^{9440,9441}:

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ (11) بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ

“Ol maıule [hh132b] maıdüm haııında denildi^{9442,9443}:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا

ya'nî Bilālı redd itme ki bizüm zikrümüzden şabāh (13) ve aıışām gafil olmaya⁹⁴⁴⁴ ve Velîde etbā' itme ki bizüm ile aıılā 'alāıa(14)sı olmaya⁹⁴⁴⁵.”

Üçinci Ya'küb 'aleyhi's-selām evlādından i'rāz idüp (15) Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ⁹⁴⁴⁶ fıırkatıyla nevhıye iıkbāl itdi^{9447,9448}.

⁹⁴³³ Bilāl rażıya'llāhu 'anhāyı: HM Bilāl

⁹⁴³⁴ bu ıulı: HH, HM, HHM bunı

⁹⁴³⁵ rażıya'llāhu 'anh: HM -

⁹⁴³⁶ istesen: HH isteye idüñ

⁹⁴³⁷ virürdüm: Dİ virür idüm

⁹⁴³⁸ hizmet: Dİ hidmet

⁹⁴³⁹ eyitdi: Dİ -

⁹⁴⁴⁰ buyurur ki: Dİ, HM buyurdı ki

⁹⁴⁴¹ Rab'lerinin rızasını isteyerek sabah akşam ona dua edenleri yanından kovma. Onların hesabından sana bir şey yok, senin hesabından da onlara bir şey yok ki onları kovasin. Eger kovarsan zalimlerden olursun (6/52, Altuntaş 2003: 133).

⁹⁴⁴² denildi: Dİ; HHM, HM -

⁹⁴⁴³ Sabah akşam Rablerine, O'nun rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte ol. Dünya hayatının zinetini arzu edip de gözlerini onlardan ayırma. Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, boş arzularına uymuş ve işi hep aşırılık olmuş kimselere boyun eğme (18/28, Altuntaş 2003: 296).

⁹⁴⁴⁴ olmaya: HH olmaz, HM -

⁹⁴⁴⁵ olmaya: HH, HM yoııdır

⁹⁴⁴⁶ Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ: HM Yūsufuñ

⁹⁴⁴⁷ iıkbāl itdi: HH āğāz itdi

⁹⁴⁴⁸ Artık Salih onlardan yüz çevirdi ve “Andolsun, ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ettim ve size nasihatla bulundum. Fakat siz nasihat edenleri sevmiyorsunuz” dedi (7/79, Altuntaş 2003: 159).

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ
النَّاصِحِينَ

(16) zikrine⁹⁴⁴⁹ müştəgıl oldu, tā kim evlādı eyitdiler⁹⁴⁵⁰:

قَالُوا تَاللّٰهِ نَفَقًا [hm176b] نَذْكُرُ يُوسُفَ [حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ]

(17) “Ey peder! Bu ne muhabbetdür ki Yūsufi unutmazsın. Civānlık gitdi, pîr (18) olduñ ve mübārek gözleriñe za‘f geldi. Yine⁹⁴⁵¹ te’essüf idersin. (19) Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām eyitdi⁹⁴⁵²: “Ma‘zūr tutuñ ki cemālî hayālumdan ve ismi [175b/1] lisānımdan gāyib olmaz.”

*İşāret*⁹⁴⁵³ Ey ‘Aziz! Firāk nārdır ve şavk nūrdur ve ‘āşık⁹⁴⁵⁴ (2) bu iki hālet ile i’tidāl hāşıl ider⁹⁴⁵⁵.

El meclisü’s-sālīs ve l-ḥamsūn min (3) *Kıssa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām*⁹⁴⁵⁶ Rivāyet olunur ki şol kadar zikir Yūsufi⁹⁴⁵⁷ (4) naql-ı bāzār⁹⁴⁵⁸ itdi⁹⁴⁵⁹ ve mübālağa eyledi⁹⁴⁶⁰ ki gayretü’l-ulūhiyyet tecellî idüp (5) Cebrā’il ‘aleyhi’s-selāmı⁹⁴⁶¹ irsāl itdi ki “Yūsuf seni ḥulḳ itdi mi ve rızkuñ⁹⁴⁶² (6) virdi mi? On evlāduñ vardır ve ben gāyūr ve şabūr-ı ilāhiyem. Seniñ (7) bu mertebe Yūsufi zikriñe rāzî degilem. Bir kerre daḥı Yūsufi zikir iderseñ (8) seni⁹⁴⁶³ enbiyā defterinden iḥrāc iderim.” Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām sākıt (9) oldu ve⁹⁴⁶⁴ yol başında bir hāne binā⁹⁴⁶⁵ idüp ḥalkdan nām-ı Yūsufi (10) istimā‘ idüp⁹⁴⁶⁶ tesellî ḳaşd itdi⁹⁴⁶⁷. Bir gün bir kimesne oḡlına “Yā Yūsuf!” (11) diyü nidā itdi Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām bunu

⁹⁴⁴⁹ zikrine: HH her kim nazardan maḥrūm ola ḥayruñ zikr ile eglenür çünküm Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām Yūsufuñ firḳatına mübtelā oldu zikrine

⁹⁴⁵⁰ Oḡulları, “Allah’a yemin ederiz ki, sen hālā Yusuf’u anıp duruyorsun. Sonunda üzüntüden eriyip gideceksin veya helāk olacaksın” dediler (12/85, Altuntaş 2003: 244).

⁹⁴⁵¹ yine: HHM -

⁹⁴⁵² eyitdi: HM, HHM -

⁹⁴⁵³ işāret: Dİ -

⁹⁴⁵⁴ ve ‘āşık: HM āşıkā

⁹⁴⁵⁵ hāşıl ider: HHM hāşıldur

⁹⁴⁵⁶ ‘aleyhi’s-selām: Dİ ‘aleyhi’s-selām fî ḳavlehu Te‘ālā

⁹⁴⁵⁷ Yūsufi: Dİ, HH, HHM Yūsuf

⁹⁴⁵⁸ naql-ı bāzār: HH tekrār, HM -

⁹⁴⁵⁹ itdi: HM itdi ki

⁹⁴⁶⁰ eyledi: Dİ idi

⁹⁴⁶¹ Cebrā’il ‘aleyhi’s-selāmı: HH Cibril-i Emīni, HM Cebrā’ili

⁹⁴⁶² rızkuñ: HM rızkuñı

⁹⁴⁶³ seni: HH -

⁹⁴⁶⁴ oldu ve: HH olup

⁹⁴⁶⁵ binā: HM, HHM -

⁹⁴⁶⁶ idüp: HM itmekle, HHM -

⁹⁴⁶⁷ ḳaşd itdi: HHM hāşıl iderdi

işidüp harāreti ve firākı⁹⁴⁶⁸ (12) ziyāde oldı ve duĥān dimāġına çıķup mübārek gözlerine za‘f (13) geldi⁹⁴⁶⁹.

[وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسْفَىٰ عَلَىٰ يُوسُفَ] وَأَبْيَضَّتْ عَيْنَاهُ [hbm101b] مِنَ الْحُزْنِ
[فَهُوَ كَظِيمٌ]

Bu hālet zuhūr idicek (14) zelzele düşdi muĥarrebān Hāzrete⁹⁴⁷⁰ eyitdiler: (15) “Ey Bār-ı Hüdā! Bu miĥnetzede ki Yūsuf [hh133a] ‘aleyhi’s-selāmuñ⁹⁴⁷¹ firākıyla sūzān (16) iken İbn-i Yāminiñ firākı aña ziyāde oldı. [hm177a] Nāle ile⁹⁴⁷² bir miķdār tesellī (17) bulur⁹⁴⁷³ iken men‘ buyurduñ. Bārī nāleye⁹⁴⁷⁴ icāzet buyur⁹⁴⁷⁵. Bir miķdār (18) rāĥat bulup nefeslensün⁹⁴⁷⁶. ‘Ālem-i Ceberūtdan ĥiĥāb geldi ki: “Ümmet-i (19) Muĥammed şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme⁹⁴⁷⁷ nāle itme ki ruĥşata sebep olur⁹⁴⁷⁸” Ya‘ķüb ‘aleyhi’s-selām [176a/1] ĥaşd itdi ki kendü kendü ile nāle ide⁹⁴⁷⁹. Hāķ Sübhāne ve Te‘ālā (2) buyurdı⁹⁴⁸⁰: “Feryād eyle, tā kim ehl-i miĥnet feryād itdüklerinde saña tañil o(3)lsunlar ve mütāba‘at itsünler ve ümmet-i Muĥammed ‘āşıklarına ruĥşat olsun.”

(4) *Hikāye*⁹⁴⁸¹ Hāsan Başri rażıya’llāhu ‘anh eydür: Ya‘ķüb ‘aleyhi’s-selām seksen (5) yıldur⁹⁴⁸² derd ve⁹⁴⁸³ miĥnet çekdi⁹⁴⁸⁴, aşlā mübārek gözlerinüñ yaşı diñmedi ve mübārek (6) lihyeleri ĥuru⁹⁴⁸⁵ olmadı. Gözi yaşından bir maĥlūk hicrānından (7) böyle olıcaķ el‘ıyāzu billāh ĥālık hicrāni vāķi‘ olursa aĥvāl⁹⁴⁸⁶ nice (8) olur, ĥıyās eyle⁹⁴⁸⁷.

⁹⁴⁶⁸ firākı: HH cerāhatı

⁹⁴⁶⁹ Onlardan yüz çevirdi ve, “Vah! Yusuf'a vah!” dedi ve üzüntüden iki gözüne ak düşti. O artık acısını içinde saklıyordu (12/84, Altuntaş 2003: 244).

⁹⁴⁷⁰ hāzrete: Dİ hāzret

⁹⁴⁷¹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām, HH Yūsuf peygamberümüñ, HM Yūsufuñ

⁹⁴⁷² nāle ile: HM zıkr ile

⁹⁴⁷³ bulur: HHM olur

⁹⁴⁷⁴ nāleye: HH nāle itmege

⁹⁴⁷⁵ buyur: HH vir

⁹⁴⁷⁶ nefeslensün: HM nefeslensün

⁹⁴⁷⁷ Muĥammed şalla’llāhu ‘aleyhi ve selleme: Dİ Muĥammed şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, HM Muĥammede

⁹⁴⁷⁸ olur: Dİ ola, HH olsun

⁹⁴⁷⁹ kendü kendü ile nāle ide: HH kendiyle nāle idi, HHM kendü eyle idi

⁹⁴⁸⁰ buyurdı: HH buyurdı ki

⁹⁴⁸¹ ĥikāye: HH -

⁹⁴⁸² yıldur: HM yıl

⁹⁴⁸³ ve: Dİ -

⁹⁴⁸⁴ yıldur derd ve miĥnet çekdi: HH yıl firĥat çekdi

⁹⁴⁸⁵ ĥuru: HH, HM, HHM ĥuru

⁹⁴⁸⁶ aĥvāl: Dİ aĥvāl

⁹⁴⁸⁷ eyle: HM oluna

*Nükte*⁹⁴⁸⁸ Gönül ğam sarâyıdır⁹⁴⁸⁹. Anuñ iki ğapusu vardır ki⁹⁴⁹⁰ (9) gözlerdür⁹⁴⁹¹ ve biri lisândur⁹⁴⁹². Çünküm kârubân⁹⁴⁹³ bilâ-ġalba dâhîl olur, göz ağlar (10) ve lisân feryâd ider⁹⁴⁹⁴ ve belâdan bir miġdâr râhat olur⁹⁴⁹⁵.

*ĶıŖŖa*⁹⁴⁹⁶ (11) Ĥazret-i Bârîden celle ve ‘alâdan⁹⁴⁹⁷ izin oldı ki bād⁹⁴⁹⁸ Ĥazret-i Yûsuf ‘aleyhi’s-(12)selâmuñ râyiġhasın Ya‘ġûb ‘aleyhi’s-selâma yetiŖdüre⁹⁴⁹⁹.

Veheb bin Mezbiye (13) raẓıya’llâhu ‘anh eydür: “Ĥaġ Sübhâne ve Te‘âlâ Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâmı irsâl itdi⁹⁵⁰⁰ (14) ki Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ⁹⁵⁰¹ pirâhenini⁹⁵⁰² BeŖir nâm ġulâm ile Ya‘ġûb ‘aleyhi’s-(15)selâma irsâl ide. BeŖir ol ġulâmuñ ismidür ki Ya‘ġûb ‘aleyhi’s-(16)selâm vâlidesiyle⁹⁵⁰³ aldı, tâ [hm177b] ki⁹⁵⁰⁴ Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmı emzire. Ol ġulâmı (17) Ŗatdılar⁹⁵⁰⁵, MıŖır câ nibine iletdiler. Ol cârîye ağladı ve didi ki: “Ey Bâr-ı Ĥüdâ! (18) Nice beni sevgülümden⁹⁵⁰⁶ cüdâ itdiyse⁹⁵⁰⁷ sen-daġı⁹⁵⁰⁸ sevgülüsinden anı cüdâ eyle.” (19) Du‘âsı maġbûl oldı. Muġaddemâ ol gelüp vâlidesiyle buluŖdı. Andan [176b/1] Ya‘ġûb ‘aleyhi’s-selâma baŖar yetiŖdi⁹⁵⁰⁹. Çünküm BeŖir MıŖırdan ġıġıcaġ⁹⁵¹⁰ pirâhen (2) yükinüñ içinde idi, sekiz [hh133b] menzil ġalmıŖ idi ki Ken‘âna iriŖe. BeŖir (3) pirâheni⁹⁵¹¹ ġıġarup silkdî. Bād-ı Ŗabâ pirâheniñ râyiġhasın Ĥazret-i (4) Ya‘ġûb ‘aleyhi’s-selâma yetiŖdürdi.”

*El meclisü’r-râbi’ ve’l-ġamsun*⁹⁵¹² min *ĶıŖŖa-ı* (5) *Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm*. Fî ġavlehu Te‘âlâ⁹⁵¹³:

⁹⁴⁸⁸ nükte: HH laġife

⁹⁴⁸⁹ gönül ğam sarâyıdır: HM , HHM gönlüm sarâyıdır

⁹⁴⁹⁰ vardır ki: HH var ki

⁹⁴⁹¹ gözlerdür: Dİ gözdür, HH iki gözdür

⁹⁴⁹² gözlerdür ve biri lisândur: HM gözdür ve lisandur

⁹⁴⁹³ kârubân: HH kârvân

⁹⁴⁹⁴ ider: HH eyler

⁹⁴⁹⁵ râhat olur: HH ġıffet ġâşıl olur, HM rahat ġâşıl olur

⁹⁴⁹⁶ çünküm kârubân bilâ-ġalba dâhîl olur göz ağlar ve lisân feryâd ider ve belâdan bir miġdâr râhat olur *ĶıŖŖa*:

HM -

⁹⁴⁹⁷ celle ve ‘alâdan: HM -

⁹⁴⁹⁸ bād: HHM yâr, HM -

⁹⁴⁹⁹ yetiŖdüre: HM, HHM yetiŖdürdi

⁹⁵⁰⁰ itdi: HM eyledi

⁹⁵⁰¹ ‘aleyhi’s-selâmuñ: HH ‘aleyhi’s-selâm

⁹⁵⁰² pirâhenini: Dİ pirâheni

⁹⁵⁰³ vâlidesiyle: HH vâŖıŖasıyla, HM anı vâlidesiyle

⁹⁵⁰⁴ ki: HH kim

⁹⁵⁰⁵ Ŗatdılar: Dİ Ŗatdı

⁹⁵⁰⁶ sevgülümden: HM Ya‘ġûb sevgülümden

⁹⁵⁰⁷ cüdâ itdiyse: Dİ ayırdıysa

⁹⁵⁰⁸ sendaġı: HH sendaġı anı, HM -

⁹⁵⁰⁹ Ya‘ġûb ‘aleyhi’s selâma baŖar yetiŖdi: HH Ya‘ġûb ‘aleyhi’s-selâm Yûsufa mülâġat itdi çünküm, HM Ya‘ġûb ‘aleyhi’s-selâma baŖar yetiŖdi

⁹⁵¹⁰ ġıġıcaġ: HM ġıġdı

⁹⁵¹¹ pirâheni: HH, HM pirâhen

⁹⁵¹² râbi’ ve’l-ġamsun: Ŗâni ve’l-ġamsun

⁹⁵¹³ Kervan (MıŖır’dan) ayrılnca babaları, “Bana bunak demezseniz, Ŗüphesiz ben Yusuf’un kokusunu alıyorum” dedi (12/94, AltuntaŖ 2003: 245).

[وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ] إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ (6) لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُون

Nitekim Hızret-i Ya'küb 'aleyhi's-selâm (7) yetmiş fersah yoldan pirâhen râyihasın şemm itdi yanında olanlar tuymadı⁹⁵¹⁴. (8) Mü'min dağı kıyâmet günü kabirden başını kaldırıcak beş yüz yıllık yoldan (9) cennet râyihasın alur. Kâfir dağı cehennemün⁹⁵¹⁵ râyihasın alur. E'uzu-bi'llâh Te'âlâ min (10) *azābu'n-nār ve min 'azabu'l-cabbar*

El meclisü'l-ḥāmīs ve'l-ḥamsīn [hbm102a] min Kıssa-ı (11) Yūsuf 'aleyhi's-selâm. Fî kavlehu Te'âlâ⁹⁵¹⁶:

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ [قَالَ أَبُوهُمْ] إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُون

Şeyhü'l-imâm (12) rażıyâllâhu 'anh: “*Selâsetun aḥbaru selâseten mine'l-enbiyâ'i selâseten eşyâ'i.*” İmâm rażıy(13)allâhu 'anh eydür: Ya'ni⁹⁵¹⁷ [hm178a] tuyûrdan üç kimesne üç peygambere üç nesneden haber (14) virdi⁹⁵¹⁸: Ḥattâf ki kırlangiçdur, Âdem peygambere⁹⁵¹⁹ 'aleyhi's-selâm Havvâdan haber (15) virdi⁹⁵²⁰ rażıya'llâhu 'anhâ⁹⁵²¹. Hüdühüd Süleymân 'aleyhi's-selâma şabâdan (16) haber virdi ve Beşîr Ya'küb 'aleyhi's-selâma haber virdi⁹⁵²².

Evvel didük⁹⁵²³ ki: (17) Ḥattâf Âdem 'aleyhi's-selâma haber⁹⁵²⁴ virdi. Ol şöyle vâki' oldı ki, çünküm (18) Âdem 'aleyhi's-selâm⁹⁵²⁵ Haḳ Te'âlânun fermânına hilâf idüp dünyâ zindânına (19) indirildi⁹⁵²⁶ ve Havvâdan cüdâ olup ikisi dağı firâca düşdi, dâ'imâ⁹⁵²⁷ ağlar[177a/1]lardı⁹⁵²⁸. Serendibe düşüp⁹⁵²⁹ Havvâ rażıya'llâhu 'anhâ Ciddeye düşüp ağlar (2) idi ve 'avâm ve hevâm şahrâ bunlarun nâlelerine ülfet itdiler. Kırlangiç Âdem (3) 'aleyhi's-selâm gibi⁹⁵³⁰ görmedi ve gördükde⁹⁵³¹ şuret-i

⁹⁵¹⁴ tuymadı: Dİ duymadı

⁹⁵¹⁵ cehennemün: HH, HM cehennem

⁹⁵¹⁶ Kervan (Mısır'dan) ayrılınca babaları, “Bana bunak demezseniz, şüpheşiz ben Yusuf'un kokusunu alıyorum” dedi (12/94, Altuntaş 2003: 245).

⁹⁵¹⁷ ya'ni: HM, HHM -

⁹⁵¹⁸ virdi: Dİ, HM, HHM virdiler

⁹⁵¹⁹ peygambere: HM, HHM -

⁹⁵²⁰ virdi: Dİ getürdi

⁹⁵²¹ rażıya'llâhu 'anhâ: HM -

⁹⁵²² haber virdi: HH sebâdan haber virdi yıl Ya'küb 'aleyhi's-selâma haber virdi, HM Belkîşden haber virdi

⁹⁵²³ didük : Dİ, HH didi

⁹⁵²⁴ Âdem 'aleyhi's-selâma haber: HH Âdem 'aleyhi's-selâm cenâbına Havvâdan haber

⁹⁵²⁵ 'aleyhi's-selâm: Dİ, HM, HHM 'aleyhi's-selâmı

⁹⁵²⁶ dünyâ zindânına indirildi: HH dünyâya indirilmesi vâki' oldı

⁹⁵²⁷ düşdi dâ'imâ: HH düşüp, HM düşdiler

⁹⁵²⁸ ağlarlardı: HH, HM, HHM -

⁹⁵²⁹ düşüp: HM âdem düşdi ve nâle idüp ağladı

⁹⁵³⁰ gibi: HH, HM, HHM -

⁹⁵³¹ görmedi ve gördükde: HH görüp

cemālın ‘aceblemiş⁹⁵³² idi ki buña (4) beñzer şüret ve hüsñ⁹⁵³³ görmemiş idi. ‘Ālemi gezüp aña mānend şekil tefahhuş (5) itdi Ciddeye gelicek⁹⁵³⁴ Havvā rażıya’llāhu ‘anhāyı gördi, deryā kenārında oturmuş⁹⁵³⁵ saçın (6) țarar⁹⁵³⁶. Bir kıl diledi⁹⁵³⁷. Anı kırlanğıç⁹⁵³⁸ alup Ādem ‘aleyhi’s-selāmuñ yanına (7) ƙodı. Ādem ‘aleyhi’s-selām anuñ rāyihāsından Havvā rażıya’llāhu ‘anhāyı⁹⁵³⁹ (8) bildi. Mübārek başından bir kıl ƙoparup [hh134a] aña teslīm⁹⁵⁴⁰ itdi. Ol dağı ol (9) ƙılı alup țayerān itdi. Ādem ‘aleyhi’s-selām anıñ gölgesine tābi‘olup (10) gitdi. Ol bir cānibden Havvā dağı ol tã’irüñ ardına düşüp Müzdelife (11) nām mevzi‘de mülākāt itdiler⁹⁵⁴¹. Haƙ Sübhāne ve Te‘ālā hațtafa ‘itāb idüp (12) “Ben ol iki ‘aşıyi ğayreti ulūhiyyetüm ile birbirinden cüdā itdüm. Sen bilā-izın (13) bunları bir yire ne içün [hm 178b] cem‘ itdün?” Hațtaf eyitdi: “Yārabbum! Ben deşt ve (14) şahrā⁹⁵⁴² ve deñizde Haƙ Sübhāne ve Te‘ālā⁹⁵⁴³ emriyle⁹⁵⁴⁴ her tã’ifeyi cüft buldum, (15) bunuñ cüftini görmedüm⁹⁵⁴⁵. “Vaħdet saña yaraşur” diyü ğayret geldi⁹⁵⁴⁶ ve bir yire (16) cem‘ itdüm ki cüft olsunlar. Haƙ Te‘ālā ‘özrin ƙabül idüp ‘afv itdi (17) ve buyurdi ki: “Senüñ⁹⁵⁴⁷ eglenceñ olsun, ādem evlādıyla⁹⁵⁴⁸ münis⁹⁵⁴⁹ olasın⁹⁵⁵⁰. (18) Anuñ-çun ādemsiz yirde ƙarār itmezler⁹⁵⁵¹ ve virānede yol ƙutmazlar⁹⁵⁵².

*Nükte*⁹⁵⁵³ Bir mürğ Ādem (19) ve Havvāya delil olmağın⁹⁵⁵⁴ bu deñlü ‘izzet bula⁹⁵⁵⁵, bir ƙalb ki Hüdāya delil ola ne ‘izzet bulur ƙıyās⁹⁵⁵⁶ eyle.

İkinci hüdhüd [177b/1] Süleymān ‘aleyhi’s-selāma Sebāya delil oldı. Ƙavlehu Te‘ālā (2)⁹⁵⁵⁷

⁹⁵³² ‘aceblemiş: HM ‘acebleledi ki

⁹⁵³³ şüret ve hüsñ: HHM şüret-i cemālın

⁹⁵³⁴ gelicek: Dİ, HM, HHM gelüp

⁹⁵³⁵ oturmuş: Dİ, HH, HHM -

⁹⁵³⁶ țarar: HH țarar idi

⁹⁵³⁷ diledi: HM oldı

⁹⁵³⁸ kırlanğıç: Dİ gelüp

⁹⁵³⁹ Havvā rażıya’llāhu ‘anhāyı: HM Havvāyı

⁹⁵⁴⁰ teslīm: HH -

⁹⁵⁴¹ itdiler: HM oldılar

⁹⁵⁴² şahrā: Dİ şahrāda

⁹⁵⁴³ Haƙ Sübhāne ve Te‘ālā: HM senüñ

⁹⁵⁴⁴ emriyle: HHM emr ile, HM emrūñle

⁹⁵⁴⁵ bunuñ cüftini görmedüm: HH bunuñ cüfti yok

⁹⁵⁴⁶ diyü ğayret geldi: HH diyü bir yire cem‘ itdüm ki cüft olsunlar

⁹⁵⁴⁷ senüñ: HM ādem evlādıyla senüñ

⁹⁵⁴⁸ ādem evlādıyla: HM ben-i ādemle

⁹⁵⁴⁹ münis: HM münisi

⁹⁵⁵⁰ olsun ādem evlādıyla münis olasın: HH ādem evlādıyla olsun

⁹⁵⁵¹ itmezler: Dİ itmez

⁹⁵⁵² anuñçun ādemsiz yirde ƙarār itmezler ve virānede yol ƙutmazlar: HH anuñ-çun kırlanğıç ma‘mürede yuva

yapar, HM anuñ-çun kırlanğıç ādemsiz yirde ƙarār itmez

⁹⁵⁵³ nükte: HH laıfe

⁹⁵⁵⁴ olmağın: HM olmağla

⁹⁵⁵⁵ ‘izzet bula: Dİ ‘izzet bulur, HH kerāmet buldı

⁹⁵⁵⁶ bir ƙalb ki hüdāya delil ola ne ‘izzet bulur ƙıyās: Dİ, HM, HHM sen ƙıyās

⁹⁵⁵⁷ Derken Hüdūd çok beklemedi, ƙıca geldi ve (Süleyman’a) şöyle dedi: “Senin bilmediğın bir şey öğrendim. Sebe’den sana sağlam bir haber getirdim.” (27/22, Altuntaş 2003: 377).

أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَا بِنَبَأٍ يَقِينٍ

Ol böyle vāki‘ oldu ki Hāzret-i Süleymān ‘aleyhi’s-selām dīvān (3) idüp ve tūyūr vecin ve ins hāzırlar idi. Yerlü yirince⁹⁵⁵⁸ ger hıżmeti⁹⁵⁵⁹ edā [hhm102b] (4) idüp tırımışlar idi, hevāda tūyūr kanat kanada idüp gölge iderler (5) idi. Nāgehān taht kenārında güneş nūrı görindi. Süleymān (6) nāzar idüp hūdhūdūñ yirin hālī gördi⁹⁵⁶⁰

أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ [فَقَالَ مَا لِي لَأَأْرَى الْهُدُودَ] وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ

Pes (7) tōğana⁹⁵⁶¹ sipāriş itdi ki⁹⁵⁶² hūdhūdi bulalar ve getüreler. “Aña ‘azāb ideyem ki⁹⁵⁶³ gayrılara (8) ‘ibret ola.” Hevāya pūrrān olup hūdhūdi buldı⁹⁵⁶⁴. Hūdhūd eyitdi: “Ol Allāh (9) haqqı-çun saña şecā‘at⁹⁵⁶⁵ virdi. Baña refk eyle, luğf eyle. Süleymān ‘aleyhi’s-selāma (10) ilet⁹⁵⁶⁶. Bāz⁹⁵⁶⁷ eyitdi: “Saña⁹⁵⁶⁸ benüm refikūmūñ [hm179a] ne fā’idesi vardır ki Süleymān ‘aleyhi’s-selām (11) saña ‘azāb itmege va‘d⁹⁵⁶⁹ itdi?” Hūdhūd eyitdi: “Ben andan qorqmazam, zīrā ol zālīm (12) degildür ve ben meclisi bilā-sebeb terk itmedüm. Selāmet ümizi vardır⁹⁵⁷⁰”

Latîfe (13) Bir bende-i ‘āşī dağı eydür ki: “Yā rabbum! [hh134b] Cürimüme egerçi rızāñ⁹⁵⁷¹ yokdur; ammā senüñ taqdīrūñle (14) işledüm⁹⁵⁷². Cürimüm senüñ qazāñ-ıladur, raḥmetūñden⁹⁵⁷³ nevmiz degilem.”

Kıssa Hūdhūd Hāzret-i (15) Süleymān ‘aleyhi’s-selāmuñ⁹⁵⁷⁴ hūzūrına geldi. Süleymān ‘aleyhi’s-selām hūzūrına (16) gelicek⁹⁵⁷⁵ aña ‘itāb idüp eyitdi ki⁹⁵⁷⁶: “Ne oldı ki⁹⁵⁷⁷ memleketden gıybet

⁹⁵⁵⁸ yirince: HH yirlerince, HM yirinde

⁹⁵⁵⁹ ger hıżmeti: HH , HM hıżmetlerin

⁹⁵⁶⁰ Süleymān kuşlara göz atıp yokladı ve şöyle dedi: “Hūdhūd’ü niçin göremiyorum? Yoksa kayıplara mı karıştı?” (27/20, Altuntaş 2003: 377).

⁹⁵⁶¹ tōğana: HH, HM, HHM doğana

⁹⁵⁶² itdi ki: HH, HM, HHM idüp

⁹⁵⁶³ ki: Dİ, HH, HHM -

⁹⁵⁶⁴ buldı: HM bula diledi ki haqqāret ile getüre

⁹⁵⁶⁵ şecā‘at: Dİ secā‘at

⁹⁵⁶⁶ Süleymān ‘aleyhi’s-selāma ilet: HH, HHM -

⁹⁵⁶⁷ bāz: HH, HM, HHM tōğan

⁹⁵⁶⁸ saña: Dİ, HH, HHM -

⁹⁵⁶⁹ va‘d: HH va‘id

⁹⁵⁷⁰ selāmet ümizi vardır: HH -

⁹⁵⁷¹ rızāñ: HM senüñ rızāñ

⁹⁵⁷² işledüm: HH itdüm

⁹⁵⁷³ raḥmetūñden: Dİ raḥmetden

⁹⁵⁷⁴ Süleymān ‘aleyhi’s-selāmuñ: HM, HHM Süleymānuñ

⁹⁵⁷⁵ hūzūrına gelicek: HH, HM, HHM -

⁹⁵⁷⁶ idüp eyitdi ki: Dİ itdi ki

⁹⁵⁷⁷ oldı ki: Dİ, HH, HHM olduñ

itdün⁹⁵⁷⁸” Hüdhüd (17) ‘ināyet-i Haḳla cevāb virdi⁹⁵⁷⁹: Senün mülküñ nice mülkdür ki benüm ğıybetümle⁹⁵⁸⁰ (18) noḳşān bulur?” Süleymān ‘aleyhi’s-selām eyitdi: Hılvı kimden aldın?” Hüdhüd⁹⁵⁸¹ eyitdi: (19) “İnāyetu’llāhdan ilhām oldı.” Süleymān⁹⁵⁸² eyitdi: “Senün haḳḳuñda nezr⁹⁵⁸³ itmegi⁹⁵⁸⁴ saña ‘azāb [178a/1] idem, yā seni ḳatl idem.” Hüdhüd eyitdi: ‘Azāb zālimler işidür⁹⁵⁸⁵ ve ḳatl ḳatillerüñdür. (2) Belki ehl-i mürüvete lāyık luḳf ve ihsān ve baḫşışdür ve hulle ve tād virmekdür.” (3) Hāzret-i Süleymān ‘aleyhi’s-selāma bu söz hoş geldi mübārek barmağın hüdhüdün başına vaz‘ itdi başında tād oldı.

*Laḳıfe*⁹⁵⁸⁶ Bir mürğ Süleymān ‘aleyhi’s-selāma kereme nisbet itmekle başına tād ḳodı⁹⁵⁸⁷, (4) yā bir mü’min cemī ‘ömrinde “Haḳ Te’ālā⁹⁵⁸⁸ kerīm ve raḫımdür” diye ‘izzete müstaḫaḳ olmaz mı⁹⁵⁸⁹? (5) Ve Süleymān ‘aleyhi’s-selām virdüğü⁹⁵⁹⁰ tādı kimesne almağa ḳādir olur mı⁹⁵⁹¹? Ve raḫmān⁹⁵⁹² (6) virdüğü imānı şeyḫān almağa ḳādir olur mı⁹⁵⁹³? Süleymān (7) ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “Senün kelāmuñ ḫikmet-i ümızdür, yā benüm nezrümle çāre (8) nedür?” Hüdhüd eyitdi: “Nice nezr itdün? Muḫlaḳ⁹⁵⁹⁴ yāḫūd muḳayyed midür?” [hm172b] “Seniñ (9) ‘özrün isnād⁹⁵⁹⁵ itdüm.”⁹⁵⁹⁶

[لَأَعَذِّبَهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَذْبَحَهُ] أَوْ لِيَأْتِيَنِي بِسُلْطَانٍ [مُبِينٍ]

didüm⁹⁵⁹⁷. Hüdhüd eyitdi: “Benüm ‘özrüm (10) var. Hāzretüñe sebādan ḫaber getürdüm⁹⁵⁹⁸. Andan cānib-i Sebāyı zikir itdigi Ḳıssa-ı (11) meşhürdür⁹⁵⁹⁹.

⁹⁵⁷⁸ ğıybet itdün: HH memleketi ma’yüb itdün

⁹⁵⁷⁹ virdi: HM virdi eyitdi

⁹⁵⁸⁰ ğıybetümle: Dİ ğıybetüm ile

⁹⁵⁸¹ Hüdhüd: Dİ, HH, HHM -

⁹⁵⁸² Süleymān: HH, HHM -

⁹⁵⁸³ nezr: Dİ neder

⁹⁵⁸⁴ itmegi: HH itdüm ki, HM -

⁹⁵⁸⁵ işidür: Dİ işi

⁹⁵⁸⁶ virmekdür Hāzret-i Süleymān ‘aleyhi’s-selāma bu söz hoş geldi mübārek barmağın hüdhüdün başına vaz‘ itdi başında tād oldı laḳıfe: Dİ, HM, HHM virmekdür ḫikāye

⁹⁵⁸⁷ ḳodı: HH ḳoydı

⁹⁵⁸⁸ Te’ālā: Dİ Te’ālāyı, HH Te’ālāya

⁹⁵⁸⁹ olmaz mı: HHM olmaḳ mı

⁹⁵⁹⁰ virdüğü: HM urduğı

⁹⁵⁹¹ olur mı: HH olmaz, HM olmaya

⁹⁵⁹² raḫmān: HM raḫmānuñ

⁹⁵⁹³ ḳādir olur mı: HH nice ḳādir olur, HM nice ḳādir olur

⁹⁵⁹⁴ muḫlaḳ: HH muḫlaḳ mıdır, HM muḫlaḳ mı

⁹⁵⁹⁵ isnād: Dİ istina

⁹⁵⁹⁶ “Bana (mazeretini gösteren) apaḳık bir delil getirmedikçe kesinlikle onu ağır bir şekilde cezalandıracağım, ya da kafasını keseceğim.” (27/21, Altuntaş 2003: 377).

⁹⁵⁹⁷ didüm: HM didi

⁹⁵⁹⁸ getürdüm: HM getürdüm diyüp

⁹⁵⁹⁹ meşhürdür: Dİ meşhüredir

Üçüncü didük ki⁹⁶⁰⁰: “Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ kāmīşin⁹⁶⁰¹ Mışırdan çıkdığı (12) gibi Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selāma yıl haber getürdi⁹⁶⁰²

[وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ] إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ [لَوْلَا أَن تَفْقَهُونَ]

didi. (13) Ol böyle vāқи‘ oldu ki Beşir Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ bürāderleri ile⁹⁶⁰³ Mışırdan (14) iki menzil geçdikde pirāheni çıkarup silkdiler⁹⁶⁰⁴. Bād-ı şabā anuñ rāyihasın (15) alup Hāzret-i Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selāmuñ⁹⁶⁰⁵ [hmm103a] meşāmmına irgürdi⁹⁶⁰⁶

[وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ] إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ (16) يُوسُفَ [لَوْلَا أَن تَفْقَهُونَ]

didi. Anlar eyitdiler⁹⁶⁰⁷:

قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ

didiler. Ya‘nī “sen⁹⁶⁰⁸ [hh135a] muḥabbet-i (17) sābiқа üzresin. Ol seksen yıldur⁹⁶⁰⁹ sağ olmak mümkün⁹⁶¹⁰ degildür.”

*Hikāye Kārübān*⁹⁶¹¹ (18) yaқin geldükde Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selāmuñ cilvesi dağı ziyāde olur idi. (19) Zīrā ki Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ⁹⁶¹² rāyihası alur idi; lākin kāmīş vāsıta⁹⁶¹³ [178b/1] olduğı-çun ceza‘ ider idi. Manşūr⁹⁶¹⁴ “ene’l Hāқ” diyicek herkes⁹⁶¹⁵ fehm itmez. “enane’l (2) Hāқ” di ki herkes

⁹⁶⁰⁰ didük ki: Dİ didi ki, HM, HHM -

⁹⁶⁰¹ kāmīşin: HH gömlegin, HM kāmīşi

⁹⁶⁰² Kervan (Mısır’dan) ayrılınca babaları, “Bana bunak demezseniz, şüphesiz ben Yusuf’un kokusunu alıyorum” dedi (12/94, Altuntaş 2003: 245).

⁹⁶⁰³ bürāderleri ile: Dİ bürāderiyle

⁹⁶⁰⁴ silkdiler: Dİ, HM, HHM silküp

⁹⁶⁰⁵ ‘aleyhi’s-selāmuñ: Dİ ‘aleyhi’s-selām

⁹⁶⁰⁶ Kervan (Mısır’dan) ayrılınca babaları, “Bana bunak demezseniz, şüphesiz ben Yusuf’un kokusunu alıyorum” dedi (12/94, Altuntaş 2003: 245).

⁹⁶⁰⁷ Onlar da, “Allah’a yemin ederiz ki sen hālā eski şaşkınlığındasın” dediler (12/95, Altuntaş 2003:245).

⁹⁶⁰⁸ sen: HH, HHM -

⁹⁶⁰⁹ seksen yıldur: HH ol seksen yıldan beri, HM ol seksen yıldur

⁹⁶¹⁰ mümkün: Dİ, HH, HHM -

⁹⁶¹¹ kārübān: HH, HHM kārīvān

⁹⁶¹² Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ: HM Yūsufiñ

⁹⁶¹³ vāsıta: HH vāsıtasıyla

⁹⁶¹⁴ Manşūr: HH Manşūr hallāc

⁹⁶¹⁵ herkes: HH -

añlaya⁹⁶¹⁶. Mañşür eyitdi: “Otuz yıldur ki dünyā⁹⁶¹⁷ hicābın ref⁹⁶¹⁷ itdüm, (3) şimdi bir dağı tā ‘uqbā hicābın ihtiyār itmek münāsib degildür.

Kıssa BeşİR-çün⁹⁶¹⁸ (4) Ken‘āna iki menzil qalıcak⁹⁶¹⁹ Yehūdā⁹⁶²⁰ ile muqaddem teveccüh itdi⁹⁶²¹; Çünküm Ken‘āna (5) irdiler⁹⁶²², şoqak başında⁹⁶²³ bir pîre ve za‘ife ve nā-binā hātūna⁹⁶²⁴ rāst (6) gelüp⁹⁶²⁵ gördiler⁹⁶²⁶ ki yā ğiyāşu’l-müstağışın ve ey bî-mededlere⁹⁶²⁷ [hm180a] meded irgüren! (7) Baña meded eyle” diyü niyāz eyler⁹⁶²⁸. BeşİR rāst gelüp eyitdi: “Ey bî-çāre! Bu bî-çāreligiñ⁹⁶²⁹ (8) nedendür? Ol za‘ife⁹⁶³⁰ eyitdi: “Benüm derdüm gibi kimesnenüñ renci⁹⁶³¹ yoqdur. Biri ğam-ı⁹⁶³² (9) bî-pāyān ve biri ğam-ı⁹⁶³³ hicrān. BeşİR aña bir altun virdi ve eyitdi ki⁹⁶³⁴: “Bunuñla (10) hālā⁹⁶³⁵ qanā‘at eyle, tā kim Haq Te‘ālā ol bir ğamıñ dağı def⁹⁶³⁶ ide. Qarıcuq⁹⁶³⁷ eyitdi: “Ne (11) gökçek rāyihañ var. Qādeñ geldüñ⁹⁶³⁸? BeşİR⁹⁶³⁹ eyitdi: “Mışırdan gelürem ve Ya‘küb (12) ‘aleyhi’s-selāma giderem.” Ol eyitdi: “Bî-raħimdür⁹⁶⁴⁰. Baña raħm itmez ki iki (13) yaşında oğlumı benden ayırıp Mışır cānibine şatdı. Seksen yıldır ki (14) firāqın⁹⁶⁴¹ çekerem⁹⁶⁴² bağrum⁹⁶⁴³ hūn oldı. Hañberin almadum⁹⁶⁴⁴ illā şimdi rāyihasın aldum⁹⁶⁴⁵” (15) diyicek BeşİR deveden inüp biri biriyle⁹⁶⁴⁶ şarmaşdılar ve ‘ağılları gidüp⁹⁶⁴⁷

⁹⁶¹⁶ añlaya: HH añlasun

⁹⁶¹⁷ dünyā: HH dünyā ve āñiret

⁹⁶¹⁸ BeşİR çün: HM çünki BeşİR

⁹⁶¹⁹ qalıcak: HM yir qaldı

⁹⁶²⁰ Yehūdā: Dİ BeşİR, Yehūdā

⁹⁶²¹ itdi: HM itdiler

⁹⁶²² Ken‘ana irdiler: HHM geldiler

⁹⁶²³ başında: HHM başlarında

⁹⁶²⁴ pîre ve za‘ife ve nā-binā hātūna: HM pîre zen za‘ifa hātūna

⁹⁶²⁵ rāst gelüp: HM uğradılar

⁹⁶²⁶ geldiler şoqak başlarında bir pîre ve za‘ife ve na-binā hātūna rāst gelüp gördiler: HH Ken‘ana irdiler şoqak başlarında bir zā‘ife hātun gördiler

⁹⁶²⁷ bî-mededlere: HM bî-mededleri

⁹⁶²⁸ niyāz eyler: Dİ, HHM -

⁹⁶²⁹ bîçāreligiñ: HH, HM, HHM bîçārelik

⁹⁶³⁰ ol za‘ife: HHM za‘if

⁹⁶³¹ kimesnenüñ renci: HM hiç kimsenüñ derdi

⁹⁶³² ğamı: HHM ğam ve biri

⁹⁶³³ ğam: HM hasret, HHM ğamı

⁹⁶³⁴ ki: Dİ, HM, HHM -

⁹⁶³⁵ hālā: HM -

⁹⁶³⁶ def: Dİ ref

⁹⁶³⁷ qarıcuq: Dİ, HH, HHM -

⁹⁶³⁸ geldüñ: HH gelürsin

⁹⁶³⁹ BeşİR: Dİ, HM, HHM -

⁹⁶⁴⁰ bî-raħimdür: HH -

⁹⁶⁴¹ firāqın: HM firāq

⁹⁶⁴² çekerem: HH çekerem hiç hayran olmadum illā şimdi rāhiyasın aldum. BeşİR

⁹⁶⁴³ firāqın çekerem bağrum: Dİ firāqında cigerim

⁹⁶⁴⁴ almadum: HH, HHM aldum

⁹⁶⁴⁵ aldum: HH, HHM -

⁹⁶⁴⁶ biribiriyle: HH vālidesiyle

⁹⁶⁴⁷ gidüp: HM gidüp bî-ħoş

(16) düşdiler. Yehūdā bunların başların dizine⁹⁶⁴⁸ alup şu serpdı. Ol (17) hinde ol qarıcığın⁹⁶⁴⁹ gözleri açıldı ve beli toğruldu⁹⁶⁵⁰ ve kuvveti yirine (18) gelüp⁹⁶⁵¹ civān oldu ve elin kaldurup du‘ā eyledi: “Yā rabbu’l-‘ālemīn! (19) Baña nice ihsān itdün-ise peygamberiñe dağı ihsān eyle” didi. [179a/1] Beşir şehre gelüp Hāzret-i Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selāmuñ yanına⁹⁶⁵² geldi. (2) Gördi ki Dāru’l-Hüzünde oturup mübārek başın mürākabaya şalup (3) oturmuş idi⁹⁶⁵³. Beşir eyitdi: “Yā Nebīyu’llāh⁹⁶⁵⁴! Mübārek başuñı⁹⁶⁵⁵ kaldur! Miḥnet⁹⁶⁵⁶ ve firkat zamānı (4) gitdi, vuşlat ve rāḥat zamānı geldi” didi. Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām (5) [hh135b] başın⁹⁶⁵⁷ kaldırıcak gömlegi yüzine ilka itdi⁹⁶⁵⁸. Gözleri⁹⁶⁵⁹ [hm180b] açıldı, (6) yigitligi ve kuvveti yirine geldi. Bu hāl vāki‘ olıcak cān u⁹⁶⁶⁰ dilden bir na‘ra urdı ki (7) işidenler cem‘ olup başına⁹⁶⁶¹ geldiler ve didiler ki: “Yā Ya‘kūb şimdiye⁹⁶⁶² dek (8) bükā ve enīn⁹⁶⁶³ işidür idük, şimdi na‘ra ve şevk işidük. Aşlı nedür⁹⁶⁶⁴? [hmm103b] Eyitdi: “Baña ve tefekkür(9)den ne olur? Ol gördigünüz mertebe-i şevk idi⁹⁶⁶⁵, şimdi gördigünüz Ya‘kūbdur. (10) Evvel gördigünüz taḇaḇa-ı ḡayret-i Ḥaḡdur, şimdi gördigünüz şıfat-ı ‘ināyetdür. (11) Ben dā’yimā inni a’leme mālā ta’lemūn dir idüm. Ḥaḡ Te’ālā ḡükm-i ḡayret⁹⁶⁶⁶ ile ḡayret ister (12) ve ḡükm-i ‘ināyet ile ḡil‘at geydirür.”

*Mervīdür ki*⁹⁶⁶⁷ Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām⁹⁶⁶⁸ seksen yıl Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ haberin almadı, seksen (13) fersaḡ yirden ḡamışuñ rāyihāsın alur⁹⁶⁶⁹. Zīrā (14) bu⁹⁶⁷⁰ günler vişāl günleridür⁹⁶⁷¹.

Kışsa Kezālik ‘abd-ı bī-çāre nice yıl ‘ömrini (15) ma‘āşī deryāsında⁹⁶⁷² geçürmüş iken āḡir nefesde cümle ef‘ālī öninde āşikāre (16) olur. Eydür ki: “Ol eyyāmda⁹⁶⁷³ olan ḡaflet ne idi bu eyyāmda

⁹⁶⁴⁸ dizine: HM dizlerine

⁹⁶⁴⁹ qarıcığın: HM qarınun

⁹⁶⁵⁰ toğruldu: HH, HM, HHM doğruldu

⁹⁶⁵¹ gelüp: Dİ geldi ve

⁹⁶⁵² yanına: HH ḡānesin önüne

⁹⁶⁵³ şalup oturmuş idi: HH mürākabede idi

⁹⁶⁵⁴ yā Nebīyu’llāh: Dİ, HM, HHM -

⁹⁶⁵⁵ başuñı: HH, HM, HHM başuñ

⁹⁶⁵⁶ miḡnet: HH -

⁹⁶⁵⁷ başın: HM başını

⁹⁶⁵⁸ itdi: HM eyledi

⁹⁶⁵⁹ gözleri: HHM gözi

⁹⁶⁶⁰ cānu: Dİ cān

⁹⁶⁶¹ başına: Dİ, HM yanına

⁹⁶⁶² şimdiye: HM senden şimdiye

⁹⁶⁶³ enīn: HM, HHM ānin

⁹⁶⁶⁴ aşlı nedür: HH, HM nedür didiler

⁹⁶⁶⁵ mertebe-i şevk idi: HH -

⁹⁶⁶⁶ ḡükm-i ḡayret: HHM ḡükm ve ḡayret

⁹⁶⁶⁷ mervīdür ki: HH laḡıfe

⁹⁶⁶⁸ Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām: HH Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām seksen yıl Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ haberin almadı

Mısrıdan çıkup seksen

⁹⁶⁶⁹ alur: HH aldı

⁹⁶⁷⁰ bu: HH, HM, HHM ol

⁹⁶⁷¹ günleridür: HH günleriydi

⁹⁶⁷² ma‘āşī deryāsında: HH ma‘āşī ve zilletde

⁹⁶⁷³ eyyāmda: HH zamānda

intibāh (17) nedür? bir melek gelür eydür ki ol eyyām-ı hişşedür bu eyyām-ı rü'yetdür⁹⁶⁷⁴. Ol (18) eyyām⁹⁶⁷⁵-mühletdir⁹⁶⁷⁶, bu eyyām-ı kurbdur⁹⁶⁷⁷

Kışsa Bu iki eyyām Yūsuf ‘aleyhi’s-selāmuñ (19) bürāderleriyle hāşıl oldı. Her vaķıt firķat ve eyyām-ı vuşlat şām günü anlaruñ [179b/1] cihetinden vāķi⁹⁶⁷⁸ oldı. Kezālik ‘abd-ı mü’miñ⁹⁶⁷⁹ hālet-i neze‘de evlādından (2) ve andan müfāreķat itdügi için⁹⁶⁸⁰ aĝlar. Bir gün daķı Hāķ Te‘ālāya⁹⁶⁸¹ mülāķat (3) itdügi için ferhān [hm181a] olur. Mışırdan kārübāñ⁹⁶⁸² sürün getürdi. BeşİR (4) ķamış getürdi, tāze rāyiķa getürdi ve rāyiķa-yı beşāret irgürdi.

Kezālik (5) mevt günü melekü’l-mevt mü’mine rıķ ve beşāret (6) getürür. Melek selām getürür ve yā rızvāñ hulle getürür. Allāhu Te‘ālādan fażl (7) ve kerem irüşdürür⁹⁶⁸³.

Pes⁹⁶⁸⁴ Hāzret-i Ya‘ķüb ‘aleyhi’s-selām beytü’l-aķzānda bir nice (8) gün aĝladı ve birķaķ gün⁹⁶⁸⁵ inledi⁹⁶⁸⁶.

Mervīdür ki ehl-i maķşer ķubūrdan başlarını (9) ķaldıracaķ ehl-i cennet cennetüñ rāyiķasını alur⁹⁶⁸⁷, diyü cevāb virürler⁹⁶⁸⁸. (10) Ol rāyiķa gelen cānibe teveccüh iderler. *Allahümme yesirlinā veli cemī‘ el-mü‘minīne* (11) *vel mü‘mināti*. Kezālik ehl-i cehennem cehennem rāyiķasını alur⁹⁶⁸⁹ ol ħarafa⁹⁶⁹⁰ iderler. (12) E‘uzu-billah

*El meclisü’s-sādis*⁹⁶⁹¹ *ve’l-ħamsun min Kışsa-ı Yūsuf ‘aleyhi’s-selām*. (13) Fī ķavlehu Te‘ālā⁹⁶⁹²:

[قَالُوا] يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا [إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ]

⁹⁶⁷⁴ rü'yetdir: HH, HM, HHM rü'yadur

⁹⁶⁷⁵ eyyām: Dİ eyyām eyyām

⁹⁶⁷⁶ mühletdir: HH eyyām-ı mühletdür

⁹⁶⁷⁷ kurbdur: HH eyyām-ı ħasretdür

⁹⁶⁷⁸ vāķi': HH hāşıl

⁹⁶⁷⁹ mü'min: Dİ; HHM mü'minde

⁹⁶⁸⁰ idügi için: HH idügi-çün

⁹⁶⁸¹ Te'ālāya: HM Te'ālā

⁹⁶⁸² kārübāñ: Dİ kārīvāñ

⁹⁶⁸³ irüşdürür: Dİ, HM irüşdürüp

⁹⁶⁸⁴ pes: HH laṭīfe

⁹⁶⁸⁵ ve birķaķ gün: HM ve bir nice gün geldi

⁹⁶⁸⁶ bir nice gün aĝladı ve birķaķ gün inledi: HH birķaķ gün güldi ve bir nice gün aĝladı

⁹⁶⁸⁷ rāĥiyāsını alur: Dİ, HH, HHM rāĥiyāsı gelür

⁹⁶⁸⁸ virürler: HH, HM, HHM virdiler

⁹⁶⁸⁹ alur: HM alurlar

⁹⁶⁹⁰ ol ħarafa: HM daķı ol ħarafa

⁹⁶⁹¹ mervīdür ki ehli maķşer ķuburdan başlarını ķaldıracaķ ehli cennet cennetüñ rāĥiyāsı gelür diyü cevāp virürler ol rāĥiya gelen cānibe teveccüh iderler Allāhümme *Allahümme yesirlinā veli cemī‘ el-mü‘minīne vel mü‘mināti*. kezālike ehli cehennem rāĥiyasını alur ol ħarafa teveccüh iderler e‘uzubillah. El-meclisü’s-sādis ve’l-ħamsun. HH -

⁹⁶⁹² Oĝulları, “Ey babamız! Allah’tan suçlarımızın baĝışlanmasını dile. Biz gerķekten suçlu idik” (12/97, Altuntaş 2003: 246).

Ḳale's-şeyh rażıyällāhu 'anhu: "El i'tirāfu (14) bile'z-zulmi min mevāhibe'l-'afvi 'inde ehli'l-helmi ve izhārū'n-nedīmi min mevāhibi'l-fuğrāni (15) fi tarīkū'l-keremi."

Yūsuf⁹⁶⁹³ 'aleyhi's-selāmuñ kışşasından (16) Allāhu Te'ālānuñ buyurduğı⁹⁶⁹⁴

[قَالُوا] يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا [hh136a] دُوبْنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ

kaşlındadır. Şeyhü'l-imām (17) rażıya'llāhu 'anh didi ki: "Günāha⁹⁶⁹⁵ işrār ḫalimler öninde⁹⁶⁹⁶ 'afva sebebdür." (18) Ādem 'aleyhi's-selām zillesine ikrār itdi, tevbesi maqbūl⁹⁶⁹⁷ oldı⁹⁶⁹⁸

ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ

Mūsā 'aleyhi's-selām zulmına ikrār itdi, katldan ḫalāş oldı. [180a/1]⁹⁶⁹⁹

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَفَّورُ الرَّحِيمُ

Yūnus 'aleyhi's-selām zulmına ikrār⁹⁷⁰⁰ itdi (2)⁹⁷⁰¹

[فَاسْتَجَبْنَا لَهُ] وَنَجَّيْنَاهُ [hmm104a] مِنَ الْعَمِّ [وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ]

buyuruldı. Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ bürāderleri ḫatālarını i'tirāf itdiler⁹⁷⁰². Yūsuf 'aleyhi's-selām (3) anlara 'uqbēt ile nażar itmedi^{9703 9704}

[قَالَ] لَا تَتْرِبَ [hm181b] عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ [يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ]

⁹⁶⁹³ Yūsuf: Dİ Yūsuf Elli dördüncü meclis

⁹⁶⁹⁴ Oğulları, "Ey babamız! Allah'tan suçlarımızın bağışlanmasını dile. Biz gerçekten suçlu idik" (12/97, Altuntaş 2003: 246).

⁹⁶⁹⁵ günāha: HHM günāh

⁹⁶⁹⁶ öninde: HH atında

⁹⁶⁹⁷ maqbūl: HM qabūl

⁹⁶⁹⁸ Sonra Rabbi onu seçti, tövbesini kabul etti ve ona doğru yolu gösterdi.

⁹⁶⁹⁹ Musa, "Rabbim! Şüphesiz ben nefsimi zulmettim. Beni affet" dedi. Allah da onu affetti. Şüphesiz o, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir (28/16, Altuntaş 2003: 386).

⁹⁷⁰⁰ ikrār: Dİ i'tirāf

⁹⁷⁰¹ Biz de duasını kabul ettik ve kendisini kederden kurtardık. İşte biz mü'minleri böyle kurtarıyoruz.

⁹⁷⁰² Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ bürāderleri ḫatālarını i'tirāf itdiler: Dİ, HM, HHM -

⁹⁷⁰³ 'uqbēt ile nażar itmedi: HH 'afv eyledi

⁹⁷⁰⁴ Yusuf dedi ki: "Bugün size kınama yok. Allah sizi bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir (12/92, Altuntaş 2003: 245).

didi. Pes zāhir⁹⁷⁰⁵ (4) oldu ki günāha ikrār le'îmler katında sebab-i fazāhatdur. Kerîmiñ yanında (5) bā'is-i ħalāşdur. Eger eydürsen Yūsuf 'aleyhi's-selām 'ale'l-fevr 'özürlerin (6) kabûl itdi⁹⁷⁰⁶. Ya'küb 'aleyhi's-selām te'hîr itdi⁹⁷⁰⁷

[قَالَ] سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ [رَبِّيَ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ]

didi.

(7) Cevāb budur ki İbn-i 'Abbās razıya'llāhu 'anhdan rivāyet olunur ki: (8) “Resūlu'llāh⁹⁷⁰⁸ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden cum'a gicesi için buyurdu ki⁹⁷⁰⁹: Anda du'ā (9) müstecāb olur redd olmaz. Nefs-i⁹⁷¹⁰ te'hîri ile şefkat için yedi tāvus-ı (10) tā'ir eydür ki tā ħayrı vaqt-ı seherde idi ki 'arz-ı ħacāt vaqtıdur şefkat (11) ider⁹⁷¹¹.

Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ ħatırını şu gibidür. Aña binā'en tevaĥkuf itmedi. (12) Ba'zılar eydür: “Yūsuf 'aleyhi's-selām anlardan çok⁹⁷¹² cefā ve elem çekmişler idi⁹⁷¹³. (13) Bir⁹⁷¹⁴ def'ada 'afv iderse⁹⁷¹⁵ kıymeti bilinmez.”

Çün aĥşām oldu Ya'küb (14) 'aleyhi's-selām yüzün kıbleye idüp namāz kıldı ve ol bî-niyāza yüz⁹⁷¹⁶ (15) tutup⁹⁷¹⁷ eyitdi: “Ey Bār-ı Ĥüdā! Evlādum Yūsuf 'aleyhi's-selāma çok cefā (16) itdiler ve beni rencide itdiler⁹⁷¹⁸ sen anları cehennem āteşinden āzād⁹⁷¹⁹ eyle” (17) didi ve şefā'atı maĥbûl oldu⁹⁷²⁰ ve anlarıñ suçlarından geçdi⁹⁷²¹. “Ĥālā kavmuñı (18) cem' eyle. Şol kadar ki cefā çekdüñ ve sen şābirlerden olduñ. [hh136b] Andan (19) ziyāret için Mışıra var. Aña vāşıl olup nice müddet rāĥat göresin. [180b/1] Kavmını cem' idüp dört yüz kimesne ile⁹⁷²² ve bir rivāyetde üç yüz kişi⁹⁷²³ (2) idi,

⁹⁷⁰⁵ zāhir : HM ma'lūm

⁹⁷⁰⁶ itdi: HH idüp

⁹⁷⁰⁷ Yakub, “Rabbimden sizin bağışlanmanızı dileyeceğim. Şüphesiz O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir” dedi.

⁹⁷⁰⁸ olunur ki Resulu'llah: HH ider Ĥazret-i Resulu'llāh

⁹⁷⁰⁹ buyurdu ki: Dİ ki

⁹⁷¹⁰ nefsi: HM -

⁹⁷¹¹ ider: HH idi

⁹⁷¹² çok: HH fevke'l-vaşf

⁹⁷¹³ çekmişler idi: HM görmüş idi

⁹⁷¹⁴ bir: Dİ eger

⁹⁷¹⁵ iderse: Dİ ider ise

⁹⁷¹⁶ yüz: HH yüzün

⁹⁷¹⁷ yüz tutup: HM tazarru' kıilup

⁹⁷¹⁸ itdiler: HM kıldılar

⁹⁷¹⁹ āzād: HH ħalāş

⁹⁷²⁰ eyle didi ve şefā'atı maĥbûl oldu: HH ol sa'at Ĥazret-i Cibril 'aleyhi's-selām Ĥaĥ Te'ālādan selām getürdi du'ānı kabûl itdi ve şefā'atıñ maĥbûl oldu.

⁹⁷²¹ geçdi: Dİ geçildi

⁹⁷²² ile: Dİ idi, HH oldılar, HM ide

⁹⁷²³ kişi: HH kimesne

âhir rivâyetde yetmiş iki kişi idi, iki menzil Mıșıra qarîb olucağ (3) Yûsuf ‘aleyhi’s-selâma haber virmege Yehûdâyı⁹⁷²⁴ gönderdi. (4) Gelüp haber [hm182a] viricek emir itdi, Mıșırî tezyîn ve tertîb eylediler⁹⁷²⁵. Seksen (5) biñ hadem ve haşem ile şağında ve şolunda Reyyân bin Velîd ve cemî‘ (6) vüzerâ istikbâl eylediler ve kibâr ve ulemâ‘-yı Mıșır önince geldiler. Hağ Sübhâne (7) ve Te‘âlâ bu menzilde Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ cemâlina bir nûr⁹⁷²⁶ virdi ki ayıñ (8) on dördi gibi⁹⁷²⁷ dırağşân idi⁹⁷²⁸. Ol ‘ulemânuñ ve a’yânuñ (9) içinde Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmi gördi.

*Laîfe*⁹⁷²⁹ N‘aceb gündür ol (10) gün ki eyyâm-ı firkat⁹⁷³⁰ gide ve rûzigâr-ı vuşlat gele. Şeb-i hicrân tamâm ola (11) ve şubh-ı vişâl zâhir ola. Sînelerden kin ve ‘adâvet⁹⁷³¹ gide vefâlar ve şafâlar (12) ile şudûr ve kulûb tola⁹⁷³².

Kıssa Çün Mıșıra geldiler, bir çadır kurulmuş (13) gördiler cevâhir ve⁹⁷³³ zevâhir ile ârâste olmuş⁹⁷³⁴

[فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوَىٰ إِلَيْهِ أَبُوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِن شَاءَ اللَّهُ (14) آمِنِينَ]

nidâsıyla velvele âlemi⁹⁷³⁵ dutmuş⁹⁷³⁶ ta‘accüb idüp hayrân⁹⁷³⁷ kaldılar. (15) Didiler ki⁹⁷³⁸: “Bu zînetlere yigrek cemâlî görüñ⁹⁷³⁹.

*İşâret*⁹⁷⁴⁰ Ey cân! Kıyâmet (16) günü kabirden baş çaldurup ‘arşa-yı ‘araşâta girüp⁹⁷⁴¹ kabir şiddetinden (17) kırtılıp cürim ve cenâbet miñnetinden halâş olup ve necât ‘âlimi gelüp (18) cennet kapusına gelicek zînet-i hûsne nazâr idüp hayrân olurlar ve bu (19) naķûşa⁹⁷⁴² ta‘accüb idüp eglenicek⁹⁷⁴³

⁹⁷²⁴ Yehûdâyı: HH Yehudâ ‘aleyhi’s-selâmi

⁹⁷²⁵ eylediler: HH itdiler

⁹⁷²⁶ bir nûr: HM bir mertebe nûr ve ziyâ

⁹⁷²⁷ dördi gibi: Dİ dördiye beñzer

⁹⁷²⁸ idi: Dİ iderdi

⁹⁷²⁹ ol ‘ulemânuñ ve a’yânuñ içinde Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmi gördi laîfe: HH -

⁹⁷³⁰ eyyâm-ı firkat: HH, HHM firkat

⁹⁷³¹ kin ve ‘adâvet: Dİ miñnet ve gâret, HM miñn gâret

⁹⁷³² gide vefâlar ve şafalar şudur kulûb tola: HH gide ve envâ‘ sürûr ile şudur ve kulûb tola

⁹⁷³³ ve: Dİ -

⁹⁷³⁴ (Mıșır’a gidip) Yûsuf’un huzuruna girdiklerinde; Yûsuf ana babasını bağrına bastı ve “Allah’ın iradesi ile güven içinde Mıșır’a girin” dedi (12/99, Altuntaş 2003: 246).

⁹⁷³⁵ velvele ‘âlemi: HM ‘âlemi velvele

⁹⁷³⁶ dutmuş: HM tutmuş idi

⁹⁷³⁷ hayrân: HH -

⁹⁷³⁸ didiler ki: Dİ diledi ki, HH dinildi ki

⁹⁷³⁹ bu zînetlere yigrek cemâlî görüñ: Dİ görüñ cemal-ı ‘âlem görk yüzünde

⁹⁷⁴⁰ işâret: HH mev‘ize

⁹⁷⁴¹ girüp: HM gelür: HH, HHM görüp

⁹⁷⁴² naķûşa: HM, HHM naķışına

⁹⁷⁴³ Onlara, “Girin oraya esenlikle, güven içinde” denilir.

ادْخُلُوْهَا بِسَلَامٍ اٰمِنِيْنَ

[hbm104b] dirler. “Gelün⁹⁷⁴⁴ [181a/1] cemâl-ı bî-çünî görüñ.” “*Allahümme yesirlinâ ma‘a ümmeti Muhammedin ecma‘in ve bihürmeti seyyidü’l-(2) mürselîn*”.

Kıssa Çün Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâm yakın geldi bir mil kadar (3) yirden cümlesi⁹⁷⁴⁵ at üstünden⁹⁷⁴⁶ nâzil oldılar⁹⁷⁴⁷. Bir rivâyetde Yûsuf ‘aleyhi’s-(4)selâm [hbm182b] piyâde olmadı. Aña binâ’en evlâdından nübüvvet munka‘atı’ oldı. (5) Lâkin eşaḥḥ rivâyet budur ki⁹⁷⁴⁸ Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâm piyâde olıcaḡ Yûsuf (6) ‘aleyhi’s-selâm daḡı piyâde oldı ve bir yire gelüp şarmaşdılar ve bî-hoş (7) oldılar. [hh137a] Halk bunı görüp feryâd ve ġırv⁹⁷⁴⁹ itdiler. ‘Aḡılları gelicek Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâm⁹⁷⁵⁰ eyitdi: (8) “Seksen yıldır gice ve gündüz gözüm yaşı⁹⁷⁵¹ diñmedi ve baña bir kâğıd ile şıḡḡatuñ (9) ḡaberin bildürmediñ.” Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm elin ḡoltuġına idüp vâfir (10) oraḡ çıkardı⁹⁷⁵² ve didi ki⁹⁷⁵³: “Her kaçan firâḡdan muḡḡarib olsam nâme yaz(11)maġa şürü’ iderdüm. Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm gelüp elimden alurdi⁹⁷⁵⁴ ve (12) eydürdi⁹⁷⁵⁵ ki: “Ḥaḡ Te‘âlâ buyurur ki ‘Ben ġayretten ol piri âteş-i ḡamu⁹⁷⁵⁶’ ile yakmaḡ (13) dilerem. Vaḡtı gelince şabr eyle.” “Vaḡtı geldüġi gibi nâme yazdum ve irsâl itdüm.”

(14) Pes leşker irüşdiler ve şaf baġladılar ricâl ve nisâ pîr ve⁹⁷⁵⁷ civân Yûsuf (15) ‘aleyhi’s-selâm buyurdi ki: “Siz kimlersiz?” Bunlar eyitdiler: “Cümlemüz senüñ ḡullarıñuz (16) ve câriyeleriñüz.” Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm buyurdi ki: “Cümleñüz âzâd oluñ⁹⁷⁵⁸. Bu (17) pîrüñ yüzi şuyına ve pederimüñ ḡudümü ḡürmetine⁹⁷⁵⁹.”

İşâret Yârın (18) kıyâmet ġünü seyyidü’l-mürselîn şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem ve ‘alâ ecma‘in (19) maḡâm-ı maḡmûda nâ’il olıcaḡ cennet şaġında ve cehennem şolında hüveydâ [181b/1] olup ‘uşât-ı arşa erişür. Ḥaḡ Te‘âlâ su‘âl buyurur ki: “Siz kimlersiz?” Eydürler ki: “Senüñ ġünâḡkâr ve mücrim ve müflis ḡullaruñ.” “Kimiñ ümmetisiz?” Eyitdiler ki: “Muḡammed ümmetiñüz⁹⁷⁶⁰.” Ḥaḡ Te‘âlâ

⁹⁷⁴⁴ gelün: Dİ ġirün

⁹⁷⁴⁵ cümlesi: Dİ, HH cümle

⁹⁷⁴⁶ at üstünden: HH -

⁹⁷⁴⁷ nâzil oldılar: HM indiler

⁹⁷⁴⁸ budur ki: HH oldur ki

⁹⁷⁴⁹ ġırv: Dİ ġırv

⁹⁷⁵⁰ Ya‘küb ‘aleyhi’s-selâm: Dİ, HH, HHM -

⁹⁷⁵¹ yaşı: HH yaş

⁹⁷⁵² çıkardı: Dİ çıkarup

⁹⁷⁵³ didi ki: HM eyitdi ki

⁹⁷⁵⁴ alurdi: Dİ alur idi

⁹⁷⁵⁵ eydürdi: Dİ eydür idi

⁹⁷⁵⁶ ḡamu’: HH firâḡ, HM ḡicrânla

⁹⁷⁵⁷ ve: Dİ -

⁹⁷⁵⁸ âzâd oluñ: HH ol ḡabîb ḡürmetine âzâd itdüm

⁹⁷⁵⁹ ḡudüm-ı ḡürmetine: HM ḡudümüne

⁹⁷⁶⁰ ‘uşâta Ḥaḡ Te‘âlâ su‘âl buyurur ki “Siz kimlersiz?” Eydürler ki: “Senüñ ġünâḡkâr ve mücrim ve müflis ḡullaruñ.” Kimiñ ümmetisiz? Eyitdiler ki: “Muḡammed ümmetiñüz”: Dİ, HM, HHM feryâd‘uşât-ı’arşa irişüp

buyurur⁹⁷⁶¹ ki: “Cümleñüzi ol (2) ḥabîbü'l-Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁹⁷⁶² ḥürmetine āzād itdüm.

Kıışsa Yüsf 'aleyhi's-selām kerîmdür (3) ve lâkin kerîmi mecâzîdür. Ol ḥulların āzād idicek Ḥaḳ Sübhâne ve Te'ālā (4) [hm183a] kerîmdür. Ḥaḳîkat ile⁹⁷⁶³ ümmet-i Muḥammed'i āzād itmek lâyıḳ olmaz mı? Olur. (5) *Allahümme yesirlinā ma'a ümmeti muḥammedin ecma'in ve bi-ḥürmeti seyyidî'l-mürselîn*

Hikāye 'Ali bin Muvaffak (6) rahmetu'llāh 'aleyhi eydür: Bir 'āşî koñşısı var idi ḡayet fişḳ ve fücūra müdāvimi idi. (7) Şeyḥüñ ḡıybetinde vefāt itmiş⁹⁷⁶⁴. Şeyḥ gelüp ḥaber almış ki üç gün geçmiş defn (8) olalı. Şeyḥ eyitdi: “Namāzdan maḥrûm oldum. Koñşılık ḥaḳkı vardır. Bārî varup (9) bir sâ'at türbesinde oturayım. Türbesinde beni⁹⁷⁶⁵ uyḥu aldı. Gördüm bir ḥulle (10) ile cennetden ḥurāmān gelür ve bir nice ḥulleler giymiş⁹⁷⁶⁶. “Ḥālîñ nice oldı?” diyü (11) su'al itdüm. Eyitdi: “Ḥaḳ Te'ālā⁹⁷⁶⁷ beni kefen [hh137b] 'işmetine ḳodı⁹⁷⁶⁸.” “Ne mu'āmele sebep oldı⁹⁷⁶⁹?” (12) didüm. Eyitdi⁹⁷⁷⁰: “Aşlā Ḥaḳka yarar mu'āmelem yok idi⁹⁷⁷¹ ki sebebi rahmet olaydı. Lâkin⁹⁷⁷² çünküm (13) beni defn itdiler⁹⁷⁷³, ḥalk ḡidüp aḳrabālarum ḳaldı. 'Azāb melekleri gelüp (14) baña 'azāb itmek dileyince Ḥaḳ [hbm105a] Te'ālā buyurdi: “Şabr idüñ aḳrabāları⁹⁷⁷⁴ gitsünler.” (15) Anlar ḡidüp vālidem ḳaldı. Yine 'azāb melekleri 'azāb eylemek dilediler⁹⁷⁷⁵. (16) Ba'dehü bir ḥiṭāb-ı 'izzet geldi ki “Vālidesi yüzi şuyına bu ḳulumı āzād itdüm.” (17)

Latîfe Kıyāmet günü⁹⁷⁷⁶ 'āşinüñ cümle aḳrabāsı ḥāzır ola ve seyyidü'l-(18)mürselîn şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁹⁷⁷⁷ nāzır olup “ümmeti ümmeti” diyü ağlaya, ḥāşā ki Ḥaḳ Sübhâne ve Te'ālā (19) ol müstemende 'azāb itmegi kendüye⁹⁷⁷⁸ lâyıḳ göre. *Allahümme ḥa'l-lişnā min 'azābü'n-nāri biḥürmeti* [182a/1] *ḥabîbike'l-muḥtār*.

⁹⁷⁶¹ buyurur: Dİ buyura

⁹⁷⁶² şalla'l-lāhu 'aleyhi ve sellem: Dİ -

⁹⁷⁶³ kerîmdür ḥaḳîkat ile: HH ḥod ḥaḳîkatla kerîmdür, HM -

⁹⁷⁶⁴ şeyḥüñ ḡıybetinde vefāt itmiş: HH ittifaḳı ḡayıb iken koñşı vefāt itmiş idi

⁹⁷⁶⁵ türbesinde beni: HH çün oturdum beni

⁹⁷⁶⁶ didi türbesinde beni uyḥu aldı gördüm bir ḥulle ile cennetden ḥurāmān gelür ve bir nice ḥulleler giymiş: HM diyü geldi türbesinde oturdu. Nevm ḡalebe idüp uyurdu. Gördi bir ḥulle giymiş cennetde ḥurāmān ider

⁹⁷⁶⁷ Te'ālā: Dİ -

⁹⁷⁶⁸ ḳodı: Dİ ḳoydı

⁹⁷⁶⁹ ne mu'āmele sebep oldı?: HM bu mu'āmeleye ne sebep oldı?

⁹⁷⁷⁰ eyitdi: Dİ -

⁹⁷⁷¹ yok idi: Dİ yoḡıdı

⁹⁷⁷² lâkin: HH -

⁹⁷⁷³ itdiler: Dİ eylediler

⁹⁷⁷⁴ aḳrabāları: Dİ aḳrābası

⁹⁷⁷⁵ 'azāb eylemek dilediler: HH 'azāba ḳasd idicek Ḥaḳ Te'ālā buyurdi ki şabr idüñ vālidesi gitsün andan 'azāb eylen ve pes eyitdi

⁹⁷⁷⁶ kıyāmet günü: HH kıyāmetde

⁹⁷⁷⁷ şalla'l-lāhu 'aleyhi ve sellem: Dİ, HM -

⁹⁷⁷⁸ kendüye: Dİ, HM, HHM -

*el meclisü's-sābî ve'l-ḥamsun*⁹⁷⁷⁹ *min kıṣṣa 'ı yūsuf 'aleyhi's-selām.* (2) Fi kavlehu Te'ālā⁹⁷⁸⁰:

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ [وَاخْرُؤًا لَهُ سُجْدًا وَقَالَ يَا أَبْتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ] قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ (نَزَعَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي) إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

“*Ve refca‘ ebūye ‘ale’l-‘arṣ elāye*”. *Ḳale’ş-şeyhü’l-imām rażıya’llāhu ‘anh:* (3) [hm183b] “*Refca‘ selasetün mine’l-enbiyā’i ‘ale’l-arṣi.*”. İmām rażıya’llāhu ‘anh⁹⁷⁸¹ eydür: Ḥazret-i (4) Ḥaḳ celle ve ‘alā enbiyādan ‘aleyhimü’s-selām üç kimesneyi⁹⁷⁸² ‘ināyetiyle⁹⁷⁸³ ‘arṣa (5) ref itdi. Evvelā Ḥazret-i İdris ‘aleyhi’s-selāmi cennete ref itdi^{9784 9785}

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا

İkinci Ḥazret-i ‘İsā ‘aleyhi’s-selāmi (6) dördüncü semāya ref itdi⁹⁷⁸⁶

بَل رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

Üçüncü Ḥazret-i Ya‘ḳūb (7) ‘aleyhi’s-selāmi tahtına ref itdi⁹⁷⁸⁷

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ [وَاخْرُؤًا لَهُ سُجْدًا وَقَالَ يَا أَبْتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ] قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ

⁹⁷⁷⁹ ḥamsun eḥādīs ve’l-eḥamsun: Dİ; HM es-sābî‘ ve’l-ḥamsūn

⁹⁷⁸⁰ Ana babasını tahtın üzerine çıkardı. Hepsı ona (Yūsuf’a) saygı ile eğildiler. Yūsuf dedi ki: “Babacığım! İşte bu, daha önce gördüğüm rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra; Rabbim beni zindandan çıkararak ve sizi çölden getirerek bana çok iyilikte bulundu. Şüphesiz Rabbim, dilediği şeyde nice incelikler sergileyendir. Şüphesiz O, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (12/100, Altuntaş 2003: 246).

⁹⁷⁸¹ rażıya’llāhu ‘anh: HM -

⁹⁷⁸² üç kimesneyi: HM üç nefer kimesneyi

⁹⁷⁸³ ‘ināyetiyle: HH, HHM ‘ināyet ile

⁹⁷⁸⁴ evvelā Ḥazret-i İdris ‘aleyhi’s-selāmi cennete ref itdi: Dİ -

⁹⁷⁸⁵ Onu yüce bir makama yükselttik.

⁹⁷⁸⁶ Fakat Allah onu kendisine yükseltmiştir. Allah üstün ve güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir.

⁹⁷⁸⁷ Ana babasını tahtın üzerine çıkardı. Hepsı ona (Yūsuf’a) saygı ile eğildiler. Yūsuf dedi ki: “Babacığım! İşte bu, daha önce gördüğüm rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra; Rabbim beni zindandan çıkararak ve sizi çölden getirerek bana çok iyilikte bulundu. Şüphesiz Rabbim, dilediği şeyde nice incelikler sergileyendir. Şüphesiz O, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (12/100, Altuntaş 2003: 246).

مِن بَعْدِ أَنْ نَزَعَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ
[الْحَكِيمُ]

Evvvel didük⁹⁷⁸⁸ ki (8) Hâzret-i İdris ‘aleyhi’s-selâmi cennete qodı⁹⁷⁸⁹. Ol şöyle vâkı⁹⁷⁹⁰ oldu ki (9) bir melek ile dostluq⁹⁷⁹¹ itdi ve andan iltimâs itdi ki anı semāvâta⁹⁷⁹² ilete ki (10) gâyet-i⁹⁷⁹³ melekûti seyr ide, andan ‘ibret ‘ahz eyleye. Ol melek eyitdi: “Allâhu (11) Te’âlâniñ emri⁹⁷⁹⁴ olmayınca ben bu⁹⁷⁹⁵ işe mâlik degilem.” Destür alup qanadı (12) altına aldı⁹⁷⁹⁶ ve⁹⁷⁹⁷ anı hıfz idüp semāvâtı seyr itdürdi. Dördüncü semâda bir (13) mehîb melek gördi⁹⁷⁹⁸, öninde⁹⁷⁹⁹ bir nice melek⁹⁸⁰⁰ tûrurlar. “Kimdür?” diyü su’âl (14) itdi. Melekü’l-mevtdür” didi. Eyitdi: “Benüm ‘ömrümden su’âl eyle” Cevâb vir(15)di ki eceli⁹⁸⁰¹ qarîbdür. Bir melek qanadında rûh-ı şerîfi qabz olunur. Hâber (16) virmek [hh138a] istedi, gelüp anı ölmüş buldı. Qanadı altında dünyâya (17) getürüp başını omuzına urup ağladı⁹⁸⁰². “Yâ rabb! Anuñ murâdı (18) melekûti⁹⁸⁰³ seyr idüp ‘ibret ahz idüp ‘ibâdetde sâ’î olmaq (19) idi⁹⁸⁰⁴. Eger du‘âmı qabûla liyâqat var-ısa⁹⁸⁰⁵ bunu murâdına [182b/1] irişdür” didi. Hâq Te’âlâ buyurdi ki: [hm184a] “Bu hâleti benüm emrümle itdün du‘ânı (2) qabûl itdüm⁹⁸⁰⁶” didi. İdris ‘aleyhi’s-selâma yeñi hayât virdi. Ol⁹⁸⁰⁷ eyitdi: “Cân (3) acısın gördüm, cehennemî dahı göreyim, havfum ziyâde olsun. Yine andan⁹⁸⁰⁸ izin⁹⁸⁰⁹ (4) oldu, cehennemî seyr itdi. Andan cenneti görmek diledi ki rağbeti ziyâde ola. (5) Cenneti göricek tûbâ gölgesinde oturdı. Melek çıqmağa teklif itdi. (6) İdris ‘aleyhi’s-selâm eyitdi: “Çıqmazam.”⁹⁸¹⁰

⁹⁷⁸⁸ didük: Dİ didi

⁹⁷⁸⁹ qodı: Dİ, HH ref itdi, HM ref eyledi

⁹⁷⁹⁰ vâkı: HM -

⁹⁷⁹¹ dostluq: Dİ âşinâlık

⁹⁷⁹² semāvâta: HH, HM bir maħalla

⁹⁷⁹³ gâyet: HM gâyeti, HH, HHM ‘acayib

⁹⁷⁹⁴ emri: Dİ emriyle

⁹⁷⁹⁵ bu: Dİ -

⁹⁷⁹⁶ aldı: Dİ, HH, HHM alup

⁹⁷⁹⁷ altına aldı ve: HH altında

⁹⁷⁹⁸ gördi: Dİ görüp

⁹⁷⁹⁹ öninde: HM önince

⁹⁸⁰⁰ melek: HM melekler

⁹⁸⁰¹ eceli: HHM -

⁹⁸⁰² başını omuzına urup ağladı: HH başı ucında oturup ağladı

⁹⁸⁰³ melekûti: HHM melekut

⁹⁸⁰⁴ idi: Dİ murâd itdi idi, HH ider

⁹⁸⁰⁵ var-ısa: Di var ise

⁹⁸⁰⁶ itdüm: HH eyledüm

⁹⁸⁰⁷ ol: HM idi

⁹⁸⁰⁸ yine andan: HM andan yine

⁹⁸⁰⁹ izin: HH, HM, HHM -

⁹⁸¹⁰ Her canlı ölümü tadacaktır. Ancak kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılıp cennete sokulursa gerçekten kurtuluşa ermiştir. Dünya hayatı, aldatıcı metadan başka bir şey değildir (3/185, Altuntaş 2003: 73).

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُو [فَوْنٌ أَجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ
وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ]

vāki‘ oldı (7) ve *in minkūm illā vāridūhā* buyuruldu. “Ben cehennemi gördüm ve cennet ki dārul-ḥāl(8)dur gördüm ve dāḥil oldum⁹⁸¹¹. Niçün çıkararm?” Ḥaḫ Te‘ālā ol melege vaḥy (9) itdi⁹⁸¹²: “Benüm taḫdīr-i ezeliyyem böyle idi. Anda ḫırsun. [hbm105b] Benüm ‘ināyetüm ve raḫmetüm (10) ve ḫüccet ve ilhām sebebiyle. Ḳavlehu Te‘ālā: “*Ve izā arada’llāhu şey’en heyye’e esbābuhu* (11) Gör ki bu kışşayı⁹⁸¹³ birbirine sebep itdi *sūbhāna’llahi lehū’l-ḫükmi ve lehū’l-‘ināyetu*. (12)

İşāret Kezālik Ḥaḫ Te‘ālā bir ‘abd-ı āşīye ināyet idicek nazarına (13) ma‘āşīnūñ kerāhiyyetin ve kabāḫatın gösterüp tevbe naşīb eyler (14) ve tā‘atında sābit kadem idüp raḫmetine vāşıl eyler.

İkinci Ḥāzret-i⁹⁸¹⁴ (15) ‘İsā ‘aleyhi’s-selāmi⁹⁸¹⁵ dördüncü göge ref‘ itdi⁹⁸¹⁶. Ol şöyle vāki‘ oldı ki (16) Ḥaḫ Te‘ālā aña⁹⁸¹⁷ *iḫyā’i mevta ve ibrāu ekme ebrassı* mu‘cize virdi. Cuhūdlar (17) bu “sāḫirdür⁹⁸¹⁸ ve bī-aşıldur” diyü bühtān⁹⁸¹⁹ itdiler. ‘İsā ‘aleyhi’s-selām (18) bī-ḫuzūr⁹⁸²⁰ olup beddu‘ā itdi. Yetmiş biñ cuhūd kimi ḫınzīr⁹⁸²¹ ve kimi⁹⁸²² maymūn (19) oldılar⁹⁸²³. Cuhūdlar bunu [hm184b] görüp beglerine ḫaber virdiler. Ol daḫı ‘asker cem‘ idüp [183a/1] ‘İsā ‘aleyhi’s-selāmi katlı itmege ‘azīmet itdi. ‘Asker eyitdi: “Bize daḫı beddu‘ā idüp⁹⁸²⁴ (2) anlar gibi [hh138b] rüsvāy eyler⁹⁸²⁵.” Begleri eyitdi: “Bir uğurdan ḫamle idüñ ve du‘āya (3) mecāl virmeñ.” Çün⁹⁸²⁶ böyle itmege ḫaşd idicek⁹⁸²⁷ Ḥaḫ Te‘ālā ḫudretin (4) izḫār idüp bunlaruñ her birine ‘İsā ‘aleyhi’s-selāmuñ şūretin giyürdi⁹⁸²⁸, (5) biri birine ḫılıc urdılar. Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām pençesiyle yirden (6) ‘İsā ‘aleyhi’s-selāmi göge ilette.

İşāret Kezālik kıyāmet güninde⁹⁸²⁹ (7) Ḥaḫ Sūbhāne ve Te‘ālā her bir mü‘mine bir yehūdī veya bir naşrānī fedā (8) idüp⁹⁸³⁰ yirine ani⁹⁸³¹ cehenneme ilḫa ider.

⁹⁸¹¹ ve dāḥil oldum: HH -

⁹⁸¹² itdi: HM itdi ki

⁹⁸¹³ Kışşayı: HH Kışşada

⁹⁸¹⁴ Ḥāzret: HM, HHM -

⁹⁸¹⁵ ‘aleyhi’s-selāmi: Dİ ‘aleyhi’s-selām

⁹⁸¹⁶ itdi: Dİ oldı, HH eyledi

⁹⁸¹⁷ aña: HH, HM, HHM -

⁹⁸¹⁸ bu sāḫirdür: HH bu sāḫir ve, HM bir sāḫirdür

⁹⁸¹⁹ bühtān: Dİ bühtānlar

⁹⁸²⁰ bī-ḫuzūr: HH, HM, HHM bī-ḫınzır

⁹⁸²¹ ḫınzīr: HM, HHM ḫazīr

⁹⁸²² kimi: Dİ -

⁹⁸²³ oldılar: Dİ oldı

⁹⁸²⁴ idüp: HM ider

⁹⁸²⁵ eyler: HM oluruz

⁹⁸²⁶ çün: Dİ, HM, HHM pärelük

⁹⁸²⁷ itmek ḫaşd idicek: HH itmege ḫaşd eylediler

⁹⁸²⁸ giyürdi: HM gösterdi

⁹⁸²⁹ kıyāmet güninde: HH yevm-i kıyāmetde, HHM kıyāmet günü

Üçüncü didük ki⁹⁸³² Ya'küb 'aleyhi's-selâm⁹⁸³³ (9) eyitdi ki⁹⁸³⁴ ki: "Yûsuf 'aleyhi's-selâm pederini ve hâlesini tahtına ref' itdi⁹⁸³⁵" (10) (ayet) Ol şöyle vâki' oldu ki Ya'küb 'aleyhi's-selâm (11) Mışıra vardı. Cemî'en şehri ârâste gördi andan sarâyına iletüp (12) her güşesin bir bir seyr itdi. Andan tahta geçürdi bir eline pederin (13) ve bir eline⁹⁸³⁶ Leyâki nâm bir hâtûn⁹⁸³⁷ ki pederinûn hâtûni ve kendinûn hâlesi (14) idi⁹⁸³⁸, ortalarına geçdi⁹⁸³⁹ oturdu. Karındaşları erler iken (15) ayağ üzre⁹⁸⁴⁰ turlurlar ve ta'zîm iderlerdi⁹⁸⁴¹. Ol zamânda tahta⁹⁸⁴² secde iderlerdi⁹⁸⁴³. (16) Ayıñ on dördi gibi Hâzret-i Yûsuf 'aleyhi's-selâm ve bürâderleri kevâkib (17) mişâlı idi Pes Yûsuf 'aleyhi's-selâm didi ki⁹⁸⁴⁴:

[وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ] يَا أَبْتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ (18)
 مِنْ قَبْلُ [قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ
 الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ
 الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ]

Bu hâlet gördüğüm düşün te'vilidür."

Her nesne⁹⁸⁴⁵ ki devletden (19) ve 'izzetden ve ni'metden Mışıra [hm185a] vâki' oldu, 'âlem-i hayâldur⁹⁸⁴⁶ ki Ken'an ilinde [183b/1] görmüş⁹⁸⁴⁷ idi. 'Abd-ı mü'min gelüp⁹⁸⁴⁸ Kitâb-ı Kerimde ve

⁹⁸³⁰ idüp: Dİ virüp

⁹⁸³¹ yirine anı: HM -

⁹⁸³² didük ki: Dİ, HH, HHM -

⁹⁸³³ Ya'küb 'aleyhi's-selâm: HM Ya'küb 'aleyhi's-selâmı 'arşa ref' eyledi

⁹⁸³⁴ eyitdi ki: HHM itdi, HH idi

⁹⁸³⁵ itdi: Dİ, HHM itüp

⁹⁸³⁶ eline: HM yanına

⁹⁸³⁷ hâtûn: HH hâtûni

⁹⁸³⁸ idi: Dİ, HHM idi anı alup

⁹⁸³⁹ geçdi: HH, HM, HHM -

⁹⁸⁴⁰ ayağ üzre: Dİ, HM, HHM -

⁹⁸⁴¹ iderlerdi: Dİ iderler idi, HH itdiler kendi mâbeynlerinde

⁹⁸⁴² tahta: Dİ tahtında

⁹⁸⁴³ iderlerdi: Dİ iderler idi

⁹⁸⁴⁴ Ana babasını tahtın üzerine çıkardı. Hepsini ona (Yusuf'a) saygı ile eğildiler. Yusuf dedi ki: "Babacığım! İşte bu, daha önce gördüğüm rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra; Rabbim beni zindandan çıkararak ve sizi çölden getirerek bana çok iyilikte bulundu. Şüphesiz Rabbim, dilediği şeyde nice incelikler sergileyendir. Şüphesiz O, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir." (12/100, Altuntaş 2003: 246).

⁹⁸⁴⁵ nesne: HHM ne

⁹⁸⁴⁶ hayâldur: Dİ, HH hayâlda

⁹⁸⁴⁷ görmüş: HH hayalın görmüş

⁹⁸⁴⁸ gelüp: Dİ, HM şimdi

beyyināt-ı şerîfînde beyân olundu⁹⁸⁴⁹ (2) ve mü'min hayâlda taşavvur⁹⁸⁵⁰ ider⁹⁸⁵¹. Mevt ve kabir-i teklîfât menâmda⁹⁸⁵² gördükden (3) şoñra mu'âyene dañı görür⁹⁸⁵³.

Laiife Kıyâmet günü halk maqbereden⁹⁸⁵⁴ başların (4) kaldırup⁹⁸⁵⁵ 'âlemi ğayrı şekle girmiş göreler⁹⁸⁵⁶ haymeler qurılmış ve binâlardan (5) eşer qalmamış; ammâ siyâset [h106a] meydânı peydâ olmuş. Her kişünñ mahâreti (6) hüveydâ⁹⁸⁵⁷ olmuş. Terâzû-yı 'adl mu'allâq inşâfa aşılmış. Cennet mü'minlere⁹⁸⁵⁸ selâm (7) ider: "Ben sizün cezânuzam." Cehennem 'âşilere hayqırur ki⁹⁸⁵⁹: [h139a] "Ben sizün cezânuzam" (8) diyü⁹⁸⁶⁰ selâm ider. Hâk Te'âlâ qalbından bir münâdî nidâ ider ki aña luğf-ı hüdâ (9) dirler, gelüp⁹⁸⁶¹ eydür ki: "Nice⁹⁸⁶² senedir ki qabirde maqbûslardur ve hasret ve⁹⁸⁶³ (10) nedâmet ile maqcûrlardur, bir⁹⁸⁶⁴ sâ'atda⁹⁸⁶⁵ başların qabirden qaldurdılar." (11) Añvâl-ı kemâl-ı kuvvetde⁹⁸⁶⁶ ve havf-ı cehennemden ziyâde dehşetden⁹⁸⁶⁷ dirler ki destür (12) olıcağ⁹⁸⁶⁸ gelüp âşâr-ı rahmeti bunlarñ cânları meşâmına işâl ider ki (13) Hâk Te'âlânñ rahmeti râyihâsı vardır. Vaqt-ı eşhârü'l-emir Hâzret-i (14) Resülü'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem buyurdı ki: "Cennet râyihâsı bunlara⁹⁸⁶⁹ (15) işâl ider beş yüz yıllık yoldan" buyurdı.

Hikâye Süleymân (16) 'aleyhi's-selâm zamânında bir pîr geldi ki bir gözi çıkmış oğlundan şikâyet (17) itdi. Namâz kıılırken oğlum gelüp kapu qakıdı⁹⁸⁷⁰ ve namâzdan (18) qalkup kapuyı 'ale't-ta'cîl açdum. Aña bî-ñuzûr olup şoñra yüzüme (19) bir tabanca urup⁹⁸⁷¹ bir gözüm çıkardı. Oğlı gelüp eydür⁹⁸⁷²: "Ben bu maqule⁹⁸⁷³ [184a/1] fi'li bî-'akıl⁹⁸⁷⁴ iken [hm185b] itdüm. Şimdi⁹⁸⁷⁵ 'aqlum başıma

⁹⁸⁴⁹ olundu: HM, HHM olunduğı üzre

⁹⁸⁵⁰ hayâlda taşavvur: HH hayâlına taşvîr

⁹⁸⁵¹ olundu ve mü'min hayâlda taşavvur ider: HH olunduğı üzre hayâlına anı taşavvur ider

⁹⁸⁵² menâmda: HH mişâkıñ

⁹⁸⁵³ görür: HH görürler, HM mu'âyeneten dañı görür buyurdı

⁹⁸⁵⁴ maqbereden: HM, HHM maqberden

⁹⁸⁵⁵ kaldırup: HH kaldırup görürler ki 'alem ğayrı şekle girmiş

⁹⁸⁵⁶ şekle girmiş göreler: HM şekle girmiş göreler, HHM şekil görüp

⁹⁸⁵⁷ mahâreti hüveydâ: HH cezâsı

⁹⁸⁵⁸ mü'minlere: Dİ, HH muñi'lere

⁹⁸⁵⁹ hayqırur ki: Dİ, HM, HHM dir ki

⁹⁸⁶⁰ diyü: HHM diyüp

⁹⁸⁶¹ Hâk Te'âlâ qalbından bir münâdî nidâ ider ki aña luğf-ı hüdâ dirler gelüp: HH -

⁹⁸⁶² nice: HH bunlar nice

⁹⁸⁶³ hasret ve: HH hasrete

⁹⁸⁶⁴ bir: HH bu

⁹⁸⁶⁵ sâ'atda: HM sâ'atdur

⁹⁸⁶⁶ añvâl-ı kemâl-ı kuvvetde: HH añvâl-ı kıymetden kemâl-ı havfda

⁹⁸⁶⁷ dehşetden: Dİ dehşetde

⁹⁸⁶⁸ destür olıcağ: HH destür olıcağ gelüp âşâr himmeti

⁹⁸⁶⁹ râyihâsı bunlara: HM -

⁹⁸⁷⁰ kapu qakıdı: Dİ, HM, HHM qapuda tırdı

⁹⁸⁷¹ urup: HM urdı

⁹⁸⁷² eydür: HM, HHM -

⁹⁸⁷³ maqule: HH -

⁹⁸⁷⁴ bî-'akıl: HH, HHM bî-'akıl

⁹⁸⁷⁵ şimdi: HM, Dİ -

geldi elüme kışâş itdüm ve sâ'atında elümi (2) kaç' itdüm" didi⁹⁸⁷⁶. Bu hâlde baba feryâd ider ki⁹⁸⁷⁷: "Niçün böyle (3) itdün? Senün⁹⁸⁷⁸ yoluña benüm biñ gözüm dağı varısa fedâ olsun." (4) Veled eyitdi: "Pederim benüm dağı⁹⁸⁷⁹ biñ elim olsa⁹⁸⁸⁰ seniñ yoluña fedâ olsun" (5) didi. Süleymân 'aleyhi's-selâm ta'accüb itdi bunların şefkatına binâ'en. (6) Hâk Te'âlâ Cebrâ'il 'aleyhi's-selâmi⁹⁸⁸¹ gönderdi bunlara. "Ne ta'accüb idersin (7) benüm luğfuma nazar idün ki bunların günâhların⁹⁸⁸² yarlıgadam ve ikisin dağı (8) cennete idhâl iderem, tâ ki cümle⁹⁸⁸³ bileler⁹⁸⁸⁴ ki ben kulumu severem."

Nükte (9) Hâk Te'âlâ işâret ider ki ben ol Allâham ki günâh iden ümmetim⁹⁸⁸⁵ babadan ref' (10) iderem. Ben kullarımı severem ve kemâl-ı şefkatım pederiñ oğluna şevkatından ziyâdedir⁹⁸⁸⁶. (11) Eger muñi' iseñ gel kabül idiciyem ve eger 'aşî iseñ gel (12) ki ben günâhların⁹⁸⁸⁷ 'afv iderem⁹⁸⁸⁸.

Pes Ya'küb 'aleyhi's-selâm eyitdi: (13) "Dilerem ki bu günâh benden midür, kimdendür bilem⁹⁸⁸⁹." Yûsuf 'aleyhi's-selâm eyitdi: (14) "Bendendür ki senün emrüne muhâlefet itdüm." Ya'küb 'aleyhi's-selâm eyitdi: (15) "Bendendür ki seni çarındaşlarıña virdüm." Hâk Te'âlâ buyurdi ki: "Edeb itdiñüz, (16) günâhı kendüñüze nisbet itdiñüz. İkiñüzden dağı ref' idüp şeytânıñ (17) boynına atdum⁹⁸⁹⁰" buyurdi ki, kavlehu Te'âlâ⁹⁸⁹¹:

[وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَا أَبْتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ
قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ
بَعْدِ أَنْ [نَزَعَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي] إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ
[الْحَكِيمُ]

⁹⁸⁷⁶ elüme kışâş itdüm ve sâ'atında elümi kaç': Dİ sâ'dumdan kaçtl eyledüm, HM elümi sâdumdan kaçtl idüp kışâş

⁹⁸⁷⁷ bu hâlde baba: HH baba bu hâli görüp

⁹⁸⁷⁸ senün: HH, HM, HHM -

⁹⁸⁷⁹ dağı: Dİ -

⁹⁸⁸⁰ olsa: HH, HHM var ise

⁹⁸⁸¹ Cebrâ'il 'aleyhi's-selâmi: HM Cebrâ'ili

⁹⁸⁸² günâhların: HM günâhların 'afv idüp

⁹⁸⁸³ cümle: HH, HHM -

⁹⁸⁸⁴ bileler: HH cümle 'âlemiyân

⁹⁸⁸⁵ günâh iden ümmetim: Dİ günâh isteyen ümmetin

⁹⁸⁸⁶ ben kullarımı severem ve kemâl-ı şefkatım pederiñ oğluna şevkatından ziyâdedir: HH, HHM kendü

keremüm ile ve oğul cefâsın peder hâlinde ref' iderem luğfumla

⁹⁸⁸⁷ günâhların: Dİ, HM günâhlar

⁹⁸⁸⁸ iderem: HM idiciyem

⁹⁸⁸⁹ bilem: HM bilmem

⁹⁸⁹⁰ atdum: HM atdum diyüp

⁹⁸⁹¹ Ana babasını tahtın üzerine çıkardı. Hepsini ona (Yusuf'a) saygı ile eğildiler. Yusuf dedi ki: "Babacığım! İşte bu, daha önce gördüğüm rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra; Rabbim beni zindandan çıkararak ve sizi çölden getirerek bana çok iyilikte bulundu. Şüphesiz Rabbim, dilediği şeyde nice incelikler sergileyendir. Şüphesiz O, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir." (12/100, Altuntaş 2003: 246).

Kıssa Ol (18) zamān ki⁹⁸⁹² Ya'kūb 'aleyhi's-selām Mışıra geldi cümle evlād ve ensābıyla vi(19)şāl-ı Yūsuf 'aleyhi's-selām yigirmi dört yıl ve bir rivāyetde kırk yıl kemāl-ı [184b/1] 'ayş ve refāhiyyetde⁹⁸⁹³ olurlar. Cebra'il 'aleyhi's[hhm106b]-selām gelüp [hm186a] Hāq Te'ālādan (2) selām getürüp eydür ki⁹⁸⁹⁴: “Ābā vü ecdādīñ saña müştāklardur varup (3) kabirlerin ziyāret eyle.” Ya'kūb 'aleyhi's-selām bildi ki āhirete rihlet (4) zamānı geldi. Evlādın cem' idüp anlara naşihat ve⁹⁸⁹⁵ vaşiyet itdi⁹⁸⁹⁶. [hh139b] Qavlehu Te'ālā: (5)⁹⁸⁹⁷

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتَ [إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ]

Pes yine Ya'kūb 'aleyhi's-selāmuñ (6) derd u firākı tāzelendi, ağlamağa ve feryāda başladı. Yūsuf 'aleyhi's-selām (7) eyitdi: Bu eyyām⁹⁸⁹⁸ sürür eyyāmıdır ve vuşlat zamānidur ve bu zamānda (8) ağlamağa bā'ış nedür?” Ya'kūb 'aleyhi's-selām eyitdi: “Eyyām-ı firākıda vuşlat (9) arzūsiyla eglenür idüm. Şimdi firāq havfı beni ağladur.” Eyyām-ı bükā (10) bu eyyāmdur ki ümiz-i vuşlat yokdur ve didi ki: “Yā Yūsuf! Baña destür vir. (11) Varup ecdādımıñ⁹⁸⁹⁹ küberin⁹⁹⁰⁰ ziyāret ideyin⁹⁹⁰¹. Eger 'ömürden⁹⁹⁰² mühlet (12) olursa Beytü'l-Ahżānda⁹⁹⁰³ ki anıñ hākı gözüm yaşıyla⁹⁹⁰⁴ ülfet itmişdür sākin (13) ölem. Andan⁹⁹⁰⁵ Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ boynına şarıldı. Yūsuf 'aleyhi's-selām (14) dağı aña şarıldı ve ağlaşdılar ve didiler ki: “Bu devletleri⁹⁹⁰⁶ ve 'izzetleri senüñ du'ān (15) berekātıyla⁹⁹⁰⁷ bulduq. Senden nice müfārekat iderüz ve ne vaqıt mülākat (16) müyesser olur?

⁹⁸⁹² nükte: Hāq Te'ālā işāret ider ki: ben ol Allāhum ki günāh iden ümmetin babadan ref' iderem kendü keremüm ile ve oğul cefāsın peder hālinde ref' iderem. lütfumla eger muṭī' iseñ gel kabül idiciyim eger 'āşī iseñ gel ki ben günāhların 'afv iderem pes Ya'kūb 'aleyhi's-selām eyitdi dilerem ki bu günāh benden midür kimdendür bilem Yūsuf 'aleyhi's-selām eyitdi: “Bendendür ki senüñ emrüne muhālefet itdüm.” Ya'kūb 'aleyhi's-selām eyitdi: “Bendendür ki seni qarındaşlarıña virdüm.” Hāq Te'ālā buyurdi ki: “Edep itdiñüz günāhi kendünüze nisbet itdiñüz ikiñüzden dağı ref' idüp şeytānuñ boynuna atdum buyurdi ki, qavlehu Te'ālā: “*Nezeğa 'ş-şeytānū beynī ve beyne ihvetī*” Kıssa ol zamān ki: HH -

⁹⁸⁹³ refāhiyyetde: HM rahatda olurken ve refāhiyyetde iken

⁹⁸⁹⁴ getürüp eydür ki: Dİ getürdi

⁹⁸⁹⁵ ve: Dİ -

⁹⁸⁹⁶ itdi: Dİ, HH eyledi

⁹⁸⁹⁷ Yoksa siz Yakub'un, ölüm döşeğinde iken çocuklarına, “Benden sonra kime ibadet edeceksiniz?” dediği, onların da, “Senin ilahına ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilahı olan tek bir ilāha ibadet edeceğiz; bizler ona boyun eğmiş müslümanlarız.” dedikleri zaman orada hazır mı bulunuyordunuz? (2/133, Altuntaş 2003: 19).

⁹⁸⁹⁸ eyyām: HHM eyyāmda

⁹⁸⁹⁹ ecdādımıñ: HH, HHM ecdādım

⁹⁹⁰⁰ küberin: HM küberların

⁹⁹⁰¹ ideyin: Dİ, HH, HHM idüp

⁹⁹⁰² 'ömürden: HHM 'ömründen

⁹⁹⁰³ ahżānda: Dİ, HM, HHM hāzānda

⁹⁹⁰⁴ mühlet olursa beytü'l-hāzānda ki anıñ hākı gözüm yaşıyla: HH mühlet olursa Ken'ānda sākin olurum ki

⁹⁹⁰⁵ ölem andan: HM ölem diyüp

⁹⁹⁰⁶ devletleri: HM, HHM devlet

Mev'ize Ol ankı ‘ayşdur ki mevt anı tağyır eylemeye⁹⁹⁰⁸? Yā ankı meşhed (17) dūr⁹⁹⁰⁹ ki asret ile köhne ve vīrān⁹⁹¹⁰ olmaya? ve ankı ni‘metdür ki bu sipih⁹⁹¹¹ anı (18) perākende itmeye? ve ankı albdur ki am ile āsūde olmaya⁹⁹¹²? ve ankı melikdür ki (19) ma‘zūl olmaya? Zū'l-arneyn besaṭ-ı ‘arzi seyr idüp⁹⁹¹³ seyr ü sülūkü ve [185a/1] seyāhatı kemāla irüşdükde⁹⁹¹⁴ giryān oldu. Sebebin su‘āl eylediler⁹⁹¹⁵: “Mağrib irişdi” (2) didi. Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām kırk yıl ‘ömri⁹⁹¹⁶ elem⁹⁹¹⁷-i vuşlatda iken⁹⁹¹⁸ ki sürūr [hm186b] eyyāmında⁹⁹¹⁹

(3) aña mevt gelmedi mi ve melūl ve⁹⁹²⁰ maḥzūn itmedi mi? Cümle⁹⁹²¹ işler⁹⁹²² āsāndur. aḫ Sūbhāne ve (4) Te‘ālā hemān ĩmān iftirākından şaklaya⁹⁹²³. Luṭfu’llāh ile⁹⁹²⁴ künhine vāşıl (5) olıcaḫ avf ve üzūn⁹⁹²⁵ bi’l-kūlliye zā’il olur. attā cennetde aḫ Te‘ālānuñ (6) esmāsından dört ismi aḫ Te‘ālā ‘ibādına unutturur: Ğafūr, Raḫīm (7) Tevvāb, alīm. Bunlardan günāhları ātırlarına⁹⁹²⁶ gelüp maḥzūn⁹⁹²⁷ olmaḫ (8) lāzım gelür⁹⁹²⁸. aḫ Te‘ālā şānehu ve ‘azzeme iḫsānehu.

ışşa⁹⁹²⁹ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām (9) bu cümle ni‘metlere şākir olup aḫ Te‘ālā anı zindāndan keyd-i nisvāndan alāş (10) idüp belālardan⁹⁹³⁰ ref’ itdügin beyān itmedi mi ve arındaşlarınıñ (11) mekrinden alāş itmedi mi? Bürāderleri acil olmasunlar⁹⁹³¹ iün, zirā kerīmdür, (12) yā kerīmü’l-keremīn ‘ibādına bahāne vechiyle izḫār ider.

⁹⁹⁰⁷ du‘ān berekātuyla: Dİ, HH berekātuñla

⁹⁹⁰⁸ tağyır eylemeye: HH tekrir eylemeye

⁹⁹⁰⁹ meşheddür: HH çeşm

⁹⁹¹⁰ köhne ve vīrān: HH giryān

⁹⁹¹¹ sipih: HH mevt

⁹⁹¹² āsūde olmaya: HH olmaya

⁹⁹¹³ seyr idüp: HH -

⁹⁹¹⁴ irüşdükde: HM irişdüdükdde

⁹⁹¹⁵ eylediler: HH itdiler

⁹⁹¹⁶ ‘ömri: Dİ -

⁹⁹¹⁷ elem: Dİ ‘ālem

⁹⁹¹⁸ iken: HM -

⁹⁹¹⁹ eyyāmında: HM eyyāmıdır

⁹⁹²⁰ ve: Dİ -

⁹⁹²¹ Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām kırk yıl ömri elem-i vuşlatda iken ki sürūr eyyāmında aña mevt gelmedi mi ve melūl ve maḥzūn itmedi mi? Cümle: HH Ya‘kūb ‘aleyhi’s-selām kırk yıl vişalda sürūr oldu mest gelüp maḥzūn aldı cümle

⁹⁹²² işler: HH firattan

⁹⁹²³ şaklaya: Dİ şaklasun

⁹⁹²⁴ luṭfu’llāh ile: HM luṭf-ı aḫla Allāhu Te‘ālā dergāhına

⁹⁹²⁵ avf ve üzūn: HH, HHM avf-ı üzūn

⁹⁹²⁶ ātırlarına: HM, HHM ātırına

⁹⁹²⁷ maḥzūn: HM melūl ve maḥzūn

⁹⁹²⁸ gelür: Dİ olur

⁹⁹²⁹ luṭfu’llāh ile künhine vāşıl olıcaḫ avf-ı hüzn bi’l-kūlliye zā’il olur attā cennetde aḫ Te‘ālānuñ āsmāsından dört ismi aḫ Te‘ālā ‘ibādına unutturur: Ğafūr, raḫīm, tevvāb, alīm. Bunlardan günāhları ātırlarına gelüp maḥzūn olmaḫ lazım gelür aḫ Te‘ālā şānehu ve ‘azzeme iḫsāne ışşa: HH nükte

⁹⁹³⁰ belālardan: HM belāların

⁹⁹³¹ olmasunlar: HM olmasun

Laṭîfe Rivāyet o(13)lınur ki anı peygamberdur ki ıyāmet guni avf itmeye ve anı velidur ki ‘āıbet (14) iun ditremege? İbrāhm [hhm107a] allu’llāh iken⁹⁹³²

[وَادِّ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا] وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ (15) أَنْ تَعْبُدَ الْأَصْنَامَ

didi. Msā ‘aleyhi’s-selām kelimu’llāh iken⁹⁹³³

[وَاخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِّن قَبْلُ وَإِيَّايَ أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا إِنَّ هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ نُضِلُّ بِهَا مَن نَّشَاءُ وَتَهْدِي مَن تَشَاءُ أَنْتَ وَلِيْنَا] فَاعْفِرْ لَنَا (16) وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ

didi. Zekeriyā kemāl-ı ‘imetinde⁹⁹³⁴

[وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ] رَبِّ لَا (17) تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

didi. Seyyid’l-mrseln [hh140a] alla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁹⁹³⁵

[رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ] أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ [تَوَقَّعْنِي (18) مُسْلِمًا] وَالْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ

buyurdu. Ysuf ‘aleyhi’s-selām ıddk iken⁹⁹³⁶ *mā adri mā yufi’alu bi velābikm* (19) *mslimān* didi. Yā mslmānu noanı olan⁹⁹³⁷ nice olmak gerekdur?

⁹⁹³² Hani İbrahim demiti ki: “Rabbim! Bu ehri gvenli kıl, beni ve oullarımı putlara tapmaktan uzak tut.” (14/35, Altunta 2003: 259).

⁹⁹³³ Musa, kavminden, belirlediğimiz yere gitmek iin yetmi adam seti. Onları sarsıntı yakalayınca (bayıldılar). Musa, “Ey Rabbim! Dileseydin onları da beni de bundan nce helak ederdin. imdi iimizden bir takım beyinsizlerin iledikleri gnah sebebiyle bizi helak mı edeceksin? Bu sırf senin bir imtihanındır. Onunla dilediğini kimseyi saptırırısın, dilediğini de doruya iletirsin. Sen bizim velimizsin. Artık bizi bağıla ve bize acı. Sen bağılayanların en hayırlısısın” dedi (7/155, Altunta 2003: 168).

⁹⁹³⁴ Zekeriyā’yı da hatırla. Hani o, Rabbine, “Rabbim! Beni tek baıma bırakma. Sen varislerin en hayırlısısın” diye dua etmiti.

⁹⁹³⁵ “Rabbim! Gerçekten bana mlk verdin ve bana szlerin yorumunu ğrettin. Ey gkleri ve yeri yaratan! Dnyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı mslman olarak al ve beni iyilere kat.” (12/101, Altunta 2003: 246).

⁹⁹³⁶ Ysuf ‘aleyhi’s-selām ıddk iken: HH ıddk Ysuf ‘aleyhi’s-selām

⁹⁹³⁷ mslmānu noanı olan: HH msminn al

Ḥaberde vāriddür ki⁹⁹³⁸: [185b/1] Bir gün Ḥazret-i seyyidü'l-mürselin⁹⁹³⁹ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem hücre-i şerîfelerine (2) geldi. Kâpusını baġlu buldı; lâkin içerüden feryād u zārî hiss⁹⁹⁴⁰ olunur. Kapu şikâ(3)ından içerü⁹⁹⁴¹ [hm187a] nazâr itdi⁹⁹⁴², bir şahş gördi. Namâz yirinde turup⁹⁹⁴³ sulţân (4) enbiyâ şallal-lāhu 'aleyhi ve's-selâm⁹⁹⁴⁴ ridâ-yı mübârekine⁹⁹⁴⁵ el koyup eydür: İlâhî bu ridâ⁹⁹⁴⁶ hürmetine ismimi taġyîr ve tebdîl (5) eyleme." Ḥazret-i şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem bevvâba emir itdi, hücreyi açdı⁹⁹⁴⁷, içerü girdi. (6) ve tazarru' niyâz⁹⁹⁴⁸ iden Ḥazret-i Cebra'il 'aleyhi's-selâmdur. Yüzine gözi (7) yaşı⁹⁹⁴⁹ revân olmış eydür ki: "İlâhî bu ridânîñ hürmetine bu sâ'atda Cebra'ilî şâd (8) eyle ve kat'iyet havfından rahmetüñle⁹⁹⁵⁰ âzâd eyle⁹⁹⁵¹." Bu şıfatda⁹⁹⁵² nâlân ve giryân (9) gördi⁹⁹⁵³. Eyitdi: "Ey karındaşum Cebra'il! Sen hod⁹⁹⁵⁴ Ḥazret-i Ḥaġġuñ güzîdesi (10) ve emînisin ve 'işmet libâsın saña giydürmişdür. Maġâm-ı karîbdesin. Bu deñlü dehşet (11) ceza⁹⁹⁵⁵ ve giryeye bâ'îş nedür? Cebra'il 'aleyhi's-selâm⁹⁹⁵⁶ eyitdi: "Yâ (12) seyyidü'l-mürselin⁹⁹⁵⁷! Ol gün ki Ḥaġ Te'âlânîñ şıfat ħahrı 'Azâzîl 'aleyhü'lli'ane(13)niñ fâ'atı ħirmenini⁹⁹⁵⁸ yaġdı bu deñlü fâ'atı var iken⁹⁹⁵⁹. Ol günden berü muġarrabânı (14) Ḥazret ve melâ'-ı a'lâda olanlaruñ her birisi giryeden⁹⁹⁶⁰ ħâlî degildür⁹⁹⁶¹ ve (15) nefesleri celâla mazhar olmadan⁹⁹⁶² emîn degillerdür⁹⁹⁶³ ve ben-daġı ol zamândan⁹⁹⁶⁴ (16) berü taleb ve sol deñlü ħesâb ve cû itdüm ki 'âġıbetüm nice olur, bilmem ve bilmek (17) daġı müyesser olmadı. Ḥazretüñle 'ahd⁹⁹⁶⁵ olsun ki beni unutmayasın sen ki (18) ħalkıñ efzâlısın ve [hh140b] seyyidü's-

⁹⁹³⁸ vāriddür ki: HH hikāye

⁹⁹³⁹ seyyidü'l-mürselin: HM, HHM -

⁹⁹⁴⁰ hiss: Dİ, HH ħasen

⁹⁹⁴¹ içerü: Dİ içerüye

⁹⁹⁴² itdi: HM itdiler

⁹⁹⁴³ turup: HM tırmış

⁹⁹⁴⁴ enbiyâ şalla'llāhu 'aleyhi ve's-selāmuñ: Dİ enbiyāniñ

⁹⁹⁴⁵ mübârekine: HM şerîfine

⁹⁹⁴⁶ ridâ: HH ridānuñ şacı

⁹⁹⁴⁷ bevvâba bu emir itdi hücreyi açdı: HH -

⁹⁹⁴⁸ niyâz: Dİ, HH -

⁹⁹⁴⁹ yüzine gözi yaşı: HH gözi yaşı, HM gözi yaşı yüzine

⁹⁹⁵⁰ rahmetüñle: HH, HM, HHM rahmanuñla

⁹⁹⁵¹ kat'iyet havfından rahmanuñla âzâd eyle: HH rahmetüñle havfdan âzâd eyle

⁹⁹⁵² şıfatda: Dİ şıfatdan

⁹⁹⁵³ gördi: HM göricek

⁹⁹⁵⁴ hod: HH -

⁹⁹⁵⁵ ceza': Dİ, HHM heybet ve ħayret

⁹⁹⁵⁶ Cebra'il 'aleyhi's-selâm: HH, HHM, HM Cebra'il

⁹⁹⁵⁷ yâ seyyidü'l-mürselin: HH, HM, HHM -

⁹⁹⁵⁸ ħirmenini: HH ħirmenin

⁹⁹⁵⁹ var iken: HM var iken fâ'ide itmedi

⁹⁹⁶⁰ giryeden: HHM havfdan

⁹⁹⁶¹ degildür: Dİ degillerdür

⁹⁹⁶² olmadan: HH olmaġdan

⁹⁹⁶³ degillerdür: HH degildürler

⁹⁹⁶⁴ ol zamândan: HH ħavfum ol zamandan

⁹⁹⁶⁵ 'ahd: HM 'ahdum

sādātsın⁹⁹⁶⁶ beni ferāmūş eyleme⁹⁹⁶⁷ Hāzret-i (19) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem Cebra'il⁹⁹⁶⁸ 'aleyhi's-selāmuñ elin alup⁹⁹⁶⁹ Hāq Sübhāne ve Te'ālādan [186a/1] şefā'at itdi⁹⁹⁷⁰. Bu hālde semāvāt kapuları açıldı ve Mikā'il 'aleyhi's-selām (2) gelüp eyitdi: Hāq Sübhāne ve Te'ālā size selām gönderdi⁹⁹⁷¹ ve buyurdi⁹⁹⁷² ki: (3) “İkinizi⁹⁹⁷³ daḥı 'azābdan [hm187b] āzād itdüm ve didārum⁹⁹⁷⁴ rūzī kıldum; lākin ma'ahazā (4) nefsiñüze⁹⁹⁷⁵ tehāvün itmeñ⁹⁹⁷⁶ ki ben Cebbārum, ne dilersem işlerem⁹⁹⁷⁷ *velā ubālī aminīn*. Emīn olmañ (5) ve ḥavf u ḥaşyetden sākin olmañ. *Havlā'i fi'n-nāri veba ulā'i fi'l-cenneti* (6) *velā ubālī*⁹⁹⁷⁸

[وَدَا الثُّونَ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ] لَأِ إِلَهَ إِلَّا
أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

*El-meclisü's-şāmin ve'l-ḥamsun*⁹⁹⁷⁹ (7) *ve'l-ḥamsun min Kışşa-ı Yūsuf 'aleyhi's-selām*. Fi kavlehu Te'ālā⁹⁹⁸⁰:

[رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ] تَوَقَّئِي [hhm107b] (8) مُسْلِمًا [وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ]

Ḳale's-şeyḥü'l-imām rażıya'llāhu 'anhu: “*Men talebe'd-dünyā nedime* (9) *ve men talebe elāḥirete ḡanime 'ammen talebihi el mevlā Ekrem*.” **Elli altıncı bāb Yūsuf** 'aleyhi's-(10) selām kışşasında Hāq Te'ālāniñ (ayyukardaki(11)et) ḥadīs ḳavlındadır ki şeyḥ rażıya'llāhu 'anh eydür ki:

⁹⁹⁶⁶ seyidü's-sādātsın: HH ba'de's-şalavatsın

⁹⁹⁶⁷ eyleme: HH itmeye

⁹⁹⁶⁸ Cebra'il: HH Cibril

⁹⁹⁶⁹ alup: HM aldı

⁹⁹⁷⁰ itdi: HM, HHM istedi

⁹⁹⁷¹ gönderdi: HH ider

⁹⁹⁷² buyurdi: HHM buyurur

⁹⁹⁷³ ikinizi: Dİ, HM ikisini

⁹⁹⁷⁴ didārum: HH şevābum, HM didārumı

⁹⁹⁷⁵ nefsiñüze: HHM nefsiñüz

⁹⁹⁷⁶ itmeñ: Dİ itme

⁹⁹⁷⁷ işlerem: HH eylerüm

⁹⁹⁷⁸ Zünnun'u da hatırla. Hani öfkelenerek (halkından ayrılıp) gitmişti de kendisini asla sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. Derken karanlıklar içinde, “Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum” diye dua etti (21/87, Altuntaş 2003: 328).

⁹⁹⁷⁹ şāmin ve'l-ḥamsun: Dİ, HM şādis ve'l-ḥamsun

⁹⁹⁸⁰ “Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı müslüman olarak al ve beni iyilere kat.” (12/101, Altuntaş 2003: 246).

“Her kim dünyāya (12) tālib olur, peşimān olur ve⁹⁹⁸¹ her kim āhîret diler ġanîmet bulur⁹⁹⁸² ve her kim (13) Mevlāyı ister⁹⁹⁸³, kerāmet hāşıl ider⁹⁹⁸⁴. Seyyidü'l-kevneyn şalla'llāhu ‘aleyhi (14) ve sellem Mevlāyı istedi, kerāmet buldı⁹⁹⁸⁵.

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ [وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا]

İdris (15) ‘aleyhi’s-selām uqbā⁹⁹⁸⁶ istedi, ġanîmet⁹⁹⁸⁷ buldı⁹⁹⁸⁸

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا

Yūsuf (16) ‘aleyhi’s-selām dünyā istedi, nedāmet hāşıl oldı⁹⁹⁸⁹.⁹⁹⁹⁰

[رَبِّ قَدْ أَنْتَبَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ] [تَوْفَنِي مُسْلِمًا [وَأَلْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ]

(17) Zīrā erbāba teveccüh idüp⁹⁹⁹¹

[قَالَ] [اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ [إِنِّي حَفِيظٌ عَلَيْمُ]

didi. Ba‘dehū (18) gördi ki mülk-i dünyānuñ beķāsı yok. “Müsellem olmaķ baña mülük-ı fāniden sevgülü(19)dür ki andan rāyiha-yı nedāmet gelür ve müsellem olmaķdan⁹⁹⁹² bÿy-ı kerāmet gelür.” [186b/1]

⁹⁹⁸¹ dünyāya tālib olur peşimān olur ve: HM dünyā diler nedāmet hāşıl olur her kim, HHM -

⁹⁹⁸² bulur: HH hāşıl ider

⁹⁹⁸³ mevlāyı ister: HM mevlāyı diler

⁹⁹⁸⁴ ider: HH, HM kıılır

⁹⁹⁸⁵ Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmez misin? İsteseydi onu sabit kılardı. Sonra biz güneşi gölgeye delil kıldık (25/45, Altuntaş 2003: sayf).

⁹⁹⁸⁶ ‘uqbā: HH ‘ismet

⁹⁹⁸⁷ ġanîmet: HH rif‘at

⁹⁹⁸⁸ Onu yüce bir makama yükselttik.

⁹⁹⁸⁹ hāşıl oldı: Dİ hāşıl itdi, HH buldı

⁹⁹⁹⁰ “Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı müslüman olarak al ve beni iyilere kat.” (12/101, Altuntaş 2003: 246).

⁹⁹⁹¹ Yusuf, “Beni ülkenin hazinelerine bakmakla görevlendir. Çünkü ben iyi koruyucu ve bilgili bir kişiyim” dedi (12/55, Altuntaş 2003: 241).

⁹⁹⁹² olmaķdan: HH müsellim olmaķ baña mülk-i fāniden sevgülüdür andan rāhiyā-yı nedāmet gelür, HM müsellim olmaķdan buyı kerāmet gelsün, HHM olmaķ

*Kıışsa*⁹⁹⁹³ Ba'zılar eydür: “Vefât itmege sebep ol⁹⁹⁹⁴ oldu ki pederinüñ ve ümmîsiniñ (2) **[hml188a]** vefâtı haberi geldi. Anlaruñ vaşiyetleri kalb-ı şerîfnde⁹⁹⁹⁵ hareket itdi⁹⁹⁹⁶. Ey Bâr-ı Hüdâ! (3) Bu mülk-i fânî libâsın⁹⁹⁹⁷ benden al ve mülk-i bâkî libâsın⁹⁹⁹⁸ baña anlaruñ vişâli ile (4) müyesser eyle⁹⁹⁹⁹ didi ve ol şöyle vâkı' oldu ki çünküm Ya'küb 'aleyhi's-selâm (5) Ken'âna gitmege teveccüh eyledi, anuñ bir bürâderi var idi adına 'Ays **[hh141a]** dirler idi, (6) ikisi bir qarından geldiler. 'Ays dimege sebep ol idi ki¹⁰⁰⁰⁰ Ya'küb 'aleyhi's-selâm hürüc (7) murâd idicek 'Ays aña isyân itdi evvel çıkmağa kaşd itdi. Ya'küb (8) 'aleyhi's-selâm anuñ 'ağabınca çıktı. İkiisi dağı mevâşi şâhibi oldılar. (9) İshâk 'aleyhi's-selâm pîr olup mübârek başarina¹⁰⁰⁰¹ zâ'if 'arız olmuş (10) idi. 'Aysa eyitdi: “Var baña şikâr getir. Etinden yiyüp saña¹⁰⁰⁰² du'â ideyin¹⁰⁰⁰³, (11) Nübüvvet hândânuñdan zâ'il¹⁰⁰⁰⁴ olmasun.” Vâlidesi Ya'kûbı sever idi¹⁰⁰⁰⁵. Ale't-ta'cîl (12) emir itdi ki bir koyun boğazlayup¹⁰⁰⁰⁶ getüre. 'Ays gelmezden evvel Ya'küb 'aleyhi's-selâm varup¹⁰⁰⁰⁷ (13) kurbân eyledi ve derisin¹⁰⁰⁰⁸ arkasına aldı, pederinüñ önine vardı. Ol (14) med'uvv olan du'â kendüye olmağ kaşdıyla pederinüñ önine gelicek¹⁰⁰⁰⁹ 'Ays (15) şanup İshâk 'aleyhi's-selâm eyitdi¹⁰⁰¹⁰: “Kimsin? Lâkin râyihañ Ya'küb râyihasıdır.” Andan du'â itdi. (16) Ba'dehü 'Ays gelüp ol şaydı önine¹⁰⁰¹¹ getürdi¹⁰⁰¹². İshâk 'aleyhi's-selâm eyitdi¹⁰⁰¹³: “Bu (17) def'a birisi at getürdi ve andan ekel itdüm.” İshâk 'aleyhi's-selâm bildi¹⁰⁰¹⁴ (18) ve eyitdi: “Du'âyâ ol sabk itmiş lâkin saña dağı du'â ideyem ki evlâdın çok (19) ola” ve cümle Rûm¹⁰⁰¹⁵ **[hml188b]** anuñ evlâdıdır. 'Ays bu hâldan gamnâk¹⁰⁰¹⁶ oldu **[hml108a]** ve¹⁰⁰¹⁷ eyitdi: **[187a/1]** “Elbette¹⁰⁰¹⁸ ben anı katl iderem.” İshâk 'aleyhi's-selâm eyitdi: “Nâ-ğâk yire katl itme.” (2) Murâdu'llâh böyle imiş. Hâk

⁹⁹⁹³ kıışsa: HH nükte

⁹⁹⁹⁴ ol: HM, HHM -

⁹⁹⁹⁵ şerîfnde: HH, HM, HHM şerîflerinde

⁹⁹⁹⁶ itdi: HH eyitdi

⁹⁹⁹⁷ fânî libâsın: HH fâniyi

⁹⁹⁹⁸ libâsın: HH libası giydürür

⁹⁹⁹⁹ müyesser eyle: HH sürür vir

¹⁰⁰⁰⁰ idi ki: Dİ, HH oldu ki

¹⁰⁰⁰¹ başarina: HM gözlerine

¹⁰⁰⁰² şikâr getir etinden yiyüp saña: HH şikâr elinden getir saña

¹⁰⁰⁰³ ideyin: Dİ, HM ideyem

¹⁰⁰⁰⁴ zâ'il: HM nübüvvet zâ'il

¹⁰⁰⁰⁵ Ya'kûbu sever idi: HM, HHM Ya'kûba var süriden

¹⁰⁰⁰⁶ boğazlayup: Dİ boğazladı

¹⁰⁰⁰⁷ 'Ays gelmezden evvel Ya'küb 'aleyhi's-selâm varup: Dİ 'Ays şayd talebine gitmiş idi varup

¹⁰⁰⁰⁸ derisin: HH postın

¹⁰⁰⁰⁹ gelicek: gelicek 'aysuñ kılları

¹⁰⁰¹⁰ İshâk 'aleyhi's-selâm eyitdi: Dİ eyitdi, HH, HHM -

¹⁰⁰¹¹ önine: HH babasının önine

¹⁰⁰¹² getürdi: HM kodı

¹⁰⁰¹³ eyitdi: HM, HHM -

¹⁰⁰¹⁴ bildi: HH ağâh oldu, HM bildi ki Ya'küb du'âyâ sabk itdi 'Aysa eyitdi

¹⁰⁰¹⁵ Rûm: Dİ zevce

¹⁰⁰¹⁶ gamnâk: HM gamkîn

¹⁰⁰¹⁷ oldu ve: HH olup

¹⁰⁰¹⁸ elbette: HH, HM, HHM -

Te‘ālānuñ¹⁰⁰¹⁹ murādı olur” didi. Bu kerre ‘Ays “Ya‘küb (3) ‘aleyhi’s-selāmıñ yüzün görmeyem”¹⁰⁰²⁰ diyü¹⁰⁰²¹ Rūma gitdi ve yüz yıl anda tırdı¹⁰⁰²². (4) ‘Ömri āhır olıcağ Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmı¹⁰⁰²³ görmek¹⁰⁰²⁴ ārzü eyledi ve Ken‘āna gitmege ‘azımet eyledi¹⁰⁰²⁵. (5) Ol dağı¹⁰⁰²⁶ ‘Aysı görmege ārzü idüp Mışırdan çıkdı ve Ken‘ānı ārzūlayup (6) gitdi, tā kim ‘Aysdan helālлік dileye. Çünküm ‘Ays Ken‘āna geldi, Hāzret-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmı su‘āl itdi¹⁰⁰²⁷. Ken‘aniler eyitdiler¹⁰⁰²⁸: “Ya‘küb (7) ‘aleyhi’s-selām Mışıra teveccüh eyledi” Yoluñ yarusında ikisi mülākāt¹⁰⁰²⁹ itdiler. (8) ‘Ays anda bir mil var idi [hh141b] ve anda bir mağara var idi, girüp anda bir ırmağ (9) gördi ve içine girüp¹⁰⁰³⁰ yatdı. Ya‘küb¹⁰⁰³¹ ‘aleyhi’s-selām dağı gelüp anıñ (10) haberin aldı ve ‘Aysı gördi¹⁰⁰³². Būrāzerlık şefkatı harekete gelüp yüzün (11) yüzine urdı ve der-āğuş itdi¹⁰⁰³³. Hāğ Te‘ālā ‘Azrā’il ‘aleyhi’s-selāmı gönderüp¹⁰⁰³⁴ emir (12) itdi, ikisinüñ dağı rūhların ma‘an kabz itdi¹⁰⁰³⁵.

Mev‘ize Merd-i ‘ākıl¹⁰⁰³⁶ ğaflet (13) güninden¹⁰⁰³⁷ çık! Bu ‘acıbeğe¹⁰⁰³⁸ nazar eyle ki iki būrāzerleri birbirinden¹⁰⁰³⁹ müfārekat idüp (14) ve her biri bir cānibe ba‘id olup yüz yigirmi yıl birbirin görmeyüp āhır (15) ‘ömrinde birbirine irişüp bir mağalda¹⁰⁰⁴⁰ bir yire gelüp¹⁰⁰⁴¹ yüz yüze süre yorırken¹⁰⁰⁴² (16) Hāzret-i Celil ve¹⁰⁰⁴³ Cebbārıñ [hm189a] tağdiri bunlarıñ tedbirin mağv idüp rūhların (17) kabz itdüre. Ol kimesne ki göñli uzun¹⁰⁰⁴⁴ ārzüdadır “bu deñlü yıl (18) sağ oluram” diyü bu deñlü māl cem‘ iderem” dir¹⁰⁰⁴⁵. Hiç bilür misin ki ‘ākıbeti¹⁰⁰⁴⁶ nedür (19) ve tağdir-i ilāhī ne vechledür¹⁰⁰⁴⁷?

¹⁰⁰¹⁹ Te‘ālānuñ: Dİ Te‘ālā

¹⁰⁰²⁰ görmeyem: HM görmeyeyem

¹⁰⁰²¹ diyü: HH didi

¹⁰⁰²² tırdı: HH kaldı

¹⁰⁰²³ Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmı: Dİ, HH Ya‘kübı

¹⁰⁰²⁴ görmek: Dİ, HHM görmege,

¹⁰⁰²⁵ eyledi: HH itdi

¹⁰⁰²⁶ ol dağı: HM Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām dağı

¹⁰⁰²⁷ geldi Hāzret-i Ya‘küb ‘aleyhi’s-selāmı su‘āl itdi: Dİ, HH, HHM -

¹⁰⁰²⁸ ken‘aniler eyitdiler: Dİ, HM Ken‘āna didiler ki

¹⁰⁰²⁹ mülākāt: HM mülākı

¹⁰⁰³⁰ girüp: Dİ girdi

¹⁰⁰³¹ ve yanında bir mağara var idi girüp bir ırmağ gördi ve içine girüp yatdı Ya‘küb: HH ve kendi anda bir mağar bilürdi girüp anda yatdı Ya‘küb

¹⁰⁰³² gördi: HH göricek

¹⁰⁰³³ ve derāğuş itdi: HH -

¹⁰⁰³⁴ ‘aleyhi’s-selāmı gönderüp: Dİ ‘aleyhi’s-selāma

¹⁰⁰³⁵ ma‘an kabz itdi: HH mağarda

¹⁰⁰³⁶ merd-i‘ ākıl: HH merd-i ğāfil

¹⁰⁰³⁷ güninden: Dİ güniden

¹⁰⁰³⁸ ‘acıbeğe: HH hūsne

¹⁰⁰³⁹ birbirinden: Dİ, HH biri birbirinden

¹⁰⁰⁴⁰ mağalda: HH yirde

¹⁰⁰⁴¹ gelüp: HH koyup

¹⁰⁰⁴² süre yorırken: HH, HM, HHM sürerken

¹⁰⁰⁴³ ve: Dİ -

¹⁰⁰⁴⁴ uzun: HH, HM, HHM uzak

¹⁰⁰⁴⁵ dir: HH, HM, HHM diyü

¹⁰⁰⁴⁶ ‘ākıbeti: HH kısmet

¹⁰⁰⁴⁷ vechledür: Dİ vechiledür

Kıssa Ehl-i kervân muntazır oldılar. Ya'küb 'aleyhi's-[187b/1]selâm eglenicek mağaraya girdiler¹⁰⁰⁴⁸. İkinin bir yirde¹⁰⁰⁴⁹ yüz yüze idüp (2) cânların¹⁰⁰⁵⁰ Hıyy ve Bâkıye teslîm itmîş gördiler. Feryâd ve zârî itdiler ve mâtemler (3) kıldılar¹⁰⁰⁵¹ ve Mışıra Âdem¹⁰⁰⁵² gönderdiler ki Yûsuf 'aleyhi's-selâma haber virdiler ki: (4) "Ol pîr-i miñnet-keşîde ve seksen yıl senûñ firâkuñla¹⁰⁰⁵³ ârzü çeken¹⁰⁰⁵⁴ ve kırk yıl¹⁰⁰⁵⁵ (5) vişâln ile eglenen ve 'ammuñ 'Ays ki Rûmdan birbirin¹⁰⁰⁵⁶ ârzü idüp ziyâ(6)ret vişâli¹⁰⁰⁵⁷ içün gelen pederüñle yüz yüze urup¹⁰⁰⁵⁸ âhirete (7) intiçal itdiler ve birbiriyle kelâma¹⁰⁰⁵⁹ özenür iken¹⁰⁰⁶⁰ dağı¹⁰⁰⁶¹ ruşat olmadı. Ol (8) Celîl ve¹⁰⁰⁶² Cebbâr âhirete¹⁰⁰⁶³ intiçal itdürdi¹⁰⁰⁶⁴." Yûsuf 'aleyhi's-selâm bunı (9) işidicek¹⁰⁰⁶⁵ başından tâc-ı 'izzeti çıkardı¹⁰⁰⁶⁶ ve hulle-i saltanatı pâre pâre (10) idüp yalın ayak ve başı kabâ cümle 'askeriyle¹⁰⁰⁶⁷ ol mağaraya girüp¹⁰⁰⁶⁸ pederin (11) ve 'Aysı¹⁰⁰⁶⁹ ol hâlda görüp¹⁰⁰⁷⁰ bî-kıyâs zârî ve mâtem itdi¹⁰⁰⁷¹. Ğayet-i¹⁰⁰⁷² âsumâna nazar itdi, (12) semâvât ve hevâ zeyn¹⁰⁰⁷³ olmış gördi ve melâ'ike ellerinde nûrdan tabaqlar¹⁰⁰⁷⁴ (13) nişâr itmege tûrmışlar ve ervâh-ı enbiyâ 'aleyhi's-selâm istiķbâla [hbm108b] gelmişler. (14) Yûsuf 'aleyhi's-selâm ikisin¹⁰⁰⁷⁵ bir yirde¹⁰⁰⁷⁶ defn itdi¹⁰⁰⁷⁷ ve derd ve [hh142a] ğam kendüye (15) [hm189b] hücüm¹⁰⁰⁷⁸ itdi.

¹⁰⁰⁴⁸ girdiler: Dİ vardılar

¹⁰⁰⁴⁹ bir yirde: Dİ yire, HH -

¹⁰⁰⁵⁰ cânların: Dİ cânlarını

¹⁰⁰⁵¹ itdiler ve mâtemler kıldılar: HH mâtemler itdiler, HM kıılıp mâtem itdiler

¹⁰⁰⁵² âdem: HM âdemler

¹⁰⁰⁵³ firâkuñla: Dİ firâtuñla

¹⁰⁰⁵⁴ ârzü çeken: HH zârî idüp

¹⁰⁰⁵⁵ kırk yıl: HH -

¹⁰⁰⁵⁶ birbirin: HH sizleri

¹⁰⁰⁵⁷ vişâli: Dİ vişâl

¹⁰⁰⁵⁸ urup: Dİ, HH koyup

¹⁰⁰⁵⁹ kelâma: HH bir kelâma

¹⁰⁰⁶⁰ özenür iken: HH, HM, HHM -

¹⁰⁰⁶¹ dağı: Dİ -

¹⁰⁰⁶² ve: Dİ -

¹⁰⁰⁶³ âhirete: Dİ, HH 'âlem-i âhirete

¹⁰⁰⁶⁴ intiçal itdürdi: Dİ irtiḥâl itdürdi, HHM intiçal itdürüp

¹⁰⁰⁶⁵ işidicek: HM, HHM işidüp

¹⁰⁰⁶⁶ tâc-ı 'izzeti çıkardı: HH tâcını 'izzeti çıkardı, HHM tâcını ve 'izzeti çıkarup

¹⁰⁰⁶⁷ 'askeriyle: HM, HHM 'askeri ile

¹⁰⁰⁶⁸ girüp: Dİ, HH gelüp

¹⁰⁰⁶⁹ pederin ve 'Aysı: HH peder ve 'Aysın

¹⁰⁰⁷⁰ ol hâlda görüp: Dİ görüp ol hâlda

¹⁰⁰⁷¹ itdi: HM kıldı

¹⁰⁰⁷² ğayet: HH -

¹⁰⁰⁷³ hevâ zeyn: HM hevâ yüzün zeyn

¹⁰⁰⁷⁴ ellerinde nûrdan tabaqlar: HH ellerine nûrdan tabaklar almışlar

¹⁰⁰⁷⁵ ikisin: HM ikisini

¹⁰⁰⁷⁶ bir yirde: HH bir yire

¹⁰⁰⁷⁷ itdi: HM itdürdi

¹⁰⁰⁷⁸ hücüm: HH hecv

Biri pederinüñ ğamı ve biri ğarīblık ğamı ve biri firāk ğamı ve biri (16) hicrān ğamı. Aḥşām olıcağ Nil¹⁰⁰⁷⁹ kenārında¹⁰⁰⁸⁰ seccādesin döşeyüp şabāha dek (17) namāz ve niyāz idüp eyitdi¹⁰⁰⁸¹

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ (18) الْأَحَادِيثِ [فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ]

Ey Bār-ı Hüdā! Baña ihsānlar itdün ve zindāndan çıķardun (19) ve mülk erzāni itdün ve risālet ve nübüvvet libāsın geyürdün ve ‘ilim ve hikmet [188a/1] ve ta‘bīr-i rü’yā öğretdün. Mülk-i dünyāniñ beķası yoķdur. Du‘āmı ķabül eyle (2) ve beni ābā ve¹⁰⁰⁸² ecdādım ile muvāfaķat¹⁰⁰⁸³ kerāmetin müyesser eyle. Cebra‘il ‘aleyhi’s-selām (3) gelüp eyitdi: “Yā Yūsuf! Hağ Sübhāne ve Te‘ālā saña¹⁰⁰⁸⁴ selām ider ve buyurur ki¹⁰⁰⁸⁵ (4) “Pederinüñ¹⁰⁰⁸⁶ ve ‘ümmiñiñ ‘ömürlerin¹⁰⁰⁸⁷ uzun itdüm.” Birbiriyle mülāķat itdüklerinde¹⁰⁰⁸⁸ muşāhabete¹⁰⁰⁸⁹ (5) mülhet virmedi¹⁰⁰⁹⁰. Rūhların ķabz eyledi¹⁰⁰⁹¹ ve senün dağı ‘ömrün āḥir oldı. Ecel (6) gelicek bir pāre¹⁰⁰⁹² mülhet verilmez. Hāzır ol! Āḥiret yarağın¹⁰⁰⁹³ ğör. Andan şoñra (7) Hağret-i Yūsuf ‘aleyhi’s-selām tahta oturmadı ve başına tāc giymedi. (8) Her gice palās giyüp Nil kenārında ‘ibādeti müştağıl olurdu¹⁰⁰⁹⁴. Şabāha (9) dek gicelerin birinde¹⁰⁰⁹⁵ vāķı‘asında ğördi ki Ya‘ķüb ‘aleyhi’s-selām (10) ve İshāķ ‘aleyhi’s-selām cennet ḥulleleri¹⁰⁰⁹⁶ giymişler¹⁰⁰⁹⁷ ve mübārek başlarında¹⁰⁰⁹⁸ kerāmet (11) tācı¹⁰⁰⁹⁹ ķonmuş. Gelüp eyitdiler ki: “Yā Yūsuf! Yigirmi yıldur ki

¹⁰⁰⁷⁹ defn itdi ve derd ve ğam kendüye hücüm itdi. Biri pederinüñ ğamı ve biri ğarıplık ğamı ve biri firāk ğamı ve biri hicrān ğamı. Aḥşām olıcağ Nil: HH defn itdi dönüp geldikte ol gice pederinüñ ve ‘ammunun ğamları hücüm idüp firāķlıķıyla

¹⁰⁰⁸⁰ kenārında: HH ķenarına

¹⁰⁰⁸¹ “Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan!

Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı müslüman olarak al ve beni iyilere kat.” (12/101, Altuntaş 2003: 246).

¹⁰⁰⁸² ve: Dİ -

¹⁰⁰⁸³ muvāfaķat: HH -

¹⁰⁰⁸⁴ saña: Dİ, HM, HHM -

¹⁰⁰⁸⁵ buyurur: HM buyurdu

¹⁰⁰⁸⁶ pederinüñ: Dİ, HH, HHM peder

¹⁰⁰⁸⁷ ‘ömürlerin: HM ömürleri

¹⁰⁰⁸⁸ itdüklerinde: HM olduklarında

¹⁰⁰⁸⁹ muşāhabete: HHM muşāhabet

¹⁰⁰⁹⁰ uzun itdüm birbiriyle mülāķat itdüklerinde muşāhabete mülhet virmedi: HH olmuşdu ol cihetden müşāhabete mülhet virmedi

¹⁰⁰⁹¹ eyledi: HH itdi

¹⁰⁰⁹² pāre: HH zaman

¹⁰⁰⁹³ yarağın: HH zārın

¹⁰⁰⁹⁴ olurdu: Dİ olur idi

¹⁰⁰⁹⁵ şabaha dek gicelerin birinde: HM bir gice

¹⁰⁰⁹⁶ ḥulleleri: HHM ḥullelerin

¹⁰⁰⁹⁷ giymişler: HM, HHM giymiş

¹⁰⁰⁹⁸ başlarında: HM, HHM başında

¹⁰⁰⁹⁹ kerāmet tācı: HH tāc-1 kerāmet

bizi ārzū (12) idersin, muştuluk¹⁰¹⁰⁰ olsun ki **[hm190a]** üç günden sonra bize vâsıl olursin. (13) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām üç gün şol deñlü ağladı ki Ya‘kūb ‘aleyhi’s-(14)selām seksen yıl vişāl ārzūsında iken ancak çekmişdi¹⁰¹⁰¹. Üçüncü gün (15) Hāzret-i ‘Azrā’il ‘aleyhi’s-selām gelüp eyitdi: “Yā Yūsuf! ‘Ömrün āhır oldı¹⁰¹⁰² (16) ābā vü ecdādın seniñ kudūmuña muntazırlardur. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām tenin (17) nesīm-i rızāya ve başın kazāya virdi¹⁰¹⁰³. Melekü’l-mevt rūh-ı şerīfin kabza (18) şürū’ itdi. A‘zā-yı laţīfı¹⁰¹⁰⁴ ditremege¹⁰¹⁰⁵ başladı ve bürāzerlerin çağırıp (19) her birin sinesine¹⁰¹⁰⁶ çekdi ve Yehūdāyı velī-‘ahd eyledi. “Bu maħallda Zeliħāyı **[188b/1]** çağırulum” diyü izin¹⁰¹⁰⁷ taleb itdiler¹⁰¹⁰⁸. Eyitdi: “Ol bir sâ‘at¹⁰¹⁰⁹ firāka (2) taħammül itmez¹⁰¹¹⁰, yâ ebedî firāka nice taħammül ider?” didi. Hağ Te‘ālā emir itdi. **[hh142b]** Melekü’l-mevt rūh-ı şerīfin kabz (3) eyledi. Yūsuf ‘aleyhi’s-selām inledi. Melā’ike-i kirām ağlaşdılar. Bürāzerleri (4) ve muğarrebān ve rūhāniyyün zārılık eylediler¹⁰¹¹¹. Cennetden üç beyāz ħulle getürüp (5) ğusl idüp tábūta vaz‘ idicek Zeliħāya ħaber virdiler ki senün (6) ol cān-ı ‘azizünden ziyāde sevgülün¹⁰¹¹² āhirete rıhlet idüp seni bî-çāre (7) koyup gitdi.” Zeliħā bunu istimā‘ idicek yalın ayak dört fersağ yire (8) Mışırdan taşra gitdi idi. Piyāde ol eyyāmda varup Yūsuf ‘aleyhi’s-(9)selāmı āhirete¹⁰¹¹³ rıhlet **[hmm109a]** itmiş¹⁰¹¹⁴ buldı. Yetmiş bölük saçın kesdi ve şandukuñ¹⁰¹¹⁵ (10) **[hm190b]** ayağına bağladı¹⁰¹¹⁶ ve mātem idüp eydür idi ki: “Ey Yūsuf! Beni¹⁰¹¹⁷ yalñuz bî-çāre (11) koyup gitdiñ¹⁰¹¹⁸. Pes iki gözün barmağıyla¹⁰¹¹⁹ çıkardı ki¹⁰¹²⁰ senden sonra (12) kime bağam¹⁰¹²¹ ve sensiz baña cihān nice rüşen olur?” diyü¹⁰¹²² başını Yūsuf ‘aleyhi’s-(13)selāmın şandugına¹⁰¹²³ urup bî-hoş oldı. Bir gün ve bir gece (14) geçdikden sonra aklı başına gelüp eyitdi ki: “Bilür misiz āhır nefesde (15) ne didi^{10124?,,10125}

¹⁰¹⁰⁰ muştuluk: HH, HM müjde

¹⁰¹⁰¹ çekmişdi: HH çekmemiş idi, HM ağlamış

¹⁰¹⁰² ‘ömrün āhır oldı: HH müddet-i ‘ömür tamām oldı, Dİ, HM ‘ömrün tamām oldı

¹⁰¹⁰³ nesīm-i rızāya ve başın kazāya virdi: HH kazāya rıza vir

¹⁰¹⁰⁴ laţīfı: HM şerīfı

¹⁰¹⁰⁵ ditremege: HH ditremege ve lerezeye

¹⁰¹⁰⁶ sinesine: HHM sineye

¹⁰¹⁰⁷ izin: Dİ -

¹⁰¹⁰⁸ itdiler: HH itdi

¹⁰¹⁰⁹ ol bir sâ‘at: HH ol sa‘at

¹⁰¹¹⁰ itmez: Dİ ider, HH itmez idi

¹⁰¹¹¹ eylediler: HM kıldılar

¹⁰¹¹² sevgülün: Dİ sevgüñliñ, HM sevgilü dostuñ

¹⁰¹¹³ āhirete: Dİ -

¹⁰¹¹⁴ rıhlet itmiş: HM gitmiş

¹⁰¹¹⁵ şandukuñ: Dİ şandalyenün

¹⁰¹¹⁶ bağladı: HH bağlayup eydür idi

¹⁰¹¹⁷ beni: Dİ -

¹⁰¹¹⁸ gitdiñ: HM, HHM gitdi

¹⁰¹¹⁹ barmağıyla: HM, HHM parmağıyla

¹⁰¹²⁰ çıkardı ki: HH çıkarup eyitdi

¹⁰¹²¹ bağam: HHM bağayım

¹⁰¹²² nice rüşen olur deyü: HM gerekmez

¹⁰¹²³ şandugına: HH şandugısına

¹⁰¹²⁴ didi: HM didi eyitdiler

[رَبِّ قَدْ أَنْبَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ] تَوْفَنِي مُسْلِمًا [وَأَلْحِنِي بِالصَّالِحِينَ]

didi. Zelîhâ dağı bunı işidicek¹⁰¹²⁶ eyitdi: (16) “Ey Bār-ı Hüdâ! Eger benüm dağı senün¹⁰¹²⁷ katuñda bir zerre¹⁰¹²⁸ qadrum var ise rûhumı¹⁰¹²⁹ (17) qabz idüp anuñ rûh-ı şerîfine ulaşdur” didi. Pes Haq Te‘âlâ Zelîhânuñ dağı rûhın (18) qabz idüp Yûsuf ‘aleyhi’s-selâmuñ rûh-ı şerîfine İşâl itdi¹⁰¹³⁰. (19) Dünyâda nice çift ise âhîretde dağı öyle çift ider¹⁰¹³¹. Ehl-i Mısr gelüp [189a/1] envâ‘ ‘acıbe ile nevğeler¹⁰¹³² itdiler¹⁰¹³³ ve Ken‘ân dervâzesinde¹⁰¹³⁴ defn itdiler. Nil (2) qurudı. Allâhu Te‘âlâ anda¹⁰¹³⁵ kenâra iltizâm itdi ki Nilün ortasında¹⁰¹³⁶ (3) defn ideler¹⁰¹³⁷, gevher-i kânî her tarafa vâşıl ola.

*Mev‘ize*¹⁰¹³⁸ Ey cân-ı ‘azîzüm! Qanqı (4) küyü¹⁰¹³⁹ gördün ki¹⁰¹⁴⁰ anı mevt ħarâb itmeye? Yâ qanqı memleketi¹⁰¹⁴¹ gördün ki ölüm (5) anı vîrân eylemeye? Yâ qanqı cemâ‘at var ki merg anı tefrikaya düşürmeye¹⁰¹⁴²? (6) ve yâ qanqı maĥbûb var ki dem anı muĥibbinden ayırmaya¹⁰¹⁴³ ve mâbeynlerine (7) iftirâq biraqmaya? Yâ qanqı vilâyet var ki ġubâr-ı fenâ [hm191a] anı mükedder eylemeye? Yâ qanqı şaĥş (8) var ki ecel nicesinden ħalâş olmuşdur¹⁰¹⁴⁴?

Âdem ‘aleyhi’s-selâm [hh143a] bu deñlü (9) yıl¹⁰¹⁴⁵ taĥt-ı¹⁰¹⁴⁶ ħilâfetde cülüs itdi, âĥirü’l-emir yüzün ħâka qoyup dünyâyı (10) terk itdi. Dâvud peyğamber¹⁰¹⁴⁷ ‘aleyhi’s-selâm bu deñlü yıl ‘ömür¹⁰¹⁴⁸

¹⁰¹²⁵ “Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı müslüman olarak al ve beni iyilere kat.” (12/102, Altuntaş 2003: 246).

¹⁰¹²⁶ işidicek: HM işidüp

¹⁰¹²⁷ senün: HHM -

¹⁰¹²⁸ bir zerre: Dİ, HM, HHM -

¹⁰¹²⁹ rûhumı: Dİ, HH, HHM rûhum

¹⁰¹³⁰ itdi: HH eyledi

¹⁰¹³¹ ider: HM olısdur

¹⁰¹³² nevğeler: HH nevbe ve zârı

¹⁰¹³³ itdiler: HM idüp

¹⁰¹³⁴ dervâzesinde: Dİ, HHM derelerinde

¹⁰¹³⁵ anda: HM andan

¹⁰¹³⁶ ortasında: HH ortasına defn idelüm tâ berekâtı

¹⁰¹³⁷ defn ideler: Dİ defn ide, HHM defni gevher

¹⁰¹³⁸ mev‘ize: HM, HHM ħikâye

¹⁰¹³⁹ küyü: HH sūr, HM gün

¹⁰¹⁴⁰ gördün ki: HM gördün ki aĥşam olmaya ve qanğı memluqı gördün ki âĥir vîrân olmaya ve qanğı cema‘at

urdu ki

¹⁰¹⁴¹ memleketi: HH memleket

¹⁰¹⁴² anı tefrikaya düşürmeye: Dİ anları birine biraqmaya

¹⁰¹⁴³ maĥbûb var ki dehr anı muĥibbinden ayırmaya: Dİ maĥbûb-ı muĥib var ki dehr anları tefrikaya düşürmeye

¹⁰¹⁴⁴ olmuşdur: HH olmuş ola, HM ola

¹⁰¹⁴⁵ yıl: HH -

¹⁰¹⁴⁶ taĥtı: Dİ, HM, HHM -

¹⁰¹⁴⁷ peyğamber: HH, HM, HHM -

¹⁰¹⁴⁸ ‘ömür: HM ‘ömür sürdi

ve salţanat ge urdi¹⁰¹⁴⁹, (11) ağır kendi ge di¹⁰¹⁵⁰ ve N h ‘aleyhi’s-sel m bu de l  yıl¹⁰¹⁵¹ da ‘vet itdi, ağır (12) a irete gitdi¹⁰¹⁵². S leym n ‘aleyhi’s-sel m bu de nl  ‘izzet (13) ile hükm itdi, ağır aşiret hükm olundu¹⁰¹⁵³. Z l- arneyn ve s ’ir (14) sel t n cih ndan kimesne  aldı mı? Y suf ‘aleyhi’s-sel m bu de nl  Şehvet(15)den Őo ra¹⁰¹⁵⁴

[رَبِّ قَدْ أَنبَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ] تَوَفَّنِي مُسْلِمًا [وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ]

didi. Seyyidü’l-m rsel n Şalla’ll hu (16) ‘aleyhi ve sellem¹⁰¹⁵⁵ ki cümle d ny  ve aşiret anı  içün h lk (17) olunmıŐ iken mer kad-ı Őer fi t neden oldu.

Merv d r ki Her gün dört (18) kerre nid  olunur ki¹⁰¹⁵⁶: ‘‘Ey c v n!  afil olma  ki p rl k ka adadır ve ey (19) p diŐahlar  afleti terk idün ki¹⁰¹⁵⁷ ki ma‘z llık ka adadır¹⁰¹⁵⁸. Ey cümle hay t [189b/1] ve tende olanlar¹⁰¹⁵⁹!  afil olma  ki mevt ‘u b n zdadur. Her (2) nerede ki mihnet ve end h ola Őadi ve rahat irişür ve her yirde ki hay t (3) vardır, ‘ kibeti mevt-i mu arrardır.   nkim¹⁰¹⁶⁰ Y suf ‘aleyhi’s-sel m ‘ kibet ve r hata (4) irişdi, merg ve ‘azil iriŐ p¹⁰¹⁶¹

[رَبِّ قَدْ أَنبَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ] تَوَفَّنِي مُسْلِمًا [وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ]

didi. (5) *El meclisü’t-t si’ ve ’l-hams n min kışŞa-i Y suf ‘aleyhi’s-sel m fi medhi’s-(6) sult n ve ‘ dun bi’l-hayr ve t lu’l-ba a’i ve ’n-na reti ‘ala a’da’i’l-(7)lezine  azele h m ’ll hu. [hm191b]* Evvel  bilgil ki sult n sebep-i niz m ‘ lim ve b ’iş [h m109b] (8) intiz m ben  ademdir. Anu - un

¹⁰¹⁴⁹ bu de l  yıl ‘ m r ve sal anat ge urdi: D , HH bu de l  sal anat sürdi

¹⁰¹⁵⁰ geçdi: HH gitdi

¹⁰¹⁵¹ yıl: HH sene

¹⁰¹⁵² itdi ağır a irete gitdi: D , HH a irete da ‘vet olundu

¹⁰¹⁵³ aşiret hükm olundu: HH mevtine hükm olundu, HM, HHM a irete gitdi

¹⁰¹⁵⁴ ‘‘Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu  grettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı müslüman olarak al ve beni iyilere kat.’’ (12/101, Altuntaş 2003: 246).

¹⁰¹⁵⁵ Şalla’ll hu ‘aleyhi ve sellem: D  Şalla’ll hu ‘aleyhi ve ‘al   lihi ve Şahbihi ecmain, HM -

¹⁰¹⁵⁶ her gün dört kerre nid  olunur ki: HH her gün dört adem dört nid ya ma har olurlar ki

¹⁰¹⁵⁷ idün : HHM itme

¹⁰¹⁵⁸ ka adadır: HM ka adadır ve ey p diŐahlar  afleti terk id nledir ka adadır

¹⁰¹⁵⁹ hay t ve tende olanlar: HH hay t erb bı

¹⁰¹⁶⁰ her nerede ki mihnet ve end h ola Őadi ve rahat irişür: D  her yirde ki mi net ve end h var nefesde Őadi var ve r hat var fetur yetiŐ r

¹⁰¹⁶¹ ‘‘Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu  grettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı müslüman olarak al ve beni iyilere kat.’’ (12/101, Altuntaş 2003: 246).

sultân-ı kevneyn ve resûl-ı şekaleyn şalla'llâhu (9) 'aleyhi ve sellem sultân kudvetü'l-aşfiyâ a'na hazret-i Muhammedü'l-Musstafa 'aleyhi's-(10)şalavât ve's-selâm ve zâd-ı şerîfe ve kerîme buyurdu ki: "Es'sultânî zıllu'llâhu (11) fi'l-'âlem." Ma'lümdür ki Hâk Te'âlânın zıllı olmaz. Bunuñ ma'nâsı budur ki (12) zıllıda râhat¹⁰¹⁶² olunursa kezâlik sultânun¹⁰¹⁶³ himâyetinde fuqarâ ve zu'afâ (13) râhat olur. Pes ma'lüm oldu ki eger zulüm iderse zıllu'llâh olmaz, (14) belki zıll-ı nâr olur. Anda¹⁰¹⁶⁴ nice ıztırâb hâşıl olursa anda¹⁰¹⁶⁵ dağı (15) ıztırâb ve ittihâm hâşıl olur¹⁰¹⁶⁶. Menfa'at ve mazarratı 'âm olmağıla âgâh¹⁰¹⁶⁷. (16) kâffe-i enâma [hh143b] vâcib ve lâzımdur. Hattâ ittîfâk ve cumhür-ı ulemânın (17) kavlı bunuñ üzerinedür ki bir du'adaki pâdişâh anlamasa¹⁰¹⁶⁸ ol du'â müstecâb (18) olmaz. Kâ'ide-i kibâr-ı 'ulemâdur ki eger du'ân müstecâb olduğın bilmek dilesem (19) pâdişâha du'â iderem¹⁰¹⁶⁹ ve bir du'âm müstecâb olmasına yakınım ola. Pâdişâhı nefesümden [190a/1] ziyâde¹⁰¹⁷⁰ tercih iderem. Huşûşâ ki pâdişâhu'l-İslâm¹⁰¹⁷¹ hayr-ı mülük beyne'l enâm ki (2) 'Osmân¹⁰¹⁷² 'ünvânıyla¹⁰¹⁷³ ma'nün ve meşhûrdur ki İslâm ehl-i sünnete 'azîm himmet (3) ve dîn-i fıkhı küllî hürmet itmişlerdür¹⁰¹⁷⁴ ve biñ belde-i küffâr-ı hâkisârdan alup (4) ve revafızuñ dağı tâb-ı kudretlerini¹⁰¹⁷⁵ kesir itmişlerdür. Allâhu Te'âlâ 'ömr-i (5) devletlerin ziyâde ve kuvvet ve kudretlerin ber-devâm idüp hayır ve cezâlar vire (6) bî-hürmeti seyyidü'l-mürselîn¹⁰¹⁷⁶ [hm192a] 'ale'l-huşûş.

Hâlâ sultânımız olan sultân (7) Murâd Hâzretleri Hâk Sübhâne ve Te'âlâ 'azîm luţfına¹⁰¹⁷⁷ mazhar olmuşdur. (8) Yûsuf 'aleyhi's-selâmı¹⁰¹⁷⁸ Hâk Te'âlâ nice¹⁰¹⁷⁹ terbiye itmiş ise bunları (9) dağı¹⁰¹⁸⁰ ma'nevî terbiye itdi¹⁰¹⁸¹ ve irşâd eyledi. Allâhu Te'âlâ 'ömrin ziyâde eyleye¹⁰¹⁸² ve lâkin (10)

¹⁰¹⁶² râhat: HH nice rahat, HM nice olunursa

¹⁰¹⁶³ sultânun: Dİ sultân

¹⁰¹⁶⁴ olur anda: HH olur ki

¹⁰¹⁶⁵ anda: HH andan

¹⁰¹⁶⁶ dağı ıztırâb ve ittihâm hâşıl olur: HM hâşıl olur muqarrardur

¹⁰¹⁶⁷ âgâh: HM aña du'a itmek

¹⁰¹⁶⁸ anlamasa: HM anlamaya

¹⁰¹⁶⁹ du'â iderem: Dİ iderdüm

¹⁰¹⁷⁰ ziyâde: Dİ -

¹⁰¹⁷¹ pâdişâhu'l-İslâm: Dİ pâdişâh-ı İslâm

¹⁰¹⁷² hayr-ı mülük beyne'l enâm ki 'Oşman: HH, HHM -

¹⁰¹⁷³ 'ünvânıyla: Dİ 'ünvânı ile

¹⁰¹⁷⁴ itmişlerdür: Dİ itmişler

¹⁰¹⁷⁵ kudretlerini: Dİ kudretlerin

¹⁰¹⁷⁶ seyyidü'l-mürselîn: HH, HHM -

¹⁰¹⁷⁷ 'azîm luţfına: HM 'azîmine

¹⁰¹⁷⁸ 'aleyhi's-selâmı: Dİ 'aleyhi's-şalavât ve's-selâmı

¹⁰¹⁷⁹ Hâk Te'âlâ nice: Dİ, HH, HM nice Hâk Te'âlâ

¹⁰¹⁸⁰ dağı: HH, HM, HHM -

¹⁰¹⁸¹ itdi: HH, HM, HHM -

¹⁰¹⁸² eyleye: Dİ ide

halkın tabāyi'i müteğayyır olup¹⁰¹⁸³ dünyāya mā'il oldılar ve rüşvet kendülere (11) gıdā¹⁰¹⁸⁴ oldu. Ref' itmek katı güç oldu¹⁰¹⁸⁵, kelām kār itmez oldu¹⁰¹⁸⁶

[وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ (12) فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ [أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ]

hāleti zühür itdi¹⁰¹⁸⁷ beşere ma'şiyet terki āsāndur; (13) lākin rüşvet terki katı düşvārdur. Allāhu Te'ālā bu cibilliyeti¹⁰¹⁸⁸ ululardan (14) def' eyleye, naşihat kār itmez oldu. Hemān rüşvete ta'arruz olunsa cümle (15) 'ālem düşmen olur.

Bu fakīr on iki yıl İslāmbul'da¹⁰¹⁸⁹ tefsīr ve hadīş (16) naql idüp¹⁰¹⁹⁰ müslimānlara va'z ve¹⁰¹⁹¹ naşihat itdüm ve kırk yıldan ziyādedür ki (17) 'Arab diyārında Mısır şehirinde naşihat itdüm gördüm söz kār itmez oldu¹⁰¹⁹². (18) Āhīr¹⁰¹⁹³ terk idüp genc ve¹⁰¹⁹⁴ k̄anā'at ile gūşe-i¹⁰¹⁹⁵ k̄anā'atda sākın ve sākıt olmağı (19) ihtiyār idüp¹⁰¹⁹⁶ pādīşāh-ı 'ālem penāha¹⁰¹⁹⁷ du'ā itmeğe¹⁰¹⁹⁸ muştağil oldum. Zīrā [190b/1] zūlma ve rüşvete müte'allık kelām ki aşıl merām oldur ki zikir itsem hūkkām-ı zamān (2) elem çekerler. Hūşūşā kuzat-ı zamāne 'adāvetlerin izhār iderler¹⁰¹⁹⁹. Feyyūm iklīmine (3) varup Hāzret-i Yūsuf 'aleyhi's-selāmuñ [hbm110a] 'İbret-nümāsını¹⁰²⁰⁰ İmām Ġazālī Hāzret(4)etlerinüñdür¹⁰²⁰¹ Fārisīden¹⁰²⁰² Türkiye tercüme itdüm, tā kim ehl-i hikmet 'ibret ile (5) nazar idüp¹⁰²⁰³ [hm192b] du'ā-yı hayra sebep ola ve gālatın ve müşkilin añlamadan hālāş (6) olunup enbiyā 'aleyhi's-selāma¹⁰²⁰⁴ sū'-yı zann eylemeyeler¹⁰²⁰⁵. Zīrā [hh144a] enbiyā 'aleyhi's-(7)selām¹⁰²⁰⁶ aḥvālī¹⁰²⁰⁷ zāhirī üzre degildür.

¹⁰¹⁸³ olup: HM oldu

¹⁰¹⁸⁴ gıdā: HH; HM, HHM azāb

¹⁰¹⁸⁵ oldu: HM olup

¹⁰¹⁸⁶ Allah'ı unutan ve bu yüzden Allah'ın da kendilerine kendilerini unuttuğu kimseler gibi olmayın. İşte onlar fasık kimselerin ta kendileridir (59/19, Altuntaş 2003: 547).

¹⁰¹⁸⁷ itdi: HM eyledi hāşleti

¹⁰¹⁸⁸ cibilliyeti: Dİ hāşleti, HM -

¹⁰¹⁸⁹ islambulda: HM, HHM İstanbulda

¹⁰¹⁹⁰ naql idüp: HH naqlına meşgūl ve

¹⁰¹⁹¹ va'z ' ve: HH -

¹⁰¹⁹² söz kār itmez oldu: HH kār ger olmadı

¹⁰¹⁹³ āhīr: HH ākıbet

¹⁰¹⁹⁴ ve: Dİ -

¹⁰¹⁹⁵ k̄anā'atda: Dİ, HM ferāğatda

¹⁰¹⁹⁶ idüp: HH

¹⁰¹⁹⁷ penāha: HM penāh hāzretlerine

¹⁰¹⁹⁸ du'ā itmeğe: HH du'āya

¹⁰¹⁹⁹ iderler: HH idüp

¹⁰²⁰⁰ 'ibret-nümāsını: HH ibret'ullāh nām

¹⁰²⁰¹ İmām Ġazālī hāzretlerinüñdür: HH -

¹⁰²⁰² fārisīden: HH -

¹⁰²⁰³ idüp: HHM ideler

¹⁰²⁰⁴ 'aleyhi's-selāma: Dİ 'aleyhimü's-selāma

¹⁰²⁰⁵ eylemeyeler: HH itmeyeler

¹⁰²⁰⁶ zīrā enbiyā 'aleyhi's-selām: Dİ 'aleyhimü's-selāmuñ, HH ve ma'lūmları ola ki ba'z evkātta enbiya şalavat

'aleyhim hāzretinüñ aḥvālī

¹⁰²⁰⁷ aḥvālī: HM 'aleyhi's-selāmuñ aḥvalları

Ḥazret-i şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem Ḥazret-i (8) Mūsā 'aleyhi's-selāma şerḥ ve beyān idüp ḥaḳıḳatı'l-ḥāl zāhir oldı¹⁰²⁰⁸ (9) *lā celle zelleke*.

Bu faḳır dahı süre-i Yūsufda olan 'acāyibi ki ṭaḥḳıḳ¹⁰²⁰⁹ (10) ve beyān ve şerḥ¹⁰²¹⁰ itdüm ki mü'minler ḥaṭā vu zalaldan maşūn ve maḥfūz ola(11)lar¹⁰²¹¹. Bi'ināyeti'llāhi Te'ālā ve ol rabbu'l-'izzetden me'mūldur ki ve mes'ūldur ki¹⁰²¹² pādişāhımız¹⁰²¹³ 'ayn-ı (12) 'ibret ile naẓar ide¹⁰²¹⁴. Zīrā dūnyānıñ ḥarāblığına sebep rüşvetdür. Ḥalḳ ise (13) rüşvetden ferāgat ḡayet¹⁰²¹⁵ müşkil olmuşdur, tenbīh ḡayedür. Ḥaḳ Te'ālā (14) ref' ve def' eyleye. Bī-ḥürmeti¹⁰²¹⁶ seyyidü'l-mürselīn recā-yı aslı sıfatları ve ümīz-i küllī oldur ki (15) Sulṭānımız yüzinden 'ālem bir nefes ḥāşıl ola. İnşā'allāhu Te'ālā meclis-i (16) āḥirde¹⁰²¹⁷ ve maḳāle-i āḥirde zikir olunur.

*El meclisü's-sānūn*¹⁰²¹⁸ (bak) *min Kışsa-ı* (17) *Yūsuf 'aleyhi's-selām* ve āḥirü'l-meclis ve *zükira aḥvāli' vezīri'l-'azami yeşara'llahu mā* (18) *verede fi'l-ḥadı'sūs-şahihi an resūlu'llāhi şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem innehu. Ḳale izā* (19) *arada'llāhu bi emirin ḥabiren ce'alelehü vezīra şıdkın izā tebennā dikrehü ve izā ḡafele nesse [191a/1] şadaḳa resūlu'llāhi Ḥazret-i seyyidü'l-mürselīn ve'l-enbiyā'i ve sulṭāni aşfiyā* (2) Ya'nī Muhammedü'l-Muşṭafā şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurdu: “Ḥazret-i ḥakīm ḥallāḳ (3) ve sulṭān 'ale'l-iṭlaḳ bir emire ḥayır murād itse aña bir vezīr-i şıdk ḥalḳ ider” (4) ve muḳārin eydür ki: “Beşer-i ḡaflet ve nisyāndan mu'arrā degildür. Cümle 'avārizdan (5) mu'arrā¹⁰²¹⁹ ancaḳ vācibü'l-vücūda¹⁰²²⁰ müfāvızdur. Pes her kaçan [hm193a] nisyān itse aındurur (6) ve ḡaflet itse uyarır¹⁰²²¹, tenbīh ider. Bu ḥalet ḥayır olmasına 'alāmetdür. (7) Pes lā-cerem pādişāhımız *adāma'llahu 'azzehu ve ebbede salṭanatehu ve şeyyede erkānehu ve meddehu* (8) bünyānehu. Ḥayır murād itmesine Ḥaḳ Te'ālānıñ 'alāmet-i vāziḥe ve delālet-i (9) şaḥīḥadur ki Ḥaḳ Sübhāne ve Te'ālā Ḥazret-i paşa-yı sulṭānımızı¹⁰²²² vezīr (10) itdi ki bu zamānda ḥalḳ ṭama' ile zillite ve mu'şibete mübtelā olmuşdur¹⁰²²³ ve (11) ekşer nās iş görmemek ile tecribeden¹⁰²²⁴ ḡafillerdür ve ve şıḡar-ı sinān sebebiyle (12) bāṭıla mā'illerdür. Elḥamdüli'llāh Ḥaḳ Sübhāne ve¹⁰²²⁵ Te'ālā rüşvetden ve ṭama'dan (13) maşūn eyleye.

¹⁰²⁰⁸ oldı: HM olmuşdur

¹⁰²⁰⁹ ṭaḥḳıḳ: HM -

¹⁰²¹⁰ 'acāyibi ki ṭaḥḳıḳ ve beyān ve şerḥ: HH acāyib āyatı şerḥ ve beyān itdüm ki

¹⁰²¹¹ olalar: HH ola

¹⁰²¹² ve mes'ūldur ki: Dİ -

¹⁰²¹³ pādişāhımız: HH pādişāh-ı İslāma

¹⁰²¹⁴ ide: HH ide ve 'adalet ile şer' ve şūrı memālik-i İslāmiyeden def ve ref' eyleye, HM ideler

¹⁰²¹⁵ ḡayet: HH, HHM -

¹⁰²¹⁶ bī-ḥürmet: Dİ, HH el meclis

¹⁰²¹⁷ āḥirde: Dİ āḥirden

¹⁰²¹⁸ sānūn: Dİ, HHM sādis ve'l-ḥamsun

¹⁰²¹⁹ mu'arrā: HH, HHM -, HM mu'arrā olmak

¹⁰²²⁰ vücūda: HHM vücūd

¹⁰²²¹ uyarır: HM uyandırur

¹⁰²²² sulṭānımızı: Dİ sulṭānımızı

¹⁰²²³ olmuşdur: HM olmuşlardur

¹⁰²²⁴ iş görmemek ile tecribeden: HM tecribeden iş görmemek

¹⁰²²⁵ sübhāne ve: HH, HM, HHM -

Sultānımız berekâtıyla ki ‘ālemün¹⁰²²⁶ bir kaç günlük müddeti kaldı. (14) Evvelâ ki Allāhu Te‘ālâ ehl-i İslâma rāhat ve ehl-i **[hh144b]** ta‘āta istirāhat (15) müyesser eyleye.

Ey ihvân-ı safâ ve hullân-ı vefâ! Ma‘lûm ola ki¹⁰²²⁷ eger rüşveti¹⁰²²⁸ (16) ‘ālemden merfû‘ ola ve irtişa yedi merfu‘ ola. Ma‘lûmdur ki Hâk Te‘ālâ (17) dağı bu ‘ālemi imdâda murâd itmişdür ve illâ eger¹⁰²²⁹ bu üslûb üzre olursa (18) *fentaziru’s-sāate* dünyânın âhîridür. Eger eṭrâf ve eknâfa kulağ tutup (19) halkın ne eyledüğünü **[hbm110b]** bilmek ile taqayyüd olına.

Mervîdür ki Sultān Selîm **[191b/1]** ‘aleyhi’r-raḥmân her cānibe âdemler gönderüp aḥvâl-ı ‘āleme muṭṭali‘ olurlar (2) imiş. Ḥattâ bu faḳîr İslâmbulda¹⁰²³⁰ ‘Ali Paşa Cāmi’inde meşnevi-yi şerîf naql ider (3) idüm. Anda bir ihtiyâr kimesne sultān Süleymân ‘aleyhü’r-raḥmete ard ḳapusından (4) girüp mizâc-ı şerîfleri za‘îf olmağın vezîr-i a‘zam Muḥammed Paşaya muḳayyed (5) olup gelürken eyitdi: “Allāhu Te‘ālâ senden râzî olsun. İçerüde (6) iken ḳizmetünden¹⁰²³¹ râzî idüm ve taşrada iken yine **[hm193b]** ḳizmetünden¹⁰²³² ḳoşnüdüm; (7) lâkin bir¹⁰²³³ fi’il-i şenî‘e ve zulm-ı ‘azîme sebep olduñ” “Nedür?” didükde sultān (8) eyitdi: “Mışır¹⁰²³⁴ ki ḳaremeyn-i şerîfin ḳapusıdır ki benüm ḳilâfetime sebep oldur. (9) Anı Maḳmûd nāmında¹⁰²³⁵ bir zālîme virdiñ” Vezîr eyitdi: “Pâdişāhum zulmı neden zāhir (10) oldı?” Sultān eyitdi: “Yemenden gelicek beşer¹⁰²³⁶ at virdi ki her birinün (11) raḳtı beş¹⁰²³⁷ biñ altun deger idi¹⁰²³⁸. Eger zālîm olmasa bu miḳdâr meblağı (12) ḳandan ḳaşıl ider idi? Bāreka’l-lāh nazâr böyle olmağ gerekdür ki gerek (13) sultāndan ve gerek vezîrden bir kimesne müflis iken bir menşûba vâşıl (14) olmağıla bir kaç senede¹⁰²³⁹ mâl-ı ḳârûna mâlik ola, zulumdan **[hh145a]** idüğü muḳarrardur. (15) Vezîr eydür: “Pâdişāhum eger zulum iderse ḳaḳḳından geliñ” Pâdişāh eyitdi: (16) “Hele benüm rızām yokdur cevâbın sen vir” didi. Âḳîr pâdişāhın (17) nefesinün te’şîri ile mezbûrun¹⁰²⁴⁰ ki Maḳmûd Paşadır, gelüp¹⁰²⁴¹ Mışırda (18) dağı envâ‘ı zulma¹⁰²⁴² mürettib olıcağ

¹⁰²²⁶ ‘ālemün: Dİ ‘ālem

¹⁰²²⁷ ma‘lûm ola ki: HM ma‘lûmdur ki

¹⁰²²⁸ rüşveti: Dİ rüşvet

¹⁰²²⁹ eger: HH, HM, HHM -

¹⁰²³⁰ islâmbulda: HM, HHM istanbulda

¹⁰²³¹ ḳizmetünden: Dİ ḳizmetünden

¹⁰²³² ḳizmetünden: HH, HM, HHM -

¹⁰²³³ bir: HM bu

¹⁰²³⁴ Mışır: HM Mışırî

¹⁰²³⁵ nāmında: Dİ nām

¹⁰²³⁶ beşer: HM beş

¹⁰²³⁷ beş: HH, HM, HHM beşer

¹⁰²³⁸ altun deger idi: HM atuna ancağ olur

¹⁰²³⁹ senede: Dİ sene

¹⁰²⁴⁰ mezbûrun: Dİ mezbûri, HM mezbûrları

¹⁰²⁴¹ gelüp: HH, HM, HHM -

¹⁰²⁴² zulma: HM zulmda, HHM -

mezbûrı gemiden tüfeng ile urup (19) qatlı itmişler¹⁰²⁴³. *El-ğudretu'llāhi ve'l hikmetü mine'llāhi* Sebebsiz bir nesne hāşıl **[192a/1]** olmaz. ““Ādet¹⁰²⁴⁴ böyledür.

*Hätimetü'l-kitāb min 'özür taqşiri*¹⁰²⁴⁵ bu faqır (2) ve haqırü't-taqşir 'ālem-i şugradan şüflük cānibine mā'il ve 'ilm-i taşavvufa (3) taqayyüd itmegin vā'izden süre-i Yūsuf 'aleyhi's-selām tefsirin istimā' (4) idüp bunlardan mesmū' olan kelāma¹⁰²⁴⁶ tab'um rāzī olmayup siz eydir (5) idiñüz ki: “Bunlar¹⁰²⁴⁷ **[hm194a]** peygamberler¹⁰²⁴⁸ olup babaları bir nebî-yi 'azīme 'āq olmağ olmaz (6) ve qarındaşları olan nebî şiddik haqqında böyle hile irtikab itmek mağallıdır. (7) “Bu hālda bir ğayrı hāl¹⁰²⁴⁹ vardır” diyü tevehhüm ider idüm. Şoñra Haq Te'ālā 'ilmi (8) müyesser idüp istihrāc naşib olıcağ tefsirde ve ittifağ-ı 'ulemā (9) ma'lüm idindüm ki¹⁰²⁵⁰ ki enbiyā 'aleyhimü's-selām küfürden maşūnlardur ve lākin (10) 'inde'l-ba'z cā'iz mi ve bi'l-ittifağ vuqu'-ı kebireden dağı maşūnlardur; lākin (11) 'inde'l-fi'l cā'iz mi, degil mi ihtilāf andadur. 'İnde'l-Mu'tezile cā'iz degildür ve 'inde'l ehl-i (12) sünnet cā'izdür lākin Haq Te'ālā luftıyla anları hıfz ider. Kezālik (13) şağāyirden dağı maşūnlardur ki ibtidālarında lāzım gele ve illā vuqu'ı cā'izdür (14) ve bi'l-cümle küfürden ve terk-i Haqdan¹⁰²⁵¹ ve hasedden maşūnlardur. Öyle¹⁰²⁵² bir süre-i (15) kerimede vāki' olan umür-ı zāhiri¹⁰²⁵³ üzre degildür; belki bir āşer mağallı **[hbm111a]** var(16)dır diyü¹⁰²⁵⁴ efkārda idüm. Bihamdili'llahi Te'ālā ve'l-minne mağafil-i şağih feth oldu lākin (17) Her bār yazı yazmağ istedikçe bir māni' zuhūr idüp men' iderdi, (18) tā kim hicret-i nebeviyyeniñ elf ve şelaşin ve şelaşede ki cā'iz ki pırlık irişüp (19) ne yazmağa qudret ve ne şafā-yı hātır ile cemiyet ola. Ol hālda sultānımuñ **[192b/1]** saltanatı haberi geldi. Gördüm ki fırsatdur, ğanımet bilüp fevt olup¹⁰²⁵⁵ (2) zāyi' olmasun için şikeste¹⁰²⁵⁶ beste tañrır olundu. 'Ulemādan¹⁰²⁵⁷ me'mül (3) ve mes'öldur ki nazar-ı inşāf ile nazar idüp hağası olan yirlerden¹⁰²⁵⁸ **[hh145b]** taşih (4) idüp hayır du'ādan ferāmüş **[hm194b]** itmeyeler. *Beyt-i muradı mā naşihati būdi keftenem havaleti bāhūdā gerdim ve refim temmetü'n-nüşhati's-şerifetü ve'l-āşaru'l-lañife fi tañkiği beyāni ahvāli Yusufu şiddiki ve ihvānihim 'aleyhi's-şalavatu ve's-selam.*

¹⁰²⁴³ itmişler: Dİ itmişlerdür

¹⁰²⁴⁴ 'ādet: Dİ 'ādetu'llāh

¹⁰²⁴⁵ taqşiri: HM -

¹⁰²⁴⁶ kelāma: Dİ kelāmı

¹⁰²⁴⁷ idiñüz ki bunlar: HH, HHM idi

¹⁰²⁴⁸ peygamberler: HH enbiyā, HM peygamber

¹⁰²⁴⁹ ğayrı hāl: Dİ ğayr hāl, HHM ğayrı

¹⁰²⁵⁰ idindüm ki: HHM idendi

¹⁰²⁵¹ terk-i Haq: HH kebā'ir vuqu'ından

¹⁰²⁵² öyle: HM böyle

¹⁰²⁵³ umür: HH, HHM -

¹⁰²⁵⁴ diyü: Dİ -

¹⁰²⁵⁵ fevt olup: HH, HM, HHM -

¹⁰²⁵⁶ şikeste: Dİ şikeste ve

¹⁰²⁵⁷ 'ulemādan: HM menzürü olan 'ulemādan

¹⁰²⁵⁸ yirlerden: HHM -

DİZİN

GENEL DİZİN**āb** Far. Su.

- a.+ı revān 9b/14
- a.+ı hayāt 132b/04
- a.+am(melek-i āb) 120a/18
- a.+ı 165a/18

ābā Ar. Atalar.

- a. 184b/02, 188a/02, 188a/16

ābād Ar. Köleler.

- a. 9a/9, 35b/9

āb-dest Far. Abdest.

- a.+al- 25b/10, 69b/12, 123a/2, 133a/12

‘ābid Ar. İbadet eden.

- a. 19a/8, 19a/15, 19a/18, 141a/10
- a.+ler 73b/2
- a.+uñ 33b/15

‘abd Ar. Köle, kul.

- a. 6a/9, 16a/4, 16a/13, 16a/17, 16a/19, 36a/5, 54b/3, 61b/19, 62a/9, 62a/10, 62a/12, 62a/13, 62a/17, 62a/19, 62b/9, 62b/11, 66a/15, 88b/6, 92b/19, 117a/7, 118a/19, 131b/17, 135b/15, 149b/4, 160b/7, 162a/8, 169a/4, 174b/12, 175a/9
- a.+(iştıyāk-ı ‘abd) 93a/1
- a.+ mü’min-i ‘ašī 144a/16
- a.+ı 133b/13
- a.+ı ‘āciz 9a/3
- a.+ı ‘ašī 73b/13, 137a/16, 140a/14, 182b/12
- a.+ı bī-çāre 179a/14
- a.+ı fakīr 5b/6
- a.+ı menāf 127a/17, 127b/11
- a.+ı mü’min 63b/7, 114a/19, 114b/1, 115a/6, 116a/16, 117a/1, 132a/2, 148b/16, 148b/18, 179b/1, 183b/1
- a.+ı nāşih 139b/13
- a.+ı haķīr 113a/9
- a.+a 9a/13, 10a/19, 21a/8, 25a/15
- a.+dur 166b/16
- a.+ı 26b/5, 152a/15, 169a/10, 169a/18
- a.+ına 5b/18, 9a/5, 9a/12, 51b/11
- a.+ımı 94a/8
- a.+u’l-fakīr 20a/10
- a.+um 27a/2

- a.+uñ 97b/2, 117a/11, 131b/17, 147a/12, 147a/14, 151a/10, 159a/13
- a.+uñı 121a/6

‘Abdullāh bin Cübeyr Ar. Bk. Şahıs

- isimleri dizini.
- a. 160b/11

‘Abdullāh bin Zubeyr Bk. Şahıs isimleri dizini.

- a.+ı 61b/4

‘Abdullāh Mağribī Bk. Şahıs isimleri dizini.

- a. 42b/2, 45b/8

‘abīd Ar. Kullar, köleler.

- a.+iñüze 4b/13

‘acāyib Ar. Çok tuhaf şey, anlaşılmaz.

- a. 1b/9, 21b/4, 36b/10, 80a/2, 85a/16, 85a/17, 128b/9
- a.+ı kebir 36b/9
- a.+ı 36b/1, 190b/9
- a.+ından 102a/9

‘acabā Ar. Acaba.

- a. 99b/14

‘aceb Ar. Acaba, şaşılacak şey.

- a. 1b/8, 5b/4, 5b/5, 10a/12, 10a/13, 15b/2, 16b/19, 19a/1, 19a/2, 28b/13, 31b/9, 31b/9, 49a/18, 51b/9, 52a/7, 57a/2, 59a/18, 62a/11, 70a/11, 70a/12, 70a/14, 75a/8, 83a/10, 93a/8, 94b/12, 94b/12, 103a/5, 112a/8dı, 148b/16, 151a/14, 151b/4, 152b/13, 158a/3, 169b/2, 180b/9
- a.+(rüyet-i ‘aceb) 48a/18
- a.+dür 16a/4, 23b/9, 72a/7, 79a/5, 85b/7, 94a/17, 148b/12, 148b/13, 151b/4
- a.+midür 52a/8, 165a/13
- a.+ol- 51b/12, 62a/16, 165a/13

‘aceble- Şaşırarak.

- a.-miş 177a/3

‘Acem Ar. İranlılar.

- a. 149a/9

acı I. Acı, tatlı karşıtı.

- a. 53b/12, 129b/11
- a.+lık 17a/15

- II Acı, ıstırap.
a.+sı 17a/11, 61b/5
a.+sın 17a/8, 126a/14, 182b/3
- ‘acib** Ar. Tuhaf.
a.+idür 15b/15
- ‘acibe** Ar. Şaşılacak şey.
a. 36b/10, 189a/1
a.+(āyet-i ‘acibe) 36b/2
a.+(ḥālāt-ı ‘acibe) 80a/7
a.+ye 187a/13
- ‘āciz** Ar. Zayıf, güçsüz.
a. 16a/4, 62b/7, 116b/15, 139b/4, 140a/14,
150a/6, 164b/16
a.+(‘abd-ı ‘āciz) 9a/3
a.+lere 136b/8
a.+ol- 81a/8, 81b/15, 149a/12, 171b/11,
173a/14
- ‘acül** Ar. Aceleci, içi dar.
a. 147a/13
- ‘acüz** Yaşlı, ihtiyar.
Krş. ‘acūze.
- ḥatūn-ı ‘acūz** Kocakarı
a.+ 87b/16
- ‘acūze** Ar. Yaşlı, ihtiyar.
a. 151b/3, 151b/5, 151b/10
- ‘acz** Ar. Beceriksizlik.
a. 39a/3, 82b/13
a.+(izhār-ı ‘acz it-) 162a/9,160b/8
a.+ıla 86b/4
a.+ın 160b/5
a.+ını 150a/7, 162a/6
a.+um 158a/17
a.+umu 146b/14
a.+uñ 146b/15
- aç** Aç, tok karşıtı.
a. 7b/17, 74a/5, 76a/9, 78a/19, 84b/4,
105b/14
a.+da (ḥālet-i aç) 106a/1, 106a/3
a.+dur 30b/12
a.+mısın 136b/16
- aç-** Açmak.
a. 77b/4
a.-ar 10a/4, 148a/9
a.-aram 105b/7
a.-arlar 64a/3
- a.-dı 25b/15, 84a/10, 185b/5
a.-dum 133b/19, 183b/18
a.-duñ 42b/8
a.-ma 30b/8, 31a/14
a.-mağa 105b/8
a.-mağ 117a/1
a.-mağda 31a/11
a.-mazsın 78b/9
a.-up 54b/6, 77a/9, 82a/9
- açık** Açık, kapalı karşıtı. krş. **açuk**
a. 133b/9, 133b/10, 133b/19
a.+dır 133b/17
a.+dur 116a/18
- açıl-** Açılmak.
a.-dı 102b/9, 116b/9, 178b/17, 179a/5,
186a/1
a.-miş 9b/15, 9b/16, 141b/9
a.-ur 10a/9
- açlık** Açlık.
a. 30b/13, 54b/12, 156b/3
a.+dan 54b/16
a.+umu(açlıgumu) 49a/4
- açuk** Açık, kapalı karşıtı. Krş. **açık**
a. 56a/11, 78b/8
- ad** Ad, isim.
a.+ı 75a/11, 89a/14, 110a/19, 166b/12,
166b/13, 166b/13, 166b/13, 166b/14, 166b/14,
166b/14, 166b/15, 166b/15
a.+ıdur 100b/13
a.+ına 46b/14, 107b/8, 162a/3, 186b/5
a.+ını 142a/4
- Ād** Ar. Çok eskiden Yemen taraflarında bulunan ve Hud Peygamber tarafından imana getirilemediği için Allah tarafından yok edildiğine inanılan bir kavmin adı.
a.+(kavm-ı Ād) 120b/1, 151b/18
- a‘dā** Ar. Düşmanlar.
a. 30b/3, 44b/12
a.+dan 137a/18
a.+dır(küffār-ı a‘dā) 129b/6
a.+ñ 114a/16
a.+ya 129b/7
- ādāb** Ar. Usuller, yollar, kaideler.
a.+ı fiḫh 2b/15
a.+ı meclis 3b/14

a‘dād Ar. Sayılar.

- a.+ı nefes 17b/2
- a.+ını(ḥurūf-ı a‘dād) 4b/5

‘adālet Ar. hakkı gözetme, doğruluk.

- a. 12a/15
- a.+den 29a/17
- a.+e 29a/17

a‘dāu‘llāh Ar. Allah düşmanı.

- a.+dur 61a/2

‘adāvet Ar. Düşmanlık.

- a. 32a/12, 37a/4, 41b/17, 54a/12, 58b/5, 58b/12, 180b/11
- a.+(bā‘iş-i ‘adāvet) 30b/3
- a.+den(buğz-ı ‘adāvet) 29b/1
- a.+e 130a/9
- a.+i 31b/6, 58b/7, 58b/10
- a.+inden 61a/7
- a.+leri 29a/1, 36b/16
- a.+lerin 190b/2

‘add Ar. Sayma sayılma.

- a.+it- 114a/14

‘aded Ar. Sayı.

- a.+(keşret-i ‘aded) 38a/16
- a.+i evrāk 119b/11
- a.+ince 119b/18
- a.+inden 22a/5
- a.+lerince 106a/18

‘adem Ar. Yokluk.

- a. 144a/4
- a.+den 14a/1
- a.+den(ketm-i adem) 1b/2

ādem Ar. İnsan, insanoğlu, adam.

- a. 13b/14, 15b/3, 30b/1, 51b/17, 60b/11, 71a/15, 79a/17, 88b/1, 90a/2, 90b/14, 95a/4, 107b/19, 125b/7, 128b/7, 148a/8, 177a/17, 187b/3, 191a/7
- a.+(benī ādem) 1b/15, 5a/14, 9b/19, 10b/18, 27b/19
- a.+(seyyid-i benī ādem) 10b/13
- a.+de 28a/17
- a.+den(evlād-ı ādem) 48a/5
- a.+dür 71a/16
- a.+dür(benī ādem) 189b/8
- a.+e(benī ādem) 147b/1
- a.+e(cemāl-ı ādem) 20b/19

a.+e(keyd-i ādem) 47a/19

- a.+e(şüret-i ādem) 13b/13, 15a/15, 15b/1
- a.+i 42a/17
- a.+i(şüret-i ādem) 20b/18
- a.+iñ 15a/16
- a.+ler 89a/13, 89a/16, 155a/18, 191b/1
- a.+siz 177a/18
- a.+üñ 15b/5

Ādem Bk. Şahıs isimleri dizini

- a. 25b/6, 31b/1, 32b/15, 33a/8, 33a/9, 33a/13, 45a/13, 45a/18, 50b/16, 51a/1, 55b/7, 58b/6, 63a/13, 70b/15, 81a/8, 81a/17, 81b/6, 81b/8, 81b/13, 91b/2, 91b/6, 91b/14, 115a/16, 130a/15, 140b/16, 165a/11, 172b/14, 173a/5, 176b/14, 176b/17, 176b/18, 177a/2, 177a/6, 177a/7, 177a/9, 177a/18, 179b/18, 189a/8
- a.+(Ḥāzret-i Ādem) 44b/7, 47a/15, 52b/6, 55b/5, 55b/9, 55b/12, 74b/8
- a.+den 46a/9
- a.+den(Ḥāzret-i Ādem) 47b/2
- a.+i 15a/18, 52a/17, 62a/10

ādemiyān Ar. Ādemoğulları, insanlar.

- a.+iñ 27b/2
- a.+uñ 63a/9

ādet Ar. Ādet, görenek, alışkanlık.

- a. 33a/3, 192a/1
- a.+dür 32b/19
- a.+idin- 35b/17
- a.+ini 159b/13
- a.+it- 42a/13
- a.+leri 56a/12, 156a/16, 159a/2, 168a/11

‘adım Adım.

- a. 46a/16, 170b/3

‘adīde Ar. Çok, bir çok.

- a.+(sinīn-i ‘adīde) 2a/19

‘ādil Ar. Doğruluk gösteren.

- a. 157a/12, 161b/16
- a.+e(imām-ı ‘ādil) 139a/14

‘adl Ar. Doğruluk.

- a. 12a/17, 44a/9, 71a/1, 119a/18
- a.+(āşār-ı ‘adl) 111b/1
- a.+(terāzū-yı ‘adl) 183b/6
- a.+ı sultān 43a/12
- a.+da(terāzū-yı ‘adl) 27a/3
- a.+dur(āşār-ı ‘adl) 111b/3
- a.+ı(terāzū-yı ‘adl) 26b/16

- a.+ı mı 111a/19
a.+ın 77a/18
a.+ıyla 97b/15, 97b/15, 123b/3
- ‘adū** Ar. Düşman.
a. 174b/11
a.+lar 110a/8
a.+lardur 116b/16
a.+ñuz 63b/8
a.+sı 136a/14
a.+sıdur 31b/2
a.+yı mübîn 108a/10
- ‘aduvvu’llāh** (Ar.) Allah düşmanı.
a.+dur 135a/11
- āfāt** Ar. Belalar, musibetler.
a. 57b/19, 161a/3
a.+dan 66b/1
- āferīde** Far. Yaratılmış, mahluk.
a. 88a/7
a.+den 105a/18
- āfet** Ar. Büyük felaket, Bela.
a. 15b/17, 27b/5, 28a/12, 30b/7, 36a/16,
108a/12, 131a/6, 131a/16, 146b/12, 160a/16,
173a/3
a.+('ömr-i āfet) 131a/7
a.+i zamāne 167b/16
a.+i zulüm 105b/10
a.+dir 125b/1
a.+i 141b/6
a.+inden 4b/16
a.+ler 36a/13
a.+lerine 146b/14
a.+ünden 159b/5
- āfitāb** < Far. *af-tāb* Güneş.
a. 27b/14, 57b/11, 57b/11, 66b/11
a.+ı ğufrān 59b/12
a.+a 25a/1, 25a/6, 115b/12
a.+dan 25a/5
a.+ı 61a/13
a.+mı 25a/3
- āfiyet** Ar. Sağlık, esenlik.
a. 173a/9
a.+i ehibb 137b/11
- ‘afv** Ar. Suçunu bağışlama.
a. 144a/2, 147a/14
a.+(müstahak-ı ‘afv) 122a/17
- a.+ı ğufrān 123b/1
a.+a 122b/6, 179b/17
a.+eyle- 25a/18, 36a/9, 76b/19, 117a/6,
124b/18, 168b/11
a.+ı 146b/8
a.+ıma 40b/16
a.+it- 32a/5, 40b/15, 53a/5, 74a/7, 81b/12,
105a/9, 132a/18, 142a/17, 170a/5,
177a/16, 180a/13, 184a/12
- āgāh** Far. Bilgili, haberli, uyanık.
a. 189b/15
a.+it- 79a/15, 139b/8
a.+ol- 67a/10, 105a/16
- āgaç** Ağaç.
a. 7a/13
a.+a(ağaca) 57a/13, 115b/13
a.+ı(ağacı) 164a/16
a.+ından(ağacından) 25a/14, 81b/9
a.+lar 15b/10, 85b/5
a.+ları 9b/17, 85a/18
a.+uñ(ağacuñ) 141b/19
- āgar-** Beyazlaşmak.
a.-a 165b/14
a.-dı 102a/13, 102a/15, 165b/13
a.-ması 166a/12
- āgart-** Ak duruma getirmek, beyazlatmak.
a.-a(ağarda) 160a/11
- āgaz** Far. Başlama.
a.+a 85a/19
a.+eyle- 85a/13
- āğır** 1. Tartıda çok çeken, hafif karşıtı.
a. 121a/14
2. Değeri çok olan, gösterişli.
a. 88a/19.
- āğırlık** Ağırılık.
a.+ından(ağırlığından) 102b/9, 103a/8
- āğız** Ağız.
a.+ı(ağızı) 69a/11
a.+ına(ağızına) 26a/4, 59b/16, 67a/15,
120a/10, 124b/11, 153a/10
a.+ında(ağızında) 152b/3
a.+ından(ağızından) 54a/5, 54a/8, 110a/5
a.+ımı(ağızımı) 23a/10
a.+uñdaki(ağızuñdaki) 60b/6

ağla- Ağlamak.

- a.-dı 47a/17, 47b/2, 55b/12, 59b/2, 59b/8, 63b/13, 70b/15, 71a/7, 81b/11, 82b/1, 92b/6, 137a/13, 141b/17, 146a/9, 156b/19, 158a/13, 162a/18, 162b/5, 163b/3, 163b/10, 166a/3, 174a/1, 176a/17, 179b/8, 182a/17, 188a/13
- a.-dılar 55b/4, 56a/3, 56a/8
- a.-duğunuñ 162b/2
- a.-duğları 63a/16
- a.-duğların 55b/4
- a.-dur 184b/9
- a.-ma 51a/1, 132a/1
- a.-mağa 72b/14, 184b/6, 184b/8
- a.-mağ 56a/7, 64b/13, 173a/9
- a.-maları 36b/11
- a.-mañ 75b/17
- a.-r 18a/11, 18a/12, 43a/15, 46b/7, 50b/18, 55b/15, 56a/2, 75b/13, 75b/15, 75b/15, 75b/16, 76b/14, 130b/2, 141b/10, 148b/17, 150b/18, 153a/12, 156b/17, 176a/9, 177a/11, 179b/2
- a.-rdı 24b/11, 136b/15, 137b/2
- a.-rlardı 176b/19
- a.-rsın 24b/12, 46b/4
- a.-ya 181b/18
- a.-yalar 148b/12
- a.-yu 21a/10, 21a/10
- a.-yup 55b/6

ağlaş- Birlikte ağlamak, sızlanmak.

- a.-dılar 53b/4, 56b/5, 148b/8, 184b/14, 188b/3

ağniyā Ar. Zenginler.

- a. 101a/14, 101b/7
- a.+yı şahābe 171a/10
- a.+ol- 38b/8
- a.+ya 101a/12
- a.+yı 101b/3, 149b/18

ağreb Ar. En garip, pek tuhaf.

- a.+dür 148b/16

ağrı Ağrı, şiddetli acı.

- a. 67b/19, 93b/5, 93b/5, 93b/5, 93b/5, 93b/5, 93b/6

ağrı- Ağrımak.

- a.-yup 92b/6

ağyār Ar. Gayrılar, yabancılar.

- a.+a 14a/17, 126a/1

āh Ah, yazık.

- a. 16a/5, 23b/17, 23b/18, 54b/6, 62b/7, 73a/16, 102a/18, 167a/19
- a.+ı gāflet 23b/18
- a.+it- 8a/18, 46b/18, 56a/16, 89b/8, 89b/11, 89b/19, 152b/8, 153b/11

aḥab Ar. aḥabb (Daha, pek, çok, en)

- sevilen.
- a.+dur 124b/7
- a.+ol- 21a/12, 157b/3

aḥad Ar. Bir (sayı ismi).

- a. 174b/18, 174b/18

aḥbāb Ar. Dost, bildik, tanıdık.

- a.+(ehibbū'l- aḥbāb) 174b/12

aḥbār Ar. İyilikler.

- a. 9b/5, 22a/15
- a.+lar 172a/8

‘ahd Ar. And, yemin.

- a. 46a/18, 185b/17
- a.+(naqz-ı ‘ahd it-) 48b/18
- a.+(velī- ‘ahd) 188a/19
- a.+ı 62a/2, 62b/13, 171b/15
- a.+ıma 86b/7
- a.+ıñ 158b/2
- a.+ları 72b/3
- a.+ı bī-mān it- 158a/15
- a.+u mīşāk it- 160a/14, 171b/12

āḥer Ar. Başka, diğer, gayrı.

- a. 192a/15
- a.+(melekū'l-āḥer) 141a/3
- a.+de(maḳāle-i āḥer) 190b/16
- a.+de(meclis-i āḥer) 190b/16
- a.+de(mevzi-i āḥer) 5a/18
- a.+de(vaqt-ı āḥer) 80a/5
- a.+de(ḥadīs-i āḥer) 7a/2
- a.+de(ḥaber-i āḥer) 78b/3
- a.+ı 40a/19

āḥir Ar. Son, sonraki.

- a. 19a/9, 34a/5, 34b/7, 35b/11, 40a/11, 41a/8, 51b/12, 52b/13, 53a/2, 59b/9, 60b/12, 62b/7, 69b/6, 74b/9, 76a/18, 79b/7, 81b/3, 86a/17, 91b/14, 91b/15, 91b/16, 96a/5, 115a/15, 118a/6, 118a/8, 122b/16, 123a/17, 123a/18, 125a/18, 126a/7, 128a/15, 133a/16, 133a/16, 141a/15, 154b/15, 154b/18, 154b/18, 160b/15, 169a/12, 173a/18, 179a/15, 180b/2,

187a/14, 188b/14, 189a/11, 189a/11, 189a/13,
190a/18, 191b/16

a.+(vech-i āḫir) 65b/13, 65b/15
a.+de 15b/18, 80a/4

a.+den 150a/16
a.+e 39b/1, 79b/7
a.+e(ḳavm-ı āḫir) 152a/10
a.+i 17a/18, 89b/13, 125b/1, 155a/7
a.+idür 191a/18
a.+in 41a/1, 92a/9
a.+inde 14b/12, 15b/18, 155b/7, 162a/8
a.+ini 10b/9
a.+ol- 19a/19, 47b/18, 59b/9, 129a/14,
144a/14, 144b/1, 187a/4, 188a/5, 188a/15
a.+ü'l-meclis 190b/17
a.+ü'l-emir 2b/4, 34b/13, 91b/19, 104b/16,
118a/8, 154a/6, 189a/9

āḫiret Ar. Ahiret, öbür dünya.

a. 32a/15, 32b/9, 58a/6, 173b/18, 186a/12,
188a/6, 189a/16
a.+(sa'ādet-i āḫiret) 8b/1
a.+(zuḫr-ı āḫiret it-) 3a/1
a.+i bākī 96b/8
a.+de 10b/10, 11b/9, 13b/3, 16a/6, 24a/14,
34a/10, 45b/7, 64b/12, 76b/5, 76b/6, 77b/3,
90a/19, 91a/11, 91a/13, 109b/16, 114a/12,
131a/6, 132b/15, 134a/17, 139a/12, 139a/17,
139b/19, 140a/6, 160b/7, 173b/15, 173b/17,
188b/19
a.+de(dār-ı āḫiret) 16a/3, 26a/12, 29a/17
a.+de(mañzar-ı āḫiret) 55a/18
a.+den 23b/1
a.+e 11a/3, 15a/8, 51b/3, 55a/11, 66a/7,
75b/12, 99a/16, 140b/15, 147b/4, 184b/3,
187b/6, 187b/8, 188b/6, 188b/9, 189a/12,
189a/13
a.+e('itāb-ı āḫiret) 118b/4
a.+i 38b/17, 85b/14, 96b/5

aḫkām Ar. Emirler, hükümler.

a.+ı 5a/8
a.+ındandur 22a/7
a.+u'l-ḫākimin 157a/13

aḫlām Ar. Rüyalar, hayaller.

a.+dur(ażgāşu aḫlām) 143a/9

Ahmed Seyyāh Bk. Şahıs isimleri dizini.

a. 65b/17, 66a/2

aḫrā Ar. Daha layık, uygun.

a.+dur 130a/13

aḫsa- Aksamak.

a.-r 12a/8

aḫsen Ar. En veya pek güzel.

a. 8b/9, 13b/9, 13b/10, 13b/10, 13b/11,
13b/12, 13b/13, 13b/15, 13b/16, 13b/17, 14b/2,
14b/9, 15a/2, 15a/10, 15a/15, 15b/4, 15b/14,
16b/11, 20b/5, 20b/6
a.+i edyān 15a/1
a.+i 'izzet 157b/17
a.+i ḳaşaş 16b/16
a.+dür 13b/9, 15a/12, 15b/2, 16b/15,
20b/17, 25a/2
a.+i 3b/4, 15a/9
a.+idür 3b/8, 14b/3, 16b/12, 22b/5
a.+iz 130a/6
a.+ü'l-ḳışaş 2b/1, 16a/1

aḫsām Akşam.

a. 8a/4, 19b/10, 34a/5, 35a/3, 35a/9, 35a/9,
47a/8, 47a/9, 49a/3, 56a/12, 106b/5, 128a/1,
128a/2, 159a/2, 161b/10, 165b/3, 175a/13,
180a/13, 187b/16
a.+a 46a/19

āḫū Far. Ceylan, karaca.

a. 49b/15, 49b/18
a.+nıñ 40b/7
a.+yı 164a/12, 164a/14

āḫur Far. Ahır, dam.

a.+da 160b/15

aḫvāl Ar. Oluşlar, bulunuşlar, durumlar.

a. 57b/19, 65a/2, 137b/10
a.+-(taḫşirāt-ı aḫvāl-ı pür-melāl) 2b/4
a.+ı 'ālem 191b/1
a.+ı kemāl-ı ḳuvvet 183b/11
a.+ı ḳazā 49a/18
a.+ı māziyye 4a/1, 22a/9
a.+ı zālīmān 42a/1
a.+dan(ıztırāb-ı aḫvāl) 2b/4
a.+ı 12a/10, 19b/12, 37b/15, 53b/17, 64a/1,
72b/1, 85b/2, 91a/16, 109a/7, 115a/15,
137a/12, 160b/3, 173a/11, 176a/7, 190b/7
a.+ımdan 143b/6
a.+ımuzdan 158a/2
a.+ın 48b/12, 167a/5
a.+ına 29a/17, 29a/19, 152a/15
a.+ından 30b/16, 35b/2, 167a/9
a.+ını 141a/14, 145b/8
a.+ıñ 95a/7
a.+ların 149a/1

- a.+umı 140b/9
a.+umuzu 169b/18
- aḥz** Ar. Alma, kabul etme.
a.+eyle- 115a/16, 182a/10
a.+ına 3a/16
a.+it- 4a/2, 45a/13, 116b/3, 132a/10,
148b/17, 182a/18
- aḥzān** Ar. Kederler, sıkıntılar.
a.+(beytü'l-aḥzān) 142a/4, 142b/3
a.+(dāru'l-aḥzān) 47b/13
a.+da(beytü'l-aḥzān) 154b/12, 179b/7
a.+dan(beytü'l-aḥzān) 142a/3
- aḳ** Ak, beyaz.
a. 8a/5, 66b/11, 102a/11, 114a/9, 138b/14
- aḳ-** Akmak.
a.-ar 44a/13
- ‘aḳab** Ar. Arka, art.
a.+ınca 186b/8
a.+ında 98a/2, 98a/3, 107a/18
a.+larından 143a/4, 143a/6
- ‘aḳār** Ar. Para getiren mülk.
a. 13a/5
a.+ların 151a/5
- ‘aḳarib** Ar. Akrepler.
a.+iyle(akrep) 111b/3
- aḳçe** Küçük gümüş para.
a. 13a/1, 67b/18, 70b/4, 95a/5, 111b/1,
143b/16, 152b/14
a.+leriyle 151a/2
a.+m 26b/9
a.+sin 169b/17
a.+siyle 95b/3
a.+ye 87a/9
- ‘aḳd** Ar. Nikāh.
a. 127b/9, 155a/4
‘aḳd-ı nikāh: Evlilik anlaşması
a.+ eyle- 68b/2
a.+ it- 86b/6
- aḳdem** Ar. İlk, önce, önceki.
a. 2b/14
- ‘aḳbet** Ar. Nihayet, son.
a. 48b/10, 59b/11, 86b/18, 185a/13, 189b/3
a.+i eyyām-ı devlet 54a/3
- a.+i 63a/10, 80a/13, 125b/1, 163a/15,
187a/18, 189b/3
a.+inden 39b/9
a.+üm 185b/16
- ‘aḳıl** Ar. Akıl, us.
a. 4a/4, 8b/4, 11b/11, 11b/15, 14b/9, 15b/7,
131a/7, 148a/11
a.+da 34a/13, 34a/14
a.+dan 113b/9
a.+ı(‘aḳlı) 11b/13, 56b/5, 89a/3, 137b/7,
139b/18, 152b/19, 163a/15, 188b/14
a.+ımdadır(‘aḳlımdadır) 67b/15
a.+ları 80b/8, 80b/9, 121b/5, 126a/13,
178b/15, 181a/7
a.+larını 85b/4
a.+um(‘aḳlum) 126b/12, 184a/1
a.+uñ(‘aḳluñ) 77a/17
a.+uñı(‘aḳluñı) 89b/13
- ‘aḳıl** Ar. Akıllı kimse.
a. 3a/17, 72a/9, 150b/15, 165a/13
a.+(merd-i āḳıl) 187a/12
a.+a(āḳla) 145b/2
- ‘aḳıle** Ar. Akıllı kadın.
a. 103b/18
- ‘aḳım** Ar. Kısır.
a. 131b/15
a.+dür 131b/11
- ‘aḳ** Ar. ‘āḳḳ Dikbaşlı, başkaldıran, inatçı.
a. 60a/1
a.+ı ferzend 60a/17
a.+ol- 37a/17, 37b/2, 54a/12, 60a/4,
60a/13, 61a/12, 99a/16, 192a/5
a.+(veled-i ‘aḳḳ) 60a/2
- ‘aḳlen** Ar. Akıl ile, akıldan.
a. 42a/2
- ‘aḳrabā** Ar. Akriba.
a. 64a/4, 135b/9, 148b/15
a.+ları 135b/11, 181b/14
a.+larum 181b/13
a.+nuñ 36b/16
a.+sı 181b/17
a.+sından 26a/8
- ‘aḳreb** Ar. Akrep.
a. 52b/16
- ‘aḳsā** Ar. Uzak.

- a.-yı Rūm 14a/15
- ‘aḳūr** Ar. Azgın, uluyan köpek.
u.+(kelb-i ‘aḳūr) 108a/17
- aḳvā** Ar. Çok kuvvetli.
a. 113a/18
- al** Tuzak, hile.
a. 39a/17
- āl** Ar. 1. Hile, düzen.
a. 39a/17
2. Sülale.
a.+-ı Luṭ 81b/15
a.+-ı Ya‘ḳūb 105b/5
- al-** Almak.
a. 62b/14, 75a/4, 93b/11, 102b/4, 107a/14,
119a/3, 124a/8, 139b/6, 170b/8, 186b/3
a.-a 18b/17, 41b/9
a.-alar 22a/8, 131b/12, 159a/10
a.-alum 170a/8
a.-am 87b/6
a.-amaz 21b/17
a.-amazlar 80a/19
a.-an 133a/1
a.-ana 159a/19, 159b/1
a.-asın 22a/8, 76b/4
a.-ayam 80a/14
a.-dı 17a/6, 46a/8, 56a/18, 58a/19, 71b/3,
73a/1, 73b/7, 75a/10, 76b/6, 102a/9, 105a/1,
108b/13, 110a/2, 117b/2, 132a/9, 132a/9,
133a/14, 137b/5, 153b/15, 153b/16, 175a/5,
176a/16, 181b/9, 182a/12, 186b/13, 187a/10
a.-dı(şatun al-) 70b/4, 97a/3
a.-dılar 32a/13, 53a/2, 106a/17, 145a/1,
151a/3
a.-dılar(şatun al-) 70b/1, 70b/2
a.-dım 142b/7
a.-dîñ 33a/14, 177b/18
a.-dîñuz 145b/13, 169b/17
a.-dırdı 74b/8
a.-dırur 74b/7
a.-dum 93b/18, 99b/4, 135a/2, 135a/19,
152b/15, 178b/14
a.-dum(şatun al-) 94a/14, 108b/16,
117b/14
a.-duñ 124a/6
a.-ı koy- 167a/12, 169b/11, 157b/14
a.-ı vir- 22a/17
a.-ıcaḳ 67b/6, 67b/8, 159a/14
a.-ı ḳo- 64a/19, 145a/18, 102b/3,
104b/14145b/3167a/16, 170a/5, 170a/6
- a.-ıñ 58a/17, 58a/18
a.-ır 12a/18
a.-mada 146b/3
a.-madı 179a/12
a.-madum 178b/14
a.-madum mı(şatun al-) 109a/11
a.-maḡa 80b/1, 80b/11, 80b/13, 80b/14,
80b/15, 87b/5, 87b/17, 162b/16, 178a/5,
178a/6
a.-maḡa(āb-dest al-) 25b/10
a.-maḳ 72a/8, 74a/2, 74a/3, 93b/4, 94b/13,
103b/17, 103b/17, 118b/18, 162b/15, 168b/18,
169b/8
a.-mam 170b/10
a.-mamış 21b/8
a.-ması 36b/15
a.-mayınca 21b/16
a.-maz 37a/17, 77a/12, 87b/19, 88a/6,
88a/12, 88a/16, 169a/8
a.-mazam 124a/9
a.-mazdı 73b/7
a.-mazsın 128a/2
a.-miş 79a/4, 95b/12, 132b/19, 156a/1,
181b/7
a.-mişdur 169b/14
a.-mişlar 43a/15
a.-mişlardur 116b/17
a.-salar 75a/16
a.-sam 75a/15
a.-sun 76b/3
a.-up 12a/17, 16a/11, 18b/7, 21b/9, 21b/11,
32a/6, 41b/7, 47b/17, 51b/17, 56b/4, 60b/12,
64b/2, 71a/19, 79b/6, 82a/4, 87b/15, 87b/15,
92a/8, 100a/5, 104a/12, 106a/7, 106a/19,
106b/4, 107a/15, 138a/3, 144a/11, 153a/10,
158a/6, 158a/8, 161a/17, 163b/3, 163b/13,
163b/18, 164b/14, 166b/8, 167a/4, 168b/19,
169a/18, 169b/5, 174a/16, 177a/6, 177a/9,
178a/15, 178b/16, 182a/11, 183a/14, 185b/19,
190a/3
a.-up(āb-dest al-) 133a/12
a.-ur 19b/10, 88a/13, 92a/11, 93a/14,
96a/4, 97b/2, 121a/16, 121a/17, 124a/16,
132b/17, 132b/18, 132b/18, 132b/18, 159a/17,
176b/9, 176b/9, 178a/19, 179a/13, 179b/9,
179b/11
a.-uram 88a/8, 88a/9, 88a/10, 88a/10,
88a/11, 88a/11, 133a/15, 158a/8, 175a/3
a.-urdu 136b/9, 181a/11
a.-urken(āb-dest al-) 69b/13, 123a/2
a.-ursın 72a/10
a.-uruz 88a/9
- ‘alā** Ar. Rütbece büyüklük, şeref, şan.

a.+(celle ve ‘alā) 3b/16, 4b/13, 6a/3, 6a/5,
38a/18, 39b/3, 60a/10, 74a/7, 75b/17, 77a/15,
82b/9, 93a/6, 100b/19, 182a/4

a.+(Hâk cello ve ‘alā) 41a/5, 45b/15,
50a/10

a.+(Hâzret-i cello ve ‘alā) 6a/6

a.+(Hâzret-i Hâk cello ve ‘alā) 26b/10

a.+dan(cello ve ‘alā) 176a/11

a‘lā Ar. (daha, en, pek) Yüksek.

a. 74a/17, 149a/7

a.+sı 58a/4

a.+(ehl-i melā-yı a‘lā) 68a/12

a.+da(melā-yı a‘lā) 185b/14

a.+dur 58a/5, 66a/7

a.+ya 48a/8

a.+ya(firdevs-i a‘lā) 80b/16

a.+yı(melāike-i melā-yı a‘lā-yı melekūt)
53b/4

‘alā ḥaddihi Ar. Tek başına.

a. 10a/18

‘alāka Ar. İlgi, ilişik.

a.+sı 175a/13

ālām Ar. Kederler, acılar, sızılar.

a. 144b/3

a.+ı 136a/12

‘alāmāt Ar. İzler, nişanlar.

a.+(āyāt-ı alāmāt) 36b/8

‘alāmet Ar. Belirti, işaret, iz, nişan.

a.+i redd 158a/14

a.+i vāşiḥe 191a/8

a.+dür 191a/6

a.+idür 83b/19

a.+in 71b/2

ālāt Ar. Aletler, vasıtalar.

a.+ı 89b/4

‘alāyık <(Ar) ‘alā’ik İlgiler.

a. 89a/18

a.+ı dünyā 96b/6

a.+ını 67b/8

alçaq Alçak, yüksek karşıtı.

a. 24b/9

alda- Aldatmak, kandırmak.

a.-dı 34b/9

a.-mağ 98b/7

aldan- Aldanmak.

a.-ma 58b/13

a.-up 59a/9

‘aled-devām Ar. Daimi surette, sürekli olarak.

a. 27a/2, 47b/13, 93b/2

‘alef Ar. Ot, saman, yulaf.

a.+ini 140b/2

‘alel-fevr Ar. Derhal, birden.

a. 4a/5, 154a/17, 175a/4, 180a/5

‘alel-ḥuşūş Ar. Hele, hususiyle, en çok.

a. 190a/6

‘alel-ıtlak Ar. Genel olarak, mutlaka.

a. 84b/3, 191a/3

a.+(pādişāh-ı ‘alel-ıtlak) 78a/16

a‘lem Ar. En (daha, pek, çok) bilen.

a. 92b/9

a.+(Allāhu alem) 63a/19, 156a/11,
156b/10, 169b/15

‘alem Ar. Bayrak.

a.+ini 32a/17

‘ālem Ar. Dünya, cihan.

a. 1b/2, 13b/4, 27b/2, 41b/9, 68a/16,
120a/3, 155b/5, 190a/15, 190b/15

a.+(faḥr-ı ‘ālem) 10b/13, 60a/6

a.+(pādişāh-ı ‘ālem penāh) 190a/19

a.+(server-i ‘ālem ve kâināt) 61a/3

a.+(sultān-ı ‘ālem) 5a/14

a.+(Hâzret-i cabbār-ı ‘ālem) 21b/11

a.+(Hâzret-i faḥr-ı ‘ālem) 1b/14, 10b/17,
18a/5, 68a/5, 99a/17

a.+(ḥallāk-ı ‘ālem) 20b/14, 50b/1, 165a/14

a.+(ḥulq-ı ‘ālem) 29b/4, 35b/13, 120a/14

a.+(ḥoca-yı ‘ālem) 7a/9

a.+-i(‘ayn-ı ‘ālem-i ḥayrān) 1b/9

a.+-i dil 68b/19

a.+-i dünyā 115a/7

a.+-i fānī 44b/6

a.+-i kübrā 148a/14

a.+-i ma‘düm 23a/4

a.+-i şugra 148a/14, 192a/2

a.+-i şun‘ 92b/1

a.+-i şühüd 26a/13

a.+-i ‘ulvī 68a/13, 93a/8

a.+i vuşlat 23a/13
 a.+i hayâl 183a/19
 a.+de 14b/6, 15b/5, 15b/8, 15b/9, 15b/9,
 15b/10, 20b/18, 22a/14, 22b/16, 48a/5, 55a/17,
 73b/10, 83a/8, 99b/10
 a.+den 191a/16
 a.+e 103a/2, 132b/9, 155b/11
 a.+e(ahvâl-ı ‘âlem) 191b/1
 a.+e(ehl-i ‘âlem) 101a/2
 a.+edür 155b/6
 a.+i 1b/3, 14a/1, 15b/12, 44a/7, 50b/7,
 152a/11, 152a/13, 155b/10, 177a/4, 180b/14,
 183b/4, 191a/17
 a.+i(Hâzret-i fâhr-ı ‘âlem) 110a/16
 a.+im(hâlîk-ı ‘âlem) 20a/2
 a.+inde 26b/4, 32a/13, 33a/10
 a.+lere 124b/19
 a.+leri 50a/11, 50a/16
 a.+lerüh 85b/6
 a.+üh 191a/13
 a.+ühne 75a/5

‘âlemîn Ar. Âlemler, dünyalar.

a.+(habîbu’l-rabbu’l-‘âlemîn) 111b/14
 a.+(Hâzret-i rabbu’l-‘âlemîn) 34b/18,
 36b/6, 55a/1, 100b/16, 111a/2, 116b/15
 a.+(rabbu’l-‘âlemîn) 14a/5, 19a/7,
 102b/16, 137a/7, 178b/18
 a.+den(cenâb-ı rabbu’l-‘âlemîn) 120b/5
 a.+den(meded-i rabbu’l-‘âlemîn) 149a/19
 a.+in(Hâzret-i rabbu’l-‘âlemîn) 8a/16

‘âlemiyân Ar. Aleme mensup olanlar,
 insanlar.

a.+ı 1b/2

‘ale’s-şeviyye Ar. Bir boyda.

a.+dir 112b/6

âlet Ar. Vasıta.

a.+e 13b/18
 a.+le 13b/18

‘ale’t-ta’cîl Ar. Aceyley.

a. 183b/18, 186b/11

‘aleyh Ar. Onun üzerine

a. 3a/9, 6b/3, 7a/18, 7b/14, 8a/19, 23a/9,
 31a/1, 64a/14, 98b/17, 99a/7, 110b/18,
 117a/18, 129b/15, 134b/2, 139b/1, 147a/5,
 157a/17, 159a/18

a.+(kâ’inât-ı ‘aleyhi efzâlu’s-şalavât)
 92a/14

a.+i 3a/10, 7a/12, 18a/10, 21a/5, 45b/3,
 47a/18, 50b/9, 55b/9, 58b/8, 61a/3, 76a/17,
 78a/19, 101b/12, 155b/3, 167b/5, 181b/6,
 190b/17

a.+i(şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem) 1b/15,
 3a/12, 4b/12, 5a/10, 6b/16, 7a/2, 7a/10, 10a/3,
 10a/5, 10a/7, 10b/6, 10b/14, 10b/18, 11b/12,
 12a/5, 15a/4, 16a/2, 17b/2, 18a/1, 18a/5,
 18a/10, 18a/16, 18b/1, 18b/2, 18b/5, 18b/8,
 18b/11, 18b/12, 18b/15, 18b/18, 21a/3, 21a/6,
 22b/7, 22b/9, 22b/11, 23a/7, 23b/2, 24a/17,
 26b/16, 27a/14, 27a/16, 27b/6, 28a/7, 28a/14,
 28b/1, 29b/6, 34a/19, 34b/19, 35a/12, 35a/19,
 35b/12, 35b/15, 36a/19, 36b/3, 36b/6, 37a/15,
 37a/18, 38a/6, 38b/9, 40a/13, 40b/13, 44b/11,
 46a/10, 47b/3, 47b/7, 47b/10, 55b/16, 55b/17,
 57a/10, 57a/19, 60a/6, 61a/2, 61a/9, 60a/14,
 61a/16, 64a/8, 64a/15, 64b/1, 68a/5, 68a/7,
 68a/10, 77a/6, 78a/4, 80a/8, 90a/14, 90a/16,
 90a/17, 90b/2, 90b/4, 90b/9, 90b/14, 90b/19,
 91a/15, 91a/17, 91a/19, 91a/19, 92a/5, 94a/1,
 94b/6, 95b/10, 99a/17, 99a/19, 99b/2, 99b/3,
 101a/16, 107b/5, 107b/7, 107b/12, 107b/16,
 108b/5, 109b/1, 110a/15, 110a/16, 111a/9,
 111a/10, 111b/17, 112a/5, 112a/19, 112b/2,
 112b/3, 113a/4, 115a/1, 115b/18, 116a/9,
 119b/4, 120a/1, 120a/2, 120a/9, 120b/7,
 122a/5, 127b/14, 139a/8, 143b/11, 146b/4,
 146b/6, 149b/13, 150b/17, 155b/4, 157b/1,
 157b/7, 159b/7, 159b/11, 159b/15, 160a/1,
 160a/8, 160a/17, 160b/1, 160b/3, 166a/15,
 166b/4, 171a/10, 171a/13, 173b/2, 173b/7,
 174a/6, 174a/9, 174b/3, 174b/6, 174b/11,
 174b/17, 175b/19, 180a/8, 181a/18, 181b/2,
 81b/18, 183b/14, 185a/17, 185b/1, 186a/13,
 189/6, 189b/9, 190b/17, 191a/2

a.+i(şalla’llâhu ‘aleyhi ve’s-selâm) 25a/1,
 78a/19, 185b/4

a.+i(şalla’llâhu ‘aleyhi’s-şalavât ve sellem)
 17a/13

a.+i(Hâzret-i şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem)
 11b/14, 18b/3, 108a/4, 110b/6, 110b/8,
 120a/16, 120b/2, 159b/17, 174a/19, 174b/1,
 185b/5, 185b/19, 190b/7

a.+i-efzâlu’s-şalavât 174a/10

a.+i şalavât ve’s-selâm 189b/9

a.+i ve’s-selâm 107b/9

a.+im ecmaîn 4b/12

a.+imü’s-selâm 1b/14, 11a/4, 14b/15,
 14b/17, 16b/18, 17a/15, 20a/13, 21b/6, 25a/15,
 29a/8, 31a/18, 41b/18, 42a/7, 53a/10, 56b/12,
 137a/6, 157a/17, 182a/4, 192a/9

a.+imü’s-şalavât ve’s-selâm 1b/12, 1b/16,
 1b/16, 21a/5, 22b/15, 31b/1, 192b/4

a.ḥi'r-rahmān 191b/1

a.ḥi's-selām 2a/10, 2b/5, 3b/8, 3b/16, 4a/2, 4b/4, 9a/18, 11a/13, 13b/9, 13b/16, 14b/18, 15b/13, 16b/4, 16b/11, 16b/12, 17a/1, 17a/2, 17a/5, 17a/12, 17a/16, 17b/4, 17b/5, 17b/8, 17b/15, 19a/9, 19a/12, 19a/14, 19b/12, 19b/13, 19b/15, 20a/19, 20b/4, 20b/9, 20b/16, 20b/19, 21a/11, 21a/14, 21a/18, 21b/9, 21b/10, 21b/18, 22a/7, 22a/13, 22b/4, 24a/1, 24a/9, 24a/16, 24a/19, 24b/2, 24b/8, 24b/9, 24b/12, 24b/14, 24b/17, 24b/18, 25a/1, 25a/3, 25a/7, 25a/9, 25a/10, 25b/6, 26a/7, 26a/13, 27a/15, 27b/5, 27b/7, 27b/9, 27b/10, 27b/11, 27b/18, 28a/2, 28b/9, 28b/9, 28b/11, 28b/18, 29a/2, 29a/11, 29a/13, 29b/2, 29b/15, 29b/16, 29b/18, 29b/19, 30a/5, 30a/6, 30a/13, 30a/18, 30b/4, 30b/5, 31a/11, 31a/15, 31a/17, 31b/1, 31b/2, 31b/5, 31b/17, 31b/19, 32a/2, 32a/5, 32a/6, 32b/12, 32b/14, 32b/15, 32b/17, 32b/17, 33a/8, 33a/17, 33a/18, 33b/4, 33b/5, 33b/7, 34a/4, 34a/5, 34a/9, 35a/15, 35a/16, 35a/17, 35b/1, 36a/10, 36b/4, 36b/11, 36b/13, 36b/19, 37a/3, 37a/3, 37a/8, 37a/14, 37b/3, 37b/7, 37b/11, 38a/1, 38a/2, 38a/4, 38a/5, 38a/8, 38a/12, 38a/13, 38b/6, 38b/6, 39b/4, 39b/18, 40a/3, 40a/3, 40a/6, 40a/10, 41a/1, 41a/12, 41a/17, 41b/5, 41b/9, 41b/10, 41b/13, 41b/16, 42a/12, 42a/12, 42a/16, 42b/16, 42b/16, 42b/17, 43a/4, 43a/6, 43a/7, 43a/8, 43a/9, 43a/14, 43a/15, 43a/15, 43a/17, 43a/18, 43a/19, 43b/2, 43b/4, 43b/6, 43b/7, 43b/9, 43b/15, 43b/16, 44a/1, 44a/19, 44b/7, 44b/8, 44b/10, 44b/13, 44b/13, 44b/19, 44b/19, 45a/2, 45a/6, 45a/12, 45a/13, 45a/16, 45a/18, 45b/10, 45b/13, 45b/15, 45b/16, 45b/17, 45b/18, 45b/18, 45b/19, 45b/19, 46a/2, 46a/3, 46a/6, 46a/8, 46a/8, 46a/9, 46a/10, 46b/1, 46b/2, 46b/3, 46b/13, 46b/15, 46b/16, 46b/16, 47a/2, 47a/3, 47a/4, 47a/4, 47a/6, 47a/15, 47b/11, 47b/11, 47b/19, 48a/17, 48b/2, 48b/2, 48b/4, 48b/13, 48b/16, 48b/19, 49a/3, 49a/8, 49a/14, 49b/14, 49b/15, 49b/16, 49b/17, 50a/1, 50a/2, 50a/2, 50a/3, 50a/4, 50a/4, 50a/8, 50a/13, 50a/18, 50b/3, 50b/5, 50b/8, 50b/11, 50b/16, 50b/19, 51a/3, 51a/5, 52a/9, 52b/4, 52b/6, 52b/7, 52b/9, 52b/10, 52b/14, 52b/18, 52b/19, 53a/19, 53b/6, 53b/7, 53b/9, 53b/11, 53b/12, 53b/15, 53b/15, 53b/15, 53b/15, 53b/16, 54a/4, 54a/6, 54a/10, 54a/14, 54a/16, 54b/11, 54b/13, 55a/4, 55a/5, 55a/7, 55b/1, 55b/5, 55b/7, 55b/9, 55b/13, 56a/2, 56a/3, 56a/8, 56a/9, 56a/14, 56a/15, 56a/16, 56a/17, 56b/5, 56b/9, 56b/10, 56b/11, 56b/14, 57a/2, 57a/3, 57a/4, 57a/6, 57a/6, 57a/8, 57b/14, 57b/17, 58b/2, 58b/6, 58b/11, 58b/16, 58b/18, 59a/7, 59a/8, 59a/11, 59a/12, 59a/16, 59a/19,

59b/1, 59b/2, 59b/8, 59b/13, 59b/15, 59b/17, 59b/19, 60a/19, 60b/1, 60b/5, 60b/9, 60b/14, 60b/18, 61b/9, 61b/15, 61b/16, 61b/17, 62a/3, 62a/10, 63a/1, 63a/2, 63a/2, 63a/4, 63a/4, 63a/13, 63b/3, 63b/13, 63b/14, 63b/18, 64b/14, 66b/5, 67a/7, 67a/12, 67a/17, 67b/3, 67b/6, 67b/11, 67b/15, 68a/15, 68a/19, 69a/3, 69a/5, 69a/9, 69a/10, 69b/2, 70a/17, 70b/3, 70b/10, 70b/10, 70b/14, 71a/6, 71a/9, 71a/13, 71a/14, 71a/19, 71b/6, 71b/7, 72a/1, 72a/16, 72a/17, 72a/19, 72b/4, 72b/8, 72b/10, 72b/11, 72b/13, 72b/14, 72b/15, 72b/17, 72b/19, 73a/1, 73a/2, 73a/6, 73a/8, 73a/9, 73a/17, 73b/6, 73b/8, 73b/8, 73b/12, 73b/13, 73b/16, 74b/1, 74b/2, 74b/9, 75a/6, 75a/8, 75a/12, 75a/17, 76a/14, 76b/6, 76b/11, 76b/13, 76b/16, 76b/18, 76b/18, 77b/9, 77b/16, 77b/18, 78a/7, 78a/11, 78a/14, 79a/8, 79a/9, 79a/10, 79a/12, 79a/14, 79a/16, 79a/18, 79b/1, 79b/3, 79b/5, 79b/11, 79b/13, 79b/14, 79b/17, 79b/18, 80a/1, 80a/12, 80a/18, 80b/4, 80b/6, 80b/10, 80b/14, 81a/1, 81a/7, 81a/9, 81a/11, 81a/18, 81b/6, 81b/8, 81b/13, 81b/14, 81b/17, 82a/4, 82a/9, 82b/17, 82b/19, 83a/6, 83a/6, 83a/11, 83a/14, 83a/19, 83b/3, 84a/6, 84a/14, 84a/15, 84a/17, 84b/2, 84b/15, 85a/3, 85a/4, 85a/10, 85a/12, 85a/15, 85a/16, 85b/10, 85b/10, 86b/15, 87a/4, 87a/9, 87a/11, 87a/15, 87b/5, 87b/5, 87b/13, 87b/17, 88a/1, 88a/5, 88a/13, 88b/2, 88b/4, 88b/8, 88b/11, 88b/12, 88b/15, 88b/18, 89a/2, 89a/8, 89b/18, 89b/19, 90a/4, 90a/12, 90b/7, 90b/13, 90b/16, 91a/3, 91a/10, 91b/2, 91b/3, 91b/6, 91b/7, 91b/12, 91b/15, 91b/16, 91b/16, 91b/17, 92b/5, 92b/10, 92b/14, 93a/11, 93b/4, 93b/9, 93b/13, 93b/17, 93b/19, 94a/2, 94a/9, 94a/9, 94a/11, 94b/5, 94b/13, 95a/6, 96a/1, 96a/2, 96a/12, 96a/15, 96a/19, 96b/2, 96b/19, 97a/1, 97a/2, 97a/4, 97a/8, 97b/9, 97b/12, 97b/12, 97b/16, 98a/6, 98a/10, 98a/11, 98a/13, 98a/13, 98a/15, 98a/16, 98b/1, 98b/5, 98b/7, 100b/2, 100b/13, 100b/14, 100b/15, 100b/18, 101a/1, 101a/6, 101a/7, 101a/13, 101b/7, 102a/5, 102a/6, 102a/7, 102a/9, 102b/2, 102b/7, 102b/8, 102b/11, 102b/12, 102b/15, 102b/15, 102b/17, 103a/2, 103a/3, 103a/8, 103a/14, 103a/15, 103b/2, 103b/11, 103b/12, 104a/10, 104a/13, 104b/8, 104b/12, 104b/14, 104b/18, 105a/13, 105a/14, 105b/1, 105b/17, 106a/15, 106b/11, 106b/15, 107a/2, 107a/6, 107a/9, 107a/11, 107a/13, 107a/14, 107a/15, 107a/19, 107b/2, 108a/1, 108b/4, 108b/8, 108b/13, 109a/1, 109a/6, 109a/8, 109a/10, 109a/11, 109a/14, 109a/18, 109b/8, 109b/9, 109b/14, 110a/1, 110a/11, 110a/17, 110b/9, 112a/4, 112a/9, 112b/7, 112b/13, 112b/14, 112b/16, 113a/1,

113a/6, 113a/9, 113b/2, 113b/3, 113b/7,
 113b/13, 113b/13, 113b/14, 114a/3, 114a/8,
 114a/9, 114a/13, 114b/10, 114b/15, 115a/3,
 115a/11, 115a/12, 115a/16, 115a/18, 115b/3,
 115b/6, 116a/4, 116a/8, 116a/19, 116b/1,
 116b/3, 116b/7, 116b/8, 116b/9, 116b/14,
 117b/6, 117b/9, 117b/11, 117b/17, 117b/19,
 118a/1, 118a/6, 118a/9, 118a/9, 118a/12,
 118a/14, 118b/1, 118b/6, 118b/7, 118b/9,
 118b/10, 118b/17, 118b/19, 119a/1, 119a/2,
 119a/3, 119a/5, 119a/6, 119a/8, 119a/9,
 119a/13, 119a/14, 119b/1, 120b/10, 121b/1,
 121b/14, 121b/16, 122a/3, 122a/4, 123b/4,
 123b/10, 123b/11, 123b/15, 123b/16, 124b/14,
 125a/5, 125a/7, 125a/13, 125a/16, 125b/5,
 125b/16, 125b/17, 126a/3, 126a/8, 126a/13,
 126a/15, 126a/15, 126a/17, 126b/7, 126b/14,
 127a/3, 127a/7, 127a/7, 127a/9, 127a/15,
 128a/14, 128b/8, 129a/5, 129a/9, 129a/11,
 129a/15, 130a/3, 130a/4, 130a/6, 130a/10,
 130a/13, 130a/15, 130a/16, 130a/16, 130a/17,
 130a/18, 130b/6, 130b/11, 130b/18, 131a/11,
 131a/13, 131a/15, 131a/17, 131b/1, 131b/1,
 131b/3, 131b/8, 131b/19, 131b/19, 132a/5,
 132a/19, 132b/2, 132b/11, 133a/4, 133a/11,
 133a/14, 133a/11, 133b/6, 134a/1, 134a/13,
 135a/5, 135a/6, 135a/12, 135b/4, 135b/7,
 135b/8, 135b/10, 135b/12, 135b/14, 135b/17,
 136a/1, 136a/1, 136a/3, 136a/13, 136b/5,
 136b/6, 136b/11, 136b/19, 137a/11, 137a/19,
 137b/4, 137b/5, 137b/9, 137b/12, 137b/17,
 137b/19, 138a/5, 138a/7, 138a/10, 138a/14,
 138b/2, 138b/6, 138b/15, 138b/17, 139a/2,
 139a/6, 139b/12, 140a/8, 140a/17, 140b/5,
 140b/8, 140b/9, 140b/12, 140b/16, 141a/2,
 141a/3, 141a/7, 141a/7, 141a/11, 141a/11,
 141a/14, 141a/18, 141b/2, 141b/7, 141b/16,
 142a/2, 142a/5, 142a/8, 142b/5, 142b/7,
 142b/11, 142b/11, 142b/18, 143a/12, 143a/14,
 143a/19, 143a/19, 143b/2, 143b/4, 143b/5,
 143b/8, 143b/10, 143b/13, 143b/19, 144a/11,
 145a/5, 145a/13, 145a/14, 145a/16, 145b/7,
 146a/3, 146a/6, 146a/9, 146b/7, 147a/8,
 147a/9, 147a/15, 147b/6, 148b/2, 148b/5,
 148b/7, 148b/19, 149a/7, 149a/8, 149a/9,
 149a/11, 149a/13, 149a/16, 149a/17, 149a/18,
 149b/11, 149b/17, 150a/1, 150a/6, 150a/8,
 150a/12, 150a/15, 150b/2, 150b/5, 150b/7,
 150b/12, 151a/2, 151a/8, 151a/10, 151a/12,
 151a/15, 151a/18, 151b/3, 151b/12, 152a/3,
 152a/12, 152a/18, 152b/5, 152b/10, 152b/13,
 152b/17, 152b/18, 152b/19, 153a/3, 153a/8,
 153a/11, 153a/18, 153b/5, 153b/7, 153b/10,
 153b/12, 154a/3, 154a/7, 154a/8, 154a/9,
 154a/11, 154a/12, 154a/14, 154a/16, 154a/17,
 154a/19, 154b/4, 154b/6, 154b/10, 154b/13,
 154b/15, 155a/3, 155a/7, 155a/9, 155a/13,
 155b/1, 155b/9, 155b/10, 155b/11, 155b/13,
 155b/15, 155b/16, 155b/18, 156a/7, 156a/10,
 156a/17, 156a/17, 156b/1, 156b/3, 156b/7,
 156b/12, 156b/18, 157a/4, 157a/14, 157a/19,
 157b/3, 157b/4, 157b/13, 157b/16, 157b/18,
 158a/5, 158a/6, 158a/7, 158a/9, 158a/10,
 159b/18, 160a/12, 160a/14, 160b/3, 160b/4,
 160b/8, 160b/9, 160b/19, 161a/6, 161a/8,
 161a/10, 161a/13, 161b/6, 161b/8, 161b/11,
 161b/13, 161b/18, 162a/4, 162a/4, 162a/10,
 162a/11, 162a/12, 162a/18, 162a/18, 162b/5,
 162b/14, 163a/16, 163b/3, 163b/10, 163b/15,
 163b/16, 163b/18, 163b/18, 163b/19, 164a/1,
 164a/2, 164a/3, 164b/5, 164b/6, 164b/12,
 164b/19, 165a/6, 165a/9, 165a/11, 165a/12,
 165a/15, 165a/19, 165b/4, 165b/5, 165b/8,
 166a/1, 166a/10, 166a/11, 166b/7, 166b/12,
 166b/17, 166b/17, 166b/19, 167a/9, 167a/15,
 167a/17, 168a/2, 168a/4, 168a/4, 168a/5,
 168a/6, 168a/9, 168a/12, 168a/18, 168b/1,
 168b/2, 168b/5, 168b/9, 168b/14, 168b/17,
 168b/19, 169b/1, 169b/3, 169b/5, 169b/7,
 169b/8, 169b/10, 169b/11, 169b/15, 170a/2,
 170a/7, 170a/12, 170a/15, 170a/16, 170a/17,
 170b/9, 170b/18, 171b/10, 171b/14, 172a/7,
 172a/12, 172a/19, 172b/1, 172b/6, 172b/7,
 172b/11, 172b/11, 172b/14, 172b/15, 172b/17,
 172b/17, 172b/18, 173a/2, 173a/5, 173a/6,
 173a/8, 173a/9, 173a/10, 173a/18, 173a/19,
 173b/10, 173b/15, 173b/16, 173b/19, 173b/19,
 174a/3, 174a/7, 174a/8, 174b/15, 175a/14,
 175a/15, 175a/19, 175b/3, 175b/5, 175b/8,
 175b/11, 175b/15, 175b/19, 176a/4, 176a/11,
 176a/12, 176a/13, 176a/14, 176a/14, 176a/15,
 176a/16, 176b/1, 176b/4, 176b/5, 176b/6,
 176b/11, 176b/14, 176b/15, 176b/16, 176b/17,
 176b/18, 177a/3, 177a/6, 177a/7, 177a/9,
 177b/1, 177b/2, 177b/9, 177b/10, 177b/15,
 177b/15, 177b/18, 178a/3, 178a/5, 178a/7,
 178a/11, 178a/12, 178a/13, 178a/15, 178a/18,
 178a/19, 178b/12, 179a/1, 179a/4, 179a/12,
 179a/12, 179a/18, 179b/7, 179b/12, 179b/15,
 179b/18, 179b/19, 180a/1, 180a/2, 180a/2,
 180a/5, 180a/6, 180a/11, 180a/12, 180a/14,
 180a/15, 180b/3, 180b/7, 180b/9, 181a/2,
 181a/3, 181a/5, 181a/6, 181a/7, 181a/9,
 181a/11, 181a/15, 181a/16, 181b/2, 182a/1,
 182a/5, 182a/5, 182a/7, 182a/8, 182b/2,
 182b/6, 182b/15, 182b/17, 183a/1, 183a/4,
 183a/5, 183a/6, 183a/8, 183a/9, 183a/10,
 183a/16, 183a/17, 183b/16, 184a/5, 184a/6,
 184a/12, 184a/13, 184a/14, 184a/18, 184a/19,
 184b/1, 184b/3, 184b/5, 184b/6, 184b/8,

184b/13, 184b/13, 185a/2, 185a/8, 185a/15,
185a/18, 185b/6, 185b/11, 185b/19, 186a/1,
186a/6, 186a/9, 186a/15, 186a/16, 186b/4,
186b/6, 186b/8, 186b/9, 186b/12, 186b/15,
186b/16, 186b/17, 187a/1, 187a/3, 187a/4,
187a/6, 187a/7, 187a/9, 187a/11, 187a/19,
187b/3, 187b/8, 187b/13, 187b/14, 188a/2,
188a/7, 188a/9, 188a/10, 188a/13, 188a/13,
188a/15, 188a/16, 188b/3, 188b/8, 188b/12,
188b/18, 189a/8, 189a/10, 189a/11, 189a/12,
189a/14, 189b/3, 190a/8, 190b/3, 190b/6,
190b/6, 190b/8, 191a/7, 192a/3
a.+i'ş-şalavât ve's-selâm 2a/11, 3b/11,
4b/4, 54a/13, 76b/2, 95b/7, 99a/14, 155a/11,
156b/13, 172b/19

alın Alın.

a.+ında(almında) 31a/10, 40a/16

alın- Alma işi yapılmak.

a.-mış 132b/1

alış- Alışmak.

a.-mış 126b/8

'Ali Bk. Şahıs isimleri dizini.

a. 18a/12, 18a/19, 18b/2, 72a/3, 92a/6,
95a/15, 107b/18, 124b/1, 127a/13, 128a/11,
134a/10, 181b/5
a.+(Hâzret-i 'Ali) 18b/4, 92a/10, 95b/5
a.+(Hâzret-i İmâm 'Ali) 10a/14, 18b/6,
18b/10, 18b/13, 127b/17, 128a/4
a.+den(Hâzret-i 'Ali) 124b/3
a.+nüñ 124b/1
a.+nüñdür 95b/1

'Ali Paşa İstanbul'da bir cami.

a. 191b/2

'alîm Ar. Çok bilen.

a.+dür 140a/16

'âlim Ar. Çok okumuş, bilgin.

a. 2b/10, 24a/7, 33b/13, 119b/12, 143a/2,
172a/15, 175b/18, 189b/7
a.+(ehl-i 'âlim) 84b/7
a.+(muţâf-ı ehl-i 'âlim) 82b/3
a.+(seyyid-i 'âlim) 155b/4
a.+i kübrâ 148a/7
a.+dür 119b/11, 150a/11
a.+e 12a/14
a.+em 35b/14
a.+i 139a/13, 180b/17
a.+ler 73b/4

a.+üñ 33b/14

'âliyye Ar. Bir şeyin en yukarısı, tepesi.

a.+dir(derecât-ı 'âliyye) 24a/14

Allâh Ar. Allah, Tanrı.

a. 7b/9, 12a/11, 27b/1, 84b/11, 86a/1,
96a/18, 120b/4, 123b/8, 134b/7, 134b/9,
177b/8
a.+am 4b/19, 184a/9
a.+dan 143a/17
a.+dır 140a/15
a.+dur 102a/2
a.+dur(ma'rifetü Allâh) 58a/5
a.+ñdür 103a/7
a.+u 92b/17
a.+u a'lem 63a/19, 156a/11, 156b/10,
169b/15
a.+u Sübhâne ve Te'âlâ 140b/12, 158a/9
a.+u Te'âlâ 6b/19, 7a/4, 7a/5, 14a/7,
15a/12, 15a/17, 16b/16, 18a/6, 18a/7, 19a/8,
28a/8, 39b/11, 44b/16, 44b/17, 44b/18, 46a/16,
46b/4, 54b/5, 58a/6, 58a/8, 58a/14, 58b/16,
60b/2, 60b/4, 61a/5, 72b/17, 72b/18, 82a/5,
84b/12, 88b/10, 89a/9, 95b/17, 95b/17, 98a/17,
100a/2, 100b/1, 100b/10, 106a/19, 107b/2,
107b/3, 108a/5, 108a/6, 108b/6, 111b/9,
117a/10, 121b/9, 124a/17, 130a/5, 130b/10,
130b/19, 134b/6, 138b/5, 138b/5, 139a/10,
139a/16, 140a/14, 141b/1, 142a/16, 142b/1,
142b/17, 143a/16, 143a/18, 145a/12, 147a/10,
147a/11, 149b/1, 150a/11, 154b/9, 154b/12,
155a/14, 157a/10, 158a/18, 158b/2, 158b/19,
160a/9, 160b/10, 161a/3, 162a/11, 167b/10,
168b/4, 171a/17, 173a/3, 179b/6, 179b/16,
182a/10, 189a/2, 190a/4, 190a/9, 190a/13,
191a/14, 191b/5
alt Alt, üst karşıtı.
a.+ımdan 26a/1
a.+ına 47b/9, 66b/11, 68a/8, 81b/17,
81b/19, 106a/15, 135a/2, 182a/12
a.+ında 20b/6, 23b/13, 109a/3, 182a/16
a.+ından 82a/4, 82a/4, 88a/2, 124a/12,
156b/2
altı Altı (sayı ismi).
a. 62b/19, 65b/2, 65b/7, 73b/1, 73b/1,
89b/6, 89b/10, 106b/7
Altıbarmaç Bk. Şahıs isimleri dizini.
a. 15b/19, 63a/13

altı biñ altı yüz altmış altı Altı bin altı yüz altmış altı (sayı ismi).

a. 10a/15

altıncı Altıncı (sıra sıfatı).

a. 15a/15, 36b/13, 63a/4, 82b/16, 121a/10, 139a/15, 151a/5, 186a/9

a.+nuñ 166b/14

altmış Altmış (sayı ismi).

a. 5b/1, 25b/9, 119b/15, 119b/17

altun Altın.

a. 58a/2, 67a/1, 67b/19di, 68b/11, 68b/14, 68b/15, 74b/14, 75a/1, 86b/8, 87a/3, 87a/4, 87a/5, 87a/6, 87a/7, 87a/8, 87a/13, 87b/3, 88b/1, 88b/2, 88b/17, 89b/4, 93b/5, 124a/7, 132b/13, 143b/16, 151a/2, 152b/14, 156a/14, 162b/6, 163a/7, 163b/7, 175a/7, 178b/9, 191b/11

a.+a 75a/15, 75a/16, 87a/11, 175a/4, 175a/6

a.+dan 132b/12, 169a/2

a.+ı 124a/5, 124a/7

a.+um 26b/9

a.+uñ 124a/8

ālūde Far. Bulaşmış, bulaşık.

a. 59b/3, 98b/7

a.+dir 59b/6

a.+ol- 62a/15, 81a/13

ālūdelik Bulaşıklık.

a.+e(ālūdelige) 65a/16

ām (Ar.) Umumi, genel.

a.+a126b/18

a.+ol- 189b/15

a‘mā Ar. Kör.

a. 113b/3

a.+yam 154a/15

a‘māl Ar. İşler.

a.+ına 52a/2

Amālika Ar. Çok eskiden Sina yarımadası bölgesinde yaşadığı sanılan ve gariplikleriyle şöhret bulan bir kavim.

a.+dan 34b/8

a‘mām Ar. Amcalar.

a.+ıñuzdur 163b/5

amān Ar. 1. Eminlik, korkusuzluk.

a.+(emn ü amān) 82a/19

2 Bağış, bağışlama.

a. 62b/14, 158a/15

‘amel Ar. İş.

a. 15a/12, 15a/13, 15a/14, 58a/7

a.+i şāliḥ 99a/11

a.+i 57a/13, 173b/12, 174b/10

a.+i bi’l-erkān 57a/11

a.+it- 12a/14, 13b/18, 13b/18, 13b/19,

27a/2, 57a/12, 58a/19, 159a/11, 159a/13,

169a/17, 170a/6, 172a/3, 172a/4

a.+lerüñ 5b/11

a.+uñ 19a/5, 74a/9

a.+üñi 66a/5

āmentü Ar. Arapça "inandım" anlamına gelen ve İslamiyetin temel inançları olan "Allah'a, onun meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inanma"yı dile getiren söz.

a. 26a/4

āmīn Ar. "Öyle olsun, Allah kabul etsin"

anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.

a. 19a/7, 35a/2, 35a/4, 35a/6, 35a/7, 120b/3

‘am Ar. ‘amm Amca.

a.+um (‘ammum) 94a/19

a.+uñ (‘ammuñ) 187b/5

ammā Ar. Ama, fakat, ancak.

a. 8a/19, 9b/13, 12a/12, 12a/13, 12b/12, 14a/5, 15a/18, 17a/18, 17a/19, 21a/5, 21a/17, 22b/12, 25a/11, 26b/8, 36b/7, 42a/5, 46b/6, 48a/14, 50a/9, 51b/12, 52a/16, 52b/2, 56b/13, 57b/16, 59a/4, 59a/15, 59b/11, 62b/11, 62b/13, 63b/14, 65b/4, 66a/7, 66a/8, 66a/15, 71b/10, 72a/12, 74a/8, 74b/17, 79b/10, 87a/18, 91a/18, 92b/3, 97a/17, 97b/5, 100b/7, 102a/4, 102a/5, 102b/16, 103a/11, 103a/19, 104a/4, 104b/2, 105b/7, 110a/8, 114b/15, 116a/18, 116b/6, 116b/7, 120a/14, 121b/8, 121b/10, 121b/11, 124a/3, 124a/10, 124a/19, 124b/10, 124b/14, 131a/2, 134b/3, 138a/15, 138a/15, 147a/11, 147b/8, 151b/17, 152a/7, 155a/13, 157a/9, 158a/11, 158a/19, 163a/5, 164b/13, 169a/16, 172a/6, 177b/13, 183b/5

ammā ba‘d Ar. Bundan sonra.

a. 2a/3

‘amūd Ar. Direk, sütun.

a. 93b/8

ān Ar. Lahza, pek az bir zaman.

a. 153b/13

a.+ki 29b/1

‘an qarīb Ar. Yakından, çok geçmeden.

a. 54b/9, 64b/19

añ- Anmak, zikretmek.

a.-ardı 137b/1

a.-asız 49a/4

a.-dılar 158a/5

a.-mağ 23a/13

a.-maz 26b/8, 26b/12

a.-mazdı 49b/17

a.-up 72b/1

aña < Ona (ol zamirinin yaklaşma hâli).

a. 3a/13, 4b/14, 4b/15, 4b/15, 5b/5, 7a/13, 10b/16, 10b/19, 11a/6, 13a/13, 13b/4, 14a/16, 17b/12, 17b/12, 18b/2, 19a/12, 20a/8, 20b/14, 22b/17, 24a/10, 24b/16, 25a/6, 25b/3, 27a/16, 27b/5, 29b/13, 31a/3, 31a/6, 33a/19, 34b/8, 34b/16, 37a/3, 38a/1, 38b/10, 38b/12, 39a/13, 44a/2, 44b/3, 44b/17, 45a/1, 45a/9, 45a/10, 46a/5, 46a/14, 46b/4, 48b/3, 53b/13, 53b/15, 57a/5, 58a/12, 60b/14, 62a/4, 67a/5, 67a/14, 67a/18, 69a/2, 71b/12, 72b/9, 74a/18, 74b/13, 74b/16, 75b/13, 76a/5, 78a/7, 78a/13, 79a/2, 79b/15, 79b/17, 79b/18, 80a/9, 80a/14, 80a/18, 80b/15, 83a/13, 83b/14, 84a/19, 84b/7, 84b/8, 86a/5, 86a/6, 86a/12, 86a/14, 86a/17, 86b/6, 86b/11, 87b/1, 87b/16, 89a/6, 89b/12, 89b/15, 92a/19, 92b/8, 94a/10, 95b/2, 95b/17, 96a/11, 96b/19, 98a/19, 98a/19, 98b/14, 98b/15, 99a/4, 101a/11, 101a/12, 103a/10, 103a/17, 104b/3, 106a/13, 106a/14, 106a/16, 107a/8, 108a/13, 108a/17, 108a/18, 109a/7, 109a/19, 109b/9, 111a/3, 112a/17, 113b/3, 113b/8, 113b/10, 114b/10, 117b/1, 118a/6, 118a/16, 119b/19, 122a/12, 122a/14, 122b/8, 123b/3, 127b/15, 129b/11, 129b/13, 131b/1, 132a/13, 132b/15, 132b/17, 135a/7, 135a/17, 135a/19, 135b/8, 136a/6, 136b/9, 136b/10, 136b/11, 137a/1, 137b/2, 137b/13, 139a/10, 139a/12, 141b/15, 142a/8, 143b/4, 143b/8, 143b/12, 144b/15, 147a/4, 147b/9, 147b/16, 148b/3, 149a/11, 150a/18, 152a/12, 152a/13, 153a/8, 153b/5, 154a/18, 154b/1, 157a/8, 158b/8, 162b/6, 162b/7, 162b/11, 162b/12, 162b/15, 165b/18, 166a/4, 167a/13, 167a/15, 167b/9, 167b/14, 167b/15, 168a/17, 169a/1, 169a/13, 169a/16,

169b/4, 170a/3, 170b/14, 172a/3, 172a/17, 172a/19, 172b/8, 173a/5, 174b/10, 175a/9, 175b/16, 177a/4, 177a/8, 177b/7, 177b/16, 178b/9, 180a/11, 180a/19, 181a/4, 182b/16, 183b/8, 183b/18, 184b/14, 185a/3, 186b/7, 191a/3

ana Çocuğu olan kadın, anne.

a. 72b/8, 75b/2), 76a/7, 92a/6, 92a/7, 101a/3, 109b/12, 139b/14, 156b/18, 167a/2
a.+dan 127a/18, 163b/8
a.+ñ 165b/16
a.+sı 21b/17, 36b/13, 91a/11, 91a/14, 129b/11
a.+sına 37b/2, 61a/12
a.+sından 17a/7, 21a/10, 129b/10
a.+sinuñ 75a/19

‘anā Ar. Zahmet, meşakkat, güçlük.

a. 1b/15, 26b/5, 35b/7, 49b/12, 63b/1, 90a/10
a.+da 26b/11
i.+ya 48b/3

anāniyyet Ar. Kendini beğenme, bencillik.

a. 25a/13, 25a/13
a.+den 26a/12

‘anber Ar. Güzel koku.

a. 19b/6, 67b/19, 87b/3, 88b/17, 93b/5, 126a/4, 128a/9, 163a/3
a.+(misk-i anber) 87b/18

ancağ 1. "Yalnızca" anlamında, sınırlama anlatan bir söz.

a. 3a/17, 11a/8, 188a/14, 191a/5, 51a/13, 71b/8, 73b/3, 73b/4, 73b/6, 78b/6, 87b/8, 117a/16, 128b/16,

2. Lakin, ama, yalnız

a. 111b/11, 111b/13, 133b/17, 137b/15, 157b/18.

ancılayın Onun gibi, o kadar, öyle.

a. 20b/15

and Yemin.

a.+ı 25b/1
a.+iç- 112b/9

anda 1. Orada.

a. 9a/5, 14b/5, 14b/8, 30b/18, 47b/13, 52b/17, 74b/19, 84a/14, 87b/11, 99b/15, 106a/3, 106a/15, 106b/4, 109b/9, 109b/10, 109b/11, 109b/12, 109b/13, 128b/2, 133a/17,

142a/4, 147b/18, 150a/4, 169a/12, 171a/19,
182b/9, 187a/3, 187a/8, 187a/8, 187a/8,
a.+dur 192a/11
a.+yuz 45a/3
2. Onda, o konuda.
a. 16b/17, 21a/18, 97a/14, 116a/12,
116b/14, 170b/2, 170b/4, 180a/8, 189b/14,
189b/14
3. O zaman.
a. 18a/18, 34a/16, 57b/14, 112a/9, 150a/13,
154a/4, 170a/14, 189a/2, 191b/3

andan Ondan.

a. 3b/17, 4b/5, 7b/19, 8a/17, 8b/9, 9a/7,
11a/3, 12a/8, 18b/10, 19b/14, 21b/7, 22a/8,
24a/6, 25a/11, 27b/8, 29a/5, 32a/13, 34a/2,
35b/13, 36a/3, 38b/5, 39a/7, 40a/5, 41a/7,
41a/8, 41b/7, 41b/11, 42a/3, 42a/13, 42a/17,
45a/4, 45a/8, 46a/14, 46a/17, 46b/8, 46b/11,
46b/12, 49a/6, 50b/13, 58a/1, 58a/12, 59b/14,
59b/18, 64a/3, 65a/10, 67b/10, 68b/4, 74a/12,
78a/10, 78a/13, 78b/19, 79b/6, 81b/3, 82a/13,
82a/15, 89b/15, 93a/5, 93a/9, 95b/11, 97a/2,
97a/3, 98b/4, 103b/8, 105a/14, 108b/2, 109b/5,
112a/2, 113a/3, 113a/3, 114a/18, 114b/6,
117b/10, 117b/10, 119b/13, 121a/5, 126a/4,
130a/6, 132a/9, 132a/12, 132a/19, 133b/2,
134a/9, 135a/1, 138a/16, 138b/8, 142a/9,
142b/2, 143a/6, 143b/6, 144b/15, 146a/17,
146a/18, 146a/18, 147a/2, 147a/2, 147b/16,
149a/12, 154a/7, 154b/7, 154b/9, 155a/5,
155b/5, 156a/2, 156b/19, 158a/2, 158a/8,
158a/16, 162b/8, 163a/10, 163a/18, 163b/2,
163b/3, 163b/5, 163b/17, 164a/1, 164a/4,
164b/14, 166a/15, 170a/19, 171a/17, 171a/18,
171b/4, 172a/13, 172b/13, 173a/10, 176a/19,
177b/11, 178a/10, 179b/2, 180a/18, 182a/9,
182a/10, 182b/3, 182b/4, 183a/11, 183a/12,
184b/13, 186a/19, 186b/15, 186b/17, 188a/6
a.+şoñra 73a/15

añdur- Andırmak, çağırştırmak.

a.-ur 191a/5

‘anh Ar. Ondan.

a. 3b/10, 4b/11, 10a/2, 12b/19, 18a/12,
18a/19, 18b/2, 18b/4, 18b/6, 18b/10, 18b/13,
20b/4, 27a/13, 32b/13, 32b/16, 34b/17, 35a/4,
35a/8, 44b/1, 52a/12, 52b/3, 58b/3, 66b/6,
69a/7, 69a/10, 70a/17, 77a/18, 77b/1, 85b/11,
90b/6, 91b/13, 95a/15, 95a/19, 95b/2, 95b/5,
95b/8, 95b/11, 95b/14, 97b/1, 97b/15, 97b/15,
99b/1, 107b/19, 108b/2, 110a/11, 111b/9,
112a/7, 112b/15, 113b/17, 114a/7, 115b/7,
119b/3, 123a/14, 123a/18, 123b/7, 124a/4,

124b/2, 125b/11, 127a/10, 127a/14, 127b/2,
127b/9, 127b/13, 127b/17, 128a/4, 128a/10,
131a/14, 135b/18, 141a/19, 141b/6, 147b/12,
149b/14, 149b/16, 150a/19, 151b/13, 157a/15,
158b/3, 159b/3, 160a/6, 161a/6, 164b/19,
165a/11, 167b/19, 168a/3, 173b/2, 174a/4,
174b/18, 175a/2, 175a/7, 175a/9, 176a/4,
176a/13, 176b/13, 179b/13, 179b/17, 182a/2,
182a/3, 186a/11
a.+dan 10a/15, 72a/5, 180a/7

‘anhā Ar. Ondan.

a. 35a/18, 47b/6, 63b/11, 72a/3, 72a/4,
73a/18, 90b/7, 91a/2, 91a/8, 99a/6, 99b/13,
106a/3, 123a/8, 165a/7, 165b/4, 165b/12,
166a/8, 170b/14, 176b/15, 177a/1
a.+dan 91b/15, 120a/8, 165a/9
a.+niñ 124b/1
a.+niñ 185b/12
a.+nuñ 18a/11, 77b/2, 91b/4, 122b/16,
127b/7, 165b/2
a.+ya 90a/19, 91a/1, 91a/4, 106a/5, 118b/6,
118b/14, 121a/12, 128a/11, 149b/15, 173a/1
a.+y1 90a/14, 90a/16, 90b/15, 91a/14,
95a/16, 106a/12, 106a/17, 127a/12, 127a/14,
127b/18, 165a/15, 175a/5, 177a/5, 177a/7

‘anhu Ar. Ondan.

a.+ya 134a/10

‘anhum Ar. Onlardan.

a. 64a/14, 64b/4, 92a/6, 171b/2

‘anhumā Ar. O ikiden.

a. 4b/18

anı Onu.

a. 2b/13, 4b/16, 7a/4, 7b/18, 7b/19, 8b/2,
8b/7, 11a/4, 11b/11, 12b/11, 17a/8, 19b/2,
19b/3, 19b/17, 20a/7, 20a/10, 20a/14, 20a/16,
23a/12, 23a/13, 24a/17, 25b/3, 25b/6, 28a/8,
30b/13, 33a/14, 34b/10, 34b/11, 34b/11,
34b/14, 36b/15, 37a/1, 37a/4, 37a/13, 38b/2,
38b/4, 38b/15, 39a/4, 39a/6, 39b/17, 40a/5,
40b/1, 40b/9, 41a/1, 41a/1, 41a/10, 42b/8,
42b/18, 44b/4, 44b/6, 45a/7, 45a/15, 45b/13,
46a/16, 46a/18, 46b/4, 48a/7, 48a/8, 49a/10,
51b/4, 51b/5, 52a/19, 53b/9, 54a/14, 55b/7,
56b/10, 58b/17, 59a/13, 59a/16, 59b/13,
60b/13, 63b/9, 66a/15, 66b/14, 66b/15, 68b/19,
69a/2, 69a/16, 70a/9, 71a/12, 72a/10, 72b/1,
73a/9, 73a/11, 73a/11, 73a/12, 73b/7, 73b/14,
75a/10, 75a/11, 76a/7, 76b/7, 79a/13, 80b/13,
80b/15, 82a/14, 84b/2, 86a/7, 86b/5, 86b/11,
86b/19, 87a/1, 87a/2, 88a/6, 88a/16, 89a/6,

89b/1, 90b/16, 94b/15, 95b/12, 96b/10, 96b/12, 98a/8, 98a/17, 98a/17, 98a/18, 98b/1, 98b/15, 98b/16, 98b/19, 98b/19, 99a/1, 99a/2, 100b/9, 101a/10, 102b/15, 105b/7, 106b/2, 106b/4, 106b/10, 107a/9, 107a/11, 108a/12, 109a/12, 110b/4, 110b/5, 112b/12, 114a/17, 116a/14, 120b/15, 123a/2, 123a/4, 125a/11, 125a/12, 128b/17, 129a/19, 129b/2, 130a/5, 130a/18, 131b/18, 132a/10, 132a/12, 132b/12, 133a/15, 133a/16, 134a/14, 135b/1, 137a/1, 137b/7, 142b/14, 146a/12, 146b/16, 147a/3, 147a/4, 152a/9, 152a/9, 153b/7, 155a/14, 155b/6, 158b/7, 160a/19, 160b/13, 160b/15, 160b/16, 160b/17, 161a/1, 161b/2, 161b/3, 162a/3, 164a/11, 164a/17, 164b/1, 164b/3, 164b/5, 164b/14, 165a/7, 166a/1, 169b/8, 170a/6, 170b/6, 170b/10, 172a/4, 174b/2, 174b/18, 176a/18, 177a/6, 182a/9, 182a/12, 182a/16, 183a/8, 183a/14, 184b/16, 184b/17, 185a/9, 187a/1, 189a/4, 189a/5, 189a/5, 189a/6, 189a/7, 191b/9

anıñ Onun, onun için. Krş. **anuñ**

a. 5b/1, 5b/6, 5b/14, 8b/7, 14b/1, 17b/18, 18a/8, 23b/10, 29b/12, 32a/15, 38b/12, 42a/7, 43b/5, 50a/7, 53b/11, 59a/14, 61b/6, 66b/8, 66b/18, 68a/16, 88b/11, 93a/7, 120a/5, 128a/15, 133a/2, 146b/12, 146b/19, 147b/11, 147b/12, 155b/10, 167b/12, 169b/3, 169b/9, 170a/4, 177a/9, 184b/12, 187a/9, 189a/16

añla- Anlamak.

a.-duğın 129b/10
a.-madan 190b/5
a.-masa 189b/17
a.-nur 36a/18
a.-ya 178b/2

anlar Onlar.

a. 18b/5, 23b/13, 23b/15, 23b/16, 29b/1, 29b/2, 31b/15, 32a/2, 32b/4, 34a/16, 34a/18, 37b/15, 37b/17, 38a/11, 38a/15, 40b/3, 41b/12, 41b/13, 41b/15, 42a/14, 43b/8, 45a/17, 53a/12, 53a/13, 53a/14, 60b/6, 62a/13, 62a/17, 64b/5, 67b/2, 71a/7, 71b/9, 72b/12, 76b/19, 79a/9, 80a/18, 80b/2, 80b/9, 81a/13, 84b/4, 84b/4, 84b/5, 84b/6, 85a/2, 87a/13, 87a/13, 87a/14, 92a/1, 92a/2, 92a/3, 96b/1, 99a/16, 101a/8, 110b/19, 111a/8, 112a/6, 112a/8, 112b/9, 120b/5, 120b/6, 121a/2, 121a/3, 121b/6, 126b/6, 126b/13, 129a/1, 130a/5, 133a/7, 134b/8, 135a/10, 137b/15, 138a/10, 145b/12, 145b/15, 145b/19, 147b/8, 151b/6, 151b/8, 152a/10, 155b/13, 155b/15, 156a/16, 156a/17, 157a/3, 157b/17, 158a/12, 158a/15, 159a/12,

159b/12, 162b/3, 163a/19, 169a/6, 172b/7, 178a/16, 181b/15, 183a/2
a.+a 19b/1, 20a/14, 27b/16, 31b/6, 32a/19, 32b/5, 32b/6, 34a/16, 34a/17, 41a/17, 48b/15, 49a/1, 52a/17, 59a/8, 61b/9, 67a/13, 85b/4, 92b/17, 98b/4, 101a/7, 106a/19, 113a/17, 116a/10, 120b/6, 122a/6, 123b/13, 128a/19, 133a/7, 136a/17, 138b/15, 141a/1, 144b/14, 145b/14, 146a/2, 148b/7, 151b/19, 156b/9, 160a/11, 160b/9, 162a/10, 163a/18, 163a/18, 165a/5, 171a/12, 171a/15, 180a/3, 184b/4
a.+dan 1b/12, 22a/17, 27a/17, 32b/3, 32b/6, 71a/7, 112a/14, 113b/12, 115b/14, 145a/2, 145b/8, 145b/11, 168b/18, 180a/12
a.+ı 18b/7, 18b/10, 32b/3, 43b/14, 45a/13, 67b/3, 72b/6, 104a/2, 112a/8, 113b/8, 128b/18, 131a/16, 134b/7, 134b/9, 134b/16, 138b/8, 152a/4, 156a/15, 156a/17, 159a/3, 160a/15, 168a/13, 171a/14, 171a/17, 171b/3, 174a/12, 180a/16, 192a/12
a.+ñ 3a/19, 36b/11, 37b/13, 105a/2, 138a/11, 180a/17

a.+un 111a/13, 145a/2

a.+uñ 3a/1, 3a/16, 12a/10, 20a/16, 22a/6, 22a/12, 24b/8, 24b/9, 31a/15, 31b/4, 31b/15, 32a/10, 32b/5, 37b/16, 48b/17, 52a/19, 55b/4, 55b/16, 55b/17, 64b/6, 64b/17, 65a/1, 72b/3, 76b/19, 77a/2, 77b/6, 80b/3, 81b/2, 83a/10, 83a/11, 83a/12, 94b/3, 96b/3, 98b/8, 99b/2, 112a/1, 118b/14, 118b/16, 118b/16, 120a/19, 121b/4, 122a/8, 126b/8idi, 128b/3, 129a/1, 130a/1, 133a/14, 134a/7, 138a/13, 138a/13, 138b/7, 138b/17, 144b/12, 144b/13, 152a/6, 155b/2, 165a/16, 167a/2, 171b/3, 179a/19, 186b/2, 186b/3

anuñ Onun, onun için. Krş. **anıñ**

a. 1b/17, 4a/1, 8a/10, 8a/12, 15a/17, 18a/8, 18a/9, 18b/5, 18b/12, 19a/14, 19a/19, 19b/16, 20a/6, 20a/7, 20a/9, 21b/17, 22a/9, 22a/12, 23a/15, 23b/11, 26a/12, 26b/8, 27b/2, 29a/4, 29b/9, 29b/18, 30a/1, 30b/9, 30b/16, 31a/12, 33b/9, 34a/15, 34b/4, 34b/18, 35a/5, 35b/14, 40b/9, 41a/1, 41a/9, 42a/14, 44a/18, 44b/15, 45a/1, 45a/3, 46a/1, 46a/12, 48a/6, 48a/16, 48b/5, 48b/8, 48b/10, 49a/9, 51b/19, 52b/6, 53a/17, 53b/15, 54a/6, 55b/10, 55b/13, 56b/7, 57a/1, 57a/14, 57b/13, 57b/15, 57b/16, 58a/3, 59a/13, 61b/4, 61b/6, 62a/1, 65a/4, 65a/5, 65a/6, 65a/7, 65a/9, 65a/11, 67a/6, 68a/4, 68a/6, 68a/16, 70b/17, 73b/9, 73b/10, 75a/9, 75a/14, 76a/11, 77b/9, 77b/14, 78a/10, 78a/13, 78a/14, 79b/16, 82a/3, 82b/14, 82b/15, 84b/3, 86b/16, 86b/18, 86b/18, 88a/1, 88a/2, 88b/16, 91a/12, 93a/3, 93a/15, 94a/3, 94b/14, 95b/1,

96b/13, 96b/19, 97a/15, 98a/1, 99b/19, 100a/3, 100a/4, 100b/10, 101a/10, 101a/11, 101a/17, 104a/3, 106b/19, 107a/10, 107a/12, 107a/18, 108b/10, 109a/19, 111b/18, 112a/12, 113a/4, 113a/13, 113b/7, 114b/1, 114b/4, 114b/9, 114b/16, 117b/1, 120a/6, 121a/11, 123a/8, 123b/3, 125a/2, 126a/10, 126b/8, 129a/13, 129a/18, 129b/11, 130a/4, 132a/9, 132b/8, 133b/12, 139b/6, 139b/6, 142a/1, 142a/2, 143b/8, 147a/7, 148a/3, 148b/12, 148b/14, 153a/16, 154b/11, 158a/8, 161a/16, 167b/6, 167b/7, 167b/15, 168b/1, 168b/6, 169a/8, 169a/9, 169b/8, 176a/8, 177a/7, 178a/14, 182a/17, 186b/5, 186b/8, 186b/19, 188b/17
 a.+çun 11b/8, 13b/6, 44a/2, 48a/15, 95b/1, 120b/5, 131b/14, 159b/3, 177a/18, 189b/8
 a.+la 3b/15, 6b/19, 31a/5, 33a/12, 33a/12, 42a/15, 44b/4, 48b/1, 68b/12, 83b/15, 84b/10, 96a/11, 101a/19, 108a/11, 108a/19, 108b/15, 110a/9, 126b/8, 132b/10, 152b/5, 156b/6, 156b/18, 160a/2, 165b/3, 166a/3, 169a/3
 a.+ladur 113a/12, 113a/13

ara 1. Ara, aralık, mesafe.

a.+da 89b/7
 a.+dan 17b/7, 154a/3, 175a/2
 a.+ya 67a/17, 67b/6, 69b/16, 89b/10, 103b/11, 107b/19, 142a/7, 153a/19, 153b/12
 2. Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi.
 a.+larında 87b/15
 a.+sında 117a/9
 3. Birlikte bulunan nesnelerin veya kimselerin içi.
 a.+sına 157a/6

ara- Aramak, yoklamak.

a.-dılar 169a/7
 a.-madılar 169a/8
 a.-mağ 169a/9
 a.-yasın 70a/10
 a.-yup 110b/1

A'rāb Ar. Çöl arapları.

a.+dan 110a/19

A'rābī Ar. Çölde yaşayan Arap.

a. 7a/18, 7b/7, 7b/16, 8a/15, 141b/13, 142a/1, 142a/7, 142a/13, 142a/14, 142a/17, 142a/17, 142b/2, 142b/9, 158b/4, 158b/7
 a.+misin 8a/2
 a.+nüñ 7b/14, 142b/16

'Arab Ar. Orta Doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse, fellah.

a. 5a/13, 7b/3, 7b/6, 127a/11, 127a/16, 141b/18, 190a/16
 a.+(aḥāl-'arab) 7b/2
 a.+(sādāt-'arab) 38b/8
 a.+da 106b/12
 a.+iñ 159a/2
 a.+uñ 127b/19, 130b/1

'Arabī Ar. 1. Arap kavmine mensup.

a.+dür 9b/11, 9b/11, 104a/8
 2. Arapça.
 78a/3, 89b/4

aralık Aralık, mesafe.

a.+ları 121a/11

ārām Far. Yerleşme, istirahat etme.

a. 56a/7
 a.+a 89a/4
 a.+ı 75b/8
 a.+it- 103a/14, 151b/10

'araşāt (Ar.) Mahşer yeri.

a.+a('arşa-yı 'araşāt) 122b/7, 180b/16
 a.+a.('arşa-yı 'araşāt) 109b/3
 a.+da 151b/11
 a.+da('arşa-ı 'araşāt) 144a/19
 a.+da(şahrā-yı 'araşāt) 35b/12
 a.+ı 109b/4

ārāste Far. Bezenmiş, süslenmiş.

a. 1b/12, 9b/16, 15b/7, 19a/13, 85a/2, 105b/2, 183a/11
 a.+it- 45b/14
 a.+ol- 124a/1, 180b/13
 a.+yem 93a/18

ard Art, arka.

a. 115b/6, 191b/3
 a.+ma 35b/10, 59b/2, 73a/1, 76b/11, 80b/6, 133b/14, 177a/10
 a.+mca 65b/19, 102b/8, 116b/10, 118b/19, 169a/18
 a.+ında 152b/2
 a.+ından 39a/14, 88b/18, 114a/5, 119a/14, 164a/4, 164a/14, 166b/8
 a.+larından 169a/4

arı Arı (bir böcek).

a. 132b/8

arış Arşın.
a. 165b/1

‘ārız Ar. 1.Gelen.
a. 186b/9
2.Yanak
a.+ına 19b/7

‘ārızāt Ar. Aksamalar.
a. 168a/7

āri Ar. Çıplak.
a. 45b/12, 55a/2
a.+dür 92b/18

‘ārif Ar. Bilen, bilgili, irfan sahibi.
a. 29a/17, 29b/17, 30a/4, 50a/6
a.+de(kalb-ı ‘ārif) 30a/11
a.+ler 2b/18, 68a/2, 73b/4, 93a/13
a.+lerdür 92a/2

‘ārifin (Ar.) Arifler, irfan sahipleri.
a.+de(kalb-ı ‘ārifin) 22b/19

‘arış Ar. Bir çeşit ev.
a.+dür 166b/15

arķa Arka, ön karşıtı.
a.+larından 34a/6
a.+sın 123a/12
a.+sına 174b/19, 186b/13

arpa Arpa.
a. 71b/12

arşlan Aslan.
a.+a 43a/3, 164a/3
a.+ı 164a/15

‘arşā Ar. Yer.
a.+yı ‘arāşāt 109b/3, 122b/7, 180b/16,
144a/19
a.+yı su’āl 62a/6

‘arş Ar. Dokuzuncu gök.
a. 57b/8, 62a/17, 83a/3, 88a/9, 119b/7,
120b/16, 121a/4, 165a/4, 166a/18
a.+ı rahmān 119b/13
a.+a 77a/8, 128a/8, 182a/4
a.+a(‘uşāt-ı ‘arş) 181b/1
a.+dan 100a/8
a.+uñ 57b/7
2. Taht.
a.+ı Belķıs 121a/19

arşun < arşın Arşın.
a. 32b/11

art- Artmak, çoğalmak.
a.-ar 33b/13, 76b/4

artuķ 1. Daha çok, daha fazla.
a.+dur 23b/9, 23b/10, 23b/12, 76a/6
2. Bundan böyle, daha, yeter.
a. 74b/8, 114a/1, 120a/13

‘arūs Ar. Gelin.
a. 19b/10, 55a/10, 68b/7, 95b/3
a.+uñ 68b/19

arż Ar. Sema.
a. 35a/1, 48a/11, 151a/17
a.+(bātin-ı arż) 23b/5
a.+ı dünyā 80a/3, 96a/7
a.+ı Ken‘ān 67a/2
a.+ı kıyāmet 44a/11
a.+ı semā 25a/19, 103b/5, 147b/2
a.+a 35b/10, 120b/1
a.+da(bātin-ı arż) 23b/6
a.+ı(besať-ı arż) 184b/19

‘arż Ar. Yüksek bir makama anlatma,
bildirme.
a.+(ehl-i arż) 119b/19
a.+eyle- 88a/7, 140b/4, 161a/18
a.+ı(ehl-i ‘arż) 43b/14
a.+ı cemāl 93a/2
a.+ı hācāt 180a/10
a.+ı hācēt 101a/19, 105b/12, 140b/4
a.+ı ihtiyāc 140b/3
a.+it- 19b/12, 53b/17, 59a/12, 73a/7,
99a/19, 99b/2, 127b/9, 135b/12, 135b/13,
137a/13, 141a/8, 146a/3, 151b/1, 158a/13,
158b/4

ārzū Far. İstek, heves
a. 117b/3, 187a/4, 187a/5
a.+yı vaşl 93a/3
a.+çek- 187b/4
a.+dadır 187a/17
a.+it- 39a/16, 83b/1, 187b/5, 188a/11
a.+mdasın 69b/14
a.+ñ 166a/12
a.+ñı 70a/3
a.+sı 117a/19, 117b/3
a.+sında 188a/14
a.+sıyla 73b/10, 184b/9

- a.+sunda 129a/1
- ārzūla-** İstek duymak, özlemek, istemek.
a.-rdı 69b/11
a.-yup 187a/5
- aş-** Asmak.
a.-alar 26b/17
a.-ar 77b/6
a.-mışlar 46a/6
- a‘şā** Ar. Değnek, sopa.
a. 24b/3, 119a/2
a.+yı Mūsā 57b/14
a.+lar 163a/7
a.+ları 28b/18
a.+ların 28b/15
a.+m 28b/16
a.+mı 101b/12
a.+ñı 28b/15
a.+ya 124a/17
a.+yı 101b/13, 107a/17
- a‘şab** Ar. Sinir, damar.
a.+dan 125a/4
- āsān** Far. Kolay.
a.+dur 185a/3, 190a/12
a.+eyle- 4b/15
- āsānlık** Kolay olma durumu.
a.+la(āsānlıkla) 47a/13
- āsār** Ar. İzler, nişaneler, alametler.
a. 29b/13, 111a/19
a.+ı(āsār-ı vaz‘-ı ilāhī) 42b/3
a.+ı(dünyā-yı āsār-ı cemāl) 29b/8
a.+ı adl 111b/1, 111b/3
a.+ı fazl 111b/2
a.+ı māziyye 22a/15
a.+ı nūr-ı ilāhī 78a/11
a.+ı rahmet 111a/18, 183b/12
a.+ı 25b/16
a.+ın 29b/9
- ‘asel** Ar. Bal.
a. 50a/14
- aşfiyā’** Ar. Saf, içi temiz, tuttuğu yol doğru olan kimseler.
a. 144a/7

aşhāb Ar. Sahipler, malik ve mutasarrıf olanlar.

- a. 159b/12
a.+ı diyet 139b/15
a.+ı fakīr 29a/16
a.+ı güzīn 3b/12
a.+ı Kehf 123b/9, 123b/13, 123b/14
a.+ı kirām 64a/14, 140b/19
a.+ı Lūt 122a/3
a.+ı tedkīk 26b/4
a.+ı tevbe 43b/13
a.+a 159b/7
a.+dan 159b/16, 171b/2
a.+ı 64a/5

Aşhāb-ı Kehf Bk. Şahıs isikleri dizini.

- a. 123b/9, 123b/13, 123b/14
k.+dür 166b/15
k.+in 22a/5
k.+ün 63a/4

aşıl Ar. Temel, esas.

- a. 90a/15, 97a/18, 103b/19, 127a/19, 190b/1
a.+dansız 156b/12
a.+ı(aşlı) 57a/8, 155b/10, 169b/3, 179a/8
a.+ın(aşlın) 117b/12
a.+ında(aşlında) 158a/17
a.+u hasb 174b/14
a.+umuzda(aşlumuzda) 156b/11

aşıl- Asılmak.

- a.-miş 44a/10, 163a/1, 183b/6

Āsiye Bk. Şahıs isimleri dizini.

- a. 90a/13, 103b/2, 103b/4, 103b/5, 103b/12, 103b/14, 103b/18

‘āşī Ar. İsyen eden, günahkâr.

- a. 16a/4, 40b/8, 43b/11, 51b/12, 53a/10, 70a/16, 73a/5, 73b/16, 94b/11, 119a/18, 133b/13, 139a/15, 140a/16, 143b/12, 146b/19, 150b/19, 181b/6, 184a/11
a.+ (‘abd- mü’min-i ‘āşī) 144a/16
a.+ (‘abd-ı ‘āşī) 73b/13, 137a/16, 140a/14
a.+ (bende-i ‘āşī) 177b/13
a.+dür 52a/6, 60a/1
a.+ler 145b/17, 173a/10
a.+lere 60a/1, 150a/14, 183b/7
a.+leri 119a/17, 143b/18
a.+lerün 119a/19, 139b/15
a.+nün 39b/5, 70a/14, 70a/15, 181b/17
a.+ol- 60a/11

a.+ye 71a/2
 a.+ye(‘abd-ı ‘āṣī) 182b/12
 a.+yi 177a/12
 a.+yi(‘abd-ı ‘āṣī) 133b/13

‘asker Ar. Er.

a. 107a/18, 182b/19, 183a/1
 a.+(küffār-ı ‘asker) 51a/17
 a.+idür 79b/5
 a.+ine 107b/1
 a.+iyle 187b/10
 a.+leridür 146b/1
 a.+ü’l-İslām 51b/5

aşlā Ar. Hiçbir vakit.

a. 6b/6, 14a/6, 17b/4, 29a/7, 39a/13,
 39b/16, 54a/3, 68a/4, 73b/6, 73b/7, 73b/14,
 74b/14, 78b/10, 93b/1, 117a/10, 134a/8,
 136b/8, 137a/14, 138b/8, 143b/8, 144b/4,
 147b/15, 147b/18, 151a/7, 154b/9, 156a/5,
 157a/9, 165b/12, 170b/14, 175a/13, 176a/5,
 181b/12

aşlī Ar. Asla mensup, seçkin.

a.+dür 59b/7

‘Aşmaī Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.

a. 7a/17, 7b/14, 8a/10

aşnām Ar. Putlar.

a. 79b/19

āsumān Far. *āsmān* Gök, sema.

a. 62a/14, 88a/10, 93a/5, 120b/16
 a.+a 7b/9, 51a/12, 51b/2, 54a/8, 60a/12,
 77b/5, 77b/12, 77b/19, 93a/4, 116a/2, 134b/14
 a.+(gayet-i āsumān) 187b/11
 a.+dan 8a/19, 12b/4, 47a/18, 100a/5,
 155b/8
 a.+dan(şems-i āsumān) 126a/9
 a.+dur 62a/13

āsumānī Far. Göğe, semaya mensup.

a. 52b/8

āsūde Far. Rahat, gairesiz, dinç olan.

a. 71a/6, 100a/14, 184b/18

aş- Aşmak, bir yerin öte yanına geçmek.

a.-dı 151b/8

aşağa Aşağı.

a. 9b/17, 30b/18, 48a/12, 75a/19, 76b/10,
 79b/2, 102b/11, 164a/17

a.+dan 70a/7
 a.+it- 62b/7
 a.+sı 117a/13

‘aşer Ar. On.

a.+e 6a/5

‘aşere Ar. Onlar (sayı).

a. 66b/4
 a.+i(‘uķu’l-ı ‘aşere-i kāmīl) 1b/6

‘āşık Ar. Birine, bir şeye tutkun.

a. 47b/15, 55a/16, 83b/1, 83b/5, 91b/17,
 93a/2, 127b/9, 153a/17, 175b/1
 a.+am 14a/14, 92a/13
 a.+dur 92a/13
 a.+ı 125a/11, 172b/4
 a.+ıdur 146a/12
 a.+ından 93a/19
 a.+lar 73b/6, 93a/13, 93a/17, 125b/19
 a.+lardur 92a/3
 a.+larına 92a/3, 176a/3
 a.+laruñ 85b/8
 a.+mıdur 92a/13
 a.+sın 104a/15
 a.+um 172b/3
 a.+uñ 9a/13, 93a/6, 125a/19, 125a/19,
 136a/12

‘āşıklık T. Âşık olma durumu.

a. 45b/5, 125b/18

āşikāre Far. Belli, açık, meydanda.

a. 139b/8
 a.+eyle- 82b/15, 125b/3, 126a/3
 a.+it- 30b/9, 35a/16, 35a/17, 35a/18,
 35a/19, 35b/1, 55b/13, 55b/17, 61b/10, 88b/12,
 128b/10
 a.+ol- 12a/18, 25a/14, 93a/14, 111a/9,
 131b/16, 179a/15

āşinā Far. Bildik, tanıdık.

a. 16b/19, 52b/7, 122a/1, 122a/1, 159a/7
 a.+dan(dostān-ı āşinā) 137a/17
 a.+it- 114a/17, 127a/8
 a.+lar 123a/6
 a.+lardan mıdur 31b/13
 a.+ol- 6b/9, 42a/2, 83a/3

āşinālık Birbirini bilme, tanıma,

tanışıklık.
 a. 65b/3
 a.+dadur 123a/18
 a.+eyle- 71a/3

a.+it- 14a/18

‘aşk Ar. Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

- a. 92b/12, 122a/15, 125b/2, 128b/5
 a.+(âteş-i ‘aşk) 9a/11
 a.+(deryā-yı ‘aşk) 93a/6
 a.+(tîr-i ‘aşk) 67a/14
 a.+ı-ı ḥaḳīkî 125a/6
 a.+ı-ı Yūsuf 80a/12, 153b/2, 153b/8
 a.+ı-ı Zeliḥā 73b/12
 a.+a 125a/12
 a.+da(tāb-ı ‘aşk) 9a/1
 a.+da(ḥālet-i ‘aşk) 14a/14
 a.+dan(kāse-i ‘aşk) 26a/14
 a.+ı 125a/14, 154b/14
 a.+ı(‘özür-i ‘aşk) 125b/3
 a.+ıdur 140a/6
 a.+ıla(âteş-i ‘aşk) 170b/12
 a.+ıyla 26a/15, 125a/7
 a.+la(âteş-i ‘aşk) 67a/9, 90b/8
 a.+la(derd-i ‘aşk) 122a/15
 a.+la(īmān-ı aşk) 123a/11
 a.+la(ḥarāret-i ‘aşk) 93a/2
 a.+uñ 117b/2, 125b/17, 153b/16
 a.+uñı 152b/16

aştān Ar. Susuz.

- a. 119a/15

āşüfte Far. İffetsiz kadın, aşıfte.

- a. 87a/2

at At.

- a. 18a/2, 89b/4, 181a/3, 186b/17, 191b/10
 a.+a 78a/3, 152a/19
 a.+ın 154a/3
 a.+ından 51b/4
 a.+ınuñ 153a/12, 153a/14
 a.+larımızda 134b/18
 a.+larından 80b/9, 82b/19
 a.+um 27a/2, 83b/10, 83b/15
 a.+uñ 161a/1

at- 1. Koymak, bırakmak.

- a.-alar 54a/15
 a.-am 69b/14
 a.-arlar 121a/18, 174b/2
 a.-dı 42b/5, 71b/6, 110b/2, 170b/7
 a.-dıkları 111a/1
 a.-dılar 62a/3, 86a/10
 a.-dum 184a/17
 a.-iñ 86a/8
 a.-mağa 164a/10

a.-mış 70b/12

a.-up 56a/9, 164a/11, 164a/132.

2. Bir şeyi yere doğru bırakmak.

a.-dılar(ḳura at-) 48b/17, 133a/10, 157a/3

3. Kurşun, gülle, ok vb. şeyleri hedefe fırlatmak.

a.-mağa(oḳ at-) 56b/9

a.-maḳ(tîr at-) 116b/6

ata Baba.

- a. 65a/16
 a.+dan 127a/19
 a.+ma 49a/8
 a.+muñ 2b/15
 a.+muzı 56b/1
 a.+sı 89a/1
 a.+sına 89b/2

‘atā Ar. Bağışlama, bahşiş.

- a. 65a/13
 a.+da 26b/6
 a.+dan 26b/4
 a.+dur 65a/12
 a.+it- 162b/15
 a.+ñı 158b/8
 a.+sı 65a/14
 a.+sın 162b/15
 a.+ya 26b/11
 a.+ya(Ḥazret-i vācibü'l-‘atā) 2a/13, 34b/3

âteş Far. Ateş, od.

a. 48a/14, 51a/9, 57b/6, 61a/14, 69b/6,
 69b/8, 69b/10, 69b/11, 69b/12, 69b/16, 70a/1,
 81a/16, 153b/11, 153b/13, 161a/19, 170b/13,
 170b/16, 170b/16

a.+i ‘aşk 9a/11, 67a/9, 90b/7, 170b/12

a.+i firāk 44b/14

a.+i firḳat 26a/10, 31b/19, 63a/7

a.+i ḡayret 25a/16

a.+i hecr 142b/6

a.+i hicrān 69a/17

a.+i inṭizār 90b/11

a.+i ḳāhr 44a/9

a.+i Nemrūd 46b/4

a.+i ṭamu 181a/12

a.+i ḥasret 64a/13

a.+de 49a/19, 93a/16

a.+den 48a/13, 92b/12, 109b/3, 109b/5,
 109b/7, 122b/1

a.+dür(‘ayn-ı ateş) 129b/10

a.+e 46b/4, 49a/19, 49a/19, 61a/14,
 69b/16, 120a/19

a.+i 6b/19, 21b/13, 25b/6, 25b/14,
121a/16, 154a/1

a.+inden 57a/16, 142b/2, 180a/16

a.+ine 64a/19, 125a/14

a.+iñ 69b/19

a.+iyle 32a/2, 64a/11, 64b/6

a.+uñ 48a/14

aþıl- Atılmak, birden bir davranışta
bulunmak.

a.-up 69b/13

āþıl Ar. Tembel, işe yaramaz.

a. 109b/6

atış- Birbirine atmak.

a.-mağa(oğ atış-) 116b/1

ātiye Ar. Gelecek.

a.+den 39b/10

atlu Ata binmiş kimse, süvari.

a. 169a/4

‘avām Ar. Kaba ve cahil halk

a. 177a/2

‘avān Ar. Zorba, kötü adam.

a.+dan 42a/10

āvāre Far. Avare, aylak, boş gezen.

a. 74a/7

‘avārız Ar. Engeller, engebeler.

a.+dan 191a/4

‘avāyık <Ar. ‘avā’ıķ Engeller.

a.+ı havādiş 2b/3

āvāz Far. Ses, seda.

a. 70a/8, 75b/6, 83b/6, 96b/16, 106a/10,
126b/13, 133b/3

a.+ı 85b/6, 137b/3, 163a/2, 165a/18

a.+ıla 18b/11

a.+ın 17b/16, 72b/13, 82a/1, 85b/3,
134a/13, 137a/2, 139a/19, 152b/5, 153a/19

a.+ını 101a/2

a.+it- 38a/19, 49a/1

a.+lar 134a/12

a.+um 100b/18

a.+uñ 102a/14

‘avdet Ar. Geri gelme, dönme.

a.+eyle- 82a/10

‘avn Ar. Yardım eden.

a. 108b/11

‘avrat Ar. Karı, eş.

a. 28a/11, 34a/14, 34b/9, 34b/14, 34b/15,
44a/10, 75b/15, 84b/19, 121b/11, 139b/3

a.+dan 87a/16, 103a/17

a.+a 34a/13

a.+ını 34b/10

a.+ıyla 35a/12

a.+lar 170a/10

a.+lardan 146a/1

a.+ları 130b/13

a.+laruñ 134a/2

a.+um(‘avradum) 101b/11

‘avret Ar. Edep yeri, ut yeri.

a.+(setr-i ‘avret it-) 53a/7

avuç Elin iç tarafı.

a. 51b/1, 102a/9

ay Ay, dünyanın uydusu.

a. 4a/11, 24b/16, 69a/12, 82a/14, 87b/2,
89b/10, 151a/8, 151a/16, 151a/16, 151b/1

a.+a 106b/7

a.+ın 85a/4, 154b/4, 166a/14

a.+ıñ 180b/7, 183a/16

a.+uñ 79a/10

‘ayān Ar. Belli, açık, meydanda.

a.+dur 15b/5

a.+eyle- 134b/5

a.+it- 62b/6

a‘yān Ar. Bir memleketin ileri gelenleri.

a.+uñ 180b/8

ayağ ayak. Krş. ayak.

a. 32a/6, 82b/13, 91a/2, 144a/7, 156b/1

a.+üzre tur- 183a/15

ayak Ayak. Krş. ayağ

a. 62b/3, 187b/10, 188b/7

a.+(yalın ayak) 46b/19

a.+ı(ayağı) 68a/8, 107b/13, 146a/14,
148a/12, 153a/14

a.+ın(ayağın) 53a/11, 61b/13, 61b/14,
73a/4, 104b/12, 132b/5, 170a/4

a.+ın(ayağıñ) 4b/2

a.+ına(ayağına) 8a/12, 46a/1, 71b/13,
72a/16, 83a/14, 85a/7, 132b/12, 135b/4,
137a/11, 153a/12, 188b/10

a.+ından(ayağından) 71b/14, 76b/15
 a.+ını(ayağını) 132b/3
 a.+ınıñ(ayağınıñ) 113b/16, 170b/6
 a.+ıñ(ayağıñ) 42a/5
 a.+lar 42a/6
 a.+larıyla 58a/17
 a.+um(ayağum) 50b/13, 135a/2
 a.+umı(ayağumı) 142a/14
 a.+uñ(ayağıñ) 118b/3

āyāt Ar. Ayetler, Kur'an'ın cümleleri.

a. 2b/12, 9b/4, 36b/7
 a.+ı 2736b/8
 a.+ı celāl 23a/5
 a.+ı kirāman 11b/8
 a.+ı Qur'an 3b/11, 11b/5, 14b/6
 a.+ı 4b/7, 5b/16, 10a/15

‘ayb Ar. Utanılacak şey, kusur, ayıp.

a.+a 118b/9
 a.+ına 167b/9
 a.+ından 119a/2
 a.+ıñ 149b/7
 a.+ıyla 106a/11
 a.+ları 97a/14
 a.+ol- 43a/4

aydın Işık alan, ışıklı, aydınlık.

a.+ol- 117b/8

āyet Ar. Kur'an'ın her hangi bir cümlesi.

a. 5a/11, 12b/7, 12b/7, 36a/14, 36b/2,
 64b/10
 a.+ı ‘acībe 36b/2
 a.+ı kerīme 90b/14, 108a/3, 110b/9,
 112b/7, 112b/18, 115b/16, 116a/5, 139b/18,
 173b/6
 a.+de 48b/11
 a.+dür 4b/7, 10a/16
 a.+e 6a/6
 a.+ı 3b/19, 4b/8
 a.+in 3b/17, 147a/12, 159b/19
 a.+inde 14b/6
 a.+ini 4a/3
 a.+ler 36a/14
 a.+leri 55b/15
 a.+leridür 132a/17

‘ayıpla- Ayıplamak, kınamak.

a.-dılar 94b/15
 a.-ma 167b/15

ayır- Birbirinden uzaklaştırmak.

a.-alar 61a/7

a.-dı 17a/8
 a.-dum 127a/7
 a.-ma 77a/17
 a.-mağdan 136a/7
 a.-maya 189a/6
 a.-up 178b/13

āyıs (Ar.) Yoksun.

a. 2a/18

‘āyide < ‘ā’ide Ar. Kâr, kazanç, fayda.

a.+si 65b/16

āyine Far. Ayna.

a. 104b/7, 104b/7, 114a/5, 150a/4, 162b/9
 a.+ye 67b/13

‘Āyīşe Bk. Şahıs isimleri dizini.

a. 90b/6, 90b/15, 91a/2, 91a/4, 91a/14,
 91b/3, 173a/1
 a.+(Hâzret-i ‘Āyīşe) 90b/7, 90b/19, 91a/8,
 118b/13
 a.+ı(Hâzret-i ‘Āyīşe-i şıddīk) 90a/19
 a.+ı şıddīka 47b/6, 63b/10
 a.+niñ 91a/1

aylık Aylık, bir ay süren.

a. 89b/6, 118a/12, 118a/14, 118b/2,
 151a/14, 162a/13

‘ayn Ar. Aslı, kendisi.

a.+ı ‘ālem-i hayrān 1b/9
 a.+ı āteş 129b/10
 a.+ı ‘ibret 190b/11
 a.+ı ‘işābet 125a/16
 a.+ı ni‘met 129b/8
 a.+ı sihr 160a/17
 a.+ıyla 82b/10

Ayn-i-Şems: Önceleri Kahire'nin

kuzeydoğusunda ayrı bir yerleşim
 merkezi iken bugün şehrin bir semti
 haline gelmiş tarihi bir şehirdir. Eski
 Mısır kültüründe dinî bir merkez
 olmasının yanı sıra ilim merkezi olarak
 da ün yapmıştır.
 a. 161a/9, 161a/14, 161b/6
 a.+e 161b/9

ayrıl- Ayrılmak, uzaklaşmak.

a.-a 132a/3
 a.-dı 135b/9
 a.-mağ 17a/17
 a.-mazdı 78a/8

‘Ayš Bk. Şahıs isimleri dizini.

- a. 186b/5, 186b/6, 186b/7, 186b/12, 186b/14, 186b/16, 186b/19, 187a/2, 187a/6, 187a/8, 187b/5
- a.+a 186b/10
- a.+dan 187a/6
- a.+ı 187a/5, 187a/10, 187b/11

‘ayş Ar. Yaşama.

- 1. 9b/5, 22b/16
- 1.+(kemāl-ı ‘ayş) 184b/1
- 1.+(mü’minü’l-‘ayş) 59b/10
- 1.+dur 184b/16

az Az, çok karşıtı.

- a. 47a/8, 71b/13, 72a/11, 73b/7, 74b/3, 75a/10, 156b/4

a‘zā Ar. Organlar.

- a. 62b/5
- a.+y-ı laṭīf 188a/18
- a.+ları 62b/1
- a.+sı 62a/1, 62b/1, 145b/18
- a.+sına 145b/18
- a.+sında 148a/15
- a.+sından 59a/12, 110a/6
- a.+sıyla 40b/12

‘azāb Ar. İşkence, keder.

- a. 12a/7, 17b/12, 17b/13, 51b/16, 55b/15, 63a/18, 64a/16, 64b/11, 64b/11, 103a/13, 118a/4, 136a/7, 178a/1, 181b/13, 181b/15, 190a/11
- a.+(sebeb-i ‘azāb) 29a/18
- a.+ı cehennem 91a/13
- a.+ı elīm 157b/11
- a.+ı ḳabir 64a/18
- a.+a 103b/9, 145b/19, 147a/3, 171a/19
- a.+da 60a/12
- a.+dan 12b/18, 65a/10, 159b/5, 186a/3
- a.+dan mı 35b/19
- a.+eyle- 76b/17, 117b/18, 181b/15
- a.+ı 118a/6, 136a/11, 170a/15
- a.+ına 65a/9
- a.+it- 17b/12, 76a/12, 136a/6, 139a/10, 139a/10, 139a/12, 139a/17, 160a/11, 170a/14, 177b/7, 177b/11, 177b/19, 181b/14, 181b/19

azacıḳ Azıcık, çok az, biraz. Krş. **azacıḳ**

- a. 35a/5

azacıḳ Azıcık, çok az, biraz. Krş. **azacıḳ**

- a. 35a/10, 87b/18

āzād Far. Kurtulmuş, serbest olan.

- a.+eyle- 25a/18, 77b/18, 87b/10, 180a/16, 185b/8
- a.+it- 65b/12, 101a/10, 143b/9, 175a/9, 181b/2, 181b/3, 181b/4, 181b/16, 186a/3
- a.+ḳıl- 149a/4
- a.+ol- 71a/19, 84b/19, 181a/16

āzāde Far. Hür, serbest.

- a.+dir 97a/17

āzādli Azat edilmiş (cariye veya köle).

- a. 61a/11
- a.+niñ 109a/11

āzāl Ar. Ezeller, öncesiz zamanlar.

- a.+da(ezel-i āzāl) 88a/6

a‘zam Ar. (Daha, pek, en çok) büyük.

- a. 136a/8
- a.+(vezīr-i a‘zam) 191b/4
- a.+ı(ism-i a‘zam) 73b/3, 84a/14, 154b/1

‘azamet Ar. Büyüklük, ululuk.

- a.+üm 88a/10, 92b/17, 101a/9
- a.+üñ 130b/15

āzārī (Far.) İncitilmiş, fenalık görmüş olma.

- a.+ı 32a/10, 174a/6

‘azāzil Ar. İblis’in melek olduğu sıradaki

- asıl adı.
- a. 185b/12

azgāş Ar. Karma karışık rüyalar veya

- söylentiler.
- a.+u ahlām 143a/9

‘azil Ar. Görevden alma.

- a. 189b/4
- a.+ol- 81b/12
- a.+dür 148a/13

‘azīm Ar. Büyük, ulu.

- a. 5a/19, 10b/1, 19b/2, 36b/19, 40a/12, 54a/8, 77a/3, 86b/17, 86b/17, 88a/19, 112a/3, 119b/3, 119b/5, 119b/6, 119b/7, 119b/8, 119b/9, 119b/9, 119b/10, 119b/13, 119b/13, 119b/19, 120a/1, 120b/14, 121a/6, 121a/19, 121a10, 121b/2, 121b/3, 121b/7, 122b/6, 127b/4, 134b/10, 143a/18, 155a/2, 157b/17, 157b/19, 158a/1, 175a/6, 190a/2, 190a/7

a.+(fevz-i ‘azim) 121a/9
 a.+(Kur’an-ı ‘azim) 5b/18, 6b/8, 7a/4,
 7a/7, 9b/1, 9b/8, 9b/9, 10a/15, 11b/16, 12b/7,
 12b/11, 12b/17, 13a/2, 38b/10
 a.+(tercümân-ı Kur’an-ı ‘azim) 4b/17
 a.+(vallâhu’l-‘azim) 90b/3
 a.+de(Kur’an-ı ‘azim) 9b/2, 9b/4, 13b/8,
 22a/19, 29a/6, 52a/12
 a.+den(Kur’an-ı ‘azim) 9b/10
 a.+dür 38a/14, 119b/10, 121b/8, 127b/12
 a.+dür(günâh-ı ‘azim) 40b/18
 a.+e(Kur’an-ı ‘azim) 12b/13, 13b/10
 a.+e(nebî-yi ‘azim) 192a/5
 a.+e(zulm-ı ‘azim) 191b/7
 a.+i(Kur’an-ı ‘azim) 5a/12, 6b/14, 6b/18,
 8b/17, 9a/3, 10b/5, 11a/19, 11b/7, 12a/8
 a.+i(hulq-ı ‘azim) 120a/15
 a.+ün(Kur’an-ı ‘azim) 5a/14, 12b/9

‘azîmet Ar. Gitme, gidiş.

a.+eyle- 187a/4
 a.+it- 3a/5, 43b/3, 183a/1

‘azîz Ar. Muhterem, sayın, saygılı.

a. 5a/18, 5b/1, 5b/2, 5b/8, 6b/8, 20a/14,
 35a/12, 35b/6, 74b/3, 74b/4, 74b/6, 88a/14,
 88a/16, 88b/6, 89a/16, 93b/6, 93b/16, 94a/13,
 96a/8, 96a/9, 96a/11, 97a/4, 97a/6, 97a/8,
 97a/11, 98a/17, 104a/10, 105a/2, 108b/13,
 109a/12, 109a/12, 109a/17, 110a/2, 116b/11,
 117b/11, 117b/14, 118a/9, 118a/11, 118a/13,
 118a/16, 118b/2, 119a/11, 121b/14, 121b/18,
 121b/19, 122a/11, 126b/18, 135a/4, 136a/6,
 136b/12, 141b/4, 149a/10, 149a/12, 149a/16,
 150a/5, 152b/16, 153b/4, 157b/18, 157b/19,
 161a/3, 167b/13, 175b/1
 a.+(hitâb-ı ‘azîz) 154a/4
 a.+i Mısrır 20b/10, 36b/15, 73a/12, 88a/17,
 89b/7, 93b/3, 93b/10, 94b/12, 94b/14, 95a/6,
 126b/15
 a.+den 144a/15
 a.+dür 5b/5, 5b/6, 5b/7, 77b/17, 88a/16
 a.+e 88a/14, 105a/4
 a.+em 5b/13
 a.+i 109a/13, 115b/5, 116b/11
 a.+i(vâkı‘a-yı ‘azîz) 149a/13
 a.+i(vâlîde-yi ‘azîz) 63a/17
 a.+im 165a/4
 a.+imizsin 37a/10
 a.+lerdür 88a/12
 a.+ol- 88a/13
 a.+sin 5b/13
 a.+üm 31b/5, 144b/2

a.+üm(cân-ı ‘azîz) 189a/3
 a.+ümdür 38a/11
 a.+ün 136b/17, 150b/13, 170b/8
 a.+ünden(cân-ı ‘azîz) 188b/6

‘azîzrek Daha aziz.

a.+i(‘azîzregi) 88a/6
 a.+idür(‘azîzregidür) 88a/6

‘azm Ar. Kasıt, niyet, karar.

a.+it- 2b/14, 115a/4

‘azm Ar. Kemik.

a.+dan 125a/4

‘Azrâ’il Ar. Ölüm meleği.

a. 19a/14, 166a/10, 166a/11, 187a/11
 a.+(Hâzret-i ‘Azrâ’il) 39b/4, 165b/5,
 165b/8, 188a/15

‘Azza Ar. Büyük putlardan biri.

a. 174a/12

‘azze Ar. Aziz olsun.

a.+(celle ve ‘azze) 44b/16
 a.+ihşânehu 20a/18, 1b/3
 a.+ve celle ve ‘alâ 22a/12

bâ-ğuşûş Far. Hele.

b. 37a/9

bâ-kemâl Far. Tam, mükemmel güzellik.

b.+ı(cemâl-ı bâ-kemâl) 75a/14, 96a/7
 b.+ına(cemâl-ı bâ-kemâl) 55a/19
 b.+ından(cemâl-ı bâ-kemâl) 128b/15

bâb Ar. Kapı.

b. 186a/9
 b.+(dağğ-ı bâb eyle-) 25b/13
 b.+(dağğ-ı bâb it-) 10a/4
 b.+ı rüşvet 2a/15
 b.+ı Yûsuf 116b/7
 b.+in 129b/15

baba Baba, peder.

b. 46b/5, 46b/7, 72b/8, 101a/3, 156b/18,
 167a/2, 184a/2
 b.+dan 163b/9, 184a/9
 b.+ları 192a/5
 b.+larına 54a/12
 b.+larından 41a/10
 b.+m 37b/4, 62a/10, 163b/13
 b.+ma 37b/12

- b.+muzuñ 169b/14
b.+nıñ 63a/18
b.+ñ 165b/16
b.+ñdan 50b/7
b.+ñı 46b/3
b.+ñuz 41a/1, 158a/3
b.+ñuzı 169b/17
b.+sı 46b/18, 156b/16
b.+sına 24a/19, 37b/2, 61a/12
b.+sınuñ 90b/6
b.+sıyla 46b/17
- babalık** Baba olma durumu.
b. 160b/4
- Bâbil** Ar. Bağdat'ın aşağı tarafında bulunan ve büyüclüğünden dolayı, eski edebiyatımızda "çeh-i Bâbil" olarak yer alan ilkçağdan kalma bir şehir.
b.+de 52a/16
b.+dedür 52a/13
- bād** Far. Yel, rüzgār.
b. 176a/11
b.+ı şabā 176b/3, 178a/14
- bādāmi** Far. Badem şeklinde.
b. 74a/14
- badehū** Ar. Ondan sonra.
b. 7b/18, 88b/6, 94b/16, 102b/10, 124a/7, 129a/18, 145a/17, 155b/12, 160b/5, 162a/6, 181b/16, 186a/17, 186b/16
- bādem** Far. Badem.
b. 74a/15
- bade'l-mevt** Ar. Ölümünden sonra.
b. 131b/11
- bade'l-vāşıla** Ar. Aradan sonra.
b. 173b/14
- bade't-tā'am** Ar. Yemekten sonra.
b. 159b/9, 160a/2
- bādiye** Ar. Çöl, kır.
b.+de 7a/18, 49b/5
- bāğ** Far. Bağ, büyük bahçe, bostan.
b. 136b/7, 140a/4, 161b/5
b.+ı cennet 9b/15
b.+ı cinān 2b/1
b.+a 136b/18, 136b/18
- b.+ı 136b/17
b.+ına 123a/17
b.+ından 57b/3
b.+ıyla 161b/5
b.+ları 152a/3
b.+larını 52a/19
b.+um 83b/16
b.+uñ 96b/11
- bāğçe** Far. Çiçek ve ağaç yetiştirilen yer.
b. 64a/9
b.+leri 152a/3
b.+lerinden 64a/9
b.+m 83b/16
b.+ñ 96b/11
b.+si 64b/6
- Bağdād** Ar. Irak'ın başkenti olan şehir.
b.+(ehl-i Bağdād) 30b/15
b.+da 65b/18, 85b/17
- bağır** Göğüs.
b.+ı Hāğ 109a/14
b.+ına(bağırına) 92a/8
b.+um(bağrum) 178b/14
- bağışla-** Affetmek.
b. 91b/7
b.-dı 127b/15
b.-duk 131b/1
b.-dum 93b/12
b.-ñ 71a/9
b.-yasın 32a/11
- bāğı** Ar. Haksızlık eden, serkeş.
b. 152a/6
- bağla-** 1. Bağlamak, düğümlemek.
b.-dılar 53a/18, 181a/14
b.-yup 53a/18, 73a/4
b.-duğı 117a/7, 117a/8
b.-makdur 11b/10
b.-mağ 44b/3
b.-ñ 135b/6
b.-mış 8a/1, 11b/11, 68b/12
b.-mışdur 47b/15, 105a/18
2. Birinde bir şeye karşı ilgi, istek uyandırarak o şeye ilgi, yakınlık duymasını sağlamak.
b.-(göñül bağla-) 47a/15
b.-dı 50b/13, 86a/11, 117a/7, 117a/7, 169b/10, 188b/10
b.-dı(dil bağla-) 44b/7, 44b/10, 172b/14, 173a/2

b.-dı(göñül bağla-) 44b/14, 47a/19,
172b/16

b.-dığınuz(ihrām bağla-) 40b/5

b.-mağ(dil bağla-) 173a/4

b.-ya(göñül bağla-) 172b/13, 44b/6

bağlan- Bağlama işine konu olmak.

b.-miş 11b/17, 116b/14, 133b/7, 133b/8,
133b/17

bağlu Bağlı.

b. 48a/6, 95b/5, 105b/1, 105b/5, 185b/2

b.+dur 35b/7

bahā Far. Kıymet, bedel, değer.

b. 67b/14, 72a/11, 72a/13, 73b/7, 74b/3,
75a/10, 75b/4, 87a/6, 95a/5, 151a/9, 151a/11,
157a/7

b.+y1 sīret 67b/19

b.+y1 ḥaffife 72a/8

b.+ñ 87b/7

b.+ña 95a/8

b.+ñ1 67b/15, 90a/3

b.+sı 67b/17, 68a/16, 72a/13, 74a/18,
93b/6, 93b/11, 94b/14, 95a/6, 97a/13, 97a/15

b.+sım 75a/4, 88b/16, 95b/6

b.+sıma 93b/3, 94b/16

b.+sıyla 88a/7

bahālu Pahalı, ucuz karştı.

b. 88a/19

bahāne Far. Bahane, uydurma sebep.

b. 61b/12, 169b/11, 185a/12

b.+düz- 57a/3

b.+eyle- 90b/5

b.+it- 116b/3, 167b/3

b.+ol- 43a/18

b.+si 102a/19

b.+siyle 136b/18, 155b/17

bahāyim Ar. Dört ayaklı hayvanlar.

b. 67b/6

baḥīl Ar. Hasis, cimri.

b. 42a/2, 42a/10

b.+ol- 124b/6, 124b/6

baḥir Ar. Deniz.

b. 14b/8, 92b/12

b.+de119b/17

b.+dür 166b/12

b.+i(baḥr-ı) şehvet 115a/15

b.+ine(baḥırına) 38b/4

b.+üñ(baḥruñ) 148a/3

baḥl Ar. Cimrilik.

b.+u imsāk 90a/9

baḥrī Ar. Denize ait, denize mensup, denizle ilgili.

b.+ye(ḥayvānāt-ı baḥrī) 84a/11

baḥş Ar. Konuşulan şey, söz.

b.+it- 30b/16

baḥş Far. Bağış, ihsan.

b.+um 91b/10

baḥşış Far. Bahşış, bağış olarak verilen para.

b.+dür 178a/2

b.+eyle- 93b/12

baḥt Far. Talih, kader, kısmet.

b.+ı 76b/3

bāḥuşuş Far. En çok, hele.

b. 16b/15

ba‘īd Ar. Uzak, irak.

b. 13a/9, 142b/2

b.+dür 173a/17

b.+ol- 6b/15, 10b/5, 25b/7, 121b/10,
167a/19, 167b/1, 167b/2, 187a/14

bā‘iş Ar. Sebep olan.

b. 59a/18, 106b/8, 111a/7, 173b/15,
184b/8, 185b/11, 189b/7

b.+i ‘adāvet 30b/3

b.+i duā 2b/19

b.+i hidāyet 80a/4

b.+i muḥabbet 129b/2

b.+i ḥalāş 180a/5

b.+i zikir 129b/10

b.+ol- 120a/5

baḳ- 1) Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

b.-am 188b/12

b.-ardı 62b/4

b.-dı 25a/2, 105b/2

b.-dum 14a/18, 78b/11

b.-mağa 154b/6

b.-mañ 110a/7

b.-mayam 78b/10

b.-maz 154b/9

b.-sa 78b/3, 160a/19

b.-sañ 109b/18

- b.-uñ 121a/2
 b.-up 10b/19, 164b/10
 2) Önem vermek, önem vererek üzerinde durmak.
 b. 170b/7
 b.-ayam 84b/9
 b.-duñ 82b/2
 b.-ma 137a/18
 b.-madı 50a/3
 b.-mayalar 167b/10

bağyye Ar. Artan, geri kalan.

- b. 145b/1
 b.+sin 150b/4

Bakî Şahrısı (Ar.) Arabistan'da bir çöl.

- b. 116a/1

bākī Ar. Daimi.

- b. 15a/12, 20b/7, 65b/16, 144b/13
 b.+(mülk-i bākī) 186b/3
 b.+dür 15a/11, 58a/6, 59b/7, 72a/10
 b.+kal- 18b/10, 94b/4
 b.+ye(āḥiret-i bākī) 96b/8
 b.+yi 72a/9

bālā Far. Yukarı.

- b.+ya 114a/1

balık Balık.

- b. 49b/14, 50a/19, 50b/2, 69b/8, 69b/9,
 69b/11, 69b/11, 69b/12, 69b/13, 69b/14,
 84a/10, 131b/4, 133a/5, 133a/16, 133a/16,
 133b/6, 133b/14, 173a/8
 b.+ı(balığı) 49b/16, 49b/17, 69b/18,
 69b/19, 133a/15
 b.+lar 133a/19
 b.+uñ(balığuñ) 50a/3

baña Bana, ben zamirinin yönelme hâli.

- b. 4a/7, 4b/1, 5a/1, 7b/2, 7b/3, 8a/4, 8a/11,
 8a/12, 8b/9, 8b/9, 8b/10, 11a/18, 11a/19,
 11b/5, 13a/1, 13a/3, 14a/16, 19a/10, 20a/11,
 20a/11, 20a/16, 21a/15, 23a/13, 26a/17,
 27a/19, 28b/15, 30b/12, 32a/10, 34b/6, 34b/7,
 35a/1, 39a/13, 46b/1, 49a/10, 49a/12, 49a/16,
 49b/11, 50b/1, 51a/5, 51a/15, 51b/19, 52a/7,
 53a/12, 53b/4, 60a/18, 60b/6, 60b/15, 60b/16,
 62a/16, 64a/6, 64a/6, 65a/1, 65b/5, 66a/5,
 67b/14, 68b/10, 69a/14, 69b/18, 71a/9, 71a/9,
 71a/11, 72a/19, 72b/17, 74a/6, 74b/14, 74b/17,
 75a/14, 75a/16, 75b/5, 75b/10, 76a/1, 76a/5,
 76b/17, 77b/15, 79a/6, 79b/11, 83b/14, 86a/1,
 89a/4, 91a/10, 91b/7, 91b/8, 91b/8, 92b/16,

- 94b/2, 95a/8, 95a/9, 96a/8, 96a/13, 96b/18,
 101a/19, 101b/13, 102a/3, 103b/15, 104b/1,
 105a/9, 105b/14, 107a/10, 108b/13, 108b/19,
 109a/16, 110a/1, 110a/8, 110b/5, 112a/11,
 112a/16, 112b/12, 114a/11, 115b/13, 116b/17,
 117b/2, 117b/5, 117b/7, 118a/11, 120b/8,
 121a/2, 123a/4, 124a/10, 124a/10, 124b/4,
 124b/7, 124b/12, 127b/4, 129a/18, 130a/7,
 130a/11, 130b/14, 132a/8, 134a/5, 134b/4,
 134b/5, 135a/19, 137a/10, 138b/1, 139b/2,
 139b/4, 139b/5, 139b/8, 139b/9, 142b/7,
 145a/7, 146a/2, 152b/7, 153a/12, 158a/19,
 158a/19, 159a/15, 160a/7, 162b/4, 162b/10,
 166a/10, 166a/11, 167b/1, 167b/1, 167b/2,
 168b/7, 170a/9, 170a/18, 172a/10, 174a/19,
 177b/9, 178b/7, 178b/12, 178b/19, 179a/8,
 181a/8, 181b/14, 184b/10, 186a/18, 186b/3,
 186b/10, 187b/18, 188b/12
 b.+da 79a/15

Bār Far. Tanrı.

- b. 3a/13, 5b/1, 9a/12, 21b/8, 23a/9,
 192a/17
 b.+ı Hüdā 17a/12, 26a/17, 35a/3, 76b/16,
 81b/6, 83b/1, 92b/11, 93a/5, 104b/17, 133b/8,
 134a/4, 140a/3, 175b/15, 176a/17, 180a/15,
 186b/2, 187b/18, 188b/16
 b.+ımuza 3b/18

bārān Far. Yağmur.

- b. 44a/13

bardağ Bardak.

- b. 106b/6
 b.+larında 82a/6

Bārī Far. Yaratan, yaratıcı.

- b.+(‘ināyet-i Bārī) 123a/16
 b.+(Ḥazret-i Bārī) 6a/12, 10a/17, 33a/10
 b.+(Ḥazret-i Bārī-yi Te‘ālā) 20b/17,
 45a/10
 b.+(ḥiṭāb-ı Ḥazret-i Bārī-yi Te‘ālā) 62b/8
 b.+(zāt-ı Bārī) 119b/9
 b.+den(Ḥazret-i Bārī) 176a/11
 b.+Te‘ālā 13b/18
 b.+ye(Ḥazret-i Bārī) 108b/8
 b.+yi(Hüdā-yı Bārī-yi Te‘ālā) 143a/2

bārī Far. Hiç olmazsa, hiç değilse.

- b. 7a/11, 20b/15, 96a/11, 171b/16,
 175b/17, 181b/8

barık "Ev, mülk, aile, çoluk çocuk"
anlamlarındaki ev bark birleşik
sözünde geçen bir söz.
b.+ım 83b/10

barmaık Parmak.
b. 2a/5, 54a/10
b.+ı(barmağı) 77b/5
b.+ın(barmağın) 178a/3
b.+ından(barmağından) 113b/16, 162b/6
b.+ıyla(barmağıyla) 153b/17, 170b/6,
188b/11
b.+ları 126a/14
b.+ların 120a/7, 126a/12, 126a/18
b.+larum 117b/4
b.+laruñ 118b/4
b.+umdaki(barmağıumdaki) 86a/7

baş- Basmak.
b.-ar 92a/8
b.-dı 134b/12

başar Ar. Göz.
b. 176b/1
b.+(ğammāzu'l-başar) 84a/11
b.+a(başra) 21a/12
b.+ı 92b/7
b.+ına 186b/9

başdur- Bastırmak, basma işini
yaptırmak.
b.-mazlar 53a/11

başır Ar. Görüp anlayan.
b.+dür 134a/8

Başra Ar. Irak'ta bir şehir.
b.+ya 69b/6, 170b/13
b.+yı 69b/16, 106b/2

baş Ar. Yayma, açma, uzun uzadıya
anlatma.
b.+it- 157b/8

baş Baş, kafa, ser.
b. 17b/2, 113b/16, 146b/13, 170b/6,
171a/16, 171b/3, 180b/16
b.+(cān u baş) 67a/6
b.+a 171a/16, 171b/3
b.+dan 70b/9, 146a/18, 151b/8
b.+ı 46b/19, 47b/9, 51a/10, 66b/12,
101b/18, 107b/13, 146a/14, 146b/11, 187b/10
b.+ıma 184a/1
b.+ımı 70a/7

b.+ın 9b/17, 45b/16, 62b/7, 77b/6, 84a/10,
96b/6, 96b/14, 101b/18, 102b/11, 103b/14,
128a/5, 139b/19, 146b/12, 154b/4, 164a/17,
165b/19, 167a/3, 179a/2, 179a/5, 188a/17
b.+ına 11a/16, 21a/19, 27b/13, 43b/19,
53a/1, 56a/14, 56b/5, 64b/11, 74b/17, 80a/5,
86a/11, 87b/4, 96b/4, 123a/14, 126a/5,
126a/13, 132b/12, 137b/7, 139b/18, 146b/13,
150a/1, 152b/19, 154a/11, 155b/19, 174a/14,
178a/3, 179a/7, 188a/7, 188b/14
b.+ında 11a/5, 25b/8, 32a/17, 46b/13,
85a/5, 133a/12, 146b/11, 154b/5, 165b/1,
175b/9, 178b/5
b.+ından 16a/9, 46a/1, 177a/8, 187b/9
b.+ını 24b/18, 27a/17, 37b/1, 37b/3,
53a/19, 56a/18, 70a/4, 128a/7, 137b/5, 174b/4,
176b/8, 182a/17, 188b/12
b.+ınuñ 125a/8
b.+ıñ 128a/7, 154b/3
b.+ıña 60b/4, 66b/14, 139a/4, 154a/10
b.+ıñı 146b/9
b.+la 97a/3
b.+ları 56a/11, 77a/2
b.+ların 25a/17, 30b/18, 44a/6, 85a/7,
92a/9, 101b/17, 178b/16, 183b/3, 183b/10
b.+larına 80b/9, 85b/4
b.+larında 188a/10
b.+larını 179b/8
b.+um 123a/2
b.+uma 11a/17, 24a/7
b.+umda 138a/4
b.+umdadur 126b/12
b.+umdan 138a/4
b.+umı 36a/3
b.+uña 27b/17, 89b/13
b.+uñı 75b/2, 179a/3

başak Arpa, buğday, yulaf vb. ekinlerin
taneleri taşıyan kılçıklı başı.
b. 143a/6, 143a/7
b.+da 145a/18

başka Ortaksız, müstakil.
b. 162a/17

başla- Başlamak, bir işe girişmek.
b.-dı 22a/14, 39b/2, 72b/14, 75b/1, 83b/15,
85a/12, 85a/13, 109a/2, 113b/8, 172b/12,
184b/6, 188a/18
b.-dılar 56a/15, 130a/9, 170b/7
b.-r 6a/16, 10a/9, 10a/9, 85a/19, 122b/7
b.-rlar 85a/19, 171b/1

bat- Saplanmak.
b.-dı 78b/11

bāṭl Ar. Boş, beyhude.

b.+a 174b/8, 174b/9, 191a/12

baṭman Miktarı bölgelere ve tartılacak şeylere göre değişen eski bir ağırlık ölçüsü.

b. 103b/10

bāṭın Ar. İç, iç yüz.

b. 87b/7, 119b/10

b.+(cemāl-ı bāṭın) 97a/12

b.+ı arż 23b/5, 23b/6

b.+da(zulmet-i bāṭın) 14a/6

b.+ı 41a/3, 58b/14, 58b/15

b.+ına 35b/14, 58b/14

b.+ında 12a/13, 58b/7, 58b/9, 58b/12, 59a/4, 84a/15

b.+ından 83a/13

b.+ını(cemāl-ı bāṭın) 68a/16

b.+ın 100a/17

b.+larına 41b/18

b.+larında 41b/17, 58b/5

b.+um 112b/5

bāṭnen Ar. Dahilen, içinden olarak.

b. 31b/12, 122a/15

bāṭnī Ar. Dahili, sır ve hakikatla ilgili.

b. 80b/7, 80b/7

baṭṭāl Ar. İşe yaramaz

b. 45b/4

Baṭyānūs Bk. Şahıs isimleri dizini.

b. 38a/5

bavī Ar. İdrar

b.+ın 64a/17

b.+ından 64a/18

Bāyezid Bk. Şahıs isimleri dizini.

b. 38b/16, 38b/19, 124b/10, 140a/5

Bāyezid-i Biṣṭāmī Bk. Şahıs isimleri dizini.

b. 38b/14, 136a/8, 140a/2, 146b/10

bāyi Ar. Satan, satıcı.

b.+dir 72a/13

bayrām Bayram.

b. 168a/10

bāz Far. Doğan.

b. 177b/10

bazāa' Far. Bir tüccarın sahip olduğu mallar.

b.+ların 158a/13

b.+sı 158a/14

b.+yı 157a/5

bazā'at Far. Bir tüccarın sahip olduğu mal.

b. 156b/4

b.+ı nefise 72a/7

b.+a 58a/11

b.+ı 93b/10, 156b/5

b.+ın 74a/18

b.+ına 74a/12

b.+la 87b/18

b.+um 93b/11

b.+uından 74a/13

bāzār Far. Pazar, çarşı.

b.+(murdār-ı efkār-ı bāzār) 100a/10

b.+(naql-ı bāzār) 175b/4

b.+ı dünyā 68a/18, 97b/1

b.+ı ezel 97a/13

b.+ı melāmet 36a/8

b.+ı taqdīr 88a/6

b.+a 95a/18

b.+da 80a/3, 87b/12, 127b/18

b.+ı 32a/19

b.+ına 74b/19

b.+it- 70b/7

b.+men yezid 88a/15

bāzergān Far. Bezirgan, tacir.

b. 50a/5

ba'zī Ar. Birtakım, kimi.

b. 5a/3, 74b/14, 124a/13, 133a/17,

134b/10, 140a/17, 156b/5, 171b/2

b.+lar 5b/15, 16b/16, 88a/18, 89b/16,

97a/16, 97a/18, 99a/8, 99a/10, 99a/11, 103a/4,

103a/4, 104a/7, 104a/8, 104a/8, 104a/9,

106b/17, 113a/7, 125a/1, 125a/2, 125a/3,

125a/3, 125b/8, 125b/12, 125b/13, 132b/6,

133a/18, 137b/15, 137b/16, 141a/3, 141a/3,

180a/12, 186b/1

b.+lardan 106b/16, 167a/6

bāzū Far. Pazu.

b.+ları 69a/13

b.+sında 162b/12

bed-gümān Far. Kötü şüphede bulunan.

b.+dur 44a/4

b.+ol- 7a/5

- bed-kār** Far. Kötü iş.
b. 43a/5, 71a/5
- bed-nām** Far. Kötü adlı, fena tanınmış.
b. 43a/5
- bed-nāmlıḳ** Kötü tanınmış olma durumu.
b. 98a/19
- bed-zebān** Far. Ağzı pis, ağzıbozuk.
b. 139b/2
- bedāyi'** Ar. Eşi benzeri olmayan, güzel, mükemmel şeyler.
b. 15b/5
- bedduā** Far. İnkisar, ilenç.
b.+it- 182b/18, 183a/1
- bedel** Ar. Bedel.
b. 74a/6
b.+tut 74a/8
- beden** Ar. Gövde.
b.+e 14a/10, 60b/1, 132b/10
b.+üm 35a/10
- bedr** Ar. Ayın ondördü gecesi, dolunay.
b.+iñ(māh-ı bedr) 27b/15
b.+ol- 67a/3
- bedre** Ar. İçi altın dolu kese.
b. 68b/15
b.+yi 13a/17
- beg** Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı.
b.+leri 183a/2
b.+lerine 182b/19
b.+lerüñ 156a/16
- begen-** İyi veya güzel bulmak.
b.-di 82a/12
- beher** Far. Her, her bir.
b. 33a/1, 65b/14
b.+hāl 93a/18
- behişt** Far. Cennet, uçmak.
b. 9b/13, 9b/13
b.+(bî-cemāl-ı behişt) 9b/12
- beḳā** Ar. Devam, sebat, bâkilik.
- b.+(dār-ı beḳā) 9a/5
b.+sı 186a/18, 188a/1
- bel** Bel.
b.+i 51a/11, 178b/17
b.+inde 101a/3
b.+ine 8a/1, 53a/18, 169b/9
b.+üme 51a/14
- belā** Ar. Gam, keder, afet, ceza.
b. 37a/4, 46b/10, 46b/12, 49b/12, 54a/18, 58a/1, 65a/13, 65a/17, 65a/19, 65b/4, 77b/13, 78a/6, 78a/9, 90a/10, 122b/12, 123b/19, 131b/1, 132a/5, 132b/14, 133a/3, 133a/7, 133a/8, 136a/8, 137a/5, 137a/8, 141b/3, 142a/1, 144a/18, 145a/13, 151b/19
b.+(ehl-i belā) 135b/6
b.+(sebeb-i belā) 32b/16
b.+(tıḡ-ı belā) 49b/7
b.+yı(mekr-i belā-yı şeytān) 31b/15
b.+da 26b/4, 26b/7, 54a/1
b.+da(ḡarz-ı belā) 45b/12
b.+dadır 115b/1
b.+dan 46b/10, 57a/18, 131a/16, 161a/3, 176a/10
b.+dır(dār-ı belā) 171a/18
b.+dur 65a/12
b.+iriş- 44a/2
b.+lar 70a/13, 144a/19, 152a/14, 173a/9
b.+lara 33a/16, 130a/17, 167b/8
b.+lardan 54a/19, 108a/5, 116b/18, 185a/10
b.+ları 132a/14
b.+larıma 132a/7
b.+laruma 132b/15
b.+niñ 77b/13
b.+ol- 48b/1
b.+sı 137a/8
b.+sıdur 65a/14
b.+ya 21b/1, 25a/13, 26a/11, 32b/15, 51a/4, 53a/16, 54b/12, 91b/6, 105a/8, 115a/4, 130a/19, 132a/15, 136b/13, 137a/14
b.+ya(sehm-i belā) 80a/6
b.+ya(tîr-i belā) 49b/3, 49b/13
b.+ya('uḳḳāb-ı belā) 49b/2
b.+yı 67a/14, 158a/11
- bilād** Far. Şehirler.
b.+iñ(nefs-i bilād) 100b/13
- Be'l'am-ı Ba'ūr** Bk. Şahıs isimleri dizini.
b. 115a/19
- belde** Ar. Şehir, kasaba, memleket.

b.+i Feyyüm 2b/6
b.+i küffâr-ı hâkisâr 190a/3

belî Far. Evet.

b. 27a/18, 37b/15, 46b/18, 47a/5, 47a/7,
74a/15, 74a/15, 79b/14, 92a/14, 96a/19,
134b/14, 163b/1

belki Far. İhtimal, umulur, olabilir.

b. 6a/8, 6b/19, 12b/15, 13a/4, 14a/17,
15b/19, 18a/4, 20a/6, 20b/5, 23a/18, 26b/9,
29a/11, 34a/12, 37b/7, 41b/19, 42a/6, 44b/12,
50a/10, 54b/10, 63a/15, 63a/18, 64b/18, 68a/6,
72b/16, 73a/10, 87b/7, 96b/12, 102a/4,
104a/17, 105a/7, 113a/2, 116b/4, 119a/3,
122b/5, 125a/16, 127a/2, 134a/19, 163a/4,
167a/18, 167b/16, 168a/16, 173b/12, 174b/14,
178a/2, 189b/14, 192a/15

bellü Belli, bilinmedik bir yanı olmayan.

b. 69a/12

Belkîs Bk. Şahıs isimleri dizini.

b.+e 119b/7
b.+e(‘arş-ı Belkîs) 121a/19
b.+den 157a/19
b.+i 157b/4

ben Teklik birinci kişiyi gösteren söz.

b. 4a/16, 4b/19, 5a/12, 5b/11, 5b/13, 6a/13,
6a/14, 7b/1, 7b/4, 7b/5, 7b/7, 7b/12, 8a/7,
8a/17, 8b/7, 8b/7, 8b/9, 8b/10, 8b/11, 8b/12,
8b/13, 8b/15, 8b/16, 8b/16, 8b/18, 8b/19,
9a/16, 11a/7, 11a/19, 11b/4, 13a/7, 13a/16,
14a/3, 14a/17, 14a/17, 14b/1, 16a/16, 16a/17,
16b/1, 19a/11, 19a/12, 19b/13, 20a/2, 20a/10,
21b/12, 25b/5, 25b/7, 25b/17, 25b/17, 25b/18,
26a/2, 26a/7, 26a/11, 26a/18, 27a/18, 27b/8,
28b/16, 32a/11, 32a/19, 32b/2, 32b/6, 35a/2,
35a/6, 35b/14, 36a/4, 36a/5, 36a/6, 36a/9,
39a/4, 39a/16, 39b/5, 40b/15, 41a/18, 43a/10,
44a/18, 46a/14, 46a/19, 49a/13, 50a/16, 50b/2,
50b/7, 51a/2, 53a/13, 54b/10, 58a/11, 60a/1,
60b/2, 60b/16, 62a/19, 63b/9, 64b/19, 66a/6,
67b/14, 68a/12, 69b/15, 70a/6, 70a/7, 74b/3,
75a/15, 75b/2, 75b/18, 76a/1, 76a/5, 76a/6,
76b/17, 77b/11, 78b/9, 80b/15, 82b/6, 82b/18,
83a/8, 85b/6, 85b/18, 86b/2, 86b/9, 86b/14,
87b/6, 88a/8, 88a/9, 88a/9, 88a/10, 88a/10,
88a/11, 89a/10, 89a/13, 90a/3, 90a/5, 90b/16,
91a/6, 91a/9, 91b/10, 92a/12, 93a/9, 93b/18,
94a/10, 94a/12, 94a/14, 94a/15, 94a/16, 94b/2,
94b/4, 95a/10, 96a/10, 96a/15, 96b/8, 97b/3,
97b/7, 97b/7, 98b/12, 98b/13, 98b/15, 98b/16,

98b/18, 98b/19, 99a/1, 99a/2, 99a/15, 101a/8,
101b/14, 102b/4, 102b/14, 105a/9, 105a/10,
105b/4, 105b/6, 105b/8, 105b/8, 105b/8,
105b/13, 107a/3, 107a/8, 108b/1, 108b/10,
108b/12, 108b/15, 108b/16, 109a/10, 109a/12,
109a/13, 109a/19, 110a/3, 110a/9, 111b/11,
111b/13, 112a/12, 112a/17, 112b/5, 112b/11,
112b/12, 113b/11, 114a/4, 114a/6, 114a/14,
114b/7, 114b/16, 115a/11, 117b/14, 118a/10,
120a/17, 120a/19, 120b/1, 120b/2, 120b/3,
120b/12, 123a/1, 123a/4, 123a/16, 124a/8,
124a/9, 126b/11, 128b/17, 129a/18, 129b/17,
130a/5, 130b/16, 132a/4, 132a/14, 133a/2,
133a/15, 133b/19, 134b/6, 134b/6, 134b/13,
135b/6, 136b/10, 137b/7, 138a/3, 138b/8,
139a/5, 139b/11, 141b/15, 142a/11, 142b/4,
142b/5, 142b/6, 143a/12, 144a/3, 144a/10,
144a/14, 144b/1, 145a/11, 146a/4, 153a/5,
153a/6, 154a/1, 154b/11, 154b/11, 158b/11,
158b/11, 158b/13, 159a/15, 160a/11, 162b/3,
163b/1, 163b/15, 164a/3, 164b/15, 164b/17,
165b/11, 165b/12, 166a/7, 166b/4, 166b/10,
166b/12, 166b/18, 167a/2, 167a/6, 167a/7,
167a/10, 168b/4, 168b/6, 168b/10, 169a/14,
170a/11, 170b/9, 171b/17, 172a/1, 172a/10,
172a/11, 172a/12, 172a/18, 172a/18, 172b/3,
172b/3, 175a/3, 175a/3, 175a/6, 175a/7,
175a/8, 175a/9, 175a/9, 175b/6, 177a/12,
177a/13, 177b/11, 177b/12, 179a/11, 181a/12,
182a/11, 182b/7, 183b/7, 183b/7, 183b/19,
184a/8, 184a/9, 184a/10, 184a/12, 186a/4,
187a/1

b.+dağı 32b/5, 61b/15, 71a/10, 77a/12,
185b/15

b.+de 53a/6

b.+dedür 4a/18

b.+den 4a/6, 4a/6, 4a/16, 4b/1, 12a/12,
12a/13, 13a/14, 25b/4, 25b/7, 35a/7, 36a/5,
53b/1, 63b/7, 75a/16, 82a/2, 89a/10, 94b/12,
99a/16, 101a/1, 105a/12, 107a/5, 109a/17,
113b/4, 117a/1, 117a/5, 137a/9, 140b/1,
140b/3, 140b/3, 140b/4, 154a/18, 157b/9,
178b/13, 184a/13, 186b/3

b.+dendür 184a/14, 184a/15

b.+em 4a/7, 4a/8, 4a/9, 4a/9, 4a/10, 4a/11,
4a/12, 4a/14, 4a/15, 4a/17, 8a/2, 25b/14,
105b/16, 105b/17, 133a/12, 164a/10, 164a/12,
164a/16, 164a/17, 164b/1, 164b/3, 164b/5

b.+i 5b/10, 7a/18, 7b/10, 7b/12, 8a/3,
8b/17, 12a/13, 26a/16, 26b/11, 26b/12, 27b/9,
32a/1, 36a/3, 37b/14, 39a/15, 43a/10, 45b/4,
50b/9, 51a/4, 51b/7, 53b/15, 61b/4, 61b/6,
62a/17, 62b/2, 62b/2, 62b/8, 66a/5, 67a/9,
69b/14, 70a/6, 71a/9, 72b/5, 72b/18, 74b/3,
74b/6, 75b/3, 79a/15, 80a/18, 80a/19, 80b/1,

82a/12, 83b/18, 86a/1, 89a/11, 95b/9, 102b/14, 103b/12, 107a/2, 108b/13, 110a/2, 117b/2, 118a/11, 120b/5, 124a/13, 124b/6, 125b/17, 128a/17, 130b/15, 131a/18, 131b/11, 131b/12, 134b/5, 135b/6, 136a/9, 136a/12, 136b/12, 136b/12, 136b/13, 139b/2, 139b/7, 140a/3, 140b/9, 146b/16, 152b/14, 152b/17, 153b/4, 165b/9, 168b/6, 168b/6, 168b/11, 172a/12, 172a/18, 176a/18, 180a/16, 181b/9, 181b/11, 181b/13, 184b/9, 185b/17, 185b/18, 188a/2, 188b/10

b.+im 45a/9

b.+imsin 153a/1

b.+mi 128a/12

b.+üm 5a/6, 5b/13, 7b/13, 7b/10, 11a/2, 11a/17, 11b/15, 12a/14, 13a/13, 14a/11, 14a/12, 14b/3, 16a/12, 20a/3, 20a/11, 20a/12, 20a/12, 20a/17, 20a/18, 21a/16, 21b/13, 22a/14, 22a/15, 24b/12, 25b/7, 26a/1, 26b/9, 27a/2, 27a/2, 27a/2, 28b/16, 29a/6, 31b/5, 32a/10, 32a/19, 32b/1, 32b/4, 32b/6, 32b/9, 33a/9, 36a/5, 37b/14, 38a/2, 38a/3, 38a/4, 38a/6, 38a/7, 38a/9, 38a/11, 40a/10, 40b/16, 41a/18, 41b/10, 44a/3, 47a/9, 47a/11, 49a/4, 49a/5, 49a/6, 50b/2, 51b/8, 52a/5, 53a/3, 53a/8, 53b/8, 54b/8, 55a/1, 59b/17, 60b/1, 61a/10, 62a/8, 62a/11, 62a/12, 62a/13, 62a/14, 62a/15, 62b/3, 62b/3, 62b/4, 62b/13, 62b/14, 67a/12, 69b/10, 69b/11, 69b/14, 71a/10, 72b/8, 74a/2, 75b/7, 75b/19, 76a/5, 76a/12, 79b/14, 79b/17, 80b/5, 82a/8, 82a/11, 82b/2, 82b/7, 83b/1, 83b/15, 83b/15, 83b/17, 85b/7, 86a/5, 86a/15, 86b/4, 89a/15, 89a/17, 89b/11, 91a/4, 91a/5, 91a/7, 91b/8, 91b/9, 91b/10, 91b/10, 92b/16, 92b/17, 93a/9, 93b/1, 93b/10, 94a/4, 94a/10, 94a/13, 94a/15, 94a/16, 94b/3, 94b/10, 94b/10, 94b/11, 97b/2, 98a/9, 98b/11, 98b/12, 100a/8, 100b/17, 100b/18, 102b/12, 103b/4, 106a/8, 107a/3, 107a/3, 107a/10, 108a/13, 108a/13, 108a/19, 108b/14, 109a/7, 109a/9, 109a/10, 109a/18, 109b/19, 112a/14, 112b/11, 113b/5, 114b/3, 114b/7, 114b/16, 115a/1, 115a/6, 115a/12, 116a/18, 118a/13, 118a/15, 120a/7, 121a/3, 121a/5, 122a/4, 122a/7, 122a/9, 122b/3, 122b/17, 133b/18, 134a/5, 134b/15, 135a/2, 139a/11, 139b/3, 142a/10, 142b/8, 144a/18, 144b/2, 146a/8, 146b/3, 147b/3, 147b/4, 153a/2, 153b/12, 154a/16, 154a/18, 157b/9, 158a/17, 158b/2, 158b/10, 158b/12, 159b/5, 160a/3, 161b/1, 162b/2, 165a/4, 166a/6, 169b/12, 170b/1, 170b/16, 170b/16, 172a/10, 172a/18, 172b/2, 172b/3, 173b/16, 177b/10, 177b/17, 178a/7, 178a/9, 178b/8, 182a/14, 182b/1, 182b/9, 182b/9, 184a/3, 184a/4, 184a/7, 188b/16, 191b/8, 191b/16,

b.+ümdür 6a/14, 167b/1

b.+ümle 6b/9, 33a/11, 122a/13, 166b/2

b.+ümledür 163b/16

b.+ümsin 89a/10, 115a/11

bend Far. Bağ, yular, bağlama.

b. 20b/9, 21a/14, 22a/11, 37a/4, 54b/1, 54b/2, 71b/13, 72a/19, 75a/17, 127a/1, 137a/12, 137a/14

b.+i inñizār 90b/12

b.+e 53a/9, 130a/9, 130a/12

b.+eyle- 11b/19

b.+i 71b/14

b.+ine 113b/7, 130b/14

b.+it- 9a/7, 35b/8, 44b/17, 67a/14, 90b/4, 101a/11, 105b/8, 113b/10, 123a/19, 134a/6

b.+ler 117a/8

b.+leri 72b/4, 117a/1

bende Far. Kul, köle.

b. 6a/2, 6a/17, 9a/2, 12a/2, 12b/10, 35b/18, 35b/19, 36a/1, 46b/4, 46b/9, 48a/7, 48b/1, 49b/5, 49b/6, 51b/12, 51b/15, 52a/6, 53a/12, 53a/16, 62b/2, 62b/6, 64a/5, 67b/7, 69a/15, 72b/7, 74b/9, 102a/2, 118b/3, 132b/16, 142b/1, 144a/5, 145b/18, 147a/4, 149b/5, 154a/1, 160b/5, 162a/6

b.+i 'āṣī 177b/13

b.+i bī-çāre 105b/12, 144a/6

b.+i mağbūn 10a/10

b.+i ḥaḳīr 43a/1

b.+dir 79b/10

b.+niñ 15a/11, 22b/17, 92b/18

b.+nüñ 4a/4, 19a/3, 117a/14

b.+sinüñ 144a/17

b.+siyem 109a/10

b.+ye 30a/2, 105a/7, 112a/15

bendegān Far. Kullar, köleler.

b.+i(kaşām-ı bendegān-ı Ḥūdā) 82b/6

bendelik Köle olma durumu.

b. 15b/17, 71b/2, 105a/1

benī Ar. Oğullar.

b.+(seyyid-i benī ādem) 10b/13

b.+ādem 1b/15, 5a/14, 9b/18, 10b/18, 27b/19, 147b/1, 189b/8

b.+İsrā'il 17b/6, 19a/734b/2, 39a/10, 118b/8, 141a/9, 161b/13, 161b/17, 172a/8

benlik Benlik, kibir, gurur.

b. 26b/2, 83b/19

b.+den 26b/3

Bensiyān (Ar.) Halkı Müslüman olan bir şehir.
b. 78a/13

beñiz Yüz.
b.+i(beñizi) 16a/10, 25a/8, 43b/16, 61b/9, 102a/11, 104a/14, 104b/15, 173a/12
b.+inüñ(beñzinüñ) 132b/17
b.+iñüz(beñziñüz) 116b/12
b.+lü 112b/3

beñze- Benzemek, andırmak.
b.-mez 15a/17
b.-r 4a/6, 17b/12, 57a/5, 156a/2, 177a/4

beñzet- Benzetmek.
b.-düm 163b/12
b.-ür(beñzedür) 23a/16

ber Ar. Kara, toprak.
b. 119b/17

ber-‘akis Far. Tersine, aksine.
b. 56b/19
b.+(kışsa-yı ber-‘akis) 56b/15

ber-devām Far. Devam üzere, devamlı.
b.+it- 190a/5

ber-‘arāf Far. Bir yana atılan.
b.+ol- 96b/6, 104a/17

berāber Far. Birlikte bulunan, bir arada.
b. 40b/16, 41a/4, 152b/7, 163a/15, 169a/9
b.+dür 11a/13

berā’et Ar. Bir dava sonucunda temiz ve ilişiksiz çıkma, aklık, aklanma.
b.+i 135a/5, 135a/13, 146a/8
b.+in 146a/5
b.+ine 118b/12, 145b/9
b.+üm 118a/15
b.+üñ 148b/5

berāt Ar. Berat gecesi.
b. 166a/14

berdār Ar. Asılmış insan.
b.+it- 30b/15, 31a/9, 139a/4, 165a/16

berekāt Ar. Bolluklar.
b. 19a/2
b.+ı 18b/9

b.+ıyla 19a/1, 64b/7, 96b/19, 117b/10, 184b/15, 191a/13

bereket Ar. Bolluk.
b. 75a/16

berī Ar. Salim, kurtulmuş, temiz.
b. 98b/1, 133b/16
b.+dür 97b/6, 119a/2, 119a/13, 119a/15
b.+eyle- 62a/5, 134a/2, 171a/14

berķ Ar. Şimşek.
b. 126a/9
b.+(nūr-ı berķ) 93a/4
b.+i 126a/8

berü Beri, -den bu yana.
b. 8a/3, 31b/1, 92a/12, 93b/1, 104a/10, 156b/16, 163b/17, 185b/16, ol
b.+dür 32a/13

besať Ar. Düz yer.
b.+ı arz 184b/19
b.+um 88a/11

besle- Beslemek, yedirmek.
b.-diler 19b/3
b.-diñüzse 75b/18
b.-düm 106b/18, 152b/15, 168b/6
b.-r 140b/12
b.-yen 157b/9
b.-yici 50a/16

beş Beş (sayı ismi).
b. 6b/3, 25a/15, 25b/17, 42b/6, 42b/10, 68b/15, 81b/1, 81b/6, 81b/7, 87a/16, 99a/11, 99a/18, 99b/7, 106a/1, 106a/1, 118b/5, 118b/5, 137b/14, 173b/7, 176b/8, 191b/11
b.+dür 100b/5
b.+er 191b/10

beş yüz Beş yüz (sayı ismi).
b. 153b/19, 173b/8, 183b/15

beşāret Ar. Müjde, muştu.
b. 4b/9, 69a/14, 141a/6, 141a/8, 179b/5
b.+(rāhiya-yı beşāret) 179b/4
b.+e mi 141a/4
b.+ler 33a/19

beşer Ar. İnsanoğlu, insan.
b. 93b/4, 129a/16
b.+i ğaflet 191a/4

b.+e 190a/12
b.+i 24a/14, 24a/14
b.+iñ 84b/18

beşeriyye Ar. İnsanlık. Krş. **beşeriyyet**.
b.+yi(ezhān-ı beşeriyye-yi şāmil) 1b/6

beşeriyyet Ar. İnsanlık. Krş. **beşeriyye**.
b.+dür(hilḫat-ı beşeriyyet) 113a/10

Beşir Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.
b. 67a/18, 67a/18, 69a/3, 169a/1, 169a/3,
169a/17, 176a/14, 176a/15, 176b/1, 176b/2,
176b/16, 178a/13, 178b/7, 178b/9, 178b/11,
178b/15, 179a/1, 179a/3, 179b/3
b.+çün 178b/3

beşik Beşik.
b.+den 119a/12

beşinci Beş sayısının sıra sıfatı.
b. 15a/9, 26a/7, 36b/12, 42b/9, 63a/4,
82b/3, 104a/4, 108a/6, 121a/6, 131a/13,
134a/1, 139a/14, 148a/16, 151a/5
b.+nüñ 166b/14

bevvāb Ar. Kapıcı.
b.+a 185b/5

bey' Ar. Satma, satış, satılma, satın alma.
b. 74a/12, 75a/9, 83a/4, 89b/18, 97b/7
b.+eyle- 61a/11, 74a/13, 96b/4
b.+i 97a/17
b.+it- 13a/8, 80a/3, 151a/6, 169b/17
b.+olun- 54a/1
b.+ü şirā 109a/11
bey' men yezid Ar. Açık arttırma.
b. 26a/9
b.+it- 87b/13

beyābān Far. Kır, çöl.
b. 7b/8, 49b/7
b.+dan 141b/13

beyābānī Far. Çöl adamı.
b. 7b/17

beyān Ar. Anlatma, açık söyleme.
b. 9b/7, 10a/19, 62b/5, 190b/10
b.+a 22a/13, 125b/13
b.+dile- 24a/18
b.+eyle- 16a/2, 36b/5, 55b/7, 79a/15,
107b/18, 139a/1, 143b/1, 160b/8, 162a/9,
162b/2

b.+it- 3a/19, 3b/14, 4b/6, 5a/8, 36a/18,
41a/1, 55b/4, 61b/16, 62a/5, 126a/2, 141b/12,
143a/13, 149a/14, 185a/10, 190b/8
b.+ol- 91a/16
b.+olun- 141a/11, 183b/1

beyāz Ar. Ak, kara karşıtı.
b. 7b/15, 24b/9, 119a/19, 170b/5, 188b/4
b.+dur 111b/1

beyit Ar. Beyit.
b. 2a/1, 3a/6, 167b/17

beyle Bunun gibi, buna benzer.
b. 171b/13

beyn Ar. Ara, arası
b.+e78a/17
b.+e'l-meṭālib 3b/2
b.+e'l-'ulemā 113a/16
b.+e'l-en'ām 190a/1
b.+inde 16a/4
b.+ümüzde 7b/2

beyt Ar. Ev bark.
b. 47b/12, 105b/4, 142a/4
b.+(ehl-i beyt) 135a/8
b.+i(tezyīn-i beyt-i İslām) 163a/4
b.+i kerāmet 103b/1
b.+ü'l-aḫzān 142a/3, 142a/4, 142b/3,
179b/7
b.+ü'l-ḥazān 184b/12
b.+ü'l-ḥüzn 73b/9
b.+üm 101a/17
b.+üñ(ehl-i beyt) 57b/2
b.+i muḫaddes 80a/10, 106a/7
b.+ü'l-muḫaddes 78b/19, 115b/19

beyyināt Ar. Deliller, şahitler, tanıklar.
b.+ı şerīf 183b/1
b.+ı 2b/12

beyzā Ar. Daha ak, çok beyaz.
b.+(yed-i beyzā) 106b/16

bez Ar. Bez.
b.+den 95b/12

beze- Süslemek.
b.-di 167b/6

bezel Ar. Değer, fiyat, kıymet.
b. 113a/11
b.+eyle- 95b/17, 124b/17

b.+it- 67a/6, 90a/9, 96a/4
b.+ol- 97a/16

bıçak Bıçak.

b. 125b/15, 157a/4
b.+a(bıçağa) 126b/9
b.+ı(bıçağı) 50b/13
b.+la 53a/18

bırağ- 1.Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak.

b. 95b/4
b.-dı 7b/8, 75a/19, 76b/10, 95b/5, 107b/9,
153b/12
b.-dı 70b/4
b.-dılar 67b/7, 73a/9, 98a/8
b.-duñ 42b/9
b.-maya 189a/7
b.-mişlar 110b/12
b.-uñ(bırağuş) 41a/7
b.-up(bırağup) 67b/8
b.-ur(bırağur) 49b/1, 49b/4
2. Sarkıtmak.
b.-a(bırağa) 70a/13

bid'at Ar. Peygamber zamanından sonra meydana çıkan şey.

b. 58a/10
b.+(ehl-i bid'at) 98b/14
b.+dur 58a/13

bihter Far. (Daha, pek, en) iyi.

b. 76b/5, 149b/16

bî-âlet Far. Aletsiz.

b. 14a/11

bî-'akıl Far. Akılsız.

b. 184a/1

bî-'aşıl Far. Asılsız.

b.+dur 182b/17

bî-bedel Far. Bedelsiz.

b. 174a/1

bî-belâ Far. Belasız.

b. 37a/2

bî-cemâl Ar. Güzelliği için.

b.+ı behişt 9b/12
b.+ı Kûr'ân 9b/13

bî-cürüm Far. Suçsuz.

b. 21a/14, 111a/5, 111a/10

bî-çâre Far. Çaresiz, zavallı kimse.

b. 6a/13, 48b/7, 51b/19, 62b/9, 69a/15,
74a/6, 77a/11, 83b/19, 109b/6, 149b/5,
164b/16, 164b/17, 178b/7, 188b/6, 188b/10
b.+(‘abd-ı bî-çâre) 179a/14
b.+(bende-i bî-çâre) 105b/12, 144a/6
b.+(derdimend-i bî-çâre) 101b/6
b.+(mü'min-i bî-çâre) 30a/6
b.+ler 44a/14
b.+lere 105b/16, 148b/11
b.+leruñ 53b/3
b.+nuñ 60b/2
b.+ol- 153a/2
b.+sin 149b/9

bî-çârelik Çaresiz, zavallı olma durumu.

b.+iñ(bî-çâreliğıñ) 178b/7

bî-çün Far. Sebep sorulmaz, Allah.

b.+(hâlık-ı bî-çün) 15a/18
b.+a(zât-ı bî-çün) 100a/14
b.+ı(cemâl-ı bî-çün) 144b/3, 181a/1

bî-dâr Far. Uyanık, uyumayan, uykusuz.

b.+ol- 58b/1

bî-dârlık Uyanık olma durumu.

b. 22b/13, 33a/10
b.+dan 79a/15

bî-derd Far. Dertsiz.

b. 90a/11

bî-dermân Far. Dermansız.

b.+dur 122a/15

bî-edeb Far. Edepsiz.

b. 100a/13

bî-edeblik Edepsizlik.

b.+den 57a/17

bî-gâne Far. Kayıtsız, ilgisiz.

b. 42a/4, 52b/8, 70a/12, 126b/1, 137a/17
b.+(tehziib-i bî-gâne) 16b/19
b.+dür 114a/15
b.+ler 60a/9, 93a/16, 126b/2
b.+lerden midür 31b/13
b.+lerdür 92a/1
b.+leri 102b/3
b.+nuñ 82a/19
b.+ol- 121b/18, 121b/18

b.+ye 65b/4, 122a/5, 135a/8

bî-gânelik Kayıtsız olma durumu.

b. 65b/3
b.+eyle- 71a/3
b.+le 121b/19

bî-günâh Far.Günahsız, suçsuz.

b. 21a/13, 70b/15, 73a/4, 137a/1, 160b/15
b.+dur 110b/16, 135a/6
b.+ı 111a/13, 170b/10

bî-ğaber Far. Habersiz, bilgisiz.

b.+dür 146a/13

bî-ğadd Far. Hadsiz, sınırsız, pek çok.

b. 5b/19, 112a/13
b.+(ğamd-ı bî-ğadd) 1b/1

bî-ğaseb Far. -ce, bakımından.

b. iz -zâhir 63b/4

bî-ğaşıl Far. Sonsuz, nihayetsiz.

b. 45b/7

bî-ğoş Far. Şaşkın, sersem.

b. 128a/15
b.+ol- 56a/16, 69a/7, 80b/8, 85b/1, 89b/8,
89b/19, 122b/8, 128b/15, 129a/10, 137b/3,
139b/18, 167a/3, 181a/6, 188b/13

bî-ğtiyâr Far. Kendiliğinden, elde

olmayarak.
b. 17a/13, 27b/9
b.+ol- 104a/18

bî-ğuzûr Far. Huzursuz, rahatsız.

b. 183b/18
b.+ol- 182b/18

bî-ğadir Kıymetsiz olma durumu.

b. 68a/18

bî-ğarâr Far. Kararsız.

b. 122a/15

bî-ğayd Kayıtsız olma durumu.

b. 170b/15

bî-ğes Far. Kimsesiz.

b.+lerûn 20a/12

bî-ğiyās Ar. Kıyaslanamaz.

b. 5b/19, 68b/7, 187b/11

bî-ğıymet Ar. Kıymet ölçülemez.

b. 68b/7, 87a/9

bî-ğıymet Far. Kıymetsiz.

b. 68a/18

bî-ğecāl Ar. Halsiz, zayıf, dermansız.

b. 62b/7
b.+ğal- 156b/17

bî-ğeded Ar. Çaresiz.

b.+lere 178b/6

bî-ğihnet Ar. Mihnetsiz.

b. 37a/2, 90a/11

bî-ğiğāl Ar. Eşsiz, eşi bulunmayan.

b.+dur 5b/2
b.+uñum 9a/17

bî-ğüddet Ar. Süresiz.

b.+dür 14a/11

bî-ğüntehā Ar. Sonsuz.

b.+dur 15a/15

bî-ğnazîr Ar. Eşsiz.

b.+i(cemāl-ı bî-ğnazîr) 128b/16

bî-ğnihāye Ar. Nihayetsiz, sonsuz. Krş. **bî-nihāye**.

b. 16a/7, 63a/8

bî-ğnihāyet Ar. Nihayetsiz, sonsuz. Krş. **bî-nihāye**.

b.+e(eltāf-ı bî-nihāyet) 51b/12

bî-ğniyāz Ar. Yalvarmasız, yakarmasız.

b.+a 180a/14
b.+a(Ğazret-i bî-ğniyāz) 173a/19

bî-ğniyāzlık Yalvarmamak.

b.+it- 49b/11

bî-ğpāyān Far.+Ar. Sonsuz.

b.+(ğam-ı bî-ğpāyān) 178b/9
b.+ı şāhib-i ħüsrān 48b/9

bî-ğrağim Far. Merhametsiz, kalpsiz.

b.+dür 178b/12

bî-ğşumār Far. Hadsiz, sayısız.

- b.+dur(resāyil-i bî-şumār) 2b/9
- bî-tākāt** Far. Takatsız.
b.+ol- 136b/18
- bî-ümiz** Far. Ümitsiz.
b. 96b/16
- bî-vāsıtā** Far. Vasıtasız.
b. 50b/1, 155a/18
- bî-vefā** Far. Vefasız, hayırsız.
b. 2a/9
- bî-yār** Ar.+Far. Yârsız, sevgilisiz.
b. 23b/15
- bî-zaḥmet** Far. Zahmetsiz.
b. 129a/2
- bî-zebān** Far. Dilsiz.
b. 62a/4
- bî-zevāl** Ar. Fâni, geçici olmayan.
b.+(pādişāh-ı bî-zevāl) 20a/7
- bīmār** Far. Hasta.
b. 23b/16
b.+laruñ 99b/1
- bizār** Far. Rahatsız, bıkmış, usanmış.
b. 11a/3
b.+ol- 94b/1
- bikāret** Ar. Kızlık.
b.+i 90a/13
b.+iyle 90a/171
- bikārlık** Bekar olma durumu.
b.+ı(bikārlığı) 106a/13
- bikr** Ar. Kızıoğlan kız.
b. 125b/10, 155a/5
b.+i 104a/13
- bi'l-cümle** Ar. Hep, bütün, toptan.
b. 4a/16, 10b/16, 15b/10, 26b/14, 49a/9,
51a/11, 59a/2, 62b/5, 73a/7, 74a/5, 79b/7,
81a/13, 94b/1, 109a/6, 110a/6, 147a/4,
148a/14, 148b/15, 150a/16, 162b/13, 173a/3,
192a/14
- bi'l-fi'il** Ar. Hakiki olarak, gerçekten.
b. 90b/2
- bi'l-ḥayır** Ar. Hayırla, uğurlu olarak.
b. 189b/5
- bi'l-ittifāk** Ar. Beraberce, elbirliğiyle.
b. 192a/10
- bi'l-ḳalb** Ar. Kalpten.
b.+(taşdıḳ-i bil-ḳalb) 57a/10
- bi'l-küllıye** Ar. Büsbütün, bütün bütün.
b. 26b/3, 185a/5
- bi'l-lisān** Ar.Dil ile.
b.+(iḳrār-ı bi'l-lisān) 57a/10
- bil-** Bilmek.
b. 4b/6, 67a/10, 84b/11, 84b/12, 84b/14
b.-di 30b/6, 65b/19, 67a/9, 73b/9, 73b/10,
95b/6, 102b/8, 108b/11, 136a/6, 145a/5,
150a/6, 156a/5, 156a/17, 162a/15, 177a/8,
184b/3, 186b/17
b.-digüm 29a/6
b.-diler 130a/3, 156a/7
b.-diñüz 57a/7
b.-dügi 75a/2
b.-dük 158b/5
b.-düm 146b/14
b.-dün 6b/2, 79a/13, 139b/7, 146b/16
b.-e 41b/10, 82a/7, 165a/13
b.-elden 93a/19
b.-eler 5b/12, 15b/1, 20a/3, 20a/17, 25b/3,
29b/4, 29b/9, 29b/14, 35b/5, 37a/2, 48b/6,
64a/6, 68a/13, 73b/3, 73b/4, 73b/4, 73b/5,
73b/6, 84a/16, 84b/7, 106b/10, 144a/10,
174b/13, 184a/8
b.-em 184a/13
b.-eni 67a/10
b.-esin 20a/9, 24a/8, 57a/15, 67b/16,
74a/10, 84a/2, 105a/11
b.-esiz 11b/9
b.-eydi 62a/2, 73b/7, 73b/14, 118a/18
b.-eydüm 76a/4, 89a/6, 154b/9
b.-eyin 80a/16
b.-gil 9b/1, 189b/7
b.-me 84b/13
b.-medi 73b/7, 74b/10, 168b/4
b.-mediler 38a/16, 61b/18, 68a/14, 156a/17
b.-medük 25a/18, 158b/6
b.-medüm 107a/6, 124a/8
b.-mek 185b/16, 189b/18, 191a/19
b.-mem 9b/8, 26a/11, 185b/16
b.-meñden 133b/8
b.-meseñ 116a/13

b.-meye 73b/1, 73b/12
 b.-meyeler 138b/8
 b.-meyüp 75a/7, 159b/13
 b.-mez 6b/1, 14a/9, 39b/10, 62a/1, 73b/14,
 74b/7, 131a/3, 154b/9, 154b/16, 172b/3
 b.-mez misin 23b/7, 152b/14, 168b/6
 b.-mez misiz 41a/17
 b.-mezem 25a/2, 84b/8, 89a/5
 b.-mezler 120b/5, 143a/18
 b.-mezsın 108a/12, 168b/6
 b.-mezüz 147a/7
 b.-miş 139b/5
 b.-se 73b/6, 118a/19
 b.-üp 55a/15, 66b/8, 74b/11, 150a/7,
 154b/17, 192b/1
 b.-ür 63a/10, 63b/2, 75a/3, 95a/2, 108a/12,
 118a/15, 129b/11, 134a/13, 143a/17, 167b/10
 b.-ür misin 11a/7, 13a/2, 67b/13, 141b/18,
 187a/18
 b.-ür misiz 188b/14
 b.-ürdi 48b/11, 56b/12, 149a/10
 b.-ürdüm 163b/16
 b.-ürem 4b/19, 11a/8, 13a/2, 16a/16,
 22a/14, 138a/14, 145a/11, 149b/18, 150a/18,
 172b/3, 172b/3
 b.-ürler 75a/3, 121a/4, 159b/12
 b.-ürseñ 165b/16
 b.-ürsin 35a/1, 60b/4, 71a/14, 75a/2,
 138a/17
 b.-ürüz 57a/4

bilā-destūr Ar. İzinsiz
 b. 102b/12, 159a/1, 159a/2, 159b/8,
 159b/9, 160a/1

bilā-fā'ide Ar. Faydasız, yararsız.
 b. 42b/7

bilā-ħuzū' Ar. Alçak gönüllü.
 b.+ol- 100a/10

bilā-izin Ar. İzinsiz.
 b. 159a/1, 177a/12

bilā-ķalb Ar. Kalpsiz.
 b.+a 176a/9

bilā-kem Ar. Eksiksiz.
 b. 157b/11

bilā-keyf Ar. Hoşnutsuzluk.
 b. 157b/12

bilā-māye Ar. Mayasız.

b.+dür 14a/11

bilā-peder Ar. Babasız.
 b. 165a/12

bilā-reyb Ar. Şüphesiz.
 b. 119b/10

bilā-rükū' Ar. Namazda eğilme hareketini
 yapmadan.
 b. 100a/9

bilā-sebeb Ar. Sebepsiz.
 b. 42b/9, 59b/14, 132a/8, 168b/8, 177b/12

bilā-şek Ar. Şüphesiz.
 b. 92b/4

bilā-şübhe Ar. Şüphesiz.
 b. 27b/3

bilā-vakār Ar. Ağırbaşlılık göstermeden.
 b. 100a/9

bilā-vāşıta Ar. Vasıtasız, araçsız, doğrudan
 doğruya
 b. 82a/5, 82b/9, 85b/9, 101b/4, 114a/13,
 164b/17

bilā-vesīle Ar. Sebepsiz.
 b. 123a/17

bilād Ar. Memleketler, şehirler.
 b.+uñ 81b/17

Bilāl Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.
 b. 150a/19, 174b/12, 175a/1, 175a/5
 b.+(Ĥazret-i Bilāl) 10a/2
 b.+(Ĥazret-i Bilāl Ĥabeşī) 174b/12,
 174b/17
 b.+ı 175a/12

bildür- Herhangi bir şeyi haber
 vermek, herhangi bir konuda bilgi
 vermek.
 b.-di 55b/5, 58b/17, 79a/14, 139b/8
 b.-e 48b/12, 120a/16
 b.-mediñ 181a/9
 b.-mek 146a/5

bile 1. Da, de, dahi.
 b. 23a/8, 34a/12, 97b/6, 102b/4, 102b/8,
 125b/8, 125b/9, 138b/8, 141a/5, 157a/3,
 160b/2, 160b/12, 170b/3, 171b/15

2. Birlikte.
b. 68b/5

bilekcek <*bilekçek* Kelepeç.
b. 135b/4

bilin- Bilme işine konu olmak, anlaşılmak.
b.-mez 39a/6, 180a/13
b.-ür 36a/18

billür Ar. Billür.
b.+lar 104b/6

bilmezlik Bilememe durumu, cehalet.
b. 53a/5

bin Bin. (sayı ismi)
b. 21a/4, 21a/4, 21a/5, 87a/17, 88b/10,
107a/15, 159b/1, 181b/5

bin- Bir hayvanın üstüne çıkmak.
b.-diler 103a/10
b.-dükde 152b/1
b.-üp 72b/19, 76b/13, 142a/18

biñ Bin (sayı ismi).
b. 5b/2, 9b/2, 9b/3, 12a/18, 13a/18, 14a/1,
14a/5, 14b/8, 14b/8, 17a/10, 17a/12, 17b/14,
20b/7, 25b/17, 26b/7, 27b/19, 33b/15, 57b/13,
57b/15, 57b/16, 68b/14, 70a/14, 71a/15, 72a/6,
72a/7, 79a/3, 80a/16, 80b/2, 80b/11, 81b/1,
81b/7, 82a/14, 82b/17, 83b/2, 83b/5, 85b/8,
87a/5, 87a/8, 87a/8, 87a/8, 87a/16, 87b/3,
89b/3, 89b/4, 90a/18, 95b/15, 102b/1, 103b/10,
103b/11, 107a/18, 115b/2, 119b/15, 119b/16,
119b/17, 124a/5, 124a/7, 124a/14, 124a/17,
132b/6, 138a/17, 138b/16, 142a/9, 143b/16,
146b/11, 146b/12, 147a/5, 148a/4, 148a/18,
148a/19, 152b/1, 152b/1, 152b/2, 152b/2,
152b/7, 155a/15, 156a/12, 156a/12, 156a/14,
159a/19, 162b/6, 163a/6, 163a/6, 166a/18sı,
166a/19, 169a/4, 180b/5, 182b/18, 184a/3,
184a/4, 190a/3, 191b/11

binā Ar. Yapı, ev.
b. 53b/5
b.+eyle- 100b/9, 100b/15, 103b/16, 104a/1,
104b/6
b.+it- 73b/9, 103a/16, 104b/4, 150b/3,
175b/9
b.+itdür- 125b/5
b.+lardan 183b/4
b.+sı 14b/10

binā'en Ar. Bunun üzerine, bundan dolayı.

b. 2b/7, 103a/17, 119b/19, 122b/8,
180a/11, 181a/4, 184a/5

biñ beş yüz Bin beş yüz (sayı ismi).
b. 121b/3

biñ bir Bin bir (sayı ismi).
b. 5b/3

biñ dört yüz Bin dört yüz (sayı ismi).
b. 138b/11

bindür- Bindirmek, binmesini sağlamak.
b.-di 78a/4
b.-üp 161a/1

biñ yedi yüz yetmiş altı Bin yedi yüz
yetmiş altı (sayı ismi).
b.+dur 4b/7

bi'r Ar. Kuyu.
b.+i devrān 107b/8

bir Bir (sayı ismi)
b. 2b/19, 3b/15, 3b/16, 3b/18, 4b/8, 4b/8,
4b/9, 4b/10, 5a/1, 5a/5, 5a/10, 5a/14, 5a/15,
5a/17, 5a/18, 5a/19, 5b/2, 5b/8, 6a/3, 6a/4,
6a/5, 6a/6, 6a/7, 6a/8, 6a/8, 6a/10, 6b/18, 7a/2,
7a/13, 7a/13, 7a/15, 7a/15, 7a/15, 7a/18, 7a/18,
7b/5, 7b/5, 7b/15, 8a/1, 8a/8, 8a/10, 8a/17,
8a/18, 8a/18, 8a/19, 8b/2, 8b/2, 9a/4, 10a/18,
10b/1, 10b/9, 10b/15, 10b/18, 11a/2, 11a/5,
11a/15, 11a/15, 11a/16, 11b/2, 12a/10, 12a/12,
12b/5, 12b/7, 12b/10, 12b/16, 12b/18, 12b/19,
13a/1, 13a/4, 13a/7, 13a/10, 13a/10, 13a/11,
13a/18, 13a/18, 13b/1, 13b/9, 13b/19, 14a/2,
14a/13, 14a/15, 14b/2, 14b/6, 14b/7, 14b/9,
14b/12, 15a/5, 15a/5, 15a/12, 15a/13, 15a/14,
15b/14, 16a/3, 16a/4, 16b/1, 16b/2, 16b/19,
17a/6, 17a/7, 17a/10, 17a/19, 17b/5, 17b/7,
17b/12, 17b/14, 17b/17, 18a/7, 18a/10, 18a/11,
18a/12, 18a/17, 18a/18, 18b/3, 18b/11, 19a/5,
19a/7, 19a/8, 19a/10, 19a/13, 19a/16, 19a/16,
19b/1, 19b/2, 19b/6, 19b/7, 19b/16, 19b/18,
21b/4, 21b/12, 22a/9, 22a/9, 22a/9, 22a/10,
22a/16, 22a/19, 22b/3, 23a/4, 23a/14, 23b/1,
23b/1, 24a/5, 24a/5, 24a/6, 24b/2, 24b/3,
24b/3, 24b/4, 24b/7, 24b/15, 24b/16, 24b/18,
25b/1, 25b/8, 25b/8, 25b/10, 25b/18, 26a/11,
26a/19, 26b/12, 26b/17, 27a/2, 27a/14, 27b/14,
27b/17, 28a/8, 28b/2, 28b/2, 28b/6, 28b/8,
28b/11, 28b/13, 28b/14, 28b/16, 29a/5, 29a/14,
30a/7, 30a/8, 30b/11, 30b/12, 30b/15, 30b/16,
31a/5, 31a/5, 31a/6, 31a/6, 31a/6, 31a/7,
31a/19, 32a/1, 32a/2, 32a/6, 32a/16, 32b/10,

33a/19, 33a/19, 33b/13, 33b/14, 33b/18,
 33b/18, 33b/19, 33b/19, 33b/19, 34a/1, 34a/1,
 34a/1, 34a/1, 34a/2, 34a/16, 34b/2, 34b/6,
 34b/8, 34b/13, 34b/14, 35a/5, 35a/13, 35b/10,
 35b/12, 36a/14, 36b/2, 36b/17, 37a/3, 37a/5,
 37a/12, 38a/18, 38a/19, 38b/3, 38b/15, 39a/6,
 39a/10, 39a/11, 39a/11, 39a/12, 39a/16, 39b/1,
 39b/12, 39b/15, 40a/15, 40a/15, 40a/19, 40b/7,
 40b/7, 40b/9, 41a/7, 41a/8, 41a/8, 41a/12,
 41b/3, 41b/11, 41b/13, 42a/5, 42a/7, 42a/13,
 42a/17, 42b/3, 42b/3, 42b/4, 42b/4, 42b/10,
 42b/10, 42b/11, 42b/12, 42b/13, 42b/19, 43a/4,
 43b/4, 44a/2, 44a/2, 44a/7, 44b/6, 45b/13,
 45b/14, 46a/11, 46b/13, 47a/10, 47a/12,
 47a/13, 47a/16, 47b/4, 47b/8, 47b/12, 48a/5,
 48a/11, 48a/13, 48b/10, 49a/1, 49a/5, 49a/16,
 49b/3, 49b/4, 50a/12, 50a/14, 50a/14, 50b/5,
 50b/18, 51a/8, 51a/9, 51a/16, 51a/18, 51b/1,
 51b/2, 51b/2, 51b/10, 51b/12, 51b/13, 52b/2,
 52b/4, 52b/7, 52b/8, 52b/9, 52b/9, 52b/10,
 52b/13, 52b/13, 52b/15, 52b/16, 53a/5, 53a/18,
 53b/15, 53b/15, 53b/19, 54a/5, 54a/8, 54b/8,
 55a/14, 55a/16, 55a/17, 56a/4, 56a/9, 56a/14,
 56a/19, 56b/7, 57b/14, 58a/8, 58b/13, 59a/6,
 59a/13, 59a/15, 59b/8, 59b/16, 60b/16, 61a/17,
 61a/17, 61a/174, 61b/4, 61b/5, 61b/7, 61b/14,
 63a/16, 64a/3, 64a/9, 64a/10, 64b/2, 64b/2,
 64b/10, 64b/18, 65b/18, 65b/18, 65b/19, 66a/1,
 66a/16, 66b/11, 66b/13, 66b/17, 67a/4, 67a/
 67b/1, 67b/7, 67b/10, 67b/14, 68b/2, 68b/8,
 68b/11, 68b/12, 68b/19, 68b/19, 68b/19, 69a/4,
 69a/14, 69a/14, 69a/15, 69a/18, 69b/1, 69b/3,
 69b/4, 69b/6, 69b/8, 69b/13, 70a/1, 70a/2,
 70a/5, 70a/6, 70a/8, 70a/11, 70a/12, 70a/12,
 70a/13, 70a/14, 70b/4, 70b/9, 70b/11, 70b/12,
 71a/18, 71b/3, 71b/5, 71b/11, 71b/15, 72a/6,
 72b/2, 72b/3, 72b/5, 72b/6, 72b/6, 72b/9,
 72b/14, 73a/3, 73b/17, 74a/2, 74a/14, 74a/18,
 74b/6, 74b/12, 74b/16, 74b/17, 75a/11, 75b/6,
 75b/12, 76a/19, 76b/13, 76b/14, 76b/14,
 76b/17, 77a/2, 77a/3, 77a/3, 77a/9, 77a/18,
 77b/6, 77b/8, 77b/9, 77b/10, 77b/12, 78a/2,
 78a/3, 78a/13, 78a/16, 78a/17, 78a/18, 78a/18,
 78b/3, 78b/4, 78b/7, 78b/8, 78b/8, 78b/9,
 78b/10, 78b/11, 79a/8, 79b/6, 79b/8, 79b/8,
 79b/15, 80a/2, 80a/3, 80a/4, 80a/4, 80a/5,
 80a/6, 80b/3, 80b/5, 81a/16, 81b/1, 81b/4,
 81b/5, 81b/17, 82a/19, 82b/17, 82b/18, 83a/1,
 83a/2, 83a/3, 83a/5, 83b/1, 83b/4, 83b/6,
 83b/11, 83b/11, 83b/14, 83b/14, 83b/17, 84a/2,
 84a/3, 84a/5, 84a/9, 84a/10, 84a/19, 84b/15,
 84b/15, 84b/16, 85a/2, 85a/5, 85a/5, 85a/5,
 85a/5, 85b/12, 85b/17, 86a/2, 86a/5, 86a/11,
 86a/11, 86a/12, 86a/16, 86a/17, 86b/3, 86b/9,
 86b/15, 86b/16, 86b/19, 87a/1, 87a/10, 87a/11,
 87a/12, 87a/19, 87b/1, 87b/2, 87b/4, 87b/8,
 87b/9, 87b/11, 87b/12, 87b/12, 87b/13, 87b/15,
 87b/16, 88a/3, 88a/7, 88a/19, 88b/2, 88b/3,
 88b/7, 88b/19, 89a/4, 89a/7, 89a/8, 89a/16,
 89a/17, 89a/17, 89b/5, 89b/7, 89b/14, 89b/16,
 90a/13, 91b/4, 91b/4, 91b/19, 92a/2, 92a/2,
 93a/2, 93a/3, 93a/6, 93b/4, 93b/5, 93b/5,
 93b/5, 93b/5, 93b/5, 93b/6, 93b/8, 93b/8,
 93b/8, 93b/9, 93b/9, 93b/18, 94b/13, 94b/16,
 94b/18, 94b/19, 95a/3, 95a/5, 95a/17, 95b/13,
 95b/16, 95b/17, 96a/11, 96b/18, 97a/1, 97a/2,
 97b/4, 97b/5, 97b/5, 98a/1, 98b/9, 99b/2,
 99b/4, 99b/15, 99b/15, 99b/16, 99b/18, 100a/6,
 100a/16, 100a/17, 100a/19, 100b/9, 101a/5,
 101b/11, 101b/11, 101b/18, 102a/7, 102a/9,
 102a/10, 102a/15, 102b/11, 102b/18, 103a/1,
 103a/13, 103a/16, 103b/8, 103b/10, 103b/16,
 103b/16, 104a/1, 104a/14, 104b/1, 104b/4,
 104b/15, 105a/16, 105a/19, 105b/9, 106a/17,
 106b/5, 106b/5, 106b/6, 106b/10, 106b/13,
 106b/19, 107a/6, 107b/7, 107b/7, 107b/8,
 107b/10, 108a/3, 108a/3, 108a/4, 108a/16,
 108a/16, 108a/17, 109a/18, 110a/4, 110a/19,
 110b/1, 110b/2, 111a/19, 111b/1, 111b/2,
 111b/3, 111b/4, 111b/4, 111b/7, 111b/10,
 111b/12, 112a/17, 112b/1, 112b/3, 112b/17,
 112b/19, 113a/15, 113b/7, 113b/11, 113b/19,
 114a/4, 114a/8, 114a/13, 114b/11, 114b/13,
 115a/2, 115a/11, 115a/11, 115a/17, 115a/17,
 115a/19, 115a/19, 115b/1, 115b/10, 116a/1,
 116b/19, 117a/18, 117a/19, 117b/3, 117b/5,
 117b/5, 117b/8, 118a/13, 118a/17, 118b/15,
 118b/17, 119a/9, 120a/17, 121a/10, 121b/9,
 122b/16, 123a/1, 123a/9, 123a/16, 123a/16,
 123a/16, 124a/2, 124a/4, 124a/4, 124a/11,
 124a/12, 124b/2, 124b/11, 125b/4, 125b/10,
 125b/15, 125b/15, 126a/2, 126a/5, 126a/6,
 126a/7, 126a/12, 126b/2, 126b/12, 126b/14,
 127a/19, 127b/12, 127b/13, 127b/15, 127b/18,
 127b/19, 128a/9, 128b/6, 129a/2, 129a/17,
 129b/15, 129b/19, 130b/1, 130b/1, 131b/14,
 132a/1, 132a/12, 132a/16, 132a/16, 132b/11,
 132b/12, 132b/13, 132b/16, 132b/17, 132b/17,
 132b/18, 132b/18, 133a/9, 133a/10, 133a/13,
 133a/16, 133a/16, 133b/7, 133b/7, 133b/11,
 133b/13, 133b/15, 133b/15, 133b/17, 134a/17,
 134a/18, 134b/3, 134b/3, 134b/5, 134b/11,
 135a/15, 135a/19, 136a/14, 136b/4, 136b/5,
 136b/10, 136b/13, 136b/17, 136b/18, 137b/2,
 137b/4, 137b/6, 137b/11, 137b/14, 138a/4,
 138b/18, 139b/1, 139b/2, 139b/3, 139b/4,
 139b/5, 139b/6, 139b/6, 139b/16, 140a/1,
 140a/14, 140b/15, 141a/6, 141a/6, 141a/7,
 141b/8, 141b/12, 141b/12, 141b/13, 141b/18,
 142a/4, 142a/8, 142a/18, 142b/1, 142b/7,

142b/16, 143a/3, 143a/10, 145b/16, 146a/14,
 146a/17, 146a/18, 146b/10, 146b/12, 146b/13,
 147b/12, 148a/8, 148b/4, 149a/5, 149a/14,
 149a/14, 149b/14, 149b/19, 150b/9, 151a/7,
 151a/17, 151a/19, 151b/1, 151b/2, 151b/3,
 151b/5, 151b/10, 151b/10, 152b/2, 152b/4,
 152b/4, 153a/1, 153a/4, 153a/9, 153a/18,
 153b/9, 153b/11, 153b/11, 153b/13, 153b/18,
 153b/19, 154a/2, 154a/8, 154a/16, 154b/5,
 155a/5, 155b/2, 155b/17, 156b/6, 156b/6,
 156b/7, 156b/7, 156b/16, 156b/18, 157a/2,
 157a/7, 157b/16, 157b/18, 158a/6, 158b/1,
 158b/4, 158b/8, 159b/4, 159b/15, 159b/16,
 160a/3, 160a/12, 160a/18, 160b/1, 160b/6,
 160b/11, 160b/15, 160b/15, 160b/15, 160b/16,
 161a/1, 161a/4, 161a/15, 161a/16, 161a/17,
 161b/17, 162a/1, 162a/7, 162a/13, 162a/16,
 162b/6, 162b/8, 162b/10, 162b/11, 162b/18,
 162b/19, 163a/15, 163b/8, 163b/8, 163b/9,
 164a/4, 164a/11, 164a/19, 164b/1, 165a/18,
 165b/1, 165b/1, 165b/3, 165b/7, 165b/7,
 165b/8, 166a/6, 166b/2, 166b/6, 166b/6,
 167a/2, 167a/2, 167a/12, 167a/12, 167a/19,
 167b/13, 167b/14, 168a/8, 169a/1, 169a/2,
 169b/4, 169b/11, 169b/18, 169b/18, 170a/1,
 170a/9, 170a/12, 170a/14, 170b/1, 170b/4,
 170b/8, 170b/13, 170b/14, 170b/16, 171a/3,
 171b/12, 172a/9, 172a/9, 173a/4, 173b/6,
 174a/13, 174a/13, 174a/14, 174a/15, 174a/16,
 174b/4, 175a/1, 175a/4, 175a/6, 175b/7,
 175b/9, 175b/10, 175b/10, 175b/16, 175b/17,
 176a/6, 176a/10, 177a/6, 177a/8, 177a/10,
 177a/13, 177a/15, 177a/18, 177b/13, 178a/3,
 178a/4, 178b/3, 178b/5, 178b/9, 178b/10,
 179a/6, 179a/17, 179b/2, 179b/7, 180a/13,
 180b/1, 180b/7, 180b/12, 181a/2, 181a/3,
 181a/6, 181a/8, 181b/6, 181b/9, 181b/9,
 181b/10, 181b/16, 182a/9, 182a/12, 182a/13,
 182a/15, 182b/12, 183a/2, 183a/7, 183a/7,
 183a/7, 183a/12, 183a/12, 183a/12, 183a/13,
 183a/13, 183b/8, 183b/10, 183b/16, 183b/16,
 183b/19, 183b/19, 184a/19, 185b/1, 185b/3,
 186b/5, 186b/6, 186b/12, 187a/8, 187a/8,
 187a/8, 187a/14, 187a/15, 187a/15, 187b/1,
 187b/14, 188a/6, 188b/1, 188b/13, 188b/13,
 188b/16, 189b/17, 189b/19, 190b/15, 191a/3,
 191a/3, 191a/13, 191b/3, 191b/7, 191b/9,
 191b/13, 191b/13, 191b/14, 191b/19, 192a/5,
 192a/7, 192a/14, 192a/15, 192a/17,
 b.+dür 15b/12, 15b/12, 41a/1, 57b/13,
 57b/16, 138b/5, 143a/2, 166b/13, 167a/6
 b.+er 46a/17, 46a/17, 49a/9, 49a/9, 52b/19,
 52b/19, 72b/16, 72b/16, 87a/3, 87a/4, 102b/4,
 125b/16, 150b/4

b.+i 5b/16, 9a/3, 19b/5, 19b/5, 22a/19,
 22b/1, 22b/2, 22b/2, 23a/19, 24b/7, 25b/12,
 27b/14, 28a/13, 28a/17, 28b/8, 29a/2, 31a/8,
 34a/6, 36a/2, 36a/2, 37b/1, 42b/7, 48a/6, 48a/7,
 49a/7, 51b/14, 52a/12, 52a/14, 54b/12, 54b/12,
 54b/13, 54b/18, 54b/18, 54b/18, 54b/19, 61a/7,
 61a/10, 61a/11, 61a/11, 61b/10, 64a/17,
 64a/17, 66b/16, 71a/15, 71a/16, 71b/11,
 72b/16, 76b/12, 77b/5, 86b/3, 90b/11, 90b/12,
 90b/12, 92a/1, 95b/13, 98b/13, 98b/14, 99a/15,
 99a/18, 100a/1, 100a/2, 100b/6, 100b/6,
 100b/6, 100b/6, 100b/6, 101b/17, 101b/18,
 106a/17, 107b/13, 107b/13, 107b/14, 107b/15,
 107b/16, 109b/12, 109b/12, 109b/15, 109b/16,
 119a/11, 120a/19, 120b/1, 121a/13, 125a/8,
 125a/8, 125b/10, 125b/14, 131b/15, 131b/15,
 131b/17, 132b/7, 132b/9, 132b/10, 134a/18,
 134a/18, 134b/1, 137b/14, 139b/14, 139b/14,
 139b/14, 139b/15, 141b/19, 146a/16, 146a/19,
 147a/6, 152a/8, 155b/5, 155b/5, 155b/6,
 155b/7, 155b/19, 158a/2, 159a/1, 159a/2,
 161b/12, 168a/4, 168a/5, 170a/14, 170a/15,
 171a/3, 171a/6, 171b/12, 176a/9, 178b/8,
 178b/9, 178b/15, 183a/5, 187a/14, 187b/15,
 187b/15, 187b/15, 187b/15
 b.+imiz 171b/12
 b.+imüzün 71a/16
 b.+in 18a/19, 49a/18, 49b/1, 49b/2, 64b/2,
 90b/12, 120b/2, 132b/7, 188a/19
 b.+inde 39b/7, 95b/13, 188a/9
 b.+inden 31a/8, 36a/1, 61a/7
 b.+ine 5b/16, 45a/11, 46a/17, 61b/10,
 67a/18, 68b/2, 86a/4, 93a/19, 112a/11,
 144b/17, 147b/7, 161a/16, 183a/4, 183a/5
 b.+ini 156b/15
 b.+inün 166b/13
 b.+inün 52b/19, 68b/2, 83a/4, 84a/13,
 84a/15, 93a/14, 101b/18, 113a/15, 125b/15,
 159a/1, 159a/2, 166b/11, 166b/13, 166b/13,
 170b/1, 191b/10
 b.+iñüz 157a/1, 157b/16, 164a/3, 164a/7,
 164a/9, 164a/11, 164a/13, 164a/14, 164a/16,
 164a/17, 164b/2, 164b/3, 170a/12, 170a/18
 b.+isi 109b/8, 115b/14, 132b/8, 155b/2,
 161b/12, 185b/14, 186b/17
 b.+isinde 138a/8, 138a/8
 b.+iyle 29a/2, 107b/14, 171a/3, 178b/15
 b.+ümizi 130a/6
 b.+ün 61a/6

Birterbūr Yer ismi.

b. 169a/4

birbiri Birbiri.

b.+n 187a/14, 187b/5

b.+nden 177a/12, 187a/13
 b.+ne 171a/2, 182b/11, 187a/15
 b.+yle 37b/19, 124b/12, 171a/4, 171a/7,
 171a/8, 171a/15, 171a/16, 171b/1, 187b/7,
 188a/4

birer Bir sayısının üleştirme sayı sıfatı.
 b. 51a/12, 162b/3

birinci Bir sayısının sıra sıfatı.
 b. 68b/3, 166b/15

birkaç Çok olmayan, az sayıda, az.
 b. 131a/15, 146a/4, 179b/8

birle İle.
 b. 150a/8

birün Far. Dışarı, dış.
 b.+dur 113b/9

biryân Far. Tava, tepsi gibi şeylerde susuz
 veya az suda pişirildikten sonra
 kızartılan et kebabı.
 b. 44a/12, 69b/18
 b.+eyle- 69b/14
 b.+ol- 57a/1

bisât Ar. Minder, döşek.
 b. 42b/11
 b.+ı devlet 103a/12
 b.+ı ma'rifet 103a/11
 b.+lar 88a/19

Bisulṭa Ar. ferman, emir.
 b. 166b/2

bisyâr Far. Çok.
 b.+(derecât-ı bisyâr) 6a/1
 b.+(kütüb-i bisyâr) 2b/9

bişir- Pişirmek. Krş. **bişür-**
 b.-üp 165b/3, 165b/4

bişür- Pişirmek.Krş. **bişir-**
 b.-digi 69b/19

bi't-tamām Ar. Tamamıyla.
 b. 1b/7, 172a/16

bit- Bitki, tüy, saç vb. şeyler çıkıp
 yetişmek.
 b.-er 25a/14, 57b/10
 b.-mez 120a/13

b.-miş 146b/14
 b.-üren 150a/10

bi't-tā'at Ar. İbadet ile.
 b. 84b/12

biz Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.
 b. 5a/8, 19a/18, 23b/17, 33a/12, 38b/8,
 41a/19, 41b/15, 42a/14, 43a/2, 44a/5, 45a/3,
 45a/4, 45b/11, 56b/6, 56b/8, 57a/4, 61b/11,
 70a/2, 71a/12, 77b/8, 77b/9, 78b/14, 80b/3,
 86a/6, 88a/8, 89b/1, 89b/2, 94a/11, 99a/4,
 102a/8, 106a/11, 106b/10, 108a/14, 112a/8,
 116b/1, 116b/2, 125a/11, 129a/16, 130a/6,
 136b/3, 138b/9, 143b/8, 144a/5, 145b/12,
 145b/13, 148b/10, 151a/9, 156b/2, 158b/6,
 169a/8

b.+de 41b/7, 78b/15, 127a/18, 127b/4

b.+den 18a/15, 18b/17, 75a/2, 89b/2,
 145a/1, 154b/18, 171b/15

b.+e 3b/15, 3b/18, 18b/3, 19a/16, 33a/14,
 36b/5, 37a/12, 37b/18, 38b/10, 41b/3, 41b/12,
 43a/4, 53a/17, 57a/5, 58a/19, 60b/5, 70b/11,
 70b/12, 71a/12, 75a/3, 86a/9, 91b/1, 93b/12,
 95a/7, 102a/8, 102a/8, 102a/19, 106b/10,
 112b/4, 115b/13, 139a/1, 145a/1, 156b/4,
 158a/1, 158b/6, 163b/1, 170a/7, 172b/9,
 183a/1, 188a/12

b.+i 25a/18, 46b/19, 75a/3, 77b/18, 89b/1,
 112a/8, 112a/9, 129a/2, 134b/16, 134b/16,
 142a/12, 154b/17, 169a/13, 188a/11

b.+im 14b/18, 26b/2, 27b/6, 32a/4, 38b/12,
 40a/6, 41b/8, 71b/4, 71b/4

b.+üm 18b/6, 18b/16, 19a/18, 19a/19,
 25a/19, 26a/19, 27b/1, 29a/12, 37a/8, 37a/9,
 37a/10, 37b/18, 38a/14, 41b/14, 42b/10, 43a/2,
 50b/15, 58a/11, 61b/10, 68b/18, 70b/11, 71b/1,
 75a/4, 75a/5, 77b/8, 77b/17, 93a/7, 99b/6,
 102a/1, 128a/2, 128a/5, 128a/12, 130a/6,
 133b/10, 134b/9, 139a/1, 144a/4, 145b/19,
 156a/11, 156a/7, 156b/11, 168a/14, 169b/18,
 170b/7, 175a/12, 175a/13

b.+ümle 101b/19, 103a/1, 169a/15

bizzât Ar. Kendi kendisi.
 b. 82b/11

boğaz Boğaz, imik, kursak.
 b.+ına 47a/19, 51b/13, 72a/16, 137a/11
 b.+uma 50b/13

boğazla- Boğazından keserek öldürmek.
 b.-dılar 56a/9
 b.-yup 186b/12

bollik Bol olma durumu.

b. 78a/6

bostān Far. Sebze bahçesi.

b. 136b/7, 140a/5, 161a/17

b.+a 161a/12

b.+dur 9b/13

b.+ı 161a/19, 161b/5

b.+larını 52a/19

b.+uñ 9b/14

boşalt- Boş duruma getirmek.

b.-dılar 158a/12

boşat- Boşama işini yaptırmak.

b.-dı 34b/10

boy Boy.

b.+ı 52b/15

boyun Boyun.

b. 50b/16

b.+ına(boynına) 45a/15, 46a/6, 51a/19,
63b/6, 63b/10, 68b/12, 71b/13, 135b/5, 150a/1,
157a/4, 184a/17, 184b/13

b.+umı(boynumı) 130a/12

bozıl- Dağılmak, bozguna uğramak.

b.-maz 117a/10

b.-ur 117a/10

bölük 1. Bir bütünden ayrılmış olan parça,
kısım.

b. 12a/10, 67b/1, 188b/9

b.+i(bölüğü) 72b/9

2. Takımlardan oluşan, üçü veya dördü bir
tabur oluşturan ve öbür birliklerin temeli
sayılan birlik.

b. 79a/8

böyle Bunun gibi, buna benzer.

b. 6a/18, 7a/16, 7a/17, 8b/4, 8b/5, 10b/3,
10b/10, 11b/2, 15b/2, 16a/3, 20a/14, 20a/15,
23a/11, 25b/14, 27b/3, 29a/6, 34a/3, 34b/17,
36b/8, 37a/5, 37b/16, 39b/17, 42b/5, 44a/14,
51a/15, 53a/11, 53b/4, 56b/11, 61b/7, 62a/15,
63a/11, 72a/7, 72a/8, 72b/7, 74a/4, 75b/9,
75b/9, 79b/9, 82a/2, 84a/3, 84a/19, 85b/3,
85b/9, 86a/17, 88b/4, 96a/3, 104a/10, 107b/6,
107b/11, 111b/5, 111b/14, 113a/7, 113a/10,
113a/17, 113b/1, 116b/3, 117b/2, 117b/13,
120b/18, 121b/12, 121b/18, 124b/8, 125a/18,
126b/12, 132b/15, 136a/12, 136b/11, 137a/3,
138b/11, 141a/1, 143b/3, 146b/4, 148b/2,
149b/4, 159b/11, 160a/13, 165a/8, 166b/19,

168a/7, 168b/5, 169a/14, 169b/1, 169b/6,
170b/15, 171b/13, 171b/18, 171b/19, 176a/7,
177b/2, 178a/13, 182b/9, 183a/3, 184a/2,
191b/11, 192a/6

b.+dir 27b/1, 59a/4, 68a/1, 125a/6

b.+dür 7a/14, 29a/12, 63a/14, 64a/1, 90a/5,
159a/1, 192a/1

b.+imiş 187a/2

bu Bu.

b. 1b/10, 2a/3, 2a/11, 2a/19, 2b/8, 3a/2,
3a/4, 3a/5, 3a/5, 4b/5, 4b/6, 4b/10, 4b/12,
4b/13, 5a/2, 5a/7, 5a/8, 5b/4, 6a/1, 7b/14,
8a/17, 8b/1, 8b/5, 8b/5, 10b/5, 11a/6, 11a/10,
11a/10, 11a/16, 11a/17, 11a/18, 11a/19, 11b/3,
11b/4, 11b/5, 11b/18, 14a/7, 14b/14, 14b/16,
14b/19, 14b/19, 15a/8, 15b/15, 15b/19, 16a/1,
16a/3, 16a/17, 16a/19, 17a/1, 17a/2, 17a/3,
17a/3, 17a/6, 17b/10, 18a/12, 18b/9, 19a/1,
19a/15, 19b/12, 19b/13, 20a/1, 20b/14, 21a/5,
21a/9, 21b/12, 21b/19, 22a/13, 22a/14, 22b/16,
23b/3, 23b/17, 23b/18, 24a/7, 24a/7, 24b/5,
24b/6, 24b/10, 24b/17, 25a/5, 25a/11, 25a/13,
25a/18, 25b/3, 25b/7, 25b/17, 25b/18, 26a/1,
26a/2, 26a/8, 26a/11, 26b/18, 27b/5, 27b/11,
27b/15, 28a/8, 28a/12, 28a/13, 28a/17, 28b/8,
29a/4, 29a/19, 30b/7, 31a/11, 31a/12, 31a/12,
31a/14, 31b/6, 31b/7, 31b/9, 31b/12, 32b/18,
33a/17, 34a/4, 34a/9, 34b/14, 34b/15, 34b/19,
35a/3, 35a/8, 35a/12, 35a/15, 35a/15, 35b/11,
36a/18, 36a/19, 36a/19, 36b/2, 36b/9, 36b/9,
37b/6, 37b/7, 39a/2, 39a/8, 39a/19, 41b/5,
42a/8, 42b/7, 43a/1, 43b/1, 43b/19, 44a/4,
44b/6, 45a/8, 45b/12, 47a/10, 48b/5, 48b/7,
48b/11, 48b/18, 49a/1, 49a/12, 50a/9, 51a/13,
51b/9, 52a/3, 52a/6, 52a/7, 53a/4, 53a/6, 53a/8,
53b/17, 54a/1, 54a/8, 54a/11, 54a/19, 54b/15,
54b/18, 54b/19, 55a/1, 56b/3, 58a/9, 58a/13,
59a/12, 59a/17, 59b/1, 59b/4, 60b/2, 60b/6,
60b/9, 60b/13, 61b/8, 61b/11, 61b/12, 62a/8,
62a/9, 62b/2, 62b/10, 63a/15, 63b/19, 64a/16,
64b/5, 64b/7, 64b/10, 64b/14, 65a/14, 65a/15,
65b/4, 65b/6, 65b/7, 65b/16, 65b/16, 66a/7,
66b/13, 67a/19, 67b/12, 67b/15, 68b/14,
69a/13, 69b/10, 70a/13, 71a/8, 71b/1, 72a/7,
72a/13, 72a/14, 72a/19, 75a/13, 75a/15,
76a/12, 76a/18, 76b/8, 77b/13, 77b/13, 77b/15,
77b/18, 79a/2, 79a/4, 79a/6, 79a/7, 79b/2,
80a/7, 80a/13, 80a/13, 81b/2, 81b/3, 81b/4,
81b/6, 81b/10, 82a/1, 82b/11, 83a/7, 83a/8,
83b/16, 83b/19, 85a/1, 85a/8, 85a/9, 85a/16,
85b/5, 85b/6, 85b/7, 85b/7, 85b/8, 86a/2,
86a/8, 86a/10, 86a/14, 86a/15, 86a/18, 86b/10,
87b/7, 87b/17, 87b/18, 88a/11, 88a/17, 88b/6,
88b/10, 89a/1, 89a/7, 89a/9, 89b/2, 89b/9,

89b/10, 89b/11, 89b/13, 89b/18, 90a/9, 90b/12,
 91a/9, 91b/9, 92a/7, 92a/13, 92a/19, 92b/1,
 92b/8, 93a/5, 93b/6, 93b/11, 93b/11, 93b/12,
 94b/12, 95a/1, 95a/7, 95a/9, 95a/19, 95b/3,
 96a/3, 96a/7, 96a/7, 96a/8, 96a/14, 96b/8,
 97b/2, 98b/4, 98b/19, 99a/12, 99b/3, 100a/15,
 100a/18, 101a/9, 101a/12, 101a/13, 101a/15,
 101a/16, 101b/7, 102a/9, 102b/2, 103a/2,
 103a/5, 103b/5, 103b/6, 104a/7, 104a/19,
 105a/6, 105a/19, 106a/19, 106b/7, 106b/7,
 106b/8, 106b/8, 106b/9, 106b/12, 107a/14,
 108a/2, 108b/18, 110a/1, 110a/2, 110a/9,
 110b/7, 110b/9, 112b/7, 113a/5, 113a/8,
 113a/8, 113a/9, 113a/10, 113a/14, 113a/16,
 113b/1, 113b/8, 113b/11, 115a/4, 115a/13,
 115a/17, 115b/1, 115b/16, 116a/5, 116a/17,
 116b/6, 116b/18, 116b/19, 117a/2, 117a/5,
 117b/4, 118a/5, 118a/11, 118a/16, 118b/2,
 119a/12, 120a/15, 120b/18, 121a/5, 121a/13,
 121b/16, 122a/17, 122b/5, 123a/3, 123a/4,
 123b/14, 123b/17, 124b/8, 124b/14, 126b/5,
 127a/6, 127a/7, 127b/13, 129a/13, 129a/16,
 129a/17, 129b/1, 130a/15, 130a/17, 130b/3,
 130b/4, 130b/13, 132a/14, 132a/15, 133b/3,
 133b/10, 134b/4, 134b/10, 134b/13, 134b/19,
 135a/4, 136a/18, 136b/5, 136b/6, 137a/1,
 137a/8, 137b/3, 137b/10, 137b/13, 138a/8,
 139a/5, 139b/6, 140b/13, 141a/1, 141a/8,
 141a/9, 142a/1, 142a/16, 142b/10, 143a/12,
 143a/15, 144a/15, 144b/2, 144b/19, 145a/11,
 145a/19, 145b/6, 146a/4, 146a/16, 146b/5,
 146b/11, 147a/14, 148a/5, 148b/12, 149a/4,
 149a/9, 149a/9, 149a/16, 149a/17, 150a/5,
 151a/18, 151b/4, 151b/4, 151b/8, 152a/13,
 152b/2, 152b/13, 153a/3, 153a/5, 153a/8,
 153a/9, 153a/12, 153a/13, 153b/13, 154a/1,
 154a/12, 154b/11, 154b/13, 154b/17, 154b/19,
 155a/1, 155a/17, 155b/6, 156a/3, 156a/6,
 156a/6, 156a/7, 156a/9, 156a/15, 156b/9,
 157b/9, 158a/7, 158a/11, 158a/14, 158a/15,
 158a/17, 158a/19, 161a/18, 162b/9, 162b/9,
 163a/8, 163b/5, 163b/5, 164a/1, 164a/8,
 165b/17, 167a/14, 168a/14, 168a/16, 169a/5,
 169a/12, 169a/19, 169b/11, 169b/16, 170a/3,
 170a/11, 170a/14, 170a/16, 170b/2, 171a/14,
 171b/14, 171b/19, 171b/19, 172b/1, 172b/3,
 172b/4, 172b/9, 173b/6, 173b/13, 173b/15,
 174a/15, 174b/19, 175a/2, 175a/6, 175a/8,
 175a/9, 175a/17, 175b/2, 175b/7, 175b/13,
 175b/15, 177a/19, 178b/7, 179a/6, 179a/14,
 179a/16, 179a/17, 179a/18, 179a/18, 180b/7,
 180b/15, 180b/18, 181a/16, 181b/16, 182a/11,
 182b/1, 182b/11, 182b/17, 183a/18, 183b/19,
 184a/2, 184a/13, 184b/7, 184b/7, 184b/10,
 184b/14, 184b/17, 185a/9, 185b/4, 185b/7,
 185b/7, 185b/8, 185b/10, 185b/13, 186a/1,
 186b/3, 186b/16, 186b/19, 187a/2, 187a/13,
 187a/17, 187a/18, 188a/19, 189a/8, 189a/10,
 189a/11, 189a/12, 189a/14, 190a/13, 190a/15,
 190b/9, 191a/6, 191a/10, 191a/17, 191a/17,
 191b/2, 191b/11, 192a/1, 192a/7,
 b.+dur 5b/5, 10a/13, 14b/13, 19b/17,
 24a/12, 29a/16, 31a/10, 31b/9, 37a/2, 42b/7,
 49a/7, 63a/10, 69a/6, 71b/11, 71b/16, 78b/5,
 103a/5, 104a/4, 104a/5, 104b/9, 106a/4,
 106b/14, 111b/18, 112a/12, 112b/1, 113b/17,
 118a/13, 121a/12, 123b/18, 124a/10, 124a/19,
 124b/10, 124b/14, 128a/17, 129b/7, 129b/18,
 132a/6, 133a/17, 134a/16, 155b/10, 161b/11,
 168b/2, 169b/3, 173b/11, 180a/7, 181a/5,
 189b/11
 b.+midur 106b/19, 168b/6, 169a/6
 b.+na 99a/13
 b.+nca 21b/1, 62b/8
 b.+nda 13a/7, 16a/5, 16a/8, 42b/6, 46a/19,
 53b/15, 68b/9, 72b/12, 77b/2, 96b/17, 97a/1,
 100a/19, 134a/15, 144a/5, 162b/4, 163a/9,
 170b/1, 171b/16, 171b/16, 171b/18, 172a/1
 b.+ndan 2b/14, 10b/1, 18b/4, 18b/8,
 36b/18, 37b/17, 43a/16, 54b/9, 55b/18, 66a/8,
 74a/17, 88b/8, 96b/2, 97b/3, 101a/14, 104b/4,
 112a/3, 112b/15, 114b/12, 142a/7, 146a/5,
 148b/12, 148b/16, 161b/7, 170a/2
 b.+ndan-šoňra 137a/5
 b.+ni 7b/7, 13a/14, 17b/5, 21a/15, 24b/14,
 25a/7, 29a/1, 29a/13, 29a/15, 31a/7, 31b/11,
 38b/2, 49a/16, 54a/4, 56a/15, 60b/9, 61b/15,
 66a/2, 66b/19, 74b/17, 75a/15, 85a/6, 85b/18,
 91b/7, 91b/10, 93b/11, 96b/3, 97b/3, 108b/12,
 109a/4, 109a/5, 110a/4, 118a/15, 123a/14,
 124b/7, 126a/6, 128a/4, 133a/15, 134b/12,
 136b/3, 139b/4, 139b/11, 142a/6, 142b/5,
 143a/11, 146a/1, 146a/3, 146a/9, 152b/18,
 156b/19, 157b/10, 159a/16, 161a/2, 162a/1,
 162a/12, 162a/19de, 162b/5, 162b/10, 165a/14,
 168a/14, 170a/7, 170b/4, 170b/5, 170b/7,
 175a/3, 175a/9, 175b/11, 181a/7, 182a/19,
 182b/19, 187b/8, 188b/7, 188b/15
 b.+niñ 4b/18, 25a/2
 b.+nlar 63a/14, 94b/12
 b.+nuñ 8a/11, 13a/3, 27b/12, 56b/3, 57a/8,
 71b/1, 79b/13, 106a/9, 113b/6, 121a/12,
 121a/19, 126b/11, 130a/7, 149b/11, 149b/14,
 169b/3, 177a/15, 189b/11, 189b/17
 b.+nuñla 20b/16, 178b/9
 b.+ña 8b/3, 12b/18, 14b/13, 18b/14,
 26b/19, 29a/6, 29a/15, 46b/18, 60a/9, 76b/8,
 86a/3, 99b/6, 100b/1, 103a/18, 104b/2,
 105a/19, 111b/5, 111b/8, 123a/11, 123a/15,

129b/14, 146a/19, 165b/17, 172a/1, 173b/14, 177a/3

b.+ñdan 110b/11

budağ Budak.

b. 142a/3

b.+ı(budağı) 141b/19

b.+ına(budağına) 7a/15

b.+ından(budağından) 7a/15

b.+lara 57a/13

b.+ları 7a/14, 28b/17

buğday Buğday.

b. 55b/10, 55b/11, 81b/9, 81b/9, 169a/15

buğız Ar. Kin, nefret.

b. 4b/16, 29a/1, 31b/6, 54a/11

b.+ı(buğız-ı) adâvet 29b/1

b.+u hâsed it- 167b/12

bugün Bugün.

b. 8b/19, 22a/15, 26a/5, 27a/3, 32a/9, 35b/7, 36b/17, 41a/18, 41a/18, 41b/14, 42b/8, 57a/15, 57a/17, 57a/19, 57b/3, 60a/4, 61b/19, 67a/13, 69b/12, 79a/13, 93a/16, 99a/2, 119a/18, 131a/1, 131a/2, 145a/7, 169b/14

buğl Ar. Cimrilik, pintilik.

b.+it- 124b/5

buğağı Ağır cezalıların ayaklarına takılıp ucuna pranga bağlanan demir halka.

b. 72a/17, 75a/17, 75b/3, 135b/4

b.+ur- 71b/13

b.+yı 72a/18

bul- Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak, bir şeyi elde etmek.

b.-a 177a/19

b.-a(ğafil bul-) 59a/6

b.-a(intihâ bul-) 21b/19

b.-a(nihâyet bul-) 142a/12

b.-alar 110b/1, 177b/7

b.-am 104a/18, 137a/2

b.-amadılar 169a/7

b.-asın 8b/5, 59a/11, 66a/11, 96b/15, 132b/5, 140b/81, 168b/15

b.-dı 13a/18, 24a/10, 74b/10, 95b/6, 95b/6,

95b/12, 95b/13, 150b/12, 154b/17, 155a/5,

155a/8, 155a/8, 168a/4, 168a/5, 168a/6,

168b/15, 173a/9, 177b/8, 182a/16, 185b/2,

186a/14, 186a/15, 188b/9

b.-dı(hidâyet bul-) 70b/7

b.-dılar 19b/11, 110b/4, 110b/5, 115b/5, 116b/11, 158a/13

b.-duğ 56b/10, 59a/15, 184b/15

b.-dum 69a/6, 69a/14, 90a/2, 124a/8, 149b/3, 177a/14

b.-duñ 11a/6, 162b/9

b.-duñ mı 60b/12

b.-ıcağ 169a/13

b.-madı 133b/7

b.-madı(ğalâş bul-) 140b/15

b.-madı(zafır bul-) 89b/15

b.-madılar 70b/10, 110a/14, 128a/16

b.-madım 17a/15, 35a/9, 70a/8

b.-maduğ 59a/15

b.-madum 60b/9, 70a/8

b.-maduñ 75a/2

b.-mayasın 60a/13

b.-maz 102a/3

b.-mazdı 50a/1

b.-mazdım 35a/10

b.-mazdum 69b/12, 69b/12

b.-mazlar 128a/1, 128a/2

b.-mazsañ 147a/2

b.-mazsın 147a/3

b.-sa 3a/13

b.-salar 128a/1, 128a/2

b.-sam 35a/9, 35a/9, 69b/11, 69b/12

b.-sun 72b/3

b.-unam 166a/15

b.-up 61b/14, 64b/3, 86a/13, 175b/18

b.-ur 28a/13, 86b/11, 86b/16, 86b/17, 95a/12, 105b/11, 124a/7, 175b/17, 186a/12

b.-ur(eşer bul-) 1b/8

b.-ur(nokşân bul-) 177b/18

b.-ur(zafır bul-) 112a/15

b.-urdu 57b/13, 57b/15

b.-urduñ 146a/8

b.-ursam 67a/19

b.-ursın 66b/13, 74a/17

b.-ut 77a/2

bulan- Her yanı bir şeyle kaplanmak.

b.-muş 59a/15

bulaş- Bir nesne, üzerine sürülen bir şey yüzünden kirlenmek.

b.-a 12b/9

b.-dı 120a/11

b.-dırup 59b/16

b.-mak 120a/12

b.-muş 51b/7, 63b/12, 129a/14, 163b/14

bulaşdur- Bulaşmasına yol açmak.

b.-dılar 56a/10

- bulın-** Bulunmak. Krş. bulun-
b.-dı 111b/19, 150a/13, 170b/10
b.-ur 134b/13, 148a/14
b.-uram 87b/19
- buluş-** Bir araya gelmek.
b.-urduk 173b/16
- bulūğ** Ar. Ergenlik.
b.+a(ḥadd-ı bulūğ) 19a/19, 19b/3
b.+da 169b/16
- bulun-** Bulunmak. Krş. bulın-
b.-mazdı 45b/1
b.-undı 172b/9
b.-unur 169a/10
- buluş-** Bir araya gelmek.
b.-dı 176a/19
b.-dılar 91b/15
- bulut** Bulut.
b. 66b/11, 77b/19
- bunca** Bu kadar, bu denli.
b. 69b/2, 153b/13, 154b/18, 174a/1
- bunda** Buraya, burada.
b.+n 165b/16
- bunlar** Bu zamirinin çokluk biçimi.
b. 19b/12, 23b/15, 23b/17, 29a/7, 29a/12, 31b/12, 31b/13, 34b/1, 56a/14, 61b/9, 62a/10, 71a/11, 72b/7, 79b/4, 85a/15, 87b/7, 88a/12, 98b/8, 112a/7, 120b/18, 124a/1, 125a/10, 128b/1, 128b/3, 130a/9, 132a/17, 143a/9, 146a/19, 151a/9, 156b/10, 159a/11, 169b/4, 169b/18, 181a/15, 192a/5
b.+a 29a/3, 30b/17, 36b/16, 41b/12, 53a/6, 54a/13, 71a/8, 71b/15, 79b/3, 101a/8, 121a/1, 123b/13, 125b/3, 128b/8, 130a/8, 137a/18, 138a/1, 138b/6, 139a/17, 143a/11, 144b/16, 150b/8, 151a/16, 151a/17, 151b/1, 154a/16, 156a/2, 156a/5, 158a/18, 159b/18, 160a/16, 170b/2, 183b/14, 184a/6
b.+da 74a/1
b.+dan 13b/6, 20b/13, 70b/15, 80a/14, 125b/9, 138b/11, 157b/15, 185a/7, 192a/4
b.+ı 25a/16, 69b/2, 72b/1, 86b/7, 116b/11, 119a/11, 126b/5, 128b/2, 138b/3, 151b/4, 156a/2, 158a/19, 163b/6, 177a/13, 190a/8
b.+ın 130b/14
b.+ıñ 32a/5, 61a/19, 138b/13, 164b/12, 178b/16
- b.+un 184a/7
b.+uñ 16a/18, 23b/14, 27a/19, 28a/13, 28a/17, 31b/14, 36a/1, 70b/13, 77a/1, 77a/8, 83a/8, 83b/6, 86a/4, 87b/8, 120a/18, 120b/2, 125b/2, 125b/4, 130b/16, 134b/15, 135a/11, 147b/10, 148b/19, 156a/11, 177a/2, 183a/4, 183b/12, 184a/5, 187a/16
- bur-** Bir şeyi iki ucundan tutup eksenini çevresinde çevirerek bükme.
b.-dı 48a/19
b.-mākı 150b/14
- bura** Bu yer.
b.+da 153a/11
b.+ya 79a/6
- burāk** Hz. Muhammed'in Miraç gecesindeki biniti.
b.+ı 12a/1, 35b/12, 35b/15
- burc** Ar. Güneşin ayrıldığı on iki kısımdan biri.
b.+ı efzāl 59b/10
b.+ı muḥabbet 30a/11
b.+dan 67a/4
b.+ı 59b/12
- burun** Burun.
b. 148a/9
b.+ına(burnına) 17b/7
- būs** Far. Öpme, öpüş.
b.+it- 96a/19
- būstānī** Ar. Bostana ait olan.
b. 52b/6
- būy** Far. Koku.
b.+ı vefā 46b/11
b.+ı kerāmet 186a/19
- buyruk** Buyruk, emir, ferman.
b.+ıyla(buyruğıyla) 86a/1
- buyur-** Buyurmak, emretmek.
b. 175b/17
b.-a 16a/16, 16a/18, 51b/19, 85b/2, 171a/18
b.-dı 5a/17, 5a/19, 7a/10, 11b/6, 11b/15, 13b/10, 14b/7, 16a/3, 18a/16, 18b/2, 18b/3, 18b/4, 18b/5, 18b/8, 18b/15, 19a/12, 19a/12, 21a/4, 21a/6, 24a/18, 25b/2, 26a/2, 26a/4, 27a/17, 27a/18, 27b/7, 28a/7, 28b/11, 31a/9,

31a/13, 32a/9, 32a/11, 32b/14, 33a/10, 34b/1, 35a/5, 35a/6, 35b/3, 35b/4, 37a/15, 37a/18, 37b/4, 38a/1, 38a/3, 38a/4, 38a/5, 38a/7, 38a/9, 38a/11, 38b/13, 40a/10, 40a/13, 40a/18, 40b/2, 40b/4, 41a/17, 41b/5, 41b/10, 42a/12, 42b/17, 43a/6, 45b/4, 46a/14, 48a/5, 50a/19, 50b/5, 50b/8, 50b/10, 50b/11, 50b/12, 50b/15, 51b/8, 55b/19, 57a/10, 57a/19, 59a/18, 59b/13, 59b/17, 59b/19, 60b/12, 60b/14, 60b/19, 61a/4, 61a/16, 66a/16, 67a/7, 67a/13, 75b/11, 76b/2, 78a/4, 78b/1, 78b/3, 79a/12, 79a/14, 79b/4, 81a/4, 81b/4, 81b/7, 82a/4, 82a/16, 82b/1, 82b/4, 82b/5, 83b/16, 88a/11, 88b/4, 90b/15, 90b/16, 90b/17, 91a/4, 91a/9, 91a/11, 92a/15, 92b/10, 93a/11, 94a/9, 97b/19, 98a/3, 99b/4, 100b/8, 100b/16, 101a/15, 102b/5, 102b/7, 102b/19, 104b/10, 105b/6, 107a/12, 108a/7, 110b/7, 110b/14, 110b/16, 111a/3, 111a/4, 111a/4, 112a/7, 112b/2, 112b/3, 112b/6, 113a/5, 114a/3, 115b/10, 115b/15, 118b/15, 119b/6, 120a/6, 120a/11, 120a/16, 120b/2, 120b/7, 120b/11, 122a/3, 122a/6, 123b/11, 123b/12, 127a/6, 127a/8, 127b/16, 128a/19, 128b/1, 128b/3, 128b/17, 130a/7, 131a/14, 131a/19, 131b/3, 131b/7, 131b/9, 131b/13, 132a/5, 132a/7, 132a/19, 133a/8, 133b/5, 134a/10, 137b/8, 138a/10, 138a/17, 138b/1, 139a/6, 139a/8, 140a/19, 140b/11, 141b/18, 142a/14, 142a/15, 142b/12, 143b/9, 144b/12, 144b/16, 145a/16, 146a/7, 146b/15, 147a/8, 147b/1, 147b/5, 148a/6, 149a/18, 149b/16, 151a/10, 151b/3, 153a/4, 155a/16, 157a/19, 157b/8, 157b/17, 159a/6, 159a/18, 160b/6, 162a/7, 164a/1, 164b/7, 165a/17, 165b/9, 165b/12, 165b/13, 166a/16, 166b/5, 171a/9, 171a/12, 171a/12, 172a/7, 172a/15, 172a/17, 173b/7, 173b/16, 174b/3, 175b/2, 177a/17, 180a/8, 181a/15, 181a/16, 181b/14, 182b/1, 183b/14, 183b/15, 184a/15, 184a/17, 185a/18, 186a/2, 191a/2
 b.-dılar 64a/15, 99a/17
 b.-du 81b/11
 b.-duğı 136b/6, 179b/16
 b.-duğıñuz 163a/19
 b.-duñ 26a/18, 32a/8, 57a/8, 129b/17, 175b/17
 b.-miş 7a/2
 b.-mişdur 24a/12
 b.-mişlar 2b/14, 4b/12, 6b/3, 7a/12, 10b/14, 11b/12, 17a/15, 60a/14, 77a/13
 b.-ur 4a/6, 4a/17, 4b/18, 5a/6, 5a/12, 5b/9, 5b/10, 5b/18, 6a/2, 6a/3, 6a/5, 6a/6, 6a/7, 6b/1, 6b/5, 6b/16, 8b/6, 9a/9, 9a/15, 9b/19, 10a/6, 10a/12, 10b/6, 11b/7, 12a/6, 15a/5, 16a/11, 16b/1, 18a/1, 18a/5, 20a/15, 21b/14, 22a/1,

23a/7, 26b/16, 29b/12, 31b/14, 32a/16, 35b/14, 35b/16, 35b/18, 36a/7, 43a/8, 44a/15, 44a/17, 50a/15, 51a/1, 53b/17, 53b/19, 55a/1, 58a/10, 60a/6, 60a/10, 60a/17, 61a/9l, 62a/8, 62a/12, 62a/13, 62a/17, 62a/18, 62b/1, 62b/10, 62b/12, 63b/3, 63b/7, 64b/5, 64b/8, 67b/12, 74a/7, 74b/2, 77a/6, 85b/2, 85b/5, 92a/5, 93a/6, 93a/9, 93a/15, 94a/15, 94b/2, 94b/4, 94b/9, 97a/10, 97b/3, 97b/7, 99b/3, 100a/13, 100b/19, 102b/16, 108a/10, 108b/16, 109b/1, 110a/7, 112a/10, 112a/13, 112a/15, 112b/15, 114b/18, 115a/6, 116a/17, 119a/17, 119a/18, 120b/17, 121a/2, 121a/5, 122a/8, 124b/19, 125a/5, 129b/13, 131a/4, 132b/14, 133a/2, 137a/9, 137b/9, 144a/5, 144b/2, 145a/1, 145a/19, 145b/11, 146b/7, 150a/7, 150a/13, 151b/7, 151b/10, 154a/18, 154b/16, 156a/18, 157a/8, 158b/9, 159a/12, 160a/9, 161b/1, 164b/17, 166a/11, 167a/19, 167b/5, 173b/9, 175a/10, 181a/12, 181b/1, 181b/1, 188a/3
 b.-urlar 3a/12, 10b/18
 b.-ursa 111b/10, 111b/12
 b.-ursın 62b/10

buyurul- Buyurulmak, buyurma işi yapılmak.

b.-dı 10b/8, 106a/4, 120a/4, 122b/9, 122b/10, 139a/10, 140b/19, 146a/10, 173a/8, 180a/2, 182b/7
 b.-dığı 133a/17
 b.-duğda 172a/16

buzacağı Buzağı.

b. 56a/9

bühtân Far. Yalan, iftira.

b. 47b/7, 62b/4, 121a/11, 173a/1
 b.+a 119b/6, 121a/10
 b.+dur 121a/14
 b.+it- 121a/15, 182b/17

bükâ Ar. Ağlama, gözyaşı dökme.

b. 17a/1, 47a/11, 128b/2, 179a/8
 b.+(eyyâm-ı bükâ) 184b/9
 b.+da 17a/19
 b.+it- 162b/5
 b.+sın 162a/19
 b.+ya 21b/1

bülend Far. Yüksek, yüce.

b. 28b/16, 85a/18, 109a/4, 165a/18
 b.+idür 57b/8
 b.+indedür 57b/8

bürāder Far. Erkek kardeş.

b. 32a/3, 37a/9, 49a/6, 53a/8, 53a/8, 56b/4,
158a/4, 166b/9

b.+ān 167b/1

b.+i 162b/10, 169a/18, 169b/2, 186b/5

b.+im 60b/7, 162b/2

b.+imizsin 37a/9

b.+imsin 53a/3

b.+imüñ 163b/12

b.+imüzi 163a/19

b.+imüzüñ 29a/14, 56b/1

b.+in 55b/5, 168b/17

b.+inem 163b/11

b.+iñ 60b/14, 164b/15

b.+iñem 166b/18, 167a/2

b.+iñüz 169a/18

b.+iñüzdür 40a/5, 41a/1

b.+iñüzi 157a/3, 169b/17

b.+ler 156a/19

b.+lere 163a/7

b.+leri 24b/7, 28a/2, 28b/12, 29a/1, 37a/7,

41a/15, 41b/16, 42b/16, 44b/14, 48b/13,

48b/16, 49a/13, 56a/2, 56a/8, 73a/3, 73a/9,

74b/1, 75a/6, 84b/2, 98a/8, 98a/13, 98a/14,

98b/3, 105a/1, 124b/15, 135b/10, 157b/13,

166b/8, 168b/19, 169a/8, 171b/10, 178a/13,

180a/2, 183a/16, 185a/11

b.+lerim 167a/10

b.+lerimi 53b/1

b.+lerin 28b/15, 40a/11, 71a/6, 155b/19

b.+lerinden 70b/4, 157b/3

b.+lerine 41b/19, 49a/9, 56a/19, 158a/10,

158a/16, 162b/8, 162b/19, 169b/12, 170a/11,
170a/18

b.+leriniñ 36b/13, 72b/2

b.+lerinüñ 36b/11, 105a/3, 124b/18

b.+leriñe 24b/10, 31a/14, 114a/11

b.+leriyle 37a/9, 179a/19

b.+lerüm 136b/12

b.+lerümüñ 28b/17

b.+lerüñ 27b/16, 28b/10

b.+üm 164b/11, 166b/16

b.+ümsin 49a/7

b.+ümüzi 45b/11

b.+üñ 163b/13

bürāderān Far. Erkek kardeşler.

b.+ı mekkār 43a/9

b.+ı Yūsuf 40b/17, 52b/18, 54a/10,
155b/8

b.+ı 141b/10

bürāzer Far. Erkek kardeş. Krş.

bürāder

b.+lere 72b/5

b.+leri 53b/6, 54a/14, 187a/13, 188b/3

b.+lerin 188a/18

b.+lık 187a/10

bürhān Ar. Delil, ispat.

b. 153b/10, 157a/18, 157b/1

b.+ı firqat 73a/15

b.+ı vuşlat 73a/15

b.+ı 144a/1

büst (Fr.) Vücutun, omuzlarla birlikte
göğüsten yukarı bölümü.

b.+ler 93b/7

bütün Eksiksiz, tam.

b. 117a/13, 163a/2

büyü- Büyümek, irileşmek.

b.-di 71b/4

büyük Büyük, küçük karşıtı.

b. 24b/4, 52b/11, 53a/3, 60a/8, 60a/8,
100a/16, 103b/10, 149b/11, 168a/16

büyüklik Büyük olma durumu.

b.+i(büyüklüğü) 7a/14

b.+ine(büyükliğine) 50a/3

Cābir Bk. Şahıs isimleri dizini.

c. 99a/19

Cābir bin ‘Abdullāh Bk. Şahıs isimleri
dizini.

c. 27a/13

Cāfer Bk. Şahıs isimleri dizini.

c. 124a/6

Cāfer Şadıķ Bk. Şahıs isimleri dizini.

c. 113b/17, 124a/3, 124a/9

cāh (Ar.) Makam, mevki.

c. 26b/13, 48a/9,

c.+a 49b/4

c.+ına 83b/8

c.+dan 157b/4

cāhil Ar. Bilimsiz, bilgisiz.

c. 3a/15

cāhiliyet Ar. Bilgisizlik.

c.+ı 174a/11

cā'iz Ar. İşlenilmesinde cevaz olan, olabilir.
 c. 9a/5, 25b/1, 31a/14, 34a/12, 34a/12, 34a/18, 72b/6, 74a/8, 89b/12, 97a/17, 106b/13, 109b/1, 157a/13, 157a/14, 163a/5, 192a/11, 192a/18
 c.+dür 10b/11, 23b/3, 31a/19, 71b/9, 97a/17, 97b/6, 163a/4, 192a/12, 192a/13
 c.+mi 192a/10, 192a/11
 c.+ol- 97b/4, 109a/11, 123b/3, 126a/1, 145b/6, 160a/3, 173a/4, 173b/11

cāme Far. Elbise, çamaşır.
 c. 84a/19, 84b/1, 108b/17
 c.+leri 129a/11
 c.+lerin 169a/14
 c.+si 147b/12
 c.+sinden 170a/13
 c.+yi 147b/17

cāmi' Ar. İçinde namaz kılınan ibadet yeri.
 c.+de 106a/11
 c.+inde 191b/2
 c.+ye 101a/18

cān Far. Can, ruh.
 c. 8b/9, 9a/2, 13b/6, 15b/11, 15b/12, 46a/8, 51b/4, 51b/13, 52b/13, 70a/6, 90a/9, 97a/3, 103a/3, 108b/10, 123b/18, 124a/3, 124a/19, 124b/9, 125a/10, 128a/16, 129a/13, 175a/1, 180b/15, 182b/2
 c.+ı 'aziz 188b/6, 189a/3
 c.+ı dil 92a/12
 c.+a 1b/1
 c.+dān 19b/1, 169a/16
 c.+dan 26b/12, 58a/4, 65a/9, 74b/13, 125b/13, 137b/10
 c.+ı 26a/10, 75b/13
 c.+ımuñ 75b/8
 c.+ın 28b/2
 c.+ına 51b/15, 77b/6, 80a/12, 118a/3
 c.+ından 56b/13
 c.+ını 9a/13, 47b/17, 124b/16
 c.+ıñ 153b/16
 c.+ıña 133b/19
 c.+ları 9a/6, 183b/12
 c.+ların 87a/12, 87a/14, 87a/18, 187b/2
 c.+u bāş 67a/6, 74b/11
 c.+u dil 179a/6
 c.+um 28b/19, 103b/15, 153b/3
 c.+uma 80a/16, 103b/7, 104b/1
 c.+umı 164b/12
 c.+umıza 127b/1
 c.+uñ 9a/1

c.+uña 7b/1
 c.+vir- 70b/13, 74b/11

cānāvar Far. Masallarda sözü geçen yabancı, yırtıcı hayvan.
 c.+lar 53b/14

cānib Ar. Taraf, cihet, yan.
 c. 116a/15, 133b/7
 c.+i(nesim-i cānib-i Hāzret) 116a/2
 c.+i Ken'ān 141b/9
 c.+i Mekke 47b/5
 c.+i Sebā 178a/10
 c.+i Şām 127b/7
 c.+den 49b/12, 52b/13, 52b/13, 67a/3, 104b/9, 136b/4, 141b/10, 177a/10
 c.+e 67b/5, 68b/10, 85a/1, 86a/12, 105b/10, 115b/11, 116a/7, 116a/13, 179b/10, 187a/14, 191b/1
 c.+i 152a/19
 c.+inde 13a/18, 155b/14
 c.+inden 17b/2, 47b/10, 142b/4
 c.+ine 33a/13, 47a/17, 49a/14, 67a/1, 70b/19, 116a/4, 116a/8, 116b/15, 141b/9, 157b/14, 162a/12, 176a/17, 178b/13, 192a/2

cārī Ar. Cereyan eden, akan, geçen.
 c. 163a/14

cārīye Ar. Para ile satın alınan halayık, hizmetçi kız.
 c. 14a/19, 17a/6, 21b/16, 71b/3, 76b/3, 117a/19, 117b/1, 117b/2, 152b/5, 156a/13, 163a/6, 176a/17
 c.+i hūsnā 14a/16
 c.+ler 137a/1, 156a/12
 c.+leri 87b/10, 89b/11, 90a/1
 c.+lerin 135a/13
 c.+leriñüz 181a/16
 c.+leriñizi 76a/19
 c.+m 26b/9, 151b/10
 c.+niñ 17a/6, 21a/13, 87b/4
 c.+nüñ 21a/9
 c.+si 122b/16
 c.+ye 117b/8

cāsūs Ar. Hafiyeye, çayıt.
 c.+udur 148a/11

cāsūsluğ Casus olma durumu, çayıtlık.
 c. 156b/11

cāsūz Ar. cāsūs Hafiyeye, çayıt.
 c.+sız 156b/8

cāvidānī Far. Daimi kalacak olan, sonrasız, ebedî.

c.+ye(firāk-ı cāvidānī) 17b/19

cāzū Far. Cadı, sihirbaz.

c. 108b/6

c.+lar 5a/3

cāzūlīk Cadılık.

c.+lar 107a/1

Cebbār Ar. Kuvvet ve kudret sahibi Allah.

c. 187b/8

c.+(Hāzret-i Cebbār) 9a/3, 43a/8

c.+ı(Hāzret-i Cebbār-ı ‘ālem) 21b/11

c.+ıñ 187a/16

c.+ıñ(mülk-i Cebbār) 13a/8

c.+um 186a/4

cadde Ar. Yol.

c.+i şavāb 29a/19

car Haykırmak, ilan etmek.

c.+it- 48a/9

cebel Ar. Dağ.

c.+e 101a/1

c.+i 164a/9

c.+ine 100b/16

c.+inde 103a/14

Ceberūt Ar. Allah’ın büyüklüğü.

c.+ı(Hāzret-i Ceberūt-ı ‘izzet) 44a/13

c.+a 38a/19

c.+dan 100a/6, 175b/18

c.+dan(perde-i Ceberūt) 68a/8

c.+dan(Hāzret-i Ceberūt) 122b/2

Cebrā’il Ar. Vahiy meleği.

c. 3b/16, 22a/13, 43a/7, 46a/2, 50a/2, 50a/4, 50a/13, 50b/19, 51a/5, 53b/7, 53b/8, 53b/15, 53b/16, 54a/6, 54a/16, 55a/7, 67b/15, 81a/7, 81b/14, 81b/17, 82a/4, 82a/7, 82b/19, 90b/7, 90b/11, 90b/13, 90b/16, 91a/3, 100b/13, 102b/15, 103a/2, 109b/9, 110b/8, 112a/4, 113b/13, 116a/8, 119a/3, 120b/10, 131b/19, 132b/11, 137b/4, 140b/10, 140b/12, 141a/3, 141a/7, 141a/11, 142b/11, 146a/6, 146b/7, 147a/9, 149a/18, 150b/7, 151a/15, 154a/9, 154a/17, 154b/15, 155b/13, 155b/15, 159b/18, 160b/3, 162a/3, 175b/5, 176a/13, 181a/11, 183a/5, 184a/6, 184b/1, 185b/9, 185b/11, 185b/19, 188a/2

c.+(Hāzret-i Cebrā’il) 4a/2, 19b/15, 21b/10, 50b/5, 53b/15, 54b/13, 55a/5, 67b/11, 88b/12, 91a/10, 107a/13, 108a/1, 112b/7, 116a/4, 119a/6, 132b/2, 137b/9, 140b/9, 185b/6

c.+(Hāzret-i Cebrā’il emīn) 53b/8, 64b/4

c.+em 137b/8

c.+i 185b/7

cebren Ar. Zorla, cebr ile.

c. 170a/8

cedd Ar. Dede, büyük baba.

c. 69a/19, 85b/14

c.+i cedd 76b/18

c.+it- 85b/12

c.+üm 76b/18

c.+üm(cedd-i cedd) 76b/18

c.+ümüñ 149a/9

cefā Ar. Eziyet, incitme.

c. 2a/9, 15b/17, 21a/1, 35b/7, 35b/8, 36a/7, 46b/9, 46b/11, 54a/2, 54a/12, 65b/10, 120b/9, 130a/2, 136a/7, 180a/12, 180a/18

c.+yı hūlk 55a/14

c.+yı zarb-ı maḥallī 141a/15

c.+dan 46b/9, 57a/17

c.+it- 65b/11, 65b/14, 76b/8, 84b/8, 120b/6, 137a/1, 147b/18, 174b/5, 180a/15

c.+lar 141a/15

c.+ñ 35b/6

c.+ñı 5b/12

c.+sı 84b/8, 120b/13

c.+sına 123b/19, 146a/4

c.+ya 16a/9, 43a/18, 43b/3, 77b/9, 171a/19

cefādār Ar.+Far. Cefa çeken.

c. 72b/8

cehālet Ar. Cahillik, bilmezlik.

c. 174a/1

cehāz Ar. Çeyiz.

c.+ı Fāḫimātü’z-Zehra 128a/9

cehd Ar. Çalışma, çabalama.

c. 67a/11, 85b/14

c.+eyle- 67a/11

cehennem Ar. Cehennem, tamu.

c. 6b/19, 39b/6, 44a/8, 53a/16, 57a/16, 64a/10, 64a/19, 64b/5, 77a/15, 92a/3, 92b/9, 93a/16, 101a/10, 111b/2, 118a/2, 119a/18,

121a/16, 139b/15, 140a/5, 142b/2, 158a/18, 176b/9, 180a/16, 181a/19, 183b/7

c.+(ehl-i cehennem) 114a/12, 136a/11, 179b/11

c.+de 12a/7, 40b/19, 64b/13, 115a/12, 144a/19, 170b/13, 174b/4

c.+deki 137a/12

c.+den 6b/15, 11a/9, 35b/11, 44a/16, 44a/17, 57b/3, 66b/18, 101a/10, 121a/7, 143b/18, 144a/2, 144a/16, 170b/11

c.+den('azāb-ı cehennem) 91a/13

c.+den(ḥavf-ı cehennem) 183b/11

c.+den mi 35b/18

c.+dür 114b/9

c.+e 12a/17, 32b/3, 39b/13, 53a/17, 70a/15, 109b/5, 110a/4, 111b/12, 121a/18, 131a/1, 131a/2, 137a/16, 140a/4, 161a/4, 173b/8, 174b/2, 183a/8

c.+i 111b/3, 167b/7, 182b/3, 182b/4, 182b/7

c.+ün 37a/19, 72b/1

cehil Ar. Bilmezlik.

c. 168b/1, 168b/9

c.+dür 143a/18

cehūd Ar. Yahudi.

c. 160a/18

c.+lar 110a/15, 111b/18, 160a/18

c.+lardan 165a/7

cehül Ar. Pek cahil.

c. 147a/13

c.+dur 62a/9

celācil Ar. Küçük çanlar.

c. 163a/1

c.+ın 163a/2

celāl Ar. Büyüklük, ululuk.

c. 9a/11, 10a/7

c.+(evşāf-ı Celāl) 30a/9

c.+(şifāt-ı Celāl) 9a/12

c.+(Ḥazret-i Zü'l-Celāl) 52a/4

c.+(Ḥazret-i Celāl) 42b/15

c.+(ḥicāb-ı Celāl) 144a/9

c.+a 185b/15

c.+da(Ḥazret-i Dāru'l-Celāl) 100a/17

c.+dur(dāru'l-Celāl) 6a/11

c.+ı(āyāt-ı Celāl) 23a/5

c.+ı(ḥicāb-ı Celāl) 85b/5

c.+u 51a/14

c.+um 17b/11, 21b/15, 93a/9, 99a/2, 132b/15

c.+undur 29b/10

celālehu Ar. Yücelerin yücesi.

c.+(celle celālehu) 10a/17, 33a/10

c.+dan(celle celālehu) 6a/12

celālet Ar. Büyüklük, ululuk.

c.+(ḥāne-i celālet) 100b/7

Celender bin Mütekebbir Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.

c. 148a/1

celīl Ar. Büyük, ulu.

c. 54a/17, 55a/13, 159a/15, 187b/8

c.+(Ḥazret-i celīl) 187a/16

celle Ar. "Yüce ve aziz olun" manasında bir dua sözü.

c.+('azze ve celle ve a'lā) 22a/12

c.+(celle ve a'lā) 39b/3

c.+(Ḥaḳ celle ve a'lā) 41a/5, 45b/15, 50a/10

c.+(Ḥazret-i celle ve a'lā) 6a/6

c.+(Ḥazret-i Ḥaḳ celle ve a'lā) 26b/10

c.+(Ḥūdā-yı 'izz ü celle) 44a/15

c.+celālehu 6a/12, 10a/17, 33a/10

c.+şānehu 1b/3, 58b/1, 78b/13, 154b/1, 165a/16

c.+ve a'lā 3b/16, 4b/13, 6a/3, 6a/5, 38a/18, 60a/10, 74a/7, 75b/17, 77a/15, 82b/9, 93a/6, 100b/19, 176a/11, 182a/4

c.+ve 'azze 44b/16

c.+zikrehu 13b/18

cem' Ar. Toplama, yığma.

c.+(şayfa-yı cem') 106b/13

c.+(şığa-yı cem') 36b/8

c.+eyle- 89b/13, 113b/7, 180a/18

c.+inden 2b/12, 34a/6

c.+ine 3a/15, 3b/4

c.+it- 2b/11, 3a/18, 3b/1, 15b/16, 17b/7, 24b/7, 35a/4, 66b/12, 96b/14, 102b/5, 114a/17, 123a/2, 128b/2, 135a/13, 143a/8, 163b/4, 165b/1, 177a/13, 177a/16, 180b/1, 182b/19, 184b/4, 187a/18

c.+ol- 27b/17, 29a/14, 30b/15, 37a/7, 38b/12, 44a/8, 49a/5, 52b/17, 87a/5, 87a/8, 122b/7, 124b/14, 139a/4, 179a/7

cemā'at Ar. İnsan topluluğu.

c. 12a/10, 15b/14, 23b/1, 79a/8, 85a/2,
111b/2, 111b/7, 112b/17, 112b/19, 148b/4,
159b/16, 189a/5
c.+ı 152b/5
c.+ınıñ 153a/19
c.+ıyla 145b/3
c.+umuz 38a/14

cemādāt Ar. Cansızlar.
c.+dan 101a/4

cemāl Ar. Yüz güzelliği.

c. 9a/11, 9a/14, 10a/7, 10a/9, 20b/18,
23a/15, 26a/17, 33b/12, 74a/4, 80a/13, 83a/2,
83a/4, 83a/13, 87a/2, 89a/4, 105b/4, 153b/2
c.+('arz-ı cemāl) 93a/2
c.+(evşāf-ı cemāl) 23a/6
c.+(mahazā'l-cemāl) 74a/3
c.+(şifāt-ı cemāl) 9a/13
c.+-(cemāl-ı bā-kemāl) 55a/19
c.+-(ādem 20b/18
c.+-(bā-kemāl 75a/14, 96a/7, 96a/7,
128b/15
c.+-(bāṭın 68a/16, 97a/12
c.+-(bī-çün 144b/3, 181a/1
c.+-(bī-nazīr 128b/16
c.+-(irfān-ı ma'sūkh 22b/18
c.+-(ma'būd 105a/19
c.+-(sāni' 109b/19
c.+-(Hāḫ 11b/17
c.+-(Yūsuf 69a/5, 73b/5, 73b/16, 94a/8,
129a/5, 129a/15
c.+-(zāhir 83a/13
c.+a 78b/2, 93b/6
c.+a(hüs-n-i cemāl) 85a/7
c.+da 25a/5
c.+dan 74a/9, 144a/9
c.+dur 88b/19
c.+ı 9b/9, 46a/9, 72a/13, 80b/7, 84a/18,
85a/10, 85a/11, 88a/2, 88b/11, 89a/9, 93b/14,
93b/15, 96a/2, 96a/3, 96a/6, 96a/14, 126a/15,
136b/7, 175a/19, 180b/15
c.+ı mı 25a/2
c.+ımıñ 151a/19
c.+ın 26b/2, 55a/7, 55a/13, 58b/1, 58b/1,
80a/3, 87a/12, 87a/12, 87a/14, 96a/5, 151b/1,
151b/2, 157b/12, 167a/9
c.+ın(luṭf-ı cemāl) 105b/2
c.+ın(şüret-i cemāl) 177a/3
c.+ına 12b/11, 45b/13, 48a/18, 48b/4,
76b/14, 80b/7, 87a/11, 126a/10, 130b/16,
180b/7
c.+ında 84b/18

c.+ından 69a/7, 93a/3
c.+ından(dünyā-yı āşār-ı cemāl) 29b/8
c.+ındandır 11a/17
c.+ını 68a/15, 75a/8, 75a/10, 83a/1,
95b/18, 96a/1, 97a/11, 125b/19, 127b/2,
166a/13
c.+ınıñ 126a/8, 172b/4
c.+ıñ 3a/6, 23a/16
c.+ıñ(evşāf-ı cemāl) 23a/15
c.+ıña 129a/2
c.+ıyla 126a/18
c.+larına(hüs-n-i cemāl) 156a/1
c.+larınıñ 83a/9
c.+um 9a/10, 66b/2, 113b/5
c.+um(hüs-n-i cemāl) 153a/1
c.+uma 6a/15
c.+umu 6b/2
c.+umuz(müşāhede-i cemāl) 26b/1
c.+umuza 93a/7
c.+uñ 30a/9, 83b/1, 87b/7, 87b/8, 93b/11,
109a/2, 153b/7
c.+uñ(müşāhede-i cemāl) 6a/19
c.+uña 83a/10, 87b/9, 166b/5
c.+uñı 67b/13, 151a/16, 151a/17

cemālu'llāh Ar. Allah'ın lutfu.
c. 95b/18

cemī' Ar. Cümle, hep, bütün.

c. 14b/17, 16b/15, 26a/12, 33b/9, 36a/1,
52a/6, 57b/2, 58a/4, 59a/1, 62b/5, 68a/7, 69a/1,
69a/8, 69b/4, 74a/10, 74b/11, 82a/19, 92b/3,
99b/10, 99b/19, 119a/9, 119b/11, 125a/4,
134a/19, 143a/8, 148b/13, 151b/5, 155b/11,
178a/4, 180b/5
c.+sinden 1b/11

cemī'en Ar. Cümle, hep, bütün.

c. 14b/5, 55a/7, 73a/8, 98b/8, 110a/6,
119a/15, 144b/18, 151a/1, 173a/9, 183a/11

cemiyyet Ar. Topluluk.

c. 192a/19

cenāb Ar. Şeref, onur, büyüklük.

c.+-(izzet 100a/8
c.+-(rabbu'l-'ālemīn 120b/5
c.+-(rabbu'l-'izzet 166a/4

cenābet Ar. Gusulü gerektiren durum.

c. 180b/17

cenāheyn Ar. İki kanat.

c. 111b/7

ceng Far. Vuruşma.

- c. 122a/18, 159a/14
- c.+desin 22a/15
- c.+dür 159a/14
- c.+e 51a/18
- c.+eyle- 124b/2
- c.+it- 48a/14, 71a/15, 161b/12, 161b/18

cennet Ar. Cennet, uçmak.

- c. 6b/7, 6b/10, 9a/5, 9b/2, 10a/3, 10a/4, 10a/13, 18b/17, 36a/17, 37a/17, 47b/1, 50b/18, 55a/12, 57b/3, 64a/9, 64b/6, 66b/19, 73a/14, 81a/18, 84b/5, 92a/4, 92a/5, 92a/7, 92a/13, 92a/16, 92a/19, 92b/8, 94b/8, 94b/10, 109b/16, 109b/17, 111b/2, 129a/7, 133b/19, 137b/6, 139b/15, 140a/5, 155a/9, 168b/15, 176b/9, 180b/18, 181a/19, 182b/7, 183b/6, 183b/14, 188a/10
- c.+(ehl-i cennet) 179b/9
- c.+(lisân-ı ehl-i cennet) 9b/11
- c.+i ma'rifet 109b/18
- c.+i Hâk Te'âlâ 58a/12
- c.+de 6b/8, 7a/13, 9a/2, 9b/2, 9b/3, 9b/4, 9b/5, 9b/6, 9b/7, 15a/8, 32b/15, 36a/14, 55b/8, 55b/11, 58a/7, 81b/2, 90a/16, 103a/15, 114b/5, 115a/10, 115a/16, 121a/8, 121b/2, 140b/16, 185a/5
- c.+de(bâğ-ı cennet) 9b/15
- c.+den 18b/16, 39b/13, 45b/15, 47a/17, 50a/14, 50b/5, 53b/18, 54b/14, 63b/17, 132b/11, 181b/10, 188b/4
- c.+den mi 9b/8
- c.+dür 85b/7, 99a/10
- c.+e 4b/2, 5b/19, 5b/19, 9b/12, 10a/5, 11b/14, 12b/18, 45a/18, 47a/15, 62b/19, 63a/5, 81a/9, 85a/17, 85a/18, 99b/15, 111b/11, 121a/7, 128b/14, 129a/8, 136a/9, 140a/3, 145b/12, 161a/8, 172b/14, 173b/8, 182a/5, 182a/8, 184a/8
- c.+e(ehl-i cennet) 103a/18, 145b/12
- c.+i 9b/18, 58a/9, 70a/19, 74b/9, 81b/1, 81b/6, 81b/8, 97a/10, 97b/8, 101a/11, 128b/10, 128b/17, 143b/12, 165a/5, 167b/6, 182b/4, 182b/5
- c.+i(ehl-i cennet) 140a/3
- c.+ten mi 9b/9
- c.+üme 110a/10
- c.+üñ 10a/8, 10a/9, 81b/5, 85a/17, 92a/9, 129a/8, 133b/19, 179b/9

cep Cep.

- c.+ine(cebine) 72a/2

cerâ'im Ar. Suçlar, kabahatlar.

- c.+i 62b/5

cerâhat Ar. İrin, yara.

- c. 126a/13
- c.+a 162b/7
- c.+uñ 124a/16
- c.+ur- 90b/18

cereyân Ar. Akma, akım.

- c.+a 85a/13
- c.+eyle- 43b/18
- c.+it- 26a/1, 85a/18

cerîde Far. Yalnız, تنها.

- c. 64b/2
- c.+ler 64b/3

cesed Ar. Ölü vücut.

- c.+inde 132b/5, 148a/15

cevâb Ar. Cevap.

- c. 16a/15, 60a/19, 75b/11, 123b/18, 129b/7, 134a/16, 143a/1, 147b/9, 149a/11, 153b/15, 153b/16, 163a/12, 165a/10, 166a/9, 173b/11, 177b/17, 179b/9, 180a/7, 182a/14
- c.+a 164b/9
- c.+da 62a/6
- c.+dur 5a/9
- c.+eyle- 89b/14
- c.+ın 191b/16
- c.+ında 89b/1
- c.+it- 18b/14
- c.+larına 34a/19
- c.+vir- 43a/3, 48b/14, 56b/11, 59b/18, 59b/19, 68a/10, 90a/4, 99b/17, 101a/5, 101a/6, 102a/11, 108a/15, 116a/10, 143a/10

cevâhir Ar. Cevherler, kıymetli taşlar.

- c. 88b/17, 93b/6, 126a/4, 128a/8, 152b/16, 169a/2, 180b/13
- c.+e 67b/19

cevâz Ar. Caiz olma, izin, müsaade.

- c. 49b/13

cevelân Ar. Dolaşma, dolanma.

- c.+it- 55a/16

cevf Ar. Boşluk, oyuk.

- c.+inden 153b/11
- c.+üñe 82a/18

cevher Ar. Elmas, değerli taş.

- c. 75a/3, 137b/12, 157b/19
c.+i 'işmet 137b/8
c.+e 75a/6
c.+i 162b/9
- cevherī** Ar. Cevhere, değerli taş veya inciye ait olan.
c.+ler 74b/19, 75a/3
- cevr** Ar. Haksızlık, ceza.
c.+inden 77a/1
c.+ün 51a/13
- ceza'** Ar. Sabırsızlıkla sızlanma.
c. 60b/10, 173a/18, 185b/11
c.+it- 178b/1
c.+ya 116b/19, 173b/15
c.+yı 56b/7
ceza' ü fezā: Ar. Telaş içinde ağlayıp sızlanma.
- cezā** Ar. Karşılık (iyi veya kötü).
c. 15a/11, 15a/12, 15a/14, 15a/15, 46b/10, 57a/12, 57a/13, 58a/12, 63b/12, 117a/5
c.+yı ma'şiyet 114b/2
c.+yı şabr 155a/8
c.+lar 190a/5
c.+ñuzam 183b/7, 183b/7
c.+sı 17b/19, 31a/10, 37b/12, 40a/18, 58a/8, 58a/14, 99a/10, 112a/12, 115a/8, 116b/13, 117b/13, 169a/6, 169a/10
c.+sıdur 32a/15, 58a/7, 139b/6
c.+sın 58a/17, 155a/6
c.+sına 13b/15
c.+ya 15a/10, 155a/8
- cezālet** Ar. Rekabetsizlik.
c. 13b/5
- cezb** Ar. Kendine çekme, çekilme.
c.+i şeytān 171b/7
- cezīre** Ar. Ada.
c.+de 87b/11
- cezū'** Ar. çok sabırsızlanan.
c.+sın149b/6
- cibal** Ar. Dağlar.
c.+dan 121a/13
- cibil** Ar. kalabalık.
c.+e101a/1
- cibilliyyet** Ar. < *cibillet* Huy, yaratılış.
c.+i 190a/13
- cibinlik** Sivrisinekten ve başka böceklerden korunmak için yatağın üstüne ve yanlarına gerilen çadır biçiminde tül.
c.+dür 125b/14
- Cidde** (Ar.) Sudi Arabistan'ın Kızıldeniz kıyısında bulunan Riyad'tan sonra ikinci büyük şehridir.
c.+ye 177a/1, 177a/5
- cife** Ar. Leş.
c. 109b/4
- cift** <Far. Çift. Krş. **cuft**
c.+üni 33a/12
- ciger** Far. Ciğer, bağır.
c.+i 152b/9
- cihān** Far. Dünya, ālem.
c. 65b/16, 188b/12
c.+(maşnū'āt-ı cihān) 148b/13
c.+(memdūh-ı halk-ı cihān) 174b/13
c.+(mezmüm-ı halk-ı cihān) 174b/16
c.+da 15b/6, 65b/15, 65b/16, 65b/16, 119b/11, 146b/18
c.+dan 189a/14
c.+uñ 65a/14, 65a/14, 65a/15, 65a/15, 65b/17
- cihāndārlik** Hükümdar olma durumu.
c. 28b/19
- cihet** Ar. Sebep, vesile.
c. 49a/7
c.+dendür 173b/13
c.+inde 57b/1
c.+inden 179b/1
c.+ümden 82b/7
- cilve** Kırıtma, naz.
c.+si 178a/18
- cimar** Ar. Taş.
c.+dır168a/17
- cin** Ar. Dinî inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi irade ve anlama yeteneğine sahip, ilahî emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık.

c. 62b/19, 83a/3, 97b/1, 119b/12, 119b/17,
134a/11, 146a/10, 177b/3
c.+(hālîk-ı cin) 5a/14

cinān Ar. Cennetler, uçmaklar.

c. 8b/10
c.+a(bāğ-ı cinān) 2b/1
c.+dan(lezzet-i cinān) 9b/10
c.+dan(ravza-ı cinān) 2a/19

cināyet Ar. Cinayet

c. 21a/14

cinnî Ar. Cine mensup.

c. 89b/16, 89b/17
c.+midür 89a/5

cins Ar. Çeşit, tür.

c. 84b/18
c.+i tayr 10a/18
c.+den 102b/4
c.+idür 129a/16
c.+inden 63a/1

cisim Ar. Beden, gövde.

c.+(cismi) laṭîf 146a/14
c.+ (cisme) 12b/9
c.+ (cismine) 50a/3
c.+ (cismüñ)100a/13

cismānî Ar. Ruhani karşılığı dini işlerden
ayrı olan.

c. 134a/11
c.+yle(eczā-yı cismānî) 146a/16

civān Far. Genç.

c. 75b/14, 85a/1, 92b/1, 96b/1, 102a/13,
178b/18, 181a/14
c.+dur 114b/15

civānlık Genç olma durumu.

c. 175a/17

civār Ar. Çevre, yön.

c.+(Hāk-ı civār) 122b/17
c.+ı rahmet-i rahmān 64a/6
c.+ı Hāk 70b/18, 71a/5
c.+ında112a 146b/18
c.+umda 11a/2, 101a/11
c.+uñda 103b/15

civan-merd Far. Temiz, asil, cömert.

c. 123b/12, 123b/17

cizye Ar. Osmanlı devleti zamanında
Müslüman olmayan halktan alınan vergi.

c. 40b/6
c.+yi(eşyā-yı cizye) 140a/19

çoş- < Far. *cūş-* Coşmak.

c.-a gelse 93a/3

cömerd Far. Cömert, eli açık.

c. 123b/12

cū‘ Ar. Açlık, kıtlık.

c. 150b/8
c.+da (kemāl-ı cū‘) 150b/11
c.+ı 150b/13
c.+it- 185b/16

Cūdî Ar. Siirt iline bağlı Şırnak ilçesinin
altı km. güney doğusunda bulunan büyük
bir dağın adı.

c. 103a/14
c.+de 103a/16

cuḥūd < Ar. *cehud* Yahudi, çifit.

c. 110b/15, 111a/1, 182b/18
c.+a 111a/2
c.+lar 106a/14, 111b/17, 118b/5, 171a/14,
182b/16, 182b/19
c.+lara 111b/19, 165a/10

cum‘a Ar. Cuma günü.

c. 180a/8

cumhūr Ar. Halk, ahali, kalabalık.

c.+ı ‘ulemā 189b/16

cur‘ā Ar. Yudum, içim.

c.+sın 17a/13
c.+sından 38b/4

cübbe Ar. Elbise üstüne giyilen uzun, yanları
geniş, düğmesiz giysi.

c.+sin 110b/1
c.+yi 95a/17, 111a/1

cüdā Far. Ayı, ayrı düşmüş.

c. 33a/4, 148b/11
c.+dur 16a/12
c.+eyle- 35a/7, 69b/6, 96b/5, 119a/17,
165a/5, 176a/18
c.+it- 69b/1, 70a/13, 165a/7, 166a/16,
176a/18, 177a/12
c.+ol- 4b/1, 6b/12, 17a/11, 50a/10, 55a/3,
57b/18, 58a/1, 90b/11, 91b/15, 91b/16, 106a/6,

135b/10, 138b/9, 166b/12, 167a/11, 172b/13, 176b/19

cüdāhık Ayrı olma durumu.

c. 71a/1

cüft Far. Çift, ikili, eşi olan.

c. 177a/14, 177a/16

c.+ini 177a/15

cüllāh Ar. Çul dokuyan.

c.+a 147b/13, 147b/13, 147b/14

cülūs Ar. Tahta çıkma.

c.+eyle- 81a/19, 84b/4, 166b/2, 166b/10

c.+it- 2a/7, 114b/6, 150a/3, 150b/2,

152a/18, 156a/12, 189a/9

c.+itdir- 150a/2

cümle Ar. Bütün, hep.

c. 1b/9, 1b/15, 2a/5, 4a/7, 4a/8, 5a/8, 9b/17, 9b/17, 10b/11, 10b/12, 12b/16, 13b/7, 15a/9, 15b/2, 15b/5, 15b/11, 15b/12, 16a/19, 16b/12, 16b/13, 16b/17, 28b/15, 32a/17, 34a/11, 37b/7, 38b/18, 40b/12, 44a/7, 44b/12, 48b/5, 53b/15, 54a/3, 55a/13, 58a/6, 58a/9, 62a/1, 62a/7, 66a/15, 67b/8, 68a/9, 68a/11, 68a/12, 68a/16, 69a/8, 69b/7, 71b/8, 72b/12, 73b/11, 75a/10, 78a/10, 78a/12, 81b/6, 83a/13, 84b/6, 85a/7, 85a/9, 85a/17, 85b/6, 87a/4, 88a/14, 88a/15, 89a/6, 89a/15, 89b/3, 89b/7, 89b/9, 90a/17, 91b/10, 93b/2, 94b/14, 94b/15, 96a/8, 101a/2, 101a/3, 102b/9, 105b/13, 106a/19, 108a/5, 108b/19, 109a/17, 109a/18, 109b/4, 111a/18, 111b/3, 111b/5, 112a/10, 113a/11, 114b/11, 116b/8, 116b/19, 117a/8, 117b/15, 119b/11, 120a/3, 121a/14, 123b/3, 124b/11, 124b/17, 125a/6, 125a/6, 126b/1, 126b/13, 127b/5, 127b/14, 127b/17, 129a/9, 133a/19, 133b/8, 133b/17, 135a/19, 135b/9, 137a/19, 138b/4, 139a/1, 139a/4, 140a/3, 143b/9, 143b/12, 144a/7, 144a/15, 144b/3, 144b/3, 145b/18, 146a/10, 146a/19, 147b/2, 149a/4, 152a/6, 152a/13, 152a/15, 154b/3, 157a/5, 161b/5, 164a/7, 166a/8, 170b/12, 179a/15, 181b/17, 184a/8, 184a/18, 185a/3, 185a/9, 186b/19, 187b/10, 189a/16, 189a/19, 190a/14, 191a/4

c.+(bi'l-cümle) 192a/14

c.+i maḥrūmān 11b/3

c.+i mukevvenāt 82b/10

c.+den 1b/10, 14a/12, 20a/11, 20a/14, 23b/3, 53b/2, 55b/12, 84b/18, 94a/15

c.+miz 29a/4

c.+müz 77b/8, 171b/19, 181a/15

c.+niñ 79a/18

c.+ñüz 156b/7, 156b/8, 181a/16

c.+ñüzden 147b/8, 147b/8

c.+ñüzi 158a/3, 181b/1

c.+si 8b/2, 30b/18, 31b/14, 37a/7, 38b/2, 69a/7, 70b/13, 71a/15, 77b/10, 78a/15, 79a/16, 80a/8, 83b/6, 85a/7, 87b/8, 91a/12, 94a/19, 94b/1, 94b/3, 101a/4, 111a/17, 113a/6, 119b/18, 126a/17, 127a/8, 128a/15, 130a/3, 132b/6, 134a/12, 136b/9, 143b/7, 144a/14, 144b/1, 145b/8, 148a/19, 148b/6, 150b/10, 150b/10, 153b/8, 164b/9, 168a/10, 169a/14, 181a/3

c.+sin 13a/5, 16a/16, 16a/18, 118a/3, 120a/18, 120a/19, 120b/1, 126a/18, 132b/1, 143b/7, 143b/10, 149a/10, 151b/19, 161b/4, 169a/7

c.+sinden 13b/8, 24b/4, 24b/5, 28b/16, 33b/8, 138a/18

c.+sine 71a/16, 80b/3, 119b/12, 138a/19

c.+sini 2b/12, 170a/19

c.+sinüñ 125a/15, 134a/13

cümleten Ar. Bütün, hep, hep birlikte.

c. 48b/6

Cüneyd Bk. Şahıs isimleri dizini.

c. 30b/18, 31a/1

cür'et Ar. Cesaret.

c.+it- 118a/4, 120b/5

cürim <Ar. *cürüm* Suç.

c. 28a/1, 35b/6, 35b/7, 35b/8, 136a/6, 180b/17

c.+i 135a/9

c.+i(cürmi) 77b/9

c.+ini 142a/17

c.+it- 53a/5

c.+üm 177b/14

c.+üme 177b/13

c.+ümüzden 32a/5

c.+üñ(cürmüñ) 148b/6

cüvān <Far. *civān* Genç.

c. 19b/14, 19b/16, 19b/18, 19b/19, 102a/12, 137b/4, 138b/15, 172a/9, 189a/18

c.+ları 138b/15

c.+uñ 20a/2

cüvānhık Gençlik.

c. 154a/15

cüvānmerdlīk Mert yaradılışlı, yiğit. Krş.

cüvānmerdlīk

c. 123b/17

cüvānmerdlīk Yiğit olma durumu. Krş.

cüvānmerdlīk

c. 123b/13, 123b/13, 123b/16, 123b/17, 124a/1, 124a/2, 124a/3, 124a/10, 124a/10, 124a/19, 124a/19, 124b/9, 124b/10, 124b/12, 124b/15, 136a/5

cüz'i Ar. Az, pek az, az miktarda.

c. 146a/17, 146a/18

çadır Far. *çaader* Çadır, oba, otağ.

ç. 180b/12

çağır- Çağırarak, seslenmek.

ç.-alum 188b/1

ç.-dılar 70b/10

ç.-mağ 100b/19

ç.-up 49a/9, 94b/19, 100b/17, 114b/18, 188a/18

ç.-ur 46b/7

çāh Far. Kuyu, çukur.

ç. 20b/11, 24a/10, 26b/13, 48a/10, 48b/17, 49b/15, 50a/3, 52b/14, 63b/14

ç.+ı miñnet 48b/11

ç.+a 49b/4, 50a/13, 52b/11, 53a/9, 54a/15, 67b/10, 71b/6, 73a/9, 136b/12

ç.+a(zulmet-i çāh) 50a/5

ç.+da 48b/13, 50a/8, 53b/14, 54b/12, 63b/16, 67a/17, 98a/8, 144a/13

ç.+da(ka'r-ı çāh) 49a/14, 49b/5

ç.+da(zulmet-i çāh) 50b/4

ç.+dadur 50a/9

ç.+dan 61b/13

ç.+ı 49b/17

ç.+ıñ 67b/9

ç.+uñ 52b/5

çāhī Far.+Ar. Kuyuya ait.

ç. 52b/11

çāk Far. Yarık, yırtık.

ç.+it- 64b/10

ç.+ol- 56a/11

çāker Far. Kul, köle

ç.+ıñ 39a/4

çalab Tanrı.

ç.+ı menfaat 14a/2

çalın- Çalma işine konu olmak.

ç.-up 143b/18

çāre Far. Yardım.

ç. 178a/7

ç.+eyle- 105b/16

çārmıñ Far. Çarmık, suçluyu haça germek

için kurulmuş put şeklindeki darağacı.

ç. 103b/8, 103b/9

ç.+a ger- 174b/18

çārşū Far. Dört taraf, pazar, çarşı.

ç. 32a/17

ç.+ya 32a/16

çavuş Osmanlı Devleti teşkilatında çeşitli hizmetler yapan görevli.

ç. 148a/19

çehārşenbih Far. Çarşamba.

ç. 156a/12

çehāz <cihāz Gelin için hazırlanan her türlü eşya, çehiz.

ç. 68b/4

ç.+ın 68b/3, 128a/3, 128a/7, 172a/4

ç.+umuzu 128a/12

çehre Yüz.

ç.+nūñ 25a/5

çek- Güç durumlara dayanmak, katlanmak.

ç. 82a/4

ç.-di 26a/9, 69a/3, 82a/4, 105a/14, 105a/14, 115a/17, 145a/13, 156b/19, 188a/19

ç.-di(miñnet çek-) 24a/10, 176a/5

ç.-di(sürme çek-) 104a/13

ç.-digi(zahmet çek-) 69a/15

ç.-digüñ 80b/2

ç.-diñ 132b/14, 151b/9

ç.-dügi 2a/11, 133a/3, 152a/14, 154b/18

ç.-dügüñ 139b/6

ç.-düm 16a/17, 16a/18

ç.-düm(miñnet çek-) 154b/12

ç.-düñ 80a/19, 144a/13, 144a/18, 180a/18

ç.-e 67b/6, 69a/19

ç.-en (ārzü çek-) 187b/4

ç.-er 48a/8, 129a/7, 136a/131, 142a/1, 168a/9

ç.-erem 158a/11, 178b/14

ç.-erler 190b/2

ç.-erseñ 8b/19
 ç.-ersin 22a/15
 ç.-ersiz(renc ü ta'ab çek-) 34a/9
 ç.-esin 96b/10
 ç.-me 137b/13, 167a/2
 ç.-mek 38a/18, 171a/19
 ç.-meyesin 164b/18
 ç.-meyeydün 123a/4
 ç.-meyince 90a/10
 ç.-mezdi 35a/16
 ç.-miş 2a/10
 ç.-mişdi 188a/14
 ç.-mişdür 105a/18
 ç.-mişler 101b/17, 180a/12
 ç.-üp 37b/3, 69a/4, 76b/15, 86a/11, 89b/10,
 104b/14

çekil- Katlanmak, üstlenmek.
 ç.-üp 139b/19

çekirdek Çekirdek.
 ç. 75a/15

çengāl Far. Çengel
 ç.+ına 91b/5
 ç.+ında 54b/4

çeşm Far. Gözler.
 ç.+ine 110a/7

çeşme Far. Çeşme.
 ç. 165b/1
 ç.+ler 15b/8, 15b/8

çevir- Bir şeyin yönünü değiştirmek. Krş.
çevür-
 ç.-di 154b/8
 ç.-ür 94a/19

çevür- Bir şeyin yönünü değiştirmek. Krş.
çevir-
 ç.-di 109a/1

çığır- Çağırarak, seslenmek.
 ç. dı 84a/11

çık- İçeriden dışarıya varmak.
 ç. 100b/16, 126a/7, 187a/13
 ç.-a 98b/2
 ç.-a geldi 101b/12
 ç.-acağ 133b/15
 ç.-alum 138b/9
 ç.-an 143a/5
 ç.-ar 34b/13, 59a/7, 134a/6

ç.-aram 86a/13, 143b/9, 182b/8
 ç.-arup 72a/10, 78a/3, 78b/11, 86a/9,
 135b/12, 176b/3, 178a/14
 ç.-ayam 143b/6
 ç.-dı 25b/10, 25b/15, 39a/14, 47a/16,
 51a/18, 54a/8, 69a/4, 83b/5, 107a/9, 107a/19,
 144a/11, 160b/2, 186b/8, 187a/5
 ç.-dıkda 155b/13, 174a/17
 ç.-dılar 116b/11, 143a/4
 ç.-duğı 76a/18, 178a/11
 ç.-dum 117a/19
 ç.-duñ 76a/7
 ç.-ıcağ 144a/16, 148b/8, 148b/12, 148b/13,
 176b/1
 ç.-madı 25b/10
 ç.-mağa 182b/5, 186b/7
 ç.-mağ 59b/2
 ç.-maya 29a/19
 ç.-maz 142a/3
 ç.-mazam 182b/6
 ç.-mazlar 144a/2
 ç.-miş 170a/13, 183b/16
 ç.-salar 163a/2
 ç.-up 13a/9, 24b/4, 54b/4, 67a/1, 69b/7,
 73a/14, 80a/10, 81a/16, 84a/5, 84a/17, 89b/8,
 101a/1, 110b/2, 110b/3, 113b/16, 118b/18,
 126a/13, 141b/9, 143a/5, 144a/8, 148b/8,
 153b/11, 155a/2, 162a/13, 175b/12

çıkır- Birinin veya bir şeyin çıkmasını
 sağlamak, çıkmasına sebep olmak.
 ç.-dı 74b/9, 84a/8, 181a/10, 183b/19,
 187b/9, 188b/11
 ç.-dılar 73a/3
 ç.-dum 117b/4
 ç.-duñ 187b/18
 ç.-mağa 69a/3
 ç.-mağ 40b/11, 102b/15
 ç.-mañ 40b/15
 ç.-mıssız 70b/12
 ç.-sın 57b/5, 70b/9
 ç.-up 41a/8, 61b/13, 82a/15, 86b/1, 117b/8,
 135b/13, 139a/3, 157a/4, 162b/6, 162b/7,
 163b/2, 165a/17

çıkıl- Dışarı veya yukarı gidilmek.
 ç.-ur 131a/2
 ç.-ur mı 131a/3

çıplak Çıplak, üryan.
 ç. 50b/18, 74a/5, 84b/5

çıplaklık Çıplak olma durumu.
 ç. 54b/12

- ç.+dan 54b/15
- çıyān** Çıyan, zehirli böcek.
ç. 52b/17
- çift** < Far. *cuft* Bir erkek ve bir dişiden oluşan iki eş.
ç. 102b/4, 188b/19, 188b/19
- çirkīn** Far. Güzel olmayan.
ç. 18b/11
- çobān** Far. *çūbān* Çoban, sığırtmaç.
ç.+a 108a/18
- çok** Çok, az karşıtı.
ç. 2a/9, 5b/2, 11a/19, 13b/7, 13b/8, 15b/19, 16a/17, 17a/17, 17b/6, 26b/11, 47a/11, 59a/14, 61b/3, 66b/14, 66b/15, 74b/12, 75b/8, 75b/17, 76b/3, 76b/6, 84b/11, 84b/13, 84b/14, 90a/5, 93b/13, 93b/15, 99a/15, 130a/14, 132b/14, 138b/10, 144a/12, 144a/18, 145a/13, 150a/12, 152a/12, 154b/11, 156a/18, 163a/9, 169a/13, 180a/12, 180a/15, 186b/18
ç.+dur 22a/11, 45a/11, 47a/8, 84b/10, 111b/1, 114a/16, 115a/1, 127a/18, 127b/12
ç.+ıyla(çoğıyla) 83a/3
- çomağ** Değnek.
ç. 122b/1
- çöb** Far. Çöp.
ç.+lerin 151a/2
- çök-** Bulunduğu yere yıkılmak.
ç.-di 142a/18
- çömlək** Toprak tencere.
ç.+ün(çömləgün) 140b/2
- çöz-** Düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak.
ç.-di 108a/1
ç.-memek 112b/16
- çözül-** Çözme işine konu olmak.
ç.-mek 117a/8
- çubuğ** Değnek biçiminde ince, uzun ve sert olan şey.
ç.+ün(çubuğün) 86a/11
- çukur** Çukur.
ç. 64a/10
- ç.+a 174b/4
ç.+larından 64a/10
- çün** Far. Gibi, çünkü, mademki.
ç. 6b/5, 6b/7, 6b/7, 6b/8, 9a/10, 11a/3, 12a/17, 13a/8, 24a/16, 26a/13, 28b/9, 33a/16, 33a/17, 34a/3, 34a/17, 35a/11, 36b/19, 37a/6, 39a/19, 40b/13, 41a/6, 42b/15, 43b/14, 47a/15, 47a/19, 47b/12, 49a/13, 52b/17, 54a/4, 54a/14, 54b/3, 54b/11, 55b/14, 56b/10, 57b/11, 57b/18, 59a/11, 62a/3, 67a/2, 67b/1, 67b/9, 68b/7, 69a/5, 70b/10, 76a/7, 77b/9, 79b/17, 82a/1, 83a/2, 84a/2, 84b/10, 86b/15, 88a/1, 89b/7, 89b/14, 90a/12, 93b/3, 94b/14, 95a/6, 96a/1, 104a/10, 104b/12, 105a/16, 105b/1, 106a/5, 106a/6, 107a/14, 109b/17, 110b/19, 111a/8, 115a/11, 125b/2, 126b/10, 128a/11, 128b/5, 130a/2, 130a/5, 130a/8, 131b/15, 133a/8, 135a/11, 137a/11, 137b/14, 138b/19, 139b/11, 140b/7, 141a/2, 142b/10, 144a/10, 144a/11, 145a/4, 145b/5, 147a/1, 147b/19, 149b/19, 150a/3, 150b/5, 151a/11, 152a/5, 152a/18, 154a/9, 155b/10, 156a/19, 162a/12, 163a/11, 167a/13, 173a/14, 180a/13, 180b/12, 181a/2, 183a/3
ç.+(anuñ-çun) 11b/8, 13b/6, 44a/2, 95b/1, 120b/5, 131b/14, 159b/3, 177a/18, 189b/8
ç.+(Beşir-çün) 178b/3
ç.+(didügi-çün) 136b/11
ç.+(ecli-çün) 20b/12
ç.+(firākı-çün) 174a/1
ç.+(olduğı-çun) 5b/15, 5b/16, 178b/1
ç.+(senüñ-çün) 68a/10
ç.+(tutmaduğı-çun) 135b/14
ç.+(hakkı-çun) 27b/2, 40b/17, 51a/14, 88b/11, 89a/9, 92b/17, 93a/9, 96a/14, 96a/18, 99a/2, 101a/9, 132b/15, 134b/4, 153b/4, 177b/9
ç.+(hürmeti-çun) 17b/11, 21b/15
ç.+dür(anuñ-çun) 48a/15
- çünki** Far. Şundan dolayı ki. Krş.
çünküm, çünkim
ç. 13a/14, 26b/11, 30b/19, 155a/17
- çünkim** Far. Şundan dolayı ki. Krş. **çünki, çünküm**
ç. 7b/14, 10b/10, 11a/10, 11b/5, 12b/9, 12b/10, 14a/11, 15a/8, 17b/1, 19b/3, 21a/13, 23a/4, 23a/10, 33a/8, 33a/11, 51a/15, 91a/1, 106b/14, 129a/7, 136b/14, 140b/8, 151a/7, 189b/3

çünküm Far. Şundan dolayı ki. Krş. **çünki**,
çünküm.

ç. 3b/10, 5b/7, 24a/9, 31a/11, 43b/3,
44b/18, 48a/17, 50a/13, 53b/12, 55a/9, 59b/2,
59b/2, 59b/5, 61b/8, 67b/18, 68a/13, 69a/7,
69a/13, 72a/15, 72a/17, 76b/4, 78a/14, 80a/10,
80a/17, 80b/5, 84a/8, 88a/14, 88a/16, 89b/6,
96a/5, 96b/14, 98b/17, 103a/12, 105a/2,
105a/15, 108a/12, 108b/9, 114b/9, 115b/13,
116b/7, 116b/8, 116b/14, 117b/9, 117b/11,
118a/1, 119a/10, 121b/12, 127b/2, 127b/8,
129a/6, 129a/8, 131b/17, 132a/8, 132b/16,
132b/18, 133b/10, 133b/13, 133b/18, 136a/19,
139b/18, 142a/6, 143b/13, 146a/1, 146b/15,
150a/5, 153b/3, 161b/8, 161b/11, 162a/16,
165a/14, 167a/13, 168a/18, 168b/19, 171b/11,
173a/11, 176a/9, 176b/1, 176b/17, 178b/4,
181b/12, 186b/4, 187a/6

çürü- Çürümek.

ç.-r 109a/3
ç.-yüüp 23b/13
d. 18a/6

dağ Dağ.

d. 154a/9
d.+iñ 8a/6
d.+uñ 91a/9

dağı < *dağa* Dahi, de.

d. 2b/16, 3a/5, 4b/15, 4b/17, 5a/15, 5a/16,
5a/17, 5b/6, 5b/8, 5b/11, 5b/13, 6b/2, 6b/11,
7a/8, 7a/17, 8a/17, 8a/18, 9a/4, 9a/10, 9b/2,
9b/4, 9b/5, 9b/8, 10b/12, 11a/19, 12b/4, 12b/4,
12b/10, 12b/17, 13b/11, 14b/2, 14b/9, 15a/4,
15a/12, 15a/13, 15a/14, 15b/8, 15b/9, 15b/10,
15b/11, 16b/15, 17a/17, 18a/3, 18a/9, 18a/15,
18b/2, 18b/3, 19b/11, 20a/2, 21a/8, 21a/11,
21a/14, 21a/16, 21b/4, 21b/16, 22a/5, 22a/8,
22b/3, 23b/1, 23b/1, 24b/15, 25b/1, 27b/1,
28a/18, 28b/16, 29a/3, 29a/8, 29a/9, 29a/17,
30a/3, 30a/7, 30a/8, 30b/1, 31a/15, 31a/16,
32a/1, 32a/1, 32a/2, 32a/11, 32b/2, 32b/6,
32b/10, 33a/3, 33a/12, 33a/18, 33b/18, 34a/11,
34a/16, 34a/16, 34b/4, 34b/9, 34b/14, 35a/5,
35a/7, 35a/10, 36a/16, 37b/15, 38a/14, 38b/1,
38b/11, 39a/4, 39a/17, 39a/18, 39b/1, 39b/14,
40b/1, 40b/3, 40b/4, 40b/15, 42a/17, 42b/19,
43b/14, 45a/4, 46a/2, 51a/9, 51a/11, 51b/2,
56b/16, 57a/5, 57b/2, 57b/2, 57b/8, 57b/11,
57b/12, 57b/16, 58a/2, 59a/3, 61a/11, 61b/6,
62a/11, 62a/13, 62b/9, 62b/10, 62b/11, 63a/14,
64a/17, 64b/19, 65b/6, 66a/6, 66a/16, 66b/17,
68b/9, 68b/15, 69a/4, 70a/1, 70a/3, 70a/12,
70b/15, 72a/5, 72a/6, 72b/6, 72b/6, 73b/7,

74a/2, 74a/3, 74b/10, 74b/15, 74b/19, 76a/18,
76b/6, 78a/13, 78b/14, 79a/15, 79b/7, 80b/12,
81a/18, 81b/5, 81b/7, 82a/15, 83a/1, 85a/6,
85a/19, 86b/2, 86b/13, 86b/14, 87b/12, 88a/15,
89a/8, 89b/1, 89b/2, 90a/5, 90b/7, 91a/2,
91b/5, 91b/18, 92a/2, 92a/7, 92a/13, 94a/5,
95b/3, 95b/6, 95b/13, 96a/4, 96a/10, 96b/5,
96b/11, 97a/16, 98b/12, 99a/9, 102a/8,
102a/10, 103a/15, 104a/3, 104a/12, 106b/2,
107a/3, 107a/4, 107b/18, 108a/10, 108b/1,
108b/3, 109b/11, 110a/9, 112a/12, 113a/3,
113a/8, 114a/12, 114a/13, 117b/8, 118b/3,
120a/19, 120b/12, 121a/19, 121b/9, 121b/17,
121b/18, 122a/5, 122a/16, 123a/7, 123a/7,
123b/3, 124a/2, 124b/11, 124b/12, 125a/8,
125b/9, 125b/10, 125b/13, 126b/1, 126b/6,
126b/9, 129b/7, 132a/10, 133a/16, 133b/19,
134a/14, 134a/17, 134a/18, 134b/1, 134b/7,
134b/10, 135b/8, 135b/9, 135b/11, 135b/13,
135b/15, 136b/1, 136b/1, 136b/4, 136b/13,
137b/2, 138a/4, 139b/8, 139b/9, 140b/11,
142a/14, 142b/5, 142b/8, 142b/10, 142b/15,
143a/5, 143a/6, 143a/7, 143a/10, 144a/2,
145b/9, 146a/16, 146b/12, 147a/2, 147a/3,
147b/13, 147b/16, 147b/18, 149a/11, 150a/15,
150b/11, 151a/14, 152a/10, 152a/11, 153a/4,
153a/5, 153b/11, 154a/9, 154b/2, 154b/19,
155b/11, 155b/14, 156b/9, 159b/16, 161a/4,
162b/10, 162b/12, 163a/6, 164a/1, 164a/7,
164a/9, 164a/9, 164a/11, 164a/11, 164a/13,
164a/14, 164a/14, 164a/17, 164a/17, 164a/17,
164b/1, 164b/2, 164b/3, 164b/3, 164b/5,
165b/6, 165b/17, 165b/17, 167a/11, 168a/4,
168a/5, 168a/19, 168b/15, 169a/9, 169b/2,
169b/14, 170b/11, 171a/6, 171b/14, 171b/18,
172b/7, 172b/8, 172b/12, 173b/18, 174a/1,
174a/13, 174a/13, 175a/3, 175b/7, 176b/8,
176b/9, 176b/19, 177a/8, 177a/10, 177b/13,
178a/18, 178b/3, 178b/10, 178b/19, 179b/2,
181a/6, 182b/3, 182b/19, 183a/1, 183b/3,
184a/3, 184a/4, 184a/7, 184a/16, 184b/14,
185b/17, 186a/3, 186b/8, 186b/18, 187a/5,
187a/9, 187a/12, 187b/7, 188a/5, 188b/15,
188b/16, 188b/17, 188b/19, 189b/14, 190a/4,
190a/9, 190b/9, 191a/17, 191b/18, 192a/10,
192a/13

d.+(ben-dağı) 32b/5, 61b/15, 71a/10,
77a/12, 185b/15

d.+(sen-dağı) 57b/5, 59a/9, 71a/2, 72a/8,
139b/9, 146b/17, 150a/8, 176a/18

dāhil Ar. Bir işe karışmış olma, karışma.

d.+ol- 5b/19, 12a/17, 50a/13, 62b/19,
121a/8, 131a/1, 142a/10, 161a/9, 161a/10,

161a/11, 161a/12, 161a/14, 161b/6, 161b/9,
162a/14, 176a/9, 182b/8

dā'im Ar. Devamlı, sürekli.

d. 16a/7, 130a/1
d.+(vişāl-ı dā'im) 44b/5
d.+dür 6b/4, 15a/14
d.+e(ferah-ı dā'im) 16b/3

dā'imā Ar. Her vakit.

d. 2a/18, 3a/14, 6b/7, 21b/2, 23b/9, 26b/5,
37a/5, 48a/12, 58a/19, 59a/3, 62b/2, 67a/3,
96a/19, 105a/5, 129b/10, 136b/15, 142a/4,
173b/18, 176b/19

dā'ime Devamlı, sürekli.Krş. **dā'im**

d. 16a/7

dā'ire Ar. Sınır içi.

d.+-i imān 57b/5
d.+-i 'irfān 31b/14
d.+den 31b/7

dağ- Takmak.

d. 71b/14

dağāyık Ar. İnce ve anlaşılması güç ve
dikkate muhtaç olan şeyler.

d. 9b/8

dağk Ar. Çalma, vurma.

d.+-i bāb eyle- 25b/13
d.+-i bāb it- 10a/4

dal Ağacın kollardan her biri.

d.+-ına 107b/8

dāmān Far. Etek. Krş. **dāmen**.

d.+-larına 52b/19

dāmen Far. Etek. Krş. **dāmān**

d.+-i qurb 117a/3
d.+-in 81a/5, 97b/2, 104b/14
d.+-ine 47a/6, 70b/16
d.+-ün 124a/1

dānā Far. Bilen, bilici, bilgin.

d.+-dır 140a/16
d.+-dur 119b/12
d.+-sın 53b/5, 172a/15

dāne Far. Tane, tohum.

d. 51a/8, 127a/3, 127a/5, 127a/5

danış- Danışmak, görüş almak.
d.-mayınca 74b/17

dar Dar, geniş ve bol karşıtı.

d. 50b/4, 54b/17

dār Ar. Ev, yer, yurt.

d.+-ı āhret 16a/3, 26a/12, 29a/17
d.+-ı belā 171a/18
d.+-ı dünyā 26a/9
d.+-ı miḥnet 114b/2, 115a/7
d.+-ı 'uqbā 171a/19
d.+-dır 7b/4
d.+-ul(şehir-i dāru'l-mülk) 148a/11
d.+-u'l-(Ḥazret-i dāru'l-celāl) 100a/17
d.+-u'l-aḥzān 47b/13
d.+-u'l-ḥāl 182b/7
d.+-u'l-ḥüzün 179a/2
d.+-u'l-celāl 6a/11
dār-ı bekā Ahiret.
d. 9a/5

daral- Nefes alması güçleşmek.

d.-dı 25a/8

darlık 1. Dar olma durumu.

d. 23b/10
2. Geçim sıkıntısı.
d. 22a/14

dāsītān Far. Destan, hikāye.

d.+-ı 20b/5

da'vā Ar. Mesele.

d.+(müstecābu'd-da'vā) 39b/16
d.+-yı muḥabbet it- 153a/15
d.+-eyle- 163b/1
d.+-it- 56a/5, 94a/9, 99b/11167a/7, 168b/6,
174b/10
d.+-niñ 36b/5
d.+-sıdur 83b/19
d.+-sın 153a/14
d.+-yı 74b/12, 168b/7

da'vet Ar. Çağırma, çağrı.

d. 79a/17, 152a/9
d.+-de 129a/4
d.+-dür 167a/18
d.+-e 168b/2
d.+-eyle- 79a/18, 100b/17, 118a/11, 125b/7,
128b/7, 147a/3, 147a/4, 156a/15, 162a/19
d.+-i 102b/17

d.+ine 101b/8
 d.+it- 17b/6, 35b/17, 35b/17, 74b/16ye,
 95a/7, 101a/8, 101b/4, 101b/5, 102b/14,
 102b/17, 104b/12, 110a/17, 118b/2, 128b/13,
 130a/11, 133a/7, 135a/18, 136b/19, 138b/3,
 145b/7, 147a/3, 147a/4, 148b/5, 152a/4,
 161b/9, 163b/11, 168b/3, 189a/11
 d.+iyle 101b/8
 d.+olun- 125b/8, 125b/9

Dāvud Bk. Şahıs isimleri dizini.
 d. 67a/7, 67a/12, 92b/14, 92b/15, 92b/16,
 93a/11, 172b/18, 189a/10

dāye Far. Taya, süt nine.
 d. 104a/16, 104b/2, 104b/4, 106b/18
 d.+leri 89b/11
 d.+niñ 104a/19
 d.+si 104a/15

dāyimā Ar. *dā'imā* Her vakit.
 d. 75b/14, 96a/18, 169a/16, 179a/11

de- Söylemek, söz söylemek.
 d.-ñ 120b/3

def' Ar. Öteye itme, savma.
 d.+i mā-vaça' 30b/5
 d.+i mażarrat 14a/2
 d.+eyle- 190a/14, 190b/14
 d.+i 123a/5
 d.+ine 37a/11, 134b/14
 d.+it- 37a/13, 132a/14, 148b/10, 162a/16,
 178b/10

def'a Ar. Kere, kez.
 d. 24b/6, 25b/14, 124a/4, 136b/18,
 151b/2i-di, 154b/14, 155a/1, 158a/6, 158a/7,
 170b/13, 171b/14, 186b/17
 d.+ı şāniye 2a/7
 d.+da 12b/5, 12b/7, 180a/13

defn Ar. Gömme, gömülme.
 d.+eyle- 51b/5
 d.+it- 59a/13, 181b/13, 187b/14, 189a/1,
 189a/3
 d.+ol- 181b/7

defter Ar. Defter.
 d.+i 17a/4, 93b/14
 d.+in 62a/7, 62b/14
 d.+inden 39b/6, 134a/4, 134a/6, 175b/8

deg- Değmek, dokunmak.

d.-di 87a/11
 d.-mez 65a/9, 65a/9
 d.-mezem 83a/9
 d.-miş 169b/10

deger Değer, kıymet.
 d. 67b/18, 162b/7, 191b/11
 d.+mi 74a/18

değil Değil.
 d. 40a/10, 50a/8, 65b/5, 67b/4, 88b/7,
 102b/14, 110a/1, 113a/1, 157a/9, 159b/17,
 167a/16, 167a/17, 172a/18

d.+di 68b/1
 d.+dir 10a/12
 d.+dür 5a/3, 5b/4, 7a/8, 8a/8, 11b/16,
 12b/15, 13b/6, 13b/19, 18a/4, 18b/15, 19a/1,
 19a/5, 20b/5, 22b/7, 22b/14, 22b/15, 25b/1,
 25b/3, 25b/4, 29a/6, 31b/4, 31b/8, 31b/9,
 34a/12, 34a/12, 34a/18, 37b/7, 38a/17, 38b/7,
 38b/11, 38b/14, 39a/3, 39a/9, 42a/13, 42a/18,
 42b/6, 42b/11, 47a/8, 49a/18, 50b/2, 51b/9,
 53a/4, 53a/14, 53a/15, 53a/16, 56a/7, 56b/2,
 57a/2, 58a/8, 58a/14, 59b/7, 61b/1, 62a/8,
 62a/11, 63a/15, 63a/16, 63a/18, 65a/3, 65b/4,
 65b/7, 66b/14, 68a/6, 70a/11, 70a/12, 72a/9,
 75a/6, 75a/15, 77b/9, 78a/2, 79b/3, 85b/6,
 85b/7, 86a/15, 87b/7, 87b/8, 89b/11, 90b/17,
 92b/2, 93b/6, 93b/11, 94b/12, 96b/9, 96b/10,
 96b/11, 97a/18, 99a/10, 102a/1, 103a/7,
 103b/5, 103b/19, 104a/16, 108b/15, 109a/13,
 109a/19, 110a/3, 113a/2, 113a/3, 113a/6,
 113a/8, 114a/14, 116a/11, 120b/13, 122a/14,
 122a/16, 123a/6, 123a/12, 125a/16, 125a/18,
 126a/1, 128a/5, 129a/16, 130a/2, 133a/3,
 135b/16, 140b/1, 141a/9, 142b/2, 143b/4,
 147b/17, 149a/19, 151b/4, 153b/6, 157a/13,
 163a/5, 163b/19, 165a/13, 167a/18, 169a/9,
 169b/2, 171b/19, 173a/16, 173b/11, 173b/14,
 174b/14, 177b/12, 178a/17, 178b/3, 185b/14,
 190b/7, 191a/4, 192a/11, 192a/15
 d.+em 41b/11, 41b/12, 124b/5, 165b/9,
 172a/10, 172a/11, 172a/12, 175b/7, 177b/14,
 182a/11

d.+imiş 68b/18
 d.+ler 56a/8, 126b/2
 d.+lerdür 31b/15, 80b/15, 128b/4, 185b/15
 d.+ler midür 128b/4
 d.+mi 192a/11
 d.+midür 26a/1, 165b/14
 d.+misin 109a/9
 d.+sin 8a/3, 33a/4, 38a/2, 38a/3, 38a/4,
 38a/7, 137a/16
 d.+sün 107a/7, 108a/19, 137a/18
 d.+üm 50b/7

- d.+üz 2a/18
- degin** Kadar, dek.
d. 43a/5, 56b/4, 98b/5, 154b/15, 160b/14
- değiş-** Karşılıklı alıp vermek.
d.-diler 151a/7
d.-düm 96b/8
d.-esin 74a/17
d.-mege 74b/11
d.-üp 74b/10
d.-ür 96a/7
- degnek** Değnek, sopa.
d. 53a/1, 124a/14
d.+ler 156a/14
- dehşet** Korku ve telaş gösterme.
d. 185b/10
d.+den 183b/11
d.+lerinden 126a/11
- dek** Kadar, değin.
d. 26b/13, 46a/1, 46a/19, 47a/9, 47b/5, 61b/5, 64b/5, 66b/16, 67b/12, 70a/10, 81b/19, 83b/10, 88a/1, 92b/1, 100a/19, 100a/19, 100b/18, 101a/6, 103b/9, 105b/14, 105b/15, 106a/9, 106a/10, 106b/7, 128a/8, 135b/15, 139b/2, 143b/14, 144b/13, 149a/4, 151a/17, 164b/18, 179a/7, 187b/16, 188a/9
d.+dür 47a/8
- delâlet** Ar. Yol gösterme, kılavuzluk.
d. 29a/7
d.+i şahîhe 191a/8
d.+e 2b/17
d.+it- 3b/5, 3b/6, 4b/8, 4b/9, 14a/15, 43b/10, 102a/4, 108a/7, 121b/16
d.+iyle 101b/19, 102a/3
- delîl** Ar. Yol gösteren, kılavuz.
d. 11a/14, 14b/13, 56a/7, 60a/9, 78b/18, 79b/16, 99a/13, 111a/11, 111b/5, 111b/8
d.+dür 24a/8, 58a/7, 59b/2, 59b/4, 99a/13, 113a/18, 125a/18
d.+i 113a/4, 121a/12
d.+ol- 78b/17, 117b/5, 177a/19, 177b/1
d.+üm 138a/15
d.+ün 79b/13, 79b/14, 111a/13
- delik** Delik, küçük açıklık.
d. 132a/11, 132a/11
d.+leri 148a/10
- dellâl** Ar. Tellal, satılacak şeyi satan kişi.
- d. 95b/1, 95b/4
d.+a 95a/19
- delv** Ar. Su kovası.
d. 69a/4
d.+de 69a/3
d.+e 67b/12
d.+i 67b/11
- dem** Far. An, vakit, zaman.
d. 189a/6
d.+de 78a/18
d.+dür 166b/14
d.+e 63a/9, 63a/11
- demür** Demir.
d. 164b/3
d.+den 93b/7
- dendân** Far. Diş.
d. 8b/18
d.+ı 148a/13
d.+ları 148a/10
- denî** Ar. Alçak, sefil, soysuz.
d.+de(dünyâ-yı denî) 173a/3
d.+ye(dünyâ-yı denî) 96a/3
- denil-** Ad verilmek.
d.-di 121b/7
d.-miş 3a/19
- deniyye** Ar. Alçak, rezil.
d.+(dünyâ-yı deniyye) 10a/11
- deñiz** Deniz.
d.+de 177a/14
- denk** Yük hayvanlarının sağ ve soluna konulan iki yük parçasından her biri.
d.+inde 123a/7
- deñlü** Kadar.
d. 6a/3, 11a/10, 11a/11, 12a/4, 14a/7, 14b/14, 15a/8, 16a/17, 17a/2, 17a/3, 17a/3, 20b/18, 25b/7, 26a/8, 26a/11, 30b/7, 31a/12, 31a/12, 32b/18, 32b/18, 33b/13, 34a/9, 35a/15, 43b/19, 47a/10, 52a/7, 53b/14, 54a/11, 54a/18, 54b/15, 69b/4, 72a/8, 76a/12, 80a/7, 84b/11, 84b/11, 84b/13, 85b/8, 87b/17, 88b/17, 90a/9, 92b/6, 93b/15, 94b/12, 103a/5, 106b/8, 111b/5, 113a/16, 115a/4, 115a/13, 115a/17, 115b/1, 117a/2, 117a/5, 119b/10, 122a/17, 127a/7, 130a/15, 130a/17, 136a/10, 137a/1, 141a/1,

146b/5, 147b/14, 148a/5, 149a/16, 149b/18,
150a/10, 151b/8, 152a/13, 156a/3, 156a/6,
156a/7, 156a/8, 156b/19, 157a/10, 161a/18,
169a/5, 170a/10, 173b/15, 177a/19, 185b/10,
185b/13, 185b/16, 187a/17, 187a/18, 188a/13,
189a/8, 189a/10, 189a/11, 189a/12, 189a/14
d.+(ne-deñlü) 30a/19, 131a/3, 145a/9
d.+dür 6a/9, 93b/11, 111b/4, 111b/10,
149a/15

dep- Tepmek, hayvan, ayağıyla vurmak.
d.-di 132b/5

depren- Kımıldamak, sarsılmak.
d.-mege 122b/7

depret- Kımıldatmak, sarsmak.
d.-di 77b/13

der Far. Kapı.
d. 126a/8
d.+i 'ināyet 2a/15
d.+ü dīvār 69b/7

der Far. Güzel iş yapan.
d.+dendür(ehl-i der) 87b/14

der-âğuş Far. Kucaklama, sarma.
d.+it- 23a/18, 187a/11

der-ḥalvet Far. Halvette.
d. 41a/16

der-mahzen Far. Mahzen içinde.
d.+it- 150b/4

der-miyān Far. Ortada, arada.
d. 69a/19

derd Far. Dert, gam, keder.
d. 17a/1, 17a/9, 23b/15, 30a/2, 59b/8,
60b/10, 61a/15, 62b/14, 64a/10, 115a/2,
115a/13, 142a/5, 142a/6, 142a/12, 176a/5,
184b/6, 187b/14
d.+i 'aşk 122a/15
d.+i firāk 44a/3
d.+i firqat 47b/18
d.+i ḥasret 51b/18
d.+i Ya'kūb 73b/11
d.+ile 45b/10
d.+in 154a/4
d.+inden 17a/11
d.+ine 44b/14
d.+ini 122a/16

d.+iñ 104a/17
d.+iñe 104a/17
d.+üm 178b/8

derdimend <Far. *derdmend* Dert sahibi,
tasalı.
d. 16a/4, 27b/19, 28a/12, 46a/14, 74a/6,
137a/7, 149b/8
d.+i bî-çāre 101b/6
d.+i 167b/14

derd-nāk Far. Dertli, tasalı.
d.+dır 16b/17

dere Dere.
d.+lerinde 189a/1

derecāt Ar. Dereceler, basamaklar.
d. 6a/1, 9b/3, 10a/8, 36a/14, 58a/3, 76b/4
d.+(tevķī'-ı derecāt) 29b/6
d.+i 'āliyye 24a/14
d.+i bisyār 6a/1
d.+i nübüvvet 10b/15
d.+iñ 57b/8

derece Ar. Derece, basamak.
d. 6a/3, 6a/6, 6a/7, 6a/8, 6a/8, 6a/10,
10b/16
d.+i refī' 11a/13
d.+dür 6a/5
d.+mi 6a/4

derekāt Ar. Basamaklar.
d.+i nār 136a/11
d.+ıyla 111b/3

dergāh Far. Tekke.
d. 97b/13
d.+(maḳbūl-ı dergāh) 83b/10
d.+i 'izzet 104b/16
d.+i kerem 40b/8
d.+i Ḥaḳ 17a/19, 49a/15, 76b/16, 106b/8,
133b/7
d.+i Ḥazret 22b/12, 100a/6
d.+a 47b/17, 146b/14
d.+ımda 106a/11
d.+ına 12a/2, 80a/1, 105b/3, 130a/3,
134a/9, 142b/1
d.+iñdan 133b/16
d.+uma 116a/18, 159b/5
d.+umda 20a/18
d.+umuza 58a/11
d.+uña 67a/12, 132a/6, 160a/7

deri Deri, cilt.

d.+sin 186b/13
d.+sinden 93b/7

deriñ Derin.

d. 14b/7

deriñlik Derinlik.

d.+i(deriñligi) 107a/17

dermān Far. Çare.

d. 23b/16, 104a/18, 104b/2
d.+eyle- 104b/1
d.+ı 77b/14, 104a/17
d.+it- 105b/13

ders Ar. Ders.

d. 2a/5

derūn Far. İç, içeri, dahil.

d.+um 93a/12

dervāze Far. Kapı, şehir kapısı.

d.+de 148a/19
d.+si 148a/18
d.+sine 47a/1
d.+ye 69b/16, 85a/10

dervîş Far. Allah için alçak gönüllülüğü ve fukaralığı kabul eden veya bir tarıkata bağlı bulunan kimse.

d. 13a/10, 13a/17, 17b/7, 17b/9, 30b/11, 38b/9, 64b/10, 65b/19, 66a/2, 69b/8, 69b/8, 69b/9, 69b/10, 69b/18, 69b/19, 70a/3, 70a/6, 74b/18, 83b/11, 85b/17, 85b/18, 86a/11, 86a/12, 86a/15, 86b/1, 86b/8, 140a/15
d.+den 70a/11
d.+e 86a/8, 86a/10, 86b/1
d.+i 70a/7, 74b/16, 78b/7, 86b/7, 167b/13

deryā Far. Deniz.

d. 133a/9, 166b/12, 177a/5
d.+yı 'aşk 93a/6
d.+yı Kūlzūm 87b/10
d.+yı ma'şiyet 52a/6, 115a/15, 141a/1
d.+da 49b/1, 102b/5, 133a/14, 134a/11
d.+sına 117a/2
d.+sında 179a/15
d.+sınıñ 81a/13
d.+ya 26a/3, 49b/1, 115b/12, 133a/13
d.+yı 108b/4, 133a/19

deryāyī (Far+Ar.) Denize ait olan.

d. 52b/10

dest Far. El.

d.+i rest 39a/14
d.+u res eyle- 162b/17

deste Far. Demet, tutam.

d. 137b/6

dest-gīr Far. Elinden tutan, yardımcı.

d. 76b/5

dest-dırāzlık El uzatmak

d.+it- 32b/4

destūr Far. İzin.

d. 88b/15, 96a/11, 135b/1, 135b/2, 159a/7, 182a/11

d.+ol- 183b/11

d.+sız 159a/6

d.+vir- 41b/14, 159b/18, 184b/10

deşt Far. Bozkır, çöl.

d. 177a/13

devā Ar. Çare.

d.+sına 154a/5
d.+yı 99b/3

deve Deve.

d. 68b/4, 77a/18, 87b/3, 89b/3, 141b/13, 141b/13, 142a/17, 142a/18, 155b/19, 158b/8, 160b/15

d.+den 75a/19, 76b/10, 77b/1, 178b/15

d.+ler 128a/3, 128a/8

d.+lerin 157a/5

d.+lerüñ 68b/6

d.+m 142a/15

d.+ye 72b/19, 75a/18, 142a/18

deverān Ar. Dönüp dolaşma, dolanma.

d.+(ğayeti'd-deverān) 2a/8

devlet Ar. Devlet.

d. 11a/11, 15b/18, 25a/11, 27b/12, 28b/19, 29a/17, 29b/3, 37a/1, 37a/2, 54b/5, 64a/11, 66b/14, 67a/3, 67a/4, 86b/17, 101a/17, 105a/2

d.+(ākıbet-i eyyām-ı devlet) 54a/3

d.+(bisāṭ-ı devlet) 103a/12

d.+i ebediyye 64a/3

d.+den 183a/18

d.+e 8b/5, 153a/5

d.+i 76b/3

d.+inüñ 121b/19

d.+iñ 20a/6

- d.+leri 184b/14
d.+lerin(‘ömr-i devlet) 190a/5
d.+üñde 26b/14
d.+üñe 86a/17
- devr** Ar. Dönme, bir şeyin etrafını dolaşma.
d.+it- 82b/8, 156a/18, 163a/8
- devrān** Ar. Dünya, felek, talih, devir.
d.+(bi’r-i devrān) 107b/8
- devre** Ar. Dönüş, dönme.
d.+si 119b/16
- Dımaşık** Ar. Şam.
d. 67a/1
d.+a 67a/16
- dır‘** Ar. Cengte, savaşta giyilen zırh.
d.+ı 95b/3, 110b/2
d.+ıyla 95a/17
- dırāz** Far. Uzun.
d.+ol- 47b/4
- dıraşşān** Far. Parlak, parlayan.
d. 79a/11, 180b/8
d.+(nūr-ı dıraşşān) 54a/6
d.+ol- 10a/7, 22b/19, 85a/5, 85a/11
- di-** Demek, söylemek.
d. 32b/6, 51b/19, 88b/9, 91a/4, 95a/7, 165b/10, 165b/13, 178b/2
d.-dekde 35b/16
d.-di 5a/15, 5a/16, 5a/16, 5a/17, 5a/18, 5a/19, 7b/1, 7b/4, 7b/4, 7b/9, 7b/14, 7b/18, 8a/7, 8a/13, 8a/18, 13a/2, 13a/12, 13a/13, 13a/15, 13a/17, 13b/9, 13b/10, 13b/11, 13b/12, 13b/13, 13b/14, 13b/15, 13b/16, 13b/18, 14b/2, 14b/9, 15a/2, 15a/10, 15a/15, 15b/4, 15b/14, 16b/11, 18a/18, 18b/2, 19a/10, 21b/14, 23a/14, 24a/19, 24b/5, 24b/10, 24b/15, 25a/2, 25a/3, 25a/12, 25b/2, 25b/6, 25b/8, 25b/16, 26a/1, 26a/6, 26a/7, 26a/7, 26a/11, 26a/16, 26a/17, 27a/4, 27a/18, 27b/4, 28b/13, 28b/13, 28b/15, 28b/16, 30b/8, 30b/10, 30b/12, 30b/14, 30b/14, 31a/4, 31a/8, 31a/17, 31b/4, 31b/19, 32a/7, 34b/15, 35a/1, 35a/3, 35a/4, 35a/4, 35a/6, 35a/7, 36a/12, 37b/4, 37b/15, 37b/16, 38b/17, 39a/1, 40a/5, 41a/1, 43a/7, 43a/17, 43a/19, 45a/8, 45b/4, 45b/9, 45b/10, 46a/8, 46a/19, 46b/18, 47a/4, 47a/5, 49a/1, 49a/6, 49a/6, 51a/15, 51b/6, 53a/2, 53b/16, 53b/19, 54b/14, 55b/6, 55b/7, 56a/6, 59b/2, 59b/3, 59b/5, 60b/6, 60b/7, 61b/3, 61b/8, 61b/16, 64b/5, 64b/18, 66a/2, 66a/4, 66b/17, 67b/11, 67b/13, 68a/18, 68b/16, 68b/18, 69b/18, 69b/19, 71b/7, 72a/2, 72b/11, 72b/14, 72b/17, 74a/15, 74a/15, 74a/15, 74a/15, 74a/16, 74a/18, 74a/18, 74b/18, 74b/19, 75a/13, 75a/14, 76b/8, 77a/1, 78b/1, 79a/14, 79b/2, 79b/11, 79b/11, 79b/13, 79b/14, 79b/14, 79b/17, 80a/14, 81a/14, 81a/17, 81b/11, 81b/14, 82b/5, 82b/18, 83a/7, 84a/6, 84b/2, 86a/4, 86a/4, 86a/6, 86a/10, 86a/17, 86b/3, 86b/15, 87b/17, 88a/1, 88a/5, 88b/15, 88b/16, 90a/2, 91a/18, 92b/9, 92b/9, 93a/5, 93b/5, 93b/6, 93b/19, 94a/13, 95a/2, 95b/2, 95b/4, 95b/10, 96a/19, 96b/18, 97b/17, 97b/18, 98a/2, 98a/11, 98b/2, 98b/3, 99b/3, 102a/9, 102a/10, 102b/5, 102b/7, 102b/13, 102b/14, 103a/9, 103b/1, 103b/4, 103b/7, 103b/8, 103b/14, 103b/15, 103b/16, 104a/12, 104a/15, 104a/18, 104b/2, 104b/4, 104b/18, 106a/3, 106a/5, 106a/7, 106a/7, 106b/12, 107a/7, 107a/8, 107a/14, 107b/17, 107b/17, 107b/17, 108a/2, 108a/3, 108b/12, 109a/2, 109a/9, 109a/15, 109a/17, 110b/6, 110b/14, 110b/14, 110b/15, 110b/16, 111a/2, 111a/4, 111a/4, 112a/3, 114a/3, 114a/5, 114a/6, 117b/14, 117b/19, 118a/4, 118a/13, 118b/8, 119a/4, 119a/4, 119a/7, 119b/4, 119b/5, 119b/6, 119b/7, 119b/8, 119b/9, 119b/9, 119b/14, 120a/1, 120b/2, 120b/5, 120b/11, 120b/14, 121a/6, 121a/19, 121a/19, 121a/10, 121b/2, 121b/4, 121b/14, 121b/15, 121b/16, 121b/17, 122b/6, 122b/17, 123a/2, 123b/8, 123b/10, 124a/13, 124b/7, 124b/8, 124b/12, 125b/16, 125b/18, 126a/7, 126a/7, 126b/15, 126b/16, 126b/16, 127a/16, 127b/6, 127b/16, 127b/19, 128a/1, 130a/10, 130b/6, 131a/1, 131a/18, 131b/2, 131b/6, 131b/10, 132a/6, 132a/8, 132a/19, 132b/13, 134b/5, 134b/14, 134b/14, 134b/15, 135a/6, 135a/18, 135b/3, 136a/3, 136b/1, 136b/1, 136b/4, 136b/12, 137b/7, 137b/8, 137b/14, 138a/2, 138b/7, 138b/9, 139a/6, 139b/5, 139b/7, 139b/8, 139b/9, 139b/10, 139b/12, 139b/12, 140b/6, 140b/8, 140b/12, 141a/5, 141a/5, 141a/15, 141b/14, 141b/16, 142a/5, 142b/7, 142b/8, 142b/9, 142b/13, 142b/18, 143a/13, 143b/4, 144a/12, 144a/15, 144b/14, 144b/15, 145a/6, 145a/12, 145a/12, 145b/9, 146a/3, 146a/5, 147a/10, 147a/15, 147a/19, 147a/19, 147b/1, 147b/2, 147b/5, 148a/16, 149a/2, 149a/9, 149a/9, 149a/10, 149a/13, 149b/2, 149b/3, 149b/16, 149b/17, 151a/11, 151a/19, 152b/8, 152b/19, 153a/4, 153a/4, 153a/7, 153b/1, 153b/3, 153b/5, 153b/9, 153b/9, 154b/8,

154b/13, 155a/1, 155a/2, 155a/3, 155a/3,
 156a/4, 156b/2, 156b/9, 156b/12, 156b/14,
 157a/6, 157b/4, 157b/19, 158a/12, 158a/14,
 158a/15, 158a/17, 158a/18, 158b/3, 160a/13,
 160b/5, 160b/9, 160b/18, 160b/18, 160b/18,
 160b/19, 160b/19, 161a/1, 161a/18, 161b/15,
 161b/18, 162a/1, 162a/5, 162a/11, 162b/1,
 162b/7, 162b/10, 162b/11, 163b/4, 163b/11,
 163b/12, 163b/13, 163b/16, 163b/17, 163b/18,
 163b/19, 164a/5, 164a/6, 164a/8, 164a/10,
 164a/13, 164a/14, 164a/15, 164a/16, 164b/1,
 164b/2, 164b/11, 164b/12, 164b/14, 164b/14,
 164b/15, 165b/6, 165b/8, 165b/9, 166a/5,
 166a/6, 166a/7, 166a/9, 166a/13, 166b/2,
 166b/4, 166b/10, 166b/11, 166b/18, 167a/6,
 167a/11, 167a/12, 167a/12, 167a/15, 168a/17,
 168a/18, 168b/4, 168b/4, 168b/17, 169a/7,
 169a/14, 169a/15, 169b/1, 170a/11, 170a/12,
 170b/2, 170b/5, 170b/9, 170b/10, 170b/16,
 170b/17, 170b/17, 172a/6, 172a/15, 172a/15,
 172b/3, 172b/8, 173a/15, 173a/16, 173a/17,
 174a/19, 175a/3, 175a/4, 175a/4, 175a/4,
 175a/6, 176a/17, 178a/11, 178a/12, 178a/16,
 178b/19, 179a/4, 179b/17, 180a/3, 180a/6,
 180a/17, 181a/10, 182a/14, 182b/1, 182b/2,
 183a/17, 184a/2, 184a/5, 184b/10, 185a/2,
 185a/15, 185a/16, 185a/17, 185a/19, 186a/17,
 186b/4, 187a/2, 188b/2, 188b/15, 188b/15,
 188b/17, 189a/15, 189b/4, 191b/16
 d.-diler 37a/8, 38b/11
 d.-digi 110b/16
 d.-digüm 11b/15
 d.-digümüzi 71a/13
 d.-digün 142a/1
 d.-digünüz 128b/3, 146a/13
 d.-dik 65a/4, 110a/18, 161a/12
 d.-dikleri 125a/13
 d.-diklerine 34b/2
 d.-diler 3b/19, 5a/9, 8b/2, 11b/13, 15b/15,
 23b/6, 25a/16, 25a/18, 25a/18, 29a/4, 31b/18,
 32a/3, 34a/11, 38a/13, 38b/16, 40a/7, 40b/18,
 41b/12, 42a/14, 43a/19, 43b/16, 44a/4, 45a/2,
 45a/5, 46b/18, 50b/1, 50b/3, 50b/8, 50b/14,
 50b/19, 51a/5, 52b/5, 53b/5, 56a/3, 56a/7,
 57a/7, 59a/16, 61b/14, 70b/11, 71a/7, 71b/1,
 71b/3, 72b/13, 76b/8, 78a/15, 78b/10, 85a/8,
 86a/7, 86a/12, 86a/14, 87a/4, 87b/16, 89b/12,
 89b/13, 90a/1, 91a/5, 91a/6, 94a/11, 94b/15,
 95b/19, 99a/8, 99a/8, 99a/8, 99a/9, 101a/5,
 102a/6, 102a/13, 102a/19, 103a/4, 103a/4,
 104a/8, 104a/8, 104a/10, 111b/7, 112b/18,
 112b/19, 113b/17, 115a/11, 116a/9, 124a/17,
 125a/3, 125a/3, 125a/10, 125b/14, 126b/7,
 126b/17, 126b/17, 127a/17, 127b/10, 129a/16,
 130a/4, 130a/10, 133a/19, 133b/3, 134b/12,

138a/11, 138b/5, 138b/10, 138b/11, 139a/2,
 141a/3, 141a/4, 143a/10, 145b/16, 147a/6,
 147a/7, 148b/5, 148b/10, 148b/11, 152b/10,
 153b/1, 154a/8, 156a/2, 156b/11, 156b/11,
 156b/15, 156b/18, 157b/8, 157b/16, 157b/17,
 161b/11, 163b/1, 163b/2, 164a/3, 168a/15,
 169a/14, 169a/15, 169a/16, 169b/3, 169b/6,
 169b/13, 169b/19, 170a/1, 170a/8, 170a/19,
 170b/15, 171b/12, 171b/18, 172a/5, 178a/16,
 179a/7, 180a/2, 180b/15, 184b/14, 187a/6
 d.-dim 8a/3
 d.-dügi 29b/4
 d.-dügi-çün 136b/11
 d.-dügiñ 88b/7
 d.-dügiñüz 19b/15
 d.-dügiñe 109a/12
 d.-dük 13b/17, 21a/1, 21a/5, 21b/4, 65a/12,
 65b/9, 71a/12, 82a/10, 82b/16, 111b/16,
 112a/18, 112b/12, 131b/9, 132a/4, 132b/16,
 133a/4, 134a/1, 137b/11, 147b/2, 158b/19,
 161b/5, 165a/6, 166b/7, 168a/6, 174a/8,
 174b/8, 176b/16, 182a/7, 183a/8
 d.-dükde 17a/14, 164a/11, 191b/7
 d.-dükleri 68a/5, 156b/10
 d.-düklerinde 74b/5
 d.-düm 8a/2, 8b/3, 19b/14, 26a/6, 101b/11,
 101b/14, 101b/15, 117b/1, 117b/4, 117b/6,
 120b/11, 120b/12, 134b/13, 134b/14, 137a/13,
 139b/2, 139b/4, 139b/7, 139b/9, 146b/15,
 166a/13, 167a/6, 167a/7, 178a/9, 181b/12
 d.-dün 21a/18, 25a/12, 25a/12, 26a/5,
 26a/7, 26a/18, 26a/19, 66a/9, 94b/19, 102a/14,
 102b/13, 114a/11, 120b/8
 d.-dünüz 34a/10, 57a/9, 158a/11
 d.-ki 53a/6
 d.-me 24b/6, 24b/10, 24b/15, 25b/17,
 27b/16, 34a/15, 37b/5, 49a/8, 88b/4, 117b/2,
 121b/17, 136b/11
 d.-medi 37b/16, 91a/19
 d.-medük 112b/9
 d.-medüm 19b/13, 99b/3
 d.-medün 137b/11, 153a/2
 d.-mege 83b/16, 118a/4, 120b/15, 141b/2,
 142a/14, 145b/3, 148a/5, 148b/1, 169b/15,
 186b/6
 d.-mek 25a/15, 25b/1, 25b/5, 25b/18,
 34a/12, 63b/12, 83b/11
 d.-mekdür 5a/1, 36b/9, 99a/10, 104a/5,
 104a/9, 104a/10, 123b/12, 125b/12, 125b/12
 d.-mekdir 125a/2
 d.-meñ 25b/1, 163b/5
 d.-meñüz 49a/10
 d.-mesin 98a/12
 d.-meye 98a/12
 d.-meyesin 96a/14

d.-meyeydi 35a/15
d.-meyeyin 71a/11
d.-mezem 60b/19
d.-miş 43b/1
d.-mişdür 40b/19
d.-mişler 5b/14, 17b/5, 23a/19, 23b/4,
26b/4, 30b/10, 36b/9, 38b/8, 42a/2, 57b/7,
57b/9, 57b/11, 57b/14, 57b/16, 58a/2, 65a/2,
65b/1, 66a/12, 68a/2, 74a/11, 92a/1, 135a/11,
146b/19
d.-mişlerdür 5a/4
d.-mişsiz 86b/11
d.-ndi 93a/19
d.-nse 17b/3
d.-r 23a/18, 23a/18, 24a/7, 24b/11, 26b/10,
27a/2, 37b/8, 37b/8, 37b/9, 37b/9, 49a/19,
49b/1, 49b/2, 49b/4, 53a/12, 62a/8, 67a/4,
89b/16, 98b/18, 121a/1, 124a/8, 147b/4,
147b/18, 148b/14, 148b/14, 148b/15, 153b/18,
165b/16, 171a/14, 174b/18, 174b/19, 175a/1,
179a/11, 183b/7, 187a/18
d.-r 99 132a/15
d.-rdi 51a/6, 160a/15
d.-rdüñ 98b/18, 99a/1
d.-rem 138a/15
d.-rler 6a/4, 17a/6, 23b/16, 23b/17, 44a/16,
45b/11, 46b/14, 49b/8, 49b/9, 49b/9, 49b/10,
49b/11, 49b/12, 54a/13, 67a/18, 87a/19,
94a/19, 94b/1, 96b/17, 103a/19, 110a/4,
125b/10, 128b/2, 151b/9, 153b/17, 161a/16,
161a/16, 161a/17, 162a/3, 180b/19, 183b/9,
183b/11, 186b/5
d.-rlerdi 78a/13, 107b/8, 110b/3, 132a/14
d.-rse 37a/14, 37a/17, 58a/9, 58a/13
d.-rsem 39a/2, 109a/12, 138a/16
d.-rseñüz 92a/13
d.-rsin 11a/19, 25b/7, 34a/8, 49a/3, 95a/2,
118a/16, 126b/19, 128a/12, 153a/2, 166b/19
d.-rsiñ 26a/6, 27b/1, 39a/1, 83b/10
d.-rsiz 151a/11, 164b/9
d.-se 98a/1, 98a/1
d.-sem 123a/5
d.-ye 26a/4, 69b/5, 139a/9, 145b/12,
178a/4
d.-yemek 53b/4, 81a/15, 144a/1
d.-yeler 58b/2, 103a/12, 145b/13
d.-yelüm 56b/7, 61b/11, 61b/13, 61b/14
d.-yem 39a/1
d.-yene 139a/18
d.-yesin 39a/2
d.-yeydüm 39a/13
d.-yeyem 35a/2, 40b/16, 104a/19
d.-yeyin 128a/12
d.-yicek 24b/10, 159a/8, 164b/8, 165b/6,
169b/18, 178b/1, 178b/15

d.-yü 10a/1, 17a/15, 20a/2, 25a/19, 26b/8,
28b/11, 39a/15, 39a/18, 39a/19, 39b/2, 44b/15,
46b/17, 52a/7, 55b/12, 59b/6, 61b/3, 63b/4,
64a/16, 73b/19, 75b/14, 75b/15, 75b/15,
75b/16, 76a/19, 83b/4, 84b/6, 88a/9, 89a/3,
89a/12, 89b/11, 89b/14, 99b/16, 101a/4,
102a/11, 102a/11, 107a/11, 123a/2, 124a/6,
124b/9, 126b/3, 127a/8, 129b/17, 132a/17,
133b/2, 134b/11, 138a/9, 139b/11, 144b/14,
145b/7, 146a/13, 147a/6, 147b/15, 149b/1,
150b/11, 151a/12, 151b/4, 152b/6, 153a/12,
153b/15, 153b/15, 153b/16, 153b/18, 153b/18,
155a/16, 156a/4, 156b/15, 157b/5, 157b/12,
157b/16, 159a/12, 160a/5, 160a/7, 160b/8,
160b/15, 163a/9, 163b/6, 163b/14, 166b/1,
167a/3, 169a/8, 169a/14, 174b/2, 175b/11,
177a/15, 178b/7, 179b/9, 181b/10, 181b/18,
182a/13, 182b/17, 187a/3, 187a/18, 188b/1,
188b/12, 192a/7, 192a/16
d.-yüp 36a/9, 42b/11, 51b/4, 80a/16,
85b/19, 86a/19, 87b/9, 122b/18, 123a/13,
124a/18, 138a/5, 142a/2, 173a/18, 183b/8

dībā Far. Renkli dokuma motiflerle süslü
lüks bir çeşit ipek kumaş.
d. 87b/3

Dicle Türkiye’de doğup birçok kolları olan
ve Irak topraklarına geçip orada
Fırat’la birleşerek Şattülarap’ta Basra
körfezine dökülen nehir.
d.+den 86a/9, 86a/12
d.+nüñ 86a/14
d.+ye 86a/8, 86a/10

dīdār Far. Yüz, çehre.
d. 26a/17, 83b/3, 151b/6
d.+(tekażā-yı rüyet-i dīdār) 26a/15
d.+ı lā yezāl 80b/19
d.+ı Hāḡ 121a/8
d.+a 144a/7
d.+m 9a/6
d.+ma 129a/10
d.+mandan 46a/12
d.+mı 9a/4
d.+um 186a/3
d.+umı 74a/9, 151b/11

dīde Far. Göz.
d.+sin 73b/10

dīdebān Far. Gözcü, gözleyici, bekçi, kolcu.
d.+dır 148a/12

diger Far. Diğer, öteki.

- d. 10b/9, 28a/18, 28b/3
d.+(nev-i diger) 100a/8

dik- Bir cismi dik olarak durdurmak.

- d.-di 28b/16
d.-er 7a/13
d.-miş 32a/17
d.-üp 93b/7

dikkat Ar. Dakiklik, incelik.

- d. 29a/16, 168a/19

dil Far. Gönül, yürek.

- d. 8b/10, 26a/10, 32a/4, 62a/4, 62b/4,
73b/10, 75b/8, 108b/10, 125a/10, 149a/10
d.+(cān u dil) 92a/12
d.+bağla- 44b/7, 44b/10, 172b/14, 173a/2,
173a/4
d.+de(zemīn-i dil) 42a/9
d.+den 59a/10
d.+den(‘ālem-i dil) 68b/19
d.+den(cān u dil) 179a/6

dil 1. Dil, lisan.

- d.+i mühem 63b/11
d.+inde 59b/5
d.+inden 122a/12, 135a/7
d.+ini 49a/15, 61a/12
d.+iñi 61a/8
d.+iyle 23b/16, 57a/11
2. Tat alma organı.
d.+leri 119a/16

dilāver (Far)Yiğit, yürekli.

- d.+i 82b/19

dile- Dilemek, istemek, rica etmek.

- d. 50b/11, 50b/15, 134a/9, 149b/3,
154a/13, 157a/10
d.-di 38a/7, 46b/4, 48b/11, 66a/3, 71a/7,
98b/1, 103b/18, 105a/2, 128b/9, 157a/19,
161a/2, 165b/6, 165b/7, 170a/4, 177a/6, 182b/4
d.-di(beyān dile-) 24a/18
d.-di(‘özür dile-) 144a/12
d.-diler 41a/10, 98b/9, 110a/16, 111b/17,
181b/15
d.-dügi 127b/18
d.-dügüme 98b/12
d.-dügüne 64a/9
d.-dügüñ 67b/1, 135b/3
d.-dükleri 98a/10
d.-düm 8a/11, 134b/11

d.-me 140a/14

- d.-mek(‘özür dile-) 82a/9
d.-mesem 172a/19
d.-mesinden 127a/14
d.-mez 42b/19
d.-mezem 154b/13
d.-mezen 120b/3
d.-mezsın 45a/4
d.-mezüz 45a/4
d.-r 28a/19, 28a/19, 28a/19, 28b/1, 28b/2,
35b/11, 74a/2, 86a/2, 91b/6, 105b/10, 120b/16,
144a/17, 157b/6, 186a/12
d.-r(‘özür dile-) 124a/7
d.-rdüñ 155a/3
d.-rem 98b/12, 154a/15, 172a/19, 181a/13,
184a/13
d.-rler 85b/2
d.-rse 56a/2, 99b/6, 114a/19, 148a/9,
148a/9
d.-rsem 98b/16, 98b/18, 186a/4
d.-rsen 39a/4, 98b/12, 105b/14, 107b/3
d.-rseñ 4a/9, 4a/11, 4a/16, 8a/13, 50b/11,
50b/15, 57a/15, 60a/18, 67a/19, 70b/18,
79b/14, 84b/2, 88b/8, 99a/2, 114a/18, 115a/10,
120a/18, 120b/1, 149b/2, 154a/13, 157a/10,
166b/6
d.-rseñüz 77b/14
d.-rsin 128a/1, 155a/2
d.-rsiñ 70a/3
d.-rsiz 112a/3
d.-se 9a/13, 111b/11
d.-sem 189b/18
d.-ye 187a/6
d.-yince 181b/14

dil-gır Far. Gönül tutan, kalbe sıkıntı veren,
kırgın.

- d.+lerdir 71a/15

dil-rış Far. Yüreği yaralı, dertli.

- d. 83b/12

dimāğ Ar. Akıl, şuur.

- d.+dur 125a/2
d.+ma 39a/3, 175b/12

Dimyāğ Ar. Kuzey Mısır’da bir yer ismi.

- d. 89a/15

dinār Ar. Eski zamanın çeyrek lirası

- değerinde bulunan bir nevi altın parası.
d. 58a/3, 72a/7
d.+ı 75a/4

- dinil-** Ad verilmek.
d.-di 5b/15, 5b/16, 13b/6, 22b/14, 33b/10,
41a/4, 97b/1, 119b/19, 121b/6, 148a/2, 148a/7
d.-se 23b/3
- dinür** < Dünür.
d.+i 65b/18
- dīn** Ar. Allah'a inanma ve bağlanma.
d. 87a/18, 96a/4, 101a/5, 101a/6, 101a/6,
124b/8, 124b/8, 173b/18
d.+(ehl-i dīn) 35a/13
d.+(emr-i dīn) 72a/9
d.+(noğşān-ı dīn) 131a/7
d.+i fıkıh 190a/3
d.+i İslām 13b/12, 14b/9, 15a/1
d.+den 59a/11
d.+e 152a/4
d.+e'l-İslām 115b/9
d.+i 11b/13, 72a/8, 173b/8
d.+ine 11b/19
d.+ini 74a/17, 96a/4, 129a/13
d.+inüñ 22a/6, 96a/5
d.+leri 169a/11
d.+lerin 87a/13
d.+üm 130b/17
d.+ümüñ 91b/9
d.+üñ 173b/17
- dīñ-** Sona ermek, bitmek.
d.-medi 176a/5, 181a/8
- dīñle-** Dinlemek.
d. 6a/14
d.-me 46a/16
d.-mek 8a/18
- dip** Dip.
d.+inde(dibinde) 7a/18, 115a/11
- diraht** Far. Ağaç.
d. 57a/12, 85b/3, 133b/12, 141b/18
- dirāz** Far. Uzun.
d.+it- 32b/5
d.+ol- 47a/7, 140b/7
- dirhem** Ar. Eski okanın dört yüzde biri.
d. 13a/4, 13a/7, 13a/18, 58a/3, 71b/8,
72a/1, 72a/3, 72a/4, 72a/6, 74b/18, 95a/18,
95b/12, 95b/13, 95b/15, 95b/15, 158b/7
d.+i 71b/15, 72a/1, 72a/2
- diri** Canlı, ölü karşıtı.
- d. 66a/13, 71a/18, 109a/16
d.+dür 15b/11
d.+midür 48b/14
- dirîğ** Far. 1. Esirgeme
d.+it- 93b/19, 94a/2, 97a/2, 97a/4
2. Önleme.
d. 97a/17
- Dîrîne** Bk. Şahıs isimleri dizini.
d. 46b/14
- dirlik** Yaşayış, hayat, sağlık, varlık.
d. 54b/3
- diş** Diş.
d.+in 120a/9
- dişi** Kadın.
d. 106a/11
- ditre-** <titre- Titremek
d.-mege 185a/14, 188a/18
- dîv** Far. Dev
d. 88a/9
- dîvân** Ar. Büyük meclis.
d.+ı evvel 14b/12
d.+it- 177b/2
d.+umdan 133a/3
- dîvâne** Far. Deli, budala.
d. 51a/8, 51a/12, 51a/17, 51b/1, 51b/6,
51b/8, 74a/14, 124b/5
d.+dir 167b/14
d.+dür 86a/4
d.+ler 11b/14
d.+misiñ 124b/4
d.+niñ 51a/19
- dîvânelik** Kaçıklık, delilik.
d. 11b/15
- dîvār** Far. Duvar.
d. 114a/5, 115a/11
d.+(derü dîvār) 69b/7
d.+a 126a/9
d.+dan 95b/5
d.+ı 104b/7
d.+ına 141b/13, 142a/19
d.+larda 109b/14
- diyânet** Ar. Dindarlık, din duygusu.

- d.+ũñ 149a/15
- diyār** Ar. Memleket, ülke.
d.+ı Mışır 2b/5
d.+ı Hıorāsān 2b/14, 51a/7
d.+a 60b/9
d.+ında 190a/16
- diyet** Ar. Kan pahası.
d. 111b/19, 112a/1
d.+ũñ(aŝhāb-ı diyet) 139b/15
- diz** Diz.
d.+ine 24b/19, 56a/18, 137b/5, 167a/4,
178b/16
- dizār** < Far. *didar* Yüz, çehre.
d.+ın 58a/15
d.+ına 6b/9
d.+ından 17a/10
- doğun-** Dokunmak, değmek.
d.-dı 51a/19
d.-mışdur 153a/12
- donat-** Birinin giyimini sağlamak,
süslemek.
d.-dı 89b/3
d.-up(donadup) 162b/19
- dost** Far. Sevilen kimse.
d. 4a/9, 30b/2, 36b/15, 42a/3, 46b/3, 51a/2,
54b/14, 90b/11, 108b/19, 121b/11, 122a/2,
124b/12, 136b/13, 148b/4, 159a/8, 167b/11,
174b/7
d.+am 94b/4
d.+dut- 46b/2, 46b/6
d.+ı 30b/1, 163a/14
d.+ına 52a/2
d.+ından 90b/11
d.+ını 122a/2
d.+ıñ 4a/9, 17a/10
d.+lar 60b/11, 108b/14, 110a/9, 110a/10
d.+lardansın 137a/19
d.+lardur 94b/3
d.+ları 61a/6, 135a/5
d.+larıdur 101b/10, 129b/6
d.+larımuñ 130a/1
d.+larına 129b/7
d.+larından 120b/9
d.+laruma 120b/14
d.+um 86b/14
d.+umdur 94a/15
d.+umsun 144b/2
- d.+uñ 172a/12
d.+uña 53b/6
- dost-gīr** Far. Dost tutan, sevgilisi olan.
d.+i 53b/3
- dost-vāri** Far. Dost gibi.
d. 55a/10
- dostān** Far. Dostlar.
d.+ı aŝinā 137a/17
- dostluğ** Dost olma durumu.
d. 38b/13, 42a/10, 45b/2, 46b/10, 46b/12,
128a/19
d.+a(dostluğa) 128b/4
- dostluğ** Dost olma durumu.
d. 182a/9
- dög-** < *dövmek* Döğmek.
d.-di 107b/7
d.-erler 24b/13
d.-ersin 139b/2
d.-sün 74a/5
- dök-** Sarf etmek, harc etmek.
d.-di 13a/17, 52a/2
d.-diñ 61b/3
d.-er 86a/12, 127a/3, 127a/5
d.-erdüm 123a/3
d.-erem 86a/13
d.-erler 38b/4
d.-mekden 40a/12
d.-üp 174b/19
- dökül-** Dökme işi yapılmak veya dökme
işine konu olmak.
d.-di 51a/19, 132b/6
d.-mezden 132b/7
d.-miş 44a/11
d.-ür 143b/19
- dön-** Dönmek, geri gelmek.
d.-di 47b/12, 76b/13, 90b/6, 154a/7,
154a/8
d.-ũñ 52a/5
d.-üp 48b/19, 116a/8, 123a/12, 142a/10,
172a/13
- dönder-** Döndürmek.
d. 20a/11
d.-di 67b/18
d.-üp 42b/5

dördüncü Dört sayısının sıra sıfatı.

d. 15a/1, 24b/15, 25b/18, 36b/12ları,
42b/9, 56a/2, 66a/9, 82a/10, 107b/4, 107b/12,
112b/12, 120b/14, 133a/4, 139a/13, 148a/6,
151a/4, 152a/12, 155b/6, 171b/9, 179b/15,
182a/6, 182a/12, 182b/15

dört Dört (sayı ismi).

d. 7a/1, 15b/1, 17a/7, 18b/19, 20a/4,
21b/14, 31a/9, 35a/16, 35a/16, 39b/14, 49b/13,
49b/14, 52b/14, 55a/1, 55b/3, 70b/19, 71a/1,
71a/2, 71a/3, 72a/6, 72a/6, 72a/7, 81b/15,
82a/5, 87a/8, 92a/7, 92a/17, 92a/19, 94b/7,
94b/7, 95a/18, 95b/12, 95b/13, 95b/15, 95b/15,
96b/19, 99a/5, 99b/1, 99b/1, 99b/2, 102b/1,
104b/7, 104b/18, 105a/6, 110a/12, 110a/12,
118a/12, 118a/13, 118b/2, 119b/14, 120a/16,
124a/2, 125b/4, 125b/8, 133a/18, 137b/3,
138a/17, 138b/9, 138b/11, 138b/16, 143b/14,
144b/12, 148a/4, 148a/18, 148a/19, 150a/2,
152b/3, 153a/10, 155b/5, 166b/3, 169b/9,
170b/5, 171a/2, 171a/2, 184a/19, 185a/6,
188b/7, 189a/17

d.+den 65a/2

d.+i(dördi) 79a/11, 85a/4, 124b/14, 154b/4,
183a/16

dört yüz Dört yüz (sayı ismi).

d. 52b/3, 138b/11, 180b/1

döş Göğüs, bağır.

d.+ine 170a/15

döşe- Döşemek, yerleştirmek.

d.-diler 88a/19, 143b/14

d.-yüp 187b/16

döşek Yatak.

d.+de 90a/13

d.+inde(döşeginde) 90a/15

d.+ine(döşegine) 89b/16

d.+ler 128b/11

döşen- Döşeme işi yapılmak.

d.-miş 105b/3

duā Ar. Allah'a yalvarma, niyaz.

d. 20a/8, 25b/3, 26b/5, 35a/12, 77b/6,
97a/2, 103a/1, 131b/15, 132a/15, 134b/2,
180a/8, 186b/14, 189b/17

d.+(bā'ış-i duā) 3a/1

d.+yı ğıybet 134a/18

d.+yı müstecāb 73b/4

d.+yı tamām it- 154b/2

d.+yı ħayır 190b/5

d.+daki 189b/17

d.+dan 3a/3, 142a/12, 192b/4

d.+eyle- 19a/10, 35a/2, 96b/18, 105a/4,
107a/12, 107a/13, 131b/2, 133a/4, 134b/19,
138b/15, 141a/10, 142b/7, 142b/9, 142b/10,
149a/1, 178b/18

d.+it- 19a/11, 19a/12, 20a/2, 34b/11,
60b/14, 60b/16, 60b/17, 64b/3, 96b/19, 120b/3,
120b/6, 129b/17, 129b/18, 131a/15, 131b/4,
131b/8, 131b/10, 132a/5, 132a/13, 133a/5,
134a/15, 134b/14, 134b/18, 142b/7, 149a/9,
150b/15, 186b/10, 186b/15, 186b/18, 189b/19,
190a/19

d.+lar 35a/11, 73b/4

d.+ları 35a/12, 142b/11

d.+ların 131a/16

d.+m 34b/14, 189b/19

d.+mdan 135a/2

d.+mı 19a/12, 182a/19, 188a/1

d.+n 184b/14

d.+niñ 134b/1

d.+nuñ 134a/17, 149a/4

d.+ñ 64b/7, 189b/18

d.+ñi 105a/8, 131b/13, 132b/3, 182b/1

d.+olun- 149a/5

d.+sı 39b/16, 60b/17, 77a/2, 77a/8,
117b/10, 131a/8, 142b/15, 150b/16, 176a/19

d.+sın 34b/4, 34b/18, 45b/4, 94a/18,

119a/11, 131a/19, 133a/6, 133b/4, 134a/14,
145a/5, 149a/3

d.+sından 77a/6

d.+sını 134a/2

d.+sıyla 19a/3, 19a/16, 66b/18, 77a/7,
77a/8

d.+ya 134a/16, 183a/2, 186b/18

d.+yı 35a/8

dudağ Dudak.

d. 148a/10

d.+ları 119a/16

d.+ların 77b/13, 77b/19

duḫān Ar. Duman.

d. 175b/12

Süre-i Duḫān Kuranı Kerim'in elli dokuz
ayetten oluşan kırk dördüncü suresidir.

d.+ 11a/9, 11a/9

duḫter Far. Kız, kerime.

d. 47a/5, 47a/7, 47a/10, 89a/7, 89a/14

d.+ler 126a/16, 126a/19, 126b/1

d.+leri 126b/11

- d.+üm 89a/17
d.+ün 86a/8
- duhül** Ar. İçeri girme, içine girme.
d. 58a/4, 161a/6
d.+ın 103b/7
- dur-** Hareketsiz durumda olmak.
d. 72b/12
d.-arlar 100a/12
d.-mişlar 44a/11
- dūr** Far. Uzak.
d. 25b/15, 42b/11, 137a/15
d.+eyle- 102b/10
d.+it- 21a/10, 42b/18, 128b/19, 162b/14
d.+ol- 11b/17, 22b/9, 26a/7, 26a/12,
29a/17, 32b/7, 33a/9, 39b/13, 47b/16, 54b/19,
72b/3, 122b/5, 132a/2
- durgur-** <*turgurmak* Durdurmak.
d.-dı 76b/13, 82a/5
- dut-** Tutmak.
d.-(hoş dut-) 89b/12
d.-ar 109b/4, 163a/15, 167b/11
d.-ar(dost dut-) 46b/6
d.-ardıñ(dost dut-) 46b/2
d.-arlar 41b/17, 163a/7
d.-arsıñ 46b/3
d.-dı 7b/8, 71b/4, 145a/6
d.-dılar 30b/15
d.-duğun 25b/17
d.-mañ 122b/3
d.-maz 42a/6, 73b/12
d.-miş 180b/14
d.-mişdur 142a/15
d.-mişlar 52b/17
d.-mişlar(şaf dut-) 32a/18
d.-up 104b/16, 170b/3
- duzak** < Far. *duzah* Cehennem, tamu.
d.+ıdur(duzağıdur) 127a/3
d.+ına(duzağına) 114b/13
- duzah** krş. duzak
d. 119a/17
- dügüm** Dügüm.
d. 107b/7, 113b/8, 113b/11
d.+lerin 107b/19
- dügün** Dügün.
d.+de 155a/15
- dükel** Hep, hepsi.
d.+i 143a/2
d.+ine 7a/17
- düken-** Bitmek, sona ermek, kalmamak.
d.-e 86a/14
- dükkan** Ar. Dükkân.
d. 151a/5
d.+ım 26b/9
d.+ına 74a/14
- düldül** Ar. Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye verdiği kır katır.
d.+i Hâzret-i Muḥammed Muştafâ 63a/3
- dün** Bugünden bir önceki gün.
d. 41b/1, 51a/6, 79a/12
- dünyâ** Ar. Dünya, alem.
d. 13a/13, 13b/3, 16a/14, 22a/11, 23a/4,
23b/14, 26b/4, 32a/15, 32a/19, 32b/7, 32b/8,
34a/10, 36a/15, 38b/4, 58a/5, 65a/3, 65a/4,
68a/3, 81b/19, 83b/14, 83b/14, 85b/6, 92a/1,
92a/3, 96a/4, 97a/7, 97a/12, 97a/15, 99b/19,
105a/17, 108a/10, 109b/12, 109b/15, 109b/16,
114b/2, 124b/12, 129a/8, 129b/12, 139b/13,
140a/6, 142b/6, 161a/15, 171a/18, 173b/7,
173b/9, 176b/18, 178b/2, 186a/16, 189a/16
d.+(‘alâyıķ-ı dünyâ) 96b/6
d.+(‘arz-ı dünyâ) 80a/3
d.+(libâs-ı dünyâ) 55a/2
d.+(ni‘met-i dünyâ) 58a/6
d.+(tâ‘am-ı dünyâ) 65a/8
d.+(ḥayât-ı dünyâ) 173b/11
d.+(zeḥârif-i dünyâ) 3a/16
d.+(zînet-i dünyâ) 173b/13
d.+y-ı âşâr-ı cemâl 29b/8
d.+y-ı denî 10a/11, 96a/3, 173a/3
d.+y-ı fânî 96b/8
d.+da 4b/15, 10b/10, 11b/9, 16b/2, 17b/12,
17b/13, 24a/12, 28a/14, 28b/4, 28b/7, 35b/16,
36a/7, 36a/13, 45b/9, 58a/18, 61a/19, 64b/11,
64b/13, 65a/2, 65b/5, 66a/6, 70b/7, 72b/7,
76b/3, 76b/5, 76b/6, 90b/1, 90b/2, 91a/11,
91b/4, 94a/3, 96b/9, 100b/11, 114a/11, 118a/2,
118a/7, 129a/7, 129a/12, 131a/6, 134a/17,
139a/12, 139a/17, 139b/14, 139b/19, 147b/3,
155a/6, 167b/8, 167b/11, 171b/8, 173a/4,
188b/19
d.+da(bâzâr-ı dünyâ) 68a/18, 97b/1
d.+da(dâr-ı dünyâ) 26a/9
d.+da(ḥanedân-ı dünyâ) 81b/10

d.+dān 4b/14
d.+dadur 28a/8
d.+dan 15a/7, 23b/1, 76a/18, 92a/12,
97a/9, 115b/15, 165b/11
d.+dan(esbāb-ı dünyā) 83b/12
d.+dan(sicn-i dünyā) 148b/13
d.+dasın 114b/2
d.+dasın(‘ālem-i dünyā) 115a/7
d.+dır 68a/3, 106b/9
d.+nıñ 190b/12, 191a/18
d.+nıñ(mülk-i dünyā) 188a/1
d.+nuñ 12b/16, 16a/1, 115a/8, 118a/8,
124b/11
d.+nuñ(mülk-i dünyā) 186a/18
d.+sı 29a/18
d.+sın 87a/18
d.+ya 13b/1, 19b/1, 35a/11, 72a/9, 74a/17,
74b/6, 75a/5, 85b/14, 96a/4, 96b/5, 102a/4,
155b/6, 166a/12, 182a/16, 186a/11, 190a/10
d.+ya(‘arz-ı dünyā) 96a/7
d.+ya(semā-yı dünyā) 82a/3
d.+ya(zeḥārif-i dünyā) 74b/10
d.+yı 38b/16, 101b/9, 130b/7, 189a/9
d.+yı(emr-i dünyā) 114b/4

dünyā-perest Ar. Dünyaya tapan, hırslı
kimse.
d. 167b/6

dünyeviyye Ar. Dünyaya mensup,
dünyaya ait.
d.+(ḥacāt-ı dünyeviyye) 19a/2

dürger Far. Dülger, bir binanın tahta olan
kısımlarını yapan usta.
d.+ler 75a/2

dürlü Türlü, çok çeşitli özellikleri olan.
d. 1b/12, 2a/10, 2a/10, 4b/9, 9b/2, 9b/3,
23a/15, 33a/16, 81b/4, 84a/19, 99b/2, 100a/6,
104b/5, 104b/5, 107a/1, 107a/1, 128b/11,
128b/11, 144a/14, 144b/1, 162b/18

dürr Ar. İnci.
d.+i ma‘rifet 97a/15
d.+i yetim 68a/4

dürüg Far. Yalan, gerçek olmayan söz.
d.+(kizb ü dürüg) 63a/9

dürül- Çatılmak.
d. miş 117b/12

dürüst Far. Doğru, düzgün.

d. 59b/2, 59b/2, 86b/12, 91b/2, 113a/8,
174b/7

dürüstlük Doğruluk.
d.+i(dürüstlügi) 132a/10

düş Düş, rüya.
d. 37b/14, 89b/8
d.+ini 169b/19
d.+ol- 36a/17, 39b/13, 67a/5, 145a/8
d.+üñ 183a/18

düş < *tuş* Taraf, yön.
düş ol- Yönelmek.
d.a 159b/4
d.-dı127b/18, 159a/16
d. -ıcaç126a/10

düş- Düşmek.
d.-di 43b/18, 53b/5, 53b/13, 69b/13, 73a/3,
80a/18, 104a/19, 117b/1, 124b/3, 132b/9,
132b/10, 133a/11, 157a/3, 170b/13, 173a/11,
173a/12, 173a/12, 175b/14, 176b/19
d.-diler 80b/9, 83a/14, 85a/7, 85a/9,
168b/19, 178b/16
d.-düm 54b/7
d.-e 171a/19
d.-eni 158b/10
d.-er 120a/12, 135b/8, 156a/9
d.-ersin 114a/1
d.-esin 46a/14
d.-mekden 120a/11
d.-mesünler 126b/3
d.-meye 45b/17
d.-miş 56a/18
d.-mişler 167b/6
d.-se 91b/5, 117b/3, 120a/14
d.-üp 26a/3, 46a/12, 51a/10, 51b/4, 52b/11,
61a/14, 69b/6, 76b/14, 143b/17, 165a/10,
177a/1, 177a/1, 177a/10

düşmen Far. Düşman, yağı.
d. 30b/2, 84b/11, 112a/15, 174b/6, 174b/7,
190a/15
d.+i zāhir 121b/10
d.+dür 31b/1, 102b/16, 108a/10, 112a/16,
124b/12, 124b/12
d.+i 30b/1
d.+ine 52a/3
d.+ler 108b/15, 108b/19
d.+leri 129a/12
d.+lerinden 120b/9
d.+lerine 47a/5
d.+lerümdür 62a/14
d.+lerümlü 22a/15

- d.+lerüñ 112a/13
d.+lerüñden 112a/12
- düşmenlük** Düşman olma durumu.
d. 28a/9, 110a/3
- düşnām** Far. Sövme, sövüp sayma.
d. 65b/19
d.+it- 112b/5
- düşür-** Düşmesine sebep olmak.
d.-me 54b/9
d.-meye 189a/5
d.-ürken 51b/15
d.-ürler 170a/10
- düşvār** Far. Güç, zor.
d. 37a/11, 47a/14
d.+dur 190a/13
d.+ol- 39a/10, 102a/19
- düz** Düz, eğik ve dik olmayan.
d. 44a/8
- düz-** Bir gereksinimi karşılamak amacıyla birçok şeyi birbirini tamamlayacak biçimde bir araya getirmek.
d.-di(hedāyā düz-) 136a/15
d.-diler 143b/17
d.-elüm(hīle düz-) 29a/5
d.-em 165b/8
d.-er(hīle düz-) 29b/12
d.-megi(bahāne düz-) 57a/3
d.-mişdi 135a/15
d.-üp 128b/6
- düzet-** Yoluna koymak, tertip etmek.
d.-dirdi 165b/1
- düzül-** Düzme işi yapılmak.
d.-miş 106b/5
- Ebābekir** Bk. Şahıs isimleri dizini.
e.+(Hāzret-i Ebābekir) 175a/2
- eb‘ad** Ar. Daha en, pek, çok uzak.
e.+dır 29a/9
- Ebā’s-sa‘id** Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 101b/19
- ebed** Ar. Sonu olmayan gelecek zaman.
e. 191a/7
- ebedī** Ar. Ebede mensup, sonu olmayan.
e. 20b/7, 40b/18, 54b/10, 55b/11, 58a/15, 59b/11, 171a/19, 188b/2
e.+dür 65b/16
- ebediyye** Ar. Ebede mensup, sonu olmayan.
e.+ye(devlet-i ebediyye) 64a/3
e.+ye(mesned-i ebediyye) 6a/11
e.+ye(taht-ı ‘izzet-i ebediyye) 114b/6
e.+ye(vuşlat-ı ebediyye) 16b/3
- ebkār** Ar. İlk defa söylenmiş mazmunlar.
e.+ı mānī 2b/1
- Ebrem** Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 155a/5
- Ebū Āşım Başri** Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 106b/1
- Ebū ‘Alī-yi Dekkāk** Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 68a/14
- Ebū Cehl** Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 38a/6, 174a/5, 174a/8, 174a/10
e.+iñ 174b/3
- Ebū Bekir** Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. e. 98b/16, 112a/6, 175a/6, 175a/8
e.+(Hāzret-i Ebū Bekiru’ş-şiddik) 97b/14, 72a/3
- Ebū Bekir Ahmed bin Muḥammed bin Zeyd eṭ-Ṭūsī** Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 3a/8
e. 117a/17
- Ebū Hüreyre** Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 149b/15
- Ebū Ḳaṭrūs** Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 161a/7
e.+u’l-mülk 161a/12
- Ebū Ḳubeys** (Ar.) Bir dağ ismi.
e. 100b/16, 160b/16
e.+e 106b/4
- Ebū s-Sa‘id** Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 101b/10

Ebū Sufyān Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 82a/15

Ebū Ṭalīb Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 166a/17

Ebū'd-dürdā Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 35a/4, 35a/7, 35a/12
e.+nıñ 35a/3

ecdād Ar. Büyükler, babalar, atalar.
e.+ım 188a/2
e.+ımın 184b/11
e.+ın 184b/2, 188a/16

ecel Ar. Ömrün sonu.
e. 17b/1, 171b/16, 188a/5, 189a/8
e.+(tığ-ı ecel) 4b/2
e.+den 158a/15
e.+e 147a/4
e.+i 182a/15
e.+i mi 23b/11

ecl Ar. Sebep, illet.
e.+(kale'ş-şeyhü'l-ecl) 157a/15
e.+i kazā 19b/8
e.+den 2a/11, 156a/6
e.+i-çün 20b/12

ecma'in Ar. Cümle, cümlesi.
e.+(‘aleyhim ecma'in) 4b/12

ecnās Ar. Cinsler, türler, soylar.
e.+ı maşnūāt 1b/10

ecr Ar. Bir iş, hizmet karşılığında verilen şey.
e. 34a/8

eczā Ar. Parçalar, kısımlar.
e.+yı cismānī 146a/16
e.+yı nefsanī 146a/16
e.+sı 125a/4, 125a/6

edā Ar. Ödeme, yerine getirme.
e. 88b/7
e.+dur 99a/12
e.+eyle- 145b/4
e.+it- 65b/7, 116a/1, 116a/7, 139a/16,
145b/3, 177b/3
e.+sın 28b/1, 28b/1

edeb Ar. İyi terbiye, naziklik, zariflik.
e. 163a/11

e.+i ri'āyet it- 142a/19
e.+i 163a/17
e.+it- 184a/15

ednā Ar. Pek aşağı, bayağı, çok alçak.
e. 29a/10, 111a/17

edvār Ar. Devirler, zamanlar.
e. 82b/7

edyān Ar. Dinler.
e.+dır(aḥsen-i edyān) 15a/1

ef'al Ar. İşler, ameller.
e.+ı 21a/16, 179a/15
e.+ına 31b/15
e.+ından 62a/7
e.+inuñ 105a/3

efendi Yun. Buyruğu yürüten, sözü geçen kimse.
e. 31a/4
e.+leri 94a/5
e.+si 166a/6
e.+sine 39a/4

efkār Ar. Düşünceler.
e.+ı(murdār-ı efkār-ı bāzār) 100a/10
e.+da 192a/16

Eflaḥ Bk. Şahıs isimleri dizini.
e. 75a/12

eflāk Ar. Semalar, felekler, gökler.
e.+ı ḫudsiyyān 1b/9

efrād Ar. Fertler, tek olanlar.
e.+a 14b/18

efzāl Ar. (Daha en, pek) faziletli.
e. 10b/13
e.+ı(netice-i efzāl-ı Ḥaḫ) 38a/16
e.+dan(burc-ı efzāl) 59b/10, 59b/12
e.+dur 33b/15, 101b/2, 101b/3
e.+ısın 185b/18
e.+ol- 10b/12
e.+u'ş('aleyhi efzāl-ı ş-şalavāt) 92a/14,
174a/10
e.+u'ş-şalavāt ve's-selām 7a/12, 61a/4,
64a/14, 76a/17, 78a/19, 167b/5

efzūn Far. Fazla, çok yukarı.
e.+dur 113b/9

eger Eğer, şayet.

e. 2a/15, 2b/8, 4a/8, 4a/9, 4a/10, 4a/11, 4a/12, 4a/13, 4a/14, 7a/6, 7a/11, 7b/12, 8a/12, 8b/11, 8b/12, 8b/14, 8b/16, 8b/19, 9a/2, 10b/1, 11b/1, 11b/2, 12b/5, 12b/7, 15b/6, 15b/7, 15b/9, 15b/9, 16b/2, 18a/2, 18a/8, 18a/9, 18a/17, 20a/9, 20b/15, 22a/11, 23b/2, 23b/3, 23b/17, 23b/18, 24a/8, 24a/8, 26a/2, 27a/17, 29a/4, 29a/8, 30b/1, 30b/2, 33a/5, 33a/6, 33b/11, 33b/11, 34a/3, 34a/17, 35a/13, 35a/14, 35a/14, 35b/7, 36a/5, 36a/7, 37a/10, 37a/11, 37a/12, 37a/14, 37a/17, 38b/17, 39a/1, 39a/2, 39a/9, 40a/10, 40a/19, 40b/3, 40b/10, 40b/12, 40b/14, 41b/5, 42a/8, 42a/17, 43a/3, 45a/16, 45a/17, 45a/19, 46b/1, 46b/3, 48a/7, 48a/8, 48a/9, 48a/9, 48a/14, 49a/12, 49a/16, 49b/8, 49b/8, 49b/9, 49b/10, 49b/10, 49b/11, 49b/15, 49b/17, 49b/18, 49b/19, 52a/7, 53a/5, 53a/7, 53a/7, 54b/15, 54b/16, 54b/16, 55a/1, 55a/3, 55a/3, 55b/11, 55b/11, 57a/5, 57a/15, 57a/17, 57a/19, 57b/3, 58a/1, 58a/8, 59b/13, 60a/4, 60a/11, 60a/11, 60a/12, 61a/7, 61a/19, 61b/15, 62a/2, 62a/11, 63b/5, 63b/9, 64a/2, 65a/13, 65a/13, 65a/16, 65a/17, 65a/18, 65a/19, 65b/7, 65b/10, 65b/11, 65b/11, 65b/13, 65b/15, 66a/13, 66a/14, 67a/15, 67a/19, 67b/14, 68a/1, 68a/3, 68a/3, 68a/16, 69b/12, 69b/18, 71a/7, 72a/13, 72b/17, 72b/18, 73a/16, 73b/6, 73b/7, 73b/14, 73b/15, 74a/3, 74a/8, 74a/8, 74a/12, 74b/3, 75a/10, 75b/5, 75b/13, 75b/14, 75b/15, 75b/15, 75b/17, 75b/18, 75b/19, 76b/17, 77b/2, 77b/13, 78b/5, 78b/6, 78b/15, 78b/17, 84a/1, 84b/5, 84b/10, 84b/11, 86a/18, 87b/6, 87b/19, 88b/8, 89a/18, 90b/16, 92a/13, 92b/11, 95a/7, 96b/2, 97a/12, 97a/14, 98b/12, 99b/5, 99b/11, 99b/12, 100a/3, 100a/14, 101a/18, 102a/6, 104b/17, 105a/10, 105b/5, 106a/5, 107a/3, 107b/2, 107b/3, 109a/8, 109a/15, 111a/12, 111a/15, 111b/3, 111b/10, 113a/17, 113b/19, 114a/12, 114b/19, 117b/2, 117b/17, 118a/18, 119a/12, 119a/14, 120a/12, 120a/18, 120b/1, 122a/14, 122b/19, 123a/5, 123b/17, 124b/6, 126b/9, 127b/1, 129a/18, 129b/5, 130b/15, 131a/9, 132a/18, 132a/18, 134a/8, 134a/14, 134a/17, 136a/9, 137a/14, 140a/3, 140a/4, 144b/15, 147a/2, 147a/3, 147a/3, 148b/6, 150a/14, 154b/9, 157a/6, 157a/7, 157a/8, 157a/10, 158a/15, 158b/11, 162b/3, 164b/11, 165b/16, 167b/13, 169b/2, 169b/15, 171b/14, 172a/11, 172a/17, 172a/18, 172a/19, 173b/17, 174a/13, 175a/7, 180a/5, 182a/19, 184a/11, 184a/11, 184b/11, 188b/16, 189b/13, 189b/18, 191a/15, 191a/17, 191a/18, 191b/11, 191b/15,

egerkaş Eğerin önünde ve arkasında olan yükseklikler.

e.+ına 13a/11

egerçi Far. Eğer

e. 17a/16, 22b/5, 25a/5, 25a/10, 40a/5, 44b/16, 50a/10, 52a/6, 63b/7, 66b/14, 72a/12, 76b/8, 79b/10, 84b/10, 93b/13, 102b/16, 103a/10, 106a/10, 110a/8, 112a/16, 122b/17, 125a/19, 125b/19, 127a/18, 138b/10, 145a/13, 147b/7, 154b/11, 157a/1, 158a/17, 161b/16, 177b/13

egin Sırt, arka.

e.+inde(egninde) 154b/5
e.+ine(egnine) 80a/5
e.+lerine 163b/7

egle- Oyalamak, avutmak.

e.-rlerdı 63b/19
e.-rüz 42a/14

eglen- Eğerlenmek, neşeli vakit geçirmek.

e.-dı 147b/18
e.-en 187b/5
e.-icek 180b/19, 187b/1
e.-meñ 160a/2
e.-ür 68b/9, 184b/9

eglence Eğerence.

e. 152b/16
e.+ñ 177a/17

egri Eğerı, çarpık, doğru karşıtı.

e. 20a/9

aşabb Ar. En sevilen.

e. 109a/16
e.+u'l-ařbāb 174b/12

chibbā Ar. Dostlar, sevgililer.

e. 148b/15
e.+dan 54b/19
e.+sından 132a/2

ehl Ar. Sahip, malik.

e.+i 29a/16
e.+i(lisān-ı ehl-i cennet) 9b/11
e.+i(muřāf-ı ehl-i 'ālim) 82b/3
e.+i řā'at 191a/14
e.+i 'ālem 101a/2
e.+i 'ālim 84b/7
e.+i 'arż 43b/14, 119b/19
e.+i Baędād 30b/15

e.+i belā 135b/6
e.+i beyt 57b/2, 135a/8
e.+i bid'at 98b/14
e.+i cehennem 114a/12, 136a/11, 179b/11
e.+i cennet 103a/18, 140a/3, 145b/11,
179b/9
e.+i der 87b/14
e.+i dīn 35a/13
e.+i faķīr 147b/9
e.+i faẓl 143b/3
e.+i ĩmān 10a/1
e.+i ilim 143a/16
e.+i ĩslām 191a/14
e.+i iſyān 60a/2, 74b/4
e.+i kārbān 71a/16
e.+i kārubān 79a/18
e.+i kervān 187a/19
e.+i keyd 98a/13
e.+i ķat' 59a/1
e.+i Ƙur'ān 9b/11, 10a/1, 10b/12, 10b/16
e.+i ma'ſiyet 43b/18, 128b/1, 128b/3
e.+i maħalle 132a/11
e.+i maħſer 119a/15, 145b/10, 179b/8
e.+i meclis 56a/6
e.+i melā-yı a'lā 68a/12
e.+i mevsim 8b/2
e.+i Mıſır 84b/6, 124b/17, 150b/7,
151a/12, 151b/2, 155a/14, 188b/19
e.+i millet 91b/8
e.+i miħnet 175b/2
e.+i muſibet 33a/7
e.+i mürüvvet 178a/2
e.+i nār 167b/7
e.+i nazār 88a/14
e.+i nübüvvet 15a/3
e.+i sa'ādet 39b/5, 145b/10
e.+i semā 81b/19
e.+i sūk 12a/14
e.+i sünnet 190a/2
e.+i ſehādet 15a/3
e.+i ſeķavet 111a/6
e.+i taħķīķ 23b/4, 26b/3, 30b/10, 65b/1,
66a/11, 101b/2, 111a/18, 113b/1, 146b/19
e.+i tefsīr 5b/14, 24b/1, 112b/14, 125a/1,
133a/17, 161b/7
e.+i tāk'at 43b/13
e.+i tuġyān 174b/16
e.+i 'uķuķ 60a/1
e.+i vilāyet 15a/3, 63a/6
e.+i Hāķ 124b/8
e.+i hayāt 113a/11
e.+i ĩķmet 190b/4

e.+i zindān 137b/2, 138a/6, 139b/13,
141b/8, 143b/9, 148b/8, 148b/9, 149a/4,
149a/4, 149a/5, 149a/5
e.+i zālāl 98b/16
e.+i 124b/8, 164a/7
e.+i(inde'l-ehl-i sünnet) 192a/11
e.+inden 16a/12, 118a/17
e.+ine 116b/13, 117b/13, 136b/7, 144b/19
e.+üme 117b/16
e.+üñ 127a/18

ehvāl Ar. Korkular.
a.+ı fez 36b/18

ejderhā Far. Büyük yılan.
e. 53b/15, 53b/15, 115a/11
e.+yı 164a/17

ek- Bir bitkiyi üretmek için topraġa tohum
atmak.
e. 42a/9
e.-esin 96b/13
e.-meyeler 150b/6
e.-üp 149b/9, 150b/4

ekābir Ar. Rütbece, görgü ve faziletçe büyük
olanlar.
e.+(sādāt-ı ekābir) 17b/10

ekber Ar. Daha, en büyük.
e.+(ħālīķ-ı ekber) 115b/16
e.+dür(ictihād-ı ekber) 168a/19

ekel Ar. Bir ſeyi yemek, yenilme.
e. 3a/17, 50b/6, 66a/7, 68a/1, 133b/13
e.+i ħelāl 134a/18
e.+it- 56b/10, 128b/14, 186b/17

ekin Ekin.
e. 150b/4
e.+leri 152a/2

ekmek Ekmek.
e. 30b/12

eknāf Ar. Yanlar, taraflar.
e.+a 191a/18

Ekrem Ar. Cenab-ı Hak.
e. 18b/5, 18b/8
e.+(wabībü'l-Ekrem) 181b/2
e.+(Resül-ı Ekrem) 10b/6, 55b/15, 113a/4,
171a/10
e.+(Ĥabībü'l-Ekrem) 22b/6

e.+(Hâzret-i Hâbîb-i Ekrem) 112b/1
 e.+(Hâzret-i Resûl-ı Ekrem) 61a/2, 90b/14,
 107b/12, 112a/19
 e.+(Hâzret-i Hâbîb-i Ekrem) 68a/7
 e.+e(Hâbîb-i Ekrem) 120a/2
 e.+e(fâzîl-ı Resûl-ı Ekrem) 111a/10
 e.+e(Resûl-ı Ekrem) 111a/9
 e.+iñ 107b/15
 e.+iñ(Hâzret-i Resûl-ı Ekrem) 35a/19
 e.+ü'l-ekremîn 122a/1, 151a/13
 e.+ü'l-kerîmin 69b/5
 e.+ün(Resûl-ı Ekrem) 91a/8
 e.+ün(Hâbîb-i Ekrem) 18b/10, 127a/12

eksik Bir bölümü olmayan, noksan.
 e. 50b/7, 72a/4, 94b/13, 94b/18, 130b/5,
 157b/16
 e.+it- 70b/8

eksil- Azalmak, az duruma gelmek.
 e.-medi 79b/8, 153b/18
 e.-mez 33b/13, 94b/7, 94b/7, 94b/8, 94b/8,
 94b/9

ekşer Ar. En çok, daha ziyade.
 e. 2b/16, 38b/11, 61a/5, 101b/3, 191a/11
 e.+dir 38b/13
 e.+i 3b/6

ekşeriyâ Ar. Genellikle.
 e. 15b/19

ekşi Ekşi.
 e. 129b/11

ekşit- Ekşimesine yol açmak.
 e.-medi 147b/16

el El.
 e. 14a/10, 19a/12, 27a/4, 62b/2, 64b/3,
 77b/10, 101a/17, 114a/7, 137b/11, 154b/2,
 174a/2, 185b/4
 e.+den 53a/9, 53a/10, 72a/10, 81a/5, 89a/5,
 100a/5
 e.+e 47a/13, 55a/15, 80b/11, 100a/5,
 136b/9
 e.+e getir- 85b/15
 e.+i 107a/8, 129a/14, 146a/15, 174a/17,
 174a/18
 e.+im 7b/4, 184a/4
 e.+imden 181a/11
 e.+ime 86a/18
 e.+in 7b/17, 12a/16, 32a/6, 35a/2, 40b/10,
 42b/4, 46a/16, 47b/9, 48b/17, 53a/11, 53a/17,

61b/13, 61b/14, 71a/19, 73a/4, 77b/5, 82b/14,
 91a/9, 95b/10, 113b/15, 114a/9, 144a/11,
 145a/6, 150b/13, 154a/10, 154a/11, 169a/18,
 170a/4, 178b/18, 181a/9, 185b/19
 e.+inde 7a/19, 10a/7, 42b/4, 42b/5, 47a/12,
 51b/1, 77a/16, 126a/10, 153b/10, 162b/9,
 162b/11
 e.+indedür 57b/17
 e.+inden 2a/9, 21b/10, 47a/14, 47a/16,
 53a/1, 57b/18, 74b/7, 74b/8, 74b/9, 81a/16,
 124b/2, 153b/12
 e.+ine 8a/12, 21b/9, 47b/17, 62a/7, 71b/13,
 72a/16, 73a/3, 74b/8, 77b/1, 86b/1, 93b/17,
 104a/1, 104a/19, 105b/9, 106a/17, 124a/6,
 126a/6, 135b/4, 137a/11, 163b/12, 163b/18,
 170a/17, 183a/12, 183a/13
 e.+ini 86a/19
 e.+iñ 42a/6, 145a/11
 e.+iñden 21b/19, 39a/16
 e.+iñüz 163a/11, 163a/11
 e.+iñüzden 40b/14
 e.+iyle 40b/10, 45b/14, 153a/10
 e.+leri 134b/17
 e.+lerimizde 134b/18
 e.+lerin 27b/9, 43b/19, 49a/14, 114a/8,
 120b/3, 126a/11, 128a/15, 129a/11, 130a/10,
 130b/13
 e.+lerinde 53a/11, 163a/7, 187b/12
 e.+lerinden 106a/19, 106b/4
 e.+üm 32b/5, 50b/13
 e.+ümde 124b/11
 e.+ümdedir 138b/6
 e.+üme 184a/1
 e.+ümi 129b/15, 184a/1
 e.+ün 40b/15, 53a/8, 53a/9, 118b/3
 e.+üñi 163b/12
 e.+vir- 113b/3

el-Hâk Ar. Hakikaten, doğrusu.
 e. 38b/2

elbette Ar. Kati olarak, mutlaka.
 e. 19a/5, 23a/19, 30a/19, 44b/4, 85b/18,
 86b/11, 148a/15, 169a/9, 172b/13, 187a/1

ele gir- Ele geçmek, elde edilmek.
 e.-mez 90a/7, 90a/9

elem Ar. Maddi ve manevi ızdırıp.
 e. 17a/9, 17a/10, 63a/19, 76a/13, 123a/5,
 123a/5, 136b/15, 137b/13, 138a/11, 144b/4,
 164b/18, 167a/2, 171a/15, 171a/19, 180a/12,
 190b/2
 e.+i firât 141b/12, 170a/1
 e.+i vuşlat 185a/2

e.+e 26a/11
e.+i 17a/9, 17a/11, 17a/18, 142a/6,
171b/15
e.+in 123a/5

el'iyāzu billāh Ar. Allah'a sığındık, Allah'a
sığınırım, veya sığınırız, Allah
esirgesin, Allah korusun.
e. 17b/3, 58a/1, 61a/3, 121a/16, 131a/9,
173b/17, 176a/7

elīm Ar. Çok dert ve keder veren, acıklı.
e.+(‘azāb-ı elīm) 157b/11

elli Elli (sayı ismi).
e. 30a/6, 67a/5, 67a/16, 68b/14, 69a/6,
69a/14, 69a/19, 75a/13, 80a/19, 80b/10,
86b/18, 102b/10, 179b/15, 186a/9

elṭāf Ar. İyilikler, faydalar.
e.+ı bî-nihāyet 51b/11
e.+ı Hāḫ 55a/8
e.+ı 64a/6

elvān Ar. Renkler, çeşitler.
e.+ı laṭīfe 14a/8, 14a/8
e.+a 14a/7
e.+ıyla 63b/17
e.+la(envā‘-ı elvān) 85a/2

elḥān Ar. Nağmeler, ezgiler.
e. 23a/15
e.+ı mürḡān 9b/14, 9b/16

ilhām Ar. Allah tarafından insanın gönlüne
bir şey doğdurulma.
e. 22b/2, 182b/10

elḥamdüli'llāh Ar. Allaha hamdolsun.
e. 10b/10, 37b/17, 65b/3, 65b/4, 69a/6,
150a/19, 191a/12

emānet Ar. Emanet.
e. 82a/14, 149b/15
e.+(inṣāf-ı emānet) 150a/13
e.+i 12a/15, 111a/6
e.+in 149b/15, 150a/12
e.+ünle 82a/17

emek Emek.
e.+i(emegi) 136a/18

emel Ar. Ümit, umma, hırs.
e.+e 147a/3

e.+leri 23b/14

emîn Ar. Emniyet sahibi, korkusuz.
e. 56b/15, 57b/1, 80a/7, 97b/13, 150a/11,
159a/9, 185b/15
e.+(Ḥazret-i Cebra‘il emîn) 53b/8, 64b/4
e.+dür 58a/1, 169a/16
e.+isin 185b/10
e.+it- 57a/18
e.+kıl- 127b/6
e.+ol- 4b/3, 20b/13, 27b/19, 28a/1, 28a/3,
30b/9, 39b/8, 56b/11, 56b/16, 56b/16, 56b/18,
57b/2, 57b/2, 70b/18, 108b/3, 108b/5, 108b/6,
135a/7, 159b/5, 159b/5, 161a/3, 186a/4

emînlik Güvenli olma durumu.
e. 66b/1

emîr Ar. Bir kavmin, bir şehrin başı, beyi.
e. 34b/9, 79a/5, 79a/13, 79a/16, 79b/2,
79b/9, 79b/14, 158b/8
e.+ı ma‘hūd 80a/11
e.+ı mezkūr 79a/19
e.+e 79b/11
e.+i 79a/1
e.+ü'l-mü'min 86a/1
e.+ü'l-mü'minin 86b/9
e.+ün 34b/9

emir Ar. İş buyurma, buyruk.
e. 3b/13, 14b/4, 31b/9, 37b/8, 37b/9,
161a/4
e.+(āḫirü'l-emir) 2b/4, 34b/13, 91b/19,
104b/16, 118a/8, 154a/6, 189a/9
e.+(ṣāhib-i emir) 10a/11
e.+(vaḫt-ı eṣḫāru'l-emir) 183b/13
e.+ı(emri) dīn 72a/9
e.+ı(emri) ilāhī 85a/3
e.+ı(emri) marūf 106b/1
e.+ı(emri) Hāḫ 103a/16
e.+de 16a/3
e.+de(emrde) 41a/5
e.+e 191a/3
e.+e(emre) 37a/5
e.+eyle- 39b/4, 66a/16, 93b/7, 102b/5,
104b/8, 136b/4, 136b/19
e.+ı(emri) dünyā 114b/4
e.+ı(emri) ilāhī 133a/13
e.+ı(emri) Hāḫ 165a/19
e.+ı(emri) 29a/3, 163b/5, 182a/11
e.+ı- nehy 11b/16
e.+im(emrim) 150b/8
e.+imden(emrimden) 22a/14
e.+imüz(emrimüz) 50b/16

e.+in(emrin) 60a/7
 e.+inde(emrinde) 45b/7, 111b/15
 e.+indedür(emrindedür) 168a/16
 e.+inden(emrinden) 17b/17, 21b/13
 e.+ine(emrine) 21b/3, 41a/5, 42a/3,
 73b/13, 130a/5, 130a/8, 141b/1, 147a/1
 e.+ini(emrini) 37b/5, 135b/15
 e.+insiz(emrinsiz) 8a/10
 e.+iñe(emriñe) 31b/12
 e.+it- 25a/7, 38a/19, 66a/15, 66a/15,
 66a/17, 66a/17, 66a/19, 66b/1, 76a/19, 79b/11,
 79b/12, 79b/19, 86a/7, 88a/18, 103a/18,
 104b/4, 117a/12, 118a/15, 120a/17, 120a/19,
 133a/15, 135b/5, 145b/18, 146b/4, 147a/9,
 150b/3, 152b/18, 157a/5, 158b/7, 159a/4,
 159a/11, 159b/4, 159b/7, 160b/17, 161a/1,
 163b/6, 163b/10, 169a/1, 170a/16, 171b/17,
 172a/2, 180b/4, 185b/5, 186b/12, 187a/11,
 188b/2
 e.+iyle(emriyle) 54b/6, 60b/2, 86a/1,
 142a/16, 153a/16, 177a/14
 e.+olun- 79a/6, 79a/7, 113b/14, 132b/19,
 141b/3, 150b/7, 163a/7
 e.+üm 63b/8
 e.+üm(emrüm) 135b/1
 e.+üme(emrüne) 112b/11
 e.+ümle(emrümle) 182b/1
 e.+üñ(emrüñ) 129b/18
 e.+üñe(emrüñe) 130a/12, 184a/14

emlah Ar. Son derece güzel.
 e.+am 27b/8

emmāre Ar. Cebreden.
 e.+den(nefs-i emmāre) 147a/6

emn Ar. Eminlik, korkusuzluk.
 e. 8b/12, 123b/3
 e.+ü amān 82a/19

emṣāl Ar. Eş, benzer.
 e.+ı 113b/6

emṭār Ar. Yağmurlar.
 e.+dan(kaṭārāt-ı emṭār) 119b/12

emvāl Ar. Mülkler, para ile alınan şeyler.
 e. 118a/2, 132a/19
 e.+ıñ 127b/12

emzir- Emzirmek.
 e.-e 176a/16

en En, genişlik, boy, uzunluk karşıtı.

e.+i 81b/18

en‘ām Ar. Yaratılmış olan bütün canlılar.
 e. 169a/5
 e.+(beyne’l-enām) 190a/1
 e.+a(kāffe-i enām) 189b/16
 e.+eyle- 156a/3

enāniyyet Ar. Kendini beğenme, bencillik.
 e. 81a/16

enbān Far. Yiyecek çantası.
 e.+ı 158b/8
 e.+ın 158b/4, 158b/7

enbār Ar. Anbarlar, anbar.
 e. 52b/12, 123b/2
 e.+da 151a/15
 e.+lar 150b/3

enbiyā Ar. Peygamberler, yalvaçlar.
 e. 1b/12, 11a/1, 11a/4, 11a/13, 14b/15,
 14b/17, 18b/12, 22b/14, 27b/18, 29a/7, 32b/14,
 36b/10, 42a/7, 54a/13, 56b/12, 80b/18, 113a/3,
 113a/3, 113a/6, 120b/7, 134a/4, 134a/5,
 140b/15, 144a/7, 150a/15, 174b/11, 175b/8,
 185b/4, 190b/6, 190b/6, 192a/9
 e.+(ervāḥ-ı enbiyā) 187b/13
 e.+(‘işmet-i enbiyā) 113a/9
 e.+(izhār-ı mu‘cize-i enbiyā) 103a/3
 e.+(server-i enbiyā) 76a/17
 e.+(sulṭān-ı enbiyā) 18a/10, 159b/11
 e.+(tedīb-i enbiyā) 16b/18
 e.+(Ḥāzret-i server-i enbiyā) 61a/15
 e.+(Ḥāzret-i seyyidü’l-enbiyā) 190b/17
 e.+(Ḥāzret-i sulṭān-ı enbiyā) 57a/10,
 99a/14
 e.+(ḥātemü’l-enbiyā) 80a/8
 e.+yı(rivāyāt-ı enbiyā-yı māziyye) 3b/7
 e.+yı kibār 29a/11
 e.+da 113a/14, 163a/5
 e.+dan 114a/14, 131a/14, 157a/17, 168a/3,
 182a/4
 e.+dan(zümre-i enbiyā) 1b/14
 e.+lar 15a/7
 e.+nıñ 34b/19, 41b/18, 60b/5, 90a/16,
 173b/18
 e.+nuñ 10a/3, 116a/9
 e.+sı 14b/14
 e.+ya 1b/16, 31a/16, 31a/18, 51b/9, 84a/16
 e.+ya(şevāb-ı enbiyā) 10b/17
 e.+yı 151b/5

e.+yı(seyyidü'l-enbiyâ-yı ve'r-resül)
115b/17

endām Far. Vücut, beden.
e.+ın 77b/6, 84a/9
e.+ına 43b/18
e.+ını 7b/8, 132a/15

endîşe Far. Düşünce, vesvese, merak, kaygı.
e. 64b/18, 171a/17
e.+den 171a/18
e.+it- 56b/13
e.+kıl- 48a/10

endūh Far. Gam, keder, tasa, kaygı.
e. 122a/19, 144a/19, 189b/1
e.+ı miḥnet 55a/14
e.+yi- 55a/17

ene Ar. Ben.
e. 25b/4, 25b/14, 81a/15
ene'l-Ḥak Ar. Hallac-ı Mansur'un
söylediği "ben Hakkım" manasında
meşhur bir söz.
e.178b/1

enfās Ar. Nefesler, soluklar.
e.+ından 171a/11

enhār Ar. Irmaklar, çaylar.
e. 5b/19, 9b/4, 26a/1, 121a/8, 161a/8

enīn Ar. İnilti.
e. 56b/15, 64a/11, 179a/8
e.+e 172b/12

ensāb Ar. Soylar, baba tarafından hısımlar.
e.+dan 122b/4
e.+ıyla 184a/18

envā' Ar. Çeşitliler, türölüler.
e. 42b/14, 63a/17, 63b/17, 63b/18, 64a/2,
64a/4, 67b/19, 69a/19, 93b/10, 104b/5, 106b/6,
106b/18, 128b/6, 128b/11, 136a/9, 141a/15,
143b/15, 152b/15, 155b/7, 167b/6, 167b/7,
168a/11, 169a/2, 189a/1
e.+ı elvān 85a/2
e.+ı fazāyil 1b/11
e.+ı hüner 19a/13
e.+ı nāz 91a/2
e.+ı 'uḳūbāt 137a/16
e.+ı 14a/7, 191b/18

envār Ar. Işıklar, parlaklıklar.

e.+da 128a/3
e.+u'l-ūlfet 55a/3

eñ Başına geldiği sıfatların üstün
derecede olduğunu gösteren kelime.
e. 24b/4, 169a/12

er Erkek.
e. 34a/13, 44a/10, 84b/19
e.+den 87a/16, 103a/16
e.+i 68b/19, 75b/16, 89b/14, 114a/15
e.+in 73b/18
e.+inden 73b/18
e.+ini 34b/9, 34b/9
e.+inūñ 35a/16, 68b/12
e.+iyle 89b/14
e.+ler 183a/14
e.+lerine 34a/16
e.+siz 106a/14, 165a/9

erbāb Ar. Ehil, muktedir, becerikli.
e.+ı ma'ānī 26b/3
e.+ı taḥkīk 24b/1
e.+ı tedkīk 23b/4
e.+a 186a/17

eren evliya, veli.
e.+ler 101b/15
e.+lerden 101b/15

eriş- Varmak, ulaşmak.
e.-esin 23a/5
e.-ür 181b/1

erit- Erimesine yol açmak.
e.-di 67a/9

erkān Ar. Esaslar, destekler.
e.+('amel-i bi'l-erkān) 57a/11
e.+ı islām 152a/15

erkek Erkek.
e. 106a/5, 106a/8

erlik Erkeklik, yiğitlik.
e. 89b/15

ervāḥ Ar. Canlar, hayatın cevherleri.
e.+ı enbiyā 187b/13
e.+ına 9a/7, 9a/11

erzāk Ar. Yiyecek, içecek.
e. 82b/6

erzāni Far. Layık görülme, liyakat.
e.+eyle- 152a/2
e.+it- 2a/14, 101a/11, 187b/19
e.+kıl- 11b/5, 150a/18

es- Esmek, rüzgār olmak.
e.-er 9a/14
e.-se 141b/11
e.-üp 85a/19

esāmīha Ar. İsimler
a.+y-ı evlād-ı Ya‘küb 164b/5

esbāb Ar. Sebepler.
e. 84a/7
e.+ı dünyā 83b/12
e.+ı gāflet 45a/11
e.+ı ‘işret 113b/4
e.+ı vahşet 82a/18
e.+a 71b/8, 143a/2
e.+ı 28b/14
e.+ı muz 116b/1
e.+ın 84a/8, 118b/17, 118b/18, 170b/14
e.+ına 18a/3
e.+ıyla 83b/18
e.+ları 126a/19
e.+um 26b/9

esef Ar. Acıma, keder, gam, tasa.
e.+i 173b/13

esîr Ar. Kul, köle.
e. 54b/4, 75b/3, 116b/14, 142a/11
e.+ı miñnet 141b/3
e.+it- 44b/4
e.+ol- 12a/18, 31b/16, 121b/6
e.+sin 149b/8

esirge- Korumak, himaye etmek.
e.-medüñ mi 60b/2
e.-mekde 50a/16
e.-yeler 136a/12

eski Eski, yeni karşıtı.
e. 59a/6

eski- Eskimek, yıpranmak.
e.-r 20b/6

esmā Ar. Adlar.
e.+ı keşîre 5b/5
e.+ı rızā 138a/12
e.+sı 73b/3
e.+sın 5b/2

e.+sından 27a/19, 83b/12, 185a/6
e.+yla 5b/10

esnām Ar. Putlar.
e.+ı 123b/15

esrār Ar. Sırlar.
e.+ı mülkî 31a/13
e.+a 119b/11
e.+ı 31a/14
e.+ından 5a/1

eşahh Ar. (Daha, en, pek) doğru.
e. 181a/5
e.+(kavl-ı eşahh) 113a/6

eşnāf Ar. Zümreler.
e.+ı halk 10b/12

eşer Ar. nişan, iz, alamet.
e. 39b/11, 59a/11, 144b/13, 183b/5
e.+ı 9a/14
e.+ı şıdık 144b/12
e.+ı töhmet 104b/13, 157a/1
e.+bul- 1b/7
e.+ı 149a/4
e.+it- 120b/13

eşnā Ar. Ara, aralık, vakit, sıra.
e.+da 51a/16
e.+sında 43b/7

eşhāb Ar. Peygamberimizi görmek ve
sohbetine ermek şerefini kazanmış
kimseler.
e. 64b/4
e.+ı kehf 22a/5, 63a/4
e.+ı kirām 112b/2
e.+ın 83a/2

esved Ar. Siyah, kara.
e.+de(şevr-i esved) 111b/1

eşhār Ar. Sabahlar, sabah vakitleri.
e.+ul(vaqt-ı eşhāru’l-emir) 183b/13

eşca‘ Ar. (Daha en, pek) cesur ve yiğit.
e.+ı 127b/19

eşcār Ar. Ağaçlar.
e. 5b/19, 9b/4
e.+dan 57b/10, 119b/12

Eşîr Bk. Şahıs isimleri dizini.

- e. 164b/3, 164b/7
- eşk** Far. Gözyaşı.
e.+i hasret 43b/17, 44a/13
- eşkıyā** Ar. Dağ hırsızları, haydutlar.
e. 39b/6
e.+(muḳtedā-yı eşkıyā) 115b/1
- eşrāf** Ar. Şeref ve itibar sahibi olanlar.
e.+dan 125b/8
e.+ından 89b/5
- eşyā** Ar. Nesnelere, mevcut olan şeyler.
e. 21a/17, 117a/9
e.+yı cizye 140a/19
e.+ya 119b/11
e.+yı 68a/7, 70a/19, 112a/11
- et** Et.
e.+in 60b/5
e.+inden 186b/10
e.+üni 139a/5
- etbā'** Ar. Birinin işine, sözüne, mesleğine uyanlar.
e. 175a/13
e.+ımız 38b/8
e.+ından 103b/11
e.+ya 39b/15
- etek** 1. Giysinin belden aşağıda kalan bölümü.
e.+i(etegi) 66b/11, 115b/6, 117b/12
e.+inde(eteginde) 141a/6, 141a/6
e.+inden(eteginden) 154b/10
e.+ine(etegine) 53a/2
e.+lerini 53a/1
e.+ün(etegün) 117b/7
2. Kenar.
e.+ 30b/1
- etkıyā** Ar. Allah korkusuyla günah işlemekten çekinenler.
e. 144a/7
- etmek** Ekmek.
e. 8a/5, 83b/17, 138a/4
e.+i(etmegi) 71b/12, 138a/5
- eṭ'ime** Ar. Yemekler.
e. 106b/6
- eṭrāf** Ar. Yanlar, uçlar.
- e. 191a/18
e.+ın 16a/11, 56b/4, 121a/16, 121a/17
e.+ına 59a/17, 90a/1, 109b/14, 118a/12, 150a/3
e.+ında 32a/17, 52b/1, 79b/18, 82b/8, 83b/5
e.+ından 21b/12, 30b/15, 81b/5
e.+um 116b/16
e.+umı 134a/4
- ev** Ev.
e. 19b/5, 100b/9
e.+de 42a/14, 168a/8
e.+e 56a/12, 91a/9, 95b/6
e.+i 19b/5, 19b/5, 100b/7, 109b/12
e.+idür 100b/7
e.+inde 82a/19, 90b/6, 95a/16, 105a/18, 109b/16, 110b/4, 127b/13
e.+inden 160b/13
e.+ine 19a/15, 41a/10, 110b/2, 110b/12, 111a/1, 124a/6, 128a/11, 159a/3
e.+ler 100b/5, 163b/6
e.+lerin 151a/5
e.+lerine 161a/11
e.+leriñüzi 10b/8
e.+üm 83b/10
e.+ümde 32b/4
e.+üme 32a/19, 32b/1
e.+ümü 170b/16
- evāyil** <Ar. evā'il İlk zamanlar.
e.+inde 2b/7
- evc** Ar. Yüce, yüksek.
e.+-(vişāl-ı evc-i iḳbāl) 59b/9
e.+i sādət 34b/15
- evca'** Ar. Ağrılar, sancılar, acılar.
e.+ul-kaşas 16b/16
- evkat** Ar. Zamanlar, çağlar.
e.+ında 99a/12
- evlā** Ar. Daha uygun, daha iyi.
e.+dur 65a/10, 65b/14, 83b/11, 109a/16, 111a/5, 120a/12, 124a/18, 135a/9, 135a/11, 159a/15
e.+yam 94a/10, 94a/12, 94a/16
e.+yum 94a/14, 94a/15
e.+yuz 94a/11
- evlād** Ar. Çocuklar.
e. 54b/19, 122b/4, 173b/9, 184a/18
e.+-(asāmihā-yı evlād-ı Ya'ḳub) 164b/5

e.+ı İshāk 170a/14
 e.+ı ‘Ādem 48a/5
 e.+ı Ya‘küb 45b/10, 57a/6, 58b/10,
 59a/11, 59b/15, 61b/17, 63b/3, 71b/17,
 161a/10, 162a/14, 170a/6
 e.+ı 41a/16, 43b/15, 56b/10, 56b/13, 57a/2,
 156a/5, 156b/14, 158a/3, 160a/12, 174a/7,
 175a/16
 e.+ıdur 186b/19
 e.+ın 132a/9, 163b/4, 184b/4
 e.+ına 44b/7, 45a/1, 173a/2
 e.+ından 31b/3, 56b/15, 175a/14, 179b/1,
 181a/4
 e.+ını 118a/2, 155b/12
 e.+ınıñ 21a/12, 45a/12, 45a/16, 58b/16,
 59a/7, 170a/15
 e.+ıñ 186b/18
 e.+ıña mı 32a/9
 e.+ıyla 160a/14, 177a/17
 e.+ıyuz 156b/3, 156b/12, 156b/13
 e.+ların 151a/6
 e.+um 180a/15
 e.+umdan 130b/3
 e.+umuz 19a/18
 e.+undan 132a/19
 e.+uñ 7b/1, 166b/11, 175b/6
 e.+uñuzı 40a/18

evliyā Ar. Keramet sahibi olanlar, erenler.
 e. 10b/19, 11a/4, 15a/5, 51b/9, 80b/18,
 113a/15, 144a/7
 e.+(ta‘zīb-i evliyā) 16b/18
 e.+dan 140b/15
 e.+nıñ 22b/15
 e.+ullāhdan 101b/11
 e.+ya(sevāb-ı evliyā) 10b/17
 e.+yı 151b/6
 e.+yı(siret-i evliyā) 123a/8

evrāk Ar. Yapraklar, kağıtlar.
 e.+(‘aded-i evrāk) 119b/11

evşāf Ar. Sıfatlar.
 e. 88b/7
 e.+ı celāl 30a/9
 e.+ı cemāl 23a/6, 23a/15
 e.+ı 69a/13
 e.+ın 75b/16
 e.+ıñ 170a/5
 e.+lar 170b/2

evvel 1. İlk, birinci.
 e. 4b/5, 13b/17, 15b/18, 23a/12, 24a/6,
 24a/10, 25a/15, 32b/15, 33a/10, 33b/8, 35b/2,

37a/1, 39b/16, 40b/9, 55b/5, 58b/6, 63a/1,
 65a/4, 65a/7, 74a/12, 74a/18, 81a/14, 88b/5,
 97b/3, 97b/12, 98a/11, 99b/8, 102b/6, 103b/1,
 103b/9, 103b/17, 103b/18, 103b/18, 106a/2,
 110a/18, 113a/8, 113a/9, 117b/13, 119b/4,
 119b/9, 120a/16, 123b/9, 126b/7, 126b/8,
 127a/16, 131b/9, 132a/9, 132b/7, 138a/16,
 141a/7, 143a/5, 145a/1, 145b/15, 145b/16,
 146b/10, 147b/2, 150b/7, 152a/12, 154b/16,
 155a/3, 155b/4, 157a/18, 158b/19, 159a/2,
 160b/7, 161a/12, 162a/8, 163a/19, 165a/6,
 168a/6, 169a/11, 169b/14, 173a/18, 174a/8,
 176b/16, 179a/10, 182a/7, 186b/7, 186b/12
 e.+de 84a/2, 84b/9, 103a/5
 e.+ı 21a/18
 e.+ın 92a/8
 e.+inde 5a/4
 e.+inde(dīvān-ı evvel) 14b/12
 e.+inden 39b/9, 84a/18
 e.+ki 8a/2, 16a/15, 18b/13, 25b/11, 33a/8,
 33a/9, 36b/10, 140b/8, 151a/1, 169b/13
 e.+kilere 143a/7
 e.+kisi 24b/3, 161a/15

evvelā Ar. Birinci olarak.
 e. 152a/7, 162b/1, 182a/5, 189b/7, 191a/14

evzā’ Ar. Haller, vaziyetler.
 e.+it- 63b/4

evzah Ar. (Daha, en, pek, çok) açık.
 e.+it- 29b/9

eḥabb Ar. (Daha, en, pek, çok) sevilen.
 e. 130a/13

eḥaddis Ar. Peygamberin sözleri.
 e. 42b/15

eḥāk Ar. (Daha, en, pek, çok) layık.
 e.+dur 3a/13

eḥibbā Ar. Dostlar, sevgililer.
 e. 30b/3
 e.+dan 122b/4
 e.+sı 64a/5
 e.+ya 53a/15

ey Seslenme sözü
 e. 3a/6, 6a/13, 8b/4, 8b/5, 10a/10, 10a/10,
 11a/6, 12a/2, 13a/1, 14b/1, 16a/13, 16b/19,
 17a/9, 17a/9, 17a/12, 20a/11, 22a/14, 23a/11,
 24a/18, 24b/12, 25a/5, 25a/9, 25a/10, 25a/12,
 25b/16, 26a/17, 26b/10, 26b/12, 27b/11,

28b/13, 28b/19, 30b/8, 31a/16, 32a/3, 32a/7, 32a/18, 32b/3, 32b/4, 33a/9, 33a/13, 33a/14, 33a/15, 35a/3, 36a/5, 38a/15, 38b/16, 39a/1, 41a/19, 41b/8, 42b/12, 43a/2, 43a/7, 43a/8, 43a/11, 43b/19, 44a/4, 44a/14, 45a/2, 45b/4, 46a/8, 46a/15, 46b/1, 46b/3, 46b/4, 47a/2, 47a/4, 47a/8, 47a/12, 48b/7, 49a/6, 49a/17, 49a/17, 51a/13, 51b/8, 51b/19, 52a/5, 52b/11, 53a/8, 53b/1, 53b/3, 53b/8, 54a/18, 54b/8, 54b/14, 55a/15, 56b/6, 58a/16, 58a/18, 58b/13, 60a/3, 60a/17, 61a/12, 61a/13, 62b/9, 62b/9, 63b/3, 63b/7, 64a/10, 66a/4, 67a/10, 67a/11, 67a/12, 67a/18, 69b/8, 70b/7, 71a/14, 72a/18, 72b/2, 72b/5, 74a/6, 74a/6, 74a/17, 75b/2, 75b/7, 75b/14, 76a/5, 76b/16, 77a/11, 77a/14, 77a/16, 77b/3, 77b/4, 77b/11, 77b/16, 78b/16, 79b/2, 80b/14, 81b/6, 82a/16, 82b/8, 83a/1, 83a/9, 83b/1, 83b/6, 83b/7, 83b/13, 83b/19, 85b/5, 85b/13, 85b/15, 86a/14, 86b/9, 87a/6, 87b/17, 88b/13, 89a/4, 89a/5, 90a/1, 90a/2, 90a/11, 92b/1, 92b/11, 92b/16, 93a/5, 93a/15, 93a/16, 93a/17, 93a/17, 94b/9, 94b/10, 94b/10, 94b/11, 96a/13, 96b/4, 96b/16, 98b/11, 99b/9, 100a/13, 101b/6, 100b/16, 101b/13, 102b/12, 102b/13, 103b/4, 103b/12, 104a/6, 104b/17, 105b/12, 107a/10, 109a/2, 109b/6, 109b/6, 109b/19, 112b/9, 114a/10, 114b/1, 114b/14, 114b/18, 115a/6, 116a/5, 117b/1, 117b/6, 117b/14, 118b/1, 118b/3, 119a/17, 120a/17, 122a/14, 122b/19, 123a/19, 126b/18, 126b/18, 126b/19, 127a/1, 127b/3, 133b/8, 134a/4134b/4, 134b/5, 136a/9, 136b/15, 137a/7, 137a/13, 137b/8, 137b/9, 139b/5, 140a/2, 140a/5, 140a/14, 140a/15, 140a/16, 141b/14, 141b/18, 144a/6, 144a/12, 144a/18, 153a/15, 158b/8, 159b/19, 164b/17, 165a/4, 165b/14, 167b/1, 167b/2, 167b/13, 170a/9, 173b/15, 175a/17, 175b/1, 175b/15, 176a/17, 178b/6, 178b/7, 180a/15, 180b/15, 185b/9, 186b/2, 187b/18, 188b/10, 188b/16, 189a/3, 189a/18, 189a/18, 189a/19, 191a/15

eyiser Daha iyi.
e.+dür 37b/6

eyit- Söylemek, demek, anlatmak.
e. 37a/12, 88b/4, 143b/5, 172a/9, 172a/17
e.-di 5b/16, 7b/1, 7b/3, 7b/6, 8a/2, 8a/3, 8a/8, 8a/10, 8a/12, 8a/15, 8a/17, 8b/3, 11a/6, 11a/7, 11a/14, 11a/16, 11b/1, 11b/5, 13a/1, 13a/1, 13a/2, 13a/3, 13a/5, 13a/13, 13a/15, 14a/13, 14a/16, 14a/19, 14b/6, 17b/10, 18b/13, 19a/16, 19a/18, 19b/13, 19b/15, 23a/11, 24b/5, 24b/12, 24b/12, 25a/9, 25a/10, 25b/14, 25b/14, 27a/14, 27b/1, 27b/11, 27b/12, 28b/13, 28b/14,

28b/18, 30b/12, 30b/12, 30b/17, 30b/19, 30b/19, 31a/1, 31a/16, 32a/18, 32a/19, 32b/1, 32b/2, 32b/3, 32b/4, 33a/9, 34a/7, 34a/8, 34a/11, 34a/14, 34b/5, 34b/14, 37b/11, 37b/14, 37b/16, 38b/19, 39a/1, 39a/15, 39a/18, 40b/19, 41a/7, 42a/16, 42b/5, 42b/6, 42b/7, 43a/7, 44a/1, 45b/9, 45b/13, 47a/2, 47a/3, 47a/5, 47a/7, 47a/7, 47a/8, 47a/9, 47a/10, 48b/18, 49a/2, 49a/3, 50b/1, 50b/3, 50b/14, 50b/19, 51a/4, 51a/5, 51a/13, 51b/2, 53a/3, 53a/4, 53a/4, 53a/6, 53a/8, 53a/8, 53a/9, 53b/1, 53b/16, 55b/10, 56a/7, 56a/19, 56b/1, 56b/6, 57a/7, 57a/8, 59a/12, 59b/19, 60b/1, 60b/3, 60b/5, 60b/6, 60b/7, 60b/16, 60b/19, 61b/15, 64a/17, 64b/11, 64b/16, 66a/2, 66a/4, 66b/18, 67a/12, 67a/18, 67b/12, 67b/15, 67b/15, 69a/13, 69b/8, 69b/9, 69b/10, 69b/11, 69b/14, 69b/15, 70a/4, 70a/18, 71a/9, 71a/14, 71b/1, 71b/7, 71b/8, 71b/10, 72a/18, 72a/19, 72b/2, 72b/4, 72b/7, 72b/8, 72b/15, 74a/1, 74a/2, 74a/3, 74b/17, 74b/18, 74b/19, 75a/1, 75a/14, 75b/1, 76b/16, 77a/19, 77b/1, 77b/8, 77b/11, 77b/16, 78a/1, 78b/9, 78b/10, 79a/5, 79a/13, 79b/9, 79b/9, 79b/11, 79b/14, 79b/14, 79b/17, 80a/18, 80b/2, 80b/4, 81b/3, 81b/6, 82a/1, 82a/11, 82b/6, 83a/1, 83a/19, 85b/18, 86a/3, 86a/7, 86a/12, 86a/15, 86b/2, 86b/3, 86b/9, 87a/2, 87b/4, 87b/6, 87b/16, 87b/19, 88a/4, 88a/8, 88a/9, 88a/9, 88a/10, 88a/10, 88a/11, 88b/6, 88b/8, 88b/10, 89a/5, 89a/8, 89a/10, 89a/13, 89a/14, 89a/14, 89a/15, 90a/1, 90b/17, 91a/3, 91a/10, 92b/10, 93b/6, 93b/10, 93b/12, 93b/18, 94a/2, 94b/19, 95a/1, 95a/2, 95b/1, 95b/2, 95b/8, 96a/8, 96a/10, 96a/10, 96a/13, 96a/15, 96a/18, 96b/1, 96b/2, 96b/17, 99a/15, 99b/1, 100b/18, 101a/1, 101a/7, 101a/13, 101b/13, 101b/14, 101b/15, 101b/19, 102a/12, 102a/13, 102b/1, 102b/12, 102b/12, 102b/13, 102b/16, 103a/1, 103a/2, 103b/5, 103b/6, 103b/7, 103b/12, 103b/12, 104a/9, 104a/15, 104a/16, 104a/16, 104a/19, 104b/2, 104b/17, 105b/4, 106b/3, 106b/17, 107a/3, 107a/5, 107a/7, 107b/15, 107b/16, 108b/10, 108b/12, 108b/12, 108b/13, 109a/3, 109a/3, 109a/4, 109a/4, 109a/5, 109a/7, 109a/8, 109a/9, 109a/10, 109a/10, 109a/11, 109a/12, 109a/12, 109a/13, 109a/14, 109a/15, 109a/17, 109a/18, 109b/19, 110a/2, 110b/5, 112a/1, 112a/2, 112a/7, 112a/8, 112a/10, 113b/4, 114a/10, 114b/12, 116b/11, 116b/12, 117b/2, 117b/7, 117b/14, 117b/18, 118a/10, 118a/11, 118a/13, 118a/15, 118a/16, 119a/3, 119a/6, 120a/17, 120a/19, 120b/1, 120b/4, 122b/19, 122b/19, 123a/3, 123a/5, 123a/6, 123a/7, 123a/11, 123a/15, 124a/17, 124b/4, 124b/5, 124b/11,

125a/1, 125a/3, 125a/4, 125b/17, 125b/19,
 126b/5, 126b/11, 128a/5, 128a/12, 128b/1,
 129a/17, 130a/4, 130b/3, 130b/7, 130b/13,
 132a/1, 132a/7, 132a/14, 132b/2, 133a/11,
 133b/8, 134a/3, 134b/6, 134b/8, 134b/13,
 135a/1, 135a/18, 135b/2, 135b/19, 136b/1,
 136b/3, 136b/10, 136b/11, 137a/2, 137b/7,
 137b/9, 137b/13, 138a/2, 138a/3, 138a/14,
 138b/3, 138b/6, 139a/2, 139a/4, 139b/8,
 139b/19, 140a/2, 140a/6, 140a/17, 140b/10,
 140b/11, 140b/12, 140b/13, 141b/17, 141b/18,
 142a/1, 142a/2, 142a/6, 142a/8, 142a/13,
 142a/14, 142a/17, 142b/6, 142b/9, 142b/13,
 143a/16, 143b/5, 145a/6, 145a/14, 146a/6,
 147b/6, 148b/2, 149a/15, 149a/16, 149a/18,
 149b/9, 149b/11, 151a/15, 152b/7, 152b/10,
 152b/14, 152b/17, 153a/1, 153a/6, 153b/1,
 153b/5, 153b/7, 153b/8, 153b/9, 153b/12,
 154a/8, 154a/12, 154a/12, 154a/13, 154a/13,
 154a/14, 154a/14, 154a/16, 154a/17, 154b/6,
 154b/10, 154b/16, 154b/18, 155a/1, 155a/3,
 155a/19, 155b/15, 156a/4, 156b/7, 156b/19,
 157a/17, 157b/19, 158a/5, 158a/16, 158b/7,
 160b/12, 161b/19, 163a/18, 163b/1, 163b/13,
 163b/15, 163b/16, 163b/19, 164a/3, 164a/5,
 164a/6, 164a/10, 164a/12, 164a/16, 164a/17,
 164b/1, 164b/3, 164b/4, 164b/10, 164b/12,
 166a/9, 166a/10, 166a/11, 166b/18, 166b/18,
 168a/16, 168a/18, 168b/5, 168b/6, 168b/6,
 169a/17, 169b/15, 169b/19, 170a/3, 170a/9,
 170a/11, 170b/1, 171b/10, 171b/17, 171b/18,
 172a/9, 173b/15, 174a/12, 175a/3, 175a/7,
 175a/8, 175a/9, 175a/19, 177a/13, 177b/8,
 177b/10, 177b/11, 177b/16, 177b/18, 177b/18,
 177b/19, 178a/1, 178a/7, 178a/8, 178a/9,
 178b/2, 178b/7, 178b/8, 178b/9, 178b/10,
 178b/11, 178b/12, 179a/3, 179a/8, 180a/15,
 181a/7, 181b/8, 181b/11, 181b/12, 182a/10,
 182a/14, 182b/2, 182b/6, 183a/1, 183a/2,
 183a/9, 184a/4, 184a/12, 184a/13, 184a/14,
 184b/7, 184b/8, 185b/9, 185b/11, 186a/2,
 186b/10, 186b/15, 186b/16, 186b/18, 186b/19,
 187a/1, 187b/17, 188a/3, 188a/15, 188b/1,
 188b/14, 188b/15, 191b/5, 191b/8, 191b/9,
 191b/10, 191b/15
 e.-diler 3b/14, 3b/17, 11a/14, 18a/13,
 23a/11, 29a/14, 34a/8, 36b/4, 37b/14, 37b/17,
 39a/5, 41a/3, 41a/6, 41a/19, 42a/11, 43a/2,
 43b/19, 45b/3, 50b/4, 56a/6, 57a/6, 59a/14,
 59a/17, 61b/10, 71a/11, 71b/9, 71b/10, 71b/12,
 72a/3, 72a/4, 72b/15, 78b/8, 87a/6, 87b/17,
 88a/3, 111a/19, 111b/2, 111b/10, 123a/14,
 124a/16, 130a/5, 137a/1, 138a/5, 138a/16,
 138b/9, 139a/1, 140a/5, 145b/15, 147b/8,
 147b/11, 151a/9, 156b/2, 156b/12, 156b/14,

157b/19, 163a/19, 168a/17, 169a/5, 169a/8,
 169b/19, 170a/7, 172b/8, 175a/16, 175b/14,
 178a/16, 181a/15, 181b/1, 188a/11
 e.-düm 7b/1, 7b/5, 7b/7, 8a/7, 8a/9, 11a/6,
 11a/7, 11a/19, 14a/17, 69b/15, 120a/10,
 129b/16, 134b/4, 134b/6, 134b/7, 134b/14,
 146b/14
 e.-dün 67b/14
 e.-dünüz 64b/18
 e.-e(eyde) 12a/11
 e.-esin(eydesin) 114a/18
 e.-ir(eydir) 192a/4
 e.-irler(eydirler) 31b/12
 e.-mezem 138a/15
 e.-ün(eydün) 86a/8, 170a/3
 e.-ür(eydür) 4a/4, 5a/10, 6a/2, 6a/12,
 6a/18, 7a/18, 7b/14, 8a/11, 9a/2, 11a/2, 11a/12,
 14a/15, 15b/19, 16a/13, 16a/17, 16a/19,
 17a/12, 21b/11, 21b/12, 23a/1, 23a/4, 26b/10,
 35a/8, 35b/18, 35b/19, 36a/1, 36a/4, 36a/5,
 40a/4, 50a/15, 50b/6, 51a/6, 52a/12, 53a/13,
 53a/13, 53a/14, 53a/14, 53a/15, 53a/15,
 54a/10, 54b/6, 58b/3, 62a/10, 62a/12, 62a/13,
 62a/17, 62a/19, 62b/2, 62b/3, 62b/3, 62b/4,
 62b/7, 62b/9, 62b/11, 63a/13, 64a/5, 68a/15,
 69a/7, 69a/10, 69b/17, 70a/2, 76a/4, 85a/8,
 88a/18, 91b/7, 91b/7, 91b/8, 92a/11, 92a/14,
 93a/8, 94a/12, 94a/14, 94a/14, 94a/17, 94a/18,
 97a/16, 97a/18, 97b/11, 98b/15, 98b/16,
 98b/17, 98b/19, 99a/11, 99a/11, 101b/10,
 110b/18, 113a/5, 113a/7, 113b/1, 113b/17,
 113b/19, 114a/2, 114a/7, 116a/15, 117a/18,
 120b/18, 123b/8, 124a/9, 125b/11, 125b/12,
 127a/10, 129b/15, 132b/6, 133a/19, 133b/16,
 134b/2, 136a/9, 136b/15, 137b/16, 139b/1,
 141b/7, 144a/4, 144a/5, 144a/18, 145b/19,
 146b/10, 147a/5, 147b/12, 149a/10, 150a/19,
 151b/14, 152b/13, 154a/1, 156a/10, 167a/5,
 168a/3, 169b/7, 172a/10, 173b/6, 176a/4,
 176a/13, 176b/13, 177b/13, 179a/16, 179a/17,
 180a/10, 180a/12, 181b/6, 182a/3, 183b/9,
 183b/19, 184b/2, 185b/4, 185b/7, 186a/11,
 186b/1, 188b/10, 191a/4, 191b/15
 e.-ürdi(eydürdi) 51a/1, 70a/1, 83b/13,
 89b/15, 181a/12
 e.-ürler(eydürler) 20a/13, 26b/18, 44a/15,
 46a/5, 52a/1, 53a/12, 62b/1, 74b/2, 93a/4,
 125b/8, 129a/1, 134b/8, 137a/7, 137b/15,
 145b/12, 167a/12, 181b/1
 e.-ürlerdi(eydürlerdi) 132a/13, 171a/16
 e.-ürlerse(eydürlerse) 34a/17
 e.-ürse(eydürse) 10b/1, 58a/8
 e.-ürsen(eydürsen) 65b/3, 65b/4, 180a/5
 e.-ürsin(eydürsin) 44a/4, 167a/7
 e.-ürsüz(eydürsüz) 157b/18

eyle (T.) Öyle.

- e. 16b/15, 86a/10, 114b/10
- e.+(‘azāb eyle-) 117b/18
- e.+dür 136b/1

eyle- Etmek, yapmak.

- e. 5b/7, 20a/1, 23a/18, 32a/4, 33a/14, 33a/14, 60a/18, 66a/4, 70b/19, 74a/18, 77b/2, 79b/14, 83a/11, 85b/8, 103a/1, 104b/3, 116a/17, 119a/7, 122b/19, 170a/1
- e.-(āşinālik eyle-) 71a/3
- e.-(āzād eyle-) 25a/19, 77b/18, 185b/8
- e.-(‘afv eyle-) 25a/18, 77a/1
- e.-(aḥz eyle-) 115a/16
- e.-(‘ayān eyle-) 134b/5
- e.-(azād eyle-) 180a/16
- e.-(baḥşîş eyle-) 93b/12
- e.-(bend eyle-) 11b/19
- e.-(bey eyle-) 74a/13
- e.-(beyān eyle-) 36b/5, 139a/1
- e.-(binā eyle-) 103b/16
- e.-(cem eyle-) 89b/13, 180a/18
- e.-(cüdā eyle-) 119a/17, 176a/18
- e.-(cülūs eyle-) 166b/2
- e.-(da‘vet eyle-) 100b/17, 147a/3, 147a/4
- e.-(dermān eyle-) 104b/1
- e.-(duā’ eyle-) 19a/10, 35a/2, 96b/18, 107a/12, 142b/7, 142b/9, 142b/10
- e.-(emir eyle-) 102b/6
- e.-(fehm eyle-) 3b/3, 58b/13
- e.-(feryād eyle-) 175b/2
- e.-(fikir eyle-) 17a/5, 36a/8
- e.-(ğusl eyle-) 84a/7
- e.-(hazer eyle-) 77b/9
- e.-(helāk eyle-) 107a/11
- e.-(ictihād eyle-) 116a/15, 168a/19
- e.-(irsāl eyle-) 172b/10
- e.-(istimā eyle-) 6a/15, 8b/5
- e.-(iḥrāk eyle-) 170b/12
- e.-(iḥsān eyle-) 7b/13, 91b/9, 178b/19
- e.-(iḥyā eyle-) 102a/8
- e.-(iḥtiyār eyle-) 130a/6
- e.-(iẓhār eyle-) 151a/17
- e.-(ketm eyle-) 121b/17
- e.-(kabūl eyle-) 19a/12, 188a/1
- e.-(kabz eyle-) 39b/5
- e.-(kanā‘at eyle-) 178b/10
- e.-(karīn eyle-) 75b/5
- e.-(kaşd eyle-) 12a/2
- e.-(katl eyle-) 118a/4, 146b/9
- e.-(kaṭ‘ eyle-) 96a/10

- e.-(kıyās eyle-) 70b/17, 85b/10, 102a/18, 115a/16, 136a/14, 141a/2, 146a/19, 176a/8, 177a/19
- e.-(luṭf eyle-) 177b/9
- e.-(meded eyle-) 53b/4, 53b/8, 146b/15, 178b/7
- e.-(meşveret eyle-) 35a/13
- e.-(mu‘āmele-i laṭif eyle-) 71a/5
- e.-(mu‘āmele eyle-) 13b/2, 71a/4
- e.-(mu‘āvenet eyle-) 75b/5
- e.-(mukāleme eyle-) 166b/2
- e.-(muvāfaqat eyle-) 109a/8
- e.-(mülāḥaza eyle-) 69a/18, 77a/17
- e.-(müşāhede eyle-) 6b/2
- e.-(müyesser eyle-) 132a/8, 186b/4, 188a/2
- e.-(naẓar eyle-) 6a/15, 7b/2, 11a/11, 25a/19, 30a/12, 31a/13, 43a/11, 59a/5, 67b/17, 74a/12, 75b/10, 75b/11, 77b/4, 78b/17, 80a/2, 83a/11, 83b/2, 83b/9, 84a/1, 84a/2, 101b/7, 103b/17, 119a/12, 187a/13
- e.-(nidā eyle-) 134a/9
- e.-(nūş eyle-) 66a/13, 132b/4
- e.-(‘özür eyle-) 53a/5, 81b/12, 83a/1
- e.-(pārsālik eyle-) 71a/4
- e.-(penāh eyle-) 146b/18
- e.-(peyvend eyle-) 11b/19
- e.-(pişe eyle-) 48a/9
- e.-(püryān eyle-) 69b/15
- e.-(rabṭ eyle-) 11b/18
- e.-(raḥm eyle-) 7b/3, 75b/3
- e.-(ref‘ eyle-) 151b/9
- e.-(refk eyle-) 177b/9
- e.-(rücū‘ eyle-) 103b/6, 154a/5
- e.-(şabr eyle-) 24a/9, 66a/10, 66a/11, 72b/2, 89b/13, 114a/16, 114b/4, 115a/8, 129b/13ve, 141b/5, 153a/5, 159b/5, 181a/13
- e.-(şarf eyle-) 13a/14
- e.-(şoḥbet eyle-) 6b/12
- e.-(su‘āl eyle-) 172b/10, 182a/14
- e.-(suhūlet eyle-) 90a/6
- e.-(sü‘āl eyle-) 32b/1
- e.-(şād eyle-) 77b/18, 185b/8
- e.-(şefāat eyle-) 53a/3, 75b/6
- e.-(şefkat eyle-) 6b/12
- e.-(ta‘bīr eyle-) 139a/1
- e.-(tecdid-i imān eyle-) 134b/9
- e.-(te‘emmül eyle-) 80a/2, 113b/1
- e.-(terk eyle-) 56b/7, 101b/13
- e.-(tevbe eyle-) 94b/11, 121b/15, 121b/17, 139b/9, 174b/19
- e.-(teveccüh eyle-) 20a/12

- e.-(taleb eyle-) 13a/15, 67a/11, 71a/3,
89a/11, 140b/1
e.-('urüc eyle-) 6a/2, 6a/4
e.-(vaşf eyle-) 102a/19
e.-(važ' eyle-) 53a/9, 126a/7, 151a/17
e.-(ħazer eyle-) 31a/14, 32b/19, 46a/15
e.-(ħelāl eyle-) 66a/4, 66a/5, 139b/9
e.-(ħıfz eyle-) 35a/14, 61a/8, 77a/1,
124a/13, 134b/16
e.-(ħīle eyle-) 168a/19
e.-(ħalāş eyle-) 90b/13, 134b/16
e.-(yād eyle-) 140b/9
e.-(ziyāret eyle-) 184b/3
e.-(zikir eyle-) 24a/18, 140b/9, 172a/16
e.-(žarb eyle-) 132b/4
e.-di 29b/7, 35a/1, 45b/3, 61b/3, 84b/4,
87b/10, 91a/15, 91a/16, 98a/18, 100b/14,
106b/7, 107b/17, 108b/14, 109a/7, 119b/14,
124a/19, 148b/4, 151a/16, 152a/11, 166a/17,
168b/18, 172a/4, 175b/4, 186b/13, 187a/4,
188a/19
e.-di(āğaz eyle-) 85a/13
e.-di(āşikāre eyle-) 82b/15
e.-di(āzād eyle-) 87b/10
e.-di('afv eyle-) 124b/18, 168b/11
e.-di('ağd-ı niķāh eyle-) 68b/3
e.-di('arż eyle-) 88a/7, 161a/19
e.-di('avdet eyle-) 82a/10
e.-di('azīmet eyle-) 187a/4
e.-di(bahāne eyle-) 90b/5
e.-di(berī eyle-) 62a/5, 134a/3, 171a/14
e.-di(beyān eyle-) 55b/7, 79a/15, 107b/18,
143b/1, 160b/8, 162a/9, 162b/2
e.-di(bezel eyle-) 124b/17
e.-di(binā eyle-) 100b/15, 104a/1
e.-di(cem' eyle-) 113b/7
e.-di(ceng eyle-) 124b/2
e.-di(cereyān eyle-) 43b/18
e.-di(wabīb-i tefekkür eyle-) 128a/5
e.-di(cüdā eyle-) 165a/5
e.-di(cülüs eyle-) 81a/19, 84b/4, 166b/10
e.-di(dağğ-ı bāb eyle-) 25b/13
e.-di(da'vet eyle-) 79a/18, 118a/11,
125b/7, 128b/7, 156a/15, 162a/19
e.-di(duā' eyle-) 105a/4, 107a/13, 131b/2,
133a/4, 138b/15, 141a/10, 149a/1, 178b/18
e.-di(dür eyle-) 102b/10
e.-di(emir eyle-) 39b/4, 66a/16, 93b/7,
104b/8, 136b/4, 136b/19
e.-di(erzāni eyle-) 152a/2
e.-di(feryād eyle-) 89a/3, 119a/12, 166a/3
e.-di(firāset eyle-) 97b/13, 97b/15, 97b/17
e.-di(güzīde eyle-) 155a/14
e.-di(ğarç eyle-) 161b/3
e.-di(ıtlak eyle-) 143b/10
e.-di('ibā eyle-) 149b/15
e.-di(idħāl eyle-) 81b/19
e.-di(iķbāl eyle-) 174a/8, 174a/9, 174b/9
e.-di(iķtizā eyle-) 126a/2
e.-di(i'lām eyle-) 160a/5
e.-di(ilticā eyle-) 124a/13
e.-di(ināyet eyle-) 81b/14
e.-di(inkār eyle-) 124a/14
e.-di(inzāl eyle-) 158a/2
e.-di(irāz eyle-) 113b/4, 128a/11
e.-di(irsāl eyle-) 89b/6, 107b/19, 121a/13,
125b/7, 127b/8, 155b/13, 161a/19
e.-di(irşād eyle-) 190a/9
e.-di(işābet eyle-) 97b/12
e.-di(iştiğal eyle-) 87b/11, 127b/7, 138a/9
e.-di(iştirā eyle-) 95a/19, 97a/6, 97a/7
e.-di(iħrāk eyle-) 161a/19
e.-di(iħtiyār eyle-) 124b/16, 165b/10
e.-di(iżhār eyle-) 82b/10, 168a/7
e.-di(kelimāt eyle-) 113b/6
e.-di(ķabül eyle-) 105a/5, 133b/4, 134a/2,
135a/3
e.-di(ķabz eyle-) 104a/3, 188a/5, 188b/3
e.-di(ķat' eyle-) 87a/10
e.-di(maħv eyle-) 82b/15
e.-di(ma'zül eyle-) 81b/10
e.-di(medhüş eyle-) 82b/18
e.-di(mefāħaret eyle-) 161a/13
e.-di(men' eyle-) 161a/17
e.-di(merdūd eyle-) 39b/17
e.-di(meşhür eyle-) 124b/19
e.-di(mu'allak eyle-) 103b/10
e.-di(murād eyle-) 93b/4, 104b/15,
118b/18, 119a/3, 136a/6, 143a/11, 146a/2,
166a/4
e.-di(muşallağ eyle-) 150b/10, 151b/19
e.-di(mübātale eyle-) 147b/14
e.-di(mükāfāt eyle-) 104b/19
e.-di(mülāħaza eyle-) 59b/5
e.-di(münācāt eyle-) 107a/12, 116b/15
e.-di(mürür eyle-) 137b/4
e.-di(müsaħħar eyle-) 152a/13
e.-di(müsellem eyle-) 98b/1
e.-di(müyeşer eyle-) 98a/19
e.-di(nāzil eyle-) 90b/14
e.-di(naql eyle-) 93b/16
e.-di(naşib eyle-) 111a/3, 118a/6

- e.-di(naşıhat eyle-) 105a/4, 121b/15,
161a/18
e.-di(nazar eyle-) 109b/14
e.-di(nevhe eyle-) 173a/7
e.-di(nidā eyle-) 154b/3, 155a/16
e.-di(nisbet eyle-) 118b/10
e.-di(niyyet eyle-) 106b/5
e.-di(‘özür eyle-) 147b/15
e.-di(pişe eyle-) 117a/6
e.-di(pinhān eyle-) 107a/10
e.-di(redd-i selām eyle-) 166a/5
e.-di(ref’ eyle-) 89b/16, 105a/15
e.-di(reh-nümā eyle-) 134a/8
e.-di(revān eyle-) 103a/10
e.-di(secde eyle-) 165b/18
e.-di(sipāriş eyle-) 141a/15
e.-di(sihr eyle-) 107b/7
e.-di(şabr eyle-) 152a/13, 173a/18
e.-di(su‘āl eyle-) 89a/12, 95a/19, 141a/14,
143a/9
e.-di(sükūt eyle-) 117b/18
e.-di(şākirdlik eyle-) 100b/15
e.-di(şefā‘at eyle-) 154b/15
e.-di(şefkat eyle-) 118a/5
e.-di(şehādet eyle-) 118a/17, 118b/10
e.-di(şikāyet eyle-) 117b/13
e.-di(ta‘accüb eyle-) 170a/19
e.-di(tabiye eyle-) 87b/4
e.-di(tafvīz eyle-) 150a/7
e.-di(takażā eyle-) 147b/14
e.-di(ta‘līm eyle-) 101a/7
e.-di(tatyiḅ eyle-) 126a/4
e.-di(ta‘yīn eyle-) 87a/7
e.-di(tazīm eyle-) 148b/3
e.-di(tergīb eyle-) 99a/19
e.-di(tertīb eyle-) 128b/6
e.-di(teslīm-i rūḅ eyle-) 123a/13, 172b/1
e.-di(teslīm eyle-) 103a/4, 104a/11,
127b/15, 160b/10
e.-di(teveccüh eyle-) 173a/19, 186b/5,
187a/7
e.-di(tezyīn eyle-) 104a/13, 104b/10,
126a/5
e.-di(ṭaleb eyle-) 140b/6, 149b/17,
153b/10, 153b/10, 157b/2
e.-di(‘ucub eyle-) 81a/10
e.-di(‘urūc eyle-) 87a/1
e.-di(vaşf eyle-) 5b/9
e.-di(vaz‘ eyle-) 87b/4, 88b/3
e.-di(vīrān eyle-) 99b/16
e.-di(ḥāşıl eyle-) 107b/5
e.-di(ḥāzır eyle-) 125b/6
e.-di(ḥabs eyle-) 69b/3, 160b/18
e.-di(ḥıfz eyle-) 131a/17
e.-di(ḥikāye eyle-) 162b/10
e.-di(ḥalāş eyle-) 134a/3, 160b/18
e.-di(ḥarūnlık eyle-) 102b/7
e.-di(ḥulḳ eyle-) 147b/3
e.-di(ḥurd eyle-) 152a/1
e.-di(zā‘il eyle-) 98b/3
e.-di(zārīlık eyle-) 47a/6, 131b/19
e.-di(zeyn eyle-) 125b/5
e.-di(zūr eyle-) 104b/16
e.-di(zelil eyle-) 152b/17
e.-di(zikir eyle-) 84a/15, 95b/9, 145a/16,
147a/12, 149a/14, 158a/4, 162b/2, 172a/17
e.-di(zann eyle-) 102b/17
e.-di(zuhūr eyle-) 98a/14, 98a/16
e.-diler 51b/5, 88b/17, 93b/7
e.-diler(binā‘ eyle-) 104b/6
e.-diler(cevāb eyle-) 89b/14
e.-diler(en‘ām eyle-) 156a/3
e.-diler(iftirā eyle-) 118b/14
e.-diler(ikrār eyle-) 98b/6
e.-diler(ilka eyle-) 136b/12
e.-diler(istikbāl eyle-) 89b/7, 180b/6
e.-diler(istimā‘ eyle-) 82a/1, 101a/4
e.-diler(ihrāk eyle-) 108a/4
e.-diler(iḥtiyār eyle-) 138b/17
e.-diler(ḳaṭ‘ eyle-) 126a/12
e.-diler(melāmet eyle-) 127b/10
e.-diler(murād eyle-) 98a/15
e.-diler(muḥabbet eyle-) 136b/10
e.-diler(münācāt eyle-) 25a/19
e.-diler(müşāhede eyle-) 87a/14
e.-diler(naşıhat eyle-) 130a/3
e.-diler(nazar eyle-) 85a/1, 87a/7
e.-diler(şabr eyle-) 152a/8
e.-diler(su‘āl eyle-) 89a/3, 108a/14,
134a/10, 159a/18, 160a/6, 185a/1
e.-diler(şehādet eyle-) 62a/11, 118b/12,
145b/9
e.-diler(ta‘accüb eyle-) 163a/9
e.-diler(ta‘yīn eyle-) 95a/18
e.-diler(tekrīm eyle-) 156a/16
e.-diler(tertīb eyle-) 180b/4
e.-diler(vaz‘ eyle-) 88b/1
e.-diler(zārīlık eyle-) 188b/4
e.-diler(zīnet eyle-) 162b/18
e.-diñüz(da‘vā eyle-) 163b/1
e.-diñüz(rencide eyle-) 169b/18
e.-dügi 62b/6
e.-dügi(beyān eyle-) 16a/2
e.-dügini(ne eyle-) 191a/19

- e.-dük 136b/3
e.-dük(ıkrār eyle-) 151a/9
e.-düm 130b/5
e.-düm(güzīde eyle-) 108b/18
e.-düm(ıstıfā eyle-) 117b/15
e.-düm(idhāl eyle- 82a/18
e.-düm(ilhāk eyle-) 39b/6
e.-düm(irsāl eyle-) 89a/13
e.-düm(muğtenim eyle-) 134a/1
e.-düm(mücāhede eyle-) 146b/10
e.-düm(şarf eyle-) 135a/19
e.-düm(su'āl eyle-) 134b/11
e.-düm(hıfz eyle-) 153b/13
e.-düm(zikir eyle-) 166b/16
e.-düh 62b/14, 83a/10
e.-düh(müstahkem eyle-) 130b/15
e.-düh(penāh eyle-) 146b/16
e.-düh(su'āl eyle-) 158b/10
e.-düh(şehadet eyle-) 91a/5
e.-düh(şermsār eyle-) 107a/2
e.-düh(takdir eyle-) 90a/12
e.-düh(ta'yin eyle-) 87a/6
e.-me 71a/3, 71a/5, 108b/19
e.-me('arz eyle-) 140b/4
e.-me('azāb eyle-) 76b/17
e.-me(bi-gānelik eyle-) 71a/3
e.-me(cüdā eyle-) 35a/7
e.-me(ferāmūş eyle-) 185b/18
e.-me(ifşā eyle-) 167a/15
e.-me(isti'cāl eyle-) 90a/7
e.-me(i'tāb eyle-) 91a/7
e.-me(i'tibār eyle-) 84b/10
e.-me(ihtiyār eyle-) 89a/11
e.-me(pinhān eyle-) 140a/16
e.-me(rüsvālik eyle-) 71a/4
e.-me(şefā'at eyle-) 122a/4
e.-me(tebdil eyle-) 185b/5
e.-me(teşnī eyle-) 167b/15
e.-me(harāmīlik eyle-) 71a/4
e.-me(havāle eyle-) 129a/2
e.-me(huşūmet eyle-) 122a/14
e.-me(zebān-dirāzlık eyle-) 167b/15
e.-me(zulum eyle-) 7b/1
e.-meden(ḳatlı eyle- 40a/9
e.-medi('uḳūbet eyle-) 124b/18
e.-medi(vāsıta eyle-) 106a/13
e.-mediñ(iltifāt eyle-) 165b/12
e.-medüh(helāk eyle-) 164a/13
e.-mege(dest u res eyle-) 162b/17
e.-mege(hıfz eyle-) 133a/15
e.-mek 108b/15, 167a/18
e.-mek('afv eyle-) 117a/6
e.-mek('azāb eyle-) 181b/15
e.-mek(izā eyle-) 171a/18
e.-mek(şayd eyle-) 105a/17
e.-mek(ṭaleb eyle-) 157a/12, 157a/13
e.-mek(harāb eyle-) 107a/2
e.-mek(hıfz eyle-) 149b/10
e.-mek(yād eyle-) 23a/13
e.-mekdür 159a/9
e.-mese(havf eyle-) 60a/8
e.-meye(mu'āvenet eyle-) 123a/1
e.-meye(mükedder eyle-) 189a/7
e.-meye(nazar eyle-) 105b/1
e.-meye(tağyir eyle-) 184b/16
e.-meye(virān eyle-) 189a/5
e.-meyeler(sū-yı zann eyle-) 190b/6
e.-mez(şabr eyle-) 92a/10
e.-mez(zāyi' eyle-) 80b/1
e.-mezseñ(ṭāat eyle-) 105a/9
e.-miş(murād eyle-) 60b/13
e.-mişlerdendir(ihyā eyle-) 91b/9
e.-n(edā eyle-) 145b/4
e.-ñ 54a/1, 115b/13
e.-ñ(cehd eyle-) 67a/11
e.-ñ(ıkrām eyle-) 10b/8
e.-ñ(ḳat' eyle-) 88a/12
e.-ñ(mülāhaza eyle-) 15b/3, 41a/1
e.-ñ(müşāhede eyle-) 58b/2
e.-ñ('özür eyle-) 40b/15
e.-ñ(raḥm eyle-) 53a/12
e.-ñ(te'emmul eyle-) 18a/4
e.-ñ(tevaḳḳuf eyle-) 49a/1
e.-ñ(hıfz eyle-) 30a/19, 47a/12, 145b/4
e.-r 78a/19, 109a/12, 150b/19, 152b/12, 152b/13, 153a/13
e.-r(meşgul eyle-) 26b/5, 28a/11, 65a/19
e.-r(muṭālebe eyle-) 28a/11
e.-r(muḫālefet eyle-) 28a/11
e.-r(mümtāz eyle-) 155b/7
e.-r(naşib eyle-) 182b/13
e.-r(rüsvāy eyle-) 183a/2
e.-r(tār u mār eyle-) 109a/6
e.-r(talim eyle-) 33b/3
e.-r(tamām eyle-) 33b/4
e.-r(vāşıl eyle-) 182b/14
e.-r(zārīlik eyle-) 150b/19
e.-r(zalālet eyle-) 78a/17
e.-rem 103b/6
e.-rler(zārīlik eyle-) 148b/16
e.-rse 105b/12
e.-se 97a/15, 121a/11
e.-se(eylük eyle-) 65b/15

e.-se(teessüf eyle-) 173b/8
 e.-se(zāyi' eyle-) 47a/13
 e.-seler(kaşd eyle-) 120b/15
 e.-señ(murād eyle-) 74a/12
 e.-señ(nazar eyle-) 109b/16
 e.-sün(duā eyle-) 134b/19
 e.-ye 34b/11, 69a/19, 131b/18, 136a/17,
 140b/5
 e.-ye(āsān eyle-) 4b/15
 e.-ye(āşikāre eyle-) 125b/3
 e.-ye('afv eyle-) 36a/9
 e.-ye('ahz eyle-)182a/10
 e.-ye(bey eyle-) 61a/11, 96b/4
 e.-ye(bezel eyle-) 95b/17
 e.-ye(binā eyle-) 100b/9
 e.-ye(cüdā eyle-) 69b/6, 96b/5
 e.-ye(def' eyle-) 190a/14, 190b/14
 e.-ye(fedā eyle-) 109a/19
 e.-ye(ferāmūş eyle-) 153b/6
 e.-ye(giryān eyle-) 69a/17
 e.-ye(günāh eyle-) 12b/10, 115b/2
 e.-ye(imtinaa eyle-) 17b/18
 e.-ye(kizb eyle-) 139a/18
 e.-ye(kaşz it-) 19a/15
 e.-ye(kaşl eyle-) 117b/17
 e.-ye(kittāl eyle-) 51a/18
 e.-ye(maşūn eyle-) 191a/13
 e.-ye(murād eyle-) 105a/17
 e.-ye(muşāheret eyle-) 127b/10
 e.-ye(mübtelā eyle-) 94a/8
 e.-ye(müdāvemmet eyle-) 99b/7
 e.-ye(müşāhede eyle-) 151b/12
 e.-ye(müyesser eyle-) 191a/15
 e.-ye(nazar eyle-) 160b/2
 e.-ye(nidā eyle-) 150b/8
 e.-ye(nisbet eyle-) 62a/16
 e.-ye(niyyet eyle-) 4b/16
 e.-ye(rahmet eyle-) 107a/4
 e.-ye(sa'y eyle-) 61a/11
 e.-ye(şabr eyle-) 16a/9
 e.-ye(şarf eyle-) 95a/12
 e.-ye(su'āl eyle-) 55a/10
 e.-ye(sülük eyle-) 130a/14
 e.-ye(şehādet eyle-) 118b/16, 119a/10
 e.-ye(şükür eyle-) 66b/9
 e.-ye(teşehhüd eyle-) 100a/9
 e.-ye(tevāzu eyle-) 48a/7
 e.-ye(teveccüh eyle-) 102b/18
 e.-ye(tevekkül eyle-) 161a/3
 e.-ye(şan' eyle-) 91a/16
 e.-ye(şavāf eyle-) 101a/10
 e.-ye(virān eyle-) 96b/12

e.-ye(hāşıl eyle-) 22a/17
 e.-ye(habs eyle-) 135a/13
 e.-ye(hıfz eyle-) 146b/19
 e.-ye(halāş eyle-) 77b/16
 e.-ye(hizmet eyle-) 106a/9
 e.-ye(ziyāde eyle-) 190a/9
 e.-ye(zevk eyle-) 17a/9
 e.-ye(zikir eyle-) 22a/9
 e.-yeler 120a/17, 136a/18
 e.-yeler(murād eyle-) 54a/12
 e.-yeler(süvār eyle-) 55a/11
 e.-yeler(tertil eyle-) 10b/5
 e.-yeler(şavāf eyle-) 100b/10
 e.-yeler(hıfz eyle-) 167b/4
 e.-yeler(haşıyyet eyle-) 122b/2
 e.-yeler(zirā'at eyle-) 150b/3
 e.-yeler(ziyāret eyle-) 100b/9
 e.-yem(telkīn eyle-) 123a/11
 e.-yen(çāre eyle-) 105b/16
 e.-yen(meded eyle-) 105b/17
 e.-yen(hulq eyle-) 50b/7
 e.-yesin 50b/6, 114b/6
 e.-yesin(istikbāl eyle-) 79a/2
 e.-yesin(muşāleffet eyle-) 110a/1
 e.-yeyim(āşikāre eyle-) 126a/3
 e.-yeyin(muvāfaşat eyle-) 32a/12
 e.-yeyin('özür eyle-) 96a/11
 e.-yeyin(tertib eyle-) 125b/19

eylik < Krş. eyelük

e. 147a/2
 e.+it- 21a/2
 e.+ler 111a/18

eylük İyilik.

e.+eyle- 65b/15

eyü İyi.

e. 4b/15, 5b/11, 18b/8, 20b/7, 20b/8,
 20b/10, 20b/10, 20b/11, 27a/2, 37a/10, 39a/16,
 52a/2, 57b/9, 57b/10, 62b/13, 76b/4, 84a/7,
 110b/3, 158a/1

eyülük <eylük İyilik.

e.+leriñizi 71a/10
 e.+lerümi 71a/10

eyürek Daha iyi.

e.+idir(eyüregidir) 13b/8

eyvan Far. Kemerli yüksek bina, köşk.

e.+uñda 86b/10

eyyām Ar. Günler, gündüzler.

- e. 179a/18, 184b/7
- e.+(rūzigār-ı eyyām) 153a/9
- e.+ kurb 179a/18
- e.+ mühlet 179a/18
- e.+ hişşe 179a/17
- e.+-(‘ākıbet-i eyyām-ı devlet) 54a/3
- e.+ bükâ 184b/9
- e.+ firâk 184b/8
- e.+ firkat 180b/10
- e.+ miñnet 142b/12
- e.+ rü’yet 179a/17
- e.+ server 118a/8
- e.+ vuşlat 179a/19
- e.+da 50b/3, 179a/16, 179a/16, 188b/8
- e.+dur 184b/10
- e.+ 89a/7, 105a/2
- e.+ıdur 184b/7
- e.+ımuza 3b/18
- e.+ında 78a/9, 150b/18, 185a/2

eyyāmī Ar. Gündüze ait.

- e.+dür 150b/14, 150b/14

Eyyüb Bk. Şahıs isimleri dizini.

- e. 131b/1, 132a/7, 132b/3, 173a/9
- e.+(Hâzret-i Eyyüb) 51a/3, 132a/5

ezber Far. Ezber, zihinde tutma.

- e. 11a/1

ezel Ar. Başlangıcı olmayan, geçmiş zaman, öncesizlik.

- e.+i âzâl 88a/6
- e.+de 45a/1, 45a/5
- e.+de(bâzâr-ı ezal) 97a/13

ezelî Ar. Öncesiz, başlangıçsız.

- e.+(bi-ḥaseb-i irâde-i ezalî) 1b/4

ezeliyye Krş. ezalî

- e.+m(taḳdîr-i ezeliyye) 182b/9

ezhâr Ar. Çiçekler.

- e.+ nükât 2b/1
- e.+da 14a/8
- e.+ 133b/19

ezvâc Ar. Eşler.

- e.+ Resûlu’llâh 91a/15

‘ezâ Ar. incinme, incitme.

- e. 2a/10, 115a/17

- e.+yı 174a/9

ezân Ar. Ezan.

- e. 15a/9
- e.+a 13b/11
- e.+da 15a/8
- e.+ına 15a/1

ezhân Ar. İnsanda akıl, fikir, zeka, hafıza, anlayış, kavrayış.

- e.+ beşeriyye-yi şâmil 1b/6

faḥr Far. Büyüklük, ululuk.

- f.+-(Hâzret-i faḥr-ı ‘âlem) 1b/14, 10b/17, 18a/5, 68a/4, 99a/17, 110a/16
- f.+-(Hâzret-i faḥr-ı kâinât) 3a/11, 5a/9, 7a/12, 35a/12, 38a/6, 90b/2, 172b/19
- f.+ ‘‘âlem 10b/13, 60a/6
- f.+ kâinât 3b/10
- f.+ kevineyn 90a/14

fâḥir Ar. Kıymetli, değerli.

- f. 78a/3, 86b/5, 125b/6, 154b/5
- f.+(libâs-ı fâḥir) 132b/10

fâḥire Ar. Kıymetli, değerli.

- f.+(ḥulle-i fâḥire) 54b/16

fâ’ide Ar. Fayda, kâr, kazanç.

- f. 53a/3, 70b/5, 70b/6, 160b/7, 162a/8
- f.+it- 65b/15, 77b/11, 96b/9, 142a/7
- f.+si 65b/17, 177b/10

fâkı Ar. Fakirlik

- f.+ya 167b/12

faḳîr Ar. Zavallı, biçare.

- f. 2a/3, 2b/16, 13a/8, 15b/19, 16a/4, 17b/11, 20a/11, 28a/15, 28a/19, 38b/9, 54a/8, 86a/2, 101a/16, 111a/17, 113a/10, 150b/18, 152b/3, 156a/9, 190a/15, 191b/2, 192a/1
- f.+(‘abd-ı faḳîr) 5b/6
- f.+(aşḥâb-ı faḳîr) 29a/17
- f.+(ehl-i faḳîr) 147b/9
- f.+dür 147b/8
- f.+i 18a/4, 190b/9
- f.+sin 75a/1
- f.+üm 86b/9
- f.+ün 2a/19, 101b/3, 101b/3

faḳîrlik Yoksulluk.

- f. 38b/10

- faqr** Ar. Yoksulluk, fukaralık.
f. 40a/19, 81a/5, 167b/12
f.+ıla 86b/4
- fānī** Ar. Geçici.
f.+(mülk-i fānī) 186b/3
f.+de(‘ālem-i fānī) 44b/6
f.+den 15a/12
f.+den(mülük-i fānī) 186a/18
f.+dür 15a/11, 58a/6, 65b/16
f.+ye 72a/9
f.+yi 72a/10
f.+yi(dünyā-yı fānī) 96b/8
- fāriğ** Ar. Vazgeçmiş, çekilmiş.
f.+it- 65b/14
f.+ol- 92a/12, 120b/9, 174a/19
- fāris** Ar. Binici, ata binmekte mahir.
f. 68b/2
- fārisī** Ar. Farsça.
f.+den 190b/4
- fāsik** Ar. Allah'ın emirlerini tanımayan, günah işleyen.
f. 11a/2, 11a/6, 11a/7
f.+ı 39b/5
- fāsīd** Ar. Münafik.
f.+ol- 125a/15
- fāsīde** Ar. Münafik.
f.+(ḥavāṭır-ı fāsīde) 100a/11
- fāş** Far. Meydana çıkma, duyulma, açığa vurma.
f. 34a/17
f.+it- 30b/6
f.+ol- 135a/12
- fātiḥa** Ar. 1. Başlangıç, giriş.
f.+tu'l(süre-i fātiḥatu'l-kitāb) 13a/19
f.+tu'l-kitāb 11a/16
2. Kur'anı Kerim'in birinci cümlesi.
f.+yı(süre-i fātiḥa) 13a/2
- Fāṭimā** Bk. Şahıs isimleri dizini.
f. 127a/14, 128a/11
f.+(cehāz-ı Fāṭimātüz-Zehra) 128a/10
f.+(Ḥazret-i Fāṭimā) 95a/16
f.+nıñ 128a/7
f.+nıñ(Ḥazret-i Fāṭimā) 18a/10
- f.+yı(Ḥazret-i Fāṭimā) 95b/1, 127b/18
- fāzıl** Ar. Faziletli, fazilet sahibi, erdemli.
f. 2b/10
f.+ı mezbūr 2b/13
- farq** Ar. Ayırma, ayrılma, seçilme.
f.+it- 121b/13
f.+uñ 134b/8
- farz** Ar. Farz.
f.+ol- 124a/18
- faşih** Ar. İyi söz söyleme kabiliyetinde olan.
f. 62b/5, 141b/14
- faşl** Ar. Ayrıntı, ayırma, ayrılma, kesme kesinti.
f. 14b/4
- fatur** Ar. Rahatlık.
f. 189b/2
- fazāḥat** Ar. Edepsizlik, alçaklık.
f.+ı 156a/11
f.+ın 126a/2
- fazāḥat** Ar. Edepsizlik, alçaklık.
f.+dur(sebeb-i fazāḥat) 180a/4
- fazāyil** < Ar. *fażā'il* Faziletler.
f.+(envā-yı fazāyil) 1b/11
f.+indendür 4b/10
- fazilet** Ar. İnsanda iyilik etmeye ve fenalıktan çekinmeye olan devamlı ve değişmez istidat, güzel vasıf.
f.+de 1b/11
f.+i 33b/17, 33b/18
f.+ini 4b/6
f.+ler 15a/9
- fażl** Ar. İyilik, fazilet.
f. 4b/10, 4b/14, 8b/18, 93a/1, 123b/1, 179b/6
f.+(ehl-i fażl) 143b/3
f.+ı ilāh 80b/17
f.+ı kānī 127b/19
f.+dur(āşār-ı fażl) 111b/2
f.+ı 111a/12, 111a/15
f.+ı(fażl-ı Resūl-ı Ekrem) 111a/10
f.+ı mı 111a/19
f.+ına 111a/17, 111b/9

- f.+iñ 134a/5
f.+it- 71a/1
f.+um(şifat-ı fazl) 112a/14
f.+uma 158b/10
- fedā** Ar. Gözden çıkarma, uğruna verme.
f.+eyle- 109a/19
f.+it- 87a/18, 87a/19, 118a/3, 124b/16,
130a/12den, 164b/12, 183a/7
f.+ol- 103b/15, 184a/3, 184a/4
f.+sıdur 87b/9
- feh̄m** Ar. Anlama, anlayış.
f. 178b/1
f.+eyle- 3b/3, 58b/13
f.+olm- 14b/9
- felek** Ar. Gökyüzü, sema.
f.+de 30a/8, 30a/10
f.+dedir(ķubbe-i felek) 30a/7
f.+den(nūr-ı felek) 129a/17
f.+idür(felegidür) 31a/13
- fenā** Ar. Yok olma, yokluk, geçip gitme.
f. 57b/13, 57b/15
f.+(ğubār-ı fenā) 189a/7
- ferāğat** Ar. Hakkından kendi isteğiyle vazgeçme.
f. 190b/13
f.+(hāl-ı ferāğat) 65b/14
- ferāḫ** Far. Yayvan.
f. 69a/11
- ferah̄** Ar. Gönül açıklığı, sevinç, sevinme.
f. 65b/8
f.+ı dāim 16b/3
f.+ı ķabūl-ı şehir-i ramażān 6b/5
f.+ı rüyetel-ihvān 6b/4
f.+da 31a/5
f.+ı 6b/3eccel
f.+u'l-īmān 6b/4
f.+u'l-ķur'ān 6b/4
f.+u'l-müşāhede 6b/4
- ferā'iz** Ar. Farz, Allah'ın emri.
f.+i 145b/3
- ferāmūş** Far. Unutma, hatırdan çıkma.
f.+eyle- 153b/6, 185b/18
f.+it- 3a/3, 26b/14, 43a/10, 43a/13, 129a/6,
144a/16, 145a/7, 192b/4
- ferāset** Ar. Anlayışlılık, çabuk sezış.
f. 95b/6
- ferd** Ar. Tek, yalnız olan şey.
f. 105a/16, 105a/19
- ferec** Ar. Kederden, darlıktan sonra gelen sevinç, teselli.
f.+dür 155a/7
- ferḫān** Ar. Sevinçli, neşeli.
f. 179b/3
- ferište** < Far. *firište* Melek.
f. 84b/17
f.+ler 43b/13, 100a/3
- ferišteḥ** < Far. *firište* Melek.
f.+leri 38b/18
- farīza** Ar. Farz, Allah'ın emri.
f. 28a/19
- fermān** Far. emir, buyruk.
f. 12a/16
f.+ına 51b/16, 176b/18
f.+ında 130a/4
f.+it- 53a/17, 66b/2, 163b/8
f.+olun- 44b/9, 133a/1
- fermān-ber** Far. Aldığı emri yerine getiren.
f. 41a/6
- fersah̄** Ar. Muhtelif mesafelere karşılık gelen değerde bulunan bir uzunluk ölçüsü.
f. 21b/6, 81b/18, 81b/18, 82a/2, 107a/16,
132a/12, 143b/14, 150a/3, 164a/4, 164a/11,
176b/7, 179a/13, 188b/7
- fersūde** Far. Yıpranmış, eskimiş, aşınmış.
f. 100a/13
- ferş** Ar. Döşeme, yayma.
f. 128b/6
- feryād** Far. Yardım istemek için çıkarılan yüksek ses, bağışma, çağrışma.
f. 39a/16, 47a/1, 49a/16, 49a/18, 56a/15,
89b/11, 172b/12, 181a/7, 185b/2, 187b/2
f.+a 10a/9, 72b/14, 85a/13, 184b/6
f.+eyle- 89a/3, 119a/12, 166a/3, 175b/2
f.+ın 137a/9
f.+ına 53b/3, 53b/7

f.+it- 49a/17, 49b/2, 51b/14, 60b/10,
72a/18, 72b/2, 76b/12, 84a/11, 89a/4, 89a/11,
89b/9, 96a/3, 96a/6, 96b/7, 123a/10, 123b/19,
133b/2, 134b/17, 135b/5, 137b/2, 139b/18,
142b/5, 143b/17, 148b/15, 150b/11, 153b/3,
174b/5, 175b/2, 176a/10, 184a/2
f.+k̄op- 134b/11

feryādires Far. Feryad edenin imdadına
yetişen.
f. 78a/7, 133b/7
f.+i 65a/2

ferzend Far. Oğul, çocuk.
f. 118b/11
f.+('āk̄k-ı ferzend) 60a/17
f.+den 167a/7

fesād Ar. Bozukluk.
f.+ıma 62a/10
f.+uma 62a/11

fasāhat Ar. Güzel ve açık konuşma.
f. 62a/5

fetā Ar. Genç, delikanlı.
f. 123b/8, 123b/8

fetāvet Ar. Yiğitlik, delikanlılık.
f.+dendür 123b/8

feth Ar. Açma, açılma.
f. 192a/16
f.+i(yevm-i feth-i Mekke) 82a/15
f.+ol- 123a/10

fettāh Ar. Zafer kazanmış, üstün gelmiş.
f.+um 105b/6

fevāyid < Ar. *fevā'id* Faydalar, yararlar.
f. 4a/5

fevāzil Ar. Faziletli, erdemli kişiler.
f. 1b/12

fevt Ar. Bir daha ele geçmemek üzere
kaybetme, elden çıkarma, kaçırma.
f.+ol- 166a/2, 192b/1

fevz Ar. Galiplik, zafer, üstünlük.
f.+i 'azīm 121a/9

feyyāz Ar. Feyiz, bereket ve bolluk veren.
f.+ı mutlak 10a/12, 92b/14

Feyyūm Ar. Mısır'da bir şehir ismi.
f. 190b/2
f.+da(belde-i Feyyūm) 2b/6

fez' Ar. Korku.
f.+(ahvāl-ı fez') 36b/18

fezā' Ar. Ucu, bucağı bulunmayan boşluk.
f.+ı şahrā 133b/11

feza' u ceza' Ar. Korku, ceza.
f. 136a/10

fiḳīh Ar. Şeriat ilmi, şeriatın usul ve
hükümleri.
f.+a(dīn-i fiḳīh) 190a/3
f.+da(ādāb-ı fiḳīh) 2b/15

fırşat Ar. Uygun zaman, elverişli durum,
faydalanma sırası.
f. 112a/3, 168a/10
f.+dur 192b/1

fıṣḳ Ar. Hak yolundan veya hak yoldan
çıkma, Allah'a isyan etme.
f. 181b/6
f.+u fücūr it- 39b/3

fıḫrat Ar. Yaradılış, tabiat, mizac.
f.+da 97a/18

fiḡān Ar. İztırap ile bağırıp çağırma.
f.+it- 49a/16

fi'il Ar. İş, kâr, amel.
f. 19b/17, 65a/5
f.+(indel-fi'il) 192a/11
f.+i şenī 191b/7
f.+de 42b/10
f.+de(kemālāt-ı fi'il) 59a/2
f.+e(fi'le) 58b/19, 59a/1, 99a/1, 113a/2
f.+i(fi'li) 31b/4, 164b/2, 184a/1
f.+i(fi'li) şeytān 31b/4
f.+idür(fi'lidür) 95b/7
f.+inden 167a/2
f.+inden(fi'linden) 32a/10
f.+ine(fi'line) 41a/4
f.+it- 71a/1
f.+ümizi 156a/7

fi'ilu'llāh Ar. Allah'ın işi.
f.+dur 174b/14

fikir Ar. 1. Fikir, düşünce.

- f.+in(fikrin) 80a/12
- f.+inde(fikrinde) 51b/16
- 2. İdrak.
- f.+it- 49a/4, 77b/10
- f.+eyle- 17a/5, 36a/8

fi'l-vâkı Ar. Hakikaten, gerçekten.

- f. 72b/12

fi'l-ḥāl Ar. Bu halde, hemen, şimdi.

- f. 64b/3, 81a/9, 137a/13, 170a/17

firāğ Ar. Ayrılık, ayrılma.

- f. 27a/1

firāk Ar. Ayrılık, ayrılma.

- f. 17a/1, 17a/8, 17a/9, 17b/14, 28a/17,
- 56b/6, 56b/15, 59b/9, 60b/10, 136a/7, 142a/12,
- 175b/1, 184b/9, 187b/15
- f.+ı cāvidānī 17b/19
- f.+ı tığ 46b/19
- f.+ı ḥasret 122b/4
- f.+ıla 59b/8
- f.+a 46a/13, 114a/11, 115a/4, 171b/19,
- 176b/19, 188b/1, 188b/2
- f.+da 136a/12
- f.+da(derd-i firāk) 44a/3
- f.+da(eyyām-ı firāk) 184b/8
- f.+dan 17b/13, 46b/4, 181a/10
- f.+dur 17b/4
- f.+ı 17a/17, 148b/18, 158a/17, 175b/11,
- 175b/16, 184b/6
- f.+ı-çun 173b/19
- f.+ıda 17a/16
- f.+ın 63b/14, 178b/14
- f.+ına 17b/13, 17b/16, 34b/11, 51b/14,
- 75b/19
- f.+ına(âteş-i firāk) 44b/14
- f.+ından 136b/17
- f.+ımı 142a/5
- f.+ıña 36a/4
- f.+ıyla 21a/12, 50b/19, 136a/131, 142a/1,
- 171b/14, 175b/15
- f.+la 17a/8, 141b/10
- f.+uñdan 136a/10
- f.+uñla 187b/4
- f.+uñla(nār-ı firāk) 140a/3

firār Ar. Kaçma, savuşma.

- f.+it- 70b/11, 104b/13, 116b/9, 116b/18,
- 118b/18, 133a/9, 142a/15

firāset Ar. Anlayışlılık, çabuk sezış.

- f.+(‘ilm-i firāset) 143b/2
- f.+eyle- 97b/13, 97b/15, 97b/17
- f.+i 117b/4
- f.+it- 97b/11
- f.+leri 97b/11

firāş Ar. Hasır, halı.

- f.+lar 105b/3, 125b/5
- f.+uñ 125a/9

firāvān Far. Çok, bol, fazla, aşırı.

- f. 152a/3
- f.+dur 22a/12

firavn Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.

- f. 25b/19, 26a/3, 26b/13, 38a/3, 40a/2,
- 103b/4, 103b/6, 103b/8, 103b/10, 104a/2,
- 106b/17, 107a/4, 107a/6, 107a/18, 107a/19,
- 107b/1, 161b/3, 161b/8, 161b/12, 161b/13,
- 161b/15, 161b/16, 162a/2, 168b/3, 168b/4,
- 168b/6
- f.+a 106b/15, 107a/6, 161b/15, 162a/2,
- 168b/14
- f.+adur 106b/12
- f.+dan 106b/11
- f.+ı 40a/6, 161b/14, 168b/3
- f.+ıñ(imr’et-i firavn) 103a/19
- f.+uñ 90a/15, 107a/8, 108b/4, 162a/2
- f.+uñdur 103b/9

firdevs Ar. Cennet, uçmak.

- f. 174b/7
- f.+ı alā 80b/16

fırķat Ar. Dostlardan ayrılık.

- f. 15b/16, 19a/17, 21b/19, 25a/11, 25b/14,
- 26a/8, 35a/15, 47a/7, 62b/14, 64a/13, 73a/5,
- 142a/12, 179a/3, 179a/19
- f.+(âteş-i fırķat) 26a/10, 31b/19
- f.+(bürhān-ı fırķat) 73a/15
- f.+(derd-i fırķat) 47b/18
- f.+(eyyām-ı fırķat) 180b/10
- f.+a 44b/4, 59a/9, 153a/5
- f.+a(âteş-i fırķat) 63a/7
- f.+a(nār-ı fırķat) 75b/5
- f.+da(elem-i fırķat) 170a/1
- f.+ı 19a/19, 73b/12, 136b/15
- f.+ın(elem-i fırķat) 141b/12
- f.+ma 172b/14
- f.+ında 147a/9
- f.+ından 21b/9
- f.+ıyla 73b/9, 73b/10, 148b/12, 148b/14,
- 175a/15

fişâlet Ar. Ayrılık
f. 13b/5

fitne Ar. Bela, mihnet, sıkıntı.
f.+ye 39a/9

fiẓa' Ar. Bağırarak.
f.+it-132a/17

fuḫarā Ar. Fakirler, yoksullar.
f. 29a/18, 101a/15, 101b/9, 189b/12
f.+ya 8a/9, 87b/9, 101a/14, 122b/13,
171a/11
f.+yı 101b/4, 149b/18

fuḫarā'ullāh Ar. Allah'ın kulları.
f. 101b/8

furḳān Ar. İyi ile kötü ve doğru ile yanlış
arasında farkı gösteren her şey.
f. 5a/15

fūṭa Far. Peşamal.
f. 84a/9
f.+yı 84a/10

fücūr Ar. İşret, günahkârlık, ahlâka aykırı
durum.
f.+(fısk u fücūr it-) 39b/3
f.+a 181b/6

fūlan Ar. Herhangi bir şahıs, biri, belirsiz
bir şey.
f. 35b/14, 172a/9
f.+ı 38b/1

fūrḳat Ar. Ayrılık.
f. 73a/16

fūrūht Ar. Satma, satış.
+it- 67b/18
f.+ol- 26a/10
f.+olun- 67b/19

fütuvvet Ar. Soy temizliği.
f. 135b/19
f.+deyim(maḫām-ı fütuvvet) 159b/2

fuzūl Ar. Lüzumsuz, fazla söz veya lakırdı.
f. 134b/5

ğadr Ar. Hainlik, vefasızlık.
ğ. 31a/19

ğaffār Ar. Kulların günahlarını affeden,
Allah.
ğ. 75b/12, 147a/12

ğafil Ar. Gafil, gaflette bulunan.
ğ. 23b/3, 42a/8, 42b/13, 147b/3
ğ.+bul- 59a/6
ğ.+dür 23b/1, 23b/1, 23b/2, 137a/9
ğ.+ler 29b/14
ğ.+lerden 33a/6
ğ.+lerdensin 33a/5
ğ.+lerdür 191a/11
ğ.+lerüñ 22b/13, 23b/9
ğ.+ol- 6b/18, 17b/18, 22b/18, 28b/10,
30a/12, 33a/2, 33a/2, 35b/13, 43a/1, 45a/8,
45a/9, 45b/2, 45b/6, 45b/7, 59a/5, 108a/17,
109b/6, 109b/6, 175a/13, 189a/18, 189b/1
ğ.+sin 146b/6

ğāfir Ar. Mağfired eden, yarlıgayan,
affeden; Allah.
ğ. 147a/12
ğ.+u'l-ḫaṭā 2a/13

ğaflet Ar. Gafillik, boş bulunma.
ğ. 12a/8, 22b/8, 22b/14, 22b/16, 23b/6,
33a/3, 45b/1, 45b/5, 45b/9, 47a/14, 47a/15,
52b/12, 62a/7, 77b/3, 78b/14, 100a/14,
100a/17, 100a/18, 117a/19, 143a/18, 146b/4,
179a/16, 187a/12, 191a/6
ğ.+(āh-ı ğaflet) 23b/18
ğ.+(beşer-i ğaflet) 191a/4
ğ.+(esbāb-ı ğaflet) 45a/11
ğ.+-(lafz-ı ğaflet-i etlāk) 22b/6
ğ.+de 23a/12, 23b/8, 45a/8, 45b/11, 174a/2
ğ.+de(ḫāb-ı ğaflet) 23b/13
ğ.+dedir 23a/19
ğ.+den 22b/10, 146a/15
ğ.+den(ḫīn-i ğaflet) 161b/11
ğ.+den(ḫāb-ı ğaflet) 54b/6, 129a/13
ğ.+dir 32b/19
ğ.+e 45a/17, 143a/1
ğ.+i 189a/19
ğ.+i mi 23b/9
ğ.+it- 41b/4
ğ.+ler 23b/7

ğafūr Ar. Merhamet eden Allah.
ğ. 147a/12, 147a/12, 185a/6
ğ.+-(ı raḫīm 147a/11

gāh Far. Arasıra, kimi zaman.

ğ. 5b/9, 9a/14, 9a/15, 23a/16, 23a/16,
78a/16, 78a/17, 78a/18, 78a/18, 152a/18,
152a/19

gāhī Far. Zaman zaman.

ğ. 134b/3

gā'ile Ar. Uğraştırıcı ve sıkıntılı iş.

ğ.+den 134b/19

ğ.+ye 134b/13

galaṭ Ar. Yanlış, yanılma.

ğ.+ın 190b/5

ğ.+it- 83a/7, 129a/16

galebe Ar. Galip gelme, yenmek,

ğ.+(kaşd-ı galebe) 34b/10

ğ.+it- 28a/10, 31a/1, 71a/15, 147a/11

gālib Ar. Galüp, başarı kazanan.

ğ. 126b/19

ğ.+ol- 98a/11, 161b/13

galle Ar. Zahire, mahsul, ekin.

ğ. 151a/8, 151a/11, 151a/14

ğ.+ye 151a/7

ğ.+vir- 155b/11

gam Ar. Keder, tasa, kaygı, dert.

ğ. 6b/6, 6b/12, 31a/5, 49a/4, 55a/14,

55a/17, 62b/14, 85a/13, 112a/16, 138a/13,
143a/16, 151a/16, 154b/7, 157b/17, 176a/8,
184b/18, 187b/14

ğ.+ı bī-pāyān 178b/8

ğ.+ı hicrān 178b/9

ğ.+a 172b/15

ğ.+dan 6b/11, 84b/19

ğ.+ı 55a/5, 172b/12, 187b/15, 187b/15,
187b/15, 187b/16

ğ.+ıñ 178b/10

ğ.+um 75b/8

ğ.+yi- 112a/14

gamgūsār Ar+Far. Gam ve kederi defeden.

ğ.+ımdur 41b/10

gammāz Ar. Münafık, fitneci.

ğ.+a 61a/2

ğ.+ından 61a/8

ğ.+it- 61a/17, 61a/18, 61b/7

ğ.+lar 61a/1

ğ.+u'l-başar 84a/11

gammāzlıq Gammazın işi, kovculuk.

ğ. 61a/6

ğ.+a(gammāzlığa) 61a/12

ğ.+it- 61a/1, 64a/17

gamnāk Ar. Gamlı, tasalı, kaygılı.

ğ. 16b/3, 84b/19, 172b/11

ğ.+ol- 186b/19

gamz Ar. Münafıklık etme.

ğ.+a 61a/11

ğ.+ı 61a/19

ganī Ar. Zengin, varlıklı, bol, doygun.

ğ. 94b/9, 111a/17, 150b/19

ğ.+(merd-i ganī) 26b/13

ğ.+yi muṭlaq 31b/10

ğ.+dür 147b/8

ğ.+nüñ 101b/2

ğ.+ol- 66b/16, 86b/19

ganīmet Ar. Çalışmaksızın elde edilen şey.

ğ. 7a/7, 186a/12, 186a/15, 192b/1

garā'ib Ar. Tuhaf, şaşılacak şeyler.

ğ. 21b/5

garb Ar. Günbatısı, batı.

ğ.+a 115b/11

garğara Ar. Gargara.

ğ.+dır 52a/3

garīb Ar. Kimsesiz, zavallı.

ğ. 1b/8, 46a/12, 46a/13, 72b/14, 108a/16,

108a/16, 108a/17, 108a/18, 164b/17

ğ.+em 60b/17

ğ.+lerdenem 142b/5

ğ.+lerüñ 142a/11, 142b/4

garībān Ar.+Far. Kimsesiz, zavallı, garip.

ğ. 38b/12

garībe Ar. Kimsesiz, zavallı.

ğ.+(şāni'-i garībe) 80a/7

garīblik Zavallı olma durumu.

ğ. 187b/15

garq Ar. Boğulma, boğma.

ğ.+dan 49b/1
 ğ.+eyle- 161b/3
 ğ.+it- 120a/18, 130a/18
 ğ.+ol- 49b/1, 107a/19, 107b/1, 117a/2,
 126a/14

ğarz Ar. Batırma, sokma.
 ğ.+ı belâ 45b/12

Ğassan (Ar.) Bir ülke ismi.
 ğ. 148a/3

ğāşiyedār Far. At uşağı, seyis.
 ğ.+ıñ 38b/18

ğāv Far. Öküz, sığır.
 k. 143a/4
 k.+lar 143a/5

ğavāyet Ar. Azgınlık, hak yolundan
 sapmak.
 ğ.+(sebeb-i ğavāyet) 78a/17

ğayb Ar. Belirsiz, bilinmeyen şeyler.
 ğ.+dan(‘ilm-i ğayb) 27b/3
 ğ.+dan(nuṭk-ı ğayb) 1b/4
 ğ.+ından 155b/5

ğaybī Ar. Göze görünmeyen şeylere ait.
 ğ.+dür(mükevvenât-ı ğaybī) 82b/12

ğaybiyye Ar. Göze görünmeyen şeylere ait.
 ğ.+sinden(mefātih-i ğaybiyye) 1b/7

ğaye Ar. Amaç, hedef.
 ğ.+dür 190b/13

ğayet Ar. Gayet.
 ğ. 11a/2, 28b/14, 47b/16, 50b/3, 50b/8,
 102a/19, 113b/9, 115a/1, 140a/18, 145a/17,
 181b/6, 190b/13
 ğ.+ı āsumān 187b/11
 ğ.+ı melekūt 182a/10
 ğ.+de 16a/6de
 ğ.+e 125a/2, 162b/7
 ğ.+id-deverān 2a/8
 ğ.+ile 13a/3, 54a/5, 83a/8
 ğ.+le 7b/16, 34b/8

ğāyib < Ar. *ğā’ib* Yok olan, kayıp.
 ğ. 99b/11, 99b/12, 99b/18, 100a/2, 174a/13
 ğ.+it- 98a/15

ğ.+lerde 4a/8
 ğ.+ol- 23a/14, 23a/19, 67b/10, 80a/11,
 93b/1, 129a/10, 153b/4, 162b/11, 168b/6,
 175b/1

ğayr Ar. Başka kimse, başkası.
 ğ. 49a/16, 62b/9, 172b/3
 ğ.+ı kelām 138a/9
 ğ.+ı Hāḫ 167b/16
 ğ.+a 65a/19, 127a/19, 129b/4
 ğ.+a(mu‘āmele-i ğayr) 42b/8
 ğ.+ı 44a/7, 74a/4, 78a/13, 81b/5, 89a/10,
 96b/2, 100a/2
 ğ.+ıda 78b/1
 ğ.+ıdan 76a/6
 ğ.+ılar 73b/6
 ğ.+ıların 70b/8
 ğ.+ı muzı 170b/8
 ğ.+ıñdır 34a/8

ğayret Ar. Çalışma, çabalama.
 ğ. 45a/1, 90b/5, 168a/9, 177a/15
 ğ.+(āteş-i ğayret) 25a/16
 ğ.+(nār-ı ğayret) 90b/12
 ğ.+(hük-m-i ğayret) 179a/11
 ğ.+(ṭabaḫ-ı ğayret-i Hāḫ) 179a/10
 ğ.+ı Hāḫ 169b/5
 ğ.+ı Hūdā 31a/3
 ğ.+den 181a/12
 ğ.+e 143a/1
 ğ.+ı 21a/8, 21a/9, 21a/16, 163a/5
 ğ.+ı uluhiyyet 177a/12
 ğ.+ü’llāh 25b/6
 ğ.+ü’l-vehiyyet 175b/4
 ğ.+ümüz 50b/16

ğayrı Ar. Başka kimse, başkası.
 ğ. 4a/6, 4a/17, 15a/14, 15a/17, 16b/2,
 18b/4, 18b/8, 19b/17, 20b/16, 23b/3, 25b/4,
 30b/11, 46a/7, 49b/1, 49b/3, 61b/14, 62a/12,
 63a/1, 70a/5, 105a/12, 105a/12, 106b/16,
 107a/5, 110b/5, 119a/5, 121b/13, 123a/16,
 133b/9, 133b/17, 149a/9, 149a/19, 150a/12,
 150b/6, 154b/13, 154b/13, 157b/10, 172b/13,
 183b/4, 192a/7
 ğ.+dan 3a/14, 140b/3, 140b/13, 141a/12,
 157a/12, 157a/13
 ğ.+dur 44b/3, 44b/4, 48b/6
 ğ.+lar 74b/15, 170b/4, 171b/18
 ğ.+lara 117b/18, 177b/7
 ğ.+lardan 105a/15, 127b/5
 ğ.+ları 105b/15

ğ.+nuñ 10b/2, 29a/17
 ğ.+nuñdur 34a/8
 ğ.+sın 18b/3
 ğ.+sını 134b/7
 ğ.+ya 31b/11, 44b/17, 46b/2, 105a/19,
 105b/11, 129a/2, 140b/4, 140b/4, 173a/4
 ğ.+yı 155a/1
 ğ.+yla 48b/7, 48b/8

ğayūr Ar. Gayretli, çalışkan.
 ğ. 107a/6, 161b/13, 175b/6
 ğ.+dur 21a/8, 21a/8, 44b/17

ğazā Ar. Din uğruna savaş.
 ğ.+yı Mu'te 171b/1
 ğ.+yı Uḥūd 120a/9
 ğ.+ya 51a/17, 116b/4

Ğazāli Bk. Şahıs isimleri dizini.
 ğ. 190b/3

ğazab Ar. Dargınlık, darılma, kızma, hiddet,
 öfke.
 ğ.+(vaqt-ı ğazab) 102b/8
 ğ.+ı rahmān 131a/7
 ğ.+a 160b/13
 ğ.+ı 170a/18
 ğ.+ından 167a/18
 ğ.+it- 106b/2, 139a/5, 143a/11, 143a/16,
 146a/2, 148a/4, 161b/19

gazi Ar. Gazi, savaştan sağ dönen.
 ğ. 7a/6

geç- Bir yerden başka bir yere gitmek.
 g. 142a/17
 g.-di 34b/13, 47a/19, 89b/18, 105a/3,
 106b/7, 107b/12, 133a/9, 137b/14, 143a/15,
 149b/19, 151a/8, 154b/7, 156a/5, 168b/11,
 180a/17, 183a/14, 189a/11
 g.-dikde 178a/14
 g.-dikden 188b/14
 g.-diler 78b/19, 103a/13
 g.-düm 144a/4, 144a/5
 g.-e 17b/1, 17b/1, 115a/5
 g.-en 22a/4
 g.-enler 132a/6
 g.-er 17a/18
 g.-erdi 49b/16
 g.-erken 108a/17
 g.-mege 103a/11
 g.-mek 26b/3
 g.-mez 32a/5

g.-miş 72b/9, 102a/18, 168b/5, 181b/7
 g.-mişlerüñ 115b/10
 g.-üp 17b/7, 44b/12, 61b/2, 92b/13,
 103a/14, 103a/15, 108b/4, 143a/10, 166a/18,
 175a/2
 g.-üre 42b/14
 g.-ürmiş 179a/15

geçür- Geçme işini yaptırmak, geçmesini
 sağlamak.
 g.-di 27a/1, 89a/7, 144a/11, 153a/9,
 183a/12, 189a/10
 g.-düm 39a/19
 g.-dün 16a/14, 51b/9, 54b/8, 144a/19
 g.-e 51b/11, 99b/10
 g.-eyem 39b/1
 g.-se 99b/5
 g.-üp 93b/8, 150a/2, 151b/19
 g.-ürdi 31a/6

gedā Far. Dilenci, yoksul.
 g.+yam 86b/9

gedük < *gedik* Bir düzey üstündeki yıkık,
 çatlak veya aralık.
 g.+ine(gedüğine) 8a/6

gel- Bir yere gitmek, ulaşmak, varmak.
 g. 37b/8, 69b/19, 70a/6, 102b/13, 104a/10,
 105b/14, 112a/2, 123a/10, 125b/19, 144a/1,
 184a/11, 184a/11
 g.-di 4a/2, 5b/17, 8a/11, 13a/10, 18a/18,
 18b/17, 25a/8, 25b/10, 26a/16, 26b/15, 39a/12,
 40b/14, 40b/15, 40b/15, 42b/6, 48b/15, 50b/12,
 51a/4, 53b/7, 53b/18, 54a/18, 54a/19, 54b/7,
 54b/13, 56b/6, 64b/1, 64b/4, 65b/5, 67a/16,
 67b/9, 68b/10, 68b/17, 70a/5, 70a/8, 74a/14,
 75b/6, 79a/19, 80b/5, 82b/1, 82b/8, 82b/10,
 83a/1, 83a/9, 83b/2, 83b/11, 84b/16, 85a/9,
 85a/14, 86b/1, 87b/16, 88a/3, 90b/7, 90b/11,
 93a/7, 95b/11, 96a/8, 99b/14, 101a/9, 102b/16,
 103a/9, 103b/4, 103b/11, 106a/10, 106b/5,
 106b/7, 106b/9, 107a/13, 107a/18, 108b/3,
 112b/3, 114b/14, 115b/13, 116a/3, 116b/9,
 116b/18, 117a/19, 118a/1, 123a/10, 124b/9,
 128a/7, 128a/11, 129b/19, 132b/16, 133a/9,
 136b/5, 137b/4, 137b/7, 139b/19, 143a/12,
 144a/12, 145a/11, 150b/9, 152b/19, 154a/4,
 154b/16, 155a/18, 155b/1, 155b/2, 155b/3,
 165b/11, 165b/15, 168b/3, 172a/9, 172b/2,
 175a/18, 175b/13, 175b/18, 177a/15, 177b/15,
 179a/1, 179a/4, 179a/6, 181a/2, 181b/16,
 183b/16, 184a/1, 184a/18, 184b/4, 185b/2,
 186b/2, 187a/6, 192b/1
 g.-dik 41b/3

- g.-diler 32b/1, 51a/17, 56a/11, 56a/13, 67a/17, 67b/1, 79b/1, 80a/17, 83a/3, 83b/7, 85a/10, 87b/15, 89b/7, 98b/5, 106a/15, 106b/17, 112a/4, 127b/8, 130b/1, 136a/19, 136b/5, 156b/1, 163a/16, 179a/7, 180b/6, 180b/12, 186b/6
- g.-diñ 32b/10
- g.-diñüz 156b/9
- g.-dügi 55a/5, 181a/13
- g.-dügin 14a/9
- g.-dügini 18a/3
- g.-dük 56b/10
- g.-dükde 159a/3, 174a/18, 178a/18
- g.-düm 32a/19, 54b/7, 60b/9, 72b/15, 87b/5, 87b/6, 102b/13, 123a/11, 165b/6
- g.-düm(isteyü geldüm) 13a/7
- g.-dün 32a/18, 32b/9, 60b/7, 72b/15, 102b/12, 107a/1, 135a/18, 140b/10, 140b/11, 141a/4, 141a/4, 145a/15, 160b/13, 165b/5, 168b/7, 178b/11
- g.-e 8b/7, 17b/3, 26b/19, 44a/2, 46b/11, 59a/1, 65a/19, 66a/19, 96b/16, 132b/18, 171b/17, 180b/10, 192a/13
- g.-ecek 24a/7
- g.-en 18b/15, 32a/10, 101b/19, 156a/11, 156a/16, 159a/9, 179b/10, 187b/6
- g.-enler 103a/5
- g.-enlere 145a/1
- g.-esin 83a/2
- g.-icek 19b/2, 26a/4, 42a/3, 67b/6, 69b/1, 72b/11, 76b/10, 125b/16, 129a/11, 142b/3, 157b/15, 159b/5, 177a/5, 177b/16, 180b/18, 181a/7, 186b/14, 188a/6, 191b/10
- g.-ince 53b/16, 55a/5, 142a/3, 181a/13
- g.-iñ 23b/16, 77b/14, 191b/15
- g.-meden 68b/9, 104a/3, 156b/8
- g.-medi 18a/13, 56a/19, 80b/10, 144a/1, 165b/13
- g.-medi mi 185a/3
- g.-medük 41b/1
- g.-medüm 13a/8
- g.-mege 150a/6
- g.-megin 116a/9
- g.-mek 86a/6, 105b/6
- g.-meleridür 155b/9
- g.-meñ 157a/7
- g.-meñize 144a/8
- g.-mesi 155a/13, 155b/5
- g.-mesün 84a/13, 137a/14
- g.-meye 52a/7
- g.-meyince 4b/3, 21b/18, 113a/3, 144a/3, 163b/6
- g.-mez 6b/6, 59a/1, 105a/12, 105b/9
- g.-mez mi 47a/7
- g.-mezden 186b/12
- g.-mezsen 148b/6
- g.-miş 51b/13, 56a/14, 117b/9
- g.-mişdür 6b/15, 11b/12, 12a/9, 18a/9, 22b/9, 22b/11, 35b/9, 37a/15, 38a/17, 77a/4, 77a/9, 121a/15, 155b/6
- g.-mişler 85a/3, 187b/13
- g.-müşdür 76a/2
- g.-se 26b/8, 55b/15, 123b/19, 135a/15, 147b/17
- g.-sün 87a/3, 87b/15, 151b/4
- g.-ün 29a/5, 29a/18, 58a/18, 110b/6, 180b/19
- g.-üp 6a/10, 10a/3, 13a/11, 18b/11, 19a/15, 19b/9, 19b/12, 19b/15, 19b/18, 21b/10, 25b/11, 25b/12, 27a/14, 30b/11, 32a/3, 32a/6, 34a/6, 34b/12, 34b/14, 34b/19, 37a/8, 38b/12, 41a/16, 43a/3, 43a/7, 46a/19, 46b/15, 47b/5, 50a/2, 50a/4, 51a/1, 51a/6, 51a/19, 53b/17, 55b/6, 56a/17, 60b/3, 61b/10, 63b/17, 63b/18, 64a/3, 66b/12, 66b/13, 67b/12, 68b/7, 69b/14, 70b/10, 73b/17, 74b/1, 74b/18, 75a/1, 77b/11, 77b/16, 78b/11, 86a/2, 86b/2, 87a/4, 87b/18, 88b/13, 89a/3, 89a/12, 90a/1, 90b/13, 91a/3, 91a/10, 92a/10, 93b/4, 95a/3, 95b/4, 95b/6, 95b/8, 96a/13, 99a/15, 99a/18, 99b/16, 102a/8, 102b/15, 103a/6, 107a/14, 107b/13, 108a/1, 109b/7, 110b/9, 112a/4, 112a/6, 112a/9, 112b/7, 113b/14, 114b/12, 116a/4, 116b/2, 119a/6, 120a/17, 120a/19, 122b/1, 122b/18, 123b/1, 124a/7, 124a/14, 126a/13, 127a/17, 127b/14, 128b/7, 129a/2, 130a/3, 131b/19, 132b/2, 132b/11, 133a/14, 134a/6, 137a/12, 137b/18, 140a/1, 140b/10, 141a/6, 141a/8, 141a/11, 142a/18, 142b/11, 143a/19, 143b/1, 143b/4, 144a/9, 145b/5, 145b/8, 146a/6, 146b/9, 148b/4, 149a/1, 149a/3, 151a/8, 151a/15, 151b/2, 151b/11, 153a/10, 153b/15, 154a/10, 154a/17, 155b/14, 156a/15, 156b/4, 158b/4, 160b/3, 160b/9, 160b/13, 162a/4, 162a/10, 162a/18, 162b/8, 163b/14, 165b/5, 166a/1, 168a/10, 168a/13, 168a/14, 169a/4, 169a/19, 171a/10, 171b/12, 174a/16, 174a/17, 176a/19, 178b/18, 179a/1, 180b/4, 180b/17, 181a/6, 181a/11, 181b/7, 181b/13, 182a/16, 183b/1, 183b/9, 183b/12, 183b/17, 183b/19, 184b/1, 185a/7, 186a/2, 186b/16, 187a/9, 187a/10, 187a/15, 188a/3, 188a/11, 188a/15, 188b/14, 188b/19, 191b/17
- g.-üp(räst gel-) 178b/6, 178b/7
- g.-ür 6a/13, 16b/14, 18a/18, 25a/12, 27a/3, 30a/2, 40a/16, 44a/12, 44a/14, 46b/7, 46b/8, 46b/9, 47a/7, 47b/10, 47b/14, 47b/15, 52a/5, 53a/10, 69b/17, 72b/1, 75b/17, 76a/5, 77a/10, 79a/2, 79a/6, 85b/4, 85b/9, 93a/5, 109b/4, 110a/5, 110a/6, 120b/17, 122b/3, 133b/18,

137a/10, 138a/19, 143b/19, 146a/17, 146a/18,
146a/18, 146a/18, 149b/11, 164b/14, 166b/1,
179a/17, 180b/16, 181b/10, 185a/8, 186a/19,
186a/19

g.-ür mi 90b/10
g.-ür misin 27a/18
g.-ürdi 23a/12, 123a/5, 141b/13
g.-ürem 141b/15, 142b/5, 178b/11
g.-ürken 191b/5
g.-ürler 56a/13, 155b/16, 156a/1, 159b/13
g.-ürse 18a/3, 39a/10, 144b/19
g.-ürsin 141b/17
g.-ürsüz 157b/16

gemi Gemi.

g. 102b/9, 103a/8, 103a/9, 133a/9,
133a/10, 167b/1
g.+den 191b/18
g.+nün 102a/8, 133a/12
g.+si 92b/12, 148a/4
g.+sidür 102a/5
g.+ye 102b/6
g.+yi 102a/19, 102b/3, 148a/4

genc Far. Hazine, define.

g. 153a/6, 190a/18
g.+i hasret 23b/15

geñez Kolay.

g. 33b/13, 47a/12

ger- Germek.

g.-üp(çarmiña ger-) 174b/18

ger Far. Eğer.

k. 69a/19

gerçek Gerçek, hakiki.

g.+den 166b/18
g.+dür 71b/7
g.+mi 71b/7

gerdek Gerdek, zıfaf.

g. 19b/4
g.+e(gerdege) 19a/14

gerden Far. Gerdan, boyun.

g.+iñden 63b/6

gerek Gerek, lazım.

g. 26b/2, 60b/11, 104b/2, 104b/3, 111a/16,
111a/16, 111a/17, 111a/17, 150a/9, 163a/12,
171b/13, 191b/11, 191b/13
g.+dir 37a/10

g.+dür 26b/3, 33b/19, 33b/19, 34a/1,
47a/11, 56b/17, 56b/18, 57a/12, 63a/10, 84a/3,
86a/4, 86a/4, 86a/4, 91b/1, 111b/16, 138a/16,
147b/12, 153a/17, 167a/1, 167a/11, 169a/9,
185a/19, 191b/11
g.+se 4a/18

gerek- Gerekmek, gerek olmak.

g.-mez 65a/10, 172a/11

gerü Geri.

g.+ye 76b/13

getür- < *götürmek* Taşımak, ulaştırmak.

g. 18b/3, 28b/16, 147b/18, 186b/10
g.-di 4a/3, 18b/16, 45b/14, 53b/18, 54b/14,
68a/8, 69a/4, 74b/8, 74b/9, 80b/11, 82a/15,
87b/10, 88b/13, 95a/4, 103a/4, 106b/5, 108a/2,
110b/9, 112b/8, 116a/5, 141a/6, 146b/7,
149a/18, 159b/19, 178a/12, 179b/3, 179b/4,
179b/4, 186b/16, 186b/17
g.-digümüz 156b/5
g.-diklerine 55b/16
g.-diler 48b/16, 52b/14, 59b/16, 63b/12,
87b/2, 88b/1, 89b/19, 149a/7, 160a/19,
160b/17, 163b/14
g.-dügin 136b/1
g.-dük 59a/16, 61b/11, 61b/14, 127b/1,
156b/4, 163b/1
g.-dükleri 157a/5
g.-düler 103a/6
g.-düm 14b/1, 28b/16, 86b/2, 89b/10,
178a/10
g.-dün 79b/2, 155a/2, 160a/7
g.-dünüz 127b/4
g.-e 70a/14, 74b/7, 170a/17, 186b/12
g.-eler 12a/10, 35b/11, 55a/11, 158a/16,
177b/7
g.-elüm 61b/13, 102a/8
g.-em 2b/3
g.-emeyüp 34b/11
g.-emezdi(tākat getür-) 12b/8
g.-emezler(tākat getür-) 80b/5
g.-emezüz(tākat getür-) 80b/4
g.-enüñdür 99b/17
g.-eyim 53b/17, 155a/19
g.-icek 35b/10
g.-iñ 110b/6
g.-irem 99a/1
g.-me(teşviş getür-) 54a/3
g.-mediñüz 158a/7, 158a/7
g.-mege 125b/13
g.-mek 95a/16, 157a/7, 158a/5
g.-mek(ele getür-) 85b/15

g.-meyeler(tākat getir-) 31a/15
 g.-meyesiz 158a/8
 g.-meyicek 102a/2
 g.-meyince(tākat getir-) 76a/1
 g.-meyüp(tāat getir-) 154a/2
 g.-meyüp(tākat getir-) 153a/3
 g.-mez(tākat getir-) 172a/1
 g.-mez mi 74a/1
 g.-mezler(tākat getir-) 71a/17
 g.-mezlerdi 61b/18, 103a/5
 g.-mezsek 171b/15
 g.-mezseñüz 157a/6
 g.-miş(īmān getir-) 138a/12
 g.-mişdi 46a/3
 g.-mişlerdür 70b/9, 84a/19
 g.-sün 87a/3
 g.-sün 157b/5
 g.-ün 35b/16, 59b/14, 90b/15, 94b/2,
 157a/2, 157a/3, 157b/11, 161b/15, 172a/2
 g.-üp 1b/2, 26b/17, 45b/19, 49a/15, 50a/14,
 50b/6, 53b/10, 80a/14, 86b/7, 87a/4, 88b/2,
 96a/18, 97a/10, 102b/6, 103b/3, 104b/5,
 107b/19, 108b/1, 110a/4, 120a/18, 121b/13,
 132b/12, 132b/13, 133b/11, 135b/4, 137b/12,
 138a/4, 141a/15, 147b/15, 148b/3, 150b/12,
 155a/18, 158a/2, 161b/14, 162a/4, 165b/2,
 166b/9, 168a/11, 170a/13, 170a/19, 175a/5,
 182a/17, 184b/2, 188b/4
 g.-ür 14a/1, 23a/14, 47b/14, 50a/13,
 55a/15, 58a/11, 179b/5, 179b/6, 179b/6,
 179b/6
 g.-ürler 161a/5
 g.-ürseñüz 157a/7

gevher Far. Bir şeyin aslı, esası.
 g.+i īmān 80b/12
 g.+i kānī 189a/3

gey- < Giymek. Krş. **giy-**
 g.-er 22b/12
 g.-üp 29b/11, 155b/19

geydür- Giydirmek. Krş. **geydür-**
 g.-ür 179a/12

geydür- Giydirmek. Krş. **geydür-**
 g.-di 55a/6
 g.-diler 11a/18, 72a/16, 76a/8
 g.-diler(palās geydür-) 75b/4
 g.-üp 82a/14
 g.-ür 27b/13, 80a/6

geyür- Giydirmek.
 g.-di 78a/3, 126a/6, 155a/15

g.-diler 149a/7
 g.-düm 80b/15, 108b/17
 g.-dün 187b/19
 g.-ün 86b/6
 g.-üp 139a/3, 150a/2
 g.-ür 80a/3
 g.-ürsin 81b/4

gez- Gezme, seyran etmek.
 g.-e 103a/2
 g.-erdi 62b/3
 g.-erlerdi 64a/15
 g.-ersin 4a/17, 105b/14
 g.-üp 161b/9, 174b/18, 177a/4

gezdür- Gezdirmek, dolaştırmak.
 g.-üp 161a/2

ğidā Ar. Gıda, besi.
 ğ. 151a/16, 151a/18

ğill Ar. Gizli kin ve garez, düşmanlık.
 ğ.+keyl it- 169a/3
 ğ.+u ğışş 4b/16

ğilmān Ar. Tüyü bıyığı çıkmamış
 delikanlılar, gençler.
 ğ. 9b/6, 9b/17, 143b/19
 ğ.+dan 63b/17

ğınā Ar. 1. Zenginlik, bolluk.
 ğ. 147b/10
 ğ.+ya 86b/17
 2. Şarkı, türkü, ezgi.
 ğ. 143b/17

ğıriv Far. Bağırma, bağrışma.
 ğ. 181a/7

ğışş Ar. Karışıklık, hile.
 ğ.+(ğillu ğışş) 4b/16

ğybet Ar. Arkasından söyleme, dedikodu
 yapma.
 ğ. 12b/10, 71a/1, 110a/5, 146a/19, 173a/1
 ğ.+(duā-yı ğybet) 134a/19
 ğ.+inde 181b/7
 ğ.+it- 52a/13, 52a/17, 62b/4, 177b/16
 ğ.+leri 134a/19
 ğ.+ümle 177b/17

gibi ...-e benzer, imişçesine, benzer biçimde.

g. 2a/11, 3a/15, 3a/16, 5a/5, 7a/5, 11b/11, 16a/15, 17a/1, 17a/2, 19b/16, 22b/2, 22b/3, 22b/4, 24a/16, 25a/9, 36a/6, 36a/9, 37b/18, 40b/17, 43b/10, 43b/14, 43b/17, 43b/18, 44a/13, 46a/5, 53b/13, 54a/4, 55a/10, 55a/10, 61b/1, 63a/15, 63a/18, 63a/18, 67b/2, 69a/12, 70a/1, 70b/15, 72b/7, 73b/14, 74b/15, 75a/2, 75a/3, 75b/3, 77b/9, 79a/11, 83b/1, 85a/4, 85a/9, 86b/1, 96a/10, 101a/17, 101b/1, 101b/2, 104a/13, 104b/7, 106b/14, 106b/16, 109a/5, 109b/4, 114a/1, 114a/5, 120b/2, 125a/13, 126a/16, 127b/3, 127b/3, 129b/5, 133b/14, 136b/8, 140a/18, 144b/4, 150a/4, 154a/15, 154b/5, 158a/1, 160a/15, 160a/16, 164b/2, 164b/4, 166a/6, 177a/3, 178a/12, 178b/8, 180b/8, 181a/13, 183a/2, 183a/16

g.+dir 124a/4

g.+dür 7a/6, 9b/2, 14b/8, 16a/14, 43b/11, 43b/12, 57a/12, 57a/13, 57b/7, 57b/9, 57b/11, 57b/14, 57b/17, 58a/2, 64a/1, 111b/7, 150b/18, 180a/11

gice Gece, gündüz karşıtı.

g. 8a/4, 14a/3, 14a/6, 19a/14, 19b/17, 21b/3, 34b/3, 34b/17, 37b/1, 38b/15, 39a/12, 41a/14, 41b/1, 50b/4, 51a/6, 63b/16, 79a/1, 79a/12, 87a/1, 92a/18, 96b/12, 101b/11, 106b/6, 107a/14, 107b/11, 107b/12, 111b/15, 115a/14, 115b/2, 117a/18, 139b/5, 141b/7, 141b/8, 141b/12, 181a/8, 188a/8, 188b/13

g.+de 14a/5, 83b/5

g.+ler 17b/1, 73b/2, 136b/7

g.+leri 166a/14

g.+leriñ 188a/9

g.+niñ 153a/9

g.+si 19b/4, 112a/10, 128b/2, 150b/7, 174b/3, 180a/8

g.+sin 19b/4

g.+yi 73b/3

giçe Gece, gündüz karşıtı.

g.+niñ 72b/9

gider- Ortadan kaldırmak, yok etmek.

g.-diler 44b/10

g.-meñ 71b/15

g.-ürüm 72b/4

gir- Dışarıdan içeriye geçmek.

g. 5b/19, 26a/2, 69b/15, 84a/6, 102b/7

g.-di 17b/7, 18b/6, 21a/13, 25b/11, 66b/11, 85b/19, 102b/8, 161a/7, 161a/8, 161b/11, 185b/5

g.-dikde 85a/18

g.-diler 41a/17, 85a/1, 112a/6, 162b/3, 187b/1

g.-dügi 85a/15, 85a/16, 87a/16

g.-dükde 85a/17

g.-e 19a/14

g.-en 102b/6

g.-er 111b/13

g.-esin 6b/7

g.-icek 89b/17, 126a/8, 131a/2, 174a/17

g.-meden 159b/9

g.-medi 74b/8

g.-mege 12b/18, 47b/2, 83b/9, 84b/15

g.-mek 159a/6, 162a/16

g.-mekden 160a/12

g.-meñ 160a/1

g.-meyeler 159a/1, 159b/8

g.-mez 47a/13

g.-mez mi 11b/14

g.-miş 25b/13, 25b/18, 61a/18, 99b/15, 133b/14, 183b/4

g.-mişler 41b/1

g.-se 23a/17

g.-seler 163a/2

g.-ü 151b/3, 161a/5

g.-üp 34b/12, 67b/12, 126b/5, 133a/10, 137a/16, 159a/3, 163b/4, 187a/8, 187a/9, 187b/10, 191b/4

g.-ür 86a/18, 111b/11

g.-ürler 128b/14

giriiftâr Far. Düşkün, uğramış, tutkun.

g.+it- 130a/19

g.+ol- 20b/10, 20b/11, 26a/9, 26a/11, 33a/16, 44a/3, 44b/14, 61a/15, 70b/16, 91b/6, 105b/9, 115a/14, 117a/1, 122a/14, 122a/17, 130a/17, 173a/3

g.+um 108b/11, 126b/12

girü Geri, ileri karşıtı.

g. 47b/12, 96a/8, 154a/7, 154a/8

giryân Far. Ağlayıcı, ağlayan.

g. 16a/10, 32a/3, 56a/10, 64a/5, 66a/3, 74a/19, 90b/12, 122b/2, 130b/2, 185b/8

g.+eyle- 69a/17

g.+ol- 185a/1

girye Far. Ağlama, ağlayış.

g. 47a/10

g.+den 185b/14

g.+lerin 149a/1

g.+ñi 51a/2

g.+ye 18a/12, 185b/11

git- Bir yere doğru yönelmek.

g. 7b/4, 23a/18, 37b/8, 42b/10, 75a/5,
96b/17, 101b/19, 107a/14, 126a/7
g.-di 7b/9, 7b/18, 17b/9, 17b/11, 33a/9,
39a/18, 46b/18, 47a/1, 51a/15, 53a/9, 62b/14,
84a/5, 89a/5, 96b/4, 107a/15, 113b/16,
126a/13, 154b/3, 158b/9, 162a/13, 166a/19,
175a/17, 177a/10, 179a/4, 187a/3, 187a/6,
188b/7, 188b/8, 189a/12
g.-di 189a/13
g.-dikde 174a/18
g.-dikden 155b/17
g.-diler 47a/3, 49a/14, 83a/3, 99a/17,
133a/10
g.-diñ 188b/11
g.-diyse 153b/2
g.-dügine 41b/11
g.-dük 56b/9, 116b/1
g.-dükde 142a/7
g.-e(gide) 52b/13, 52b/13, 54a/15, 115b/3,
125a/18, 180b/10, 180b/11
g.-elüm(gidelüm) 23b/17, 138b/9
g.-em(gidem) 51b/3
g.-enler(gidenler) 58a/17
g.-enleriñ(gidenleriñ) 23b/8
g.-er(gider) 7a/18, 24a/7, 54a/4, 55a/5,
66a/7, 80a/13, 145a/11, 172a/13
g.-erdi(giderdi) 17b/7, 65b/18, 67a/3
g.-erdiñ(giderdiñ) 53b/2
g.-erdüm(giderdüm) 134b/3
g.-erem(giderem) 91a/9, 141b/15, 178b/12
g.-erim(giderim) 87b/17
g.-erken(giderken) 13a/9, 152b/2, 161a/4,
172a/8, 175a/2
g.-erler(giderler) 19b/10, 32b/2, 112a/7,
145b/12
g.-erseñ(giderseñ) 7b/4
g.-ersin(gidersin) 87b/16
g.-ince(gidince) 140b/16
g.-mege 41b/13, 186b/5, 187a/4
g.-megi 42a/13
g.-mek 48b/19, 59b/4, 123a/9, 154b/9
g.-mesin 138b/12
g.-meyince 80b/9, 107a/9
g.-mez 15a/8, 61b/5
g.-miş 44a/8, 123a/9, 129a/11, 160b/11
g.-se 47a/14, 141b/11
g.-sün 41b/14, 68b/17, 138b/7
g.-sünler 181b/14
g.-üp(gidüp) 51a/14, 53b/15, 72b/3,
78a/10, 80b/8, 178b/15, 181b/13, 181b/15

giy- Giymek.
g. 84b/2
g.-di 104b/11
g.-e 12a/4, 26a/19

g.-ersin 45b/5
g.-esin 72a/11
g.-medi 188a/7
g.-miş 11a/5, 11a/16, 13a/11, 28b/14,
152b/4, 181b/10
g.-mişler 188a/10
g.-mişsin 60b/3
g.-üp 92b/2, 112a/4, 188a/8

giydir- Giyme işini yaptırmak. Krş.

giydür-

g.-diler 46a/7

giydür- Giyme işini yaptırmak. Krş. **giydir-**

g. 71b/12
g.-di 46a/2, 46b/4
g.-elüm 84a/8
g.-mişdür 60b/4, 185b/10
g.-üp 125b/6, 126a/5

giyesi Elbise, giyecek.

g. 108b/13

giysi Giysi, giyecek.

g.+siyle 18a/3

giyür- Giyme işini yaptırmak.

g.-di 183a/4
g.-eler 55a/12
g.-üp 163b/7
g.-ürler 100a/6

gizle- Gizlemek, saklamak.

g.-di 73b/1, 73b/2, 73b/3, 73b/4, 73b/5,
167b/7

gizlen- Gizlenmek, saklanmak.

g.-ür 35b/13

gizlü Gizli, saklı.

g. 5a/1, 62b/6

göç Göç, hicret.

g. 165b/10, 165b/15

göç- Göçmek.

g.-e 115b/15
g.-ecegiñ 165b/11
g.-miş 24a/17, 72b/19

gögüs Sine.

g.+ime(gögsime) 7a/19

gök Gökyüzü, asuman.

g. 38b/18, 43b/3, 47a/17, 78a/2, 112b/3, 121a/11, 148b/17

g.+den 66b/11, 85a/8, 121a/13

g.+e(göge) 48a/6, 115b/12, 182b/15, 183a/6

g.+i(gögi) 131a/15

g.+leri 157b/8

g.+üñ(gögüñ) 81a/16, 103b/13

gökçek Güzel, sevimli, hoş.

g. 5b/10, 13a/3, 13b/14, 24a/14, 62b/13, 78b/2, 94a/4, 109a/2, 110a/9, 178b/11

g.+dir 27b/6, 27b/8

g.+sin 27b/6

gölge Gölge.

g. 134b/3, 134b/4, 177b/4

g.+si 53b/13

g.+sinde 133b/12, 182b/5

g.+sine 177a/9

göm- Yerin altına koyarak üstünü toprakla örtmek.

g.-di 169b/6

gömlek Gömlek.

g. 46a/2, 163b/15

g.+de 59b/2

g.+i(gömlegi) 163b/18, 179a/5

g.+in(gömlegin) 116b/10, 163b/14

gönder- Göndermek, yollamak.

g. 110a/4

g.-di 5a/11, 66a/2, 68b/8, 85b/19, 90b/15, 95a/18, 103a/3, 120a/16, 136a/15, 137a/13, 155b/7, 158a/3, 160a/15, 162b/8, 180b/3, 184a/6, 186a/2

g.-dikde 136a/17

g.-diler 32b/9, 32b/10, 88b/1, 139b/7, 187b/3

g.-dim 165b/11

g.-diñ 20a/13

g.-dügüñ 158a/11

g.-düm 132a/1

g.-dün 66a/6

g.-esin 86a/9

g.-eyem 72b/9

g.-ip 65b/19

g.-ir 89b/16

g.-mege 155b/12

g.-meyesin 20a/10

g.-mezsın 41b/9

g.-miş 67b/3, 79a/10, 88a/3

g.-üp 42b/18, 79a/18, 90a/2, 128b/7, 144a/3, 158b/1, 187a/11, 191b/1

g.-ür 132b/17

göñül Gönül.

g. 23a/1, 23a/5, 35a/14, 44b/3, 44b/6, 47a/13, 172b/13, 176a/8

g.+bağla- 44b/14, 47a/15, 47a/19, 172b/16

g.+de 117b/3

g.+i(göñli) 16a/10, 42a/14, 45b/2, 68b/19, 110a/8, 146a/15, 187a/17

g.+in(göñlin) 14a/19, 47b/11, 153a/13, 169b/14

g.+ine(göñline) 54a/19

g.+ini(göñlini) 63b/19

g.+iñ(göñliñ) 42a/14

g.+ler 4b/6, 12b/3, 12b/7

g.+üm(göñlüm) 42b/18, 44a/3, 104a/19, 117b/1

g.+üden(göñlünden) 92b/18

g.+üni(göñlüni) 89b/12

g.+üñ(göñlüñ) 80b/4, 117b/2

g.+üñi(göñlüñi) 54b/9

g.+üñüz(göñlüñüz) 40a/5

g.+vir- 47b/3

g.+vir-(göñül vir-) 172b/17

gör- Görmek.

g. 8b/9, 10a/11, 68b/9, 74a/12, 75b/3, 85b/10, 88b/16, 103b/18, 111b/4, 119a/12, 154b/13, 166b/7, 182b/11, 188a/6

g.- 86b/14

g.-di 18a/11, 18b/6, 24b/3, 24b/7, 24b/11, 24b/16, 25b/12, 25b/15, 27b/5, 29b/16, 29b/16, 29b/17, 30a/5, 30a/6, 31a/11, 34b/3, 34b/17, 43a/14, 43b/2, 43b/4, 43b/6, 44b/19, 45b/8, 46b/15, 47a/2, 51a/9, 55a/7, 56a/17, 59b/2, 59b/2, 59b/4, 68b/10, 69a/13, 69b/7, 71a/7, 72a/18, 76b/14, 79a/1, 79a/17, 82a/1, 83b/2, 83b/5, 85b/17, 86b/16, 87a/1, 87a/9, 87a/12, 89a/3, 89a/8, 91a/1, 91b/17, 95b/5, 99b/15, 102b/11, 103b/12, 104a/14, 104b/13, 105b/1, 105b/2, 105b/2, 109b/15, 114a/5, 114a/9, 114b/10, 115a/11, 117b/11, 118a/12, 122b/18, 123a/1, 126b/11, 127b/2, 127b/8, 128a/8, 129a/4, 137b/15, 138a/8, 138b/2, 141a/3, 141a/13, 143a/3, 150a/12, 152b/3, 155b/19, 160b/12, 161b/12, 161b/17, 166a/2, 166a/8, 166b/9, 170a/13, 173a/1, 177a/5, 177b/6, 179a/2, 180b/9, 182a/13, 183a/11, 185b/3, 185b/6, 185b/9, 186a/18, 187a/9, 187a/10, 187b/12, 188a/9

g.-digi 81b/2

g.-digim 8a/2

g.-digüñ 43a/19

g.-digüñüz 179a/9, 179a/9, 179a/10, 179a/10

- g.-diler 19b/2, 45b/3, 61b/2, 67b/2, 69a/7, 70b/5, 70b/6, 78a/14, 78b/7, 80b/8, 83b/7, 87a/5, 87a/13, 87a/13, 87a/14, 94b/18, 119a/1, 120a/7, 121b/13, 126a/15, 137b/19, 147b/19, 155a/6, 160b/17, 168a/14, 170b/7, 178b/6, 180b/13, 187b/2
- g.-diler(‘özür gör-) 126a/17
- g.-diñ 8a/3, 133b/19
- g.-diñüz 138a/2
- g.-dügi 27a/15, 79b/1, 88b/19, 143b/1
- g.-dügüm 89b/11, 183a/18
- g.-dügümi 37b/14
- g.-dügüñ 16a/14, 81b/5, 83b/7
- g.-dük 116a/6
- g.-dükçe 171a/15
- g.-dükde 177a/3
- g.-dükden 135a/4, 183b/2
- g.-düm 7b/19, 8b/3, 11a/4, 11a/15, 14a/16, 16a/18, 25b/18, 28b/13, 28b/14, 32a/17, 37a/17, 46a/9, 78b/12, 83a/7, 83a/8, 87b/7, 90a/5, 95a/3, 101b/16, 117a/19, 117b/6, 130b/4, 134b/16, 138a/4, 139a/18, 139b/5, 139b/7, 146b/11, 146b/13, 163b/12, 174b/3, 181b/9, 182b/3, 182b/7, 182b/8, 190a/16, 192b/1
- g.-dün 28b/14, 32b/10, 128a/13, 144a/19, 144b/1, 189a/4, 189a/4
- g.-dünüz mi 17b/10
- g.-e 55a/13, 69a/17, 79a/3, 122a/2, 165b/7, 181b/19
- g.-eler 183b/4
- g.-em 70a/7, 78b/9, 146b/11, 166a/14
- g.-emedi mi 81b/7
- g.-emezsin 81b/8
- g.-esin 6b/9, 32b/9, 66b/3, 83a/2, 96b/16, 96b/17, 128a/7, 132b/4, 167b/13, 167b/14, 180a/19
- g.-eydi 75a/10
- g.-eydüm 39a/13
- g.-eyem 59b/15, 173a/17
- g.-eyim 182b/3
- g.-icek 19b/12, 63b/13, 72b/1, 85a/6, 87b/6, 89b/19, 92a/8, 96a/2, 96a/7, 96b/7, 117b/4, 126b/5, 129a/15, 137a/17, 137b/7, 139b/7, 144a/15, 144b/2, 144b/3, 170a/16, 171b/3, 174a/11, 182b/5
- g.-irem 8b/16, 157a/1, 166a/7
- g.-mede 30a/2, 30a/4
- g.-meden 62a/10
- g.-medi 45a/1, 56a/16, 62a/18, 76b/11, 81b/2, 107a/10, 133b/6, 136a/7, 138a/11, 177a/3
- g.-medigi 139a/18
- g.-mediler 70b/10, 112a/6
- g.-medüm 7b/18, 8b/1, 37a/14, 72b/7, 72b/8, 101b/11, 120b/12, 139a/6, 139b/10, 139b/11, 165b/13, 177a/15
- g.-mege 72b/15, 151b/2, 151b/6, 187a/4, 187a/5
- g.-mek 26b/2, 30a/3, 30a/6, 36a/17, 39a/15, 78b/16, 87a/2, 122b/17, 150a/8, 182b/4
- g.-mekdür 125a/19
- g.-mem 134b/3
- g.-memek 191a/11
- g.-memiş 96a/1, 125b/10, 137b/17, 144b/4, 177a/4
- g.-memiş(hayz gör-) 126a/16
- g.-memişler 156a/19
- g.-mesi 126b/8
- g.-mesün 84a/10
- g.-meyem 72b/6, 187a/3
- g.-meyince 15a/8, 21b/17
- g.-meyüp 187a/14
- g.-mez 21b/17, 36b/18, 37a/17, 96a/5, 127a/5, 138a/13, 152b/4
- g.-mez(lâyık gör-) 129b/2
- g.-mez misin 20b/8, 26a/16, 26b/6, 69b/9, 170b/15
- g.-mezem 71b/3
- g.-mezler 112a/9
- g.-mezsın 16b/2, 82a/8, 108a/12
- g.-mezüz 127b/1
- g.-miş 48b/13, 89a/17, 126b/7, 137b/16, 183b/1
- g.-mişlerdi 137b/15
- g.-mişlerdür 106b/13
- g.-mişsin 37a/12
- g.-se 84b/19, 84b/19, 147b/17
- g.-seler 156a/8
- g.-sün 27a/4, 87a/3
- g.-sünler 155a/19
- g.-ün 19b/14, 26b/11, 100a/7, 128a/17, 128b/4, 180b/15, 181a/1
- g.-üp 7a/18, 27b/9, 27b/9, 51b/5, 51b/7, 67a/1, 67b/13, 67b/16, 70b/14, 78a/12, 79a/13, 89a/2, 90a/4, 103a/5, 104a/2, 116b/11, 119a/11, 120a/7, 123a/14, 133a/9, 134b/5, 152a/19, 156a/15, 160a/6, 162a/19, 162b/9, 167a/3, 170b/4, 181a/7, 182b/19, 187b/11
- g.-ür 5b/19, 24a/7, 29b/10, 36b/18, 73a/14, 108a/11, 127a/5, 130a/15, 142b/16, 183b/3
- g.-ür mi(lâyık gör-) 126b/4
- g.-ürem 4b/19, 71b/2
- g.-ürler 43b/14, 43b/14, 44a/7, 109b/5
- g.-ürlerse 43b/14
- g.-ürsem 174a/13
- g.-ürsin 8b/17, 82a/8
- g.-ürsiñ 53b/5
- g.-ürüz 112a/8, 125a/12

göre Göre, gereğince.

g. 146a/19, 150a/18, 172a/3

görin- Görünmek.

g.-di 177b/5

g.-diler 43b/4, 43b/7, 43b/9

g.-mez 88b/18

g.-ür 42a/3, 46b/11, 104b/9, 127a/4,
133b/15

g.-ürdi 104b/7

görk Kurt.g. 43b/6, 43b/7, 43b/11, 59b/18, 59b/19,
60b/16, 116b/2

g.+i ħun-ħār 43a/9

g.+den 56b/14

g.+e 60a/19

g.+i 164a/6

görül- (T) Görülmek.

g.-mege 92a/10

görüşme Görüşme, müzakere.

g.+müz 72b/16

göster- Görülmesini sağlamak.

g.-di 21a/15, 24a/10, 73a/5, 161a/12

g.-di(naşıhat göster-) 58b/7, 58b/9

g.-diler 43b/11, 58b/5, 89a/4

g.-diler(naşıhat göster-) 58b/11

g.-düm 112a/11

g.-em 9a/10

g.-eyem 26a/2

g.-icek 9a/4

g.-ir 46b/10

g.-irler 41b/17

g.-me 137b/10

g.-medi 124b/17

g.-mek 9a/6, 126a/1, 128b/9, 128b/10

g.-üp 31a/19, 182b/13

g.-ür 12a/11, 12a/13, 24a/6, 42a/5, 42a/7,
46b/9, 58b/1, 59a/4, 128b/15, 134a/9, 162b/19,
167a/9

g.-ürdüm 74a/10

g.-ürsin 49b/9

götür- Götürmek.

g. 72a/14

g.-di 67b/5, 79a/17

g.-diler 52b/18, 76a/11, 163b/13

g.-emedi 158b/7

g.-emez 158b/8

g.-evüz 171b/13

g.-medi 103a/4

g.-üp 45b/4, 85b/4, 104a/11, 158a/7,
158a/7**gövde** Gövde.

g.+ler 44a/12

g.+lerine 107b/10, 156a/8

g.+ñi 53b/19

g.+sin 35a/5

g.+sinde 23b/7, 132b/7

g.+sine 46a/7, 132a/11

göz Görme organı.g. 12b/12, 12b/13, 15a/18, 15a/18, 62b/3,
77a/9, 117b/5, 154a/15, 166b/4, 176a/9

g.+den 80a/10, 80a/11, 146a/16, 160a/16

g.+i 67a/5, 77a/8, 78b/8, 78b/8, 89b/8,

126a/10, 146a/15, 148a/9, 160b/2, 176a/6,
183b/16, 185b/6g.+in 14a/19, 40b/11, 47b/17, 54b/6,
188b/11

g.+inden 104a/2

g.+ine 25b/11, 51b/1, 93b/9

g.+iñizden 40b/15

g.+iñüz 40b/15

g.+iyle 40b/11

g.+ler 154b/5

g.+lerden 44a/12

g.+lerdür 176a/9

g.+leri 16a/10, 55a/7, 55a/13, 56a/1, 90b/8,
92b/6, 93b/7, 126a/16, 148a/12, 152b/3,

156b/17, 178b/17, 179a/5

g.+lerim 22b/12

g.+lerin 47a/17, 116a/2

g.+lerinden 43b/17, 72b/3

g.+lerine 104a/12, 139a/17, 153a/11,

153a/15, 175b/12

g.+lerinüñ 176a/5

g.+lerinüzi 84a/11

g.+leriñe 175a/18

g.+lerüm 117b/9

g.+lü 112b/3

g.+üm 75b/7, 117b/4, 136b/15, 181a/8,
183b/19, 184a/3, 184b/12

g.+üme 78b/11

g.+üñ 77b/3, 77b/4, 78b/9, 117b/7, 117b/8

g.+üñle 6a/15, 128a/13

gözcü Gözcü.

g. 9a/12

gözet- Korumak, bakmak.

g.-di 168a/10

g.-meyeler 131b/12

g.-ürdi(gözedürdi) 47b/9, 47b/14

gözlü Gözü olan.
g. 69a/11

ğubār Ar. Toz.
ğ.+ı fenā 189a/7

ğufrān Ar. Affetme, merhamet etme.
ğ. 147a/13
ğ.+(āfitāb-ı ğufrān) 59b/12
ğ.+a(‘afv-ı ğufrān) 123b/1

ğulām Ar. Köle, esir.
ğ. 68b/5, 72a/18, 72b/2, 72b/19, 75a/12,
75a/15, 76b/10, 77a/19, 77b/11, 80a/13,
86b/16, 87b/2, 87b/12, 88b/1, 95a/2, 126b/15,
126b/17, 135a/19, 138b/19, 176a/14
ğ.+ı ‘abrī 117b/14, 125a/11
ğ.+a 72b/11, 104a/19
ğ.+ı 67a/18, 67a/19, 76b/8, 76b/13,
93b/12, 95a/2, 96a/8, 169a/1, 170a/9, 176a/16
ğ.+ına 75a/11, 77a/19
ğ.+ınuñ 77b/1
ğ.+lar 89b/5
ğ.+uñ 75a/13, 76b/12, 77b/14, 94b/16,
176a/15

ğull Ar. Suçlunun boynuna ve bileklerine
geçirilen demir halka, zincir, pıranga.
ğ. 137a/11

ğūn Far. Gidiş, tarz.
g. 166b/6

ğurbet Ar. Gurbet, yabancı yer.
ğ. 26a/8, 35a/16, 144a/18
ğ.+de 115b/19
g.+dedür 94a/3

ğuref Ar. Çardaklar, köşkler.
ğ.+de 155b/15

ğurfe Ar. Köşk.
ğ. 141b/8
ğ.+de 162a/18
ğ.+ye 141b/9

ğurūr Ar. Gurur, kibir.
ğ.+dan(ħavb-ı ğurūr) 59a/10

ğusl Ar. Gusl.
ğ.+eyle- 84a/7
ğ.+ı 124a/18

ğ.+it- 84a/12, 84b/1, 124a/15, 188b/5

ğuşsa Ar. Keder, kaygı.
ğ. 54b/15, 55a/8, 55a/14, 85a/13
ğ.+dan 6b/12
ğ.+sına 126b/11

ğūşe Far. Köşe, bucak.
g.+ı ķanā‘at 190a/18
g.+ı mezellet 111b/16
g.+de 18a/11, 18a/12, 26b/12, 102b/11,
133b/7, 170b/14
g.+sin 183a/12
g.+sinde 114b/16
g.+sinden 106a/10
g.+sine 93b/8
g.+sini 81b/17

ğüç Yapılması zor, kolay karşıtı.
g. 30b/9, 190a/11

ğül Gülgillerin örnek bitkisi.
g. 25a/14
g.+den 25a/14
g.+e 23a/16
g.+ler 9b/15, 9b/16, 10a/9

ğül- Gülmek.
g.-di 54a/5, 104a/2, 134b/12
g.-ersin 77b/4, 134b/13
g.-erüz 42a/15
g.-mege 59a/18, 85a/19
g.-mek 64b/14
g.-se 69a/12

ğüllāb Far. Gülsuyu.
g. 74a/16, 128a/16

ğül-zār Far. Gül bahçesi.
g.+ı ümīz 96b/15, 96b/17

ğümān Far. Zan, sanma, sezme.
g. 88a/5

ğümüş Gümüş.
g. 58a/2, 88b/17, 89b/4, 93b/5, 156a/14,
163a/7
g.+dendür 8a/6

ğümüşlü Gümüşle kaplanmış olan.
g. 88b/1

ğün Gündüz.

g. 8a/13, 11b/18, 14a/3, 18a/10, 24b/18, 25b/10, 26a/5, 26a/6, 28b/11, 29b/9, 31a/6, 32a/7, 35a/8, 39a/12, 39b/2, 41a/13, 41a/14, 46a/8, 47b/4, 47b/8, 47b/18, 48b/7, 50a/12, 50a/19, 50b/1, 50b/4, 50b/5, 51a/5, 51a/9, 53b/19, 55a/16, 55a/17, 56a/12, 56a/13, 63b/16, 67b/15, 72a/14, 73a/3, 74a/18, 79b/1, 83b/11, 84a/19, 85a/15, 85a/16, 87a/5, 87a/8, 87a/8, 87a/10, 87a/16, 87b/12, 87b/13, 89a/7, 89b/18, 90b/6, 91b/19, 92a/13, 92a/13, 102b/10, 103a/8, 106b/4, 112b/1, 116a/1, 116a/1, 124a/13, 124b/11, 127b/18, 133a/9, 133a/18, 133a/19, 134b/3, 137b/4, 139a/14, 139b/2, 139b/4, 139b/6, 139b/16, 143a/10, 145b/1, 145b/14, 152b/2, 153a/11, 153a/18, 155b/17, 156a/5, 159b/15, 162b/18, 165b/2, 165b/3, 165b/6, 165b/7, 165b/7, 165b/8, 165b/8, 165b/18, 171a/10, 172a/9, 174a/15, 175a/1, 175b/10, 179b/2, 179b/8, 179b/8, 180b/10, 181b/7, 185b/1, 185b/12, 188a/13, 188a/14, 188b/13, 189a/17

g.+de 57b/13, 63b/17, 67a/16, 122b/10, 139b/3, 154b/19, 155b/16

g.+den 73a/2, 92a/12, 104a/13, 133a/8, 136b/14, 143a/3, 149a/15, 188a/12,

g.+den-şoñra 139a/2, 139a/4

g.+dür 18a/13, 52b/15, 60b/8, 67b/15, 180b/9

g.+e 80b/16, 104a/13, 136b/14, 151a/17, 154b/15

g.+i 5b/18, 6b/6, 10a/18, 12a/1, 12a/10, 21b/4, 22a/17, 35a/6, 35b/8, 35b/9, 37a/6, 40a/15, 41b/3, 41b/5, 44a/5, 50a/7, 53a/10, 56b/19, 57a/16, 57a/18, 57b/5, 58a/16, 60a/9, 62a/1, 67b/13, 74b/4, 74b/11, 85a/17, 91b/5, 92a/8, 93a/13, 96b/13, 97b/2, 110a/4, 111b/10, 116a/16, 118a/2, 119a/15, 135a/9, 143b/18, 145a/9, 145b/10, 145b/17, 150b/15, 150b/16, 150b/18, 150b/19, 151a/13, 151b/5, 156a/12, 161a/4, 168a/10, 174b/2, 176b/8, 179a/19, 179b/5, 180b/16, 181a/18, 181b/17, 183b/3, 185a/13

g.+idür 41a/16, 41a/18, 122b/12, 122b/12, 122b/13

g.+inde 17a/4, 36b/18, 72a/11, 126b/3, 183a/6

g.+inden 187a/13

g.+ine 119b/8, 122b/9

g.+ki 26b/16, 41a/15, 95a/4

g.+ler 34b/13, 179a/14

g.+leridür 179a/14

g.+lük 80b/9

g.+mi 39a/19

g.+ün 87a/4

günāh Far. Günah, dini suç. Krş. **güneh**

g. 17a/5, 40a/12, 40b/11, 40b/14, 46b/5, 52b/6, 57b/13, 57b/16, 61b/19, 64a/16, 78b/4, 78b/7, 84b/13, 114b/19, 115a/13, 123b/1, 171b/5, 184a/13

g.+ı ‘azīm 40b/18

g.+ı kebā‘ir 109a/14

g.+a 73b/16, 75b/5, 115a/6, 135a/8, 145b/18, 179b/17, 180a/4

g.+da 99b/5

g.+dan 60a/8, 71b/11, 94b/8, 170b/11

g.+dandur 60a/8

g.+eyle- 12b/10, 115b/2

g.+ı 40b/10, 40b/17, 42b/12, 45a/15, 62a/16, 62a/19, 98b/4, 129a/18, 135a/7, 143b/8, 184a/16

g.+ımız 146a/1

g.+ın 31b/17, 45a/17, 45a/18, 45a/19, 99a/18, 133a/1

g.+ını 32a/8, 32a/9, 45a/12, 45a/14, 45a/14, 140a/14

g.+ınuñ 50a/7

g.+ıñ 140a/16

g.+ıña 62a/19

g.+işle- 94b/11

g.+it- 40b/9, 40b/9, 52b/12, 63b/1, 76b/19, 99a/15, 115a/7, 184a/9

g.+lardan 65a/18

g.+ları 64a/16, 64b/6, 80b/17, 93b/14, 185a/7

g.+ların 117a/11, 124b/18, 132b/18, 133a/2, 133a/2, 145b/17, 159a/11, 184a/7, 184a/12

g.+larına 98b/6

g.+larından 144a/4, 144a/5

g.+larını 64b/17

g.+larıñ 117a/6

g.+larıñ 5b/11

g.+um 76b/19

g.+umdan 168b/11

g.+umuzu 32a/4

g.+uñ 56b/3

günāhkār Far. Günahlı, günah işleyen.

g. 70b/16, 110b/14, 133a/11, 181b/1

g.+dur 119a/14

günāhkārılıq Günahkar olma durumu.

g. 52a/1

gündüz Gündüz, gece karşıtı.

g. 21b/3, 37b/1, 39a/12, 96b/12, 111b/15, 115a/14, 115b/2, 136b/7, 141b/7, 181a/8

g.+ler 17b/1

güneh Far. Günah dini suç Krş. **günāh**

g. 28b/6
g.+i zāt 1b/8

güneş Güneş.

g. 15b/6, 24b/16, 177b/5
g.+i 67a/4
g.+üñ 85a/14

günlük Günlük, o günkü.

g. 35b/10, 191a/13

gürüh Far. Cemaat, bölük.

g. 87a/12

güvāhi Far. Şahitlik.

g.+dür 91b/11

güzel Güzel, çirkin karşıtı.

g. 8b/2, 19b/2, 34b/6, 40a/7, 78b/3, 78b/9,
78b/10, 78b/10, 109a/4

güzergāh Far. Geçilen yer, geçit.

g.+uñdur 32b/8

güzide Far. Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş.

g. 130b/3
g.+i Medīne 128a/3
g.+eyle- 108b/18, 155a/14
g.+mdür 94a/16
g.+si 185b/9
g.+sidür 84b/16

güzīn Far. Seçen, seçilmiş.

g.+(Aşhāb-ı Güzīn) 3b/12
g.+(şahābe-i güzīn) 3b/19

ḥāb Far. Uyku.

ḥ.+ı gāflet 23b/12, 54b/6, 129a/13
ḥ.+ı gūrūr 59a/10
ḥ.+a 28b/12, 72b/12, ḥ.+a 32b/14, 32b/15,
32b/17
ḥ.+da 46b/14, 89a/4, 89a/17
ḥ.+dadur 9b/18

ḥabbāz Ar. Ekmekçi.

ḥ. 136a/18, 136b/1, 136b/2, 136b/3,
137b/17, 138a/3, 139a/5, 139b/11
ḥ.+a 139a/3
ḥ.+ı 136a/15, 136b/3

ḥabbe Ar. Buğday, arpa gibi ufak ve
yuvarlak olan şeyler, taneler.
ḥ.+ye 7b/5

ḥaber Ar. Son ve yeni havadis, bilgi.

ḥ. 1b/7, 18a/9, 21b/7, 21b/10, 22a/5, 22b/4,
22b/5, 26b/3, 27a/17, 27a/18, 27a/19, 27a/19,
29a/3, 33a/19, 34a/4, 35b/2, 39b/10, 41b/3,
47a/18, 47b/2, 47b/10, 47b/14, 47b/14, 53b/17,
59a/10, 68b/14, 75a/1, 79a/4, 85b/7, 85b/8,
85b/19, 87b/1, 87b/12, 88a/17, 88b/13, 89a/11,
90b/10, 90b/12, 90b/17, 95a/4, 96a/14, 98b/10,
101a/16, 102a/8, 102a/9, 112a/4, 123a/4,
137a/13, 138a/16, 138a/18, 138a/19, 138b/1,
141b/11, 141b/11, 142a/13, 142b/11, 143a/14,
143a/15, 143b/1, 143b/5, 144a/3, 145a/15,
146b/7, 148b/2, 149b/12, 152b/8, 152b/8,
152b/9, 154a/7, 154a/11, 155b/14, 160b/3,
161b/15, 162a/2, 162a/5, 164a/1, 165b/10,
166a/10, 166a/12, 169b/19, 171b/17, 172a/19,
172b/10, 176b/13, 176b/14, 176b/16, 176b/16,
176b/17, 178a/10, 178a/12, 180b/3, 180b/4,
181b/7, 182a/15, 182b/19, 187b/3, 188b/5

ḥ.+i aḥer 78b/3

ḥ.+de 6b/15, 7a/9, 7a/11, 10b/13, 11b/12,
12a/9, 18a/1, 18a/15, 21a/3, 26b/15, 28a/3,
35b/9, 37a/15, 38a/17, 60a/6, 61a/3, 61a/8,
61a/15, 77a/3, 77a/9, 78a/4, 78a/19, 83b/11,
84a/19, 92a/4, 92a/5, 92a/14, 92b/13, 95a/15,
99a/14, 109b/1, 110a/3, 121a/15, 131a/3,
132b/16, 139a/7, 146b/1, 146b/6, 148a/15,
185a/19

ḥ.+den 64b/7

ḥ.+dür 165b/17

ḥ.+i 12a/12, 39b/9, 86a/2, 86a/10, 95b/4,
135a/12, 144a/3, 167a/14, 186b/2, 192b/1

ḥ.+in 21b/16, 60b/12, 143a/19, 160a/4,
165b/15, 172a/2, 172a/14, 178b/14, 179a/12,
181a/9, 187a/10

ḥ.+ine mi 140b/11

ḥ.+iñ 60b/19

ḥ.+irgür- 68b/10

ḥ.+ler 23b/7

ḥ.+leri 126a/12

ḥ.+üm 60b/19, 92b/16, 142a/10

ḥ.+üñ 21b/17, 141b/16

ḥ.+vir- 20b/14, 22a/4, 22a/6, 27b/3,
60b/15, 74b/16, 142a/2

ḥaberdār Ar. Haberli.

ḥ. 67b/4

Habeş Ar. Afrika'nın doğusunda, Yemen'in karşı kıyısında bulunan ve halkının çoğu Hristiyan olan, Habeşistan'da yaşayan yerli halk.
h. 89a/14

Habeşî Ar. Habeşistan halkından olan kimse.
h. 89b/4
h.+(Hâzret-i Bilâl Habeşî) 174b/17

habîb Ar. Seven, dost.
h. 18b/7
h.+-i(Hâzret-i Habîb-i Ekrem) 68a/7
h.+-i Ekrem 18b/10, 107b/14,
112b/1,120a/2, 127a/12
c.+-i tefekkür 128a/5
h.+-ine 16a/2, 35b/2, 36a/19
c.+-inde 127b/3
h.+'ü'l-Ekrem 22b/6, 37b/3,101a/15,
181b/2
h.+'ü'l-rabbu'l-alemîn 111b/13
h.+'üm 22a/1, 22a/14, 24a/18, 112b/9
h.+'ümdür 38a/7
h.+'ünün 126b/4

habîbu'llâh Ar. Allah'ın sevdiği.
h. 17b/2, 18b/1, 91b/8, 160a/8, 160b/2
h.+'a 160b/2
h.+'in 174a/6
h.+'uñ 120a/4

Hâbil Bk. Şahıs isimleri dizini.
h. 55b/6
h.+'i 44b/8, 56b/14
h.+'ün 121b/2

habs Ar. Hapis, alıkoyma.
h.+'e 26a/9
h.+'eyle- 69b/3, 135a/13, 160b/18
h.+'ı 109b/8, 109b/11, 139b/15
h.+'ımı 135b/3
h.+'it- 54a/2, 115a/2, 135a/7, 160b/15,
160b/18
h.+'ol- 84a/14

hacâlet Ar. *hacel* Utanma.
h. 61b/16, 114a/3

hacât Ar. İstekler, dilekler.
h.+'(arz-ı hacât) 180a/10
h.+'-ı dünyeviyye 19a/2

hacc Ar. Hac.
h. 19a/3, 66b/1, 101a/7
h.+'-ı şerîf 7b/19, 129b/15
h.+'a 40b/4, 58a/17, 160b/11
h.+'da 55b/6, 160b/12
h.+'ı 101b/3
h.+'ı mı 101b/2
h.+'it- 8b/12

Haccâc ibn-i Yûsuf Ar. Irak valisi olup, Hz. Muhammed soyuna ve taraftarlarına eziyet eden Yusuf bin Sakafî'nin ünvanı.
h. 61b/1, 101a/19, 106b/2
h.+'a 106b/1

hâcet Ar. İhtiyaç, gereklilik, muhtaçlık.
h. 97b/5,125b/13
h.+'(arz-ı hâcet) 101a/19, 105b/12, 140b/4
h.+'i 63a/14, 69b/3, 97b/6
h.+'in 131b/7
h.+'in 140b/4
h.+'leri 155b/9
h.+'üm 62b/10, 142b/6
h.+'ün 4a/6, 42b/9, 62b/11,

hâcib Ar. Kapıcı, perdecî.
h. 68b/8, 68b/10, 68b/12

hacîl Ar. Utanmış.
h.+'ol- 164b/9, 185a/11

hacle Ar. Gelin odası, gerdek.
h. 19b/10
h.+'dür 125b/14

haclet Ar. Utanç verici.
h.+'(züll-ı haclet) 28b/5

hadd Ar. Derece.
h. +'ı 'adâlet 29a/17
hadd-ı bulûğ Ergenlik çağı.
h.+' 19a/16, 19a/19, 19b/3

haddihi Ar. Tek başına.
h. 10a/18

hadem Ar. Hizmetçiler, odacılar.
h. 180b/5
h.+'imden 117b/15

hādi Ar. Hidayet eden, doğru yolu gösteren.
h.+si 102a/2

Ḥadīce Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.
h. 127b/2, 127b/7, 127b/9, 127b/13
h.+(Ḥazret-i Ḥadīce) 127a/12
h.+nüñ 127a/17

ḥadīs Ar. Hadis.
h. 3b/15, 7a/2, 186a/11, 190a/15
h.+(naql-ı ḥadīs) 2a/5
h.+i āḥer 7a/2
h.+i şerīf 5b/16, 18a/9, 22b/9, 57a/9,
57a/18, 76a/2, 148b/18
h.+de 60a/13

ḥafīfe Ar. Ağır olmayan.
h.+ye(bahā-yı ḥafīfe) 72a/8

Ḥafīs Bk. Şahıs isimleri dizini.
h. 75a/11

Ḥafīz Ar. Allah'ın adlarındandır; koruyan.
h. 150a/11

Ḥafş bin Ğıyās Bk. Şahıs isimleri dizini.
h. 11a/1

Ḥafşa Bk. Şahıs isimleri dizini.
h. 35a/18
h.+dan35b/1

hafta Far. Hafta.
h.+da 41a/12
h.+dan 8b/2

ḥā'ib Ar. Mahrum.
h. 20a/3

ḥā'in Ar. Nankörlük eden, hayın.
h. 110b/15, 111a/2, 111b/15

ḥāk Far. toprak.
h. 48a/15, 57b/9, 62a/14, 84a/3, 153a/12
h.+a 51b/7, 56a/17, 131b/11, 189a/9
h.+dan 15a/18, 100a/7
h.+ı 184b/12

ḥakāyık Ar. Doğru olan asıllar, şüphesiz bulunan şeyler.
h. 9b/8

ḥākezā Ar. Böyle, bunun gibi, yine öyle.
h. 63a/12

ḥaḳıḳat Ar. Bir şeyin aslı ve esası.
h. 56a/4, 59b/14, 73b/8, 123b/17, 164b/13,
181b/4
h.+ı hāl 67b/4
h.+a 126b/15
h.+da 18a/4, 50a/9, 59a/5
h.+dur 76a/12, 123b/13
h.+dur(maḥż-ı ḥaḳıḳat) 125a/17
h.+ı 14b/9, 22b/18, 57a/11
h.+ıl-hāl 190b/8
h.+ın 129b/11

ḥaḳıḳī Ar. Hakikata mensup, gerçek.
h. 94b/4
h.+(aşḳ-ı ḥaḳıḳī) 125a/6

Ḥakīm Ar. Herşeyi bilen. Allah'ın adlarındandır.
h. 78a/16
h.+(Ḥazret-i Ḥakīm) 100b/8, 191a/2
h.+(Ḥazret-i Ḥakīm Ḥallāk) 84b/3

ḥakīmīn Ar. Dürüstlerin dürüstü.
h.+(aḥkāmı'l-ḥakīmīn) 157a/13

ḥaḳīr Ar. İtibarsız, değersiz.
h. 2a/3, 3a/5, 15b/18, 143a/7, 153a/2,
156a/9
h.+(abd-ı ḥaḳīr) 113a/10
h.+(bende-i ḥaḳīr) 43a/11
h.+rek 73a/2
h.+dür 109b/3, 140a/18
h.+üt-taḳşīr 192a/2

ḥākisār < Far. *ḥāksār* Toz toprak içinde kalmış, hali perişan.
h.+dan(belde-i küffār-ı ḥākisār) 190a/3

Ḥaḳ Ar. Ḥaḳ Tanrı.
h. 6a/3, 17a/13, 29a/16, 29b/4, 56a/1,
65a/3, 69a/16, 78b/5, 93a/1, 94b/9, 95b/15,
97a/6, 105b/3, 122a/13, 131b/6, 142b/1,
146b/7, 160a/17
h.+(Allāhu Ḥaḳ Sübhāne ve Te'ālā) 64b/8
h.+(bi-ğayr-ı Ḥaḳ) 109a/14
h.+(cennet-i Ḥaḳ Te'ālā) 58a/12
h.+(ehl-i Ḥaḳ) 124b/8
h.+(emr-i Ḥaḳ) 103a/16, 165a/19
h.+(enane'l-Ḥaḳ) 178b/2

- h.+(ene'l-Ḥaḳ) 178b/1
 h.+(ğayret-i Ḥaḳ) 169b/5
 h.+(‘ināyet-i Ḥaḳ) 25a/6
 h.+(iṣṭiyāk-ı Ḥaḳ) 93a/1
 h.+(luṭf-ı Ḥaḳ) 55a/15
 h.+(maḳbūl-ı Ḥaḳ) 174b/13
 h.+(manzūr-ı Ḥaḳ) 83b/9
 h.+(murād-ı Ḥaḳ) 45a/5
 h.+(rıẓā-yı Ḥaḳ) 95a/12
 h.+(Sübḥāne ve Te‘ālā) 105a/5, 105a/16
 h.+(vāṣıl-ı Ḥaḳ) 165b/19
 h.+(Ḥaẓret-i Ḥaḳ celle ve a‘lā) 26b/10
 h.+(Ḥaẓret-i Ḥaḳ) 4b/13, 6a/5, 10a/12,
 38a/18, 60a/5, 60a/10, 75b/16, 77a/1, 92b/14,
 100b/19, 182a/4
 h.+(Ḥaẓret-i Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘ālā)
 33b/6, 35b/2, 104b/19, 111b/6
 h.+(Ḥaẓret-i Ḥaḳ Te‘ālā) 3b/16, 19a/12,
 31b/10, 102b/2
 h.+ı civār 122b/17
 h.+a 26b/5, 43b/10, 90a/11, 108b/3,
 108b/4, 108b/5, 108b/11, 133a/7, 181b/12
 h.+a(dergāh-ı Ḥaḳ) 49a/15, 76b/16, 133b/7
 h.+a(didār-ı Ḥaḳ) 121a/9
 h.+a(taḳdīr-i Ḥaḳ) 98b/9
 h.+a(Ḥaẓret-i Ḥaḳ) 38b/7
 h.+a(ḥuzūr-ı Ḥaḳ) 160a/7
 h.+celle ve ‘alā 41a/5, 45b/15, 50a/10
 h.+da 123b/19
 h.+da(civār-ı Ḥaḳ) 70b/18, 71a/6
 h.+da(nazar-ı Ḥaḳ) 11b/1, 11b/4
 h.+da(şüret-i Ḥaḳ) 31a/19
 h.+da(ḥuzūr-ı Ḥaḳ) 42b/1, 109b/3
 h.+dan 48b/8, 65b/5, 132b/4, 172b/13
 h.+dan(cemāl-ı Ḥaḳ) 11b/17
 h.+dan(dergāh-ı Ḥaḳ) 17a/19, 106b/9
 h.+dan(‘itāb-ı Ḥaḳ) 70b/18
 h.+dan(kudret-i Ḥaḳ) 10b/5
 h.+dan(şifā-hāne-i Ḥaḳ) 99b/4
 h.+dan(terk-i Ḥaḳ) 192a/14
 h.+dan(Ḥaẓret-i Ḥaḳ) 24a/18
 h.+dur(ğayr-ı Ḥaḳ) 167b/16
 h.+dur(netice-i efzāl-ı Ḥaḳ) 38a/17
 h.+dur(ṭabaḳa-ı ğayret-i Ḥaḳ) 179a/10
 h.+ı 77a/17, 132b/4, 181b/8
 h.+ı(şarāb-ı liḳā-yı Ḥaḳ) 55a/15
 h.+ı(Ḥaẓret-i Ḥaḳ) 146b/18
 h.+ı-çun 5a/7, 27b/2, 40b/17, 51a/14,
 88b/11, 89a/9, 92b/17, 93a/9, 96a/14, 96a/18,
 99a/2, 101a/9, 132b/15, 134b/4, 153b/4,
 177b/9
 h.+ımda 122a/4, 122a/7
 h.+m 12a/18
 h.+mda 22b/7, 34b/14, 41a/5, 42b/17,
 43b/8, 44b/17, 49a/9, 58b/7, 58b/9, 58b/11,
 63a/17, 63a/19, 86b/12, 86b/13, 88b/14,
 97b/17, 98a/4, 98a/10, 114b/3, 118b/6,
 118b/16, 123b/9, 123b/10, 125a/13, 126b/14,
 128b/3, 136a/2, 146b/8, 166a/16, 174b/8,
 175a/9, 175a/11, 192a/6
 h.+mdan 110b/6, 191b/15
 h.+mı 22a/17
 h.+mıuzda 49a/11
 h.+la 41a/13
 h.+la(‘ināyet-i Ḥaḳ) 177b/17
 h.+la(‘izn-i Ḥaḳ) 41b/6
 h.+ol- 97b/13
 h.+Sübḥāne 108a/9
 h.+Sübḥāne ve Te‘ālā 2a/12, 2a/16, 4a/19,
 5a/11, 6a/19, 9a/5, 9b/12, 9b/18, 14b/19,
 15b/12, 24a/11, 29b/5, 31b/13, 35b/13, 36b/19,
 37b/3, 44a/16, 45a/13, 51b/18, 55b/13, 60a/16,
 62a/8, 62a/11, 63b/1, 63b/7, 63b/16, 65b/8,
 67a/7, 67a/13, 69a/8, 73b/1, 73b/15, 75b/11,
 81b/15, 82a/13, 82b/14, 84a/8, 85b/1, 88a/7,
 90b/4, 93a/10, 99a/1, 100a/12, 101a/2, 101b/4,
 106b/3, 108a/7, 111a/12, 113a/11, 114a/19,
 116a/16, 117a/4, 117a/8, 118a/5, 118a/7,
 118a/15, 119b/14, 119b/18, 120a/15, 120b/17,
 121a/1, 121a/4, 122a/11, 124b/18, 125a/14,
 126a/17, 126b/2, 128a/18, 128b/9, 129b/2,
 129b/12, 131b/16, 131b/18, 132a/8, 132b/16,
 133a/2, 133a/5, 133b/4, 133b/18, 134a/10,
 135a/9, 137a/4, 137a/18, 138a/12, 138b/13,
 139a/9, 139b/2, 144a/3, 144a/6, 144a/17,
 145a/10, 147b/6, 148a/6, 149a/2, 150a/19,
 150b/9, 151b/9, 151b/18, 152a/10, 154a/17,
 157a/8, 157b/5, 157b/12, 162a/7, 165a/4,
 165a/16, 165b/10, 166b/5, 167a/8, 167a/18,
 167b/8, 168b/2, 171a/11, 172a/14, 172a/17,
 173b/9, 175a/10, 176a/1, 176a/13, 177a/11,
 177a/14, 180b/6, 181b/3, 181b/18, 183a/7,
 185a/3, 185b/19, 186a/2, 188a/3, 190a/7,
 191a/9, 191a/12
 h.+Te‘ālā 2a/18, 3b/15, 4a/6, 5a/5, 5b/18,
 6a/2, 6a/7, 6b/9, 7a/13, 8a/4, 8b/6, 9a/4, 9a/11,
 9a/15, 9b/19, 10b/3, 10b/19, 11b/4, 11b/5,
 11b/18, 11b/19, 12a/3, 12a/16, 13b/2, 13b/4,
 13b/7, 13b/9, 13b/19, 15a/13, 16a/1, 16a/11,
 16a/15, 16a/18, 16b/1, 17a/8, 17b/9, 17b/17,
 17b/18, 17b/19, 18a/14, 18a/17, 18b/9, 19a/16,
 19b/1, 20a/15, 21a/8, 21a/8, 21a/9, 21a/11,
 21a/15, 21b/14, 23a/8, 23a/9, 24a/6, 24a/7,
 24a/10, 24a/18, 25a/6, 25b/2, 26a/2, 26a/2,
 26a/4, 26a/16, 26b/7, 26b/19, 27b/12, 28b/19,
 29b/12, 29b/13, 30b/13, 33b/2, 33b/12, 33b/16,

33b/17, 34b/6, 34b/11, 34b/11, 35b/5, 35b/16, 35b/18, 36a/1, 36a/7, 37a/13, 37b/5, 37b/8, 37b/9, 37b/13, 38a/1, 38a/3, 38a/4, 38a/5, 38a/7, 38a/9, 38a/10, 38b/10, 38b/13, 39b/15, 39b/17, 40a/4, 40a/8, 40a/12, 40a/16, 41a/5, 43a/13, 43a/15, 44b/3, 44b/3, 44b/5, 44b/6, 45b/3, 45b/6, 45b/6, 48a/15, 48a/16, 48a/16, 48a/19, 48b/6, 48b/10, 49a/12, 49b/19, 50a/7, 50a/15, 50b/6, 50b/10, 50b/14, 51a/1, 51a/4, 51a/6, 51b/6, 51b/7, 51b/10, 51b/15, 52a/12, 52a/18, 53a/16, 53b/19, 55a/9, 55a/18, 55b/4, 55b/7, 55b/10, 55b/16, 56a/4, 56b/12, 56b/17, 56b/18, 58a/10, 58b/1, 58b/1, 60b/4, 60b/14, 61b/3, 62a/2, 62a/4, 62a/13, 62a/16, 62a/18, 62b/1, 62b/10, 62b/12, 63a/6, 63a/10, 64a/2, 64a/9, 64b/5, 64b/15, 65a/1, 66a/14, 66b/9, 66b/18, 67b/3, 67b/7, 67b/12, 69a/1, 69a/18, 69b/4, 69b/5, 69b/15, 70a/2, 70b/16, 70b/19, 71a/4, 73a/9, 73a/11, 73b/13, 74a/7, 75a/8, 75b/9, 75b/10, 76a/4, 77a/14, 77a/17, 77b/15, 78a/5, 78a/8, 78b/13, 79a/9, 80a/1, 80a/19, 81b/4, 81b/7, 81b/11, 81b/13, 82a/3, 82a/4, 82a/11, 82a/16, 82b/1, 82b/3, 82b/7, 83b/1, 83b/12, 83b/14, 83b/16, 84a/13, 84b/4, 84b/5, 84b/6, 84b/7, 84b/17, 85b/2, 88a/3, 88a/4, 88a/11, 88b/13, 88b/14, 89b/15, 89b/16, 90a/8, 90a/9, 90b/1, 90b/15, 90b/17, 91a/4, 91a/10, 91a/11, 91a/14, 92b/8, 93a/6, 93a/8, 93a/15, 94a/15, 94b/1, 94b/9, 95a/4, 95a/9, 95a/10, 95a/11, 95b/16, 96a/5, 96b/18, 96b/19, 97a/2, 97a/3, 97a/5, 97a/9, 97a/13, 97b/3, 97b/5, 97b/7, 98a/3, 98a/4, 98a/12, 98a/16, 98a/18, 98a/19, 98b/2, 98b/4, 98b/7, 98b/10, 98b/17, 99b/4, 100b/7, 101a/15, 101b/9, 102b/5, 102b/18, 103a/3, 103b/12, 103b/19, 104a/1, 104a/3, 104b/9, 105b/6, 106a/3, 106a/12, 106a/18, 106b/14, 106b/16, 107a/9, 107a/12, 107b/5, 108a/15, 108b/2, 108b/15, 109a/9, 109b/6, 109b/8, 109b/15, 110a/7, 110b/13, 110b/17, 111a/3, 111a/10, 111a/15, 111a/17, 111b/10, 111b/12, 112a/10, 112a/15, 113b/13, 114a/13, 114b/14, 114b/18, 115a/6, 116a/10, 117a/7, 117a/11, 117a/15, 117a/17, 117b/10, 118a/19, 118b/3, 118b/14, 118b/15, 119a/9, 119a/16, 119a/18, 119b/3, 120a/1, 120b/19, 121a/6, 122a/3, 122a/6, 122a/8, 122b/10, 123b/18, 124a/10, 125a/5, 127a/6, 127b/15, 128b/1, 128b/3, 128b/16, 129b/6, 129b/12, 130a/18, 131a/13, 131b/2, 131b/9, 131b/13, 132a/3, 132a/5, 132a/7, 132a/14, 132a/19, 132b/3, 132b/13, 133a/7, 133a/8, 133a/14, 134a/2, 134a/6, 134a/8, 134a/10, 135a/2, 136b/5, 137a/3, 137a/8, 137b/9, 138a/11, 138b/7, 138b/14, 139a/12, 140a/13, 140a/14, 140a/16, 140a/19, 140b/11, 142b/12, 144a/5,

144b/12, 145a/1, 145a/19, 145b/10, 145b/11, 145b/17, 146a/7, 146b/3, 146b/15, 146b/18, 147a/11, 147b/4, 149b/4, 150a/7, 150a/9, 150a/13, 151a/16, 151b/5, 151b/7, 151b/15, 152a/7, 152a/9, 153a/15, 154b/1, 154b/16, 154b/19, 156a/18, 157b/8, 158b/9, 159a/3, 159a/10, 159a/12, 159b/3, 159b/7, 160b/6, 161a/2, 161a/19, 161b/1, 161b/3, 164b/17, 165a/10, 165b/9, 165b/13, 166a/3, 166a/6, 166a/9, 166a/11, 167a/4, 167b/5, 167b/10, 167b/16, 168a/2, 168b/11, 171b/3, 172a/9, 172a/15, 172b/1, 176b/18, 177a/16, 178a/4, 178b/10, 179a/11, 179b/2, 181a/12, 181b/1, 181b/1, 181b/11, 182b/1, 182b/8, 182b/12, 182b/16, 183a/3, 183b/8, 183b/13, 184a/6, 184a/9, 184a/15, 184b/1, 185a/5, 185a/6, 185a/8, 185a/9, 185b/12, 186a/10, 187a/2, 187a/11, 188b/2, 188b/17, 189b/11, 190a/8, 190b/13, 191a/8, 191a/16, 192a/7, 192a/12
 h.+Tebäreke ve Te'älä 61a/7
 h.+um 82a/13, 134b/15
 h.+umda 91a/4, 122a/9
 h.+uñ 30a/9, 48a/13, 48b/6, 103b/2, 160b/12
 h.+uñ(Hazret-i Haq) 12a/2, 185b/9
 h.+uñda 115a/8, 177b/19

Hak-perest Ar.+Far. Hakka tapınan, doğruluktan ayrılmayan.
 h. 78a/12

hakud Ar. Çok kindar.
 h. 27b/16

hāl Ar. Oluş, bulunuş.
 h. 16a/3, 23b/16, 33a/1, 33a/9, 39a/10, 39a/17, 71a/6, 102a/19, 169b/16, 171b/13, 179a/6, 192a/7
 h.+(hakiqat'il-hāl) 190b/8
 h.+ı ferāgat 65b/14
 h.+ı tufüliyyet 169b/15
 h.+da 43a/7, 46a/16, 53b/9, 55a/5, 63a/19, 126b/5, 172b/1, 184a/2, 186a/1, 187b/11, 192a/7, 192a/19
 h.+dan 186b/19
 h.+dan(hakiqat-ı hāl) 67b/4
 h.+dasın 51b/19
 h.+dur(dāru'l-hāl) 182b/7
 h.+ı 7a/8, 16a/1, 17a/5, 19b/12, 21b/4, 25b/11, 26a/13, 26b/19, 28a/18, 28b/18, 37a/6, 45b/9, 52b/6, 56a/4, 56b/1, 59b/14, 61b/7, 61b/8, 84a/4, 84a/17, 94a/17, 115a/5, 115a/8, 141a/2, 168a/14, 169b/13, 175a/2

h.+ım 166a/5
 h.+ımız 148b/11
 h.+ın 52a/4, 167b/15
 h.+ına 66b/8
 h.+ında 46a/11, 57a/3, 66b/10, 113b/10,
 124a/12, 172a/6
 h.+ından 16a/5, 22a/4, 142a/2
 h.+ıñdur 27b/15
 h.+uñ 16a/13
 h.+ımı 26b/11, 52a/8, 56b/7
 h.+ıñ 45b/8, 47a/9, 66a/10, 181b/10
 h.+ıñuza 42b/19
 h.+it- 171b/13
 h.+ları 111a/8
 h.+um 104b/17
 h.+uñ 14a/13, 51a/7, 51b/8

hālā Ar. Şimdi, henüz.

h. 9b/15, 39a/19, 43a/6, 49a/17, 55a/16,
 62b/14, 71b/5, 112b/9, 117b/16, 142a/13,
 142b/16, 152b/7, 163b/19, 178b/10, 180a/17,
 190a/6

hālāt Ar. Haller, suretler.

h. 92b/8, 135b/7
 h.+ı ‘acībe 80a/7
 h.+ı 59a/12, 136a/11

hālāş Ar. Kurtulma, kurtuluş.

h. 105b/10, 116b/17, 116b/18, 117a/3,
 134a/14, 171a/18
 h.+a 167a/18
 h.+bu’l- 140b/15
 h.+dur(bā’is-i hālāş) 180a/5
 h.+eyle- 77b/15, 90b/13, 134a/3, 134b/16,
 160b/18
 h.+ı 141a/11
 h.+it- 54a/19, 62b/8, 86a/19, 114b/5,
 133b/11, 146b/17, 164a/8, 164a/10, 185a/9,
 185a/11
 h.+ol- 6b/11, 11a/9, 12b/18, 17b/15, 41a/7,
 41a/9, 41b/15, 61b/7, 65a/11, 66a/11, 66b/18,
 71a/18, 86a/6, 91a/13, 91b/5, 103a/10,
 103a/13, 107b/2, 107b/5, 108a/5, 108a/15,
 115a/10, 121a/7, 131b/4, 131b/8, 134b/10,
 134b/19, 138b/8, 138b/16, 139b/6, 142a/17,
 142b/1, 142b/2, 143b/11, 146a/4, 146a/11,
 170b/11, 179b/19, 180b/17, 189a/8
 h.+olin- 173a/10, 190b/5

hālāyık Ar. Kadın, köle, hizmetçi.

h. 89b/7

h.+(mu‘aşerü’l-hālāyık) 101a/1
 h.+um(hālāyığum) 83b/10, 83b/15
 h.+uñ 67b/8

hālbuki Ar. Öyle iken, hakikat şudur ki.

h. 110b/7

hāle Ar. Teyze, annenin kız kardeşi.

h.+m 49a/7
 h.+si 183a/13
 h.+sini 183a/9

halecān Ar. Çarpıntı.

h.+it- 2a/19

halel Ar. Bozma, bozukluk, eksiklik.

h. 51b/15, 173b/17

hālet Ar. Hal, suret, keyfiyet.

h. 40a/16, 52a/3, 73a/7, 113a/8, 116b/11,
 126b/12, 137b/3, 149a/19, 175b/2, 175b/13,
 183a/18, 191a/6
 h.+i aç 106a/1, 106a/2
 h.+i ‘aşq 14a/13
 h.+i tır 122a/15
 h.+den 103b/6
 h.+e 29a/4
 h.+i 10a/19, 182b/1, 190a/12
 h.+it- 31a/19
 h.+ler 85b/4
 h.+leri 127b/8

hālīk Ar. Yaratıcı, yoktan var eden, Allah.

h. 98a/1, 162b/16, 176a/7
 h.+(Hāzret-i hālīk) 21b/2
 h.+ı ‘ālem 20a/2
 h.+ı bī-çün 15a/18
 h.+ı cinn 5a/14
 h.+ı ekber 115b/16
 h.+ı kevn ü mekân 1b/1
 h.+dan 55a/3
 h.+um 83b/11, 172a/11
 h.+uñ 4a/5, 105b/13

hālī Ar. تنها, boş yer.

h. 7a/8, 13b/6, 33a/4, 35a/5, 65a/2, 83b/4,
 86a/15, 105b/3, 105b/4, 177b/6, 185b/14
 h.+it- 29b/8
 h.+ol- 35a/10, 39a/12, 133b/16

Hālid bin Velīd Bk. Şahıs isimleri dizini.

h. 158b/3

halife Ar. 2.Hz. Muhammed'in vefatından

sonra ümmet idaresinin başına geçen kimse.

h. 86a/3, 86a/4, 86a/7, 86b/3, 86b/9

h.+niñ 124a/11

h.+nüñ 85b/17

h.+ye 85b/19, 86a/2

Halil Bk. Şahıs isimleri dizini.

h. 29b/16, 29b/19, 30a/6, 50b/8, 100b/18

h.+(kamış-i Halil) 54a/17

h.+e 101b/4

h.+üm 100b/16

h.+ümdür 38a/3

halilu'llah Ar. Allah'ın dostu.

h. 44b/8, 88b/10, 100b/11, 100b/14, 101a/1, 101a/6, 101a/7, 101a/13, 101b/7, 156b/13, 168b/12, 185a/14

h.+am 96a/16

halim Ar. Yumuşak huylu.

h. 35b/6, 36a/4, 147b/11, 185a/7

h.+ler 179b/17

halime Ar. Yumuşak huylu.

h.+ye 166a/17

haliş Ar. Hilesiz, katkısız.

h. 148b/4, 167b/17

h.+(niyyet-haliş) 84b/13

halk İnsanlar.

84b/16, 29b/4,

h.+ı 'âlem 35b/13, 120a/14

h.+iñ 10b/11

h.+ı(memdüh-ı halk-ı cihân) 174b/13 h.+ı

ı(mezmüm-ı hâlğ-ı cihân) 174b/16

h.+dan(eşnâf-ı halk) 10b/12

h.+dan(izdihâm-ı halk) 87a/17

h.+dan(perâkende-i halk) 4a/18

h.+dan(halvet-i halk) 105b/3

halk Ar. Yaratma, yaratılma.

h. 5b/10, 11a/3, 13b/1, 16a/8, 20a/16, 36a/3, 37a/1, 41b/12, 41b/14, 44a/6, 44b/16, 48b/6, 50a/8, 57b/1, 57b/4, 65a/3, 65a/5, 65a/6, 65b/9, 66a/8, 71a/4, 71a/5, 85a/6, 92a/7, 92a/18, 94a/8, 98a/1, 108b/18, 109b/4, 117a/9, 119b/4, 120a/1, 122b/6, 122b/7, 123b/18,

134a/12, 151a/8, 156a/1, 165a/13, 167b/9, 181a/7, 181b/13, 183b/3, 190b/12, 191a/3, 191a/10

h.+(važ'-ı halk) 38a/17

h.+(züll-i halk) 28b/5

h.+ı(halk-ı luğf- hâğ) 55a/14

h.+ı 'azim 120a/15

h.+ı nebât-ı zemîn 120a/13

h.+a 12a/11, 12a/13, 21a/18, 21b/4, 55b/4, 65b/9, 69a/8, 90a/7, 90a/8, 90a/10, 145a/9

h.+da(tefsir-i halk) 78b/19

h.+dan 13a/1, 16b/13, 25b/9, 31a/7,

41a/14, 43a/13, 55a/3, 56b/16, 56b/18, 65b/5, 65b/10, 67a/9, 106a/6, 107b/3, 140a/13, 140a/14, 140a/14, 140a/14, 140a/15, 140b/6, 175b/9

h.+dur 65a/6, 123b/18

h.+eyle- 50b/7, 147b/3

h.+ı 15a/13, 22b/10, 41b/10, 44b/15, 69b/9, 70b/7, 70b/13, 78a/10, 78a/13, 99a/15, 145a/9, 160b/12, 160b/12, 161a/17, 161b/9

h.+ına 120a/3

h.+iñ 11b/1, 67a/6, 185b/18, 190a/10, 191a/19

h.+it- 1b/4, 9b/18, 10a/1, 14a/8, 15b/12, 33a/12, 50a/11, 50a/16, 54b/2, 54b/3, 68a/10, 75b/18, 82b/4, 94b/3, 119b/10, 119b/14, 128b/17, 131a/15, 131b/15, 140b/11, 157b/9, 165a/11, 165a/12, 172a/19, 175b/5

h.+ol- 100a/7

h.+olun- 32b/16

h.+olın- 189a/16

h.+uñ 2a/12, 2b/16, 11b/2, 13b/3, 16b/12, 20a/13, 20a/15, 29b/4, 30a/9, 41a/19, 79a/1, 83b/8, 84b/16, 88a/6, 88a/6, 92a/10, 92a/11, 117a/9, 120b/8, 120b/12, 122a/16, 123b/19, 135a/7, 137b/19, 152a/19

halka Ar. Ortası boş, yuvarlak şekil.

h. 86a/18, 111b/4

h.+sına 129b/15

halku'llah (Ar.) Allah'ın yarattıkları.

h.+dan 135a/1

hall Ar. Çözme, çözüme.

h.+a 113b/8

h.+ında 113b/11

h.+ol- 108a/3, 117a/8

Hallac Bk. Şahıs isimleri dizini.

h. 23a/1

h.+ı Mansür 30b/14

ḥallāk Ar. Yaratan, yaratıcı.

- ḥ. 78a/16, 100b/8, 191a/2
- ḥ.+(Ḥazret-i Ḥakīm Ḥallāk) 84b/3
- ḥ.+ı ‘ālem 20b/14, 50b/1, 165a/14
- ḥ.+ı kâinât 43a/10, 85b/6, 93a/9

ḥalt Ar. Karıştırma.

- ḥ.+it- 19b/6, 19b/7

ḥalvet Ar. Yalnız, تنها kalma.

- ḥ.+ı ḥalk 105b/3
- ḥ.+iñ 41b/3
- ḥ.+it- 41a/13, 108b/10
- ḥ.+ol- 155a/4
- ḥ.+üm 41a/18

Ḥām bin Nūh Bk. Şahıs isimleri dizini.

- ḥ. 102a/11, 103a/1
- ḥ.+dur 102a/10

ḥamā’il Ar. Kılıç kayışı.

- ḥ. 46a/5

ḥamd Ar. Tanrı’ya olan şükran duygularını bildirme.

- ḥ. 58a/19
- ḥ.+ı bî-ḥadd 1b/1
- ḥ.+u şenā it- 119b/18

ḥamīde Far. Eğrilmiş, bükülmüş, kambur.

- ḥ. 9b/5

ḥāmil Ar. Yüklü, gebe.

- ḥ. 71b/3
- ḥ.+ol- 165a/9

ḥāmīle Ar. Gebe.

- ḥ. 170a/10

ḥamīr Ar. Hamur.

- ḥ. 99b/14, 99b/14
- ḥ.+iñ 140b/1

ḥāmisen Ar. Beşinci olarak.

- ḥ. 98a/17

ḥamiyyet Ar. Milli onur ve haysiyet.

- ḥ. 174a/11

ḥamle Ar. Saldırı.

- ḥ.+it- 161b/19, 183a/2

ḥ.+me 80b/5

ḥammām Ar. Hamam, banyo.

- ḥ.+a 86b/5
- ḥ.+ā 149a/7

ḥāmūş Far. Susmuş, seşiz.

- ḥ.+lardur 101b/9
- ḥ.+ol- 11a/6, 23a/17, 38b/19, 47a/10, 49b/8, 49b/11, 53b/16, 74b/3r-ur, 88b/7, 88b/13

ḥandān Ar. Gülen, gülücü, sevinçli.

- ḥ. 19a/2, 63b/15, 64a/4, 64a/12, 64a/12
- ḥ.+iñuz 163b/1
- ḥ.+ol- 30b/2
- ḥ.+uma 114a/6
- ḥ.+umuza 45b/12
- ḥ.+uñdan 186b/11

ḥandaḳ (Ar.) hendek.

- ḥ. 7a/1
- ḥ.+uñ 7a/1

ḥāne Far. Ev.

- ḥ. 100b/15, 103b/16, 103b/17, 103b/19, 104a/1, 105b/3, 109b/15, 113b/5, 125b/4, 128b/6, 135a/15, 175b/9
- ḥ.+ı celālet 100b/6
- ḥ.+ı ‘ibādet 100b/6, 102a/5
- ḥ.+ı kerāmet 100b/6, 103a/19, 104a/4
- ḥ.+ı mülābe 104a/4, 104b/9
- ḥ.+ı mübārek 159b/8
- ḥ.+ı ri‘āyet 100b/6, 103a/18
- ḥ.+ı Ḥūdā 104a/5
- ḥ.+ı Zelīḥā 104a/5
- ḥ.+ı ziyāret 100b/6
- ḥ.+de 18a/18
- ḥ.+den 86b/19, 116b/10, 155a/2
- ḥ.+leri 49a/13
- ḥ.+lerine 32b/2, 48b/19
- ḥ.+mden 32b/6
- ḥ.+mdür 32a/19
- ḥ.+me 102b/12
- ḥ.+müzde 18b/4
- ḥ.+si 13a/9, 105a/14
- ḥ.+sidür 103b/1, 109b/10
- ḥ.+sinde 47b/8, 101a/17, 109a/19, 159b/11
- ḥ.+sindeki 159b/15
- ḥ.+sindenem 135b/6
- ḥ.+sine 18a/11, 51a/9, 73a/11, 79a/17, 82a/15, 95a/16, 95b/11, 96a/1, 159a/1, 160a/1

h.+sine(ħazāine-i ħāne) 93b/16
 h.+sinūñ 110b/3
 h.+ye 86b/19, 104a/4, 104b/12, 112a/2,
 112a/6, 159a/6
 h.+yi 101a/9, 103b/18

ħanedān Far. Kökten asil ve büyük aile.
 h.+ı dünyā 81b/10

ħānumān < Far. *ħānmān* Ev, bark, ocak.
 h. 26b/14, 41b/6
 h.+dan 44b/12
 h.+ın 89b/9
 h.+ından 26a/7, 46a/12, 96b/5, 132a/2,
 135b/9
 h.+ıyla 161b/4

Ĥar (Far.) Eşek.
 h. 102b/13
 h.+dı 102b/7

ħār Far. Hor, hakir, aşağı, bayağı.
 h. 96b/16, 96b/17, 170b/12

Ĥārā Bk. Şahıs isimleri dizini.
 h. 164a/12, 164b/7

ħarāb Ar. Yıkık, viran.
 h. 52b/2, 99b/18
 h.+dur 58b/15
 h.+it- 89b/9, 189a/4
 h.+ol- 58b/15

ħarāblıķ Harap olma durumu.
 h.+dan 105a/11
 h.+ına(ħarāblıķına) 190b/12

ħarāc Ar. Vaktiyle müslüman olmayan
 tebadan ayrılan vergi.
 h. 28a/19
 h.+ı 95a/6

ħarām Ar. Haram.
 h. 21a/8, 40b/6, 65a/9, 110a/5
 h.+ı lu‘b 116b/3
 h.+a 14a/17, 62b/2, 62b/3, 62b/3
 h.+dan 64a/19, 90b/2, 130b/19
 h.+dur 65a/8, 116b/5, 163a/5
 h.+ı 5a/7
 h.+it- 22a/6, 56b/13, 60b/5
 h.+ol- 40b/7, 61a/10, 74a/4

ħarām-zāde Ar. Gayrı meşru çocuk.
 h.+dür 91a/16

ħarāmī Ar. Hırsız, haydut.
 h. 134b/12
 h.+lersiz 156b/9

ħarāmīlik Hırsızlık.
 h.+eyle- 71a/4

ħarāret Ar. Sıcaklık.
 h.+ı ‘aşķ 93a/2
 h.+ı 175b/11
 h.+inden 154a/1
 h.+ümden 154a/2

Ĥarāte Ar. Eskiden Hicaz’da konuşulmuş
 bir lehçe.
 h.+dur 104a/8

ħarc Ar. Gider.
 h. 95b/3
 h.+it- 75a/4, 95b/15, 104b/2

ħareket Ar. Sarsıntı.
 h. 134b/18
 h.+e 93a/7, 103a/9, 187a/10
 h.+it- 174a/11, 186b/2

ħarem Ar. Harem.
 h.+de 160b/14, 168b/6

Ĥaremeyn Ar. Mekkei Mükerrreme ile
 Medinei Münevvere.
 h.+ı şerīf 191b/8

ħarf Ar. Harf.
 h. 6a/10
 h.+a 6a/8
 h.+dur 10a/17
 h.+ı 10a/18
 h.+ında 4b/10

ħāric Ar. Dışarı çıkan, dışta.
 h. 31b/15
 h.+ol- 21b/4, 31b/7

ħarīf Ar. Meslektaş.
 h. 110b/4

ħarīş Ar. Hırslı, gereğinden fazla istekli.
 h. 130b/7

hark Ar. Yakma.
h.+it- 117a/16

Hārūn Bk. Şahıs isimleri dizini.
h. 160b/17, 160b/13, 161a/1, 161a/2

hārūnlık Ar. Durma veya gitme.
h.+eyle- 102b/7

Hārūnu'r-reşid Bk. Şahıs isimleri dizini.
h. 160b/11

Hārūt Ar. Arkadaşı Mārūt ile ün salmış bir melek olup, büyü ve sihir ile uğraştıklarından kıyamete kadar kalmak üzere Babil'de bir kuyuya hapsedilmişlerdir.
h. 52a/17, 52b/8

hāş Ar. Saf, halis.
h. 161a/1

Hasan Başri Bk. Şahıs isimleri dizini.
h. 69b/7, 69b/8, 69b/17, 99a/12, 122b/15, 123a/8, 123a/13, 123a/17, 176a/4

hasb Ar. Göre, nazaran.
h.+iz(bī-ḥasbi'z-zāhir) 63b/4

hasf Ar. Yere batma.
h.+(sebeb-i ḥasf) 48b/1

haseb Ar. Baba tarafından gelen şeref, soy temizliği.
h. 127a/19
h.+iyle mi 37b/10

hased Ar. Kıskaçlık, çekememezlik.
h. 29b/14, 41b/17
h.+(buğızu ḥased it-) 167b/12
h.+den 4b/16, 192a/14
h.+i 31b/3, 31b/6, 168b/1
h.+it- 30b/3, 31a/14, 62a/10

hasen Ar. Güzel.
h. 120a/3

hasenāt Ar. İyilikler, hayırlı işler.
h.+a 99b/7
h.+a(iyilige) 138b/18

hasene Ar. İyilik, iyi hal, hayırlı iş.
h.+ye(şifat-ı ḥasene) 5a/5

hāşıl Ar. Peyda olan, çıkan.
h. 113b/6
h.+eyle- 22a/17, 107b/5
h.+it- 30a/6, 30a/7, 32b/1, 62a/15, 105b/14, 106a/9, 131a/17, 156b/18, 163b/17, 173a/6, 175b/2, 186a/13, 191b/11
h.+kıl- 100b/10, 108b/9, 123b/15, 123b/16, 123b/16
h.+ol- 7a/17, 7b/2, 14a/4, 19a/4, 22a/4, 30a/3, 30a/4, 30a/6, 30b/1, 30b/2, 34a/2, 35a/11, 35a/12, 43a/5, 65a/1, 66a/17, 66a/18, 66b/1, 66b/17, 75a/16, 75b/17, 79a/7, 85b/13, 85b/16, 86a/16, 88b/14, 91b/19, 93b/2, 98a/3, 106a/4, 107b/10, 118a/8, 132b/9, 132b/10, 148b/7, 149a/17, 150b/6, 154b/2, 162b/8, 179a/19, 186a/16, 189b/14, 189b/15, 190b/15, 191b/19

hāşir Ar. Feri gitmiş, donuklaşmış göz.
h.+i 127b/13

hāşir Ar. Zarara ziyana uğrayan.
h.+ol- 20a/3, 111a/16

hāşis Ar. Cimri.
h. 75b/4

hāşlet Ar. İnsanın yaradılışındaki tabiatı.
h. 92a/19, 113a/14, 123b/17, 131a/5

hāşm Ar. Düşman.
h. 84b/10
h.+ı 56a/5
h.+inuñ 12a/16
h.+ol- 12a/12, 12a/14, 12a/15, 12a/15

hasret Ar. Hasret.
h. 21b/9, 23b/5, 23b/6, 45b/10, 73a/13, 96b/9, 96b/10, 96b/11, 96b/12, 115a/4, 183b/9, 184b/17
h.+(āteş-i ḥasret) 64a/13
h.+(eşk-i ḥasret) 44a/13
h.+(tîr-i ḥasret) 44b/6
h.+(yaş-ı ḥasret) 43b/17
h.+de 46b/19, 122b/11
h.+de(derd-i ḥasret) 51b/18
h.+de(firāk-ı ḥasret) 122b/4
h.+de(genc-i ḥasret) 23b/15
h.+dür 125b/1

- h.+e 23b/18, 115a/13
h.+e(nār-ı hasret) 44a/3, 74a/19
h.+i 136b/14
h.+i(nār-ı hasret) 64b/15
h.+i mi 23b/8, 23b/11
h.+ile 56b/2
h.+ine(nār-ı hasret) 57a/1
h.+ler 36a/13
h.+leri 36a/16
h.+üñle 114a/17
- haşş** Ar. Hükümdarın kendisine mahsus olan.
h. 126b/18
- haşşā** Ar. Özgünlük, özellik.
h.+sına 38b/5
- hassāsiyyet** Ar. Hassaslık.
h.+i 12b/15
- hāşşu'l-hāşş** Ar. En has, en güzel.
h. 3b/9
- haştelik** Hasta, rahatsız. Krş. **Hastalık**.
h. 16b/1
h.+ini(hasteligini) 122b/17
- hasta** Far. Hasta, rahatsız. Krş. **Hastelik**.
h. 122b/16, 132b/16, 154a/4
h.+dur 107b/16
h.+it- 44b/7
h.+kıl- 67a/14
h.+laruñ 136b/9
- hastalık** Hastalık.
h.+a(hastalığa) 168a/12
h.+ı(hastalığı) 107b/16
h.+lar 16a/18
- hasūd** Ar. Kıskaç, çekemeyen.
h. 42a/6
h.+lardur 27b/16
- hasūdluk** Ar. Kıskaçlık.
h.+it- 28a/9
- hāşā** Ar. Asla, katiyyen, hiçbir zaman.
h. 9b/11, 41b/18, 54a/11, 69a/16, 112b/5,
119a/10, 122a/2, 126b/4, 130a/4, 143b/12,
162b/16, 172b/8, 181b/18
- haşerāt** Ar. Örümcek, karınca, akrep, fare,
yılan ve benzeri hayvanlar.
h. 52b/16
h.+a 56b/13
- haşem** Ar. Maiyet, yanında bulunanlar.
h. 180b/5
- haşr u neşr** Ar. Toplanıp dağılma.
h.+ 54b/8
- haşmet** Ar. Haşmet, heybet.
h. 106a/13
- haşr** Ar. 1. Toplama
h.+a 23b/17
h.+ol- 15a/4, 15a/5, 15a/6, 15a/7
2. Kur'an'ın 59. suresidir ve 24 ayetten oluşmuştur.
h.+uñ(Süre-i Haşr) 10b/9
- haşyet** Ar. Korku, korkma.
h. 137a/8, 162b/4
h.+dedür 16a/6de
h.+den(havf u haşyet) 132a/3, 186a/5
h.+eyle- 122b/2
h.+i 70b/17, 102a/18
- haṭā** Ar. Yanlış, yanılma, günah.
h. 26a/11, 33b/13, 42b/6, 76b/17, 98a/5,
190b/10
h.+(sebeb-i haṭā) 120a/3
h.+dan 25a/18
h.+dır 44b/3
h.+dur 25a/15, 48b/7, 50a/9, 58a/10
h.+it- 42a/1, 42b/10
h.+lar 42b/7
h.+larını 180a/2
h.+sı 17a/6, 33b/15, 192b/3
h.+ya(ğāfiru'l- haṭā) 2a/13
h.+yı 168b/10
- haṭar** Ar. Tehlike.
h.+ından 39b/8
- haṭb** Ar. Çamur.
h.+ını 140b/2
- hātem** Ar. Mühürlü yüzük.
h.+i nübüvvet 1b/17
h.+i Süleymān 57b/17
h.+in 84a/15

- h.+ü'l-enbiyâ 80a/8
h.+ü'n-nebiyyîn 1b/18
- hâtır** Ar. Zihin, fikir.
h. 163b/17
h.+(şafâ-yı hâtır) 192a/19
h.+ı şerîf 80a/9, 116a/3
h.+ı 22a/10, 99b/18, 100a/2, 148a/11, 170b/8, 180a/11
h.+ın 139b/6
h.+ına 25b/11, 39a/12, 99b/14, 99b/17, 106b/7, 137a/12, 143a/12, 144b/19, 162a/18
h.+ında 24a/7
h.+ların 136b/9, 138a/1
h.+larına 185a/7
h.+uma 117a/18, 145a/7
h.+uñ 137a/14
- hâti** Ar. Yanıltan, şaşırılan.
h. 111a/4
- hâti'eti** Ar. Günah, kabahat, suç. Krş. **hâti'a**.
h. 28a/1
- hâti'a** Ar. Günah, kabahat, suç. Krş. **hâti'eti**
h.+dan 31b/6
- hâtimet** Ar. Son, nihayet.
h.+ü'l-kitâb 192a/1
- hatm** Ar. Kuran'ı başından sonuna kadar okumak.
h.+it- 6a/12
- hâtr** Ar. Tehlike.
h. 44a/5
- hattâ** Ar. Bundan başka, dahi, hem de.
h. 8a/6, 8a/16, 21a/10, 82a/6, 101a/3, 111b/1, 111b/3, 113a/14, 140b/1, 145b/9, 148b/19, 153b/12, 185a/5, 189b/16, 191b/2
- hattâf** Ar. Kırlangıç.
h. 176b/14, 177a/13, 176b/17
h.+a 177a/11
- hâtura** <Ar. *hâtura* Hatıra gelen.
h.+m 69b/10, 69b/11
- hatûn**. Kadın.
- h. 21a/10, 35a/16, 73b/17, 74a/1, 74a/2, 74a/3, 74a/3, 74a/4, 90a/19, 90b/1, 103b/2, 106b/5, 125b/8, 125b/9, 125b/9, 131b/15, 134b/5, 139b/10, 154b/13, 169b/9, 183a/13
h.+ı 'acüz 87b/15
h.+a 106b/8, 134b/12, 178b/5
h.+dur 87a/19
h.+ı 34b/5, 34b/6, 35a/16, 35a/18, 106a/2, 125a/8, 125a/8, 125a/9, 125a/9, 125a/10, 127b/13, 148b/15, 183a/13
h.+ına 34a/12, 37b/2
h.+ın 34b/7, 73b/18, 154a/6
h.+lar 126b/1, 129a/9, 129a/15, 130a/2, 148b/6
h.+ları 17a/3, 27b/8, 120a/6, 125b/7, 127a/11, 127a/15, 127a/16, 127b/10, 128a/14, 128b/7, 145b/8, 145b/14
h.+ların 143b/6
h.+larına 91a/17
h.+larınıñ 36b/14
h.+larınıñ 127b/11
h.+larıñ 126a/13
h.+larıñ 126a/10
h.+uñ 35b/2, 166b/10
- havâdis** Ar. İlgi ile karşılanan haber, yeni söz.
h.+(‘avâyık-ı havâdis) 2b/3
- havâle** Ar. Bir işi, bir şeyi başka birine bırakma, ısmarlama.
h.+eyle- 129a/2
h.+it- 20a/16, 31b/4, 31b/17, 32a/8, 32a/9, 45a/12, 45a/14, 45a/17, 45a/18, 45a/19, 62a/4, 63b/1, 64b/17, 118a/1, 130b/14, 173a/14
h.+ol- 121a/17
- havâri** Ar. Peygamberin düşüncelerini yaymada yardımcıları dokunan kimselerden her biri.
h.+den 102a/6
- havf** Ar. Korku, korkma.
h. 56b/18
h.+ı 59b/4
h.+ından 118a/3
- havf** Ar. Korku, korkma.
h. 15b/18, 16a/6, 28a/15, 28a/17, 28b/12, 43a/12, 44a/4, 49a/11, 56b/17, 58b/15, 70b/17,

102a/18, 111b/7, 113a/3, 122b/1, 122b/12,
137a/8, 156a/6, 156a/8
 ḥ.+ı cehennem 183b/11
 ḥ.+ı kaṭ'ıyyet 122b/11
 ḥ.+ı ḥüzn 185a/5
 ḥ.+da 122a/19, 169a/17
 ḥ.+dan 16a/10
 ḥ.+eyle- 60a/8
 ḥ.+ı 17b/19, 28a/15, 28a/15, 28a/15,
28a/16, 28a/16, 28a/16, 28a/16, 28a/16,
28a/17, 28b/7, 92b/9, 118a/1, 158a/18, 184b/9
 ḥ.+ı muz 18a/14, 144a/4
 ḥ.+ın 96b/9
 ḥ.+ından 9a/15, 40a/19, 59b/11, 70b/11,
71b/5, 102a/17, 185b/8
 ḥ.+ıyla 162a/13
 ḥ.+it- 16a/5, 28a/2, 36a/1, 39a/2, 42b/19,
43a/12, 43a/17, 43a/19, 45a/7, 55a/3, 56b/14,
57b/4, 70b/14, 70b/15, 70b/16, 77a/7, 101b/14,
110b/1, 111b/13, 111b/14, 115b/2, 117b/17,
119b/13, 131b/11, 134b/13, 136b/13, 154a/1,
160a/16, 185a/13
 ḥ.+la 39a/19
 ḥ.+larından 122b/7
 ḥ.+olın- 170a/2
 ḥ.+olun- 59a/10, 130b/16
 ḥ.+u ḥaṣyēt 132a/3, 186a/5
 ḥ.+um 46a/13, 61a/14, 111b/11, 123a/18,
158a/8, 173b/16, 182b/3
 ḥ.+umdan 102a/15
 ḥ.+umuz 29a/16

ḥavāṣ Ar. Muhterem, saygın olanlar.
 ḥ. 73b/5
 ḥ.+ına 153a/4

ḥavāṭır Ar. Fikirler, düşünceler.
 ḥ.+ı fāsıde 100a/11

ḥāver Far. Şark, doğu, doğu yönü.
 ḥ.+(şems-i ḥāver) 127b/3
 ḥ.+den(şems-i ḥāver) 29b/9

Ḥavvā Bk. Şahıs isimleri dizini.
 ḥ. 32b/16, 33a/13, 91b/15, 177a/1, 177a/5,
177a/7, 177a/10
 ḥ.+dan 176b/14, 176b/19
 ḥ.+ya 177a/19
 ḥ.+yı 165a/11

ḥayāl Ar. Hayal.
 ḥ.+da 183b/2

ḥ.+dur(‘ālem-i ḥayāl) 183a/19
 ḥ.+ıma 72b/1
 ḥ.+ın 89a/17
 ḥ.+umdan 175a/19

ḥayāt Ar. Dirilik, canlılık.
 ḥ. 12b/3, 15a/18, 15a/18, 64b/3, 152a/11,
173b/9, 182b/2, 189a/19, 189b/2
 ḥ.+ı dünyā 173b/11
 ḥ.+a 12b/16
 ḥ.+a(ehl-i ḥayāt) 113a/11
 ḥ.+da 53a/7, 94a/17, 103a/1, 124b/7
 ḥ.+dan 56a/19
 ḥ.+dır(sebeb-i ḥayāt) 12b/16
 ḥ.+ı 12b/3, 148a/13
 ḥ.+ı(āb-ı ḥayāt) 132b/4

ḥayf Ar. Ne yazık ki.
 ḥ. 96a/6

ḥayır Ar. İyilik, faydalı iş.
 ḥ. 3a/3, 6b/13, 14b/13, 37a/12, 41b/15,
42a/17, 58a/7, 66a/19, 84b/8, 92b/9, 92b/9,
143a/17, 190a/5, 191a/3, 191a/8, 192b/4
 ḥ.+ı(ḥayrı) mülük 190a/1
 ḥ.+a(ḥayra)(duā-yı ḥayır) 190b/5
 ḥ.+da 149b/7
 ḥ.+dur 89b/13, 155a/7
 ḥ.+ı(ḥayrı) 175a/7, 180a/10
 ḥ.+it- 114a/6, 175a/6
 ḥ.+ol- 2b/19, 14b/12, 191a/6
 ḥ.+u'l-māl 173b/12
 ḥ.+um(ḥayrum) 130a/1

ḥayırlı Hayırlı, hayrı olan.
 ḥ.+yam 25b/6

ḥāyin < Ar. ḥā'in Hıyanet, nankörlük eden.
 ḥ. 110b/13, 111a/4, 169a/16
 ḥ.+den 42a/9

ḥaykır- Haykırmak.
 ḥ.-a 139a/19
 ḥ.-dı 18b/12, 53b/15
 ḥ.-duğın 139b/10
 ḥ.-dum 139b/1
 ḥ.-ır 139b/3
 ḥ.-miş 139b/6
 ḥ.-up 160b/12

ḥayl Ar. Zümre, takım.
 ḥ.+ı rüsül 1b/16

ḥayli Ar. Epeyce, çokça.
ḥ.+den 161b/17

ḥayme Ar. Çadır.
ḥ.+ler 183b/4

ḥayrān Ar. Şaşmış, şaşırmış.
ḥ. 49b/6, 85b/1, 180b/14
ḥ.+('ayn-ı 'ālem-i ḥayrān) 1b/9
ḥ.+(vālih ü ḥayrān) 85a/8
ḥ.+dur 4a/4
ḥ.+ol- 6a/17, 6a/18, 156a/1, 156a/15,
180b/18

ḥayret Ar. Şaşma, şaşırma.
ḥ. 89a/7, 179a/11
ḥ.+dür(makām-ı ḥayret) 39a/3
ḥ.+e(zānu-yı ḥayret) 25a/17
ḥ.+i mi 23b/9

ḥayru'llāh Ar. Allah'ın hayırlı ettiği.
ḥ.+ı Te'ālā 154a/13

ḥaysiyet Ar. Şeref, onur, itibAr.
ḥ. 75a/2

ḥayvān Ar. Hayvan..
ḥ. 14a/9
ḥ.+dan 113a/13
ḥ.+laruñdur 42a/19

ḥayvānāt Ar. Hayvanlar.
ḥ. 42b/1
ḥ.+ı baḥrī 84a/11
ḥ.+dan 101a/4, 102b/3
ḥ.+ı 102b/4, 102b/5

ḥayy (Ar.) Allah'ın sıfatlarından.
ḥ. 187b/2

ḥayyāt Ar. Yılanlar.
ḥ. 111b/3

ḥayz Ar. Aybaşı.
ḥ.+gör- 126a/16

ḥazā Ar. Bu.
ḥ. 128a/9

Ḥaza'a (Ar.) Bir kabile ismi.
ḥ. 174a/12

ḥazā'in Ar. Hazineseler.
ḥ. 31a/13, 94b/13
ḥ.+iyle 25b/3

ḥazer Ar. Sakınma, kaçınma.
ḥ. 121b/11, 121b/12, 160b/7, 162a/15
ḥ.+eyle- 31a/14, 32b/19, 46a/15, 77b/9
ḥ.+it- 39b/8, 41a/6, 61a/7, 77a/6, 130b/19

ḥāzır Ar. Huzurda, meydana olan
ḥ. 4a/8, 30b/19, 79b/3, 93b/2, 99b/12,
147b/17, 159b/17, 160a/3, 163b/15, 165b/16,
188a/6
ḥ.+am 70a/6
ḥ.+dur 118a/18
ḥ.+dur(kalb-ı ḥāzır) 100a/1
ḥ.+eyle- 125b/6
ḥ.+it- 7b/13, 11b/10, 167a/13, 168a/15
ḥ.+lardan 33a/5
ḥ.+lardansın 33a/5
ḥ.+mıyduñ 99b/11
ḥ.+ol- 6b/19, 8b/2, 8b/2, 144a/9, 166a/10,
181b/17

ḥāzır-la- Hazırlamak.
ḥ.-dılar 19b/5, 19b/6
ḥ.-dum 39b/7
ḥ.-mışdur 7a/16
ḥ.-r 177b/3

ḥazīne Ar. Hazine.
ḥ. 7b/5, 7b/6, 93b/13, 95a/1, 152b/14
ḥ.+ı kalb 80b/12
ḥ.+ı ḥāne 93b/16
ḥ.+yi Mısır 95a/6
ḥ.+de 94b/19
ḥ.+mi 89a/6
ḥ.+ni 94b/16
ḥ.+si 104b/3, 148a/3
ḥ.+sidür 148a/12
ḥ.+sin 109a/17
ḥ.+sinde 35a/14
ḥ.+sinden 94b/18
ḥ.+sini 109a/18
ḥ.+ye 94b/17

ḥazīnedār Ar. Hazinesinin idare ve
muhafazasına memur edilen kimse.
ḥ. 95a/1, 95a/2
ḥ.+ı 94b/19

hazinedarlık Ar. Hazinenin idaresinden sorumlu olma.
h.+i(hazinedarlığı) 150a/11

Hazret Ar. Kutsal sayılan kimselerin adlarının başına getirilen unvan.

h. 18b/8, 18b/18, 27b/7, 35a/8, 112a/7, 112b/6, 114b/14, 185b/14
h.+i 92b/4, 99b/2
h.+i(düldül-i Hazret-i Muhammed Muştafâ) 63a/3
h.+i(Hazret-i Muhammed Muştafâ) 21a/6
h.+i(hiştâb-ı Hazret-i Bârî Te‘âlâ) 62b/8
h.+i 28a/3, 48b/3, 75a/16, 76b/5, 150a/7, 159b/19
h.+i 124b/3
h.+i Âdem 44b/7, 47a/14, 47b/2, 52b/6, 55b/5, 55b/9, 55b/12, 74b/8
h.+i ‘Âyişe 90b/7
h.+i ‘Âyişe 90b/19, 91a/7, 118b/13
h.+i ‘Âyişe -i sıddîk 90a/18
h.+i ‘Ali 18b/4, 92a/10, 95b/5
h.+i ‘Ali bin Talib 120a/8
h.+i ‘Azrâ’il 39b/3, 165b/4, 165b/8, 188a/15
h.+i Bârî 6a/12, 10a/17, 33a/10, 108b/8, 176a/11
h.+i Bârî Te‘âlâ 20b/17, 45a/10
h.+i bi-niyâz 173a/18
h.+i Bilâl 10a/2
h.+i Bilâl Hâbeşî 174b/17
h.+i câmiu’l-müştaşk 60b/18
h.+i Cabbâr 9a/3, 43a/8
h.+i Cebbâr-ı ‘âlem 21b/11
h.+i Cebrâil 4a/2, 19b/15, 21b/10, 50b/5, 53b/15, 54b/13, 55a/5, 67b/11, 82a/8, 88b/12, 91a/10, 107a/13, 108a/1, 112a/9, 112b/7, 116a/4, 119a/6, 132b/2, 137b/8, 140b/9, 185b/6
h.+i Cebrâil-i emîn 53b/8, 64b/4
h.+i Ceberût 122b/2
h.+i Ceberût-ı ‘izzet 44a/13
h.+i celâl 42b/15
h.+i celil 187a/16
h.+i celle ve ‘alâ 6a/6

h.+i dâru’l-celâl 100a/17
h.+i Ebâbekir 175a/2
h.+i Ebûbekru’s-sıddîk 97b/14, 111b/8
h.+i Ebû’d-dürdâ 34b/16
h.+i Eyyüb 51a/2, 132a/4

h.+i Fâtımâ 18a/10, 95a/16, 95b/1, 127b/18
h.+i fahr-ı ‘âlem 1b/14, 10b/17, 18a/4, 68a/4, 99a/17, 110a/16
h.+i fahr-ı kâinât 3a/11, 5a/9, 7a/12, 35a/12, 38a/6, 90b/1, 172b/19
h.+i habib-i Ekrem 112b/1
h.+i Hâbîbu’llâh 47b/9
h.+i Muhammed 46a/10
h.+i Yûsuf 124b/14
h.+i İbrâhîm 46a/3, 123b/10, 123b/15, 168a/4
h.+i İdris 182a/5, 182a/8
h.+i İsâ 182a/5, 182b/14
h.+i İmâm 18a/19, 95a/15, 95b/1, 107b/18, 124a/19, 124b/1, 124b/3, 127a/13, 128a/10, 134a/10
h.+i İmâm ‘Ali 10a/14, 18b/6, 18b/10, 18b/13, 127b/17, 128a/4
h.+i İmâmu’l-mü’minîn 63b/10
h.+i İsmâ’il 45b/16
h.+i kerîm 75b/12
h.+i Meryem 90a/16, 106a/17, 118b/5, 165b/9
h.+i Mu‘âviye 121a/12
h.+i Mûsâ 83a/14, 106b/15, 103b/2, 118b/8, 118b/17, 118b/19, 119a/1, 119a/5, 161b/8, 168b/8, 172a/12, 190b/7
h.+i Muhammed 18a/15, 27a/16, 40a/13, 77a/5, 78a/4, 115a/1
h.+i Muhammed Muştafâ 1b/15, 3b/11, 10b/13, 37a/17, 60a/14, 61a/8, 77a/12
h.+i Muhammedü’l-Muştafâ 6b/16, 7a/2, 11b/12, 21a/3, 26b/15, 27a/13, 30a/18, 78a/19, 90b/3, 92a/5, 109b/1, 115b/17, 157b/6
h.+i münker 122a/19
h.+i Nûh 102b/2
h.+i ‘Osmân 77a/18, 77b/1, 95a/18, 95b/2, 95b/7, 95b/8
h.+i ‘Ömer 97b/15
h.+i paşa-yı sultân 191a/9
h.+i peygamber 17a/13, 34a/19, 36b/6, 90a/17, 95b/9, 139a/8, 173b/6, 174b/2, 174b/16
h.+i Rabbu’l-‘âlemîn 8a/16, 34b/18, 36b/5, 55a/1, 100b/16, 111a/2, 116b/15
h.+i rabbu’l-‘izzet 53b/9, 54b/7, 77a/10, 81b/9, 97b/19
h.+i Resûl 18b/5
h.+i Resûl-ı Ekrem 35a/18, 61a/2, 90b/14, 107b/12, 112a/18

h.+i Resūlu'llāh 18b/14, 90b/19, 91a/18,
 91a/19, 107b/7, 107b/9, 183b/13
 h.+i risālet 90b/9
 h.+i server 92a/14, 120b/7
 h.+i server-i kāināt 64a/13, 110a/15,
 127b/14, 131a/3, 167b/4, 174a/10
 h.+i server enbiyā 61a/15
 h.+i Settār 105b/11
 h.+i seyyidü'l-enbiyā 190b/17
 h.+i seyyidü'l-mürselin 4b/11, 12a/5,
 44b/11, 95b/7, 155b/2, 166a/13, 185b/1
 h.+i şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem 11b/14,
 18b/3, 108a/4, 110b/6, 110b/8, 111b/17,
 120a/16, 120b/2, 159b/17, 160a/19, 174a/15,
 174a/18, 174b/1, 185b/5, 185b/18, 190b/7
 h.+i şiddik Yūsuf 21b/8
 h.+i şiddika 90b/4
 h.+i sultān-ı enbiyā 57a/9, 99a/14
 h.+i sultān-ı kevineyn 18b/1, 23b/2, 94a/1
 h.+i Süleymān 177b/2, 177b/14
 h.+i şeyh 2b/10, 65b/19
 h.+i Şu'ayib 92b/10
 h.+i Ubey bin Ka'b 4b/11
 h.+i vācibü'l-aṭā 34b/3
 h.+i vācibü'l-vücüd 5b/4, 13a/16, 22a/12,
 37a/13
 h.+i vāhibü'l-aṭā 2a/13
 h.+i ḥabīb-i Ekrem 68a/7
 h.+i ḥakīm 100b/8, 191a/2
 h.+i ḥakīm ḥallāk 84b/3
 h.+i Ḥaḳ celle ve 'alā 26b/10
 h.+i Ḥaḳ 4b/13, 6a/3, 10a/11, 12a/2,
 24a/17, 38a/18, 38b/6, 60a/5, 60a/10, 75b/16,
 77a/1, 92b/14, 100b/19, 146b/18, 182a/3,
 185b/9
 h.+i Ḥaḳ Sübhāne ve Te'ālā 33b/6, 35b/1,
 74b/5, 104b/19, 111b/6
 h.+i Ḥaḳ Te'ālā 3b/16, 19a/12, 31b/9,
 102b/1
 h.+i Ḥālīk 21b/2
 h.+i Ḥadīce 127a/12
 h.+i Hızır 167a/16
 h.+i Ya'qūb 17b/4, 17b/5, 17b/15, 21a/11,
 21a/18, 21b/5, 24b/18, 25a/10, 31a/11, 31b/2,
 31b/5, 31b/16, 31b/18, 33a/18, 38b/5, 41a/12,
 43a/14, 43a/16, 45a/16, 46a/8, 46b/15, 47b/11,
 56a/13, 56b/5, 56b/14, 57a/3, 59a/7, 59a/16,
 59b/8, 60a/19, 60b/9, 61b/8, 63b/13, 114a/8,
 127a/7, 157b/15, 172b/6, 172b/10, 173b/10,
 173b/19, 176b/3, 176b/6, 178a/15, 179a/1,
 179b/7, 182a/6, 187a/6
 h.+i Yehūdā 19a/9, 19a/11, 141a/10

h.+i Yūnus 50a/17, 133a/14, 133b/1
 h.+i Yūsuf 2a/10, 2b/5, 3b/8, 15b/13,
 20b/4, 20b/8, 20b/19, 21a/13, 29b/2, 30b/4,
 33a/17, 33b/735a, 37a/13, 37b/6, 42b/16,
 43a/15, 43a/17, 53a/19, 53b/10, 53b/15, 54a/4,
 57a/3, 59a/8, 63b/14, 63b/18, 67a/17, 69a/2,
 69a/9, 69a/9, 69a/10, 70b/10, 72a/15, 72b/10,
 73a/1, 73a/2, 75a/12, 77b/18, 79a/7, 79a/10,
 79a/12, 79b/10, 80b/6, 83a/5, 83a/5, 83a/6,
 83a/11, 84a/6, 85a/4, 85a/15, 87a/15, 87b/5,
 87b/17, 89a/2, 89a/8, 90a/4, 93b/9, 95b/19,
 96a/12, 96b/1, 108b/7, 109a/1, 109a/6, 109b/7,
 109b/13, 112b/13, 113b/3, 114b/10, 115a/3,
 115b/5, 117b/6, 117b/16, 118a/5, 118a/14,
 119a/5, 121b/16, 122a/10, 123b/11, 123b/16,
 125b/17, 126a/7, 126a/12, 128b/8, 130a/4,
 130a/6, 130a/13, 134a/1, 135a/12, 135b/8,
 135b/11, 136b/4, 136b/6, 137a/11, 137b/5,
 137b/19, 138b/6, 138b/14, 138b/17, 139a/2,
 141a/11, 141a/14, 141b/16, 143a/12, 145a/16,
 146a/3, 148b/5, 149a/6, 149b/19, 150a/6,
 151a/8, 153a/3, 154b/10, 156a/10, 162b/5,
 162b/14, 163b/3, 166b/7, 166b/16, 169a/19,
 176a/11, 183a/16, 188a/7, 190b/3
 h.+i Yūsuf mı 27b/6
 h.+i Zekeriyā 131b/10
 h.+i zü'l-celāl 9a/9, 52a/4
 h.+i Zūnnūn-i Mısrī 129b/14
 h.+de(dergāh-ı Ḥazret) 22b/12
 h.+den 23b/18, 127b/8
 h.+e 53b/15, 53b/16, 160b/3, 175b/14
 h.+e(dergāh-ı Ḥazret) 100a/6
 h.+e(nesīm-i cānib-i Ḥazret) 116a/3
 h.+i Yūsuf 73b/8
 h.+i Resūlu'llāh 28a/7
 h.+ine 50a/1, 80a/9, 90a/8, 95a/10,
 108a/14, 109a/9, 131a/1
 h.+ini 36b/4, 43a/13, 130b/10
 h.+iñ 120a/9, 127b/2
 h.+leri 30b/18, 190a/7
 h.+lerinden 56b/18, 88b/13, 169b/10
 h.+lerinüñdür 190b/3
 h.+üme 108a/13
 h.+üñ 49a/17, 60b/16, 62b/12, 86b/11,
 101a/8, 159b/12, 171a/11
 h.+üñe 32a/11, 56b/7, 59a/16, 76b/19,
 167a/5, 178a/10
 h.+üñüzüñ 158a/2
 h.+üñle 185b/17
 h.+üñüz 157b/18

Ḥazret-i Cāfer Şadık Bk. Şakıs isimleri dizini.

- h.+uñ 124a/5
- Ḥazret-i Zünnün-i Mısrî** Bk. Şakıs isimleri dizini.
h. 45b/2, 74b/15
- ḥazz** Ar. Hoşlanma, sevinç, mutluluk.
h.+it- 20a/1
- hebā** Ar. Yok yere boş, nafile.
h. 80b/18, 145b/5
h.+dur 48b/6
h.+ol- 39b/13
- ḥebāl** Ar. İp.
h.+ı iblīs 29b/14
- ḥüccet** Ar. Resmî mektup.
h. 127b/15
- hecr** Ar. Ayrılma, terk etme, ayrılık.
h. 141b/5
h.+e 44b/4
h.+e(âteş-i hecr) 142b/6
h.+inden 60b/11
- hedâyâ** Ar. Armağanlar, hediyeler.
h. 63b/18, 64a/2
h.+düz- 136a/15
- hedef** Ar. Meram, maksat, gaye.
h. 49b/3
h.+ol- 58a/2, 115a/18
- heder** Ar. Boşa gitme, yok yere gitme.
h.+ol- 80b/18
- hediye** Ar. Hediye, armağan.
h. 109b/9, 109b/12, 127b/4, 149a/18
h.+dür 93b/11
h.+kıl- 20a/8
h.+si 18a/8, 18a/9
h.+sidür 18a/6
h.+sine 18a/7
h.+sini 18a/14
- helāk** Ar. 1.Mahvolma, ölme.
h.+a 118a/10
h.+dan 103a/13
h.+dur(sebeb-i helāk) 151b/14
h.+eyle- 107a/11, 164a/13
h.+ı 107a/12
h.+ına 29b/2
- h.+it- 41b/2, 56b/2, 102b/2, 120a/19,
136a/16, 146a/12, 146b/16, 161b/14, 164a/4,
164a/6, 164a/12, 164a/15, 164a/19, 164b/2
h.+larına 152a/1
h.+ol- 48b/17, 51a/12, 77b/8, 77b/9,
81a/14, 87a/17, 104b/1, 124a/16, 136b/3,
141b/1, 151b/16, 152a/7, 160a/19, 164a/7,
170a/2
- helākiyyet** Ar. Yok olmak.
h. 15b/18
- helāklik** Mahvolma durumu.
h. 107b/3
h.+inden(helākliginden) 146a/13
- ḥelāl** Ar. Helâl.
h. 5a/7, 65a/9, 154a/16
h.+(ekel-i ḥelāl) 134a/18
h.+dur 65a/8
h.+eyle- 66a/4, 66a/5, 139b/9
h.+ı 90a/16, 90a/19, 90b/1, 90b/2
h.+ım 131b/11
h.+ından 19a/5
h.+it- 114a/18, 139b/10
h.+ol- 124a/9
h.+um 75b/15, 94a/19
- ḥelālîk** Helal olan şey.
h. 98a/18, 187a/6
h.+a(ḥelālîğa) 89a/18, 105a/4
- hele** Özellikle.
h. 87b/19, 147a/2, 191b/16
- ḥelvā** Ar. Helva.
h. 66a/1, 66a/6, 66a/6, 74a/14
- ḥelvācı** Helva yapan veya satan kimse.
h. 74a/14, 74a/15
- hem** Far. -dak, -dek, -i bir.
h. 10b/3, 10b/4, 10b/16, 10b/17, 12b/13,
12b/13, 15b/16, 15b/16, 15b/16, 15b/16,
15b/16, 15b/17, 15b/17, 15b/17, 15b/17,
15b/17, 35b/6, 35b/6, 41a/8, 41a/9, 43b/10,
43b/10, 53b/13, 53b/13, 78b/4, 78b/4, 95a/10,
95a/10, 113a/10, 126a/2, 126a/3, 129a/4,
129a/4, 139a/17, 139a/17, 141a/8, 141a/8,
143a/13, 143a/13, 169a/10
- hem-rāh** Far. Yoldaş, yol arkadaşı.
h.+ol- 80b/18

hem-sāye Far. Komşu.

h.+si 28a/9

hem-şohbet Far. Birbiriyle sohbet eden,

arkadaş.

h. 101b/19

hemān Far. Hemen, derhal.

h. 7a/19, 7b/3, 59a/6, 67a/1, 68a/1, 68a/2, 68b/18, 74a/6, 86b/10, 88b/16, 101a/14, 103a/2, 105b/11, 123a/12, 132b/7, 142b/7, 145a/15, 155b/13, 185a/4, 190a/14

hemm Ar. Gam, keder, tasa.

h. 138a/13

hemyān Far. Heybe, çanta, büyük kese.

h. 124a/5

hengām Far. Zaman, çağ.

h.+ı revāc 142b/13

henüz Far. Şimdiye kadar, bu ana dek.

h. 42a/12, 61b/3, 71a/11, 83a/1, 155b/15, 159b/17

hep Far. Bütün, tüm olarak.

h. 108b/19, 151a/9

her Far. Hep, bütün.

h. 2b/9, 2b/18, 3a/13, 3a/13, 4a/6, 4a/7, 4a/16, 4a/18, 4a/18, 4b/8, 4b/8, 4b/9, 4b/10, 5b/1, 5b/4, 6a/3, 6a/4, 6a/5, 6a/6, 6a/7, 6a/8, 6a/10, 7a/1, 7a/4, 8a/4, 8b/1, 8b/6, 9a/12, 10a/18, 10a/18, 11b/2, 11b/10, 11b/16, 12a/3, 12a/16, 12b/14, 13a/4, 13b/18, 13b/19, 14a/3, 14a/3, 14a/9, 14a/18, 14b/8, 15b/10, 16a/8, 16b/14, 19a/13, 20a/17, 20b/14, 21b/8, 22b/8, 23a/7, 23a/9, 24b/7, 25a/12, 26b/2, 26b/5, 27b/14, 28a/8, 29b/9, 30a/19, 30b/9, 30b/10, 31a/10, 31b/1, 33a/2, 34a/6, 34b/4, 35a/6, 36a/14, 36b/17, 37a/9, 37a/10, 37b/18, 38a/17, 38b/4, 40b/9, 41a/5, 41b/15, 42a/19, 42b/17, 44b/3, 44b/3, 44b/5, 44b/5, 44b/17, 45a/11, 45b/1, 45b/6, 46a/16, 46a/17, 47a/13, 47b/4, 48b/1, 48b/6, 49b/12, 50a/12, 50b/1, 50b/5, 50b/11, 50b/15, 51a/2, 51a/5, 51b/14, 52b/5, 52b/19, 54a/18, 56a/12, 57a/13, 57a/14, 57b/10, 57b/17, 58a/7, 58a/11, 58a/12, 60a/8, 60a/17, 60a/18, 61b/6, 64b/2, 65a/5, 65a/5, 65a/6, 66a/15, 66b/7, 66b/16, 67a/8, 68a/1, 68a/6, 68a/18, 68b/16, 69b/11, 71a/15, 71b/1, 72b/16, 73a/7, 73b/1, 73b/11, 73b/12, 74a/7,

74b/6, 76b/2, 77b/5, 79a/6, 79b/8, 79b/14, 81b/3, 81b/4, 82b/12, 83a/4, 83b/12, 84a/19, 84b/1, 84b/2, 84b/7, 84b/18, 85a/1, 85b/12, 86b/3, 87a/1, 87a/1, 87a/2, 87a/7, 87b/4, 87b/14, 89b/1, 90a/3, 91a/1, 91a/12, 91a/16, 91b/6, 91b/13, 92a/19, 93a/14, 93a/14, 93b/6, 94a/18, 94b/2, 95a/11, 95b/13, 95b/13, 98b/10, 98b/15, 98b/16, 98b/18, 98b/19, 99a/1, 99a/2, 99a/18, 100a/5, 101a/9, 101b/17, 101b/18, 102b/4, 103b/7, 104a/17, 104b/3, 104b/6, 104b/9, 105b/10, 105b/14, 106a/17, 106b/6, 109a/6, 114a/18, 114b/6, 114b/9, 115a/10, 115a/12, 115b/10, 115b/13, 115b/15, 116a/1, 116a/12, 116a/13, 116a/15, 117b/10, 118a/8, 119a/11, 119b/12, 119b/14, 119b/15, 119b/16, 119b/16, 120a/17, 125a/12, 125a/18, 125b/10, 125b/14, 125b/14, 130a/14, 132a/19, 132b/15, 133b/7, 133b/15, 134a/16, 135a/15, 136b/17, 137a/5, 137b/1, 137b/14, 138a/16, 139a/9, 139a/11, 139b/2, 140a/12, 140a/14, 140b/1, 140b/2, 140b/4, 141b/1, 141b/1, 143a/16, 144b/17, 146a/19, 146b/2, 146b/11, 147a/6, 147b/14, 147b/17, 148a/4, 148a/7, 148a/14, 148a/17, 148a/19, 149a/5, 149b/2, 149b/3, 150a/4, 151a/16, 151a/18, 152a/19, 153a/9, 154a/13, 155b/19, 156a/8, 156b/19, 157a/10, 157b/16, 158a/18, 158b/2, 159a/16, 160a/19, 161a/3, 162a/16, 163a/1, 163a/12, 163a/15, 163b/7, 163b/8, 164a/3, 165b/2, 166a/19, 166b/1, 166b/6, 166b/6, 166b/9, 166b/16, 169a/10, 169a/16, 170a/12, 170a/14, 170b/1, 171a/10, 171a/13, 171b/7, 172a/2, 172b/13, 173a/4, 173b/7, 177a/14, 179a/19, 181a/10, 183a/4, 183a/7, 183a/12, 183a/18, 183b/5, 185b/14, 186a/11, 186a/12, 186a/12, 187a/14, 188a/8, 188a/19, 189a/3, 189a/17, 189b/1, 189b/2, 191a/5, 191b/1, 191b/10, 192a/17

hergiz Far. Asla, katiyyen, hiçbir vakit.

h. 41b/8, 42a/4, 45a/17, 45a/18, 45b/1, 96a/1

herkes Far. İnsanların bütünü.

h. 13b/3, 14a/1, 15a/17, 20a/3, 32b/2, 80b/8, 87b/15, 126a/10, 126b/14, 150a/16, 178b/1, 178b/2

h.+e 149b/18

h.+iñ 150a/17, 167b/10

hesāb < Ar. *ḥisāb* Hesap.

h. 185b/16

h.+da 122b/11

h.+da(mavkıf-ı hesābda) 62a/6

h.+dan mı 35b/19

h.+ı 92a/10
h.+ların 109b/4

hevā Ar. Heves, istek, arzu.

h. 28a/10, 35b/8, 39b/2, 58a/13, 88a/9,
96b/12, 116b/16, 150a/10, 187b/12
h.+(terk-i hevā) 123b/16
h.+yı nefis 134b/1
h.+da 66b/11, 69a/1, 107a/8, 177b/4
h.+dan 7b/16, 11b/18, 78b/11, 84b/15,
95a/3, 99b/16, 129b/19
h.+dan(memhūr-ı hevā) 44a/12
h.+dır 58a/10
h.+mı 135a/2
h.+ña 168b/15
h.+sı 165a/18
h.+sına 113b/18
h.+ya 20b/12, 39b/15, 78b/18, 132b/8,
147a/3, 177b/8
h.+yıla 149b/8

hevāyic Ar. İhtiyaç
h.+ i 161a/7

hevām Ar. Önemli.
h. 177a/2

hevāyī Ar. Nefis ve şehvetine mağlup
olmakla ilgili.
h.+dür 149b/7

heybet Ar. Korku ile saygı duygularını birden
uyandıran hal veya gösteriş.
h.+(hıṭāb-ı heybet) 17b/3
h.+i 122b/10
h.+inden 35b/12, 69b/19, 72b/1

heybetlü Heybetli, görünüşü korku ve saygı
uyandıran.
h. 153b/14

hey'et Ar. Şekil, kıyafet.
h. 162b/18
h.+de 156b/7

hezārān Far. Pek çok.
h. 80b/16, 92b/12

hezārbār Far. Binlerce.
h. 17a/11, 92b/17

hıfz Ar. Saklama.
h. 79a/9, 113a/13, 157a/11

h.+eyle- 30a/19, 35a/14, 47a/12, 61a/8,
77a/1, 124a/13, 131a/17, 133a/15, 134b/16,
145b/4, 146b/18, 149b/10, 153b/13, 167a/18,
167b/4

h.+it- 3a/3, 4a/10, 4b/16, 9a/14, 12a/8,
24b/14, 34a/13, 34a/14, 37b/14, 47a/13, 50b/2,
54b/11, 57a/16, 57a/17, 63b/18, 67a/11,
80b/12, 90a/13, 90a/15, 90a/17, 98a/8, 108b/2,
112b/11, 112b/12, 114b/16, 130b/15, 154a/2,
163b/17, 167a/14, 182a/12, 192a/12
h.+olun- 108b/7

hınzır Ar. Domuz.

h. 182b/18

hıramān Far. Salına salına naz ve eda ile
yürüyen.

h. 181b/10

h.+ın 106a/15

hırka Ar. Hırka.

h.+yı 53a/6, 53a/8

hırş Ar. Öfke, kızgınlık, azgınlık.

h. 3b/4, 11b/18, 28a/10, 69a/1, 97a/14,
152b/12, 152b/17
h.+(züll-i hırş) 28b/4
h.+ıla 97b/1
h.+dur 146a/15
h.+ları 23b/14

hırsız Hırsız, uğru.

h.+dur 71b/11, 169b/13
h.+lar 110a/13, 110a/18
h.+larda 7b/3

hırsızlık Çalma, arakçılık.

h. 7b/11, 110b/5, 156b/11, 167a/15,
169b/2, 173a/17
h.+a(hırsızlığa) 168b/18
h.+it- 110b/19

hışım Ar. Soyca veya evlilik sonucu

aralarında bağ bulunanlardan her biri,
akraba.
h.+ıñuz(hışımñuz) 75b/19
h.+lar 44a/8

hıṭām Ar. Yular, dizgin.

h. 10a/11

hıyānet Ar. Hayınlık.

h. 136a/6, 146a/17, 156b/9
 h.+e 63a/5, 118b/10
 h.+i 41b/6
 h.+it- 70b/11, 109a/19, 111a/5, 117b/15,
 118a/10

Hzır Ar. Şahıs isimleri dizini.
 h. 17a/15, 160b/19, 167a/19
 h.+(Hzret-i Hzır) 167a/16
 h.+ı mevt 52a/15, 52a/18

hızlān Ar. Utanç, rezillik.
 h.+(mühr-i hızlān) 123a/19

hicāb Ar. Utanma, sıkılma.
 h. 77a/7
 h.+ı celāl 85b/5, 144a/9
 h.+ı kibriyā 6a/19, 74a/9
 h.+a 126b/2
 h.+da 23a/19
 h.+dan 166a/19
 h.+ı 50b/10, 50b/14, 51b/7, 51b/18,
 104a/2, 134b/1, 134b/1, 135a/2, 151b/9,
 166b/1, 167a/8
 h.+ıdur 22b/8, 45b/1
 h.+ın 178b/2, 178b/3
 h.+it- 140a/18, 143a/14, 159b/17, 160a/5,
 160a/11, 172a/14
 h.+ları 128b/15
 h.+uñ 166a/19

hicāmet Ar. Boynuz veya şişe ile vücudun
 bir organına kanı topladıktan sonra neşter
 ve mengene gibi aletlerle kan alma.
 h. 63a/17

Hicāz Ar. Arap yarımadasında, Mekke ile
 Medine'nin bulunduğu ülke.
 h.+da 104a/8

hicrān Ar. Ayrılık.
 h. 73a/5, 115a/2, 131a/7, 173a/3, 187b/16
 h.+(āteş-i hicrān) 69a/17
 h.+(ğam-ı hicrān) 178b/9
 h.+(şeb-i hicrān) 180b/10
 h.+a 173a/11
 h.+ı 176a/7
 h.+ından 176a/6

Hicret Ar. Hz. Peygamberin Mekke'den
 Medine'ye göç etmesi ki, İslam
 takviminde tarih başı sayılır.

h.+ı nübüvviye 192a/18
 h.+it- 115b/19

hiç Far. Yok denecek kadar az olan, yok
 olan.
 h. 12a/7, 12b/18, 24a/5, 34a/11, 42a/9,
 42a/16, 48a/5, 48a/11, 48a/13, 54a/4, 56a/19,
 59a/12, 74a/1, 82a/6, 98b/9, 151a/3, 187a/18

hiçbir Hiçbir.
 h. 39b/9

hidāyet Ar. Hak yoluna, doğru yola
 kılavuzlanma.
 h. 30a/3, 60b/4, 155b/3
 h.+(bāiş-i hidāyet) 80a/4
 h.+(sebeb-i hidāyet) 111a/6
 h.+bu'l- 70b/7
 h.+e 4b/8
 h.+it- 66b/18, 78a/18, 110b/17
 h.+üm 145a/2
 h.+üñ 105b/5
 h.+vir- 120b/4

hikāyāt Ar. Hikāyeler.
 h. 138a/1
 h.+ı ümem-i sālife 3b/7

hikāye Ar. Hikāye.
 h. 7a/17, 10a/14, 11a/1, 11a/12, 12b/19,
 14a/13, 17a/11, 19a/7, 23a/1, 23a/8, 25b/8,
 26a/13, 30b/11, 30b/14, 32a/16, 34b/2, 34b/16,
 38b/14, 39a/10, 42b/2, 45b/2, 45b/7, 50b/11,
 51a/7, 56a/4, 61b/1, 65b/17, 68b/1, 69b/6,
 74a/13, 74b/12, 78b/7, 83b/11, 85b/16, 92b/4,
 93a/18, 93b/3, 94b/14, 98b/16, 99b/13,
 101b/10, 103b/3, 106b/1, 108a/14, 117a/17,
 122b/15, 129b/14, 134a/9, 134b/2, 136a/8,
 139a/19, 139b/16, 140a/2, 140a/16, 146b/9,
 147a/5, 149b/14, 150a/19, 158b/3, 159a/15,
 160a/6, 160b/10, 170b/13, 172a/7, 174b/10,
 176a/4, 178a/3, 178a/17, 181b/5, 183b/15,
 189a/3
 h.+de 73b/17
 h.+eyle- 162b/10
 h.+it- 16b/16, 22a/16, 80a/9, 85b/2
 h.+olun- 124a/4, 124a/11, 124b/1
 h.+ye 171b/1
 h.+yi 19a/15

hikmet Ar. Hakimlik.
 h. 3a/13, 3b/5, 9b/3, 14b/5, 33b/3, 36b/19,
 63a/9, 98a/7, 99a/4, 106a/12, 143a/1, 187b/19
 h.+(ehl-i hikmet) 190b/4

h.+(ilm-i hikmet) 2b/15
 h.+i ümîz 178a/7
 h.+i hükemâ 14b/5
 h.+dür 3b/5
 h.+e 3a/14
 h.+i 58b/17, 113a/17
 h.+inden 1b/7, 69a/18

hîlâf Ar. Karşı.

h.+ı 127b/14
 h.+ın 158b/3
 h.+ına 29b/3
 h.+it- 55b/4, 86b/7, 176b/18

hîlâfet Ar. Halifelik.

h.+de(taht-ı hîlâfet) 189a/9
 h.+ime 191b/8

hîl'at Ar. Eskiden padişah veya vezir

tarafından takdir edilen, beğenilen
 kimseye giydirilen süslü elbise.
 h. 139a/3, 144b/17, 150a/2, 179a/12
 h.+a 159a/12
 h.+ı 66b/7
 h.+ın 27b/1282a/14
 h.+ını 12a/4, 80a/3
 h.+um 82a/13

hîle Ar. Oyun, aldatma.

h. 29b/7, 117a/6, 167a/12, 168b/15,
 169b/11, 192a/6
 h.+düz- 29a/5, 29b/11
 h.+eyle- 168a/19
 h.+it- 167a/12, 168a/3, 168a/4, 168a/5,
 168a/5, 168a/6, 168b/1, 168b/13, 168b/14,
 168b/17, 169b/9
 h.+sini 31a/19

hîlim < Ar. *hîlm* İnsanın tabiatında olan

yavaşlık, yumuşaklık.
 h. 159a/14, 159a/15
 h.+dür 159a/14
 h.+dür(netice-yi hîlimdür) 148a/1
 h.+i(hîlmi) 147b/19
 h.+inden(hîliminden) 46a/11
 h.+ini(hîlmini) 147b/11
 h.+üm(hîlmüm) 40b/16, 86b/4

hîlkat Ar. Yaradılma, yaradılış.

h.+ı beşeriyet 113a/10
 h.+da 16b/13
 h.+ı 90a/15

hîl'at Ar. Paye.

h. 144b/17

hîmâr Ar. Erkek eşek.

h.+a 76b/3
 h.+ı 63a/3

hîmâyet Ar. Koruma, korunma.

h. 105a/12
 h.+inde 189b/12
 h.+it- 114a/8

hîmmet Ar. Gayret, emek, çalışma.

h. 38b/15, 124a/3, 124b/10, 124b/12,
 124b/14, 190a/2
 h.+i 2b/16, 68a/1, 68a/3, 68a/3, 68a/6,
 68b/18, 112b/14, 112b/16
 h.+i 112b/16
 h.+idür 68a/1, 68a/19
 h.+inde 3a/18
 h.+leri 3a/16
 h.+üñ 68a/13, 75b/5

hîn Ar. An, zaman.

h.+i gâflet 161b/11
 h.+de 7b/15, 18b/11, 23a/17, 67b/11,
 75b/6, 77b/13, 82b/19, 85a/2, 91a/3, 103a/3,
 106b/4, 108a/1, 110b/9, 120b/10, 128a/6,
 133b/9, 136a/10, 178b/17

hîrmen Far. Harman.

h.+in 81a/16
 h.+ini 185b/13

hîsâb Ar. Hesap, sayma.

h. 28a/16, 64b/12, 65a/10
 h.+ına 65a/9
 h.+it- 145b/10

hîsal Ar. Huy, tabiat.

h.+ı muzammite 42a/8

hîss Ar. Duyuma kuvveti, duygu.

h.+it- 126a/14
 h.+olun- 185b/2

hîşşe Ar. Pay, nasip.

h.+dür(eyyâm-ı hîşşe) 179a/17
 h.+siyle 4a/15

hîtab Ar. Bir veya birçok kimseye ağızdan veya yazı ile söyleme.

h. 44a/14, 52a/5, 54b/7, 60a/2, 77a/10, 83b/2, 90b/10, 106b/9, 106b/12, 114b/14, 120b/6, 122b/2, 128a/6, 133b/9, 133b/18, 134a/6, 155a/17, 157b/17, 164a/8, 165b/10, 166b/1, 172b/2, 175b/18
 h.+ı 'azîz 154a/4
 h.+ı heybet 17b/3
 h.+ı 'izzet 26b/19, 53b/7, 68a/12, 81b/16, 82a/7, 82b/8, 82b/10, 83a/9, 101a/9, 105b/12, 181b/16

h.+ı Hâzret-i Bârî Te'âlâ 62b/8
 h.+ı 106b/13
 h.+ına 172b/16
 h.+ıyla 34a/4
 h.+iriş- 68a/8
 h.+it- 50b/1, 75b/10, 92b/8, 114b/1, 122a/12, 132a/4

hizmet Ar. İş, iş görme.

h. 106b/9
 h.+(keşret-i hizmet) 38a/16
 h.+de 95a/7
 h.+de(mağâm-ı hizmet) 163a/17
 h.+dür 149b/11
 h.+e tur- 156a/13
 h.+eyle- 106a/9
 h.+i 177b/3
 h.+in 80a/16, 138a/6, 153a/16
 h.+inden 39b/15
 h.+ine 80a/15, 127b/6
 h.+it- 100a/14, 106a/11, 106a/12, 127b/1, 132a/13, 141b/8, 175a/8, 175a/9
 h.+ümüz 38a/14
 h.+ünde 103b/13, 106a/6
 h.+ünden 16a/19, 191b/6, 191b/6

hizmetkâr Ar.+Far. Hizmetkâr, uşak.

h.+uñ 152b/6

hoca Ar. Hoca, efendi.

h. 2b/10, 4a/3, 77b/11, 78a/1, 72b/5, 72b/8, 79b/9
 h.+ı 'âlem 7a/9
 h.+sına 76b/11
 h.+ya 75a/12

hocalık Ar. Hocalık, efendilik.

h.+a(hâvcelîğa) 79b/10

hod Far. Kendi.

h. 38a/14, 38b/12, 57a/4, 68b/13, 76a/12, 78b/9, 79a/9, 82b/11, 93b/2, 95a/1, 97b/6, 110a/9, 120a/13, 162b/16, 172a/15, 173b/16, 185b/9

hokka Ar. İçine mürekkep konulan maden, cam veya topraktan yapılmış küçük kap.

h.+sıdur 22b/10

hor Far. Önemsiz, değersiz, bayağı.

h. 109b/6, 129a/19, 167b/10

Horāsān Far. İran'ın doğusunda bulunan geniş arazi.

h. 68b/1
 h.+a 68b/7
 h.+da(diyār-ı Horāsān) 51a/7
 h.+dan 148b/4
 h.+dan(diyār-ı Horāsān) 2b/14

horluk Bayağılık.

h. 28b/6, 53a/11

horos Far. Horoz.

h.+larınıñ 81b/19

hoş Far. Güzel, iyi.

h. 8a/11, 32a/4, 42a/14, 46b/11, 50a/19, 50b/3, 50b/8, 50b/12, 50b/14, 50b/17, 51a/3, 61b/1, 80b/4, 92a/17, 93b/18, 94a/2, 106b/10, 132b/3, 137a/10, 170a/8, 177b/3
 h.+dur 46b/8, 46b/12
 h.+dut- 89b/12
 h.+ol- 22a/10, 78a/9

hoşca < hoşça Hoşça, güzelce.

h. 76a/19

hoşluk Hoşluk, letafet.

h. 170a/7

hoşnūd Far. Razi, memnun.

h.+ol- 120b/10
 h.+um 191b/6

hüb Far. Güzel, hoş.

h. 28b/15
 h.+(zann-ı hüb) 102b/16
 h.+ı manzâr 40a/7
 h.+ı 20b/12

- hubūb** Ar. Taneler, tohumlar.
h. 150a/10
h.+ların(ķut-ı hubūb) 151a/1
- huccet** Ar. Senet, vesika, delil.
h. 22a/5
h.+in 59b/15
- huddām** Ar. Hizmetçiler.
h.+uñuza 156b/5
- huķuķ** Ar. Haklar, hakikatler.
h.+ı 130a/7, 154a/7
- hulāşāt** Ar. Sözüñ özü.
h.+u'l-keām 9a/10
- hulefā** Ar. Halifeler.
h.+dan 31a/5
- hulī** Ar. Altın, zümrüt, gümüş gibi ziynet eşyası.
h.+lerin 151a/4
- hulķ** Ar. Ahlāk, huy.
h. 16b/13,
h.+um 120a/7
- hullān** Ar. Sadık dostlar.
h.+ı şafā 17a/9
h.+ı vefā 3a/2, 191a/15
- hullet** Ar. İkten sevgi, gerçek dostluk.
h. 33b/5
- hulle** Ar. Cennet elbisesi.
h. 11a/5, 11a/15, 11a/18, 54b/14, 55a/6,
89b/3, 132b/11, 178a/2, 179b/6, 181b/9,
188b/4
h.+ı fāhire 54b/15
h.+ı saltanat 187b/9
h.+ler 181b/10
h.+lerden 7a/14
h.+leri 188a/10
h.+sin 55a/12
- hulūl** Ar. Girme.
h.+it- 58a/4
- hulūş** Ar. Sahlık, gönül temizliđi.
h. 7b/14
- hulv** Ar. Tatlı.
h.+ı 177b/18
- humār** Ar. İıkiden sonra gelen baş ağrısı, sersemlik.
h. 26a/15
- hūn** Far. Kan.
h. 152b/9, 178b/14
- hun-ķār** Far. Kan dökücü, zalim.
h.+dan(görk-i hun-ķār) 43a/9
- hūr** Ar. Cennet kızı, huri.
h. 9b/6, 9b/17, 143b/19
- hurd** Far. Küçük, ufak.
h.+eyle- 152a/1
h.+it- 168a/13
- hūrī** Far. Cennet kızı.
h.+ler 10a/9, 85a/19, 128b/18
- hurmā** Far. Hurma ağacının tatlı meyvesi.
h. 18b/7, 107b/8
- hurūc** Ar. Çıkış, çıkma.
h. 186b/6
h.+it- 139a/15
- hurūf** Ar. Harfler.
h.+ı 'adād 4b/5
h.+ı muķaţta 5a/4
h.+ı 4b/7, 10a/17
- huşamā** Ar. Düşmanlar.
h. 28a/16
- huşlat** Ar. Özellik.
h.+lardan 146a/14
- huşūl** Ar. Üreme, türeme.
h. 105a/15
h.+ı 171a/14
h.+ına 159b/8
- huşūmet** Ar. Düşmanlık.
h. 120b/13, 122a/8
h.+e 122a/9, 122a/18
h.+eyle- 122a/14
h.+iñe 122a/13

h.+it- 12a/9, 12a/10, 12a/11, 122a/8,
122a/11, 122a/12, 124b/15

hüşüş Ar. İş, şekil.

h.+(‘alel-hüşüş) 190a/6
h.+da 149b/3, 172b/9
h.+ında 45a/3, 57b/4

hüşüşā Ar. Başkaca, ayrıca.

h. 190a/1, 190b/2

hüşü’ Ar. Gönül alçaklığı.

h. 100a/4, 100a/10

hüt Ar. Büyük balık.

h.+ı 84a/13

hütbe Ar. Hutbe.

h. 86b/8, 89a/13

hüy Far. Mizaç, tabiat.

h. 20b/7, 120a/7
h.+umuzu 71b/4

huzlān Ar. Rezillik, horluk.

h.+a 111a/8

hüzü’ Ar. Alçak gönüllülük.

h. 43b/5, 100a/4

hüzür Ar. Hazır bulunma.

h. 28a/13
h.+ı kalb 99b/9
h.+da 34a/10
h.+ı kabül 100a/5
h.+ı Hâk 42b/1, 109b/3, 160a/7
h.+ı şahih 100a/4
h.+ı şerif 32a/6, 34b/19
h.+ına 19b/12, 27a/14, 37a/8, 56a/11,
61b/18, 73b/17, 95b/8, 143a/15, 145b/7,
115b/16, 158b/3, 160b/17, 163a/16, 170a/17,
170a/19, 177b/15, 177b/15
h.+ında 28b/12, 33a/6, 33a/7, 55b/18
h.+ına 170a/13
h.+uma 4b/3

hüccāc Ar. Hacılar.

h.+uñ 100b/7

hüccet Ar. Senet, vesika, delil.

h. 73a/15, 103a/7, 182b/10
h.+i 73a/16

hücre Ar. Göz, odacık.

h.+i şerife 185b/1
h.+yi 185b/5

hücüm Ar. Saldırı, saldırma.

h.+it- 108a/17, 122b/1, 156b/3, 187b/15

Ĥüdā Far. Tanrı.

h. 26b/8, 28a/19, 96a/14, 109a/10, 128a/5,
134b/4, 136a/9
h.+(Bār-ı Ĥüdā) 17a/12, 26a/17, 35a/3,
76b/17, 81b/6, 83b/1, 92b/11, 93a/5, 104b/17,
133b/8, 134a/4, 140a/3, 175b/15, 176a/17,
180a/15, 186b/2, 187b/18, 188b/16
h.+(ğayret-i Ĥüdā) 31a/3
h.+(iştiyāk-ı Ĥüdā) 92b/18
h.+(luṭf-ı Ĥüdā) 183b/8
h.+(hāne-i Ĥüdā) 104a/5
h.+yı ‘izz ü celle 44a/15
h.+dan 33a/4
h.+dur(mavşıl-ı ma‘rifet-i Ĥüdā) 3b/2
h.+niñ 29b/3
h.+nuñ 15a/11
h.+ñi 26b/14
h.+ya 39b/14, 83a/7
h.+yam(kaşām-ı bendegān-ı Ĥüdā) 82b/6
h.+yı 18a/4
h.+yı(sırr-ı Ĥüdā) 31a/2
h.+yı Bārī-yi Te‘ālā 143a/2

Ĥüdā-perest Ar. Hakka tapan.

h. 100a/2

Ĥüdāvend Far. Allah, Tanrı.

h.+iñ 14a/17

hüdhüd Ar. Süleyman Peygamber ile Seba
melikesi Belkis arasında haber getirip
götüren kuş.

h. 176b/15, 177a/19, 177b/8, 177b/11,
177b/14, 177b/16, 177b/18, 178a/1, 178a/8,
178a/9
h.+i 177b/7, 177b/8
h.+uñ 177b/6

hükemā Ar. Hakimler, bilginler.

h. 65a/2, 121a/14
h.+(hikmet-i hükemā) 14b/5

hükām Ar. Hakimler, bilginler.

h.+ı zamān 190b/1

hüküm Ar. Hüküm, emir.

- h. 37b/10
- h.+i gayret 179a/11
- h.+i 'ibret 52a/1
- h.+i 'ināyet 179a/12
- h.+i każā 49b/6, 54a/1
- h.+i rızā 37b/8
- h.+i sehv 17b/15
- h.+de 46b/9
- h.+it- 126b/18, 189a/13
- h.+iyle 21b/12, 32a/13, 45a/1
- h.+üñüz 169a/17

hükümet Ar. Bir memleketi idare eden vekiller heyeti.

- h. 150a/1
- h.+i 39a/4
- h.+ünde 29a/16

hüner Far. Ma'rifet, bilme.

- h.+(envā'-ı hüner) 19a/13

hürmet Ar. Saygı.

- h. 46b/7, 122b/12, 135a/17
- h.+(külli hürmet) 190a/3
- h.+e 61a/14
- h.+i 91b/4, 115a/1
- h.+i-çun 17b/11, 21b/15
- h.+ine 76b/19, 77b/17, 181a/17, 181b/2, 185b/4, 185b/7
- h.+it- 72a/14, 139a/19

hür Ar. Esir olamayan, karışanı görüşeni olmayan.

- h. 61a/13, 88b/6

hürrem Ar. Sevinçli.

- h.+ol- 6b/7

hüsn Ar. Güzel, iyi.

- h. 20b/5, 20b/7, 20b/9, 20b/14, 20b/18, 21a/1, 69a/7, 83a/8, 97a/11, 120a/1, 123b/18, 177a/4
- h.+i cemāl 85a/7, 153a/1, 156a/1
- h.+i kāmranlık 153b/7
- h.+i zann it- 62b/13, 110a/2
- h.+e(zinet-i hüsn) 180b/18
- h.+i 14a/14, 34b/8, 38b/7, 46a/8, 83a/4, 120a/4, 127a/4
- h.+i 127a/3
- h.+ine 14a/14, 48a/17

- h.+iñ 69a/8
- h.+iyle 82b/17
- h.+üñ 67b/17

hüsnā Ar. (Daha, pek, en) güzel.

- h.+(cāriye-i hüsnā) 14a/16

hüsrān Ar. Hüsrān.

- h. 94b/9
- h.+(bī-pāyān-ı şāhib-i hüsrān) 48b/9

hüveydā Far. Açık, apaçık, belli, besbelli.

- h.+ol- 1b/6, 181a/19, 183b/6

hüzün Ar. Gam, keder.

- h. 63a/19
- h.+(Beytū'l-Hüzün) 73b/9
- h.+de(dāru'l-hüzün) 179a/2
- h.+e(hüzne) 173a/13
- h.+(havf-ı hüzn) 185a/5

ıhtifā Ar. Saklanma, gizlenme.

- ı.+it- 49b/10

ıraq Uzak Krş. **ıraq**

- ı.+ol- 32b/6, 167b/13

ıraq Uzak. Krş. **ıraq**

- ı. 132a/12
- ı.+dan 112a/5, 170a/9
- ı.+dadur 155b/16

ıraq Ar. Dicle nehrinden aşağı Basra'ya kadar Şat suyunun iki tarafı.

- ı.+a 2b/15

ıрмаğ Irmak, nehir.

- ı. 187a/8

ısfahānī Ar. İsfahan'a ait.

- ı. 164b/4

ışmarla- İsmarlamak, emanet etmek.

- ı. 75b/10
- ı.-dı 46a/17, 49a/10, 75a/11, 158a/9, 160b/10, 162a/11, 162a/12
- ı.-dığñ 145a/6
- ı.-dılar 147b/13, 147b/17, 163a/10
- ı.-dum 93b/18, 135b/3
- ı.-rsm 53b/16

ısrār Ar. Ayak direme.

- ı. 179b/17

ıssı Sıcak.

1. 14a/10, 14a/10

ıştıfâ Ar. Seçme, seçkinlik.

1. 155a/15

1.+(risâlet-i ıştıfâ) 21a/19

1.+eyle- 117b/15

ıtlak Ar. Salıverme, koyuverme.

1.+eyle- 143b/10

1.+ımı 135b/3

ıyâl Ar. Bir kimsenin geçindirmek

zorunda olduğu kimseler.

1.+ı 19a/16, 34b/5, 132a/13, 148a/13

1.+ına 19a/15, 29a/2, 35a/15

1.+ıña 34a/15

1.+ların 151a/6

ızmâr Ar. Gönlünde gizleme, saklama.

1.+ı 43b/7

ızırâb Ar. Acı, elem, azap, sıkıntı.

1. 80a/17, 137b/10, 189b/14, 189b/15

1.+ı aḥvâl 2b/4

1.+a 54b/9

1.+da 52a/8

1.+dayuz 56b/6

i- Yardımcı fiil.

i.-di 2a/10, 2b/4, 7b/15, 7b/17, 9a/2, 11a/2, 11a/3, 11a/3, 12a/11, 12a/13, 13a/9, 17a/6, 17a/7, 17a/17, 18b/5, 19a/7, 19a/8, 19b/16, 21b/11, 22b/16, 23a/10, 24a/17, 24b/11, 24b/19, 25b/8, 25b/16, 27a/2, 28b/12, 28b/15, 29a/12, 30b/19, 30b/19, 30b/19, 31a/5, 33a/11, 34b/2, 35b/13, 39a/10, 39a/12, 39b/16, 40b/10, 40b/11, 40b/12, 41b/17, 41b/17, 43b/3, 43b/5, 45b/11, 45b/18, 46a/6, 46b/13, 46b/14, 46b/14, 47b/17, 50a/12, 50a/13, 50a/15, 50a/19, 50b/3, 50b/6, 50b/8, 51a/8, 51a/8, 52b/15, 52b/15, 52b/16, 53b/10, 53b/12, 53b/12, 53b/15, 54b/12, 55a/5, 55a/5, 55b/6, 55b/7, 55b/15, 56a/8, 56a/12, 56a/13, 56a/14, 56b/15, 58b/8, 58b/10, 63b/16, 64a/6, 64b/6, 66b/9, 66b/10, 66b/10, 67a/3, 67a/4, 67a/17, 67a/18, 67a/18, 67b/3, 67b/3, 67b/4, 67b/4, 68a/19, 68b/6, 68b/7, 68b/14, 69a/9, 69a/11, 69a/11, 69a/12, 69a/12, 69a/13, 69a/13, 69b/8, 70a/10, 70b/11, 70b/12, 71b/3, 71b/4, 72a/3, 72a/4, 72a/12, 72a/14, 72b/9, 72b/19, 74a/8, 74a/14, 74b/12, 74b/17, 75a/11, 75a/12, 75b/15, 77a/19, 78a/8, 78a/11, 78a/14, 79a/4, 79a/6, 79a/9, 79a/10,

79a/11, 79b/6, 81b/18, 83a/3, 83a/5, 83a/7, 85a/3, 86a/12, 86b/10, 87b/1, 87b/1, 88a/3, 88a/3, 88a/14, 88a/17, 88b/6, 88b/6, 89a/1, 89a/2, 89b/4, 89b/5, 89b/6, 89b/16, 89b/17, 90b/8, 93b/13, 95a/1, 95a/5, 95b/12, 95b/13, 96a/1, 97a/12, 97a/15, 97a/16, 98b/7, 102b/1, 102b/1, 102b/14, 103a/17, 103b/10, 103b/18, 104a/18, 104b/9, 106a/2, 106a/8, 106a/16, 107a/6, 107a/16, 107a/17, 110a/1, 110a/19, 110b/12, 111a/1, 111a/1, 111a/6, 112a/1, 112b/2, 112b/16, 112b/16, 113a/1, 113a/1, 113a/2, 113a/8, 113b/8, 115b/19, 116b/8, 116b/14, 116b/14, 116b/14, 116b/14, 117a/14, 117b/19, 117b/19, 118a/13, 119b/15, 121a/11, 121a/13, 121b/2, 121b/3, 122b/16, 125a/8, 125a/9, 125a/9, 125a/10, 125b/10, 125b/10, 126a/9, 126b/2, 126b/7, 126b/8, 126b/8, 127a/5, 127a/5, 127b/3, 127b/17, 132a/10, 132a/13, 132b/1, 132b/6, 132b/7, 132b/8, 132b/19, 135a/14, 136a/14, 136b/6, 136b/8, 136b/15, 136b/17, 136b/18, 137b/17, 138a/6, 138a/18, 139b/3, 141b/8, 141b/9, 142a/9, 142b/15, 143a/4, 143a/15, 143b/14, 143b/17, 144a/5, 145b/16, 146a/5, 146b/5, 147b/12, 147b/18, 148a/3, 148a/4, 148a/4, 148a/17, 148a/17, 148a/18, 148a/18, 148a/19, 148b/1, 149a/14, 150a/4, 150a/13, 150a/14, 150a/15, 151b/1, 152b/4, 152b/7, 152b/9, 153a/11, 153a/12, 153a/13, 154b/5, 154b/11, 154b/16, 155a/14, 155b/1, 155b/15, 156a/9, 156a/14, 156a/19, 156b/14, 157a/4, 158a/11, 159a/3, 159a/16, 159a/17, 159a/17, 159b/12, 159b/13, 159b/13, 159b/13, 159b/16, 159b/17, 159b/17, 160a/19, 160b/11, 160b/12, 160b/16, 161a/15, 161a/16, 161a/16, 161a/16, 161a/17, 161b/13, 161b/16, 161b/16, 161b/16, 162a/3, 162a/3, 162a/3, 162a/4, 162b/3, 162b/4, 162b/7, 162b/15, 162b/19, 163a/1, 163a/1, 163a/3, 163a/6, 163a/7, 164a/5, 164a/9, 165b/2, 165b/4, 166a/12, 166a/19, 166b/1, 166b/3, 167a/16, 167a/16, 167a/17, 168a/8, 168a/9, 168a/9, 168a/9, 168b/5, 169a/1, 169a/2, 169a/2, 169a/3, 169a/3, 169a/10, 169a/11, 169b/3, 169b/4, 169b/4, 169b/5, 169b/6, 169b/8, 169b/10, 169b/14, 170a/14, 170a/15, 170b/5, 170b/5, 171a/10, 171a/15, 171a/16, 171b/1, 171b/3, 172b/4, 172b/4, 174b/6, 174b/11, 174b/12, 174b/18, 174b/19, 175a/1, 176b/2, 176b/2, 177a/1, 177a/3, 177a/4, 177b/3, 177b/4, 177b/4, 178a/19, 179a/3, 179a/9, 179a/16, 180a/10, 180a/12, 180b/2, 180b/2, 180b/8, 181b/6, 181b/6, 181b/12, 182a/19, 182b/9, 183a/14, 183a/17, 183b/1, 184b/1, 186b/5, 186b/5, 186b/6,

186b/10, 186b/11, 187a/8, 187a/8, 188b/8,
 188b/10, 191b/11, 191b/11
 i.-di(cem'ol-) 52b/17
 i.-di(ceza' it-) 178b/1
 i.-di(ider)(da'vet it-) 161b/9
 i.-di(ider)(yād it-) 26b/11
 i.-di(iderler)(mahrūm it-) 150a/16
 i.-di(iftār it-) 165b/3
 i.-di(i'rāz it-) 12a/14
 i.-di(istiğfār it-) 45a/17
 i.-di(iştirā eyle-) 97a/15
 i.-di(ihāta it-) 125a/6
 i.-di(ihžār it-) 150b/12
 i.-di(kaşd ol-) 22b/17
 i.-di(ma'lūm ol-) 110b/8
 i.-di(müfārekat it-) 168b/5
 i.-di(naķş olun-) 104b/7
 i.-di(redd ol-) 39b/16
 i.-di(sipāriş it-) 172a/8
 i.-di(şakķ ol-) 117a/13
 i.-di(terbiye it-) 41b/19
 i.-di(vāşıl ol-) 75a/7
 i.-di(vaţan dut-) 52b/17
 i.-di(hıfz eyle-) 167a/18
 i.-di(hizmete tur) 156a/13
 i.-di(ziyāde ol-) 178a/18
 i.-diler 51a/9, 85a/3, 126a/17, 126b/1,
 148a/19
 i.-diñüz 74b/3, 164b/11, 192a/5
 i.-dügi 50a/11, 86b/12, 111a/10, 121a/9,
 159a/7, 159a/8, 191b/14
 i.-dügin 39b/10, 41b/5, 118a/19, 121a/3,
 127a/5, 150a/6, 162a/9, 162b/1
 i.-düginde 161b/7
 i.-düginden 41b/4, 65b/17
 i.-dügine 143a/17, 147b/19
 i.-dügini 102b/8
 i.-dügüne 124b/9
 i.-dügün 124a/8
 i.-dük 148b/11, 164a/3, 179a/8
 i.-düm 7a/18, 23a/12, 25b/17, 50a/19,
 50b/4, 50b/18, 50b/18, 69a/6, 102a/13,
 102b/14, 154b/9, 154b/9, 154b/12, 164b/11,
 166b/13, 168b/11, 175a/6, 179a/11, 184b/9,
 191b/3, 192a/7, 192a/16
 i.-dün 76a/8, 76a/8, 76a/9, 76a/10, 76a/10,
 84a/2, 88a/5, 91a/11, 93a/15, 139b/6
 i.-dünse 99b/12, 99b/12
 i.-dünüz 74b/6, 164a/2
 i.-ken 6b/1, 10b/3, 16a/11, 21a/19, 21b/1,
 21b/8, 23a/4, 24b/3, 24b/6, 24b/11, 24b/16,
 28a/1, 28a/13, 31b/5, 32a/13, 34a/13, 34a/14,
 39b/17, 40b/6, 51b/13, 51b/13, 51b/14, 51b/15,

51b/16, 51b/16, 51b/18, 52b/7, 52b/8, 52b/8,
 52b/9, 52b/10, 61a/13, 63a/9, 74a/4, 76a/11,
 78a/8, 81a/17, 83b/17, 87b/18, 90b/2, 92b/9,
 94a/18, 98a/5, 101b/12, 102a/16, 102a/16,
 113a/18, 116b/2, 117a/2, 121b/5, 122a/1,
 122a/19, 123a/9, 127a/5, 129a/14, 130a/7,
 137a/1, 138b/13, 138b/14, 140b/18, 143a/17,
 146b/4, 146b/6, 151b/2, 151b/7, 153a/1,
 153a/6, 161b/2, 169b/3, 169b/5, 169b/9,
 173a/12, 173a/12, 173a/12, 173a/13, 174b/12,
 174b/12, 174b/15, 175b/16, 175b/17, 179a/15,
 183a/14, 184a/1, 185a/2, 185a/14, 185a/15,
 185a/18, 185b/13, 187b/7, 188a/14, 189a/17,
 191b/6, 191b/6, 191b/13
 i.-miş 64b/8, 68b/17, 136a/13, 164a/14,
 164a/17, 164b/1
 i.-miş(helāk it-) 164a/12, 164a/19, 164b/2
 i.-miş(helāk ol-) 164a/8
 i.-miş(muţtali' ol-) 191b/1
 i.-se 2a/17, 4a/6, 8b/9, 8b/10, 8b/11, 8b/13,
 8b/14, 8b/15, 18a/6, 18a/17, 24a/8, 24a/9,
 26a/2, 29a/9, 30b/2, 33b/17, 34a/3, 35a/12,
 37a/10, 37a/11, 37a/12, 37a/17, 37b/5, 40a/10,
 40b/12, 40b/15, 40b/15, 41b/7, 45a/3, 45a/5,
 49a/12, 49b/8, 53a/5, 53b/17, 54b/15, 54b/16,
 54b/17, 61b/1, 65a/9, 65a/9, 65a/13, 65a/13,
 65b/13, 68a/2, 68a/3, 68a/3, 68b/17, 69b/18,
 72b/18, 74a/13, 75b/14, 75b/15, 75b/15,
 75b/16, 75b/19, 76b/17, 84b/5, 84b/11, 86a/18,
 87b/7, 89b/10, 91b/19, 92a/7, 92a/8, 94b/2,
 99a/4, 104b/3, 104b/17, 105b/5, 105b/13,
 113a/17, 114b/6, 119a/13, 119a/14, 119b/10,
 120a/12, 123b/3, 126b/8, 129b/18, 131a/2,
 134a/5, 134a/17, 135b/15, 142b/14, 144b/14,
 153b/3, 162a/17, 163a/12, 169a/10, 169b/2,
 169b/16, 170a/7, 170b/10, 188b/16, 188b/19,
 190a/8, 190b/12
 i.-se(su'al olun-) 123b/17
 i.-seben 75b/18
 i.-seler 57b/1
 i.-sem 13a/4, 75b/6, 77a/11, 77a/12,
 87b/19, 90a/3, 96a/9
 i.-señ 16b/3, 20b/15, 42a/8, 72a/14,
 102a/7, 137a/14, 137a/15, 158b/11, 158b/11,
 158b/13, 172a/10, 172a/10, 172a/11, 172a/18,
 184a/11, 184a/11

ibā' Ar. Razı olmama.

i.+eyle- 149b/15
 i.+it- 136b/2, 140a/19, 154a/1, 154a/2,
 154a/2

'ibād Ar. İbadet edenler, kullar.

i. 94a/5, 105b/7, 144a/4

- i.+(kūlūb-ı ‘ibād) 23b/6
i.+ı miskīn 44a/15
i.+ına 128b/9, 158b/9, 185a/6, 185a/12
i.+ımı 128b/13
i.+ımñ 98b/10
i.+umdan 111b/10
i.+umı 144a/10
i.+uñ 23b/7, 117a/16
- ‘ibādāt** Ar. İbadetler.
i. 41b/4, 78b/4, 123b/2
i.+a 3b/13, 41a/15
i.+ı maḥẓ 123b/4
- ‘ibādet** Ar. İbadet.
i. 12a/4, 33b/16, 33b/18, 78b/6, 88a/8,
102a/16, 115b/10, 153a/16
i.+(ḥāne-i ‘ibādet) 100b/6, 102a/5
i.+de 182a/18
i.+den 39b/12
i.+dür 78b/2
i.+e 41b/7, 87b/11, 101b/17, 133a/18,
188a/8
i.+i 39b/13, 131a/8
i.+in 71a/2
i.+indedür 119b/18
i.+inden 33b/15
i.+ini 25b/7
i.+it- 25b/9, 39a/11, 39b/14, 79b/15,
174a/13, 174a/13
i.+uñ 148b/17
- ‘ibādu’līlāh** Ar. Tanrı kulları, insanlar.
i. 63b/19
- ‘ibārāt** Ar. Cümleler, paragraflar.
i. 122a/14
- ‘ibāret** Ar. Cümle, paragraf.
i. 39a/3, 85b/6, 88b/8
- ‘ibdā** Ar. Örneksiz olarak bir şey meydana
getirme, yaratma.
i. 1b/3
- İblīs** Ar. Şeytan.
i. 4b/2, 25b/5, 25b/13, 29b/10, 32a/19,
32b/2, 32b/4, 39a/14, 39a/15, 51b/15, 55b/9,
60a/4, 74b/7, 81a/14, 88a/8, 101b/12, 102b/12,
102b/18, 114b/12
i.+(ḥebāl-ı iblīs) 29b/14
i.+ı la‘īn 39a/13
i.+i 32a/17, 102b/11
i.+pür telbīs 58b/6, 81a/6, 114b/10, 115b/1
- i.+uñ 25b/14, 29b/15, 32b/7
- İbn** Ar. Oğul.
i.+ü’l-kerīm 137b/9, 141b/14
- İbn-i Abbās** Bk. İsimler indeksi.
i. 4b/17, 99a/6, 112b/15, 147b/12, 180a/7
- İbn-i Ādem** Ar. Ādem oğlu.
i. 27b/16, 146a/12
i.+e 148a/6
- İbn-i A‘şam** Bk. İsimler indeksi.
i. 107b/6, 107b/17
- İbn-i Cüreyc** Bk. İsimler indeksi.
i. 169b/6
- İbn-i İbrāhīm** Bk. İsimler indeksi.
i. 96a/16
- İbn-i İshāk** Bk. İsimler indeksi.
i. 96a/16
- İbn-i Muğarrıb** Bk. İsimler indeksi.
i. 60b/12
- İbn-i Semmāk** Bk. İsimler indeksi.
i. 11a/12, 12b/19
- İbn-i ‘İmrān** Bk. İsimler indeksi.
i. 155a/15
- İbn-i Velīd** Bk. İsimler indeksi.
i.+e 169a/3
- İbn-i Yāmin** Ar. Bk. İsimler indeksi.
i. 44b/15, 162a/17, 162b/10, 162b/12,
163b/2, 163b/9, 163b/16, 163b/19, 164b/6,
165a/4, 166b/7, 166b/18, 167a/11, 167a/12,
167a/13, 167a/16, 167b/1, 169a/7
i.+den 171b/11
i.+e 160a/14, 162b/13, 162b/14, 164b/10
i.+i 127a/7, 158a/5, 158a/9, 158a/11,
158a/16, 160b/9, 160b/10, 162a/10, 162a/11,
163b/10, 171b/14
i.+iñ 169a/12, 172a/2, 175b/16
i.+uñ 169a/1, 172b/9, 172b/12
- İbn-i Zar** Bk. İsimler indeksi.
i. 66b/10
- İbnü’l-Ḥāmulk** Bk. İsimler indeksi.

i. 113b/19

İbrāhīm Bk. İsimler indeksi.

i. 21a/5, 33a/14, 33b/5, 38a/2, 42b/4, 42b/6, 45b/15, 45b/17, 46a/10, 63a/1, 63a/2, 76b/18, 79b/19, 83b/6, 88b/10, 91b/3, 91b/7, 121b/1, 122a/3, 122a/3, 141a/7, 156b/13, 168a/6, 168a/9, 168a/12, 168a/15, 168a/17, 172b/16, 173a/16, 185a/14

i.+(Hāzret-i İbrāhīm) 46a/3, 123b/10, 123b/15, 168a/4

i.+e 144b/17

İbrāhīm bin Edhem Bk. İsimler indeksi.

i. 83b/3

İbrāhīm Şibār Bk. İsimler indeksi.

i. 42b/2

ibrāz Ar. Meydana çıkarma, gösterme.

i.+it- 91a/2

‘ibret Ar. Kötü bir hadiseden alınan ders.

i. 4a/2, 14b/5, 22a/8, 23b/5, 36b/17, 37a/2, 78b/14, 115a/16, 182a/10, 182a/18, 190b/4

i.+(‘ayn-ı ‘ibret) 190b/12

i.+(naẓar-ı ‘ibret) 101b/7

i.+(hük-m-i ‘ibret) 52a/1

i.+e 3b/5

i.+ler 21a/5, 21a/18, 23b/6, 36a/15, 36b/16

i.+leri 36a/18

i.+ol- 117b/18, 177b/8

i.+ün 3b/6

ibretlü İbretli, ibret dolu.

i. 52a/12

‘ibretnümā Ar. İbret gösteren, ibret olan.

i.+sını 190b/3

‘İbrī Ar. İbrani, yahudi.

i. 87b/12

a.+(ğulām-ı ‘ibrī) 117b/14

i.+nüñ(ğulām-ı ‘ibrī) 125a/11

a.+yi 77b/10, 77b/11, 88b/1

ibrīk Ar. İbrik.

i. 126a/6

ibrīşim Far. Kalınca bükülmüş ipek iplik.

i. 87b/3, 89b/3, 93b/5

ibtidā’ Ar. Başlama, başlangıç.

i. 159a/17

i.+da 15b/17, 33b/14, 63a/11, 142b/18, 151b/18, 159a/16, 159b/1

i.+dan 152a/2

i.+it- 2b/7, 159b/2

i.+larında 192a/13

i.+ña 84a/1

i.+olın- 2b/8

i.+sı 84a/3

i.+sında 23a/9

ibtilā’ Ar. Mübtelalık, bir şeye düşkünlük.

i.+sı 172b/18

i.+sına 17b/5

i.+sından 136a/8

icābet Ar. Kabul etme, kabul edilme.

i. 134a/15, 134a/16

i.+it- 101a/8

İcād Ar. Vücuda getirme.

i.+it- 14a/2

icāzet Ar. İzin, ruhsat.

i. 96a/12, 142a/14, 175b/17

ichād Ar. Son derece eleme, sıkıntıya uğratma.

i. 160b/7

icrā Ar. Yapma, yerine getirme.

i.+it- 45a/6

ictihād Ar. Gücü kuvveti yettiği kadar çalışma.

i.+(kadem-i ictihād) 116a/17

i.+(sa‘yu ictihād it-) 2b/17

i.+ı ekber 168a/19

i.+eyle- 116a/15, 168a/19

i.+it- 162a/8

iç İç, dış karşıtı.

i. 148a/10

i.+inde 5b/10, 48b/17, 48b/18, 61a/1, 63b/14, 69b/3, 73b/2, 73b/5, 92a/8, 95b/6, 95b/13, 158a/13, 160a/18, 176b/2, 180b/9

i.+ine 19b/10, 45b/17, 46a/1, 85b/19,

102b/3, 105a/14, 107b/9, 133a/10, 167b/6, 187a/9

i.+iñüzde 133a/11, 134b/17

i.+ümüzde 77b/8

iç- İçmek.

i. 50a/16

i.-di 136b/2, 138a/3

i.-dükden 128b/8
 i.-düm 16a/17
 i.-er 38b/5, 127a/2
 i.-erler(and iç-) 112b/9
 i.-mek 42a/19, 104a/17
 i.-mekden 60b/8, 104a/15, 107b/11

içeri İç bölüm, dışarı karşıtı. Krş. **içeri**.
 i. 25b/13

içerü iç bölüm, dışarı karşıtı. Krş. **içeri**.
 i. 18b/6, 25b/11, 95b/5, 104b/14, 126a/8,
 126b/5, 163a/1, 163b/4, 185b/3, 185b/5
 i.+de 135a/15, 191b/5
 i.+den 96b/16, 185b/2
 i.+ye 23a/17, 34b/12, 47b/2, 95b/4,
 135a/18

içün Amacıyla, maksadıyla.
 i. 5b/15, 7b/13, 9b/19, 10b/4, 10b/11,
 11b/9, 12b/15, 13a/7, 14a/2, 14a/3, 18b/16,
 20b/5, 20b/11, 21b/15, 22a/13, 22b/10, 31a/2,
 33b/10, 36b/4, 37b/13, 38b/7, 39a/7, 45a/9,
 45a/10, 46b/6, 54b/2, 54b/3, 54b/10, 54b/11,
 55b/10, 61b/4, 61b/6, 61b/11, 63a/2, 64a/16,
 66a/15, 66a/16, 66b/19, 67b/3, 68a/6, 68a/11,
 68a/17, 69b/10, 70a/12, 70a/15, 75a/9, 78b/16,
 79a/9, 80a/8, 85a/3, 89a/13, 89b/18, 90b/5,
 94b/13, 94b/14, 95a/12, 95b/3, 97b/5, 97b/5,
 102b/4, 103a/3, 106b/1, 106b/10, 107a/5,
 109a/18, 111b/8, 119b/19, 120a/5, 122b/17,
 123a/6, 124a/17, 124a/18, 125b/10, 126b/9,
 127a/6, 127b/18, 128b/18, 129b/13, 130a/2,
 131b/2, 131b/4, 132a/5, 133b/12, 134b/7,
 134b/15, 137b/16, 139a/14, 141a/10, 141a/16,
 142b/8, 148b/18, 151b/5, 155b/3, 155b/9,
 156b/6, 156b/9, 157b/6, 161a/7, 162a/2,
 163a/4, 167a/18, 168b/12, 168b/18, 170b/8,
 171a/12, 171a/15, 171a/17, 171b/7, 173b/7,
 173b/8, 173b/10, 173b/11, 173b/14, 174a/2,
 174a/6, 177a/13, 179b/2, 179b/3, 180a/8,
 180a/9, 180a/19, 185a/11, 185a/14, 187b/6,
 189a/16, 192b/2
 i.+dür 12b/15, 20b/6, 34a/7, 34a/19, 37b/1,
 38b/7, 44a/1, 47a/10, 48b/5, 54a/11, 68a/6,
 93a/1, 93a/11, 93a/12, 93a/13, 93a/13, 97b/7,
 97b/8, 104a/9, 116a/15, 116a/17, 123a/5,
 127a/8, 130a/2, 134b/9, 137a/8, 147a/14,
 152a/14, 152a/16, 156a/4, 158a/17, 158a/18,
 173b/17, 173b/19
 i.+midür 92b/8, 92b/9

içür- İçirmek.
 i.-di 55a/6
 i.-diler 76a/9

i.-eler 55a/13

‘îd Ar. Bayram
 i.+da(yevm-i ‘îd) 161b/10

i‘dām Ar. Yok etme, öldürme.
 i. 120b/13

idin- Edinmek, kendini bir şeye sahip kılmak.
 i.-düm(malüm idin-) 192a/9
 i.-esiz(malüm idin-) 11b/10

idrāk Ar. Anlayış, akıl erdirmeye.
 i. 4a/4

İdris Bk. Şahıs isimleri dizini.
 i. 182b/2, 182b/6, 186a/14
 i.+(Hāzret-i idris) 182a/5, 182a/8
 i.+e 144b/17

idhāl Ar. Dahil etme, içeri sokma.
 i.+eyle- 81b/19, 82a/18
 i.+it- 45b/12, 140a/4, 184a/8

ifāde Ar. Anlama, anlayış.
 i.+(zann-ı ifāde) 98a/4

ifākāt Ar. Hastayken iyi olma.
 i. 128a/16

ifāza Ar. Feyizlendirme, bereketlendirme.
 i.+(kuvvet-i ifāza) 153a/8

iflās Ar. Bitirme, tüketme.
 i.+um 86b/14

ifşā Ar. Gizli bir şeyi yayma.
 i. 163b/5
 i.+yı sırr it- 30b/13, 71b/5
 i.+eyle- 167a/15
 i.+it- 31a/2, 117b/17
 i.+sı 34a/18
 i.+ya 88b/15

iftār Ar. Oruç açma.
 i.+it- 8a/5, 165b/3

iftihār Ar. Öğünme.
 i. 163a/5

iftikār Ar. Çok ihtiyacı olmak.
 i. 13a/7

- iftirā** Ar. Birine aslı olmayan bir suç yükleme.
i. 169a/16
i.+eyle- 118b/14
i.+it- 63a/5, 110b/17, 118b/12, 118b/19, 121a/2, 139a/13, 143b/8, 145b/15
i.+sıdur 113b/10
- iftirāk** Ar. Ayrılma, dağılma.
i. 189a/7
i.+ından 185a/4
- ihānet** Ar. Mahvetme.
i.+e 57b/18
- iḥāta** Ar. Bir şeyin etrafını çevirme, sarma.
i.+it- 125a/6, 134a/5
- iḥfā** Ar. Gizleme, saklama.
i.+it- 112a/12
- iḥlāṣ** (Ar.) Gönülden gelen dostluk, doğruluk, bağlılık.
i. 33b/19, 145b/4

i.+ı davā it- 99b/10
i.+a 33b/19
sūre-i İḥlāṣ (Ar.) Dört ayetten oluşan Kur'an'ın 112. suresidir.
i. 13a/18
i.+ıñdur 11a/17
- iḥrāk** Ar. Yakma, yakılma.
i. 170b/17
i.+eyle- 108a/4, 161a/19, 170b/12
i.+it- 25b/15, 70a/12, 153b/11
i.+ol- 170b/13
- iḥrāc** Ar. Dışarı atma, çıkarma.
i. 73a/11
i.+it- 39b/6, 68b/19, 70b/14, 73a/10, 86a/7, 97a/8, 97a/9, 143b/13, 143b/15, 143b/18, 175b/8
i.+olun- 140b/7
- iḥrām** Ar. Hacıların Kabe'yi tavaf için Mekke haricinde örtünmeğe mecbur oldukları dikişsiz örtü.
i.+bağla- 40b/5
- iḥsān** Ar. İyilik etme, bağış, bağışlama
i. 123b/1, 144b/18, 156a/3, 178a/2
i.+a 141b/4
i.+dan 99a/9, 99a/11, 99a/11
- i.+eyle- 7b/13, 91b/9, 178b/19
i.+ı 138a/6
i.+ıdur 138b/1
i.+ına 95b/9
i.+it- 2a/14, 4b/14, 6a/6, 14b/19, 19a/11, 91a/10, 156b/6, 178b/19
i.+lar 136a/17, 187b/18
i.+olın- 10a/19, 149a/6
i.+olun- 6a/5
i.+umdur 91b/10
i.+umla 8b/18
- iḥtilāf** Ar. Ayrılık, uymama, anlaşmazlık.
i. 111a/18, 192a/11
i.+ı 112b/14
i.+it- 125a/1, 161b/7, 161b/8
- iḥtimāl** Ar. Mümkün olma
i.+dur 58b/14
- iḥtirā** Ar. Benzeri görülmemiş bir şey icat etme.
i.+it- 1b/3
- iḥtiyāc** Ar. Muhtaçlık, yoksulluk.
i. 64b/13, 121b/1
i.+ (‘arz-ı iḥtiyāc) 140b/3
i.+ (tavşil-i iḥtiyāc) 141a/9
i.+ı 72a/12
i.+ları 136b/8
- iḥtiyār** Ar. Seçme, seçilme.
i. 117b/15, 191b/3
i.+eyle- 89a/10, 124b/16, 130a/6, 138b/17, 165b/9
i.+it- 33a/11, 90a/2, 100b/12, 104a/11, 108b/12, 128a/18, 130a/5, 130a/13, 130a/15, 130a/16, 130a/18, 130a/19, 130b/7, 130b/8, 130b/9, 130b/11, 130b/18, 155a/14, 155a/19, 178b/3, 190a/19
i.+kıl- 42b/1
i.+olın- 2b/13
i.+umla 69b/15
- iḥtizār** Ar. Sakınma, korunma.
i. 32a/2
- iḥvān** Ar. Sadık, samimi, candan dostlar.
i. 42b/12
i.+ (ferāḥ-ı rüyeti'l-iḥvān) 6b/5
i.+ı safā 191a/15
i.+ı safā 3a/2
i.+ı vefā 17a/9
i.+ı 43b/5

i.+ından 2a/11
i.+uñ 6b/8
i.+uña 6b/11, 24b/15

iḥyā Ar. İyilik, lutf etme.

i.+y-ı mevt 182b/16
i.+eyle- 91b/9, 102a/8
i.+it- 73b/3, 131b/16

iḥzār Ar. Hazırlama, hazır etme.

i.+it- 35b/16, 73b/18, 143b/6, 143b/7,
150b/12

‘iḳāb Ar. Eza, cefa, eziyet, azap.

i. 14b/4
i.+ı 12a/5

iḳbāl Ar. Baht, talih.

i.+(ḳabūl-ı iḳbāl) 12a/2
i.+ı kerāmet 55a/4
i.+dan(nesīm-i iḳbāl) 9a/14
i.+dan(viṣāl-ı evc-i iḳbāl) 59b/9
i.+dur(mū‘cib-i iḳbāl) 94a/7
i.+eyle- 174a/8, 174a/9, 174b/9
i.+it- 174a/5, 174a/6, 175a/15

iki İki (sayı ismi).

i. 3a/19, 3a/19, 7b/18, 8a/5, 9a/2, 11a/8,
11a/10, 13b/4, 14b/13, 15a/6, 19b/5, 30b/1,
36a/1, 38b/15, 39a/11, 39a/16, 39a/17, 39a/18,
39a/18, 39a/19, 39b/11, 39b/12, 47a/16, 48a/6,
49a/7, 50b/17, 51a/4, 64a/15, 64a/16, 64b/2,
67a/1, 67a/18, 72a/2, 72b/9, 74b/14, 75a/1,
75a/4, 75a/15, 75a/15, 77b/3, 79a/6, 80a/16,
80b/2, 80b/11, 84a/13, 89b/7, 91b/14, 92b/6,
95b/12, 98b/13, 100a/1, 101a/6, 101a/19,
107a/16, 107a/17, 107b/13, 109b/15, 111b/18,
114a/7, 114a/10, 116a/7, 116a/8, 116b/2,
117b/3, 117b/4, 121a/18, 129a/14, 131b/14,
131b/16, 131b/17, 132b/6, 133a/12, 134a/18,
136b/5, 138b/19, 141b/7, 141b/19, 145a/6,
146b/18, 147b/14, 147b/18, 148a/8, 148a/9,
148a/9, 148a/9, 148a/10, 151b/15, 151b/16,
152a/7, 152a/9, 152b/4, 152b/4, 155a/5,
155b/17, 156b/8, 156b/14, 159a/10, 160b/2,
161b/12, 162a/3, 163b/8, 165b/18, 166b/11,
169b/5, 170b/16, 175b/2, 176a/8, 177a/12,
178a/14, 178b/4, 178b/12, 179a/18, 180b/2,
187a/13, 188b/11, 190a/15
i.+den 7a/8, 33a/4, 86a/15
i.+dür 167a/6
i.+nizi 186a/3
i.+ñüzden 184a/16

i.+si 69a/4, 97a/16, 111b/7, 116b/10,
124b/12, 136a/19, 140b/11, 141a/5, 162a/16,
176b/19, 186b/6, 186b/8, 187a/7
i.+sin 18b/1, 19b/11, 113b/6, 136a/17,
136b/4, 170b/3, 184a/7, 187b/14
i.+sinden 97b/6, 152a/11
i.+sine 136b/1, 165b/6
i.+sinin 187b/1
i.+sinüñ 187a/12

iki yüz İki yüz (sayı ismi).

i. 81b/10

ikilik İkilik, anlaşmazlık.

i. 25a/19

ikinci İki sayısının sıra sıfatı.

i. 24b/6, 25b/1, 32b/16, 36b/11, 37b/1,
39b/2, 42b/8, 49a/7, 55b/8, 58b/8, 63a/2,
65a/11, 81a/17, 97b/14, 99a/18, 109b/10,
111b/16, 119b/13, 123b/10, 127b/16, 132a/4,
139a/13, 141a/9, 147b/5, 151a/2, 152a/1,
155b/2, 157a/19, 157b/6, 159b/7, 161b/5,
166a/15, 166b/16, 168b/12, 171a/14, 174a/7,
174b/8, 177a/19, 182a/5, 182b/14

ikişer İki sayısının üleştirme sıfatı.

i. 72a/1, 87a/6, 87a/7, 151a/14, 162b/3,
162b/3, 163b/9, 166b/9

iḳlīm Ar. Ülke, diyar.

i.+e 142a/10
i.+inden 141b/18, 163a/19
i.+ine 66b/10, 190b/2

ikrāh Ar. Birine zorla iş yaptıрма.

i.+it- 132a/12

ikrām Ar. Hürmet, saygı gösterme.

i. 106b/18, 156a/3
i.+a 156a/3
i.+dan 157a/8
i.+dan(ve’l- ikrām) 52a/5
i.+eyle- 10b/8
i.+ıñ 158a/19
i.+it- 158a/18, 164b/14, 169a/5
i.+ol- 10b/13

‘İkrame Bk. Şahıs isimleri dizini.

a. 72a/2, 72a/5

iḳrār Ar. Dil ile söyleme, bildirme.

i. 180a/4
i.+ı bi’l-lisān 57a/10

i.+eyle- 98b/6, 151a/9
i.+it- 52a/7, 57a/11, 71a/8, 71a/17, 73a/4,
107a/3, 124a/14, 145b/15, 157b/12, 179b/18,
179b/19, 180a/1

iktidār Ar. Güç, yetme, yapabilme.
i. 66a/17

iktisāb Ar. Kazanma, edinme.
i.+it- 159a/15

iktiżā Ar. Lazım getirme, gerektirme.
i.+eyle- 126a/2
i.+it- 21a/17, 173b/6

il Memleket.
i.+inde 183a/19
i.+inden 141b/15

ilā' Ar. Yükseltme, yükseltilme, yüceltme.
i. 2a/8, 111a/16

ilāc Ar. İlaç, çare.
i. 9a/1, 63a/17, 99b/6, 107b/5
i.+ın 107b/18
i.+ına 154a/6

ilāh Ar. Tanrı.
i. 107a/5
i.+a(faẓl-ı ilāh) 80b/17
i.+ı(şan'-ı ilāh) 109b/16
i.+sın 52a/7

ilāhī Ar. Allah'a mensup, Allah ile ilgili.
i. 64b/11, 83b/13, 103a/7, 130b/13,
133b/16, 185b/4, 185b/7
i.+(āşār-ı nūr-ı ilāhī) 78a/11
i.+(emr-i ilāhī) 85a/3, 133a/13
i.+(każā-yı ilāhī) 19b/15, 173a/17
i.+(tağdīr-i ilāhī) 187a/19
i.+den(şan'-ı ilāhī) 83a/2
i.+dür(luţf-ı ilāhī) 92b/19
i.+dür(sırr-ı ilāhī) 30b/13
i.+yem.(şabūr-ı ilāhī) 175b/6
i.+ye(āşār-ı vaż'-ı ilāhī) 42b/3

ilāhiyye Ar. Herşeyin Allah'ın birliğinde
mündemiç olduğu manasına gelen bir
kelime.
i.+(ināyet-i ilāhiyye) 78a/9
i.+(leţā'if-i ilāhiyye) 64a/4
i.+sidür(kudret-i ilāhiyye) 165a/14

i'lām Ar. Bildirme, bildirilme, anlatma.
i.+eyle- 160a/5

ilcā Ar. Mecbur etme, zorlama.
i.+it- 8a/17

ile İle, birlikte.
i. 1b/11, 1b/12, 2a/7, 3a/1, 3a/5, 5a/14,
5b/4, 5b/7, 5b/9, 5b/11, 6b/14, 7a/15, 7b/6,
7b/15, 8a/5, 8b/3, 8b/17, 8b/18, 9a/1, 9a/8,
9b/14, 9b/15, 10a/11, 10a/13, 10a/14, 11a/6,
11a/9, 11a/9, 11a/10, 11a/13, 11a/14, 11b/16,
11b/19, 12a/2, 12a/8, 12a/14, 13b/1, 13b/2,
13b/4, 14a/10, 14a/18, 15a/4, 15a/5, 15a/6,
15a/7, 15a/14, 15b/11, 16a/4, 16a/5, 16a/19,
16b/17, 16b/19, 17a/2, 17a/4, 17a/5, 17b/1,
17b/1, 17b/8, 17b/10, 17b/16, 18a/2, 18b/14,
19a/13, 19b/3, 19b/10, 19b/11, 19b/14, 20a/3,
20a/4, 20a/5, 20a/6, 20b/11, 21a/12, 21a/17,
21b/1, 22a/11, 22a/11, 23a/8, 23a/10, 23a/11,
23a/16, 23b/5, 23b/5, 23b/6, 23b/7, 25a/6,
25a/7, 25b/5, 25b/18, 26a/9, 26a/10, 26a/11,
27a/1, 28b/13, 28b/13, 29a/9, 29a/9, 29a/19,
29b/8, 29b/11, 30a/3, 30a/3, 30a/6, 31a/3,
31a/4, 31b/12, 32a/10, 32a/18, 33a/3, 33a/3,
33a/7, 33a/15, 33b/7, 34a/11, 34a/18, 34b/1,
34b/5, 34b/8, 34b/10, 34b/15, 34b/16, 35a/12,
35a/13, 35a/13, 36a/15, 36a/16, 36a/18,
36a/18, 37a/4, 37a/4, 37a/5, 38a/16, 38a/16,
38a/17, 38a/17, 38b/2, 38b/10, 38b/11, 38b/12,
38b/13, 38b/14, 39a/19, 39b/12, 40b/6, 40b/7,
40b/9, 41a/14, 41a/16, 41a/19, 41b/4, 41b/8,
41b/13, 41b/14, 42a/19, 42b/2, 43b/1, 44a/9,
44b/6, 45b/1, 45b/10, 45b/10, 46a/18, 46b/17,
47a/3, 47a/11, 47a/14, 48b/2, 49a/6, 49b/7,
49b/14, 49b/14, 49b/15, 49b/15, 49b/15, 50a/1,
50a/4, 50a/6, 50b/16, 51a/12, 51a/17, 51a/18,
52a/1, 52b/12, 53a/1, 53a/5, 53a/12, 54a/13,
56a/7, 57a/12, 58a/19, 58b/17, 58b/18, 58b/19,
59a/3, 59a/14, 59b/3, 59b/11, 60a/2, 60a/2,
60a/4, 60a/12, 60a/12, 61b/12, 61b/16, 62a/5,
62a/7, 62a/15, 62a/15, 62a/18, 62b/3, 62b/3,
62b/11, 62b/13, 63a/5, 63b/18, 64a/3, 64a/11,
64a/12, 64a/13, 64a/14, 65a/19, 65b/11,
65b/15, 65b/18, 66a/8, 66a/9, 66b/16, 67a/14,
67a/15, 67b/8, 68b/4, 68b/9, 68b/13, 69a/17,
70a/19, 70b/2, 70b/4, 71a/4, 71a/4, 71a/7,
71a/15, 71b/4, 72a/13, 73a/12, 73a/13, 73a/13,
73b/2, 73b/7, 73b/8, 74a/13, 74a/15, 74a/16,
74a/19, 74b/3, 74b/4, 74b/7, 74b/8, 74b/9,
74b/11, 75a/5, 75a/10, 75a/13, 75a/16, 75b/4,
76b/17, 77a/19, 77b/3, 78a/2, 78a/9, 78b/5,
78b/15, 78b/15, 79a/3, 79a/16, 79b/1, 79b/19,
80a/3, 80a/6, 80a/13, 80a/17, 80b/18, 80b/18,
80b/19, 81a/10, 81a/10, 81a/13, 81a/19,

81a/19, 81b/12, 82b/3, 82b/11, 82b/17, 82b/18, 83a/3, 84a/8, 84a/9, 84b/11, 84b/17, 85a/3, 85a/5, 85a/11, 85b/9, 85b/16, 86b/5, 86b/14, 87b/16, 87b/18, 88a/1, 88a/8, 88a/9, 88a/10, 88a/10, 88a/11, 88a/11, 88b/7, 89a/7, 89a/7, 89b/7, 90a/10, 90a/10, 90b/12, 90b/18, 90b/18, 92a/12, 92a/18, 92b/12, 93a/3, 95a/11, 95a/12, 95b/6, 96b/12, 96b/13, 97a/14, 98a/7, 98a/19, 98b/6, 98b/7, 99b/2, 99b/5, 99b/11, 100a/4, 100a/4, 100a/11, 100a/11, 100a/14, 100a/17, 101b/7, 102b/16, 103a/7, 103a/16, 104b/5, 104b/5, 104b/6, 104b/7, 104b/8, 104b/9, 104b/11, 104b/19, 105a/1, 105a/6, 106b/6, 106b/13, 106b/18, 107a/18, 108a/5, 108a/16, 108b/10, 108b/11, 108b/14, 109a/7, 109a/8, 109a/8, 109a/16, 109a/16, 109b/3, 109b/5, 109b/6, 109b/7, 109b/14, 109b/18, 110a/8, 110a/13, 110b/13, 111b/3, 112b/2, 113a/1, 113a/1, 113a/2, 115a/2, 115a/17, 115a/19, 117a/19, 117b/4, 118a/4, 119a/2, 119a/19, 119b/17, 120b/13, 121a/5, 121a/18, 121b/8, 122a/8, 122a/14, 122b/1, 122b/1, 122b/3, 123b/1, 123b/2, 123b/14, 123b/17, 123b/18, 123b/18, 123b/19, 124a/1, 124a/2, 124a/2, 124a/3, 124a/3, 124a/3, 124a/5, 124a/10, 124a/10, 124a/15, 124a/19, 124a/19, 124b/2, 124b/7, 124b/9, 124b/10, 124b/12, 124b/14, 125a/11, 125b/5, 126a/4, 126a/5, 126b/19, 127a/3, 127a/6, 128a/3, 128a/5, 128a/8, 128a/9, 128b/6, 128b/6, 129a/7, 134a/12, 134b/8, 135a/5, 135a/10, 135b/19, 136a/1, 136a/5, 136a/5, 136a/9, 136a/16, 136b/3, 136b/6, 138b/18, 139a/12, 141a/1, 141a/7, 141a/11, 141b/13, 141b/14, 142b/13, 142b/14, 142b/15, 143a/4, 143b/14, 143b/15, 145a/8, 145a/15, 145b/4, 146a/17, 147a/12, 147a/13, 148b/4, 148b/17, 149a/11, 149b/4, 149b/5, 149b/5, 149b/6, 152b/7, 152b/15, 152b/16, 153a/8, 153a/9, 154b/18, 155a/8, 155b/6, 155b/7, 155b/7, 156a/2, 156a/14, 156a/14, 156b/4, 158a/4, 158a/15, 158b/2, 158b/7, 158b/12, 158b/13, 159a/13, 160b/17, 161a/8, 161a/8, 161b/3, 161b/14, 161b/18, 162b/5, 162b/7, 162b/19, 163a/6, 163a/11, 163a/15, 164a/15, 165a/18, 165a/19, 165b/8, 166a/1, 166b/4, 167a/12, 167a/18, 167a/19, 167b/6, 167b/7, 168a/19, 168b/15, 169a/3, 169a/4, 169a/17, 169b/5, 169b/11, 169b/12, 170a/6, 170a/7, 170b/3, 171a/13, 171a/14, 171b/12, 172a/4, 173a/10, 174b/14, 175a/13, 175b/2, 175b/16, 176a/1, 176a/14, 177a/12, 178a/13, 178b/4, 179a/11, 179a/12, 180a/3, 180a/9, 180b/1, 180b/5, 180b/12, 180b/13, 181a/8, 181a/12, 181b/4, 181b/10, 182a/9, 183b/10, 184a/19, 184b/17, 184b/18, 185a/4, 186b/3,

187b/5, 188a/2, 189a/1, 189a/13, 190a/18, 190b/4, 190b/12, 191a/10, 191a/11, 191a/19, 191b/17, 191b/18, 192a/19, 192b/3

i.+(kerem-ile) 81b/13

i.+(tarîk-ile) 81b/2

i.+(vech-ile) 60a/3

i.+diler 58b/12

i.+dir 19a/5

i.+dür 9b/15, 9b/15, 49a/7, 65a/3, 65a/3, 65a/4, 65b/6, 103a/7, 128a/5

i.+mi 37b/10

ilen İle, birlikte.

i. 24b/7, 62a/2, 62b/4, 62b/10

i.+dir 34b/6

ilerü İleri, geri karşıtı.

i. 92a/10

ilet- Götürmek, ulaştırmak.

i. 177b/10

i.-di 43b/19, 46a/17, 86b/19, 93b/17,

96a/1, 106a/7, 106b/4, 165a/7

i.-diler 76a/4, 104a/4, 176a/17

i.-dük 165a/19

i.-düm 82a/3

i.-e 41a/8, 45a/16, 182a/9

i.-eler 41a/11

i.-em(iledem) 32b/3

i.-iñ 110a/10

i.-mege 53a/17

i.-ti 183a/6

i.-üñ 41a/7, 86b/5, 153b/1

i.-üp 124a/6, 149a/7, 165b/1, 183a/11

i.-ür 78b/18, 111a/8, 145a/2, 173a/18

i.-ürler 100a/5, 135b/11

ilhâh Ar. Israr etme, direnme.

i.+it- 42b/17

ilhāk Ar. Katma, katılma, katıştırma.

i.+eyle- 39b/6

ilhām Ar. Allah tarafından insanın gönlüne bir şey doğdurulma.

i. 73b/2

i.+it- 142b/17

i.+ol- 177b/19

ilik İlik.

i.+den 125a/4

‘ilim Ar. Bilme.

i. 3a/13, 3a/14, 3a/18, 3b/1, 3b/2, 3b/4,
14b/8, 15b/7, 33b/3, 33b/6, 33b/11, 33b/11,
33b/12, 33b/16, 33b/18, 98a/7, 99a/4, 109b/13,
146b/17, 149a/17, 187b/19
i.+(tālīb-i ‘ilim) 3b/1
i.+-i(‘ilm-i) rü’yā 33b/9
i.+-i firāset 143b/2
i.+-i ğayb 27b/3
i.+-i naşīhat 3b/4
i.+-i ta‘bīr 137b/13
i.+-i taşavvuf 192a/2
i.+-i vaz‘ 2b/16, 2b/19
i.+-i hikmet 2b/15
i.+dür(ehl-i ‘ilim) 143a/16
i.+e(‘ilme) 14b/8, 33b/18, 33b/19
i.+i 12a/14, 15a/11, 57a/13, 192a/7
i.+i(‘ilmi) 33b/12, 137b/13
i.+inden(‘ilminden) 46a/10, 99a/7, 134a/10
i.+ine(‘ilmine) 29a/12, 147a/7
i.+ini(‘ilmini) 29b/6, 31a, 101a/17, 147a/7
i.+le 98a/8
i.+lerüñ 33b/9
i.+üñ(‘ilmüñ) 33b/18, 149a/15

ilka Ar. Bırakma, bırakılma, terk, atma.

i.+eyle- 136b/12
i.+it- 2a/12, 39a/6, 46b/4, 48a/19, 49a/10,
49a/19, 63b/4, 63b/6, 63b/10, 64b/15, 71a/9,
84b/4, 97a/7, 98b/8, 98b/10, 104a/3, 109b/5,
114b/14, 133a/13, 135b/10, 179a/5, 183a/8
i.+sın 94b/15, 94b/17
i.+sıyladur 156a/11

illā Ar. Mutlaka.

i. 4b/13, 12b/14, 36a/1, 37a/13, 39a/4,
53b/15, 58a/14, 59a/2, 61b/18, 71a/8, 74a/13,
88a/6, 88a/8, 88a/13, 88a/16, 99a/10, 109b/6,
120b/3, 131a/1, 146b/3, 146b/9, 157b/11,
158b/8, 170a/8, 178b/14, 191a/17, 192a/13
i. 131b/6

‘illet Ar. Hastalık, sakatlık.

i. 19a/5, 99b/2, 108a/5, 125b/3
i.+lerine 99b/2
i.+ol- 123a/19

ilticā Ar. Sığınma, barınma.

i.+eyle- 124a/13
i.+it- 133b/9

iltifāt Ar. Gönül alma.

i. 153a/9
i.+eyle- 165b/12

i.+ına 18a/7
i.+it- 50a/5, 74b/13, 74b/15, 150b/19,
166a/12
i.+unuñ 92b/13
i.+uñ 77a/11

iltimās Ar. Yapılmasını isteme.

i.+it- 157a/18, 182a/9
i.+ları 3a/1

iltizām Ar. Birinin tarafını tutma.

i.+it- 189a/2

ilzām Ar. Cevap veremez hale getirme,
susturma.

i.+it- 164a/11, 164a/17, 164b/2, 164b/3,
164b/5
i.+ol- 164a/9

imām Ar. Halife olan kimse.

i. 18a/12, 58b/3, 97b/11, 123b/8, 124b/5,
127a/10, 131a/14, 135b/19, 151b/14, 182a/3,
190b/3
i.+(kale’l-imām) 16b/5, 70a/17, 85b/11,
110a/11, 115b/6, 119b/3, 127a/10, 131a/11,
135b/18, 141a/19, 151b/12, 161a/6, 164b/19,
182a/2
i.+(kale’ş-şeyhü’l-imām) 167b/19, 173b/1,
174a/3107b
i.+(şeyhü’l-imām) 176b/11, 179b/16
i.+(Hāzret-i imām) 18a/19, 95a/15, 95b/1,
124b/1, 124b/1, 124b/3, 127a/13, 128a/10,
134a/10
i.+(Hāzret-i imām ‘Ali) 10a/14, 18b/6,
18b/10, 18b/13
i.+ı ādil 139a/14
i.+u’l(Hāzret-i imāmu’l-mü’minīn) 63b/10

İmām Ahmed Harb Bk. Şahıs isimleri dizini.

i.+32a/16

İmām bin Muzaḫḫar Semānī Bk. İsimler

dizini.
i. 9a/1

‘imāme Ar. Sarık.

i. 11a/5

İmān Ar. Din inancı, kutsal inanç, inanç,
itikat.

i. 6b/6, 8b/11, 14b/1, 43a/11, 49b/15,
52a/9, 52b/13, 55b/16, 57a/12, 57b/9, 57b/12,
57b/13, 57b/14, 57b/15, 57b/19, 58a/2, 58a/6,
58a/8, 58a/11, 59b/4, 59b/6, 94b/8, 102a/8,

103a/4, 103a/4, 103a/5, 103a/6, 103b/3,
123a/15, 130b/8, 144b/18, 157a/9, 157a/19,
157b/5, 162a/4, 162b/16, 172b/4, 175a/1,
185a/4

- i.+(ferahu'l-îmân) 6b/4
- i.+(naqş-ı îmân) 131a/8
- i.+(tecdîd-i îmân eyle-) 134b/9
- i.+ı 'aşk 123a/11
- i.+a 27a/18, 78b/17, 106b/16, 123b/14,
124b/9, 138b/3, 161b/9, 162b/17
- i.+a(ehl-i îmân) 10a/1
- i.+a(zevâl-i îmân) 59b/4
- i.+da 51b/11
- i.+dan 31b/15, 58a/13, 174b/9
- i.+dan(dâ'ire-i îmân) 57b/5
- i.+dur 58a/5
- i.+getür- 138a/12
- i.+ı 70b/2, 100a/19, 178a/6
- i.+ı(gevher-i îmân) 80b/12
- i.+ı(nûr-i îmân) 30a/6
- i.+ın 101a/10, 162a/4
- i.+ına 51b/15, 111a/7
- i.+ında 40a/16
- i.+ından 58a/9, 123a/8
- i.+ımı 103b/3
- i.+ımuñ 57a/14
- i.+ıñ 57b/11, 93b/15, 153b/17
- i.+ıññ 57a/15
- i.+ıñuz 157a/9
- i.+la 117a/15
- i.+uñ 57b/7, 57b/17
- i.+uña 173b/17

îmânsız İnançsız, inansız.
i. 115b/2

'îmâret Ar. Umran, bayındırlık.
i. 22b/16

imdâd Ar. Yardım.
i.+a 191a/17

imdi Şimdi, artık, öyleyse.
i. 31b/4, 32a/1, 42b/10, 53a/4, 53a/6,
53a/14, 103b/7, 132a/7, 149a/19

imkân Ar. Olabilecek vaziyette bulunma,
olabilirlik.
i.+(kemâlât-ı imkân) 59a/1
i.+da 58b/19

'İmrân Bk. Şahıs isimleri dizini.
u.+(cenne-i imrân) 106a/2

imre'et Ar. Kadın, hatun.
i.+ı firavn 103a/19

imsâk Ar. Cimrilik, pintilik.
i.+(bağl u imsâk) 90a/9

imtinâ Ar. Çekinme, geri durma.
i.+eyle- 17b/18

imtiḥân Ar. Sınav
i. 36b/4, 137b/16, 137b/17
i.+a(mihekk-i imtiḥân) 85b/19
i.+it- 128b/19
i.+lar 130a/14

in İn, mağara.
i. 122b/9
i.+ı 102b/1

in- İnmek, çıkmak karşıtı.
i. 53b/8
i.-di 12b/5, 63a/2, 63a/2, 79b/2, 85a/8
i.-üp 66b/11, 77b/1, 178b/15

inâbet Ar. Günahlara tövbe edip hak yoluna
dönme.
i. 3b/5, 70b/19
i.+e 3b/5
i.+ı 7b/14
i.+it- 63b/3

in'âm Ar. Nimet verme, iyilik etme.
i.+it- 85b/7

inan- İnanmak.
i.-a 55b/16, 56a/4, 57a/12
i.-dı 164b/10
i.-dılar 56a/6
i.-madı 71a/12
i.-madılar 155a/17
i.-mazsañ 172b/10
i.-mazsın 57a/5
i.-mış 55b/7

'inâyet Ar. Lütuf, ihsan.
i. 12a/3, 45a/10, 59b/12, 100b/1, 103a/7,
105b/5
i.+(der-i 'inâyet) 2a/15
i.+(kevs-i 'inâyet) 143b/18
i.+(şüret-i 'inâyet) 78a/17
i.+(ḥük-m-i 'inâyet) 179a/12
i.+ı bārī 123a/16
i.+ı ilâhiyye 78a/9
i.+ı Hâk 25a/6, 177b/17

- i.+den 105a/12
i.+dür(şifat-ı ‘ināyet) 179a/10
i.+eyle- 81b/14
i.+i 2a/17, 38b/10, 147a/10
i.+inden 2a/18
i.+ine 39b/11
i.+it- 182b/12
i.+iyle 103b/3, 105a/17, 182a/4
i.+le 73a/11
i.+üm 105b/15, 114b/3, 115a/8, 182b/9
i.+üme 82b/2
i.+uñ 104b/17
- ‘ināyetu’llāh** Ar. Allah’ın ihsanı, iyiliği.
i.+dan 177b/19
- ince** İnce, kalın karşıtı.
i. 69a/12
- incin-** İncinmek.
i.-mişdür 40a/5
- incindür-** İncitmek.
i.-diñ 53b/1
- incit-** İncinmesine yol açmak.
i.-dük 171b/14
i.-me 170b/9
i.-mek 110a/16
- incü** İnci.
i. 66b/12
i.+den 104a/1
i.+yi 66b/12
- ‘indel-ba’z** Ar. Bazılarına göre.
i. 192a/10
- ‘inde’l-fi’l** İşe, amele göre.
i. 192a/11
- ‘inde’l-ehl-i sünnet** Ehl-i sünnete göre.
i. 192a/11
- ‘inde’l-Mu‘tezile** (Ar.) Mutezile’ye göre.
i. 192a/11
- indiril-** İndirme işi yapılmak.
i.-di 176b/19
- infi‘āl** Ar. Gücenme, darılma.
i. 156a/11
- inkār** Ar. Reddetme, tanımama.
- i.+a 62b/6
i.+dayım 62a/19
i.+eyle- 124a/14
i.+ında 99b/19
i.+it- 62a/3, 62a/8, 103b/4, 112b/4,
145b/17, 165a/14, 169a/6
- inkulāb** Ar. Değişme, bir halden bir hale dönüşme.
i.+da 52a/8
- inkuṭā’** Ar. Kesilme, tükenme, bitme.
i. 94b/4
- inlülük** Enli olma durumu.
i.+i(inlülügi) 7a/1
- inni** Ar. Ben.
i. 25a/12
- ins** Ar. İnsan.
i. 1b/1, 63a/1, 83a/3, 93a/13, 119b/13,
119b/17, 177b/3
i.+den 134a/11, 146a/10
- inşāf** Ar. Merhamete, vicdana veya mantığa dayanan adalet.
i. 26b/17, 31b/7
i.+(nazar-ı inşāf) 192b/3
i.+(ve’l-inşāf) 59b/2
i.+ı 150a/13
i.+a 183b/6
i.+dan 113b/9
- insān** Ar. İnsan.
i. 28a/12, 34b/15, 113a/13, 117b/10
i.+da 15b/7
i.+daki 148a/14
i.+dan 2a/9
i.+ı(nev-i insān) 1b/10
i.+ıñ 89a/17
i.+uñ 9a/11
- insāniyyet** Ar. İnsanlık, insana yakışır hal.
i. 8a/8, 21b/3
- insī** Ar. İnsana ait.
i.+midür 89a/5
i.+misin 89a/10
- inşāa’llāh** Ar. Allah isterse.
i.+u 190b/15
i.+u Te’ālā 141a/13, 141a/17, 162b/17,
173a/14

intibāh Ar. Uyanma, uyanıklık.
i. 179a/16

intihā Ar. Nihayet bulma, sona erme.
i.+bul- 21b/19
i.+da 142b/19
i.+ña 84a/1
i.+sı 84a/3

intiḳal Ar. Ölme, öbür dünyaya göçme.
i.+it- 75b/12, 187b/7
i.+itdür- 187b/8

intiḳām Ar. Öç alma.
i.+lar 58a/19

intiḳām Ar. Tertipli, düzgün olma.
i. 189b/8

intiḳār Ar. Bekleme.
i. 47b/8, 156a/7
i.+(müddet-i intiḳār) 47a/16
i.+a 44a/11
i.+da(âteş-i intiḳār) 90b/11
i.+dadır 114a/16
i.+dan(bend-i intiḳār) 90b/12
i.+ı 47b/4
i.+ı(müddet-i intiḳār) 47b/1, 47b/3, 47b/16
i.+ımız 151b/8

inzāl Ar. İndirme, indirilme.
i.+eyle- 158a/1
i.+it- 3b/17, 4a/1, 5a/8, 150a/9

iñende Çok, pek çok, daha çok.
i. 114b/19

iñle- İnlemek.
i.-di 48b/15, 59b/9, 82b/1, 92b/5, 179b/8,
188b/3
i.-me 49a/18, 49b/2, 141b/5
i.-meden 49b/3
i.-mesi 173a/5
i.-r 49b/8, 59b/11, 148b/17
i.-ye 54b/19

iñlülük Enlilük.
i.+i(iñlülügi) 107a/16

ip İplik
i. 53a/18
i.+i 53a/18

ipek İpek.
i. 132b/9

iplik İp.
i. 87b/16

ir- Erişmek, ulaşmak.
i.-di 67a/2
i.-di(nidā ir-) 100a/7
i.-diler 178b/5
i.-emedi 110a/18
i.-er 93a/4, 125a/19
i.-ince 39b/1
i.-ür 65b/10, 105b/12

irāde Ar. Emir, ferman.
i.+i(bi-ḫaseb-i irāde-i ezeli) 1b/4

irādet Ar. Gönül isteme.
i.+it- 74b/12

i'rāz Ar. Çekinme, sakınma.
i. 52a/5, 122a/6
i.+eyle- 113b/4, 128a/11
i.+it- 12a/13, 63b/7, 172a/13, 174a/4,
174a/5, 174a/7, 174a/9, 174b/8, 174b/9,
175a/14
i.+olın- 113b/12

'irfān Ar. İlahi bir feyiz olarak kainatın
sırlarını bilme.
i. 93a/7
i.+ı(cemāl-ı 'irfān-ı ma'sūḳ) 22b/18
i.+dan(dā'ire-i 'irfān) 31b/14
i.+ıdur 30a/9
i.+it- 60a/4

irgür- < *irürmek* Ulaştırmak, eriştirmek.
i.-(ḫaber irgür-) 68b/10
i.-di 68b/13, 179b/4
i.-di 178a/15
i.-diler 38b/16
i.-em 54b/2
i.-en(meded irgür-) 178b/6
i.-ürse(zarar irgür-) 43a/4

iriş- Erişmek, ulaşmak.
i. 90b/12
i.-di 19b/3, 23a/10, 26a/14, 29b/19, 30a/1,
53b/9, 54a/8, 65b/5, 68a/12, 89b/3, 91b/18,
93a/8, 99a/4, 120b/6, 142b/12, 162b/7, 185a/1,
189b/4
i.-di(ḫiṭāb iriş-) 68a/8
i.-di mi 99b/14

- i.-diler 106a/2, 129a/6, 168a/3
i.-dükde 2a/6, 99a/5
i.-düm 23a/13
i.-dün 68a/13
i.-dür 92b/16, 182b/1
i.-e 24a/6, 29a/4, 142a/12, 160a/16,
171b/16, 176b/2
i.-e(belâ iriş-) 44a/2
i.-icek 65b/4
i.-ince 19a/19
i.-mek 39a/9, 90a/11
i.-meye 7a/16
i.-señ 60a/12
i.-üp 119a/2, 164a/4, 169a/4, 187a/15,
192a/18
i.-ür 49b/12, 77a/8, 91b/14, 100b/19,
129a/8, 133a/8
i.-ürse 65a/17
- irişdür-** Eriştirmek.
i.-di 101a/2, 101a/3
i.-e 60b/18, 78a/6
i.-ür 66a/7
- irişül-** Erişilmek, ulaşmak, yetişilmek.
i.-mez 90a/10
- irsâl** Ar. Gönderme, gönderilme.
i. 22b/3
i.+eyle- 89a/13, 89b/6, 107b/19, 121a/13,
125b/7, 127b/7, 155b/13, 161a/19, 172b/10
i.+ına mı 4a/5
i.+it- 3b/15, 3b/16, 5a/13, 8a/5, 11b/8,
18b/19, 22b/4, 45b/15, 66a/1, 66a/6, 66b/8,
68b/16, 72b/10, 89a/19, 106a/18, 106b/10,
106b/15, 109b/9, 128b/12, 136a/15, 141b/11,
152a/4, 152a/9, 158a/19, 162a/3, 168b/2,
175b/5, 176a/13, 176a/15, 181a/13
i.+olın- 5a/2
- irşād** Ar. İrfan sahibi birinin bir kimseye
tarikâtı ve tanrı yolunu göstermesi.
i. 63a/15, 152a/15, 156a/10
i.+a(râh-ı irşād) 2b/17
i.+a(semt-i irşād) 2b/17
i.+eyle- 190a/9
- irte** Bir günün veya olayın arkasından gelen
zaman.
i.+si 66a/1, 66b/13, 79a/17, 87a/7, 88a/18,
107b/19, 160b/16, 161b/17
- irtikab** Ar. Kötü bir iş işleme.

i.+it- 21a/16, 29a/9, 42b/14, 44a/1, 63b/9,
192a/6

irtişa Ar. Rüşvet.

i. 191a/16

irüş- Erişmek, ulaşmak.

i.-di 79a/4, 79a/8, 103a/2, 116b/10, 125a/2,
154b/7

i.-di(meded irüş-) 83a/13

i.-diler 181a/14

i.-dükde 185a/1

i.-düm 153a/5

i.-düre 19a/17

i.-esin 153a/6

i.-medi 126b/15

i.-medükleri 112b/10

i.-mek 90a/7, 117a/4

i.-üp 116a/3, 123a/16, 189b/4

i.-ür 23a/5, 179b/7

i.-ürem 54b/1

İsâ Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.

i. 38a/5, 44b/10, 63a/2, 102a/6, 102a/9,
106a/15, 118b/6, 118b/7, 165a/6, 165a/9,
165a/12, 165a/15, 165a/19, 165b/4, 166a/1,
182b/17, 183a/1, 183a/4, 183a/6

i.+(Hâzret-i İsâ) 182a/5, 182b/15

işâbet Ar. Rast gelme.

i.+dür('ayn-ı işâbet) 125a/17

i.+eyle- 97b/12

İşâl Ar. Ulaştırma.

i.+it- 60b/15, 128a/3, 153a/4, 183b/12,
183b/15, 188b/18

İşhâk Bk. Şahıs isimleri dizini.

i. 21a/4, 33b/4, 45b/18, 45b/18, 46a/9,
76b/18, 80a/1, 156b/12, 169b/10, 173a/16,
186b/9, 186b/15, 186b/16, 186b/17, 187a/1,
188a/10

i.+dan(evlād-ı İşhâk) 170a/14

isim Ar. İsim, ad.

i. 5a/14, 5b/1, 5b/3, 5b/4, 5b/8, 99b/10

i.+i(ismi) şerîf 5b/7

i.+i(ismi) 19a/7, 123b/13, 123b/14,

175a/19, 185a/6

i.+i(ismi) 'azam 73b/3, 84a/14, 154b/1

i.+i(ismi) şerîf 1b/17, 5b/2, 108a/19

i.+idür(ismidür) 100b/12, 176a/15

i.+imi(ismimi) 134a/4, 185b/4

i.+in(ismın) 141b/17

i.+inden(isminden) 134a/10
 i.+ine(ismine) 133a/11, 136a/5
 i.+ini(ismini) 2b/12, 5a/14, 47b/13,
 83b/13, 103a/17, 123b/13, 155a/5, 155a/6
 i.+iyle(ismiyle) 121b/10, 136a/1
 i.+leri 27a/16, 36b/11
 i.+leridür 108a/3
 i.+üm(ismüm) 108a/13
 i.+ümi(ismümi) 134a/5
 i.+üñ(ismüñ) 166b/16

İskender Zülkarneyn Bk. Şahıs isimleri dizini.
 z.+dür 152a/8, 189a/13

islâf Ar. Öncekilerden.
 ı.+iñdan 106a/10

İslâm Ar. İslamiyet.
 i. 110b/17, 111a/3, 146b/3, 159a/3,
 161a/18, 190a/2
 i.+(dîn-i İslâm) 15a/1
 i.+(dîne'l-İslâm) 115b/9
 i.+(erkân-ı islâm) 152a/15
 i.+(leşkerü'l-islâm) 51a/17, 51b/4
 i.+(pâdişâhu'l-islâm) 190a/1
 i.+(sulţânu'l-islâm) 2a/6
 i.+(tezeyîn-i beyt-i islâm) 163a/4
 i.+a(dîn-i islâm) 13b/12, 14b/9
 i.+a(ehl-i islâm) 191a/14
 i.+dan 174a/5, 174a/8
 i.+dan(leşker-i islâm) 51a/18
 i.+uñ 14b/10
 i.+uñ('askerü'l-islâm) 51b/5

İslâmbul İstanbul.
 i.+da 190a/15, 191b/2

İsmâil Bk. Şahıs isimleri dizini.
 i. 44b/8, 50b/11, 80a/1, 100b/15, 112b/17,
 149a/9, 172b/17
 i.+(Hâzret-i ismâil) 45b/16
 i.+i 33a/14

'işmet Ar. Masumluk, temizlik,
 günahkârsızlık.
 i. 60b/3, 104b/17, 105b/8, 108b/8,
 109b/10, 141a/1, 185b/10
 i.+(cevher-i 'işmet) 137b/8
 i.+-(mağâm-ı 'işmet-i taḥkîk) 113a/19
 i.+-(enbiyâ 113a/9
 i.+in 134a/6
 i.+inde(kemâl-ı 'işmet) 185a/16

i.+ine 181b/11
 i.+üm 114b/16, 146a/8

'işmetu'llâh (Ar.) Allah'ın
 günahkârsızlığı.
 i.+dur

isnâd Ar. İftira etmek.
 i. 31b/7
 i.+it- 31b/6, 63b/2, 178a/9

İsrâ'il Ar. Hz. Yakub'un lakabı.
 i.+(benî İsrâ'il) 17b/6, 161b/17
 i.+de(benî İsrâ'il) 34b/2, 39a/10, 118b/8
 i.+de(benî İsrâ'il) 19a/7
 i.+den(benî İsrâ'il) 141a/9, 161b/13,
 172a/8

İsrâ'ilî Ar. İsrâil'e ait olan.
 i. 161b/19

İsrâ'ilu'llâh (Ar.) Yakup peygamber.
 i. 142b/3

iste- İstemek, dilemek.
 i. 4a/6, 4a/16, 13a/1, 34b/6, 103b/14,
 140b/3, 149b/2
 i.-di 34b/7, 104b/13, 122a/10, 124b/3,
 131a/17, 151a/9, 154b/9, 158b/6, 162b/12,
 165b/18, 169b/8, 182a/16, 186a/14, 186a/15,
 186a/16
 i.-dikçe 192a/17
 i.-diklerine 168a/3
 i.-diler 29b/7, 151a/8, 162a/16
 i.-dügün 158a/5
 i.-dügün 158b/5
 i.-dün 124b/5, 142a/16
 i.-me 140a/15
 i.-me(meded iste-) 140b/4
 i.-medi 151a/12
 i.-medün 26a/18
 i.-mege 140a/18
 i.-mek 154a/18
 i.-mekden 140a/19
 i.-mem 39a/1, 39a/2, 149b/15, 167a/11,
 167a/12
 i.-mesünler 151a/11
 i.-mezin 49a/13, 70a/5, 172a/12
 i.-mezseñ 172a/18
 i.-mezsın 140a/5
 i.-r 22a/9, 26b/3, 28a/9, 28b/1, 28b/2,
 41b/7, 105b/10, 120b/16, 129b/11, 129b/12,
 154a/9, 171b/7, 171b/7, 179a/11, 186a/13
 i.-rdüm 106a/8

i.-rem 8a/18, 39a/2, 39a/4, 135b/1, 137a/9, 154a/15, 154a/15, 154a/16

i.-rler 24b/13

i.-rse 8b/1, 26b/2, 34b/4

i.-rseñ 4a/8, 4a/10, 4a/12, 4a/13, 4a/14, 7b/5, 38b/16, 38b/17, 48a/9, 70a/6, 99a/2, 107b/2, 157a/11, 157a/11, 157a/13, 170b/11, 172a/12

i.-rsin 32b/3, 71a/12, 107a/2

i.-señ 100a/16, 175a/7

i.-ye 55b/13

i.-yecegin 158b/5

i.-yen 138b/8

i.-yesin 48a/10

i.-yeyin 34b/5

i.-yü geldüm 13a/7

i.-yüp 131b/10

i.-yüp(meded iste-) 43a/15

isti'ānet Ar. Yardım isteme.

i.+i 140b/5

i.+it- 42a/3

isti'āze Ar. Allah'a sığınma.

i.+it- 106b/11, 108a/6

istibāk Ar. Yarış etme, birbirini geçmeye çalışma.

i. 116a/18, 116b/6, 116b/7

istibrāk Ar. Parlaklık.

i. 69a/12

isti'cāl Ar. Acele etme, çabuklandırma.

i.+eyle- 90a/6

istidlāl Ar. Bir delile dayanarak bir şeyden bir netice çıkarma.

i.+it- 36b/5

istiğfār Ar. Allah'tan bağışlanmasını isteme, tövbe etme.

i. 43b/8

i.+it- 45a/17, 63b/5, 119b/19

istignā (Ar.) Aza kanaat.

i.+it- 49b/11

istihrāc Ar. Çıkarma, çıkarılma.

i. 192a/8

istihzā Ar. Yalanlama, alay etme.

i.+it- 7a/5

istikbāl Ar. Birini karşılama, birine karşı çıkma.

i. 79a/6, 79a/7, 79a/13

i.+a 103b/13, 187b/13

i.+eyle- 79a/2, 89b/7, 180b/6

i.+ına 68b/8

i.+it- 123b/14

istimā' Ar. Dinleme, işitme.

i. 6a/18

i.+eyle- 6a/15, 8b/5, 82a/1, 101a/4

i.+ından 17b/18

i.+it- 6a/17, 7a/8, 8b/4, 9a/3, 16a/16,

17b/9, 17b/16, 23b/17, 25a/7, 30b/5, 31a/7,

37a/7, 37b/14, 38b/2, 61a/19, 81b/8, 85b/3,

96b/3, 100b/19, 103a/6, 124b/8, 127b/14,

128a/4, 129a/17, 137a/2, 137a/10, 141b/17,

142a/6, 143b/2, 149a/12, 152b/8, 159a/19,

160a/4, 162a/12, 164a/3, 170a/5, 172a/16,

175b/10, 188b/7, 192a/3

i.+olun- 84b/16

isti'māl (Ar.) Kullanma.

i.+olun- 24a/15

istinsāh Ar. Nüshasını çıkarma, kopya etme.

i.+olun- 9b/8

istirāhat Ar. Rahat etme, dinlenme.

i. 191a/14

istizān Ar. İzin isteme.

i.+it- 133a/1

'isyān Ar. İtiatsızlık, emre boyun eğmeme, ayaklanma.

i. 37a/6, 59b/3, 100a/18, 117a/7, 141a/16, 172a/6

i.+(ehl-i 'isyān) 60a/2, 74b/4

i.+a 114b/18

i.+da 111b/15

i.+dan 171b/8

i.+dur 121b/5

i.+ıyla 70a/16

i.+ı 138b/18

i.+it- 37b/13, 73b/14, 135a/19, 135a/19, 186b/7

iş İş, etkinlik, çalışma.

i. 8a/10, 42a/13, 42a/17, 53a/9, 56a/19, 65a/5, 65a/6, 191a/11

i.+de 37a/9, 37b/18, 158b/2

i.+e 110b/7, 182a/11

i.+i 30b/9, 49a/1, 72a/9

i.+idür 33b/16, 159a/6, 159a/7, 178a/1
 i.+imi 32b/10
 i.+imize 109a/13
 i.+inden 45b/6, 45b/7
 i.+ini 88b/16
 i.+iñden 5a/1
 i.+ler 99b/5, 185a/3
 i.+lere 62b/6
 i.+leri 105a/5
 i.+lerin 62b/6
 i.+lerüñde 33b/2
 i.+üñ 30a/19, 65a/3, 75b/10

iş'âr Ar. Yazı ile bildirme, haber verme.
 i.+it- 125a/15

işâret Ar. İz, alamet, nişan.

i. 9b/12, 10a/10, 13a/19, 20a/3, 23a/14,
 25a/14, 25a/19, 29a/7, 33b/6, 33b/15, 37b/19,
 40b/9, 45a/11, 46b/5, 53a/10, 57a/5, 58a/16,
 59b/1, 63a/9, 64b/12, 66b/8, 68a/1, 70b/17,
 79a/5, 80b/16, 97a/10, 97a/19, 97b/4, 103b/16,
 109a/7, 112a/13, 116a/14, 125a/5, 126b/14,
 129a/6, 129b/1, 145b/17, 175b/1, 180b/15,
 181a/17, 182b/12, 183a/6
 i.+dir 5a/5
 i.+dür 3a/14, 145b/3
 i.+inde 4b/8
 i.+it- 4a/15, 69a/5, 153b/17, 154a/9,
 184a/9

işit- İşitmek, duymak.

i.-di 7b/7, 54a/5, 56a/15, 83b/6, 113b/19,
 115a/12, 125b/2, 125b/4, 139b/11, 146a/2
 i.-diler 29a/1, 85a/1
 i.-dük 37b/15, 57a/7, 179a/8
 i.-düm 6a/13, 8a/19, 60b/12, 70a/1
 i.-düñ 6b/1, 31a/8, 128a/12
 i.-düñüz 9a/9, 37b/15
 i.-enler(işidenler) 179a/7
 i.-icek 187b/9
 i.-icek(işidecek) 162b/5
 i.-icek(işidicek) 60b/10, 72b/13, 85b/3,
 102a/14, 146a/9, 149a/1, 152b/6, 188b/15
 i.-miş 155b/1
 i.-se 137b/3, 148a/4
 i.-üp(idüp) 66b/19, 133b/3, 143a/11,
 146a/3, 150b/10, 152b/18, 153a/19, 156b/19,
 175b/11
 i.-üp(işidüp) 142b/5
 i.-ür(işidür) 75b/13, 134a/13, 179a/8
 i.-ürem(işidürem) 8b/16
 i.-ürsin(işidürsin) 8b/17

işitdir- İşittirmek, duyurmak. Krş. **işitdür-**

i.-üp 9a/6

işitdür- İşittirmek, duyurmak. Krş. **işitdir-**
 i.-mek 34a/12

işle- Bir şeye emek vererek onu daha
 elverişli bir duruma getirmek.

i. 60a/18, 115a/11
 i.-di 19b/16, 40b/12
 i.-dügine 12a/19
 i.-dügüñ 40b/17
 i.-düklerine 23b/13
 i.-düm 177b/14
 i.-düñ 75b/8
 i.-meden 115a/4, 115a/13
 i.-mege 11b/11
 i.-mek(günâh işle-) 94b/11
 i.-meyince 113a/2
 i.-miş 78b/4
 i.-r 61b/19, 68b/9
 i.-rem 98b/15, 99a/2, 186a/4
 i.-rseñ 4b/19, 8b/7, 74a/7
 i.-rsin 46b/5

'işret Ar. İçki içme.

i.+(esbâb-ı 'işret) 113b/5

işte İşte.

i. 54b/15, 54b/16, 54b/17, 55a/2, 55a/3,
 55a/4, 61b/5, 61b/14, 124a/8, 124a/10, 124b/9,
 124b/12

iştibâh Ar. Şüphelenme, şüphe etme.

i. 65b/17

iştigâl Ar. Meşgul olma, bir şeyle uğraşma.

i.+da 101b/12, 116b/2
 i.+eyle- 87b/11, 127b/6, 138a/9
 i.+it- 41a/15, 116b/4

iştirâ Ar. Satın alma, alınma.

i. 97a/5
 i.+eyle- 95a/19, 97a/6, 97a/7, 97a/15
 i.+it- 70a/19, 97a/4, 97a/5, 97a/11,
 97a/12ret.dür, 97a/14, 97a/16, 97b/3, 97b/7,
 97b/8, 104a/11

iştirâk Ar. Ortak olma, ortaklık.

i.+ları 7a/9

iştiyâk Ar. Şevklenme, özleme.

i. 17a/1, 92b/19, 92b/19
 i.+ı 'abd 93a/1
 i.+ı Hâk 93a/1

- i.+ı Hüdā 92b/18
i.+ı 92b/18
i.+ından(şiddet-i iştıyāk) 92a/9
i.+um 92b/17, 93a/9, 93b/1
- it-** Etmek.
- i.-(şükür it-) 123a/15
i.-di 19b/14, 27a/17, 34a/5, 34b/12, 35a/8, 36b/19, 37b/3, 51b/6, 52a/1, 52b/1, 63a/9, 64b/18, 65b/19, 67a/9, 69b/18, 71b/5, 71b/5, 73a/12, 80a/13, 82a/14, 84b/3, 98a/17, 102b/6, 106a/14, 107b/17, 126a/18, 131b/14, 152b/16, 153a/8, 161a/3, 166b/10, 168a/14, 168a/16, 168b/11, 169a/15, 169a/15, 169b/2, 170a/4, 173a/18, 175b/4, 182a/9, 186a/1
i.-di(āgāh it-) 79a/15, 139b/8
i.-di(āh it-) 46b/18, 89b/11, 152b/8, 153b/11
i.-di(ārām it-) 103a/14
i.-di(āşikāre it-) 35a/16, 35a/17, 35a/18, 35a/19, 35b/1, 55b/17, 61b/11
i.-di(‘afv it-) 170a/5, 177a/16
i.-di(‘amel it-) 170a/6, 172a/4
i.-di(‘arz it-) 99a/19, 99b/2, 127b/9, 141a/8, 151b/1, 158b/4
i.-di(‘aḥz it-) 132a/10
i.-di(‘azīmet it-) 183a/1
i.-di(bedduā it-) 182b/18
i.-di(bend it-) 90b/4, 134a/7
i.-di(beyān it-) 41a/1, 62a/5
i.-di(bezel it-) 96a/4
i.-di(cem‘ it-) 17b/7, 135a/13
i.-di(cülūs it-) 150a/3, 152a/18, 189a/9
i.-di(çāk it-) 64b/10
i.-di(da‘vā it-) 56a/5
i.-di(da‘vet it-) 101b/5, 104b/12, 110a/18, 133a/7, 138b/3, 145b/7, 189a/11
i.-di(defn it-) 187b/14
i.-di(delālet it-) 108a/7, 121b/16
i.-di(derāguş it-) 187a/11
i.-di(duā it-) 19a/12, 20a/2, 34b/11, 64b/3, 96b/19, 131b/4, 131b/8, 131b/10, 132a/5, 133a/5, 134b/18, 149a/9, 186b/15
i.-di(dūr it-) 21a/10
i.-di(emir it-) 66a/15, 66a/15, 66a/17, 76a/19, 79b/19, 88a/18, 104b/4, 133a/15, 135b/5, 150b/3, 152b/18, 157a/5, 158b/7, 159a/4, 159b/4, 159b/7, 160b/17, 161a/1, 163b/6, 163b/10, 169a/1, 170a/16, 180b/4, 185b/5, 186b/12, 187a/12, 188b/2
i.-di(endişe it-) 56b/13
i.-di(evzaḥ it-) 29b/9
i.-di(eylūk it-) 21a/2
- i.-di(fedā it-) 87a/19
i.-di(ferāmūş it-) 144a/16
i.-di(fermān it-) 163b/8
i.-di(feryād it-) 60b/10, 72a/18, 76b/12, 96a/3, 123a/10, 133b/2, 139b/18, 142b/5, 153b/3
i.-di(firār it-) 70b/11, 116b/9, 118b/19
i.-di(fiẓa‘ itdi) 132a/17
i.-di(ğark it-) 130a/18
i.-di(ğazab it-) 161b/19
i.-di(ğusl it-) 84b/1
i.-di(helāk it-) 161b/14
i.-di(hücüm it-) 156b/3, 187b/15
i.-di(‘ibā it-) 136b/2
i.-di(‘ibādet it-) 25b/9, 39a/11
i.-di(ibrāz it-) 91a/2
i.-di(icrā it-) 45a/6
i.-di(işāl it-) 188b/18
i.-di(iḳbāl it-) 174a/5, 174a/6, 175a/15
i.-di(iḳrār it-) 73a/4, 179b/18, 179b/19, 180a/1
i.-di(iḳtizā it-) 21a/17
i.-di(ikrām it-) 164b/14
i.-di(ilḳa it-) 48a/19, 64b/15, 84b/4, 97a/7, 98b/8, 179a/5
i.-di(iltimās it-) 182a/9
i.-di(iltizām it-) 189a/2
i.-di(ilzām it-) 164a/11, 164a/17, 164b/2, 164b/3, 164b/5
i.-di(inkār it-) 112b/4
i.-di(inzāl it-) 3b/17
i.-di(i‘rāz it-) 174a/9
i.-di(irsāl it-) 3b/17, 18b/19, 66a/1, 68b/16, 72b/10, 106a/18, 106b/15, 136a/15, 152a/4, 152a/9, 168b/3, 175b/5, 176a/13
i.-di(isti‘āze it-) 106b/11
i.-di(istimā‘ it-) 31a/7, 142a/6
i.-di(isyān it-) 186b/7
i.-di(işāret it-) 69a/6, 154a/10
i.-di(iştirā it-) 97a/4, 97a/5, 97a/11, 97a/16, 97a/14, 104a/11
i.-di(i‘timād it-) 107b/1
i.-di(i‘tizār it-) 82a/9
i.-di(ihrāk it-) 25b/15, 153b/12
i.-di(ihrāc it-) 73a/10
i.-di(iḳtilāf it-) 161b/9
i.-di(iḳtirā it-) 1b/3
i.-di(iḳtiyār it-) 100b/12, 104a/11, 128a/18, 130a/13, 130a/15, 130b/9, 130b/10
i.-di(izhār it-) 56a/4, 106b/16, 164a/5
i.-di(kār it-) 80a/12
i.-di(kelām it-) 91a/1

- i.-di(keyd it-) 105a/1
i.-di(kizb it-) 139b/11
i.-di(ķabūl it-) 71b/12, 132b/3, 133a/6,
180a/6
i.-di(ķabz it-) 187a/12
i.-di(ķarār it-) 48b/13
i.-di(ķarīn it-) 147a/8
i.-di(ķasm it-) 174a/15
i.-di(ķaşd it-) 38a/4, 38a/5, 53b/15, 98a/18,
98a/19, 112b/13, 113b/3, 116b/8, 118a/11,
123a/9, 128a/11, 135a/12, 137b/17, 166a/2,
175b/10, 176a/1, 186b/7
i.-di(ķatl it-) 44b/8
i.-di(ķul it-) 84b/7
i.-di(ķul it-) 25a/16
i.-di(lem‘ān it-) 67b/10
i.-di(levm it-) 127a/11, 127a/14, 127b/18
i.-di(mātem it-) 187b/11
i.-di(maşūn it-) 1b/18
i.-di(maḥv it-) 25b/7
i.-di(mehcūr it-) 42b/11
i.-di(men‘ it-) 18a/14, 40a/6, 40a/9,
40a/11, 40a/17
i.-di(menzil it-) 73b/10
i.-di(merḥamet it-) 124a/10
i.-di(meşveret it-) 35a/12, 35a/12
i.-di(mevşūf it-) 110b/13
i.-di(meyl it-) 44b/9
i.-di(minnet it-) 33b/8
i.-di(mu‘āmele it-) 104b/19
i.-di(murād it-) 18a/19, 26a/4, 38a/1,
38a/3, 38a/10, 81b/16, 88b/12, 95a/16, 98a/12,
98a/13, 100b/9, 102b/15, 103b/19, 105a/15,
106b/2, 120a/15, 124a/15, 125b/3, 127b/9,
128b/6, 136b/3, 160b/14
i.-di(muşallaḥ it-) 140b/14
i.-di(muḥālefet it-) 113b/19
i.-di(mübtelā it-) 17a/8, 51a/4
i.-di(mücāzāt it-) 21a/12
i.-di(müstağrıķ it-) 95b/9
i.-di(müstaḥkem it-) 46a/18d
i.-di(müşāhede it-) 63b/14, 63b/15
i.-di(müşāvere it-) 34b/5, 135a/6
i.-di(müyesser it-) 19b/1, 29a/1, 97a/1,
110b/17
i.-di(nāz it-) 48b/3, 48b/4, 81b/15, 82a/11,
82b/3, 82b/17
i.-di(nazar it-) 50a/3, 50a/5, 50a/6, 58b/16,
59b/2, 75a/12, 76b/11, 96a/2, 105b/1, 118a/12,
123a/1, 133b/6, 173a/1, 185b/3, 187b/11
i.-di(ne it-) 49a/9
i.-di(nehy it-) 40a/4, 55b/10, 81b/10,
158b/19, 159b/9, 171a/17, 171b/4
i.-di(nevḥe it-) 173a/8
i.-di(nidā it-) 75b/10, 88b/3, 142b/3,
166a/6, 170a/9, 175b/11
i.-di(nisbet it-) 63a/11, 129b/1, 145a/10
i.-di(nūs it-) 26a/14
i.-di(peydā it-) 103b/8
i.-di(pinhān it-) 73b/6
i.-di(rabṭ it-) 47b/7, 47b/12
i.-di(ref‘ it-) 29b/6, 50b/11, 167a/3,
182a/5, 182a/5, 182a/6, 182a/7, 182b/15,
183a/9
i.-di(rıḥlet it-) 11a/4
i.-di(rüsvā it-) 55b/14
i.-di(say‘ it-) 86a/17, 86b/18
i.-di(sebeeb-i rāḥat it-) 142b/14
i.-di(sebeeb it-) 69b/2, 182b/11
i.-di(secde it-) 79b/18
i.-di(setr-i murād it-) 121b/19
i.-di(setr it-) 28b/11, 58b/17, 84a/9,
117a/15
i.-di(seyr it-) 182b/4, 183a/12
i.-di(sipāriş it-) 177b/7
i.-di(şabr it-) 132a/9, 133b/1, 141b/4
i.-di(şarf it-) 73b/11, 74b/13, 134a/7
i.-di(şıyānet it-) 35b/5
i.-di(şoḥbet it-) 136a/2
i.-di(su‘āl it-) 17b/8, 18a/12, 18a/18,
18b/12, 19b/19, 33a/18, 39a/15, 46b/17, 51b/6,
55b/6, 59b/18, 66a/1, 79a/4, 79a/11, 95a/7,
115b/14, 117b/12, 123a/2, 143a/14, 146a/13,
152b/19, 156b/15, 157b/15, 160a/7, 162b/1,
163b/12, 170a/18, 172b/7, 182a/14, 187a/6
i.-di(şakḳ it-) 64b/2
i.-di(şehādet it-) 119a/4, 121b/13
i.-di(şemm it-) 176b/7
i.-di(şerm it-) 21a/3
i.-di(şikāyet it-) 73b/18, 74b/14, 183b/17
i.-di(şikest it-) 77b/8
i.-di(şurū‘ it-) 188a/18
i.-di(ta‘alluḳ it-) 44b/11
i.-di(ta‘accüb it-) 48a/18, 160b/3, 184a/5
i.-di(ta‘bır it-) 66b/13
i.-di(taḳdİR it-) 45a/1
i.-di(talīm it-) 106a/13
i.-di(taşdıḳ it-) 37b/17
i.-di(taşvİR it-) 20b/18
i.-di(taḥşİL it-) 123b/14
i.-di(taḥliṭ it-) 52a/2
i.-di(tazarru‘ it-) 49a/15
i.-di(tebessüm it-) 59a/17, 80b/6
i.-di(teblİġ it-) 155a/17
i.-di(tefahḫuş it-) 177a/5

- i.-di(teklîf it-) 136b/2, 182b/5
i.-di(tekmîl it-) 68b/3
i.-di(terbiye it-) 37a/4, 190a/9
i.-di(terk it-) 44b/13, 116a/10, 189a/10
i.-di(teslîm-i rûh it-) 8a/19
i.-di(teslîm it-) 59a/8, 70a/7, 158a/16,
177a/8
i.-di(tesmiye it-) 144b/14
i.-di(te'sîr it-) 46b/19, 104b/1
i.-di(teşbîh it-) 168b/1
i.-di(tevakkuf it-) 145b/7
i.-di(tevbe it-) 173a/7
i.-di(teveccüh it-) 13a/9, 29b/3, 41b/7,
67a/2, 162a/13, 178b/4
i.-di(tehîr it-) 180a/6
i.-di(tezevvüc it-) 95b/1
i.-di(tezyîn it-) 82a/13
i.-di(tâ'at it-) 81a/15
i.-di(taleb it-) 19a/8, 133a/8, 157b/5,
162a/2
i.-di(tayarân it-) 177a/9
i.-di(te'kîd it-) 29a/13
i.-di(tulû' it-) 59b/10
i.-di(tuħfe it-) 20a/8
i.-di('ucub it-) 81a/6, 81a/8, 81a/9, 81a/11,
81a/12, 81a/14, 81a/18
i.-di('uzlet it-) 25b/9
i.-di(ümîz it-) 47b/2, 145a/13
i.-di(üştürâ it-) 142b/8
i.-di(va'd it-) 174b/2, 177b/11
i.-di(vaşiyet it-) 37a/3, 158b/2, 184b/4
i.-di(vaħy it-) 92b/14, 93a/11, 102b/2,
114a/14, 154b/1, 182b/9
i.-di(va'z it-) 53b/11, 79b/7, 81b/18,
104b/13, 113b/15, 133a/13, 154a/11, 167b/3
i.-di(vefâ it-) 86b/4
i.-di(vesîle it-) 154b/15
i.-di(vesvese it-) 55b/9
i.-di(vezîr it-) 191a/10
i.-di(hâşıl it-) 30a/6, 131a/17, 173a/6
i.-di(habs it-) 160b/15
i.-di(hareket it-) 186b/2
i.-di(havâle it-) 31b/4, 31b/17, 45a/12,
45a/14, 64b/18, 118a/1, 173a/15
i.-di(hazer it-) 130b/19
i.-di(haz it-) 20a/1
i.-di(helâl it-) 139b/10
i.-di(hıfz it-) 24b/14
i.-di(hîle it-) 168a/6, 168b/13, 168b/14
i.-di(hükm it-) 189a/13
i.-di(hüsni-zann it-) 110a/3
i.-di(halvet it-) 108b/10
i.-di(harc it-) 95b/15
i.-di(havf it-) 110b/1, 117b/17, 160a/16
i.-di(hıtab it-) 75b/10, 92b/8
i.-di(hulğ it-) 9b/18, 82b/4, 119b/11,
131b/15, 140b/12
i.-di(hurd it-) 168a/13
i.-di(yemîn it-) 112b/4
i.-di(zârî it-) 173a/6
i.-di(zinâ it-) 39b/3
i.-di(zelîl it-) 20a/7, 153b/4
i.-di(zikir it-) 5b/1, 5b/4, 19a/15, 33b/8,
34a/11, 36a/19, 36b/6, 52a/12, 89a/13,
107b/18, 142b/16, 143a/19, 145b/6, 149a/12,
178a/10
i.-di(zamm it-) 166a/17, 166b/8
i.-di(zann it-) 48b/15, 67b/11, 161b/19,
166a/1, 166a/2
i.-di(zuhûr it-) 28b/17, 56b/16, 143a/7,
190a/12
i.-di(zabt it-) 15b/1
i.-di(zamm it-) 166a/17
i.-di(mi(hulğ it-) 175b/5
i.-di(güñüz(levm it-) 128a/17
i.-di(dikçe(zikir it-) 144b/13
i.-di(diklerine 48b/15
i.-di(diler 29a/9, 30b/5, 30b/18, 53b/6,
75a/18, 75b/9, 76a/7, 76a/12, 79a/5, 111a/19,
152a/10, 152a/10, 155a/6, 155a/6, 161b/8,
165a/10, 181a/7, 189a/1
i.-di(diler(ahd-ı bî-mân it-) 158a/15
i.-di(diler('amel it-) 159a/12, 159a/13
i.-di(diler('arz it-) 19b/13, 59a/12, 73a/7,
135b/12, 137a/13
i.-di(diler('azîmet it-) 43b/3
i.-di(diler(bahâne it-) 116b/3
i.-di(diler(berdâr it-) 30b/15
i.-di(diler(bühtân it-) 182b/17
i.-di(diler(cefa it-) 180a/16
i.-di(diler(cülûs it-) 2a/7
i.-di(diler(da'vâ it-) 94a/9, 167a/7
i.-di(diler(da'vet it-) 148b/5
i.-di(diler(defn it-) 181b/13, 189a/1
i.-di(diler(duâ it-) 131a/15
i.-di(diler(farğ it-) 121b/14
i.-di(diler(ferâmüş it-) 129a/6
i.-di(diler(feryâd it-) 134b/17
i.-di(diler(fîrâset it-) 97b/11
i.-di(diler(furûhat it-) 67b/18
i.-di(diler(gıybet it-) 52a/17
i.-di(diler(icâbet it-) 101a/8
i.-di(diler(iftirâ it-) 118b/12
i.-di(diler(iktisâb it-) 159a/15

- i.-diler(ilkā it-) 133a/13, 135b/11
i.-diler(ilhāh it-) 42b/17
i.-diler(inkār it-) 62a/4, 165a/14
i.-diler(intikāl it-) 187b/7
i.-diler(irsāl it-) 162a/3
i.-diler(istimā' it-) 37a/7, 159a/19
i.-diler(iştirā it-) 70a/19
i.-diler(itirāf it-) 180a/2
i.-diler(ittifāq it-) 101b/2, 121a/14
i.-diler(ihrāc it-) 70b/15, 143b/15
i.-diler(kaşd it-) 38a/8, 80b/11, 110a/12, 110a/13, 110a/16, 111a/8, 112a/19, 112b/10, 169b/13, 169b/15
i.-diler(katıl it-) 31a/3
i.-diler(kısmet it-) 72a/1
i.-diler(levm it-) 127a/13, 127a/16, 128a/14, 145b/14, 169a/13
i.-diler(mahv it-) 143a/8
i.-diler(melāmet it-) 110b/4, 125a/8
i.-diler(mu'āmele it-) 83a/4
i.-diler(murād it-) 19b/4, 94b/15, 94b/17, 98a/16, 98b/7, 106a/17, 137b/16, 138b/12, 165a/15
i.-diler(muşāhabet it-) 107b/14
i.-diler(muḥabbet it-) 138b/2
i.-diler(mülākāt it-) 177a/11, 187a/7
i.-diler(nazar it-) 94b/18, 163a/8
i.-diler(nidā it-) 48b/14, 161a/2
i.-diler(nisbet it-) 110b/5, 118b/9
i.-diler(nişār it-) 87a/12, 87a/13
i.-diler(rencide it-) 180a/16
i.-diler(rüsvāy it-) 125b/18
i.-diler(secde it-) 27a/16
i.-diler(seyr it-) 133b/1
i.-diler(şoḥbet it-) 135b/19
i.-diler(su'āl it-) 14a/13, 27b/6, 50a/18, 50b/10, 50b/12, 50b/17, 51a/3, 61b/3, 64a/17, 102a/11, 111b/9, 114b/12, 130b/2, 152b/6, 168a/16
i.-diler(şāru' it-) 37b/19
i.-diler(şehādet it-) 118b/5, 143b/8, 148b/6
i.-diler(ta'accüb it-) 64b/4
i.-diler(takarrüb it-) 132a/7
i.-diler(takrİR it-) 37b/15
i.-diler(tazarru' it-) 77b/11
i.-diler(tedbİR it-) 29a/19, 29b/3
i.-diler(tekellüm it-) 29a/2
i.-diler(tekzİb it-) 133a/7
i.-diler(telbİs it-) 110a/18
i.-diler(telbİslük it-) 110b/19
i.-diler(teslİM it-) 169a/19
i.-diler(teşbİh it-) 167a/7
i.-diler(tevāzu' it-) 43b/5
i.-diler(teveccüh it-) 157b/14, 168a/11
i.-diler(te'vİL it-) 113a/8
i.-diler(teḥİR it-) 19b/4
i.-diler(tezyİN it-) 88a/18
i.-diler(te'zİb it-) 17a/3ları
i.-diler(ṭaleb it-) 2b/18, 137b/19, 188b/1
i.-diler('ucub it-) 81a/13
i.-diler('ülfet it-) 177a/2
i.-diler(vaşİyyet it-) 76b/8
i.-diler(vaz' it-) 19b/8, 137a/12
i.-diler(ḥāzİR it-) 167a/13
i.-diler(ḥavāle it-) 62a/4
i.-diler(ḥıfz it-) 167a/14
i.-diler(ḥİmāyet it-) 114a/8
i.-diler(yemİN it-) 136a/18
i.-diler(zārİ it-) 187b/2
i.-diler(zeyn it-) 143b/14
i.-diler(zikir it-) 169b/12, 172b/7
i.-diler(zann it-) 38a/15, 54a/14, 126b/14
i.-diler(zarb it-) 106a/19
i.-dim('azİmet it-) 3a/5
i.-diñ(ḥıfz it-) 90a/15
i.-diñüz 49a/1, 169b/1, 169b/16
i.-diñüz(bey it-) 169b/17
i.-diñüz(dür it-) 128b/19
i.-diñüz(edeb it-) 184a/15
i.-diñüz(imtiḥān it-) 128b/19
i.-diñüz(luḫf it-) 18b/14
i.-diñüz(nisbet it-) 184a/16
i.-diñüz(rencide it-) 63b/5
i.-diñüz(terk it-) 128b/17
i.-diñüz(vaz' it-) 95a/3
i.-dirir(buğız u ḥased it-) 167b/12
i.-dirüp(devr it-) 163a/8
i.-diyse 40b/1, 41b/6
i.-diyse(cüdā it-) 176a/18
i.-diyse(vaşf it-) 109a/6
i.-dügi 33b/14, 62b/5, 117a/9, 117a/10, 124a/4, 145b/18
i.-dügi(cem' it-) 2b/11
i.-dügi(ġammāz it-) 61a/18
i.-dügi(ifşā it-) 31a/2
i.-dügi(iṭā it-) 15a/10
i.-dügi(murād it-) 117a/12
i.-dügi(muḥabbet it-) 129b/13
i.-dügi(müfārekat it-) 179b/2
i.-dügi(mülākāt it-) 179b/3
i.-dügi('özür it-) 45a/14
i.-dügi(redd it-) 20a/17
i.-dügi(ta'alluḫ it-) 126a/16
i.-dügi(tekellüm it-) 36b/14

- i.-dügi(te' şîr it-) 160a/18
i.-dügi(tevbe it-) 45a/15
i.-dügi(vaz' it-) 86a/19
i.-dügi(zāyi' it-) 3a/15
i.-dügi(zarb it-) 46b/6
i.-dügi-çün(devr it-) 156a/19
i.-dügi-çün(taleb it-) 141a/12
i.-dügidür(zikir it-) 116a/19
i.-dügin(ref' it-) 185a/10
i.-düginden 95a/12
i.-dügine 42b/1
i.-dügini(hilâf it-) 55b/5
i.-dügiñ(havf it-) 43a/19
i.-dügiñiz(murād it-) 18a/18
i.-dügiñüz(da'vet it-) 130a/11
i.-dügüm(iştirā it-) 97b/7
i.-dügüm(mukāleme it-) 155a/19
i.-dügüm(takdîr it-) 105b/9
i.-dügümi(bend it-) 105b/8
i.-dügümüñ(iştirā it-) 97b/8
i.-dügüñ 83b/6
i.-dügüñ(irtikab it-) 44a/1
i.-dügüñ(istimā' it-) 172a/16
i.-dügüñ(murād it-) 116a/6
i.-dügüñ(hāzır it-) 7b/13
i.-dügüñ(zann it-) 122b/14, 122b/14,
129b/8
i.-dügüñdür 79a/13
i.-dügüñüzi 49a/10, 61b/16, 71a/11,
156a/7, 172b/8
i.-dük 145b/13
i.-dük(gāflet it-) 41b/4
i.-dük(helāk it-) 56b/2
i.-dük(iftirā it-) 143b/8
i.-dük(inzāl it-) 5a/8
i.-dük(irsāl it-) 106b/10
i.-dük(iştigāl it-) 116b/4
i.-dük(kābül it-) 106a/11, 131b/1
i.-dük(şefî' it-) 155a/1
i.-dük(tecessüs it-) 59a/15
i.-dük(terk it-) 56b/9
i.-dük(vaz' it-) 116b/2
i.-dük(hıfz it-) 90a/171
i.-dük(halk it-) 33a/12
i.-dük(zāyi' it-) 56b/1
i.-dük(zarb it-) 78b/14
i.-dükçe(nazar it-) 34b/7
i.-dükde(su'āl it-) 124a/14
i.-dükde(teslîm it-) 158a/10
i.-dükler-çün(iftirā it-) 110b/18
i.-dükleridür 129a/5
i.-dükleridür(müşāhede it-) 129a/5
i.-düklerinde 120a/10
i.-düklerinde(feryād it-) 175b/2
i.-düklerinde(mülākāt it-) 188a/4
i.-düklerinüñ(ikrām it-) 169a/5
i.-düm 39a/3, 76b/17, 86b/12, 96b/8,
123a/3, 132a/15, 146b/14, 149b/5, 168b/7,
168b/10, 175a/7, 184a/1
i.-düm(āzād it-) 175a/9, 181b/2, 181b/16,
186a/3
i.-düm('add it-) 114a/14
i.-düm('afv it-) 142a/17
i.-düm(bükā it-) 162b/5
i.-düm(cem' it-) 177a/16
i.-düm(cū' it-) 185b/16
i.-düm(cüdā it-) 177a/12
i.-düm(cürim it-) 53a/5
i.-düm(da'vet it-) 35b/17, 35b/17, 101a/8
i.-düm(dirāz it-) 32b/5
i.-düm(duā it-) 19a/11, 129b/18
i.-düm(ekel it-) 186b/17
i.-düm(emir it-) 66a/17, 66a/19, 66b/1
i.-düm(ferāmüş it-) 145a/7
i.-düm(fermān it-) 66b/2e
i.-düm(günāh it-) 99a/15
i.-düm(gālṭ it-) 83a/7
i.-düm(ilka it-) 114b/14
i.-düm(ilticā it-) 133b/9
i.-düm(irsāl it-) 5a/13, 11b/8, 22b/4, 66a/6,
181a/13
i.-düm(isnād it-) 178a/9
i.-düm(istimā it-) 8b/4, 164a/3
i.-düm(iştirā it-) 97b/3
i.-düm(ihsān it-) 6a/6
i.-düm(iḥfā it-) 112a/12
i.-düm(iḥtiyār it-) 130b/7
i.-düm(kizb it-) 139a/5
i.-düm(kābül it-) 131b/14, 182b/2
i.-düm(kāşd it-) 69b/13
i.-düm(kātl it-) 61b/4
i.-düm(kāṭ' it-) 146b/13
i.-düm(kışāş it-) 184a/1, 184a/2
i.-düm(mahv it-) 19b/17, 133a/3
i.-düm(muḳarrar it-) 150a/17
i.-düm(murād it-) 20a/15, 22a/15, 68a/12,
129a/18
i.-düm(muḥālefet it-) 184a/14
i.-düm(mübtelā it-) 127a/8
i.-düm(mücāhede it-) 146b/12
i.-düm(naşīb it-) 121a/6
i.-düm(naşīḥat it-) 190a/16, 190a/16
i.-düm(nazar it-) 6a/13, 14a/16, 69b/17,
101b/16, 117b/1

- i.-düm(nezr it-) 78b/10
i.-düm(nüş it-) 17a/13
i.-düm(rabı it-) 173a/17
i.-düm(ref' it-) 178b/2
i.-düm(rıhlet it-) 2b/15
i.-düm(say'u icthād it-) 2b/17
i.-düm(şabr it-) 153a/5
i.-düm(şarf it-) 74b/14
i.-düm(şebt it-) 19b/17
i.-düm(su'āl it-) 11a/16, 99b/17, 147a/6,
181b/11
i.-düm(şehādet it-) 91a07
i.-düm(şerh it-) 190b/10
i.-düm(ta' accüb it-) 134b/10
i.-düm(taḥammül it-) 124a/17
i.-düm(ta'yîn it-) 106b/18
i.-düm(tebdîl it-) 26b/12
i.-düm(teciribe it-) 149b/3, 149b/5, 149b/6
i.-düm(tefekür it-) 166b/17
i.-düm(tercüme it-) 190b/4
i.-düm(terk it-) 68a/11
i.-düm(tevbe it-) 53a/4, 53a/13, 139b/9
i.-düm(teveccüh it-) 7b/19, 146b/13
i.-düm(tilāvet it-) 101b/12
i.-düm(ṭaleb it-) 60b/9, 70a/8
i.-düm(uzun it-) 188a/4
i.-düm(hāzır it-) 11b/10
i.-düm(harām it-) 22a/6
i.-düm(hıfz it-) 98a/8
i.-düm(harāb it-) 89b/10
i.-düm(hatm it-) 6a/12
i.-düm(hayır it-) 114a/6, 175a/6
i.-düm(hulḳ it-) 10a/2, 54b/3, 68a/10,
75b/18, 128b/17, 165a/11
i.-düm(ziyāde it-) 20a/2
i.-düm(zikir it-) 134b/12
i.-düm(zann it-) 102a/15, 102b/14
i.-düh 42b/9, 51a/15, 75b/8, 134a/4,
169a/14, 182b/1, 184a/3, 187b/18
i.-düh(ārzū it-) 39a/16
i.-düh(cefā it-) 137a/1
i.-düh(cem' it-) 177a/13
i.-düh(erzāni it-) 187b/19
i.-düh(ferāmūş it-) 43a/11
i.-düh(gıybet it-) 177b/16
i.-düh(irtikab it-) 21a/16
i.-düh(iḥāṭa it-) 134a/5
i.-düh(iḥtiyār it-) 33a/12
i.-düh(katlı it-) 160b/15
i.-düh(kat' it-) 117b/7
i.-düh(māl-a-māl it-) 52b/12
i.-düh(men it-) 42b/8
i.-düh(nazar it-) 14b/2, 67b/13, 78b/14
i.-düh(nevmiz it-) 20a/14
i.-düh(nezr it-) 178a/8
i.-düh(nüş it-) 16a/15, 144a/14
i.-düh('özür it-) 82b/2
i.-düh(rusvālīk it-) 36a/8
i.-düh(rüsvāy it-) 169a/13
i.-düh(sāriḳ it-) 7b/11
i.-düh(sergerdān it-) 7b/10
i.-düh(sipāriş it-) 43a/10, 47a/5
i.-düh(sihr it-) 174a/19
i.-düh(şabr it-) 132b/14
i.-düh(takdîr it-) 90a/14, 95a/5
i.-düh(ta'yîn it-) 95a/5
i.-düh(töhmet it-) 124a/10
i.-düh('ucub it-) 81b/12
i.-düh(va'd it-) 129b/18
i.-düh(havāle it-) 32a/9, 130b/14
i.-düh(hıfz it-) 90a/13
i.-düh(hüsn-i zann it-) 62b/13
i.-düh(harc it-) 75a/4
i.-düh-ise(iḥsān it-) 178b/19
i.-dühiz(cevāb it-) 18b/14
i.-dühse(bend it-) 35b/8
i.-dühse(hacc it-) 8b/12
i.-dühüz(evzā it-) 63b/4
i.-dühüz(ilka it-) 63b/4
i.-dühüz(irtikab it-) 63b/9
i.-dühüz(lāyık it-) 145b/19
i.-dühüz(zāyi' it-) 72b/18
i.-dühüz mi(istimā' it-) 37b/14
i.-e(ide) 37a/13, 37b/10, 37b/10, 40b/8,
47a/18
i.-e(ide)(āşikāre it-) 88b/12
i.-e(ide)(āzād it-) 143b/9
i.-e(ide)('amel it-) 57a/12
i.-e(ide)(bend it-) 44b/17, 113b/10
i.-e(ide)(cefā it-) 65b/11, 65b/14
i.-e(ide)(cüdā it-) 70a/13
i.-e(ide)(da' vet it-) 168b/3
i.-e(ide)(def it-) 178b/10
i.-e(ide)(erzāni it-) 2a/14
i.-e(ide)(firār it-) 104b/13
i.-e(ide)(giriftār it-) 130a/19
i.-e(ide)(işāl it-) 60b/15
i.-e(ide)(iḳrār it-) 57a/11
i.-e(ide)(ilcā it-) 8a/17
i.-e(ide)(ilka it-) 46b/4
i.-e(ide)(irsāl it-) 176a/15
i.-e(ide)(irtikab it-) 42b/15
i.-e(ide)(iḳrāk it-) 70a/12
i.-e(ide)(iḥsān it-) 4b/14, 19a/11, 91a/10

- i.-e(ide)(ihlâş-ı davâ it-) 99b/11
i.-e(ide)(keşf it-) 31a/10
i.-e(ide)(kâbül it-) 143b/12
i.-e(ide)(kaşd it-) 108a/13
i.-e(ide)(kıyâm it-) 100a/9
i.-e(ide)(mahrûm it-) 69a/16
i.-e(ide)(mu'âmele it-) 13b/4, 95a/11
i.-e(ide)(mutâd it-) 61a/13
i.-e(ide)(muḥâlefet it-) 21b/3
i.-e(ide)(müshâhede it-) 23a/6
i.-e(ide)(müyesser it-) 11b/6
i.-e(ide)(nâle it-) 20a/16, 176a/1
i.-e(ide)(nâz it-) 48b/1
i.-e(ide)(nazar it-) 190b/12
i.-e(ide)(redd it-) 132b/19, 133a/2
i.-e(ide)(secde it-) 79b/16
i.-e(ide)(sefer it-) 67a/5
i.-e(ide)(seleb it-) 29b/12
i.-e(ide)(seyr it-) 182a/10
i.-e(ide)(şabr it-) 132b/15
i.-e(ide)(şayd it-) 67b/5
i.-e(ide)(sû-yı zann it-) 8a/16
i.-e(ide)(şehâdet it-) 63a/7
i.-e(ide)(şermsâr it-) 126b/5
i.-e(ide)(tagyîr it-) 138b/7
i.-e(ide)(tecellî it-) 51b/19
i.-e(ide)(tekebbür it-) 48a/8
i.-e(ide)(terk it-) 129a/13
i.-e(ide)(taleb it-) 89b/1
i.-e(ide)(ta'lik it-) 45a/15
i.-e(ide)(ta'y it-) 13b/3
i.-e(ide)('ukûbet it-) 49a/12
i.-e(ide)(üns it-) 42b/1
i.-e(ide)(vaż' it-) 18b/1, 125a/12, 142b/1,
169a/2
i.-e(ide)(vedâ it-) 72b/11
i.-e(ide)(vefâ it-) 65b/11
i.-e(ide)(hâlet it-) 31a/19
i.-e(ide)(hâzer it-) 41a/6
i.-e(ide)(hıfz it-) 4b/16, 12a/8, 37b/14
i.-e(ide)(ḥatâ it-) 42b/10
i.-e(ide)(ḥuşûmet it-) 12a/9, 12a/11,
12a/11, 122a/11
i.-e(ide)(zinâ it-) 37b/3, 114b/9, 115a/12
i.-e(ide)(zikir it-) 113b/11
i.-e(ide)(zuhûr it-) 46b/8, 55a/9
i.-e(ide)(zulum it-) 145a/9
i.-e(ide)(zarar it-) 53b/15, 160b/1
i.-e(ihsân it-) 2a/14
i.-ecek(idecek)(kibir it-) 84a/4
i.-ecek(idecek)('ucub it-) 84a/4
i.-ecek(idecek)(vezn it-) 26b/19
i.-ecek(idecek)(ḥavf it-) 28a/2
i.-eler(ideler)(baḥş it-) 30b/16
i.-eler(ideler)(bend it-) 123a/19
i.-eler(ideler)(berdâr it-) 31a/9, 165a/16
i.-eler(ideler)(binâ it-) 104b/4, 150b/3
i.-eler(ideler)(defn it-) 189a/3
i.-eler(ideler)(delâlet it-) 43b/10
i.-eler(ideler)(der-mahzen it-) 150b/5
i.-eler(ideler)(helâk it-) 136a/16
i.-eler(ideler)(îşâl it-) 153a/4
i.-eler(ideler)(ihzâr it-) 35b/16
i.-eler(ideler)(kaşd it-) 136a/17
i.-eler(ideler)(kâtl it-) 38a/8
i.-eler(ideler)(kıyâs it-) 173a/11
i.-eler(ideler)(kõvcılık it-) 61a/6
i.-eler(ideler)(maḥv it-) 159a/11
i.-eler(ideler)(nazar it-) 19b/4
i.-eler(ideler)(şefâ'at it-) 91a/18
i.-eler(ideler)(tergîb it-) 88b/8
i.-eler(ideler)(teşhîr it-) 135b/5
i.-eler(ideler)(tõhmet it-) 60b/6
i.-eler(ideler)(hâli it-) 29b/8
i.-eler(ideler)(ḥavâle it-) 20a/16
i.-elerdi(idelerdi)(müshâhede it-) 64a/7
i.-elim(idelim)(zikir it-) 4b/5
i.-elüm(idelüm) 98b/4
i.-elüm(idelüm)(ahd u mîşâk it-) 171b/12
i.-elüm(idelüm)(beyân it-) 4b/6
i.-elüm(idelüm)(duâ' it-) 60b/17
i.-elüm(idelüm)(fikir it-) 77b/10
i.-elüm(idelüm)(istidlâl it-) 36b/5
i.-elüm(idelüm)(kanâat it-) 156b/7
i.-elüm(idelüm)(kâtl it-) 61b/13
i.-elüm(idelüm)(mu'âvenet it-) 37a/11
i.-elüm(idelüm)(müshâḥar it-) 38b/17
i.-elüm(idelüm)(müshâhede it-) 129a/4
i.-elüm(idelüm)(nazar it-) 129a/2
i.-elüm(idelüm)(nice it-) 53a/12, 56b/3,
145b/16
i.-elüm(idelüm)(pâk it-) 29a/5
i.-elüm(idelüm)(say' it-) 125b/18
i.-elüm(idelüm)(şükür it-) 37a/13
i.-elüm(idelüm)(ta'rîf it-) 124a/2
i.-elüm(idelüm)(tażarru' it-) 77b/15
i.-elüm(idelüm)(tecribe it-) 147b/11
i.-elüm(idelüm)(tedbîr it-) 29a/18
i.-elüm(idelüm)(tefaḥḥus it-) 61b/12
i.-elüm(idelüm)(teklîf it-) 86a/5
i.-elüm(idelüm)(tevbe it-) 98b/4, 134b/19
i.-elüm(idelüm)(ḥabs it-) 135a/7
i.-elüm(idelüm)(zârî it-) 37a/13
i.-em(idem)(âşinâ it-) 114a/17

- i.-em(idem)(‘azāb it-) 178a/1
i.-em(idem)(defn it-) 59a/13
i.-em(idem)(dua’ it-) 60b/14
i.-em(idem)(istimā’ it-) 137a/10
i.-em(idem)(iḥtiyār it-) 108b/12
i.-em(idem)(ḳabz it-) 114a/17
i.-em(idem)(ḳatlı it-) 178a/1
i.-em(idem)(ḳaṭ’ it-) 146b/13
i.-em(idem)(mu‘āmele it-) 62b/11
i.-em(idem)(muvafāḳat it-) 109a/8
i.-em(idem)(muḥālefet it-) 86b/5, 130a/5
i.-em(idem)(naẓar it-) 166b/5
i.-em(idem)(redd it-) 133a/3
i.-em(idem)(setr-i ‘avret it-) 53a/7
i.-em(idem)(ta‘zīb it-) 21a/17
i.-em(idem)(tebdīl it-) 99b/7
i.-em(idem)(tekellüm it-) 166b/4
i.-em(idem)(te‘līf it-) 2b/19
i.-em(idem)(‘uḳūbet it-) 120b/14
i.-em(idem)(vaşiyyet it-) 165b/7
i.-em(idem)(vedā it-) 165b/8
i.-em(idem)(ḥāşıl it-) 62a/15, 106a/9
i.-em(idem)(zuḥr-ı āḥiret it-) 3a/1
i.-emedüñ(idemedüñ)(şabr it-) 153b/13
i.-emeyüp(idemeyüp)(cür’et it-) 118a/4
i.-emez(idemez)(keyd it-) 31a/18, 121b/8
i.-emez(idemez)(ref’ it-) 117a/17
i.-emez(idemez)(ta‘bīr it-) 142b/17
i.-emezsiz(idemezsiz)(muḳābele it-) 108a/11
i.-emezsiz(idemezsiz)(tavaḳḳuf it-) 154a/3
i.-en(iden) 14a/4
i.-en(iden)(baş it-) 157b/9
i.-en(iden)(delālet it-) 102a/4
i.-en(iden)(günāh it-) 184a/9
i.-en(iden)(iftirā it-) 118b/19
i.-en(iden)(‘irfān it-) 60a/4
i.-en(iden)(işāret it-) 4a/15
i.-en(iden)(mu‘āmele it-) 20a/3, 62a/15
i.-en(iden)(murād it-) 138b/6
i.-en(iden)(naẓar it-) 16b/19, 36b/16
i.-en(iden)(niyāz it-) 185b/6
i.-en(iden)(peydā it-) 103b/9
i.-en(iden)(ref’ it-) 157b/8
i.-en(iden)(taḥşīl it-) 3a/2
i.-en(iden)(terk it-) 173b/13
i.-en(iden)(var it-) 4a/17
i.-en(iden)(ḥabs it-) 160b/18
i.-en(iden)(ḥıfz it-) 4a/10, 50b/2
i.-en(iden)(ḥikāye it-) 16b/16
i.-en(iden)(ḥırsuzlıḳ it-) 111a/1
i.-en(iden)(ḥıyānet it-) 111a/5
i.-en(iden)(ḥulḳ it-) 15b/12, 50a/11, 94b/3, 131a/15, 157b/9
i.-en(iden)(yardım it-) 4a/8
i.-ene(idene)(āzād it-) 65b/12
i.-ene(idene)(ifşā-yı sırr it-) 30b/13
i.-ene(idene)(iftirā it-) 139a/13
i.-ene(idene)(taḥḳīr it-) 139a/13
i.-ene(idene)(terk it-) 139a/16
i.-eni(ideni)(zikir it-) 23a/10
i.-eniñ(ideniñ)(ḡammāz it-) 61b/8
i.-eniñ(istimā’ it-) 61a/19
i.-enler(idenler) 101b/1
i.-enler(idenler)(iḥyā it-) 73b/3
i.-enler(idenler)(ḳaşd it-) 80b/14
i.-enler(idenler)(şabr it-) 58a/19
i.-enlere(idenlere)(ḳaşd it-) 67a/12
i.-enleri(idenleri) 67a/11
i.-enlerüñ(idenlerüñ)(ḡıybet it-) 52a/13
i.-enüñ(idenüñ) 40b/11
i.-enüñ(idenüñ)(istimā’ it-) 152b/8
i.-enüñ(idenüñ)(ḳaşd it-) 116b/13, 117b/13
i.-enüñ(idenüñ)(ta‘zīm it-) 84a/16
i.-er 26b/11, 161b/9
i.-er(ider) 7a/1, 12a/14, 13b/19, 14a/2, 14a/3, 16b/19, 18a/7, 28a/9, 42a/4, 64a/9, 64a/10, 65b/12, 65b/13, 71a/1, 80a/4, 80a/4, 104a/13, 128b/1, 128b/10, 135a/19, 145a/3, 154a/13, 164a/12, 164a/19, 164b/2, 178b/1, 188b/19, 191a/3
i.-er(ider)(ārzü it-) 83b/1
i.-er(ider)(āşikāre it-) 30b/9
i.-er(ider)(āvāz it-) 38a/19
i.-er(ider)(‘amel it-) 13b/18, 13b/18
i.-er(ider)(‘azāb it-) 139a/10, 139a/10, 139a/13, 139a/17
i.-er(ider)(bāzār it-) 70b/7
i.-er(ider)(bend it-) 9a/7
i.-er(ider)(bey’ it-) 80a/3
i.-er(ider)(beyān it-) 3a/19, 5a/8
i.-er(ider)(car it-) 48a/9
i.-er(ider)(cedd it-) 85b/12
i.-er(ider)(cefā it-) 84b/8
i.-er(ider)(cem’ it-) 24b/7
i.-er(ider)(ceng it-) 161b/18
i.-er(ider)(cereyān it-) 26a/2, 85a/18
i.-er(ider)(daḳḳ-ı bāb it-) 10a/4
i.-er(ider)(da‘vā it-) 174b/10
i.-er(ider)(da‘vet it-) 102b/17, 128b/13
i.-er(ider)(delālet it-) 3b/5, 3b/6, 4b/8, 4b/9, 14a/15
i.-er(ider)(der-āḡuş it-) 23a/18

- i.-er(ider)(emir it-) 38a/19, 103a/18,
117a/12, 145b/18, 159a/11
i.-er(ider)(esîr it-) 44b/4
i.-er(ider)(fâriğ it-) 65b/14
i.-er(ider)(faẓl it-) 71a/1
i.-er(ider)(feryād it-) 96a/6, 96b/7, 174b/5,
176a/10, 184a/2
i.-er(ider)(günāh it-) 52b/12, 63b/1
i.-er(ider)(ğalebe it-) 28a/10, 147a/11
i.-er(ider)(hidāyet it-) 66b/18, 78a/18
i.-er(ider)(‘ibādet it-) 174a/13
i.-er(ider)(îcād it-) 14a/2
i.-er(ider)(îşāl it-) 183b/12, 183b/15
i.-er(ider)(ikrār it-) 52a/7
i.-er(ider)(ik̄tîzā it-) 173b/6
i.-er(ider)(ilhām it-) 142b/17
i.-er(ider)(ilka it-) 49a/19, 98b/10, 183a/8
i.-er(ider)(inābet it-) 63b/3
i.-er(ider)(inkār it-) 62a/8
i.-er(ider)(irsāl it-) 8a/5, 66b/8, 128b/12
i.-er(ider)(isnād it-) 63b/2
i.-er(ider)(istîzān it-) 133a/1
i.-er(ider)(istimā‘ it-) 6a/17, 7a/8
i.-er(ider)(işāret it-) 153b/17, 184a/9
i.-er(ider)(‘itirāf it-) 143a/17, 145b/18
i.-er(ider)(i‘tizār it-) 63a/13
i.-er(ider)(ittiḥāz it-) 122a/2
i.-er(ider)(iḥyā it-) 131b/16
i.-er(ider)(iḥrāc it-) 97a/9
i.-er(ider)(iḥtiyār it-) 130b/11
i.-er(ider)(izhār it-) 5a/8, 131b/18, 185a/12
i.-er(ider)(karār it-) 9a/9
i.-er(ider)(kelām it-) 60a/3
i.-er(ider)(keyd it-) 121b/9
i.-er(ider)(kifāyet it-) 79b/3, 151a/18,
170a/12
i.-er(ider)(k̄abūl it-) 34b/4, 34b/18, 69a/2
i.-er(ider)(k̄aşd it-) 28a/10, 42a/7, 48a/12
i.-er(ider)(k̄irā‘at it-) 6a/9, 7a/8
i.-er(ider)(luḥf it-) 75b/13
i.-er(ider)(mātem it-) 142a/5
i.-er(ider)(mağfîret it-) 71a/2
i.-er(ider)(mağrūruluk it-) 28a/10
i.-er(ider)(meded it-) 133b/15
i.-er(ider)(melāmet it-) 145b/19
i.-er(ider)(meşğul it-) 65b/13
i.-er(ider)(minnet it-) 118a/3
i.-er(ider)(mu‘āmele it-) 149b/4
i.-er(ider)(mu‘āvenet it-) 77b/6
i.-er(ider)(mukābere it-) 28a/12
i.-er(ider)(muk̄tedā it-) 80a/7
i.-er(ider)(murād it-) 44b/5
i.-er(ider)(muşāhabet it-) 160b/17
i.-er(ider)(muḥālefet it-) 73b/14, 141b/1
i.-er(ider)(muḥtār it-) 33b/2
i.-er(ider)(mübtelā it-) 118a/7, 167b/8
i.-er(ider)(müfārekat it-) 46a/13
i.-er(ider)(mükāfāt it-) 105a/6
i.-er(ider)(münācāt it-) 26b/8, 166a/1
i.-er(ider)(münāsib it-) 105a/7
i.-er(ider)(münevver it-) 14a/19, 30a/11,
30a/12
i.-er(ider)(mürāvede it-) 114b/11
i.-er(ider)(müşāhede it-) 6a/1, 30a/7,
36b/16
i.-er(ider)(müyesser it-) 95b/18
i.-er(ider)(naḳl it-) 191b/2
i.-er(ider)(naḳş it-) 14a/6, 15a/18
i.-er(ider)(naşîḥat it-) 139b/13
i.-er(ider)(nazar-ı raḥmet it-) 69a/2
i.-er(ider)(nazar it-) 50a/7, 105b/10, 161a/5
i.-er(ider)(nesne it-) 70b/19
i.-er(ider)(nevḥe it-) 75b/15, 148b/19
i.-er(ider)(nidā it-) 183b/8
i.-er(ider)(nidā it-) 117a/5, 128a/9,
137a/18, 144a/6
i.-er(ider)(nisbet it-) 129b/3, 129b/5,
140a/14
i.-er(ider)(nüş it-) 22b/13
i.-er(ider)(pāk it-) 12b/9, 12b/11, 44a/17,
65a/18
i.-er(ider)(pāre pāre it-) 109a/4
i.-er(ider)(ref‘ it-) 6b/1, 85b/5, 138a/7
i.-er(ider)(rencide it-) 70b/8
i.-er(ider)(rivāyet it-) 4b/11, 27a/13
i.-er(ider)(rüs vāy it-) 122a/2
i.-er(ider)(say‘ it-) 70b/8
i.-er(ider)(secde it-) 174a/13
i.-er(ider)(sefer it-) 78b/16
i.-er(ider)(selām it-) 21b/11, 43a/8, 50a/15,
50b/6, 51a/1, 51a/6, 53b/19, 64b/5, 112a/10,
132b/14, 142b/12, 154a/18, 183b/7, 183b/8,
188a/3
i.-er(ider)(setr it-) 35b/9
i.-er(ider)(şafā it-) 9a/1
i.-er(ider)(şefā‘at it-) 14b/15, 14b/18
i.-er(ider)(şefkat it-) 157b/18, 180a/11
i.-er(ider)(şehādet it-) 118b/2
i.-er(ider)(şikāyet it-) 73b/19, 77b/5
i.-er(ider)(ta‘alluḳ it-) 91b/5
i.-er(ider)(tabîr it-) 138a/1
i.-er(ider)(tağyîr it-) 138b/18
i.-er(ider)(taşavvur it-) 183b/2

- i.-er(ider)(taḥammül it-) 188b/2
i.-er(ider)(tazyîḳ it-) 63a/17
i.-er(ider)(taẓarru' it-) 43a/16
i.-er(ider)(tebdîl it-) 117a/12, 138b/18
i.-er(ider)(teklîfât it-) 137a/4
i.-er(ider)(tenbîh it-) 137a/6siyle
i.-er(ider)(tenbiye it-) 191a/6
i.-er(ider)(tesellî it-) 65b/8, 138a/1
i.-er(ider)(tesliye it-) 80a/9
i.-er(ider)(teşbîh it-) 23a/17
i.-er(ider)(teveccüh it-) 9a/11, 108a/18
i.-er(ider)(tevehhüm it-) 192a/7
i.-er(ider)(tezyîn it-) 128b/10
i.-er(ider)(töhmet it-) 124a/6
i.-er(ider)(ṭaleb it-) 83b/3, 83b/4, 85b/12
i.-er(ider)(ṭavâf it-) 8a/1, 67b/2, 78b/8
i.-er(ider)(ṭulû' it-) 30a/12, 47b/19, 57b/12,
67a/4
i.-er(ider)('ucub it-) 83b/8
i.-er(ider)(vâşıl it-) 38b/5
i.-er(ider)(vaż' it-) 76a/3, 128b/12, 138a/7
i.-er(ider)(ḥâşıl it-) 156b/18, 175b/2,
186a/13, 191b/11
i.-er(ider)(ḥamle it-) 161b/19
i.-er(ider)(ḥarḳ it-) 117a/17
i.-er(ider)(ḥased it-) 30b/3
i.-er(ider)(ḥasüdlük it-) 28a/9
i.-er(ider)(ḥıfẓ it-) 9a/14, 34a/14, 57a/17,
192a/12
i.-er(ider)(ḥicâb it-) 160a/5
i.-er(ider)(ḥikâye it-) 85b/2
i.-er(ider)(ḥükm it-) 126b/18
i.-er(ider)(ḥalâş it-) 62b/8
i.-er(ider)(ḥalecân it-) 2a/19
i.-er(ider)(ḥasta it-) 44b/7
i.-er(ider)(ḥavf it-) 134b/13
i.-er(ider)(ḥiṭâb it-) 114b/1, 122a/12,
132a/4
i.-er(ider)(ḥizmet it-) 132a/13
i.-er(ider)(ḥulḳ it-) 14a/8
i.-er(ider)(yâd it-) 23a/16
i.-er(ider)(ziyâde it-) 12b/12, 12b/13
i.-er(ider)(zikir it-) 10a/19, 23a/4, 36a/1,
142a/5
i.-er(ider)(zuhûr it-) 47a/18, 47b/11,
59b/13, 85a/17, 138a/8
i.-er(ider) mi 31a/16
i.-er(ider) mi(zulum it-) 56a/6
i.-er(ḥavâle it-) 63b/1
i.-er mi(ider)(dirîġ it-) 97a/4
i.-erdi(iderdi) 84b/1, 141b/10
i.-erdi(iderdi)(beyân it-) 3b/14, 141b/12
i.-erdi(iderdi)(bûs it-) 96a/19
i.-erdi(iderdi)(feryâd it-) 89a/4, 135b/5
i.-erdi(iderdi)(gammâzlık it-) 64a/17
i.-erdi(iderdi)(ğazab it-) 148a/5
i.-erdi(iderdi)(ġybet it-) 62b/4
i.-erdi(iderdi)(irsâl it-) 141b/11
i.-erdi(iderdi)(iştîğal it-) 41a/15
i.-erdi(iderdi)(kuḥl it-) 153a/15
i.-erdi(iderdi)(maġrûr it-) 111a/13
i.-erdi(iderdi)(men' it-) 192a/17
i.-erdi(iderdi)(mu'âmele it-) 41a/14
i.-erdi(iderdi)(naẓar it-) 79a/19, 80a/11,
88b/19, 112a/5
i.-erdi(iderdi)(nekrân it-) 67a/2
i.-erdi(iderdi)(seyr it-) 152a/19, 162a/19
i.-erdi(iderdi)(şarf it-) 62b/3
i.-erdi(iderdi)(ta'zîm it-) 135a/17
i.-erdi(iderdi)(ḥiṭâb it-) 50b/2
i.-erdi(iderdi)(ḥizmet it-) 141b/8
i.-erdi(iderdi)(yardım it-) 136b/9
i.-erdi(iderdi)(zikir it-) 49b/16
i.-erdük(iderdük)(aḥz it-) 148b/18
i.-erdük(iderdük)(def' it-) 148b/10
i.-erdüm(iderdüm)(fedâ it-) 164b/12
i.-erdüm(iderdüm)(figân it-) 49a/16
i.-erdüm(iderdüm)(ibtidâ it-) 159b/2
i.-erdüm(iderdüm)(ref' it-) 74a/4
i.-erdüm(iderdüm)(şarf it-) 89a/6
i.-erdüm(iderdüm)(şürû' it-) 181a/11
i.-erdüm(iderdüm)(teveccüh it-) 50b/19
i.-erdüñ(iderdüñ)(terk it-) 111a/14
i.-erek(iderek)(feryâd it-) 89a/11
i.-erek(iderek)(zârî it-) 47a/1, 56a/10
i.-erem 136a/10
i.-erem(iderem) 7b/12, 8b/8, 62b/1,
82b/11, 98b/16, 98b/19, 98b/19, 101a/18,
101b/1, 110a/10, 116a/14, 119b/1
i.-erem(iderem)(âzâd it-) 101a/10
i.-erem(iderem)('afv it-) 40b/16, 105a/9,
184a/12
i.-erem(iderem)(bend it-) 67a/14, 101a/11
i.-erem(iderem)(beyân it-) 61b/16
i.-erem(iderem)(cem' it-) 102b/5, 114a/17,
128b/2, 187a/18
i.-erem(iderem)(cülûs it-) 114b/6
i.-erem(iderem)(dermân it-) 105b/13
i.-erem(iderem)(duâ it-) 189b/19
i.-erem(iderem)(emir it-) 79b/12
i.-erem(iderem)(erzâni it-) 101a/11
i.-erem(iderem)(feryâd it-) 72b/2
i.-erem(iderem)(firâr it-) 116b/18
i.-erem(iderem)(helâk it-) 102b/3

- i.-erem(iderem)(‘ibā it-) 140a/19
i.-erem(iderem)(ibādet it-) 79b/16
i.-erem(iderem)(idhāl it-) 184a/8
i.-erem(iderem)(iftār it-) 8a/5
i.-erem(iderem)(ilka it-) 63b/6, 63b/10
i.-erem(iderem)(in‘ām it-) 85b/7
i.-erem(iderem)(kāmīl it-) 101a/10
i.-erem(iderem)(keşāde it-) 105b/15
i.-erem(iderem)(kifāyet it-) 98b/13,
170a/11
i.-erem(iderem)(kabūl it-) 20a/10, 94b/3,
129b/17
i.-erem(iderem)(katl it-) 109a/13, 109a/15,
187a/1
i.-erem(iderem)(kaţ‘ it-) 36a/6
i.-erem(iderem)(maşraf it-) 118a/11
i.-erem(iderem)(merhāmet it-) 105a/11
i.-erem(iderem)(mesken it-) 101a/12
i.-erem(iderem)(muvāfaqat it-) 123a/1
i.-erem(iderem)(naẓar it-) 71b/2
i.-erem(iderem)(ref‘ it-) 184a/10
i.-erem(iderem)(say‘ it-) 32b/2
i.-erem(iderem)(setr it-) 5b/12, 5b/12
i.-erem(iderem)(süzān it-) 21b/13, 140a/4
i.-erem(iderem)(şefāat it-) 107a/4
i.-erem(iderem)(şefī‘ it-) 91a/12
i.-erem(iderem)(tercih it-) 190a/1
i.-erem(iderem)(teslīm it-) 54b/10
i.-erem(iderem)(taleb it-) 86b/15
i.-erem(iderem)(vezn it-) 27a/3
i.-erem(iderem)(hāşıl it-) 105b/14, 163b/17
i.-erem(iderem)(helāl it-) 114a/18
i.-erem(iderem)(hıfz it-) 54b/11, 108b/2,
112b/11, 112b/12, 163b/17
i.-erem(iderem)(hicāb it-) 140a/18,
143a/14, 160a/11, 172a/15
i.-erem(iderem)(hürmet it-) 72a/14
i.-erem(iderem)(halāş it-) 54a/19, 146b/17
i.-erem(iderem)(havf it-) 36a/2, 39a/2,
42b/19, 43a/17, 45a/7, 111b/13, 131b/11,
136b/13
i.-erem(iderem)(hıyānet it-) 118a/10
i.-erem(iderem)(hızmet it-) 175a/9
i.-erem(iderem)(yād it-) 5b/11
i.-erem(iderem)(zırü zeber it-) 161b/2
i.-erem(iderem)(ziyāde it-) 127b/5,
129b/14
i.-erem(iderem)(zann it-) 63a/14, 103b/4,
104a/15, 113a/10
i.-erem(it-erem)(‘afv it-) 74a/8
i.-erim(iderim)(düşnām it-) 112b/5
i.-erim(iderim)(ihrāc it-) 175b/8
i.-erim(iderim)(izhār it-) 82b/12
i.-erken(iderken) 98a/4
i.-erken(iderken)(feryād it-) 51b/14
i.-erken(iderken)(‘ibādet it-) 174a/13
i.-erken(iderken)(muḥārebe it-) 124b/2
i.-erken(iderken)(taḥşış it-) 150a/17
i.-erler 150a/16
i.-erler(iderler) 62a/18, 128b/2, 165b/3,
172a/8, 177b/4
i.-erler(iderler)(‘arz it-) 135b/13
i.-erler(iderler)(‘ayān it-) 62b/6
i.-erler(iderler)(berdār it-) 139a/4
i.-erler(iderler)(bey‘ men yezid it-) 87b/13
i.-erler(iderler)(cefā it-) 120b/6, 174b/5
i.-erler(iderler)(ceng it-) 161b/12
i.-erler(iderler)(cür‘et it-) 120b/5
i.-erler(iderler)(destirāzlık it-) 32b/5
i.-erler(iderler)(ekel it-) 128b/14
i.-erler(iderler)(feryād it-) 143b/17
i.-erler(iderler)(galebe it-) 71a/15
i.-erler(iderler)(galle keyl it-) 169a/3
i.-erler(iderler)(ibā it-) 154a/1
i.-erler(iderler)(iftirā it-) 121a/2
i.-erler(iderler)(iḳrār it-) 157b/12
i.-erler(iderler)(ilka it-) 109b/5
i.-erler(iderler)(istiğfār it-) 119b/19
i.-erler(iderler)(istimā‘ it-) 38b/2
i.-erler(iderler)(iş‘ār it-) 125a/15
i.-erler(iderler)(izhār it-) 190b/2
i.-erler(iderler)(ıkarar it-) 103a/15
i.-erler(iderler)(katl it-) 40b/1, 61b/5
i.-erler(iderler)(kışāş it-) 61b/6
i.-erler(iderler)(lā‘net it-) 160b/14
i.-erler(iderler)(ma‘mür it-) 10b/9
i.-erler(iderler)(meyl it-) 174b/10
i.-erler(iderler)(muḥālefet it-) 31b/13
i.-erler(iderler)(mülāhaza it-) 162a/6
i.-erler(iderler)(müşābih it-) 101b/3
i.-erler(iderler)(müşāhede it-) 157b/13
i.-erler(iderler)(necvā it-) 171a/15
i.-erler(iderler)(nisbet it-) 125a/13
i.-erler(iderler)(nüş it-) 128b/15
i.-erler(iderler)(ref‘ it-) 6a/10, 128b/15
i.-erler(iderler)(sebeb it-) 132b/11
i.-erler(iderler)(secde it-) 24b/16, 169b/4
i.-erler(iderler)(su‘āl it-) 153b/15, 153b/18,
159a/12
i.-erler(iderler)(sū-yı zann it-) 41b/12
i.-erler(iderler)(şefā‘at it-) 121a/4
i.-erler(iderler)(şehādet it-) 62a/1, 62a/9,
62a/17, 62b/1, 118b/4, 121a/3
i.-erler(iderler)(ta‘accüb it-) 6a/6

- i.-erler(iderler)(taḳarrüb it-) 27b/15
i.-erler(iderler)(ta'yîn it-) 139a/3
i.-erler(iderler)(ta'zîm it-) 27b/14
i.-erler(iderler)(teveccüh it-) 115b/11, 179b/10, 179b/11
i.-erler(iderler)(töhmet it-) 54a/2
i.-erler(iderler)(ṭan' it-) 90a/19
i.-erler(iderler)(ṭavâf it-) 67b/2, 83b/6
i.-erler(iderler)(ḥabs it-) 54a/2
i.-erler(iderler)(ḥamdu senâ it-) 119b/19
i.-erler(iderler)(ḥased it-) 62a/10
i.-erler(iderler)(ḥavf it-) 119b/13
i.-erler(iderler)(zîkir it-) 75b/16
i.-erler(iderler)(zann it-) 50a/8
i.-erlerdi(iderlerdi)(edâ it-) 116a/1
i.-erlerdi(iderlerdi)(feryâd it-) 137b/2, 150b/11
i.-erlerdi(iderlerdi)(secde it-) 183a/15
i.-erlerdi(iderlerdi)(ta'zîm it-) 183a/15
i.-erlerdi(iderlerdi)(ḥıfz it-) 63b/18
i.-erlerse(iderlerse) 114b/19
i.-erlerse(iderlerse)(muḥârebe it-) 40b/3
i.-erlerse(iderlerse)(şehâdet it-) 62a/11
i.-erlerse(iderlerse)(ḥavf it-) 57b/4
i.-ermiş(idermiş)(helâk it-) 164a/5, 164a/15
i.-ermiş(idermiş)(toz it-) 164b/4
i.-erse(iderse)('afv it-) 180a/13
i.-erse(iderse)(da'vet it-) 147a/3, 147a/4
i.-erse(iderse)(emir it-) 120a/17, 171b/17, 172a/2
i.-erse(iderse)('itâ it-) 65a/18
i.-erse(iderse)(kemâl-ı taḥsîl it-) 16a/5
i.-erse(iderse)(keşf it-) 49b/9
i.-erse(iderse)(luṭf it-) 64a/2
i.-erse(iderse)(murâd it-) 87a/2, 99a/1, 171a/13
i.-erse(iderse)(müfârekat it-) 170a/2
i.-erse(iderse)(nâle it-) 67a/15
i.-erse(iderse)(naẓar it-) 78b/5, 78b/7
i.-erse(iderse)(nidâ it-) 5b/4
i.-erse(iderse)(şefâ'at it-) 14b/14, 14b/16, 14b/18
i.-erse(iderse)(vefâ it-) 65b/10
i.-erse(iderse)(ḥıfz it-) 57a/16
i.-erse(iderse)(zulum it-) 189b/13, 191b/15
i.-ersem(idersem)(ifşâ it-) 117b/17
i.-ersem(idersem)(murâd it-) 98b/19
i.-ersem(idersem)(muḥâlefet it-) 37b/12
i.-ersem(idersem)(tafşîl it-) 167a/10
i.-ersem(idersem)(zinâ it-) 131a/1
i.-ersen(idersen)('afv it-) 132a/18
i.-erseñ(iderseñ) 96b/2
i.-erseñ(iderseñ)(emir it-) 120a/19
i.-erseñ(iderseñ)(ıḥtîfâ it-) 49b/10
i.-erseñ(iderseñ)(idḥâl it-) 140a/4
i.-erseñ(iderseñ)(ıkrâr it-) 71a/8
i.-erseñ(iderseñ)(ıkrâm it-) 158a/18
i.-erseñ(iderseñ)(ıkrâr it-) 107a/3
i.-erseñ(iderseñ)(ḳabûl it-) 7b/13, 127b/1
i.-erseñ(iderseñ)(ḳışâş it-) 77b/2
i.-erseñ(iderseñ)(meşveret it-) 35a/13
i.-erseñ(iderseñ)(mu'âmele it-) 72a/8
i.-erseñ(iderseñ)(murâd it-) 49b/10, 103b/17, 126b/10
i.-erseñ(iderseñ)(naẓar it-) 78b/18, 84a/1
i.-erseñ(iderseñ)(ne it-) 103b/7
i.-erseñ(iderseñ)(nidâ it-) 60a/18
i.-erseñ(iderseñ)(penâh it-) 105b/16
i.-erseñ(iderseñ)(şabr it-) 105a/8
i.-erseñ(iderseñ)(su'al it-) 129b/6, 134a/15
i.-erseñ(iderseñ)(şehîd it-) 124b/6
i.-erseñ(iderseñ)(taleb it-) 4a/18
i.-erseñ(iderseñ)(ḥazer it-) 61a/7
i.-erseñ(iderseñ)(ḥavf it-) 55a/4
i.-erseñ(iderseñ)(zinâ it-) 114a/1, 114a/12
i.-erseñ(iderseñ)(zîkir it-) 5b/7, 175b/7
i.-erseñüz(iderseñüz)(murâd it-) 42a/17
i.-erseñüz(iderseñüz) 61b/15
i.-erseñüz(iderseñüz)(istigfâr it-) 63b/5
i.-erseñüz(iderseñüz)(ḳabûl it-) 89a/18
i.-erseñüz(iderseñüz)(tevbe it-) 63b/9
i.-ersin(iderseñ)(ḥavf it-) 43a/12
i.-ersin(idersin)(seyr it-) 26b/13
i.-ersin(idersin) 9a/1, 23a/11, 43a/13, 45b/5, 154a/12, 168b/8
i.-ersin(idersin)(ârzü it-) 188a/12
i.-ersin(idersin)(bî-niyâzlık it-) 49b/11
i.-ersin(idersin)(da'vâ it-) 168b/6
i.-ersin(idersin)(da'vet it-) 102b/14
i.-ersin(idersin)(duâ' it-) 120b/6
i.-ersin(idersin)(emir it-) 79b/11, 86a/7
i.-ersin(idersin)(fâ'ide it-) 142a/7
i.-ersin(idersin)(ferâmûş it-) 43a/13
i.-ersin(idersin)(inkâr it-) 103b/4
i.-ersin(idersin)(i'timâd it-) 43a/12
i.-ersin(idersin)(kîzb it-) 30b/13
i.-ersin(idersin)(mestlik it-) 45b/6
i.-ersin(idersin)(muḳârin it-) 127a/1
i.-ersin(idersin)(muḥâlefet it-) 46b/5
i.-ersin(idersin)(mücâdele it-) 169a/15
i.-ersin(idersin)(müşâhede it-) 109b/17, 109b/19
i.-ersin(idersin)(nâz it-) 82a/17, 82b/11

- i.-ersin(idersin)(sefer it-) 75a/13
i.-ersin(idersin)(serfirâzlık it-) 82a/17
i.-ersin(idersin)(siyâh it-) 109b/7
i.-ersin(idersin)(su'âl it-) 52a/4, 154a/4
i.-ersin(idersin)(şehâdet it-) 62a/19
i.-ersin(idersin)(şikâyet it-) 49b/8
i.-ersin(idersin)(ta'accüb it-) 184a/6
i.-ersin(idersin)(ta'cîl it-) 49b/9
i.-ersin(idersin)(taşarruf it-) 21b/14
i.-ersin(idersin)(tebdîl it-) 81b/4
i.-ersin(idersin)(tecellüd it-) 49b/10
i.-ersin(idersin)(te'essüf it-) 175a/18
i.-ersin(idersin)(tekâvin it-) 49b/11
i.-ersin(idersin)(tertîb it-) 100a/17
i.-ersin(idersin)(teslîm it-) 46b/3
i.-ersin(idersin)(tezkiye it-) 146a/7
i.-ersin(idersin)(taleb it-) 140b/13
i.-ersin(idersin)(ümîz it-) 100a/15
i.-ersin(idersin)(havâle it-) 32a/9
i.-ersin(idersin)(hizmet it-) 100a/14
i.-ersin(idersin)(yemîn it-) 112b/7
i.-ersin(idersin)(zikir it-) 5b/10
i.-ersin(idersin)(zâyi' it-) 162b/11
i.-ersin(idersin)(kaşd it-) 114a/6
i.-ersiz(idersiz)(duâ' it-) 134a/15
i.-ersiz(idersiz)(ibâ it-) 154a/2
i.-ersiz(idersiz)(ilka it-) 49a/10
i.-ersiz(idersiz)(muşâhabet it-) 49a/5
i.-ersiz(idersiz)(taşarruf it-) 31a/4
i.-ersiz(idersiz)(te'essüf it-) 31a/3
i.-ersiz(idersiz)(taleb it-) 32a/1
i.-erüz(iderüz) 56b/4, 71a/13
i.-erüz(iderüz)(ilka it-) 71a/9
i.-erüz(iderüz)(kaşd it-) 41b/15
i.-erüz(iderüz)(mübtelâ it-) 172a/1
i.-erüz(iderüz)(müfârekat it-) 184b/15
i.-erüz(iderüz)(seyr it-) 42a/15
i.-erüz(iderüz)(şabr it-) 138b/10
i.-erüz(iderüz)(şefkat it-) 41b/16
i.-erüz(iderüz)(şehâdet it-) 138b/5
i.-erüz(iderüz)(taleb it-) 89b/2
i.-erüz(iderüz)(zarb it-) 78b/15
i.-esin(idesin) 62b/12
i.-esin(idesin)(cevelân it-) 55a/17
i.-esin(idesin)(da'vâ-yı muhabbet it-) 153a/16
i.-esin(idesin)(duâ it-) 60b/16
i.-esin(idesin)(edâ it-) 65b/7
i.-esin(idesin)(fâide it-) 96b/9
i.-esin(idesin)(ferâmüş it-) 26b/15
i.-esin(idesin)(ikrâr it-) 71a/17
i.-esin(idesin)(kârin it-) 114a/15
i.-esin(idesin)(keşf it-) 132a/18
i.-esin(idesin)(kabûl it-) 81b/11, 129b/18
i.-esin(idesin)(kaşd it-) 117b/16
i.-esin(idesin)(muntakıl it-) 36a/4
i.-esin(idesin)(nazar it-) 55a/19, 78b/15
i.-esin(idesin)(rağbet it-) 13b/1
i.-esin(idesin)(rüsivâ it-) 36a/3
i.-esin(idesin)(şükür it-) 65b/8
i.-esin(idesin)(tahammül it-) 124a/1
i.-esin(idesin)(terk it-) 79b/12
i.-esin(idesin)(teslîm it-) 46b/1
i.-esin(idesin)(tevbe it-) 5b/12
i.-esin(idesin)(teveccüh it-) 96b/15
i.-esin(idesin)(ticâret it-) 13b/1
i.-esin(idesin)(vaz' it-) 36a/3
i.-esin(idesin)(hüyânet it-) 117b/16
i.-esin(idesin)(yer it-) 83a/11
i.-esin(idesin)(zikir it-) 108b/1
i.-esiz(idesiz)(cefâ it-) 76b/8
i.-esiz(idesiz)(ihşân it-) 156b/6
i.-esiz(idesiz)(müşâhede it-) 9a/10
i.-esiz(idesiz)(terahhüm it-) 156b/5
i.-esiz(idesiz)(zikir it-) 49a/5
i.-evüz(idevüz) 45b/11
i.-evüz(idevüz)('afv it-) 81b/12
i.-evüz(idevüz)(amel it-) 172a/3
i.-evüz(idevüz)(idhâl it-) 45b/12
i.-eydi(ideydi)(inzâl it-) 4a/1
i.-eydi(ideydi)(irsâl it-) 3b/15
i.-eydi(ideydi)(ref' it-) 73b/16
i.-eydük(ideydük)(ahz it-) 4a/2
i.-eydüm(ideydüm) 123a/4
i.-eydüm(ideydüm)(münis it-) 89a/6
i.-eyem(ideyem) 34b/15, 81b/11
i.-eyem(ideyem)('arz it-) 53b/17
i.-eyem(ideyem)('azâb it-) 17b/12, 177b/7
i.-eyem(ideyem)(beyân it-) 126a/2,
143a/13
i.-eyem(ideyem)(duâ it-) 120b/3, 186b/18
i.-eyem(ideyem)(feryâd it-) 49a/17
i.-eyem(ideyem)(ğarç it-) 120a/18
i.-eyem(ideyem)(helâk it-) 120b/1
i.-eyem(ideyem)(işâl it-) 128a/4
i.-eyem(ideyem)(irsâl it-) 89a/19
i.-eyem(ideyem)(istimâ it-) 16a/16,
149a/13
i.-eyem(ideyem)(ihrâc it-) 86a/7
i.-eyem(ideyem)(kelâm it-) 96a/11
i.-eyem(ideyem)(kışâş it-) 161b/15
i.-eyem(ideyem)(naşihat it-) 49a/2

- i.-eyem(ideyem)(nazar it-) 4a/5, 45b/13, 84b/9
i.-eyem(ideyem)(ne it-) 117b/16
i.-eyem(ideyem)(nice it-) 37b/5
i.-eyem(ideyem)(‘özür it-) 53a/14
i.-eyem(ideyem)(pāre pāre it-) 174a/14
i.-eyem(ideyem)(pīşe it-) 64b/19
i.-eyem(ideyem)(su‘āl it-) 59b/15
i.-eyem(ideyem)(tebdīl it-) 114b/4
i.-eyem(ideyem)(te‘emmül it-) 4a/5
i.-eyem(ideyem)(teslīm it-) 13a/5, 43a/6, 80a/15, 96a/9
i.-eyem(ideyem)(tezelzül it-) 114b/4
i.-eyem(ideyem)(‘urüc it-) 6a/3
i.-eyem(ideyem)(vaşiyet it-) 49a/2
i.-eyem(ideyem)(vedā‘ it-) 53a/15
i.-eyem(ideyem)(hikāye it-) 22a/16
i.-eyem(ideyem)(hālāş it-) 86a/19, 114b/5
i.-eyem(ideyem)(yād it-) 71a/11
i.-eyim(ideyim) 82b/3
i.-eyim(ideyim)(ārāste it-) 45b/14
i.-eyim(ideyim)(vedā it-) 72b/5
i.-eyin(ideyin)(duā it-) 134b/14, 186b/10
i.-eyin(ideyin)(su‘āl it-) 106b/8
i.-eyin(ideyin)(tezyīn it-) 125b/19
i.-eyin(ideyin)(ziyāret it-) 184b/11
i.-eyorur(ideyorur)(ğusl it-) 84a/12
i.-icek(idicek) 119a/11, 158b/10
i.-icek(idicek)(āzād it-) 181b/3
i.-icek(idicek)(‘arz it-) 146a/3, 158a/13
i.-icek(idicek)(emr it-) 118a/15
i.-icek(idicek)(hicret it-) 115b/19
i.-icek(idicek)(hücüm it-) 108a/17, 122b/1
i.-icek(idicek)(ilka it-) 104a/3
i.-icek(idicek)(ināyet it-) 182b/12
i.-icek(idicek)(inkār it-) 145b/17, 169a/6
i.-icek(idicek)(intiḳal it-) 75b/12
i.-icek(idicek)(istimā‘ it-) 9a/3, 25a/7, 81b/8, 85b/4, 96b/4, 124b/8, 127b/14, 129a/17, 141b/17, 162a/12, 188b/7
i.-icek(idicek)(i‘tāb it-) 118a/9
i.-icek(idicek)(ihşān it-) 14b/19
i.-icek(idicek)(iḫrāc it-) 69a/1, 143b/13, 143b/18
i.-icek(idicek)(ḳarār it-) 103a/16
i.-icek(idicek)(ḳaşd it-) 48b/19, 81b/13, 108a/18, 108a/19, 122a/6, 126a/11, 183a/3
i.-icek(idicek)(ḳat‘ it-) 166b/1
i.-icek(idicek)(ḳurbān it-) 45b/16
i.-icek(idicek)(murād it-) 9a/6, 81a/19, 101a/15, 103b/17, 105a/13, 117a/11, 122a/8, 128b/10, 186b/7
i.-icek(idicek)(müşāhede it-) 96a/6
i.-icek(idicek)(nazar it-) 44a/7, 59b/3
i.-icek(idicek)(nūş it-) 38b/3
i.-icek(idicek)(riḳlet it-) 148b/16
i.-icek(idicek)(secde it-) 174a/16
i.-icek(idicek)(setr it-) 126b/3
i.-icek(idicek)(su‘āl it-) 143b/7
i.-icek(idicek)(su‘āl it-) 145b/8, 167a/10
i.-icek(idicek)(taḳdīr it-) 160b/7, 162a/7
i.-icek(idicek)(taḳvīz it-) 150a/8
i.-icek(idicek)(tekellüm it-) 153b/19
i.-icek(idicek)(töḫmet it-) 106a/14
i.-icek(idicek)(vaż‘ it-) 153b/14, 188b/5
i.-icek(idicek)(ḫavf it-) 70b/16, 111b/14
i.-icek(idicek)(zārīlık it-) 132a/3
i.-icek(idicek)(zārī it-) 60b/11
i.-icek(idicek)(zuhūr it-) 175b/13
i.-icek(idicek)(żarb it-) 107a/17
i.-iciyem(idiciyem)(ḳabül it-) 184a/11
i.-ince(idince)(izhār it-) 125b/18
i.-ince(idince)(taḫşīl it-) 80a/19
i.-incedür(idincedür)(zuhūr it-) 55a/9
i.-iyorur(idiyorur)(nikāh it-) 152b/10
i.-me 7b/1, 35a/5, 121b/18, 140b/3, 175a/13
i.-me(cem‘ it-) 35a/4
i.-me(devr it-) 82b/9
i.-me(feryād it-) 49b/2
i.-me(günāh it-) 115a/7
i.-me(iḫtiyār it-) 90a/2
i.-me(ḳaşd it-) 4a/7
i.-me(ḳatlı it-) 187a/1
i.-me(mülāhaza it-) 42a/10
i.-me(redd it-) 175a/12
i.-me(ricā it-) 42a/11
i.-me(şoḫbet it-) 44b/4
i.-me(su‘āl it-) 96b/2
i.-me(sü-yı zann it-) 76a/5
i.-me(şefā‘at it-) 122a/7
i.-me(ṭaleb it-) 4b/1
i.-me(hāşıl it-) 32b/2
i.-me(ḫuşūmet it-) 122a/8, 122a/12
i.-me(zann it-) 20a/5
i.-mede(davet it-) 118b/2
i.-mede(terahḫum it-) 50b/7
i.-meden(cem‘ it-) 3b/1
i.-meden(duā-yı tamām it-) 154b/2
i.-meden(tevbe it-) 131a/9
i.-medi(‘amel it-) 27a/2
i.-medi(cefā it-) 147b/18ḫud
i.-medi(dirīg it-) 93b/19, 97a/2
i.-medi(fāide it-) 77b/11

- i.-medi(iḳrār it-) 124a/15
 i.-medi(iltifāt it-) 50a/5, 74b/13
 i.-medi(isnād it-) 31b/6
 i.-medi(istimā' it-) 17b/9
 i.-medi(ḳabūl it-) 161a/19
 i.-medi(nazar it-) 50a/6, 83a/6, 180a/3
 i.-medi(raḥm it-) 53a/13
 i.-medi(taşdıḳ it-) 172b/8
 i.-medi(tavaḳḳuf it-) 180a/11
 i.-medi(tefvīz it-) 150b/1
 i.-medi(teşir it-) 46a/5
 i.-medi(taleb it-) 157b/5
 i.-medi(ḥuşümet it-) 124b/15
 i.-medi mi(beyān it-) 185a/10
 i.-medi mi(maḥzūn it-) 185a/3
 i.-medi mi(nehy it-) 14a/17
 i.-medi mi(ḥalāş it-) 185a/11
 i.-mediler(ḳabūl it-) 152a/4
 i.-mediler(mutāba' at it-) 122a/4
 i.-mediñüz(ḥalāş it-) 164a/8
 i.-medügüm('isyān it-) 37b/13
 i.-medük 155a/1
 i.-medüm 169a/14
 i.-medüm('ibā it-) 154a/2
 i.-medüm(ḳabūl it-) 130a/7
 i.-medüm(nazar it-) 14a/17
 i.-medüm(şikāyet it-) 16b/1
 i.-medüm(terk it-) 50b/2, 177b/12
 i.-medüm(ḥulḳ it-) 54b/3
 i.-medüm mi 152b/16
 i.-medüñ 62b/13
 i.-medüñ(helāk it-) 164a/6
 i.-medüñ(iltifāt it-) 166a/12
 i.-medüñ(ḳışāş it-) 106b/19
 i.-medüñ(nazar it-) 112a/11, 117b/9
 i.-medüñ(ḥalāş it-) 164a/10
 i.-medüñ mi(raḥm it-) 60b/2
 i.-medüñüz mi(istimā' it-) 160a/4
 i.-medüñüzse(terahḥum it-) 72b/17
 i.-mege 183a/3
 i.-mege('azāb it-) 76a/12, 177b/11
 i.-mege(bey' it-) 13a/8
 i.-mege(da'vet it-) 152a/4
 i.-mege(eksik it-) 70b/8
 i.-mege(ḳasem it-) 8a/17
 i.-mege(ḳatl it-) 183a/1
 i.-mege(mu'arız it-) 129b/2
 i.-mege(muḥālefet it-) 118b/3
 i.-mege(nişār it-) 187b/13
 i.-mege(tercüme it-) 2b/8
 i.-mege(tevbe it-) 121b/15
 i.-mege(vefāt it-) 186b/1
 i.-mege(ḥizmet it-) 127b/1
 i.-mege mi(men' it-) 160b/13
 i.-megi('azāb it-) 181b/19
 i.-megi(fedā it-) 118a/3
 i.-megi(nāle it-) 175b/19
 i.-megi(nezr it-) 177b/19
 i.-megi(şermsār it-) 126b/4
 i.-megi(tevbe it-) 98b/4
 i.-megin(iltimās it-) 157a/18
 i.-megin(taḳayyüd it-) 192a/3
 i.-megin(tevellī it-) 39b/16
 i.-mege(duā it-) 190a/19
 i.-mege(taleb it-) 112a/1
 i.-mek 41b/19, 110a/3, 167a/11
 i.-mek(āşinā it-) 127a/8
 i.-mek(āzād it-) 181b/4
 i.-mek('azāb it-) 136a/6, 181b/14
 i.-mek(beyān it-) 36a/18
 i.-mek(bezel it-) 67a/6
 i.-mek(cem' it-) 3a/18
 i.-mek(duā it-) 150b/15
 i.-mek(dür it-) 42b/18
 i.-mek(fedā it-) 130a/12
 i.-mek(ġā'ib it-) 98a/15
 i.-mek(ġāzab it-) 143a/11, 146a/2
 i.-mek(ġusl it-) 124a/15
 i.-mek(ibtidā' it-) 2b/7
 i.-mek(iftirā it-) 63a/5
 i.-mek(irtikab it-) 192a/6
 i.-mek(iḥtiyār it-) 178b/3
 i.-mek(izhār it-) 128b/5
 i.-mek(ḳabūl it-) 94b/11
 i.-mek(ḳarār it-) 9a/8
 i.-mek(ḳatl it-) 28a/9, 38a/1, 38a/2, 38a/4, 38a/5, 38a/7, 40b/10, 40b/12, 106b/2, 111b/17, 112a/3, 136b/3, 160b/13
 i.-mek(ḳaṭ' it-) 126a/11, 170a/4
 i.-mek(maḥzūn it-) 171b/6, 171b/7
 i.-mek(ma'yüb it-) 167a/18
 i.-mek(meşveret it-) 34a/18
 i.-mek(meyl it-) 39b/12
 i.-mek(miḥeḳ it-) 86b/12
 i.-mek(mukāleme it-) 166a/3
 i.-mek(muşibet it-) 114a/19
 i.-mek(muḥālefet it-) 37a/5
 i.-mek(muḥālefet it-) 34a/19, 37a/4
 i.-mek(mübtelā it-) 21a/12
 i.-mek(müfareḳat it-) 45a/4, 45a/4
 i.-mek(müheyā it-) 145b/2
 i.-mek(müşāvere it-) 34b/16
 i.-mek(nāz it-) 48b/7

- i.-mek(nazar it-) 12b/12, 12b/13, 14a/19, 83b/19, 87a/10
i.-mek(ne it-) 60b/11
i.-mek(ref it-) 190a/11
i.-mek(rencide it-) 60a/7
i.-mek(rıhlet it-) 4b/14
i.-mek(secde it-) 25a/6
i.-mek(şayd it-) 127a/6
i.-mek(şulh it-) 41a/5
i.-mek(su'âl it-) 134b/11
i.-mek(takvîz it-) 150a/9
i.-mek(taḥşîl it-) 20b/16
i.-mek(tecribe it-) 153b/7
i.-mek(tercüme it-) 2b/13
i.-mek(terk it-) 26b/2, 134a/19
i.-mek(tevbe it-) 41a/2
i.-mek(tezvîc it-) 19b/3
i.-mek(ṭaleb it-) 159a/4
i.-mek(vaż' it-) 116b/19
i.-mek(ḥâl it-) 171b/13
i.-mek(ḥarc it-) 104b/2
i.-mek(ḥıyânet it-) 109a/19
i.-mek(yağma it-) 9a/13
i.-mek(zîr ü zeber it-) 81b/16
i.-mek(zinâ it-) 109a/19
i.-mek(zelîl it-) 38a/10, 98a/16, 161a/2
i.-mekde 14a/4
i.-mekden(kızb it-) 37b/5
i.-mekden(ḳatıl it-) 40a/11
i.-mekden(muḥâlefet it-) 130a/12
i.-mekden(sü-yı zann it-) 41b/14
i.-mekdür(irsâl it-) 158a/19
i.-mekdür(müşâhede it-) 58a/15
i.-mekle 123b/16, 151b/16
i.-mekle(fâş it-) 30b/6
i.-mekle(istiâze it-) 108a/6
i.-mekle(istikbâl it-) 123b/14
i.-mekle(istimâ' it-) 30b/5
i.-mekle(iḥtiyâr it-) 130a/16, 130a/18, 130a/19
i.-mekle(ḳaşd it-) 115a/13
i.-mekle(ma'şiyet it-) 115a/17
i.-mekle(muḥâlefet it-) 130a/15
i.-mekle(nisbet it-) 178a/3
i.-mekle(şabr it-) 132a/7
i.-mekle(şehâdet it-) 119a/8, 119a/8
i.-mekle(şikest it-) 123b/15
i.-memek 134a/19
i.-memek(muḥâlefet it-) 37b/11
i.-memekde 14a/4
i.-memekdür 21a/9
i.-memiş 40b/17
i.-memişdür(âdet it-) 42a/13
i.-memişlerdür(günâh it-) 76b/19
i.-menüñ(nazar it-) 87b/9
i.-meñ 42b/5
i.-meñ(ḳatıl it-) 40a/5, 40a/19, 40b/2, 40b/5, 41a/1, 41a/1
i.-meñ(naḳz-ı ahd it-) 48b/18
i.-meñ(nazar it-) 18a/3, 31b/15, 121a/2
i.-meñ(redd it-) 18a/2
i.-meñ(tehâvün it-) 186a/4
i.-meñ(terk it-) 76a/18
i.-meñe('azâb it-) 160a/11
i.-mese(perhîz it-) 60a/8
i.-mese(ṭaleb it-) 151a/14
i.-meseydi(ḥavâle it-) 45a/17, 45a/19
i.-mesi(ḳurbân it-) 44b/9
i.-mesine(murâd it-) 191a/8
i.-mesün(ṭaleb it-) 74a/6
i.-mesün(zâyi' it-) 72b/18
i.-meye 98a/14
i.-meye(aḥz it-) 45a/13
i.-meye(edâ it-) 139a/16
i.-meye(perâkende it-) 184b/18
i.-meye(ḥarâb it-) 189a/4
i.-meye(ḥaṭâ it-) 42a/1
i.-meye(ḥavf it-) 185a/13
i.-meyercek(nuşret it-) 84b/12
i.-meyeler 131b/12
i.-meyeler(ferâmûş it-) 3a/3, 192b/4
i.-meyeler(muşâḥabet it-) 159b/9
i.-meyeler(nazar it-) 167b/9
i.-meyeler(rencide it-) 46a/19
i.-meyelüm(ḳaşd it-) 135a/1
i.-meyem(ḥıfz it-) 114b/17
i.-meyen(şehâdet it-) 122a/5
i.-meyenler 151b/17
i.-meyesin 153a/17
i.-meyesin(feryâd it-) 123b/19
i.-meyesin(nazar it-) 20a/9
i.-meyesin(serzeniş it-) 95a/8
i.-meyesin(ḥıfz it-) 130b/15
i.-meyesiz 158b/3
i.-meyeydi(ḥavâle it-) 45a/18
i.-meyince(bezel it-) 90a/9
i.-meyince(ḳat' it-) 4b/2
i.-meyince(su'âl it-) 145b/13
i.-meyince(tecribe it-) 58b/13
i.-meyince(tefaḥḥuş it-) 145b/8
i.-meyince(ṭafl it-) 143b/12
i.-meyince(vaż' it-) 4b/2
i.-meyüp(istimâ' it-) 17b/16
i.-meyüp(itâ'at it-) 139a/15

- i.-meyüp(ķabūl it-) 152a/9
 i.-meyüp(şabr it-) 41a/15
 i.-meyüp(taşdıķ it-) 158a/4
 i.-meyüp(tekellūm it-) 163a/18
 i.-meyüp(hıfz it-) 34a/13, 47a/13
 i.-meyüp(hürmet it-) 139a/19
 i.-meyüp(zikir it-) 35b/5
 i.-mez 29a/16, 45a/17, 53a/4, 71a/1,
 77a/11, 105a/7, 134a/14, 146b/5, 159a/17,
 162a/8, 178b/1, 190a/11
 i.-mez(def it-) 162a/16
 i.-mez(diriĝ it-) 94a/2
 i.-mez(emīn it-) 57a/18
 i.-mez(emir it-) 146b/4
 i.-mez(eşer it-) 120b/13
 i.-mez(fi' il it-) 71a/1
 i.-mez(ĝazab it-) 143a/16
 i.-mez(iltifāt it-) 74b/15, 150b/19
 i.-mez(itimād it-) 41b/13
 i.-mez(kār it-) 29b/15, 190a/14, 190a/16
 i.-mez(ķabūl it-) 143b/13
 i.-mez(ķatlı it-) 168b/8
 i.-mez(rahm it-) 178b/12
 i.-mez(redd-i selām it-) 159a/10
 i.-mez(şefā' at it-) 61a/2
 i.-mez(takayyüd it-) 154b/18
 i.-mez(taħammül it-) 12b/7, 77b/3, 188b/2
 i.-mez(te'sİR it-) 19b/1, 169a/16
 i.-mez(hulūl it-) 58a/4
 i.-mez(hizmet it-) 175a/8
 i.-mez(zuhūr it-) 105a/12
 i.-mez(zāyi' it-) 71a/2
 i.-mez(zulūm it-) 71a/1
 i.-mez mi(hāşıl it-) 30a/7
 i.-mez mi(havf it-) 115b/2
 i.-mezdi 12a/15, 118a/18
 i.-mezdi('amel it-) 12a/14
 i.-mezdi(emir it-) 25a/7
 i.-mezdi('isyān it-) 73b/14
 i.-mezdi(mu'āmele it-) 41a/14
 i.-mezdi(say' it-) 49b/19
 i.-mezdi(taħammül it-) 12b/6
 i.-mezdi(yād it-) 49b/18
 i.-mezdiñüz(redd it-) 74b/4
 i.-mezdüml(naşīb it-) 90b/16
 i.-mezdüml(hulķ it-) 172a/19
 i.-mezem 8a/10, 36a/9
 i.-mezem(ķať it-) 36a/5
 i.-mezem(merdūd it-) 115a/2
 i.-mezem(mukāleme it-) 41a/19
 i.-mezem(mübādere it-) 159b/3
 i.-mezem(redd it-) 105a/8, 144a/10
 i.-mezem(habs it-) 115a/2
 i.-mezem(havf it-) 101b/14
 i.-mezem(zāyi' it-) 8b/7
 i.-mezem(zulūm it-) 149b/19
 i.-mezler 177a/18
 i.-mezler(ķabūl it-) 53a/6
 i.-mezler(nazar it-) 150a/15
 i.-mezlerdi(muħālefet it-) 118a/19
 i.-mezse(iťā' at it-) 129a/19
 i.-mezsen(iħtiyār it-) 130a/5
 i.-mezseñ(perhiz it-) 105a/10
 i.-mezsin 73b/19, 123a/8
 i.-mezsin(duā it-) 132a/13
 i.-mezsin(ķabūl it-) 149b/18
 i.-mezsin(murād it-) 140a/5
 i.-mezsin(mücāhede it-) 92b/2
 i.-mezsin(sarf it-) 8a/8, 8a/10
 i.-mezsin(te'essüf it-) 174a/2
 i.-mezüz(istimā' it-) 23b/17
 i.-mezüz(ķatlı it-) 41a/6
 i.-mezüz(takşirāt it-) 127b/5
 i.-mezüz(teveccüh it-) 145b/12
 i.-miş 40b/10, 66b/9, 102b/11, 125a/6,
 143a/15, 150b/12, 168b/5, 181b/7, 186b/18
 i.-miş('aťā it-) 162b/15
 i.-miş(aħz it-) 116b/3
 i.-miş(buħl it-) 124b/5
 i.-miş(ekel it-) 56b/10
 i.-miş(fā'ide it-) 65b/15
 i.-miş(ĝammāzlıķ it-) 61a/1
 i.-miş(istihzā it-) 7a/5
 i.-miş(kizb it-) 37a/14, 39a/1, 43b/1
 i.-miş(ķatlı it-) 41a/8
 i.-miş(kısmet it-) 69a/9
 i.-miş(men' it-) 18a/15
 i.-miş(muħālefet it-) 109a/9
 i.-miş(nisbet it-) 140a/14, 140a/14
 i.-miş(peyvend it-) 9a/8
 i.-miş(riħlet it-) 102a/16, 188b/9
 i.-miş(şikest it-) 171b/15
 i.-miş(tecribe it-) 42a/2
 i.-miş(terbiye it-) 190a/8
 i.-miş(teslīm it-) 187b/2
 i.-miş(tezyīn it-) 116b/16
 i.-miş(hıyānet it-) 70b/11
 i.-miş(hilāf it-) 86b/7
 i.-miş(ziyāret it-) 101b/2
 i.-mişdi(irsāl it-) 45b/15
 i.-mişdür 2b/12, 9b/17, 41b/6, 88b/14,
 110a/8, 113a/11, 169b/2
 i.-mişdür(āşinālıķ it-) 14a/18
 i.-mişdür(bühtān it-) 121a/15

- i.-mişdür(cem' it-) 15b/16
 i.-mişdür(fermān it-) 53a/17
 i.-mişdür(firār it-) 142a/15
 i.-mişdür(helāk it-) 146a/12
 i.-mişdür(ilka it-) 2a/12
 i.-mişdür(irsāl it-) 109b/9
 i.-mişdür(ḳatlı it-) 56b/14
 i.-mişdür(murād it-) 191a/17
 i.-mişdür(müsem mā it-) 5a/15
 i.-mişdür(nāle it-) 77b/10
 i.-mişdür(şabḳ it-) 114b/3
 i.-mişdür(sūzān it-) 122a/16
 i.-mişdür(şehādet it-) 119a/7
 i.-mişdür(tā'alluḳ it-) 93a/7
 i.-mişdür(tefsīr it-) 16b/17
 i.-mişdür(ülfet it-) 184b/12
 i.-mişdür(vāz it-) 114a/10
 i.-mişdür(ḫarām it-) 56b/13, 60b/5
 i.-mişdür(ḫizmet it-) 106a/11
 i.-mişdür(zann it-) 110a/9
 i.-mişler(helāk it-) 41b/2
 i.-mişler(iḫtilāf it-) 125a/1
 i.-mişler(ḳatlı it-) 191b/19
 i.-mişler(menḳuş it-) 85a/6
 i.-mişlerdi 46a/5
 i.-mişlerdi(edā it-) 116a/7
 i.-mişlerdür 190a/3
 i.-mişlerdür(fedā it-) 87a/18
 i.-mişlerdür(kesir it-) 190a/4
 i.-mişlerdür(terk it-) 101b/9
 i.-mişsiz 172b/8
 i.-mişüz(ġalaṭ it-) 129a/16
 i.-se 49a/16, 52b/6, 140a/14, 191a/6
 i.-se('amel it-) 13b/19
 i.-se(ceng it-) 71a/15
 i.-se(günāh it-) 40b/9
 i.-se(ġammāz it-) 61a/17
 i.-se(iştirā' it-) 97a/12
 i.-se(izhār it-) 57b/13
 i.-se(ḳaşd it-) 115a/6
 i.-se(murād it-) 14a/1, 21b/10, 38a/19,
 63a/17, 191a/3
 i.-se(mü'ezzinlik it-) 15a/5, 15a/6, 15a/7
 i.-se(mülāzemet it-) 141b/2
 i.-se(nāle it-) 77a/9
 i.-se(nisyān it-) 191a/5
 i.-se(say' it-) 40a/15
 i.-se(şefā'at it-) 91b/1
 i.-se(te'essüf it-) 173b/7
 i.-se(tekebbür it-) 48a/16
 i.-se(ṭaleb it-) 140a/13
 i.-se(ṭayerān it-) 7a/15
 i.-se(zann it-) 7a/4
 i.-se(zulum it-) 77a/9
 i.-seler 134a/12
 i.-seler(ceng it-) 48a/14
 i.-seler(vāz it-) 111b/4
 i.-seler(yād it-) 23a/9
 i.-seler(zikir it-) 23a/12
 i.-sem(nazar it-) 42b/18, 157a/1
 i.-sem(su'al it-) 52a/8
 i.-sem(ta'yīn it-) 150a/14
 i.-sem(ḫulḳ it-) 165a/12
 i.-sem(zikir it-) 190b/1
 i.-señ(isti'ānet it-) 42a/4
 i.-señ(seyr it-) 81b/7
 i.-señ(şarf it-) 33b/13
 i.-señ(zirā'at it-) 57b/10
 i.-sün 5b/4, 101a/19
 i.-sün(ḳabül it-) 86a/1
 i.-sün(ḳaṭ' it-) 6a/8
 i.-sün(ne it-) 28a/12
 i.-sün(rahmet it-) 72b/18
 i.-sün(şabr it-) 60b/12, 138b/8
 i.-sün(su'al it-) 143b/6
 i.-sün(ḫizmet it-) 106a/12
 i.-sünler('afv it-) 53a/5
 i.-sünler(kefen it-) 53a/7
 i.-sünler(mütābaat it-) 176a/3
 i.-sünler(teslīm it-) 102b/6
 i.-sünler(ḫıfz it-) 67a/11
 i.-üñ(idüñ) 40b/4, 77b/15
 i.-üñ(idüñ)(ārām it-) 151b/10
 i.-üñ(idüñ)('aḳd-ı nikāḫ it-) 86b/6
 i.-üñ(idüñ)('amel it-) 169a/17
 i.-üñ(idüñ)(duā it-) 129b/17
 i.-üñ(idüñ)(edā it-) 145b/3
 i.-üñ(idüñ)(ilka it-) 39a/6
 i.-üñ(idüñ)(muḫālefet it-) 34b/2
 i.-üñ(idüñ)(muḫtaşar it-) 86b/3
 i.-üñ(idüñ)(müşāvere it-) 34b/1
 i.-üñ(idüñ)(nazar it-) 40b/14, 119a/19,
 184a/7
 i.-üñ(idüñ)(şabr it-) 45b/13, 151b/3,
 181b/14
 i.-üñ(idüñ)(su'al it-) 59b/17, 168a/17
 i.-üñ(idüñ)(terahḫum it-) 71a/9
 i.-üñ(idüñ)(terk it-) 189a/19
 i.-üñ(idüñ)(teslīm it-) 70b/12, 86b/6
 i.-üñ(idüñ)(tevbe it-) 39a/8
 i.-üñ(idüñ)(tevekkül it-) 158b/2
 i.-üñ(idüñ)(ḫamle it-) 183a/2
 i.-üñ(idüñ)(ḫazer it-) 39b/8, 77a/6
 i.-üñ(idüñ)(ḫavf it-) 77a/7

- i.-üñ(idüñ)(yād it-) 71a/10
i.-üñ(idüñ)(zevķ it-) 93a/16
i.-üñ(idüñ)(zikir it-) 78a/6
i.-üp(idüp) 5b/8, 19b/2, 25a/17, 29b/13, 47a/1, 51b/2, 54a/1, 63b/8, 64a/4, 70a/15, 71a/13, 77b/12, 77b/19, 79b/11, 105b/3, 106b/2, 116a/2, 138a/6, 142a/19, 151b/19, 153a/14, 158a/2, 160b/7, 177b/4, 180a/14, 181a/9, 184b/19, 187a/5, 187a/16, 187b/1
i.-üp(idüp)(āh it-) 8a/18, 56a/16, 89b/8, 89b/19
i.-üp(idüp)(ārzū it-) 187b/5
i.-üp(idüp)(āşikāre it-) 55b/13
i.-üp(idüp)(āvāz it-) 49a/1
i.-üp(idüp)(‘acz-ı izhār it-) 160b/8
i.-üp(idüp)(‘afv it-) 32a/5
i.-üp(idüp)(‘amel it-) 58a/19
i.-üp(idüp)(aşağa it-) 62b/7
i.-üp(idüp)(ahdu mīsāk it-) 160a/15
i.-üp(idüp)(‘ahz it-) 182a/18
i.-üp(idüp)(azm it-) 2b/14, 115a/4
i.-üp(idüp)(‘azab it-) 170a/14
i.-üp(idüp)(bahāne it-) 167b/3
i.-üp(idüp)(bedduā it-) 183a/1
i.-üp(idüp)(ber-devām it-) 190a/5
i.-üp(idüp)(bey‘ it-) 151a/6
i.-üp(idüp)(beyān it-) 55b/4, 149a/14, 190b/8
i.-üp(idüp)(binā it-) 73b/9, 103a/16, 175b/9
i.-üp(idüp)(cem‘ it-) 66b/12, 96b/14, 123a/3, 143a/8, 163b/4, 165b/2, 180b/1, 182b/19, 184b/4
i.-üp(idüp)(cüdā it-) 69b/1, 165a/7, 166a/16
i.-üp(idüp)(cülūs it-) 150b/2, 156a/12
i.-üp(idüp)(da‘vet it-) 17b/6, 74b/16, 95a/7, 135a/18, 136b/19, 163b/11
i.-üp(idüp)(def‘ it-) 132a/14
i.-üp(idüp)(divān it-) 177b/3
i.-üp(idüp)(duā it-) 142b/7
i.-üp(idüp)(dūr it-) 162b/14
i.-üp(idüp)(edā it-) 177b/4
i.-üp(idüp)(emir it-) 147a/9
i.-üp(idüp)(fedā it-) 124b/16, 183a/8
i.-üp(idüp)(feryād it-) 84a/11, 89b/9, 148b/15
i.-üp(idüp)(fisk u fücūr it-) 39b/3
i.-üp(idüp)(fıkr it-) 49a/4
i.-üp(idüp)(fırār it-) 133a/9
i.-üp(idüp)(galebe it-) 31a/2
i.-üp(idüp)(ğazab it-) 106b/2, 139a/5
i.-üp(idüp)(ğusl it-) 188b/5
i.-üp(idüp)(helāk it-) 146b/16
i.-üp(idüp)(hidāyet it-) 110b/17
i.-üp(idüp)(hîle it-) 168b/17
i.-üp(idüp)(‘ibādet it-) 39b/14
i.-üp(idüp)(ictihād it-) 162a/8
i.-üp(idüp)(iftirā it-) 145b/15
i.-üp(idüp)(iķrār it-) 145b/15
i.-üp(idüp)(iķrāh it-) 132a/12
i.-üp(idüp)(inzāl it-) 150a/9
i.-üp(idüp)(irādet it-) 74b/12
i.-üp(idüp)(irāz it-) 63b/7, 172a/13, 174a/5, 174a/5, 174a/7, 174b/9, 175a/14
i.-üp(idüp)(irtikab it-) 29a/10
i.-üp(idüp)(istiğnā it-) 49b/11
i.-üp(idüp)(istimā it-) 103a/6, 128a/4, 137a/2, 143b/2, 170a/5, 175b/10, 192a/4
i.-üp(idüp)(i‘tāb it-) 177a/11, 177b/16
i.-üp(idüp)(i‘timād it-) 43a/10
i.-üp(idüp)(ittiḫāḫ it-) 41a/10, 170a/8
i.-üp(idüp)(iḫzār it-) 73b/18, 143b/6, 143b/7
i.-üp(idüp)(iḫrāc it-) 39b/6, 97a/8
i.-üp(idüp)(iḫtiyār it-) 130b/18, 155a/14, 155a/19, 190a/19
i.-üp(idüp)(izhār-ı acz it-) 162a/9
i.-üp(idüp)(izhār it-) 183a/4
i.-üp(idüp)(kesb it-) 32b/1, 58b/19
i.-üp(idüp)(ķabūl it-) 3a/2, 19a/12, 87a/7, 106a/12, 131a/16, 131b/9, 133b/5, 134a/14, 138b/4, 149a/3, 177a/16
i.-üp(idüp)(ķabz it-) 188b/17, 188b/18
i.-üp(idüp)(ķaşd it-) 34b/8, 39b/15
i.-üp(idüp)(ķatl it-) 55b/5, 106b/19
i.-üp(idüp)(ķıta it-) 31a/9
i.-üp(idüp)(levhe-i tekml it-) 154b/17
i.-üp(idüp)(luḫf it-) 52a/4
i.-üp(idüp)(mātem it-) 188b/10
i.-üp(idüp)(ma‘yūb it-) 167a/17
i.-üp(idüp)(meded it-) 80b/8
i.-üp(idüp)(mekān it-) 59a/14
i.-üp(idüp)(melāmet it-) 111a/14
i.-üp(idüp)(men‘ it-) 159a/4
i.-üp(idüp)(murād it-) 153b/7
i.-üp(idüp)(muşāḫabet it-) 63b/19
i.-üp(idüp)(muvāḫaḫat it-) 137b/2
i.-üp(idüp)(muḫabbet it-) 172b/13
i.-üp(idüp)(muḫālefet it-) 114a/11
i.-üp(idüp)(mużāf it-) 147b/4
i.-üp(idüp)(mübādere it-) 117b/13
i.-üp(idüp)(mübtelā it-) 69b/2
i.-üp(idüp)(müḫāreḫat it-) 187a/13
i.-üp(idüp)(mülāḫaza it-) 160b/5

- i.-üp(idüp)(mümteli it-) 143a/6
i.-üp(idüp)(münāza‘a it-) 147b/3
i.-üp(idüp)(müsā‘ade it-) 51b/11
i.-üp(idüp)(müsaḥḥar it-) 152a/11
i.-üp(idüp)(müṣāhede it-) 31b/11, 175a/3
i.-üp(idüp)(müyesser it-) 192a/8
i.-üp(idüp)(naql it-) 190a/16
i.-üp(idüp)(naqş it-) 1b/18
i.-üp(idüp)(naẓar it-) 6a/1, 25a/1, 41a/17,
48a/18, 59a/7, 59a/17, 60b/1, 61b/9, 61b/10,
67b/10, 70a/8, 71a/10, 71b/6, 80b/6, 82b/2,
83a/10, 83a/13, 83b/8, 83b/18, 103b/3,
130b/16, 133b/15, 134b/15, 141b/9, 153b/5,
156b/2, 156b/4, 177b/6, 180b/18, 190b/5,
192b/3
i.-üp(idüp)(naẓm it-) 23a/15
i.-üp(idüp)(nefy it-) 31b/3
i.-üp(idüp)(nidā it-) 49a/6, 151a/18
i.-üp(idüp)(nisbet it-) 118b/12, 168b/9,
172a/6
i.-üp(idüp)(niyāz it-) 187b/17
i.-üp(idüp)(nüṣ it-) 55a/18
i.-üp(idüp)(pāk it-) 66a/18, 152a/6
i.-üp(idüp)(pāre it-) 121a/18
i.-üp(idüp)(pāre pāre it-) 187b/10
i.-üp(idüp)(raḥm it-) 56a/6, 86a/17
i.-üp(idüp)(raḥmet it-) 151a/13
i.-üp(idüp)(redd it-) 20a/16, 94a/8
i.-üp(idüp)(ref‘ it-) 35a/2, 50b/15, 51b/8,
51b/18, 63b/6, 63b/9, 74a/9, 98b/18, 128a/8,
135a/3, 167a/8, 184a/16
i.-üp(idüp)(revā it-) 131b/7
i.-üp(idüp)(re‘y it-) 155b/12
i.-üp(idüp)(riḥlet it-) 188b/6
i.-üp(idüp)(ri‘āyet it-) 117b/15, 158a/1,
163a/17
i.-üp(idüp)(rücū‘ it-) 142b/3
i.-üp(idüp)(sabk it-) 116b/12
i.-üp(idüp)(say‘ it-) 47b/2
i.-üp(idüp)(secde it-) 168a/10
i.-üp(idüp)(setr it-) 11b/10
i.-üp(idüp)(seyr it-) 182a/18
i.-üp(idüp)(şabr it-) 138b/16, 151b/17,
155b/17
i.-üp(idüp)(şarf it-) 69a/16, 145a/18
i.-üp(idüp)(şevāb ol-) 135a/7
i.-üp(idüp)(şābit ḳadem it-) 182b/14
i.-üp(idüp)(su‘āl it-) 141a/4, 167a/5
i.-üp(idüp)(sūrat it-) 118b/19
i.-üp(idüp)(şefā‘at it-) 158b/1
i.-üp(idüp)(şehādet it-) 118b/6, 118b/8,
118b/15
i.-üp(idüp)(şikāyet it-) 35b/4
i.-üp(idüp)(şikest it-) 78a/12
i.-üp(idüp)(şirret it-) 110b/4
i.-üp(idüp)(ta‘accüb it-) 6a/4, 67b/14,
69b/17
i.-üp(idüp)(tağyīr it-) 138b/13
i.-üp(idüp)(ta‘līk it-) 93b/9
i.-üp(idüp)(taşhīḥ it-) 192b/4
i.-üp(idüp)(ta‘zīb it-) 34b/10
i.-üp(idüp)(tecellī it-) 175b/4
i.-üp(idüp)(tecribe it-) 86b/11
i.-üp(idüp)(tehdīd it-) 34b/9
i.-üp(idüp)(tehlīl it-) 84a/14
i.-üp(idüp)(terk it-) 34b/9, 136a/12,
159a/17, 174a/13, 190a/18
i.-üp(idüp)(tertīb it-) 163b/6
i.-üp(idüp)(teslīm it-) 76b/7, 104b/3,
137a/19, 160b/9, 162a/10
i.-üp(idüp)(te‘şīr it-) 107b/10
i.-üp(idüp)(teşbiye it-) 172a/5
i.-üp(idüp)(tevāzu‘ it-) 145a/5
i.-üp(idüp)(tevbe it-) 39b/1, 63a/10
i.-üp(idüp)(teveccüh it-) 46a/14, 56a/19,
79b/11, 118a/16, 133b/8, 186a/17
i.-üp(idüp)(tezyīn it-) 87b/14, 125b/6,
152b/16, 155a/4
i.-üp(idüp)(tizlik it-) 32a/1
i.-üp(idüp)(ta‘accüb it-) 180b/14, 180b/19
i.-üp(idüp)(taleb it-) 80b/10, 143a/8,
157b/3, 159b/1
i.-üp(idüp)(‘uzlet it-) 41a/13
i.-üp(idüp)(vaż‘ it-) 10a/5, 61b/19, 86b/8,
93b/9, 122a/19, 135b/5, 151a/19
i.-üp(idüp)(hāzır it-) 168a/15
i.-üp(idüp)(hareket it-) 174a/11
i.-üp(idüp)(ḥased it-) 31a/14
i.-üp(idüp)(ḥıfz it-) 80b/12, 154a/2,
182a/12
i.-üp(idüp)(ḥicāb it-) 159b/18
i.-üp(idüp)(ḥīle it-) 167a/12, 168a/3,
168a/4, 168a/5, 168a/5, 168b/1, 169b/9
i.-üp(idüp)(ḥikāye it-) 80a/9
i.-üp(idüp)(ḥisāb it-) 145b/10
i.-üp(idüp)(ḥiş it-) 126a/14
i.-üp(idüp)(ḥalāş it-) 133b/11, 185a/10
i.-üp(idüp)(ḥalṭ it-) 19b/6, 19b/8
i.-üp(idüp)(ḥalvet it-) 41a/13
i.-üp(idüp)(ḥavf it-) 16a/5, 56b/15, 70b/15,
154a/1
i.-üp(idüp)(ḥilāf it-) 176b/18
i.-üp(idüp)(ḥulḳ it-) 1b/4, 50a/16, 119b/14
i.-üp(idüp)(ḥurūc it-) 139a/15

- i.-üp(idüp)(yarāmazlık it-) 52a/3
i.-üp(idüp)(ziyāde it-) 70b/8
i.-üp(idüp)(zikir it-) 86b/7, 141b/10
i.-üp(idüp)(zillet it-) 61b/19
i.-üp(idüp)(zamm it-) 68b/15
i.-üp(idüp)(zann it-) 25b/13
i.-üp(idüp)(zuhūr it-) 12a/3, 59b/10, 64a/2,
192a/17
i.-üp(idüp)(zarb it-) 66a/2, 124b/6,
143b/15, 161b/14, 168a/13
i.-üp(idüp)(i‘rāz it-) 174b/8
i.-üp(itüp)(serdār it-) 1b/17
i.-üp(muḳaddem it-) 1b/11
i.-üp(pīrāste idüp)(pīrāste it-) 1b/12
i.-üp(şarf it-) 2a/5
i.-üp(taḳayyüd it-) 2b/17
i.-üp(hıfz it-) 3a/3
i.-üp(havf it-) 70b/14
i.-üpdürmen(idüpdürmen) 49a/17
- ‘iṭā** Ar. Verme, verilme; ödeme.
i.+dur(maḥall-ı ‘iṭā) 171a/19
i.+it- 15a/10, 65a/18
i.+sıdur 162b/16
i.+ya 48b/4
- iṭā‘at** Ar. Boyun eğme, dinleme.
i.+it- 129a/18, 139a/14
- i‘tāb** (Ar.) Ayıplama, kınama.
i. 147a/9
i.+ı aḥiret 118b/4
i.+ı Ḥaḳ 70b/18
i.+a 32b/18, 122b/5
i.+eyle- 91a/7
i.+it- 118a/9, 177a/11, 177b/16
- itdir-** Krş. itdür-
i.-di(cülūs itdir-) 150a/3
i.-di(nidā itdir-) 150b/6
i.-düñüz(zulum itdir-) 146a/2
i.-üp(tevaḳḳuf itdir-) 151b/6
- itdür-** Ettirmek.
i.-di(binā itdür-) 125b/5
i.-di(da‘vet itdür) 101b/4
i.-di(intiḳal itdür-) 187b/8
i.-di(seyr itdür-) 182a/12
i.-di(teḥīr itdür-) 151b/4
i.-düñ(redd itdür-) 20a/14
i.-düre(ḳabz it-) 187a/17
i.-evüz 133b/13
- i.-mek(istimā‘ itdür-) 101a/1
i.-üp(rāḥat itdür-) 133b/13
i.-ür(zikir itdür-) 167a/5
- i‘tibār** Ar. Saygı gösterme, önem verme.
i.+eyle- 84b/10
i.+ol- 57a/13
- i‘tibārāt** Ar. Var sayılan şeyler.
i. 9b/5
- i‘tidāl** Ar. Ortalama, aşırı olmama hali,
ölçülülük.
i. 175b/2
- i‘tiḳad** Ar. İnanç.
i. 58a/13
i.+uñ 19a/4
- i‘timād** Ar. Emniyet, güven.
i.+it- 41b/13, 43a/10, 43a/12, 107b/1
- i‘tirāf** Ar. İtiraf.
i.+it- 143a/17, 145b/18, 180a/2
- i‘tizār** Ar. Özür dileme.
i. 147a/9
i.+it- 63a/13, 82a/9
- iṭlāf** Ar. Telef etme, öldürme.
i. 51b/9
i.+ına 64b/15
- itlāk** Ar. Söylemek
e.+ı(lafz-ı ḡaflet-i itlāk) 22b/6
- ittifāk** Ar. Birleşme, uyuşma.
i. 51a/16, 136b/3
i.+(bi‘l-ittifāk) 192a/10
i.+ı ‘ulemā 192a/8
i.+it- 41a/9, 101b/2, 121a/14, 170a/8
- iṭṭifāk** Ar. Birleşme, sözleşme.
i. 189b/16
- ittihām** Ar. Suçlu olma.
i. 189b/15
- ittihāz** Ar. Edinme, edinilme.
i.+it- 122a/2
- ityān** Ar. Söyleme, bildirme.

- i. 157a/18
- ‘ivaż** Ar. Bedel, karşılık.
a. 65b/6, 95b/15, 95b/17, 117b/11, 134a/17
a.+vir- 158a/19
- izā** Ar. İyiliğe karşı iyilik etme.
i.+eyle- 171a/18
- izā** Ar. Kedere, mihnete uğratma.
i.+sın 112a/19
- izāf** Ar. Zayıflatma, kuvvetini azaltma.
i. 8b/8, 95b/17
i.+u muzāaf 132b/1
- i‘zāz** Ar. İkrâm etme, ağırlama.
i. 106b/18, 156a/3
- izdihām** Ar. Kalabalık, yığılma.
i.+ı halk 87a/16
- izhār** Ar. Gösterme, meydana çıkarma.
i.+(‘acz-ı izhār it-) 160b/8
i.+ı ‘acz it- 162a/8
i.+ı kudret 10b/10, 26a/5
i.+ı mu‘cize-i enbiyā 103a/2
i.+a 122a/16
i.+dur 149a/15
i.+eyle- 82b/10, 151a/17, 168a/7
i.+it- 5a/7, 56a/4, 57b/13, 82b/12, 106b/15,
125b/18, 128b/5, 131b/18, 164a/5, 183a/4,
185a/12, 190b/2
- izin** Ar. İzin, müsaade.
i. 102b/13, 159a/4, 176a/11, 182b/3,
188b/1
i.+i(izn-i) Hâk 41b/6
i.+ol- 166a/4
i.+ünle(iznüñle) 102b/13
- ‘izz** Ar. Yücelik, ululuk.
i. 25a/11, 28b/19, 30a/7, 37a/1, 37a/2,
38b/7, 48a/9, 51b/10, 54a/16, 54b/2, 54b/3,
67b/8
i.+(kemāl-ı ‘izz) 64a/11
i.+(Hüdā-yı ‘izz ü celle) 44a/15
i.+i velāyet 29b/18, 30a/5
i.+üm 21b/15, 93a/9, 99a/2
- ‘izzet** Ar. Değer, kıymet; yücelik, ululuk.
i. 2a/7, 11a/12, 15b/18, 19b/9, 20a/5,
24a/10, 26a/5, 29b/10, 33a/15, 33b/6, 36b/17,
54b/11, 57b/17, 62b/8, 64a/11, 66a/17, 73a/13,
81a/19, 86b/17, 132b/15, 177a/19, 189a/12
i.+(hiṭāb-ı ‘izzet) 82b/8
i.+(kemāl-ı ‘izzet) 16a/6de
i.+(müñr-i ‘izzet) 67a/15
i.+(Rabbu’l-izzet) 5b/2, 36a/19, 45a/13,
69b/1, 155b/6,
i.+(sebeb-i ‘izzet) 130a/14, 142b/17
i.+(tāc-ı ‘izzet) 80a/5
i.+(Hāzret-i Rabbu’l-‘izzet) 81b/9, 97b/19
i.+(hiṭāb-ı ‘izzet) 26b/19, 53b/7, 68a/12,
81b/16, 82a/7, 82b/10, 83a/9, 101a/9, 105b/12,
181b/16
i.+i(taḥt-ı ‘izzet-i ebediyye) 114b/6
i.+dedür(aḥsen-i ‘izzet) 157b/18
i.+den 115a/14, 183a/19
i.+den(cenāb-ı Rabbu’l-‘izzet) 166a/4
i.+den(Rabbu’l-‘izzet) 90b/10, 131b/10,
190b/11
i.+den(Hāzret-i Ceberūt-ı ‘izzet) 44a/13
i.+den(Hāzret-i Rabbu’l-‘izzet) 53b/9,
54b/7, 77a/10
i.+e 76b/7, 151b/17, 153b/6, 178a/4,
191a/7
i.+e(dergāh-ı ‘izzet) 104b/16
i.+e mi 84b/9
i.+i 29b/3, 38a/13, 155a/17
i.+i(kelām-ı Rabbu’l-‘izzet) 13a/12
i.+i(tāc-ı ‘izzet) 187b/9
i.+imüze 170b/7
i.+iyle 73a/9
i.+leri 184b/14
i.+üm 17b/11, 92b/17, 101a/9
i.+üme(Cenāb-ı ‘izzet) 100a/8
i.+ümüz 156a/4
i.+ün 51a/14, 54a/11
i.+vir- 16b/2
- ḳabā** Ar. Üste giyilen elbise, cübbe, kaftan.
k. 46b/19, 84b/6, 187b/10
- ḳabāḥat** Ar. Çirkin hareket, uygunsuz iş,
kusur, suç.
k.+ın 182b/13
- ḳabā’il** Ar. Kabileler.
k. 127a/11, 127a/16
- ḳabaḳ** Kabak.
k. 86a/11
- Ḳabaḳıl** (Ar.) Bir yer ismi.
k. 51a/7

Ka'b bin Aşraf Bk. Şahıs isimleri dizini.
k. 112a/1

Ka'be Ar. Hicaz'da Mekkei Mükerrerme'de Haremi Şerif'in hemen ortasında bulunan kutsal bina.

k. 81a/10, 82a/11, 82a/16, 83b/5
k.+i Mükerrerme 82a/10
k.+i tavâf 101b/1
k.+nüñ 82a/19
k.+ye 101a/18
k.+yi 78b/8

Kabû'l-Ahbâr Bk. Şahıs isimleri dizini.
k. 69a/9

Ka'betu'llâh (Ar.) Allah'ın evi.
k. 100b/12

ķabih Ar. Āirkin, yakışksız.
k. 25b/15

ķabil Ar. Olan, olabilir.
k.+inden 69a/12
k.+ol- 90a/10

ķabil Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.
k. 44b/7, 55b/5, 55b/6, 56b/14,
115a/17, 130a/15
k.+i 130a/15

ķabile Ar. Kabile, boy.
k. 127b/10
k.+lerinüñ 174a/12
k.+sinüñ 127a/17

ķabiliyyet Ar. Anlam, anlayış, kabul edebilirlik.
k. 134b/14

ķabir Ar. Mezar.
k. 19b/9, 28a/15, 54b/10, 64a/15, 64b/2,
76b/14, 109a/7, 114b/5, 180b/16
k.+i(ķabri)(muzik-i ķabr-ı zulmet) 122b/4
k.+i teklifât 183b/2
k.+de 36b/14, 54b/17, 55a/8, 64a/1, 64a/1,
64a/13, 64b/11, 64b/13, 73a/5, 109a/3, 132a/2,
144a/18, 164b/15, 167a/4, 183b/9
k.+deki 23b/10
k.+den 6b/6, 75b/6, 96b/14, 135b/13,
176b/8, 180b/16, 183b/10
k.+dür 166b/14
k.+e 153b/14

k.+e(ķabre)('azâb-ı ķabir) 64a/18
k.+e(ķabre) 36a/16, 73a/13, 76a/3, 83b/9,
122a/18, 133b/14, 135b/11, 140a/14
k.+i(kabri) 64a/9, 75b/14, 76a/3
k.+ine(ķabrine) 75a/19, 75b/1, 75b/14,
76b/10
k.+lerin 184b/3

ķabl Ar. Ön, önce, evvelki.
k.+et-tevbe 39a/9
k.+ından 75b/17

ķabül Ar. Kabul, içeri alma.
k. 17a/19, 132a/5, 134b/2, 150b/16, 173a/6
k.+i(feraĥ-ı ķabül-ı Şehr-i ramazân) 6b/5
k.+i iķbâl 12a/1
k.+a 182a/19
k.+a(maĥall-ı ķabül) 117a/4
k.+a(ĥuzür-ı ķabül) 100a/5
k.+dan(sâĥit-ı ķabül) 22b/9
k.+eyle- 19a/12, 105a/4, 133b/4, 134a/2,
135a/3, 188a/1
k.+it- 3a/1, 7b/12, 19a/12, 20a/10, 34b/4,
34b/18, 53a/6, 69a/2, 71b/12, 81b/11, 86a/1,
87a/7, 89a/18, 94b/2, 94b/11, 106a/11,
106a/12, 127b/1, 129b/17, 129b/18, 130a/7,
131a/16, 131b/1, 131b/9, 131b/14, 132b/3,
133a/6, 133b/5, 134a/14, 138b/4, 143b/12,
143b/13, 149a/3, 149b/18, 152a/4, 152a/9,
161a/19, 177a/16, 180a/6, 182b/2, 184a/11
k.+ol- 19a/8, 19a/11, 60a/5, 77a/2, 131a/8,
131b/15

ķabza Ar. Tutma.
k.+i ķudret 27b/2

ķabz Ar. Ölme.
k.+a 188a/17
k.+a mı 165b/6
k.+eyle- 19a/15, 39b/5, 104a/3, 188a/5,
188b/2
k.+it- 114a/17, 187a/12, 187a/17, 188b/17,
188b/18
k.+olın- 182a/15

ķaç Kaç?
k. 27a/3, 53b/19, 70b/4, 76b/14, 91b/18,
95a/5, 96a/11, 143a/3, 143a/10, 156b/14,
164a/2, 191a/13, 191b/14

ķaç- Kaçmak, firar etmek.
k.-an 74a/12
k.-ar 35b/10
k.-arsın 35b/17, 113b/4

k.-aruz 89b/2
k.-dı 76b/12, 124a/12, 142a/16
k.-duñ 35b/17
k.-mağı 35b/17
k.-mağ 35b/11
k.-masun 67a/14, 71b/14

kaçan Ne zaman, ne vakit., her zaman,
nasıl, ne suretle.
k. 38a/17, 42b/18, 57b/12, 57b/17, 69b/11,
71b/1, 93a/2, 115a/6, 120b/14, 121a/10,
122a/18, 130a/8, 136b/17, 137b/1, 147b/17,
159a/10, 163a/1, 181a/10, 191a/5
k.+dan 89b/2

kaçak Kaçınan, uzaklaşmak isteyen.
k.+dur 71b/11

kaçur- Kaçırarak.
k.-asın 108a/14

kadar Ar. Ölçüsünde, derecesinde.
k. 14b/15, 14b/16, 14b/16, 14b/17, 14b/18,
14b/19, 17a/1, 17a/10, 17b/3, 65b/6, 67b/1,
70a/13, 81b/19, 84b/13, 88b/18, 89a/18, 89b/9,
91a/12, 92b/5, 92b/7, 95a/9, 111b/1, 113a/15,
142a/7, 143a/15, 150b/4, 157b/9, 171b/19,
172b/4, 175a/5, 175b/3, 180a/18, 181a/2
k.+dur 111b/12

kadd Ar. Boy.
k.+ı 84a/18
k.+ını 23a/16

kadeh Ar. Küçük bardak, içki bardağı.
k. 50b/6, 169a/2
k.+e 138a/2

kadem Ar. Ayak.
k. 125a/12
k.+(sābit kadem it-) 182b/14
k.+i ictihād 116a/17
k.+i şıdık 116b/19
k.+i 19a/1
k.+in 10a/5, 61b/19
k.+iñüz 90b/18
k.+üñ 122b/19, 123a/7
k.+üñle 123a/14

kader Ar. Kader, Allah'ın ezeli hükmü ve
takteri.
k. 1b/5, 21b/12
k.+de(każā'-yı kader) 49b/7

ķaderī Ar. kader ile ilgili.
k. 98b/17, 143a/18

ķaderiyye Ar. "İnsan yaptıklarının
yaratıcısıdır" itikadında bulunan, kaderi
inkar eden mezhep zümresi.
k.98b/18

ķādir Ar. Kudret sahibi, kuvvetli.
k. 38a/4
k.+imiş 164a/10
k.+misiz 128a/18
k.+ol- 30a/19, 32b/18, 49b/5, 69a/3, 69b/4,
73b/17, 80b/1, 89a/18, 103a/11, 105b/8,
107a/8, 111b/17, 162b/16, 164b/9, 178a/5,
178a/6

ķadir Ar. Değer, itibar.
k. 38a/1, 38a/3, 38a/7, 39a/12, 41b/11,
80b/15, 84b/3, 107a/7, 108a/19, 122a/16,
128b/2, 165b/9
k.+dür 79b/17, 118a/16, 138b/7, 170b/2
k.+i(kadır) 114b/16, 115a/1
k.+i(ķadır) 68a/19
k.+i(ķadırımı) 162a/15
k.+im(ķadırım) 21b/13
k.+ini(ķadırımı) 74b/11
k.+ol- 80b/13, 162b/17
k.+üm(ķadrum) 188b/16
k.+üñi(ķadruñı) 129b/14

ķādiren Ar. Herşeyi yapabilen.
k. 26b/8

ķafā Ar. 1. Kafa, baş.
k.+dadır 189a/18
k.+dadur 189a/19
2. Arka
k.+sına 161a/5
k.+sından 79a/8, 80a/17

ķāffe Ar. Bütün.
k.+i enām 189b/16

ķāfi Ar. Yeter, yetecek.
k.+dür 140a/15

ķāfile Ar. Birlikte yolculuk eden topluluk,
zümre.
k. 72b/19, 79a/4, 84a/5
k.+de 134b/2, 134b/11
k.+ye 72b/19, 73a/1
k.+yi 134b/12

kāfir Ar. Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan.

k. 28a/9, 37b/9, 40a/18, 40a/19, 69a/14, 69a/18, 81a/15, 122b/16, 124b/2, 124b/4, 124b/7, 124b/12, 130b/8, 143a/17, 161b/16, 176b/9

k.+dür 122b/17

k.+e 124b/4

k.+iñ(mine'l-kāfir) 81a/17

k.+ler 70b/2

k.+lerüñ 40b/6, 70b/6

k.+ol- 60a/11, 81a/7

k.+üñ 124b/2, 124b/11

kāfire Ar. Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan.

k.+si(nefs-i kāfire) 146b/3

kaftān Çoğu ipekten yapılan, bir çeşit uzun, süslü üst giysisi.

k.+lar 126a/5

kāfūr Ar. Uzak Doğu'da yetişen bir çeşit taflandan elde edilen ve hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanın, ıtırı kuvvetli bir madde.

k. 19b/7, 74a/16, 87b/3, 88b/17

k.+dan 128b/18

kāğıd < Far. *kāgaz* Kağıt.

k. 181a/8

k.+ı(kāğıdı) 21b/11

k.+ıdur 163b/4

kaḥḥār Ar. Ziyadesiyle kahreden, kahredici, yok edici.

k.+dur 35b/6

kāhin Ar. Kahin, falcı.

k.+ler 5a/3

kaḥr Ar. Zorlama, zorla bir iş yaptırma.

k.+(āteş-i kaḥr) 44a/9

kaḥr Ar. Zorlama, zorla bir iş gödürme.

k.+(tığ-ı kaḥr) 121a/18

k.+a 48a/17

k.+dan 62b/8

k.+ı 54b/4, 70b/16, 121a/17, 185b/12

k.+ıdur 48a/16

k.+ıdur(sebeb-i kaḥr) 48a/16

k.+ıyla 57b/6

k.+umdan 49a/2

k.+umla(tığ-ı kaḥr) 146b/16

kaḥren Ar. Kahr ile kahr suretiyle zorla, ezerek.

k. 170a/8

kaḥt Ar. Kıtılık, kuraklık.

k. 145a/17, 150b/6, 150b/9, 150b/14,

150b/18, 150b/18, 155b/10

k.+ol- 139a/13

kā'ide Ar. Esas, temel.

k. 170a/13

k.+lerüñ 64b/19

kā'ide Ar. Usul, nizam.

k.+i kibār-ı 'ulemā 189b/18

ka'il Ar. Razı olmuş.

k. 100b/1

kā'ilen (Ar.) Razı olarak.

k. 161a/9

kā'ināt Ar. Var olan şeylerin cümlesi, hepsi.

k.+(faḥr-ı kā'ināt) 3b/10

k.+(server-i 'ālem ve kā'ināt) 61a/3

k.+(server-i kā'ināt) 166a/15

k.+(Ḥazret-i faḥr-ı kā'ināt) 3a/11, 5a/9, 7a/12, 35a/12, 38a/6, 172b/19

k.+(Ḥazret-i server-i kā'ināt) 64a/14,

127b/14, 131a/3, 167b/5, 174a/10

k.+ı 'aleyh ef'zalu's-şalavāt 92a/14

k.+iñ(Ḥazret-i faḥr-ı kā'ināt) 90b/2

k.+um(ḥallāḳ-ı kā'ināt) 43a/10, 85b/6, 93a/9

k.+uñ(Ḥazret-i server-i kā'ināt) 110a/15

Kāk Bk. Şahıs isimleri dizini.

k. 164b/1, 164b/7

kakı- Kapı çalmak.

k. 183b/17

ka- Kalmak.

k.-a 44a/3

k.-a(maḥrüm ka-) 119a/10

k.-an 172a/4

k.-dı 28b/18, 34b/14, 71b/9, 78a/1, 84b/15, 89b/7, 89b/15, 98b/3, 104a/15, 107a/8,

107b/11, 116b/15, 117a/14, 134b/18, 145a/1,

149a/5, 151b/3, 156b/15, 156b/16, 162a/17,
168a/12, 181b/13, 181b/15, 191a/13
k.-dı(bākī ƙal-) 18b/10
k.-dı(bī-mecāl ƙal-) 156b/17
k.-dı(mu‘aṭṭal ƙal-) 52b/2
k.-dı(tenhā ƙal-) 163b/9
k.-dı mı 189a/14
k.-dılar 61b/17, 106b/17, 138b/16, 180b/14
k.-dıracağ 179b/9
k.-dırıcağ 179a/5
k.-dırıp 84a/10
k.-dırmaya 37b/1
k.-dırmuşdur 77b/5
k.-dırup 77b/10, 120b/3
k.-dıysa 71b/9
k.-dum 53b/3, 60b/8, 82a/19, 101b/16,
139b/4
k.-dum(tenhā ƙal-) 162b/3
k.-duñ(maḥrūm ƙal-) 99b/13
k.-duñ isa 55a/2
k.-dur 128a/7, 154b/3
k.-durdı 106b/16
k.-duruñ 170b/5
k.-durup 139b/19
k.-ıcağ 39b/1, 84a/5, 164b/17, 178b/4
k.-madı 29a/14, 88a/7, 92b/8, 94b/19,
104a/14, 104b/15, 108a/5, 136b/8, 151a/3,
151a/7, 151a/15, 170b/6
k.-madı mı 59a/13
k.-mak 54b/19
k.-mamış 104a/18, 132b/7, 183b/5
k.-mayasın 33a/3
k.-mayınca 133b/1
k.-maz 6a/18, 57b/12, 59b/11, 118b/16
k.-mış 51b/13, 132b/8, 166b/9, 176b/2
k.-mışdur 39b/11, 100b/2, 122b/4, 151b/11
k.-sa 124b/12
k.-sañ 116a/12
k.-up 62b/7, 103a/1, 164b/16, 169b/14,
171b/19, 172b/5
k.-ur 20b/7, 23a/8, 24a/7, 38b/4, 40b/19,
48a/15, 96a/5, 109a/3, 135b/16, 144b/13,
166a/7
k.-uram 171b/18
k.-uram(bākī ƙal-) 94b/4
k.-ursın 33a/4, 55b/11, 140b/14, 165b/17
k.-ursın(maḥrūm ƙal-) 55b/12

ƙal‘a Ar. Kale, hisar.

k.+sı 148a/10, 148a/11

Ƙalac Bk. Şahıs isimleri dizini.

k. 76b/10, 77b/11

ƙalb Ar. Yürek.

k. 45b/1, 57a/12, 57b/13, 97a/19
k.+(selimü’l-ƙalb) 86a/14
k.+(ḥuzūr-ı ƙalb) 99b/9
k.+ı ‘arīf 30a/11
k.+ı ‘arīfeyn 22b/19
k.+ı meleke 30a/8
k.+ı şerīf 22a/16, 22b/10, 25a/8, 32a/10,
45a/3, 54a/1, 64b/15, 75b/4, 90b/4, 90b/5,
116a/1, 128a/6, 128a/6, 186b/2
k.+ı ḥāzır 100a/1
k.+a 12b/13, 156a/11, 156a/11
k.+dur 125a/3, 184b/18
k.+el-mü’mīn 97a/19
k.+ı 6b/18, 22b/8, 22b/17, 30a/9, 56a/1,
56b/11, 78a/8, 97a/17, 99b/18, 100a/8, 100a/11
k.+ımda 154a/1
k.+ın 97a/14
k.+ına 2a/19, 54b/15, 59b/3, 94b/15,
94b/17, 98b/8, 132a/16, 149a/3, 153b/17
k.+ında 29b/17, 30a/6, 57b/19, 58a/3,
59b/5, 83b/15, 91a/12, 91b/18, 100a/19,
104a/14
k.+ında(ḥazīne-i ƙalb) 80b/12
k.+ından 98b/2, 183b/8
k.+ını 25b/14, 44b/17, 44b/19, 47b/15,
60b/2, 67a/9
k.+ıyla 57a/11
k.+la(şıdğ-ı ƙalb) 58b/1
k.+lara 30b/14
k.+ları 156a/8
k.+larına 156a/6
k.+larından 53b/1
k.+um 22b/12, 43a/6, 123a/10
k.+uma 42b/18, 103b/7, 123a/19
k.+umda 137a/15
k.+umdañ 137a/15
k.+umızı 77b/17
k.+uñ 22b/8, 100a/14, 112b/11
k.+uña 22a/4, 54a/3, 108a/19, 123a/5
k.+uñda 117b/3
k.+uñı 132b/3

ƙaldır- Kaldırmak.

k.-a 139a/19
k.-alar 55a/11
k.-asın 36a/2, 96b/14
k.-ıcağ 92a/9
k.-up 19a/12, 19b/19, 44a/6, 51b/5, 64b/3,
70a/4, 95b/10, 101b/13, 103b/14, 154b/2,
183b/4

ƙaldur- Kaldırmak.

k. 75b/3, 179a/3

k.-dı 81b/19, 82b/14, 104a/2, 154b/4
 k.-dılar 183b/10
 k.-dum 70a/7
 k.-duñ 32b/11
 k.-ıcağ 176b/8
 k.-salar 48a/12
 k.-uñ 88a/5, 88a/12
 k.-up 49a/15, 53a/19, 54b/5, 54b/9, 85a/7,
 96b/6, 101a/17, 101b/18, 130a/10, 130b/13,
 170b/3, 178b/18, 180b/16

ķalem Ar. Kalem.

k. 21b/9, 81a/10, 82b/3, 82b/4, 82b/6,
 82b/8, 82b/12, 82b/13
 k.+den(levh-i ķalem) 166a/18
 k.+i 21b/11, 21b/19, 82b/4

ķalın- Kalma işi yapılmak.

k.-ur 131a/3

ķalil Ar. Az, çok olmayan.

k. 46a/18, 140a/18

ķalile Ar. Az, çok olmayan.

k.+de(müddet-i ķalile) 149a/17

ķalk- Kalkmak, doğrulmak.

k. 23a/18
 k.-amazsın 114a/2
 k.-asın 6b/6, 33a/13
 k.-dı 72a/15, 102a/10
 k.-madı 102b/10, 103a/8
 k.-mağa 92b/7
 k.-masun 67a/15
 k.-up 12b/19, 16a/9, 25b/15, 30b/17,
 39b/2, 45b/14, 51a/15, 64b/10, 82b/14, 86b/8,
 87b/2, 90b/19, 91a/2, 91a/8, 112a/5, 119a/15,
 183b/18

ķamaş- Kamaşmak.

k.-ur 154b/6

ķamçı Kamçı.

k. 7a/19, 77a/19, 108a/13
 k.+sı 78b/15
 k.+yı 77b/1, 153b/10, 153b/11, 153b/12

ķamer Ar. Ay.

k. 177b/3

ķamet Ar. Boy, boybos.

k.+iñ 109a/4
 k.+leri 160a/16

ķāmil Ar. Kemale ermiş, tam, olgun.

k. 2b/10, 34a/13, 121b/5, 149b/3
 k.+e(‘uķu’l-ı ‘aşere-i ķāmil) 1b/6
 k.+it- 101a/10
 k.+ol- 2b/13

ķamış Ar. Gömlek.

k. 119a/12, 163b/16, 178a/19, 179b/4
 k.+i Ħalil 54a/17
 k.+i 63b/12, 63b/13, 121b/13
 k.+in 157a/4, 178a/11
 k.+ine 56a/10
 k.+ini 59a/15
 k.+iniñ 115b/6
 k.+iñ 117a/13
 k.+üñ 179a/13

ķāmrānlık Mutlu olma durumu.

k.+ın(ķāmrānlığın)(ħüs-n-i ķāmrānlık)
 153b/7

ķan Kan.

k. 40a/12, 59b/2, 59b/6, 59b/16, 60b/6,
 61b/3, 98b/6, 126a/19, 129a/12
 k.+a 51b/7, 59a/15, 63b/12, 120a/11,
 126a/14, 129a/14, 163b/14
 k.+ı 40b/6, 44a/10, 45b/17, 51a/19, 51b/1,
 59b/14, 163b/18
 k.+ın 56a/9
 k.+ına 61a/18, 61a/18, 61a/18
 k.+ını 51b/1
 k.+um 120a/11
 k.+uñ 61b/4, 163b/15

ķanā‘at Ar. Kanaat, kısmete razı olma.

k. 190a/18
 k.+da(güşe-i ķanā‘at) 190a/18
 k.+eyle- 178b/10
 k.+it- 156b/6

ķanat Kanat.

k. 177b/4
 k.+a(ķanada) 177b/4
 k.+ı(ķanadı) 49b/4, 134a/18, 182a/11,
 182a/16
 k.+ın(ķanadın) 49b/3, 82a/4
 k.+ında(ķanadında) 182a/15
 k.+ınuñ(ķanadınuñ) 81b/17
 k.+sız 114a/1
 k.+uñ(ķanaduñ) 82a/4

ķanda Krş. ķanda.

k. 115b/13, 116a/12
 k.+n 191b/11

k.+nsın 162b/1
k.+nsız 163a/19

kande Nerede, nereye?

k. 7b/4, 33a/9, 54b/6, 54b/7, 80a/13,
87b/16, 109b/18, 112a/7, 112a/15, 117a/4,
146a/8, 162b/9, 164b/11
k.+dir 55b/6
k.+dür 7b/6, 46b/17, 79b/2, 89a/6,
101b/15, 115b/15
k.+ñ 178b/11

kandil Ar. İçinde sıvı bir yağ ve fitil
bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma
aracı.
k. 101b/18

kaᅅı Hangi? Krş. **kaᅅı**.

k. 5b/4, 35a/8, 60b/7, 67a/4
k.+ñuzdur 164b/1, 164b/4

kanı Hani, nerede?

k. 156b/15

kānī Ar. Kinaye söyleyen, dokunaklı iğneli
söz söyleyen.

k.+(faẓl-ı kānī) 127b/19
k.+(gevh̄er-i kānī) 189a/3

kaᅅı Hangi? Krş. **kaᅅı**.

k. 51a/3, 168a/14, 184b/16, 184b/16,
184b/17, 184b/18, 184b/18, 185a/13, 185a/13,
189a/3, 189a/4, 189a/5, 189a/6, 189a/7, 189a/7
k.+sı 66a/7
k.+sın 84b/1
k.+sını 67a/19
k.+sıyla 166b/6

kānlu Katil

k. 40b/18

kap- Kapmak.

k.-dılar 38b/15, 46b/16

kaᅅa- Kapamak.

k.-dı 105a/15
k.-ñ 84a/12
k.-r 148a/9
k.-ya 105b/7
k.-yınca 77a/9

kaᅅan- Kapanmak.

k.-miş 105b/13, 116b/8
k.-mişdur 116b/17

kaᅅanıᅅ Kapanmış.

k. 25b/12, 78b/8, 96b/15, 105b/11

kaᅅu Kapı.

k. 42b/8, 85b/17, 133b/9, 133b/15, 185b/2
k.+da 115b/5, 116b/11, 130a/1, 183b/17
k.+dan 23a/17, 41a/16, 126a/7, 126a/12,
160a/12, 162a/16, 162b/3
k.+lar 105b/5, 105b/13, 116b/8, 116b/9,
116b/14, 116b/17, 133b/8, 133b/17
k.+larda 4a/17
k.+ları 105a/14, 105b/1, 117a/7, 186a/1
k.+ların 105a/18, 105b/11, 133b/19
k.+mı 133b/18
k.+muz 133b/10
k.+muza 18a/13
k.+nuñ 123a/10
k.+ñ 133b/17
k.+ñda 20a/4, 20a/7
k.+sı 34b/12, 116a/18, 148a/8, 176a/8
k.+sıdur 191b/8
k.+sın 10a/4, 105b/7, 105b/15
k.+sına 10a/3, 20a/13, 47b/5, 48a/19,
60a/5, 85b/17, 86b/1, 180b/18
k.+sında 18a/6, 47b/1, 148b/8, 160b/1
k.+sından 6b/7, 95b/3, 191b/3
k.+sını 101a/11, 185b/2
k.+ya 19b/18, 70b/10, 90b/8, 116b/9
k.+yı 25b/15, 95b/4, 96b/15, 123a/18,
183b/18

kaᅅucu Osmanlı devlet teşkilatında saray
kapılarını bekleyen görevli sınıfı.
k. 125a/8

kaᅅulu Kapısı olan.

k. 125b/4

kaᅅar Far. Yarar, fayda.

k. 13a/9
k.+ı cāᅅ 49a/14, 49b/5
k.+ına 52b/5
k.+ında 81a/13

kār Far. İş, güç.

k. 3b/18, 37a/10, 42a/17, 190a/11
k.+(zūll-i kār) 28b/4
k.+ı tevfiᅅ 103a/7
k.+da 4a/7
k.+dır 49a/18
k.+ına 137a/9
k.+ını 13b/1
k.+it- 29b/15, 80a/12, 190a/14, 190a/16

k.+larından 171b/11
k.+uña 172b/2

qara Siyah, beyaz karşıtı.
k. 138b/14

qarābet Ar. Yakınlık.
k.+ün 38b/18

qarānu Karanlık.
k. 49b/17, 164b/16
k.+sında 14a/6

qarār Ar. Devamlılık, süreklilik.
k. 177a/18
k.+ı 6a/18
k.+it- 9a/8, 9a/8, 48b/13, 103a/15, 103a/16

qaranlıq Karanlık, ışık olmama durumu.
Krş. **qarañu**, **qarañulıq**
k.+da 14a/4
k.+mı 23b/10

qarañu Karanlık, ışık olmama durumu.
Krş. **qaranlıq**, **qarañulıq**
k. 53b/12, 54a/7, 83b/4, 153b/14

qarañulıq Karanlık, ışık olmama durumu
Krş. **qaranlıq**, **qarañu**
k. 54b/17

qarargāh Ar.+Far. Karargāh.
k.+ı 121a/8
k.+ıdur 32b/7

kārbān Far. Kervan.
k. 67a/17, 70b/13
k.+a 70b/10
k.+ı 67b/5

qarıcuq İhtiyar kadın, yaşlı kadıncağız.
k. 153a/7, 178b/10

qarıcıq İhtiyar, yaşlı kadın.
k.+ıñ(qarıcığıñ) 178b/17

qarın Karın.
k.+a(qarna) 152a/9
k.+dan 186b/6
k.+ı(qarnı) 146a/15
k.+ım(qarnım) 30b/12
k.+ımdır(qarnımdır) 115a/12
k.+ına(qarnına) 133b/14, 150b/13, 174b/19

k.+ında(qarnında) 23b/11, 50a/19, 84a/13,
131b/4, 133a/5, 133b/6, 139b/14, 173a/8
k.+ından(qarnından) 76a/7

qarındaş Kardeş.

k. 164a/2
k.+ı 161a/18, 162b/13, 163b/9, 169b/3
k.+ım 160b/19, 166b/19
k.+ıma 159b/2
k.+ımı 163b/14
k.+ımızdır 94a/12
k.+ıñ 137b/7
k.+ıña 159b/4
k.+ları 4b/15, 17a/2, 30b/4, 34a/5, 38a/8,
38a/12, 46b/17, 47a/3, 48a/19, 62a/3, 70b/10,
116a/19, 183a/14, 192a/6
k.+larımıñ 37b/12
k.+larına 72b/10
k.+larını 69b/1
k.+larınıñ 185a/10
k.+larıña 24b/6
k.+larıñdur 27b/14
k.+larız 44a/5
k.+larıñ 30b/8, 71a/14
k.+larıña 37b/4, 184a/15
k.+um 72b/9, 94a/18, 140b/10, 185b/9
k.+uñuzı 157a/6

qarış- 1) Bir araya gelmek, katılmak
k.-dılar 34a/6
2) İki veya ikiden çok şey bir araya gelip
birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine
girmek.
k.-miş mıdur 74a/16

qari Ar. Kur'an'ı usulünce okuyan.
k. 7a/11
k.+(merd-i qari) 8b/4
k.+i 11a/12
k.+i Qur'an 11a/7

qarīb Ar. Yakınlık, akrabalık.
k. 56a/13, 153b/1, 153b/3
k.+desin(maqām-ı qarīb) 185b/10
k.+dür 23b/11, 182a/15
k.+ol- 8a/7, 68b/8, 75a/3, 86b/16, 113b/13,
141b/13, 154a/9, 162a/16, 165b/15, 173b/8,
173b/9, 180b/2

qarīn Ar. Yakın.
k.+dür 166b/15
k.+eyle- 75b/5
k.+it- 114a/15, 147a/7
k.+lerinden 51b/13

Ḳāri'a bint-i Ṭālun Bk. Şahıs isimleri dizini.
k. 87a/19

ḳarşu Bulunan yere göre önde, ileride olan.
k. 143b/19
k.+larında 44a/9
k.+sında 163a/6

kārubān < Far. *kārbān* Kervan.
k. 176a/9, 178a/17, 179b/3
k.+ı 76b/12, 155b/18
k.+ı(ehl-i kārubān) 79a/18
k.+ıñ 79a/5

Ḳārūn Bk. Şahıs isimleri dizini.
k. 25b/1, 161b/3
k.+a(māl-ı Ḳārūn) 191b/14

kārvān < Far. *kārbān* Kervan.
k. 72a/15
k.+ı(ehl-i kārvān) 71a/16
k.+ı 76b/12

ḳarye Ar. Köy.
k.+ı Şemāneyn 103a/17
k.+de 51a/8, 169a/4
k.+leriyle 152a/6
k.+niñ 103a/17
k.+ye 161a/14, 161b/6

ḳaşaf Ar. Düşme
k. 96b/16

ḳaşām Ar. Taksim eden.
k.+ı bendegān-ı Ḥüdā 82b/6

ḳaşaş Ar. Bildirme, anlatma, hikāye etme.
k.+ı(evca'u-l ḳaşaş) 16b/16
k.+ı(aḥsen-i ḳaşaş) 16b/16

ḳasāvet Ar. Üzüntü, tasa, kaygı, sıkıntı.
k. 43b/19
k.+den 60b/10, 86a/16
k.+imüz 41b/4
k.+imüzden 41b/2

ḳaşd Ar. Niyet, kurma.
k. 43b/1, 63a/17, 76a/1, 104a/6, 113a/2,
113b/10, 139a/12
k.+ı galebe 34b/10
k.+eyle- 12a/2, 120b/15
k.+ı 112b/19, 113a/1

k.+ın 40b/8, 86b/12
k.+ında 43b/8
k.+ıyla 45a/2, 79b/15, 83b/6, 110a/2,
126a/18, 163a/4, 174a/16, 186b/14
k.+it- 4a/7, 28a/10, 34b/8, 38a/4, 38a/5,
38a/8, 39b/15, 41b/15, 42a/7, 48a/12, 48b/19,
53b/15, 67a/12, 69b/13, 80b/11, 80b/14,
81b/13, 98a/18, 98a/19, 108a/12, 108a/18,
108a/18, 110a/12, 110a/13, 110a/15, 111a/8,
112a/19, 112b/10, 112b/13, 113b/2, 114a/6,
115a/6, 115a/13, 116b/8, 116b/13, 117b/13,
117b/16, 118a/11, 122a/6, 123a/9, 126a/11,
128a/11, 135a/1, 135a/12, 136a/17, 137b/17,
166a/2, 169b/13, 169b/15, 175b/10, 176a/1,
183a/3, 186b/7
k.+ların 58b/17, 171a/10
k.+ol- 22b/17

kāse Far. Çiniden, porselenden, madenden
veya topraktan yapılmış çanak.
k. 7b/15, 8a/4, 50a/12, 50a/14, 50a/14,
79b/6
k.+ler 8a/5
k.+lerden 79b/8
k.+leri 8a/7
k.+niñ 38b/3
k.+sin 8a/9
k.+sinden 38b/3
k.+ye 8a/6
k.+ıy- 'aşḳ 26a/14
k.+ıy 163b/10, 19b/19

ḳasem Ar. Yemin, and.
k.+it- 8a/16, 174a/15

ḳaşıd Ar. Kasededen, tasarlayan.
k. 70a/10

ḳaşır Ar. Köşk, saray.
k.+ı(ḳaşır) 37a/19
k.+larınıñ 39b/7

ḳaşır Ar. Kısa, boysuz.
k.+dür 109b/2

ḳaş Kaş.
k.+larıñ 3a/7

kāşki Far. Keşke.
k. 3b/17, 59b/1, 76a/4, 89a/6, 124b/11

ḳat Üst üste konulmuş şeylerden her biri,
tabaka.

k. 48a/6, 48a/7, 81b/18, 82a/3, 92b/6,
93a/4, 103b/13, 164a/19
k.+ımızda 29a/12
k.+ına 130b/1
k.+ında 18a/8, 18a/9, 18a/17, 20a/16,
26a/3, 38a/13, 40a/12, 58a/12, 60a/5, 61a/5,
98a/9, 126b/2, 133a/17, 180a/4
k.+ında(ehl-i kat) 59a/1
k.+ından 77a/2
k.+ında 5b/6
k.+umda 5b/13, 97b/2, 114b/16, 115a/1,
122b/17
k.+umdan 41b/11
k.+uında 5b/7, 18a/8, 20a/14, 188b/16

kat- Katmak, ilave etmek.
k.-dı 136a/18

kat' Ar. Kesme, kesilme, biçme.
k. 44a/17
k.+eyle- 87a/10, 88a/12, 96a/10, 126a/11
k.+it- 4b/2, 6a/8, 36a/5, 36a/6, 117b/7,
126a/11, 146b/13, 146b/13, 170a/4 166b/1,
184a/2
k.+ol- 29b/14
k.+olun- 141b/19

kaçar Ar. Birbiri ardınca sıralanmış hayvan sürüsü.
k. 68b/4

kaçarāt Ar. Katreler, damlalar.
k. 62a/14
k.+ı emtār 119b/12

katı Çok, aşırı derecede.
k. 47a/11, 61b/3, 190a/11, 190a/13

katır Katır.
k.+larıñ 68b/6

katı'an Ar. Asla.
k. 78a/8

kātib Ar. Yazıcı, yazan.
k.+iyem 82b/7

katil Ar. İnsan öldüren kimse, cani.
k. 111b/19
k.+lerüñdür 178a/1

kaṭiyyet Ar. Katilik, kesinlik.
k. 33a/1, 59b/11, 78b/15, 102a/19, 185b/8
k.+(miḥnet-i kaṭiyyet) 129a/5

k.+de(ḥavf-ı kaṭiyyet) 122b/11
k.+den 36a/2, 44a/16
k.+dür 70b/6
k.+dür(mu'cib-i kaṭiyyet) 78b/7
k.+e 94a/8, 115a/17

katl Ar. Öldürme.

k. 40a/19, 40b/18, 161a/2, 178a/1
k.+ı küffāre 40a/18
k.+ı Mūsā 40a/3
k.+ı nefis 109a/14
k.+ı Yūsuf 40a/3
k.+a 31a/2
k.+dan 40a/17, 179b/19
k.+eyle- 40a/9, 117b/17, 118a/4, 146b/9
k.+ı 29a/9, 40b/6
k.+ına 40a/15, 110a/15
k.+ından 40a/4, 40a/6, 40a/9
k.+it- 28a/9, 31a/3, 38a/1, 38a/2, 38a/4,
38a/5, 38a/6, 38a/8, 40a/5, 40a/11, 40a/19,
40b/1, 40b/2, 40b/5, 40b/10, 40b/12, 41a/1,
41a/1, 41a/6, 41a/8, 44b/8, 55b/5, 56b/14,
61b/4, 61b/5, 61b/13, 106b/2, 106b/19,
109a/13, 109a/15, 111b/17, 112a/3, 136b/3,
160b/13, 160b/15, 168b/8, 178a/1, 183a/1,
187a/1, 187a/1, 191b/19
k.+olun- 31a/1, 31a/2
k.+uñ 61b/7

katre Ar. Damla, damlayan şey.
k. 12b/5, 12b/5, 38b/3

kaṭrūs Bk. Şahıs isimleri dizini.
k. 161a/15

kaṭtade Bk. Şahıs isimleri dizini.
k. 169b/6

kaṭtāl Ar. Çok katleden, çok öldürücü.
k.+eyle- 51a/18

kaṭī Ar. Kuvvetli, güçlü.
k. 82a/2, 132a/15, 147b/8, 173a/12
k.+lere 150a/16
k.+ol- 84b/11

kaṭīm Ar. İnsan topluluğu.
k. 115b/10, 171a/2
k.+(züll-i kaṭīm) 28b/5
k.+ı(kaṭīm) Ād 151b/17
k.+ı(kaṭīm) Şemūd 152a/2
k.+ı āḫir 152a/10
k.+e(kaṭīm) 151b/15

k.+i(ķavmı) 102b/2, 120b/1, 147b/19,
168a/8

k.+i(ķavmı) cehhāl 116a/9

k.+ime(ķavmuma) 120b/4

k.+inden 161b/12

k.+inden(ķavmından) 102a/7, 107a/9,
107a/15

k.+ine(ķavmına) 69a/13, 112a/2, 147b/6,

k.+ini 155b/1

k.+ini(ķavmını) 133a/6, 180b/1

k.+inüñ(ķavmınıñ) 89b/5

k.+üm(ķavmum) 64a/6, 107a/1

k.+ün(ķavmuñ) 119a/1

k.+üñi(ķavmuñı) 107a/14, 180a/17

ķavl Ar. Lakırdı, söz.

k. 23b/3

k.+ı eṣaḥḥ 113a/6

k.+a 99a/13

k.+ı 29a/8, 41a/4, 99a/13, 113b/1, 133a/18,
189b/17

k.+ıdır 111b/6, 167b/17

k.+ına 71a/1, 76b/7, 167a/4

k.+ında 24a/11, 168a/2

k.+ındadır 131a/14, 179b/16, 186a/11

k.+ıyla 63a/7, 124b/19

ķayd Ar. Önem verme.

k.+ıyla 134a/4

ķayim <Ar. *ka'im* Ayakta duran.

k. 39a/12, 60a/9

k.+ol- 80a/15

ķaylüle Ar. Öğle uykusu.

k. 161b/10

ķayna- Kaynamak.

k.-dı 102b/9

ķays Krş. Bk. Şahıs isimleri dizini.

k. 121a/12

ķays bin Mürre Şahıs isimleri dizini.

k.+den 112b/17

ķaz- Kazmak, herhangi bir araçla toprağı
açmak.

k.-asın 32b/10

ķazā Ar. Olacağı ezelden Cenabı Hak
tarafından takdir olunan şeylerin vukua
gelmesi.

k. 1b/5, 19b/14, 21b/12, 21b/13, 37b/8,
37b/8, 37b/9, 37b/10, 39b/10, 46b/18, 54a/19,
66b/9, 88b/14, 145a/11

k.+(aḥvāl-ı ķazā) 49a/18

k.+y-ı ilāhī 19b/15, 173a/17

k.+y-ı ķader 49b/7

k.+da(rāh-ı ķazā) 49b/7

k.+da(ḥük-m-i ķazā) 49b/6, 54a/1

k.+dan(ecl-i ķazā) 19b/8

k.+nıñ 21b/19

k.+ñıladur 177b/14

k.+sı 61a/19

k.+ya 137b/1, 188a/17

ķazā'ullāh Ar. Allah'ın takdiri.

k. 75b/9

ķazı Ar. Kadı.

k. 56a/7, 73b/18, 74a/2, 77a/15, 139b/14

k.+ya 105b/11

ķazı Bersaḥ Bk. Şahıs isimleri dizini.

k. 160a/6

ķaziyye Ar. Mesele.

k. 107b/6

ķebā'ir Ar. Büyük günahlar.

k.+den 113a/7

k.+dendür(günāh-ı ķebāir) 109a/15

ķebīr Ar. Büyük, ulu.

k. 150b/10

ķebīre Ar. Büyük, ulu.

k.+(acāyib-i ķebīre) 36b/9

k.+den(vuķu-ı ķebīre) 192a/10

ķebş Ar. Erkek koyun, koç.

k.+(ķebş-i İbrahim) 63a/1

ķeder Ar. Tasa, kaygı, gönül üzüntüsü.

k. 105b/6

k.+dir 131a/8

ķedi Kedi.

k. 68b/13

k.+nüñ 68b/12

k.+ye 68b/17, 68b/18, 68b/19

ķe'ennehu Ar. Güya, sanki, gibi.

k. 5a/6, 6b/5, 7a/5, 63b/3, 112a/13,
116a/14, 126a/9, 150a/7, 167a/19

kefen Ar. Ölünün sarıldığı bez.
k. 181b/11
k.+it- 53a/7

kefenle- Ölüye kefen sarmak.
k.-yüp 59a/13

keffâret Ar. Bir günaha karşı tutulmak üzere yapılan veya tutulan şey.
k. 40b/11, 81b/13, 99a/17
k.+i 40b/9, 40b/11, 56b/3
k.+in 171b/3

keffe Ar. Kefe, terazi gözü, terazi tablası.
k.+sine 50b/9, 95a/3

keffeyn Ar. Terazi gözleri.
k.+i mîzân 111b/7

kehil (Ar.) Yaşlı.
k.+sin 149b/5

kelâm Ar. Söz, lakırdı.
k. 60a/2, 138a/11, 149a/9, 173b/6, 190a/11, 190b/1
k.+(muhaşşalu'l-*kelâm*) 158a/3
k.+(hulâşātu'l-*kelâm*) 9a/10
k.+ı rabbu'l-'izzet 13a/12
k.+ı şerîf 5a/8
k.+a 118a/11, 187b/7, 192a/4
k.+a(ğayrı *kelâm*) 138a/9
k.+dan 8a/17, 156b/10
k.+dur 134b/10
k.+ı 19b/13, 23b/17, 36b/12, 61b/17, 76a/18, 129a/17, 147b/5, 152b/14
k.+ıdur 123a/6
k.+ın 9a/6, 17b/17, 46a/15, 90b/5
k.+ına 8a/16, 14b/2, 77b/14, 173a/7
k.+ından 148b/2, 164b/13
k.+ını 8b/4, 13a/8, 135b/14
k.+ınıñ 9a/7
k.+ıñ 139a/1
k.+ıñuz 157a/1, 173a/15
k.+it- 60a/3, 91a/1, 96a/11
k.+ların 37b/16
k.+um 6b/1, 9a/9, 14b/3
k.+uñ 178a/7
k.+uñı 6a/18

kelağ Ar. Bir cins karga.
k. 7a/15

kelb Ar. Köpek.
k. 108a/17

k.+i 'uqûr 108a/17
k.+e 136b/2
k.+lerinden 108a/16

keleb < *kelep* Çile.
k. 87b/16

Kelebi Bk. İsmiler dizini.
k. 99a/6, 112b/17, 125b/11

kelîm Ar. Söz söyleyen, konuşan.
k.+e 107a/7

kelimât Ar. Kelimeler, lakırdılar.
k. 5a/13, 24b/2, 165a/10
k.+ı Qur'an 10a/14
k.+i küfür 112b/9
k.+eyle- 113b/6
k.+ı 4b/7, 5a/3, 8a/11, 10a/16
k.+ından 10b/11
k.+ını 4b/5
k.+ıñ 15a/9
k.+sin 123a/11
k.+uñ 14b/3

kelime Ar. Kelime, sözcük.
k. 26a/2
k.+i süryâni 104a/7
k.+i şehâdet 87b/10
k.+i tevhi'd 59b/5, 160a/11
k.+dür 10a/16, 98a/1
k.+mdür 38a/4
k.+sidür 25b/4, 25b/19
k.+sinde 4b/9
k.+ye 6a/7, 36b/17
k.+yi 10a/18

kelimu'llâh (Ar.) Allah'ın sözleri.
k. 185a/15

kem Far. Fena, kötü.
k. 52a/2
k.+lik 147a/3

kemâkân Ar. Eskisi gibi, evvelden olduğu gibi.
k. 18b/7, 95a/1, 137a/15, 153b/2

kemâl Ar. Olgunluk.
k. 83a/2, 88b/10, 99a/4
k.+ı(aḥvâl-ı kemâl-ı kuvvet) 183b/11
k.+ı cü' 150b/11
k.+ı 'ıyş 184a/19
k.+ı 'ışmet 185a/16

k.+1 'izz 64a/11
 k.+1 'izzet 16a/6de
 k.+1 kerem 24a/8
 k.+1 kudret 113a/18
 k.+1 ma'rifet 23a/8
 k.+1 menşib 64a/12
 k.+1 müretteb 72a/12
 k.+1 şefkat 41b/19
 k.+1 tahsil it- 16a/5
 k.+a 54a/16, 185a/1
 k.+da 25a/5, 113b/5
 k.+1 10a/10, 122a/19
 k.+1(cemâl-ı bā-kemâl) 96a/7
 k.+1 şefkat 184a/10
 k.+uñ 149a/15

kemâlât Ar. İnsanın bilgi ve ahlak güzelliği bakımından olgunluğu.
 k. 58b/19
 k.+1 fi'il 59a/2
 k.+1 imkân 59a/1

kemâyenbağı Ar. Gerektiği gibi, uygun şekilde.
 k. 84a/2

kemend Far. Kement.
 k. 105a/17

kemer Far. Bele takılan kuşak.
 k.+in 169b/9, 170b/3
 k.+ler 156a/14

kemik Kemik.
 k.+ler 15b/9

kemîn Ar. Pusu.
 k.+dedür 59a/6

kemiyet Ar. Nicelik.
 k. 166a/7

kemlik Kötülük.
 k. 21a/2

kemlük Krş. kemlik
 k. 65b/15

kemter Far. Daha aşağı, aşağıda bulunan.
 k. 70a/7

Ken'an Ar. Hz. Yakup'un memleketi, Filistin.

k. 66b/10, 115a/18, 141b/8, 141b/15, 141b/18, 155b/14, 157b/14, 162b/1, 163a/19, 174b/15, 183a/19, 189a/1
 k.+a 21b/18, 157b/15, 172b/6, 176b/2, 178b/4, 178b/4, 186b/5, 187a/4, 187a/6, 187a/6
 k.+a('arż-ı Ken'an) 67a/2
 k.+a(cānib-i Ken'an) 141b/9
 k.+a(zemîn-i Ken'an) 67b/1
 k.+dan 155b/13, 156b/2
 k.+1 130a/17, 187a/5

Ken'an bin Nuh Bk. Şahıs isimleri dizini.
 k. 52b/7

Ken'ânî Ar. Kenan'a ait.
 k.+leriñ 155b/18

kenâr Far. Uç, köşe.
 k.+a 189a/2
 k.+dan 88b/19
 k.+ına 19b/9, 52b/14, 52b/18, 107a/16, 107a/19, 133a/9, 163b/10
 k.+ında 33a/15, 69b/8, 69b/12, 75a/18, 75b/14, 76a/3, 118b/17, 121a/8, 166b/12, 177a/5, 177b/5, 187b/16, 188a/8
 k.+ından 19b/9

kendi Kendi, kendisi. Krş. **kendü**
 k. 13b/10, 13b/17, 14b/2, 15a/10, 20a/6, 26a/18, 30b/10, 32a/19, 62a/18, 68b/19, 70b/15, 94a/7, 137a/9, 142a/3, 142a/7, 146a/13, 147a/7, 147b/2, 150a/17, 170b/6, 171b/10, 172b/2, 189a/11
 k.+den 65a/19
 k.+lerin 151b/19
 k.+müñ 154b/12
 k.+n 117a/14
 k.+nüñ 13b/15, 183a/13

kendü Kendi, kendisi. Krş. **Kendi**
 k. 2b/5, 26b/13, 42b/19, 48a/12, 48b/4, 49a/2, 61a/18, 65a/19, 66a/15, 68a/17, 75a/5, 76a/2, 80a/12, 82a/7, 82b/1, 83a/9, 90b/18, 95a/11, 101a/17, 101b/4, 103b/15, 104b/11, 105a/7, 108a/7, 119b/4, 120b/12, 124a/17, 128a/13, 129b/3, 133b/10, 135a/2, 135b/11, 146b/8, 169a/17, 176a/1, 176a/1
 k.+den 4b/3, 5a/10, 69b/6, 87a/10
 k.+lere 129a/11, 190a/10
 k.+leri 157b/14
 k.+lerinden 129a/10
 k.+lerine 12a/10, 172a/5
 k.+ligiñ 150a/8
 k.+mden 19b/13, 99b/3

k.+mi 25b/18, 130b/14, 165b/8
 k.+mizi 71a/13
 k.+müñ 146a/5
 k.+ne 83b/18
 k.+ni 87a/9
 k.+niñ 135a/13
 k.+nüñ 43b/3, 43b/5, 95b/4, 141b/12
 k.+ñ 97b/8
 k.+ñden 77a/17, 137b/10
 k.+ñe 83b/19, 84a/1, 84a/1, 86b/14, 95a/5
 k.+ñi 62a/5, 88b/13
 k.+ñledir 65a/3
 k.+ñüzden 128b/19
 k.+ñüze 184a/16
 k.+ñüzi 145b/19
 k.+si 92b/9
 k.+ye 10a/19, 26b/6, 31a/1, 39a/18, 44b/5, 45a/12, 68b/14, 69a/5, 73b/9, 97a/19, 107b/1, 110a/17, 118a/3, 125b/16, 129b/1, 129b/12, 133a/3, 134a/8, 138b/2, 147b/13, 148b/3, 158b/6, 161b/19, 167a/18, 167b/10, 168b/1, 168b/9, 181b/19, 186b/14, 187b/14
 k.+yi 9a/8, 40b/12, 64a/19, 70b/12, 71b/6, 75a/19, 76b/10, 96b/7, 104b/10, 105b/10, 109b/14, 116b/16, 133a/13, 134b/4, 150b/11, 164a/5

kenef Ar. Taraf, yön.
 k.+i rahmet 91a/3, 166a/9

kenūd Ar. Nankör, iyilik bilmez.
 k.+dur 27b/16

kerāhiyyet < Far. *kerāhet* İğrenme, tikslenme.
 k.+in 182b/13

kerāmet Ar. Ermişçesine yapılan iş, hareket veya söylenen söz.
 k. 29b/10, 186a/13, 186a/14, 188a/10
 k.+(bū-yı kerāmet) 186a/19
 k.+(iḳbāl-ı kerāmet) 55a/4
 k.+(medḥ-i kerāmet) 113a/12
 k.+(ḥāne-i kerāmet) 100b/6, 103a/19, 104a/4
 k.+dür.(beyt-i kerāmet) 103b/1
 k.+i 134b/4
 k.+in 188a/2
 k.+ler 145a/1
 k.+leri 127b/8
 k.+vir- 73a/10

kerem Ar. defa, kez.
 k. 104b/19, 179b/7
 k.+(dergāh-ı kerem) 40b/8

k.+ile 81b/13
 k.+dür 105a/5
 k.+e 141b/4, 178a/3
 k.+in 94a/1
 k.+inden 94a/7
 k.+ine 105a/7
 k.+ine(kemāl-ı kerem) 24a/8
 k.+iyle 142b/2, 144a/17
 k.+üm 76a/12, 81b/12, 93a/11
 k.+üme 133a/3

keremîn Ar. Allah'ın isimlerinden.
 Cömertlerin cömerdi.
 k.+(kerimü'l-keremîn) 185a/12

Keremu'llāh (Ar.) Allah'ın asaleti.
 k. 95a/15

ḳerîm Ar. Kerem, sahibi, cömert.
 k.+ler 62b/12

kerîm Ar. Ulu, büyük.
 k. 5a/18, 36a/4, 36a/9, 62b/9, 69a/16, 69b/5, 74b/5, 75b/13, 76a/1, 90a/11, 117b/17, 137b/9, 140a/18, 141b/14, 178a/4
 k.+(ibnü'l-kerîm) 137b/9, 141b/14
 k.+(Ḳur'ân-ı Kerîm) 10b/11
 k.+(Ḥazret-i kerîm) 75b/12
 k.+de(Kitāb-ı Kerîm) 183b/1
 k.+dür 94a/5, 143b/10, 143b/12, 181b/2, 181b/4, 185a/11
 k.+i 181b/3
 k.+inde(Kitāb-ı Kerîm) 119b/3
 k.+ine(zāt-ı kerîm) 119b/4
 k.+iñ 180a/4
 k.+sin 132a/18
 k.+ü'l-keremîn 185a/12
 k.+üm 158b/11
 k.+ün 105a/5

kerîme Ar. Ulu, büyük.
 k.+(süre-i kerîme) 11a/10
 k.+de(āyet-i kerîme) 112b/18, 173b/6
 k.+de(süre-i kerîme) 192a/15
 k.+dür 114a/15
 k.+dür(āyet-i kerîme) 108a/3
 k.+leri(āyet-i kerîme) 110b/9
 k.+niñ(süre-i kerîme) 4b/5
 k.+nüñ(āyet-i kerîme) 115b/17
 k.+nüñ(süre-i kerîme) 4b/10
 k.+sin(āyet-i kerîme) 90b/14, 139b/18
 k.+yi(āyet-i kerîme) 112b/8, 116a/5

kerîmlîk Ululuk, büyüklük.

k. 158b/12, 158b/13

kerre Ar. Defa, kez.

k. 8a/18, 17a/13, 17b/15, 20b/8, 24b/3, 25b/18, 26a/11, 26a/18, 26a/19, 26b/7, 35b/11, 39b/15, 50b/1, 57b/13, 57b/16, 72a/6, 79a/6, 80b/5, 87a/8, 87a/10, 87a/11, 87b/8, 87b/9, 89a/8, 101a/5, 101a/6, 101a/6, 101a/9, 104b/16, 107a/18, 139b/1, 139b/3, 147a/5, 151a/17, 153a/1, 154b/13, 155a/15, 161a/5, 170b/16, 170b/16, 174a/18, 175b/7, 187a/2, 189a/18

k.+ye 101a/6

kervân Far. Kervan.

k.+(ehl-i kervân) 187a/19

kes- Kesmek, parçalamak, doğramak.

k.-di 103b/8, 188b/9
k.-diler 27b/9, 27b/10, 53a/19, 120a/7, 120a/8, 126a/12, 126a/19, 128a/15
k.-diñse 36a/5
k.-düm 108b/17
k.-er 146b/9
k.-mek 40b/11, 126a/18
k.-meñ 40b/15
k.-üp 49b/4, 61b/13, 123a/9, 125b/16

kesb Ar. Çalışıp kazanma.

k. 38a/17
k.+i muhabbet 38a/15
k.+inde 65a/9
k.+it- 32b/1, 58b/19

kesîf Ar. Kötü.

k. 146a/14

kesil- Kesme işi yapılmak.

k.-di 53b/2
k.-medüm 16a/19
k.-miş 126a/14, 129a/11

kesir Ar. Kırma, kırılma.

k.+it- 190a/4

keşîr Ar. Çok, çok olan, bol.

k. 46a/18
k.+ol- 38b/8
k.+üt-tağşîr 156a/9
k.+üt-tağşîrî'l-muhtâc 54a/8
k.+üt-tağşîrî'l-müftekir 2a/4

keşîre Ar. Çok, çok olan, bol.

k.+(esmâ-ı keşîre) 5b/5

k.+(ma'nâ-yı keşîre) 45a/8

keşret Ar. Çokluk, bolluk.

k. 38b/10, 38b/13
k.+i aded 38a/15
k.+i hizmet 38a/16
k.+i- zünüb 144a/4
k.+ine 50a/8

keşf Ar. Gizli bir şeyi bulma.

k.+i 131b/2, 132a/5
k.+in 77b/13
k.+it- 31a/10, 49b/9, 132a/18
k.+ol- 96b/3, 137b/13

ketb Ar. Yazma.

k. 29b/7

ketm Ar. Bir sözü, bir haberi, bir sırrı

saklama.
k.+eyle- 121b/17
ketm-i 'adem Allâh'ın ruh ve cisim alemlerini yaratmayı istediği zaman bütün mahlukların ilki olan cevheri ahzan'ın çıktığı yer.
k.+ 1b/2

kevâkib Ar. Yıldızlar.

k. 183a/16

kevn Ar. Olma, var olma, varlık, vücut.

k.+(hâlık-ı kevn ü mekân) 1b/1
k.+i mekân 30a/12

kevneyn Ar. Dünya ve ahiret.

k.+(fağr-ı kevneyn) 90a/14
k.+(seyyidü'l-kevneyn) 35b/12, 47b/3, 64a/15, 64b/1, 68a/10, 76b/2, 99b/3, 108b/5, 112a/4, 186a/13
k.+(sulţân-ı kevneyn) 3a/11, 10a/4, 47b/7, 122a/5, 159b/15, 160a/17, 189b/8
k.+(Hâzret-i sulţân-ı kevneyn) 18b/2, 23b/2, 94a/1

kûs: Far. Eski savaşlarda, alaylarda deve veya araba üstünde taşınarak çalınan büyük davul.
k.+i 'inâyet 143b/18

keyd Ar. Hile, oyun.

k. 29a/3, 31b/3, 31b/6, 118a/11, 119b/9, 121b/3, 121b/6, 131a/16
k.+(ehl-i keyd) 98a/13

k.+i 'ādem 47a/19
 k.+i nisā 121b/7, 121b/7
 k.+i nisvān 185a/9
 k.+i şeytān 28a/3, 112a/17, 121b/6
 k.+i zinā 134a/14
 k.+i 22a/12, 64b/19, 122a/10
 k.+in 134a/7
 k.+inden 27b/19, 28a/2, 28b/10, 37b/13,
 131b/8
 k.+ine 31a/15, 37b/12, 116b/14, 121b/7
 k.+it- 31a/16, 31a/18, 105a/1, 121b/8,
 121b/9
 k.+leri 112a/13
 k.+lerinden 30b/8, 134a/2

keyf Ar. Sağlık, afiyet.
 k. 157b/11

keyfiyet Ar. Nitelik, bir şeyin iyi veya kötü
 olması.
 k. 33a/7, 54a/12, 62a/18
 k.+in 166a/7

kezzālik Ar. Keza, bu.
 k. 3b/4, 7a/16, 9b/10, 9b/11, 12b/6, 12b/9,
 12b/13, 12b/17, 15b/12, 21a/11, 21a/13,
 28a/14, 29b/10, 29b/19, 33a/19, 51b/10,
 54b/17, 55a/8, 57b/8, 57b/12, 57b/13, 57b/15,
 57b/18, 59b/3, 59b/10, 61b/19, 62a/5, 63b/6,
 63b/19, 73a/5, 74b/4, 83b/3, 83b/4, 85a/17,
 90a/15, 91a/5, 93b/14, 96a/4, 97a/9, 97a/13,
 98a/6, 103a/10, 105a/5, 105a/16, 105b/9,
 112a/15, 112b/16, 114a/19, 114b/17, 115a/6,
 116a/16, 117a/1, 117a/10, 117a/14, 118a/2,
 118a/7, 118a/19, 119a/4, 119a/15, 121b/1,
 122a/18, 125a/14, 126b/1, 128a/18, 128b/9,
 129a/6, 129a/12, 129b/2, 129b/12, 131b/7,
 131b/16, 132a/2, 132b/19, 133b/13, 135b/9,
 135b/11, 135b/12, 137a/2, 137a/16, 138a/12,
 143b/18, 144a/1, 144a/16, 145b/17, 150a/13,
 150a/15, 152a/15, 157b/5, 158b/9, 164a/13,
 164b/5, 167a/4, 167b/8, 174b/14, 179a/14,
 179b/1, 179b/4, 179b/11, 182b/12, 183a/6,
 189b/12, 192a/12

kezzāb Ar. Çok yalan söyleyen.
 k. 111a/4, 111a/4
 k.+mı 71a/13

kıble Ar. Namaza başlarken yönelinen taraf,
 Mekke tarafı.
 k. 115b/19, 116a/3, 116a/11
 k.+yi namāz 116a/15
 k.+leri 116a/11

k.+ñ 116a/13, 116a/14
 k.+ñi 116a/6
 k.+si 115b/10
 k.+sin 116a/9
 k.+ye 180a/14
 k.+yi 116a/13

kıblegāh Ar. Kiblenin bulunduğu yer.
 k. 67a/9, 153a/17

kıbtī Ar. Kıbt soyundan, çingene.
 k. 125b/12, 161b/18, 162a/1

kıl Kıl.
 k. 177a/6, 177a/8
 k.+ı 177a/9
 k.+lar 15b/10
 k.+ları 170a/13

kıl- Etmek, yapmak.
 k. 116a/18
 k.-(endīşe kıl-) 48a/10
 k.-(mūdāvamet kıl-) 99a/18
 k.-(sūrat kıl-) 12a/2
 k.-a 29b/12, 99b/7
 k.-a(namāz kıl-) 100a/9
 k.-alar(hāşıl kıl-) 100b/10
 k.-an 58a/17
 k.-ana(namāz kıl-) 92a/18 Namazı yerine
 getirmek
 k.-asın(muğtenem kıl-) 136a/10
 k.-avuz 171b/17
 k.-dı 142b/11
 k.-dı(āzād kıl-) 149a/4
 k.-dı(erzāni kıl-) 11b/5
 k.-dı(hediyye kıl-) 20a/8
 k.-dı(müsellem kıl-) 1b/13
 k.-dı(namāz kıl-) 92b/7, 133a/12, 180a/14
 k.-dı(hāşıl kıl-) 108b/9, 123b/15, 123b/16,
 123b/17
 k.-dı(zārī kıl-) 173a/9
 k.-dılar 116a/8, 187b/3
 k.-dılar(nazar kıl-) 42b/3
 k.-duğı(yavu kıl-) 3a/13
 k.-duğ 116a/7
 k.-dum(rencide kıl-) 99a/16
 k.-dum(rūzī kıl-) 186a/3
 k.-dum(yavu kıl-) 60b/7
 k.-duñ(muşallağ kıl-) 139b/4
 k.-masuñ(nāle kıl-) 67a/15
 k.-mazsañ(tā'at kıl-) 60a/11
 k.-mışdur(mazhar kıl-) 48a/17
 k.-sun(namāz kıl-) 101a/19

k.-up(zārī kııl-) 154a/19
 k.-ur 100a/1
 k.-ur(zārīlık kııl-) 26b/7
 k.-uram 140a/5
 k.-uram(emīn kııl-) 127b/6
 k.-uram(erzāni kııl-) 150a/18
 k.-uram(hāste kııl-) 67a/14
 k.-urken(namāz kııl-) 174a/11, 183b/17
 k.-urlar(zārīlık kııl-) 148b/14
 k.-urlardı 116a/7
 k.-ursañ 116a/14

kıılāde Ar. Gerdanlık.

k.+sin 150a/1

kıılıc Kılıç.

k. 7a/19, 17a/10, 17a/11, 124a/12, 183a/5
 k.+ı 124b/3
 k.+ın 7b/8, 124b/3, 124b/3
 k.+ından 95a/17
 k.+um 124b/5
 k.+uñ 124b/4

kıılmıdan- Kımıldamak.

k.-madı 82a/7

kıılmıdat- Yerinden biraz oynatmak, hafifçe hareketlendirmek.

k.-dı 77b/19

kıır- Kırmak, iri parçalara ayırmak.

k.-ar 164b/1

kıırā'at Ar. Devamlı ve düzgün okuma.

k.+ında 63b/11
 k.+it- 6a/9, 7a/8
 k.+ol- 36b/2
 k.+olun- 64b/10

kıırk Kırk (sayı ismi).

k. 28b/8, 32b/11, 46a/16, 50a/19, 61b/2, 61b/5, 78b/4, 79b/15, 101b/17, 102b/9, 103a/8, 103a/16, 103a/16, 125b/9, 127a/4, 130b/5, 133a/8, 139a/14, 143b/19, 146b/12, 154b/14, 154b/15, 154b/19, 156b/17, 158a/11, 162b/6, 164a/1, 164a/19, 167b/19, 174a/1, 175a/7, 184a/19, 185a/2, 187b/4, 190a/16

kıırkııl- Kırkma işi yapılmak.

k.-mış 49b/4

kıırlangıç Kırlangıç.

k. 177a/2, 177a/6

k.+a(kıırlangıca) 10b/8

k.+dur 176b/14

kıırması Ar. Al, kızıl renk.

k. 142a/8

kıışaş Ar. Bir suçluyu, başkasına yaptığı kötülüğü aynı biçimde uygulayarak cezalandırma.

k. 162a/2
 k.+a 61b/5, 77b/3
 k.+dır 156b/9
 k.+ı 61b/1
 k.+ındayam 61b/4
 k.+it- 61b/6, 77b/2, 106b/19, 161b/15, 184a/1

kıışaş Ar. Fıkralar, hikâyeler, rivayetler.

k. 13b/8
 k.+(ahsenü'l-kıışaş) 2b/2, 16a/1
 k.+dan 16b/15
 k.+ını 4a/1
 k.+ıñ 3b/8

kıısım Ar. Bölük, parça.

k.+dur 92a/1
 k.+ı(kıısım) 92a/2, 92a/2

kıısmet Ar. 1. Bölme, pay etme

k.+it- 69a/9, 72a/1
 2. Talih, nasip, kader.
 k.+ı rızık 150b/1
 k.+ı 82b/11, 150a/14
 k.+ıyle 81a/10, 82b/3
 k.+üñ 82b/11

kıışsa Ar. Fıkra, hikâye, rivayet.

k. 4a/14, 15b/15, 17b/4, 29b/15, 31a/4, 31a/10, 31b/2, 33a/16, 34a/3, 36b/7, 37a/6, 38a/12, 41b/16, 42b/15, 43a/13, 45b/10, 48b/9, 52b/14, 53a/17, 59a/11, 59b/13, 60a/19, 61b/8, 64b/14, 67a/16, 67b/9, 69a/2, 70b/9, 71a/6, 72a/15, 73a/2, 75a/6, 77b/6, 78b/19, 80a/9, 80b/10, 84a/4, 84a/17, 84b/14, 86b/15, 88a/1, 88a/17, 94a/8, 95b/19, 96a/7, 96b/17, 104a/10, 105b/1, 108b/7, 109a/1, 109b/19, 113b/2, 116b/14, 117a/6, 117b/11, 118a/8, 118a/16, 121b/12, 125a/6, 125b/1, 126b/1, 129a/14, 130b/18, 135a/3, 136a/14, 136b/14, 137a/10, 138b/19, 139b/11, 141a/5, 143a/18, 143b/13, 144a/10, 145a/4, 145a/14, 145b/5, 149a/8, 149b/9, 151a/1, 152a/16, 153a/17, 154a/3, 156a/12, 156a/19, 157b/13, 158a/12, 159a/8, 159b/10, 160b/8, 162b/17, 163a/10, 163a/16,

169a/17, 169a/19, 172b/5, 173a/14, 173b/19,
176a/10, 177b/14, 178b/3, 179a/14, 179a/18,
180b/12, 181a/2, 181b/2, 184a/17, 185a/8,
186b/1, 187a/19

k.+ı ber-‘akis 56b/15

k.+ı meşhür 141a/8, 178a/10

k.+ı mezbûre 2b/7

k.+ı pür-ħisse 2b/9

k.+ı vâkı‘a 145a/16

k.+ı Yûsuf 2b/2, 4b/4, 9a/18, 13b/8,
13b/16, 16b/11, 20a/19, 22b/4, 23b/19, 32b/11,
36a/14, 36b/4, 39b/17, 44a/19, 47b/19, 52a/9,
55b/1, 58b/2, 66b/5, 70a/17, 73a/17, 76a/13,
81a/1, 85b/10, 85b/10, 91b/11, 94b/5, 97b/9,
100b/2, 105b/17, 110a/11, 115b/3, 119b/1,
123b/4, 127a/9, 130b/5, 130b/11, 131a/11,
131a/13, 135b/17, 140a/7, 151b/12, 155a/9,
157a/14, 161a/6, 164b/19, 167b/19, 168a/2,
170b/18, 173a/19, 174a/3, 175b/3, 176b/4,
176b/10, 179b/12, 182a/1, 186a/6, 190b/16
k.+da 20b/14, 21a/5, 21a/9, 36b/2, 36b/9,
36b/10

k.+lardan 16b/17

k.+ların 144b/13

k.+larıñ 15b/15

k.+nuñ 36a/18, 36a/19

k.+sı 3b/8, 16b/15, 61b/4, 121a/19

k.+sıdur 154b/11

k.+sın 142b/16, 167b/15

k.+sına 15b/14

k.+sında 186a/10

k.+sından 22a/7, 179b/15

k.+sını 107b/15

k.+yı 22a/13, 34b/19, 36a/19, 56b/7,

61b/8, 95b/9, 158a/4, 182b/11

kış’a Ar. Parça, bölük, cüz.

k. 125b/16

Ƙıřır Bk. Şahıs isimleri dizini.

k. 88a/17, 89b/16, 97b/16, 97b/18, 98a/2,
98a/4

k.+e 89a/19, 89b/8

kışık Kışık, ihtiyaca yetmeyecek kadar
azlık.

k. 145a/17

Ƙıřmır Ar. Ashabı Kehf’in köpeğinin adı.

k.+i 63a/4

kıyām Ar. Ayağa kalkma, ayakta durma.

k.+it- 100a/9

kıyāmet Ar. Kıyamet, dünyanın sonu.

k. 5b/18, 6b/5, 10a/18, 12a/1, 12a/9, 17a/4,
21b/4, 22a/17, 28a/16, 35a/6, 35b/8, 35b/9,
36a/16, 36b/18, 37a/6, 40a/15, 44a/5, 50a/7,
53a/10, 56b/19, 57a/16, 57a/17, 57b/5, 58a/16,
60a/9, 62a/1, 72a/11, 74b/4, 74b/10, 85a/17,
91b/5, 92a/8, 93a/13, 96b/5, 96b/13, 97b/2,
102a/14, 102a/16, 110a/4, 111b/10, 116a/16,
118a/2, 119a/15, 119b/8, 122b/9, 126b/3,
135a/9, 143b/18, 145a/9, 145b/10, 145b/17,
150b/18, 150b/19, 151a/13, 151b/5, 161a/4,
176b/8, 180b/15, 181a/18, 181b/17, 183a/6,
183b/3, 185a/13

k.+(züll-i kıyāmet) 28b/5

k.+de 10b/12, 14b/13, 15a/3, 26b/16,
36a/13, 57b/1, 61a/14, 70a/14, 70b/17, 77a/14,
90a/17, 115a/15, 141a/16, 157b/12

k.+de(yevm-i kıyāmet) 10a/2, 62a/6

k.+den 57b/19, 77a/3

k.+e 43a/5, 66b/16, 88a/1, 103b/9,
144b/12, 149a/4, 160b/14, 164b/18

k.+e(‘arz-ı kıyāmet) 44a/11

k.+e(zelzele-i kıyāmet) 122b/6

k.+üñ 73a/8

kıyās Ar. Bir şeyi başka bir şeye

benzeterek hüküm verme, bu yolda verilen
hüküm.

k. 40b/1

k.+eyle- 70b/17, 85b/10, 102a/18, 115a/16,
136a/13l, 141a/2, 146a/19, 176a/8, 177a/19

k.+it- 173a/11

kıymet Ar. Değer, bedel.

k. 87b/8, 95a/5, 175a/5

k.+i 12b/14, 12b/17, 68a/1, 68a/2, 68a/3,
68a/4, 142a/9, 163a/15, 180a/13

k.+in 74b/7, 74b/10, 75a/2, 75a/7, 151a/12

k.+ini 20a/9

k.+iñ 67b/16

k.+ol- 12b/17, 12b/18, 68a/4

k.+üñ 68a/13

kıız Kız.

k. 47a/8, 106a/7, 106a/8

k.+ı 46b/13, 51a/11, 68b/2, 68b/4, 86a/9,
89a/1, 155a/5

k.+ım 89a/5

k.+ımdır 94a/19

k.+ımuz 128a/2

k.+ım 128a/1

k.+ımı 86a/1

k.+ımuñ 155a/6

k.+lar 126a/16

k.+ları 51a/8

k.+larımıñ 67a/19
k.+larımıñ 51a/10
k.+uñ 86a/2
k.+uñı 106a/11

kıız- Isıtılan veya ısınan bir nesnenin sıcaklığı çok artmak.
k.-mış 174b/19

kızdırıl- Kızdırma işine konu olmak veya kızdırma işi yapılmak.
k.-mış 53a/16

kıızıl Parlak kırmızı renk.
k. 7a/13, 11a/16, 85a/6, 87a/9, 95a/5, 99b/15, 103b/19, 119b/15, 162b/6

kıızkarındaş Kız kardeş.
k.+ı 162a/3, 169b/7

ki Far. Ki (Bir bağlaç).
k. 1b/2, 1b/8, 2a/13, 2a/16, 2a/19, 2b/1, 2b/11, 2b/14, 2b/18, 2b/19, 3a/2, 3a/12, 3a/13, 3a/14, 3a/14, 3a/19, 3b/3, 3b/8, 3b/18, 3b/19, 4a/1, 4a/1, 4a/4, 4a/6, 4a/6, 4a/7, 4a/8, 4a/16, 4a/17, 4a/19, 4b/2, 4b/6, 4b/11, 4b/11, 4b/12, 4b/18, 4b/19, 5a/4, 5a/4, 5a/5, 5a/9, 5a/11, 5a/12, 5a/13, 5b/1, 5b/2, 5b/4, 5b/4, 5b/5, 5b/9, 5b/10, 5b/14, 5b/15, 5b/17, 5b/18, 5b/18, 6a/1, 6a/2, 6a/2, 6a/3, 6a/4, 6a/5, 6a/6, 6a/7, 6a/11, 6a/12, 6a/13, 6a/18, 6b/1, 6b/3, 6b/3, 6b/5, 6b/10, 6b/13, 6b/15, 6b/16, 7a/2, 7a/9, 7a/10, 7a/11, 7a/11, 7a/12, 7a/14, 7b/2, 7b/5, 7b/6, 7b/9, 8a/2, 8a/3, 8a/8, 8a/11, 8a/16, 8b/5, 8b/5, 8b/6, 8b/6, 8b/7, 8b/9, 8b/17, 9a/1, 9a/9, 9a/10, 9a/12, 9a/15, 9b/1, 9b/8, 9b/9, 9b/11, 9b/13, 9b/18, 9b/19, 10a/8, 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10a/15, 10b/1, 10b/3, 10b/6, 10b/6, 10b/14, 10b/15, 10b/18, 11a/11, 11a/17, 11a/18, 11b/1, 11b/6, 11b/7, 11b/8, 11b/9, 11b/10, 11b/12, 11b/12, 11b/13, 11b/15, 11b/16, 11b/19, 12a/3, 12a/6, 12a/7, 12a/8, 12a/9, 12a/13, 12a/14, 12a/15, 12a/16, 13a/12, 13a/12, 13a/13, 13b/3, 13b/5, 13b/6, 13b/17, 13b/18, 14a/1, 14a/13, 14b/1, 14b/6, 14b/7, 14b/8, 14b/9, 14b/13, 15a/1, 15a/5, 15b/1, 15b/5, 15b/12, 15b/15, 15b/15, 16a/4, 16a/8, 16a/11, 16a/12, 16a/12, 16a/16, 16a/17, 16a/18, 16b/1, 16b/1, 16b/2, 16b/14, 16b/15, 17a/4, 17a/6, 17b/3, 17b/4, 17b/5, 17b/10, 17b/12, 18a/1, 18a/5, 18a/7, 18a/9, 18a/11, 18a/12, 18a/13, 18a/14, 18a/15, 18a/16, 18a/19, 18b/2, 18b/3, 18b/4, 18b/6, 18b/8, 18b/8, 18b/9, 18b/15, 19a/1, 19a/2, 19a/10, 19a/10, 19a/12, 19a/12, 19a/13, 19a/14, 19b/4, 19b/8, 19b/14, 19b/14, 19b/15,

19b/16, 19b/17, 20a/5, 20a/13, 20a/15, 20a/15, 20a/17, 20b/7, 20b/8, 20b/14, 20b/16, 21a/4, 21a/5, 21a/6, 21a/9, 21a/15, 21a/15, 21a/17, 21a/18, 21a/18, 21b/2, 21b/4, 21b/5, 21b/8, 21b/11, 21b/12, 21b/14, 21b/14, 21b/19, 22a/1, 22a/6, 22a/6, 22a/7, 22a/9, 22a/9, 22a/10, 22a/14, 22a/14, 22a/15, 22b/8, 22b/9, 22b/14, 22b/18, 22b/19, 23a/4, 23a/5, 23a/7, 23a/7, 23a/9, 23a/19, 23b/4, 23b/16, 23b/17, 24a/5, 24a/8, 24a/11, 24a/12, 24a/12, 24a/18, 24a/19, 24b/3, 24b/3, 24b/7, 24b/12, 24b/15, 24b/16, 24b/17, 25a/2, 25a/2, 25a/13, 25a/13, 25b/2, 25b/4, 25b/10, 25b/15, 25b/16, 25b/17, 26a/2, 26a/4, 26a/4, 26a/11, 26a/11, 26a/16, 26a/17, 26a/19, 26b/1, 26b/2, 26b/4, 26b/7, 26b/10, 26b/15, 26b/16, 26b/18, 26b/19, 27a/13, 27a/15, 27a/17, 27a/18, 27b/2, 27b/3, 27b/6, 27b/7, 27b/12, 27b/14, 27b/15, 27b/19, 28a/8, 28a/8, 28b/6, 28b/9, 28b/10, 28b/11, 28b/13, 28b/15, 29a/4, 29a/5, 29a/7, 29a/11, 29a/12, 29a/14, 29a/16, 29a/18, 29b/4, 29b/7, 29b/9, 29b/10, 29b/12, 29b/14, 30a/11, 30a/19, 30b/6, 30b/9, 30b/10, 30b/16, 31a/9, 31a/10, 31a/13, 31a/14, 31a/19, 31b/9, 31b/10, 31b/14, 31b/18, 31b/19, 31b/19, 32a/7, 32a/7, 32a/9, 32a/11, 32a/13, 32a/16, 32a/17, 32b/1, 32b/2, 32b/2, 32b/6, 32b/9, 32b/10, 32b/14, 33a/2, 33a/4, 33b/9, 33b/10, 33b/13, 34a/17, 34b/1, 34b/3, 34b/4, 34b/5, 34b/5, 34b/6, 34b/8, 34b/11, 34b/17, 35a/1, 35a/3, 35a/5, 35a/6, 35a/8, 35a/8, 35a/11, 35b/3, 35b/4, 35b/5, 35b/9, 35b/16, 35b/18, 36a/2, 36a/7, 36a/12, 36a/19, 36b/2, 36b/3, 36b/4, 36b/5, 36b/8, 36b/9, 36b/17, 37a/2, 37a/5, 37a/8, 37a/9, 37a/9, 37a/12, 37a/13, 37a/15, 37a/15, 37a/18, 37b/4, 37b/4, 37b/17, 37b/18, 38a/1, 38a/3, 38a/4, 38a/5, 38a/7, 38a/8, 38a/9, 38a/11, 38a/13, 38a/15, 38a/16, 38a/17, 38a/19, 38b/5, 38b/8, 38b/8, 38b/11, 38b/13, 38b/16, 38b/17, 39a/2, 39a/13, 39a/15, 39a/19, 39b/4, 40a/4, 40a/5, 40a/13, 40b/19, 41a/1, 41a/1, 41a/3, 41a/3, 41a/4, 41a/4, 41a/7, 41a/11, 41a/12, 41a/17, 41a/18, 41b/5, 41b/10, 41b/11, 41b/12, 41b/12, 41b/15, 41b/18, 42a/1, 42a/2, 42a/11, 42a/12, 42a/14, 42a/19, 42b/7, 42b/10, 42b/17, 42b/18, 42b/19, 43a/2, 43a/3, 43a/6, 43a/8, 43a/10, 43a/14, 43a/17, 43a/17, 43a/19, 43a/19, 43b/2, 43b/4, 43b/5, 43b/6, 43b/9, 43b/19, 44a/2, 44a/4, 44a/4, 44a/5, 44a/14, 44a/14, 44a/15, 44a/15, 44a/16, 44a/17, 44a/17, 44b/3, 44b/3, 44b/5, 44b/5, 45a/1, 45a/7, 45b/2, 45b/4, 45b/4, 45b/6, 45b/9, 45b/11, 45b/11, 45b/15, 46a/5, 46a/7, 46a/8, 46a/9, 46a/13, 46a/15d, 46a/18, 46a/19, 46b/4, 46b/8, 46b/11, 46b/12, 46b/15, 47a/10, 47b/9, 47b/14, 47b/17, 48a/5,

48a/5, 48a/11, 48b/1, 48b/5, 48b/6, 48b/6,
 48b/7, 48b/10, 48b/11, 48b/14, 48b/14, 48b/16,
 48b/18, 49a/1, 49a/6, 49a/7, 49a/8, 49a/10,
 49a/11, 50a/8, 50a/12, 50a/15, 50a/15, 50a/17,
 50a/18, 50a/19, 50a/19, 50b/2, 50b/3, 50b/3,
 50b/5, 50b/6, 50b/8, 50b/8, 50b/9, 50b/10,
 50b/10, 50b/11, 50b/12, 50b/12, 50b/13,
 50b/14, 50b/15, 50b/15, 50b/17, 50b/18, 51a/1,
 51a/1, 51a/2, 51a/3, 51a/4, 51a/4, 51a/5, 51a/6,
 51a/9, 51b/2, 51b/6, 51b/6, 51b/8, 51b/12,
 51b/19, 51b/19, 52a/1, 52a/5, 52a/13, 52a/14,
 52a/15, 52b/2, 52b/13, 52b/14, 53a/2, 53a/12,
 53a/13, 53a/15, 53b/5, 53b/5, 53b/7, 53b/10,
 53b/11, 53b/15, 53b/19, 53b/19, 54a/10,
 54a/11, 54a/14, 54a/18, 54b/6, 54b/7, 54b/13,
 54b/14, 55a/1, 55a/14, 55a/16, 55a/17, 55a/18,
 55b/10, 55b/10, 55b/19, 56a/3, 56a/12, 56a/17,
 56b/1, 56b/12, 56b/13, 56b/19, 57a/1, 57a/2,
 57a/5, 57a/5, 57a/6, 57a/7, 57a/10, 57a/11,
 57a/13, 57a/15, 57a/19, 57b/7, 57b/9, 57b/11,
 57b/12, 57b/14, 57b/16, 57b/17, 57b/19, 58a/2,
 58a/3, 58a/3, 58a/4, 58a/7, 58a/8, 58a/10,
 58a/11, 58a/14, 58a/16, 58a/18, 58b/14,
 58b/15, 59a/6, 59a/10, 59a/13, 59a/18, 59a/18,
 59b/1, 59b/13, 59b/17, 59b/19, 60a/6, 60a/9,
 60a/10, 60a/14, 60a/17, 60b/1, 60b/4, 60b/8,
 60b/12, 60b/14, 60b/17, 60b/19, 61a/4, 61a/6,
 61a/9, 61a/12, 61a/13, 61a/16, 61b/2, 61b/3,
 61b/11, 61b/14, 62a/1, 62a/8, 62a/9, 62a/10,
 62a/12, 62a/12, 62a/13, 62a/16, 62a/17,
 62a/17, 62a/18, 62a/19, 62b/1, 62b/2, 62b/3,
 62b/3, 62b/4, 62b/7, 62b/8, 62b/10, 62b/12,
 62b/12, 63a/1, 63a/5, 63a/6, 63a/10, 63a/10,
 63a/13, 63a/14, 63b/2, 63b/3, 63b/6, 63b/7,
 63b/16, 63b/16, 64a/5, 64a/12, 64a/15, 64a/17,
 64a/18, 64a/19, 64b/5, 64b/5, 64b/7, 64b/8,
 64b/10, 64b/11, 64b/12, 64b/18, 65a/2, 65a/4,
 65a/5, 65a/6, 65a/6, 65a/14, 65b/1, 65b/3,
 65b/4, 66a/4, 66a/8, 66a/12, 66a/15, 66b/7,
 66b/8, 66b/9, 67a/2, 67a/4, 67a/5, 67a/5, 67a/7,
 67a/13, 67a/14, 67a/17, 67b/12, 67b/13, 68a/2,
 68a/8, 68a/10, 68a/12, 68a/12, 68a/17, 68a/18,
 68b/8, 68b/10, 68b/14, 68b/16, 68b/19, 69a/1,
 69a/6, 69a/6, 69a/6, 69a/7, 69a/14, 69a/16,
 69a/18, 69b/5, 69b/7, 69b/9, 69b/11, 69b/13,
 69b/14, 69b/15, 69b/18, 70a/1, 70a/1, 70a/4,
 70a/5, 70a/7, 70a/8, 70a/11, 70a/12, 70a/14,
 70b/5, 70b/6, 70b/7, 70b/9, 70b/9, 70b/11,
 70b/13, 70b/16, 70b/18, 70b/19, 71a/5, 71a/7,
 71a/12, 71a/14, 71a/17, 71a/18, 71a/18, 71b/1,
 71b/3, 71b/11, 71b/14, 71b/16, 72a/6, 72a/7,
 72a/10, 72a/13, 72a/14, 72b/6, 72b/9, 72b/11,
 72b/14, 72b/17, 73a/3, 73a/7, 73a/14, 73b/6,
 73b/9, 73b/10, 73b/11, 73b/12, 73b/13, 73b/19,
 73b/19, 74a/7, 74a/18, 74b/1, 74b/2, 74b/3,
 74b/6, 74b/14, 74b/17, 75a/3, 75a/4, 75a/5,
 75a/8, 75a/11, 75a/13, 75a/13, 75a/14, 75a/15,
 75b/6, 75b/9, 75b/10, 75b/10, 75b/11, 75b/11,
 75b/13, 75b/17, 76a/2, 76a/4, 76a/5, 76a/18,
 76b/2, 76b/3, 76b/3, 76b/7, 76b/8, 76b/12,
 77a/3, 77a/4, 77a/6, 77a/8, 77a/9, 77a/10,
 77a/13, 77b/6, 77b/9, 77b/15, 77b/17, 78a/1,
 78a/2, 78a/4, 78a/13, 78b/1, 78b/1, 78b/3,
 78b/3, 78b/4, 78b/5, 78b/8, 78b/8, 78b/10,
 78b/12, 78b/14, 78b/14, 78b/16, 78b/17, 79a/1,
 79a/1, 79a/2, 79a/3, 79a/7, 79a/11, 79a/12,
 79a/14, 79a/14, 79b/2, 79b/4, 79b/11, 79b/12,
 79b/15, 80a/9, 80b/8, 80b/15, 80b/17, 81a/4,
 81a/13, 81a/14, 81a/17, 81b/4, 81b/7, 81b/11,
 81b/11, 81b/14, 81b/19, 82a/4, 82a/7, 82a/10,
 82a/11, 82a/16di, 82a/18, 82b/1, 82b/5, 82b/8,
 82b/10, 82b/12, 82b/16, 82b/16, 82b/17,
 82b/18, 82b/18, 83a/7, 83a/8, 83a/9, 83b/2,
 83b/2, 83b/5, 83b/6, 83b/8, 83b/11, 83b/13,
 83b/16, 84a/2, 84a/6, 84a/16, 84a/19, 84b/1,
 84b/2, 84b/7, 84b/7, 84b/8, 84b/16, 84b/18,
 85a/8, 85a/8, 85a/8, 85b/2, 85b/2, 85b/5,
 85b/7, 85b/7, 85b/12, 85b/17, 85b/19, 86a/5,
 86a/8, 86a/13, 86a/14, 86a/14, 86a/17, 86b/10,
 86b/11, 86b/16, 86b/19, 87a/6, 87a/10, 87a/13,
 87a/14, 87a/15, 87a/18, 87a/19, 87b/1, 87b/4,
 87b/6, 87b/7, 87b/12, 87b/14, 87b/16, 88a/3,
 88a/5, 88a/11, 88a/17, 88a/19, 88b/3, 88b/4,
 88b/4, 88b/7, 88b/9, 88b/12, 88b/13, 88b/14,
 88b/15, 88b/17, 88b/18, 89a/3, 89a/4, 89a/5,
 89a/8, 89a/9, 89a/17, 89b/1, 89b/12, 89b/15,
 89b/16, 89b/18, 90a/2, 90a/3, 90a/4, 90a/7,
 90a/14, 90a/16, 90a/18, 90a/19, 90b/1, 90b/3,
 90b/8, 90b/11, 90b/15, 90b/16, 90b/17, 90b/17,
 90b/18, 91a/3, 91a/4, 91a/4, 91a/9, 91a/11,
 91b/5, 91b/7, 91b/7, 91b/8, 91b/9, 91b/14,
 92a/2, 92a/4, 92a/5, 92a/11, 92a/13, 92a/14,
 92a/14, 92a/15, 92a/19, 92b/2, 92b/5, 92b/6,
 92b/7, 92b/8, 92b/14, 93a/2, 93a/4, 93a/5,
 93a/6, 93a/7, 93a/7, 93a/8, 93a/9, 93a/9,
 93a/11, 93a/15, 93a/19, 93b/3, 93b/5, 93b/6,
 94a/3, 94a/9, 94a/10, 94a/10, 94a/11, 94a/12,
 94a/14, 94a/15, 94a/15, 94a/17, 94b/2, 94b/3,
 94b/3, 94b/9, 94b/12, 94b/14, 94b/15, 94b/18,
 95a/3, 95a/4, 95a/7, 95a/8, 95a/10, 95a/11,
 95a/15, 95a/19, 95b/2, 95b/7, 95b/8, 95b/10,
 95b/11, 95b/14, 95b/16, 95b/19, 96a/3, 96a/3,
 96a/6, 96a/14, 96a/14, 96b/1, 96b/4, 96b/7,
 96b/8, 96b/9, 96b/10, 96b/11, 96b/12, 96b/16,
 97a/1, 97a/2, 97a/10, 97a/11, 97a/12, 97a/14,
 97a/16, 97a/18, 97b/1, 97b/2, 97b/3, 97b/7,
 98a/1, 98a/3, 98a/11, 98a/13, 98a/17, 98b/1,
 98b/3, 98b/5, 98b/6, 98b/8, 98b/9, 98b/10,
 98b/13, 98b/14, 98b/14, 98b/15, 98b/15,
 98b/16, 98b/18, 98b/18, 98b/19, 99a/1, 99a/14,

99a/15, 99b/3, 99b/4, 99b/10, 99b/14, 99b/15,
 99b/17, 99b/18, 100a/7, 100a/13, 100a/13,
 100b/7, 100b/8, 100b/9, 100b/9, 100b/19,
 101a/9, 101a/15, 101a/16, 101b/2, 101b/3,
 101b/3, 101b/11, 102a/6, 102a/6, 102a/8,
 102a/9, 102a/17, 102b/2, 102b/5, 102b/6,
 102b/7, 102b/14, 102b/16, 103a/1, 103a/5,
 103a/7, 103a/8, 103a/18, 103b/1, 103b/4,
 103b/4, 103b/18, 103b/19, 104a/5, 104a/5,
 104a/10, 104a/14, 104a/15, 104a/16, 104a/16,
 104b/8, 104b/9, 104b/13, 104b/15, 105a/5,
 105a/11, 105b/6, 105b/7, 105b/8, 105b/10,
 105b/12, 106a/4, 106a/5, 106a/8, 106a/8,
 106a/10, 106a/15, 106a/17, 106b/7, 106b/9,
 106b/10, 106b/14, 107a/12, 107a/14, 107b/6,
 107b/8, 107b/10, 108a/2, 108a/7, 108a/10,
 108a/14, 108a/15, 108b/7, 108b/10, 108b/11,
 108b/12, 108b/16, 109a/2, 109b/1, 109b/1,
 109b/8, 109b/10, 109b/11, 110a/1, 110a/3,
 110a/4, 110a/7, 110a/18, 110a/19, 110b/7,
 110b/12, 111a/6, 111a/16, 111a/19, 111a/19,
 111b/2, 111b/4, 111b/7, 111b/8, 111b/9,
 111b/10, 111b/11, 111b/12, 111b/12, 111b/13,
 111b/13, 111b/15, 111b/16, 111b/18, 112a/1,
 112a/2, 112a/8, 112a/10, 112a/10, 112a/12,
 112a/13, 112a/15, 112a/17, 112a/18, 112b/1,
 112b/2, 112b/3, 112b/4, 112b/6, 112b/9,
 112b/10, 112b/12, 112b/12, 112b/13, 112b/14,
 112b/15, 112b/17, 112b/18, 112b/19, 113a/3,
 113a/3, 113a/4, 113a/5, 113a/6, 113a/8,
 113a/10, 113a/10, 113a/16, 113b/12, 113b/14,
 113b/19, 114a/3, 114a/3, 114a/5, 114a/9,
 114a/13, 114a/14, 114a/14, 114a/16, 114b/1,
 114b/2, 114b/11, 114b/13, 114b/14, 114b/16,
 114b/18, 114b/19, 115a/6, 115a/7, 115a/11,
 115a/12, 115a/18, 115b/2, 115b/2, 115b/10,
 115b/10, 115b/14, 115b/15, 115b/15, 115b/17,
 116a/3, 116a/9, 116a/10, 116a/15, 116a/17,
 116b/3, 116b/12, 116b/15, 116b/18, 117a/2,
 117a/5, 117a/9, 117a/12, 117a/13, 117b/1,
 117b/4, 117b/5, 117b/6, 117b/7, 117b/8,
 117b/10, 117b/11, 117b/15, 117b/17, 118a/7,
 118a/12, 118a/18, 118b/15, 118b/17, 119a/1,
 119a/7, 119a/10, 119a/12, 119a/17, 119a/18,
 119b/12, 120a/8, 120a/11, 120a/15, 120a/17,
 120b/2, 120b/5, 120b/6, 120b/7, 120b/8,
 120b/11, 120b/14, 120b/14, 120b/17, 120b/18,
 121a/2, 121a/2, 121a/3, 121a/4, 121a/5,
 121a/12, 121a/13, 121a/14, 121a/15, 121a/15,
 121a/10, 121b/9, 121b/14, 121b/15, 121b/16,
 121b/17, 122a/1, 122a/2, 122a/3, 122a/6,
 122a/7, 122a/8, 122a/9, 122a/10, 122a/12,
 122a/12, 122a/18, 122b/3, 122b/7, 122b/10,
 122b/17, 122b/19, 123a/2, 123a/4, 123a/4,
 123a/10, 123a/10, 123a/11, 123a/14, 123a/15,
 123a/18, 123b/17, 123b/18, 124a/4, 124a/11,
 124a/15, 124b/1, 124b/4, 124b/8, 124b/10,
 124b/11, 124b/12, 124b/19, 125a/3, 125a/5,
 125a/6, 125a/7, 125a/8, 125a/10, 125a/18,
 125b/3, 125b/14, 125b/15, 126a/6, 126a/15,
 126a/16, 126a/16, 126b/4, 126b/11, 126b/12,
 126b/13, 126b/19, 127a/1, 127a/2, 127a/6,
 127a/16, 127a/17, 127b/8, 127b/9, 127b/10,
 127b/12, 127b/13, 127b/16, 127b/16, 127b/17,
 127b/19, 128a/2, 128a/7, 128a/8, 128a/9,
 128a/11, 128b/1, 128b/2, 128b/3, 128b/17,
 128b/18, 129a/1, 129a/12, 129a/16, 129b/3,
 129b/4, 129b/6, 129b/7, 129b/11, 129b/12,
 129b/13, 129b/16, 129b/18, 129b/19, 130a/4,
 130a/5, 130a/7, 130a/9, 130a/19, 130b/1,
 130b/4, 130b/16, 131a/1, 131a/3, 131a/3,
 131a/4, 131a/5, 131a/14, 131a/19, 131b/8,
 131b/9, 131b/10, 131b/11, 131b/13, 131b/14,
 132a/4, 132a/4, 132a/6, 132a/6, 132a/7,
 132a/13, 132a/13, 132a/19, 132b/2, 132b/5,
 132b/8, 132b/9, 132b/13, 132b/14, 132b/16,
 132b/16, 132b/19, 132b/19, 133a/1, 133a/2,
 133a/3, 133a/4, 133a/6, 133a/8, 133a/13,
 133a/15, 133a/17, 133b/9, 133b/16, 133b/18,
 134a/1, 134a/3, 134a/10, 134a/15, 134a/16,
 134b/5, 134b/8, 134b/9, 134b/15, 134b/17,
 134b/18, 134b/19, 134b/19, 135a/6, 135a/6,
 135a/10, 135a/11, 135a/11, 135a/12, 135a/13,
 135b/1, 135b/5, 135b/6, 135b/6, 135b/7,
 135b/9, 136a/6, 136a/11, 136a/14, 136a/16,
 136a/18, 136b/10, 136b/13, 136b/15, 136b/17,
 137a/1, 137a/2, 137a/7, 137a/9, 137a/9,
 137a/10, 137a/10, 137a/13, 137a/18, 137b/8,
 137b/9, 137b/10, 137b/19, 138a/6, 138a/8,
 138a/11, 138a/13, 138a/15, 138a/15, 138a/17,
 138a/18, 138b/1, 138b/2, 138b/3, 138b/5,
 138b/7, 138b/9, 139a/6, 139a/7, 139a/8,
 139a/11, 139b/3, 139b/4, 139b/5, 139b/5,
 139b/8, 139b/13, 139b/15, 140a/1, 140a/3,
 140a/13, 140a/14, 140a/17, 140a/19, 140b/7,
 140b/8, 140b/11, 141a/10, 141b/7, 141b/14,
 141b/18, 141b/18, 142a/1, 142a/3, 142a/9,
 142a/14, 142a/15, 142b/1, 142b/3, 142b/5,
 142b/12, 142b/12, 143a/2, 143a/15, 143b/3,
 143b/5, 143b/8, 143b/9, 143b/9, 143b/11,
 143b/12, 144a/5, 144a/6, 144a/10, 144a/12,
 144a/18, 144b/1, 144b/2, 144b/15, 144b/16,
 144b/18, 145a/1, 145a/7, 145a/8, 145a/11,
 145a/15, 145a/16, 145a/18, 145a/19, 145b/5,
 145b/11, 145b/12, 145b/13, 145b/14, 145b/18,
 145b/19, 145b/19, 146a/6, 146a/7, 146b/1,
 146b/7, 146b/7, 146b/10, 146b/11, 146b/11,
 146b/13, 146b/13, 146b/15, 146b/19, 147a/6,
 147a/6, 147a/7, 147a/10, 147b/2, 147b/8,
 147b/9, 147b/11, 147b/13, 147b/17, 148a/1,

148a/14, 148a/15, 148b/5, 148b/6, 148b/9, 148b/10, 148b/12, 148b/13, 148b/16, 148b/18, 149a/5, 149a/18, 149b/16, 150a/7, 150a/11, 150a/13, 150a/19, 150b/3, 150b/6, 150b/7, 150b/9, 150b/16, 151a/9, 151a/10, 151b/3, 151b/4, 151b/7, 151b/10, 151b/14, 152a/7, 152a/12, 152a/14, 152b/9, 152b/19, 153a/4, 153a/11, 153a/15, 153b/3, 153b/6, 153b/17, 154a/1, 154a/4, 154a/8, 154a/10, 154a/11, 154a/11, 154a/18, 154b/3, 154b/3, 154b/5, 154b/6, 154b/7, 154b/8, 154b/16, 154b/17, 155a/1, 155a/3, 155a/7, 155a/14, 155b/9, 155b/10, 155b/19, 156a/6, 156a/18, 156b/12, 156b/13, 157a/4, 157a/6, 157a/8, 157a/12, 157b/7, 157b/8, 157b/17, 158a/8, 158a/14, 158b/2, 158b/4, 158b/7, 158b/9, 158b/19, 158b/19, 159a/2, 159a/10, 159a/11, 159a/12, 159a/13, 159a/15, 159a/18, 159b/2, 159b/4, 159b/4, 159b/5, 159b/7, 159b/11, 160a/3, 160a/9, 160a/10, 160a/13, 160a/15, 160a/16, 160a/19, 160a/19, 160b/2, 160b/12, 160b/14, 160b/17, 161a/2, 161a/3, 161a/4, 161a/12, 161a/14, 161b/1, 161b/1, 161b/6, 161b/8, 161b/12, 161b/17, 161b/19, 162a/2, 162a/5, 162a/13, 162a/15, 162b/2, 162b/6, 162b/7, 163a/5, 163a/7, 163a/9, 163a/13, 163a/15, 163b/1, 163b/8, 163b/10, 163b/12, 163b/18, 164a/1, 164a/1, 164a/2, 164a/3, 164a/3, 164a/7, 164b/7, 164b/14, 164b/17, 165a/6, 165a/8, 165a/11, 165a/13, 165a/15, 165a/19, 165b/6, 165b/7, 165b/7, 165b/9, 165b/10, 165b/11, 165b/12, 165b/13, 165b/13, 165b/14, 165b/15, 166a/6, 166a/10, 166a/11, 166a/16, 166b/2, 166b/4, 166b/5, 166b/7, 166b/8, 166b/9, 166b/10, 167a/5, 167a/19, 167a/19, 167b/1, 167b/2, 167b/4, 167b/5, 167b/14, 167b/16, 168a/3, 168a/6, 168a/7, 168a/19, 168b/2, 168b/3, 168b/4, 168b/5, 168b/6, 168b/6, 168b/17, 168b/18, 169a/1, 169a/6, 169a/8, 169a/9, 169a/10, 169a/10, 169b/10, 169b/12, 170a/2, 170a/3, 170a/9, 170a/13, 170a/14, 170a/18, 170b/7, 170b/13, 171a/3, 171a/9, 171a/12, 171a/18, 171a/19, 171b/10, 171b/12, 171b/12, 171b/13, 171b/19, 172a/9, 172a/10, 172a/15, 172a/17, 172a/17, 172b/2, 172b/7, 172b/8, 172b/13, 173b/6, 173b/7, 173b/9, 173b/11, 173b/11, 173b/12, 173b/14, 173b/16, 174a/8, 174a/10, 174a/12, 174b/3, 174b/5, 174b/7, 174b/8, 174b/13, 174b/16, 175a/6, 175a/7, 175a/10, 175a/12, 175a/13, 175a/17, 175a/19, 175b/3, 175b/4, 175b/5, 175b/15, 175b/18, 176a/1, 176a/8, 176a/11, 176a/14, 176a/15, 176a/16, 176a/17, 176b/2, 176b/14, 176b/16, 176b/17, 177a/3, 177a/16, 177a/17, 177b/2, 177b/7, 177b/7, 177b/10,

177b/13, 177b/16, 177b/16, 177b/17, 178a/10, 178a/11, 178a/13, 178a/19, 178b/2, 178b/2, 178b/6, 178b/9, 178b/12, 178b/13, 179a/2, 179a/6, 179a/7, 179a/12, 179a/16, 179a/17, 179b/8, 179b/17, 180a/4, 180a/7, 180a/7, 180a/8, 180a/10, 180a/10, 180a/18, 180b/7, 180b/10, 180b/15, 181a/5, 181a/10, 181a/12, 181a/12, 181a/15, 181a/16, 181b/1, 181b/1, 181b/1, 181b/1, 181b/7, 181b/12, 181b/16, 181b/18, 182a/7, 182a/8, 182a/9, 182a/9, 182a/15, 182b/1, 182b/4, 182b/7, 182b/11, 182b/15, 183a/8, 183a/9, 183a/9, 183a/10, 183a/13, 183a/17, 183a/18, 183a/19, 183b/7, 183b/8, 183b/9, 183b/9, 183b/11, 183b/12, 183b/13, 183b/14, 183b/16, 184a/2, 184a/7, 184a/8, 184a/8, 184a/9, 184a/9, 184a/12, 184a/13, 184a/14, 184a/15, 184a/15, 184a/17, 184a/18, 184b/2, 184b/3, 184b/10, 184b/10, 184b/12, 184b/14, 184b/16, 184b/17, 184b/17, 184b/18, 184b/18, 185a/2, 185a/12, 185a/13, 185a/13, 185a/13, 185a/19, 185b/7, 185b/12, 185b/16, 185b/17, 185b/17, 186a/2, 186a/4, 186a/11, 186a/11, 186a/18, 186a/19, 186b/1, 186b/4, 186b/6, 186b/12, 186b/18, 187a/6, 187a/13, 187a/17, 187a/18, 187b/3, 187b/3, 187b/5, 188a/3, 188a/9, 188a/11, 188a/11, 188a/12, 188a/13, 188b/5, 188b/10, 188b/11, 188b/14, 189a/2, 189a/4, 189a/4, 189a/5, 189a/6, 189a/7, 189a/8, 189a/16, 189a/17, 189a/18, 189a/18, 189a/19, 189a/19, 189b/2, 189b/7, 189b/11, 189b/11, 189b/13, 189b/17, 189b/18, 190a/1, 190a/1, 190a/2, 190a/16, 190b/1, 190b/1, 190b/9, 190b/10, 190b/11, 190b/11, 190b/14, 191a/4, 191a/9, 191a/10, 191a/13, 191a/14, 191a/15, 191a/16, 191a/19, 191b/8, 191b/8, 191b/10, 191b/11, 191b/17, 192a/5, 192a/9, 192a/9, 192a/13, 192a/18, 192a/18, 192b/1, 192b/3

kibār Ar. Büyükler, ulular.

k. 17b/8, 180b/6

k.+ı(kā'ide-i kibār-ı 'ulemā) 189b/18

k.+dan(enbiyā-yı kibār) 29a/11

k.+ından 17b/6

kibir Ar. Büyüklük, ululuk.

k. 146a/18

k.+it- 84a/4

kibriyā Ar. Büyüklük, ululuk.

k.+m 8b/17, 35b/14

k.+muñ 5a/6

k.+yı(hicāb-ı kibriyā) 6b/1, 74a/9

kiçirek Biraz küçük.

k. 169b/3

kifāyet Ar. Yeterlik.

k. 145a/18, 150a/10

k.+dür 145b/2

k.+it- 79b/3, 98b/13, 151a/18, 170a/11, 170a/12

kilid Far. Kilit.

k.+ini 80b/12

k.+ün 108a/2

kilim Kilim

k. 8a/1

kim Kim, hangi kişi?

k. 4b/6, 5b/12, 5b/12, 7a/4, 8b/1, 11b/16, 13b/19, 14a/18, 15b/1, 16a/8, 16b/19, 19b/4, 20a/3, 20a/16, 20a/17, 20a/17, 22a/4, 22a/5, 22a/16, 22a/17, 22b/7, 23a/1, 23b/7, 24a/9, 24a/18, 25a/12, 25b/3, 26a/3, 27a/3, 28a/8, 29b/9, 29b/14, 30b/9, 30b/10, 31a/10, 32a/11, 33a/2, 35b/5, 36a/19, 37a/1, 37a/2, 38a/17, 38b/4, 39a/6, 41b/3, 42a/19, 44b/5, 44b/5, 44b/16, 44b/17, 45a/12, 45a/14, 45b/6, 47a/13, 47b/10, 47b/14, 47b/14, 49b/16, 52b/5, 55b/12, 55b/15, 55b/17, 56a/3, 56b/7, 57b/10, 58a/11, 60b/6, 61a/14, 62a/14, 62b/7, 62b/8, 63b/7, 65a/10, 65b/7, 66a/1, 66a/2, 66a/10, 66a/11, 66a/19, 66b/2, 66b/8, 67a/5, 67a/8, 67a/15, 67a/15, 67b/5, 67b/8, 67b/14, 67b/14, 67b/15, 67b/15, 67b/19, 69a/14, 70a/3, 70a/15, 71a/17, 71b/9, 73b/1, 73b/2, 73b/5, 73b/11, 73b/12, 74a/10, 74b/6, 76b/5, 79a/3, 80b/2, 80b/16, 81b/12, 82a/9, 83a/1, 83b/9, 84a/1, 84a/9, 84a/11, 84a/12, 84a/16, 84b/7, 84b/7, 84b/18, 85a/10, 85b/12, 86b/7, 87a/1, 87a/2, 87b/14, 88a/5, 89b/1, 90b/5, 91a/16, 91a/18, 93a/4, 95a/11, 95b/16, 96a/13, 96a/18, 99a/3, 100b/15, 100b/16, 101a/9, 105a/5, 105a/11, 105a/15, 105a/18, 106b/10, 107b/17, 108a/13, 111a/5, 114b/9, 115a/12, 115b/15, 117a/9, 122b/10, 124a/8, 125a/12, 125a/18, 125b/4, 126a/19, 128a/7, 130a/13, 130a/19, 132b/15, 134b/18, 135a/15, 135b/1, 139a/9, 139a/11, 140a/12, 140a/14, 140a/15, 140b/4, 140b/11, 140b/12, 141b/1, 141b/1, 143a/2, 144a/9, 144b/18, 146b/18, 148a/1, 148a/7, 149b/11, 151b/11, 153b/4, 156b/6, 158a/4, 159a/17, 160b/18, 160b/18, 161a/3, 163a/15, 165a/13, 167b/3, 167b/6, 167b/7, 167b/9, 167b/12, 169a/15, 169a/16, 169b/10, 169b/19, 170a/14, 171a/13, 171a/17, 171b/7, 172a/2, 172b/13, 173a/4, 173b/7, 174b/13, 175a/16, 175b/2,

178b/10, 186a/11, 186a/12, 186a/12, 187a/6, 190b/4, 192a/18

k.+de 92a/19, 169a/10, 170b/10

k.+den 31a/7, 91b/6, 101b/14, 177b/18

k.+dendür 184a/13

k.+dir 152b/6

k.+dür 62a/13, 72b/13, 79a/3, 79a/5, 96b/1, 106b/8, 119a/18, 119a/18, 152b/13, 160b/19, 164a/5, 164a/10, 164a/15, 168a/15, 182a/13

k.+e 49a/17, 53b/15, 66b/7, 104a/16, 159a/16, 160a/19, 188b/12

k.+i 14a/10, 14a/10, 85a/8, 86a/3, 86a/4, 86a/4, 89b/15, 94a/18, 94a/18, 94a/19, 94a/19, 94a/19, 94b/1, 94b/1, 115b/11, 115b/11, 115b/11, 115b/11, 115b/12, 115b/12, 115b/12, 115b/12, 115b/13, 122b/11, 122b/11, 122b/11, 138b/12, 138b/12, 138b/13, 138b/14, 156a/4, 156a/4, 182b/18, 182b/18

k.+ide 115b/12

k.+in 181b/1

k.+indür 99b/16

k.+inün 51a/10, 51a/11, 77b/6, 77b/6

k.+in 156a/5

k.+ler 62b/11

k.+lerdür 128b/3

k.+lersiz 156b/2, 181a/15, 181b/1

k.+ola 82a/2

k.+sin 13a/15, 25b/14, 39a/15, 79a/12, 79a/13, 88b/11, 89a/9, 96a/15, 102a/11, 137b/7, 153b/5, 168b/3, 186b/15

k.+ün 22b/8, 45b/1, 76b/2, 80a/8, 91a/12, 91b/14

k.+ündür 95a/19

ķirād <Ar. *ķirād* Orta büyüklükte, beş arpa ağırlığında olan ve kuyumcular arasında kullanılan miskalın yirmi dörtte biri kadar bir ağırlık ölçüsü.

k. 132b/13

kimesne İnsan, kimse, şahıs Krş. **kimse**.

k. 3a/19, 6b/18, 7a/13, 8a/15, 10b/1, 10b/19, 11b/17, 14a/9, 15a/5, 17b/6, 17b/17, 18a/7, 21b/2, 22a/9, 22a/9, 23a/5, 23a/7, 25b/4, 26a/10, 26a/19, 26b/1, 26b/2, 27a/14, 27b/3, 27b/3, 30b/11, 30b/16, 32b/14, 34a/11, 34b/2, 35a/13, 36b/17, 37a/5, 37b/1, 40a/15, 40b/9, 40b/19, 41a/8, 41a/14, 41a/19, 42b/10, 42b/12, 46a/11, 47a/12, 48a/5, 49a/16, 49b/19, 50a/1, 52b/11, 55a/14, 55a/17, 55b/3, 56a/4, 58a/8, 58a/12, 58b/5, 61a/12, 61a/17, 62b/19, 64a/10, 64a/18, 64a/19, 68a/13, 69a/4, 70b/7, 73b/6, 74a/17, 74b/15, 75a/3, 75a/5, 75a/9, 77a/9, 78b/3, 78b/16, 79a/3, 79a/6, 79a/14, 80b/1, 81b/2, 83a/5, 83b/1, 83b/2, 83b/7, 84a/9,

87a/17, 87a/18, 89b/6, 91b/4, 97b/4, 97b/11, 98a/9, 99a/18, 99b/1, 99b/4, 99b/9, 99b/19, 100a/1, 100a/7, 101b/11, 101b/17, 102a/3, 102a/5, 102a/17, 103a/16, 103a/16, 103b/11, 104b/18, 105b/8, 106a/1, 106a/15, 109a/18, 110a/12, 110a/19, 110b/16, 111b/10, 111b/11, 111b/12, 111b/13, 111b/15, 111b/18, 112a/3, 112a/6, 112b/3, 112b/4, 115b/2, 118b/5, 121a/15, 121a/10, 123b/1, 123b/2, 127a/11, 129a/12, 130a/14, 131a/2, 131a/15, 133b/6, 133b/15, 135b/19, 135b/19, 136b/5, 136b/10, 138a/18, 138b/9, 138b/16, 138b/16, 139b/5, 139b/8, 140b/15, 141a/5, 142b/16, 143a/10, 143b/3, 145a/8, 145b/4, 147b/7, 148b/2, 152a/7, 153a/15, 155a/19, 156b/8, 157a/18, 157b/10, 160b/16, 161a/4, 161a/7, 161a/11, 161b/1, 161b/12, 162b/8, 162b/15, 164a/2, 164b/16, 165b/14, 168a/3, 172a/10, 172b/3, 174a/4, 174b/5, 174b/6, 175b/10, 176b/13, 178a/5, 180b/1, 187a/17, 189a/14, 191b/3, 191b/13

k.+den 12a/7, 31a/7, 56b/19, 105b/9, 165a/5, 174a/4
 k.+dür 80b/3, 96a/3
 k.+ler 12a/18, 24a/7, 43a/3, 124a/13, 160a/10122a, 163b/5, 171b/2
 k.+lerüz 43a/2
 k.+misin 13a/12
 k.+niñ 14b/12, 39b/9, 40a/4, 40a/9, 58a/3, 61a/17, 61a/18, 69b/3, 84a/3, 84a/16, 98a/9, 99b/18, 110b/1, 112a/17, 127a/11, 147b/5, 153b/4, 166a/6, 167b/9
 k.+nüñ 8b/1, 17a/4, 23a/14, 24a/7, 31a/5, 44a/17, 49b/4, 58b/13, 77b/17, 79b/7, 120b/11, 124a/4, 146a/4, 167a/14, 178b/8
 k.+si 20a/12
 k.+ye 4a/7, 4b/14, 14a/13, 14b/16, 14b/17, 17a/1, 17a/2, 18b/19, 24a/5, 31a/8, 61a/10, 66a/1, 92a/7, 92a/17, 96a/6, 97b/11, 98a/11, 100a/16, 106a/1, 106b/13, 118b/5, 120b/8, 123b/8, 124a/12, 135a/1, 139a/10, 140b/3, 141a/5, 142b/10, 144b/12, 163b/5, 163b/8, 167a/14, 167b/9
 k.+yem 39a/15, 82b/18
 k.+yi 31a/9, 40a/4, 61a/11, 89a/10, 90a/2, 102a/7, 106b/19, 107a/15, 124a/6, 165a/5, 182a/4
 k.+yüz 19a/18, 80b/3

kimse Kimse. Krş. **Kimesne.**

k. 11a/2, 49b/17, 49b/18, 88a/7, 88a/12, 107a/10
 k.+den 4b/1, 5a/10
 k.+nüñ 80b/1
 k.+ye 10b/15, 14b/14, 16a/19, 121b/17

kimyâ Ar. Kimya.

k.+yı yakın 22b/10

kîñ Far. Gizli düşmanlık, garaz.

k. 117a/16, 180b/11

kenîzek Far. Küçük cariyeye.

k. 68b/5

kirâm Ar. Ulular, şerefliler.

k.+(aşhâb-ı kirâm) 64a/14, 112b/2

k.+(melâ'ike-i kirâm) 6a/9, 20a/13,

73b/14, 100a/11, 188b/3

k.+a(aşhâb-ı kirâm) 140b/19

kirâman Ar. Kelimeler.

k.+uñ(âyât-ı kirâman) 11b/8

kîse Far. Kese.

k. 13a/11, 95b/12

k.+den 95b/11

k.+sinde 58a/3

k.+yi 13a/13

kisve < Ar. *kisvet* Elbise.

k.+sin 73b/19

kîşi İnsan, kimse, şahıs. Krş. **kimesne.**

k. 3a/15, 12a/16, 13b/18, 13b/19, 23a/19,

26a/12, 30b/19, 34b/4, 63a/1, 63a/6, 63a/16,

64a/12, 67a/5, 68a/17, 69a/1, 73b/1, 74b/13,

76a/2, 79b/8, 87a/7, 93a/14, 94a/18, 106b/10,

111b/13, 118a/2, 124a/7, 145a/8, 145b/6,

153b/6, 169a/10, 180b/1, 180b/2

k.+de 28b/8

k.+dür 157b/19, 169a/7

k.+lerdür 128b/1

k.+niñ 62a/6

k.+nüñ 34b/5, 45b/9, 58a/3, 68a/1, 68a/18,

183b/5

k.+ye 14b/15, 14b/16, 34b/14, 151a/18

k.+yem 131b/11

k.+yi 65a/19, 110b/6, 164b/15, 167a/17

kitâb Ar. Kitap.

k. 5a/2

k.+(süre-i fâtihatu'l-kitâb) 13a/19

k.+(hâtimetü'l-kitâb) 192a/1

k.+i kerîm 119b/3, 183b/1

k.+da 5b/1, 113a/17, 141a/9

k.+dan 157b/10

k.+ı 3a/2

k.+muzda 27b/1

k.+ında 123b/8, 144b/12
k.+ıñ(fātiḥatu'l-kitāb) 11a/17
k.+lar 44a/11
k.+umdur 5a/7

kitābet Ar. Yazı yazma, katiplik.
k.+den 81a/11
k.+üñ 82b/11

kitābu'llāh Ar. Kur'an.
k.+dan 171a/2
k.+ıñ 12b/17

kiyāset Ar. Uyanıklık, aşinalık.
k.+in 143b/2

kizb Ar. Yalan söyleme, yalan.
k. 37a/16
k.+eyle- 139a/17
k.+i 63a/11
k.+it- 30b/13, 37a/14, 37b/5, 39a/1, 43b/1,
139a/5, 139b/11
k.+ü durüg 63a/8

ko- < Krş. koy-
k. 21b/19, 102b/3, 118a/4
k.-dı 18b/8, 18b/11, 20a/1, 26b/12, 33b/13,
37a/1, 46b/19, 47b/13, 50b/9, 66b/13, 73a/11,
73a/13, 77b/16, 84a/15, 84b/1, 97a/6, 97a/9,
106b/6, 106b/6, 107b/8, 118b/18, 125b/15,
136b/13, 142a/4, 155b/2, 163b/18, 177a/7,
178a/3, 181b/11, 182a/8
k.-dı(alı ko-) 170a/5, 170a/6
k.-dılar 19b/11, 51b/7, 75a/17, 84b/5,
87b/13, 88a/2, 93b/10, 123a/17, 135b/14,
157a/6, 163b/10, 168a/11, 174b/4
k.-dılarsa 84b/5
k.-duğda 165b/19
k.-ma 131a/18, 131b/12
k.-mağ(alı ko-) 167a/16
k.-mañ 81a/5
k.-maya 9b/12
k.-maz 28a/13, 28a/17, 28b/8
k.-mazam 20a/10, 132a/4
k.-miş 13a/11, 169b/8
k.-mişdur 28a/8
k.-mişlar 74b/17
k.-ñ 53a/14
k.-r 9a/12, 27b/13, 165b/2
k.-ram 8a/6
k.-ram(alı ko-) 170b/10
k.-rdı 50a/15
k.-rlar 75b/14, 98b/17, 133b/14
k.-sam 124b/12

k.-sunlar 53a/6
k.-yup 94a/8, 131b/11

koç Damızlık erkek koyun.
k. 63a/1

koç- Kucaklamak, sarılmak.
k.-dılar 72b/16

koḥu Koku. Krş. **koḥu**, **koḥu**.
k.+sı 46b/7

koḥu Koku. Krş. **koḥu**, **koḥu**.
k.+sı 17b/7

koḥ- Kokmak, kokuşmak.
k.-miş 84a/2
k.-dı 94b/1
2. Koklamak
163b/18

koḥu Koku.
k.+sı 46b/9, 109a/5, 110a/5
k.+sın 37a/17

koḥtuḡ Kolun gövde ile birleştiği yer.
k.+ına(koḥtuḡına) 181a/9

kon- Kısa bir süre için bir yere
yerleşmek, bir yeri yurt edinmek.
k.-ar 66b/14
k.-ıcaḡ 64a/1
k.-miş 11a/5, 11a/16, 166b/3, 188a/11
k.-mişdur 11a/18
k.-ur 73a/13

koḥdur- Konma işini yaptırmak.
k.-dılar 163b/6
k.-up 156a/2

koḥuḡ Konuk, misafir.
k. 92a/18

koḥul- Koyma veya konma işi yapılmak.
k.-miş 18b/7, 21b/1

koñı < koñı Komşu, civar.
k. 123a/5
k.+lara 18b/18
k.+ları 34a/16
k.+na 139a/13
k.+ñuz 75b/19
k.+sı 181b/6
k.+sın 103b/18

k.+sınuñ 37b/2

koñşılıq Koşuluk, komşu olma durumu.

k. 181b/8

kop- Birdenbire gürültülü veya tehlikeli olaylar birdenbire başlamak veya ortaya çıkmak.

k.-dı(feryäd kop-) 134b/11

k.-up 96b/6

kopar- Kopmasını sağlamak, kopmasına yol açmak.

k.-ır 164a/17

k.-mağla 42b/13

k.-up 42b/4, 164a/9, 164b/1, 177a/8

korq- Korku duymak, dehşete kapılmak.

k.-aram 36a/2, 44a/2, 56b/19, 70b/8, 72a/10, 78b/9

k.-arsın 35b/19, 35b/19, 101b/14

k.-arsız 44a/16

k.-arum 101b/15

k.-aruz 44a/15

k.-duñ 43a/9

k.-ma 9a/16

k.-mam 36a/1

k.-maz mısın 52b/12

k.-mazam 177b/11

k.-mazsın 57a/1

k.-up 64b/5

korqu Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında uyanan kaygı duygusu.

k. 18a/7

k.+mdan 35b/18

k.+muz 18a/13

koş- Koşmak.

k.-up 162b/8

kovcılıq Münafıklık.

k.+it- 61a/6

koy- Koymak.

k. 117b/18, 119a/4

k.-a 17b/2, 45b/17

k.-alar 54b/5, 55a/12

k.-am 135b/1

k.-am(alı koy-) 167a/12

k.-amadım 39a/17

k.-an 154a/11, 169a/15

k.-ar 70a/15, 80a/5, 167b/11

k.-aram 129a/19

k.-arlar 131a/2, 135b/15

k.-asın 136a/9, 140a/3

k.-avuz 45b/12

k.-dı 72a/2

k.-dılar 163b/7

k.-u vir 72b/5

k.-uñ 130a/9

k.-up 24b/19, 34a/6, 46a/1, 47b/9, 64b/3, 66a/5, 66a/6, 75b/1, 80a/3, 129b/16, 136a/16, 138a/3, 158b/9, 163a/12, 164b/16, 185b/4, 188b/7, 188b/11, 189a/9

k.-up(alı koy-) 169b/11

koyun Koyun.

k. 41b/1, 41b/2, 47a/3, 186b/12

k.+uñdan 41b/2

köhne Far. Eskiyip yıpranmış, bakımsız kalmış.

k. 184b/17

kök Kök.

k.+i 141b/19

köklü Kökü olan.

k. 164a/16

kör Far. Görme engelli.

k. 77b/4

körhane Ar. Körler evi.

k.+ye 13a/10

köşk Köşk, kasır.

k. 99b/15

k.+i 99b/16, 99b/18

k.+inde 88b/19

k.+ler 10a/9

k.+ünden 79a/19

k.+uñ 93b/8

qubbe Ar. Yarım küre veya kübbetimsi yapılan bina damı.

k. 11a/16

k.+i felek 30a/7

k.+de 11a/15

qubür Ar. Mezarlar, sinler.

k.+dan 92a/9, 179b/8

k.+m 184b/11

k.+ından 44a/6

kucaq Açık kollarla göğüs arasındaki bölüm, aguş.

k.+ında(ķucağında) 96a/18
k.+larında 76a/11

ķuddise sırrahu: Ar. Sırrı mukaddes olsun.

k. 13a/1, 13a/3, 23a/1, 30b/18, 65b/18,
69b/7, 69b/17, 136a/8, 139b/16, 140a/2,
146b/10

k.+nuñ 38b/14, 124b/10
k.+ya 74b/15

ķudret Ar. Kuvvet, takat, güç.

k. 2b/4, 132b/4, 154b/6, 192a/19
k.+(iżhār-ı ķudret) 10b/11
k.+(kemāl-ı ķudret) 113a/18
k.+i ilāhiyye 165a/14
k.+i Hāķ 10b/5
k.+de(iżhār-ı ķudret) 26a/5
k.+i 101a/18, 124b/17, 131b/16
k.+in 128b/10, 131b/18, 183a/3
k.+indedir(ķabza-ı ķudret) 27b/3
k.+inden 36b/10, 69a/18
k.+iñ 154a/18
k.+iyle 82a/6
k.+lerin 190a/5
k.+lerini(tāb-ı ķudret) 190a/4
k.+üm 82a/8, 154a/14, 154a/16, 163a/10
k.+üñ 69b/18

ķudsiyyān Ar. Melekler.

k.+(eflāk-ı ķudsiyyān) 1b/10

ķudüm Ar. Uzak bir yerden, yoldan gelme.

k.+ı 181a/17
k.+uña 188a/16

ķühistān Far. Dağlık, dağlık olan yer.

k.+a 2b/14

ķuħl Ar. Göze çekilen sürme.

k.+it- 153a/15

ķul Kul, abd, köle.

k. 31a/4, 35b/10, 48b/6, 52a/1, 53a/10,
63b/4, 65b/12, 66b/13, 66b/14, 67b/14, 73a/4,
75b/12, 76b/4, 79b/9, 80a/15, 83b/16, 84b/6,
85a/9, 97a/2, 113a/8, 114a/13, 117a/15,
156a/14, 163a/6, 172a/4
k.+a 65b/12
k.+da 48b/10
k.+dur 97a/16
k.+ı 110a/4, 124a/11, 168b/4, 175a/6
k.+ımıñ 52a/8, 172a/14
k.+ına 9a/4, 46b/10, 66a/14, 80a/2, 105a/6,
137a/4

k.+ımı 94a/7

k.+iñ 7b/12, 17a/19, 38a/18, 93b/14, 94a/6
k.+ıyla 127b/7, 137a/3

k.+it- 84b/7

k.+ları 31b/10, 33b/17, 76b/3

k.+larımı 184a/10

k.+ların 162b/18, 181b/3

k.+larına 100b/9,

k.+larıñızı 76a/18

k.+larıñuz 181a/15

k.+larum 85b/2, 85b/5, 100b/17, 101a/15

k.+larumdan 111b/12

k.+larumdur 151a/12

k.+laruñ 7b/10, 33b/16, 181b/1

k.+laruña mı 101a/14

k.+um 16a/12, 16a/13, 20a/11, 26b/9,
51b/8, 54b/8, 55a/1, 72b/14, 76a/5, 83b/10,
83b/15, 98b/12, 109a/9, 115a/7, 116a/17,
129b/13, 132a/4, 133b/18, 144a/18, 145a/1,
164b/17, 172a/18

k.+uma 53b/8

k.+umdan 144a/3

k.+umdur 75b/19, 94a/4

k.+umı 26b/10, 122b/3, 181b/16, 184a/8

k.+umsın 62b/14, 109a/10

k.+umuñ 137a/10

k.+umuz 70b/11

k.+umuzdur 71b/1

k.+uñ 88b/16, 94a/17, 110a/7, 166a/7,
172a/10

k.+uñam 7b/12

k.+uyam 69b/5

ķulaç Kulaç.

k. 52b/15

ķulaķ Kulak.

k. 15a/18, 15a/18, 150b/14

k.+ı(ķulağı) 148a/9

k.+ın(ķulağın) 48a/19

k.+ına(ķulağına) 85a/6, 93b/4, 95a/3

k.+ımı(ķulağımı) 77a/17

k.+ıyla(ķulağıyla) 8b/4

k.+ıtut- 191a/18

k.+uñla(ķulağıñla) 6a/15

ķullandır- Kullanma işini yaptırmak.

k.-dı 62b/2

ķullıķ Kul olma durumu, kölelik.

Krş. **ķulluķ**

k.+a(ķullığa) 7b/12

ķulluķ Kul olma durumu, k lelik. Krş. **ķullıķ**

k. 170a/6
k.+a(ķulluġa) 71a/8, 71a/17, 73a/4
k.+ına(ķulluġına) 54a/1

ķul b Ar. Kalpler, g n ller.

k. 71b/11, 180b/12
k.+ı ib d 23b/5
k.+dan 85a/13
k.+ına 2a/12, 83a/11, 98b/10
k.+umuza 3b/15
k.+una 85b/9
k.+unda 83a/12

ķulz m Ar. Deniz.

dery -yı Őulz m Kızıldeniz.
k.+de 87b/11

ķum Kum.

k.+ını 52b/1

ķumaş Ar. Kumaş.

k. 87b/3
k.+lar 68b/6, 143b/14

ķur'a Ar. Kur'a.

k.+at- 133a/10, 157a/3

Çur'an Ar. Kur'an-ı Kerim.

k.+ 5a/9, 5b/15, 5b/16, 7a/6, 7a/13, 8b/16,
9b/10, 10b/15, 11a/7, 11a/12, 11b/19,
12b/4, 14b/7, 171b/8
k.+( y t-ı Çur'an) 3b/11, 11b/5
k.+(b -cem l-ı Çur'an) 9b/13
k.+(ehl-i Çur'an) 10b/12
k.+(feraġu'l-Çur'an) 6b/4
k.+(kelim t-ı Çur'an) 10a/14
k.+(ķari-i Çur'an) 11a/7, 11a/13
k.+(n r-ı Çur'an) 10a/13
k.+(z net-i Çur'an) 9b/12
k.+ı(terc m n-ı Çur'an-ı 'az m) 4b/17
k.+ı 'az m 5a/14, 5a/12, 5b/18, 6b/7,
6b/14, 6b/18, 7a/4, 7a/7, 8b/16, 9a/3, 9b/1,
9b/2, 9b/4, 9b/8, 9b/9, 9b/10, 10a/15, 10b/4,
11a/19, 11b/7, 11b/16, 12a/8, 12a/8, 12b/6,
12b/9, 12b/11, 12b/13, 12b/17, 13a/2, 13b/8,
13b/10, 22a/18, 29a/6, 38b/9, 52a/12
k.+ı ker m 10b/11
k.+a 5b/14
k.+a(ehl-i Çur'an) 10a/1, 10b/16
k.+da 9b/5, 9b/6, 9b/7, 9b/8, 12b/3,
147a/11

k.+dır 5a/2
k.+dur 5a/3
k.+ı 7a/5, 8b/5, 10b/19
k.+ı(ehl-i Çur'an) 9b/11
k.+ın 13b/5, 13b/6
k.+sız 10a/10
k.+u n 12b/3
k.+u n( y t-ı Çur'an) 14b/6

ķurb Ar. Yakın olma, yakın bulunma.

k.+ı(mesned-i ķurb-ı viş l) 9a/16
k.+ı raġm n 11a/9
k.+ı vuşlat 30a/1
k.+a(d men-i ķurb) 117a/3
k.+a(maķ m-ı ķurb) 23a/5
k.+dur(eyy m- ķurb) 179a/18
k.+dur(sebeb-i ķurb) 129b/10
k.+ına 42b/15, 142b/3
k.+ında 26b/18, 50a/12, 136b/17, 140b/18
k.+ında(luţf-ı ķurb) 50a/11
k.+ındadır 50a/10
k.+ından 50a/10
k.+unda 122b/18

ķurb n Ar. Kurban.

k. 33a/14, 63a/2, 186b/13
k.+dır 49b/8
k.+ı 121b/2
k.+it- 44b/9, 45b/16

ķurbet Ar. Yakınlık, akrabalık.

k. 30a/7, 144a/18
k.+ m 93a/13

ķurd Kurt.

k. 41b/6, 41b/7, 43a/3, 43a/14, 43a/17,
43b/2, 46b/15, 57a/6, 59a/18, 59b/13, 59b/16,
60b/3, 60b/19, 61b/8, 61b/10, 71a/12, 132b/6,
132b/8, 156b/15, 156b/16, 163b/14, 164a/2
k.+a 56b/12, 62a/4, 164a/12, 164b/8
k.+dan 44a/2, 44a/4
k.+ı 59b/14, 61b/11, 63a/5, 132b/9
k.+imiş 61b/14
k.+lar 41b/1, 61a/1, 132a/11, 132b/6,
132b/7
k.+u n 36b/12, 61b/17, 61b/18

Őureyş Ar. Hz. Muhammed'in mensup olduġu
Arap kabilesinin adı olup Kabe'nin
korunması bu kabileye aittir.

k.+(s d t-ı Őureyş) 127b/4

ķurı Kuru, yaş ve nemli karşıtı. Krş. **ķurı**

k. 143a/7

ķuri- Kurumak. Krş. **ķuru-**
k.-dı 134b/17, 174a/17, 174a/18

ķurul- < *ķurul-* Kurma işi yapılmak.
k.-miş 183b/4

ķurş Ar. Çörek.
k. 18a/19, 18b/7

ķurt Kurt.
k. 56a/3, 56b/10, 132a/16, 132a/16
k.+lar 132a/16

ķurtar- Kurtarmak.
k.-up 54b/1

ķurtıl- Kurtulmak Krş. **ķurtul-**
k.-up 180b/17

ķurtul- Kurtulmak. Krş. **ķurtul-**
k.-uram 86a/16

ķuru 1.Kuru, yaş ve nemli karşıtı.
k. 176a/6
2. Kara.
k.+da 134a/10

ķuru- Kurumak.Krş. **ķuri-**
k.-dı 189a/2
k.-miş 119a/16, 143a/3
k.-ya 86a/13

ķurul- Kurma işi yapılmak.
k.-miş 180b/12

ķurut- Kurutmak.
k.-up(ķurudup) 170b/14

ķuşūr Ar. 1. Eksiklik, sakatlık, özür.
k. 95a/8
2. Kasırın çoğulu.
k.+ 9b/3
k.+ı 10a/8

ķuş Kuş.
k. 95a/3, 137b/2
k.+lar 67b/1, 85a/19, 138a/4

ķuşāde Ar. Açmak.
k.+it- 105b/15

ķuşāk Bele sarılan uzun ve enli kumaş.
k. 112b/16

ķuşan- Beline kuşak, kılıç, kemer vb. şeyler bağlamak.
k.-ayam(zünnār ķuşan-) 51a/14
k.-miş 152b/4

ķuşlık Günün sabahla öğle arasındaki bölümü. Krş. **ķuşluk**
k. 35a/3

ķuşluk Günün sabahla öğle arasındaki bölümü. Krş. **ķuşlık**
k. 24b/18, 35a/8, 35a/9

ķut Ar. Yaşamak için yenilen şey, yiyecek.
k.+ı hubb 151a/1
k.+ıyla 113b/18

ķuvvet Ar. Güç, kudret, takat.
k. 7a/15, 15a/18, 15a/18, 32b/1, 38b/13, 54b/4, 93b/12, 134b/18, 152a/2, 154a/15, 190a/5,
k.+ı ifāza 153a/8
k.+ı nübüvvet 153a/8
k.+de(aḥvāl-ı kemāl-ı ķuvvet) 183b/11
k.+den 132b/1
k.+i 82a/1, 82a/10, 113a/15, 113a/16, 173a/12, 178b/17, 179a/6
k.+in 82a/3, 132b/18, 133a/1
k.+ine 99a/4
k.+iñ 82a/8
k.+iyle 81a/8, 81b/14
k.+leri 152a/1
k.+üm 82a/2, 93b/10

ķūy Far. Köy.
k.+ı 189a/4

ķuyu Kuyu.
k. 48b/18, 52a/12, 52a/16, 52a/18, 52b/2, 53b/12, 54a/1, 54a/7, 54a/8, 67b/2
k.+da 52b/16, 53b/10
k.+dan 67b/5, 73a/3, 135b/12
k.+dur 52b/2, 109b/8
k.+laruñ 52b/1
k.+niñ 53b/9, 69b/3, 107b/8
k.+nuñ 52b/18, 140b/2
k.+sı 52b/2
k.+sıdur 52a/13, 52a/14, 52a/15
k.+ya 41a/7, 53a/18, 56a/9, 62a/3, 63b/3, 70a/13, 70b/12, 71a/8, 84b/4, 135b/10
k.+yı 67b/2

ķuzat Ar. Kadılar.

- k.+ı zamāne 190b/2
- kübrā** Ar. (Daha, pek en) büyük olan.
k.+da(‘ālem-i kübrā) 148a/7,148a/14
- küçirek** < *kiçirek* Küçükçe, daha küçük.
k. 51a/8, 170b/1
- küçük** Yaşı daha az olan.
k.+dür 42a/13
k.+rek(küçürek) 24b/4
- küçüklük** Küçük olma durumu.
k. 53a/5
k.+üme(küçüklüğüme) 71a/10
- küffār** Ar. Kafirler, hak dinini inkar edenler.
k. 29b/7, 60a/12, 126b/3, 126b/4
k.+ı(belde-i küffār-ı ḥākisār) 190a/3
k.+ı a’dā 129b/6
k.+ı ‘asker 51a/17
k.+a 150a/15
- küffāre** Krş. küffār
k.+nüñ(ḳatlı küffāre) 40a/18
- küfrān** Ar. İyilik bilmeme, gördüğü insanlığı unutmama.
k. 152a/5
k.+u’n-ni‘me 161b/2, 168b/7
k.+ü’n-ni‘metelik 151b/14
- küfür** Ar. Allah'a ve dine ait şeyler inanmama.
k. 111b/1, 112b/9
k.+de 106b/17
k.+den 192a/9, 192a/14
k.+e(küfre) 174b/9
k.+i(küfri) 70b/2, 130b/8
k.+i(küfri)(kelīme-i küfür) 112b/10
k.+ün(küfrün) 11b/16
- kül** Kül.
k.+it- 25a/16
- külāh** Far. Ucu sivri veya yüksek başlık, başa giyilen şey.
k. 155b/19
- küllī** Ar. Çok.
k. 26a/10, 190b/14
k.+ḥürmet 190a/3
- küllīye** Ar. Umumi, bütün.
- k.+(bil-küllīye) 185a/5
- küne** Ar. Köşe, bucak.
g. 26b/11
- künh** Ar. Bir şeyin aslı, hakikati.
k.+ine 185a/4
- kürsī** Ar. Oturulacak yüksekçe yer.
k. 62a/17, 86b/8, 87b/13, 88a/2, 88a/10, 88b/2, 120b/17, 121a/4, 125b/11, 125b/12, 166a/18
k.+ler 88a/19
- küstahlık** Küstah olma durumu veya küstahça davranış.
k. 140b/1
- kütüb** Ar. Kitaplar.
k.+ı bisyār 2b/9
k.+ı tefsīr 192a/8
- lā-büdd** Ar. Lazım, gerekli.
l. 25a/13, 85b/13, 135b/8, 149a/5
- lā-cerem** Ar. Şüphesiz, besbelli, elbette.
l. 74b/8, 78a/8, 108b/8, 145a/10, 191a/7
- lā-cürüm** Ar. Suçsuz.
l. 111a/7
- lā-izāl** Ar. Şimdiki, hâlâ.
l.+(sultān-ı lā-izāl) 20a/7
- lā-reybi** Ar. Şüphesiz.
l.+den(perde-i lā-reybi) 1b/4
- lā-yu‘add** Ar. Sayılmaz, sayılamaz, pek çok.
l. 95b/17, 134a/11
l.+(senā-yı lā-yu‘add) 1b/1
l.+dur 112a/14
- lā-yuḥşā** Ar. Sayılmaz, hesaba gelmez.
l. 134a/12
- lā yezāl** Ar. Zevalsiz, bitimsiz.
l.+(dīdār-ı lā yezāl) 80b/19
- lāf** Far. Lakırdı, söz.
l.+um 83b/17
- lafz** Ar. Söz.
l. 39a/3

l.+be-lafz 3a/3
l.+ı gâflet-i etlâk 22b/6
l.+ıyla 157a/18

lâgar Far. Zayıf, cılız.
l. 143a/5

lahm Ar. Et.
l.+dan 125a/4
l.+ımı 56b/12

lahüd Ar. Boş yere zaman geçirmek.
l.+a(lu'b u lahüd) 42b/14

lahze Ar. Göz ucuyla bir kere bakıncaya kadar geçen zaman.
l. 68b/19, 99b/18
l.+da 78a/18, 81b/1

la'in Ar. Kovulmuş, nefret kazanmış, istenilmeyen.
l. 46a/3, 114b/11, 114b/18
l.+(nemrüd-ı la'in) 46b/4
l.+(şeytân-ı la'in) 80b/13, 114b/17
l.+i(iblîs-i la'in) 39a/13

lâkin Ar. Ama, fakat, lakin.
l. 1b/18, 2b/3, 2b/9, 8a/2, 13b/7, 16a/16, 19a/14, 19b/16, 24b/8, 27b/15, 29a/6, 29a/15, 31a/18, 36a/9, 37b/16, 44b/16, 47a/7, 52a/6, 58b/17, 60b/19, 63b/5, 74a/2, 75a/15, 77b/9, 88a/14, 90a/5, 91a/9, 93b/13, 106b/12, 110a/2, 112a/14, 112a/16, 114b/19, 116b/10, 122b/17, 123a/6, 126a/1, 128a/12, 133b/3, 134a/16, 135a/6, 138b/10, 143a/14, 145a/13, 147a/7, 147b/3, 150a/13, 158a/17, 159b/12, 160a/8, 161b/16, 163b/5, 163b/11, 166a/12, 166b/19, 169b/12, 170a/5, 172b/9, 178a/19, 181a/5, 181b/3, 181b/12, 185b/2, 186a/3, 186b/15, 186b/18, 190a/9, 190a/13, 191b/7, 192a/9, 192a/10, 192a/12, 192a/16

la'l Ar. Kırmızı.
l. 85a/5, 126a/4, 162b/6

lâ'net Ar. Allah'ın mağfiretinden mahrumluk.
l. 47a/19
l.+i râfiziyye 90a/18
l.+e(tîr-i la'net) 115a/18
l.+in 130b/9
l.+it- 160b/14

lañif Ar. Yumuşak, hoş, güzel.

l. 20b/5, 71a/4, 84a/18, 88b/7, 125b/5, 126a/5, 133b/12, 143a/6, 144b/18, 152b/13, 165a/18, 173a/12

l.+(mu'âmele-i lañif eyle-) 71a/5
l.+dür 94a/5
l.+dür(cism-i lañif) 146a/14
l.+em 4a/16
l.+i('azâ-yı lañif) 188a/18

lañife Ar. Güldürecek tuhaf ve güzel söz ve hikâye.

l. 5b/9, 7a/6, 8b/6, 10b/11, 22a/9, 33a/4, 35a/16, 37b/6, 37b/10, 38b/7, 40b/7, 42a/18, 43b/2, 48b/1, 49a/18, 49b/13, 54a/13, 54b/3, 54b/11, 59b/7, 61b/17, 62a/2, 63a/8, 63b/19, 66a/14, 67a/10, 70a/11, 72a/11, 73a/8, 73b/15, 74b/6, 80a/1, 83a/14, 84b/2, 84b/8, 85a/16, 90a/7, 90a/11, 91a/14, 91b/2, 93a/10, 93b/13, 94a/2, 95a/11, 102a/1, 103a/8, 104b/18, 105a/13, 109b/7, 112a/12, 114b/9, 121b/18, 122a/3, 126a/15, 128a/18, 128b/5, 129a/4, 130a/14, 131b/18, 135a/11, 135b/7, 136a/5, 138a/10, 142b/18, 144b/16, 144b/19, 145a/8, 145b/10, 146b/19, 153b/14, 161b/1, 162a/9, 167a/9, 167b/2, 168a/18, 173a/4, 177b/12, 180b/9, 181b/17, 183b/3, 185a/12
l.+(elvân-ı lañife) 14a/9
l.+(tâ'am-ı lañife) 54b/16

Lâtu Bk. Şahıs isimleri dizini.
l. 174a/12

Lâve Bk. Şahıs isimleri dizini.
l. 164a/16

Lâvî Bk. Şahıs isimleri dizini.
l. 164b/7

lâyık Ar. Yakışan, yakışır.
l. 1b/2, 25b/3, 42b/6, 42b/11, 45a/1, 63a/5, 68b/18, 75a/6, 77b/9, 86b/14, 91a/6, 102a/1, 105a/7, 108b/15, 110a/3, 114a/14, 120b/12, 122a/2, 122a/5, 122a/13, 126a/1, 127b/1, 128b/4, 133a/3, 138a/11, 138a/13, 143b/4, 147b/19, 148b/1, 158b/6, 158b/6, 160a/8, 178a/2, 181b/19
l.+dur 5b/5, 68b/18, 79b/10, 87a/4, 94a/7, 117b/15, 120b/8, 148a/5, 148b/3, 149b/19
l.+gör- 126b/4, 129b/2
l.+it- 145b/19
l.+lar mudur 128b/4
l.+mıdır 127b/12
l.+ol- 11b/11, 18a/7, 21a/16, 32a/4, 33a/11, 42b/13, 42b/14, 45b/11, 62b/2, 63a/7, 120b/13,

121a/9, 122b/6, 124a/1, 136a/5, 147b/9,
147b/11, 158b/10, 170a/1, 181b/4

lâzım Ar. Gerek.

l. 67a/6, 111b/19, 119a/4, 123a/12,
124a/16, 157a/7, 157a/9, 185a/8, 192a/13
l.+(teslîm-i lâzım) 162a/9
l.+dur 14b/9, 34a/1, 34a/2, 39a/5, 56b/19,
65b/2, 79a/2, 85b/14, 95b/2, 95b/3, 122b/18,
160b/8, 167b/1, 167b/2, 167b/2, 189b/16
l.+ol- 40b/12, 145b/1

leb Far. Dudak.

l. 8b/18

lebbeyk Ar. “Buyurunuz, emir sizindir
efendim” anlamına gelen bir kelime.

l. 101a/4, 101a/5

legen Ar. Leğen.

l. 45b/14, 45b/17, 126a/6
l.+i 45b/14, 45b/17, 45b/19

le’îm Ar. Alçak, aşağılık.

l. 158b/11
l.+ler180a/4

le’îmlik Aşağılık olma durumu.

l. 21a/2, 158b/11, 158b/12

lem yezelî Ar. Devamlılık, bâkilik.

l.+den 1b/5

leme‘ân Ar. Parlama, parıldama.

l.+it- 67b/10
l.+ol- 153b/19

lenger Far. Gemiyi yerinde mıhlamak için
denize atılan zincir ve zincirin ucundaki çapa.

l. 164a/16

lerze <Far. *lerziş* Titreme, titreyiş.

l. 7b/8, 43b/18, 156a/9
l.+ye 25a/8

leşker Far. Asker.

l. 79b/2, 80b/5, 181a/14
l.+i İslâm 51a/18
l.+i 94b/15
l.+idür 148a/13
l.+inden 108b/1
l.+iyle 80b/14
l.+ül-İslâm 51a/16, 51b/4

leţâfet Ar. Latiflik, hoşluk.

l. 81a/12, 84a/8

leţâ’if Ar. Latifeler.

l. 2b/1, 104b/5, 163a/9
l.+i ilâhiyye 64a/4

levâzım Ar. Lazım, gerekli olan şeyler.

l.+ın 166a/8

levh Ar. Ayet, hadis veya büyüklerin ders
verici sözleri.

l. 82b/9
l.+i tekmîl it- 154b/17
l.+i kalem 166a/18
l.+den 19b/16
l.+ûñ 82b/8

levm Ar. Çekiştirme, paylama

l.+it- 127a/11, 127a/13, 127a/14, 127a/16,
127b/18, 128a/14, 128a/17, 145b/14, 169a/13

levn Ar. Renk, boya.

l.+i 102a/17
l.+im 102a/15

Leyâki Bk. Şahıs isimleri dizini.

l. 183a/13

leyl Ar. Gece

l.+de(mışfu’l-leyl) 150b/9

leyle Ar. Bir gece, bir tek gece.

l.+i kâdir 73b/2
l.+i mi’rec 68a/7
l.+i nişf 166a/14

lezzât Ar. Tatlar.

l.+ı semâ 10b/1
l.+ı 10b/4, 124b/11

lezzet Ar. Tat, çeşni.

l.+i cinân 9b/10
l.+i şebâb 113b/6
l.+i 9a/7, 34b/6
l.+in 132b/18, 132b/19, 155b/1
l.+iyle 128b/16

libâs Ar. Esvap, giysi.

l. 53b/18, 81b/4, 100a/6, 154b/5
l.+ı dünyâ 55a/2
l.+ı fâhîr 132b/9
l.+ı nevm 22b/12

l.+1 sa‘ādet 80b/18
 l.+1 sa‘ādet-i ‘uḡbā 55a/2
 l.+1 taḡvā 108b/17
 l.+1 ṭahāret 82a/13
 l.+dan 54b/18, 55a/2
 l.+1 54a/17
 l.+ın 29b/11, 45b/5, 60b/3, 72a/11, 80b/15,
 92b/2, 155a/15, 185b/10, 186b/3, 186b/3,
 187b/19
 l.+ında 43b/7
 l.+ından 54b/4
 l.+ımı 26a/19
 l.+ıyla 82a/12, 117a/16
 l.+lar 78a/3, 86b/5, 125b/6, 149a/7,
 162b/18, 163b/7
 l.+ları 126a/14

li-ehlihā Ar. Ailesine.
 l. 161a/9

lif Ar. Tel.
 l. 152b/4

liḡye Ar. Sakal.
 l.+leri(sakal) 176a/6
 l.+si(sakal) 102a/17

liḡa Ar. Yüz, çehre.
 l. 129a/8
 l.+yı(şarāb-ı liḡā-yı Ḥaḡ) 55a/15
 l.+dur(vaşl-ı liḡā) 15a/15
 l.+ma 66b/2
 l.+sıdur 140a/6
 l.+ya 6b/13

li-küllihī Ar. Hepsī.
 l. 121b/19

lisān Ar. Dil, lisan.
 l. 2b/3, 141b/14, 166b/6, 176a/10
 l.+1 arabī 149a/8
 l.+1 ehl-i cennet 9b/11
 l.+1 şer 116a/14
 l.+a 49a/15, 60b/3
 l.+da 2b/9
 l.+dur 176a/9
 l.+1 23a/8
 l.+ıdur 149a/9
 l.+ımdan 175b/1
 l.+ımuñ 132a/17
 l.+ın 82a/9
 l.+ına 132a/16
 l.+ında 5a/13, 10a/18, 45a/6, 125b/12
 l.+ından 101a/16, 122a/11

l.+ıyla 174b/10
 l.+la 166b/4
 l.+uñā 108a/19

liyāḡat Ar. Layık olma, değerlilik.

l. 182a/19
 l.+1 84a/4
 l.+ımı 150a/17
 l.+ları 122a/9

loḡma < Ar. *lūḡme* Ağza bir defada alınıp
 götürülen yiyecek parçası.
 l. 79b/6, 79b/8

Loḡmān Hekīm Bkz. Şahıs isimleri dizini.
 l. 34a/14

lu‘b Ar. Oyun, eğlence.
 l.+1 mübāḡ 116b/4
 l.+a(ḡarām-ı lu‘ba) 116b/3
 l.+dur 42b/7
 l.+u lahūd 42b/14

lūḡat Ar. 1) Kelime, söz.
 l. 149a/11
 l.+1 149a/11
 l.+ıyla 95a/4
 2) Sözlük.
 l.+da 11b/10, 123b/12

Lūṭ Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.
 l. 35a/17, 122a/4
 l.+a(aşḡāb-ı Lūṭ) 122a/3
 l.+uñ(āl-ı Lūṭ) 81b/15

luṭf Ar. Hoşluk, güzellik.
 l. 2a/17, 4b/10, 9a/7, 65b/11, 66a/4, 93a/1,
 94a/1, 100b/1, 104b/19, 178a/2
 l.+1 cemāl 105b/2
 l.+1 ilāhī 92b/19
 l.+1 ḡurb 50a/11
 l.+1 nübüvvet 97a/12
 l.+1 Ḥaḡ 55a/14
 l.+1 Ḥūdā 183b/8
 l.+a 122b/5
 l.+eyle- 177b/9
 l.+1 39a/3, 55a/9, 144a/15, 155a/17
 l.+ına 75b/11, 84b/17, 190a/7
 l.+ıyla 144a/17, 192a/12
 l.+it- 18b/14, 52a/4, 64a/2, 75b/13
 l.+lar 76a/12
 l.+u’llāh 185a/4
 l.+ullāh 50a/9
 l.+um 5a/7

- l.+uma 120b/13, 184a/7
l.+umı 144b/2
l.+umın 5a/6
l.+uñ(şerbet-i luţf) 26a/17
l.+uña 53b/2
- luţfu'llāh** Ar. Allah'ın ihsanı.
l.+uñ 63b/15
- mā** Ar. O şey ki, şu nesne ki.
m. 150a/9
- mā-māl** Ar. Bütün mal, mülk.
m.+ımı 93b/2
- mā'adā** Ar. -den başka.
m. 95a/12, 95a/15
m.+sı 138b/11
m.+yı 68a/9
- ma'ahazā** Ar. Böyle iken, bununla birlikte.
m. 31b/11, 56a/8, 63a/14, 97a/2, 186a/3
m.+l-cemāl 74a/3
- ma'an** Ar. Beraber, birlikte.
m. 68b/16, 151b/11, 166b/10, 187a/12
- ma'anī** Ar. Manalar.
m.+(ebkār-ı mā'anī) 2b/1
m.+(erbāb-ı mā'anī) 26b/3
- ma'āşī** Ar. Günahlar.
m. 59b/4, 110a/6, 179a/15
m.+den 40b/8
m.+den(zellāt-ı ma'āşī) 57a/16
m.+nüñ 182b/13
m.+yle 52b/12
- mā'aş** Ar. Yaşayış, dirlik.
m.+dır(sebeb-i mā'aş) 3b/2
- ma'āzallāh** Ar. "Yegane sığınılacak Allah'dır" anlamında bir söz.
m. 108b/11, 113b/11, 153a/3, 156b/10, 170b/9
- mābeyn** Ar. İki şeyin arası, aradaki şey.
m.+e's-semāi ve'l-arz 30a/10
m.+i 119b/15, 119b/16, 166a/19
m.+imüzde 43a/4, 92b/12
m.+inde 6b/19, 7b/11, 14b/13, 16a/8, 17a/3, 21b/6, 28a/12, 28a/17, 28b/3, 31a/4, 36a/3, 37b/8, 48b/8, 65a/4, 65a/5, 65a/6, 65a/8, 65a/12, 65b/9, 66a/9, 71a/5, 73b/3, 73b/4,
- 77a/7, 111b/18, 123a/19, 126a/1, 126b/3, 126b/4
m.+indedür 65a/7, 65a/11
m.+inden 92a/11, 165a/16
m.+iñüzden 147b/6
m.+lerinde 79a/10, 85a/4, 156a/3
m.+lerine 53b/5, 189a/6
m.+ümde 160a/3
- ma'būd** Ar. 1. Kendisine ibadet olunan, tapınan
m.+a 174a/13
m.+larıdır 174a/12
m.+larımızı 168a/14
2. Allah.
m.+dan(cemāl-ı mabūd) 105a/19
m.+um 33a/9, 79b/15
m.+umdan 114a/4
- mācerā** Ar. Cereyan eden, geçen, olup biten.
m.+yı 172b/7
- mādām** Ar. Madem, çünkü, değil mi ki.
m. 13b/5, 22b/19, 50a/12, 57b/19
- māder** Far. Ana, anne.
m. 165a/12
m.+i Şem'un 37a/7
m.+e(raḥim-i māder) 155b/6
- ma'dūm** Ar. Yok olan, mevcut olmayan.
m.+(ālem-i ma'dūm) 23a/4
- māfihā** Ar. İçindekiler.
m. 97a/12
- mağara** Ar. Mağara, in.
m. 187a/8
m.+ya 187b/1, 187b/10
- mağbūn** Ar. Şaşkın, şaşırılmış.
m. 96a/3
m.+(bende-i mağbūn) 10a/10
- mağdūr** Ar. Gadre, haksızlığa uğramış.
m.+tut- 129a/15
- mağfired** Ar. Allah'ın kullarının günahlarını bağışlaması, yarlıgaması.
m. 32a/1, 45b/1, 100b/1, 144a/2
m.+(sebeb-i mağfired) 65a/17
m.+e(meydān-ı mağfired) 45a/16
m.+it- 71a/2

mağfūr Ar. Allah tarafından günahları affedilmiş olması için dua edilen (kimse).
m. 2b/10

mağlūb Ar. Galebe edilmiş, kendisine üstün gelinmiş, yenilmiş.
m. 147a/4

mağrib Ar. Garp, batı tarafında olan memleketler.
m. 89a/1, 185a/1

mağrūr Ar. Kurumlu, gururlu, kibirli. m.
10a/11, 39b/5, 114b/19, 146b/6
m.+it- 111a/13
m.+lar 39a/8
m.+ol- 59a/8, 59a/9, 68a/18, 98b/8,
129a/12, 141b/6, 146b/17, 161b/3, 161b/4.

mağrūruluk Mağrur olma durumu.
m.+it- 28a/10

māh Far. Ay.
m. 49b/16, 59b/9, 156a/12
m.+ı bedr 27b/15
m.+ı münir 127b/3, 160a/15

maħaffe (Ar.) Deve, atır gibi hayvanların sırtına konulan ve içine iki kişi oturulabilen kapalı vasıta.
m.+de 68b/11

maħall Ar. Yerler.
m. 53a/4
m.+ı itā 171a/19
m.+ı kabūl 117a/4
m.+ı şükür 123a/15
m.+da 59a/17, 114a/2, 122b/5, 124a/10,
141b/12, 187a/15, 188a/19
m.+dır 192a/6
m.+ı 53a/4, 97a/15, 125a/2, 125a/3,
192a/15
m.+ıdur 125a/2, 139b/15
m.+ında 47b/12, 59a/3, 141a/10, 141a/17

maħalle Ar. Bir şehir veya kasabanın, bölündüğü kısımlardan her biri.
m. 148a/17
m.+(ehl-i maħalle) 132a/12
m.+de 148a/18
m.+den 132a/12
m.+lerinde 174b/18
m.+ye 170a/11, 170a/12

maħallī Ar. Bir yere mahsus, yerli.
m.+(cefā-yı zarb-ı maħallī) 141a/15

maħāret Ar. Mahirlik, ustalık, beceriklilik.
m.+i 183b/5

maħbūb Ar. Sevilmış, sevgili.
m. 126b/16, 189a/6
m.+ı 23a/14
m.+ol- 127a/1
m.+undan 136a/7
m.+unı 125a/19

maħbūs Ar. Hapsolünma.
m.+am 142b/6
m.+dur 16a/13
m.+lardur 183b/9
m.+ol- 48b/12, 52b/5, 138b/12, 144a/13

maħcūb Ar. Utanan, utangaç.
m.+ol- 22b/8, 145a/9, 167a/10

maħcūr Ar. Haczolunmuş, kullanılmaktan menedilmiş.
m.+lardur 183b/10
m.+ol- 81a/12

maħdūm Ar. Oğul, evlat.
m. 175a/11

maħfe Ar. Deve, fil vb. hayvanların sırtına konulan, üzerine oturmaya yarayan sepet.
m.+de 152b/9

maħfūz Ar. Hıfzolunmuş, saklanmış.
m.+dur 26a/3, 127a/4
m.+ol- 190b/10

māhī Far. Balık.
m. 50a/1
m.+ye 133a/13

maħlūķ Ar. Yaratılmış, yaratık.
m. 42b/13, 67a/4, 69a/14, 69a/18, 134b/13,
162b/15, 176a/6
m.+da 82a/2
m.+dan 70b/15
m.+ı 145a/8
m.+ıñ 67a/4, 172a/11

maħlūķat Ar. Yaratılmış şeyler, canlılar.
m. 119b/18, 146a/10
m.+dan 134b/13

maḥmūd Ar. Hamdolanmış, övülmeye değer.
m. 113a/12, 191b/9, 191b/17
m.+a(maḥām-ı maḥmūd) 181a/19

maḥrem Ar. Haram, şeriatın yasak ettiği şey.
m. 168b/7
m.+e(nā-maḥrem) 74a/3
m.+ol- 40b/7

maḥrūm Ar. Yoksun.
m. 17b/11, 20a/9, 20a/10, 158b/11
m.+it- 69a/16, 150a/16
m.+ḳal- 55b/12, 99b/13, 119a/10
m.+larıñdur 22b/13
m.+ol- 7a/11, 102a/5, 117b/10, 120a/14, 120a/15, 181b/8

maḥrūmān Ar. Nasipsizler.
m.+dan(cümle-i maḥrūman) 11b/3

maḥşül Ar. Ürün.
m.+ın 96b/14

maḥşün Ar. Hapsolünmüş.
m. 138a/11

maḥşūs Ar. Başkasında bulunmayan, yalnız bir kimseye ait olan.
m. 37b/7, 148b/3
m.+dur 59a/2, 101a/14
m.+ol- 39a/7

maḥşer Ar. Kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer.
m.+(ehl-i maḥşer) 119a/15, 179b/8
m.+e 80b/17
m.+i(ehl-i maḥşer) 145b/10

māhtāb Far. Ay ışığı, mehtap.
m. 15b/7, 30a/10
m.+a 25a/6

ma'hūd Ar. Ahdolanmış, bilinmiş.
m. 69a/6
m.+a(emīr-i ma'hūd) 80a/11

maḥv Ar. Yok etme, ortadan kaldırma.
m.+eyle- 82b/15
m.+it- 19b/17, 25b/7, 133a/3, 143a/7, 159a/11, 187a/16

m.+ol- 20b/6, 48a/15, 55a/14, 57b/13, 57b/15, 57b/16, 144b/4

maḥz Ar. Halis, katkısız, tam.
m.+('ibādātı maḥz) 123b/4
m.+ı ni'met 129b/8
m.+ı ḥaḳıḳat 125a/17

maḥzūn Ar. Hüzünlü, tasalı, kaygılı.
m. 17b/11, 20a/17, 31a/13, 64a/5
m.+it- 171b/6, 171b/7, 185a/3
m.+ol- 64a/7, 185a/7

mā'ide Ar. Üzerinde yemek bulunan sofrası.
m.+sine 55a/12

mā'il Ar. Hevesli, istekli.
m. 192a/2
m.+dür 99a/13
m.+lerdür 191a/12
m.+ol- 190a/10

ma'ışet Ar. Yaşama, yaşayış.
m.+ümüz 156b/5

maḳ'ad Ar. Oturak yeri, makat.
m. 148a/10

maḳāle Ar. Makale.
m.+i āḥir 190b/16

maḳām Ar. Makam.
m. 83b/4, 140b/18
m.+ı fütuvvet 159b/2
m.+ı 'işmet-i taḥḳıḳ 113a/19
m.+ı ḳarīb 185b/10
m.+ı ḳurb 23a/4
m.+ı maḥmūd 181a/19
m.+ı su'āl 45b/4
m.+ı ḥayret 39a/2
m.+ı ḥizmet 163a/17
m.+ı zillet 27b/14
m.+a 165a/7
m.+da 8b/3, 35a/7
m.+ın 15a/8
m.+ında 82b/9
m.+ından 170b/3
m.+ḫut- 87b/11
m.+uñı 151a/17

maḳamāt Ar. Makamlar.
m. 36a/14
m.+ı 154b/19

mağber Ar. Mezar, mezarlık.

m.+de 16a/12, 36a/13
m.+den 16a/9

mağbere Ar. Mezar, mezarlık.

m.+de 23b/10, 64a/11
m.+den 183b/3
m.+ye 64a/1, 98b/17

mağbül Ar. Kabul olunmuş, alınmış.

m. 122b/14, 122b/14, 173a/13
m.+ı dergâh 83b/9
m.+ı Hâk 174b/13
m.+dur 20a/18
m.+ol- 18a/8, 71a/5, 83a/12, 157a/10,
158a/14, 176a/19, 179b/18, 180a/17
m.+sın 18a/8
m.+umdur 20a/17
m.+umuzdur 127b/4
m.+ümüz 99b/6

mağdūr Ar. Allah'ın takdiri, kader.

m. 15a/13

mağhūr Ar. Allah'ın gazabına uğramış.

m.+ol- 53a/11

mağrūn Ar. Yakınlaştırılmış, yakın.

m. 5b/15

mağsūd Ar. Kasdolunan, istenilen şey.

m. 90a/7, 93b/2, 103b/19
m.+a 4b/8
m.+ı 93a/14, 106a/4, 154b/2
m.+ın 95a/12
m.+ına 70a/10, 108a/6, 110a/18, 172b/5
m.+larına 106a/2, 110a/12, 110a/13,
112a/19
m.+um 89a/15, 146a/5
m.+uma 86a/13
m.+undan 44b/18
m.+uñ 140a/6, 153b/1

mağsūm Ar. Ayrılmış.

m.+ol- 82b/7

mağtūl Ar. Katledilmiş, vurulmuş,
öldürülmüş.

m. 111b/19
m.+ı 161b/14

mağule Takım, çeşit, soy.

m. 156b/12, 157b/19, 175a/9, 175a/11,
183b/19

mağzi Ar. Kaza olunmuş.

m. 88b/14

māl Ar. Mal.

m. 3a/15, 3b/1, 3b/1, 3b/3, 33b/11, 34b/8,
42a/3, 42a/3, 64a/12, 66b/16, 70b/6, 74b/13,
83b/8, 87b/18, 90a/9, 94b/7, 94b/13, 95a/9,
104b/2, 124a/2, 124a/3, 124a/10, 127b/5,
153b/2, 153b/7, 157b/4, 169a/10, 173b/9,
187a/18

m.+(māl-a-māl) 163a/3

m.+(re'sü'l-māl) 65a/8

m.+(tālīb-i māl) 3b/1

m.+a-māl 7b/6, 17a/4, 23b/5, 121a/11,
163a/3

m.+a-māl it- 52b/12

m.+ı menāl 73b/10

m.+ı Kārūn 191b/14

m.+a 66b/15

m.+dan 67b/1

m.+dandur(hayru'l-māl) 173b/12

m.+dur(māl-a-māl) 7b/6, 23b/5

m.+ı 76b/3, 87b/9, 93b/16, 93b/19, 96a/1,
96a/9

m.+ım 147b/4

m.+ımız 145b/13

m.+ın 70b/8, 70b/8, 94b/14, 132a/9

m.+ını 12b/16, 75a/10, 95a/11, 124b/17

m.+ını(mā-māl) 93b/2

m.+ıñ 33b/11, 33b/11, 57b/2, 95a/10,
153b/15

m.+ıñı 66a/18

m.+ıyla 70b/1

m.+ları 57b/1, 57b/4

m.+u menāl 127b/14, 161b/4

m.+um 153a/1

m.+uma 32b/4

m.+umdan 96a/9

m.+umu 89a/6, 135a/19

m.+umuñ 86b/6

m.+uñ 76b/6, 127a/18, 127b/12

m.+uña 135b/12

māldār Ar.+Far Mallı, malı olan, zengin.

m. 161a/15

m.+a 122b/13

mālīde Far. Sürülmüş.

m. 117b/19

mālik Ar. Sahip, bir şeye sahip.

m. 13a/4, 15b/17, 25b/4, 66b/10, 66b/15, 66b/19, 67a/16, 67b/4, 67b/9, 67b/10, 69a/5, 69a/13, 70b/6, 71b/1, 71b/6, 71b/7, 71b/10, 71b/12, 71b/17, 72a/14, 72a/18, 72b/2, 72b/7, 72b/10, 73b/7, 75a/9, 75a/11, 75a/14, 76b/5, 76b/12, 77b/8, 77b/16, 79b/9, 80a/10, 80b/2, 80b/10, 81a/18, 84a/5, 84a/6, 84a/19, 86b/19, 87a/2, 87a/6, 88b/2, 88b/6, 88b/10, 90a/3, 93b/12, 93b/16, 93b/19, 94a/12, 95b/19, 96a/7, 96a/9, 96a/10, 96a/12, 96b/1, 96b/3, 96b/3, 96b/17, 97a/1, 98a/17, 105a/1, 121a/9, 141b/2, 182a/11

m.+den 80b/15

m.+e 12a/15, 73a/6, 80a/17, 88b/1, 88b/15, 105a/4

m.+i 79a/5

m.+ol- 81a/9, 141b/4, 191b/14

m.+ü'l-meleküt 144b/2

m.+ü'l-mülk 82b/9, 83b/13, 86b/13, 126b/2, 131a/15, 135b/13

m.+üñ 67a/18, 76b/13

Mâlik bin Za'ra Bk. Şahıs isimleri dizini.

m. 70b/3, 86b/16

ma'lûm Ar. Bilinen, belli.

m. 92b/2, 135b/16, 169a/7

m.+ı şerîf 22a/18

m.+dur 59a/1, 189b/11, 191a/16

m.+ıdur 164a/1

m.+idin- 11b/10, 192a/9

m.+ol- 11a/14, 15a/1, 20b/16, 33b/9, 36a/17, 36b/1, 38b/5, 44b/16, 48b/14, 58a/4, 64b/7, 66a/8, 78a/1, 86b/12, 91a/17, 95b/16, 103a/7, 105a/5, 110b/8, 111a/5, 111a/16, 111b/19, 117a/9, 123b/17, 143a/2, 144b/18, 148a/1, 159a/7, 159b/12, 189b/13, 191a/15

m.+umdur 149b/19

m.+umuz 37a/10, 56b/2

m.+umuzdur 147a/6

ma'mûr Ar. Bayındır, şenlikli.

m. 7b/5

m.+dır 58b/15

m.+it- 10b/9

m.+ol- 58b/14, 100a/1

ma'nâ Ar. Mana, akla yakın sebep.

m. 113a/16

m.+yı keşîre 45a/8

m.+yı mürâvede 125a/1

m.+sı 4b/18, 24a/12, 36b/8, 189b/11

m.+sına 5a/13, 123b/9

m.+sınadır 22b/2

m.+sınadır 22b/1, 22b/2, 22b/3, 36b/9, 63b/12, 123b/12

m.+ya 10b/5, 174a/15

mancınık Ar. Mancınık.

m. 50b/9

m.+ına(mancınığına) 133a/12

mânend Far. Benzer, eş.

m. 177a/4

manevî Ar. Madde dışı olan, manaya ait.

m. 190a/9

mâni' Ar. Men eden, geri bırakan,

alı koyan, engel olan.

m. 77a/7, 192a/17

m.+ol- 11b/11, 105a/19, 109a/14, 160b/14

m.+ol- 171a/11

manşibet Ar. Devlet hizmeti, memuriyet.

m. 11a/19

Manşûr Bk. Şahıs isimleri dizini.

m. 30b/17, 178b/1, 178b/2

mu'anven Ar. Bilinen.

m. 190a/2

manzûr Ar. Gözde olan, beğenilen.

m. 82a/12

m.+ı Hâk 83b/9

m.+ol- 83b/8, 123b/3

manzâr Ar. Görünüş.

m.+dur(hûb-ı manzâr) 40a/7

m.+ı âhîret 55a/18

m.+ıdur 30a/9, 30a/9

mâr Far. Yılan.

m. 52b/16

maraz Ar. Hastalık.

m. 28a/15

m.+lardan 108a/5

ma'rifet Ar. Herkesin yapamadığı ustalık.

m. 3a/18, 7b/2, 7b/3, 8b/13, 50a/6, 58a/5,

58a/8, 109b/13, 149a/17, 157b/6

m.+(bisâf-ı ma'rifet) 103a/11

m.+(kemâl-ı ma'rifet) 23a/8

m.+i((mavşıl-ı ma'rifet-i Hüdâ) 3b/2

m.+de 122a/17

- m.+de(cennet-i ma'rifet) 109b/18
m.+dür 99a/8
m.+e 78b/17
m.+i 74b/10, 122a/13
m.+i(şifât-ı ma'rifet-i zillet) 144b/16
m.+ine 50a/7
m.+ü Allâh 58a/5
m.+üm 88a/8, 145a/2
m.+üñ 32a/15
m.+üñ(dür-i ma'rifet) 97a/15
m.+üñle(nür-ı ma'rifet) 140a/4
- ma'rike** Ar. Muharebe meydanı, çarpışma yeri.
m.+den 51b/4
- marîz** Ar. Marazlı, hasta, hastalıklı.
m. 123a/9
- ma'rûf** Ar. Herkesçe bilinen, tanınmış, belli.
m. 133b/3, 160a/18
m.+(emr-i marûf) 106b/1
m.+lardur 135a/10
m.+ol- 97b/16
m.+sın 145a/15
m.+um 158b/13
- Mârût** Ar. Arkadaşı Hârût ile ün salmış bir melek olup, büyü ve sihir ile uğraştıklarından kıyamete kadar kalmak üzere Babil'de bir kuyuya hapsedilmişlerdir.
m. 52a/17, 52b/8
- ma-sivâ** Ar. Allah'tan başka bütün varlıklar.
m.+yı 68a/11
- ma'siyet** Ar. Asilik, isyan, günah.
m. 28a/1, 43b/7, 59b/11, 62a/16, 63b/8, 66a/11, 112b/19, 113a/1, 113a/2, 117a/2, 123b/4, 126b/10, 171b/5, 190a/12
m.+(cezâ-yı ma'siyet) 114b/2
m.+(ehl-i ma'siyet) 43b/18, 128b/1
m.+(züll-i ma'siyet) 28b/5
m.+i şağâyir 113a/3
m.+den 114b/17
m.+den(sıklet-i ma'siyet) 103a/11
m.+dür 66a/10
m.+dür(ehl-i ma'siyet) 128b/3
m.+e 115a/3
m.+e(deryâ-yı ma'siyet) 52a/6, 115a/15, 141a/1
- m.+iñ 111a/7
m.+it- 115a/17
m.+le 115a/5
m.+siz 114b/1
- maşlahat** Ar. İş, emir.
m. 102b/4, 171b/18
m.+a 134a/16, 135a/18
- maşnû** Ar. Sahte, uydurma, yapma.
m.+a 78b/6, 78b/17
- maşnû'ât** Ar. Sahte, uydurma, yapma şeyler.
m. 92b/3
m.+ı cihân 148b/13
m.+da(ecnâs-ı maşnû'ât) 1b/10
- maşraf** Ar. Harcanan para.
m.+it- 118a/10
- ma'sûm** Ar. Suçsuz, kabahatsiz.
m. 102a/16
m.+lardur 27b/18, 113a/3, 113a/3, 113a/7
m.+larıñ 22b/13
- maşûn** Ar. Saklanmış.
m. 190b/10
m.+eyle- 191a/13
m.+it- 1b/18
m.+lardur 42a/8, 192a/9, 192a/10, 192a/13, 192a/14
- maştûr** Ar. Çizilmiş, yazılmış.
m.+dur 113a/17
- ma'sûk** Ar. Sevilen, sevilmiş.
m. 23a/17
m.+(cemâl-ı 'irfân-ı ma'sûk) 22b/18
m.+a 47b/15
m.+dan(cemâl-ı 'irfân-ı ma'sûk) 22b/18
m.+ı 23a/18, 126a/1
m.+ıyla 140a/1
m.+uñ 26b/1
- mâtem** Ar. Matem, yas.
m. 19b/5
m.+in 73b/12
m.+it- 142a/5, 187b/11, 188b/10
m.+ler 187b/2
- maţla'** Ar. Güneş vs. yıldızların doğması.
m.+dan 57b/12
m.+ı 3a/6
m.+ından 57b/13

maflüb Ar. Talebedilen, istenilen, aranan şey.
m.+ı 85b/13
m.+ına 91b/14

mavkıf Ar. Durak.
m.+ı hesap 62a/6

maymün Ar. Maymun.
m. 182b/18

ma'yüb Ar. Ayıplanmış, ayıplanan.
m.+dur 15a/13, 15a/14, 97a/14
m.+it- 167a/17, 167a/18
m.+ol- 36b/14, 61a/1

mažarrat Ar. Zarar, ziyan.
m. 14a/4, 42a/7
m.+(def-i mažarrat) 14a/2
m.+ı 189b/15
m.+larından 134b/16

mažâyık Ar. Zor, sıkı, güç (işler).
m. 124b/17

ma'zeret Ar. İstenilmeyen bir halin oluşuna yol açan.
m. 168a/5

māziyye Ar. Geçmiş zaman.
m.+dedir(rivāyāt-ı enbiyā-yı māziyye)
3b/7
m.+niñ(aḥvāl-ı māziyye) 4a/1
m.+yi(āşar-ı māziyye) 22a/16
m.+yi(aḥvāl-ı māziyye) 22a/9

mažhar Ar. Bir şeyin görüldüğü, çıktığı yer.
m.+dır 14b/6
m.+dur 84b/17
m.+kıl- 48a/17
m.+ol- 6b/13, 51b/10, 80b/17, 95b/16, 101b/8, 123b/2, 172b/16, 173a/7, 185b/15, 190a/7

mažlüm Ar. Mazlum, zulüm görmüş.
m. 56a/8, 60b/16, 77a/9, 77a/16, 77b/5, 77b/9, 105b/9
m.+a 77b/4
m.+dur 56a/6
m.+lar 12a/18
m.+laruñ 53b/3, 60b/17, 152a/14
m.+uñ 77a/6, 77a/6, 77a/7

mažlümān Ar. Zulüm görmüşler.
m. 42a/2

mažlümlik Mazlumluk, ezilmişlik.
m. 119a/11
m.+a(mažlümliğe) 56a/7

mažmün Ar. Nükteli, sanatlı, ince söz.
m.+ımı 11b/8

ma'zül Ar. Azledilmiş, işinden çıkarılmış.
m.+eyle- 81b/10
m.+ol- 44b/18, 81a/9, 81a/11, 184b/19

ma'zülük Ar. Azledilmiş olma durumu.
m. 189a/19

ma'zür Ar. Mazereti olan, özürülü.
m. 175a/19
m.+tüt- 126b/6, 154b/8

mebāni Ar. Binalar, yapılar, temeller.
m.+siyle 5a/13

meblağ Ar. Para, akçe.
m.+ı 191b/11

mecāl Ar. Güç, kuvvet, takat.
m.+(bī-mecāl) 62b/7
m.+ı 92b/7, 104a/18, 170b/6
m.+um 163a/10
m.+vir- 183a/3

mecāzen Ar. Mecaz yoluyla, mecaz olarak.
m. 148a/6, 148b/1

mecāzī Ar. Mecaza ait, mecazla ilgili olan.
m. 76a/11, 94b/3
m.+dür 181b/3

meçül Ar. Bilinmeyen, meçhul.
m.+dur 133b/3

meclis Ar. Oturulacak, toplanılacak yer.
m. 126a/6, 131a/13, 167b/19
m.+(ādāb-ı meclis) 3b/14
m.+(ehl-i meclis) 56a/6
m.+i āḫir 190b/15
m.+i üns 26a/14
m.+den 30b/16
m.+i 23a/18, 39a/6, 177b/12
m.+inde 39b/3
m.+inden 42b/11

- m.+ünde 12b/19
- mecmū'** Ar. Toplanmış, bir araya getirilmiş.
m. 170b/2
m.+ı 4a/18, 28b/9
m.+ıyla 11a/11
- mecnūn** Ar. Cin tutmuş, çıldırmış.
m. 160b/15
- mecrūh** Ar. Yaralanmış.
m. 124a/15
- me'cūr** Ar. Ecr ve sevabı verilmiş olan.
m.+ol- 60a/18, 129a/7
- meded** Ar. Yardım, imdat.
m. 71a/7, 78a/6, 100b/1, 141a/12
m.+i rabbu'l-'ālemīn 149a/19
m.+eyle- 53b/4, 53b/8, 105b/16, 146b/15, 178b/7
m.+i 140b/13
m.+irgūr- 178b/6
m.+irüş- 83a/13
m.+iste- 43a/15, 140b/4
m.+it- 80b/8, 133b/15
m.+um- 91b/6, 107b/3
- medh** Ar. Övme, birinin iyi şeylerini söyleme.
m. 113a/17
m.+i kerāmet 113a/12
- medhūs** Ar. Dehşete uğramış, şaşırılmış, korkmuş, ürkmüş.
m. 126a/18, 126b/11
m.+eyle- 82b/18
- Medīne** Ar. Hicaz'da Hz. Muhammed'in türbesinin bulunduğu yer.
m. 52b/2, 162a/12
m.+i Münevvere 47b/4, 52a/16, 115b/18
m.+de 149b/14
m.+dür(güzide-i Medīne) 128a/3
- medrese** Ar. Medrese.
m.+sinde 101b/15, 101b/16
- med'uvv** Ar. Davet olunmuş, çağrılmış.
m. 186b/14
- mef̄aret** Ar. Övünme.
m.+eyle- 161a/13
- mef̄ātīh** Ar. Anahtarlar.
m.+i gaybiyye 1b/7
- mef̄har** Ar. Övünmeye sebep olan, övünmeyi gerektiren.
m.+ı mevcūdāt 3a/11, 3b/10
- mef̄tūn** Ar. Gönül vermiş, tutkun, vurgun.
m. 10a/11
m.+iñ 90a/4
m.+ol- 173a/13
- meger** Far. Meğer, oysaki, halbuki.
m. 154a/8, 156a/1, 156a/7, 156b/8
- mehālik** Ar. Helak olacak yerler.
m.+i 36a/1
- mehcūr** Ar. Terk olunmuş, bırakılmış, kullanılmaz olmuş.
m. 114b/14, 137a/16
m.+it- 42b/11
m.+lardanam 142b/6
m.+larıñ 142b/4
m.+laruñ 142a/11
m.+ol- 26a/8, 83a/10
- mehcūrlik** Terk olunmuşluk, bırakılmışlık.
m. 25b/16
- mehīb** Ar. Heybetli, azametli.
m. 182a/13
- mehleke** Ar. Helak olacak yer, tehlikeli yer, iş.
m.+de 146b/5
- me'hūd** <Ar. *me'hūz* Ahz olunmuş, alınmış, çıkarılmış, tutulmuş.
m.+dur 2a/18
- makāl** Ar. Söz, lakırdı.
m.+dır(şiddet-i makāl) 134a/18
- mekān** Ar. Mekan.
m. 82b/2, 133b/3
m.+(hālīk-ı kevn ü mekān) 1b/1, 30a/12
m.+a 165a/19, 165b/1
m.+dan 64a/3, 89b/6
m.+ı 99b/19
m.+ın 65b/19
m.+ına 128a/3

m.+it- 59a/14
m.+larda 4a/7

mekkār Ar. Hileci, düzenbaz.
m.+a(bürāderān-ı mekkār) 43a/10
m.+iñ 29b/10
m.+lar 171a/7, 171a/8, 171b/9
m.+larıyla 134a/5

mekkāre Ar. Çok merak eden, hileci,
düzenbaz.
m. 167b/6
m.+dür 108a/11

Mekke Ar. Hicaz'da Hz. Muhammed'in
doğduğu ve Kabe'nin bulunduğu yer.
m. 100b/11, 100b/12, 100b/13, 116a/3,
116a/8
m.+('ulemā-yı Mekke) 160b/14
m.+i Mükerreme 7b/19, 44b/11, 44b/12,
67b/2, 83b/3, 115b/18, 116a/2
m.+de 117a/18üzağ
m.+de(yevm-i fetḥ-i Mekke) 82a/15
m.+den(cānib-i Mekke) 47b/5
m.+ye 47b/3
m.+yi 101b/1

Mekkiye Ar. Mekke'ye ait olan.
m.+dir(süre-i Mekkiye) 4b/6

meknūn Ar. Saklı, gizli.
m. 131b/15

mekr Ar. Hile, düzen.
m. 29a/3, 29b/7, 29b/11, 145b/16
m.+i belā-yı şeytān 31b/15
m.+i nefis 20b/12
m.+i şeytān 108a/14
m.+i tenebbuh 73b/2
m.+i 29b/15, 36b/11
m.+in 125b/4
m.+inden 108b/6, 146a/11, 146b/16,
185a/11
m.+ine 121b/3, 121b/6
m.+iyle 29b/10
m.+lerinden 134a/3
m.+üm 114b/13

mekş Ar. Durma, bekleme, bir yerde
kalma.
m. 83b/17

mekşūf Ar. Keşfolunmuş, meydana
çıkartılmış.

m.+ol- 2a/15

mektūb Ar. Mektup.
m.+iñ 163b/2

melā Ar. Cemaat.
m.+ı 'alā 185b/14
m.+yı(ehl-i melā-yı 'alā) 68a/12
m.+yı(melā'ike-i melā-yı 'alā-yı melekūt)
53b/4

melā'ib Ar. Oyunlar.
m.+i 42b/14

melā'ike Ar. Melekler.
m. 5b/11, 6a/4, 6a/5, 6a/12, 16a/10,
25a/15, 26b/18, 31b/11, 38b/2, 52a/1, 53a/15,
62a/9, 64a/2, 67b/3, 79a/9, 79b/5, 85a/3, 88a/8,
93a/8, 100a/4, 104a/1, 106a/18, 110a/4,
119b/13, 119b/17, 128b/1, 128b/2, 133b/3,
137a/6, 153b/16, 153b/19, 187b/12
m.+i kirām 6a/9, 20a/12, 73b/14, 100a/11,
188b/3
m.+i melā'-yı 'alā-yı melekūt 53b/4
m.+i melekūt 93a/4
m.+lerüñ 133b/4
m.+m 52a/5
m.+nüñ 6a/7
m.+ye 16a/11, 17b/9, 26b/10, 117a/11,
120a/15, 150a/14, 159a/11

melāiketihī Ar. Allah'ın melekleri.
m. 17b/10, 31b/14, 83b/16, 122b/3

melāl Ar. Sıkılma, sıkıntı.
m.+dan(takşīrāt-ı aḥvāl-ı pür-melāl) 2b/4

melāḥat Ar. Güzellik, yüz güzelliği.
m. 16b/13, 17a/2, 38b/7
m.+ıyla 81a/11

melāmet Ar. Ayıplama, kınama, azarlama.
m. 125a/10, 167b/12
m.+de(bāzār-ı melāmet) 36a/8
m.+eyle- 127b/10
m.+ine 122a/16
m.+inüñ 144a/13
m.+it- 110b/4, 111a/13, 125a/7, 145b/19
m.+lerin 125b/2, 125b/4
m.+lerinüñ 126a/2

melek Ar. Melek.
m. 63b/17, 85a/9, 88a/3, 93b/4, 107b/13,
110b/3, 120a/16, 120a/17, 126b/17, 127a/2,

132b/17, 132b/17, 132b/18, 132b/18, 132b/19,
133a/1, 141a/7, 179a/17, 179b/6, 182a/9,
182a/10, 182a/13, 182a/13, 182a/15, 182b/5
m.+ā 39a/1
m.+dür 85a/8
m.+e(melege) 26b/8, 182b/8
m.+i(melegi) 114a/5
m.+i āb 120a/18
m.+in(melegin) 153b/14
m.+leri 51b/17, 103b/13, 181b/13, 181b/15
m.+lerüm 26b/10
m.+ü'l-mevt 182a/14
m.+ü'l-āhır 141a/3
m.+ü'l-mevt 28b/1, 51b/14, 58a/19,
165b/15, 165b/17, 179b/5, 188a/17, 188b/2
m.+ü'l-mevt vel-meleküt 29b/8

meleke Ar. Tekrarlaya tekrarlaya meydana
gelen alışıklık, yatkınlık.
m.+sindedir(çalb-ı meleke) 30a/8

melekî Ar. Meleğe mensup, meleklerle ilgili.
m. 129a/16

meleküt Ar. Ruhların ve meleklerin alemi.
m. 38b/15, 81b/6
m.+(melā'ike-i melā-yı 'alā-yı meleküt)
53b/4
m.+(melā'ike-i meleküt) 93a/4
m.+(melekü'l-mevt ve'l-meleküt) 29b/8
m.+a(sāhat-ı meleküt) 38b/16
m.+ı 182a/18
m.+ı(ğayet-i meleküt) 182a/10
m.+um(mālikü'l-meleküt) 144b/2

melih Ar. Ar. Güzel, şirin, sevimli.
m. 16b/14
m.+dür 16b/14

melik Ar. Padişah, hükümdar.
m. 34b/8, 135a/14, 135a/16, 136a/19,
136b/1, 142b/16, 143a/8, 143a/13, 143a/16,
143b/1, 143b/1, 143b/7, 145b/6, 146a/1,
147a/19, 147a/19, 147b/2, 148a/2, 148a/5,
148a/6, 148a/16, 148b/1, 148b/2, 149a/7,
149a/14, 149b/9, 163b/8, 170a/4, 170a/7,
170a/9
m.+ā 49a/16
m.+dür 85a/9, 184b/18
m.+e 143a/12, 143b/5, 145b/6, 148a/5,
163a/9, 169b/18
m.+e(melige) 169a/19
m.+i 124b/16, 148a/3
m.+idür 60b/13

m.+il-(ilel-meliki'l-Ḥaḳ) 2a/4
m.+imiz(meligimiz) 156a/2
m.+iñ (meligiñ) 156b/3, 163a/11, 169a/6
m.+üñ(meligüñ) 135a/14, 143a/19,
169a/18

melik-zāde Ar. Melik çocuğu.
m. 135a/17

melike Ar. Kadın hükümdar.
m. 87b/1
m.+si 127b/11

meliklik Melik olma durumu.
m.+e(meliklige) 147b/11

mellāh Ar. Gemici, kaptan.
m. 86a/17, 86a/19

melül Ar. Usanmış, bıkmış, bezmiş.
m. 185a/3
m.+sın 149b/6

mel'ün Ar. Lanetlenmiş, kovulmuş.
m. 102b/7, 102b/12, 102b/13, 102b/14

melzüm Ar. Lüzumlu kılınmış.
m.+ol- 164a/13

memālik Ar. Köleler, kullar.
m. 4b/13
m.+iyle 25b/3

memāt Ar. Ölümden, öldükten sonra.
m. 148a/13

memdüh Ar. Övülmüş, övülecek.
m.+ı halk-ı cihān 174b/13

meme Meme, emcek.
m.+leri 143a/4

memhür Mühürlenmiş, mühürlü.
m.+ı hevā 44a/12

memleket Ar. Ülke, devlet toprağı.
m. 98a/7, 119a/5, 144b/18
m.+den 177b/16
m.+i 80a/14, 97a/8, 189a/4
m.+imiñ 21b/12
m.+ine 54b/1
m.+inüñ 82b/7

memlū Ar. Doldurulmuş, dolu.

- m. 64b/6, 95b/12, 100a/17, 143a/4
m.+dur 23b/5
- memlūk** Ar. Kul, köle.
m. 15b/17, 98a/17, 152b/13
m.+ı 152b/12
- me'mūl** Ar. Ümit olunan, umulan,
beklenilen.
m. 42a/13, 192b/2
m.+dur 10b/13, 190b/11
- men** Ar. Ölçü aleti.
m. 27a/3
- men'** Ar. Yasak etme, bırakmama,
durdurma.
m.+eyle- 161a/17
m.+it- 18a/14, 18a/15, 40a/6, 40a/9,
40a/11, 40a/17, 42b/8, 159a/4, 160b/13,
175b/17, 192a/17
m. 88b/9
- menāf** Ar. İslamdan evvel Araçların putu.
m.+(‘abd-ı menāf) 127a/17
- menāfi'** Ar. Menfaatlar, yararlar, çıkarlar.
m.+n 60a/13
- menāhi** Ar. Haram olmuş, yapılması şer' en
menedilmiş şeyler.
m. 42b/14, 105a/10
- menāl** Ar. Nail olunan, ele geçirilen şey.
m.+ın(māl u menāl) 73b/11, 127b/14
m.+ıyla(māl u menāl) 161b/4
- menām** Ar. Rüya.
m.+da 183b/2
m.+dur 64a/12
m.+ol- 142b/19, 142b/19, 143a/1
- menāsik** Ar. İbadet yerleri.
m. 101a/7
- menāzil** Ar. Menziller.
m. 58b/19
m.+ünüñ 57b/8
- menfa'at** Ar. Fayda, kār.
m. 3b/18, 14a/4, 98a/2, 189b/15
m.+(çalab-ı menfa'at) 14a/2
m.+ı 57a/14, 57a/15
m.+ol- 76a/19
- menfez** Ar. Nüfus edecek yer, delik, yarık,
ağız.
m.+den 133b/16
- menkul** Ar. Bir yerden bir yere nakledilmiş
olan.
m.+dan 13a/5
m.+dur 112b/17
- menkuş** Ar. Nakşolunmuş, işlenmiş.
m.+it- 85a/6
- menkuşe** Ar. Nakşolunmuş, işlenmiş.
m.+(sūr-ı menkuşe) 9b/14
- menşib** Ar. Mertebe, derece.
m.+(kemāl-ı menşib) 64a/12
- menşüb** Ar. Mensup.
m.+a 191b/13
- menşūr** Ar. Dağıtılmış, yayılmış.
m. 29b/7
- menu'a** Ar. Dirençli.
m.+sın 149b/7
- menzil** Ar. Yollardaki konak yeri.
m. 84b/15, 86b/15, 89b/7, 176b/2, 178a/14,
178b/4, 180b/2
m.+de 180b/7
m.+e 76a/4, 125a/19, 142a/10, 158a/1
m.+i 20b/11, 76b/4, 77a/15, 125a/19
m.+ine 13a/9
m.+ini 153a/19
m.+it- 73b/9
- menzile** Ar. Derece, rütbe.
m.+ñüz 18a/17
- merām** Ar. İstek, maksat.
m. 190b/1
- merbūf** Ar. Bağlanmış, bağlı.
m.+dur 48a/7, 112b/12, 144b/19
m.+ol- 68b/19
- mercū** Ar. Umulan, rica olunan.
m.+dur 2a/13, 2a/16
- merd** Far. Adam.
m. 25b/16, 109b/6
m.+i 'ākıl 187a/12

- m.+i ğanî 26b/12
m.+i ğari 8b/4
m.+i muğbil 32b/4
m.+i müdbir 32b/3
- merdān** Far. Mertler, yiğitler.
m. 121b/7
m.+dan 90a/171
- merdānelük** Yiğitlik.
m. 113a/12
- merdūd** Ar. Reddolunmuş, geri çevrilmiş.
m. 10a/11, 122b/14
m.+eyle- 39b/17
m.+ısın 18a/9
m.+it- 115a/2
m.+ol- 18a/9, 115a/19, 122b/14
- merfū** Ar. Kaldırılmış, yükseltilmiş.
m.+ol- 191a/16
- merg** Far. Ölüm.
m. 28a/11, 114b/5, 189a/5, 189b/4
- merĥamet** Ar. Şefkat gösterme, acıma.
m. 7b/3, 34b/14, 122b/5, 122b/13
m.+i 156b/4
m.+it- 105a/10, 124a/10
m.+ler 2a/12
- merhem** Ar. Melhem.
m. 162b/7
m.+ur- 90b/19, 154a/5
- merĥūm** Ar. Allah'ın rahmetine kavuşmuş olan.
m. 2b/10
- merhūn** Ar. Rehin edilmiş, ödünç alınan bir şeye karşı, garanti olarak verilen şey.
m.+dur 97b/2
- merĥad** Ar. Mezar.
m.+ı şerîf 189a/17
- merkez** Ar. Merkez.
m.+ine 48a/13
- merkūb** Ar. Üzerine binilmiş, bindirilmiş.
m.+uñ 158b/8
- mermer** (Yun.) Mermer.
- m.+ler 104b/5
- mertebe** Ar. Derece, basamak, rütbe.
m. 18b/9, 46a/8, 83a/4, 85a/14, 107b/10, 129b/14, 157b/18, 158b/1, 175b/7
m.+i şevĥ 179a/9
m.+ñi 139a/3, 140b/8
m.+sin 65a/10
m.+ye 104a/14, 104b/15
m.+yi 11a/6
- Merve** Ar. Mekke-i Mükerrerme'de bir tepenin adı olup hacılar, Merve ile Safâ arasında yedi def'a gidip gelirler. Bu, haccın rükünlerindedir. Bu gidip gelmeye "sa'y" denir.
m. 25b/8
- mervî** Ar. Rivayet olunan, sağlam olarak bilinmeyen.
m.+dür 9b/18, 10a/15, 53b/11, 64b/9, 90b/3, 93a/2, 94b/14, 95b/19, 99a/14, 102a/6, 102b/6, 103a/8, 113b/12, 117a/13, 126a/15, 130b/1, 132b/5, 136a/14, 136b/10, 136b/17, 137a/10, 140b/7, 159a/10, 161a/4, 165a/19, 174b/16, 179a/12, 179b/8, 189a/17, 191a/19
- Meryem** Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.
m. 106a/3, 106a/5, 106a/12, 108b/2, 165a/6, 165a/9, 165a/15, 165b/2, 165b/3, 165b/12, 166a/8
m.+(Ĥazret-i Meryem) 90a/16, 106a/17, 118b/5, 165b/9
m.+e 144b/17, 165b/11, 165b/13
- mesāk** Ar. Sevkedilecek yer, sürücek yer.
m.+dur 103b/5
- mesāvî** Ar. Fenalıklar, kötülükler.
m. 110a/5
- mescid** Ar. Mescit, küçük cami.
m. 160b/1
m.+i ĥarām 40b/2
m.+de 112b/2
m.+den 13a/8
m.+e 167b/13, 174a/16, 174a/17
m.+ini 101a/17
m.+uñ 101b/16, 106a/10
m.+ünde 106a/8
- mesdūd** Ar. Kapanmış, kapalı.
m.+ol- 2a/15

- meġelā** Ar. Misal olarak, söz gelişi.
m. 26b/6, 63a/16, 66a/17, 108a/16,
116a/12, 116b/5, 129b/10
- mes'ele** Ar. Sorulup karşılığı istenen şey.
m.+de 33b/15
m.+niñ 63b/19
- meserret** Ar. Sevinç.
m. 148a/1
- mesiyyetu'llāh** Ar. Allah'ın sıfatları.
m. 98a/14, 98a/15
- mesken** Ar. Oturulacak yer, oturulan ev.
m. 10a/1
m.+it- 101a/12
- meskenet** Ar. Yoksulluk.
m.+iyle 86b/4
- mesmū'** Ar. İtilmiş, duyulmuş, haber alınmış.
m.+ol- 192a/4
- mesned** Ar. Rütbe, derece.
m.+i ebediyye 6a/11
m.+i ħurb-ı vişāl 9a/16
- meşnevī** Ar. Mesnevi.
m.+yi şerīf 191b/2
- mesrūr** Ar. Memnun, sevinmiş.
m. 19b/5
m.+ol- 37a/11, 48b/8, 54a/5, 59b/6,
114b/18, 114b/19, 128a/10, 161b/5
- mest** Mesh verilen ve üzerine papuç giyilen , kısa konçlu hafif ve yumuşak ayakkabı.
m. 6a/17, 39b/4
- mest** Far. Sarhoş.
m.+i 65b/18
- mestlik** Sarhoşluk.
m.+it- 45b/5
- meġūbat** Ar. İyiliğe karşı Allah tarafından verilen mükafatlar.
m. 7a/16
- mes'ul** Ar. Su'al olunmuş, kendisinden sorulmuş.
m.+dur 190b/11, 192b/3
- meşakkat** Ar. Zahmet, sıkıntı.
m.+dan 35a/5, 35a/10
m.+dur 129b/4
m.+ı 69a/19
m.+lar 70a/13
- meşāmm** Ar. Burun, koku alacak yer.
m.+ına 178a/15, 183b/12
- meşāyih** Ar. Şeyhler.
m.+e 122b/12
- meşġul** Ar. Bir işle uğraşan, iş görmekte olan.
m. 68a/19, 68b/13, 68b/17
m.+eyle- 26b/5, 28a/11, 65a/19
m.+it- 65b/13
m.+ol- 17b/10, 26b/6, 39b/1, 44b/18,
65b/1, 124b/12, 129a/10, 133a/18, 172b/2
- meşġullıġ** Bir işle uğraşmak.
m.+dan 65b/14
- meşhed** Ar. Bir adamın şehit olduğu veya bir şehidin gömüldüğü yer.
m.+i şühūd 6a/10, 23a/13
m.+dür 184b/16
- meşhūd** Ar. Gözle görülmüş, görülen.
m. 48b/9
- meşhūr** Ar. Şöhretli, şöhret kazanmış, ün salmış.
m. 34a/17, 100b/5, 160a/18
m.+dur 50a/6, 113a/16, 121a/19, 160a/18,
163a/13, 190a/2
m.+dur(ķışsa-ı meşhūr) 141a/9, 178a/11
m.+eyle- 124b/19
m.+ol- 34b/8, 49b/14, 50a/1, 50a/4,
155b/11
- meşiyet** Ar. İrade.
m.+i 98a/9
m.+üm 98a/9
- meşşāta** Ar. Gelini süsleyen, kadın tuvaleti yapan kadın.
m. 104a/13
- meşveret** Ar. Müşaverede bulunma, danışma.
m.+e 37b/19
m.+eyle- 35a/13

- m.+it- 34a/18, 35a/12, 35a/12, 35a/13
- metā'** Ar. Satılacak mal, eşya.
m.+ına 13a/13
m.+muz 56b/9
- meṭālib** Ar. Talep edilen, istenen şeyler.
m.+(beyne'l-meṭālib) 3b/2
- me'vā** Ar. Yurt, mesken.
m.+eyle- 165a/6
- me'vā** Ar. Yurt, yer, sığılacak yer.
m. sı 166a/17
- mevāṣi** Ar. Davar ve mal gibi hayvanlar.
m. 186b/8
m.+lerin 151a/4
- mevcūd** Ar. Var olan, bulunan.
m.+dur 4b/10, 14b/5, 147a/7, 148a/7
- mevcūdāt** Ar. Var olan şeyler.
m. 101a/3
m.+(meḥṣar-ı mevcūdāt) 3a/11, 3b/11
m.+da 48a/10, 74a/10
- meveddet** Ar. Aşk, sevgi.
m. 168a/5
- mevhībe** Ar. İhsan, bağış.
m.+l-mülk 151b/15
- mevhūm** Ar. Aslı esası yokken zihinde kurulmuş, vehim ve hayal kabilinden olan şeyler.
m.+dur 39a/9
- mev'ize** Ar. öğüt.
m. 3b/18, 11b/18, 17a/9, 22a/8, 27b/18, 32b/18, 39b/7, 43a/11, 46b/1, 46b/12, 47a/12, 48a/10, 52b/11, 57a/2, 64a/18, 65a/18, 67b/17, 70b/4, 77a/16, 77a/18, 78b/16, 83b/7, 92b/1, 99b/7, 99b/17, 101b/5, 101b/6, 102a/15, 102b/17, 108b/15, 115a/3, 117b/19, 118a/18, 125a/18, 133b/5, 135a/9, 138b/17, 139b/13, 140b/14, 144b/13, 145a/19, 150a/7, 150a/11, 150b/18, 157a/8, 160b/4, 167a/15, 171b/6, 172b/14, 173a/10, 184b/16, 187a/12
- mevkıf** Ar. Duracak yer.
m.+ı mīṣāk 47b/15
- mevkūf** Ar. Vakfedilmiş.
- m.+lardur 144a/8
- Mevlā** Ar. Allah.
m. 16a/4, 65a/11, 65a/12, 68a/3, 159a/14
m.+(ṭālib-i Mevlā) 85b/15
m.+dan 23b/1, 23b/3
m.+nıñ 135b/15
m.+ya 92a/2
m.+yı 186a/13, 186a/14
- mevlāyī** Ar. Mevlaya ait olan.
m. 83b/13
- mevşil** Ar. Kavuşacak yer.
m.+ı ma'rifet-i Ḥūdā 3b/2
- mevsim** Ar. Yılın dört bölümünden her biri.
m.+de 161a/2, 166a/15
m.+idür 150b/15
- mevşūf** Ar. Vasfolunmuş, vasıflanmış.
m. 97b/16, 158b/12
m.+it- 110b/13
- mevsūm** Ar. Damgalanmış, işaretlenmiş.
m.+ol- 81a/10
- mevt** Ar. Ölüm.
m. 9a/2, 9a/5, 16a/14, 17b/14, 28a/15, 39a/9, 51b/17, 96b/10, 109a/7, 115a/9, 179b/5, 183b/2, 184b/16, 185a/3, 189a/4, 189b/1
m.+(ba'del-mevt) 131b/11
m.+(melekū'l-mevt) 28b/2, 51b/14, 58a/19, 165b/15, 165b/17, 179b/5, 188a/17, 188b/2
m.+(melekū'l-mevt ve'l-melekūt) 29b/8
m.+(sekerāt-ı-mevt) 4b/15
m.+i muḳarrar 189b/3
m.+de(sekerāt-ı mevt) 51b/18
m.+de(Ḥızır-ı mevt) 52a/18
m.+dedür(Ḥızır-ı mevt) 52a/15
m.+dür(melekū'l-mevt) 182a/14
m.+e 83b/9
m.+i(iḫyā-yı mevt) 182b/16
m.+ol- 84b/10
- mev'ūd** Ar. Vadolunmuş, söz verilmiş.
m.+dur 2a/17
- mevzi'** Ar. Bir şey konulacak yer.
m.+i āḫer 5a/18
m.+de 39a/11, 177a/11
m.+ye 161a/9
m.+yi 100b/12

meydān Ar. Meydan, alan.

- m. 88a/19, 164a/4
- m.+ı mağfîret 45a/15
- m.+ı muḥabbet 105a/17
- m.+ı vişāl 55a/16
- m.+a 44a/10
- m.+da 88a/1
- m.+ı 162b/18, 163a/8, 183b/5
- m.+ına 26b/17
- m.+uñda 26b/13

meyḥāne Far. İçki içilen ve satılan yer.

- m.+de 51a/16

meyl Ar. Sevme, tutulma.

- m. 138b/2
- m.+it- 39b/12, 44b/9, 174b/10

Meysere Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.

- m. 127b/7, 127b/8

me'yūs Ar. Ümitsiz.

- m.+ol- 171b/11

mevve Ar. Meyve, yemiş.

- m.+ler 9b/15, 128b/6, 128b/11
- m.+lerinden 128b/14
- m.+sinden 133b/13

meyyit Ar. Ölmüş

- m. 122b/1
- m.+e 75b/11
- m.+lerinüñ 75b/16
- m.+üñ 75b/13

mezād Ar. Arttırma ile yapılan satış.

- m.+a 74b/17, 74b/19, 74b/19

mezāk Ar. Zevk alma, tatma.

- m.+ın 17a/15

mezāyık Ar. Dar, sıkıntılı yer.

- m.+a 54a/10

mezbūr Ar. Adı geçen, yukarıda söylenmiş olan.

- m.+(fāzıl-ı mezbūr) 2b/13
- m.+ı 191b/18
- m.+un 191b/17

mezbūre Ar. Adı geçen, yukarıda söylenmiş olan.

- m.+(kışşa-ı mezbūre) 2b/7

m.+yi 122b/18

mezellet Ar. Zelillik, alçaklık.

- m. 48a/19
- m.+de(güşe-i mezellet) 111b/16

meziyyet Ar. Üstünlük vasfı.

- m. 26a/19

mezkūr Ar. Zikrolunmuş, adı geçmiş, anılmış.

- m. 2b/10
- m.+(emîr-i mezkūr) 79a/19
- m.+dur 79a/1, 141a/9
- m.+ol- 66b/16, 93b/10
- m.+uñ(târiḥ-i mezkūr) 2b/6

mezmūm Ar. İstenilmeyen, beğenilmeyen.

- m.+ı ḥālḳ.-ı cihān 174b/16

Mışır Ar. Mısır ülkesi.

- m. 17a/3, 27b/8, 36b/14, 40a/11, 54b/1, 120a/6, 128a/14, 142b/4, 143b/5, 145b/7, 145b/14, 148a/17, 164a/7, 176a/17, 178b/13, 190a/16, 191b/8
- m.+(‘azîz-i Mışır) 20b/10, 36b/15, 73a/12, 89b/7, 93b/3, 93b/10, 94b/12, 94b/14, 95a/6, 126b/16
- m.+(ehl-i Mışır) 150b/7, 151b/2, 188b/19
- m.+(mülk-i Mışır) 26a/1, 152a/13
- m.+(‘ulemā-yı Mışır) 180b/6
- m.+(vāli-yı Mışır) 148a/17
- m.+(ḥazîne-yı Mışır) 95a/6
- m.+a 85a/16, 87b/2, 89b/7, 172b/10
- m.+a(‘Azîz-i Mışır) 88a/17
- m.+a(ehl-i Mışır) 124b/17
- m.+a(Mışra) 21b/18, 71b/14, 84a/5, 84b/15, 85a/15, 86b/16, 87a/16, 89a/16, 89b/6, 155b/9, 155b/12, 160a/12, 161a/10, 162a/14, 162a/16, 180a/19, 180b/2, 180b/12, 183a/11, 184a/18, 187a/7, 187b/3
- m.+a(Mışra)(ehl-i Mışır) 151a/12
- m.+da 66b/10, 89a/11, 89a/16, 114a/16, 172b/5, 183a/19, 191b/17
- m.+da(diyār-ı Mışır) 2b/5
- m.+da(şehr-i Mışır) 169a/19
- m.+dadur 157b/15
- m.+dan 60b/7, 67a/1, 67a/3, 161b/8, 162a/13, 176b/1, 178a/11, 178a/13, 178b/11, 179b/3, 187a/5, 188b/8
- m.+dan(ehl-i Mışır) 155a/14
- m.+dur(sultān-ı Mışır) 126b/18
- m.+ı(ehl-i Mışır) 84b/6

- m.+ı(Mısrı) 143b/14, 180b/4
m.+uñ 127a/15
- Mısrî** Ar. Mısır ülkesiyle ilgili.
m.+(Yūsuf -ı Mısrî) 124a/12
m.+nündür(Yūsuf -ı Mısrî) 124a/11
- midād** Ar. Mürekkep.
m. 82b/9
- midir** Ar. Mürekkep.
m.+siz 82b/10
- miftāh** Ar. Anahtar.
m.+ı zindān 138b/6
m.+ı 123a/10, 155a/7
m.+ın 104b/3
- mihek** Ar. Birinin kıymetini ve ahlakını anlamaya yarıyan şey.
m.+ı imtiḥān 85b/19
m.+it- 86b/11
- miḥen** Ar. Eziyetler, sıkıntılar.
m. 146a/19
- mihmān** Far. Misafir.
m.+ı 151a/19
- miḥnet** Ar. Sıkıntı, üzüntü.
m. 2a/10, 15b/16, 24a/9, 25a/11, 27b/5, 28a/8, 29a/16, 30b/7, 52a/8, 55a/1, 55a/8, 64a/10, 65b/5, 65b/6, 69a/19, 78a/7, 78a/9, 84b/10, 122a/17, 122b/12, 129a/4, 129b/13, 130a/14, 138a/8, 142b/13, 144b/15, 151b/16, 152a/7, 152a/12, 154b/18, 162b/7, 179a/3, 189b/1
m.+(ehl-i miḥnet) 175b/2
m.+(endūh-ı miḥnet) 55a/14
m.+(esīr-i miḥnet) 141b/3
m.+(eyyām-ı miḥnet) 142b/12
m.+(renc ü miḥnet) 80a/19
m.+ı kaṭiyyet 129a/4
m.+çek- 24a/10, 154b/12, 176a/5
m.+de 54b/8, 65b/8
m.+de(cāh-ı miḥnet) 48b/12
m.+de(seyāḥat-ı miḥnet) 37a/1
m.+den 54b/19, 77b/15, 77b/18, 86a/18, 90a/6, 139b/6
m.+dür(dār-ı miḥnet) 114b/2, 115a/7
m.+e 21b/1, 49a/10, 49a/12, 54b/5, 54b/18, 58a/18, 65b/2, 115a/14, 118a/7, 140b/5, 142b/19, 151b/15, 153a/5, 173a/12
- m.+i 28b/7, 55a/8, 78a/9, 118a/6, 140b/7
m.+in 173a/10
m.+inden 129a/13, 180b/17
m.+ini 148b/10
m.+iyle 42a/1
m.+ler 2a/11, 25a/14, 31a/12, 36a/13, 54a/3, 129a/7, 144a/13, 167b/11
m.+lere 33a/16, 130a/15
m.+leri 36a/15, 129a/6, 144a/16, 144b/3
m.+lerin 16a/14, 129a/8
m.+siz 90a/7
m.+üm 62b/9
m.+uñ 62b/9, 141b/5, 142b/14
m.+uñ(ehl-i miḥnet) 29a/16
- miḥnet-keşide** Far. Keder, eziyet ve mihnet çeken.
m. 141b/15, 187b/4
- miḥnet-zede** Ar. Mihnete, gam, keder ve musibete uğramış.
m. 175b/15
m.+yem 60b/17
- mihr** Far. Güneş.
m.+i 86a/8
- mihri** Far. Güneşe ait olan.
m.+dür(nısf-ı mihri) 68b/15
- Mikā'il** Ar. Dört büyük melekten rızkların taksimine memur olan biri.
m. 186a/1
- Mikāt** Ar. Mekke yolu üzerinde hacıların ihrama girdikleri yer.
m.+da 124a/4
- Mikdād** Bk. Şahıs isimleri dizini.
m. 92a/6
m.+ı 92a/11
- miqdār** Ar. Miktar.
m. 13a/1, 19b/7, 22a/10, 22a/16, 32a/2, 42b/4, 45b/13, 56b/7, 72b/3, 83a/2, 83b/14, 83b/14, 83b/17, 123a/9, 151b/10, 153a/4, 156b/6, 175b/16, 175b/17, 176a/10, 191b/11
m.+ı 139a/14, 145a/18, 158b/1
- mil** Ar. Bir kilometreye yakın uzaklık.
m. 84a/5, 158b/1, 181a/2, 187a/8
- millet** Ar. Din, mezhep.
m.+ümdür(ehl-i millet) 91b/1, 91b/3, 91b/8

min Ar. –den, –den beri.

m. 2a/6, 40a/2, 66b/5, 131a/11, 135b/16, 140a/7, 151b/12, 164b/19, 167b/19, 176b/4, 176b/9, 176b/10, 186a/6, 192a/1

min ba'd Ar. Bundan böyle, bundan sonra.

m. 6a/14, 16b/1, 48b/18, 91a07, 121b/17, 134b/19, 139b/10, 151a/19

minnet Ar. Bir iyiliğe, bir iyilik yapana karşı kendini borçlu görme.

m. 80a/16, 95a/9, 95a/10
m.+dür 127b/2
m.+it- 33b/8, 118a/3

minvâl Ar. Tarz, yol, şekil.

m. 3a/5, 16a/1, 106b/7

mi'râc Ar. Göğe çıkma.

m. 112a/10, 174b/3
m.+de(leyle-i Mi'rac) 68a/7
m.+ı 38b/15

mîrâş Ar. Miras.

m. 32a/13, 51b/16, 169b/10
m.+ın 28b/2
m.+um 131b/12

misâfir Ar. Konuk.

m.+e 30a/3

mîşâk Ar. Sözleşme, antlaşma.

m.+(ahd u mîşâk it-) 160a/14, 171b/12
m.+a 170a/16
m.+da(mevkıf-ı mîşâk) 47b/15
m.+dan 52a/5

mişâl Ar. Örnek.

m. 43b/11, 43b/11
m.+ı 122b 121b/4
m.+dur 129a/17
m.+ı 183a/17
m.+ıdur 111b/8

misk Ar. Güzel kokulu madde.

m. 19b/6, 49b/15, 49b/18, 50a/5, 67b/19, 69a/11, 87b/3, 88b/17, 93b/5, 109a/5, 126a/4, 128a/9, 128b/18, 163a/3
m.+ı anber 87b/18

miskâl Ar. Yirmi dört kıratlık bir ağırlık ölçüsü.

m. 33b/18, 33b/19, 33b/19, 34a/1, 34a/2

miskîn Ar. Aciz, zavallı.

m. 32a/18f., 51b/17, 60b/11, 87b/17, 90a/1, 122b/1, 147b/9
m.+(ibâd-ı miskîn) 44a/15

mişl Ar. Benzer, eş.

m. 74a/13
m.+i 12b/3, 13b/6, 57b/7, 57b/11, 57b/17
m.+idür 12b/3, 111b/2
m.+üm 74a/10

mîsmâr Ar. Çivi, kazık.

m.+larıyla 9a/7

miyân Far. Bel.

m.+ıma 53a/8

mizâc Ar. Huy, tabiat.

m.+ı şerif 191b/4

mîzân Ar. Terazî, ölçü aleti.

m.+(keffeyn-i mîzân) 111b/7
m.+ıñ 26b/17

mu'abbir Ar. Rüya tabir eden, görülen

rüyalardan mana çıkaran.
m. 66b/13, 75a/14
m.+e 66b/19

mu'allâ Ar. Yüce, yüksek.

m. 44a/9

mu'allâk Ar. Asılmış, asılı, bağlı.

m. 82a/5, 101b/18, 183b/6
m.+eyle- 103b/10
m.+ol- 102b/10

mu'allim Ar. Öğreten, öğretmen.

m. 106a/13, 139b/1
m.+i 139a/18
m.+üñ 139b/6

mu'âmele Ar. Davranma, davranış.

m. 18b/8, 41a/19, 62b/10, 96b/8, 101a/13, 105a/6, 108b/18, 181b/11
m.+ı gayr 42b/8
m.+ı laîf eyle- 71a/5
m.+de 63a/15
m.+eyle- 13b/2, 71a/4
m.+it- 13b/4, 20a/3, 41a/13, 41a/14, 62a/15, 62b/11, 72a/8, 83a/4, 95a/11, 104b/18, 149b/4
m.+lerini 62a/3

- m.+m 181b/12
m.+nüñ 66a/8
m.+si 97b/8, 108b/19, 137a/3
m.+sidür 108b/19, 110a/9
m.+sin 42a/4, 62b/12, 98a/14, 101b/1,
108b/14, 108b/15, 110a/8, 110a/10
m.+sinden 13b/3
m.+yi 62a/5, 106b/7
- mu‘arız** Ar. Karşı gelen.
m.+it- 129b/2
- mu‘arrā** Ar. Çıplak, soyulmuş.
m. 191a/4
m.+ol- 191a/5
- mu‘āşī** Ar. İsyân eden, baş kaldıran.
m. 62a/7
m.+den 41a/6
m.+ye(zillât-ı mu‘āşī) 117a/1
m.+yle 102a/17
- mu‘āşiyet** Ar. Baş kaldırma.
m. 167a/18
- mu‘aşır** Ar. Birlikte yaşayan.
m.+ü'l-halâyiğ 101a/1
- mu‘aṭṭal** Ar. Bırakılmış, kullanılmaz, boş.
m.+ḳal- 52b/2
- mu‘aṭṭar** Ar. İtirli, güzel koku.
m.+ol- 85a/12
- mu‘āvenet** Ar. Yardımlar, yardım etmeler.
m. 42a/11, 91b/6, 140a/13, 161a/12
m.+eyle- 75b/5, 123a/1
m.+it- 37a/11, 77b/6
- mu‘avvezeteyn** Ar. Kur‘ân-ı Kerim'in son
iki suresi.
m. 107b/13
- mu‘āyene** Ar. Kontrol.
m. 183b/3
- mu‘ayyen** Ar. Belli, belirli.
m. 10b/2
- mu‘azzez** Ar. Şereflendirilmiş.
m. 101b/8
- mū‘ceb** Ar. Bir söz veya emrin icap ettiği
şey, netice.
- m. 98a/5
- mū‘cib** Ar. Sebep, mesele.
m.+i iḳbāl 94a/7
- mu‘cib** Ar. Hayrete düşüren, şaşkınlık veren.
m.+i ḳaṭiyyet 78b/7
- mu‘cizāt** Ar. Mucizeler.
m. 155b/7
m.+ı 103a/5, 135a/4
- mu‘cize** Ar. Mucize.
m. 106b/15, 182b/16
m.+i(izhār-ı mu‘cize-i enbiyā) 103a/3
m.+niñ 155b/8
- mufavvaz** Ar. Yapılması ismarlanmış.
m.+dur 77b/14
- muftahır** Ar. İftihar eden.
m. 10b/18, 161a/8
- muğannī** Ar. Şarkıcı.
m. 23a/14
m.+ler 143b/17
- muğaylān** Çölde yetişen bir nevi dikenli
çalı.
m. 7a/18
- muğtenem** Ar. Ganimet olarak alınmış.
m.+ḳıl- 136a/9
- muğtenim** Ar. Ganimet olarak alan.
m. 161b/2
m.+eyle- 134a/1
- muḥabbet** < Ar. mahabbet Sevgi.
m. 2a/12, 15b/16, 31a/1, 38a/16, 38a/18,
38b/3, 38b/5, 45b/4, 51b/9, 59a/4, 78a/18,
125a/1, 125a/2, 129a/4, 129a/5, 153a/13
m.+(kesb-i muḥabbet) 38a/15
m.+(ṭa‘ām-ı muḥabbet) 55a/12
m.+i sābıḳa 178a/16
m.+de 129b/2
m.+de(burc-ı muḥabbet) 30a/11
m.+den 46b/6
m.+den(meydān-ı muḥabbet) 105a/17
m.+dür 175a/17
m.+dür(bā‘iğ-i muḥabbet) 129b/2
m.+dür(sebeb-i muḥabbet) 129b/3
m.+e 3b/5

m.+eyle- 136b/10
 m.+i 29a/15, 38b/6, 39a/7, 54a/15, 91a/12,
 104a/14, 104b/1, 125a/5, 125a/15, 125a/16,
 125a/17, 125a/17, 174b/6
 m.+i(şarāb-ı muḥabbet) 26a/14
 m.+i(yār-ı muḥabbet) 44a/18
 m.+inde 97a/3, 127a/11
 m.+inden 127a/13, 127a/16
 m.+ine 67a/6, 117b/1
 m.+iñ 137a/15
 m.+it- 129b/13, 138b/2, 153a/16, 172b/13
 m.+iyle 128a/14, 128a/15
 m.+le 128a/17
 m.+lerinden 41b/19
 m.+üm 45a/9

muḥabbetu'llāh Ar. Allah'ın sevgisi.

m. 58a/3, 91b/18

muḥaddis Ar. Hadis ile uğraşan, Hz.

Muhammed'in sözlerini bildiren kişi.

m. 4a/12, 4a/12

muḥakkak Ar. Muhakkak, doğru.

m. 39a/9, 121a/10

m.+dur 98a/4

m.+ol- 98a/4

muḥālefet Ar. Muhalefet, aykırılık.

m. 37b/6, 115a/17, 115a/19, 115a/19,
 115b/1, 134a/12, 142b/15

m.+e(ṭarīḳ-i muḥālefet) 61b/19

m.+eyle- 28a/11, 110a/1

m.+i 141b/3

m.+it- 21b/3, 31b/13, 34a/19, 34b/2, 37a/4,
 37b/11, 37b/12, 46b/5, 73b/13, 86b/5, 109a/9,
 113b/19, 114a/11, 118a/19, 118b/3, 130a/5,
 130a/12, 130a/15, 141b/1, 184a/14

m.+leri 36b/12

m.+ol- 98b/10, 130a/8

muḥālefet Ar. Uygunsuzluk, aykırılık,
 düşmanlık.

m. 37a/5

m.+it- 37a/5

muḥālif Ar. Muhalif, aykırı olan kimse.

m. 99b/5

m.+dür 174b/10

m.+ler 123a/7

m.+ol- 41b/18

Muḥammed Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.

m. 27a/14dan, 37a/15, 64b/5, 68a/12,
 116a/9, 119b/4, 139b/5, 155a/11, 166b/1,
 166b/3, 181b/1, 191b/4

m.+(ümmet-i Muḥammed) 40b/13,
 175b/19, 176a/3

m.+(Ḥazret-i Muḥammed) 18a/15, 40a/13,
 46a/10, 77a/5, 78a/4

m.+(Ḥazret-i Muḥammed Muştafā) 1b/15,
 3b/11, 10b/14, 21a/6, 37a/18, 60a/14, 61a/8,
 77a/12

m.+(Ḥazret-i Muḥammedü'l-Muştafā)
 157b/6

m.+bin Muḥammed Ḥādım el faḳıreş-şehir
 bi-altıbarmaq 54a/9

m.+den(ümmet-i Muḥammed) 114b/19

m.+e(ümmet-i Muḥammed) 2a/14

m.+i 112a/2

m.+i(ümmet-i Muḥammed) 114b/17,
 128a/18, 181b/4

m.+Muştafā 3a/12, 5b/17de, 38b/9, 80a/8

m.+ül(Ḥazret-i Muḥammedü'l-Muştafā)
 6b/16, 7a/2, 21a/3, 26b/15, 27a/13, 28a/4,
 78a/19, 90b/3, 92a/5, 109b/1, 115b/18,

m.+ü'l-(Ḥazret-i Muḥammedü'l-Muştafā)
 11b/12

m.+ü'l-Muştafā 5a/9, 10b/18, 15a/4, 18a/1,
 18a/10, 28a/3, 90a/14, 107b/4, 189b/9, 191a/2

m.+üñ(Ḥazret-i Muḥammed) 115a/1

Muḥammed bin İshāḳ Bk. Şahıs isimleri
 dizini.

m. 133a/19

Muḥammed bin Meymün İrakı Bk. Şahıs
 isimleri dizini.

m. 139b/1

**Muḥammed bin Muḥammed hādımü'l-
 faḳırüş-şehir bi-altıbarmaq** Bk. Şahıs

isimleri dizini.

m.+ 2a/4

muḥārebe Ar. Savaşma.

m.+it- 40b/3, 124b/2

muḥāsebe Ar. Hesaplaşma, hesap görme.

m.+(züll-i muḥāsebe) 28b/6

muḥaşşal Ar. Sözüün kısası, işin sonu.

m. 149a/9, 166b/16

m.+u'l-keḷām 158a/3

muḥāsin Ar. Sakal

- m.+ine 19b/8
- muḥayyā** Ar. Yüz.
m. 105b/4
- muḥibb** Ar. Seven, dost.
m.+inden 189a/6
- muhiyyin** Ar. Kolaylaştırıcı.
m.+dür 59a/3
- muḥkem** Ar. Sağlam, kuvvetli.
m. 5b/1, 14a/16, 47a/12, 114a/8, 123b/8, 145a/17, 168a/13
- muḥliş** Ar. Dostluğunda ve inançlarında içten olan.
m. 30b/14
- muḥsin** Ar. İyilikte, başışta bulunan.
m.+ler 93a/12, 93a/15
- muḥtâc** Ar. Bir şeye gereksinim duyan.
m. 13b/19, 78a/18
m.+(keşirüt-takşirü'l-muḥtâc) 54a/9
m.+am 7b/5
m.+dur 14a/7, 111a/18
m.+ol- 14a/5, 14a/6, 140a/17
m.+sın 149b/8
- muḥtâr** Ar. Seçilmiş, seçkin.
m.+it- 33b/2
- muḥtaşar** Ar. Kısaltma.
m.+it- 86b/3
- muḥtaşş** Ar. Bir kimseye veya şeye mahsus olan.
m.+ol- 2b/6
- muḥtelif** Ar. Zıt, birbirini tutmayan.
m. 134a/12
m.+ol- 87a/11
- muḥteliḥ** (Ar.) Karışık.
m.+ol- 44a/10, 54a/7
- mu^ʿin** Ar. Yardımcı, yardım eden.
m. 4a/8, 33b/2
m.+i 44a/18
m.+ol- 37b/18
- muḳābele** Ar. Karşılık verme, karşılama.
m.+it- 108a/11
m.+mde 25b/7
- m.+si 59a/4
m.+sinde 21a/2, 21a/2, 91a/9, 114a/10
- muḳābere** Ar. Kendini büyük görme.
m.+it- 28a/12
- muḳabil** Ar. Karşı karşıya gelen, bir şeyin karşısında bulunan.
m.+ol- 40b/16, 89b/17
- muḳaddem** Ar. Takdim edilen, sunulan.
m. 33b/8, 88b/19, 171a/12, 178b/4
m.+it- 1b/11
- muḳaddemā** Ar. Önce, eskiden.
m. 149a/8, 152a/14, 169a/10, 171a/13, 176a/19
- muḳaddes** Ar. Takdis edilmiş, mübarek, kutsal, temiz.
m.+(Beytü'l-Muḳaddes) 115b/19
m.+den(Beytü'l-Muḳaddes) 80a/10
m.+e(Beytü'l-Muḳaddes) 78b/19, 106a/7
- muḳaddime** Ar. Öne geçen, önde giden.
m.+dür(terbiye-i muḳaddime) 156b/10
2.Başlangıç.
m. 173b/6
m.+si 111a/7
- muḳarin** Ar. Bir yere gelmiş, ulaşmış.
m. 5b/161, 91a/4
m.+dür 36b/17
m.+it- 127a/1
m.+ol- 136a/3, 136a/5
- muḳarrar** Ar. Kararlaştırılmış.
m. 64b/7, 165a/5
m.+dır 105b/6
m.+dır(mevt-i muḳarrar) 189b/3
m.+dur 29a/15, 57b/18, 63a/19, 113a/16, 116a/12, 134a/16, 148a/15, 191b/14
m.+it- 150a/17
m.+ol- 11a/12
- muḳarrebān** Ar. Yakınlaşma, yaklaşmış olanlar.
m. 175b/14, 188b/4
- muḳarrib** Ar. Yaklaştıran, yakınlaştıran.
m. 31a/5
m.+lerden 67b/9
- muḳasāt** Ar. Zahmet çekme.

m. 2a/9

Muḳātel Bk. Şahıs isimleri dizini.
m. 99a/5, 133a/18

muḳaṭṭa‘ Ar. Katedilmiş.
m.+lar(hurūf-ı muḳaṭṭa‘) 5a/4

muḳayyed Ar. Kayıtlı, bağlı, bağlanmış.
m. 68b/13
m.+midür 178a/8
m.+ol- 41b/6, 83b/18, 116b/4, 150b/1,
150b/3, 154a/5, 154a/6, 154b/17, 167b/9,
191b/4

muḳbil Ar. İkbali, kutlu.
m.+(merd-i muḳbil) 32b/4

muḳtedā Ar. Uyulan, örnek tutulan.
m.+yı eşkıyā 115a/19
m.+it- 80a/7
m.+n 114b/3
m.+sı 81a/17, 112a/1

muḳtezā Ar. İltica etmiş, lazım gelmiş.
m.+sı 98a/1
m.+yı şehvet 21a/15

mulāḳāza Ar. Dikkatle bakma.
m.+sıyla 43b/1

munādi Ar. Nida eden, mü’ezzin.
m.+ye 38a/19

mun‘am Ar. Çok kıymetli olarak büyütülmüş.
m.+ım 158b/11

mūnis Ar. Cana yakın, sevimli.
m. 76a/10, 148b/11, 177a/17
m.+em 166b/10
m.+eñem 164b/18
m.+i 54a/16
m.+it- 89a/6
m.+ol- 109b/9
m.+ümdür 41b/10

munḳaṭı‘ Ar. 1. Kesilen, kesilmiş, aralıklı.
m.+ya 23b/19
m.+ol- 25b/5, 36a/7, 94b/3, 173b/12,
181a/4

muntakıl Ar. İntikal eden, göçen.
m.+it- 36a/4
m.+ol- 162b/12, 162b/13, 162b/14

muntazır Ar. Gözleyen, bekleyen.
m. 47a/2, 51b/14, 51b/15, 51b/16, 55a/11,
67a/3, 159b/16, 165b/4
m.+am 46a/19, 61b/5
m.+lar 19b/8, 151b/2
m.+lardur 103b/13, 144a/8, 188a/16
m.+ol- 21b/19, 25a/13, 47b/6, 64b/16,
68b/3, 151b/6, 155b/15, 159b/8, 159b/13,
160a/1, 187a/19

munzamm Ar. Üste konan, katılan.
m.+ol- 80b/7, 172b/12

mūr Far. Karınca.
m. 52b/16

murād Ar. Arzu, istek, dilek
m. 97b/5, 99a/7, 99a/9, 99a/11, 99a/11,
112b/15, 113b/17, 116a/11, 156b/8, 159b/2,
161b/7, 161b/11, 190a/7
m.+(setr-i murād it-) 121b/19
m.+ı nefis 39b/12
m.+ı Hıaḳ 45a/5
m.+eyle- 54a/12, 60b/13, 74a/12, 93b/4,
98a/15, 104b/15, 105a/17, 118b/18, 119a/3,
136a/6, 143a/11, 146a/2, 166a/3
m.+ı 29b/4, 45b/7, 63a/18, 84b/8, 91b/19,
167a/15, 167a/17, 182a/17, 187a/2
m.+ıma 89b/10
m.+ımuza 151b/9
m.+ın 86b/11, 105a/1
m.+ına 39b/1, 85b/13, 113a/12, 182a/19
m.+ımı 34b/7
m.+ıña 98b/13
m.+it- 9a/6, 14a/1, 18a/17, 18a/19, 19b/3,
20a/15, 21b/10, 22a/15, 26a/4, 36b/19, 38a/1,
38a/2, 38a/10, 38a/18, 42a/17, 44b/5, 49b/10,
63a/17, 68a/12, 81a/19, 81b/16, 87a/2, 88b/12,
94b/15, 94b/17, 95a/16, 98a/12, 98a/13,
98a/16, 98b/7, 98b/19, 99a/1, 100b/8, 101a/15,
102b/15, 103b/17, 103b/17, 103b/19, 105a/13,
105a/15, 106a/16, 106b/2, 116a/6, 117a/11,
117a/12, 120a/15, 122a/8, 124a/15, 125b/3,
126b/10, 127b/9, 128b/5, 128b/10, 129a/18,
136b/3, 137b/16, 138b/6, 138b/12, 140a/5,
153b/7, 160b/13, 165a/15, 171a/13, 186b/7,
191a/3, 191a/8, 191a/17
m.+ları 32b/1, 63a/15
m.+ların 131a/17
m.+u’llâh 98a/10
m.+um 70a/4, 86a/16, 86b/10, 106a/8,
125b/15, 137a/2, 140a/6
m.+umı 69a/14, 90a/1

m.+uñ 77a/16, 103b/14, 114b/6, 137a/2,
149b/3

m.+uña 85b/14, 89b/12

murādāt (Ar.) Muratlar, istekler.

m. 64b/13

murādu'llāh Ar. Allah'ın isteği ve
muradı.

m. 58b/18, 98a/12, 187a/2

m.+a 98b/9

m.+dır 98b/15

muraşsa' Ar. Kıymetli taşlarla bezenmiş.

m. 85a/5, 104b/10, 125b/10, 126a/6,
132b/12, 150a/2, 154b/5, 162b/19, 167a/14,
169a/2

murdār Far. Mundar, kirli, pis.

m.+ı efkār-ı bāzār 100a/10

m.+ol- 12b/11

m.+uñ 34b/10

mu'riş Ar. Yüz çeviren, başka tarafa dönen.

m.+ol- 20b/13

Mūsā Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.

m. 17a/12, 17a/15, 26a/13, 38a/3, 40a/6,
83a/19, 83b/2, 97b/12, 103b/11, 103b/12,
106b/11 106b/17, 107a/2, 107a/6, 107a/7,
107a/9, 107a/10, 107a/11, 107a/12, 107a/13,
107a/15, 107a/18, 107b/1, 108b/4, 119a/2,
119a/8, 136a/1, 140a/17, 140b/1, 155a/13,
155b/1, 161a/8, 161a/13, 161b/6, 161b/11,
161b/13, 161b/18, 161b/19, 162a/3, 162a/4,
162a/12, 168a/4, 168a/19, 168b/2, 168b/5,
168b/14, 172a/7, 172a/9, 172a/14, 172a/19,
172b/1, 179b/19, 185a/15

m.+('aşā-yı Mūsā) 57b/14

m.+(kātı-ı Mūsā) 40a/3

m.+(Hāzret-i Mūsā) 83a/14, 103b/2,
106b/15, 118b/8, 118b/17, 118b/19, 119a/1,
161b/8, 168b/9, 172a/12, 190b/8

m.+dan(Hāzret-i Mūsā) 119a/5

m.+yam 168b/6

muşāhabet Ar. Sohbet etme, konuşma,
görüşme.

m.+e 160a/2, 188a/4

m.+it- 49a/5, 63b/19, 107b/14, 159b/9,
160b/17

m.+üñ 33a/11

muşāhere Ar. Evlenme ile meydana gelen
akrabalık.

m. 86b/9, 154b/7

m.+ye 86a/1

muşāheret Krş. muşāhere.

m. 155a/4

m.+eyle- 127b/10

muşāhib Ar. Biriyle muhasebe eden,
dostlukta bulunan arkadaş.

m.+i 31a/5

m.+imsin 144a/15

m.+ol- 123b/13

muşallaş Ar. Sataşan, rahat bırakmayan.

m.+eyle- 150b/9, 151b/19

m.+it- 140b/14

m.+kıl- 139b/4

m.+ol- 97b/1, 150b/8

muşavvir Ar. Tasvir eden, resim yapan.

m.+i 15a/17, 15b/3

muşibet Ar. Felaket, ansızın gelen bela. m.
51a/12, 74a/7, 140b/10, 141a/6, 141a/8

m.+(ehl-i muşibet) 33a/7

m.+de 33a/7

m.+e 191a/10

m.+e mi 141a/4

m.+it- 114a/19

m.+ol- 73a/16

Muşafā Ar. Hz. Muhammed'in
adlarından.

m.+(düldü'l-i Hāzret-i Muḥammed

Muşafā)

m.+(Muḥammed Muşafā) 5b/17, 38b/9,
80a/8

m.+(Muḥammedü'l-Muşafā) 5a/9, 10b/18,
15a/4, 18a/1, 18a/10, 107b/4, 189b/9, 191a/2

m.+(Hāzret-i Muḥammed Muşafā) 3b/11,

10b/14, 21a/6, 37a/18, 60a/14, 61a/8, 77a/12

m.+(Hāzret-i Muḥammedü'l-Muşafā)

6b/16, 7a/2, 11b/12, 21a/3, 26b/15, 78a/19,

90b/3, 92a/5, 109b/1, 115b/18, 157b/7

m.+dan(Hāzret-i Muḥammedü'l-Muşafā)

27a/13

m.+yı(Hāzret-i Muḥammed Muşafā)

1b/15

muşt Ar. Tarak.

m. 65b/18

- muştağil** Ar. Meşgul olmak.
m.+ol- 190a/19
- muştuluk** Muştucuya verilen armağan, müjdelik.
m. 188a/12
- muṭāba‘kat** Muvafıklık, uygunluk.
m.+ları 122a/9
- mu‘tād** Ar. Adet olunmuş, alışılmış.
m.+it- 61a/12
- muṭāf** Ar. Bir kabile ismi.
m.+ı ehl-i ālim 82b/3
- muṭālebe** Ar. Talepte bulunma, hakını isteme.
m.+eyle- 28a/11
m.+si 28b/8
- mutaşarrıf** Ar. Kendinde kullanma hakkı ve salahiyeti bulunan.
m. 115a/15
- mutaşavvir** Ar. Tasavvur eden, zihinde kurup karar veren.
m. 163a/5
- Mu‘te** Ar. Yer ismi.
Ġazā-yı Mu‘te: Savaşı Müslümanlarla Bizans ordusu arasında yapılan ilk savaş
m.+de 171b/2
- mu‘teber** Ar. İtibarlı, şerefli kimseler.
m.+ini(‘ulemā-yı mu‘teber) 143a/8
- mu‘tebere** Ar. İtibarlı, hatırı sayılır.
m.+(risāle-i mutebere) 2b/19
- mu‘terif** Ar. İtiraf eden, kendi kusur ve kabahatini gizlemeyerek söyleyen.
m.+ol- 133b/10, 147b/19
- mu‘tezile** Ar. Kaderi inkar ederek “ kul ettiklerinin yaratıcısıdır” diyen ve Allah sıfatlarını kadīm saymakla ehl-i sünnetten ayrılan kimseler.
m.+(indel Mu‘tezile) 192a/11
- muṭī‘** Ar. İtiat eden, veren.
m. 70a/15, 73b/16, 119a/18, 122b/10, 148a/19, 184a/11
- m.+i 70a/14
m.+iñ 71a/2
m.+lerden 119a/17
m.+lere 150a/14
m.+lerün 119a/19
m.+ol- 147a/1
m.+sin 112b/11
- muṭī‘ān** Ar. İtiat edenler, boyun eğenler.
m. 58a/16
- muṭlaq** Ar. Kayıtsız şartsız; yalnız.
m. 178a/8
m.+(feyyāz-ı muṭlaq) 10a/12, 92b/14
m.+dur(ġanī-yi muṭlaq) 31b/10
- muṭrib** Ar. Çalgı çalan, çalgıcı.
m.+e 23a/17
- muṭṭali‘** Ar. Öğrenmiş haber almış, bilgili.
m. 152a/15
m.+ol- 29a/19, 58b/14, 75a/9, 105a/19, 145b/4, 191b/1
- muttaşıl** Ar. Ulaşan, kavuşan.
m.+ol- 23b/18
- muṭvāfaqat** Ar. Uzlaşma, razı olma.
m. 38b/7, 39a/5, 122b/19, 130a/8, 188a/2
m.+eyle- 32a/12, 109a/8
m.+it- 109a/8, 123a/1, 137b/2
- muṭvāfiq** Ar. Muvaffak olan, başarı kazandıran.
m. 1b/5
m.+ol- 41a/4, 134a/16
- muṭvaḥḥid** Ar. Allah'ın birliğine inanan.
m. 30b/19, 30b/19
m.+e 120b/19, 121a/2
m.+i 121a/4
m.+ler 118b/12
m.+miydi 30b/17
- muṭvaḥḥıf** Ar. Durduran, alıkoyan.
m. 35b/10
- muṭvāneset** Ar. Birbirine alışıp beraber yaşama.
m. 67b/3
- muṭvāsāt** Ar. Yardım, iyilik.
m. 150b/15
m.+ıyla 22a/10

mużā‘af Ar. İki kat, katlanmış.
m. 8b/8, 95b/18
m.+dır 97a/19
m.+dur 97a/18

mużāf Ar. Katılmış, baplanmış.
m.+it- 147b/4

mużahḥal Ar. Çözülmez.
m.+ol- 29b/14

muzammite Ar. Kötü
m.+den(ḥisal-ı muzammite) 42a/8

mużik Ar. Sikan, sıkıştırın, darlaştıran.
m. 2a/14
m.+i ḳabir-i(kabri) zūmet 122b/3

mużmer Ar. Gizli, saklı, örtülü.
m.+dır 14b/6

mużtarib Ar. Izdırabı, sıkıntısı olan.
m.+ol- 181a/10

mübādere Ar. Bir işi yapmaya girişme.
m.+it- 117b/12, 159a/17, 159b/3

mübāḥ Ar. Mübah.
m. 40b/6, 42b/12
m.+a(lu‘b-ı mübāḥ) 116b/4
m.+dur 116b/6

mübālağa Ar. Bir işi çok büyütme.
m. 175b/4
m.+(şifāt-ı mübālağa) 147a/13

mübārek Ar. Mübarek, kutlu.
m. 10a/5, 22a/4, 24b/18, 25a/8, 27a/17,
27b/13, 27b/17, 35a/2, 37b/3, 43b/16, 43b/17,
45b/16, 46a/1, 46a/6, 46a/6, 47b/9, 49a/14,
53a/1, 53a/17, 53a/19, 54a/5, 55a/7, 56a/18,
60b/4, 69a/11, 76b/14, 77b/18, 84a/18, 87a/3,
90b/8, 90b/18, 91a/8, 92b/6, 95b/10, 96a/2,
96a/19, 104a/12, 104b/12, 107b/9, 114a/9,
116a/2, 120a/9, 120a/10, 120a/11, 126a/5,
126a/8, 127b/2, 128a/4, 128a/7, 128a/13,
130a/10, 130a/19, 130b/13, 132a/10, 132b/3,
132b/5, 137b/6, 150a/4, 150b/13, 154a/10,
154b/1, 154b/3, 163b/12, 167a/3, 175a/18,
175b/12, 176a/5, 176a/5, 177a/8, 179a/2,
179a/3, 186b/9, 188a/10
m.+ine(riḏā-yı mübārek) 185b/4
m.+lerine(ḥāne-i mübārek) 159b/8

mübāṭale Ar. İptal etmek.
m.+eyle- 147b/14

mübeyyin Ar. Bildiren, açıklayan,
meydana koyan.
m. 59a/3

mübîn Ar. Açık besbelli.
m.+de(zalāl-ı mübîn) 125a/12
m.+dür(‘adū-yı mübîn) 108a/10

mübtedā Ar. Başlangıç, baş.
m.+ol- 173a/13

mübtedi Ar. Yeni bir şey peyda eden, bir
yenilik ortaya koyan.
m.+ye 90a/18

mübtelā Ar. Tutkun, tutulmuş.
m. 51b/18, 80a/6, 105b/5
m.+eyle- 94a/8
m.+it- 17a/8, 21a/12, 51a/4, 69b/2, 118a/7,
127a/8, 167b/8, 171b/19
m.+lardur 37b/7
m.+ol- 17b/14, 17b/17, 17b/19, 21a/14,
21b/1, 31a/15, 32b/15, 37b/12, 42a/1, 53a/16,
54b/18, 57b/18, 59a/9, 64a/18, 64a/19, 73b/11,
96a/10, 114a/11, 115a/4, 118b/4, 137a/17,
140b/5, 140b/16, 172b/14, 172b/15, 173a/5,
191a/10
m.+sın 104a/16

mücādele Ar. İki kişinin bir konu üzerinde
çekişmesi.
m.+it- 169a/15
m.+ye 108a/19

mücāhede Ar. Nefsi yenmeye çalışma.
m. 39a/18, 146b/8
m.+eyle- 146b/10
m.+it- 92b/2, 146b/12
m.+ñe 146b/17

mücāhid Ar. Mücahit, cihat eden
m. 96b/13, 169b/7

mücāhidîn eliyin (Ar.) Mücahitler cihat
edenler.
m. 93a/17

mücāvîr Ar. Yurdunu ve diyarını terk
ederek zamanını Harameyni Şerifeyn'de
ibadetle geçiren.

- m. 117a/18
m.+ol- 51a/16
- mücāzāt** Ar. Bir suç karşı ceza çektirme.
m.+it- 21a/12
- müceddid** Ar. Yenileyen, teni bir şekil ve suret veren.
m.+ol- 37a/11
- mücerred** Ar. Tek, yalnız.
m. 29a/8, 29a/9, 115a/13, 116b/3, 125a/18, 167a/16
m.+ol- 67b/8
- mücrim** Ar. Cürüm işlemiş olan, suçlu.
m. 77b/9, 167b/3, 170b/9, 181b/1
m.+den 121b/13
m.+dur 119a/13
m.+i 111a/14, 121b/13
m.+ler 137b/8
m.+lerüñ 137a/12
m.+ol- 167b/3
- müdāvemēt** Ar. Devam etme.
m.+eyle- 99b/7
m.+kıl- 99a/18
- müdāvim** Ar. Devam eden, bir işe aralıksız çalışan.
m. 181b/6
- müdbir** Ar. Talihsiz, düşkün.
m.+(merd-i müdbir) 32b/3
- müdde‘i** Ar. İddia eden, davacı.
m. 101b/13
- müddet** Ar. Zaman, vakit.
m. 17a/17, 33a/6, 47a/8, 51a/16, 54b/8, 59a/4, 59b/8, 143a/15, 144a/12, 144a/18, 156b/6, 172b/4, 180a/19
m.+i inñizār 47a/16, 47a/19, 47b/3, 47b/16
m.+i ḳalīle 149a/17
m.+i ‘ömür 17a/19, 47b/16
m.+den 117b/5
m.+deñ 31a/6
m.+dür 16a/12
m.+i 118a/8, 191a/13
- müezzinlik** Müezzin olma durumu.
m.+it- 15a/5, 15a/6, 15a/7
- müfāreḳat** Ar. Ayrılma, uzaklaşma.
- m. 114a/12, 154b/7, 167a/11, 173b/18
m.+a 41b/11
m.+it- 45a/4, 45a/4, 46a/13, 168b/5, 170a/2, 179b/2, 184b/15, 187a/13
- müfessirīn** Ar. Kur’an’ı yorumlayan din alimleri.
m. 5a/3, 15b/15
m.+(sulṭānu’l-müfessirīn) 4b/17
- müflis** Ar. İflas etmiş, parasız, züğürt.
m. 83b/12, 83b/17, 181b/1, 191b/13
m.+lerüñ 20a/12
- müft** Far. Bedava.
m. 74b/7, 74b/8, 74b/9
- müfteḳır** Ar. Fakir.
m.+(kesīrüt-taḳṣīrū’l-müfteḳır) 2a/4
- mühmele** Ar. İhmal edilmiş.
m.+le(dil-i mühmele) 63b/12
- mühendislik** Ar. Mühendislik.
m. 100b/14
- müheyyā** Ar. Hazır, hazırlanmış.
m. 113b/5, 166a/8
m.+it- 145b/1
- mühimm** Ar. Önemli.
m.+iñ 150a/5
m.+iñe 8a/7, 13a/14, 150a/8
- mühimmāt** Ar. Lüzumlu şeyler.
m.+ı pādīṣāhī 150b/2
m.+ın 152a/19
- mühimmet** Ar. Görev, iş
m.+i 150a/7
m.+ini 165b/7
- mühlet** Ar. Bir işin yapılması için verilen zaman.
m. 165b/6, 165b/7, 184b/11, 188a/5
m.+dir(eyyām-ı mühlet) 179a/18
m.+veril- 188a/6
- mühr** Far. Mühür, imza.
m.+i ‘izzet 67a/15
m.+i ḥızlān 123a/19
m.+iyle 89b/15
m.+ur- 67a/15

müjde Far. Müjde.

m. 66b/19
m.+m 142b/7
m.+sine 83a/9

mükāfāt Ar. Bir hizmet ve iyiliğe karşı edilen iyilik.

m. 77a/11
m.+dan 65b/14
m.+dur 156a/10
m.+eyle- 104b/19
m.+ı 106b/19, 168b/6
m.+ın 8b/8, 66a/3, 105a/3
m.+ıyla 65b/13
m.+it- 105a/6

mükāleme Ar. Konuşma, antlaşma.

m. 155b/1
m.+eyle- 166b/2
m.+it- 41a/19, 155a/19, 166a/3

mükedder Ar. Kederli, üzüntülü, tasalı.

m.+eyle- 189a/7

mükerrem Ar. Muhterem, saygıdeğer, sayılan.

m. 1b/11
m.+ler 93a/11
m.+ol- 6b/8

mükerreme (Ar.) Keremlendirilmiş, aziz.

m.+(Kabe-i Mükerreme) 82a/10
m.+de(Mekke-i Mükerreme) 83b/4
m.+den(Mekke-i Mükerreme) 44b/12, 115b/18, 116a/2
m.+ye(Mekke-i Mükerreme) 7b/19, 44b/11
m.+yi(Mekke-i Mükerreme) 67b/2

mükevvenāt (Ar. Mahlukların, yaratıkların hepsi.

m.+ı ğaybî 82b/12
m.+ı(cümle-i mükevvenāt) 82b/10

mülābe Ar. Oynaşma, eğlenme.

m.+dir(hāne-i mülābe) 104a/4, 104b/9

mülāhaza Ar. İyice düşünme.

m.+it- 42a/10

mülāhaza Ar. İyice düşünme.

m.+eyle- 15b/3, 41a/1, 59b/5, 69a/18, 77a/17
m.+it- 160b/5, 162a/6
m.+sıyla 78b/6

mülākāt Ar. Görüşme.

m. 72b/6, 168b/3, 184b/15
m.+it- 177a/11, 179b/2, 187a/7, 188a/4

mülātafa Ar. Lutfetme, güzel muamele.

m.+yı 154a/12

mülāzemet Ar. Bir yere veya kimseye sıkıca bağlanma

m.+it- 141b/2

mülevven Ar. Renk renk, türlü türlü.

m. 104b/5

mülevves Ar. Kirlî, pis.

m. 76a/8
m.+ol- 100a/18

mülhjd Ar. Allah'ı inkar eden, dinsiz.

m.+miydi 30b/17

mülk Ar. Mülk.

m. 81b/5, 98a/7, 98a/7, 107a/4, 119a/5, 121a/9, 147b/7, 147b/10, 155a/7, 187b/19
m.+(mālikü'l-mülk) 83b/14, 86b/13, 131a/16, 135b/13
m.+(tāc-ı mülk) 28b/19
m.+i Bākî 186b/3
m.+i Cebbār 13a/8
m.+i dünyā 186a/18, 188a/1
m.+i fānî 186b/3
m.+i Mışır 26a/1, 152a/13
m.+i sāadet 80a/5
m.+dür 177b/17
m.+dür(mālikü'l-mülk) 126b/2
m.+dür(mevhîbü'l-mülk) 151b/15
m.+dür(şehr-i dāru'l-mülk) 148a/11
m.+e 152a/8, 172b/16
m.+i 12a/15
m.+imi 107a/2
m.+imüzde 25a/19
m.+ini 161b/2
m.+ü saltānat 109b/11
m.+üm 127b/6, 147b/3
m.+üñ 177b/17
m.+üñ(mālikü'l-mülk) 82b/9

mülkî Ar. Bir ülkeye ait, ülke ile ilgili.

m.+dür(esrār-ı mülkî) 31a/13

mülkiyet Ar. İyelik, sahiplik.

m.+dür 148a/13

mültefit Ar. İltifat eden.

m.+ol- 170b/15

mülük Ar. Hükümdarlar.

m. 55a/10, 147b/1, 148a/6

m.+ı fānī 186a/18

m.+(hıyır-ı mülük) 190a/1

m.+ından 68b/1

m.+undan 68b/2

mü'min Ar. Mümin, İslam dinine inanmış.

m. 3a/14, 6b/9, 9b/9, 21a/8, 28a/10,

28a/14, 28b/3, 29b/10, 37a/16, 37b/9, 37b/9,

40a/9, 40a/19, 49b/15, 49b/19, 51b/10, 54b/17,

56a/5, 57b/8, 59b/3, 63b/1, 63b/2, 64a/1,

67b/7, 69b/4, 73a/13, 75b/13, 80b/12, 80b/15,

80b/17, 82a/13, 85a/17, 85a/18, 88a/15,

88a/16, 91b/18, 93b/14, 94b/10, 95b/16, 96a/4,

96b/5, 102b/18, 108a/6, 108b/6, 115a/7,

119a/9, 122a/1, 122a/7, 125a/14, 129a/7,

129b/12, 135b/9, 135b/11, 137a/3, 138a/12,

141a/16, 144a/10, 144b/2, 144b/14, 144b/15,

148b/13, 159b/4, 167a/5, 167b/2, 176b/8,

178a/4, 183b/2

m.+('abd-ı mü'min) 63b/7, 114a/19,

114b/1, 115a/6, 116a/16, 117a/1, 132a/2,

148b/16, 183b/1

m.+(emîrû'l-mü'min) 86a/1

m.+(kalbe'l-mü'min) 97a/19

m.+i(mü'min-i âşî) 144a/16

m.+i bî-çâre 30a/6

m.+i müslim 40a/15

m.+i zâlim 161b/16

m.+de 30a/9, 98a/5

m.+de('abd-ı mü'min) 179b/1

m.+e 10b/1, 26b/4, 28b/6, 58a/9, 98a/3,

137a/7, 167a/18, 179b/5, 183a/7

m.+i 40a/16, 40a/19, 88a/7, 97a/5, 97a/7,

97a/9, 122a/18, 135b/13, 167b/8, 167b/10

m.+ler 22a/8, 37b/7, 70a/19, 70b/5, 85a/19,

85b/2, 103a/6, 103a/10, 103a/10, 103a/15,

128b/14, 129b/6, 157b/11, 159b/19, 171a/18,

190b/10

m.+lerden 2a/14, 94a/1

m.+lerdür 171a/3

m.+lere 91a/11, 135a/9, 155a/8, 171a/17,

183b/6

m.+leri 38a/10, 102b/3, 118a/7, 126b/3,

157b/6, 158b/19, 171a/15, 171a/18, 171a/18,

171b/6, 171b/7

m.+leriñ 91a/11, 111b/5

m.+leriñdür 22b/15

m.+leriñ 10b/4, 85b/4, 91a/14, 91a/15,

125a/17, 171a/8

m.+sin 145a/1

m.+ü'l-'ıyş 59b/10

m.+üñ 3a/13, 6b/3, 22a/11, 23b/11, 28a/18,

28a/18, 28b/3, 28b/7, 29a/10, 30a/8, 45a/19,

55a/8, 56a/1, 57a/11, 57a/14, 57b/19, 58a/14,

97a/13, 109b/11, 111b/3, 111b/4, 135b/8,

139b/13, 144b/19, 146b/2

m.+üñ('abd-ı mü'min) 148b/18

mü'minîn Ar. Müminler.

m.+(Hâzret-i imâmu'l-mü'minîn) 63b/10

m.+e(ümmehât-ı mü'minîn) 107b/11

m.+sin(emîrû'l-mü'minîn) 86b/9

mü'minlik Mümin olma durumu.

m. 56a/1

mümkîn Ar. Mümkün, olabilir, olabilen.

m. 90a/11, 117a/3, 117a/4, 117a/9,

149a/19, 178a/17

m.+dür 20b/16, 37b/13, 45a/11, 86a/14,

121b/11, 153a/7

m.+ol- 10b/3, 23a/6, 41a/2, 80b/11, 86a/6,

86b/10, 90a/8, 90a/8, 108b/6, 110a/16, 130a/8,

162b/15

mümtâz Ar. İmtiyazlı, ayrı tutulmuş, üstün tutulmuş.

m. 1b/13

m.+dur 16b/13

m.+eyle- 155b/7

m.+ol- 113a/13, 145b/11

mümtehan Ar. İmtihan edilmiş.

m.+ol- 172b/18

mümteli Ar. Dolu, dolgun.

m.+it- 143a/6

münâcât Ar. Allah'a dua etme, yalvarma.

m. 41a/18, 41b/4, 155b/1

m.+a 172a/8, 172a/13

m.+da 140a/2

m.+eyle- 25a/19, 107a/12, 116b/15

m.+it- 26b/8, 166a/1

münâda Ar. Ses, çağlık.

m.128a/9

m. yla 81a/10

münâdî Ar. Nida eden, tellal.

m. 84b/15, 88b/3, 183b/8

münāfık Ar. İkiyüzlülük eden, iki yüzlü.
m. 28a/9, 128a/13
m.+dan 128a/10, 128a/12
m.+lar 55b/15, 91a/6, 110a/16, 112a/18,
118b/13, 171a/6, 171b/1, 171b/2
m.+lardan 127b/17
m.+larıñ 90b/5
m.+uñ 56a/1

mün‘akis Ar. Tersine dönmüş, çevrilmiş.
m.+ol- 126a/9

münakkaş Ar. Nakşedilmiş, nakışlı.
m. 10a/9

münāsebet Ar. Münasiplik, uygunluk.
m. 78a/2
m.+ümüz 38b/13
m.+uñ 49a/7

münāsib Ar. Uygun, yerinde.
m. 22b/7, 120b/13, 169a/9, 178b/3
m.+it- 105a/7
m.+ol- 21a/17

münāza‘a Ar. Ağız kavgası.
m.+it- 147b/3

müneccim Ar. Falcı.
m.+leri 143a/8

müneccimen Ar. Yıldız gibi.
m. 3b/11

münevver Ar. Nurlandırılmış, parlatılmış,
ışıklı.
m. 11a/5, 43b/12, 127b/3
m.+dedür(Medine-i Münevvere) 52a/16
m.+it- 14a/19, 30a/11, 30a/12
m.+ol- 10a/8, 53b/13, 54a/7, 93a/6

Münevvere Ar. Nurlandırılmış,
parlatılmış, ışıklı.
m.+niñ(Medine-i Münevvere) 47b/5
m.+ye(Medine-i Münevvere) 115b/18

münḥaṭ Ar. Aşağı inen.
m.+ol- 31b/7

münhezim Ar. Bozguna uğramış, bozgun.
m. 84b/12
m.+ol- 170b/4

münīr Ar. Nurlandıran, ışık veren, parlak.
m.+(māh-ı münīr) 127b/3, 160a/15

mün‘im Ar. Nimet veren.
m. 4a/11

münker Ar. İnkâr edilmiş, kabul ve tasdik
edilmeyen.
m.+(Ḥazret-i münker) 122a/19

münkirāt Ar. İnkâr edenler.
m.+dan 11b/16

münşī Ar. İnşa eden, yapan.
m.+siyem 82b/8

müntefi Ar. Menfaatlenmiş, yararlanmış.
m.+ol- 96b/14

mürākaba Ar. Bekleme, inzivaya çekilme
m.+ya 179a/2

mürāvede Ar. İsteme.
m.+de(ma‘nāyı mürāvede)125a/1
m.+it- 114b/11
m.+si 124b/15
m.+yi 118a/18, 129b/1

mürde Far. Ölü, ölmüş.
m.+den 131b/15, 131b/16

müreddef Ar. Ardı sıra yürütülmüş.
m.+ol- 85a/11

mürekkab Ar. İki veya daha çok şeyin
karışmasından meydana gelen.
m.+dür 146a/14, 146a/16

müretteb Ar. Bir şey, bir yer için ayrılmış.
m.+e(kemāl-ı müretteb) 72a/12

mürettib Ar. Sıraya koyan.
m. 191b/18

mürğ Far. Kuş.
m. 114a/1, 177a/18, 178a/3

mürğ-zār Far. Kuş yatağı.
m.+da 42b/3

mürğān Far. Kuşlar.
m. 10a/13, 67b/9, 85a/13
m.+(elḥān-ı mürğān) 9b/14, 9b/16
m.+dān 67b/5

- m.+uñ 10b/2
- mürîd** Ar. Bir şeye bağlı olan kimse.
m. 25b/12, 74b/12, 74b/14
- mürsel** Ar. Peygamber
m. 160a/3
m.+i 74b/12
m.+ler 52a/15
m.+lerinden 25b/12
m.+lerine 74b/14
- mürselîn** Ar. Peygamberler.
m.+(seyyidü'l-mürselîn) 5b/17, 19a/6,
29b/6, 55b/19, 60a/17, 91a/3, 93a/18, 140b/18,
149b/12, 181a/2, 181b/18, 181a/18, 185a/17,
185b/12, 189a/15, 190a/6, 190b/14
m.+(Hâzret-i seyyidü'l-mürselîn) 4b/11,
12a/5, 44b/11, 95b/7, 155b/2, 185b/1
m.+iñ(Hâzret-i seyyidü'l-mürselîn)
166a/13
m.+uñ(seyyidü'l-mürselîn) 35b/15
- mürûr** Ar. Geçme, bir yandan girip öte
yandan çıkma.
m.+eyle- 137b/3
- mürüvvet** (Ar.) İnsaniyet, mertlik, yiğitlik.
m. 123b/9
m.+(şarḥ-ı mürüvvet) 153b/6
m.+e(ehl-i mürüvvet) 178a/2
m.+üm 86b/4
- müsâ'ade** Ar. İzin.
m.+it- 51b/11
m.+ye 69b/18
- müsâfât** Ar. Birbirine kötü muamele etme.
m. 151b/8
- müsahhar** Ar. Tutkun, boyun eğmiş.
m.+eyle- 152a/13
m.+it- 38b/17, 152a/11
m.+ol- 13b/4, 29a/5
- müsâvî** Ar. Eşit, denk.
m.+yle 12b/10
- müsebbeb** Ar. Sebep olunarak meydana
getirilen.
m. 143a/2
- müsellem** Ar. Gerçekliği herkesçe kabul
edilmiş olan.
- m. 186a/19
m.+eyle- 98b/1
m.+kıl- 1b/13
m.+ol- 186a/18
- müselmân** <Far. *müslim* İslam dininde
olan.Krş. **müslim**, **müslimân**.
m. 136a/19
- müsemmâ** Ar. Bir ismi olan, adlanmış.
m. 5b/1
m.+it- 5a/15
- müslim** Far. İslam dininde olan. Krş.
müselmân, **müslimân**
m.+iñ(mü'min-i müslim) 40a/15
- müslimân** Ar. İslam dininde olan Bk.
müslim, **müselmân**
m. 78a/12, 110b/12, 111a/1, 126b/1,
159a/10, 172b/1, 185a/19
m.+a 111a/2, 111a/3
m.+dan 111a/5
m.+ı 110b/13
m.+lar 47a/12, 51a/18, 78a/14
m.+ları 61a/11, 159a/9
m.+lara 190a/16
m.+lardan 111b/18
m.+larıñ 111b/2
m.+laruñ 61a/8
m.+uñ 185a/19
- müslimîn** Ar. Müslümanlar.
m. 157a/19
- müstağnî** Ar. Doygun, gönlü tok.
m. 161b/2
m.+ol- 23a/1
- müstağrık** Ar. Gark olmuş, günaha batmış.
m. 75b/6
m.+it- 95b/9
m.+lardur 31b/10
m.+ol- 141a/1
- müstaḥak** <Ar. *müstaḥik* Hak etmiş, hak
kazanmış, layık.
m.+ı 'afv 122a/17
m.+ol- 31a/2, 122b/5, 159a/12, 178a/4
- müstaḥkem** Sağlamlaştırılmış, sağlam.
m.+eyle- 130b/14
m.+it- 46a/18

- müstaḳbel** Ar. Gelecek.
m.+de 24a/15
- müstaḳīm** Ar. Doğru, düz, dik.
m.+(tarīḳ-i müstaḳīm) 98b/13
- müstecāb** Ar. Kabul olunmuş.
m.+ı(duā-yı müstecāb) 73b/4
m.+ol- 133a/4, 134a/19, 134b/1, 150b/16,
180a/9, 189b/17, 189b/18, 189b/19
m.+u'd-dava 39b/16
- müstemend** Ar. Zavallı.
m. 48b/7, 77a/11, 167b/13
m.+e 181b/19
- müstemi'** Ar. Dinleyen, işiten.
m. 7a/11
- müntaḳḳar** Ar. Beklenen.
m. 2a/18
- müşābeh** Ar. Benzeyiş, benzeme.
m.+i 158a/1
- müşābih** Ar. Benzeyen, benzer.
m.+it- 101b/3
- müşāhede** Ar. Bir şeyi gözle görme.
m.+(feraḥu'l-müşāhede) 6b/4
m.+i cemāl 6a/19, 26b/1
m.+eyle- 6b/2, 58b/2, 87a/14, 151b/11
m.+it- 6a/1, 9a/10, 23a/6, 30a/7, 31b/11,
36b/16, 58a/15, 63b/14, 63b/15, 64a/4, 64a/7,
96a/6, 109b/16, 109b/19, 129a/2, 129a/5,
157b/12, 175a/2
m.+ñle 148b/10
m.+sidür 95b/19
m.+sine 144a/7
- müşāvere** Ar. Bir iş üzerinde konuşma.
m.+it- 34b/1, 34b/5, 34b/16, 135a/5
- müşebbeh** Ar. Benzetilen.
m. 167a/7
- müşerref** Ar. Şereflendirilmiş, kendisine şeref verilmiş, şerefli.
m.+ol- 101b/8
- müşfiḳ** Ar. Şefkatli, merhametli.
m. 59a/18
- müşkil** Ar. Engel, zorluk.
- m.+in 190b/5
m.+ol- 131a/10, 190b/13
- müşrik** Ar. Allah'a ortak koşan.
m. 60a/11
m.+ler 27b/9, 91a/4, 120a/7, 120b/15,
134b/8, 157b/7, 167a/5
m.+lerden 134b/9, 157b/1
m.+lere 5a/9, 121a/2
- müşrikīn** Ar. Allah'a ortak koşanlar.
m. 130b/9
- müş** Far. Yumruk.
m. 161b/14, 166a/1
m.+ur- 164b/3
- müştaḡil** Ar. İştigal eden, bir işle uğraşan.
m.+lardur 101b/17
m.+ol- 43a/1, 83b/15, 86a/6, 110b/7,
175a/16, 188a/8
- müşṭāḳ** Ar. İştihaklı, özleyen.
m. 92a/7, 93b/1
m.+am 92a/12
m.+dır 92a/7
m.+dur 92a/3, 92a/4, 92a/5, 92a/17, 93a/8
m.+ıñ(Ḥazret-i Cāmiu'l-Müşṭāḳ) 60b/18
m.+lar 91b/19
m.+lardur 92a/2, 184b/2
m.+larıdur 92a/1, 92a/2
m.+larına 92a/4, 92a/5
m.+laruma 92b/16
m.+ol- 22b/18, 92a/19, 92b/2, 92b/3,
92b/3, 92b/4
- müştedd** Ar. Şiddetlenen, şiddetlenmiş,
azan.
m.+ol- 154b/14
- müşterā** Ar. Satın alınmış.
m. 72a/11
m.+mdur 94a/13
- müşterī** Ar. Satın alan.
m.+nüñ 97b/3
m.+si 20a/12
- mütāba'at** Ar. Birine tabi olma,
arkasından gitme.
m.+it- 122a/4, 176a/3
m.+ları 122a/7
- mütāla'** Ar. Düşünce.

- m.+sından 4a/1
- müte‘allık** Ar. Asılı, bağlı.
m. 44b/19, 146b/14, 190b/1
m.+ol- 35a/11
- mütebeddil** Ar. Değişen, başka hale giren.
m.+ol- 115a/9
- müteğayyır** Ar. Değişen, başkalaşan.
m. 145b/5
m.+dur 115a/9
m.+ol- 61b/9, 116b/12, 190a/10
- mütehayyır** Ar. Hayrette kalmış, şaşırılmış.
m. 16a/11, 116a/16, 119a/16
m.+dur 37b/9
m.+larıñ 23b/9
m.+ol- 37a/14, 117a/2, 119a/11, 119a/18,
169b/18, 172b/1
- mütekebbir** Ar. Kibirlenen, kibirli.
m.+i 48a/17
m.+ol- 48a/13
- müteraķıb** Ar. Bekleyen, gözleyen, uman.
m.+lardur 144a/8
- müteselli** Ar. Teselli bulan, avunan.
m.+ol- 59a/14
- müteşā‘şı‘** Ar. Parıldayan.
m. 150a/4
- müteveccih** Ar. Bir tarafa dönen, yönelen.
m.+ol- 2b/16, 112a/11, 116a/17
- muttaķı** Ar. Allah korkusu olan.
m.+lar 66b/9
- müttehem** Ar. Suçlu.
m. 169a/8
- müttekā’** Ar. Dayanılacak alet, koltuk
değneği.
m. 125b/12, 125b/12
- müvekkil** <Ar. mü‘ekkil Birini vekil eden
kimse.
m.+em 120a/19, 120b/1
- müyesser** Ar. Kolayı bulunup yapılan, kolay
gelen.
m. 91b/16
- m.+eyle- 98a/19, 132a/8, 186b/4, 188a/2,
191a/15
m.+it- 11b/6, 19b/1, 29a/1, 95b/18, 97a/1,
110b/17, 192a/8
m.+ol- 2b/7, 11a/11, 11b/1, 44b/5, 64a/7,
66b/19, 90a/6, 94b/17, 109b/11, 109b/13,
112b/13, 116b/17, 117a/3, 119a/6, 123a/15,
129a/8, 140a/1, 150a/9, 153a/6, 153a/7,
153b/2, 154b/15, 184b/16, 185b/17
- müzd** Far. Ücret, karşılık.
m.+ini 127b/5
- Müzdelif** Ar. Kabe'de Arafat ile Mina
arasında bulunan kutsal bir yer.
m. 177a/10
- müzehheb** Ar. Altın suyuna batırılmış,
yaldızlanmış.
m. 85a/5
- müzevvir** Ar. Ara bozucu.
m. 59b/7
m.+dir 59b/7
- müzeyyen** Ar. Süslenmiş, süslü.
m. 104b/5, 105b/2, 105b/4, 165a/18
m.+ol- 10a/9, 10a/13, 29b/11, 136a/1
- na‘am** Ar. Evet.
n. 74a/16
- nā-bekār** Far. İşe yaramaz.
n. 11a/2
- nā-binā** Far. Amā, gözü görmez.
n. 178b/5
- Nā-bulūs** Bütün halkı putperest olan bir
şehir.
n. 78a/10
- nā-bünyād** Far. Aslı, esası olmayan.
n.+ol- 21a/10
- nā-ḥāh** Far. İstemeyerek, zoraki.
n.+(ḥahu nāḥaah) 80a/14
- nā-Ḥaķ** Far. Haksız.
n. 61b/3, 61b/7, 61b/7, 146a/2, 187a/1
- nā-maḥrem** Far. Mahrem olmayan.
n. 74a/3

nā-ma'kul Far. Akla uygun gelmeyen.
n. 63b/4, 91a/4, 120b/15, 120b/18,
128a/12, 165a/10

nā-pāk Far. Pis, murdar.
n.+ol- 100a/11

nā-şāyeste Far. Uygun olmayan.
n. 63b/6, 98a/18

nā-tamām Far. Noksanlık, eksiklik.
n.+dur 9b/13

nā-ümiz Far. Ümitsiz.
n. 2a/18, 130a/9
n.+ol- 130a/8

nā-ümizlik Ümitsizlik.
n.+e(nā-ümizlige) 36a/3

nādān Far. Bilmez.
n. 67a/10, 168b/10
n.+lar 42a/18, 42a/19

nādānlık Nadan olma durumu veya
nadanca davranış.
n.+a(nādānlığa) 140a/14

nādīm Ar. Nedamet duyan, pişman olan.
n. 63a/10

nafaqa Ar. Yiyecek parası, geçimlik.
n. 7b/5, 7b/6
n.+larımız 151a/10
n.+sın 73b/19
n.+sızlığından 7b/11

nāfe Far. Bir çeşit misk, koku.
n. 49b/19

nāfi' Ar. Menfaatli, kârlı.
n.+ol- 35a/12

nāfiz Ar. Delen, delip içeri giren, işleyen.
n.+ol- 98a/9

nāgāh Far. Ansızın.
n. 66b/11, 165b/4

nağamāt Ar. Ahenkler, ezgiler.
n.+ı 10a/14

nağāra < *naḳāre* Dümbelek.

n.+ler 143b/15

nāgehān Far. Ansızın, birdenbire.
n. 177b/5

nağme Ar. Ahenk, ezgi.
n.+ler 134a/12

nā-ḥāh F. İstemeyerek.
ḥāh-nāḥāh: İster istemez.
ḥ.+ 80a/14

nahif Ar. Zayıf, arık.
n.+(pīr-i nahif) 26b/17

nāhiye Ar. Bucak, bölge.
n.+den 60b/7
n.+nüñ 60b/13

naḥnu Ar. Biz.
n. 25b/1, 25a/15

naḥvet Ar. Kibir.
n. 146a/18

nā'il Ar. Muaradına eren, ermiş, ele
geçiren.
n.+ol- 6a/12, 181a/19

na'im Ar. Konfor, lüks, mutluluk.
n. 19b/3

nāka Ar. Dişi deve.
n.+ı şālīḥ
n.+muñ 7b/11

naḳd Ar. Akçe, maden para.
n. 13a/4
n.+ı 71b/8

naḳkaş Ar. Nakkaş, süsleme sanatkarı.
n. 14a/6

naḳl Ar. Taşıma, aktarma.
n.+ı bāzār 175b/4
n.+ı ḥadīş 2a/5
n.+eyle- 93b/16
n.+it- 190a/16, 191b/2
n.+olun- 24a/11

nāḳış Ar. Noksan, eksik.
n. 34a/14
n.+dur 121b/5

naķş Ar. Noksan, eksiklik
n.+ı ĩmān 131a/7

naķş Ar. Resim.
n.+(şüret-i naķş) 14a/4
n.+it- 1b/17, 14a/5, 15a/18
n.+ol- 95b/14
n.+olun- 104b/7

naķz Ar. Bozma, çözmē.
n.+ı ahd it- 48b/18

nālān Far. ĩnleyen, ĩnleyici.
n. 185b/8

nāle Far. ĩnleme, ĩnilti.
n. 49a/11, 49a/17, 175b/16
n.+den 46b/7, 64b/1
n.+it- 20a/16, 67a/15, 77a/9, 77b/10,
175b/19, 176a/1
n.+ķıl- 67a/15
n.+lerine 177a/2
n.+ye 175b/17

nalın Ar. Takunya.
n. 132b/13

nām Far. ĩsim, ad.
n. 51a/8, 78a/10, 83a/3, 100b/12, 107b/6,
107b/17, 127b/7, 131b/14, 131b/14, 132a/1,
161a/9, 161a/14, 161b/6, 162b/2, 165a/7,
169a/1, 169a/4, 169a/4, 176a/14, 177a/11,
183a/13
n.+ı nişān 142a/14
n.+ı Yūsuf 175b/9
n.+ı 71b/3, 88a/17
n.+ına 87a/19, 110b/3, 157a/3, 161a/15
n.+ında 124a/12, 191b/9
n.+uñ 66b/16, 142a/13

namāz Far. Namaz.
n. 8b/13, 15a/1, 58a/17, 66a/17, 100a/1,
100a/8, 116a/8, 149b/5, 185b/3, 187b/17
n.+ı vusţā 73b/5
n.+a 99a/18, 99a/19, 99b/7, 99b/14
n.+da 99b/14, 99b/17, 99b/18, 99b/19,
140b/18
n.+dan 174a/19, 181b/8, 183b/17
n.+dur 99a/12, 116a/11
n.+dur(ķible-yi namāz) 116a/15
n.+ı 8a/4, 76a/18, 100a/11, 116a/1
n.+ın 100a/3, 116a/7
n.+ına 8b/1, 47a/8, 47a/9, 56a/13

n.+ından 47b/4, 49a/3, 56a/12, 110b/7,
160b/1
n.+ıñā 8b/2
n.+ıyla 19a/3
n.+ķıl- 92a/18, 92b/7, 100a/9, 101a/19,
133a/12, 174a/11, 180a/14, 183b/17
n.+lar 73b/5
n.+lara 99b/11
n.+uñ 99b/8

nāme Far. Mektup.
n. 62a/8, 71b/15, 89a/17, 89a/19, 157a/2,
158a/4, 158a/16, 160a/14, 181a/10, 181a/13
n.+si 131b/17
n.+sin 68b/16

nār Ar. Ateş, od.
n. 77a/15
n.+(ehl-i nār) 167b/7
n.+(zıll-ı nār) 189b/14
n.+ı fīrāk 140a/3
n.+ı fīrķat 75b/5
n.+ı ģayret 90b/12
n.+ı ĥasret 44a/3, 57a/1, 64b/14, 74a/19
n.+da(derekāt-ı nār) 136a/11
n.+dan 131a/9
n.+dır 175b/1
n.+ında 56b/6

Na'ra < Ar. *na're* Yüksek sesle bağıрма.
n. 114b/11, 179a/8
n.+ur- 70a/6, 70b/12, 152b/18, 164a/7,
170a/10, 179a/6

nās Ar. ĩnsanlar, halk, herkes.
n. 191a/11
n.+dan 113a/14

nāşıķ Ar. Nasihat eden, öğüt veren.
n. 4a/13, 42a/6
n.+(‘abd-ı nāşıķ) 139b/13
n.+ı vāiz 4a/13

nāşır Ar. Yardımcı, yardımcı olan.
n.+ıdur 91b/9

naşīb Ar. Allah'ın kısmet ettiği şey.
n. 101a/14
n.+eyle- 111a/3, 118a/6, 182b/13
n.+i 46a/11
n.+in 93a/14
n.+it- 90b/16, 121a/5
n.+ol- 19a/1, 72b/6, 88a/14, 95a/10, 192a/8

naşihat Ar. Öğüt.

n. 4b/9, 9b/3, 22a/8, 41b/17, 42a/7, 42a/9,
58b/5, 115a/16, 184b/4, 190a/14
n.+(‘ilm-i naşihat) 3b/5
n.+a 2b/16
n.+eyle- 105a/4, 121b/15, 130a/3, 161a/18
n.+göster- 58b/7, 58b/9, 58b/11
n.+ıyla 11b/17
n.+it- 49a/2, 139b/13, 190a/16, 190a/16
n.+um- 42a/9

nāşiye Ar. Küçük yer, bölge.

n.+sinde 78a/11
n.+sine 38a/18

Naşrānī Ar. Hıristiyan.

n. 183a/7

Naşr bin el-Ĥariş Bk. Şahıs isimleri dizini.

n. 127a/13, 127b/16

naşūh Ar. Samimi, içten.

n.+(tevbe-i naşūh) 109b/6

nāz Far. Naz, işve.

n. 16a/6, 19b/2, 152b/15
n.+(envā‘-ı nāz) 91a/2
n.+it- 48b/1, 48b/3, 48b/4, 48b/7, 81b/15,
82a/11, 82a/17, 82b/3, 82b/11, 82b/17

nażar Ar. Bakış, bakma, göz atma.

n. 12b/11, 74a/4, 74a/18, 78b/2, 78b/4,
82b/17, 82b/18, 87a/11, 99b/11, 123b/3,
156b/4, 191b/11
n.+(ehl-i nażar) 88a/14
n.+ı ‘ibret 101b/6
n.+ı inşāf 192b/3
n.+ı rahmet it- 69a/2
n.+ı şehvet 78b/15
n.+ı Ĥaķ 11b/1, 11b/4
n.+da 126b/12
n.+dan 146a/17
n.+eyle- 6a/15, 7b/2, 11a/11, 25a/19,
30a/12, 31a/13, 43a/11, 59a/5, 67b/17, 74a/12,
75b/10, 75b/11, 77b/4, 78b/17, 80a/1, 83a/11,
83b/2, 83b/9, 84a/1, 84a/2, 85a/1, 87a/7,
101b/7, 103b/17, 105b/1, 109b/14, 109b/16,
119a/12, 160b/2, 187a/13
n.+ı 14a/17, 67b/18, 78a/16, 87a/10,
87a/17
n.+ına 83b/8, 87b/8, 182b/12
n.+ında 109b/6
n.+ından 83a/10
n.+ını 18a/15

n.+ıyla 78b/14

n.+it 61b/9, 61b/10, 67b/10, 70a/8, 71a/10,
71b/6, 80b/6, 82b/2, 83a/10, 83a/13, 83b/18,
130b/16, 134b/15, 141b/9, 156b/2, 177b/6,
180b/18, 190b/5, 192b/3
n.+it- 4a/4, 6a/1, 6a/13, 12b/12, 12b/13,
14a/16, 14a/17, 14a/19, 14b/2, 16b/19, 18a/3,
19b/4, 20a/9, 25a/1, 31b/15, 34b/7, 36b/16,
40b/14, 41a/17, 42b/18, 44a/7, 45b/13, 48a/18,
50a/2, 50a/5, 50a/6, 50a/6, 50a/7, 55a/19,
58b/16, 59a/7, 59a/17, 59b/2, 59b/3, 60a/19,
67b/13, 69b/17, 71b/2, 75a/12, 76b/11, 78b/5,
78b/6, 78b/14, 78b/15, 78b/18, 79a/19, 80a/11,
83a/6, 83b/8, 83b/19, 84a/1, 84b/9, 87a/10,
87b/9, 88b/19, 94b/18, 96a/2, 101b/16, 103b/3,
105b/1, 105b/10, 112a/5, 112a/11, 117b/1,
117b/8, 118a/12, 119a/19, 121a/2, 123a/1,
129a/2, 133b/6, 133b/14, 150a/15, 153b/5,
157a/1, 161a/5, 163a/8, 166b/5, 167b/9,
173a/1, 180a/3, 184a/7, 185b/3, 187b/11,
190b/12,
n.+ķıl- 42b/3
n.+ol- 104b/6
n.+olun- 123b/1
n.+um 45a/9
n.+umdan 137a/15
n.+ur-rahmān 97b/1

nāzır Ar. Nazar eden, bakan, gözeten.

n. 181b/18
n.+dur 137a/9

nāzık Far. İnce.

n. 60b/1, 133b/12

nāzil Ar. Yukarıdan aşağı inen, inici.

n.+eyle- 90b/14
n.+ol- 3b/11, 3b/19, 5a/2, 7b/16, 12b/4,
12b/4, 12b/6, 12b/7, 12b/7, 38b/10, 84a/5,
120b/10, 126a/9, 157b/10, 159b/18, 164b/10,
181a/3

nażır Ar. Benzer, eş.

n.+i 15b/13

nażire Ar. Örnek, karşılık.

n. 29b/5, 29b/10, 34b/16, 57b/7, 63a/19,
69a/17, 121a/3

nāzlı Üstüne titrenilen, sevgili.

n.+sını 76a/3

nażm Ar. Dizme, sıraya koyma.

n.+it- 23a/15

ne Ne, Hangi şey?

n. 1b/6, 1b/6, 1b/7, 3b/14, 4a/6, 4a/16, 4a/17, 4a/18, 4b/19, 6a/3, 8a/15, 8b/3, 8b/6, 8b/7, 8b/9, 9b/16, 9b/16, 9b/16, 10a/12, 11a/6, 11a/11, 11a/14, 11a/19, 12a/4, 13a/4, 14a/3, 14a/4, 14a/9, 14a/10, 14a/11, 14b/14, 14b/16, 14b/17, 15b/10, 17b/3, 19b/9, 19b/9, 19b/14, 20b/18, 23a/6, 23b/16, 23b/16, 24a/7, 24b/12, 25a/9, 25a/14, 25a/14, 26a/5, 26a/5, 26a/6, 26b/18, 28a/3, 28b/6, 28b/7, 28b/14, 29b/1, 31a/3, 31a/4, 32a/18, 32b/3, 32b/18, 33a/7, 33b/13, 34a/8, 34b/4, 34b/5, 35a/6, 36a/6, 36a/8, 39a/1, 39a/4, 39a/13, 39b/9, 39b/9, 39b/10, 39b/10, 39b/10, 40b/9, 44a/1, 44a/4, 44a/4, 44a/5, 44a/14, 44a/17, 44b/3, 44b/3, 45a/5, 45b/3, 46b/8, 46b/11, 46b/11, 47a/18, 47a/18, 47b/10, 47b/17, 47b/18, 47b/18, 48b/6, 49a/3, 49a/8, 49b/6, 49b/6, 49b/12, 49b/13, 50a/18, 50b/3, 50b/8, 50b/11, 50b/12, 50b/15, 50b/17, 51b/6, 51b/19, 53a/10, 53b/6, 53b/14, 53b/17, 54a/12, 54a/18, 56a/2, 56b/3, 57b/10, 59a/10, 59a/11, 59a/18, 60a/3, 60a/17, 61b/3, 62a/18, 64a/6, 64b/12, 64b/14, 67a/3, 67b/18, 68b/9, 68b/9, 69a/2, 69b/8, 69b/10, 70a/3, 70a/16, 71b/9, 72a/18, 73a/7, 73b/16, 73b/16, 74a/7, 74a/15, 74a/16, 75b/8, 76a/4, 76a/7, 78b/5, 79a/7, 79b/11, 79b/14, 81b/11, 82b/4, 82b/12, 84a/4, 84b/11, 84b/11, 84b/13, 84b/13, 85b/2, 85b/4, 85b/10, 85b/15, 86a/6, 86a/14, 89a/3, 89a/12, 90a/1, 90a/10, 91a/10, 93a/5, 93a/8, 93b/6, 93b/15, 97b/6, 97b/6, 98b/15, 98b/16, 98b/18, 98b/19, 99a/1, 99a/2, 99a/2, 100a/15, 100a/19, 101a/8, 102b/13, 103b/14, 104a/19, 104b/3, 104b/6, 105b/14, 107b/17, 109a/2, 109a/3, 109a/12, 111b/5, 111b/10, 112a/8, 112a/18, 112b/5, 112b/5, 112b/14, 114a/18, 114b/6, 115a/10, 116a/3, 116a/13, 116a/13, 116a/15, 116a/17, 116b/11, 116b/17, 117a/3, 118a/16, 119a/17, 119b/10, 119b/12, 120a/17, 122a/7, 122a/7, 122b/12, 122b/13, 122b/13, 122b/13, 123a/14, 126b/12, 132a/19, 133b/15, 133b/15, 134b/18, 134b/18, 135a/18, 136a/13, 137a/8, 138a/2, 138a/15, 138a/16, 138a/19, 138a/19, 140a/1, 142a/7, 142b/13, 142b/14, 145a/1, 145b/13, 145b/19, 147b/14, 148a/7, 148a/14, 148b/12, 149a/15, 149b/2, 149b/18, 153a/1, 153a/7, 154a/13, 155a/2, 156a/4, 156a/8, 156b/11, 156b/19, 157a/10, 157b/19, 158a/3, 158a/18, 158b/5, 159a/11, 160a/3, 160a/3, 160a/3, 160a/7, 161b/7, 162a/17, 163a/9, 163a/10, 163a/10, 163a/10, 163a/12, 166b/4, 166b/4, 170a/10, 172a/2, 173b/10, 174a/2, 175a/17, 177a/13, 177b/10, 177b/16, 178b/10, 179a/9, 179a/16, 180b/9,

181b/11, 184a/6, 184b/15, 186a/4, 187a/19, 188b/15, 192a/19, 192a/19

n.+deñlü 30a/19, 131a/3, 145a/9

n.+den 25a/12, 34a/10, 44a/16, 57a/7, 79a/13, 95a/2, 102a/13, 138a/17, 139b/4, 139b/7, 156a/9, 191b/9

n.+dendür 54b/15, 107b/16, 156a/7, 178b/8

n.+dür 6a/2, 18a/13, 18b/14, 27a/16, 27b/11, 32b/1, 42b/7, 45b/8, 51b/8, 55a/1, 56b/3, 59a/18, 60b/6, 64a/16, 66b/17, 71b/10, 79b/14, 86a/3, 89a/14, 99a/17, 106b/8, 112b/15, 116b/14, 116b/19, 117a/5, 117b/14, 119a/12, 121a/14, 123a/2, 123b/17, 134b/8, 134b/11, 137a/2, 140a/6, 142a/13, 143a/1, 146a/13, 147a/6, 147a/7, 153b/1, 153b/18, 156b/8, 173b/15, 178a/8, 179a/8, 179a/17, 184b/8, 185b/11, 187a/18, 191b/7

n.+eyle- 191a/19

n.+gi 88a/15

n.+idügin 163b/15

n.+it- 28a/12, 49a/9, 60b/11, 103b/7, 117b/16

n.+ler 169b/16

n.+si 89b/10

n.+ye 90a/3, 96a/9

n.+yle 132a/6

n.+yşe 77b/14

nebât Ar. Toprakdan biten, çıkan her türlü şey.

n. 14a/8

n.+-(hulq-ı nebât-ı zemîn) 120a/13

n.+-(ı zemîn 120a/14

nebâtât Ar. Nebatlar.

n.+dan 57b/10

nebeviyye Ar. Peygambere, peygamberliğe ait olan.

n.+niñ(hicret-i nebeviyye) 192a/18

n.+(târih-i nebeviyye) 2a/6

nebî Ar. Peygamber.

n. 147b/6, 160a/3

n.+-(yi 'azîm 192a/5

n.+şiddik 192a/6

nebiyu'llâh Ar. Allah'ın resulü.

n. 19a/10, 59b/19, 60b/3, 60b/16, 96b/4, 103b/12, 132a/1, 156b/13, 179a/3

n.+um 96a/15

necâset Ar. Pislik.

n. 12b/9

- necāt** Ar. Kurtulma, kurtuluş.
n. 107b/2, 131a/9, 180b/17
n.+(sebeb-i necāt) 130a/19
n.+ı 145a/11, 145a/13
n.+ı(sebeb-i necāt) 145a/14
n.+ını 166b/17
n.+uña 137b/13
- necvā** Ar. Fısıltılı, gizli söz.
n. 171a/13, 171b/9
n.+da 171a/12
n.+it- 171a/15
n.+sı 171b/5
n.+sıdur 171b/9
n.+sına 171a/8
- nedāmet** Ar. pişmanlık.
n. 72a/11, 74a/19, 94b/15, 94b/17, 117a/5,
122b/12, 131a/8, 131b/17, 183b/10, 186a/16
n.+(rāhiya-yı nedāmet) 186a/19
n.+de 122b/11
n.+e 61a/15
n.+i mi 23b/8
- nedmān** Ar. Pişman.
n. 66a/3
- nefāset** Ar. Nefis olmak.
n.+i 12b/15
- nefer** Ar. Bir adam, tek kişi.
n. 87a/16
n.+den 138b/11
- nefes** Ar. Soluk.
n. 14a/10, 39a/16, 39b/12, 51b/13, 190b/15
n.+(‘adād-ı nefes) 17b/2
n.+de 52b/13, 115b/2, 123a/17, 123a/18,
179a/15, 188b/14, 189b/2
n.+i 96a/5
n.+inde 51b/13, 122b/16
n.+inüñ 191b/17
n.+lere 12b/3
n.+leri 185b/15
n.+ümden 189b/19
- nefeslen-** Nefeslenmek, biraz dinlenmek.
n.-sün 175b/18
- nefi‘** Ar. Çıkar ile ilgili.
n. 152a/16
n.+ol- 116b/4
- nefis** Ar. Çok hoş giden, en güzel.
n. 74b/7
- neffise** Ar. Çok hoş giden, en güzel.
n.+yi(bazā‘at-ı nefise) 72a/7
- nefs** Ar. Ruh, can, hayat.
n. 28a/18, 105b/4, 116b/16, 146a/13,
147a/11
n.+(kaṭl-ı nefis) 109a/14
n.+i belād 100b/13
n.+i emmāre 147a/5
n.+i kāfire 146b/2
n.+i te‘hīr 180a/9
n.+de 12a/3
n.+e 61a/13, 78b/18
n.+e(mekr-i nefis) 20b/12
n.+e(murād-ı nefis) 39b/12
n.+e(şaṣṣ-ı nefis) 105b/4
n.+i 146b/11, 168b/8
n.+imi 173a/17
n.+in 97a/13
n.+inden 146b/4
n.+ine 147b/2
n.+ini 40a/9
n.+inüñ 80a/12
n.+iñ 65a/7, 146a/11, 146b/19, 147a/1,
149b/7
n.+iñe 168b/15
n.+iñüze 186a/4
n.+iyle 70b/1
n.+leri 57b/1
n.+lerin 151a/6
n.+lerinde 57b/4
n.+lerine 64b/17
n.+üm 39b/1, 124a/17
n.+ümi 118a/10, 146b/3, 150a/17
n.+üñ 59a/3, 59a/9, 66a/9, 146a/12,
146b/8, 168a/19
n.+üñi 11b/18, 66a/17, 146a/7, 146b/9
n.+üñüñ(hevā-yı nefis) 134b/1
n.+üñüz 64b/18
- nefsānī** Ar. Canlılığın uyandırdığı arzularla ilgili.
n.+dür(eczā-yı nefsānī) 146a/16
- nefy** Ar. Sürme, sürgün etme.
n.+it- 31b/3
- nehi** Ar. Yasak etmek, menetmek.
n.+den 10a/11
- nehy** Ar. Yasak etme.

n. 3b/13, 14b/4
 n.+(emr-i nehy) 11b/16
 n.+it- 14a/17, 40a/4, 55b/10, 81b/10,
 158b/19, 159b/9, 171a/17, 171b/4
 n.+olun- 160a/12

nekbet Ar. Talihsizlik, felaket.
 n. 24a/6

nekebāt Ar. Talihsizlikler, felaketler.
 n.+dan 24a/6

Nekīr Ar. Mezarda ölüleri sorguya
 çekecek olan iki melekten birinin adı.
 n.+(Hāzret-i Nekīr) 122a/19

Nemrūd Bk. Şahıs isimleri dizini.
 n. 38a/2, 50b/9
 n.+(āteş-i Nemrūd) 46b/4
 n.+ı 46a/3

nerd Far. Tavla, tavla oyunu.
 n.+i şatranc 116b/5

nerē Hangi yer?
 n.+den 68b/17, 141b/17, 145a/11
 n.+ye 100b/18, 109b/16, 173a/18

nesēb Ar. Nesil, soy.
 n. 127a/19

nesil Ar. Nesil, kuşak.
 n.+den 46a/11
 n.+dür 166b/14
 n.+i(nesli) 53b/15
 n.+inden(neslinden) 87b/1, 173a/16

nesīm Ar. Hafif rüzgAr.
 n.+i cānib-i hāzret 116a/2
 n.+i iḳbāl 9a/14
 n.+i rızā 188a/17
 n.+i şabā 85a/11

nesne Şey.
 n. 5a/1, 8a/19, 11b/10, 14a/2, 16b/14,
 18b/4, 19b/16, 19b/17, 48a/11, 48a/13, 48b/1,
 49b/13, 49b/14, 58a/18, 70a/5, 70a/19, 71a/1,
 71a/3, 86a/5, 88b/14, 94b/7, 94b/13, 94b/18,
 94b/19, 95a/17, 95b/17, 96b/2, 98b/9, 99b/17,
 103b/16, 105a/12, 105a/12, 105b/7, 113b/11,
 117a/8, 117b/10, 120a/12, 129b/3, 129b/4,
 134b/11, 137a/14, 140a/14, 140a/15, 150b/6,
 151a/15, 153a/4, 155a/3, 156b/6, 157a/12,
 157a/13, 183a/18, 191b/19

n.+de 73b/1
 n.+den 3a/19, 13b/19, 36a/1, 68a/6, 94b/7,
 130a/11, 133b/15, 176b/13
 n.+it- 70b/19
 n.+leri 151a/3, 151a/7
 n.+m 160a/8
 n.+niñ 12b/14
 n.+si 131b/17
 n.+ye 3a/15, 13b/9, 25b/4, 44b/6, 47a/13,
 86b/11, 105b/9, 112b/11, 119b/3, 119b/9,
 140a/17, 172b/13, 173a/4, 174a/5
 n.+yi 4a/18, 11b/9, 22a/6, 25a/15, 27a/19,
 42b/9, 47a/12, 71a/3, 73b/1, 73b/19, 84b/2,
 85b/12, 91a/6, 97b/5, 110a/12, 139a/18, 140b/1

neşāt Ar. Sevinç, neşe, şenlik.
 n.+ında 102a/16

neşir Ar. Yayma, saçma, dağıtma.
 n. 3a/7
 n.+den(haşır u neşir) 54b/8

neşve Ar. Sevinç, neşe.
 n.+sin 22b/13

net- Ne etmek, ne yapmak.
 n.-dün 47a/3

netice Ar. Sonuç, son.
 n.+i efzal-ı Hāḳ 38a/16
 n.+yi ḫilim 148a/1
 n. 102a/19

nev‘ Ar. Çeşit, tür.
 n. 91a/1
 n.+i digē 100a/8
 n.+i insān 1b/10
 n.+dür 124a/2

nevāfil Ar. Nafile yapılan ibadetler.
 n.+i 145b/4

nevāḫi Ar. Nahiyeler, bucaklar.
 n. 79a/3

nevbet Ar. Sıra ile görüşülen iş.
 n. 6a/14, 40b/13
 n.+i 17a/18, 17a/18
 n.+iñ 6a/14

nevbet Ar. Sıra, sıra ile görülen iş.
 n. 115b/13

nevḫe Ar. Ölüye sesle ağlama.

n. 47a/11, 51b/14, 141b/10
 n.+eyle- 173a/7
 n.+it- 75b/14, 148b/19, 173a/8
 n.+ler 189a/1
 n.+ya 173a/19
 n.+ye 75b/1, 175a/15

nevm Ar. Uykü.

n. 22b/13, 32b/19
 n.+i(libās-ı nevm) 22b/12

nevmîz Far. Ümitsiz, ümidi kırık.

n. 177b/14
 n.+it- 20a/14
 n.+lik 73a/16
 n.+ol- 17b/9, 153a/14

neyle- Ne yapmak.

n.-diler 76a/4
 n.-rsin 67a/13, 86a/12, 134b/6, 137b/8
 n.-yelüm 41a/6

nezāfet Ar. Temizlik, paklık.

n. 14b/10

neẓr Ar. Adak, adama.

n.+it- 78b/10, 177b/19, 178a/8
 n.+üme 178a/7

nıṣf Ar. Yarım, yarı.

n.+(leyle-i nıṣf) 166a/14
 n.+ı mihri 68b/15
 n.+ın 120a/2, 120a/2
 n.+ında 153a/10
 n.+u'l-leyl 150b/9

ni'am Ar. Nimetler.

n. 5a/6, 58a/6

nice Kaç, ne kadar, nasıl?

n. 5a/14, 9b/2, 9b/3, 10b/3, 10b/11, 12a/18,
 12a/18, 13b/9, 15b/3, 16a/12, 16a/14, 16a/15,
 19a/2, 21a/5, 21b/4, 21b/13, 24a/7, 26a/13,
 26b/1, 27b/19, 28a/1, 28a/8, 28a/13, 28a/18,
 28b/3, 30b/11, 33a/6, 33b/17, 34a/14, 36b/17,
 37a/6, 39a/17, 42b/15, 43b/14, 45a/3, 45a/4,
 45b/9, 47a/9, 49a/19, 49b/2, 49b/3, 49b/5,
 49b/16, 50b/1, 51b/9, 52b/11, 52b/12, 54b/8,
 56b/2, 60a/18, 60b/11, 61b/8, 61b/19, 62a/19,
 70b/17, 71a/14, 76a/2, 76a/13, 77a/14, 79b/9,
 80a/13, 80b/13, 85b/9, 86b/10, 87b/19, 89a/7,
 89b/5, 90a/8, 90a/11, 90a/18, 92a/8, 92b/1,
 94a/7, 94b/2, 94b/16, 98a/5, 100a/1, 102a/5,
 102a/18, 102b/4, 103a/6, 108a/15, 109a/6,

111b/16, 114a/4, 114b/13, 115a/5, 115a/15,
 115b/2, 116b/18, 117a/3, 118a/10, 118a/14,
 118a/16, 119b/13, 120b/18, 122b/14, 122b/14,
 123a/1, 123b/2, 126b/19, 127a/1, 127a/2,
 128a/9, 129b/18, 134a/15, 137a/5, 141a/2,
 141a/7, 141b/19, 147b/3, 147b/9, 148b/11,
 149a/17, 153a/7, 153b/15, 153b/16, 162b/16,
 163b/13, 164b/10, 166a/5, 166a/7, 167a/11,
 167a/12, 168a/17, 168a/18, 171b/17, 172a/8,
 172b/7, 176a/18, 177b/17, 178a/8, 178b/19,
 179a/14, 179b/7, 180a/19, 181b/10, 181b/10,
 182a/13, 183b/9, 184b/15, 185b/16, 188b/2,
 188b/12, 188b/19, 189b/14, 190a/8

n.+dir 14a/13, 142a/13

n.+dür 3b/2, 16a/13, 51a/7, 74a/18, 153b/9

n.+idüñ 51a/7

n.+it- 37b/5, 53a/12, 56b/3, 145b/16

n.+ol- 6a/19, 17a/5, 18b/8, 37b/17, 153b/8,
 153b/17, 176a/7, 185a/19

n.+sin 8a/3, 52a/1

n.+sinden 189a/8

n.+sinüñ 24a/7

n.+ye 26b/13, 92b/1, 100a/18, 135b/15,
 175a/4

niçe <nice Birçok.

n. 2a/19, 5b/7, 5b/8, 13b/1, 14a/5, 17b/14,
 17b/16, 17b/17, 20b/7, 20b/8, 22a/19, 24b/2,
 34b/13, 36a/6, 37b/15, 63a/7, 64a/3, 64a/10,
 64a/12, 66b/17, 67b/19, 68b/4, 69a/2, 70a/9,
 70a/14, 72a/5, 83b/2, 83b/5, 123a/19, 126b/2,
 139b/3, 144a/13, 144a/14, 144a/19, 144b/16,
 153a/9, 171b/13
 n.+si 128a/16
 n.+ye 67b/12, 70a/9, 83b/10, 105b/13,
 105b/15, 139b/2

niçün < niçin Niçin, neden?

n. 8a/7, 8a/9, 23a/11, 31a/1, 38b/9, 41b/8,
 46b/2, 46b/4, 46b/4, 47a/5, 50b/1, 50b/5,
 50b/10, 50b/14, 50b/19, 51a/5, 52a/7, 59b/17,
 59b/19, 60b/1, 78b/8, 78b/10, 79b/2, 82a/8,
 86b/5, 108b/12, 112b/4, 113b/4, 114a/6,
 123a/3, 127b/19, 128a/2, 129b/7, 132a/13,
 134a/14, 134b/12, 137b/11, 140b/13, 145b/19,
 146a/7, 149b/17, 153a/16, 164a/5, 164a/8,
 164a/10, 164a/12, 164b/8, 164b/10, 166a/10,
 167a/7, 169a/14, 169b/1, 170b/15, 172a/14,
 182b/8, 184a/2
 n.+dür 34a/18, 92b/10

nidā Ar. Çağırma, bağırma, seslenme.

n. 6a/13, 26a/16, 26b/8, 54a/18, 70a/5,
 75b/17, 76a/5, 113b/19, 115a/11, 116b/18,
 129b/19, 150b/9

n.+eyle- 134a/9, 150b/8, 154b/3, 155a/16
 n.+ir- 100a/6
 n.+it- 5b/4, 48b/14, 49a/6, 60a/18, 75b/9,
 88b/3, 117a/5, 128a/9, 137a/18, 142b/3,
 144a/6, 151a/18, 161a/2, 166a/6, 170a/9,
 175b/11, 183b/8
 n.+itdir- 150b/6
 n.+olun- 58a/16, 189a/18
 n.+sıyla 180b/14
 n.+yı 85a/1, 133b/3

nigerān Far. Bakan.
 n.+it- 67a/2

nigerende Far. Gözlemci.
 n. 90b/8

niḥād Far. Tabiat, huy, yaratılış.
 n.+ına 58a/3
 n.+ında 68a/4, 120b/8
 n.+ında 33b/13, 166b/6
 n.+umda 146b/11

niḥān Far. Gizli, saklı.
 n.+dur 15b/6
 n.+ol- 80a/11

niḥāyet Ar. Son, uç.
 n. 37b/13
 n.+bu'l- 142a/12
 n.+de 63b/2
 n.+e 23a/10, 142a/12, 142b/12
 n.+i 14b/8, 17a/18, 17b/4, 63a/11
 n.+indeki 84b/9

niḥrāb Ar. Mihrap.
 m.+ı 39a/14

niḳāb Ar. Peçe, yüz örtüsü.
 n.+ı 88a/2
 n.+ımı 74a/4
 n.+ın 167a/3
 n.+ları 163a/6

niḳāh Ar. Nikah, kanuni evlenme.
 n.+it- 152b/10

niḳāḥ Ar. Nikah, kanuni evlenme.
 n. 113a/2
 n.+(aḳd-ı niḳāḥ eyle-) 68b/2
 n.+(aḳd-ı niḳāḥ it-) 86b/6

niḳyāt Ar. Nükteler.
 n.+(ezhār-ı niḳyāt) 2b/1

Nil Ar. Mısır'dan geçen, Akdeniz'e
 dökülen meşhur nehir.
 n. 107a/16, 118b/17, 143a/3, 187b/16,
 188a/8, 189a/1
 n.+den 118b/18, 143a/4
 n.+e 84a/6
 n.+üñ 107a/16, 107a/19, 189a/2

ni'met Nimet.
 n. 4a/11, 9b/2, 16a/7, 24a/6, 24a/8, 26b/8,
 27a/1, 65b/4, 74b/13, 81a/19, 129b/7, 129b/7,
 129b/7, 129b/8, 129b/10, 142b/19, 151a/12,
 151b/15, 152a/2, 152b/15, 156a/8,
 n.+(şevāb-ı ni'met) 60a/3
 n.+(şükr-i ni'met) 131b/12
 n.+i dünyā 58a/6
 n.+den 7b/13, 183a/19
 n.+desin 145b/1
 n.+dür 184b/17
 n.+dür('ayn-ı ni'met) 129b/8
 n.+dür(maḥz-ı ni'met) 129b/8
 n.+e 65b/2, 65b/2, 65b/3, 151b/17
 n.+i 10a/19, 81b/2, 94b/8, 115a/9, 128b/16
 n.+in 31b/10, 33b/8
 n.+ine 65a/15, 65a/15, 115a/9
 n.+ini 33b/4, 114b/4
 n.+ler 33b/735a, 91b/9, 136a/9
 n.+lere 185a/9
 n.+leri 13b/7, 58a/9, 139b/16, 152a/1,
 157b/9
 n.+lerin 129a/9
 n.+lerinden 58a/5
 n.+lerine 31b/10
 n.+lerüñ 13b/7, 58a/4
 n.+üm 168b/7
 n.+ümle 161b/2
 n.+üñ 65b/7, 94b/10, 101b/7
 n.+üñe 131b/13
 n.+üñi 20a/8

ni'metu'llāh Ar. Allah'ın nimeti.
 n. 152a/5

nirān Ar. Ateşler, nârlar.
 n.+a 135b/15

nisā Ar. Kadınlar.
 n. 121b/4, 121b/10, 181a/14
 n.+nuñ 121b/3, 121b/6
 n.+ya(keyd-i nisā) 121b/7, 121b/7

nişār Ar. Saçma, serpme.
 n.+it- 87a/12, 87a/13, 187b/13

nisbet Ar. Bağlılık, ilgi.

- n. 23b/18, 36b/3, 121b/7, 168b/18
 n.+eyle- 62a/16, 118b/10
 n.+i 91b/3, 91b/3
 n.+it- 63a/11, 110b/5, 118b/9, 118b/12,
 125a/12, 129b/1, 129b/3, 129b/4, 135a/7,
 140a/13, 140a/14, 140a/14, 145a/10, 168b/9,
 172a/6, 178a/3, 184a/16
 n.+olın- 63a/5
 n.+olun- 135a/8, 135a/8, 135a/9, 135a/11

nisvān Ar. Kadınlar.

- n. 121b/8, 126b/17, 127a/2
 n.+dan(keyd-i nisvān) 185a/9

nisyān Ar. Unutma.

- n. 145a/15
 n.+a 45a/14, 45a/18
 n.+dan 146a/18, 191a/4
 n.+it- 191a/5

Niṣābur Ar. Horasan'da firuze madeniyle meşhur bir şehirdir.

- n. 74a/14

niṣān Far. Nişan, iz, belirti.

- n.+ı 153b/18
 n.+ıdur 65b/3
 n.+ın 71b/2
 n.+ol- 77a/3
 n.+um(nām u niṣān) 142a/14
 n.+uñ 142a/13

niṣāne Krş. nişān.

- n.+sidür 73a/8

nitekim Gerçekten, hakikaten, sonuç olarak.

- n. 33b/4, 43b/10, 90a/13, 92a/6, 100b/12,
 108a/16, 140b/5, 141a/16, 149a/8diler,
 167a/16, 176b/6

niyāz Far. Yalvarma, yakarma.

- n.+(züll-i niyāz) 28b/4
 n.+it- 185b/6, 187b/17

niye Niçin, neden?

- n. 32b/1, 72b/15, 102b/12, 134b/7,
 134b/13, 145a/15

niyyet Ar. Niyet.

- n. 29a/19, 113a/3
 n.+ hālîş 84b/13
 n.+den 142a/16

n.+eyle- 4b/16, 106b/5

n.+leri 41b/19

n.+lerin 58b/17

nizā' Ar. Çekişme, kavga.

n.+ı 147b/5

nizām Ar. Usul, tertip, kaide.

n.+(sebeb-i nizām) 189b/7

noḳṣān Ar. Eksiklik, azalma, azlık.

n. 94b/10, 153b/9

n.+bul- 177b/18

n.+dır 131a/6

n.+ı 185a/19

n.+ı dîn 131a/6

Nūḥ Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.

- n. 35a/16, 38a/1, 102a/5, 102a/7, 102b/7,
 102b/8, 102b/11, 102b/12, 102b/15, 102b/17,
 103a/8, 103a/14, 103a/15, 115a/18, 130a/17,
 173a/6, 174b/15, 189a/11

n.+(Ḥazret-i Nūḥ) 102b/2

n.+a 46a/9

n.+dan 46a/9

nuḥuset Ar. Uğursuzluk.

n. 48a/18

nuḳūş Ar. Nakışlar.

n.+a 180b/19

n.+ı ḥasene 14a/7

Numān bin Beṣîr Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.

n. 14a/15

nūr Ar. Aydınlık, ışık, parıltı.

- n. 5a/15, 8b/13, 9b/7, 30a/4, 54a/8, 67b/10,
 83b/13, 87a/1, 137a/13, 150a/3, 153b/19,
 180b/7

n.+ı(āṣār-ı nūr-ı ilāhî) 78a/11

n.+ı berç 93a/4

n.+ı dıraḥşān 54a/6

n.+ı felek 129a/17

n.+ı İmān 30a/6

n.+ı Qur'ān 10a/13

n.+ı ma'rifet 140a/4

n.+ı nübüvvet 127b/3, 166b/5

n.+ı rahmān 109b/18

n.+a 14a/5, 14a/6

n.+dan 166b/1, 187b/12

n.+dur 93a/5, 175b/1

n.+ı 10a/7, 22b/19, 25a/5, 54a/6, 57a/14,
57b/12, 69a/12, 75b/7, 85a/10, 85a/11, 85a/14,
87b/2, 93a/7, 136b/15, 177b/5
n.+ın 12b/12, 12b/13
n.+ından 87a/2, 87b/2, 136b/7
n.+ıyla 54a/6

nūrānī Ar. Nurlu, ışıklı.

n. 43b/10, 43b/14
n.+(pîr-i nūrānī) 88a/3

nūrāniyye Ar. Parlak, nurlu olanın hali.

n.+den(zerrāt-ı nūrāniyye) 88a/12

nuşret Ar. Yardım, Allah'ın yardımı.

n. 29b/9, 48a/15, 79b/15, 106a/13, 168b/14
n.+it- 84b/12

nüş Far. Tatlı, içki.

n.+eyle- 66a/13, 132b/4
n.+it- 16a/15, 17a/13, 22b/13, 26a/14,
38b/3, 55a/18, 128b/14, 144a/14

nuṭṭ Ar. Söz, lakırdı, söylev.

n.+ı ğayb 1b/4

nübüvvet Ar. Peygamberlik.

n. 99a/4, 113b/18, 166b/3, 168b/13,
181a/4, 186b/11, 187b/19
n.+(ehl-i nübüvvet) 15a/3
n.+(nūr-ı nübüvvet) 127b/3, 166b/5
n.+den 20b/16, 113a/8, 113a/9
n.+den(derecāt-ı nübüvvet) 10b/16
n.+dür(luṭf-ı nübüvvet) 97a/12
n.+e 19a/2
n.+i 29b/6, 36b/7, 127a/3, 127a/4
n.+i(hâtem-i nübüvvet) 1b/17
n.+ime 107a/3
n.+iyle(kuvvet-i nübüvvet) 153a/8

nüfûs Ar. Ruhlar, canlar.

n. 1b/7

nükte Ar. Herkesin anlayamadığı ince mana.

n. 4a/3, 17a/15, 17b/15, 18b/19, 31b/16,
36b/18, 42b/12, 43b/14, 45a/16, 59a/3, 60a/2
63a/5, 68b/18, 69a/14, 70b/15, 96a/4, 96b/5,
96b/9, 97a/1, 109b/15, 114a/19, 115a/5,
118b/4, 119a/7, 142a/18, 143a/17, 146b/17,
147a/11, 148b/12, 148b/16, 149b/3, 150a/5,
150b/14, 151b/4, 153a/13, 157a/10, 161b/15,
162b/15, 164b/15, 167b/8, 169a/16, 170b/11,
174b/5, 176a/8, 177a/18, 184a/8

nümāyān Far. Görünen, meydanda.

n. 2b/1
n.+ol- 9a/15, 46b/12, 150a/5

nüzûl Ar. Aşağı inmek.

n.+ı(sebeb-i nüzûl) 115b/17

o O, üçüncü tekil şahıs.

o. 45b/9, 149a/19

od Ateş.

o. 69b/15

odun Ağaç.

o. 24b/7, 34a/5

oğlan Erkek çocuk.

o. 21b/15
o.+ı 17a/7
o.+ı(oğlanı) 60b/11
o.+ınıñ 30b/1
o.+ıaruñ 137b/14
o.+uñ 19b/4

oğlancık Küçük oğlan çocuk. Krş.

oğlancuḳ

o. 17a/17, 77b/10, 96a/18, 118a/13,
118a/14, 118b/2, 119a/8, 119a/12, 121b/12,
122a/12, 129b/10

oğlancıklık Çocukluk.

o. +ı 66b/10

oğlancuḳ Küçük oğlan çocuk. Krş.

oğlancık

o.+ı(oğlancuḳı) 17a/7

oğul Erkek evlat.

o. 19a/8, 19a/10, 19a/13, 19a/16, 19b/1,
19b/2, 25a/10, 28a/11, 28b/19, 30b/8, 46a/15,
46b/7, 58b/13, 61a/12, 75b/14, 96b/18, 96b/19,
126b/16, 126b/19, 131a/17, 131b/10, 131b/14,
132a/1, 160a/15
o.+dır 126b/19
o.+ı(oğlı) 21a/13, 46b/5, 51b/17, 63a/18,
91b/2, 114a/10, 130a/17, 130b/2, 141a/10,
148b/14, 155a/5, 156b/14, 156b/17, 161a/16,
170a/16, 173b/10, 173b/11, 174b/15, 183b/19
o.+ıdur(oğlıdur) 115a/18
o.+ım(oğlum) 148b/14
o.+ın(oğlın) 21b/17, 114b/16
o.+ına(oğlına) 34a/14, 92a/6, 175b/10,
184a/10

o.+ında(oğlında) 148a/8
 o.+ından(oğlından) 183b/16
 o.+ını(oğlını) 21a/10, 76a/3, 92a/8, 119a/7,
 156b/16
 o.+ınıñ(oğlınuñ) 13b/14, 15b/3, 17a/8,
 17b/13, 17b/16, 21b/16, 63b/13, 155a/5
 o.+ıñam(oğlıñam) 75b/2
 o.+ısın(oğlısın) 49a/7
 o.+ları 31b/18, 43b/3, 44a/3, 59a/17
 o.+ların 19b/9, 170a/10
 o.+larına 160b/10, 162a/11
 o.+larınıñ 31b/17, 32a/8, 46a/17, 130b/5
 o.+um(oğlum) 75b/7, 94a/18, 106a/5,
 106b/18, 165b/8, 166b/11, 170b/1, 183b/17
 o.+umdan(oğlumdan) 60b/19
 o.+umdur(oğlumdur) 94a/10
 o.+umı(oğlumı) 46b/1, 130b/3, 158a/19,
 178b/13
 o.+umuñ(oğlumuñ) 130b/4
 o.+umuz(oğlumuz) 40a/6
 o.+uñ(oğluñ) 66b/15, 96b/10, 170a/4
 o.+uñı(oğluñı) 60b/18, 75b/3
 o.+uyam(oğluyam) 7b/12

oğulluk Oğul olma durumu.

o. 110a/2
 o.+a(oğulluğa) 104a/11

oğşa- Okşamak.

o.-mağ 150b/14

oğ Ok.

o. 51a/19, 164a/11, 164a/12
 o.+at- 56b/9
 o.+atış- 116b/1
 o.+dur 77b/6
 o.+larına 58a/1

oğı- Krş. Okumak.

o. 6a/2, 6b/15, 8b/4
 o.-sa 6b/18, 7a/13, 10b/19, 11a/1
 o.-yan 7a/6
 o.-yana 7a/16
 o.-yaniñ 7a/7
 o.-yasın 6b/8
 o.-yasız 11b/8
 o.-yup 7a/4, 9a/3

oğu- Okumak.

o. 8a/13, 13a/2
 o.-dı 13a/3
 o.-dılar 86b/8, 107b/14
 o.-duğumı 8a/13

o.-duğça 6a/10, 108a/3
 o.-duğda 8b/19
 o.-dum 6a/12, 8a/18
 o.-duñ 6a/13
 o.-duñsa 8b/18
 o.-mağdur 171b/8
 o.-ram 8b/17, 8b/18, 9a/1, 11a/19, 11b/4
 o.-rdı 5b/18, 83b/13, 139b/17
 o.-rlar 10b/9, 10b/10
 o.-rlardı 3b/12
 o.-rsañ 11b/1, 11b/3
 o.-rsañ 8b/16
 o.-yayam 6a/14
 o.-yup 139b/18

oğun- Okuma işine konu olmak.

o.-dığı 36b/7
 o.-ıcağ 36b/8

ol O gösterme sıfatı ve zamiri.

o. 1b/1, 3b/9, 4b/14, 4b/19, 5a/14, 5b/7,
 5b/8, 6a/11, 6a/15, 7b/3, 7b/6, 7b/15, 8a/2,
 8a/3, 8a/4, 8a/5, 8a/7, 8a/8, 8a/10, 8a/12,
 8a/13, 8a/15, 11b/9, 11b/17, 13a/8, 13a/10,
 13a/10, 13a/12, 13a/13, 13a/17, 13a/17,
 14a/19, 14b/1, 14b/15, 14b/16, 14b/18, 15b/18,
 17b/7, 17b/8, 17b/9, 17b/11, 18a/4, 18a/18,
 18b/11, 18b/16, 18b/18, 18b/19, 19a/14,
 19b/10, 19b/14, 19b/14, 19b/15, 19b/16,
 19b/17, 19b/17, 19b/17, 19b/19, 19b/19, 20a/1,
 20a/2, 20a/4, 20a/6, 20a/15, 21a/9, 21a/10,
 21a/13, 21b/1, 21b/2, 21b/14, 21b/16, 21b/18,
 22a/6, 22b/5, 22b/9, 23a/5, 23a/17, 23b/12,
 23b/18, 23b/18, 24a/18, 24b/5, 25a/14, 25b/9,
 26a/5, 26a/6, 26a/10, 26a/19, 26b/10, 26b/16,
 27a/15, 27a/19, 27b/1, 27b/3, 27b/3, 27b/13,
 28b/6, 28b/11, 29a/4, 30b/16, 30b/19, 31a/7,
 31a/8, 31a/9, 31b/18, 32a/7, 32a/12, 34a/11,
 34b/4, 34b/7, 34b/9, 34b/9, 34b/9, 34b/10,
 34b/13, 35a/5, 35a/7, 35a/12, 35b/13, 36a/4,
 36a/8, 37a/5, 37b/9, 37b/9, 38a/2, 38a/3, 38a/4,
 38a/5, 38a/7, 38a/9, 38b/3, 38b/3, 38b/4,
 39a/14, 39a/15, 39b/4, 39b/5, 39b/5, 39b/11,
 40b/9, 40b/17, 40b/19, 41a/14, 41a/14, 41a/15,
 41b/10, 42b/6, 42b/12, 43a/7, 43a/15, 43a/18,
 43b/2, 44a/17, 45b/9, 45b/14, 45b/16, 45b/17,
 45b/19, 46a/2, 46a/3, 46a/5, 46a/8, 46a/13,
 46b/7, 46b/8, 46b/9, 46b/10, 46b/11, 46b/12,
 46b/14, 47b/15, 48a/7, 48a/8, 48a/9, 48b/12,
 49a/11, 49a/17, 50a/19, 50b/4, 50b/9, 50b/10,
 50b/12, 50b/14, 50b/17, 51a/4, 51a/4, 51a/12,
 51a/16, 51a/17, 51a/19, 51b/6, 51b/6, 52a/13,
 52a/14, 52a/15, 52b/2, 52b/5, 52b/5, 52b/16,
 53a/14, 53b/7, 53b/9, 53b/10, 53b/11, 53b/14,

53b/15, 53b/18, 54a/7, 54b/13, 55a/17, 55b/7,
 56a/12, 56a/13, 56a/17, 56b/19, 57a/2, 58a/2,
 58a/3, 58a/18, 59a/17, 59b/9, 60a/1, 60a/19,
 60b/1, 60b/2, 61a/12, 61a/13, 61a/14, 61a/19,
 62a/4, 62a/5, 62b/5, 63a/1, 63a/5, 63a/6,
 63a/19, 63b/5, 63b/13, 64a/3, 64a/16, 64a/18,
 64a/19, 64b/1, 64b/3, 65a/14, 65a/15, 65b/15,
 65b/16, 65b/17, 66a/1, 66a/1, 66a/2, 66a/3,
 66b/12, 66b/14, 66b/14, 66b/16, 66b/17, 67a/3,
 67a/4, 67a/16, 67a/17, 67b/2, 67b/2, 67b/5,
 67b/5, 67b/6, 67b/9, 67b/11, 67b/13, 67b/15,
 68a/19, 68b/4, 68b/10, 68b/13, 68b/17, 68b/18,
 69a/1, 69a/3, 69a/16, 69b/3, 69b/3, 69b/5,
 69b/16, 69b/17, 69b/19, 70a/7, 70a/10, 70a/11,
 70a/12, 70a/15, 70b/15, 70b/16, 71b/10,
 71b/15, 72a/1, 72a/2, 72b/19, 73a/2, 73b/19,
 74a/17, 74b/13, 74b/15, 74b/16, 74b/19, 75a/2,
 75a/3, 75a/4, 75a/5, 75a/14, 75a/16, 75a/17,
 75a/17, 75b/6, 75b/13, 76b/16, 77a/1, 77a/9,
 77a/11, 77a/12, 77b/1, 77b/4, 77b/5, 77b/12,
 77b/13, 77b/14, 77b/15, 77b/17, 77b/19,
 78a/15, 78a/16, 78a/17, 78b/6, 78b/16, 79a/1,
 79a/3, 79a/3, 79a/14, 79a/16, 79b/1, 79b/6,
 79b/7, 79b/8, 79b/10, 79b/18, 80a/18, 80b/16,
 80b/17, 81a/7, 81a/8, 81a/14, 81a/19, 81b/9,
 81b/17, 82a/5, 82a/17, 82b/17, 82b/18, 82b/19,
 83b/7, 84a/5, 84b/1, 85a/2, 85a/7, 86a/8,
 86a/11, 86a/13, 86b/4, 86b/19, 87a/1, 87a/4,
 87a/5, 87a/8, 87a/8, 87a/10, 87a/18, 87a/19,
 87b/9, 87b/10, 87b/12, 87b/13, 87b/19, 88a/3,
 88a/5, 88b/1, 88b/10, 88b/12, 88b/14, 89a/7,
 89a/9, 89a/14, 89a/16, 89b/3, 89b/6, 89b/17,
 89b/18, 90a/19, 90b/1, 90b/10, 90b/18, 91a/3,
 92a/12, 92a/13, 92b/3, 93b/2, 93b/9, 93b/10,
 93b/16, 95a/1, 95a/2, 95a/4, 95a/17, 95b/11,
 96a/2, 96a/3, 96a/6, 96a/18, 96a/18, 96b/1,
 96b/4, 96b/9, 96b/10, 96b/11, 96b/13, 97b/13,
 98b/5, 98b/6, 99b/11, 99b/16, 99b/18, 99b/19,
 100a/2, 100a/7, 100a/11, 100b/13, 101a/16,
 102a/4, 102a/17, 102a/18, 102a/19, 102b/14,
 102b/16, 103a/2, 103a/3, 103a/9, 103a/17,
 103b/11, 104a/2, 104a/4, 104a/5, 104b/11,
 104b/12, 105b/7, 106a/8, 106a/15, 106b/4,
 106b/4, 107a/7, 107a/16, 107b/6, 107b/19,
 107b/19, 108a/1, 108a/11, 108a/12, 108a/12,
 108b/3, 109a/3, 109a/4, 109a/5, 109a/12,
 109a/15, 109b/5, 109b/8, 110a/19, 110b/2,
 110b/4, 110b/5, 110b/9, 110b/12, 110b/12,
 110b/15, 110b/16, 110b/19, 111a/2, 111a/2,
 111a/3, 111a/9, 111b/11, 111b/13, 111b/13,
 111b/14, 111b/14, 111b/19, 112a/9, 112b/4,
 112b/7, 112b/11, 113b/15, 113b/18, 113b/18,
 114a/2, 115b/1, 115b/11, 116a/4, 116b/2,
 116b/10, 117b/5, 117b/7, 117b/8, 118a/11,
 118a/18, 118b/9, 118b/19, 119b/10, 120b/10,

121a/15, 121b/19, 122a/11, 122b/10, 122b/19,
 122b/19, 123a/5, 123a/7, 123a/9, 123a/11,
 124a/6, 124a/7, 124a/9, 124b/4, 124b/8,
 125b/7, 125b/7, 126a/10, 126a/12, 126a/16,
 126a/16, 126a/19, 126b/1, 126b/10, 126b/18,
 127b/6, 127b/6, 127b/8, 128a/6, 128a/10,
 128a/12, 128a/13, 128b/7, 129a/4, 129a/9,
 129a/12, 129b/3, 129b/4, 130a/2, 131a/6,
 132a/9, 132b/18, 133a/6, 133a/11, 133a/15,
 133a/19, 133b/9, 134a/3, 134a/6, 134b/7,
 134b/12, 134b/16, 135a/14, 135b/5, 136a/10,
 136a/15, 136a/16, 137b/14, 138a/4, 138a/6,
 138b/19, 139b/4, 139b/8, 139b/9, 139b/10,
 141a/10, 141b/9, 141b/10, 141b/12, 141b/15,
 141b/19, 142a/2, 142a/7, 142a/10, 142a/10,
 142a/12, 142a/16, 142a/17, 142b/9, 143a/5,
 143a/16, 143b/3, 144b/15, 145a/8, 145b/13,
 145b/14, 146a/17, 146b/9, 146b/13, 146b/13,
 147b/7, 147b/19, 148a/3, 148a/11, 148a/17,
 148b/6, 149a/2, 152a/7, 152b/6, 152b/9,
 153a/1, 153a/10, 153a/11, 153a/18, 153a/19,
 153b/4, 153b/10, 154a/3, 154a/4, 154b/8,
 154b/12, 155a/3, 155a/14, 155b/14, 156a/19,
 156b/16, 156b/17, 157a/2, 157a/4, 157a/6,
 158b/1, 158b/6, 159a/1, 159b/2, 159b/10,
 160a/5, 160a/13, 160b/11, 161a/19, 161b/1,
 161b/14, 161b/14, 161b/17, 161b/19, 162b/4,
 162b/4, 163a/2, 163a/5, 163b/15, 163b/15,
 163b/16, 163b/16, 163b/18, 164a/5, 164a/6,
 164a/9, 164a/13, 164a/15, 164a/16, 164b/1,
 164b/11, 165a/8, 165a/13, 165b/1, 165b/16,
 166a/15, 166a/15, 166b/9, 167a/14, 167b/16,
 167b/16, 167b/16, 168a/7, 168a/10, 168a/16,
 168a/16, 168a/17, 168b/6, 168b/10, 168b/13,
 168b/18, 169a/2, 169a/8, 169a/10, 169b/2,
 169b/5, 169b/9, 169b/19, 170b/8, 171a/9,
 172a/14, 172b/1, 172b/3, 173b/14, 174a/9,
 174b/5, 174b/5, 174b/6, 175a/2, 175a/3,
 175a/5, 175a/11, 176a/15, 176a/16, 176a/17,
 176a/19, 176b/17, 177a/8, 177a/8, 177a/10,
 177a/10, 177a/12, 177b/2, 177b/8, 177b/11,
 178a/13, 178a/17, 178b/8, 178b/10, 178b/12,
 178b/16, 178b/17, 179a/9, 179a/16, 179a/17,
 179a/17, 179b/10, 179b/11, 180a/14, 180b/8,
 180b/9, 181a/12, 181b/1, 181b/3, 181b/19,
 182a/8, 182a/10, 182b/2, 182b/8, 182b/15,
 182b/19, 183a/10, 183a/15, 184a/9, 184a/17,
 184b/16, 185b/12, 185b/15, 186b/1, 186b/4,
 186b/6, 186b/13, 186b/16, 186b/18, 187a/5,
 187a/17, 187b/4, 187b/7, 187b/10, 187b/11,
 188b/1, 188b/6, 188b/8, 189b/17, 190b/11,
 192a/19,

o.+dur 10b/6, 18a/14, 18a/15, 19a/2, 21a/9,
 21a/18, 21b/5, 24b/3, 24b/15, 24b/17, 37a/9,
 41a/3, 41a/4, 46a/13, 48b/10, 57a/11, 58a/14,

60a/9, 61a/14, 62b/12, 68a/2, 70a/4, 70a/14,
71a/17, 75a/8, 86a/5, 86a/8, 94b/12, 96b/12,
103b/19, 111b/8, 113a/4, 113a/6, 114a/13,
115b/17, 121b/9, 123a/18, 125b/15, 135a/6,
138a/15, 138a/16, 142a/3, 157a/12, 158a/8,
159b/2, 161a/14, 169a/10, 169b/12, 190b/1,
190b/14, 191b/8

ol bir Öbür, öteki, diğer.

o. 29a/3, 39a/19
o.+i 156b/15
o.+leri 164b/2

ol- Olmak.

o. 6b/9, 7a/11, 139b/5, 188a/6
o.-(ba'îd ol-) 167a/19, 167b/2
o.-(mağbûl ol-) 71a/5
o.-(meşğul ol-) 172b/2
o.-(muğayyed ol-) 154a/6
o.-(muntazır ol-) 21b/19, 25a/13
o.-(mütevceh ol-) 116a/18
o.-(râzî ol-) 129b/14
o.-(şâ'im ol-) 6b/13
o.-(hâmûş ol-) 11a/6, 23a/17, 47a/10,
53b/16, 88b/7, 88b/13
o.-(hâlâş ol-) 139b/6
o.-a 3a/1, 10a/14, 10b/10, 11b/17, 17a/5,
18a/15, 20a/6, 20a/18, 22a/5, 22a/9, 22a/9,
22a/18, 28b/6, 28b/8, 28b/8, 28b/9, 29a/7,
29a/18, 29b/1, 37a/9, 37b/18, 38a/16, 38a/16,
38b/9, 40a/16, 41a/4, 41a/5, 41a/6, 42a/2,
45b/10, 48a/11, 48a/13, 48b/13, 49b/4, 49b/5,
49b/5, 50a/9, 51b/12, 54b/5, 55a/15, 55a/16,
55a/17, 56b/19, 57b/19, 58a/3, 58a/3, 61a/19,
63a/6, 63a/6, 65a/4, 65a/5, 65a/6, 65a/16,
67a/5, 67a/6, 67b/9, 69a/1, 69a/15, 69a/16,
72b/16, 74a/18, 76b/5, 76b/5, 77a/14, 77a/15,
77a/15, 77a/15, 77a/16, 78b/4, 78b/5, 78b/5,
84a/4, 89b/13, 91a/12, 91b/14, 92a/19, 96b/11,
98a/17, 99b/6, 99b/19, 99b/19, 100a/10,
100a/18, 102a/18, 111b/14, 111b/15, 111b/15,
113a/4, 115a/5, 115a/15, 129a/14, 130a/4,
130a/14, 130b/1, 131b/13, 132b/16, 138a/13,
143b/3, 154a/10, 156a/4, 157a/9, 158a/3,
161b/2, 166a/7, 169a/10, 173b/12, 174b/7,
186b/19, 189b/19, 192a/19,
o.-a('âkç ol-) 37b/2, 61a/12
o.-a(bedr ol-) 67a/3
o.-a(bî-tâkat ol-) 136b/18
o.-a(bilâ-huzû ol-) 100a/10
o.-a(cüdâ ol-) 57b/18
o.-a(delîl ol-) 117b/5
o.-a(drağşân ol-) 22b/19
o.-a(dür ol-) 29a/17, 132a/2

o.-a(düş ol-) 67a/5
o.-a(emîn ol-) 28a/1, 135a/8
o.-a(fâriğ ol-) 120b/9
o.-a(giriftâr ol-) 44a/3, 70b/17
o.-a(ğafîl ol-) 17b/18, 22b/18, 45b/2, 45b/7
o.-a(heder ol-) 80b/18
o.-a(helâk ol-) 48b/17
o.-a('ibret ol-) 117b/19, 177b/8
o.-a(keşîr ol-) 38b/8
o.-a(ķabûl ol-) 131b/15
o.-a(mâlik ol-) 191b/14
o.-a(mağrûr ol-) 68a/18, 129a/13
o.-a(mağbûl ol-) 18a/8
o.-a(ma'lûm ol-) 36b/1, 44b/16, 48b/14,
95b/16, 103a/7, 105a/5, 111a/5, 117a/9,
143a/2, 144b/18, 191a/15
o.-a(mağcûb ol-) 22b/8
o.-a(mağhar ol-) 80b/17
o.-a(merdûd ol-) 18a/9
o.-a(merfû' ol-) 191a/16
o.-a(meşğul ol-) 44b/18
o.-a(muğâbil ol-) 40b/16
o.-a(murdâr ol-) 12b/11
o.-a(muşallağ ol-) 150b/8
o.-a(muttaşıl ol-) 23b/18
o.-a(muvâfiķ ol-) 41a/4
o.-a(muğâlîf ol-) 41b/19
o.-a(mübtelâ ol-) 64a/18, 173a/5
o.-a(mücrim ol-) 167b/3
o.-a(mülevves ol-) 100a/18
o.-a(mümkin ol-) 41a/2
o.-a(müstecâb ol-) 150b/16
o.-a(müştaş ol-) 92b/3
o.-a(müşteğil ol-) 86a/6
o.-a(mütebeddil ol-) 115a/9
o.-a(müzeyyen ol-) 10a/13
o.-a(nâ-pâk ol-) 100a/11
o.-a(nâzil ol-) 38b/10
o.-a(nümâyân ol-) 46b/12
o.-a(peydâ ol-) 70a/16
o.-a(râğîb ol-) 75a/5
o.-a(revâ ol-) 69b/4
o.-a(rüsvâ ol-) 70a/16
o.-a(sâkin ol-) 111b/16
o.-a(sebeb ol-) 23b/19, 34a/3, 136b/14,
190b/5
o.-a(tamâm ol-) 13a/14, 17b/2, 180b/10
o.-a(vâķ'ı ol-) 19a/17, 173b/17, 173b/18
o.-a(vâşıl ol-) 80b/16, 80b/19, 189a/3
o.-a(hâşıl ol-) 22a/5, 35a/12, 66a/17,
66a/18, 66b/1, 88b/14, 190b/15
o.-a(hâzır ol-) 181b/17

- o.-a(hāric ol-) 21b/4
o.-a(halāş ol-) 91b/5, 131b/9
o.-a(harāb ol-) 58b/15
o.-a(hayır ol-) 2b/19
o.-a(hoş ol-) 22a/10
o.-a(hoşnüd ol-) 120b/10
o.-a(ziyāde ol-) 159b/3, 182b/4
o.-a(zāhir ol-) 135a/13, 174b/8, 180b/11
o.-acağın 48b/11
o.-acağdur 90a/16, 90a/19, 154a/6
o.-alar 10b/4, 29a/10
o.-alar(‘ākķ ol-) 54a/12
o.-alar(ıraq ol-) 167b/13
o.-alar(mahfūz ol-) 190b/10
o.-alar(rüsvāy ol-) 55b/18, 145b/14
o.-alar(şād ol-) 4b/6
o.-alar(halāş ol-) 91a/13
o.-alı(defn ol-) 181b/8
o.-alım 169a/9
o.-alım(halāş ol-) 41a/7, 41b/15
o.-alum 120b/18
o.-alum(mesrūr ol-) 37a/11
o.-alum(mücedd ol-) 37a/12
o.-alum(vāşıl ol-) 151b/9
o.-alum(halāş ol-) 134b/19
o.-am 44a/18, 46a/14, 53a/7, 83a/8,
111b/11, 111b/13, 112a/17
o.-am(mübtelā ol-) 37b/13
o.-am(mütesellī ol-) 59a/14
o.-am(vāşıl ol-) 86a/13
o.-am(hāzır ol-) 166a/11
o.-amaz 102a/1
o.-an 2b/2, 2b/18, 3a/18, 3b/10, 5a/4,
11b/16, 13a/16, 14a/8, 14b/13, 15b/5, 16a/4,
17a/15, 19b/19, 21a/9, 24b/4, 26b/6, 26b/7,
30a/8, 30a/9, 30a/10, 30a/11, 49a/19, 49b/1,
49b/3, 52a/16, 52a/18, 52b/1, 58b/19, 59b/6,
62a/2, 62b/13, 63b/8, 65a/12, 71b/8, 79b/6,
79b/19, 82a/6, 82a/19, 84b/9, 100b/1, 100b/5,
100b/12, 101a/3, 102b/5, 119b/18, 120b/8,
122a/17, 124a/10, 126a/11, 134b/15, 136a/11,
140a/18, 141b/16, 146b/11, 149b/16, 153a/17,
153b/10, 155b/14, 158b/2, 160b/19, 161a/8,
163b/9, 165a/13, 168b/8, 169a/16, 169b/12,
179a/16, 185a/19, 186b/14, 190a/6, 190b/9,
192a/6, 192b/3
o.-an(‘aziz ol-) 88a/13
o.-an(farz ol-) 124a/18
o.-an(ğafil ol-) 33a/2
o.-an(lāyık ol-) 147b/11
o.-an(mesmū‘ ol-) 192a/4
o.-an(mezkūr ol-) 93b/10
o.-an(muhtaşş ol-) 2b/6
o.-an(müte‘allaķ ol-) 35a/11
o.-an(nāzil ol-) 5a/2
o.-an(nefī‘ ol-) 116b/4
o.-an(tālib ol-) 2b/18
o.-an(vāķı‘ ol-) 2b/2, 64a/6, 158a/4,
192a/15
o.-an(hāric ol-) 31b/7
o.-ana 139a/15, 139a/15
o.-andan 29a/10, 174a/7
o.-andır 11b/16
o.-anı 35a/2, 47a/13, 105a/7, 157b/3,
158b/6, 158b/6
o.-anı(lāyık ol-) 32a/4, 158b/10, 170a/1
o.-anıñ 37a/6, 66a/9
o.-anıñ(maķbūl ol-) 158a/14
o.-anlar 18b/6, 51b/16, 167b/6, 176b/7,
189b/1
o.-anlar(bī-dār ol-) 58b/1
o.-anlaruñ 142a/11, 154a/4, 185b/14
o.-anlaruñ(maħbūs ol-) 48b/12
o.-anuñ 65b/9
o.-anuñ(müstağriķ ol-) 141a/2
o.-asın 10a/1, 26b/14, 40b/17, 46a/13,
71a/6, 71a/18, 74a/19, 83b/9, 83b/10, 100a/15,
123b/19, 127b/13, 127b/19, 127b/19, 177a/17
o.-asın(aşınā ol-) 6b/10
o.-asın(ba‘id ol-) 6b/15
o.-asın(biryān ol-) 57a/1
o.-asın(cūdā ol-) 6b/12
o.-asın(düş ol-) 159b/4
o.-asın(emīn ol-) 70b/18, 159b/5, 159b/5
o.-asın(giriftār ol-) 61a/15
o.-asın(mazħar ol-) 6b/13
o.-asın(mesrūr ol-) 48b/8
o.-asın(münķaṭı‘ ol-) 96b/14
o.-asın(pāk ol-) 84a/7
o.-asın(rāğıb ol-) 24a/8
o.-asın(rāħat ol-) 24a/9
o.-asın(vāşıl ol-) 8b/6, 85b/14, 109b/18,
142a/10
o.-asın(halāş ol-) 6b/11, 65a/11, 66a/11,
134b/10
o.-asız 164b/8
o.-asız(ğafil ol-) 43a/1, 45a/8, 45a/9
o.-asız(müşteğil ol-) 43a/1
o.-asız(vāķıf ol-) 5a/13
o.-avuz(ağniyā ol-) 38b/8
o.-avuz(müşteğil ol-) 110b/7
o.-avuz(halāş ol-) 86a/6
o.-ayam 39b/2
o.-ayam(dür ol-) 32b/7
o.-ayam(kāyim ol-) 80a/15

- o.-ayam(meşgul ol-) 39b/1
o.-aydı 3b/15, 3b/18, 3b/18, 39a/13, 59b/1,
64a/6, 116a/3, 116a/4, 181b/12
o.-aydı(tesellî ol-) 3b/16
o.-aydım 74b/3
o.-aydum 74b/6, 164b/12
o.-ayduñ 36a/8
o.-ayın 80a/15
o.-dı 19b/10, 20b/10, 20b/12, 24b/5, 25a/9,
25a/10, 26b/12, 27b/6, 28b/16, 32b/16, 38b/15,
40a/12, 43b/17, 44a/14, 44b/15, 47b/1, 47b/16,
49a/8, 50b/17, 52a/18, 52b/7, 52b/8, 52b/9,
52b/10, 52b/11, 53b/14, 53b/15, 54a/6, 54a/18,
56b/15, 59b/1, 59b/4, 61b/6, 63b/15, 64b/6,
65b/6, 72a/7, 72a/19, 76a/18, 76b/6, 81a/15,
81a/17, 81b/2ş-urdu, 83b/18, 84a/18, 85a/15,
85a/16, 87a/2, 88b/6, 88b/18, 89a/3, 90a/1,
90b/6, 91b/17, 91b/17, 92b/6, 92b/7, 97b/13,
97b/18, 98a/12, 102a/14, 102a/15, 105a/2,
106a/4, 106a/5, 106b/1, 107a/17, 110a/19,
110b/12, 111a/6, 111a/7, 111a/11, 111b/19,
114b/11, 115b/1, 118a/17, 119a/8, 119a/9,
120a/3, 122b/16, 123a/14, 124b/1, 124b/10,
126a/19, 127b/9, 132a/11, 132b/8, 132b/9,
132b/10, 132b/10, 136a/19, 136b/7, 137b/10,
138b/14, 138b/14, 138b/16, 141b/3, 141b/4,
142b/13, 142b/14, 142b/15, 144b/15, 145a/14,
150a/4, 150b/14, 152a/3, 152a/15, 152b/9,
153b/3, 153b/15, 153b/16, 155a/5, 155b/17,
159b/11, 162a/17, 163a/9, 165b/19, 166a/18sı,
168b/18, 172b/7, 172b/11, 174b/6, 174b/13,
174b/16, 176a/11, 177b/16, 178b/14, 178b/18,
180a/13, 181a/6, 181b/10, 182b/4, 186b/1,
190a/11, 190a/11, 190a/11, 190a/14, 190a/16,
192a/16
o.-dı(‘âciz ol-) 81a/8, 81b/15, 149a/12,
173a/14
o.-dı(âşikâre ol-) 111a/9
o.-dı(âhîr ol-) 59b/9, 144a/14, 144b/1,
188a/5, 188a/15
o.-dı(bâiş ol-) 120a/5
o.-dı(bahâne ol-) 43a/18
o.-dı(bî-gâne ol-) 121b/18, 121b/18
o.-dı(bî-ñuş ol-) 56a/16, 89b/8, 89b/19,
139b/18, 167a/3, 188b/13
o.-dı(cem‘ ol-) 87a/5, 87a/8, 124b/14
o.-dı(cüdâ ol-) 50a/10, 90b/11, 91b/15,
91b/16
o.-dı(dâhîl ol-) 50a/13, 161a/9, 161a/12,
161a/14, 161b/6, 161b/9
o.-dı(delîl ol-) 177b/1
o.-dı(dirâz ol-) 47b/4, 140b/7
o.-dı(dırañşân ol-) 85a/5, 85a/11
o.-dı(dür ol-) 33a/9
o.-dı(düş ol-) 39b/14, 127b/19, 145a/8
o.-dı(emîn ol-) 20b/13, 56b/11, 108b/3,
108b/5, 108b/6
o.-dı(fâsid ol-) 125a/16
o.-dı(fâş ol-) 135a/12
o.-dı(feth ol-) 123a/10
o.-dı(fürûñ ol-) 26a/10
o.-dı(giriftâr ol-) 20b/10, 20b/11, 26a/9,
26a/11, 44b/15, 115a/14, 130a/17, 173a/3
o.-dı(giryân ol-) 185a/1
o.-dı(ğâ‘ib ol-) 67b/10
o.-dı(ğâlib ol-) 98a/11
o.-dı(ğamnâk ol-) 186b/19
o.-dı(ğani ol-) 86b/19
o.-dı(ğarķ ol-) 107b/1, 107b/1
o.-dı(hebâ ol-) 39b/13
o.-dı(hedef ol-) 115a/18
o.-dı(helâk ol-) 136b/3
o.-dı(ilhâm ol-) 177b/19
o.-dı(ilzâm ol-) 164a/9
o.-dı(izîn ol-) 166a/4
o.-dı(kâfir ol-) 81a/7
o.-dı(keşf ol-) 137b/13
o.-dı(kabûl ol-) 77a/2
o.-dı(karîb ol-) 8a/7, 68b/8, 86b/16,
154a/9, 165b/15
o.-dı(magrûr ol-) 59a/8, 161b/3, 161b/4
o.-dı(maķbûl ol-) 83a/12, 176a/19,
179b/18, 180a/17
o.-dı(ma‘lûm ol-) 11a/14, 15a/1, 20b/16,
33b/9, 38b/5, 58a/4, 64b/7, 66a/8, 78a/1,
86b/12, 91a/17, 111a/16, 123b/17, 148a/1,
159b/12, 189b/13
o.-dı(ma‘rûf ol-) 97b/16
o.-dı(maħbûs ol-) 52b/5
o.-dı(maħcûr ol-) 81a/12
o.-dı(ma‘zûl ol-) 81a/9, 81a/11
o.-dı(mazħar ol-) 95b/16, 172b/16, 173a/7
o.-dı(mefsûm ol-) 82b/7
o.-dı(meftûn ol-) 173a/14
o.-dı(mehcûr ol-) 26a/8
o.-dı(melzûm ol-) 164a/13
o.-dı(menâm ol-) 142b/19, 142b/19, 143a/1
o.-dı(merdûd ol-) 115a/19
o.-dı(mesrûr ol-) 54a/5, 59b/6, 128a/10,
161b/5
o.-dı(meşgul ol-) 17b/11
o.-dı(meşhûr ol-) 34b/8, 50a/1, 50a/4,
155b/11
o.-dı(mevsûm ol-) 81a/10
o.-dı(mu‘attar ol-) 85a/12
o.-dı(muķârin ol-) 136a/3

- o.-dı(muḳayyed ol-) 83b/18, 150b/1, 150b/3, 154b/17
o.-dı(munḳaṭı ol-) 181a/4
o.-dı(munḳıṭa' ol-) 25b/5
o.-dı(muntakıl ol-) 162b/13, 162b/14
o.-dı(muntazır ol-) 68b/3
o.-dı(muntazır ol-) 64b/16
o.-dı(muñzamm ol-) 80b/7, 172b/12
o.-dı(mu'rız ol-) 20b/13
o.-dı(mūnis ol-) 109b/9
o.-dı(muḫtalif ol-) 87a/11
o.-dı(muḫtaliṭ ol-) 54a/7
o.-dı(mübtedā ol-) 173a/13
o.-dı(mübtelā ol-) 17b/14, 17b/17, 21a/15, 21b/1, 59a/9, 115a/5, 140b/16, 172b/15
o.-dı(mücāvir ol-) 51a/16
o.-dı(mümtehan ol-) 172b/18
o.-dı(münevver ol-) 53b/13, 54a/7, 93a/6
o.-dı(müntakıl ol-) 162b/12
o.-dı(müreddef ol-) 85a/11
o.-dı(müstaḫaḳ ol-) 31a/2
o.-dı(müstecāb ol-) 133a/4
o.-dı(müştedd ol-) 154b/14
o.-dı(müşteḡil ol-) 175a/16
o.-dı(müteḡayyır ol-) 61b/9, 116b/12
o.-dı(müteḫayyır ol-) 37a/14, 119a/11
o.-dı(müyesser ol-) 109b/11, 109b/13, 123a/15
o.-dı(nā-bünyād ol-) 21a/11
o.-dı(nāzil ol-) 3b/19, 7b/16, 12b/7, 84a/6, 120b/10, 126a/10, 159b/18
o.-dı(nafī' ol-) 35a/12
o.-dı(naṣīb ol-) 19a/1, 88a/14
o.-dı(nice ol-) 153b/8, 153b/17
o.-dı(niṣān ol-) 77a/3
o.-dı(perākende ol-) 85a/14
o.-dı(peṣīmān ol-) 48b/15
o.-dı(peydā ol-) 7b/15, 77a/3, 88a/2
o.-dı(rāzī ol-) 126a/3, 165b/18
o.-dı(ref ol-) 19b/14
o.-dı(rencīde ol-) 44b/16
o.-dı(revāne ol-) 142a/18
o.-dı(rüsvāy ol-) 128a/13
o.-dı(sākin ol-) 43a/6, 142a/4
o.-dı(sākit ol-) 88b/15, 164a/6, 175b/9
o.-dı(sebeb ol-) 32b/18, 48b/3, 48b/5, 152a/1, 181b/11
o.-dı(ṣād ol-) 66b/19
o.-dı(ṣāyi ol-) 87b/12, 169a/19
o.-dı(ṣermsār ol-) 55b/8
o.-dı(tāaccüb ol-) 81b/9
o.-dı(tābi' ol-) 52a/3
o.-dı(taḡyīr ol-) 173a/11
o.-dı(tamām ol-) 6a/14, 106a/6, 150b/5
o.-dı(tenhā ol-) 108b/10
o.-dı(ṭālib ol-) 88a/8
o.-dı(vāḳı' ol-) 17a/2, 17a/4, 25b/2, 25b/14, 26a/15, 37b/16, 43a/19, 69b/10, 89a/12, 113b/1, 116b/7, 116b/11, 126b/12, 128a/6, 133a/6, 134a/3, 135b/7, 139a/7, 146a/8, 155a/4, 160a/13, 165a/8, 168a/7, 169b/16, 171a/3, 171a/9, 171b/13, 172b/18, 174a/10, 176b/17, 177b/2, 178a/13, 179b/1, 182a/8, 182b/6, 182b/15, 183a/10, 183a/19, 186b/4
o.-dı(vālih ol-) 89a/2
o.-dı(vārid ol-) 7a/9, 7a/11, 82a/7, 110a/3, 131a/3, 133a/13, 133b/9, 136a/2, 136a/4, 148a/15, 148b/18
o.-dı(vāṣıl ol-) 31a/8, 32a/14, 70a/10, 86a/19, 87b/1, 88a/17, 89a/19, 108a/7, 166b/2dan, 168b/13, 172b/5
o.-dı(hāmūṣ ol-) 39a/1
o.-dı(hāṣıl ol-) 30a/6, 35a/11, 79a/7, 98a/3, 107b/10, 132b/9, 149a/17, 154b/2, 162b/8, 179a/19, 186a/16
o.-dı(habs ol-) 84a/14
o.-dı(haḳḳ ol-) 97b/13
o.-dı(hall ol-) 117a/8
o.-dı(harām ol-) 61a/10
o.-dı(halāṣ ol-) 107b/2, 108a/6, 142b/1, 179b/19
o.-dı(hoṣ ol-) 78a/10
o.-dı(zā'il ol-) 54a/15, 55a/8
o.-dı(zīr ü zeber ol-) 161b/5
o.-dı(ziyāde ol-) 29a/1, 29a/3, 29b/4, 46a/8, 58b/6, 84a/19, 136b/15, 142a/6, 175b/12, 175b/16
o.-dı(zāhīr ol-) 50a/12
o.-dı(za'if ol-) 156b/17
o.-dı(zelīl ol-) 88b/6
o.-dı(zāhīr ol-) 36b/7, 69a/5, 77b/13, 85a/2, 85a/16, 87a/1, 122a/10, 134b/5, 135a/17, 148b/6, 149b/6, 149b/8, 180a/4, 190b/8, 191b/10
o.-dı(zāyi' ol-) 34b/16, 35a/12, 174a/2
o.-dıḡun 49a/13
o.-dılar 19b/2, 53b/15, 78a/12, 78a/12, 78a/15, 85a/8, 85b/3, 88a/14, 128a/15, 152a/5, 171b/2, 182b/19, 186b/8
o.-dılar('āciz ol-) 171b/11
o.-dılar(ālūde ol-) 81a/13
o.-dılar(aṣīnā ol-) 83a/4
o.-dılar(bī-hoṣ ol-) 69a/7, 80b/8, 129a/10, 181a/7

- o.-dılar(cem' ol-) 30b/16
o.-dılar(dāhīl ol-) 161a/10, 161a/11,
162a/14
o.-dılar(gāyib ol-) 129a/10
o.-dılar(helāk ol-) 81a/14, 87a/17, 151b/16,
152a/7
o.-dılar(ḳarīb ol-) 162a/16
o.-dılar(mā'il ol-) 190a/10
o.-dılar(māni ol-) 160b/14
o.-dılar(mağrūr ol-)
o.-dılar(me'yūs ol-) 171b/12
o.-dılar(muntazır ol-) 187a/19
o.-dılar(muterif ol-) 147b/19
o.-dılar(mübtelā ol-) 32b/15
o.-dılar(münhezim ol-) 170b/4
o.-dılar(müstahaḳ ol-) 159a/13
o.-dılar(müteḫayyır ol-) 169b/18
o.-dılar(müzeyyen ol-) 136a/1
o.-dılar(nāzil ol-) 181a/3
o.-dılar(nihān ol-) 80a/11
o.-dılar(revāne ol-) 75a/18
o.-dılar(sākin ol-) 53b/14
o.-dılar(sālik ol-) 80a/10, 98b/15
o.-dılar(teslīm ol-) 87a/15
o.-dılar(ṭā'lib ol-) 88a/15
o.-dılar(vāşıl ol-) 151b/17, 152a/8, 161a/11
o.-dılar(hāzır ol-) 8b/2
o.-dılar(hayrān ol-) 156a/1, 156a/15
o.-dılar(hacīl ol-) 164b/9
o.-dılar(halāş ol-) 103a/10, 103a/13,
138b/16
o.-diñuz 44a/14, 126b/13
o.-diñuz(sebeb ol-) 49a/12, 75b/18
o.-diñuz(tābi' ol-) 63b/8
o.-dı123b/17
o.-dısa(vāḳı' ol-) 73a/8, 95a/8
o.-duğı 3a/16, 16a/1, 36b/6, 45a/9, 56b/2,
68a/6, 72a/11, 93b/19, 173b/13
o.-duğı(emīn ol-) 56b/16
o.-duğı(giriftār ol-) 122a/14
o.-duğı(gā'ib ol-) 23a/19
o.-duğı(ḳādir ol-) 69b/4
o.-duğı(ṭālib ol-) 3a/15
o.-duğı(vāşıl ol-) 9a/8
o.-duğı-çun 5b/15, 5b/16, 178b/1
o.-duğın 107a/5, 107b/18
o.-duğın(müstecāb ol-) 189b/18
o.-duğın(müyesser ol-) 64a/7
o.-duğı(muḫālefet ol-) 130a/8
o.-duğumuz(ḳādir ol-) 89a/18
o.-duğumuzı 156a/5
o.-duğun 96a/13
o.-duğunuz(fāriğ ol-) 92a/12
o.-dukça 3b/3
o.-duḳ 151a/10
o.-duḳça 3b/4
o.-duḳda 69b/6
o.-duḳdan(zāhir ol-) 135a/5
o.-dum 117a/18, 153a/7, 154b/12, 168b/6
o.-dum('āḳḳ ol-) 99a/16
o.-dum(bī-çāre ol-) 153a/2
o.-dum(dāhīl ol-) 182b/8
o.-dum(gā'ib ol-) 168b/6
o.-dum(maḫrūm ol-) 181b/8
o.-dum(mustağıl ol-) 190a/19
o.-dum(mübtelā ol-) 96a/10
o.-dum(naşīb ol-) 95a/11
o.-dum(rāğıb ol-) 101b/11
o.-dum(vāşıl ol-) 11a/10, 166a/9
o.-dum(halāş ol-) 11a/9, 146a/4
o.-duñ 26b/13, 82b/2, 122b/19, 151a/19,
168b/7, 175a/18, 180a/18, 191b/7
o.-duñ('azil ol-) 81b/12
o.-duñ(giriftār ol-) 33a/16
o.-duñ(maḫbūs ol-) 144a/13
o.-duñ(mehcūr ol-) 83a/10
o.-duñ(mu'terif ol-) 133b/10
o.-duñ(mübtelā ol-) 114a/12
o.-duñ(tecribe ol-) 149b/8
o.-duñ(vāşıl ol-) 8b/3, 16b/3, 16b/4
o.-duñ(yetīm ol-) 68a/14
o.-duñsa(cüdā ol-) 55a/3
o.-ıcaḳ(mümtāz ol-) 145b/11
o.-ıcaḳ 6a/18, 6b/6, 15a/9, 15b/2, 37a/5,
48b/12, 61b/7, 63a/11, 65b/12, 75b/9, 79b/9,
82a/2, 85b/9, 86b/13, 89b/8, 93a/14, 100b/16,
107a/14, 111b/5, 116a/16, 122b/2, 124b/8,
136a/12, 141a/1, 141b/8, 152b/7, 159b/13,
166a/8, 168b/3, 170a/3, 172a/13, 176a/7,
181a/5, 187b/16, 191b/18
o.-ıcaḳ(ārāste ol-) 124a/1
o.-ıcaḳ(āḫir ol-) 187a/4
o.-ıcaḳ(ber-ṭarāf ol-) 96b/6
o.-ıcaḳ(cem' ol-) 122b/7
o.-ıcaḳ(cüdā ol-) 166b/12
o.-ıcaḳ(destūr ol-) 183b/12
o.-ıcaḳ(dūr ol-) 47b/16, 72b/4
o.-ıcaḳ(düş ol-) 126a/10
o.-ıcaḳ(efzal ol-) 10b/12
o.-ıcaḳ(fāriğ ol-) 174a/19
o.-ıcaḳ(giriftār ol-) 105b/10, 117a/2
o.-ıcaḳ(gāib ol-) 80a/11
o.-ıcaḳ(gālib ol-) 161b/13
o.-ıcaḳ(gāfil ol-) 108a/17

- o.-ıcağ(ķarīb ol-) 113b/13, 141b/13,
180b/2
o.-ıcağ(ķaṭ' ol-) 29b/14
o.-ıcağ(ķırāat ol-) 36b/2
o.-ıcağ(mesrūr ol-) 114b/18
o.-ıcağ(muḥaķķaķ ol-) 98a/4
o.-ıcağ(mübtelā ol-) 42a/1, 137a/17
o.-ıcağ(müşṭāk ol-) 92b/2, 92b/3
o.-ıcağ(müteḥayyır ol-) 172b/1
o.-ıcağ(müyeşer ol-) 119a/6
o.-ıcağ(nā-ümiz ol-) 130a/9
o.-ıcağ(nā'il ol-) 6a/12, 181a/19
o.-ıcağ(naşīb ol-) 192a/8
o.-ıcağ(nevmiz ol-) 153a/14
o.-ıcağ(rahmān ol-) 102a/4
o.-ıcağ(süzān ol-) 125a/1
o.-ıcağ(şakķ ol-) 16a/10
o.-ıcağ(şermsār ol-) 145a/8
o.-ıcağ(tagbır ol-) 102a/17
o.-ıcağ(tamām ol-) 108a/4, 141a/12
o.-ıcağ(vācib ol-) 65a/15
o.-ıcağ(vāķı' ol-) 141a/15, 179a/6
o.-ıcağ(vārid ol-) 81b/16
o.-ıcağ(vāşıl ol-) 68b/14, 153b/6, 185a/5
o.-ıcağ(ḥāmil ol-) 165a/9
o.-ıcağ(ḥālī ol-) 133b/16
o.-ıcağ(ḥalvet ol-) 155a/4
o.-ıcağ(ziyāde ol-) 6a/7
o.-ıcağ(zāhir ol-) 155b/18
o.-ınan(zikir ol-) 153a/18
o.-ınca(ḥalāş ol-) 138b/8
o.-ınmaz(zann ol-) 29a/11
o.-ınmuş(naķş ol-) 95b/14
o.-iñ 39a/8
o.-ısdur 63a/11, 70b/17, 79b/9
o.-ısdur(peşimān ol-) 63b/2
o.-ma 109b/6, 147a/4
o.-ma(cüdā ol-) 4b/1
o.-ma(emīn ol-) 4b/3, 30b/9
o.-ma(ġafil ol-) 28b/10, 30a/12, 59a/6,
109b/6, 109b/6
o.-ma(ġa'ib ol-) 153b/5
o.-ma(ġarķ ol-) 49b/1
o.-ma(maġrūr ol-) 59a/10, 98b/8, 141b/6,
146b/17
o.-ma(mesrūr ol-) 114b/19
o.-ma(muṭī' ol-) 147a/1
o.-ma(sākin ol-) 4b/2
o.-mada(pāre pāre ol-) 23b/14
o.-mada(ziyāde ol-) 23b/15
o.-madan 109a/16
o.-madan(ġā'ib ol-) 93b/1
o.-madan(maḥzar ol-) 185b/15
o.-madı 50b/14, 65b/5, 73a/3, 94b/14,
95a/6, 126a/12, 165b/18, 167a/14, 176a/6,
181a/4, 187b/7
o.-madı(ķādir ol-) 69a/3, 107a/8
o.-madı(ķabūl ol-) 19a/8, 19a/11
o.-madı(muṭṭali' ol-) 75a/9
o.-madı(mültefit ol-) 170b/15
o.-madı(mümkin ol-) 80b/11, 110a/16
o.-madı(müyesser ol-) 112b/13, 153a/6,
154b/15, 185b/17
o.-madı(nāzil ol-) 164b/10
o.-madı(rāzī ol-) 86a/5, 146a/4, 165b/18
o.-madı(vāķı' ol-) 153b/9
o.-madı(ḥālī ol-) 35a/10, 39a/12
o.-madı(zāil ol-) 90a/13
o.-madı(ziyāde ol-) 65b/6
o.-madı(zelīl ol-) 144b/15
o.-madı(zāhir ol-) 93b/14
o.-madılar(ķādir ol-) 111b/17, 164b/9
o.-madılar(vāşıl ol-) 110a/13, 112b/1
o.-madıñuz 129a/1
o.-maduġı 68a/5
o.-maduğ(muķayyed ol-) 116b/4
o.-madum 93b/1
o.-madum(vāşıl ol-) 89b/11
o.-madum(ḥalāş ol-) 61b/7
o.-maġa 132a/15, 166b/19
o.-maġa(ḥāşıl ol-) 75b/17, 132b/11
o.-maġa(ḥalāş ol-) 143b/11
o.-maġı(sākit ol-) 190a/18
o.-maġıla(ām ol-) 189b/15
o.-maġıla(düş ol-) 36a/17
o.-maġıla(vāşıl ol-) 191b/14
o.-maġın 43b/7, 43b/8, 43b/9, 99b/18,
115b/19, 156b/18, 165a/9
o.-maġın(delīl ol-) 177a/19
o.-maġın(kāmil ol-) 2b/13
o.-maġın(vaşıl ol-) 126b/9
o.-maġın(za'if ol-) 191b/4
o.-maġla 135a/17
o.-maġla(mālik ol-) 81a/9
o.-mağ 10b/11, 20b/5, 26b/4, 37a/10,
40a/7, 59a/2, 79a/16, 98a/5, 111b/16, 113a/12,
143b/3, 145b/6, 147b/12, 160a/3, 167a/1,
169a/9, 174b/7, 182a/18, 186b/14, 191b/11
o.-mağ(āķķ ol-) 192a/5
o.-mağ(cüdā ol-) 17a/11, 167a/11
o.-mağ(dūr ol-) 54b/19
o.-mağ(emīn ol-) 56b/19
o.-mağ(ikrām ol-) 10b/13

- o.-mağ(kaḥṭ ol-) 139a/13
o.-mağ(maḥrem ol-) 40b/7
o.-mağ(maḥzūn ol-) 185a/7
o.-mağ(mu‘arrā ol-) 191a/5
o.-mağ(muḥarin ol-) 136a/5
o.-mağ(muṣāhib ol-) 123b/14
o.-mağ(mübtelā ol-) 17b/19
o.-mağ(mümtāz ol-) 113a/13
o.-mağ(müsellem ol-) 186a/18
o.-mağ(nice ol-) 185a/19
o.-mağ(şag ol-) 178a/17
o.-mağ(ḥalāş ol-) 131b/4, 142b/2, 170b/11
o.-mağdan 124b/7, 186a/19
o.-mağdan(şarf ol-) 94b/8
o.-mamağın(ma‘lüm ol-) 111b/19
o.-mamağın(rāzī ol-) 113b/12
o.-mamış 54a/4, 94b/18, 110b/8
o.-mamışdı 22b/5
o.-mañ(emīn ol-) 39b/8, 186a/4
o.-mañ(ġafil ol-) 189a/18, 189b/1
o.-mañ(muḥayyed ol-) 41b/6
o.-mañ(muntazır ol-) 160a/2
o.-mañ(sākin ol-) 186a/5
o.-masa 49b/16, 74a/9, 99b/9, 101a/18,
111a/13, 146a/8, 147a/10, 159b/13, 191b/11
o.-masa(ġafil ol-) 6b/18
o.-masa(pāk ol-) 90b/16
o.-masa(ḥarām ol-) 74a/4
o.-masa(ziyāde ol-) 25a/5
o.-masaydı 111a/12, 111a/15
o.-ması(ma‘yüb ol-) 36b/14
o.-masın(ziyāde ol-) 159b/1
o.-masına(müstecāb ol-) 189b/19
o.-masına(ḥayır ol-) 191a/6
o.-masun 17b/12, 145b/5
o.-masun(muṭṭali‘ ol-) 145b/4
o.-masun(tağyīr ol-) 145a/18
o.-masun(zā‘il ol-) 186b/11
o.-masun(zāyi‘ ol-) 192b/2
o.-masunlar(şermsār ol-) 126a/19
o.-masunlar(ḥacīl ol-) 185a/11
o.-maya 11b/2, 29a/17, 38b/10, 57a/13,
57a/14, 92b/3, 95b/4, 100a/2, 157a/9, 171a/18,
171a/19, 175a/14, 184b/18
o.-maya(āġāh ol-) 105a/16
o.-maya(ġafil ol-) 175a/13
o.-maya(‘illet ol-) 123a/19
o.-maya(ḥadir ol-) 162b/17
o.-maya(lāyık ol-) 11b/11, 18a/7
o.-maya(māni‘ ol-) 105a/19, 109a/14
o.-maya(ma‘zül ol-) 184b/19
o.-maya(mevt ol-) 84b/10
o.-maya(muṭṭali‘ ol-) 105a/19
o.-maya(mübtelā ol-) 73b/11
o.-maya(mümkin ol-) 86a/6
o.-maya(naşib ol-) 72b/6
o.-maya(rāzī ol-) 49a/11
o.-maya(şāyeste ol-) 18a/7
o.-maya(vīrān ol-) 184b/17
o.-maya(ḥāşıl ol-) 19a/4
o.-maya(zāyi ol-) 69a/15
o.-mayacak(redd ol-) 102b/18
o.-mayacak(ref‘ ol-) 134b/2
o.-mayalar(muḥayyed ol-) 167b/9
o.-mayalar(muntazır ol-) 159b/8
o.-mayam 86b/7
o.-mayam(şermende ol-) 114a/4
o.-mayan 42b/9, 91a/6
o.-mayan(lāyık ol-) 21a/16, 33a/11,
42b/14, 62b/2
o.-mayan(münāsib ol-) 21a/17
o.-mayanıñ 11b/13, 167b/3
o.-mayasın 32a/4
o.-mayasın(iḥrāk ol-) 170b/13
o.-mayasın(maḥrūm ol-) 7a/11
o.-mayasın(mübtelā ol-) 31a/15
o.-mayasın(vāşıl ol-) 60a/5
o.-mayaydı 22b/16, 49b/17, 49b/18,
49b/19
o.-mayıcağ 9a/5, 84b/11
o.-mayıcağ(emīn ol-) 27b/19
o.-mayıcağ(lāyık ol-) 42b/13
o.-mayıcağ(mümkin ol-) 90a/8, 162b/15
o.-mayıcağ(şirk ol-) 84b/14
o.-mayıcağ(ḥālīş ol-) 84b/13
o.-mayınca 121b/8, 182a/11
o.-mayınca(muṭṭali‘ ol-) 58b/14
o.-mayınca(su‘āl ol-) 163a/12
o.-mayınca(ḥāzır ol-) 144a/9
o.-mayınca(zāhir ol-) 144a/1
o.-mayup 98a/10, 138b/12
o.-mayup(rāzī ol-) 192a/4
o.-maz 2b/4, 7b/3, 11a/7, 12a/7, 12b/17,
17b/4, 17b/13, 20b/15, 22b/16, 22b/17, 24a/5,
28b/3, 29b/4, 30b/2, 34a/3, 37a/2, 37a/16,
39a/4, 39b/16, 42a/4, 42a/6, 57a/14, 61b/1,
72a/14, 74b/11, 78a/7, 85b/15, 89b/17, 91b/2,
100b/1, 108b/12, 109b/1, 112a/3, 113a/17,
117a/9, 119b/13, 121b/10, 122a/5, 134a/5,
134a/17, 134b/2, 136a/8, 151a/14, 154b/6,
156b/11, 157a/7, 157a/14, 163a/14, 163a/15,
163a/15, 189b/11, 189b/13, 192a/5
o.-maz(āşinā ol-) 42a/2
o.-maz(‘aceb ol-) 51b/12, 62a/16, 165a/13

- o.-maz(ba'îd ol-) 10b/5
o.-maz(bezel ol-) 97a/16
o.-maz(câ'iz ol-) 97b/4, 109a/11, 123b/3,
126a/1, 145b/6, 160a/4, 173a/4
o.-maz(dür ol-) 11b/17, 26a/12
o.-maz(ġā'ib ol-) 175b/1
o.-maz(i'tibār ol-) 57a/14
o.-maz(kādir ol-) 80b/1, 105b/8
o.-maz(kabūl ol-) 131a/8
o.-maz(kıymet ol-) 12b/17, 12b/19, 68a/4
o.-maz(lāyık ol-) 45b/11, 120b/13
o.-maz(maḳbūl ol-) 157a/10
o.-maz(munḳıṭa' ol-) 173b/13
o.-maz(muvāfiḳ ol-) 134a/17
o.-maz(muḥtāc ol-) 14a/6
o.-maz(muḥālefet ol-) 98b/10
o.-maz(müstahaḳ ol-) 122b/5
o.-maz(müstecāb ol-) 189b/18
o.-maz(müyesser ol-) 150a/9, 153b/3
o.-maz(nāfiḳ ol-) 98a/9
o.-maz(rāġib ol-) 73b/13
o.-maz(redd ol-) 60b/17, 158a/14, 180a/9
o.-maz(ref' ol-) 144a/9
o.-maz(revā ol-) 69b/5
o.-maz(şāyeste ol-) 122a/18
o.-maz(şeb'ān ol-) 3b/1, 9b/10
o.-maz(taġyīr ol-) 139a/7
o.-maz(tamām ol-) 10a/10
o.-maz(tebāh ol-) 84a/17
o.-maz(tebdīl ol-) 117a/10
o.-maz(vāḳı' ol-) 16b/2, 94b/4
o.-maz(vāşıl ol-) 102a/3
o.-maz(hāşıl ol-) 150b/6, 192a/1
o.-maz(hāşir ol-) 20a/3
o.-maz(halāş ol-) 17b/15, 146a/11
o.-maz(zā'il ol-) 29b/10
o.-maz(zāhir ol-) 93b/15, 134a/15
o.-maz(zāyi' ol-) 84a/16, 85b/13
o.-maz mı 67a/6
o.-maz mı(lāyık ol-) 136a/5, 181b/4
o.-maz mı(mübtelā ol-) 64a/19
o.-maz mı(mücerred ol-) 67b/8
o.-maz mı(müstahaḳ ol-) 178a/4
o.-mazam(sebeb ol-) 146a/5
o.-mazdı 68a/16, 97a/13, 117b/3
o.-mazdı(vāḳı' ol-) 113a/18
o.-mazdı(vāşıl ol-) 45a/19
o.-mazlar 43b/1
o.-mazlar(kādir ol-) 103a/11
o.-mazlar(mahrūm ol-) 120a/14
o.-mazlardı(maḥzūn ol-) 64a/7
o.-mazsañ 7a/11
o.-mazsañ(rāzī ol-) 109a/15
o.-mazsın(ḳabūl ol-) 60a/5
o.-mazsın(me'cūr ol-) 60a/18
o.-mazsın(muḳayyed ol-) 154a/5
o.-mazsız 41a/9
o.-mazuz(cüdā ol-) 138b/10
o.-miş 9b/15, 44a/8, 54b/12, 89b/5,
116b/14, 117a/13, 152b/4, 154b/5, 186b/9
o.-miş(ārāste ol-) 180b/13
o.-miş(āḫir ol-) 129a/14
o.-miş(baḫīl ol-) 124b/6
o.-miş(cem' ol-) 44a/8
o.-miş(çāk ol-) 56a/12
o.-miş(fevt ol-) 166a/2
o.-miş(ġāyib ol-) 129a/12
o.-miş(ġarḳ ol-) 117a/2, 126a/14
o.-miş(hüveydā ol-) 183b/6
o.-miş(mübtelā ol-) 53a/16
o.-miş(peydā ol-) 183b/5
o.-miş(peyveste ol-) 146b/12
o.-miş(revān ol-) 185b/7
o.-miş(şikest ol-) 51a/11
o.-miş(ṭayy ol-) 15b/5
o.-miş(halāş ol-) 41a/9
o.-miş(hulḳ ol-) 100a/7
o.-miş(zā'il ol-) 89a/4
o.-miş(zeyn ol-) 187b/12
o.-miş midur(nāzil ol-) 157b/10
o.-miş ol-a 144a/10
o.-mişam 90a/4
o.-mişdı 124a/16
o.-mişdur 15b/8, 77b/4, 104a/10, 107b/6,
107b/16, 125a/11
o.-mişdur(ber-ṭarāf ol-) 104a/17
o.-mişdur(dür ol-) 122b/5
o.-mişdur(mazḫar ol-) 190a/7
o.-mişdur(meşhūr ol-) 49b/14
o.-mişdur(mübtelā ol-) 191a/10
o.-mişdur(müşkil ol-) 190b/13
o.-mişdur(peşimān ol-) 23b/13
o.-mişdur(sālik ol-) 98b/14
o.-mişdur(vāḳı' ol-) 15b/19, 63b/11, 72a/6
o.-mişdur(vārid ol-) 104a/8, 104a/9,
146b/1
o.-mişdur(halāş ol-) 189a/8
o.-mişlar 52b/17, 75a/7
o.-mişlar(helāk ol-) 51a/12
o.-mişlar(mazḫar ol-) 101b/8
o.-mişlar(muḥtaliṭ ol-) 44a/10
o.-mişlardur(esīr ol-) 31b/16
o.-mişlardur(mazḫār ol-) 51b/10
o.-mişlardur(müşerref ol-) 101b/9

- o.-mişlardur(müteveccih ol-) 2b/16
o.-sa 5b/1, 9a/2, 16b/15, 28b/2, 40a/18, 47a/11, 65b/15, 74a/8, 75b/14, 92b/12, 99b/5, 116a/13, 124b/11, 146b/19, 162b/4, 163b/15, 184a/4
o.-sa(düş ol-) 159a/16
o.-sa(giriftār ol-) 91b/6
o.-sa(ġāib ol-) 23a/14
o.-sa(ḳavī ol-) 84b/11
o.-sa(nāzil ol-) 12b/6, 12b/7
o.-sa(sūzān ol-) 93a/3
o.-sa(vāşıl ol-) 51b/12
o.-sa(hāzır ol-) 6b/19
o.-sa(hayır ol-) 14b/12
o.-sa(ziyāde ol-) 12a/4
o.-salar 63a/10
o.-sam 67b/14
o.-sam(mütarib ol-) 181a/10
o.-sañ 84a/3, 103b/17, 105b/14, 116a/13
o.-sañ(ākḳ ol-) 60a/13
o.-sun 34b/15, 38b/18, 39a/7, 54a/11, 77b/17, 83b/4, 86a/10, 90a/18, 95a/10, 170b/8, 176a/3, 177a/17, 185b/17, 188a/12
o.-sun(cüdā ol-) 106a/6
o.-sun(dāhil ol-) 12a/17
o.-sun(fedā ol-) 103b/15, 184a/3, 184a/4
o.-sun(maḥşüş ol-) 39a/7
o.-sun(menfa'āt ol-) 76a/19
o.-sun(rāzī ol-) 191b/5
o.-sun(rüşen ol-) 117b/7, 117b/8
o.-sun(hāşıl ol-) 7b/2
o.-sun(hāzır ol-) 8b/2
o.-sun(ḥelāl ol-) 124a/9
o.-sun(ziyāde ol-) 182b/3
o.-sunlar 175b/2, 177a/16
o.-sunlar(ıraḳ ol-) 32b/6
o.-unca 87b/11
o.-uñ(āzād ol-) 181a/16
o.-uñ(ba'īd ol-) 167b/1
o.-uñ(peşimān ol-) 40b/15
o.-uñ(sākin ol-) 16a/12, 120b/17
o.-uñ(hāmüş ol-) 74b/3
o.-up 7b/17, 9a/5, 24b/4, 36b/16, 44a/12, 66a/3, 73a/4, 73a/16, 81a/18, 91a/13, 103a/12, 106a/6, 108a/13, 114a/1, 114a/5, 123a/7, 129a/12, 130b/2, 131b/13, 133b/10, 141b/7, 142a/11, 150a/5, 152a/19, 156a/8, 168a/10, 169a/12, 169a/18, 177b/8, 181b/18, 183b/18, 185a/9, 186b/9, 192a/5
o.-up('ākḳ ol-) 60a/4
o.-up(ālūde ol-) 62a/15
o.-up(ba'īd ol-) 187a/14
o.-up(baḥīl ol-) 124b/7
o.-up(beyān ol-) 91a/16
o.-up(bī-iḥtiyār ol-) 104a/18
o.-up(bī-ḥuzūr ol-) 182b/18
o.-up(cem' ol-) 29a/14, 37a/7, 49a/5, 139a/5, 179a/7
o.-up(cüdā ol-) 176b/19
o.-up(dāhil ol-) 5b/19, 142a/10
o.-up(dūr ol-) 26a/8, 39b/13
o.-up(fevt ol-) 192b/1
o.-up(ġā'ib ol-) 162b/12
o.-up(hayrān ol-) 6a/17
o.-up(hem-rāh ol-) 80b/18
o.-up(hüveydā ol-) 181b/1
o.-up(mālik ol-) 141b/4
o.-up(ma'mūr ol-) 58b/14
o.-up(maḥbūs ol-) 138b/12
o.-up(merbūt ol-) 68b/19
o.-up(meşġul ol-) 124b/12, 129a/10
o.-up(mu'allāḳ ol-) 102b/10
o.-up(muḳayyed ol-) 191b/5
o.-up(muntazır ol-) 151b/6
o.-up(munḥiṭa ol-) 31b/7
o.-up(muṭṭali ol-) 29a/19
o.-up(münakis ol-) 126a/9
o.-up(müşteġil ol-) 83b/15
o.-up(müteġayyır ol-) 190a/10
o.-up(müteveccih ol-) 112a/11
o.-up(müyesser ol-) 2b/7
o.-up(nevmiz ol-) 17b/9
o.-up(pāre pāre ol-) 78a/1
o.-up(peşimān ol-) 40b/8, 62b/7, 99b/6
o.-up(peydā ol-) 19a/19
o.-up(pür-āteş ol-) 25a/8
o.-up(rāġib ol-) 69b/5
o.-up(rencide ol-) 99a/16
o.-up(sākin ol-) 47b/13, 70b/18, 170a/18
o.-up(süvār ol-) 12a/1
o.-up(şakḳ ol-) 24b/14
o.-up(tābi' ol-) 177a/9
o.-up(tamām ol-) 151a/15
o.-up(tenhā ol-) 132a/2, 154a/19
o.-up(uryān ol-) 54b/4, 64a/1
o.-up(vāsi' ol-) 54a/7
o.-up(vāşıl ol-) 66b/2, 180a/19
o.-up(hāşıl ol-) 34a/2, 93b/2
o.-up(ḥalāş ol-) 12b/18, 66b/18, 107b/5, 115a/10, 142a/17, 180b/17
o.-up(zā'il ol-) 2b/16, 113b/15, 159a/14
o.-up(ziyāde ol-) 54a/16
o.-up(zelil ol-) 26a/9

- o.-ur(ẓāhir ol-) 111a/10, 114a/7, 126a/15
o.-ur 3a/18, 5b/2, 7a/5, 7a/7, 7a/7, 9a/8,
10a/9, 11b/11, 15a/9, 15a/14, 15b/3, 17b/15,
18a/7, 21b/4, 21b/6, 26a/13, 26b/8, 28a/18,
28b/3, 29b/4, 30b/3, 30b/9, 33a/2, 33b/3,
33b/11, 33b/12, 34a/10, 34a/17, 36b/8, 37a/6,
37a/14, 37a/17, 39a/17, 40a/18, 40b/7, 42a/14,
44a/5, 45b/7, 45b/9, 46b/11, 47a/9, 47a/14,
47b/18, 49a/19, 49b/2, 49b/3, 54a/4, 57b/13,
60a/9, 61a/18, 61b/1, 61b/8, 63b/13, 64a/4,
64b/12, 64b/14, 65a/2, 65a/18, 65b/7, 65b/15,
65b/16, 66b/15, 68a/18, 71a/18, 73a/16, 76b/3,
76b/3, 78b/4, 78b/6, 80a/13, 85a/18, 85b/10,
90a/11, 93b/1, 98a/1, 98a/2, 100a/2, 101b/1,
101b/2, 102a/18, 103b/10, 109a/3, 111b/5,
111b/11, 112a/18, 114b/13, 115a/16, 117a/3,
117a/4, 118a/7, 118a/8, 119a/4, 121a/8,
121a/9, 121a/12, 121a/10, 122a/17, 122b/10,
123b/4, 123b/17, 126b/19, 127a/2, 133a/17,
137a/3, 140a/1, 140a/14, 140a/14, 141a/2,
141b/2, 142b/18, 144b/4, 144b/13, 145a/17,
146a/17, 148b/11, 150b/16, 155a/9, 162b/4,
164a/8, 166a/6, 166b/6, 168a/18, 169a/17,
170a/15, 171b/7, 176a/10, 178a/18, 179a/9,
179b/3, 181b/4, 185b/16, 187a/2, 189b/13,
189b/14, 190a/15
o.-ur(āşikāre ol-) 12a/18, 25a/14, 93a/14,
131b/16, 179a/16
o.-ur(āḫir ol-) 19a/19, 47b/18
o.-ur(āzād ol-) 84b/19
o.-ur(‘ayb ol-) 43a/5
o.-ur(ba‘īd ol-) 121b/10
o.-ur(bed-gümān ol-) 7a/5
o.-ur(belā ol-) 48b/1
o.-ur(cā‘iz ol-) 173b/11
o.-ur(cüdā ol-) 135b/10, 172b/14
o.-ur(dāḫil ol-) 62b/19, 121a/8, 176a/9
o.-ur(delīl ol-) 78b/17
o.-ur(dirāḫşān ol-) 10a/8
o.-ur(dirāz ol-) 47a/8
o.-ur(dūr ol-) 22b/9
o.-ur(düşvār ol-) 39a/10, 102a/19
o.-ur(emīn ol-) 57b/2, 57b/3, 161a/4
o.-ur(esīr ol-) 12a/18
o.-ur(giriftār ol-) 122a/17
o.-ur(gāfil ol-) 33a/2
o.-ur(gānī ol-) 66b/16
o.-ur(hedef ol-) 58a/2
o.-ur(helāk ol-) 141b/1, 170a/2
o.-ur(hüveydā ol-) 1b/6
o.-ur(keşf ol-) 96b/3
o.-ur(kābil ol-) 90a/10
o.-ur(kādir ol-) 49b/5, 80b/13, 162b/16
o.-ur(ḫarīb ol-) 173b/8, 173b/9
o.-ur(lāyık ol-) 63a/7, 121a/9, 122b/6,
124a/1, 147b/9
o.-ur(lāzım ol-) 145b/1
o.-ur(leme‘ān ol-) 153b/19
o.-ur(māni‘ ol-) 11b/11
o.-ur(maḫhūr ol-) 53a/11
o.-ur(ma‘lūm ol-) 36a/17, 159a/7
o.-ur(ma‘mūr ol-) 100a/1
o.-ur(ma‘zūr ol-) 83b/8, 123b/3
o.-ur(maḫbūb ol-) 127a/1
o.-ur(maḫcūb ol-) 145a/10
o.-ur(maḫrūm ol-) 102a/5, 117b/10
o.-ur(maḫv ol-) 20b/6, 48a/15, 55a/14,
57b/13, 57b/16, 144b/4
o.-ur(ma‘zūl ol-) 44b/18
o.-ur(mazḫar ol-) 123b/2
o.-ur(mecūr ol-) 129a/7
o.-ur(mekşūf ol-) 2a/15
o.-ur(merdūd ol-) 122b/15
o.-ur(meşğul ol-) 26b/6, 65b/1
o.-ur(mezkūr ol-) 66b/17
o.-ur(muḫarrar ol-) 11a/12
o.-ur(muntazır ol-) 155b/15
o.-ur(musaḫḫar ol-) 13b/4
o.-ur(muşallaḫ ol-) 97b/1
o.-ur(muḫtāc ol-) 14a/5
o.-ur(muzaḫḫal ol-) 29b/14
o.-ur(mübtelā ol-) 54b/18, 57b/18, 140b/5,
172b/14
o.-ur(mümkin ol-) 10b/3, 23a/6, 86b/10,
90a/8, 130a/8
o.-ur(münevver ol-) 10a/8
o.-ur(müstağnī ol-) 23a/1
o.-ur(müstecāb ol-) 134a/19, 134b/1,
180a/9
o.-ur(müşkil ol-) 131a/10
o.-ur(müştāk ol-) 22b/18, 92a/19, 92b/4
o.-ur(müteḫayyır ol-) 117a/2, 119a/18
o.-ur(müyesser ol-) 11a/11, 44b/5, 66b/19,
90a/6, 94b/17, 116b/17, 117a/3, 129a/8,
140a/2, 153a/7, 184b/16
o.-ur(müzeyyen ol-) 10a/9, 29b/11
o.-ur(nāzil ol-) 12b/4, 12b/4
o.-ur(nice ol-) 6a/19, 17a/5, 18b/8, 37b/18,
176a/8
o.-ur(nümāyān ol-) 9a/15
o.-ur(pāk ol-) 120a/13
o.-ur(peşimān ol-) 12a/19, 42b/2, 186a/12
o.-ur(peydā ol-) 36a/15, 146a/19
o.-ur(rāğıb ol-) 102a/4
o.-ur(revā ol-) 76a/2, 76a/13, 98a/5

- o.-ur(rüşen ol-) 188b/12
o.-ur(rüsvây ol-) 62b/7
o.-ur(sebeb ol-) 6b/9, 65a/16, 76b/7,
143a/1, 175b/19
o.-ur(şahîh ol-) 86b/13
o.-ur(süzân ol-) 9a/15
o.-ur(şâd ol-) 84b/19
o.-ur(şâkık ol-) 120b/15
o.-ur(tamâm ol-) 17a/19, 65a/1, 86a/15,
86a/16
o.-ur(tebâh ol-) 104b/18, 130b/17
o.-ur(tebdîl ol-) 96b/3
o.-ur(tâ'lib ol-) 186a/12
o.-ur(vâcib ol-) 65a/14, 65b/1, 65b/10,
65b/11, 65b/13
o.-ur(vâkı' ol-) 30b/7, 33a/1, 114a/13,
141a/16, 146a/17
o.-ur(vârid ol-) 12a/16, 62b/8, 157b/11
o.-ur(vâşıl ol-) 6a/11, 26b/1, 42b/15,
85b/13, 86b/17, 90a/18, 153b/19
o.-ur(hâşıl ol-) 7a/17, 14a/4, 30a/4, 30a/4,
43a/5, 65a/1, 66b/17, 75a/16, 85b/13, 85b/16,
86a/16, 91b/19, 118a/8, 148b/7, 189b/15
o.-ur(hall ol-) 108a/3
o.-ur(harâm ol-) 40b/7
o.-ur(haşr ol-) 15a/4, 15a/6, 15a/6, 15a/7
o.-ur(havâle ol-) 121a/17
o.-ur(hayrân ol-) 6a/18
o.-ur(halâş ol-) 121a/7
o.-ur(handân ol-) 30b/2
o.-ur(haşm ol-) 12a/13, 12a/14, 12a/15,
12a/15
o.-ur(zâ'il ol-) 17b/14, 45b/2, 185a/5
o.-ur(zârîde ol-) 26b/6
o.-ur(zâyî' ol-) 124a/5
o.-ur(ziyâde ol-) 3b/4, 3b/4, 3b/4, 10b/1,
12a/5, 58a/3, 76b/4, 76b/7, 161b/17, 171b/15
o.-ur(zelîl ol-) 129b/1, 144b/16
o.-ur(zâhir ol-) 36a/16, 134b/3, 159a/8
o.-ur(zâyî' ol-) 34a/3
o.-ur mı 36b/19
o.-ur mı(kâdir ol-) 178a/5, 178a/6
o.-ur mı(mümkün ol-) 108b/7
o.-ur mı(müyesser ol-) 11b/1
o.-ur mı(redd ol-) 102b/19
o.-uram 39a/2, 77a/12, 105b/13, 109a/9,
114a/3, 114b/7, 124b/6, 187a/18
o.-uram(dâhil ol-) 131a/1
o.-uram(helâk ol-) 104b/1
o.-uram(ma'yüb ol-) 61a/1
o.-uram(munķatı' ol-) 36a/7
o.-uram(muhtâc ol-) 140a/17
o.-urdu 174a/17, 174a/18
o.-urdu(bî-hoş ol-) 137b/3
o.-urdu(helâk ol-) 160a/19
o.-urdu(kâdir ol-) 73b/17
o.-urdu(lâzım ol-) 40b/13
o.-urdu(maḥv ol-) 57b/15
o.-urdu(meşğul ol-) 133a/18
o.-urdu(muķâbil ol-) 89b/17
o.-urdu(muntazır ol-) 47b/6
o.-urdu(müşteğil ol-) 188a/8
o.-urdu(nâzil ol-) 3b/12
o.-urdu(nümâyân ol-) 150a/5
o.-urdu(tağayyür ol-) 52b/6
o.-urdu(zâhir ol-) 135a/16
o.-urdu(zâyî' ol-) 12b/6
o.-urduñuz(hâsir ol-) 111a/16
o.-urın 61a/1
o.-urlar 43b/1, 64a/5, 85b/1, 128b/16,
151b/1, 159b/13, 184b/1, 191b/1
o.-urlar(bî-hüş ol-) 85b/1, 122b/8, 128b/16
o.-urlar(bîzâr ol-) 94b/1
o.-urlar(cem' ol-) 27b/17, 38b/12
o.-urlar(esîr ol-) 121b/6
o.-urlar(ğafil ol-) 35b/13
o.-urlar(ķarîb ol-) 75a/3
o.-urlar(maḥcüb ol-) 167a/10
o.-urlar(maḥrûm ol-) 120a/15
o.-urlar(münķatı' ol-) 94b/3
o.-urlar(hayrân ol-) 180b/18
o.-urlardı(mâni' ol-) 171a/11
o.-ursa 7a/7, 40b/10, 84b/13, 84b/14,
93b/15, 102a/19, 106a/5, 158a/15, 164a/17,
184b/12, 191a/17
o.-ursa(cüdâ ol-) 58a/1
o.-ursa(mesdüd ol-) 2a/15
o.-ursa(muşîbet ol-) 73a/16
o.-ursa(vâkı' ol-) 176a/7
o.-ursa(hâşıl ol-)30b/2, 189b/14
o.-ursa(hâmüş ol-) 49b/8
o.-ursam 35a/7
o.-ursañ 33a/6, 33a/7, 66a/13
o.-ursañ('âşî ol-) 60a/12
o.-ursañ(kâdir ol-) 30a/19, 32b/18
o.-ursañ(râzî ol-) 98b/12
o.-ursañ(hâmüş ol-) 49b/11
o.-ursañuz 115b/13
o.-ursın 33a/7, 48b/9, 66b/15, 78b/18,
114a/12
o.-ursın(âzâd ol-) 71a/19
o.-ursın(ba'id ol-) 25b/7
o.-ursın(emîn ol-) 28a/3, 56b/16
o.-ursın(ğafil ol-) 45b/6

o.-ursın(kāfir ol-) 60a/11
 o.-ursın(mu‘în ol-) 37b/18
 o.-ursın(mübtelâ ol-) 118b/4
 o.-ursın(mükerrem ol-) 6b/8
 o.-ursın(nüş eyle-) 66a/13
 o.-ursın(rüsvây ol-) 118b/3
 o.-ursın(sâkin ol-) 57b/3
 o.-ursın(şehîd ol-) 66a/14
 o.-ursın(şerîk ol-) 60a/12
 o.-ursın(ţâlib ol-) 87b/19
 o.-ursın(vâsıl ol-) 11b/2, 188a/12
 o.-ursın(hürrem ol-) 6b/7
 o.-ursın(halâş ol-) 71a/18
 o.-ursın(helâk ol-) 124a/16
 o.-ursız 41a/9
 o.-ursun 11b/3
 o.-ursuñ 124b/6
 o.-urum(yâd ol-) 88a/1
 o.-uruz 171b/15
 o.-uruz(helâk ol-) 77b/8, 77b/9
 o.-uruz(müsaḥḥar ol-) 29a/5
 o.-uruz(halâş ol-) 108a/15

olın- Krş. olun-

o.-(halâş olın-) 190b/5
 o.-a(fehm olın-) 14b/9
 o.-a(nisbet olın-) 63a/5
 o.-a(takayyüd olın-) 191a/19
 o.-an(irsâl ol-) 5a/2
 o.-an(iḥsân olın-) 10a/19
 o.-an(vaz‘ ol-) 35b/15
 o.-dı(emr olun-) 79a/7
 o.-dı(ibtidâ ol-) 2b/8
 o.-dı(i‘râz olın-) 113b/12
 o.-dı(istimâ‘ olın-) 84b/16
 o.-dı(iḥtiyâr olın-) 2b/13
 o.-dı(rivâyet olın-) 3b/9
 o.-dı(şarf ol-) 153b/8
 o.-dı(teḥîr olın-) 149b/14
 o.-dı(zikir olın-) 16a/3, 157a/18
 o.-maz 164b/13
 o.-maz(ta‘bîr olın-) 143a/10
 o.-miş 104b/7, 169a/10
 o.-miş(hulḳ olın-) 189a/17
 o.-up 190b/6
 o.-ur 161a/4
 o.-ur(iḥsân olın-) 149a/6
 o.-ur(ḳabz olın-) 182a/15
 o.-ur(redd olın-) 131a/9
 o.-ur(rivâyet olın-) 74b/1, 76b/7, 185a/12
 o.-ur(halâş olın-) 173a/10
 o.-ur(havf olın-) 170a/2 yuvarlak

o.-ur(zikir olın-) 155b/9
 o.-ursa 189b/12

olun- Olma işine konu olmak.

o.-a(duâ‘ olun-) 149a/5
 o.-an(zikir olun-) 144b/19
 o.-andur(zikir olun-) 116b/6
 o.-dı(da‘vet olun-) 125b/8, 125b/9
 o.-dı(emir olun-) 113b/14, 141b/3, 150b/7, 163a/7
 o.-dı(fermân olun-) 44b/9
 o.-dı(fürûḥat olun-) 67b/19
 o.-dı(iḥrâc olun-) 140b/7
 o.-dı(ḳatlı olun-) 31a/1
 o.-dı(ḳirâ‘at olun-) 64b/10
 o.-dı(nehy olun-) 160a/12
 o.-dı(taḥrîr olun-) 192b/2
 o.-dı(vahy ol-) 155b/12
 o.-dı(vaz‘ olun-) 125b/11
 o.-dı(zikir olun-) 149a/8, 152a/14
 o.-duğı 163a/17
 o.-duğı(beyân ol-) 183b/1
 o.-duğı(zikir olun-) 36b/3
 o.-madı(takayyüd olun-) 156a/5
 o.-mak(nisbet olun-) 135a/11
 o.-maḳdan(nisbet olun-) 135a/8, 135a/10
 o.-masıdur(recm olun-) 155b/8
 o.-maz(emir olun-) 79a/6
 o.-miş(rabṭ olun-) 48a/6
 o.-mişdur(bey‘ olun-) 54a/2
 o.-mişdur(beyân olun-) 141a/11
 o.-mişdur(istinsâḥ olun-) 9b/9
 o.-mişdur(ḳaṭ‘ olun-) 141b/19
 o.-mişdur(terkîb olun-) 128b/18
 o.-mişdur(tayy olun-) 9b/9
 o.-mişdur(va‘d olun-) 58a/18
 o.-sa(nazar ol-) 104b/6
 o.-sa(ta‘arruz olun-) 190a/14
 o.-up(nazar olun-) 123b/1
 o.-up(halḳ olun-) 32b/16
 o.-ur 64a/16, 66a/7, 93b/3, 123b/17
 o.-ur(emir olun-) 132b/19
 o.-ur(fermân olun-) 133a/1
 o.-ur(istimâl olun-) 24a/15
 o.-ur(iḥsân olun-) 6a/5
 o.-ur(naḳl olun-) 24a/11
 o.-ur(nidâ olun-) 58a/16, 189a/18
 o.-ur(rivâyet olun-) 4a/19, 41a/12, 46a/7, 50a/17, 63b/16, 86b/19, 87a/15, 118b/17, 120a/8, 124b/10, 125a/7, 175b/3, 180a/7
 o.-ur(temennî olun-) 4a/1

o.-ur(ümîz olun-) 174b/7
 o.-ur(ħikāye olun-) 124a/4, 124a/11,
 124b/1
 o.-ur(ħiss olun-) 185b/2
 o.-ur(ħavf olun-) 59a/10
 o.-ur(zikir olun-) 141a/13, 141a/17,
 190b/16

Ammār Bk. Şahıs isimleri dizini.
 o. 92a/6
 o.+ı 92a/10

omuz Omuz.
 o.+ına 182a/17
 o.+larına 155b/19
 o.+larında 76a/10

on On (sayı ismi).
on- < *on-* İyileşmek, düzelmek.
 u.-asañ 160a/10

o. 13a/17, 24b/3, 24b/11, 24b/15, 24b/16,
 28a/12, 28a/15, 28a/17, 28a/18, 28b/3, 28b/4,
 28b/7, 28b/7, 28b/7, 28b/8, 36b/10, 41a/16,
 43a/2, 43a/14, 43b/2, 43b/4, 44a/5, 46b/15,
 47b/4, 51a/4, 56b/4, 60b/8, 66b/15, 74b/18,
 77b/5, 79a/11, 80a/16, 80b/2, 80b/11, 82b/17,
 85a/4, 87a/9, 90b/6, 96b/1, 98a/9, 99a/5,
 107b/7, 108a/3, 114a/10, 119b/3, 125b/7,
 131a/5, 131a/6, 132b/5, 138b/12, 141b/7,
 141b/19, 142a/8, 146b/10, 148a/8, 154b/4,
 155b/16, 155b/16, 156b/14, 158a/3, 160a/15,
 162b/13, 164a/2, 166b/11, 166b/15, 166b/16,
 168b/4, 168b/6, 169a/18, 170b/7, 175b/6,
 183a/16, 190a/15
 o.+dan 72a/4

on beş On beş (sayı ismi)
 o. 87a/17, 99a/5, 138b/12

on biñ On bin (sayı ismi)
 o. 82b/19

on bir On bir (sayı ismi)
 o. 27b/13, 156b/15

on dört On dört (sayı ismi)
 o.+i(dördi) 180b/8

on iki biñ On iki bin (sayı ismi)
 o. 148a/17, 148a/18

on sekiz On sekiz (sayı ismi)
 o. 99a/6

oñar- Onarmak.
 o. 13b/2

ondan O zamirinin çıkma durumu eki almış
 biçimi.
 o. 28a/13

onlar O zamirinin çokluk biçimi.
 o. 128a/9

onuncı On sayısının sıra sıfatı.
 o. 36b/15, 122b/9, 166b/15

ora O yer.
 o.+da 118a/12
 o.+ya 68b/17

orağ Orak
 o. 181a/10

orta Orta.
 o.+larına 183a/14
 o.+sına 28a/8, 126a/7
 o.+sında 11a/4, 20a/5, 53b/9, 107a/19,
 189a/2
 o.+ya 43a/15

Osmān Bk. Şahıs isimleri dizini.
 o. 77b/2, 95b/11, 190a/2
 o.+(Ĥazret-i Osmān) 77a/18, 77b/1,
 95a/19, 95b/2, 95b/8
 o.+uñ(Ĥazret-i Osmān) 95b/7

ot Ot.
 o. 42b/4
 o.+lar 165b/1
 o.+ları 165b/4

otla- Otlamak.
 o.-miş 121b/3

otur- Oturmak.
 o. 112a/2
 o.-alum 171b/16
 o.-asın 67b/12
 o.-ayım 181b/9
 o.-dı 46b/13, 47b/8, 69a/3, 79b/6, 104b/11,
 122b/18, 133a/10, 141b/12, 151b/1, 182b/5,
 183a/14
 o.-dılar 42b/3, 128b/7
 o.-duñ 33a/15
 o.-ıcağ 115a/10
 o.-madı 188a/7

o.-mañ 160a/2
 o.-miş 11a/15, 152b/9, 177a/5, 179a/3
 o.-sunlar 163b/9
 o.-up 18a/11, 32b/4, 32b/5, 46a/17, 47a/17,
 47b/1, 68b/11, 69b/8, 76a/3, 79a/19, 106b/4,
 125b/14, 129a/2, 152a/18, 159b/9, 162a/19,
 166b/9, 179a/2
 o.-ur 47a/2, 50b/18, 112b/2, 136b/18
 o.-urken 135a/16
 o.-urlar 159a/3, 159b/13, 159b/16
 o.-ursın 20a/5, 170b/15

oturt- Oturma işini yaptırmak.
 o.-alar(oturdalar) 55a/10

otuz Bir sayı. Otuz. 30.
 o. 19a/8, 19a/11, 81a/19, 90a/12, 103b/3,
 123a/3, 131a/13, 133a/9, 149a/16, 151a/17,
 170b/17, 178b/2

ova Ova, yazı.
 o.+lar 44a/8

oyna- Oynamak.
 o.-mağ 42a/18, 116b/5
 o.-r 68b/12
 o.-ruz 42a/15

oyun Oyun.
 o.+da 52b/10
 o.+dan 42a/16

öğren- Bilgi edinmek.
 ö.-diler 57a/4
 ö.-düm 120b/7
 ö.-dün 107a/1
 ö.-en 4b/13
 ö.-iñ 4b/12, 33b/11
 ö.-mez 4b/13
 ö.-ür 5a/10

öğret- Bilgi edindirmek.
 ö.-dün 188a/1
 ö.-ün(öğredün) 4b/13

öküz Öküz.
 ö.+leri 143a/5

öl- Ölmek.
 ö.-di 55b/6, 163b/13
 ö.-digünden 173b/12
 ö.-dügi 94a/19
 ö.-dügün 102a/12
 ö.-dükden 61b/2
 ö.-dün 84a/3

ö.-e 41a/8, 96b/10
 ö.-em 184b/13
 ö.-evüz 171b/16
 ö.-mek 109a/16, 124b/7
 ö.-meyince 146a/10
 ö.-miş 182a/16
 ö.-ünceye 106a/9
 ö.-üp 55b/12
 ö.-ür 28b/7, 98b/17, 165b/16
 ö.-ürem 39a/19, 39a/19
 ö.-ürse 7a/6, 131a/9
 ö.-ürsem 53a/7
 ö.-ürseñ 66a/14

öldür- Öldürmek.
 ö.-mege 112a/8
 ö.-mek 24b/13, 60b/13, 86a/4
 ö.-ün 39a/6
 ö.-üp 71a/8

öli Ölü, diri karşıtı.
 ö.+midür 48b/14

ölüm Ölüm, memat, vefat.
 ö. 165b/15, 189a/4

‘Ömer Bk. Şahıs isimleri dizini.
 ö. 149b/14, 149b/16
 ö.+(Hâzret-i Ömer) 97b/15

‘ömür Ar. Yaşam.
 ö. 26a/12, 27a/1, 27a/1, 52a/6, 54b/8,
 189a/10
 ö.+-(‘ömri) āfet 131a/7
 ö.+-(‘ömri) devlet 190a/4
 ö.+den 184b/11
 ö.+-(‘ömri) 69a/1, 102a/17, 109b/2,
 115a/5, 129a/14, 131b/17, 161b/17, 185a/2,
 187a/4
 ö.+-(‘ömri)(müddet-i ‘ömri) 17a/19
 ö.+in 190a/9
 ö.+in(‘ömrin) 20a/2, 99b/10, 130b/4
 ö.+in(‘ömrin)(tül-ı ömür) 51b/11
 ö.+inde(müddet-i ömür) 47b/16
 ö.+inde(‘ömrinde) 26a/11, 26a/12, 52a/6,
 99b/19, 119a/9, 178a/4, 187a/15
 ö.+inde(‘ömrinde)(tül-ı ‘ömür) 7a/16,
 108b/6
 ö.+inden(ömrinden) 130b/5
 ö.+ini(‘ömrini) 2a/5, 20a/1, 42b/13, 69b/4,
 99b/4, 179a/14
 ö.+ini(‘ömrini)(tül-ı ‘ömür) 69a/15
 ö.+iñde(‘ömrinde) 50b/8
 ö.+lerin(‘ömürlerin) 188a/4

ö.+müz(‘ömrümüz) 19a/19
 ö.+üm(ömrüm) 39a/18, 39a/19, 39b/1,
 86a/16
 ö.+ümde(‘ömrümde) 101b/10
 ö.+ümden(‘ömrümden) 182a/14
 ö.+üñ(‘ömrüñ) 39a/17, 174a/1, 188a/5,
 188a/15
 ö.+üñde(‘ömrüñde) 50b/12, 50b/17, 51a/3

öñ Ön, arka karşıtı.

ö. 51a/10
 ö.+ince 10a/3, 180b/6
 ö.+inde 19b/19, 34b/12, 34b/13, 43b/5,
 73a/14, 80a/15, 107a/1, 140b/9, 156a/14,
 158b/9, 162b/19, 179a/15, 179b/17, 182a/13
 ö.+inden 119a/12, 163b/13
 ö.+ine 7b/15, 18b/1, 18b/8, 18b/11, 20a/1,
 27a/17, 32a/3, 50a/12, 50a/14, 59b/2, 74b/1,
 77b/16, 79b/7, 79b/16, 84b/1, 88b/17, 96a/8,
 97a/8, 97a/10, 98b/5, 106b/6, 119a/1, 133b/14,
 135a/14, 136a/19, 137b/18, 142a/18, 143b/17,
 144a/12, 149a/7, 156a/16, 156b/1, 163a/11,
 165b/2, 172a/9, 186b/13, 186b/14, 186b/16
 ö.+lerine 163b/7, 168a/11
 ö.+ümce 134b/3
 ö.+üme 69b/13
 ö.+ünce 79a/19, 116b/9
 ö.+ünde 13a/11, 79b/6, 118b/2, 152b/2
 ö.+ünedür 135b/8
 ö.+ünden 44b/10
 ö.+üne 163b/18

öp- Öpmek.

ö.-di 66a/4, 91a/9

ört- Örtmek.

ö.-di 114a/2, 132b/12
 ö.-diler 104b/8
 ö.-dügin 117a/17
 ö.-miş 68b/11, 117a/14
 ö.-üp 164b/16

örtin- <örtün- Örtünmek.

ö.-ür 117a/16

örtü Örtü.

ö.+ñ 136b/16

öte Öte.

ö.+ye 170b/3

ötri <ötrü Bir şeyden dolayı, bir şey
 yüzünden.Bk. **ötüri**.

ö. 7b/11, 41b/1, 43a/16, 69b/16, 104b/4,
 139b/4

ötüri Bir şeyden dolayı, bir şey
 yüzünden. Bk. **ötri**.

ö. 22a/14, 29b/1, 55b/19, 58a/9, 69a/8,
 70a/11, 109a/17, 128b/17, 157a/8, 157b/4

öyle Onun gibi olan, ona benzer.

ö. 14a/12, 43b/14, 61b/17, 88a/5, 102b/6,
 113a/3, 114b/11, 116a/7, 147b/16, 168b/18,
 169a/11, 171b/17, 188b/19, 192a/14
 ö.+dir 33b/18
 ö.+dür 48a/12, 74a/16
 ö.+ye 47b/5

özen- Özenmek.

ö.-ür 187b/7

‘özür Ar. Özüür.

ö. 53a/6, 53a/14, 81a/5, 83a/11, 83a/12,
 125b/10, 126a/2, 192a/1
 ö.+i ‘aşq 125b/3
 ö.+dile- 82a/9, 124a/7, 144a/12
 ö.+e(‘özre) 159a/9
 ö.+eyle- 40b/15, 53a/4, 81b/12, 96a/11,
 147b/15
 ö.+gör- 126a/17
 ö.+in 56b/3
 ö.+in(‘özrin) 125b/18, 128b/5, 130a/2,
 144a/17, 177a/16
 ö.+it- 45a/14, 53a/14, 82b/2
 ö.+lerin 180a/5
 ö.+üm(‘özrüm) 114b/13, 178a/9
 ö.+ümi(‘özrümi) 126a/3
 ö.+üñ(‘özrüñ) 40b/16, 178a/9

pādişāh < Far. *pādšāh* Padişah, hükümdar.

p. 48b/10, 48b/12, 61a/17, 69a/16, 75b/13,
 90a/12, 138a/3, 147b/10, 152a/11, 152b/12,
 161a/15, 189b/17, 191b/15
 p.+ı ‘ālem penāh 190a/19
 p.+ı ‘alel-ıtlak 78a/16
 p.+ı bī-zevāl 20a/6
 p.+ı sermedī 9a/16
 p.+a 138a/3, 189b/19
 p.+dan 140a/19
 p.+ı 40a/11, 53b/1, 57b/7, 189b/19
 p.+ımız 190b/11
 p.+ımız 191a/7
 p.+ınuñ 86b/13, 89a/1
 p.+ıñ 191b/16
 p.+lar 53b/1, 80a/2, 86b/13, 189a/19
 p.+ları 152b/12

p.+larından 161a/15
 p.+u'l-İslâm 190a/1
 p.+um 50a/16, 50b/7, 76a/1, 144a/14,
 191b/9, 191b/15
 p.+unuñ 80a/2

pâdişâhî Far.+Ar. Padişah ile ilgili,
 padişaha ait.
 p.+ye(mühemmât-ı pâdişâhîye) 150b/2

pâdişahlık Hükümdarlık, sultanlık.
 p. 15b/18
 p.+a(pâdişahlığa) 170a/1

pâk Far. Temiz, arık.
 p. 88a/7, 112a/18
 p.+it- 12b/9, 12b/11, 29a/5, 44a/17,
 65a/18, 66a/18, 152a/6
 p.+lardur 76b/19
 p.+ol- 84a/7, 90b/16, 120a/13

pâklık Temizlik.
 p.+ı(pâklığı) 76b/19, 146a/8
 p.+ına(pâklığına) 118b/7, 118b/9, 118b/14,
 118b/16
 p.+uña(pâklığıña) 91a/6

palâs Far. Keçi kılından dokunmuş kaba
 kilim, yaygı.
 p. 72a/16, 152b/4, 188a/8
 p.+a 75a/17
 p.+geydür- 75b/4
 p.+ın 78a/3
 p.+lar 71b/12, 78a/2
 p. 44a/9

pâre Far. Parça.
 p. 30b/12, 77b/12, 119b/15, 138a/2,
 142a/8, 142a/9, 188a/6
 p.+it- 31a/9, 121a/18
 p.+nüñ 119b/16, 119b/16
 p.+pâre it- 109a/4, 174a/14, 187b/9
 p.+pâre ol- 23b/14, 77b/19
 p.+si 142a/9
 p.+sin 64b/2, 162b/6, 162b/9

pârele- Parça parça olmak.
 p.-yen 168a/15

pârelen- Parça parça olmak.
 p.-ür 120b/16, 122b/8

pârsâlık Sofuluk, dine bağlılık.
 p.+eyle- 71a/3

paşa Paşa.
 p.+yı(Ĥazret-i Paşa-yı Sultân) 191a/9
 p.+dır 191b/17
 p.+ya 191b/4

pâyân Far. Son, nihayet.
 p.+ı 141b/5

peder Far. Baba.
 p. 25a/5, 25a/9, 25a/12, 27b/11, 28b/13,
 31a/16, 32a/7, 41a/19, 41b/8, 43a/2, 43b/19,
 44a/4, 45a/2, 46a/8, 47a/2, 47a/4, 47a/9,
 49a/17, 56b/6, 89a/4, 91b/3, 173b/15, 175a/17
 p.+e 61b/15
 p.+e(şulb-ı peder) 155b/5
 p.+i 21b/9, 26a/8, 28b/13, 32b/17, 34a/9,
 46a/12, 47a/7, 47a/9, 50a/10, 50a/12, 75b/12,
 75b/14, 78a/8, 89a/3, 89a/5, 89a/13, 89a/14,
 148b/14, 166b/8, 170a/1
 p.+im 148b/14, 184a/4
 p.+ime 37b/5, 49a/10
 p.+imüñ 75b/4, 89b/9, 164a/1, 181a/17
 p.+imüz 38a/13, 156b/16, 164b/9
 p.+imüzden 171b/16
 p.+imüzi 56b/2, 170b/9, 171b/13, 171b/19
 p.+imüzüñ 29a/15
 p.+in 137b/1, 183a/12, 187b/10
 p.+inden 33a/18, 69b/1, 70a/13
 p.+ine 24b/5, 24b/10, 89a/11, 91b/5
 p.+ini 56a/17, 183a/9
 p.+inüñ 52b/4, 114b/15, 141b/17, 142b/15,
 183a/13, 186b/1, 186b/13, 186b/14, 187b/15,
 188a/4
 p.+inüzi 63b/5
 p.+iñ 21b/16, 39a/6, 184a/10
 p.+iñe 142b/15
 p.+iñüñ 163b/2
 p.+iñüz 170a/3
 p.+iñüzden 157a/2
 p.+iñüzdür 91a/19
 p.+iñüzüñ 156b/14, 163b/4
 p.+leri 41b/12, 61b/17, 61b/18, 157b/15
 p.+lerine 29a/10, 36b/12, 42b/16, 59a/11,
 98b/6, 158a/13
 p.+lerinüñ 41a/10, 54a/15, 56a/11, 56b/4,
 162a/17
 p.+siz 165a/12
 p.+üm 50b/13, 75b/15, 76b/18, 136b/11,
 164b/11
 p.+üme 71a/11
 p.+ümüñ 149a/9
 p.+ümüz 71b/3
 p.+üñ 21b/17, 32a/4, 33a/15, 71a/12,
 91b/2, 114a/16, 164b/15

- p.+ünden 50a/17
p.+üne 71a/12
p.+ünle 187b/6
- pehlevān** Far. Pehlivan, güreşçi.
p.+lar 164b/8
- pek** Sert, katı, sağlam.
p.+dür 148a/12
- penāh** Far. Sığınma, sığınacak yer.
p. 4a/10, 90b/9
p.+a(Pādişāh-ı ālem penāh) 190a/19
p.+eyle- 146b/16, 146b/18
p.+ı 112a/17
p.+it- 105b/16
p.+uñ 105b/16
- penbe** Far. Pamuk.
p. 19b/7
- pencere** Far. Pencere.
p. 64a/3
p.+si 141b/8
- pencşenbe** Far. *pencşenbih* Perşembe.
p. 41a/16
- pençe** < Far. *pence* Pençe.
p.+siyle 183a/5
- perākende** Far. Dağınık, darmadağan.
p.+i halk 4a/18
p.+it- 184b/18
p.+ol- 85a/14
- perde** Far. Perde.
p. 156b/19, 163a/1, 166b/8
p.+i Ceberūt 68a/8
p.+i lā-reybi 1b/4
p.+de 125b/6
p.+ler 29b/13, 104b/8, 105a/13, 105a/18
p.+leri 105a/15
p.+ñ 35b/7
p.+si 96b/3
p.+sinden 38a/19
p.+sine 35b/7
p.+sini 35b/7, 36a/7
p.+siyle 35b/8
p.+yi 36a/2, 36a/5, 36a/6, 73b/16, 106b/16,
106b/17
- perhiz** Far. Perhiz.
p.+it- 60a/8, 105a/10
- perī** Far. Peri.
p.+misin 89a/9
- perverde** Far. Beslenmiş, büyütülmüş.
p. 168b/6
- perverdigār** < Far. *perverd-gār* Besleyici.
p.+dan 36a/6
p.+ı āşikāre 12a/17
p.+um 53b/3
p.+uñ 50a/11
- pes** Far. Öyle ise, imdi.
p. 5a/1, 5a/12, 6a/15, 6a/19, 8a/17, 9b/11,
10a/9, 10b/3, 10b/10, 15a/8, 17b/13, 20b/7,
20b/14, 21a/9, 22a/12, 22b/13, 24b/13, 26a/14,
28b/7, 29a/13, 31a/3, 33a/3, 35a/13, 36a/19,
37b/10, 37b/19, 38a/12, 38b/5, 39a/5, 40a/17,
41a/9, 42a/8, 46b/13, 48b/19, 52b/14, 53a/17,
56b/4, 56b/16, 58a/4, 58a/12, 58a/14, 59b/13,
60a/19, 61b/16, 64b/1, 64b/7, 65a/9, 65a/10,
65b/1, 66a/8, 66b/9, 67a/16, 69a/2, 71a/6,
71a/19, 71b/15, 72a/1, 72a/8, 72a/13, 72b/19,
75a/11, 75a/16, 77b/6, 78b/19, 79a/2, 79a/4,
79a/7, 79b/5, 84a/4, 84a/10, 84a/13, 84a/17,
84b/2, 85b/4, 87b/12, 88a/17, 88b/15, 88b/16,
88b/16, 90a/2, 93b/15, 96a/7, 97b/7, 98b/9,
100b/13, 103b/19, 104b/4, 109a/1, 109b/13,
110b/19, 111a/8, 111a/16, 113b/14, 114a/6,
118a/9, 119a/9, 119b/13, 121a/9, 125b/2,
125b/6, 125b/10, 126b/5, 127b/6, 129a/15,
134a/8, 134a/13, 134b/8, 135a/4, 137a/19,
137b/17, 138a/7, 138a/11, 138b/19, 141b/5,
143a/3, 143b/19, 148a/5, 148b/1, 148b/1,
148b/4, 148b/7, 149a/19, 149b/8, 149b/9,
150b/2, 151a/1, 151a/14, 152a/13, 153a/16,
154a/19, 155a/4, 155a/6, 157a/12, 157a/13,
157b/13, 162b/18, 163a/16, 163b/12, 166b/1,
167a/9, 168b/8, 169a/17, 172b/5, 173b/18,
177b/6, 179b/7, 180a/3, 181a/14, 183a/17,
184a/12, 184b/5, 188b/11, 188b/17, 189b/13,
191a/5, 191a/7
- peşimān** Far. Pişman.
p.+am 31b/19
p.+ol- 12a/19, 23b/13, 40b/8, 40b/15,
42b/2, 48b/15, 62b/6, 63b/2, 99b/5, 186a/12
- peşimānlık** < *pişmanlık* Pişmanlık.
p.+ı(peşimānlığı) 23b/10
- peyām** Far. Haber, başkasından alınan bilgi.
p. 85b/9

peydā Far. Meydanda, açıkta.

p.+it- 103b/8, 103b/9
p.+ol- 7b/15, 19a/19, 36a/15, 70a/16,
77a/3, 88a/2, 146a/19, 183b/5

peygamber Far. Peygamber, yalvaç, elçi.

p. 17b/10, 21a/19, 31b/5, 36b/3, 92b/4,
99a/19, 102a/7, 112b/3, 120a/1, 146b/6,
152a/3, 159b/19, 168b/8, 168b/11, 174b/5,
174b/15, 189a/10
p.+(Hâzret-i Peygamber) 17a/13, 34a/19,
36b/6, 90a/17, 95b/9, 139a/8, 173b/6, 174b/3,
174b/16
p.+dür 27b/4, 173b/10, 185a/13
p.+e 141a/10, 176b/13, 176b/14
p.+i 70a/13, 114b/13
p.+imüz 14b/18
p.+iñ 31b/1
p.+iñe 178b/19
p.+ler 192a/5
p.+lerüñ 22a/4, 29a/8
p.+üñ 19a/9, 19a/16, 35a/16
p.+üñ(Hâzret-i Peygamber) 160a/1

peygamber-zāde Far. Peygamber çocuğu.

p.+yi 69b/1, 102a/15

peygamberlik Peygamberlik, yalvaçlık.

p. 113b/18

peymān Far. Yemin, ant.

p.+iñi 26a/18
b.+(ahd-ı peymān it-) 158a/15

peyvend Far. Bağ, ilgi.

p. 137a/14
p.+eyle- 11b/19
p.+it- 9a/8

peyveste Far. Ulaşmış.

p.+ol- 146b/12

pinhān Far. Gizli.

p. 127a/5
p.+eyle- 107a/9, 140a/16
p.+it- 73b/6

pîr Far. Yaşlı, ihtiyar.

p. 19a/18, 19b/2, 19b/18, 20a/1, 75b/15,
85a/1, 96a/18, 106b/5, 122b/19, 131b/11,
131b/15, 139b/6, 152b/3, 153a/2, 170b/8,
175a/17, 181a/14, 183b/16, 186b/9
p.+i nahîf 26b/17

p.+i nūrānî 88a/3

p.+dür 170a/1
p.+e 123a/16
p.+i 21b/12, 181a/12, 187b/4
p.+leri 138b/15
p.+miydüñ 102a/12
p.+üm 154a/15
p.+üñ 20a/1, 26b/18, 181a/17

pirāhen Far. Gömlek.

p. 46a/7, 59b/2, 98b/6, 104b/11, 116b/10,
176b/1, 176b/7
p.+de 59b/6
p.+e 59b/1
p.+i 46a/2, 46a/5, 59a/19, 176b/3, 178a/14
p.+ini 176a/14
p.+iñ 154b/11, 176b/3
p.+lerin 151a/3
p.+üñ 59a/17

pîrāste Far. Süslü.

p. 19a/13, 105b/2
p.+dir 84b/17
p.+it- 1b/12

pîre Krş. pîr.

p. 178b/5

pirinç < Far. *pirinc* Pirinç.

p. 79b/6

pîrlîk Yaşlılık. Bk. pîrlük.

p. 192a/18

pîrlük Yaşlılık. Bk. pîrlîk.

p. 189a/18

pîşe Far. Huy, tabiat.

p.+eyle- 48a/9, 117a/6
p.+it- 64b/19

pişür- Pişirmek.

p.-ecek 69b/9
p.-ür 69b/8

piyāde Far. Yaya.

p. 154a/10, 181a/4, 181a/5, 181a/6, 188b/8

pülād Far. Çelik.

p.+a 164b/3

put Far. Put, sanem.

p. 168a/9
p.+a 168a/8, 168a/9

- p.+dur 78a/15
p.+ı 169b/5
p.+lar 82a/18, 168a/16
p.+ları 169b/4
p.+lara 82b/2, 168a/10
p.+ların 78a/12, 134b/8
p.+uñ 168a/16
p.+uñdan 114a/4
- put-hāne** Ar.+Far. Tapınak.
p. 82a/14
p.+ye 168a/12
- put-perest** Far. Puta tapan.
p. 67b/4, 78a/15
p.+ler 78a/11, 169b/3
- pür** Far. Dolu.
p. 7b/15
- pür-âteş** Far. Ateşli.
p.+ol- 25a/8
- pür-derd** Far. Dertli.
p. 125b/1
- pür-hişşe** Far. Hisse dolu.
p.+(kışsa-ı pür-hişşe) 2b/9
- pür-‘ibret** Far. İbret dolu.
p.+iñ(vākı‘a-yı pür-ibret) 24b/17
- pür-vaḥşet** Far. Vaḥşet dolu.
p. 22a/9
- püşte** Far. Yığın, tepe.
p. 24b/7
p.+leri 24b/9, 24b/9
p.+si 24b/8, 24b/9
- Rabb** Ar. Efendi, sahip.
r.+ı ‘izzet 5b/2
r.+ını 26b/8
r.+u’l(cenāb-ı Rabbu’l-‘ālemīn) 120b/5
r.+u’l(cenāb-ı Rabbu’l-‘izzet) 166a/4
r.+u’l(meded-i Rabbu’l-‘ālemīn) 149a/19
r.+u’l(Ḥazret-i Rabbu’l-‘ālemīn)
8a/16, 34b/18, 36b/6, 53b/9, 54b/7, 55a/1,
77a/10, 81b/9, 97b/19, 100b/16, 111a/2,
111b/14, 116b/15
r.+u’l-(kelām-ı Rabbu’l-‘izzet) 13a/12
r.+u’l-‘ālemīn 14a/5, 19a/7, 102b/16,
137a/7, 178b/18
- r.+u’l-‘izzet 36a/19, 45a/13, 46b/9, 69b/1,
90b/10, 131b/10, 155b/6, 190b/11,
r.+um 19a/12, 27a/19, 36a/5, 51a/13,
67a/12, 79b/17, 83b/11, 101a/13, 107a/10,
129b/17, 131b/10, 132a/6, 140b/12, 172a/10
r.+uma 37b/11
r.+umdan 107a/3, 149a/18
r.+umuñ 8b/3, 138b/1
r.+umuz 115b/15
r.+unam 172a/18
r.+uñ 33a/6, 33a/7, 140b/9
- Rabbenā** Ar. Ey bizim Rabbimiz!
r. 20a/13, 25a/18, 26b/18, 31b/12, 31b/13,
53b/5, 93a/8, 128b/1, 129a/2, 140a/17,
145b/12, 151b/8, 159a/11
- Rabbuha** Ar. Bir tepe ismi.
d. 165a/7
- Rābi‘a** Bk. Şahıs isimleri dizini.
r. 30b/12, 170b/14
- Rābi‘a-yı ‘Adviyye** Bk. Şahıs isimleri dizini.
r. 99b/13
- Rābi‘a-yı Basrī** Bk. Şahıs isimleri dizini.
r.+ye 30b/11
- rābi‘an** Ar. Dördüncü.
r. 98a/16
- Rābil** Bk. Şahıs isimleri dizini.
r. 37b/19
- rabṭ** Ar. Bağlama, bağlanma.
r.+eyle 11b/18
r.+it- 47b/7, 47b/12, 173a/17
r.+olun- 48a/6
- rāfızī** Ar. Rafıza fırkasından olan, Hz.
Ebubekir ile Ömer'in halifeliğini kabul
etmeyen, onlara dil uzatan.
r.+leruñ 91a/16
r.+ye(la‘net-i rāfızī) 90a/18
- rağbet** Ar. İstekle karşılama.
r.+i 182b/4
r.+it- 13b/1
r.+leri 2b/15
- rāğīb** Ar. İstekli, isteyen, rağbet eden.
r. 2b/18, 72a/12
r.+(tālib-i rāğīb) 126b/9

r.+dur 3a/14
r.+ol- 24a/8, 69b/5, 73b/13, 75a/5,
101b/10, 102a/4

rāh Far. Yol.
r. 67a/9
r.+ı irşād 2b/17
r.+ı kaçā 49b/7
r.+ı reşād 74a/6
r.+ı 170b/12

rāhat Ar. Rahat.
r. 14a/10, 15b/16, 19a/17, 22b/16, 23a/12,
28a/17, 28b/2, 28b/3, 30a/3, 34a/8, 64b/12,
132b/10, 138a/8, 173a/5, 175b/18, 176a/10,
179a/4, 180a/19, 189b/2, 189b/12, 189b/13,
191a/14
r.+(sebeb-i rāhat it-) 142b/14
r.+a 141b/5, 142b/13, 189b/3
r.+da 173a/11
r.+dan 115a/14
r.+ı 36a/17, 75b/8
r.+ıñ 142b/15
r.+it- 133b/13
r.+ol- 24a/9
r.+uñ 142b/18

rāhatlık rahat olma durumu.
r. 78a/6

raḥīk Ar. Duru ve temiz şarap.
r.+(şarāb-ı raḥīk) 54b/17

Rāḥil Bk. Şahıs isimleri dizini.
r. 71b/3

raḥīm Ar. Merhametli, esirgeyen, koruyan.
r. 36a/4, 62b/9, 75b/12, 76a/1, 185a/6
r.+dür 178a/4
r.+dür(ġafūru raḥīm) 147a/11
r.+sin 132a/18, 132a/19
r.+üm 36a/4

raḥim Ar. Döl yatağı.
r.+i(raḥmi) māder 155b/5
r.+i(raḥmi) 109b/12
r.+inde(raḥminde) 101a/3

rahīma'llāh Ar. Allah merhamet eylesin.
r. 5a/3, 103b/2
+u 5b/14

Raḥime Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.
r. 155a/6

raḥm Ar. Acıma, esirgeme, koruma.
r. 46b/8
r.+eyle- 7b/3, 53a/12, 75b/3
r.+it- 53a/13, 56a/6, 60b/2, 86a/17,
178b/12
r.+um 76a/6

raḥmān Ar. Herkese, her canlıya
merhamet eden (Allah).
r. 120b/12, 178a/5
r.+(‘aleyhi’r-raḥmān) 191b/1
r.+(civār-ı raḥmet-i raḥmān) 64a/6
r.+(ġazab-ı raḥmān) 131a/7
r.+(naẓaru’r-raḥmān) 97b/1
r.+(nūr-ı raḥmān) 109b/18
r.+a(‘arş-ı raḥmān) 119b/13
r.+a(kurb-ı raḥmān) 11a/9
r.+ol- 102a/4
r.+uñ 85b/3

raḥmet Ar. Acıma, esirgeme, koruma.
r. 29b/6, 51b/17, 63a/11, 77a/17, 94b/8,
98a/3, 98a/5, 120b/8, 120b/8, 120b/11, 155b/3,
157a/11
r.+(naẓar-ı raḥmet it-) 69a/2
r.+(sebeb-i raḥmet) 181b/12
r.+i(civār-ı raḥmet-i raḥmān) 64a/6
r.+den 25b/5
r.+dür(āṣār-ı raḥmet) 111a/18
r.+dür(resül-ı raḥmet) 114b/3
r.+e 4b/9, 129a/6, 149b/8
r.+e(‘aleyhü’r-raḥmet) 191b/3
r.+eyle- 107a/4
r.+i 38a/18, 102b/18, 111a/15, 183b/13
r.+i(āṣār-ı raḥmet) 183b/12
r.+idür 93a/1
r.+in 97a/3
r.+inden 29b/13
r.+ine 111a/17, 182b/14
r.+ine(kenef-i raḥmet) 166a/9
r.+it- 72b/17, 151a/13
r.+u’llāhi 3a/9
r.+üm 5a/7, 93a/12, 93a/15, 93a/17,
116a/18, 121a/5, 182b/9
r.+üñden 177b/14
r.+üñle 185b/8

raḥmetu’llāh Ar. Allah'ın rahmeti (onun
üzeline) olsun.
r. 11a/2, 11a/12, 14a/15, 23a/9, 31a/1,
32a/16, 40a/16, 45b/3, 68a/14, 99a/12,
103b/18, 106b/1, 110b/18, 117a/18, 122b/16,

123b/8, 129b/15, 134b/2, 139b/1, 147a/5,
149b/13, 159a/16, 159a/18, 181b/6
r.+ı 6b/3, 7a/17, 7b/14, 8a/19, 98b/17,
99a/7, 157a/17

rā'iyye Ar. Çoban.
r. 108a/16

raḥş Far. Gösterişli, yürük ve güzel (at).
r.+ına 55a/11

raḥt Far. At takımı.
r.+ı 191b/11

raḫam Ar. Yazı ile işaret.
r.+ın 128a/19

raḫş Ar. Hora tepme, sıçrayarak oynama.
r.+a 85a/12

rām Far. Boyun eğen.
r. 127a/6

Ramażān Ar. Ramazan.
r. 92a/17, 166a/14, 6b/5
r.+ı şerif 2b/6
r.+da 6b/13
r.+dandır(şiyām-ı Ramażān) 171b/9

rāsiḫ Ar. Sağlam, temeli kuvvetli.
r.+dür 137a/15

rāst Far. Doğru.
r. 27b/1, 138a/15, 151a/11
r.+gel- 178b/5, 178b/7

ravza Ar. Ağacı, çayırı, çimeni bol olan yer.
r.+ı cinān 2a/19

Rāyiḫa Ar. Koku
r. 62a/15, 179b/4, 179b/10
r.+yı beşāret 179b/4
r.+yı nedāmet 186a/19
r.+ñ 178b/11, 186b/15
r.+sı 25a/12, 46b/6, 46b/8, 69a/10, 109b/4,
110a/5, 163a/3, 164b/13, 178a/19, 183b/13,
183b/14
r.+sıdur 186b/15
r.+sın 41b/9, 176a/12, 176b/3, 176b/7,
176b/9, 176b/9, 178a/14, 178b/14, 179a/13,
179b/11
r.+sına 50a/6
r.+sından 177a/7

r.+sını 67b/6, 67b/7, 158a/8, 179b/9
r.+sıyla 85a/12

rāyḡān Far. Bedava, parasız.
r. 65b/6, 74b/10, 75a/7, 85b/15

rāz Far. Sır, gizlenen şey.
r. 171a/2, 171a/3, 171a/5, 171a/6, 171a/7

rāziḫ Ar. Rızık veren.
r. 1b/1
r.+ñ 21b/2
r.+um 83b/11, 172a/10

raziya'llāh <Ar. *radıyallāh* Allah (C.C.)
ondan razı olsun.
r.+u 3b/10, 3b/12, 4b/11, 4b/18, 10a/2,
10a/14, 12b/19, 16b/5, 18a/11, 18a/12, 18a/19,
18b/2, 18b/4, 18b/6, 18b/10, 18b/13, 20b/1,
27a/13, 32b/13, 32b/16, 34b/17, 35a/4, 35a/8,
35a/18, 44b/1, 47b/6l, 52a/9, 52b/3, 58b/3,
63b/10, 64a/14, 64b/4, 66b/6, 69a/7, 69a/10,
70a/17, 72a/3, 72a/4, 72a/5, 73a/18, 77a/18,
77b/1, 77b/2, 85b/11, 90a/13, 90a/16, 90a/19,
90b/6, 90b/7, 90b/15, 90b/19, 91a/2, 91a/4,
91a/8, 91a/14, 91b/4, 91b/13, 91b/15, 92a/6,
95a/15, 95a/16, 95a/19, 95b/2, 95b/5, 95b/8,
95b/11, 95b/14, 97b/10, 97b/14, 97b/15, 99a/6,
99a/19, 99b/13, 106a/3, 106a/5, 106a/12,
106a/17, 107b/19, 108b/2, 110a/11, 111b/9,
112a/6, 112b/15, 113b/17, 114a/7, 115b/7,
118b/5, 118b/14, 119b/3, 120a/8, 121a/12,
122b/15, 123a/8, 123a/13, 123a/17, 123b/7,
124a/4, 124b/1, 124b/1, 125b/11, 127a/10,
127a/12, 127a/14, 127a/14, 127b/2, 127b/7,
127b/9, 127b/13, 127b/17, 127b/18, 128a/4,
128a/10, 128a/11, 131a/11, 131a/14, 134a/10,
135b/18, 135b/19, 141a/19, 141b/6, 147b/12,
149b/14, 149b/15, 149b/16, 150a/19, 151b/12,
155a/10, 157a/15, 158b/3, 159b/3, 160a/6,
161a/6, 164b/19, 165a/6, 165a/9, 165a/11,
165a/15, 165b/2, 165b/3, 165b/12, 166a/8,
167b/19, 168a/2, 170b/14, 171b/2, 173a/1,
173b/1, 173b/2, 174a/4, 174b/17, 175a/2,
175a/5, 175a/7, 175a/8, 176a/4, 176a/13,
176b/12, 176b/15, 177a/1, 177a/5, 177a/7,
179b/13, 179b/17, 180a/7, 182a/2, 182a/3,
186a/11

Rāzi Ar. Rey şehrinde olan.
r. 49a/15

rāzi Ar. Rıza gösteren, kabul eden.
r. 41b/12, 109a/13, 175b/7

r.+idüm 191b/6
 r.+ol- 49a/11, 86a/5, 98b/12, 109a/15,
 113b/12, 126a/3, 129b/14, 146a/4, 165b/17,
 165b/18, 191b/5, 192a/4
 r.+yam 75a/15, 144a/3
 r.+yuz 144a/6

Rebī bin Hı̄şmeh Bk. Şahıs isimleri dizini.
 r. 108a/14

recā Ar. Ümit, umma.
 r. 111b/7, 174b/7
 r.+yı aslı ve ümîzi 190b/14
 r.+da 113a/3

recm Ar. Taşa tutma, taşlama.
 r.+olun- 155b/8

redd Ar. Ret, geri çevirme.
 r. 18a/4
 r.+i sâil 18a/7
 r.+i selām eyle- 166a/5
 r.+i selām it- 159a/10
 r.+dir 18a/4
 r.+dür('alāmet-i redd) 158a/14
 r.+e 133a/1
 r.+it- 18a/2, 20a/16, 20a/17, 74b/4, 94a/8,
 105a/8, 132b/19, 133a/2, 133a/3, 144a/10,
 175a/12
 r.+itdür- 20a/14
 r.+ol- 39b/16, 60b/17, 102b/18, 102b/19,
 158a/14, 180a/9
 r.+olun- 131a/9

ref' Ar. Yukarı kaldırma.
 r. 190b/14
 r.+eyle- 89b/16, 105a/15, 151b/9
 r.+it- 6a/10, 6b/1, 29b/6, 35a/2, 50b/10,
 50b/15, 51b/8, 51b/18, 63b/6, 63b/9, 73b/16,
 74a/4, 74a/9, 85b/5, 98b/18, 117a/17, 128a/8,
 128b/15, 135a/2, 138a/7, 157b/8, 167a/3,
 167a/8, 178b/2, 182a/5, 182a/5, 182a/6,
 182a/7, 182b/15, 183a/9, 184a/9, 184a/16,
 185a/10, 190a/11
 r.+ol- 19b/14, 134b/2, 144a/9

refāhiyyet Ar. Bolluk, rahatlık.
 r.+de 184b/1

refi' Ar. Yüksek, yüce.
 r.+de(derece-i refi') 11a/13

refik Ar. Arkadaş, yoldaş.
 r. 119a/8, 162b/4

r.+i 'abdī 122b/3
 r.+i 111b/14
 r.+leri 124a/16
 r.+ümüñ 177b/10

reng Far. Renk.
 r.+in 132b/17, 132b/19

reh-nümā Far. Yol gösteren.
 r.+eyle- 134a/8

rehīn Ar. Rehin edilmiş.
 r. 54b/12, 97a/18
 r.+i 78a/8, 97b/3
 r.+sin 21b/15

rek'at Ar. Rekat.
 r. 101a/19, 116a/8, 133a/12
 r.+m 116a/7

remy Ar. Atış yarışı.
 r.+i 116b/6
 r. 116a/19

renc Far. Zahmet, eziyet.
 r. 26b/5, 26b/7, 26b/11, 32b/16, 32b/18,
 34a/8, 48b/3, 48b/4
 r.+i 84a/16, 123a/4, 178b/8
 r.+in 80b/1
 r.+inden 41a/9, 44b/12
 r.+ler 154b/3
 r.+leri 48b/12
 r.+siz 90a/7
 r.+ü miñnet 80a/19
 r.+ü ta'b çek- 34a/9
 r.+üñ 80b/2

rencide Far. Kırılmış, incinmiş.
 r.+eyle- 169b/17
 r.+it- 46a/19, 60a/7, 63b/5, 70b/7, 180a/16
 r.+kıl- 99a/16
 r.+ol- 44b/15, 99a/16

re's Ar. Baş, kafa.
 r.+(dest u re's eyle-) 162b/17
 r.+üñ(dest i re'süñ) 39a/14
 r.+ü'l-māl 65a/8

resāyil Ar. *resā'il* Küçük kitaplar.
 r.+i bī-şumār 2b/9

resen Far. İp.
 r.+i 107b/19

resim Ar. Eser, iz, nişan.
r. 99b/10

resül Ar. Peygamber.
r. 18a/3, 128b/12, 165b/11, 165b/12,
165b/14
r.+(seyyidü'l-enbiyâ-yı ve'r-resül) 115b/17
r.+(Hâzret-i Resül) 18b/5
r.+ı(fazl-ı Resül-ı Ekrem) 111a/10
r.+ı(Hâzret-i Resül-ı Ekrem) 35a/18,
61a/2, 90b/14, 107b/12, 112a/19
r.+ı ekrem 10b/6, 55b/15, 91a/8, 111a/8,
113a/4, 171a/10
r.+ı rahmet 114b/3
r.+a 91a/7
r.+dur 164b/9
r.+ı 189b/8
r.+ısın 138b/5, 149b/1
r.+iyem 142a/11, 142b/4, 168b/4
r.+us-sakaleyn 3a/12

Resûlu'llâh Ar. Hz. Muhammed.
r. 1b/18, 3b/14, 11b/14, 18a/13, 18b/13,
22b/11, 23a/6, 27b/6, 28b/1, 35a/2, 35a/11,
55b/17, 64a/8, 90b/17, 91a/9, 91a/17, 99a/15,
99b/1, 107b/15, 112a/1, 112a/7, 120a/10,
143b/11, 146b/4, 150b/17, 152a/16, 157b/1,
159b/7, 171a/13, 174a/9, 180a/8, 190b/17
r.+(ezvâc-ı Resûlullâh) 91a/15
r.+(Hâzret-i Resûlullâh) 18b/15, 28a/7,
90b/19, 91a/18, 91a/19, 107b/9, 183b/14
r.+uñ 10a/6

reşâd Ar. Manevi doğru yolu bulup o yola
girme, hak yolunda yürüme.
r.+dan(râh-ı reşâd) 74a/6

reşhe Ar. Damla.
r. 063b/15

reşid Ar. Doğru yol tutan.
r. 109b/6

revâ Far. Yakışır, uygun, yerinde.
r. 69a/17, 78a/2, 109a/19
r.+it- 131b/7
r.+midur 40b/9, 74a/5
r.+ol- 69b/4, 69b/5, 76a/2, 76a/13, 98a/5

revâc Ar. Sürüm, geçerlik.
r.+(hengâm-ı revâc) 142b/13

revân Far. Yürüyen, giden.
r. 10a/9

r.+(âb-ı revân) 9b/14
r.+dan(taht-ı revân) 89b/8
r.+eyle- 103a/9
r.+ol- 185b/7

revâne Krş. revân.
r.+ol- 75a/18, 142a/18

revâyiğ Ar. Kokular.
r. 14a/7
r.+ı şafâ 134a/1
r.+ı şerîfe 14a/9

revafiz Ar. Şii mezhebinin ifrata kaçan
koluna mensup kimseler.
r.+uñ 190a/4

re'y Ar. Görme, görüş.
r.+it- 155b/12
r.+uñ 149b/10

reyhân Ar. Fesleğen.
r. 137b/6
r.+larından 137b/6

Reyyân Bk. Şahıs isimleri dizini.
r. 135a/17, 135b/2, 141a/12, 143a/3,
143a/8, 143a/17, 144a/11, 144a/12, 149a/18,
150a/7, 150a/11, 150b/11, 169a/3
r.+a 148a/19
r.+ı 154b/14, 154b/19
r.+ıñ 149a/3
r.+uñ 136a/3

Reyyân bin Velîd Bk. Şahıs isimleri
dizini.
r. 135a/14, 180b/5
r.+e 147a/19, 148a/16
r.+uñ 136a/14

rifk Ar. Yumuşaklık,şefkat.
r.+ı 179b/5
r.+eyle- 177b/9

rıhlet Ar. Ölme.
r. 184b/3
r.+e 83b/9
r.+it- 2b/15, 4b/14, 11a/3, 102a/16,
148b/16, 188b/6, 188b/9

rık Yumuşaklık, şefkat.
r. 58b/18

rızâ Ar. Memnunluk, hoşluk, razı olmak.

- r. 37b/9, 55a/12, 75b/9, 137b/1, 167a/13
 r.+(‘adem-i rızā) 144a/4
 r.+(hük-m-i rızā) 37b/8
 r.+ı Hâk 95a/11
 r.+m 191b/16
 r.+ñ 131b/13, 177b/13
 r.+ñı 131b/12
 r.+sına(esmā-ı rızā) 138a/12
 r.+vir- 41b/13, 46b/18, 71a/19, 143b/11
 r.+ya(nesim-i rızā) 188a/17
- rızāu’llāh** Ar. Allah’ın rızası.
 r. 144a/2
- rızk** Ar. Azık, yiyecek, içecek.
 r. 18b/9, 131a/7
 r.+(kısmet-i rızk) 150b/1
 r.+iñ 172a/11
 r.+iñuz 75b/18
 r.+um 150b/8
 r.+umı 7b/10
 r.+uñ 175b/5
- rızvān** < Ar. *rıdvān* Cennetin kapıcısı olan büyük melek.
 r. 9b/17, 10a/4, 10a/13, 18b/16, 85b/2, 141a/4, 179b/6
 r.+a 54b/10, 85b/1
- ri’āyet** Ar. Saygı.
 r. 122b/13, 143b/4, 157b/17
 r.+(edeb-i ri’āyet it-) 142a/19
 r.+(hāne-i ri’āyet) 100b/6, 103a/19
 r.+de 127b/4
 r.+e 148b/3
 r.+i 85a/3
 r.+idür 148a/13
 r.+it- 117b/14, 158a/1, 163a/17
- ricā** <Ar. *reca* Ümit, umma.
 r.+it- 42a/11
 r.+yı 43a/13
- ricāl** Ar. Erkekler.
 r. 113a/15, 181a/14
 r.+uñ 121b/5
- ricāu’llāh** Ar. Mānevi kudret ve kuvvet sahipleri olan evliya.
 r.+a 102a/3
- ricl** Ar. Ayak.
 r. 14b/1
- ridā** Ar. Belden yukarı örtülen örtü.
 r. 120a/13, 185b/4
 r.+yı mübārik 185b/4
 r.+ma 120a/12
 r.+nıñ 185b/7
 r.+ñ 120a/11
 r.+sını 120a/10
- refāhiyyet** Ar. Bolluk, rahatlık.
 r.+de 145b/1
- rif’at** Ar. Yükseklik, yücelik.
 r. 58a/3, 144b/17, 163a/4
 r.+um 88a/10
- riqab** (Ar) Büyük bir kimsenin katı, önü.
 r.+a 101b/17
 r.+ında 85a/9
- riqat** Ar. Merhamet, acıma.
 r. 48b/15, 149a/1, 162b/4
- risāle** Ar. Küçük kitap.
 r. 2b/11
 r.+i mu‘tebere 2b/19
- risālet** Ar. Elçilik, sefaret, peygamberlik.
 r. 90b/17, 155b/6, 168b/8, 168b/14, 187b/19
 r.+i iştifā 21a/19
 r.+dür(şadr-ı risālet) 22b/7
 r.+i 87a/12
 r.+uñ 166b/5
- rişte** Far. İplik.
 r.+ye 107b/7
 r.+yi 108a/4
- rivāyāt** Ar. Rivayetler.
 r. 72a/5, 125b/13
 r.+ı enbiyā-yı māziyye 3b/7
 r.+a 5b/15
- rivāyet** Ar. Hikāye edilen bir haber, söz veya hadise.
 r. 93b/3, 113b/9, 181a/5
 r.+de 10b/9, 52b/4, 72a/6, 75a/11, 114a/5, 180b/1, 180b/2, 181a/3, 184a/19
 r.+dür 173b/14
 r.+e 113b/11
 r.+i 113b/1, 169b/6
 r.+inde 52b/3, 99a/5, 99a/7
 r.+it- 4b/17, 27a/13
 r.+lerinde 99a/6

r.+lerüñ 113a/5
 r.+olın- 3b/9, 74a/19, 76b/7, 185a/12
 r.+olun- 4a/18, 41a/11, 46a/7, 50a/17,
 63b/15, 86b/19, 87a/15, 118b/17, 120a/8,
 124b/10, 125a/7, 175b/3, 180a/7

riyā Ar. Özü sözü bir olmama, iki
 yüzlülük.
 r. 19a/5
 r.+(rüy-ı riyā) 15a/14, 63a/16
 r.+sı 11b/1
 r.+sıyla 11b/3
 r.+sız 99a/11

riyāzet Ar. Nefsi kırma, dünya lezzetlerinden
 ve rahatından sakınma.
 r. 58b/18, 146b/8
 r.+inden 93a/15

Rubīl Bk. Şahıs isimleri dizini.
 r. 37b/19, 49a/6, 56b/6, 59b/18, 164a/10,
 164b/6
 r.+e 39a/5

rubūbiyyet Ar. Cenab-ı Hakk'ın her zaman
 her yerde her mahluka, muhtaç olduğu
 şeyleri vermesi, terbiye ve tedbir etmesi
 ve mālikiyyeti ve besleyiciliği keyfiyyeti.
 r.+üm 5a/6

rūḥ Ar. Can, nefes.
 r.+(teslīm-i rūḥ eyle-) 123a/13, 172b/1
 r.+(teslīm-i rūḥ it-) 8a/18
 r.+ı şerif 165b/19, 182a/15, 188a/17,
 188b/2, 188b/17, 188b/18
 r.+dur 125a/3
 r.+ın 39b/5, 188b/17
 r.+ını 19a/14, 104a/3
 r.+ları 27b/2
 r.+ların 187a/12, 187a/16, 188a/5
 r.+uma 23a/12
 r.+umdur 38a/6
 r.+umı 188b/16
 r.+umuñ 75b/8

rūḥānī Ar. Ruha ait, ruhla ilgili.
 r. 134a/11

ruḥṣat Ar. İzin, müsaade.
 r. 176a/3, 187b/7
 r.+a 175b/19

Rūḥu'llāh (Ar.) İsa Aleyhisselām'ın bir lakabı.
 r. 102a/13, 103a/1

Rūm Ar. Anadolu.
 r. 51a/15, 186b/19
 r.+a 51a/14, 51a/17, 187a/3
 r.+da(ağşā-yı Rūm) 14a/15
 r.+dan 187b/5

Rūmī Ar. Anadolu'ya bağlı.
 r. 89b/4

rūşen Far. Aydın, parlak.
 r.+ol- 117b/7, 188b/12

rūşinālīk Parlaklık.
 r. 12b/14

rūy Far. Yüz, çehre.
 r.+ı riyā 15a/14, 63a/16
 r.+uş-şeyḥu'l-imāmu'l- 3a/7

rūzī Far. Rızık, azık, kısmet.
 r.+kıl- 186a/3

rūzigār <rūzgar> Far. Zaman, devir.
 r. 31a/6, 36a/15, 96b/11
 r.+ı eyyām 153a/9
 r.+ı vuşlat 180b/10
 r.+a 102b/5
 r.+ı 51b/8
 r.+ıñ 4a/15
 r.+uñ 140b/6

rūcū' Ar. Dönme, geri dönme.
 r.+eyle- 103b/6, 154a/5
 r.+it- 142b/3

rūkn Ar. Bir şeyin en sağlam tarafı, temel
 direği.
 r. 119b/14
 r.+uñ 119b/15

rūkū' Ar. Rükû.
 r. 100a/3

rūşül Ar. Peygamberler.
 r.+e(ḥayl-ı rūsül) 1b/16

rūsvā Far. Rezil, itibarsız, haysiyetsiz.
 r.+it- 36a/3, 55b/14
 r.+ol- 70a/16

rūsvālīk Rüsva olma durumu.
 r.+dan 36a/2

- r.+eyle- 71a/4
r.+it- 36a/8
- rüsvây** Far. Rezil, itibarsız, haysiyetsiz.
r.+eyle- 183a/2
r.+it- 122a/2, 125b/18, 169a/13
r.+ol- 55b/18, 62b/7, 118b/3, 128a/13, 145b/14
- rüşvet** < Ar. *rişvet* Rüşvet.
r. 190a/10, 190a/13
r.+(bâb-ı rüşvet) 2a/15
r.+den 190b/13, 191a/12
r.+dür 190b/12
r.+e 190a/14, 190b/1
r.+i 191a/15
- rütbe** Ar. Sıra, derece, basamak. Bk. **rütbet**
r.+müñ 130a/7
r.+si 130a/7
r.+sini 140a/14
- rütbet** Ar. Sıra, derece, basamak. Bk. **rütbe**.
r. 30a/6
- rü'yâ** Ar. Düş.
r. 137b/15, 137b/15
r.+('ilm-i rü'yâ) 33b/9
r.+(ta'bîr-i rü'yâ) 33b/8, 137b/13, 188a/1
r.+da 24a/7
r.+dır(ta'bîr-i rü'yâ) 99a/7
r.+mda 11a/15
r.+niñ 25a/11
r.+yı(ta'bîr-i rü'yâ) 33b/3
- rü'yet** Ar. Görme, görülme
r.+i 'aceb 48a/18
r.+dir 70b/5
r.+dür(eyyâm-ı rü'yet) 179a/17
r.+el(ferâh-ı rü'yete'l-ihvân) 6b/4
- şâ'** Ar. Bin dirhemlik bir hububat ölçüğü.
s. 169a/2, 170b/10, 172b/9
s.+ı 167a/14, 167b/2, 169a/1
s.+ın 169a/6
- sa'âdet** Ar. Mutluluk.
s. 11a/10, 12a/1, 12a/3, 16a/7, 33a/15, 37b/17, 45a/10, 51b/11, 55a/11, 59b/12, 64a/2, 64a/11, 66b/7, 99b/12, 123a/17, 168b/15, 174b/13
s.+(ehl-i sa'âdet) 39b/5, 145b/11
s.+(evc-i sa'âdet) 34b/15
s.+(libâs-ı sa'âdet) 80b/18
- s.+-(libâs-ı sa'âdet-i 'uqbâ) 55a/2
s.+i âhîret 8b/1
s.+de 34a/10
s.+dür 85b/10
s.+e 11b/2, 151b/17
s.+i 8b/5, 11b/4, 11b/6, 54a/16
s.+ine 51b/10
s.+lerden 34a/4, 99b/13
s.+lerinde(zamân-ı sa'âdet) 174b/17
- sa'ât** Ar. 1. Saat.
s. 12b/16, 13a/10, 17a/10, 22a/9, 41b/11, 41b/13, 42b/3, 47a/10, 49a/1, 51b/6, 54b/13, 69b/17, 72b/2, 72b/5, 76b/16, 77a/1, 77b/1, 80a/3, 80a/4, 81a/8, 81a/15, 81b/3, 82a/5, 83b/12, 84b/1, 88b/12, 89b/3, 90b/10, 103a/9, 112b/7, 113b/15, 116a/4, 129a/2, 134a/6, 134b/16, 137a/5, 142a/17, 149a/2, 154a/2, 163a/18, 181b/9, 188b/1
s.+a 80b/17, 81b/3
s.+da 39a/14, 46b/14, 52a/3, 53b/7, 53b/18, 59a/6, 81a/7, 81b/9, 89a/16, 98b/19, 103a/13, 183b/10, 185b/7
s.+dan 19b/6, 162b/11
s.+ında 184a/1
2. Vakit, zaman.
s.+da 17b/14
- şa'b** Ar. Güç, zor, çetin.
s. 86a/5
s.+dur 17a/16, 17a/17, 121b/12
- şabâ** Ar. Sabahleyin gün doğusundan esen hafif ve yumuşak rüzgâr.
s. 85a/12
s.+(bâd-ı şabâ) 176b/3, 178a/14
s.+(nesîm-i şabâ) 85a/11
s.+dan 176b/15
- şabâh** Ar. Sabah, günün ilk saatleri.
s. 19b/11, 47b/4, 56b/5, 110b/7, 128a/1, 128a/2, 159a/2, 160b/1, 166a/8, 175a/12
s.+a 56b/4, 187b/16, 188a/8
- şabâhat** Ar. Güzellik, yüz güzelliği.
s.+da 16b/13
- sâbi'an** Altıncı.
s. 98a/19
- sâbîka** Ar. Geçen, geçmiş
s. 115b/10, 116a/11
s.+(muhabbet-i sâbîka) 178a/17
s.+dan 39b/10

şābir Ar. Sabreden.

s.+(tālib-i şābir) 153a/17
s.+em 159a/15
s.+lerden 180a/18

şābit Ar. sabit, kımlıdamayan.

s. 113a/6
s.+kadem it- 182b/14

sabk Ar. Önce, öncelik.

s. 159a/17, 186b/18
s.+it- 116b/12, 114b/3

şabr Ar. Sabır.

s. 44b/14, 49b/13, 66a/13, 89a/5, 104b/15,
107a/11, 133b/1, 151b/15, 152b/12, 152b/16,
155a/8, 162b/7
s.+(cezā-yı şabr) 155a/9
s.+a 66b/2, 104a/14, 104a/18, 113a/18,
138b/12, 141b/2, 173a/17
s.+dur 65a/7, 66a/9
s.+eyle- 16a/9, 24a/9, 66a/10, 66a/11,
72b/2, 83a/1, 89b/13, 92a/10, 114a/16, 114b/3,
115a/8, 129b/13, 141b/5, 152a/8, 152a/12,
153a/5, 159b/5, 173a/18, 181a/13
s.+ı 64b/19, 66a/15
s.+iñ 155a/7
s.+it- 41a/15, 45b/13, 58a/18, 60b/11,
105a/8, 132a/7, 132a/9, 132a/9, 132b/14,
132b/15, 133b/1, 138b/8, 138b/10, 138b/16,
141b/3, 151b/3, 151b/16, 153a/5, 153b/13,
155b/17, 181b/14
s.+uñ 89b/13, 155a/6

şabret- Sabır göstermek, sabırlı
davranmak.

s.-miş 55a/15

şabūr Ar. Çok sabırlı.

s.+ı ilāhī 175b/6
s.+ları 65a/1

şaç Saç.

s.+ın 46a/1, 177a/5, 188b/9
s.+ından 174b/2
s.+ını 104a/12
s.+um 102a/15
s.+uñ 152b/15, 165b/13, 165b/14, 166a/12

şaç- Bir şeyi ortalığa dağıtmak,
dökmek.

s.-dı 64b/11, 123a/14
s.-dılar 128a/16, 143b/16, 143b/16

s.-up 96b/4

şaçı Gelinin başından aşağı saçılan çiçek,
şeker, arpa, para vb. şeyler, düğün
armağanı.
s.+lar 143b/16

şad Far. Yüz.
s. 92b/12

şādisen Ar. Altıncı.

s. 98a/18

Sad bin Ebî Vakkaş Bk. Şahıs isimleri dizini.
s. 3b/10

Sad bin Cüber Bk. Şahıs isimleri dizini.
s. 112b/17

şadā Ses.
s.+sı 85b/5

şadağa Ar. Sadaka, zekat.
s. 8b/14, 28a/19, 87b/9, 94b/9, 171a/12,
171a/13
s.+dan 94b/7
s.+ñ 19a/5

şādāt Ar. Hz.Hasan neslinden gelmek üzere
Hz. Muhammed'in soyundan olanlar.

s.+ı 'Arab 38b/8
s.+ı ekābir 17b/10
s.+ı Kureyş 127b/3
s.+sın(seyyidü's-sādāt) 185b/18

şādık Ar. Sadakatı, içten bağlılığı olan.

s. 111a/3
s.+lar 2b/18

şadr Ar. Herşeyin önü, başı, ilerisi.
s.+ı risālet 22b/7
s.+ında 30b/10

Şadre'ddin Bk. Şahıs isimleri dizini.
s.+den 159a/18

şaf Ar. Dizi, sıra.
s. 181a/14
s.+dut- 32a/18
s.+lar 143b/17

şafā Ar. Gönül şenliği.
s. 21a/2, 34a/10, 34b/7
s.+(ihvān-ı şafā) 3a/2, 191a/15

- s.+(hullān-ı şafā) 17a/9
s.+yı hātır 192a/19
s.+da 39b/1
s.+dan 33a/3, 33a/8
s.+it- 9a/1
s.+lar 180b/11
s.+muza 144a/6
s.+sı 12a/12
s.+sıyla(revāyih-i şafā) 134a/1
- şag** Sağ, sol karşıtı.
s. 7a/7, 163a/8, 174a/17, 174a/18, 187a/18
s.+a 44a/7, 133b/6, 133b/14
s.+ıma 70a/8
s.+ın 51b/17
s.+ına 67a/2
s.+ında 152b/1, 156a/12, 180b/5, 181a/19
s.+ından 6a/9
s.+ol- 178a/17
- şagāyir** <Ar. *şağā'ir* Küçük günahlar.
s.+den 113a/7, 192a/13
s.+dendür(ma'şiyet-i şagāyir) 113a/3
- şagal-** İyileşmek.
s.-dı 108a/4
- şagır** Sağır.
s. 53b/15, 53b/15
- şagır** Ar. Küçük, ufak.
s. 150b/10
- şaglık** Sağlık, sıhhat, afiyet.
s.+iñ(şaglıkıñ) 163a/15
- sāha** Ar. Meydan, avlu.
s.+ı kabül 22b/8
s.+da 100b/13
- şahābe** Ar. Sahipler, sahip çıkanlar.
s.+(ağniyā-yı şahābe) 171a/10
s.+i güzīn 3b/19
- sāhāt** Ar. Meydanlar, avlular.
s.+ı 38b/15
- şahī** Ar. Cömert, eli açık.
s. 161b/16
- şahib** Ar. Sahip, iye, malik.
s. 83a/8, 186b/8
s.+iniñ100a/12
- s.+inüñ 169a/10
s.+i emir 10a/10
s.+māl 87b/14
s.+i 7a/7, 83b/17, 134b/4, 148a/5
s.+i(bi-pāyān-ı şahib-i hüsrān) 48b/9
s.+idür 127a/19
s.+i setr 125a/9
- şahih** Ar. Gerçek, doğru.
s. 86b/12, 97b/18, 102a/7, 149a/19,
173a/16
s.+(huzūr-ı şahih) 100a/4
s.+dür 29a/8, 110a/2, 157a/1
s.+ol- 86b/13
- şahiha** Ar. Gerçek, doğru.
s.+dur(delālet-i şahihā) 191a/9
- sāhil** Ar. Deniz, göl kenarı, kıyı.
s.+ine 92b/13
- sāhir** Ar. Büyücü.
s.+dür 182b/17
- sā'ī** Ar. Çalışan.
s. 3a/16, 182a/18
- şahrā** Ar. Kır, ova, çöl.
s. 177a/2, 177a/14
s.+yı araşāt 35b/11
s.+yı vücūd 1b/2
s.+da 24b/7, 111b/4
s.+dan 168a/14
s.+sında 116a/1
s.+ya 41a/7, 41a/11, 41b/9, 41b/14,
46b/17, 107a/10, 163b/13, 168a/11
s.+ya(fezā-ı şahrā) 133b/11
s.+yı 42a/15
- şahrāyi** Ar. Sahraya, kıra, çöle ait.
s. 52b/9
- sa'id** Ar. Mutlu, uğurlu.
s.+ol- 66a/13
- sā'il** Ar. Dilenci.
s. 12b/19, 13a/2, 13a/2, 13a/5, 18a/6,
18a/13, 18a/18, 18b/11, 18b/15, 18b/17,
19b/18, 20a/1, 20a/4
s.+(redd-i sā'il) 18a/7
s.+e 18a/19, 18b/13, 20a/9
s.+i 18a/2
s.+iñ 19a/1
s.+üñ 17b/16, 19a/3

şā'im Ar. Oruç, oruç tutan.

- s. 39a/12
- s.+lerine 92a/17
- s.+ol- 6b/13

sā'ir Ar. Diğer, başka, gayrı. Krş. **sayir**

- s. 11a/11, 56b/13, 130b/3, 130b/4, 189a/13

şakal Sakal.

- s.+ı 102a/10
- s.+ına 114a/9
- s.+ıñ 102a/13
- s.+ların 160a/10
- s.+uñ 165b/14

şakaleyn Ar. Hz. Muhammed'in

- sıfatlarından biri.
- s. 189b/8

şakar (Ar.) cehennem.

- s. 174b/6

şakf Ar. Çatı, dam, tavan.

- s.+ını 51a/10, 104b/6

şakın "Asla yapma" anlamında bir söz.

- s. 24b/6, 25b/16, 27b/15, 30b/8, 167b/14

şakın- Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak.

- s.-dı 95a/9, 130b/19
- s.-maya 64a/18
- s.-mazdı 64a/17
- s.-uñ 81a/5, 131a/5
- s.-up 170b/11

sākin Ar. Uslu, kendi halinde olan, yavaş.

- s. 49a/17, 80a/18, 120b/18, 150b/13,
- 170a/15, 184b/12, 190a/18
- s.+dür 89a/16
- s.+ol- 4b/2, 16a/11, 43a/6, 47b/13, 53b/14,
- 57b/3, 70b/18, 111b/16, 120b/17, 142a/4,
- 170a/18, 186a/5

sākī Ar. Kadeh, içki sunan.

- s. 137b/16, 138a/2, 140b/7, 143a/10,
- 143a/11, 143a/18, 143b/4, 145a/4, 145a/14,
- 145a/15, 145b/5, 146a/3
- s.+den 141a/13, 145a/13
- s.+nüñ 125a/9
- s.+si 136a/3, 143b/1
- s.+ye 139a/2, 140b/6

sākit Ar. Susan, ses çıkarmayan.

- s.+ol- 88b/15, 164a/6, 175b/8, 190a/18

sākīyā Ar. Ey saki!

- s. 98b/2

şakla- Saklamak.

- s. 28b/10, 88b/13
- s.-dı 75a/9, 103b/3
- s.-maya 30b/10
- s.-mayam 114b/17
- s.-maz mı 90b/2
- s.-mazsa 57a/17
- s.-r 30b/11, 90b/2, 90b/3, 162a/4
- s.-sa 140a/14
- s.-ya 185a/4
- s.-yana 139a/14
- s.-yıcağ 90b/1

sāl Far. Yıl.

- s. 49b/16

şal- Salmak, bırakmak.

- s.-a 96b/10
- s.-dı 89a/16, 105a/2
- s.-dılar 160b/16
- s.-ı vir- 99b/2, 160b/18, 160b/19, 124a/15
- s.-iñuz 67b/11
- s.-up 179a/2

Sa'lāb Bir şehir ismi.

- s. 89a/14

şalābet Ar. Manevî kuvvet, dayanma.

- s. 168a/4, 168b/13

şalāh Ar. Dine olan bağlılık.

- s. 39a/8, 39b/2
- s.+ı 29a/10
- s.+vir- 33b/4

şalāt Ar. Namaz.

- s.+m 100a/4

şalāte Ar. Abdest almak.

- s. 99b/8

şalavāt Ar. Hz. Muhammed'e saygı

- bildirmek için okunan dua.
- s. 139a/16
- s.+('aleyhi efzalu'ş-şalavāt) 174a/10
- s.+('aleyhimü'ş-şalavāt) 96a/16

s.+(‘aleyhimü’ş-şalavât ves-selâm) 1b/13,
1b/16, 1b/16, 21a/5, 22b/15, 31b/2, 192b/4
s.+(‘aleyhi’ş-şalavât ve sellem) 76b/2
s.+(‘aleyhi’ş-şalavât ve’s-selâm) 2a/11,
3b/11, 4b/4, 25a/1, 54a/13, 95b/7, 99a/14,
155a/11, 156b/13,172b/19, 189b/10
s.+(efzalu’ş-şalavât) 78a/19
s.+(efzalu’ş-şalavât ves-selâm) 7a/12,
61a/4, 64a/14, 76a/17, 167b/5
s.+(kâinât-i ‘aleyh efzalu’ş-şalavât) 92a/14
s.+(şallal-lâhu ‘aleyhi’ş-şalavât ve sellem)
17a/13
s.+(Te‘âlâtu’ş-şalavât) 99b/9
s.+da 99b/10

sâlife Ar. Geçen, geçmiş.

s.+dür(ḥikâyât-ı ümem-i sâlife) 3b/7

şâlih Ar. 1. Elverişli, uygun.

s. 41a/3, 41a/4, 152a/3
s.+dür(‘amel-i şâlih) 99a/11
2.Dinin emirlerine uygun harekette
bulunan.
s.+(veled-i şâlih) 173b/12, 173b/13

sâlik Ar. Bir tarikata girmiş olan.

s.+ol- 80a/10, 98b/14, 98b/15

sâlişen Ar. Üçüncü olarak.

s. 98a/14

şalkım Salkım.

s. 18b/7
s.+ın 138a/2

şalla’llâh Ar. Allah’ın niyazı.

s.+u(Ḥazret-i şallal-lâhu ‘aleyhi ve sellem)
11b/14, 18b/3, 108a/4, 110b/6, 110b/8,
111b/17, 120a/16, 120b/2, 159b/17, 160a/19,
174a/19, 185b/5, 185b/19, 190b/7
s.+u ‘aleyhi ve sellem 1b/15, 3a/9, 3a/12,
4b/12, 5a/9, 5b/17, 6b/16, 7a/2, 7a/9, 10a/3,
10a/4, 10a/7, 10b/6, 10b/14, 10b/18, 11b/12,
12a/5, 15a/4, 16a/2, 17b/2, 18a/1, 18a/5,
18a/10, 18a/16, 18b/1, 18b/2, 18b/5, 18b/8,
18b/10, 18b/12, 18b/15, 18b/18, 21a/3, 21a/6,
22b/6, 22b/9, 22b/11, 23a/7, 23b/2, 24a/17,
26b/16, 27a/14, 27a/16, 27b/6, 28a/7, 28a/14,
28b/1, 29b/6, 34a/19, 34b/19, 35a/12, 35a/19,
35b/12, 35b/15, 36a/19, 36b/3, 36b/6, 37a/15,
37a/18, 38a/6, 38b/9, 40a/13, 40b/13, 44b/11,
46a/10, 47b/3, 47b/7, 47b/10, 55b/15, 55b/17,
57a/10, 57a/18, 60a/6, 60a/14, 61a/2, 61a/8,
61a/16, 64a/8, 64a/15, 64b/1, 68a/5, 68a/7,

68a/10, 77a/5, 78a/4, 78a/19, 80a/8, 90a/14,
90a/16, 90a/17, 90b/2, 90b/3, 90b/9, 90b/14,
90b/19, 91a/15, 91a/17, 91a/18, 91a/19, 92a/5,
94a/1, 94b/6, 95b/9, 99a/17, 99a/19, 99b/2,
99b/2, 99b/3, 101a/15, 107b/4, 107b/7,
107b/12, 107b/16, 108b/5, 109b/1, 110a/15,
110a/16, 111a/9, 111a/10, 112a/5, 112a/19,
112b/1, 112b/3, 113a/4, 115a/1, 115b/18,
116a/9, 119b/4, 120a/1, 120a/2, 120a/9,
120b/7, 122a/5, 127b/14, 139a/8, 143b/11,
146b/4, 146b/6, 149b/12, 150b/17, 155b/4,
157b/1, 157b/7, 159b/7, 159b/11, 159b/15,
160a/1, 160a/8, 160a/17, 160b/2, 166a/15,
166b/3, 171a/10, 171a/13, 173b/2, 173b/6,
174a/6, 174a/9, 174b/3, 174b/6, 174b/11,
174b/17, 175b/19, 180a/8, 181a/18, 181b/2,
181b/18, 183b/14, 185a/17, 185b/1, 185b/4,
186a/13, 189a/15, 189b/8, 190b/17, 191a/2,

Salmân Bk. Şahıs isimleri dizini.

s. 92a/6
s.+ı 92a/11

salṭanat Ar. Sultanlık, hühümdarlık.

s. 32a/13, 42a/1, 54b/3, 94b/16, 147b/7,
148a/1, 155a/8, 163a/4, 189a/10
s.+(mülk ü salṭanat) 109b/11
s.+a 54b/2, 147b/9, 147b/19, 191a/7
s.+ı 29a/14, 192b/1
s.+ı(ḥulle-i salṭanat) 187b/9

şaman Saman.

s.+ın 48a/18

şamed Ar. Allah.

s.+e 79b/12

şâminen Ar. Sekizinci olarak.

s. 98b/1

şâmit Ar. Sesi çıkmayan, susan.

s.+(mîm-i âdem-i şâmit) 1b/9

şan- Sanmak, zannetmek.

s.-duğîñ 129b/8
s.-mâ 167b/16
s.-up 186b/15

saña Sen zamirinin yönelme durumu.

s. 4a/8, 4a/12, 4a/13, 4a/15, 5a/2, 6a/13,
6b/6, 8b/9, 8b/10, 8b/11, 8b/12, 8b/13, 8b/15,
11a/14, 11b/5, 12a/9, 13a/4, 13a/5, 16b/1,
20a/8, 21a/17, 21b/11, 22a/1, 22a/16, 22b/4,
24b/12, 25a/9, 25a/14, 26a/2, 27a/18, 27b/12,

27b/14, 27b/15, 28b/19, 31b/12, 32a/4, 32a/14, 33a/11, 33b/2, 33b/3, 33b/4, 33b/6, 33b/11, 33b/12, 38b/17, 39a/16, 41b/2, 43a/8, 45b/3, 49a/16, 50a/15, 50a/18, 50b/3, 50b/6, 50b/7, 50b/12, 50b/17, 51a/1, 51a/3, 51a/6, 51b/6, 53a/13, 53b/17, 53b/19, 54a/2, 54a/18, 57a/15, 59a/4, 60a/19, 60b/14, 60b/18, 61b/3, 62a/17, 64b/5, 65a/10, 66a/6, 66a/17, 66a/19, 66b/1, 66b/18, 67a/19, 71b/9, 72a/14, 72a/18, 74a/7, 74a/9, 76a/4, 76a/7, 76a/7, 76b/5, 78a/6, 78b/17, 79a/14, 79b/12, 79b/16, 84a/7, 86a/9, 86a/18, 88b/10, 89a/6, 89a/9, 90b/16, 91a/6, 91a/12, 92b/3, 92b/4, 93b/18, 95a/10, 96a/9, 96a/9, 96a/14, 96b/17, 99a/2, 99b/1, 99b/9, 99b/12, 102b/6, 103b/6, 103b/13, 103b/13, 103b/15, 104a/19, 105b/8, 105b/13, 106a/6, 106a/9, 106b/9, 107a/4, 107a/4, 108a/12, 108a/18, 108b/10, 109a/17, 109b/15, 110a/1, 112a/10, 112a/11, 112a/15, 112a/16, 114a/6, 114a/14, 114a/16, 114a/18, 117b/16, 119a/4, 119a/7, 120b/6, 120b/11, 120b/12, 122a/8, 124a/1, 124a/9, 126b/19, 131b/14, 132a/1, 132a/8, 132b/14, 133b/9, 134b/4, 135b/2, 135b/3, 137b/10, 139b/7, 139b/8, 140a/15, 142b/12, 142b/17, 143a/16i-di, 144b/14, 145a/11, 145a/12, 145a/19, 145b/1, 146b/19, 152b/10, 154a/17, 154b/9, 154b/17, 154b/19, 158a/18, 158b/9, 159b/4, 160b/14, 165b/11, 165b/14, 165b/14, 166a/12, 166b/10, 175a/8, 175b/2, 177a/15, 177b/9, 177b/10, 177b/11, 177b/19, 184b/2, 185b/10, 186b/10, 186b/18, 188a/3

şan'at Ar. Sanat, ustalık.

s. 107a/1
s.+um

şanduk <Ar. *sundūk* Sandık.

s.+ına(şandugına) 188b/13
s.+uñ 188b/9

şanduka Ar. Mermerden veya çuhadan yapılmış mezar üstü.

s.+ya 66b/12

şanem Ar. Put.

s. 79b/18
s.+e 115b/12
s.+i 79b/12
s.+in 114a/2

şāni' Ar. Yaratan, Allah.

s. 14a/18, 78b/6
s.+ğaribe 80a/7

s.+a 78b/17
s.+e 14b/1
s.+i(cemāl-ı şāni') 109b/19
s.+uñ 14a/14, 14a/18
s.+üm 14a/3
s.+uñ 14a/14

şāniye Ar. İkinci olarak.

s.+de(defa-ı şāniye) 2a/7

şāniyyen Ar. İkinci olarak.

s. 98a/12

şarar- Korku, üzüntü, coşku vb.

sebeplerle yüzün rengi solmak.
s.-dı 104a/14, 104b/15
s.-miş 102a/11

şarāy < Far. *seray* Saray, büyük konak.

s. 86b/1, 104b/4
s.+a 143b/14
s.+ı 85b/17, 111b/5, 163a/3
s.+ıdur 176a/8
s.+ım 83b/16
s.+ına 37b/19, 93b/17, 96b/15, 109b/17, 111b/4, 183a/11
s.+ında 88a/19, 142b/6, 163a/8
s.+ını 88a/18
s.+ları 111b/5
s.+um 26b/9
s.+uñ 18a/6, 85b/19, 96b/11

şarf Ar. Harcama, masraf etme.

s. 95a/12
s.+eyle- 13a/14, 95a/12, 135a/19
s.+it- 2a/5, 8a/8, 8a/10, 33b/13, 62b/2, 69a/16, 73b/11, 74b/13, 74b/14, 89a/6, 134a/7, 145a/18
s.+ol- 94b/8, 153b/8

şarı Sarı.

s. 16a/10, 102a/15, 112b/3, 137b/11, 138b/13

şarıl- (-e) Bir şeyin üzerine bir veya birkaç kez dolanmak.

s.-dı 184b/13, 184b/14
s.-miş 109b/14
s.-up 47a/6, 143a/7

şarık Ar. Hırsızlık eden.

s.+am 7b/4
s.+it- 7b/11

şarkıt- Sarkıtmak.

s.-dı 164a/17
s.-dılar 53a/18

şarmaş- Birbirine sarılmak, kucaklaşmak.

s.-dılar 178b/15, 181a/6

şat- Satmak.

s.-a 61a/13
s.-alar 71a/18, 150b/4
s.-alardı 68a/16
s.-alum 71a/8
s.-anıñ 72a/12
s.-ar 95b/2, 96a/4, 96b/5, 97b/5
s.-arsın 66b/14, 72a/9, 74a/15, 74a/16
s.-aruz 71b/1, 71b/9
s.-asın 8a/9
s.-dı 97a/1, 178b/13
s.-dıkları 169b/13
s.-dılar 68a/15, 68a/17, 75a/7, 75b/4,
76b/8, 87a/9, 96b/1, 98a/17, 176a/17
s.-dılarsa 84b/6
s.-diñuz 63b/4
s.-dugum 96a/13
s.-duğı 124b/15
s.-duğdañ-şoñra 66b/15
s.-duğları 36b/13
s.-ma 74a/13, 74b/18
s.-madiñ 13a/13
s.-mağ 88b/16
s.-ması 97b/6
s.-maz 74b/3, 74b/6
s.-mazdı 73b/6, 73b/8
s.-sa 97b/5
s.-up 17a/7, 151a/4

şatun Satın almak birleşik fiilinde geçen bir söz.

s.+al- 36b/15, 70b/1, 70b/2, 70b/4, 73b/7,
87b/6, 94a/14, 97a/3, 105a/1, 108b/13,
108b/16, 109a/10, 117b/14, 135a/19, 175a/3

şavāb Ar. Doğruluk, dürüstlük.

s.+dan(cadde-i şavāb) 29a/19

savaş Savaş, harp, cenk.

s. 80b/14

şavıt Ar. Ses, seda.

s. 8a/19

şavm Ar. Oruç.

s. 66a/19, 149b/6
s.-ların 165b/3

şavma‘a Ar. İbadet yeri, tekke.

s. 25b/8, 106b/5
s.+da 25b/9, 39a/11
s.+dan 25b/10
s.+sına 19a/9
s.+sında 41a/13, 140b/17
s.+yı 25b/12

sa‘y Ar. Çalışmak, çabalamak, gayret etmek.

s. 3a/16, 69a/19, 85b/12
s.+eyle- 61a/11
s.+ı 85b/13
s.+it- 32b/2, 40a/15, 47b/2, 49b/19, 70b/8,
86a/17, 86b/18, 125b/18
s.+sız 85b/15
s.+u ictihād it- 2b/17

şay- Saymak, sayısını bulmak.

s.-dı 89a/15

şayd Ar. Av, avlanma.

s. 127a/3
s.+eyle- 105a/17
s.+ı 40b/5, 40b/7, 186b/16
s.+ına 49b/18
s.+it- 67b/5, 127a/7

şayfa < Ar. *shāḥḥe* Sayfa.

s.+yı cem 106b/13

şābi‘ Ar. Yıldızlara tapanlardan.

s. 148a/18

sāyir Ar. Diğer, başka, gayrı. Bk. **sā’ir**.

s. 14b/14, 14b/15, 113a/13, 113a/14

sāz Far. Çalgı.

s. 23a/16

Sebā Ar. Yemen’de mâmur bir memleket

olup merkezi Mar’rib idi. San’a ile
Hazramut arasında bir seddiyle
muşhurdur.

s.+dan 178a/10

s.+ya 177b/1

s.+yı(cānib-i sebā) 178a/10

sebeb Ar. Sebep.

s. 17b/5, 18a/12, 18b/14, 48b/10, 54a/11,
89b/13, 116b/19, 136b/6, 142b/13, 142b/14,
142b/19, 142b/19, 143a/1, 153a/8, 156a/4,
186b/1, 186b/6, 190b/12, 191b/7, 191b/8
s.+(bilā-sebeb) 59b/14, 177b/12

s.+i ‘azāb 29a/18
s.+i belā 32b/16
s.+i fazāḥat 180a/4
s.+i ğivāyet 78a/17
s.+i helāk 151b/14
s.+i hidāyet 111a/6
s.+i ‘izzet 130a/14, 142b/17
s.+i ḳahr 48a/16
s.+i ḳurb 129b/10
s.+i mā‘aş 3b/2
s.+i maġfıret 65a/17
s.+i muḥabbet 129b/3
s.+i necāt 130a/19, 145a/14
s.+i nizām 189b/7
s.+i nüzül 115b/17
s.+i rāḥat it- 142b/14
s.+i şeḳavet 129b/4
s.+i şem’et 30b/3
s.+i şifā 132b/9
s.+i ḥayāt 12b/15
s.+i ḥaşf 48b/1
s.+i zikir 2b/19
s.+i zann 98a/1
s.+i zālālet 80a/4, 129b/12
s.+den 66b/14, 118a/5, 130b/4, 140b/13,
158a/15, 168b/13
s.+dür 12b/18, 137b/14, 167a/19, 179b/17
s.+i 41b/4, 142a/3
s.+i raḥmet 181b/12
s.+i ḥatā 120a/3
s.+in 11a/16, 130b/2, 143a/13, 159a/18,
162a/19, 162b/2, 185a/1
s.+inden 114b/12
s.+indendür 93a/2
s.+inüñ 92b/19
s.+it- 69b/2, 132b/11, 182b/11
s.+iyle 19b/16, 20b/9, 20b/10, 29b/18,
30a/1, 38b/18, 47a/15, 48a/19, 49a/11, 52b/7,
52b/8, 52b/9, 52b/9, 52b/10, 61b/17, 64b/6,
77b/9, 86b/17, 86b/18, 100b/10, 106a/9,
115a/19, 115b/1, 141b/3, 142b/15, 149b/14,
160b/4, 182b/10, 191a/11
s.+iyledür 15a/13
s.+ol- 6b/9, 23b/19, 32b/18, 34a/3, 48b/3,
48b/4, 49a/12, 65a/16, 75b/18, 76b/7, 136b/14,
143a/1, 146a/5, 152a/1, 175b/19, 181b/11,
190b/5
s.+siz 191b/19

sebet Far. Sepet.
s. 138a/4

Sebîl İbn-i A‘şam Bk. Şahıs isimleri dizini.

s. 107b/17

sebîl Ar. Yol.
+i 121b/4

sebt Ar. Yazma, kaydetme, deftere
geçirme.
s. 29b/7
s.+it- 19b/17

seccāde Ar. Seccade.
s.+sin 187b/16

secde Ar. Secde.
s.+eyle- 165b/18
s.+it- 24b/16, 25a/6, 27a/16, 79b/16,
79b/18, 168a/10, 169b/4, 174a/13, 174a/16,
183a/15
s.+ye 165b/18

sefele Ar. Aşağı kimseler, alçaklar.
s.+den 42a/10

sefer Ar. Savaş.
s. 67a/1, 89b/10
s.+de 116a/12, 157b/16
s.+den(tül-ı sefer) 89b/9
s.+i 69a/19
s.+it- 67a/5, 75a/13, 78b/16

sefile Ar. Sefalet çeken, yoksul.
s.+dür 8a/15
s.+leri 143a/18

segirt- Seġirtmek.
s.-diler 115b/5
s.-erek(segirderek) 73a/1

seḥā Ar. Yolculuk, gezi.
s. 124b/7

seḥāvet Ar. Cömertlik.
s. 174b/10

seḥer Ar. Seher, tan ağartısı.
s. 32a/16, 98b/10
s.+lerde 11b/4

seher Ar. Tan yeri ağarmadan biraz önceki
vakit.
s.+de(vaḳt-ı seher) 180a/10

Sehil bin Abdullāh Şemsteri Bk. İsimler
dizini.

- s. 147a/5
- sehl** Ar. Kolay.
s. 155b/17
- sehm** Ar. Ok.
s.+i belâ 80a/6
s.+iyle 78b/14
- sehv** Ar. Yanlış.
s. 21b/1
s.+(hük-m-i sehv) 17b/16
s.+ile 76b/17
s.+iyle 42b/12
- sekerât** Ar. Sarhoşluklar.
s.+ı 51b/17
s.+u'l-mevt 4b/15
- sekiz** Sekiz (sayı ismi).
s. 90b/6, 101a/11, 176b/2
s.+i 172b/6
- sekiz yüz** Sekiz yüz (sayı ismi).
s. 107a/17
- sekizinci** Sekiz sayısının sıra sıfatı.
s. 15b/13, 36b/14, 121b/3, 139a/17
s.+nüñ 166b/15
- seksen** Yetmiş dokuzdan sonra gelen sayının adı.
s. 20a/2, 21b/6, 21b/7, 31b/19, 58b/18, 59a/8, 119b/16, 123a/16, 123a/18, 176a/4, 178a/17, 178b/13, 179a/12, 179a/12, 180b/4, 181a/8, 187b/4, 188a/14
- selâm** Ar. Barış, rahatlık.
s. 13a/11, 31b/2, 72b/9, 85b/9, 100a/16, 159a/4, 159a/6, 159a/7, 159a/9, 159a/9, 159a/10, 159a/14, 159a/16, 159a/17, 159a/19, 165b/5, 166a/4, 179b/6, 184b/2, 186a/2
s.+('aleyhimü's-şalavât ve's-selâm) 1b/16, 1b/17, 21a/5, 22b/15, 31b/2, 192b/4
s.+('aleyhimü's-selâm) 1b/14, 14b/17, 16b/18, 20a/13, 21b/6, 25a/15, 29a/8, 31a/18, 41b/18, 42a/7, 42a/8, 53a/10, 137a/7, 157a/17, 182a/4, 192a/9
s.+('aleyhi's-şalavât ve's-selâm) 2a/11, 4b/4, 25a/1, 54a/13, 95b/8, 99a/15, 155a/11, 156b/13, 172b/19
s.+('aleyhi's-selâm) 4a/2, 4b/4, 9a/18, 11a/13, 13b/9, 16b/4, 16b/12, 17a/1, 17a/2, 17a/12, 17b/6, 17b/8, 17b/15, 19a/12, 19a/14, 19b/13, 19b/15, 20a/19, 20b/9, 44b/7, 44b/10, 45b/11, 47a/4, 47a/15, 48b/2, 49a/3, 50a/3, 50a/14, 51a/6, 52a/9, 52b/6, 52b/9, 52b/10, 53b/15, 53b/16, 54b/11, 54b/13, 55b/5, 56a/17, 57a/6, 57b/14, 57b/17, 59a/11, 59a/12, 59b/17, 60b/1, 67b/15, 71a/6, 71a/14, 72b/4, 74b/2, 79a/8, 79a/10, 81a/8, 83a/12, 87a/9, 88b/11, 91b/7, 91b/7, 91b/16, 101a/7, 20b/17, 21a/14, 21a/19, 21b/9, 21b/10, 21b/10, 21b/18, 22a/13, 22b/5, 24a/1, 24a/9, 24a/17, 24a/19, 24b/12, 24b/18, 25a/3, 25a/7, 25a/9, 25a/10, 26a/7, 26a/13, 27a/15, 27b/5, 27b/7, 27b/10, 27b/11, 27b/18, 28a/2, 28b/9, 28b/11, 28b/18, 29a/11, 29b/15, 29b/16, 29b/18, 29b/19, 30a/5, 30a/6, 30a/13, 30a/18, 30b/6, 31a/16, 31a/11, 31a/17, 31b/3, 31b/5, 31b/17, 31b/19, 32a/2, 32a/5, 32b/12, 32b/15, 32b/17, 33a/8, 33a/17, 33a/18, 34a/4, 34a/9, 35a/15, 36a/10, 37a/3, 37a/14, 37b/3, 37b/11, 39b/18, 41a/1, 41a/12, 40a/3, 40a/3, 41a/17, 41b/5, 41b/10, 42a/12, 42a/12, 42a/16, 42b/17, 42b/17, 43a/14, 43b/2, 43b/4, 43b/8, 43a/6, 43a/7, 43a/8, 43a/15, 43a/17, 43a/19, 43b/6, 44a/1, 44a/19, 44b/13, 45a/12, 45b/13, 45b/17, 45b/18, 46a/2, 46a/8, 46b/1, 46b/3, 46b/13, 46b/16, 47b/11, 47b/19, 48a/17, 48b/2, 48b/4, 48b/13, 48b/19, 49a/14, 49b/14, 49b/15, 49b/16, 49b/17, 50a/1, 50a/2, 50a/4, 50a/8, 50b/5, 50b/19, 52b/4, 52b/7, 52b/19, 53a/19, 53b/9, 53b/15, 53b/15, 54a/4, 55a/5, 55b/1, 55b/7, 55b/13, 56a/3, 56a/14, 56a/15, 56b/14, 57a/8, 58b/2, 58b/11, 58b/11, 58b/16, 59a/7, 59a/16, 59b/2, 59b/8, 59b/13, 59b/15, 59b/19, 60a/19, 60b/5, 60b/9, 60b/14, 60b/18, 61b/9, 61b/15, 61b/17, 62a/10, 63a/1, 63a/4, 63b/13, 63b/14, 64b/14, 66b/5, 67a/12, 67a/17, 67b/11, 68a/19, 69a/3, 69a/5, 70a/17, 71a/9, 71a/14, 71a/19, 71b/7, 72a/1, 72a/17, 72a/19, 72b/8, 72b/11, 72b/13, 72b/14, 72b/15, 72b/17, 72b/19, 73a/17, 74b/9, 76a/14, 76b/18, 76b/18, 78a/7, 79a/12, 79a/14, 79a/18, 79b/3, 79b/5, 79b/13, 79b/14, 79b/17, 79b/18, 80a/1, 80a/12, 80a/18, 80b/4, 80b/6, 81a/1, 81a/9, 81a/11, 81a/18, 81b/6, 81b/8, 81b/13, 81b/14, 81b/17, 82a/4, 82a/9, 82b/17, 82b/19, 83a/6, 83a/14, 83a/19, 83b/3, 84a/14, 84a/17, 84b/15, 85a/4, 85a/15, 85a/16, 85b/10, 85b/10, 86b/15, 87a/15, 88b/4, 88b/8, 88b/12, 88b/15, 88b/18, 90a/4, 90b/7, 90b/13, 90b/16, 91a/3, 91a/10, 91b/12, 91b/15, 92b/5, 92b/10, 94a/9, 94a/11, 94b/5, 96a/15, 96a/19, 96b/2, 96b/19, 97a/2, 97b/9, 97b/12, 97b/12, 97b/16, 98a/11, 98a/13, 98b/1, 100b/2, 100b/13, 100b/14, 100b/15, 100b/18, 101a/1, 101a/7, 101a/13, 102a/9, 102b/7, 102b/11, 102b/12, 102b/15, 102b/15,

103a/2, 103a/3, 103a/8, 103a/14, 103a/15,
103b/11, 103b/12, 105b/1, 105b/17, 106b/11,
107a/2, 107a/6, 107a/9, 107a/11, 107a/13,
107a/14, 107a/15, 107a/19, 107b/2, 108a/1,
108b/4, 108b/8, 108b/13, 109a/1, 109a/7,
109a/8, 109a/10, 109a/11, 109a/14, 109a/18,
109b/9, 109b/14, 110a/1, 110a/11, 110b/9,
112a/4, 112a/9, 112b/7, 113a/6, 113a/9,
113b/3, 113b/7, 113b/13, 114a/3, 114b/10,
114b/15, 115a/3, 115a/16, 115b/3, 116a/4,
115a/11, 115a/13, 116a/8, 116b/9, 116b/14,
117b/17, 118a/9, 118a/12, 118a/14, 118b/6,
118b/17, 118b/19, 119a/1, 119a/2, 119a/3,
119a/6, 119a/13, 119a/14, 119b/1, 120b/10,
123b/4, 123b/10, 125a/13, 125b/16, 126a/3,
126a/13, 126a/8, 126b/14, 127a/3, 127a/9,
130a/4, 130a/6, 130a/10, 130a/13, 130a/15,
130a/16, 130a/17, 130a/18, 130b/6, 130b/11,
130b/18, 131a/11, 131a/15, 131a/17, 131b/1,
131b/3, 131b/8, 131b/19, 131b/19, 132a/5,
132a/19, 132b/2, 132b/11, 133a/4, 133b/6,
135a/6, 135b/17, 136a/1, 136a/1, 136b/5,
136b/6, 136b/11, 137a/19, 137b/4, 137b/9,
138a/7, 138a/14, 138b/2, 138b/6, 138b/15,
139a/2, 139a/6, 139b/12, 140a/8, 140a/17,
140b/5, 140b/8, 140b/12, 140b/16, 141a/2,
141a/7, 141a/11, 141a/18, 141b/2, 141b/7,
141b/16, 142a/5, 142a/8, 142a/15, 142b/5,
142b/7, 142b/11, 143a/12, 143b/5, 143b/8,
143b/10, 144a/11, 145a/13, 145a/14, 145a/16,
145b/7, 146a/6, 146a/9, 147a/15, 147b/6,
148b/7, 148b/19, 149a/8, 149a/9, 149a/11,
149a/13, 149a/16, 149a/17, 149a/18, 150a/15,
150b/2, 150b/5, 150b/12, 151a/8, 151a/10,
151a/12, 151a/15, 151a/18, 151b/3, 151b/12,
152a/18, 152b/10, 152b/13, 152b/17, 152b/18,
152b/19, 153a/3, 153a/8, 153a/11, 153a/18,
153b/5, 153b/7, 153b/10, 153b/12, 154a/3,
154a/7, 154a/8, 154a/9, 154a/12, 154a/14,
154a/17, 154a/19, 154b/4, 154b/6, 154b/10,
155a/3, 155a/7, 155a/9, 155b/1, 155b/9,
155b/15, 155b/16, 155b/18, 156a/17, 156b/1,
156b/3, 156b/7, 156b/12, 157a/14, 157a/19,
157b/3, 157b/4, 157b/16, 157b/18, 158a/5,
158a/9, 160a/12, 160a/14, 160b/3, 160b/4,
160b/8, 161a/6, 161a/10, 161a/13, 161b/6,
161b/11, 161b/13, 161b/18, 162a/10, 162a/12,
162a/18, 162a/18, 162b/5, 162b/14, 163b/10,
163b/15, 163b/16, 163b/19, 164a/3, 164b/5,
164b/6, 164b/12, 164b/19, 165a/19, 165b/5,
166a/1, 166a/10, 166a/11, 166b/7, 166b/17,
167a/9, 168a/4, 168a/5, 168a/6, 168a/9,
168a/12, 168a/18, 168b/1, 168b/5, 168b/9,
168b/14, 168b/17, 169b/1, 169b/3, 169b/8,
169b/10, 169b/15, 170a/7, 170a/12, 170a/15,
170a/16, 170b/9, 170b/18, 172a/7, 172a/19,
172b/1, 172b/6, 172b/7, 172b/11, 172b/14,
172b/15, 172b/17, 172b/18, 173a/2, 173a/5,
173a/6, 173a/8, 173a/9, 173a/18, 173a/19,
173b/10, 173b/15, 173b/16, 173b/19, 174a/3,
174a/7, 174b/15, 175a/14, 175a/19, 175b/3,
175b/8, 175b/11, 176a/1, 176a/4, 176a/16,
176b/5, 176b/6, 176b/11, 176b/14, 176b/18,
177a/3, 177a/7, 177a/9, 177b/2, 177b/10,
177b/15, 177b/18, 178a/5, 178a/7, 179a/4,
179a/12, 179b/7, 179b/12, 179b/18, 179b/19,
180a/1, 180a/2, 180a/5, 180a/6, 180a/12,
180a/14, 181a/2, 181a/4, 181a/5, 181a/6,
181a/7, 181a/9, 181a/11, 181a/15, 181a/16,
181b/2, 182a/1, 182b/6, 182b/17, 183a/5,
183a/8, 183a/9, 183a/10, 183a/16, 183a/17,
183b/16, 184a/5, 184a/12, 184a/13, 184a/14,
184a/18, 184a/19, 184b/1, 184b/3, 184b/6,
184b/8, 184b/13, 185a/2, 185a/8, 185a/15,
185a/18, 185b/11, 186a/1, 186a/6, 186a/10,
186a/15, 186a/16, 186b/4, 186b/6, 186b/8,
186b/9, 186b/12, 186b/15, 186b/16, 186b/17,
187a/1, 187a/7, 187a/9, 187b/8, 187b/13,
187b/14, 188a/2, 188a/7, 188a/9, 188a/10,
188a/13, 188a/14, 188a/15, 188a/16, 188b/3,
189a/8, 189a/10, 189a/11, 189a/12, 189a/14,
189b/3, 191a/7, 192a/3
s.+(efzalu's-şalavât ve's-selâm) 7a/12,
61a/4, 64a/14, 167b/5
s.+(şalla'llâhu 'aleyhi ve's-selâm) 78b/1
s.+a('aleyhi's-şalavât ve's-selâm) 3b/11,
99a/14
s.+a('aleyhi's-selâm) 13b/16, 16b/11,
20b/19, 28b/10, 32b/17, 33b/4, 33b/5,
33b/735a, 36b/19, 37a/3, 37b/7, 38b/6, 39b/4,
43a/4, 43a/18, 44b/8, 43b/9, 44b/13, 44b/19,
45b/15, 45b/18, 45b/19, 46a/3, 47b/11, 49a/8,
50a/18, 50b/3, 50b/8, 50b/11, 50b/16, 51a/3,
53b/7, 53b/15, 54a/10, 55b/9, 56b/10, 58b/18,
59b/1, 61b/16, 63a/2, 67a/7, 67b/3, 69a/9,
71b/6, 72a/16, 73a/2, 73a/8, 73b/13, 75a/12,
79b/1, 79b/11, 83a/6, 84a/6, 84b/2, 88a/13,
92b/14, 93a/11, 98a/6, 98a/13, 102a/6, 102b/2,
104b/18, 112b/13, 113b/2, 113b/14, 114a/13,
116b/7, 116b/8, 118a/9, 119a/5, 119a/8,
119a/9, 121b/15, 121b/16, 122a/3, 122a/4,
123b/11, 123b/16, 125b/17, 135b/7, 136a/3,
137b/12, 138a/11, 141a/7, 141a/11, 142b/11,
142b/18, 143a/19, 143a/19, 143b/5, 146a/3,
147a/9, 150a/6, 150a/8, 150a/12, 156a/7,
150b/7, 159a/17, 162a/4, 162a/5, 163b/3,
165a/9, 165b/4, 172b/17, 173a/11174a/8,
176a/12, 176a/15, 176b/1, 176b/4, 176b/15,
176b/16, 176b/17, 177b/1, 177b/9, 178a/12,

178b/12, 180a/15, 180b/3, 182b/2, 187b/3, 190b/6, 190b/8
 s.+da('aleyhi's-selām) 124b/14
 s.+dan('aleyhi's-selām) 25b/6, 31b/1, 32b/14, 57a/4, 73b/16, 88a/5, 91b/16, 93b/19, 127a/7, 131a/13, 151a/3, 156a/10, 166b/12, 168a/2, 172b/11
 s.+dur('aleyhi's-selām) 152a/12, 154a/11, 160b/19, 168a/4, 185b/6
 s.+ı 159b/4
 s.+ı('aleyhimü's-selām) 1b/13
 s.+ı('aleyhimü's-selām) 14b/15
 s.+ı('aleyhi's-selām) 3b/16, 21a/11, 24b/14, 27b/9, 36b/4, 38a/1, 38a/2, 38a/4, 38a/5, 38a/8, 40a/11, 41b/9, 41b/13, 43a/9, 43a/15, 45b/16, 45b/19, 46b/2, 46b/15, 47a/2, 47a/3, 47a/4, 52b/14, 52b/18, 53b/11, 56a/16, 56b/9, 57a/6, 59a/8, 59a/19, 63b/3, 63b/18, 69b/2, 70b/3, 70b/10, 70b/14, 72b/10, 73a/1, 73a/6, 73b/6, 73b/8, 73b/9, 75a/17, 76b/6, 76b/11, 76b/13, 78a/14, 79a/9, 80b/10, 80b/14, 87b/5, 87b/13, 87b/17, 88a/1, 88b/2, 89a/2, 89a/8, 89b/18, 89b/19, 90a/12, 91b/17, 93b/4, 93b/9, 94a/2, 94a/9, 94b/13, 95a/6, 97a/1, 97a/4, 97a/8, 98a/15, 98a/16, 104a/10, 104b/12, 105a/14, 106a/15, 106b/15, 110a/17, 116b/1, 116b/3, 117b/6, 117b/11, 117b/19, 118a/6, 118b/1, 118b/9, 118b/10, 123b/15, 125b/5, 126b/7, 127a/7, 128b/8, 129a/5, 129a/11, 129a/15, 130a/16, 131b/1, 133a/14, 135a/13, 135b/4, 135b/12, 135b/10, 135b/14, 136b/19, 138b/17, 141a/3, 143a/14, 143b/13, 143b/19, 148b/5, 149a/7, 152a/3, 156a/17, 158a/6, 158a/10, 160b/10, 161b/8, 162a/11, 164a/2, 165a/11, 165a/12, 165a/16, 168b/2, 169b/11, 175b/5, 176a/13, 176a/16, 178a/3, 180b/9, 182a/5, 182a/5, 182a/7, 182a/8, 182b/15, 183a/1, 183a/6, 184a/6, 187a/4, 187a/6, 187a/11, 188b/9, 190a/8
 s.+ıñ('aleyhi's-selām) 38b/6, 40a/6, 42b/16, 43b/16, 45a/6, 45a/18, 46a/9, 50a/2, 53b/12, 55a/7, 56a/2, 56a/9, 56a/10, 58b/6, 63a/4, 68b/13, 85b/3, 143a/19, 155a/13, 163a/16, 187a/3, 188b/13
 s.+uñ('aleyhi ve's-selām) 107b/9
 s.+uñ('aleyhimü's-selām) 17a/15, 56b/12
 s.+uñ('aleyhi's-selām) 2a/10, 2b/5, 3b/8, 15b/13, 17a/6, 17a/16, 17b/5, 29b/2, 19a/9, 19b/12, 20b/5, 22a/7, 24b/2, 24b/8, 24b/9, 24b/19, 25a/2, 29a/2, 29a/13, 30b/4, 32a/6, 34a/5, 35a/16, 35a/18, 35b/1, 36b/11, 36b/13, 37a/8, 38a/12, 38a/13, 41b/16, 43b/15, 44b/19, 45a/2, 45a/13, 45a/16, 46a/6, 46a/8, 46a/10, 46b/16, 47a/6, 48b/16, 50a/4, 53b/6, 54a/6,

54a/14, 54a/16, 55a/4, 56a/8, 56b/5, 56b/11, 57a/2, 57a/3, 62a/3, 63a/2, 63a/13, 67b/6, 68a/15, 69a/10, 70b/10, 73a/9, 73b/12, 74b/1, 75a/6, 75a/8, 76b/16, 77b/9, 77b/16, 77b/18, 78a/11, 79a/16, 84a/15, 85a/3, 85a/10, 85a/12, 87a/5, 87a/11, 87b/5, 91b/2, 91b/3, 93b/13, 93b/17, 96a/1, 96a/2, 96a/12, 98a/10, 98b/5, 98b/7, 101b/7, 102a/5, 102a/7, 102b/8, 102b/17, 103b/2, 104a/13, 104b/8, 104b/14, 105a/13, 109b/8, 112b/14, 112b/16, 113a/1, 113b/14, 114a/8, 114a/9, 115a/18, 115b/6, 116a/19, 117b/9, 118a/1, 118b/7, 121b/1, 125a/5, 125a/7, 125a/16, 126a/15, 126a/17, 127a/15, 128a/14, 129a/9, 130a/3, 133a/11, 133b/1, 134a/2, 134a/13, 135a/5, 135b/8, 136a/13l, 137a/11, 137b/5, 137b/17, 138a/6, 141a/14, 142a/2, 143b/2, 145a/5, 148b/2, 150a/1, 152b/5, 154b/14, 155b/11, 157a/4, 157b/13, 158a/7, 163b/18, 165a/6, 166b/17, 166b/19, 167a/15, 167a/17, 168b/19, 169b/7, 170a/17, 171b/10, 171b/14, 173b/19, 175a/15, 175b/15, 176a/12, 176a/14, 177a/6, 177b/15, 178a/11, 178a/13, 178a/15, 178a/18, 178a/19, 179a/1, 179a/12, 179a/18, 179b/15, 180a/2, 180a/11, 180b/7, 183a/4, 184b/5, 184b/13, 185b/19, 188b/18, 190b/3
 s.+uñ(e'fzalu's-salavāt ve's-selām) 76a/17
 s.+uñ(şallallāhu 'aleyhi ve's-selām) 185b/4

selām Ar. Selam, eslenme, merhaba.

s.+(redd-i selām eyle-) 159a/10, 166a/5
 s.+it- 21b/11, 43a/8, 50a/15, 50b/6, 51a/1, 51a/6, 53b/19, 64b/5, 112a/10, 132b/14, 142b/12, 154a/18, 183b/6, 183b/8, 188a/3
 s.+vir- 8a/1, 9a/4, 85b/7, 149a/9, 159b/4, 159b/5

selāmet Ar. Eminlik, korku ve endişeden uzak durma.

s. 19b/11, 28a/13, 173a/6, 177b/12

selāṭīn Ar. Sultanlar.

s. 189a/14

selb Ar. İnkâr etme.

s.+it- 29b/12

seleb (Ar.) Giysi.

s.+ini 26a/19

selīm Ar. Sağlam, doğru.

s. 191a/19

s.+ü'l-ḳalb 86a/14

sellem Ar. ‘‘Selamete erdirsin’’ anlamıyla dualarda geer.
s. 3a/10, 61a/8
s.+ (‘aleyni’ş-şalavāt ve sellem) 76b/2
s.+(şalla’llāhu ‘aleyni ve sellem) 1b/15, 4b/12, 6b/16, 7a/2, 7a/10, 10a/3, 10a/5, 10a/7, 10b/14, 10b/6, 10b/18, 11b/12, 16a/2, 18a/1, 18a/5, 18a/10, 18a/16, 18b/1, 18b/2, 18b/5, 18b/11, 18b/12, 18b/15, 18b/18, 21a/3, 21a/6, 22b/7, 22b/9, 22b/11, 23a/7, 23b/2, 24a/17, 26b/16, 27a/14, 27a/17, 28a/14, 28b/1, 34b/1, 34b/19, 35a/12, 35b/15, 36a/19, 36b/3, 37a/15, 37a/18, 38b/9, 40a/13, 40b/13, 47b/3, 47b/10, 55b/16, 55b/18, 57a/10, 57a/19, 60a/6, 61a/2, 61a/9, 61a/16, 64a/8, 64a/15, 68a/10, 77a/6, 77a/13, 78a/4, 80a/8, 90a/14, 90a/16, 90b/2, 90b/4, 90b/14, 90b/19, 91a/17, 91a/19, 91b/1, 92a/5, 94a/1, 94b/6, 95b/10, 99a/17, 99a/19, 99b/2, 99b/3, 101a/16, 107b/5, 107b/16, 108b/5, 109b/1, 110a/16, 111a/9, 111b/17, 112a/5, 112b/2, 112b/3, 113a/4, 115b/18, 116a/9, 119b/5, 120a/9, 120b/7, 122a/5, 139a/8, 143b/11, 146b/4, 149b/13, 150b/17, 157b/1, 157b/7, 159b/11, 160a/8, 160a/17, 160b/3, 166a/15, 166b/4, 171a/13, 173b/2, 173b/7, 174b/3, 174b/17, 181a/18, 181b/2, 181b/18, 183b/14, 185a/17, 185b/1, 186a/14, 189a/16, 189b/9, 190b/17, 191a/2,
s.+(şalla’llāhu ‘aleyni ve sellem) 3a/12, 12a/5, 15a/5, 44b/11, 60a/14
s.+(Hāzret-i şallal-lāhu ‘aleyni ve sellem) 11b/14, 18b/3, 108a/4, 110b/6, 120a/16, 120b/2, 159b/17, 174a/16, 174a/19, 185b/5, 185b/19, 190b/7
s.+den(şalla’llāhu ‘aleyni ve sellem) 5b/17, 90b/9, 180a/8
s.+e(şalla’llāhu ‘aleyni ve sellem) 27b/6, 28a/7, 47b/7, 64b/1, 68a/5, 90a/17, 107b/7, 107b/12, 111a/10, 120a/1, 120a/2, 127b/14, 146b/6, 160b/1, 171a/10, 174a/9, 174b/6, 174b/11, 175b/19
s.+e(Hāzret-i şallal-lāhu ‘aleyni ve sellem) 110b/8
s.+i(şalla’llāhu ‘aleyni ve sellem) 91a/15, 38a/6
s.+iñ(şalla’llāhu ‘aleyni ve sellem) 17b/2, 29b/6, 159b/7
s.+üñ(şalla’llāhu ‘aleyni ve sellem) 5a/10, 18b/8, 35a/19, 35b/12, 36b/6, 46a/10, 68a/8, 110a/15, 112a/19, 115a/1, 155b/4, 159b/15, 160a/1, 174a/6
s.+üñ(şalla’llāhu ‘aleyni’ş-şalavāt ve sellem) 17a/14

selsebīl Ar. Tatlı ve hafif su.
s. 54a/17
s.+(şarāb-ı selsebīl) 55a/6, 55a/13

selvet Ar. Gönül rahatı.
s.+i 22a/13
s.+i173a/13

sem‘ Ar. İşitme, işitiş.
s.+i şerīf 54a/18

semā Ar. Göküzü.
s. 77a/7
s.+(ehl-i semā) 81b/19
s.+(lezzāt-ı semā) 10b/1
s.+yı dünyā 82a/3
s.+da 7b/10, 48a/11, 182a/12
s.+daki 43b/14
s.+dan 12b/4, 150a/9
s.+larından 6a/17
s.+muzda(‘arz-ı semā) 25a/19
s.+nıñ 30a/8
s.+ya 87a/1, 116a/6, 182a/6
s.+ya(‘arz-ı semā) 103b/5
s.+yı(‘arz-ı semā) 147b/3

semānīn Ar. Seksen.
s.+(ķariyye-i şemānīn) 103a/17

semār Ar. Meyve.
s. 161a/8

semāvāt Ar. Gökler.
s. 122b/8, 186a/1, 187b/12
s.+a 182a/9
s.+ı 182a/12

şemen Ar. Baha, kıymet, tutAr.
s.+in 74a/12

şemere Ar. Meyva, yemiş.
s.+sin 96b/13

semī‘ Ar. İşiten, işitme kuvveti olan.
s. 134a/8

şemiz Şişman.
s. 69a/13, 143a/4, 143a/5

şemt Ar. Taraf, yön.
s.+i irşād 2b/17

Şemūd Bk. Şahıs isimleri dizini.

s.+a(ķavm-ı Őemūd) 152a/2
s.+dur(ķavm-ı Őemūd) 151b/18

sen Sen.

s. 5b/10, 5b/13, 6a/13, 6a/14, 7b/9, 8a/2, 8b/9, 8b/9, 8b/11, 8b/12, 8b/14, 8b/16, 8b/17, 8b/18, 8b/19, 9a/16, 11a/7, 13a/12, 13a/15, 14b/1, 16a/16, 18a/9, 20a/4, 21a/15, 21b/13, 21b/15, 25b/14, 26a/19, 28a/3, 31a/15, 32a/4, 32b/9, 32b/10, 33a/4, 35a/1, 35a/2, 36a/5, 36a/7, 37a/8, 37a/12, 38a/1, 39a/2, 39a/4, 39a/15, 39a/15, 42b/5, 45a/3, 46a/13, 53a/3, 53b/5, 53b/6, 55b/11, 56b/16, 57a/5, 60b/3, 60b/7, 61b/2, 62a/18, 62b/14, 66a/5, 69b/16, 71a/11, 71a/14, 72b/12, 73b/19, 75a/1, 75a/2, 77b/4, 77b/9, 79a/11, 79a/13, 79b/14, 80a/19, 80b/1, 82b/1, 83a/1, 83b/6, 84b/11, 86b/9, 86b/14, 87b/18, 88b/6, 88b/11, 89a/9, 89a/10, 91a/5, 94b/16, 94b/19, 95a/4, 96a/14, 98b/12, 98b/18, 99a/1, 99a/2, 99b/1, 102a/12, 104a/15, 105a/8, 105a/9, 105a/10, 106a/8, 107a/3, 108a/11, 108a/11, 108a/12, 108a/13, 108a/19, 108b/19, 109a/12, 112a/2, 112a/11, 112b/11, 114a/4, 114a/18, 114b/7, 115a/7, 115a/11, 118a/16, 120b/6, 123a/2, 123a/4, 123a/7, 124a/6, 124b/4, 124b/5, 126b/9, 127a/17, 127b/10, 127b/19, 129b/7, 129b/10, 137a/18, 137b/7, 138b/5, 142a/16, 144a/15, 144b/2, 145a/1, 145a/14, 146a/8, 146b/5, 147a/2, 147a/3, 147a/4, 149b/1, 149b/17, 152b/14, 153a/1, 153a/5, 153b/5, 153b/13, 154b/13, 158b/9, 158b/11, 158b/11, 160b/12, 162b/1, 162b/10, 166b/18, 166b/19, 167a/19, 168a/19, 168b/3, 168b/5, 168b/15, 170a/1, 170b/11, 172a/10, 172a/15, 172a/16, 172a/17, 172a/17, 172a/18, 172b/2, 175a/7, 177a/12, 177a/19, 178a/16, 180a/16, 180a/18, 185b/9, 185b/17, 191b/16
s.+dağı 18a/8, 57b/2, 57b/5, 59a/9, 71a/2, 72a/8, 139b/9, 146b/17, 150a/8, 176a/18
s.+de 82a/18, 88b/7
s.+dedür 95a/10
s.+den 8b/6, 16a/16, 56b/6, 57a/7, 57b/1, 57b/4, 59a/6, 69b/15, 70a/5, 72b/4, 73b/18, 76a/6, 80b/1, 94b/11, 100b/19, 101b/14, 105a/11, 109a/13, 116b/19, 117a/5, 120b/7, 127a/19, 133a/15, 138b/9, 140a/18, 148b/11, 149a/13, 149b/16, 154a/18, 167a/10, 184b/15, 188b/11, 191b/5
s.+i 4a/10, 4a/16, 5b/8, 5b/11, 5b/13, 8b/16, 21b/17, 23a/4, 24b/12, 24b/13, 32b/9, 32b/10, 33b/2, 35b/9, 35b/16, 50a/16, 50b/2, 50b/2, 54a/19, 54b/1, 54b/1, 54b/2, 54b/3, 54b/9, 54b/10, 55b/10, 57a/16, 57a/16, 57a/17, 57a/18, 59a/6, 65b/12, 65b/13, 65b/14, 71a/8,

71a/8, 71a/17, 76a/8, 76a/12, 78a/2, 78b/15, 78b/18, 82a/17, 82b/2, 86a/18, 87b/6, 88b/7, 90a/3, 90a/5, 96b/1, 102b/16, 106b/18, 107a/3, 108a/11, 108b/1, 108b/16, 109a/15, 111a/13, 112a/12, 112b/11, 114a/14, 114a/17, 114b/4, 114b/5, 117b/14, 117b/15, 124a/8, 125b/19, 127a/6, 127a/8, 132a/4, 133b/10, 133b/12, 134a/8, 136b/10, 139a/3, 139a/4, 140b/11, 140b/14, 145a/2, 146b/16, 146b/18, 147a/3, 147a/3, 149b/3, 149b/5, 152b/15, 152b/15, 152b/16, 153b/4, 160b/18, 167a/12, 168b/6, 168b/7, 172a/12, 172a/18, 175b/5, 175b/8, 178a/1, 184a/15, 188b/6

s.+iñ 6a/14, 9a/16, 20a/6, 25b/17, 28b/15, 35b/6, 39a/13, 68a/12, 86a/2, 102a/13, 105a/8, 105b/5, 105b/16, 133b/17, 139a/5, 154b/11, 158b/12, 164b/15, 166b/18, 167a/2, 170a/5, 172a/18, 175b/6, 178a/8, 184a/4, 188a/16

s.+mi 27b/6, 128a/12, 154a/12

s.+misin 96a/19

s.+sin 144a/15

s.+siz 188b/12

s.+üñ 5b/7, 5b/12, 5b/13, 7b/12, 13a/16, 14a/16, 18a/6, 18a/8, 18a/9, 20a/4, 20a/7, 20a/8, 21b/16, 21b/16, 21b/17, 26a/2, 27b/17, 32a/15, 32b/8, 33a/12, 33b/12, 36a/6, 36a/9, 36b/5, 37b/18, 38b/17, 38b/18, 39a/16, 40b/16, 41b/2, 41b/3, 47a/9, 49a/6, 51a/2, 51a/13, 53b/2, 53b/6, 57b/2, 59a/3, 59a/3, 65a/3, 66a/9, 66a/10, 66b/16, 67a/12, 68a/11, 68a/13, 70a/3, 71a/17, 74a/2, 74a/9, 75b/2, 77a/11, 77b/7, 82a/18, 82b/12, 83a/7, 83a/8, 83b/7, 86a/17, 86b/10, 86b/12, 87b/7, 87b/8, 87b/8, 88b/14, 91a/6, 91a/12, 92b/12, 95a/8, 96a/10, 97b/7, 98b/13, 99b/12, 102b/12, 103b/13, 104a/9, 104a/17, 106a/8, 106a/10, 106a/11, 107a/5, 109a/8, 112a/13, 113b/5, 114b/2, 114b/3, 114b/7, 115a/8, 115a/11, 116a/6, 116a/14, 116b/13, 117b/2, 117b/8, 122a/13, 123a/6, 124a/8, 125b/17, 129b/14, 130a/12, 132a/6, 133b/8, 133b/12, 133b/16, 133b/19, 134b/1, 134b/8, 134b/15, 136a/10, 136b/13, 140a/18, 142b/14, 145a/6, 148b/6, 148b/10, 148b/17, 149a/15, 151a/9, 151a/16, 152b/6, 153b/8, 154a/6, 154a/6, 154a/15, 154a/18, 157b/19, 158b/8, 160a/7, 163b/11, 163b/11, 164b/13, 164b/17, 166a/11, 168b/6, 170a/6, 172a/11, 172a/11, 172a/12, 173b/16, 174a/1, 177a/17, 177b/13, 177b/14, 177b/17, 177b/19, 178a/7, 181a/15, 181b/1, 184a/3, 184a/14, 184b/14, 187b/4, 188a/5, 188b/5, 188b/16

s.+üñ-çün 68a/9

s.+üñdür 6a/2, 114a/19

s.+ünle 6b/6, 65a/4, 65a/5, 65a/6, 65a/6,
65a/11, 65a/12, 65b/9, 78a/1, 97b/8, 115a/2,
122a/13, 155a/18
s.+ünledir 112a/14
s.+ünüm 89a/10

genā Ar. Övme, övüş.
s. 3a/1, 149a/9
s.+(ḥamd u genā it-) 119b/19
s.+yī lā-yuadd 1b/1
s.+sına 95b/16
s.+sını 20a/8

sence Ar. Bir tartı aleti.
s. 68b/6

sene Ar. Yıl.
s. 69b/6, 79a/6, 79a/7, 86a/16, 129b/15,
137b/14, 145a/16, 150b/4, 154b/18, 160b/11,
162a/3
s.+de 61b/6, 151a/1, 151a/2, 151a/3,
151a/4, 151a/5, 151a/5, 151a/6, 191b/14
s.+den 151a/7
s.+dir 99a/5, 99a/6, 183b/9
s.+dür 141b/19, 158a/11
s.+sine 2a/6
s.+sinüñ 150b/7
s.+ye 61b/5, 99a/5

seniyye Ar. Yüksek, yüce.
s.+ler 98b/14

sep- Serpmek, saçmak.
s.-di 167a/4
s.-iñ 152b/19

serā Far. Saray.
s. 38a/19

serā Ar. Toprak.
s.+dan 6a/8

serdār Far. Asker başı, kumandan.
s.+ı 51b/5
s.+it- 1b/17

serendib Ar. Yerin altı.
s.+e 177a/1

serfirāzlık Başını yukarı kaldırmak.
s.+it- 82a/17

sergerdān Far. Başı dönen, sersem, şaşkın.
s. 4a/4, 172b/4

s.+dır 49b/7
s.+dur 1b/10
s.+it- 7b/10
s.+sın 55a/16

serḥoş Far. Sarhoş.
s. 139a/15

serîr Ar. Taht.
s. 57b/17

serika Ar. Çalınmış şey.
s. 170a/4

sermāye Far. Anamal.
s.+ñ 103b/17
s.+si 65a/4, 65a/5, 65a/6, 65a/7, 65a/11,
65b/9, 66a/8, 66a/9
s.+sin 87b/14, 87b/15

sermedî Far. Daimi, sürekli.
s.+(pādişāh-ı sermedî) 9a/17

serp- Serpmek, saçmak.
s.-di 178b/16

serāpā bulsöz
s. 99b/5

serv Far. Servi.
s. 160a/16
s.+e 23a/16

server Far. Baş, başkan.
s. 1b/16, 114b/13
s.+(eyyām-ı server) 118a/8
s.+(Ḥazret-i server) 92a/14, 120b/7
s.+(Ḥazret-i server enbiyā) 61a/15
s.+i(Ḥazret-i server-i kā'ināt) 64a/13,
110a/15, 127b/14, 131a/3, 167b/5, 174a/10
s.+i 'ālem ve kā'ināt 61a/3
s.+i enbiyā 76a/17
s.+i kāināt 166a/15

serverān Far. Başlar, başkanlar.
s. 9b/16
s.+dan 114b/11

servet Ar. Zenginlik, varlık.
s. 147b/10, 148a/5

serzeniş Far. Başa kakma.
s.+it- 95a/8

setr Ar. Örtme, kapama, gizleme.

s.+i 'avret it- 53a/7

s.+i murād it- 121b/19

s.+it- 5b/12, 5b/12, 11b/9, 28b/11, 35b/9,
58b/17, 84a/9, 117a/15, 126b/3

s.+üñ(şāhib-i setr) 125a/9

Settār Ar. Örtten, Allah.

s. 75b/12

s.+a(Ḥāzret-i Settār) 105b/12

s.+am 36a/9

s.+dır 35b/6

s.+u'l-'uyüb 35b/9

sev- Sevmek.

s.-dügümüz 134b/9

s.-er 44b/16, 65a/1, 117b/19, 118a/2,
186b/11

s.-er misin 47a/4

s.-erdi 169b/7

s.-erem 38b/1, 130a/1, 134b/6, 134b/7,
136b/10, 136b/11, 136b/12, 184a/8, 184a/10

s.-erler 38b/2, 134b/8

s.-erseñ 134b/7

s.-ersin 134b/7

s.-ersin 46b/4

s.-memege 128a/17

s.-ün 38b/1

sevāb Ar. Allah tarafından

mükafatlandırılan hareket.

s. 7a/17, 14b/4, 64b/12, 66a/10, 101a/8,
159a/19, 159b/1, 159b/3

s.+ı enbiyā 10b/16

s.+ı evliyā 10b/17

s.+ı ni'met 60a/3

s.+a 100a/15

s.+da 7a/9

s.+dan 7a/11

s.+ı 12a/4, 18b/9

s.+ın 10b/19, 11a/1, 13a/3

s.+ol- 135a/6

sevdā Far. Aşk, sevgi.

s.+sına 49b/19

s.+sında 26b/14

sevgülü Sevgili, dost, yār.

s.+dür 130a/11, 186a/18

s.+mden 176a/18

s.+ñ 188b/6

s.+sinden 176a/18

sevil- Sevilmek, beğenilmek.

s.-mege 10a/9

sevr Ar. Öküz, boğa.

s.+ı esved 111b/1

sevüñ- Sevinç duymak.

s.-dün 66a/5

seyāhat Ar. Yolculuk, gezi.

s.+ı miñnet 37a/1

s.+ı 185a/1

seyr Ar. Yürüme, yürüyüş, gezinme.

s. 184b/19, 184b/19

s.+ine 103b/11

s.+it- 26b/13, 42a/15, 81b/7, 133a/19,
152a/19, 162a/19de, 182a/10, 182a/18, 182b/4,
183a/12

s.+itdür- 182a/12

seyyāre Ar. Kervan, kafil.

s. 126b/15, 126b/17, 126b/18

seyyi'āt Ar. Fenalıklar, kötülükler.

s.+ı 145a/10

s.+ından 70b/6

seyyid Ar. Efendi, bey.

s. 116a/5, 120a/17, 127b/6, 174b/12

s.+ı ālim 155b/4

s.+ı beni ādem 10b/13

s.+ü'l(Ḥāzret-i Seyyidü'l-Enbiyā) 190b/17

s.+ü'l(Ḥāzret-i Seyyidü'l-Mürselin) 4b/11,
12a/5, 44b/11, 95b/7, 155b/2, 166a/13, 185b/1

s.+ü'l-enbiyā-yı ve'r-resül 115b/17

s.+ü'l-kevneyn 24a/17, 35b/12, 47b/3,

57a/18, 64a/15, 64b/1, 68a/10, 76b/2, 99b/3,
108b/5, 112a/4, 186a/13

s.+ü'l-mürselin 5b/17, 19a/6, 28a/14,

29b/5, 35b/15, 55b/19, 60a/17, 91a/3, 93a/18,
140b/18, 149b/12, 181b/17, 185a/17, 181a/1,

181a/18, 185b/12, 189a/15, 190a/6, 190b/14

s.+ümüze 27b/6

s.+ü's-sādāt 185b/18

seyyide Ar. Muhterem kadın.

s.+nüñ 127b/6

s.+sisin 127a/18

seyyidī Ar. Seyyide mensup.

s. 83b/13

sezā Far. Münasip, uygun.

s.+sıdur 32a/15

sezāvār Far. Münasip, uygun.

s. 148a/5
s.+dur 1b/2

şı- Reddetmek.

s. yasin 8a/9

şı- Kırmak, bozmak.

s.-duñ 62b/13
s.-mazdı 62a/2
s.-yup 37b/5

sıcaklık Sıcaklık

s.+ı(sıcaklığı) 96b/12

şıçra- Sıçramak.

s.-dı 7a/19
s.-yup 104b/13

şıddik Ar. Pek doğru, sözünün eri.

s. 79b/11, 112a/6, 144b/12, 144b/14,
144b/15, 144b/16, 144b/18, 145a/5, 175a/2,
185a/18

s.+(nebī şıddik) 192a/6
s.+(Hâzret-i Ebübekru'ş-şıddik) 97b/14,
111b/8
s.+(Hâzret-i şıddik Yūsuf) 21b/8
s.+umdur 38a/9

şıddika Ar. Pek doğru kadın

s.+(‘Āyişe -i şıddika) 47b/6, 63b/10,
90a/19
s.+ya 118b/13
s.+ya(Hâzret-i şıddika) 90b/4

şıddiku'llāh Ar. Allah'ın resulü.

s. 84a/12

şıdk Ar. Doğruluk, gerçeklik.

s. 98a/2
s.+(kadem-i şıdk) 116b/19
s.+ı kalb 58b/1
s.+ı mekāl 134a/18
s.+ı hulk 191a/3
s.+dur 123b/18, 139a/1
s.+ı 36b/7
s.+ı(eşer-i şıdk) 144b/12
s.+ına 36b/5, 79b/13, 79b/16
s.+la 8b/4

şıfat Ar. Hâl, şekil, varlık.

s. 63a/9, 147a/12, 167b/16, 185b/12

s.+ı celāl 9a/12

s.+ı cemāl 9a/13

s.+ı fażl 112a/14

s.+ı 'ināyet 179a/10

s.+ı ma'rifet-i zillet 144b/16

s.+ı mübālağa 147a/13

s.+ı ḥasene 5a/5

s.+ı zemīme 110b/13, 147a/14

s.+da 185b/8

s.+ı 12b/8, 12b/10, 13b/5, 33a/11, 48a/14,
48a/14, 81a/17, 94a/3, 94a/7, 147a/13,
159a/13, 159a/14, 159a/14, 159a/15, 159a/15,
170a/16

s.+ıdur 39a/8

s.+m 42b/1

s.+ma 13b/10

s.+mda 60a/9

s.+mdan 5a/5

s.+mdandur 33b/16

s.+ıyla 35b/14

s.+ların 9a/12

s.+larından 134b/10

s.+um(zāt-ı şıfat) 93a/13

s.+uñdur 158b/12

şığ- Uygun olmak.

s.-maz 25a/19, 117b/4

şığa Ar. Fiilin çekiminden meydana gelen

çeşitli şekillerden her biri.

s.+yı cem' 36b/8

şığın- Sığınmak.

s. 4b/1, 107b/3, 108a/13, 112a/16

s.-a 106b/10, 108b/6

s.-an 106a/2

s.-dı 13a/10, 107b/5, 108b/2, 108b/3,

108b/4, 108b/5, 108b/8, 131a/1

s.-dığı 106a/19

s.-dılar 106a/1

s.-mak 108a/5

s.-mağ 108a/15

s.-mışam 107a/8

s.-uñ 4a/7

s.-up 107b/2, 108b/11

s.-ur 108a/16

şığır Sığır.

s. 93b/7

şıhhat Ar. Doğruluk, gerçeklik.

s. 16b/1, 19b/11, 27a/1, 75a/5, 132a/10,
132a/14, 132a/19, 132b/5, 132b/18
s.+a 12b/16

- s.+dadur 163b/19
s.+dur 63a/18
s.+ından 21b/9
s.+uñ 181a/8
- şıķ-** Sıkmak.
s.-up 138a/2
- sıķāt** Ar. Sözüne güvenilir kimse.
s.+dan 157b/10
- sıķlet** Ar. Ağırılık, yük.
s.+i maşıyet 103a/11
- sırāt** Ar. Yol.
s. 28a/16, 114b/5, 115a/9, 121a/15
s.+dan mı 35b/19
s.+ı 103a/11, 103a/13, 103a/15
- sırça** Camdan yapılmış.
s.+dan 135a/15
s.+lar 104b/6
- sırr** Ar. Sır.
s. 31a/6, 31a/11, 34a/17
s.+(ifşā-yı sırr it-) 30b/13, 71b/5
s.+ı ilāhī 30b/13
s.+ı Hūdā 31a/2
s.+ı 31a/7, 70a/15, 88b/15, 95a/1, 96b/3,
127b/3, 167a/14, 172b/3
s.+ın 88b/12
s.+ına 51b/19, 75b/9, 114b/1, 116b/18,
117a/4, 132a/4, 137a/18, 144a/6, 166a/6
s.+ında 93a/6
s.+ından 95a/7
s.+ını 30b/6, 30b/9, 30b/10, 31a/10,
34a/12, 34a/13, 35a/16, 35a/16, 35a/18,
35a/19, 35b/1, 167b/10
s.+ıñ 35a/14
s.+nda 154b/17
s.+umda 93b/1
s.+uñı 30b/8, 34a/15
- şıyām** Ar. Oruçlar.
s.+ı ramazān 171b/9
- şıyānet** Ar. Koruma, korunma.
s. 108b/8
s.+it- 35b/5
- sicn** Ar. Hapishane, cezaevi.
s. 77a/15
s.+i dünyā 148b/13
- sihr** Ar. Büyü, büyücülük.
s. 107b/9, 107b/16
s.+(‘ayn-ı sihr) 160a/17
s.+den 107b/5
s.+eyle- 107b/7
s.+it- 174a/19
s.+leri 57b/15
- silāh** Ar. Silah.
s. 112a/3
s.+um 27a/2
- silk-** Silmek, sarımsak.
s.-di 176b/3
s.-diler 178a/14
s.-üp 16a/9, 44a/6
- silsile** Ar. Zincir.
s. 137a/12
- sine** Far. Göğüs, yürek.
s.+lerden 180b/11
s.+lerinde 32b/5
s.+mde 153b/13, 170b/17
s.+mizde 19b/1
s.+ñüzdedür 40b/19
s.+si 148a/12
s.+sinden 114a/7
s.+sine 19b/7, 113b/15, 188a/19
- sinin** Ar. Yıllar.
s.+i adīde 2a/19
- sipāh** Far. Asker.
s. 19b/8
- sipāriş** Far. Sipariş, ısmarlama.
s. 143a/15, 163a/17
s.+eyle- 141a/15
s.+it- 43a/10, 47a/5, 172a/8, 177b/7
- sipihr** Far. Talih.
s. 184b/17
- si’r** Ar. Fiyat.
s. 87a/6
- sirāc** Ar. Işık, kandil, mum.
s.+a 136b/8
- siret** Ar. Bir kimsenin hali, tavrı, ahlākı.
s. 16b/12, 20b/7, 21a/1
s.+(bahā-yı siret) 68a/1
s.+i evliyā 123a/8

- s.+i 20b/5, 20b/10, 20b/11, 87a/12, 120a/4
s.+in 87a/14
s.+inde 84b/17
s.+ine 68b/1
s.+iñ 120a/2
s.+iyle 20b/13
s.+lerin 20b/15
- sirke** Far. Sirke.
s.+sini 140b/2
- sitem** Far. Eziyet.
s.+ün 158a/17
- sitemkār** Far. Sitem eden.
s.+(zālīm-i sitemkār) 77a/16
- siyadet** Ar. Hz. Hasan vasıtasıyla Hz. Muhammed'in soyundan olma.
s.+i 29b/7
- siyāh** Far. Kara.
s. 17a/5, 24b/9, 67b/18, 77a/2, 109a/3, 119a/19, 131b/17, 138b/14
s.+it- 109b/7
s.+sız 106a/13
- siyāset** Ar. Memleket idaresi
s. 124a/11, 183b/5
- siz** Çokluk ikinci kişi zamiri.
s. 16a/11, 31a/3, 32a/1, 32a/1, 34a/9, 34b/1, 37b/14, 38b/1, 40b/3, 41b/6, 42b/19, 45a/8, 45a/9, 46a/19, 49a/12, 61b/15, 70b/12, 72b/17, 72b/18, 75b/17, 75b/18, 75b/19, 86b/2, 92a/11, 112a/2, 120b/3, 123a/16, 128b/17, 146a/2, 154a/2, 156b/2, 156b/7, 156b/8, 156b/11, 163b/1, 164a/2, 164b/7, 164b/11, 169b/16, 172a/2, 181a/15, 181b/1, 192a/4
s.+den 63b/9, 84a/12, 125b/15, 128b/17, 164a/7, 170a/18
s.+e 9a/9, 39a/6, 43a/6, 44a/14, 49a/2, 49a/12, 49a/13, 52a/7, 58b/1, 72b/17, 76a/19, 84b/16, 91b/10, 92a/12, 112b/5, 116b/11, 126b/12, 130a/8, 144a/9, 150b/9, 157a/1, 157b/11, 160a/5, 164b/10, 169a/5, 186a/2
s.+i 72b/15, 72b/18
s.+ün 11b/9, 18a/2, 34a/7, 39a/7, 49a/11, 61b/15, 71a/10, 75b/19, 128b/18, 144a/8s, 158a/3, 164a/3, 170a/11, 183b/7, 183b/7,
s.+ündür 34a/8, 93a/15, 93a/16, 93a/17
s.+ünle 40b/3, 42b/18, 151b/11
- sohbet** Ar. Sohbet, yarenlik.
- s. 73b/19
s.+e 105a/19
s.+eyle- 6b/12
s.+i 3b/14, 122a/13, 135b/18
s.+imizi 26b/3
s.+imüze 42b/10
s.+inden 11a/3, 42b/11, 45a/3, 90b/1, 153a/14, 167b/12
s.+ine 42b/13
s.+it- 44b/4, 135b/19, 136a/1
s.+ümize 68b/18
s.+ümüze 75a/5, 102a/1
- şoĸak** Sokak.
s. 178b/5
s.+larda 135b/5
- şol** Sol, saĸ karşıtı.
s.+a 44a/6, 133b/6, 133b/14
s.+ın 51b/17
s.+ına 67a/2, 163a/8
s.+ında 152b/1, 156a/13, 181a/19
s.+ından 6a/9
s.+uma 70a/8
s.+unda 180b/5
- şon** Son, ilk karşıtı.
s. 72b/16, 115b/2
s.+ı 73b/15, 131a/8
s.+uña 84a/2
- şoñra** Sonra, önce karşıtı.
s. 8b/2, 19b/6, 24a/10, 24b/4, 31a/7, 39a/7, 39b/12, 41a/1, 47b/4, 49a/3, 56a/12, 61b/2, 67a/16, 70b/9, 72a/6, 90a/6, 91b/18, 103a/6, 110b/7, 110b/11, 117b/5, 128b/8, 133a/8, 135a/4, 135a/5, 143a/3, 143a/6, 144a/14, 144b/1, 145b/15, 147b/14, 155b/18 156a/6, 159a/16, 160b/1, 162b/11, 166a/15, 169a/12, 173b/12, 183b/3, 183b/18, 188a/6, 188a/12, 188b/11, 188b/14, 192a/7
s.+(andan-şoñra) 73a/15
s.+(günden-şoñra) 139a/3, 139a/4
s.+(şatduĸdañ-şoñra) 66b/15
s.+(şehvetden-şoñra) 189a/15
s.+(şimden-şoñra) 154b/6
s.+dur 113a/9
- şor-** Sormak.
s.-ardı 141b/11
- şovuk** Soĸuk, sıcak karşıtı.
s. 14a/10, 14a/10, 124a/18

- soyun-** Soyunmak.
s. 7b/1, 7b/3
s. 23a/16, 58a/9, 60a/1, 86b/3, 91a/5,
110a/2, 120b/15, 120b/18, 128a/12,
190a/16
- sög-** < *sövmek* Sövmek, küfretmek.
s.-erim 112b/5
s.-ersin 112b/4
s.-sün 74a/5
s.+den 174b/19
s.+e 61b/10, 139a/5, 153a/3
s.+i 86b/3, 121b/16
s.+idür 5a/10, 42a/18
s.+in 25a/13, 52b/4
s.+ine 86b/4, 98b/8
s.+ler 169a/13
s.+lerin 171b/10
s.+üm 135b/1
s.+ün 123a/6
s.+ünden 164b/13
s.+ünüzde 86b/2
- söyin-** Sönmek, parlaklığı gitmek.
s.-di 70a/1
- söyle-** Düşündüğünü veya bildiğini söyle
anlatmak. sözle
s. 16a/16, 49a/3, 79b/11, 88b/11, 165b/11,
166b/7
s.-di 31a/6, 86b/3, 95a/4, 153a/12
s.-diler 112b/10, 118b/7, 137b/18,
165b/12, 169a/13
s.-me 37b/4
s.-mege 49b/13, 160a/5
s.-mek 49b/10
s.-mekden 23a/8
s.-meñ 163a/12
s.-meye 138a/12
s.-mezem 60a/1
s.-nmicek 60a/3
s.-r 34a/16, 56a/7, 118a/14, 120b/18,
153a/1, 168a/17, 171a/10
s.-rdi 62b/4
s.-rler 34a/16
s.-rsek 57a/5
s.-rsin 69b/10
s.-rsin(yalân söyle-) 112b/6
s.-se 25a/13, 139a/12
s.-ye 128a/11
s.-yecegin 61b/18
s.-yemez 168a/18
s.-yicek 34a/13
s.-yüp 138a/1
- söyleş-** Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek
s.-diler 107b/15, 156a/4, 171a/3, 171a/5,
171a/6, 171a/7, 171b/10
s.-irler 171b/3
s.-miş 171a/2
s.-ürdi 171a/8
s.-ürler 171a/16, 171b/1
- söylet-** Söylemek zorunda bırakmak, itiraf
ettirmek.
s.-mege 118a/15
s.-üp(söyledüp) 170b/1
- söz** Söz, lakırtı.
s. 12b/3, 12b/4, 12b/4, 12b/9, 12b/15,
13b/7, 26a/4, 67b/5, 69b/12, 82a/7, 84a/2,
86a/15, 102b/9, 102b/10, 106b/6, 124a/16,
127a/2, 150a/10, 152b/19, 161b/3, 167a/4,
178b/16, 180a/11
s.+da 12b/3
s.+dan 38b/4, 52b/15, 69b/13, 84a/17
s.+dır 13b/7
s.+lar 10a/9, 85a/13
s.+ları 85a/18
s.+nın 12b/8, 12b/15
s.+suz 76a/9
s.+vı 86a/11
s.+ya 12b/12, 69b/13, 124a/18, 132b/10,
161b/3
s.+yı 53b/12, 53b/13, 86a/12, 86a/14
s.+yın 52a/2
s.+yını 52b/1
s.+yına 181a/17, 181b/16
s.+yuñ 67b/10
- şu** Su.
s. 12b/3, 12b/4, 12b/4, 12b/9, 12b/15,
13b/7, 26a/4, 67b/5, 69b/12, 82a/7, 84a/2,
86a/15, 102b/9, 102b/10, 106b/6, 124a/16,
127a/2, 150a/10, 152b/19, 161b/3, 167a/4,
178b/16, 180a/11
s.+da 12b/3
s.+dan 38b/4, 52b/15, 69b/13, 84a/17
s.+dır 13b/7
s.+lar 10a/9, 85a/13
s.+ları 85a/18
s.+nın 12b/8, 12b/15
s.+suz 76a/9
s.+vı 86a/11
s.+ya 12b/12, 69b/13, 124a/18, 132b/10,
161b/3
s.+yı 53b/12, 53b/13, 86a/12, 86a/14
s.+yın 52a/2
s.+yını 52b/1
s.+yına 181a/17, 181b/16
s.+yuñ 67b/10
- şu'** Ar. Kötülük, fenalık.
s.+yı zann eyle- 190b/6
s.+yı zann it- 8a/16, 41b/12, 41b/14, 76a/5
- su'âl** Ar. Soru.
s. 34a/17, 64b/13, 92b/9, 121a/13, 148a/15,
181b/1
s.+(arşa-yı su'âl) 62a/6
s.+a(mağām-ı su'âl) 45b/4
s.+buyur- 62b/9, 62b/10
s.+eyle- 32a/19, 55a/10, 89a/3, 89a/12,
95a/19, 108a/14, 134a/10, 134b/11, 141a/14,
143a/9, 158b/10, 159a/18, 160a/6, 172b/10,
182a/14, 185a/1
s.+ın 143a/19

s.+it- 11a/16, 14a/13, 17b/8, 18a/12,
18a/18, 18b/12, 19b/18, 27b/6, 33a/18, 39a/15,
46b/17, 50a/18, 50b/10, 50b/12, 50b/17, 51a/3,
51b/6, 52a/4, 52a/8, 55b/6, 59b/14, 59b/17,
59b/18, 61b/3, 64a/17, 66a/1, 79a/4, 79a/11,
95a/7, 96b/2, 99b/16, 102a/11, 106b/8, 111b/9,
114b/12, 115b/14, 117b/12, 123a/2, 124a/14,
129b/6, 130b/2, 134a/15, 134b/11, 141a/4,
143a/14, 143b/6, 143b/7, 145b/8, 145b/13,
146a/13, 147a/6, 152b/6, 152b/19, 153b/15,
153b/18, 154a/4, 156b/15, 157b/15, 159a/12,
160a/7, 162b/1, 163b/12, 166b/10, 167a/4,
167a/9, 168a/16, 168a/17, 170a/18, 172b/6,
181b/11, 182a/13, 187a/6
s.+ol- 163a/12
s.+olun- 123b/17

şubh Ar. Sabah.
s.+ı vişāl 180b/11

şuc Suç, cürüm. Krş. **şuç**
s. 71b/5

şuç Suç, cürüm. Krş. **şuc**
s.+larından 105a/3, 180a/17
s.+uñı 51a/2

şudür Ar. Meydana çıkma, olma.
s. 180b/12

şüfi Ar. Tasavvuf ehli, sofu.
s.+ye 12a/12

şüflük Sofu olma durumu.
s. 192a/2

şufret Ar. Sarılık, sarı renk.
s.+e 173a/12

şugra Ar. Daha (pek, en, çok) küçük.
s.+da(‘âlem-i şugra) 148a/14
s.+dan(‘âlem-i şugra) 192a/2
s.+ların 138a/7

şuhûf Ar. Sayfalar, yapraklar.
s.+da 46a/8

sûk Ar. Çarşı, pazar, alım satım yeri.
s.+a(ehl-i sük) 12a/14

sulb Ar. Soy, döl.
s. 166b/19
s.+ı peder 155b/5
s.+ından 167a/1

şulehâ Ar. Salih, iyi, günah işlemeyen
kimseler.
s. 155a/18

şulh Ar. Barış, barışma.
s.+it- 41a/5

sultân Ar. Padişah, hükümdar.
s. 10a/2, 18b/12, 28a/19, 34b/18, 90a/16,
174b/11, 185b/3, 189b/7, 189b/9, 190a/6,
190b/17, 191a/3, 191a/19, 191b/3, 191b/7,
191b/10
s.+ı(Hâzret-i sultân-ı enbiyâ) 57a/9,
99a/14
s.+ı(Hâzret-i sultân-ı kevneyn) 18b/1,
23b/2
s.+ı ‘âlem 5a/14
s.+ı enbiyâ 18a/10, 159b/11
s.+ı kevneyn 3a/11, 10a/4, 47b/7, 122a/5,
159b/15, 160a/17, 189b/8
s.+ı lâ-izâl 20a/7
s.+ı Mısır 126b/18
s.+a 105b/11
s.+a(‘adl-ı sultân) 43a/12
s.+dan 191b/13
s.+ı(Hâzret-i sultân-ı kevneyn) 94a/1
s.+ımuñ 192a/19
s.+ımuz 190b/15, 191a/13
s.+ımuñı(Hâzret-i paşa-yı sultân) 191a/9
s.+ıñ 22b/9, 31a/10, 163a/14
s.+ıyam 85b/6
s.+lar 150a/15
s.+u’l-İslâm 2a/6
s.+u’l-müfessirîn 4b/17
s.+umuz 190a/6
s.+uñ 189b/12
s.+uñdur 108b/11

şun‘ Ar. Tesir, kuvvet.
s.-ı ilâhî 83a/2, 109b/16
s.+ıma 83a/10
s.+ın 128b/9
s.+ına 14a/14, 14a/18, 14b/2, 58a/7, 80a/2,
92b/2
s.+ından 1b/9
s.+ıñ 14a/14, 20a/6
s.+um 14a/11, 14a/12
s.+uñ 83a/7
s.+uñ(‘âlem-i şun‘) 92b/1
s.+uñı 83a/8

sür Far. Ziyafet, şenlik, düğün.

s. 9b/4
s.+ı menkuşe 9b/14

sûre Ar. Kuran'ın ayrıldığı 114 bölümünden her biri.

s. 5a/4, 11a/8
s.+i Duḥān 11a/8, 11a/9
s.+i Fātiḥa 13a/2
s.+i Fātiḥatu'l-kitāb 13a/19
s.+i İhlāş 11a/17, 13a/18
s.+i kerīme 4b/5, 4b/10, 11a/10, 192a/14
s.+i Mekkiyye 4b/6
s.+i Vāḳıta 11a/18
s.+i Ḥaşr 10b/9
s.+i Yāsīn 11a/9
s.+i Yūsuf 4b/3, 190b/9, 192a/3
s.+de 6a/3, 6a/4, 11b/2
s.+lerin 107b/14
s.+lerini 108a/2
s.+lerüñ 11a/11
s.+yi 4b/12, 4b/13, 11b/4

şûret Ar. Biçim, görünüş, kılık.

s. 14a/5, 15a/18, 15b/2, 16b/12, 20b/6,
20b/12, 20b/17, 34b/6, 70a/1, 78b/16, 120a/3,
177a/4
s.+i 'âdem 13b/13, 15a/15, 15b/1, 20b/17
s.+i cemāl 177a/3
s.+i 'ināyet 78a/17
s.+i naḳş 14a/4
s.+i Ḥaḳ 31a/19
s.+den 20b/8, 67b/18
s.+desiz 156b/7
s.+dür 97a/11
s.+e 78a/17
s.+i 15a/16, 20b/5, 20b/9, 20b/10, 71b/16,
104b/8, 135a/16
s.+in 87a/13, 114a/9, 120a/6, 183a/4
s.+inde 18b/17, 43b/3, 93b/4, 137b/4
s.+indedir 121b/11
s.+ine 68a/17, 68a/19
s.+iñ 67b/17
s.+lerden 15b/2
s.+lere 15a/17
s.+lerine 15b/3

şûretâ Ar. Görünüşte.

s. 84b/18, 171a/16

şusuzluk Susuzluk, kuraklık.

s. 54b/13
s.+dan 54b/16

şuv su
s.+ı 103a/14

şuvar- Sulamak, su vermek.

s.-an 150a/10
s.-dı 52a/19

süzân Far. Yakan, yakıcı.

s. 69a/17, 90b/8, 90b/12, 175b/15
s.+dur 64a/13
s.+it- 21b/13, 122a/16, 140a/3
s.+ol- 9a/15, 93a/3, 125a/14

sübḥâne Ar. "Allah'ı her türlü arazlardan, kusur, ayıp ve eksikliklerden tenzih ederim." anlamındadır.

s. 36a/4, 131b/6
s.+(Allāhu Sübḥâne ve Te'ālā) 140b/12,
158a/9
s.+(Allāhu Ḥaḳ Sübḥâne ve Te'ālā) 64b/8
s.+(Sübḥâne ve Te'ālā) 105a/6, 105a/16
s.+(Ḥaḳ Sübḥâne ve Te'ālā) 2a/12, 2a/16,
4a/19, 5a/11, 6a/19, 9a/5, 9b/12, 9b/18, 14b/19,
24a/11, 29b/5, 31b/14, 35b/2, 35b/13, 36b/19,
37b/3, 44a/16, 45a/5, 45a/13, 51b/18, 55b/13,
60a/16, 62a/8, 62a/12, 63b/1, 63b/7, 63b/16,
65b/8, 67a/7, 67a/13, 69a/8, 73b/1, 73b/15,
75b/11, 81b/15, 82a/13, 82b/14, 84a/9, 85b/1,
88a/7, 90b/4, 93a/10, 99a/1, 100a/12, 101a/2,
101b/4, 106b/3, 108a/7, 108a/9, 111a/12,
113a/11, 114a/19, 116a/16, 117a/4, 117a/8,
118a/5, 118a/7, 118a/15, 119b/14, 119b/18,
120a/15, 120b/17, 121a/1, 121a/4, 122a/11,
124b/18, 125a/14, 126a/17, 126b/2, 128a/18,
128b/9, 129b/2, 129b/12, 131b/16, 131b/18,
132a/8, 132b/17, 133a/2, 133a/6, 133b/4,
133b/18, 134a/10, 135a/9, 137a/4, 137a/18,
138a/12, 138b/13, 139a/9, 139b/2, 144a/3,
144a/6, 144a/17, 145a/10, 147b/6, 148a/6,
149a/2, 150b/1, 150b/9, 151b/9, 152a/10,
154a/17, 157a/8, 157b/5, 157b/12, 162a/7
165a/4, 165a/16, 165b/10, 166b/5, 167a/8,
167a/18, 167b/8, 168b/2, 171a/11, 172a/14,
172a/17, 173b/9, 175a/10, 176a/1, 176a/13,
177a/11, 177a/14, 180b/7, 181b/3, 181b/18,
183a/7, 185a/3, 185b/19, 186a/2, 188a/3,
190a/7, 191a/9, 191a/12
s.+(Ḥazret-i Ḥaḳ sübḥâne ve Te'ālā)
104b/19, 111b/6

Süblî Bk. Şahıs isimleri dizini.

s.+dür 166b/15

- süçüd** Ar. Secde edenler.
s.+ı 100a/10
s.+ın 100a/3
- süd** Süt.
s. 50a/12, 50a/14, 50b/6, 117a/19, 117b/3, 143a/4
- süferā** Ar. Elçiler.
s.+ma 114a/15
- süflī** Ar. Aşağı, aşağılık, bayağı.
s.+den 134a/11
- sühület** Ar. Kolaylık
s.+eyle- 90a/6
- sükker** Ar. Şeker.
s. 53b/13
- süküt** (Ar) Susma, söz söylememe.
s.+eyle- 117b/18
- sülāşin** Ar. Otuz.
s.+ 86b/6
- Süleymān** Bk. Şahıs isimleri dizini.
s. 84a/15, 157a/18, 157b/4, 172b/15, 176b/15, 177b/1, 177b/5, 177b/9, 177b/10, 177b/15, 177b/18, 177b/19, 178a/3, 178a/5, 178a/6, 183b/15, 184a/5, 189a/12, 191b/3
s.+(Hāzret-i Süleymān) 177b/2, 177b/15
s.+(hātem-i Süleymān) 57b/17
- sülük** Ar. Sülük
s. 132b/10
- sülük** Ar. Bir yola girme, bir yol tutma.
s.+eyle- 130a/14
s.+ı 184b/19
s.+imde 146b/10
- sünbül** Far. Sünbül.
s.+ünde 145b/3
- sün-** Saldırmak, hücum etmek.
s.+dügün 66a/3
- sünnet** Ar. Hz. Muhammed'in sözleri, işleri.
s. 28b/1
s.+(ehl-i sünnet) 192a/12
s.+(ehl-i sünnet) 190a/2
s.+imi 91b/9
- sünnī** Ar. Sünnet ehlinde olan kimse.
s. 98b/15, 98b/17
s.+ye 98b/19
- sür-** 1. Devam etmek.
s.-di 25b/12, 50b/13, 51b/1, 56a/18, 150b/13, 154a/3, 154b/1
s.-diler 19b/7, 60b/6, 132a/12, 160b/12
2. Dokundurmak, değdirmek.
s.-e yorırken 187a/15
s.-em 8a/12
s.-er 153a/11
s.-esin 34b/7
- sür'at** Ar. Çabukluk, hız.
s.+it- 118b/19
s.+kıl- 12a/2
- sürç-** Dalgınlıkla yanlış bir iş yapmak, yanılmak.
s.-señ 42a/6
- sürri-** Sürümek, sürüklemek. Krş **sürü-**
s.-düm 77b/12
s.-üp 108a/13
s.-ürlerken 53a/12
- sürin-** < *sürün-* Bir şeye değerek geçmek, geçerken değmek.
s.-mekle 142a/19
- sürme** Far. Sürme.
s. 164b/4
s.+çek- 104a/12
- sürür** Ar. Sevinç evi, sevinçli yer.
s. 9b/7, 55a/18, 65a/1, 80b/16, 173a/13, 184b/7, 185a/2
s.+ı 16a/6
- sürü** Evcil hayvanlar topluluğu.
s.+n 179b/3
s.+sine 41b/1
- sürü-** Sürümek, sürüklemek. Krş **sürri-**
s.-di 76b/15
s.-yerek 174b/2, 174b/4
- süryānī** Ar. Eski Suriye halkından, onların eski dinlerinden olanlar.
s.+dür(kelime-i süryānī) 104a/7
- süvār** Far. Ata binmiş, binici.

s. 13a/10, 28b/14, 75a/18, 79a/3, 80a/16,
80b/3, 80b/11, 85a/2, 89b/5, 143b/17, 152a/19,
152b/1, 152b/1, 152b/7, 155b/17
s.+eyle- 55a/11
s.+ı 82b/18
s.+lar 79b/1
s.+lardan 79a/8
s.+ol- 12a/1

şād Far. Sevinçli.
ş.+eyle- 77b/17, 185b/7
ş.+ol- 4b/6, 66b/19, 84b/19, 129a/12

şādī Far. Memnunluk, sevinçlilik. Krş. **şādīye**
ş. 114b/13, 189b/2

şādīye Far. Memnunluk, sevinçlilik. Krş.
şādī
ş.+mi 140b/10

şāhid Ar. Şahit.
ş. 10b/5, 118a/11, 118a/17, 118a/18,
118a/19, 173b/14
ş.+dür 79b/17
ş.+lerüm 62a/9, 62a/12
ş.+üm 91b/10, 118a/13

şāhlık Bir kimsenin saltanat dönemi.
ş. 150a/1

şahş Ar. Kişi, kimse.
ş. 8b/5, 66a/1, 66a/3, 84b/16, 102a/10,
185b/3, 189a/7
ş.+ı 105b/4
ş.+a 64a/16
ş.+ın 134b/3

şekāvet Ar. Bedbahtlık, bahtıkaralık.
ş. 174b/14

şākir Ar. Şükreden.
ş. 131b/13, 185a/9

şākirdlik Şükreden olmak.
ş.+eyle- 100b/15

şakık Ar. Yarma, yarıлма, çatlama.
ş. 107a/17
ş.+it- 64b/2
ş.+ol- 16a/10, 24b/14, 117a/13, 120b/15

şalvar Far. Şalvar.
ş.+ı 113b/7
ş.+ın 113b/10

Şām Far. Şam şehri.
ş. 60b/8, 179a/19
ş.+a 67a/3
ş.+a(cānib-i şām) 127b/7
ş.+da 160a/18
ş.+dan 75a/13

şāmil Ar. İçine alan, kaplayan, çevreleyen.
ş. 2b/12
ş.+e(ezhān-ı beşeriyye-yi şāmil) 1b/6

şān Ar. Şan, şöret.
ş.+ına 138a/13
ş.+ında 98a/5
ş.+ını 3a/19

şānehu Ar. Yücelik.
ş. 21b/2, 21b/2, 185a/8
ş.+dan(celle şānehū) 78b/13
ş.+(celle şānehu) 1b/3, 58b/1, 154b/1,
165a/16
ş.+(Te'ālā şānehu) 1b/8, 1b/13, 20a/18

şarāb Ar. Şarap.
ş. 39b/3, 54b/14, 136a/16
ş.+ı liķā-yı Hāķ 55a/15
ş.+ı muħabbet 26a/14
ş.+ı rahīk 54b/17
ş.+ı selsebīl 55a/6, 55a/13
ş.+ı vuşlat 90a/6
ş.+ı zevķ 55a/18
ş.+dan 37b/1, 138a/19
ş.+ı 54a/17
ş.+ın 16a/15
ş.+larından 128b/14

şarāb-dār Far. Şarap tutan.
ş. 136a/18, 136a/19, 136b/2
ş.+ı 136a/15

şark Ar. Doğu.
ş.+a 115b/11

şart Ar. Şart, koşul.
ş. 3a/5, 71b/10, 169a/10
ş.+ı mürüvvet 153b/5
ş.+dur 74a/1, 99b/8
ş.+ı 86b/2, 99b/8
ş.+ıyla 134a/19, 134a/19
ş.+la 71b/10, 143b/9

şāru Ar. Satış

- ş.+it- 37b/19
- şatranc** Ar. Satranç oyunu.
ş.+(nerd-i şatranc) 116b/5
- şavk** Işık, parıltı.
ş. 175b/1
ş.+1 91b/14
ş.+ları 92b/16
- şâyeste** Far. Yakıştır, yaraşır.
ş. 111a/6
ş.+(nâ-şâyeste) 63b/6
ş.+ol- 18a/7, 122a/18
- şâyi** Ar. Duyulmuş, herkesçe bilinmiş.
ş.+dür 164a/1
ş.+ol- 87b/12, 169a/19
- şâzlık** Neşelilik.
ş. 49a/4, 85a/14
- şu'â** Ar. Suyun şavkı.
ş.+1 67b/10
- şeb** Far. Gece.
ş.+i hicrân 180b/10
- şebâb** Ar. Gençlik, tazelik.
ş.+a 105b/4, 122b/13
ş.+iñ(lezzet-i şebâb) 113b/6
- şeb'ân** Ar. Tok, doymuş.
ş. 151b/1, 166a/14
ş.+ol- 3b/1, 9b/10
- şecâ'at** Ar. Yiğitlik, yüreklilik.
ş. 49b/9, 161a/14, 177b/9
ş.+ın 170b/1
ş.+ların 70b/14
- şecer** Ar. Ağaç.
ş.+uñ 57a/13
- şedâ'id** Ar. Zahmetli haller, sıkıntılar.
ş. 144b/3
ş.+i 136a/12
- Şeddâd bin Âd**: Bk. Şahıs isimleri dizini.
ş. 87b/1
- şefâ'at** Ar. Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık.
ş. 53a/3, 122a/5, 155b/7, 186a/1
- ş.+a 122a/5
ş.+da 14b/19
ş.+eyle- 53a/3, 75b/6, 122a/3, 154b/15
ş.+1 180a/17
ş.+it- 14b/14, 14b/15, 14b/16, 14b/18, 14b/18, 61a/2, 91a/18, 91b/1, 107a/4, 121a/4, 122a/7, 158b/1
ş.+ları 122a/7, 122a/9
ş.+ların 133b/4
ş.+um 32a/10, 61a/10, 91a07
ş.+uñda 91a/13
- şeff'** Ar. Şefaate eden, bir suçun bağışlanması için aracılık eden.
ş. 76b/5, 155a/2
ş.+it- 91a/12, 155a/1
- şefkat** <Ar. şefa'kat Şefkat.
ş. 19b/2, 46b/6, 46b/8, 59b/1, 64b/1, 65b/10, 65b/11, 65b/12, 122b/13, 149a/3, 180a/9
ş.+(kemâl-ı şefkat) 41b/19
ş.+a 106b/8
ş.+dur 65b/9, 66a/8
ş.+eyle 6b/12
ş.+eyle- 118a/5
ş.+1 29a/15, 156b/4, 160b/4, 187a/10
ş.+ma 184a/5
ş.+it- 41b/16, 157b/18, 180a/10
ş.+ları 76a/11
ş.+ların 53b/2
ş.+um 76a/6
ş.+um(kemâl-ı şefkat) 184a/10
- şehâdet** <Ar. Şahitlik, şahitlik etme.
ş. 29b/11, 62a/18, 62a/19, 109a/16, 123a/11
ş.+(ehl-i şehâdet) 15a/3
ş.+(kelime-i şehâdet) 87b/10
ş.+eyle- 62a/10, 91a/5, 118a/17, 118b/9, 118b/12, 118b/16, 119a/10, 145b/9
ş.+i 91b/2, 121a/5
ş.+it- 62a/1, 62a/9, 62a/11, 62a/17, 62a/19, 62b/1, 63a/7, 91a07, 118b/2, 118b/4, 118b/5, 118b/6, 118b/7, 118b/14, 119a/4, 119a/7, 119a/7, 119a/8, 121a/3, 121b/13, 122a/4, 138b/4, 143b/7, 148b/6
- şehîd** Ar. Şehit.
ş. 7a/6, 152a/9, 152a/10, 171b/2
ş.+it- 124b/6
ş.+ol- 66a/14
- şehir** < Far. şeh'r Şehir.

ş. 103a/16
 ş.+i(şehir)(feraḥ-ı kabûl-ı şehir-i ramazân)
 6b/5
 ş.+i(şehir) dâru'l-mülk 148a/11
 ş.+i(şehir) Mısır 169a/19
 ş.+de 2b/18, 34a/16, 87b/12, 135a/12
 ş.+den 84a/5, 107a/14
 ş.+e(şehir) 69b/15, 78a/10, 78a/13, 79a/2,
 79a/16, 83a/1, 83a/3, 84a/8, 161b/11, 179a/1
 ş.+i(şehir) 70a/2, 70a/12, 155a/4, 183a/11
 ş.+in(şehirin) 81b/15
 ş.+inde(şehirinde) 190a/16
 ş.+inde(şehirinde) 25b/8, 74a/14
 ş.+inüñ(şehirinüñ) 101a/17
 ş.+üñ(şehirün) 47a/1, 79a/1

şehristân Far. Büyük şehir.
 ş.+dur 148a/8

şehvât Ar. Şehvetler.
 ş. 110a/6, 167b/7

şehvet Ar. Aşırı istek.
 ş. 28a/19, 62a/7, 88a/9, 97a/14, 105a/18,
 109a/16, 113b/15, 152b/12, 152b/17
 ş.+(nazar-ı şehvet) 78b/15
 ş.+den 146a/15
 ş.+den-şoñra 189a/14
 ş.+e 117b/5
 ş.+e(baḥr-ı şehvet) 115a/15
 ş.+i 58a/3
 ş.+ile 73a/11
 ş.+in 89b/15
 ş.+ine 147a/1, 147a/2
 ş.+le(tig-ı şehvet) 146a/12
 ş.+üñle(muḳteżâ-yı şehvet) 21a/15

şekâvet Ar. Bedbahtlık, bahtı karalık.
 ş.+(ehl-i şekâvet) 111a/6
 ş.+dür 111a/7
 ş.+dür(sebeb-i şekâvet) 129b/4

şeker Far. Şeker.
 ş. 23a/10
 ş.+midir 74a/15

şekil Ar. Şekil, biçim.
 ş. 25b/15, 177a/4
 ş.+de 44a/7
 ş.+e(şekle) 25b/18, 183b/4
 ş.+i(şekli) 28b/14, 43b/6, 135a/15
 ş.+inde(şeklinde) 43b/9, 78a/14, 83b/3
 ş.+ine(şekline) 13b/14
 ş.+lerin 138b/7, 138b/13, 138b/18

şekk Ar. Şüphe, zan.
 ş. 29b/14

şemâtet Ar. Şamata, gürültü, patırtı.
 ş. 22a/11

şem'et Ar. Düşmanlık.
 ş.+e(sebeb-i şem'et) 30b/3

şemm Ar. Koklama, koku alma.
 ş.+it- 176b/7

şemme Ar. Bir kere koklama
 ş. 164b/13

şems Ar. Güneş.
 ş.+(‘Ayn-i Şems) 161a/9
 ş.+i âsumân 126a/9
 ş.+i vuşlat 47b/18
 ş.+i ḥâver 29b/9, 127b/3

Şem'ün Bk. Şahıs isimleri dizini.
 ş. 94a/11, 147b/6, 157a/3, 162b/12,
 164b/6, 170b/2, 171b/17, 172a/1, 172b/5
 ş.+a 164a/8
 ş.+dan(mâder-i Şem'ün) 37a/7
 ş.+ı 157b/14, 157b/15, 158a/7
 ş.+ıñ 35a/19, 35b/5, 169a/11
 ş.+uñ 34a/7, 172b/11

şenî' Ar. Fena, kötü.
 ş.+e(fi'l-i şenî) 191b/7

şer' Ar. Allah'ın emri, ayet, hadis, icmâ-ı
 ümmet ve kıyâs-ı fukahâ esasları
 üzerine kurulmuş olan din kuralları.
 ş.+(lisân-ı şer') 116a/14
 ş.+de 123b/17, 149b/6
 ş.+lerinden 134b/15
 ş.+üñle 170a/6

şerbet Ar. Şerbet, içilecek tatlı şey.
 ş. 99b/2
 ş.+i luṭf 26a/17

şeref Ar. Büyüklük, yükseklik, ululuk.
 ş.+ine 91a/7

şerḥ Ar. Açıklama.
 ş. 190b/8
 ş.+it- 190b/10

şer'î Ar. Şeriata ait, şeriatla ilgili.

ş.+dür 74a/3

şerî'at Ar. Doğru yol, Allah'ın emri.
ş.+umuz 172a/4

şerîf Ar. Şerefli, mübarek, kutsal.
ş.+(ism-i şerîf) 5b/7
ş.+(meşnevî-yi şerîf) 191b/2
ş.+(Yâsîn-i şerîf) 11a/8, 139b/17
ş.+de(ḥadîs-i şerîf) 5b/16, 18a/9, 22b/9,
57a/9, 57a/18, 76a/2, 148b/18
ş.+e(ḥacc-ı şerîf) 7b/19, 129b/15
ş.+i(ism-i şerîf) 5b/2
ş.+i(kelâm-ı şerîf) 5a/9
ş.+i(kalb-ı şerîf) 22b/10, 25a/8, 90b/5
ş.+i(merḳad-ı şerîf) 189a/17
ş.+i(rûḥ-ı şerîf) 165b/19, 182a/15
ş.+in(kalb-ı şerîf) 75b/4, 90b/4
ş.+in(rûḥ-ı şerîf) 188a/17
ş.+in(ḥaremeyn-i şerîf) 191b/8
ş.+in(ḥâtır-ı şerîf) 80a/9
ş.+inde(beyyinât-ı şerîf) 183b/1
ş.+inde(kalb-ı şerîf) 128a/6, 186b/2
ş.+inde(zamân-ı şerîf-) 2a/13
ş.+ine(ism-i şerîf) 1b/17
ş.+ine(kalb-ı şerîf) 64b/15, 128a/6
ş.+ine(rûḥ-ı şerîf) 188b/17, 188b/18
ş.+ine(sem'-i şerîf) 54a/18
ş.+ine(ḥüzür-ı şerîf) 34b/19
ş.+ine(ḥâtır-ı şerîf) 116a/3
ş.+ine(ḥüzür-ı şerîf) 32a/6
ş.+iniñ(ramazân-ı şerîf) 2b/7
ş.+iñ(rûḥ-ı şerîf) 188b/2
ş.+leri(kalb-ı şerîf) 116a/1
ş.+leri(mizâc-ı şerîf) 191b/4
ş.+lerine(zât-ı şerîf) 2b/6
ş.+üm(ism-i şerîf) 108b/1
ş.+üñ(kalb-ı şerîf) 22a/16, 45a/3
ş.+üñ(ma'lûm-ı şerîf) 22a/18
ş.+üñi(kalb-ı şerîf) 54a/1
ş.+üñüze(kalb-ı şerîf) 32a/10

şerîfe Ar. Şerefli, mübarek, kutsal.
ş.+(revâyiḥ-i şerîfe) 14a/9
ş.+lerine(hücre-i şerîfe) 185b/1

şerîk Ar. Ortak, ders, mektep.
ş. 103b/9, 121a/3
ş.+i 15b/13
ş.+ol- 60a/12

şerîyyât Ar. İslami şeriata uygun ve
bununla ilgili hususlar.
ş.+dan 105a/10

şerm Far. Utanma.
ş. 35b/7, 36a/7
ş.+it- 21a/3

şermende Far. Utangaç.
ş.+ol- 114a/4

şermsâr Far. Utangaç.
ş.+am 145a/6
ş.+eyle- 107a/2
ş.+it- 126b/4, 126b/5
ş.+ol- 55b/8, 126a/19, 145a/8

şermsârlık Utangaçlık.
ş.+dur 73b/15

şerr Ar. Kötülük, fenalık.
ş.+i 143a/17, 143a/18
ş.+inden 108b/1, 108b/4, 108b/7

şerrefa'llâh Ar. Allah'ın şereflendirdiği.
ş. 47b/5

şevk Ar. İstek, heves.
ş. 85b/8, 92b/1, 179a/8
ş.+(mertebe-i şevk) 179a/9

şevkat Ar. Şefkat.
ş.+ı 38a/13, 156a/15
ş.+ından 184a/10

şey Ar. Şey, nesne.
ş. 12b/18, 163a/15
ş.+dür 3a/13
ş.+e 13a/4
ş.+i 21a/9, 61a/17, 74b/7, 119b/14,
138a/13, 143a/16, 150a/4, 160b/6, 162a/7
ş.+ümi 124a/8
ş.+üñ 28b/8

şeyâtin Ar. Şeytanlar.
ş. 32a/17
ş.+dür(misâl-ı şeyâtin) 121b/4
ş.+üñ 155b/8

şeyḥ Ar. Şeyh.
ş. 6b/2, 13a/1, 13a/3, 23a/11,
32a/18, 32b/1, 32b/3, 66a/2, 66a/4, 66a/4,
69b/10, 74b/13, 74b/16, 74b/19, 75a/1, 106b/3,
106b/4, 122b/16, 122b/19, 123a/3, 123a/6,

123a/10, 123b/7, 124b/10, 139b/16, 157a/17,
168a/2, 173b/2, 181b/7, 181b/8, 186a/11
ş.+(kale'ş-şeyh) 179b/13
ş.+(Hâzret-i şeyh) 2b/10, 65b/19
ş.+e 75a/1, 123a/12
ş.+i 160b/15
ş.+ü'l-(kale'ş-şeyhü'l-imâm) 157a/15,
167b/19, 173b/1, 174a/3
ş.+ü'l-imâm 176b/11, 179b/16
ş.+üm 159a/18
ş.+ün 181b/7

şeytân Ar. Şeytan.

ş. 18b/17, 25b/10, 27b/19, 28a/10, 31a/16,
31a/18, 38a/10, 47a/18, 58b/8, 97b/1, 97b/2,
102a/3, 102b/8, 108a/10, 108a/18, 108b/1,
108b/7, 112a/16, 113b/6, 117a/16, 121b/8,
121b/8, 121b/10, 121b/10, 146a/19, 162b/16,
162b/17, 167b/2, 171b/6, 178a/6
ş.+ı 80 80b/13
ş.+ı la'în 114b/17
ş.+a 31b/3, 31b/17, 32a/8, 45a/19, 61a/13,
63b/1, 63b/8, 135a/10, 145a/10
ş.+a(keyd-i şeytân) 121b/6
ş.+a(mekr-i belâ-yı şeytân) 31b/15
ş.+a(vesvese-i şeytân) 140b/16
ş.+dan 108a/6, 112b/12, 140b/15
ş.+dan(cezb-i şeytân) 171b/7
ş.+dan(keyd-i şeytân) 28a/3, 112a/18
ş.+dan(mekr-i şeytân) 108a/14
ş.+dur 18b/16, 145a/12, 171b/5
ş.+dur(fi'l-i şeytân) 31b/4
ş.+ı 140b/13
ş.+ıñ 32a/9, 45a/15, 167a/18
ş.+lar 114b/11
ş.+uñ 46a/15, 63b/6, 63b/9, 101b/19,
134a/4, 171b/8, 184a/16

şeytâniyye Ar. Şeytana ait, şeytanla ilgili.

ş.+(vesvese-i şeytâniyye) 22b/1

Şibli: Bk. Şahıs isimleri dizini.

ş. 23a/8, 139b/16, 159a/16

şiddet Ar. Şiddet.

ş. 17b/1, 41a/16, 78a/6, 78a/7, 78a/9,
150b/15, 150b/16
ş.+i iştîyâk 92a/9
ş.+inden 87a/17, 180b/16

şifâ Ar. Hastalıktan kurtulma, iyi olma.

ş.+(sebeb-i şifâ) 132b/9

şifâ-hâne Ar. Hastahane.

ş.+i Hâk 99b/3

şikâf Far. Yarık,yırtık, çatlak.

ş.+ından 185b/2

şikâr Far. Av.

ş. 155b/17, 186b/10

şikâyet Ar. Sızlanma, yakınma.

ş.+e 116b/12

ş.+eyle- 117b/13

ş.+inden 41a/19

ş.+it- 16a/19, 35b/4, 49b/8, 73b/18,
73b/19, 74b/14, 77b/5, 183b/16

şikest Far. Kırılmış, kırık. Krş. **şikest**.

ş. 120a/9

ş.+it- 77b/6, 78a/12, 123b/15, 171b/15

ş.+ol- 51a/11

şikeste Far. Kırılmış, kırık. Krş. **şikest**.

ş. 84b/12

şikeste beste Far. Kırık dökük, şöyle
böyle.

ş. 192b/2

şimâl Ar. Kuzey.

ş. 141b/11

şimden gerü Bundan sonra, bundan böyle.
144a/14, 144b/1, 154b/6

şimdi Şimdi, şu anda

ş. 18b/15, 19a/18, 23a/12, 35b/17, 60b/9,
64b/6, 71a/12, 77b/8, 83b/17, 95a/5, 101b/15,
107a/1, 110a/3, 112b/2, 135a/19, 139b/6,
143b/9, 145a/15, 151a/9, 153a/2, 153a/6,
154b/12, 154b/17, 159b/2, 162b/3, 168b/7,
172b/4, 178b/3, 178b/14, 179a/8, 179a/9,
179a/10, 184a/1, 184b/9

ş.+cek 18a/17

ş.+ye 106a/10, 179a/7

şirâ Ar. Satın alma, satın alınma.

ş. 75a/9, 83a/4

ş.+sı(bey ü şirâ) 109a/11

şirin Far. Şirin, cana yakın.

ş.+em 27b/8

şirk Ar. Allah'a ortak koşma.

ş.+e 119b/5, 120b/14

ş.+lerine 157b/1

- ş.+ol- 84b/14
- şirret** Ar. Geçimsiz, hırçın, kavgacı.
ş.+it- 110b/4
- şiş-** Şişmek, genişlemek.
ş.-di 94b/1
- şol** Şu, o.
ş. 12a/7, 17a/4, 26a/12, 26b/1, 36b/17, 47a/12, 52b/11, 67a/5, 70b/7, 71b/10, 81b/19, 88b/16, 88b/18, 92b/5, 92b/6, 92b/7, 96a/14, 98b/13, 99b/9, 111b/12, 135b/7, 136a/10, 143b/9, 153a/15, 160a/10122a, 165b/14, 175b/3, 180a/18, 185b/16, 188a/13
- şom** < Far. *şūm* Uğursuz.
ş.+a 96b/4
- şöhret** Ar. Ün, ad yapma.
ş. 17a/3
- ŞönîziyyeMedresesi:
ş. 101b/15, 101b/16
- şöyle** Şunun gibi, şuna benzer biçimde.
ş. 5a/5, 9b/9, 10a/7, 20a/5, 21b/14, 34b/13, 38a/15, 46a/8, 46a/18, 50a/8, 53b/13, 54a/14, 65b/7, 104a/15, 110a/19, 112b/17, 122b/7, 133a/6, 134a/3, 163b/8, 164a/3, 164b/8, 171a/9, 174a/10, 176b/17, 182a/8, 182b/15, 183a/10, 186b/4
ş.+dür 78b/3
- şu** Şu (zamir).
ş.+ña 4a/5
- Şu‘ayib** Bk. Şahıs isimleri dizini.
ş. 92b/4, 97b/12
ş.+(Hâzret-i Şu‘ayib) 92b/4, 92b/10
- şuğl** Ar. İş, uğraşacak, meşgul olacak şey.
ş. 139b/19, 139b/19
- şu‘le** Ar. Alev, ateş.
ş. 69a/12, 150a/3
- şurub** Ar. Şurup.
ş. 68a/1
ş.+dur 3a/17
- şūr** Far. Şamata, gürültü.
ş. 189b/2
- şū‘unāt** Ar. Hadiseler, olaylar.
ş.+ı ilâhiyye 1b/5
- şübhe** Ar. Şüphe, korku.
ş. 118b/16, 124b/9, 165a/10
ş.+leri 29a/14
- şühedā** Ar. Şehitler.
ş. 15a/6
ş.+nuñ 44a/10
- şühūd** Ar. Şahitler, tanıklar.
ş.+a(‘âlem-i şühūd) 26a/14
ş.+a(meşhed-i şühūd) 6a/11, 23a/13
ş.+ına 26b/1
- şükūr** Ar. Görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk.
ş. 65a/15, 65a/16, 65b/1, 65b/2, 65b/2, 65b/2, 151b/17
ş.+(terk-i şükūr) 151b/16
ş.+ı ni‘met 131b/12
ş.+dür 65a/5, 65a/11
ş.+dür(maḥall-ı şükūr) 123a/15
ş.+eyle- 66b/9
ş.+i 65a/13, 65a/13
ş.+i(şükri) 65b/7
ş.+in(şükri) 101b/7
ş.+it- 37a/12, 65b/8, 123a/15
- şürū‘** Ar. Başlama.
ş.+it- 181a/11, 188a/18
- tā** Far. Kadar, dek, değin.
t. 2b/19, 4b/1, 4b/2, 4b/3, 4b/6, 5a/13, 5b/12, 5b/12, 6a/8, 6a/10, 6b/15, 7b/2, 8b/5, 12a/8, 15a/8, 15b/1, 16b/19, 17a/4, 17a/8, 18b/17, 19a/18, 19b/4, 20a/3, 20a/7, 20a/16, 20a/17, 21b/16, 21b/18, 22a/4, 22a/5, 22a/16, 22a/17, 24a/9, 25b/3, 26a/3, 27a/3, 28b/10, 28b/11, 29a/5, 29b/4, 29b/9, 29b/12, 29b/14, 31a/8, 31b/1, 32a/4, 32a/11, 33a/3, 34b/8, 35b/5, 36a/19, 37a/1, 37a/13, 39a/6, 41b/3, 41b/9, 44b/16, 45a/12, 45a/14, 46a/19, 48a/12, 49a/2, 53b/16, 54a/8, 55b/12, 55b/15, 55b/17, 56a/3, 56b/7, 59b/14, 60b/6, 61a/6, 62a/14, 65a/10, 66a/10, 66a/11, 66a/17, 66a/19, 66b/2, 66b/8, 66b/16, 67a/5, 67a/15, 67a/15, 67b/5, 67b/8, 67b/12, 69b/3, 70a/3, 70a/15, 71a/5, 71a/17, 73b/1, 73b/2, 73b/5, 74a/10, 74b/17, 76b/5, 79a/3, 80b/2, 80b/9, 80b/16, 81b/12, 82a/3, 82a/9, 83a/1, 83b/9, 84a/1, 84a/9, 84a/12, 84a/16, 84b/7, 85a/10, 85b/14, 86a/13, 86b/7, 87a/1, 88b/14, 89a/6, 90b/5, 91a/18,

93a/4, 95b/16, 97b/13, 98b/5, 100b/15, 101a/6, 105a/5, 105a/11, 105a/15, 105a/18, 106b/10, 107a/9, 108a/13, 109a/13, 109b/4, 111a/5, 113a/2, 114a/16, 117a/9, 126a/19, 128a/3, 128a/7, 128a/8, 130a/1, 130a/13, 130a/19, 135b/1, 140b/15, 142a/2, 143a/2, 144a/1, 144a/2, 144a/9, 144a/9, 144b/18, 145b/7, 145b/12, 146a/10, 146b/18, 148a/1, 151b/11, 156b/6, 158a/4, 163b/5, 164b/18, 165a/13, 165b/7, 166b/1, 167b/3, 167b/6, 167b/7, 167b/9, 167b/12, 169a/12, 169b/10, 171a/17, 171b/16, 174b/13, 175a/16, 175b/2, 176a/16, 178b/3, 178b/10, 180a/10, 184a/8, 187a/6, 190b/4, 192a/18

ta'ab Ar. Sıkıntı, zahmet, eziyet.
t. 34a/7, 90a/5, 96b/17
t.+(renc ü ta'ab çek-) 34a/9
t.+a 69b/2

ta'accüb Ar. Şaşakalma.
t. 52a/7
t.+eyle- 163a/9, 170a/19
t.+i 6a/7
t.+it- 6a/4, 6a/6, 48a/18, 64b/4, 67b/14, 69b/17, 134b/10, 160b/3, 180b/14, 180b/19, 184a/5, 184a/6
t.+ol- 81b/9

ta'alluḡ Ar. 1. Asılı olma, asılma.
t.+it- 126a/16
2. Sevme, ilgisi olma.
t.+it- 44b/11, 91b/5, 93a/7

ta'alluḡat Ar. Hısımlar, akrabalar.
t.+ı 64a/4
t.+undan 135b/9

ṭa'ām Ar. Yemek, aṣ.
t. 7b/15, 17b/7, 19b/18, 19b/18, 53b/18, 54b/14, 55a/6, 79b/3, 79b/5, 79b/6, 108b/14, 127a/2, 136a/19, 139a/14, 150b/12, 159b/13, 159b/13, 159b/17, 163b/7, 168a/11
t.+(badet-ṭa'am) 159b/9, 160a/2
t.+ı dünyā 65a/8
t.+ı laṭife 54b/16
t.+ı muḡabbet 55a/12
t.+a 79b/5, 136a/18, 160a/1
t.+dan 18b/18, 19a/1, 138a/19
t.+ı 8a/4, 18b/16, 54a/17, 159b/12
t.+ın 8a/9, 35a/4, 35a/9
t.+ına 136a/16
t.+ımı 18b/17, 35a/9
t.+ıñla 142a/7

t.+ıyla 19b/19, 35a/3, 84b/5
t.+uñ 132b/18

ṭāamlandır- Yedirmek.
t.-ana 92a/18

ta'arruḡ Ar. Düşmana saldırma.
t.+olun- 190a/14

ṭā'at Ar. ibadet.
t. 3b/13, 8b/13, 12a/4, 41a/18, 60a/12, 60a/17, 66a/7, 66a/15, 102a/16, 111b/15, 117a/15, 123b/2, 146b/17, 151a/14, 157a/9
t.+a 66a/10, 73b/16, 147a/1
t.+a(ehl-i ṭā'at) 191a/14
t.+dur 66a/10
t.+eyle- 105a/9
t.+getür- 154a/2
t.+ı 32a/15, 57a/14, 66b/9, 81a/16, 123b/3, 185b/13, 185b/13
t.+ı(ehl-i ṭā'at) 43b/13
t.+ında 182b/14
t.+ıñuz 157a/9
t.+ıyla 70a/16, 81a/6, 81a/14, 142b/1
t.+it- 81a/15
t.+kıl- 60a/11
t.+uma 40a/10
t.+umda 40a/10
t.+umuzla 88a/9
t.+uñ 60a/13, 148b/17
t.+uñuz 58a/17

ṭāb Far. Güç, kuvvet.
t.+ı 'aşḡ 9a/1
t.+ı ḡudret 190a/4

ṭa'b Ar. Tabiat, huy, yaratılış.
t.+um 192a/4

ṭabaḡ Ar. Tabak.
t. 66a/1, 106b/5
t.+a 66a/5, 66a/6
t.+lar 104a/1, 187b/12

ṭabaḡa Ar. Kat, tabaka.
t. 84a/18
t.+ı ḡayret-i Ḥaḡ 179a/10

ṭabanca Tabanca.
t. 24b/13, 107a/6, 183b/19
t.+ur- 76b/15

ṭabāyi' Ar. Tabiatlar.
t.+ı 190a/10

tābi' Ar. Bağlımlı.

t.+ol- 52a/3, 63b/8, 177a/9

ṭabi'at Ar. Huy, karakter.

t.+ı 37a/16, 156b/11

ṭabīb Ar. Hekim, doktor.

t. 23b/16

t.+isin 99b/1

ta'bīr Ar. Rüya yorma.

t.+('ilm-i tabīr) 137b/13

t.+i rü'yā 33b/3, 33b/8, 99a/7, 137b/12, 188a/1

t.+e 2b/3

t.+eyle- 139a/1

t.+i 27b/11, 29a/13, 139a/7, 149a/14

t.+in 137b/18, 142b/17, 143a/13, 145b/6, 149a/12

t.+ini 143a/9

t.+it- 66b/13, 138a/1, 142b/17

t.+olın- 143a/9

ta'biyye Ar. (Askeri) Yerli yerine koyma, hazırlama.

t. 79b/1

t.+eyle- 87b/4

ṭabl Ar. Davul.

t. 143b/15

tābūt Ar. Ölü taşınan sandık.

t.+a 188b/5

t.+lar 109b/3, 109b/5, 109b/7

tāc Ar. Taç.

t. 11a/16, 11a/17, 20b/11, 85a/5, 126a/6, 132b/12, 154b/5, 178a/2, 178a/3, 188a/7

t.+(taḥt u tāc) 78a/18

t.+ı 'izzet 80a/5, 187b/9

t.+ı mülk 28b/19

t.+ı vilāyet 27b/13

t.+ı zerrin 87b/4

t.+a 141b/4

t.+ı 21a/19, 178a/5, 188a/11

t.+ın 60b/4, 150a/1

ta'cīl Ar. Acele ettirme, çabuklaştırma.

t.+(ale't-ta'cīl) 183b/18

t.+it- 49b/9

ṭufeyl Ar. Dalkavuk zümresinin piri sayılan.

t.+it- 143b/12

tafşıl Ar. Etraflıca bildirme, uzun uzun anlatma, açıklama.

t.+i 24b/17, 104a/5, 106a/4, 106b/14, 111b/18, 112b/1, 132a/6, 141a/13, 161a/14, 168b/2

t.+it- 167a/10

tafvīz Ar. Birini görevlendirme.

t.+eyle- 150a/6

t.+it- 150a/8

ṭağ Dağ. Krş. dağ

t. 25b/8

t.+a 83b/2, 115b/12

t.+ı la'net 114b/15

t.+ında 160b/16

t.+lar 15b/9, 44a/7, 122b/8

ṭağar Yığın.

t. 123a/1

tağayyür Ar. Değişme, başkalaşma.

t.+ol- 52b/6

tağyır Ar. Değiştirme, bozma.

t. 185b/4

t.+eyle- 184b/16

t.+it- 138b/7, 138b/13, 138b/18

t.+ol- 102a/17, 139a/7, 145a/18, 173a/11

taḥammül Ar. Dayanma, katlanma.

t. 45a/11, 49b/13, 124a/18

t.+it- 12b/6, 12b/7, 77b/3, 123b/19, 124a/17, 188b/2, 188b/2

ṭahāret Ar. Temizlik, temizlenme.

t. 8b/15, 81a/10, 82a/12, 99b/8, 144b/17

t.+dür 12b/8, 12b/10

t.+i(libās-ı ṭahāret) 82a/14

t.+iyle 82a/10

t.+üñe 82b/1

t.+üñle 82a/17

taḥayyür Ar. Hayran olma, şaşırma.

t. 37b/6, 116a/15, 116a/17, 119a/12

t.+e 37b/7

ṭāhir Ar. temiz.

t. 100b/10

taḥiyyet Ar. Selamlama

t. 156a/16

taḥkīk Ar. Doğru olup olmadığını araştırma.
 t.+(ehl-i taḥkīk) 23b/4, 26b/3, 30b/10, 65b/1, 66a/12, 101b/2, 111a/18, 146b/19, 190b/9
 t.+(maḳām-ı ‘işmet-i taḥkīk) 113a/19
 t.+dür 63a/16, 103b/5, 104a/16
 t.+i 98a/5
 t.+ün(ehl-i taḥkīk) 113b/1
 t.+ün(erbāb-ı taḥkīk) 24b/1

taḥkīr Ar. Hakaret etme, hor görme.
 t.+it- 139a/13

taḥlīt Ar. Bir şeyin içine başka şeyler karıştırmak.
 t.+it- 52a/2

taḥrīk Ar. Çok yakma, yakılma.
 t.+e 107a/8, 170b/6
 t.+indendür 92b/19

taḥrīr Ar. Yazma, yazılma.
 t. 2b/3
 t.+olun- 192b/2

taḥrīş Ar. Hırslandırma.
 t. 3b/14

taḥşīl Ar. İlim öğrenme.
 t. 65a/10
 t.+(kemāl-ı taḥşīl it-) 16a/5
 t.+i 47a/14
 t.+inden 3b/1
 t.+it- 3a/2, 20b/15, 80a/19, 123b/14

taḥşīn Ar. Güzel bulup takdir etme.
 t. 113a/17

taḥşīş Ar. Bir şeyi bir yere veya birine mahsus kılma.
 t.+it- 150a/17

taḥt Far. Hükümdarların oturduğu büyük koltuk.
 t. 20b/12, 74b/1, 81a/19, 104b/11, 141b/4, 144a/12, 150a/2, 151a/19, 156b/1, 163b/10, 164b/14, 177b/5
 t.+ı ‘izzet-i ebediyye 114b/6
 t.+ı revān 89b/8
 t.+ı ḥilāfet 189a/9
 t.+ı yed 29a/4

t.+a 84b/4, 144a/11, 150a/3, 150b/2, 152a/18, 156a/12, 166b/8, 183a/12, 183a/15, 188a/7
 t.+ı 32a/3, 43b/5, 98b/5, 162b/19
 t.+ına 81a/18, 182a/7, 183a/9
 t.+ında 57b/15, 130b/15, 135a/16, 135a/16
 t.+ından 54b/5, 104b/13
 t.+u tāk 78a/18

taḥūr Ar. Çok temiz.
 t.+(bilā-taḥūr) 99b/9

tā’ib Ar. Tövbe eden.
 t. 43b/11

Ta’if Ar. Hicaz’da bir yer ismi.
 t. 89a/15

tā’ife Ar. Bölük, fırka.
 t. 23b/1, 111a/19, 118b/15
 t.+sinden 108b/3
 t.+ye 151b/16
 t.+yi 177a/14

tā’ir Ar. Uçucu, uçan.
 t. 111b/8
 t.+ün 177a/10

taḥ- Takmak, geçirmek.
 t.-dılar 72a/17

taḥarrüb Ar. Yaklaşma, yanaşma.
 t. 8a/13, 100b/10, 106a/9
 t.+den 107b/11
 t.+dür 132a/8
 t.+i 74b/7
 t.+it- 27b/15, 132a/6

tākat Ar. Güç, kuvvet.
 t. 34b/11, 49b/13, 107a/11
 t.+dan 65b/6
 t.+getür- 12b/8, 31a/14, 71a/16, 75b/19, 80b/4, 80b/5, 153a/3, 172a/1
 t.+ı 104a/14, 104b/15, 133b/1
 t.+ları 138b/12
 t.+um 65b/6, 163a/10

taḥayyüd Ar. Bağlanma, bağlı olma.
 t.+inden 17b/8
 t.+it- 2b/17, 154b/18, 192a/3
 t.+leri 173b/18
 t.+olun- 191a/19
 t.+olun- 156a/5

taḳāzī Ar. Hakimlik, hakem.
t.+eyle- 147b/14

taḳdīm Ar. İleriye sürme.
t. 112b/18

taḳdīr Ar. Ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyler.
t. 128a/5
t.+i ezeliyye 182b/9
t.+i ilāhī 187a/19
t.+i Ḥaḳ 98b/9
t.+de(bāzār-ı taḳdīr) 88a/6
t.+e(tıḡ-ı taḳdīr) 50b/16
t.+eyle- 90a/12
t.+i 29b/3, 187a/16
t.+it- 45a/1, 90a/14, 95a/5, 105b/8, 160b/6, 162a/7
t.+u'llāh 90a/5
t.+ünle 177b/13

taḳayyüd Ar. Bağlılık
t.+den 171a/14

Taḳnāli Bk. Şahıs isimleri dizini.
t. 164b/4, 164b/7

taḳrīr Ar. Sağlamaştırma.
t. 62b/5
t.+it- 37b/15

taḳşīr Ar. Bir işi eksik yapma.
t. 171a/12
t.+(keşīrū't-taḳşīr) 156a/9
t.+(ḥaḳīrū't-taḳşīr) 192a/2
t.+i 192a/1
t.+leri 74a/1
t.+ül(keşīrū't-taḳşīrū'l-müfteḳır) 2a/4
t.+ül(keşīrū't-taḳşīrū'l-muḥtāc) 54a/9

taḳşīrāt Ar. Kusurlar, suçlar
t.+i aḥvāl-ı pūr-melāl 2b/3
t.+it- 127b/5

taḳvā Ar. Allah korkusuyla dinin yasak ettiği şeylerden kaçınma.
t. 34a/2, 113a/11, 152b/12
t.+(libās-ı taḳvā) 108b/17

taḳvīm Ar. Eğriyi doğrultma, düzeltme.
t. 6b/14

taḳviyet Ar. Güçlendirme.

t. 9a/13

ta'ī Ar. Hurma yaprağı.
t. +ı 107b/19, 108a/4

ṭal- Dalmak.
t.-ayam 86a/18
t.-dı 86a/19
t.-mışdur 52a/6

ṭal'āḳ Ar. Boşanma.
t. 68b/16

ṭaleb Ar. İsteme, istenme, dileme.
t. 3b/3, 3b/4, 86b/14, 140a/14, 185b/16
t. +it- 2b/18
t.+de 17a/19
t.+eyle- 13a/14, 67a/10, 71a/3, 89a/11, 140b/1, 140b/6, 149b/16, 153b/10, 153b/10, 157a/12, 157a/13, 157b/1
t.+i 28a/18, 67a/6, 74a/5, 92b/8, 154b/14
t.+inde 17a/13, 17b/1, 67a/5, 69a/6, 69a/14, 69a/16, 69a/18, 86b/18, 87b/19, 92b/13
t.+ine 85a/9, 117a/19
t.+ine mi 4a/4
t.+ini 67a/9
t.+it- 4a/18, 4b/1, 19a/8, 32a/1, 60b/8, 70a/8, 74a/6, 80b/10, 83b/3, 83b/4, 85b/12, 86b/15, 89b/1, 89b/1, 112a/1, 133a/7, 137b/18, 140a/13, 140b/13, 141a/12, 143a/8, 151a/14, 157b/3, 157b/4, 157b/5, 159a/4, 159b/1, 162a/2, 188b/1
t.+ler 150a/12

ṭālib Ar. isteyen, istekli.
t. 3a/14, 28b/2, 28b/3, 69b/4, 73b/13, 85b/13, 86b/11, 88a/14, 101b/10
t.+i 'ilim 3b/1
t.+i māl 3a/19
t.+i mevlā 85b/15
t.+i rāḡīb 126b/9
t.+i şābir 153a/17
t.+i 85b/14
t.+ler 67a/11, 87b/18, 150a/13
t.+lerün 102a/2
t.+ol- 2b/18, 3a/15, 87b/19, 88a/8, 88a/15, 186a/12

ta'lik Ar. Asma, asılma.
t.+it- 45a/15, 93b/8

ta'līm Ar. Okutma, ders verme.
t. 63a/15, 152a/16
t.+eyle- 33b/3, 101a/7

t.+it- 106a/12

Ṭālūt Bk. Şahıs isimleri dizini.

t. 147b/14, 147b/15

t.+tur 147b/7

ṭama' Ar. Doymazlık, aç gözlülük.

t. 32a/18, 191a/10

t.+dan 191a/12

t.+ı 75a/13, 88a/5, 88a/12

t.+yı 96a/10

ṭama' bin Bıraḡ Bk. Şahıs isimleri dizini.

t. 110a/19

tamām Ar. Tam, eksiksiz, tam olma.

t. 7b/17, 19a/17, 53a/16, 81b/8, 100b/15,

101b/9, 136b/8, 162b/13

t.+(duā-yı tamām it-) 154b/2

t.+dur 9b/13

t.+eyle- 33b/4

t.+ol- 6a/14, 10a/10, 13a/14, 17a/18, 17b/2,

65a/1, 86a/15, 86a/16, 106a/6, 108a/4,

141a/12, 150b/5, 151a/14, 180b/10

ṭamar Damar.

t.+ları 102b/9

ṭamu' (Sogdça) cehennem.

t.+a 111a/6

t.+(āteş-i ṭamu') 181a/12

t.+nuñ 110b/2

ṭan' Ar. Sövme, yerme, ayıplama.

t. 125a/10, 167b/11, 167b/14

t.+eyle- 91a/16

t.+it- 90a/19

Tañrı Allah.

t. 168a/18

t.+sı 78a/2

ṭap- Herhangi bir şeyi "tanrı" diye tanımak.

t.-arlar 31b/11, 168a/8, 168a/9

t.-asın 79b/13

ṭar Dar, geniş ve bol karşıtı.

t. 54a/7, 69a/11, 153b/14

ṭara- Taramak.

t.-dı 104a/12, 126a/4

t.-r 177a/6

t.-yup 46a/2, 152b/15

ṭaraf Ar. Yan, yön.

t.+a 47b/5, 93b/9, 179b/11, 189a/3

t.+da 21b/12, 116a/13

t.+dan 136b/5

t.+ın 93b/8, 93b/8

t.+ına 115b/19

t.+ından 82b/13

t.+ları 81b/5

ṭarāvet Ar. Tazelik.

t. 13b/5

ta'rīf Ar. Etraflıca anlatma, anlatılma, bildirme.

t.+it- 124a/2

ṭāriḡ Ar. Tarih.

t.+i mezkūr 2b/6

t.+i nebeviyye 2a/6

ṭarīḡ Ar. Yol.

t. 31b/12, 63a/18, 85b/16, 90a/10, 98b/13, 153a/18, 169b/11, 171a/14

t.+i muḡālefet 61b/19

t.+i müstaḡīm 98b/13

t.+i zālālet 98b/14

t.+ile 81b/2

t.+dür 40a/10

t.+i 25b/17

t.+le 153a/13

tār u mār Far. Karmakarışık, dağınık, perişan.

t. eyle- 109a/6

ṭas Far. Tas.

t. 163b/8

ṭaşarruf Ar. 1. Sahip olma

t.+ında 148a/4

t.+ındadır 56a/1, 56a/1

t.+ındadır 56a/1

2. İdare ile kullanma, tutum, ekonomi.

t.+it- 21b/13, 31a/4

ṭaşavvuf Ar. Kur'an'da önerilen ve peygamberin hayatında uygulamaları görülen hayat tarzını yaşama gayreti.

t.+a('ilm-i ṭaşavvuf) 192a/2

ṭasavvur Ar. Zihinde şekillendirme.

t.+it- 183b/2

taşdîk Ar. Doğrulama, onaylama.

t.+(‘aşl-ı taşdîk) 59b/7

t.+i bi’l-ıkalb 57a/10

t.+i 57a/12, 59b/5

t.+it- 37b/17, 158a/4, 172b/7

taşhîh Ar. İyileştirme.

t.+it- 192b/3

tāsi‘en Ar. Dokuzuncu olarak, dokuzuncu.

t. 98b/3

taşvîr Ar. Resmini yapma.

t.+it- 20b/18

taş Taş.

t. 23a/11, 34b/11, 34b/11, 47a/16, 50b/18, 52b/16, 53b/10, 74b/17, 99b/16, 103b/10, 104a/3, 106a/17, 118b/9, 118b/18, 118b/18, 119a/7, 120b/16, 170b/4, 174a/14, 174a/16

t.+a 30b/15, 42a/5, 106a/18, 115b/12,

119a/2, 165a/15

t.+dan 52b/15

t.+ı 104a/2, 119a/2

t.+lar 48b/16

t.+ları 106a/19

taşra Taşra.

t. 25b/15, 34b/12, 42a/13, 69b/7, 107a/9, 116b/11, 117a/19, 123a/3, 144a/1, 148a/10, 163a/2, 170a/13, 188b/8

t.+da 191b/6

t.+dan 135a/15

taṭlu Tatlı, acı karıştı.

t. 53b/14, 129b/11, 129b/11

taṭyîb Ar. Hoş etme, gönlünü alma, iyi

davranma.

t.+eyle- 126a/4

ṭavāf Ar. Tavaf.

t.+ 101b/1

t.+a 83b/5, 83b/7

t.+eyle- 100b/9, 101a/10

t.+it- 8a/1, 67b/2, 67b/2, 78b/8, 83b/5

tevaḳḳuf Ar. (-e) Bağlı olma.

t.+it- 154a/3, 180a/11

ṭavîl Ar. Uzun.

t.+dür 17a/18

ṭavḳ Ar. Gerdanlık.

t.+ı 47a/19

ṭavşîl Ar. Ulaştırma, varma, vardırma.

t.+i ihtiyâc 141a/9

t.+e 121b/1

t.+i 141a/16

ṭāvus-

t.-ı 180a/9

ṭaya- Dayamak.

t.-dı 7b/1

t.-yan 157a/4

ṭayan- < *ḍayan-* Dayanmak.

t.-up 20a/5

ṭaye Sütanne.

t.+nüñ 119a/6

ṭayerân Ar. Uçma.

t.+it- 7a/15, 177a/9

ta‘yîn Ar. Ayırma, belli etme.

t.+eyle- 87a/6, 87a/6, 95a/18

t.+it- 95a/5, 106b/18, 139a/3, 150a/14

Ṭaymus bin Ṭālus bin ‘Alḳuma Bk. İsmiler dizini

t. 89a/1

ṭayr Ar. Kuş.

t.+(cins-i ṭayr) 10a/18

t.+uñ 49b/3

ṭayy Ar. Atlama, üzerinden geçme.

t.+it- 13b/3

t.+ol- 15b/5

t.+olun- 9b/9

ṭazarru‘ Ar. Kendini alçaltarak yalvarma.

t. 26b/5, 37a/13, 82b/14, 83a/6, 150b/15, 154a/19, 185b/6

t.+a 82b/1, 170b/7, 173a/19

t.+ı 137a/10

t.+it- 43a/16, 49a/15, 77b/10, 77b/15

ṭāze Far. Taze, körpe.

t. 63b/12, 64a/15, 114b/15, 138b/16, 179b/4

t.+miydüñ 102a/12

ṭāzelen- Tazelik kazanmak.

- t.-di 184b/6
- tāzelik** Tazelik.
t.+i(tāzeligi) 46a/11
- tāziyāne** Far. Kırbaç, kamçı.
t.+siyle 137a/5
- ta'zīb** Ar. Eziyet etme, boşuna yorma.
t. 29a/15
t.+i evliyā 16b/18
t.+e 29a/16
t.+it- 17a/3, 21a/17, 34b/10
- ta'zīm** Ar. Saygı gösterme.
t. 6b/14, 143b/15, 156a/2, 156a/6
t.+de 50a/17
t.+eyle- 148b/3
t.+it- 27b/14, 84a/16, 135a/17, 183a/15
- tazyīk** Ar. Daraltma, daralma.
t.+it- 63a/17
- Te'ālā** Ar. "yüksek olsun" anlamına gelen bir söz.
t. 19a/6, 21b/2, 22a/1, 40a/15, 52a/9, 63a/7, 66b/5, 81a/1, 85b/10, 91a/14, 92b/17, 97a/6, 107b/4, 127a/9, 131a/11, 131b/6, 145a/3, 145b/2, 146a/11, 147a/18, 148a/2, 148a/7, 157a/15, 171a/5, 171a/6, 174a/3, 175b/3, 176b/5, 176b/9, 176b/11, 177b/1, 179b/13, 182a/2, 182b/10, 184a/17, 184b/4, 190b/11, 190b/15, 192a/16
t.+(Allāhu Sübhāne ve Te'ālā) 140b/12
t.+(Allāhu Te'ālā) 6b/19, 7a/4, 14a/7, 28a/8, 44b/16, 44b/18, 54b/5, 58a/8, 58b/16, 60b/4, 72b/17, 72b/18, 84b/12, 88b/10, 89a/9, 95b/17, 95b/17, 98a/17, 100b/10, 124a/17, 130b/10, 130b/19, 138b/5, 139a/10, 139a/16, 140a/14, 142b/17, 147a/11, 155a/14, 158a/18, 158b/19, 160a/9, 167b/10, 171a/17, 189a/2, 190a/4, 190a/9, 190a/13, 191a/14, 191b/5
t.+(Allāhu Ḥaḡ Sübhāne ve Te'ālā) 64b/8
t.+(Bārī Te'ālā) 13b/18
t.+(cennet-i Ḥaḡ Te'ālā) 58a/12
t.+(inşā'llāhu Te'ālā) 162b/17
t.+(Sübhāne ve Te'ālā) 45a/5, 105a/6, 105a/16
t.+(Ḥaḡ Te'ālā) 172a/6
t.+(Ḥaḡ Sübhāne ve Te'ālā) 139b/2
t.+(Ḥaḡ Te'ālā) 18a/14, 18b/9, 19a/10, 19a/16, 19b/1, 20a/15, 21a/8, 21a/11, 21a/15, 21b/14, 24a/6, 24a/10, 24a/18, 25b/2, 26a/2, 26a/2, 26a/4, 27b/12, 28b/19
- t.+(Ḥaḡ Sübhāne ve Te'ālā) 2a/12, 4a/19, 5a/11, 6a/19, 9a/5, 9b/12, 9b/18, 14b/19, 29b/5, 31b/14, 35b/2, 35b/14, 36b/19, 37b/4, 44a/17, 45a/13, 51b/18, 55b/13, 60a/16, 62a/8, 62a/12, 63b/1, 63b/7, 63b/16, 65b/8, 67a/7, 67a/13, 69a/8, 73b/1, 73b/15, 81b/15, 82a/13, 82b/14, 84a/9, 85b/1, 90b/5, 93a/10, 99a/1, 100a/12, 101a/2, 101b/4, 106b/3d, 108a/7, 108a/10, 113a/11, 114b/1, 116a/16, 117a/4, 118a/5, 118a/7, 118a/15, 119b/14, 120a/15, 120b/17, 121a/1, 121a/4, 122a/11, 124b/18, 126a/17, 126b/2, 128a/18, 128b/9, 129b/3, 129b/13, 131b/16, 131b/18, 132a/8, 132b/17, 133a/2, 133a/6, 133b/4, 134a/10, 135a/9, 137a/4, 137a/18, 138b/13, 139a/10, 144a/3, 144a/6, 144a/17, 145a/10, 147b/6, 148a/6, 149a/3, 150b/1, 150b/9, 151b/9, 151b/18, 152a/10, 154a/17, 157a/8, 157b/5, 162a/7, 165a/5, 165a/16, 165b/10, 166b/5, 167a/8, 167a/18, 167b/8, 168b/2, 171a/12, 172a/14, 172a/17, 173b/9, 175a/10, 176a/1, 176a/13, 177a/11, 177a/14, 180b/7, 181b/3, 181b/18, 183a/7, 185a/4, 186a/2, 188a/3, 191a/9, 191a/12
t.+(Ḥaḡ Te'ālā) 2a/18, 3b/15, 4a/6, 5b/18, 6a/2, 6a/7, 7a/13, 8a/4 8b/6, 9a/4, 9a/11, 9a/15, 9b/19, 10b/19, 11b/4, 11b/5, 13b/2, 13b/4, 13b/9, 13b/19, 16a/2, 16a/11, 16a/15, 16a/18, 16b/1, 17a/8, 17b/9, 25a/6, 29b/12, 29b/13, 30b/13, 33b/2, 33b/12, 34b/11, 35b/6, 35b/16, 35b/18, 36a/1, 36a/7, 37b/5, 37b/8, 37b/9, 37b/13, 38a/1, 38a/3, 38a/4, 38a/5, 38a/7, 38a/9, 38a/10, 38b/13, 39b/15, 39b/17, 40a/4, 40a/8, 40a/12, 40a/16, 43a/13, 44b/6, 45b/3, 48a/16, 48a/19, 48b/10, 49a/12, 49b/19, 50a/7, 50a/15, 50b/6, 50b/10, 50b/14, 51a/1, 51a/4, 51a/6, 51b/6, 51b/7, 52a/12, 52a/19, 53a/16, 53b/19, 55b/4, 55b/7, 55b/10, 55b/16, 56a/4, 56b/12, 56b/18, 58a/10, 58b/1, 60b/5, 60b/14, 61b/3, 62a/2, 62a/4, 62a/13, 62a/16, 62a/18, 62b/1, 62b/10, 62b/12, 63a/6, 63a/10, 64a/2, 64a/9, 64b/5, 65a/1, 66a/14, 66b/9, 66b/18, 67b/3, 67b/12, 69a/1, 69b/15, 70a/2, 70b/19, 71a/4, 73a/9, 73a/11, 74a/7, 75a/8, 75b/9, 75b/10, 77a/14, 77b/15, 78b/13, 79a/9, 80a/19, 81b/4, 81b/7, 81b/11, 81b/13, 82a/3, 82a/4, 82a/11, 82a/16, 82b/1, 82b/3, 83b/14, 83b/16, 84a/13, 84b/4, 84b/5, 84b/6, 84b/8, 85b/2, 88a/3, 88a/4, 88a/11, 88b/13, 88b/14, 89b/15, 89b/16, 90a/8, 90b/1, 90b/15, 90b/17, 91a/4, 91a/10, 91a/11, 91a/14, 92b/8, 93a/6, 93a/8, 93a/15, 94a/15, 94b/1, 94b/9, 95a/9, 95a/10, 95a/11, 96b/18, 96b/19, 97a/3, 97a/5, 97a/7, 97a/9, 97a/13, 97b/3, 97b/6, 97b/7, 98a/3, 98a/4, 98a/12, 98a/16, 98a/18, 98a/19, 98b/2,

98b/4, 98b/7, 98b/10, 98b/17, 99b/4, 100b/7,
101a/15, 102b/5, 103a/3, 103b/12, 103b/19,
104a/1, 104a/3, 104b/9, 105b/6, 106a/12,
106a/18, 106b/14, 106b/16, 107a/9, 107a/12,
108b/15, 109a/9, 109b/6, 109b/8, 109b/15,
110a/7, 110b/13, 110b/17, 111a/3, 111b/10,
111b/12, 112a/10, 112a/15, 114a/13, 114b/18,
115a/6, 116a/10, 117a/7, 117a/11, 117a/15,
117b/10, 118b/14, 118b/15, 119a/16, 119a/18,
119b/3, 120a/1, 120b/19, 121a/6, 122a/3,
122a/6, 122a/8, 123b/18, 124a/10, 125a/5,
127a/6, 127b/15, 128b/1, 128b/3, 128b/17,
130a/18, 131a/13, 131b/2, 131b/9, 131b/13,
132a/5, 132a/7, 132a/14, 132a/19, 132b/3,
132b/13, 133a/8, 133a/15, 134a/2, 134a/6,
134a/8, 135a/2, 136b/5, 137a/9, 137b/9,
138a/11, 138b/7, 138b/14, 139a/12, 140a/16,
140a/19, 140b/11, 142b/12, 144a/5, 144b/12,
145a/1, 145a/19, 145b/10, 145b/11, 145b/17,
146a/7, 146b/3, 146b/15, 146b/18, 147a/11,
147b/4, 149b/4, 150a/7, 150a/13, 151a/16,
151b/5, 151b/7, 151b/15, 152a/7, 152a/9,
154b/1, 154b/16, 154b/19, 156a/18, 157b/8,
158b/9, 159a/3, 159a/11, 159a/12, 159b/3,
159b/7, 160b/6, 161a/3, 161a/19, 161b/1,
161b/3, 164b/17, 165a/10, 165b/9, 165b/13,
166a/6, 166a/11, 167a/4, 167b/5, 167b/10,
168b/11, 171b/3, 172a/15, 177a/16, 178a/4,
178b/10, 179a/11, 181a/12, 181b/1, 181b/1,
181b/11, 181b/14, 182b/1, 182b/8, 182b/12,
182b/16, 183a/3, 183b/8, 184a/6, 184a/9,
184a/15, 185a/6, 185a/8, 185a/9, 187a/11,
188b/2, 188b/17, 190a/8, 190b/13, 191a/16,
192a/7, 192a/12,
t.+(ḥayru'llāh-ı Te'ālā) 154a/13
t.+(Ḥazret-i Bārī Te'ālā) 20b/17, 45a/10
t.+(Ḥazret-i Ḥaḫ Sübhāne ve Te'ālā)
33b/6, 104b/19,
t.+(Ḥazret-i Ḥaḫ Te'ālā) 3b/16, 19a/12,
31b/10, 102b/2
t.+(ḥitāb-ı Ḥazret-i Bārī Te'ālā) 62b/8
t.+dan(Allāhu Te'ālā) 19a/8, 44b/17,
100a/2, 143a/16, 143a/18, 157a/10, 173a/4,
179b/6
t.+dan(Ḥaḫ Sübhāne ve Te'ālā) 2a/16,
133b/18, 185b/19
t.+dan(Ḥaḫ Te'ālā) 12a/3, 12a/16, 17b/19,
26a/16, 26b/19, 34b/6, 43a/15, 48b/7, 56b/17,
76a/5, 83b/2, 95a/4, 113b/13, 114b/14,
129b/12, 133a/7, 166a/3, 172b/2, 184b/1
t.+dandur(Allāhu Te'ālā) 15a/12
t.+dandur(Ḥaḫ Te'ālā) 48a/15
t.+dur(Allāhu Te'ālā) 15a/17, 16b/16,
145a/12, 150a/11

t.+dur(Ḥaḫ Sübhāne ve Te'ālā) 15b/12,
88a/7
t.+dur(Ḥüdā-yı Bārī-yi Te'ālā) 143a/2
t.+nıñ 101b/8
t.+nıñ(Allāhu Te'ālā) 18a/6, 39b/11, 82a/6,
111b/9, 142b/2, 154b/12, 182a/11
t.+nıñ(Ḥaḫ Sübhāne ve Te'ālā) 24a/11,
111a/12, 125a/14, 157b/12, 190a/7
t.+nıñ(Ḥaḫ Te'ālā) 10b/3, 17b/18, 33b/16,
45b/6, 55a/9, 69a/18, 69b/5, 77a/17, 78a/8,
84b/17, 96a/5, 111a/10, 129b/6, 166a/9,
167b/16, 183b/13, 185b/12, 186a/10, 189b/11,
191a/8
t.+nuñ(Allāhu Te'ālā) 18a/7, 58a/7,
58a/14, 60b/2, 61a/5, 92b/18, 117a/10, 121b/9,
130a/5, 138b/5, 141b/1, 142a/16, 147a/10,
149b/1, 168b/4, 179b/16
t.+nuñ(Ḥaḫ Sübhāne ve Te'ālā) 75b/11,
117a/8, 119b/18, 138a/12
t.+nuñ(Ḥaḫ Te'ālā) 5a/5, 6b/9, 11b/19,
13b/7, 15a/13, 17b/17, 18a/17, 21a/8, 21a/9,
24a/7, 33b/17, 38b/10, 41a/5, 44b/3, 44b/3,
45b/6, 48a/16, 51b/10, 51b/16, 55a/18, 58b/1,
64b/15, 67b/7, 70b/16, 73b/13, 80a/1, 82b/7,
83b/12, 95b/16, 97a/3, 101b/9, 102b/18,
111a/15, 111a/17, 117a/17, 119a/10, 122b/10,
132a/4, 134a/10, 137a/3, 168a/2, 176b/18,
185a/5, 187a/2
t.+nuñ(Ḥaḫ Tebāreke ve Te'ālā) 61a/7
t.+nuñ(Ḥazret-i Ḥaḫ Sübhāne ve Te'ālā)
111b/6
t.+şānehu 1b/8, 1b/13, 20a/18
t.+tu'ş-şalavāt 99b/9
t.+ya 118b/11
t.+ya(Allāhu Sübhāne ve Te'ālā) 158a/9
t.+ya(Allāhu Te'ālā) 7a/5, 100b/1,
106a/19, 107b/2, 107b/3, 108a/5, 108a/6,
108b/6, 158b/2, 160b/10, 161a/3, 162a/11
t.+ya(İnşā'llāhu Te'ālā) 173a/14
t.+ya(Ḥaḫ Te'ālā) 11b/18, 23a/8, 26b/7,
34b/11, 37a/13, 69b/4, 90a/9, 106a/3, 107b/5,
108a/15, 108b/2, 118a/19, 118b/3, 140a/13,
150a/9, 153a/15, 172a/9, 179b/2
t.+yı 93a/19
t.+yı(Allāhu Te'ālā) 46a/16, 46b/4, 134b/6,
154b/9
t.+yı(Ḥaḫ Te'ālā) 23a/9, 44b/5, 78a/5,
140a/14
tebāh Far. Yıkılmış, yıkıntı.
t. 131b/17
t.+ol- 84a/17, 104b/17, 130b/17

tebārek Ar. “Mübarek etsin!” anlamında bir söz.
t.+(Hâk Tebārek ve Te‘ālā) 61a/7

tebdîl Ar. Değiştirme, değiştirilme.
t. 72a/9
t.+eyle- 185b/4
t.+it- 26b/12, 81b/3, 99b/7, 114b/4, 117a/12, 138b/18
t.+ol- 96b/3, 117a/10

teberrük Ar. Mübarek, uğurlu sayma.
t. 82a/12, 148b/17

teberrüken Ar. Uğur sayarak.
t. 18b/19

tebessüm Ar. Gülümseme.
t.+it- 59a/17, 80b/6

teblîğ Ar. Yetiştirme, eriştirme.
t.+it- 155a/17

tecdîd Ar. Yinelenme, tazelenme.
t.+i imān eyle- 134b/9

tecellî Ar. Görünme, belirme.
t.+it- 51b/19, 175b/4

tecellüd Ar. Yalandan yiğitlik gösterme.
t.+it- 49b/10

tecessüs Ar. Yoklama, araştırma.
t.+it- 59a/14

tecribe Ar. tecrübe, deneme, sınama.
t.+den 191a/11
t.+it- 42a/2, 58b/13, 86b/11, 149b/3, 149b/5, 149b/5, 149b/6, 153b/7
t.+it- 147b/11
t.+ol- 149b/8

tedbîr Ar. Bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare.
t. 86a/3, 160b/7, 162a/7, 162a/8
t.+in 187a/16
t.+it- 29a/18, 29a/19, 29b/3
t.+üm 86a/5
t.+ümüz 128a/5
t.+ün 71a/17

te’dîb Ar. terbiye etme, terbiyesini verme.
t.+i enbiyā 16b/17

tedkîk Ar. Dikkatle araştırma, inceleme.
t.+(aşhâb-ı tedkîk) 26b/4
t.+(erbâb-ı tedkîk) 23b/4

tedrîc Ar. Derece derece basamak basamak ilerleme.
t.+le 59a/2

te’emmül Ar. İyice, etraflıca düşünme.
t.+eyle- 18a/4, 80a/2, 113a/19
t.+it- 4a/5

te’essüf Ar. Tasalanma, kederlenme, acıma.
t. 128a/6, 173b/10
t.+eyle- 173b/8
t.+i 173b/11
t.+it- 31a/3, 173b/7, 174a/2, 175a/18

tefahhüş Ar. İnceden inceye araştırma.
t. 59a/14, 64b/13
t.+it- 61b/12, 145b/8, 158a/2, 177a/4

tefāvüt Ar. İki şeyin birbirinden farklı olması.
t. 31a/12
t.+i 3b/2

tefekkür Ar. Düşünme, zihin yorma.
t.+de(ḥabîb-i tefekkür) 128a/5, 128a/5
t.+den 179a/8
t.+e(ḥabîb-i tefekkür) 37b/3
t.+it- 166b/17

teferrüc Ar. Gezinti.
t. 136b/18
t.+indesin 92b/1

tefhîm Ar. Anlatılma, bildirme.
t.+dür 63a/16
t.+dür(vaḥy-ı tefhîm) 22a/19

tefrika Ar. Birbirine kötülük etmeye kadar varan sürekli anlaşmazlık, ikilik.
t.+ya 189a/5

tefsîr Ar. Tefsir, Kur’an’ı yorumlama bilimi.
t. 190a/15
t.+(ehl-i tefsîr) 5b/14, 24b/1, 125a/1, 133a/17, 161b/7
t.+i ḥalk 78b/19
t.+de 63a/8
t.+de(kütüb-i tefsîr) 192a/8
t.+e 2a/5, 2b/3
t.+in 143a/13, 192a/3

- t.+it- 16b/17
t.+üh(ehl-i tefsîr) 112b/14
- tefvîz** Ar. Dağıtım.
t.+it- 150a/9, 150b/1
- tehāvün** Ar. Önemseme, önem verme.
t.+it- 186a/4
- tehdîd** Ar. Birinin gözünü korkutma.
t.+it- 34b/9
- te'hîr** Ar. Sonraya bırakma, erteleme.
t. 112b/18
t.+it- 19b/4, 180a/6
t.+itdür- 151b/4
t.+olın- 149b/14
- tehlîl** Ar. *Lā ilāhe illallāh* sözünü
tekrarlama.
t.+it- 84a/14
- tehziḅ** Ar. Temizleme.
t.+i bî-gāne 16b/18
- tekāvin** Ar. Oluşturmak.
t.+it- 49b/11
- teḳazā** Ar. Sıkışarak söz söyleme.
t.+yı rū'yet-i dîdār 26a/15
- tekebbür** Ar. Kibir gösterme, büyüklük
satma.
t.+dir 48a/14
t.+dür 146a/14
t.+i 48a/10
t.+it- 48a/8, 48a/16
- tekellüf** Ar. Külfetli, zahmetli iş görme.
t. 8b/19
- tekellüm** Ar. Söyleme, konuşma.
t.+it- 29a/2, 36b/14, 153b/18, 163a/18,
166b/4
- tekerrüm** Ar. Şereflendirme.
t. 82a/12
- te'kid** Ar. Kuvvetleştirme, sağlamlaştırma.
t.+it- 29a/13
- teklîf** Ar. Öneri.
t.+it- 86a/5, 136b/2, 182b/5
- teklîfât** Ar. Teklifler.
t.+(ḳabr-i teklîfât) 183b/2
t.+it- 137a/4
- tekmîl** Ar. Bitirme, tamamlama.
t.+(levhe-i tekmîl it-) 154b/17
t.+it- 68b/3
- tekrār** Ar. Bir şeyi iki veya daha çok kez
tekrarlama.
t. 82b/15, 170b/17
- tekrîm** Ar. Saygı gösterme.
t.+den 156a/6
t. 156a/2
t.+eyle- 156a/16
- teḳzîb** Ar. Yalanlama, yalan olduğunu
söyleme.
t.+it- 133a/7
- telatṭuf** Ar. Nazikane muamelede
bulunma.
t. 8b/19
- telbîs**
t.+(iblis pür teblîs)
- telbîs** Ar. Hile edip aldatma
t. 111a/8
t.+den 146a/15
iblis pür telbîs Ar. Çok hileli şeytan.
t. 58b/6, 81a/6, 114b/10, 115b/1
- telbîslik** Aldatmak. Krş. **telbîslük.**
t. 110a/13
t.+it- 110a/18
- telbîslük** Aldatmak. Krş. **telbîslik.**
t.+it- 110b/19
t.+leri 111a/13
- televvüs** Ar. Kirlenme, pislenme.
t.+iyle 100a/18
- telezzüz** Ar. Lezzet, tat alma.
t.+i zât 128b/16
- te'lif** Ar. Uzlaştırma, barıştırma.
t.+it- 2b/19
- telḳîn** Ar. Aşılama, kulağına koyma.
t.+eyle- 123a/11

temennî Ar. Dileme, dilek, istek.
t.+olun- 4a/1

ten Far. Ten, deri.
t. 97a/18, 124a/2, 124a/10, 124a/15,
124a/19, 132a/10
t.+de 15b/7, 15b/8, 15b/9, 15b/10, 15b/11,
189b/1
t.+dedir 13b/6
t.+dedür 125a/3
t.+dür 125a/4
t.+i 77b/2, 148a/8
t.+in 97a/16, 188a/16
t.+leriyle 58a/17
t.+ümi 130a/12
t.+üñ 53a/9

tenbîh Ar. Bir işin yapılmasını,
bırakılmasını, veya o işten vazgeçilmesini
tekrar tekrar hatırlatma.
t. 22b/2, 190b/13
t.+it- 137a/6, 191a/6

tenbîhât Ar. Tenbihler.
t. 137a/8

tenebbuh Ar. Gafletten kurtulma, aklını
başına toplama.
t.+(mekr-i tenebbuh) 73b/2

teneffüs Ar. Nefes, soluk alma.
t. 2a/14

tenevvür Ar. Nurlanma, parlama.
t.+inden 102b/9

tenhâ Far. Yalnız, ıssız, boş.
t. 19b/10, 23a/18, 23b/15, 108a/11, 113b/5,
116b/14, 124b/12, 131b/12, 132a/4, 164b/15,
164b/16, 166a/7
t.+da 112b/4
t.+kal- 162b/3, 163b/9
t.+ol- 108b/10, 132a/2, 154a/19

tenhâlık Boş ve ıssız (yer).
t.+dan 132a/1
t.+dan 131b/19, 132a/3
t.+umı(tenhâlığı) 49a/5

tepe Tepe.
t. 46b/13

terahhüm Ar. Merhamet etme, acıma.

t. 149a/6
t.+it- 50b/7, 71a/9, 72b/17, 156b/5
t.+undandır(merhametinden) 92b/19

terâzû Far. terazi.
t. 93b/7
t.+yı adl 26b/16, 27a/3idi, 183b/6
t.+nıñ 95a/2
t.+sı 44a/9

terbiye Ar. Eğitim.
t. 43b/9, 45b/14, 63a/15, 152a/14
t.+i muqaddime 156b/10
t.+it- 37a/4, 41b/19, 190a/8, 190a/9
t.+si 45a/2

tercîh Ar. Üstün tutma, daha çok beğenme.
t.+it- 190a/1

tercümân <Ar. *tercemân* Tercüme eden,
dilmaç.
t.+ı Qur'ân-ı 'azîm 4b/17
t.+dır(harekeli) 148a/12

tercüme <Ar. *terceme* Tercüme.
t.+it- 2b/8, 2b/13
t.+it-(harekeli) 190b/4
t.+lerinde 156a/9
t.+ye 3a/5

tergîb Ar. İsteklendirme.
t. 3b/13
t.+eyle- 99a/19
t.+it- 88b/8

terhîb Ar. Çok korkutma, korkutulma.
t. 3b/13

terk Ar. Bırakma, vazgeçme.
t.+i hevâ 123b/16
t.+i şükür 151b/15
t.+i Hâk 192a/14
t.+e 171a/11
t.+eyle- 56b/7, 101b/13
t.+i 190a/12, 190a/13
t.+inde 12a/4
t.+inden 66a/11
t.+it- 26b/2, 34b/9, 44b/12, 50b/2, 56b/9,
63b/8, 68a/11, 76a/18, 79b/12, 101b/9,
111a/14, 116a/10, 128b/17, 129a/13, 134a/19,
136a/11, 139a/16, 159a/17, 173b/13, 174a/13,
177b/12, 189a/10, 189a/19, 190a/18

terkīb Ar. Bir kaç şeyi birleştirip karışık bir şey meydana getirme.
t.+dür 1b/8
t.+inden 15b/5
t.+olun- 128b/18

tertib Ar. Dizme, sıralama, hazırlama, düzene koyma.
t. 1b/8
t.+eyle- 125b/19, 128b/6, 180b/4
t.+it- 100a/16, 163b/6

tertil Ar. Yoluyla, usulüyle okuma.
t. 6b/14
t.+eyle- 10b/5

tesbîh Ar. 1. Allah'a tazim etme.
t. 84a/14
t.+in 25b/11
t.+inde 10b/4
t.+inden 42b/8
t.+leri 10b/2

teşbîh Ar. Bir hali şüpheye yer bırakmayacak şekilde görüp gösterme.
t.+dür 113a/19

tesellî Ar. Avutma, avundurma.
t. 22a/4, 61b/11, 137a/2, 156b/18, 163b/17, 175b/10, 175b/16
t.+it- 65b/8, 138a/1
t.+ol- 3b/16
t.+vir- 41b/3, 89b/12

te'sîr Ar. 1. Nişan bırakma
t.+i 191b/17
2. İçe işleme
t.+it- 19b/1, 46a/5, 46b/19, 104b/1, 107b/10, 160a/18, 169a/16

teskîn Ar. Sakin kılma, yatıştırma.
t. 22a/16

teslîm Ar. Bir emaneti yerine verme.
t. 34a/2, 133a/12, 156a/16, 160b/8
t.+i lâzım 162a/9
t.+i rūḥ eyle- 123a/13, 172b/1
t.+i rūḥ it- 8a/18
t.+eyle- 53a/9, 103a/4, 104a/11, 127b/15, 160b/10
t.+it- 13a/5, 43a/6, 46b/1, 46b/2, 54b/10, 59a/8, 70a/7, 70b/12, 76b/7, 80a/14, 86b/6, 96a/9, 102b/6, 104b/3, 137a/19, 158a/10,

158a/16, 160b/9, 162a/10, 169a/19, 177a/8, 187b/2
t.+ol- 87a/15

tesliye Ar. Teselli verme, avutma.
t.+it- 80a/9

tesmiye Ar. Ad koyma, isim verme.
t.+it- 144b/14

teşbîh Ar. Benzetme, benzetilme.
t.+it- 23a/16, 167a/7, 168b/1, 172a/5

teşehhüd Ar. şahadet getirme.
t.+eyle- 100a/9

teşhîr Ar. Sergiye koyup herkese gösterme.
t.+it- 135b/5

teşnî' Ar. Ayıplama.
t.+eyle- 167b/14

teşvîş Ar. Karıştırma, karmaşık etme.
t. 54a/19, 138a/9
t.+getür- 54a/3

tevaḳkuf Ar. Durma, eğlenme, bekleme.
t. 26a/18
t.+eyle- 49a/1
t.+it- 145b/7
t.+itdir- 151b/6

tevāzu' Ar. Alçakgönüllülük gösterme.
t. 34a/1, 48a/14, 48a/15
t.+da 48a/11
t.+eyle- 48a/7
t.+ı 48a/9
t.+it- 43b/5, 145a/5
t.+ya 34a/2

tevbe Ar. Tövbe
t. 45b/1, 53a/4, 53a/14, 60a/4, 63b/2, 63b/5, 70b/19, 138b/18, 167a/18, 173a/6, 182b/13
t.+i nuşūḥ 109b/5
t.+eyle- 94b/11, 121b/15, 121b/17, 139b/9, 174b/19
t.+it- 5b/12, 39a/8, 39b/1, 41a/2, 45a/15, 53a/4, 53a/13, 63a/10, 63b/9, 98b/4, 98b/4, 121b/15, 131a/9, 134b/19, 139b/9, 173a/7
t.+ñi 51a/2
t.+si 179b/18
t.+ye 39a/8
t.+yi 171b/8

t.+yi(aşhâb-ı tevbe) 43b/13

teveccüh Ar. Çevrilme, yönelme, doğrulma.
t.+eyle- 20a/12, 102b/18, 173a/19, 186b/5, 187a/7
t.+it- 7b/19, 9a/11, 13a/9, 29b/3, 41b/7, 46a/14, 50b/19, 56a/19, 67a/2, 79b/11, 96b/15, 108a/18, 115b/11, 118a/16, 133b/8, 145b/12, 146b/13, 157b/14, 162a/13, 168a/11, 178b/4, 179b/10, 179b/11, 186a/17

tevehhüm Ar. Kurma, kuruntuya düşme.
t.+it- 192a/7

tevekkül Ar. İşi Allah'a bırakıp kadere razı olma.
t.+eyle- 161a/3
t.+it- 158b/2

tevellî Ar. Birini dost tutma.
t.+it- 39b/15

tevfîk Ar. Uygunlaştırma.
t. 120b/19
t.+(kâr-ı tevfîk) 103a/7

tevḥîd Ar. Allah'ın birliğine inanma.
t.+dir 99a/9
t.+dür 99a/8
t.+i 29b/12
t.+ûn 99a/10
kelime-i tevḥîd *Lâ ilâhe illa'llâh* sözü.
t. 59b/5
t.+de(kelime-i tevḥîd) 160a/11

te'vîl Ar. Söze ayrı mana vermeye kalkışma.
t. 43b/1
t.+i 27b/12, 34a/11, 138a/16
t.+idür 183a/18
t.+in 33a/17, 59b/15, 138a/14, 149a/14
t.+inde 25a/11
t.+ini 35a/15
t.+it- 113a/7

tevḳî' Ar. Padişahın nişanlı buyruğu.
t.+ı derecât 29b/6

Tevrât Ar. Hz. Musa'ya inen kutsal kitap.
t.+da 36b/2, 36b/6, 104a/9

tevsi' Ar. Genişletme, genişletilme.
t. 2a/14

Tevvâb Ar. Kullarının tövbesini kabul eden Allah.
t. 185a/7

tezekkür Ar. Hatıra getirme.
t. 166b/17

tezelzül Ar. Sarsılma, sallanma.
t.+it- 114b/4

tezevvüc Ar. Zevce edinme, evlenme.
t.+it- 95b/1

tezkîr Ar. Hatıra getirme.
t. 2a/5

tezkiye Ar. Temizleme, aklama.
t.+it- 146a/7

tezvîc Ar. Kocaya verme, evlendirme.
t.+it- 19b/3

tezyîn Ar. Süsleme, süslenme.
t. 180b/4
t.+i beyt-i İslâm 163a/4
t.+eyle- 104a/13, 104b/10, 126a/5
t.+it- 82a/13, 87b/14, 88a/18, 116b/16, 125b/6, 125b/19, 128b/10, 152b/16, 155a/4

tıfıl Ar. Küçük çocuk.
t. 51a/9
t.+ı(tıflı) 70a/15

tıfliyyet Çocukluk.
t. 76b/17

ticâret Ar. Ticaret, alım satım.
t.+den 70b/6
t.+it- 13b/1
t.+lerinden 70b/5

tîğ Far. Kılıç.
t. 121a/17
t.+ı belâ 49b/7
t.+ı ecel 4b/2
t.+ı kahr 121a/18, 146b/16
t.+ı şehvet 146a/12
t.+ı taḳdîr 50b/16
t.+ıla(fırâḳ-ı tîğ) 46b/19
t.+ıyla 146b/9, 146b/9

tîlâvet Ar. Kuran'ı güzel sesle ve usulüne göre okuma, okunma.

- t.+it- 101b/11
- ține** Ar. Çamur.
t.+den 189a/17
- tîr** Far. Ok.
t. 78b/11
t.+(hâlet-i tîr) 122a/15
t.+i 'aşq 67a/14
t.+i belâ 49b/3
t.+i la'net 115a/18
t.+i hâsret 44b/6
t.+at- 116b/6
t.+ine 77b/6
- tîz** Far. tez, çabuk.
t. 7b/1, 53b/7, 53b/8
- tizcek** Çabucak, derhal, hemen.
t. 55a/15, 55b/11, 74b/7, 74b/8, 98b/2
- tîze nize? bulsöz
t.+sin 7a/19, 7b/8
- tîzlik** Çabukluk.
t.+it- 32a/1
- toğ-** Doğmak.
t.-dı 71b/4, 106a/7
- toğan** Doğan.
t.+a 177b/7
- toğrı** Doğru.
t. 57a/5, 102a/2, 170b/12
t.+sın 88b/11
- toğrul-** Doğrulmak.
t.-dı 178b/17
- toğur-** Doğurmak, doğum yapmak.
t.-mîş 106a/16
- tohum** Far. Tohum.
t.+ını 96b/13
t.+ını(tohumını) 42a/9
- tok** Tok, aç karşıtı.
t.+mısın 136b/16
- tokın-** Dokunmak, el sürmek.
t.-sa 42a/5
- toğuz** Dokuz (sayı ismi).
t. 24b/6, 139a/10, 159a/19
t.+uñuz 157a/2
- toğuzuncı** Dokuz sayısının sıra sıfatı.
t. 36b/14, 122b/6, 139a/18, 167b/19
t.+nuñ 166b/15
- toğuz yüz** Dokuz yüz (sayı ismi).
t.i 159a/19
- tol-** Dolu duruma gelmek.
t.-a 180b/12
t.-dı 123a/11, 156a/6
t.-mîş 62a/7
- tolaş-** Gezme, gezinmek.
t.-dı 79a/3
t.-urdu 81b/1, 81b/1
- tolaşdur-** Dolaştırmak.
t.-dılar 106b/2
t.-up 164a/19
- tooldur-** < *doldur-* Doldurmak, dolmasını sağlamak.
t.-a 158b/4
t.-alar 158b/7
t.-ur 23a/10, 123b/2
- tolu** < *dolu* Bir yağış türü.
t. 77a/3, 77b/6, 78a/1
- tolu** < Dolu, boş karşıtı.
83a/3, 106b/6
t.+dur 23b/6, 119b/17
- ton** < (Saka dili) *don* Kılık, kıyafet.
t.+lar 13a/11
t.+um 83b/15
- tonat-** Donatmak, süslemek.
t.-up(tonadup) 89b/5, 128b/8
- toprak** Toprak.
t. 64b/11, 96b/4, 102a/9, 109a/3, 109a/4,
109a/5, 123a/14, 153a/10
t.+a(toprağa) 96b/10, 154b/1, 169b/6
t.+da 57b/10
t.+dan 96b/6
t.+m(toprağın) 153a/14
t.+ından(toprağından) 84a/7
- toy-** Doymak.
t.-dı 7b/17

t.-dılar 79b/8
t.-ınca 19b/4
t.-madum 8a/17
t.-maz 3a/19, 9b/10

ţoyla- Ziyafet vermek, yedirip içirmek.
t.-dı 84b/5

ţoyur- Doyurmak.
t.-uram 105b/15

toz Toz.
t.+a 51b/7
t.+ından 84a/7
t.+it- 164b/4
t.+ların 44a/6

töhmet Ar. Birine isnadolunan suç.
t. 73a/12, 121b/5, 126b/19
t.+(eşer-i töhmet) 104b/13, 157a/1
t.+den 62a/5
t.+e 127a/7, 173a/3
t.+i 118a/1, 167a/16, 169b/12
t.+it- 54a/2, 60b/6, 106a/14, 124a/6,
124a/10

ţübā Ar. Cennette bulunan bir ağacın adı.
t. 182b/5

ţūfān Ar. Nuh Peygamber zamanında yağın ve bütün dünyayı su altında bırakan şiddetli yağmur.
t. 120a/18

ţufeyl Ar. Başkasını sırtından geçinen.
t.+i 79a/16

ţufūliyyet Ar. Çocukluk.
t.+de 169b/19
t.+de(hāl-ı ţufūliyyet) 169b/15

ţuğra Tuğra.
t.+sı 3a/7

ţuğyān Ar. Taşma, taşkınlık.
t.+(ehl-i ţuğyān) 174b/16
t.+ına 107a/10
t.+ından 152a/6

tuğfe Ar. Hediye.
t.+it- 20a/8

ţül Ar. Uzunluk, boy.
t. 23b/14, 42b/13

t.+ı ömür 7a/16, 51b/11, 69a/15, 108b/6
t.+ı sefer 89b/9
t.+ı 102b/1, 81b/18

ţulū Ar. Doğma, doğuş.
t.+it- 30a/11, 47b/19, 57b/12, 59b/10,
67a/4

ţūr Ar. Bir dağ ismi.
t.+a 83a/19

ţur- < Durmak, hareketsiz durumda olmak.
t.-alum 172a/1
t.-dı 32a/7, 34b/12, 90a/15, 99b/14,
102b/10, 112a/5, 183b/17, 187a/3
t.-dılar 32a/3, 156b/1, 163a/18
t.-duklarını 130a/1
t.-mayup 160b/12
t.-mışlar 177b/4, 187b/13
t.-sun 101a/16, 157a/2, 182b/9
t.-uñ 163a/11
t.-up 80a/15, 144a/7, 185b/3
t.-ur 20a/4, 101b/18, 102b/11, 156a/13
t.-ur mısız 86b/2
t.-urdu 160b/2
t.-urken 162b/11
t.-urlar 103b/14, 114a/10, 119a/16, 151b/6,
152b/5, 156a/14, 163a/6, 182a/13
t.-urlar(ayağ üzre ţur-) 183a/15
t.-ursın 119a/17

ţurgur- Durdurmak.
t.-alar 26b/18, 164a/14.

turunc Far. Turunç.
t. 125b/12, 125b/15, 126a/18, 128a/15
t.+ı 126a/11
t.+ları 125b/16

ţut- Elde bulundurmak, ele almak.
t. 6b/10, 76b/4, 76b/12, 80b/5, 93b/19,
94a/3, 132b/3, 170b/12
t.-(ma'zūr ţut-) 154b/8
t.-a 66b/9, 135b/1
t.-alar 106a/18, 165a/15
t.-ana 92a/18
t.-aram 51a/2
t.-ardı 163a/3
t.-arız 106b/10
t.-arlar 121a/16
t.-arsañ(bedel ţut-) 74a/8
t.-arsın 20a/15
t.-avuz 78a/3

t.-dı 7b/9, 42b/4, 48b/17, 53b/10, 83a/12,
104b/14, 114a/8, 116b/10, 120a/10, 137b/6
t.-dılar(mağdūr tūt-) 129a/16
t.-dılar(üns tūt-) 136b/8
t.-duğūñ 116a/6, 136b/13
t.-dum 106b/19, 130b/3
t.-duñ 7b/10
t.-madı 52b/5
t.-maduğı-çun 135b/14
t.-mak 117a/5
t.-mamağ 60a/7
t.-maz 135b/1, 135b/15
t.-mazlar 150b/8, 177a/18
t.-miş 25b/17, 36a/8, 60b/13
t.-sun 74a/5
t.-sunlar 67a/11
t.-uñ 76a/19, 175a/19
t.-up 7b/9, 35b/11, 46a/16, 51a/13, 51a/15,
51b/1, 59b/16, 76b/16, 154b/10, 155b/10,
164a/19, 180a/15
t.-up(ķulağ tūt-) 191a/18
t.-up(mağām tūt-) 87b/11
t.-up(ma'zūr tūt-) 126b/6

ṭuy- Duymak, işitmek.

t.-dılar 124a/13
t.-madı 176b/7

ṭuyūr Ar. Kuşlar.

t. 85b/5, 139a/4, 165a/18, 177b/3, 177b/4
t.+dan 176b/13
t.+ı 10a/8

ṭuz Tuz.

t.+ını 140b/1

ṭuzaq Tuzak.

t. 127a/5
t.+ı(ṭuzaqı) 127a/4

tüfeng Tüfek.

t. 191b/18

türāb Ar. Toprak.

t. 20b/6
t.+ı 16a/9

türbe Ar. Mezar.

t.+sinde 181b/9, 181b/9
t.+sini 59a/13
t.+ye 119a/3

Türki Ar. Türkçe.

t.+de 125b/14

t.+ye 190b/4

u Far. Bağlama edatı

u. 1b/3, 2b/10, 2b/10, 3b/13, 3b/18, 4b/10,
4b/16, 5b/19, 9b/5, 9b/6, 10a/11, 10a/11,
11a/2, 11b/18, 12a/4, 14b/4, 14b/4, 14b/4,
16a/5, 19b/2, 20b/11, 33b/13, 39a/3, 52b/16,
52b/16, 54a/12, 60b/10, 81a/5, 82b/9, 96b/16,
100b/1, 102a/12, 104b/15, 104b/19, 107a/11,
111b/3, 114b/5, 119b/19, 122b/2, 122b/12,
123b/1, 127b/9, 130a/13, 133b/1, 137a/8,
137b/1, 141b/4, 144b/3, 152b/12, 152b/15,
152b/17, 153b/2, 167b/12, 170b/12, 184b/6,
185b/2

'Ubey bin Ka'b Bk. Şahıs isimleri dizini.

u. 4b/11

uc Uç.

u.+ında 107b/13, 107b/13, 123a/2

ucuzlığ Ucuz olma durumu. Krş. **ucuzlığ**

u. 150b/5

'ucub Ar. Kendini beğenmişlik.

u. 81a/13, 152a/1

u.+dan 81a/5

u.+eyle- 81a/10

u.+it- 81a/6, 81a/8, 81a/9, 81a/11, 81a/12,
81a/13, 81a/14, 81a/18, 81b/12, 83b/8, 84a/4

ucuz Ucuz, pahalı karşıtı.

u. 87a/6

ucuzlığ Ucuzluk. Krş. **ucuzluğ**

u. 150b/14

uç- Uçmak.

u. 49b/4

u.-dı 132b/8

u.-mağa 49b/5

'udvān Ar. Düşmanlık.

u.+lardur 61a/6

uğra- Uğramak.

u.-dı 26a/11, 75a/19, 85b/17, 103b/12,
130a/16, 153a/19

u.-dılar 64a/15, 119a/1

u.-dım 32a/16

u.-ma 126b/10

u.-mayalar 167b/7

u.-r 25a/13

uğrat- Uğratmak.

u.-ır(uğradır) 167b/12
u.-ur(uğradur) 49b/2

uğur Yol.

u.+dan 51b/2, 56a/14, 70b/9, 183a/2
u.+uña(uğruña) 153b/8

uğurla- Çalmak.

u.-dı 110b/1

uğurla- Uğurlamak, selamete göndermek.

u.-dın 169b/14
u.-r 71b/11
u.-yasız 169a/6

‘uhde Ar. Bir işi üstüne alma.

u.+sinden 61b/6, 86a/6, 149b/11, 150a/5

‘uḥreviyye Ar. Ahirete ait, ahiretle ilgili.

u. 19a/3

‘uḥūd Ar. Yeminler, antlaşmalar.

u.+da(Ġazā-yı ‘Uḥūd) 120a/9

‘uḳalā Ar. Akıllılar, akıllı olanlar.

u.+dan 155a/18

‘uḳbā Ar. Ahiret, öbür dünya.

u. 61b/1, 85b/14, 92a/2, 92a/4, 92a/5,
97a/15, 115a/9, 130b/7, 178b/3, 186a/15
u.+(dār-ı ‘uḳbā) 171a/19
u.+(libās-ı sa‘ādet-i ‘uḳbā) 55a/3
u.+da 61b/1, 65b/5, 76b/4, 129a/7
u.+larından 115a/9
u.+ñuzdadur 189b/1
u.+sı 171b/8
u.+sından 114b/5, 114b/5
u.+ya 114b/4

‘uḳd Düşüm.

u. 11b/10, 108a/3

‘uḳkāb Ar. Karakuş, kara kartal.

u. 144b/1
u.+ı belā 49b/2

‘uḳkāl Ar. Akıllar.

u.+ı 11b/16

‘uḳūbāt Ar. Cezalar.

u.+ı(envā-ı uḳūbāt) 137a/16

‘uḳūbet Ar. Ceza.

u. 49a/13, 103b/6, 106a/16, 118a/1,
148b/7, 180a/3
u.+dür 114b/2
u.+eyle- 124b/18
u.+i 77a/15, 102a/18
u.+ine 76a/1
u.+it- 49a/12, 120b/14
u.+leri 77a/14
u.+ün 115a/7

‘uḳuḳ Ar. Anaya babaya asi olma.

u. 29a/10
u.+(ehl-i ‘uḳuḳ) 60a/1

‘uḳul Ar. Akıllar.

u.+ı aşere-i kāmīl 1b/6
u.+ı 121b/5

‘ukūbet Ar. Eziyet, işkence.

u.+(zūll-i ukūbet) 28b/5

‘ulā Ar. Yüksek.

u.+ya 6a/8

ulaşdur- Ulaştırmak.

u. 188b/17

‘ulemā Ar. Alimler, ilm sahipleri.

u. 14b/17, 121a/14, 123a/7, 155a/18
u.+(beyne’l-‘ulemā) 113a/16
u.+(‘ulūm-ı ‘ulemā) 14b/5
u.+yı Mekke 160b/14
u.+yı Mısır 180b/6
u.+yı mu‘teber 143a/8
u.+dan 192b/2
u.+dur(ḳā’ide-i kibār-ı ‘ulemā) 189b/18
u.+nıñ(cumhūr-ı ‘ulemā) 189b/16
u.+nuñ 180b/8
u.+sı 14b/14, 14b/16
u.+yı(ittifāḳ-ı ‘ulemā) 192a/8

ulu Ulu, yüce. Krş. **ulu**

u. 65b/17

ulu Ulu, yüce. Krş. **ulu**

u. 14a/13, 37b/17, 70b/10, 130b/1, 163b/1
u.+lardan 190a/13
u.+ları 147b/11
u.+muz 37b/18
u.+nıñ 8a/8
u.+sı 79a/2, 79a/5
u.+sısın 127b/11

ululuk Ululuk, yücelik.

u. 71b/2

ulūhiyyet Ar. Allahlık sıfatı.

u. 83b/19

u.+imi 103b/4

u.+üm(Allahlık sıfatı) 21a/16

u.+üm(gayret-i ulūhiyyet) 177a/12

‘ulūm Ar. İlimler, bilgiler.

u.+ı ‘ulemā 14b/5

u.+uñ 3b/4

‘ulvī Ar. Yüksek, yüce.

u. 134a/11

u.+ye(‘ālem-i ‘ulvī) 68a/13, 93a/8

‘ulviyyet Ar. Yükseklik, yücelik.

u. 94a/18

um- Bir şeyin olmasını istemek,
beklemek.

u.-(meded um-) 107b/4

u.-ar(meded um-) 91b/6

u.-aram 51b/2

u.-ma(naşıhat um-) 42a/9

‘umqan Ar. Derinliğine.

u.+a 86a/19

‘umre Ar. Hac mevsiminin dışında
Kabe'yi ve Mekkei Mükerrerme'nin
mübarek yerlerini ziyaret etme.

u.+siyle 19a/3

u.+ye 40b/5

umūr Ar. İşler, hususlar.

u. 21b/5

u.+ı zāhir 192a/15

u.+ına 41b/15

u.+uñ 156a/11

un Un.

u. 158b/4

‘unf Ar. Şiddet, kabalık, sertlik.

ü. 18b/14, 122b/1, 122b/3

unut- Unutmak, hatırlamamak. Krş.

unutmak.

u.-a(unıda) 12a/8

‘unşur Ar. Unsur, eleman.

u.+ı 15b/1

unut- Unutmak, hatırlamamak. Krş.

unitmak.

u.-a(unuda) 145a/9

u.-dı 67a/10, 83b/18, 143a/10

u.-duğ 41b/5

u.-duran 145a/12

u.-ma 46a/16, 77a/18, 101b/7, 140b/9

u.-maduñ mı 83a/1

u.-mağ 145a/8

u.-mayasın 142a/13, 185b/17

u.-mazsın 175a/17

u.-miş 149a/14

u.-ur(unudur) 129a/8, 129a/9, 144b/3

u.-urlar(unudurlar) 128b/16

unutdur- Unutturmak.

u.-dı 98b/4

u.-ur 140b/14, 185a/6

ur- Vurmak.

u.-(buğağı ur-) 71b/13

u.-(merhem ur-) 90b/19

u.-a 61a/14, 138a/14

u.-alar 123a/19

u.-am(na‘ra ur-) 70b/13

u.-dı 69b/16, 77a/19, 80b/13, 107a/6,
114b/11, 126a/9, 187a/11

u.-dı(na‘ra ur-) 152b/18, 179a/6

u.-dı(ţabanca ur-) 76b/15

u.-dılar 53a/1, 75b/3, 124a/14, 183a/5

u.-dıñuz 72a/19

u.-dum 77b/12, 101b/13

u.-duñ 66a/5

u.-duñ(cerāhat ur-) 90b/18

u.-ıcağ 166a/2

u.-ma 119a/3

u.-mağ 86a/3, 86a/4, 119a/3, 136b/19,
142a/16, 154a/9, 174a/16

u.-mağdan 137a/1

u.-mazsın(merhem ur-) 154a/5

u.-miş 113b/8

u.-sa(müşť ur-) 164b/4

u.-sa(na‘ra ur-) 164a/7

u.-up 65b/18, 130a/9, 164a/15, 168a/12,
170b/6, 174a/14, 174b/4, 182a/17, 183b/19,
187b/6, 188b/13, 191b/18

u.-up(na‘ra ur-) 70a/6, 170a/10

u.-up(zincir ur-) 75a/17

u.-ur 93a/4

u.-uram 85b/19

u.-uram(mühr ur-) 67a/15

u.-urdi 23a/11

u.-urlar 24b/13, 27b/17, 100a/3, 100a/12

ur- İfade etmek, bildirmek, beyan etmek.
u.-urdu 83b/17

‘urûc Ar. Yukarı çıkma, yükselme.
u.+eyle- 6a/2, 6a/4, 87a/1
u.+it- 6a/3

‘uryân Ar. Çıplak.
u. 20a/18, 54b/19, 73a/3, 73a/5, 76a/8,
96b/7, 121a/17
u.+mısın 136b/16
u.+ol- 54b/4, 64a/1

‘uşât Ar. Günahkârlar.
u. 144a/2
u.+ı arş 181b/1

uşlan- Uslanmak.
u.-a 135b/1

‘uşşâk Ar. Aşıklar.
u. 48b/8, 139b/16, 140a/1
u.+a 5b/3

utan- Utanmak.
u.-ırsın 114a/4
u.-maz mısın 100a/13

uy- Uygun düşmek.
u.-a 61a/13
u.-ma 147a/1, 147a/2
u.-maz 147a/1

uyan- Uyanmak.
u.-dı 25a/3, 28b/13, 89a/11
u.-dılar 72b/13, 150b/10
u.-dum 117b/9
u.-ıcağ 46b/16, 59a/10
u.-up 129a/14, 150b/11

uyanıq Uyanık, uyanmış.
u.+da 22b/17

uyanıqlıq Uyanıklık.
u.+da 30a/6

uyar- Uyarmak, ikaz etmek.
u.-ır 191a/6
u.-mağ 22b/10, 166a/2

uyğu Uyku.
u. 181b/9

uyu- Uyku durumunda olmak.
u.-dı 33a/8
u.-duñ 33a/14, 33a/16
u.-ma 33a/3, 33a/3
u.-mağdan 32b/19
u.-miş 24b/19
u.-mişlardı 72b/12
u.-r 33a/2, 33a/7, 166a/2
u.-rken 92a/18
u.-rsın 33a/6

‘uyüb Ar. Ayıplar, kusurlar.
u.+(settâru’l-uyüb) 35b/9

uza- Uzakmak.
u.-dı 47a/16
u.-r 92b/16

uzaq Uzak, yakın karşıtı.
u. 49b/18

uzat- Uzatmak, uzamasını sağlamak.
u.-dı 153b/11
u.-up(uzadup) 7b/17, 42b/4

‘uzlet Ar. Bir yana çekilip, kendi kendine
tenhada yaşama.
u. 30a/2
u.+it- 25b/9, 41a/13

uzun Uzun, kısa karşıtı.
u. 20a/1, 47b/1, 47b/16, 84a/9, 91b/14,
187a/17
u.+it- 188a/4

uzunluq Uzunluk.
u.+ına(uzunluğma) 50a/6

‘uzuv Ar. Organ.
ü. 14a/11, 40b/9
ü.+ı(uzvı) 59a/13
ü.+ın(uzvın) 59a/15
ü.+ını(uzvını) 40b/10

ü Far. Bağlama edatı.
ü. 2b/10, 3b/13, 3b/13, 14b/4, 17a/9, 20a/3,
20b/9, 21a/14, 23b/15, 25a/11, 28b/19, 29a/3,
29b/11, 30a/2, 30a/7, 37a/1, 37a/2, 37a/4,
37b/8, 37b/9, 38b/7, 48a/9, 54a/16, 54b/1,
54b/2, 62a/13, 62b/9, 63a/9, 64a/11, 67b/8,
68b/13, 69a/7, 69a/19, 75b/8, 75b/12, 75b/12,
83a/3, 84b/19, 85b/1, 85b/14, 100b/1, 109b/13,
114b/13, 115a/2, 115a/13, 121b/6, 126a/4,
126a/8, 128a/9, 131a/16, 136a/6, 137a/12,

137a/14, 142a/6, 147b/9, 149a/17, 150b/10,
172a/15, 184b/19

üç Üç (sayı ismi)

ü. 10b/16, 11b/3, 13b/5, 15a/6, 18a/13,
18a/19, 18b/7, 18b/7, 25b/14, 26a/18, 32b/14,
34b/3, 34b/4, 34b/17, 34b/18, 35a/8, 35b/2,
37a/19, 40a/4, 40a/4, 40a/9, 47b/1, 50b/4,
50b/4, 52a/12, 54b/12, 54b/18, 54b/19, 58b/5,
61a/10, 61a/17, 63b/16, 63b/16, 65b/2, 65b/2,
67a/16, 70a/18, 70a/19, 74a/3, 80b/9, 91b/19,
94a/3, 94a/7, 97b/11, 97b/11, 101a/6, 101a/6,
107b/11, 109b/8, 109b/11, 119b/15, 123b/8,
123b/17, 124a/13, 127a/11, 127a/11, 132b/8,
133a/17, 133a/18, 135b/19, 135b/19, 138a/2,
139a/2, 139a/4, 141a/5, 141a/5, 143b/16,
147a/12, 147a/13, 147a/14, 151a/7, 151a/16,
156a/5, 156b/8, 157a/18, 161a/5, 161a/7,
161a/7, 161a/11, 161a/11, 162b/18, 163a/18,
165a/5, 165a/5, 165b/6, 165b/7, 168a/3,
174a/4, 174a/4, 174a/5, 174a/18, 176b/13,
176b/13, 176b/13, 181b/7, 182a/4, 188a/12,
188a/13, 188b/4
ü.+den 72a/4
ü.+ün 18b/2, 18b/2

üç yüz Üç yüz (sayı ismi).

ü. 87a/5, 107a/15, 180b/1

üç yüz toksan Üç yüz doksan (sayı ismi).

ü. 71a/16, 80b/3

üçüncü Üç sayısının sıra sıfatı. Krş. **üçüncü**

ü. 55b/14, 81b/14, 99a/18, 175a/14sı,
183a/8

üçüncü Üç sayısının sıra sıfatı. Krş. **üçüncü**

ü. 24b/10, 25b/4, 35a/6, 35a/11, 36b/11,
37b/2, 42b/8, 58b/10, 61a/19, 63a/3, 97b/16,
106b/11, 109b/10, 112a/18, 119b/19, 123b/11,
128a/13, 132b/16, 139a/13, 141a/11, 148a/1,
151a/3, 155b/8, 155b/16, 157b/2, 160a/11,
162a/14, 166b/7, 168b/17, 171b/1, 178a/11,
182a/6, 188a/14
ü.+si 52a/15

üçyüz altmış beş biñ Üç yüz altmış beş
bin (sayı ismi).

ü. 10a/17

ülfet Ar. Alışma, kaynaşma.

ü.+(envāru'l-ülfet) 55a/3
ü.+it- 177a/2, 184b/12

ümem Ar. Ümmetler.

ü.+i(hikāyāt-ı ümem-i sālīfe) 3b/7

ümenā Ar. Güvenilir kimseler.

ü. 12a18

ümerā Ar. Emirler, beyler.

ü. 12a18
ü.+nuñ 115a/10

ümiz < Far. Ümit, umut.

ü. 96b/13, 96b/17
ü.+(güzlār-ı ümiz) 96b/16, 96b/17
ü.+i vuşlat 184b/10
ü.+dür(hikmet-i ümiz) 178a/7
ü.+i 67a/10, 88a/12, 103b/8, 123a/9,
134a/9, 156b/4, 177b/12
ü.+in 69a/17
ü.+it- 47b/2, 100a/15, 145a/13
ü.+olun- 174b/7
ü.+üm 53b/2, 111b/11, 129b/18
ü.+üñ 111b/9

ümiz-vār Far. Uman, ümitli.

ü.+sın 9a/16
ü.+um 35a/11

ümmehāt Ar. Analar.

ü.+i mü'min'in 107b/11
ü.+ı 91a/15

ümmet Ar. Bir peygambere inanıp

bağlanan cemaat.
ü.+i Muḥammed 2a/13, 40b/13, 114b/17,
114b/19, 128a/18, 175b/18, 176a/3, 181b/4
ü.+i zāife 2a/16
ü.+e 14b/19, 149b/19
ü.+i 126b/4, 143b/12, 181b/18, 181b/18
ü.+in 184a/9
ü.+ine 155a/17, 155b/3, 166a/14
ü.+ini 115a/2
ü.+iñ 14b/16
ü.+isiz 181b/1
ü.+iyüz 181b/1
ü.+ümden 155a/19
ü.+üñ 14b/14, 14b/14, 14b/15

ümmī Ar. Anne.

ü.+ñiñ 188a/4
ü.+siniñ 186b/1

üns Ar. Alışkanlık, alışma.

ü.+de(meclis-i üns) 26a/15
ü.+it- 42b/1
ü.+tut- 136b/8

‘ünvân Ar. Ad, isim, lakap

ü.+ı dīvân-ı kâdīm 3a/6
 ü.+ı vefâdâr 42a/4
 ü.+ıyla 1b/18, 190a/2

üslûb Ar. Tarz, yol, biçim.

ü. 15b/19, 89b/18, 191a/17
 ü.+da 156a/19

üst Üst, alt karşıtı.

ü.+ine 76b/15, 77b/12, 121a/9
 ü.+ünde 24b/8, 77a/18
 ü.+ünden 181a/3

üstâd Far. Usta, sanatkar.

ü. 42b/7
 ü.+ı 42b/2, 42b/5
 ü.+ın 45b/8
 ü.+lar 104b/5
 ü.+umu 11a/14

üş- Üşüşmek.

ü.-di 132a/11

üzere Amacıyla.

ü. 36b/3, 50b/18
 ü.+dür 103a/11

üzeri Üzeri. Krş. **üzre**

ü.+lerinde(üzerlerinde) 18b/7, 89b/4
 ü.+mde 24b/12
 ü.+me 62a/14, 74a/2, 94b/10, 94b/10,
 94b/11, 139a/11, 139b/3, 139b/10
 ü.+mizden 18a/14
 ü.+müzde 18b/9
 ü.+müze 156b/3
 ü.+nde 47a/16, 85b/18, 101b/18, 117a/15,
 117a/16, 121a/15, 154a/6
 ü.+nden 84a/10
 ü.+ne 18b/12, 33b/18, 48b/17, 51a/10,
 53b/11, 56a/5, 62a/1, 64b/2, 66b/12, 76b/14,
 80b/13, 86b/8, 88a/2, 88b/2, 91b/2, 101a/11,
 101b/13, 102b/10, 103b/10, 104a/3, 108b/18,
 110b/2, 110b/3, 115a/10, 118a/1, 118b/18,
 120b/16, 121a/16, 130b/7, 130b/8, 132b/13,
 139a/15, 139a/19, 139a/19, 139b/1, 139b/6,
 160b/16, 161a/1, 163a/12, 164b/14
 ü.+nedür 189b/17
 ü.+ñde 134b/15
 ü.+ñe 74a/2, 133b/11
 ü.+ñedir 151a/10

üzre Üzere. Krş. **üzeri**

ü. 3a/5, 7b/15, 12a/1, 23b/3, 28b/18, 29b/7,
 32a/6, 33b/17, 36b/6, 36b/7, 36b/8, 37a/6,
 37a/16, 39a/8, 39b/2, 47b/8, 57b/17, 67b/2,
 77a/2, 82b/13, 89b/18, 90a/15, 91a/2, 104b/11,
 106b/7, 114a/3, 129b/18, 131b/13, 133a/18,
 137b/3, 143b/1, 144a/7, 150a/2, 150b/16,
 152a/5, 153a/18, 156a/8, 156a/16, 156b/1,
 157b/17, 163a/17, 168a/12, 169b/6, 170a/3,
 174b/4, 183b/1, 190b/7, 191a/17, 192a/15
 ü.+(ayağ üzre tur-) 183a/15
 ü.+dir 14b/11, 16a/1, 16a/7
 ü.+dür 28a/15, 115b/15
 ü.+sin 178a/17

üzüm Üzüm.

ü. 138a/2

vâcib Ar. Terki caiz olmayan, yapılması gerekli.

v. 189b/16
 v.+dür 65a/13, 65a/16, 65b/2, 65b/3,
 101a/12, 143b/4, 145b/2
 v.+ol- 65a/13, 65a/15, 65b/1, 65b/10,
 65b/11, 65b/12
 v.+ül(Hâzret-i vâcibü'l-aṭâ) 34b/3
 v.+ül(Hâzret-i vâcibü'l-vücüd) 5b/5,
 13a/16, 22a/12, 37a/13
 v.+ül'l-vücüd 59a/2, 191a/5

va‘d Ar. Söz verme, üstüne alma.

v. 3b/13, 9b/6
 v.+u vâid 17b/18
 v.+it- 129b/18, 174b/2, 177b/11
 v.+olun- 58a/18

va‘de Ar. Bir iş için önden belirtilen zaman.

v. 106a/6, 144a/13
 v.+si 69a/19
 v.+ye 86b/5

vâdi Ar. Vadi.

v.+dür 166b/14
 v.+ye 75b/10

vâfir Ar. Çok, bol.

v. 65b/19, 68b/4, 181a/9

vâh Ar. Vah, yazık, ay.

v. 16a/5

vaḥdâniyyet Ar. Birlik, Allah'ın bir oluşu.

v.+ine 119a/10
 v.+üm 5a/7
 v.+üme 91a/5, 121a/3

- v. +ümüñ 91b/11
- vaḥdet** Ar. Yalnızlık, teklik, birlik.
v. 54b/18, 162b/4, 177a/15
- vāhib** Ar. Bağışlayan, bağışlayıcı.
v. +ül (Ḥazret-i vāhibü'l-aṭā) 2a/13
- vaḥşet** Ar. Vaşşilik, yabaniilik.
v. 54b/18, 81a/13, 84a/12
v. +dir (esbāb-ı vaḥşet) 82a/18
- vaḥy** Ar. Vahiy.
v. 19b/14, 22a/18, 164b/10
v. +ı tefhīm 22a/19
v. +it- 92b/14, 93a/11, 102b/2, 114a/14, 154b/1, 182b/8
v. +ol- 155b/12
- va'īd** Ar. Birini iyiliğe sevk ve kötülükten uzaklaştırmak için korkutma, yıldırma.
v. 3b/13, 9b/6, 14b/4
v. +inden (va'īd-ı va'īd) 17b/18
- vā'iz** Ar. Dini öğütlerde bulunanlar.
v. + (nāşih-ı vā'iz) 4a/13
v. +den 192a/3
- vaḳar** Ar. Ağırbaşlılık, temkinlilik.
v. 33b/5
- vā'ki** Ar. Vuku bulan, olan, olagelen.
v. 17a/14, 91b/19
v. +ol- 2b/2, 15b/19, 16b/2, 17a/2, 17a/4, 19a/17, 25b/2, 25b/14, 26a/15, 30b/7, 33a/1, 37b/16, 43a/19, 63b/11, 64a/6, 69b/10, 72a/6, 73a/8, 89a/12, 94b/4, 95a/8, 113a/18, 113b/1, 114a/13, 116b/7, 116b/11, 126b/12, 128a/6, 133a/6, 134a/3, 135b/7, 139a/7, 141a/15, 141a/16, 146a/8, 146a/17, 153b/9, 155a/4, 158a/4, 160a/13, 165a/8, 168a/7, 169b/16, 171a/3, 171a/9, 171b/13, 172b/18, 173b/17, 173b/18, 174a/10, 176a/7, 176b/17, 177b/2, 178a/13, 179a/6, 179b/1, 182a/8, 182b/6, 182b/15, 183a/10, 183a/19, 186b/4, 192a/15
- vākı'a** Ar. 1. Rüya, düş.
v. 24b/6, 24b/15, 28b/13, 29a/12, 37a/12, 43a/18, 139a/5, 139a/9, 139b/11, 141a/12, 142b/16, 143a/3
v. +-yı 'aziz 149a/13
v. +-yı pür-'ibret 24b/17
v. +da 11a/4, 27a/15, 29b/16, 30a/5, 43a/19, 45b/3, 45b/8, 51b/5, 61b/2, 79a/12, 79a/15, 88b/19, 90a/3, 90a/5, 117b/5, 139a/18, 160a/6
v. +dur 24a/14
v. +lar 31a/13
v. +ları 34a/11
v. +ların 29a/3, 33a/17, 138a/1
v. +larıñ 137b/18
v. +mda 8b/2, 130b/4, 139b/5
v. +mızı 139a/1
v. +niñ 27b/11, 138a/8, 143a/13, 145b/5, 149a/12
v. +nuñ 35a/15
v. +nuzuñ 138a/14
v. +ñi 28b/10, 114a/11
v. +sın 89a/12, 98a/11
v. +sında 24b/2, 24b/3, 34b/3, 34b/17, 43a/14, 46b/14, 66b/7, 79a/1, 79a/4, 86b/16, 89a/2, 89a/8, 91b/17, 99b/15, 188a/9
v. +sını 30b/4
v. +sınıñ 143a/9
v. +yı 24b/5, 24b/6, 24b/10, 27b/5, 27b/15, 28b/11, 37b/5, 37b/16, 66b/13, 141b/2, 143b/1
v. +yı (kışşa-yı vākı'a) 145a/16
Süre-i Vākı'a Kur'an'ın 56. suresi olup 96 ayettir.
v. +nuñdur 11a/18
- vākıf** Ar. Duran, ayakta duran.
v. +lar 29a/12
v. +ol- 5a/13
- vākıyye** Ar. Okka, dörtyüz dirhemlik bir ağırlık ölçüsü.
v. 95b/13, 175a/4
- vākit** Ar. Vakit, zaman.
v. 19b/9, 24a/18, 31b/18, 32a/2, 40b/5, 45a/14, 45a/15, 46a/3, 47b/15, 47b/17, 47b/18, 50a/18, 50b/8, 50b/9, 50b/10, 50b/12, 50b/13, 50b/14, 50b/14, 50b/17, 51a/3, 51a/4, 56a/2, 64b/12, 64b/14, 71a/18, 76a/18, 80a/4, 81b/4, 82b/17, 94a/19, 96a/13, 99a/12, 99a/18, 99b/7, 102a/12, 102b/13, 107a/16, 117a/12, 140a/1, 154b/12, 160a/3, 164b/11, 179a/19, 184b/15
v. +-i (vaḳt-i) āḫer 80a/5
v. +-i (vaḳt-i) eṣḫāru'l-emir 183b/13
v. +-i (vaḳt-i) ḡaḏab 102b/8
v. +-i (vaḳt-i) seher 180a/10
v. +de 62b/5, 113b/18
v. +den (vaḳtdan) 8a/3
v. +e (vaḳta) 158a/12
v. +i (vaḳtı) 24b/18, 34a/5, 53a/15, 107a/12, 154b/7, 165b/15, 181a/13, 181a/13
v. +idür (vaḳtıdur) 41a/18

v.+in(vaqtın) 169b/13
 v.+inde(vaqtında) 4b/14, 19a/17, 28b/12,
 35a/9, 47b/8, 49a/5, 60a/2, 60a/3, 78a/7,
 115b/11, 139a/16
 v.+ine(vaqtına) 21b/19
 v.+ini(vaqtını) 159b/12, 165b/10
 v.+lerden 50a/18
 v.+üdüür(vaqtıdur) 180a/10

vakıtlü vakitsiz Uygun zaman gözetmeden,
 gelişigüzel, rastgele zamanlarda.

vaqten Ar. Vakıt
 v. 99a/3, 125b/4

vâli Ar. Vali.
 v.+-yi Mışır 148a/17

vâlid Ar. Baba.
 v.+i 141b/10
 v.+üñden 50a/17

vâlide Ar. Ana.
 v.+-yi 'azîz 63a/16
 v.+m 181b/15
 v.+ñüzdür 91a/17
 v.+si 34a/7, 35b/1, 165a/6, 181b/16,
 186b/11
 v.+sin 165a/19
 v.+sine 44b/10, 91a/16
 v.+sini 35b/5
 v.+sinüñ 75a/18, 77b/9
 v.+siyle 176a/16, 176a/19

vâlidelik Valide olma durumu.
 v. 91b/4

vâlideyn Ar. Anne ile baba.
 v.+den 165a/13
 v.+e 60a/11
 v.+i 19b/2, 19b/3, 68a/5
 v.+inden 17a/17, 166a/16
 v.+ine 60a/4
 v.+üme 99a/16
 v.+üñ 60a/7
 v.+üñe 60a/13

vâlih Ar. Şaşkın.
 v. 6a/17, 85b/1
 v.+ol- 89a/2
 v.+ü hayrân 85a/7

vallâh Ar. Allah için, Allah hakkı için
 manasına gelen büyük yemin.

v.+u'l-'azîm 90b/3

var Var, yok karşıtı.

v. 7a/19, 11a/2, 17a/7, 18a/17, 19a/7,
 23b/16, 25b/8, 28a/1, 28b/7, 28b/7, 28b/8,
 31a/5, 34b/2, 39a/10, 46b/13, 49b/6, 51a/8,
 51a/8, 52b/16, 53b/15, 58b/10, 60b/19, 67a/18,
 69b/18, 72b/9, 74a/4, 74a/14, 74b/12, 77b/9,
 77b/9, 77b/10, 87b/18, 88a/15, 89b/10, 97b/6,
 99b/16, 102b/1, 102b/1, 103a/17, 109a/3,
 109a/4, 109a/5, 109b/11, 113a/18, 114b/6,
 118a/13, 119b/10, 119b/12, 122a/7, 122b/16,
 130a/7, 130b/2, 131b/17, 132a/10, 132b/6,
 133b/15, 136a/14, 136b/17, 141b/8, 142a/9,
 146b/11, 147b/12, 148a/4, 148a/18, 148a/18,
 148a/19, 154a/18, 156b/14, 160a/19, 160b/16,
 161a/15, 161a/16, 162a/3, 162b/3, 163a/1,
 168a/9, 169a/1, 169b/3, 169b/4, 170b/5,
 178a/10, 178b/11, 181b/6, 185b/13, 186b/5,
 186b/10, 187a/8, 187a/8, 188b/16, 189a/5,
 189a/6, 189a/7, 189a/8, 189b/2, 189b/2,
 189b/2, 189b/2

v.+isa 53b/14, 182a/19

v.+dı 18a/19

v.+dır 9b/16, 12b/4, 12b/14, 13b/5, 13b/7,
 13b/8, 14b/8, 15b/9, 15b/10, 16b/18, 16b/19,
 21a/6, 21a/18, 26b/19, 29a/15, 31a/12, 31a/12,
 36a/13, 36a/13, 36a/14, 36b/2, 36b/9, 36b/10,
 39a/17, 39a/18, 39b/1, 39b/9, 39b/11, 40a/7,
 43a/3, 45a/8, 46a/11, 57a/15, 62a/9, 62a/12,
 63a/8, 78a/2, 79b/15, 89a/17, 91b/3, 91b/3,
 91b/4, 94a/3, 97a/1, 99b/8, 100b/17, 104a/17,
 104b/2, 109b/8, 112b/18, 113a/15, 115a/8,
 115a/8, 116a/11, 122a/7, 122a/13, 125b/13,
 127a/19, 131a/6, 139b/14, 140b/11, 141a/5,
 141b/5, 141b/19, 146a/1, 146b/3, 147a/13,
 148a/8, 148a/8, 148a/14, 151b/10, 154a/7,
 155b/5, 163a/9, 163a/10, 166b/11, 170b/1,
 175b/6, 177b/10, 177b/12, 181b/8, 189b/3,
 192a/15

v.+dur 4b/9, 6b/3, 7a/9, 9b/3, 9b/5, 9b/6,
 9b/7, 9b/8, 10b/2, 12b/3, 15b/8, 15b/10,
 15b/11, 17a/18, 17a/18, 17b/19, 19a/5, 21b/5,
 23b/7, 23b/7, 24b/2, 28a/18, 28b/4, 28b/7,
 30b/1, 30b/1, 34a/16, 36a/14, 36a/14, 36a/15,
 48a/6, 58b/15, 74a/15, 95a/15, 112b/14,
 113a/16, 115b/10, 122a/9, 122a/13, 134a/18,
 141b/6, 152b/14, 156b/14, 158a/1, 160a/3,
 166a/13, 170b/17, 176a/8, 183b/13, 192a/7

v.+ıdı 68b/2

v.+ısa 9b/2, 9b/4, 9b/5, 9b/6, 9b/7, 9b/7,
 15b/6, 15b/7, 15b/8, 15b/9, 15b/10, 20b/18,
 33b/12, 35a/14, 103b/14, 170a/10, 184a/3

v.+imiş 164a/7

v.+it- 4a/17

v.+mı 60b/19, 62b/9, 74a/15, 79b/13,
136b/16
v.+midur 62b/11, 83b/1, 118a/12, 134b/14,
141b/16, 157b/10, 166a/13, 166b/11, 166b/11
v.+sa 105b/11

var- Erişilmek istenen yere ulaşmak, vasıl
olmak.

v. 7b/4, 28b/15, 39b/4, 49b/13, 68b/9,
69b/15, 70b/17, 74b/17, 74b/19, 84a/6, 96b/17,
101b/19, 134b/9, 139b/6, 154b/13, 180a/19
v.-a 80b/17
v.-alum 77b/15, 84a/8
v.-amaz 21b/18
v.-asın 79b/16
v.-asız 90b/18, 163a/11
v.-dı 18a/11, 19a/10, 32b/15, 32b/17,
34b/9, 51a/9, 56a/5, 72b/19, 79b/18, 83a/19,
88a/19, 91a/1, 104a/14, 104b/15, 107a/10,
107a/16, 135a/14, 152a/10, 155b/13, 172a/13,
183a/11, 186b/13
v.-dılar 32b/14, 41a/10, 78a/10, 78a/13,
78b/19, 80a/17, 172b/6
v.-dır 25a/11, 72a/5, 84a/4
v.-duğumuz 158a/1
v.-dum 7b/19, 129b/15, 139b/6
v.-dur 5b/3, 7b/6, 9b/4, 15b/7, 81b/5
v.-ıcağ 160a/7, 165b/19
v.-ınca 48a/13, 69b/16
v.-iñ 90b/15
v.-ır 115b/16
v.-madum 69b/19
v.-mağa 101a/18, 143a/15
v.-mağ 36a/16, 90a/10
v.-mayınca 71b/14
v.-miş 28b/12, 66b/10
v.-mişlardur 72b/12
v.-sun 101a/19
v.-uñ 172a/2
v.-up 8a/1, 37b/19, 53b/16, 53b/18,
59b/15, 61b/11, 61b/12, 70b/10, 72b/5, 72b/10,
77b/16, 79a/17, 80a/13, 86a/11, 94b/17,
107a/1, 112a/2, 141a/10, 157a/2, 181b/8,
184b/2, 184b/11, 186b/12, 188b/8, 190b/3
v.-ur 136b/18

varağa Ar. Tek yaprak, tek kağıt.
v. 89b/2

vārid Ar. Gelen, vasıl olan, erişen.
v.+dir 78a/4, 92a/4, 92a/5
v.+dür 61a/3, 92a/14, 92b/14, 109b/1,
139a/7, 146b/6, 185a/19

v.+ol- 7a/9, 7a/11, 12a/16, 62b/8, 81b/16,
82a/7, 104a/8, 104a/9, 110a/3, 131a/3,
133a/13, 133b/9, 136a/2, 136a/4, 146b/1,
148a/15, 148b/18, 157b/11

vāriş Ar. Mirasçı.
v. 28b/2, 51b/16

varğa Ar. Kuytu gibi oyuk ve derin yer;
uçurum.
v.+dan 133b/11

vaşf Ar. Vasıf, nitelik.
v. 170a/3
v.+eyle- 5b/9, 102a/19
v.+ı 63a/9
v.+ıdur 142a/2
v.+ında 100a/9
v.+it- 109a/6

vāsıta Ar. Vasıta, araç.
v. 82a/6, 85b/9, 178a/19
v.+(bilā-vāsıta) 82b/9, 114a/14
v.+eyle- 106a/13
v.+ñsız 82b/12
v.+sıyla 22a/13, 44b/14, 60a/17, 82b/15
v.+sız 82b/13
v.+yı 98b/18

vāsıtasız Araçsız, dolaysız.
v. 121b/9

vāşıl Ar. Erişen, ulaşan.
v. 132a/15
v.+ı Hāğ 165b/19
v.+dur 100a/8
v.+eyle- 182b/14
v.+it- 38b/5
v.+ol- 6a/11, 8b/3, 8b/6, 9a/8, 11a/10,
11b/2, 16b/3, 16b/3, 26b/1, 31a/8, 32a/14,
42b/15, 45a/19, 51b/12, 60a/5, 66b/2, 68b/14,
70a/10, 75a/6, 80b/16, 80b/19, 85b/13, 85b/14,
86a/13, 86a/19, 86b/17, 87b/1, 88a/17, 89a/19,
89b/11, 90a/18, 102a/3, 108a/7, 109b/18,
110a/13, 112b/1, 142a/10, 151b/9, 151b/17,
152a/8, 153b/6, 153b/19, 161a/11, 166a/9,
166b/2, 168b/13, 172b/5, 180a/19, 185a/4,
188a/12, 189a/3, 191b/13

vāşıla Ar. Dıştan.
v.+(bade'l-vāşıla) 173b/14

vāsi' Ar. Geniş, açık.
v.+ol- 54a/7

- vaşiiyyet** Ar. Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey.
v.+i 162a/17
v.+it- 37a/3, 49a/2, 76b/8, 158b/1, 165b/7, 184b/4
v.+leri 186b/2
- vaşl** Ar. Ulaşma, birleşme.
v. 14b/4, 118a/8
v.+ı liḳā 15a/15
v.+ı(ārzū-yı vaşl) 93a/3
v.+ol- 126b/9
- vaṭan** Ar. Yurt.
v.+dut- 52b/17
- vāveylā** Ar. Eyvah, yazık.
v. 73a/17
- vay** Şaşma anlatan bir söz.
v. 99b/12
- va‘z** Ar. Dini öğüt.
v. 190a/16
v.+ (‘ilm-i va‘z) 2b/16
v.+da(‘ilm-i va‘z) 2b/19
- vaż** Ar. Koyma, konulma.
v.+ı(āşār-ı vaż‘-ı ilāhī) 42b/3
v.+ı ḫalk 38a/17
v.+eyle- 53a/8, 87b/4, 88b/1, 88b/3, 126a/7, 151a/17
v.+it- 4b/2, 10a/5, 18b/1, 19b/8, 36a/3, 53b/11, 61b/19, 76a/3, 79b/7, 81b/17, 86a/19, 86b/8, 93b/9, 95a/3, 104b/12, 111b/4, 113b/15, 114a/10, 116b/2, 116b/19, 122a/18, 125a/12, 128b/12, 133a/13, 135b/5, 137a/12, 138a/7, 142b/1, 151a/19, 153b/14, 154a/10, 167b/3, 169a/2, 188b/5
v.+la 42b/7
v.+olın- 35b/15
v.+olun- 125b/11
- vāziḥe** Ar. Açık.
v.+ (‘alāmet-i vāziḥe) 191a/8
- ve** Ar. Dahi, de, hem, ile.
v. 1b/1, 1b/1, 1b/1, 1b/2, 1b/2, 1b/3, 1b/4, 1b/5, 1b/5, 1b/6, 1b/7, 1b/8, 1b/9, 1b/9, 1b/10, 1b/11, 1b/12, 1b/13, 1b/14, 1b/14, 1b/14, 1b/15, 1b/18, 1b/18, 2a/3, 2a/5, 2a/5, 2a/5, 2a/9, 2a/9, 2a/10, 2a/10, 2a/12, 2a/13, 2a/14, 2a/17, 2a/18, 2a/18, 2b/1, 2b/1, 2b/1, 2b/2, 2b/3, 2b/3, 2b/3, 2b/3, 2b/4, 2b/9, 2b/10, 2b/12, 2b/12, 2b/13, 2b/15, 2b/15, 2b/16, 2b/18, 2b/19, 3a/1, 3a/2, 3a/4, 3a/5, 3a/10, 3a/11, 3a/12, 3a/13, 3a/14, 3a/14, 3a/16, 3a/16, 3a/17, 3a/18, 3b/1, 3b/2, 3b/4, 3b/4, 3b/5, 3b/5, 3b/5, 3b/6, 3b/7, 3b/8, 3b/10, 3b/13, 3b/13, 3b/13, 3b/13, 3b/14, 3b/14, 3b/18, 4a/4, 4a/8, 4a/9, 4a/10, 4a/11, 4a/12, 4a/13, 4a/16, 4a/16, 4b/1, 4b/1, 4b/2, 4b/2, 4b/3, 4b/4, 4b/5, 4b/7, 4b/7, 4b/8, 4b/8, 4b/9, 4b/9, 4b/9, 4b/10, 4b/12, 4b/13, 4b/15, 4b/15, 4b/16, 4b/16, 4b/17, 4b/19, 5a/1, 5a/2, 5a/3, 5a/4, 5a/6, 5a/6, 5a/6, 5a/6, 5a/6, 5a/7, 5a/7, 5a/7, 5a/7, 5a/8, 5a/10, 5a/10, 5a/13, 5a/14, 5a/14, 5a/16, 5a/16, 5a/17, 5a/17, 5a/18, 5a/18, 5a/19, 5b/2, 5b/11, 5b/12, 5b/13, 5b/13, 5b/19, 6a/2, 6a/8, 6a/9, 6a/12, 6a/13, 6a/13, 6a/14, 6a/15, 6a/17, 6a/18, 6a/18, 6b/1, 6b/1, 6b/4, 6b/4, 6b/4, 6b/5, 6b/8, 6b/11, 6b/12, 6b/13, 6b/14, 6b/14, 6b/14, 7a/2, 7a/7, 7a/10, 7a/14, 7a/16, 7a/19, 7b/1, 7b/3, 7b/3, 7b/4, 7b/4, 7b/8, 7b/8, 7b/8, 7b/9, 7b/9, 7b/10, 7b/10, 7b/12, 7b/17, 7b/17, 7b/18, 8a/2, 8a/5, 8a/9, 8a/11, 8a/12, 8b/4, 8b/5, 8b/7, 8b/8, 8b/11, 8b/13, 8b/13, 8b/14, 8b/14, 8b/16, 8b/16, 8b/17, 8b/17, 8b/18, 8b/18, 8b/18, 8b/19, 9a/1, 9a/4, 9a/8, 9a/11, 9a/15, 9a/16, 9b/3, 9b/4, 9b/4, 9b/5, 9b/6, 9b/7, 9b/8, 9b/8, 9b/14, 9b/14, 9b/15, 9b/15, 9b/16, 9b/16, 9b/17, 9b/17, 10a/1, 10a/4, 10a/5, 10a/7, 10a/8, 10a/8, 10a/9, 10a/9, 10a/9, 10a/9, 10a/10, 10a/10, 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10a/16, 10a/17, 10a/18, 10a/19, 10a/19, 10b/2, 10b/4, 10b/4, 10b/9, 10b/9, 10b/13, 10b/13, 10b/16, 10b/17, 10b/18, 11a/3, 11a/3, 11a/4, 11a/8, 11a/9, 11a/12, 11a/15, 11a/16, 11a/17, 11a/18, 11b/2, 11b/8, 11b/9, 11b/9, 11b/16, 11b/18, 11b/19, 12a/3, 12a/8, 12a/11, 12a/18, 12a/18, 12b/4, 12b/7, 12b/10, 12b/10, 12b/13, 12b/14, 12b/14, 12b/16, 13a/4, 13a/5, 13a/9, 13a/12, 13a/13, 13a/18, 13b/1, 13b/2, 13b/3, 13b/5, 13b/5, 13b/7, 13b/8, 13b/10, 13b/11, 13b/12, 13b/14, 13b/15, 13b/19, 14a/1, 14a/3, 14a/4, 14a/4, 14a/6, 14a/6, 14a/7, 14a/8, 14a/8, 14a/8, 14a/9, 14a/9, 14a/10, 14a/10, 14a/11, 14a/11, 14a/11, 14a/16, 14a/19, 14b/4, 14b/4, 14b/5, 14b/5, 14b/5, 14b/8, 14b/12, 14b/15, 14b/17, 14b/17, 15a/3, 15a/3, 15a/4, 15a/7, 15a/11, 15a/13, 15a/14, 15a/15, 15a/17, 15a/18, 15a/18, 15a/18, 15a/18, 15a/18, 15b/1, 15b/2, 15b/6, 15b/10, 15b/11, 15b/11, 15b/13, 15b/16, 15b/16, 15b/17, 15b/17, 15b/17, 15b/18, 15b/18, 15b/18, 15b/19, 16a/1, 16a/3, 16a/4, 16a/4, 16a/4, 16a/6, 16a/6, 16a/6, 16a/7, 16a/7, 16a/10, 16a/10, 16a/12, 16a/14, 16a/17, 16a/18, 16a/19, 16b/2, 16b/3, 16b/12, 16b/13,

16b/13, 16b/13, 16b/13, 16b/18, 16b/18,
 16b/19, 17a/1, 17a/1, 17a/1, 17a/2, 17a/5,
 17a/6, 17a/9, 17a/11, 17a/15, 17a/16, 17a/17,
 17a/18, 17a/18, 17a/18, 17a/18, 17a/19, 17b/1,
 17b/11, 17b/11, 17b/17, 17b/18, 18a/7, 18a/9,
 18a/10, 18a/12, 18b/1, 18b/7, 18b/9, 18b/14,
 18b/18, 18b/19, 19a/3, 19a/3, 19a/3, 19a/3,
 19a/6, 19a/10, 19a/12, 19a/13, 19a/16, 19a/17,
 19a/17, 19a/18, 19b/2, 19b/4, 19b/5, 19b/6,
 19b/7, 19b/7, 19b/7, 19b/11, 19b/17, 20a/1,
 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20a/8, 20a/9, 20a/10,
 20a/12, 20a/14, 20a/17, 20a/18, 20b/6, 20b/11,
 20b/12, 20b/19, 21a/1, 21a/2, 21a/5, 21a/13,
 21a/14, 21a/19, 21b/1, 21b/1, 21b/2, 21b/2,
 21b/3, 21b/3, 21b/5, 21b/6, 21b/6, 21b/9,
 21b/11, 21b/12, 21b/12, 21b/13, 21b/14,
 21b/15, 21b/19, 22a/5, 22a/5, 22a/7, 22a/8,
 22a/8, 22a/9, 22a/11, 22a/12, 22a/15, 22a/15,
 22b/1, 22b/7, 22b/8, 22b/8, 22b/10, 22b/13,
 22b/14, 22b/15, 22b/16, 22b/16, 22b/17, 23a/5,
 23a/13, 23a/15, 23a/15, 23a/15, 23a/16,
 23a/18, 23a/18, 23a/19, 23b/1, 23b/1, 23b/4,
 23b/5, 23b/5, 23b/6, 23b/6, 23b/7, 23b/10,
 23b/14, 23b/14, 23b/15, 24a/6, 24a/7, 24a/8,
 24a/8, 24a/10, 24a/14, 24a/17, 24b/1, 24b/6,
 24b/13, 24b/13, 24b/16, 24b/16, 25a/1, 25a/2,
 25a/3, 25a/3, 25a/5, 25a/6, 25a/6, 25a/8, 25a/8,
 25a/11, 25a/14, 25a/17, 25a/18, 25b/3, 25b/7,
 25b/9, 25b/10, 25b/15, 25b/15, 25b/16, 26a/2,
 26a/8, 26a/8, 26a/8, 26a/9, 26a/10, 26a/10,
 26a/11, 26a/14, 26a/17, 26b/3, 26b/3, 26b/3,
 26b/4, 26b/5, 26b/5, 26b/5, 26b/7, 26b/8,
 26b/9, 26b/9, 26b/9, 26b/9, 26b/9, 26b/9,
 26b/11, 26b/11, 26b/13, 26b/14, 26b/17, 27a/1,
 27a/1, 27a/1, 27a/2, 27a/2, 27a/17, 27b/2,
 27b/5, 27b/8, 27b/13, 27b/15, 27b/15, 27b/16,
 27b/16, 28a/1, 28a/1, 28a/14, 28a/15, 28a/15,
 28a/15, 28a/16, 28a/16, 28a/16, 28a/16,
 28a/16, 28a/19, 28b/4, 28b/4, 28b/5, 28b/5,
 28b/5, 28b/6, 28b/6, 28b/7, 28b/7, 28b/7,
 28b/8, 28b/14, 28b/15, 28b/17, 28b/17, 28b/17,
 28b/19, 28b/19, 29a/1, 29a/7, 29a/8, 29a/8,
 29a/13, 29a/15, 29a/16, 29a/16, 29a/17,
 29a/17, 29a/18, 29b/3, 29b/6el-31a, 29b/7,
 29b/7, 29b/10, 29b/12, 29b/14, 29b/15, 30a/3,
 30a/6, 30a/9, 30a/9, 30a/9, 30a/10, 30a/12,
 30b/1, 30b/3, 30b/7, 30b/8, 30b/15, 31a/2,
 31a/3, 31a/4, 31a/5, 31a/5, 31a/10, 31a/12,
 31a/13, 31a/14, 31a/15, 31a/18, 31a/19, 31b/1,
 31b/3, 31b/6, 31b/6, 31b/6, 31b/10, 31b/10,
 31b/11, 31b/12, 31b/12, 31b/13, 31b/14,
 31b/15, 32a/3, 32a/3, 32a/7, 32a/9, 32a/13,
 32a/15, 32a/17, 32b/1, 32b/6, 32b/10, 32b/15,
 32b/16, 32b/18, 32b/19, 33a/3, 33a/5, 33a/6,
 33a/12, 33a/14, 33a/15, 33a/16, 33a/16,
 33a/19, 33a/19, 33b/2, 33b/3, 33b/3, 33b/3,
 33b/4, 33b/5, 33b/5, 33b/6, 33b/6, 33b/11,
 33b/19, 33b/19, 34a/1, 34a/1, 34a/4, 34a/8,
 34a/10, 34a/10, 34a/10, 34a/17, 34b/2, 34b/10,
 34b/12, 34b/13, 35a/1, 35a/10, 35a/14, 35a/16,
 35a/17, 35a/18, 35a/19, 35b/6, 35b/6, 35b/6,
 35b/6, 35b/7, 35b/7, 35b/8, 35b/14, 35b/19,
 36a/2, 36a/3, 36a/3, 36a/4, 36a/4, 36a/6, 36a/7,
 36a/9, 36a/13, 36a/13, 36a/14, 36a/14, 36a/14,
 36a/14, 36a/16, 36a/17, 36b/7, 36b/17, 36b/19,
 37a/2, 37a/6, 37a/9, 37a/11, 37a/13, 37a/13,
 37a/17, 37b/1, 37b/2, 37b/4, 37b/4, 37b/8,
 37b/9, 37b/10, 38a/6, 38a/13, 38a/14, 38a/16,
 38a/17, 38b/2, 38b/3, 38b/8, 38b/9, 38b/10,
 38b/11, 38b/12, 38b/13, 38b/15, 38b/16,
 38b/18, 39a/7, 39a/8, 39a/8, 39a/13, 39a/17,
 39a/19, 39b/4, 39b/5, 39b/5, 39b/6, 39b/8,
 39b/9, 39b/10, 39b/13, 40a/3, 40a/6, 40a/7,
 40a/10, 40a/12, 40a/18, 40a/19, 40b/15,
 40b/16, 40b/18, 41a/1, 41a/1, 41a/1, 41a/3,
 41a/4, 41a/6, 41a/7, 41a/9, 41a/14, 41a/14,
 41a/18, 41a/18, 41a/19, 41b/2, 41b/3, 41b/4,
 41b/9, 41b/10, 41b/11, 41b/15, 41b/15, 41b/17,
 41b/17, 41b/19, 42a/1, 42a/2, 42a/3, 42a/4,
 42a/6, 42a/9, 42a/10, 42a/10, 42a/10, 42a/13,
 42a/14, 42a/15, 42a/15, 42a/15, 42a/17,
 42a/18, 42b/1, 42b/4, 42b/11, 42b/14, 42b/14,
 43a/1, 43a/5, 43a/5, 43a/8, 43a/9, 43a/11,
 43a/13, 43a/19, 43b/4, 43b/5, 43b/8, 43b/10,
 43b/11, 43b/13, 43b/17, 43b/18, 43b/18, 44a/3,
 44a/3, 44a/5, 44a/7, 44a/9, 44a/10, 44a/11,
 44a/12, 44a/16, 44a/17, 44a/17, 44a/18, 44b/4,
 44b/14, 44b/17, 45a/8, 45a/9, 45a/9, 45a/10,
 45a/13, 45a/15, 45a/15, 45a/17, 45a/19, 45b/1,
 45b/5, 45b/5, 45b/6, 45b/8, 45b/11, 45b/12,
 45b/13, 45b/18, 46a/1, 46a/2, 46a/5, 46a/6,
 46a/8, 46a/10, 46a/13, 46a/14, 46a/16, 46a/16,
 46a/17, 46a/18, 46a/18, 46a/18, 46a/19, 46b/3,
 46b/5, 46b/7, 46b/7, 46b/10, 46b/11, 46b/16,
 46b/17, 46b/19, 46b/19, 47a/1, 47a/7, 47a/9,
 47a/11, 47a/13, 47a/15, 47a/17, 47a/18,
 47a/18, 47b/2, 47b/3, 47b/6, 47b/8, 47b/10,
 47b/13, 47b/14, 47b/14, 47b/15, 47b/18,
 47b/18, 48a/7, 48a/10, 48a/11, 48a/13, 48a/14,
 48a/15, 48a/15, 48a/16, 48a/16, 48a/18,
 48a/19, 48b/1, 48b/3, 48b/3, 48b/4, 48b/11,
 48b/11, 48b/15, 48b/15, 48b/18, 49a/2, 49a/4,
 49a/4, 49a/5, 49a/7, 49a/8, 49a/15, 49a/16,
 49a/18, 49a/19, 49b/1, 49b/2, 49b/4, 49b/5,
 49b/6, 49b/7, 49b/11, 49b/12, 49b/13, 49b/13,
 49b/16, 49b/18, 50a/3, 50a/14, 50a/15, 50a/15,
 50a/16, 50a/17, 50a/17, 50b/2, 50b/4, 50b/11,
 50b/13, 50b/13, 50b/16, 50b/18, 51a/1, 51a/2,
 51a/2, 51a/6, 51a/7, 51a/10, 51a/11, 51a/11,
 51a/19, 51b/1, 51b/1, 51b/7, 51b/8, 51b/9,

51b/9, 51b/10, 51b/13, 51b/13, 51b/14, 51b/14,
 51b/14, 51b/15, 51b/15, 51b/16, 51b/16,
 51b/17, 51b/17, 51b/19, 52a/2, 52a/2, 52a/2,
 52a/5, 52a/7, 52a/8, 52a/8, 52a/9, 52a/14,
 52a/18, 52a/19, 52a/19, 52b/1, 52b/1, 52b/2,
 52b/8, 52b/10, 52b/11, 52b/13, 52b/15, 52b/15,
 52b/16, 52b/16, 52b/16, 52b/17, 53a/1, 53a/2,
 53a/5, 53a/9, 53a/11, 53a/18, 53a/18, 53b/1,
 53b/3, 53b/5, 53b/8, 53b/10, 53b/12, 53b/13,
 53b/14, 53b/15, 53b/18, 53b/18, 53b/19, 54a/2,
 54a/2, 54a/2, 54a/3, 54a/5, 54a/12, 54a/12,
 54a/15, 54a/16, 54a/17, 54a/17, 54a/17,
 54a/17, 54a/18, 54a/19, 54b/1, 54b/2, 54b/2,
 54b/3, 54b/7, 54b/12, 54b/13, 54b/14, 54b/14,
 54b/14, 54b/14, 54b/17, 54b/18, 54b/18,
 54b/19, 54b/19, 55a/6, 55a/6, 55a/6, 55a/7,
 55a/8, 55a/9, 55a/10, 55a/10, 55a/11, 55a/11,
 55a/12, 55a/12, 55a/12, 55a/13, 55a/13,
 55a/13, 55a/14, 55a/14, 55a/17, 55a/17,
 55a/18, 55b/16, 55b/18, 56a/1, 56a/3, 56a/5,
 56a/6, 56a/10, 56a/11, 56a/12, 56a/15, 56a/16,
 56a/18, 56b/3, 56b/3, 56b/7, 56b/9, 56b/12,
 56b/15, 57a/10, 57a/11, 57a/11, 57a/12,
 57a/13, 57a/13, 57a/14, 57a/15, 57a/17,
 57a/19, 57b/1, 57b/2, 57b/2, 57b/3, 57b/3,
 57b/6, 57b/10, 57b/10, 57b/11, 57b/13, 57b/14,
 57b/15, 57b/16, 57b/17, 57b/19, 58a/2, 58a/2,
 58a/3, 58a/3, 58a/3, 58a/4, 58a/5, 58a/6, 58a/6,
 58a/6, 58a/6, 58a/7, 58a/8, 58a/9, 58a/10,
 58a/10, 58a/13, 58a/13, 58a/17, 58a/18,
 58a/19, 58b/1, 58b/14, 58b/15, 58b/15, 58b/17,
 58b/18, 58b/19, 59a/3, 59a/4, 59a/11, 59a/13,
 59a/14, 59a/16, 59a/19, 59b/2, 59b/2, 59b/3,
 59b/4, 59b/5, 59b/7, 59b/7, 59b/8, 59b/9,
 59b/9, 59b/10, 59b/12, 59b/12, 59b/15, 59b/15,
 60a/1, 60a/1, 60a/2, 60a/6, 60a/7, 60a/8,
 60a/11, 60a/11, 60a/18, 60b/2, 60b/4, 60b/8,
 60b/10, 60b/10, 60b/10, 60b/11, 60b/11,
 60b/17, 61a/1, 61a/3, 61a/6, 61a/8, 61a/9,
 61a/12, 61a/12, 61a/13, 61a/13, 61a/15,
 61a/18, 61b/1, 61b/13, 61b/13, 61b/14, 61b/18,
 62a/4, 62a/5, 62a/6, 62a/6, 62a/7, 62a/7, 62a/8,
 62a/9, 62a/12, 62a/16, 62a/17, 62b/4, 62b/4,
 62b/5, 62b/5, 62b/6, 62b/6, 62b/7, 62b/14,
 63a/1, 63a/6, 63a/6, 63a/7, 63a/15, 63a/15,
 63a/16, 63a/16, 63a/16, 63a/17, 63a/18,
 63a/18, 63a/19, 63b/2, 63b/2, 63b/4, 63b/4,
 63b/5, 63b/5, 63b/5, 63b/8, 63b/10, 63b/11,
 63b/11, 63b/11, 63b/13, 63b/16, 63b/17,
 63b/17, 63b/18, 64a/4, 64a/5, 64a/5, 64a/5,
 64a/6, 64a/10, 64a/11, 64a/11, 64a/11, 64a/12,
 64a/12, 64a/12, 64a/13, 64a/13, 64a/17, 64b/2,
 64b/5, 64b/5, 64b/11, 64b/11, 64b/11, 64b/12,
 64b/12, 64b/13, 64b/13, 64b/13, 64b/13,
 64b/13, 64b/15, 64b/16, 64b/18, 65a/1, 65a/1,

65a/5, 65a/5, 65a/6, 65a/10, 65a/18, 65b/5,
 65b/5, 65b/6, 65b/6, 65b/8, 65b/10, 65b/16,
 66a/3, 66a/5, 66a/11, 66a/14, 66a/16, 66a/17,
 66a/19, 66a/18, 66b/1, 66b/2, 66b/9, 66b/11,
 66b/15, 66b/15, 66b/16, 66b/19, 67a/2, 67a/3,
 67a/3, 67a/9, 67a/9, 67a/10, 67a/10, 67a/11,
 67a/11, 67a/11, 67a/14, 67a/19, 67b/5, 67b/17,
 67b/19, 67b/19, 67b/19, 68a/1, 68a/8, 68a/16,
 68a/18, 68a/18, 68b/3, 68b/4, 68b/5, 68b/5,
 68b/6, 68b/6, 68b/7, 68b/9, 68b/9, 68b/11,
 68b/15, 68b/16, 69a/1, 69a/2, 69a/9, 69a/11,
 69a/11, 69a/12, 69a/12, 69a/13, 69a/17,
 69a/17, 69a/17, 69a/18, 69a/19, 69b/2, 69b/5,
 69b/5, 69b/8, 69b/12, 70a/4, 70a/8, 70a/9,
 70a/12, 70a/13, 70a/13, 70a/16, 70b/2, 70b/7,
 70b/7, 70b/8, 70b/11, 70b/17, 70b/18, 70b/19,
 71a/1, 71a/1, 71a/1, 71a/2, 71a/2, 71a/2, 71a/7,
 71a/8, 71a/9, 71a/10, 71a/11zi, 71a/15, 71a/18,
 71b/11, 71b/12, 71b/13, 71b/13, 71b/13,
 71b/13, 71b/14, 71b/15, 72a/3, 72a/4, 72a/9,
 72a/16, 72a/16, 72a/16, 72a/18, 72a/19, 72b/6,
 72b/7, 72b/8, 72b/14, 72b/14, 72b/15, 73a/1,
 73a/3, 73a/4, 73a/4, 73a/4, 73a/5, 73a/7,
 73a/16, 73b/2, 73b/3, 73b/4, 73b/5, 73b/5,
 73b/7, 73b/7, 73b/7, 73b/10, 73b/10, 73b/10,
 73b/10, 73b/12, 73b/13, 73b/16, 74a/5, 74a/5,
 74a/5, 74a/6, 74a/6, 74a/13, 74a/13, 74a/16,
 74a/17, 74a/19, 74a/19, 74b/4, 74b/5, 74b/13,
 75a/2, 75a/4, 75a/9, 75a/12, 75a/17, 75a/17,
 75a/17, 75a/18, 75a/19, 75a/19, 75b/1, 75b/3,
 75b/4, 75b/4, 75b/4, 75b/5, 75b/8, 75b/8,
 75b/8, 75b/11, 75b/12, 75b/13, 75b/16, 75b/19,
 76a/1, 76a/3, 76a/3, 76a/4, 76a/6, 76a/6, 76a/8,
 76a/8, 76a/9, 76a/9, 76a/11, 76a/12, 76a/13,
 76a/18, 76a/19, 76b/3, 76b/4, 76b/7, 76b/8,
 76b/14, 76b/15, 76b/17, 76b/18, 76b/18,
 76b/19, 77a/1, 77a/2, 77a/3, 77a/7, 77a/7,
 77a/9, 77a/11, 77a/13, 77a/15, 77a/15, 77a/15,
 77a/16, 77a/17, 77b/1, 77b/4, 77b/6, 77b/12,
 77b/18, 78a/3, 78a/6, 78a/6, 78a/7, 78a/9,
 78a/9, 78a/12, 78a/16, 78a/17, 78a/18, 78a/18,
 78a/18, 78a/19, 78b/1, 78b/3, 78b/4, 78b/6,
 78b/7, 78b/7, 78b/8, 78b/15, 78b/17, 78b/17,
 78b/18, 79a/6, 79a/15, 79b/2, 79b/2, 79b/7,
 79b/12, 79b/16, 80a/1, 80a/1, 80a/2, 80a/3,
 80a/4, 80a/5, 80a/5, 80a/6, 80a/6, 80a/7, 80a/7,
 80a/12, 80a/13, 80a/15, 80a/15, 80b/14,
 80b/17, 80b/17, 80b/17, 80b/18, 80b/18, 81a/5,
 81a/7, 81a/12, 81a/12, 81a/13, 81a/13, 81a/13,
 81a/15, 81a/16, 81a/17, 81a/18, 81a/19,
 81a/19, 81b/1, 81b/2, 81b/4, 81b/18, 82a/9,
 82a/12, 82a/12, 82a/13, 82a/17, 82b/1, 82b/1,
 82b/7, 82b/7, 82b/11, 82b/12, 82b/14, 82b/18,
 83a/1, 83a/2, 83a/2, 83a/4, 83a/4, 83a/4, 83a/6,
 83a/11, 83b/4, 83b/7, 83b/8, 83b/9, 83b/9,

83b/9, 83b/10, 83b/11, 83b/11, 83b/12, 83b/13,
 83b/13, 83b/13, 83b/15, 83b/15, 83b/15,
 83b/16, 83b/16, 83b/16, 83b/18, 83b/18,
 83b/19, 84a/1, 84a/2, 84a/3, 84a/3, 84a/4,
 84a/7, 84a/9, 84a/11, 84a/12, 84a/14, 84a/15,
 84a/16, 84a/18, 84a/18, 84b/3, 84b/16, 84b/17,
 85a/1, 85a/1, 85a/1, 85a/5, 85a/5, 85a/5, 85a/7,
 85a/8, 85a/8, 85a/11, 85a/11, 85a/12, 85a/13,
 85a/13, 85a/13, 85a/13, 85a/14, 85a/18,
 85a/19, 85a/19, 85a/19, 85b/1, 85b/5, 85b/5,
 85b/6, 85b/7, 85b/8, 85b/8, 85b/8, 85b/10,
 85b/12, 85b/12, 85b/13, 85b/15, 85b/19, 86a/1,
 86a/1, 86a/4, 86a/6, 86a/7, 86a/8, 86a/11,
 86a/13, 86b/4, 86b/4, 86b/4, 86b/5, 86b/6,
 86b/6, 86b/9, 86b/14, 86b/17, 86b/17, 87a/3,
 87a/8, 87a/9, 87a/9, 87a/16, 87a/17, 87a/18,
 87b/3, 87b/3, 87b/3, 87b/3, 87b/3, 87b/3,
 87b/4, 87b/6, 87b/10, 87b/10, 87b/14, 87b/18,
 88a/1, 88a/2, 88a/5, 88a/9, 88a/9, 88a/12,
 88b/1, 88b/1, 88b/3, 88b/11, 88b/14, 88b/15,
 88b/17, 88b/17, 88b/17, 88b/17, 88b/17, 89a/2,
 89a/3, 89a/5, 89a/6, 89a/7, 89a/10, 89a/11,
 89a/14, 89a/15, 89a/15, 89a/16, 89a/18, 89b/2,
 89b/3, 89b/4, 89b/4, 89b/4, 89b/4, 89b/5,
 89b/9, 89b/10, 89b/10, 89b/11, 89b/11, 89b/16,
 90a/5, 90a/6, 90a/7, 90a/9, 90a/11, 90a/18,
 90b/3, 90b/4, 90b/8, 90b/12, 90b/12, 90b/17,
 91a/2, 91a/9, 91a/15, 91b/1, 91b/3, 91b/3,
 91b/6, 91b/9, 91b/10, 91b/11, 92a/2, 92a/2,
 92a/6, 92a/6, 92a/6, 92a/10, 92a/11, 92a/11,
 92a/11, 92a/12, 92a/17, 92a/18, 92a/18, 92b/6,
 92b/7, 92b/14, 92b/17, 92b/19, 93a/1, 93a/2,
 93a/9, 93a/11, 93a/12, 93a/13, 93a/16, 93a/17,
 93a/17, 93b/2, 93b/5, 93b/5, 93b/5, 93b/5,
 93b/6, 93b/6, 93b/7, 93b/7, 93b/8, 93b/11,
 93b/16, 93b/18, 94a/1, 94a/4, 94a/4, 94a/5,
 94a/5, 94a/11, 94a/18, 94a/18, 94a/19, 94b/1,
 94b/5, 94b/5, 94b/8, 94b/8, 94b/8, 94b/11,
 94b/13, 94b/15, 95a/10, 95b/3, 95b/6, 95b/9,
 95b/10, 95b/12, 95b/13, 95b/16, 95b/17,
 95b/18, 95b/18, 96a/4, 96a/8, 96a/9, 96a/11,
 96a/19, 96b/3, 96b/4, 96b/5, 96b/6, 96b/9,
 96b/10, 96b/10, 96b/11, 96b/11, 96b/11,
 96b/12, 96b/14, 96b/17, 97a/3, 97a/4, 97a/6,
 97a/7, 97a/9, 97a/10, 97a/12, 97a/14, 97a/15,
 97a/18, 97a/18, 97b/1, 97b/1, 97b/5, 97b/6,
 97b/7, 97b/15, 97b/16, 98a/2, 98a/6, 98a/7,
 98a/7, 98a/11, 98b/1, 98b/5, 98b/9, 98b/14,
 98b/17, 98b/17, 98b/19, 99a/2, 99a/2, 99a/4,
 99a/4, 99a/6, 99a/7, 99a/8, 99a/8, 99a/9,
 99a/13, 99a/15, 99a/16, 99a/16, 99a/17,
 99a/18, 99b/5, 99b/7, 99b/9, 99b/9, 99b/10,
 100a/3, 100a/4, 100a/4, 100a/5, 100a/6,
 100a/7, 100a/9, 100a/9, 100a/10, 100a/10,
 100a/10, 100a/11, 100a/12, 100a/14, 100a/18,
 100a/19, 100b/1, 100b/6, 100b/6, 100b/6,
 100b/6, 100b/9, 100b/10, 100b/10, 101a/3,
 101a/4, 101a/4, 101a/4, 101a/9, 101a/10,
 101a/10, 101a/11, 101a/11, 101a/12, 101a/16,
 101a/17, 101a/19, 101a/19, 101b/1, 101b/1,
 101b/4, 101b/8, 101b/9, 101b/10, 101b/17,
 101b/18, 102a/1, 102a/2, 102a/9, 102a/10,
 102a/11, 102a/15, 102a/16, 102a/16, 102a/17,
 102a/18, 102b/3, 102b/3, 102b/3, 102b/9,
 102b/9, 102b/16, 103a/4, 103a/9, 103a/10,
 103a/13, 103a/16, 103a/18, 103a/18, 103b/4,
 103b/7, 103b/8, 103b/10, 103b/13, 103b/13,
 104a/1, 104a/4, 104a/6, 104a/8, 104a/9,
 104a/11, 104a/12, 104a/13, 104a/15, 104a/17,
 104b/1, 104b/4, 104b/5, 104b/6, 104b/6,
 104b/7, 104b/10, 104b/11, 104b/16, 104b/17,
 105a/2, 105a/4, 105a/6, 105a/12, 105a/14,
 105a/18, 105a/19, 105a/19, 105b/2, 105b/3,
 105b/4, 105b/4, 105b/4, 105b/4, 105b/5,
 105b/11, 105b/11, 105b/13, 105b/15, 105b/16,
 106a/2, 106a/3, 106a/7, 106a/13, 106a/13,
 106a/14, 106a/14, 106b/6, 106b/8, 106b/15,
 106b/16, 106b/17, 106b/18, 106b/18, 107a/1,
 107a/2, 107a/4, 107a/9, 107a/9, 107a/17,
 107a/18, 107b/1, 107b/5, 107b/8, 107b/8,
 107b/11, 107b/11, 107b/13, 107b/14, 107b/16,
 107b/18, 107b/19, 108a/2, 108a/4, 108a/5,
 108a/7, 108a/10, 108a/10, 108a/10, 108a/19,
 108b/1, 108b/8, 108b/10, 108b/10, 108b/13,
 108b/14, 108b/14, 108b/17, 108b/17, 108b/17,
 108b/18, 109a/2, 109a/3, 109a/3, 109a/6,
 109a/6, 109a/7, 109a/16, 109a/19, 109b/1,
 109b/2, 109b/4, 109b/6, 109b/6, 109b/9,
 109b/10, 109b/10, 109b/16, 110a/2, 110a/5,
 110a/5, 110a/6, 110a/6, 110a/12, 110a/13,
 110a/15, 110a/16, 110a/17, 110b/5, 110b/6,
 110b/10, 110b/12, 110b/14, 110b/14, 110b/15,
 110b/15, 111a/1, 111a/2, 111a/3, 111a/4,
 111a/4, 111a/4, 111a/4, 111a/7, 111a/13,
 111a/15, 111a/16, 111a/17, 111a/17, 111a/18,
 111a/19, 111b/2, 111b/3, 111b/7, 111b/7,
 111b/7, 111b/11, 111b/15, 111b/15, 111b/16,
 112a/2, 112a/10, 112a/13, 112a/16, 112b/2,
 112b/3, 112b/3, 112b/4, 112b/5, 112b/6,
 112b/10, 112b/11, 112b/15, 112b/17, 112b/17,
 112b/17, 112b/18, 113a/3, 113a/7, 113a/9,
 113a/10, 113a/11, 113a/12, 113a/12, 113a/13,
 113a/13, 113a/15, 113a/15, 113a/16, 113a/16,
 113a/17, 113a/17, 113a/19, 113b/1, 113b/1,
 113b/5, 113b/5, 113b/6, 113b/11, 114a/10,
 114a/15, 114a/15, 114a/15, 114a/16, 114a/17,
 114a/17, 114a/17, 114a/18, 114b/1, 114b/2,
 114b/2, 114b/3, 114b/4, 114b/4, 114b/5,
 114b/5, 114b/7, 114b/13, 114b/14, 114b/15,
 114b/17, 114b/19, 115a/1, 115a/2, 115a/4,

115a/4, 115a/4, 115a/7, 115a/8, 115a/9,
 115a/11, 115a/11, 115a/11, 115a/13, 115a/14,
 115a/14, 115a/16, 115a/16, 115a/17, 115b/2,
 115b/5, 115b/11, 115b/11, 115b/11, 115b/12,
 115b/12, 115b/12, 115b/12, 115b/12, 115b/12,
 115b/12, 115b/18, 116a/9, 116a/13, 116a/18,
 116b/1, 116b/11, 116b/14, 116b/14, 116b/16,
 116b/16, 116b/16, 116b/17, 116b/18, 116b/19,
 117a/3, 117a/4, 117a/7, 117a/10, 117b/4,
 117b/12, 117b/14, 117b/15, 117b/16, 117b/19,
 118a/2, 118a/6, 118a/8, 118a/10, 118a/11,
 118a/16, 118b/3, 118b/4, 118b/4, 118b/11,
 118b/11, 118b/18, 119a/4, 119a/5, 119a/8,
 119a/13, 119a/13, 119a/15, 119a/16, 119a/18,
 119a/19, 119b/4, 119b/4, 119b/5, 119b/5,
 119b/6, 119b/7, 119b/7, 119b/8, 119b/9,
 119b/10, 119b/11, 119b/11, 119b/11, 119b/11,
 119b/12, 119b/12, 119b/12, 119b/12, 119b/13,
 119b/13, 119b/16, 119b/16, 119b/17, 119b/17,
 119b/17, 119b/17, 119b/19, 120a/1, 120a/2,
 120a/2, 120a/3, 120a/4, 120a/4, 120a/7,
 120a/16, 120a/16, 120a/19, 120b/2, 120b/6,
 120b/7, 120b/9, 120b/9, 120b/11, 120b/15,
 120b/16, 120b/16, 120b/17, 121a/3, 121a/3,
 121a/4, 121a/4, 121a/7, 121a/8, 121a/8,
 121a/9, 121a/11, 121a/11, 121a/13, 121a/13,
 121a/14, 121a/16, 121a/17, 121a/18, 121b/2,
 121b/3, 121b/5, 121b/5, 121b/7, 121b/10,
 121b/15, 121b/17, 121b/18, 121b/19, 122a/1,
 122a/1, 122a/2, 122a/4, 122a/7, 122a/9,
 122a/13, 122a/15, 122a/15, 122a/16, 122a/17,
 122a/18, 122a/19, 122a/19, 122a/19, 122b/1,
 122b/2, 122b/4, 122b/4, 122b/4, 122b/4,
 122b/5, 122b/6, 122b/8, 122b/8, 122b/11,
 122b/11, 122b/11, 122b/11, 122b/12, 122b/13,
 122b/13, 122b/13, 122b/14, 122b/19, 123a/10,
 123a/11, 123a/16, 123a/19, 123b/2, 123b/2,
 123b/4, 123b/9, 123b/14, 123b/15, 123b/18,
 123b/19, 124a/2, 124a/3, 124a/3, 124a/8,
 124a/12, 124a/13, 124b/12, 124b/14, 124b/15,
 124b/16, 124b/17, 124b/17, 125a/2, 125a/3,
 125a/3, 125a/4, 125a/4, 125a/4, 125a/4,
 125a/8, 125a/9, 125a/9, 125a/9, 125a/10,
 125a/10, 125a/17, 125a/17, 125b/1, 125b/1,
 125b/1, 125b/3, 125b/5, 125b/5, 125b/7,
 125b/10, 125b/11, 125b/12, 125b/14, 125b/15,
 125b/15, 125b/19, 126a/1, 126a/2, 126a/3,
 126a/4, 126a/4, 126a/4, 126a/5, 126a/6,
 126a/6, 126a/7, 126a/12, 126a/14, 126a/18,
 126a/19, 126b/6, 126b/8, 126b/18, 127a/1,
 127a/1, 127a/1, 127a/2, 127a/5, 127a/7,
 127a/13, 127a/15, 127a/18, 127a/19, 127a/19,
 127a/19, 127a/19, 127b/4, 127b/5, 127b/5,
 127b/8, 127b/10, 127b/11, 127b/11, 127b/12,
 127b/12, 127b/12, 127b/15, 127b/16, 127b/19,
 128a/2, 128a/3, 128a/6, 128a/8, 128a/9,
 128a/15, 128a/16, 128a/19, 128b/2, 128b/6,
 128b/7, 128b/7, 128b/10, 128b/10, 128b/11,
 128b/12, 128b/12, 128b/13, 128b/14, 128b/14,
 128b/17, 128b/18, 128b/19, 129a/4, 129a/10,
 129a/11, 129a/11, 129a/13, 129a/13, 129a/16,
 129a/19, 129b/3, 129b/6, 129b/7, 129b/8,
 129b/10, 129b/10, 129b/11, 129b/13, 129b/15,
 130a/7, 130a/7, 130a/12, 130a/13, 130b/3,
 130b/14, 130b/19, 131a/1, 131a/3, 131a/6,
 131a/6, 131a/7, 131a/7, 131a/7, 131a/7,
 131a/7, 131a/7, 131a/8, 131a/8, 131a/8,
 131a/8, 131a/15, 131a/16, 131a/16, 131b/1,
 131b/1, 131b/6, 131b/11, 131b/12, 131b/12,
 131b/13, 131b/14, 131b/15, 131b/17, 131b/18,
 132a/3, 132a/10, 132a/11, 132a/16, 132a/17,
 132a/18, 132a/19, 132a/19, 132a/19, 132b/1,
 132b/1, 132b/4, 132b/12, 132b/12, 132b/14,
 132b/14, 132b/15, 132b/17, 132b/18, 132b/18,
 133a/1, 133a/6, 133a/12, 133a/13, 133b/4,
 133b/4, 133b/6, 133b/7, 133b/12, 133b/14,
 133b/14, 133b/15, 133b/16, 133b/18, 133b/19,
 134a/1, 134a/2, 134a/3, 134a/4, 134a/5,
 134a/8, 134a/9, 134a/10, 134a/11, 134a/11,
 134a/11, 134a/11, 134a/11, 134a/12, 134a/13,
 134a/18, 134a/18, 134b/8, 134b/10, 134b/14,
 134b/16, 134b/17, 134b/18, 134b/19, 135a/4,
 135a/14, 135a/17, 135a/19, 135b/1, 135b/1,
 135b/3, 135b/4, 135b/4, 135b/9, 135b/10,
 135b/11, 135b/13, 136a/4, 136a/11, 136a/12,
 136a/15, 136a/15, 136a/15, 136a/16, 136a/16,
 136a/17, 136b/7, 136b/14, 136b/15, 136b/15,
 136b/16, 136b/16, 137a/5, 137a/6, 137a/8,
 137a/8, 137a/9, 137a/11, 137a/11, 137a/17,
 137b/1, 137b/6, 137b/11, 137b/13, 137b/17,
 137b/18, 138a/1, 138a/2, 138a/3, 138a/4,
 138a/7, 138a/8, 138a/13, 138a/19, 138a/19,
 138b/1, 138b/2, 138b/3, 138b/7, 138b/8,
 138b/12, 138b/14, 138b/15, 138b/16, 138b/18,
 139a/1, 139a/3, 139a/4, 139a/10, 139a/12,
 139a/17, 139b/8, 139b/14, 139b/14, 139b/15,
 139b/16, 139b/18, 140a/4, 140a/5, 140a/13,
 140a/14, 140a/14, 140a/16, 140a/16, 140a/18,
 140b/2, 140b/2, 140b/2, 140b/3, 140b/4,
 140b/6, 140b/9, 140b/15, 141a/6, 141a/8,
 141a/9, 141a/14, 141b/1, 141b/3, 141b/3,
 141b/4, 141b/4, 141b/5, 141b/5, 141b/5,
 141b/6, 141b/10, 141b/10, 141b/11, 141b/12,
 141b/15, 141b/17, 142a/1, 142a/2, 142a/4,
 142a/5, 142a/11, 142a/11, 142a/12, 142a/12,
 142a/13, 142a/15, 142a/16, 142b/4, 142b/4,
 142b/6, 142b/6, 142b/7, 142b/12, 142b/13,
 142b/13, 142b/14, 142b/16, 142b/17, 142b/18,
 142b/19, 142b/19, 142b/19, 143a/1, 143a/3,
 143a/7, 143a/8, 143a/13, 143a/17, 143a/17,

143a/18, 143a/19, 143a/19, 143a/19, 143b/2,
 143b/15, 143b/15, 143b/16, 143b/16, 143b/17,
 143b/17, 143b/19, 143b/19, 144a/2, 144a/4,
 144a/4, 144a/7, 144a/7, 144a/7, 144a/8,
 144a/9, 144a/13, 144a/15, 144a/17, 144a/17,
 144a/18, 144a/18, 144a/19, 144a/19, 144a/19,
 144b/1, 144b/2, 144b/2, 144b/3, 144b/4,
 144b/18, 144b/18, 145a/2, 145a/5, 145a/6,
 145a/9, 145a/12, 145a/17, 145b/1, 145b/1,
 146a/8, 146a/10, 146a/12, 146a/13, 146a/16,
 146a/17, 146a/18, 146a/19, 146b/6, 146b/8,
 146b/9, 146b/11, 146b/14, 146b/14, 146b/14,
 146b/16, 146b/17, 146b/17, 147a/1, 147a/4,
 147a/12, 147a/12, 147a/13, 147a/13, 147b/1,
 147b/4, 147b/5, 147b/7, 147b/8, 147b/10,
 147b/17, 148a/1, 148a/5, 148a/9, 148a/9,
 148a/9, 148a/10, 148a/10, 148a/10, 148a/10,
 148a/11, 148a/14, 148a/15, 148a/18, 148b/3,
 148b/5, 148b/6, 148b/8, 148b/14, 148b/15,
 148b/15, 148b/16, 148b/17, 148b/17, 149a/1,
 149a/4, 149a/6, 149a/7, 149a/9, 149a/9,
 149a/9, 149a/11, 149a/14, 149a/15, 149a/15,
 149a/19, 149b/7, 149b/7, 149b/9, 149b/18,
 149b/18, 150a/1, 150a/2, 150a/4, 150a/10,
 150a/10, 150a/11, 150a/11, 150a/12, 150a/16,
 150b/1, 150b/3, 150b/8, 150b/10, 150b/13,
 150b/15, 150b/15, 150b/15, 150b/16, 150b/18,
 151a/2, 151a/4, 151a/5, 151a/5, 151a/6,
 151a/13, 151a/17, 151a/17, 151a/19, 151b/1,
 151b/5, 151b/15, 151b/17, 151b/18, 152a/1,
 152a/2, 152a/3, 152a/3, 152a/11, 152a/13,
 152a/13, 152a/14, 152a/16, 152a/19, 152b/1,
 152b/1, 152b/2, 152b/2, 152b/3, 152b/3,
 152b/3, 152b/4, 152b/4, 152b/12, 152b/12,
 152b/14, 152b/14, 152b/15, 152b/15, 152b/16,
 153a/1, 153a/2, 153a/2, 153a/2, 153a/4,
 153a/4, 153a/7, 153a/9, 153a/9, 153a/12,
 153a/13, 153a/16, 153b/4, 153b/7, 153b/7,
 153b/17, 154a/5, 154a/6, 154a/15, 154a/15,
 154a/18, 154a/19, 154a/19, 154b/8, 154b/14,
 154b/15, 154b/18, 154b/19, 155a/4, 155a/5,
 155a/5, 155a/6, 155a/7, 155a/15, 155a/16,
 155a/17, 155a/18, 155a/18, 155b/1, 155b/1,
 155b/3, 155b/5, 155b/6, 155b/10, 156a/2,
 156a/3, 156a/3, 156a/3, 156a/4, 156a/6,
 156a/7, 156a/9, 156a/9, 156a/10, 156a/12,
 156a/14, 156a/14, 156a/16, 156a/16, 156a/17,
 156a/19, 156b/2, 156b/3, 156b/4, 156b/5,
 156b/7, 156b/9, 156b/11, 156b/17, 156b/19,
 157a/2, 157a/2, 157a/5, 157a/6, 157a/7,
 157b/4, 157b/5, 157b/8, 157b/9, 157b/9,
 157b/11, 157b/11, 157b/18, 158a/2, 158a/4,
 158a/10, 158a/13, 158a/16, 158a/17, 158a/18,
 158a/19, 158b/1, 158b/2, 159a/1, 159a/2,
 159a/4, 159a/10, 159a/14, 159a/14, 159a/15,
 159a/17, 159b/1, 159b/5, 159b/8, 159b/9,
 159b/13, 159b/13, 159b/17, 160a/1, 160a/2,
 160a/3, 160a/8, 160a/15, 160a/16, 160a/18,
 160b/1, 160b/3, 160b/7, 160b/15, 161a/2,
 161a/2, 161a/3, 161a/8, 161a/8, 161a/10,
 161a/12, 161a/13, 161a/16, 161a/16, 161b/2,
 161b/2, 161b/4, 161b/4, 161b/5, 161b/12,
 161b/16, 161b/16, 161b/17, 162a/8, 162a/19,
 162a/19, 162b/2, 162b/3, 162b/4, 162b/4,
 162b/7, 162b/7, 162b/10, 162b/13, 162b/18,
 162b/19, 163a/3, 163a/3, 163a/4, 163a/4,
 163a/5, 163a/6, 163a/6, 163a/7, 163a/8,
 163a/10, 163a/10, 163a/11, 163a/12, 163a/14,
 163a/15, 163a/16, 163b/5, 163b/7, 163b/7,
 163b/7, 163b/8, 163b/9, 163b/10, 163b/10,
 163b/17, 163b/18, 163b/19, 164a/1, 164a/6,
 164a/9, 164a/11, 164a/13, 164a/14, 164a/16,
 164a/17, 164a/17, 164a/19, 164b/3, 164b/7,
 164b/9, 164b/9, 164b/10, 164b/10, 164b/14,
 164b/15, 164b/16, 164b/16, 164b/16, 164b/17,
 165a/5, 165a/5, 165a/6, 165a/11, 165a/12,
 165a/15, 165a/18, 165a/18, 165a/18, 165b/1,
 165b/7, 165b/8, 165b/11, 165b/13, 165b/14,
 165b/14, 165b/15, 165b/16, 165b/17, 166a/1,
 166a/3, 166a/3, 166a/5, 166a/7, 166a/7,
 166a/14, 166a/14, 166a/14, 166a/15, 166a/17,
 166a/17, 166a/18, 166a/18, 166b/2, 166b/3,
 166b/4, 166b/4, 166b/5, 166b/6, 166b/7,
 166b/8, 166b/10, 166b/10, 166b/11, 166b/13,
 166b/13, 166b/17, 166b/19, 167a/2, 167a/3,
 167a/6, 167a/6, 167a/7, 167a/10, 167a/14,
 167a/18, 167b/1, 167b/1, 167b/2, 167b/3,
 167b/7, 167b/9, 167b/9, 167b/10, 167b/11,
 167b/11, 167b/11, 167b/12, 167b/12, 167b/12,
 167b/14, 167b/14, 167b/15, 167b/15, 167b/15,
 168a/7, 168a/9, 168a/12, 168a/19, 168a/19,
 168b/1, 168b/4, 168b/6, 168b/7, 168b/7,
 168b/7, 168b/9, 168b/10, 168b/11, 168b/11,
 168b/13, 168b/14, 168b/14, 168b/15, 168b/15,
 169a/3, 169a/5, 169a/10, 169a/13, 169a/13,
 169b/4, 169b/4, 169b/6, 169b/11, 169b/17,
 169b/18, 169b/19, 170a/1, 170a/4, 170a/5,
 170a/5, 170a/6, 170a/8, 170a/8, 170a/9,
 170a/11, 170a/11, 170a/16, 170b/2, 170b/4,
 170b/6, 170b/8, 170b/10, 170b/12, 170b/17,
 171a/9, 171a/12, 171a/19, 171b/1, 171b/5,
 171b/7, 171b/8, 171b/9, 171b/11, 171b/12,
 171b/17, 171b/18, 172a/1, 172a/1, 172a/4,
 172a/4, 172a/12, 172b/4, 172b/4, 172b/5,
 172b/8, 172b/9, 172b/10, 172b/11, 172b/12,
 172b/12, 172b/12, 172b/12, 172b/14, 172b/15,
 173a/1, 173a/3, 173a/3, 173a/3, 173a/5,
 173a/6, 173a/6, 173a/7, 173a/12, 173a/12,
 173a/13, 173a/15, 173a/16, 173a/18, 173a/19,
 173b/7, 173b/9, 173b/9, 173b/12, 173b/18,

174a/2, 174a/6, 174a/9, 174a/11, 174a/12,
 174a/12, 174a/16, 174b/4, 174b/7, 174b/7,
 174b/9, 174b/10, 174b/13, 174b/14, 174b/16,
 174b/19, 175a/9, 175a/13, 175a/13, 175a/18,
 175a/19, 175b/1, 175b/1, 175b/4, 175b/5,
 175b/6, 175b/6, 175b/9, 175b/11, 175b/12,
 176a/3, 176a/3, 176a/5, 176a/5, 176a/9,
 176a/10, 176a/10, 176a/17, 176b/16, 176b/19,
 177a/2, 177a/2, 177a/3, 177a/4, 177a/13,
 177a/14, 177a/15, 177a/17, 177a/18, 177a/19,
 177b/3, 177b/3, 177b/3, 177b/3, 177b/7,
 177b/12, 178a/1, 178a/2, 178a/2, 178a/2,
 178a/2, 178a/4, 178a/5, 178a/5, 178b/5,
 178b/5, 178b/6, 178b/9, 178b/9, 178b/11,
 178b/15, 178b/17, 178b/17, 178b/18, 179a/3,
 179a/4, 179a/6, 179a/7, 179a/8, 179a/8,
 179a/8, 179a/12, 179a/19, 179b/2, 179b/4,
 179b/5, 179b/6, 179b/7, 179b/8, 180a/8,
 180a/12, 180a/14, 180a/16, 180a/17, 180a/17,
 180a/18, 180b/1, 180b/4, 180b/5, 180b/5,
 180b/5, 180b/6, 180b/6, 180b/7, 180b/8,
 180b/10, 180b/11, 180b/11, 180b/11, 180b/12,
 180b/13, 180b/17, 180b/17, 180b/18, 181a/6,
 181a/6, 181a/7, 181a/8, 181a/8, 181a/10,
 181a/11, 181a/13, 181a/14, 181a/14, 181a/14,
 181a/16, 181a/17, 181a/18, 181a/19, 181b/1,
 181b/1, 181b/3, 181b/6, 181b/10, 181b/17,
 181b/18, 182a/9, 182a/12, 182b/7, 182b/8,
 182b/9, 182b/10, 182b/10, 182b/13, 182b/14,
 182b/17, 182b/18, 183a/2, 183a/9, 183a/13,
 183a/13, 183a/15, 183a/16, 183a/19, 183a/19,
 183b/1, 183b/2, 183b/2, 183b/4, 183b/9,
 183b/9, 183b/11, 183b/17, 184a/1, 184a/7,
 184a/10, 184a/11, 184a/18, 184a/19, 184b/1,
 184b/4, 184b/6, 184b/7, 184b/7, 184b/10,
 184b/14, 184b/14, 184b/14, 184b/15, 184b/17,
 184b/17, 184b/18, 184b/18, 185a/3, 185a/3,
 185a/8, 185a/10, 185a/13, 185b/4, 185b/6,
 185b/8, 185b/8, 185b/10, 185b/10, 185b/11,
 185b/14, 185b/14, 185b/15, 185b/16, 185b/16,
 185b/16, 185b/18, 186a/1, 186a/2, 186a/2,
 186a/3, 186a/5, 186a/12, 186a/12, 186a/14,
 186a/19, 186b/1, 186b/3, 186b/4, 186b/13,
 186b/17, 186b/18, 186b/19, 186b/19, 187a/3,
 187a/4, 187a/5, 187a/8, 187a/9, 187a/10,
 187a/11, 187a/14, 187a/16, 187a/19, 187b/2,
 187b/2, 187b/2, 187b/3, 187b/4, 187b/4,
 187b/5, 187b/7, 187b/8, 187b/9, 187b/10,
 187b/11, 187b/11, 187b/12, 187b/12, 187b/13,
 187b/14, 187b/14, 187b/15, 187b/15, 187b/15,
 187b/17, 187b/18, 187b/19, 187b/19, 187b/19,
 187b/19, 187b/19, 188a/1, 188a/2, 188a/2,
 188a/3, 188a/4, 188a/5, 188a/7, 188a/10,
 188a/10, 188a/17, 188a/18, 188a/19, 188b/4,
 188b/4, 188b/9, 188b/10, 188b/12, 188b/13,

189a/1, 189a/6, 189a/6, 189a/10, 189a/11,
 189a/13, 189a/16, 189a/16, 189a/18, 189b/1,
 189b/1, 189b/2, 189b/2, 189b/3, 189b/4,
 189b/5, 189b/7, 189b/8, 189b/9, 189b/12,
 189b/15, 189b/15, 189b/16, 189b/16, 189b/19,
 190a/2, 190a/3, 190a/3, 190a/4, 190a/5,
 190a/5, 190a/5, 190a/9, 190a/9, 190a/10,
 190a/15, 190a/16, 190a/16, 190a/18, 190a/18,
 190b/1, 190b/5, 190b/5, 190b/8, 190b/10,
 190b/10, 190b/10, 190b/11, 190b/11, 190b/14,
 190b/16, 190b/17, 190b/17, 191a/3, 191a/4,
 191a/4, 191a/6, 191a/7, 191a/7, 191a/8,
 191a/10, 191a/10, 191a/11, 191a/12, 191a/14,
 191a/15, 191a/16, 191a/17, 191a/18, 191b/6,
 191b/7, 191b/13, 192a/2, 192a/2, 192a/6,
 192a/8, 192a/9, 192a/10, 192a/11, 192a/13,
 192a/14, 192a/14, 192a/14, 192a/19, 192b/3,

vebāl Ar. Günah.

v.+dır 131a/6
 v.+ıyla 121a/11

vech Ar. Sebep, vesile, münasebet.

v. 36b/6, 121b/9
 v.+i āḫir 65b/13, 65b/15
 v.+ile 56b/3, 60a/3
 v.+dür 78b/4
 v.+i 78b/5, 78b/5
 v.+ile 23a/6, 39b/10, 135b/3, 151a/18,
 173b/10
 v.+iledür 22a/19
 v.+ıyla 40b/1, 46b/10, 93b/12, 125a/10,
 161a/14, 185a/12
 v.+le 19a/13, 28a/3, 36a/6, 51a/2, 69a/2,
 100a/15, 100a/15, 104b/6, 107b/17, 116b/17,
 117a/3, 123a/3, 124a/2, 152b/2, 162a/17,
 169a/12
 v.+ledür 112b/14, 187a/19

vechu'llāh Ar. Allah'ın vesilesiyle.

v. 116a/12

vedā' Ar. Ayrılma, ayrılış.

v. 47b/12, 53a/15
 v.+dan 47b/12
 v.+it- 53a/15, 72b/5, 72b/11, 165b/8

vedī'a Ar. Emanet.

v.+dur 41b/7

vefā Ar. Sözünde durma, sözünü yerine getirme.

v. 15b/17, 21a/2, 42a/5, 46b/9, 65b/10
 v.+(büy-ı vefā) 46b/11

- v.+(iḥvān-ı vefā) 17a/9
v.+(ḥullān-ı vefā) 3a/3, 191a/15
v.+dur 84b/8
v.+it- 65b/10, 65b/11, 65b/13, 86b/4
v.+lar 180b/11
v.+sı 65b/13
v.+sından 120b/9
- vefā-dār** Ar. Vefalı, sözünde, sevgisinde duran.
v. 72b/7
v.+(‘ünvān-ı vefādār) 42a/4
- vefāt** Ar. Ölüm, ölme.
v. 181b/7
v.+ı 186b/2
v.+it- 186b/1
- Veheb bin Mezbiye** Bk. Şahıs isimleri dizini.
- Veheb bin Münebbih** Bk. Şahıs isimleri dizini.
v. 176a/12
v. 52b/3, 114a/7, 141b/6, 149a/10
- velāyet** Ar. Velilik, ermişlik.
v.+e (‘izz-i velāyet) 29b/18, 30a/6
v.+in 29b/12
- veled** Ar. Çocuk.
v. 106a/14, 184a/4
v.+i aḳḳ 60a/2
v.+i şālih 173b/12, 173b/13
- velī** Ar. Ermiş, eren.
v.+dür 185a/13
v.+niñ 102a/18
v.+nüñ 113a/15
- veli-‘ahd** < (Ar.) *velīyy-i ‘ahd* Bir hükümdardan sonra hükümdar olacak kimse.
v. 188a/19
- Velīd** Bk. Şahıs isimleri dizini.
v. 174b/12, 175a/6, 175a/8
v.+e 175a/5, 175a/13
- Velīd İbn-i Mağıra** Bk. Şahıs isimleri dizini.
v. 174b/8
- Velīd İbn-i Pelīd** Bk. Şahıs isimleri dizini.
v. 174b/10, 174b/18
- velvele** Ar. Gürültü, patırtı, yaygara.
v. 53b/5, 85b/8, 180b/14
- verege** Ar. Mirasçılar.
v. 153b/15
- vesāvis** Ar. Vesveseler.
v.+i 29b/15
- vesīle** Ar. Yol, vasıta.
v.+it- 154b/14
v.+si 11b/19
- vesvese** Ar. Şüphe.
v.+i şeyṭān 140b/16
v.+i şeyṭāniyye 22b/1
v.+it- 55b/9
- veya** Veya, ya da, yahut.
v. 14a/2, 19a/5, 41a/8, 44a/2, 64a/9, 129b/4, 157b/10, 183a/7
- vezīr** Ar. Valilik, vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan "paşa" ünvanını taşıyan kimse.
v. 119a/7, 119a/9, 191a/3, 191b/9, 191b/15
v.+i a‘zam 191b/4
v.+den 191b/13
v.+idür 148a/11
v.+it- 191a/9
v.+üm 144a/15
v.+üñ 125a/8
- vezn** Ar. Tartma, tartılma.
v.+it- 26b/18, 27a/3
- vīrān** Far. Yıkık, yıkılmış. Krş. **vīrāne**.
v.+eyle- 96b/12, 99b/16, 189a/5
v.+ol- 184b/17
- vīrāne** Far. Yıkık, yıkılmış. Krş. **vīrān**.
v.+de 177a/18
- viḳayye** Ar. Kayırma, koruma, esirgeme.
v. 175a/7
- vilāyet** Ar. İl.
v. 149b/16
v.+de 81b/3
v.+e 136a/17
v.+inde 60b/8
v.+inden 162b/1
v.+iyle 81a/18

v.+lere 89a/13
v.+leri 82a/5, 89a/15
v.+leriñ 89a/14

vilāyet Ar. Bir şeyi kudretle elde etme. v.
33b/6, 189a/7

v.+(ehl-i vilāyet) 15a/3, 63a/6
v.+i(tāc-ı vilāyet) 27b/13

vildān Ar. 2.Kullar, köleler.

v. 9b/7
v.+dan 63b/17

vir- Vermek.

v. 13a/4, 18b/2, 30b/12, 71b/13,
71b/13, 74b/17, 74b/19, 75b/9, 83b/14, 91b/8,
93b/6, 94b/9, 96a/8, 96a/11, 96a/14, 107a/11,
142a/13, 145a/15, 162b/10, 170a/9, 191b/16
v.-(destūr vir-) 41b/14, 184b/10
v.-(hidāyet vir-) 120b/4
v.-(koyu vir-) 72b/5
v.-(selām vir-) 159b/4
v.-di 13a/12, 13a/13, 15b/1, 18b/3, 18b/9,
21a/1, 27a/19, 28b/17, 28b/19, 33a/19, 33a/19,
33b/5, 33b/5, 33b/6, 34a/4, 35b/2, 45b/19,
51b/4, 62a/4, 67a/1, 71b/15, 74b/16, 74b/19,
75a/1, 77b/1, 79b/7, 82a/12, 83b/14, 84a/13,
84b/6, 86b/1, 88b/11, 89a/9, 93b/3, 94b/13,
94b/15, 96a/12, 96a/14, 101a/16, 104a/1,
105a/3, 106a/13, 106a/14, 108b/14, 108b/14,
109b/15, 112a/4, 120a/3, 124b/4, 126a/6,
128a/16, 132b/1, 137b/1, 137b/12, 138a/18,
138b/1, 139b/3, 142a/9, 142b/12, 143a/14,
143b/5, 144b/17, 146b/3, 147b/9, 147b/16,
149a/11, 150a/12, 151a/12, 151a/14, 151b/15,
151b/16, 152a/2, 152a/8, 152a/11, 152a/12,
152a/13, 155b/14, 158b/8, 160a/14, 160b/4,
162a/2, 162a/5, 162b/6, 162b/13, 163b/2,
163b/3, 165a/11, 165b/5, 166a/4, 167a/13,
175a/5, 176b/14, 176b/15, 176b/16, 176b/16,
176b/17, 177b/9, 177b/17, 178b/9, 180b/7,
182a/14, 182b/2, 182b/16, 188a/17, 191b/10,
v.-di(cevāb vir-) 48b/14, 68a/10, 90a/4,
102a/12, 108a/15, 116a/10
v.-di(göñül vir-) 47b/3
v.-di(kerāmet vir-) 73a/10
v.-di(rızā vir-) 71a/19
v.-di(Salı vir-) 160b/18
v.-di(selām vir-) 149a/9
v.-di(şalāḥ vir-) 33b/5
v.-di(ḥaber vir-) 20b/14, 74b/16, 142a/2
v.-di mi 175b/6
v.-di mi(rızā vir-) 46b/18
v.-dik 154b/19

v.-dik(şalıvir-) 99b/2
v.-diler 29a/3, 62a/7, 64b/4, 74b/18, 75a/1,
76a/10, 86a/2, 89a/12, 103a/17, 126b/13,
136b/2, 147b/13, 151a/5, 151a/6, 152b/8,
152b/9, 154a/8, 154a/11, 161b/15, 163b/8,
182b/19, 187b/3, 188b/5
v.-diler(cevāb vir-) 56b/11, 99b/17, 101a/5
v.-diler(tesellī vir-) 89b/12
v.-diñ 191b/9
v.-dügi 15a/11, 33b/735a, 45a/10, 178a/5,
178a/6
v.-dügimi 124a/9
v.-dügiñ 96a/8
v.-dük 70a/3, 99a/4
v.-dükleri 54a/10
v.-düm 6a/5, 8b/9, 8b/10, 8b/11, 8b/12,
8b/13, 8b/15, 11b/9, 16b/1, 19a/13, 27a/1,
71b/8, 75b/19, 76a/7, 95a/9, 98a/7, 98a/7,
98a/8, 102b/13, 105b/8, 131b/14, 135b/3,
138a/3, 184a/15
v.-düm(‘izzet vir-) 16b/2
v.-düm(selām vir-) 8a/1
v.-dün 8b/9, 8b/10, 8b/11, 8b/13, 8b/14,
26a/17, 50b/16, 94b/16, 106a/8, 124b/4
v.-e 16a/15, 18a/19, 19a/2, 19a/16, 34b/4,
37a/1, 102a/9, 107a/4, 129a/13, 132a/14,
190a/5
v.-e(‘avız vir-) 158a/19
v.-e(destūr vir-) 159b/18
v.-ecek 27a/19
v.-elüm 158b/6
v.-em 85b/7
v.-em(alı vir-) 22a/17
v.-emez 15a/18
v.-en 134b/4, 140a/15, 145a/12, 147b/10,
157b/9
v.-en(cevāb vir-) 101a/6
v.-en(şalı vir-) 160b/19
v.-ene 159b/1
v.-esin 142a/10
v.-esin(tesellī vir-) 41b/3
v.-eyem 13a/4, 22a/5, 27a/18, 67a/19,
67b/1, 96a/9, 138a/16, 153b/3
v.-eyem(ḥaber vir-) 22a/4, 22a/6
v.-eyim(selām vir-) 159b/5
v.-icek 86a/10, 143b/1, 148b/2, 149b/15,
159a/7, 172a/19, 180b/4
v.-ildi 95b/16
v.-ildiye 10b/15
v.-ilmez 65b/4
v.-ilmiş 166a/15
v.-ilür 10b/17, 159a/19
v.-irem 157a/8
v.-me 54a/19

v.-medi 165b/10, 188a/5
v.-medi(cevāb vir-) 59b/18
v.-medi(el vir-) 113b/3
v.-medi(rızā vir-) 143b/11
v.-medi mi 109a/17
v.-medūñ 123a/4, 166a/10
v.-mege 41b/3, 76a/13, 180b/3
v.-megi 69a/17
v.-mek 40b/6, 100a/16, 123a/5, 149b/18,
154a/19, 159a/4, 159a/9, 171a/15, 171a/17,
182a/16
v.-mekdür 178a/2
v.-memegin(cān vir-) 74b/11
v.-memek 159a/6
v.-meñ 163a/13
v.-meñ(mecāl vir-) 183a/3
v.-mesem 124b/5
v.-mesi(ğalle vir-) 155b/11
v.-mesün 138a/9, 147b/13
v.-meyecek(cevāb vir-) 143a/11
v.-mez 30b/14, 71a/2, 84b/8, 159a/9,
160b/7
v.-mez(rızā vir-) 41b/13
v.-mezem 60a/19, 175a/1
v.-mezler 35b/11, 53a/8, 150a/14
v.-mezzin 172a/14
v.-mezzin(cevāb vir-) 59b/19
v.-miş 45b/18, 69a/9, 169a/3
v.-mişdür 169b/19
v.-se 159a/17
v.-sem 72a/13
v.-señ 12b/16
v.-sün 34b/6, 86a/2, 96b/18, 102a/8
v.-sünler 86a/9, 151a/11
v.-ün 125b/16, 152b/8
v.-üp 9a/13, 47a/14, 86a/18, 87a/7, 87a/14,
87a/15, 120b/19, 136a/16, 138b/14, 150a/10,
150a/14, 150a/16, 152b/15, 156b/5, 159a/10,
159a/19, 162b/11, 164a/4, 164a/16, 166a/9,
171a/16, 171b/3
v.-üp(selām vir-) 9a/4
v.-ür 1b/7, 9a/2, 10b/19, 11a/1, 12b/14,
12b/14, 14a/10, 23a/14, 30b/14, 33b/3, 57b/11,
58a/9, 65b/8, 69a/12, 78a/18, 95b/17, 96a/5,
117b/11, 124a/7, 129b/7, 129b/7, 129b/11,
129b/13, 138a/11, 138a/13, 145a/17, 147b/7,
147b/10, 150a/4, 153b/16, 153b/16, 159a/16,
165b/15, 167b/11, 170a/7, 173a/5, 175a/6
v.-ür(cevāb vir-) 43a/3
v.-ür(haber vir-) 27b/3
v.-ür misin 154a/13
v.-ür misin(haber vir-) 60b/15
v.-ürdi 75a/10
v.-ürdüm 175a/8

v.-ürem 58a/12, 90a/3, 106a/6, 132b/16,
154a/14, 175a/1, 175a/3, 175a/4
v.-ürem(selām vir-) 85b/7
v.-ürler 58a/7, 179b/9
v.-ürler(cān vir-) 70b/13
v.-ürsem 27a/18
v.-ürsin 101a/8, 175a/4

viril- Verilmek.

v.-di 20b/14, 21a/1, 109b/10, 109b/12,
113b/18
v.-e 66b/7
v.-en 10a/19
v.-mez(mühlet veril-) 188a/6
v.-mişdür 10b/16
v.-ür 134a/17

vişāl Ar. Sevgiliye kavuşma.

v. 67b/8, 93a/1, 141b/5, 153b/2, 179a/14,
188a/14
v.+(şubh-ı vişāl) 180b/11
v.+ı dā'im 44b/5
v.+ı evc-i iqbāl 59b/9
v.+a 23a/5
v.+da(mesned-i kurb-ı vişāl) 9a/16
v.+da(meydān-ı vişāl) 55a/16
v.+ı 67b/7, 186b/3, 187b/6
v.+ı- Yūsuf 184a/18
v.+ıdur 48b/9
v.+ın 105a/13, 187b/5

vu Far. Bağlama edatı

v. 3a/1, 122b/12, 190b/10

vuğu' Ar. Olma, oluş.

v.+ı kebire 192a/10
v.+ı 192a/13

vuşlat Ar. Bir şeye ulaşma, yetişme.

v. 15b/16, 47b/17, 90a/8, 91b/16, 96b/15,
126b/10, 140a/1, 155a/8, 179a/4, 184b/7,
184b/8
v.+(bürhān-ı vuşlat) 73a/15
v.+(eyyām-ı vuşlat) 179a/19
v.+(rūzigār-ı vuşlat) 180b/10
v.+(şarāb-ı vuşlat) 90a/6
v.+(şems-i vuşlat) 47b/18
v.+(ümiz-i vuşlat) 184b/10
v.+ı ebediyye 16b/3
v.+a 89b/12, 91b/18, 153a/6, 168b/13
v.+a('ālem-i vuşlat) 23a/13
v.+a(kurb-ı vuşlat) 30a/1
v.+da 122b/11

v.+da(elem-i vuşlat) 185a/2
v.+dur 125b/1
v.+uñ 92b/13

vustā Ar. Orta.

v.+yı(namāz-ı vustā) 73b/5

vuşul Ar. Ulaşma, erişme, varma.

v. 110a/13, 117a/3
v.+ına 54a/11

vü Far. Bağlama edatı

v. 9a/17, 21a/2, 37a/4, 53b/5, 58a/1,
73b/19, 76b/5, 80b/18, 90a/10, 122a/1,
134a/10, 136a/7, 145b/5, 184b/2, 188a/16

vücüd Ar. 1. Bulunma, var olma, varlık.

v.+((Hâzret-i vâcibü'l-vücüd) 5b/5,
22a/12, 37a/13
v.+a 8b/7, 14a/1, 42b/6
v.+a(şahrâ-yı vücüd) 1b/2
v.+a(vâcibü'l-vücüd) 59a/2, 191a/5
v.+a(Hâzret-i vâcibü'l-vücüd) 13a/16
2.Gövde.
v.+ın 117a/15
v.+ını 130a/19

vüs'at Genişlik, bolluk.

v.+um 88a/10

vüzerâ Ar. Vezirler.

v. 180b/6

yâ Ar. Ey.

y. 3b/14, 4a/5, 5a/10, 5a/10, 6a/12, 6b/1,
7a/8, 7b/2, 7b/9, 9a/9, 11b/13, 12a/11, 14a/2,
17b/10, 18a/13, 18b/13, 19a/4, 19a/5, 19a/7,
19a/10, 20a/13, 21b/2, 21b/14, 23b/10, 23b/10,
23b/11, 25a/18, 26a/17, 26b/18, 27a/14, 27b/6,
27b/19, 28a/3, 28a/17, 28b/3, 30b/11, 31b/6,
31b/12, 31b/13, 31b/14, 32b/19, 33a/5, 34a/18,
35a/1, 35b/19, 37a/5, 40b/7, 41a/6, 41a/8,
42b/13, 47a/5, 47a/17, 51a/1, 53b/5, 59b/19,
60a/3, 60b/3, 60b/6, 60b/16, 64a/9, 64a/19,
64b/5, 64b/12, 64b/14, 65a/3, 65a/3, 65a/3,
65a/3, 65a/8, 65a/12, 65b/10, 65b/10, 66a/10,
66a/10, 67a/5, 67b/7, 67b/12, 68a/12, 69a/1,
69a/15, 69b/4, 70b/12, 70b/12, 73a/15, 73a/15,
74a/13, 74a/15, 74a/16, 74b/4, 74b/5, 75b/1,
75b/6, 76a/1, 77b/9, 77b/10, 82a/7, 83b/16,
85b/3, 85b/14, 86a/15, 86a/15, 86b/13, 90a/9,
90a/11, 90b/11, 90b/17, 91a/3, 91a/9, 92a/13,
92b/3, 92b/9, 92b/10, 92b/15, 93a/8, 94a/5,
96a/6, 96b/1, 96b/18, 97b/5, 99a/15, 99b/1,

99b/19, 101a/1, 101a/13, 101b/14, 101b/15,
101b/19, 102a/13, 102b/7, 102b/18, 103a/1,
104b/1, 106b/17, 107a/10, 107a/11, 107a/12,
112a/1, 112a/7, 113b/19, 114a/5, 114a/14,
115a/5, 115a/14, 117b/18, 117b/18, 118a/4,
120a/10, 120b/4, 121b/19, 122b/3, 123a/10,
124a/17, 126b/3, 128a/11, 128b/1, 129a/2,
129b/17, 130a/8, 131b/10, 132a/1, 132a/6,
132b/3, 137a/1, 137a/8, 137a/8, 140a/6,
140a/17, 140b/1, 140b/10, 140b/10, 140b/12,
140b/13, 141a/1, 142b/1, 142b/3, 145a/1,
147b/17, 149b/9, 151a/13, 151b/8, 152b/14,
153a/5, 153b/2, 153b/4, 154b/3, 154b/8,
154b/10, 154b/16, 155a/15, 155a/15, 156b/15,
159a/11, 164a/12, 165a/12, 166a/12, 166a/17,
166b/1, 167a/19, 167b/13, 167b/14, 169a/15,
170a/9, 171b/16, 171b/16, 172a/9, 172a/14,
174b/6, 175b/10, 178a/1, 178a/4, 178a/7,
178b/18, 179a/3, 179a/7, 179b/6, 184b/10,
184b/16, 185a/12, 185a/19, 185b/11, 188a/3,
188a/11, 188a/15, 188b/2, 189a/4, 189a/5,
189a/6, 189a/7, 189a/7

yâ ğiyâşu'l-müstağişin Ar. Yardım

dileyenlerin yardımcısı.
y. 146b/15, 178b/6

yabân Far. Yabancı, el.

y.+a 42b/5
y.+da 105b/14

yâd Far. Hatırlama, anma.

y.+eyle- 23a/13, 140b/9
y.+ından 24a/7
y.+it- 5b/11, 23a/9, 23a/16, 26b/11,
49b/18, 71a/10, 71a/11zi
y.+lar 159a/6
y.+larıñ 36b/15
y.+ol- 88a/1

yâdigâr <Far. *yâdgâr* Yadigâr.

y.+ıdur 158a/7

yağ Yağ.

y.+ı 174b/19

yağ- Yağmur, kar, dolu gökten

düşmek.
y.-dı 13a/9, 77a/3, 132b/13
y.-madan 78a/1
y.-up 77b/6

yağdur- Yağdırmak.

y.-dı 62a/14, 66b/12

y.-mağ 120b/16

yağma Yağma, talan.

y.+it- 9a/13

yağmur Yağmur, yağış, baran.

y. 13a/9

yağmurlu Yağmurlu.

y. 83b/4.

yâhūd Far. Veya, isterseniz.

y. 7a/8, 9b/9, 23b/8, 23b/9, 23b/9, 23b/11, 24a/6, 25a/3, 27b/6, 30b/17, 31b/13, 32b/19, 33a/5, 37b/10, 38a/16, 39a/6, 39a/19, 40a/19, 40b/4, 45a/9, 48b/14, 65a/8, 65a/12, 71a/18, 73b/19, 84b/9, 89a/5, 89a/10, 97b/5, 98a/7, 99b/11, 101b/2, 102a/12, 111a/19, 121b/8, 122a/11, 128a/12, 128b/4, 129a/16, 136b/16, 136b/16, 141a/4, 147b/17, 156a/18, 156a/19, 156b/9, 156b/10, 161b/10, 161b/10, 163a/2, 166a/17, 170a/9, 178a/8

Yaḥyā Bk. Şahıs isimleri dizini.

y. 131a/19, 131b/1, 131b/14, 131b/14, 132a/1

y.+îñ 56a/4

Yahyā ibn 'İkreme Bk. Şahıs isimleri dizini.

y. 73b/17

Yahyā bin Zekeriyā Bk. Şahıs isimleri dizini.

y. 113a/5

yağ- Yakmak, tutuşturmak.

y.-ar 170b/16

y.-dı 25b/7, 32a/1, 48a/18, 81a/16, 185b/13

y.-duğ 70a/3

y.-ma 49a/19

y.-mağa 76a/12

y.-mağ 181a/12

y.-maz 170b/16, 170b/16, 170b/17

y.-mazam 69b/15

y.-miş 51a/10

y.-up 25a/16

yağa Giysilerin boyna gelen, boynu

çeviren bölümü.

y.+sı 156b/1

y.+sın 64b/10

yağaza Ar. Uyanıklık.

y.+da 29b/16

yağın Aralarında yakın ilgi bulunan.

y. 72b/11, 80a/17, 80b/5, 89b/17, 181a/2

y.+ım 189b/19

y.+îñam 13a/16

y.+uñ(kimyā-yı yağın) 22b/10

yağın Ar. Sağlam bilgi.

y. 34a/1, 89b/7, 98a/2, 178a/18

y.+e 34a/1, 34a/3

y.+üñe 43a/11

Ya'kūb Bk. Şahıs isimleri dizini.

y. 16b/19, 17a/5, 17a/16, 17b/8, 21a/4, 21b/18, 24b/19, 25a/7, 27b/11, 28b/9, 28b/18, 29a/2, 29a/13, 30b/5, 31a/16, 32a/6, 32b/17, 34a/4, 35a/14, 35b/1, 37a/2, 41a/17, 41b/5, 41b/10, 42a/11, 42a/16, 42b/17, 43a/5, 43a/7, 43a/8, 43b/2, 43b/6, 43b/14, 43b/16, 44a/1, 44b/13, 44b/18, 45a/6, 45a/11, 45b/12, 45b/18, 46b/1, 46b/13, 47a/2, 47a/4, 47a/6, 48b/2, 56a/3, 56a/15, 56b/10, 56b/11, 57a/2, 57a/8, 58b/16, 58b/18, 59a/12, 59b/1, 59b/13, 59b/16, 59b/18, 60b/5, 60b/14, 60b/18, 64b/14, 73b/8, 76b/18, 91b/16, 94a/9, 98a/11, 98a/12, 98b/7, 125a/13, 125a/16, 130a/16, 142a/1, 142b/5, 142b/7, 155b/11, 156b/2, 156b/12, 157b/16, 157b/18, 158a/5, 158a/9, 160a/12, 160a/13, 160b/4, 160b/8, 162a/9, 166b/19, 169b/7, 169b/8, 170a/14, 172b/7, 173a/2, 173a/10, 173a/18, 173b/16, 174a/7, 175a/14, 175a/19, 175b/8, 175b/11, 175b/19, 176a/4, 176a/12, 176a/14, 176a/15, 176b/1, 176b/16, 178a/12, 178a/18, 178b/11, 179a/4, 179a/7, 179a/12, 180a/6, 180a/13, 181a/2, 181a/5, 181a/7, 183a/8, 183a/10, 184a/12, 184a/14, 184a/18, 184b/3, 184b/5, 184b/8, 185a/2, 186b/4, 186b/6, 186b/7, 186b/12, 186b/15, 187a/2, 187a/4, 187a/6, 187a/9, 187a/19, 188a/9, 188a/13

y.+(asāmihā-yı evlād-ı Ya'kūb) 164b/5

y.+(evlād-ı Ya'kūb) 45b/10, 57a/6, 58b/10, 59a/11, 59b/15, 61b/17, 63b/3, 161a/10, 162a/14, 170a/6

y.+(Hāzret-i Ya'kūb) 17b/4, 17b/5, 17b/15, 21a/11, 21a/18, 21b/5, 24b/18, 25a/10, 31a/11, 31b/2, 31b/5, 31b/16, 31b/18, 33a/18, 38b/6, 41a/12, 43a/14, 43a/16, 45a/16, 46a/8, 47b/11, 56a/14, 56b/5, 59a/7, 59a/16, 59b/8, 60a/19, 60b/9, 61b/9, 63b/13, 114a/9, 127a/7, 157b/15, 172b/6, 172b/10, 173b/10, 173b/19, 176b/4, 176b/6, 178a/15, 179a/1, 179b/7, 182a/6, 187a/6

y.+a 141b/16

y.+a(āl-ı Ya'kūb) 105b/5

y.+a(derd-i Ya'küb) 73b/11
y.+dur 179a/9
y.+ı 186b/11

yākūt Ar. Değerli taş.

y. 85a/5, 85a/6, 128a/8, 142a/9
y.+dan 7a/13, 11a/16, 99b/15, 104a/1,
119b/15

yalan Yalan.

y. 37b/4, 62b/4, 71a/13, 121a/10, 139a/9,
139a/12
y.+ın 55b/13
y.+ların 55b/17
y.+larına 145b/15
y.+söyle- 112b/6
y.+umuzu 61b/10

yalın Kınından çıkmış.

y. 7a/19

yalın ayak Ayakları çıplak.

y. 46b/19, 162a/13, 187b/10, 188b/7

yalıñlan- Alevlenmek

y.-miş 44a/9

yalıñuz Yanında başkaları bulunmayan.

y. 37b/6, 76a/9, 106b/12, 131a/18,
143b/10, 143b/12, 165b/17, 166a/5, 166b/9,
169a/8, 188b/10

yalvar- Yalvarmak.

y.-dı 53a/1
y.-mağa 109a/2
y.-mağ 82a/9
y.-ur 76b/14

yan Yan.

y.+ıma 157a/6
y.+ımda 157a/1
y.+ımızda 43a/2, 71b/4
y.+ına 8a/1, 34b/9, 38b/12, 46a/8, 47a/3,
56a/5, 56b/9, 64a/15, 67b/9, 69b/19, 85a/9,
96a/12, 114b/11, 123a/1, 125b/15, 126b/10,
127a/17, 163b/3, 163b/11, 167b/7, 177a/6,
179a/1
y.+ında 5b/11, 23a/9, 26a/18, 34a/9, 40b/2,
61a/17, 61b/17, 78a/2, 78a/8, 93b/14, 93b/15,
95b/12, 97b/13, 97b/15, 116b/2, 123a/1,
127a/4, 130b/1, 137b/8, 156b/16, 164b/11,
164b/11, 164b/14, 164b/16, 168b/6, 169b/8,
170a/5, 176b/7, 180a/4
y.+ından 46b/16, 107a/9, 166b/8

y.+ıña 33a/14
y.+ıñdan 108a/13
y.+ıñuzda 74b/6
y.+larına 44a/8
y.+uma 125b/19
y.+umda 71b/8
y.+umdan 32b/6, 42b/10, 42b/18
y.+uñda 5b/13, 77b/17, 160b/19

yan- Yanmak, tutuşmak.

y.-an 142b/6
y.-ar 64a/11, 69b/7
y.-ardum 92b/13
y.-arsın 57b/6
y.-asın 74a/19
y.-dı 26a/10
y.-ıñ 32a/2, 93a/16
y.-mağ 64b/13
y.-mayınca 49a/19
y.-up 57a/1

yandur- Yandırmak, yakmak.

y.-dılar 75b/5

yangın Zarara yol açan büyük ateş.

y. 69b/6

ya'ñi Ar. Sözü'nün kısası, doğrusu.

y. 3a/11, 4b/19, 5a/1, 6b/18, 7a/4, 10a/1,
10b/8, 10b/15, 11b/7et, 12a/6, 12b/2, 13a/7,
13a/15, 14b/3, 14b/7, 14b/12, 16b/17, 18a/2,
18a/6, 20b/4, 21a/8, 22a/1, 22a/11, 22b/4,
22b/12, 23a/7, 24a/5, 25a/19, 25b/2, 25b/5,
25b/14, 26a/1, 26a/19, 26b/12, 27a/13, 27b/8,
28a/7, 30a/18, 31a/18, 33a/2, 33b/11, 33b/12,
34a/15, 34b/1, 36b/2, 36b/7, 37a/16, 37a/19,
40a/15, 41a/2, 42a/5, 45a/9, 57a/11, 60a/7,
61a/17, 62b/19, 63a/1, 63b/12, 66a/13, 66b/7,
67a/8, 67b/16, 68a/9, 68a/11, 70a/2, 70a/9,
71b/5, 71b/11, 75b/2, 78b/2, 79b/4, 79b/12,
83a/19, 85b/12, 88a/4, 88b/5, 91b/13, 92b/11,
92b/16, 93b/18, 97a/17, 98a/6, 98a/7, 98b/11,
99a/3, 99a/5, 100b/5, 104a/6, 106a/1, 106b/9,
109b/2, 111a/12, 113a/2, 114b/9, 115b/5,
115b/9, 115b/14, 116a/11, 116b/1, 116b/13,
118a/17, 118b/6, 119b/3, 123b/18, 125b/4,
129b/19, 130b/17, 131a/5, 131a/18, 135b/2,
135b/6, 139a/7, 139a/9, 139a/11, 139a/16,
139a/18, 139a/19, 140a/12, 145a/19, 146b/2,
147a/10, 147b/16, 149b/17, 149b/18, 152b/12,
158b/5, 159b/19, 160a/2, 160a/10, 160b/6,
161a/7, 161a/11, 162a/7, 162a/15, 163a/14,
165a/18, 168a/13, 168b/10, 175a/12, 176b/13,
178a/16, 191a/2

yap- Yapmak.

y. 102b/3
y.-dı 47b/13, 142a/4
y.-up 25b/9

yapış- Yapışmak.

y.-dı 53a/2, 107a/7, 113b/8, 126b/9
y.-dı mı 170a/19
y.-ıcağ 170a/15
y.-maduğ 170a/19
y.-up 52b/19, 93b/17, 104a/19, 124a/6,
153b/11, 170a/17

yaprağ Yaprak.

y.+lar 28b/17
y.+ları 7a/14

yār Far. Dost.

y. 134a/5
y.+ı muḥabbet 44a/18
y.+ı gār 111b/14

yar- Uzunlamasına bölüp ayırmak.

y.-dı 77b/6

yara- Yararlı olmak.

y.-r 181b/12

Yārabb Ar. Ey rabb!

y. 6a/1, 51b/2, 62b/11, 81b/3, 110a/4,
132a/18, 139b/4, 167a/5, 172a/14, 182a/17
y.+um 6a/19, 16a/14, 16a/17, 16a/19,
35b/19, 35b/19, 39a/4, 81b/11, 82b/4, 91b/7,
100b/18, 102b/4, 105b/4, 106a/5, 106a/8,
116b/16, 120b/7, 139b/19, 166b/4, 177a/13,
177b/13

Yārabbi Ar. Ey rabbim.

y. 20a/1, 26a/6, 35b/18

yaradan Tanrı.

y.+ı 154b/16

yarāğ <yarağ Hazırlık, levazım,
teçhizat.

y.+ın 32b/9, 79a/17, 188a/6
y.+ını 67a/1

yaralan- Yaralanmak.

y.-miş 51a/11

yarāmaz Bir işe yaramayan.

y. 117b/5, 135a/1, 160a/16

yarāmazlığ Yaramazlık.

y. 80a/6, 116b/13, 117b/13, 146b/3
y.+ını(yarāmazlıgını) 120b/12
y.+it- 52a/3

yārān Far. Dostlar.

y.+a 18b/19

yaraş- Yakışmak, uymak.

y.-ur 177a/15

yarat- Allah, olmayan bir şeyi var etmek.

y.-dı 15a/18, 134a/12
y.-madum 54b/10
y.-up(yaradup) 133b/12

yardım Yardım.

y. 4b/1, 77b/15, 140a/13, 140a/14
y.+it- 4a/8, 136b/9

yāre Yara.

y.+sine 154a/5

yarı Yarı. Krş. **yarı**

y.+sın 20b/18, 20b/19, 69a/8, 69a/9

yarığ Yarık.

y.+ından 101b/16

yarığ Yarık, geniş çatlak.

y.+a(yarığa) 35b/13

yarıl- Yarılmak.

y.-miş 35b/13

yārın Bugünden sonra gelecek ilk gün.

y. 8b/16, 8b/19, 12a/1, 12a/9, 16a/9,
22a/17, 24a/7, 35b/8, 36b/18, 39a/19, 42b/1,
43a/6, 44a/5, 48b/8, 57b/1, 58a/16, 59a/10,
60a/5, 62a/1, 72a/10, 87a/3, 109b/6, 138a/15,
138a/18, 145b/1, 153b/14, 164b/15, 181a/17

yārındaşı Ertesi, ertesi gün.

y. 87a/4

yarlığa- Tanrı, birinin suçunu bağışlamak.

y.-dum 91b/10, 121a/5, 184a/7
y.-mağ 94b/12, 117a/11
y.-mağdan 94b/9
y.-mamağ 40b/8
y.-masına 121a/6
y.-maz 7a/4
y.-mazam 74a/8
y.-r 131b/18, 167a/19

- y.-ram 5b/14
y.-ya 45a/14, 121a/5
- yarlıgan-** Günahı bağışlanmak.
y.-acaç 121a/7
y.-miş 84b/13, 84b/14
y.-ur 14b/13
- yarı** Yarı. Krş. **yarı**
y.+sında 187a/7
- yaşdan-** < *yastanmak* Yaslanmak,
dayanmak.
y.-up 32b/17
- yaşdıķ** Yastık. Krş. **yaşduķ**
y.+ı(yaşdığı) 122b/18
y.+larından 166b/3
- yaşduķ** Yastık. Krş. **yaşdıķ**
y.+ına(yaşduğına) 17b/1
- Yāsīn** Ar. Kur'an'ın 36. suresidir ve 83 ayettir.
y.+(Süre-i Yāsīn) 11a/9
y.+i Şerīf 11a/8, 139b/17
- yaşşı** Yayvan ve düz.
y. 69a/11
- yaş** Yaş, sin.
y.+ı 181a/8
y.+ında 17a/7, 21b/15, 24b/3, 24b/6,
24b/11, 24b/15, 169b/5, 169b/9, 178b/13
y.+ındayam 149a/16
- yaş** Nemli, ıslak; kuru karşıtı.
y.+ı 176a/5, 185b/7
y.+ından 176a/6, 77a/8
y.+ıñ 149a/15
y.+ıyla 184b/12
- yat-** Yatmak.
y.-anlaruñ 23b/8
y.-asın 33a/12
y.-dı 47b/9, 89b/14, 187a/9
y.-dılar 34a/7
y.-up 92a/18
y.-ur 122b/18
y.-urken 107b/12
- yatsu** Yatsı.
y. 56a/13
- yavru** Yavru.
- y.+sı 7a/15
- yavu kıł-** Kaybetmek, yitirmek.
y. 3a/13, 60b/7
- yavuz** Kötü, fena. Sert.
y. 39a/17
- yaz-** Yazmak.
y.-alar 31a/10
y.-ayım 82b/4
y.-dı 89a/17, 89b/1, 128a/19, 148b/8
y.-dılar 71b/16
y.-duğın 82b/15
y.-dum 181a/13
y.-mağa 181a/10, 192a/19
y.-maķ 21b/10, 192a/17
y.-up 127b/15, 158a/16, 160a/14
- yazı** Yazı.
y. 192a/17
- yazıl-** Yazılmak.
y.-an 86b/10
y.-miş 13a/18, 13a/19, 40a/16, 78b/12,
78b/14, 85b/18
- yed** Ar. Güç, kuvvet
y.+inde(taht-ı yed) 29a/4
yed-i beyzā Hz. Musa'nın Firavun'a karşı,
mucize olarak görünen parlak eli.
y. 106b/16
- yedi** Yedi (sayı ismi).
y. 6b/19, 24b/3, 51a/8, 51a/11, 52a/17,
60b/8, 79a/2, 81b/18, 82a/3, 88b/19, 89b/14,
89b/17, 90a/3, 91b/17, 93a/4, 98b/3, 101a/9,
101a/10, 103b/12, 104b/16, 107a/18, 113b/8,
121a/13, 126b/11, 132a/9, 133a/9, 133a/19,
133a/19, 139b/14, 140b/14, 141a/12, 143a/3,
143a/4, 143a/5, 143a/6, 143a/7, 145a/7,
145a/16, 145a/17, 149b/9, 149b/10, 150b/3,
150b/5, 180a/9
- yedi biñ yüz altmış** Yedi bin yüz altmış
(sayı ismi).
y.+dur 4b/7
- yedi yüz** Yedi yüz (sayı ismi).
y. 52a/18, 52b/4
- yedi yüz biñ** Yedi yüz bin (sayı ismi).
y. 81a/15

yedinci Yedi sayısının sıra sıfatı.

y. 15b/3, 36b/13, 48a/6, 48a/7, 121a/19, 139a/16, 151a/6
y.+nün 166b/14

yedür- Yedirmek.

y.-di 55a/6, 150b/13
y.-diler 76a/9
y.-diñüz 164b/8
y.-eler 55a/13

Yehūd Ar. Yahudi, Hz. Yakub'un oğlu

Yehuda soyundan gelenler, İsrail oğulları.
y. 113b/10

Yehūdā Bk. Şahıs isimleri dizini.

y. 19b/12, 19b/13, 48b/17, 49a/2, 53a/3, 56a/17, 61b/14, 71a/13, 72a/1, 72b/14, 94a/11, 161a/16, 161b/4, 164a/5, 164a/6, 164b/6, 170a/8, 171b/18, 172b/5, 178b/4, 178b/16
y.+(Hâzret-i Yehūdā) 19a/9, 19a/11, 141a/10

y.+nün 172b/12
y.+nuñ 53a/2, 170b/3
y.+yı 170a/12, 180b/3, 188a/19

Yehūdī Ar. Yehuda'ya mensup olan, yahudi.

y. 27a/18, 27b/1, 107b/6, 107b/17, 108b/3, 110b/12, 111a/5, 183a/7
y.+den 27a/14
y.+ler 36b/3, 165a/14, 171a/4
y.+lere 22a/6
y.+nuñ 110b/2
y.+nün 110b/3, 111a/9
y.+ye 110b/17

Yehūzā <Ar. *Yehūdā* Krş. Yehūdā.

y. 162b/9

yekpāre Far. Tek parça, bir parçadan ibaret.

y. 99b/15

yel Yel, rüzgār.

y. 141b/11
y.+i 141b/11

Yemen Ar. Arap Yarımadasının batı güney tarafını oluşturan bölge.

y.+de 136a/14
y.+den 191b/10

yemīn Ar. Ant.

y. 46a/18

y.+it- 112b/4, 112b/7, 136a/18

yemiş Yemiş, meyve.

y. 57a/13, 57b/11, 64b/4
y.+i 57a/13
y.+in 80b/2
y.+ler 28b/17

Yemliḫā Bk. İsmeler dizini.

y. 161a/16

yeñi Kullanılmamış olan, eski karşıtı.

y. 182b/2

yerrān Ar. Havaya uçmak, yayılmak.

y. 32a/3, 44b/12, 103a/12, 177b/8

yeşil Yeşil.

y. 7a/14, 7a/14, 11a/15, 11a/16, 13a/11, 143a/6
y.+ler 28b/14

yet- Yetmek.

y.-ecek 132a/16, 150b/4
y.-er 133a/4, 141a/15
y.-erse 154a/14
y.-mez mi 137a/8, 156b/8

yetīm Ar. Babası ölmüş çocuk.

y. 7b/1, 68a/5, 127a/19, 166a/17
y.+den 43a/1
y.+dür 68a/4
y.+e(dür-i yetīm) 68a/4
y.+leri 92a/17
y.+ol- 68a/14
y.+ün 77a/8, 127b/12, 128a/1

yetiş- Ulaşmak, ermek, varmak.

y. 53b/7, 53b/8, 113b/14
y.-di 54a/16, 142b/13, 176b/1
y.-diler 73a/2
y.-mez 104b/17, 105b/5
y.-üp 164a/14
y.-ür 189b/2

yetişici Yetişen.

y. 53b/3

yetmiş Yetmiş (sayı ismi).

y. 33b/15, 35b/10, 63b/17, 63b/17, 83a/4, 84b/1, 84b/6, 85a/14, 90a/15, 101a/6, 112a/3, 113a/15, 113a/15, 145a/9, 166a/18, 166a/19, 176b/7, 182b/18, 188b/9

yetmiş biñ Yetmiş bin (sayı ismi).

y. 104a/1

yetmiş iki Yetmiş iki (sayı ismi).

y. 168a/8, 180b/2

yevm Ar. Gün.

y.+i 'id 161b/10

y.+i kıyāmet 10a/2, 62a/6

y.+i fetḥ-i Mekke 82a/15

yezīd Arttırmak

y.+de(bāzār men yezīd) 88a/15

yıġ- Yıġmak.

y.-dılar 88b/18

yık- Yıkmak.

y.-dum 82b/19

yıl Yıl.

y. 7b/18, 15a/5, 15a/6, 15a/6, 17b/16, 19a/8, 20a/2, 20b/7, 21b/7, 25b/9, 25b/17, 27a/1, 30a/6, 39a/11, 39a/17, 39a/18, 39a/19, 39b/1, 39b/12, 39b/14, 42b/11, 47a/16, 47b/1, 47b/4, 50b/18, 51a/4, 58b/18, 59a/9, 61b/2, 61b/5, 67a/5, 68b/3, 69a/6, 69a/14, 69a/19, 80a/19, 80b/10, 81a/15, 81b/7, 81b/10, 86b/18, 88b/19, 89b/14, 89b/17, 90a/13, 90a/15, 91b/14, 91b/18, 98b/3, 103b/3, 117a/18, 121b/3, 123a/3, 130b/5, 133a/19, 137b/3, 138b/12, 138b/12, 140b/14, 141a/12, 141b/7, 145a/9, 145a/17, 146b/10, 146b/12, 147b/18, 149b/9, 149b/10, 149b/14, 149b/19, 150b/4, 150b/5, 168b/5, 174a/1, 179a/12, 179a/14, 184a/19, 184a/19, 185a/2, 187a/3, 187a/14, 187a/17, 187b/4, 187b/4, 188a/14, 189a/9, 189a/10, 189a/11, 190a/15

y.+da 81b/6

y.+dan 67a/16, 91b/18, 147b/14, 190a/16

y.+dan 103a/6

y.+dır 19a/11, 39a/16, 69b/11, 69b/14, 99a/7, 178b/13, 181a/8

y.+dur 31b/19, 75a/13, 79b/15, 90a/3, 123a/18, 126b/11, 127a/4, 145a/7, 153b/13, 154a/1, 156b/17, 164a/1, 168b/6, 170b/17, 176a/5, 178a/17, 178b/2, 188a/11

y.+ını 39a/18

y.+lar 17b/17

y.+lık 7a/1

yıldız Yıldız.

y. 24b/16, 27b/13, 29b/17, 30a/2, 30a/3, 30a/4, 30a/5, 30a/6, 30a/6, 30a/7, 30a/8, 30a/9, 30a/10, 30a/11, 43b/4, 43b/9, 43b/10, 43b/12

y.+a 115b/12

y.+lar 27a/15, 29b/16, 29b/16, 30a/8, 43b/10, 43b/14

y.+lara 25a/6

y.+ları 43b/14

yıllık Yıllık.

y. 39b/13, 81b/1, 81b/1, 119b/16, 119b/17, 123a/16, 143b/19, 153b/19, 166a/19, 173b/7, 173b/8, 176b/8, 183b/15

yırt- Yırtmak.

y.-dı 154b/10

y.-dılar 169a/14

y.-dım 154b/11

y.-ıca 43b/11

y.-madı 59a/19

yırtıl- Yırtılmak.

y.-dı 115b/6, 116b/10

y.-miş 117b/12, 119a/13, 119a/14

yi- Yemek. Krş. **ye-**

y.-di 7b/17, 18b/18, 56a/3, 57a/7, 59a/19, 59b/17, 71a/12, 156b/15, 163b/14, 164a/2
y.-diler 132b/7, 143a/5, 151a/2, 151a/4, 151a/4

y.-diyse 59b/14

y.-dün 60b/1, 168b/7

y.-me 112a/16, 136a/19, 143a/16, 151a/16, 154b/7, 157b/17

y.-mekden 55b/10, 60b/8, 107b/10

y.-meyesin(ğam yi-) 112a/14

y.-meyince 80b/2

y.-mezler 79b/5

y.-mezseñ 55b/11

y.-r 41b/7, 55a/17

y.-rken 19b/18

y.-rler 31b/11, 138a/5, 138a/19, 139a/5, 150b/8, 159b/13

y.-rsiz 49a/4

y.-señüz 138a/15

y.-sünler 94b/10

y.-ye 43a/18, 45a/8

y.-yelden 156b/16

y.-yesin 8a/9, 55b/11

y.-yüp 20a/1, 79b/8, 128b/7, 132a/16, 186b/10

yigirmi Yirmi (sayı ismi).

y. 47b/8, 50b/17, 67b/18, 69b/11, 69b/14, 71b/8, 71b/15, 72a/1, 72a/3, 87a/16, 96b/19,

99a/7, 117a/18, 142a/9, 152b/1, 152b/1,
152b/2, 152b/2, 152b/7, 162a/3, 170b/3,
184a/19, 187a/14, 188a/11

yigit Yiğit, kahraman, alp.

y. 138b/16
y.+i(yigidi) 19b/10
y.+üñ(yigidüñ) 20a/1

yigitlik Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.

y.+i(yigitligi) 179a/6

yigrek Daha iyi, üstün.

y. 35a/1, 35a/1, 58a/12, 81b/3, 88b/8,
117b/11, 180b/15
y.+dür 20b/8, 26b/5, 37b/11, 58a/13
y.+idür(yigregidür) 33b/9, 84b/18

yil < *yel*. Bk. *Yel*.

y. 85a/19, 178a/12

yimek Yemek, aş.

y. 42a/18, 49a/4, 104a/16, 110a/5, 128a/1,
159b/8, 160a/3
y.+den 104a/15
y.+i(yimegi) 81b/10, 136b/2

yine Yeniden, bir daha, yine, tekrar, gene.

y. 3b/19, 6a/5, 6a/6, 13a/14, 15a/12,
16a/15, 18b/6, 28b/13, 32b/2, 34b/15, 35b/17,
48a/12, 54a/18, 61b/5, 62b/14, 69b/13, 71a/15,
72a/14, 89a/12, 90a/1, 91b/15, 95a/1, 95b/12,
97b/7, 97b/8, 98b/6, 105b/12, 126b/12,
132b/19, 133a/3, 133a/15, 141b/15, 142b/14,
142b/19, 145a/14, 146b/14, 153a/18, 156a/8,
156a/11, 158a/19, 161a/11, 162b/12, 162b/13,
162b/14, 164a/6, 172b/3, 174a/17, 175a/18,
181b/15, 182b/3, 184b/5, 191b/6

yir Yer, mekân.

y. 12b/6, 21b/6, 23b/11, 23b/13, 24b/11,
24b/12, 24b/14, 32b/10, 32b/11, 35b/12,
38b/18, 39b/7, 48a/12, 66a/3, 81b/18, 81b/18,
81b/19, 82a/4, 82a/4, 83a/12, 96b/17, 107a/16,
111b/1, 120b/15, 121a/11, 122b/7, 127a/2,
133b/7, 142a/15, 143b/14, 150a/3,
164a/4170b/7

y.+de 5a/15, 5a/17, 5a/18, 5a/19, 9a/2,
28b/2, 28b/6, 28b/16, 29a/14, 35b/15, 50b/4,
66a/16, 69b/3, 89b/14, 100a/2, 100a/7, 110b/5,
115a/2, 123a/16, 149a/5, 155b/2, 161a/7,
161a/11, 164b/16, 171a/3, 177a/18, 187b/1,
187b/14, 189b/2

y.+de 98a/6

y.+dedür 35b/15

y.+deki 189b/1

y.+den 14a/9, 24b/4, 48a/11, 56b/16,
64b/2, 82a/3, 92b/7, 120a/12, 121a/13,
164a/19, 179a/13, 181a/3, 183a/5

y.+deyem 123a/16

y.+dür 81b/5

y.+e 25b/3, 27b/17, 30b/15, 39a/6, 41a/8,
42b/9, 45b/17, 48a/7, 49a/5, 52a/2, 52b/1,
53a/11, 61b/3, 61b/7, 61b/7, 71a/13, 77b/16,
80b/9, 86a/19, 93b/8, 113b/7, 115b/11,
120a/11, 120a/12, 120a/14, 120b/1, 132a/12,
132b/4, 132b/5, 132b/9, 133a/10, 134b/17,
140a/1, 146a/2, 151b/19, 161b/4, 164a/11,
165b/19, 170b/6, 171b/12, 177a/13, 177a/15,
181a/6, 187a/1, 187a/15, 188b/7

y.+i 39a/3, 49a/18, 53a/14, 82a/2, 114b/9,
115a/12, 131a/15, 157b/8, 174b/6, 174b/7

y.+in 72b/3, 102b/9, 177b/6

y.+ince 177b/3

y.+inde 101a/16, 153a/1, 185b/3

y.+indedir 59b/6

y.+indedür 18b/6, 18b/7, 95a/1, 153b/2,
153b/9, 153b/17

y.+inden 7a/18, 42b/12, 103a/8, 113b/15,
164a/9, 164a/16, 170b/5

y.+indeyem 164b/15

y.+ine 55a/2, 74a/1, 85a/14, 86b/2, 96b/16,
96b/17, 106b/18, 117b/9, 128a/15, 142a/3,
170b/8, 170b/10, 178b/17, 179a/6, 183a/8

y.+it- 83a/11

y.+lerde 62b/2

y.+lerden 192b/3

y.+lere 150a/10

y.+üñ 57b/13, 81a/16, 100b/12

yirlü Yerli, sabit.

y. 177b/3

yiryüzi Yeryüzü.

y. 23b/4

y.+n 29a/5, 152a/6

y.+nde 7b/10, 23b/6, 23b/11, 23b/12,
23b/14, 43b/14, 64a/5, 64a/10, 64a/12

y.+nden 93a/5

yise Yiyecek.

y.+niñ 140b/2

yit- Ulaşmak, vasıl olmak.

y. 132a/17

yitişdür- Yetiştirmek.

y.-di 176b/4

y.-e 176a/12

y.-mek 72a/13

- y.-ürdi 67b/14
- yitmiş.** Yetmiş (sayı ismi).
y. 38b/15, 43a/3, 46a/8, 154a/1, 155a/19
- yitmiş biñ** Yetmiş bin (sayı ismi).
y. 106a/14
- yitmiş iki** Yetmiş iki (sayı ismi).
y. 149a/10, 149a/11
- yitmiş yidi biñ dört yüz otuz tokuz** Yetmiş
yedi bin dört yüz otuz dokuz (sayı
ismi).
y. 10a/16
- yiyecek** Yenmeye elverişli olan her şey.
y. 35a/10
- yoğ** Yok.
y.+ıdı bulsöz numara
- yoğur-** Yoğurmak.
y.-up(yoğrup) 99b/14
y. 138a/2, 138a/3, 158a/13
- yoğsa** "Aksi takdirde" anlamında
kullanılan bir söz.
y. 13a/7, 103b/6, 104b/1, 165b/5
- yok** Yok, var karşıtı.
y. 35b/19, 35b/19, 38b/17, 38b/19, 121a/3,
133b/7, 133b/9, 164b/16, 181b/12, 186a/18
y.+dan 4a/16
y.+dur 5a/1, 11b/13, 12b/15, 14b/8,
15b/13, 17a/10, 18b/4, 19a/5, 29a/7, 39a/14,
40a/12, 42a/17, 48a/5, 48a/11, 48a/13, 57a/9,
65b/17, 68a/4, 74a/1, 74a/10, 77a/7, 88b/16,
96b/17, 103b/8, 121b/1, 122a/10, 124b/9,
125b/13, 127a/18, 127b/13, 129a/18, 133b/17,
142a/14, 143b/8, 147b/5, 148b/6, 160a/8,
163a/16, 172b/9, 177b/13, 178b/8, 184b/10,
188a/1, 191b/16
y.+ıdı(yoğdı) 82a/6, 12a/12, 72a/12,
95a/17
y.+ısa 33b/11, 134a/9, 154a/18
y.+mıdır 101a/14, 114b/16
y.+tur 154a/16
- yoğla-** Yoklamak, kontrol etmek.
y.-dılar 169a/11
y.-ñ 169a/6
y.-yup 169a/12

- yol** Yol.
y. 35b/10, 35b/11, 43b/10, 47b/14, 49b/6,
50a/1, 56a/14, 75a/18, 80b/9, 81b/1, 81b/1,
89b/6, 102a/3, 134a/9, 138b/14, 143b/19,
152b/3, 153a/10, 166a/19, 173b/8, 173b/8,
175b/9, 177a/18
y.+a 75a/18, 80a/10, 85a/1, 102a/2,
130a/14, 142a/18, 153b/19, 168b/19
y.+da 13a/9, 127b/8
y.+dan 47b/14, 108a/16, 176b/7, 176b/8,
183b/15
y.+dur 7a/1, 119b/16, 119b/17, 162a/13
y.+gösterici 49b/6
y.+ı 125b/1
y.+ıdur 123a/7
y.+ın 7b/8, 51a/15, 83a/12, 117a/5, 117a/6,
117a/7
y.+ına 39b/2, 95b/15, 95b/17, 122b/19
y.+ında 35b/8, 45b/5, 109b/6, 125b/2,
125b/17, 128b/5, 153b/3
y.+ından 21b/3
y.+ını 6b/10, 66b/9, 108a/12
y.+ıñ 50a/6, 84a/7
y.+ıña 184a/4
y.+lardan 49b/18
y.+umuza 75a/4
y.+uñ 187a/7
y.+uña 133a/14, 184a/3
y.+uñuz 115b/15
- yoldaş** Yol arkadaşı.
y.+um 75b/16, 148b/15
- yonma** Yontma, yontulmuş.
y. 52b/15
- yön** Belli bir noktaya göre olan yer, taraf.
y.+inden 12a/7, 16b/12, 20b/17, 21a/1
- yu-** Yıkamak.
y. 147b/17
y.-dı 46a/1
y.-dılar 76a/8
- yuğarı** Yukarı, aşağı karşıtı. Krş. **yuğaru**
y. 100a/8, 166a/19
- yuğaru** Yukarı, aşağı karşıtı. Krş. **yuğarı**
y. 32b/11, 48a/12, 52b/16
y.+dan 48b/13, 70a/5
y.+sı 117a/13
y.+sına 163a/1
y.+sıyla 117a/14
y.+ya 6a/1

yular Yular.

y.+ın 155b/19

yumruğ Parmakların kapanmasıyla elin aldığı biçim.

y. 164a/15

yun- Yıkanmak.

y.-ur 120a/13

Yûnus Ar. Bk. Şahıs isimleri dizini.

y. 49b/14, 49b/15, 50a/1, 50a/2, 52b/9, 84a/13, 131b/3, 133a/4, 133a/11, 133b/5, 173a/8, 180a/1

y.+(Hâzret-i Yûnus) 50a/18, 133a/14, 133b/1

Yûsuf Bk. Şahıs isimleri dizini.

y. 16b/11, 17a/2, 17a/16, 20b/16, 21a/4, 21b/6, 21b/14, 22a/7, 24a/9, 24a/16, 24a/19, 24b/2, 24b/8, 24b/9, 24b/12, 24b/14, 24b/17, 25a/1, 25a/3, 25a/9, 26a/7, 27a/15, 27b/5, 27b/7, 27b/9, 27b/10, 28a/1, 28b/9, 28b/11, 29b/15, 29b/18, 30a/5, 31a/15, 32a/2, 32a/5, 32b/11, 32b/16, 33a/15, 34a/5, 34a/9, 36b/13, 36b/19, 37a/3, 37a/8, 37b/3, 37b/11, 38a/8, 38a/12, 38a/13, 38b/6, 40a/10, 41a/1, 41b/9, 41b/13, 41b/16, 42a/12, 42b/16, 43a/4, 43a/9, 43a/15, 43a/18, 43b/4, 43b/7, 43b/9, 44b/13, 44b/19, 45a/2, 45b/19, 46a/6, 46a/7, 46b/2, 46b/3, 46b/15, 46b/16, 47a/2, 47a/4, 47a/7, 47b/11, 48a/17, 48b/2, 48b/3, 48b/13, 48b/16, 48b/19, 49a/3, 49a/8, 49a/14, 49b/14, 49b/17, 50a/3, 50a/4, 50a/8, 50b/2, 52b/4, 52b/10, 52b/14, 52b/19, 53b/6, 53b/12, 53b/15, 54a/14, 54a/16, 54a/18, 54b/11, 55a/4, 56a/2, 56a/8, 56a/9, 56a/16, 56b/9, 57a/6, 58b/11, 59a/18, 59b/1, 61b/15, 62a/2, 63a/4, 63b/3, 67b/3, 67b/6, 67b/12, 68a/15, 68a/19, 69b/2, 70b/3, 70b/10, 70b/14, 71a/6, 71a/9, 71a/14, 71a/19, 71b/6, 71b/7, 72a/17, 72a/19, 72b/4, 72b/8, 72b/11, 72b/13, 72b/15, 72b/16, 72b/19, 73a/6, 73a/7, 73a/9, 73b/11, 73b/12, 74b/1, 74b/2, 75a/6, 75a/8, 75a/16, 76b/5, 76b/11, 76b/13, 76b/15, 77b/9, 77b/16, 77b/16, 78a/7, 78a/11, 78a/14, 79a/9, 79a/14, 79a/16, 79a/18, 79b/1, 79b/2, 79b/3, 79b/5, 79b/13, 79b/14, 79b/17, 79b/18, 80a/18, 80b/4, 80b/10, 80b/14, 81a/11, 82b/16, 83a/1, 83a/9, 84a/17, 84b/2, 84b/14, 85a/3, 85a/10, 85a/11, 85a/16, 86b/15, 87a/4, 87a/9, 87a/11, 87b/5, 87b/13, 88a/1, 88a/5, 88a/13, 88b/2, 88b/4, 88b/8, 88b/11, 88b/13, 88b/15, 88b/18, 89b/18, 89b/19, 90a/2, 90a/12, 91b/16, 91b/17, 93b/3, 93b/13, 93b/17, 93b/19, 94a/2, 94b/13, 95a/6, 96a/2, 96a/13, 96a/15,

96a/15, 96a/19, 96b/18, 96b/18, 97a/1, 97a/2, 97a/4, 97a/8, 97b/16, 98a/6, 98a/10, 98a/13, 98a/15, 98a/16, 98b/1, 98b/5, 104a/10, 104a/13, 104b/8, 104b/11, 104b/14, 104b/18, 105a/13, 105a/14, 105b/1, 108b/13, 109a/2, 109a/8, 109a/9, 109a/11, 109a/14, 109a/18, 109b/19, 110a/1, 110a/17, 112b/14, 112b/16, 113a/1, 113b/2, 113b/7, 113b/12, 113b/14, 113b/19, 114a/3, 114a/6, 114a/8, 114a/10, 114a/13, 114a/14, 114b/15, 115a/11, 115a/12, 116a/19, 116b/1, 116b/2, 116b/8, 116b/9, 116b/14, 117b/9, 117b/11, 117b/19, 118a/1, 118a/9, 118a/9, 118a/12, 118b/1, 118b/10, 119a/9, 119a/13, 119a/14, 121b/14, 122a/14, 125a/5, 125a/7, 125b/5, 125b/16, 126a/3, 126a/15, 126a/17, 126b/7, 126b/14, 127a/2, 127a/6, 127a/15, 128a/14, 129a/9, 129a/11, 130a/3, 130a/10, 130a/16, 130a/18, 130b/18, 131b/8, 134a/13, 135a/4, 135a/6, 135b/4, 135b/7, 135b/10, 135b/13, 136a/3, 136a/13, 136b/10, 136b/16, 136b/19, 137a/19, 137b/12, 137b/17, 138a/5, 138a/7, 138a/10, 138a/14, 138b/2, 139a/6, 139b/12, 140b/5, 140b/8, 141a/2, 141a/17, 141b/2, 141b/7, 142a/5, 142a/8, 142a/15, 142b/11, 142b/13, 142b/18, 143a/14, 143a/19, 143a/19, 143b/2, 143b/4, 143b/5, 143b/8, 143b/10, 143b/12, 143b/19, 144a/10, 144a/12, 145a/5, 145a/13, 145a/14, 145b/7, 146a/9, 147a/8, 148b/1, 148b/7, 148b/19, 149a/8, 149a/11, 149a/13, 149a/16, 149a/17, 149b/9, 149b/11, 149b/17, 150a/7, 150a/12, 150b/2, 150b/5, 150b/12, 151a/2, 151a/10, 151a/11, 151a/18, 151b/2, 152a/12, 152a/16, 152a/18, 152b/5, 152b/10, 152b/13, 152b/14, 152b/17, 152b/18, 152b/19, 153a/7, 153a/11, 153a/18, 153b/4, 153b/5, 153b/6, 153b/9, 153b/12, 154a/3, 154a/7, 154a/8, 154a/11, 154a/12, 154a/14, 154a/16, 154a/19, 154b/3, 154b/4, 154b/6, 154b/8, 154b/10, 154b/13, 154b/16, 155a/3, 155a/7, 155b/10, 155b/16, 155b/18, 156a/7, 156a/17, 156a/17, 156b/1, 156b/7, 156b/18, 157a/4, 157b/2, 157b/13, 158a/6, 158a/7, 158a/10, 158a/17, 160b/9, 162a/11, 162a/18, 162a/18, 162b/2, 163a/16, 163b/10, 163b/14, 163b/18, 163b/18, 163b/19, 164a/1, 164a/2, 164a/3, 164a/5, 164b/6, 164b/12, 165a/4, 166b/12, 166b/17, 167a/9, 167a/15, 168a/5, 168b/17, 168b/19, 169b/3, 169b/5, 169b/11, 169b/15, 170a/2, 170a/12, 170a/16, 170a/17, 170b/9, 171b/9, 171b/14, 172b/11, 173b/14, 173b/19, 174a/7, 175a/15, 175b/5, 175b/10, 175b/15, 176a/14, 176a/16, 178a/11, 178a/13, 178a/19, 179a/12, 179a/18, 179b/15, 180a/2, 180a/2, 180a/5, 180a/11, 180a/12, 180a/15, 180b/3, 180b/7,

180b/9, 181a/3, 181a/5, 181a/9, 181a/14,
 181a/16, 181b/2, 183a/9, 183a/17, 184a/13,
 184b/6, 184b/10, 184b/13, 184b/13, 185a/8,
 185a/18, 186a/9, 186a/15, 187b/3, 187b/8,
 187b/14, 188a/3, 188a/11, 188a/13, 188a/15,
 188a/16, 188b/3, 188b/8, 188b/10, 188b/12,
 188b/18, 189a/14, 189b/3, 190a/8
 y.+(‘aşk-ı Yūsuf) 153b/2, 153b/8
 y.+(bāb-ı Yūsuf) 116b/7
 y.+(bürāderān-ı Yūsuf) 40b/18, 52b/18,
 54a/10, 155b/9
 y.+(cemāl-ı Yūsuf) 69a/5, 73b/6, 73b/16,
 94a/9, 129a/5, 129a/15
 y.+(katl-ı Yūsuf) 40a/3
 y.+(kışsa-ı Yūsuf) 2b/2, 4b/4, 9a/18,
 13b/9, 13b/16, 16b/4, 16b/11, 20a/19, 22b/4,
 23b/19, 30a/13, 32b/12, 36a/10, 36b/4, 39b/18,
 44a/19, 47b/19, 52a/9, 55b/1, 58b/2, 66b/5,
 70a/17, 73a/17, 76a/13, 81a/1, 85b/10, 85b/10,
 91b/11, 94b/5, 97b/9, 100b/2, 105b/17,
 110a/11, 115b/3, 119b/1, 123b/4, 127a/9,
 130b/5, 130b/11, 131a/11, 131a/13, 135b/17,
 140a/8, 141a/18, 147a/15 151b/12, 155a/9,
 157a/14, 161a/6, 164b/19, 167b/19, 168a/2,
 170b/18, 170b/18, 173a/19, 174a/3, 175b/3,
 176b/5, 176b/11, 179b/12, 182a/1, 186a/6,
 190b/17
 y.+(süre-yi Yūsuf) 4b/3, 192a/3
 y.+(vişāl-ı Yūsuf) 184a/19
 y.+(Hāzret-i şiddik Yūsuf) 21b/8
 y.+(Hāzret-i Yūsuf) 2a/10, 2b/5, 3b/8,
 15b/13, 20b/4, 20b/9, 20b/19, 21a/13, 29b/2,
 30b/4, 33a/17, 33b/735a, 37a/13, 37b/6,
 42b/16, 43a/15, 48b/4, 53a/19, 53b/10, 53b/15,
 54a/4, 57a/3, 59a/8, 63b/14, 63b/18, 67a/17,
 69a/2, 69a/9, 69a/10, 70b/10, 72a/15, 72b/10,
 73a/1, 73a/2, 73b/8, 75a/12, 75a/17, 76b/6,
 77b/18, 79a/8, 79a/10, 79a/12, 79b/11, 83a/5,
 83a/11, 84a/6, 85a/4, 85a/15, 87a/15, 87b/5,
 89a/2, 89a/8, 90a/4, 95b/19, 96a/12, 96b/1,
 108b/7, 109a/1, 109a/6, 109b/8, 109b/13,
 112b/13, 113b/3, 114b/10, 115a/3, 115b/6,
 117b/6, 117b/16, 118a/5, 118a/14, 119a/5,
 121b/16, 123b/11, 123b/16, 124b/14, 125b/17,
 126a/8, 126a/12, 128b/8, 130a/4, 130a/6,
 130a/13, 134a/1, 135a/12, 135b/8, 135b/12,
 136b/4, 136b/6, 137a/11, 137b/5, 137b/19,
 138b/6, 138b/15, 138b/17, 139a/2, 141a/11,
 141a/14, 141b/16, 143a/12, 143b/4, 145a/16,
 146a/3, 148b/5, 149a/6, 149b/19, 150a/6,
 150a/8, 151a/8, 153a/3, 154b/10, 156a/10,
 162b/5, 162b/14, 163b/3, 166b/7, 166b/16,
 169b/1, 176a/11, 183a/16, 188a/7, 190b/3
 y.+ı mışrî 124a/11, 124a/12

y.+a 144b/18, 172b/8
 y.+a(Hāzret-i Yūsuf) 122a/11
 y.+da(kışsa-ı Yūsuf) 36a/14
 y.+da(süre-i Yūsuf) 190b/9
 y.+dan 47b/14
 y.+dan(Hāzret-i Yūsuf) 83a/5
 y.+dur 152b/6
 y.+ı 41a/11, 56a/3, 61b/12, 62a/3, 164a/8,
 164b/8, 169b/7, 175a/17, 175b/3, 175b/7,
 175b/7
 y.+ı(nām-ı Yūsuf) 175b/9
 y.+ı(Hāzret-i Yūsuf) 43a/17
 y.+ımı 59b/17
 y.+umdan 60b/15
 y.+umu 60b/1
 y.+uñ 97a/11

Yūşa bin Nūn Bk. Şahıs isimleri dizini.

y. 136a/1

yut- Yutmak.

y.-dı 133a/16, 133a/16

y.-mağ 120b/15

yuttur- Yutturmak.

y.-ayım 120b/1

y.-dı 52b/1, 134b/17, 137b/12, 161b/4

y.-dum 25b/3

yüce Büyük, ulu.

y. 24b/5, 24b/8, 68a/6

yük Yük.

y. 33b/18, 33b/19, 34a/1, 34a/1, 34a/2,
 157a/7

y.+i 87b/3

y.+in 169a/9, 169a/11, 169a/12

y.+ine 169a/1

y.+ini 169a/8

y.+inüñ 176b/2

y.+ler 16a/17

y.+leri 68b/6, 89b/3, 157a/5, 167a/13,
 169a/7

y.+lerimize 169a/15

y.+lerin 34a/6, 67b/7, 158a/12, 168b/19

y.+leriyle 123b/1

y.+ünde 167a/13, 172b/9

y.+üne 167b/3

yükle- Yükleme.

y.-diler 157a/5

yüklen- Yüklenmek.

y.-miş 128a/9

yüklet- Yükletmek.

y.-mekden 95a/9

y.-üp(yükledüp) 72a/15

yüklü Gebe.

y. 106a/5

yürek Kalp.

y.+imüñ(yüregimüñ) 132a/17

yüri- Yürümek. Krş. **yürü-**

y. 14b/1

yürü- Yürümek. Krş. **yüri-**

y.-diler 85a/10

y.-r 152b/7

yüz Yüz, sima.

y. 7a/1, 8a/6, 14a/1, 17a/10, 18b/19, 27a/1, 28b/8, 39a/11, 39a/16, 39a/17, 39a/18, 39a/18, 39a/19, 39b/12, 39b/12, 39b/14, 41b/2, 47a/16, 47b/1, 50b/17, 52a/17, 52b/15, 57b/13, 57b/13, 57b/14, 57b/16, 57b/16, 68b/5, 68b/5, 70a/14, 72a/7, 73a/5, 74b/14, 75a/1, 75a/4, 78b/9, 81b/1, 81b/6, 81b/7, 81b/18, 81b/18, 82a/2, 84a/18, 85b/8, 87a/8, 90a/18, 91b/14, 94a/19, 95a/18, 95b/12, 95b/13, 95b/15, 102b/1, 103a/6, 103b/11, 107a/18, 112a/3, 119b/15, 125b/9, 129b/14, 138a/18, 138b/9, 138b/16, 150a/3, 173b/7, 176b/8, 180a/14, 187a/3, 187a/14, 187a/15, 187b/1, 187b/6

y.+e 78b/3, 78b/10, 78b/11, 187a/15, 187b/1, 187b/6

y.+i 52a/2, 76b/15, 77b/12, 79a/11, 80b/7, 84a/18, 100a/7, 117b/12, 150a/4, , 159b/1, 174b/4, 181a/17, 181b/16

y.+in 7b/9, 37a/17, 47a/1, 51a/12, 51b/1, 56a/18, 68b/11, 75a/19, 76b/16, 77b/12, 77b/16, 77b/19, 79b/10, 84b/18, 87a/3, 87a/5, 87b/6, 91a/1, 96a/6, 96a/19, 105b/3, 109a/1, 119a/19, 119a/19, 142b/1, 147b/15, 154b/1, 154b/8, 180a/14, 187a/3, 187a/10, 189a/9

y.+inde 13a/19, 25b/16

y.+inden 167a/3, 190b/15

y.+ine 8a/12, 10b/19, 19b/4, 25a/2, 25b/11, 50a/2, 50a/5, 51b/1, 56a/18, 71b/2, 80b/7, 87a/10, 96a/2, 100a/3, 100a/12, 103b/2, 137b/6, 138a/11, 138a/13, 145a/6, 152b/19, 167a/4, 179a/5, 185b/6, 187a/11

y.+ini 13b/3, 104b/16

y.+iniñ 87b/2

y.+inüñ 132b/19

y.+iñden 145a/11

y.+iñe 24b/13

y.+iñüz 115b/13

y.+leri 56a/11, 160a/15

y.+üm 51b/7, 146b/14

y.+üme 183b/18

y.+ümi 8a/11

y.+üñ 20a/11, 33a/13, 109b/7

y.+üñi 70b/19, 116a/6, 116a/18

yüz biñ Yüz bin (sayı ismi).

y. 87a/10

yüz on bir Yüz on bir (sayı ismi).

y. 4b/7

yüzlü Yüzü herhangi bir nitelikte olan.

y. 69a/11, 156a/12, 170b/5

y.+dür 40a/7, 94a/4

yüzük Yüzük.

y. 74b/16, 75a/4, 86b/1

y.+i(yüzüğü) 86a/7, 86a/8, 86a/10, 86a/13

y.+üñ(yüzügüñ) 75a/2

yüz yıllık Yüz yıllık.

y. 164a/17

zabıt Ar. İdaresi altına alma, kendine mal etme.

z.+ıyladur 113a/14

z.+it- 15b/1

za'f Ar. Zayıflık, kuvvetsizlik.

z. 21a/12, 80b/15, 175a/18, 175b/12

z.+a 173a/12

z.+uma 154a/14

zafer Ar. Zafer.

z.+bul- 89b/15, 112a/15

zaferân Ar. Safran.

z. 25a/8, 43b/17

Žahhāk Bk. Şahıs isimleri dizini.

z. 99a/7

zāhid Ar. Çok, aşırı sofu.

z. 19a/7, 25b/8, 25b/12, 25b/14, 25b/15, 39a/10, 39a/18, 39b/11, 65a/10

z.+e 12a/11, 65b/18

z.+em 134b/6

z.+i 134b/6

z.+iñ 25b/11

zāhir Ar. Açık, belli.

z. 18a/3, 25b/16, 35b/14, 38a/15, 49b/6, 58a/14, 63a/8, 68a/15, 87b/6, 88b/7, 97a/11, 98a/10, 110a/7, 119b/10, 122b/10, 144b/13
 z.+(bî-ḥasbî'z-zāhir) 63b/4
 z.+dür 14a/11, 110a/6
 z.+dür(düşmen-i zāhir) 121b/11
 z.+e 41b/17
 z.+en 50a/9, 58b/5, 58b/6vet, 59a/4
 z.+i 41a/3, 58b/14, 58b/15, 63a/15, 110a/8
 z.+i('umür-ı zāhir) 192a/15
 z.+îñ 100a/18
 z.+ine 58b/13, 58b/16, 59a/7, 59a/9
 z.+ine(cemâl-ı zāhir) 83a/13
 z.+leri 41b/18
 z.+ol- 36a/16, 36b/7, 50a/11, 69a/5, 77b/13, 85a/2, 85a/15, 87a/1, 93b/14, 93b/15, 111a/10, 114a/7, 122a/10, 126a/15, 134a/15, 134b/3, 134b/5, 135a/5, 135a/13, 135a/16, 135a/17, 144a/1, 148b/6, 149b/6, 149b/7, 155b/18, 159a/8, 174b/8, 180a/3, 180b/11, 190b/8, 191b/9
 z.+üm 112b/5

zāhiren Ar. Görünüşte, görünüşe göre.
 z. 31b/12, 42a/3, 42a/5, 42a/6, 82a/6, 100a/16, 122a/15

zāhiri Ar. Görünen, görünürdeki.
 z. 80b/7, 80b/7, 190b/7

zaḥm Far. Yara.
 z.+ından 17a/10

zaḥmet Ar. Sıkıntı, eziyet.
 z. 17b/1, 19a/17, 23a/14, 54a/15, 65a/10, 144b/4
 z.+çek- 69a/15
 z.+dedür 69b/9
 z.+e 32b/14
 z.+in 89b/10
 z.+inden 142a/19

za'if Ar. Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz.
 z. 19a/18, 76a/10, 92b/7, 121b/6, 139b/6, 143a/7, 152b/3, 153a/2, 158b/4, 158b/6
 z.+dür 77b/3, 151b/11
 z.+i 26b/17
 z.+lerüñ 48b/11
 z.+ol- 191b/4, 156b/17
 z.+ümdür 38a/2

za'ifā Ar. Zayıf, güçsüz. Krş. **za'ifā**
 z.+ya midur 51a/13

za'ife Ar. Zayıf, güçsüz. Krş. **za'if**
 z. 151b/3, 151b/5, 151b/10, 152b/13, 178b/5, 178b/8
 z.+ye(ümmet-i za'ife) 2a/16

zaiflik Güçsüz olma durumu.
 z.+üñ(zaifligüñ) 149b/7

zā'il Ar. Sona eren, devamlı olmayan.
 z. 29b/12
 z.+eyle- 98b/3
 z.+ol- 2b/15, 17b/14, 29b/10, 45b/2, 54a/15, 55a/8, 89a/4, 90a/13, 113b/15, 159a/14, 185a/5, 186b/11

zākir Ar. Zikreden.
 z.+iñ 23a/10

zālāl Ar. Gölge eden, gölgesi olan.
 z. 125a/16
 z.+(ehl-i zālāl) 98b/16
 z.+ı mübîn 125a/11
 z.+dan 190b/10
 z.+a 125a/12

zālālet Ar. Doğru yoldan sapma.
 z. 108a/12, 125a/18
 z.+(sebeb-i zālālet) 80a/4
 z.+dür 58a/13
 z.+dür(sebeb-i zālālet) 129b/12
 z.+dür(tarıḳ-i zālālet) 98b/14
 z.+eyle- 78a/17
 z.+i 168b/9

zālīm Ar. Zulmeden, haksızlık eden.
 z. 61a/17, 77a/9, 77a/12, 77b/3, 77b/4, 120b/18, 168a/14, 177b/11, 191b/11
 z.+(mü'min-i zālīm) 161b/16
 z.+i sitemkār 77a/16
 z.+den 77a/12
 z.+e 77a/11, 191b/9
 z.+ler 52a/14, 145b/14, 159a/7, 178a/1
 z.+lerden 43a/11, 145b/13
 z.+lere 52a/19
 z.+lerüñ 77a/14
 z.+üñ 77b/6, 91b/4, 105b/9

zālīmān Ar. Zalimler, haksızlık edenler.
 z.+(aḥvāl-ı zālīmān) 42a/1

zāll Ar. Karanlıkta olan.
 z. 168b/11

zalüm Ar. Çok zalim olan.

z. 62a/9, 147a/13

zamān Ar. Zaman, vakit.

z. 19b/9, 26b/10, 47a/11, 50b/3, 80a/6, 80a/7, 124b/15, 144a/13, 148a/17, 154b/8, 156a/18, 174a/1, 184a/18

z.+(hükâm-ı zamān) 190b/1

z.+ı sa'âdet 174b/17

z.+ı şerîf 2a/13

z.+a 64b/5, 98b/5, 100a/19

z.+da 23a/19, 52b/5, 68a/19, 135a/14,

183a/15, 184b/7, 191a/10

z.+dan 32a/12, 163b/17, 185b/15

z.+dur 69b/9, 138b/10

z.+ı 53a/15, 77a/16, 90b/17, 132b/18, 154b/7, 163b/6, 179a/3, 179a/4, 184b/4

z.+ıdur 184b/7

z.+ma 40b/13

z.+ında 8a/4, 26a/5, 75a/9, 78a/6, 78a/7, 78a/9, 124b/16, 124b/16, 124b/18, 161b/10, 161b/10, 183b/16

zamāne Ar. Çağ, devir.

z. 44b/4, 49a/8

z.+(küzat-ı zamāne) 190b/2

z.+dir(âfet-i zamāne) 167b/16

zamîr Ar. İç, iç yüz.

z.+lerin 134a/13

z.+lerinde 43b/8

zamm Ar. Arttırma, katma, ekleme.

z.+it- 68b/15, 166a/17, 166b/8

zānî Ar. Zina eden erkek.

z. 109b/3

z.+nüñ 39b/4, 109b/2

zan Ar. zann Sanma, sanı.

z. 29a/9, 29a/9, 97b/13, 103b/5, 104a/16

z.+(sebeb-i zann) 98a/1

z.+(sū-yı zann eyle-) 190b/6

z.+(sū-yı zann it-) 8a/16, 41b/14

z.+(hüsn-i zann it-) 62b/13

z.+ı ifāde 98a/4

z.+ı hūb 102b/16

z.+eyle- 102b/17

z.+ı 97b/17

z.+ıyla 102b/17, 102b/18

z.+it- 7a/4, 20a/5, 25b/13, 38a/15, 48b/15, 50a/8, 54a/14, 63a/14, 67b/11, 102a/14, 102b/14, 103b/4, 104a/15, 110a/3, 110a/9,

113a/10, 122b/14, 122b/14, 126b/14, 129b/8, 161b/19, 166a/1, 166a/2

z.+ları 126b/14

z.+ol- 29a/11

z.+um 62b/12, 110a/1, 169b/12

zānu Ar. Diz.

z.+yı hayret 25a/17

zār Far. (Sesle) ağlayan, inleyen

z. 122b/2, 137b/1, 137b/1

zarāfet Ar. Zariflik, incelik.

z.+de 16b/13

z.+den 81a/12

z.+iyle 81a/12

zarar Ar. Ziyana, eksiklik.

z. 44a/2, 105b/9

z.+dan 131a/16

z.+dır 129b/11

z.+irgür- 43a/4

z.+it- 53b/15, 160b/1

zārb < Ar. *darb* Döğme, vurma.

z. 107b/10, 142a/19

z.+ı(cefā-yı zārb-ı maḥallî) 141a/15

z.+a 127a/1

z.+eyle- 132b/4

z.+ından 46b/6, 46b/7

z.+it- 46b/6, 66a/2, 78b/14, 78b/15,

106a/19, 107a/17, 124b/6, 143b/15, 161b/14, 168a/13

zārî Far. Ağlayıp sızlama.

z. 28b/13, 128b/2, 141b/17, 141b/17,

150b/15, 156b/19, 156b/19, 166a/3, 166a/3, 185b/2, 187b/11

z.+it- 37a/13, 47a/1, 56a/10, 60b/10,

173a/6, 187b/2

z.+kıl- 154a/19, 173a/9

z.+ye 56a/15, 82b/14

z.+yle 83a/6

zārîde Far. Ağlayan, inleyen.

z.+ol- 26b/6

zarîf Ar. Güzel, şık.

z.+den 16b/14

z.+dür 16b/14

zārîlık Far. Ağlayıp sızlama.

z. 71a/7, 150b/18

z.+eyle- 47a/6, 131b/19, 148b/15, 150b/19,
188b/4

z.+ı(zārılığı) 173a/5

z.+it- 132a/3

z.+kıl- 26b/7, 148b/14

zarūret Ar. çaresizlik.

z. 89a/7

zāt Ar. Saygıya değer kimse.

z.+ı(telezzüz-i zāt) 128b/16

z.+ı bārī 119b/9

z.+ı bī-çün 100a/14

z.+ı kerīm 119b/4

z.+ı şıfat 93a/12

z.+ı şerif 2b/5

z.+ı 8a/11

z.+ına 92b/3, 129b/3, 172a/6

z.+ında 88a/13

z.+ından(güneh-i zāt) 1b/8

z.+ını 147b/4

z.+uma 120b/12

z.+umdur 158b/12

z.+umuza 150a/17

z.+uña 157b/19

zayf Ar. Misafir.

z.+ımdur 172b/2

zāyi‘ Ar. Elden çıkan, kaybolan, yiten.

z.+eyle- 47a/13

z.+it- 3a/15, 8b/7, 71a/2, 72b/18, 72b/18,
162b/11

z.+ol- 12b/6, 34a/3, 34b/16, 35a/12,
84a/16, 85b/13, 174a/2, 192b/2

zāyi‘ Ar. Yitik, zarar, ziyan.

z.+eyle- 80b/1

z.+it- 56b/1

z.+ol- 69a/15, 124a/5

zayyık Ar. Dar.

z. 69b/3

z.+da 122a/19

zebān Far. Dil, lisān.

z. 39a/3, 90b/18

z.+(bī-zebān) 62a/4

z.+ıla 62b/5

z.+a 69b/14

z.+ı 148a/12

zebān-dirāzlık Dil uzatmak.

z.+eyle- 167b/15

zebānī Ar. Zebani.

z.+ler 44a/11, 53a/10, 121a/17

zeber Far. Üst.

z.+(zīrū zeber it-) 81b/16, 151b/19, 161b/2,
161b/2

z.+(zīrū zeber ol-) 161b/5

zebāyih Ar. Kurbanlık hayvanlar.

z.+ine 121b/1

Zebīd Hacaz’da bir yer ismi.

z. 89a/15

zehārif Ar. Yalancı süsler, gösterişler.

z.+i dünyā 74b/10

z.+i dünyā 3a/16

zehir Far. Zehir, ağı.

z. 17a/13, 136a/15, 136a/18

z.+dür 65a/4

z.+ini(zehrini) 66a/13

z.+ler 16a/17

z.+lerin 144a/14

zehirlü Zehirli.

z.+dür 136b/1

Zehra (Ar. Hz. Muhammed’in kızı Hz.

Fatma’nın lakabı.

z.+(cehāz-ı fātimātu’z-Zehra) 128a/10

zekāt Ar. Zekat.

z. 8b/14, 66a/17

Zekeriyyā Bk. Şahıs isimleri dizini.

z. 131a/17, 131b/18, 185a/16

z.+(Hāzret-i Zekeriyyā) 131b/10

zekevāt Ar. Zekatlar.

z. 149b/5

zelīl Ar. Hor, hakir, alçak.

z. 72b/14, 48b/11

z.+eyle- 152b/17

z.+it- 20a/7, 38a/10, 98a/16, 153b/4,
161a/2

z.+ol- 26a/9, 88b/6, 129a/19, 144b/15,
144b/16

Zeliḥā Bk. Şahıs isimleri dizini.

z. 73a/11, 73b/10, 88b/18, 89a/1, 89a/11, 89a/12, 89a/15, 89b/7, 89b/14, 89b/19, 90a/1, 90a/2, 91b/17, 93b/19, 94a/14, 104a/12, 104a/16, 104b/3, 104b/9, 104b/10, 104b/13, 105a/1, 105a/13, 108b/9, 108b/12, 109a/2, 109a/3, 109a/4, 109a/6, 109a/7, 109a/9, 109a/10, 109a/12, 109a/13, 109a/17, 109b/14, 109b/19, 110a/17, 112b/12, 113b/2, 113b/4, 113b/9, 114a/2, 114a/15, 114a/18, 114b/10, 116b/8, 116b/9, 116b/12, 116b/16, 117a/6, 117b/12, 117b/18, 117b/19, 118a/18, 118b/1, 118b/10, 119a/13, 119a/14, 121b/18, 122a/14, 125a/10, 125b/2, 125b/17, 126b/5, 126b/7, 126b/9, 126b/10, 126b/16, 126b/19, 127a/4, 128b/5, 129a/4, 129a/17, 129b/1, 129b/2, 135a/7, 135a/12, 135a/18, 135b/4, 136a/13, 136b/12, 136b/17, 137a/2, 141a/13, 145b/9, 152b/8, 152b/18, 153a/5, 153a/6, 153a/13, 153a/19, 153b/8, 153b/9, 153b/11, 153b/12, 154a/8, 154a/12, 154a/13, 154a/14, 154b/2, 154b/4, 154b/7, 154b/16, 155a/2, 155a/8, 188b/7, 188b/15

z.+dan 117b/7

z.+dur(hâne-i Zeliḥā) 104a/5

z.+m 153a/2

z.+niñ 109b/10, 112b/19, 130a/2, 131b/8, 135a/16, 135b/14, 154a/10

z.+nuñ 89b/2, 104a/18, 112b/15, 114a/18, 116b/14, 117b/12, 122a/10, 124b/15, 125a/5, 125a/17, 136b/14, 188b/17

z.+nuñdur 136a/6

z.+ya 17a/3ları, 89b/17, 90a/12, 93b/17, 104a/11, 105b/2, 113b/13, 121b/14, 121b/15, 121b/17, 126b/6, 137a/13, 154a/7, 155a/1, 188b/5

z.+yı 105a/4, 114a/16, 114a/17, 117b/17, 125a/7, 127a/15, 128a/14, 129a/15, 152b/3, 155a/4, 188a/19

z.+yı(‘aşk-ı Zeliḥā) 73b/12

zellāt Ar. Suçlar.

z. 17a/4, 62a/7, 102a/17

z.+ı mu‘āşī 57a/16, 117a/1

z.+dan 105b/5

z.+ımı 99b/6

zelle Ar. zelle Yanılma.

z. 28b/6

z.+si 17a/6

zelzele Ar. Deprem.

z. 85b/8, 175b/14

z.+i 119b/7

z.+i kıyāmet 122b/6

z.+ye 120b/17

zemīme Ar. Kötü.

z.+(şıfat-ı zemīme) 110b/13

z.+sin(şıfat-ı zemīme) 147a/14

zemīn Far. Taban, döşeme, yer.

z. 24b/12, 62a/13, 85a/11, 88a/11

z.+i dil 42a/9

z.+i Ken‘ān 67b/1

z.+den(nebāt-ı zemīn) 120a/14

z.+den(hulḳ-ı nebāt-ı zemīn) 120a/13

zemīnī Ar. Zemine ait olan.

z. 52b/9

zen Far. Kadın.

z. 106b/5, 118b/11, 121b/9

zencebīl Ar. Şarap.

z. 54a/17

zerrāt Ar. Zerrelere.

z. 119b/11

z.+ı nurāniyye 88a/11

z.+ı 82a/19

zerre Ar. Çok ufak parça.

z. 12a/12, 79b/8, 91a/12, 100a/19, 108a/4, 153b/9, 153b/18, 188b/16

z.+si 166b/6

zerrīn Far. Altından yapılmış.

z. 87b/13, 88a/2, 150a/2, 151a/19, 169b/4

z.+(tāc-ı zerrīn) 87b/4

zevāhir Ar. Çiçekler.

z. 180b/13

zevāl Ar. Zail olma, sona erme.

z. 9a/15, 29b/10

z.+(Ḥazret-i zü'l-celāl) 52a/4

z.+ı imān 59b/4

z.+ı 141b/6

zevc Ar. Bir çiftten her biri.

z. 154a/16

zevḳ Ar. Hoşa giden hal, haz.

z. 85b/8

z.+(şarāb-ı zevḳ) 55a/18

z.+eyle- 17a/8

z.+it- 93a/16

zeylüm Bk. Şahıs İsimleri dizini.

z. 164a/17

zeyn Ar. Süs, bezek.

z.+eyle- 125b/5

z.+it- 143b/14

z.+ol- 187b/12

Zeyne'l -'âbidîn Bk. Şahıs isimleri dizini.

z. 114a/2

zıdd Ar. Bir şeyin karşılığı, aksi.

z.+ı 11b/15, 11b/16, 26b/8

z.+ını 15b/15, 84b/3

zıll Ar. Gölge.

z.+ı nâr 189b/14

z.+da 189b/12

z.+ı 189b/11

zıllu'llâh Ar. Allah'ın gölgesi.

z. 189b/13

zımn Ar. Açıkça söylenmeyip dolayısıyla anlatılmak istenen söz.

z.+ım 83a/7

z.+ında 11b/5, 31a/12, 36a/15, 42a/7, 57b/13, 57b/16

z.+ındadır 114a/15

z.+ında

zır'Ar. Zırh.

z. 95b/2

z.+ı 95b/5, 110b/12

zırh Ar. Zırh.

z.+ı 95b/6

zîb Ar. Süs, bezek.

z. 45a/7, 127b/12, 166b/13

zîbâ Far. Süslü, yakışıklı, güzel.

z.+dur 14a/12

z.+sın 23a/15

zifâf Ar. Gerdeğe girme.

z. 19b/4

zikir Ar. Anma, anılma.

z. 10b/4, 22b/17, 175b/3

z.+(sebeb-i zikir) 2b/19

z.+den 23a/1

z.+dür(bâ'ış-i zikir) 129b/10

z.+e(zikre) 22b/18

z.+eyle 158a/4

z.+eyle- 22a/9, 24a/18, 84a/15, 95b/9, 140b/9, 145a/16, 147a/12, 149a/14, 162b/1, 166b/16, 172a/16, 172a/17

z.+i(zikri) 23a/6

z.+îne 163a/10

z.+ine(zikrine) 175a/16

z.+îne(zikriîne) 175b/7

z.+it- 4b/5, 5b/1, 5b/3, 5b/7, 5b/10, 10a/19, 19a/15, 23a/4, 23a/10, 23a/12, 33b/8, 34a/11, 35b/5, 36a/1, 36a/19, 36b/6, 49a/5, 49b/16, 52a/12, 75b/16, 78a/5, 86b/7, 89a/13, 107b/18, 108b/1, 113b/11, 116a/19, 134b/12, 141b/10, 142a/5, 142b/16, 143a/19, 144b/13, 145b/6, 149a/12, 169b/12, 172b/7, 175b/7, 178a/10, 190b/1

z.+itdür- 167a/5

z.+ol- 153a/17

z.+olın- 16a/3, 155b/9, 157a/18

z.+olun- 36b/3, 116b/6, 141a/13, 141a/17, 144b/19, 149a/8, 152a/14, 190b/16

z.+ümüzden(zikrümüzden) 175a/12

z.+üñ(zikrüñ) 163a/14

zille Ar. Horluk, aşağılık, alçaklık. Krş. **zillet**

z. 16b/19, 47a/15, 52b/7, 52b/8, 52b/9, 52b/9, 52b/10, 78b/5, 78b/7

z.+sine 179b/18

zillet Ar. Horluk, aşağılık, alçaklık. Krş.

zille.

z. 16b/2, 20a/4, 28a/1, 58a/1, 59b/3, 74a/19, 74b/4, 156b/3

z.+(şıfat-ı ma'rifet-i zillet) 144b/16

z.+de 23b/15

z.+de(mağām-ı zillet) 27b/14

z.+e 115a/14, 191a/10

z.+e mi 84b/9

z.+i 20a/6, 28b/4, 28b/8, 54b/10

z.+it- 61b/19

z.+le 100a/13

z.+leri 153b/6

z.+ümi 49a/5

zilletî Ar. Ar. Zillete ait olan.

z. 52b/10

zinâ Ar. Aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişki.

z. 112b/16, 146a/16

z.+da 131a/5

z.+dan 130b/19, 131a/5, 146a/15

z.+dan(keyd-i zinâ) 134a/14

z.+it- 37b/2, 39b/3, 109a/19, 114a/1,
114a/12, 114b/9, 115a/12, 131a/1

zincîr Far. Zincir.

z. 48a/8, 48a/8, 71b/14, 72a/16, 72a/17,
72b/13, 135b/5

z.+e 75b/3

z.+i 48a/6, 68b/11, 72a/18, 72a/19,
164a/19

z.+ur- 75a/17

zindân Far. Karanlık, yeraltı hapisanesi.

z. 52a/18, 52a/19, 54b/1, 54b/2, 109b/10,
130a/11, 136b/7, 136b/17, 137a/7, 141b/13,
142a/19, 148b/8

z.+(ehl-i zindân) 137b/2, 148b/8, 148b/9d

z.+(miftâh-ı zindân) 138b/6

z.+a 20b/9, 20b/11, 21a/13, 21a/14,
73a/12, 78b/18, 80a/5, 94a/8, 97a/6, 105a/2,
115a/4, 117b/18, 118a/4, 127a/1, 129a/19,
130a/9, 130a/12den, 131a/2, 135b/1, 135b/14,
136b/4, 136b/12, 137a/14, 138a/18

z.+a(ehl-i zindân) 139b/13, 141b/8,
149a/5, 149a/6

z.+da 22a/9, 98b/3, 136a/4, 137b/1,
137b/19, 138a/18, 140b/14, 141b/3, 141b/7,
142a/11, 143b/3, 145b/6

z.+da(ehl-i zindân) 149a/5

z.+dan 97a/8, 98b/1, 131a/2, 140b/7,
143b/13, 144a/1, 144a/11, 146a/4, 148b/7,
148b/12, 185a/9, 187b/18

z.+dan(bend-i zindân) 54b/1

z.+dayuz 138b/10

z.+dır 139b/13

z.+ı 124b/16, 130a/13, 130a/18, 130b/18,
139b/14

z.+ı(ehl-i zindân) 143b/9, 149a/4

z.+ıdur 22a/11, 139b/15, 139b/16

z.+ına 54a/2, 97a/7, 176b/18

z.+ıñ 148b/10

z.+ıñ(ehl-i zindân) 138a/6

z.+lara 167b/11

z.+uñ 118a/6

zindancı Zindan bekçisi.

z.+yı 136b/19, 141a/14

zindânî Far. Zindana kapatılmış suçlu.

z. 52b/7, 52b/11

z.+leruñ 142b/4

zînet Ar. Süs, bezek.

z. 104b/11

z.+i dünyâ 173b/13

z.+i **Qur'ân** 9b/12

z.+i **hüsn** 180b/18

z.+eyle- 162b/18

z.+i 9b/14, 173b/12

z.+idür 30a/9, 173b/9

z.+ile 89a/19

z.+lere 180b/15

z.+uñ 127b/12

zinhâr Far. Sakın, asla.

z. 49a/8, 49a/10, 121b/17

zîr Far. Alt, aşağı.

z.+ü zeber it- 81b/16, 161b/2

z.+ü zeber ol- 151b/19, 161b/5

zirâ' Ar. Dirsekten parmak ucuna kadar olan bir uzunluk ölçüsü.

z. 102b/1, 102b/1, 107a/17, 170b/7

z.+dır 52a/17, 52b/3, 52b/4

z.+dur 52a/18

zirâ Far. Çünkü, şundan dolayı.

z. 3a/16, 3b/5, 4b/13, 5b/1, 9b/13, 9b/18,
12b/15, 12b/17, 13b/18, 14a/14, 14b/4, 14b/10,
15a/11, 15a/16, 15b/4, 15b/15, 16b/11, 16b/17,
17b/13, 17b/14, 18a/4, 20b/6, 20b/17, 21a/1,
21a/6, 22b/14, 22b/15, 22b/17, 25a/12, 25b/1,
25b/5, 26b/5, 27b/8, 27b/16, 29a/6, 29a/9,
30a/19, 31a/12, 31a/19, 32b/10, 32b/19,
34a/13, 34a/15, 36b/3, 37a/17, 37b/12, 39a/8,
40a/7, 41b/15, 42a/3, 42b/6, 43b/6, 48a/15,
49a/10, 50a/9, 50b/19, 51a/5, 56a/9, 56b/12,
57a/9, 58a/5, 58b/18, 59a/1, 59a/6, 61a/1,
63b/2, 65a/8, 65a/12, 65a/14, 65b/3, 65b/8,
65b/10, 65b/11, 66a/10, 67b/4, 68a/4, 69a/8,
80a/19, 89b/11, 90a/3, 91a/19, 91b/8, 93b/1,
94a/11, 94a/13, 94a/15, 94a/16, 101b/3,
107a/8, 108a/11, 110a/5, 111b/1, 112b/11,
113a/3, 113a/8, 117a/14, 118a/6, 119b/14,
120a/1, 120a/12, 120b/14, 121a/7, 121a/10,
121b/2, 121b/4, 121b/7, 122a/4, 122b/6,
124a/9, 129b/1, 136a/7, 137b/19, 138a/16,
141b/6, 143a/15, 143b/10, 147a/7, 147b/2,
148a/7, 148a/17, 150b/6, 156a/10, 156b/16,
158b/11, 159a/9, 159a/13, 160a/2, 162b/14,
163a/13, 166b/12, 167b/15, 168a/8, 168b/4,
170b/16, 173a/16, 173b/17, 177b/11, 178a/19,
179a/13, 185a/11, 186a/17, 190a/19, 190b/6,
190b/12

zirâ'at Ar. Tarım.

z.+eyle- 150b/3

z.+ıñuz 145a/17

- z.+it- 57b/10
- zīver** Far. Süs, bezek.
z.+iden 89a/18
- ziyā** Ar. Işık, aydınlık.
z. 12b/14
z.+sı 57b/13
- ziyāde** Ar. Çok bol.
z. 2b/13, 3b/3, 3b/4, 3b/18, 23b/9, 23b/10, 29a/15, 30a/7, 40a/12, 48a/11, 48a/13, 56b/6, 58b/8, 65a/13, 65a/16, 65b/1, 65b/7, 65b/11, 65b/12, 70a/4, 72a/4, 75a/16, 77a/12, 77a/12, 83a/5, 85a/14, 88b/17, 95a/12, 95b/18, 96b/9, 104a/14, 107a/4, 114b/12, 130a/19, 136a/7, 145a/17, 149b/9, 154b/14, 157a/7, 165b/16, 172b/11, 183b/11, 188b/6, 190a/1, 190a/5
z.+dir 17a/11, 23b/8, 75a/14, 87b/2, 92b/17, 93a/10, 111a/19, 184a/10
z.+dür 17a/10, 38a/14, 76a/6, 111a/19, 111b/1, 113a/14, 170b/2, 190a/16
z.+eyle- 190a/9
z.+it- 12b/12, 12b/13, 20a/2, 70b/8, 127b/5, 129b/14
z.+ol- 3b/4, 3b/4, 3b/4, 6a/7, 10b/1, 12a/4, 12a/5, 23b/15, 25a/5, 29a/1, 29a/3, 29b/4, 46a/8, 54a/16, 58a/3, 58b/6, 65b/6, 76b/4, 76b/6, 84a/18, 136b/15, 142a/6, 159b/1, 159b/3, 161b/17, 171b/15, 175b/12, 175b/16, 178a/18, 182b/3, 182b/4
z.+si 130a/1
z.+sin 145a/18, 145b/2, 149b/10
z.+yem 50a/17
- ziyādelik** Çok, bol olma durumu.
z. 66a/18, 66b/17, 66b/17
- ziyān** Far. Zıyan, kayıp.
z. 146a/17
- ziyāret** Ar. Ziyaret.
z. 100b/7, 101a/12, 180a/19, 187b/5
z.+(hāne-yi ziyāret) 100b/6
z.+e 101a/3
z.+e mi 165b/5
z.+eyle- 100b/9, 184b/3
z.+i 101a/15
z.+it- 101b/1, 184b/11
- ziyāretçi** Ziyaretçi
z. 100b/17
- zu‘afā** Ar. Zayıflar.
- z. 38b/12, 189b/12
z.+nıñ 29a/18
z.+yı 150a/16
- zuḥa** Ar. Kuşluk
z. 28b/12
- zuhūr** Ar. Görünme, meydana çıkma.
z.+a 58b/19, 108b/2
z.+eyle- 98a/14, 98a/15
z.+it- 12a/3, 28b/17, 46b/8, 47a/18, 47a/18, 47b/10, 55a/9, 55a/9, 56b/16, 59b/10, 59b/13, 64a/2, 85a/17, 138a/8, 143a/7, 175b/13, 190a/12, 192a/17
- zuhūr** Ar. Görünme, meydana çıkma.
z.+it- 105a/12
- zuḥr** Ar. İhtiyaç zamanı için alınan ve saklanan şey.
z.+ı āḫiret it- 3a/1
- zulmāt** Ar. Karanlıklar.
z. 57b/12, 133a/17
z.+ı 57b/13
- zulmet** Ar. Karanlık.
z.+i cāh 50a/5, 50b/4
z.+de(müük-i ḳabri zulmet) 122b/4
z.+i bāḫın 14a/6
- zulum** Ar. Zulum, haksızlık, eziyet.
z. 54a/2, 172b/9
z.+a(zulma) 2a/14, 190b/1, 191b/18
z.+dan 191b/14
z.+dan(āfet-i zulum) 105b/10
z.+dur 170b/10
z.+eyle- 7b/1
z.+ı(zulm-ı) 191b/9
z.+ı(zulm-ı) ‘azīm 191b/7
z.+ına(zulmına) 179b/19, 180a/1
z.+it- 56a/5, 71a/1, 77a/9, 145a/9, 149b/19, 189b/13, 191b/15
z.+itdir- 146a/2
z.+uḥa(zulmuḥa) 133b/10
- Zunnūn-ı Mıṣrī** Bk. Şahıs isimleri dizini.
z. 74b/12, 134b/2
- zūr** Far. Kuvveti güç.
z.+eyle- 104b/16
- zübde** Ar. Bir şeyin en seçkin parçası.

z. 1b/15

zühd Ar. Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme.

z. 12a/11
z.+dür 65a/8
z.+i 12a/11

Zü'l-Celāl Ar. Celāl, ululuk sahibi olan Allah.

z.+(Hâzret-i Zü'l-Celāl) 9a/9

Zü'l-Ḳarneyn Bk. Şahıs isimleri dizini.

z. 184b/19

zül Far. Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

z.+ini 126a/4
z.+ün 109a/4

züll Ar. Hakirlik, horluk.

z. 48a/10
z.+i kār 28b/4
z.+i ḳavim 28b/5
z.+i ḳiyāmet 28b/5
z.+i ma'şiyet 28b/5
z.+i muḫāsebe 28b/6
z.+i niyāz 28b/4
z.+i 'ukūbet 28b/5
z.+i hırş 28b/4
z.+i ḫaclet 28b/5
z.+i ḫalk 28b/4

zümre Ar. Bölük, takım, cemaat.

z.+i enbiyā 1b/14
z.+sine 39b/6, 145a/2

zümrüt <Ar. *zümürriid* Zümrüt.

z.+den 7a/14, 11a/15

zünār Ar. Papazların bellerine bağladıkları uçları sarkık, ipten örme kuşak.

z.+ḳuşan- 51a/14
z.+ların 27b/9, 120a/7

zünüb Ar. Günahlar.

z.+(keşret-i zünüb) 144a/5

zürriyyet Ar. Soy, sop.

z.+ümdür 91b/7

ŞAHİS İSİMLERİ DİZİNİ

1. YUSUF VE ZELİHA HİKÂYESİNE AİT İSİMLER:

Ays: Hz. Yakub'un ikiz kardeşi, Hz. Yusuf'un amcasıdır. Avcılıkla uğraşır ve babasının sevgisini kazanmıştı. İshak peygamber ona, kendisine av etinden biryan getirdiğinde peygamberlik duasını yapacağını vaat eder. Annesi hile yapınca, babası peygamberlik duasını Yakup'a yapmıştır. Ona ise soy, mal ve zenginlik için dua eder. Bu yüzden İys kardeşi Yakup'a düşman olur. Uzun bir süre küs kalan iki kardeş, ölümleri yaklaştığında karşılaşılır ve bir mağarada karşılıklı can verirler.

Beşir: Ar. Yusuf peygamberin süt kardeşi olan köledir. Yakup peygamber Beşir'in annesini Yusuf Peygamberi emzirmek için almış ve onu oğlu Beşir'den ayırmıştır. Cariyenin ayrılık acısıyla Yakup peygambere ettiği beddua sonucu Yakup peygamber de evlat acısı yaşar. Yakup ve Yusuf peygamberlerin birbirine kavuşması ancak Beşir ve annesinin bir araya gelmelerinden sonra mümkün olmuştur. Beşir daha sonra Yusuf peygamberin hükümdarlığı zamanında onun sadık bir kölesi olmuş ve efendisinin izniyle İbn-i Yamin'in yüküne Malik'in altın kadehini saklamıştır.

Bünyâmin: Yakup oğullarının en küçüğü olan Yusuf'un anne-baba bir kardeşidir. Yusuf'la ikisi Bünyamin doğduğunda öksüz kalmışlardır. Hz. Yakup, Yusuf'un yokluğunu onunla doldurmaya çalışır. Yusuf'u çok seven, iyi niyetli bir çocuktur.

Dîrîne: Yakup peygamberin kızıdır. Rüyasında on kurdun Yakup'un yanından Yusuf'u kaçırdığını görür. Yalınayak ve başı kaba evden fırlayarak babasına Yusuf'u sorar. Onun Yusuf'u kardeşleriyle gönderdiğini öğrenince ağlamaya ve inlemeye başlar. Bu, onun kardeşin diğerlerinden daha çok sevdiğini göstermektedir.

Ebrem: Yusuf peygamberin oğlunun adıdır. Bir yerde, Yakup oğullarının kuvvetinin onda da mevcut olduğundan bahsedilir.

Eflâh: İri yapılı, davranışları kaba saba bir köledir. Yusuf peygamberi kuyudan çıkardığı için Malik onu Yusuf'a bekçi olarak tayin edilmiştir; fakat o bu görevi kötüye kullanarak Yusuf'u her fırsatta itip kakar. Yine bir gün Yusuf annesinin mezarında ağlarken onu döverek, oradan uzaklaştırmaya çalışmış, Yusuf peygamberin duasıyla büyük bir fırtına çıkmıştır. Malik'in bu beladan kurtulmak için Yusuf'a yalvarmasıyla fırtına diner. Malik Yusuf'un yüce bir insan olduğunu o zaman anlar.

Eşir Yusuf peygamberin ağabeyidir. O kadar güçlüdür ki bir hamlesiyle bir fili helak eder.

Hārā: Yusuf peygamberin kendisinden çok bahsedilmeyen kardeşidir. Diğer kardeşleri gibi oldukça güçlü olan Hara, bir fersah uzaklıktaki ahuyu ok atıp helak edebilecek yetenektedir.

İbn-i Muğarrıbler: Kendisi hakkında fazla bilgi olmayan Kenan melikidir. Yakup oğulları tarafından “Yusuf’u yedi” diyerek getirilen kurdun kardeşini öldürmek istemiştir.

İnas: Yakub peygamberin kardeşi, Yusuf’un halasıdır. Annesiz kalan Yusuf’un bir süre bakımını üstlenmiş, sonra ondan ayrılmak istemediği için hileyle Yusuf’u yanında tutmuştur. Yusuf’un beline atadan kalma kemerini bağlayarak kemeri Yusuf’un çaldığını söylemiştir. O zamanın kanuna göre Yusuf halasına köle olmuştur.

Kāk: Hz. Yusuf’un ağabeylerinden biridir. Kak’ın kuvveti hakkında şöyle söylenir: O kadar güçlüdür ki, bir ejderhayı tutup helak eder ve kırk kat dolanmış zinciri bile koparır.

Kāri’a bin Tālun: Şeddād bin ‘Ād neslinden bir melikedir. Rivayete göre Mısır’a, yüzünün nuru ay nurundan çok bir köle getirildiğini duyunca tüm malını toplayıp onu almaya gider. Yusuf peygamberin yüzünü görünce yanında getirdiklerinin, ancak onun yüzüne bir kere bakmanın karşılığı olabileceğini söyler ve tüm varlığını fakir fukaraya dağıtarak Müslüman olur. Geri kalan ömrünü Kızıldeniz’de bir adada ibadetle geçirir.

Kıtfir: Hz. Yusuf’ı köle olarak satın alan Mısır Aziz’i ve Mısır hükümdarı Reyyan’ın hazinedarıdır. İsmi Kutifir, Itfir, Kutayfer, İzfir olarak da geçer. Tevrat’ta kendisinden Potifar olarak bahsedilirken Kur’an’da adı yazılmamıştır. Reyyan Şah olduğu halde Kıtfir’e geniş bir selahiyet vermiştir. Yusuf’u bir köle olarak değil de çocuğu olmadığı için evlatlık olarak eve getirir. Zeliha’yı seven, onun her dediğini yapan ancak eşine yaklaşma kabiliyetinden yoksun bir kişidir Kıtfir. Onuruna çok düşkün olduğu için, Zeliha’nın Yusuf’a iftira ettiğini anladığı halde, Yusuf’u zindana attırır. Yıllar sonra Yusuf ve Zeliha’nın aşkının büyüklüğünü anlayınca eşinden ayrılarak aradan çekilir.

Lāvī: Yusuf peygamberin ağabeylerinden biridir. Hikâyede çok bahsi geçmez; sadece bir arslanı yumrukla helak edecek kadar güçlü olduğu belirtilmiştir.

Leyāki: Yusuf peygamberin aynı zamanda teyzesi olan üvey annesidir. Yakup peygamberle birlikte Yusuf’ın saraya geldiklerinde Yusuf, peygamber babasıyla birlikte onu da tahtına çıkarmış ve ikisinin arasında oturmuştur. O zamanın geleneklerine göre, erkek ayaktayken kadının oturması hoş değildir.

Kardeşlerini ayakta tutup teyzesini tahta oturtması Yusuf'un teyzesine gösterdiği saygının da bir kanıtıdır.

Mâlik bin Za'ra: Hikâyede önemli bir yeri vardır. Yusuf'ı kuyudan çıkararak, kardeşlerinden satın alıp Mısır'da Aziz Kıtîr'e satan kişidir. Gördüğü bir rüya, çok değerli bir köleye sahip olacağı ve onun sayesinde servete ve rahata kavuşacağı şeklinde yorumlanır. Elli yıllık bir beklentiden sonra Yusuf'a sahip olur; ancak onun değerini anlamaz, güzelliğinin farkına onu sattığı an varır. Malik, Yusuf kendi kimliğini açıklayınca pişman olur ama yapılacak bir şey yoktur. Ondan kendisi için dua etmesini ister. Yusuf'un duasıyla put-perest olan Malik hidayete erer.

Râhil: Yusuf peygamberin süt annesinin adı. Yusuf ve Yakup peygamberin bu denli ayrılık acısı yaşamasına en önemli neden olarak onun bedduası gösterilir. Hz. Yakup, Yusuf'u emzirmesi için oğlu Beşir'i sattığında içi yanan kadın, Yakup'un da evlat acısı çekmesi için beddua eder.

Rahime: Hikâyede sadece bir yerde ismi geçen Yusuf peygamberin kızıdır.

Reyyân bin Velîd: Mısır hükümdarıdır. Bir gün rüyasında yedi zayıf ineğin yedi semiz ineği yediğini, yedi kuru başağın yedi yeşil başağa sarılarak onları kuruttuğunu görür. Memleketin önde gelen rüya tabircileri bu rüyayı yorumlamakta aciz kalır. Rüya, Yusuf peygamberin hayatında önemli bir dönüm noktası olur ve bu rüya sayesinde hapisten kurtularak Mısır'a hükümdar olur. İlme önem veren biri kişi olduğu, Yusuf'un bilgi ve becerisini görüp memleketin yönetimini ona bırakmasından anlaşılmaktadır. O, Sorunların ehil kişilerce çözümlenmesine önem veren bir kişidir. Bu yüzden Reyyan bin Velid için, ihtirasları ve makam düşkünlüğü olmayan biri, denilebilir.

Rubîl: Hz. Yusuf'un hem ağabeyi hem de teyzesinin oğludur. Şemun'a kıyasla daha merhametlidir. Diğer Yakup oğulları gibi o da çok kuvvetlidir; öyle ki, bir dağı yerinden koparıp başka bir yere atabilir

Süblî: Sadece bir yerde adı geçen İbn-i Yamin'in oğludur.

Şem'un: Yusuf'un ona kin ve düşmanlık besleyen ağabeyidir. Yusuf peygamberi kuyuya bırakacakları zaman onun gömleğini çıkarıp boynuna bıçak dayayacak kadar gaddardır. Bunun yanı sıra, bir nara atsa tüm Mısır ehlini helak edebilir bir güce sahiptir. Yakup peygamberin rüyalarının ona ve kardeşlerine anlatan da kendi öz annesidir.

Taknâli: Eserde adı çok geçmez. Demir pulada müşt vursa onu toz gibi yapacak kadar güçlüdür.

Taymus bin Tâlus bin Alkuma: Zeliha'nın babası ve Mağrib hükümdarıdır. Kuvvetli, kudretli ve şerefine düşkün bir insandır. Bu kadar gururlu olmasına rağmen, Zeliha'yı düştüğü kara sevdadan

kurtarmak için, Mısır Aziz'ine kızıyla evlenmesi için teklifte bulunur. Kızını çok seven ve tüm malını onun mutluluğu için harcamış bir babadır.

Yehūdā: Yusuf peygamberin diğerlerine göre en merhametli olan ağabeyidir. Kardeşleri Yakup peygamberin Yusuf'a karşı olan sevgisini kıskanıp onu öldürmeyi planladıklarında o, Yusuf'u öldürmeyip kuyuya bırakmayı önermiştir. Yusuf'un ölmediğini anladıklarında kardeşleri kuyuya taş atıp onu helak etmek istediklerinde Yehuda "Bu kuyu içinde zaten sağ kalacak değildir" diyerek ellerini tutar. Kurdun dile gelerek yalanlarını ortaya çıkaracağından korkan kardeşler, kuyunun yanına gidip Yusuf'un kolunu bacağını kesip babalarına getirmeyi düşündüklerinde yine Yehuda karşı çıkar ve her şeyi Yakup peygambere anlatmakla onları tehdit eder. Yusuf ölüm döşeğinde, Yehuda'yı kendisinden sonraki hükümdar ilan etmiştir.

Zelīhā: Farsçası Züleyha olan ismin iki şekilde farklı okunuşu hareke değişikliğine dayanmaktadır. Bazı kaynaklara göre gerçek adı Rail'dir. Kur'an'da ismen geçmez. Mağrip hükümdarı Taymus'un kızıdır. Zenginlik içinde dertsiz, tasasız bir yaşantısı vardır. Bu yaşantı, Yusuf'u rüyasında görüp aşık olduğunda yerini bunalımlı günlere bırakır. Başka bir rüyada yine Yusuf'u görmüş ve kendisine Mısır Azizi olduğunu söylemiştir. Kızının bu hastalıklı halinden kurtulması için Taymus, Mısır'a elçiler yollar ve Aziz'e kızını teklif eder. Zeliha Aziz'le karşılaştığında onun rüyasındaki kişi olmadığını görünce büsbütün delirir. Bu ruhsal halindeki dengesizlik, Aziz'in Yusuf'u eve getirmesiyle biter. Yusuf'a beraberlik teklifinde bulunur; ama her seferinde reddedilir. Bunun üzerine bir hileyle ona sahip olmak ister. Bu durumda kocasından korktuğu için Yusuf'u suçlar ve onu hapse attırır. Yusuf'un rüya ilmi sayesinde hapisten kurtulması yıllar almış, tekrar yüzyüze geldiklerinde Zeliha çok yaşlanmıştır. Hz. Yusuf'un duasıyla eski gençliğine ve güzelliğine kavuşur. Bu sefer Yusuf onunla birlikte olmak ister, Zeliha reddeder; çünkü artık hidayete ermiştir. Aziz ikisinin aşkının büyüklüğünü anlayınca Zeliha'yı boşar. Sonunda Zeliha, Hz. Yusuf'ta ilahi aşkı gördüğü için onunla evlenir ve iki erkek bir kız çocuk sahibi olurlar. Mutlu bir evlilik döneminden sonra Yusuf'un ölümüyle yıkılan Zeliha, bu ayrılığa daha fazla dayanamayarak kısa bir süre sonra ölür.

Zeylüm: Hakkında fazla bilgi verilmeyen Yusuf'un bu ağabeyi de o kadar güçlüdür ki yüzyıllık bile olsa köklü ağacı yerinden sökebilir.

2. ADI GEÇEN PEYGAMBERLER:

Âdem, Hz.: İlk insan ve ilk peygamberdir. Rivayetlere ve mukaddes kitapların beyanlarına göre Allah Âdem'i topraktan, eşi Havva'yı, Âdem'in kürek kemiğinden yarattı. Melekler gibi hayat geçirmelerini, ibadet etmelerini ve yalnız yasaklanan meyveden yememelerini ferman etti; hatta bütün meleklerle Âdem'e secde etmelerini ferman buyurdu. Yalnız meleklerin hocası bulunan Şeytân ki adı Azazil'dir, Âdem'in topraktan, kendisinin ateşten yaratıldığını, ateşin ulvi, toprağın süfli olduğunu söyleyerek secde etmedi, asi oldu. O günden itibaren şeytan insanlara musallat oldu. Havva'yı, onun vasıtasıyla da Âdem'i, eğer meyve-i memnûdan yerlerse ebedî hayata mazhar olacaklarına, ikna etti; yediler. Üzerlerindeki cennet elbiseleri birden sıyrıldı; çıplak kaldılar ve açık yerlerini incir yaprağıyla kapattılar. Allah Âdem'i Hindistan'da Serendip adasına, Havva'yı Cidde'ye attı. Yüzyıl birbirine hasret yaşadktan sonra affolundular (Onay 1992:15.)

Dâvûd, Hz.: Kendisine dört büyük semavi kitaptan Zebûr adlısı inzâl edilmiş olan bir Benî İsrâil peygamberidir. Kur'an'da ve hadislerde Hz. Davud'un çeşitli özellikleri belirtilmekle birlikte soy kütüğü ve hayat hikâyesiyle ilgili bilgi yoktur. Başlıca mucizesi demiri elinde balmumu gibi yumuşatmasıdır. Dâvûd demirci idi; kılıç ve zırh yapardı. Zebûr'un ayetleri veya sureleri demek olan Mezâmîr'i okurken dinleyenler kendinden geçirdi. Lahuti bir sesi vardı. Kalın ve halavetli seslere "Davudi ses" denmesi bu zatın sedasına telmihtir (Onay 1992: 117).

Eyyüb, Hz.: Kur'anı Kerim'de adı geçen peygamberlerden biridir. Ahd-i Atik'te başından geçenler ayrıntılarıyla verilir: On oğlu olan çok zengin bir peygamber iken tüm malını kaybeder ve oğulları ölür. Sonra çok kötü bir illete tutulur, kurtlar vücudunu yemeye başlar. Allah'ın bu felaketleri onu tecrübe için verdiğini düşünerek asla şikayet etmeyip Tanrı'ya şükreder. Bir gün Allah'ın emriyle ayağını yere vurur ve iki yerden su çıkar; birisiyle yıkanıp diğerinden içerek şifa bulur. Allah yeniden mal ve evlat verir. Tevrat'ın bir sifri bundan bahistir. Bütün dinlerde, şark edebiyatında sabır ve tahammül timsalidir. (Onay 1992: 160-161.)

Hârûn, Hz.: Hz. Musa'nın kardeşidir ve ona yardımcı olarak İsrailoğullarına gönderilen peygamberdir. Menşei bilinmeyen kelimenin Filistin Süryanicesinden Arapça'ya geçtiği tahmin edilmektedir. Kur'an'da yirmi yerde adı geçmekle birlikte hayatı ve faaliyetleriyle ilgili bilgi bulunmayan Harun, genellikle kendisinden üç yaş küçük kardeşi Hz. Musa ile birlikte anılmaktadır. Hz. Harun Hıristiyanlıkta, Tanrı ile insanlar arasında aracılık yapan Mesih'in bir örneği olarak kabul edilir. Kur'anı Kerim'de Harun'a vahiy geldiği, hidayete erdirildiği, lütufta bulunduğu ve Musa ile birlikte ona da furkan verildiğinden bahsedilmektedir (Harman 1997: 254-256).

İbrâhim, Hz.: Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam tarafından en büyük ata ve temel referans noktası kabul edilir. Tarih ve tefsir kitaplarında, Harran'da dünyaya geldiği ve babasının kendisini Bâbil'e götürdüğü rivayet edilir. Bugünkü Urfa şehrine tarih içinde Edessa, Orhai, Urhay ve Ruha adlarının verildiği bilinmektedir. Tevrat'ta Hz. İbrahim'e gösterilen hedefle takip ettiği güzergâh dikkate alındığında doğduğu şehrin Kaldeliler'in Ur şehri değil bu günkü Urfa olması, orada doğup ateşe atılmış, ardından Harran'a ve buradan da Filistin'e gitmiş bulunması daha makul görünmektedir. Müslüman tarihçilerin kaydettiğine göre kâhin ve münecimlerin o sene bölgede doğacak İbrahim adlı bir çocuğun halkın dinini değiştireceğini, Nemrut'un saltanatına son vereceğini söylemeleri, diğer bir rivayete göre ise kendisinin buna benzer bir rüya görmesi üzerine Nemrut hamile kadınları bir yere toplamış ve doğacak bütün erkek çocukların öldürülmesini, ayrıca erkeklerin eşlerinden uzaklaştırılmasını emretmiştir. Bunun üzerine Âzer, İbrâhim'e hamile kalan karısını Kûfe ile Basra arasındaki Ur şehrine götürüp bir mağaraya saklamış, İbrâhim bu mağarada doğmuştur. Kur'an'da İbrahim'in babasının ve kavminin taptığı putlara karşı mücadele ettiği ve bir tek Tanrı inancını savunduğu ifade edilir. Hz. İbrahim'in putları kırması ve bu yüzden putperestlerce ateşe atılmasına rağmen ateşin kendisini yakmaması onun tevhit mücadelesinin güzel bir hatırası olarak Kur'an'da ve bazı ayrıntılarla birlikte diğer kaynaklarda yer alır. Yaşı bir hayli ilerlemiş olduğu ve hiç çocuğu bulunmadığı için Allah'tan salih bir evlat ister. Hz. İbrahim'in ilk çocuğu hem Tevrat'a hem de Kur'an'a göre İsmâil'dir. Kur'an'da geçmiş peygamberler için de özellikle İbrahim öğretisine kalıcı bir değer yüklediği görülür. (Harman 2000: 266-271, 21. cilt)

İdris, Hz.: adı Ahnuh' (Hanuh) olan Hz. İdris, Hz. Şit torunlarından bir peygamberdir. Kendisine 30 suhuf kitap indirilmiştir. İdris'le ilgili farklı ve ayrıntılar ve rivayetler vardır. Hz. İdris'in Babil veya Mısır'da Münif'de doğup yaşadığı rivayet edilmiştir. Adem aleyhisselamın altıncı göbekten torunudur. Kendisine verilen birçok mucizeden bazıları; ağaçlarda ne kadar yaprak olduğunu bilmesi, havadaki bulutlara çekilmeleri için emir verebilmesi ve kendisinden sonra gelecek olan peygamberleri haber vermesi idi. İdris aleyhisselam 72 dil konuşurdu ve her kavmi hak dine kendi dili ile davet etmiştir. Kalem ile yazan ve iğne ile diken ilk insandır (Harman 2000: 478-480).

İsâ, Hz.: Hz. İsa, Kur'an'da, kendisine İncil'in indirilen, Hz. Muhammed'i müjdelediği bildirilen, "Allah'tan bir ruh ve kelime" olarak tavsif edilen, ancak kul olduğu vurgulanan peygamberdir. Hıristiyanlık'ta ise İsa Mesih Tanrı'nın oğlu, dolayısıyla tanrı kabul edilmektedir. Kur'an-ı Kerim'de on beş surede doksan üç âyette ismi veya bir sıfatı ile zikredilmekte, ağırlıklı olarak *Âl-i İmrân*, *Mâide* ve *Meryem* surelerinde doğumunun müjdenmesi, dünyaya gelişi, tebliği, mucizeleri, dünyevi hayatının sonu ve Allah katına yükseltilişiyle ilgili olarak bilgi verilmektedir. Kur'an'da İsa, İbni Meryem, Mesih olarak adlandırıldığı gibi başka isimlerle de anılmakta, ayrıca kendisine çok sayıda unvan verilmektedir.

Kur'an'a göre Meryem, ailesinden ayrılarak kendisine tahsis edilen yerde yaşarken Allah'ın ruhunu (Cebrael) tastamam bir insan şeklinde karşısında görünce korkudan Allah'a sığınarak ondan kendisine dokunmamasını ister. Melek ise ona tertemiz bir erkek çocuk bağışlamak üzere Allah tarafından gönderilmiş bir elçi olduğunu söyler. Meryem'in kendisine bir erkek eli değmediği, iffetsiz olmadığı halde nasıl çocuğu olabileceğini sorması üzerine melek bunun Allah için kolay olduğunu bildirir ve Meryem kendisine hiçbir erkek eli değmemişken İsa'ya hamile kalır. Kur'an'a göre İsa, İsrailoğullarına gönderilmiş ve kendisine kitap verilmiş mübarek bir peygamberdir. Hz. İsa'nın gösterdiği mucizelerden bazıları şöyledir: Beşikteyken olgun bir insan tavrıyla konuşması, Çamurdan yaptığı kuş şekline üfleyip onun canlandırması, anadan doğma körü ve alacalıyı iyileştirmesi (Harman 2000: 465-472).

İshak, Hz.: Hz. İbrahim'in Hz. Sâre'den doğan ve Tevrat ve İncil'de adı geçen peygamberdir. Kur'an'da İshak kelimesi 17 yerde geçer. Kur'an'a göre Hz. İbrahim, putperest kavmi tarafından ateşe atıldıktan ve ilahi yardımla kurtulduktan sonra kavmini terkederek bereketli topraklara kavuşur. İbrahim salih bir evlat için dua eder ve duası kabul olarak olur. Bu çocuk belli bir yaşa geldiğinde İbrahim'den onu kurban etmesi istenir. Baba ve oğul imtihanı geçerler; karşılığında kendilerine kurbanlık bir koç verilir ve salihlerden bir peygamber olmak üzere İshak müjdelenir. Bu ifadelerden İshak'ın onun ilk çocuğu olmadığı anlaşılmaktadır. Tevrat'ta Hz. İbrahim'im İshak'ı kurban etmek istediği ismen açıklanmıştır. 170 yaşında vefat ettiği düşünülen Hz. İshak babası İbrahim'in yanına gömülmüştür (Harman 2000: 519-521).

Lut, Hz.: Lut'un İslam kıssalarında ve Kuran'da, kitab-ı Mukaddes'ten daha büyük bir önemi vardır. Bu kolay izah edilebilir; çünkü Lut'un tarihi, günahkar (Kur'an'da zikredilmeyen) Sadum şehrinin tarihi ile alakalı olup, Peygamber nazarında, selefleri Hud, Salih, Nuh, Şu'ayb ile birlikte, mücadele eden bir peygamber idi. Lut Kur'an'da mürsel, Allah resulü, güvenilir peygamber olarak zikredilir ve o zamana kadar hiç bir kavmin başa çıkamadığı, vahşete sapan günahkarlara gönderilir. Onlar Lut'a inanmayarak, "Eğer sen hakikati söylüyorsan bizim üzerimize Allahın gazabını yağdır" derler ve Allah'ın gazabına uğrarlar (Grünbaum 1993:90-91).

Muhammed, Hz. (Mekke 570-Medine 632): Son ilahi din İslam dininin ve son kutsal kitap Kur'an-ı Kerimi tebliğe görevli son peygamberdir. Kur'anda geçen Ahmed ve Mustafa diğer isimleridir. Mekke'nin ileri gelenleri kabilelerinden Kureys'e mensup Abdulmuttalip'in torunu, Abdullah ve Amine'nin oğludur. Babası daha doğmadan vefat etmiş, 6 yaşında iken annesi Amine'nin vefatıyla yetim ve öksüz bir çocuk olarak dedesine teslim edilmiştir. 8 yaşında dedesinin de fevat etmesiyle amcası Ebu Talip'in himayesine geçmiş ve onunla ticaret faaliyetlere başlamıştır. Kendisi zengin olmadığından başkalarının mallarını panayırlara götürüyor, belli bir ücret alıyor veya kara ortak oluyordu. Bir defasında da Mekke'nin ileri gelen zenginlerinden dul bir hanım olan Hz. Hadice'nin

mallarını götürmüştür ve bu münasebet evlenmeleriyle neticelenmiştir. Bu sıralarda Hz. Peygamber 25, Hz. Hadice 40 yaşlarındadır. Bu evlilikten Hz. Paygamber'in ikisi erkek, dördü kız altı çocuğu olur. Hz. Fatıma hariç diğer çocuklarının hepsi Hz. Paygamber'den önce vefat etmişlerdir.

Hz. Muhammed 40 yaşlarındayken, 610 yılının Ramazan ayının 26. gününün gecesinde Cebrail gelerek paygamberlikle görevlendirildiğini bildirmiş, "Oku" emriyle başlayan Alak suresinin ilk beş ayetini getirmiştir. İlk Müslümanlar Hz. Hadice, Hz. Zeyd, Hz. Ali ve Ebu Bekirdir. Hz. Muhammed peygamberliğini ilan ettikten sonra büyük bir direnme ile karşılaştı, kendisiyle alay edildi, hakaretlere maruz kaldı, deli, mecnun, şair, kahin diye nitelendirildi. Peygamberliğinin dördüncü yılında Hz. Ömer'le Hz. Hamza'nın müslüman oluşları baskılara dayanamayıp Habeşistan'a göç edenlerin oradaki durumlarının iyi oluşları Mekkeli müşrikleri Müslümanlara çok yönlü bir ambargo uygulamaya sevketti. Bir netice alamadıklarını gören müşrikler kendi istekleriyle bu duruma son verdiler. Bu sıkıntıların hemen ardından Hz. Peygamber iki büyük acıyla karşılaştı. Hanımı Hz. Hadice'yi ve amcası Ebu Talib'i kaybetti. Hz. Muhammed Mekke ve çevresi dışında bir mekan aramaya başladı. Hac mevsiminde Mekke'ye gelen Medinelilerle Akabe mevkiinde gizlice görüşmeler yaptı. Bu görüşmeler sonunda Medineliler müslüman oldular ve Hz. Peygamber'le biatlaştılar. Bu durum Müslümanlara Medine'nin yolunu açtı. Müslümanlar 622 yılında hicret etti. Hz. Ebu Bekir'in kızı Hz. Aişe ile evlendi. Müslümanların Medine'de hem kendi içlerinde hem de diğer halklarla istikrarlı münasebetler kurmaları Mekkeli müşrikleri çok rahatsız etmeye başladı. Tam bu sıralarda Müslümanlara da cihad için izin çıktı. Mekkeli müşrikler Bedir (624), Uhud (625), Hendek (627), Mekke'nin fethi (630) Yahudilerle Benu Nadir, Benu kureyza, Beni Kaynuka, Bizans kuvvetleriyle Mute, tebuk; Berru Mustalik'le Müreyşi; Havazin ve Sakif kabileleriyle Huneyn savaş, gazve ve serriyeleri yapıldı. Bunların hemen hepsinde Müslümanlar galip geldiler veya zarar görmediler. Bununla beraber esas büyük zafer kan dökülmeden Mekke'nin fethedilmesiyle gerçekleşti. Hz. Peygamber hac için hazırlıkların yapılmasını emretti. etraftaki Müslüman bölgelere de haber salarak onların da Mekke'ye gelmelerini istedi. Hz. Peygamber 150.000'e yaklaşan Müslüman cemaatla veda haccını ifa etti, veda konuşmasını yaptı. Kur'an'ın son ayeti de bu sıralarda indi: "Bugün sizin dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslama razı oldum" (Maide\5). Hz. Peygamber hacdan Medine'ye dönüşünün hemen ardından hastalanır ve kısa bir müddet sonra, 632 yılında vefat eder (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi: 412-413).

Nüh, Hz.: Hz. Nuh İdris aleyhisselam'dan sonra, azan ve putlara tapan insanlara peygamber olarak gönderilmiştir. Yıllarca insanları dine davet eden, Nuh aleyhisselama kendi oğlu Yam yani Kenan bile iman etmeyince Allah Nuh ona bir gemi yapmasını emreder. Gemi bitince tufan olur, denizler taşar ve her taraf su dolar. Nuh aleyhisselam sayısı seksen kişi kadar olan iman edenler ile üç katlı olan gemiye biner. Bunun yanı sıra, her hayvandan birer çift alır. Oğlu Kenan'ı da gemiye almak ister; ama o "Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım" diyerek gemiye binmeyince bir dalga onu alıp boğar. 150 gün boyunca sular dağları aşar, insanlar ve hayvanlar telef olur. Yağmur durup sular çekilince gemi Cudi

dağına oturur. Hz. Nuh'a inanıp kurtulan insanlar aç oldukları ve dağda yiyecek olmadığı için Nuh emriyle ellerinde olan bütün yiyecekleri birleştirirler ve böylece ilk defa Aşure yemeğini yaparlar. İnsanlar Hz. Nuh'un 3 oğlu Sam, Ham ve Yafes'ten türediği için Hz. Nuh'a ikinci Adem de denir. Hz. Nuh gemicilerin ve marangozların piri sayılır, çünkü bu işleri Allah'ın ihsanıyla ilk defa o yapmıştır. 71. sure olan Nuh suresi Mekke'de nazil olup 28 ayettir.

Süleyman, Hz.: Beni İsrail peygamberlerindedir. Nübüvvetle saltanatı birleştirmiş bahtiyardır. Hz. Süleyman cinlerden ve insanlardan oluşan ordusu ile kurduğu hakimiyeti, muhteşem bir saraydan yönetirdi. Sarayında göz alıcı sanat eserleri ve görenleri hayran bırakıp etkileyen değerli eşyalar, benzersiz bir estetik anlayışı ile yerleştirilmişti. Hz. Süleyman, Sebe Melikesi Belkıs'ın varlığını kendisine haber getiren Hühüd sayesinde öğrenmişti: Bu bilginin üzerine Hz. Süleyman, güneşe secde eden ve şeytanın kendilerine süslü gösterdiği bir sistemi kabul eden Sebe halkını, imana davet etmek için onlara "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla" başlayan bir mektup göndermişti ve tüm kavmi kendisine teslim olmaya çağırmıştı. Sebe Melikesi o ana kadar hiç karşılaşmadığı kadar kesin bir üslupla tüm hükümdarlığını kendisine katmasını isteyen Hz. Süleyman'ın, bu mektubu karşısında çok şaşırılmıştı ve kendisini kesin olarak bozguna uğratacağından emin olduğu bu hükümdarı, kararından vazgeçirmek için ona yüklü hediyeler göndermek yolunu seçmişti. Hz. Süleyman Sebe Melikesi Belkıs'ın hediyelerini geri çevirince Sebe Melikesi Belkıs, onun sarayına gider ve o güne kadar hiç görmediği büyük bir mülk ve zenginlikle karşılaşır. Belkıs, böyle bir yeri meydana getiren akla ve o aklın üstünlüğüne hemen teslim olmuştur. Allah'a iman ettiğini söyleyerek Müslümanlardan olmayı kabul etmiştir.

Şuayib, Hz.: Kur'an'da zikredilmiş bir peygamberdir. 11. surenin 91. ayetine göre Hud, Salih ve Lut'tan sonra adı geçer. Vatandaşlarına vahdaniyet yanında, özellikle ölçü ve tartılarda dürüstlük önermiş, memlekette kurulmuş olan düzeni bozmaktan ve Allah yolundan uzaklaşmaktan onları men etmiştir. Halkın ileri gelenleri onu ve taraftarlarını reddedince ani bir yer sarsıntısına maruz kalarakölmüşlerdir (Buhl: 1979: 579-580).

Yaküb, Hz.: Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biridir ve soyu Hz. İshak vasıtasıyla Hz. İbrahim'e ve onun vasıtasıyla Hz. İbrahim'e dayanır. Kardeşi İys ile beraber ikiz olarak doğmuştur. Kardeşinden kaçarak dayısının yanına giderken gündüzleri saklanmış, geceleri yürümüştür. Bundan dolayı kendisine, geceleyin Allah'a yürüyen" kimse anlamında İsrail de denmektedir. Hz. Yaküb önce dayısı Leban'ın büyük kızı Leyya ile, sonra da küçük kızı Rahil ile evlenmiştir. Leyya'dan Rabil, Yehuda, Şem'un ve Lavi adındaki oğulları doğmuştur. Rahil'den Yusuf ve Bünyamin dünyaya gelmiştir. Diğer iki hanımdan olan altı oğluyula beraber toplam on iki oğlu ve bir kızı vardı.Hz. Yakub bir çok faziletinin yanı sıra rüya ilmene de vakıftı. Bu özellik oğlu Yusuf'ta da mevcuttu. Ayrıca bitmeyen sabır ve ümidiyle örnek bir peygamber olmuştur. Kendisi evlat acısı ve evlat ihanetiyle imtihan

edilmiştir. Kur'an'da onun hayatı Hz. Yusuf ile iç içe anlatılmıştır. Hz. Yakub'un gözlerinin kör olmasına, saçlarının ağarıp belinin bükülmesine sebep olan evlat imtihanı Kur'an'ın 12. suresi olan Yusuf suresinde ayrıntılı olarak anlatılmıştır (Taylan 1994: 370-372).

Yûsuf, Hz.: Hz. Yûsuf Kurân'da adı geçen peygamberlerden birisi olup, Yakup Peygamberin oğludur. Nesebi Hz. İbrahim'e kadar varır. Kur'an-ı Kerim'de kendi adını taşıyan bir sûre vardır ve tamamı 111 ayettir. Hz. Yusuf'un hayatı hakkında bilgi edindiğimiz Yusuf suresi üzerinde daha önce durulmuştur (Bk. Kutsal kitaplarda Yusuf).

Yûnus, Hz.: Adı Kur'an'da geçen peygamberlerden biridir. Soyu, Bünyamin vasıtasıyla Hz. Yakub'a ve onun vasıtasıyla de Hz. İbrâhim'e dayanmaktadır. O peygamber olarak, Dicle nehrinin kıyısında, şimdiki Musul'un yerinde bulunan, insanları küfür içinde bulunan Ninova şehrine gönderilmiştir. Hz. Yunus milletini otuz üç yıl Allah'a iman etmeye, küfürden kurtulmaya davet ederek tebliğde bulunur ve peygamberlik vazifesini yerine getirir; ancak sadece iki kişi ona imân eder. Milletinin bu şekilde küfürde direnmesi ve imana gelmemesi, Hz. Yunus'un zoruna gider. Kuran'da şöyle anlatılır: "Allah'ın izni olmadan Yûnus (a.s)'ın ayrılmaya kalkışması, iyi netice vermemiştir. Ninova'dan ayrılmak için bir gemiye binmişti. Geminin batmaya yüz tutması üzerine, hafiflemesi için yolculardan birinin suya atılması gerekti. Kimin suya atılacağını tespit için kur'a çekildi ve kur'a Yunus (a.s)'a isabet etti. Hz. Yunus denize atıldıktan sonra bir balık onu yutmuştu. Burada Yunus (a.s) hatasını anlamış ve nefsinin kınamaya başlamıştı. Balığın karnındaki karanlıklarda Allah'a yalvarmaya başladı. Bu şekilde iman ve inançla Allah'a sığınması neticesinde, Allah onu affetmişti. Bir süre sonra balık onu ağzı ile sahile bıraktı."

Zekeriya: İsrailoğullarına gönderilmiş son peygamberlerden olup Yahya peygamberin babasıdır. Kur'an'da rastlanan bilgiler daha çok onun yaşlılık dönemine aittir. Kendisinden en çok bahsedilen Luka İncil'inde Beyti Makdis'te dinî bir şahsiyet olarak görülmektedir. Dülgerlik yaparak hayatını kazandığı söylenen Zekeriya'nın çocuk hasretini Hz. İsa'nın annesi Meryem'i himayesi altına alarak gidermiş; ömrünün sonlarına doğru (70 küsur veya 95 yaşında) Yahya'nın doğumuyla sevinci artmıştır. Oğlunun sağlığına dokunacak kadar ibadete sarılması ve İncil'in tavizsiz bir savunucusu olması öldürülmesine neden olunca çok üzülen Zekeriya'nın, onu öldürenlerden kaçarken içine saklandığı ağacın kesilmesiyle hayatını kaybettiği rivayet edilmektedir (Furat 1988: 505-506).

3. ADI GEÇEN DİĞER ŞAHISLAR:

Abdullâh b. Cübeyr: Uhud Savaşı'nda Ayneyn Tepe'sindeki okçuların kumandanlığını yapan sahabidir. Uhud Savaşı'nın başında Hz. Peygamber, İslam ordusuna arkadan gelebilecek saldırılara karşı Ayneyn Tepe'sine Abdullah bin Cübeyr komutasında elli kadar okçu yerleştirir ve her ne nedenle

olursa olsun oradan ayrılmamalarını tenbihler. Savaşın başında Müslümanların galip gelmeye başladığını gören okçular Abdullah bin Cübeyr'in tüm çabalarına rağmen ganimet alabilmek için yerlerinden ayrılmışlar ve Cübeyr, emrindeki on okçuyla birlikte Mekkelilerle savaşmaya devam etmiş; ancak şehit düşmüştür. Al-i İmrân suresinin 152. ayeti, şehit oluncaya kadar Hz. Peygamber'in emrini yerine getirmeye çalışan Abdullah ve arkadaşlarını över (Fayda 1994: 93).

Abdullâh b. Zübeyr: Hicret'in ikinci yılında 624 milâdî yılında, Medine'de doğmuştur. Babası Zübeyr b. Avvam, Cennetle müjdelenen on kişiden biridir. Annesi, Hz. Ebû Bekir'in kızı Esmâ'dır. Medine'de muhâcirlerden ilk doğan bebek Abdullah b. Zübeyr'dir. Doğumu Hz. Peygamber tarafından sevinçle karşılanmış adını o koymuştur..Abdullah b. Zübeyr, Ashâb-ı Kiram'ın tefsir, hadis ve fıkıh âlimlerindedir. Hz. Osman zamanında Kur'ân-ı Kerim'in tanzim ve çoğaltılması için kurulan heyette bulunmuştur. Abdullah b. Zübeyr, bizzat Hz. Muhammed'den, babasından, annesinden, dedesi Ebu Bekir ile Teyzesi Aişe'den Ömer ve Osman gibi büyük sahabilerden rivayette bulunmuştur. Rivayet ettiği hadislerin sayısı otuz üç kadardır (Yıldız 1988: 145-146).

Âişe, Hz.: Ümmü'l-müminin Âişe bin Ebî Bekr es-Siddîk el Kureyşîye (ö. 58\678) Hz. Ebû Bekir'in kızı ve Hz. Peygamberin hanımıdır. Babası es-Siddîk lakabıyla tanındığı için kendisine Âişe es-Siddîka es sadaka bindis Sıddîk denilmiştir. Bi'setin 4. yılında (614) Mekke'de doğmuştur. Çocukluğu hakkında fazla bilgi olmayan Hz. Âişe Hicretin 2. yılı Şevval ayında Hz. Peygamberle evlenmiştir. Hz. Peygamberle evlenmiştir. Hz. Âişe Resul-i Ekrem ile evlendikten sonra üstün bir mevkive haklı bir şöhrete ulaşmıştır. Peygamber hanımlarının müminlerin anneleri olduklarını bildiren ve Hz. Peygamber'den sonra başkalarının onlarla evlenmesini ebebiyen yasaklayan Kur'an ayetleri (bk. Ahzâb 33\6, 53) gereğince "ümmü'l-müminin" diye anılmaya başlamıştır. Hiç çocuğu olmamıştır. Hz. Peygamber vefat ettiği zaman çok genç olmasına rağmen Kur'an-ı Kerimi ve Hz. Peygamberin sünnetini en iyi bilen, anlayan ve muhafaza eden Sahabilerin başında yer alırdı. Arap dilini iyi kullanması yanında fesahat ve belâgatıya da ünlü bir hatipti (Fayda 1989: 201-205).

Ali, Hz.: Hz. Peygamberin damadı ve dört halifenin sonuncusudur. Hicretten yaklaşık yirmi iki yıl önce (m. 600) Mekke'de doğduğu rivayet edilmektedir. Hz. Ali başta Bedir, Uhud, Hendek ve Hayber olmak üzere hemen hemen bütün gazve ve seriyelere katılmış ve bu savaşlarda Resul-i Ekrem'in sancaktarlığını yapmıştır. Onun İslamın yayılış tarihinde ve Müslümanlar arasındaki ilim, takva, ihlâs, samimiyet, fedakârlık gibi vasıflar bakımından üstün olduğu, Kur'an ve sünneti en iyi bilenlerden biri olduğu Sünnî ve Şifî kaynaklarlarca belirtilmiştir. Kur'an ve sünnete tam anlamıyla bağlı, dünyevi işlerden uzak kalmayı dileyen, takva sahibi ve idealist bir mümindir; ancak Şii dünyası İslam kamuoyunda benimsenmiş olan özellikleriyle yetinmeyerek bir fırka olarak teşekküllerindeki esas ve temel unsur olan imamet vasfı ve hakkı üzerinde de durur. Hz. Ali'nin, Hz. Peygamber tarafından Allah'ın emriyle kendisinden sonra ümmetin başına imam ve halife olarak tayin edilmiştir, görüşünün

İslam'ın genel prensipleri, hukuk anlayışı ve tarihî gerçeklere ters düştüğü düşünülmektedir (Fığlalı 1989: 371-374).

Altıparmak: Bk. *Terceme-i Sittîn li-Câmi'ul-Besâtîn*'in müellifi.

Ammâr b. Yâsir: Tam adı Ebü'l-Yakzan Ammar b. Yasir b. Amir el-Ansi'dir. Müşriklerin büyük işkencelerine uğramış ilk sahabilerden biridir. Annesi ve babası İslam tarihinin ilk şehitleri olmuştur. İslâm'ın yücelmesi için büyük gayretler gösteren Ammar, H.37/657 tarihinde Sıffin olayında şehit olmuştur. Rivayet ettiği 62 hadisin altısı Buhari ve Müslim'in sahihlerinde yer almıştır (Fayda 1991: 75-76).

Ashab-ı Kehf: Bir mağarada yıllarca uyuduktan sonra terar uyandıkları Kur'an-ı Kerimde haber verilen arkadaş grubu. Ashab-ı Kehf kıssasının anlatıldığı Kur'an-ı Kerim'in on sekizinci suresinin 9-26. ayetlerinde bildirildiğine göre putperest bir kavmin içinde Allah'ın varlığına ve birliğine inanan birkaç genç bu inançlarını açıkça dile getirip putperestliğe karşı çıkmış, taşlanarak öldürülmekten veya zorla din değiştirmekten korktukları için mağaraya sığınmışlardır. Yanlarındaki köpekleriyle birlikte derin bir uykuya dalan gençler muhtemelen 309 yıl uyumuşlardır. 6 veya 7 kişi olduğu söylene de Ashab-ı Kehf kaç kişi olduğu konusunda kesin bilgi yoktur. Bu kıssayla verilmek istenen mesajı samimeyetle iman edip inançlarını gereği gibi yaşayanların Allah'ın mutlaka başarıya ulaştırdığı ve nihayet herşeyi yoktan var eden Allah'ın insanları yeniden diriltmeye muktedir olduğudur (Ersöz 1991: 465-467).

Âsiye: Müfessirler Asiye ismini Kur'an'da iki defa adı geçen, Firavun'un zevcesine verirler; Tevrat'ta ise, bu kadın Firavun'un kızı olarak kaydedilir. Her ikisi hakkında aynı olay anlatılır. Kur'an'da Asiye'nin ağzından, "Yarab! Cennette bana bire ev yaptır, beni Firavun'dan, onun yaptığı işlerden ve zalim kimselerden kurtar" denir. Bu ayet nedeniyle musevi olduğu söylenen Asiye'nin Firavun'un ağır muamelesine hedef olduğu; hatta yüksek bir yerden kayalar üzerine atıldığı da söylenir. Asiye'nin yalvarması üzerine Allah ruhunu kendine celbetmiş, yalnız cesedi taşlar üstüne düşmüştür. Aynı zamanda Firavun'un onu sopa ile öldürttüğü; fakat Musa onun için nezd-i İlahi'de niyazda bulunduğundan, ızdırap ve elem çekmediği hikâye olunur (Wensinck 1993: 675-76).

Asmâ'î (740-828): Meşhur Arap filologlarından olup 122 (740)'de Basra'da doğmuş ve 213 (828)'te aynı şehirde ölmüştür. Kuvvetli hafızası nedeniyle devrinin bütün ilimlerini kavramış olduğu gibi, bedevîlerin dilini ve bu dilin bütün lehçelerini öğrenmiş ve bütün şiirlerini ezberlemiştir. Bu yüzden devrinin önde gelen lisaniyatçılarından başında gelir. Harun Reşid kendisini oğlu el-Emin'e mürebbi tayin edince halifenin himayesi altında herkesçe kabul gören bir rehber olmuştur. Birçok eseri bulunan düşünürün bazı el yazmaları Bağdat'ta şahısların elinde bulunduğundan bu yazmalar üzerinde titiz bir araştırma yapılamamıştır (Haffner 1978: 679).

Bāyezīd-i Bīṣṭāmī (ö.234/848): İlk büyük mutasavvıflardan olan Bayezidi Bistami'nin hayatı hakkında az bilgi vardır. İran'ın Horasan eyaletinde bulunan Bistam kasabasında doğmuştur. Ölüm tarihi arasındaki rivayetler arasında gerçeğe en uygun olanı 234/ 848'dir. Tasavvufun doğuş devrinde yaşayan Bayezidi Bistami'nin çağdaşı mutasavvıfların birçoğu ile ilgili menkıbeleri vardır. Tasavvuf tarihinde sekr, fena, melamet, tevhid, marifet, muhabbet ve mirac gibi konulardaki sözleri ve şathiyeleri ile tanınır. Bayezid, tasavvufi görüşlerini Farsça olarak ifade eden ilk sufilerdendir ve daha sonra bu sözler Arapçaya tercüme edilmiştir. Onun söz ve şiirlerini içerdiği rivayet edilen bazı risaleler Abdurrahman Bedevi tarafından *Şatahātü's-şūfiyye adlı* eser içinde neşredilmiştir. Türbesi Bistâm'dadır (Uludağ 1992: 238-241).

Belam b. Bâūrā: Tevrat ve İslami kaynaklarda önceleri iyi bir mümin iken daha sonra Hz. Mûsa ve kavmi aleyhine hile tertiplediği için cezalandırıldığı rivayet edilen kişi. Araf suresinin 175 ve 176. ayetlerinde kastedilen kişinin Tevrat'ta da zikredilen Bel'a b. Bâvrâ olduğunu, söz konusu ayetlerden önce Hz. Mûsa ve İsrailoğullarından bahsedilmesinin de bunu gösterdiğini belirtirler (Harman 1992: 389-390).

Belkıs: Yemen'de Sebâ denilen mülkün melikesi idi. Bir gün peygamber Süleyman'ın yolu bu havaliye uğradı. Hüdüd'ü su bulmak için gönderdi. Hüdüd dönüşünde Belkıs'e ve memleketine dair de haber getirdi. Belkıs çok güzeldi. Fakat puta tapardı. Süleyman, ona imâna davet için bir name gönderdi. Belkıs memleketin büyükleriyle görüştü. Bir elçi, nâme ve hediyeler gönderdi. Fakat Süleyman kabul etmeyerek Belkıs'ın veziri Asaf ism-i a'zam kuvvetiyle tahtıyla beraber Belkıs'ı Süleyman'ın yanına getirdi. Görüştiler, neticede Süleyman'ın zevceliğini kabul etti. Peygamber Süleyman ile aralarında geçen kıssa, tarih ve tefsirlerinde geçer. Türkler Balkız deler (Onay 1992: 74).

Câbir b. Abdullâh: (ö. 78/697): Hazrecoğullarının Beni Selem Kabilesinden olup 607 yılında Medine'de dünyaya gelmiştir. Hz. Peygamberle birlikte on dokuz gazveye katılmış ve onun özel ilgisine mazhar olmuş sahabilerden biridir. Binden fazla hadis nakleden altı sahabeden biri olarak 1540 rivayeti hadis külliyyatında yer almıştır. Rivayetleri toplu olarak Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde bulunmaktadır. Medine'de Fetva veren sahabiler arasında bulunan Cabir'in verdiği fetvalar bir küçük cüz tutar. Hayatının sonlarına doğru gözlerini kaybeden Cabir'in ölüm yılı konusunda farklı tarihler var ise de 78 (697) yılında öldüğü düşünülmektedir (Kandemir1992: 530-532).

Câfer es-Sâdık (113b/17), (124a/03): İsnâşeriyyenin altıncı, İsmailiyye'nin beşinci imamı, Caferî fikhının kurucusudur. 80 (699) veya 83 (702) yılında Medine'de doğan Câfer es-Sâdık'ın soyu baba tarafından Hz. Ali'ye, anne tarafından Hz. Ebûbekir'e dayanmaktadır. Hadis, tefsir, fıkıh, akaid, cedel,

lugat ve tarih gibi alanlarda yoğun bir faaliyetin görüldüğü, değişik görüş ve fikirlerin firkalaşmayı meydana getirmeye başladığı 8. yüzyılda İslami konulardaki düşüncelerini daha toplayıcı bir tarzda ortaya koymuş; bununla birlikte sapık fırkalarla da mücadele etmiştir. Hadis ilminde sika kabul edilmektedir. Cafer es-Sadık'a göre insanların başlıca yapması gerekenler; Allah'ı kainatın yaratıcısı ve yöneticisi olarak tanımak, O'nun nimetlerini ve O'na yapılması gerekenleri bilmek ve küfürden kaçınmaktır (Öz: 1993: 1-3).

Cüreyc: Muhammed b. Sîrîn kanalıyla rivayet edilen hadise göre beşikte üç kişi konuşmuştur. Bunlardan Biri Hz. İsa, diğeri Cüreyc hadisesindeki çocuk, üçüncüsü de Benî İsrâil'den bir kadının çocuğudur. Cüreyc mabedinde iken bir kadın onu yoldan çıkarmak amacıyla gelir ve kendisiyle cinsî ilişkide bulunmasını teklif eder, fakat teklifi reddedilir. Bunun üzerine kadın, mâbedin yanında koyun gütmekte olan bir çobanla ilişki kurar ve ondan hamile kalarak bir oğlan doğurur; çocuğun babasının da Cüreyc olduğunu söyler. Halk zahid olarak tanıdığı Cüreyc'le ilgili haberi duyunca ona hakaret eder ve mâbedini yıkar. Bu iftira üzerine Cüreyc abdest alıp namaz kıldıktan sonra çocuğa, “Baban kim?” diye sorar. Çocuk da, “Çobandır” cevabını verir. Bunun üzerine halk Cüreyc'in mabedini altından yapmak ister, fakat o sadece çamurdan yapılmasına rıza gösterir (Küçük1993: 137-138).

Ebû Ali Dekkâk: (ö.405/1015) Nişabur'da doğmuş, Ruzbari ve Şibli'nin sohbetlerinde bulunmuş olan Horasanlı sufi Nasrabadi'ye intisap etmiştir. Daha sonra Nişabur'a dönerek cuma günleri halka vaaz vermeye başlar. Dekkak çok tesirli bir hitabet yeteneğine sahipti. Kuşeyri, Dekkak'ın uzun süren hastalıktan sonra vefat ettiğini bildirir. Iraklı sufilerin görüşlerini telkin eden Dekkak konuşmalarında mürid, evliya, keramet, sema hakkında izahlarda bulunur. Dekkak'tan en geniş şekilde bahseden damadı Abdülkerim el-Kuşeyri *Risâle'*sinde onun birçok sözünü aktarmıştır (Uslu 1994: 112).

Ebû Āsım en-Nebil Basrî (107b/01): Aslen Basralı olup rebülevvel 122'de (Şubat 740) doğmuştur. “Akıllı, asil ve ahlaklı kimse” anlamına gelen Nebil lakabının kendisine hocası İbn Cüreyc tarafından verdiği Ebu Asım hadis rivayet ederken eline kitap almaz ve ezberinden söylerdi. Ezberindeki rivayetlerin miktarının bin kadar sağlam hadis olduğu Ebû Dâvûd et-Tayâlisî tarafından ifade edilmiştir. Bazı rivayetleri *Kütüb-i Sitte'*de yer almıştır. Kendisinin bir hadis cüzü bulunduğu kaydedilmektedir. 14 zilhicce 212 (5 Mart 828) tarihinde Bağdat veya Basra'da vefat etmiştir (Kandemir 1994: 99-100).

Ebû Bekir: Fil vakasından üç yıl kadar sonra Mekke'de doğan Ebubekir, “çok samimi, çok sadık” anlamına gelen siddîk lakabıyla anılmaktadır. Bu lakap kendisine mirac olayı başta olmak üzere gaybla ilgili haberleri hiç tereddütsüz kabul ettiği için bizzat Resul-i Ekrem tarafından verilmiştir. Resul-i Ekrem'e en yakın sahabî olan Ebubekir'den, Peygamber bütün işlerini ona danıştığı için, bazı

kaynaklar “peygamber veziri” diye söz etmektedir. İslam tarihinde “halife” tabiri ilk defa Hz. Ebubekir hakkında kullanılmıştır. Onun tesirli konuşmaları fesahat ve belagat bakımından olduğu kadar, muhtevalarının güzelliğiyle de ünlüdür. Hz. Ebubekir’in bir kitap haline getirilen vecize niteliğindeki sözleri bazı müellifler tarafından şerh edilmiştir. Kur’an-ı Kerim’i en iyi ve en süratli şekilde anlayıp ezberlemiş; hilafeti sırasında onu mushaf haline getirerek İslamiyet’e büyük bir hizmette bulunmuştur. Resuli Ekrem’den 142 hadisi rivayet etmiştir. Bu kadar az hadisi rivayet etmesinin nedenleri Hz. Peygamberi iyi bir şekilde hatırladığı dönemde yaşaması ve halifelik döneminin kısalığıyla açıklanabilir. 13/634 yılında vefat etmiştir (Fayda 1994: 101-108).

Ebû Bekir Ahmed bin Muwammed bin Zeyd et-Tûsî Krş. Gazzâlî.

Ebû Bekir Verrâk: Evliyanın meşhurlarından olup İsmi Muhammed bin Ömer, künyesi Ebubekir, lakabı Verrak’tır. Doğum tarihi bilinmemekte olup 280/893 senesinden önce vefat ettiği tahmin edilmektedir. Aslen Tirmizli olup, Belh şehrine yerleşmiştir. Zamanının büyük âlimlerinden ve evliyanın meşhurlarından olan Ahmed bin Hadreveyh ve Muhammed bin Ali Hakim Tirmizî'nin derslerinde ve sohbetlerinde bulunup kemale ermiştir. Veli yetiştiren manasında "Müeddib-ül-Evliya" lakabıyla anılmıştır (İlhan: 137-138).

Ebû Hüreyre: Cahiliye devrinde adı çeşitli kaynaklarda Abdüşems, Abdüamr, Sükeyn şeklinde anılan Ebu Hüreyre'nin adının koyun otlatırken bulduğu kedi yavrularını (Ar. hir kedi, ism-i tasgiri hüreyre) elbisesinin eteğine doldurup onlarla oynaması sonucu verildiği söylenir. Kısmen Hayber fethine daha sonra yapılan bütün gazvelere katılmıştır. Binden fazla hadis rivayet etmesi sebebiyle en çok hadis bilen ve hadisleri en iyi ezberleyen sahabi konumundadır. Böyle olmasının nedeni, Hz. Peygamberle ilgili her şeyi öğrenme isteğiyle onun yanından hiç ayrılmamış olmasıdır. Bunun yanı sıra çok hadis rivayet etmesini bir başka şahit getirmedikçe kabul etmeyen kişiler de çıkmıştır. Bunlar bazı hadisleri uydurma olarak kabul etmişlerdir. Ebu Hüreyre hakkında aleyhinde ve lehinde olmak üzere birçok eser kaleme alınmıştır (Kandemir 1994: 160-167).

Ebû Cehil: Tam adı Ebû'l Hakem Ebû Cehl Amr. B. Hişâm b. Mugire el Kuveyşi el Mahzumi (ö. 2\ 624)'dir. Hz. Muhammed'in ve İslam'ın azılı düşmanlarındandı. Yaklaşık 570'te Mekke'de doğdu. Asıl adı Amr olup Kureyş'in Mahzum koluna mensuptur. Abu'l Hakem olan künyesi İslamiye düşmanlığından dolayı Hz. Peygamber tarafından Ebû'l Cehil şeklinde değiştirilmiştir. Ticari Nüfus ve servetinden güç olan alan Ebû Cehl hayatı boyunca İslamiyet aleyhine çalışmış, halkın müslüman olmasını engelleyerek, müslüman olanları da inançlarından vazgeçirmek için uğraşmıştır. Bedir savaşında katledilerek Bedir'deki kör kuyularından birine atılmıştır (Kapar 1994: 117-118).

Ebü'd-dürdâ: Dımaşk kadılığı ve Kur'an muallimliği yapan sahabidir. Bedir gazvesi sırasında ve ensardan en son kişi olarak Müslüman olduğu rivayet edilmektedir. önceleri ticaretle uğraşan Ebü'd-dürda, İslamiyeti seçtikten sonra kendini ibadete vermiştir. Hz. Ömer ve Hz. Osman zamanlarında pek çok kişiye Kuran okuma dersleri vermiştir. Ebü'd-dürda tefsir, fıkıh, hadis ve kıraat sahalarında devrinin ileri gelenlerindendi. Yıllarca kadılık görevinde bulunmuş olan zat, bir başka önemli yönü de Kur'an öğretmenliğidir (Aydınlı 1994: 310-311).

Ebü Süfyân: Ebû Süfyan sahr b. Harb b. Ümeyye (ö. 31\ 651-652) Kureyş kabilesinin reislerinden olan Sahabi hicretten 57 yıl önce (m. 565) Mekke'de doğmuştur. Okuma yazma bilen çok az sayıdaki Mekkeliden biriydi. Resulullahın Peygamberliğini ilan etmesinden sonra İslama cephe aldı. Ebû Cehil'in Bedir Savaşında öldürülmesi üzerine Mekke müşriklerinin reisi oldu. Mekke'nin fethinden önce arkadaşı Abbas b. Abdülmuttalib'in ısrarıyla Hz. Peygamberin huzuruna çıkarak İslamiyeti kabul etmek zorunda kaldı. 31'de (651-652) Medine'de vefat eden Ebû Süfyân Resul-i Ekrem'den hadisler de rivayet etmiştir (Aycan 1994: 230-232).

Ebü Talib: Ebû Tâlib Abdülmesaf b. Abdülmuttalib b. Hâşim el-Kureşt el-Hasimi (ö. 619). Hz. Peygamberin amcası olan Ebû Talib 535 yılında doğdu. Babası Abdülmuttalib ölümünden önce sikiz yaşında olan torunu Muhammed'in bakımını kendisine vasiyet etmişti. Kureyş içinde önde gelen, sözü dinlenen, saygı duyulan bir kimse olup yeğeninine üzerine titrer, iyi yetişmesi için elinden geleni yapardı. Ebu Talib Peygamber'in İslamiyeti kabul etmesi yolundaki ısrarlı tekliflerini hep cevapsız bırakmasına rağmen Resuli Ekrem'i ve müslümanları himaye konusunda son derece cesur davranmıştır. Anlaşıldığına göre, yeğenini en zor şartlarda savunmasına rağmen Arap kabile reislerinin gururları ve atalarının yoluna bağlo olma zaafı yüzünden İslamiyeti kabul ettiğini açıkça söylememiştir (Fığlalı 1994: 237-238).

Fâtımâ: Ümmü'l-Haseneyn Fatıma bin Muhammed ez-zehra. Bısetten yaklaşık bin yıl önce (m. 609) bir kısım tarihçilere göre Kureyşin Kabe'yi yeniden inşası sırasında (m. 605) Mekke'de doğdu. Hz. Peygamber'in en küçük kızı olduğu görüşü daha doğru kabul edilmektedir. Hz. Ali ile evlenerek Hz. Peygamber'in soyunu devam ettirmiştir. Hasan, Hüseyin, küçük yaşta ölen Muhassin, Ümmü Külsüm ve Zeynep ünlü çocukları oldu. Babasına çok düşkün olan Fatıma babasının vefatından sonra sarsıldı. Hz. Fatıma, resulullah ölümünden beş buçuk ay sonra 3 Ramazan 11'de vefat etti. Babasının uygun gördüğü hayat tarzını benimseyerek onun gibi sade yaşadı. Hz. Fatımadan on sekiz hadis rivayet edilmiş olup tamamı kütüb-i Sitte'de yer almaktadır (Kandemir 219-223).

Gazzâlî: (ö.H.505/M.111). Hüccetü'l-İslam. Tam künyesi Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Gazzâlî et-Tûsî'dir. H. 450/M.1058 yılında Tûs'ta dünyaya geldi. Doğduğu kasabaya nisbetle Tûsî diye de anılmakla birlikte onun adını bile unutturacak derecede meşhur olan

nisbesi Gazzali'dir. İleri düzeydeki ilk öğrenime 465'te (1073) Ahmed b. Muhammed er-Razkani (Râzekânî) adlı âlimden fıkıh dersleri alarak Tûs'ta başlayan Gazzâlî daha sonra Cürcân'a giderek burada İsmaili denilen bir zatın öğrencisi oldu. Tuslu bir grup gençle birlikte Nîşâbur'a giderek buradaki Nizamiye Medresesi'ne girdi ve dönemin en tanınmış kelâm âlimi olan İmamü'l-Haremeyn el-Cüveynî'nin öğrencisi olma şansını elde etti. Cüveynî'nin vefatı üzerine (478/1085) Nizamülmülk'ün nerede olduğu bilinmeyen karargâhına gitmesi Gazzali'nin hayatında önemli bir dönüm noktası teşkil eder. Daha yirmi sekiz yaşında bulunmasına rağmen Nizamülmülk tarafından saygıyla karşılanması onun Gazzâlî'yi yakından takip ettiğini göstermektedir. Büyük bir devlet ve siyaset adamı olan Nizâmülmülk ilmini ve zekâsını keşfettiği Gazzali'yi, hem mensubu bulunduğu Şafii mezhebini güçlendirme hem de Sünnî yönetime karşı baş kaldıran ve İslâm dünyası için büyük tehlike teşkil eden batını hareketini durdurma planı açısından uygun bir eleman olarak görmüş olabilir. Kaynaklarda, Gazzali'nin dört yıl süren Nizâmiye'deki müderrislik dönemi aynı zamanda onun kitap telifi bakımından en verimli devresi olarak gösterilir. Gazzali'nin bu dönemde daha ziyade Batınlıkla ilgilendiğini anlaşılmaktadır. Başlıca eserleri: *el-Müstazhiri ihyâ'ü 'ulûmi'd-dîn*, *el-Maksadü'l-esnâ fi şerhi esmâ'ilâhi'l-hüsnâ*, *Bidâyetü'l-hidâye*, *Cevâhirü'l-Kur'ân*, *Kimyâ-yı Sa'adet*, *Eyyühe'l-veled* sayılabilir (Karlığa 1996: 522-530).

Habeşi Bilâl: Hz. Peygamberin ilk müezzini olan sahabidir. Hicretten kırk yıl kadar önce (581 civarı) Habeş asıllı bir köle olarak Arabistan'ın batı tarafındaki Serat'ta veya Mekke'de Cumah kabilesi içinde dünyaya gelmiştir. İslamiyeti Hz. Ebubekir vasıtasıyla kabul eden Habeşi Bilal, Hz. Peygamber'in öğrettiği ezanı onun emriyle ilk defa okumakla meşhur olmuştur. Hz. Peygamberin yanından hiç ayrılmamış ve Peygamber'in vefatından sonra bir daha ezan okumamıştır. Habeşi Bilâl'den hadis rivayet edenler arasında Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Üsâme b. Zeyd gibi meşhur sahabiler ve Ebu İdris el-Havlani, Said b. Müseyyeb ve İbn Ebu Leyla gibi tabiiiler vardır (Fayda 1999: 152-153).

Hâbil-Kâbil: Tevrat'a göre Kabil, Hz. Adem ile Havva'nın ilk, Habil ise ikinci oğludur. Habil koyun çobanı, Kabil ise çiftçi olmuş; bir müddet sonra Kabil toprağın mahsulünden, Habil de sürünün ilk doğanlarından Rabbe takdimde bulunmuş; fakat Rab Kabil'in değil, Habil'in takdimini kabul etmiştir. Buna sinirlenen Kabil Habil'i öldürünce Tanrı tarafından lanetlenmiştir. Kur'an'da isim verilmeden ikisinin de Allah'a kurban sundukları, kurbanı kabul edilmeyenin diğerini öldürdüğü yer alır. tarih ve tefsir kıstaplarında anlatılanlara göre kurban sunma işine neden evliliklerdir. İlk batında doğan çocuklar Kabil ve Aklima, ikinci batında doğanlar Habil ve Lebuda'dır. Her batının erkeğinin bir diğer batının kızıyla evlenebileceği kararına Kabil karşı çıkar; çünkü kendi ikizi Habil'inkinden güzeldir. Aklima ile evlenmek isteğinde diretince Allah'ın kimi haklı görürse onun kurbanını kabul edeceği söylenir. Tarih ve tefsir kitaplarında yer alan bu tür rivayetler genellikle Yahudi ve Hıristiyan menşelidir. (Harman 1996: 376-378).

Hafs bin Gıyās: H.117-M.735'te Kufe'de doğmuş döneminin önemli âlimlerinden fıkıh dersleri almıştır. Hafs hadis münekkitlerince sika kabul edilmekle beraber tedlis'te bulunmakla itham edilmiş, ömrünün sonlarına doğru hafızası zayıfladığı için bu dönemde rivayet ettiği hadislerin itiyatla karşılanması gerektiği söylenmiştir. Kendisinden 3000 veya 4000 civarında hadis rivayet edilen Hafs Harun Reşit zamanında Bağdat'ın doğu kesiminde ve Kufe'de kadılık yapmıştır. Hafs bin Gıyās'ın 195 veya 196'da öldüğüne dair bazı kayıtlar varsa da kuvvetli rivayet onun, 194'te (810) Kufe'de vefat ettiği'dir (Köse 1997:118).

Hafsa: Halife Ömer'in kızı ve Peygamber'in eşi ilkin kureyşî Humays b. Muzafa ile evlenmiş, çocukları olmadan kocası Bedir savaşından sonra Medine'de vefat etmiştir. O sırada Hafsa 20 yaşlarında olmalıdır. Ömer'in müzaheretini sağlamak isteyen Peygamber, Uhut gününden sonra Hafsa ile evlenir. Peygamber bir aralık Hafsa'yı boşamış, lakin sonradan dinî faziletlerini takdir ettiği için, Allah'tan gelen emir üzerine, nikahı yenilemiştir. Aişe ile aynı mertebede olan Hafsa Peygamberin diğer işlerinden mümtaz mevkide idi; fakat Aişe'nin aksine babasının halifeliği zamanında bile, mütevazi bir rol oynamıştır. Marvan b. Al-Hakam'ın valiliği sırasında hicretin 45. yılında, 60. yaşında iken Medine'de vefat ettiği söylenmektedir. Peygamberden çocuğu olmamıştır (Lammens: 81-82).

Hâlid bin Velîd: (?-642). Peygamberin zamanında, yapmış olduğu yararlıklardan dolayı "Allahın kılıcı" ünvanını almış bir kumandandır. Müslüman olmadan önce, Uhud savaşında, Mekkelilerin sağ kanadını idare ederken yaptığı yerine müdahalelerle Peygamberin düşmanlarının savaşı kazanmasını sağlamıştır. 8. (629) senesinin başında Müslüman olduğunda Bizanslılara karşı yapılan seferde mağlup olan İslam kuvvetlerini güçlkle de olsa Medine'ye götürebildiği için bu unvanı aldı. Hims veya Medine'de ölmüştür. A. Müller onun hakkında "Harpten başka hiçbir şey tanımamış ve tanımak da istememiştir" der (Zettersteen 1993: 142-143).

Hallâc- Mansûr: İsmi Hüseyin bin Mansûr, künyesi Ebü'l-Mugis'tir. H.244/M.858 yılında İran'ın Beyza şehrinde doğduğu rivâyet edilmektedir. 306/919 yılında ise idam edilmiştir. Hallâc-ı Mansur'un İslâmiyeti yaymak için yıllarca dolaştığı, şehir şehir gezdiği bu seyahatleri sırasında pek çok kerâmetleri görülür. Kerametlerinden daha önemlisi onun marifet, hikmet ve ince manalar dolu sözleridir. Bunlar, onun ilim ve mârifette ulaştığı kıymetli dereceleri gösteren birer delildir. Hallac-ı Mansur'un idamına sebep olan "Enel-Hak" sözü, onun tasavvuf yolunda sahip olduğu kendi hal ve derecesine uygun ve kendi aşk sarhoşluğu içinde söylediği doğru bir sözdür. Zahiren kelime manası; "Ben Hakkım" demek olan bu sözün gerçek manası: "Ben yokum, Hak vardır." demektir (Apak: 133-134).

Hâm: Hz. Nuh'un oğullarından biridir. Kur'an-ı Kerîm'de Hâm'dan bahsedilmez. Tevrat'ta, Htz. Nûh'un üç oğlundan biri olarak genellikle Sam ve Yafes arasında zikredilmekle birlikte Nuh'un küçük oğlu olduğu belirtilir. Nûh'un çocuklarıyla ilgili Tevrat metinlerinde çelişki olduğu görülür. İslami kaynaklarda Ham'a dair verilen bilgiler Yahudi rivayetlerine benzemektedir. Hz. Nuh'un Hum, Sam ve Yafes adlı üç oğlu vardır. Dördüncü oğlu Ken'an (veya Yam) gemiye binmemiş ve boğulmuştur. Ham, babasının emrine karşı gelip gemide eşiyile ilişkide bulununca Hz. Nuh ona beddua etmiş ve Ham'ın soyu siyah derili olmuştur. Ham Sudanlıların atasıdır. Bir hadiste "Sâm Araplar'ın Hâm Habeşler'in Yâfes de Rumlar'ın atasıdır" denilmektedir (Kuzgun: 1997: 395-396).

Hasan Basrî: Hicretin ilk asrında yaşamış olan yüksek şahsiyetlerdendir. 21 (642)'de Medine'de dünyaya gelmiş; daha sonra gittiği Basra'da kuvvetli karakteri, zühd ve takvası, ilm ve belagatı ile şöhret kazanmıştır. Meşhur vaazlarında halka günah işlememeleri doğrultusunda telkinlerde bulunuyor, Allah korkusunu aşlamaya çalışıyordu. Hasan Basrî'den birçok hadis rivayet edilmesine rağmen, kendisi isnad tekniğine önem vermezdi; çünkü hadis onun için vaaz vasıtası idi. Basra mutasavvıfları onu kendilerinin şeyhi saymışlar; kendisi de hem sünniler hem de mutezile tarafından bir imam gibi zikredilmiştir. Uhuvveti meşhur olduğu içim fütüvvet birliklerinin de imam saydığı Hasan Basri 1 Receb 110 (10 teşrin 1. 728)'da vefat etmiştir (Uludağ 1997: 291-293).

Hatice, Hz.: Hz. Muhammed'in ilk hanımıdır. Kureys kavminden olan Hz. Hatice ticaretle uğraşan zengin, haysiyetli, şerefli bir kadındı. Ücretle tuttuğu adamlarla Şam'a ticaret kervanları düzenledi. Hz. Muhammed'in doğru sözlü, güzel ahlâklı ve son derece kendisine güvenilen bir insan olduğunu öğrenince, O'na ticaret ortaklığı önerdi. Hz. Muhammed, Hz. Hatice'nin bu teklifini kabul etti. Hz. Hatice bu ticaret kervanından çok memnun oldu; daha önce gönderdiği ticaret kervanlarına nazaran, bu sefer daha fazla kâr elde etti. O'na anlaştıkları ücretten fazlasını verdi ve Hz. Muhammed'e evlenme teklifinde bulundu. O zaman, rivâyetlerin birçoğuna göre, Hz. Muhammed 25 ve Hz. Hatice 40 yaşında idiler. Aralarında 15 yaş fark vardı. Bazı rivayetlerde bu yaş farkının daha az olduğu kayıtlıdır. Hz. Hatice'nin, Peygamber'den Fatıma, Ümmü Gülsüm, Zeynep ve Rukiye adında dört kızı, Kasım ve Abdullah adında da iki oğlu dünyaya geldi. Hz. Hatice Hz. Muhammed'e ona ilk inanan, onunla beraber namaz kılıp ona ilk cemaat olan kişi vasfını kazanmıştır. Hz. Hatice nübüvvetin onuncu yılında, Ramazan ayında vefat etmiş ve ve Mekke'deki Hacun kabristanına defn edilmiştir (Köksal 1991: 302-304).

Havvâ: İlk kadın, Hz. Âdem'in zevcesi ve insan neslinin annesidir. Rivayete göre, Âdem'in kaburga kemiğinden yaratılan Havva Adem'in karısı olur ikisi çıplak şekilde hiçbir utanç duymadan cennette yaşarken yılan kadını kandırır ve Allah'ın yasak kıldığı meyveden yedirir. Havva bu meyveyi Hz. Âdem'e de verir ikisinin de gözleri açılır, çıplaklıklarının farkına varırlar ve günah işlerler. Bunun üzerine ikisi de cennetten kovulurlar. Havva önce Kabil'i, sonra Habil'i dünyaya getirir.

Hızır: Hz. Musa döneminde yaşamış kendisine ilahi bilgi ve hikmet öğretilen kişidir. şahsiyettir. Kur'ânı Kerîm'de, isminden açıkça bahsedilmez. Ancak Kehf Sûresi'nin 60-82. âyetlerinde yer alan Hz. Musa ile ilgili kıssadan "Katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve kendisine ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kul..." (18/60-82) diye sözü edilen şahsın Hızır (a.s.) olduğu anlaşılmaktadır; çünkü sahih hadislerde bu şahsın Hızır olduğu açıkça belirtilmiştir. Müteahhir hadis kaynaklarıyla tarih ve tasavvuf kitaplarında Hızır'ın mitolojik bir kişiliğe büründürülerek tarihte uzun süre yaşayanlardan olduğu, kıyamete kadar da yaşamaya devam edeceği şeklinde bilgiler yer almaktadır (Çelebi 1998: 406-409).

İbni İshak: (ö.151/768): 80(699) yılında Medine'de doğan İbni İshak, eğitimin başta babası ve amcaları olmak üzere birçok şahsiyetten hadis, siyer-megazi, şiir, eyyamü'l-Arab ve Ensab bilgileri olarak tamamlamıştır. Mansur kendisini oğluna hoca tayin etmiş ve ondan başlangıçtan o güne kadar olan olayları içeren bir tarih kitabı yazmasını istemiştir. Yazdığı ilk nüsha saray kütüphanesine konmuştur. Yaşadığı dönemde "emirü'l-müminin" ünvanıyla anılan muhaddislerden olan İbni İshak'tan hadis ve megazi rivâyet edilmiştir. İlk defa megaziyi bir araya toplayan ve bu alanda bir kitap yazan kişinin İbn İshak olduğu belirtilmektedir. İbni İshak anlattığı konuların hadislerle irtibatın çok iyi kurmuş, bazen şahsi görüşlerini de ekleyerek birçok rivayeti bütünleştirmiştir. Onun Hz. Peygamberin biyografisine verdiği şekil bugün bile ana hatlarıyla korunmaktadır (Fayda 1999: 93-96).

İbni Abbâs: Hz. Peygamberin amcasının oğlu, tefsir ve fıkıh ilimlerinde otorite kabul edilen ve çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahabidir. Hicretten üç yıl kadar önce Mekke'de doğmuştur. Kuran-ı Kerim'in inceliklerini anlayıp yorumlaması için Hz. Peygamber'in özel olarak dua ettiği Abdullah bin Abbas'ın tefsir ilmindeki üstünlüğü, daha ilk devirlerden itibaren hemen herkes tarafından kabul edilmiştir. Ayetlerin nüzul sebeplerini çok iyi bildiği gibi Arap edebiyatına da vakıf bir şahsiyettir. 'Abdullah bin Abbas fıkıh ilminde de önemli bir yere sahiptir ve fetvalarının çokluğuyla meşhur olmuştur. İbni Abbas tefsir, fıkıh ve hadisten başka, Arap edebiyatı ve ensab ilmi alanlarında da derin bilgiye sahiptir olmasının yanı sıra iy bir hatip olarak nam salmıştır. Eserlerinden bazıları *Tefsiru İbn Abbas, Ğarîbü'l-Kur'an, el-luğat fi'l- Kur'an*'dır (Çakan: 76-79).

İbni Cüreyc: Ebû'l Velîd Abdümelik b. Abdülaziz b. Cüreyc el Kureyşi (ö. 150/ 767) 80 (699) yılında doğdu. Rum asıllı olup Ebu Halid künyesi ve Rûmî, Mekki, Umevi nisbeleriyle anılmıştır. Atâ b. Ebû Rebâhtan ders aldı. Daha sonra Amr b. Dînâr'ın talebesi olmuş, İbni Ebu Müleyke, Nâfi, Hişâm b. Urve, İbn Muhaysin, Meymur b. Mihmân'dan hadis dinledi. İbni Cüreyc Mekke dışına da seyahatler yapmış, Abdullah bin Abbas'ın hadislerini bir araya getirerek Halife Mansur'a sunmuş, karşılığında birşey almamasından yakınmıştır. İbni Cüreyc'in İslâm tarihinde kitap yazan ilk müellif olduğu söylenmiştir. *Tefsiru İbn Cüreyc, Kitabu's-Sunen, Menâsikü'l-Hac, cuz'u İbn Cüreyc* isimli eserleri vardır (Cerrahoğlu1999: 212-214).

İbni Semmāk: İbni Semmak lakabı ile meşhur olan evliyanın büyüklerindedir. İsmi Muhammed bin Sabih, künyesi Ebu'l-Abbas'tır. Doğum tarihi bilinmemektedir. İbni Semmak, zamanının önde gelen âlimlerinden ilim ve edep dersleri almıştır. Hişam bin Urve, Ameş gibi büyüklerden hadis dinleyerek bu ilimde mütehassıs olmuştur. Ma'ruf-u Kerhi talebelerinin önde gelenlerinden olan İbni Semmak'tan, Ahmed bin Hanbel hadis rivayetinde bulunmuştur. Hikmetli söz ve nasihatlarıyla meşhur olan İbni Semmak ömrünü Kufe'de geçirmiş ve 183/799 senesinde yine bu şehirde vefat etmiştir (Apak: 219-221).

İbrāhim bin Edhem: (ö.161/778) Horasan'ın Belh şehrinde dünyaya gelmiş, genç yaşta zühd yoluna girmeye karar verinceye kadar Horasan'da kalmıştır. Hakkında kaynakların verdiği bilgiler çok çeşitli olmakla beraber, onun zengin ve itibarlı bir ailenin çocuğu olduğu yolundaki bilgiler daha doğru gözükmetedir. Sahip olduğu tüm dünya nimetlerinden vazgeçip Horasan'dan ayrılmış ve Hicaz ve Rum bölgelerinde birçok şehri dolaşarak bostan bekçiliği, ırgatlık, değirmencilik gibi çeşitli işlerde çalışmıştır. Ameli ihmal etme endişesi yüzünden hadis toplamakla çok meşgul olmamış, kurduğu sohbet meclislerinde dostlarına nasihat ederek, uzakta bulunanların sorularını cevaplamıştır. Onun genellikle terğib ve terhibe dair rivayetlerinden elli bir tanesi Ebu Abdullah ibn Mende tarafından bir araya getirilmiştir (Öngören 2000:293-294).

İkrime b. Ebî Cehil: Meşhûr İslâm düşmanı Ebû Cehil'in oğludur. Önce İslâmın büyük düşmanlarından. Mekke'nin fethedildiği gün, öldürülmesi emir buyrulan altı kişiden biri olunca o gün Yemen'e kaçmak için gemiye biner. Yolda fırtına çıkıp, gemi batmak üzereyken, "Kurtulursam Muhammed'in ayaklarına kapanacağım" diye niyet eder. Kurtulup, Yemen'e varınca, Müslüman olmaya karar verir ve Hz. Muhammed ona İslamiyeti öğretir (Aydınlı: 2000: 42-43).

İmrān: İmran sülasesi ikidir. Birincisi Hz. Musa ile Hz. Harun'un babaları, yani Yakub'un oğlu Levi'nin oğlu Yashür'ün oğlu olan İmran'dır. Hz. Yakub'un babası İshak, onun da babası İbrahim'dir. Rivayet olunduğuna göre, bu İmran'ın da Meryem isminde bir kızı varmış ki bu kız Hz. Musa ile Harun'un büyük kız kardeşleridir. Hz. İsa'nın anası Meryem'in babası olan İmran b. Metan'dır ki, bu da İyşa oğlu Davud oğlu Süleyman peygamber soyundandır. Bu soy da yine Yakub oğlu Yehuda'nın soyudur (Harman 2000: 232).

Ka'b-ül Ahbār: Evliyanın büyüklerinden, rivayeti çok olan bir zattır. Yemen'de doğmuştur. Künyesi Ebu İshak'tır. Müslüman olmadan önce, yahudi âlimlerinin büyüklerindendi. Hazret-i Ömer zamanında Müslüman olduğu söylenir. Hazret-i Ömer'in hilafeti zamanında Medine-i Münevvere'ye gelerek Humus'a yerleşmiştir. Burada hazret-i Osman zamanında 32/652 tarihinde vefat etmiştir (Apak: s.35-36).

Kârûn: Kur'an'da Kârûn adıyla kıssası nakledilen bu kişi Tevrat'ta Korah diye anılmakta ve çöl hayatında Mûsâ'nın otoritesine karşı başlatılan isyan hadisesinde başrollü oynamaktadır. Tevrat'ta Hz. Ya'kûb'un oğlu Levi'nin oğlu Kohat'ın oğlu Yitshar'ın (İzhar) oğlu olarak gösterilir. Kur'an'ın Kasas suresinde (27/76-82) Karun Hz. Musa'nın kavminden, hazinelerinin anahtarlarını ancak güçlü bir topluluğun taşıyabildiği, zenginliğiyle mağrur bir kişi olarak takdim edilir. Karun gösterişi sevmekte, kavminin arasında ihtişamla dolaşmakta, bu ise bazılarının hayranlığını celbetmekteydi. Kavminin, servetiyle böbürlenmemesi gerektiği yönündeki uyarılarına karşı Kârûn bu serveti kendi bilgisi sayesinde yaptığını ileri sürüyordu. Nihayet kendisi ve evi yerin dibine geçirilmiş, bu âkıbetten ne kendini kurtarabilmiş ne de onu kurtaracak bir topluluk çıkmıştır. (Harman 2001: 519-520).

Kelbî: H.66/M.685 yılında Kufe'de doğmuştur. Âlim bir ailenin mensubu olup devrinin önde gelen Kuran müfessirlerindedir. Kendisi dil ve tarih tetkikleriyle uğraşmış, Kufe'de tefsir ve tarih dersleri vermiştir. Oğlu Abu'l-Munzir Hişam'la birlikte hadis tenkidi mümessillerinin tenkidine uğramışsa da bugünkü ilmi araştırmalar dindaşlarının dar görüşlü tenkitleri aleyhine olarak gerçekten ilmi usuller kullanarak varmış oldukları iddiaları teyit etmişlerdir. H.763/M.146'da ölmüştür (Apak: 549-560).

Kenân bin Nûh: Tevrat'ta Kenan hakkında pek az rivayet mevcut olup, bunlar da birbirini tutmamaktadır. Mayzavi bunu meşhur Nemrud'un babası olarak zikreder. Hakkında pek az şey bilinmektedir. Bir çokları XI, 44 v.d. ayetlerdeki hikayeyi ona atfederler. Bu ayetlere göre, Nuh'un oğullarından biri, babasının ısrarına rağmen onunla birlikte gemiye binmeyi kabul etmemiş ve böylece imansızlarla birlikte sulara gömülmüştür. Takvin'in muvani kısmında ise Ham'la Nuh'un oğlu olarak gösterilmiştir. Bir başka rivayete göre Ken'an Sam b. Nuh'un oğlu bir dördüncüye göre de Kuş b. Ham'ın oğludur (Joel 1993: 572-73).

Lokman: Hikmetle meşhur bir zat olup Kur'ân-ı Kerîm'de mezkur olmakla nübüvvetine kâil olanlar varsa da hakîm-i rabbânî ve muvahhid bir zat olması ihtimali daha kavîdir. Hazret-i Davut'la muasır olduğu mervi olup, Arap olması ihtimali vardır. Hicretten bin yıl önce Arabistan yarımadasının Umman cihetinde bu isimle bir hakim gelip ahlaka müteallik hikmetimiz birtakım hayvanat hikayelerini dahi yazmış olduğu malumdur. Kur'ân'da bildirilen Lokman'ın bu olması ihtimalden uzak değildir. Yemen'deki Fehtan müluku arasında bir Lokman vardır ki, bu zat olması melhuzdur. Lokman Hekim'le mahall ü zaman-ı zuhuruyla şahsi tercüme-i hali mübhemdir. Rivayete göre Lokman her derdin devasını bilen bir doktordu; bütün otlar hangi derdin dermanı olduklarını kendisine söylerdi (Onay 1992: 276).

Mansûr: Bk. Hallâc- Mansur

Meryem, Hz.: İslam'da üstün nitelikleri sebebiyle yüeltilen, iffet ve itaat simgesi bir şahsiyet olarak gösterilen Meryem, Meryem Hristiyanlıkta "Tanrı doğuran" olarak nitelenmekte ve Hristiyanların

ibadet hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Meryem adının menşei ile ilgili çeşitli görüşler olsa da, İslami kaynaklarda kelimenin aslının İbranice olduğu, Arapça'ya Süryanice'den geçtiği ve "ibadet eden" anlamında olduğu kabul edilmektedir. Yahudi geleneğinde on iki veya on dört yaşına gelince mabeden ayrılıp evlenmektedir; ancak Meryem bakirelik yemini ettiği için ona ne yapılacağı Rab'den sorulur. Sonunda Davud'un oğlu Yusuf'un himayesine verilir ve onunla nişanlandırılır. İncil'e göre Cebrail, Nasıra'da oturan Meryem'i ziyaret edip İsa'nın doğumunu müjdelediğinde Yusuf başka bir şehirde çalışıyordu. Meryem'in hamileliğinin altıncı ayında evine dönen Yusuf, önce Meryem'den boşanmak istemiş, sonra gördüğü bir rüya neticesinde onunla şeklen evlenmiştir. Hz. İsa'nın tebliğ faaliyeti esnasında annesi Meryem çoğunlukla arka planda kalmakta, İsa annesine genellikle "kadın" diye hitap etmektedir. Romalı askerler İsa'yı yakaladığında Kudüs'te olan Meryemoğlunun çarpmı gerilişi ve mezara konuluşunda hazır bulunur; havariler ve diğer kadınlarla birlikte duaya devam eder. Hayatının geri kalan dönemleri, vefatı ve nereye defnedildiği konularında Yeni Ahid'de bilgi yoktur. Meryem adı Kur'an-ı Kerim'de otuz dört yerde geçmekte ve on dokuzuncu sure bu adla anılmaktadır. Kur'an'da ve hadislerde en çok övülen kadınların başında gelen Hz. Meryem, iffet, ismet ve takva gibi meziyetleri kendisinde toplamış bir şahsiyettir (Harman 2004: 236-241).

Meysere: Hz. Hatice'nin kölesidir. Hz. Hatice onu bir yolculuk sırasında Hz. Muhammed'in emrine vermiştir ve Peygamber ondan ne isterse yapmasını istemiştir. Kervanın yola çıkması için bütün hazırlıklar tamamlanır. Ticaret kervanı üç aylık yorucu bir yolculuktan sonra, Şam topraklarına varır. Hz. Muhammed oradaki manastıra yakın bir zeytin ağacının altına iner. Manastırda bulunan Nastura adındaki rahibe önceden tanıştığı Meysere'ye, o ağacın altına hep peygamberlerin oturduğunu, Hz. Muhammed'in de son peygamber olduğunu söyler. Böylece Hz. Hatice'ye Hz. Muhammed'in peygamberlik müjdesini ilk defa Meysere verir.

Mukātil: Tam adı b. Süleyman b. Başir al-Azdi al-Horasani al-Bahi, Abu'l-Hasan'dır. Hadis ve tefsir âlimidir. Belh'de doğmuş, bir süre Merv ve Bağdat'ta yaşadıkdan sonra H.150-M.767 yılında Basra'da ölmüştür. Hayatı hakkında hemen hiç bir şey bilinmeyen Mukatil'in zevcesinin adının Umm Abi İsmā Nuh b. Abi Meryem olduğu söylenir. Bazıları onu Mukatil b. Caval-duz veya Daval-duz ismi ile zikrederler. Muhaddis olarak büyük bir şöhrete sahip değildir ve tefsiri daha az itimada şayandır. Mukatil çok miktarda eser yazmıştır. Katip Çelebi'nin de bir kaçını zikrettiği eserlerin çoğu dinle ve tefsirle ilgilidir (Plessner 1993: 567-568).

Nemrūd: Kitabı Mukaddes'teki Nimrod adı, İslam enbiya kıssalarında, Aggada'da olduğu gibi, İbrahim'in çocukluğuna dair dinî rivayetlerde geçer. Babil'in müessisi ve hükümdarıdır. İlahlık davasında bulunan ve İbrahim'in dine davetini reddettiği gibi onu yakalayıp mancınkla ateşe atmıştır. Rivayete göre İbrahim-Allah'ın emriyle- ateşte yanmamış, ateş gülistan olmuş, Nemrud da bir sivrisinek tarafından öldürülmüştür (Heller 1998: 192-194).

Numān, Nu‘mān b. Beşîr (622?- 684). Tam adı al-Numan b. Beşîr al-Ansari'dir. Emevilerin Küfe ve Humus valisidir. Bazı müslüman müelliflerine göre al-Numan hicretten sonra dünyaya gelen ilk ensaridir. Halife Osman'ın katlinden sonra ona bağlı olan al-Nu'man Ali'ye biat etmekten kaçınmıştır. Muaviye'nin yanı başında savaşmış ve onun sevgisine mazhar olmuştur. Yezid'in ölmesi üzerine bu ara Humus valiliğini almış olan al-Numan Abdullah b. Zubeyr'in tarafını tuttuğunu açıkça beyan eder. Zilhicce veya 65 muharreminde Abdullah b. Zubeyr'in en kudretli taraftarı olan al-Zahhak b. Kays al-Fihri Marc Rahit'te mağlup olunca kaçır, ama yakalanarak öldürülür. Arap tarihçilerine göre Malarrat al-Numan şehri adını ondan almıştır (Zettersteen 1993: 350-351).

Osman Hz.: (644-656) yılları arasında halifelik yapmıştır. Yüksek ahlaki meziyetlere sahip olan Hz. Osman, İslamiyet'i ilk kabul eden şahıslardan biridir. Hz. Ömer'den sonra halife seçilmiştir. Halifeliğine kimse itiraz etmemiş, herkes ona biat etmiştir. Halifeliğinden önce, Hz. Peygamber'in yakın çevresinde yer almış, vahiy katipliği yapmıştır. Ezberi çok kuvvetli olduğu için Kuran'ı ezberlemiştir. Onun İslam dinine yaptığı en büyük hizmetlerden biri Kuran'ın çoğaltılmasıdır. Zamanında, şive farklılıklarından dolayı Kuran ayetlerinin farklı okunması üzerine bir kurul oluşturularak Kuran çoğaltılmıştır. Bir örneği Medine'de bırakılarak Mekke, Şam, Kufe, Basra, Mısır ve diğer eyaletlere gönderilmiş; böylece Kuran'ın günümüze kadar orijinalinin ulaşmasına vesile olunmuştur. Ayrıca Hz. Osman döneminde İran, Kafkasya ve Afrika'da fetihler devam etmiş ve ilk donanma oluşturularak, Akdeniz'de stratejik önemi büyük olan Kıbrıs Adası alınmıştır. Bizans İmparatorluğu'na karşı büyük zaferler kazanılmış, ele geçirilen topraklarda düzen ve adalet tesis edilmiştir (Tellioglu 1992: 151-157).

Ömer, Hz.: H.634-44 yılları arasında halifelik yapmıştır. Ömer Kuran ahlakı ve adaletin uygulanması konusundaki çabalarıyla tanınır. Adaleti uygularken herkese eşit davranmış; soyluluk, zenginlik, akrabalık, makam gibi unsurların adaleti engellemesine kesinlikle izin vermemiştir. İdaresi altındaki topraklarda adaletin katıksız bir biçimde uygulanması için her türlü önlemi almıştır. Onun iktidarı döneminde sosyal adalet tam anlamıyla egemen olmuştur. Her zaman halkına karşı büyük bir sorumluluk duygusuyla hareket etmiştir. Hz. Ömer dönemi birçok yeniliğe sahne oldu. Zamanında ülke, yönetim birimlerine ayrıldı. Valiler ve Halife'ye bağlı olarak kadılar atandı. İlk kez adalet işlerinde kadınların görevlendirilmesiyle, yönetim ve adalet işleri birbirinden ayrıldı. Hicri takvimin uygulamaya konulması, devletin önemli sorunlarının görüşüldüğü bir meclisin ve devlet hazinesinin oluşturulması yine bu yıllarda gerçekleşmiştir (Tellioglu 1992: 169-173).

Rābiā-yı Adeviyye: Basra'nın meşhur kadın sufi ve evliyası olup Kays b. Adi'nin bir kabilesi olan el-Atik'in azadlısıdır. El-Kaysiya nisbesi ile de tanınmıştır. H.95/M.713-714 veya H. 99'da doğmuş H.185/M.801 yılında Basra'da vefat etmiştir. Evin dördüncü kızı olduğu için adı Rabia'dır. Fakir bir

ailede dünyaya gelmiş, çocukluğunda çalınmış ve cariye olarak satılmıştır. Evliyalığı ona hürriyetini verir ve önce çölde inzivaya çekildikten sonra Basra'ya gelir. Burada nasihatlar verir, ilm öğretir. Hayatı boyunca büyük sıkıntılar çekmiş olan Rabia-yı Adeviyye Allah aşkı akidesini talim eden ilk sufilerden biri olmuştur (Smith 1988: 588-590).

Râbil: Nuh aleyhisselamı katl etmek isteyen kişidir.

Sa'd b. Ebi Vakkas: (600?-678?) Sahabenin ileri gelenlerinden olup bir İslam kumandanıdır. İslam dinini, ilk kabul edenlerin yedincisi olduğu rivayet edilir. Medine'ye ilk hicret eden Müslümanlardandır. Kendisi aynı zamanda hayatta iken cennetle müjdelenen on kişiden biridir. Sa'd yalnız Bedr ve Uhud savaşlarına katılmakla kalmamış, bunlardan sonraki bütün gazvelerde de Mekkeli Müslümanların üç bayrağından biri kendisine verilmiş olduğu halde Peygamberin yanında yer almıştır. H.645/46 yılında Kufe valisi tayin olunmuş; fakat kısa bir süre sonra azledilmiştir. Ali b. Abi Talib halife seçildiği zaman Sa'd ona biat etmemiş, Medine'ye 10 mil mesafede bulunan Akik'teki arazisine çekilerek ölümüne kadar orada yaşamıştır. 70 veya 80 yaşında öldüğü söylenir (Zettersteen 1993: 20-21).

Sa'îd b. Cübeyr: İsmi Said bin Cübeyr bin Hişam el-Esedî, künyesi Ebû Muhammed'dir. Fıkıh ilminde yüksek bir mertebeye ulaşmış olan Cübeyr, yüksek bir âlim ve büyük velidir. Esed bin Huzeymeoğullarından Vâbile bin Harisoğullarının azadlı kölesi olan Cübeyr'in doğum tarihi bilinmemektedir. Aslen Kufelidir. Bir müddet İsfahan'da kalmış, sonra Irak'ın Sünbülân köyüne yerleşmiştir. Abdullah ibni Abbas'tan, Abdullah bin Zübeyr'den, Abdullah bin Ömer'den, Ebû Saîd-i Hudrî'den, Ebu Hüreyre'den, Ebu Musa el-Eşarî'den ve daha birçok Eshab-ı kirâmdan ilim almış, onların ders halkalarında yetişmiş büyük ve kamil bir zattır. Hadis ilminde rivayetleri çok meşhur olup güvenilir, sağlamdır. *Kütüb-i Sitte*'de rivayet ettiği hadisler bulunan Cübeyr, 95/713 senesinde Vasıt şehrinde vefat etmiştir (Apak: 25-27).

Sadreddin: (? -1640). Tam adı Sadreddin Muhammed b. İbrahim, lakabı Molla Sadra'dır ve Safeviler zamanının İran kelam âlimi olarak tanınır. Şiraz'da doğmuş, uzun zaman Kum dağlarında münzevi bir hayat geçirmiştir. İran'a seyahatler yapmış ve İsfahan'da Sayyid Ebu'l-Kasım Findiriski'nin işareti üzerine Şeyh Baha'i ile emir Muhammed Bakir Damad'ın talebesi olmuştur. Çoğu Kuran'ın muhtelif surelerini tefsirlerden ibaret yirmi cilt kadar eser, mevsuk, sahih hadisler hakkında bir risale, Allahın adaleti ve birliği hakkında elli risale, akidenin karanlık noktaları hakkında, Kum dağlarında kaleme alınmış olan kırk dört eser, Rıza Kulu Han tarafından zikredilen dört seyahat kitabı yazmıştır. British Museum'da şeriat âlimlerine karşı bir tenkit ve dervişlerin müdafaası olan Ta'n bar Muctahidin ile al-Varidat al-Kalbiya (kalp ilhamları) adlı eserleri bulunmaktadır (Huart 1993: 46-47).

Sebîl b. Asam: Ar. Hz. Muhammed'e sihir yapan yahudinin adıdır. Bazıları sahih olan fakat mütevatir olmayan birtakım rivayetler, Yahudi olan Lebid ibni Asam'ın Hz. Peygamberi Medine'de büyülediğini kaydetmektedirler. Bazı rivayetlerde bu büyü'nün süresi birkaç gün bazılarında birkaç ay olarak gösterilmektedir. Öyle ki bu sırada Hz. Peygamber eşlerine yaklaşmamış, yapmadığı halde bazı şeyler yaptı gibi kendisine gösterilmiştir. Rivayetlere göre Hz. Peygamber, rüyasında kendisine haber verildiği şekilde yapılan büyüü ortaya çıkarıp Felak ve Nas surelerini okuduğunda düğümler çözülmüş ve Peygamberin üzerinden bu kötü hal ortadan kalkmıştır.

Sehl b. Abdullâh Tüsterî: H.200-M.815 yılında Horasan'ın Tüster şehrinde doğmuş büyük velilerdendir. İsmi Sehl b. Abdullah, künyesi Ebu Muhammed'dir. Sehl bin Abdullah, daha küçükken önce annesi sonra da babası vefat edince onu evliya bir zat olan dayısı Muhammed bin Süvâr güzel bir şekilde terbiye edip yetiştirmiştir. Horasan'ı terk edip Bağdat'a gelen Sehl bin Abdullah, bir rivâyette Ma'ruf-i Kerhî hazretlerinin hizmetine girmiştir. Hacca gidince orada evliyanın büyüklerinden Zünnun-i Mısri'yi görerek onun öğrencisi olmuş ve H.283-M.89'de Basra'da vefat etmiştir (Furat 1988: 322-325).

Şibli: H.247/M.861 senesinde Samarra'da doğmuş, 945/334 senesinde Bağdat'ta vefat etmiş büyük velilerdendir. Adı Cafer, Künyesi Ebubekir'dir. Bağdat'a gelerek Cüneyd-i Bağdadi'nin talebesi olmuştur. Aynı zamanda Maliki mezhebinin fıkıh âlimleri arasında yer almış olan Ebubekri Şibli pek çok âlimden hadis dinlemiş, nakletmiş ve birçok alim kendisinden ders almış ve ilim öğrenmiştir.

Tâlût: Kitab-ı Mukaddes'te geçen Melik Sülün adı olup Kur'an'da da zikredilmiştir. Harut-Marut, Habil-Kabil gibi Calut ile beraber zikredilir. Kuran'da Talut şöyle geçer: Musa devrinden sonra, İsrail-oğulları bir melik isterler. Allah onlara hükümdar olarak Talut'u gönderir. Halk onu hükümdarlığa layık görmez. Bunun üzerine peygamberleri, Allah'ın onu üstün olarak beğenip seçtiğini bildirir. Talut, halkını bir ırmağın kıyısında imtihana tabi tutar. Bu ırmağın suyundan içen ondan değildir. İçenler kalır, diğerleri Talut'la beraber ırmağı geçerler, Calut'a karşı savaşırlar. Davut Calut'u öldürür ve hükümdar olur. Kitab-ı Mukaddes'te de hükümdarlıkla ilgili bir rivayette adı geçen Talut'un ayrıca Davud ile ilişkisi hakkında da tasvirler vardır. Talut kendisi için yalnız bir kefaret şeklinin mümkün bulunduğunu öğrenir: Ailesi ile birlikte Allah için savaşacak, gerekirse ölecektir. Bunu üzerine hükümdarlıktan vazgeçer ve "Allah yolunda" ölüme kavuşur (Heller: 1979: 697-98).

Übey b. Ka'b: Sahabe-i kiramın büyüklerinden olup Hz. Muhammed'in vahiy katiplerindendir. İki künyesi vardır: Ebu'l-Münzir ve Ebu't Tufeyl. Medineli olup Hazrec kabilesinin Neccar oğulları kolundandır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Übey b. Ka'b'ın Müslümanlığı kabul etmesi Hz. Muhammed'in Medine'ye hicret etmesinden önce, Akabe biatlarında olmuştur. Übey, Resul-i Ekrem ile Bedir, Uhud, Hendek ve diğer bütün muharebelere katılmıştır. Uhud muharebesinde

kendisine bir ok isabet etmiş, bir tabip okun girdiği yerdeki damarı keserek üzerini daglamıştır. Übey b. Ka'b cahiliyye döneminde de okuma yazma bilen az sayıdaki kimselerden biri idi. Hz. Muhammed Medine'ye hicret edince, orada, ensar içerisinde yazılarını ilk yazan Übey b. Kab olmuştur. Ayrıca Übey b. Kab, Kur'an'ı en iyi okuyan sahabilerden idi. Kütüb-i Sitte'de kendisinden altmıştan fazla rivayet edilmiştir.

Veheb bin Münebbih: İran asıllı olup Zamar'da h. 34'de doğdu. Vahb, Ehlü'l-kitabın rivayetlerini bilen kişi olarak şöhret kazanmıştır. Esasında kader görüşünü benimseyen Vahb, bu görüşü vahiyleri bütünü ile uyuşmayınca reddetmiştir. Arap Edebiyatının pek velud müelliflerinden biridir (Pusmaz 1986: 60-62).

Velid b. Mugîre: (530?-622?) Tam adı Al-Valid b. Al-Mugîra, b. Abd Allah b. 'Omar b. Mahzum b. Yakaza b. Murra al-Kuraşî'dir. Mekke'yi mamur bir hale getirip Kureyşlileri buraya yerleştiren Kuşayr Velid b. Mugîre ailesi ile Mekke'nin en sayılı kişilerinden idiler. Bu, onların Mekke'nin asil aileleriyle evlilik bağları kurmalarından da bellidir. Velid'in ilk mühim işi Kabe'nin tamiri ile ilgilidir. Halka karşı adaletli davrandığı için "Adl" lakabı ile anılırdı. Çok zengin olan Velid, Kabe'nin örtüsünün değiştirilmesi masrafını tek başına karşıladı. Muhammed Mekkelileri İslamiyete davet etmeye başlayınca Velid muhalefete geçerek Peygambere ile münakaşalara başlamış, onun bir büyücü olduğunu yaymaya çalışmıştır. Müşrik Mekkeliler arasında aleyhine en çok ayet gelen kişi oluşu, onun şahsiyetinin önemini de gösterir. İbn Kutayba, Velid'in demirci olduğunu yazar. Velid b. Mugîre, Hicret'ten üç ay sonra, dikkatsizlikle bastığı zehirli bir okun açtığı yara nedeniyle doksan beş yaşlarında iken, en yaşlı Kureyş'li olarak Mekke'de ölmüştür (Çağatay 1988: 298-299).

Velîd b. Pelîd: Hz. Muhammed'e düşmanlık edenlerdendir. Ona ilk inananlardan olan Hz. Habeşi Bilal'e yaptığı işkencelerle anılır. Köle olarak aldığı Bilal'in karnına kızgın yağ dökerek onu Hak yolundan uzaklaştırmaya çalışmıştır.

Yahyâ: Hz. Zekeriyâ'nın oğludur. İsa'nın anası Meryem'in de amcası oğludur. Ömrünü ibaret ve riyazatla geçirmiştir. Filistin hükümdarı zulmüyle meşhur Herod yahut İterdos kendisine nikan düşmeyen bir kadını (rivayete göre kızkardeşini) almak istemekle Yahya şeriatı mugayir olduğunu söyleyerek mani olduğundan kızın teşvikiyle otuz yaşında iken başı kesilerek şehit edilmiştir. Başının Şam'daki Ümeyye camiinde, bir elinin Beyrut'ta medfun olduğu mervidir. Şehadeti mevlid-i İsa gününe tesadüf etmekle her sene o gün başından kan sızarmış. "Rivayet olunur ki kanı senelerce kaynamış ve binlerce baş kesilmeden sukunet bulmamıştır." Yahya, İsa'yı Ürdün nehrinde vaftiz etmiştir. Kerem ve sehavetiyle meşhur olup Harunurresîd saltanatının yüzü suyu bir Türk olan Parmak-oğlu Yahya da yehit edilmiştir. Yahya'nın şehadeti ve kan sızması rivayeti de mazmun mevzularındandır (Onay 1992: 431).

Zeyne'l-âbidîn: H.46-M senesinde Medine-i Münevvere'de doğmuştur ve Oniki İmam'ın dördüncüsüdür. Künyesi, Ebû Muhammed ve Ebû'l-Hasan'dır. Hazret-i Hüseyin'in oğludur. İmamlığı, yani tasavvufta insanlara feyz vermesi, doğru yola kavuşturması otuz dört sene sürmüştür. Hadis, fıkıh ve tasavvuf ilminde âlim olduğu için Eshab-ı Kîram'dan çoğunu görmüştür. Hazret-i Abdullah ibni Abbas, Hazret-i Ebu Hüreyre, Hazret-i Aîşe, babası Hz. Hüseyin, amcası hazret-i Hasan ve diğer din bilginlerinden hadis-i şerifler işitip rivayet etmiştir. Bunlardan bazıları, *Kütüb-i Sitte* adı verilen altı hadis kitabında yazılıdır (Apak: 85-86).

Zülkarneyn Hz.: Kur'an-i Kerim'de doğuya ve batıya düzenlediği seferleri zikr edilmistir. Asil ismi İskender'dir ve düzenlediği seferlerden dolayı İskender-i Zülkarneyn Olarak anılmıştır. Bir rivayete göre, Yahudiler Mekke'ye gelip Hz. Muhammed'in Tevrat'ta bildirilen son peygamberin olup olmadığını öğrenmek istemişler ve ona bir soru sormuşlardır. Başka bir rivayete göre, bu soruyu Mekke müşrikleri sormuştur. Yahudilerin: "Sen bize hep bizden öğrendiğin Musa, İbrahim ve Adem'den haber veriyorsun. Tevrat'ta tek bir yerde bildirilen bir peygamber söyle" demeleri üzerine Peygamber "Bu kişi Zülkarneyn'dir" buyurmuştur. Hz. İbrahim zamanında yaşayan Zülkarneyn onunla birlikte haccetmiş, elini öpüp duasını almıştır. Hz. Zülkarneyn Asya ve Avrupa kıtalarına hâkim olmuş, Her tarafa Allah'ın emirlerini yaymıştır. Medine ile Şam arasında, Şam'a beş günlük bir mesafedeki Dûmetü'l-Cendel denilen yerde vefat etmiştir. Kehf sûresinin 83-101 âyetleri Hz. Zülkarneyn'in kıssasını anlatır.

Zünnûn-i Mısırî: H.155/M.772 tarihinde doğmuş, Mısır'da yetişen büyük velilerdendir. İsmi Sevban bin İbrahim, künyesi Ebû'l-Feyz, lakabı Zünnûn, nisbesi el-Mısırî'dir. Güney Mısır'ın Sudan'a yakın sınır bölgesinde yaşayan Nube kabilesindedir. Mısır'da tasavvuf ilmini ilk defa o açıklamış, yüksek din ilimlerinin sekizincisi olan tasavvuf, ahlâk ilmi, onun açıklamasından ve izahlarından sonra Mısır'da yayılmıştır. Güzel halleri ve kerametleriyle meşhur olan Zünnun-i Mısırî, 859 (H. 245) tarihinde Mısır'da vefat etmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada, 17. yüzyılda yaşamış olan Muhammed bin Muhammed Altıparmak'ın H.1031-M.1622'de, El-İmâm Tâce'd-dîn Ahmed b. Muhammed b. Yezid et-Tusî'nin *Jami Latâ'if al Besâtîn* isimli eserinden tercüme ettiği *Terceme-i Sittîn li-Câmi'ul-Besâtîn* adlı eser ele alınmıştır.

GİRİŞ bölümünde Türk edebiyatındaki Yusuf ve Zelihâ hikâyelerinin kısa bir tarihçesi, bu konu üzerinde yapılan çalışmaların açıklamalı ve kronolojik olarak verildiği liste, kıssanın kutsal kitaplarda nasıl ele alındığı ile bu kitaplardaki işleniş farklılıkları, bu çalışmanın konusunu teşkil eden nüshaların tavsifi, eserin tanıtımı, yazıldığı dönem, dil ve imla özellikleri, söz varlığı üzerinde durulmuş, yazar hakkında bilgi verilmiştir.

METİN bölümünde, Damad İbrahim Paşa (Süleymaniye Ktp.) N0. 767, Hacı Mahmud (Süleymaniye Ktp.) 1924, Hasan Hüsnü (Süleymaniye Ktp.) 97, Hasan Hüsnü (Süleymaniye Ktp.) 97 M nüshalarına dayanılarak tenkitli bir metin ortaya konmuştur

Son bölümde, GENEL DİZİN ve ŞAHIS İSİMLERİ DİZİNİ yer almıştır. Kelime Dizini'nde kelimelerin, eser içinde kazanmış oldukları anlamlarıyla verilmesine dikkat edilmiş; alıntı kelimelerin hangi kaynaktan dilimize geçtiği belirtilmiştir. Şahıs İsimleri Dizini'nde eserde geçen şahısların kısaca tanıtımı yapılmıştır.

Terceme-i Sittîn li-Câmi'ul-Besâtîn Batı Oğuz Türkçesinin en az araştırılmış devrelerinden birine ait olması sebebiyle, üzerinde dil ve imla çalışmasının yapılmış olması, dönem hakkında daha çok bilgilenmemiz ve dil tarihî açısından önemlidir.

Ayrıca, yaşadığı dönemin büyük alimlerinden sayılan ve eserleri üzerinde fazla çalışma yapılmamış olan Muhammed b. Muhammed Altıparmak'a ait bu eserin tanıtımı edebiyat tarihî açısından da önemli taşır.

BİBLİYOGRAFYA

- Altıparmak Muhammed b. Muhammed Efendi (1984), İ. Turgut Ulusoy (Sadeleştiren), Abidin Sönmez (Hazırlayan), *Altıparmak İslam tarihi: Delaili nübüvveti Muhammedi ve şemali fütüvvet-i Ahmedi*, İstanbul: Hisar Yayınevi.
- Apak İlhan (Hazırlayan), “İbn-i Semmâk”, *İslam Alimleri Ansiklopedisi*, 2.cilt, İstanbul: Türkiye Gazetesi yayınları.
- Apak İlhan (Hazırlayan), “Hallâc-ı Mansur”, *İslam Alimleri Ansiklopedisi*, 4.cilt, İstanbul: Türkiye Gazetesi yayınları, s.133-134.
- Aycan, İrfan (1994), Ebû Süfyân”, *İslam Alimleri Ansiklopedisi*, 10.cilt, İstanbul: Türkiye Gazetesi yayınları, 230-232.
- Banguoğlu, Tahsin (2004), *Türkçenin Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları.
- Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri: Tarih, Antoloji Ansiklopedi* (1987), “Onyedinci Yüzyıl” 5. cilt, İstanbul: Ötüken-Söğüt.
- Bloch, E (1932), *Catalogue des manuscrits Turcs*, I. volume, Paris: Bibliotheque Nationale.
- Bloch, E (1933), *Catalogue des manuscrits Turcs*, II. volume, Paris: Bibliotheque Nationale.
- Buhl, Fr. (1979), “Şuayb”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 11. cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 579-580.
- Bursalı Mehmed Tahir (1975), İsmail Özen (Hazırlayan), *Osmanlı Müellifleri (1299-1915)*, 3. cilt. İstanbul: Meral Yayınevi.
- Caferoğlu, Ahmed (1974), *Türk Dili Tarihi*, 2. cilt, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Catalogue of Manuscripts in the Köprülü Library*, Ramazan Şeşen, Cevat İzgi, Cemil Akpınar (Preparatories), Research Center for Islamic History, Art and Culture 1406/1986 İstanbul: IRCICA.
- Celal Settari (1998), Mehmet Kanar (Çeviren), *Züleyhanın Aşk Derdi*, İstanbul: İnsan yayınları.
- Çağatay, Neşet (1988), “Veled b. Mugire” *İslam Ansiklopedisi*, 12.cilt, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

- Çağatay, Saadet Ş. (1963), *Türk Lehçeleri Örnekleri: VIII. yüzyıldan XVIII. yüzyıla kadar Yazı Dili*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Develi, Hayati (1995), *Evlıya Çelebi seyahatnamesine göre 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Devellioğlu, Ferit (1980), *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lugat : Eski ve Yeni Harflerle, İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 4.basım, Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, Cem (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları.
- Dilçin, Dehri (Nakleden) (1946), *Şeyyad Hazma*, TDK İstanbul: Klişecilik ve Matbaacılık T.A.Ş.
- Dinar, Süheyla (1949/50), *Zarir'in Yusuf ve Zeliha'sının Gramer Hususiyetleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi.
- Dolu, Halide (1953), *Menşe'inden Beri Yusuf Hikayesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi.
- Dolu, Halide Cemil (1952), "Yusuf Hikayesi" Hakkında birkaç söz ve Bazı Türkçe Nüshalar", *İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IV. cilt, 4. sayı.
- Ebû Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberî (t.y.), Hasan Karakaya ve Kerim Aytakin (çevirenler), *Taberî Tefsiri*, 5.cilt, İstanbul: Hisar Yayınevi.
- Ekmeleddin İhsanoğlu Edited by. (editor), by. Nimet Bayraktar, Mihin Lugal (Preperatories) (1985), *Research Center for Islamic History, Art and Culture (IRCICA) Bibliography on Manuscript Libraries in Turkey and the Publications on the Manuscripts Located in These Libraries*, İstanbul: IRCICA.
- Ergin, Muharrem (1992), *Türk Dil Bilgisi*, 19. baskı, İstanbul: Özal Matbaası.
- Ersoylu, Halil (1996), *Kız Destanı: Hazā Hikayet-i Kız ma'a Cühūd*, Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları.
- Ertaylan, İsmail Hikmet (1960), *Türk Dilinde Yazılan İlk Yusuf ve Züleyha*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi.

- Ersöz, İsmet (1991), “Ashab-ı Kehf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 3. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 465-467.
- Fayda, Mustafa (1994), “Ammar b. Yâsir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 3. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 75-76.
- Fayda, Mustafa (1994), “Ebu Bekir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 6. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 101-108.
- Fayda, Mustafa (1999), “Habeşi Bilal”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 6. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 93-96.
- Fazlıoğlu, İhsan (2003), “Osmanlı Döneminde ‘Bilim’ Alanındaki Türkçe Telif ve Tercüme Eserlerin Türkçe Oluş Nedenleri ve Bu Eserlerin Dil Bilincinin Oluşmasındaki Yer ve Önemi”, *Kutadgu Bilig Felsefe-Bilim Araştırmaları*, sayı: 3, s. 151-184.
- Fırlı, Ethem Ruhi (1989), “Ali, Hz.”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 6. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s.371-374
- Fırlı, Ethem Ruhi (1994) : “Ebû Tâlib”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 10. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 237-238.
- Furat, Ahmet Subhi (1988), “Yusuf”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*. 13. cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 441-443.
- Giritli Sırrı Paşa (2005), Tahir Galip Seratlı (Hazırlayan), *Güzel İnsan Yusuf a.s.: Yusuf Suresi Tefsiri*, İstanbul: Elest yayınları.
- Grünbaum, M (1993), “Lut”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 7. cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 90-91.
- Haffner, A (1993), “Asmâ‘î”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 1. cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 679-680.
- Harman, Ömer Faruk (1992), “Bel’am b. Bâûrâ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 5. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, s. 389-390.
- Harman, Ömer Faruk (2000), “İbrâhim”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 21. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, s. 266-271.

- Harman, Ömer Faruk (2000), “İsâ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 22. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, s. 465-472.
- Harman, Ömer Faruk (1997), “Hârûn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 13. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, s. 254-256.
- Harman, Ömer Faruk (2001), “Kârûn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 24. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, s.519-520
- Haydar, Çoban Hıdır (1999), “Bilinmeyen Bir Yusuf u Züleyha El Yazması”, *TDAY Belleten* 1996, Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları, s.105-118.
- Heller, Bernhard (1979), “Tâlût”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 11 cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 697-98.
- Heller, Bernhard (1988), “Nemrûd”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 11 cilt. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 697-98.
- Hoca, Nazif (1995), “Altıparmak Mehmet Efendi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2. sayı, s. 31-38
- Huart, C.L. (1993), “Sadreddin” *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 10. cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 46-47.
- İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Kataloğu: 1. Türkçe Tarih Yazmaları* (1943), İstanbul: Maarif Vekilliği Kütüphaneler Müdürlüğü Tasnif Komisyonu.
- Joel, B. (1993), “Kenan bin Nuh”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati.*, 6 cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 572-73.
- Karlığa, H. Bekir (1996), “Gazzali”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 13. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları.
- Kanar, Mehmet (1996), “Firdevsi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 13. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları.
- Kandemir, M. Yaşar (1992). “Câbir b. Abdullâh”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 6. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, 530-532.

- Kandemir, M. Yaşar (1992). “Fatıma”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 6. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, 219-223.
- Kapar, Mehmet Ali (1994), “Ebu Cehil”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 10. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, s.117-118.
- Karahan, Leyla. (1994). *Erzurumlu Darir: Kıssa-i Yusuf u Züleyha*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karaismailoğlu, Adnan (1989), “Altıparmak Mehmed Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, cilt 2. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 542.
- Karatay, Fehmi Edhem (1961), *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe yazmalar Kataloğu*. 2. Cilt, İstanbul.
- Kocatürk, Mahir Vasfi (1970), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Edebiyat Yayınevi.
- Köse, Saffet (1997), “Hafş bin Gıyâş”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 15. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s.118.
- Kuran-ı Kerim Meali* (2003), Altuntaş, Halil ve Muzaffer Şahin (Hazırlayanlar), Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Kut, Günay. (1977). “Bursa ve Manisa İl Halk Kütüphanelerindeki Bazı Türkçe Yazmalar Üzerine”, *Journal of Turkish Studies I* . s. 121-147
- Kutsal Kitap: Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat, Zebur, İncil)*, İstanbul: Orhan Matbaacılık, 2001.
- Kuzgun, Şaban (1997), “Hâm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 15. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s.395-396.
- Küçük, Abdurrahman (1993), “Cüreyc”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 8. cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s.137-138.
- Küçük, Murat (1999), *TDAY Belleten Dizini (1940-1995)*, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Lammens H. (1993), “Hafsa”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 5\ I cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Levend, Agah Sırrı (1967), “Divan Edebiyatında Hikaye”, *TDAY Belleten*, s. 72-117.

- Levend, Agah Sırrı (1973), *Türk Edebiyatı Tarihi: Giriş*, 1.cilt, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Mazıoğlu, Hasibe (1983), “Türk Edebiyatı, Eski”, *Türk Ansiklopedisi*, XXXII cilt, s. 124-128
- Mehmed Süreyya (1971), *Sicill-i Osmani 1327/1909*, Westmead: Gregg International Publishers.
- Muhammed bin Sâlih ed-Dimaşkî (2003), *Peygamber (sav) Külliyyatı*, 3 cilt, İstanbul: Ocak Yayıncılık.
- Muhammed bin Sâlih ed-Dimaşkî (2004), *Peygamber (sav) Külliyyatı*, 11 cilt, İstanbul: Ocak Yayıncılık.
- Mumcu, Ahmet (1985), *İçindeki Genel Gelişimiyle Birlikte Osmanlıda Rüşvet (Özellikle Adli Rüşvet)*, 2.baskı, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Muş, Züleyhâ (2000), *Arap ve Türk Edebiyatlarında “Yûsuf u Züleyhâ” Hikâyelerinin Mukayesesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nureddin Abdurrahman İbni Ahmed-i Câmî (2003), *Beşinci Taht: Yûsuf ve Züleyhâ*, Türkçeye çeviren Ali Nihat Tarlan, Türkçe Tercümeyle aslıyla karşılaştırıp Farsça baskısının (1972) ve Yazmasının (Süleymaniye Ayasofya 3898) Tıpkıbasımları ile birlikte yayına Hazırlayan Günay Kut, Harvard Üniversitesi, Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.
- Onay, Ahmet Talat (1992), Cemal Kurnaz (Hazırlayan), *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Ankara: Türkiye Dinayet Vakfı.
- Öz, Mustafa (1993), “Ca’fer es-Sadık”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 7. cilt, s.1-3.
- Öztürk, Zehra (1993), *Hamdullah Hamdi'nin Yusuf ve Zeliha Mesnevisi'nde Tipler ve Motifler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Paçacıoğlu, Burhan (1995), *Orta Türkçe: Karahanlı, Harezmi, Kıpçak ve Eski Anadolu Türkçesi*, Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Plessner, M. (1993), “Mukatil b. Süleyman b. Başır” *İslam Ansiklopedisi: Devirler, İsimler, Eserler, Terimler*, 8. cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 567-568.
- Redhouse, Sir James W. (2001), *A Turkish and English Lexicon*, 2. edition, İstanbul: Çağrı yayınları.

- Sağol, Gülден (1995), *Türkçe ve Farsça Satır Arası Kur'an Tercümeleri III, Harezmi Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş, Metin, Sözlük ve Tıpkıbasım II. Kısım: Sözlük*, Amerika: Harvard Üniversitesi, Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.
- Schacht, J. (1960), "Altı Parmak", *The Encyclopaedia of Islam*, I. volume, London: LUZAC & CO, s.423.
- Smith, Margaret (1988), "Rabia Adeviye", *İslam Ansiklopedisi İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 9. cilt, s. 588-590. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Storey, C.A. (1953), *Persian Literature: A Bio-Bibliographical Survey*, I. volume, 2. part, London: LUZAC & CO.
- Süleymaniye Kütüphanesi Eser Adı Kataloğu*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi.
- Şengül, İdris (2002), "Kıssa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 25, İstanbul: Diyanet Vakfı yayınları, 498-501.
- Taylan, Necip (1994), "Yakub", *Şamil İslam Ansiklopedisi*, 6. cilt, İstanbul: Şamil Yayınevi, s. 370-372.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1979), *Osmanlı Türkçesi Grameri Eski Yazı ve İmla-Arapça-Farsça Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyatı Fakültesi Yayınları.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi: Devirler, İsimler, Eserler, Terimler*, "Muhammed, Hz.", İstanbul: Dergah Yayınları.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi: Devirler, İsimler, Eserler, Terimler* (1998), "Yusuf, Hz." 8. cilt, Dergah yayınları, 618-621.
- Türkçe sözlük* (2005), Şükrü Haluk Akalın ve ötekiler (Hazırlayanlar), 10. basım. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Uludağ, Süleyman (1992), *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* Cilt 15, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı. s. 238-241.

- Uslu, Recep (1994), “Ebu Ali Dekkak”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* Cilt 9, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 112.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1965), *Osmanlı Devletinin İlimiye Teşkilatı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Wensinck (1993), “Asiye”, *İslam Ansiklopedisi*, 1. cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Yazım Kılavuzu* (2005), 24. basım. Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları.
- Yıldız, Hakkı Dursun (1988), “Abdullah b. Zübeyr b. Avvam” cilt 1 1988, 145-146).
- Yüce, Nuri “Türkler (Türk Dili)”, *İslam Ansiklopedisi İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 12/2. cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 445-530.
- Zettersteen, K. V. (1993), “Halid”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*. 5/1 cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 142-143.
- Zettersteen, K.V. (1993), “Numan”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 9. cilt, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s. 350-351.
- Zettersteen, K.V. (1993), “Sa’d b. Abi Vakkas”, *İslam Ansiklopedisi: İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugati*, 9. cilt , İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, s 20-21.

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı : Arzu ÇİFTOĞLU

Doğum tarihi/Yeri : İstanbul, 1972

Medeni Durumu : Bekâr

Eğitimi:

Doktora : 2000-, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Uygulama ve Araştırmaları Bölümü, Türk Dili Anabilim Dalı

Yüksek Lisans : 1995-1997, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Lisans : 1990-1995, Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yabancı Dil : İngilizce (Çok iyi)

İş Deneyimi :

2003 - : İstanbul Ticaret Üniversitesi, Öğretim Görevlisi

1997 - 2003 : Boğaziçi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi

Bilimsel Çalışmalar :

Bildirler :

“Türkçede –In Dönüştürülük Ekinin İşlevsel İncelenmesi”, Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yazıdan Söze Seminerleri, 1995.

“Yiyecek ve İçecek İsimlerinde Argo ve Deyim Aktarmaları”, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türk Kültüründe Ayrıntılar: Argo Uluslararası Toplantı, 1999.

“Altay Destanı Maaday Kara’da Sentaktik Paralelizm”, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Uygulama ve Araştırma Merkezi, Geçmişten Günümüze Destan Uluslararası Toplantı, 2000.

Yayınlar:

“Altay Destanı Maaday Kara’da Sentaktik Paralelizm” *Journal of Turkish Studies: Harvard University Press: Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Günay Kut Armağanı, 2003, 305-312 s.

Türk Dili ve Edebiyatı Alanında Yapılan Tezler, Makale, Kitap, Bildiri, Proje ve Araştırmalar Bibliyografyası 2002, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınlar 2003, 110 s. (Bu Çalışma, Prof. Dr. Günay Kut yönetiminde yürütülen “İnternet Ortamında Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü” adlı projenin çalışmasıdır).

Türk Dili ve Edebiyatı Alanında Yapılan Tezler, Makale, Kitap, Bildiri, Proje ve Araştırmalar Bibliyografyası 2000-2001, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınlar 2002, 209 s. (Bu Çalışma, Prof. Dr. Günay Kut yönetiminde yürütülen “İnternet Ortamında Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü” adlı projenin çalışmasıdır).

“Yiyecek ve İçecek İsimlerinde Argo ve Deyim Aktarmaları”, *Marmara Üniversitesi, Türkiyat Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türk Kültüründe Ayrıntılar: Argo Uluslararası Toplantı*, İstanbul: 1999, 311-315 ve 377-380.

Sertifikalar

:

1995

Onur Belgesi, Boğaziçi Üniversitesi

1995

Pedagojik Formasyon Sertifikası, Yıldız Üniversitesi